

R 1328

1665-1673

Boulay, E. du

Historia universitatis parisiensis

3

**HISTORIA
VNIVERSITATIS
PARISIENSIS.**

TOMVS TERTIVS.

HISTORIA VNIVERSITATIS PARISIENSIS. IPSIVS FUNDATIONUM,

NATIONES, FACULTATES, MAGISTRATUS, DECRETA,
Censuras & Iudicia in negotiis fidei, Priuilegia, Comitata, Legationes, Reforma-
tiones. Item Antiquissimas Gallorum Academias, aliarum quoque Vniuersita-
rum & Religiosorum Ordinum, qui ex eadem communi matre exierunt, Institu-
tiones & Foundationes, aliisque id genus cum instrumentis publicis & authenticis à
Carolo M. ad nostra tempora ordine Chronologico complectens.

*Authore G. S. TH. BOYER, Eloquentia emerito Professore,
antiquo Rectore & Scriba eiusdem Vniuersitatis.*

Ab an. 1200. ad an. 1300.

THOMAS TERRELL

PARISIIS.

Apud FRANCISCVM NOEL, viâ Iacobzâ, ad Imaginem Diui
Francisci Seraphici, prope Fontem Sancti Seuerini.

M, DC, LXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

AD LECTOREM.

HISTORIÆ nostræ volumen; ^{um}. tibi damus, amice Lector, in quo iam facile distingues tempora, quæ diximus duplicis Vniuersitatis, antiquæ videlicet & nouæ, & vtriusque Primarios Magistratus seu Officiarios. Indeque facile conuinces erroris eos, qui somniant primæuam Vniuersitatem fuisse à Philippo Augusto, aut ab eius parente Ludouico institutam & erectam. Et si vis tibi rem in compendium mitti, cogita quæ fieri possit: vt tam multorum primariæ notæ Historicorum, qui Ludouico VII Philippo Augusto, Ludouico VIII. & IX. regnantibus floruerunt & scripserunt, nullus illius institutionem ad alia tempora quàm ad nonum Christifæculum, nec ad alium authorem quàm ad Carolum M. referat, eamque nemo Ludouico VII. aut Philippo Augusto adscribat: Nisi quis dicat, vno omnes ductos spiritu antiquis maluisse temporibus quàm suis laudem hanc immortalem tribuere. Vt nihil igitur commemorem de Alexandro Nekamo qui tibi suspectus esse possit, quia Angligena, Rigordus Philippi Augusti Archiater Principis sui gesta viuente & regnante ipso, quâ potuit diligentiam conscripsit. eademque Guill. Brito Petri Karloti, qui Augusti filius erat, præceptor, Philippide suâ 12. libris distinctâ complexus est; & cum neuter ne minimas quidem partes, quas ad Augusti sui gloriam commendationemque ad posteros conferre credidit, prætermiserit, vterq; verò Scholæ Parisiensis admirabilem profus celebritatem frequentiamque tetigerit, neuter tamen eius institutionem ei adscripsit, sed ab antiquioribus temporibus deriuauit. Verum esto, nescio quo malo genio vterq; commemorare præclarum istud factum omiserit, quid Helinandus Frigidimontis Monachus, qui regnantibus iisdem Principibus Chronicon Magnum ab Origine mundi ad annum vsque 1110. deduxit, adeo ne fatuus & omnis rationis veritatisque fuit oblitus, vt non Philippo sed Carolo M. gloriam eiusmodi tribueret? Helinandus, inquam, qui Philippo adeo familiaris erat, vt ei sæpe ad mensam assideret. Vincentius Bellouacus, qui eodem Philippo regnante Studium Parisiense frequentauit, quique postea ad Dominicanorum Ordinem tunc adhuc recentem se contulit, cum inter doctissimos & prudentissimos Ordinis sui haberetur, à Ludouico IX. quem sanctum vocamus, instituendis filiis in pietate & liberalibus disciplinis ad Curiam euocatus, Specula sua 4. suppeditante sumptus Ludouico ex scriptis Helinandi, Rigordi aliorumque vetustiorum

compilauit & composuit; quorum quod Historiale est libris 32. comprehensum absoluit anno 1244. ausus ne est in Aula Regia degens, & Principis sui sumptibus monumenta tam authentica posteritati consignans, a quo ipsius impudenter eripere quod suum erat, vt Carolo M. daret? aiens lib. 23 c. 173. ab ipso vnum è Scotis illis Philosophis, qui cum Mercatoribus Anglis appulsi scientiam vanalem clamitabant, Clementem nomine in Gallia, Parisius scilicet, retentū & residere iussum. Si non erat tum ea fama constans, aut si non ita esse credidit Vincentius, vt vulgo persuasum erat, debuit Helinandi, Rigordi, Britonis, Nekami, antiquiorumque Chronologorum scripta caltigare quæ habebat præ manibus, communemque errorem emendare. At neque ipse Priores, neque ipsum Posteriores falsitatis aut erroris arguerunt: immo ne vel minimam quidem vllus authorum consequentium aliter suspicandi aut dubitandi ansam reliquit: adeo scripserunt omnes tam ex fide priorum, quàm ex communi famâ & opinione viuentium. Obiit Vincentius an 1256. vt communiter scribitur: quo tempore Richerius Senonense Chronicon, in quo Scholæ nostræ antiquitatem prædicat, emisit in vulgus.

Hos exceperunt Martinus Polonus & Iordanus Teutonicus, iisdemque scriptis, autoritatibus & constanti famæ incumbentes, Carolo M. Scholæ Parisiensis acceptum beneficium retulerunt.

Cum igitur tam multi Authores hanc historię generalis partem tractauerint, regnantibus Ludouico VII. Augusto & nepotibus, nullus verò præcedentium errorem corrigere aggressus sit, aut ea de re velleuiter dubitare videatur, luce meridianâ clarius patet, iis etiam quibus scribebant temporibus, non tabulis tantum monumentisque publicis consignatam, sed constantem indubitatamque fuisse omnium hominum de Carolina fundatione opinionem.

Iam verò quæ fuit antiquæ illius Vniuersitatis administratio? Obscura quidem est prioribus quatuor eiusdem seculis; at quinto clara & manifesta: in qua cum nihil legatur immutatum aut accidisse noui, omnino credibile est, vt posteriora prioribus concordent, talem prope modum fuisse olim, quæ fuit initio huius seculi, adinistrationem. Porro certum est penes Rectorem, tanquam Reipub. litterariæ caput, & penes Prouratores 4. Nationū, tanquã Primarios Magistratus eam fuisse; iisque munera sua exercentibus Apparitores quos vulgo *Bedellos* appellamus, tanquam Ministros apparuisse. Ipso anno 1200 Philippus priuilegio speciali verat Rectorem vllius occasione criminis carceri mancipari, seu vt legitur in authentico, *pro villo forefacto IN CAPITALE SCHOLARIVM manum mitti*. Anno 1203. *Syndici seu Procuratoris Generalis* institutio ab Innocentio III. confirmatur. An. 1206. conueniunt inter se 4. Nationes de modo eligendi Rectoris. An. 1209. idem Innocentius statuta à Magistris edita comprobans, Magistrum G. quem è consortio suo tanquam contumacem & rebellem expulerant, eadē interpretando restitui solummodo postulat. Anno 1218. Honorius III. *Procuratorum* qui à singulis Magistris & Scholaribus contributionem collectamque seu vt vocabant, *Bursam* exegerant ad expeditionem Nunciorum, mentio-

nem facit. Eodemque sedente Radulfus eius Pœnitentiarius respondens Menendo San-Victorino ad quæstia per Epistolam, commemorat *Bedellos* seu Seruientes in responsione ad 4^{am}. Quæstionem. Meminit quoque profectiois Academicæ ad San-Dionysianum oppidum, *Indicætales* proculdubio *Nundinas* notans: quam consuetudinem iam tum viguisse licet suspicari. Gregorius IX. Honorij Successor in Reformatione an. 1231. Nationum meminit. Idem an. 1237. vetat excommunicari *Rectorem & Procuratores*, nec alios Magistratus aut Officiarios commemorat. Idem facit Innocentius IV. anno 1244. suoque Priuilegio *Seruientes communes* (seu *Bedellos* intelligas, seu minores Officiarios, quales sunt Syndicus, Scriba & Quæstor ærarii) complectitur. M. Guill. de Sancto Amore, vir Theologus & primariæ notæ respondens ad obiecta Mendicantium, negat se cum in Comitibus Vniuersitatis actum fuisset de societate Scholastica quam postulabant, retulisse quidquam ea de re, cum tunc temporis nec *Procurator essei Scholarium*, nec *Rector de Collegio eorum*, his verbis inuenens Rectorem & Procuratores fuisse tum vnos & solos Magistratus, qui de rebus ad Academiam pertinentibus publicè referre possent. Anno 1255. Magistri omnium Artium omniumque Facultatum scribentes ad Alexandrum IV. aiunt se in consignandis suis litteris vsos *Sigillis 4. Nationum ab antiquo Parisius distinctarum*. Ex quibus omnibus liquet ad ea vsque tempora perpetuam fuisse penes Rectorem & Procuratores Vniuersitatis administrationem. Vnde cum nihil eam videamus immutatam initio huius seculi, nec consecutis etiam annis ad an. circiter 1260. euidentissimè colligimus talem propemodum semper fuisse antiquam eius administrandæ rationem.

At post annum 1260. incipit fieri mentio Decanorum in Facultatibus Theologiæ, Iuris Canonici & Medicinæ; quorum nulla prorsus antea facta fuisse legitur. Incipiunt & distingui clarius Comitibus Vniuersitatis, Facultatis Artium, singularum Facultatum singularumque Nationum. Vnde non sine probabili fundamento opinamur cœpisse tunc Vniuersitatem ex septem Ordinibus seu Tribubus constitui, & prioribus quatuor quæ Nationes dicuntur, tres Facultates præ nominatas accessisse tanquam nouas Tribus segregeque Ordines, propria & priuata constituentes Corpora, quæ prius in Nationibus cum aliis aliarum Artium Magistris confundebantur. Quod quâ ratione factum sit, vt habeas, amice lector, nota mecum & distingue tria momenta seu tempora huiusmodi separationis, originem, progressum, occasionem.

Origo repetenda proculdubio à Graduum Scholasticorum inuentione & institutione, de quibus fusè ad an. 1150. & in Dissertat. 2. Vol. pag. 674. Tunc enim quia plurimum dignitatis in apice Doctorali reponi cœpit, qui fuerant illum consecuti, ab aliis distingui affectant prioremque locum occupare; quod maxime inualuit circa Gregorii IX. tempora, cum de Gradibus leges ferri cœperunt.

Accessit Doctorum numerus, sed in Theologia præsertim prope infinitus, sedentibus Romæ Innocentio III. Honorio, Gregorio, Iano.

centio IV. & Alexandro IV. Itaque quemadmodum Aluearia plena & turgida emittunt apud examina, quæ iam capere & continere non possunt: ita Nationes nimiam illam multitudinem grauidatam profuderunt primum ex sese Theologos, subindeque Canonistas & Medicos. Occasio vero ex dissidio quod cum Mendicantibus 20. prope annis ob Magisterij honorem, Cathedrarum seu Scholarum publicarum exercitium, societatemque ab iis affectatam exercuerunt, opportunè profuxit. Nam ex Academicis nonnulli Censurarum Papalium crebris fulminationibus fatigati, parandum tandem, Fratresque ad societatem admitteudos esse censuerunt, ceteri Fratrizantes eiusmodi à suo consortio ablegarunt, aut certe ne Papalibus iussis omnino contradicere viderentur, sua seorsum ab illis habere Comiticia ceperunt. Et sua quoque Fratrizantes cum fratribus habuisse credibile est, donec tandem, ne istam corporum animorumque diuisione status Academicæ obnuelleretur, qui tot iam annos integer incolumisque subsisterat, inter dissidentes conciliata pace, Theologi, non ut ante, in sinum Nationum redierunt, sed cum suis Fratribus seorsim Facultatem segregem componere permitti sunt. Vnde merito gloriantur suam Facultatem esse primariam agnatiuis seu accretionis. Exemplo autem isto incitati Magistri Decretorum & Medicinæ, qui magno quoque erant in Nationibus numero, Corpora priuata Facultatesque similiter segregem constituere & Nationibus associari postularunt.

Hinc ergo ducenda videtur *Novæ Vniuersitatis* compositio, videlicet, ut *antiqua* è solis 4. Nationibus, quæ nihilominus omnes Magistros omniumque Artium & disciplinarum seu Facultatum Professores complectebantur, constiterit; *Novæ* verò ex ipsis 4. Nationibus & è tribus Facultatibus agnatis seu adscititiis coadunata fuerit; nec, nisi è Nationibus educatas fuisse Facultates fateamur, facile est dicere quid sit, quamobrem seruauerint Nationes quas habent prærogatiuas, creandi totius Academicæ Principis cui ceteræ Facultates nihilominus parere iubentur; clauium Tabularij publici, Nunciorum creandorum, Officiorumque Vniuersitatis è suis solum Suppositis (ut recepto more loquamur) assumendorum. Nec, nisi eo quo dicimus tempore, educatas confirmemur, aliud assignari potest conuenientius, aut causa iustior, aut occasio opportunior.

Sed hinc intelligo contra me fulmina fabricari. Fulmina dico; nam cum sit triplex hominum genus mihi aduersantium; vnum Censorum, alterum Inuidorum, tertium Coniuratorum, ne dicam furiosorum, fateor mea culpa fecit, ut primum meruerim; votorum ceptorumque successus & felicitas, ut secundum; tertium verò quod est implacabile, vnde mihi concitarim, non facile inuenio. Nisi forte, quod ex quo Vniuersitati quantulamcunque operam meam contuli, eius nemo hostis fuerit, qui non eodem tempore mihi quoque fuerit priuatum inimicus. Nec verò necesse est à me quenquam neminari, cum sit nemo tam ignarus rerum nostrarum qui nesciat homines esse aliquos qui istam à me alienationem & ab iis qui saluam volunt Artium Facultatem atque adeo Vniuersitatem, apud sui similes & apud degeneres optimæ parentis

ris filios commendationem sibi fore arbitrantur, quique non satis ipsius hostes se putant existimari posse, nisi mihi immortale bellum indixerint, ut pote quam perire malunt, quam me saluum esse, aut quam pari quenquam eius saluti consulere: quod genus hominum si non est furiosum, fateor, nescio Ego quid sit esse furiosum. Rempub. enim velle perire ut hominem perdas quem aliter perdere non potes, quis furor obstinator? quæ deplorabilior amentia? Equidem non parum mihi gloriosum est eo odio, eo furore & amentia dignum videri, quam experti sunt à pluribus annis fortissimi Academiae defensores, quorum vestigiis insistere, quanquam longè imparigradu, non potest non esse commendabile.

Sed unde tamen in me tanta defæuit rabies? huius quantum ego coniecere possum, talem fuisse suspicor originem. Iam sunt circiter anni quidecim, cum, ut ardebant Vniuersitatis dissidia de numero suffragiorum, ea existimaui facillimè posse componi, si modò comperita posset haberi eiusdem Vniuersitatis institutio & antiqua administratio: sic enim ratiocinabar. Si constet 4. Nationes esse primæux originis, atque exiis eductas fuisse Facultates, ut communis fert opinio, iisque processu temporis adiunctas ad conlittuendum totum Corpus quæle nunc est Vniuersitatis, cum tam multas videamus seruasse prærogatiuas, non videtur dubitandum, quin suffragia numero totidem retinuerint post associationem, quot ante habebant: verisimile est enim illas tunc, cum adiunctæ sunt Facultates, non ab iis accepisse legem, sed iis potius imposuisse, præsertim cum antiqua iura longè leuioris momenti retinuerint & conseruatint. In eam ergo rem priuatus incumbere cœpi, et ui è tenebris monumenta quæ potui, posteriorum cum prioribus conuenientiam consonantiamque conatus sum inuenire, eamque, postquam ego Historiæ nostræ quælecunque compendium edidi, quo satis clarè constitit fundatio Vniuersitatis, Nationum Antiquitas, Facultatum Origo, progressus & conlocatio, visus sum multis inuenisse. Permoit id plurimos, & à falsâ quam conceperant contra Facultatem Artium opinione abduxit: tunc corruere cœpit Achillicum argumentum è numero Facultatum petitum: tunc labefactari triumphus in multorum menibus, quem cecinerant aduersarii ante victoriam. Quod verò bono Ego feceram animo & vno desiderio pacis, atque vnde omnium amorem sperabam & exspectabam, id odium mihi concitauit internecinum, quod deinde nec precibus mitigari, nec communi vtilitate deponi, nec vlciscendi difficultate teneri, nec vetustate hæctenus sedari potuit. Abstineo hæc commemorare quid aduersus me, appositis etiam calumniatoribus & falsis testibus, quid contra Facultatem Artium Matrem nostram, quam subigendam triumphandamque assumpserant, quid contra totius Vniuersitatis commune bonum moliti sint: quàm subdolè & flagitiosè conati Optimatum Regni animos occupare contra rem Nunciatum; quàm perfidè, maliciosè & mendaciter suggererint esse paucos homines in Artium Facultate, qui reditus Nunciatum immensos absorberent & in rem suam conuerterent; quàm contra omnem honesta-

tem, religionem & fidem Colligatores nostros, verius dicam hostes infensissimos & obstinatissimos, promissis amicis, opibus, pecuniâ ad perpetuandam litem animarint. Et id coniuratorum, seu potius furiosorum hominum non est; horresco plura referre, dicere sufficiat, nobis eos pœnarum satis dedisse, quod malè semper eis cesserit quod moliti sunt.

Verum aliud iam machinantur, victoriæ magis securi; armis quibus eos instruxit Vniuersitas, hoc est Censuræ mucrone nostrum Opus aggrediuntur. Cuius quidem machinationis Nos, si ex eo quod malè cœptum est, augurari finem licet, non desperamus fore eundem successum, qui fuit hætenus cæterorum moliminû. Quippe ne proposita quidem est Historia nostra ad examinandum, contra omnem morem omnemque consuetudinem. Syndicus enim aut Decanus Libros quos Censurâ dignos putant, frequentibus Comitibus proferre solent in medium, postulantque Examinatores designari. Hic nulla eiusmodi ratio obseruata, nihil tale propositum. Abundat quidem Theologica Facultas viris bonis, publicæ quietis amantibus, Ecclesiæ Gallicanæ iurium libertatumque fortissimis defensoribus, quorum Ego si liceret, facerem hîc mentionem valde honorabilem: sed quod malum est Democratæ, numerantur voces non ponderantur, cum sint numero impares, expertique sint sæpe se, vbi præsertim de Facultate Artium deque concilianda pace agitur, Turbatorum clamoribus & vociferationibus fuisse superatos, vix audent illorum Decretis obsistere. Audio autem præclaræ istius censuræ, si Diis placet, tria fore capita, eorumque vnum pertinere ad bonos mores, contra quos Historiam Abaëlaridi & Roberti Arbricellensis fusius explicuisse videor. Alterum, partim ad Curiam Rom. quam dixi schismaticis temporibus auaritiæ famâ plurimum laborasse; partim ad Regem Crassum, quem contra honorem decusque Regni, cuius sunt ipsi valde studiosi, certamine superatum fuisse dixi ab Anglis & fugere coactum. 3um denique, quod contra Theologicæ Facultatis honorem dignitatemque dixerim eamè Nationibus effusam fuisse, atque ab iis in societatem circa an. 1260. tantummodo adoptatam.

Habes, AMICE LECTOR, quibuscum hominibus mihi sit depugnandum. Iam accipe quâ mente quôque animo pugnaturus sim. Censores æquos, & rerum vt decet, æstimatores veneror. Ipse Ego mei ipsius censor primus fui, agnouique ingenuè reprehendi me posse in eo, in quo alium si similiter peccasset, ipsemet forte reprehendissem. Multa præter historiam & omnino parerga conscripsi & commemorari, fateor: quæ me causa impulit, dixi in præfatione primi voluminis; benè ne an malè id à me factum sit, tuum esto iudicium. Si quid contra historiam scripsi & veritatem, quod sciens certè non feci, censuram seu verbo, seu scripto ne dubites exercere, cum moderatione tamen, quæ Christianum deceat: vt admoneantur posteriquâ in re peccauerim, vtque si forte remandabitur typis aliquando historia nostra, castigatio in lucem redeat & repurgatio. Vnum velim excuses tantummodo, Mendorum multitudinem, quæ partim meâ, partim Typographi incuriâ exciderunt.

Quod ad Inuidos attinet, vereor ne mihi nimis ipse gratuler ab-
blandiarque nimis, si dixerò gloriosum esse & appetendum inuideri.
Siquidem eminentibus viris factisque præclaris Inuidia comes solet adherere.
Faxit Deus vt ea semper præstent, quæ faciant inuidiam: nihil enim
vereor magis quàm vt, quem Deus singulari suâ bonitate defensum
plurimisque beneficiis ornatum voluit, ad duriores casum referuet.

Iam verò expectas, Lector, vt dicam me Coniuratos illos, quod
tertium genus est hominum mihi aduersantium, toto animo detestari.
Absit. Facient illi vt circumspectius scribam, agamque cautiùs: atque
vt qui mihi proposui vnam veritatem, aut vnus saltem veritatis ve-
stigia sequi, eidem semper viâ eidemque proposito insistam. Et forte
dum illi videbunt me in ea re constantem, in seiplos descendent, &
veritate ipsa cogente, cui nemo resistere potest interius, fatebuntur
aliquando quod res est. Quod si tam obstinato pergant esse in meam
perniciem animo, quàm mihi propositum est constantem esse in
tuenda veritate, hoc solum precabor, *virtutem veritatemque vt videant,*
intabescantque relicta.

Purgatum interim me velim tam apud eos, quàm apud omnes, ne
me somniasse quidem aliquid quod sit contra honorem Theologicæ
Facultatis. Nam quod aiunt me historias Abaelardi & Arbricellensis
paulo fusius profecutum, potest istud quidem notari inconside-
rantia & imprudentia, certè non infamia. Nihil à me dico: obscœna
obscœnè me non recolo vllibi scripsisse; refero quod de iis viris &
contra eos dictum & scriptum est à viris Religiosis, Gaufrido Abbate
Vindocinensi & Fulcone Priore Diogillensi. Refero Epistolas quas
Duchensius & Sirmundus ediderunt; nec video hætenus eis probro
versum quod ediderint; aut vnde grauius peccem Ego, Historiæ no-
stræ illas inferendo, quàm illi, eorum Operibus accensendo.

De Curia verò Romana quid dixi, quod summo Pontifici iniurio-
sum sit, quod ipsam etiam Curiam offendere possit? Dixi schismaticis
temporibus avaritiæ famâ laborasse; an id fallum est? Dixi legitimos
etiam Pontifices non fuisse auctores malum istud reprimere; an id illis
iniuriosum est? Retuli de Crasso, victum fuisse ab Anglorum Rege.
Et quis Historicorum nostrorum non retulit? quasi verò Reges no-
stri habuerint semper fortunam sibi obsecundantem! Sed sit impru-
dentia scripsisse, censura ista Sorbonica non est, sed communis &
Lectori relinquenda. Nec est quisquam, qui non videat istud esse, no-
dum in scirpo quærere.

Iam verò de Theologica Facultate quid est quod sensi, dixi aut
scripsi minus honorificè? Mihi ipse conscius sum, quàm ad eius lau-
dem illustrandam omnia mea studia hætenus contulerim, & collatu-
rum posthac confidam. Scio enim huius Academiæ membrum esse
nobilissimum; scio summo semper eam in honore fuisse, eandem-
que perpetuis temporibus magnum Franciæ ornamentum, eximia
famam celebritatemque longè maximam Vniuersitati addidisse;
nec scio quid contra hoc à me dictum sit, aut cogitatum. Dixisse ve-
rò in ea non fuisse institutos Gradus Scholasticos ante an. 1170. aut an-

te an. 1260. eam non constituisse Corpus seorsim à Nationibus, si crimen est, quid est quod Decretistarum & Medicorum Facultates non experior subitatas similiter, de quibus eadem assero; inò quas dico ante an. 1150. nondum fuisse natas? Quod ita scribo, non facit ut ita sit; sed quia sic se rem habere omnino arbitror, idcirco ita scribo. Authores cœcos laudo, testimonia fideliter profero; communibus argumentis utor; si quid habent rectius isti quod opponant, subscribam lubens. Si quoquomodo descendere lubet in arenam, campus latus est, præsto adero, non ut ostentem memet, sed animo tuendæ veritatis. Iamdiu est quod nonnulli prædicant nescio quam Historiam nostræ contrariam; cui tamen audio iniectam moram, eo quod antequam prodirent priora nostra volumina, somniis illam repleuerant: puta quod Rector non sit Vniuersitatis Caput, Moderator & Princeps, sed Actor tantummodo negotiorum & Decanorum vltimus, quemadmodum inter Sacrarum Ædium Curatores, quos vulgò *Matricularios* vocant, vltimus onus subit, cæteri honorem gerunt. Quod supremam illam quam nunc habet in Vniuersitate auctoritatem sibi arrogare & vsurpare cœperit circa an. 1350. maxime verò captiuo Ioanne I. Rege: id enim in diphtheris seu sacris quibusdam membranulis Facultatis Theologiæ contineri, quas more Sacrorum Bonæ Dæ nondum licuit videre cuiquam nisi initiato. Item quod ab initio (initium autem ducunt à Philippo Augusto) fuerint 4. Facultates, quarum quæ Artium dicitur, infima est & quasi periplèma Vniuersitatis: quod in ea non sit nisi Philosophia numeranda; quod cæteræ Artes Liberales ab Academia Parisiensi olim exularent, nec ante tempora Caroli VI. fuerint hac Ciuitate litterariâ donatæ. Quod 4. Nationes non habeant nisi vnum Caput, vnâ linguam, vnâ vocem, quia ita dixisse fertur an. 1499. Princeps Senatus Parisiensis: id enim legi, non in Actis quidem Curiæ, non in Commentariis Vniuersitatis, aut alicuius facultatis, aut alicuius Nationis, sed in reconditis forulis Bibliothecæ Seguierianæ. His, inquam, & similibus somniis, quorum crebrâ repetitione aures nostræ quotidie obtunduntur, Historiam illam suam consarcinauerant, quam nonnullo affectato titulo *Anti-Buleanam* vocant. Sed audio Opus istud quod exire festinabat, adhuc premi, donec 3^m hoc volumen emisserim. Ecce ergo tibi, Lector, emitto. Si pugnandum erit, ad sis spectator & Iudex. Certantibus pro præmio labor, tibi veritas proponitur. Tu eam amplectere, vnde cumque tibi obuenerit.

TABVLA

PRÆCIPVORVM CAPITVM

in III. Volumine contentorum,

P hilippi Augusti privilegium, quo remissas voluit omnes Vniuersitatis causas ad forum Ecclesiasticum. Et ibi de iuramento à Præposito Parisiensi Vniuersitati præstando.	1. 2. 3.	amplificata fundatio.	45.
Miracula Falconistarum.	6	Synodus Parisiensis contra Almaricum eiusque sectatores, cui Magistri Parisienses aduocati interfuerunt.	48.
Simonis Tornacensis vanitas, insatiatio & funestus exitus.	8	Confirmatio statutorum Vniuersitatis ab Innocentio III.	52
Collegium Constantinopolitanum ad Sequana ripam situm.	10.	Decretales Innocentii III.	53. 98.
Synodus Parisiensis cui aduocantur Magistri Vniuersitatis contra Hæreticos Niuernenses.	10.	Præbenda S. Thoma de Lupara.	53.
Origo Ordinis Vallis-Scholarium à 4. Magistris Parisiensibus.	15.	Retractatio & Emendatio nonnullorum Hæreticorum Albigensum.	54
Institutio Syndici Vniuersitatis ab Innocentio III. confirmata.	23.	Consuetudo Vniuersitatis in puniendis contumacibus ab Innocentio approbata.	60.
Normania subacta ab Augusto.	24	Privilegium Innocentii circa percussione[m] Clericorum.	63.
Almarici seu Amalrici Carnotensis errores ab Vniuersitate condemnati, eorumque censura ab Innocentio confirmata.	25	Anglia sit Papæ tributaria.	66. & seq.
Constitutio Odonis de Soliaco Episcopi Parisiensis in gratiâ Canonico[r]u[m] studium.	29	Victoria Bonniensis ab Vniuersitate festiue celebratur.	75.
Bononiensis Vniuersitas.	29	Munera Cancellarii Parisiensis.	79.
Statutum seu Concordatum 4. Nationum de Rectoris electione.	31	Reformatio Vniuersitatis Parisiensis facta per M. Robertum Cardinal. m. S. Ceciliae.	81.
Inundatio aquarum delatione corporis S. Genouefa compefitur.	33.	Cathedra Theologica in Cathedralibus institutio.	84
Constitutio Odonis Episcopi de residentia æque muneribus Cancellarii Paris.	36.	S. Guillelmi Bituricensis Patroni Nationis Gallicana apotheosis.	88. 91.
Electio M. Stephani de Langetona in Archiepiscopum Cantuariensem causa turbularum Anglicarum. Et in hanc rem plurima Innocentii Bullæ.	37.	Dominicanorum aduentus in urbem Parisensem.	90.
Subiectio Monasterii Resbacensis Episcopo Meldensi asseritur.	39	San-Iacobæa Domus Dominicanis ab Vniuersitate certis legibus concessa.	105
Constitutio Gualouis Cardinalis ad Vniuersitatem pertinens.	41.	Privilegium Honorii III. contra iniurias & excessus Cancellarii Parisiensis.	93
Collegij Bonorum Puerorum S. Honorati		Sententia Officialis Parisiensis contra Scholares nocturnos.	95.
		Iuris Ciuilis Professio Vniuersitati Parisiensi aufertur.	96.
		Edmundi Cantuariensis studia, cum Parisiis publicè profiteretur.	99. 100
		Aristotelis libræ in Vniuersitate Bononiensi recipiuntur.	102.

<i>Scholarium plurimorum ad Ordinem Dominicanorum conuersio.</i>	108	<i>Dominicani excluduntur ab Vniuersitate.</i>	245.
<i>Dissidium Vniuersitatis cum Episcopo Parisiensi.</i>	112	<i>Turbatio Vniuersitatis à Mendicantibus, & præsertim à Dominicanis.</i>	248. 266.
<i>Vniuersitatis Neapolitane erectio per Fredericum II. Imperatorem.</i>	115.	<i>Littere Vniuersitatis ad Prælatos Francia contra Dominicanos.</i>	255.
<i>De sigillo communi Vniuersitatis</i>	118.	<i>Bulla Innocentii IV. contra Mendicantium usurpationes.</i>	270.
<i>Concilium Bituricense de Præbendis ab Honorio III. postulatis</i>	119. 120.	<i>Bulla Alexandri IV. pro Mendicantibus.</i>	273.
<i>Præuilegia Dominicanorum</i>	123.	<i>Henrici III. Anglorum Regis magnifica receptio ab Vniuersitate.</i>	277.
<i>De Cancellario San-Genouesiano.</i>	124.	<i>Statutum de modo legendi in Artibus.</i>	280.
<i>Vniuersitatis Tolosana primordia 128. Erectio & Præuilegia.</i>	149.	<i>Bulla Alexandri IV. pro Mendicantium restitutione in integrum ad Vniuersitatem, proque consortio Scholastico & Cathedralis publicis.</i>	282.
<i>Dissipatio Magistrorum & Scholarium Vniuersitatis Parisiensis</i>	132.	<i>Littere Vniuersitatis ad Alexandrum, in quibus continentur rationes de non recipiendis Mendicantibus in consortium Scholasticum.</i>	288.
<i>Reformatio Vniuersitatis per Gregorium IX.</i>	140.	<i>Pax inter Vniuersitatem & Mendicantes Prælatorum Francia operâ facta.</i>	296.
<i>Præuilegia Mendicantium</i>	147.	<i>Liber Euangelii æterni procurante Vniuersitate Parisiensi damnatur & crematur.</i>	299.
<i>Decretales Gregorii IX. in Scholis Decretistarum recepta.</i>	153.	<i>Bulle plurimæ Alexandri IV. pro Mendicantibus contra Vniuersitatem.</i>	302. & seq.
<i>Seditio Scholaris in Ciuitate Aurelianensi.</i>	155.	<i>Capita Accusationis contra M. Guillelmum de S. Amore intentatæ, & Responsiones eiusdem ad singula.</i>	317
<i>Vniuersitatis Viennensis & Salernitane leges & statuta.</i>	157.	<i>Legatio Vniuersitatis ad Alexandrum contra Mendicantes.</i>	
<i>Vniuersitatis Patanina institutio.</i>	159.	<i>Liber Euangelij æterni à Ioanne de Parma Minorita compositus, damnatur & comburitur Anagnina.</i>	330.
<i>Præuilegia plurima à Gregorio IX. Vniuersitati concessa.</i>	159.	<i>Errores varij in eo contenti.</i>	ibid.
<i>Disputatio solennis de pluralitate Beneficiorum habita præsentè Episcopo Parisiensi, & conuocatis Magistris Vniuersitatis.</i>	164.	<i>Pax inter Mendicantes & Vniuersitatem à Prælatis Francia facta rescinditur ab Alexandro, quia ipso inconsulto facta fuerat.</i>	
<i>Seditio Oxoniensis contra Legatum Apostolicum.</i>	167.	<i>Dominicani Vniuersitatis consortio donati, quibus conditionibus?</i>	356
<i>Susceptio Corona spineæ D. N. I. C.</i>	170.	<i>Separatio Facultatis Theologica à Nationibus; item & aliarum Facultatum, occasione dissidij Mendicantium.</i>	
<i>Libri Thalmudici Iudæorum ab Vniuersitate damnantur.</i>	176.	<i>Carthusiani Parisiis in Valle-uiridi collocantur.</i>	360. 361
<i>Errores Dominicanorum damnati aduocatis Magistris Parisiensibus.</i>	177.	<i>Statutum Facultatis Artium de Examine S. Genouesæ.</i>	361
<i>Collegij Bernardinorum institutio à M. Stephano de Lexintonæ.</i>	184.	<i>Confirmatio præuilegiorum Vniuersitatis ab Urbano IV.</i>	366
<i>Confirmatio Concordati facti inter Vniuersitatem & Cancellarium Parisiensem.</i>	193.	<i>Præuilegium temporale Scholarium S. Nicolai de Lupara pro libris.</i>	370
<i>Varia statuta & præuilegia de Hospitiarum taxatione.</i>	194. & seq.	<i>Contra Scholares abutentes præuilegiis Papalibus.</i>	370
<i>S. Edmundi Cantuariensis Archiepiscopi Apotheosis seu Canonizatio.</i>	204.	<i>De Beneficiorum Ecclesiasticorum dispensatione.</i>	
<i>Questio de seruato sanguine Christi.</i>	214.		
<i>Collegium Bonorum Puerorum ad portam S. Victoris.</i>	217. ubi multæ.		
<i>Littere & constitutiones ad illud pertinentes.</i>			
<i>Statutum 4. Nationum de electione Rectoris.</i>	222.		
<i>Collegij Sorbonici institutio.</i>	223. ibi multa de isto Collegio.		
<i>Sermo M. Roberti de Sorbona ad Theologos</i>	225.		

<i>satone Regiâ.</i>	372	<i>nam de ordine & loco seu primatu.</i>	455
<i>Quæstio Eucharistica.</i>	373	<i>Discordia cum Cancellario Parisiensi.</i>	458.
<i>Reformatio Vniuersitatis per Simonem de Bria Cardinalem.</i>	375	<i>quæ in foro Romano agitur.</i>	464
<i>Postliminium M. Guill. de S. Amore à Clemente IV. impetratum.</i>	382	<i>Synodus Ecclesiæ Gallicana contra usurpationes & privilegia Mendicantium. Cui intersunt Magistri Vniuersitatis.</i>	465
<i>Novarum Bursarum in Collegio Sorbonico institutio.</i>	383	<i>Collegij S. Thome de Lupara reditus lege Caducariâ exempti seu amortizari.</i>	468
<i>Sententia Simonis Cardinalis contra M. Gaufridum Officium Parisiensem ob verberatos & percussos Scholares in atrio Basilicæ Parisi.</i>	384	<i>Oratio Egidij Romani nomine Vniuersitatis ad Philippum Pulchrum è sacris Remensis Parisios reuersum.</i>	475
<i>Sanctio pragmatica Ludouici IX. pro dispositione Beneficiorum.</i>	389. 394	<i>Statutum Facultatis Artium de Examinatoribus S. Genouefe.</i>	483.
<i>Collegij Cluniacensis fundatio.</i>	395	<i>Iuramenta Examinatorum & Scholarium.</i>	484. 485.
<i>Collegij Quæstorum seu Thesaurariorum fundatio.</i>	395	<i>Statutum de Exequiis Magistrorum.</i>	486
<i>Errorum plurimorum in Theologia & Philosophia condemnatio.</i>	397	<i>Statutum de Refusionibus.</i>	487
<i>Statutum Facultatis Artium contra disputantes de fide.</i>	398	<i>Vniuersitatis Mom-Pelliensis institutio.</i>	488.
<i>Statutum Facultatis Medicinæ aduersus practificantes.</i>	400	<i>De Platea San-Germano-Fratenſi ad Vniuersitatem pertinente.</i>	490. 498
<i>Eiusdem Facultatis alia Decreta de Baccalariis & Licentiatis, & de Sigillo.</i>	402.	<i>Statutum de Pergamenariis. 499. Vbi de aula Pergamenaria Mathurincensium.</i>	499. Vbi de aula Pergamenaria Mathurincensium.
410		<i>Decretum Facultatis Artium contra Cancellarium Parisiensem.</i>	
<i>Litteræ Vniuersitatis ad Capitulum Generale Dominicanorum, petentis Corpus & libros quosdam Thomæ Aquinati.</i>	408	<i>Discordia cum Monachis San-Germano-Fratenſibus de platea Vniuersitatis sopita.</i>	507.
<i>Reformatio Electionis Rectoriæ.</i>	411	<i>Exemptio Collegij S. Nicolai de Lupara.</i>	
<i>Statutum Vniuersitatis contra Librarios.</i>	419	<i>Exemptiones Mendicantium.</i>	
<i>Statutum Facultatis Artium de Determinationibus & Licentiis.</i>	420	<i>Constitutio Bonifacij VIII. de residentiâ perpetua Cancellarij Parisiensis.</i>	511
<i>Concilium Bituricense Præsede M. Simone de Bria Cardinale celebratum, ubi actum de Electionibus. De officio & potestate Iudicis Delegati. De Officio Iudicis Ordinarij. De immunitate Ecclesiarum. De privilegiis & excessibus Privilegiatorum.</i>	422. & seq.	<i>Initium discordiæ inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum.</i>	513
<i>Statutum Vniuersitatis contra docentes Theologiam in priuatis locis.</i>	430	<i>Bulla Bonifacij contra Exactores Decimarum.</i>	514
<i>Constitutio M. Simonis Legati contra Turbatores Fessorum Nationalium.</i>	431	<i>Bulla Canonizationis S. Ludouici.</i>	529. 530
<i>Paris Errores & propositiones hæreticae damnantur.</i>	433	<i>Quæstio de paupertate Minoritarum seu Franciscanorum.</i>	535
<i>Statutum nouum de Electione Rectoris.</i>	444	<i>Fundatio nouarum Capellaniarum Vniuersitatis.</i>	542
<i>Statutum de modo denunciandi Congregationes Generales Vniuersitatis.</i>	445	<i>Liber sextus Decretalium Bonifacij.</i>	543
<i>Statutum de Examinationibus & Licentiis.</i>	447.	<i>Constitutio Bonifacij pro Mendicantibus causa plurimarum turbarum.</i>	545
<i>Statutum de foro Scholarium.</i>	449	<i>Dissertatio I. De Fortuna Vniuersitatis, Vbi</i>	
<i>Collegij Harcuriani fundatio.</i>	450	<i>1. De hæresibus huius seculi ab ea extinctis, & erroribus condemnatis. 2. de Doctrinali eiusdem Iudicio, deque Censuris librorum. Vbi quæstio, an interdici possit.</i>	
<i>Statutum nouum de Electione Rectoris.</i>	451	<i>3. Summorum Pontificum de Vniuersitate Parisiensi iudicium. 548. 549. & 550. & 551.</i>	
<i>Prima Capellania Vniuersitatis.</i>	452. 480.	<i>Dissertatio II. De Statu Vniuersitatis. Et de de Turbationibus huius seculi.</i>	553
<i>Dissensio inter Facultates & Nationes, item inter Nationes Picardicam & Anglica-</i>		<i>Dissertatio III. De Partibus Vniuersitatis seu de Facultatibus & Nationibus. Vbi</i>	
		<i>1. Quaritur quid Facultatis nomine in-</i>	

3
17
11

i
11

4
11
11
11
8
5
11
11

11
11
11
11
11

11
11
11
11
11
11

- velligatur.* 2. Quot sint Facultates, & quo sensu dicuntur esse 4. Facultates in Vniuersitate. 5. Differentia inter ceteras Facultates & Facultatem Artium 6. Numerus Nationum earumque partitio. 557 & seq.
- Dissertatio V.** De Regimine antiquo & nouo Vniuersitatis 562. Vbi 1. de antiquo regimine Nationum, Rectoris & Procuratorum. 2. De separatione Facultatum à Nationibus, illarumque accessione. 565
- Dissertatio VI.** De Comitibus Vniuersitatis. 568. Vbi 1. diuersa Comitiorum species describuntur. 2. Regentium Comitiorum. 569
- Dissertatio VII.** de Consilio & Consiliariis Vniuersitatis. 572. Vbi 1. de Rectore, eiusque Electione. 573. Dignitate. 574. 2. de Decanis Facultatum. 576. 3. de Procuratoribus Nationum. 577. 4. Quale sit Consilium Vniuersitatis. 578
- Dissertatio VIII.** de Officiariis Vniuersitatis. 578. Vbi 1. de Cancellariis. 579. 2. de Conservatoribus Priuilegiorum Regionum & Apostolorum. 581. 3. de Institutione Syndici, Scribae & Quaestoris ararij. 582. 4. de Procuratore Fisici & serie Procuratorum à 250. annis. 583. 5. de Scriba & Scribarum Catalogo ab annis 250. 585. 6. de Quaestore Erarij & Quaestorum serie. 588
- Dissertatio VIII.** De foro Vniuersitatis. 593 Vbi 1. de foro Rectoris & Procuratorum. 598. 2. de foro Deputatorum Vniuersitatis ibid. 3. de foro Curiae Conservationis eiusque Officiariis. 596. 4. de loco Conservationis. 598
- Dissertatio IX.** de Patronatu Vniuersitatis in dispositione Beneficiorum. 599. vbi 1. de Patronatu Ecclesiastico & Laico. 2. an Patronatus Vniuersitatis sit Ecclesiasticus 600. an Laicus ibid. & 601. 3. de modo nominandi & presentandi ad Beneficia. 605. 4. Nominationis & presentationis formula. 610. 5. de Patronatu Curia SS. Cosmae & Damiani. 612. Vbi series omnium Curionum ab Vniuersitate presentatorum ab an. 1360. 6. de Patronatu S. Andreae de Arcubus 618. Vbi Catalogus omnium Curionum ab eadem Vniuersitate presentatorum ab an. 1450 ad an. 1632. 7. de Patronatu S. Germani veteris. 624. Et ibid. similiter series Curionum ab an. 1368. ad an. 1646.
- Dissertatio X.** de conflictu Academicorum & Mendicantium 639. circa Cathedrae Magistralis occupationem 640. Societatis Academicae affectationem 649. & Iurium Parochialium usurpationem. 653
- Dissertatio IX.** de moribus & institutis huius seculi. Vbi 1. de Theologis nimio plus Scholasticis 657. 2. de fundationibus Collegiorum Scholasticorum & Bursariorum. 659. 3. de dispensatione Beneficiorum Ecclesiasticorum. 659. Vbi de quibusdam Usurpationibus Romanae Curiae 660. 4. de Mendicantibus nimium sibi arrogantibus. 663
- Dissertatio ultima** de remedijs Vniuersitatis contra grauamina. 663. Vbi 1. De cessatione à Lectionibus. 2. De Pronocatione ab usurpata iurisdictione, seu ab abusu. 3. De appellatione ad futurum Concilium. 664
- Catalogus Illustrium Academicorum. 671
Index rerum & verborum.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICI XIV. Franciae & Navarrae Regis Christianissimi diplomate cautum est, ne quis in suo Regno locifve ditioni suae subiectis intra decem annos à die Impressionis primae inchoandos excudat, vendat, excudendum vendendumque cutet librum, cui titulus est, *Historia Vniuersitatis Parisiensis*, operà CAESARIS EGASSII BVLÆI, antiqui Rectoris eiusdem Vniuersitatis. Ut amplius eodem diplomate cauetur, Dato Parisius 15. April. 1663. Signatum, Per Regem, LE GROS.

Idem verò Bulæus ius suum transtulit in Franciscum Noël, Typographum & Librarium iuxta pactum cum eo initum.

In publicas Typographorum ac Bibliopolarum Parisiensium Societatis tabulas relatum 22. Martij 1664.

QVINTVM SECVLVM VNIVERSITATIS PARISIENSIS.

AB ANNO 1200. AD ANNVM 1300.

VNDENAM Seculum quintum Vniuersitatis feliciter auspicabimur & congruentius, quàm à singulari priuilegio, quod ei Philippus Augustus anno 1200. indulxit? Ille enim Bestifici 1200. edixit, ne deinceps Vllus Præpositus Parisiensis Iurisdictionem vllam exerceret in Magistros & Scholares Academicos, longè verò minus in Rectorem: illorumque causas & lites cuiuscunque generis essent, etiam Capitales ad forum Ecclesiasticum remitti voluit. Quod Edictum antequam proponimus, non abs re erit referre quam ob causam impetratum sit, quaque occasione: quam à Rogero Houcensensi scriptore Anglo accipimus, sic scribente ad an. 1200. sub Ioanne Angliæ Rege, quo regnante floruit.

Eodem anno 1200, inquit, orta est gravis dissensio inter Scholares & Ciues Parisius, cuius origo talis fuit. Erat Parisius quidam Nobilis scholaris Teutonicus, qui erat vnus Electorum in Episcopum de Legis. Huius Seruiens cum in taberna vinum emeret, verberatus est, & vas suum vinarium fractum est. Quo audio factus est concursus Clericorum Teutonicorum; & intrantes tabernam vulnerauerunt hospitem domus, & plagis impositis abierunt relinquentes eum semiviuum. Factus est ergo clamor Populi & commota est Ciuitas: ita quod Thomas Præpositus Parisius cum plebe Ciuitatis armata, armatus fecit Insultum in hospitium Clericorum Teutonicorum, in quorum conflictu nobilis ille Scholaris qui erat vnus de Electis in Episcopum de Legis (du Liege) interfectus est cum quibusdam suorum. Magistri igitur Scholarum Parisius abeuntes ad Philippum Regem Francia, conquesti sunt ei de Thoma Præposito & de illius Complicibus qui interfecerunt prædictos scholares: ad quorum instantiam captus est præfatus Thomas Præpositus, captique sunt Complices sui Quidam & incarcerati. Quidam autem illorum fugerunt relictis domibus & facultatibus suis. Rex quidem Francia iratus fecit domus illorum demoliri & vineas & arbores illorum fructiferas extirpari. De Præposito autem illo definitum est, quod ipse in carcere Regis non exiturus seruaretur, donec Iudicio aquæ vel ferri se mundauerit, & si perierit, suspendatur: & si mundus fuerit, abiuret Regnum in misericordia Regis. Artamen Scholares miseri illius supplicauerunt Regi Francia, vt Præpositus ille & Complices sui more scholarium in scholis flagellati, essent quieti & Facultatibus suis restituti. Sed Rex Francia hoc concedere noluit dicens, quod multum derogaret honori suo, si alius quam ipse vindictam suumeret de malefactoribus suis. Præterea idem Rex Francia timens quod Magistri Scholarum & Scholares à Ciuitate recederent, satisfecit eis statuens quod de cætero Nullus Clericus trahatur ad seculare examen propter aliquod delictum quod fecerit. Sed si Clericus deliquerit, tradatur Episcopo, & secundum Iudicium Cleri tractetur. Statuit etiam Rex Francia, quod quicumque fuerit Præpo-

fitus Parisius, iuret quod fidem seruabit Clericis saluâ fidelitate Regis. Præterea idem Rex dedit scholaribus firmam pacem suam, & eam eis chartâ suâ confirmauit. Præpositus autem ille cum per multos dies in Carcere Regis detentus fuisset, per fugam euadere proposuit: & cum per murum dimitteretur, fractus est funis: & ipse ab alto corruens in terram expirauit.

Huiusce Historiæ miror cur non meminerint Rigordus & Cæsarius Heisterbackensis, ambo scriptores huius temporis, quorum ille Medicus erat Philippi Regis & multa de Vniuersitate Parisiensi refert: iste eiusdem Regis in Præpositos Paris. potestate & autoritate sibi traditâ abutentes, sceleritatem commemorat, vt ad an. 1193. retulimus. Vnde profectò patet multa quæ accidunt, ab Historicis contemporaneis aut consultò, aut negligentia, aut obliuione præteriti: ac proinde non semper verum ac certum esse illorum argumentum, qui rem aliquam ideo negant factam, quod scriptores temporis eiusdem factam non referant. Edictum autem & Priuilegium est eiusmodi, vt in libris Rectoris & Procuratorum legitur & in Archiuis Vniuersitatis seruetur.

PRIVILEGIUM PHILIPPI VNIuersITATI CONCESSVM,

In nomine Sanctæ & Indiuina Trinitatis Amen. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Nouerint Vniuersi præsentis pariter & futuri, quod propter illud enorme flagitium, quo Parisienses Clerici simul & Laici quinque numero à quibusdam maleficis interfecti sunt, talem iustitiam faciemus, quod Thomam illum tunc Præpositum, de quo super omnes alios, Scholares conquesti sunt, quia factum negat, in perpetuis vinculis detinebimus, in artâ custodiâ & paupere victu, quamdiu vixerit, nisi forte elegerit Parisius publicè aquæ subire iudicium, in quo si ceciderit, damnatus erit: si liberatus fuerit, nunquam Parisius deinceps, vel alibi vsquam in terrâ nostrâ propriâ Præpositus noster vel Balliuus erit, nec alibi, dum id euitare possimus per rationem, nec Parisius intrabit de cætero. Et si per bonam & legitimam inquisitionem, quam commisimus duobus fidelibus nostris *Galtero Camerario & Philippo de Lws* sine omni acceptione faciendam sub abiuratione fidei, quâ Christiani sunt, quamque Nobis Domino suo Legitimo debent, & per iuramentum quod nobis fecerunt de honore & Consilio nostro intelligere potuerimus, quod amplius inde facere possimus aut debeamus, sine vllò attestamento faciemus saluo honore Dei & nostro. De aliis autem qui in Captione sunt, pro eodem forefacto, hoc faciemus, quod in perpetuis vinculis in Captione nostra eos detinebimus, nisi iudicium aquæ subire maluerint & Innocentiam Deo teste purgare: in quo si ceciderint, habebimus eos pro damnatis, nisi forte aliqui ex eis per bonam inquisitionem Innocentes inueniunt, vel in culpâ leuiore per intercessionem Scholarium à Captione per Nos fuerint liberati. Eos autem qui fugerunt, eo ipso pro damnatis habebimus & omnes Præpositos terræ nostræ iurare faciemus, quod diligenter inquirent eos: & si quem ex eis capere potuerint, capient & nobis mittent Parisius.

De Securitate autem Scholarium Parisiensium in posterum, de Consilio hominum nostrorum hoc ordinauimus, quod omnes Ciues Parisienses iurare faciemus, quod si alicui scholari ab aliquo Laico iniurias fieri aliquas viderint, quod super eo testimonium exhibebunt veritati, nec se subtrahet aliquis ne videat. Et si contigerit, quod aliquis scholarem percusserit, nisi super se defendendo, si scholaris maximè armis percutiatur, aut fuste vel lapide, omnes Laici qui viderint bonâ fide, comprehendunt illum Malefactorem vel Malefactores & tradent Iustitiæ nostræ, nec se subtrahent, ne videant, vel comprehendant, vel testimonium perhibeant veritati. Siue autem Malefactor captus sit super ipsum fore factum, siue non, Nos legitimam inquisitionem faciemus per Fidelem, siue per Clericos, siue per Laicos, seu per quascunque legitimas personas, & Præpositus noster & Iustitiæ nostræ idem facient. Et si intelligere potuerimus per bonam inquisitionem, vel Iustitiæ nostræ intelligere potuerint, quod ille cui imponitur, fecerit illud fore factum, statim inde faciemus Iustitiam, siue Iustitiæ nostræ hoc facient secundum qualitatem & modum forefacti, non obstante quod Malefactor ille factum negabit, vel quod dicet se paratum esse defendere se per Monomachiam vel per Iudicium aquæ.

Præterea Præpositus noster vel Iustitiæ nostræ pro nullo forefacto in Scholarem manum mittent, nec in captiorem nostram mittent, nisi forefactum Scholaris

tale visum fuerit, vt debeat arrestari. Et tunc arrestabit eum Iustitia nostra in eodem loco sine omni percussione nisi se defenderit, & reddet eum Iustitiæ Ecclesiasticæ, quæ eum custodire debet pro satisfaciendo Nobis & iniuriam passo. Et si forefactum grande visum fuerit, ibit, vel mittet Iustitia nostra, vt videat quid scholari fiet. Si vero se scholaris non defenderit in arrestatione illa, & iniuriam passus fuerit, Nos secundum prædictam inquisitionem & per iuramentum prædictum exinde ultionem capiemus.

Ad Hæc in CAPITALE PARIENSIS STUDII SCHOLARIUM pro nullo forefacto Iustitia nostra manum mittet: sed si visum fuerit illud arrestandum esse, per Iustitiam Ecclesiasticam arrestabitur, & arrestatum custodietur: vt de illo CAPITALI (id. Rectore) fiat quod per Ecclesiam fuerit legitimè iudicatum. Quod si tali horâ fuerint scholares arrestati à Præposito nostro, quod non possit Ecclesiastica Iustitia inueniri, vel statim haberi, faciet Præpositus noster in aliquâ SCHOLARIUM domo eosdem sine omni iniuria custodire, sicut supra dictum est, donec iustitiæ Ecclesiasticæ tradantur.

De Seruientibus Laicis Scholarium, qui non debent Burgeniam nobis vel residentiam, nec viuunt de mercaturis, & inde Scholares non faciant iniuriam aliis sicut in eis erit, quod in eos manum non mittemus, nec iustitia nostra, nisi forefactum apparens fecerint, propter quod in eos debeamus manum mittere vel iustitia nostra.

Protenore siquidem Priuilegii quod scholaribus Parisiensibus contulimus, Volumus vt Canonici Parisenses & eorum Seruientes in hoc priuilegio contineantur. Sed volumus vt Seruientes tantum Parisius & eiusdem villæ Canonici eandem libertatem habeant quam eis Prædecessores nostri obseruare debuerunt, & nos eisdem obseruare debemus. Occasione autem prædictarum Conuentionum, vel occasione huius Chartæ in causam trahere non poterimus in Curiam nostram.

Vt autem hæc cautius custodiantur, & stabili in perpetuum iure firmentur, statuimus vt Præpositus nunc noster & Populus Parisiensis omnia prædicta in conspectu Scholarium se bona fide seruatueros iuramento confirmet: & de cætero quicumque officium Præposituræ Parisiensis administrandum à nobis acceperit, inter ipsa Præposituræ suæ initia, Dominicâ scilicet primâ vel secundâ, in vna Ecclesiarum Parisiensium, postquam exinde submonitus fuerit, coram Scholaribus prædicta omnia se bona fide seruaturum publicè iuramento confirmabit. Quæ vt perpetuam obtineant stabilitatem, præsentem paginam Sigilli nostri autoritate & Regij nominis caractere inferius annotato præcipimus confirmari. Actum apud Bestisiacum anno Incarnati Verbi 1200. Regni vero nostri an. 21. astantibus in Palatio nostro, quorum nomina supposita sunt & signa. Dapifero nullo. Signum Guidonis Buticularij. Sign. Mathæi Camerarij. Sign. Drogonis Constabularij. Data vacante Cancellaria.

Ad huiusce priuilegij intelligentiam operæ pretium est animaduertere i. datum & concessum fuisse à Philippo occasione cædis iussu præpositi Parisiensis aut eo certè non improbante perpetrata de Scholaribus extraneis, quos Rex iure Gentium & singulari patrocinio suo tutos & securos esse volebat. Extraneis inquam, vt accipimus ex loco supra allato Rogerij Hottedensis, qui disertè notat vnum ex interfectis fuisse quendam Electum in Episcopum de Legis Gall. de Lieges: quis autem ille fuerit quanquam parum prodest scire, intelligitur ex Chronico Alberici: notat enim post mortem Alberti de Cuiek Episcopi Leodiensis diu fuisse de successore certatum. Nonnulli enim Conradum Monachum Villariensem elegerunt; Alij Henricum de Iacia Archidiaconum eiusdem Ecclesiæ; alij denique Hugonem eiusdem Præpositum. At notat ipse Conradum Abbatem fuisse Clareuallensem & postea Cardinalem; Hugonem Episcopatum obtinuisse; vnde consequens est, vt Henricus de Iacia in illo confictu desideratus sit. Sic ipse scribit *hinc pertractata fuit electio Leodiensis: & cum Quidam consentirent in Conradum Monachum adhuc nouitium de Villariis, qui post fuit Abbas Clareuallis & Cardinalis: Quidam in Henricum Archidiaconum qui dicebatur de Iacia: Quidam vero in Hugonem eiusdem Ecclesiæ Præpositum qui fuit filius Hugonis de Wasnadio, quorum mater fuit Clementia filia Comitis Witeri Reistensis de profapia Namurcensi, hic Hugo factus Episcopus sedit 28. annis.*

2. Patet Vniuersitatem apud Philippum Regem conquestam fuisse de iniuriis sibi factis, Regem verò, veritum ne ipsa Parisiensem urbem desereret, Thomam Præpositum supplicio damnaſſe, certè quod contra priuilegia eidem Vniuersitati concessa, & ſingulare Patrocinium quo Rex eam dignabatur, iniuriam Scholaribus intulisset.

3. Ne quid simile deinceps perpetraretur, omnes Vniuersitatis causas tam Capitales quàm Ciuiles ad forum Ecclesiasticum remisisse. Vnde patet ante annum 1200. Vniuersitatem Parisiensem veluti corpus laicum ſubditam fuiſſe Prætori Urbano ſeu Tribunali, vt vocant, ſeculari. Licet enim Cæleſtinus III. ante paucos annos causas eius pecuniarias decidi voluiſſet ab Epifcopo Parisienſi & Abbate San-Genouefiano, credibile tamen eſt priuilegium eiufmodi, quia inconſulto Rege indultum fuerat, vim non habuiſſe, donec Philippus auctoritate Regia quaſlibet eius causas ad Examen Ecclesiasticum remiſiſſet.

4. Hocce priuilegio 4. perſonarum genera contineri. 1. *Scholares*, id. tam Magiſtros quàm diſcipulos, ſiquidem omnes *Scholarium* nomine appellantur: nam & Magiſter, *Scholaris* dicitur quia ſcholam habet, & diſcipulus *Scholaris*, quia ſcholam frequentat. Hinc quoque dicitur Vniuerſitas *Parienſis Studium Scholarium*. 2. Rectorem Vniuerſitatis, his verbis. *In Capitale Parienſis Studij Scholarium pro nullo forefacto iuſſiſſa noſtra manum mitteſſet*. Certum eſt enim moderatorem ſeu præfectum Scholæ *Caput* vulgò dici. Hinc apud Glabrum Rodolphum l. 3. c. 8. Heribertus S. Petri Puellaris apud Aureliam *Capitale* legitur *ſchola* tenuiſſe dominium. Item & *Capifchola* appellati *Schoſtaſtici* Eccleſiarum Cathedralium. 3. *Seruientes Scholarium*, qui non erant Mercatores aut Ciues Parisienſes. 4. *Canonicos Eccleſiæ Parienſis*, eorumque feruos Pariſiſ degentes, quos Philippus accenſeri quodammodo voluit Vniuerſitati, quia eorum plerique ſcholas etiam exercebant.

5. Ex his manifeſtè liquet Eccleſiam Parisiensem malè dici à nonnullis *Matricem* Vniuerſitatis, cuiusque Cancellarium Rectoris munus diu obiſſe. Siquidem Philippus priuilegium ſuum proculdubio Vniuerſitati propter *Matricem* conceſſiſſet, non *Matrici* propter Vniuerſitatem, aut occasione Vniuerſitatis. Nec Cancellarium, ſi Rector fuiſſet, à fori ſui Iuriſdictione ſingulariter exemiſſet, qui cum Sacerdos eſſet, lege Canonicâ liber eſſet debebat, & in foro Eccleſiaſtico iudicari.

6. Ex hocce Priuilegio ſumendam eſſe originem Iuramenti, quod Præpoſiti Parisienſes præſtare conſueuerunt Vniuerſitati, de Conſeruatione Regionum Priuilegiorum, quorum nempe cuſtodiam iis Reges noſtri demandatam eſſe voluerunt.

Ex hocce autem priuilegio hoc quidem commodum conſecuta eſt Vniuerſitas, quod non amplius ſcholares aut Magiſtri carceribus mancipati ſint, ſed ad forum Epifcopale remiſſi. At ex eo quoque non nihil paſſa eſt detrimenti, quod Epifcopus & Cancellarius hinc acceperint occasionem arrogandi ſibi iuris quod ante non habebant: ſic vt Cancellarius, qui ſigilli cuſtos fuiſſe videtur, illud ſibi retinere voluerit, & pro licentiis ſalarium exigere: Epifcopus verò vetuerit ſe inconſulto ſtatuta facere: & alia eiufmodi, quæ magnarum turbarum cauſa fuerunt.

Eodem anno M. Petrus de Corbolio, qui nuper ad Cameracensem Cathedram euectus fuerat, ad Senonenſem transfertur ab Innocentio III. Diſcipulo quondam ſuo inuitis licet & reſragantibus Canonicis & toto Capitulo, qui Hugonem de Noeriis Epifcopum Antiffiodorenſem elegerant, & per Legatos transferri depoposcerant. Quæ res non parum eorum animos offendit, vt legitur in *Historia Epifcoporum Antiffiodorenſis. Defuncto bona memoria Michaële Archiepiſcopo Senonenſi, concordati omnium conſenſu & votiſ ob præclara ſua probitatis inſignia ad regimen Eccleſiæ Senonenſis adſcribitur (Hugo) & apud ſedem Apoſtolicam, vt de Antiffiodorenſi transferretur, ad eam ab omnibus poſtulabatur: ſed Innocentius III. qui tunc agebat in Papatu, vir quidem voluntatis propria debito forte plus plerumque motum ſequens, translationem ipſius pro ſuo arbitrio impediuit, vt Magiſtrum & quaſi Nutritorem ſuum in Scholaſtum eſſet in Francia, M. videlicet Petrum de Corbolio in illa præſceret Eccleſia, vel potius intruderet etiam remiſſente Capitulo;*

Vniuersitatis Parisiensis.

5

quod & fecit, & postulationem factam de Episcopo non tam iure quam voluntate propria, si fas est dicere, non admisit; sicque Diuinâ factum est pronidentia, quod Ecclesia Antissiodorensis cum qua connubij spiritualis fœdus contraxerat, nequaquam tanti Patris diuortio vidua remaneret.

Quamobrem verò Pontifex Hugonem admittere noluit: nempe didicerat ipsum non paruiffe sententiæ interdicti, quam Petrus Cardinalis tulerat in Regem & Regnumob Regis ab vxore legitima diuortium vt ad an. 1199. retulimus. Quam in rem extat ipsius Innocentij Decretalis. *De postulatione Pralatorum* ad Decanum & Capitulum Senonense, his verbis.

Innocentius Episcopus... Ad hac in B. Petro... Et infra. Cumque de facili non possetis in vnum locum & propositum conuenire, sed ad Nos fuisset ab aliquibus appellatum, tandem conuenientes in vnum, Antissiodorenses Episcopum postulastis. Postulationem vestram per M.R. Præcentorem vestrum & per Abbatem S. Petri exponentes & petentes, vt faciendæ translationi pium præberemus ad sensum. Verum quoniam antequam idem Magister ad sedem Apostolicam accessisset, Nobis quasi pro certo constabat quod idem Episcopus Interdicti sententiam non seruasset, quod etiam idem Magister non negauit, in fratrum nostrorum præsentia requisitus à nobis, in ipsius Episcopi excusationem allegans quod sententiam laram seruare nullatenus tenebatur, quæ ad eius notitiam nec per litteras nostras, nec per Cardinalem tunc Apostolicæ sedis Legatum, qui eandem sententiam promulgat, nec per deputati ad hoc executoris mandatum vel litteras peruenisset. *Et infra.* Quod nec sufficit, imò nec proficit ad excusationem prædicti Episcopi, cum Cardinalis idem sententiam Interdicti præsentibus multis solemniter ac publicè promulgauit: & eadem Interdicti sententia in Regno Francorum iam à multis publicè cœperit obseruari, nec sit necessarium, cum Constitutio solemniter editur aut publicè promulgatur, ipsius notitiam singulorum auribus per speciale mandatum vel litteras inculcare, sed id solum sufficit, vt ad eius obseruantiam teneatur qui nouerit eam solemniter editam aut publicè promulgatam: cum & contra quosdam qui Sardinense Concilium non seruabant, tanquam illud non habuerint aut perceperint, Canonica tradat autoritas, quod eis non facile facultas credendi tribuitur, cum idem penes illos in suis regionibus actum fuerit & receptum. Nec valet quod in Altissiodorensi Diocesi dictus Rex terram propriam dicitur non habere, cum Nos terram totam Regis ipsius subiici mandauerimus Interdicto, & Cardinalis nostrum interpretatus mandatum in terram illam sententiam promulgauerit, quæ Regi tunc temporis adhærebat. *Et infra.* Nos igitur qui secundum Apostolum prompti sumus inobedientiam omnem vlcisci, eiusdem Episcopi Altissiodorensis inobedientiam attendentes, ne nil obedientia prodesse videretur humilibus, si contemptus contumacibus non obesset, cum iuxta Canonicas sanctiones quædam sint culpæ, in quibus culpa est relaxare vindictam, postulationi huiusmodi non propter postulantes Ecclesiam, sed propter postulatam personam repulimus vt indignam. Licet autem ex eo quod hominem qui vestro non conueniebat proposito, postulastis, cum vos interdicti sententiam seruaretis, & ipse eam contemneret obseruare, **permissa vobis facile abusi fueritis potestate: ac ideo vos ea non immeritò priuare possemus, de solita tamen benignitate concedimus vt vobis per postulationem seu Electionem Canonicam de persona congrua consulatis.**

His acceptis litteris dum alij voluntati Pontificis contradicere audent, alij parendum censent; Quidam postulant M. Petrum de Corbolio Cameracensem Episcopum: quorum postulationi acquiescens Octavianus Ostiensis Legatus, eum ad Archiepiscopatum Senonensem euocat, postulataque ab Innocentio huiusce facti approbatione & confirmatione, sic rescripsit Innocentius.

Innocentius... Dilecto filio Octauiano Hostiensi Episcopo Apostolica sedis Legato... Gratium gerimus & accepimus ex litteris tuis, quod Canonicis Senonensibus, quorum postulatio nostrâ fuit autoritate cassata, licet Cassationis litteras suppressissent in fraudem, vt Canonici ad Electionem procederent, mandauisti, &c. Cumque plures eorum postulationem cassatam à nobis innouare denuo niterentur, **Quidam verò Episcopum Cameracensem in Archiepiscopum postula-**

uerunt, tu intelligens eos qui cassationem nostram quodammodo reuocare volebant, eligendi priuilegium amisisse: quia concessa sibi ex Apostolica sedis benignitate abuterentur temere potestate, ac ideo ad alios licet pauciores numero, quantum tamen ad hoc pertinet, Concilio saniores eligendi vel postulandi deuolutam esse licentiam, prædictum Cameracensem ad eorum instantiam in Pastorem auctoritate fretus Apostolica prouidisti. Nos igitur à sollicitudine Cameracensis Ecclesie ipsum reddidimus absolutum, quod à te de mandato nostro factum est, auctoritate Apostolica confirmantes. Huius translationis meminit Robertus Antissiodorensis in Chronico. *Idem Legatus, inquit, Petrum de Corbolio qui litteratura secularis & Theologia prærogatiua famosus in Scholarum regimine Parisius diu claruerat & de cathedra Magistrali ad Cameracensis Ecclesia Cathedram nuper assumptus fuerat, tam de assensu Regis quam D. Papa Clero licet præter paucos, inuito in Senonensem Ecclesiam inthronizatus.* Ita igitur M. Petrus de Corbolio de dignitate ad dignitatem ascendens in Senonensi Cathedrâ sedit per 20. annos & amplius. Antissiodorensis autem Episcopus non seruati interdicti apud Papam accusatus Romam proficisci coactus est, ibique suam innocentiam tueri & propugnare, ubi paulò post obiit, nempe an. 1206. & in Ecclesia Lateranensi B. Ioannis quæ Constantiniana dicitur, D. Papa & Cardinalibus præsentibus honorificam meruit sepulturam.

Quis autem est ille Octauianus Legatus? nempe Episcopus Ostiensis, qui cum Ioanne de S. Paulo Velletrensi Episcopo & Cardinale in Franciam ab Innocentio missus fuerat, ut de diuortio cum Rege ageret, legitimamque uxorem Ingeburgem in gratiam recipi curaret, & Franciam interdicto solueret: quâ de re legitur in Chronico Antissiodorensi. *Anno Dom. 1200. erat in toto Regno lugubris Ecclesie facies, quia nulla celebrabantur in Ecclesiis sacramenta vel Diuina Officia præter Viaticum & Baptisma. Nec modò in Ecclesiis, sed & in Monasteriis cessatum est à Diuinis, negabatur moribus sepultura. Erat igitur ubique per Regnum maestitia circumfusa, cum hic Ecclesia silerent, organa & ora Canentium Damnum clauderentur.* Octauianus Ostiensis Episcopus à D. Papa legatus in Franciam Regnum absoluit, Regem ad hoc induxit, ut Reginam quam expulerat, in Regnum reducat, non tamen cum debito honore susceptam nec thoro redditam maritali.

Non statim tamen consensit Philippus: quinimo causam suam agitari uoluit à uiris Doctis & Iurisperitis: in eamque rem habita est Synodus Sueffionensis, in qua per quindecim dies de materia illa acerrimè hinc & inde disputatum: donec Rex in re ambigua certio rem partem amplexus, Ingeburgim de synodo secum abduxit & recessit. Rem sic narrat Rigordus. *Tunc conuocatum est Concilium Sueffionis ab Octauiano & Ioanne de S. Paulo Presbytero Cardinali Apostolica sedis legatis. Cui interfuit Philippus Rex cum Archiepiscopis, Episcopis & totius Regni Principibus mense Aprili, ubi tractatum fuit per 15. dies de matrimonio Ingeburgis Regine confirmando vel separando. Post varias & multas disputationes Iurisperitorum Rex longamorâ radio affectus, relictis ibi Cardinalibus & Episcopis cum Ingeburge uxore sua summo mane ipsis insulatus recessit, mandans illis per Nuncios suos, quod uxorem suam secum ducebat sicut suam, nec separari tunc ab ea uolebat. Quo audito solum est Concilium stupefactis Cardinalibus & Episcopis, qui ad diuortium faciendum conuenierant. Et tunc Ioannes de S. Paulo cum nimia erubescencia penitus recessit. Octauianus autem in Francia remansit. Et sic Philippus Rex hac uice manus Romanorum euasit.*

Hæc synodus habita est sub finem an. 1200. vel initio an. 1201. ut scribit Rigordus. Paulo post uero receptam Ingeburgim, Maria quam Rex superinduxerat, obiit in quodam Cœnobio Monialium & in Ecclesia B. Coarentini à Medunta sex mille passibus distante honorificè sepulta est relictis duobus liberis quos ex Philippo genuerat; & eos Innocentius ad petitionem Regis Francorum, inquit Rigordus, legitimos esse mandauit; idque postmodum litteris suis confirmauit: quod factum eo tempore pluribus displicuit. Rex autem Abbatiam 120. Virginum sub Abbatissa fundauit, eo loco ubi Maria sepulta est.

Ad eundem annum Rogerius Houedensis historiam persequitur eorum uirorum, qui Fulconi presbytero & Concionatori adhæserant, (de cuius actis ad an. 1198. mentionem fecimus) præsertim quo ad miracula quæ Eustachius Abbas de Flay operatus est in Anglia & Normania. *Eodem anno, inquit, unus ex con-*

Miracul
Eustachii
de Flay.

Vniuersitatis Parisiensis.

7

fortibus supradicti Fulconis dictus D. Eustachius Abbas de Flay venit in Angliam à partibus Normanix prædicare Verbum Domini, fecitque mirabilia in vita sua. Inter quæ vnum opus fuit, quod est mirabile in oculis nostris. Venit itaque prædictus Eustachius non longè à Cantuaria ad villam quæ dicitur... & benedixit ibi fontem quendam cui Dominus tantam infudit gratiam, quod Cæci visum, Claudii gressum, Muri loquelam, Surdi auditum, & quisque debilis qui ex fonte benedicto biberet, sanitatem se recepisse gauisus est. Venit igitur quædam mulier ad Abbatem illum à Dæmonibus arrepta, & ultra quam credi fas est grossa, quasi morbo hydropico inflata, & petiit ab eo sibi restitui sanitatem. Cui Abbas ille respondit, Confide filia, & vade ad Natatoria fontis de.... cui benedixit Dominus & bibe ex eo, & recipies inde sanitatem. Et abiit, & bibit & vomuit; & exierunt ab ea duo bufones magni & nigri, qui statim conuersi sunt in immensos canes & nigerrimos: & paulo post conuersi sunt in Asinos. Mulier autem stabat attonita, & aliquando cucurrit post illos furibunda volens eos apprehendere si posset. Sed quidam vir, qui deputatus erat ad fontem illum custodiendum, aspersit aquam de fonte illo sumptam inter mulierem & monstra illa; quæ statim abeuntia ascenderunt in altum relinquentia post se fœda vestigia. Mulier quidem ab illa hora salua facta est magnificans Deum, qui talem potestatem dedit hominibus. Præterea prædictus Abbas veniens ad Rumenel vbi erat aquæ defectus, ad preces populi in Ecclesia eiusdem villæ baculo suo Petram percussit, & fluxerunt aquæ, quarum haustus languoribus diuersis medetur. Ipse etiam prædicatione sua corda multorum conuertit ad vsurarum relaxationem & ad crucem Hierosolymitanæ profectionis capiendam. Londoniis autem & in aliis locis multis per Angliam prædicatione suâ effecit, quod de cætero in diebus Dominicis forum rerum vernalium nequaquam exercere præsumunt. Statuit etiam Londoniis & in quibusdam aliis locis, quod in singulis Ecclesiis vbi facultas expetit, erit semper lampas ardens vel aliud lumen indeficiens ante Corpus Domini. Et impetrauit prædicatione sua, quod multi ex Ciuibus & ex aliis viris sapientibus habent quotidie in mensa suâ discum Elcemofynarium, in quo condunt aliquam partem Cibariorum suorum ad opus indigentium, qui non præparauerunt sibi. His igitur & aliis operibus misericordiæ inimicus humani generis inuidens excitauit contra virum Dei Ministros iniquitatis qui dixerunt ei. **NON LICET TIBI MITTERE FALCEM IN MESSEM ALIENAM.** Quibus ille respondit, *Messis quidem multa, operarj vero pauci.* Itaque prædictus Abbas à Ministris Sathanæ increpatus noluit diutius Prælatos Angliæ suâ prædicatione molestare, sed reuersus est in Normaniam ad locum vnde venerat.

Rediit tamen anno sequente in Angliam & indefesso labore opportunè importunè crimina redarguit, vitia expulit, virtutum amorem inspirauit. Quid verò sigillatim egerit, narrat idem author. *Eodem anno*, inquit, *hoc est an. 1201.* Eustachius Abbas de Flay rediit in Angliam & prædicans in ea verbum Domini de Ciuitate in Ciuitatem & deloco in locum prohibuit; ne quis forum rerum vernalium in diebus Dominicis exerceret. Dicebat enim quod hoc mandatum subscriptum de obseruatione diei Dominicæ venit de Cælo; Mandatum sanctum diei Dominicæ quod de cælo venit in Ierusalem. Et inuentum est super altare S. Simeonis quod est in Golgotha, vbi Christus Crucifixus est pro peccatis mundi. Et mandauit Dominus hanc Epistolam, quæ apprehensa est super altare S. Simeonis: quam per 3. dies & 3. noctes homines aspicientes conuerunt in terram rogantes Dei misericordiam: & post horam tertiam erexit se Patriarcha & Akarias Archiepiscopus, & expanderunt infulam & sanctam acceperunt Epistolam Dei, quam cum accepissent inuenerunt superscriptum istud, *Ego Dominus qui præcepi vobis ut obseruaretis diem 7. Dominicum, & non custodistis eum & de peccatis vestris non penitistis*, sicut dicitur per Euangelium meum. *Cælum & terra transferunt, verba autem mea non transibunt,* &c.

Peruenit igitur D. Eustachius Abbas de Flay Eboracum, & à Gaufrido Eboracensi Episcopo & Clero & populo Ciuitatis honorificè susceptus prædicauit verbum Domini & de transgressionem Dominicæ Diei & aliarum festiuitatum

„ dedit populo penitentiam & absolutionem &c. His ergo & aliis sancti huius Vi-
 „ ri monitis inimicus humani generis inuidens misit in cor Regis & principum
 „ tenebrarum, quod isti præceperunt ut omnis qui prædictas traditiones custodi-
 „ rent, & maxime omnes qui in diebus Dominicis forum rerum vernalium derise-
 „ rant, ad Regium examen satisfacturi de obseruantia Diei Dominicæ ducerentur.
 „ Sed Dominus Deus noster I. C. cui obediendum est magis quam hominibus, qui
 „ natiuitate & resurrectione sua & aduentu suo & missione Spiritus S. in Discipulos
 „ suos sibi hanc diem quam Dominicam vocamus, illustrauit & celeberrimam de-
 „ dicauit, virtutis suæ miracula suscitauit, & in quosdam Dominicæ diei transf-
 „ gressores manifestauit.

Hoc anno obiit Hugo Lincolnensis Episcopus Burgundus, moribus clarior
 quam parentela, inquit Mathæus, qui ab annis puerilibus studiis litterarum
 additus, decennis effectus Canonicis Regularibus traditus fuerat disciplinis
 cœlestibus informandus. Inter quos tam moribus quam scientia regulariter im-
 butus, post curriculum 16. annorum in quadam Cella Prioris officium suscepit.
 Postea ad Ordinem Carthusiensem se contulit. Vocatus in Angliam, Prior fuit
 Carthusiensium: postremo Lincolnensis Episcopus factus, & completis in Epif-
 copatu annis 14. in vrbe Londinensi obiit 15. Kal. Dec. Insignem eius vitam &
 actiones legere est apud Mathæum Paris.

Eodem anno Philippus & Ioannes Anglorum Rex pacem ineunt. Ludouicus
 Philippi filius Blancam Hildefonti Castellæ Regis filiam & Ioannis neptem
 vxorem ducit. Ob idque Ioannes Rex Angliæ *quittauit omnes munitiones*, verba
 sunt Rigordi, & *Ciuitates & Castella, & totam terram quam Rex Francorum ceperat, Lu-*
donico prædicto & heredibus suis in perpetuum.

1201.

Anno 1201. r. 25 accidit in Vniuersitate planè mirabilis & signata miraculo,
 quam refert Mathæus Parisiensis de *M. Simone* de Churnay vel potius de *Tournay*
 celeberrimo & subtilissimo in Academia Paris. Theologiæ Professore, quamque
 ait se à M. Nicolao de Fuly, qui postea fuit Dunelmensis Episcopus, teste ocula-
 to didicisse. Ille enim cum de mysteriis Diuinis promississet se dicturum, imò ia-
 cturaret se posse facili velle, illa destruere, subito elinguis factus, quæ didice-
 rat, omnia dedidit, & litteras ipsas Alphabeticas veluti si eas numquam di-
 didisset, pronunciare & de nouo discere exorsus est. Rem ergo sic narrat.

MIRACU-
LVM DF SI-
MONE TOR-
NACENSI.

Ipsis quoque diebus, inquit, Quidam Magister Parisiensis natione Francus, nomine Si-
mon cognomento Churnay, ingenio capacissimus & memoriâ tenacissimus, cum per
decennium Scholas Artium nobilissimè rexisset, ut pote in Trinio & Quadriuo,
 „ idest in septem Liberalibus artibus peritissimus se contulit ad Theologiam: in qua
 „ cum paucos annos desudasset, adeo profecit, quod dignissimè Cathedram ascen-
 „ dit Magistralem. Legit igitur subtiliter valde & subtilius disputauit, quæstiones
 „ difficillimas & inauditas soluendo & eleganter dilucidando. Tot habuit Audito-
 „ res, quor amplissimum Palatium potuit continere. Vna igitur dierum cum nimis
 „ profundis rationibus in medium propositis de Trinitate subtilissimè disputasset,
 „ & dilata fuisset Determinatio vsque in Crastinum, omnes Theologi Schola-
 „ res in Ciuitate præmuniti ad audiendum tot Quæstionum inextricabiliu sol-
 „ lutiones, ad ipsius famosam scholam certatim ac cateruatim confluxerunt. De-
 „ terminauit igitur Magister omnes Præactas Quæstiones, & quæ videbantur
 „ omnibus inenodabiles tam dilucidè, tam eleganter, tam Catholicè, ut omnes
 „ Auditores redderet stupefactos. Et post Determinationem accesserunt Qui-
 „ dam ipsius familiariores & ad discendum auidiores, postulantes à Magistro
 „ ut eo dictante quæstiones litteris commendarent. Dixerunt namque indignum
 „ esse & iacturam irrestiturabilem, si memoria tantæ scientiæ deperiret. Quibus
 „ ipse elatus & maior sibi se, ait oculis subleuatis & temere solutis in cachinnum
 „ *O iesule iesule quantum in hac Quæstione confirmaui legem tuam & exaltaui! profecto si*
 „ *malignatio & aduersando vellem, fortioribus rationibus & argumentis scirem illam in-*
 „ *firmare & deprimendo improbare.* Et hoc dicto elinguis penitus obmutuit, non tan-
 „ tum mutus, sed idiota & ridiculosè infatuatus, nec postea legit vel determinauit,
 „ & factus est in sibilum & derisum omnibus qui hoc audiebant. Vir igitur intra
 „ biennium dedidit litteras cognoscere: at vltione aliquantulum mitigatâ à filio
 „ suo quodam diligenter edocente vix potuit *Pater noster & Symbolum* discere,
 „ retinere

retinere & balbutiendo pronunciare. Hoc igitur miraculum multorum Schola-
rium suppressit arrogantiam & iactantiam refrænauit. Hæc vidit M. Nicolaus de
Fulij vir magnæ autoritatis, qui postea episcopus Dunelmensis factus fuit : ex
cuius relatu & certo testimonio hæc litteris commendauimus, ne veritas tantum mi-
raculum aboleret, eodem Episcopo suadente. Et est sermo omni acceptione di-
gnissimus. De M. Simone diximus ad seculum superius & in Catalogo virorum
Illustrium:

Eandem Historiam refert Thomas Cantipratanus Dominicani Ordinis l. 2. c. 48. n.
5. his verbis. *Quam vera & quam efficax sit illa sententia Isaïæ, confundentur omnes
plectentes & texentes subtilia*, exemplo euidentissimo sub nostro fere tempore vi-
deamus. *M. Simon de Tornaco in Theologia regebat, & erat excellens ille suo tempore: sed
contra decentiam talis officij supra modum incontinens & superbus. Hic cum
super omnes Doctores Ciuitatis Auditores haberet, & in schola coram omni-
bus de humilitate altissimæ doctrinæ Christi Quæstionem disputatione præhabi-
tâ determinaret, in fine tandem datus in reprobium sensum, in execranda contra
Christum blasphemix verba prorupit. Tres sunt, inquit, qui mundum sectis suis
& dogmatibus subingarunt, Moyses, Iesus & Mahometus. Moyses primò Iudæicum popu-
lum infatuauit. 2. Iesus Christus à suo nomine Christianos. 3. Gentilem Populum Maho-
metus. Nec mora euerlis oculis pro humanâ voce mugitum emisit, & epi-
lepzia statim elisus in terram die tertio eiusdem morbi vindictam accepit. Plaga
ergo insanabili eum percussit omnipotens, & omni scientiâ vsque ad primari-
terarum elementa priuauit, & grauiori quidem in anima cum hac plaga per-
cussus est, cum vsque in diem mortis suæ quasi mutus comparatus est iumentis
insipientibus & in luxuriæ sceditate permansit. Et vide supremæ admirationis
miraculum. Alcidem fornicariam Concubinam suam nominare poterat & scie-
bat. Boërium verò de Trinitate qui iuxta eum ad spectaculum ponebatur, quem
olim corde tenus scierat, post inditam plagam nec nominare poterat, nec vale-
bat.*

Eiusdem viri meminit quidem Henricus de Gandauo lib. de scriptoribus Ec-
cles. c. 24. cumque ait fuisse subtilissimum & acriorem quàm par esset Aristote-
licæ doctrinæ sectatorem: at plagam istam ei inflictam non commemorat. *Simon,*
inquit, *Tornaci oriundus ex Dialectico subtilissimo, imò omnium Liberalium Ar-
tium fere sui temporis peritissimo, Theologica etiam scholæ Parisius Cathedram meruit
ascendere Magistralem, in qua plurimos habuit auditores. Scripsit librum quem
vocalit SENTENTIARVM SVARVM. Scripsit etiam Quæstiones suas, quas
in scholis suis disputatas determinauit Parisius. Exposuit etiam symbolum quod
dicitur Athanasii subtiliter: sed dum nimis & in hoc & in aliis scriptis suis Ari-
stotelem sequitur, à nonnullis modernis hæreseos arguitur.*

Fuerunt & alii tunc temporis nimis arguti Disputatores in artibus & subtiliores
Interpretes, quos Odo Theologus & Cancellarius Parisiensis, postea Cardinalis
& Episcopus Tusculanus factus redarguit in sermone Dominicæ 2. post festum
S. Trinitatis. *Et nota*, inquit, *quod cibo quem tulerunt filii Israel de Ægypto 30. diebus
vsq; sunt, manna 40. annis*, ad notandum quod in scientiis Philosophorum modi-
cum debemus morari, in Theologia omnibus diebus. Sed moderni totum tempus
in seculari scientia expendunt, parum vel nihil de scientia Dei curantes: sicut
Rusticus qui ventrem suum sic implet pane hordeaceo, quod superaddere non
potest de pane albo. Similiter Quidam semper stant in ostio, & in Domo Theo-
logiæ nunquam intrant. Sed turpe est, vt Machab. 2. in proœmio effluere in hi-
storia succingi. Proœmium dico artes: Historiam, sacram scripturam. Artes sunt
quasi ancillæ: Theologia, domina. Sic plerique adulterantur cum suis ancillis,
de Domina parum curantes, sed contra præsumentes supra vires.

Hoc anno cum Cruce-signati Franci, Germani & Veneti Iaderam Dalmatiæ
urbem quæ vulgò Zara dicitur, cepissent contra Interdictum Innocentii, omnes-
que proinde excommunicationis pœnas incurrissent, Franci Germanique pœ-
nitentes Romam miserunt Episcopum Successionensem, Martinum Abbatem &
M. Ioannem Doctorem Parisiensem, vt absolutionem impetrarent, impetrarunt-
que ea lege vt Ecclesiæ mandato parerent, & Regi Hungarorum propter captam
Iaderam satisfacerent.

COLLE-
GIUM CON-
STANTINO-
POLITANUM.

Item Balduinus Flandriæ Comes à Francis Venetisque Constantinopoli constitutus Imperator, Ecclesiam Constantinopolitanam Romanæ sedi subiicere conatur; qui ut Græcos cum Latinis firmiter coniungeret, odiumque quod habent penitus insum Græci, ex eorum animis deleteret, misisse dicitur in Galliam quam plurimos lectos pueros Lutetiæ in artibus, moribus & exercitiis Christianis erudiendos. Quibus extructum est ad ripam Sequanæ prope Forum Malbertinum Philippo Regnante Collegium Constantinopolitanum seu Græcum nomine dictum. Quâ de re sic Filescacus in suo de statutis Theologiæ libello. *Quin etiam post expugnatam Constantinopolim à Francis & Venetis sacro fœdere iunctis Philippo Augusto Rege Lutetiæ conditum est Collegium Constantinopolitanum ad ripam Sequanæ prope forum Malbertinum, nescio an arcano Imperii consilio, ut Græcorum liberi Lutetiam venientes unâ cum linguâ Latinâ paulatim vetus illud & patrium in Latinos odium deponerent, eorumque humanitatem & benignitatem experti ad suos reuersi non sine magno Latini nominis incremento virtutes illas passim prædicarent: an velut obsides habiti, qui si quid parentes & affines Græcâ leuitate aduersus Latinos molirentur, ipsi adolecentes Lutetiâ conclusi luarent.*

M. Richardus de Wassebourg in 1. antiquitatum Galliæ Belgicæ volumine l. 7. fol. 470. pag. 2. ait de Collegio Marchiano loquens, olim duo fuisse Collegia contigua *Marchianum & Winuillaum*: Marchianum verò fundatum fuisse eo loco, ubi olim erat Collegium Constantinopolitanum; quod cum verustate collapsum fuisset, M. Guillelmum de Marchia ex Decreto & consensu Vniuersitatis locum emisse construendo nouo Collegio quod de suo nomine *Marchiam* appellauit. Obiit autem M. Vvillelmus an. 1420. & apud S. Victorem sepultus est. De hoc Collegio dicimus alibi.

COMMENTARIUS ACADEMICUS.

Eodem Anno Ioannes Anglorum Rex Lutetiam venit, Academiam iustrat, à Clericis seu Scholaribus festiuè excipitur. Eodemque anno habitum est Lutetiæ Concilium contra Hæreticos plurimos, ad quod complures è Magistris Parisiensibus aduocati fuerunt, teste Roberto Antissiodorensi in Chronico qui sic rem narrat. *Ioannes Rex, inquit, Parisius urbem quidem egregiam ob Dignitatis Regiæ sedem, sed Doctorum in omni scientiâ præ eminentium frequentiâ plus insignem venit, & à rege cum ingenti honore atque tripudio, Clero simul ac populo solenniter accurrente exceptus est. Euraudus Miles (de Castro nouo cognominatus) quem Henricus (imò Heruæus) Niuernensis Comes terræ suæ præfecerat, vir in rebus seculi versatus admodum oppressorque minorum, Hæresis illius quam Bulgarorum vocant coram Legato arguitur, & dies ei præfigitur de obiectâ hæresi se purgandi. Legatus Concilium Parisius conuocat: in quo assidentibus cum Legato Archiepiscopis & Episcopis Regni Parisiensibusque Magistris, Euraudus statuitur, & multis contra eum testimoniis testibusque productis, maximèque Hugone Antissiodorensi Præsule urgentius insistente, hæreticus esse conuincitur, & expletâ definitione iudicii puniendus traditur potestati. Attamen ut dispensationis suæ redderet rationem, redditur interim Comiti Niuernensi. Dehinc Niuernis adducitur, & in conspectu omnium, quibus ob illata grauamina exosum se se fecerat, flammis exuritur.*

CONTRA HÆRETICOS NIVERNENSES.

Huiusce Hærescos peste infectus quoque erat Decanus Ecclesiæ Niuernensis & Euraudus militi pro posse fauebat, quanquam non apertè eam profiteretur. Itaque Innocentius Pontifex nascenti periculo occurrendum ratus M. Petro Corboliensi Archiepiscopo Senonensi mandat, ut Decanum illum de hæresi suspectum se purgare, eamque abiurare cogat. Sic igitur ille.

Innocentius Episcopus &c. Inter sollicitudines nostras illa debet esse præcipua, ut capiamus vulpeculas quæ moliuntur vineam Domini demoliri, species quidem habentes diuersas, sed caudas admodum colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum. Hi sunt namque caupones qui aquam vino commiscunt, qui virus Draconis in aureo calice Babylonis propinant, qui iuxta verbum Prophetæ, ar- cum rem amaram intendunt ut sagittent innoxios in occultis: quorum error serpit, ut Cancer: ita quod nisi botrus in flore excidatur, fructum non solum amarum, sed etiam pestiferum germinabit. Hoc Apost. egregius prædicator in Epistola sua prophetico sermone describit, & docet omnimodis euitandos, contra quos sacer-

dotes tubis argenteis clangere debent, vt conclamante populo arca fœderis præcedente muri corruant Hiericho, quæ iam fuerat perpetuo anathemate condemnata: ita quod si quis ex ea vel regulam auream furari præsumpserit, cum Achor filio Charmi lapidibus obruatur. Tu ergo sicut vir prouidus & discretus veri Pastoris adimplet officium, & super grege tibi commisso purè ac plenè sollicitudinem pastorem exeres, dum & legem Christi zelaris & Hæreticorum impugnans errorem in fautores ipsorum exeris gladium Canonicæ vltionis. Vigilans enim vigilas super grege tuo, ne relicto veri Pastoris Ouili, quod est vnum, Oues aberrent post vestigia Gregum, qui non sunt ex eo temerè abeuntes, vel ne lupus eas rapiat & dispergat, quas veritas in eodem Ouili sub vno Pastore fidei Catholicæ cōiunxit inter præcipuos quidem vineæ Domini Sabaoth Agricolas deputatus, vulpeculas quas descripsimus, non poteris eius sepem demoliri, sed ea vel capere potius satagis vel fugare. Sanè sicut ex litteris tuæ Fraternalitatis accēpimus, cum ad preces venerabilis fratris nostri Altissiodorensis Episcopi ad villam quæ *Charitas* dicitur, accessisses præsentibus eodem & Venerabilibus fratribus nostris Niuernensi & Meldensi Episcopis in vnum fecisti eiusdem villæ populum congregari; vbi de Hæreticis & eorum dogmatibus inquisitione diligenti habitâ, inter alios quos super hæretica prauitate reperisti publicè infamatos, Decanum Niuernensem communi didicisti opinione grauari, & in eo & per eum non modicum fuisse scandalum Catholicorum animis declaratum. Vnde propter vehementem infamiam & graue scandalum, ipsum ab Officio & Beneficio suspendisti apud Altissiodorum, ei diem certum assignans quo tuo se conspectui præsentaret, ab obiecto crimine se defensurus. Cumque statuto termino ad tuam præsentiam accessisset præsentibus dictis Altissiodorensi & Niuernensi Episcopis ac pluribus in vtroque Iure peritis, cum certus accusator contra eum minimè compareret, Tu ex officio tuo testes tam pro ipso quàm contra ipsum recipi ac diligenter examinari fecisti, & attestaciones etiam publicari. Cumque postmodum se non ad confessum & diem tuo se conspectui præsentasset, cum facultatem ei liberam indulxisses in testes ac eorum dicta dicendi ac proponendi suas in medium rationes quibusdam propositis probationibus & allegationibus tandem renunciâs sententiâ postulauit. Tu verò cum venerabilibus fratribus nostris Trecenti ac dictis Altissiodor. & Niuernens. Episcopis secedens in vnum inspectis attestacionibus diligenti & adhibito plurium consilio sapientium, quia Crimen contra eum liquido probatum non erat, ipsum non duxisti de hæresi condemnandum. Verum quoniam ex dictis Testium multa erat præsumptio contra eum, vt pote cum esset manifestè probatum eum familiaritatem hæreticorum non solum habuisse, sed etiam captasse scienter cum publica etiam laboraret infamia, & tantum suscitatum esset scandalum contra ipsum quod non possit Canonica purgatione delere, nec ipsum absolueret, nec purgationem quam obtulerat, ab initio & tunc etiam offerrebat, recipere noluisti, sed ipsum cum litteris tuis ad sedem duxisti Apostolicam destinandum, intelligens quòd ex concessâ nobis plenitudine potestatis citra pugnam Canonicam dispensare possimus, & vltimam rigorem seueritatis augere. Cæterum ei postmodum in nostra præsentia constituto communem audientiam Instituto Consistorio nostro concessimus, vbi se multipliciter nixus est excusare, illud præsertim allegans quod cum non apparente accusatore legitimo purgationem offerret, testes contra eum non fuerant aliquatenus admittendi. Nos igitur *litterarum scientiam & honestatem morum* in te pariter attendentes, licet Ecclesiastica Constitutio tales ab officio tantum vsque ad purgationem Canonicam doceat suspendendos, quia tamen eum etiam à Beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolimus improbare, nec illud etiam improbamus, quod licet contra eum nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamen, fama publica deferente, voluisti plenius inquirere veritatem. Attendentes autem vulgatam infamiam, graue scandalum & vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, quæ contra Decanum facere videbatur, cum propter eorum quodlibet ei esset purgatio indicenda, & seruantes Iustitiâ & mollientes rigorem, purgationem ei quatuordecim manus sui ordinis duximus indicendam. Ipsum igitur ad te remittentes, vt ibi purgeretur, vbi noscitur infamatus, mandamus quatenus accitis tecum Niuernensibus

„ & Parisiensi Episcopo indicam ei purgationem accipias : ita tamen vt qui ad eius
 „ purgationem processerint comprobendam, sint fide Catholicâ & vitâ probati,
 „ qui conuersationem & vitam ipsius non tam moderno tempore nouerint quàm
 „ transacto. Purgatione verò receptâ Beneficium ei reddere non postponas. In pœ-
 „ nam autem familiaritatis illius quam cum Hæreticis scienter habuisse dignoscitur,
 „ cum ab officio volumus manere suspensum donec scandalum sopiatur, ita tamen
 „ vt publicè familiaritatem hæreticorum abiuret. Præcipias insuper ei districtè, vt in
 „ prædictâ & aliis villis circumpositis profiteatur & prædicet fidem Catholicam,
 „ ac confundat & detestetur hæreticam prauitatem: sic deinceps vitam suam bonis
 „ adornans operibus, vt infamia conuertatur in bonam famam & omne scandalum
 „ & suspicio de Catholicorum mentibus deleatur. Quod si forsan in purgatione de-
 „ fecerit, cum Ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percussas, & ab officio & benefi-
 „ cio depositum, ad agendum pœnitentiam in arctum Monasterium detrudere non
 „ omittas.

Huicce Concilio Parisiensi præsedie Octavianus Ro. Ecclesiæ Presbyter Car-
 dinalis, Hugo verò de Noeris Episcopus Antiodorensis præcipuus author fuit
 sententiæ in Euraudum latæ. Sic enim legitur in Historia Episcoporum An-
 tiodorensium : *Idem Episcopus sicut erat Catholicorum dogmatum zelator præci-
 piuus & peruersitatis hereticæ feruidus extirpator, in Parisiensi Concilio ab Octa-
 uiano Rom. Ecclesiæ Presbytero Cardinali, qui tunc legationis officio fungeba-
 batur in Francia, Parisius conuocato multis Archiepiscopis, Episcopis & cæte-
 ris Ecclesiasticarum dignitatum vel administrationum inferiorum personis præ-
 sentibus ipsum de hæresi publicè accusauit, accusatum testimoniis irrefragabili-
 bus conuicit, conuictus approbante Concilio sententiam damnationis excepit,
 damnatus ignis concrematione profanam exhalauit, digna recipiens stipendia me-
 ritorum & generi suo scdam suæ peruersitatis notam imprimens & oppro-
 brium sempiternum.*

Hoc anno Innocentius III. litem quæ inter Odonem Episcopum Parisiensem
 & Ioannem Abbatem S. Genouefæ diu intercesserat de iure parochiæ & paro-
 cho constituendo, aliquatenus diremit præfiniendo vtrique parti iura sua. Litem
 enim illam M. Stephanus Tornacensis antea Abbas San-Genouefianus pene so-
 pitam suscitarat, & Odoni Soliacensi recens ad Episcopatum Parisiensem euecto
 mouerat acerrimè. Quippe contendebat sus Abbatix se se extendere ad totam
 Parochiæ S. Stephani amplitudinem, ita vt Episcopo in eam nihil liceret. Contra
 Episcopus in spiritualibus sibi contendebat subiectam illam esse, nec ius Abba-
 tis ultra veterem Burgum San-Genouefianum se extendere, qui olim in vertice
 Montis intra duas portas murosque continebatur, quarum vna adhuc extat prope
 Collegium Montis-Acuti, altera ad vicum Amygdalæum vulgò *des Amandiers*.
 Sic ergo edicit Innocentius.

LIS INTER
 EPIS. PA-
 RIS. ET AB-
 BATEM
 SAN-GE-
 NOVE. SO-
 PITA PER
 INNOCEN-
 TIUM.

*Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabili Fratri Odoni Parisiensi E-
 piscopo Sal. & Apost. bened. Olim inter te nomine Parisiensis Ecclesiæ & dile-
 ctum filium Abbatem S. Genouefæ pro Abbatia sua super possessione Iuris Paro-
 chialis in Parochia de Monte quæstione subortâ, & Venerabili fratre nostro Pe-
 tro de Corbolio Archiepiscopo Senonensi, tunc Parisiensi Canonico Procuratore
 tuo pro te, dicto verò Abbate nomine Ecclesiæ suæ accedentibus ad Apostoli-
 cam sedem Venerabilem fratrem nostrum I. Albanensem Episcopum, & dile-
 ctum filium G. S. Mariz in Aquiro Diaconum, nunc vero tituli S. Vitalis
 presbyterum Cardinalem dedimus auditores. In quorum præsentia dictus
 proposuit procurator, quod idem Abbas super possessione Iuris Parochialis in
 Parochia de Monte grauem tibi molestiam ingerebat, cum eam potestatem
 vsque ad tempora tua Parisiensis Episcopus habuerit in Parochianos de Monte,
 ac Presbyterum qui eis Diuina pro tempore ministrabat, quem etiam si esset
 Canonicus Regularis, in curam Parochiæ committebat, & sacerdos post Curam
 susceptam de manu Episcopi Parochianos ad nutum eius ligabat pariter & sol-
 uebat: & si quis excommunicatus esset ab Episcopo vel etiam interdictus,
 Presbyter eum non admittebat aliquatenus ad Diuina, qui etiam benedictio-
 nes sponsarum, purificationes de parte surgentium & publicas pœnitentias non
 assumebat sibi, nisi de mandato Episcopi speciali: & si forte sacerdos talis cf-*

set, qui non posset populo ministrare, ipsius excessum Abbati S. Genouefæ & Fratribus Episcopus nunciabat, qui cognita veritate, amoto indigno ad animarum curam recipiendam alium Episcopo presentabat. Cum ergo nouissime tu premonuisses Abbatem, ut Capellanos suos, qui parochiis debebant deseruire, ad suscipiendam curam animarum, tibi presentare curaret, hoc se facturum respondit, aliquos presentauit, sed requisitus quod presentaret illum qui debebat in prefata de Monte parochia deseruire, dixit tunc eum non posse propter absentiam presentari, cumque hoc sepius monitus facere non curaret, tu sub pena excommunicationis Parochianis inhibuisti de Monte ne in Ecclesia S. Genouefæ vel audirent Diuina, vel aliqua reciperent sacramenta, nisi ab illo presbytero qui animarum curam ab Episcopo suscepisset. Quæ sententia in eadem Ecclesia fuit presente Parochia publice recitata, eamque Parochiani de Monte sicut solebant iamdiu seruauerant, donec facientibus Canonicis S. Genouefæ populo conuocato in verbo sacerdotis & periculo animæ, per venerabilem fratrem nostrum Tornacensem Episcopum ipsius Ecclesiæ quondam Abbatem, fuit publice predicatum quod secure poterant audire Diuina: cum in eos nec Archiepiscopus, nec Episcopus vel Archidiaconus posset excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare, sicque ab eo inducti spiritualia receperunt. Te igitur quem admodum premissum est spoliato obedientiâ Parochiæ memoratæ petebat dictus Procurator tuus tibi ante omnia quasi possessionem Iuris Parochialis restitui, aduersariis tuis super his quæ aduersus te proponenda ducerent, postea plenarie responsuro: cum nec ante restitutionem respondere deberes aduersariis spoliatus. Et quod Episcopus Tornacensis & Canonici sepe dicti de premissis excessibus punirentur, causâ postmodum coram Delegatis Iudicibus ordine debito pertractandâ, in quorum presentia de Iure Parisiensis Ecclesiæ plenius probareretur, quod tunc temporis propter probationum inopiam fieri non valebat. Caterum prefatus Abbas versâ vice nouam iniuriam inferri sibi per te tunc nouum Episcopum proponebat asserens *Ecclesiam suam cum Burgo à primo foundationis tempore liberam existisse, nec alicui vnquam in spiritualibus nisi Romano Pontifici fuisse subiectam*, quod per Rescriptum bonæ memoriæ Celestini Papæ Prædecessoris nostri ad cautelam ostendere nitetur, qui piæ recordationis Alexandri, Lucii & Clementis prædecessorum suorum Romanorum Pontificum exempla securus Ecclesiam prefatam, eâ inter alia, libertate donauit, ut nullus ipsam, Canonicos vel Burgum interdicto vel excommunicationi posset supponere, nisi summus Pontifex vel Legatus ab eius latere destinatus, contra quâ libertatem tu venire præsumens in alienam messem falcem tu mittere, quod nullus vnquam prædecessorum tuorum fecerat, præsumpisti, Canonicum ipsius Ecclesiæ, qui hominibus Burgi spiritualia ministrabat, ut à te Curam animarum reciperet, tibi postulans presentari, quod cum obtinere non posses, post appellationem interpositam, iter arreptum ad sedem Apostolicam veniendi omnes qui in Ecclesia S. Genouefæ Missam audirent Parochialem, & communicantes eis excommunicationis vinculo subiecisti cuius timore motus populus tanquam rudis ex ignorantia vel humilitate abstinuit aliquandiu à Diuinis. Sed per iam dictum Tornacensem Episcopum olim Abbatem eiusdem Ecclesiæ illuc postmodum accedentem cognita veritate, qui sicut Iurisperitus eis asseruit incunctanter, quod sententia tua de quâ præmissimus, tanquam à non suo Iudice lata, nullius obtinebat roboris firmitatem, ad proprium rediit populus sacerdotem: quem si etiam ex certa scientia euitasset, ut sic iure suæ Ecclesiæ priuaretur, ei non sic posset, sicut nec per Colonum Domino incio vel inuito præiudicium generari: quando & si tu aliquid iuris haberes in eos, quod penitus negabatur, cum ex eo quod appellationi minimè detulisti, in leges commiseris, per eas non debebas restitutionis beneficium obtinere: quia is frustra leges inuocat qui committit in eas, præsertim cum fueris nunquam destitutus, unde restitutionem petere non valebas. Quod autem eadem Ecclesia esset in possessione instituendi Canonicum, qui spiritualia populo ministraret, & quod super hominibus Burgi vtramque Iurisdictionem haberet & prædecessorum tuorum temporibus habuisset, paratum se Abbas ex abundantia dicebat incontinenti probare: postulabat proinde quidquid à te de facto fuerat post appellationem interpositâ

tentatum, irritum iudicari, neque ne de cetero similia præsumeres, coerceri.
 Prædictis igitur & alijs rationibus per dictos auditores qui & petitiones & allegaciones partium in scriptis reddidas Nobis & fratribus nostris prudenter & fideliter retulerunt, plenius intellectis. Nos attendentes quoniam ex eo solo quod populus dictæ Parochiæ timore ipsius sententiæ per aliquot dies abstinuit à Divinis, nullam in eos iuris Parochialis possessionem fueris assecutus, nec fuit aliquo modo probatum quod eo tempore quo sententiam protulisti, possessionem in ipsos iuris Parochialis haberes vel prius etiam habuisses, restitutionem tibi adiudicare de iure nequiuimus, cum non constiterit te fuisse aliquatenus spoliatum. Verum quia super alijs quæ proponebantur ex parte tua nobis non potuit fieri plena fides, causam ipsam dilectis filiis Vizeliacensi & Sancti Petri Antistiodorensis Abbatibus & Decano Aurelianensi sub ea forma duximus committendam, &c. Tandem ad nos gesta omnia munita sigillis Iudicum sunt remissa per dilectum filium M. N. Procuratorem tuum & iam dictum Abbatem ad nostram ob hoc præsentiam accedentes. Nos ergo præsentibus fratribus nostris gesta ipsa fecimus aperiri, quorum continentiam pleno concepimus intellectu &c. Cum igitur testes tui Parochianos de Monte ad examen Parisiensis Ecclesiæ accessisse, testes verò partis alterius eos in foro Abbatiæ referant litigasse, ut non videantur aduersa dixisse, dicta tuorum de Parochianis illius partis Parochiæ quæ sita est extra Burgum, quam tibi dictus Abbas nunc etiam recognoscit; aliorum verò dicta de Parochianis partis alterius, quæ *Burgus* dicitur, quam dictus tibi Abbas sibi vindicare conatur, possunt intelligi competenter, &c. Nos ergo attestacionibus, rationibus & alijs hinc inde propositis diligenter auditis & plenius intellectis. Quoniam in duobus articulis, institutionis videlicet & destitutionis Capellani de Monte & libertatis Interdictum Parisiensis Ecclesiæ in præfata Parochia non seruandi, de possessione Abbatis legitime constitit, cuius etiam Ecclesiæ Rescripto apostolico indulgetur, ut nulli nisi Romano Pontifici vel Legato ab eius latere destinato liceat in Burgum S. Genouefæ interdicti vel Excommunicationis sententiam promulgare, unde rem illicitam & tibi prohibitam attentasse videris, Abbate possessionem libertatis suæ autoritate Apostolica defendente, nec per sententiam à te latam noua tibi fuerit possessio acquisita, cum sic non debeat constitui seruitus, sed constituta potius declarari, nec in his articulis quicquam pro tua fuerit parte probatum, Abbatem ipsum & Ecclesiam suam ab impetitione tua & Parisiensis Ecclesiæ de communi fratrum nostrorum consilio super his sententialiter duximus absoluendum. Licet autem in alijs Capitulis ab vtraque parte productiones inductæ fuerint variæ ac diuersæ, quia tamen plenius & expressius est pro tua parte probatum, & Iudex credere debet quod naturæ negotii conuenit, ut confirmet motum animi sui ex argumentis & testimonijs quæ rei aptiora esse comperit & vero proximiora, & quibus potius lux veritatis assistit secundum legitimas sanctiones, nec solum petebas quali possessionem iuris Parochialis tibi restitui, sed Abbatem & Canonicos de præmissis puniri excessibus, quos super possessione Iuris Parochialis in Parochia de Monte grauem molestiã ingerere querebaris, communicato fratrum Consilio, in ceteris ad possessionem Iuris Episcopalis vel Parochialis in tota Parochia de Monte spectantibus, illis duntaxat exceptis super quibus pro parte altera est absolutio prolata sententia, scæpe dictos Abbatem & Ecclesiam S. Genouefæ pro parochia scæpe dicta tibi & Ecclesiæ Parisiensi per sententiam definitiuam condemnamus. Ex his tamen quæ super possessorio in præsentem sunt iudicio proinde definita, nullum tuæ vel alteri parti circa Quæstionem proprietatis volumus præiudicium generari. Ne verò sententia nostra si effectu careat, irritoria videatur &c. Datum Anagninæ 9. Kal. Ianuar. Pontific. nostri an. 4.

Ex hac Bulla discimus fuisse olim Burgum San Genouefianum distinctum à Parochia. Burgus iis finibus & portis continebatur quibus supra eum contineri diximus: & tunc Burgi Capella seu altare in ipsius Abbatiæ Ecclesia erat: postquam verò Philippus Rex totum illum locum quem *Vniuersitatem* dicimus, intra urbem contineri voluit, & mœnibus circumsepiti iussit, in iis locis, vbi erant antea vineæ, domus ad habitandum ædificatæ sunt, vici ad commoditatem dispositi & parochia constituta S. Stephani. Et ipsemet Episcopus Odo Soliacensis

Clausum ut vocabant Brunelli in hunc ædificiorum usum dedit. Porro huius Bullæ executionem demandauit Pontifex Abbati Floriacensi, Magistro Scholarum Aurelianensium & Cantori Carnotensi, ut patet ex his ad eos datis litteris.

Innocentius Ep... Dilectis filiis Floriacensi Abbati... Magistro Scholarum Aurelianensium & Cantori Carnotensi Sal. & Apost. Bened. Inter venerabilem fratrem nostrum Parisiensem Episcopum & dilectum filium Abbatem S. Genouefæ super possessione iuris Parochialis in Parochia de Monte controuersia quondam mota & per delegatos Apostolicæ sedis ad nos instructa causa remissa, eam salua quæstione proprietatis curauimus sententialiter definire, sicut ex Rescripto Apostolico perpenditur euidenter. Ne autem videamur inutiliter laborasse si sententia nostra non fuerit adimplera, executionem ipsius uobis de consensu partium duximus committendam per Apostolica scripta mandantes, quatenus utramque partem ad parendum legitimè inducatis monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellere procureris. Contradictores si qui fuerint vel rebelles, ut à sua præsumptione desistant distractione simili compellentes nullis obstantibus litteris si quæ apparuerint præter assensum partium à sede Apostolica impetratæ. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, tu fili Abba, cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Anagninæ 9. Kal. Ian. Pontif. nostri an. 4.

Ad hunc annum communiter referunt Historici originem & incunabula Ordinis Vallis-scholarium: quanquam aliqui anno tantum 1212. incepisse scribant in Diocesi Lingonensi per M. Guillelmum Anglicum & M. Richardum de Narceio, adiutore Vvillielmo Lingonensi Episcopo, de Ioinuilla dicto. Sumpserunt autem illi regulam S. Augustini & habitum Canonicorum San-Victorinorum. In valle quadam primum resederunt, quæ ob accedentium ad eos Scholarium multitudinem *Vallis-Scholarium* dicta est, & Ordini nomen dedit. Primi enim huius instituti authores diu Lutetiæ studuerant & docuerant, ac multis proinde scholaribus noti, qui eorum sanctitate & proposito excitati, eorum numerum paulo post tempore vehementer auxerunt. Genesardus ait hunc Ordinem in Campania originem sumpsisse per M. M. Guillelmum, Richardum, Eurardum & Manassem Theologiæ Professores. De iis sic scribit Albericus. *Novus Ordo Vallis-Scholarium cepit in Diocesi Lingonensi per Guillelmum Anglicum & per fratrem Richardum de Narceio, cooperante illis & totum disponente Guillelmo Lingonensi Episcopo Pontificatus sui an. 3.* De iisdem præclare Chopinus lib. 1. Monastic. *Isti quidem, inquit, Vallis-Scholarium Sodalitio, quod Augustiniana norma regitur, initium dedere Lutetiani 4. Theosophiæ Professores Wilhelmus, Richardus, Eurardus & Manasses an. 1201. cælitus inspirato eorum discessu abditam in Vallem Campaniæ Belgicæ, Lingonas versus. Quæ sociam pariter se Fridericus Catalaunensis Episcopus adiunxit. Nec longè post Ordinem probarunt Diocesanus Lingonũ Praesul, nempe Guillelmus de Ioinuilla Theol. Professor an. 1203. & Honorius III. R. P. Nonis Martiis an. 1218. Ast mutatis dehinc à Religiosa familia sedibus translatisque propinquam in vallem salubriorem ad Chaumontium Campaniæ oppidum nomen huic inditum est Vallis-Scholarium an. 1234.* Et aliquid noto post. Dicam obiter Monasticum illud B. Catharinæ sanum à D. Ludouico conditum fuisse an. 1229. cen monumentum ere perennius Victorie aui Regis Philippi 2. quam ad Bouinis Flandriæ pagum de Othone Casare & Ferdinando Flandrorum Comite reportarat an. 1214. Quæ Domus Pontificio diplomate accensita est Ordini prædicto 8. kal. sextil. & 16. Kal. Septemb. an. 1229. & Priuilegiis multis nobilitata, ut Iuuentus in Academia Parisiensi commodius litteris vacaret.

Et lib. 2. de æde S. Catharinæ verba faciens hæc habet. *Ita Vallis-Scholarium Ordo Augustinianæ regulæ exorsus est ab eius alumnis Academiæ, cælesti Sophiâ apprimè eruditis. Quorum sectandis vestigiis illicò post destinatur Monasticæ publi sacra Domus Catharinæ apud Lutetiam, à Scholasticis cognomen sortita. Nimirum ut cucullata totius Sodalitij iuuentus publicum hoc musæum peteret, sanctioribus potissimè litteris imbuenda; sicuti anteriori lib. annotauimus, ac Pontificio Ioannis XXII. diplomate comprehensum est apud Auenionem edito Kal sextil an. 1319. in hunc modum.*

Ioannes Dilectis filiis Priori & Diffinitoribus Capituli Generalis Ordinis Vallis-Scholarium, &c. Petitio vestra nobis exhibita continebat, quod vos olim attendenti-

tes quod à nostris prædecessoribus prouidè fuerit ordinatum, vt singuli Priores Domorum vestri Ordinis certas personas mitterent ad Domum eiusdem Ordinis Parisiis existentem, vbi viguit hæctenus & viget ad præsens studium Theologicæ Facultatis ipsorum Priorum expensis & sumptibus in sacra pagina instruendas, vt eadem personæ istius paginæ fulgoribus illustratæ alios Christi fideles valerent instruere, vt per semitas Mandatorum Domini rectè incederent, idemque Ordo Vallis-Scholarium personarum ipsarum possit re & nomine meritò nuncupari &c. Verum quia huiusmodi Ordinatio huc vsque fuerat prætermissa & requisitionem vniuersorum Priorum eiusdem Ordinis nouiter statuistis ac etiam ordinastis, quod 12. fratres dicti Ordinis dociles & habentes animum ad studendum à Diffinitoribus Capituli Generalis Ordinis prælibati qui pro tempore fuerint, eligantur & mittantur Parisius ad studium paginæ memoratæ in Domo vestrà Parisiensi ad hoc hospitaliter deputatæ ad sumptus communes totius Ordinis memorati; Quodque Diffinitores Ordinis sæpe fari singulis Domibus dicti Ordinis prædictos sumptus pro rata suorum prouentuum possint imponere & exigere à Prioribus fratribus ipsarum Domorum, eos ad id si necesse fuerit, monitione præmissa per Censuram Ecclesiasticam appellatione propositâ compellendo. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati statutum & Ordinationem huiusmodi, si est ita, ratam & gratam habentes ipsam ex certâ scientia auctoritate Apostolica confirmamus.

Sed præstat ex Archiuis Ordinis & ex M. S. Codice primæuzæ foundationis auctoritatem confirmare, in quo sic legitur tom. 1. Bibliothecæ Labbei.

In Alma Vniuersitate Parisiensi erant viri Diuinis & humanis Disciplinis ad plenum eruditi, celeberrimi & famatissimi, Theologicæque Facultatis Professores Magistri, Guillelmus, Richardus, Eurardus & Manasses. Quorum primum & venerabilis senectus & morum grauitas, decor sapientiæ & humilitatis mansuetudo cæteros præcellere dignos reddebant. Quippe quorum omnes sermones semper in gratia sale erant conditi & omnium honorum operum erant gratia pleni. Hi non multùm longè ab inuicem positi sedentes solitarii & studentes facti quasi in extasi viderunt stare ante se quandam sublimem arborem & decoram, ramorum & frondium ornatu mundum decorantem; cumque horâ consuetâ, quâ licebat eis studia sua referre & communicare, pia inter eos contentio haberetur de præmiis beatorum & suppliciis damnatorum, & sicut eis moris fuerat, vt cum familiariter colloquerentur, intulit ipse venerandus Magister Guillelmus dicens *Ego studens librum Ezech. prophetæ, non solum semel & bis, sed iam trina vice ante me vidi stare quandam magnam arborem pulchram & fulgidam, cuius rami videbantur mundum perornare: quod cæteri tres retulerunt similiter & similem arborem pluries se vidisse considerantes tantam, & tam continuam arboris condensæ visionem, magne futuræ rei signum euidens cum gratia diuina eis ostensum esse, habitâ maturissimâ, & grauissimâ deliberatione cum plurimis doctissimis, & eiusdem almæ matris Vniuersitatis Parisiensis viris, & Magistris qui non possent decipi nec decipere voluissent, aliquem ordinem salubrius viuendi, prout defursum à patre luminum eis descenderat, nouiter instituire, & incipere deliberauerunt. Tunc ille omni reuerentiâ dignus Magister Guillelmus ipsos celebres viros Conscholares suos & Contemporaneos Magistros Richardum, Eurardum & Manassem qui secum ab incunte ætate nutriti laudabiliter vixerât, allocutus est dicens: *Ecce conscripti patres Ciuitatis supernæ ciues decreti: Ecce quomodo exhibitione si gnî tanti probamur à Domino diligî; gratiam Dei in vacuum non recipimus, vt cum Apostolo gloriari possimus eius gratiam in nobis vacuum non fuisse. Ecce iam apud homines nobilitate generis, & liberalium Artium acquisitione celebres habemur. Nunc & apud Dominum nostrum Iesum Christum, & sanctos Angelos habeamur feliciores, veram sapientiam induere festinemus, viam pœnitentiæ, quæ ducit ad vitam viriliter arripientes, cuius quidem sapientiæ brauium apprehendere merebimur, si Deum fidelissimè timuerimus teste scriptura, quæ dicit: timentibus Deum nihil deest, nec iis qui diligunt cum in veritate. Principium salutis nostræ timor Domini est: hinc enim est initium conuersionis & virtutum custodia acquiritur, qui cum penetrauit hominis mentem, contemptum omnium rerum parit, & mundi gignit horrorem, illucque sæpe nos compellit animum defixum habere, quo nos sperare debemus migraturos. Eya Charissimi, nostrum**

nostrum genus nobile atamque parentelam nostram, etiam cetera, qua possidemus, praeter amare Christum, obliuioni tradamus; Sicut scriptum est: obliuiscere populum tuum, & domum Patris tui, mundum in maligno positum, & omnia qua eius sunt, contemnamus, cum voluntate non repetendi, iuxta vocem Domini nostri Iesu Christi dicentis: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me, non propriam voluntatem: & si mundus in sui exordio floruit, à sapientibus vilior & contemptibilior relinquatur. Iam in seipso aruit, apud corda sapientum vilescit, iam securis minans interitum ad radices putrida & sicca arboris posita est, & in ignem exterminij velocius quàm creditur, iniicitur: fugientem fugiamus, labentem non retineamus, & si aliquando mundus nos retraxit à Deo, nunc tantis plagis plenus est, vt ipse iam nos inuitare videatur ad Deum. Eamus igitur ab hinc & elongemur fugientes cum propheta, & maneamus in solitudine. Potens est Dominus qui suorum mirabilium thesauros suis prophetis & sanctis Patribus in figuris & anigmatibus ostendebat, miranda visionis nostrae optatum facere successum, aut per nos, aut per eos, qui exemplo nostro sibi deuotè & fideliter seruiunt adhaerebuntque. Ac vt ille sanctae exhortationis verba finiuit, ipsi conscholares & Magistri sibi obtemperantes, velut Christo eos vocanti leui iugo poenitentiae & solitudinis colla submiserunt, parati secum agere & penuriam pati & dies suos complere, dicentes. Ergo parentes, agros & possessiones nostras sine differentia relinquamus, & nudi cum Christo sequamur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Anno Domini millesimo ducentesimo primo, iter arripuerunt, & sic solam
 caelestium rerum meditationem animo gerentes, Angelo salutis eos comitan-
 te, peregrè proficiscuntur. Cum denique in finibus Campaniae vertus Lingonas
 deuenissent, & huc illucque montes excelsos, & valles profundas conspicerent,
 ad quandam vallem longè à frequentatione hominum positam, potius feris
 quàm hominibus habitabilem, altis rupibus circumquaque vallatam, gratia
 reficiendi fessa labore corpora declinauerunt. At subito de sub rupis pede fons
 limpidissimus emanat, qui tunc vsque hominibus nunquam vilis fuerat.
 Quo comperto cognoscentes illum locum horroris & vastae solitudinis diui-
 nâ dispositione sibi esse paratum, Reuerendissimum Patrem & Dominum Magistrum
 Guillelmum de Ioinuilla, sacrae Theologiae Prof. sorem, tunc temporis famosae Ciuitatis
 Lingonensis Episc. postmodum praeclearissimae ciuitatis Remensis Archiepisc.
 adeunt, lachrymosis precibus cohortantur, singultibus atque gemitibus pulsant,
 humiliter petunt partem illius vallis ad fundandum parietes sibi in Eleemosy-
 nam tribui: nam & ipso iure patrimonij Ecclesiastici & autoritate Episcopali
 sibi competeat. Suscipit Pius Episcopus peregrinos, & reficit lassos, pauperes
 alloquitur, visionem intelligit, directionem eorum multum mirabilem & per-
 visum à Deo concursum miratur, limpidi & noui fontis auditurum, gloria-
 tur patriam tantis decorari patribus, Ecclesiae Lingonensis Decanum & Ca-
 pitulum consulit, largitur quod petunt, obtinent quod volunt, deuotas gra-
 tiarum actiones Domino bonorum omnium largitori referunt. Miratur Magi-
 ster Fredericus Decretorum Doctòr facundissimus, vir prudens, autoritate ma-
 gnis, & omni honestate fultus, electus & confirmatus Episcopus Catalaunen-
 sis. Qui cum pluribus Episcopis apud Lingonas erat benedictionis gratiam as-
 secutus, miratur diutius tantorum virorum singularem affectionem, quos nu-
 per celeberrimos & eloquentissimos nominari, & à seculi maioribus saluari, &
 venerari audierat. Ecce conspiciunt eremi loca quarere, ciborum delicias sper-
 nere, seculi luxum calcare, visus hominum fugere & tota mentis auiditate
 viam poenitentiae & beatæ paupertatis suscipere & amplecti. Quid agit de-
 uotus Episcopus Catalaunensis? se cogitat esse moriturum: diem calamita-
 tis sub corde tacita mente reuoluit, supplicia epulonis diuitis & præ-
 mia pauperis Lazari retractat & pensat: pauper Christi efficitur, omnia præ-
 ter Christum contemnit, mundum relinquit & apud Catalaunum ad instan-
 tiam suam substituto pastore idonea ad antra deserti in poenitentia victu-
 rus cum ipsis sponte se conuertit: eunt igitur ipsi quinque viri Dei gau-
 dentes à conspectu reuerendissimi Praefuli, quoniam digni habitauerunt in
 nomine Domini Iesu dicatam sibi vallem obtinere: construunt exigua

„ cellarum tuguria , modicoque contenti pabulo in illa vastissima valle de-
 „ morantur. Itaque sapientium & prudentium virorum freti consilio certam vi-
 „ uendi formam sibi eligentes proposuerunt sub regula B. Augustini militare ,
 „ Officium Ecclesiasticum habentes & habitum secundum propositi & facultatis
 „ congruentiam *more Fratrum S. Victoris iuxta Parisios* , quam piam electionem &
 „ salubre propositum iam memoratus Dominus D. Guillelmus Lingonensis Epif-
 „ copus autoritate sua ordinaria laudauit & ratificauit , & ad eius supplicatio-
 „ nem Honorius III. S. sedis Apostolicæ summus Pontifex autoritate Apostoli-
 „ ca confirmauit , & sui scripti patrocínio communiuit & approbauit an. Domini
 „ 1218.

„ Sic ibi degentes supra nominati quinque pauperes Christi cum 37. scholaribus
 „ & fratribus compleuerunt dies suos in bono & anni sui permanent in gloria.
 „ Post quorum quidem venerabilium quinque & aliquorum Scholarium & con-
 „ fratrum suorum felices decessus , accidit , vt aeris intemperati , grandinum &
 „ aquarum ab alto & ab vtroque rupium latere torrentum inundatio & fre-
 „ quens scopulorum dissolutio ruens superuenientium fratrum illic habitantium
 „ cellas destrueret funditus , & eorum quorundam vitæ terminum anticiparet.
 „ Placuit igitur in conspectu Domini , vt inde ad locum humanæ naturæ aptiorem ,
 „ qui fuerant superuenientes scholares & fratres residui transferrentur , quod &
 „ factum est per reuerendum Dominum D. Robertum de Torota tunc Lingonen-
 „ sis vrbis , postea Leodiensis Episcopum. Ipse enim in alia valle non longè ab
 „ ipsa vastissima polita , omnibus placida , pratis pulchra , lapidibus abundante ,
 „ arboribus nemorosa , telluris fertilitate ditata , vbertate fructuum iucunda &
 „ aère salubri illis in honorem Dei & B. V. M. pulchram Ecclesiam cum magnis
 „ ædificiis & Religiosis officinis pro ipsis superuenientibus fratribus & eorum suc-
 „ cessoribus suis sumptibus iussit ædificari , & ipsos superuenientes conscholares
 „ & fratres transtulit intrò , vt in hac valle commorantes in perpetuum Domi-
 „ no famulentur. Translata sunt etiam ab ipsa vastissima valle in illam amœnissi-
 „ mam vallem ossa corporum supra nominatorum quinque Patrum suorum iam
 „ defunctorum & ibidem in medio Ecclesiæ venerabiliter tumulata. Quæ qui-
 „ dem amœnissima vallis ipsorum venerabilium Patrum ob sanctitatem & super-
 „ uenientem ibi Scholarium & fratrum dignam conuersationem à cunctis Vallis-
 „ scholarium est denominata , & ab ipsis omnes aliæ in Ordine subsecutæ perso-
 „ næ , illic & in quibuslibet aliis ipsius Ordinis monasteriis constitutæ titulum ,
 „ mores , & salubrem viuendi formam sumpserunt. Translati sunt ergo in eam
 „ vallem , quæ nunc Vallis-Scholarium dicitur , anno Domini millesimo ducen-
 „ tesimo quarto.

1202. Anno 1202. M. willelmus Roschildensis Abbas in Dania , olim è Domo San-
 Genouetiana euocatus ad prædicationem fidei Christianæ , obiit 8. id. April. æta-
 tis an. 98. à suscepto Abbatix regimine 40. Eodem quoque anno obiit celeberrimus ille
 Diuini verbi concionator Fulco Presbyter Nulliacus : de quo sic Robertus Antilliodorensis horumce temporum scriptor satis accuratus. *In ipso* an-
 no , inquit , *Mense* Maio Fulco ille celeberrimus qui per diuersas prouincias præ-
 „ **dicando populos concitauerat , & in quo tanquam viro magnanimo ac fideli fi-**
 „ ducix plurimum habebant quamplurimi , cum votiui itineri necessaria præparaf-
 „ set , agritudine correptus in villa sua Nulliaco , vbi Capellani officio fungeba-
 „ tur , defungitur. Ea sanè quæ de fidelium Eleemosynis collegerat , moriens dif-
 „ posuit peregrè proficiscentibus dilargiri. Iisdem diebus innumera populorum
 „ millia prædicti Fulconis instantia iam annis aliquot per Gallias concitata Iero-
 „ solymitanum iter arripiunt , tantaque fuit peregrinantium numerositas , vt non
 „ solum præcedentibus expeditionibus æquari potuerit , sed præferri. De Flandriis
 „ siquidem sexaginta rates mediæ quantitatis , quas illi Nacas vocant , necessariis
 „ omnibus præmunitæ mare ingressæ sunt , & toto astiuo tempore aurarum in-
 „ temperie per fretum quod Hispanias Africamque determinat , circumactæ , post
 „ longos tandem circuitus exceptis paucis Massiliensi portui appulerunt , progredi
 „ ulterius non valentes. Ludouicus Theobaldi Comitis filius Comes Blesensis &
 „ Balduinus Comes Flandrensis Procereſque nonnulli magni inter suos nominis &
 „ amplæ potestatis cum inæſtimabili vulgarium multitudine pariter comitante

Venetias perunt vt tranſcant. Sed dum liberè tranſituros ſe putant, quædam inter ipſos & Venetos emergunt cauſæ quibus tranſitus impeditur. Ob hoc interrim peregrini multas patiuntur moleſtias, alii abeunt, alii dum morantur ſua proſus expediunt, eo quod vehemens ingrueret inopia victualium, quæ non modò Italiam id eſt Occidentales Prouincias, ſed et partes præmoct tranſmarinas. Sed & alii quoque innuenerunt qui Maſſilienſem portum adierant, vel per multa discrimina tranſfretant, vel aduerſis caſibus detinentur. Vnde patet quanta abyſſus Diuini conſilij: quâ diſponente expeditiones hæ tantæ ſicut & aliæ præcedentes tam multiplici impedimento præuentæ ſunt, vt ſibi cuncta in contrarium cederent, nihil ad votum.

Ad eundem annum refert idem Author mortem Magni illius Vvillielmi Remenſis Archiepiſcopi tum Cardinalis, ad *Alba manus* vulgò dicti, filii Theobaldi ſenioris Campaniæ Comitis & Frater Henrici, tantopere à Galtero de Caſtellione & ab aliis Magiſtris ob ſuam liberalitatem laudati, qui per quadraginta annos quos in variis dignitatibus Eccleſiaſticis & Regni muneribus conſumpſit, de litteris & litteratis ſemper bene meritus eſt. Poſtrema tamen prioribus non reſponſiſſe ait idem author. Guillelmus Remenſis Archiepiſcopus cum Laudunum veniſſet, morbo ſubitaneo præuentus opprimitur, & occluſo linguæ officio moritur inſtatur. Vir quidem nobilis genere, & qui diu flourerat tam ſeculari quàm Eccleſiaſtica præditus poteſtate. Hic in primis ſui Pontificatus auſpiciis ſatis modèſtè ſe habuit, & morum enituit ornamentis, felixque proculdubio exitiſſet, ſi primis vitima reſponſiſſent, & vſque in finem merita coræſiſſent. Sed cum res in contrarium verſæ ſint, nec fuerit concolor finis initio, & omnis pendeat laus ex fine, finali non attollimus laude, quem nimis reddidere notabilem & Munerum iniuſta acceptio & prodigialis effuſio. Ita vt illud ei Claudiani poſſit non incongruenter aptari.

— *Diſtantibus idem*
Inter ſe vitij motus, quodcunq; profunda
Traxit auaritia, luxu peiore reſudit.

Post eius mortem vacauit ſedes vſque ad an. 1204. quo poſt diuturnas altercationes Guido Paræus ſubſtitutus eſt.

Ad hunc quoque annum refert author Chronici Belgici magni obiſſe M. Alanum de Infulis. Sic enim ille. Item an. D. 1202. apud Ciſtercium mortuus eſt hoc anno M. Alanus de Infulis Doctõr ille famoſus ſcriptor Anticlaudiani: qui in Theologia fecit artem quandam prædicandi, & contra Albigenſes, Vvaldenſes, Iudæos & Sarracenos libellum edidit ſuccinctum ad Vvillielmum Moniſpeſſulani Dominum, & alia quædam habentur illius opuſcula. De eo multa diximus ad an. 1179. Porro idem author duos diſtinguit Alanos, priorem illum Infulenſem, qui hoc anno viuere deſiit: alterum poſtteriorem coæuum Doctõri ſubtili Io. Scoto, & Ioanni Andreæ Iuriſtæ Bononienſi, eun. que vulgò *Doctõrem Vniuerſalem* vocatum fuiſſe ait: & huiusce diſtinctionis authorem citat *Vvenerum Collectorem Faſciculi temporum*. Quam duplicis Alani diſtinctionem non aduertentes Trithemius & alii multi, Alanumque de Infulis cum Alano Doctõre Vniuerſali confundentes, illum floruiſſe ſcribunt circa an. 1300. De eo multa reſtulimus ad an. 1179. fecit & lib. de planctu naturæ contra Sodomitas, qui liber Manuſcriptus ſeruat in Bibliotheca Bailliolenſi Oxoniensis Academiæ. Ex eo lib. Naudæus in quibuſdam Collectionibus quas penes me habui, quofdam verſus à D. Moreau Medicorum Pariſienſium non ita pridem primario ſe habuiſſe ſcribit, ſunt autem eiufinodi.

In lachrymas riſus, in luctus gaudia verto:
In planctum plauſus, in lachrymaſa iocos.
Cum ſua natura video decreta ſilere,
Cum Veneris monſtro naufraga turba perire,
Cum Venus in Venerem pugnans illos facit illas,
Cumque ſui magica denirat aris vitæ.

Quintum seculum

*Non fraus tristitiam, non fraudis fetus adulter
 Non dolus, imo dolor parturit, imo parit.
 Musarogatur, dolor ille iubet, Natura precatur,
 Ut donem flendo flebile carmen eis.*
*Hec quo Natura secessit gratia, morum
 Forma, pudicitia norma, pudoris amor.
 Flet Natura, silent mores, proscribitur omnis
 Orphanus à veteri nobilitate pudor.*
*Atini generis sexus se turpiter horret,
 Sic in passuum degenerare genus.*
*Famina vir factus sexus denigrat honorem:
 Arsmagica Veneris Hermaphroditat eum.
 Prædicat & subicit, fit duplex terminus idem:
 Grammatica leges ampliat ille nimis.*
*Se negat esse virum natura factus in arte
 Barbarus, ars illi non placet, imò tropus.
 Non tamen iste tropus poterit translatio dici,
 In vitium potius ista figura cadit.*
*Hic nimis est Logicus, per quem conuersio simplex
 Artis natura iura perire facit.*
*Cudit in incude, quæ semina nulla monetat,
 Horret & incudem malleus ipse suam.*
*Nullam materiam matricis signat in illa,
 Sed magis in sterili litore vomer arat.*
*Sic pede Dactylico Veneris malè iambicat usus,
 In quo non patitur syllaba longa breuem.*
*Quamuis fæmineæ speciei supplicet omnis
 Forma viri, semper huius honore minor.*
*Quamuis Tindaridi vultus famuletur Adonis
 Narcisci que decor victus adoret eam:
 Spernitur ipsa tamen, quamuis decor ipse periret
 Et fama deitas disputet esse Deam.*
*Quæ Iouis in dextra fulmen langueret, & omnis
 Phæbi cessaret otia nervus agens, &c.*
*Non modo Tindaridem Phrygius venatur adulter,
 Sed Paris in Paridem monstrat nefanda parit.*
*Non modo per rimam rimatur hasta Thisbes
 Pyramus. Huic Veneris rimula nulla patet.*
*Non modo Pelides mentitur Virginis actus,
 Ut sic Virginibus se probet esse virum.*
*Sed malè Natura munus pro munere donat,
 Cum sexum Iuni vendit amore suum.*
*A Genii templo tales anathema merentur,
 Qui Genio Decimas & sua iura negant.*

Deinde apparentis sibi Naturæ effigiem describit oratione solutâ, à quâ discit omnia creata parere suis legibus tum animata tum inanimata, solum verò hominem contra omnem ire & procedere ordinem. In fine autem leguntur hi versus.

*Explicit Alanus. Pereat Sodomita profanus.
 Alanum brevis hora breui tumulo sepeliuit,
 Qui duo, qui septem, totum qui scibile scivit.
 Tanti Terra viri studio meliorem potiri
 Debit, artificem si funus haberet amicum.*

NEGOTIUM
 SAN - GE-
 NOUEFIA-
 NYM:

Eodem anno Innocentius de negotio San-Genouefiano varias adhuc Bullas dedit. Ad Abbatem S. Columbæ Senonens. & Magistrum Scholarum Aurelian.

Estque data Laterani 5. Id. Nouemb. an. 5. ad Episcopum & Abbatem S. Genouefæ torumque Capitulum & sic incipit *Cum inter vos & Ecclesias vestras*. Estque data similiter 5. id. Nouemb. an. 5. Sed tandem illi de suis iuribus in Parochia de Burgo San-Genouefiano inter se conuenerunt, certis legibus & conditionibus quæ leguntur in instrumento sequente.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Hæc est forma compositionis & pacis inter D. Odonem Episcopum & Ecclesiam Parisiensem ex vna parte, & Ioannem Abbatem & Ecclesiam S. Genouefæ ex altera. Super querelis quas dictus Episcopus mouebat de iure Parochiali in Parochia de Monte & Procurationibus quas in Parochialibus Ecclesiis Canonorum de Monte petebat, & è contra Canonici de Monte aduersus Episcopum super Capella Ecclesiæ S. Genouefæ sita in Ciuitate Parisiensi, scilicet quod Parisiensis Episcopus habebit omne ius, seu Episcopale Parochiale in tota Parochia, de Monte, & presbyter qui illi, Parochiæ spiritualia pro tempore ministrabit, etiam si sit Canonicus Regularis, præsentabitur Episcopo & ab eo curam recipiet animarum & Parochianos ipsius Parochiæ ad mandatum Episcopi vel Archidiaconi citabit, vocabit, pariter & soluet. Christna & oleum ad opus Parochiæ ab Ecclesia Parisiensi recipiet, ad synodum etiam veniet, nec tamen Circatam vel synodaticum reddet. Item licebit Episcopo & Archidiacono in singulos de prædicta Parochia & omnes interdicti & excommunicationis ferre sententiam, quæ si lata fuerit, presbyter qui illi parochiæ deseruiet, excommunicatos seu interdictos de ipsa Parochia non admitet, tamen illis exclusis, in altari Parochiali quod est intra maiorem Ecclesiam nihilominus celebrabit: sed nec alios interdictos vel excommunicatos ab Episcopo vel Archidiacono vndeunque fuerint, vllò tempore ipse vel alius in altari Parochiali recipiet aliquatenus ad Diuina. Ab hac autem generalitate exceptæ erunt ab omni Iurisdictione Episcopi & Archidiaconi 20. personæ inter seruitores & garciones infra ambitum Canonorum habitantes, comedentes, cubantes & leuantes: scilicet vnus Ianitor, duo Quadrigarij, duo Cursores, vnus Hostellarius, vnus Hortolanus, quatuor in seruitio furni, quatuor in seruitio coquinæ, vnus sarcinator, vnus vigil, vnus matricularius, vnus infirmarius: & extra septa Canonorum sex seruitores, scilicet tres Escuerij Abbatis, vnus seruiens Capiceriis, vnus Claufarius vinearum, vnus Tonelarius. Nullus autem 26. prædictorum vicarius poterit esse vel Maior Burgi, ita ut prædicta gaudeat libertate. In his siquidem prædictis 26. personis aut in illis quæ in locum eorum per Abbatem fuerint subrogatæ, nullam Episcopus vel Archidiaconus potestatem habebit, nisi de eorum matrimonio separando agatur. Illa etenim causa pleno iure ad Episcopum & Archidiaconum pertinebit. Vxores autem prædictorum sex Seruitorum in Parochia de Monte extra Canonorum septa manentium iurisdictioni Episcopi & Archidiaconi in omnibus spiritualibus subiacebunt, eo saluo vt pro foris-factis Maritorum suorum interdici vel excommunicari non possint. Et quando in Parochia positum fuerit interdictum, liceat ipsis sicut & viris earum in altari Parochiali audire Diuina. In Prædicta autem Parochia de Monte neque Episcopo sine consensu Canonorum, neque Canonicis sine Episcopo nouam Ecclesiam seu Capellam ædificare licebit. In augmentum verò prædictæ Parochiæ dedit Episcopus ad habitandum vineam suam de Brunello, ita vt omnes qui in loco illo habitauerint cum aliis Parochianis de Monte à presbytero Parochiæ supradictæ Diuina percipiant sacramenta, & ad Episcopum & Archidiaconum pleno iure pertineant: similiter & illi qui habitabunt in Clauso quod dicitur *Mali-vicini*, si quando illud inhabitari contigerit. Præterea Ecclesiam de Roiffiaco dedit Episcopus Canonicis memoratis ad eorum vsum perpetuò possidendam cum additamento villæ quæ dicitur Vallis-Derlandi: in qua villa licebit prædictis Canonicis de Monte si voluerint, ædificare Capellam; Episcopi tamen iurisdictioni subiectam: & tam in Ecclesia de Roiffiaco, quam in Capella sicut & in aliis eorum Ecclesiis Parochialibus ad curam animarum recipiendam presbyterum Episcopo præsentabunt. De Procurationibus autem quas Episcopus in eorum Ecclesiis exigebat, ita statutum est vt Ecclesiæ de Iaussigny, Despinolio, de Vanuis, de Nantura, de Roofsneio & S. Medardi

„ à procurationibus Episcopi liberæ sint penitus & immunes. Verum in Ecclesia
 „ de Roiffiaco 4. libras Parisiensis monetz accipiet prædictus Episcopus annua-
 „ tim : de quibus procurationem vnã vel plures sibi parabit Episcopus in ipsa
 „ Ecclesia de Roiffiaco, vel in qua voluerit prædictarum. Prædicti quoque Ca-
 „ nonici S. Genouefæ, vt omnis amoueat annuente Domino materia seditio-
 „ nis & scandali, Capellam S. Genouefæ sitam in Ciuitate Parisiensis dederunt
 „ Episcopo & successoribus eius in perpetuum liberam & quietam, nullo sibi in
 „ ea iure retento, vt possit ipse vel eius successores de prædicta Capella pro sua
 „ voluntate disponere : Præbendam quoque & Vicariam, quas prædicti Canonici
 „ in Ecclesia B. Mariæ Parisiensis habebant, prædicto Episcopo & eius successo-
 „ ribus quittauerunt, nihil omnino sibi iuris in prædicta Præbenda seu Vicaria
 „ referuantes. Hæc autem omnia ita in perpetuum seruabuntur non obstante
 „ sententia summi Pontificis, quam pro se Parisiensis Episcopus inducebat, &
 „ aliis quibuscumque munimentis ab alterutra partium impetratis vel in posterum
 „ impetrandis. In huius rei testimonium & perpetuam firmitatem duo scripta
 „ in eundem tenorem confecta sunt, quorum alterum habebit Ecclesia Parisien-
 „ sis sub sigillis duobus, Abbatis videlicet & Capituli S. Genouefæ, & reliquum
 „ habebit Ecclesia de Monte similiter sub duobus sigillis, Episcopi scilicet & Ca-
 „ pituli B. Mariæ Parisiensis. Actum anno Verbi Incarnati 1202. mense Junio. Si-
 „ gillarum duobus sigillis in Cera viridi, sub cordulis sericis viridis coloris.

Ex hocce instrumento intelligimus nondum fuisse adhuc an. 1202. extru-
 ctam Ecclesiam parochialem in Monte, sed Capellam tantummodo in Ecclesia
 San-Genouefiana. 2. Neque vicum, qui hodie S. Ioannis Beluacensis dicitur, fuisse
 tum ordinatum, sed adhuc fuisse ibi vineam ad Episcopum Paris. pertinentem;
 qui locus vocabatur *Clausus Brunelli* 3. Neque aliam partem eiusdem. Mon-
 tis, quæ *Mali-vicini* dicebatur, fuisse tum adhuc habitatam.

Vt autem hæc transactio atque compositio firma stabilisque deinceps foret,
 eam autoritate Pontificiâ confirmari curarunt. Itaque Innocentius rescriptit in
 hunc modum.

„ Innocentius..... Venerabili Fratri Episcopo Parisiensi & Dilectis filiis Abbati
 „ S. Genouefæ eorumque Capitulis Sal. & Apost. bened. Cum inter vos super iu-
 „ re Parochiali in parochia de Monte super Capella S. Genouefæ sita in Ciuitate
 „ Parisiensi & super Procurationibus quas infra scr. Episcopus in Parochialibus Ec-
 „ clesiis tuæ diocesis ad prædictam Ecclesiam S. Genouefæ de Monte spectanti-
 „ bus requirebat, fuisset quæstio diutius agitata, & post labores varios & expen-
 „ sas multiplices quas propter hoc sustinuitis, vtcumque medianibus bonis viris
 „ salua tamen Apostolicæ sedis reuerentiâ amicabili fuerit compositione sopita,
 „ tandem vobis humiliter postulantibus vt eidem compositioni vobis & Ecclesiis
 „ vestris nostræ manum confirmationis apponere dignaremur, dilectis filiis H.
 „ Abbati S. Columbæ Senonensis & I. Magistro Scholarum Aurelian. nostris de-
 „ dimus litteris in mandatis, vt si compositionem ipsam sine prauitate prouidè fa-
 „ ctam cognoscerent, & hinc inde sponte receptam, nec in præiudicium Apo-
 „ stolicæ sedis ad quam Ecclesia S. Genouefæ nullo mediante pertinere dignosci-
 „ tur, redundaret, vice nostra eam autoritate Apostolica confirmarent, id no-
 „ bis postmodum per suas litteras insinuantes, vt & nos confirmaremus eandem
 „ cum essemus plenius per eorum relationem instructi. Qui sicut obedientiæ filij
 „ legitime in commisso sibi negotio procedentes, forma compositionis eisdem &
 „ priuilegiis Ecclesiæ S. Genouefæ diligenter inspectis, compositionem ipsam
 „ inuenientes secundum quod præmisimus, factam & hinc inde receptam, eam
 „ autoritate nostra confirmari curarunt, sicut in eorum litteris plenius perspexi-
 „ mus contineri. Vnde pari desiderio & vnanimi voluntate nobis humiliter suppli-
 „ cauistis, vt eidem compositioni manum confirmationis nostræ de benignitate
 „ sedis Apostolicæ apponere dignaremur.

„ Nos igitur quod per Delegatos eosdem secundum formam mandati nostri
 „ factum est, ratum & firmum habentes, sæpe dictam compositionem si-
 „ ne prauitate prouidè factam, & à nobis sponte acceptam, vt in scriptis au-
 „ thenticis exinde confectis plenius continetur, autoritate Apostolica confir-
 „ mamus. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Datum Laterani 7. Kal.
 „ April. Pontif. nostri an. 6.

Hoc anno recruduit bellum inter Francorum & Anglorum Reges propter Arthurum Comitem Britanniae, cui Philippus Rex petebat à Ioanne Anglorum Rege restitui vniuersas terras quas tenebat in partibus transmarinis, inquit Mathaeus, videlicet Normaniam, Turonicam, Andegauiam & Pictauiam. Initia belli parum fausta Francis fuerunt, captusque est Arthurus cum 200. militibus apud Mirabellum, missus Falesiam, deinde Rhothomagum, & in arce nouâ sub arcta custodia detentus; sed paulo post inde ad Philippum aufugit. Ioannes Rex hoc anno apud Cantuariam ab Huberto Archiepiscopo coronatur 18. Kal. Maij; & willielmus de Stute-villa moritur inter Nobiles præcipuus.

Anno 1203. obiit M. Guido Cantor S. Stephani Catalaunensis, qui historiam scripsit à mundi principio vsque ad mortem Richardi Anglorum Regis, hoc est vsque ad an. 1199. scripsit quoque Epistolas diuersas satis eloquentes. M. verò willielmus Ecclesiae Lincolnensis Præcentor & Canonicus, eiusdem Ecclesiae fit Episcopus, & à willielmo Londonienti Episcopo & Gilberto Roffensi consecratur.

Ad hunc annum scribit Abraham Bucholcerus in Indice Chronolog. post Trichemium, Innocentium Pontificem quinque libros Decretalium in scholis legi & in Iudicijs vbique seruari præcepisse. Et hoc quoque anno forte ab eodem concessum est Vniuersitati priuilegium constituendi Procuratoris litium seu ad lites: cum enim ipsa per se non posset litibus & causis quas mouebat aut quæ contra se mouebantur adesse, posset verò de iure communi constituere Procuratorem qui suo nomine ageret, maluit tamen cum Pontificiâ autoritate quàm suo Decreto constituere. Neque id abs re; postquam enim Episcopus Parisiensis à Philippo Rege Iudex Vniuersitatis constitutus est, incepit ius sibi in eam arrogare, itaut nollet quidquam se inconsulto fieri. Ad tollendam ergo dissensionis materiam, confugit ad summum Pontificem, & quod voluit, obtinuit. Extat in hanc rem ipsius Innocentij Rescriptum inter Decretales Gregorij tit. de Procuratoribus cap. 7.

Innocentius, &c. Scholaribus Parisiensibus, &c. *Quia in causis quæ contra vos & pro vobis mouentur, vestra Vniuersitas ad agendum & respondendum commode interesse non potest, postulastis à nobis vt Procuratorem instituere super hoc vobis de nostra permissione liceret. Licet igitur de iure communi hoc facere valeatis, instituendi tamen Procuratorem super his auctoritate presentium vobis concedimus facultatem.*

PROCURATOR SYNDICVS VNIERSITATIS.

Casum hunc sic explicant Commentatores. *Vniuersitas Scholium Parisiensem quandoque causas mouebat contra alios, & aij contra ipsam.* Et quia Vniuersitas in causis per se interesse non poterat, petebat à Papa vt super hoc Procuratorem sibi instituere liceret. Respondetur quod licet de iure communi illud facere possit, tamen indulget eis Papa facultatem Procuratorem instituendi super his. Et nota quod Vniuersitas de iure communi potest constituere Procuratorem. Item quod iure communi competit, indulget Papa. Plura qui volet, videat in Scholijs eo loco.

Ne verò quis putet tum primū constitutos fuisse in Academia Parisi. Procuratores quos *Nationum* appellamus, notandum hic agi tantum de Procuratore vt vocant *ad lites*, qui totius Academiæ nomine posset agere & defendere apud omnes **Judices, omniaque Tribunalia.** Et hinc opinor sumenda origo *Procuratoris fiscalis* seu *syndici*, qui nomine Vniuersitatis lites agit, & cauet ne quid detrimenti capiat. Nam quoties ante mouebantur, Procuratorem quidem ipsa nominabat & eligebat, sed ad tempus duntaxat, donec scilicet negotium quod ipsi committebatur, peregisset: nunc verò stabilem Curatorem constituit, qui rebus agendis affuescat.

Notandum quoque ex hoc loco manifestè constare Vniuersitatem fuisse Corpus seu Collegium: nam, vt aiunt Iureconfulti, Corporis seu Collegij signa sunt hæc vulgò, *arca communis, res communes, Sigillum*, actor seu *Syndicus*. Vnde Scoliaſtes in hanc Decretalem, ait Vniuersitatem hic loco Domini haberi. *Nota*, inquit, *quod Vniuersitas potest constituere Procuratorem, non obstante quod dicitur, Procurator est qui mandato Domini negotia administrat, sed Vniuersitas loco Domini habetur. Secundum leges Procurator constituitur tantum à vero Domino: secundum Canones non est differentia in vocabulis, dummodo constet quod habet potestatem agendi & defendendi.*

Author vocabularij Vtriusque Iuris in verbo *Syndicus*, ait Vniuersitatis Procuratorem propriè Syndicum vocari; sic enim ille. *Syndicus est Procurator Vniuersitatis vel Collegij pro certo salario ad iudicia constitutus, scilicet qui causam Vniuersitatis agit vel defendit; & dicitur quasi singulorum causas dicens. Est enim Syndicus Græcè, Defensor Latine. Nam officium eius est agere vel defendere nomine Vniuersitatis causas presentes vel emergentes.* Et quando dicitur causa Vniuersitatis agi per Procuratorem, debet exponi, id. *Syndicum vel actorem, ut de Procurat. C. quia in causis.* Et de Iura. calu. cap. *Cum causam.*

Itaque ex hoc autore certissimum est, in Decretali Innocentij mentionem & sermonem esse de Procuratore Syndico Vniuersitatis, qui post Magistratus, inter Officiarios primus reponitur. Eundem autem Procuratorem alibi vocat Innocentius *Syndicum*, ut tit. de Iudiciis C. significauerunt. *Respondente Syndico Monasterij hoc maliciôsè proponi, &c.*

NORMA-
NIA SVB-
ACTA.

Hoc anno Normania pene tota rediit sub iugum Francorum, dormitante Ioanne Angliæ Rege, qui eam ob rem in tantum contemptum venit, ut in Angliam refugere coactus sit. Vbi ad reparationem cladis à Comitibus & Baronibus suis septimam mobilium bonorum partem exegit; prætexens se ab iis derelictum. Cuius exactionis inter Ecclesiasticos Hubertus Cantuariensis Archipræsul, inter laicos Gaufridus Petri filius Angliæ Iustitarius Authores præcipui fuerunt.

Dici autem non potest quantæ fuerint totius Regni Francici, præsertim verò Ciuium & Scholarium Parisiensium acclamationes, quanti plausus ob receptam Normaniam, Andegauiam, Turonicam & Pictauiam. Nam omnes istæ prouinciæ hoc anno ad Regis Philippi Dominium reuersæ sunt. Maximè verò de subacta Normania gaudium vbique magnum fuit, quæ Regibus Anglis & Ducibus Normanis per 316. annos subdita fuerat, nim. à Rollone ad hæc tempora Philippit Guillelmus Brito lib. 8.

*Postquam succubuit Franco Normanus, & omnis
Terra Philippinas suscepit Neustria leges,
Indignante diu portauit vertice Regis
Mite iugum, Dominumque nequit nescire priorem,
Quamuis ille status seruilior esset eisdem,
Aduena cum grauibus oneraret legibus illos.
Rex malens bonus esse malis, iuscescat amando
Vt sibi paulatim populos, ne se peregrinis
Consuetudinibus arctari forte querantur,
Iudicia & leges non abrogat, immò tenenda
Omnia confirmat generaliter hætenus illis
Observata, quibus non contradicit aperte
Ius, aut libertas non deperit Ecclesiarum.*

Leges igitur illis suas reliquit, duriores tantum mitigauit, & tyrannicas aboleuit: Ecclesiæ liberam voluit esse virorum Ecclesiasticorum & Prælatorum electionem, quo pacto sibi omnium animos sensim vindicauit.

*Præterea motu proprio, nullo supplicante
Indulxit Monachis & Clero, ut fiat ab illis
Canonico deinceps Pastorum electio ritu.
Nam Rex Anglorum ius usurpauerat istud
Vtque modo, ut solus Pastores ipse crearet.
Nam quotiens Pastore carens Prælatice sedes
Ciuiili letho naturalitè vacasset,
Protinus Ecclesia bonacuncta vacantis ab ipso
Vsurpata suas conuertebantur in usus.*

1204.

Anno 1204. Vniuersitas Parisiensis celeberrima habuit Comitia aduersus M. Amalricum de Bena eiusque sectatores, quorum errores condemnauit & anathemate percussit, ut scribit Ioannes San-Victorinus in memoriali Historiæ ad hunc

hunc annum. A sententia Vniuersitatis summum Pontificem Innocentium appellauit Amalricus, Romanque profectus est. At eo audito Pontifex, lectis quoque litteris Vniuersitatis & rationibus vtriusque partis ponderatis, sententiam aduersus eum latam confirmauit, præcepitque iurare doctrinam suam publicè & coram Vniuersitate: quod reuersus fecit an. 1207. vt scribit Gaguius. De hacce Amalrici condemnatione sic Rigordus ad an. 1209. *In diebus illis studium litterarum florebat Parisius, nec legimus tantam aliquando fuisse Scholarium frequentiam Athenis vel Ægypti vel in qualibet parte mundi, quanta locum prædictum studendi gratia incolebat: quod non solum fiebat propter loci illius admirabilem amœnitatem & bonorum omnium superabundantem affluentiã, sed etiam propter libertatem & specialem prerogatiuam defensionis, quam Philippus Rex & Pater eius ante ipsum ipsi Scholaribus impendebant.* Cum itaque in eadem nobilissima Ciuitate non modo de Triuio & Quadriuo, verum & de Quæstionibus Iuris Canonici & Ciuilibus, & de ea Facultate quæ sanandis corporibus & sanitatibus conseruandis scripta est, plena & perfecta inueniretur Doctrina, feruentiori tamen desiderio sacram Paginam & Quæstiones Theologicas docebantur. Fuit igitur in eadem sacra Facultate studens quidam Clericus Amalricus nomine de territorio Carnotensi, villã quæ Bena dicitur, oriundus. Qui cum in arte Logica peritus esset, & scholas de arte illã & de aliis artibus liberalibus diu rexisset, transtulit se ad sacram Paginam excolendam. Semper tamen suum per se modum docendi & discendi habuit, & opinionem priuatam & iudicium quasi sectum & ab aliis separatum. Vnde & in ipsa Theologia ausus est constanter asserere, quod quilibet Christianus teneatur credere se esse membrum Christi, nec aliquem posse saluari, qui hoc non crederet, non minus quàm si non crederet Christum esse natum & passum, vel alios fidei articulos. Inter quos articulos ipse audacter audebat dicere annumerandum esse. Cum igitur in hoc ei ab omnibus Catholicis vniuersaliter contradiceretur, de necessitate accessit ad summum Pontificem qui auditã eius propositione & Vniuersitatis Scholarium contradictione sententiãuit contra ipsum. Redit ergo Parisius & compellitur ab Vniuersitate confiteri ore quod in contrarium prædictæ opinioni suæ sentiret; ore dico, quia corde nunquam dissentit. &c.

PRIMA AMALRICI AB VNI-VERSITATE CONDEMNATIO.

DOCTRINA AMALRICI.

Eadem prope verba repetit Vincentius Bellouacus. *Iam in diebus illis, inquit, florebat studium litterarum Parisius, illuc undique de toto orbe Scholaribus confluentibus non modo propter loci amœnitatem & bonorum omnium affluentiã, sed etiam propter libertatem & specialem prerogatiuam quam scilicet impendebat eis Rex Philippus & ante ipsum Pater eius.* Illic in sacra Facultate studebat Quidam Amalricus de territorio Carnotensi, villã, quæ dicitur Bena oriundus, semperque suum habuit & in artibus liberalibus & in sacra pagina discendi & docendi modum, opinionem priuatam & iudicium ab aliis separatum. Hic ausus constanter affirmare, quod quilibet teneret credere se esse membrum Christi, & per hoc vnum esse de articulis fidei line quo non potest homo saluari. Omnibus autem Catholicis in hoc ei contradicentibus ad summum Pontificem accessit, qui auditã eius propositione & Vniuersitatis Scholarium contradictione contra ipsum sententiãuit. Reuersus igitur Parisius compellitur ore confiteri quod contrarium sentiret prædictæ opinioni; ideo inquam ore, quia nunquam discessit corde. Plura de eo dicemus de que eius Discipulis ad an. 1209.

Ad hunc annum refert Riccobonus l. i. de Gymnasio Parauinoc. i. *Vicetia Gymnasium floruisse Generale apud S. Vitum, ibique fuisse publicas scholas.* Id verò probat ex tabulis donationis, quibus Vniuersitas studiorum Gymnasil Vicetini Reuerendos fratres Monasterii S. Viti & Modesti congregationis Camaldulensis, quod nunc vocatur S. Lucie, an. 1209. die 7. Iulij in Claustris illius Monasterij, iure donauit vniuerso, omnibusque in rem & in personam actionibus, quas in Ecclesia S. Viti eiusque bonis tum mobilibus tum immobilibus habebat. quæ tabulæ leguntur in Iacobi Nazarij Historia Vicetina.

Hoc anno Rothomagum, Andeliacum & cæteræ Normaniæ vrbes omni auxilio Anglicano destitutæ se Regi Philippo dedunt, quæ ab ingressu Normanorum in Prouinciã illam, hoc est ab anno fere 900. ad hæc vsque tempora

in Normanorum Ducum, & postea in Anglorum Regum potestate fuerant. Hac de re sic Mathæus postquam enarrauit quo pacto Rothomagum & Andeliacum se dedidissent. *Hoc factò*, inquit, *Castellarij omnes de Regionibus transmarinis cum Ciuibus & alijs Regi Anglorum subiectis*, Nuncios direxerunt in Angliam, Regi denunciantes sub qua erant angaria constituti, & quod tempus instabat Induciarum, quo oportebat eos Ciuitates & Castella Regi Francorum reddere, vel obsides quos illi dederant, ad perdendum tradere. Quibus Rex Ioannes respondit & per Nuncios significauit omnibus, vt nullum ab ipso expectarent auxilium, sed facerent singuli quod sibi melius videbatur. Sic omnimodo deficiente consolatione cum succursu tota Normania, Turonica, Andegauia, & Pictauia cum Ciuitatibus, Castellis & Rebus alijs præter Rupellam, Toarz, & Niorz castella sunt in Regis Francorum dominium deuoluta.

Eodem anno Odo Parisiensis Episcopus concessit Hugoni Decano & Capitulo Parisiensi Præbendam, quam in eadem Ecclesia solebant habere Sanguouesiani Canonici, quamque iuxta concordiam & pacem cum ipsis initam, an. 1202. sibi reseruauit: quam in rem extat instrumentum in magno Pastoral.

Odo D. G. Parisiensis Episcopus Omnibus Christi fidelibus, ad quos præfens scriptum peruenit, æternam in Domino salutem. Ad vniuersorum notitiam volumus peruenire, quod cum venerabiles viri Abbas & Capitulum S. Genouesæ Præbendam & Vicariam quam in Ecclesia B. Mariæ Parisiensis habebant, Nobis & successoribus nostris ratione compositionis quæ inter nos & ipsos intercesserat, contulissent penitus & quitaissent, Nos postmodum tam Præbendam quam Vicariam memoratam Dilectis fratribus nostris Hugoni Decano & Capitulo Parisiensi concessimus & quitauiimus perpetuis temporibus possidendam, vt tam de præbenda quam Vicaria eisdem prout voluerint, liceat ordinare. Ita tamen quod Capitulum supradictum præter decem libras Parisiensis Monetæ quas Matricularijs Sacerdotibus in Ecclesia nostra à nobis nouiter institutis habendas perpetuò contulerunt, eisdem Matricularijs septem libras Parisienses, & post cessionem vel decessum M. Alberti 60. solidos eiusdem monetæ annuatim soluere tenebuntur. Vt igitur donatio ista & concessio perpetuo robore conualescat, præsentem Chartam sigilli nostri fecimus impressione muniri. Actum anno Incarnati Verbi 1204. Pontificatus nostri an. 7.

Eodem anno Guido Paræus nationis Gallicanæ vir litteratus & scriptis nobilis an. 1189. Abbas Cisterciensis factus xv. an. 1198. Episcopus Prænestinus & Cardinalis multis legationibus in Germania & Belgio functus, cuius honorabilem omnino mentionem facit Casarius l. 5. c. 56. & lib. 6. c. 10. post longas & importunas altercationes Ecclesiæ Remensis, ab Innocentio creatur Archiepiscopus, datus ad M. Petrum de Corbolio Senonensem Archiepiscopum, Abbatem Clareuallensem & San-Victorinum litteris, vt si qui parere recusarent, eos Ecclesiastica districtione & seueritate compescerent. Antequam verò Pontificias in hanc rem litteras referamus, non videtur extra rem esse hîc commemorare quæ scribit Canonicus Laudunensis in Chronico de illa altercatione. Sic ergo.

Theobaldus de Pertico Archidiaconus Remensis, vir nobilis & generosus & litteratus atque sublimitatis acumine extollendus, aliàs per omnia egregius, nisi minus aperte ambitet honores. Hic Philippo Episcopo Beluacensi in Remensem Archiepiscopum electo arma militaria & eorum vsum obiecit, & virum incendiarium esse dixit. Factâ iterum electione permissu Papæ à Canonicis Remensibus, Baldwinus Præpositus eiusdem Ecclesiæ à maiori & saniori parte vocatur ad præfatus honorem. Sed impatiens alterius honoris ambitio per memoratum Archidiaconum obiecit, quod vno pollice mutilatus. Domino etiam Miloni de Nantolio iuueniles annos obiecit. Et sic eorum electione infirmatâ eidem Ecclesiæ præficitur Guido Prænestinus Episcopus Apostolicæ sedis Legatus, quondam Abbas Cisterciensis. Huius præfatus mense primo Quidam eo præfente apud Branam de fide examinari Infideles reperti sunt, in præfentiâ Comitum loci Roberti & Iolent Comitissæ & aliorum: quorum Iudicio post paucos dies extra Castrum flammis sunt exusti: inter quos erat famosissimus per omnem Franciam Pictor nomine Nicolaus. Et illi proculdubio sunt Hæretici, quos Pseudo-prædicatores & Amalricani Albigeni peste infecerant, de quibus ad an. 1209. fusè dicitur.

Extat vero Innocentii III. Decretum de Electione Guidonis in Catalogo Pre-
nestinorum Episcoporum depromptum ex Originali Vaticano.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei Capitulo Remensi, Prælatorum
vota eligentium variantur: per huiusmodi tamen schismata quæ interdum
potius ex impetuosa leuitate quàm bono zelo procedunt, Ecclesiæ solent
incurrere detrimentum, licet Ecclesiæ vestræ accidisse conspiciamus & dole-
mus. Sanè cum bonæ memoriæ willielmus Archiepiscopus vester vniuersæ car-
nis debitum exoluisset, quia non potuistis in vnum omnes pariter conuenire,
sed contradicentibus Quibusdam ex vobis quidam venerabilem fratrem nostrum
Beluacensem Episcopum per impetuosa præsumptionem ex indiscreto zelo post
appellationem ad nos interpositam in Archiepiscopum nominarunt, laborauit
Remensis Ecclesiæ & expensis se grauibus oneravit. Nos autem partibus in nostra
præsentia constitutis & inquisita plenius & cognita veritate postulationem factam
de Episcopo Beluacensi exigente iniuria repellentes, de gratia vobis liberam elec-
tionem duximus concedendam per Apostolica vobis scripta mandantes, vt infra
mensem post susceptionem litterarum nostrarum conuenientes in vnum, inuo-
catâ S. Spiritus gratiâ canonicè vobis eligeretis personam idoneam in Pastorem
& faceretis quatenus fieri posset opportunè in Pontificem consecrari. Adiecit
etiam vt in examine districti Iudicij à vobis requireret Dominus, nisi humano
fauore ac mundo timore postpositis personam in spiritualibus & temporalibus
secundum conscientiam vestram idoneam vobis præficere curaretis. Venerabili
quoque fratri nostro Antissiodorensi Episcopo & Dilecto filio Abbati de Perse-
nia & Magistro R. de Corgen Canonico Nouiomensi dedimus in mandatis, vt
si negligeretis forsitan mandata Apostolica adimplere, ipsi autoritate nostra suf-
fulti, causa qualibet cessante Deum habentes præ oculis, personam quæ tanto
congrueret oneri & honori vobis in Pontificem assignarent & eum facerent per
suffraganeos Remensis Ecclesiæ consecrari. Vos autem receptis litteris nostris lo-
co conuenientes eodem sed animo discordantes, vt pote, quia nondum ab oculis
cordis vestri prioris rancoris nebulam terferatis, personas vobis varias nominastis:
Quibusdam ex vobis Præpositum, quibusdam maiorem Archidiaconum eligen-
tibus in Pastorem. Quia igitur prædictorum executorum audientiam & præsen-
tiam euitantes maluistis ad sedem Apostolicam laborare, discordantium partium
concordiam nostrum Iudicium eligente, Dilecto filio T. De Porta Carceris, Pro-
curatori partis illius quæ Præpositum duxerat eligendum & sociis eius, & O. Pro-
curatori partis aduersæ ac Collegii ipsius audientiam concedentes, propositiones
partium & confessiones audiuiimus, recepimus testes, & publicantes dispositio-
nes eorum examinauimus omnia diligenter. Fuit ergo propositum coram Nobis,
quod Pars illa quæ Præpositum nominarat, non solum aduersa parte contempta,
sed neglectis etiam quibusdam ex illis qui cum eis postmodum in electionem Præ-
positi concordarunt, in Domo Hugonis de Spalnaco Canonici sui seorsum ha-
buerunt super electione tractatum, communiter statuentes quod si non possent
in personam eandem omnes pariter conuenire, illum ex compromisso reciperent
in Pastorem, quem Decanus & Prædecessor I. De Porta Carceris & Geruasius
Præpositi nepos, in quos compromiserunt communiter sub hac forma, eis in Ar-
chiepiscopum nominarint. Adiectum est etiam quod cum Vice-dominus præ-
dictum Archidiaconum elegisset, appellans ne quis in præiudicium Electionis
ipsum aliquid attentaret, Decanus velut in furem conuersus nullo profus
consilio de Præposito in Capitulo habito, nec communi deliberatione præmissâ
subitò Præpositum capiens, & nos istum, inquit sociis, accipiamus. Sic
que capientes eum Quidam alij cum Decano intronizauerunt eundem &
laudes solitas decantarunt. Siue igitur ex deliberatione in domo Hugonis extra
Capitulum habita fuisset, repentè in Capitulo nulla deliberatione præmissâ De-
canus Præpositum nominauit, patet cum præter formam electionis Canonice
nominatum. Obiectum est insuper quod Præpositus erat super Simonie vitio
infamatus, quod abusus fuerat Sigillo Capituli: quod tanquam Criminosus vitio
rupturæ laborabat: & quod medio digito sinistrae manus fuerat mutilatus, licet
testes super hoc varia retulissent, deponentibus Quibusdam eorum, quod tantum
extremâ vnciâ digiti carebat eiusdem, & addentibus aliis quod secundam in-

regram non habebat. Canonibus igitur reuolutis inuenti sunt diuersi super hoc articulo non aduersi. Nam & si aliqui habeant quod Quidam corpore vitati, & hi specialiter qui casu partem digiti amiserunt, ad Clericatus officium admittantur, aliqui tamen habent quod qui membrorum sunt damna perpeffi, sunt à sacris Ordinibus prohibendi, qui super hoc sibi nullatenus aduersantur cum multi ad minores possint Ordines promoueri, qui ad superiores cum effectu non debent aliquatenus aspirare. Nam maior sufficientia in iis requiritur, qui ad sacros sunt Ordines promouendi, quàm in iis qui sunt in minoribus Ordinibus constituti, sicut & maior in Presbytero quàm Diacono; Episcopo quàm Presbytero, Archiepiscopo quàm Episcopo; Primato quàm Archiepiscopo; & maior iis omnibus est in summo Pontifice perfectio requirenda. Quatuor igitur opposita sunt in factum & quatuor in personam. In factum illicita compromissio, contemptus fratrum, Canonica prouocatio & impetuosis processus. In personam infamia Simonia, abusus sigilli, rupturæ vitium & digiti mutilatio.

Licet autem contra personam Archidiaconi nihilominus ostensum fuerit vel obiectum, imò multipliciter à multis fuerit commendata, contra factum tamen electionis ipsius fuit propositum ex aduerso, quod cum Decanus ad sedem Apostolicam appellasset, ne quis sine communi, vel maioris & sanioris partis assensu ad electionem procederet celebrandam, Vice-Dominus & sequaces ipsius pauciores numero, cum vix tertia pars Capituli sequerentur eundem; & dignitate minores, cum nulla persona Remensis Ecclesiæ Vice-Domino consentiret; & inferiores ordine, cum nullus Presbyterorum faueret eidem, eundem Archidiaconum nominaret, & quod ad hoc zelo processerat indiscreto, cum pars altera tam ad Remensem quàm Carnotensem Decanum, Ecclesiæ Remensis Canonicum, qui quondam in priori negotio eidem Archidiacono fauerat, eligendum & quamplures viros prouidos & honestos postulandos à nobis duxerint nominandos, quorum nullum pars ipsius Archidiaconi voluit acceptare vt pote quæ non ad vtilitatem Ecclesiæ, sed promotionem illius potius intendebat. Præterea ex vtriusque confessione patebat quod Archidiaconus ipse in Subdiaconatus erat ordine constitutus, Canon autem subdiacones qui & ipsi ministrant altarijs, exigente opportunitate concedit, si spectatæ religionis & scientiæ fuerint, non tamen sine Rom. Pontificis vel Metropolitanæ scientia in Episcopos eligendos. Verum cum Remensis Ecclesiæ Metropolitanum non habeat alium quàm Rom. Pontificem, nec non conscii essemus electionis ipsius, constabat eam contra formam Canonice attentatam. Cumque super his & alijs coram Nobis fuisset variè disceptatum, nos attestationibus, confessionibus & allegationibus diligenter auditis & plenariè intellectis, de communi fraternitatis nostræ consilio exigente iustitia electionem vtramque curauimus reprobare. Verum quoniam officii nostri debitum & Remensis Ecclesiæ commodum requirebat, vt ei prouideremus personam idoneam in Pastorem, ne si denuo restitueremus vobis licentiam eligendi, denuo Apostolicæ sedis beneficio abuten-tes, Remensem scinderetis Ecclesiam & labores novos veteribus laboribus cumulantés afflictionem adderetis afflictæ, ad Venerabilem fratrem nostrum Guidonem Prencestinum Episcopum Apostolicæ sedis Legatum, virum prouidum & honestum, oriundum de Regno Francorum qui fuerat in Cisterciensi Ordine Primus Abbas, & sua Religionis exigentibus meritis à nobis assumptus fuerat in Prencestinum Episcopum, virum vtiq; coram Deo & hominibus potentem in opere ac sermone, oculos nostræ considerationis extendimus, & vobis & eidem Ecclesiæ prouidimus in Rectorem, dum tamen super hoc eius accedat assensus, quem inuitum cogere nolumus, sed consentientem assumi. Monemus igitur Vniuersitatem vestram & cohortamur in Domino, & per Apostolica vobis scripta mandamus & districtè præcipimus: quatenus si Episcopus ipse dispositioni nostræ consenserit, ipsum sicut Pastorem & Episcopum vestrum suscipiatis humiliter & honorificè pertractetis, debitam ei obedientiam & reuerentiam impendatis, scientes Nos Venerabili Fratri nostro Senonensi Archiepiscopo & dilecto filio Clareuallensi & S. Victoris Parisiensis Abbatibus dedisse firmiter in mandatis, vt si qui, quod non credimus, facto nostro se duxerint opponendos, eos per dispositiones Ecclesiasticas sub Apost. impedimento compescant: eisdemque man-

datimus, vt si forſan idem Epiſcopus non pateretur ad Remenſem Eccleſiam ſe transferri, omni gratia & timore poſtpono perſonam idoneam & honori tanto & oneri congruentem ſolum Deum habentes prae oculis auctoritate noſtra ſuffulti vobis Apoſtolica poteſtate praeficiant in Paſtorem. Contraſtatores modo ſimili compenſantes. Datum Laterani 2. Non. Iulii an. 7.

Anno 1205. Odo Epiſcopus Pariſienſis Canonicoꝝ Eccleſiae Campellenſis & S. Marcelli Pariſienſis numerum auxit, & vnicuique Praebendae 25. libras annui redditus assignauit: qui tunc ſufficiens & competens eſſe reputabatur Statuit etiam in fauorem abſentium ſtudii cauſa, ne peregrinari prohiberentur.

Odo D. G. Pariſienſis Epiſcopus Omnibus fidelibus praesentem paginam inſpecturis aeternam in Domino ſalutem. Cum eo largiente qui dat abundanter & non impropert, facultates Eccleſiae de Campellis eatenus excreuiſſent vt perſonarum numerus quantitati reddituum minimè reſponderet, & fructum praebendae cuiuslibet duabus perſonis ſufficere poſſe conſtaret, maximè cum ſicut aſſertione & teſtimonio ipſoꝝ Canonicoꝝ & alioꝝ multoꝝ accepimus, fructus cuiuslibet praebendae valentiam fere 50. librarum excedat, Canonicoꝝ paucaſſe penſatâ diuino cultui & vtilitati Eccleſiaſticae expedire credentes, vt bonoꝝ temporalium incrementa ſpiritualium comitaretur augmentum, de ſpeciali indulgentia ſedis Apoſtolicae & tam venerabilium viroꝝ H. Decani & Capituli Mariae Pariſienſis quam Capituli de Campellis aſſenſu praebendas memorate Eccleſiae de Campellis decreuiſſimus diuidendas & ipſius Eccleſiae praesente Capitulo diuiſionem ipſarum perpetuis temporibus tam Apoſtolica ſedis quam noſtra ſtatuiſſimus & praecipimus auctoritate ſeruandam. Ita videlicet vt Canonicoꝝ qui modo ſunt in Eccleſia praelibata quandiu vixerint, praebendarum ſuarum integritate ſeruata ipſis decedentibus vel cedentibus cum tempore procedente vacauerint, ſingulae diuidantur in duas & duabus perſonis ſine contradiccionis obſtaculo conferantur. Poſtquam autem Canonicoꝝ ſemel per octo meſes reſidentis tempus expleuerint, ſi peregrinari vel ſtudere voluerint, Canonicoꝝ reſidentes vel maior pars ipſoꝝ eidem aſſenſu licentiam debent & ipſum a ſcholis aut peregrinatione prohibere non poterunt: ſed de hora peregrinationis aut ſtudij prout videbitur competens, ordinabunt. Scholarem tamen bonae fide, quando eiderint expedire Capitulo aut maiori parti Canonicoꝝ reſidentium reuocare licebit. Et ſi reuocatus infra tempus competenter assignatum redire noluerit, ex tunc cum foreneum reputabunt: niſi eis de rationabili impedimento conſiterit. Licentia autem manendi in ſcholis nulli concedatur niſi reſideat, vel pro reſidenti habeatur. Si vero Capitulum in danda ſeu deneganda licentia ſuauoꝝ vel in reuocatione ſudentium excederet, ad Pariſienſem Epiſcopum exceſſus huiusmodi correccio pertineret. Actum anno Incarnati Verbi 1205. Pontific. noſtri an. 8.

Idem omnino & iſdem verbis conſtituit de Canonicoꝝ & praebendis S. Marcelli, nec non de ſtudentibus: legunturque haec litterae in Chartulario Eccleſiae Pariſienſis.

Eodem anno Bononiensis Vniuerſitas reſormata eſt & nouis Priuilegiis decorata, teſte Carolo Sigonio qui de ea ſic loquitur lib. 4. hiſtor. Bonon. *Tranquilla domi Ciuitate diligens Gymnaſii cura ſuſcepta, atque his legibus eius commodis & dignitati conſultum. Qui profiteri Legum doctriſnam voluerit, poſtquam approbatus erit, profeſſionis initium facere non poſſit niſi iurati ſe poſt hac nulla in vbe ſcientiam Legum Scholaribus traditurum.*

Praeter haec apud ſe ſacramenta concipienda curato.

Domini Legum cum aliquò vertendi ob ſtudium ſoli cauſa legum ne contrahunt. Neue Scholaribus vt aliò commigrent, auxilio ſunto.

Iudicibus & Reſtoribus ſi poſtularint, conſilium danto.

Ne quis Ciuis aut Urbis incola ſe comitem Scholari aliò ſtudij gratia commigranti praebeto.

Ne quis cum aliquo Scholari extra urbem & ditionem Bononiae contrahito.

Scholares pro Ciuibus habentor atque tractantor. Haec autem, ſubdit Sigonius, diligentius eo tempore ſanxiſſe videntur, quia in vicinis etiam urbibus Leges tradi aliòque Magiſtri mercedis magnitudine euocari erant cepti.

Hoc anno natus dicitur Albertus Magnus in oppido Lauinghenſi ad ripas Da-

nubii ex clarissima Bolstattensium Comitum prosapia. Eodem M. Robertus de Ablagei seu Ableges electus est in Episcopum Baiocensem & ab Innocentio missus ad walterum Rothomagensem Præsulem in presbyterum ordinandus & in Episcopum consecrandus. Ordinatus est autem 5. Kal. Martij & die crastino ordinatus: ut legitur in Chronico Rothomagensi: recensetur inter Præsules qui sacra militiæ nomen dederunt anno. 1212. contra Albigenses.

Ad hunc annum notat Rigordus à Balduino Imperatore Constantinopolitano de sacra Capella Imperatorum quam *Os Leonis* vocabant, missas Philippo Regi fuisse plurimas venerabiles Reliquias, imprimis de Cruce Domini nostri *ad quantitatem unius pedis in longum, in grossum quantum aliquis claudere manu potest iuncto pollicis indice.* De Capillis eiusdem Domini adhuc pueri. De Corona spinca spinam unam: Costam unam S. Philippi Apostoli cum uno dente eiusdem. De panno lineo albo in quo inuolutus fuit infans Christus in præsepio. De purpureo ipsius indumento. Quas quidem Reliquias Philippus Henrico Abbati San-Dionysiano tradidit Parisiis 7. id. Iunii. Et ille ad locum Indicti profectus exceptus est à Monachis nudis pedibus & cappis albis & sericeis indutis.

ARCHIEPISCOPI
CANTUAR.
OBIITVS.
CLADES
ANGLICA-
NA.

Eodem anno obiit Hubertus Archiepiscopus Cantuariensis, & eius mortis occasione Anglia Papali Imperio subdita fuit, & Ioannes Rex Regnum amisit. Cum enim Monachi Cantuarienses à quibus noui Archiepiscopi pendebat Electio M. Renerium, seu ut alii scribunt Reginaldum Subpriorem suum elegerint in Archiepiscopum, & is Rege alium intrudere uolente coactus fuisset Romam ad Pontificem confugere, Pontifex accepta occasione, & tam Monachorum quam Regis electionem eludens, M. Stephanum de Langetona olim in Academia Parisiensi Professore, unum è Fulconistis Concionatoribus, Innocentio notum in scholis, tunc uero Cardinalem S. Chryfogoni eligi curat, & in Archiepiscopum consecrat. Rex Monachos per quos scandalum uenerat, expellit. Pontifex propter Monachorum expulsionem Regem fulmine excommunicationis ferit & Angliam interdicto subiicit. Hæc breuiter Vincentius. *Magister Renerius*, inquit *Suprior Cantuariensis* in Archiepiscopum electus Romam vadit: sed Rege uolente alium intrudere, Papa in Archiepiscopum tonsurat Magistrum Stephanum de Langetonis sancti Grisogoni Presbyterum Cardinalem, Regem autem excommunicat propter Monachorum eliminationem ac rerum Ecclesiasticarum confiscationem & interdicto subiicit Angliam. Historiam hanc pluribus refert Mathæus Parisiensis ad an. 1208. causamque hanc affert subuersionis Anglicanæ, quod una pars Monachorum Reginaldum elegerint, altera Regis nutu ducta Ioannem Episcopum Norwicensem: cum utraque uero pars Romam Legatos misisset, Innocentius de Consilio Cardinalium utramque electionem abrogat, quia comperit utramque fuisse uirtuosam, iussitque eos qui tum Romæ aderant, præsentare. Illi Papæ uoluntati obsecundantes M. Stephanum de Langetona elegerunt, eumque Papa Viterbij 15. Kal. Iulij consecrauit. Quia uero sciebat Ioanni Regi Anglorum minus gratam fore huiusmodi electionem, ut pote quæ sine eius consensu, imò contra eius uoluntatem facta fuerat, ad eum scripsit rogans & adhortans humiliter & gratiosè, ut M. Stephanum de Langeton S. Chryfogoni Presbyterum Cardinalem, (sunt uerba Mathæi) *ad Archiepiscopatum Cantuariensem Canonice electum benigne susciperet, & qui de Regno suo originem ducens non solum in secularium scientiâ litterarum Magistri nomen promeruerat Parisius, sed & Doctor esse in Theologicis Disciplinis.* Quid autem responderit Ioannes, & quàm acerbè id tulerit, dicemus ad an. 1208.

Eiusdem rei meminit Robertus Antissiodor. in Chronico ad an. 1207. his uerbis.

- Per id tempus Anglicana Ecclesia graui scandalo perturbatur. Defuncto namque Huberto Cantuariensi Archiepiscopo cum in eligendo Pontifice dissensio fieret & alium Rex intrudere uellet, quàm communis electio decreuisset, adeo ira Regis incanduit, ut Cantuariensem Conuentum extruderet & Ecclesiasticos redditus confiscaret: atque ita nobilis illa siluit Ecclesia, seu admodum desolata. Interea Stephanus eiusdem Ecclesiæ electus à D. Papa in Pontificem consecratur & remissus in Galliam, donec cum Rege Angliæ componeret, iubetur ibi commorari. Hunc nuper in Cardinalem D. Papa promouerat, uirum quidem uitæ honestum præclarumque inter Parisienses Magistros tam facundiâ quàm

scientiâ Scripturarum. Mathæus tamen Parisiensis obitum Huberti an. 1205. 3. id. Iulii apud Tenham contigisse narrat Ioanne Rege Anglorum gaudente, quia de Regis Francorum nimia familiaritate suspectus habebatur. *Pergit.* Defuncto itaque Archiepiscopo antequam corpus eius sepulturæ traderetur, adolescentes quidam de Conuentu Cantuariensis Ecclesiæ Regis consensu non requisito Reginaldum Suppriorem suum in Archiepiscopum elegerunt, & media de nocte suprafactam electionem hymno. *Te Deum laudamus* cantato prius super maius altare, ac deinde in Archiepiscopali Cathedra posuerunt. Verebatur quod si electio sine Regis consensu ad ipsius aures peruenisset, ipse processum negotii impedire laboraret. Vnde nocte eadem idem Supprior præstitit cautione iuratoriâ, quod sine licentia & litteris specialibus Conuentus selectum non gereret, vel litteras Conuentus de rato quas habebat, alicui promulgaret, assumptis secum de Conuentu quibusdam Monachis Curiam Rom. adiuuit.

Verum iste electus, vt post enarrat Mathæus, spreto iuramento, vt in Flandriam applicuit, se palam Cantuariensem electum iactitauit & Romæ idem apud Pontificem & Cardinales fecit: quod vt Conuentus Cantuariensis rescituit, veritus ne Rex Ioannes sciret propterea quod non fuisset eius expectatus consensus, ad eum Nuncios mitit, petitque licentiam idoneum sibi Pastorem eligendi. annuit Rex, & priuatim eos allocutus significauit sibi gratissimam fore Ioannis de Gray Norwicensis Episcopi electionem, quod ille solus omnium suorum secretorum conficius esset. Hoc illi referunt ad Conuentum, qui vt Regem quem offenderat, sibi reconciliaret, protinus Ioannem illum eligit, & statim in Archiepiscopali Cathedra collocat Rege præsentem & probante. Neque Rex cunctandum ratus quosdam è Monachis quorum princeps erat M. Helas de Brantefeld Romam mittit, qui prædictam electionem à D. Papa confirmari postularent. Miserunt autem eodem tempore, inquit Mathæus, Episcopi Cantuariensis Ecclesiæ Suffraganei Procuratores Romam, grauem coram D. Papa querelam proponentes, Quod videlicet Monachi Cantuariensis Ecclesiæ sine illis electionem temere archiepiscopi præsumpsissent celebrare, cum ipsi vnà cum illis de iure communi & consuetudine antiquâ electioni interesse debuissent, &c. Monachi vero è contrario asserunt, quod priuilegio speciali Romanorum Pontificum & de consuetudine approbata & antiqua sine Episcopis electiones facere consueuerunt, &c. Quid multa? Pontifex utramque electionem improbauit & M. Stephanum eligi curauit.

Anno 1206. Statutum, seu potius amica quædam compositio inita & facta est concorditer & vnanimi consensu à 4. Nationibus de modo eligendi Rectorem. Tunc adhuc solæ Vniuersitatem componebant, & solæ statuta faciebant: licet enim tunc temporis essent celeberrimi omnium Facultatum seu Artium Professores, Theologia, Iuris vtriusque, Medicinæ & cæterarum artium, illi tamen omnes non alios habebant Magistratus quàm Rectorem & Procuratores, & illorum statutis atque mandatis parebant. Porro Statuti, de quo hic mentio, iam non extat instrumentum quod sciam. Extabat tamen adhuc in Tabulario Nationis Gallicanæ apud Regiam Nauarram an. 1552. In Catalogo enim seu Indice rerum in Archiuis seu tabulario nationis contentarum, qui eo anno factus est, mentio fit illius veteris statuti de Electione Rectoris anno 1206. facti, nemp. fol. 7. verso, vbi hæc verba leguntur. *Item vne autre lettre en parchemin contenant certain Concordat fait entre les quatre Nations de l'Vniuersité* SUPER ELECTIONE RECTORIS VNIVERSITATIS en date de l'an mil deux cents six, cotté F. Item in alio Indice facto die 26. Maij an. 1565. M. Ioanne le Pescheur Procuratore sic legitur. *Item vne lettre au dos de laquelle est escrit, CONCORDATVM FACTVM INTER 4 NATIONES SUPER ELECTIONIBVS RECTORVM, PROCVRATORVM ET OFFICIARIORVM.* cotté F. Item in alio Indice facto mense Octobri an. 1611. legitur. *Plus vne lettre de Concordat entre les Nations touchant l' Election du Recteur, Procureurs, &c. cotté F.* Verum nescio quo fato instrumentum istud periit: quod si extaret, multa fortasse dissidia ab aliquot annis in hac Principe Academia orta compesceret. Faxit Deus vt aliquando in tabularium prædictæ Nationis redeat.

Eodem anno obiit Romæ celeberrimus Hugo de Noërijs Antissiodorensis Episcopus.

1206.

STATVTVM
4. NATIONVM DE
ELIGENDO
RECTORVM

DE HUGO-

copus, Academiæ quondam Professor eximius, deinde ad Episcopatum promotus in quo Hæreticorum flagellum fuit. Eius præclaras virtutes Epitaphii loco enumerat Robertus Chronologus Antissiodorensis. *Hugo*, inquit, *Antissiodorensis Episcopus Romam profectus ibidem obiit. Hic exiit corde magnificus, ingenio perspicax, facundia copiosus, & tam in Ecclesiasticis quàm in secularibus sagax admodum & peritus. Episcopales redditus multimodis reparauit augmentis. In cunctis fere Episcopalibus locis ædificia insignia vel de nouo construxit vel diruta reparauit. Siquidem Varziacum Castrum murorum & turrium reparatione muniuit. Cumque prædecessores sui Domum ibidem, in quam honestè descenderet, propriam non haberent, Domos geminas in modum Palatiorum extruxit tam diffusas amplitudine quàm opere sumptuosas. Cumque intra Castrum nullum existeret molendinum, fontis qui de Ecclesiâ oritur, cursum artificiali deductione retorfit, & intra fossata Domos prædictas cingentia & piscibus copiosa collegit. Inde Molendinum extruxit, cui nouus aquæ discursus sufficeret, & multis in locis per Castrum deductus multorum vsibus deseruiret. Sed & apud Curbinachum villam locum de nouo instituit quem Bellum-Reditum appellauit, locum utiq; per amœnum nemore circumsito & molendinis & stagnis. Viridariis quoq; fructiferis & domibus spaciosis Regennam honestioribus ædificiis insigniuit. Hæreticos quos Bulgaros vocant, vehementer studuit insectari, cuiusque instantia actum est, ut plerique rebus suis exinanirentur, exterminarentur alij, alij cremarentur. Litterali scientia præditus amansque librorum repetebat libenter cum sibi vacaret, otia litterarum. Cum itaque strenuus in multis existeret, sibi tamen minus in alijs studuit, minus cauit. Nam in sibi subditos minus clemens exiit, eosque immodicis exactionibus aggrauauit. Erat quippe in expensis profusior, amans contubernia Militum, & militarium actuum solitus pompam plus prosequi quàm sacerdotali competere grauitati. Et quia in suis negotiis plus pernicax & minus cuique credens erat, vixque se ab aliquo vinci permittebat, plures à pluribus persecutiones sustinuit, quas tamen magnanimitè tolerans & finaliter præualens sæpius obtinebat. Terram sibi subditam etsi plerunque aggrauauerit, tamen ne grauaretur ab aliquo, potenter defendit. Iudæis à Petro de Vrbe propulsis, Synagogam eorum in medio Vrbe sitam in Ecclesiam commutauit, duoque inibi altaria, alterum in honore S. Nicolai, alterum S. Antonii consecrauit. Erga matrem Domini deuotus exiit, ipsiusque Ecclesiam in vrbe sitam studuit honorare, ipsoq; satagente creuit Canonicorum paucitas maiore numero: creuit Redituum paruitas multiplici incremento. Promiserat namque quoque quod plura conferret, nisi mors præueniens impedisset. Denique quibusdam de causis à quibusdam impetitus urgente negotio Romam proficiscitur; vbi cum venisset, à Domino Papa veneranter exceptus, paulo post morbo corripitur & pluries purèque confessus & pœnitens intra paucos dies moritur in Lateranensi Ecclesia præsentè Domino Papa & Cardinalibus cum multa honorificentia tumulatur. Anno sequente in eius locum successit M. Guillelmus Decanus eiusdem Ecclesiæ ætate quidem Iuuenis, sed morum senio præmaturus, inquit idem author.*

Eiusdem viri meminit Vincentius Bellouacensis. *Hugo*, inquit, *Antissiodorensis Episcopus in Ecclesia Lateranensi tumulatur, vir nobilis & magnificus, in utroque iure peritus, persecutor hæreticorum præcipuus, qui etiam inter alia relatu digna per Comitem Petrum ab vrbe Iudæos eliminari fecit eorumque Synagogam eliminatâ spurcitiâ in honorem Dei & sanctorum Confessorum, scilicet Nicolai & Renoberti Basilicam consecrauit. Post quem eligitur in Episcopum Guillelmus & ipse genere nobilis ac litteraturâ bonisque moribus adornatus. Et quia Rex Episcopalia confiscari præceperat, electus per legatos restitutionem petit nec impetrat. Itaque consecratus adit personaliter Regem, & cum multis laboribus & sumptibus perpetuam Regalium obtinet libertatem.*

Guillelmus ille successor Hugonis in agro Antissiodorensi natus, de *Scilligniaco* cognomen habuit. Ille de quo recurret dicendi locus, ab auunculo Guidone de Nuceriis Archipræsule Senonensi, qui obiit an. 1194. nutritus fuerat & ab eo Thesauraria Cathedrali cum Archidiaconatu Pruuinensi donatus. In Antissiodorensi

tiffiodorensi verò Ecclesia adeptus est Decanatum ad quem absens electus fuit, & quia in scholis adhuc erat, vsque ad reditum per annum & amplius expectatus est, vt legitur in eius vita. In defendendis Ecclesiæ iuribus vir fuit strenuus & fortis si quis vnquam. Sacerdotes quosdam vrhis Episcopi autoritate se tuentes & proinde inobedientes sibi parere coëgit: nam cum ad Metropolitana sedis Senonensis lite delatà de Hugone Episcopo victoriam retulisset, inobedientes illos Sacerdotes quorum causà turbæ fuerant excitatæ, in Capitulo ipso Antiffiodorensi *Virgarum fecit publicam solemniter recipere disciplinam*, sic legitur in eius vita, *inter quos vnus magnæ grauitatis & nominis, Magister videlicet Robertus Prior B. Marie extra muros, licet opinione magnus existeret apud omnes, & propter hoc magis, dum verecundaretur succumbere, contumacior fuerat & rebellis, apud S. Marianum retrusus in claustrum & ab administratione Prioratus sui remotus ad tempus, ad nuntium ipsius Decani in pane & aqua aliquot dies exegit penitentiam, multatus penâ per Abbatem suum quæ rebellibus & inobedientibus consuevit infligi.* Is est opinor Robertus Chronologus Antiffiodorensis S. Mariani Monachus, cuius scripta extant, & cuius elogium & obitum infra referemus.

Porro postulatus sæpe Guillelmus ad superiores Dignitates, assentiri nunquam voluerat; donec post mortem Hugonis à M. Petro de Corbolio Archiepiscopo Senonensi qui forte præsens adfuit cum Capitulo Antiffiodorensi de successore deliberauit, iussus fuit Ecclesiæ illius regimen suscipere, quam ad annum vsque 1220. administrauit. Demum anno 1220. postquam intellectum est Petrum Cambium Episcopum Parisiensem apud Damietum intrerisse, dissidentibus inter se de successore Canonicis, Honorij Pontificis autoritate iussus est ad Parisiensem sedem migrare, vt suo loco dicetur.

Hoc anno tam vehemens Sequanæ inundatio contigit, vt nunquam maior visa fuerit, quam obrem indicta est solennis supplicatio, ad eamque iussi venire San-Dionysiani Monachi cum Clauo & spinea Corona. Quâ de re sic Rigordus. Eodem anno mensè Decembri peccatis hominum exigentibus tanta aquarum & fluminum inundatio facta est, quanta ab hominibus illius temporis nunquam visa vel audita à prædecessoribus fuerat Parisius. Tecta parui Pontis fregit, & quâ plures domos ibidem euertit, & infinita damna multis in locis intulit. Quâ de causa Conuentus B. Dionysii cum Abbate suo Henrico & vniuerso Clero & populo Processionem nudis pedibus faciens cum clauo & spinea corona Domini & sacratissimo ligno Crucis Dominicæ aquis benedixit. Peracta verò benedictione cum multiplici lachrymarum effusione statim aquæ cæperunt diminui. At Vincentius addit ante inundationem illam præcessisse tonitrua & plurima fulminibus incensa fuisse ædificia, idque accidisse in vigilia S. Nicolai. Rem & miraculum descripsit Canonicus San-Genouesianus illius temporis, qui nuper prodijt in lucem cum aliis multis operâ Labbei Iesuitæ ex MS. Codice. Sic autem ille scribit.

Gloriosus Deus in sanctis suis qui in abundantia delictorum gratiæ suæ ostendit superabundantiam & in flagellis populi sui non tantum suam sed & sanctorum suorum manifestauit gloriam. Gloria hæc & misericordia Dei sæpius & sæpius manifestata est in oculis suis, in flagellis Regni Francorum & in miraculis B. Virginis Dei Dilectæ Genouesæ. Vnde est propositum nostrum de his quæ oculis nostris vidimus, veritati testimonium perhibere, vt simus ex eius Discipulis qui est via veritas & vita, via in exemplo, veritas in promisso, vita in premio. Anno igitur Verbi Incarnati 1206. Indiçt. 9. mensè Decembri, flagellauit Deus Regnum Francorum vehementi inundatione pluuiarum & impetu fluminum proprios fines & margines excedentium: itavt in diluuiò aquarum multarum arbores excelsæ stirpitibus euerterentur, & terræ nascentia radicitus euellerentur. Ædificia quoque Ciuitatum, Oppidorum & Villarum funditus subuerterentur. Inter cætera totius Regni incommoda Ciuitas Parisiensis omnium Ciuitatum Regni caput & Dominata tanto impetu Sequanæ fluij proprios fines ipsis excedentis fundamentis concussa est, vt inundatione facta Ciuitati illi nauigio opus esset transeuntibus per vicos & plateas Ciuitatis, ædificia quoque illius vel ex parte subuersa essent, vel ex maiori parte stantia crebris aquarum inundationibus & eluisionibus fluctuum minarentur excidium. Pons

„ etiam lapideus, qui respectu maioris pontis eiusdem Urbis *paruus* appella-
 „ tur, tanto impetu aquarum impulsus & conquassatus ruinam promittebat. Vide-
 „ res in ipso ponte apertissimas ruinas & amplissimas, cæmentum demolitum, lapi-
 „ des disiunctos ab inuicem & ipsum Pontem ruinosum & in proximo ruiturum si-
 „ cut aquæ superficies quæ à vento agitabatur assidua collisione vndarum fluminis
 „ huc & illuc fluitantium. Desolata erat Ciuitas plena diuitiis, sedebat in tristitia
 „ Domina Prouinciarum. Sacerdotes eius gementes, Virgines eius squallidæ &
 „ ipsa oppressa amaritudine, nec erat qui consolaretur eam ex omnibus charis eius.
 „ Vnica spes populo periclitanti post Deum & B. eius Genitricem Mariam erat in
 „ B. V. Genouefa, per cuius beneficia memoria tenax populum specialiter Parisien-
 „ sem subiectum eidem Virgini reddidit & deuotum. Vna vox populi, vnus clamor,
 „ omnium, vna petitio singulorum, vt egrederetur B. Virgo Genouefa de loco san-
 „ cto suo, & præsentia sua tueretur populum supplicentem & gementem, & pereun-
 „ ti subueniat Ciuitati, ne inuoluatur iustus cum iniusto & pius cum impio. Op-
 „ ponat se murum pro gente sua, frangat iram Dei supplicatione humili, suis pre-
 „ cibus Dei impetret misericordiam, vt misericors Deus remittat offensam & im-
 „ peret ventis & aquis, & fiat tranquillitas magna. Supplicante igitur Episcopo
 „ Odone & Clero & populo paratâ solemnè processione, delatis ad Ecclesiam no-
 „ stram Sanctorum reliquiis egressa est B. Virgo Genouefa de loco sancto suo &
 „ præcedentibus Sanctorum reliquiis præcedebat S. Genouefa populum suum
 „ tanquam columna ignis in nocte aduersitatis. Venimus itaque ad paruum pon-
 „ tem Ciuitatis lapideum, vbi non erat declinare ad dextram neque ad sinistram,
 „ sed per medium pontem iter erat. Præcedente quondam Arca Testamenti po-
 „ pulus Israel per medium Iordanis sicco pede pertransiit. Præcedente etiam B.
 „ Genouefa cum sanctorum Reliquiis per pontem contractum & ruinæ proximum
 „ subsecutus est eam vniuersus populus imminenti periculo inundantium aquarum,
 „ Pontis per collisionem aquarum fluctuantis sub eius securus protectione. Moyses
 „ transiuro populo Israëlitico aquas Maris diuisit. B. verò Virgo Genouefa cum
 „ Populo Parisiensi super intumescentes aquas fluminis pertransiit non tam à
 „ Ponte sustentata quàm ipsum Pontem sustentans protectione Diuina. Ingressa
 „ tandem B. Genouefa Ecclesiam S. Mariæ in Parisiensi vbe sitam continuò sicut
 „ audiimus ita & vidimus in Ciuitate Dei virtutum venientes de Monte sancto
 „ eius omnia in aduentu eius prius commota & pacifica & sedata fuerunt. Ciui-
 „ tas ipsa prius à fundamentis concussa & commota tranquilla fuit & quæta: po-
 „ pulus ipse grauissimè ante afflictus in laudem B. Genouefæ respirabat, & sicut
 „ scriptum est, quasi species electri apparuit in populo per præsentiam B. Virgi-
 „ nis & certissimam spem Diuinæ consolationis videntes quati in rubo Moyse flam-
 „ mam ignis sine aduisione, quia populus Domini flagellatus illuminabatur ad
 „ scientiam: & cum sol occidisset super eos, cum quærebant & diluculo veniebant
 „ ad eum. Huius rei testis est populus Parisiensis, quod ab illa die quæ Sabbatum
 „ erat in qua S. Genouefa super intumescentes vndas fluminis pertransiit, aquæ
 „ abeuntes decredebant, vsquequo Sequana fluuius intra alueum suum se colle-
 „ git, & ab ipsa die non pluit Dominus super terram donec plenè desiccata est
 „ terræ superficies. Tandem pacificatis omnibus & spem salutis in præsentia Vir-
 „ ginis concipientibus reuersa est B. Virgo subsequente vniuerso populo per pon-
 „ tem fractum & vacillantem, cuius ruina differebatur, donec B. Virgini ad pro-
 „ pria reuertendi mirabile exhibet obsequium. Mirandis plus miranda succedunt.
 „ Postquam enim B. Genouefa ad propria est reuersa & sua in sede solemniter vt
 „ decuit collocata, & populus qui eam comitabatur, ad propria rediit, vix transa-
 „ cto dimidiæ horæ spatio, scilicet in noctis crepusculo Paruus Pons corruit, &
 „ qui paulo ante ruinosus populum transeuntem sustinuit, populo transacto, ne-
 „ mine læso vel submerso corruens præcedentis miraculi iudicium fuit & testimo-
 „ nium.

1027.

Ad annum 1207. narrat Robertus Antissiodorensis in Chronico, quo pacto
 Bulgari & alij Hæretici in dies magis sectarum suarum venena spargerent & sen-
 sim vbes & prouincias occuparent: quòque modo Hæresibus illis extirpandis
 incumberent plures viri graues, autoritate & probitate vitæ eminentes. *Per idem*
 „ tempus, inquit, *Bulgarorum Hæresis* execranda errorum omnium fera extrema mul-

is serpebat in locis tantò nocentius, quantò latentius: Sed inualuerat maxime in terra Comitum Tolosani & Principum Vicinorum: ubi dum suum publice profitentur errorem, Primatum & Iudicium Rom. Ecclesie spernunt, & communionem Christianorum sub ea positorum declinant dicentes nullum sub ea vel in illius fide posse saluari, omnesque fidei articulos aut denegant aut peruertunt, omnem omnino Religionem & cultum & gradum pietatemque Ecclesie Catholice blasphemantes, damnantes omne genus hominum præter se solos, suorumque Conuenticula Catholicam Ecclesiam iactantes. Quocirca de Consilio D. Papæ Cisterciensis Abbas aliique Abbates circiter 13. delegantur, eiusdemque Ordinis viri probabiles omnes & sapientiâ & facundiâ perinstructi, parati ad satisfactionem omni poscenti rationem de fide, & pro fide etiam animas ponere non verentes. Egressi igitur de Cistercio mense Martio numero circiter 30. per Ararim labuntur in Rhodanum modicis expensis, equitaturis nullis, ut per omnia viros Evangelicos se probarent. Ingressi denique quo tendebant bini vel terni ab inuicem diuisi partes illas perambulant, & hostes fidei sanæ Doctrinæ spiculis appetentes vix in multis millibus paucos inveniunt rectæ fidei professores. Alij verò quorum numerus erat infinitus, sic suo pertinaciter inhærebant errori, ut nullis veridicis acquiescerent documentis, sed tanquam aspides obfurdescerent ad voces incantantium sapienter, ne mentes demersas tenebris penetraret auditio veritatis. Per tres itaque menses urbibus, villis & oppidis multo labore & sollicitudine peragratis, multisque periculis & insidiis appetiti paucos reuocant, paucos fideles repertos de fide certius instruunt & confirmant. Affuit & cum eis quidam Episcopus Oximensis Ciuitatis Hispaniæ, vir mitissimus ac disertus; qui & ipse lucrandis animabus inuigilans & circumquaque perambulans de reditibus suis cibariorum emerat copiam, & per loca plurima posuerat, & Prædicatoribus verbi Dei largiter exponebat.

In illis quoque partibus Dominicus cum quibusdam sociis, qui ab officio prædicandi, dicti sunt Prædicatores, nullam non operam dabat, ut fidei sinceritas restitueretur. Robertus de Curzon Cardinalis vnus ex Fulconistis Concionatoribus, & alij per celebres viri omnes fere Parisiensis Academia Magistri fortiter pro Episcopo militabant. Aduersus quos Heretici ut se tuerentur & errorem fouerent ac spargerent, è suis nonnullos qui excellere videbantur ingenio, miserunt Lutetiam ad Scholas Amalrici & scètorum aliorumque Nouatorum quos in iisdem aut similibus erroribus versari intellexerant. Incredibile dictu est quam latè pestis illa serperet, adeo ut prope tota occidentalis Europæ pars se viderit esse Albigensem. Vnde Stephanus Tornacensis Ep. 115. ad Berterum Cameracensem Decanum. *Contra nouam Hæresim*, inquit, *ceteraque monstra id genus pro posse meo declamans, tanquã ad bestias depugno, Sacramenta que gratis accipi, gratis impartior.* Non erit perperã referre quid ab iis & apud eos didicerit Iuo Narbonensis, cuius apud Mathæum Parisiensem extat Epistola ad Giraldum Archiepiscopum Narbonensem. *Accusatus*, inquit, *quondam ut nostis, ab æmulis meis coram M. Roberto de Curzun Romanæ Curia tunc Legato super hæretica prauitate, non conscientie scrupulum, sed causæ turpitudinem erubescens Iudicium declinaui, & hoc ipso factus suspectior. Auditis igitur illius Authentici viri comminationibus fugi à facie persequentis. Multas proinde compulsus circumire prouincias Paterinis in Ciuitate Comæ commorantibus conquerendo narraui qualiter pro fide eorum, quam Deo teste nunquam didiceram vel sequebar, præcipitatis in me sententiam exulabam. Hoc illi audito gauisi sunt, & me felicem enscuerunt, eo quod persecutionem propter Iustitiam tolerassem. Ibidem apud eos 3. mensibus splendide ac voluptuose procurabar & multos quotidie errores imò potius horrores, quos contra fidem Apostolicam asserabant, audiens subdicebam, meque beneficiis obligarunt ad promittendum sibi quod ex tunc Christianis cum quibus morosum possem habere colloquium, prædicarem, persuadendo quod in fide Petri neminem contingeret saluari, & hanc sententiam pertinaciter edoccerem. Hocque mihi fide interposita promittenti sua ceperunt secreta detegere, perhibentes quod ex omnibus fere Lombardiæ Ciuitatibus & quibusdam Tusciæ Parisius dociles transfuissent Scholares, quosdam Logicis cauillationibus, alios etiam Theologicis dissertationibus insidiantes ad astruendos ipsorum errores & professionem Apostolicæ fidei confu-*

„*tandam*. Multos etiam Mercatores hac intentione mittunt ad nundinas, vt per-
 „uertant diuites Laicos, Commensales & hospites, cum quibus loquendi fami-
 „liariter indulgetur facultas, vt multipliciter negotiantes aliorum pecunias hinc
 „sibi lucrentur, inde animas nihilominus thesaurizent Antichristo. Cumque à præ-
 „dictis fratribus degeneribus licentiam petissem, miserunt me Mediolanum à suis
 „Comproffessoribus hospitandum. Et sic omnes pertransiens Ciuitates Lombar-
 „dix circa Padum semper in Paterinos, semper in recessu accepti ab aliis ad alios
 „interfignia, &c.

DE RESI-
 DENTIA
 CANCEL-
 LARIJ PA-
 RISIENSIS.

Eodem anno in Ecclesia Parisiensi statutum factum est ab Odone Episcopo,
 Hugone Decano & toto Capitulo de necessaria Concellarij Parisiensis residen-
 tia propter occurrentia Ecclesie negotia & licentias impertiendas scholaribus
 & Magistris Vniuersitatis. Statutum autem est eiusmodi.

*Odo Dei gratia Parisiensis Episcopus, Hugo Decanus & vniuersum Capitulum Pari-
 sienne; Omnibus presentes litteras inspecturis in Domino salutem. Notum facimus vni-
 uersis, quod nos residentiam Concellarij Parisiensis attendentes necessariam esse nostre
 Parisiensi Ecclesie & COMMUNITATI SCHOLARIVM, de bonorum virorum consilio &
 communi assensu STATVIMVS in Capitulo Parisiensi, vt quicumque de cetero Cancellaria
 Parisiensis fuerit, teneatur in propria persona bona fide in Ecclesia Parisiensi residere,
 quandiu Cancellariam tenuerit; & quod per se vel per alium nullatenus procurabit, quod
 relaxetur à iuramento prædicto. STATVIMVS etiam quod nihil de fructibus Cancellarie
 percipere possit, donec prætaxatum exhibuerit in Parisiensi Capitulo iuramentum. Post-
 quam autem M. Præpositiuus factus est Cancellarius, rogauimus eum vt dictum faceret Ca-
 pitulo iuramentum, & ad necessitatem residentie faciende se adstringeret, qui libenter &
 benigne suum ad hoc inclinauit assensum. Et primus iurauit in forma prædicta, in qua
 successores sui Concellarij de cetero iurare similiter tenebuntur. Quod vt ratum & fir-
 mum permaneret, presentem chartam sigillorum nostrorum fecimus impressione muniri.
 Actum an. 1207.*

Paulo post idem statutum approbatum & confirmatum est ab Innocentio III.
 Pontifice, vt patet ex Epistola Petri Cambij qui Odoni successit, & Ioannis
 Abbatis San-Victorini, qua eum de statuto prædicto faciunt certiore, petuntque eiusdem confirmationem sanctissimo Patri ac D. Innocentio D. G. summo
 Pontifici, Deuotius filij Petrus eiusdem miseratione Episcopus, & Ioan. Abbas Sancti
 Victoris salutem & tam debitam quam deuotam obedientiam & omnimodam subiectionem.
 Sanctitati vestre Notum esse volumus, quod Nos inspeximus & legitimus Authent-
 icum Odonis quondam: bonæ memoriæ Paris. Epif. & Capituli Parisiensis sigillis eorum
 sigillatum in hæc verba, Odo D. G. Parisiensis Episcopus, &c. vt supra.

Cum autem Vniuersitas Parisiensis Theologorum numero obrueretur, & alii
 aliam doctrinam haberent & spargerent, difficillimumque esset in tanto nume-
 ro sanos à corruptis discernere, quia se omnes Catholicos profitebantur, & tamen
 eorum nonnulli Albigensibus fauebant, Edicto vetuit Innocentius ne plures in
 ciuitate Parisiensi essent quam octo, nisi forte necessitas exigeret vt plures inibi
 docerent & prædicarent. Legitur hoc Edictum in Chartulario Parisiensi apud
 Bibliothecam Purcanam, eiusque exemplar olim mihi à M. Ioanne Tolofano de
 S. Victore commodatum est, quod est eiusmodi ad Episcopum Paris.

INNOCEN-
 TIVS RES-
 TRINGIT
 NUMERVM
 THEOLO-
 GORVM.

*Innocentius Episcopus S. S. Dei, Venerabili Fratri Episcopo Parisiensi salutem & Apo-
 stolicam benedictionem. Sicut expedire credimus, vt apud Ciuitatem Parisiensem ad
 quam pro sacræ Paginæ Disciplina celebris fit recursus Theologorum, sit copia Magistrorum
 qui paruulis petentibus panem frangant & esurientes animas resciant pabulo Verbi Dei.
 Sic etiam decens est, vt ipsorum numerositas reformetur, ne forsitan propter onerosam
 multitudinem quæ nihil habet honesti, vel vilescat eorum officium, vel minus compositè
 impleatur, cum Deus omnia fecerit in numero, pondere & mensura. Hac consideratione
 prudenter inducti autoritate presentium firmiter inhibemus, ne Parisius Magistrorum
 Theologie numerus Octonarium excedat, nisi forsè multa utilitas & necessitas hoc
 exposcat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre Inhibitionis infringere,
 vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, Indignatio-
 nem omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.
 Datum Sutrij 18. Kal. Decemb. Pontific. nostri an. 10.*

LITATIO

Hoc anno Romæ post longam altercationem Monachorum Cantuariensium,

Reginaldi Supprioris electi contestationem, partis aduersæ pro Ioanne de Gray M. STE-
Norwicensi defensionem, tandem animaduertentes electionem Ioannis nimis PHICANI DE
Pontifici displicere, suggerentibus verò Cardinalibus, vt ait Mathæus, & D. LANGSTO
Papa, affirmantibus licere eis inibi eligere quemcunque vellent, de consilio il- NA.
lorum elegerunt M. Stephanum de Langetona Cardinalem, quo non erat maior in
Curia, imò nec ei par in moribus & scientia. Vnus tamen inter omnes aulicus est re-
fragari M. Helias de Brantefeld. At cæteri hymno *Te Deum* cantato M. Ste-
phanum ad altare deduxerunt: qui 15. Kal. Iulij in Ciuitate Viterbiensi à Papa
consecratus est. Statimque Papa ad Regem Ioannem dedit litteras, rogans vt
electionem istam gratam haberet. Quid autem consecutum sit inde mali, nar-
rabimus ad an. sequentem.

Videtur quoque hoc anno facta fuisse quædam Reformatio Vniuersitatis ab
Odone Episcopo Paris. & Octauiano Ostiensi Apostolicæ sedis legato: eius enim
meminit Honorius Bullà ad Episcopum Trecentem datà an. 1218. sed qualis il-
la sit, aut quid statutum fuerit, nondum inuenire potui. Odonis quidem de re-
sidentia Cancellarij Constitutionem supra retulimus: sed de Vniuersitate quid
statuerit, non habemus. Iactitabat quidem Cancellarius an. 1218. ab Octauiano &
Odone restrictam imò ademptam fuisse Vniuersitati condendorum statutorum
potestatem absque licentia & approbatione Episcopi vel Capituli Paris. Sed ro-
gatus imò iussus exhibere constitutionem illam, nullatenus exhibuit, quam, si
quæ vnquam facta fuisset, facile exhibere potuisset, cum ipse Capituli nec non
& Vniuersitatis Scriba, Chartarumque custos esset.

Eodem anno Innocentius Papa post multiplices contestationes in Curia Ro-
mana negotium Meldense & Rebacense terminat, datis ad Odonem Parisien-
sem, Hugonem Clementem Decanum & M. Præpositium Cancellarium litte-
ris. Item & ad Episcopum Meldensem qui tunc erat Anselmus. Bullæ autem
continentur in Chartulario Meldensi, quarum quæ est ad Episcopum, talis est.

NEGOTIUM RES-
BACENSE.

Innocentius Episcopus S. S. Dei Fenerabili Fratri Episcopo Meldensi Sal. & Apostol.
Bened. Subortà dudum inter te & Monasterium Rebacense super ipsius Mona-
sterij subiectione materiâ Quæstionis; Procuratores partium propter hoc ad se-
dem Apostolicam accesserunt. Quibus litigantibus coram nobis, quia per con-
fessionem partis aduersæ constitit te possessionem obedientiæ in eodem Mona-
rio habuisse, te restituendum decernimus ad eandem. Verum quia priuilegium
felicis memoriæ Innocentij Papæ prædecessoris nostri ex Monasterij parte no-
bis exhibitum, libertatem plenariam exprimebat, Dilectis filiis Magistro G. De-
cano Sueffionensi, Remensi Cantori & Succentori Siluaneçensi dedimus in
mandatis, vt te in possessionem obedientiæ restituto, nisi post restitutionem
tuam infra sex menses contra priuilegij libertatem rationabile aliquid obiiceres &
probares, super subiectione Monasterij supradicti perpetuum tibi silentium su-
blato appellationis termino imponere procurarent, districtius inhibentes, ne
idem Monasterium super libertate priuilegij auderes vterius molestare. Quod
si de partium existeret voluntate, causam ipsam sufficienter instructam ad no-
stram præsentiam remittentes, præfigerent ipsis terminum competentem, quo
se nostro conspectui præsentarent, sententiam receptoræ. Partibus igitur
in ipsorum Iudicium præsentiam postmodum constitutis, cum priuilegij copiam
habuisses, illud voluisti arguere falsitatis, eo quod facta collatione Bullæ ip-
sius Priuilegij, ad alias Bullas, ipsa sicut proponebas, minor & dissimilis
aliis videbatur. Autoritatem quoque rei iudicatæ ad euacuandas vires
priuilegij allegasti, asserens quod felicis recordationis Alexander Papa Præde-
cessor noster, sicut per ipsius litteras ostendebas, super hoc contra Monasterium
sententiam promulgarat. Priuilegia insuper Alexandri & bonæ memoriæ Hono-
rij Papæ Prædecessorum nostrorum iudicium prouocasti, in quibus expressè di-
gnoscitur esse statutum vt Meldensi Episcopo à Rebacensi Abbate canonica
obedientia persoluatur. Abbas verò Monasterij prædicti proposuit ex aduerso,
quod idem Monasterium non solum autoritate priuilegij prætaxati plena de-
bet libertate gaudere, verum etiam alia ratione, quia videlicet se Faro Melden-
sis Episcopus liberalissimum ei duxerat priuilegium indulgendum, sicut in eius-
dem Sancti Legendæ contineri manifestè dicebat. Adiciens idem Abbas, quia de

„ sententia supradicta, quam tu pro parte tua duxeras allegandam, vsque ad illum
 „ diem nullam vnquam audieras mentionem. Sed & si sententia vera esset, tacite ta-
 „ men per compositionem amicabilem subsequenter fuerat ab ipsa recessum. Talis
 „ enim vt ipse dicebat, inter bonae memoriae B. Resbacensem Abbatem & Step-
 „ hanum Episcopum Meldensem compositio interfuit, vt idem Abbas ea condicione
 „ ipsi obedientiam faceret, vt reperto priuilegio libertatis, quod praemanibus non
 „ habebat, idem Abbas libertate gauderet, & ad exhibendam eidem Epis-
 „ copo obedientiam minimè teneretur, quam compositionem & quaedam alia
 „ qua proposuerat, idem Abbas se asseruit probaturum. Die igitur partibus suis as-
 „ signato testes Abbatis supradicti Decanus & Succentor, quia tertius Iudex in-
 „ teresse non potuit, receperunt & apud Resbacum examinantes eosdem testes
 „ quosdam alios fenes & valetudinarios receperunt ibidem. Tandem cum tua pars
 „ ad maiorem fidem super Alexandri sententia faciendam, litteras quorundam
 „ Cardinalium & aliorum Iudicibus praesentassent, pars Abbatis obiecit, quod
 „ cum semestre tempus in nostris esset litteris comprehensum, infra quod proban-
 „ di, quod voluisti, habueras facultatem, post tempus illud elapsum munimenta
 „ pro parte tua, vel probationes alias non poteras exhibere, sed cum tibi non esset
 „ aditus probandi praclusus, iuramentum recipi postulabat, quod Capitulum Res-
 „ bacense sub animarum suarum periculo praestari mandabat, videlicet quod nū-
 „ quam amplius sententiam viderant, quam tu duxeras exhibendam. Iudicibus
 „ autem volentibus dirimere Quaestionem, causam ipsam instructam cum Procu-
 „ ratoribus Partium ad nostram praesentiam transmiserunt, quibus postmodum di-
 „ lectum filium nostrum Ioannem S. Mariae in via lata Diaconum Cardinalem de-
 „ dimus auditorem. Qui cum & haec & alia proposuissent plenius eorum, & idem
 „ Cardinalis, qui audierat, nobis fideliter retulisset, Nos vtriusque partis rationi-
 „ bus diligenter inspectis, quia tuas efficaciores esse cognouimus rationes, subiectio-
 „ nem tibi adiudicauimus Monasterij memorati, vt ibidem liberam habeas tan-
 „ quam Diocesanus Episcopus potestatem, ita tamen, vt per hoc nullum Aposto-
 „ licae sedis praedictum generetur, quominus legitimo tempore, si voluerit, suam
 „ Iustitiam persequatur. Nimirum si praefatum Innocentij Priuilegium Alexandro
 „ fuit in iudicio praesentatum, & ipse tulit sententiam contra illud, ipsum intelli-
 „ gitur reprobasse. Si verò non fuit exhibitum coram eo praetextu Priuilegij de nouo
 „ reperti, praedicta non debet sententia retractari. Datum Viterbij 17. Kal. Iulij,
 „ Pontific. nostri an. 10.

Altera verò Bulla ad Episcopum, Decanum & Cancellarium Parisiensem est huiusmodi.

„ *Innocentius Seruus Seruorum Dei* Venerabili fratri Episcopo & Dilectis filiis De-
 „ cano & Cancellario Parisiensi Sal. & Apostol. bened. Suborta dudum inter ve-
 „ nerabilem fratrem nostrum Meldensem Episcopum & Monasterium Resbacense
 „ super ipsius Monasterij subiectione materia Quaestionis, Procuratores partium
 „ super hoc ad sedem Apostolicam accesserunt: quibus aliquandiu litigantibus co-
 „ ram nobis, quia per confessionem partis aduersae constitit eundem Episcopum
 „ possessionem obedientiae in eodem Monasterio habuisse, ipsum restituendum de-
 „ cernimus ad eandem. Verum quia Priuilegium felicis memoriae Innocentij Papae
 „ Praedecessoris nostri ex Monasterij parte nobis exhibitum libertatem plenariam
 „ exprimebat, dilectis filiis Magistro G. Decano Sueffion. Remensi Cantori,
 „ & Succentori Siluaneensi dedimus in mandatis, vt memorato Episcopo
 „ in possessione obedientiae restituto, nisi post restitutionem suam infra sex
 „ menses contra priuilegij libertatem rationabile aliquid obieceret, & probaret
 „ super subiectione Monasterij supradicti, perpetuum eidem silentium sublato ap-
 „ pellationis obstaculo imponere procurarent, districtius inhibentes ne idem Mo-
 „ nasterium super libertate priuilegij auderet ulterius molestare. Quod si de par-
 „ tium existeret voluntate causam sufficienter instructam ad nostram praesentiam
 „ remittentes, praesentarent ipsis terminum competentem, quo se nostro conspectui
 „ praesentarent, sententiam recepturae. Partibus igitur in ipsorum Iudicium praesentia
 „ postmodum constitutis cum idem Episcopus Priuilegij copiam habuisset
 „ illud voluit arguere falsitatis eo quod facta collatione Bullae ipsius priuilegij ad
 „ alias Bullas, ipsa sicut Episcopus proponebat, minor & dissimilis aliis vide-

batur, Auctoritatem quoque rei iudicatæ ad euacuandas vires Priuilegij alle-
 gavit asserens quod felicitis recordationis Alexander Papa Prædecessor noster,
 sicut per ipsius litteras ostendebat super hoc contra Monasterium sententiam
 promulgarat. Priuilegium insuper Alexandri Papæ dicti & bonæ memoriæ Ho-
 norij Papæ Prædecessorum nostrorum Episcopus idem induxit, in quibus expres-
 sè dignoscitur esse statutum, vt ipsi à Rebacensi Abbate Canonica obedientia
 persoluatur. Abbas verò Monasterij supradicti proposuit ex aduerso quod idem
 auctoritate Priuilegij prætaxati plenâ debet libertate gaudere, verum etiam
 alia ratione, quia videlicet sanctus Faro Meldensis Episcopus liberalissimum
 ei duxerat Priuilegium indulgendum, sicut in eiusdem Sancti Legenda conti-
 neri manifestè dicebat: adiiciens idē Abbas, quia de sententia supradicta quàm
 pro parte sua Episcopus allegabat, vsque ad illum diem, nullam vnquam audie-
 rat mentionem: sed celsi sententia vera esset, tacitè tantum per compositionem
 amicabilem subsequenter fuerat ab ipsa recessum. Talis enim vt ipse dicebat, in-
 ter bonæ memoriæ B. Rebacensem Abbatem & Stephanum Meldensem Epif-
 copum compositio intercessit, vt idem Abbas ea conditione ipsi obedientiam fa-
 ceret, vt reperto priuilegio libertatis, quod præ manibus non habebat, idem Ab-
 bas libertate gauderet, & ad exhibendam eidem Episcopo obedientiam mini-
 mè teneretur. Quam compositionem & quædam alia quæ proposuerat idem
 Abbas, se asseruit probaturum. Die igitur Parisius assignato testes Abbatis supra-
 dicti, Decanus & successores, quia iudex tertius interesse non potuit, receperunt,
 & apud Rebacum examinantes eosdem quosdam alios senes & valitudinarios
 receperunt ibidem. Tandem cum Pars Episcopi ad maiorem fidem faciendam,
 &c. vt supra vsque ad illa verba; non debet sententia retractari. *Quotiesca dis-*
cretioni vestra per Apostolica scripta mandamus quatinus quod à nobis est senten-
 tialiter definitum, faciatis appellatione remota inuiolabiliter obseruari, contra-
 dictores si qui fuerint, vel rebelles per Censuram Ecclesiasticam appellatione
 postposita compescentes. Quod si non omnes his exequendis poteritis interesse,
 tu ca, Frater Episcope, cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Viter-
 bij 17. Kal. Iulij, Pontif. nostri an. 10.

Eodem anno M. Albericus de Humbert Archidiaconus Ecclesiæ Parisiensis
 operâ Odonis Parisiensis consecratur Archiepiscopus Remensis, post mortem
 Guidonis Paræi. Huiusce Alberici qui dicebatur *M. Alicicus de Laudino*, me-
 minit Vitriacus c. 9. Hist. Occid. Cathedram autem tenuit Remensem vsque ad
 an. 1218. interfuit Lateranensi Concilio an. 1215. & Comitibus Gallicanis Parium
 Franciæ apud Melodunum an. 1216.

Hoc an. aiunt fuisse Ordinem Minorum à Francisco Assisiate institutum & ab
 Innocentio Papa confirmatum. Prima Ordinis Domus iuxta Ciuitatem Assisiam
 dicta S. Mariæ de Portiuncula. Altera iuxta Bononiam Ricardina appellata, de
 qua sic scribit Leycestrensis apud Knygthonem. *Habuit etiam Fratres (Franciscus)*
in Ricardina iuxta Bononiam, quibus contulerat Mansunculam D. Accursius Magnus,
qui fecit nouam glossam in Iure Ciuili super omnia quinque volumina.

Ad eundem annum refert Mathæus Parisiam adeo tum multiplicatos fuisse
Fratres Minores, vt nulla fere Ciuitas nec vrbs esset in quâ non habitarent deni &
septeni. Sub his diebus, inquit, Prædicatores qui appellati sunt Minores fuenta Papa
Innocentio subito emergentes terram repluerant, habitantes in vrbus & Ciuitatibus
deni & septeni, nihil omnino possidentes, de Euangelio viucentes, in victu & ve-
 stitu paupertatem nimiam præferentes, nudis pedibus incedentes, humilitatis
 exemplum omnibus præbuerunt. Diebus autem Dominicis & festiuis de suis ha-
 bitaculis exeuntes prædicauerunt & Ecclesijs Parochialibus Euangelium verbi
 edentes & bibentes quæ apud illos erant, quibus Officium prædicationis impen-
 debat. Qui in rerum Cælestium contemplatione tantò perspicaciores sunt in-
 uenti, quantò à rebus præsentis seculi & carnalibus delicijs comprobantur
 alieni. Nullum genus alimenti penes eos vsque in crastinum reseruatur, vt
 paupertas Spiritus qui viget in mente, actu sicut & habitu omnibus innotescat.

Hoc quoque anno cœpit Anglia grauiter affligi tum Interdictis Pontificijs,
 tum furore Ioannis Regis in Ecclesiasticos sæuentis eam quam diximus, ob
 causam: quia nempe Ioannes M. Stephanum de Langetona in Archiepiscopum

Cantuariensem admittere volebat, licet Pontifex ad eum recipiendum litteris satis suauibus hortatus esset. Neceum non admittere contentus, in rabiem furoremque versus Monachos Cantuarienses parum sibi æquos iam expertus & fore iniquiores suspicatus expulit, atque ad Innocentium litteras dedit plenas acerbioris indignationem suam hoc fundamento inducens, quod cum Stephanus ille sibi penitus ignotus esset & in Regno Francorum inter hostes suos publicos diuissimè conuersatus, cum tamen Pontifex in Archiepiscopum Cantuariensem concesserasset. Et quod magis, in præiudicium & subuersionem libertatum, ad coronam suâ spectantium redundat, ipsius consensu à Monachis qui illū postulasse debuerant, nec rite requisito eundem Stephanū temere promouere præsumpsit. Vnde asserbat se sufficienter admirari non posse quod tã ipse Papa, quàm vniuersa Curia Ro. ad memoriam non reduceret, quantum sua dilectio Rom. sedi hactenus fuerit necessaria, in hoc rationis oculum non figentes quod vberiores sibi fructus perueniant de Regno suo Angliæ, quàm de omnibus Regionibus citra Alpes constitutis. Addit insuper quod pro libertatibus coronæ suæ stabit, si necesse fuerit vsque ad mortem incommutabiliter affirmans se non posse ab electione simul & promotione Norwicensis Episcopi, quam sibi vtilem intelligit, reuocari. Tandem negotii summam in hoc conclulit. *Quod si de premissis non fuerit exauditus, omnibus Romam petentibus maris semitas angustabit; ne terra sua diuitiis euacuata, ipse minus ad hostes ab ea depellendos sufficiat. Et cum Archiepiscopi, Episcopi & alij Ecclesiarum Prælati tam de Regno Angliæ quàm aliarum terrarum suarum, in omnium scientiarum plenitudine sufficienter abundant, si necessitas coegerit, extra terras suas Iustitiam vel iudicium ab alienigenis non emendicabit.*

LITTERAR
INNOCEN-
TII AD
IOANNEM.

Innocentius acceptis eiusmodi litteris & per Nuncios Regios certior factus de superbia & insolentiâ Ioannis, rescribit in hunc modum. *Innocentius Episcopus S. S. D. Charissimo in Christo Filio Ioanni Illustri Anglorum Regi sal & Apostolicam benedict.* Cum super negotio Cantuariensis Ecclesiæ tibi scripserimus humiliter, diligenter, benignè exhortando ac rogando, Tu Nobis, vt saluâ pace tuâ loquar, rescripsisti quali comminando & exprobrando contumaciter & proteruè. Et cum Nos tibi supra ius deferre curemus, tu Nobis secundum ius deferre non curas, minus quàm deceret, attendens. Quod si tua nobis deuotio plurimum est necessaria, nostra tamen tibi non parum est opportuna. Cumque Nos in tali casu tantum honorem nulli Principum derulerimus, quantum tibi, Tu nostro tantum derogare attendis honori, quantum in simili casu nullus Princeps derogare præsumpit, quasdam friuolas occasionibus prætendens, quibus assersis quod *Electiõni de dilecto filio nostro M. Stephano titulo S. Chrysogoni Presbytero Cardinali à Monachis Cantuariensibus celebratæ non potes portare consensum: quia videlicet inter tuos est conuersatus inimicos, & persona eius tibi prorsus est ignota.* Porro iuxta Prouerbium Salomonis, *frustra iacitur rete ante oculos pennatorum:* cum intelligimus illud ei non esse imputandum ad culpam, sed ad gloriam potius adscribendum, quod *Parisus diu vacans liberalibus studiis in tantum proficit, vt meruerit esse Doctor non solum in Liberalibus Facultatibus, verum & in Theologicis Disciplinis.* Ac si per hoc cum vita concordet doctrina, dignus est habitus Præbendam obtinere Parisiensem. Vnde mirabile gerimus si vir tanti nominis de tuo Regno ducens originem tibi potuit esse saltem quo ad famam ignotus: præsertim cum ter scripsisses illi postquam à nobis extitit in Cardinalem promotus: quod disposueris cum ad tuæ familiaritatis obsequium euocare, gaudebas tamen quod ad maius erat Officium sublimatus. Sed illud potius te attendere decuisset, quod in terra tuâ natus est de parentibus tibi fidelibus ac deuotis, quodque in Eboracensi Ecclesia fuerat Præbendatus, quæ longè maior & dignior quàm Parisiensis existit. Vnde non solum ratione carnis & sanguinis, verum & obtentu Ecclesiastici beneficii & officii te ac Regnum tuum affectu sincero diligere comprobatur. Nuncii vero tui causam Nobis aliam expresserunt, quare non præstitisti eius electioni consensum: quia videlicet nunquam fuerat requisitus ab illis, qui cum à te debuerunt postulare, asserentes quod litteræ illæ quibus mandauimus vt super hoc negotio Procuratores ad Nos idoneos destinares, ad te minimè peruenerunt. Et Monachi Cantuarienses, quamuis pro aliis negotiis ad tuam præsentiam accessissent, pro postulando tamen consensu nec litteras nec nuncios direxerunt. Vnde

iidem

idem Nuncii cum multa instantia nobis supplicarunt, quatenus ex quo nobis
 complacuit hanc tibi honorificentiam referuare, vt Monachi Cantuarienses
 Regium postulare assensum, quoniam hoc factum non erat, dilationem con-
 gruum concedere dignaremur, infra quam posset id fieri, ne iuri tuo contingeret
 derogari. Contra personam Electi quidam ad vltimum proponentes, quod cum
 manifestè factum (fortè falsum) sit, ostium oris claudere debuissent, præsertim
 cum si verum esset, promotionem eius iam impedire non posset. Licet autem su-
 per Electionibus apud sedem Apostolicam celebratis non consueuerit assensus
 Principum exspectari, duo tamen Monachi fuerunt specialiter deputati, vt ad
 te pro requirendo assensu venirent, qui apud Ydiuoram (Deuoriam) fuerunt
 retenti, vt iniunctum sibi mandatum exequi non valerent: & præfatæ litteræ
 de Procuratoribus ad nostram præsentiam destinandis, tuis fuerunt Nunciis as-
 signatæ, vt eas tibi fideliter præsentarent. Nos quoque qui super eandem Ec-
 clesiam Cantuariensem plenitudinem potestatis habemus, Regium super hoc
 dignati sumus implorare fauorem. Et Cursor noster qui Apostolicas tibi litte-
 ras præsentauit, litteras quoque Prioris ac Monachorum, qui ex mandato totius
 Capituli Cantuariensis celebrauerunt Electionem memoratam, super assensu
 petendo Regiæ sublimitati porrexit. Ideoque non vidimus oportere denuo
 post hæc omnia Regium postulare consensum, sed illud disposuimus non decli-
 nantes ad dextram vel ad sinistram, quod sanctorum Patrum Canonice san-
 ctiones statuunt faciendum, vt videlicet nihil moræ vel difficultatis rectis dispo-
 sitionibus auferatur, ne Gregi Dominico diu desit cura Pastoralis. Quocirca
 vel Discretionis tuæ, vel Regali prudentiæ suggeratur à quoquam, quod ali-
 quatenus valeat à consummatione huius officii reuocari: quoniam absque vi &
 dolo Canonica sit electio de persona idonea concorditer celebrata, sine damno
 famæ & periculo conscientie differre non possumus. Tu ergo, fili Charissime,
 cuius honori supra ius deferri curauimus, secundum ius nostro studeatis honori
 deferre, vt gratiam Diuinam & nostram vberius merearis: ne fortè si secus ege-
 ris, in eam te difficultatem inducas, de qua non facile valeat expediri: cum
 tandem oporteat eum vincere, cui flectitur omne genus cœlestium, terrestrium &
 infernorum, cuius Nos vices in terris licet immeriti exercemus. Ne igitur eorum
 consiliis acquiescas, qui tuam semper turbationem desiderant vt melius possint
 in aqua turbida piscari, sed nostro beneplacito te committas; quod vtiq; tibi
 cedit ad laudem, gloriam & honorem. Quia non esset tibi tutum in hac causa
 Deo & Ecclesiæ repugnare, pro quâ B. Martyr & Pontifex gloriosus Thomas
 sanguinem suum recenter effudit: præsertim ex quo Pater & Frater tuus claræ
 memoriæ tunc Reges Anglorum in manibus Legatorum Apostolicæ sedis illam
 prauam consuetudinē abiurarunt. Nos autem si nobis humiliter acquieueris, suf-
 ficienter tibi & tuis prouidere curabimus, ne super hoc valeat vobis aliquod
 præiudicium generari. Data Laterani Pontif. nostrian. 10.

Neque his litteris mitior factus Ioannis animus. Itaque videns Innocentius
 quod ille nec precibus, nec admonitionibus, nec comminationibus acquiesceret,
 de Consilio Cardinalium mandauit Wilhelmo Londinensi, Eustachio Elyensi
 & Malgero wigornienli Episcopis confestim Regem adirent, & quibuscunque
 modis eius animum emollire conarentur: si verò ad omnia surdum se præberet
 & contumacem, ipsum Regnumque Interdicto subijcerent. Parent, Regem ad-
 eunt, hortantur, admonent, sed frustra. Ille enim in rabiem versus, in Papam &
 Cardinales quidquid contumeliosum dici potest, euomit, minaturque se, si quis
 Interdictum fulminet, omnes Regni sui Prælatos è terris suis auandaturum,
 Romanos verò oculis erutis, naribusque præcis Romam remissurum. Denique
 Prædicti Episcopi nihil proficientes apud Regem, Quadragesima sequenti prima
 die lunæ in passione Domini, quæ tunc contigit 10. Kal. Ap. Interdicto totam
 Angliam subiiciunt. Tum cessat administratio sacramentorum vbiq; præter-
 quam Confessionis & Viatici in extrema necessitate, nec non & Baptismi par-
 uulorum. His ita præstitis recedunt prædicti Episcopi & alii, seque in Galliam
 conferunt, quò se quoque contulerat iussu Papæ M. Stephanus electus & conse-
 cratus Archiepiscopus: hac de re similiter Chronicum Rothomagen. ad an.
 1208. Eodem anno Anglia interdicta est pro M. Stephano de Langueona viro honesto, li-

teratissimo, consecrato in Archiepiscopum Cantuariensem, quem potestas Ioannis Anglia expulsi & omnes Monachos Cantuarienses qui per diuersas Abbantias Francia & Normania dispersi sunt; propter quod Rex post ammonitiones cum nollet acquiescere, excommunicatus est.

Ex altera parte Rex Prelatos è terris suis excedere iubet, bona Ecclesiastica fisco addicit, Laicis distribuit, sacras ædes spoliat, omnia vastat, omnia diripit; passim fugiebant tam seculares quàm Regulares viri, alij in specubus delitescabant, ne extracti, carceribus & vinculis manciparentur. Hanc Regis efferati amentiam his versibus describit Guillelmus Brito Scriptor huiusce temporis. l. 8.

*Ecclesias spoliat, Cleri bona diripit, omnes
Ruricolos, Ciuesque bonis proscribit anitis,
Flagitiiisque miser variis ruit in scelus omne.
Laxat frena gula, maculatque libidine corpus;
Arct. ut auaritiâ cordis penetrare, nec unquam
Attenuare sitim valet accumulatio census.
Quòque magis sedare illam sitit accumulando,
Hoc magis illius animum cremat ardor habendi,
Semper ut inueniat artes, quibus improbus omnes
Qui sibi subduntur, argento priuet & auro.
Quos spoliare nequit, hos strangulat ense, vel artibus
Compedibus vincetos longa nece cogit obire,
Quos vesana fames in carcere suffocat ipso.
Prelatos etiam sacris e sedibus omnes
Eiicit, & tota Anglorum regione relegat,
Vt procul ammotis Cleri populique Patronis
Res sibi liberius acquirere possit eorum.
Non parcit Monachis, aut quos Cistercius Ordo
Candidit, aut habitus denigrat Cluniacensis,
Merlini ut pateant tandem problemata vatis,
Quem dixisse ferunt: Olim dominabitur Anglis
Argento vrticæ & Lilia qui spoliabis,
Albentes Monachos Nigrosque, per hæc duo signans.
Organa suspendit Clerus, tacet omnis ubique
Vox à laude Dei, nec sacramenta, nec illum
Ecclesia officium celebrat, septemque per annos
Se Pagani sibi fædat tota Angliaritu.
Interea sanctos pascebat Gallia Patres
Sedibus eiectos propriis, quibus alta Philippi
Magnanimi pietas tutum præstabat Asylum.*

Non contentus autem Pontifex Regnum Anglicanum interdicto subiecisse, ipsummet Regem sacris arceri iubet & Christianorum communionem priuari. Hinc multi tutum non esse rati excommunicato Regi adhærere, fugam capessunt, & in Galliam ad Philippum Regem & ad Stephanum confugiunt. Erant tamen nonnulli Theologi qui Regem hisce fulminibus non subiaccere prædicabant, multisque rationibus & argumentis probabant Papæ nihil simile in Regna licere. Horum Princeps erat M. Alexander dictus *Cæmentarius*, qui non parum suis concionibus Regis animum accendit ad plus audendum: sed eò tandem res processit, vt de Regno deiectus regnum & coronam Papæ resignare coactus fuerit.

Verum omissis rebus Anglicanis, quæ sic se habuerunt annis 1207. & 1208. reuertamur ad Academicas.

Obiter corrigendus mihi videtur error Hemeræi in Catalogo Cancellariorum Parisiensium, cum scribit M. Stephanum de Langetona anno 1209. fuisse Vniuersitatis Cancellarium. Certum quippe est eum an. 1205. fuisse Romæ, cum obiit Hubertus Cantuariensis, tum iam Cardinalem: deinde Archiepiscopum Cantuariensem electum rediisse Lutetiam circa an. 1207. ibique substituisse, do-

nec in Angliâ res pacarentur. Non possum autem adduci, vt credam eum cum Cardinalis esset & Archiepiscopus consecratus, voluisse Cancellariam Parisiensem exercere. Itaque si Cancellarius fuit, vt multi asserunt, ante an. 1206. fuerit necesse est. Anno certè 1209. erat Lutetiæ & ad eum venit Hugo Lincolnensis Electus, factâque ei Canonica obedientiâ, (inquit Mathæus) 13. kal. Ianuarij munus ab eo consecrationis accepit.

Anno 1208. 3. Idus Iulii obiit Odo de Soliaco Episcopus Parisiensis, qui Ecclésiæ Bituricensis Cantor sub Henrico fratre fuerat. De hoc viro multa scribit præclare Petrus Blesensis, vt ad superius seculum retulimus. Nec videntur quæque prætereunda quæ habet ad eius commendationem & laudem Robertus Marianus Antissiodorensis Chronologus ad hunc annum. *Odo Parisiensis Episcopus obiit, inquit, vir amulator virtutis & vitiorum egregius insectator, qui inter cetera bona quibus eniuit, id habebat præcipuum quod in beneficiis Ecclesiasticis conferendis non ad genus, non ad munus, non ad preces, sed ad mores scientiamque respiceret, nec nisi dignos ad dignitates Ecclesiasticas promoveret. Hinc est quod eius studio Guillelmus ad Bituricensem, Goufridus ad Turonensem, Albericus ad Remensem Archiepiscopatum promoti sunt: quorum prior Karoli-loci Abbas extitit, alij duo Parisienses Archidiaconi sibi inuicem successerunt, viri insignes actimentes Deum, honestatisque ac iustitiæ præcipui sectatores. Ipso præterea suggerente & satagente actum est, vt D. Papa Principes & Populos per Gallias concitaret, ad debellandam Albigensium hæreticorum perfidiam, qui sæpius attentati nullatenus gladio Verbi Dei poterant expugnari. Litteris itaque D. Papa longè latèque directis, peccatorum remissione & pœnitentiæ absolutiōe concessâ innummerabilis multitudo fidelium concitatur, & nouo more crucis se signo consignat in pectore contra fidei desertores, zelo fidei se armantes.*

1208.
ODONIS
DE SOLIACO
COBITVS

Odoni successit mente Nouembri Petrus de Nemours ex Thesaurario Turonensi, Cambius vulgò dictus seu Cambellanus, Gualteri I. Franciæ Camerarij, Domini Capellæ in Bria & de Villebon ex Auelina de Nemorosio filius, cuius gentem genusque sic explicat Rigordus. *Fuerunt tres fratres veterini simul Episcopi & sibi contemporanei; Stephanus Nouiomensis, Petrus Parisiensis & Guillelmus Meldensis, filij Gualteri quondam Franciæ Camerarij, fratres Gualteri Iunioris viri satis virtute laudabilis & in Palatio Regis præclari. Illorum trium fratrum patruus nomine Stephanus fuerat Episcopus Meldensis an. 1164. obiitque apud S. Victorem Lutetiæ. Stephanus Nouiomensis Præsul, ille est de quo in Professoribus Parisi. Carolini Aegidiani diximus. Guillelmus verò ante promotionem ad Episcopatum Meldensem, Cantor fuerat Parisiensis sub Odone, qui Episcopus factus confirmavit omnes decimas Noualium, vt habetur in magno Pastoralis: in quo leguntur hæc verba. *Guillelmus D. G. Meldensis Episcopus. Cum Ecclesiam B. Mariæ Parisiensis utroque teneamur brachio charitatis amplecti, & eius indemnitate & commodum, efficaci prouidentia procurare, vt pote quæ honoribus & obsequiis Nos sibi multipliciter obligauit, Nos intuitu Charitatis eidem Parisiensi Ecclesiæ ad preces Capituli concessimus pacificè in perpetuum possidendas omnes decimas Noualium, &c. Act. an 1214.* Porro Petrus Cambius Thesaurarius Turonensis ante suam ad Episcopatum promotionem, fuerat moribus potius quàm litteris eruditus, inquit Vincentius.*

Adhuc quoque annum refert prædictus Vincentius obitum Guillelmi Bituricensis Archiepiscopi: Robertus verò Antissiod. ad an. 1209. his verbis. *Guillelmus Bituricensis Archiepiscopus cum se cruce signasset ob hoc præcipue, quia prouincia sua multas Ecclesias & aliquas vrbes hæresis pestilens occupasset, dum propositum iter aggrediretur, aegritudine tangitur & intra 5. dies sancto sine decedit. Vir religiosus & simplex, humilis, cuius vita quàm accepta Deo extiterit, Signorum frequentia innotescit. Idem Author, aut certè eius Continuator narrat ad an. 1208. prædictum Archiepiscopum fuisse ab Honorio III. inter Cœlites relatum. *Willemus quondam Bituricensis Archiepiscopus cum iam diu miraculorum gloriâ claruisset, canonizatur à Papa Honorio & Sanctorum Catalogo sociatur. Hunc, quia olim inter Nationis Gallicanz alumnos fuerat, eadem Natio Patronum & Intercessorem in cœlis accepit.**

GWILLELMUS
BITURICENSIS
OBIT.

Eodem anno missus est ab Innocentio Pontifice in Galliam Gualo, seu vt alii volunt, Iacobus Gualo de Bicheriis, vel de Beccaria Cardinalis S. Mariæ in porticu, qui an. 1204. subscripsit Priuilegio Cluniacensi. Quis autem vir fuerit, acci-

pinus ex Rigordo. *Innocentius III. Papa, inquit, misit Legatum in Franciam Gualonem S. Mariae in porticu Diaconum Cardinalem, iurisperitum, bonis moribus ornatum, omnium Ecclesiarum visitatorem diligentissimum, Ecclesia B. Dionysii benivolam & deuotam. Vincentius iisdem verbis virtum depingit. Eodem anno Innocentius Papa Legatum misit in Franciam Gualonem S. Mariae in porticu Diaconum Cardinalem, iurisperitum, bonis moribus ornatum, & Ecclesiarum visitatorem diligentissimum, Philippo Regi & omnibus Regni sui Principibus mandans & precipiens, ut cum exercitu magno tanquam viri Catholici Terram Tolosanam & Albigensium & Narbonensium aliasque adiacentes inuaderent, atque omnes hereticos qui eas occupauerant, delerent.*

In Priuilegio Cluniacensi ab Innocentio concessio an. 1204. ita se subscribit, *Ego Guallo S. Mariae in Porticu Diaconus Cardinalis, qui postea S. Martini fuit presbyter Cardinalis.*

Huic Cardinali credibilis est tribuendas esse quasdam Constitutiones Synodales Ecclesiae Parisiensis, quam Galoni quondam Episcopo Parisiensi, propter rationes quas ad an. 1105. retulimus. Siquidem ex Rigordi verbis supra citatis constat eum ab Innocentio missum fuisse in Galliam, maximè ad visitandas Ecclesias. Et in Magno Pastoralis Ecclesiae Parisiensis l. 20. Charta 3. legitur quaedam condidisse statuta ad Canonicos pertinentia: quale est istud de contuberniis mulierum in Claustro. *Districte inhihemus, ne quis Canonicus Mulierem aliquam Monialem seu aliam in domo sua in Claustro sustineat pernoctare, nisi sit mater vel soror vel propinqua saltem in tertio gradu: vel nisi sint aliquae Magnates mulieres quae sine scandalo euitari non possunt; vel nisi urgente necessitate Matronas aliquas vocari contigerit ad custodiam infirmorum.*

Quamobrem autem Synodum habuerit Cleri Parisiensis & quamobrem statuta synodalia condiderit, videtur in causa fuisse occasio mortis Odonis Episcopi, quae accidit 13. Iulij, cui non fuit substitutus Petrus Cambius Thesaurarius Turonensis in successorem ante mensem Nouembrem. Ex Statutis autem illis tria leguntur ad Academiam pertinentia, de Excommunicationibus, & comminationibus excommunicationum; suntque eiusmodi.

1. *Volumus quantum cum Deo & honestè possumus MAGISTRIS ET SCHOLARIBVS desurie eatenus ad ipsos, & rigorem, si quis est, nostrae Constitutionis duximus temperandum, ut antequam periculum excommunicationis incurratur, admonitio generaliter fiat per Magistros, & comminatio Excommunicationis in Transgressores. Quibus praemissis qui forte contumaces & rebelles extiterint, iterum & nominatim sub eadem comminatione & in scholis moneantur, indulgè nihilominus ad satisfaciendum dilatio- ne competenti.*

2. *Quod si forè nec taliter respicere voluerint, ex tunc per CANCELLARIUM qui pro tempore fuerit, excommunicati denuncientur, & tandiu ab omnibus euitentur, donec satisfecerint competenter, & ab Episcopo si fuerit praesens, vel eo absente, ab Abbate S. Victoris in forma Ecclesiae fuerint absoluti.*

3. *Praecipimus autem MAGISTRIS in virtute Spiritus S. ut praedicta omnia, excepto tamen necessitatis excusabilis articulo, diligentius exequantur, ne per negligentiam vel malitiam aliquorum nostrae Constitutionis auctoritas contemnatur.*

Eodem anno primas Scholarium Parisiensium obmurmurationes ortas esse scribit Hemeræus aduersus M. Ioannem de Candel, vulgè de Candelis, Cancellarium Vniuersitatis, propter pecuniam certè quam exigebat à Licentiatibus contra Decreta Alexandri III. Canones Ecclesiae & statuta Academiae. Quam litem Petrus Episcopus Paris. componere conatus est, Cancellariumque scholaribus conciliare: proindeque statuta quaedam condidit, quae deinde à Roberto de Curzon vel Corceon Cardinale an. 1215. confirmata sunt, vt ad eum annum referemus. Tum primum laesam vulneratamque putat fuisse Hemeræus Cancellariam Ecclesiae Parisiensis, triumphante iam ac florente Academia in Monte S. Genouefa, & Pontificiis Regalibusque Priuilegiis illecto numero infinito Scholariticorum, lateque in eodem Clivo coruscante luce Rectoriae Maiestatis.

Eodem anno M. Valtero de Constantiis, qui obiit 16. Kal. Decemb. anni 1207. successus est M. Robertus Pullus insignis Theologiae Professor, & an. 1209. Sacrae militiae contra Albigenses nomen dedit, cum pluribus aliis Praesulibus Gallicanis.

Eodem anno Vniuersitas Parisiensis videns in moribus & Disciplina vehementer peccari, & multos multipliciter à Maiorum laudabili instituto aberrare; Reformationi suæ incubuit, ideoque è suis nonnullos elegit qui statuta relegere vetera, & noua si opus esset, conderent. Illi autem octo numero electi in tribus maximè peccari animaduertentes, vestitu, disputationibus seu disciplinâ scholarum, & negligentia Diuini officii, tria capita statutorum condiderunt. In 1. vestium Academicarum genus reformarunt, statueruntque vt nullus sine veste talari aut Comitibus interesset, aut in scholis legeret, aut exequiis defunctorum Magistrorum adesset. Præterea simplices & sine extraneis ornamentis togas esse voluerunt: Calceorum quoque & Capuciorum formam præscripserunt.

Secundum caput pertinebat ad Disputationum rationem, tam in Philosophicis quàm in Theologicis scholis. Plerique enim tum Aristotelicis regulis nimium tribuentes, supra Paulum & alios Euangelistas Magistrum suum Aristotelem extollebant Et fraudulentis Philosophiæ Principiis & axiomatis innixi scientiam Christi euertebant. Impositus itaque modus disputationibus, & vt occurrerent hæresibus vbique pullulantibus, statuerunt vt mysteria fidei sacræ Scripturæ autoritate & SS. Doctorum testimoniis & rationibus explicarentur.

Tertium Caput fuit de exequiis defunctorum, quibus omnes Magistros interesse voluerunt; eosque qui absque causa legitimâ abessent, aut qui prædicta statuta obseruare negligerent, omni honore Magistrali priuatos voluerunt.

Eodem anno certis reditibus dotatum est Collegium *Bonorum puerorum S. Honorati* à piis & Religiosis Coniugibus Stephano Belot & Ada eius vxore, qui domum suam in hospitium 12. *Pauperum scholarium* & vnius Primarii consecrari voluerunt, dederuntque etiam 13. lectos in quibus cubarent. Vnde vocatum *Hospitale S. Honorati*. Tale autem legitur in hanc rem instrumentum in Chartulario S. Honorati folio 71. verso.

COLLEGIUM BONORUM PVERORVM S. HONORATI.

Vniuersis presentes litteras inspecturis Stephanus Archidiaconus, Odo Cellarius & Officialis Paris. salutem in Domino. Notum facimus nos litteras sigillatas sigillo bonæ memoriæ Petri quondam Episcopi Parisiensis & Decani totiusque Capituli S. Germani Antissiodorensis Parisiensis non cancellatas, non abolitas, nec in aliqua parte sui viciatas inspexisse verbo ad verbum sub hac forma.

Petrus dei gratia Parisiensis Episcopus & G. totumque Capitulum S. Germani Antissiodor. Parisius omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem & pacem. Notum fieri volumus quod *Stephanus Belot* (Belot) bonæ memoriæ legauit quandam portionem de bonis suis, vt post suum obitum inde præbenda fieret in timore Domini nostri I. C. & S. Mariæ Virginis sanctique Martini omniumque amicorum suorum. Quod si prædictum Canonicum mori contingerit vel præbendam resignauerit, Ada vxor relicta prædicti Stephani & M. Stephanus filius eius & alter eorum qui superstes fuerit, habebunt potestatem quandiu vixerint loco illius præsentandi, sed post eorum obitum donatio & inuestitura prædictæ ad Decanum S. Germani Antissiodorensis & ad Capitulum permanebit. Adiunxit etiam quod de bonis prædictis *quedam Domus fieret que lectis 13. ad opus pauperum Scholarium munitur, ita quod nullo modo prædicta domus in alio usus verteretur*, & quod ab vno prædictæ Ecclesiæ S. Honorati Canonico custodiretur tali conditione manente. Quod si prædictus Canonicus iniuriosus velit existere *Pauperibus Clericis ibi manentibus, ita quod inde à prædictis Scholaribus querela iusti perueniat*, prædicta Ada & M. Stephanus prædictus, vel alter eorum qui superstes fuerit, potestatem habebit quandiu vixerint, dictum Canonicum à prouisione domus remouendi & loco eius alium Canonicum sacerdotem substituere & Parisiensi Episcopo præsentare vt Canonicum non sacerdotem, si sacerdos idoneus inuentus non fuerit: si verò nullus prædictæ Ecclesiæ Canonicus curam recipere voluerit, vel ibi idoneus inuentus non fuerit, prædicti Ada & M. Stephanus prædictus vel alter eorum, qui superstes fuerit, potestatem habebunt quandiu vixerint ad prædictæ domus prouisionem mittendi, sed post eorum obitum tota prouiso & iustitia ad Parisiensem Episcopum in perpetuum pertinebit. Præterea R. Choren & Sibilla eius vxor & dicti Canonici S. Honorati pro remedio animarum suarum ad constructionem *domus prædictæ & sustentationem Pauperum Schola-*

rium ibidem manentiam unum arpentum terre, quæ sit iuxta Cimiterium prædictæ Ecclesie S. Honorati, dederunt & concesserunt. Hoc autem factum fuit publice de consensu Canonorum omnium S. Honorati & totius Capituli S. Germani Antissiodorensis. Ut autem hoc ratum & inconcussum permaneat, præsentem paginam sigillorum nostrorum munimine fecimus roborari. Actum anno gratiæ 1208. Mensis Febr. Datum an. D. 1245.

Hinc ergo patet Corrozetum malè tribuere Iacobo Cordio Ærarii Gallicani Præfecto huiusce Collegii foundationem regnante Carolo VII. Vnum porro illud è 4. Antiquissimis Collegiis seu Scholis esse creditur, ut legitur in Antiquitatibus Parisiensibus. Et forte ibi alebatur pars Clericorum pauperum quos Robertus Rex sustentabat: & quod tandem restitutum certisque redditibus dotatum est prædicto Stephano in usum 13. Pauperum Scholarium.

NEGOTIUM
ALBIGEN-
SIS

Eodem anno conflatus est aut saltem conflare cœpit exercitus numerosissimus in Gallia aduersus Albigenes, qui totam fere Narbonensem Prouinciam occupant, maximè in hoc opus incumbente Innocentio Pontifice per Galonem Legatum, de quo supra. De illa autem hæresi, deque bello quod illi inditum est, sic Robertus Gaguinus. *Erant per hos dies in Narbonensi prouincia, quam vulgò Linguam Occitanam appellamus, Christianæ puritatis permulti contemptores ex Albigenio primam suæ doctrinæ & iniquitatis institutionem referentes. Quorum dogmata nemo ad hunc mihi diem notus scriptor reliquit. Et cum Hæreticos eos vocent, atque ob eam culpam exterminatos esse authores tradant, genus tamen Hæreseos prætereunt. Puto eos quo ad coniecturâ assequi possum, Arianam pestem secutos, sædis quoque amoribus & masculinis concubitibus indulgisse, ideoque legitimas nuptias & carnis esum damnasse. Diffusum id virus, cum totam ferè Regionem inquinasset, Romanus Pontifex Innocentius III. misso Gualone Cardinale legato Philippum Pontificis anthoritate monet in hæreticos armarum, peccatorumque remissione concessâ his qui insigne Crucis ad id bellum deseruerent. Legati oratione permotus Philippus promittit suos arma capere & in Albigenes proficisci. Fuisse in exercitu Episcopos multos & Proceres inuenio, atque imprimis Eudonem Burgundiæ Ducem, Henricum Niuernensem, Petrum Senonum Archipræsulem (nim. Petrum de Corbolio) Reginaldum Rothomagensis, Robertum Baiocensem. Iordanum Lexouium & Reginaldum Carnotensem. Quos viros certum est duxisse secum plurimos in Theologia Magistros & in Decretis, ut infatuatos illos populos erroris sui conuincerent.*

In Anglia omnino turbatus erat status propter interdictum & Regis furor, quem nonnulli Theologi accendebant, ut ante diximus. Quod malum ægrè ferens Stephanus conatus est litteris suis Regem mitigare.

NEGOTIUM
CANTU-
ARIENSE.

Serenissimo D. Ioanni D. G. Anglorum Regi Stephanus Cantuariensis Archiepiscopus in Domino salutem & pietatis visceribus abundare. Regnum diu stare non poterit, cuius statum vera Regis clementia non communit. Largiente clementia Redemptoris, licet merita nostra non exigere viderentur, personam nostram fractum electio generalis Cantuariensi Cathedrali subrogauit. Et licet consecrationis beneficium simus per Apostolicæ sanctitatis ministerium assecuti, forte peccatis nostris exigentibus Electioni nostræ Regalis intuitus non consensit, & ad Ecclesiam ad quam vocati sumus, accessum habere liberum non permisit. Propter repulsam nobis factam in vniuersos fines Anglicæ Regionis generale promulgauimus interdictum, quod in dispendium animarum quibus Iurisdictione Regia præsidetis, & in vestræ Maiestatis ignominiam perdurauit. Et cum nos visceraliter dolamus super tanti continuatione dispendij, vos qui regere debetis in virga ferrea, deberetis super interdicto multò districtius perturbari. Cum igitur vestrum Regnum vallare deberet exuberantia pietatis, Maiestatem vestram suppliciter exoramus, quatenus nobis tranquillum præbeat introitum & nos ad Deilaudem, ad vestræ gloriæ Maiestatis relaxabimus interdictum.

Rescripsit verò Rex se nullam putare eius electionem, ac proinde cum nullam habeat excommunicandi potestatem, interdictum quod emisit, pro nihilo habere.

Ioannes D. G. Anglorum Rex Stephano dicto Cantuariensi Archiepiscopo salutem. Reuocari debet irritum omnis electio, quam pars maior & sanior

consensus sui non roborat fulcimento. Cum ex generali consensu Capituli te promorum in Cantuariensē Archiepiscopum procesteris, & per manum summi Pontificis consecratum, Nos promotioni tuæ sicut proponis, duximus resistendum, ingressum tibi liberum perhibentes; & nunc pia sollicitudine flagitasti, quod tibi velimus consensum liberum impertiri, cum sis reuoaturus sententiam interdictionis. Tuis quidem propositionibus respondentes, Teminus electum Canonice protestamur; quia liquet & in Iuris corpore continetur, quod maiore vel saniore parte non consentiente nulla censetur electio. Propter quod quidquid circa te factum est, reputari debet penitus pro infecto. Cum igitur in terra nostra sententia non videatur legitime promulgata, cum excommunicandi non habeas potestatem, tibi mandamus quatenus si quid Iuris habemus in electione quam asseris esse factam, cures attentius resignare, sciturus quod ad honorem Regiæ Majestatis & forte non ad damnum tuum Ecclesiæ Cantuariensi curabimus providere.

In hacce cordis duritie persistebat, confirmatus consiliis M. Alexandri Cæmentarii, qui tempestatis eiusinodi nactus occasionem in Curiam se intruserat. De quo Mathæus. *Ingressit se, inquit, hac interdicti tempestate Consiliis Regis Pseudo-Theologus quidam M. Alexander dictus Cæmentarius; qui suis iniquis predicationibus Regem non modico modo ad crudelitatem commouit. Dixit enim illud generale flagellum Angliæ non ex culpa Regis, sed ex subditorum flagitiis prouenisse.* Affirmavit etiam ipsum Regem *Virgæ esse furoris Domini*, & ad hoc Principem constitutum, vt regat populos aliosque subditos *in virga ferrea & tanquam vas figuli confringat vniuersos. Ad alligandos potentes in compedibus & Nobiles suos in manicis ferreis.* Ad Papam quoque non pertinere de Regum siue de quorumlibet *Potentium laica possessione, vel subditorum regimine, verisimilibus quibusdam protulit argumentis.* Cum præcipuè Principi Apostolorum Petro nihil à Domino nisi Ecclesiæ tantum ac rerum Ecclesiasticarum sit collata potestas. His igitur & his similibus fallacii Regis adeo fauorem promeruit, vt plurima à viris Religiosis Beneficia per eiusdem Regis violentiam obtineret. Sed cum tandem ipsius peruersitas ad summi Pontificis aures peruolasset, ipso Papa procurante bonis ac Beneficiis omnibus spoliatus ad tantam demum miseriam perductus est, vt in habitu pauperrimo & cultu necessitate compulsus sit panem suum cum dolore ostiatim mendicare.

Anno 1209. Gallia & Anglia duplici tempestate agitata sunt, Gallia quidem, ab Hæreticis & apertis & occultis; Anglia verò partim interdicto Papæ, partim Oxoniensi tumultu. Nimirum cum Ioannes iam biennium per totam Angliam propter comminationes Papæ Ecclesiasticos viros malè omnino habuisset, Innocentius non vltra differendum ratus, Londinensi, Eliensi & Wigornienfi Episcopis mandauit, vt Regem nominatim excommunicatum denunciarent, & singulis diebus Dominicis & festiuis sententiam publicarent, quò Rex ab omnibus cuitaretur. Verum illi communicato cum aliis Consilio non ausi sunt mandata Pontificis exequi: spargitur tamen rumor excommunicationis, in omnibus Conuentibus, de ea fit vbique sermo, cœpitque agitari *Quæstio, an tutum esset cum Rege conuersari*: & multi periculosum esse rati è Curia recedunt, aut in Galliam ad M. Stephanum se conferunt. Inter alios verò M. Gaufridus Archidiaconus Norwicensis Regionum Negotiorum Præfectus absque licentia Principis Domum se recipit, suo exemplo docens non esse tutum viris Beneficiatis in obsequio Regis excommunicati immorari. Rex quæ dicta factaque fuerant, intelligens non mediocriter perturbatur, & per willielmum Taillebot Militem, Archidiaconumprehendit, carceri mancipat, cappaque indutum plumbeâ post paucos dies tam ipsius cappæ pondere oppressum, quam ciborum penuriâ exanguem trucidat.

Hugo quoque Archidiaconus wellensis & Regis Cancellarius ad Episcopatum Lincolniensem eodem Rege procurante electus, impetratâ ab ipso licentiâ in Galliam transfretandi vt ab Episcopo Rothomagensi consecratur, adit M. Stephanum de Langetona Parisiis & ab eo consecratur. Hac de re sic Mathæus. Hugo Lincolniensis electus impetratâ à Rege licentiâ ad partes transfretandi Gallianas, vt ab Archiepiscopo Rothomagensi consecrationem acciperet, continuo

„ ut Normaniam applicuit, contulit se ad Stephanum Archiepiscopum Cantuar-
 „ riciensem & factâ ei Canonicâ obedientiâ 13. Kalend. Ian. munus ab eo consecra-
 „ tionis accepit. Sed cum id à Rege compertum fuisset, suscepit in manu sua Epif-
 „ copatum iam dictum, atque omnia illius emolumenta in vsus suos conuertit.
 „ Vvaltero quoque de Gray sigillum suum tradens Rex, fecit eum Cancellarium,
 „ qui in omnibus Regni agendis Regis studuit facere voluntatem.

OXONIEN-
 SIS TVMVL-
 TVS.

Ita in dies magis à suis deserebatur Ioannes fiebatque odiosus omnibus. Auxit
 omnium in eundem odium fauicia quam exercuit in scholares Oxoniensis Aca-
 demix: cum enim scholaris quidam nescio quo fato mulierem prætereuntem
 occidisset, statimque aufugisset, tres eius socii qui in eodem hospitiomanebant
 nec conscii, nec Rei, imò planè sceleris perpetrati ignari, comprehensi sunt &
 iubente Rege in contemptum Ecclesiasticæ libertatis priuilegiorumque quæ à
 prioribus Regibus Academia Oxoniensis obtinuerat, extra urbem educti sus-
 pendio perierunt. Quo facto omnium planè animos à se abalienauit, & scholasti-
 ci omnes ad vnum cum Magistris ex urbe excedentes Oxoniam vacuum relique-
 runt. Rem sic narrat Mathæus Parisiensis. Per idem tempus, inquit, Clericus
 „ quidam apud Oxoniam liberalibus vacans disciplinis mulierem quandam casu
 „ interfecit, quam cum mortuam deprehendisset, per fugam sibi consulit: Præfe-
 „ ctus autem urbis & multi alij accurrentes, cum mulierem exanimem inuenerunt,
 „ ceperunt quærere homicidam illum in hospitiio suo, quod cum tribus sociis suis
 „ clericis locauerat, & facti reum non inuenientes, ceperunt 3. socios eius Clericos
 „ memoratos & de homicidio penitus nescios: & eos in carcerè retruserunt. Deinde
 „ post dies paucos Rege Anglorum iubente in contemptum Ecclesiasticæ liberta-
 „ tis extra villam educti suspendio perierunt. Quod cum factum fuisset, recesserunt
 „ ab Oxonia ad tria millia Clericorum tam Magistri quam Discipuli: ita quod nec
 „ vnus ex omni Vniuersitate remansit: quorum quidam apud Cantabrigiam, qui-
 „ dam verò apud Radingum liberalibus studiis vacantes villam Oxoniæ vacuum
 „ reliquerunt.

ALMARI-
 CANA HÆ-
 RESIS DAM-
 NATVR.

In Gallia Religio Christiana periclitabatur: iamque totam Narbonensem pro-
 uinciam & fere Aquitaniam occupauerat hæresis Albigenfium; ibique iam pau-
 ci verè Catholici reperiebantur; adeo publica erat professio Albigenfium. Nec
 caruit Ciuitas Parisiensis eiusmodi pestiferis hominibus, qui quò occultiores
 erant, eò magis & timendi: sensim enim virus suum instillabant: nec iam modò
 Academiam & Ciues Parisienses, sed alias quoque vrbes & pagos villasque tur-
 bare incipiebant, qui non contenti insistere M. Amalrici vestigijs, audacius affe-
 rebant *Christum non magis esse in Eucharistia quam in qualibet alia re*: Trinitatis per-
 sonas singulas sua habuisse tempora: & alia multa eiusmodi spargere incipiebant
 in vulgus. Verum Petro Cambio Episcopo Parisiensi procurante detecti sunt,
 damnati & cum ossibus Amalrici Magistri qui tum obierat, refoffis vsti sunt
 in loco seu platea quæ *Campelli* dicebatur. Gaguinus rem breuiter sic refert.
 „ *Eodem anno* qui fuit Christianæ gratiæ 1207. Almaricus Carnotensis litteris appri-
 „ mè eruditus cum apud Parisios non paruam Doctrinæ opinionem obtineret, pa-
 „ lam docuit quosque Christianos membra Christi corporis esse: & dum à Iudæis
 „ Christus pateretur, vnà cum ipso dolorem atque afflictionem fuisse reuera perpes-
 „ sos. Sed errorem cum tueri non posset, damnatus est resipiscere & contrariam sen-
 „ tentiam asserere. *Ob hanc ignominiam contractâ animi agridine paulo post tempore*
 „ *interiit.*

De Amalrico fusè nos supra ad an. 1204. quo ab Vniuersitate primum damna-
 tus fuit. Pergit Gaguinus. Fuere alij præterea litterati homines qui singulis Di-
 „ uinæ Trinitatis personis singula tempora per successionem tribuerent, asserentes
 „ Patris omnipotentiam Christi aduentu desuisse; Christi verò doctrinam Spiritus
 „ S. accessu exoletam esse. Cuius Hæreseos authores procurantibus Petro Parisien-
 „ si Episcopo atq; Garino consulari viro deprehensi, honoribus & dignitate priuati
 „ sunt. Laicos id. qui extra Cleri ordinem essent, ignis absumpsit. Fæminis parci-
 „ tum est. At Amalrici cadauer quod pone D. Martini Paris. Ecclesiam sepultum
 „ fuerat, exhumatum & crematum est.

SYNODVS
 PARISIEN-
 SIS CONTRA
 ALMARICA-
 NUS.

Hæc breuiter Gaguinus: sed scriptores illius temporis historiam rei gestæ fassus
 referunt. Cum ergo à quatuor aut quinque annis in extinctionem hæreseos
 Amalricanæ

Amalricanæ incubuissent Academici Parisienses, anno verò præterito detecta fuisset quædam occultorum Hæreticorum conspiratio contra fidem Catholicam & multi eorum fuissent comprehensi, hoc anno conuocata est à M. Petro de Corbolio Archiepiscopo Senonensi Synodus Episcoporum & Magistrorum Parisiis, vt quid de iis fieri placeret, statueretur. Qua de re sic Hugo Continuator Chronici Antilliodorensis. *Erant, inquit, per id tempus Quidam scioli litterarum in Francia, sed pestilentis doctrinæ clanculo discurrentes & vana quædam & impia dogmata fideique omnino contraria latenter plurimis suffurantibus: & nisi præuenisset eos virorum prudentium cauta sagacitas, plures in barathrum perfidiæ demersissent. Nam de communi Episcoporum consilio missi sunt, qui actus eorum sagaciter explorarent; per quos comperti & detecti captique & adducti Parisius custodiae mancipantur. Erant autem numero 14. quorum aliqui erant Sacerdotes curam animarum habentes, quibus fecerat fauorem ad populum fucata species honestatis & vitæ grauitas superducta. Congregato igitur Episcoporum Concilio assidentibus Magistris Parisiensibus propalantur eorum ineptiæ, omniumque iudicio reprobantur & iudicati Hæretici exponuntur publicè testati, ex quibus decem traduntur incendio: reliqui 4. murali reclusionè damnantur.* Afuit tali spectaculo innumerabilis hominum multitudo, nec sine fructu hoc actum est, quia inde & arca Domini mundata est euentilando zizania, ne fidelium greges corrumpent: & plerisque timor incussus est, & repressa temeritas, ne nouis adinventionibus adhererent. Habuit autem initium hæc adinuentio profana verborum à Quodam nomine Almarico, quem non longè ante defunctum iudicauerunt Anathemate percutiendum, feceruntque corpus ipsius à tumulo crui, & velut hostem fidei extra locum fidelium procul poni. Librorum quoque Aristotelis qui de naturali Philosophia inscripti sunt & ante paucos annos Parisius cœperant lectitari, interdicta est lectio tribus annis, quia ex ipsis errorum semina viderentur exorta. In Chronico S. Dionysij breuiter ea de re legitur an. 1209. *Fuerunt Hæretici Sacerdotes, & Clerici & Laici condemnati, ab Ordinibus degradati & igne concremati apud Parisius in loco qui dicitur CHAMPIAUS tempore Philippi inclyti Regis & (Petri) bonæ memoriæ Episcopi Parisiensis.*

Rigordus qui spectaculi spectator esse potuit, post ea verba quæ de Amalrico ex ipso ad an. 1204. retulimus, subiungit quæ sequuntur. *Tertio ergo & indignatione affectus, vt dicitur, ægrotauit, & lecto incumbens decessit in breui, & sepultus est iuxta Monasterium S. Martini de Campis.* Post mortem eius surrexerunt Quidam venenosâ eius Doctrinâ infecti, qui eo subtilius plusquam oportet sapere sapientes, ad exsufflandum Christum, & ad euacuandum noui Testamenti & veteris sacramenta, nouos & inauditos errores & inuentiones Diabolicas confinxerunt. Inter alios eorum errores impudenter astruere nitebantur, quod potestas Patris durauit quandiu viguit lex Mosâica. Et quia scriptum est Nouis superuenientibus abiiciuntur vetera, postquam Christus venit, abolerunt omnia Testamenti veteris sacramenta, & viguit noua lex vsque ad illud tempus. In hoc ergo tempore dicebant Testam^oti noui sacramenta finem habere, & tempus S. Spiritus incepisse: quo dicebat Confessionem, Baptismum, Eucharistiam & alia sine quibus salus haberi non potest, locum de cætero non habere, sed vnumquemque tantum per gratiam Spiritus S. interius sine actu aliquo exteriori inspiratam saluari posse. Charitatis virtutem sic ampliabant, vt id quod aliàs peccatum esset, si in virtute fieret charitatis, dicerent iam non esse peccatum. Vnde & stupra & adulteria & alias corporis voluptates in charitatis nomine committebant; Mulieribus cum quibus peccabant, & simplicibus quos decipiebant, impunitatem peccati promittentes, Dominum tantummodo bonum & non iustum prædicantes. Fama eiusmodi peruenit occultè ad viros venerabiles Petrum Parisiensem Episcopum & Fratrem Garinum Regis Philippi Consiliarium, qui misso clam M. Radulpho de Nemurcio Clerico diligenter inquiri fecerunt huius sectæ viros. Idem Radulphus articulofus & astutus & verè Catholicus sic missus imitabili modo fingebat se esse de secta eorum cum ad singulos veniebat, & illi reuelabant ei secreta sua tanquam suæ sectæ participi vt putabant. Et ita huius sectæ plures sacerdotes, Clerici & Laici ac mulieres diutius latentes prouè Domino placuit, tandem detecti & capti & Parisius

adducti & in Concilio ibidem congregato conuicti & condemnati, & ab Ordinibus, in quibus erant degradati, traditi fuerunt Curie Philippi Regis, qui tanquam Rex Christianissimus & Catholicus vocatis apparitoribus fecit omnes cremari: & cremati sunt Parisius extra portam in loco qui nuncupatur *Campellus*. Mulieribus autem & aliis simplicibus, qui per maiores corrupti fuerant & decepti, pepercerunt. Prædictum autem Hæresiarcham Amalricum, quia planè constitit sectam illam ab eo originem habuisse; licet in pace Ecclesie, vt putabatur, sepultus fuisset, ab vniuerso Concilio etiam post mortem excommunicatus fuit & condemnatus, & à Camiterio sacro eiectus, & ossa ac cinis eius per sterquilinia sunt dispersa.

Eadem plane verba repetit Vincentius Bellouacensis, quæ superfluum esset hinc referre. Sed omnium optime & diligentissime totam hanc Historiam contexit Cæsarius Heisterbakenensis, qui scribebat an. 1221. ac proinde rem scire potuit accuratissime. Sic ergo ille lib. 5. Exemplor. memorab. c. 22. *Eodem tempore* quo manifestatae sunt Hæreses Albensium in Parisiensi Ciuitate, in qua fons est totius scientiæ, & puteus Diuinarum scripturarum, quibusdam viris litteratis persuasio Diabolica peruersum instillauit intellectum, quorum nomina sunt hæc. M. Willielmus Pictauiensis Subdiaconus qui legerat Parisius de Artibus & tribus annis studuerat in Theologia; Bernardus Subdiaconus, Willielmus Aurifex Propheta eorum, Stephanus Sacerdos de Veteri Corbuello, Stephanus de Cella, Ioannes Sacerdos de Ancinis. Isti omnes in Theologia studuerant. Elmangus Acolytus & Odo Diaconus. M. Garinus qui conuentuauerat Parisius de Artibus. Et hic Sacerdos audierat Theologiam à M. Stephano Archiepiscopo Captuaricnsi. Vlticus Sacerdos de Lucii, qui sexagenarius studuerat in Theologia tempore multo. Petrus de S. Clodouæo sacerdos & sexagenarius qui etiam audierat Theologiam. Stephanus Diaconus de veteri Corbuello. Isti instinctu Diaboli hæreses multas excogitauerant: & iam plurimis in locis disseminauerant. Ap. Quæ fuerunt Capitula, in quibus viri scientiâ illustres & tam magni exercere potuerunt: C. Dicebant non aliter Corpus Christi esse in Pane altaris, quam in alio pane & in qualibet re. Sicque Deum locutum fuisse in Ouidio, sicut in Augustino. Negabant resurrectionem corporum, dicentes nihil esse Paradisum neque Infernum, sed qui haberet cognitionem Dei in se quam ipsi habebant, habere in se Paradisum: qui verò mortale peccatum, habere Infernum, sicut dentem putridum in ore. Altaria Sanctis statui, & sacras Imagines thurificari, idololatriam esse dicebant. Eos qui ossa Martyrum deosculabantur, subsannabant. Maximam etiam blasphemiam aui sunt dicere in Spiritum S. à quo omnis munditia est & sanctitas. Si aliquis est in Spiritu Sancto, aiebant, & faciat fornicationem aut aliqua alia pollutione polluat, non est ei peccatum, quia ille Spiritus qui est Deus, est in eo. Ille operatur omnia in omnibus. Vnde concedebant quòd vnusquisque eorum esset Christus & Spiritus S. impletumque est in eis, quod dicitur in Euangelio: Surgent pseudo-Christi & pseudo-prophetae, &c. Habebant etiam miserrime illi argumenta sua nullius prorsus valoris, quibus suos errores confirmare nitentur: quorum perfidia hoc ordine detecta est.

Prædictus willielmus Aurifaber venit ad M. Rodolphum de Namuntico dicens se esse missum à Domino, & hos infidelitatis articulos ei proposuit. Pater sub quibusdam formis operatus est in veteri Testamento scilicet Legalibus. Et Filius similiter sub quibusdam formis: vt in sacramento Altaris, Baptisimi & aliis. Et sicut ceciderunt formæ legales in primo Christi aduentu; ita nunc cedent omnes formæ quibus filius operatus est, & cessabunt sacramenta, quia persona Spiritus S. clarè manifestabit se in quibus incarnabitur, & principaliter per septem viros loquetur, quorum vnus ipse willielmus erat; & ipse prophetabat, quod infra quinque annos 4. istæ plagæ euenire deberent. 1. super populum qui fame consumeretur. 2. erit gladius quo se Principes interficient. 3. in quâ terra aperietur & deglutiet Burgenses. In 4. descendet ignis super Prælatos Ecclesie, qui sunt membra Anti-Christi. Dicebat enim quia Papa esset Anri-Christus, & Roma Babylon, & ipse sedet in monte Oliueti, id est in pinguedine potestatis. Iam 13. elapsi sunt anni, & nihil horum contigit, quæ pseudo ille Propheta futura intra quinquennium prædixerat. Et vt fauorem sibi captaret Philippi Regis Francie,

etiam hoc adiecit, quia Regi Francorum subiicerentur omnia Regna & filio eius qui erit in tempore Spiritus S. & non morietur: & dabuntur 12. panes Regi Francorum id. scientia scripturarum & potestas.

His auditis M. Rodolphus interrogauit si aliquos habeat socios, quibus ista fuissent reuelata; qui cum respondisset, habeo multos, supradictos viros nominans, perpendens vir prudens imminens periculum Ecclesie se solum ad inuestigandam eorum nequitiam eoque conuincendos non posse sufficere; ex quadam simulatione dicebat sibi esse reuelatum à Spiritu S. de quodam sacerdote, qui cum eo predicare deberet sectam eorum. Et vt seruaret famam suam illam, nunciavit hæc omnia I. Abbati S. Victoris & M. Ruperto & Fratri Thomæ, cum quibus adiit Parisiensem Episcopum & tres Magistros legentes in Theologia, videlicet Decanum Saleburgiensem & M. Rupertum de Korren & M. Stephanum omnia hæc eis insinuantes. Qui territi valde iniunxerunt prædicto Rodolpho in remissionem peccatorum suorum, & alteri sacerdoti vt se fingerent esse de illorum consortio, donec scientias omnium audiissent, & plenius omnes articulos incredulitatis eorum explorassent. M. Rodolphus & sacerdos socius eius in executione huius laboris cum ipsis hæreticis circuierunt Episcopatum Parisiensem, Lingonensem, Trecentensem, & Archiepiscopatum Senonensem in 3. mensibus, & quamplurimos de eorum sectâ inuenerunt. Vt itaque ipsi Hæretici plenè de ipso M. Rodolfo confiderent, quandoque vultu elenato se spiritu in cælum raptum simulabat, & postea aliqua se vidisse dicebat, quæ in conuentibus eorum narrabat, & publicè eandem fidem de die in diem se predicaturum spondit. Tandem reuersi ad Episcopum visa & audita enarrauerunt. Quo auditio Episcopus prædictus per Prouinciam pro eis misit, eo quod non essent in ciuitate excepto vno Bernardo. Qui cum essent in custodia Episcopi, congregati sunt ad eorum examinationem vicini Episcopi & Magistri Theologi. Proposita sunt eis supradicta Capitula quæ Quidam ex eis in præsentia omnium attestabantur. Quidam verò cum resillire vellent, & se conuinci viderent, cum cæteris stabant in eadem pertinacia, nec negabant. Tantâ auditâ peruersitate consilio Episcoporum ac Theologorum ducti sunt in Campum & coram vniuerso populo & Clero degradati. Et in aduentu Regis qui tunc præsens non erat, exusti, qui mente obstinatâ nullum ad interrogata dabant responsum. In quibus in ipso Mortis articulo nullum perpendi poterat pœnitentiæ iudicium.

Cum ducerentur ad tormenta, tanta orta est aeris inclementia, vt nemo dubitaret quin ab eis aer fuisset concitatus, à quibus tantus error morientibus fuerat persuasus. In ipsa nocte is qui inter eos potior habebatur, ad ostium cuiusdam Inclusæ pulsans, serò suum errorem confessus est, asserens se magnum hospitem in inferno & æternis incendiis deputatum. Quatuor ex eis fuerant examinati, sed non sunt combusti, videlicet M. Garinus, Vtricus Sacerdos, Stephanus Diaconus qui reclusi sunt in carcere, Petrus vero antequam caperetur, præ timore Monachus effectus est. M. Almaricus qui prædictæ prauitatis Magister erat, eiectus est de cæmeterio & in Campo sepultus. Eodè tempore præceptum est Parisius, ne quis infra biennium legeret libros Naturales Aristot. Libri M. David & libri Gallici de Theologia perpetuò damnati sunt & exusti: sicque per Dei gratiam Hæresis exorta excisa est.

Hic M. Ioannès Launoyus Doctor Theologus notat primam Aristotelis fortunam in Vniuersitate Parisiensi. Paulo enim ante, nempe cum expugnata est Constantinopolis, libri isti Physicorum de Græcia in Galliam allati fuerant: quibus aliqui nimis accuratè insudantes in prauas opiniones & fidei contrarias prolapsi fuerant, dederantque eorum damnandorum occasionem. Rigordus disertè docet libros illos fuisse omnino damnatos, vetitumque eos prælegere publicè. *In diebus illis, inquit, legebantur Parisius libelli quidam ab Aristotele vt dicebantur, compositi, qui docebant Metaphysicam, delati de nouo à Constantinopoli, & à Græco in Latinum translati: qui quoniam non solum prædictæ Hæresi sententiis subtilibus occasionem præbebant, imo & aliis nondum inuentis præbere poterant, iussi sunt omnes comburi: & sub pœna excommunicationis cautum est in eodem Concilio, ne quis eos de cætero scribere aut legere præsumeret, vel quocumque modo habere.*

Obiter autem hîc duo notabis Lector. i. ex Logicis & Metaphysicis subtilitati-

bus ortas fuisse plures hæreses, cum professores Dialecticis regulis nimis intenti, & plustratiocinationi humanæ & ingenij viribus tribuentes, quàm fidei dogmatibus, res Diuinas tractare sunt aggressi. Mirum est intra 200. paulo minus annos ex quo Dialectica Quæstiones & cauillationes atque subtilitates à Berengario, Ioanne & Roscelino fuerunt inuenta & in Theologiam irrepserunt, tam multas hæreses emanasse, scilicet Berengarij, Roscelini, Abaelardi, Gilberti Porretani, Amalrici & aliorum Nouatorum. Vt nihil dicam de Ioanne Scoto Etigena, qui cum tempore Caroli Calui altercatricem hunc disputandi modum in Theologiam inuohere cœpisset, pro hæretico habitus est.

Alterum est. Vniuersitatem Parisiensem ab omni æuo odisse Nouitates & aduersus eas insurgere solitam, fuisseque semper non modò clypeum fidei, sed & gladium quoque. Semper enim in simplicitate fidei ambulare studuit, & subtilitatum inuentores quasi hæreticos aut hæresi proximos auersata est. Licet enim tunc nondum esset Sorbona fundata, nec Doctorum Theologiæ Facultas instituta, abundabat tamen Theologis & viris doctis, qui in Comitibus & Conciliis contra eiusmodi Nouatores acriter & fortiter decertabant.

Eodem anno similiter habitum est Concilium Auenione, cui præfedit Hugo Regiensis Episcopus contra Hæreticos Albigenes, qui totam Prouinciam peste sua infecerant. Item & Consules Montispefulani M. Miloni Legato Apostolico promiserunt & iurauerunt se Hæreticorum fore acerrimos insectatores: vt habetur in 2. tom. Spicilegij Dacheriani.

Eodem anno 1209. obiit Remis. M. Petrus de Riga cognomento *Bibliotheca*, verficator, & *pud scholares ac studiosos opinione celeberrimus*, inquit author Chronici Belgici Magni. De eo diximus ad seculum superius, & in Catalogo viro- rum Illustrium. Addam quæ habet de eo Trithemius. *Petrus*, inquit, *Clericus Ecclesiæ Remensis dictus de Riga, vir in Diuinis scripturis studiosus & eruditus: atque in secularibus litteris inter omnes Doctores sui temporis doctissimus. Grammaticus & Philosophus insignis, carmine excellens & prosa. Scripsit utroque stylo non pauca volumina, quibus nomina suum posteris notificauit. E quibus Ego vidi opus tantum metricum insigne super Bibliam quod Aurotam prænotauit. In Genesim, in Exodum, in Leuiticum, in Numeros, in Deuteronomium, in Iosue, in Iudicum, in Ruth &c. Recapitulationum, de Grammatica. Alia insuper multa edidit, quæ ad notitiam meam non venerunt. In præfatis opusculis libros Historiales Bibliæ mira breuitate exposuit, & obseruatâ diligenter lege metri Historico allegoricoque sensu singula declarauit.*

Ad hunc quoque annum notat Mariana l. 11. c. 22. Induciarum tempore publicum sapientiæ Gymnasium Alphonfi Regis Legionensis operâ, Theodorici Præfulis hortatu, Palentia constitutum fuisse ad iuuentutem litteris & humanitate informandam: quo vno ornamento Hispania bellis implicata eatenus fuerat destituta. *Artium autem Professores ex Gallia atque Italia magnis propositis præmiis euocatos ab eo fuisse.*

Eodem anno Innocentius Pontifex expressâ Bullâ confirmauit statuta quædam ab Vniuersitate Parisiensi facta, eorumque faciendorum per viros ab ipsâ delegatos potestatem asseruit: quibus proinde voluit ab omnibus Academicis pareri. Erant enim qui Episcopi & Cancellarii Parisiensis, Vniuersitatis forum tunc exercentis minis & fulminibus territi, aut ad facienda statuta conuenire non audebant, aut facta infringere non verebantur.

CONFIRMATIO
STATUTO-
RVM VNI-
VERSITATIS.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis Filiis Doctoribus & Vniuersis Scholaribus Parisiensibus Salutem & Apostol. Bened. Quotiens pro communi vtilitate aliqua statuuntur, per quæ paci ac tranquillitati consultum, ac publicæ honestatis & honoris procuratur augmentum, conueniens est & decens, vt eadem ab omnibus, irretragabiliter obleruentur. Cum igitur, sicut accepimus, Quidam ex vobis ad tractanda negotia Vniuersitatis vestræ communiter Deputati Statuta & Ordinationes & alia quæ vtilitati & honori vestro congruere noscuntur, certâ pœnâ & iuramentis interpositis decreuerint obseruanda, Vniuersitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attentè per Apostolica scripta mandantes, quatinus si ita est, Statuta & Ordinationes prædictas, & alia perinde ordinata studeatis inuolabiliter obseruare. Datum Anagninæ 4. Non. Iu-

lij, Pontificat. nostri an. 12. Hoc autem statutum ab Innocent. IV. confirmatum est Lugduni 6. Non. Martij, Pontif. an. 4. vt legitur in libro Germ. Nationis.

Quæ autem fuerint illa statuta, non inueni. Videtur tamen hic loqui Innocentius de statutis illis quæ ad an. 1208. retulimus. Quibus vt maior accederet autoritas, ea voluit Vniuersitas Pontificio nomine muniri: & quos gradu moueret, societate suâ & priuilegiis, ii se quoque à Pontifice motos putarent præcisâ omni spe appellationis.

Ad hunc vsque annum Innocentius Decretales suas edi voluit cum aliorum Pontificum Decretalibus, easque ad Academiam Bonon. transmisit hisce verbis. *Innocentius III. Magistris & Scholaribus Bononia commorantibus Sal. & Ap. bened.* Deuotioni vestræ insinuatione præsentium innotescat, Decretales Epistolas à dilecto filio nostro P. Subdiacono & Notario nostro compilatas & sub competentibus titulis collocatas in nostris vsque ad 12. annum contineri Registris, quas ad cautelam sub Bulla nostra vobis duximus transmittendas, *vt eisdem absque quolibet dubitationis suspensio vt possitis cum opus fuerit, tam in iudicio quam in scholis. Hæc est 2. Decretalium Compilatio, de qua fufius ad an. 1215. dicemus: 1. enim & 2. complectuntur Decretales 12. primorum Pontificatus annorum.*

Eodem anno Transactio quædam intercessit inter Philippum de Drois Beluacensem Episcopum, & Petrum Parisiensem de collatione Præbendarum S. Thomæ de Lupara, habeturque in Chartulario Parisiensis ecclesiæ. Erat autem ille Philippus filius Roberti Comitis Droensis & Agnetis de Brana seu Braya Fundatorum S. Thomæ. Sic ergo habetur.

Philippus Dei gratia Beluacensis Episcopus omnibus præsentibus litteras inspecturis salutem in Domino. Ad Vniuersitatis vestræ noticiam volumus pertinere, quod cum esset contentio inter nos & nobilem virum Comitem Robertum fratrem nostrum ex vna parte, & venerabilem Petrum Parisiensem Episcopum ex aliâ super donatione Præbendarum S. Thomæ de Lupara Parisiensis tam veterum, quàm nouarum, tandem mediantibus bonis viris composuimus in hunc modum. Quod nos quandiu vixerimus, omnes Præbendas prædictas tam veteres, quàm nouas factas & faciendas, retentas, indiuiduas pro nostra donabimus voluntate. Post obitum verò nostrum, donatio Præbendarum ad Dominum Branæ & successores eius perpetuò pertinebit. De aliis verò videlicet de factis & faciendis, de integris & dimidiis ita statutum est, quod post mortem nostram donatio earum ad Parisiensem Episcopum, quicumque sit, & Dominum Drocarum pertinebit. Ita quod primò vacantem post obitum nostrum, siue integram, siue dimidiam dabit Parisiensis Episcopus quicumque sit, secundam verò vacantem siue integram siue dimidiam habebit Dominus Drocarum. Tertio vacantem siue integram siue dimidiam dabit Parisiensis Episcopus: quarto verò vacantem siue integram siue dimidiam dabit Dominus Drocarum, & sic ad Parisiensem Episcopum & Dominum Drocarum successiuè pertinebit dictarum donatio Præbendarum. Actum Anno Domini 1209. mense Nouembri.

Eidem Collegio certam pecuniæ summam testamento legauit; vt ad an. 1217. referemus.

Anno 1210. nondum extincta erat Hæresis Parisina, nam teste Mazæo multi adhuc obstinati passim capti comburi maluerunt, quàm fidem Christianam & Orthodoxam profiteri. Sic enim ille lib. 17. Chron. anno D. 1210. in Narbonensi Diocesi 140. Hæretici comburi maluerunt, quàm sequi fidem Ecclesiæ Rom. Parisiis quoque 24 eiusdem obstinationis, 7000. quoque Biturigiis sunt occisi. Et de iisdem Godefridus ad ann. 1210. Hoc anno in aduentu Domini quidam Hæresiarcha Bernardus nomine cum aliis nouem, quorum 4. sacerdotes erant, Parisios venientes peruerrere populum nitentur, qui Episcopo proditi comprehenduntur & coram Magistris & Clero statuuntur: sed cum factis cum eis de fide disputatum esset, de hæresi conuicti, à Rege in vigilia Thomæ Apostoli incendio perire iussi sunt. Etn Chronico Comitis Simonis de Monte-Forti.

Eodem an. 1210, inueni Parisius 24 hæretici, in quibus erant aliqui sacerdotes, quorum aliqui conuincuntur, alij comburuntur, alii includuntur. Quo exemplo perterriti ple-

rique qui in prauam doctrinam abierant, ad se reuersi fidem Catholicam publice professi sunt & errorem omnem detestati, vt & Waldenses plurimi de quibus pluribus in locis loquitur Innocentius III. vl. 3. Ep. 91. & sequentibus, item Ep. 78. l. 1. ad Archiepiscopum & Suffraganeos Terraconensis Ecclesie, commemorans conuersionem Durandi de Osca Acolyti, Guillelmi de S. Antonino, Ioannis de Norbona, Ermengaudi, Bernardi Biterrensis, Raimundi de S. Paulo, Ebrouini, G. de Naiaco & sociorum. Sic autem scribit.

„ Cum inestimabile pretium Sanguinis Iesu Christi teneamur in animabus redemptis ex iniuncto nobis Apostolatus officio custodire: non solum veraciter
 „ pœnitentibus clementer impendere veniam nos oportet, verum eosdem pertinaciter delinquentes instanter ad pœnitentiam prouocare: ne si vel his paternam
 „ mansuetudinem, vel his sollicitudinem subtraxerimus Pastoralem, tot videamur eiusdem precij redemptioni subtrahere, quot in saluatione ipsius, nostra potuissimus vigilantia conseruare. Quapropter venientes dudum ad Apostolicam
 „ sedem dilectos filios *Durandum de Osca & Guillelmum de sancto Antonino, & Ioannem de Narbona, & Ermengaudum, & Bernardum Biterren. & Raymundum de sancto Paulo, & Ebrouinum*, ac socios eorum, paternâ benignitate suscepimus, & ea quæ
 „ nobis tam pro se, quàm pro fratribus suis exponere curauerunt, pleno concipimus intellectu. Ex his ergo quæ nobis de articulis fidei & sacramentis Ecclesie
 „ siæ diligenter examinati dixerunt, cognouimus eos fidem sapere Orthodoxam, & Catholicam astruere veritatem. Ad maiorem tamen expressionem, appositis
 „ Euangeliiis, & scripto Confessionis eorum imposito super illa, recepimus ab eis eiusmodi Iuramentum. *Ego, inquit, Durandus de Osca inter manus tuas consecratus summe Pontifex Domine Innocenti, Deum inuoco testem in animam meam, quod ita simpliciter & liberaliter credo, sicut in hoc scripto per omnia continetur, & contrarium nanquam credam, sed contrarium credentibus pro peste resistam* Tibi verò
 „ tanquam Beati Petri Apostoli Successoribus, & Archiepiscopis, & Episcopis aliisque Prælatibus, in quorum Diocesis vel Parochiis commorabor, obedientiam & reuerentiam exhibebo tam debitam quàm deuotam. Scriptum autem confessionis eiusdem est tale. *Pateat omnibus fidelibus, quod Ego Durandus de Osca, & Guillelmus de S. Antonino, & omnes fratres nostri, corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis affirmamus.* Patrem & Filium & Spiritum sanctum tres personas esse, vnum Deum, totamque Trinitatem coessentialem & consubstantialem & coeternalem, & coomnipotentem & singulas quasque in Trinitate personas plenum Deum, sicut in Credo in Dominum, in Credo in vnum Deum, & in *Quicumque vult*, continetur. Patrem quoque, & Filium & Spiritum sanctum, vnum Deum, de quo nobis sermo, esse Creatorem, factorem, gubernatorem & dispositorem omnium corporalium & spiritualium, visibilium & inuisibilium, corde credimus & ore confitemur. Noui & veteris Testamenti vnum eundem authorem esse Dominum credimus, qui in Trinitate, vt dictum est, permanens de nihilo cuncta creauit: Ioannemque Baptistam ab eo missum, esse sanctum & iustum & in utero matris suæ Spiritu Sancto repletum. Incarnationem Diuinitatis non in Patre neque in Spiritu Sancto factam, sed in Filio tantum, corde credimus & ore confitemur. Vt qui erat indiuitate Dei Patris, Filius Deus verus ex Patre, esset in humanitate, hominis filius, homo verus ex Matre; veram carnem habens ex visceribus matris & animam humanam rationabilem, simul vtriusque naturæ, id est, Deus & homo vna persona, vnus filius, vnus Christus, vnus Deus cum Patre & Spiritu Sancto omnium author & rector, natus ex Virgine Mariâ verâ carnis natiuitate; manducauit & bibit, dormiuit, & fatigatus ex itinere quieuit, passus verâ suæ carnis passione, mortuus verâ corporis sui morte, & resurrexit verâ carnis suæ resurrectione & verâ animæ ad corpus resurrectione: in qua postquam mâducauit & bibit, ascendit in Cælum, sedet ad dexteram Patris, & inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Corde credimus & ore confitemur, vnâ Ecclesiam non hæreticorum, sed sanctam Romanam, Catholicam & Apostolicam, extra quam neminem saluari credimus. Sacramenta quæ quæ in ea celebrantur, inestimabili atque inuisibili virtute Spiritus Sancti cooperante, licet à peccatore Sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum reci-

pit, in nullo reprobamus, nec Ecclesiasticis officiis, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed beneuolo animo tanquam à iustissimo amplectimur, quia non nocet malitia Episcopi vel Presbyteri neque ad baptismum infantis, neque ad Eucharistiam conferendam, vel ad cetera Ecclesiastica officia subditis celebrata. Approbamus ergo baptismum infantium, qui si defuncti fuerint, post baptismum antequam peccata committant, fatemur eos saluari & credimus; & in baptisinate omnia peccata, tam illud originale peccatum contra, quam illa quæ voluntariè commissa sunt, dimitti credimus. *Confirmationem* ab Episcopo factam, id est, impositionem manuum sanctam, & venerandè esse accipiendam censemus. *In sacrificio Eucharistia*, quæ ante consecrationem erant panis & vinum, post consecrationem esse verum sanguinem Domini nostri Iesu Christi firmiter, & indubitanter corde puro credimus. & simpliciter verbis fidelibus affirmamus, in quo nihil à bono maius, vel à malo minus perfici credimus Sacerdote; quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Vnde firmiter credimus & confitemur, quod quantumcunque quilibet honestus religiosus, sanctus & prudens sit, non potest vel debet Eucharistiam consecrare, vel altaris sacrificium conficere, nisi sit Presbyter à visibili, tangibili Episcopo regulariter ordinatus. Ad quod officium tria sunt, vt credimus necessaria; scilicet *certa persona*, id est, Presbyter ab Episcopo vt præ diximus, ad illud propriè officium constitutus, & *illa solennia verba*, quæ à sanctis Patribus in Canone sunt expressa & *factis intentio profertentis*; ideo firmiter credimus & fatemur, quod quicumque sine præcedenti ordinatione Episcopali, vt præ diximus credit & contendit se posse sacrificium Eucharistia facere, hæreticus & perditionis Chore, & suorum complicum est particeps atque confors & ab omni sancta Romana Ecclesia segregandus. *Peccatoribus verè penitentibus veniam concedi à Deo credimus*, & eis libentissimè communicamus. *Nulliorem infirmorum cum Oleo consecrato veneramur*. *Coniugia carnalia esse contrahenda secundum Apostolum non negamus*, ordinariè verò contracta disiungere omnino prohibemus. Hominem quoque cum sua coniuge saluari credimus & fatemur; nec etiam secunda & vltiora matrimonia condemnamus. Carnium perceptionem minime culpamus. *Non condemnamus iuramentum*, imò credimus puro corde quod cum veritate & iudicio & iustitia licitum sit iurare. *De potestate seculari affirmamus*, quod sine peccato mortali potest iudicium sanguinis exercere, dummodo ad inferendam vindictam, non odio, sed iudicio, non incauté, sed consultè procedat. Prædicationem necessariam valde & laudabilem esse credimus, tamen ex autoritate, vel licentiâ summi Pontificis vel Prælatorum permissione illam credimus exercendam. In omnibus verò locis vbi manifestè hæretici manent, & Deum & fidem S. Romanæ Ecclesiæ abdicant & blasphemant; credimus quod disputando, & exhortando modis omnibus secundum Deum debeamus illos confundere, & eis verbo Dominico, veluti Christi & Ecclesiæ aduersariis fronte vsque ad mortem liberâ contraire. Ordines veto Ecclesiasticos & omne quod in sancta Romana Ecclesia sancitum legitur aut canitur, humiliter collaudamus & fideliter veneramur. Diabolum non per conditionem, sed per arbitrium malum esse factum credimus. *Corde credimus & ore confitemur huius carnis quam gesiimus & non alterius resurrectionem*. Iudicium quoque per Iesum Christum esse futurum, & singulos pro his quæ in hac carne gesserunt, recepturos vel pœnas, vel præmia, firmiter credimus & affirmamus. *Elemosynas, sacrificium, ceteraque beneficia fidelibus posse prodesse defunctis credimus*. Remanentes in saculo & sua possidentes, Elemosynas, & cetera beneficia ex rebus suis agentes, præcepta Domini seruantes saluari fatemur & credimus. Decimas, primitias & oblationes ex præcepto Domini credimus Clericis persoluendas. Quia verò non solum fides recta sed bona etiam operatio exigitur ad salutem, quoniam sicut sine fide impossibile est placere Deo, ita fides sine operibus mortua est; propositum quoque conuersationis eorum præsentis paginæ duximus annotandum: cuius tenor est talis.

Ad honorem Dei & eius Ecclesiæ Catholicæ & ad salutem animarum nostrarum. Fidem Catholicam per omnia & in omnibus integram & inuiolatam corde credere & ore proposuimus confiteri sub Magisterio & regimine Roma-

„ ni Pontificis permanendo. Seculo abrenuntiauimus, & quæ habebamus velut à
 „ Domino consultum est, pauperibus erogauimus, & pauperes esse decreuimus; ita
 „ quod de crastino solliciti esse non curamus, nec aurum nec argentum, vel ali-
 „ quid tale propter vestimentum, & victum quotidianum, à quoquam accepturi
 „ sumus. Consilia Euangelica velut præcepta seruare proposuimus. Orationi iuxta
 „ horas Canonicas septies insistentes, dicendo quindecies *Pater noster*, insuper
 „ *Credo in Deum*, & *Miserere mi Deus*, & orationes alias. Cum autem ex magna
 „ parte Clerici simus & pæne omnes litterati, lectioni & exhortationi, doctrinæ, &
 „ disputationi contra omnes errorum sectas decreuimus desudare. Disputationes
 „ tamen à Docto. ibus fratribus in fide Catholica comprobatis & instructis in lege
 „ Domini dispensentur, vt aduersarii Catholicæ & Apostolicæ fidei confundantur:
 „ per honestiores autem & instructiores in lege Domini & in sanctorum Patrum
 „ sententiis, verbum Domini censuimus proponendum fratribus & amicis, cum
 „ Prælatorum conscientia & assensu, ita quod ab eis propter hoc nec Ecclesiarum
 „ frequentatio, nec Clericorum prædicatio postponatur. Virginitatem & Castimo-
 „ niam continuam inuiolabiliter conseruando, duas Quadragesimas, & ieiunia se-
 „ cundum Ecclesiasticam regulam instituta, annis singulis facere proposuimus.
 „ Religiosum & modestum habitum ferre decreuimus, qualem consueuimus de-
 „ portare; calceamentis desuper apertis, ita speciali signo compositis & variatis,
 „ vt apertè & lucidè cognoscatur nos esse sicut corde, sic & corpore à Lugdu-
 „ nenibus, & nunc & in perpetuum segregatos, nisi reconcilientur Catholicæ ver-
 „ ritati. Ecclesiastica sacramenta suscipiemus ab Episcopis & sacerdotibus, in quo-
 „ rum Diocæsibus vel Parochiis commorabimur, & eis obedientiam & reuerentiam
 „ debitam impendemus. Si quis verò secularium in nostro voluerit Consilio perma-
 „ nere, consulimus vt exceptis idoneis ad exhortandum, & contra hæreticos dispu-
 „ tandum, ceteri in omnibus religiosè & ordinatè viuendo permaneant, res suas in
 „ iustitia & misericordia dispensando, manibus laborando, decimas; primitias &
 „ oblationes Ecclesie debitas persoluendo. Nos igitur habito fratrum nostrorum
 „ Consilio, per Apostolica vobis scripta mandauimus: vt recepto à cæteris fratri-
 „ bus simili iuramento, reconciliaretis eos Ecclesiasticæ vnitati, & denunciaretis
 „ verè eos Catholicos ac rectè fideles: in præscriptis & aliis ipsos secundum Deum
 „ ab omni scandalo & infamia seruantes immunes, & litteris testimonialibus,
 „ & aliis adminiculis ipsos propter Deum misericorditer iuaretis. Quia vero si-
 „ cut accepimus, occasionis prætextu quod mandatum huiusmodi communiter
 „ suscepistis ad reconciliationem illorum quæ sub præscripta forma reconciliari
 „ Ecclesie proposuerunt, nondum à vobis fuit processum vno se per alium excusan-
 „ te: qua de causa multi qui humiliter petierunt intrare, hæctenus remansisse foras
 „ Ecclesiam asseruntur, Nolentes, sicut etiam nec velle debemus, vt qui trahi gra-
 „ tia diuina creduntur, per duritiam vestram ab infinita Dei misericordia repellan-
 „ tur, fraternitati vestræ per iterata scripta mandamus, & districtè præcipimus,
 „ quatinus si non omnes his exequendis poteritis interesse, tu frater Archiepisco-
 „ pe cum quolibet aliorum constituto in terra eorum & Prouincia, huiusmodi pœ-
 „ nitentes, iuxta præscriptam formam appellatione remota reconciliare procures.
 „ Circa præfatum Durandum de Osca & Vvillermum de S. Antonino ac eorum
 „ socios secundum præmissum mandatum nihilominus procedendo. Eis autem
 „ in fide recta, & sana doctrina manentibus, exhortandi licentiam tribuentes
 „ competentibus horis & locis. Datum Lateran. IV. Idus Maij anno XIII.
 „ In eundem modum scriptum. Archiepiscopo & Suffraganeis Ecclesie Narbo-
 „ nen. Datum. Vt in alia per totum.

Paulo post idem Pontifex confirmauit propositum Bernardi primi Magistri
 Waldensium conuerforum datis ad omnes Archiepiscopos & Episcopos litteris
 Laterani 18. Kal. Iulij an. 1210. Ille est credo Bernardus Pauperum de Lugduno
 Magister, qui à Lucio Papa sectæ suæ approbationem obtinere non potuerat,
 teste Abbate Vrspergeni in Chronico ad an. 1212. Sic enim habet, postquam de
 Lucio Papa deque eorum prædicationibus verba fecit. *Vidimus tunc temporis ali-*
quos de numero eorum qui dicebantur Pauperes de Lugduno apud sedem Apostolicam cum
Magistro suo Quodam, vt puto Bernharo. Et hi petebant sectam suam à sede Apostolicâ
confirmari & privilegiari. Sunt qui putent hunc Bernardum B. Francisci primum
 fuisse

fuisse socium & de *Quinta valle* cognomen habuisse; dictum vero Primum seu Priorem & Praepositum, quippe eum qui prius Hæreticorum Pauperum Dux fuerat, fuisse postea Ducem pauperum Catholicorum & Franciscanis se adiunxisse. Sic ergo Innocentius.

Cum inestimabile pretium Sanguinis Iesu Christi, &c. ut supra. Qua propter venientes ad Apostolicam sedem dilectos filios Bernardum Primum & Willelmum Arnaldi & quosdam alios paterna benignitate suscepimus, ac ea qua Nobis, &c. usque intellectu. Eosque diligenter examinatos atque correptos hoc modo reconciliauimus Ecclesiasticæ vnitati. Ego, inquit, Bernardus primus appositis Euangeliis & scripto confessionis imposito super illa, hoc præsto inter manus tuas, summe Pontifex, iuramentum, Deum inuocando testem in animam meam, quod ita &c. ut supra usque *Pro posse resistam.* Hoc autem profiteor non esse iuramentum quale Christus legitur prohibuisse in Euangelio, sed quale à sanctis Doctoribus Augustino & aliis perhibetur esse præstandum causâ necessitatis cum veritate & iustitia & iudicio. Scriptum autem confessionis est tale.

Pateat omnibus fidelibus quod Ego Bernardus Primus & omnes fratres mei propositis nobis factis Sanctis Euangeliis corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur & simplicibus verbis, id. sine duplicitate fideliter affirmamus Patrem, Filiû & Spiritû S. tres personas esse vnum Deum, & sicut in Credo in vnum Deum & in Quicumque vult, continetur, confitemur esse per omnia sentiendum. Item corde credimus & ore confitemur Patrem & Filium & Spiritum S. vnum Deum de quo nobis est sermo, esse Creatorem & gubernatorem ac dispositorem omnium rerum visibilium & inuisibilium, corporalium & spiritualium. Item corde credimus & ore confitemur Patrem & Filium & Spiritum S. vnum Deum Legem Moyse dedit, & ipsum in Prophetis locutum fuisse, & Ioannem Baptistam ab ipso missum esse, sanctum & iustum & in utero Matris suæ Spiritu sancto repletum. Item corde credimus & ore confitemur incarnationem Domini nostri I. C. ut qui erat filius Dei in Diuinitate, Patri æqualis, fieret homo in utero S. Mariæ Matris suæ veram carnem assumens ex visceribus Matris, qui natus est verâ carnis natiuitate, & manducauit & bibit &c. Dormiuit & fatigatus ex itinere quicuit, & passus est verâ carnis suæ passionem, & mortuus est verâ carnis suæ morte, & resurrexit verâ carnis suæ resurrectione, in qua postquam veraciter manducauit & bibit, ascendit in cælum & sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis, inde venturus est iudicare viuos & mortuos.

Item corde credimus & ore confitemur vnam esse Ecclesiam Catholicam & Apostolicam, sanctam & immaculatam, extra quam neminem saluari fatemur. Sacramenta verò quæ in ea celebrantur, inestimabili atque inuisibili virtute Spiritus S. licet à peccatore sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, neque Ecclesiasticis Officiis vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed beniuolo animo tanquam à iustissimo amplectimur.

Approbamus quoque baptismum infantium, & si defuncti fuerint post baptismum, antequam peccata committant, fatemur eos saluari.

Confirmationem quoque ab Episcopo factam, id est impositionem manuum sanctam & venerandè accipiendam esse censemus. In sacrificio Eucharistiæ quæ fuerant panis & vinum ante consecrationem, post consecrationem esse corpus & sanguinem I. C. simpliciter affirmamus & credimus: in quo nihil à bono maius, nec à malo minus perficitur sacerdote. Peccatores veraciter pœnitentes veniam à Deo consequi concedimus & eis libentissimè communicamus. Vnctionem infirmorum cum oleo consecrato veneramus. Coniugia carnalia esse contrahenda secundum Apostolum Paulum non negamus, legitimè verò contracta disiungere omnino prohibemus.

Ordines Ecclesiasticos id. Episcopatum & Presbyterium ac cæteros, & omne quod in Ecclesia ordinabiliter sancitum legitur aut canitur, humiliter collaudamus & fideliter veneramus. Item corde credimus & ore confitemur resurrectionem huius carnis quam gestamus & non alterius, & vitam æternam & vnumquemque hominem secundum opera sua esse recepturum, & sacrificium ceteraque beneficia fidelibus defunctis prodesse non dubitamus. Et quia fides sine operibus mortua est, ut dicit Apostolus Iacobus, seculo abrenunciauimus, &

„ quæ habebamus, velut à Domino consultum est, pauperibus erogauimus & pau-
 „ peres esse decreuimus. Ita quod solliciti esse de castino non curamus, nec au-
 „ rum vel argentum vel aliquid tale præter vestimentum & victum quotidianum
 „ à quoquam accepturi sumus. Consilia quoque Euangelica velut præcepta serua-
 „ re proposuimus. Remanentes autem in seculo & sua possidentes, & hanc fidem
 „ supradictam firmiter & integrè credentes præceptaque Domini seruantes salua-
 „ ri fateimur. Ad hæc in nomine Patris & Filij & Spiritus S. & beatissimæ Virgi-
 „ nis Mariæ, ad ædificationem Vniuersalis sanctæ Dei Ecclesiæ & ad salutem ani-
 „ marum omnium, ad quorum aures peruenit, sicut fideliter credimus corde fi-
 „ dè prædictam, ore firmiter confiteri & nunciare proposuimus, & vsque ad ani-
 „ mam & sanguinem aduersus omnes sectas hæresiu defendere viriliter consisten-
 „ tes sub Magisterio & regimine vnius & veri Magistri Domini N. I. C. ac piissi-
 „ mi Vicarij eius Papæ Innocentii & successorum eius semper permanentes tam
 „ corpore quàm spiritu in communionem S. Ro. ac Vniuersalis Ecclesiæ, quam san-
 „ ctam & Catholicam & Apostolicam supra diximus. Quam credimus esse omnes
 „ baptizatos in nomine Patris & Filij & Spiritus S. nisi à supradicta fide recesser-
 „ rint; vbi boni cum malis conueniunt: permixta quippe est diuersitate filiorum:
 „ cui Ecclesiæ præfatum D. Innocentium Papam credimus præesse Pastorem, &
 „ ipsum & omnes Episcopos & sacerdotes & cæteros ordinatos fidem supradictam
 „ tenentes in ipsa Ecclesia Ministros esse fatemur & credimus. Idcirco ab ipsis &
 „ non ab alijs petimus & cupimus suscipere Ecclesiastica sacramenta. Specialiter au-
 „ tem de fractione panis, super quâ infamati sumus, diximus & dicimus quia nun-
 „ quam factum fuit causâ præsumptionis nec causâ contemptus sacrificij sacerdo-
 „ tis, sed causâ ardoris fidei & Charitatis, & causâ deliberationis ne induraretur sim-
 „ plices fideles inter hæreticos permanentes & sacramentum Eucharistiæ non ac-
 „ cipientes. Sed nunc & in perpetuum abdicamus & abiicimus & abdicabimus à
 „ nobis & ab omnibus nobis credentibus secundū nostrum posse ab opere & à cre-
 „ dultate, corde credentes & ore confitentes sacramentum corporis & sanguinis
 „ Christi, nec esse conficiendum nec posse confici nisi à sacerdote per impositio-
 „ nem manus visibilis Episcopi secundum morem Ecclesiæ visibiliter ordinati. Ha-
 „ bebimus autem mandatum orare, vt Deus mittat operarios in messem suam id.
 „ Prædicatores in populum suum, qui debent benignè & humiliter impetrare sibi
 „ dari ex Licentia summi Pontificis & Prælatorum Ecclesiæ, vt possint admonere
 „ & exhortari in doctrina sana, & aduersus omnes hæreticos gratiâ Dei adiuuante
 „ cum omni virtute animi & studio vt eos ad fidem Catholicam conuertant, de-
 „ fudare, & credentes eorum priuatis & publicis admonitionibus sicut decet ab
 „ eorum credulitate & hæresi separare & Ecclesiæ supradictæ incorporare & ab
 „ omnibus vitijs & peccatis compescere tam seiplos quàm suos auditores; à super-
 „ bia scilicet & inani gloria, inuidia, ira, cupiditate & auaritia, gulositate, luxuria,
 „ mendacio, detractione, blasphemia, odio, fraude, periurio & homicidio. Et
 „ quamuis ita eos prædicemus, tamen potestatem secularem secundum leges of-
 „ ficium suum in malefactores peragentem non iudicamus, neque ob hoc damnan-
 „ dam esse dicimus vel credimus. Veruntamen sicut filii Ecclesiæ reos sanguinis
 „ defendimus pijs interuentionibus, quia scriptum est. *Reos sanguinis defendat Ec-
 „ clesia.* Quamuis autem propter vitam periurium non sit appetendum, iurantes
 „ tamen ad deliberationē causâ necessitatis cum veritate & iudicio & iustitia non
 „ culpamus, neque propter hoc credimus condemnandos. In omnibus verò Epif-
 „ copatibus, Diœcesibus vel parochijs, in quibus sumus vel fuerimus, disposui-
 „ mus ieiunare secundum morem & consuetudinem Prælatorum & Canonicorum
 „ virorum Orthodoxorum illarum Prouinciarum tam in vigilijs quàm ieiunijs 4.
 „ Temporum & Quadragesimæ. Deniq; licet dicat Christus, Oportet semper ora-
 „ re & non deficere, & Apostolus *sine intermissione orate*, tamen Quidam nostro-
 „ rum per 24. vices inter diem ac noctem, alij quindecies, alij duodecies; qui au-
 „ tem minus, septies pro omnibus hominibus secundum eorum gradus orant. Et
 „ quanquam Officiū nostrum sit præcipuè vt omnes discant, & omnes qui sunt
 „ idonei, exhortentur, tamen cum tempus ingruit, proprijs manibus laboramus,
 „ ita duntaxat ne pretium accipiamus conuentum. Qui autem nobis credunt, à
 „ quibuscunque aliquid per aliquam fraudem habuerint, necesse est si potuerint

& nobis acquiescere voluerint, vt ipsis & non aliis restituant. Decimas siquidem & primitias & oblationes & cætera secundum vsum locorum seruitia Prælati & aliis Clericis sub quorum Diocæsi bus victitauerint fideliter persoluant: quod omnibus fidelibus Christianis efficaciter suademus.

Licet autem in subscriptis articulis, sicut à quibusdam accepimus, assereretur errasse, quod videlicet soli Deo esse obediendum, & si homini, soli iusto qui Deum habet in se; ac licere Laico ac litterato sine licentia cuiuslibet hominis prædicare; bonumque Laicum conficiendi Eucharistiam potestatem habere, in alium autem Sacerdotem nequaquam, & eius orationes aut Missas viuus vel mortuis non proficere: ac Romanam Ecclesiam nequaquam Ecclesiam Dei esse, nec non etiam iuramentum in quolibet articulo sub Ecclesiæ forma factum, peccatum esse mortale, dogmatizasse dicuntur; Ipsi tamen ex præscripta concessione in qua tanguntur articuli prænotati, super his suam innocentiam excusant, illud inficientes omnino, quod videlicet mulieribus Euangelium in Ecclesia licitum esset docere, ac Indulgentias quæ sunt à summo Pontifice vel aliis Episcopis non proficere, iustumque Laicum confitentes sibi absolueri posse, quidam eos referunt adstruxisse. Cæterum super eo quod nonnullos Clericorū scandalizasse dicuntur, eis in plurimis detrahendo, ipsos asperè redarguimus in virtute obedientiæ quam præstiterunt nobis, districtius iniungentes eisdem, quod & ipsi sub eadem seruare obedientia promiserunt, vt Clericos in omni qua conuenit habentes reuerentia & honore, ab eorum omnino infamatione seu detractio- nis desistant. Præcipientes eisdem, ne passim sibi præsumant Prædicationis Officium arogare; sed præterquam Ecclesiarum Rectores in fide recta & sana Doctrina nouerint esse probatos, licentiam eis tribuant exhortandi competentibus horis & locis. Cumque continentiam repromiserint, suspectum mulierum consortium profus euitent, qui super his & alijs promiserunt deuotam & debitam nobis obedientiam exhibere. Nos igitur habito fratrum nostrorum Consilio per Apostolica vobis scripta mandamus, quatinus recepto à cæteris fratribus simili iuramento Ecclesiasticæ vnitati reconciliatis eisdem & denunciatis ipsos verè Catholicos ac rectè fideles: in præscriptis & alijs eos secundum Deum ab omni scandalo & infamia seruantes immunes, & in litteris testimonialibus & alijs adminiculis ipsos propter Deum misericorditer adiuuctis. Datum Laterani 18. Kal. Iulii Pont. nostri an. 13.

Extant aliæ multæ eiusdem Pontificis in hanc rem Epistolæ, ex quibus intelligitur non modo Bernardum & quosdam alios Hæreticos ad fidem se conuertisse, sed insuper Religiosam vitam amplexos fuisse. Cum autem ante Conuersionem nomen assumpsissent *Pauperū de Lugduno*, conuersi voluerunt appellari aut certè ab Innocentio appellati sunt *Pauperes Catholici*: vt in pluribus eius Epistolis legere est, præsertim 90. 91. 92. 94. 1. 3. Ep. verò 135. eiusdem libri profirmat Pontifex Regulam Religionis eorum post allatam sibi ab iis fidei confessionem. Ex qua patet fuisse illos magna ex parte viros litteratos. Sic enim loquuntur. *Cum magna ex parte Clerici simus & pene omnes litterati, lectioni, exhortationi, doctrine, disputationi contra omnes errorum sectas decreuimus desudare. Disputationes tamen à Doctores fratribus in fide Catholica comprobatis & instructis in lege Domini dispensari, vt aduersarii Catholice & Apostolice fidei cognoscant veritatem & resipiscant à laqueis Diabolici erroris quibus tenentur capti. Cum Prælatorum verò licentia & veneratione debita per idoneos fratres & in sacra pagina instructos, qui potentes sint in sana doctrina arguere gentem errantem & ad fidem modis omnibus traheri & in gremio sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ studebimus reuocare.*

Eodem anno Petrus Cambius seu Cambellanus Episcopus Parisiensis conatus est pacem componere inter Magistros Vniuersitatis & Cancellarium Ecclesiæ Parisiensis qui tria exigebat contra Consuetudinem & Leges Academice, scilicet pecuniam pro concedendâ docendi licentiâ; iusiurandum de obedientia sibi præstandâ, & ne alibi quàm in scholis Episcopalibus seu Claustralibus Theologia præsertim & Ius Canonicum docerentur. Ad quam pacem sanciendam non parum contulerunt Legati Apostolici, quorum autoritate adiutus Episcopus Paris. statuta quædam condidit, quæ postea à Roberto de Curthon, Corzon vel Corceon Cardinale & Legato Apostolico, qui & ipse Cancellarius

eiusdem fuit Vniuersitatis, confirmata sunt, vt ad an. 1215. referimus.

Ad hunc Episcopum extat Epistola Innocentij III. quâ eum rogat vt reserua-
ram in Ecclesia sua præbendam Benedicto consanguineo suo conferat, cuius no-
mine mandat installari M. Peregrinum Capellanum suum & Procuratorem Pa-
risijs degentem. Talis autem est. *Ad signandum deuotionis affectum* quam erga
" Noste non ignoramus habere, præbendam in Ecclesiâ Paris. vacantem in ma-
" nu propria reseruasti, cuiuscunque vellemus, sicut per tuas Nobis intimaſti litte-
" ras, conferendam; habiturus gratissimum si alicui de sanguine nostro conferri
" dignaremur eandem, quem ob nostram reuerentiam & amorem honoraturum te
" asseris & sincerissimè dilecturum. Super quo liberalitatem tuam in Domino com-
" mendantes de tanta deuotionis indicio gratiarum tibi referimus actiones. Di-
" gnum itaque reputantes vt de tuo munere tuo satisfiat affectui, præbendam ipsam
" dilecto filio Benedicto consanguineo nostro, adoleſcenti siquidem bonæ indolis
" quem non minus signa virtutum quæ in tenera videntur ætate præcludere, quàm
" sanguis aut caro nobis reddunt acceptum, duximus concedendam. Spectantes
" quod tunc maximè prælibaram præbendam ordinatam esse gaudebis ad votum,
" cum per ipsum & ex ipso Domino concedente videbis tibi & Ecclesiæ tuæ gra-
" tum prouenire profectum. Quocirca fraternitatem tuam monemus per Apoſto-
" lica tibi scripta mandantes, quatenus dilectum filium M. Peregrinum Capella-
" num nostrum vice ac nomine præfati Benedicti ad eandem præbendam recipi fa-
" cias in Canonicum & in Fratrem Stallo Chori ac loco Capituli sibi assignato, de-
" more ipsum in corporalem eiusdem præbendæ possessionem inducas & inductum
" facias eam pacificè possidere. Nos enim eundem Benedictum ad te opportunita-
" te receptâ, dante Domino transmittemus. Datum Laterani idib. Sept. Pontif.
nostri an. 13.

Cum verò eadem Vniuersitas nonnullos è suis Magistris, contra Statuta quæ
condiderat, quæque authoritate Apostolica muniti curauerat, peccantes gradu,
ordine & prærogatiuâ Magistrorum mouisset & priuasset, præsertim verò quen-
dam M. G. ille ad Pontificem recurrit, qui benignè Statuta Academica inter-
preteratus, præfatum G. in integrum restituit hac Bullâ postulauit, quæ inter Decre-
tales recensetur, ac proinde ante hunc an. edita fuisse videtur.

AD VNI-
VERSITA-
TEM.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis *Reſtoribus* vni-
uersis sacrae pagine, Decretorum & Liberalium Artium Magistris Parisijs com-
morantibus salutem & Apostolicam benedictionem. Ex litteris vestrae Deuo-
tionis accepimus, quod cum quidam Moderni Doctores Liberalium Artium à
" Maiorum suorum vestigijs in tribus præsertim articulis deuiarent: habitu videli-
" cet in honesto, in lectionum & disputationum ordine non seruato, & pro vsu in
" celebrandis exequijs decedentium Clericorum iam quasi penitus negligenter om-
" misso, Vos cupientes vestrae consulere honestati, octo ex vobis iuratos ad id vna-
" nimiter elegistis, vt super dictis articulis de prudentum virorum Consilio bonâ
" fide statuerent, quod foret expediens & honestum ad illud in posterum obser-
" uandum, cum iuramento interposito communiter adstringendo, excepto dunta-
" xat M. G. qui iurare renuens & formidans, fideiussoriam tamen pro se obtulit cau-
" tionem. Fuit insuper ad cautelam à vobis fide præstita protinus constitutum, vt
" si quisquam Magistrorum commonitus infra triduum Vniuersitati parere con-
" temneret Magistrorum, ex tunc beneficio societatis eorum in Magistratibus
" priuaretur. Et quidem hoc vltimum Quidam ex vobis simpliciter, Quidam ve-
" rò nisi satisfaceret, & nonnulli, nisi per Nos se admitti vel ab alijs obtineret, se
" intellexisse fatentur. Cum autem suprascriptus M. G. infra triduum Vniuersitati
" non paruertit requisitus iuxta conditum vestrum, ex tunc à vobis habitus est ex-
" clusus. Qui cum satisfactioni condignæ se postmodum obrulisset, in quatuor
" vestrum iuramento interposito compromisit, illorum dictum pro bono pacis se
" gratum & ratum pariter habiturum. Illi verò vsi consilio sapientium, Dictum
" suum communiter promulgauerunt, memorato Magistro in virtute iuramenti
" prohibentes, ne deinceps in licitis Vniuersitati resisteret Magistrorum, & in-
" iungentes eidem vt tandiu in eo statu persisteret, quo tunc erat, donec per se
" vel per Procuratorem suum se posse ab alijs Magistris admitti, per sedem Apo-
" stolicam obtineret, salua in omnibus honestate. Vnde Nobis humiliter supplica-

stis, vt eundem Magistrum virum vtique prouidum & honestum qui tanquam obedientiæ filius, quid sibi prædicti iniunxerint, suscepit humiliter, & patienter obseruat, ex benignitate Apostolica faceremus Communioni restitui Magistrorum. Nos igitur ex præmissis intelligentes eidem Magistro fuisse mandatum vt tandiu in eo statu persisteret, quo tunc erat, donec Magistrorum Communioni de mandato sedis Apostolicæ redderetur, & paratus sit super præmissis satisfactionem congruam exhibere, licet fuerit constitutum, vt si quis Magistrorum aduersus alios duceret resistendum & primò & secundò tertiove commonitus infra triduum Vniuersitati parere contemneret, ex tunc beneficio societatis eorum in Magistratibus priuaretur, & ob hoc fuit M. G. eorum communiōe priuatus. Quia tamen constitutum non fuit, vt in perpetuum eiusmodi priuatio perduraret, cum tam iuris Canonici quàm nostri iuris existat, vt is qui propter contumaciam communiōe priuatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem reddibeat, mandamus quatenus supradictum M. G. statutis vestris nunc humiliter parere curantem, ad communiōis vestræ consortium in Magistratibus admittatis. Datum, &c.

In hanc Bullam iuuat nonnulla annotare. Primum est *titulus*, nam in vetustissimis Decretalibus legitur, vt apposimus. In Epistolis verò Decretalibus cōmunibus Innocētiū hic præfigitur *Doctōribus Parisiis commorantibus*. Et inde fortassis aliquis suspicabitur, iam tum fuisse Doctores in Decretis & Theologia, nec malè; nam vt ante diximus, Gradus Academicos Petrus Lombardus circa an. 1160. in Academiam inuexit. At nondum constituiebant segregem Facultatem, vt hodie constitutas videmus. Cum enim in hac Bulla sermo tantum sit de M. G. in Artibus Magistro, ordine Magistrali per Vniuersitatem moto, & societate Academica priuato, quid attinisset ad Doctores in Theolog. & Decretis scribere, si tum Ordines habuissent seorsim suos & à Facultate Artium segregatos? Patet igitur tum adhuc Professores cuiuscumque Facultatis militasse in Nationibus sub communibus Magistratibus, Rectores scilicet & earundem Procuratoribus.

2 Patet euentissimè ex hac Bulla longè ante hæc tempora condita fuisse ab Vniuersitate statuta, quæ, vt & multa Priuilegia maiorum nostrorum incuriã aut temporum iniuriã perierunt. Statuta, inquam, ab Vniuersitate condita, non ab Episcopo aut Cancellario Vniuersitati tradita.

3. Patet quoque Academicos nostros ad Authoritatem summorum Pontificum confugere solitos, cum ea indigerent ad stabiliendum aliquod Decretum & firmius fanciendum: ex hoc enim loco seu ex hac Decretali Pontificis Innocētiij id euincit Costanus C. quod Clerici solebant, inquit, *in commune de rebus & negotijs Vniuersitatis summum Pontificem* consulere, & ex eius nutu pendere: vt docet dicto C. ex litteris, & Cap. *quia ex causis*. sup. de Procuratoribus. Quod existimari tamen hocce tempore præsertim ab ijs factum, ne Episcopo Parisiensi ius nouum sibi in Vniuersitatem arroganti palam aduersari & contradicere cogerentur.

Hoc anno Innocētius Pontifex à Bituricensibus rogatus vt B. Guillemum Archiepiscopum suum Sanctorum Catalogo adscriberet, quia multa miracula post mortem patrabat, quædam etiam viuus patrauerat, rescripsit in hunc modum.

Innocētius Episcopus &c. Venerabili fratri Archiepiscopo Bituricensi & Dilectis filiis Decano & Cap. Sal. & Ap. ben. Ex tenore litterarum vestrarum accepimus, quod misericordia Redemptoris quæ seruos suos in Regno glorificat fidelitatis æternæ, ac interdum glorificat in præsentibus, diebus istis abundat iniquitas refrigescente Charitate multorum, ad deuotionem Christiani populi excitandam & fidei augmentum per S. memoriæ Vvillelmum Prædecessorem tuum, Frater Archiepiscope, in partibus vestris crebra miracula operatur, ad cuius tumulum per inspirationem illius qui corda fidelium illuminat & accendit, de diuersis Regni Francorum partibus nullo mouente vel prædicante maxima multitudo concurrat, vbi multi languentes restituntur pristinae sanitati. Vnde cum tanta lucerna quæ vitæ merito & opinionis odore, dum frueretur luce

„ præfenti apud omnes effulfit, non sit ponenda sub modio, sed super Candelabrum
 „ potius statuenda, dilectum filium Magistrum P. Ecclesiæ vestræ Cancellarium ad
 „ sedem Apostolicam destinastis, cum eo & per eum nobis humiliter sup-
 „ plicantes, ut illum faceremus adscribi Sanctorum Catalogo venerandum. Nos
 „ igitur ex hoc referentes laudem & gloriam Creatori qui in sua Maiestate mira-
 „ bilis faciens signa & mirabilia magna in terris per seruos suos ad imitandum piæ
 „ conuersationis exemplum non desinit mirabiliter operari, per illorum gloriam
 „ sempiternam opem nobis conferens salutarem. Quia iudicium istud Diuinum
 „ est potius quàm humanum, ad præfens in eo non duximus procedendum, æsti-
 „ mantes consultius exspectare, ut Deus magis ac magis clarificet quem iam clari-
 „ ficare inchoauit, quatenus in tempore opportuno ad tam arduum iudicium exe-
 „ quendum ipso præstante securius discedamus. Datum Laterani 5. Kal. Ian. Pon-
 „ tific. nostri an. 13.

Aliquanto post eadem Bituricensis Ecclesia ad eundem Pontificem Legatos suos
 misit, eumque scriptis litteris compellauit, ut quod promiserat, executioni de-
 mandare vellet. At ille cunctandum adhuc ratus sic rescripsit.

„ Innocentius &c. Dilectis filiis Decano & Capitulo Bituricensis Ecclesiæ sal. &
 „ Ap. be. Litteras quas pro sanctorum Catalogo adscribendo piæ recordationis
 „ Vvillielmo Archiepiscopo vestro, nostro Apostolatus destinastis, paternâ beni-
 „ gnitate recepimus, deuotionem vestram in Domino commendantes, quod ad
 „ hoc negotium promouendum cum tanto desiderio aspiratis. Verum quia sacro-
 „ sancta Rom. Ecclesia in hoc negotio ut pote valde arduo & ad diuinum potius
 „ quàm humanum iudicium pertinente cum multa consuevit maturitate proce-
 „ dere, ad præfens in eo non duximus procedendum. Sed adhuc decreuimus exspe-
 „ ctandum, ut is qui eum sicut creditur, clarificauit in cælis, amplius clarificet
 „ ipsum in terris ad sui nominis gloriam & honorem: ita quod securius providere
 „ valeamus ad præfatum negotium exequendum. Datum Laterani 6. Kal. Iunij
 „ Pontif. nostri an. 13.

1241

Anno 1211. Innocentius Papa frustra tentatis omnibus modis, quibus posset
 Ioannem Angliæ Regem ad sanio rem mentem reducere, omnes eius subditos à
 fidelitate quam illi debebant & iurauerant, absoluit. Nam cum eodem anno
 Pandulfum Subdiaconum sibi familiarissimum & è Templariis Durandum ad
 eum Legatos misisset, ut pacem Stephano & aliis cum eo conciliarent, ille concessit
 quidem ut redirent, sed bona Ecclesiastica quæ sibi vsurpauerat, nullatenus
 voluit reddere: coactique proinde fuerunt Legati in Galliam redire. Itaque Papa
 summo iure cum eo agendum ratus, vetuit etiam sub pœna excommunicatio-
 nis, ne quis ei ad mensam ministraret, aut cum eo loqueretur. Contra ille à
 peruersis Contiliarijs incitatus se Regnumque suum certissimo periculo exponit:
 quorum tres erant Episcopi curiales, Philippus Dunelmensis, Petrus wintonien-
 sis & Ioannes Norwicensis. Horum consilio non modò viros Ecclesiasticos,
 sed & Barones quoque suos atque subditos infinitis exactioibus vexauit, adeo-
 que sibi reddidit infestos, ut plerique in Galliam fugerent, & Philippum Re-
 gem ad capessendam Angliam inuarent polliciti se suaque & totum illi Reg-
 num tradituros. Quin etiam Stephanus Cantuariensis, Willelmus Londinensis
 & Eustachius Ekenensis Episcopi Romam ad Papam proficiscuntur & rogant eni-
 xissimè, ut labanti Anglicanæ Ecclesiæ succurrat Regisque furorem & amen-
 tiam reprimat. Quorum ille precibus acquiescens, Regem de folio deque Regno
 deturbat: ut ad an. sequentem referemus.

Idem Pontifex consultus à M. W. de Vienna Canonico Antissiodorensi nec
 non ab Episcopis Aurelianensi & Antissiodorensi de pluralitate beneficiorum,
 rescripsit in hunc modum.

Innocentius Ep. S. S. D... Aurelian. & Antissiodorensi Epif. & Magistro w.
 de Vienna Canonico Antissiodorensi.

„ Intellecta ratione quam nobis venerabilis frater noster Remensis Archiepif-
 „ copus & eius Condelegati miserunt super controuersia, quæ de Præbenda Tre-
 „ centis Ecclesiæ vertitur inter Venerabilem fratrem nostrum Trecentem Episco-
 „ pum & dilectum filium Cellerarium Senonensem; non duximus eidem Episco-
 „ po aliud rescribendum, nisi quod idem Episcopus diligenter aduertat, quâ ra-

tionem sustinere possemus, ut ipse aliquod Beneficium Ecclesiasticum cuiquam de cætero personæ concedat plura Beneficia obtinenti, si propterea nolit ad mandatum nostrum præfato Cellerario in Ecclesia sua conferre Præbendam, quia plura dinoscitur Beneficia obtinere. Licet enim circa eandem personam beneficiorum sit semper superfluitas improbanda, nonnumquam tamen est tolleranda pluralitas statû personæ prouidâ consideratione pensato. Quare idem prudenter attendet, utrum mandatum nostrum præfato Cellerario ex mandato nostro liberalitatem exhibeat conferendo præbendam quam ex suo iudicio necessitatem incurrat ut ultra non possit alicui plura beneficia obtinenti Ecclesiasticum beneficium elargiri, nisi fuerit sufficienter ostensum, quod ipsa superflua beneficia secundum suum statum possideat. Quod ex eo forsan non poterit ostendi de facili, quoniam etsi plures præbendas obtineat, ipse tamen penam nullam habere proponitur, cuius prouentus liberè possit percipere, nisi residentiam in ea faciat personalem. Et ex hoc fortassis pendet iudicium, utrum & pro Trecensi Præbenda condignè recompensatus extiterit in præbenda Remensi. Quidquid ergo super his duxerit faciendum, nobis infra 3. menses post susceptionem litterarum nostrarum absque dilatione rescribat. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus dictum Episcopum ad hoc moueatis & efficaciter inducatis. Quod si non omnes, duo vestrum &c. Datum Laterani 15. Kal. Martis, Pontif. n. an. 14.

Idem Pontifex paulo ante, eodem scilicet anno, mense Ian. Vniuersitati Parisiensi concesserat, ut Scholares qui ob rixas sæpe incidebant in Censuras Ecclesiasticas, absolui possent ab Abbate San-Victorino à vinculis excommunicationis ob percussorem Clericorum: quod Priuilegium cum Abbas extendisset etiam ad eos qui alibi quàm Parisiis Clericos percussissent, ab Innocentio per litteras reprehensus est. Hac de re sic habet Continuator Historiæ Ecclesiasticæ Baronij. *Cum studiorum causâ rixæ creberrimæ excitari consueuissent, Innocentius Parisiensibus Academicis expetentibus, Abbati S. Victoris eos absoluedi qui ob percussos Clericos in pœnas à Canonicis legibus postas incidissent, modò iniuria immanis non esset, fecerat potestatem. Cumque ille de quorundam sententia asserentium Beneficia Principum latissimè interpretanda, Parisiensibus Discipulis qui violentas manus alibi etiam in Clericos iniiecissent, absolutionis gratiam impertitus esset, de hoc Pontifex ipsum arguit, idque ne in posterum facere audeat, prohibet lib. 14. ep. 149. eosque quos ipse absoluisset, nullo modo absolutos pronunciauit, si alibi quàm Parisiis eo se crimine contaminassent.*

Bulla autem Innocentij ad S. Victoris Abbatem talis est. *Sicut ex litteris tuis nuper accepimus, cum olim ex parte dilectorum Filiorum Scholarium Parisiensium Nobis fuerit humiliter supplicatum, ut cum interdum eorum aliqui ex mutua iniectioe manuum in Canonem incidant sententiâ promulgatâ pro qua sine graui dispendio & præsertim sinè Scholastici studij detrimento non possent ad Apostolicam sedem accedere; super hoc dignatemur eidem misericorditer prouidere. Nos tibi dedimus in mandatis, ut cum esses à talibus requisitus, Auctoritate nostra suffultus iuxta formam Ecclesiæ absolutionis eis munus impenderes, & iniungeres ipsis quod huiusmodi consuevit iniungi; nisi forsan tam grauis esset & enormis excessus, quod merito propter eum deberent ad sedem Apostolicam laborare. Tu verò quorundam consilio asserentium Beneficia Principum latissimè fore interpretanda, Scholaribus Parisiensibus qui inciderant in huiusmodi Canonem, quocumque loco iniiciendo temerè manus in Clericos violentas, iuxta formam præscriptam absolutionis beneficium impendisti. Nos igitur his auditis de tua non potuimus prudentia non mirari, quod sic ad intelligendum litteras nostras tuum animum inclinasti: cum in eisdem litteris non dicatur incidere, sed incidant in Canonem sententia promulgata: ut de illis solis intelligatur Scholaribus qui Parisiis existentes huiusmodi committunt excessum. Quocirca præsentium tibi Auctoritate mandamus, quatenus Scholares illos absoluere de cætero non præsumas, qui alibi quàm Parisiis taliter deliquerunt, sciens quod illi pro absolutis haberi non debent, quos alibi delinquentes quàm Parisiis absoluissti, cum de talibus nullam acceperis potestatem. Datum Laterani 10. Kal. sub, Pontif. nostri an. 14.*

PRIVILEGIUM DE PERCVSSIONE CLERICORVM.

Eodem anno circumvallatio seu circumseptio Vniuersitatis quam fieri mandauerat Philippus an. 1190. omnino absoluta fuit. Quod non parum utile commodumque fuit Professoribus & Scholasticis. Nam licet ante ducentos ab hinc annos, in ea loca secessissent Professores, vt exemplo Huboldi Lingonensis patet, qui in Monte multas crexit Scholas, non erant tamen ibi distinctæ diuiscæque viæ & vici, nec ædes ad habitandum ordine constructæ, sed passim hinc illicque sine vlla certa lege, ita vt nec posset ibi scholarium numerus, qui prope erat innumerabilis, contineri. Hac de re sic Rigordus. *Anno eodem Philippus Rex magnanimus totum in circuitu circumseptit à parte Australi vsque ad Sequanam fluium ex vtraque parte maximam terra amplitudinem infra murorum ambitum concludens, & possessores agrorum & vinearum compellens vt terras illas & vineas ad adificandum in eis nouas Domos habitatoribus locarent, vel ipsimet nouas ibidem Domos, vt tota Ciuitas vsque ad muros plena Domibus videretur.*

Eodem anno Petrus Episcopus Parisiensis emit à Decano S. Thomæ de Lu-para quasdam terras; vt habetur in Chartulario.

Gualterus Decanus totumque Capitulum S. Thomæ de Loure Parisius omnibus præsentibus litteras inspecturis Sal. in Domino. Vniuersitati vestræ notum facimus quod cum Petrus Chaideporc nobis vendidisset quinque Carterios terræ, & D. Bellouacensis Episcopus nobis dedisset vnum arpentum terræ extra muros nostros, Venerabilis Pater P..... Parisiensis Episcopus, in cuius censua tota terra prædicta esse noscebatur, illam terram non sustinuit nos tenere. Vnde pari voluntate & communi consensu totam terram præfatam D. Parisiensi Episcopo pro 30. libris Parisiensis monetæ vendidimus & concessimus in perpetuum obtinendam. In cuius rei memoriam & testimonium has litteras fieri fecimus & sigilli nostri munimine roborari. Actum anno Dom. 1211. mense Febr.

1212. Anno 1212. Ioannes Anglorum Rex frustra toties monitus & commonitionibus Pontificiis agitatus, tandem de Regni possessione per Innocentium Papam deicitur, qui de Consilio Cardinalium, Episcoporum & aliorum prudentum viro- rum Digniori Regnum Anglicanum occupandum adiudicauit, mandauitq; proinde Philippo Francorum Regi, vt in remissionem omnium peccatorum suorum ad expeditionem istam se accingeret, atque *Rege Anglorum à folio Regni expulso ipse & successores sui Regnum Angliæ iure perpetuo possiderent. Scripsit & aliis Bellatoribus per diuersas nationes sparsis, vt ad Regis Anglorum deiectionem se cruce signent, Regemque Francorum in hac expeditione Ducem sequentes vindicare iniuriam Vniuersalis Ecclesiæ laborent.* Statuit præterea, vt quicumque ad expugnandum Regem illum contumacem opes impenderit vel auxilium, sicut illi qui Sepulchrum Domini visitant, tam in rebus quàm in personis animarum suffragiis in pace Ecclesiæ securi permaneant.

Harumce litterarum Latorem ad Philippum misit cum prædictis Episcopis Pandulphum; sed eundem ad Ioannem Angliæ Regem cum secretis mandatis legauit, vt pacis condiciones offerret, si se sanioris mentis esse præberet. Reuersi igitur in Galliam Legati sententiam promulgant contra Ioannem, Regnum eius Philippo si occupare possit, attribuunt; quo facto fit in Gallia ingens bellii apparatus, qui tandem irritus fuit, & inanis, vt infra dicetur.

Hoc anno habita sunt Parisius iussu Regis generalia Comiticia omnium Ordinum, in quibus actum est præsertim de expeditione contra hæreticos Albigenfes: cui expeditioni Ducem se præbuit Ludouicus Philippi filius. Comites verò se illi dederunt plurimi Proceres vtriusque Ordinis; Ecclesiastici quidem Manasses Aurelianensis & willielmus Antissiodorensis Episcopi fratres germani, viri per omnia laudabiles, præcipuaque Ecclesiæ Gallicanæ lumina; qui ambo in Acad. Par. studuerant in Artibus & Decretis: willielmus Archidiaconus Parisiensis, qui à Bituricensibus postulatus in Episcopum & Pastorem, nulla ratione adduci potuit, vt eorum electioni assensum præberet. Iacobus de Vitriaco, qui cum Villielmo Crucem felici admodum successu contra Albigenfes prædicarat. De quibus sic legitur in Historia Albigenfium c. 58. *Tempore illo Guillelmus Venerabilis Archidiaconus Paris. & quidam alius Magister Iacobus de Vitriaco de mandato & ad preces Episcopi Vricensis, quem D. Papa pro negotio fidei contra Hæreticos legatum præfecerat, qui etiam ipsum negotium diligebat & efficaciter promouebat, prædicationis officium assumpserunt, qui zelo fidei succensu Franciam imò Alemaniam cir-*

cum euntes, tota hyeme illâ incredibilem fidelium multitudinem ad Christi militiam signo crucis in pectoribus signauerunt: isti siquidem duo præcipue post Deum fidei negotium in partibus Gallicanis & Teutonicis promouerunt. Præclaras Guillelmi laudes, & indefessum animum legere est. &c.

Adhuc quoque annum notat Meyerus *Doctrinale* Alexandri de Villa-Dei prodiiſſe in lucem, volumen metro leonino scriptum de Grammatica: quo vsi sunt Professores in Scholis vsque ad an. 1514. quo Patres in synodo Mechliniensis Ioannem Despauterium vt pote faciliorem prælegi explicarique pueris voluerunt. Verum aberrat Meyerus cum ait hoc anno *Doctrinale* illud editum: cum enim certum sit Alexandrum de Villa-Dei fuisse Minoritam, nondum autem tum nati essent in Francia Minoritæ, credibile non est istud opus tam cito in lucem prodisse. Adde quod ex Trithemio & alijs scriptoribus Alexander prædictus clariſſime dicitur sub Friderico II. circa an. 1240.

Eodem anno obiit Robertus Antistiodorensis Chronici scriptor vsque ad an. 1210. de eo autem hæc habet Hugo S. Mariani Monachus ad hunc an. *Hic egregiè litteratus, sed eloquens erat impensè & in historiarum noticia nulli sui temporis secundus. Sacram verò scripturam mirum in modum in promptu habebat, paratus semper omni poscenti reddere rationem, ita quod mirabantur omnes de his quæ procedebant ex ore eius. Gratiſus & amabilis intuentium oculis apparebat, in ipsò exteriori vultu præferens interioris hominis puritatem. Metuebatur ex sua simplicitate alios, & totius suspicionis expertus. contra pessimum illud vitium scèpius opponebat quod Seneca dicit, *Amicum fidelem, si credideris, facies. Nam quidam docuerunt fallere, dum tandem falli, & illius peccandi suspicando fecerunt. Zelo iustitiæ feruens, peccati genus quodlibet perfectò odio abhorrebat sapientis consilio acquiescens dicentis, Nimis odio execrationem, id. peccatum quod est opus execrabile. Veruntamen Peccatorem conuersum quantumuis enormiter deliquisset, miro diligebat affectu, & affatu mitissimo refouebat, sciens nimirum quod vera Iustitia compassionem habet, falsa verò dedignationem. Erat enim valde compatiens, & super pœnitentes seu quolibet casu afflictos pia gestans viscera. Satagebat per omnia seruare Vnitatem spiritus in vinculo pacis, & discordiæ incentores persequi non cessabat, non ignorans quod iuxta Salomonis sententiam illum Dei anima detestatur, qui seminat inter fratres discordias. Erat præterea verax & constans in verbis, strenuus in diuinis officiis, parcus & temperans in sumendis necessariis, in consilio circumspectus, discretus in pœnitentiis iniungendis. Denique cum tot bonis moribus eniteret, admirandus tamen & imitandus extitit, maximè in duobus, videlicet in humilitate mentis & corporis castitate: nam supra modum præ nimiam humilitate corporis sui negligens extitit & contemptor, & Diuinam se protegente gratiâ, virgo creditur obiisse.**

MORS ROBERTI ANTISTIODORENSIS ET LAUDES.

Eodem quoque anno fertur obiisse Helinandus Frigidi-Montensis Monachus quem sub Ludouico VII. & Philippo Augusto floruisse constat. Nationis Picardicæ fuit, & natus in villa de Pruneroy agri Beluacensis. In Diuinis humanisque litteris excelluit, sed maximè in arte verificatoria tam Latinâ quàm Gallicanâ. Eius hoc esse creditur distichon.

HELINANDI OBITU.

*Pauper, egenus, inops, pallens, exanguis, inanis
Ære, cibo, requie, frigore, peste, fame.*

Eiusdem sunt hi versus rythmici.

*Mors qui ma mis muer en muè
Entel estune ou li corps suè.
Ce qu'il fit au siegle d'outraige.*

Et paulo post.

*Porce ai changiè mon vsaige
Et ai laissiè & ien & raige,
Mal se mouille qui ne s'essuè.
Tom. III.*

Plurimis Principibus gratissimus & charissimus fuit, sed maximè Philippo Druidensi Episcopo Beluacensi, & Henrico fratri; item Episcopo Nouiodunensi, Reginaldo Comiti Boloniensi, Gaufrido Episcopo Siluaneensi, cui quaterniones Historiæ suæ Vniuersalis transmisit relegendos. Insigne poëma de Morte rythmis Gallicis composuit, in cuius 131. duo-decade sic mortem alloquitur.

*Mors va à Beauuais tout courant
A l' Euesque qui m'aime tant,
Et qui tousiours m'a tenu cher.
Dy luy qu'il a ses contremant
Vn iour à toy & ne scait quant.
Or puet du tout s'epelucher,
Sa vie & sa nef espuiser,
Et de bonnes mœurs aliger,
Et de sormais se voie encrant
Desque toît a son huis bucher,
Pour sa chaire tresbucher,
Et pour escorre son deuant.*

Vide quæ de eo diximus in Catalogo Virorum Illustrium 4. seculi.

1213.

Anno 1213. Pandulphus quem à Papa ad Ioannem secreta habuisse mandata diximus, apud Doueram illum conuenit, repræsentatque mala quæ sibi & Regno procurarat; adesse Regem Francorum cum ingentibus copiis, Exules Prælatos & Barones reducere, & adiudicatum sibi à Papa Regnum Anglicanum armis breui occupaturum; vnâ denique esse salutis viam, si Ecclesiæ pareat, & Papam sibi conciliare conetur. Porro id forsitan obtenturum, si primum M. Stephanum recipiat, illique & aliis Prælatibus ablata bona restituat: deinde se Regnumque suum Romano Pontifici subiiciat. Vtramque conditionem non sine dolore amplectitur Ioannes quadruplici de causa 1. quia iam quinquennium excommunicatus manserat, animæque metuebat. 2. quia Philippi Francorum Regis aduentum, præsertim tam aduerso tempore reformidabat. 3. verebatur quoque ne si conflegendum esset, à Magnatibus suis desereretur. 4. quia quidam Heremita Eboracensis, *Petrus* nomine prædixerat fore, vt die Dominica Ascensionis quæ instabat, Regnum amitteret. Igitur die 13. Maii, videlicet die Lunæ ante Ascensionem in hanc pacis formulam quoad ablata Ecclesiastica bona consensit.

PAX INTER
REGEM
ANGLORVM
ET M. STE-
PHANVM
DE LANGE-
TONA.

Ioannes Dei Gratia Rex Angliæ Omnibus præsentis litteras inspecturis salutem. Per has patentes litteras sigillo nostro munitas volumus esse notum, quod nobis præsentibus hi 4. Barones nostri willelmus scilicet Comes Sarisberriæ frater noster & Reginaldus Comes Bononiæ, willelmus scilicet Comes de Varenne & willelmus Comes de Ferrariis iurauerunt in animam nostram, quod Nos subscriptam pacis formam bonâ fide per omnia curabimus obseruare. Imprimis itaque solemniter & absolutè iurauimus stare mandatis **D. Papæ coram eius Legato** aut **Nuncio** super omnibus pro quibus excommunicati sumus ab ipso, & veram pacem & plenam securitatem præstabimus venerabilibus viris Stephano Cantuariensi Archiepiscopo, Wilhelmo Londinensi, Eustachio Eleensi, Ægidio Herefordensi, Iocelino Bathoniensi & Huberto Lincolnensi Episcopis. Priori quoque & Monachis Cantuariensibus & Roberto filio Walteri & Eustachio de Vesey nec non & cæteris Clericis & Laicis ad hoc negotiû contingentibus, præstando simul coram eodem Legato vel delegato publicè iuramentum, quod ipsos cum suis nec lædemus, nec lædi faciemus, vel permittemus in personis vel rebus illisque dimitemus omnem indignationem, & in gratiam nostram eisdem recipiamus ac tenebimus bona fide: quodque præfatos Archiepiscopum & Episcopos non impediemus nec faciemus, nec permittemus aliquatenus impediri, quominus ipsi liberè suum exequantur officium, & plenâ iurisdictionis suæ autoritate, prout debent, vtantur. Et super his tam **D. Papæ** quàm ipsi Archiepiscopo & singulis Episcopis nostras patentes litteras exhibebimus, facien-

res ab Episcopis & Comitibus & Baronibus nostris quot & quos præfati Archiepiscopus & Episcopi postulant iuramenta, & eorum patentes litteras exhiberi, quod ipsi bona fide studebunt, ut hæc pax & securitas firmiter obseruetur. Et si forte quod Deus auertat, per nos ipsos vel alios contrauerimus, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis & pacis mandatis Apostolicis inhærebunt nosque perpetuò vacantium Ecclesiarum custodias amittemus. Quod si forte nequiuimus ad hanc ultimam partem iuramenti eos inducere, videlicet quod si per Nosmetipsos vel alios contra venerimus, ipsi pro Ecclesia contra violatores pacis & securitatis, mandatis Apostolicis inhærebunt, Nos propter hoc D. Papæ ac Ecclesiæ Rom. per nostras patentes litteras obligauimus omne ius patronatus quod habemus in Ecclesiis Anglicanis. Et sic omnes litteras quæ pro securitate prædictorum sunt exhibendæ, præfatis Archiepiscopo & Episcopis ante suum ingressum in Angliam transmittemus. Si vero nobis placebit scæpe fatus Archiepiscopus & Episcopi præstabunt saluo honore Dei & Ecclesiæ iuramentum cautionem & litteratoriam, quod ipsi nec per se nec per alium contra personam nostram vel Coronam nostram aliquid attentabunt, nobis prædictam eis pacem & securitatem seruantibus illibatam. De ablatiis autem plenam restitutionem & de damnis recompensationem sufficientem omnibus impendemus tam Clericis quàm Laicis ad hoc negotium pertinentibus, non solum rerum, sed etiam omnium libertatum, & restitutas conseruabimus libertates. Archiepiscopo quidem & Episcopo Lincolnienti à tempore suæ consecrationis, aliis autem à tempore discordiæ inchoatæ. Nec obstabit aliqua pactio vel promissio seu concessio, quominus & damna recõpensentur & restituantur ablata tam virorum quàm & defunctorum. Nec aliquid retinebimus prætextu seruitii, quod nobis debuerat impendi, sed postea nobis debita pro seruitio recompensatio tribuetur, statimque omnes quos detinemus Clericos, faciemus absolutos dimitti ac restitui propriæ libertati cum Laicis qui huius occasione negotii detinentur. Incontinenti quoque post aduentum illius qui nos debet absolueri, faciemus de parte restitutionis ablatorum octo millia librarum legalium Esterlingorum pro soluendis debitis & faciendis expensis Nunciis prædictorum Archiepiscopi & Episcoporum, & Monachorum Cantuariensium assignari sine impedimento quolibet per potestatem nostram ad eos liberè deferendos, ut expediti veniant in Angliam honorificè reuocati: videlicet Stephano Cantuariensi Archiepiscopo duo millia & 500. libras; Willielmo Londinensi 750. libras: Eustachio Eliensi 750. lib. Ioscelino Bathoniensi 750. lib. Huberto Lincolnensi 750. lib. Priori & Monachis Cantuariensibus mille libras. Et protinus postquam pacem illam duxerimus acceptandam, assignari faciemus absque mora Archiepiscopo & Episcopis, Clericis in Ecclesiis vniuersis in manibus Nunciorum vel Procuratorum ipsorum mobilia omnia cum administratione libera eorundem & in pace dimitti. Interdictum verò *Lagatio* vulgariter nuncupatum quod proponi fecimus contra Ecclesiasticas personas, nullatenus faciemus proponi, reuocantes præterea ut Lagationem Laicorum ad hoc negotium pertinentiam & remittentes omnia quæ post interdictum recepimus ab hominibus Ecclesiasticis præter Regni consuetudinem, Ecclesiæ libertatem. **Si verò super damnis vel ablatiis aut eorum quantitate vel æstimatione quaestio fuerit de facto suborta, per Legatum vel Delegatum D. Papæ receptis probationibus terminetur.** Et his omnibus rite peractis relaxabitur sententia interdicti. Super cæteris autem Capitulis si quæ fuerint dubitationes subortæ, de quibus merito debeat dubitari, nisi per Legatum vel Delegatum D. Papæ de partium fuerint voluntate sopitæ, ad ipsius referantur arbitrium, ut super his quæ ipse decreuerit, obseruentur. Teste meipso apud Doueram 13. die Maii, anno Regni nostri 14.

Talis tunc erat miserimi Regis status. Sed altera pacis conditio longè durior fuit nimirum biduo post ex condicto Coronam suam & duo Regna Anglicanum, & Hibernicum D. Papæ resignauit, seque eius Clientem constituit, & in huiusce subiectionis testimonium & argumentum spondit quotannis certam pecuniæ summam Ecclesiæ Romanæ persoluendam. In hanc rem extat ipsius diploma.

Ioannes D. G. Rex Angliæ omnibus Christi fidelibus hanc Chartam inspe-
Tom. III. I ij

„*Eturis salutem in Domino. Vniuersitati vestrae per hanc Chartam sigillo nostro*
 „*munitam volumus esse notum, quod cum Deum & Matrem nostram S. Eccle-*
 „*siam offenderimus in multis, & proinde Diuina misericordia plurimum indi-*
 „*geamus, nec quid dignè offerre possimus pro satisfactione Deo & Ecclesiae debi-*
 „*tà faciendā nisi nosmetipsos humiliemus & Regna nostra, Volentes Nos-ipsos*
 „*humiliare pro illo qui se pro nobis humiliauit vsque ad mortem, gratia S. Spiritus*
 „*inspirante non vi Interdicti nec timore coacti, sed nostra bona spontanea-*
 „*que voluntate ac communi consilio Baronum nostrorum conferimus & liberè*
 „*concedimus Deo & sanctis Apostolis eius Petro & Paulo & S. Rom. Ecclesiae*
 „*Matronae nostrae ac D. Papae Innocentio eiusque Catholicis successoribus to-*
 „*tum Regnum Angliae & totum Regnum Hiberniae cum omni iure & pertinen-*
 „*tiis suis pro remissione omnium peccatorum nostrorum & totius generis nostri*
 „*tam pro viuis quàm pro defunctis. Et amodo illa ab eo & Ecclesia Rom. tan-*
 „*quam Secundarius recipientes & tenentes, in praesentia prudentis viri Pandul-*
 „*phi Subdiaconi & familiaris, Exinde praedicto D. Papae Innocentio eiusque*
 „*Catholicis successoribus & Ecclesiae Rom. secundum subscriptam formam fe-*
 „*cimus & iurauimus homagium ligium: & si coram D. Papa esse poterimus, ei-*
 „*dem faciemus. Successores nostros & haeredes de vxore nostra in perpetuum o-*
 „*bligantes vt simili modo summo Pontifici qui pro tempore fuerit & Ecclesiae*
 „*Rom. sine contradictione debeant fidelitatem praestare & homagium recognos-*
 „*cere. Ad iudicium autem huius nostrae perpetuae obligationis & concessionis*
 „*volumus & stabilimus, vt de propriis & specialibus Reditibus nostris praedicto-*
 „*rum Regnorum pro omni seruitio & consuetudine quae pro ipsis facere debemus*
 „*saluis per omnia Denariis B. Petri, Ecclesia Rom. mille marcas Esterlingorum*
 „*percipiat annuatim: in festo scilicet S. Michaelis 500. marcas, & in Pascha 500.*
 „*septingentas scilicet pro Regno Angliae, & trecentas pro Regno Hiberniae: saluis*
 „*nobis & haeredibus nostris, Iustitiis, libertatibus & Regalibus nostris. Quae*
 „*omnia sicut supra scripta sunt, rata esse volentes atque firma, obligamus & Nos*
 „*& successores nostros contra non venire: & si Nos vel aliquis successorum no-*
 „*strorum contra haec attentare praesumpserit, quicumque ille fuerit nisi rite com-*
 „*monitus resipuerit, cadat à iure Regni. Et haec charta obligationis & concessio-*
 „*nis nostrae semper firma permaneat. Teste me ipso apud Domum Militum Tem-*
 „*pli iuxta Doueram coram H. Dublinensi Archiepiscopo, Ioanne Norwicensi*
 „*Episcopo, Galfrido filio Petri &c. 15. die Maij M. A. R. n. 14.*

„*Diximus in 1. Volumine de Denario S. Petri quem ex institutione Officij An-*
 „*glia quotannis B. Petro pensabat. Voluit autem Pontifex illum exactè & rigo-*
 „*rosè persolui datā hac Bullā ad N. Tusculanum Episcopum Apost. Sedis Lega-*
 „*tum & P. Subdiaconum & familiarem suum.*

„*Cum sicut vestra discretio plenè nouit, singulae Domus totius Angliae singulos denarios*
 „*pro censu B. Petri annuatim nobis soluere teneantur, Praelati Angliae qui cum nostro*
 „*nomine collegerunt, rem inuito Domino contrectantes, maiorem sibi exinde par-*
 „*tem non sunt veriti retinere, cum non nisi 300. marcas nobis persoluerint & sibi*
 „*mille vel amplius vsurparint. Vt igitur ius Ecclesiae Rom. seruetur illasum, dis-*
 „*cretionem vestrae praesentium autoritate districtè praecipiendo mandamus, quate-*
 „*nus prius recipientes ab eis denarium ipsum prout haecenus exsoluerunt, &*
 „*eos ad id si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositā*
 „*compellentes, firmiter postmodum ex parte nostra iniungatis eisdem vt resi-*
 „*duum cum integritate persoluant. Non enim videmus quo iure valcant se tueri,*
 „*cum nec concessionem possint ostendere à sede Apostolica sibi factam, nec cen-*
 „*tenariam contra Rom. Ecclesiam praescriptionem probare, maximè si tempora*
 „*schismatum subducantur. Si ramen de iure voluerint experiri, praefigatis eis ter-*
 „*minum competentem, quo per Responsales idoneos nostro se conspectui re-*
 „*praesentent, quidquid iuris super iis habuerint, ostensuri, protestatione pra-*
 „*missā; quod si iudicio duxerint contendendum, nos quidquid haecenus est sub-*
 „*stractum, in ipso iudicio reperemus. Datum Laterani 5. Kal. Feb. Pont. nost.*
 „*an. 16.*

„*Charta autem professionis Clientelaris quàm Pandulpho dedit Papae defe-*
 „*rendam, est eiusmodi. Ego Ioannes Dei G. Rex Angliae & Dominus Hiberniae ab hac*

hora in antea fidelis ero Deo & B. Petro & Ecclesie Rom. & Domino meo Papæ D. Innocentio eiusque successoribus Catholicè intrantibus. Non ero in facto, in dicto, consensu vel consilio ut vitam perdant vel membra vel mala captione capiantur. Eorum damnum se sciuro, impediam & remanere faciam si potero: alioquin eis quàm citius potero, intimabo, vel tali persona dicam quam eis credam pro certo dicturam. Consilium quod mihi crediderit per se vel per Nuncios suos seu litteras suas, secretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me sciente patrimonium B. Petri & specialiter Regnum Angliæ & Regnum Hiberniæ adiutor ero ad tenendum & defendendum contra omnes homines pro posse meo. Sic me adiuuet Deus, & hæc sancta Enangelia, Amen. Innocentius autem Papa Regem in clientelam suam admittit Regnumque in feudum accipit his litteris, quæ leguntur in tomo 5. Spicilegij Dacheriani.

Rex Regum, & Dominus dominantium Iesus Christus Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ita Regnum & Sacerdotium in Ecclesia stabiliiuit, ut sacerdotale sit Regnum & Sacerdotium sit regale, sicut in Epistola Petrus, & Moyses in lege testabantur; vnum præsiciens vniuersis, quem suum in terris Vicarium ordinauit, ut sicut ei flectitur omne genu cælestium, terrestrium, & etiam infernorum, ita illi omnes obediant & intendant, ut sit vnum ouile & vnus Pastor. Hunc itaque Reges sæculi propter Deum ad eum venerant, ut non reputent se ritè regnare, nisi studeant ei deuotè seruire. Quod tu, Fili carissime, prudenter attendens, illo misericorditer inspirante, in cuius manu sunt corda Regum, & quò voluerit vertit illa, te ipsum, & regna tua etiam temporaliter ei subicere decreuisti, cui noueras spiritualiter esse subiecta; ut in vnam Vicarij Christi personam, quasi corpus & anima, Regnum & Sacerdotium vniantur ad magnum vtriusque commodum & augmentum. Ille vtrique hoc dignatus est operari, qui cum sit alpha & omega finem tetulit ad principium, & principium protraxit ad finem, ut illæ Prouinciæ quæ olim sacrosanctam Ecclesiam Romanam propriam in spiritualibus habuere magistram, nunc etiam in temporalibus dominam habeant specialem. Tu quippe, quem Deus ad hoc idoneum ministrum elegit, tam Te quàm etiam Regna tua, Angliæ videlicet & Hiberniæ, cum omni iure, ac pertinentiis suis deuota & spontanea voluntate, ac communi consilio Baronum tuorum, Deo & sanctis Apostolis eius Petro & Paulo, sanctæque Romanæ Ecclesiæ, nobisque ac successoribus nostris, in ius & proprietatem sub annuo mille marcharum censu offerens concessisti, sicut in tuo continetur authentico scripto, aureâ bullâ munito, cuius de verbo ad verbum talis tenor existit:

IOHANNES Dei gratiâ Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ & Aquitaniæ, Comes Andegaviæ, omnibus Christi Fidelibus præsentem chartam inspecturis, Salutem in Domino. Vniuersitati vestræ per hanc chartam aureâ bullâ munitam volumus esse notum, quia cum Deum & matrem nostram sanctam Ecclesiam offenderimus in multis, proinde diuinâ misericordiâ plurimum indigere, noscatur, nec quid quod dignè offerre possimus pro satisfactione Deo & Ecclesiæ debita facienda, nisi nos ipsos habemus, & regna nostra. Volentes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliavit vsque ad mortem, gratia sancti Spiritus inspirante, non vi inducti, nec timore coacti, sed nostra bona spontaneâque voluntate, ac communi consilio Baronum nostrorum offerimus, & liberè concedimus Deo & sanctis Apostolis eius Petro & Paulo, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ, ac Domino nostro Papæ Innocentio III. eiusque Catholicis successoribus totum Regnum Angliæ, & totum Regnum Hiberniæ, cum omni iure & pertinentiis suis, pro remissione peccatorum nostrorum, & totius generis nostri tam pro viuis, quàm pro defunctis. Etiamodò illa à Deo & Ecclesia Romana tanquam feudarius recipientes & tenentes, in præsentia venerabilis Patris nostri Domini NICOLAI Tusculani Episcopi Apostolicæ Sedis Legati, PANDULPHI Domini Papæ Subdiaconi & familiaris, fidelitatem exinde prædicto Domino nostro Papæ INNOCENTIO, eiusque Catholicis successoribus, & Ecclesiæ Romanæ, secundum subscriptam formam fecimus & iurauimus, & homagium etiam ligium, pro prædictis Regnis Deo, & SS. Apostolis Petro & Paulo, & Romanæ Ecclesiæ, & eidem Domino nostro Papæ INNOCENTIO, per manus prædicti Legati, loco & vice

ANGLIA
PAPÆ SVB-
IICITVR.

„ ipsius Domini Papæ recipientis , publicè fecimus ; successores & heredes nostros
 „ de vxore nostra in perpetuum obligantes , vt simili modo Summo Pontifici ,
 „ qui pro tempore fuerit , & Ecclesiæ Romanæ sine contradictione debeant fide-
 „ tatem præstare , & homagium recognoscere.

„ Ad iudicium autem huius nostræ perpetuæ oblationis & concessionis volumus
 „ & stabilimus , vt de propriis & specialibus redditibus prædictorum Regnorum
 „ nostrorum pro omni seruitio & consuetudine , quod pro ipsis facere deberemus ,
 „ saluo per omnia denario B. Petri Ecclesia Romana mille marchas sterlingorum
 „ percipiat annuatim ; scilicet in festo S. Michaelis quingentas marchas , & in
 „ Pascha quingentas marchas ; septingentas scilicet pro Regno Angliæ , & tre-
 „ centas pro Regno Hiberniæ , saluis nobis & heredibus nostris iustitiis , liberta-
 „ tibus , & regalibus nostris. Quæ omnia sicut supradicta sunt , rata esse volentes
 „ perpetuè atque firma , obligamus nos & successores nostros contra non venire.
 „ Et si nos , vel aliquis successorum nostrorum hoc attentare præsumpserit , qui-
 „ cunque fuerit ille , nisi rite communitus resipuerit , cadet à jure Regni , hæc char-
 „ ta oblationis & concessionis nostræ semper firma permaneat.

„ Ego IOHANNES Dei gratiâ Rex Angliæ & Dominus Hiberniæ ab hac hora in
 „ antea fidelis ero Deo & B. Petro , & Ecclesiæ Romanæ , ac Domino meo Papæ
 „ INNOCENTIO III. eiusque successoribus Catholicè intransibus ; non ero in facto ,
 „ dicto , consensu , vel consilio , vt vitam perdant , vel membra , vel mala captione
 „ capiantur . Eorum damnum si sciucro impediam , & remanere faciam si potero .
 „ Alioquin eis quàm citiùs potero intimabo , vel tali personæ dicam , quam eis
 „ credam pro certo dicturam . Consilium quod mihi crediderit per se , vel per nun-
 „ tios seu literas suas secretum tenebo , & ad eorum damnum nulli pandam me
 „ seiente . Patrimonium B. Petri , & specialiter Regnum Angliæ , & Regnum Hi-
 „ berniæ adiutor ero ad tenendum , & defendendum contra omnes homines pro
 „ posse meo . Sic Deus me adiuuet & hæc sancta Euangelia .

„ De quibus ne possit in posterum dubitari , ad maiorem securitatem prædictæ
 „ oblationis & concessionis nostræ præsentem chartam fieri fecimus , & aureâ
 „ bullâ nostrâ signari , ac pro censu huius præsentis & primi anni mille marchas
 „ sterlingorum per manum prædicti Legati Ecclesiæ Romanæ perfoluimus . Testi-
 „ bus Domino STEPHANO Cantuariensi Archiepiscopo , DD. WILIELMO Londo-
 „ nienfi , PETRO Vintonienfi , HERVEO Eliensi , HVGONE Lincolnienfi , w. de
 „ Gran. Cancellario nostro , w. Comite Sarr. fratre nostro Comite Cestrensi . w.
 „ Marscallo Comite Pembroc. w. Comite de Ferrariis , S. Comite de Winton.
 „ Roberto de Ros , w. Brillier , Petro filio Hereberti , Mathæo filio Hereber-
 „ ti , & Brien... de Insula Dapifero nostro .

„ Datum per manum Magistri Ric... de Mansto Archid. Ricemundiæ , & Nor-
 „ thumbel. apud S. Paulum Londoniæ 3. die Octobris , anno ab Incarnatione
 „ Domini 1213. Regni verò nostri 15.

„ Nos autem oblationem & concessionem huiusmodi piè ac prouidè factas ,
 „ gratas & ratas habentes , personam tuam & personas heredum tuorum cum
 „ prædictis Regnis & pertinentiis eorundem ; & omnibus bonis aliis rationabiliter
 „ nunc possessis , & in posterum possidendis , sub B. Petri & nostra protectione
 „ suscipimus , Tibi & ipsis secundum præscriptam formam de communi consilio
 „ Fratrum nostrorum supradicta Regna concedentes in feudum , & præsentem Pri-
 „ uilegio confirmantes , ita quòd quilibet heredum tuorum Regni coronam ac-
 „ ceperit , feudum huiusmodi summo Pontifici & Romanæ Ecclesiæ publicè reco-
 „ gnoscat , & fidelitatis eis exhibeat iuramentum . Nulli ergo , &c.

„ Ego INNOCENTIVS Catholicae Ecclesiæ Episcopus.

„ Ego IOANNES Sabinensis Episcopus.

„ Ego HVGON Vellerrensis & Hostienfis Episcopus.

„ Ego BEN... Portuensis & S. Rufinæ Episcopus.

„ Ego CINTHIVS tituli S. Laurentij in Lucia Presbyter Cardinalis.

„ Ego CINTHIVS SS. Ioannis & Pauli Presbyter Cardin. tituli Pammachij.

„ Ego PETRVS tituli Sancti Marcelli Presbyter Cardinalis.

„ Ego LEO tituli S. Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis.

„ Ego PET. S. Prudentiæ tituli Pastoris Presbyter Cardinalis.

Ego GVALA S. Martini Presbyter Cardinalis tituli Equicij.

Ego IOANNES tituli S. Praxedis Presbyter Cardinalis.

Ego GUIDO S..... in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.

Ego VICTORIANVS SS. Sergij & Bacchi Diaconus Cardinalis.

Ego IOANNES SS. Cosmæ & Damiani Diaconus Cardinalis.

Datum Romæ apud S. Petrum per manus RAYNALDI Domini Innocentij Acolythi & Cappellani. xi. Calend. Maij Indict. ii. , Incarnationis Domini anno m. cc. xiv. eiusdem Domini Innocentij, anno xvii.

Quoniam eò nos deduxit Stephani Cantuariensis Archiepiscopi negotium, iuuat reliqua referre quæ hoc anno in Anglia gesta sunt. Igitur omnibus ita rite peractis Stephanus cum aliis exulibus Gallia Doueram applicat 17. Kal. Aug. & die B. Margareta Regem apud Vintoniam conuenit. Rex ad pedes Archiepiscopi se prouoluit effusus obortim lachrymis: nec astantes continuerunt suas. Tum Archiepiscopus Regem ad ostium Ecclesiæ ducit, cumque in capitulo Wintoniensi absoluit, postquam ille tactis sacrosanctis Euangelis iurauit se quæ ad Doueram promiserat, præstiturum. Tum in Ecclesiam ducit, & Missam celebrat. Quibus peractis, & nominatis etiam, qui in damna Exulibus illata inquirerent, uiris Legalibus, ipse Rex in Pictauiam transfretare uolens, ab omnibus derelinquitur & præsertim à Magnatibus & Baronibus suis, qui 8. Kal. Septemb. apud Londinum conuenientes & incitati à Stephano Archiepiscopo Cantuar. auditis legibus & Decretis Henrici Regis Angliæ iurauerunt se ad mortem usque pro libertatibus Regni, & pro Eduardi Henricique legibus decertaturos. Timebat enim Archiepiscopus ne non satis constans futurus esset Rex in iuramento, proindeque suas in partes Magnates iam aliunde Regi offensos pertraxit, ut si quid ille moliretur, haberet adiutores. Hoc semen fuit futuræ nouæ discordiæ.

Interim Galfridus filius Petri totius Angliæ Iustitarius moritur: cuius exitus ruinam Regni Anglicani accelerauit. Ipsius enim consiliis furor & rabies Regis reprimebatur: qui se eo consultore & quasi Magistro exemptum uidens secretos nuncios ad Miramulinum Barbarum Marochiæ Regem mittit, polliceturque se suum ei Regnum traditurum, & iugum Ecclesiæ Rom. excusurum, si uellet exercitum in Angliam mittere. Non acquieuit pollicitis Miramulinus: itaque aliâ uia de Baronibus suis deq; Stephano uitionem capere meditatur. Scribit Pontifici, quid in conuentu Londinensi se absente auctore Stephano factum fuisset, quòque modo ille Barones in suum caput incitasset: deinde uerò non posse illi satisfieri de bonis ablatis tempore interdicti, & ut hominem comperceret, Baronesque excommunicaret, rogat. Pontifex Nicolaum Tusculanensem in Angliam mittit, qui in rei ueritatem inquireret.

Eodem igitur anno Nicolaus Tusculanensis Apostolicæ sedis Legatus in Angliam uenit sedandæ discordiæ causa. Cum autem esset apud Westmonasterium, Ciues Oxonienses quorum impulsu Rex scholares illos de quibus supra diximus suspendio addixerat, ad eum ueniunt absolutionem criminis postulantes. Quæ de re sic Mathæus. *Venerunt ad eum Oxonia Burgenses, quorum instinctu & presumptione duo Clerici, de quibus superius fecimus mentionem, suspensi fuerant, absolutionem postulantes. Quibus indicta pœnitentiâ inter cetera precipit, ut ad singulas Ciuitatis Ecclesias depositis indumentis pedibusque nudis, flagella portantes in manibus, euntes à presbyteris Parochianis absolutionis beneficium cum psalmo quinquagesimo impetrarent. Nec licuit eis nisi diebus singulis singulas petere Ecclesias, ut tam ipsi quàm alii talia presumere reformidarent.*

Hoc anno Catholici Cruce-signati Albigenisium Hæreticorum strages maximas ediderunt, qui eo insolentiæ deuenierant, ut ipsis cernentibus Episcopis libros Euangeliorum in sentinas proiicerent, & calices aliaque sacra uasa in contemptum Corporis & Sanguinis Christi turpiter & enormiter conspurcarent. Igitur Archiepiscopus Narbonensis Apostolicæ sedis in hac expeditione Legatus, & Militiæ Duces, Dux scilicet Burgundiæ, Comes Nouiomensis, Comes Montis. Fortis & alii consilium ineunt de inuadenda & expugnanda Bituricensi Ciuitate, quæ Hæreticorum propugnaculum & receptaculum erat in illa prouincia. Accedunt ad urbem 21. Iulij, per Episcopum Ciuitatis significant Ciuibus, ut aut

Hæreticos dedant, aut si non possint, de Ciuitate exeant: alioqui se sciant excommunicationis fulmine feriendos. Maluerunt illi repugnare & cum Hæreticis ad defensionem penarum suorum concurrere. Igitur ipsâ die B. Magdalenzæ sacrâ vrbs sub sarcinis oppugnatur & expugnatur: nec tamen desinebant Hæretici è muris libros Euangeliorum in fossas proicere, blasphemis cuomendis magis quàm saluti intenti. Itaque intra trium horarum spatium vrbs capitur & succenditur: de Hæreticis fit strages maxima, è Catholicis Deo miserante pauci cadunt. Hinc ad urbem Carcassonam obsidendam procedunt quò Albigensum Reliquiæ confugerant, & eandem intra octo dies capiunt, coactis ad deditiorem ciuibus, simulque centum circiter Castella Catholicorum Ducibus dedunt: & totius illius Prouinciæ Toparcha constituitur Simon Comes Montisfortis qui expulsis Hæreticis plurimos Catholicos Theologos Parisienses, quos secum ducebat, ad docendum populum in variis locis constituit, illisque stipendium assignat amplissimum.

PVERILIS
EXERCITIUS.

Aliud infatuationis genus profus nouum & inauditum ad hunc annum refert Mathæus Paris. in hunc modum. *Sub eius anni curriculo in estate sequenti subortus est in Francia error quidam à seculis inauditus. Quidam enim puer hoste humani generis procurante, qui verè puer etate fuit, sed moribus puerilis, per Ciuitates vadens & Castella in Regno Francorum, quasi à Domino missus cantillabat Gallicè modulando. Domine Iesu Christe, Crucem sanctam nobis restitue. Additis multis alijs adiectionibus. Et cum ab aliis pueris coartantibus videretur & audiretur, sequebantur eum infiniti qui prestigio Diabolico penitus infatuati relictis patribus & matribus, nutricibus & amicis vniuersis, cantantes modo consimili, quo eorum cantabat pædagogus: nec eos poterat, quod mirum est dictu, vel se retinere vel parentum persuasio renocare quin suum Magistrum memoratum sequerentur versus mare Mediterraneum: quod traicietes professionaliter & turmatim modulando progrediebantur. Non enim poterat aliqua Ciuitas præ multitudine iam comprehendere, Magister autem eorum in curru ponebatur Pallis adornato, stipatus Custodibus Circumstrepentibus & armatis. Tantis autem eorum erat numerus, vt se inuicem præ nimia numerositate comprimerent. Beatum enim se reputabat, qui de vestibus suis fila vel pilos d scriptos poterat reportare. Sed tandem antiquo Impostore Satbana machinante vel in terra vel in mari perierunt vniuersi. Eiusdem historiæ meminit Cantipratanus l. 2. c. 3. §. 14. Vidimus atq. ab incarnatione D. 1213. infinitam puero- rum multitudinem spiritu deceptionis arreptos, cum signo Crucis iter Hierosolymitanum aggressos fuisse periiisseque diuersis in locis: & maximam ex eis multitudinem per maleficos quosdam Sarracenis in mari venditos fuisse.*

Eodem anno Philippus Francorum Rex Flandriam potentissimo cum exercitu inuadit, hac vt legitur, occasione. Postquam Ioannes Angliæ Rex cum Innocentio pacem inuit, Pandolphus Legatus in Galliam transfractans ex Anglia, uenit ne iam accinctus Rex in Angliam transportaret, exercitum quoniam non amplius Ioannis, sed terra erat Pontificis. Molestissimè id tulit Philippus, & meritò: ne verò nihil agere videretur, iram suam in Comitem Flandrensem detorsit, qui quod Regi Anglorum cõfede ratus esset, ad bellum Anglicanum proficisci detrectarat, quod iniustissimum esse prædicabat, cum nullus Antecessorum Philippi ius aliquod sibi in Regnum Angliæ vindicasset. Præterea conquerebatur occupata à Philippo Castella & Oppida sua, iniusteque detineri. Hæc palam iactabat: sed cum multis Proceribus & Principibus Regni secretâ conspiratione inuitâ Regno Francico ruinam intentabat: & singuli sibi partem suam destinantes ad occupandum, Regem de Regno deturbare contendebant. Igitur Rex cum Comite Flandrensi primum cõseruit manus, & si Mathæo Parisiensi credimus, malè auspicatus est: quippe ab auxiliariis copiis Anglicanis fusus fugatusque est, & naues plurimas quas habebat, in portu amisit. Verum cladem istam opimâ Victoriâ in Campis Bouinensibus anno sequente compensauit: vt suo loco dicemus.

Eodem anno Innocentius Pontifex modis omnibus eradicare hæresim, vbicunq. sciebat aliquem suspectum esse, statim illum aut Romam vocabat, aut Academiæ Parisiensi examinandum iudicandumque remittebat. Itaque cum ex litteris Lingonensis Episcopi didicisset esse aliquem in Ecclesia sua suspectum, illum licet hæresim omnino abiurantem & detestantem voluit à Magistris Parisiensibus examinari & de fide respondere apud Robertum Cardinalem

Perruna

Petrus de Corbolio Archiepiscopus Senonensem, Episcopus Niuernensem, & Decanum Saresburiensem, qui tunc Theologiam Parisiis docebat. Bulla est eiusmodi.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis fratribus nostris Petro Archiepiscopo Senonensi, Episcopo Niuernensi & Decano Saresburiensi docenti Parisiis sacram Paginam Sal. & Ap. Bened. Venerabilis frater noster Lingonensis Episcopus olim quædam nobis contra G. Canonicum Lingonensem presbyterum de Musiaco per litteras intimauit quæ sapere videbantur hæreticam prauitatem, quarum tenorem de verbo ad verbum, vobis fratres Archiepiscope & Episcopi ac filio nostro Roberto tituli S. Stephani in Cælio monte Presbytero Cardinali tunc Parisius commoranti sub Bullâ nostrâ misimus interclusum: vnde cum dictus Episcopus eundem suspectum de Hæresi habuisset, coëgit eundem cautionem tam iuratoriâ quàm fideiussoriâ exhibere, quod terminis quos sibi præfigeret, eius se conspectui præsentaret, vt deceret, super iis omnibus responsurus. Sed cum idem Episcopus apud Barrum super Sequanam die quo sibi terminum assignarat, cum multis viris Religiosis & prudentibus, quos ad hoc conuocauerat, conuenisset, dictus G. iuramenti religione contemptâ neque comparuit, neque suam absentiam excusauit. Quare sæpe dictus Episcopus pensatis omnibus quæ tam prima die quàm secunda seruato iuris ordine & præ oculis habito Dei timore acta fuerant coram eo & toto processu deliberatione pensato, de consilio & consensu tam Religiosorum, quam Iurisperitorum omnium qui assistebant eidem, sæpe dictum G. super iis de quibus fuerat accusatus pro conuicto decreuit habendum, ipsum sententia definitiua pronuncians hæreticum condemnandum, & sententiam in scriptis redigi faciens & multorum sigillis Episcoporum videlicet, Abbatum & Archidiaconorum reseruari munitam. Cumque idem G. in nostra proposuisset præsentia restitutus quod præfatus Episcopus cum post appellationem ad nos interpositam ceperat, & præfatam compulerat præstare cautionem, nitens se multipliciter excusare. Nos attendentes quod vos fratres Archiepiscope & Episcopi cum Cardinale prædicto ea quæ circa ipsum fuerant inquirenda poteratis plenius indagare, illum ad vos duximus remittendum. Dantes vobis per nostras litteras in præceptis, vt nisi vsque ad festum Pentecostes proximè tunc futurum in vestrà præsentia compareret, super iis quæ sapiunt hæreticam prauitatem, suam sufficienter si posset innocentiam ostensurus, vo. sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo exerceretis in ipsum rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ. Quod si se ostenderet inculpabilem, eius innocentiam opprimi nequaquam sineretis cum sincera diligentia & diligenti sinceritate in negotio fidei processuri. Nuper autem idem G. proposuit coram nobis quod præfato termino ad præsentiam vestram non fuit ausus accedere metu mortis, cum zelus fidelium in hæreticæ prauitatis labe notatos inesset in partibus illis tunc temporis sic accensus, vt incendio traderent non solum manifestos hæreticos, sed etiam quoslibet prauitate suspectos. Vnde nobis humiliter supplicauit vt eiusdem purgationem recipi facientes ipsum diu maliciosè vexatum non sustineremus vterius **indebitè molestari. Licet autem eundem ex eo quoque habeamus valde suspectum**, quod ad vestram præsentiam termino quem ore proprio sibi præfiximus, non accessit: quia tamen non congregata dispergere, sed dispersa potius congregare debemus, Discretionem vestrâ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus conuocatis ad locum idoneum præfato Episcopo Lingonensi & aliis qui fuerint conuocandi circa ipsum, cui viua voce præcipimus vt infra Octauas Pentecostes proximas propter hoc vestro conspectui se præsentet, secundum formam superius comprehensam appellatione postpositâ concedatis eidem in eundo, redeundo & morando facientes autoritate nostrâ vsque ad decisionem negotii securitatem plenariam exhiberi. Testes autem &c. Quod si non omnes, &c. duo vestrum &c. Vos denique fratres Archiepiscope & Episcope super nobis ipsis, &c.

Datum Laterani 4. id. April. Pontif. nostri an 16.

Similem Epistolam legere est in lib. 2. Ep. 15 ex Editione Bosqueti, ad Archiepiscopus Senonensem, Episcopus Niuernensem & M. Robertum de Corzon Canonicum Parisiensem quibus causam committit G. Canonici Lingonensis presbyteri de Musiaco de hæresi infamato & per contumaciam ab Episcopo Lugdu-

nenſi condēnato. Data eſt autem hæc Epiſtola Laterani 16. Kal. April. an. 14.

Eodem anno Gaufridus Siluanectenſis Epiſcopus ſentiens ſe tam ætate quàm corpulentiam ponderoſam, inquit Rigordus, inſufficientem oneri quod iam per 30. annos portauerat, impetratâ à ſummo Pontifice licentiâ, Epiſcopatu ſuo renunciauit, ſeque ad Monachos Karoli¹ loci Cifterciensis Ord. tranſtulit. Illi ſucceſſit F. Garinus, qui cum eſſet frater profeſſus Hoſpitalis Hieroſolymitani, Philippi Regis Conſiliarius præcipuus propter prudentiam & incomparabilem conſilii virtutem & alias animi dotes ita laudabiliter ſe gerebat, vt nemo de ipſo conquereretur. Vir erat litteratus & Litteratorum fautor egregius.

Eodem anno Gaufridus Meldenſis Epiſcopus ſimiliter Epiſcopatu renunciauit, & in Cœnobio San-Victorino Pariſiis diuinæ contemplationi ſe ſe arctius mancipauit. Illi ſucceſſit Vvillielmus Cantor Pariſienſis, frater Petri Pariſ. Epiſcopi & Stephani Nouiomienſis, qui tres fratres eodem tempore Epiſcopatus habuerunt.

DIES IN-
DICTALES.

Eodem anno liſ quæ de numero dierum Indictalium intercedebat inter Epiſcopum Pariſienſem & San-Dionyſianos Monachos, compoſita eſt voluntariâ ceſſione Epiſcopi. In hoc autem conſiſtebat, Epiſcopus non plus triduo volebat Nundinas haberi. San-Dioyſiani contendebant non debere arctari numerum dierum, ſed more ſolennium Nundinarum ad plures extendi. Tandem ceſſit Epiſcopus: & habentur ea de re in Chartulario San-Dionyſiano hæ litteræ.

„ Petrus D. G. Epiſcopus Pariſienſis, Vniuerſis ad quos litteræ præſentes perue-
„ nerint, in Domino ſalutem. Noueritis quod nos querelam quam habebamus
„ contra Abbatem & Monachos S. Dionyſii, videlicet quia petebamus quod
„ Nundinæ Indicti non durarent niſi per 3. dies à die benedictionis, eiſdem Mona-
„ chis contra aſſerentibus quod illæ nundinæ debebant durare quantum aliæ nun-
„ dinæ ſolennes durant, ipſis Monachis quittauiſimus in perpetuum vt nec nos nec
„ ſucceſſores noſtri amplius eos ſuper hoc vexare poſſimus... Actum Pariſius an. 1213.
„ menſe Auguſto.

In Nomine S. & indiuiduæ Trinitatis Amen. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Nouerint Vniuerſi præſentes pariter & futuri, quod de contentione quæ erat inter Epiſcopum Pariſienſem ex vna parte, & Abbatem & Monachos B. Dionyſii ex altera ſuper eo quod Epiſcopus dicebat Nundinas Indicti non debere durare niſi per 3. dies à die benedictionis, Monachis è contra aſſerentibus quod deberent durare quantum aliæ Nundinæ ſolennes durant; vtraque pars in nos compromiſerunt. Nos ergo inſiſtione factâ ſuper hoc diligenti cognouiſimus & dixi-
mus dictum Epiſcopum Pariſienſem in hac querela nullum ius habere. Vnde Epiſcopus quittauit eam coram nobis in perpetuum Monachis prætaxatis, ita quod neque ipſe Epiſcopus de cætero, neque ſucceſſores eius Epiſcopi Pariſienſes in hoc aliquid poterunt reclamare. Dicti verò Monachi debent illas nundinas tenere ad conſuetudines quibus uſi ſunt uſque modò. Actum Pariſius anno Domini 1213. Re-
gni verò noſtri an. 33. Honorius III. idem etiam confirmauit, vt patet ex eius Bula, quæ in eodem Chartulario habetur.

1214.

Anno 1214. ruruſ turbata eſt Anglia propter immoderatos Nicolai Legati Apoſtolici exceſſus, factum & prauam in Beneficiorum diſpenſatione adminiſtrationem. Nam cum à Papa accepſſet in mandatis, vt vacantibus Beneficiis viros idoneos & litteratos præſiceret, ille ſpreto Archiepiſcopo Cantuarienſi & aliis Prælatiſ Abbatias & alia Beneficia deſporicâ authoritate ignaris & illitteratis ſæpe concedebat, habens in hoc fauentem ſibi Regem & adſtipulantem. At Archiepiſcopus habito cum Suffraganeis ſuis Conſilio, Legato denunciât & interpoſita appellatione prohibet, ne contra dignitatem ſuam ad quam Eccleſiarum ſuæ Diœceſeos de iure ſpectat ordinatio, Prælatos in Eccleſiis vacantibus conſtituere præſumat. Legatus appellationi non deferens, conſenſuque Regis Petrum Pandulphum Romam mittit, de Archiepiſcopo conqueritur, immoderatæ eum auaritiæ accuſat, Regem mirificis laudibus extollit, eius humilitatem & in omnibus obedientiam prædicat. Contra Archiepiſcopum mittit fratrem ſuum M. Simonem de Langetona, ſed non audietur. Hac de re ſic Mathæus. Reſiſtit autem Pandulpho ibidem M. Simon de Langetona frater Archiepiſcopi Cantuarien-

sis. Sed quoniam charta Regis auro bullata, D. Papa de subiectione & tributo Regni Anglia & Hibernia, à prædicto Pandulpho nuper delata fuerat, M. Simon in suis contradiccionibus non potuit exaudiri. Asserebat præterea Pandulphus memoratus in præsentia D. Papa Archiepiscopum & Episcopos in exactiōe & ablatorum restitutione tempore interdicti nimis esse rigidos & auaros, quodque ipsum Regem & Regni libertates plus a quo deprimebant.

Hoc anno, vt refert Continuator Chronici Antissiodorensis, Philippus Rex ex Bouinensi prælio Victor & Triumphator rediit: neque solummodo Victor, sed opimisonustus spoliis: quippe Reginaldum Boloniæ Comitem, & Ferrandum Flandriæ cœpit habuitque in vinculis, qui prius sibi vincula fuerant superbiore fastu comminati. Et certè nunquam propior Francia cladis fuit, Principibus coniuertatis hæc & illa loca Regni inuadentibus: nunquam verò maior lætitia, cum auditum est feliciter à Rege fuisse pugnatum. Præsertim verò Parisina ciuitas, quæ à Ferrando plus timebat, suis quodammodo exultare sedibus visa est & commoueri, vt victorem suum hostili sanguine conspersum exciperet. Supra verò quam dici potest, Vniuersitas diem illum iocosè & festiuè celebrauit. Reuertenti enim Patri suo occurrit filia, & magnâ pompâ magnificoque ordine, quod nunquã aliàs similiter, obuiam longè processit. Qua de re sic Rigordus. *Parisiaci verò Ciues & vniuersa Scholarium multitudo incomparabiliter omnibus alijs, Clerus & populus cum hymnis & Canticis ipsi Regi obuiam procedentes, quanta esset in animo lætitia, gestis exterioribus declarabant: nec sufficiebat eis de die taliter exultare, imò de nocte, imò septem noctibus continuis, numerosis luminibus: adeo vt Nox sicut dies illuminari videretur. Maximè scholares cum maximo quidem sumptu Conuiuia, Choros, tripudia, cantus indefesse agere non cessabant. Eiusdem pompæ & festiuitatis meminit M. Guillelmus Brito testis oculus lib. 12. Philip.*

VICTORIA
BOVINEN-
SIS.

*Parisus verò præ cunctis urbibus addit
Plausibus & nabilis * & lætitiæ generali
Sumptus maiores & delectabiliore
Ludos exequitur studio celebresque Choræas.
Præcipuè quos Palladij dulcedo laboris
Allicit alma sequi vitæ documenta beata,
Plenius & multo se splendidiore paratu
Accingunt, palme vti festum Regalis honorent.
Perque dies octo, totidemque celebra noctes
Gaudia continuant, & eò deuotius instant
Lætitiæ, quò Rex magis est dilectior illis.
Cuius eis curâ pacis præstante quietem
Securi Cyrrha Dominis Nyseque feruntur
Solius vt studium circa vexentur eorum
Pectora diuersas non admittentia curas.*

* iubilis

Hi duo penultimi versus sic leguntur à Barthio, eosque sic exponit. *Cyrrhæ & Nyse, id. Apolline & Musis & omni litteraturæ genere. Solius verò, id. Regis, erga solum Regem.*

Ex his intelligitur quanto studio quantoque amoris affectu Vniuersitas filia Patrem suum prosequeretur: quod insuper confirmare placet præclaro hoc Vincentii Bellouaci testimonio qui sub hoc Principe & sub duobus successoribus floruit: quique ab orbe condito ad an. 1244. & paulo ultra historiam contexuit. Sic autem ille post Rigordum. *Florebant Lutetia studia litterarum, eoque ex omni Europâ auditores confluebant, non tantum propter loci amœnitatem & rerum omnium copiam, sed multo magis propter honorem quem Philippus earum Professoribus exemplo Ludouici Patris deferebat. Vt non immeritò, inquit Massonius, Ioannes cognomento Architrenius grauis poëta qui Philippo Rege vixit, in Epigrammate quod de Lutetia scribit, illam Philosophis Atticam, libris Græcam, studiis Indicam dicat videri.*

De festiuitate autem illa Parisiensis sic habet Vincentius. Deo ordinante iustissimè, sicut est factum vt Ferrandus & Reginaldus pro honore suo id quod petierant vel putabant, pro suæ confusiois ignominia haberent. Quis autem vel verbo vel

scripto possit explicare quæ in eorum aduentu facta sunt Cantica dulcisona Clericorum, tripudia populorum, pulsationes classicorum, ornatus Ecclesiarum vicos & domos & vias cortinis & pannis sericis intectas, flores & ramos arborum virides vbique stratos, omnes etiam cuiusque generis, sexus & ætatis homines ad tanti triumphii spectacula concurrentes, Rusticos & Messores intermissis operibus, falcibus & rastris & ribalis, in collo suspensis cateruatim ad vias ruentes, cernere cupientes Ferrandum in vinculis, quem nuper formidabant in armis, nec ei inuerecundabantur illudere Rustici, pueri & vetulæ nacta occasione à nominis æquiocatione. Nam & casu mirabili duo equi Ferrandi, idest eius coloris qui hoc nomen equis imponit, ipsum in Lectica uehebant. Vnde & ei improperabant quod sic ferratus vt erat, recalcitrare non poterat, qui prius impinguatus, dilatatus recalcitrauerat, & in Dominum suum calcarium eleuauerat. Hæc per omnia loca facta sunt, quo vsque Parisios Clerici & Laici cum hymnis & anticis obuiam Regi processerunt; nec solum dies, sed etiam noctes in læticia transegerunt. Septem enim diebus, continuis noctibus, innumerofis luminibus utebantur, ita vt nox sicut dies illuminare videretur. Et vt ait Brito.

*Cere non cessant per totam lumina noctem
 Cunctorum in manibus tenebris clarere fugatis,
 Vt nox in faciem conuersa repente diei
 Tantis luminibus tanto fulgore diefcens
 Stellis & lune, nil vobis debeo, dicat.*

Idem ait Captiuos in diuersis Regni turribus & carceribus inclusos fuisse, Reginaldum Peronæ, alios alibi; at Ferrandus qui sæpe iactitauerat ingressurum se in urbem Parisiensem cum splendore triumphii, Lutetiam ductus toti ciuitati spectaculum dedit.

*At Ferrandus equis euectus forte duobus
 Lecticâ duplici remone uehentibus ipsum,
 Nomine quos illi color æquiocabat, vt esset
 Nomen idem Comitum & equorum, Parisianis
 Ciuibus offertur Lupara claudendus in arce,
 Cuius in aduentu Clerus populusque trophæum
 Cantibus hymnisonis Regi solenne canebant.
 Tunc patuit, Ferrande, tibi Pythonicus error,
 Compulit in vanum qui te sperare, quod urbs te
 Exceptura foret magno regalis honore.*

Flandri Sauaricum quendam Philippi Admiralium, qui urbem. *Dammus* vocatam incenderat cum omnibus opibus contra ipsius Regis voluntatem, paulo post mortem hoc Epitaphio carperunt.

*Concepit facinus mens, suasis lingua, peregit
 Dextra: malus, peior, pessimus iste fuit.
 Concipiendo malus, suadendo peior, agendo
 Pessimus: huic turpis vitæque morsque fuit.
 Mors ea non habuit planctum, nec vita fauorem,
 Nec facinus veniam, nec cinis exequias.
 Mors latam, tristem moramortis fecerat urbem:
 Cuius non placuit, non bona vita fuit.*

Eodemanno Innocentius Pontifex Max. datis ad omnes orbis Christiani Prælatos litteris indixit Generale Concilium Lateranense, tum ad reformationem morum, tum ad procurandum Christianis in Oriente degentibus subsidium, multosque proinde Legatos ad diuersas mundi partes destinauit. In Franciam M. Robertum de Corzon paulo ante Nouiomensem, deinde Parisiensem Canonicum & Cancellarium, tunc verò Cardinalem tituli S. Stephani in Coelio monte,

Parisiis vbi diu docuerat, satis notum. Cui vt omnes in Regno Francico parent, hac Bulla præcepit.

Innocentius... Dilectis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, cæterisque Clericis per Regnum Franciæ constitutis Sal. & Apost. Benedictionem. Pium & sanctum propositum quod de subuentione Terræ sanctæ pro cõmuni utilitate Deo inspirante concepimus & perducere satagimus ad effectum, ex generalibus litteris poteritis aduertere manifestè. *Ad hoc igitur salutare propositum exequendum, Dilectum filium nostrum R. tituli S. Stephani in Cælio Monte presbyterum Cardinalem Apostolicæ sedis legatum, virum utique probatæ honestatis & fidei destinamus merito suæ probitatis speciali gratia nobis acceptum, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus cum viæ nostræ, imò potius viæ Christi deuotè suscipere ac honestè tractare curetis, ipsius salubribus monitis & mandatis humiliter intendentes, præsertim in iis quæ pertinent ad subsidium Terræ sanctæ. Nos enim quod super iis & aliis ad suæ legationis officium pertinentibus prouida deliberatione statuerit, præcipimus inuiolabiliter obseruari, concedentes eadem vt euellat & destruat, ædificet atque plantet, quæ sibi euellenda & destruenda, ædificanda occurrerint & plantanda. Datum, &c.*

Eundem commendat Philippo Regi Francorum his verbis. *Quàm sincerum dilectionis affectum ergate ac filium tuum & Regnum Franciæ habeamus, nouit ille qui testis est in cælo fidelis, cuius super hoc testimonium securè possumus inuocare. Adeo quippe Regni tui exaltationem diligimus, privilegiata semper opera commendantes quæ processerunt de ipso, quod æquanimis Ecclesiæ Rom. quàm ipsi Regno sustineremus magnum aliquid aduersitatis accidere; cum facilius hæc quàm illud ab imminente possit periculo liberari. Vt ergo super hoc amplius securus reddaris & certus, mittimus ad tuam Regalem præsentiam dilectum filium nostrum R. tituli S. Stephani in Cælio Monte Presbyterum Cardinalem Apost. Sedis Legatum, virum utique probatæ honestatis & fidei, qui ea quæ plenius accepit à nobis, expressius tibi referat viua voce. Serenitatem tuam rogantes & exhortantes in Domino quatenus eum recipias & honestè pertractes, ipsius acquiescendo salubribus monitis & consiliis propter Deum. Datum, &c.*

Eodem anno obiit M. Ioannes de Cella Anglus, xxi. Abbas S. Albani, success. M. Ioannis de M. Guarini ab an. 1195. Hic vt legitur in eius vita apud Math. Paris. lib. de vitis 23. Abbatum S. Albani, *in iuuentute scholarum Parisiensium frequentator assiduus ad electorum consortium Magistrorum meruit attingere: vnde cum virilis esset ætatis, in Grammatica Priscianus, in Metrico Ouidius, in Physica censori potuit Galenus. Hic assumpto religionis habitu adeo de die in diem profecit in melius, vt de virtute in virtutem ascendens ad Prioratum Wallingfordiæ regendum est vocatus: & tandem præclaris meritis suis exigentibus in Abbatem Ecclesiæ S. Albani feliciter sublimatus. Multas passus est angustias à Roberto filio Walteri, à Richardo de Marisco Dunelmensi Episcopo & à Stephano Cantuariensi, à quo spoliatus est fidelissimo in omnibus suis negotiis consultore, auxiliatore & consolatore M. Adamo de Linleia, qui postea in Archidiaconum Eliensem est promotus. Erat autem M. Adam in Decretis Magister, & Archiepiscopo, lucrum suum quærens, parere erat paratus se euocanti. Itaque sic ad eum legitur locutus Ioannes Abbas. *Charissime Magister, nolo promotionem vestram impedire. Archiepiscopus excellentior est me. Maiorem sequeris, quia maiora desideras. Ablatus es à me. Nec patitur Archiepiscopus me tue præsentia consolatione gratulari, licet tot peritorum stipetur agminibus. Tamen affer illi ex parte mea hoc Breue, verè Breue, Hæc fatus tradidit illi breuem Epistolam Archiepiscopo tradendam, duobus versiculis contentam, qui sunt eiusmodi.**

*Velleribus centum gaudes cum lacte bidentum:
Nec reputas magnum tuleris nisi pauperis agnum.*

Obiit autem sanctitate & religione insignis, dierumque plenus die S. Kenelmi Regis & Martyris: & cum eius omnes heberarentur sensus, petenti M. Guillelmo Medico suo, *Domine Pater mi, quomodo vobis est,* eleuatis paululum oculis retulit.

*Non video purè: mihi nil sapit: audio durè:
Deficit olfactus: sum sequis ad omnia factus.*

Eodem anno leges quædam conditæ sunt in gratiam Cruce-Signatorum ad bellum Albigense seu Tolosanum proficiscentium, quod *stabilimentum Crucis-Signatorum* vocabant, & legitur in tom. 6. Spicilegij. p. 411.

215. Anno 1215. animus Innocentij Papæ à M. Stephano Cantuariensi Archiep. Cardinale mutatus est; vbi intellexit certissimâ Nunciorum suorum relatione prædictum Stephanum authorem fuisse defectionis Baronum Anglicanorû à Rege. Illi enim in Conuentu apud S. Edmundum habito coniurauerant simul, se nisi Rex restitueret antiquam libertatem, illi bellum indicturos. Ad eam verò obtinendam prædictum Stephanum ad Regem tunc Oxoniæ morantem miserant, qui re infecta ad eos redux iam tum accendisset bellum, nisi Rex dissimulandum ratus vocatis ad Colloquium Baronibus omnia quæ petebant, concessisset, & concessionem suam litteris sigillo Regio munitis confirmasset, atque insuper autoritate Pontificia confirmari curasset.

Verum paulo post idem Rex impotens mentis non potuit adeo conceptum in Barones odium tegere, quin illi sibi cladem certissimam parari rescuerint. Igitur iterum coniurant, arma parant, milites colligunt, & Regi bellum indicunt. Quid ille faciat desertus à suis: ad Innocentium confugit, qui Ecclesiasticis armis eos prosequitur, & sententiam Excommunicationis in eisdem fulminari mandat Episcopo Wintoniensi, Abbati de Redinge & Pandulpho Ecclesiæ Rom. Sub-diacono, præcipiens insuper vt Archiepiscopo Cantuariensi iniungerent districtèque iuberent eandem fulminare. At Archiepiscopus prodit se eiusdem Coniurationis popularem, & consciùm esse duobus capitibus indicat. Nempe & cum fratrem M. Simonem curat ab Eboracensi Capitulo eligi in Archiepiscopum contra voluntatem Regis. Deinde verò cum Excommunicationis sententiam in Barones à Pontifice laram publicare recusat.

Quod ad Electionem M. Simonis de Langetona attinet, vt eam Rex intellexit, Romam statim Legatos suos misit, qui apud D. Papam de M. Stephano Rebellionis authore, & turbarum istarum motore conquererentur. Quibus auditis irritam esse iussit Innocentius eiusmodi Electionem.

” Rem sic narrat Mathæus. *Circa dies istos* Canonici Eboracensis Ecclesiæ multo iam tempore Pastore viduati impetratâ à Rege licentiâ ad Electionem faciendam pariter conuenerunt. Et licet à Rege multis precibus fuissent rogati vt Walterum de Gray Wigornien. Episcopum sibi susciperēt in Pastorem, tamen reclamantes illiteratum ipsum, eligere distulerunt: verum tamen in Electione procedentes elegerunt M. Simonem de Langetona fratrem Archiepiscopi Cantuariensis, sperantes in eo scientiam quam appellant sapientiam, scilicet morum aromate conditam scientiam, insuper fauorem D. Pape obtinere. Sed cum facta Electio ad Regis audentiam peruenisset, misit nuncios ad Curiam Rom. qui contra Electionem illam in præsentia D. Papæ exceptiones huiusmodi induxerunt. Allegabant enim Archiepiscopum Cantuariensem Regis Angliæ hostem esse publicum, vt qui Baronibus Angliæ incentiuum contra Regem eundem præbuit & consensum. Vnde si dictus Simon, qui frater est Archiepiscopi memorati, ad Archiepiscopatum Eboracensem promoueretur, pax Regis & Regni diu stare non poterit. Hæc igitur & iis similia allegantes incommoda, Papam ad consensum induxerunt. Vnde Capitulo Eboracensi scripsit hæc verba.

” *Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, &c.* Cum M. Simon de Langetona cum quibusdam aliis Canonicis Eboracensibus in nostra nuper esset præsentia constitutus, Nos ei viuâ voce interdiximus, ne ad obtinendum Archiepiscopatum Eboracensem intenderet; quia id certis ex causis minimè pateremur: & ipse quidem quantum verbis expressit, huic annuit reuerenter. Vnde mirari cogimur & moueri, si ipsum ambitio adeò excæcauerit, vt cum sciret se post nostram prohibitionem expressam de iure elegi non posse, tali præstiterit Electioni consensum, quam nullo alio contradicente Nos irritam haberemus. Sed ne hac occasione fiat in Anglia nouissimus error peior priore, vel Eboracensis Ecclesiæ diutius maneat Pastore viduata, de communi fratrum nostrorum consilio per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus Electione huiusmodi non obstante appellationem, cum insolentias & machinationes huiusmodi sustinere nolumus, nec de-

bemus, omni occasione ac tergiversatione cessantibus aliquos ex vobis cum omni potestate ad instans Concilium destinatis, qui saltem vsque Kalendas Nouemb. nostro se conspectui repræsentent, personam idoneam cum nostro electuri vel postulaturi consilio in Pastorem. Alioquin & tunc Nos ipsi curabimus de idoneo vobis Præfule providere, contradictores si qui fuerint vel rebelles per distributionem Canonicam grauius puniuri. Si verò præfatus Simon electioni de se factæ consensit, nos pœnam in pœnam suæ præsumptioni statuimus, vt ineligibilis fiat, ne de cætero absque dispensatione sedis Apostolicæ speciali ad Pontificalem eligi valeat dignitatem. Datum idib. Septemb. Pontific. n. an. 18. Ita sua spe frustratus Simon etiam in Concilio Lateran. Canonicis cumulantibus nunquam potuit à Pontifice confirmationem impetrare: sed ille quem Rex volebat, Walterus de Gray ad Archiepiscopatum promotus est.

Cum autem Stephanus excommunicationem de qua supra, promulgare renuisset, aiens se ad Concilium Lateranense proficisci paratum, non posse morari, nec se eam promulgaturum antequam viuâ vocem summi Pontificis agnosceret voluntatem, Nihilominus cum P. Vintoniensis Episcopus & Pandulphus auctoritate quâ fungebantur, ab Ecclesiæ ingressu & à celebratione Diuinorum officiorum suspenderunt. Quam ille suspensionem humiliter obseruans, inquit Mathæus, sedem Apostolicam suspensus petiuit. At in Concilio Lateran. iterum contra eum Legati Regis, hoc ei obiiicientes, quod Rebellionis author fuisset, quodque sententiam excommunicationis promulgare nolisset. Ad quæ ille pudore confusus pauca respondit. Itaque Papa irâ percitus suspensionem à Pandulpho & Episcopo Winton latam hac Bulla confirmauit.

Innocentius Episcopus Vniuersis Cantuariensis Ecclesiæ Suffraganeis salutem. Ad communem volumus notitiam peruenire, quod nos suspensionis sententiam quam venerabilis frater noster P. Wintoniensis Episcopus & dilectus filius P. Subdiaconus familiaris noster Norwicensis electus in Stephanum Cantuariensem Archiepiscopum auctoritate Apostolica protulerunt, ratam habemus, & præcipimus inuiolabiliter obseruari, donec idem Archiepiscopus qui eam humiliter seruat, mereatur ab ipsa iuxta formam Ecclesiæ Canonice præstitam relaxari vno vinculo in aliud commutato. Quocirca Vniuersitati vestræ per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus & vos Episcopi præscriptam sententiam firmiter obseruetis, cum interim nullam eidem debeat obedientiam exhibere. Datum Laterani pridie non. Nouemb.

Idem M. Simon anno sequente nominatim à walone Cardinale Legato excommunicatus est, quod cum fratre Barones rursus ad bellum inflammasset. Illi enim excommunicati, omnibus bonis priuati, & pœne ad desperationem versi eiusdem Stephani consilio Ludouicum Philippi Francorum Regis filium in Regem sibi deposcentes cum ingenti exercitu transfretare cogunt, frustra prohibente Walone. Vbi autem Ludouicus Angliam attingit, M. Simonem de Langetona Cancellarium suum sibi constituit, cuius prædicatione tam ciues Londinenses quam Barones excommunicati, Diuina celebrare fecerunt, inquit Mathæus. Walo verò & Ludouicum & M. Simonem nominatim excommunicauit. At Legatus, inquit, ille, Episcopis, Abbatibus, cum Clericis quos habere poterat, conuocatis, Ludouicum nominatim cum complicitibus & fautoribus suis & præcipuè M. Simonem de Langetona pulsatis campanis & candelis accensis excommunicauit, præcipiens Episcopis & aliis Vniuersis vt singulis Dominicis diebus ac festiuis per totam Angliam sententiam publicarent. Sed adhuc M. Simon de Langetona & M. Geruafius de Hoberugge Ecclesiæ S. Pauli Londinensis Præcentor cum quibusdam aliis dixerunt se pro iure & statu Ludouici appellasse: vnde sententiam illam irritam habuerunt & inanem. Sed de rebus Anglicis sit fatis.

Eodem anno cum inter Cancellarium Parisiensem & Capitulum exortæ fuissent nonnullæ contentiones & discordiæ, statutum factum est à Petro Cambio Episcopo, in quo multa leguntur quæ pertinent ad munus Cancellarij.

Petrus D. G. Parisiorum Episcopus, Hugo Decanus totumque Capitulum, &c. Ad Vniuersitatis vestræ notitiam volumus peruenire, quod cum de redditibus pro sigillo Parisiensis Capituli proueniens nihil esset certitudinis definitum, & su-

MUNERA
CANCELLA
RII PARI-
SIENSIS.

» per iis contentio aliqua mota fuisset, Nos ad sopiendam totius contentionis ma-
 » teriam & pacem inter Capitulum & Cancellarium Paris. perpetuis temporibus
 » firmâ stabilitate seruandam, pari consensu & communi voluntate solemniter in
 » Capitulo Paris. duximus statuendum quod super nullo contractu quem faciet Capitu-
 » lum cum aliquo Canonico vel aliquo alio, siue Canonicus cum Capitulo vel
 » aliquo alio, seu aliquis alius cum Capitulo vel Canonico pro litteris super
 » hoc conficiendis, vel pro sigillo habendo nihil recipiet vel exiget Cancel-
 » larius Paris. quicumque fuerit pro tempore substitutus. Idem etiam statui-
 » mus pro Ecclesiis specialiter Ecclesiæ Parisiensi subiectis, videlicet pro Ec-
 » clesia S. Ioannis Rotundi, S. Stephani S. Dionysii de Passu, S. Benedicti,
 » Sancti Medrici, S. Christophori, & pro Canonicis earundem Ecclesiarum
 » & pro Hospitali B. Mariæ, vt similiter de nullo Contractu, quem aliqua ista-
 » rum Ecclesiarum, vel aliquis Canonicus earundem faciet cum aliquo, vel ali-
 » quis cum eis aliquid inde recipiet Cancellarius pro priuilegio, vel pro charta, vel
 » litteris, vel etiam pro sigillo. Si vero extranea persona aliqua super rebus quæ ad
 » aliquam personarum vel Ecclesiarum prædictarum pertineant, litteras seu Char-
 » tham vel aliud instrumentum petierit, 4. tantummodo denarios inde habebit
 » Cancellarius tam pro scriptura, quàm pro cera vel sigillo. Similiter autem de
 » nullo contractu quem Clericus Beneficiatus in Ecclesia Paris. faciet cum aliquo
 » super rebus ad ipsam Ecclesiam pertinentibus, Cancellarius nihil habebit. Si ve-
 » ro Capitulum Parisiense aliquando de seruis suis gratis manu miserit, & litteræ
 » inde fiant, Cancellarius nihil inde exigere poterit, nisi tantum duos solidos. Si
 » autem pro pretio, pro qualibet libra pretii 12. denarios inde percipiet, donec
 » summa pretii peruenierit vsq; ad summam 40. librarum. Si tamen pretium manu-
 » missionis 40. libras excesserit, nihil inde vltra 40. solidos habere poterit Cancel-
 » larius. Cæterum pro singulis litteris obolatam ceræ & pro chartis denariatam reci-
 » piet Cancellarius à Capicerio B. Mariæ. Libros quidem Paris. Ecclesiæ sine can-
 » tu corrigere, ligare & in bono statu tenebitur conseruare. Et talem instituire Ma-
 » gistrum in Claustro qui sufficiens sit ad Scholarum regimen & ad officium quod
 » debet facere in Ecclesia, & ad litteras Capituli, si opus fuerit, faciendas. Profe-
 » ctò omnia ista se bona fide facturum & seruaturum Cancellarius quicumque fue-
 » rit, in institutione iurabit. Nihilominus etiam sub eodem iuramento faciet fide-
 » litatem Capitulo de sigillo ipsius Capituli fideliter obseruando. Magister verò
 » Stephanus Parisiensis Cancellarius in sua institutione omnia supradicta benignè
 » concessit, & propriâ voluntate fideliter obseruanda iuravit: & in maiorem suæ
 » Concessionis notitiam his litteris suum fecit sigillum apponi. Nos autem hanc
 » ordinationem volentes stabilitate perpetuâ firmiter obseruari, præsentis litteras
 » fecimus sigillorum nostrorum autoritate muniri. Actum an. 1215.

Ex his intelligimus quæ præcipua fuerint Cancellarij Parisiensis munera; nempe
Commentaria conficere chartasque & instrumenta publica conscribere, sigilli Capitularis
custodiam habere, Bibliothecam curare, Magistrum idoneum Scholæ claustrali præficere.
 Ex quo vltimo munere quàm malè euincat Hemeræus penes Cancellarium olim
 supremam fuisse in Vniuersitate Autoritatem, docuimus tom. 2. dissert. 5. Non
 enim ille, quanquam omnibus Candidatis docendi licentiam impertiri poterat,
 omnium Professorum & Doctorum caput erat, omniumque Scholarum præ-
 fecturam habebat, sed Claustralis duntaxat; in quâ talem poterat instituire &
 collocare Magistrum, qui sufficiens esset ad Scholarum regimen & ad officium quod debe-
 bat facere in Ecclesia, & ad litteras Capituli si opus esset, faciendas, vt disertè in præ-
 dicto Instrumento continetur. Quæ quidem Claustralis, licet annumerata sit Aca-
 demicis, itaut eius Præfecti seu Magistri & Scholares Iuribus & Priuilegijs gau-
 derent Vniuersitatis, omnino tamen erat Episcopalis & Theologica iuxta vetus
 institutum. Et deca fit sermo in Transactione seu Conuentione illa quæ inter
 Stephanum Episcopum & Capitulum facta est circa an. 1123. in qua de vtriusque
 partis consensu locus electus & coopertus est. *in quo Scholæ Ecclesiæ deinceps*
tenebantur & reuerentur. Et hinc repetendum licentiandi ius Primarium, quod
 Cancellarius sub Episcopo directè exercuit initio erga Magistros, quibus potesta-
 tem dabat docendi in Scholâ Episcopali, quos ei præficiebat seu præponebat
 pro iure suo, nisi vellet ipse docere; vnde & *Præpositi* dicebantur, vt alibi docui-

mus. Quod verò Licentiandi ius extendit postea in omnes Academicos: quemadmodum & *Rector* suum quoad regimen in omnes Scholasticam Episcopales & Genouefianas, quàm Academicas.

Alterum Cancellarij munus erat, Bibliothecam curare, & pauperibus Scholaribus in Theologia studentibus libros commodare: vt patet ex testamento M. Stephani Archidiaconi Cantuariensis, sic statuentis. *Volo & precipio quod libri mei Theologiæ Cancellario Parisiensi tradantur, qui eos Pauperibus Scholaribus in Theologia studentibus & libris indigentibus ad studendum commode intuitu pietatis.* Et in Instrumento confecto ea de re an. 1271. sic legitur. *Notum facimus quod in nostra presentia constitutus M. Ioannes de Aurelianis Canonicus & Cancellarius Parisiensis recognoscit & confitetur se recepisse & habuisse à venerabili viro M. Nicolao Ecclesie Parisiensis Archidiacono, quondam predictæ Ecclesie Parisiensis Cancellario libros inferius annotatos, tradendos & recuperandos Pauperibus in Theologia studentibus.* Referemus integrum ad an. 1271.

Quod attinet verò ad munus illud conscribendorum Commentariorum & Instrumentorum publicorum, quod propriè Scribæ munus est, dicemus speciali Dissertatione ad calcem huius seculi, vbi de *Scriba Vniuersitatis*. Hic verò notare præsertim conuenit præcipuam litis difficultatisque causam inter Capitulum Parisiense & Cancellarium hanc fuisse, quod pro confectioe Chartarum seu Instrumentorum aliorumque negotiorum, seu vt vocant, expeditionum Cancellarius salarium exigeret; Capitulum verò deberi negaret; quia ob id præbendam & redditus in Ecclesia Parisiensi obtinebat. At ita tandem pacti sunt, vt pro confectioe Chartarum ad ipsam Ecclesiam & Capitulum, aut etiam ad minores Ecclesias Maiori subiectas attinentium nihil exigeret nihilque acciperet. Pro earum verò confectioe quæ ad *extraneas personas* spectarent, exigere posset *quatuor denarios* tam pro scriptura quàm pro cera & sigilli appositione. Nec dubito quin hæc Clausula ad ipsam quoque Vniuersitatem pertinuerit: quia Cancellarius *Licentiæ*, seu vt hodie loquimur, Magisterii litteras expediebat & sigilli impressione muniebat. Et hæc perpetua causa dissidii fuit inter Cancellarium & scholares. Contendebant enim isti factis canonibus prohibicum exigere quidquam pro licentiæ concessione: Cancellarius verò Chartam, membranam, ceram & laborem obtendebat. Hinc exarserunt illi aduersus M. Ioannem de Candel vt ante retulimus, & aliàs hoc seculo sæpe, nec non & sequentibus seculis vsq; ad annum prope 1400. Et hæc quoque causa proculdubio fuit, cur non vltra passi sint Cancellarium Sigilli sui communis custodem esse, illiusque operam in sigillandis litteris vt amplius noluerint, sed proprium sibi sigillum habere & in arca communi custodire decreuerint. Vt ad an. 1225. futius dicemus.

Eodem anno inter eundem Cancellarium & Vniuersitatem Parisiensem aliquod pacis genus compositum est per M. Robertum Curthonensem seu Curchonensem Innocentii Papæ Legatum, paulo ante Nouiomensem, inde Parisiensem Canonicum qui statuta quædam à Petro Cambio Episcopo Parisiensi olim facta confirmauit, præcepitque seruari modum examinis, quem antea Petrus præscripserat. Præterea nonnulla miscuit capita ad *Artistas & Theologos* pertinentia circa modum docendi & exequias defunctorum: sub quibus verbis non dubito quin & Medici & Canonici comprehendantur: nam vt ex Reformatione Gregorii IX. quem infra referemus, patet, Medicina accensetur Artibus, Decreta Theologiæ. Statutum autem est eiusmodi.

Robertus Seruus Christi Diuina miseratione tituli S. Stephani in Carlio Monte Presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis Legatus, Vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus salutem in Domino sempiternam. Nouerint Vniuersi, quod cum D. Papæ speciale habuissimus mandatum, vt statum Parisiensium scholarum iam melius reformando impenderemus operam efficacem, Nos de bonorum virorum consilio Scholarum tranquillitati volentes in posterum prouidere, Ordinauimus & statuimus in hunc modum.

Nullus legat Parisius de Artibus citra 12. atatis sue annum, & quod sex annis audiverit de Artibus ad minus antequam ad legendum accedat, & quod protestetur se lecturum duobus annis ad minus, nisi rationabilis causa intervenerit, quam publice vel coram examinatore debet probare, & quod non sit resperfus aliqua infamia, & quod cum

legere disposuerit, examinetur quilibet secundum formam quæ continetur in
 " Scripto D. Petri Parisiensis Episcopi, ubi continetur pax confirmata inter Can-
 " cellarium & Scholares à Iudicibus delegatis à D. Papa, scilicet ab Episcopo &
 " Decano Trecenti & à Petro Episcopo & Ioanne Cancellario Parisiensi appro-
 " batâ & confirmatâ. *Et quod legant libros Aristotelis de Dialectica tam veteri quam*
 " *de nona in Scholis ordinariè & non ad cursum. Legant etiam in Scholis ordinariè duos Pri-*
 " *scianos vel alterum ad minus. Non legant in festiuis diebus nisi Philosophos & Rhetor-*
 " *icas, & Quadriniãlia & Barbarismum, & Ethicam si placet & 4um. Topicorum. Non*
 " *legantur libri Aristotelis de Metaphysica & Naturali Philosophia, nec Summa de eis-*
 " *dem, aut de Doctrina M. David de Dinant, aut Almarici Heretici, aut Mauricii*
 " *Hispani.*

" *In Principijs & Conuentibus Magistrorum, in Responsonibus vel Oppositionibus Pue-*
 " *rorum vel iuuenum nulla sunt Coniunia. Possunt tamen vocare aliquos familiares*
 " *vel socios, sed paucos. Donaria autem vel vestium vel aliorum sicut solebant fieri*
 " *aliàs, amplius fieri monemus & præcipuè pauperibus. Nullus Magistrorum legen-*
 " *tium in Artibus habeat Cappam nisi rotundam, nigram & talarem, saltem*
 " *dum noua est. Pallio autem bene potest uti. Sorulares non habeat sub cappa ro-*
 " *tunda laqueatos, nunquam liripipiatos. Si quis obierit Scholarium in Artibus, vel*
 " *in Theologia, medietas Magistrorum Artium eat ad sepulturam unâ vice, & altera me-*
 " *dietas aliâ, & non recedat donec completa fuerit sepultura, nisi rationabilem habuerit*
 " *causam. Si quis obierit Magister in Artibus, vel in Theologia, omnes Magistri*
 " *interfint vigilijs. Et quilibet legat vel legi faciat psalterium. Quilibet moram fa-*
 " *ciat in Ecclesia, ubi celebratur vigilia vsque ad mediam noctem, vel maiorem*
 " *partem noctis nisi rationabilis causâ obstiterit. Die quo tumulatur Magister, nul-*
 " *lus legat vel disputet.*

" *Præterea S. Germani in consuetu in quo fuit eis adjudicatum, eis planè confirmamus.*

" Quilibet Magister forum sui Scholaris habeat. Nullus irrequisito consensu In-
 " quilini vel Scholæ accipiat vel Domum, dum facultatem habeat requirendi.
 " Nullus incipiat Licentiatûs à Cancellario, vel ab alio datâ ei pecuniâ vel fide
 " præstitâ, vel aliâ conuentione habitâ. Item facere possunt Magistri & Schola-
 " res tam per se, quam cum alijs obligationes & Constitutiones fide vel pœna vel
 " Iuramento vallatas in his casibus, scilicet in Interfectione vel mutilatione Scho-
 " laris, vel in atroci iniuria illata Scholari, si defuerit Iustitia. Pro taxandis pretijs
 " Hospitiorum, de Habitu, de Sepultura, de Lectionibus & Disputationibus:
 " ita tamen quod propter hæc studium non dissoluatur aut destruat.

" Circa statum Theologorum statuimus, quod nullus Parisius legat citra 35. æ-
 " tatis annum, & nisi studuerit per octo annos ad minus, & libros fideliter & in Scho-
 " lis audiuerit, & quinque annis audiat Theologiam antequam priuatas lectiones
 " legat publicè, & illorum Nullus legat ante tertiam in diebus quando Magistri
 " legunt. Nullus recipiatur Parisius ad lectiones solennes, vel ad prædicationes,
 " nisi probatâ vitæ fuerit & scientiæ. Nullus sit Scholaris Parisius, qui certum
 " Magistrum non habeat.

" Ut autem ista inuiolabiliter obseruentur, omnes qui contumaciter contra hæc
 " statuta nostra venire præsumperint, nisi infra quindecim dies à die transgressio-
 " nis coram Vniuersitate Magistrorum & Scholarium, vel coram aliquibus ab Vni-
 " uersitate constitutis præsumptionem suam curauerint emendare, Legationis quâ
 " fungimur, Authoritate, vinculo excommunicationis innodamus. Actum anno
 " gratiæ 1215. mensè Augusti. In quorum testimonium & fidem in perpetuum faci-
 " endam præsentibus litteras per infra scriptum Notarium nostrum qui omnibus
 " prædictis interfuit, fieri fecimus, & in publicam formam redigi ac nostri sigilli
 " munimine roborari.

Circa hæc tempora suspicabitur forsitan aliquis tum primum fuisse Theolog-
 " icam Facultatem à Nationibus separatam & seegrem composuisse ordinem
 " quia hic statuta præscribuntur Facultati Artium & Theologiæ. Verum nihil est
 " quod id euincat. Quippe hic agitur tantum de lectionibus, de disputationibus,
 " & sepulturis: nec maius apparet distinctionis seu separationis argumentum, quàm
 " cum in ipsa Artium facultate seorsim & speciatim Statuta fiunt ad Grammaticam
 " Rhetoricam & Philosophiam pertinentia: quia disciplinæ non constituunt ordi-

nes segreges, sed omnes exercentur à Magistris Nationum distinctarum. Itaque cum Gregorius IX an. 1231. eandem Vniuersitatem reformat, præscribitque modum licentiandi in Theologia, Decretis, Medicina & Artibus, non plus liquetum fuisse Facultates segreges, quàm in Reformatione Roberti: siquidem ad constituendam segregem Facultatem non est satis statuta condere de facultate seu Disciplina illa, sed præterea opus est, vt illa Facultas sua habeat priuata Comititia, Caput seu Decanum proprium, sigillum & alia eiusmodi quæ distinctorum Corporum & Collegiorum notæ sunt certissimæ. At de Decanis Facultatum superiorum neque hîc Robertus, neque vllibi Innocentius III. aut Honorius, aut Gregorius aut Innocentius IV. vt ex dicendis constabit, quod hîc per transennam dictum sit.

Porro Robertus iste Curthonensis Innocentij olim in Scholis condiscipulus, acerrimus fuit Hereticorum hostis: ac Clero Gallicano importunus & inuisus, si fides est Continuatori Chronici Antissiodorensis, qui sic habet ad hunc annum, *Eodem anno Robertus S. Stephani in monte Celio presbyter Cardinalis, cum iam fere per biennium ob negotium Crucis Franciam peragrasset & propter temeritatem suam omnibus se fecisset exolum, tandem Concilium apud Bituricas conuocauit. Tunc Episcopi Franciæ appellauerunt, viri improbi impetum reformidantes, quem postea Romæ in generali Concilio uehementissimè reddidere confusum: adeo quod D. Papa multiplices dicti Cardinalis excessus à Prelatis Franciæ sibi petit relaxari. Causa querelarum fuit ingens exactio pecuniarum, vnde Rex & optimates Regni irati ad Innocentium scripserunt acriter: ille vero acceptis quoque à Legato Roberto litteris sic rescripsit.*

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei Charissimo in Christo filio nostro Philippo Regi Franciæ illustri salutem, & Apostolicam Benedictionem. *Quantò melior est anima corpore, tantò spiritualia sunt temporalibus præferenda; vnde commodum temporale non est cum spirituali damno querendum, ne vnde lucrum quaritur temporale, inde spirituale periculum oriatur, teste veritate quæ dicit: Quid prodest homini si uniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?*

Auditis itaque litteris, quas tu & quidam Barones tui circa dilectum filium R. tituli S. Stephani in Cælio-monte Presbyterum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, super variis articulis destinatis diuersas querimonias continentes: protinus nobis & querelas contra eundem Legatum propositas, & responsiones ipsius fecimus explicari, easque tibi probabiliter moderatas presentibus litteris mittimus interclusas, hæc tuæ Serenitati breuiter respondentes: quòd licet idem Legatus à nobis super vsurariis non acceperit speciale mandatum, quia tamen in Regno tuo plus solito vsuraria pestis excreuit, in tantum facultates Ecclesiarum & Militum, aliorumque multorum devorans & consumens, quòd nisi tanto languori adhibearur efficax medicina, intendere non sufficerent ad subsidium Terræ sanctæ, propter quod ipsum duximus specialiter destinandum; vnde ipse tanquam spiritualis medicus aduersus hanc mortiferam pestem, de consilio virorum prudentium in diuersis Conciliis ad curandas animas salubre remedium adinuenit: quocirca non deceat tuam Regalem prudentiam, quæ inter cæteros Principes seculares Christianitatis titulo est insignis, pro aliquo temporali commodo spiritualem impedire profectum, sicut per qualdam litteras ad diuersas communias destinatas te fecisse dolemus, quas vt prudentiori retractes consilio, presenti paginæ fecimus intercludi: serenitatem Regiam exhortantes, quatenus nec impedias, nec facias impediri quo minus in regno tuo Ecclesiastica iurisdic-tio valeat exerceri. Nos enim predicto Legato præcipimus, vt adhuc super his, quantum cum Deo potest, necessarium adhibeat medicamen, nec in aliquo modò excedat, honestas consuetudines & vsur rationabiles non immutans; limam omnium generali Concilio reseruando, vnde volumus & mandamus, vt interim idem negotium hinc inde modestè procedat, quia tunc super his & aliis cum sacri approbatione Concilii statuemus quod spiritualiter & temporaliter videbimus expedire. Datum Romæ apud sanctum Petrum II. Idus Maii, Pontificatus nostri anno septimo decimo.

Quoniam verò de Concilio Generali mentio incidit, celebratum est hoc anno Romæ in Ecclesiâ S. Saluatoris eique præsedit Innocentius: adfuerunt verò

CONCILIUM LATINUM RANENSE.

Episcopi numero 412. Patriarchæ duo, Constantinopolitanus & Hierosolymitanus, Antiochenus verò quia grauitissimo morbo detinebatur, adesse non potuit, sed pro se Vicarium misit Antidiensem seu Andandanssem Episcopum. Alexandrinus pariter à Sarracenis oppressus misit pro se Germanum Diaconum suum. Primates & Metropolitanus 77. Abbates & Priores ultra 800. Procuratores Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Priorum, Capitulorum absentium non adeo multi: at Imperatoris, Regum, Principum, Ciuitatum, Vniuersitatum plurimi interfuerunt.

In hoc Concilio actum est de recuperanda Hierosolyma, & cæteris Terræ-Sanctæ regionibus. In eoque damnati sunt errores Albigensum, Analtici & Abbatis Ioachim liber quem aduersus M. Petrum Lombardum olim ediderat, ut aduersus Hæreticum, quia in lib. Sententiarum ita scripserat. *Quædam summa res est Pater & Filius & Spiritus S. & illa non est Generans, neque Genita, neque Procedens.* Steterat autem hæc Quæstio indecisa à temporibus Alexandri III. ad hæc vsque, cum Innocentius in Concilio sedens his verbis librum Abbatis damnauit & Petrum Lombardum Hæreseos absoluit.

” Nos sacro & Vniuersali approbante Concilio credimus & confitemur cum
 ” Petro: quod vna quædam summa res est incomprehensibilis quidem & ineffabilis,
 ” quæ veraciter est Pater & Filius & Spiritus S. tres simul personæ ac sigillatim
 ” qualibet earundem: & ideo in Deo solummodo Trinitas est & non Quaternitas:
 ” quia quælibet 3. personarum est illa res, substantia videlicet, essentia, seu na-
 ” tura diuina, quæ sola est Vniuersorum principium, præter quam aliud inueniri
 ” non potest. Et illa res non est Generans, neque Genita, neque procedens: sed
 ” est Pater qui generat, & Filius qui gignitur, & Spiritus S. qui procedit, ut distin-
 ” ctiones sint in personis & vnitas in Natura. Licet enim alius sit Pater, alius Fi-
 ” lius, aliud Spiritus S. non tamen aliud. Pater enim ab æterno Filium generando,
 ” suam substantiam ei dedit, iuxta quod ipse testatur. *Pater quod dedit mihi ma-*
 ” *ius omnibus est.* Et dici non potest, quod partem suæ substantiæ illi dederit &
 ” partem retinuerit ipse sibi, cum substantia Patris indiuisibilis sit, ut pote simplex
 ” omnino. Sed nec dici potest quod Pater in Filium transtulerit suam substantiam
 ” generando illam, quasi sic dederit eam Filio, quod non retinuerit ipsam sibi,
 ” alioquin desisset esse. Substantiam Patris integram nascendo accepit, & ita Pa-
 ” ter & Filius eandem habuit substantiam: & eadem res est Pater & Filius, nec
 ” non & Spiritus S. ab utroque procedens & in utroque manens. Non enim, ut ait
 ” Abbas Ioachim, fideles Christi sunt vnum, id est vna quædam res quæ commu-
 ” nis sit omnibus, sed sunt vnum in vnione Charitatis, in gratia. Pro personis verò
 ” Diuinis ut attendatur Identitatis vnitas in natura. Damnamus igitur & repro-
 ” bamus libellum Ioachim siue Doctrinam: *ita quod si quis* eius sententiam in hac
 ” parte defendere vel approbare præsumpserit, tanquam hæreticus ab omnibus ha-
 ” beatur. Et reprobamus etiam & condemnamus peruersissimum dogma impii Al-
 ” marici, cuius mentem sic pater mendacii excoecauit, ut eius Doctrina non tam
 ” hæretica quàm insana sit censenda.

In eodem Concilio confirmata est Constitutio de Theologali Cathedra in singulis Ecclesiis Cathedralibus quæ facta fuerat in Concilio Lateran. 3. sub Alexandro III. sic ergo Can. II.

CATHEDRA THEOLOGICA.

” Quia nonnullis propter inopiam & legendi studium & opportunitas profi-
 ” cendi subtrahitur, in Lateranensi Concilio pia fuit Institutione prouisum ut
 ” per vnamquamque Cathedralium Ecclesiam *Magistro* qui Clericos eiusdem Ec-
 ” clesiæ aliosque Scholares pauperes gratis institueret, aliquod competens Bene-
 ” ficiū præberetur, quo & docentis releuaretur necessitas, & via pateret discen-
 ” tibus ad Doctrinam. Verum quoniam in multis Ecclesiis id minimè obserua-
 ” tur, Nos prædictum roborantes statutum adiucimus, ut non solum in qua-
 ” libet Cathedrali Ecclesia, sed etiam in alijs quarum sufficere poterunt facul-
 ” tates, constituatur Magister idoneus à Prelato cum Capitulo seu maiore ac
 ” faniore parte Capituli eligendus, qui Clericos Ecclesiarum ipsarum gratis in
 ” Grammatica facultate ac alijs instruat iuxta posse. Sanè Metropolitana Eccle-
 ” sia Theologum nihilominus habeat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina do-
 ” ceat, & in his præsertim informet quæ ad curam animarum spectare noscuntur.

Assignetur autem cuilibet Magistrorum à Capitulo vnus præbendæ prouentus, & pro Theologo à Metropolitano tantundem, non tamen propter hoc efficiatur Canonicus, sed tandiu reditus ipsius percipiat quandiu perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus Magistris Metropolitana Ecclesia grauetur, Theologo iuxta modum prædictum ipsa prouideat: Grammatico vero in alia Ecclesia sua Ciuitatis siue Diocesis quod sufficere valeat, faciat prouidere.

Neque etiam erit inutile notare Innocentium de Concilij sententia Constitutionem de duabus dietis condidisse aduersantem Priuilegijs Vniuersitatis. Nam cum ante posset ipsa quascunque causas à quocunque Iudice ad forum Ecclesiasticum aut Regium apud Conseruatore[m] euocare, vetuit Pontifex generatim, ne quis quocunque priuilegio fultus ultra duas dietas ad Iudicium trahere præsumeret. Sic enim habetur cap. 37.

Nonnulli gratia sedis Apostolicæ abutentes Litteras ad remotos Iudices impetrare nituntur vt reus fatigatus laboribus & expensis liti cedere vel importunitatem Actoris redimere compellatur. Cum autem per Iudicium iniurijs aditus patere non debeat, quas Iuris obseruantia interdicit, statuimus Ne quis ultra duas Dietas extra suam Diocesis per litteras Apostolicas ad Iudicium trahi possit, nisi de assensu partium fuerint impetratæ, vel expressam de hac Constitutione fecerint mentionem.

Peraçto Concilio idem Pontifex dedit Henrico Priori San-Dionysiano & alijs Commonachis ab Henrico Abbate qui propter ætatem & infirmitatem adesse non potuerat, ad Concilium missis, Corpus S. Dionysij Corinthiorum Episcopi deferendum in Franciam, quod Petrus Cardinalis S. Marcelli de Græcia Romam deportandum curarat. Extat eius in hanc rem Bulla, in qua difficultatem tangit de veritate Historiæ sancti Dionysii Arcopagitæ nondum solutam.

Innocentius Episcopus S. S. D. Dilectis Filijs Abbati & Conuentui S. Dionysij Paris. Sal. & Apost. bened. Vtrum Gloriosus Martyr & Pontifex Dionysius, cuius venerabile Corpus in vestra requiescit Ecclesia, sit ille censendus, qui Arcopagita vocatur ab Apostolo Paulo conuersus, diuersæ sunt sententiæ diuersorum. Quidam autem fatentur Dionysium Arcopagitam in Græcia fuisse mortuum & sepultum, aliumque Dionysium extitisse qui fidem Christi Francorum Populis prædicauit. Alii vero asserunt illum post mortem B. Pauli venisse Romam, & à S. Clemente Papa in Galliam destinatum aliumque fuisse qui mortuus est in Græcia & sepultus: vtrumque tamen egregium in opere & sermone præclarum.

Nos autem neutri præiudicare volentes sententiæ, sed vestrum cupientes honorare Monasterium quod immediatè ad Rom. spectat Ecclesiam, sacrum B. Dionysij pignus, quod bonæ memoriæ Petrus tit. S. Marcelli presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis Legatus de Græcia tulit in urbem, vobis per Dilectos Filios Henricum Priorem & quosdam alios Nuncios Monasterij vestri ad generale Concilium destinatos deuotè dirigimus, vt cum vtrasque Reliquias habueritis, nulla de cetero remaneat dubitatio, quin sacræ B. Dionysij Arcopagitæ Reliquiæ apud vestrum Monasterium habeantur. Vos igitur eas reuerenter suscipite: hanc nobis vicissitudinem rependentes, vt in Orationibus vestris specialis semper ad Deum commemoratio nostri fiat, & secundum oblationem eorundem Nunciorum vestrorum Vniuersaria obitus nostri memoria solenniter celebretur. Omnibus autem qui ad has sacras Reliquias venerandas deuotè conuenerint, 40. dies de iniunctis sibi pœnitentijs Authoritate Apostolica relaxamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Concessionis & remissionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Data Laterani pridie Non. Ianuar. Pontific. nostri an. 18.

Anno 1216. Innocentius III. à Ioanne Anglorum Rege enixissimè rogatus, Barones Angliæ nominatim excommunicat, mandatque Abbati de Albenduna, Archidiacono Pictauiensi & M. Roberto Officiali Norwicensis Ecclesiæ, vt singulis diebus Dominicis & Festiuis illos sententiæ excommunicationis & anathe-

mati subiiciant, curentque ab omnibus deuitari: & præter eos M. Geruasium Londinensis Ecclesiæ Cancellarium, qui se Regis inimicum apertè profitebatur. Stephanumverò deLangetona præcipuum belli authorem Romæ morari iubet, quandiu bellum inter Regem & Barones intercedet, at eum à sententia suspensionis absoluit. Rebus in eo statu politis, Rex Pontificis armis adiutus impunè omnia vastat, diripit, ferro flammisque mandat: adeo ut nunquam tam luctuosa lugubrisque visa fuerit vllibi rerum facies, quàm in Anglia: cuius miserimæ cladis hypotyposim exhibet Mathæus Paris. ad hunc annum.

Igitur Barones omnium rerum inopes, nescii quò aut ad quem confugerent, demum missis Legatis Ludouicum Philippum filium sibi deposcunt in Regem: quorum precibus acquiescens rescripsit se quamprimum auxilio affuturum. Comercio isto intellecto Pontifex wallonem seu Gualonem S. Martini Presbyterum Cardinalem mittit Legatum in Franciam ad Philippum & Ludouicum cum litteris deprecatoriis, ne Ioannem Regem iam aliunde satis afflictum magis affligerent. Et cum Legatus diceret Ioannem se Regnumque suum Ecclesiæ Romanæ subiecisse tributariumque fecisse, ac proinde Papam eum veluti Clientem suum defensurum, Rex & Magnates qui Consilio aderant se contra talem abusum ad mortem vsque dimicaturus protestati sunt, *ne videlicet Rex vel Princeps per solam voluntatem suam posset Regnum dare vel tributarium facere, vnde Nobiles Regni efficerentur serui.* ait Matthæus.

Itaque frustra minis prohibente Legato Ludouicus deportat in Angliam exercitum, & 12. Kal. Iunii ad Stonoram appellit. Vnde ad Alexandrum Abbatem S. Augustini Cantuariensis qui, ut loquitur W. Thornus, *possetatem habebat sententialiter contra eum procedendi*, dat litteras declaratque quid sibi Iuris in Regnum Angl. canum competeret.

" Ludouicus Domini Regis Francorum primogenitus Abbati & Conuentui S.
 " Augustini Cantuariensis salutem & sinceræ dilectionis affectum. Ne quis in fa-
 " cto nostro de Regno nostro Angliæ simplicitatem vestram per falsas circunue-
 " niat suggestiones, vel conscientias vestras contra Nos reddat scrupulosas, nudam
 " & meram ipsius rei veritatem ad Vniuersitatis vestræ notitiam volumus perueni-
 " re. Nostis itaque quod propter prodicionem notoriam quam Ioannes quondam
 " Rex Angliæ commisit contra Fratrem suum Regem Richardum, dum esset in
 " partibus Hierosolymitanis, in reditu eiusdem Fratris sui legitimè fuit citatus, ac-
 " cusatus & in Iudicio coram Paribus suis & per eos legitimè tanquam proditor
 " condemnatus; quæ sententia condemnationis per os Hugonis de Pinfac tunc
 " Episcopi Dunelmensis fuit solemniter promulgata: vnde mortuo Rege Richar-
 " do deuolutum est ius Regni Angliæ ad Reginam Castellæ & heredes suos, quæ
 " sola tunc de omnibus fratribus & sororibus suis superstes fuit præter dictum Io-
 " annem. Ipsa autem Regina & heredes sui ius quod habuerunt in Regno, nobis
 " & filia suæ quam habemus vxorem, liberaliter concesserunt, propter quod Hu-
 " bertus quondam Cantuariensis Archiepiscopus in coronatione ipsius Ioannis
 " publicè dixit, quod *non ratione successionis, sed per electionem ipsum in Regem corona-*
 " *bat.* Illa autem electio vel coronatio qualiscunque nobis non præiudicauit, tum
 " quia per violentiam facta fuit, tum quia ius quod habuimus, nobis sine culpa
 " aut consensu nostro auferre non potuit. Præterea satis notum est quomodo de
 " murdro Arturi nepotis sui in Curia charissimi Domini & Genitoris nostri Regis
 " Francorum, cuius ambo erant homines legii, per Pares suos citatus & per eos-
 " dem Pares tandem fuit legitimè condemnatus. Quod quidem Murdrum eisdem
 " partibus pluribus in Angliæ & pluries prædictus Ioannes est confessus, per quam
 " condemnationè bona sua vbicunque erant, aut vndecunq; ea haberet, per vilita-
 " tas consuetudines foris fecit, & tunc iterato Nobistanquam vero hæredi cessit
 " ius Regni Angliæ, maximè cum adhuc de carne sua hæredem non haberet. Nos
 " verò pro iure nostro ex tunc eidem Ioanni guerram mouimus, quam contra ip-
 " sum continuauimus absque omni interruptione pacis vel treuga vsque ad dies
 " istos. De guerra enim quæ postmodum inter Charissimum Dominum & Genito-
 " rem nostrum & ipsum facta fuit, nec fuimus requisiti, nec alium requisiuimus,
 " licet præsentibus essemus: vnde nec Crucis assumptio nec aliqua conditio post-
 " modum lite pendente suscepta potest ipsum tueri, quin contra ipsum ius no-

strum profequamur. Ad hæc cum præfatus Ioannes in coronatione sua solemniter prout moris est iurasset se iura & consuetudines Ecclesiæ & Regni Angliæ conseruaturum, contra iuramentum suum absque consilio vel consensu Baronum suorum idem Regnum quod semper fuit liberum, quantum in ipso fuit, D. Papæ subiecit & fecit tributarium, bonas consuetudines subuertens, malas inducens, tam Ecclesiam quàm Regnum multis oppressionibus multisque modis studens ancillare; quas oppressiones vos melius nostis quàm nos, ut qui eas familiariter sensistis experimento. Pro quibus cum post multas requisitiones guerra mora esset contra ipsum à Baronibus suis, tandem inter cætera de eius expresso consensu ita conuenit, ut si idem Ioannes ad flagitia prima rediret, ipsi Barones ab eius fidelitate recederent, nunquam ad eam postmodum reuersuri. Verum ipse nihilominus paucis diebus euolutis fecit nouissima sua peiora prioribus, studens Barones suos non tantum opprimere, sed potius penitus exterminare. Qui de communi Regni Consilio & approbatione ipsi Regno iudicantes indignum, Nos in Regem & Dominum elegerunt. Vnde apparet quod siue ad successionem siue ad electionem habeatur respectus, Nos potissimè ius in Regno Angliæ habemus. Nos autem cum istis & alijs rationibus ad D. Papam solemnes Nuncios nostros dudum destinauimus. Et audientes interim quod Cardinalis quidam Gualo nomine veniret in Franciam, misimus ad eum rogantes ne contra nos aliquid statueret, donec Nuncij nostri à Curia Rom. redirent, aut à D. Papa nouum reciperet mandatum postquam Nuncios nostros audiisset. Et cum iam idem Cardinalis ad Dominum nostrum & genitorem Regem Franciæ accessisset, idem in præsentia Prælatorum & Magnatum Franciæ fecimus dicere nobis expressè ius & propositum nostrum protestantes. Ipse autem Cardinalis tunc contra nos in nullo processit, nec visus est velle procedere. At nunc in Angliam ingressus, suggestionibus & muneribus inimicorum nostrorum immutatus, Nos & nostros ut audiimus per Prælatos & Officiales Ecclesiarum intendit grauare. Quapropter vestram attentè rogamus discretionem, quatinus sicut ad libertatem Ecclesiæ & Regni Angliæ venimus, ut videlicet tam Regnum quàm Ecclesiam antiquæ & debitæ per Dei gratiam restituamus libertati, propter nullius falsam suggestionem vel iniquam iussionem nos velitis turbare, vel nostrum bonum & pium propositum & commune bonum Angliæ impedire, nec aliquid contra Nos vel nostros nobis irrequisitis promulgare, scituri quod qui bona fide in hac parte nobis assisterint, perpetuum nos amicum contra quemlibet habebunt & defensorem, nec pro lucro vel damno ei aliquo vnquam tempore deerimus: Illi verò qui secus egerint, Nos perpetuum sentient inimicum. Valere.

Ludouici blanditijs Alexander non emollitus, neque minis territus Ioanni adheret. Ludouicus verò vrbes aduentu suo consternatas aut expugnat aut in dedicationem accipit, agros depopulatur, fautoresque Ioannis vbique passim opprimit. Sequitur cum Gualo Legatus, & apud Glouerniam, quò Ioannes fugerat, conuocatis Abbatibus, Clericis, & Episcopis quos potuit, Ludouicum nominatim cum popularibus, & M. Simonem de Langetona Stephani fratrem excommunicat. **Quà dere sic Mathæus. Legatus Episcopis, Abbatibus cum Clericis quos habere poterat conuocatis, Ludouicum nominatim cum complicitibus & fautoribus & præcipuè M. Simonem de Langetona pulsatis campanis & candelis accensis excommunicauit, præcipiens Episcopis & alijs vniuersis ut singulis Dominicis diebus ac festiuis per totam Angliam sententiam publicarent.** Sed ad hæc M. Simon de Langetona & M. Geruasius de Hobrugge Ecclesiæ S. Pauli Londinensis Præcentor cum quibusdam alijs, dixerunt se pro iure & statu Ludouici appellasse: vnde sententiam illam irritam habuerunt & inanem.

Interim missi à Ludouico Legati, Romæ apud Innocentium Papam Dominum excusant & Regem Angliæ multis criminibus onerant, præsertim verò quod Arthurum nepotem suum legitimum Regni hæredem iugulasset. Sed parum proficiunt. Ludouicus verò longè latèque in Anglia dominatur. Vtalo, ut ait Mathæus, exigite Procuraciones ab Eccles. Cathedralibus & Domibus Religiosis, 50. solidos, pro singulis: omnia Beneficia Clericorum & Religiosorum qui Ludouico adhererant, sequestrat, & omnia in suos & Clericos suos vsus conuertit. Ve-

rum cum utrinque deceretur, contigit & Ioannem & Innocentium Papam mori. Ioannes Henricum Primogenitum suum Hæredem Regni relinquit, & apud Wintoniam sepelitur, cum hoc Epitaphio.

*Hoc in sarcophago sepelitur Regis imago
Qui moriens multum sedauit in orbe tumultum,
Et cui connexa dum vixit probra manebant.
Hunc mala post mortem timor est ne fata sequantur.
Qui legis hæc metuens dum cernis te moriturum,
Discito quid rerum pariat tibi meta dierum.*

Henricus erat tantum decennis, & Custodem habuit willelmum de Penbroc Angliæ Marecallum qui sapientibus consilijs suis Anglorum animos ad obsequium nouo Regi præstandum Gallosque nostros expellendos conuertit: quam ad rem Walo Legatus non parum contulit.

Eodem igitur quoque tempore nempe 17. Kal. Augusti moritur apud Perusium Tusciæ Ciuitatem Innocentius, vir litteraturâ plurimâ clarissimus & facundia singularis, postquam sedisset an. 18. mens. 5. dies 4. Cui successit intra paucos dies Cincius SS. Ioannis & Pauli presbyter Cardinalis, & Honorij III. nomen accepit seditque annis decem, mensibus 8. diebus 23. & primo sui Pontificatus anno. 11. Kal. Ian. Ordinem Prædicatorum recens institutum confirmauit. an. 2. Ordinem Vallis-Scholarium. an. 8. Ordinem FF. Minorum.

Hæc quoque temporibus agitabatur in Scholis Luterianis Quæstio illa percelebris de *Concurso Diuino ad omnes Actiones*, quam M. Præpositus olim Cancellarius Parisiensis (qui florebat circa an. 1200) agit in sua Theologiæ Summa. Petrus verò Aureolus Minorita qui & Cardinalis fuit ante an. 1300. docet in 2. sentent. dist. 38. solennes eâ de re fuisse suo etiam tempore duas opiniones: quarum vna asserbat non omnem actum esse a Deo, cuius Antesignani fuerunt Guillelmus Antissiodorensis, & postea Durandus à S. Porciano Aruernus, Nicolaus Bonerus Minorita qui sub Philippo Valefio floruit circa an. 1330. & alij. Altera contra contendebat Deum ad omnes actiones concurrere.

Hoc anno apud summum Pontificem Honorium summopere urgebant S. Guillelmi Bituricensis Archiepiscopi Canonizationem Gerardus eius successor, Simon Cantor & alij Canonici eiusdem Ecclesiæ, qui ab Innocentio III. eam impetrare non potuerant. Mandauit autem Honorius Willelmo Antissiodorensi Episcopo & quibusdam alijs viris pijs, vt diligenter in eius vitam inquirerent. Porro huiusce viri vitam à Canonico Bituricensi conscriptam, sed nondum ante an. 1657. editam iuvat hîc apponere, vt sciant omnes quàm non absque graui ratione Natio Gallicana cum sibi delegerit in Patronum. Manuscriptum autem huiusce vitæ seruat in Bibliotheca San-Victorina Paris.

VITA B.
GUILLEL.
BITURICE.

Beatus Guillelmus nobilis genere, longè fuit nobilior vitæ laudabilis sanctitate. A primæua quidem ætate cuidam auunculo suo Sueffionensis Ecclesiæ Archidiacono miræ honestatis viro, qui Petrus Eremita dicebatur, à parentibus traditus fuit moribus & litteris informandus. A quo velut forte potius quodam præfatio futurorum fuit Guillelmus Eremita postmodum nuncupatus. In Sueffionensi quidem primò, deinde in Parisiensi Ecclesia factus Canonicus timens ne rerum affluentia & blandimenta seculi cum à sancto proposito reuocarent, ad Grandimontensem Eremum conuolauit. Vbi cum seminator discordiæ hostis humani generis seminasset discordiam inter Clericos & Conuersos, & Licentiatos Clericis à Domino Papa transferendi se ad Religionem aliam, prout Dominus vnique inspiraret, B. Guillelmus Cisterciensem Ordinem prælegit. Factus autem Monachus apud Pontiniacum cum in obseruatione Ordinis deuotionem aliorum præcellere niteretur, in Priorem concorditer est assumptus. Fama verò Religionis suæ magis ac magis crebrescente, primò Fontis-Ioannis, deinde Karoli-loci (Charly) factus Abbas, tandem cooperante Diuinâ gratiâ in Primatem Bituricensis Ecclesiæ per electionem Canonicam est electus. Qui etiam multiplicatis intercessionibus ponentibus ante oculos eius periculum quod imminabat toti Prouinciæ, si iteratò dicta Ecclesia sub Electionis dubio fluctuaret

ret, vix induci potuit ad hoc vt electioni factæ consentiret, aut vlllo vnquam tempore ad Bituricensem Ecclesiam se transferret. Verum cooperante Spiritu S. & studiosissimè laborante Odone bonæ memoriæ Parisiensi Episcopo, vt illi Ecclesiæ præficeretur, qui tanto congrueret honori & oneri, multorum precibus simul & exhortationibus deuictus prius pro viribus resistens, tandem sustulit se in Archiepiscopum consecrari. In quanta autem mansuetudine vbiq; subditos pertractauit & quantum in eis profecit verbo pariter & exemplo, non esset facile verbis breuib; explicari: sibi enim durus, alijs verò mansuetus & benignus ex quo seculum dereliquit, nunquam carnes aliqua infirmitatis necessitate seu alicuius victus persuasione comedit, nec carnem suam labe incontinentiæ vlllo vnquam tempore maculauit. Sciens enim in carne præter carnem viuere, totâ vitâ suâ Virginitatis priuilegium non amisit. Super quo fidem ferebant iuramento præstito suorum testimonia Confessorum: Inanem gloriam eo cautelâ libramine declinabat, quod studiosè laborabat, vt cum agebat aliquid virtuosum, soli Deo non sibi vel alij attribueretur. Cum autem linguæ detrahentium in conspectu eius vitas mordebant absentium, aut mutabat materiam aut negabat audientiam, vel dicebat aliquando, *Detrahenti*, dic ei qui tremit & febricitat, vt non tremat, & vibebis si tremere propter te cessabit. Forfan sic & is de quo loqueris, inuitus facit quod facit, & cessare vellet si posset. His & alijs virtutibus quibus illuminabat patriam quasi lucerna lucens in caliginoso loco, hanc superaddidit in eo Deus gratiam specialem, vt viuens miraculis coruscaret.

In Patriarchio Bituricensi legitur quod cum post obitum Henrici Archiepiscopi Bitur. Electores non conuenirent, in hanc tandem sententiam descenderint, vt quem ex 3. Abbatibus Cisterciensis Ord. nominatim designatis, Archiepiscopum fieri debere indicaret Odo Paris. Episcopus, olim Cantor eiusdem Ecclesiæ Bitur. Archiepiscopus esset. Odo verò rem Deo commisit, nam cum mane ad Ecclesiam S. Mariæ de Salis humiliter ac deuotè Missam celebraret, Deumq; rogaret, vt è tribus Abbatibus, quorum nomina sub Palla altaris posuerat, quem vellet assumi, sorte iuberet educi, postquam Missam celebrauit, sorte Guillelmum eduxit: conscijs tantum duobus eximjs viris scientiâ insignibus & multâ probitate conspicuis, quorum alter Turonensis, alter Meldensis Ecclesiæ postea regimen susceperunt. Et ita willhelmus omnium consentientibus votis factus est Archiepiscopus.

Anno 1217. Ludouicus Philippi nostri filius omnibus in Anglia amissis, desperato omni auxilio intra vrbe Londinensem inclusus à willielmo de Penbroc Marechallo ad miserâ pacis conditiones descendit & redit in Galliâ cum paucis. Ab hisce vero pacis conditionibus eximitur M. Simon de Langetona propter contumaciam, sic enim Mathæus. *Ab hoc absolutiois & pacis beneficio excepti fuerunt Episcopi, Abbates, Priores, Canonici seculares & Clerici multi qui Ludouico ac Baronibus consilium præstiterant & fauorem, & maximè M. Simon de Langetona cum M. Geruasio de Hobrugge, qui tantâ obstinatione diu perstitissent, vt Ludouico & Baronibus excommunicatis diuina facerent celebrari mysteria à Presbyteris excommunicatis. Vnde ab omnibus Beneficijs spoliati à Legato, Romam ire compulsi sunt. Nam illico post recessum Ludouici ab Anglia, Legatus misit Inquisitores per omnes Angliæ prouincias, qui quoscunque de consensu etiam leuissimo culpabiles inuenerunt, cuiuscunque essent Ordinis vel dignitatis, suspensos miserunt ad Legatum, & ab omni beneficio spoliatos, qui illorum Beneficia suis Clericis abundanter distribuit, atque de damnis aliorum suos omnes diuites fecit.*

Eodem an. Bononiæ lex solemniter lata est de *Honore Scholarium*, quibus probri loco ipsâ litterarum professio obieciatur, vt notat Sigonius l. 4. Hist. Bonon. talis autem est, *Ne cui aut Iuri civili aut alij scientiæ vel docendi vel discendi causâ operam danti, eatenus Infamis nomen obijcto. Si obiecerit, Exulis pœnas dato, nec nisi arbitrio eius, cui obiecerit, reuertito. Hac lex in perpetuum valeto.* Tunc florebat Azo Iurisc. Baldwini Discipulus, de quo sic Odofredus Iurisconsultus. *Hunc librum pridie festum Sanctorum inchoauimus, quod aliâ fieri nunquam vidi, nisi eo anno quo D. Azo est mortuus. Nam gratia eius initium Professionis in festum omnium Sanctorum est prorogatum: audiui autem ab eo ipsum nunquam egrotare solitum, nisi per studiorum vacationes, atque ita vacationibus ipsis est mortuus.* Quod verò valde memorabile est, idem

BONONIEN
PRO SCHOLARIBUS.

Odofredus alio loco sic scribit. *Vidi ego Bononia atate D. Azonis cum Scholares poterant visitare forum in causa Criminali, & aderant eo tempore ferme decem millia Scholarium. Verum Scholares renuntiaverunt huic Privilegio atate D. Azonis, cum esset orta inter Tuscos & Lombardos maxima rixa, ita ut Doctores non liceret in eos animadvertere. Quare permisissent, ut Prætor causas Scholarium criminales cognosceret, sed in civilibus suum Privilegium retinuerunt. Nunc vero revocata est vetus consuetudo. Faxit Deus ne sibi inuicem nocent. Nam per Doctores ægrè maleficia Scholarium puniuntur.* Hæc scribebat Odofredus an. 1262; ille autem Ioannem Balduinum audiuerat, Balduinus Azonem, quem etiam est insectatus, Azo Ioannem Bosianum, Bosianus Alberici de porta Rauennate fuit æqualis, ac sine dubio aut Bulgari, aut Martini, aut alius Primorum Iuriconsultorum auditor. Ita Sigonius.

DOMINI -
CANORVM
ADVENTVS
IN CIVITA-
TEMPARI.

Eodem anno primum aduenerunt *Dominicani* seu Fratres *Predicatores* Lutetiam Parisiorum, ut scribit P. Ludouicus de Valle oleti Dominicanus in quodam M. S. quod seruat in Bibliotheca Victorina, & cuius mihi copiam fecit clarissimus vir D. de Blemur, Academia Paris. addictissimus. *Anno*, inquit, *D. 1217.*
 „ misit B. Dominicus aliquos Parisius: & fratres primò receperunt domum ad ma-
 „ nendum inter Domum Episcopi & Domum Dei. Et eodem anno data est eis
 „ Domus S. Iacobi, & modicum post venit B. Dominicus Parisius & ibidem fere
 „ 30. Fratres inuenit, & illis Domum Regularem disposuit, ordinando Claustrum,
 „ Dormitorium, Refectorium, Cellasque ad studendum. Istum autem Conuen-
 „ tum quem sic S. Pater fundauit, inter omnes Conuentus Ordinis speciali amore
 „ & affectu dilexit, spiritu Diuino præuidens quales & quantos fratres in futurum
 „ nutritet & educaret, qui vita & doctrinâ totam illuminarent Ecclesiam. Nam
 „ quando recessit de Parisius & iuit Bononiam, statim misit Conuentui Parisiensi
 „ probatissimum fratrem Reginaldum, qui post B. Dominicum in vita & Doctri-
 „ nâ secundus habebatur, & ternerat Parisius in Iure Canonico annis quinque. Qui
 „ S. Pater in isto Conuentu diem clausit extremum. Fuit autem in Conuentu Pa-
 „ risiensi Prior longo tempore Frater Mathæus, qui Canonicè in Ordine Prædica-
 „ torum electus est in Abbatem, fuitque primus & nouissimus Abbas vocatus, &
 „ sepultus est in Capite Chori dextri istius Conuentus prope sedes inferiores.

Hic Reginaldus de quo loquitur, erat S. Aniani Aurelianensis Decanus, qui cum Manasse Episc. suo Romam profectus an. 1216. adeo sacris Dominici concionibus captus est & delinitus, ut se statim Ordini adiungendum postularit, quem an. 1218 cum quibusdam aliis Ieanne, Bertrando & Christiano Bononiam misit Dominicus, eoque concionante multi Religionem ingressi, inter quos Rollandus Cremonensis *Physicorum Doctor*, Aloneta liberalium Artium Magister & alii complures, ut refert Sigonius in Episcopis Bononiensibus. Ab eodem Lutetia F. Iordanus natione Teutonicus Baccalaureus in Theologia in Ordinem ascitus est, ut refert Ludouicus Valleolctanus in libello, de quo supra.

De hoc Reginaldo ita legitur in Annalibus Ecclesiæ Aurelianensis ex Theodorico in vita S. Dominici l. 2 c. 11. apud Surium tom. 6. *Habem* acta vitæ S. Dominici Institutoris Ordinis Fratrum Prædicatorum an. Dom. 1218. *Auelianensem Episcopum (Manassem) Romam venisse & cum eo M. Reginaldum Decanum virum per omnia laudabilem, famâ celebrem, eruditione conspicuum, qui etiam Parisiis quinque annis in Iure Canonico prælegerat. Hunc demum ingenti miraculo B. Mariæ Virginis interuentione ex desperata valitudine restitutum sanitati in Prædicatorum Ordinem ingressum, miris modis Institutum illud doctrinæ & sanctitatis suæ præconiis propagasse. Mirum est quomodo hic sanctus vir tam subito consummatus sit annis tantum duobus sub Instituto S. Dominici militans. Sed auget admirationem, quod tam breui tempore mirè Ordinem hunc prædicationibus & vitæ sanctimonia & Romæ & Bononiæ & Parisiis propagarit, tot viros celebres in S. Dominici institutum acciuerit, quos inter Bononiæ M. Rolandum, Parisiis Iordanum & Henricum homines Doctrina conspicuos aggregauit.*

Eodem anno Philippus Druidensis Episcopus Beluacensis *tam bellator quàm Clericus* inquit Helinandus, fato communi functus est pridie nonas Nouemb. sepultusque est in Choro Basilicæ Maioris cum hoc Epitaphio.

*Francorum Soboles, Regum generosi Philippus
Præsul in hoc templo quondam iubet ossa recondi.
Ex humili quando istud opus consurgit in altum,
Huc translata iacent Comiti sociata Rogero.*

De eius gestis in armis non loquor : ad rem nostram præcipuè faciunt 34. & 35. articuli ipsius Testamenti, in quibus legat *Pauperibus Scholaribus S. Thomæ de Lupara* aliquam pecuniæ summam. In 34. quidem sic. *Item delego Ecclesie B. Thomæ de Lupara 15. libras ad fabricam Ecclesie.* & in 35. *Item delego Hospitali Pauperum Clericorum de Lupara 50. libras, quas ei debemus de Domo nostra ad domum edificandam.*

Hoc quoque anno tandem B. Guillelmus Bituricensis Archiepiscopus in Cæli-
tum numerum adscriptus est per Honorium summum Pontificem; quæ res iam ante tentata fuerat, sedente in Cathedra S. Petri Innocentio : sed ille expectandum ratus ut diuina se proderet in hocce viro voluntas, inque miracula quæ præstaret, amplius inquirendum, perficere non potuit quod inceperat. Igitur instantibus & urgentibus Girardo Vlgrini successore, Cancellario eiusdem Ecclesie, Guillelmo Antissiodorensi Episcopo & aliis pluribus viris Religiosis & piis qui in veritatem miraculorum maturè & diligenter inquisuerant, Honorius cum inter Sanctos reposuit : serueturque eius Bulla in Tabulario Bituricensis Capituli & est eiusmodi.

CANONICATATIO B. GUILLELMI BITURIC.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Vniuersis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis Sal. & Apost. Ben. Etsi electi dicantur pauci respectu multitudinis vocatorum, non est tamen aliquatenus dubitandum, quin ex tanto fidelium numero eligatur maxima multitudo. Vnde & Prophetæ conquerenti se solum esse relictum omnibus aliis interemptis, est responsû à Domino, Reliqui mihi septem milia virorum qui ante Baal genua non curauerunt, & B. Euangelista Ioannes cum reuelatum sibi numerum signatorum ex duodecim Tribubus conspexisset, vidit turbam magnam quæ dinumerari non poterat, amictam stolis candidis, & tenentem palmas in manibus coram Deo. Porro iustus & misericors Deus fideles suos quos prædestinavit ad vitam omnes quidem coronans in patria, quosdam eorum secundum altitudinem diuitiarum sapientiæ suæ ac misericordiæ glorificat, & in via, ut frigescentem iam in pluribus Charitatis igniculum accendat mirabilium nouitate suorum & prauitatem confundat Hæreticam, dum ad Catholicorum tumulos faciens miracula pullulare, manifestè demonstrat eos habuisse dum uiuerent, rectam fidem. Ipso igitur piæ recordationis Vvilelmum Bituricensem Archiepiscopum quem in vita non solum virtutibus sed etiam signorum ostensionibus insigniuerat, faciente post obitum celebrioribus miraculis coruscare, Venerabilis frater noster Archiepiscopus & dilecti filii Canonici Bituricenses ipsum per Apostolicam sedem adscribi Sanctorum Catalogo instanti deuotione ac deuota instantia multoties petierunt. Cum autem necessaria maturitate diuispensata fuisset petitio eorundem, eo quod cum huiusmodi iudicium Diuinum sit potius quàm humanum, difficile est mortalem hominem iudicare de illis qui veste mortalitatis exuti Christo creduntur viuere ac regnare. Demum ipsis propter miraculorum frequentiam, petitionem prædictam humiliter replicantibus, Nos ne Ministerium nostrum Diuinæ dignationi mirificanti sanctum suum subtrahere videremur, Venerabili fratri nostro Antissiodorensi Episcopo & dilectis filiis Boniradij & Coloniensi Abbatibus Cisterciensis Ord. dedimus in mandatis ut cum opera pietatis in vita & miraculorum signa post mortem ad hoc quod quis reputetur sanctus in militanti Ecclesia requirantur, licet ad sanitatem animæ opera sola sufficiant in Ecclesia triumphanti, diligentissimè inquirerent de utroque, & quæ inuenirent fideliter redigentes in scriptis, ea nobis transmittent sub suorum munimine sigillorum, quatenus per eorum relationem instructi in negotio ipso securius Domino inspirante procedere valeremus. Qui primo iuxta mandati nostri tenorem de illius conuersatione ac vita, ac deinde de miraculis inquisitionem facientes per legitimos testes & omni exceptione maiores & adstrictos iuramenti vinculo diligentem, inuenierunt ipsum sanctæ conuersatio-

" nis odorem aliis fuisse dum viueret & insignium miraculorum multitudine post
 " obitum claruisse. Quæ cum quia nota sunt, tum quia præ sui multitudine non
 " possent sub breuitate narrari, præfenti paginæ non duximus inferenda, melius
 " æstimantes scripuro gloriosam eius Historiam vniuersa relinquere, quàm paucis
 " authoritatem Bullæ nostræ appositione præstando, eam reliquis quodammodo
 " derogare. Iphis autem miraculis quæ Inquisitores prædicti nobis sub suis sigillis
 " inclusa prout in mandatis receperant, transmiserunt, examinatis per quosdam
 " de fratribus nostris primitus diligenter, ea demum in pleno consistorio fecimus
 " solenniter recitari, eius sanctitatem morum & signorum virtutem ad fauorem
 " petitionis, pro qua prædicti Archiepiscopus & Canonici vnà cum Episcopis &
 " Prælatibus Bituricensis Prouinciæ aliisque quam pluribus vehementer instabant,
 " concurrere videremus, Diuinum & humanum secuti iudicium de fratrum no-
 " strorum Consilio post multam deliberationem habita cum eisdem, nec-non
 " cum Archiepiscopis & Episcopis existentibus apud sedem Apostolicam, quos ad
 " Consilium nostrum admisimus, de diuina misericordia & eiusdem Sancti meritis
 " confidentes, ipsum Sanctorum Catalogo duximus adscribendum. Statuentes
 " vt in die depositionis ipsius festiuitas deuotè à Christi fidelibus annis singulis de
 " cætero celebreretur. Quocirca deuotionem vestram monemus in Domino & hor-
 " tamur per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus eiusdem
 " Sancti memoriam cum celebritate debita venerantes eius apud Deum suffragia
 " humiliter imploretis. Datum Romæ apud S. Petrum 16. kal. Iunij Pontif. no-
 " stri an. 2.

Eadem die indulget idem Pontifex 40. pœnitentiæ dies iis qui eius corporis
 translationi adessent, & qui quotannis eiusdem memoriam celebrarent. *Hono-
 raris &c. Vniuersis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis Sal. & Apost. Bened.*
 " Diuinæ benignitas pietatis sanctos & electos suos in cœlestis Regni felicitate lo-
 " catos ad hoc in terra miraculorum coruscatione clarificat, vt fidelium per hoc ex-
 " citata deuotio eorum suffragia digna veneratione deposcat. Vnde cum B. Wil-
 " lelmum Bituric. Archiepiscopum quem Dominus claris, sicut nobis plenè con-
 " stitit, miraculis illustrauit, Sanctorum Catalogo adscripserimus, monemus Vni-
 " uersitate vestram in Domino & hortamur quatenus eius apud Deum patroci-
 " nia deuotissimè imploretis. Cum autem eius venerabile corpus sit de loco
 " in quo est, ad alium transferendum, Nos de Beatorum Petri & Pauli, & ipsius
 " gloriosi Confessoris meritis confidentes, Vniuersis qui ad solemnitatem eius ipso
 " die quo transferetur, vel infra Octauas cum deuotione conuenerint, 40. dies pœ-
 " nitentiæ iniunctæ relaxamus, omnibus qui ad eiusdem Translationis solemnitatem
 " futuris annis ipso Translationis die reuerenter accesserint, eandem indulgentiam
 " concedentes. Datum Romæ apud S. Petrum 16. Kal. Iunii Pontif. nostri an-
 " no 2.

Eodem anno missi sunt in Franciam à Bertrando Legato Apostolico in Wasco-
 nia tunc commorante Fulco Tolosanus Archiepiscopus & M. Iacobus de Vi-
 triaco alumnus & Magister Vniuersitatis Parisiensis ad prædicandam Crucem
contra Albigenses obitinatissimos hæreticos: qua de re sic scribit M. Guillel-
 mus de Podio Laurentii in Chronico c. 30. *Mittitur in Franciam D. Tolosanus à Le-
 gato Episcopus prædicaturus Crucem cum aliis qui mandatum habuerant in eodem: cum qui-
 bus fuit M. Iacobus de Vitriaco vir magnæ honestatis, litteraturæ & eloquentiæ, qui postea
 fuit Episcopus Acconensis, deinde in Ro. Curia Cardinalis, de quo etiam audiui D. E-
 piscopum Tolosanum referentem, quod ab eo audiuerat sibi iniunctum fuisse per visionem
 in somnis à B. Saturnino Tolosæ Protopræsule, vt contra suum populum prædicaret.*

1218.
 DOMVS
 DOMINI
 CANORVM.

Anno 1218. prima Dominicanorum Domus construi & ædificari cœpit atque
 dotari ex donis M. Ioannis de S. Quintino, Anglicanæ nationis viri, & Philip-
 pi Regis Medici Primarij, de quo & de cuius donatione sic habet Mathæus Pa-
 ris. ad an. 1198. *Eodem anno, inquit, defuncto Papa Cælestino Innocentius III. suc-
 cessit in die Cathedræ S. Petri Papa consecratus & in Petri Cathedra collocatus. Cuius
 favore exortum est in Italia nouum genus Prædicatorum qui Iacobitæ voluerunt appellari,
 eo quod vitam cœperunt Apostolicam imitari. Quibus verbis Cæcilianus Codex sub-
 iungit. Quod nomen in principio subarratum, tunc deinde cœpit eis adherere, cum M.
 Iohannes Regis Francorum Physicus natione Anglicus & de pago S. Albani oriundus, eif-*

dem Predicatoribus mansionem suam dedit, quam peregrinis hospitium querentibus Parisius assignauerat. Quae Domus S. Iacobi fuerat appellata. Unde Iacobiti ipsi Predicatores hodie appellantur. Ipsi in victu & vestitu satis tenues aurum & argentum vel aliud quid proprium non possidentes ibant per Ciuitates & vicos & Castella verum Euangelij predicantes. Multiplicati sunt autem in breui per orbem vniuersum propter spontaneam paupertatem, habitantes deni & septeni simul in vrbibus Capitalibus, nihil de crastino cogitantes, nec quicquam vsq; mane retinentes. De Euangelio quoque iuxta regulam Euangelicam viuabant: & si quid sibi in mensa ex Eleemosynarum largitione superabundabat, hoc continuo pauperibus erogabant, &c. Erat autem Magister ille Ioannes Decanus S. Quintini.

Eodem anno Bononiae M. Benus Florentinus ad Grammaticam docendam accitus hoc sacramento se obligauit. Ego M. Benus Florentinus iuro me nullo modo daturum operam ut schola Bononiensis alio transferatur. Et si quem id tentare comperero, me pro viribus impedimento futurum, sin minus, Praetori indicaturum, neque alibi ullo tempore in Grammatica relicturum; Sic refert Sigonius. Virum autem in Grammaticis peritissimum fuisse oportet, quandoquidem Petrus de Vincis eo mortuo, ait Grammaticae artis extinctam esse lucernam, ac siccatum esse fontem irriguum, nempe Magistrum Bene, qui non ab infimo positus, sed à superlativo n. eruat derivari.

Cum autem Vniuersitas Parisiensis, paulo ante haec tempora male omnino à quibusdam Vicariis Petri Episcopi Paris. qui ad expeditionem sacram profectus fuerat anno 1215 habitasset & à Cancellario Paris. excommunicata, propterea quod eo inconsulto nonnulla statuta fecerat, quae contra quandam Reformationem ab Odone soliacensi & Octauiano Ostiensi Episc. Legato facta fuisse dicebat, ipsa Vniuersitas frustra eum multoties precibus emollire conata, confugit ad Honorium Pontificem, querelas suas exponit, & ab excommunicatione absolui postulat. Ille autem cognitis Cancellarii iniuriis, per Heruzum Episcopum Trecentem vitam, scientiam & famam praclarum, per Robertum Decanum & per Cantorem coerceri iubet, insuper prohibens ne quis deinceps audeat excommunicationis fulmina in Vniuersitatem emittere. Praeterea diem dicit Cancellario, ut vel ab obiectis criminibus se purget si possit, aut poenam subeat quam merebitur. Bulla Pontificis multa continet scitu dignissima. Est autem eiusmodi.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo & Dilectis filiis Decano & Cantori Trecenti Salutem & Apostolicam benedictionem. Si Doctorum & Discipulorum Parisiensis Vniuersitas praecipue sic excessisset, ut eorum culpa nec palliari posset, nec impunita relinqui, tantae tamen & tam venerabili multitudini decuisset in hoc saltem deferri, ut ad poenam non procederetur ipsorum, nisi Apostolicae sedis sententiam requisitam. Sed Vicarii seu Procuratores Venerabilis Fratris nostri P. Parisiensis Episcopi, ac specialiter Cancellarii Parisiens. qui vnus illorum extitit, hoc nequaquam, ut decuit, attendentes, nec verentes Studium Parisense, quod Doctrinae suae fluentia vsquequaque diffundens Vniuersalis Ecclesiae terram irrigat & fecundat in montes Gelboe super quos nec ros cadit nec pluuia, commutare impetum fluminis qui Ciuitatem Dei laetificat, cursum Doctrinae videlicet sistere praesumpserunt. Sic enim grauis nobis eorundem Doctorum querimonia patefecit, cum Procuratores praedictis ipsius Episcopi litteras obtulissent, continentes quod idem Episcopus innouans id quod à bonae memoriae Octauiano Ostiensi Episcopo Apostolicae sedis Legato & praedecessore iam dicti Parisiensis Episcopi factum erat, excommunicabat omnes illos qui de cetero sine consensu & autoritate ipsius vel Parisiensis Ecclesiae circa statum Scholarium vel Magistrorum facerent aliquam conspirationem seu constitutionem aut obligationem quamlibet iuramento vel fide aut alia quacunque poena vallatam. Ipsi Doctores attendentes quod eiusdem Episcopi factum nitebatur facto supradicti Episcopi Ostiensis, eius super hoc litteras exhiberi petierunt humiliter ac instanter, nec poterunt vllatenus obtinere.

Deinde cum eadem instantia petierunt interpretationem illorum verborum Constitutionem aut obligationem quamlibet, vtrum videlicet intelligerent generaliter tam de Constitutione licita, vtili & honesta, quam de illicita, erronea & iniusta. Quibus respondentibus quod intelligerent generaliter de omni licita vel illicita, bona vel mala, ipsi grauamen non dubium attendentes se ad Appella-

BULLA HONORII III. PRO VNI-VERSITATE CONTRA CANCELLARIUM.

tionis refugium conuerterunt. Porro cum ad prosecutionem appellatio nis prædictæ foret Nuncius ad sedem Apostolicam destinandus, *& sine colle et vniuersitas non haberet expensas*, MAGISTRI LIBERALIUM ARTIUM *fide interposita se ac suos Discipulos adstrinxerunt ad seruandum quod super hoc à suis Procuratoribus contineret ordinari*. Cumque dicti Procuratores iniunxissent eisdem, vt ad impensas Nuncii destinandi *contingentem tribuerent portionem*, & ipsis quod iniunctum fuerat adimplentibus Nuncius ipse iter ad nos veniendi iam dudum esset aggressus, prædicti Cancellarius & Complices eius contempto quod ipsi Doctores non solum verbo, sed factò quoque nostram audientiam appellauerant, suum ad nos, vt dictum est, Nuncium destinando super sui ruinâ studii anxiantes, ipsi Cancellario & sociis eius, nunc vniuersis nunc singulis supplicauerunt humiliter & instanter vt rigorem huiusmodi temperarent; sed nec suis nec venerabilis fratris nostri Syluaneensis Episcopi & dilectorum filiorum Decani & Capituli Parisiensis, qui pro eis intercessores humiles accesserant, potuerunt precibus obtinere vt præfati Magistri & scholares Artium reciperentur ad pœnitentiam non obstante denunciatione prædicta, cum appellatio legitima præcessisset. Vnde præconfusione faciei & mentis angustia defecit in ipsis Doctoribus spiritus ad legendum. Et quod valde dolentes audiuius, in omni Facultate silet Parisius vox Doctrinæ. Et negatâ desiderantibus pœnitentiâ perceptio Dominici Corporis eisdem in ipso Dominicæ Resurrectionis die fuit per consequens denegata. Et enim Cancellarius ipse super dolorem eorum addere non desistens, contemptis Statutis quæ super his facta fuerant, per Iudices à sede Apostolicâ delegatos, Magistros ab officio suo suspendere ac scholares mancipare carceri non veretur. Nolentes igitur tantum Doctorum ac Scholarium sæpe dictorum grauamen, tantamve Cancellarij ipsius ac præfatorum sociorum eius insolentiam vltierius sub dissimulatione transire, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus Magistros & Scholares ipsos sublato appellationis obstaculo, autoritate nostrâ publice nunciantes huiusmodi sententiâ non ligatos, ac inhiibentes districtè ne quis de cætero sine speciali sedis Apostolicæ mandato in ipsorum Vniuersitatem tales audeat sententias promulgare, Iniungatis sæpe dictis Cancellario & sociis eius, vt ipse Cancellarius personaliter, Complices verò eius per Procuratores idoneos in Octauis B. Michaëlis proximis, quas eis diem peremptorium assignamus, Apostolicæ sedis conspectui se repræsentent, vt super prædictæ temeritatis excessu, si potuerint, se excusent, aut meritam sentiant vltionem, ipseque Cancellarius famam suam quæ apud nos multipliciter est grauata, tueatur si poterit, aut iniquitatis suæ vinculis constringatur. Ad hoc iniungatis Vniuersitati Doctorum, vt & ipsi Procuratores suos propter hoc ad Nos mittant termino superscripto. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, Tu frater Episcopo cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Romæ apud S. Petrum 5. id. Maij Pontif. nostri an. 3.

Erat tunc Ecclesiæ & Vniuersitatis Paris. Cancellarius M. Radulphus de Remis vir imperiosus & duræ cervicis, ad quem extat Epistola Innocentij III. in lib. 3. ordine 41. Quomodo verò *lis ista Romæ decisa fuerit, non habemus*. Credibile quidem est Magistros statim scholas resumpsisse sublato per Episcopum Trecentem omni excommunicationis per Cancellarium irrogatæ metu.

Vnde porro dissidia ista tam frequentia Cancellarij Parisiensis cum Vniuersitate crediderim ex eo prouenisse: quod cum sine dubio Cancellarius magnum ius haberet in Scholam Episcopalem seu Claustralem, (quæ non poterat exerceri nec haberi absque conscientia aut permissione Episcopi vel ipsius Cancellarij) eamque suæ Iurisdictioni & Imperio subditam haberet, eandem potestatem, ius & auctoritatem extendere voluerit in Academicas, easque suis legibus & mandatis adstringere, nec suerit eas vlla statuta se non conscio & aduocato cedere, aut alio sigillo vti quàm eo cuius custodiam habebat, hoc est quàm Capitulari. Quemadmodum si Cantor Ecclesiæ Parisiensis, qui Præfectis Minorum Scholarum dat docendi licentiam in omnibus vrbis regionibus eosque certis legibus adstringit, ita ut non possint ipsi alias condere quàm quas præscripsit, eandem auctoritatem extendere vellet hodie in Professores Academicos. Vt autem iste, si hoc tentaret, ius sibi indebitum arrogaret; ita & Cancellarius contra fas

æquumque, quod ius & imperium in scholas Episcopales habebat, sibi vindicare moliebatur in Academicas. Vnde etiam quoties res ista in quæstionem & disceptationem venit, toties lite cecidit.

Nam imprimis statutorum condendorum facultatem malè omnino & perperam Vniuersitati derogabat. Quippe ex iis quæ ante diximus, patet Innocentium III. probasse & confirmasse statuta quæ fecerat Vniuersitas de habitu Academico, delectionibus & disputationibus deque exequiis defunctorum, ipsamque rogasse vt Magistrum G. quem, quia contumax fuerat, è consortio suo expulerat, in pristinum gradum restituere veller. Item ipsummet Pontificem ab Vniuersitate rogatum vt sibi concederet *syndici* constituendi facultatem, respondisse id à se peti non debuisse, quod de iure communi ei competebar.

Deinde cum obtenderet Cancellarius factam aliquam constitutionem ab Octauiano Innocentij Legato & Odone Episcopo Parisiensi contra Vniuersitatem, rogatus eam exhibere, non potuit aut noluit, quia credibile est ipsi non fauisse. Equidem eâ forte cautum fuerat, sub pœna excommunicationis, ne scholares conuentus vltos facerent aut societates contraherent ad seditionem, aliaue eiusmodi quibus tumultus & turbæ excitari potuissent: at quis credat eos vnquam prohibuisse ne conuentus ab ipsis haberentur ad disciplinæ Scholasticæ conseruationem aut reformationem? Illicitæ ergo constitutiones & colligationes prohibita fuerant, non verò licita & honesta. Vnde Honorius merito succenset Cancellario, quod contra consuetudinem, contraque ius omne excommunicationis sententiam in Magistros & Scholares tulisset, aut ferri curasset.

Quod autem Octauiani constitutio de Congressibus & Conuentibus illicitis, non de licitis Comitibus intelligi debuerit, patet ex quodam Edicto Officialis Parisiensis, qui hoc eodem anno sententiam tulit excommunicationis in Scholares noctuagos, eorumque seruos arma portantes, quæ est eiusmodi.

Officialis Ecclesiæ Parisiensis Vniuersis Ecclesiarum Rectoribus, Magistris & Scholaribus in Ciuitate & suburbio Parisiensi constitutis ad quos præsentis litteræ peruenierint, salutem in Domino. Frequens & assidua confirmatio circumstrepit quod *nonnulli Clerici & Scholares* nec non eorum seruentes fatuitate ipsorum Clericorum consili suæ salutis immemores Deum non habentes præ oculis sunt Parisius, qui vitam scholasticam se ducere fingentes, illicitos & facinorosos actus sæpe & sæpius armorum confidentiâ consili perpetrant & exerunt. Videlicet quod de die & nocte multos vulnerant & cæteros interficiunt, mulieres rapiunt, opprimunt Virgines, hospitia frangunt, nec non latrocinia & multa alia enormia Deo odibilia sæpe & sæpius committendo. Et quoniam hæc & alia per confidentiam armorum & vsum attentantur, Nos attendentes Decretum summi Pontificis, quo cauetur quod Clerici arma portantes excommunicentur, audientes & quod Prædecessores nostri sic incedentes aliquando excommunicauerunt, imò quòd hoc sit notorium & manifestum, quod non potest aliqua tergiversatione celari, & eorum sententia non fuit reuocata, volentes occurrere tantis malis & paci ac studentium tranquillitati & aliorum in pace viuere volentium, proinde ad instantiam multorum bonorum & de consilio eorundem excommunicamus in scriptis *Clericos atq; Scholares & eorum seruitores qui de nocte & de die Parisius cum armis incedunt*, nec de licentia Reuerendi Patris Parisiensis Episcopi vel nostræ. Excommunicamus & in scriptis raptores mulierum, fractores hospitiorum, oppressores Virginum, nec non omnes illos qui ad hæc facienda se colligauerunt. Excommunicamus nihilominus omnes ibidem qui aliquid de præmissis sciunt, nisi infra 7. dies à tempore sententiæ postquam sententia sic super præmissis lata ad eorum notitiam peruenierit, illud quod sciunt dicto D. Episcopo vel nobis duxerint reuelandum, & ad emendationem venerint competentem, absolutionem tamen Clericorum pro præmissis sic excommunicatorum D. Episcopo vel nobis specialiter retinemus. Verum quia nonnulli Clerici & scholares ac seruentes eorundem qui veniendo de partibus suis, vel redeundo ad partes suas arma Parisius detulerunt, nec non & alii scientes Clericos scholares ac seruentes ipsorum arma Parisius detulisse, verentur ex causis prædictis se prædictam excommunicationis sententiam incurrisse, tenore præsentium declaramus, quod non est nec fuit intentionis nostræ, quod prædi-

SENTENTIA
OFFICIALIS
PARISIENSIS
CONTRA
SCHOLARES

BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICI NATURALIS MUSEI HISTORICI NATURALIS

„ Etâ sententiâ ligentur illi Clerici Scholares ac eorum Seruientes, qui Parisiuseati-
 „ sâ studij venientes arma consueta deferentes in via, in primo ingressu Ciuita-
 „ tis Parisiensis vsque ad hospitium suum deferunt, nec etiam illi qui reportare
 „ volentes vel pro negotiis vtilibus & honestis vltra dictam viam à Ciuitate Pa-
 „ risiensi proficiscentes eundo ac redeundo arma similia deferunt, dum exeant
 „ Ciuitatem. Declaramus etiam illam clausulam, quâ dum excommunicamus om-
 „ nes illos qui aliquid de præmissis sciuerint, esse quod non intelligimus illud
 „ verbum præmissum ad omnia præmissa & singula referri, sed ad clausulas im-
 „ mediatè præcedentes, videlicet de *Raptoribus mulierum, fractoribus hospitiorum,*
 „ *oppressoribus Virginum* & eorum qui se ad hæc colligant facienda. Præfens autem
 „ mandatum ita exequimini, quod de inobedientia non possitis redargui vel pu-
 „ niri. Datum anno Dom. 1218. die Veneris post Epiphaniam Domini.

Sed vt ad Constitutiones Honorij Pontificis redeamus, iuuat consequenter
 plurimas attexere, quas in gratiam Academia Parisiensis & studiorum promul-
 gavit. Inter quas extat illa percelebris de Iure Ciuili quod Parisiis doceri vetuit,
 propterea quod non valet Ius scriptum in Francia. Antea quidem erant etiam il-
 lius schola in Acad. Paris. vt ex Rigordo retulimus, aiente suis temporibus Pari-
 siis viguisse *Iuris Ciuilis scientiam* simul cum aliis Facultatibus: at quia frequentes
 tumultus intercidebant à Scholaribus in eo studētibus, qui vt ætate prouectiores,
 ita ad rixas & contentiones etiam cruentas promptiores erant, impetrauit forte
 ab Honorio Episcopus Paris. vt saltem aliò seu in aliam Ciuitatem Iuris Ciuilis
 Disciplina transferretur, quò Parisiense studium pacatius foret & tranquillius. Ne
 tamen Academia Paris. iniuriam facere videretur aut detrimentum afferre, aliam
 prætexuit causam Pontifex, nimirum vt studium Theologiæ ferueret ardentius,
 quod minus accuratè colebatur, plurimis ad Iuris Ciuilis scholas se conferentibus,
 non modò secularibus, sed ipsismet viris Religiosis, vt infra dicemus. Extat au-
 tem in hanc rem Honorij Decretalis lib. 5. Decret. Greg. tit. de Priuilegiis, hoc
 modo.

HONORIUS AVERT AB A C A D. PARIS. IV- RIS. CIVI- LIS DISCI- PLINAM. *Honorius, &c. super specula &c. & infra. Sanè licet sancta Ecclesia Legum secularium non respuat famulatum, quæ aquiratis & Iustitiæ vestigia imitantur: quia tamen in Francia & nonnullis Prouinciis Laici Romanorum Imperatorum legibus non vtuntur, & occurrunt rarò Ecclesiasticæ causæ tales, quæ non possint Statutis Canonice expediri, vt plenius sacræ Paginæ insistatur. & infra. Firmiter interdici- mus & districtius inhihemus ne Parisius vel in Ciuitatibus, seu aliis locis vi- cinis quisquam docere vel audire Ius Ciuile præsumat. Et qui contra fecerit, non solum à causarum patrocinis, interim excludatur, verum etiam per Episco- pum loci excommunicationis vinculo innoderetur.*

Idem iuxta Constitutionem Concilii Turonensis ab Alexandro III. factam
 an. 1163. vetuit ne Monachi seu Religiosi viri Legum & Medicinæ lectiones ex-
 ciperent: idemque interdixit Prelbyteris & Beneficiatis: vt habetur lib. 3. De-
 cretal. tit. vlt. *Super specula &c. & infra. Contra Religiosas Personas de Claustris*
 „ exeuntes ad audiendum Leges vel Physicam Alexander Prædecessor noster olim
 „ statuit in Concilio Turon. vt nisi intra 2. mensium spacium ad Claustrum re-
 „ dierint, sicut excommunicati ab omnibus euentur, & in nulla causa, si patrocini-
 „ um præstare voluerint, audiantur. Reuersi autem in Choro, Mensa, Capitulo
 „ & cæteris, vltimi fratrum existant, & nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ,
 „ totius spem promotionis amittant. Verum quia nonnulli ex talibus propter quo-
 „ rundam opiniones diuersas excusationis aliquid adsumebant, Nos volentes vt de
 „ cætero, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, districtè præcipien-
 „ do mandamus, quatenus tam à Diocesanis & Capitulis ipsorum, quàm à cæteris
 „ Episcopis, in quorum Diocesis huiusmodi student, tales excommunicati &
 „ prædictis pœnis obnoxij, publicè nuncientur. Quia verò Theologiæ Studium
 „ cupimus ampliari, vt dilatato sui tentorii loco funiculos suos faciat longiores,
 „ vt sit fides Catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum quibus re-
 „ sistere valeat adscendentibus ex aduerso, ad Archidiaconos, Decanos, Pleba-
 „ nos, Præpositos, Cantores, & alios Clericos personatus habentes, nec non Pres-
 „ byteros nisi ab his intra spacium præscriptum destiterint, hoc extendi volumus
 „ & mandamus appellatione postpositâ firmiter obseruari.

Ita amandato ab Academia Paris. Iure Ciuili idem Pontifex Prælati & Capitulis mandat, vt ad Theologiæ studium Scholares mittant, quos quandiu illi disciplinæ vacabunt, vult gaudere fructibus suorum Beneficiorum. Habetur eius Bulla lib. 5. Decret. tit. de Magistris his verbis.

Super specula, &c. Et infra. Volumus & mandamus vt statutum in Concilio Generali de Magistris Theologis per singulas Metropoles statuendis inuolabiliter obseruetur. Statuentes vt quia super hoc propter raritatem Magistrorum se possent forsitan aliqui excusare, ab Ecclesiarum Prælati & Capitulis ad Theologicæ professionis studium aliqui docibiles destinentur: qui cum docti fuerint, in Dei Ecclesiâ velut splendor fulgeant firmamenti, ex quibus postmodum copia possit haberi Doctorum, qui velut stellæ in perpetuas æternitates manuri ad iustitiam valeant plurimos erudire: quibus si proprii prouentus Ecclesiastici non sufficiunt, prædicti necessaria subministrent. Docentes verò in Theologica Facultate dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa, integrè per annos quinque percipiant de licentia sedis Apostolicæ prouentus Præbendarum & Beneficiorum suorum, non obstante aliquâ contrariâ consuetudine vel statuto, cum denario fraudari non debeant, in vinea Domini operantes.

Quia verò aliqui constitutionem illam ita interpretabantur, vt qui in Theologia studebant, non modo redditus annuos beneficiorum suorum, sed quotidianas etiam distributiones perciperent, idem Pontifex mentem aperuit clarius & Abbati ac Priori S. Genouefæ significauit, aiens velle quidem se vt absentes in Theologiæ studio fructus Beneficiorum suorum perciperent, non verò quotidianas distributiones.

Honorius &c. Dilectis filiis Abbati & Priori S. Genouefæ Paris. Sal. & Ap. Ben. Licet vobis direxerimus scripta nostra vt Magistro N. Eboracensi Archidiacono in sacra pagina cupienti studere prouentus suos Ecclesiasticos faceretis integrè ministrari; Nolumus tamen, vt quotidianas distributiones quæ tantum residentibus in Ecclesiis, & his qui intersunt horis Canonicis exhibentur, ei tribui faciatis.

Eodem anno idem Pontifex confirmauit Ordinem Vallis-Scholarium à M. Guillelmo Anglico institutum, vt ad an. 1201. retulimus. Eodem destructi sunt & planè diruti muri vrbs Hierosolymitanæ à Sarracenis, dum à Christianis Damietta obsidebatur: ad cuius vrbs obsidionem profecti erant inter ceteros ex Academicis nostris Petrus Cambius Episcopus Paris. M. Robertus de Curzon Cardinalis, olim Cancellarius Vniuersitatis & eiusdem Reformator. In destructione autem vrbs Hierosolymitanæ vnum est dignum memoriâ, quod Sarraceni Sepulchro Domini nostri I. C. pepercerint propter reuerentiam loci, licet de eo destruendo consilium inissent. Causam autem, cur pepercerint, hanc refert Mathæus Paris. *Quia*, inquit, *in Alchorano* libro Legis eorum scriptum habetur Iesum Christum Dominum nostrum de Maria Virgine fuisse conceptum & natum, quem sine peccato vixisse inter homines, prophetamque & plusquam prophetam esse profiterentur. Cæcos enim illuminasse, leprosos mundasse, & mortuos suscitasse astruunt. Verum quoque asserunt cum ad Cælum ascendisse. Unde quando tempore Treugarum sapientes eorum Hierusalem ascendebant & postulabant sibi Codices Euangeliorum exhiberi, deosculabantur ac mirabantur eos propter munditiam quam Christus docuit: & præcipuè propter Euangelium. *Luce Missus est Gabriel*, quod sæpius retractant & repetunt Litterati eorum.

Hoc anno Franciscani primum Hospitiolum Lutetiæ quoque obtinuerunt, quorum aliqui biennio ante iam aduenerant. Primus eorum Guardianus hic fuit Agnellus, qui an. 1219. in Angliam transfretans anno 1220 Oxoniæ scholas erexit beneficio M. Roberti Capitonis Gall. Groffe teste, Anglice verò Greathedde, qui secularis docebat Minoritas.

Florebat hocce tempore in Academia Bonon. M. Tancredus Iurisconsultus Ecclesiæ Bonon. Archidiaconus, cuius viri autoritate motus Honorius cum publicæ professionis immodicam velleret coercere *Licentiam*, eam cognitionem ipsi demandauit, quam hodie etiamnum Archidiaconus Bonon. obtinet: ac litteras in hæc verba ad eum dedit, vt refert Sigon. l. 5. Hist. Bonon.

Honorius seruus seruorum Dei, Dilecto filio Archidiacono Bonon. Sal. & Apost.

Ben. Cum sæpe contingat, vt in Ciuitate Bononiensi minus docti ad docendi regimen assumantur, propter quod & doctorum honos minuatur & profectus impediatur scholarium volentium erudiri, Nos eorundem vtilitati & honori vtiliter prospicere cupientes, autoritate præsentium duximus statuendum, vt nullus alterius ope in Ciuitate prædicta ad docendi regimen assumatur, nisi à te obtentâ licentiâ, examinatione præhabita diligenti. Tu denique contradictores si qui fuerint, vel rebelles per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota compefcas. Datum Reate IV. Kal. Iulii Pontif. nostri an. 3.

Alio diplomate ius illi indulfit, vt scelere Doctores atque scholares liberare posset, qui manus nefarias Clericis iniiecissent. Scripsit item ad Episcopum Henricum à Fracta, vt Theologiæ studium in vrbe aleret, neque Religiosos aut Iuri Ciuili aut Physicæ operam dare permetteret. Hæc Sigonius.

Eodem tempore Bonifacius Bonconsilius volens in Gymnasio Bononiensi profiteri, iurauit apud Frassam Iudicem seu Prætorem se obseruaturum quæ in constitutione de Dominis legum continebantur. Quem falsò Rectorem fuisse Gymnasii tradit Sigonius. Accursius tum cœpit Bononiæ Ius Ciuile interpretari.

DE COMPILATIONE
DECRETA
LIVM.

Porro Tancredus ille de quo supra, is est, qui qui fuerint Decretaliû Compilatores, indicat in Præf. ad Compilat. 3. quæ ex fide MS. sic habet. *Post Cõpilationẽ Decretorum factam à Gratiano, multa à Rom. Curia Decretalis Ep. emanauerunt, quas M. Bernardus tunc Præpositus, postmodum Episcopus Papiensis ad studentium vtilitatem sub competentibus titulis compilauit, quædam antiqua iura interserendo, & vocatur Compilatio prima* Post illam Compilationem quædam aliæ Decretales à diuersis Apostolicis emanauerunt, quas M. Gilbertus ad instar primæ Compilationis sub titulis collocavit. Post illum M. Alanus suam similiter Compilationem effecit. Tandem M. Bernardus Compostellanus Archid. in Romana Curia moram faciens aliquantam, de Registris D. Papæ Innocentij III. vnã fecit Decretalium Compilationem, quam Bononiæ studentes Romanam Compilationem aliquando vocauerunt. Verum quia in ipsa Compilatione quædam reperiebantur Decretales quas Rom. Curia refutarat, sicut hodie quædam sunt quas Curia ipsa non recipit, idcirco felicis recordationis D. Innocentius Papa III. suas Decretales vsque ad an. 12. editas per M. Petrum Beneuentanum Notarium suum in præsentem opere compilatas Bononiæ studentibus destinauit. Post quarum receptionem M. Galentis Decretales omnium Apostolicorum qui præcesserunt Innocentium, de ruinis Compilationis Gilberti & Alani extrahens quædam Compilationem ordinauit, quæ hodie suæ 2^a Decretales dicuntur, super quarum expositionibus plures Doctores Bononiæ glossas plurimas, varias & diuersas posuerunt, & apparatus plures super eis fecerunt atque scripserunt. Et quia de dictis apparatusibus opiniones studentium erant diuersæ sententiæque confusæ, idcirco *Ego Tancredus Bononiensis Canonicus S. Petri qualiscunque Decretorum Magister* ad multam instantiam sociorum meorum meliora & vtiliora de dictis apparatusibus colligens, ex ingenio meo quædam interserendo, sicut ex signis Glossularum singularum demonstratur, primas & secundas Decretales, prout melius potui, glossulaui. Sed super præsentem 3. Compilationem non apparatus feci, sed audiendo atque legendo quædam in libro notauit, quæ scholares quidam absque conscientia mea de libro meo extraxerunt, & pro apparatusu tertiarum illum mihi intitulauerunt. Nunc autem docendi officio ad multorum instantiam reassumpto præsentem 3^{am}. Compilationem cum diligentia Domino fauente glossabo, & Constitutiones Concilij proximè celebrati & Iura à D. Innoc. Papa 3. post 12. annum edita tam in apparatusibus à me factis, quàm in hoc quem indicare dispono, diligentissimè collocabo.

1219.

Anno 1219. obiit insignis ille willielmus de Pembroc Angliæ Marefchallus Regis Henrici Iunioris & Regni Rector, & liberratis Anglicanæ assertor. Honorificè tumulatus est Londini 17. Kal. April. ipso die Ascensionis, vt ait Mathæus. Tale autem fertur eius Epitaphium.

*Sum quem Saturnum sibi sensit Hibernia, Solem
Anglia, Mercurium Normania, Gallia Martem.*

Eodem anno iterum reuocata est in disputationem & in dubium Beatitas Thomæ Cantuariensis. Post liberatam enim à Gallicanis exercitibus Angliam & pacem redditam multi inter Theologos Paris. præsertim verò Normani & Angli, vt Henrici Iunioris gratiam aucuparentur, & M. Stephanum de Langerona Archiepiscopum Cantuariens. qui cladis Anglicanæ author fuisse videbatur, opprobriis onerarent, Cantuarienses Archiepiscopos funestos Angliæ semper fuisse asseuerabant, imò ipsum etiam Thomam licet inter sanctos ab Alexandro III. reletum ausus est M. Rogerus Normanius asserere dignum fuisse morte.

Eodem anno, Honorius Pontifex approbauit nouos Ordines Dominicanorum & Franciscanorum, eisque priuilegium concessit eiusmodi vt possent vbique terrarum prædicare & in altari viatico celebrare etiam absque licentia Prælatorum: refertur inter Decretales l. 5. tit. de Priuilegiis, hoc modo. *In his qua ad cultum Diuinum facere dignoscuntur, non maligna sed benigna esset potius interpretatio facienda. Vnde mirari compellimur quod cum FF. Prædicatoribus & Minoribus duximus indulgendum, vt ubicunque fuerint sine parochialis Iuris præiudicio cum altari valeant viatico celebrare, Quidam nimis strictè interpretando indulgentiam nostram nuntunt asserere, quod per eam predicti fratres præter Prælatorum assensum facere hoc non possint, propter quod eos celebrare iuxta indulgentiam Apostolicam non permittunt. Cum autem eis nihil conferat memorata indulgentia, sine quâ id Prælati annuentibus liceret eisdem, fraternitati tue mandamus quatenus interpretatione huiusmodi reprobata, dum tamen ab aliis que iure parochiali proueniunt, prorsus abstineant, datam eis scilicetiam celebrandi auctoritate nostra non differas publicare, ita quod dicti Fratres aliquam ex Indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti.*

DE DOMINICANIS ET FRANCISCANIS.

Speciatim verò in gratiam Prædicatorum sic scribit ad omnes Prælatos, eod. anno his verbis.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis & Abbatibus, & aliis Ecclesiarum Prælati ad quos litteræ istæ peruenerunt. Dilecti filii Prior & Fratres Ordinis Prædicatorum prouidè attendentes, quod qui abscondunt frumenta, maledicuntur in populis, frumentum suum verbum prædicationis videlicet, quod est pabulum animarum, super aquas multas idest populos multos seminant incessanter & sarcinis Diuitiarum mundanarum abiectis quò expeditius currant per mundi huius agrum, quem plus solito sentes operiunt vitiorum, in abiectioe voluntaria paupertatis eunt, & flentes semina sua mittunt, vt Domino dante misericorditer incrementum, ad eius arcam suos cum exultatione valeant manipulos reportare. Ipsos igitur quorum & propositum sanctum & Ministerium necessarium arbitramur, Vniuersitati vestræ duximus affectuosè commendandos, Charitatem vestram rogantes & exhortantes in Domino ac per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus pro reuerentia Diuina ad Officium prædicandi ad quod deputati sunt, benignè recipientes eosdem, ac populos vobis commissos, vt ex ore ipsorum verbi Dei semen deuotè suscipiant, sedulo admonentes pro nostra ac Apostolicæ sedis reuerentia in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis, quatenus ad illud suscipiendum vestris exhortationibus præparati tanquam bona & fructifera terra pro vitiorum tribulis incipiant segetem seminare virtutum, & dicti fratres per cooperationem vestram suscepti Ministerii cursum feliciter Deo consummante, optatum reportent sui laboris fructum & finem, salutem videlicet animarum. Datum Viterbij 6. id. Dec. Pontif. nostri an. 4.

Hiscetemporibus M. Edmundus Richius Abingdonia: in Anglia natus, quod oppidum quinque miliaribus ab Oxoniensi Academia distat, summâ Discipulorum frequentia & nominis famâ Lutetiæ docebat. Ille enim post aliquot pueritiæ annos in Academia Oxon. exactos Lutetiam profectus confecto studiorum curriculo Cathedram quoque Magistralem conscendit, in quo Gallia, inquit Nicol. Harpsfeldius ad 13. sec. rarum quoddam pietatis beneficentiæque exemplum vidit: cum enim Lutetia legeret libros Decretales, ipsos etiam 12. Prophetas & psalterium vendidit, vt egenis quibusdam scholasticis prospiceret. Theologiam quoque magna cum laude professus est, in cuius prælectionibus mirum dicitur habuisse excitandorum piorum affectuum artificium: vnde fit, vt clari viri ex omni Ecclesiastico Ordine ad eum audiendum vndique concurrerent, qui sæpe cum præ-

DE M. EDMUNDO CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPO.

legeret, clausis libris lachrymis se totos dare cogebantur. Quadam nocte ^visus est per somnum scholas in quibus prælegebat, incensas videre, exque eo igno septem faculas ardentes promanasse. Postridie Abbas quidam Cisterciensis Disciplinæ auditorio eius interfuit: lectione absoluta septem ex Edmundi Discipulis toto seuerioris & cœlestis vitæ desiderio inflammati Abbatem ad eum, sequæ Disciplinæ Cisterciensium adscribi enixè postulant: quorum vnus fuit Stephanus (de Lexintonia) Clarcuallensis postea Abbas, &c. ita fere Harsfeld.

Sed placet incomparabilis huiusce viri vitam moresque ex authore cui valde notus fuit, describere. Is est Vincentius Bellouacus qui hisce quoque temporibus Lutetiæ versabatur. Ille autem in singulis vitæ gradibus Edmundum mirabilem proponit. Et primò quidem, quemadmodum eidem puero Parisius à Matre misso Christus in forma pueri apparuerit, repræsentat. *Cum autem*, inquit, mitteret cum vnà cum suo fratre mater Parisius, vt liberalibus imbueretur studiis seu artibus, modicam pecuniæ summam dedit eidem dicens illis, Si maternam vt bonos decet filios, iussione seruaueritis, confido in Domino quod in omnibus ipse prouisor munificus erit vobis. Duo quoque dedit eis cilicia, præcipiens vt illis supernudo se vestirent bis aut ter in hebdomada. Timebat enim ne postquam discretionis annos attingerent, per deuexa vitiorum & abrupta voluptatis incederent. Ideoque rudes in arte bellandi familiariter informauit, & prius exercitans quàm in belli discrimine necessario traherentur, rudimentis intellectualibus sensualitatis studia præuenire curauit. Ipsa etiam Edmundo quem velut sanctitatis eius præscia cæteris filiis plus dilexit, dum studeret Parisius cum indumentis lineis Cilicium mittere consuevit, meritoque præ cæteris eum dilexit, qui nusquam piam Matrem pius videlicet filius verbis aut operibus offendit. Ita namque Deo & piæ matri suæ placere studuit, quod omnem à se leuitatem resercans, omnino choreis aliisque ludicris seu spectaculis se subtraxit. Diebus quoque Dominicis & festiuis iuxta monita matris antequam comederet, psalterium ex integro psallere consuevit.

Et quoniam amantiſſimus Domini totis visceribus studuit authorem vitæ diligere, ipse in forma puerili eidem puero se voluit demonstrare. Cum enim *Præteritum quodam* spatiandi causa Coxtaneis inuitantibus consensisset ingredi, ab ipsorum tamen comitatu se celerius separauit, ne conscientia suæ puritatem, vel nugis puerilibus, vel otiosis sermonibus contingeret maculari. Dum igitur incederet solitarius sacris insistens meditationibus, apparuit ei puer ille candore niueo nitidus & colore rosco rubicundus, qui velut à summo cœli cardine delapsus subito sic eum prior allocutus est officiosissimè salutando: Salue dilecte mi: qui cum audisset, vt puer in sermone ignoti pueri miratus est: quem cum ille paucifacium & hæſitantem conspiceret, ipsum denuo alloquens quæsiuit an ipse sibi vel tenuiter notus esset. Ille simplicitatis columbinæ respondens sermone simplici, Nullam, inquit, teneo notitiam tui, nec sum vt æſtimo, notus tibi. Adiecit puer: quomodo ita sum tibi incognitus, præſertim cum in scholis ad latus tuum sedeam & tibi quocunq; fueris, inseparabiliter fuerim sociatus? Deinde subdidit: In faciem meam respice, & quod in fronte mea scriptum fuerit, aduerte sedulus toto corde. Quod cum fecisset, scriptum legit in ea litteris cœlestibus: *Jesus Nazarenus Rex iudeorum*. Qui statim quod viderat, ei retulit, & ab ipso prorsus audiuit: Hoc est nomen meum, quod tibi sit memoriale in desiderio animæ. Et hoc diligenter & articulatiu noctibus imprime fronti tuæ. Per hoc enim poteris contra mortem muniri subitam. Et quisquis eadem scripturâ munierit modo consimili frontem suam. His dictis puer ille in quem desiderant angeli prospicere, disparuit: sed in pectore pueri sui quem visitare dignatus est, non parum dulcedinis reliquit.

Deinde prosequitur quid postquam est factus Magister Artium, fecerit, quamque piè & religiosè se gesserit.

Factus verò Magister Artium, præter morem tunc legentium, Missam & horas Canonicas quoridie priusquam legeret, audire consuevit: quæ scilicet religiosa consuetudo suis etiam Scholaribus profuit, quos vt secum audire Missas assuescerent, sic induxit. Et vt hoc liberius exequeretur in parochia qua degerebat, fecit Cappellam construi in honore B. Virginis, quam semper dilectione co-

luit speciali. Pius autem Magister cum vnum ex auditoribus ægrum & egentem lecto decumbere didicisset, in domum suam eum portari fecit, & qualibet nocte per quinque circiter hebdomadas ante ipsum iacuit, eique in vrinali cæterisque quæ languentis requireret necessitas, ministravit. Et quamuis hoc fraternæ compassionis grauaretur onere, legebat ramentum & disputabat continuè. Frequenter vrinale de manu decumbentis præ vanitate capitis excidens, integrum remanebat, ipsius proculdubio meritis, qui ei propter Deum humanitatis obsequium exhibebat.

Quidam etiam de Scholaribus suis morbum patiens in brachio, ostendendum ei censuit quasi sancto: cui respondit ille, sua te Deus gratia sanet ac virtute. In crastino Scholaris ad Magistrum rediit, seque sanitati restitutum asseruit. Ac ipse Magister eius morbum in suo brachio recepit, quem patienter tolerans paulò post & ipse curatus fuit.

Die quadam in studio occupatus oblitus est orationem illam, *O Intemperata*, dicere, quam in honorem B. Virginis & B. Ioannis Euangelista dicere consueuerat, diligenter ac deuotè. Sequenti nocte beatus ei Ioannes apparuit, & vt ei manum suam extenderet imperauit. Gerebat siquidem in manu ferulam quàm velut in eo læuens minabatur eius percutere palmam. Visumque est ei comminationis magnitudinem, quòd si eum percussisset, ex ictu incurrisset mortem. At ille mox clementior factus, erectam manum suspensam tenuit, & vt dictam orationem ex tunc dicere non omitteret, familiariter persuasit.

Transiit ad ea quæ præstitit Edmundus postquam ad Theologiæ studium se contulit, vt ostendat virum illum in omnibus vitæ suæ gradibus & actionibus semper Deo addictum fuisse.

Transactis ergo, inquit, circiter sex annis quibus in Artibus egregiè rexerat, cum adhuc sociis suis cursum legeret Arithmetica, apparentem sibi in somniis agnouit matrem suam atque dicentem: Fili, quid legis, & quæ sunt illæ figuræ quibus vacas ita studiosè? quo respondente talia lego videlicet ostensis protractionibus quæ fiunt in ea Facultate: Mox illa dextram eius manum arripuit, & in eo 3 circulos pinxit quos his nominibus, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, per ordinem singulis singulos insigniuit, & addidit: Fili charissime, talibus figuris & non aliis de cætero intende. Qui voce matris edoctus se se mox ad Theologiæ studium transtulit, intelligens nimirum quod sanctæ Trinitatis cognitio Theologiæ consummatio & origo Facultatis existit. Et qui prius dum in Artibus regeret, in manè Missas audire consueuerat, nunc ad Religionis augmentum media nocte Matutinas in Ecclesia S. Mederici Parisius audiebat. Post matutinas verò in orationibus cum lachrymis & gemitibus coram altari B. Mariæ Virginis vsque ad diem consuevit persistere. Ita demum nullâ quiete corporis interueniente ad Scholas cum cæteris conuenire, & sicut orandi gratia Ecclesiam adit nocte media, sic ipsam adire ob causam consimilem horâ studuit vespertinâ. In Ecclesia reuerenter & deuotè se habuit, & in ea sedere quasi nunquam vel rarissimè consuevit. Quem cum boni nominis Archiepiscopus Eboracensis Theologiæ studio didicisset insistere, cogitauit & voluit vnam Bibliam propriis ei sumptibus præparare. Quod ille audiens tenuit, nec voluit eam sibi fieri, verens ne quod Monasterium ex eius scriptura contingeret onerari. Siquidem & ipse Psalterium glossatum in 12. Prophetas & Decretales Epistolas habebat, quæ omnia vendidit, pretiumque Scholaribus egenis Parisius erogauit. Et mirantibus sociis quod contra morem omnium studentium Codices sibi necessarios detraxerat, vni eorum de hoc ipsum percunctanti seriò sic dicebat: Stulte, omnia pro Christo studentes perfectioni debemus vendere, ac pro eius amore pauperibus erogare. Tanta verò auiditate sacras amplectebatur litteras, quod in eorum studio bene infomnes solebat ducere noctes ipsas.

Postremò tandem describit quomodo se gesserit in professione sacrarum paginarum erga auditores.

Itaque tam mirabiliter in studendo breui profecit, quod citò post paucos annos multis cum instantia suadentibus Magistralem Cathedram licet inuitus ascendit: quamuis enim duceretur amore veritatis & iustitiæ, imparem tamen huic oneri & indignum se credidit honore. Igitur sacræ scripturæ Doctor esse

DE STUDIO
THEOLOGICÆ.

DE PROFESSIONE
THEOLOGICÆ.

» ctus, & tanquam Lucerna super candelabrum positus omnibus proficere stu-
 » duit, ac si omnibus esset natus. Erat enim Prædicator egregius, Disputator
 » acutissimus, Lector pius, & in his omnibus ostendebat aliis quod ipse hau-
 » serat de fontibus Saluatoris. Frequenter multi & magni viri qui ad eum in
 » scholis audiendum confluebant, inter legendum à lachrymis se continere non va-
 » lentes, libros claudabant. Mel si quidem & Lac sub lingua habebat, ideoque
 » dulcedinem non modicam Discipulorum mentibus instillabat. Vnde mul-
 » ti de scholis suis exierunt Doctores eximii, vestigia quoque sanctitatis eius-
 » dem secuti pro viribus. Nonnulli etiam Ecclesiasticis honorati seu potius
 » onerati beneficiis, exonerantes seipso Religioni se dederunt, eius succensi
 » facibus lectionis. Nimirum ignis in altari cordis eius ardens iugiter aliis osten-
 » debat lucis iter. Hinc & quadam nocte vidit per somnium in scholis suis ignem
 » fieri copiosum, de quo septem ardentes extrahebantur faculæ continentes myste-
 » rium rei secuturæ. In crastino dum legeret, scholas intrauit quidam Abbas Ci-
 » sterciensis Ordinis qui completis lectionibus abduxit secum septem de scholari-
 » bus suis, quos ignis septiformis accenderat Charitatis, vnde spreis temporali-
 » bus & mundo vale-facientes viam vitæ feliciter arripuerunt in Monasterio dicti
 » Abbatis Monachum induentes. Horum vnus fuit Claræ-Vallensis Abbas Ste-
 » phanus. Quadam die disputaturus de S. Trinitate Cathedram conscendit, & dum
 » ibi Discipulos expectans, Quæstiones in animo volueret, in somnum resolutus
 » visionem huiusmodi cernere meruit. Columba de superno volauit, ac se celeri-
 » ter deferens mitificum Corpus Christi, quasi sacram Communionem tribuens
 » in ore eius posuit: & sic ad superiora celeriter reuoluit. Experge factus er-
 » go velut humanum excedens ingenium excellentissimè disputauit ac de B. Tri-
 » nitate perspicacissimè discernit. In prædicatione quoque ei mira gratia inerat, &
 » ignitum eius eloquium animos auditorum quantumcunque frigidos efficaciter
 » accendebat. Vnde & Guillelmus Comes Sarisberia qui Longa-spata dictus est,
 » cum iam longo tempore nemini confessus esset, ac de sumendo Christi Corpore
 » iuxta morem Vniuersalis Ecclesiæ non curaret, ad eius monita conuersus est.

Porro ille in Angliam regressus ex Canonico & Thesaurario Sarisberien-
 » ad Archiepiscopatum Cantuariensem promotus est an. 1233. vt suo loco dicitur.

Eodem anno Honorius Pontifex Bulla expressa data 4. Kal. Mart. Pontific.
 » an. 4. commendauit Dominicanos Parisienses Conuentui S. Mariæ de Vineis seu
 » de Campis, his verbis.

» *Honorius &c.* Dilectis filiis Priori & Conuentui Sanctæ Mariæ de Vineis
 » extra portam Parisiensem, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Gratum
 » gerimus quod dilectos filios fratres Ordinis Prædicatorum in sacra pagina studen-
 » tes apud Parisios in visceribus Charitatis, vestræ pietatis officiis laudabiliter con-
 » foueatis.

DE ARIS-
 » TOTELIS
 » LIBRIS IN
 » ACADEMIA
 » BONONI-
 » ENSI.

Circa hæc tempora Fridericus Imperator libros Aristotelis & veterum Philoso-
 » phorum Academia Bononiensi legendos interpretandosque transmisit veluti xeni-
 » um; tunc enim iam inualefcebat Doctrina Aristotelis: & longè magis secutis
 » temporibus inualuit, cum Scholasticæ Quæstiones & Disputationes pulpita Phi-
 » losophorum occuparunt. Sic ergo ille apud Goldastum.

» Fridericus.... Magistris & Scholaribus Bononiensibus. In extollendis Regiæ
 » Præfecturæ fastigiis, quibus congruenter Officia, leges & arma communicant, ne-
 » cessaria fore credidimus scientiæ condimenta; ne per huius mundi suaves & mu-
 » licbres semitas, nube ignorantia commiscente, vires ultra licitos terminos effra-
 » natè lascuiant, & iustitia circa debiti regulas diminuta languescat. Hinc Nos
 » profectò qui diuina largitione populis præsidemus, generali, qua omnes homi-
 » nes naturaliter scire desiderant, & speciali quâ gaudent aliqui, vtilitate profi-
 » cere ante suscepta nostri regiminis onera semper à iuuentute nostra quæsiuimus,
 » formam eius indefinenter amauimus, & in odore vnguentorum suorum semper
 » aspirauimus indefessè. Post Regni verò nostri curas assumptas, quanquã operosa
 » frequenter negotiorum turba nos distrahat, & Ciuilis ratio sibi vindicet solici-
 » tudinis nostræ partes, quidquid tamen temporis de rerum familiarium occupatio-
 » ne decerpimus, transire non patimur otiosum, sed totum in lectionis exercita-
 » tione gratuitè & libenter expendimus, totum, vt animæ clarius vigeat instrumen-

tum in acquisitione scientiæ sine quâ Mortalium vita non regitur, liberaliter erogamus. Dum librorum ergo volumina, quorum multifariè multisque modis distincta chirographa Nostrarum armaria diuitiarum locupletant, sedula meditatione reuoluimus, & accurata contemplatione pensamus, compilationes variaz ab Aristotele aliisque Philosophis sub Græcis Arabicisque vocabulis antiquitus editæ in sermocinalibus & mathematicis disciplinis nostris aliquando sensibus occurrerunt, Quas adhuc originalium dictionum ordinatione conseruatas, & uerustarum uerborum quas eis ætas prima concesserat, operimento cunctas vel hominis defectus aut operis ad latinæ linguæ noticiam non perduxit. Volentes igitur ut ueneranda tantorum operum simul authoritas apud nos non absque commodis uocis organo traducere innotescat, ea per viros electos & in uariis linguæ prælatione peritos instantèr iussimus uerborum fideliter seruata uirginitate transferri. Quia uero scientiarum generosa Professio in plures dispersa non deperit, & distributa per partes minorationis detrimenta non sentit, sed eò diuturnius senescit, quo publicata fecundius se diffundit, huiusmodi celare laboris emolumenta nolumus nec existimauimus nobis eadem retinere iocundum, nisi tanti boni nobiscum alios participos faceremus. Considerantes ueruntamen quorum conspectibus quorumque iudiciis operis cæpti primitiæ possent attentius deputari, ecce uobis potissima uelut Philosophiæ præclaris alumnis, de quorum pectoribus promptuaria plena fluunt, libros aliquos quos, curiosum studium translatorum & lingua non potuit fidelis instruere, consulte prouidimus præsentandos, uel destinandos. Vos igitur, uiri Docti, qui de Cisternis ueteribus aquas nouas prudenter educitis, qui fluentia melliflua sitientibus labiis propinatis, libros ipsos tanquam xenium amici Cæsaris gratanter accipite, & ipsos antiquis Philosophorum operibus, qui uocum uestrarum ministeriis reuiuiscunt, quorumque nutritis famam, dum dogmata sternitis sapienter ut expedit, aggregantes eos in Auditorio uostro in quo gratia uirtutum fructificat, erroris rubigo consumitur & latentis scripturæ uarietas aperitur cum mittentis fauore commoniet, tum elati, transmissi operis meritis persuasi ad communem uilitatem studentium & euidentis famæ nostræ præconium publicetis.

Anno 1220. B. Franciscus Assisias, teste Sigonio, Bononiam se contulit, quoniam iam biennio ante unum è suis Bernardum præmiserat. Aduentu uero suo in foro Ciuium & Scholaribus conuocatis concionem tantâ spiritus magnitudine habuit, ut non homo loqui, sed Angelus putaretur. Adeo uero omnium animos flexit ad pœnitentiam, ut continuo multi in Ordinem adscribi postularint, inter ceteros uero duo scholares è Piceno, Peregrinus Falleronus & Rixerius à Mucia. Extat in hanc rem scriptum Thomæ Spalatensis Archidiaconi, qui tunc temporis Bononiæ litteris operam dabat. *Cum essem, inquit, in studio Bononiæ ego Thomas Ciuis Spalatensis & Archidiaconus eiusdem Ciuitatis Cathedralis Ecclesiæ an. 1220. in die Assumptionis Dei genitricis uidi S. Franciscum prædicantem in platea ante Palatium paruum ubi plena tota ciuitas conuenerat. Fuit autem excordium sermonis eius. Angelus, homines, Dæmones. De his autem spiritibus rationalibus ita bene & districte proposuit, ut multis litteratis qui aderant, fuerit admirationi non modica sermo hominis idiota. Non tamen ipse modum prædicantis tenuit, sed quasi concionantis tota uerborum eius materia discurrerat ad extinguendas inimicitias, ad pacis fœdera reformanda: & sordidus erat habitus eius, persona contemptibilis & facies indecora. Sed tantam Deus uerbis illius contulit efficaciam, ut multos nobilium quorum furor inanis multa sanguinis effusione fuerat debacchatus, ad pacis concordiam simul deduceret. Erga ipsum uero tam magna erat uniuersorum deuotio, ut uiri & mulieres in eum cateruatim irruerent, & beatum se putabat qui saltem posset uel simbriam uestimenti eius tangere.*

Eodem anno Honorius Pontifex datis ad Ciues Bononienfes litteris significauit quanto studio Academiam illam prosequeretur. Cum enim immunitates Magistris & Scholaribus concessas, item & eruditorum uirorum dignitates labefactarent, ille rescidit eorum leges obiecitque Ciuibus ingrati animi labem, quorum urbem frequentia discipulorum amplificasset atque è parua maximam & opulentissimam reddidisset. *Cum, inquit, ex studio litterarum præter infinita commoda qua sentitis, ex eo uestra Ciuitas inter alia sit famosa, & in uniuerso mundo nomen annuncietur ipsius, factaque sit altera Bethleem, domus scilicet panis, qui paruulis frangi-*

BONONIENSIS
VNI-
VERSITAS.

tur in eadem, ex qua exeunt duces qui regunt populum Domini, quoniam in studio eruditi assumuntur ad regimen animarum, non solum debetis à Scholarium grauaminibus conuiescere, verum etiam illos honoribus prauenire, attendentes quod ipsi gratuito ad studendum vestram praelegerint Ciuitatem, qua cum prius esset humilis, per eos ibidem congregatos diuinitis fere supergressa est Ciuitates Prouincia vniuersas.

Eodem anno idem Pontifex Hugonem Lincolnensem Episcopum Cœlitum Catalogo adscripsit, factâ prius miraculorum eius per M. Stephanum de Langedona Cantuariensem Archiepiscopum, & per Ioannem Abbatem de Fontibus inquisitione. Talis autem est in hanc rem prædicti Pontificis Bulla.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Vniuersis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis salutem & Apostolicam Benedictionem. Diuinæ dignatio pietatis sanctos & electos suos in cœlestis Regni felicitate locatos adhuc in terra miraculorum consecratione clarificat, vt fidelium per hoc excitata deuotio eorum suffragia digna veneratione deposcat. Cum igitur S. recordationis Hugonem Lincolnensem Episcopum, quem sicut nobis plenariè constat, diuini muneris largitas tam in vita quam etiam post vestem mortalitatis exutam insignium miraculorum multitudine illustrauit, sanctorum Catalogo adscripsimus, Vniuersitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, quatenus eius apud Deum patrocina deuotè imploretis. Adhæc statuente vt die depositionis ipsius, eiusque festiuitas annis singulis deuotè de cætero celebretur. Data Viterbii 13. Kal. Martii Pontif. n. an. 4.

Eodem anno certa facta retulit mortem Petri Cambii Episcopi Paris. ad Damictam quo profectus erat cum aliis Cruce-signatis an. 1217. vt supra retulimus. Hinc orta est magna dissensio inter Canonicos Basilicæ de electione successoris, quorum alii M. Gualtero Cornuro insigni Theologo & vtriusque Iuris perito fauebant: alii alium extolli cupiebant. Sed tandem Willelmus de Castro Silligniaco Antissiodorensis Episcopus *vir religiosus & prudens & in hostes Ecclesie rigidus exceciter Iustitie*, inquit Continuator Chronici Antissiodorensis, iussu Honorij Papæ ad Episcopatum transmigrat Parisiensem. Et eodem anno ab Ecclesia B. Antonii Parisiensis Conuentum Sanctimonialium Cisterciensium Antissiodorum in locum qui dicitur *celle* abducit, vt ait idem Continuator. Obiit autem Willelmus iste post tres annos nim. an. 1223. quanquam alii scribunt an. 1221. obiisse.

Gualterus anno 1221. ad Archiepiscopatum Senonensem promotus est. Hunc eximium virum magnopere prædicat Brito sub finem lib. 12. Philipp.

*At Galtère tibi cum confirmata fuisset
Parisiani apicis electio, mox Senonensem
Ad Cathedram raperis: vt dum te lingua malorum
Insequitur, proferat tibi nescia: (id Innocentia) qua mediante
Pluribus vt præsis Cathedra priuatus es vna.
Quique tibi fieri non erubere rebelles,
Nunc tibi subiectos premit indignatio maior,
Afficit & grauior confusio, cum videant te
Sic sublimatum, sic Christo actore potentem,
Illos vt maiore queas dstringere freno,
Quàm si Parisius specialis Episcopus esses.
Sed tibi non talis est vultus, non eadem mens.
Non ita Parisi te, non ita tu docuisti
Parisior: non hos sacra dat tibi lectio mores,
Ore tibi docto multos celebrata per annos,
Vt mala compensare malis stimulante vel irâ
Vel rancore velis. Odii meminisse benigna
Non est mentis opus, quam mihi in pectore gestas:
Quo posuit thronum tibi Philosophia perennem,
Quo perfecta viget vtriusque scientia legis,
Quam toti mundo legis ore manumque fideli.*

Fuit idem Gualterus Ludouico IX. à secleris, ab eoque cum Ioanne de Nigella missus est ad Comitem Prouinciar, desponsandæ Margaretæ causâ; & paulo post nempe an. 1234. in vrbe Senonensi cum inunxit & regali diademate coronauit, teste Nangio.

Eiusdem Basilicæ Canonicus quidam morti propinquus & metu pœnarum æternarum confessus peccata acceptoque sacro Viatico obiit, & postmodum alicui ex amicis apparet aiens se damnatum propterea quod nullam habuisset veram contritionem. Historiam refert Cæsarius Heisterbachensis. *Parisius in Ecclesia Dei Genitricis Mariæ* Canonicus nuper obiit qui multa habens stimpentia delicatissimè vixerat, & quia ex deliciis maximè his quæ ad gulam pertinent, libido nascitur, nata nutritur, & quotidianis eius incitamentis augmentatur, idem Iuuenis valde tunicam suæ carnis maculauit, & tam illo quàm aliis suis peccatis iram Dei in se prouocauit. Tandem per infirmitatem factus timore mortis confessionem fecit, peccata defleuit & emendationem promisit, viaticum accepit, inunctus est, hominem deposuit: cuius corpus vt pote viri nobilis diuitisque cum magna pompâ secularis gloriæ tumulatum est: & erat in illa die tanta serenitas, vt ipse aer eius obsequiis famulari videretur: dixeruntque homines ad inuicem: Multa bona præstitit Deus homini isti, nihil ei defuit horum quæ homo Christianus habere debuit, Dominicis sacramentis munitus est: aer in eius morte serenatus est, cum magna gloria sepultus est. Sed homo videt in facie, Deus autem cor intuetur. Post paucos dies cuidam sibi valde familiari apprensus dicebat se esse damnatum: cumque miraretur ille & expauesceret pœnitentiam eius & confessionem, sacram etiam communionem & inunctionem commemorans, respondit defunctus: Vnum bonum mihi defuit sine quo nullum horum quæ enumerata sunt, mihi prodesse potuit. Quid est illud? inquit. Respondit mortuus, vera Contritio. Licet enim Deo promiserim consilio Confessoris mei continentiam, siue alia quæ salutis sunt, tamen dicebat mihi conscientia, quia si conualueris, obseruare non poteris, & quia cor magis declinabat ad transgressionem. Hæc Cæsarius Monachus, quæ nemo alius.

Eodem anno corpus B. Thomæ Martyris Cantuariensis translatum est à Cryptâ in quâ primò repositum fuerat, in ædem Cantuariensem, & ibi in Theca gemmis auroque purissimo ingeniosè ornata collocatum. Huic Translationi interfuerunt omnes Episcopi & Abbates Angliæ, Archiepiscopus Remensis, & plures Episcopi & Abbates Franciæ, inter quos M. Radulfus & Ioannes, Archidiaconus & Wilhelmus Cancellarius & plures alij Canonici Rothomagenses. Vt habet Chronicon Rothomagensè.

Ad hunc quoque annum notat Bucholcerus Fridericum II. Imperialem coronam accepisse Romæ 22. Nouemb. inque huiusce coronationis memoriam & beneficij testificationem Ecclesiæ Rom. Fundensè Comitatuum perpetuo iure possidendum contulisse & donasse. Verum cum Pontificibus Rom. non diu pacem fouit: vt ex dicendis constabit.

Anno 1221. Vniuersitas Parisiensis vltro ius omne suum quod in Domum & fundum Dominicanorum Via Iacobæa sibi vindicabat, remisit in eorum gratiam: his tamen legibus eos addixit, vt certis anni diebus sacra nomine Vniuersitatis tam pro viuus quam pro defunctis facerent, & mortuos omnium Facultatum seu professionum in Claustro & in Ecclesia sua sepelirent. Quod vt firmum foret & stabile in perpetuum, ipsa Vniuersitas Concessionem suam hisce litteris muniuit & roborauit.

In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti Amen. Ad honorem Dei, Beatissimæ Virginis Mariæ, B. Iacobi Apostoli, & omnium sanctorum. Nos Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisiensium pro salute animarum nostrarum, quidquid iuris habemus vel habuimus in loco S. Iacobi, qui est coram Ecclesia S. Stephani in exitu Ciuitatis Parisiæ F. Mathæo Priori suisque Fratribus Ordinis Prædicatorum & ipsi Ordini sponte ac liberè offerimus ac donamus Et in signum reuerentiæ & recognitionis, quod locum ipsum teneant ab Vniuersitate nostra tanquam à Domina & Patrona, ipsi nos recolligent nostrosque successores in participationem generalem & perpetuam omnium orationum & beneficiorum suorum tanquam Confratres suos. Insuper singulis annis in crastino *Festiuuitatis B. Ni-*

„ colai Missam solennem in maiori altari presente Conuentu pro viuis Magistris
 „ & Scholaribus, nec non & pro conseruatione studii Parisiensis. *In crastino vero*
 „ *Purificationis B. Mariae* Virginis cum eadem solemnitate Missam pro illis qui de
 „ Vniuersitate nostra Parisius decesserint, celebrabunt. Præterea pro quolibet
 „ Magistro cuiuscunque Facultatis fuerit de nostris, qui in officio regendi decesserit
 „ Parisius, tantam facient solemnitatem, quantam facerent pro vno de fratri-
 „ bus suis defunctis. Et quilibet sacerdos de eis celebrabit Missam pro eo. Et
 „ Prior eorum faciet legi tria Psalteria pro eodem. Si vero ibi elegerit sepulturam,
 „ si fuerit Theologus, sepelient eum in Capitulo suo: si autem alterius Facultatis, in
 „ Claustro. In cuius rei perpetuam firmitatem, presentem paginam sigillis Magi-
 „ strorum Theologiæ fecimus roborari. Actum anno gratiæ 1221.

Ita cum Dominicani se gessit Vniuersitas quæ ignorabat adhuc huiusce pro-
 uerbij veritatem, *murem in pera, serpentem in sinu, ignem in gremio malè suos remun-*
nerare hospites. Cum iis enim paulo post, & deinde per trecentos prope annos per-
 petuum dissidium habuit, vt ex historia patebit. Licet verò iugum istud multo-
 ties excutere voluerint & tentarint, ne scilicet astringerentur illis legibus quæ in
 diplomate continentur, semper tamen ius suum retinuit Vniuersitas, & hodie
 etiamnum illa sacra quotannis, diebus prædictis celebrantur à Dominicani.
 Porro prædictum instrumentum voluit Vniuersitas Theologorum sigillis seu
 chirographis roborari; tum ob professionem disciplinæ eminentioris, tum quia
 negotium de quo agebatur, & leges quibus Dominicani subdebantur, magis
 pertinebant ad Theologos: inter quos credibile est agitatam fuisse hanc
 Questionem, an liceret Dominium extrarium & profanum, seu vt vocant tempo-
 rale, quod habebat Vniuersitas, cum sacro & religioso quod *spiritalè* vocant, com-
 mutare. Quod verò licuerit, eorum sigillis seu chirographis attestari decuit.

PETRI DE
 CORBOLIO
 OBITVS.

Eodem anno 3. Iunii obiit insignis ille Theologus *M. Petrus de Corbolio* Ar-
 chiepiscopus Senonensis, Innocentij III. in Theologica Facultate olim Magister,
Vir inestimabilis literature, inquit Vincentius. De quo præter ea quæ retulimus
 ad seculum 4. & in Catalogo virorum Illustrium, referre iuuat quæ scribit Can-
 tipratanus l. 2. c. 51. §. 7. quomodo nempe se ille gesserit erga Peccatorem val-
 de contritum, qui sua peccata confessus expirauit. Sic ergo ille. *Ad hoc est su-*
peruacue probandum quiddam, quod nostro tempore in Gallia partibus accidit, fidelissi-
ma relatione traditum non silebo. Ad illum venerabilem virum M. Petrum de Corbolio
Senonensem Archiepiscopum quidam peccator qui propriam filiam violenter oppresserat,
confessionis gratia venit. Confessus igitur in maxima & mirabili contritione & la-
 chrymis, quæsiuit si vnquam posset vilo dolore vel pœnâ à Domino veniam im-
 petrare. Cui Præsul, ita inquit, indubitanter, si tanti mali pœnitentiam subire
 volueris. Et ille vehementer exclamans, volo inquit, etiamsi mille mortes me
 sustinere volueris. Collachrymatus ergo infelici immò iam felicissimo peccatori,
 Et ego inquit, septennem tantum tibi pœnitentiæ pœnam impono.

Tunc ille, quid est, ait, quod pœnitentiam mihi flagitiosissimo septennem
 tantum iniungis, qui si viuerem vsque in finem mundi, tantum facinus pœnis
 innumerabilibus diluere non valerem? Cui Præsul: Vade inquit, & tres dies
 tantum in pane & aqua ieiuna. Tunc amplius ille plorans & contundens se ro-
 gabat vt pœnitentiam iniungeret salutarem. Supra modum ergo admiratus &
 exhilaratus Antistes tandem definitiuè præcepit homini vt abiret & vnum tan-
 tum *Pater noster* diceret, sciretque pro certo peccatum iam sibi esse dimissum.
 Nec mora. Dirum ille emittens eiulatum & in terram procidens expirauit. Nec
 dubia fides est, sicut Deo dignus Episcopus postea prædicauit, quin idem pœni-
 tens sine vlla alia Purgatorij pœna, validissimâ tantum contritione purgatus ad
 gloriam euolauerit.

Obiit quoque hoc anno, vt aliqui scribunt, M. Heruæus Treccensis Epif-
 copus in vtroque Iure peritus: cui successit M. Robertus eiusdem Ecclesiæ De-
 canus. Scribunt tamen alij prædictos hosce viros anno tantum 1222. obiisse.

Obiit quoque Robertus Rothomagensis Archiepiscopus nonis Maij: cui suc-
 cessit Theobaldus de Ambianis, vir strenuus & constans in defendendis Eccle-
 siæ iuribus. Item S. Dominicus Prædicatorum Institutor. Item Manassas Aure-
 lianensis Episcopus, cui successit Philippus Berruerius patriâ Turonensis, Guil-

Ielmi Bituricensis nepos : de quo non erit inutile quædam commemorare.

Erat ille Philippus ex nobili Berueriorum Gente oriundus, Geraldii Berrucij & Mathææ filius, nepos Guillelmi Bituricensis Archiepiscopi, qui paulo post mortem ob insignia meriti in sanctorum numerum relatus est, frater Archembaldi & Geruasij, qui Cruce-signati ad partes Transmarinas profecturi se suaque omnia pro Terræ-Sanctæ defensione dederunt. A Matre Dei ministerio à pueris deuotus, ad Academiam Parisiensem missus, & inde reuersus, Turonis Canonicus factus, deinde Archidiaconus. Sic enim legitur in eius vita in Patriarchio Bituric. c. 71. *Idem puer Philippus traditus suauo litterarum in celeberrima Parisiorum Academia, non illecebrosis voluptatibus, quæ plerumque etiam generosos adolescentium animos alliciunt, frangunt & enervant, indulgens, sed potius animo vincens ætatem, & suos eruditioni conatus destinans, tantum in litteris profecit, quantum magno futuro Antistiti opuserat. Deinde proficientibus magis in eo gratia Dei incrementis cum Diuinarum Scripturarum scientiâ & quotidianis virtutum exercitiis ubi interim adoleuisset, reuersus Turonos illico ob honestatem uitæ & laudabilem morum compositionem Canonicus Cathedralis Ecclesiæ efficitur, breui Archidiaconus futurus. Hinc ad Episcopatum Aurelianensem assumptus post mortem Manassis, quem cum rexisset annis 14. iussu Gregorij IX. ad Bituricensem Ecclesiam se contulit vacantem per obitum M. Simonis de Soliaco, cum iam diu non potuissent de successoris electione conuenire electores. Quam in rem extant litteræ Gregorij in Pandectis Capituli Bituricensis. Tantum, inquit, temporis elapsum est, quod ad Nos est Bituricensis Ecclesiæ promissio deuoluta. Et volentes ei quæ inter vniuersas Metropoles speciali gaudet Priuilegio dignitatis, de tali providere persona quæ tanto congruat oneri & honori, venerabilem fratrem nostrum Episcopum Aurelianensem, quem testimonia multorum fide dignorum, quæ quidem sunt credibilia, commendabilem reddiderunt, prefatæ Ecclesiæ concessimus in Archiepiscopum & Pastorem. Et transcendendi ad eandem Ecclesiam sibi licentiam concedentes, plenam ei administrationem tam in spiritualibus, quam in temporalibus duximus committendam &c.*

In Hocce Magno viro qui post mortem inter Cœlites relatus est, duo notanda quæ ad Historiam nostram magis faciunt. Primum est, quod cum Manasses Episcopus Aurel. cui successerat, B. Guillelmi Bituricensis festum instituisset, ille vt solennius redderet, Canonicis Aurelian. sexaginta libellas annui redditus an. 1226. mense Maio assignari & donari. Alterum, quod cum an. 1236. Ciuiibus Aurelianensibus in scholares qui illuc post tumultum Parisiensem secesserant, factus fuisset impetus, Ciuitatem, ex ea egrediens, interdicto subiecerit, in eaque sacra celebrari vetuerit.

Anno 1222. Dominicani Parisienses tertiam celebrarunt Synodum suam Generalem: quo tempore M. Ioannes Ægidius insignis primùm Philippi Augusti medicus, deinde Doctor & Professor Theologus, cum concionem ad Clerum haberet, tam vehementibus inductionibus & argumentis persuasibilibus vsus est, quibus homines ad spontaneam rerum abdicationem & indiuisum Christi seruitium atque obsequium proliceret, vt ipse in media concione è suggestu descendens veste exuta, Dominicani Instituti habitum induerit, moxque ad absolendam concionem rursus suggestum ascenderit. Ita Triuerus & post eum Harpsfeldius.

1222.

Eodem anno Fridericus II. Imperator offensus Honorio summo Pontifici, quod sibi factis interdixisset, item & Bononiensibus qui Pontificis partes tuebantur, Studium Generale Bononiense Patauium transtulit. Quod Gymnasium Patauinum 40. post annis ab Urbano IV. & postea à Clemente VI. postremò ab Eugenio IV. fuit comprobatum. De hac autem Vniuersitatis translatione sic legitur in Annalibus Patauinis apud Riccobonum. *Ioannes Rusca Noniomensis II. Patauij Prætor dictus hoc anno iuste quidem ius dixit. Friderico in Ciuitates Ecclesiæ sæuiente præcipueque in Bononiam, quam pœne euerit & Studium Generale, illâ fere penitus euersâ Patauium transtulit. Protinus ab Honorio III. Pontifice anathemate notatus, Imperialique dignitate priuatus. Non paruerunt tamen Academici Bononienses, nec adhuc an. 1225. cum idem Imperator eos Neapolim oblatis plurimis priuilegiis euocare conatus est.*

Hoc eodem an. apud S. Germanum de Laya mense Septembri Philippus Augustus

mortem sibi instare cernens Testamentum suum condidit, cuius executores constituit Garinum Syluanectensem Episcopum, Bartholomæum de Roia Franciæ Camerarium, & Fratrem Haynardum Thesaurarium Templi. Donauit autem & legauit Abbatia cuidam quam iusserat ædificari iuxta Pontem Carentonium, de *Charenton*: ibique constitui 20. sacerdotes Canonicos S. Victoris qui singulis diebus celebrarent diuina pro salute animæ suæ, ducentas & quadraginta libras Parisienses: & duo millia librarum Parisiensium ad faciendum ibidem ædificia & Capellam.

DE M. IORDANO ET SCHOLARIBVS AD DOMIN. ORDINEM CONVERSIS.

Hoc anno M. Iordanus Natione Theutonicus de westphalia natus, fit secundus Dominicanorum Generalis, quem Ordinem rexit vsque ad an. 1236. vir erat tam suauis tamque fortis eloquentiæ in suis Concionibus, vt intra paucos annos Academiam Parisiensem Scholaribus & Magistris fere spoliarit, totamque prope ad suum Ordinem conuerterit: narrat Cantipratanus lib. 2. c. 19. cum vno tempore sexaginta pueros adhuc etiam rudes recepisse. *Memor sum*, inquit, *loci & temporis & persona*, quod Beatissimæ memoriæ frater Iordanus Magister Ordinis Prædicatorum secundus, Prædicator strenuus Iuuenis vno tempore tam parua litteraturæ ad Ordinem recepit Parisius sexaginta, vt plures eorum vix possent vt audiui, cum multa repetitione ad maturinale Officium vnam legere Lectionem Super quo, vt dicitur, à fratribus grauius ad Generale Capitulum accusatus, Spiritu S. repletus dixit. Sinite istos, ne contemnatis vnum ex his pusillis. Dico vobis quod multos & ferè omnes Prædicatores videbitis gloriosos, & per quos Dominus super multo lucidiores & litteratiores in salutem operabitur animarum. Quod nos veridico ore dictum vsque in hodiernum diem vidimus & videmus.

Aliud exemplum idem refert c. 28. de Alberto adolescente & scholastico Parisiensi, quem Pater Comes de Flankenberga ad Regem miserat, quem cognatione attingebat, vt cū filiis educaretur. At ille Iordani suauis conuersatione captus mundum eiurauit, seque Ordini addixit. *Simili deuotione*, inquit, *etsi ætate non simili*, quia adules magis, puer nobilissimus annorum 13. in Theutoniæ partibus fuit. Hic filius Comitis de Flankenberga à Matre missus est ad Regem Franciæ cognatum suum cum eius filiis educandus. At quoniam mos est in alienis maximè terris Compatriotas sibi inuicem congaudere, accidit vt dictus puer Albertus nomine beatissimæ memoriæ fratrem Iordanum Magistrum Ordinis Prædicatorum natione Theutonicum eo tempore Parisius commorantem & alios fratres Theutonicos visitaret. Cumq; id sæpius & diutius faceret, ex colloquutione S. viri puero cæperunt terrena vilescere & placere cælestia, concepitque intrare Ordinem & apud M. Iordanum occultè pro Ordine petere. Erat autem puer parumpet imbutus litteris, sed Magister inconstantem ducens affectum pueri, cum ad regimen Comitatus sui, cuius solus puer legitimus hæres erat, vt mansuetudine subditos gubernaret, potius hortabatur. Factus ergo puer annorum 16. per solennes Nuncios à Matre mandatus est, quasi ducturus vxorem nobilissimam, & Comitatus gubernacula suscepturus. Pater enim eius iam longa ætate senuerat. Dicit ergo puer militibus & seruis suis: Eamus videre Compatriotas nostros **Frates Ordinis Prædicatorum Parisius antequam recedamus. Veniens ergo cum** suis omnibus ad Domum Fratrum, in conclaui scorsum Magistrum vocauit & Fratres, quorum pedibus prouolutus dixit, Contestor Deum coram vobis, quod hodie paratus sum mundum deserere & vobiscum in Ordine Christo Domino deservire. Quod si volentem respuitis, videat & iudicet ipse Deus, & non inultum ire à vobis meum sanguinem patiat. Hæc vt dixit puer, Magister fleuit & fratres, & attoniti in verbis eius arctati sunt spiritu & soli Domino negotium commiserunt. Conuocato itaque Conuentu causam & verba pueri diligenter exposuerunt, & receptum statim habitu Ordinis induerunt. Quod vbi suis innotuit, planxerunt valde, & reuersi ad Patriam rumores tristissimos parentibus detulerunt. Cuius Pater senex assumptâ copiosâ familiâ Parisius venit, & cum filium violenter extrahere conaretur, à Nouiciis fratribus membratim fere lacertatus ad patriam infecto negotio est reuersus.

Idem narrat consequenter ab adolescente Alberto auunculum suum Theoricum Archidiaconum qui tunc quoque Lutetiæ studebat, quique quod om-

nes scholares formæ dignitate separaret, *Pulcher Teutonicus* dicebatur, fuisse ad eum Ordinem adductum, cum ab eo de relinquendo Prædicatorum Cœnobio & veste humili deponenda sollicitaretur.

Circa hæc quoque tempora Henricus de Colonia qui à patruo Parisios ut Dialecticam & cæteras artes assequeretur, missus fuerat, eundem Ordinem ingreditur, ut narrat idem Author eod. lib. c. 43. idque ex admonitione Patruum mortui & ipsi apparentis. *Spiritu reuelante præfatus frater Henricus ex Colonia Ordinis Prædicatorum antequam ipse Ordo inchoatus fuisset, sicut per ipsum didicimus, futurum cum præcognouit. Habuit patruum militem, sedulum in cultu Dei in partibus Teutoniæ, in oppido Montis Martis. Hic dictum Henricum inuenem sagacem videns, state adultum, optimeque in Grammaticis institutum misit Parisius ut Dialecticam & artes cæteras assequeretur. Quod ut factum est, patruus eius defunctus est & intermissum est eius studium annis 3. quibus in prædicto oppido scholas rexerit. Et his quidem lapsis apparuit ei patruus suus dicens: Sumes in remedium pœnæ qua in purgatorio crucior, Hierosolymitanam Crucem qua per Teutoniæ prædicatur & transfretabis, & exacto ibidem tēpore cum redieris, perges Parisius inueniesq; nouum Prædicatorum Ordinem, quem inuabis. Paupertatem eorum non verearis & non despicias paucitatem, quoniam in salutem multorum felicissimè coalescent & conualescent. Ad hæc verba dictus Clericus stupefactus sine vlla turbulenta cunctatione quod iussus erat, aggreditur. Et facta peregrinatione ubi rediit & venit Parisius, inuenit Ordinem Prædicatorum nouit: in partibus Albigensium inchoatum, Domumque iam inceptam Parisius, & sine hesitatione aliqua paruo post tempore Ordinem est ingressus.*

Eodem anno natus est, ut scribunt Trithemius & Spondanus, Thomas Aquinas celeberrimus ille Ecclesiæ Doctor & Theologiæ Scholasticæ Princeps & vindex: alii scribunt eum natum an. 1223.

Anno 1223. Philippus Augustus Rex Francorum circa festum S. Petri ad Vincula fato fungitur; cuius mortem Cometa ardens & crinitus, qui paulo ante apparuerat, indicare visus est. Eius verò mors omnibus Academicis summo dolori fuit: erat enim Princeps Academiæ addictissimus, & licet illiteratus, omnium tamen litteratorum amantissimus.

Extat eius Epitaphium versibus Leoninis conscriptum hoc modo.

*In crucis hoc signo Philippus Rex Ego signo.
Qui me confixi mundo clauis Crucifixi.
Cumque meum nomen in amoris consonet omen,
Facto seruaui quod nomine significau.
Hinc de mercede Cæli securus in ade
Quomodo Rege regi gaudebam, seruo Regi:
Francorumque tribus domitis per bella tyrannis,
Quadraginta tribus rexi feliciter annis.
Bis sexcenteno bis deno cum tribus anno,
Postquam iustitia solcm tulit aula Maria,
Sub Cancris sidus data Iulij cum præit idus,
A mundi regno translatus in aethera, regno
Cum verè viuis, factus de milite Ciuis.
Post breuis hic aui requiem breuiter requieui,
Fitque loco celebris cum signis gloria crebris.*

Quantum verò eo regnante Vniuersitas floruerit, supra retulimus: nec pigebit adhuc verba referre incerti cuiusdam authoris, cuius MS. codex opera Alexandri Peraiij prodiit in lucem, quanquam nihil aliud habet, quàm quod ait Rigordus. *Huius Philippi temporibus, inquit, quamplurimum florebat Parisius Studium litterarum: nec legimus tantam aliquando fuisse in aliqua mundi parte Scholarium frequentiam, quanta prædictum locum studendi gratiâ incolebat: quod non solum fiebat propter loci illius amœnitatem & bonorum omnium superabundantem affluentiam, sed & propter libertatem specialem & prærogatiuam defensionis, quam idem Philippus Rex & ante ipsum Pater eius Scholaribus impendebant, quippe cum in litterarum notitia Regnum & Regum gloriam non mediocriter consistere superius sit expressum.*

Huius præclari viri exequias celebrarunt Regni Procères & Ecclesiæ Callicanæ Antistites, qui ad synodum Parisiensem tum forte conuenerant. Aduit & Bertrandus summi Pontificis Legatus, Cisterciensis Ordinis, Willelmus Remensis Archiepiscopus, Galterus Senonensis, viri nobiles & in aula præcipui, vt ait Guillelmus Brito.

*Nec minus Archipater Remorum cum Senonensi
Galtero Guillelmus adest, qui Regis in aula
Præcipui, clarum genus alto è sanguine ducunt.
Nec non Bituricus Turono cum Præsule Primas,
Et qui Rothomago Theobaldus præsidet vrbi,
Vir precibus vix flexibilis nimirque rigoris.*

Post tumultum Philippum Ludouicus Remos pergit, & sacro oleo more Prædecessorum suorum iniungitur, tum redit Lutetiam: vbi difficile dictu est quanta fuerit, quamque vnanimis læticia. Nec defuit Vniuersitas tantis plausibus. Quippe ipsa Iustitiam indicens, tam solemnem reditum festiuè celebravit. Qua de re sic habet Nicolaus de Braya Poëta illius temporis, in Poëmate de Gestis Ludouici.

*Inque breui spatio trabecatus Parisiensem
Ingreditur, Ducibus ipsam comitantibus, urbem.
Ad Ducis ora sui nitet Vrbs venerabilis, & quas
Prouida cura Patrum veterum concesserat olim,
Exponuntur opes: certat cum lumine Phœbi
Fulgur gemmarum. Lux luce nouâ superari
Se stupet, & terris alium dare lumina solem
Sol putat & queritur solitum iubar exhebetari
Vestibus aurinomis. Rident fora, compita, vici,
Diuersisque locis ignescit serica vestis.
Grandæui ciues & feruens mente iuuenta,
Aspectuque graues annis sufferre paratus
Purpureos nequeunt; serui famuleque per urbem
Se gaudent humeris secum gestare labores,
Nec se seruitium cuiquam debere fatentur,
Dum sua muriceos ad cultus lumina vertunt.
Et quibus ornatus ad tam solennia festa
Defuit, hos cultus vestisque precaria texit.
Per fora, per vicus celebrant certamina cuncti
Publica: nec prohibet Cerealia diues egeno,
Sed passim comedunt diffuso nectare venis.
Templa coronantur, cingunt altaria gemma,
Certant fumiferi cum aromata thuris odore,
Et circum pagos & compita lata choræas
Deducunt festi Iuvenes trepidæque puella.
Occurrunt Lyrici modulantes carminis odas,
Occurrunt Mimi dulci resonante viella.
Instrumenta sonant, non sistrum defuit illic,
Timpana, Psalterium, Cithara, symphonia dulcis,
Dulce melos Regi concordî voce canentes.*

**TUNC LABOR ET STUDIVM LOGICORVM LISQVE QUIESCIT.
CESSAT ARISTOTELES, NEC PLATO PROBLEMATATA PONIT,
NEC CVRRIT SORTES PLAVSV DAMNANTE LABOREM.**

*Incedentis iter Regis lascinia florum
Lasciuire facit. Rex alta palatia letus
Intrans cum Ducibus Regali sede locatur.*

Patri ergo successit Ludouicus VIII. filius cognomento Leo, annum agens

ætatis 36. Princeps bellicosissimus quidem, sed infelix expeditionibus Anglicanâ & Tolosanâ, in quibus duos amittit exercitus numerosissimos & potentissimos. Vnde & audacior factus Henricus III. Anglorum Rex ab eo Normaniam quam Philippus recuperarat, per Legatos repetiit ex Syngrapha. Quippe aiebant eum cum in vrbe Londineni quasi captiuus detineretur, vt saluti & reliquiis suorum consulere, promississe se redditurum, si Rex vnquam foret. Princeps illius Legationis fuit M. Stephanus de Langetona Archiepiscopus Cantuariensis. Rém sic narrat Mathæus Parisiensis.

Philippi obitu diuulgato Henricus Rex Anglorum misit Archiepiscopum Cantuariensem cum tribus Episcopis ad Ludouicum filium eius iam in Regem coronatum, constanterrogans vt redderet sibi Normaniam cum aliis terris transmarinis, sicut iurauerat in recessu suo de Regno Angliæ quando pax fuerat inter ipsum & Regem Angliæ facta, consentientibus Magnatibus vniuersis. Adhæc Ludouicus respondens dixit se Normaniam & terras alias iuste possidere, sicut ostendere paratus erat in Curia sua, si Rex Angliæ ad eam voluerit venire & ibidem iuri parere. Respondit præterea quod iuramentum in Angliæ factum ex parte Regis Anglorum fuerat violatum, dum Imprisi sui qui apud Lincolniam capti fuerant, ad redemptionem grauissimam sunt compulsi.

Eodem anno Guillelmus Episcopus Parisiensis peractis fere in Episcopatus regimine tribus annis cum dimidio, obiit die S. Clementis apud S. Clodoaldum longâ febre attenuatus. De hoc viro diximus ad an. 1206. & plura leguntur in Historia Episcoporum Antissiodorensium. Dicit non potest, quantæ fortitudinis & constantiæ fuerit toto vitæ suæ tempore. Parisiis cum Rege ipso Philippo decertandum habuit & cum Vniuersitate. Cum Rege quidem, de quibusdam Ecclesiæ suæ iuribus, de quibus sic legitur in eius vita. Aduersus Regem regalesq; Ministros iura protequens, controuersias quæ vsque tunc metu Regio per Episcoporum dissimulationem remanserunt indecisæ, tum quo ad ius quoddam quod Ecclesia in Castellulo Regis de Paruo Ponte scilicet, habere debebat, tum super Halis apud Campellos à D. Rege factis; tum super iustitia & mensuris de territorio quodam apud S. Victorem, quod feodum *Clausum Brunelli* dicitur, ad concordem concordantiam per compositionem redegit. Cuius obtentu Rex Philippus qui tunc agebat in sceptris, redditus annuales 20. Librarum Parisiensis Monetæ Episcopo eiusque successoribus, & 100. solidos Capitulo in perpetuum assignauit, Hinc intelligimus fuisse Castellum Regium ad Paruum Pontem, quod vetustissimum fuisse creditur Comitum Parisiensium & Capetianorum Palatium. Vnde & coniectura sumitur, quamobrem illuc Muse Palatiæ è regione Luparæ expulsæ commigrauerint, vt eorum scilicet patrocinio tutæ qui Reges diu egerunt, exercitiis suis liberius incumbere.

Cum Vniuersitate quoque dimicauit. Et i. quidem cum Scholaribus vagis & discolis quos compescuit & coercuit. *Quorundam Scholarium Sicariorum, qui de nocte incendentes armati raptus, & adulteria committentes, & furta & cades plerumque vel flagitia, quæ non solum pacem Scholarium & securitatem, sed & Ciuium ipsorum turbabant, sic exterminauit de villa, vt quosdam quasi huiusmodi præcipuos Sicariorum in carcerem præcipuum reuulsit, quosdam exterminauerit, præterque ac securitatem toti à talibus reddiderit Ciuitati: Cui non solum noctes, sed & dies ipsi valde erant suspecti.* contra eosdem extat edictum Officialis Parisiensis, quod ad an. 1215. reculimus.

EP. PARIS.
CONTRA
VNIERSI-
TATEM.

Deinde cum Vniuersitate quoque ipsa litem exercuisse videtur, sed non tam felici successu; quippe contendebat Episcopus ipsam se inconsulto non posse statuta condere, idque si faceret, Iurisdictioni suæ & Ecclesiæ Parisiensis derogaturam. *Is cum Parisiensi Cathedra 3. annis & fere dimidio bene & laudabiliter præfuisset, & tranquillâ cuncta fere (fecisset) exceptâ causâ Scholarium, qui iurisdictioni Ecclesiæ suæ & Cancellarij in quibusdam se emancipare volebant, quædam sibi metipsis autoritate propria statuta condentes, ac sibi ius condendi eiusmodi in præiudicium Episcopi & Cancellarij, vt credebat Episcopus, attribuere laborantes, chronicâ tandem quarrianâ fractus valetudine, ex quo frater suus Manasses sæpe dictus de hac vita migrauerat, demum cum iam conualuisse videretur de quartana, febre correptus continuâ licet lentâ, domni sue disposuit.*

Quæ sunt illa, in quibus Scholares Iurisdictioni Episcopi & Cancellarij nomi-

nis derogabant? ea certè de quibus conquestum legimus passim Cancellarium: puta 1. quod Vniuersitas proprium sibi *sigillum* fecisset. 2. quod *Theologi & Decretista* loca in quibus docere solebant inter duos Pontes, deseruissent, vt à Iurisdictione Cancellarij se subtraherent. 3. quod ipsa se non aduocato conuentus ageret seu Comitia haberet. 4. quod se etiam non conscio statuta noua legesque conderet Iurisdictioni Episcopali aduersantes. Credebat ergo Episcopus suà plurimum interesse, cui à Philippo Augusto attributa fuisset Iurisdictione causarum tam Civilium quàm Capitalium ipsius Vniuersitatis, proindeque non posse ipsam proprià autoritate absque licentia & consensu suo noua statuta conderi. Intererat quoque plurimum Cancellarij, cui substractum fuerat emolumentum ex sigillo proueniens, & cognitio sublata communium negotiorum Vniuersitatis. At quotiescumque causa ista aut Romæ apud Pontifices, aut Parisiis apud Legatos disceptata fuit, iudicium semper latum est secundum Vniuersitatem, nec ei condendorum statutorum quæ ad disciplinam Scholasticam pertinerent, fuit vnquam derogata potestas.

Quod vt clarius innotescat, distinguenda sunt statuta duplicis generis. Quædam ad policiam Ciuilem & Ecclesiasticam pertinebant, seu ad disciplinam exteriorem Scholarum. Puta ne vlli de nocte vagarentur, ne armati incederent, ne in atrio Basilicæ nocturnos conuentus agerent, & alia eiusmodi, quæ sub certarum interminatione & inflictione pœnarum sanciri poterant non modo ab Episcopo, sed à Prætoribus Urbano & à Præposito Parisiensi. Alia erant interioris disciplinæ Scholarum, puta de habitu Magistrali in actibus gestando, de lectionibus, de disputationibus, de exequiis defunctorum Magistrorum & Scholarum, de coopratione Magistrorum in consortium Vniuersitatis, de eorum expulsionem & alia id genus, quæ certè pendebant ab Vniuersitate. Itaque vt ipsa obstare non poterat, quominus aut Præpositus Parisiensis aut Episcopus statuta legesque ad Policiam spectantes ederent, ita nec illi, quominus ipsa de re sua sanciret quod æquum & opportunum esse videret, poterant vetare aut intercedere.

Ad hæc tempora notat Papyrius Massonius fuisse *Sauaricum* quendam Poëtam insignem summo inter Aquitanos loco natum, ad quem confluebant ex omni Gallia Poëta, quia eos ipse summis honoribus & præmijs afficiebat. Ac Poëtarum duo tantum erant tunc temporis genera. Alii Latine scribebant, alij Gallicè: & isti similiter desinentes versus qui Rythini vulgo appellantur, componebant. Vtriusque verò generis Poëtas Sauaricus ille *de Maloleone*, credo dictus, magno in pretio & honore habebat. Rythmorum autem vsus à Siculis ad Italos & alias gentes transierat, vt notat Petrarcha in præfatione ad Epistolas rerum familiarium. *Hoc genus*, inquit, *apud Siculos vsu fama est, non multis ante seculis renatum, breui per omnem Italiam ac longius manauit: apud Græcorum olim ac Latinorum vetustissimos celebratum: siquidem Romanos veteres Rythmico tantum carmine vsu felitos accepimus.* Idem Petrarcha in Triumpho Amoris, Gallici generis Poëtas 14. celebrat, quorum antiquissimum esse ait *Rudellium*, qui Ludouico VII. regnante Tripoli decessit: quò infans eum amor nauigare coegerat. Deinde *Fulconem Massiliensem, tum Arnoulum Daniolum*, qui Philippo Rege floruit. Verum non modò Gallicè scribentes, Rythmos eiusmodi amarunt, sed hæc quoque scribendi ratio à Poëtis Latinis vsurpata est, vt patet ex multis multorum authorum operibus, quorum fragmenta passim retulimus.

Memorable etiam est quod hisce temporibus aduenisse legimus. Nimirum Albigenes qui iam in plurimas terras dispersi erant, constituisse sibi Antipapam nomine Bartholomæum in finibus Bulgarorum: quæ de re sic Mathæus Parisiensis ad hunc an. Circa dies istos Hæretici Albigenes constituerunt sibi Antipapam in finibus Bulgarorum Croatia & Dalmatiæ nomine Bartholomæum: in quibus error ille adeo inualuit, vt etiam Episcopos & alios multos Regionum illarum ad suam allegerit prauitatem; contra quem Cardinalis Portuensis Episcopus & in partibus illis Apostolicæ sedis Legatus Rothomagensi Archiepiscopo scripsit in hæc verba.

P S E V D O Venerabilibus Patribus D. G. Rothomagensi Archiepiscopo & eius Suffraganeis Episcopis salutem in Domino I. C. Dum pro sponsa veri Crucifixi vestrum cogimur

cogimur auxilium implorare, potius compellimur lacerari singultibus & plorare. Ecce quod vidimus, loquimur : & quod scimus, testificamur. Ille homo perditus qui extollitur super omne quod colitur aut quod dicitur Deus, iam habet perfidiae suae praeambulum Hæresiarcham, quem Hæretici Albigenſes Papan suum appellant habitantem in finibus Bulgarorum Croatiae & Dalmatiae iuxta Hungarorum nationem. Ad eum confluunt cæteri Albigenſes, & ad eorum consulta responderet. Etenim de Carcaffona oriundus vices illius Antipapæ gerens Bartholomæus Hæreticorum Episcopus funestam ei exhibendo reuerentiam, sedem & locum concessit in villa quæ Porlos appellatur, & seipsum transtulit in partes Tolofanas. Ille Bartholomæus in litterarum suarum vndique discurrentium tenore se in primo salutationis alloquio intitulat in hunc modum.

Bartholomæus Seruus Seruorum sanctæ fidei. Tali salutem. Ipse etiam inter alias enormitates creat Episcopos, & Ecclesias perfidè ordinare contendit. Rogamus igitur attentius & per aspersionem Sanguinis I. C. propentius obsecramus auctoritate D. Papæ quâ fungimur in hac parte districtè præcipientes, quatenus veniatis Senonis in Octauis Apostolorum Petri & Pauli proximò futuris, ubi & alii Prælati Franciæ fauente Domino congregabuntur parati consilium dare in negotio prædicto, & cum aliis qui ibidem aderunt, providere super negotio Albigenſi. Alioquin inobedientiam vestram D. Papæ curabimus significari. Data Planum 6. Non. Iulij. *Tum subiungit Mathæus*: Sed hunc tandem tumultum mors prædicti Antipapæ celeriter terminauit.

Anno 1224. turbatà iterum Angliâ bellis ciuilibus Ludouicus Rex post aliquot dierum obsidionem Rupellam recepit: deinde totam Pictauiam. Ita paulatim Angli de Regno Francorum sunt expulsi. Refert quoque Mathæus Balduinum Comitem Flandrensem eundemque Imperatorem Constantinopolitanum post annosam & morosam incarcerationem in Flandriam reuersum, à multis suis Ciuibus recognitum à filia Comitissa ad Regem Francorum transmissum, postremò suspensio affectum fuisse. At nostri Annales eundem Pseudo-Comitem fuisse affirmant è Campania oriundum, vero nomine Bertrannum de Raiz dictum, vt legitur in Chronico Sam-Medardensi ad an. 1225. ab Erardo Milite Domino de Chattenay captum, in Flandriam reductum, per Villas & Castella & Nundinas circumductum, agnitum à multis & Patrem & Matrem & fratres aliosque cognatos; confessum etiam se Bertrandum de Raiz, postremò apud Insulam urbem suspensum.

Hocce tempore florebat in Academia Parisiensi inter cæteros M. Guillelmus Brito insignis Poëta, multorum nobilium adolescentium præceptor, qui Philippidem suam Ludouico VIII. primo Regni sui anno dedicauit. Quam Philippo Patri se dedicaturum sperabat, si mors eum non rapuisset. Inter cæteros verò Discipulos habuit Petrum Carlotum Philippi Regis Spurium, ab Honorio III. Legitimationis tabulis donatum, quem mirificè prædicat his versibus, quos scribebat willielmus an. 55. ætatis, cum duodennis è Britannia Aremorica in Franciam venisset.

*Tu quoque fiant ades Karlote, simillima Regis
Magnanimi proles: cui te Natura creatrix
Vt Regale genus signis probat indubitatis,
Corporis esse dedit similem mentisque vigore.
Cuius iam sequeris vestigia, cuius in æuo
Tam tenero mores iam nunc imitaris & actus.
Si modo te fratresque tuos magnumque Parentem,
Vt potui, dignos celebraui carmine digno:
Si tibi totius animi virtute dicani
Exhaustum subito tenui de fonte libellum,
Imposuique tuo Karlotida nomine nomen,
Vt tua Lectoris laus perpetuetur in ore,
Et virtus etiam post mortem nescia mortis
Famaque Karlorum viuas post fata superstes,
Quam soli faciunt urnas euadere Vases,
Dum scriptis faciunt veterum meminisse minores.*

Tom. III.

P

1224.

*Quorum fama perit, percunt ubi carmina vatam,
Hoc quoque propitio cælesti sidere vultus
Vel semel illustra, gratumque impende fauorem,
Vt per te vigeat, vt te tutare Magistros
Errorum cuneos facie contemnat apertâ.*

In fine verò Philippidos eundem Karlotum, qui tunc erat Thesaurarius Ecclesiæ Turonensis, sic alloquitur.

*At tu cuius amor omni mihi crescit in horâ,
Vt libro sine laude tua supponere fidem
Arbitror esse nefas, animi qui nobilitate
Argumenta refers generis, clarique parentis
Te liquido vt liqueat genitum Genitore Philippo,
Qui carie lotus, omni charismate charus
Karlotus verum meruisti nomen habere,
Qui proprium vero decorans agnomine nomen
Moribus exponis & visa nomen vtrumque.
Dogmata quem docui primum puerilia, cuius
Tam dociles habilis facundat gratia sensus,
Vt mihi iam dignus videaris Doctor haberi,
Quintus adhuc decimus tibi vix licet annus agatur.
Ad te currenti, tibi se per vota liganti
Porrige Petre manum, vultuque recollige librum
Propitio, dignumque legi fac protinus ipsum,
Naturâ studioque data tibi vi rationis
Dux & Correcor fieri digneris eidem,
Quæ desunt supplens, refecare superflua callens.
Hic patris fratrisque tui preconia Regum
Excolit, hic stirpem Pipini & Francigenarum
Laudibus exequitur, primâque ab origine gentis
Successiua sequens generatim nomina, primo
Carmen in Octauî Ludouici terminat anno.*

Igitur Guillelmus hoc suum opus absoluit & dedicauit hoc anno, aut certè superiori quo mortuus est Philippus, & quo cæpit regnare Ludouicus. Petrus autem iste Karlotus factus est Episcopus Nouiomensis an. 1240. anno atatis circiter 32. Obiit verò an. 1249.

Initio quidem Regni sui felicissimus fuit atque fortunatissimus Ludouicus: nam vt dictum est, Rupellam recepit & totam Pictauiam. Attribuunt verò quidam Historici Rupellæ deditionem piis supplicationibus Ordinum Parisiensium. Sic enim legitur in Gestis Ludouici VIII. ab Authore incerto. *Dum hæc taliter agerentur diuino nutu in crastino B. Petri ad Vincula apud Parisius vniuersi ac singuli ab Ecclesia B. Mariæ usq; ad S. Antonium Processiones solenniter celebrarunt, vt Rex & triumphator omnium triumphum concederet Regi suo. Huic autem processioni interfuerunt tres Regina, scilicet Ysamburgi quondam vxor Philippi Regis Franciæ, & D. Blancha Regina vxor Ludouici Regis cum filiis suis, ac Regina Ierusalem Domna Berengaria neptis Blanchæ Regine Franciæ: quarum nec non & populi lacrymosa suspiria Deus vltionum velociter exaudiuit. Nam sequenti die Ludouicus Rex dato conductu Anglicis Rochellam in deditionem accepit, nec non & vllæ Burgensium iuramenta. Dubium itaque non est, quin ad hanc supplicationem tam solennem conuocata fuerit Vniuersitas, quæ tunc temporis erat florentissima, si vnquam fuit. Post victoriam verò reportatam cum redijt Parisios, tota se effudit Ciuitas Principi suo congratulatura, vt describit Nicolaus Brauius.*

*Iam stadijs octo Victor distabat ad vrbe,
CVI DEDIT ÆTERNAM FAMAM, CELEBRATA SOPHIÆ
NOMINE, QVO SOLO VETERES EXCEDIT ATHENAS.
Cum celeri cursu ruit omnis sexus & ætas
Obuiat, & Regem communi voce salutat,
Victoremque scens auidis circumligat vlnis.*

VNIVERSITAS NEAPOLITANA.

ANno 1225. Fridericus II. Imperator semper offensus Bononiensibus ob 1225.
 eam causam quam supra diximus, publico diplomate inuitauit omnes stu-
 diosos ad studium Neapolitanum quod recens instituit aut saltem priuilegiis
 donauit, prohibens ne quis aliò se conferret ad hauriendas bonas artes. Dole-
 bat enim & molestissimè ferebat Bononiam nihilominus à Magistris & scholaribus
 frequentari: quam vt frequentiam illà spoliaret, instituit Patavinum studium
 paulo ante, deinde Neapolitanum, vltimò Viennense, vt dicemus ad an. 1237.
 De Neapolitani institutione loquitur Sigonius l. 5. Histor. Bononiens. *Fri-*
dericus, inquit, *ex Germania Romam progressus 6. id. Maij pacem cum Mediola-*
nenfibus à Pontifice euocatis composuit, Bononiensibus autem iratus Gymnasij ius ademit
studiososque litterarum omnium Bononia abire ac Neapolim se conferre praecepit. Verum
ei nemo dicto audiens fuit. Extrat autem diploma Friderici apud Petrum de Vincis
 l. 3. Ep. 10. his verbis ad Magistrum quendam Petrum de Hibernia quem ad
 regimen Academiae inuitat.

Noster instantèr, quem in subditorum semper emolumenta dirigimus, soli-
 citatur affectus, qualiter Regni nostri praeclara possessio, sicut rerum vbertate
 victualium ad dispensationem Diuini nominis naturam profluente tripudiat, sic
 id nostrae prouisionis edictum, virorum perfectione scientiarum fortunam fauente
 valeat fecundari. Ad quod etsi Progenitorum nostrorum Nos memoranda prio-
 ritas inuiter exemplo, dum diuersarum scientiarum Doctores dudum in Regno
 comperimus, & multos Artium beneficio Liberalium munimentis prouectos ad
 ardua, quos innata ruditas honoris & gloriae reddidisset indignos; sic Nos su-
 per his & priorum tempora reuiuiscere volumus, vt quae per interualla quantali-
 bet quassata videntur, iam passa dissidia sub Iuuentutis nostrae primordiis sensi-
 biliter iuuenescant. Ac dum Fideles Nostri Regnicolae paratam sibi mensam
 propositionis inspexerint, non solum superuacuum sibi reputent aliena proinde
 flagitare suffragia, si gloriosum existiment extraneos alios ad gratitudinis eius-
 modi participium euocare. Cumque Ciuitatem Neapolitanam antiquam vti-
 que Matrem & Domum studij tam marinae vicinitatis habitas, quam terrenae
 fertilitatis fecunditas reddant vtiliter tanto negotio congruentem, *Generale*
Studium in Ciuitate ipsa mandauimus reformari: vt quam localis amoenitas ple-
 nitudine rerum gratificat, docentibus & addiscentibus vndique collecta com-
 moditas efficiat gloriosam. Te igitur quem antiqua fidei praescripta sinceritas &
 praestita dudum felicis recordationis Domino Patri nostro grata seruitia Nobis
 efficaciter recommendant, de cuius etiam expertam scientiam, probitate cognitam
 & doctrinam probatam in conspectu nostro iam pluries multorum testimonia cla-
 ruerunt, ad celebranda communis Studij eiusdem festiua solemnia hilariter pro-
 uidimus inuitandum. Fidelitati tuae praecipiendo mandantes, quatenus de fa-
 uore & gratia nostra securus, ad Ciuitatem ipsam ob reuerentiam Maiestatis
 Nostrae personaliter Recturus accedas: & vt certam concipias de Nostrae Gratiae
 liberalitate fiduciam, firmiter te tenere volumus, quod in aduentu tuo in signum
 melioris auspicii, de valore annuo 12. vnciarum auri tibi faciat nostra munifi-
 centia prouideri.

Ita inuitat Petrum Rectoremque designat Academiae: inuitat quoque Scholares
 omnes passim ad idem studium Neapolitanum propositis Priuilegiis & liberta-
 tibus, interdicens & cum interminatione poenarum vetans ne vllus extra Re-
 gnum suum ad extranea studia peregrinetur, vt sic etiam Studium Parisiense ad
 quod ex omnibus mundi partibus concurtebant studiosi, suam solitam frequentiam
 & celebritate priuaret. Maxime verò quia saepius iam expertus erat omnes Aca-
 demicos Parisienses Romano Pontifici addictissimos esse, quocum inimicitias
 exercebat. Sic igitur ille ad Scholares.

Deo propitio per quem viuimus & regnamus, cui omnes actus nostros offerimus,
 cui omne quod agimus, imputamus, in Regnum nostrum desideramus multos pru-
 dentes & prouidos fieri per scientiarum haustum ac seminarium Doctrinarum, qui

„ facti discreti per studium & per obseruationem Iusti Deo seruiant , cui seruiunt
 „ omnia, & nobis placeant per cultum Iustitiæ , cuius præceptis omnes præcipimur
 „ obedire. Disponimus autem apud Neapolim amœnissimam Ciuitatem doceri
 „ artes cuiuscunque Professionis, vigere studia , vt ieiuni & famelici scientiarum
 „ in ipso Regno inueniant , vade ipsorum auiditati satisfiat , neque compellantur
 „ ad inuestigandas scientias, peregrinationes expetere, nec in alienis regionibus
 „ mendicare. Bonum autem hoc Rei nostræ publicæ profuturum intendimus, cum
 „ subiectorum commoda speciali quadam affectionis gratia prouidemus, quos si-
 „ cut conuenit eruditos, pulcherrima poterit spes fouere & bona plurima prom-
 „ ptis animis expectare ; cum sterilis esse non possit accessio quam Nobilitas se-
 „ quitur, cum tribunalia præparentur , sequuntur luera diuitiarum, fauor & gratia
 „ comparantur. Insuper studiosos viros ad seruitia nostra non sine meritis & lau-
 „ dibus conuocamus, securè illis qui discreti fuerunt per instantiam studij Iuris &
 „ Iustitiæ regimina committentes.

„ Hilares igitur & prompti satis ad professiones quas Scholares desiderant, ani-
 „ mentur: quibus ad inhabitandum cum locum concedimus, vbi rerum copia, vbi
 „ ampla domus & spatiosa satis, & vbi mores Ciuium sunt benigni : vbi etiam
 „ necessaria hominum per terras & maritimas facile transfuehantur. Quibus per
 „ Nos ipsos vtilitates quarimus, condiciones disponimus, Magistros inuestigamus,
 „ bona promittimus, & eis quos dignos viderimus, donaria conferemus. Illos si-
 „ quidem in conspectu Parentum suorum ponimus, & multis laboribus liberamus,
 „ à longis itineribus & quasi peregrinis absoluimus. Illos tutos facimus ab infidiis
 „ prædatorum, & qui spoliabantur fortunis suis & rebus longa terrarum spatia
 „ peragrantes, scholasticas leuioribus sumptibus & breuioribus cursibus à Libera-
 „ litate nostra se gaudeant : secutos. De numero autem Prælatorum quos ibi duxi-
 „ mus destinandos, mittimus M. R. de Varano Iudicem, & M. P. de Hibernia fide-
 „ les nostros Ciuilis scientiæ Professores, viros magnæ scientiæ, notæ virtutis &
 „ fidelis experienciæ quam nostræ semper exhibuerunt & exhibent Maiestati.
 „ De quibus sicut de aliquibus Regni nostri fidelibus fiduciam gerimus pleniorẽ.
 „ Mittimus quoque in scientia.....

*Volumus igitur & mandamus vobis omnibus qui Prouincias regitis, quique admini-
 strationibus præsidetis, vt hæc omnia passim & publice proponatis, & iniungatis sub
 pena personarum & rerum, vt Nullus Scholaris legendi causâ exire audeat extra Re-
 gnum, nec infra Regnum aliquis addiscere audeat alibi vel docere: & qui de Regno sunt,
 extra Regnum in scholis sub prædicta eorum parentibus iniungatis pena vt vsque ad fe-
 stum S. Michaelis in proximo reuertantur.*

PRIVILE-
GIA.

„ Condiciones autem quas Scholaribus concedimus, erunt istæ. 1. Imprimis
 „ quod in Ciuitate prædicta Doctores & Magistri erunt in qualibet Faculta-
 „ te. 2. Scholares autem vndecunque venerint, securè veniant morando, stando
 „ & redeundo tam in personis quàm in rebus nullam sentientes in aliquo læ-
 „ sionem. 3. Hospitium quod melius in Ciuitate fuerit, Scholaribus locabitur pro
 „ duarum vnciarum auri annua pensione : nec vltra æstimatio eius ascendet. Infra
 „ prædictam autem summam & vsque ad illam Hospitia estimatione duorum Ci-
 „ uium & duorum Scholarium locabuntur. 4. Mutuum fiat Scholaribus ab illis
 „ qui ad hoc fuerint ordinati, secundum quod eis necesse fuerit datis libris in
 „ pignore & precario restitutis, receptis à Scholaribus fideiussoribus pro eisdem.
 „ Scholaris verò qui mutuum recipiet, iurabit quod de terra aliquatenus non re-
 „ ceder, donec precaria restituet, vel mutuum ab eo fuerit exolutum, vel aliàs
 „ satisfactum fuerit Creditori. Prædicta autem Precaria à Creditoribus non reuo-
 „ cabuntur quandiu scholares voluerint in studio permanere. 5. Item omnes
 „ scholares in Ciuilibus sub eisdem Doctoribus & Magistris debeant conueniri.
 „ Omnes igitur a modo qui studere voluerint in aliqua Facultate, vadant Neapo-
 „ lim ad studendum, & nullus ausus sit pro scholis extra Regnum exire, vel infra
 „ Regnum in aliis scholis addiscere vel docere: & qui sunt de Regno extra Re-
 „ gnum in scholis vsque ad festum S. Michaelis proximè venturum sine moræ dis-
 „ pendio reuertantur. De frumento autem, vino, carnibus, piscibus & aliis quæ
 „ ad victum pertinent, modum nullum statuimus, cum in iis omnibus abundet

Provincia quæ venduntur Scholaribus secundum quod venduntur Ciuibus, & etiam per Contradam. Id. *Regionem, Contrée.*

Idem Imperator apud eundem Ep. 12. Ad Capitaneum Siciliae de eadem Reformatione. *Solicitude* continua curas nostras exagitat, &c. Volentes itaque super hoc Antiquorum gratam renouare temperem & in Regni nostri fastigia tripudialibus nouitatis nostræ principis augmentare, **VNIERSALE STUDIVM** in Ciuitate nostra Neapoli consultâ utique deliberatione prouidimus reformandum; ut Ciuitas ipsa, antiqua Mater & Domus studij sicut puritate fidei & situs amœnitate præfulget, sic renouata quasi paranymphea scientiæ & singularium Hospitalaria Facultatum docentibus & addiscentibus se præbeat gratiosam. Ad hoc igitur tam Celebre Conuiuium Magistros quoslibet & Scholares hilariter inuitamus; fidelitati tuæ mandantes quatenus præsens Beneplacitum nostrum per Iurisdictionem tuam solenniter studeas publicare, firmam singulis fiduciam oblaturus, quod Immunitates & libertates omnes quibus olim tam in Neapolitano quàm in Salernitano studiis uti & gaudere sunt soliti, faciemus vniuersis & singulis illuc ire volentibus inuiolabiliter obseruari.

Quia verò vetuerat alibi studia exerceri præterquam Neapoli, nihilominus tamen aliâ Ep. ad Iusticiarium Terræ Laboris scribit sibi non fuisse in animo prohibere, quominus Grammatices Magistri in priuatis locis docere possent. Igitur Ep. 13. sic habet.

E. p. ad perfectionem **STVDII GENERALIS** quod nuper in Ciuitate Neapoli prouidimus reformandum, particularia studia ubique per Regnum mandauerimus interdici, nostræ tamen intentionis non fuit sic loca qualibet depauperare Doctoribus, ut artis Grammaticæ rudimenta nouiciis velut lactantis matris vbera famelicis infantibus prædicantur: sed ad illos tantum extendi volumus nostræ serenitatis Edictum, qui Auditoribus suis ruditate depositâ in **FACULTATIBVS** aliis ingenia potiora perentibus cibos iam possint scientiæ solidos ministrare. Propter quod fidelitati tuæ præcipiendo mandamus, quatenus Magistris quibuslibet qui per terras Iurisdictionis tuæ pueros in Artis Grammaticæ primitiis edocent, nullam occasione prædictâ molestiam inferas, sed particularia eorum Studia regere sine impedimento quolibet patiaris.

Narrat verò Sigonius l. 17. de Regno Italiæ Fridericum seu sponte sua, seu Pontificis autoritate an. 1227. Kalendis Februariis Edicto publico Bononiensibus Gymnasij ius creptum restituisse.

Eodem anno missus ab Honorio M. Romanus S. Angeli Diaconus Cardinalis ad extirpationem hæreseos Tolosanæ Lutetiam venit, & habito ibi Concilio Ludouico Regi susceptionem Crucis persuadet. Cuius rei meminit Nicolaus Brajus in Poëmate de Gestis Ludouici VIII.

*Iam semel impleat renouatis cornibus Orbem
Cyathia, cum nauos subiit Venerabilis urbis,
Cuius fama nitens totum superueolat Orbem,
QVAM SACER IRRORAT FONS ET ORIGO SOPHIÆ,
Aduentusque sui causas ostendit.*

Similiter ab eodem Pontifice missus est in Angliam M. Otho; & vtrique Legato datum in mandatis, ut Clerum Gallicanum & Anglicanum ad nouam quandam Præbendarum contributionem adducerent. Cum enim ubique passim audirentur frequentes conquestiones Ecclesiasticorum de insatiabili nonnullorum Romanae Curia Procerum cupiditate & exactione pecuniarum, Honorius ut huic malo mederetur, aliam exigendæ pecuniæ rationem proposuit, nimirum à singulis Cathedralibus Ecclesiis duas Præbendas sibi concedi, vnam ab Episcopo, alteram à Capitulo; & à singulis Abbatibus similiter duas, vnam ab Abbate, alteram à Conuentu. Otho igitur Henrico Regi Anglicano Pontificis litteras tradit; at ille considerato rei grauissimæ momento maximum tam Magnatum quàm Prælatorum Conuentum habet apud Westmonasterium die S. Hilarij eiusdem anni more Gallicano, iubetque litteras recitari, quibus ad euitandum opprobrium vetustissimum concupiscentiæ & avaritiæ (siquidem nemo poterat in Ro-

mana Curia negotium vllum expedire nisi cum magna effusione pecuniae donorumque largitione) & ad subleuandam Rom. Curiae paupertatem praedictum remedium continebatur, hisque verbis, vt legere est apud Mathaeum Parisiensem. *Quoniam huius scandali & infamiae Romana paupertas causa est, debetis matris inopiam subleuare vt filij naturales. Quia nisi à vobis & aliis vritis bonis & honestis dona reciperemus, deficerent nobis necessaria vitae, quod esset omnino Romana incongruum dignitati. Ad istud itaque scandalum penitus eradicandum per consilium fratrum nostrorum S. Rom. Ecclesiae Cardinalium, quandam prouidimus formam, cui si volueritis consentire, à scandalo Matrem vestram poteritis liberare & in Rom. Curia sine donorum obsequio exhibitionem Iustitiae obtinere. Forma autem prouisa haec est. Penitus imprimis ab omnibus Ecclesiis Cathedralibus duas nobis Praebendas exhiberi, vnā de portione Episcopii; & alteram de Capitulo. Et similiter de Cœnobiiis vbi diuersae sunt portiones Abbatis & Conuentus: à Conuentibus, quantum pertinet ad vnum Monachum aequali facta distributione bonorum suorum: & ab Abbate tantundem.*

Durius istud iugum ipsis visum est nimisque libertati Ecclesiasticae contrarium: itaque & Prælati & Magnates post plures tandem moras responderunt se nullatenus vnquam id passuros.

Eadem in Francia sparsa est fama; idemque paulo post à M. Romano tentatum, nec feliciori successu: quippe cum hoc eodem anno Concilium apud Biturigas conuocasset contra Albigenes, dimissis Ecclesiarum & Capitulorum Procuratoribus & retentis paucis, quos sibi suffragaturos sperabat, rumore statim sparso illi habito consilio sic, vt ait Mathæus, allegauerunt. *Domine, audiuimus quod habetis litteras speciales à Curia Romana de exhibendis Praebendis in omnibus Ecclesiis Conuentualibus siue Cathedralibus. Quocirca multum miramur quod non in hoc Concilio proposuistis eas nobis audientibus quos specialiter tangunt. Vnde rogamus in Domino ne istud scandalum oriatur per vos in Ecclesia Gallicana, scientes quod sine maximo scandalo & inestimabili damno non possit id ad effectum perducī. Quia esto quod aliquis assentiret, nullus esset eius assensus in rebus quae omnes tangunt; cum fere omnes Maiores & generaliter omnes subditi, nec non & ipse Rex & omnes Principes parati sint contradicere & resistere vsque ad capitis expositionem & omnis honoris priuationem: praesertim cum videatur imminere propter hoc scandalum subuersio Regni & Ecclesiae generalis. De hac re amplius infra.*

Legati autem isti duo propter hoc omnibus fere Ecclesiasticis, maximè verò Litteratis & Academicis Parisiensibus & Oxoniensibus inuisi fuerunt. Et vterque ab vtriusque Academiae Scholaribus malè omnino habiti sunt & magno vitæ suae discrimine expulsi. Otho quidem tardius; Romanus verò hoc ipso anno 1225. hac occasione. Quippe cum M. Philippus de Greua Cancellarius & Canonici ipsi Ecclesiae Parisiensis conquesti fuissent apud eum, quod Vniuersitas spreto & abiecto Capitulari sigillo proprium sibi vindicasset, Vniuersitas verò ius suum tueri apud eundem non detrectasset, ille qui Capitulorum & Prælatorum animos sibi demereri satagebat vt mediatum de Praebendis consilium ad exitum perduceret, sententiam tulit contra Vniuersitatem ipsiusque sigillū confregit. Quo facto adeo exulcerauit omnium Scholarium mentes animosque, vt iis statim ad arma conuolantibus & domum in qua versabatur obsidentibus, post multos è suis neci datos vix potuerit euadere saluus: nec euasisset, nisi Regis auctoritate compressus fuisset furentium ardor imperusque retardatus. Si verū est quod legitur in Additionibus Monachi San. Julianensis ad Chronicon MS. Canonici Turonensis, cuius meminerunt Sammarthani in vita Bartholomæi Episcopi Parisiensis.

Eodem anno 1225. Cum Vniuersitas Scholarium Parisiensium in praedictum Parisiensis Ecclesiae Sigillum proprium confecisset, dictoque sigillo Vniuersitatis negotia sigillaret, Parisiensis Canonici coram Legato (Romano) S. Angeli Diacono Cardinale Legato Apostolico qui Parisius venerat, super sigillo Scholares conueniunt; & multum ab vtraque parte super hoc allegantes, quidquid his iuris in Legatum compromittunt, illudque Sigillum proprium ei reddunt. Qui habito super hac admodum festinato consilio, praefatum Sigillum coram omnibus ibi fregit, omnesque qui deinceps Parisius sigillum Vniuersitatis facerent, vinculo anathematis innodauit. Quo audito clamor in caelum attollitur, rumor per urbem egreditur, Scholares conueniunt & ad Domum Le-

gati cum gladiis & fustibus conueniunt tanquam ad Latronem. Quorum aduentum Legati homines cognoscentes portas obstruunt, arma rapiunt, se dominumque suum à furibundis Scholaribus defendentes. Tandem post urgentes assaultus scholarium, post portarum fractionem, post lapidum fulminationem, cum fere Legatus sui que homines caperentur, Ludouicus Rex qui paulo ante à Meliduno venerat, & infortunium Legati audierat, seruientes & milites ibi misit, qui Scholares minis & armis repulerunt, & Legatum & Gentem suam indemnem, non tamen sine effusione sanguinis, seruauerunt. Quo facto Legatus ab vrbe egreditur, cum conductu, excommunicans generaliter Scholares qui hunc assaultum fecerant, & alios qui ex parte eorum interfuerant in assaultu. *Hæc Author ille, quæ à nemine alio, quod sciam, commemorantur.*

Ex his si vera sunt, intelligitur Vniuersitatem paulo ante hæc tēpora aut non habuisse sigillū proprium, aut penes se non habuisse, sed eius fuisse Custodem Cancellarium: & ob frequentes rixas & discordias quæ ipsi cum eo intercesserunt, statuisse tandem sigillum suum seruare, Arcamque habere communem, in qua & sigillum & Instrumenta publica aliarque Chartæ deinceps seruarentur. Certè non in inficias ire quin litteræ Licentiatūs quas concedebat Cancellarius, Capitulari sigillo, cuius ipse custos erat, munirentur. Nam testimonium quod litteris illis consignabat, non erat capacitatis tantummodo doctrinæque testimonium, sed & professionis fidei. Quippe interest Episcopi videre & cauere, vt Doctores Orthodoxi admittantur ad docendum. Hincque etiam videmus vsurpatum consecutis temporibus in Receptione Librariorum, Pergamenariorum & aliorum eiusmodi Vniuersitatis Officiariorum, qui postquam ab ea recepti fuerant, ad Officialem Parisiensem remittebantur, vt fidei professionem ederent, ab eo que litteras sigillo Officialitatis munitas obtinebant, vt alibi referemus.

Neque inficiandum quoque crediderim, quin si qua essent instrumenta publica conficienda antiquioribus temporibus, ea & Cancellarii manu scriberentur, & sigillo quoque eodem roborarentur. At postquam Episcopali constitutione Sigillo certum ius certumque emolumentum attributum est, Vniuersitas nolens huic se iugo submittere, quippe vt antibus summis Pontificibus, pro Licentiis impetendis aliquid exigi, proprium ipsa sigillum habere voluit & custodire: ob idque *arcam communem* habuit, cuius clauis quinque à Procuratoribus Nationum & à Rectore seruaturæ sunt, & seruantur etiamnum, vt ex dicendis constabit.

Ad hunc annum scribit Bucholcerus Guillelmum Parisiensem qui biennio post factus est Episcopus Paris. Verbi Diuini prædicatione retraxisse ex Lupanaribus mulierculas, iisque Parisiis nouam Domum *Filiarum Dei* extruxisse & inchoasse.

Iam quid in Concilio Bituricensi actum sit, expediamus. CONCILIUM
BITURICENSE. Duplicem ob causam à Legato prædicto habitum intelligimus. 1. Quidem ad suadendam Crucem contra Raimundum Comitem Tolosanum & Albigenes hæreticos, quam obrem videri volebat venisse in Galliam. Deinde verò ad communicandas Papæ litteras de Præbendis. Ante omnia mota est quæstio de præfessione: nam conuenerant Archiepiscopi & Primates isti, Lugdunensis, Senonensis, Remensis, Rothomagensis, Turonensis, Bituricensis, & Ausciensis. Burdegalensis verò Romam ierat; & Narbonensis Ecclesia vacabat adhuc Pastore. Lugdunensis autem præfessionem sibi deberi contendebat; quam sibi quoque vindicabat Senonensis: tandem verò discordiæ metu scissum est *non quasi in Concilio*, inquit Mathæus, *sed vt in Consilio*. Tunc tamen agnoscebatur ab omnibus prope Lugdunensis vt Primas, teste Willemo Britone in fine lib. 12. Philippidos, ubi enumerans Præsules qui Exequiis Philippi Augusti interfuerant, de Lugdunensi sic scribit.

*Et Lugdunensis, quo Gallia tota solebat
Vt fama est, Primæ regi, causasque referre
Difficiles, vt tibi lis vltima litibus esset:
Nec mittebatur Romam lis vlla, nisi quam
Lugdunense forum per se finire nequisset.*

*Cuius honoris adhuc memor est Epigramma Sigilli,
Quique monetatus datur ad commercia census.*

Postea res Albigenſium propoſita, nec caruit difficultate. Nam Simon Monte-
Fortius ſuam eſſe terram ſeu ditionem illam aiebat, quam Comes Raimundus poſ-
ſidebat, ſibi que & Patri à Rege Francorum Philippo & à Papa propter Hæreſim
Albigenſem cuius fautor ipſe Comes erat, fuiſſe adiudicatam & donatam: id-
que munimentis & instrumentis publicis confirmabat. Contra Comes ſatisfa-
ctionem obtulit & Regi & Papæ. *Cumque peteret Pars aduerſa ab eo*, verba ſunt
Mathæi, *ut ſubiret iudicium* 12. *PARIVM FRANCIE, reſpondit Raimundus. Reci-
piat Rex homagium meum & paratus ſum ſubire, quia forte non haberent me pro Pari,
ſi ſecus fieret.*

Postquam verò ea de re diu multumque diſputatum eſt, tandem iubente Le-
gato ſinguli Archiepiſcopi cum ſuis Suffraganeis ſeorſim deliberarunt & conſi-
lium ſuum ſcripto tradiderunt: quo factò Legatus eos omnes excommunica-
tioni ſubiicit, qui deliberationes ſuas & conſilia cuiquam reuelarent, aieus ea
ſe velle cum Papa & Rege communicare. Sic omnium ſuſpexit animos, bellum
ne futurum eſſet contra Comitem, nec ne, donec anno ſequenti Crux ſuſcepta
eſt. Interim dimiſſis Capitulorum Procuratoribus, quos ſibi forte minus fauentes
agnouerat, retentis que tantum Archiepiſcopis, Episcopis, Abbatibus & ſim-
plicibus Prælatiſ, ad Præbendarum negotium animum conuertit. At illi præſen-
tientes quod habebat in mente, iamque ipſum Episcopis quibuſdam & Abbati-
bus præcepiſſe, ut cum Præbendæ vacarent, ad opus D. Papæ reſeruarent, intel-
ligentes, ſubſtiterunt. Sic coactus eſt Legatus rem palam facere, & recitatis Pa-
pæ litteris multa quæ inde prouenirent commoda, ſuadere contendit.

Verum Eccleſia Gallicana Libertatum ſuarum amans & ſtudioſa, tale Conſi-
lium ut pote ipſis omnino contrarium reiecit & ablegauit, hiſque verbis Procu-
rator Archiepiſcopi Lugduneniſis uſus eſt, quæ leguntur apud Mathæum. *Domine
nullo modo volumus eſſe ſine amicis in Curia, & largitate donorum.* Alij ſimiliter iſtis.
*Erit in qualibet Diœceſi vel ad minus in Prouincia Nuncius vnus continuus, Procura-
tor Romanus, qui non uiuet de proprio, ſed graues exactiones & Procuraciones exiget ab
Eccleſiis Maioribus & ſorte Minoribus, ut nullus remaneat impunitus, nomenque Pro-
curatoris habens Legati officio fungetur.* Item dixerunt. *Imminere turbationes Capitulo-
rum: forte enim demandaret D. Papa cum uellet, Procuratori ſuo, vel alij, ut vice ſua in-
terreſſet electionibus qui eas turbaret;* & ſic lapſo tempore deuolueretur electio ad
Curiam Romanam, quæ in omnibus vel pluribus Eccleſiis Romanos poneret,
vel tales quicquid plurimum eſſent deuoti. Et ſic nullæ eſſent partes Indigenarum
Prælatorum vel Principum: cum multi ſint uiri Eccleſiaſtici, qui potius Curiz
Rom. quàm Regi vel Regno prouiderent. *Item addiderunt, Quod ſi proportionali-
ter fieret honorum diſtributio, omnes in Curia fierent diuites, cum multo plus eſſent
recepturi quàm Rex proprius.* Et ſic Maiores non ſolum diuites, ſed & ditiffimi
fierent. Cum igitur Vermis Diuitum ſit ſuperbia, Maiores uix cauſas audirent,
ſed eas in immenſum differrent & Minores ſcriberent inuiti. **Cuius rei experi-
mentum** in euidenti eſt, quia & modò negotia protrahunt etiam poſt percepta
obſequia ex ſecuritate percipiendi. Et ſic periclitaretur Iuſtitia & oporteret con-
querentes mori in Ianuis Romanorum tunc pleniffimè dominantium. *Item cum
uix poſſibile ſi fontem cupiditatis deſiccari, quod nunc faciunt per ſe, tunc face-
rent per alios; & ſuis multò maiora quàm nunc dari munera procurarent; modi-
ca enim nulla ſunt in conſpectu Diuitum cupidorum.* Item *Multa Diuitia face-
rent Romanos inſanire;* & ſic inter diuerſas Parentelas tantæ orirentur ſeditiones,
quod poſſet timeri totius excidium Ciuitatis, cuius etiam & modò penitus ex-
pers non eſt. *Item dixerunt, quod licet ſe obligarent, qui modo præſentes ſunt, id non
ſuſperent eorum ſucceſſores, nec illam obligationem ratam haberent.* Denique ignis iſte
in fumum abiit, & coactus eſt Legatus palam fateri ſe nunquam in Curia eiuf-
modi exactioni conſenſum præſtitiffiſſe. Sic in utroque Regno Gallicano ſcilicet &
Anglicano negotiatio iſta Romanis malè ſucceſſit: & ſtatim Otho qui rem ſe
facurum propriam aliâ ratione ſperabat, ab Anglia in Italiam reuocatus eſt;
Romanus uerò ad promouendum Albigenſium negotium in Gallia diutius ſub-
ſtitit.

Anon igitur 1226. eiusdem Legati iussu susceptio Crucis vbique passim per- 1226.
 nuit. Eam que multi Prælati & laici Regis Ludouici exemplum secuti suscepe-
 runt, sed infeliciter sicut probauit exitus. Et fuerat etiam multis expeditio huius-
 modi improbata. Quippe, vt legitur apud Mathæum, constabat Comitem in
 Concilio Bituricensi multis precibus persuasisse Legato vt veniret ad singulas
 terræ suæ Ciuitates, inquirens à singulis articulos fidei, & si quempiã contra fidẽ
 Catholicam inueniret sentientem, ipse secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ, iu-
 stitiæ ex eis plenitudinem exhiberet. Et si Ciuitatem aliquam inueniret rebellem,
 ipse pro posse suo eam cum habitatoribus suis ad satisfactionem compelleret. Pro
 se ipso autem obtulit, si in aliquo deliquit, quod se fecisse non recoluit, plenam
 Deo & S. Ecclesiæ satisfactionem *vt fidelis Christianus*, & si Legatus veller,
 etiam fidei examen subiret. Aiebant autem Legatum hæc omnia contempsisse,
 nec potuisse Comitem Catholicum gratiam inuenire, nisi pro se & heredibus
 suis hereditatem suam deferens abiuraret.

Igitur collectus est ingens exercitus, sed pene totus peste periit, & Ludoui-
 cus ipse apud Mompencerium morbo correptus interijt testamento prius condi-
 to. cuius partem quæ sequitur non pigebit referre; quippe inde colligi videtur
 fuisse vetus Palatium Regum in eo prope loco, vbi nunc est Regia Lupa-
 ræa.

De Mobilibus nostris quæ penes Nos habemus, sic ordinamus. Donamus enim
 filio nostro qui nobis succedet in Regnum, *iud. iud. habemus in Turri nostra Parisius*
iuxta S. Thomam, videlicet in Terra & argento & pecuniâ numeratâ ad Regni defensionem.
 Item volumus & præcipimus quod de Mobilibus Nostris omnes interceptio-
 nes nostræ emendentur, & Debita quæ debemus Nostris Creditoribus reddan-
 tur. Item legamus Charissimæ Vxori nostræ viginti millia librarum, Ducentis
 Domibus Dei viginti millia librarum. Item Abbatie S. Mariae de Victoria pro-
 pe Syluanectum, mille libras præter redditus illos quos ei donauimus, & volu-
 mus vt lapides nostri qui sunt in coronis vel anulis vel alijs *localibus similiter ven-*
dantur ad opus prædictæ Abbatie. Ex ijs verbis patet nondum fuisse omnino com-
 pletam Abbatiam de Victoria quam Philippus Pater edificare cœperat in me-
 moriam Victoriae Bouinensis.

Successit ergo Ludouico VIII. Ludouicus IX. filius annos natus 12. quem,
 inquit Gaguinus, in Blanchæ Marris tutela Pater reliquerat. Eius erudiendi soli-
 cita Mater curam sine intermissione adhibuit, ita vt vigili studio elaboraret
 Christianis illum Institutis præclarisque moribus educari, deputatis ad id ne-
 gotium Religiosis hominibus Ordinis Prædicatorum & Minorum, quorum Dis-
 cipulã ita didicit vitæ Sanctimoniam amare, vt illo tempore nemo religiosior
 habitus sit.

Defuncto igitur Patre Mense Septembri & ad San-Dionysianum sepulchrum
 elato Regina ad inaugurationem filij Parisios Regni Proceres vocat: sed illiter-
 giuerantur, donec è vinculis liberati fuerint Ferrandus Flandrensis & Reginal-
 dus Boloniensis, restitutaque sint oppida multa, quæ sibi per vim ablata dice-
 bant. Quod vt intelligit Regina, de consilio M. Romani Legati, conuocato
 Regni Clero & paucis Proceribus die S. Andreae filium coronari curat, clam
 ante illam inaugurationem elapsis Duce Burgundiæ, Comite Campaniæ Bar-
 renti, S. Pauli & Britanniæ, qui sinistrum rumorem de Legato & Regina spar-
 gentes & varias causas prætexentes coniurarunt & minanti sunt bellum se mo-
 turos, nisi satis sibi fieret.

Eodem anno moritur Assisi D. Franciscus, in ea Ciuitate in qua natus
 erat, expletis 20. annis ex quo Christo penitus adhaeserat, Apostolorum
 vitam & vestigia imitatus.

Rex Ludouicus Remis inungitur Dominica 1. Aduentus à Iacobo Sueffionen-
 si Episcopo, vacante tum sede Archiepiscopali, qui, inquit Nangius, summæ
 ingenuitatis puer velut furculus ex dulcissima abscissus arbore in primauo flore
 radicem figens, cœpit odoriferos gratissimæ pueritiæ flores emittere, & sub dis-
 ciplina egregiæ & venerabilis Matris suæ Blanchæ, qui cum sub protectione
 curatoria prudenter & diligenter educabat, liberalem animum ad sapientiam
 informare. Principia Gestorum eius icripit Gilo de Remis Monachus San Dio-

nyfianus virtutes & mores Gaufrerus de Bello loco Ordinis Prædicatorum. Spicilegium verò composuit Guillel. Nangius Monachus quoque San-Dionysianus.

Huiusce venerandi Principis virtutes posteritati reliquit quoque scriptor quidam San-Dionysianus Anonymus præcipuè quoad litteraturam eius attinet & assiduitatem in Sacris Scripturis euoluendis & intelligendis atque enodandis

„ *Quia verò*, inquit, secundum *cuiusdam sapientis dictum*, nihil sapientis mentem sic ab amore mundi separat, nihil sic animum contra tentationes roborat, nihil ita hominem excitat, & adiuvat ad opus bonum sicut *Sacrarum studium litterarum*. Sanctus iste Ludouicus Rex attendens quod superius præmisimus, Regem in libro legis iuxta Domini præceptum cunctis diebus legere, sacra Lectioni studiosè insitebat. Habebat enim Bibliam glossatam & Originalia B. Augustini & aliorum sanctorum & alios sacros libros in quibus legebat & legi coram se multotiens faciebat illo medio tempore intra Prandium & somnum diurnum, & multotiens per somnum vsque ad vespas, nisi grauioribus fuisset occupatus: prædictis etiam temporibus faciebat ad se vocari aliquos Religiosos vel alios honestos viros, cum quibus loquebatur de Deo, de sanctis & eorum actibus & interdum de historiis sacrae Scripturae & de Viris Patrum. Habebat enim libenter secum in mensa Prælatos vel alios Clericos, cum quibus de Deo loquebatur in mensa, loco lectionis quæ habetur in Conuentibus Religiosorum. Omni etiam die dicto Completorio à Capellanis in Capella redibat ad Cameram tuncque accendebatur vna Candela cerea magnæ quantitatis, & dum illa durabat, ipse legebat in Biblia vel in alio sacro libro. Siquidem erga Dei sanctum sermonem, vt pote qui ex Deo erat, tantæ deuotionis, tantæ reuerentiæ fuit, quod multotiens in Capellis Religiosorum sermonem, in scholis quorundam sacrae Scripturae lectionem humiliter sedens inferius, aliis sedentibus in scamnis & locis superioribus audiebat. Sed & huius sancti Regis zelum ad Litterarum studium, ex eo quod sequitur, satis patet. Suo namque tempore orta dissensione Parisius inter Scholares & Burgenses, Clerici pluribus ex eis occisis Parisius egressi per diuersas Prouincias sunt dispersi. Attendens autem S. Ludouicus Thesaurum scientiæ cunctis aliis præminere thesauris (Lilium quidem signum est Regis Franciæ, vno solo folio, vt supra diximus, sapientiæ studium designans) ex talis thesauri carentia non mediocriter derisum, scholares reuocans benignissimèque recipiens fecit eis quidquid eis Burgenses foris fecerant emendari, more Salomonis, in comparatione scientiæ dicens Diuitias nihil esse.

Quando quidem de hocce erga litteras & litteratos studio insidit mentio, non erit extra rem eadem operâ referre, quantâ bonus ille Princeps diligentiam Bibliothecam compararit post primam suam in Terram sanctam profectionem. Quâ de re sic Gaufrerus de Bello loco.

„ *Audiui*, inquit, *fidelis Rex dum* adhuc esset vltra mare, de quodam Magno Sarracenorum Soldano, qui omnia librorum genera quæ necessaria esse poterant, Philosophicis Sarracenis diligenter faciebat inquiri & sumptibus suis scribi, & in armario suo recondi: vt litterati eorum librorum copiam possent habere quoties indigeret. Considerans igitur pius Rex quod filii tenebrarum prudentiores esse videntur filiis lucis, & erroris sui amplius zelatores, quàm sint filij Ecclesiæ veræ fidei Christianæ, concepit quod reuertens in Franciam omnes libros sacrae Scripturae quos vtilis & authenticos in diuersis armariis Abbatiarum inuenire valeret, transcribi sumptibus suis faceret, vt tam ipse quàm viri Litterati ac Religiosi familiares sui in ipsis studere possent, ad vtilitatem ipsorum & ad adificationem proximorum. Sicut cogitauit, ita & reuersus perfecit, & locum aptum & fortem ad hoc ædificari fecit, scilicet Parisius in Capellæ suæ Thesaurio, vbi plurima Originalia tam Augustini, Ambrosii, Hieronymi atque Gregorij, nec non & aliorum Orthodoxorum Doctorum libros sedulo congregauit: in quibus quando sibi vacabat, valde libenter studebat & aliis ad studendum libenter concedebat. Maxime autem si vacare poterat ad studendum, propter dormitationem diurnam antequam prodiret in publicum, siue ad loquendum cum aduentantibus, siue ad Vesperas audiendum.

Potius autem volebat de nouo facere Libros scribi, quàm emere iam conscriptos, dicens quod hoc modo Sanctorum Librorum numerus & utilitas copiosius augebatur. De his autem libris quos sicut diximus fecit scribi, & quos in armario Parisius dereliquit, in suo disposuit Testamento, quod vna pars esset Fratrum Minorum, & altera Fratrum Prædicatorum, reliqua Monachorum Regalis Montis, Ordinis Cisterciensis, quos ipse fundauit omnino de suo. Quando studebat in libris & aliqui de familiaribus suis erant præsentés, qui litteras ignorabant, quod intelligebat legendo propriè & optimè nouerat coram illis transferre in Gallicum de Latino. Non libenter legebat in scripturis Magistratibus, sed in Sanctorum libris autenticis & probatis.

Anno 1227. Obiit Bartholomæus Episcopus Paris. cui successit M. Guillelmus Aruernus insignis bonarum Artium, deinde Theologiæ Professor, diuque sedem tenuit. Eius virtutes breuiter prædicat M. Nicolaus de Braya in opere quod de Ludouici VIII. gestis composuit. Sic enim eum compellat initio operis.

*Et tu quem decorat virtutum schema, sophie
Gratia, quem Genitrix & Virgo pudica pudicum
Esse sibi gaudet famulum: quo Præsule ridet
Artibus ingenuis vernans vrbs Parisiensis;
Quò festinat cum Aluernia fomite felix
Gemma Sacerdotum, Cleri decus, huc ades, aures
Huc aduerte tuas, capris patiare Carnænam,
Præsidioque tui Braia Nicolaus alumnus
Gaudeat, & robur tua gratia conferat illi,
Plusquam Pierides, plusquam facinus Apollo
Conferet ingenii tua gratia sola tuamen.*

Eodém anno more Romano 4. Kal. Martij naturæ debitum soluit Honorius III. cui successit Hugolinus ex Comitibus Signiæ oriundus, Innocentij III. nepos Cardinalis & Episcopus Ostiensis, qui Gregorij IX. nomen sibi sumpsit Romæ 13. Kal. April. Vir intimâ S. Francisci familiaritate conspicuus, & patri sui Innocentij in summo erga Academiam Parisiensem amore successor: ut patebit ex historia & rerum gestarum serie. Ciaconius eum sempiternâ laude & immortalî memoriâ dignissimum prædicat, eumque ait fuisse animi magnitudine & vitæ sanctitate clarissimum, Diuini humanique Iuris consultissimum, authoritatis Ecclesiasticæ constantissimum assertorem. Primo autem sui Pontificatus anno singulare indultit Dominicanis Priuilegium, quod magnorum postea dissidiorum radix fuit, nimirum ut vbique terrarum prædicare verbum Dei possent, confessiones audire & pœnitentias iniungere. Sic enim ille.

Gregorius Episcopus S. S. D. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis PRIVILEGIUM DOMINICANORVM.
& Dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris & aliis Ecclesiarum Prælati ad quos litteræ istæ peruenerint, salutem & Apost. bened. Quoniam abundauit iniquitas & refriguit Charitas multorum, ecce Ordinem Dilectorum filiorum FF. Prædicatorum Dominus suscitauit, qui non quæ sua, sed quæ sunt Episcopi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quàm contra pestes alias mortiferas exitus indas dedicauerunt Euangelizatione Verbi Dei, in abiectione voluntaria paupertatis. Nos igitur eorum sanctum propositum & necessarium ministerium fauore beneuolo prosequentes, Vniuersitati vestræ ipsos affectuosè duximus commendandos, Charitatem vestram rogantes & exorantes in Domino & per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus dilectos filios fratres Ordinis memorati pro reuerentia Diuina ad Officium prædicandi, ad quod deputati sunt, recipiatis benignè, ac populos vobis commissos, ut ex ore ipsorum Verbi Dei semen deuotè suscipiant, & conferantur eisdem, cum ipsis authoritate nostra liceat Confessiones audire ac pœnitentias iniungere. Sedulo admonentes pro nostra & Apostolica sedis reuerentia, in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis, quatenus ad prædicta suscipienda vestris exhortationibus populi præparati tanquam bona & fru-

* Cifera terra, pro vitiorum tribulis incipiant segetem germinare virtutum, &
 * dicti Fratres per cooperationem vestram suscepti ministerij cursum feliciter con-
 * summando optatum reportent sui laboris fructum & finem, salutem videlicet
 * animarum. Quia verò sæpe vitia sub specie virtutum occultè subintrant, &
 * Angelus Sathanæ in Angelum lucis se plerumque simulate transformat, præ-
 * sentium vobis autoritate mandamus, quatenus si Qui de Prædicatorum Fra-
 * trum Ordine se dicentes in vestris partibus prædicauerint, ad Quæstum se pe-
 * cuniarum conuertendo per quod Religionem eorum qui paupertatem passi sunt,
 * contingeret infamari, vos tanquam falsarios capiat & condemnetis. Datum
 Anagninæ 5. Kal. Octob. Pontif. nostri an. 1.

De hacce erga Dominicanos Gregorij inclinatione sic habet Thomas Canti-
 pratanus l. 2. c. 57. n. 47 Hinc postea factum est, vt ipse Papa & Cardinales in
 Curia deuotissimi erga Prædicatorum Ordinem eum in consuetis autoritatibus
 & priuilegijs exaltarent. Vnde successor ipsius Honorij Papæ D. Papa Grego-
 rius, Fratri Ioanni, dicto de Argentina, quondam Bosnensi Episcopo, Magistro
*Prædicatorum Ordinis facto, cum magna deuotione dixit. Me tibi Charissime quasi pro-
 uide Papam orbis constituo, linguam autem tuam pono pro mallo, vt secundum om-
 nia Priuilegia, quæ Ordini tuo expediunt, vel etiam quæ alijs Religiojs quibuscumque
 vsque in præsens concessa sunt, scribi facias & bullari. Nec mora. Magister Ordinis,
 & qui cum eo erant fratres, omnibus Registris Apostolicorum inspectis, omnia
 Priuilegia, quæ sibi commoda & vtilia pro confirmatione Ordinis essent, vel fore
 possent, consensu fratrum Cardinalium & Curia bullata & subscriptionibus in-
 signita solenniter acceperunt.*

Ad hunc annum leguntur in Bibliotheca Patrum Tom. 4. quædam Statuta
 à D. Stephano Episcopo Parisiensi facta aduocatis Magistris in Theologia circa
 quasdam Theses Theologicas & Philosophicas quæ hæresim sapere videbantur.
 Et in indice Chronologico ad seculum 13. sic habetur. *R. P. N. Stephani Parisien-
 sis Episcopi contra varios in fide errores & eorum Professores Anathema an. D. 1227. Die
 Dominica qua cantatur Letare Ierusalem, in Curia Parisiensi.* Sed quàm parum dili-
 genter hæc scripta sint, nemo non videt, qui Catalogum Episcoporum Parisien-
 sium inspexerit: in quo non Stephanum, sed M. Guill. Aruernum hoc Anno in
 Episcopali Cathedra sedentem inueniet, post mortem Bartholomæi. Similiter
 erat turpissime Indicis illius Collector, qui Guillelmum I. Paris. Episcopum
 63. vixisse eodem seculo ait Urbani IV. temporibus, damnauissetque errores
 detestabiles aliquot contra Catholicam veritatem an. D. 1240. Tunc enim se-
 debat adhuc Gregorius IX. Pontifex Max. & Guillelmus diu ante Urbani IV.
 tempora obiit. Turpius adhuc errat cum Stephanum Parisiensem Episcopum 67.
 fratrem Ludouici Grossi Regis Gallorum suspicatur fuisse, composuisseque Res-
 criptum de quorundam errorum & librorum damnatione an. 1270. & 1277. nam
 Ludouicus Grossus centum annis & amplius ante Stephanum obierat.

CANCELLARIVS SAN-GENOVESIANVS.

Eodem anno conquesti apud Gregorium Pontificem Hebertus Abbas & Con-
 uentus San-Genouesianus, quod Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis Magi-
 stros in Theologia & Decretis docentes adstringeret vinculo etiam iuramenti
 ad docendum inter duos Pontes, contra consuetudinem, itaut in Monte aut in
 alijs locis circumuicinis docere non auderent, obtinuerunt ab eodem litteras ad
 Radulfum tunc Abbatem S. Ioannis Baptistæ de Vineis, & M. Radulfum de
 Coudun tunc quoque Cantorem & Archidiaconum Sueffionensem (qui anno
 1243. factus eiusdem vrbis Episcopus, obiit an. 1245.) vt in veritatem inquire-
 rent. Scripsit quoque ad Cancellarium Parisiensem, qui tunc erat Philippus de
 Greua, nobilis ciuis Parisinus & valde litteratus. Talis autem est Bulla.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei dilecto filio Cancellario Parisiensi
 Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecti filij Abbas & Conuentus S.
 Genouesæ Parisiensis nobis insinuarunt, quod cum ad ius eorum pertineat,
 vt Doctores Theologiae ac Decretorum ac Liberalium Artium de ipsorum licentia liberè

rege valeant in Parochia & terra eorum infra Parisiensem murorum ambitum constituta; Theologiae Decretorumque Doctores ad regendum inter duos pontes adstringis vinculo iuramenti: propter quod et si Doctores Artium de licentia ipsorum regant in praedicta parochia; Theologiae tamen & Decretorum Doctores non audent regere in eadem. Vnde non solum honori, sed etiam utilitati Monasterij sui plurimum derogatur. Volentes igitur eiusdem Monasterij honores & iura illibata seruari, discretioni tuae per Apostolica scripta mandamus, quatinus si praemissis veritas suffragatur, illos qui praedictas scientias in Parochia & terra ipsa docere voluerint, & ipsi ad id eas reputauerint esse idoneos, id facere sine contradictione permittas: alioquin Dilectis filiis Abbati & Priori Sancti Ioannis in Vincis, & Radulpho de Coudun Archidiacono Suesionensi nostris damus litteris in mandatis, ut partibus conuocatis audiant hinc inde proposita, & causam huiusmodi, si partes consenserint, debito sine decedant, facientes quod decreuerint, per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari: alioquin eandem ad nos remittant sufficienter instructam, praefigentes partibus terminum competentem, quo per Procuratores idoneos propter hoc nostro se conspectui representent. Datum Laterani 10. Kal. Decemb. Pontificatus nostri anno 1.

Bulla verò ad Abbatem S. Ioannis de Vincis & M. Radulfum de Coudun iisdem prope verbis concepta legitur in hunc modum.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori sancti Ioannis in Vincis & M. De Coudun Archidiacono Suesionensi Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecti filij Abbas & Conuentus sanctae Genouesae Parisiensis suam nobis insinuatione monstrare curarunt, quod cum ad ius eorum pertineat, ut Doctores Theologiae & Decretorum ac Liberalium Artium de ipsorum licentia liberè regere valeant in parochia & terra eorum infra Parisiensem murorum ambitum constituta, Cancellarius Parisiensis Theologiae Decretorumque Doctores ad regendum inter duos Pontes adstringit vinculo iuramenti. Propter quod et si Doctores Artium de licentia ipsorum regant in praedicta Parochia, Theologiae, tamen vel Decretorum Doctores non audent regere in eadem. Vnde non solum honori, sed etiam utilitati Monasterij sui plurimum derogatur. Volentes igitur eiusdem Monasterij honores & iura illibata seruari, dicto Cancellario nostris dedimus litteris in mandatis, ut si praemissis veritas suffragatur, illos qui praedictas scientias in Parochia & terra ipsa docere voluerint & ipsi ad id reputauerint eos esse idoneos, id facere sine contradictione permittat. Ideoque discretioni vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatinus si dictus Cancellarius mandatum nostrum neglexerit adimplere, vos partibus conuocatis auditis hinc inde proposita & causam huiusmodi, si partes consenserint, sine debito decidatis, facientes quod decreuerint per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Alioquin eandem ad nos remittatis sufficienter instructam, praefigentes partibus terminum competentem, quo per Procuratores idoneos propter hoc nostro se conspectui representent. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani 10. Kal. Decembris Pontificatus nostri anno primo.

Ex his Bullis tria intelliguntur maximè notanda. Primum est antiquitas Cancellarij San-Genouesiani, seu quod idem est iuris dandae licentiae docendi in Monte & Parochia San-Genouesiana: his verbis, *ad ius eorum pertineat ut de ipsorum licentia in Parochia & terra eorum infra Parisiensem murorum ambitum constituta liberè regere valeant*. Vnde confirmatur id quod alibi diximus de causa & occasione instituenti duplicis Cancellarij. Nam pars Vniuersitatis, quae Montem San-Genouesianum & loca subiecta occupauit, ibi obtentam ab Abbate vel à Cancellario licentiã liberè docere potuit, & similiter ea quae Atrium Basilicae & alia loca Episcopalis iurisdictionis inhabitauit, à Cancellario Parisiensi regendi potestatem obtinuit.

Alterum est, quod Doctoribus Artium omnino licebat vbilibet regere: nec eis Cancellarius Paris. hanc facultatem derogabat. *Doctores Artium de licentia ipsorum Abbatis & Conuentus, regunt in praedicta parochia*. Et hinc intelligitur Facul-

tatis Artium cum Cancellario San-Genouefiano coniunctio & necessitudo. Seu quia prima Vniuersitatem composuit, vt multi volunt, seu quia in Monte potissimum & in valle subiecta sedem fixit.

Tertium denique est, quod etsi non contradiceret Cancell. Paris. quominus Artistæ docerent in Monte, quod idem dicendum de Medicis, nolebat tamen Theologos & Decretistas alibi docere quàm inter duos pontes, vt eos haberet sibi obnoxios & subiectos. Cuius rei causa præcipua & primaria repetenda est ex antiquissima institutione Cathedra Theologicæ, cui Cancellarius Magistrum idoneum præficere solebat; vt ante docuimus. Non est autem dubium quin eiusmodi Magistrum imò & Decretistam aliquem propter affinitatem doctrinæ isti loco adstringere posset. An verò eandem potestatem in cæteros Theologiæ & Decretorum Magistros exercere valeret, quæstio fuit istis temporibus agitata: & verisimile est hisce rationibus vtrinque, Cancellarium nempe Paris. & San-Genouefianos vsos fuisse.

1. Quidem pro Cancellario militabat ratio præallata de institutione Cathedra Theologicæ ante ipsiusmet Vniuersitatis institutionem & erectionem. 2. Quia per plura secula pauci admodum fuerunt Theologi: nec alii forte quàm Episcopales seu Claustrales. 3. Quia Episcopi & proinde Cancellarii plurimum interest inspiciunt in Doctrinam Theologorum & Decretistarum, ne forte diuagentur docendo loliumque frumento admisceant: id autem commodè fieri non poterat, si à Basilica & à Claustro, hoc est ab oculis Episcopi longius abscederent.

Contra San-Genouefiani hisce rationibus causam suam tueri poterant. 1. Quod hætenus immunes fuissent ab omni subiectione Episcopali quoad forum & procuracionem vt vocant, proindeq; sui iuris esse licentiam impertiri docere volentibus in fundo suo, nec vllatenus id sibi derogatum erga Magistros Liberalium Artium: quamobrem non derogari aut denegari debere erga Theologos & Decretistas, pro quibus par ratio militabat. 2. Fatebantur quidem Episcopum ius habere scholæ Theologicæ, talemque Scholam exerceri consueuisse in Claustro, cum ea propriè schola esset Canonicorum & Cleri Parisiensis, item & Diocesanorum. At cæteras contendebant esse Regiæ institutionis & publicas, ad quas non modò Parisienses & Galli, sed & omnium Gentium Nationumque Discipuli admitti solebant: eas verò certo loco adstringere iniuriosum esse memoriæ Caroli M. qui Palatinæ scholas omnibus parere voluit, & publicæ libertati contrarium. 3. Quia talis erat vsus hætenus obseruatus, vt tam Theologi quàm Artistæ docerent in Monte & alibi pro opportunitate scholarum & hospitiorum. Idque confirmare poterant plurimis exemplis eorum, qui à temporibus Petri Abaelardi, hoc est ab an. circiter 1100. ad sua vsque tempora indiscriminatim in Claustro aut Atrio & in Monte alijsve locis Theologiam docuerant. 4. Quia nullà lege poterant id sibi Episcopus & Cancellarius Parisiensis priuatiu arrogare, non etiam Pontificiorum Priuilegiorum autoritate, cum nullum in hanc rem proferrent, imò cum Calixtus Pontifex, qui Ciuitatis Parisiensis statum probè nouerat, an. 1. sui Pontificatus nempe an. 1119. Gilbertum seu Gerbertum Episcopum Parisiensem sibi demereri voluisset, Autoritate Apostolica mandauit, vt omnes Clerici & Abbates honorem & reuerentiam ipsi, & successoribus obedientiamque præstarent: quibus in litteris non omisisset mentionem facere Magistrorum & scholarum qui tunc erant Lutetiæ frequentissimi, si aut Episcopo & Cancellario, aut ipsi Ecclesiæ Matrici quoad scholæ publicæ regimen subditi fuissent. Legitur autem Callixti Bulla in Chartulario Parisiensi sub hoc lemmate. *Littera Calixti Pape, vt omnes & Clerici & Abbates ad sedem Parisiensem pertinentes obedientiam & reuerentiam semper Episcopo Parisiensi exhibeant.*

Calixtus Ep. S. S. D. Venerabili fratri G. Episcopo & Canonicis Paris. Ecclesiæ, Sal & Ap. Ben. Apostolicæ administrationis debito prouocamus suam Ecclesiæ dignitatem & Iustitiam conseruare. Quapropter quia vestram Matricem B. Mariæ Ecclesiam in suæ dignitatis statu volumus per Dei gratiam permanere, *Pronide præsentis scripti stabilitate statuimus, vt omnes & Clerici & Abbates ad sedem Parisiensem pertinentes (tibi Charissime frater) G. Episcopo tanquam Pastori suo & tanquam membra capiti adherentia & successoribus tuis debitam obedientiam & reuerentiam semper exhibeant.* Illud etiam iuxta sanctorum Canonum censuram decerni-

mus, vt si aliquis Ecclesiæ Paris. Canonicus ad Episcopatus fuerit honorem promotus & alterius Ecclesiæ gubernacula beneficiaque susceperit, illius de qua assumptus est Ecclesiæ, priuetur Canonica. Datum Laterani 5. Kal. Apr. indi&.i.

Ex his ergo euincere poterant San-Genouesiani Scholas Vniuersitatis non esse Iuris Episcopalis, sed Claustralem tantummodo: de qua conuenerant inter se Stephanus Episcopus & Capitulum circa an. 1123. vt in certo loco cooperto haberetur, ablegatis inde extraneorum scholis, vt in *addendis* retulimus ad 2. tom. Quod conuentum seu pactum cum obiecisset Stephano Theobaldus Noterius Archidiaconus in Curia Rom. apud Honorium II. Cardinales quibus commissa est disceptatio litis, inter quos erat Petrus Leonistit. S. Calixti Academia Paris. olim alumnus, & Ioannes Cremensis tit. S. Cryfogni, ita decreuerunt. *De scholis verò unde inter Episcopum & Canonicos Paris. emerfit discordia, Dominus Theobaldus contra voluntatem Episcopi nullatenus veniet.* Legitur hæc Charta in Chartulario Ecclesiæ Paris. data an. 1127.

Quid super ea Quæstione statutum sit à summo Pontifice Gregorio, credo non extat. Sed ex iis quæ vsurpata sunt consecutis temporibus, satis conicitur Cancellarium Parisiensem aut causâ cecidisse, aut ante iudicium eiusdem defensionem abiecisse. 1. quidem quia aliquanto post M. Robertus de Sorbona scholam Theologicam instituit & crexit eo prope loco vbi nunc est hodie. 2. quia Cancellarius San-Genouesianus etiam Theologis docendi licentiam imperitiuit aliquando, & post hæc tempora, vt patet ex Bullis Alexandri IV. quas suo loco referemus.

3. Cum circa an. 1380. lis exorta fuisset inter scholam Academicam Decretistarum & scholam Claustralem de iuribus Academia, quæ sibi vindicabat Claustralis, Decano & Capitulo Parisiensi causam propugnantibus, Decretistis verò Academicis repugnantibus, Clemens VII. Auenione sedens anno sexto sui Pontificatus, Christi an. 1383. nullâ habitâ ratione Iuris quod prætendebant Canonici, sed pro sua tantum autoritate Magistrum Claustralem & Auditores ipsius Academicis accenseri voluit, dummodo & ea lege vt Decreta Facultatis Decretorum seruarent. Et quod maximè Quæstionem præallatam illustrat, non contendebat Capitulum Decretistas non alibi posse legere quàm inter duos Pontes; non derogabat Facultati Decretorum libertatem docendi in claufo Brunelli seu in Scholis, suis nec statutorum condendorum potestatem: sed hoc solummodo volebat, vt Magister quæ præficebat Scholæ Claustrali, liberè legere possit Decreta absque licentia Facultatis, cum iis esset vsus vt talem Magistrum ipsi præficerent, atque etiam è Canonicis aliquem. At Decretorum Facultas contendebat neminem posse docere publicè absque licentia sua, secus nec ipsum nec eius Auditores inter Academicos reputatum iri. Verba Decani & Capituli notatu digna sunt. *Diuturnis temporibus fuisse & esse in eadem Ecclesia obseruatum, quod vnus Canonicus ipsius Ecclesiæ huiusmodi Decretorum Doctõr, qui huiusmodi Doctõratus insignia in studio prædicto susceperit, potest absque Licentia Doctõrum, Decani Facultatis & Collegii in Scholis Claustri eiusdem Ecclesiæ Decreta ipsa legere: & quod ipse sic legens reputatur Regens in Facultate prædicta, & omnibus priuilegiis & libertatibus & immunitatibus vititur atque gaudet quibus Doctõres Decretorum ipsorum eadem Decreta in vico Claustrali Parisius legentes vituntur & gaudent.*

Quid ad hæc Facultas Decretorum? *premissa non esse vera:* quid Pontifex? Nos cupientes Quæstioni finem imponere, ipsamque Ecclesiam SPECIALIS IN HAC PRÆROGATIVA gratiæ decorare, motu proprio non ad ipsorum Decani & Capituli vel alterius pro eis instantiam, sed de NOSTRA MERA LIBERALITATE concedimus, quod deinceps in perpetuum vnus Canonicus prædictæ Ecclesiæ Præbendam inibi obtinens, Decretorum & ipsorum Doctõr qui in eodem studio insigne susceperit, memorata Iura Canonica in dictis scholis ordinariè valeat legere prædictorum Decani, Facultatis & Collegii, vel aliquorum seu cuius ipsorum licentiâ super hoc minus requisitâ. Quodque Canonicus eiusdem Ecclesiæ iura prædicta in eisdem Scholis legens, verus Regens in iisdem Iuribus perinde reputetur, ac si iura prædicta ordinariè in vico legeret supradicto.

Ex his ergo luce meridiana clarius patet Scholam Claustralem ad Clementis

VII. tempora non fuisse inter Academicas reputatam, nisi quatenus ei præfiebantur Magistri Academici & de consensu Academicæ; secus, priuatam tantummodo fuisse habitam. At proinde Cancellarium Parisiensem plus æquo ius suum & auctoritatem extendere voluisse, cum Theologos & Decretistas non Claustrales ad docendum inter Pontes Iuramenti vinculo adstringere voluit.

Vnde ergo, inquit aliquis, ista Theologos & Decretistas imo, ista tam vniuersalis omnium Facultatum Magistros licentiandi potestas? diximus alibi, & breuiter repetimus. Cum Vniuersitas Corpus sit Laicum aut Laico simile, proculdubio non poruit ipsa sibi Licentiam docendi impertiri, sed necesse fuit ab aliquo Ecclesiastico obtinere. Et eam quandiu in scholis Palatinis morata est, ab Archicapellano obtinuit, vt alibi docuimus. Postquam verò inde migravit, pars à Cancellario Parisiensi, pars à San-Genouesiano pro opportunitate & loco habitationis obtinuit: nec vlla lege certâ cautum fuisse crediderim, vt ab vno potius quàm ab altero obtineretur. Et hoc est quod iuxta antiquam consuetudinem obseruari petebant à Gregorio San-Genouesiano, liberumque volebant esse vnicuique adire vtrum veller Cancellarium. Veruntamen decentius visum est Theologis & Decretistis Parisiensem adire, tum propter Episcopalem dignitatem & sedem, tum quia ea loca frequentius inhabitauerant, tum cum pauciores adhuc erant numero: vnde ex consuetudine eundem adierunt, postquam & multiplicati fuerunt, & aliis quoque in locis docere cæperunt.

Quod ad Professores verò Medicinæ attinet, tam id eis fuisse crediderim liberum quàm Artistis. Quia tamen Canonici ipsi Parisienses eam profiteri non dedignabantur, vt exemplis Obizonis, Petri Lombardi, Ægidij Corboliensis & plurimorum aliorum liquet: & primas scholas in vico proximo non longè ab atrio, primos etiam conuentus aut apud S. Genoueram de Ardentibus, aut ad *Cupen* vt vocabant *supra l. omnia*, in inferiori parte Basilicæ Parisiensis, habuerunt, conuenientius certè fuit à Cancellario Parisiensi, quàm à San-Genouesiano licentiam petere & obtinere. Vnde & ad l'osteros vsus transmissus est, & hodie etiam obseruatur.

1228.

Anno 1228. cum pest diuturnum & grauissimum Albigensum bellum, pacem tandem indulgisset Ludouicus Raimundo Comiti Tolosano, illum adegit certum persolueret stipendium seu salarium Magistris in Theologia, in Decretis & in Artibus, quos ex Academia Parisiensi Tolosam misit ad confundendam hereticorum vastaniam, si insanire pergerent. Et hoc est initium Vniuersitatis Tolosanae: nam licet olim florentissima fuisset omnium optimarum Artium exercitio, vnde *Palladia Tolosa dicebatur*, nondum tamen Theologicam Facultatem exercuerat. Sic igitur in fœdere continetur. *Item quatuor millia drachmarum deputabuntur ab ipso Raimundo duobus Magistris Theologiae, duobus Decretistis, seu Magistris Liberalium Artium & duobus Magistris Grammatices Regentibus Tolosæ, quæ diuidentur hoc pacto. Singuli Magistrorum Theologiae habebunt singulis annis quinquaginta marchas vsque ad decennium, scilicet annuatim. Vterque Magistrorum Decretorum habebunt 30. marchas vsque ad decennium. Singuli Magistri Artium habebunt 20. marchas vsque ad decennium.*

In eadem Vniuersitate Tolosana hisce temporibus docebat Franciscus Accursius Regis Angliæ Aduocatus, & respondit publicè an. 1227. sumpto discrendi argumento *ex lege circa Cod. de sentent. quæ pro eo quod interst.* Teste Bartolo in d. l. vn. Vnde patet Iuris etiam Ciuilibis disciplinam ibidem exercitam fuisse. Renatus Chopin. l. 3. de Doman. ait constanter tenendum esse Vniuersitatis Tolosanae nomen eximium, statuta, Comititalia Collegij Decreta ad Regiam esse Francorum concessionem referenda. Iason vero ait Priuilegia studij Parisiensi eundem fuisse indulta. De quibus agunt Willielmus Cuneus & Baldus nuncupatim in l. *omnia priuilegia* Cod. de Episc. & Cleric. Panormit. in Cap. vlt. *ne Cler. vel Monach.* De Ereptione huiusce Academicæ per Romanum Pontificem dicemus infra ad an. 1233.

De pace Tolosana pauca scripsit M. Guillelmus de Podio Laurentii: sed hoc præsertim memorabile. *Erat pietas*, inquit, *virum tantum videre* (nempe Raimundum Comitem Tolosanum) *qui tanto tempore tot & tantis nationibus poterat resistisse, duci nudum in camisio & braccis & nudis pedibus ad altare. Erant præsen-*

Ves adhuc duo Rom. Ecclesia Cardinales, vnus Legatus noster in Regno Francie, & alius in Regno Anglia Episcopus Portuensis. Id peractum est Parisiis quod ex Meldensi Ciuitate vbi pax sancita est, omnes Regni Proceres conuenerant.

Eodem anno Gregorius Pontifex datus ad Magistros Theologiae Paris. litteris grauitur eos increpat qui elatiori spiritu, ostentandae Philosophiae causa Scripturarum difficultates & inexplicabilia dogmata enucleare contendebant, quique nimis addicti ratiocinationi humanae fidem euacuabant, naturam tribuentes quod soli gratiae tribuendum erat. Praecipit itaque vt deinceps in explicandis aperiendisque Scripturarum Sacrarum oraculis sanctissimorum Patrum doctrinam, non Philosophorum fucatas rationes adhiberent. Legitur Epistola l. 2. Ep. 20. & apud Continuatores Baronij ad hunc annum. Est autem eiusmodi.

Gregorius Episcopus Seruus Ser. Dei. Dilectis filiis Vniuersis Doctoribus & Magistris Theologiae Parisiis docentibus Sal. & Apost. Bened. Tacti dolore cordis intrinsecus, amaritudine repleti sumus abinthij, quod sicut nostris est auribus intimatum, Quidam apud Vos spiritu vanitatis vt vter, distenti positis à Patribus terminos profanae transferre satagunt nouitate, caelestis Paginae intellectum SS. Patrum studiis certis expositionum terminis limitatae quos transgredi non solum est temerarium, sed profanum, ad doctrinam Philosophicam naturalium inclinando, ad ostentationem scientiae, non profectum aliquem Auditorum: vt sic videantur non Theodacti, seu Theologi, sed potius Theophanti. Cum enim Theologiam secundum approbatas traditiones Sanctorum exponere debeant, & non carnalibus carnis, sed Deo potentibus destruere omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuum in obsequium Christi omnem reducere intellectum, ipsi doctrinis variis & peregrinis abducti redigunt caput in caudam & ancillae cogunt famulari Reginam, videlicet documentis terrenis caeleste, quod est gratiae, tribuendo naturae. Profecto scientiae naturalium plus debito insistentes ad infirma & egena elementa mundi, quibus dum essent paruuli, seruiuerunt, reuersi & eis denuo seruientes tanquam imbecillis in Christo, lacte non solido cibo vescuntur, & videntur cor nequam gratia stabilisse: propter quod spoliari gratis & in suis naturalibus vulnerati ad memoriam non reducant illud Apostoli quod ipsos legisse credimus tam frequenter: Profanas vocum nouitates, & falsi nominis scientiae opinioniones deuita, quam Quidam appetentes exciderunt à fide. O improuidi & tardi corde in omnibus quae diuinæ gratiae assertores Prophetae, videlicet Euangelistae ac Apostoli sunt locuti, cum natura per se quicquam ad salutem non possit, nisi gratia sit adiuta. Dicunt Praesumptores huiusmodi qui Doctrinam naturalem amplexantes verborum folia & non fructus Auditoribus suis apponunt, quorum mentes quasi siliquis pastae vacuae remanent & inanes, & eorum anima non potest in crassitudine delectari, eo quod sitibunda & arida aquis Syloë currentibus cum silentio non potatur, sed eis potius quae de torrentibus philosophicis hauriuntur, de quibus dicitur: Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae, quia satietatem non afferunt, sed anxietatem potius & laborem. Nonne dum ad sensum Doctrinae Philosophorum ignorantium Deum sacra eloquia diuinitus inspirata extortis expositionibus, imò distortis inflectunt, iuxta Dagon arcam foederis collocant & adorandam in templo Domini statuunt imaginem Antiochi? & dum fidem conantur plus debito ratione adstruere naturali, nonne illam reddunt quodammodo inutilem & inanem? Quoniam fides non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum. Credit denique intellecta natura, sed fides ex sui virtute gratuita intelligentia credita comprehendit quae audax & improba penetrat, quo naturalis negauit attingere intellectus. Dicant huiusmodi naturalium sectatores ante quorum oculos gratia videretur proscripta, quod verbum quod erat in principio apud Deum, factum est Caro & habitauit in Nobis, estne gratiae an naturae? Absit de caetero quod pulcherrima mulierum à Praesumptoribus sibi peruncta oculos coloribus adulterinis fucetur, & quae à suo sponso circumamicta varietatibus & ornata monilibus prodit splendida vt Regina, confutis Philosophorum semicinctis, veste sordida induatur. Absit vt boues foedae ac confectae macie quae nullum dant saturitatis vestigium, speciosas

AD THEOLOGIAM
MAGISTROS
SCHOLASTICIS
TRINIS
NIMIS
ADDICTOS.

deuorent, crassasque consumant. Ne igitur huiusmodi dogma temerarium & peruersum vt cancer serpat & inficiat plurimos, oporteat que filios perditos plorare Rachelem, presentium vobis Authoritate mandamus & districtè precipimus, quatenus predictà vāsaniā penitus abdicatā sine fermento mundanæ scientiæ doceatis Theologicam puritatem, non adulterantes verbum Dei Philosophorum figmentis, ne circa altare Dei videamini lucum velle contra præceptum Domini plantare, & mellis commixtioni sacrificium fermentare doctrinæ in sinceritatis & veritatis azimis exhibendum. Sed contenti terminis à Patribus institutis mentes auditorum vestrorum fructu cœlestis eloquii saginetis, vt foliis verborum femotis limpidas aquas & puras tendentes ad hoc principaliter, vt vel fidem adstruant vel mores informet, hauriant de fontibus Saluatoris: quibus referti internā crassitudine delectentur. Datum Perusii Non. Iulij, Pontif. nostri an. 2.

Ab eodem Pontifice per litteras pctierant Academici nostri suorum confirmationem Priuilegiorum, præsertim vero illius statuti, quod de licentia danda, de constitutionibus faciendis, ordinandis lectionibus & puniendis rebellibus, temporibus Innocentij III. inter ipsam Vniuersitatem & Cancellarium Parisiensem factum fuerat à Roberto Cardinale, deinde à Romano iussu Honorij. Quod quidem libenter indulget Pontifex & eiusdem statuti confirmationem demandat Archiepiscopo Remensi & Episcopo Siluaneensi, ac Decano S. Quintini, vt patet ex hac Bulla.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Remensi & Episcopo Siluaneensi & Dilecto filio Decano S. Quintini Nouiomenis Diœcesis Salutem & Apostolicam benedictionem. *Dilecti filij Magistri & Vniuersitas Scholarium Parisiensem Nobis humiliter supplicarunt, vt compositionem que inter ipsos ex vna parte & bona memoriæ Episcopum & dilectos filios Cancellarium & Capitulum Parisiense ex altera, super dandâ licentiâ ab eodem Cancellario Magistris volentibus incipere in singulis Facultatibus & faciendis constitutionibus, de ordinandis Lectionibus & disputationibus, ac puniendis Rebellibus per subtractionem societatis, & taxandis hospitibus ac quibusdam articulis mediante filio nostro R. S. Angeli Diacono Cardinale tunc Apostolice sedis Legato amabiliter intercessit, Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideoque Discretioni vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus Compositionem eandem, sicut sine prauitate facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, faciatis per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota firmiter obseruari. Quod si non omnes his exequendis poteritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.* Datum Assisij Nonis Iunii, Pontificatus nostri an. 2.

Ita sæpe coacta est Vniuersitas ad summorum Pontificum auctoritatem recurrere, hoc maximè seculo, quo Cancellarij Parisienses nihil non mouerunt, vt se ipsius negotiis & regimini immiscerent: quippe semel, bis terue repulsam passi non desistebant aut repetere sigilli custodiam, aut statutorum condendorum derogare potestatem. Sed quàm id perperam quamque contra omnem morem consuetudinemque tentarint, patet & ex Reformatione Cardinalis Roberti, & ex Bullis Honorij, quas ad annos. 1215. & 1218. retulimus.

Certè si Honorius ex relatione virorum fide dignorum aut ex instrumentis publicis comperisset Vniuersitatem ius sibi nouum arrogasse, dum statuta condebat inconconsultis Episcopo aut Cancellario, non minus eam consuetis artasset limitibus, quàm arctauit & compescuit expressâ Bullâ Canonicos Ecclesiæ Parisiensis, qui adueniente ad Cathedram Parisiensem Guilhelmo de Silligniac, statuta quædam nouæo inconconsulto & irrequisito fecerant & faciebant: quæ quidem Bulla legitur in Chartulario Episcopali sub hoc lemmate. *Littera quod Capitulum Parisiense non potest facere aliquod statutum Episcopo suo irrequisito.* Estque eiusmodi.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, *Dilectis filiis Parisiensi Capitulo Sal. & Apostolicam Benedictionem. Cum consuetudinis vsusque longani non sit leuis auctoritas, & plerunque discordiam pariant Nouitates, auctoritate vobis presentium inhihemus, ne absque Venerabilis fratris nostri Episcopi vestri consilio & consensu immutetis Ecclesiæ vestre constitutiones & consuetudines approbatas, vel nouas etiam inducatis, irritas decernentes si quas forte fecistis in ipsius Episcopi praiudicium postquam est regimen Ecclesiæ Parisi. adeptus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostra inhibitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, in-*

dignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Laterani 6. non. Martii Pontif. nostri an. 5.

Ad eundem annum notat Mathæus Parisiensis M. Vuillielmi Scoti in Episcopum Dunelmensem electionem Romæ irritam fuisse factam, in eiusque locum successum Robertum Saresberiensem Episcopum: & loco Satisberienfis electum à Canonicis M. Robertum Bingham. Item M. Stephanum de Langetona Cantuariensem Archiepiscopum, de quo tam multa supra retulimus, diem extremum obiisse 7. id. Iulij apud Slindonam, & Cantuarix sepultum fuisse, coque sepulto Monachos impetratâ à Rege eligendi licentiâ elegisse de gremio Ecclesiæ suæ M. *Walterum de Heme:ham*: Regi autem non placuisse huiusce viri electionem, nec Episcopis Suffraganeis, sine quorum consensu non debuerat celebrari. Electum verò cum quibusdam Monachis Romam contendisse; at summum Pontificem intellectis nonnullis criminibus quæ illi obiiciebantur, confirmationem distulisse; imò electionem quoque paulo post reprobasse. De Stephano verò sic scribit Henricus Knyghton l. 2. *Is est qui Biblia apud Parisium quotauit, libros Regum exposuit, vitam Regis Richardi dictauit, multaque alia industriæ suæ opera posteris reliquit.*

Eodem anno obiit Eustachius Londinensis Episcopus, inque eius locum à Canonicis successus est M. Rogerus Niger, *vir, inquit Mathæus, in litteratura profundus peccatoris, honestus ac per omnia laudabilis, religionis amator ac defensor, omni genere superbiæ carens, Canonicus de gremio Ecclesiæ suæ electus.* Isti omnes in Vniuersitate Parisiensi Magisterium fuerant adepti & exercuerant.

Eodem anno summo Reipub. Christianæ damno Gregorius Pontifex & Fredericus Romanorum Imperator in aperta dissidia proruperunt. Gregorius Imperatorem excommunicauit. Imperator apud omnes Christianos conquestus est datis litteris se sine causa à Gregorio excommunicatum, suadens communem iniuriam communi periculo esse propulsandam. Itaque contra Papam grauissimam seditionem excitauit, patrimonium eius inuasit, Romam expulit, concitatis in eum Romanis Ciuibus, & Perusium vsque fugere cœgit. Nihilominus tamen idem Imperator, vt ostenderet, quàm malè sibi crimen impingeretur contractæ cum inimicis fidei amicitix, in Terram sanctam cum ingenti exercitu profectus est & opima spolia de iis reportauit.

Eodem anno Ludouicus IX. impensè in litteras & in omnes Litteratos pronus, litteris vt vocant patentibus confirmauit omnia priuilegia, quæ Academia Parisiensis à Philippo Augusto acceperat, præsertim verò illud quod an. 1200. concessum fuerat ad securitatem scholarium, Iurisdictionem fori Ecclesiastici & alias libertates: easdemque Philippi litteras confirmando referri voluit.

In nomine sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Amen. *Ludouicus Dei Gratia Francorum Rex.* Nouerint Vniuersi præsentis pariter & futuri Nos Chartam in clytæ recordationis Philippi Aui nostri quondam Franciæ Regis Illustris inspexisse in hac verba. In nomine sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Amen. Philippus D. G. Francorum Rex. Nouerint Vniuersi præsentis pariter & futuri, quod propter illud enorme flagitium quo Parisienses Clerici simul & Laici quinque numero à quibusdam Maleficis interfecti sunt, talem Iustitiam faciemus, quod Thomam illum tunc Præpositum de quo super omnes alios Scholares conquesti sunt, quod factum negat, in perpetuis vinculis detinebimus in arcta custodia & paupere victu quandiu vixerit: nisi forte elegerit Parisius publicum aquæ subire iudicium: in quo si ceciderit, damnatus erit: si liberatus fuerit, nunquam Parisius deinceps vel alibi vsquam in terra nostra propria Præpositus noister vel Balliuus erit, nec alibi, dum id cuitare possimus per rationem, nec Parisius intrabit de cætero &c. Cætera videantur ad an. 1200. Tum subiungit Ludouicus.

Nos autem prædicta omnia approbamus & volumus, & Sigilli nostri auctoritate & Regij nominis Characterè inferius annotato præcipimus confirmari. Actum apud Fontem-Bleaudum anno Dominicæ Incarnationis 1228. mense Augusti, Regni verò nostri an. 3. adstantibus in Palatio nostro, quorum nomina supposita sunt & signa, Dapifero nostro B. Roberto Buticulario. Data vacante Cancellaria.

Hoc anno aiunt Dominici Rolandum de Cremona donatum fuisse Dominico

toratu in Theologia, primumque Cathedram publicam & solemnem in ea Facultate occupasse: quam M. Iordano ante concessam fuisse scribunt. M. Ioannes de S. Ægidio Instituti quoque Dominici Professor eodem tempore alteram scholam habuit in eadem Facultate.

DISPERSIO VNIVERSITATIS Parisiensis.

AD annum 1229. omnes ferè Scriptores notant diffidium inter Academicos Scholares & Ciues Parisienses ortum: quanquam more Gallicano videatur an. 1228. accidisse, nempe Bacchanaliorum diebus, quibus solent scholastici ferriari. Hanc autem dissensionem absente Rege & extruendo Regalis-montis cœnobio animum applicante ortam scribit Gaguinus. *Interea, inquit, dum circa Cœnobij institutionem Rex animum intendit, seditio inter Ciues & Parisienses Scholasticos insurgit: it. ut nonnullis utrinque occisis cum sibi de iniuriis acceptis satis non esse factum Scholastici queruntur, eò indignatio processit ut de transferendo studio, hoc est, ut vulgò loquuntur, Vniuersitate consultarent. Quos etiam Rex Anglus Francorum perpetuus & implacabilis hostis clandestinis nunciis, ut id facerent, sollicitabat. Daturum se illis dicens, si Oxoniam transirent, domos ad diuersandum, libertatemque atque priuilegia concessurum. Sed Ludouico cura fuit Scholasticos continere, ne Nobile Regnum. litterario splendore prinaretur, quem Diuus Carolus M. authore Alcuino Parisij locauerat.* Hæc paucis verbis Gaguinus, qui seditioem quidem notat, at causam subtrahit. Breuiter etiam Chronicon Fifeanense. *An. 1229. facta est discordia inter Reginam & Clericos Parisienses, & multi submersi fuerunt in Sequana.* Et Chronicon Simonis Montisfortis, *Anno Domini 1229. facta fuit Parisius inter Scholares maxima dissensio.*

Fufius verò & accuratius totam hanc Historiam describit Mathæus Parisiensis, prout eam audierat ab illis qui è Francia in Angliam secesserant: non enim ante reuocari potuerunt Magistri, quam summus Pontifex Gregorius & Rex Ludouicus eos certis & perpetuis ad securitatem priuilegiis donarunt. Sic igitur rem narrat. *Eodem anno feria secunda & tertia ante Cineres, quibus solent diebus Clerici scholares ludis vacare, exierunt quidam Clerici ab vrbe Parisiensi versus S. Marcellum propter aëris commoditatem, ut ludisibi intenderent confectis. Quò cum peruenissent & in ludis componendis aliquandiu se recreassent, inuenerunt ibi casu vinum optimum in taberna quadam & ad bibendum suauic. Vbi inter Clericos potantes & caupones de pretio vini contentione subortâ cœperunt ad inuicem alapas dare & capillos laniare, quo vsque homines villæ accurrentes Caupones liberauerunt de manibus Clericorum: sed & vulnera repugnantibus Clericis infligentes, bene fustigatos & egregie, eos in fugam compulerunt. Illi autem lacerati in Ciuitatem reuertentes commouerunt sodales in vltionem suam. Qui in crastino cum gladiis & fustibus ad S. Marcellum venientes & domum cuiusdam Cauponis violenter ingredienti, vasa omnia vinalia confringentes vinum per domus pauimentum diffundunt. Et procedentes per plateas quoscunque inuenerunt viros aut mulieres acriter inuadunt, & plagis impositis femiuuos relinquunt. Prior verò S. Marcelli cum tantam hominibus iniuriam cognouisset illatam quos defendere tenebatur, querimoniam coram Romano Legato & Episcopo Parisiensi deposuit: qui simul ad Reginam, cui tunc Regni dispositio comissa fuerat, properantes rogabant eam, ut talem iniuriam præciperet vindicari. At illa muliebri procacitate simul & imperu mentis agitata, Præpositis Ciuitatis & quibusdam Ruptariis suis dedit illico in mandatis, ut sub omni celeritate armati ab vrbe exeuntes huius violentiæ authores, nulli parcentes punirent. Illi autem qui proni erant ad omnem crudelitatem exquendam, Portas Ciuitatis cum armis egressi inuenerunt extra vrbis mœnia Clericos multis ludis intendentes, qui in violentia præfata nullam penitus culpam habuerunt. Qui enim seminarium tumultuosi certaminis mouerunt, erant de partibus conterminis Flandiæ, quos vulgariter Picardos nominamus. Sed hoc non obstante Lictores in eos irruentes quos inermes viderant & innocentes,*

alios occiderunt, alios vulnerauerunt: atque alios plagis impositis spoliantes in-
 misericorditer tractauerunt. Quidam verò ex eis per fugam euadentes, in vi-
 neis & cauernis latitabant. Inuenti sunt autem inter vulneratos duo Clerici di-
 uites & magnæ Authoritatis interfecti, quorum vnus erat genere Flandrensis, &
 alius Natione Normanus. Huius autem transgressionis enormitas cum ad aures
 Magistrorum Vniuersitatis peruenisset, conuenerunt omnes in præsentia Regina
 & Legati suspensis prius Lectionibus & Disputationibus vniuersaliter, instan-
 ter postulantes de tali iniuria sibi Iustitiam exhiberi. Indignum enim sibi videba-
 tur quod tam leui nacta occasione quorundam contemptibilem Clericorum
 transgressio in præjudicium totius redundaret Vniuersitatis, sed pœnam daret
 in ultione qui culpam perpetravit in transgressione. Sed cum tandem omnimo-
 da eis iustitia tam à Regina & Legato, quàm ab Episcopo Ciuitatis denegata
 fuisset, facta est vniuersalis discessio Magistrorum & Scholarium disper-
 sio: cessauit Doctorum Doctrina & Discipulorum Disciplina: ita quod nec vnus
 famosus ex omnibus in Ciuitate remanserit. Et remansit orbata suo Clerico
 Ciuitas, quæ solet in illo gloriari. Tunc recesserunt famosi Angliæ *M. Alanus de*
Becoles M. Nicolaus de Frenham, M. Ioannes Blondus, M. Raunolphus de Maiden-
ston, M. Willelmus de Dunelmo & multi quos longum esset numerare.
 Quorum tamen maxima pars Ciuitatem Andegauensium Metropolitanam ad
 Doctrinam elegit Vniuersalem. Sic ergo à Nutrice Philosophiæ & Alumna sa-
 pientiæ Ciuitate Parisiaca recedentes Clerici, Legatum Romanum execrantes
 Regina muliebrem maledixerunt, superbiam, imò eorum in famè concordia: Re-
 cedentium autem quidam famuli, vel mancipia, vel illi quos solemus *Goliarden-*
ses appellare, versus ridiculos componebant dicentes.

*Hec morimur strati, uincti, mersi, spoliati,
 Mens mala Legati nos facit ista pati.*

Quidam autem honestior versificator per Apostrophen, id est informationem per-
 sonæ, ut si loqueretur Vrbs Parisius Clero sub planctu ait.

*Clere tremisco metu, qui a vis contemnere me tu.
 Perfundor fletu, mea damna fleo, fle tu.*

Tandem procurantibus discretis personis elaboratum est, ut factis quibusdam
 pro tempore exigentibus utrobique culpis Pax est Clero & Ciuibus reformata
 & Scholarum Vniuersitas reuocata.

Reprehensa est à multis illius temporis Regina ob nimiam seueritatem, quod
 scilicet nimis asperè Magistros conquerentes & de secessione cogitantes
 exceperit. Maximum enim non modo vrbi Parisienti & Regno Gallica-
 no, sed totiterrarum Orbi secessio illa damnum intulit. Cum enim ex omni
 parte Lutetiam confluentem Discipuli, qui inde postea eruditionem reportabant,
 ubi clausas scholas repererunt, alii aliò proficiscentes, plurimi vacui & ina-
 nes Patriam repetentes, loca omnia mœtore & tristitia repleuerunt. Offensa
 autem erat Vniuersitas præsertim Romano Apostolicæ sedis Legato S. Angeli
 Cardinali Diacono, tum ob id quod relatam est, tum quia an. 1225. Sigillum Vni-
 uersitatis confregerat. Quæ causa fortasse fuit, cur Gregorius Pontifex cum
 reuocarit eodem anno, cui M. walterum de Maruis Episcopum Tornacensem
 substituit.

Musas autem Parisiensis ita errantes & certo lare carentes pollicitationibus &
 præmijs euocat Henricus III. Anglorum Rex in Angliam, loca commoda
 & amœna offert, priuilegia non modo ea quæ Parisiis habebant, sed & amplio-
 ra pollicetur. Exrant eius ad Vniuersitatem litteræ in Roberti Hari Memorabili-
 bus Vniuersitatis Oxoniensis, his verbis conceptæ.

Henricus Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ &
 Aquitaniæ Comes Andegauis, Magistris & Vniuersitari Scholarium Parisius stu-
 dentium salutem. Tribulationibus & angustiis non modicis quas sub iniquâ lege
 Parisius estis perpeffi, humiliter compatientes, ob reuerentiam Dei & sanctorum

„ Ecclesia vobis piè subueniendo statum vestrum cupimus ad debitam reduci li-
 „ bertatem. Vnde vestræ duximus Vniuersitati significandum, quod si vobis pla-
 „ ceat ad Regnum nostrum Angliæ vos transferre, & in eo causa studij moram fa-
 „ cere, Ciuitates, Burgos vel villas quascunque velitis eligere, vobis ad hoc assigna-
 „ bimus, & omnimoda sicut decet libertate & tranquillitate quæ Deo placere &
 „ vobis sufficere debeat, vos gaudere faciemus. In cuius rei testimonium has lit-
 „ teras nostras fieri fecimus patentes teste meipso apud Radingum. 16. die Iulij, an-
 „ no Regni nostri 13.

Nec dubito quin multi præsertim Angligenæ & alii Henrico subditi Oxoniæ
 se contulerint, quorum Principes supra retulimus ex Mathæo Parisiensi. Eius-
 dem rei meminit Paulus Æmylius l. 7. *Lucretia*, inquit, *florabant liberalia studia.*
 „ *Inuentus concursus undique illic fiebat.* Scholastici suorum nonnullos à Ciui-
 „ bus pulsatos conquesti, alii in alia cæterarum urbium Musæa concessere. An-
 „ gulus proposita ingentium præmiorum, honorum, vacationum, emolumentorum
 „ spe aliquot eorum millia Oxoniæ elicit. Solitudo exiliumque litteris indictum
 „ videbatur. Rex non minus decoris Liberales Artes, humaniora studia, sacram
 „ Disciplinam, cultum ingeniorum Francis quàm arma afferre prædicans, egre-
 „ giamque consociationem fore in bellicarum rerum gloria cum Diuinarum huma-
 „ narumque rerum cognitione, Doctrinaque coniuncta Regiæ urbis Ciues ad offi-
 „ cium colendosque Doctores Discipulosque reuocauit. Suus ingenuis artibus
 „ honos habitus.

Ex illa igitur Academicorum Magistrorum & Discipulorum dispersione acci-
 dit Academiæ Parisiensis detrimento, vt multæ hic & illic Vniuersitates enatæ
 sint, Aurelianensis, Andegauensis, Pictauiensis, Remensis, & aliæ alibi. Nam li-
 cet in illis urbibus essent exercitia nonnulla litterarum, in ijs tamen nec studia
 generalia erant Priuilegijs Pontificiis & Regijs nobilitata, nec ea frequentia
 Docentium & Discipulorum. At secedente cum Magistris magnâ Discipulorum
 turbâ, prout vel fortuna dedit, vel voluntas tulit, ibi sedem domiciliumque sta-
 tuere litterarum. Quæ de re sic Bernardus in Chronico. *An. Domini prætaxato 1229.*
facta fuit Parisius inter Scholares dissensio, quam mox secuta est ad tempus multifaria
dispersio. Alii quidem Remis, alij Andegauis, alij Aurelianis, alij in Angliam, alij in
Italiam vel in Hispaniam, siue in alias mundi prouincias causa studij sunt profecti.
Multi quoque Magistri & Scholares Tolosam venerunt & rexerunt ibidem.

Cum igitur omnes viri boni tam tristem lugubremque florentis Academiæ
 statum cernerent, tantamque Parisiensem Scholarium dispersionem, reliquias
 seruare & sparsas reuocare laborarunt, authoresque Regi fuerunt & Reginæ
 ne quid peius accideret, vt iniurias Academicis per ciues illatas reparari curarent:
 qui sano consilio tum demum acquiescentes partim blandâ pollicitatione, partim
 priuilegijs, partim verò iniuriarum reparatione plurimas tantæ dispersionis
 reliquias reuocarunt. Quæ de re sic Nangius ad an. 1230. *Eodem anno, inquit, magna*
dissensio Parisius inter Clericos & Burgeses quosdam fuit orta. Nam Burgeses de Cleri-
cis occiderunt. & ideo Clerici à Parisius recedentes per diuersas mundi Prouincias dispersi
sunt. Videns autem Rex Franciæ Ludouicus quod studium Litterarum & Philosophiæ, per
quod Thesaurus scientiæ qui cunctis alijs præminet & proualeat, recessisset Pa-
risius, quod primò venerat ab Athenis Romam, & à Roma cum militia titulo in Galliam,
grauiter cepit dolere. Metuensque Rex piissimus ne tantus & talis Thesaurus à Regno suo
elongaretur, eo quod Diuina salutis sapientiæ & scientiæ, & ne ipsi aliquando à Domino di-
ceretur: Quia repulisti scientiam, repellam te; supradictos iam Clericos mandans redire, re-
dentes clementissimè recepit, & ab ipsis Burgesibus quidquid antea Clericis fore fecerant,
fecit ipsis celeriter emendari. Si enim tam pretiosissimus Thesaurus sapientiæ salutaris,
qui olim de Græcia sequendo Dionysium Areopagitam Parisius ad partes Gallicanas de-
uenerat cum fide & militia titulo, de Regno Franciæ tolleretur, maneret utique liliatum
signum Regis Franciæ, quod trini floris folio depictum est, in vna parte sui mirabiliter
deformatum. Nam ex quo Deus & Dominus noster I. C. voluit tribus predictis gratis,
scilicet fide, sapientiæ & militia specialius quàm cætera Regna Regnum Franciæ sua gra-
tia illustrare, consueverunt Reges in suis armis & vexillis florem Lilij depictum cum
tribus folijs comportare. Quasi dicerent toti mundo, fides sapientiæ & militiæ titulus abun-
dantius quàm cæcis sunt Regno nostro Dei prouisione & gratia seruientes. Duplex enim

paruos liliū sapientiam & militiam significat: qua duo sequentes de Graecia in Galliam Dionysium Areopagitam cum fide quam ibidem Dei gratia seminauit, tertium florem Liliū facientem custodiunt & defendunt. Nam fides gubernatur & regitur sapientia, ac demum militia defenditur. Quamdiu enim prædicta tria fuerint in Regno Francia fortiter & ordinatè sibi inuicem coherentia, stabit regnum. Si autem de eodem separata fuerint, vel auulsa, omne illud in seipsum diuisum desolabitur atque cadet. Ita uaticinatur Nanngius.

Ea quoque de re sic scribit Anonymus Monachus San-Dionysianus in uita eiusdem Ludouici. *Sed & huius sancti Regis Zelum ad litterarum studium ex eo quod sequitur, satis patet. Suo namque tempore orta dissensione Parisius inter Scholares & Burgenses, Clericis pluribus ex eis occisis Parisius egressi per diuersas Prouincias sunt dispersi. Attendens autem S. Ludouicus thesaurum scientia cunctis alijs præminere thesauris, & Liliū quod signum est Regis Francia uno solo folio, ut supra diximus, sapientia studium designans, ex talis thesauri carentia non mediocriter deturpatum, Scholares reuocans benignissimeque recipiens fecit eis, quidquid eis Burgenses forefecerant, emendari more Salomonis, in comparatione scientia dicens Diuitias nihil esse.*

Non parum autem contulit ad restitutionem Musarum Parisiensium Gregorius Pontifex, ad cuius aures cum peruenisset tam lugendæ dissipationis rumor, eamque Regionum Ministrorum & Legati sui culpâ accidisse, existimauit quàm citissime dandam esse operam, ut omnis discordia tolleretur, læsis & oppressis satisficeret, florentissimumque Gymnasium in pristinum decus splendoremque vindicaretur. Itaque 6. Kal. Decemb. eius anni ad Ludouicum adolescentem & ad Blancam matrem Regentem hæc dat litteras, quibus admonet quantum suo Regno damnum inferent, si patiantur Magistros exulare; totum enim Gallicani Regni splendorem ex Musæo Parisiensi deriuari.

Gregorius Episcopus seruus ser. D. Dilectis filijs Ludouico Francorum Regi & Blanchæ Matri eius Regina Illustribus sal. & Apost. Ben. In tribus quæ appropriatione nominis tribus in S. Trinitate personis attributa noscuntur, *potentia, sapientia & benignitate* uidelicet Regum Francorum eiusdem S. Trinitatis imitando uestigium patet præ Regnis alijs à longis retro temporibus floruisse, in strenuitate militum potens, in Clero litterarum scientia prædito sapiens, & in clementi Principum bonitate benignum: quorum medio si duo destituantur extrema, in uitia conuertentur. Quoniam potentia nisi fuerit sapientiâ temperata, in præsumptionem luxuriat, se in arrogantiam extollendo; benignitas uero si eadem suffulta non fuerit, in dissolutionem degenerat & efficitur fatuitati cognata. Igitur sapientia necessaria est utrique, sine qua neutra illarum nomen uirtutis obtinet uel effectum. *Sapientia uero nutritur studio litterarum*, quo quasi fluuio de loco deliciarum egresso non solum Regnum prædictum irrigatur & fecundatur per Spiritus S. gratiam, uerum etiam Paradisus Ecclesiæ generalis, cuius alueus Parisiensis Ciuitas, ex eo quod idem studium Parisius uiguit, hæcenus noscitur extitisse. Vnde uestra credimus interesse sollicita diligentia & sollicitudine satagere diligenti, ut studium diebus uestris translatum alibi à Parisius, illuc quasi fluuio ad alueum reuocetur: ne forsan ex translatione huiusmodi ad nihilum redigatur per plura loca diuisum, uelut fluuius distortus ab alueo & in riuos diuisus arefcit, & per hoc cælum claudi Scripturæ, ac imbrem suum nubes contingere contingat, & incomplutam terram Vniuersalis Ecclesiæ remanere, nec non in tenebras Solem & Lunam conuerti, stellas inuolui caligine huiusmodi tenebrarum, ac sic de prædicto Regno deleri Trinitatis uestigium prælibatum, quoniam in uestram ignominiam redundaret, si diebus uestris idem Regnum huiusmodi priuatum gloria redderetur, nec expediret quod in ipso Regnantibus tanti honoris adscriberetur amissio, quam suis seruare temporibus Reges inclyti ex innata sibi clementia propensius studuerunt, ex diuersis mundi Nationibus in supra dicta Ciuitate collectam multitudinem, ad aquas sapientiæ hauriendas benignius confuentes, ac prouidè supportantes, si quando excedebat. Sanè ad nostram noueritis audientiam peruenisse, quod inter uos ex vna parte & dilectos filios Magistros & Scholares Parisienses ex alterâ dissensione subortâ, iidem Magistri cum scholaribus damnis & iniurijs læcessiti à Parisius discesserunt studium alibi transferendo. Nos ergo utilitatibus prouenturis ex prædicti fluminis ad alueum

* EPISTOLA
* GREGORII
* IX. AD RE-
* GEMET RE-
* G. NAM.

„ reditu aspirantes & volentes incommoditatibus quæ possunt ex discessu emer-
 „ gere, obuiare, Venerabilibus fratribus nostris Cenomanensi & Syluaneſtensi
 „ Episcopis, & M. Ioanni Archidiacono Catalaunensi nostris damus litteris in
 „ mandatis, vt ipsi vicenostri inter vos ac Magistros & Scholares præfatos inter-
 „ ponant sollicitè partes suas ac impendant sollicitudinem diligentem & operam
 „ efficacem, vt Magistris & Scholaribus antedictis dedatis damnis & irrogatis in-
 „ iuriis congruè satisfiat, restitutâ ipsis solitâ libertate, ac à claræ memoriæ Phi-
 „ lippo Rege Francorum concessâ *Studium Parisius* reuocetur. Quocirca excel-
 „ lentiam vestram rogamus attentius & monemus ac exhortamur in Domino,
 „ quatenus benignitatis Prædecessorum vestrorum inhærentes vestigiis ob reuc-
 „ rentiam Apostolicæ sedis & nostram, ipsos plenius admittatis in gratiam Regiam
 „ & fauorem acquiescendo monitis & exhortationibus prædictorum, ea executio-
 „ ne celeri sicut decet, clementiâ solitâ exequentes; ne si secus egeritis, quod
 „ non credimus, sapientiam & benignitatem, sine quibus vix potentia vnitas pos-
 „ test persistere, videamini abiēcisse, ac Nos qui Regnum ipsum hæcenus cæli-
 „ tus benedictum vt dedecoretur à dedecore huiusmodi non possumus æquani-
 „ miter tolerare, super hoc prouidere aliter compellamur. Datum Perusij 6. Kal.
 „ Decemb. Pontif. nostri an. 3.

Scripsit idem Pontifex eodem argumento ad Cenomanensem & Syluane-
 ſtensem Episcopos & ad M. Ioannem Archidiaconum Catalaunensem, vt dis-
 cordes animos conciliare conarentur, atque ad Academiam Parisios reuocandâ,
 omni studio & operâ apud Regem & Reginam incumberent. Scripsit quoque
 ad Guillelmum Aluernum Episcopum Parisiensem, acrius increpando quod dis-
 cordias aleret & foueret, occasionemque saltem transferendæ aliò Academiæ in-
 iēcisset. De eo enim præcipuè conquesti fuerant apud Pontificem Magistri Pari-
 sienses, quod ab eo, à quo protegi & conseruari debuissent, derelicti & proditi
 fuissent. At aliunde Episcopus, Cancellarius & Capitulum Parisiense iniquo
 ferentes animo suam in multis capitibus ab Academia Iurisdictionem & licen-
 tiam limitatam fuisse, malebant eam aliò transferri, quàm sibi ab ea imperari.
 Itaque reuocationi & restitutioni in integrum moram diu soli attulerunt.

EXCOM-
 MUNICAN-
 TUR SCHO-
 LARES.

Quinimo eodem anno Episcopus Paris. & Legatus multas sententias excom-
 municationis tulerunt in Magistros & Scholares, qui se iuramento obstrinxerant
 non ante redituros in Ciuitatem Paris. quàm sibi ad votum satisfieret. Item in
 eos qui speretâ autoritate Episcopi & Cancellarij, Andegauj & Aureliæ licen-
 tias impertiebantur docendi. Nam magistri summi Pontificis voluntatem piè
 interpretantes, cum nec Cancellarium Parisiensem aut San-Genouesianum ha-
 berent, iuxta formam à Roberto Cardinale præscriptam ipsi per se Baccalaureos
 & Licentiatos creabant prius debite examinatos: quos vetuit Gregorius denuò
 examinari post reuocatum Studium, ne in novos tumultus relaberetur Vniuer-
 sitas.

Item contra eosdem Magistros & Scholares in Concilio Prouinciali apud Sen-
 nonas habito constitutio edita & promulgata, vt ij qui secesserant Iuramenti
 seruandi causâ Aureliam aut Andegauum, fructibus Beneficiorum suorum per
 biennium priuarentur Beneficiari: qui verò Beneficia non haberent, iis indigni
 reputarentur, nisi intra præscriptum temporis spatium redirent. Sed eam sicut
 & multas alias eiusmodi irritas fecit postea Gregorius, vt ad an. 1231. referemus.

Eodem anno M. Richardus Ecclesiæ Lincolnensis Cancellarius ad Archiepis-
 copatum Cantuariensem cum elogio Romæ promotus est repulso Waltero Mo-
 nacho à commonachis Cantuariensibus electo, Procurantibus id negotium
 apud Pontificem M. Alexandro de Stauenesse Episcopo Cestrensi, M. Henrico
 de Stanford Episcopo Roffensi, & M. Ioanne de Heutona ab Anglorum Rege
 missis. Ille autem Richardus olim multis Romanis Cardinalibus in Academia
 Paris. innotuerat: eratque vir eminentis scientiæ & litteraturæ ac conuersationis
 honestæ Eius & primatûs Cantuariensis elogium hac Bullâ Gregorius comple-
 ètitur ad suffraganeos Cantuarienses data.

„ *Gregorius Episcopus, &c.* Ex commissa nobis à Domino cura Pastoralis Officij
 „ & concessa licet immeritis, plenitudine Ecclesiasticæ potestatis, cogimur Eccle-
 „ siarum omnium per quotidianam instantiam sollicitudinem & curam gerere,
 „ eisque

eisque cum necessitas ingruerit, & ex iustitiæ debito & ex gratiæ beneficio pa-
 terna diligentia providere. Inter ceteras autem particulares Ecclesias & Metro-
 poles vniuersas ad Cantuariensem Ecclesiam tanquam ad nobilissimum sedis
 Apostolicæ membrum in eius opportunitatibus oculos considerationis expendi-
 mus, quam Mater Ecclesiarum Apostolica sedes tantò benigniori debet fauore
 prosequi, quanto eam inter alias diuina dispositio in spiritualium plenitudine &
 temporalium vbertate gratia prætulit ampliori. Hanc etenim velut Paradisum
 voluptatis & hortum deliciarum ordinatione sua plantauit Altissimus, de qua
 producere voluit lignum scientiæ boni & mali in institutione Dignitatis Metro-
 politiæ lignum vitæ, in ordine Religionis Monasticæ & Regularis obseruantia
 disciplina, ligna pomifera: in Suffraganeis quæ per operationem sanctam de-
 lectant in visu, per fidelem doctrinam delectant in gustu, per opinionem
 bonam recreant in olfactu. De eodem loco fluuius egreditur per quem glo-
 riosissimi Thomæ Martyris sanguis exprimitur, qui dum vitam mortuis, sani-
 tatem ægrotis, libertatem seruis & audaciam timidis contulit, inde progred-
 iens in quatuor proculdubio capita deriuatur. Cuius miraculorum excel-
 lentium signa dum sollicità meditatione discutimus, raras & insolitas Diuinæ
 plantationis delicias inuenimus. Huius itaque Paradisi custodia bonæ memoriæ
 Stephano quondam Cantuariensi Archiepiscopo S. Romanæ Ecclesiæ Cardina-
 li, viro utriusque preminentissimè donis scientiæ & munere gratiæ supernis caris-
 matibus delibuto, & crepto de carnis ergastulo, & ad Paradisi cœlestis iucundi-
 tatem & requiem sicut speramus & credimus, euocato, Dilecti filii Cantuarien-
 sis Conuentus electionem celebratam ab eis de waltero Monacho Cantuarien-
 si nobis præsentare curarunt. Quæ primò electionis merita & examinata personæ
 litteratura, iustitiâ mediante, cassata, hominem culminis quem per vitam &
 scientiam, intellectum pariter & affectum ad imaginem & similitudinem Dei con-
 ditum, habentem per salutarem Doctrinam vitæ spiraculum, in Paradiso vt ope-
 reretur & custodiat illum, duximus collocandum M. Richardum Lincolnia Cancellarium,
 quem tam ex fratrum nostrorum, qui cum in scholis nouerant, quam
 ex venerabilium fratrum nostrorum Rossensis & Conuentiensis Episcoporum &
 aliorum plurium testimonio virum didicimus eminentis litteraturæ, conuersationis
 honestæ, famæ integerrimæ, excellentissimæ industriæ, zelatorem animarum
 & Ecclesiasticæ libertatis, Cantuariensi Ecclesiæ de fratrum nostrorum consilio
 præsentibus præfatis Episcopis præfecimus in Archiepiscopum & Pastorem.
 Quapropter fraternitatem vestram monemus & hortamur per Apostolica scripta
 mandantes, quatenus tanquam Charitatis filii & deuotionis, ipsum ad hono-
 rem omnipotentis Dei & Apostolicæ sedis & Cantuariensis Ecclesiæ recipien-
 tes cum humilitate debita & deuotione sincera intendatis eidem, & tanquam
 Patri & Pastori animarum uestrarum & Metropolitanæ uestræ obediatis humili-
 ter & deuotè. Gaudere quidem debetis in Domino, quod illius gratia principa-
 liter cooperante qui inspirando præuenit & adiuuantem prosequitur, prouisum
 est laudabiliter Ecclesiæ viduatæ. Data. &c.

Quantò M. Richardum ampliori laudum præconio attollit, tantò magis walterum
 à Monachis electum ob ignorantiam deprimit: nam cum Regis Henrici
 Legati quos supra commemorauimus, ob multas rationes intercessissent ne rata
 haberetur eius electio, institerunt potissimum vt de fidei nostræ mysteriis coram
 D. Cardinalibus interrogaretur, quorum petitioni subscribente Pontifice, *cum
 Electus coram illis constitutus requisitus esset de descensu Domini ad inferos, verum in
 carne vel sine carne descenderit, malè respondit. Item de confectioe Corporis Christi
 in altari, malè respondit. Item requisitus de Rachele qualiter plorabat filios suos, cum pri-
 mò esset mortua, malè respondit. Item requisitus de sententia excommunicationis contra
 Iuris ordinem lata, malè respondit. Item requisitus de Matrimonio, si alter contrahen-
 tium infidelis decesserit, malè respondit.* Hæc ex Mathæo Paris. Itaque suffragan-
 tibus omnium votis meritò reiectus est, & M. Richardus electus, ac paulo post
 nim. die SS. Trinitatis consecratus.

Eodem anno Soldanus Babylonæ internis bellis oppressus, cum Friderico
 Imperatore de decennialibus induciis pactus urbem Hierosolymitanam & to-
 tam Terram quam Dominus noster I. C. suo sanguine consecrauit, sine villo præ-

lio & sanguinis Christiani effusione restituit, & Captiuos omnes abire permisit. Ingressus igitur Hierusalem Imperator sancta loca ressecrari iussit: at quia fuerat à summo Pontifice excommunicatus, nullus est eo præsente ausus sacra facere. Solus M. walterus Ordinis Dominicani in suburbio Missam celebrauit, cui fidelium omnis multitudo interfuit. Verum gaudii huius extrema luctus occupauit, insurgentibus in Imperatorem Templariis militibus & Hospitalariis, qui præclarum factum Imperatori inuidentes, illud sibi arrogare voluerunt: ex alia verò parte Ioanne de Brenne Imperii terras occupante, Pontificiis viribus adiuto. Quamobrem Fridericus cum exercitu in Italiam redire coactus est.

1230. Anno 1230. erat adhuc Iustitium in Palladio Parisiensi, pauci Magistri iiq; fere gregarii remanserant; ceteri melioris notæ huc illuc secesserant, scholares dispersi vagabantur, nulla amplius comitia, nullus Magistratus in Academia solio. Omnes quidem tam Galli quàm Alienigenæ tam tristi spectaculo mouebantur. Sed qui primas in Regni administratione tenebant, Regis & Regina Regentis animos à reuocandis Magistris auertebant, existimantes serius ocus redituros in Lycaum antiquum vltro cum Discipulis, quandoquidem ipsi per se sibi exilium indixerant.

Huiusce itaque dissipationis occasionem arripientes Dominicani, ne omnino conticescerent Musa Parisienses, Magisterium in Theologia & Cathedras Doctorales ad publicè profitendum tum primùm ambierunt, & coniuuentibus Guillelmo Episcopo Parisiensi & Cancellario, Cathedram vnam Magistralam in Theologia primum inuaerunt, vt nonnullos saltem discipulos retinerent. Deinde succedente sibi hoc primo conatu, etiam post restitutum studium Parisiense, antequam eius membra bene coaluissent, paxque fuisset cum Episcopo & Cancellario firmiter composita, alteram Cathedram Theologicam erexerunt.

Tunc erat Ordinis Magister Generalis F. Iordanus qui suis Concionibus, integritate vitæ, probatissimis moribus, excellenti doctrina & sanctitatis exemplo plusquam mille fratres in Ordinem pellexit, & è Magistris Parisiensibus quam plurimos: eo igitur Ordinem regente & plurimam apud Regem autoritatem habente duas illas scholas facile obtinuerunt. Quà de re sic F. Ludouicus de Val-le-Oleri Hispanus Dominicanus qui scribebat an. 1413. vt patet ex quodam eius MS. quod seruat in Bibliotheca Victorina. *Is primò*, inquit, fratribus Parisiis legendo & post prædicando discurrens per orbem fere 20. annis citra mare & vltra annuncians Iesum Christum, plus quam mille Fratres ad Ordinem traxit. Sub eo introducta est consuetudo cantandi *Salve Regina* post Completorium. Sub eo fuerunt prius Licentiati fratres Prædicatores ad legendum Sententias Parisiis, & habuerunt duas scholas, in quibus primo legerunt F. Rolandus Cremenensis & F. Helias Gallicus, & F. Albertus Teutonicus, qui postea propter suam incomparabilem sapientiam cognominatus est Magnus. Ipse & est qui induxit consuetudinem de faciendis Collationibus Parisiis Scholaribus. Sub eo & intrauerunt Parisiis Ordinem Prædicatorum tot Magistri in Theologia, Doctores in Iure, Baccalarii & Magistri in Artibus & alii innumerabiles, quod propter eorum gratiam prædicationis & alia miranda quæ faciebat, totus mundus ex auditu stupebat: **Consueuerat enim de duabus Quadragesimis vnam Parisiis tenere.** *Qui Conuentus eo ibidem existente Apud Alucare videbatur.* Obiit iste Iordanus teste Mathæo Paris. an. 1237. veriùs quàm alii an. 1234. in portu maris, cum ad conuersionem Sarracenorum iter arripuisset: qua de re sic legitur in Chronico Cænobii S. Petri Senonensis. *An. 1234. F. Iordanus Ordinis Prædicatorum Magister missus ad prædicandum Sarracenis obiit in portu maris.* A Reginaldo qui post Dominicum, Ordinem rexit, in Ordinem adscitus fuerat, tunc Baccalaureus in Theologia, eratque natione Teutonicus, vt narrat prædictus Ludouicus de Val-le-oleti.

Cum ergo plurimi in Theologia Magistri seculares qui prius docuerant, ad Ordinem istum transissent, habitu deposito seculari & induto Monachali docere perstiterunt: quæ res magnorùm inter Academicos & Dominicanos dissidiorum causa fuit & seminariùm. Postquàm enim Academici priorem Disciplinam resumpserunt, & in societatem redierunt, collapsam videntes absentiam suam rem Academicam, & veriti ne alii Religiosorum Ordines idem facere contenderent, similem successum

esperantes, vt primum potuerunt, hocce Decretum communi bus votis sanxerunt, & edixerunt, *vt nullus Regularium Conuentus duas simul Cathedras solennes & Theologicas in posterum obtineret.* Huicce Decreto Dominicani se minimè obtemperaturos professi sunt: quandoquidem duas Cathedras iam per aliquot annos pacificè occupant, & laudabiliter rexerant. Vt cumque tamen inter eos & Academicos pax coaluit vsque ad an. 1250. quo tempore alia orta est occasio dissidii, vt suo loco referemus.

Eodem anno Henricus Rex Anglorum ditionem Cismarinam recuperare conatus parum profecit, seque recepit ad suos. Ludouicus tandem cum Regni Proceribus pacem iniit. In Petrum verò Mauclerum Britannia minoris Ducem sententiam perduellionis tulit: cuius authores fuerunt Galterus Senon. Archiepiscopus, Galterus Carnotensis, Guillelmus Parisiensis Episcopi, Comes Flandriae, Theobaldus Comes Campaniae & alii plurimi, eiusque subditos & Barones ab omni fidelitate & vt vocant, homagio absoluit.

Hiscè temporibus florebant plurimi insignes viri tam seculares quàm Regulares. E secularibus Guillelmus Antissiodorensis insignis Theologus, qui Summam Theologiae Scholasticae edidit, Gualterus Pictauiensis, Guillelmus Parisiensis & alii plures. E San-Dionysianis Guillelmus, vir teste Trithemio in Diuinis scripturis iugi studio peritus, atque in Disciplinis secularium litterarum egregiè doctus, ingenio & eloquio clarus ac temporum cognitor insignis, qui Historiarum volumen edidit & Epistolas plures ad diuersos. Ex Ordine Minoritarum Antonius de Padua Vlixponensis B. Francisci discipulus, qui ante ingressum in Ordinem Franciscanorum Theologiam Tolosae, Bononiae & Patauii multos annos gloriosè docuerat. Obiit anno 1231. miraculorum multitudine coruscans. E Dominicanis M. Iordanus de quo supra. Ioannes de Abbatis-villa, natione Gallus qui ex Magistro Parisiensi factus est Archiepiscopus Bisuntinus, & alii complures.

Cum autem crebris fulminibus excommunicationum ferirentur Magistri qui secesserant, Rex quoque Episcopi suasionibus impulsus edicta in eos promulgaret, duos è numero suorum Legatos miserunt Romam ad Pontificem Gregorium, MM. Gaufridum Pictauiensem, & willelmum Antissiodorensis viros scientia eminentes, qui eius auctoritatem implorarent apud Regem & Magnates, certisque statutis factis, & iniuriis reparatis pacem conciliarent. Illi autem cum M. Ioanne Pagio tam feliciter & constanter in eam rem incubuerunt, vt anno sequente omnino pax fuerit Vniuersitati restituta, reuocati Magistri & Scholares, disciplina restoruerit, Academia Priuilegiis Pontificiis & Regis confirmata fuerit & in perpetuum munita.

LEGATI VNI-
VERSITATIS AD
PONTIFICEM.

Eodem anno Guillelmus Episcopus Parisiensis certam agri Cardunetici partem ab Abbate S. Victoris obtinuit ad construendam in ea Parochialem Ecclesiam *ubi olim Capellam fuisse nonnulli commemorant*, qua S. Nicolai de Cardoneto dicta est: quam in rem extant hae litterae Petri Abbatis San-Victorini in Chartulario Episcopi Parisiensis post hoc lemma. *Littera concessionis cuiusdam Peciae terrae super fundatione Capellanae S. Bernardi in Cardoneto in haec verba.*

ECCLESIA
S. NICOLAI
IN CARDONETO.

Vniuersis Christi fidelibus praesentibus & futuris Frater Petrus dictus Abbas S. Victoris Paris. & eiusdem loci Conuentus salutem in Domino. Notum facimus Vniuersitati vestrae, quod ad petitionem venerabilis Patris nostri Guillelmi Paris. Episcopi quandam peciam terrae in Cardoneto sitam in Censua nostra quinque tantum Quarterios continentem, eidem concessimus ad construendam Capellam in eadem & locum Presbyterij secularis, & censum & quidquid iuris in praedicta pecia terrae habebamus, quitauiimus eidem, saluo omni iure nostro & Dominio in omni terra alia circumadiacente, quod habebamus ibidem ante constructionem eiusdem Capellae; ita tamen quod praedicta Capella & locus in statum alium sine assensu nostro non poterit mutari. Et in huius rei memoriam & munimen praesentes dedimus litteras sigillorum nostrorum munimine roboratas. Actum anno D. 1230. mense Aprili. In lemmate legitur. *Capellania S. Bernardi certè pro S. Nicolai.*

Extat in eodem Chartulario *Transcriptum litterae super ordinatione & Compositione litis inter Rectorem Ecclesiae S. Nicolai de Cardoneto & Abbatem & Conuentum S. Victoris Paris. super fundatione ipsius Ecclesiae in haec verba.*

“ Omnibus presentes litteras inspecturis, Officialis Curie Paris. Sal. in Dom.
 “ Notum facimus Nos an. Dom. 1259. die Dominica qua cantatur *letare Ierusalem* vidisse & inspexisse litteras inferius annotatas in hæc verba. *Guillelmus per-*
 “ *missione diuina Parisiensis Ecclesia Minister indignus Omnibus presentes litteras inspe-*
 “ *cturis Sal. in Dom.* Noueritis quod Dilecti in Christo filij Abbas & Conuentus S.
 “ Victoris Paris. dederunt & concesserunt nobis & Presbytero Ecclesie S. Nicolai
 “ de Chardonneto censum & quidquid Iuris habebant in quadam pecia terræ
 “ sita iuxta poncellum Beueris in Censiuâ ipsorum in Cardoneto 24. testas in lon-
 “ gitudine & decem & octo in latitudine continente, ad Ecclesiam S. Nicolai in
 “ ea tantummodo constituendam, retinentes sibi & Ecclesie suæ penitus & ex-
 “ pressè in tota alia terra circumiacente censum, Dominium & omnimodam Iu-
 “ stitiam quæ ad Dominos fundi noscitur pertinere. Ita tamen quod prædicta Ec-
 “ clesia vel locus in statum alium sine assensu ipsorum non possit de cætero trans-
 “ mutari. Debet autem prædictus Presbyter S. Nicolai ponere fundamenta prædi-
 “ ctæ Ecclesie in ripa aluei Beueris secundum longitudinem Ecclesie eiusdem &
 “ etiam de suo facere pauimentum in fundo prædicti aluei secundum longitudinem
 “ prædictam. Et cum prædictum pauimentum defecerit, ad monitionem prædictorum
 “ Abbatis & Conuentus illud congruè reparare, saluo tamen iure ipsorum quod
 “ semper habuerunt & habent in prædicto Alueo ad illum cum opus fuerit emun-
 “ dandum ab immundiciis. Ne verò Ecclesia S. Victoris propter prædictam con-
 “ cessionem læderetur in posterum, aut aliquod incurreret detrimentum, nos de
 “ voluntate & assensu dicti Presbyteri dedimus & expressè quittauius dictæ Ec-
 “ clesie S. Victoris in perpetuum totam terram quam tenebamus in manu mortua
 “ in censiuâ dictæ Ecclesie in Cardoneto, nihil in ea nobis aut successoribus no-
 “ stris penitus retinentes, excepto tantummodo cemiterio benedicto quod certis
 “ metis limitari fecimus & distingui. Et quia oportet viam fieri per ante Ecclesiam
 “ S. Nicolai vsque ad Sequanam, per medium Cimiterium via fieri. Statuimus etiã
 “ vt Presbyter prædictæ Ecclesie S. Nicolai quicumque fuerit, nullum ius paro-
 “ chiale possit petere in familia S. Victoris vel quacunque persona alia in eadem
 “ Ecclesia commorante occasione parochie superius nominatæ. Quod si aliquis
 “ de familia dictæ Ecclesie S. Victoris vxorem & familiam in parochia S. Nicolai
 “ habuit, in ipsa familia sicut in aliis parochianis suis parochiale ius habebit. In
 “ cuius rei testimonium & munimen presentes litteras sigilli nostri munimine fe-
 “ cimus roborari. Actum anno Dom. 1243. mense Aprili. Harum autem transcri-
 “ ptum litterarum sigillo Curie Paris. fecimus sigillari saluo iure alieno. Datum
 “ anno & die antedictis.

1231. Anno 1231. cœperunt Musæ Parisienses reflorescere post biennium exilium, & disciplina reuocari. Non ante tamen redire voluerunt Magistri & pristino labori incumbere, quam sibi satisfaceret de iniuriis illatis. Et quia Episcopum & Cancellarium Parisiensem præcipuos dissidij authores esse credebant, eorum potestatem certis finibus coerceri à summo Pontifice petierunt. Simul quoque reformata est Vniuersitas, & multæ constitutiones circa Licentias omnium Facultatum, lectiones, disputationes, hospitia, bona Scholarium, Turbatores Academiæ & aliæ eiusmodi ab eodem Pontifice Gregorio conditæ sunt: quæ deinceps legum vices obtinuerunt. In hanc rem extat aurea Papæ Bulla data Laterani idibus Aprilis.

REFORMA-
TIO VNI-
VERSITA-
TIS

Gregorius Episcopus S. S. Dei Dilectis filiis vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus salutem & Apostolicam Benedictionem. Parens scientiarum Parisius velut altera Cariatsepher Ciuitas litterarum clara claret: magna quidem, sed de se maiora facit optari: docentibus & discipulis gratiosa: in qua utique tanquam in Officina sapientiæ speciali habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est in quo ritè conflatur. Ex quibus prudentes eloquij mystici murenulas aureas vermiculatas argento cudentes & fabricantes monilia ornata lapidibus pretiosis, imò nulli pretio comparandis sponfam Christi decorant & decorant. Ibi ferrum de terra tollitur: quia dum terrena fragilitas fortitudine solidatur, lorica fidei, gladius spiritus, & certa inde fit Christianæ militiæ armatura, potens aduersus aëreas potestates & lapsis calore solutus in eis vertitur, quia corda lapidea S. Spiritus afflata feruore dum ardent, incenduntur & fiunt

prædicatione sonora, præconantia laudes Christi. Quare non est dubium quin Deo & hominibus grauius displiceret, quisquis in Ciuitate prædicta gratiam tam insignem niteretur vllatenus disturbare, vel disturbantibus se pro viribus potenter non opponeret & patenter. Vnde cum super diffensione ibi diabolo instigante subortâ Studium enormiter disturbante Quæstiones ad Nos delatas audiremus, diligenter eas potius Prouisionis moderamine quàm iudiciali sententia de fratrum nostrorum sententia duximus sopiendas.

Circa statum itaque Scholarum & Scholarium hæc statuimus obseruanda. Videlicet quod quilibet Cancellarius Parisiensis deinceps creandus, coram Episcopo vel de ipsius mandato in Capitulo Parisiensi, vocatis ad hoc & præsentibus pro Vniuersitate Scholarium duobus Magistris in sua Institutione iurabit, quod ad regimen Theologiæ & Decretorum bonâ fide secundum conscientiam suam, loco & tempore, secundum statum Ciuitatis & honorem ac honestatem Facultatum ipsarum non nisi dignis Licentiam largietur, nec admittet indignos *Personarum & Nationum* acceptione summotâ. Ante verò quàm quenquam licentiet, infra 3. menses à tempore petitiæ licentiæ tam ab omnibus Magistris Theologiæ in Ciuitate præsentibus, quàm aliis viris honestis, & litteratis, per quos veritas sciri possit de vita, scientia, & facundia; nec non proposito & spe proficiendi ac aliis quæ sunt in talibus requirenda, diligenter inquirat & inquisitione sic factâ, quid deceat & quid expediat, bona fide det vel neget secundum conscientiam suam petenti Licentiam postulatam.

Magistri verò Theologiæ ac Decretorum quando incipient legere, præstabunt publicè iuramentum, quod super præmissis fidele testimonium perhibebunt. Cancellarius quoque iurabit quod Consilia Magistrorum in malum eorum nullatenus reuelabit Parisiensibus Canonis, libertate ac iure in incipiendo habitis in sua manentibus firmitate.

De Physicis autem & Artistis ac aliis Cancellarius bona fide promittet examinare Magistros, & non nisi dignos admittens repellat indignos.

Cæterum quia vbi non est Ordo, facile reperit horror, Constitutiones seu ordinationes prouidas faciendi de modo & hora legendi & disputandi, de habitu ordinato, de mortuorum exequiis, nec non de Bachalariis: qui & quâ horâ & quid legere debeant, ac hospitiorum taxatione, seu etiam interdicto & rebelles ipsi constitutionibus vel ordinationibus per subtractionem societatis congruè castigandi, concedimus Facultatem. Et si forte vobis subtraheretur hospitiorum taxatio, aut quod absit, vobis aut alicui vestrum iniuria vel excessus inferatur enormis, vt pote mortis vel membrorum mutilatio, nisi congruè infra 15. dies fuerit satisfactum, liceat vobis vsque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones. Et si aliquem vestrum indebitè incarcerari contigerit, fas sit vobis nisi commonitione præhabitâ cesset iniuria, statim à lectione cessare, Si tamen id videritis expedire.

Præcipimus autem vt Parisiensis Episcopus sic castiget excessus, quod Scholarium seruetur honestas, & maleficia non remaneant impunita: sed occasione delinquentium non capiantur vllatenus Innocentes. Imo si contra quemquam suspicio fuerit orta probabilis, honestè detentus idoneâ cautione præstitâ cessantibus Carcerariorum exactiõibus dimittatur. Quod si forte tale crimen commisit quod incarceratione sit opus, Episcopus culpabilem in carcere detinebit. Cancellario habere proprium carcerem penitus interdicto.

Prohibemus insuper ne Scholares pro contracto debito de cætero capiantur, cum hoc sit Canonis & legitimis sanctionibus interdictum. Sed nec Episcopus vel Officialis eius, vel Cancellarius pœnam pecuniariam pro excommunicationis emenda, vel alia qualibet Censura requiret. Nec Cancellarius à licentiandis Magistris iuramentum vel obedientiam, seu aliam exiget cautionem, nec aliud quod emolumentum seu promissionem pro licentiâ concedendâ, iuramento scpius nominato contentus.

Porro Vacationes Æstiuæ non extendantur de cætero vltra mensẽ: sed vacationum tempore Bachalarij, si voluerint, suas continuent lectiones.

Inhibemus autem expressius vt Scholares per Ciuitatem armati non incedant, & Turbatores pacis & studij Vniuersitas non dæffendant. Et illi qui simu-

- „ Iant se Scholares, nec tamen Scholas frequentant nec Magistrum aliquem pro-
 „ fitentur, nequaquam Scholarium gaudeant libertate.
 „ Ad hæc iubemus, vt Magistri Artium vnâ lectionem de Prisciano, & vnâ
 „ post aliam ordinariè semper legant, & libris illis Naturalibus, qui in Concilio
 „ Prouinciali ex certâ causâ prohibiti fuere, Parisius non vtantur: quousque exami-
 „ nati fuerint, & ab omni errorum suspicione purgati.
 „ Magistri verò & Scholares Theologiæ, in Facultate quam profitentur se stu-
 „ deant laudabiliter exercere, nec Philosophos se ostentent, sed satagant fieri
 „ Theodocti, nec loquantur in linguâ populi, & populi linguam Hebræam cum
 „ Azotica confundentes: sed de illis tantum Questionibus in Scholis disputent,
 „ quæ per libros Theologicos & sanctorum Patrum Tractatus valeant termi-
 „ nari.
 „ Præterea de bonis Scholarium qui intestati decedunt, vel rerum suarum Or-
 „ dinationem aliis non committunt, sic diximus prouidendum, videlicet vt Epif-
 „ copus & vnus de Magistris quem ad hoc Vniuersitas ordinauerit, recipientes
 „ omnia bona Defuncti, & in loco tuto & idoneo deponentes statuunt certum
 „ diem, quo illius obitus in patria sua valeat nunciari. Vt illi ad quos bonorum
 „ eius erit successio deuoluta, possint Parisius accedere, vel idoneum Nuncium
 „ destinare. Et si venerint vel miserint, restituantur eis bona cum cautela
 „ quæ fuerit adhibenda. Si verò non comparuerit aliquis, ex tunc Episco-
 „ pus & Magister bona ipsa pro anima Defuncti, prout expedire viderint,
 „ erogabunt: nisi forsân ex aliqua iusta causâ venire nequiverint succes-
 „ sores, & tunc erogatio in tempus congruum differatur. Verum quia Magi-
 „ stri & Scholares, qui damnis & iniuriis lacessiti iuramento inuicem sibi præstito
 „ à Ciuitate Parisiensi dissipato studio discesserunt, nisi sunt causam age-
 „ re non tam propriam quàm communem; Nos generaliter Ecclesiæ necessitate
 „ ac vtilitate pensatâ volumus & mandamus, vt postquam à Charissimo in Chri-
 „ sto filio nostro Illustri Rege Francorum Magistris & Scholaribus priuilegia ex-
 „ hibita fuerint & de ipsorum Malefactoribus emendæ taxatæ, Parisius licitè
 „ studeant nulla profus de morâ vel re diti infamiali irregularitate notandi. *Nulli*
 „ ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prouisionis, constitutionis,
 „ concessionis, prohibitionis & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario con-
 „ traire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis
 „ Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum La-
 „ terani Idib. April. Pontif. nostri an. 5.

Ex hacce Bulla multa colligimus scitu digna. Tum primum videri nonnullis
 introductos in Academiam Gradus quos vocant *Scholasticos*, Baccalaureatûs,
 Licentiatûs & Doctoratûs: aut saltem eorum consequendorum & obtinendorum
 formam modumque præscriptum. Vnde Renatus Choppinus lib. 3. de sacra Po-
 litia hanc Bullam referens, ad marginem præfigit, *Apostolicum diploma de formâ
 & modo decorandi Academicis Gradibus Scholastici*. At doctissimus nostri temporis
 Medicus D. Morellus in Responsione ad M. Simonem Curtaudum Montispeffu-
 lanum in Medicina Doctorem, qui asserbat suam Vniuersitatem professione
 Medicinæ antiquiorum esse Parisiensi, hanc Gregorianam Bullam expendens, ait
*Lutetiam vocari Ciuitatem scientiarum, quod iam à multis seculis disciplina & scientiæ
 in illa docerentur: Academiam Paris. frequenter ibi appellari Vniuersitatem. Eo tem-
 pore, circa an. 1271. Gradus fuisse introductos Baccalauroꝝ, Licentiaturoꝝ & Doctorum
 siue Magistrorum.*

2. Vetitum aliquid pro concedenda Licentiâ à Candidatis exigere. Hinc Chop-
 pinus loco citato *Litterariâ laureâ insignitis merito suo fauendû, à quibus proinde Rom.
 Sacer Senatus vetuit exigi quicquam hoc nomine à Parisiensis Academia Cancellario, exi-
 mij laboris ornamenta illis conferenti. Durum quippe maioribus nostris visum fuit,
 hanc virtuteque parta Scholastica Dignitatis insignia pretio comparari ab inopi-
 bus præsertim Mineruæ Candidatis, quibus assidue lucubrationes sola sunt certissima-
 que Diuitiæ &c. Cum igitur etatum successu perpetuus Scholæ Parisiensis Antistes officio
 abuteretur ad quæstum, grauesque munerum exactiones, quæ à promotis in scholasticos
 gradus munera extorquebat, cohibita est eiusmodi sordium intemperic à sanctissima sede*

6 Pontificio Rescripto Gregorii IX. sumptuariam legem Academicarum Infularum ita dictantis.

3. Tunc temporis adhuc Theologicæ & Canonice Facultatis Magistros in Nationibus fuisse sub Procuratoribus & Decanis. Verat enim Gregorius, ne in iis licentiandis Cancellarius ullam habeat *Persona aut Nationis* rationem. Frequenter enim inter Magistros dissidia contingebant, dum alii aliis præferri cupiebant ob Nationum dignitatem & præcessionem seu ordinem, quas proinde præferri alias aliis debere aliqui putabant, alii negabant: qua de re fusius alibi.

4. Ex eadem Bulla facile est ea confirmare quæ de duplici statutorum genere supra diximus: quorum alia ad interiorem Academiae & scholarum disciplinam pertinebant, qualia sunt ea quæ de hora legendi & disputandi, de habitu, de exequiis & aliis eiusmodi condita fuerant: & ea voluit Gregorius iuxta antiquum morem ab Vniuersitate pendere. Alia ad exterius eiusdem Vniuersitatis regimen spectabant, qualia sunt ea quæ ad tranquillitatem studii necesse erat condere, puta contra vagos scholasticos & arma gestantes, vno verbo contra eorum excessus: & ea statuta Gregorius pendere iudicauit à Jurisdictione Episcopali, quam declinare videbatur voluisse Vniuersitas propter crebras excommunicationes, quibus ab Episcopo aut à Cancellario feriatur.

Vt autem supradicta statuta facilius & promptius executioni demandarentur & seruarentur, idem Pontifex ad Regem scripsit rogans vt Scholarium libertatem procuraret, curaretque domos illis iusto pretio locari. Bulla est eiusmodi.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Charissimo in Christo Filio Illustri Regi AD REGEM; Francorum sal. & Apost. bened. Parens scientiarum Parisius velut altera Caria-
 thspher Ciuitas litterarum clara claret. Magna quidem, sed de se maiora facit
 optari. Docentibus & Discipulis gratiosa. In qua vtique tanquam in Officina
 sapientiae speciali habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est
 in quo rite conflatur. Ex quibus prudentes Eloquij murenulas mystici aureas,
 vermiculatas argento, cudentes & fabricantes monilia ornata Lapidibus pretio-
 sis, imò nulli comparandis pretio sponsam Christi decorant & decorant. Ibi fer-
 rum de terra tollitur, quia dum terrena fragilitas fortitudine solidatur, lorica fi-
 dei, gladius spiritus & cetera inde fit Christianae militiae armatura, potens ad-
 uersus aëreas potestates, & lapis calore solutus in æs vertitur, quia corda lapi-
 dea S. Spiritus afflata feruore dum ardent, incenduntur & fiunt prædicatione
 sonora, præconantia laudes Christi. Quare non est dubium, quin Deo & homi-
 nibus grauer displiceret, quisquis in Ciuitate prædicta gratiam tam insignem
 niteretur vllatenus disturbare, vel disturbance non se pro viribus non opponeret
 potenter etiam & patenter. Vnde cum super dissensione ibi Diabolo instigante sub
 orta studium enormiter disturbante Quæstiones ad Nos delatas audiuius diligẽ-
 ter, eas potius prouisionis moderamine quàm Iudiciali sententia de fratrum no-
 strorum consilio duximus sopiendas. Quia verò sicut interest Regiæ Maiestatis &
 Cellitudinis, vt in Ciuitate ipsa studium pristinum reformetur, ita & honori tuo
 expedit & saluti, vt quæ per Nos prouisa sunt, affectu & effectu beneuolo pro-
 sequaris. Serenitatem tuam rogamus, monemus & exhortamur in Domino, qua-
 tinus progenitorum tuorum secutus exemplar exhibeas te Scholaribus fauora-
 bilem & benignum, priuilegium Claræ memoriæ Philippi Regis Aui tui eis in-
 noues & obserues, & facias ab aliis obseruari. Hospitiorum quoque taxationem
 per duos Magistros & duos Burgenses ad hoc de consensu Magistrorum electos
 iuramento præstito fideliter faciendam: Siue, si Burgenses non curauerint interes-
 se, per duos Magistros, sicut fieri consuevit, eis sine difficultate concedas, cum
 alias nimis chara hospitia conducere cogentur. Et quia honor Regis est, vt
 Iustitiam diligens iniuriis aduerseris, emendam quæ pro iniuriis illatis scholaribus
 dicitur ordinata, facias adimpleri. Preces & monita taliter impleturus, quod
 propitiationem Diuinam exinde vberius merearis, & Nos mansuetudinem tuam
 possimus merito commendare. Datum Laterani 18. Kal. Mai. Pontif. nostri an-
 no 5.

Idem Pontifex pro posse incumbens dandæ paci & securitati Scholaribus con-
 ciliandæ, vt Ciuium animos terrore impletet, iussit diligenter inquiri in eadem il-

lam quæ ab Incolis S. Marcelli perpetrata fuerat, Inquisitionemque ad se mitti: quam in rem extat hæc Bulla ad Canonicos Parisienses.

AD CANO-
NICOS
MARCELLI.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Magistris warnerio Tenufino Parisius commoranti & Simoni de Alteis, ambobus Canonicis Sal. & Apostolicam Benedictionem. Cum intersit Reipub. ne crimina remaneant impunita, eo quod facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi, immane flagitium quod Decanus & alii quidam de Villa S. Marcelli Parisius in occisione Scholarium perpetrasse dicuntur, nolentes relinquere indiscussum, Discretionem vestram per Apostolica scripta mandamus vt inquiratis super hoc sollicitè veritatem, quam si inueneritis, Nobis per vestras litteras fideliter intimetis, vt ex vestra Relatione sufficienter instructi procedamus exinde, pro vt secundum Deum viderimus procedendum. Datum Laterani 13. Maias, Pontif. Nostri anno 5.

Item quia audierat Regem reuocando Magistros & Scholares Edicto suo venisse, ne quis deinceps libertatem eorum violare auderet, iussisseque vt Ciues iurarent se pacem cum Scholaribus pro posse seruaturus, ipse idem mandauit fieri à Clientibus Episcopi Parisiensis, Incolis S. Marcelli, & Clientibus etiam San-Germano-Pratenibus: cuius rei fidem faciunt tres Bullæ sequentes.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis Decano & Capitulo S. Marcelli Parisiensis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum non deterioris sed melioris conditionis apud vos ac homines vestros quam apud alios Burgenses Ciuitatis Parisiensis debeant esse Scholares, Deuotionem vestram monemus attentè per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes: quatenus homines vestros de S. Marcello pro pace ac securitate scholarium ad illa constringere procuretis, ad quæ Ciues Parisienses per Regale Priuilegium sunt adstricti, mandatum nostrum taliter impleturi, quod eisdem Scholaribus non tam necessitate quam voluntate exhibentes vos fauorabiles & benignos diuinæ ac nostræ gratiæ vos reddatis meritò aptiores. Datum Laterani 8. Kal. Maias, Pontif. nostri an. 3.

AD EPIS-
COPVM PA-
RIS.

Gregorius Episcopus &c. Venerabili fratri Parisiensi Episcopo Salutem & Apostolicam Bened. Cum non deterioris sed melioris conditionis apud te ac homines tuos quam apud alios Burgenses Ciuitatis Paris. debeant esse Scholares, Discretionem tuam monemus attentè per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes, quatenus homines tuos de Burgo S. Germani pro pace ac securitate Scholarium ad illa restringas ad quæ Ciues Parisienses per Regale Priuilegium sunt adstricti, mandatum nostrum taliter impleturus, quod eisdem Scholaribus non tam necessitate quam voluntate exhibens te fauorabilem & benignum, Diuinæ ac nostræ gratiæ te reddas meritò aptiorem. Datum Laterani 8. Kal. Maij, Pontif. nostri an. 5.

AD ABBAT-
TEM S. GER-
MANI.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilecto filio Abbati S. Germani de Pratis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum non deterioris, sed melioris conditionis apud te ac homines tuos, quam apud alios Burgenses Ciuitatis Parisiensis debeant esse scholares, Discretionem tuam monemus attentè per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandantes, quatenus homines tuos de Burgo S. Germani pro pace ac securitate scholarium ad illa restringas ad quæ Ciues Parisienses per Regale Priuilegium sunt adstricti, mandatum nostrum taliter impleturus, quod eisdem Scholaribus non tam necessitate quam voluntate exhibens te fauorabilem & benignum, Diuinæ ac nostræ gratiæ te reddas meritò aptiorem. Datum Laterani id. April. Pontif. nostri an. 5.

Et ne quid prætermitteret idem Pontifex vnde Scholarium commodis consulere posset, quia Instrumenta seu Tabulæ publicæ perierant, quibus Domum aliquam S. Thomæ de Lupara, quam Burfarij possederant, sibi vindicare possent, iussit inquiri, seu potius inceptas iam dudum inquisitiones & attestaciones perfici. Nam sedente summo Pontifice Honorio Romanus Cardinalis iussu eiusdem Pontificis, & precibus Scholarium adductus inquiri curauerat in rei veritatem, multasque attestaciones conscribi fecerat: sed alijs negotiis distracto & interueniente Honorij obitu res perfici non potuerat. In eam itaque rem Gregorius hanc Bullam dedit.

Gregorius

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei MM. Iacobo Archidiacono Morinensi & Waruatio Tenufino Canonico Parisius commoranti salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut intelleximus, Dilectus filius noster Romanus S. Angeli Diaconus Cardinalis Portuensis Electus tunc Apostolicæ sedis Legatus super domo S. Thomæ in Lupara, Venerabili fratri Midardingo Episcopo Florentino tunc Canonico Papiensi Parisius commoranti, & dilecto filio Bituricensi Archidiacono inquisitionem commiserit faciendam, licet vsque ad conclusionem attestationum fuerit in negotio ipso processum, propter varias tamen occupationes eiusdem Legati nondum exinde finaliter est secutus effectus. Ne igitur inquisitio inutiliter videatur incepta, nisi fuerit, sicut conuenit, consummata, Discretionis vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus attestationibus ipsis, si potuerint inueniri, receptis, aperiatis easdem & negotio finem debitum imponatis. Quod si forte inueniri non potuerint, vos inquisitionem iterum facientes, procedatis exinde, prout secundum Deum videritis procedendum. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Laterani 4. Kalend. Maii Pontific. nostri anno 5.

AD CANONICOS PARISIENSIS PRO DOMO S. THOMAE DE LVPARA.

Quia verò duo Magistri qui ad summum Pontificem ab Vniuersitate missi fuerant, omnium illarum Bullarum, Priuilegiorum, Reformationis suasores, instigatores & authores fuerant, atque maleuolorum quorundam criminationibus Regi & Reginæ Regenti inuisi videbantur, ideoque verebantur regredi Parisios, idem Pontifex suis litteris vtrumque rogauit, vt eos paterentur pacificè scholas resumere, neue detractoribus & maluolis fidem adhiberent. Prior Bulla ad Regem est eiusmodi.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Charissimo in Christo filio Illustri Francorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Cum debeat gratia gratiosioris, ita quod nequeat sine notâ negari, eo quod virtus sibi vendicat vbiq; fauorem, honor est bene meritis honoranti, quia titulum nanciscitur bonitatis, qui bonos Charitatis amplexatus affectu, in his sibi complacet similitudinis ratione. Hinc est quod dilectos filios MM. Gaufridum Pictauiensem & Williclmum Antissiodorensis qui vitâ, scientiâ & doctrinâ præclari, dum erudiunt plurimos ad salutem, tanquam stellæ micant in Ecclesiæ firmamento, Maiestati Regiæ duximus fiducialiter commendandos: quanquam forte apud te non egeant suffragiis alienis, quos sincerè diligere crederis propriæ meritis probitatis. Ideoque Celsitudinem tuam rogamus & monemus & hortamur in Domino, quatenus eos de mandato nostro redeuntes Parisius ad regendum benignè recipiens & honestè pertractans, ita ipsos tua prosequaris gratia & fauore, quod apud Deum meritum & laudes apud homines mereatis, Nosque pro eis tibi gratias referre non immeritò debeamus. Cæterum cum iidem Magistri pro Reformatione studii ad sedem Apostolicam personaliter laborantes honorem Regis & Regni tractarent, nec quidquam fuerint contra moliti, si quid, quod non credimus, ad suggestionem maleuolam, Detractorum contra eos vel M. Ioannem Pagiū suspicionis forisraan concepisti, omnino deponens studeas ipsos propensius honorare, vt illis sua mentiatur iniquitas, & istis propriæ puritatis attestetur veritas. Datum Laterani 2. Non. Maii Pontific. nostri an. 5.

AD REGEM.

Posterior Bulla ad Reginam Regentem est eiusmodi, & iisdem planè verbis quibus præcedens, concepta.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Charissimæ in Christo filix nostræ Illustri Regiæ Franciæ sal. & Apost. bened. Cum debeat gratia gratiosioris, ita quod nequeat sine notâ negari, eo quod virtus vendicat vbiq; fauorem, honor est bene meritis honoranti, quia titulum nanciscitur bonitatis qui bonos Charitatis amplexatus affectu, in his sibi complacet similitudinis ratione. Hinc est quod Dilectos filios MM. Gaufridum Pictauiensem & Williclmum Antissiodorensis qui vitâ, scientiâ & Doctrinâ præclari dum erudiunt plurimos ad salutem, tanquam stellæ micant in Ecclesiæ firmamento, serenitati Regiæ duximus fiducialiter commendandos, quanquam forte apud te non egeant suffragiis alienis, quos sincerè diligere crederis propriæ meritis probitatis. Ideoque Celsitudinem tuam rogamus, monemus & hortamur in Domino, quatenus eos de mandato nostro

AD REGINAM.

„ redeuntes Parisius ad regendum benignè recipiens & honestè pertractans, tecum
 „ & à Charissimo in Christo filio nostro Rege Francorum Illustri filio tuo in gra-
 „ tia recipi faciens, ita ipsos tua prosequaris gratia & favore, quod apud Deum
 „ meritum & laudes apud homines merearis, Nosque pro eis tibi grates referre
 „ non immeritò debeamus. Cæterum cum iisdem Magistri pro reformatione stu-
 „ dij ad sedem Apostolicam, personaliter laborantes honorem Regis & Regni
 „ tractarint, nec quicquam fuerint contra inoliti, si quid (quod non credimus)
 „ ad suggestionem maleuolam Detractorum, contra eos vel contra M. Ioannem
 „ Pagiium suspicionis forsan concepisti, omnino deponens studeas ipsos propen-
 „ sius honorare, vt & illis sua mentiatum iniquitas, & istis propriæ puritatis veri-
 „ tas attestetur. Datum Laterani 2. Non. Maij Pontif. nostri an. 5.

Et quia complures Artium Professores Aureliam & Andegauum secesserant docendi gratia, ob idque Edicto Regio & Senonensis Synodi Decreto priuati fuerant redditibus Beneficiorum suorum à Legato sedis Apostolicæ, vt ante diximus, mandauit idem Pontifex Decano Senonensi & M. Simoni de Alteis vt Magistros prædictos reuocarent ad Academiam Paris. benignè cum iis agendo, omnia illis restituendo autoritate Apostolica & à quibuscunque Censuris absoluen- do. Item cum iis dispensat de secundo seu iterato examine iuxta scilicet recentem suam examinandi & licentiandi rationem, qui ante examinati fuissent iuxta veterem formam Aureliæ, Andegauum aut Parisiis. Nam Magistri qui secesserant, aliis quoque licentiam impertuerant iuxta statuta Romani Legati; Episcopus autem & Cancellarius edixerant ne quis licentiam impertiretur absq; autoritate sua. Itaque Pontifex ne nouisturbis occasio daretur, cuiuscunque generis licentias pro hac vice tantum approbat. Sic ergo ille.

AD DECA-
 NVM SVB-
 SION. PRO
 LICENTIA-
 TIS TEMPO-
 RE SECES-
 SIONIS.

„ *Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Dilectis filiis Decano Suesnonensi & M. Si-*
 „ *moni de Alteis Canonico, ambobus Salutem & Apost. Ben.* Cum sicut Nobis est pro
 „ certo relatum, Magistri Artium & Philosophicæ Facultatis, qui in Andegaucensi
 „ vel Aurelianensi Ciuitate licentiâ obtentâ rexerunt, prius à Dilectis filiis Can-
 „ cellario Parisiensi vel Abbate S. Genouecæ aut à Magistris discessionis tempore
 „ iuxta formam à Dilecto filio nostro Romano S. Angeli Diacono Cardinale Por-
 „ tuensi Electo tunc Apostolicæ sedis Legato traditam examinati fuissent: quia si
 „ eos iterum examinari vel licentiari contingeret, ex hoc posset in studium disces-
 „ sionis occasio suboriri, volumus & mandamus quatenus eis pro bono pacis hac
 „ vice, vt liberè legant Parisius, autoritate nostra largiamini facultatem. Contra-
 „ dictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo.
 „ Generales quoque sententias in scholares turbationis tempore promulgatas sine
 „ difficultate qualibet relaxetis, & Constitutionem illam editam in Prouinciali
 „ Concilio Senonensi, videlicet vt scholares qui pro suo iuramento seruando An-
 „ degauum accesserint, fructibus Beneficiorum suorum biennio priuarentur, nec
 „ aliquod Beneficium conferretur eisdem, in irritum reuocetis. Datum Laterani 3.
 „ Non. Maij Pontific. nostri an. 5.

Eodem anno Mauricius Episcopus Cenomanensis ad sedem Rothomagensem translatus est iussu Gregorii, cum aliquandiu vacasset post obitum Theobaldi Ambianensis: cui maior quidem pars Capituli successorem designauerat M. Thomam de Freauilla, tunc eiusdem Ecclesiæ Decanum. Sed cum altera pars consensum præstare recusasset, re delatâ ad Curiam Rom. Mauricius assumptus est, & Thomas Baiocensis factus Episcopus, sicque vacauit Decanatus, nec nisi an. 1233. successus est successor M. Stephanus de *Castro Auuri* vir magnæ litteraturæ, qui diu Parisiis rexerat.

Eodem quoque anno Richardus Cantuariensis Archiepiscopus, vir facundiæ admirabilis, scientia & moribus incomparabilis, vt ait Mathæus Paris. cum Româ rediret, apud S. Gemmam obiit: cuius auditâ morte Monachi Cantuarienses Radulphum de Neuilla, Cicestrensem Episcopum & Henrici Regis Cancellarium in successorem delegerunt: sed à summo Pontifice confirmacionem impetrare non potuerunt, obistente M. Simone de Langetona, qui inter cæteras rationes, hanc afferebat, fore scilicet, si Radulphus confirmaretur, vt tota Anglia iugum Papale excuteret, quod maximè optabat; quoniam ille Regi & libertati Anglicanæ addictissimus erat. Itaque irritâ hac electione Mona-

chi Priorem suum Ioannem eligunt, nec plus proficiunt, quia visus est esse nimis simplex & senior quam vt tantum onus sustinere valeret. Alium ergo nominant, nempe M. Ioannem Blondum, qui cum quibusdam aliis in Angliam secesserat ob tumultum Parisiensem anni 1229. Tunc verò in Theologia studebat apud Oxoniam & legebatur, teste Mathæo Parisiensi. Ille verò cum Monachis profectus repulsam quoque tulit, quia largitione suffragia corrupisse credebatur operâ Petri wintoniensis Episcopi: deinde verò quia contra Canones Concilij Generalis duo Beneficia possidebat, quibus erat annexa cura animarum. Eo tandem processum est, vt M. Edmundus Ecclesiæ Saresberienfis Canonicus, cuius vitam & mores cum Parisiis degeret, supra expendimus, electus fuerit & confirmatus an. 1233.

Ad annum 1232. narrat Nangius in Gestis Ludouici IX. vnum è Clauis quibus corpus D. N. I. C. Cruci affixum fuerat, qui à temporibus Caroli Calui in aede San-Dionysiana seruabatur, cum populo daretur ad osculandum, 3. Kal. Martias amissum fuisse, eamque ob rem magnum fuisse vbiq; luctum, ipsam quoque Vniuersitatem Parisiensem mirum in modum conturbatam fuisse & afflictâ. Sic ergo ille. *Sequenti anno sanctissimus Clauus Dominicus, vnus de illis ex quibus Corpus I. omnicum Cruci affixum dicitur extitisse, qui à tempore Caroli Calui Regis Francorum & Imperatoris Rom. in eadem Dionysij Ecclesia dono ipsius permanebat, cecidit de vase suo, dum daretur Gentibus ad osculandum; & sic perditus fuit inter multitudinem osculantium 3. Kal. Martij: sed 1. die Aprilis sequentis multis prodeuntibus miraculis inuentus ad prædictam Ecclesiam cum gaudio & magna exultatione in die sancto parasceues est allatus. Huius Clauus sanctissimi amissione dolor & compassio, que Regi Ludouico & matri eius Regina ac multis accidit, non puto obmittendum. Audientes verò Rex & Regina Mater eius tam pretiosissimum thesaurum in Regno suo fuisse perditum, vehementer doluerunt dicentes quod sibi nihil penitus potuissent nunciari vnde possent aut debevent grauius molestari. Illustrissimus autem & pius luuenis Rex Ludouicus tandem præ doloris magnitudine exclamasse dicitur, se maluisse optinam Regni sui Ciuitatem hiatu terre funditus periisse. Qui statim viros eloquentes & eruditissimos à latere suo mittit, qui dolorem & fletum Abbatis & Conuentus S. Dionysij, quos inconsolabiliter contristatos audierat, verbis bonis & consolatoris leuigauerunt. ipse quoque in propria persona venire voluit, sed discreta suorum consideratio non permisit. Qui confestim clamari voce præconis per plateas Ciuitatis Parisius iubet, vt si quis Clauum Dominicum inuenerit, citò reddat, & securus de vita, de fisco Regio percipiat 100. libras. Quid referam quanta doloris ac æroris anxietas audito tali nuncio Parisiensis afflixerit? Omnis sexus, omnis ætas, omnis conditio atque Scholarium ibidem Studentium innumera multitudo in lacrymas resoluuntur, concurrunt ad Ecclesias, Diuine bonitatis suffragium sub tam graui periculo flagitantes. Et ita commune damnum tanquam speciale & proprium vnusquisque deplorabat.*

Hoc anno Gregorius Pontifex nonnulla indulfit Mendicantibus priuilegia, saluo tamen in multis iure Prælatorum, sed in aliquibus læso: quæ habentur in lib. 5. Decretal. Gregor. tit. de Excessibus Prælatorum. Ex quibus intelligimus, quantum iam illis temporibus, quibus vix bene nati erant Mendicantes, suspecti essent Prælati.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Vniuersis Ecclesiarum Prælati Salutem & Apostolicam benedictionem. Nimis iniqua &c. Cum Religiosi viri abnegantes salubriter semetipsos elegerint in paupertate Christo pauperi ad placitum famulari, tanquam nihil habentes & omnia possidentes, non desunt plerique tam Ecclesiarum Prælati quam alij, qui cœca cupiditate seducti propriæ auiditati subtrahi reputantes, quidquid prædictis fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant. Volunt namque contra Regulam à sede Apostolica approbatam & sui Ordinis Instituta ipsis inuitis eorum Confessiones audire ac eis iniungere pœnitentias & Eucharistiam exhibere, nec volunt vt Corpus Christi in eorum Oratoriis referuetur, & fratres ipsorum defunctos apud Ecclesias suas compellunt sepeliri, & eorum exequias celebrari. Et si quis decedentium fratrum alibi quam in suis Ecclesiis eligat sepulturam, funus primò ad Ecclesias suas deferri cogunt, vt oblatio suis vsibus cedat. nec sustinentes eos habere Campanam, vel Cœmeterium benedictum certis tantum temporibus per-

1232.

CLAVVS
DOMINICI
CORPORIS
AMISSVS.PRIVILE-
GLIA MEN-
DICANTIVM
CONTRA
PRÆLATA-
TOS.

mittunt ipsos celebrare Diuina. Volunt quoque in Domibus eorum certum numerum fratrum, Sacerdotum, Clericorum & Laicorum, nec non cereorum, lampadarum & ornamentorum pro voluntate sua taxare, ac residuum cereorum, quando nouiter apponuntur, exigunt ab eisdem. Nec permittunt, quod noui sacerdotes eorum alibi quàm in Ecclesiis suis celebrent primas Missas, eos nihilominus compellentes, vt in quotidianis Missis quas in suis locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant & referunt quidquid etiam eis dum celebrant Missarum solennia, intra Domorum suarum ambitum piâ fidelium deuotione donatur, ab ipsis extorquere donationis nomine contendentes, quod eisdem tam in ornamentis altaris, quàm in libris Ecclesiasticis absolute confertur, vindicant perperam iuri suo. Quocirca mandamus quatenus vniuersi & singuli à prænотatis grauaminibus detestatis, subditos vestros ab huiusmodi compescendo. Ibidem enumerat 12. grauamina Mendicantium eorundem à quibus præcipit abstineri.

Nimis praua, & infra. Cum quidam viri Religiosi vt puta FF. Prædicatores & Minores, quorum Ordinem & Regulam sedes Apostolica noscitur adprobasse, in arctissima paupertate Christo pauperi famulentur, plerique Prælati & alii eos ad Synodos suas cogunt accedere, ac suis constitutionibus subiaccere. Nec his contenti Capitula & serutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos se comminantur, fidelitatem iuramento firmatam ab eorum Ministris & Custodibus exigentes. Eis quoque vt tam extra Ciuitates quàm intra cum eis processionaliter veniant, ex leui causa mandantes excommunicationis sententiam fulminant in Benefactores ipsorum; & id ipsum fratribus comminantes eos de locis in quibus Domino famulantur, fatagunt amouere, nisi eis obediant in omnibus prædictis. Ad hoc ne fratres ad honorabiliore Ciuitates & villas religiosè ac honestè valerent conuocari, à populis deuotè vocati accedere audeant inhiibentes tam in accedentes fratres quàm in receptatores eorum præsumunt excommunicationis sententiam promulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus Decimas, nec non de habitaculis fratrum, sicut de Iudæorum domibus contendunt redditus extorquere, adferendo quod nisi fratres morarentur ibidem, ab aliis habitatoribus prouentus aliqui soluerentur. Et vt ipsos suæ subdant totaliter ditioni, eisdem Ministros & Custodes volunt præficere pro suæ arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus quatenus vniuersi & singuli à prænотatis grauaminibus detestatis subditos vestros ab eiusmodi arctius compescendo.

CONTRA
MENDI-
CANES.

Hæc Præuilegia magnarum postea in Ecclesia turbarum causæ fuerunt: & Gallicani nostri Proceres cum Academia Parisiensi sæpe ea irritari & abrogari curarunt, vt patebit ex historia. Nam illis freti Mendicantes impune spernebant authoritatem Episcoporum, supraque ceteros se se extollebant, nullum Ordinem præ suo æstimantes. Mathæus ad an. 1235. eos arguit vehementer ex eo, quod cum Paupertatem Christianam profiterentur, in possessiones tamen ceterorum Monachorum vario sub prætextu inuolarent.

Eodem tempore, inquit, *Quidam de fratribus Minorum*, nec non & aliqui de ordine Prædicatorum impudenter nimis suæ Professionis & Ordinis immemores, in territoria aliquorum Nobilium Cœnobiorum se clam ingesserunt, sub prætextu Officii sui adimplendi & velut post crastinam prædicationem recessuri. Sed vel infirmitatem vel quippiam aliud simulantes manserunt: & fabricato ex ligno altari superpositoque Altariolo lapideo benedicto secum allato *Missas clandestinas demissa voce celetarunt, confessiones multorum receperunt etiam Parochialium in præiudicium Presbyterorum.* Dicebant namque se talem à D. Papa suscepisse potestatem; vt eis scilicet fideles quæ suo erubescunt sacerdoti confiteri, vel dedignantur, quia consimili peccato constringuntur, vel timent quia temulento confiteantur, quibus iniungant Minores pœnitentias & absoluant. Interim ad Rom. Curiam misso Procuratore festino & diligenti contra Religiosos in quorum debebant territorio, concessam impetrarunt cum aliquo adiuncto beneficio mansionem. Quod si forte adhuc eis satisfieri non videretur, in verba contumeliosa & comminatoria proruperunt, *Ordinem alium quàm suum reprobantes*, aliosque de numero fore damnandorum asserentes, nec parcere callo plantarum suarum, donec thesauros aduersariorum suorum licet multos exhaustissent. Vnde in multis cede-

bant eis Religiosi , deferentes propter scandalum & propter Potentum of-
fendiculum. Erant enim Magnatum Consiliatores & Nuncij , etiam D. Papæ
Secretarii, nimis in hoc gratiam sibi secularem comparantes. Aliqui tamen in
Curia Rom. Contradictores inuenientes obuiis rationibus refrenati , confusi
recesserunt , dicente eistoruo vultu summo Pontifice. *Quid est hoc , Fratres ,*
quò prorumpitis ? nonne professistis paupertatem spontaneam , vt discalceati & inglo-
rij peragrantes vicos & castella & loca remotiora , prout opus exigit , verbum Dei humi-
liter seminetis ? Presumitis iam inuitis Dominis feudorum mansiones vobis usurpare ? tam
videtur in magna sui parte Religio vestra expirare & doctrina refutari. Hoc audito
recedentes modestius se habere cœperunt , qui prius multiplicauerunt loqui su-
blimia gloriantes , & infra septa alterius arbitrio alieno morari & detineri recu-
fantes.

VNIVERSITAS TOLOSANA.

ANno 1233. Gregorius Pontifex Vniuersitatem Tolosanam à Legato suo iam 1233
erectam speciali Bullâ confirmavit & adiutar Parisiensis eam priuilegiis
dotauit. Hæc est 2. Franciæ seu Regni Gallicani Vniuersitas : nam à temporibus
Caroli M. ad hæc vsque Parisiensis non modo prima, sed vnica fuit Galliarum
Vniuersitas, seu Studium Generale Priuilegiis Regum & Pontificum fundatum
& decoratum. At quia in partibus Tolosanis visa est periclitari Religio Christia-
na propter paucitatem raritatemque Doctorum virorum , Ludouicus IX. è re
Christiana esse existimauit Tolosæ Studium Generale constituere , vt ad an. 1227.
retulimus. Deinde Cardinalis Portuenis electus autoritate Apostolica eandem
Vniuersitatem crexit. Postremò hoc anno Gregorius Erectionem approbauit. Et
quanquam Parisiensis intercedere primum constituerat , quia amplitudinem
suam tantundem imminui & coarctari videbat, euecit tamen Christiana Religio,
& è suis Magistris plurimos illuc misit, vt exemplo suo atque instituto Maiorum
Hæreticos confunderent & hæreses extinguerent. Bulla igitur Gregorii est eius-
modi.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei *Dilectis filiis Vniuersitati Magistro-*
rum & Scholarium Tolosanorum Salutem & Apostolicam Benedictionem. Olim
operante illo qui vult omnes homines saluos fieri & neminem vult perire , per
ministerium Dilecti filii nostri Portuenis electi tunc in illis partibus Apostolicæ
sedis Legati inter Ecclesiam & nobilem virum Comitem Tolosanum pace , præ-
cunte Diuinâ gratiâ , reformatâ, idem Legatus tam prouidè quàm prudenter at-
tendens quod fides Catholica, quæ pœne penitus videbatur in illis partibus profligata,
inibi reflorescere valeat, si illic *Litterarum studium* crearetur , duxit proinde
statuendum vt in Ciuitate Tolosana cuiuslibet licitæ Facultatis studia plantaren-
tur , quorum Magistris, vt liberius possent vacare studiis & doctrinis, à iam dicto
Comite fuit promissum certum salarium. Nos igitur quod super præmissis factum
est , gratum & ratum habentes , vt eadem libertate quâ gaudent *Parisienses*
Scholares , vos omnes & qui vobis successerint in hac parte perpetuò gaudeatis ,
deuotioni vestræ perpetuò duximus concedendum. Nihilominus vt Ciues Tolo-
sani domos vacantes ad habitandum scholaribus locare sub cōpetenti pretio ta-
xando à duobus Clericis & totidem Laicis viris discretis Catholicis & iuratis ,
communiter electis vobis locare cogantur. Et vt scholares Theologiæ studiis in-
sistentes ac vniuersi Magistri in Ciuitate commorantes præfati Beneficiorum &
præbendarū suarum prouentus, ac si in Ciuitatibus in quibus eadem obtinent, re-
siderent , quotidianis distributionibus quæ illis qui Diuinis intersunt Officiis, as-
signantur, duntaxat exceptis, concedantur integrè, statuentes. Sancimus præ-
terea quod nulli Magistri, Scholares vel Clerici ac Seruientes eorum , quod
absit, si contingeret eos in quocunque maleficio deprehendi, ab aliquo Laico iudi-
centur, vel etiam puniantur, nisi forsitan Iudicio Ecclesiæ condemnati secu-
lari Curiæ relinquuntur. Et vt Laici teneantur studentibus in causa qualibet co-
lam Ecclesiastico Iudice respondere secundum consuetudinem Ecclesiæ Galli-
canæ. *Nec non & vt Comes iam dictus, Ciues Tolosani, Balliui eiusdem Co-*

mitis & Barones terræ personis & rebus Scholarium securitatē & immunitatem promittere compellantur, & à suis subditis faciant illud idem. Et si quid eos, vel eorum Nuncios in bonis ipsorum, pecunia, vel rebus aliis spoliauerint, ipsi vel emendare faciant, vel emendent. Et ut quicumque Magister ibi examinatus & approbatus fuerit in qualibet Facultate, vbique sine alia examinatione regendi liberam habeat potestatem. Adhæc cum sæpe præfatus Comes in Reformatione pacis se obligauerit præstito iuramento, ut certum Salarium vsque ad certum tempus certo numero Magistrorum exsoluat, statuimus ut illud sine diminutione qualibet persoluat. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ Concessionis & Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Laterani 3. Kal. Maii Pontif. nostri an. 7.

Scriptit quoque idem Pontifex ad ipsum Comitem in eam rem, hancque ad eum Bullam dedit.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio & nobili viro Comiti Tolosano Salutem & Apostolicam Benedictionem. Olim operante illo qui vult omnes homines saluos fieri & neminem vult perire, per Ministerium dilecti filii nostri Romani Portuensis Electi, tunc in illis partibus Apostolicæ sedis Legati inter Ecclesiam & te pace Diuinâ præcunte gratiâ, reformatâ, dictus Legatus tam prouidè quàm prudenter attendens quod fides Catholica, quæ pene penitus videbatur de illis partibus profligata, inibi reflorescere valeret, si illic litterarum studium crearetur, duxit prouidè statuendum, ut in Tolosanâ Ciuitate cuiuslibet licitæ Facultatis studia plantarentur: quorum Magistris, ut liberius possint vacare studiis & doctrinis, à te fuit promissum certum salarium & statutum. Vnde Nos quod super præmissis factum est, gratum & ratum habentes, ut eâ quâ gaudent *Parisienses Scholares, perpetuâ Magistri Scholares Tolosæ, & omnes qui eis successerint in hac parte, gaudeant libertate, ipsis duximus concedendum.*

Statuimus nihilominus ut Ciues Tolosani Domos vacantes ad inhabitandum Scholaribus pro competenti pretio taxando à duobus Clericis & totidem Laicis, viris discretis, Catholicis & iuratis communiter electis ab ipsis, locare cogantur.

Sancimus præterea quod nulli Magistri & Scholares vel Clerici ac Seruientes eorum, si quod absit, contigerit eos in quocunque maleficio deprehendi, ab aliquo Laico iudicentur, vel etiam puniantur, nisi forsitan Iudicio Ecclesiæ condemnati seculari Curie relinquuntur, & ut Laici teneantur studentibus in... coram Ecclesiastico Iudice respondere secundum consuetudinem Ecclesiæ Gallicanæ.

Nec non & ut Te, Comes Tolosane, Balliui tui, & Barones terræ securitatem & immunitatem sub Iurciurando promittere compellamini personis & rebus Scholarium ac etiam Nuncijs eorundem & à vestris subditis illud idem fieri faciatis. Et si qui eos vel eorum Nuncios in terris vestris pecunia vel rebus aliis spoliauerint, vos vel emendari faciatis, vel etiam emendetis.

Adhæc & tu cum in reformatione pacis te obligaueris præfato iuramento, ut certum Salarium vsque ad certum tempus certo numero Magistrorum exsoluas, statuimus ut illud sine qualibet diminutione persoluas vsque ad terminum constitutum, & plenariè satisfacias de substractis. Quocirca nobilitatem tuam rogandam duximus attentius ac monendam per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus Magistris & Scholaribus supradictis te fauorabilem exhibeas & benignum, statuta præfati Electi illibata conserues, & ab omnibus tuæ Iurisdictioni subiectis facias firmiter obseruari. Datum Laterani pridie Kal. Maias Pontif. nostri an. 7.

Eodem anno M. Edmundus olim in Academia Parisiensi Professor celeberrimus, Canonicus Saresberiensis ad Archiepiscopatum Cantuariensem extollitur triplici iam abrogatâ Cantuariensium Monachorum electione. Quâ de re sic Mathæus. *Quoniam iam cassatis tribus Ecclesia Cantuariensis electis, præfata fuit diu Ecclesia à Pastore viduata, similis facta sacra uxori Tobia & filia Raquelis tot viris viduata, dedit Monachis, qui cum electo cassato venerant, potestatem eligendi M. Edmundum*

Ecclesia Sarisberiensis Canonicum, virum honesta conuersationis & bene litteratum, in Pastorem animarum suarum. Cui etiam pallium transiisit, ne tanta sedes Metropolitana à Pastore diutius frustraretur. Anno vero sequente consecratus à est Rogero Londinensi Episcopo præsente Rege Henrico cum 13. Episc.

Anno 1234. post mortem Mauricij Rothomagensis Archiepiscopi M. willielmus de Dunelmo qui diu rexerat in Artibus Lutetiæ, à maiore Capituli parte electus est in successorem: sed alià parte contradicente noluit electioni de se factæ subscribere, antequam D. Papæ Gregorio probata fuisset. *Delata est causa ad Curiam Rom. vt legitur in Chronico Rothomag. & scripsit D. Papa Iudicibus ad hoc electis à partibus, vt requirerent utrum vellet consentire, vel non: & quia non consensit requisitus, reddita fuit electio Capitulo Rothomagensi, & durauit ista contentio fere per annum.* Rarum profectò istis temporibus modestiæ Christianæ exemplum, quibus cæteri multitudini Beneficiorum inhiabant. In eius ergo locum postulatus M. Petrus de Collemedio, Vniuersitatis Par. olim Rector, qui willielmi exemplo non precibus acquieuit eligentium, donec à Pontifice iussus est acquiescere.

Eodem anno M. Rodolphus Ebifach Magister in Theologia Paris. ad Minoritas se contulit. Cuius Conuersio hoc initium habuisse legitur in Annalibus Minorum. *Cum semel ex studio fessus somno opprimeretur, apparuit ei Diabolus comminatus oculorum cecitatem dicens, Ego te stercoribus excæcabo. P'no & altero die eadem repetit minas malus artifex, quem semel digitos oculis inferre volentem, violenter repulit Magister inquit. Abi in malam rem, non tu me, sed Ego te excæcabo. Atque ecce sequenti die dum è Rostris doceret, allata ei Regis Angliæ littera, quibus pinguem ei offerebat Episcopatum. Memor ille Visionum præteritarum, hæc inquit, illa stercora diuitiarum, quibus Diabolus dicebat me excæcaturum. Ego eius eludam artes & procul faciam puluerem hunc rerum terrenarum. Nec multam interposuit moram, quin statim Minorum se committeret sodalitiò. Ita legitur in prædictis annalibus.*

Eodem anno obiit M. Hugo Folioth Herefordensis Episcopus, eique successit M. Robertus de Maidetan vir in litterali doctrina famosus, inquit Mathæus: estque ex iis Magistris Parisiensibus vnus, qui in Angliam an. 1229. secesserant.

Eodem anno Gregorius Pontifex Max. S. Dominicum Prædicatorem Institutorem Catalogo Cœlitum ad scripsit, suamque in eam rem mentem omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus & Presbyteris significari voluit hac Bulla.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis & Dilectis filiis Abbatibus & Prioribus, Archidiaconis, Decanis, Præpositis, Archipresbyteris & aliis Ecclesiarum Prelatis, ad quos litteræ istæ peruenerint, Salutem & Apostol. Benedictionem. Fons sapientiæ Patris Dominus noster I. C. cuius natura bonitas, opus misericordia, redimens & renouans quos creauit, qui uineam quam de Ægypto transiisit, usque ad consummationem seculi non reliquit, sapienter signa propter instabiles mentes inuouit, & mirabilia contra diffidentiam incredulitatis immutat, dum in Ecclesia nascentis exordio post obitum Moysi, uidelicet finem legis ascensurus equos in Euangeliarum quadrigis, quæ uerè sunt sanitas, arca sacri eloqui, quem donec Iudeus infirmetur, intenderat & iuramentis que in patribus nostris disposuerat, suscitatis, confidentiam Iericho, gloriam mundi, quem prædicationis fremitu obstupefactis Gentibus uicerat, calcaturus, uiam equis suis in marti faceret, & in Rahab salutis latitudinem Gentium signo coccineo figuraret, in prima Quadrigarum 4. egredientium in Zacharia de medio duorum montium æreorum protulit equos rufos populorum Principes, fortes terræ, qui per obedientiam fidei Deo Abraham Patris credentium in fundamentum noui fœderis adherentes ad Ducis instar tinctis de Bosra, id. tribulationis angustia uestibus, cuncta suæ signa militiæ rubricarunt, vt pro futuræ gloriæ gaudio præsentem gladium non timentes effecti martyres id. testes suæ legis, libro confessionis uoce subscriberent & forinsecus miraculorum signis ad stipulationum robur appositis librum & tabernaculum quod Deus & non homo fixit, ac Euangelici uasa Ministerii, non brutorum sed rationalium hostiarum sanguine tingerent & in uniuersam spatiosi maris faciem lagenâ prædicationis expensâ multiplicatam su-

" per numerum de cunctis quæ sub cælo sunt Nationibus Ecclesiam congregarent.
 " Sed quia præsumptio multitudinem & malitia subsecuta est libertatem, in Qua-
 " driga secunda sub colore qui lugentibus ac-pœnitentibus congruit, equestrem
 " cuneum deputauit, qui ad Claustrale desertum ductus per spiritum sub noui
 " Israelis auriga sanctissimo Benedicto velut sub altero Elifæo, filiis Prophetarum
 " communis vitæ bonum occasione multitudinis perditum in iucundæ cohabita-
 " tionis gratâ societate restituit & sic vnitatis scissum rete reficiens, ac per opera
 " pietatis ad terram Aquilonis, vnde omne malum panditur, proficiscens, cum
 " fecit in ingressis thesauros niuis & contritis corde quiescere, qui dedignatur in
 " corpore subdito peccatis habitare. Post quos quali lassum renouaturus exerci-
 " tum, & redditurus iubilum post lamentum applicitis ad Quadrigam tertiam
 " equis albis fratribus Cisterciensis Ordinis & Florentis, velut tonfarum greges
 " geminæ charitatis scæribus vberes de pœnitentiæ lauacro fecit ascendere, S.
 " Bernardo ariete ouium in virtute spiritus quæ ex alto indutus extitit, & in abun-
 " dantia frumenti Vallium præeunte, vt transeuntes liberati per eum in fortitudi-
 " ne clament ad Dominum, dicant hymnum & ponant castra Dei exercituum su-
 " per mare. Nouo igitur Israele his tribus agminibus, turmis totidem quas Phil-
 " stium fecerant, occurrente hora vndecima, cum dies iam declinasset ad vespere-
 " ram, & propter iniquitatis abundantiam, charitate plurimum frigescente vergeret
 " Iustitiæ radius ad occasum, quia vineam, ad quam pater-familias operarios di-
 " uersis temporibus denarii conductos conuentione præmiserat, & quæ sua dextra
 " plantarat, non solum vitiorum vepres & spinæ peruasferunt, sed iam propemo-
 " dum vulpeculæ demolientes conuerture in alienæ vitis amaritudinem intende-
 " bant, aduersus infestissimam multitudinem militiam adunare voluit promptio-
 " rem, & sicut impræsentiarum cernimus post trium signis differentium tirocinia
 " Quadrigarum, in Quadriga quarta equos varios & robustos Prædicatorum &
 " Minorum Fratrum agmina cum electis Ducibus simul in prælium directurus, spi-
 " ritum S. Dominici suscitauit, & ei velut Equo suæ gloriæ præbens fidei forti-
 " tudinem & feruorem, Diuinæ prædicationis hinnitum circundedit collo eius.
 " Qui gerens a pueritia cor senile, ac in mortificatione carnis eligens viuere, vitæ
 " requisitum authorem, & Deo deditus, ac in Nazaræum sub B. Augustini regula
 " consecratus, sedulum circa sancta Samuelis imitatus obsequium, in castigatione
 " desiderii piissimum Danielis continuauit affectum. Iustitiæ semitas & sanctorum
 " vias strenuus Athleta custodiens, & vel ad momentum de tabernaculo Domini,
 " de Militantis Ecclesiæ Magisterio & ministerio non discedens, carnem spiritui &
 " sensualitatem subiiciens rationi, & factus vnus cum Deo spiritus, totus in eum
 " per excessum mentis pergere studuit, & sobriæ compassionis studiis à cari-
 " tate proximi non recessit: quo sagittante delicias carniū & fulgurante men-
 " tes lapideas impiorum, omnis Hæreticorum secta contremuit, omnis Ecclesia
 " fidelium exultauit. Ætate crescente creuit & gratia: quandoquidem inexplica-
 " bile gaudium de zelo concipiens animarum ad eloquia Dei dedit animum, &
 " per Euangelium Christi multos generans in conuersione tam strenuæ multitudi-
 " nis Euangelicæ Dignitatis officium profitentis, nomen & opus in terra meruit
 " obtinere Maiorum. Pastor & Dux inclytus in populo Dei factus nouum Prædi-
 " catorum Ordinem instituit meritis, ordinauit exemplis, nec miraculis confirma-
 " re desit euentibus & approbatis. Nam inter opera sanctitatis & signa virtutis,
 " quibus in carne positus claruit, diuersorum curatis languoribus, loquela mutis,
 " visu cæcis, surdis auditu, gressu paraclyticis & sanitate pristina multarum ge-
 " neribus inualetudinum restitutus apertè patuit, qualis spiritus in eiusdem san-
 " ctissima gleba corporis habitauit. Cum igitur ex multa familiaritate, quam no-
 " biscum in minori, constitutis officio habuit, argumenta sanctitatis ipsius ex insi-
 " gnis vitæ testimonio constitissent, essentque postmodum de miraculorum ve-
 " ritate dictorum facta nobis per testes idoneos plena fides, Nos cum commisso
 " Nobis grege Domini confidentes eius posse suffragiis per Dei misericordiam ad-
 " iuuari, vt cuius in terris solatium gratiosæ familiaritatis habere meruimus, eius
 " in cælis potenti patrocinio gaudeamus, ipsum de fratrum nostrorum consilio &
 " ascensu ac omnium tunc apud sedem Apostolicam consistentium Prælatorum
 " Catalogo sanctorum adscribere decreuimus, statuentes firmiter ac Vniuersitati
 " vestræ

uestre præsentibus iniungentes, vt Nonis Augusti ante diem quo posita carnis
 farcina diues meritis penetrauit in sancta, similis sanctorum factus in gloria,
 eius natalitia celebretis & faciatis solemniter celebrari; quatenus eius partibus
 Deus, quem viuens coluit, exoratus gratiam in præfenti sæculo & gloriam nobis
 tribuat in futuro. Nos verò tanti Confessoris venerabilem sepulturam, quæ mira
 colorum fulgoribus generalem illustrat Ecclesiam, cupientes dignis Christianæ
 deuotionis honoribus frequentari verò pœnitentibus & confessis illam in festi-
 uitate præfata annis singulis cum deuotione ac reuerentia debita visitantibus, de
 omnipotentis misericordia & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius au-
 thoritate confisi, annum vnum de iniuncta sibi pœnitentia misericorditer rela-
 xamus. Datum Reate 3. Id. Iulii Pontif. n. an. 8.

Anno 1235. cum M. Petrus de Collemedio Præpositus Ecclesiæ San. Audomarenfis
 in Flandria nolisset subscribere electioni de se factæ in Archiepiscopum Rotho-
 mag. donec Papæ voluntatem intellexisset, ab eo tandem iussus est subscribere, &
 Parisiis in æde Templariorum oblatû munus accepit. Quod re sic legitur in Chro-
 nico Rothom. *Hoc eodem anno die veneris infra octauas Pasche celebrata fuit electio
 in Ecclesia Rothomagensi: & fuit electus concorditer vir venerabilis M. Petrus de Col-
 lemedio Præpositus Ecclesiæ B. Audomari in Flandria: & quia non consensit requisitus,
 missum fuit ad Curiam ad ipsum postulandum. & iniunxit ei D. Papa mandato, quod re-
 ciperet in virtute obedientie: & sic ad ultimum consensit infra octauas B. Dionysij apud
 Parisius in domo Templariorum: & sic permansit electus habens omnem administrationem
 honorum Archiepiscopatus tam spiritualium quàm temporalium vsque ad vigiliam B. Lau-
 rentii Martyris.*

1235.

Eodem anno, vt scribit Mathæus, Gregorius Pontifex videns Decretalium
 rædiosam prolixitatem, sub quodam compendio eas eleganter abbreviatis &
 collectas solemniter & authenticè per totius mundi latitudinem legi præcepit &
 diuulgari. Earum libros quinque eo quo nunc sunt ordine per M. Raimun-
 dum Barcinonensem Dominicanum, Capellanum & Pœnitentiarium suum di-
 gestos edidit, eosque in Scholis Iuris Canonici deinceps legi mandauit, vt in
 præfatione ait ad Vniuersitatem Bononiensem.

*Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis Doctõribus & Scholaribus
 vniuersi Bononiæ commorantibus Sal. & Apost. Bened.* Rex Pacificus piâ misera-
 tione disposuit sibi subditos fore pudicos, pacificos & modestos. Sed effrenata
 potestas sui prodiga, pacis æmula, mater litium, materia iurgiorum tot quo-
 tidie noua litigia generat, vt nisi Iustitia conatus eius sua virtute reprimeret, &
 quæstiones ipsius implicitas explicaret, ius humani fœderis litigatorum abusus
 extingueret, & dato libello repudij Concordia extra mundi terminos oxularet.
 Ideoque lex proditur vt appetitus noxius sub Iuris regula limitetur, per quam
 genus humanum vt honestè viuat, alterum non lædat, ius suum vnicuique tri-
 buat, informatur. Sanè diuersas Constitutiones & Decretales Epistolas Præde-
 cessorum nostrorum in diuersa spatia volumina, quarum aliqua propter ni-
 miam similitudinem & quadam propter contrarietatem, nonnullæ etiam pro-
 pter sui prolixitatem, confusionem inducere videbantur, aliqua verò vagaban-
 tur extra volumina supradicta, quæ tanquam incertæ frequenter in Iudiciis va-
 cillabant, Ad communem & maximè Studentium vtilitatem per dilectum fi-
 lium fratrem Raimundum Capellanum & Pœnitentiarium nostrum in vnum vo-
 lumen refecatis superfluis prouidimus redigendas, adicientes Constitutiones
 nostras & Decretales Epistolas, per quas nonnulla quæ in prioribus erant dubia,
 declarantur. Volentes igitur vt hac tantùm Compilationone vniuersi vtantur in
 iudiciis & in scholis, districtius prohibemus, ne quis præsumat aliam facere ab-
 que authoritate sedis Apostolicæ speciali.

DECRETA-
 LIVVS GRI-
 GORII LE-
 CTIO IN
 SCHOLIS
 INSTI-
 TA.

Iste Raimundus cognomen habebat de Penna-forti, eratque Catalanus na-
 tione, vel vt alij scribunt Prouincialis, Ordinis Prædicatorum Magister Genera-
 lis, vir, inquit Trithemius, in Diuinis Scripturis eruditus & secularium littera-
 rum non ignarus, ingenio promptus & Iuris Canonici notitiâ insignis, nomen
 suum varia scribendo immortalè reddidit, & sibi Ecclesiam suis opusculis per-
 petuè debitricem obligauit. Nam insu Gregorij compilauit Decretales, sum-
 mam de Casibus, Constitutiones Ordinis sui & quadam alia. Tunc in Acade-

nia Bononiensi florebat M. Albertus Galioi patriâ Parisiensis, Canonum & Legum Ciuilium Professor interpretque famosissimus, qui *Margaritam Quæstionum* edidit & *Declamationes Iudiciorum*. Odofredus Beneuentanus Azonis quondam auditor & Iacobi Baldeuini postmodum Præceptor, qui multos insignes post se discipulos reliquit, vt notat Trithemius. Verum aliqui contra docent Iacobum Balduinum Odofredi præceptorem fuisse. Innocentius IV. tunc etiam Bononiæ docebat & solemnem fecit Apparatum in Decretales insignisque Legista fuit. Præterea plurimos alios, qui cum laude tunc ibidem profitebantur.

Eodem anno Hugoni de Velles Lincolnienſi Episcopo defuncto successit M. Robertus Groſſe-teſte Academia Paris. alumnus, vir litteratissimus & à primis anni in ſcholis educatus. Henrico de Sandfordia Roffenti Antistiti successit M. Richardus de Wendene: & alij Magistri ad alias dignitates Ecclesiasticas promouentur: illi autem fere omnes ex Academia Paris. secesserant: & eos Henricus Angliæ Rex ad Beneficia prouehabat, vt alios exemplo tali alliceret ad transfretandum.

Eodem anno Gregorius Papa litteras dedit ad vniuersum Orbem Christianum inuicans ad Crucem suscipiendam contra Infideles. Ad opus verò prædicationis & remissionis peccatorum delegit potissimum Prædicatores & Minores tunc in Curia Rom. potentissimos. *Aſſignati sunt*, inquit Math. *Prædicatores à D. Papa in opus Crucis & animarum aberrantium lucri-factionem per Orbem vniuersum, Fratres de Ordine Prædicatorum, ac Minorum cum Magistris in Theologia perfectis, vt pote M. Ioannes de S. Albano oriundus, aliquando Decanus Ecclesia S. Quintini, postea Thesaurarius Ecclesie Sarisberienſis, & alij viri discreti atque sancti: qui in opus Euangelij profecti prædicauerunt ubique Domino cooperante & sermonem confirmante ſequentibus signis.*

QUÆSTIO
DE PLURALI
TATE BE-
NEFICIO-
RUM.

Hoc anno, teste Spondano, ex Thoma Cantip. celebris Conuentus habitus est Parisius tam Regularium quàm Secularium Doctorum ad hanc Quæstionem discutendam, an liceret Clerico duo aut plura Beneficia Ecclesiastica possidere. Quæ autem fuerit tunc conclusio, liquet. Spondanus enim post Thomam Cantipratanum ait tum decretum fuisse ab omnibus præterquam à duobus Doctoribus, Arnoldo & Philippo, nemini licere plura Beneficia possidere: anno enim 1238. solemniter Conuentu apud Dominicanos celebrato sententia ita promulgata est, vt ad illum an. dicitur. Thomas autem discretè sic habet. *Fuerat autem habita disputatio longa valde & multo solennior ante annos tres: in quâ etiam omnes Magistri Theologia exceptis duobus determinasse probantur idem per omnia, quod & supra, quorum vnus fuit M. Philippus Cancellarius Paris. & alter M. Arnoldus postmodum Ambianensis Episcopus.* Hinc Magistri Theol. in Scholis priuatis tam Regulares quàm seculares eandem quæstionem agitarunt, & periculum erat seditionis, nisi Guillelmus Episcopus autoritate Episcopali hanc difficultatem determinasset, vt sup. loco dicitur.

Porro hunc M. Philippum Cancellarium Parisiensem fuisse Dominicanis infestissimum docet Cantipratanus: & quanquam discretè referat ob pluralitatem beneficiorum damnatum apparuisse (quod idem refert Albertus M. lib. de Sacramentis, & ex eo Ioannes Raulinus in *Doctrinali mortis tract. 3. c. 3.*) occasionem tamen mortis reſicit in odium quo Prædicatores proſequebatur. Sic enim ille lib. 2. c. 20. *Narrabo & de M. Philippo Cancellario Parisiensi, de quo superius loco suo retuli. Hic contra Fratres Ordinis Prædicatorum in omni fere publicâ statione & sermone Parisius latrabat. Et quidem cum ipse diebus 25. ante mortem contra eos crudeliter predicasset, ſequenti Dominicâ F. Henricus dictus de Colonia, dicti Ordinis feruentissimus & discretissimus Prædicator, Parisius coram Vniuersitate singulis quæ contra Fratres dictus Cancellarius prædicauerat, retractatis ad unguem omnia luculentissimè per diuine Scripturæ paginam improbauit. Cuius improbationis confusione Cancellarius mox tactus dolore cordis intrinsecus repente contremuit & infirmatus ad mortem, obiit tali modo vt in præcedentibus iam audistis.* Obiit autem ille an. 1237. eique successit M. Guiardus, itaque primæ quidem de pluralitate Beneficiorum Disputationi interſuit non secundæ, quæ an. 1238. habita est, vt infra dicitur. Ita ergo obliti Dominicani licentiæ docendi publicè, quam à M. Philippo Cancellario impetrauerant, quia sibi paulo infestiores sentiebant, eius mortis sibi pœnam vindici-

carunt. Huius autem Philippi de Greua dicti sermones extant 330. super Psalterium editi Brixie an. 1600.

M. autem Guillelmus Parisiensis Episcopus qui diu in Theologia rexerat, Beneficiorum pluralitati maximè aduersabatur & diuitias ex Beneficiis paruas detestabatur; adeo vt Canonici cuiusdam intestato mortui bona quæ sibi vindicare poterat, iusserit pauperibus distribui: vt narrat Cantipratanus lib. 2. c. 55. *Audiuimus*, inquit, *de Venerabili Guillelmo nato Aluernie, Parisiensi Episcopo quod cum nunciaretur ei quendam Canonicum Ecclesie Paris. intestatum decessisse, & ipse de Jure Canonico in tribus millibus drachmarum succedere deberet eidem, complexis manibus respondit, Absit hoc à me, sed heu misero pecunia sua secum sit in perditionem: & hæc dicens præcepit pecuniam in usus pauperum regari.*

Anno 1236. Hæresis Paterinorum & Bulgarorum quæ in Flandria & Francia iam cœperat agere radices, diligenti studio & cura FF. Prædicatorum & Minorum extirpata est, & plurimi eorum ignibus consumpti sunt. Cuius rei testis est Mathæus Parisiensis ad an. 1236. *Circa dies istos*, inquit, inualuit hæretica prauitas eorum qui vulgariter dicuntur Paterini & Bulgares in partibus Transalpinis, de quorū erroribus malo tacere quàm loqui: adeo quod fidei puritate in finibus Franciæ & Flandriæ ausi sunt perturbando violare. Sed diligenti ministerio & indefessa prædicatione Minorum & Prædicatorum & Theologorum, præcipuè F. Roberti de Ordine Prædicatorum qui cognomento Bugre dicebatur, quia ab illo conuersus habitum suscepit Prædicatoris, qui malleus Hæreticorum dicebatur, confusa est eorum superstitio & error deprehensus. Quamplures autem ex vtroque sexu ad fidem conuerti resistentes, fecit incendio conflagrari, ita quod infra duos vel tres menses circiter quinquaginta fecit incendi, vel viuos sepehri.

Et ad an. 1238. eadem de re sic loquitur. *Currentibus autem eorundem dierum curricularis*, Quidam Monachus de Ordine Prædicatorum nomine Robertus cognomento Bugre, vir quidem competenter litteratus & doctus, & in officio prædicationis efficax & expeditus in Regno Francorum multos comperit hæreticâ prauitate maculatos, præcipuè tamen in Flandria, vbi de more solebant incolæ vsurarum vitio plus cæteris Nationibus diffamari. Quos omnes in fide diligenter examinatos & vacillantes vel exorbitantes adiutus brachio seculari & D. Rege Francorum impendente subsidium fecit idem Frater Robertus incendis incinerari. Ipsos autem nomine vulgari Bugaros appellauit, siue essent Paterini siue Iouiani, vel Albigenes, vel aliis hæresibus maculati. Ipse enim Robertus memoratus antequam habitum Religionis suscepisset, Bugarus existerat, quapropter omnes eorum Complices nouerat & factus est eorum accusator & malleus & inimicus familiaris. Tandem verò ab utroque potestate sibi concessâ & fines modestiæ transgrediens & iustitiæ, elatus, potens & formidabilis bonos cum malis confundens inuoluit & infantes, & simplices puniuit. Autoritate igitur Papali iussus est præcisè, ne amplius in illo officio fulminando defauiret. Qui postea manifestius clarescentibus culpis suis quas melius æstimo reticere, quàm explicare, adiudicatus est perpetuo carceri mancipari.

Hos & alios eiusmodi Hæreticos variarum quidem sectarum, sed omnes à Catholica fide deuiantes excommunicauit Pontifex Gregorius sub his nominibus, Catharos, Pararenos, Pauperes de Lugduno, Albigenes, Passaginos, Publicanos, Iosepinos, Arnaldistas, Speronistas, Luciferianos: & in eos legitur eius Decretalis. Eiusmodi verò hominum comætu, conuentu & receptaculo infamem fuisse tunc temporis urbem Mediolanensem scribit Mathæus, ob idque à Fridrico Augusto fuisse oppugnatam.

Eodem anno teste Mathæo facta est prædicatione solennis Crucis tam in Anglia quàm in Francia à FF. Minoribus & Prædicatoribus & ab aliis famosis Clericis, Theologis & Religiosis, iis qui se Cruce signarent contra Turcas, Iudæos & Infideles cæteros, plenam concedentibus peccatorum indulgentiam.

Eodem anno Aureliæ, quò post tumultus Parisienses secesserant plurimi scholares & Magistri, inter Ciues & Scholasticos orta est grauis seditio, cuius occasio fuit muliercula quædam: quæ verò causa fuerit ignoratur. Sed qualiscunque fuerit, multi nobiles scholares fuerunt interfecti; aut submersi: quorum mor-

1236.
THEOLO-
GORVM
NOSTRO-
RYM.

SEDITIONE
AVRELIANENSIS.

tem excidio Aurelianensium vlti sunt eorum parentes & affines. Hac de re sic Mathæus Paris.

Anno quoque eodem circa dies Pentecostes orta est dissensio lamentabilis in Ciuitate Aurelianensi inter Clerum & Ciues, mulierculâ quadam incentiuum seminariūque discordiæ suscitante. Eatenus quoque cœpit tumultus ventilarus incrementum, quod occisi sunt in Ciuitate à Ciuibus Scholares, Iuuenes illustriſſimi & genere præclari, Nepos scilicet Comitis de Marchia, nepos Comitis Campaniæ, scilicet Regis Nauarra, propinquus consanguineusque Comitis Britanniæ: & quidam alius propinquus consanguinitate nobili Baroni Erkenwaldo de Burbone, & alii multi, quorum aliqui in flumine Ligeri sunt submersi, alii trucidati, alii verò qui euaserunt, vix in speluncis & vineis & diuersis latibulis delitescentes à mortis discrimine sunt erepti. Quo audito Episcopus Ciuitatis accinctus zelo Iustitiæ exiit à Ciuitate, & ipsis Malefactoribus excommunicatis Ciuitatem ipsam supposuit interdicto. Insuper Magnates prænominati audientes suorum stragem Consanguineorum, ingressi hostiliter Ciuitatem multos Ciuium sine Iudicii expectatione in ore gladii trucidarunt. Alios quoque dum à quibusdam Nundinis remearent, elitellis & sarcinis oneratos ensibus adhuc cruentatis in itinere detruncarunt. Nec cessauit mota sedicio, donec Regium mandatum per vtrarumque partium voluntates factis compositionibus tumultum prudenter temperaret. Episcopus Aurelianensis tunc temporis erat Philippus de Iouy qui obiit anno 1237. ei que successit Hilarius Iuris Canonici Interpretis & Theologiæ Magister, in sacris litteris apprime eruditus: sed statim eo mortuo, eodem anno susceptus Guillelmus de Bussy qui cum aliis multis Episcopis interfuit consecrationi sacre Capellæ Parisiensis.

Eodem anno fatali quadam necessitudine coniuncta Oxoniensis Academia cum Parisiensi, vehementer turbata est ortâ inter ciues & scholares discordiâ: quæ adeo exarsit, vt vix Rex auctoritate suâ eam sedare potuerit. Quâ de re idem Mathæus. *h. ud. m. anno, inquit*, orta est contentio inter Clerum Oxoniæ & Ciues: & vix procurantibus Rege & Magnatibus, Episcopis quoque & aliis viris authenticis lite post magnum tempus sopitâ, est Vniuersitas pristino statui restituta.

Eodem anno Gregorius Pontifex grauiter obiurgauit Raimundum Comitem Tolosanum datis ad eum litteris 4. Kal. Maii, quod cum Lutetiæ pacem inuisset cum Rege Franciæ Ludouico & Ecclesiâ Catholica, ea lege vt ad excindendam hæresim, in Terram sanctam expeditionem instrueret, & Magistris Vniuersitatis Tolosani Salarium penitaret, neutrum præstitisset, imò Studium illud iam prope dissolutum esset ob negata stipendia, quæ se daturum pollicitus fuerat. Sic igitur eum compellat.

GREGORI
PONT. AD
COMITEM
IN VNI-
VERSITATE
Tolosan. *Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Nobili viro Comiti Tolosano spiritum Con-*
filij sanioris. Olim ad apostolicæ sedis perlato notitiam, quod in partibus albigen-
sibus vineam Domini tribulus & vitica repleuerant, & in terram Iuda Rex Baby-
loniæ veniens templum Domini vasis aureis Catholicæ fidei spoliauerat, illuc fel-
licis recordationis Innocentius & Honorius Prædecessores nostri Cultores, quo
ex ipsa herbas pestilentes vomere prædicationis exciperent, Claræ memoriæ
Ludouicum Regem Franciæ & alios de Regno suo Crucis signaculo insignitos,
qui mucrone Iustitiæ à Templi sanctuario sordes contaminationis raderent, desti-
narunt, sperantes quod ibi Borrus Catholicæ fidei in calicem Domini compri-
mendus crumperet, & Hierusalem expurgata Regem pauperem sedentem su-
per pullum Asiæ subiugalis cum palmis recipiens & floribus exultaret. Cum
ad id dicti Prædecessores nostri plurimum laborantes non potuissent proficere,
& laborem eorum nostrorum peccatorum crederentur merita vacuasse, Nos
attendentes quod omne quod est ab improbo, labore deuincitur, & Pharo vt li-
beret Israel non nisi plagis contritus pluribus emollitur, humeros nostros
huius laboris fasci subiecimus, & venerabilem fratrem nostrum Portuenssem Epif-
copum tunc S. Angeli Subdiaconum Cardinalem commisso sibi legationis
officio ad partes illas duximus destinandum, qui eo faciente qui bonum opus
aspirando præuenit & profecquitur adiuuando, maxillas eorum qui inconsuti-
lem Christi tunicam lacerabant, in fræno cohibuit, vulpeculâ paruulas quæ

Dominicam demoliebantur vineam, intercepti. Et vt fides Catholica statui antiquo plenè posset restitui in pace inter Ecclesiam & Charissimum in Christo filium nostrum Franciæ Regem Illustrum ex parte vnâ, & te ex parte altera, ipsius studio reformata, & Concilio propter hoc Tolosæ habito, nonnulla statuta edidit, ac ad hæresim fortius confutandam Tolosæ sacræ Paginæ ac aliarum Artium studium ordinauit. Verum quia immundus spiritus domum à qua eiectus fuerat, scopis mundatam rursus ingredi nititur, & Pharao liberatos Hebræos iterum sibi subiugare conatur, post ipsius recessum Venerabilibus fratribus nostris, primò videlicet Episcopo Tornacensi & postmodo Archiepiscopo Viennensi Apostolicæ sedis legatis, vt super Catholicorum grege noctis vigilias vigilantes lupos à Dominico coëreerent ouili, duximus Legationis officium committendum. Sed ecce quod verebamur, accidit, & timor quem timebamus, cuenit. Nam sicut ex insinuatione ipsius Archiepiscopi contra Hæreticos inquisitionis exercebat officium, & summo studio laborabat, vt educto, obstetricante ipsius manu, Colubro tortuoso prodirent in lucem opera tenebrarum à Ciuitate Tolosana, Vicarius tuus & Consules Ciuitatis eiusdem, qui ne contra Hæreticos procedatur, diuersa difficultatum obstacula interponunt, post illatas sibi multas iniurias non sine turpi violentia eiecerant &c... Tu verò qui iuxta formam prædictorum Concilii & pacis Ecclesiarum & viros Ecclesiasticos defendere, iura & libertatem ipsorum integrè conseruare, ac ad confutandos Hæreticos efficax præbere consilium, & eos capientibus certam soluere pecuniæ quantitatem: nec non Magistris Tolosæ regentibus vsque ad certum tempus annis singulis exhibere Salarium, ac cum pluribus Burgensibus & Militibus Terræ tuæ in Terræ sanctæ transfretare subsidium iuramento præstito tenebaris, Salarium ipsum prædictis Magistris, propter quod præfatum Studium dicitur dissolutum, subtrahens & formas iniquas statutis nostris & iuri contrarias circa Hæreticorum inquisitionem ad eorum fauorem postulans obseruari, inquisitionem Hæreticorum multipliciter impedis, & plures in Terra tua Hæreticos condemnatos publicè habitare permittis, & eis aliunde ad terram ipsam confugientibus securum refugium exhibens, suspectos & diffamatos de Hæresi Consiliarios & familiares tecum habens, ipsos ad publica promouere officia in præmissis contra statuta vel pacem ac præpositum iuramentum venire. Et sicut ex consideratione factorum tuorum conicitur, Hæreticorum fauorem, receptatorem, defensore, & eorum fautoribus non veritus te fauorabilem exhibere, super his sæpe monitus te corrigere non curasti &c. Cum igitur quo prædicta in maiorem attentata sunt perniciem fidei, eo minus à nobis debent sub silentio præteriri, Mandamus quatenus præmissa omnia ad mandati prædicti Legati per te corrigas &c. Alioquin eidem Legato Nostris damus litteris in mandatis, vt te & alios prædictos ad præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellat, & præfatas sententias in singulis suæ legationis Ecclesiis, omnibus diebus Dominicis & festiuis pulsatis Campanis, Candelis accensis, autoritate nostra vsque ad satisfactionem condignam faciat solenniter innouari. Datum Viterbii 4. Kalend. Maii, Pontific. nostri an. 10.

Ea de re Legatum suum admonuit, eique iniunxit vt Tolosanum studium instauraret, & edicta legesque quæ Ecclesiasticam legem infringere viderentur, rescinderet.

VNIVERSITAS VIENNENSIS ET
Salernitana.

ANno 1237. Fridericus II. Romanorum Imperator Academiam Viennemensem instituit teste wolfrango Lazio, sumpto ex Romana & Parisiorum Vniuersitate exemplo: Nam illa similiter ex 4. Nationibus composita est, Austriaca, Rhensi, Hungarica & Boemica, quarum singulæ, varias quoque prouincias continent. De Consilio verò prædictæ Vniuersitatis sic scribit Lazius l. 3. cap. 5. Rerum Viennemensium. *Ad Consilia Rectoris & Conuenticulum Academia, quod Consistorium vocant, ex singulis quique Facultatibus Decani, & ex totidem Nationibus Procu-*

ratores conueniunt. Facultates autem 4. sunt; Nationum item 4. genera sunt. Illam verò Academiam postea pœne collapsam instaurarunt Albertus II. & Rudolphus an. 1373.

SALERNI-
TANA.

Idem Fridericus Salerni Gradus Doctorales in Medicina instituit, vtque Medici non admitterentur ad praxim Medicinæ, qui non ante fuissent examinati à duobus Magistris in Arte peritis: quemadmodum Gregorius IX. Parisiis voluit Theologiæ Candidatos à Magistris illius scientiæ consultis examinari. Sic ergo ille in legibus Siculis.

1. REGULA. *Attendentes* graue dispendium & irrecuperabile damnum, quod posset contingere ex imperitia Medicorum, iubemus in posterum nullum Medici titulum pretendente[m] audere praticare aliter vel mederi, nisi Salerni primitus & in Conuentu publico, Magistrorum iudicio comprobatus cum testimonialibus litteris de fide & sufficienti scientia tam Magistrorum quàm Ordinatorum nostrorum ad presentiam nostram, vel nobis à Regno absentibus, ad illius presentiam qui vice nostra in Regno remanserit, ordinatus accedat, & à nobis vel ab eo mendedi licentiam consequatur: pœnâ publicationis honorum & annalis carceris imminente his qui contra huiusmodi Serenitatis Edictum in posterum ausi fuerint praticare. Presenti etiam lege statuimus, vt nullus in Medicina & Chirurgia nisi apud Salernum regat in Regno, nec Magistri nomen assumat nisi diligenter examinatus in presentia Nostrorum Officialium & Magistrorum Artis eiusdem. Ordinari vero (illi erant bini sacramento adstricti) *anorum* fidei prædicta sunt commissa, si fraudem in credito ipsis Officio commississe probetur, ultimo supplicio feriendos esse censemus.

2. REGULA. *Quia* autem nunquam fieri potest scientia Medicinæ nisi de scientia Logicali præscribatur, statuimus quod nullus studeat in Medicinali scientia, nisi prius studeat ad minus triennio in scientia Logicali: *post triennium si voluerit, ad studium Medicinæ procedat*, per quinquennium scilicet: Ita quod Chirurgiam quæ est pars Medicinæ, intra prædictum tempus addiscat. Post quod & non ante concedatur sibi licentia praticandi, examinatione iuxta Curia formam præhabita, & nihilominus recepto pro eo, de tempore prædicto studii, testimonio Magistrali. Iste Medicus iurabit seruare formam Curia hætenus obseruatam, eo adiecto quod si peruenerit ad notitiam suam, quod aliquis Confectionarius minus bene conficiat, Curia denunciabit, & quod pauperibus consilium gratis dabit. Iste Medicus visitabit ægros suos ad minus bis in die ad requisitionem Infirmi, semel nocte: à quo non recipiet per diem si pro eo non egrediatur Ciuitatem vel Castrum, ultra dimidium tarrenum auri. Ab infirmo autem quem extra Ciuitatem visitat, non recipiet per diem ultra tres tarrenos cum expensis Infirmi, vel ultra 4. tarrenos cum expensis suis. Non contrahat societatem cum Confectionariis. Non recipiat aliquem sub cura sua ad expensas suas pro certâ pretij quantitate. Nec ipse etiam habebit propriam stationem. Confectionarij verò facient confectionem expensis suis cum testimonio Medicorum iuxta formam constitutionis: nec admittentur ad hoc vt teneant confectiones nisi præstito iuramento, quod omnes Confectiones suas secundum prædictam formam facient sine fraude. **Lucrabitur autem Stationarius de confectionibus suis secundum istum modum. De Confectionibus & Medicinis simplicibus quæ non consueuerunt teneri in Apothecis ultra annum à tempore emptionis, pro qualibet libra poterit & licebit 3. tarrenos lucrari. De aliis verò quæ ex natura Medicaminum, vel alia causa ultra annum in Apotheca tenentur, pro qualibet vnciâ licebit lucrari 3. tarrenos. Nec rationes eiusmodi erunt vbique, sed in certis Ciuitatibus per regnum, vt inferius describeretur. Nec tamen post completum quinquennium praticabit, nisi per annum integrum cum consilio experti Medici praticauerit.**

3. REGULA. Magistri verò extra illud quinquennium libros authenticos tam Hippocratis quàm Galeni in Scholis doceant, tam in Theorica quàm in Practica Medicina. Salubri etiam Constitutione sancimus vt nullus Chirurgicus ad Practicam admittatur, nisi testimoniales litteras afferat Magistrorum in Medicinali Facultate Legentium, quod per annum saltem in ea parte Medicinæ studuerit, quæ Chirurgiæ instruit Facultatem, & præsertim Anatomiam humanorum corporum in Scholis didicerit, & sit in ea parte Medicinæ perfectus, sine quâ nec incisio-

nes salubriter fieri poterunt, nec fracta fractura curati.

In Terra qualibet Regni nostræ Iurisdictioni subiecta duos viros circumspectos & fide dignos volumus ordinari, & corporali per eos præstito sacramento generi, quorum nomina ad Curiam nostram mittentur, sub quo cum testificatione electuaria & scrupi ac aliæ Medicinæ legaliter fiant & sic factæ vendantur. Salerni maximè per Magistros in Physica hoc volumus approbari. Præsentem etiam lege statuimus, vt nullus in Medicina vel Chirurgia nisi apud Salernum vel Neapolim legat in Regno: nec Magistri nomen assumat, nisi diligenter examinatus in præsentia nostrorum Officialium & Magistrorum Artis eiusdem.

De huiusce scholæ celebritate nihil hic dicimus. Alibi enim sufficienter ostendimus eam ab omni æuo Medicinæ arte Medicorumque peritiâ floruisse, & ad eam ex omnibus orbis Christiani regionibus concurrere solitos olim, quicunque Artem illam perfectè callere cupiebant.

Eodem annodem Fridericus Mediolanenses expugnauit. Academia Bononiensis valde sibi ad eodem Imperatore timuit à quo iussa fuerat anno prædicto, urbem deserere, & aliò comigrare. Quà de re sic Mathæus Par. *Vniuersitas* autem Clericorum Bononiensium nimis sibi timuit, quia significauerat eis anno præterito Imperator, vt in pace recederent: & obedire mandatis eius contempserunt.

Eodem Vniuersitas Patuina grauiter afflictata est ob tyrannidem Acciolini, quæ hoc anno incepit & durauit vsque ad an. 1256. quo toto tempore Gymnasium intermissum est. Ibi autem erant duæ Vniuersitates: vna Iuris Pontificii & Cæsarei, altera Medicinæ & Artium. Vtrique autem præerat tantum vnus Rector. Deinde creati sunt duo Rectores qui vtramque æquè Vniuersitatem regerent. Postremò tandem suam quisque Vniuersitatem factâ segregatione & separatione rexit, diuisaque sunt statuta, quæ ante à communibus Rectoribus composita fuerant.

Circa Vniuersitatem verò Parisiensem, vt ei pax & securitas perpetuò assereretur, vetuit Gregorius per Archiepiscopum Remensem, Episcopum & Decanum Ambianensem, ne quis eam turbaret. Turbatores verò pacis illius voluit excommunicationis fulmine feriri: vt patet ex hac Bulla.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Remensi, Episcopo & Dilecto filio Decano Ambianensi Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilectos filios Magistros & Scholares Parisienses speciali volentes fauore fouere, quem iidem mereri videntur, Discretionis vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsos in libertatibus, quas eis indulsumus, conseruantes, non permittatis eos contra indulgentias nostras temerè perturbari. Turbatores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo; præsentibus litteris post quinquennium non valituris. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum eam nihilominus exequantur. Datum Viterbii 2. Id. Iunii Pontific. nostri an. 11.

Idem Pontifex, vt omnem auferret occasionem conquerendi de quibusdam Excommunicationis sententiis, quæ ab Officiario Parisiensi aut ab aliis serpe non satis legitimè & circumspectè in Scholares promulgabantur, priuilegium singulare concessit (quod tamen aliqui iam ante ab Innocentio III. indultum arbitrantur) ne vllus in Vniuersitatem, Rectorem, vel Procuratores eiusdem audeat sine mandato speciali sedis Apostolicæ, Excommunicationis fulmen iaculati.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus Salutem & Apost. Bened. Non deceat Nos vobis Apostolicum negare fauorem, quem vestris videmini meritis comparare, dum dantes operam sapientia, quod plurimum Nos delectat, nostræ vos gratia cooptatis, qui aliquando Disciplinis Scholasticis insudantes, ad summum sumus licet immeriti Magisterium euocati. Hinc est quod quieti vestræ paterna volentes diligentia prouidère, autoritate vobis præsentium indulgemus, vt nullus in Vniuersitatem Magistrorum vel Scholarium, seu Rectorem vel Procuratores eorum, aut quenquam alium pro facto vel occasione Vniuersitatis, Excommunicationis, Suspensionis, vel Interdicti Sententias audeat promulgare absque mandato sedis Apostolicæ speciali. Et si fuerit promulgata, ipso iure sit irrita & inanis, præsentibus litteris post septennium non valituris. Datum Viterbii 2. Id. Iunii, Pontif. nostri an. 11.

4. REVELA.

VNIERSITAS PATAVINA.

PRIVILEGIUM CONTRA EXCOMMUNICATIONES.

Ex hac Bulla intelligimus nondum fuisse constitutas Facultates segreges, seu nondum Ordines à Nationibus distinctos habuisse, nec Decanos: cum enim Gregorius veteri excommunicari Rectorem, vel Procuratores, aut Magistros aut Scholares, non oblitus certe fuisset in priuilegio commemorare Decanos, si tum distincti à Procuratoribus Nationum fuissent. Præterea cum in hæc Bulla non meminerit vllius similis priuilegij ante se Vniuersitati concessi, credibile est non ab Innocentio III. vt aliqui putant, sed à Gregorio primùm fuisse indultum. quod Innocentius IV. postea Perusij confirmauit an. 1251.

Idem Pontifex eodem anno aliã Bullã constituit de pretio hospitiorum iuxta ea quæ à Rege Ludouico statuta fuerant, non eorum verò modo quæ ad Laicos, sed etiam quæ ad Religiosos & Clericos seculares pertinebant. Isti enim suas domos ab eiusmodi taxatione immunes esse contestabantur. Sux verò constitutionis executionem Archiepiscopo Senonensi & aliis eiusdem Ecclesiæ Dignitatibus sic demandauit.

PRIVILEGIUM DE
HOSPITIIS.

Gregorius Episcopus S. S. D. Venerabili fratri Archiepiscopo & Dilectis filiis Archidiacono & Præcentori Senonensi Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecti Filii Magistri & Scholares Parisiensi sua nobis petitione monstrarunt, quod cum olim iidem in soluendis Hospitiorum suorum pensionibus intolerabiliter grauamur, tandem de consensu & voluntate Carissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Francia deliberatione prouida Taxatores ad hoc viros prouidos deputarunt. Verum quia nonnulli Religiosi & Clerici seculares qui domos habent Parisius, taxari domos ipsas minime patiuntur, propter quod graue scandalum oritur inter Ciues, prouideri super hoc per sedem Apostolicam petierunt. Cũ igitur indignũ sit, vt iidem Religiosi & Clerici super hoc exhibeant se difficiles: in quo alios precipue Laicos decet beneuole eos prouenire, Discretionis vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, Taxatores idoneos in eorundem Religiosorum & Clericorum domibus autoritate Apostolica deputetis, Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per Censuram eandem appellatione cessante cogatis testimonium veritatis perhibere. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, tu frater Archiepiscope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Viterbii 17. Kalend. Jul. Pontif. nostri an. 11.

Eodem anno cum conquesta fuisset Vniuersitas apud eundem Pontificem, quod licentia impertita fuisset ab Episcopo Parisiensi vacante Cancellaria, pleno iure, non aduocatis Magistris Vniuersitatis, & sine vlla præuia inquisitione in vitam, mores & scientiam Candidatorum, contra vetera statuta & Bullas Pontificias: quodque etiam idem Episcopus semper Vniuersitati infestus emisisset fulmen excommunicationis in eos qui suis Decretis parere detrectarent & mandatis, Idem Pontifex hac Bulla ad Meldensem & Ambianensem Episcopos datã iussit inquiri in rei veritatem, & in excessus Officialis Parisiensi qui dicebatur ipsam Vniuersitatem illegitimè excommunicasse.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Meldensi & Ambianensi Episcopis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Exposita Nobis Magistrorum & Scholarium Parisiensium petitio continebat, quod cum eis à sede Apostolica sit indultum, vt nulli Scholarium dari debeat licentia Parisius ad regendum in aliqua facultate, nisi prius Parisiensis Cancellarius qui pro tempore fuerit, ad quem licentiarum tales pertinere dignoscitur, presentibus duobus Magistris Regentibus, qui bonã fide secundum suam conscientiam, licentiam eandem concedat, inquisitione primitus habitã intra tres menses de vitã, scientiã, spe ac proposito proficiendi & aliis omnibus quæ requirenda sunt, contra huiusmodi præstitum iuramentum nuper Cancellaria Parisiensi vacante, Venerabilis frater noster Episcopus Parisiensis, præmissis omnibus prætermisissis, & eisdem Magistris reclamantibus & inuitis, quibusdam Scholaribus in Decretis regendi concessit licentiam pro sua libito voluntatis, in eorum præiudicium & grauamen: propter quod ex parte ipsorum fuit ad nostram audientiam appellatum. Sed Officialis eiusmodi Episcopi, appellatione huiusmodi contemptã, in eisdem Magistris & quosdam alios qui Principiis Licentiatorum à dicto Episcopo reuenerunt interesse, de facto cum de iure non posset, excommunicationis sententiam promulgauit. Quare super hoc petierunt sibi salubriter prouideri. Quocirca fraternitati

nitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus si ita res se habeat, ab eisdem Magistris & Scholaribus sufficienti & idoneâ cautione receptâ, quod si ita constiterit prædictam sententiam rationabiliter esse latam super his pro quibus lata extitit, dicti Episcopi mandato parebunt, relaxantes ipsam iuxta formam Ecclesiæ ad cautelam, audiat, si quid fuerit attentatum, & appellatione remotâ sine debito terminetis, facientes quod decreueritis autoritate nostra firmiter obseruari. Alioquin sententiam ipsam sicut rationabiliter est prolata, faciatis eadem autoritate vsque ad satisfactionem condignam appellatione remotâ inuiolabiliter obseruari, nullis litteris, veritati & Iustitiæ præiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Datum Viterbii Non. Augusti Pontific. nostri an.

II.

Paulo post idem Pontifex speciali Bulla confirmavit statuta an. 1231. edita circa modum Licentiandi in Theologia & Decretis, quæ cum intellexisset ab Episcopo Paris. violari, eadem confirmare voluit, & hac Bulla interdixit Episcopo, ne vlllo pacto ea infringeret & aut infringi permetteret.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quia ad hoc potissimè vota nostra dirigimus, vt Ecclesiæ filiis quietis opportuna gratiam procuremus, olim pro statu vestro pacifico piè statuimus obseruandum, quod quilibet Cancellarius Parisiensis ex tunc creandus coram Episcopo vel de ipsius mandato in Capitulo Parisiensi, vocatis ad hoc & præsentibus pro Vniuersitate Scholarius duobus Magistris in sua institutione iurabit, quod ad regimen Theologiæ & Decretorum bonâ fide secundum conscientiam suo loco & tempore secundum statum Ciuitatis & honorem ac honestatem facultatum ipsarum non nisi dignis licentiam largietur, nec admittet indignos personarum acceptatione submota. Ante verò quam quenquam licentiet infra 3. menses a tempore petitiæ Licentiæ, tam ab omnibus Magistris Theologiæ in Ciuitate præsentibus quàm aliis viris honestis & litteratis per quos veritas sciri possit, de vitâ, scientiâ & facundiâ, nec non proposito & spe, quid deceat & quid expediat bona fide det vel neget secundum suam conscientiam petenti licentiam postulatam, prout in Apostolicis litteris super hoc concessis plenius continetur. Verum quia statuta edidisse non sufficit, si firma illorum autoritas non subsistat, ne Parisiensis Episcopus qui pro tempore fuerit, seu quilibet alius contra prædictam licentiæ formam aliquomodo venire præsumat, autoritate præsentium districtius inhibemus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Viterbii 7. id. Septemb. Pontific. nostri an. 11.

Hoc anno obiit M. Gaufridus de Augo Gall. d'Eu Ambianensis Episcopus ab an. 1223. Doctor primum Medicus, deinde Doctor Theologus insignis, cui successit in Episcopatu Arnoldus etiam in Theologia Magister, qui cum Guillelmo Cancellario pluralitatem Beneficiorum propugnauit. Gaufridi autem tale est Epitaphium.

*Ecce premium humile Gaufridi membra cubile:
Seu minus aut simile nobis parat omnibus ille,
Quem Laurus geminâ decorauerat in Medicinâ
Legeque Diuina, decuerunt cornua bina,
Clare vir Augensis, quo sedes Ambianensis
Creuit in immensis, in Cælis auctus, Amen, sis.*

Eodem anno F. Iordanus 2. Dominicanorum Minister Generalis, huiusce quondam Vniuersitatis alumnus, & Baccalaureus vferunt in Theologia, qui nomen dederat Ordini an. 1220. admittente Mathæo Priore, cum peregrinationis sacræ desiderio pulsus mare conscendisset, submergitur cum duobus sociis, de cuius morte statim, vt innouit, admoniti sunt per litteras Dominicani Parisiensis.

Gorifredus & Reginaldus Ordinis Prædicatorum, Pontificis maximi Pœnitentiarij Præsidenti ac Fratibus Cœnobii Parisiensis Salutem. Noueritis quod iun-

„ dantis maris scuitia ac suo impetu propellente ad littus tiremem , in qua dul-
 „ cis Pater noster M. Iordanus cum duobus fratribus erat , ipse & 99. homines li-
 „ berati sunt ab hoc seculo nequam: super hoc tamen , Charissimi, non paueat cor
 „ vestrum, quia Nobis orphanis Pius pater & Deus totius consolationis remedium &
 „ post tempestatem prouidit tranquillum. Nam dum iacerent corpora inhumata vt
 „ testantur, qui de illo naufragio euaserunt , qui eos tradiderunt propriis manibus
 „ sepultura, luminaria de Cælo super eos singulis noctibus effulserunt, sed & cruce
 „ multæ super eos visæ sunt & à multis. Ad quod miraculum loci incolæ confluen-
 „ tes tanti odoris fragrantiam hauserunt, quod iuxta testimonium eorum qui post
 „ visa miracula eos tres sepeliere, vsque post decem dies odor nimius ab eorum ma-
 „ nibus non recessit ; sed & per circuitum sepulturae eiusdem odoris suauitas latius
 „ emanauit, vsque quo fratres de Achon uenerunt cum nauigio, & eos in suam Ec-
 „ clesiam transfulerunt, ubi dictus Pater quiescit, & multa multis beneficia præstat.
 „ Per omnia Benedictus Deus Amen.

DE ALBER-
TO M.

Hoce tempore Albertus Magnus summam cum celebritate docebat in platea
 quæ hodie etiamnum M. Alberti nomen præfert : missus quippe Lutetiam , an-
 no 1236. Doctoratus apicem consecutus fuit, & per triennium publicè docuit,
 deinde Coloniam reuersus Scholas in Theologia habuit, ibique Thomam Aquina-
 natem Discipulum habuit, vt scribunt Historici Dominicani. Paulo tamen aliter
 Thomas Cantipratanus l. 1. c. 20. nam Thomam Coloniae studuisse ante-
 quam Albertus Lutetiam migraret, scribit: *clam*, inquit, *prolapsus* à curia R. fu-
 git & in Coloniam Agripinam venit, studuitque in loco illo, quo vsque præcla-
 rus Lector fratrum ibidem F. Albertus Parisius translatus est, & pro incompara-
 bili scientia Theologiae Cathedram sortitus est. Post quem & idem Frater Tho-
 mas consimilis solemnitatis regimen & Cathedram adeptus est : & digno remun-
 neratus honore, ad decus Ordinis incolumis perseverat. Verum Thomas non
 ante an. 1247. Parisios uenisse legitur, ad studendum: cum scilicet Albertus à Ioan-
 ne de Valdesuzen Generali Dominicanorum qui an. prædicto Capitulum Ge-
 nerale habuerat apud Montem-Pesulanum impetrasset ei licentiam migrandi
 Parisios, vt Gradus Doctoralis in Theologia honorem consequeretur.

Hunc Albertum audiuit in Theologia Thomas Cantipratanus, quem ait præ-
 ter lectiones & disputationes diurnas, Psalterium Dauidicum legere solitum sin-
 gulis fere diebus, & contemplationi Diuinæ ac meditationibus incumbere. *Vi-
 di*, inquit l. 2. c. 57. *& certissime expertus sum, sicut Auditor eius per multum tempus,*
quod Venerabilis ille Frater Ordinis Prædicatorum Magister Albertus, cuius superius
fecimus mentionem, multis annis fere quotidie, cum tamen in Cathedra Theologiae rege-
ret, tantum de die & nocte orationibus incumbere, vt Psalterium Dauidicum legeret,
& interdum dictis horis & lectionibus & disputationibus terminatis contemplationi Diui-
næ & meditationibus insudaret. Idem Cantipratanus subiungit Profam à se in hono-
 rem M. Iordani Generalis rogatu Fratrum conscriptam & compositam.

*Gaude Felix Theutonia
 Tempus instat lætitiæ,
 Quondam virtutis gloria
 Surgit virore gratiæ,
 Rorem misericordiæ
 Spondens in abundantia
 Si vas sit capax veniæ.
 Riuum rorantem edidit
 Fons aquis indeficiens.
 Qui patens idem indidit
 Riuis latè scaturiens:
 Quem bilens ager sitiens
 Fructum centenum reddidit
 Triplo centenum faciens.
 Pater Iordanus effluit,
 Vt Riuis fonte, gratiæ,
 Quem nunquam quis imminuit,
 Bibens ex indigentia:*

*Sed stat misericordiâ
 Plenus, qui pressos doluit
 Dira mundi miseria.
 Allexit ore melleo
 Multos vt Christo uiuerent,
 Spreto cultu phalereo
 Cultum cordis induerent,
 Et verba vitæ spargerent,
 Ore flammantes igneo
 Frigus peccati pellerent.
 Orbato sanctus oculo
 Fabro lumen restituit,
 Et fame presso populo
 Multiplicatum præbuit
 Panem turba, dum eguit:
 Christum sequens miraculo,
 Per quem hoc munus habuit.
 Prece Sancti conceperat*

*Vxor viri Bohemia,
Prolem sancto deuouerat,
Ob spem maioris gratia:
Sed abortiua specie
Nesciuit quid commiserat
Sancti Patris custodia.*

*Peractis horis pluribus
Voti memor efficitur,
Inclamat Sanctum precibus
Et in fletu resoluens:
Nec mora vite redditur
Puer, datis vagitibus:
Et sic Iordanus dicitur.*

*Sathum Sanctum aggreditur,
Tentat modis mirificis,
Odor fuscatus spargitur
Dum sacris instat mysticis:
Sed non valet artificis
Diu dolus, dum proditur
In prece viri supplicis.*

*Hinc terram sanctam adit
Fraves illic inuisere,
Sed cum per mare rediit
Mergendo caput psallere
Christumque benedicere,
Sicque celum mox subiit
Vt signis datur credere.*

*Nec mora mox incandius
Columna lucis maxima,
Que dum de Cælo micuit,
Membra lustrans sanctissima,
In quo transfisset anima
Videntes scire voluit
In re manifestissima.*

Adiecta Sancto littori

*Cæli lampas emicuit,
Quæ ter superstans funeri
Quarto quoque resplenduit
In hunc quem secum habuit,
Et sic recursu celeri
Rupta nube non patuit.*

*Corpus fragrans mirificè
Curatur à fidelibus:
A Græcis dantur unice
Latinis & Gentilibus
Laudes Christo cum fletibus:
Et sic verum magnificè
Sub tribus patet restibus.*

*Hinc in Achon delicia
Fertur Pater almirificus
Recipitur cum gloria
Fit mox signo mirificus.
Sanatur Paralyticus,
Sicque virtutum gratia
Propulatur magnificus.*

*Antiqua tunc prodigia
Iubar nouum recipiunt,
Prece Sancti Demonia
Victa clamant & fugiunt;
Et surdi, sonos audiunt,
Caudos soluit letitia,
Cæci lumen recipiunt.*

*Nunc Patris iam eximij
Sequamur Nos vestigia,
Vt digni Patris filij
Patris dicemur gratia:
Sicque secum in gloria
Sortem sperantes premij
Ducamur ad Cælestia, Amen.*

Eodem anno, teste Mathæo, venit in Angliam Otho seu Othobonus Legatus Apostolicus S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis, ab Henrico Rege, vt fama tulit, aduocatus, contra verò plurimorum bonorum virorum, inter quos erat Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus, voluntatem. Modestè tamen se gessit initio & muneribus abstinuit; at aliquando post indignationem Ecclesiasticorum & præcipuè Oxoniensis Vniuersitatis odium incurrit: vt infra dicetur. Ad eum extant apud eundem Mathæum litteræ M. Ioannis de Columna Cardinalis etiam Diaconi, de statu Romanæ Ecclesiæ, à qua Græci recens se diuulserant. In iis autem litteris honorabilem facit M. Ioannis de Abbatis-Villa Doctoris Parisiensis olim Archiepiscopi Bisuntini, postea Cardinalis Sabinensis mentionem. *Accedit ad doloris cumulum*, inquit, *nobilis illa Columna, que tam magnificè structuram Ecclesiæ sustentabat, recolenda videlicet memoriæ Dominus Sabinensis, subito subtrahens de medio; molestiæ primùm dolore percussus, ac postremum infirmitate lentà vexatus obiit in Domini potentias ingressurus, ruina casum occasionaliter Matri relinquens cum gemitu & mærote.*

Causa mæroris præcipua erat schisma Græcorum, qui expulso Imperatore suo Baldwino Petri Antissiodorensis Comitæ filio, Germanum Patriarcham Constantinopolitanum constituerant Antipapam & veteribus erroribus novos addiderant. *Visa*, inquit, *tantà malitià & oppressione (Rom. Ecclesiæ) erigitur Græca Ecclesia contra Romanam, Imperatorem suum expellendo & soli Archiepiscopo suo Constantinopolitano nomine Germano obediendo. Qui procaciter Græcorum errores non tantum veteres, imò novos & adiuuentos diffundens,*

enormiter à Religione Catholica delirat. Eorum enim hæc est desipientia. Afferunt Spiritum Sanctum non à filio, sed à Patre solo procedere, eo quod scriptum reperitur *Spiritus veritatis qui à Patre procedit*. Præterea conficiunt ex fermentato. Et in multis Latinis contradicunt & eos spernunt, Ecclesiam Rom. in pluribus condemnantes, magis tamen eius facta quam dicta. Constituit igitur sedem suam quasi alter Lucifer in Aquilone, scilicet in Constantinopoli, Græcorum Ciuitate Metropolitana; filius scilicet degener & Antipapa, *vocans Ecclesiam suam & asserens digniorem; & Ecclesiam Romanam sororem eius dicens esse, non Matrem*. Extant apud eundem authorem eius litteræ ad Gregorium, & Gregorij ad ipsum.

1238.
DE PLURALI-
TATE BE-
NEFICIO-
RVM.

Anno 1238. habita est solennis & celeberrima Disputatio in Capitulo Dominicanorum, seu potius determinata tandem quaestio de pluralitate Beneficiorum, quæ triennio ante agitata fuerat inter M. Guillelmum Episcopum Parisiensem, Hugonem, Guericum de S. Quintino & Godefridum de Bleuel Dominicanos, ac Ioan. de Rupella Franciscanum ex vna parte; & M. Philippum Vniuersitatis Paris. Cancellarium, M. Arnoldum, deinde Ambianensem Episcopum & quosdam alios ex altera. Guillelmus Episcopus cum Dominicanis & Franciscanis contende-
bat neminem posse legitimè duo Beneficia retinere. Contra Philippus, Arnoldus & alii qui cum iis sentiebant, pluralitatem Beneficiorum admittebant. Verum post longam dissertationem prior tandem sententia praualeuit, statutumque neminem posse duo Beneficia retinere, absque peccato mortali, si vnum ad victum vestitumque sufficeret.

In hacce disputatione magnum sibi nomen famamque peperit M. Hugo de S. Caro Baccalaureus Licentiatus in Theologia & Magister Regens, tunc Dominicanus, qui post longam in Philosophia & Theologia inter seculares Academicos obitam & exercitam professionem, à M. Iordano Ordinis Prædicatorum Ministro togam Religiosam sumpserat & in eodem Ordine tertius Cathedram Theologicam tenebat, testibus Stephano Salatiaco, Bernardo Guidone & Thoma Malauenda in Annalibus Prædicatorum ad an. 1287. qui insuper de hacce Disputatione sic habet c. 30.

Quo in officio, *docendi* constitutus Hugo disputatione solemnè per Guillelmum Parisiensem Episcopum in Cœnobio Prædicatorum eiusdem vrbs instituta cum aliis SS. Theologiæ Doctoribus plura Beneficia obtinentes damnauit. *Wernerus* in Fasciculo temporum. Contra pluralitatem Beneficiorum facta est illa solennis disputatio Parisius an. Dom. 1238. in qua determinatum est per SS. Doctores quod sine periculo peccati mortalis nemo tenere potest duo Beneficia, quorum alterum sufficeret ad sustentationem suam. Et quidem aliter opinati fecerunt contrarium, quos Diuina Iustitia horribiliter damnauit: *Eiusdem condemnationis meminit Genebrardus in Chronico*. Anno 1238. Theologi Parisienses post longam disputationem definiunt neminem posse duo Beneficia, si vnum sufficeret ad alendum cum, obtinere sine mortali peccato.

Aduersus hancce Determinationem acerrimè pugnauit M. Philippus de Greua Cancellarius, seque nunquam illi subscripturum professus est. Et cum forsân in morbum incidisset, admonereturque ab Episcopo opinionem reuocare metu damnationis, respondisse fertur se velle experiri an talis Simoniacus damnaretur; post mortem verò eidem Episcopo apparuisse, dixisseque se flammis addictum æternis triplicem ob causam: nimirum quod de fructibus Beneficiorum nihil distribuisset pauperibus; deinde quod Theologorû, de vnitate Beneficiorum sententiæ nimis contumaciter repugnasset; denique quod longo tempore cum graui offendiculo in carnali libidine impudicus vixisset. Ita Meyerus lib. 8. certè post Cantipratanum & Albertum M. qui quod Philippus Dominicanis aduersaretur, hanc de eo forte fabulam contexuerunt, quam nemo alius illius temporis commemorat, non ipse Guillelmus Parisiensis qui de pluralitate Beneficiorum quam damnabat, Tractatum edidit. Quem fatalem euentum non est credibile prætermisurum fuisse, cum maximè conferret ad sententiæ suæ confirmationem.

Verum audiamus Cantipratanum illius reuera temporis scriptorem, & qui tum erat Parisius cum Quæstio illa agitata est. Ille autem sic habet l. 1. de Api-

bus c. 19. n. 5. *Volo ut quicumque hæc legerit, sciat me anno ab incarnatione Do-*
mini 1238. fuisse Parisius, vbi venerabilis Guillelmus Parisiensis Episcopus qui in
Theologia iam texerat, conuocationem fecit omnium Magistrorum in Capitu-
lo FF. Prædicatorum. Proposita ergo Quæstione de pluralitate Beneficiorum,
solerti & valde longâ disputatione probatum est duo Beneficia, dummo lo vnum
valeret 15. libras Parisienses, teneri cum salute animæ non posse. Hoc determina-
uit prædictus Episcopus. Hoc F. Hugo Ordinis Prædicatorum, postmodum Rom.
Curia Cardinalis: hoc F. Guericus & F. Gaufridus eiusdem Ordinis: F. Ioan. de Ru-
pella Ordinis FF. Min. & alii quamplures Magistri Theologiæ determinauerunt in
scholis propriis successiuè. Fuerat autem habita disputatio longa valde & multo
solennior ante annos tres: in qua etiam omnes Magistri Theologiæ exceptis duo-
bus determinasse probantur idem per omnia, quod & supra, quorum vnus fuit
M. Philippus Cancellarius Paris. & alter M. Arnoldus postmodum Ambianen-
sis Episcopus. Quid autem de isto Philippo contigerit, audiamus. Agonizantem
in morte, dictus Guillelmus Paris. Episcopus paternâ sollicitudine visitauit, ro-
gauitque eum vt singulari opinioni cederet de pluralitate Beneficiorum, & om-
nia Beneficia sua excepto vno in manus Ecclesiæ resignaret: & hoc conditione
media, vt si conualesceret, ei supplere vellet de suo proprio quod dimisisset. Re-
ruit, experiri se velle dicens vtrum esset damnabile plura Beneficia tenere.
Mortuus est ergo sic. Post paucos autem dies, cum dictus Parisiensis Episcopus
finitis Marutinis orare vellet, vidit inter se & lumen quasi vmbra hominis
tatram nimis. Eleuata ergo manu consignat se. Et si ex parte Dei sit, præcipit,
vt loquatur. Cui respondet apparens: Alienus à Deo sum, sed tamen mirabilis fa-
ctura eius. Et Præsul, Tu quis es, inquit: cui ille respondit. Ego sum Cancellarius
ille dudum miserimus. Rursus Episcopus elato altius gemitu. Et quomodo, in-
quit, tibi est sic dolenti? Malè, ait, imò quàm pessimè, quia damnatus sum
æternâ morte. Et Episcopus, Heus ait, Charissime quæ causa tuæ damnatio-
nis? Tres sunt, inquit, causæ quare morte perpeti sum damnatus. Vna est, quod
recreantes fructus annuos contra pauperes timidè (forte temere) reseruau. 2.
est quod contra sententiam plurimorum de pluralitate Beneficiorum quasi li-
cidè tenendorum opinionem propriam defensau. Et in hoc me periculo morta-
lis culpæ commisi. 3. est & illa grauissima omnium, quod abominabili carnis vi-
tio in multorum scandalum multo tempore laborau. Et ad Episcopum
mox subiungit. Estue, inquit finitus mundus? & Episcopus: Miror, ait, te lit-
teratissimum quondam virum hoc quærere, cum me adhuc viuum cernas & om-
nes non viuentes adhuc mori necesse sit, antequam mundus instante iudicio fi-
niatur. Et ille: Non mireris, inquit, quia nec scientia, nec opus, nec ratio est apud
inferos venienti. Et hæc dicens, vmbra ab oculis mirantis euauit. Ipse autem
Episcopus, non ramen sub personâ sua quasi hæc vidisset, in prædicatione sua
omnibus Clericis recitauit.

Subdit Cantipratanus. Simili modo cum Quidam Clericus maximæ litteraturæ
 prope me agonizans in morte mandaret & consilium quæreret, quasi in proximo
 migraturus, reduxi ei ad memoriâ disputationem illam solennem & Determina-
 tionem de pluralitate Beneficiorum Parisiis factam, cui ille interfuerat Doctor ma-
 gnus, consuluique illi cum magna instantia lachrymarum, vt vnâ Præbendarum
 dimitteret, quia duas contra animam suam tenuerat, quarum vna ad omnem vi-
 tre copiam omni Clerico sufficere potuisset. Tum ille facie conuersâ dissimulans
 hoc tantum respondit. *Orate Dominum, vt inspiret.* Nec diu postea cum recess-
 issem, & tenuissimo spiritu vix hærente hoc idem quod consulueram, ei quidam
 Confobrinus suus iuenculus cum maximis lachrymis inclamaret, cum voce non
 posset, manu innuens expirauit. Post cuius obitum cum Quidam è nostris stupe-
 factus nimium cogitaret, cur tantus homo & tantus Clericus, si mortale pecca-
 tum esset, plura Beneficia tenere in tali statu mortuus extitisset. Mox semi-
 uigilanti defunctus apparens dixit: *Hæc duplicitas Præbendarum sola causa est,*
pro qua infelix ego in perpetuum damnatus sum. Sequenti numero refert ma-
 gnorum virorum authoritatem & nomina, qui contra pluralitatem Bene-
 ficiorum disputarunt. *Super ead. quæstione.* inquit, cum B. memoriæ Iacobus de
 Vitriaco tunc quidem Achonensis Episcopus, Postea vero Rō. Ecclesiæ Cardi-

nalis M. Robertum de Chorton Romani apicis Cardinalem monentem ante pri-
 mam Damietæ obsidionem interrogaret, respondit. Dico iam migraturus à vitâ,
 quod mortale & damnabile est, dum tamen vnum competens sit, beneficia plura
 retinere. Hoc idem M. Petrus Cantor S. Mariæ Parisiensis & dixit & scripsit.
 Hoc idem M. Guiardus Cameracensis Episcopus verbo huiusmodi confirmavit.
 Nollem inquit, pro toto Arabiæ auro vna tantum nocte duo beneficia retinere: &
 certus tamen essem, quod de mane vnum illorum idoneo homini conferretur, &
 hoc propter incertæ vitæ discrimina. Super hoc etiam narrante F. Bernardo quo-
 dam Pœnitentiario D. Papæ & fratre Ordinis Prædicatorum, cum beatissimæ me-
 moriæ Papa Gregorius IX. interrogaretur si posset de plenitudine potestatis cum
 plurium beneficiorum detentoribus dispensare, respondit: *Non possum*, inquit,
 nisi tantum super vexatione detinentium dispensare.

Porro aiunt Philippum Cancellarium elegisse sepulturam inter FF. Minores,
 obiisseque die ipso Natali Domini: & hoc ei Epitaphium inscriptum, quod
 nullam rei quæ accidisse fingitur, mentionem facit.

Census, Diuine viuenti quid valere?

Si carcam requie, nil possunt illa valere.

Me nunc terra tegit. Tegat & te. Te precor, ora

Vi mihi sit requies: sit & hæc tibi mortis in hora.

Qui me nouisti, nunc hic scis membra recondi.

Dicere quique potes SIC TRANSIT GLORIA MVNDI.

Obierat ille anno 1237. & successorem habuit in Cancellariatu M. Guyardum,
 de quo supra.

Arnoldus verò siue Arnulphus Ambiani oriundus, priuignus Rogerii de Fur-
 ni-Valle Medici Ludouici VIII. & IX. Gaufrido Ambianensi in Episcopatu
 successit, & huic Disputationi interfuit, Doctorisque Theologi titulo insignitur
 in vita Gregorii IX. in Conciliis Generalibus. Videndus Dionysius Carthusian.
 art. 7. de pluralitate Benef.

Similiter in Concilio Londinensi cui præfedit Orho Cardinalis Legatus an.
 1237. eadem materia proposita, sed non sic decisa: vt legere est apud Mathæum,
 qui walteri de Cantelupo Episcopi wigorniensis in hanc rem verba refert, qui-
 bus nempe Legatum affatus est. *Pater sancte, cum multi nobiles, quorum sanguis*
noster est, plura obtineant beneficia, cum quibus nondum dispensatum est, quorum etiam
aliqui prouecti sunt ætatis, & vsque ad præsens honorificè vixerunt, & hospitali-
tatem ad posse procurando elemosynas patentibus ianuis erogarunt, durum
esset nimis tales suis Beneficiis spoliatos in ignominiosam tradi paupertatem.
Quidam verò Iuuenes feroces ac strenui maximis periculis se opponerent, an-
tequam suis se finerent priuari Beneficiis, vnico tantum retento. Quod bene
perpendo per memetipsum. Antequam enim ad istam vocarer didignitatem, pro-
posui in animo meo quod si vnicum amitterem Beneficium talis prætextu Con-
stitutionis, omnia amitterem. Vnde timendum est quod multi ad præsens in simi-
li proposito perseverent. Quoniam igitur multitudo talium in causa est, sanctæ pa-
ternitati vestræ supplicamus, quatenus ob salutem vestram & nostram super huius-
modi statuto D. Papam consulatis. Præterea cum statutum vestrum in Religione
S. Benedicti ad omnes æqualiter se extendat, & durum sit multis, tum propter
locorum penuriam, & præcipuè Monialibus, cum sint debiles & fragiles, hoc
statutum obseruare, necesse est huic rigori discretum addere temperamentum.
Super quo etiam postulamus, vt D. Papam super his velitis consultare.
Consultus verò Papa sic respondit. Gregorius. Dilecto filio Othoni S. Nicolai in
carcere Tulliano Diacono Cardinali Apostolica sedis Legato, Salutem & Apostolicam
Benedictionem. Cum sic intellexerimus, quod nulli Clerici habentes plura Bene-
ficia sint in Regno Angliæ, & contra eos propter Parentum potentiam iuxta Ge-
neralis statuta Concilii sine turbatione Regni & sanguinis effusione procedi non
possit, attendentes quod si peccatum non debeat pro scandalo vitando commit-
ti, bonum tamen quod agi debeat, prudenter interdum intermitteri, vt scanda-
lum euitetur, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si contra
dictos Clericos sine scandalo procedere non poteris, subsedere procures.

Eodem anno orta est vehemens discordia inter prædictum Othonem & Scholares Oxonienses: adeo ut ægrè salutis suæ consuluerit. Rem fusè narrat Mathæus Parisiensis scriptor horumce temporum. *Tunc vero* temporis, inquit, D. Legatus cum Oxoniam aduentasset, & honore summo prout decuit reciperetur, hospitatus est in Domo Canonorum, scilicet in Abbatia de Oseneie. Clerici verò Scholares eidem Xenium honorabile in poculentis & esculentis transmiserunt ante prandij tempus, & post prandium, ut cum salutarerent & reuenter uisiterent, ad hospitium suum uenerunt. Quibus aduenientibus Ianitor quidam Transalpinus minus quàm deceret aut expediret, factus, & more Romanorum uocem exaltans, & ianuam aliquantulum patefactam tenens ait, Quid quæritis? quibus Clerici, Dominum Legatum, ut cum salutemus. Credebant enim confidenter ut essent honorem pro honore recepturi. Sed Ianitor conuiciando loquens in superbia & abusione, introitum omnibus procaciter denegauit. Quod uidentes Clerici impetuose iuuenes intrarunt. Quos uolentes Romani reprimere pugnis & uirgis cædebant: & dum obiurgantes ictus & conuicia geminarent, accidit quod quidam pauper Capellanus Hiberniensis ad ostium Coquinae staret, & ut quippiam boni pro Deo acciperet, instanter more pauperis & famelici postulauerat: quem cum Magister coquorum Legati frater Legati erat ille, & ne procuraretur aliquid uenenosum, quod nimis timebat Legatus, illum isti officio præfecerat quasi hominum specialissimo) audiuit, nec exaudiuit, iratus in pauperem proiecit ei in faciem aquam feruentem haustam de lebece ubi carnes pingues coquebantur. Ad hanc iniuriam exclamauit quidam Clericus de confinio walliæ oriundus: Proh pudor! ut quid hoc sustinemus? & arcum quem portauit, tendit (dum enim tumultus accreuerat excitatus, Clericorum aliqui arma quæ ad manus uenerant, arripuerunt) & ipse missâ sagittâ Corpus Cocci quem Clerici satyricè Nabuzardan idest Principem Cocorum uocitabant, transuerberauit. Corruente igitur mortuo clamor excitatur. Ad quem stupefactus Legatus & nimis perterritus timore qui posset in constantissimum uirum cadere, in turrim Ecclesiæ indutus cappa Canonicali se recepit, seratis post terga ostiis. Vbi cum noctis opacæ conticinium tumultum pugnae diremisset, Legatus uelamentis Canonicalibus exutus, equum suum optimum ascendit expeditus, & ducatu eorum qui uada secretiora nouerant, amnem qui proximus erat, licet cum periculo transiuit, ut ad protectionem Regis alarum ocius aduolaret. Clerici enim furia inuecti Legatum etiam in abditis secretorum latebris quærere non cessabant clamantes & dicentes, **VBI EST ILLE USURARIUS, SIMONIALIS, RAPTOR REDITIVVM ET SITITOR PECVNIAE, QUI REGEM PERVERTENS ET REGNUM SUBVERTENS DE SPOLIIS NOSTRIS DAT ALIENOS?** Insequentium autem adhuc clamores cum fugiens Legatus audiret, dixit intra se. **CVM FVRORE IN CVRSV EST, CVRRENTI CEDE FVRORE.**

Et patienter omnia tolerans factus est sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.

Cum autem ut prædictum est, amnem uix pertransisset, paucis pro difficultate transitus, comitantibus, cæteris in Abbatia latitantibus, ad Regem anhelus & turbidus usque peruenit, & lachrymabiliter, singultibus sermones suos interrumpentibus, rei gestæ ordinem, grauem super hoc reponens querimoniam, tam Regi quàm suis Collateralibus explicauit. Cuius querulis sermonibus cum Rex attonitus nimis compareretur, misit properanter Comitem warenniæ cum armata manu Oxoniam, eos qui latuerant, Romanos eripere & Scholares arripere. Inter quos captus est truculenter M. Odo Legista, & ipse cum aliis triginta uinculis & carceribus in Castro de waligeford, quod non multum distat ab Oxonia, ignominiosè mancipatus. Legatus verò contrito laqueo liberatus Episcopis conuocatis nonnullis Oxoniam supposuit Interdicto: & omnes illi enormi facto consentaneos excommunicauit. Postea in bigis more latronum ad arbitrium Legati Londinum sunt transuecti, & ibidem carceri & uinculis, arcta que custodiæ, redditis spoliati & anathemate innodati mancipantur.

Legatus verò qui uersus partes Angliæ Aquilonares tetenderat, flexo loco Londinum reuersus est. Et uix ausus in Regali hospicio Episcopi Dunelmensis, ubi solito hospitabatur, commorari, significauit Rex Ciuitati Londinensi ut eum.

dem Legatum diligentibus excubiis cum armata manu vt pupilla in oculi custo-
 dirent, Maior Ciuitatis cum Ciuium Vniuersitate.
 Legatus igitur Archiepiscopum Eboracensem & omnes Episcopos Angliæ au-
 thoritate quâ fungebatur, vt Londinum conuenirent districtè conuocauit, de
 statu Ecclesiæ & Cleri periclitantis 16. Kal. Iunii communiter tractaturi. Quod
 cum die præfixo conuenissent, tractatum est diligenter per Episcopos, vt salua-
 retur status Clericalis Vniuersitatis veluti secunda Ecclesiæ. Quibus & Legatus
 condescendit, saluo tamen honore Ecclesiæ Rom. ne improperando diceretur,
 vt qui venerat Clerum cum Ecclesia reformare, potius deformaret. Tandem
 suggestum est Legato ab Episcopis & Vniuersitate Cleri, quæ ibidem in præ-
 senti fuit, quod certaminis discrimen à familia sua sumpsit exordium, & in fine
 certaminis Clerus deteriorem calculum reportauit. Insuper iam de Clero pars
 magna ad nutum suum carceri mancipatur, & pars reliqua mandato suo parens
 parata fuit humiliter subire in loco ab Oxonia circiter tribus distante diebus; ad
 petitionem tot & tantorum virorum, ad misericordiam inclinare debere. Tan-
 dem elaboratum est, quod hanc faceret Legatus misericordiam, quod comitan-
 tibus Episcopis pedes euntibus Scholares omnes ibidem congregati ab Ecclesia
 S. Pauli, quæ ferè per vnum milliare ab hospitio Legati distabat, pedes irent: ita
 tamen quod cum venirent ad hospitium Episcopi Carleolensis, illinc sine capis
 & mantellis discincti & discalceati, vsque ad hospitium Legati procederent, hu-
 militer veniam postulantes, misericordiam & veniam consequendo concilia-
 rentur, quod & factum est. Videns autem D. Legatus hanc humiliationem, re-
 cepit eos in gratiam suam restituens Vniuersitatem loco suo ipsius Municipii,
 Interdictum cum sententia misericorditer ac benignè relaxando, litterasque eis
 conficiendo, ne illis proinde nota infamiæ aliquando procaciter obiiceretur.

Eandem historiam tractat Mathæus westmonasteriensis, & curiosas aliquot
 circumstantias atexit, quas non erit superfluum referre: quanquam in facto cum
 Parisiensi conuenit. Sic ergo ille rem narrat.

Eodem anno, inquit, Otho Dominus Legatus in festo Paschæ apud Lincol-
 niam exiit. Inde post quindenam Paschæ per Oxoniam transitum faciens apud
 Ofenciam diuertit, vbi familia sua Clericos Scholares eiusdem villæ ad iurgia
 & conuicia prouocante habitus est conflictus inter eos, itaut ipsis irruentibus in
 Romanos & Romanis resistantibus Cocus famulatus D. Legati fuit ibi interfe-
 ctus, pluribus ex vtraque parte lethaliter vulneratis. Dicitur liquidem Legatus
 vsque ad vespertas à Clericis obsessus turrim Ecclesiæ ascendens præ timore secre-
 tius misit ad Regem apud Abendunum tunc existentem, rogans instanter vt
 ipsum ab obsidione liberaret, qui in crastino per milites suos vsque walinge-
 ford conductum præstitit eidem. Vbi omnes qui in ipsum insultum fecerunt, pu-
 blicè excommunicauit, & officio & Beneficio priuatos denunciavit, & irregulares
 promulgauit. Omnes nihilominus Ecclesias Oxoniæ interdicto supposuit studium
 ibi suspendendo. Quas sententias per Vintoniensem Episcopum & de Euesham
 & de Abendonia Abbates in crastino Apostolorum Philippi & Iacobi Clero &
 populo conuocato cum magna solennitate apud S. Fridesvuidam Oxoniæ fecit
 publicari & executioni demandari. Rex verò propter pacem suam infractam M.
 Odonem de Kilkenni qui dicto insultui dicebatur interfuisse cum 18. aliis scho-
 laribus capi fecit & in carcerem detrudi, Priuilegio Clericali penitus religato;
 & sic tota æstate apud Oxoniam scholaribus dissipatis studium suspendebatur.
 Tandem Abbas & Canonici Ofencæ & Magistri Oxonienses Regentes discal-
 ceatis pedibus, capitibus discoopertis, superioribus vestibus exutis & discinctis
 veniam à Legato pluries humiliter petierunt: & sic ad ultimum per mediam Ci-
 uitatem Londoniensem vsque ad domum Dunelmensis Episcopi, vbi hospitium
 eius tunc fuerat, proficiscentes, veniam consequi meruerunt studio apud Oxonia
 restituito & dictis sententiis relaxatis.

Eiusdem Historiæ meminit Thomas Wallingham, sicque breuiter eam refert.
 Otho Apostolica sedis Legatus cum ad Abbatiam de Osney iuxta Oxoniam rece-
 ptus fuisset, insultum passus à scholaribus ad Campanile transfugit. Qui postea
 Londoniis in Scholares Oxoniæ sententiàm excommunicationis fulminauit, stu-
 diumque

diumque dispersit. Vnde factum est vt Quidam nouam Ciuitatem Sarum ad studium elegerint.

Eodem anno celebris agitata est Quæstio in Anglia occasione Coniugii Simonis de Monte-forti cum Alienora, sorore Henrici Regis quæ votum sollemniter fecerat coram Edmundo Archiepiscopo Cantuariensi; super quo Simon à Papa dispensari petierat: cuius precibus cum annuisset Pontifex, consulti Theologi responderunt non posse licitas esse nuptias: nec Papam posse cum illâ de voto sollemni dispensare, auctoritate fulti M. Petri Lombardi. Quâ de re sic Mathæus Paris.

Interim Simon de Monte-Forti cum gratiâ Imperatoris & litteris supplicatoriis se transfert ad Curiam Rom. & effusâ & præmissâ infinitâ pecuniâ à Domino Papa impetrauit, vt quamuis votum sollemniter factum coram Edmundo Archiepiscopo repugnaret, liceret illicitis abuti amplexibus. Scripsitque D. Papa Legato Othoni, vt pro præfato Simone de Monte-Forti sollemniter sententiaret. Quo audito Frater willielmus de Abendune de Ordine Prædicatorum & multi alii periti zelum Dei præ oculis habentes increpauerunt hanc sententiam: sanctitatem Papæ circumueniri & animas periclitari, Christumque zelotypari veraciter affirmantes. Quia licet sicut pars aduersa protestatur, habitum cum velo non assumpserit mulier de qua agitur, anulum tamen quo se Christo subarravit, vel potius desponsauit, assumpsit, & sic sponso Christo indissolubiler copulatur, testante authentico scripto in Sententiis M. Petri in Tractatu de voto, scilicet lib. 4. in quo præmissis rationibus & authoritatibus Sanctorum & Canonum subinfert: *Ex his apparet Virgines vel uirgines voto continentia adstrictas, siue fuerint velatae siue non, nullatenus Coniugium sortiri posse. Quod iridem de omnibus intelligendum est, qui continentiam vouerunt. Quod autem erat ante licitum, post votum erit illicitum.*

Agitata quoque est Quæstio de Rapto mulierum per Dæmonem. Et M. Albertus in Disputatione coram Episcopo Parisiensi exemplum recens protulit, quod legitur apud Cantipratanum l. 2. c. 5 §. 57. de filia Comitis Suauelenbergensis quæ à Dæmonibus noctu inuisibiliter rapiebatur. In partibus Theutoniarum plenissima fratrum Prædicatorum & Minorum & præcipue B. memoria Episcopi Ioannis Magistri Ordinis Prædic. attestacione percepi puellam esse nobilissimam filiam Comitis de Suawelenberch in Claustro Monialiû enutritam, quæ per aliquas horas noctis à Dæmonibus rapitur, & in ipso raptu inuisibilis & incontroctabilis comprobatur. Et hoc cum quidam frater eius carnalis de Ordine FF. Minorum experiri certius uoluisset, accepit dictam puellam sororem suam in gremio & brachiis eâ fortissimè strinxit ac tenuit: & tamen veniente horâ raptus de manibus tenentis inuisibiliter & incontroctabiliter tollebat. Hoc exemplum M. Albertus Frater Ordinis Prædic. Theologus in Disputatione Parisius adduxit, cum coram Episcopo Paris. prædicta Quæstio de raptu Mulierum talium moueretur; sicut ab illis plenâ fide percepimus, qui in disputatione fuerunt.

Eodem anno M. Guiardus seu Wiardus de Lauduno Doctor Theologus, Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis post M. Philippum de Greua Cancellarius, post M. Godefridum de Fontanis virum quoque tam doctum quàm nobilem factus est Episcopus Cameracensis. Scripsit autem Guiardus Tractatum de diuinis Officiis. Dialogum de mundi creatione & Sermones de Passione Domini. Vide eius Operum elenchum in Athenis Belgicis Sewertii. Faluntur qui aiunt cum obiisse an. 1242. nam Concilio Lugdunensi cui præsedidit Innoc. IV. interfuit an. 1245. ubi ab aliquo Cardinale interrogatus an Papa posset committere Simoniam, respondit non plus posse quàm quemlibet alium. Quâ de re sic Cantipratanus l. 2. c. 3. p. 5. *Super hac Quæstione (de Simonia) Quidam Maiorum Ecclesiæ à venerabili Magistro Guiardo Cameracensi Episcopo in Lugduno, ubi Papalis curia tenebatur, sub specie ireniæ quæsiuit dicens. Credis- ne tu, Frater Episcope, quod summus Pontifex possit committere Simoniam? At ille audaci vultu conspicuus, Non credo, inquit, sancte Pater, immò potius certissimè scio quod * viliores Papa possit quàm ego vel aliquis in mundo: & si dubitaueris, vel forte dissimulas, per testamentum vetus & nouum manifestè probabo. Quo audito calamitator probra non intulit, sed statim quasi verbo captus obmutuit, certis utique virum esse*

idoneum ad omnem veritatis regulam comprobendam.

1239.
SUSCEPTIO
CORONAE
SPINEAE.

Ad an. 1239. refert Nangius Coronam Domini spineam in Franciam delatam summâ cum humilitate & deuotione susceptam à Rege Ludouico, Clero Parisiensi & vniuersis Ciuibus, atque in sacra Capella, quam iuxta Palatium suum construxerat, piè fuisse collocatam. *A nemore Vicenarum*, inquit, „ quintâ feriâ post Assumptionem Beatissimæ Mariæ Virginis ipsam Rex & „ fratres sui cum maximo Cleri plebisque tripudio nudis pedibus vsquead Eccle- „ siam sacratissimæ Mariæ Virginis Matris Domini Parisius attulerunt. Ibi enim „ ex præcepto Regio Odonem Clementis Abbatem Ecclesiæ S. Dionysii cum suis „ Monachis oportuit interesse. Qui Monachi illucescente aurora in nemore Vi- „ cenarum quinta feria prælibata scilicet Albis & Cappis induentes, grossos in manibus „ tenentes cereos honestius cæteris cunctis Processionibus, quæ ibi aderant, cum „ Rege & Clero Parisius deuenerunt. Processio quidem Monachorum B. Diony- „ sii in media Naui Ecclesiæ B. Mariæ Parisiensis remansit à cæteris Processionibus „ separata. Cantor præ cæteris Cantoribus aliarum Processionum omnes Cantus „ incipiebat. Et tunc maximè in Naui Ecclesiæ Matris Domini Antiphonam ad „ honorem eiusdem Matris & Virginis Mariæ, scilicet *Aue Regina Cælorum* into- „ nans inchoauit: quod omnes obstupuerunt audientes. Inde vsque ad Capellam, „ quam D. Rex in sua Domo Parisius mirabili & sumptuoso opere sibiconstrui fe- „ cerat, Monachi S. Dionysii sacrosanctam Coronam cum hymnis & canticis dul- „ cisonis deduxerunt, vbi ad honorem sanctissimæ Coronæ cereos quos gestabant „ in manibus, in conspectu omnium qui ibi aderant, deuotè & humiliter obtule- „ runt.

„ Non multum post audiens & intelligens deuotissimus Rex Ludouicus, quod „ Constantinopolitanus Imperator quandam summam pecuniæ mutuò sumpserat „ & posuerat in loco pignoris, Vexilla Dominicæ passionis scilicet maximam par- „ tem sanctissimæ Crucis, in qua Christus pro nobis pependit & Spongiam cum „ quâ aceto in siti sua suspensus potatus fuit, & ferrum lanceæ sanctissimum, quod „ latus ipsius sacratissimum pro nostrarum seruandis animarum vulneribus perfo- „ rauit, tantarum Reliquiarum metuens alienationem, vilipensis huius mundi Di- „ uitiiis, vt Christum lucrifaceret, per personas authenticas & honestas redemptas „ suis opibus sacrosanctas Reliquias, quæ nostræ sunt verissima redemptionis infi- „ gnia, sibi fecit Parisius apportari. Et sicut sanctam Coronam, vt superius dictum „ est, sic & istas pretiosas Reliquias Archiepiscoporum, Pontificum, & Abba- „ tum caterua vallarus mirabili, vsque ad Capellam domus suæ cum Processione „ Cleri & populi deuotissimè & humiliter deportauit, & Cappam pretiosam & ad- „ mirabilem ex auro & argento lapidibus pretiosis intextam ad prædictas sacras „ Reliquias honorificè recondendas fecit subtili & admirabili operum varietate „ fabricari. In eadem verò Capella Canonicos & Capellanos, qui ibidem Diuinum „ seruitium in perpetuum celebrarent, instituit, atque magnos reditus eisdem, vt „ inde sustentarentur, sicut decebat Maiestatem Regiam, assignauit.

SERMO M.
GUALTERII
CORNVTII.

Hanc Historiam susceptionis Coronæ spineæ fultus prosequitur M. Galterus „ Cornutus Archiepiscopus Senonensis, qui huic negotio adfuit & præfuit, vt le- „ gitur in MS. Chronico S. Petri Senonensis, iamque tum institutam fuisse festi- „ uitatem obmemoriam dici, pater ex eius sermone ad Clerum.

„ Hodiernæ festiuitatis gaudia, Fratres Carissimi, sub annuæ celebritatis obse- „ quio deuotissimè recolentes, imprimis summo huius nostræ solennitatis Patri lu- „ minum, in quo omne datum optimum & omne donum perfectum, sursum cor- „ dibus eleuatis gratias referamus, & laudes eius toto cordis affectu & vocis mini- „ sterio personemus.

„ Gratias tibi Deus cuius immensa bonitas oculis consuetæ misericordiæ secula „ nostra respiciens hanc mundi & vitæ nostræ vesperam cælestis gratiæ fulgore per- „ fudit, terram nostram incomparabili thesauro ditauit, Genti & Regno nostro „ quasi summum post multos accumulauit honorem. Lætetur in iis sacris solemnibus „ Ecclesia Gallicana & tota gens Francorum sine differentia sexuum, Dignitatum „ ac Graduum pari causa resultet, quia sufficiens est omnibus causa lætitiæ. Com- „ mune igitur sit omnibus gaudium, quia causa communis est gaudiorum. Hæc „ est illa præclara festiuitas, in qua missum sibi à Domino preciosissimum munus

Francorum terra suscepit. Illam videlicet sacrosanctam spineam Coronam quam caput nostrum D. I. C. pro nobis factus obediens Patri usque ad mortem Crucis tempore passionis ipsius venerando Capiti suo per manus impiorum permisit imponi. Beatus itaque Ioannes qui supra pectus Domini procliuus in cœna de fonte sapientiæ hausit quod scriberet (cui concordant etiam sancti Euangelistæ Mathæus & Marcus) in Euangelio suo de præsentī Corona ita dicit, *Mitius plerentes Coronam spineam* imposuerunt Capiti eius; & rursus. *Exiuit ergo Iesus* portans spineam Coronam & purpureum vestimentum. De ipsa etiam sacrosanctā Domini Corona longè præcedenti tempore fuerat Sibyllino vaticinio prædictum, sicut B. Augustinus in lib. de Ciuit. Dei testatur his verbis. *Inserit Latantius operi suo quædam de Christo vaticinia Sibyllæ, sed quæ ipse sigillatim posuit, ego arbitratus sum coniuncta esse ponenda, tanquam vnum sit prolixum quæ ille plura connumerauit & breuia. In manus, inquit, Infidelium postea veniet. Dabunt autem Deo alapas manibus incestis & impurato ore expuent venenatos sputos. Dabit verò ad verbera simpliciter sanctum dorsum & colaphos accipiens tacebit, ne quis agnoscat quod verbum vel vnde venit, quod inferis loquitur, & Coronā spineā coronetur. Et infra. Insuper Gens Deum tuum non intellexisti ludentem mortalium mentibus, sed spinis coronasti & horridum fel miscuisti. Sicut igitur D. I. C. ad suæ Redemptionis exhibenda mysteria terram promissionis elegit, sic ad passionis suæ triumphum deuotius venerandum nostram Galliam videtur & creditur specialiter elegisse, vt ab orru solis ad occasum lauderetur nomen Domini, dum à climate Græciæ quæ vicinior dicitur Orienti, in Galliam partibus Occidentis contiguam aut confinem ipse Dominus ac Redemptor noster suæ sacratissimæ Passionis sancta transmitteret instrumenta. Et sic veluti compartitis honoribus terræ alteri alteram adæquauit. Honoratum enim gestis insignibus per multa tempora Regnum Franciæ tempore nostro per scedulam Regis Ludouici, nec non & Religiosæ Matris suæ Blanchæ vigilantiam Corona capitis sui cum multa gloria & honore multiplici dignatus est coronare. Expurgatis igitur Cordium oculis imaginemur Dei filium pro salute nostra spinis coronatum, ad quod nos inuitat Spiritus S. in lib. Canticorum ad fideles animas ita dicens, Egredimini & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate quo coronauit eum Mater sua. Hoc de matre Synagoga indubitanter intelligitur. De qua Christus verus Salomon, id. Pacificus secundum originem carnis processit.*

Qualiter autem huius pretiosæ gemmæ Thesaurus ad nos usque peruenit, cum nobis & scientia pectoris & facundia linguæ non suppetant, minimè sufficimus enarrare. Verum quia Regis ad hoc accessit imperium, cui tanquam præcellenti secundum Apostolum oportet obedire de materia præsentī prout se habet veritas, quantum Dominus permiserit præsentibus & posteris, etsi verbis rudibus fideliter tamen conabimur aperire. Sublatis rebus humanis Petroprius Comite Niuernensi, postmodum Imperatore Constantinopolitano & Imperatrice Yolanda vxore sua, ad quam de morte Henrici fratris sui Imperatoris Clarissimi deuenerat idem Imperium, **superfuit ex eis eximia indolis adulescens Balduinus** quem eadem Imperatrix pepererat in vrbe Constantinopolitana.

Videntes igitur Latini Principes Græciæ miserabile discrimen Imperii, quod à schismatica Græcorum Gente multis in locis inuasum, pro maiori parte violenter fuerat occupatum, multâ deliberant vigilantia, quod eis post Deum implorandum sit auxilium, vel vnde sperari valeat angustiis suis solatium exhibendum. Tandem communi consilio tam nobilium quam minorum per auctoritatem S. nominis Gregorii Papæ Ioannes de Brena vir approbatæ virtutis, qui propter egregiæ probitatis industriam, nec non & deuotæ Christianitatis merita prius Regnum Hierosolymitanum adeptus fuerat, ad impertiendum huic tanti doloris plagæ remedium, electus est concorditer Aduocatus. Desponsata enim Maria prædicti Ioannis filia eidem hæredi Imperii Balduino, ipse Ioannes Imperii Constantinopolitani, nec non & ipsius hæredis administrationem suscepit & curam. Non solum autem administrator generalis Romaniæ factus est, sed coronatus solenniter ad vitam suam Imperator vocatus seruata eidem Balduino

„ genero suo cum ad ætatem veniret, legitimam Imperii dignitate. Postmodum au-
 „ tem factis amicis duobus Græcorum maioribus Satrapis, Vastrachio videlicet &
 „ Auxano, qui prius discordes fuerant adinuicem, hostium Imperii creuit poten-
 „ tia, statu Latinorum plurimum imminuto. Videns itaque Ioannes Imperator
 „ quod hostes suos & Græcorum multitudinem à finibus suis non posset expellere,
 „ ueleorum resistere potestati, communicato cum Prælati & fidelibus Imperii
 „ Consilio de communi consensu Generum suum Balduinum ad partes Gallicanas
 „ transtulit. Duplex autem adventus ipsius causa dicitur extitisse, scilicet ut à
 „ Rege Ludouico, de cuius Sanguine ex utraque parte Patris & Matris ortum ha-
 „ buerat, & à prudentissima Matre eius Blancha, cuius neptem duxerat in ux-
 „ rem, à nobilibus etiam Franciæ Regni Baronibus Consanguineis suis in tanto
 „ necessitatis articulo sibi & suis peteret subueniri. Alia insuper causa suberat, ut
 „ hæreditatem fratrum qui sine hærede decesserant, adiret, Marchionatum scili-
 „ cet Namurcensē cum pertinentiis & Castellaniam Curtineti. Ingressus siquidem
 „ Regnum Franciæ, ab ipso Rege & Matre sua & Baronibus Regni susceptus est
 „ gratanter, honorificè & iocundè. Si quas etiam in aduenda hæreditate difficulta-
 „ tes reperit, per Regis mandatum & potentiam penitus sunt amotæ. Dumque
 „ in partibus Gallicanis moram faceret, hæreditatis propriæ detentus negociis
 „ & in petendo subsidio sollicitus plurimum & intentus, de partibus Romanæ susce-
 „ pit nuncium, qui aures eius & animum subitis rumoribus perculit & turba-
 „ uit. Nunciauit enim prout res erat, virum illustrem Ioannem Imperatorem socerum
 „ suum iuxta naturæ debitum, subtractum vitæ mortali: statum & Constan-
 „ tinopolitanæ Ciuitatis & terræ alterius si quam extra muros eiusdem vrbe ha-
 „ bebat, ita per incursum hostium arctatum penitus & oppressum, quod vix eis ad
 „ campos pateret aditus. Intus autem vxor sua, Proceres & vulgus quotidianis
 „ egebant alimentis. Discurrebant etenim liberè per regionem hostiles impetus non
 „ permittentes in vrbe deferri victualia: congregatis turmis hoc animo ut ipsam
 „ Cōstantinopolim obsiderēt. Ad hæc maior rem vrgebat desolationis cumulus, quia
 „ multi de populo, de nobilibus aliqui, præsentibus deuicti angustiis & futura
 „ metuentes pericula, noctu vel aliàs furtiuè muros Ciuitatis exibant, & per
 „ mare vel viarum discrimina fugientes propter metum se certioribus expo-
 „ nebant periculis. Propter quod erat dubium, ne si urbem hostilis circuiret
 „ obsidio, non inuenirent proceres quos ad munitionem murorum in
 „ propugnaculis collocarent. Verbis huiusmodi tristibus turbabatur adoles-
 „ cens heres Imperij. Vnde frequentius Regem Francorum Matremque eius &
 „ amicos suos circuit sollicitus, humiliter interpellans miserabiliter obsecrat, ut sibi
 „ subueniant & Imperium Romanæ quod per Francos potenter & gloriose fuerat
 „ acquisitū, non permittant rursus in Græcorū infidelium redigi seruitutem. Litteras
 „ exhibet Papæ Gregorij, quibus eiusdem Imperij necessitati succurrentibus eandem
 „ concedit Indulgentiam quā in subsidiū Terræ Sanctæ proficiscentibus concesser-
 „ rat Concilium Generale. Ad hæc mouentur Rex & Regina, de thesauris suis
 „ magnas ei pecuniæ conferunt quantitates, stipendiarios ipsi quærunt & sociant
 „ milites, alios quos nouerant egregios bellatores. Nonnulli de Consanguineis
 „ eius quos & pietas & carnalis affectus induxerat, eidem se iuramento confede-
 „ rant pollicentes se ipsum pro viribus secuturos. Perpendēs igitur idem Balduinus
 „ deuotionem Regis & matris ipsius, de sacrosancta spinea Corona facit eisdem
 „ mentionem. Dicit itaque se nouisse relatione veridica proceres inclusos in vr-
 „ be Constantinopoli ad hanc calamitatis inediā deuenisse, quod incomparabi-
 „ lem thesaurum illum Coronæ Domini (quæ totius Imperij titulus erat & gloria
 „ specialis) oportebat eos alienis vendere, vel ad minus titulo pignoris obligare.
 „ Vnde ardentem habebat in votis quatenus ad Regem Consanguineum, Dominum
 „ & Beneficum suum, nec non ad Regnum Franciæ, de quo parentes ipsius utri-
 „ que processerant, huius pretiosæ gemmæ honor inæstimabilis & gloria perue-
 „ nirent. Verum quia idem Balduinus perceperat, quod si tam pretiosa res ei ven-
 „ deretur pecuniæ pretio, Regis conscientia læderetur, affectuosa prece cum la-
 „ chrymæ eidem supplicat ut munus illud honorificum ab ipso recipere dono di-
 „ gnetur & gratis. His auditis Rex prudenter intelligens id à Domino fieri gauisus
 „ est in hoc quod ille, qui Coronam eandem pro nobis gesserat in opprobrium, vo-
 „ lebat eam à suis fidelibus piè & reuerenter honorari in terris, donec ad iudi-

ciūm veniens eam suo rursus imponeret capiti iudicandis omnibus ostendendam. Gaudebat igitur quod ad exhibendum honorem huiusmodi suam Deus prælegerat Galliam, in qua per ipsius clementiam fides viget firmiter & cultus deuotissimo salutis nostræ mysteria celebrantur.

Rex igitur referens grates vberrimas Balduino, gratanter annuit se munus illud inestimabile recepturum ab ipso. Mittuntur ocys à Rege Constantinopolim pro complendo negotio Iacobus & Andreas Fratres Ordinis Prædicatorum, quorum alter, scilicet Iacobus Prior fratrum eiusdem Ordinis fuerat in vrbe prædicta, vbi Coronam ipsam frequenter viderat, & ea quæ circa illam erant, optimè cognoscebat. Mittit etiam cum eis Balduinus nuncium specialem fide dignum cum patentibus litteris, quibus mandat Baronibus, vt Nunciis Regalibus sancta Corona tradatur. Post multos itaque viarum anfractus, ingredientiæ Constantinopolim inueniunt ad pium Regis propositum viam à Domino præparatam. Tanta enim Imperij Barones arctauerat angustia, quod sacratissimam Coronam pro ingenti summa pecuniæ compulsi sunt Venetis obligare. Ciues autem Venetiæ qui Thesaurum illum nobilem plurimum affectauerant, hanc obtinuerunt conditionem apponi, quod nisi Corona sancta per Hæredem Imperij vel Barones redimeretur infra terminum, videlicet solennitatem SS. Martyrum Gervasij & Prothasij, ipsa caderet in commissum: ita quod illa pignoris obligatio conuerteretur in titulum venditionis pro pecunia iam soluta. Apposuerunt insuper quod illud pignus inestimabile Venetiam interim transferretur. Barones lectis Domini sui litteris, sancto proposito Regis Francorum & hæredis Imperij plenius intellecto deuotè adimplent mandatum Domini gerentes in votis, vnde Venetorum manibus educa, si fieri posset, in honorem rediret Ecclesiæ Gallicane. Conueniunt ergo cum Venetis vt Nuncij Regales, quorum vita & habitus religionem testabantur, illud Sacrosanctum portarent Venetiam adiunctis sibi solemnibus Nunciis Imperij, præsentibus etiam magnis Ciuibus Venetorum. Signatur oculus sigillis Procerum non sine lachrymarum fluuiis & iuramento publico defertur ad nauem. Comites itaque tam sacri pignoris de ipsius confisi præsidio, media hyeme quæ solet esse Nautis inuia, circa Natiuitatem Domini maris fluctibus se committunt. Valtrachius verò pessimus zelator Imperij per exploratores rem nouerat de transferenda Corona. Anxius igitur & intendens qualiter eam Nuncius posset eripere, per diuersos sinus maris quibus transituri videbantur, copiam galearum dispergit: sed Nunciis venientibus in nomine Domini nihil contrarietatis obstitit. Ingrediuntur Venetiam, ouanter recepti, beatissimam Coronam cum vase signato in Thesauraria Capellæ B. Marci Euangelistæ cum diligentia & deuotione deponunt. Relicto ibidem fratre Andrea custode Thesauri nobilis frater Iacobus cum Nunciis Imperii festinanter ad Regem accedit, rem gestam & statum negotii Regi fideliter exprimit & Regine. Gaudent ambo & omnes quibus id secretum communicant, læritia ineffabili sperantes in Domino quod ipse qui cœperat, votum eorum feliciter consummaret. Præparant itaque Nuncios solennes & discretos cum fratre Iacobo à Nunciis Imperii, mittentes eos Venetiam instructos plenius & munitos de pecunia ad redemptionem sacri pignoris obtinendam. Imperatori Friderico scribitur vt si opus sit, Nunciis Regalibus conductum, consilium conferat & iuuamen. Expediè veniunt Venetiam, fratrem Andream inueniunt cum thesauro. Procurante Diuina Clementia tunc temporis in partibus illis negotiabantur nati de Regno Franciæ Mercatores. Exhibitis sibi litteris Regalibus, de mutuo exponunt pecuniam ad libitum Nunciorum. Redimitur sanctum pignus dolentibus Venetis, sed pro conditionibus initis non valentibus obuiare. Agnitis sigillis Procerum, vasculum S. Coronæ suscipiunt Nuncij se viæ laboribus committentes. Conductus securitatem, vbi decuit per Imperatoris ministros habuerunt. Protectos insuper Diuini muneris præsentia nihil in via contrarium contristauit. Nulla eis intemperies aeris nocuit, nec stilla pluuiæ cecidit super eos, licet ipsis susceptis in hospitio pluisset pluries abundanter. Præmittunt Nuncios, qui iam vsque Treacas munus sacratissimum nunciant aduenisse. Exhilaratus Rex plurimum cum Matre sua & fratribus, assumptis secum Galtero Senon. Archiepiscopo, Bernardo Auicensi Episcopo & alijs Baronibus & militibus quos habere subito potuit,

festiuus occurrit : in villa quæ per quinque leucas distat à Senonis & Villa-
 ua Archiepiscopi dicitur, Thesaurum quem desiderauerat cum nunciis inuenit,
 consignatum vas ligneum referatur, apparent circa vas argenteum sigilla Baro-
 num. Attulerunt autem præfati Nuncij sigilla Procerum cum litteris Patentibus
 ad Regem & Balduinum.

Facta igitur collatione ipsorum cum sigillis, quibus erat sacræ Coronæ vas si-
 gnatum, inueniunt vera esse. Fractis itaque signaculis huiusmodi, nec non sigillo
 Ducis Venetiæ, quod ad maiorem certitudinem appositum fuerat, argenteum
 vas recludunt. Inueniunt de auro purissimo loculum pulcherrimum in quo san-
 cta Corona iacebat: sublato huius operculo, visa est ab omnibus qui aderant inæ-
 stimabilis margarita. Quanta itaque deuotione, quantis fletibus & suspiriis inspe-
 cta fuerint à Rege & Regina & aliis, vix posset perpendi. Commorantur in aspe-
 ctu pro amoris desiderio tam deuotum sentientes feruorem mentium, quasi vide-
 rint coram se Dominum spinis præsentibus coronatum. Post paululum ipsam in-
 cludunt in vasculis. Consignantur sigillo Regio, quod in die festo B. Laurentij
 Martyris est completum.

Anno igitur 1239. in crastino Laurentij Martyris huius pretiosæ gemmæ The-
 saurus Senonis deportatur, occurrentibus in viâ populis vniuersis: exultat om-
 nis cætus hominum sine differentia sexuum & ætatum. In primo Ciuitatis in-
 gressu Rex nudis pedibus, sola indutus tunicâ cum fratre suo Roberto Comite
 humiliato similiter sacrum onus humeris suis suscipit deportandum. Prosequun-
 tur & procedunt milites reiectis calceis. Exiit obuiam iocunda Ciuitas, Cleri-
 corum Conuentus processionaliter veniunt. Clerici matricis Ecclesiæ sericis
 ornati, Monachi cum cæteris Religiosis Sanctorum corpora deferunt & Reliquias
 quas imaginatur hominum deuotio, tanquam Sancti desiderent occurrere Do-
 mino venienti. Certatim concrepant laudes Domini, tapetibus & pallis ornata
 Ciuitas res suas pretiosas exhibet, campanis & organis resonat & populi iocun-
 dantis applausu. Cerei cum candelis tortilibus per plateas & vicos singulos ac-
 cenduntur. Defertur in Ecclesiam Protomartyris Stephani, populis detegitur, &
 tanta causâ iocunditatis aperitur.

In die crastina Rex versus Parisius urbem Regiam dirigit iter suum insigne
 vasculum deferens. Omnium voce laudatur dicentium: Benedictus qui venit in
 honore Domini, cuius Ministerio Regnum Franciæ tanti præsentia muneris exal-
 tatur. Octaua die extra muros iuxta Ecclesiam B. Antonij in Campi planitie
 construitur eminens pulpitum astantibus pluribus Prælatibus, Ecclesiarum Con-
 uentibus, indutis sericis, exhibitis Sanctorum pignoribus in tanta Populorum
 frequentia quanta Parisius exierit. Monstratur locus ex pulpito. Diei felici-
 tas & causa gaudij prædicatur. Post hæc intra muros Ciuitatis infertur à Rege &
 fratre suo discalceatis vt prius, & præter tunicas vestimentis depositis. Omnes
 etiam Prælati cum Clericis & viris Religiosis nec non & militibus, nudis pedi-
 bus antecedunt. Quanta per urbem iucunditas, quot signa & iudicia gaudio-
 rum in conspectu venientium visa sint, nemo sufficeret enarrare. In Pontifica-
 lem Ecclesiam B. Virginis inducitur, vbi persolutis Deo & Beatissimæ matri eius
 deuotis laudibus cum thesauro nobili solenniter ad Regis Palatium reuertuntur.
 Collocatur in Capella Regia B. Nicolai cum multo gaudio Domini Corona. His
 itaque solenniter peractis Parisius exit fama celebris, diuulgatur insigne specta-
 culum primum per loca vicina, deinde per remotas Ciuitates & villas: concur-
 runt festinanter ad gaudium, videre desiderant causam felicitatis præsentium
 temporum & totius Regionis. Quia verò non conceditur eis videre, quod cupiunt,
 ex causis aliquibus abscondito thesauro Domini & fideliter consignato, certa-
 tim ad campos confluunt, ardentem deosculantur pulpitum, in quo exhibitum
 fuerat vas prædictum. Ibi si credendum est personis fide dignissimis, per virtu-
 tem sacri Diadematis & propter deuotionem fidelium circa languentes opera-
 tus est multas virtutes & miracula Dominus I. C. cui est laus, honor & Impe-
 rium in secula seculorum. Amen.

Eodem anno orta inter Episcopum Lincolnensem & Canonicos de Iure visi-
 tationis contentione, qui à Decano suo non ab Episc. visitari debere contende-
 bant, tandem de Arbitris conuenerunt, quorum vnus fuit M. Alanus de Becco-

les seu de Bleccles, vnus ex iis qui Parisiis recesserant in Angliam. Sed cum non potuisset controuersia dirimi, & Canonici Romanum Tribunal appellassent, Aduocatum pro se apud Pontificem constituerunt M. Odonem de Kinkenti *Legum Professore apud Oxoniam*; de quo supra mentio facta est in tumultu Oxonicensi.

Eodem anno Gregorius Pontifex Fridericum Imperatorem nominatim anathemate feriit: quæ excommunicatio ingentis belli causa fuit. Eodem M. Nicolaus de Fernham, de quo supra diximus, eligitur in Episcopum Cestrensem à Monachis, reluctantibus tamen Canonicis, qui ius electionis ea vice ad se pertinere dicebant: quanquam omnes personam electam maximè approbarent. Nicolaus iste in Academia Parisiensi diu rexerat inter celeberrimos, & in Angliam cum aliis multis suæ Gentis secesserat. Erat autem teste Mathæo Parisiensi, *Vir optime Litteratus, & quod plaris est, multiplici virtutum gratia decoratus, statura elegans, discreto sermone facundus, vultu & gestu maturus & modestus, ne manus reprobationis propositum eorum posset impedire. Quod cum Rex acceperet & Clerus & populus, M. Nicolaus ut vir profundi pectoris videns rem esse lingiosam & inconfinio Regionis Anglicanæ, & reputans se more humilis & discreti viri tanto oneri insufficientem, ponderansque tot animarum custodiendarum onus, cum honore constanter refutando resignauit.*

Res autem Ecclesiæ & totius orbis Christiani in deterius quotidie ibant propter dissidium Gregorii Papæ & Friderici Imperatoris. Ab vtraque enim parte graues scribebantur litteræ scandalo, iniuriis & conuiciis plenæ, vitia Romanorum Purpuratorum detegebantur, Princeps Christianus quasi Diaboli filius lacerabatur. Hinc consilium peregrinationis abiicitur: in alterutram partem Reges & Magnates descendunt. Papa excommunicat: pro nihilo habetur excommunicatio, & Antipapa & Anti-Christus appellatur. Sarraceni Christianos opprimunt. Græcia suum Antipapam Germanum nomine contra Romanam Ecclesiam erigit.

Imperator Fratrem Heliam Franciscanum Papæ opponit, qui summus Minorum Minister seu Generalis fuerat & Concionator famosissimus. Asserebat autem ille vana & bruta esse Fulmina Gregorii, sine causa iactari, Papam malè contra Iura Imperii debacchari, pecuniam tantummodo sitire & variis modis extorquere, preces, Missas, processiones, ieiunia, quæ solent oppressos à persecutionibus liberare, non curare, inquit Mathæus Parisiensi. Hinc ergo & illinc emittuntur scripta in vulgus & varicina mundi finem prædicentia: inter quæ celebre istud est quod in cubiculo Papæ repertum.

*Fata docent, stellæque monent, auiumque volatus
Totius mundi malleus vnus erit.
Roma diu titubans variis erroribus acta
Totius mundi desinet esse caput.*

Quos versus interpretabantur Imperiales in perniciem Romanæ Curiæ. Contra Papales in Imperatorem hos versus retorserunt.

*Fama refert, Scriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tua vita breuis, pœna perennis erit.*

Plurimum oberat Romanæ Curiæ auaritia, quæ illi ab Imperialibus semper obiiciebatur. Plurimum verò Imperialibus excommunicationes crebræ. Demum Papa de consilio Cardinalium Fridericum de culmine Imperii deiectum pronunciat, & vt Franciam tunc adhuc cunctantem sibi deuinciret, Roberto fratri Regis Ludouici Imperium offert & diadema: in eamque rem ad Regem & Barones scripsit adhortans *ne dignitatem sponte oblatam apertis brachiis suscipere pigritarentur*. At fortiter & generosè huiusmodi munus Francia respuit, his verbis, apud Mathæum.

Quo spiritu vel ausu temerario Papa tantum Principem, quo non est maior, imò nec par inter Christianos, non conuictum nec confessum de obiectis

„ sibi criminibus exhereditauit & ab apice Imperiali præcipitauit? Qui si meri-
 „ tis suis exigentibus deponendus esset, non nisi per Generale Concilium cassan-
 „ dus iudicaretur. De transgressionibus suis non est hostibus suis fides exhibenda,
 „ quorum Papa dignoscitur esse Capitalis. Nobis adhuc insons, imo bonus fuit
 „ vicinus: nec quid sinistri de eo vidimus in fidelitate seculari vel fide Catholica.
 „ Scimus autem quod Domino N. I. C. fideliter militauit Marinis & bellicis pe-
 „ riculis se confidenter opponens. Tantum Religionis in Papa non inuenimus. Imò
 „ qui cum debuit promouisse & Deo militantem protexisse, eum conatus est ab-
 „ sentem confundere & nequiter supplantare. Nolumus nosmetipfos in tanta peri-
 „ cula præcipitare, vt ipsum Fridericum tam potentem impugnemus, quem
 „ tot Regna contra Nos iuuabunt & causa iusta præstabit adminiculum. Quid ad
 „ Romanos de prodiga sanguinis nostri effusione, dummodo suæ viræ satisfacere-
 „ mus? Si eum per Nos & alios deuicerit, omnes Principes mundi conculcabit,
 „ sumens cornua iactantiæ & superbiam, quoniam ipsum Fridericum magnum
 „ Imperatorem contriuerit. Sed ne in vacuum Papale mandatum videamur sus-
 „ cepisse, licet magis constet hoc ob odium Imperatoris quàm nostri dilectionem
 „ ab Ecclesia Rom. deriuasse, mittemus Nuncios prudentes ex nobis ad Impera-
 „ torem: qui quomodo de fide Catholica sentiat, diligenter inquirent, Nos su-
 „ per hoc certificaturos. Et si nil nisi sanum inuenerint, cur infestandus est? sin-
 „ bet mortalium vsque ad interuersionem persequemur. Hæc cum audissent, sub-
 „ dit Mathæus, Nuncios Papales, confusi recesserunt. Mitit quoque Rex ad Impe-
 „ ratorem Nuncios suos in eam rem, qui ab eo honorificè excepti & de omnibus
 „ quæ ad fidem Catholicam & causam dissidii certiores facti in Galliam redierunt.
 „ Notanda est verò in hanc rem Gallicana generositas. Nam cum Imperator gratias
 „ Nunciis ageret & Regi, quod Papæ postulatis non acquieuisset incognitâ cau-
 „ sa, responderunt. *Nolit Deus vt vnquam ascendat in cor nostrum vt aliquem Chri-
 „ stianum sine manifesta causa impugnemus. Nec nos pulsat ambitio.* Credimus enim
 „ Dominum nostrum Regem Galliarum, quem linea Regii Sanguinis prouexit ad sec-
 „ ptra Francorum regenda, excellentiorem esse aliquo Imperatore, quem sola ele-
 „ ctio prouehit voluntaria. Sufficit Domino Comiti Roberto fratrem esse tanti
 „ Regis. *Et bis dictis cum dilectione & gratia Imperiali recesserunt.* Et sic sua spe fru-
 „ stratus Papa de congregando Concilio cogitauit.

Ad eundem an. refert Mariana l. 13. c. 1. Ferdinandum Regem animo ad pa-
 cis artes conuerso Palentinam scholam ab Alfonso auo suo constitutam, loci
 commoditate inuitatum Salamanticam transfuisse, vbi Alfonso quidem, ne
 subditis suis necesse foret eruditionis causa Castelliam petere, nouæ scholæ
 fundamenta posuerat, sed exigua & inchoata tantum. At Ferdinandus filius, &
 postmodum Alfonso nepos pro eo studio quod litteras complectebatur, curâ &
 liberalitate eo vsque auxit, vt nulla vllibi maiora virtuti præmia, neque Artium
 professoribus vberiora stipendia sint proposita.

Obseruat tamen Dominicus Bannez Facultatem Theologiæ ad an. vsque
 1416. nullis stipendiis fuisse donatam, donec Benedictus 13. qui Petrus à Luna di-
 ctus est, primus ibi Cathedram Theologiæ instituit.

LIBRI
 THALMUDICI DAM-
 NANTVR AB
 VNIVERSI-
 TATIS.

Academia Parisiensis iussu Gregorii Pontificis perlegit & examinat Hebræo-
 rum *Thalmuth* quod illi futilibus mendacijs, fabellis & blasphemijs in contem-
 ptum Christianæ Religionis consarcinauerant, examinatum verò publicè cre-
 mauit. Gregorii in eam rem litteras ad Academiam, item Academiæ responsum
 post librum damnatum & combustum nondum mihi videre licuit. Bullæ tamen
 Gregorianæ meminit Innocentius IV. vt dicemus ad an. 1244. Tunc autem Iu-
 dai florentissimam habebant in Hispania Academiam: florebatque inter cæte-
 ros R. Abraham Abben Ezra Hispanus, qui Commentarijs verus Testamentum
 illustrauit. Refert vero Thomas Cantipratanus lib. 1. de Apib. c. 3. Archiepis-
 copum quendam qui combustionem Thalmudicorum librorum à Ludouico Re-
 ge sub pœnâ mortis decretam impediuerat, repentinâ morte sublatum fuisse.
*Vidi, inquit, & ipse alium Archiepiscopum in Gallia partibus virum litteratum & no-
 bilem, circa quem talis vindicta nutu Dei contigit. Deuotissimus in Principibus Rex Fran-
 ciæ Ludouicus anno circiter ab Incarnatione Dom. 1239. instigante fratre Henrico de
 Colonia*

Colonia Ordinis Prædicatorum Prædicatore peroptimo sub pœna mortis concremari fecit Parisius nefandissimum librum Iudeorum qui Thalmud dicitur, in quo inaudita hæreses & blasphemias contra Christum & matrem eius locis plurimis erant scriptæ. Huius itaque libri diuersa exemplaria ad comburendum Parisius allata sunt. Flentes ergo Iudæi adierunt Archipræsulem qui Regis Consiliarius summus erat, & pecuniam ei pro conseruatione librorum innumerabilem obtulerunt. Quâ corruptus Regem adiit & ad voluntatem suam inueniensem animum mox inuertit. Redditis ergo libris Iudæi solennem diem agi constituunt omni anno: sed inuannum, aliud spiritu Dei ordinante. Reuoluto enim anno, die certo & ipso loco quo libri execrabiles redditi sunt Iudæis, hoc est in Vicenniis prope Parisios, dictus Archiepiscopus ad consultationem Regis ueniens diro viscerum dolore correptus est & eadem die cum eiulatu maximo uitæ finem accepit. Fugit autem Rex de loco cum tota familia nimium verens ne cum Archiepiscopo diuinitus feriretur. Nec multo post, ut prius instigante dicto Fratre Henrico Iudeorum libri congregati sunt sub mortis pœna, & in maximâ multitudine sunt combusti.

Quis ille est Archiepiscopus, quem indigitat Cantipratanus? certè Gualterus Senonensis Archipræsul, qui in Regni administratione primas obtinebat, & iam obtinuerat sub Philippo Augusto, cum Willielmo Remensi. Is enim legitur an. 1240. mense Iulio quandam compositionem inter Iudæos & Gibaudum Verani Toparcham factam confirmasse ratamque habuisse; unde elicitur non fuisse omnino infensum Iudæis. Obiit autem 1x. Kal. Maias an. 1241. Cæterum ex Bulla Innocentii quam ad an. 1244. referemus, intelligimus mandatum fuisse Vniuersitati à Gregorio IX. ut libros illos examinaret & damnaret. Sic enim legitur. *Licet Cancellarius Parisiensis & Rectores ac Regentes Parisius in sacra Pagina de mandato felicitis recordationis Gregorii Pape prædecessoris nostri tam prædictum abusionis librum quam alios quosdam cum omnibus glossis suis perlectos in parte ac examinatos ad confusionem perfidie Iudeorum publicè coram Clero & populo incendio concremarint, prout in litteris eorum perspeximus contineri, quia tamen &c.*

Quare in his litteris Rectorum verbo, non Rectoris utitur? forte quia tunc dissidentibus, ut accidit aliquando, Nationibus creati fuerant duo Rectores Vniuersitatis. Vel potius Rectorum nomine Procuratores quoque Nationum subintelligit, qui cum Rectore Vniuersitatis negotia tractabant, Vniuersitatem que ipsam regebant. Nam Cancellarius acceptas à Gregorio litteras cum Rectore communicauerat, ut Vniuersitatem conuocaret: Rector verò per Procuratores conuocatis Nationibus & electis Magistris Thalmudicos illos libros damnauit.

HÆRETICÆ PROPOSITIONES damnatae.

ANno 1240. Guillelmus Aruernus Episcopus Parisiensis congregato Magistrorum Vniuersitatis Parisiensis Conuentu ad deliberandum de materia fidei, de Consilii sententia decem errores qui in Academia contra Catholicam fidem & piam consuetudinem docebantur, damnauit, totidemque oppositas illis assertiones publicauit, ut legimus in Bibliotheca Patrum, ubi præponitur hic titulus vice præfationis.

Isti sunt detestabiles errores contra Catholicam veritatem reperti in quibusdam Scriptis, quos quicumque dogmatizauerit, vel defenderit, à Venerabili Patre Guillelmo Parisiensi Episcopo conuocato Consilio omnium Magistrorum Parisius Regentium vinculo anathematis est innodatus. Et ideo illos cauere debent omnes Professores fidei orthodoxæ.

1. Est quod Diuina essentia in se nec ab homine videatur vel videbitur. Contra quod firmiter credendum est, quod in sua essentia vel substantia vel natura videbitur ab omnibus Glorificatis.

2. Error est, quod licet Diuina essentia eadem sit in Patre & Filio & Spiritu sancto, tamen hæc essentia in ratione formæ vna est in Patre, Filio & Spiritu sancto. Et in his tamen forma idem est quod Diuina essentia. Contra quod firmiter

credendum est, quod vna est, essentia substantialis vel naturam in Patre & Filio & Spiritu sancto, & eadem essentia in ratione formæ.

3. Est, quod Spiritus Sanctus prout est amor & nexus non procedit à Filio, sed tantum à Patre. Contra quod asserendum est quod Spiritus S. prout est amor & nexus procedit ab utroque.

4. Est, quod multæ veritates fuerunt ab æterno, quæ non sunt ipse Deus. Contra quod asserendum est.

5. Est, quod primum Nunc, vel Principium & creatio passio non sunt, Creator vel Creatura.

Contra quod credendum est, quod *Principium est Creator & Creatio, passio est Creatura.*

6. Est, quod Angelus malus in primo instanti suæ creationis fuit malus, & nunquam fuit non malus.

Contra quod tenendum est quod aliquando fuit bonus.

7. Est quod nec animæ gloriificatæ erunt in cælo empyreo cum Angelis, sed in cælo Aqueo vel Crystallino quod est super Firmamentum: quod etiam dicere præsumunt de B. Virgine.

Contra quod credendum est, quod idem est locus SS. Angelorum & Beatarum Animarum, scilicet Cælum Empyreum. Et quod idem erit Corporum gloriicatorum humanorum. Et similiter idem est locus spiritualis hominum Beatorum & SS. Angelorum.

8. Quod Angelus in eodem instanti potest esse in diuersis locis, & est vbique, si velit esse vbique. Contra quod credendum est.

9. Quod qui habet meliora Naturalia, de necessitate habebit maiorem gratiam & gloriam. Contra quod asserendum est.

10. Est quod Diabolus nunquam habuit vnde posset stare. Nec etiam Adam in statu innocentie.

Contra quod dicendum est, quod Diabolus & Adam habuerunt, vnde possent proficere.

ASSERTIONES OPPOSITÆ

Erroribus.

1. **F**irmiter tenendum est & nullatenus dubitandum, quod Deus in sua substantia, essentia vel natura videbitur ab Angelis sanctis & animabus gloriificatis.

2. Item quod vna est essentia substantialis vel natura in Patre & Filio & Spiritu Sancto, & eadem essentia in ratione formæ in Patre, Filio & Spiritu Sancto.

3. Item quod Spiritus Sanctus, prout est nexus & amor procedit ab utroque, scilicet à Patre & Filio.

4. Item quod vna sola veritas fuit ab æterno quæ est Deus. Et quod nulla veritas fuit ab æterno quæ non sit illa veritas.

5. Item quod primum Nunc est creatio, Passio est Creatura.

6. Item quod malus Angelus aliquando fuit bonus & non malus, & post peccando est malus.

7. Item quod idem est locus corporis scilicet Empyreum Cælum, SS. Angelorum & BB. Animarum: & idem erit corporum humanorum gloriicatorum: & similiter idem est locus spiritualis SS. Angelorum & Hominum Bonorum.

8. Item quod Angelus est in loco per distinctiones, ita quod si est hic non est ibi in eodem instanti. Impossibile est enim eum in eodem instanti esse vbique, cum hoc sit proprium Dei.

9. Item quod secundum quod præordinatum est & prædestinatum à Deo, dabitur gratia & gloria.

10. Item quod malus Angelus & Adam habuerunt vnde possent stare, etsi non vnde possent proficere.

Quis fuerit Errorum supradictorum author, non legitur in Bibliotheca Patrum: at Mathæus Parisiensis eos Dominicanis adscribit: iis certè qui Cathedras Theologiæ obtinuerant Parisiis & publicè docebant. *Ipsis temporibus inquit, videlicet post festum S. Michaelis, ut moris est, studiis Scholarum & Scholarium reflorescentibus incipiebant Magistri Theologia, præcipuè tamen præcipui Prædicatorum & Minorum Lectores, disputare & differere subtilius & celsius quàm decuit aut expediuit. Qui non verentes tangere montes à gloria Dei opprimendi, nitentur secreta Dei inuestigabilia temere perscrutari & Iudicia Dei quæ sunt abyssus multa, nimis præsumptuose indagare. Vnde defecerunt scrutantes scrutinio & errauerunt in inuito, Deo vindice, cui plus placet firma fidei simplicitas sobria, quàm nimis transcendens in Theologia subtilitas. Et cum tutius sit & magis meritorium simpliciter à Patribus tradita accipere & credere, quàm probata, & ea quibus humanaratio præbet experimentum, experiri, se super se extulerunt.*

Sed hæc cum scirent Ecclesiarum Prælati, Ecclesiæ & fidei Christianæ præcauentes, Euangelicis & Propheticis autoritaribus innitentes præsumptuosos ausus eorum refrænando, fidelibus, congregatione Orthodoxorum factâ, fidei veritatem sanius propalarunt. Sequuntur errores.

1. Primus eorum error erat, quod Diuina essentia in se nec ab homine clarificato nec ab Angelo videtur, nec videbitur.

Ad hunc Prælati. Hunc errorem prohibemus & Assertores eius & defensores excommunicamus. Firmiter enim credimus & asserimus quod Deus in sua essentia, vel substantia, vel natura videbitur ab Angelis Sanctis & ab homine clarificato.

2. *Alius Error.* Quod licet Diuina essentia vna sit in Patre & Filio & Spiritu sancto, tamen vt hæc essentia est in ratione formæ, vna est in Patre & Filio, & non vna in his & in Spiritu sancto, & tamen forma idem est quod essentia Diuina.

Ad hunc Prælati. Hunc errorem prohibemus & Assertores eius & Defensores excommunicamus. Firmiter enim asserimus quod vna essentia, substantia, siue natura est in Patre & Filio & Spiritu sancto & eadem essentia in ratione formæ eadem est in Patre & Filio & Spiritu sancto.

3. *Alius est error.* Quod Spiritus S. prout est Amor vel nexus non procedit à Filio, sed tantum à Patre. Hunc errorem &c. firmiter enim credimus & asserimus, quod Spiritus Sanctus prout est amor vel nexus, procedit ab vtroque.

4. *Alius error est,* quod nec anima clarificata, nec corpora clarificata erunt in Cælo Empyreo cum Angelis, sed in cælo aquo seu Crystallino quod est supra Firmamentum. Quod etiam dicere præsumunt de B. Virgine. Hunc errorem prohibemus &c. firmiter enim credimus & asserimus, quod idem locus corporalis scilicet cælum Empyreum Angelorum, & animarum sanctarum, & idem erit hominum glorificatorum, & similiter locus idem communis spiritualis hominum & Angelorum.

5. *Alius error.* Quod malus Angelus in primo instanti creationis suæ fuit malus & nunquam fuit non malus. Hunc errorem damnamus, prohibemus & assertores eius & defensores excommunicamus. Firmiter enim credimus & asserimus, quod aliquando fuit bonus & non malus, & postea peccando factus est malus.

6. *Alius error.* Quod multæ fuerunt veritates ab æterno quæ non fuerunt Deus. Hunc errorem prohibemus &c. firmiter enim credimus & asserimus, quod vna sola veritas fuit ab æterno, quæ Deus est, & nulla quæ non sit Deus.

7. *Alius error.* Quod Angelus in eodem instanti potest esse in diuersis locis, & etiam vbique, si vellet.

Hunc errorem prohibemus &c. Firmiter enim credimus & asserimus Angelum esse in loco definito, ita quod si est hic, non est alibi in eodem instanti. Impossibile enim est vnum esse vbique, cum sit proprium solius Dei.

8. *Alius error.* Quod principium, Nunc & Creatio, Passio, non est Creator nec Creatura.

Hunc errorem prohibemus, &c. Firmiter enim credimus & asserimus quod fuerit Creatura.

9. *Alius error.* Quod malus Angelus nunquam habuit vnde stare potuit, neque Adam in statu Innocentiæ.

Hunc errorem prohibemus &c. firmiter enim credimus & asserimus quod hæc

buerunt vnde stare potuerunt, non tamen vnde proficere.

10. *Alius error.* Quod qui habet meliora naturalia, plus habebit de necessitate ex gratia & gloria.

Hunc errorem prohibemus &c. firmiter enim credimus & asserimus, quod secundum quod Deus elegit & præordinauit, debetur gratia & gloria.

Hæc refert Mathæus ad annum. 1243. Verum cum iidem sint omnino errores quos supra retulimus, patet quoque eandem Synodum à Guillelmo Parisiensi Episcopo congregatam cum Vniuersitate Paris, illos damnasse. Quibus adiungenda quoque sententia aduersus F. Guillelmum Minoritam lata, qui postea Constantiensis fuit Episcopus: propterea quod in sermone ad populum de Natiuitate S. Ioannis Baptistæ dixerat apud Minoritas Parisienses *Liberum arbitrium habere potentiam naturalem ad recipiendam Gratiã non effectiuam aliquo modo.* Deinde. *Quod qui damnatus, nunquam fuisse in Gratia, sed semper Ismael aut Iudas fuisse, & nunquam Ioannes.* Quorum errorum cum conuictus fuisset & reprehensus, eos publicè sequenti die lubens reuocauit.

Eodem anno Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus cum tueri vellet Ecclesiæ iura exemplo B. Thomæ, nec posset, solum vertere cogitur, exiliumque deligit apud Pontiniacum. Vbi & Thomas diu commoratus fuerat: nec multò post apud Soysy Domum Canonicorum Regularium in Normania sitam obit, iubetque corpus suum deferri Pontiniacum. Vbi & miraculis post mortem diu claruit.

SPEDITIO
OXONIENSIS.

Eodem anno rursus turbata est Oxoniensis Academia orto inter Ciues & Scholares dissidio: quamobrem multi è Scholaribus se Cantabrigiam contulerunt, vt illic pacatius litteris operam darent. Qua de re sic Mathæus Paris. *Tempore quoque eodem orta est grauis dissensio inter Scholares Oxoniæ & Ciues: vnde multi eorum ab illa Ciuitate vsque ad Cantabrigiam mansorem transfulerunt: vbi quasdam libertates à Rege contra Burgenfes Scholares sunt adepti, & inde Chartam Regis obtinuerunt.*

Quia autem in Academia illa Oxoniensi Theologiæ Professores suis tractatibus immiscebant varias quæstiones inutiles & vanas, ingeniaque Discipulorum futilibus subtilitatibus exercebant, hanc docendi methodum coercuit Robertus Lincolnensis Episcopus, eisque Magistrorum Academia Parisiensis exemplum ob oculos posuit, qui iuxta Bullam Gregorii IX. sacras Paginas interpretari contenti inutiles illas disputationes, & quæstiones friuolas refecauerant. Sic igitur scribit.

DELECTIO
NIBVS
THEOL.
OXON.

Robertus Dei gratia Lincolnensis Episcopus Dilectis in Christo filiis Magistris Oxoniensibus in Theologia studentibus Salutem, gratiam ac benedictionem. Periti ædificiorum constructores omni prospiciunt diligentia quod lapides omnes in fundamento ponendi verè sint fundamentales, omnis videlicet ædificii supererigendi supporationi suâ soliditate conuenientes & apti. Vos autem estis domus Dei constructores superædificantes eam super fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Iesu. Lapidés igitur fundamentales ædificii, cuius vos estis Architectonici, præter quos nemo potest alios inuenire aut in fundamento ponere, libri sunt prophetarum inter quos Legislator Moyfes non immeritò est annumerandus: libri quoque Apostolorum & Euangelii, quos lapides fundamentales vos in fundamento ponitis & disponitis, cum eosdem libros per donum discretionis spirituum secundum mentem Editorum auditoribus exponitis. Omni igitur circumspectione vobis cauendum est, ne inter fundamentales lapides vel pro fundamentali non fundamentales ponantur, ne forte minor non fundamentalium soliditas superædificata prius pareat rimosum, demum & ruinosum. Tempus autem maximè proprium ponendi & disponendi prædictos lapides in fundamento (est enim tempus fundandi, sicut & tempus ædificandi) hora est matutina qua ordinariè legitis. Decet igitur vestras Lectiones omnes maximè tali tempore legendas esse de libris noui testamenti vel veteris, ne si secus fiat, inter fundamentales vel pro fundamentalibus lapidibus minimè tales ponantur. Tempus quoque vnicuique negotio congruum contra scripturæ doctrinam & rerum naturalium ordinem non tribuatur, ne à Patrum atque à Magistrorum vestrorum vestigiis & confor-

mitate Regentium Parisius Theologorum manifestè recedatur. Quia igitur totis affectuimus Charitatis visceribus, quod omnia inter vos etiam honestè & secundum ordinem sicut præcipit Apostolus, vestram discretionem omni quâ possumus affectione & deuotione rogamus, monemus & exhortamur in Domino nostro I. C. *quatenus omnes Lectiones vestra ordinariâ horâ legenda matutinâ de nouo sint Testamento vel veteri, ut sitis similes Patri-familias profertentes de Theauris vestris noua atque vetera, non alia quâdam velut horum media, aut ab ἀγιογραφίς pluribus superædificata quorum doctrinæ est aliud tempus conuenientius accomodandum.*

Antequam ex Anglia pedem referamus, non erit ingratum addere quæ habet Mathæus Paris. de quodam Carthusiensi qui Cantabrigiæ visus est schisma velle in Ecclesiam inducere propter exactiones Gregotii Papæ & conceptam in Fridericum iram. Captus enim & Londinum deductus ad Legatum Orthonem sic respondit. *Gregorius non est Papa.* Non est caput Ecclesiæ. Sed aliud est caput Ecclesiæ. Ecclesia profanata est, nec debent in ea diuina celebrari, nisi redædificata fuerit. Vasa & vestimenta eius reconsecranda sunt. Diabolus solutus est. Papa Hæreticus. Polluit Ecclesiam, imò mundum Gregorius qui Papa dicitur. Et præsentibus & audientibus D. Abbate R. de Fuesham & M. Nicolao de Frenham, Magistris quoque P. de Burdegalis & H. de Sufa & multis aliis. Dixit Legatus illi deliranti: Nonne concessa est desuper potestas Domino Papæ soluendi animas atque ligandi, ut vices B. Petri exequatur in terris? Et cum omnes expectarent quid responderet, credentes Iudicium ab hac sua responsione dependere, ait sub interrogatione & non sub assertionem: *Quomodo possum credere, quod cuidam Simoniali & vsurario, forte maioribus facinoribus inuoluto concedatur talis potestas, qualis concessa fuit B. Petro, qui immediatè factus eius Apostolus sequutus est Dominum, non tantum incessu pedum sed virtutum claritate: ad quod verbum erubuit Legatus & ait quidam de circumfudentibus.*

Stulto rixandum non est, furno nec hiandum.

Rouera cum eodem anno Gregorius Decimas quasdam exigere voluisset ad inferendû Imperatori bellum, multi reclamarunt, imo ipsimet Cardinales & Romani Ciues, postularuntque ad tollendum dissidium celebrari Concilium Generale, Imperatorem audiri: interim verò iustitiam armorum indici. Annuuit Pontifex: at annuisse paulò post pœnituit. Imperauit M. Ioanni de Columna Cardinali Imperatorem adire, & renunciare nolle se pactis Iustitii legibus uti: quod cum ille facere detrectasset, veritus inconstantia leuitatisque notam, Papa dixisse fertur: *de cetero te non habeo pro Cardinale.* Et ille, *Nec ego te pro Papa.* Et sic recessit, inquit Mathæus, de amico factus aduersarius.

Hinc sopitæ surrexerunt Guelforum & Gibellinorum factiones: & in diuersa studia miserimè scissa est Ecclesia: plurimis enim etiam verè Catholicis videbatur Gregorius priuatas iniurias vicisci potius quàm publicas: quippe Imperator fratrem eius suspendi iusserat, & multos eiusdem affines & consanguineos bonis quæ in Imperio possidebant, spoliauerat. Nihilominus adhæsit Francia Gregorio, nec passa est in eo, quanquam forte non omnino inculpabili, Ecclesiam opprimi. Vnde Imperator paulo acrius scripsit ad Regem Ludouicum. *Admiramur super Francorum prudentia, quod non subtilius ceteris & apales astutias consideratis, vel non attenditis cupiditates. Proponit enim ipsius ambitio insatiabilis omnia fidelium Regna suo subiicere dominatui, ab Anglorum conculcata corona sumens exemplariter consequentiam, & ut culmen Imperij suis inclinet nutibus, ausa est presumptuoso conatu & ausu semerario proteruius inhiare.*

Interim conueniebant ad Concilium quod indixerat, ex Anglia & Gallia Prælati cōplures: at eorum plurimi cum Iacobo Prenestino qui olim in Francia Legatus extiterat, Othone S. Nicolai in Carcere Tulliano, & Gregotio de Romagna Cardinalibus & Legatis, capti sunt ab Imperialibus & in vinculis aliquandiu retenti, quos inter è nostris extitit M. Petrus de Collemedio Rothomagensis Archiepiscopus, Academia Parisiensis olim Rector: ex Abbatibus verò M. Stephanus

de Lexintonia tunc Abbas Saigniacensis, qui tamen fratris suis Ioannis strenuissimi militis & Anglorum Regis Nuncii operâ liber euasit & illæsus. Sic ergo dissipatis Prælati Concilium haberi non potuit, & Papa paulo post obiit.

1241.
DESCRPTIO
S. CRUCIS.

Anno 1241. sancta Crux D. N. I. C. quæ post tempora Saladini reposita fuerat apud Damietam, delata est Parisios summaque cum religione & pietate à Rege & Regina recepta, primùm in Ecclesia Sancti Antonij, ipsa die Veneris ante Pascha. Deinde in Basilicam B. Virginis, tum in Capellam sanctam delata. Dicitur non potest quanto concursu, quantaque omnium vrbs Ordinum, præsertim verò Religiosorum, Magistrorum & Scholarium Academiæ Parisiensis deuotione celebrata fuerit supplicatio solennis dum deferrebarur. Rex ipse post triduanum ieiunium, nudis pedibus, discinctus, capite detecto, ex arde San-Antoniana in suburbio sita ad Basilicam vsque D. Virginis Crucem sanctam baiulauit. Eadem mentis ad Deum eleuatione & incessus modestiâ procedebant fratres Regis & Regine ac Proceres Regni. Illic verò peracto sacrificio & dictis orationibus idem Rex Crucem in Capellam Regiam ad Palatium suum simili modo detulit. Sic ca de re Mathæus Paris.

Dominus noster I. C. Rex Regum & Dominus Dominantium, cuius Iudicia
 " abyssus, multa, in cuius manu corda sunt Regum, dans salutem quibus vult,
 " ipsum Regnum Franciæ his tribus dotauit & ditauit in breui tempore beneficiis
 " pretiosis, videlicet Coronâ prædictâ (nempe spineâ quam anno 1239. à Venetis
 " ingenti pretio Rex redemerat) & Cruce Domini de quâ iam dictum est, &
 " Corpore B. Edmundi Cantuariensis Archiepiscopi & Confessoris inauditis miraculis euidenter coruscanti.

MOR S
GVALTERI
SENONENSIS.

Eodem anno 11. Kal. Maias obiit M. Gualterus Cornutus, Archiepiscopus Senonensis ex Decano Parisiensi & Electo in Episcopum Paris. assumptus an. 1223. ad Archiepiscopatum. Filius erat Simonis Cornuti Domini Villæ-nouæ prope Monasteriolum oppidû, & Henrici Clementis Franciæ Marechalli è sore nepos, Philippi Augusti & Ludouici VIII. Clericus: præcipuus in Aula cum Guillelmo Remensi Archiepiscopo Minister, Regi addictissimus, qui cum à partibus Regiis contra Honorium Papam steterit, vix Archiepiscopalis promotionis confirmationem obtinuit. Diu philosophiam & postea Theologiam Lutetiæ docuerat: vt patet ex testimonio M. Guillelmi Britonis Poëtæ celeberrimi, cuius verba ad an. 1220. retulimus. Iacet autem Gualterus in Choro Metropolis Senon. à dextra parte Aquilæ sub tumba æca hisce carminibus notata.

*Præsul Galterus iacet hic in puluere. verus
 Cultor Iustitiæ, Cleri pater, arca sophiæ.
 Non parcunt generi nec honori fata, nec æri.
 M. scribis ad bis C. quater X. addens quoque scribe I.
 In summa appositâ, sic finitur sacra vita.
 Dum vixit tua, dum valuit, Galtere, potestas,
 Fraus latuit, pax magna fuit, regnavit honestas.*

Eodem anno obiit quoque Gregorius IX. Pontifex Max. valde senex Academia olim Parisiensis discipulus: vt ipsemet testatur in quadam Bulla suâ. Aiunt autem ægritudine confectum obiisse, quod per Fridericum Imperatorem, cui odium indixerat immortale, prohiberetur Concilium Rom. quod conuocauerat celebrare, captosque Prælatos qui per Ditionem Imperatoris transibant, liberare. Eo igitur fati functo decem Cardinales qui soli supererant electionem successoris celebraturi, petierunt & impetrarunt ab Imperatore, vt duos quos in carcere detinebat, liberaret, ea lege vt post electionem si vellent, redirent. Quinque ex iis, nempe Ægidius Aspanus, Stephanus filius Comitis Epif. Portuensis, Romanus de Viterbio, Ioannes de Columna, Robertus de Sumercote Anglicus, Galfridum Mediolanensem elegerunt: quæ electio placuit Imperatori. Tres Romanum Cardinalem Legatum olim in Francia, cum tumultus Vniuersitatis Paris. an. 1229. accidit: quam electionem reprobauit. *Tres residui*, inquit Mathæus, *elegerunt quartum scilicet Romanum*, cui electioni opposuit se Imperator: habuit enim ipsum infamem tum *propter persecutionem Vniuersitatis Parisiæ*, tum

quia imponebatur ei, quod fonerat dissidium inter Papam Gregorium iam defunctum & ipsum Imperatorem. Orto igitur inter eligentes schismate, non statim consensus fuit. M. Robertus de Sumercote Cardinalis Anglicus in Conclau obijt: & quidam alius. Orto qui diu in Anglia Legatus fuerat, rediit ad vincula apud Imperatorem. Stetit tamen prior electio Galfridi viri quidem moribus præditi & scientia, sed valde senis & debilis, qui Cœlestini nomine assumpto, vix 18. dies fedit. Eo mortuo sedes vacauit anno vno & nouem mensibus, tandiu scilicet, quandiu Cardinales qui à Friderico capti fuerant, in carcere detenti sunt. Cœlestino verò sedente obiit vnus quoque Cardinalium, qui Romanum elegerant, Richardus Annibal Episcopus Hostiensis.

Iste autem Cœlestinus, erat natione Italus, Patria Mediolanensis ex nobili Castillonensium prosapia apud Insabres oriundus, Urbani III. ex Cassandra Cribella sorore nepos: à Gregorio IX. in Cardinalium numerum allectus an. 1227. vir in rebus gerendis apprime versatus, vitâ integer, doctrinâ insignis, prudentiâ in rebus gerendis admirandus, vt ait Bzouius. Fius autem Epitaphium in Vaticana Basilica tunc tumulo adscriptum refert Antonius Negrinus.

D. O. M.

CÆLESTINO IV. CASTILLIONÆO MEDIOLAN. PONTIFICI OPTIMO MAXIMO. Prudentiâ, Doctrinâ, eloquentiâ, morum grauitate, Vitæque integritate insigni. Qui cum multis Legationibus sub Gregorio IX. egregiam pro S. R. E. operam nauasset, summo totius Reipub. Christianæ gaudio Cardinalium omnium suffragiis Pontifex Opt. Max. pronunciatum est. Sed conceptam ex eius Pontificatu lætitiâ inportuna mors publico mœrore desideriumque non immutauit. Obijt 8. id. Octob. anno Sal. 1241.

Eodem anno obierunt insignes viri & Magistri olim Parisienses M. Rogerus Episcopus Londinensis, vir vitæ venerabilis, & miræ sanctitatis, scientiâ præclarus & prædicatione perspicuus, iocundus eloquio, in mensa dapilis, & vultu serenus, vt ait Mathæus. M. Galfridus de Lucy eiusdem Ecclesiæ Decanus, M. Hugo de Pateshulle Episcopus Cestrensis. Londinenses Canonici M. Fulconem Decanum Eboracensem in Episcopum assumpserunt: in Decanum verò, M. Guillelmum Ecclesiæ S. Mariæ Canonicum & Cancellarium.

Eodem anno M. Nicolaus de Fernham Anglicanæ nationis, de quo supra diximus, assumptus est ad Episcopatum Dunelmensem licet inuitus, vt videri voluit. De cuius Electione sic Mathæus. *Rex erat ipse* (dictus Nicolaus quem vocat virum moribus & scientiâ commendabilem) *in artibus Parisius per plures annos. Deinde de arte Medicinæ Bononiæ, in quâ claruit gratiosus & peritus excellenter. Hic etiam postquam in Dialectica & arte Physicali & Naturis ad plenum eruditus ad Medicinam se postea conferens, spiritualem videlicet Theologiam, ipsâ scientiâ & librorum copiâ se adeo restaurauit, vt lecturiens ad Cathedram ascendendam sufficeret Magistralem.* Ipsum igitur quasi expertum & scientiâ multipliciter & moribus commendabilibus insignitum peritorum consilio Rex & Regina ad suarum vocauerunt animarum & corporum custodiam & consilium familiare, hoc consulentibus & procurantibus Othone tunc Legato & Episcopo Carleolensi, & aliis secretis Regis Consiliariis. Vbi cum prosperè & prudenter se haberet, ad dicti Pontificatus dignitatē electus (à Monachis Dunelmensibus) non acquieuit. Videbatur enim ei inhonestum illi consentire electioni, cum paulò ante quando in Episcopum Conuentensem eligeretur, renunciauit, nolens quomodolibet consentire. Verum adductus amicorum precibus & præsertim Roberti Episcopi Lincolnensis Episcopatum accepit, & apud Glouerniam 5. Id. Iunii consecratus est ab Archiepiscopo Eboracensi Waltero, præsentibus Henrico Rege, Regina, Episcopis, Abbatibus quàm plurimis, præstititque Archiepiscopo suo & successoribus Canonicam subiectionem his verbis. *Ego Nicolaus Ecclesiæ Dunelmensis electus profiteor Eboracensi Ecclesiæ, Tibique, Pater Waltere, Archiepiscopo & successoribus tuis Canonicæ substituentis Canonicam subiectionem, & reuerentiâ & obedientiam. Et hoc propria manu subscribo.*

Monachi quoque Cantuarienses qui ab Archiepiscopo suo Edmundo excom-

municati fuerant, absolute impetrata in Angliam redierunt: quibus se perpetuo aduersarium Romæ præstitit M. Simon de Langetona M. Stephani frater, tunc valde senex. Et Monachi Bonifacium in Archiepiscopum elegerunt.

1242.

Anno 1242. Henricus Anglorum Rex Pictauam & wasconiam recuperare conatus, ingentem exercitum, ingentesque thesauros amisit: & licet Ludouico Franciæ Regi felicior successisset euentus, vix tamen ex numerosissimo exercitu tertiam partem reduxit, amissis plusquam 20000. non ferro, sed fame & peste. Itaque ambo Reges afflicti in quinquennium inducias pacti sunt. Remanentibus interim in ditone Ludouici urbibus quas cœperat, & Castellis quæ expugnarat. Eodemque anno conuocatis Franciæ Prælatibus Lutetiam, pecuniarium subsidium petiit & impetrauit.

His quoque fere temporibus M. Alexander Alenfis Nationis Anglicanæ, tum Franciscanus Commentaria primus edidit in 4. libros Sententiarum Petri Lombardi: qui deinceps multos alios Commentatores habere meruerunt.

VERSIO
LATINA
II. PATRI-
ARCHA-
RVM.

Circa hæc tempora M. Robertus Grosse-teste Lincolnensis Episcopus, de quo supra diximus, è Græco in Latinum transtulit Testamenta 12. Patriarcharum. Quæ de re sic Mathæus adhuc an. Ipsi quoque temporibus Episcopus Lincolnensis Robertus vir in Latino & Græco peritissimus, Testamenta 12. Patriarcharum de Græco fideli interpretatione transtulit in Latinum: quæ per multa tempora incognita & abscondita fuerunt per inuidiam Iudæorum propter Prophetias de Salvatore in eis contentas. Sed Græci omnium scriptorum diligentissimi inuestigatores, primi in notitiam illius scripti deuenientes, illud de Hebræo in Græcum transtulerunt, & penes eos vsque in nostra tempora reseruarunt. Nec tempore B. Hieronymi vel alicuius sancti Interpretis ad notitiam Christianorum (machinante Iudæorum antiquorum malitia) potuit quomodolibet deuenire. Illum igitur gloriosum Tractatum ad robur fidei Christianæ, & ad maiorem Iudæorum confusionem transtulit plenè & euidenter Episcopus memoratus de Græco verbo ad verbum in Latinum coadiuuante M. Nicolao Græco Clerico Abbatis S. Albani.

COLLE-
GIUM BER-
NARDINO-
RVM.

Eodem anno M. Stephanus de Lexintonæ ex Abbate Sauigniensi in extremis Normaniæ finibus factus est Abbas Clare-Vallensis. Ex ea gente apud Anglos illusterrimam prodierunt quatuor insignes viri, quorum tres eodem tempore in Regno & Ecclesia Anglicana primas partes tenuerunt. Ioannes, Robertus, Henricus. Ioannes quidem Militis nomine insignitus an. 1238. Custos sigilli Regii ab Henrico delectus, quod M. Radulfus de Neuitla Cancellarius & Episcopus Cicestrensis seruare solebat. Idemque an. 1246. à Rege missus est ad Conuentum Londinensem contra exactiones Innocentii Papæ IV. Robertus de Lexintonæ Clericus, diu Iusticiarius fuit Angliæ: qui honos Magnatibus tantummodo deferri solebat. Obiit vero 4. Kal. Iunii an. 1250. de quo sic scribit Mathæus. Eodem anno 4. Kal. Iunii obiit Robertus de Lexintonæ Clericus, qui in Iustitiarie officio diu commoratus nomen famosum & amplissimas sibi possessiones adquisierat. Veruntamen paucis ante mortem suam annis cessit officio memorato paralysi sauciatus, ut B. Mathæo Apostolo assimilatus de telonco ad vitam vocaretur meliorem: unde in elemosynis largis & deuotis orationibus vitam languidam laudabiliter terminauit. Henricus de Lexintonæ ex Decano Ecclesiæ Lincolnensis factus est eiusdem Episcopus an. 1254. & obiit 6. idus August. an. 1258.

Stephanus verò in Vniuersitate Parisiensi educatus, Edmundi, qui postea fuit Cantuariensis Primas, auditor fuit, eiusque concionibus & exhortationibus permotus ad Cistercienses se conuertit. Et primum quidem Abbatia de Saule-ria in Anglia præfecturam obtinuit: deinde an. 1230. Abbas Sauigniensis in Normania factus: indeque an. 1242. ad Clare-Vallensem præfecturam euocatus, quam per plures annos laudabiliter gessit. Biennio post, nempe an. 1244. impetratâ ab Innocentio IV. facultate construendi Collegii Parisiis in vsum iuuenum Bernardinorum ad commoditatem studiorum, emit aliquot agri iugera in eam rem iuxta muros Abbatia San-Victorinæ. At veriti San-Victorini ne processu temporis inter duo Collegia diuersæ Professionis tam propinqua discordia oriretur, cum Stephano & Scholaribus Clare-Vallensibus de emptis iugeribus prædictis

dictis transegerunt, an. 1246. mense Decembri, locumque in quosita est hodie Bernardinorum Domus, qui locus de *Carduneto à Carduis* cognominabatur, cesserunt. Quam in rem extat instrumentum in Magno Pastoralis Ecclesiæ Parisiensis.

Idco verò Stephanus construendo Collegio animum adiunxisse dicitur, vt contemptum vitaret & opprobrium, quo Cisterciensium familia solebat à Prædicatoribus & Minoribus affici, homines scilicet esse nullius litteraturæ, & culinæ magis deditos quàm scholarum exercitiis. Meminit huiusce rei Mathæus ad an. 1249. & in recapitulatione rerum memorabilium quæ ab an. 1200. ad an. 1250. quo scribebat, acciderant, sic habet. *Monachi Cistercienses ex dispensatione Papali constructis competentibus ædificiis Parisius & alibi, ubi viget Vniuersitas Scholarium, student, ne Prædicatoribus & Minoribus contemptui habeantur nigri Ordinis Monachorum vestigia subsequentes.* Quare Prædicatoribus & Minoribus potissimum habebantur contemptui: quia Cistercienses Gradibus Academicis nondum insigniri affectarant: Mendicantes verò stricti Ordinis & modestiæ religiosæ præiudicio Doctoris Magistrique titulum assuuebant, Cathedrasque publicas exercebant; & cætero proinde Monachos præ se nihili ducebant. Idque fuit illis diu ab Vniuersitate Parisiensi exprobratum: vt suo loco referetur.

Cæterum Collegium quidem prædictum Bernardinis scholaribus additum est, sed nullis dotatum redditibus: qui verò illuc ad Scholarum Parisiensium studia mittebantur, à Cœnobiis seu Domibus suis annuas pensiones obtinebant. Benedictus Papa XII. Patria Tolosanus & Professione Cisterciensis, memor studiorum quæ in collegio degens confecerat, certis redditibus primus dotauit circa an. 1337. & post eum Guillelmus Cardinalis. Vnde in lateribus valuarum istius Collegii hæc leguntur insculpta.

Hæc arma sunt Sanctissimæ memoriæ D. Benedicti Papæ XII. Cisterciensis Ordinis: cuius est præfens Studentium Collegium, Professoris. Qui hanc fundauit Ecclesiam & multis dotauit indulgentiis.

D. Guillelmus quondam Cardinalis Doctor Theologiæ, Tolosanus Natione, Cisterciensis Religione, Ecclesiam præsentem ad perfectionem qualem obtinet, produxit. Bibliothecam insigniuit, sexdecim Scholares in Theologia studentes in perpetuo fundauit. Obiit an. 1346.

Anno 1243. tandem Cardinales post longum schisma longamque dilationem conuenerunt in electionem Synibaldi Episcopi Sabinensis, vnus è tribus qui Romanum Cardinalem in Papam ante elegerant: isque Innocentius VI. nominari voluit. Notat verò Mathæus Parisiensis sæpe Imperatorem institisse apud ipsos Cardinales, vt schisma componerent, atque in electionem vnus certi Pontificis consentirent, ob idque eos quos in vinculis detinebat, soluisse, ne quid haberent alii quod opponerent, nec tamen euincere potuisse, vt vnum Reip. Christianæ caput præficerent: demum verò Franciam minatam fuisse se nisi festinarent, propriâ autoritate priuilegiis Apostolicis fultam, Galliarum Papam seu Patriarcham nominaturam & constituturam. Res est notatu digna. *Miserunt (Nota de Papa Franciæ) Franci, inquit, solemnes Nuncios ad Curiam Romanam significantes persuadendo prorsus & efficaciter vt ipsi Cardinales Papam rite eligentes Vniuersali Ecclesia solatium Pastorale maturius prouiderent; vel ipsi Franci propter negligentiam eorum de sibi eligendo & prouidendo summa Pontifice citra Montes, cui obedire tenerentur, quanto cyus contractarent. Et hos audacter significabant confisi de antiquo priuilegio suo per S. Clementem B. Dionysio concesso & obtento: qui concessit Apostolatam eidem Dionysio super Gens Occidentalem. Vnde ipsi Cardinales quasi quibusdam stimulis, hinc D. Imperatoris, inde Fransorum agitati Romam conuenientes adierunt, vt Papam eligerent in vnum ibidem congregati.*

Igitur ipsomet Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ die Anagninæ Innocentium elegerunt, & confirmarunt, qui statim lras à Gregorio Prædecessore sententias in Fridericum Imp. confirmauit: quæ res adeo Imperatoris animum exacerbauit, vt duos FF. Minores, sententiæ Pontificiæ ad quosdam Reges & Magnates portitores captos suspendi iusserit, omnesque viarum aditus intercludi. Vnde Pontifex sibi metuens cum Cardinalibus ad solitum Portum confugit, & apud Gallias Lugduni Concilium aduersus Fridericum indixit.

Similiter ad eundem portum confugit M. Willelmus de Rale ex Norwicensi Vintoniensis Episcopus factus & ab Innocentio confirmatus, sed modis omnibus à Rege Anglicano exagitatus, licet eum omnes Angliæ Magnates admirarentur & amarent præter Monachos Vintonienses, qui seu mandato Regis seu Prioris sui iussu impulsæ à Vintoniensis vrbis aditu etiam armis eum prohibuerant: quamobrem ille Ciues & totam vrbem interdicto supposuit. At verò Rex ne Oxoniensem Academiam sibi hac in re aduersantem haberet, dedit ad eam litteras, prædictum Episcopum multis criminibus onerans, & ad Curiam Rom. Nuncios delegavit. Hac de re sic Mathæus.

» Rex nulla ratione refrenatus, sed propriæ voluntatis impetu potius exagita-
 » tus, manum aggrauans potentissimam, & Episcopum prædictum & eius bona
 » grauando protendens clamari fecit & prohibuit, ne quis Willelmum de Rale,
 » qui se falsò vt ait Episcopum Vintoniensem fecit solemniter acclamari, hospi-
 » tio susciperet, vel eidem in vœnalibus communicaret, vel necessaria victua-
 » lium ministraret, & qui ei in aliquo horum subueniret, hostis Regis, imò publi-
 » cus haberetur. *Misit etiam idem Rex litteras suas Oxoniam, vt eundem Episcopum co-
 » ram Vniuersitate diffamaret.* Asserens eum per falsam suggestionem à D. Papa im-
 » petrasse, vt in Episcopum Vintoniensem postularetur & transferretur, & quod
 » omnem dolum suum coram curia Rom. & Regno sufficienter probando detuni-
 » caret. Ad quod effectui mancipandum cursores suos Romipedasiã iam desti-
 » nauit. Fecit etiam Episcopatum Norwicensem infiscari, vt vbique & omnino
 » eidem Episcopo aditus solatium excluderetur. Inter alios verò nuncios Romam
 » missos nominat M. Alexandrum Legistam cognomento Secularem. Diu itaque
 » latitare coactus miser Episcopus, cum frustra Coepiscopos apud Regem pro se
 » supplices habuisset, tandem in Franciam traiecit, atque à Ludouico Rege beni-
 » gnissimè suscipitur: vt & olim B. Anselmus, Thomas Martyr, Edmundus sus-
 » cepti fuerant ab eo & ab eius Prædecessoribus.

Neque verò in hacce tantum miserorum subleuatione pium se præstitit Ludouicus, sed & erga eos omnes qui in Anglia possessiones habebant, quibus indulgit, vt sub alterutro Rege mallent, prædia sua retinerent, eique se totos manciparent: cum è contra Henricus, omnes Normanos qui agros domosque in Anglia possidebant spoliari, omniaque eorum bona fisco adiudicari.

Eodem anno Innocentius Mendicantium priuilegia à Gregorio illis concessa confirmauit, quorum opera aduersus Imperatorem maximè indigebat, cum illi tunc temporis apud omnes Principes Christianos summâ autoritate valerent. Verum eo superbix & insolentix deuenisse commemorant præsertim Prædicatores, postquam se eiusmodi Priuilegiis munitos viderunt, vt præ se neminem sacerdotem secularem haberent & æstimarent, neque laicos pati possent proprio sacerdoti confiteri. Nam vt refert Mathæus Parisiensis, *cum in aliquam parochiam veniebant, petebant à singulis, Es ne confessus? quibus si responsum fuisset, Etiam. A quo? à sacerdote meo. Et quis ille Idiotæ? inquebant. Nunquam Theologiam audiuit, nunquam in Decretis vigilauit: nunquam vnã Questionem didicit enodare. Cæci sunt & duces cæcorum. Ad Nos accedite, qui nouimus lepram à lepra distingueret: quibus ardua, quibus difficilia, quibus Dei secreta pauerunt. Nobis consistemini imperterriti, quibus tanta vt iam videtis & auditis, concessa est potestas.*

» LIS INTER
 » PRÆDICA-
 » TORES ET
 » MINORES.

» Neque verò ii erant Prædicatorum de secularibus tantum sacerdotibus ser-
 » mones cum contemptu & contumelia, sed cæperunt etiam cum FF. Minoribus
 » de Dignitate sui Ordinis excellentia & præeminentia contendere: vt refert idem
 » Mathæus. *Et ne Mundus, inquit, turbini bus vndique multiplicatis vacare vide-
 » retur, inter FF. Minores & Prædicatores controuersia eisdem temporibus venti-
 » lata, multos eo quod viam perfectionis, videlicet, paupertatis & patientiæ vide-
 » bantur elegisse, mouit in admirationem. Asserentibus enim Prædicatoribus se
 » fuisse Priores, & in hoc ipso digniores, habitu quoque honestiores, à Prædi-
 » catione merito nomen & officium se sortiri & Apostolica Dignitate verius infi-
 » gniri. Respondent Minores se arctiorem vitam & humiliorem pro Deo elegisse
 » & idcirco digniorem quia sanctiorem, & ab Ordine Prædicatorum ad Ordinem
 » eorum Fratres posse & licenter debere, quasi ab inferiori ad Ordinem erectiorem*

& superiorem transmigrare. Contradicunt eis in faciem Prædicatores, asserentes quod licet ipsi Minores, nudi pede & viliter tunicati cinctique funiculis intercedant, non tamen eis esus carniū etiam in publico vel dieta propensior denegatur, quod Fratribus est Prædicatoribus interdictum. Quapropter non licet ipsis Prædicatoribus ad Minorum Ordinem quasi arctiorem & digniorem auolare, sed potius è conuerso Sic igitur sicut inter Templarios & Hospitalarios in sancta Terra, sic & inter illos humani generis inimico zizania seminante ortum est discordiæ enorme scandalum. Et quia viri litterati sunt & Scholares, Vniuersali Ecclesiæ nimis periculosum, in iudicium magni Iudicii pœ foribus, imminētis. Et quod terribile est & in triste præfagium, per trecentos annos vel quadringentos vel amplius, Ordo Monasticus tam festinanter non cœpit præceptum, sicut eorum Ordo, quorum fratres iam vix transactis 24 annis primas in Anglia construxere mansiones, quarum ædificia iam in Regales confurgunt altitudines.

Non possum præterire hoc loco quod omnes pœne historici illius temporis referunt, mirum esse quod Ordines illi duo vix bene adhuc nati eò iam processissent magnitudinis & authoritatis, vt omnia sus deque vertere posse gloriarentur, Ecclesiasticæ pacis aut discordiæ arbitros se iactarent esse, Vniuersitates subuerterent, & præsertim Parisiensem cuniculis suis subruere molirentur, Imperatores de folio deturbarent, rerum omnium dominium sibi vindicarent. Idem Mathæus Monachus olim Albanensis, ad hunc annum de iis refert quæ sequuntur. *Hi iam sunt, inquit, qui in sumptuosis & diuatijs ampliatjs beneficijs & celsis muralibus thesauros exponunt impreuicabiles, paupertatis limites & abusum suæ Professionis iuxta Prophetiam Hildegardis Alemanniæ impudenter transgredientes morituris Magnatibus & Diuitibus, quos norunt pecunijs abundare, diligenter insunt non sine Ordinariorum iniurijs & iacturis, vt emolumentis inhiant, confessiones extorquent & occulta testamenta, se suumque Ordinem solum commendantes, & omnibus alijs præponentes. Vnde nullus fidelis nisi Prædicatorum & Minorum regatur consilijs, iam credit saluari. In acquirendis Priuilegijs solliciti, in Curijs Regum & Potentum Consiliarij & Cubicularij & Thesaurarij, Paranymphj & nuptiarum Exalucutores, Papalium extorsionum executores, in Prædicationibus suis vel adulatores, vel mordacissimi reprehenses, vel confessionum detectores, vel incauti redargutor. s.*

At Petrus de Vincis Friderici II. Imperatoris Cancellarius inducit lib. 1. Ep. 37. Sacerdotes seculares conquerentes, quod desertæ essent Ecclesiæ Parochianis, illorum verò Tempa hominum frequentia redundarent: quod Ecclesiæ plebanæ passim dirutæ, altarium lintheamina fracta, illorum ædes magnificæ essent & auro radiantes. *Ipsi verò, inquit, Prædicatores & Minores, imò nostri Prælati potius & maiores, qui à domicilijs & tugurijs inceperunt, domos Regias & palatia subnixæ altis columnis & officinis distincta varijs erexerunt, quorum impensæ deberent in usus Pauperum erogari. Et qui prius in nascentis eorum Religionis exordio deposito fastu calcare Mundi gloriam videbantur, nunc fastum resumere & amplecti videntur gloriam quàm calcarunt.*

Quanquam verò iste author paulò infensior videri potest Mendicantibus, quia Papæ militabant contra Imperatorem, cum eo tamen consentiunt plurimi alij Scriptores eiusdem tēporis. Imprimis verò Richerius Senoniensis Monachus l. 4. Chronici. c. 15. agens de Prophetijs & prædictionibus cuiusdam Sanctimonialis, nomine Hildegardis in Alemanniæ partibus, hæc inter cætera de Mendicantibus ait eam cecinisse. *scripsit de Ordine futurorum Prædicatorum & FF. Minorum, qui temporibus nostris primùm esse cæperunt. Dixit quippe aperte quosdam Fratres futuros alie tonsuratos in habitu Religioso sed inusitato, qui in principio sui quasi Deus à Populo reciperentur, nec aliquid proprium habituros prædixit, sed tantummodo elemosynis fidelium visitarent, nec de his elemosynis in crastinum referuarent; & ita tali paupertate contenti Ciuitates & Castella & regiones prædicando circuirent: & ita in primordio suo Deo & hominibus chari haberentur, sed citò à proposito suo decedentes viliores haberentur.* Hæc Hildegardis de Prædicatoribus & Minoribus Fratribus fertur prædixisse, quod postea verum actus ipsorum esse probauit.

Et c. 16. vbi specialius de S. Dominico deque principio Ordinis Prædicatorum agit, sic scribit.

" *Mirum est quod tanti viri in Diuinis sermonibus probabiles, in Ciuitatibus opu-*
 " *lentiorebus habitare cœperunt in quibus splendidè viuunt, & habitatores earum*
 " *Ciuitatum deliciis abundant, & ibidem luxus & ambitio rerum secularium vi-*
 " *gent, & vsuris & publicis rapinis impudenter insunt, quomodo nostri Prædica-*
 " *tores à talibus & cum talibus conuersari & viuere & dona ipsorum recipere gra-*
 " *tulantur? Sed quia propheta illius venerabilis Sanctimonialis Hildegardis ne fie-*
 " *ret, præteriri non poterat, in primordio sui nostri Prædicatores, omnibus in*
 " *bono satis claruerunt: multos quippe ab erroribus suis & à via sua mala auerte-*
 " *runt, & hæreticos quibus vniuersa terra iam prope occupata erat, represserunt,*
 " *& multos eorum dari igni fecerunt, & adeo in exercitatione sua valuerunt, vt*
 " *etiam Quidam eorum miraculis claruisse referantur. Sed quia, vt dicitur, noua*
 " *placent & visitata vilescunt: quia iam à proposito aliquantulum declinabant; im-*
 " *mò etiam de se præsumendo quædam inepta sibi viurpabant, à populo iam non*
 " *tanti pretij haberi cœperunt. Diuites quippe & Raptores & Usurarios publicos*
 " *circumeundo visitabant, & si qua ambitione secularium vel rapto vel scenore ab*
 " *illis acquisita inuenirent, ad Monasteria sua quæ permaxima ædificare cœperant,*
 " *efficiebant vt donarentur; & ita per interpretes illas res in ædificiorum suorum*
 " *vel victualium vsus conuertebant: licet non ignorarent rapinas, vel vsuras, nisi*
 " *eis à quibus extorta fuerint, reddi deberc. Illos verò qui eis talia dona conferebant,*
 " *quod Papa facere non potest, à peccatis rapinarum & usurarum absoluebant, & mortuos*
 " *in cæmeteriis suis solenniter sepeliebant. Et ob hoc viliores plurimum esse cœperunt.*

" Cum eiusmodi hominibus magna fuerunt deinceps Vniuersitati Parisiensi in-
 cunda certamina; quod sibi Cathedras Magistrales & Prædicationes ad populum
 vsurpassent, & sæpe, dum vtrumque nimis ambitiosè affectarent, in Hæreses la-
 berentur, atque à Nostris Academicis conuincerentur & damnarentur.

IMMUNITA
 S. SCHOLA-
 RIVM BO-
 NON.

Non prætereundum videtur, quod hoc anno, cum Bononienses intestino bello
 flagrant, Tributumque omnibus suæ Ditioni subiectis imposuissent cum mili-
 tandi necessitate, ea tamen lege immunem esse voluerint Vniuersitatem: qua de
 re sic Sigonius lib. 6. Histor. Bonon. *Et cum ceteri omnes, inquit, lege in militiam*
cogerentur, Doctõribus tamen ac Scholaribus, ne à studiis suis auocarentur, publica uti-
litate gratia temperatum. Verba legis eius hæc sunt.

" Vt habeatur maior copia Magistrorum, gratiaque Scholarium constitutum est
 " ex voluntate Consilij Specialis & Generalis Azone Pironano Prætoris, ne Do-
 " mini legum qui regunt aut rexerunt, teneantur ire nec pro se mittere in exerci-
 " tum, aut excursionem, aut ad custodiam alicuius Castris vel loci vel hominis,
 " aut cum Equites & pedites mittentur ad commodum alterius, nec referantur in
 " Decimas Equitum, nec in viginti quinquenas peditum, vel in alium numerum
 " Peditum aut Equitum. Tributa tamen quæ imperabuntur pro operibus vrbis &
 " Custodiis Castrorum vel aliis de causis soluere teneantur perinde atque alij Ci-
 " ues. Eadem lex valeat in Magistris Grammaticæ, Dialecticæ, Physicæ, Notariæ
 " & Dictatoriæ facultatis qui regunt aut rexerunt continuè. Scholares autem Ci-
 " ues, qui docent alios extra Ordinem, & alij ciues qui audiunt Dominos legum as-
 " siduè, possint impune mittere pro se alium in Exercitum & excursionem, cui non si impe-
 " rans equus à Ciuitate, aut qui equum honoris sui causa non alat.

Iuvat quoque excurre in immanitatem Tartarorum seu Tartarorum quibus-
 cum iuncti Patarini Hæretici occasione dissidij Regum & Ecclesiasticæ Curix
 sumptâ totum Orbem deuastabant. Legitur in hæc rem Epistola Yvonis Narbo-
 nensis apud Mathæum Paris. ad Giralduum Burdigalensem Archiepiscopum, cuius
 partem iam ante retulimus, sed quia multa continet capita scitu & memoratu
 digna, totam hæc referemus.

EPISTOLA
 YVONIS
 NARBONENSIS
 DE
 PATRINIS
 ET TARTARIS.

Giraldo Dei Gratia Burdegalensi Archiepiscopo Yuo dictus Narbonensis suo-
 rum olim nouissimus Clericorum salutem, & super talentis creditis ad red-
 dendum sufficere rationem. Terrenis inuolutæ negotiis animæ Reprobatorum Di-
 uini comminationes iudicij non aduertunt: nec obstinatis terror incutitur, donec
 horrendæ damnationis sententiâ feriantur. Miror namque quod cum terribiliter
 imminente cunctis exterminio Christianis, talis obstinatio Reges terræ caterof-
 que potentes vniuersaliter comprehendat, quod vos qui zelum Dei habere di-
 cimini, vestræ magnitudinis grauitati obstinatorum corda non attentatis moue-

ro : vestra siquidem à pluribus & sapientibus & authoritati staretur & fidei cre-
 deretur. Porro quantum Christianis ex superueniente Tartarorum impetperi-
 culum imminet, solis constat expertis. Nam ex illius populi crudelitate vel dolo
 mentiri non posset infamia, cuius ut vobis ritus nefandos, breuiter prosequar,
 nihil dicam quod dubitem vel opiner, sed certè quod expertus sum & quod scio.
 Accusatus quondam ut nostis, ab æmulis meis coram M. Roberto de Curzun
 Romanæ Curia tunc Legato, super hæreticâ prauitate, non conscientia scrupu-
 lum sed causæ turpitudinem erubescens iudicium declinaui, & hoc ipso factus
 suspectior. Auditis igitur illius Authentici viri comminationibus fugi à facie
 persequentium. Multas proinde compulsus circuire prouincias Paterinis in Ciui-
 tate Cumeæ commorantibus conquerendo narraui, qualiter pro fide eorum,
 quam Deo teste nunquam didiceram vel sequebar, præcipitatis in me sententiis
 exulabam. Hoc illi audito gauisi sunt & me felicem censuerunt, eo quod per-
 secutionem propter iustitiam tolerassem. Et ibidem apud eos tribus mensibus
 splendide ac voluptuosè procurabar, & multos quotidie errores, imò potius
 horrores quos contra fidem Apostolicam asserabant, audiens subdicebam. Me-
 que beneficiis obligarunt ad promittendum sibi, quod ex tunc Christianis cum
 quibus morosum possem habere colloquium prædicarem persuadendo quod in
 fide Petri neminem contingeret saluari, & hanc sententiam pertinaciter edoce-
 rem. Hocque mihi fide interpositâ promittenti sua cæperunt secreta detegere,
 perhibentes quod ex omnibus fere Ciuitatibus Lombardiæ, quibusdam *Tuſcia*
Parisius dociles transmississent *Scholares*, quosdam Logicis caullationibus, alios
 etiam Theologicis dissertationibus insudantes, ad adstruendos ipsorum errores
 & professionem Apostolicæ fidei confutandam. Multos etiam Mercatores hac in-
 tentione mittunt ad Nundinas, ut peruertant diuites Laicos commensales &
 hospites, cum quibus loquendi familiariter indulgetur facultas, ut multipliciter
 negociantes, aliorum sibi pecunias hinc sibi lucrentur inde animas nihilominus
 thesaurizent Antichristo. Cumque à prædictis fratribus degeneribus licentiam
 petiissem, miserunt me Mediolanum à suis Comprofessoribus hospitandum. Et
 sic omnes pertransiens Ciuitates Lombardiæ circa Padum semper inter Pateri-
 nos, semper in recessu accepi ab aliis ad alios intersigna. Cremonam tandem per-
 ueniens oppidum in Foro-Julij celeberrimum, nobilissima Paterinorum bibi vi-
 na, rabiolas & ceratia & alia illecebrosa comedens, deceptorem decipiens Pa-
 terinumque me profrens, sed Deo teste, fide, etsi non operis perfectione Chri-
 stianus existens, Cremonæque per triduum commoratus acceptâ licentiâ &
 Complicibus, sed maledictione à quodam ipsorum Episcopo cui suspectus eram,
 postmodum ut audiui, pro quadam fornicatione ab eis deiecto, nomine Petro
 Gallo, inde cum quodam fratre Laico Canales Aquilegiæ sum ingressus pere-
 grinans, & transmigrando ulterius in oppido apud Frisac iacuius apud fratres.
 Sed ab eodem fratre postero mane solus relictus Carinthiam pertransiens
 foliagagus, ac deinde in quodam oppido Austriæ quod Theutonicè *Neustat* di-
 citur, id est *Noua Ciuitas*, inter quosdam novos Religiosos qui Beguini vocan-
 tur, hospitabar. Et in proxima Ciuitate Vienna locique circumiacentibus ali-
 quot annis delitui, opera confundens, heu heu! bona & mala: viuens enim Dia-
 bolo instigante satis incontinenter, animæ meæ noxius aduersabar: multos ve-
 rumtamen ab errore Paterinorum reuocans iam sæpius memorato.

Hoc igitur & multis aliis peccatis inter Nos Christianos emergentibus ira-
 tus Dominus, factus est veluti vastator hostilis, & vltor formidabilis. Hoc
 idcirco dixerim, quia quædam Gens ingens, homines inhumani, cui lex exlex,
 ira furor, virga furoris Domini, terras infinitas peragrando feraliter deuastat,
 omnia obstantia cæde & incendio horribiliter exterminando. In hac demum
 ætate ipsa Gens memorata quæ Tartari nuncupantur, Pannoniam quam per tra-
 ditionem ceperat, exiens, dictum oppidum in quo tunc forte morabar, cum in-
 finitis militibus obsedit truculenter. Nec erant ibidem in ipso & nostris viri
 bellici præter milites 50. quos cum 20. Balistariis Dux in munitione reliquerat.
 Hi omnes ex quibusdam eminentiis circumfusum videntes exercitum, imma-
 nem abhorrebant sæuitiam Satellitum Antichristi, & ascendentes ad Dominum,
 Christianorum planctus miserabiles audiebantur, qui subito in circumiacente

re prouincia præoccupati sine delectu conditionis, fortunæ, sexus & ætatis om-
 nes indifferenter diuersis suppliciis interibant. Quorum cadaueribus Principes
 cum suis Cynocephalis aliisque Lotophagis, quasi pane vescentes nihil præter
 ossa vulturibus relinquebant. Sed quod mirum est, famelici & edaces vultures
 quæ forte supererant, reliquiis vesci minimè dignabantur. Mulieres autem vetu-
 las & deformes Antropophagis qui vulgo reputantur, in escam quasi pro diario
 dabant, nec formosis vescebantur, sed eas clamantes & eiulantes in multitudi-
 ne coituum suffocabant. Virgines quoque vsque ad exanimationem opprime-
 bant, & tandem abscissis earum papillis quas Magistratibus pro deliciis reserua-
 bant, ipsis virgineis corporibus lautius epulabantur. Videntibus intetum ipso-
 rum speculatoribus ex cuiusdam Promontorii summitate Ducem Austriæ cum
 Rege Bohemiæ, Patriarcha Aquilegiæ, Duce Carinthiæ & Marchione vt di-
 cebatur, concomitante de Bade, cumque plurimo potentatu Conterminorum, &
 iam ordinatas ad bellandum acies totus ille nefandus Exercitus repente disparuit,
 omnesque illi Cursores in miserabilem Hungariam sunt reuersi. Qui vt subito
 aderant, sic & aberant repentini. Vnde magis omnes hoc videntes reddunt for-
 midantes. Ex ipsis verò fugientibus Princeps Dalmatiæ capit octo. Quorum
 Dux Austriæ nouit vnum Anglicum Natione: sed propter quadam maleficia de
 Regno Angliæ perpetuâ bannitione proscriptum. Hic ex parte Regis Tartaro-
 rum, his venerat ad Regem Hungariæ Nuncius & interpres, & mala quæ post-
 modum contigerunt, satis manifestè præmuniendo comminatus est, nisi se & Re-
 gnum suum Tartaræ dederet seruituti. Hic à Principibus nostris inductus ad
 dicendum veritatem de Tartaris nullum visus est prætermittere iuramentum, sed
 tanta contestatus est, vt & ipsi credi posset Diabolo. In primis igitur de seipso
 narrauit, quod instanter post tempus proscriptionis suæ, id est ante 30. annos æta-
 tis suæ in Ciuitate Acon, amissis in ludo omnibus quæ habebat, in ipsâ hyeme
 nihil præter camisiam de sacco, calceos de boue, capam de cilicio secum af-
 portans, ignominiosâ compellente inediâ cum infirmitate, tonsuratus omnino &
 fatuus, & inexpressè clamans vt mutus, multas Prouincias liberè pertransisset, &
 hospites beneficos inuenisset, qualem qualem vitam protraxit, quamuis quo-
 tidie verborum leuitate & cordis inconstantia se Diabolo commendasset. Tan-
 dem ex nimietate laborum & assiduâ æris mutatione & ciborum apud Chal-
 dæos graui languore detentus & in tædium vitæ demersus est. Non valens igi-
 tur procedere vel reuerti, paulatim respirando ibi commorans, cœpit vt erat
 aliquantulum litteratus, ea quæ ibi proferebantur, tabulis cōmendare, & citò po-
 stea tam rectè proferre, vt indigena putaretur, & eadem facilitate didicit plures
 linguas. Ipsum igitur Tartari per Exploratores suos eligentes sibi attraxerunt: &
 postquam de vindicando sibi totius mundi Dominio acceperunt responsum, mul-
 tis sibi donariis ad fidelitatem suam & seruitium adstrinxerunt, pro eo quod
 Interpretibus indigebant. De moribus autem eorum & superstitione, de dispo-
 sitione corporum eorum & de statura, de patria, & modo pugnandi iurauit
 quod sunt super omnes homines auari, iracundi, dolosi & immisericordes. Sed
 rigore punitionis & immunitate pœnarum per suos superiores infligendarum à
 iurgiis & mutuis deceptionibus & scœuitiis inuicem coërcentur. Principia sua-
 rum Tribuum Deos vocant, & certis colunt temporibus solennitates eorum, mul-
 tas quidem particulares, sed tantum 4. generales. Et propter se solos omnia
 credunt esse creata. In exercendo scœuitiam contra rebelles nullum esse credunt
 peccatum. Habent autem pectora dura & robusta, facies macras & pallidas, sca-
 pulas rigidas & erectas, nasos distortos & breues, menta prominentia & acuta,
 superiorem mandibulam humilem & profundam, dentes longos & raros, pal-
 pebras vsque ad nasum protensas, oculos inconstantes & nigros, aspectus obli-
 quos & toruos, extremitates ossosas & nerosas, crura quoque grossa, sed ti-
 bias breuiores, staturâ tamen Nobis æquales, quod enim in tibiis deficit, in su-
 periori corpore compensatur. Patria eorum tellus olim deserta & maximæ vasti-
 tatis vltra omnes Chaldæos, de qua leones, vrsos & alias feras arcibus & aliis
 machinis expulerunt. De coris earundem bullitis sibi arma leuia quidem sed
 tamen impenetrabilia coaptarunt. Solent autem non maximis sed fortissimis
 equis & paruo pabulo contentis insidentes fortiter alligari. Iaculis, clauis, bipen-

MORES ET
 HABITVS
 TARTARO-
 RVM.

nibus & gladiis infatigabiliter ac fortiter dimicare Sed prerogatiuam habet in ar-
 cubus & argutam industriam pugnandi. A tergo debilius armati ne fugiant, non
 prius à conflictu recedunt quàm principale vexillum sui Ducis videant retroire.
 Victi quoque non supplicant & vincentes non parcunt. In voluntate & propo-
 sito subiciendi suo Dominio totum mundum persistunt omnes quati vir vnus,
 nec possunt tamen millia milliu computari. Satellites verò numero sexcenta mil-
 lia cum ad mansiones exercitui præparandas præmittuntur, properantes in equis
 cursoribus sub vnus noctis spatio transuolant tres dietas: seque subito per to-
 tam diffundentes prouinciam vniuersum populum inermem, immunitum & dis-
 persum præoccupantes tantam faciunt stragem vt Rex vel Princeps terræ obles-
 sa, quos contra eos adinet & in bello ordinet, non inueniat. Omnes populos
 & Principes regionum secundum non causam vt causam tempore quietis deci-
 piunt. Nunc se propter magnos Reges quorum sacris corporibus ornatur Colo-
 ria in Patriam suam reportandos: nunc propter auaritiã & superbiam Roma-
 norum qui eos antiquitus oppresserant, relidendam: nunc propter subdendas
 sibi Barbaras tantum & Hyperboreas Nationes & Gentes: nunc propter furorem
 Teutonicum suã modestiã temperandum: nunc propter militiam à Gallis addis-
 cendam: nunc propter terrã fertilitatem quã suã multitudini sufficere possit, ac-
 quirendam: nunc propter peregrinationem ad S. Iacobum in Gallicia terminan-
 dam egressos se Patriam mentiuntur. Pro quibus figmentis Quidam eis Reges
 inito fœdere liberum per terras suas transitum concesserunt; eisque fœdera
 nôni seruantibus nihilominus perierunt. Tantis igitur emergentibus toti Christia-
 nissimo Populo periculis, quid rudium religionum & adhuc fornacis ex qua pro-
 dierunt igne flagrantium faciunt sancti Fratres, qui credi volunt viam se perfe-
 ctionis præ ceteris elegisse? Confessionibus siquidem & aliis familiaritatibus, &
 Principum & Magnatum sibi fauorem concilians, in auribus eorum contra Tar-
 taros instanter & importunè clamare deberent: matè faciunt si non clamant, pe-
 ius, si simulant; pessimè, si succurrunt. Quid Monachi nigri & albi, & Canonici
 Nobertini qui mundo mortui credi volunt, quare hæc videntes imminere peri-
 cula contra Tartaros Crucem non prædicant baiulandam? O Regum stulta
 consilia, Episcoporum & Abbatum taciturnitas supina: inaudita crudelitatis
 rabies? Sed Regna Christianorum iam destructa sunt, & idem de ceteris immi-
 net, nec ex occisorum exemplo superstitionibus adhibetur cautela: sed hostes
 sæuissimos relinquimus in Patria, & mitissimos imperimus vltima mare.

Ea propter ego qui vestræ paternitatis gratiã sum id quod sum, duxi vobis in
 Domino consulendum, vt Reges Franciæ, Angliæ & Hispaniæ inter quos locum
 medium obtinetis, curetis inducere modis omnibus si possitis, vt sopitis inter
 eos omnibus querelis vel in perpetuum vel ad præsens, tractatum inter se discre-
 rum habeant & maturum, qualiter tot militibus sæuorum securè possint occur-
 rere. Fidem enim Christi contestor in qua spero saluari, quod tot monstrorum vel
 omnes ipsi confundent, vel singuli confundentur. Valete.

Anno 1244. Innocentius Papa datis ad Ludouicum Regem litteris rogauit, vt
 quosdam Iudæorum libros, quos iam Academia Parisiensis Gregorij IX. iussu
 damnauerat, toto Regno conquistos ignibus mandari iuberet. Deinde ne Chri-
 stianas ancillas Infidelibus Iudæis seruire sineret propter emergentia inde peri-
 la. Legitur autem hæc Bulla in magno Bullario.

1244.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Ludouico Regi
 Franciæ Illustri Sal. & Apost. bened. Impia Iudæorum perfidia, de quorum cor-
 dibus propter immensitatem suorum scelerum Redemptor noster velamen non
 abstulit, sed in cœcitate quæ contigit ex parte in Israël, adhuc manere permittit
 prout conuenit, non attendens quod ex sola misericordia pietas ipsos Christia-
 na recipiat, & cohabitationem illorum sustineat patienter, illa committit enor-
 mia quæ stupori audientibus & referentibus sunt horrore. Ipsi enim ingrati Do-
 mino Iesu Christo qui conuersionem eorum ex suã longanimitatis affluentia pa-
 tienter expectat, nullam prætendentes verecundiam culpæ suæ, nec reuerentes
 honorem fidei Christianæ, ommissis seu contempnis lege Mosãica & Prophetis
 quasdam traditiones seniorum suorum sequuntur: super quibus eos in Euange-
 lio Dominus obiurgat dicens: Quare vos transgredimini mandatum Dei & irri-

tum fecistis propter traditiones vestras, hominum Doctrinas & mandata do-
 centes? In eiusmodi enim Traditionibus quæ Thalmuth Hebraicè nuncupantur
 & magnus liber est apud eos excedens textum Bibliæ in immensum, in quo sunt
 blasphemix in Deum & Christum eius ac B. Virginem manifestè intractabiles
 fabulæ, abusiones erroneæ ac stultitiæ inauditæ, filios suos docent ac nutriunt, &
 à legis & Prophetarum doctrina reddunt ipsos penitus alienos, verentes ne ve-
 ritate quæ in eisdem lege ac prophetis est intellectâ, apertum de vnigenito Dei
 filio venturo in carne testimonium perhibente conuertantur ad fidem & ad Re-
 demptorem suum humiliter reuertantur. Et his non contenti faciunt Christianas
 filiorum suorum nutrices in contumeliam fidei Christianæ, cum quibus turpia
 multa committunt. Propter quæ fidelibus est verendum ne Diuinam indignatio-
 nem incurrant, dum eos perpetrare patiuntur indignè quæ fidei nostræ confusio-
 nem indicunt. *Et licet Dilectus filius Cancellarius Parisiensis & Rectores ac Re-*
gentes Parisus in sacra Pagina, de mandato felicis recordationis Gregorij Papæ
 prædecessoris nostri tam prædictum abusionum librum, quàm alios quosdam cum
 omnibus glossis suis perlectos in parte ac examinatos ad confusionem perfidiæ
 Iudæorum publicè coram Clero & populo incendio concremarint, prout in lit-
 teris eorum prospeximus contineri, quibus Tu tanquam Catholicus Rex & Prin-
 ceps Christianissimus impendisti super hoc auxilium congruum & fauorem: pro
 quo Regalem excellentiam dignis in Domino laudibus commendamus ac pro-
 sequimur actionibus gratiarum. Quia tamen nondum Iudæorum ipsorum abu-
 sio profana quieuit, nec adhuc dedit eis vexatio intellectum, Celsitudinem Re-
 giam attentè rogamus, monemus & obsecramus in Domino I. C. quatenus ex-
 cessus huiusmodi detestabiles & enormes commissos in contumeliam Creatoris
 & in iniuriam nominis Christiani, prout piè incepisti laudabiliter prosequendo
 facias debitâ seueritate coerceri, tam prædictos abusionum libros reprobatos per
 Doctores eorundem, quàm generaliter omnes cum glossis suis qui per ipsos exa-
 minati & reprobati fuerint, mandes per totum Regnum tuum, vbicumque re-
 periri poterunt, igne cremari, firmiter inhibendo, ne de cætero Nutrices seu
 Seruientes habeant Christianos, ne filij liberæ filiis famulentur ancillæ. Sed tan-
 quam serui reprobati à Domino, in cuius mortem nequiter conspirarunt, saltem
 per effectum operis seruos se recognoscant illorum, quos Christi mors & istos li-
 beros & illos constituit esse seruos vt proinde sinceritatis tuæ zelum possimus in
 Domino dignis laudibus commendare. Datum Laterani 7. id. Maij, Pontif.
 nostri an.

Eodem anno conquesta est cum Franciscanis Vniuersitas apud summum Pon-
 tificem Innocentium: quod Fratres Prædicatores Nouitios Scholares excipe-
 rent non satis adultos, nec ante annum probationis exire volentes, abire sine-
 rent, imò reluctantes & inuitos retinerent. Quam licentiam repressit Innocentius
 datâ ad Magistrum Ordinis Bullâ, quæ postea ab Othone & Godefrido Cardi-
 nalibus euulgata est.

*Otho permissione Diuina Portuensis & S. Rufinae Episcopus, & Godefridus Diuina
 miseratione S. Adriani Diaconus Cardinalis, Omnibus presentes litteras inspecturis
 salutem in Domino. Noueritis nos uidisse & diligenter inspexisse litteras Apostolicas
 non abolitas, non cancellatas, non aliquâ sui parte vitiatas, sed in primâ figurâ, in
 verâ Bullâ, filo, stylo & charta, quarum tenor talis est,*

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei Magistro & Fratribus Ordinis
 Prædicatorum Sal. & Apost. bened. Non solum in fauorem Conuersi, sed etiam
 Monasterij, Probationis tempus à SS. Patribus indultum, vt ille asperitates illius,
 & istud mores illius valeat experiri. In Regula quoque B. Patris Benedicti præ-
 cipitur, vt ad conuersionem nouiter venientibus non facilis tribuatur ingressus,
 sed sicut docet Apostolus, an sit ex Deo spiritus comprobetur, & dura & aspera
 per quæ itur ad Dominum, exponantur. Postea in eadem Regula subiungitur,
 vt dicatur *Ecce lex sub qua militare desideras*, si eam obseruare potes, ingredi,
 alioquin libervenisti, liber discedas. Insuper felicis recordationis Gregorius
 Papa prædecessor noster statuit, vt positi in probatione Nouitii ante susceptum
 Religionis habitum, qui dari proficientibus consuevit, seu ante professionem
 emissam, ad statum pristinum redire possint liberè intra annum. Et ad omnem
 ambiguitatem

ambiguitatem penitus amouendam cum in quibusdam locis Religiosis Nouitio-
rum habitus non distinguatur ab habitu Professorum, professionis tempore be-
nedicantur vestes quæ profitentibus conceduntur, vt Nouitiorum ac Professo-
rum habitus discernatur. Licet igitur zelum animarum habentes eas lucrari Do-
mino sollicitè cupiatis, quia tamen decet & expedit vt conscientie puritati non
desit iudicium rationis, ne vnde spiritualis prouectus quæritur, inde salutis dis-
pendium subsequatur, vobis de fratrum nostrorum consilio in virtute obedi-
entia sub pœna excommunicationis auctoritate presentium districtius inhibemus,
ne ante annum probationis elapsum, qui est maximè in subsidium fragilitatis hu-
manæ regulariter institutus, quemquam ad professionem vestri Ordinis seu re-
nunciationem seculi faciendam recipere præsumatis, nec constitutum in proba-
tione Nouitium aliquatenus impedire, quominus infra eundem annum proba-
tionis ad aliam religionem quam maluerit transcat, sicut de sua processerit libe-
ra voluntate, non obstante statuto contrario, si quod à nobis est editum, quod
irritum decernimus & inane, vel aliquibus litteris à sede Apostolica impetratis,
seu etiam impetrandis quæ de præmissis expressam non fecerint mentionem.
Quod si forte contra eiusmodi inhibitionem quemcunque recipere præsumpse-
ritis, decernimus eum qui taliter receptus fuerit, nullatenus vestro esse Ordini
alligatum, vosque à receptione quorumlibet ad professionem eiusdem Ordinis
fore ipso facto suspensos & insuper pœnæ subiiciendos, quæ fratribus ipsius Or-
dinis pro culpis infligi grauioribus consuevit. Nulli ergo &c. Datum apud Ci-
uitatem Castell. 15. Kal. Iul. Pontif. nostri an. 1.

Nos autem ad precum instantiam fratrum Minorum præsens transcriptum ex
litteris ipsis de verbo ad verbum sumptum sigillis nostris fecimus communiri. Da-
tum Suteri 5. Non. Iul.

Idem Pontifex Friderici Imperatoris vim fugiens & paratas sibi insidias, in Gal-
liam venit & Lugduni resedit, rogato prius per Cluniacenses Monachos qui Com-
mitia sua Generalia celebrabant, Rege Ludouico, vt ad solitum Galliarum azy-
lum confugere sibi liceret. Lugdunum ergo pereuenit circa initium mensis De-
cembris, & paulo post vt haberet sibi Parisiensem Vniuersitatem fauentem, con-
firmavit pacem & concordiam aliàs inter eam & Cancellarium ac Episcopum Pa-
risiensem firmatam & iuratam operâ R. Legati Apostolici. Extant in hanc
rem duæ illius Bullæ quæ leguntur in veteri libro Procuratorum Nationum
Gallicanæ & Germanicæ. Priori hic titulus præfigitur. CONFIRMATIO COM-
POSITIONIS FACTÆ INTER PARISIENSEM VNIVERSITATEM EX VNA PARTE, ET CAN-
CELLARIUM PARISIENSEM EX ALTERA.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis Magistris & Vni-
uersitati Scholarium Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. Ea quæ Iu-
dicio vel concordia terminantur, firma debent & illibata persistere: & ne in recidi-
uæ contemptionis scrupulum relabantur, Apostolico conuenit præsidio commu-
niri. Ex parte siquidem vestrâ fuit propositum coram Nobis, quod cum olim
inter vos ex parte vna, & bonæ memoriæ Episcopum, Cancellarium ac dile-
ctos filios Capitulum Parisiense ex altera, super danda licentia ab eodem Can-
cellario Magistris volentibus incipere in singulis Facultatibus, & faciendis consti-
tutionibus, de ordinandis Lectionibus & Disputationibus, ac puniendis rebelli-
bus per subtractionem societatis, & taxandis hospitibus, ac quibusdam aliis arti-
culis suborta fuisset materia Quæstionis, tandem mediante bonæ memoriæ
Rô. Episcopo Portuensi tunc S. Angeli Diacono Cardinale & in partibus illis
Apostolicæ sedis Legato amicabilis inter partes compositio intercessit: quam
Compositionem Apostolico petiistis munimine roborari. Nos igitur vestris sup-
plicationibus benignum impertientes assensum, Compositionem ipsam sicut li-
ne prauitate facta est, & ab vtraque parte sponte recepta & hætenus pacificè
obseruata, auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio
communimus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis
infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsum-
pserit, indignationem Omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum
eius se nouerit incursum. Datum Lugduni idib. Febr. Pontificatus no-
stri anno. 2.

BULLA IN-
NOCENTII
CONFIR-
MATIVA
CONCOR-
DIAE INTER
VNIVERSI-
TATEM ET
CANCELLA-
RIUM INI-
TIAE.

Altera Bulla continet Conseruationem prædicti Priuilegii, dirigiturque ad Episcopum Siluanectensem priuilegiorum Vniuersitatis Conseruatorem & ad alios quosdam quorum nomina desiderantur in inscriptione. Est autem eiusmodi.

„ *Innocentius* Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabili Fratri Episcopo Siluanectensi, & Dilectis filiis Decano & Scholastico Ambianensi Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecti filii Magistri & Vniuersitas Scholarium Parisiensium Nobis humiliter supplicauerunt, vt compositionem quæ inter ipsos ex vna parte, & bonæ memoriæ Episcopum & Cancellarium & Dilectos filios Capitulum Parisiense ex altera super danda Licentia à Cancellario Parisiensi, qui pro tempore fuerit, Magistris volentibus incipere in singulis Facultatibus, constitutionibus faciendis, de Lectionibus ordinandis ac Disputationibus, ac puniendis Rebellibus per subtractionem societatis, & taxandis hospitii & quibusdam aliis articulis mediante bonæ memoriæ R. Episcopo Portuensi tunc S. Angeli Diacono Cardinale in partibus illis Apostolicæ sedis Legato amicabiliter intercessit, Apostolico dignaremur munimine roborare. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus compositionem eandem sicut sine prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta & hætenus obseruata pacificè, faciatis per Censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ firmiter obseruari. Quod si non omnes his exequendis poteritis interesse, Tu frater Episcope cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Lugduni VI. Id. Martii Pontif. nostri an. 2. Prædicta Bulla legitur etiam in lib. Gall. & Germanicæ Nationis sub Gregorii nomine ad Archiepiscopum Remensem.

„ *Gregorius* Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Remensi & Episcopo Siluanectensi & Dilectis filiis Decano S. Quintini Noniomensis Diocesis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecti filii Magistri & Vniuersitas Scholarium &c. Datum Assisii Nonis Iunii, Pontif. nostri an. 2.

Eodem anno idem Pontifex alias dedit ad Vniuersitatem Litteras, quibus constituendo mandabat, Theologicæ Facultatis scholas publicas, disputationes & honorabiles gradus Minoribus & Prædicatoribus cū alijs facere communes. Ita scribit wadinghus in Annalib. Min. citatque Gonzagam in Conuentu Parisiensi. Hanc autem Bullam non habemus, quod sciam, in Archivis.

STATVTVM
FACULTA-
TIS AR-
TIVM.

Eodem anno Facultas Artium, Vniuersitatis Parisiensis prima origo & Mater cæterarum, in 4. Nationes diuisa statutum fecit de modo & tempore legendi in scholis: quia tunc temporis aliqui post dimissas Lectiones & tempore vacationum legere non desistebant. Item aliis anni temporibus aliâ & aliâ horâ ingrediebantur in scholam. Vt itaque vniformis esset in eadem Artium Facultate docendi modus, statuto seu nouo seu renouato opus fuit: quod legitur in libro Rectoris.

„ Anno Domini 1244. Nouerint Vniuersi quod pro vtilitate communis studii Artium & eiusdem reparatione, de communi assensu Artistarum prouidè & de consilio proborum prouisum & institutum est, quod deinceps à festo S. Remigii vsque ad Quadragesimam nullus Magister siue actu Regens, siue non actu Regens, siue Bachelarius, siue quicumque alius aliquo die disputabili, aliqua hora diei Lectionem Cursoriam nec in scholis nec in domo suâ vel alienâ legere præsumat. Die verò non disputabili citra horam tertiam aliquo modo legere similiter Lectionem Cursoriam nullus præsumat. Post tertiam verò quacunque hora illius diei legere possit.

„ A Quadragesima verò postquam Bachelarii determinare inceperint, die quo Magistri disputant vsque ad Pascha Lectionem Cursoriam vsque ad completam Completorii pulsationem nullus legere præsumat. Die verò quo Magistri non disputant in Quadragesima citra horam tertiam nulla Lectio Cursoria legere inchoetur. Post tertiam verò vsque ad prandium legant Cursores quacunque horâ diei illius pro suâ voluntate. Post prandium verò si Bachelarii non disputant, non legant Cursores, vel lectionem Cursoriam inchoent vsque post completam Completorii pulsationem. Si verò Bachelarii non disputent post prandium, quacunque hora Cursores possunt legere: & similiter die quo disputant post prandium, quacunque hora voluerint Lectiones Cursorias inchoare.

A Pascha verò vsque ad festum S. Remigii in vindemiis die disputabili vsque post completam Nonæ B. Mariæ pulsationem non præsumatur legi vel inchoari lectio cursoria ab aliquo: Completa verò Nonæ pulsatione sibi legendi cursoriè vsque ad noctem gratia confertur. Die verò non disputabili citra Tertiam, (hoc est Octauam, aut Nonam nostram matutinam, loquitur enim hic more Romano) nullus inchoet lectionem Cursoriam. Post tertiam verò illius diei quacunque horâ illius diei voluerit, legere possit. Si quis verò contra prædictæ constitutionis formam aliquo modo venire præsumperit, nouerit se incursum totius Societatis & omnium Beneficiorum Vniuersitatis priuationem, quo vsque pro qualitate & quantitate delicti vel transgressionis Mandati Vniuersitatis Rectori & Procuratori pro Vniuersitate fuerit ad plenum & pro ipsorum voluntate satisfactum.

Item eodem anno apud Mathurinenfes, quo in loco iam tum Comitia Generalia Vniuersitatis celebrari consueuerant, statuta quæ sequuntur, facta sunt à tota Vniuersitate Magistrorum & Scholarium: legunturque in libro Rectoris fol. 58. & in libro Procuratorum Nationis Gallicanæ, in quo hic titulus præponitur. STATVTVM VNIVERSITATIS SVPER SCHOLIS ET DOMIBVS RETINENDIS.

Anno 1244. mensè Februario. Nouerint vniuersi Magistros Vniuersitatis Parisiensis in Ecclesia S. Mathurini Parisiensis in plenâ congregatione, de communi assensu ipsorum instituisse, quod nullus Magister per se vel per alium retineat plures scholas pro Bachelario, aut qui de nouo est incepturus, siue pro alio Magistro retinere poterit: ita tamen quod si opus fuerit, fidem suam pro hoc faciat iuramento.

Item Nullus nisi actu Regens scholas retinere præsumat ad opus suum.

Item Nullus retineat scholas alterius actu Regentis, quando ibi legerit & fecerit quod debuerit erga hospitem.

Item nullus super alium conducat pro maiori pretio scholas, quas alius conduxit, nec amplius accipiat ab alio si conducat.

Item nullus retineat Scholas ultra pretium taxationis impositum.

Item nullus Magister retineat scholas aliquas ab aliquo hoc modo, quod locans faciat ibi determinationem quocunque modo locans, siue Laicus vel sublocans.

Item si aliquis Scholaris Domum conduxerit aliquam & de quadam parte Domus Scholas facere voluerit, fiat taxatio secundum æstimationem Bonorum ad comparationem localis pretii eiusdem.

Item nullus super alios vel alium Domum conducat, quando manentes in domo eam retinere voluerint, & fecerint quod debuerint secundum consuetudinem totius villæ Parisiensis.

Item si hospes non vult hospitium suum dare ad pretium taxatum, & Scholaris obtulit se daturum pretium & securitatem obtulit sub hoc facere competentem, eadem Domus interdicitur per quinque annos. Ille autem vel illi scholares qui domum interdictam receperint, vel moram ibi fecerint & recedere noluerint, quàm citò moniti fuerint per Rectorem vel Seruientem ab eo missum, vel Procuratores similiter, vel Nuncium ab eis missum, beneficiis scholarum & Vniuersitatis priuentur.

Item vacationes quæ debent fieri ante Natale Domini, incipiant à secundo vsque ad crastinum crastini Epiphaniæ. Hæc autem statuta sunt retentâ potestate, vt Vniuersitas Magistrorum possit addere vel minuere & mutare secundum quod viderit expedire. Leguntur in rem Hospitiorum quædam Priuilegia Innocentii IV. circa nempe Domorum, quæ ad Religiosos pertinebant, taxationem, seu verius confirmat ea quæ in eam rem à Gregorio statuta fuerant an. 1237. Viterbii Pontificatus anno vndecimo. Ipsissima enim prope Gregorii verba repetit, post hoc lemma, quod legitur in lib. Nat. Gallic. *Priuilegium quod Cancellarius Parisiensis cogat Religiosos ad taxationem suarum Domorum, & de modo Taxationis.*

Innocentius Episc. S. S. D. Dilecto filio Cancellario Parisiensi Sal. & Apost. Bened. Sua nobis dilecti filij Magistri & Scholares Parisenses petitione monstrarunt, quod cum

olim iidem in soluendis hospitiarum suorum pensionibus intolerabiliter grauarentur, tamen de voluntate & consensu Charissimi in Christo filij nostri Illustris Regis Francia de liberatione prouidâ Taxatores ad hoc viros prouidos deputarunt. Verum quia nonnulli Religiosi & Clerici Seculares qui Domos habent Parisius, taxari domos ipsas minime patiuntur, propter quod graue scandalum oritur inter Ciuēs, prouideri super hoc per sedem Apostolicam petierunt. Cum igitur indignum sit ut iidem Religiosi & Clerici in hoc exhibeant se difficiles, in quo alios, præcipue Laicos decet eos beneuole prænere, discretionis tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, Taxatores idoneos sicut in Taxatione hospitiarum Laicorum, sic in eorundem Religiosorum esse Templarij, Hospitalarij, Cisterciensēs aut Præmonstratensēs aut cuiuscumque Ordinis fuerint, & in Clericorum Domibus auctoritate nostra deputare procures. Si uero de Laicis nequinerint Contaxatores haberi, liceat Clericis taxare prædicta hospitia specialiter deputatis. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo. Datum Lugduni 3. Non. Martij Pontif. nostri an. 2.

Idem Pontifex Priuilegium supra scriptum confirmauit datis ad Cancellarium Parisiensem litteris Perusij an. nono sui Pontificatus, hoc est an. 1251. sicque incipit. *Dudum suggerentibus*: quod nos ad illum annum referemus.

Extat & aliud priuilegium eiusdem Pontificis in eodem codice circa conductionem Hospitiarum Magistrorum & Scholarium, sub hoc lemmate: PRIVILEGIUM NE ALIQUIS RETINEAT HOSPITIUM VEL SCHOLAS ALTERIVS ABSQVE CONSENSU HABENTIS. ET NE RETINEAT HOSPITIA VEL SCHOLAS INTERDICTAS.

Innocentius Episc. S. S. D. Dilectis filiis vniuersis Magistris & Scholariis Parisiensibus Sal. & Apost. Bened. Vniuersitati vestra auctoritate presentium districtis inhibemus, ne aliquis vstrum alterius Scholas, aut hospitium absque illius consensu, vel Scholas aut hospitia à Magistris vel Officiali Parisiensi qui pro tempore fuerint, interdita conducere vel retinere præsumat. Datum Lugduni 2. Non. Martij, Pontif. nostri an. 2. Sequitur conseruatio dicti Priuilegij.

Innocentius Episc. S. S. Dei Dilecto filio Cancellario Paris. Sal. & Apost. bened. Quia non omnes Parisius ad Studium venientes, moribus qui scientiam efferunt, se exercent, imò vnus ad alterius aspirans hospitium ipsum sibi reddit interdum pretij carioris; Nos volentes eorum indemnitati consulere ac præsumptioni malignantium otuiare, Discretionis tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus inhibitionem facias generalem in scholis singulis publicandam, ut nullus Magistrorum seu Scholarium Parisiensium alterius conducat hospitium, quandiu ipsum absque manifesta malitia retinere voluerit Inquinus, neque Hospitia vel Scholas, si forsan plura conduxerit, licet alij pro pretio cariori. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo. Datum Lugduni 2. Non. Martij, Pontif. nostri an. 2.

Eodem anno cum B. Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus qui in Pontiniacensi Cœnobio sepultus fuerat, miraculis claresceret, Abbas Pontiniacensis ad Innocentium generalem miraculorum eius Catalogum transmisit, rogauitque ut iuberet inquiri in facti veritatem, atque si ita esse constaret, cum in Beatorum numerum auctoritate Apostolica adscriberet. Legitur eius Epistola apud Mathæum Parisiensem. Innocentius autem Armachanum Archiepiscopus ad examinanda miracula delegauit, cum quibusdam aliis vitis grauib: verum tum præualentibus defuncti aduersariis & inimicis apud Othonem Legatum, nihil perficere potuerunt: atque in aliud tempus Canonizatio dilata est.

Eodem anno Fridericus Imperator sanioris consilij spiritu ductus se Papæ subiiciens pollicitus est se Ecclesiæ & Ecclesiasticis Prælatiis satisfacturum: omnemque fideiussionem, potestatem & auctoritatem paciscendi dedit R. Comiti Tolosano, MM. Petro de Rineis & Thadeo de Suesa, ratum habens & firmum quidquid illi faciendum ducerent. Verum paulò post ad solitam superbiam rediit, nec, dum in viuis fuit, deinceps parere voluit.

Eodem Episcopus Vintoniensis, quem supra ad Ludouicum nostrum confugisse diximus, rediit in Angliam ad Ecclesiam suam modis omnibus desolatam, tum mitiore factò Rege Angliæ. Ad Episcopatum autem Bathoniensem promotus 3. id. Sept. M. Rogerus Saresberienſis Ecclesiæ Præcentor, vir eleganter moribus & scientia Theologiæ præditus, ut scribit Mathæus.

Aiunt quoque hoc anno M. Hugonem de S. Caro factum ab Innocentiò S. Sa-

binæ Cardinalem Presbyterum, quem anno 1238. in celebri illa concertatione litteraria de Pluralitate Beneficiorum acerrimè Philippi Cancellarii opinionem impugnasse diximus. Habuit autem in hac Theologicâ Palestrâ studiorum collegam, vel vt aliqui volunt, auditorem M. Humbertum Romanensem, qui deinde fuit Dominicanorum Magister Generalis, cuius ille hortatione in ordinem adscribi petierat, & à B. Iordano tunc Generali Præposito, vt adscriberetur, obtinuerat vna cum M. Petro de Tarentasia, qui Innocentius Papa V. dictus est, & primus Ordinis Prædicatorum Papa: quem admodum Hugo primus de eadem familia Doctoris Theologici lauream consecutus fuisse dicitur, & sic scribit Theophilus Raynaudus Iesuita. Spondanus verò id tribuit Rolando Cremonensi ad an. 1240. Inter cæteras autem huius excellentissimi viri virtutes hæc eminet, quod quandiu vixit, litteris semper vacarit & feliciter, vt testantur eius in omnes sacræ scripturæ libros commentaria. Edidit & alias lucubrations, Summam Casuum conscientie, Speculum sacerdotum, Commentarium in 4. libros Sent. Compendium Theologicæ veritatis libris 7. comprehensum, & supra cætera opera, Concordantias Biblicas, de quibus sic habet Sixtus Senensis. *Excogitauit Hugo indicem magnum in Sacro-sancta Biblia*, laboriosissimum que sanè & immensi tædii ac temporis opus, sed sacrorum voluminum studiose magnopere necessarium: in quo singulas Diuinæ Scripturæ dictiones declinabiles secundum consequentiam litterarum accuratissimâ diligentia digessit, annotatis non solum libris, sed etiam librorum Capitulis & Capitulorum lineis, in quibus vnaquæque & desiderata Lectio contineretur. Sunt qui existimant hoc opus ob immensi temporis laborisque dispendium, cui vnus hominis vita satis esse non poterat, hortatu Hugonis iniunctum fuisse quingentis studiosis fratribus diuersorum Cœnobiorum, ea ratione vt singuli singulas dictiones in Alphabeticas classes redigerent, sicque breui tempore multorum sedulitate perfectum fuisse opus, quod postea tam à Græcis, quàm ab Hebræis diligentissimè imitatum vidimus operâ R. Isaac Nathan Iudæi, & Eutalii Rhodii Monachi: quorum ille Hebraicas Bibliæ concordantias, hic Græcas collegit. Has Romæ vidimus in antiquis membranis Græca manu descriptas, illas verò typis Iustitiani Venetis excussas. Tunc verò existimat Genebrardus distincta fuisse Biblia in Capitula: nam ante illud tempus ea non vsurpabant Theologi, postea verò frequenter, vt notat Spondanus: cuius tamen inuenti Balæus facit authorem M. Stephanum de Langetona.

Hoc anno obiit M. Bernardus de Soliaco Antissiodorensis Episcopus die Epiphaniæ, vir excellentis eloquentiæ, cuius hoc Epitaphium legitur.

*Præsul Bernardus mala semper ad omnia tardus,
Sic vivens domuit cum carne & demone mundum,
Quod moriens meruit Christo se reddere mundum
Anno millesimo bis centeno quadrageno
Quarto, sanctorum migravit luce Magorum.*

Anno 1245. Innocentius denuò Fridericum Imperatorem excommunicauit; cum vero sententiæ Excommunicationis publicandam misisset Lutetiam; Quidam Sacerdos Parochus eam in incertum emisit, nempe in eum qui alteri iniuriam faceret; dubium animis auditorum reliquens, vter vtri iniuriam faceret. Quod quidem tam molestè tulit Pontifex quàm Iucundè Fridericus. Rem sic narrat Mathæus Paris. *Ipsò quoque Quadragesimali tempore ingrediente fecit Dominus Papa iterato excommunicari Imperatorem per totam Franciam, propter quasdam nouas inuastiones quas fecerat in suos Consanguineos & personas Ecclesiasticas. Et cum tale præceptum per Ordinarios suos ad quendam sacerdotem Ciuitatem Parisius inhabitantem deuenisset, doluit quod oportuit eum ipsum Imperatorem (quem nescimus ob quas causas dilexit & Curiam Rom. quam aliquando expertus fuerat, execrabatur) excommunicare, ait in propatulo toti parochiæ suæ die solenni populosè. Audite Vniuersi, Accepi in mandatis vt candelis accensis & pulsatis campanis in Imperatorem Fridericum excommunicationis feram sententiæ solennem, causam autem ignorans, non ignoro grauem controuersiam & odium inexorabile motum inter eos. Scio*

1245.

etiam quod vnus illorum alii iniuriatur, quis cui nescio : sed illum in quantum se mea extendit potentia excommunico & excommunicationem denuncio : alterum istorum videlicet ipsum qui iniuriatur, & absoluo iniuriam patientem, quæ tam damnoſa est toti Christianitati. *Quod licet verbum lenitatis & more Francorum iocose prolatum ore multorum reuolutum est, longè latèque ventilatum tandem ad audientiam peruenit Imperialem. Ipse dicti pondus librans & commendans, Xenia concupiscibilia dicto presbytero ducit transmittenda sed D. Papa de scurrilitate & verbi lenitate puniuit redargutum.*

Eodem anno die Lunæ post festum S. Ioannis Baptistæ Innocentius Concilium Lugdunense quod in Refectorio Religiosorum S. Iusti habebatur, ingressus est. Aderant duo Patriarchæ, Constantinopolitanus qui & Antiochenus, & Aquileiensis, Imperator Constantinopolitanus, Comes Tolosanus, Archiepiscopi & Episcopi 140. nomine Regis Angliæ Comes Bigod cum quibusdam aliis viris nobilibus; nomine Imperatoris M. *Thadæus de Suesſa*, vir prudens & eloquentiæ singularis, Miles & Legum Doctor, ac sacri Palatii Iudex Imperialis, qui Dominum suum in multis excusauit, obiecta crimina diluens aut remouens: non potuit tamen euincere, quin à D. Papa publicè excommunicaretur. Legitur sententia apud Mathæum Paris. in eum lata in Concilio Lugdun. quæ sic incipit. *Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei &c. Sacro præſente Concilio ad Rei memoriam sempiternam. Ad Apostolicæ Dignitatis Apicem &c. Et in fine Datum Lugduni 17. Kal. August. Pontificatus nostri an. 3. Hæc*, inquit, *Mathæus in medio Concilio prolata cunctis audientibus adinstar coruscantis fulguris non mediocriter timorem omnibus incusserunt. Magistri igitur Thadæus de Suesſa & V. valterus de Oera & alii Procuratores Imperatoris & qui cum ipsis erant, emisso eiulatu stebili hic femur, hic pectus in iudicium doloris percutientes vix à profluvio lachrymarum se se continuerunt. Et ait M. Thadæus memoratus. Dies ista, dies ira, calamitatis & miseriæ.*

Quia verò iactabatur à multis præcipitatum fuisse istud Iudicium, verebarurq; Pontifex, ne si in eam sententiam vii Ecclesiastici inclinarent, turbandi daretur occasio, scripsit ad Capitulum Cisterciense ad quod ex omnibus orbis Christiani partibus Abbates & Monachi conuenerant, in hæc verba.

„ Nouerit Vniuersitas vestra statum Ecclesiæ formidabiliter periclitantè precum
 „ instantia solito vigilantius indigere. Sub est enim ingens causa quæ toti Christiani-
 „ nitati terribiliter comminatur. Nec curabimus de cætero gladio vti materiali,
 „ sed tantum spiritali contra Fredericum aliquando Romanorum Imperatorem,
 „ validum Ecclesiæ Christi & obstinatum inimicum. Obstructum est os loquen-
 „ tium iniqua. Non vos moueant imperitorum & veritatis ignatorum, precaur,
 „ obloquia, vt à nobis quasi præcipitanter puteris & absque deliberato fratrum no-
 „ strorum & multorum peritorum moroso Consilio contra ipsum Fredericum fue-
 „ rit sententiatum. Non enim meminimus vnquam causam cum tantâ delibera-
 „ tione & diligenti examinatione fuisse excussam, & peritorum atque sanctorum
 „ mentibus libratam extitisse: adeo quod in secretis aliqui fratrum nostrorum in-
 „ ducerent personam Aduocati pro ipso. Aliqui autem è contra personam aduei san-
 „ tis: vt ex obediionibus & responsionibus inquirentium & disputantium vt solet
 „ in scholis, causæ veritas radicis hinc indeque discuteretur. Nec aliquam viam
 „ inuenimus sine Dei iniuria & graui eius offensa & Ecclesiæ eiusdem læsione, &
 „ nostrarum conscientiarum vulnere, aliter procedendi quàm vt processimus licet
 „ inuiti & eiusdem læsoris miseriæ condolentes. Parati igitur sumus in hac causa &
 „ pro illâ vsque ad mortem stare, & pro ea & in ea tam omnes fratres nostri, quàm
 „ Nos mori immutabiliter pro causa Dei & eius Ecclesiæ dimicantes. Nihilominus
 „ in Colloquio Cluniacensi quod Ludouicus Rex cum Papa habuit nemine præter
 „ eos conscio, creditur egisse de pace Imperatoris, vt faciliior foret in Terram san-
 „ ctam expeditio.

At Fridericus vt, quæ facta fuerant, intellexit, furore amens scripsit ad Principes & Magnates, præsertim verò ad Reges Franciæ & Angliæ acerbè contra Papam, qui *vocata*, inquit, *Synodo generali* contra Nos nec citatos nec super aliqua fraude vel prauitate conuictos ausus est sententiam depositionis statuere quam præter omnium Regum enorme præiudicium non poterat stabilire. Quid enim nobis singulis Regibus singulorum Regnorum à facie talis Principalis sa-

cerdotum timendum non superest, si nos & Principum electione solenni & approbatione totius Ecclesiae, dum Cleri fide ac Religione vigeant; Imperiali diademate diuinitus insignitos & alia Regna mobilia magnifice gubernantes, ille deponendos aggreditur? cuius quoad temporalium detrimenta non interest in nos aliquid exercere rigoris, etiam si causae legitimae probarentur. Verum quos sacerdotalis sic infestat abutio Potestatis & à summo conatur praecipitare deorsum, nec primi sumus nec ultimi. Et hoc quidem vos facitis obedientes simulatoribus sanctitatis, quorum sperat ambitio *quod totus Jordanis influat in os suum*. O si vestra crudelitatis simplicitas à scribarum & Pharisaorum fermento quod est hypocrisis iuxta Saluatoris sententiam sibi curaret attendere! quot sanè redditus copiosi, quibus ex plurimum depauperatione Regnorum ditantur, quemadmodum ipsi nostis, ipsos faciunt insanire. Apud vos Christiani vel peregrini mendicant, ut apud nos Paterini manducent. Ibi vestrorum domos obruitis, ut hic aduersariorum vestrorum oppida construatis. Sic de vestris decimis & eleemosynis tales Pauperes Christi sustentati, quae beneficii recompensatione, quae saltem gratitudinis exhibitione se praebent obnoxios? Quanto manus largiores extenditis, tantò non solum manus sed etiam cubitos auidius apprehendunt, suo nos laqueo detinentes sicut auiculam, quae quantò ad euasionem fortius nititur, firmius alligatur.

Hac & plura Fridericus ad emouendos Regum animos. At illi quanquam manifestè videbant Imperatoris mentem eam esse, ut Ecclesiae libertas deprimere-
retur, aliunde tamen autoritatis Pontificiae & Ecclesiasticae verebantur exaltationem. Eo quod, scribente Mathæo, etsi Fridericus deprimi videretur & omni honore priuari, tamen si eum autoritas Pontificis *irrestaurabiliter deponeret*, Romana Ecclesia gratiam Dei abutens in posterum in tantam elationem & intolerabilem superbiam subleuaretur, quod Principes Catholicos infantes & iustos & praecipue Praelatos quauis leui causa vel deponeret vel deponere probrosè comminaretur, loquendo sublimia: gloriandoque dicerent Romani licet à plebeia stirpe procreati, *Nos ipsum maximum Dominum & Imperatorem Fridericum conculcauimus, & quis es tu qui nobis temere credis resistere? Et ita prouocati nobiliores contra eos lenabunt calcaneum, Deoque vindice autoritas Romana poterit deperire.*

His & aliis rationibus permota nobilitas Gallicana variis in Locis Episcopalem Iurisdictionem deprimere aggressa est, ne quid simile pateretur. Ut ad an. 1247. referemus.

Porro praedicti Concilii duo Canones potissimum ad Vniuersitates pertinere videntur. Vnus est de Iudiciis à sede Apostolica delegatis, quos Concilium esse voluit viros dignitate aliquà Ecclesiastica praeditos, non in omnibus passim urbibus aut oppidis, sed in iis tantum locis ubi Iurisperitorum esset copia, ut scilicet eos de ambiguitate Iuris consulere possent. Talis autem est Canon apud Mathæum.

Expediendis atque absoluedis causarum negotiis obscuritas est inuisa & contemptibilis: personarum verò claritas & Locorum celebritas plurimum opportuna & commendabilis valde. Proinde presenti decreto duximus prouidendum & arctissime statuendum, ne à sede Apostolica vel à delegatis ipsius cause aliquibus committantur, nisi personis quae vel Dignitate sunt praeditae, vel in Ecclesiis Cathedralibus seu aliis Collegiatis venerabilibus constitutae. Nec alibi quàm in Ciuitatibus vel locis magnis & insignibus, ubi haberi valeat Iuris copia peritorum, causae huiusmodi agitentur. Iudiciis verò quae contra hoc statutum ad alia loca alterutrae Partium citauerint vel utramque, non pareatur impune, nisi citatio de utriusque partis communi processerit voluntate.

Alter Canon respicit Priuilegia Vniuersitatum circa citationes litigantium, vetatque ne ultra tres quatuorve ad summum dietas vllum in Iudicium trahere possint. *In multis Iuris articulis numerosas & infinitas reprobatur. Et ideo prouidè duximus statuendum, ut per generalem clausulam Quidam alii quae frequenter in litteris nostris inseritur, ultra tres vel quatuor dietas in iudicio non trahantur. Statuentes ut si Conservatores quos plerisque concedimus, à manifestis iniuriis & violentijs defendere possint, quos eis committimus defendendos, nec ad alia quae Iudicalem indaginem & examinationem exigunt, suam possint extendere potestatem.*

In eodem Concilio Lugdunensi actum est de bello sancto & negotio Crucis.

Primus autem Ludouicus Rex Cruce se signauit & multi Proceres eius exemplo, è Latcis Robertus Comes Atrebatensis frater Regis, Dux Burgundiæ, Dux Brabantia, Comitissa Flandriæ cum duobus filiis, Comes Britannia Pater & filius, ex Ordine Ecclesiastico Archiepiscopus Remensis, Senonensis, Bituricensis; ex Episcopis, Laudunensis, Beluacensis & alii multi.

Ipsè Rex Concionatoris vices obibat, & verbo & exemplo etiam frigidissimos accendebat. Quam expeditionem non parum quoque promouit M. Odo de Castro Rodulfi (De Chasteau Roux) Cardinalis Episcopus Tusculanus Natione Gallus ex Diocesi Bituricensi, vir egregiè doctus & consilii maturitate præclarus, ex Cancellario Vniuersitatis Paris. Monachus Cisterciensis, inde Cardinalis & postea Legatus, cuius Prædicatione Rex motus Conuentum Parisiis habuit hoc anno infra Octauas B. Dionysii.

Eodem anno Innocentius 10. Kal. Nouemb. Cantorem & Succentorem Ecclesiæ Paris. residentia necessitate adstrinxit: ita subscribente Nicolao Cantore & Henrico Succentore. Extant litteræ Prædicti Cardinalis in Chartulario Ecclesiæ Paris.

TOLOSANA
VNIuersitas

Eodem anno Innocentius confirmauit omnia Priuilegia Vniuersitatis Tolosana, vbi tum Litterarum gloria efflorescebat. *In Ciuitate Tolosana*, inquit, *Domini David factus est fons patens & vena vitæ scientia salutaris*: ad cuius aquas sitientes confugiunt haurientes in gaudio de fontibus Saluatoris. Et paulo post, de Theologia studio verba faciens: *Ibi lactantes ad vbera pendunt matris*: ibi parulis frangitur panis scripturarum: ibi exercitatos habentibus sensus in altum cetera ducit Petrus: itaut nullus expertis munerum inueniatur ipsius, qui ad eandem scientiam accesserit puro corde. Vocat hæc siquidem ancillas Artes videlicet ad sui obsequium, ad supernæ mœnia Ciuitatis: & idcirco ibidem floret studium in eisdem, vt per ancillas ostiarias ad veram sapientiam ostium pateat: & tanquam per viam adducant ad ipsam velocius studiosos.

Eodem anno fundatum est Lutetiæ Collegium Bernardinorum à M. Stephano de Lexingtona Abbate Clare-Vallensi in gratiam, commodum & vtilitatem scholarium Clare-Vallensium; quâ de re deque causa fundandi ad ann. 1242. diximus.

DE M. ALEXANDER HALLENSIS

Eodem anno obiit Lutetiæ 12. Kal. Septemb. insignis Theologiae Professor M. Alexander Hallensis seu de Halles, Natione Anglic. qui cum in studio Parisiensi strenuam & assiduam nauauisset Philosophiæ & Theologiæ inter Magistros seculares operam, easque professus fuisset artes summâ cum laude & nominis existimatione, demum ad Familiam Franciscanam se contulit & primus Franciscanorum Doctorali laurea in Theologicâ Facultate insignitus est. Quomodo autem hoc mutandæ vitæ studio & affectu incitatus fuerit, narrat Cranzius lib. 8. Metrop. cap. 31. *Constituerat*, inquit, *in animo Alexander nihil se quicquam ei negaturum qui precibus suis interponeret D. Mariam. Viderunt Fratres excellentissimam virum & in vrbe nominatissimum: & incidit animo alcius ex ipsis, vt virum de Religione pertentaret. Obsecro*, inquit, *excellentiſſime Magister, vt paucis me audi a pauperem fratrem. Cumque ille auscultaret, Innotuisti*, inquit, *mundo, charissime, magnum habes ubique nomen: sed vide si hac via sis ad aternitatem. Vides Ordinem pauperum Fratrum Minorum, in quo multi simplices & boni Fratres, sed pauci Docti: quantum in eo fructificares! o' secro te per D. Mariam vt nobis accedas. Missum à Deo creditur hominem. Aderat inspirator castorum votorum. Recordatur quia per nomen Mariae adnoscitur: mox consensit & sequitur fratres Ordinem ingressus Minorum.*

Igitur ille Minorita factus Doctoris in Theologia Gradum quem ante acquiserat, omnium Franciscanorum primus ostentat exemplo Dominicanorum recentissimo, quorum primus in Theologia Magister fuit M. Hugo de S. Caro, vel vt alii volunt Rolandus Cremonensis. Incertum tamen est vter Ordo primus hunc Gradum ambierit: at cum Dominicani in illa secessione Magistrorum Cathedralis Magistrales in Theologia à Cancellario & Episcopo obtinuissent, credibilis mihi est illos exemplum dedisse Franciscanis. Vt vt sit, ista Graduum Academicorum in Monachis præsertim verò in Mendicantibus affectatio & ambitio, ingentes in Academia turbas excitauit inter eos & Academicos seculares. Cum enim illi speciosius profiteri viderentur humilitatem quàm Benedictini & alii Monachi

Monachi, parum congruere eorum Instituto videbatur Gradus assumere Magistrales, quos qui obtinent vulgò *Domini & sapientissimi Magistri* appellantur. Quæ nomina pro humilitate Christiana respuuntur ab iis qui se totos cultui Diuino mancipant. Quamobrem id speciali interdicto cautum fuerat à Ioanne Florentino Franciscanorum primo post B. Franciscum Ordinis Institutorem Generali, ne vllus ex ordine suo *Magisterium affectaret* aut *Magister* diceretur, sed tantùm *Frater*, nec titulum vllum assumeret, quo superbior & elatior esse posset. Verum Alexander Hallensis claustra illa humilitatis Franciscanæ primus perfrigit, quem cæteri deinceps imitari maluerunt quàm Bonum Franciscum aut Florentinum. Iacet autem ille in Conuentu Franciscanorum Parisiensium, eiusque cumulo & Effigiei subscriptum legitur hocce Epitaphium.

*Clauditur hoc tumulo famam sortitus abunde
Gloria Doctorum, Decus & flos Philosophorum
Author scriptorum vir Alexander variorum,
Inclytus Anglorum fuit Archileuita, Sed horum
Spretor cunctorum, Fratrum Collega Minorum
Factus Egenorum fit Doct̃or primus eorum.*

In tabula verò muro appensâ adscripta est hæc Elegia de eius ortu, vita, Magisterio, Religionis ingressu, studiis & obitu: ex qua Historiam illius temporis non obscure inrelligimus.

*Qui tibi maiorum repetis monumenta per orbem,
Patris Alexandri gesta, Viator, habe.
Hic placito superum prognatus Gente Britanâ
Protinus à puero flexit ad Astra gradum.
Non gaze meminit, nec auorum rura licetur,
Pectore in eximio sola Minerua sedes.
Ergo freta emensus & vastos æquoris amnes,
Se totum ad studium Parisense tulit.
Quo vel Socraticos vel summos quosque Platones
Ingenio facile dexteriore preit.
Inde solum & Celos & quæ super astra geruntur
Rimatus didicit abdita fata Dei.
Sic tandem & meritis & digna laude probatus
Doctrinæ & verbi fit sator atque pater.
At ubi Theologi pugnant sententia venit,
Acciperet-ne Minor signa Magisterij,
Nullus enim sacri Doct̃oris signa ferentem
Egrege Francisci viderat orbis adhuc.
Magnus Alexander cui mens persancta fuisse
Ac deuota diu & Religiosa Deo.
Ipse Ego mox, inquit, certamina litis iniqua
Compeccam, nec erit cui suus obstet amor.
Is vir & induitur pallâ vilente Minorum,
Quique Magister erat fit pius ecce Minor.
Nos quid obest, dixit, humilem gestare togellam,
Qui pariter gerimus nomen onusque patris?
Quid contra impediât sublimi in nomine mentem
Cordigeros fratres continuisse piam?
Discipulos Christi quibus est lustrare popellos
Quis ferat ignaros iussa docere Dei?
Non tumet irrigua cælesti flamine virtus,
Nec se se extollit cui suus author adest.
Mens humilis, purgata dolo, conserua Deorum
Nec fama auge scit, nec iacet ima colens.
Nec primum posthac Doct̃or Fraterculus ibo*
Tom. III.

Veste sub hac Minimus parat trophæa gerens.
 Dixerat. Hinc patuit Francisci semper alumnis
 Laurea Doctorum, qui tot ut astra micant.
 At Schola sacrorum quia nil (satis Ordine norat
 (Cuncta quidem in certis sparsa fuere locis)
 Hic prudens opifex multâ celeberrimus arte
 Compage & nervis consolidavit opus.
 Primus in Articulos Divina ut lumina traxit,
 Artis & in morem rettulit acta Senum.
 Quo duce pramonitus in prælia Divus Aquinas
 Quosquos & vsque leges, fortius arma gerunt.
 Nec quisquam aduenit, quamvis Ars crescit in horas,
 Tam mente integra qui senis ora latret.
 Hauriet hinc potius veluti de fonte liquorem,
 Et tanquam exemplar præferet vsque virum.

Ex his igitur patet M. Alexandrum Hallensem, antequam Religionem Minoritarum amplecteretur, Doctorem factum, Minoritam deinde factum, Doctoris quoque gradum, titulum & insignia retinuisse. Quo exemplo permotos sacrae Facultatis Magistros ait Gonzaga rogasse prædictum Alexandrum ut è suis Discipulis & fratribus aliquem quotannis præsentaret doctorandum. Itaque, inquit, *Fratri Alexandri Alesensis primi inter FF. Minores Doctoris pietate ac celebritate permoti sacrae Facultatis Theologiae Paris. Proceres virum movent rogantque, ut quem ex suis discipulis Fratribusque aptiorem nosset, eidem Facultati quotannis præsentaret ad libros Sententiarum perlegendos & insignia Doctoris Theologi tandem pro laboribus accipienda. Is secum perpendens quantum hoc ad Ecclesiae obsequium & Ordinis decus pertineret, orationibus ad Deum præmissis reuelatione didicit F. Ioannem de Rupella huic rei valde idoneum. Is igitur multis laboribus, studiis, virtutibus & Scriptis publicè editis clarus secundus in Ordine Doctor Parisiensis evasit. Tertius S. Bonaventura qui & Enstachius dictus est, natione Tuscanus, &c. hæc Gonzaga. Sed quis hoc credat? cum certum sit litem materiam seminariumque fuisse Mendicantes inter & Academicos, quod illi Doctorum Magistrorumque nomen ac titulum affectarent, Academici concedere nollent. Ut ex sequentibus patebit. Porro tunc temporis florebant insignes viri M. Ioannes Ægidius vir eminentissimæ Doctrinæ, qui cum Oxoniæ & Lutetiæ Theologiam publicè docuisset, ad Dominicanos tandem se contulit ea quâ diximus occasione, sumptâ in suggestu eorum veste. Gilbertus de Tornaco in studio Paris. tanti vir nominis, ut bis eum Alexander IV. ad scribendum suis litteris excitavit. Vincentius Conuentrianus, Ioannes Cantianus è Canonico Andegavensi Minorita factus, Guill. de Militona, qui summam Theologiae Alexandri Hallensis imperfectam absoluit: quam 72. Magistri Parisienses signis & sigillis suis commendarunt, Alexander verò IV. approbavit. Hunc ait Cantipratanus, cum prædicaret vna die, per horam obmutuisse, tum re sumpto spiritu & vitâ, omnibus vultu serenissimo vale dixisse & obiisse. Florebant quoque Vincentius Bellouacus tum Dominicanus, Ioannes de Rupella Ordinis quoque Franciscani Doctor, qui se, inquit Trithemius, cum Alexandro de Ales in Declaratione Regulæ Minorum ad Ministrum Generalem subscripsit. Gualterus Episcopus Pietauiensis Minorita, Guillelmus de S. Amore & alij prope innumeri.*

PRIVILEGIUM SER-
 VIENTIVS
 COMMVNIBVS CON-
 VENTIVS.

Eodem anno Innocentius datis ad Vniuersitatem litteris voluit *Servientes* ipsius *Communes* priuilegiis & immunitatibus gaudere Scholarium. Sic enim legitur in Codice Membranacco Procuratorum Nationis Gallicanæ sub hoc lemmate. PRIVILEGIUM QVOD SERVIENTES VNIVERSITATIS COMMVNES GAUDEANT IMMUNITATIBVS SCHOLARIVM.

Innocentius Episc. Seruus Seruorum Dei Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Paris. Sal. & Apost. bened. *Vestris supplicationibus inclinatis præsentium auctoritate concedimus ut SERVIENTES VESTRI COMMVNES* qui pro utilitate TOTIVS STUDII A SINGVLIS NATIONIBVS CONCORDITER ELIGVNTVR, *illis immunitatibus gaudeant quas vobis Apostolica sedes noscitur concessisse. Nulli ergo omnino hominum*

liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Lugduni 3. id. Maij, Pontif. nostri an. 2.

Quid per Seruientes illos communes intelligendum sit, non satis perspicuè constat. Existimant enim aliqui Bedellos Nationum intelligi: alij Officiarios communes totius Vniuersitatis, puta Syndicum, Scribam, Questorem qui in Comitibus generalibus communi Nationum suffragio & calculo eligebantur. Sed ea de re commodius in synopsi differetur.

Ad annum 1246. notat Mathæus Parisiensis Dominicanis paulo plus quam forte necesse esset infensus, eos tunc temporis linites Paupertatis prætergressos, ad supremos gradus ascendere, tinerique à Prælatis Ecclesiasticis affectatè, officiumque Ordinariorum sibi vsurpare contendisse. Eisdem haberi contemptui procurantes, quasi scientia & potestate non sufficientes populum Dei regere & Ecclesiæ loca moderari. Maximè verò se se extulisse ob Priuilegia quæ à Gregorio IX. præsertim & ab Innocentio Papa obtinuerant. Quid autem mali ex hisce Priuilegiis contigerit, narrat idem Mathæus, cum spretis propriis Parochis & sacerdotibus Pœnitentes sua peccata Mendicantibus confiterentur. Sic igitur ille.

1246.

Multi præcipuè Nobiles & Nobilium vxores spretis propriis sacerdotibus & Prælatis, ipsis Prædicatoribus confitebantur: vnde non mediocriter viluit Ordinariorum dignitas & conditio, & de tanto sui contemptu non sine magna confusione doluerunt, nec sine euidenti causâ. Videbant enim Ordinem Ecclesiæ iam enormiter perturbari, quam constat longis retroactis temporibus in Deo placita simplicitate ambulantem multos è seculo migrantes Deo præsentasse sanctos, de quorum sanctitate nefarium iudico dubitare. Videbant insuper Parochianos suos audacter iam peccare & impudenter, scientes se coram Presbytero proprio non erubescere, sua enormia peccata confitendo: quod magnum reputatur periculum, cum rubor & confusio in confessione pars sit maxima & potentissima pœnitentiæ. Dicebantque susurrantes peccaturi ad inuicem: Perpetremus quæ nobis voluptuosa videntur & placentia: aliquibus enim Prædicatorum vel Minorum per nos transitum facientibus, quos nunquam vidimus vel nunquam visuri sumus; cum consummatum fuerit quod desideramus, sine aliqua molestia confitebimur. Et sic contemptis Ordinariis & eorum disciplinis peccatum copiosius exuberavit.

Deinde narrat idem Mathæus quid contigerit in Anglia apud S. Albanum, vbi Monachum induerat.

Et dum Mundus, inquit, more maximo talibus æstuabat ebullitionibus, contigit quosdam Prædicatores suis armatos Priuilegiis, assumptis comitibus Ecclesiam S. Albani, vbi sicut moris est Archidiaconus Ecclesiæ ipsius ritu synodum celebravit, ingredi; & monstrantes sua priuilegia, se se nouis & inauditis potestatibus & dignitatibus communiti. Et dum vnus eorum qui videbatur alteri præesse, silentium prædicaturo sibi dari imperiosè postulasset, respondit Archidiaconus: **Moderatus te Frater habe, expecta paulisper donec discretionem vestram quæ sentio demonstrauerim.** Miramur nos simplices & veteribus atque approbatis assueti consuetudinibus de hac nouitate repentina. Nec mirum si inaudita nouitas admirationem generet cum stupore. Vt quid insufficientes vel indignos nos officio nobis deputato tam procaciter reputetis? Creditis vos solos de numero fore saluandorum, cum dicat Apostolus: *Nescit homo an sit dignus odio vel amore?* Ingeritis vos iam non tantum ad prædicandum vt Prædicatores dicamini, sed ad confessiones recipiendas, imò potius extorquendas, vt iam fratres Confessores accumulato titulo teneamini. Fratres, non sanum arbitror à certo recedere propter incertum, ab ritu vsitato ad inusitatum, sine maioris consilio deliberationis & Prioris vestri consultatione, vos nequaquam vel ad prædicandum vel ad confessionum receptionem eorum quibus Abbatis præcepto præsum, adhuc recipio. Constat enim Vniuersali Ecclesiæ, hæc quæ vobis & omnibus hic circumsidentibus eminus demonstrabo, à Generali Concilio, imò Generalissimo sub Innocentio III. celebrato anno gratiæ 1215. vbi præsentibus fuerunt ex totius Christiani-

nitatis Vniuersitate Primates, Archiepiscopi 71. Episcopi 400. Abbates verò & Priores 30. fuisse statuta & confirmata omnibus mundi temporibus irrefragabiliter conseruanda. Et librum aperiens monstrauit & legi fecit istam super hoc Decretalem. *Omnis vtriusque sexus.*

Eodem anno M. Robertus Arundelius *d' Arondel* Idiomatici Hebraici notitia peritissimus, quique multa de Hebræo in Latinum fideliter transtulerat, humanis rebus eximitur. Obiit quoque M. Robertus de Bingham Episcopus Sarcberienfis plenus dictum & litteraturæ, scientia ad plenum eruditus, inquit Mathæus.

S. EDMUNDI
DI CANONIZATIO.

Eodem anno Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus numero Sanctorum tandem adscribitur per Innocentium IV. cuius in hanc rem extat authenticum apud Mathæum Parisiensem in prioribus additamentis.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis & Dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpositis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælati ad quos litteræ istæ peruenerint, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Nouum Martyris Ecclesiæ gradum noui Sancti celebritate iocundâ læti referimus: grande à cœlesti Collegio, de Collegæ noui consortio agi Festum exultanti animo nuntiamus. Gaudet quidem Ecclesia se talem ac tantum produxisse filium, qui alios & sacræ conuersationis exemplo dirigat, & percepto iam beatitudinis præmio firmam spem eis tribuat de salute. Lætetur nimirum se tam clara sobole illustratam, quæ digno ab omnibus atollenda præconio & deuota ueneratione colenda manifestè declarat ad æternitatis æternæ participium admittendos, qui Ecclesiam ipsam Matrem fide ac opere profitentur; Et nullos in supernam posse gloriam nisi per eam tanquam Regni Cœlorum Clauigeram introire. Gaudet cœlestis Patria nobilis habitatoris aduentu, expertumque Colonum fidei suis incolis nouiter adunari. Exultant Ciues cœlestes de celebri aggregatione Conciuis, de condigno Cœli consorti nuper ipsis adhibito psallunt Sancti. Exurgite igitur & vos fidei zelatores, & vnâ cum Ecclesia Matre uestra lætamini de magnificentia & exaltatione Confratris, affluite gaudio & spem tutam assumite de condigena terrenorum facti Compatriota Cœlestium. Exultate ingenti lætitia, quod nouellus vobis apud Deum Patronus accreuit: quod adest coram ipso pro salute uestra placidus intercessor. En siquidem B. Edmundus Cantuariensis salubriter pensans ad factorem suum facturam effectu dirigi naturali, naturamque collapsam reparatorem debere recognoscere proprium, Creatorem & Redemptorem suum affectuosè & studiosè quæsiuit. Rectè namque intentionis puræ, perfecti operis & recti sermonis dulci concordia velut delectabili psallens tripudio, tribus hostibus carne, mundo, dæmone, virtute persecrantia superatis, dignè meruit veræ fidei, securæ spei & feruidæ Charitatis ternario insignitus, summæ Trinitatis arce trino Electorum, Virginum scilicet, Continentium & Coniugatorum Ordine præparata palma Victoriæ honorari. Etenim vt de suis actibus aliquid referamus, licet ipsius vita quò plenius exponitur, eò relatoris gustui plus dulcescat, magisque delectet animos Auditorum: à teneris annis Dei filium tenerè diligens eum postmodum tenere corde non desit: quia ipsum tenellæ mentis tabulæ stylo rectæ considerationis inscripsit. Quinimo quanto maiori profecit ætate, tantò pleniori cognitione in eius amorem exarsit. Et ne feruor spiritus suæ carnis extingueretur ardore, sed mortificatione potius accenderetur ipsius, assidui eam asperitate cilicii edomans, eius libitum arctæ abstinentiæ nexibus alligauit, vt non suo ductu voto, sed spiritus voluntate ad licita turè pergeret & prouidè ab illicitis declinaret. Nam districtis corpus maceravit ieiuniis, antiquorum obseruantia nouorum austeritatem, quæ sibi ipse idem indixerat, superaddens, dum delitiosorum ciborum oblectatione despecta, refectio contentus humilium, communium ieiuniorum temporibus à permissis etiam elegit ieiunare cibaribus, & cæteris insuper in hebdomada diebus amplius abstinere. Somni quoque prolixitatem oliens diuturnis vacabat vigiliis, & excusso corpore, orationis sedulo insistens. Subleuata enim spectâ mollitiæ, ne requie delicatâ lentesceret, illam membrum inuoluit canendo quietem, vt breui sopore refectus protinus surgeret: seque quousque orationibus diutius deputaret. Ab initio autem viarum sua-

rum sic mundè vsque in finem incedere studuit, quod mundi vitato lubrico in-
latum non defluens voluptatis munditiæ nitore præfulsit. Quid amplius: contri-
uit fragile carnis vasculum, vt in eo thesaurum animæ sibi creditum cautius con-
seruaret. Doctor verò præclarus ac Prædicator eximius & auditorum mentibus
scientiæ lumen infudit, & pectoribus fidelium aulsis vitiorum tribulis semina
virtutum iniecit.

Humilitate quippo sublimis, mansuetudine placidus, patientia fortis, beni-
gitate affabilis, pietate condolens, misericordia innocens & multiplici eleemosy-
narum irriguo in subuentionem affluens egenorum. Et vt gestorum suorum
multitudinem succincta relatione texamus, sic Iesum firmâ credulitate cognouit
& agnitus sincero corde dilexit, ac dilectum totis votis ambiit, quod mundo
& eis quæ sunt in mundo penitus vilipensis ad cælestia cunctis studiis inha-
uit, fatagens se suo nomini actibus coaptare; vt sicut vocabatur Edmundus, sic se
vel à criminum labe mundum, vel è mundo abductum, seu extra mundi am-
plexum positum operû testificatione probaret. Vnde tanquam spiritualis omnino
Edmundus à carnis contagiis in extremis agens & Corpus Christi sibi delatum
reuerenter adorans, hæc verba omni attentione notanda mira protulisse com-
punctione apertè monstratur: *Tues in quem credidit, quem prædicauit, quem*
docuit: & tu testis es mihi, quia nihil aliud nisi te Domine in terra quasiui; sicut
tu scis quod nihil volo nisi quod tu vis, fiat voluntas tua. Verum cum viuens
Dei Ecclesiam præclaris illuminasset meritis, mortuus suæ sibi claritatis radios
non substraxit: sed cum functus hac vitâ verius viueret quàm vixisset, eam post-
modum illustrauit fulgore luminis plenioris. Non enim voluit Dominus sancti-
tatem mundo suppressi tanti viri: quin sicut pluralitate innotuerat meritorum, sic
miraculorum diuersitate pateret. Vt qui totâ ipsam deuotione coluerat, iam se-
cum regnans venerabiliter coleretur. Nam cæcis lumen restituit, & quod est
gloriosius, de cuiusdam oculis innatæ cæcitatibus tenebras, infusi visus peripicuitate
fugauit.

Alii cuius linguam natura diutina taciturnitate ligauerat, liberam loquendi
tribuit soluto silentio facultatem. Leprosam quandam squamis lepræ mox de-
cidentibus, subitâ & mirabili absterfione mundauit. Tremula Paralytici membra
firmavit consolidatione neruorum, contractis artuum extensione subuenit. Tu-
mentem hydropisim corporis extenuatione curauit. Et quandam senilis ætatis
veteri gibbo imis inflexam restituit, erecta sursum eius facie, sanitati. His &
aliis quampluribus coruscavit miraculis manifestis, quorum seriem non duxi-
mus præsentibus inferendam præ aliis. Nam triginta & amplius mortuorum sus-
citor magnificus fuisse dignoscitur apud Pontiniacum præter alibi mortuos &
morti expositos: quos à portis mortis vel potius ab ipsa morte ad vitam & ple-
nam sospitatem reuocauit. Nec credimus esse Sanctum in tota Cælesti Curia,
cuius miracula & virtutes manifestas sola obloquentium inuidia subtrahit ac de-
nigravit. Conualescit ex ipsis fides Catholica, Iudaorum pertinacia erubescit,
confunditur Hæreticorum fallacia & obtupescit ignorantia Paganorum. Can-
tet itaque Cantuariensis Ecclesia laudis Diuinæ Canticum quod inter alias mo-
dernis temporibus venerabilibus est decorata Patronis, vnus quidem rubricata
martyrio & confessione alterius candidata. Exulteret pleno gaudio fertilis Cantua-
ria, quod ab Ecclesiæ suæ area tam purum granum transmisit ad horrea summi
Regis. Latetur Pontiniacense Monasterium, quod taliû & tantorû Patrû meruit
honorari præsentia, dū vnus diu ibi degens illud suæ vitæ nobilitauit motibus, &
alter illuc accedens ipsum reddita cælo anima sui corporis thesauro ditauit. Vt
quasi adimpleretur quod ipse gloriosus martyr, Thomas videlicet, post longâ mo-
ram quam exilii sui tēpore in eodem continuauit Monasterio cum ipsis Monachis
de multa honorificentia charitatiuè sibi ab eis exhibita respondere iuxta sui vo-
ti plenitudinem non valeret, dixisse asseritur, quod esset sibi aliquis successurus
qui dignam ipsis retributionem rependeret pro eodem. Porro quia quos opti-
mus Deus perpetua corona gloriæ in cælum magnificat, summæ deuotionis
studio ab hominibus in terris conuenit venerari, vt quo solennius fideles sancto-
rum quorum memoriam agimus, eo dignius ipsorum patrocinium promerentur,
Nos de sanctitate vitæ ac veritate miraculorum eiusdem sancti Edmundi curio-

„ inquisitionis solemnitate ac districti examinis discussione præmissis plenariam
 „ certitudinem obtinentes, ipsum de communi Fratrum nostrorum & Prælato-
 „ rum omnium tunc apud sedem Apostolicam existentium consilio & assensu in
 „ Dominica de Aduentu, qua cantatur, *Gaudete in Domino semper*, Sanctorum
 „ Catalogo adscribendum duximus: vel iam ascriptum potius nuntiandum. Ideo-
 „ que Vniuersitatem vestram monemus & exhortamur attentè per Apostolica
 „ scripta præcipiendo mandantes, quatenus 16. Kal. Decemb. cum tam felix ip-
 „ sius anima de carnis liberata carcere ad astra conscendens aulam cœlestem adi-
 „ uerat, Paradisi deliciis fruitura, Festum eiusdem deuotè ac solenniter celebretis,
 „ & faciatis vos fratres Archiepiscopi & Episcopi per vestras Ciuitates & Dice-
 „ ceses à Christi fidelibus ueneratione congruâ celebrari. Vt pio eius interuentu
 „ & hic ab imminentibus possitis periculis erui, & in futuro salutis præmium conse-
 „ qui sempiternæ. Cæterum ut ad venerabile eius sepulchrum feruentius & copio-
 „ sius Christiani populi confluat multitudo ac celebrius eiusdem sancti agatur so-
 „ lennitas, omnibus verè pœnitentibus & confessis qui cum reuerentiâ illuc in eod-
 „ dem Festo annuatim accesserint ipsius suffragia petituri, de omnipotentis Dei
 „ misericordia & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius autoritate confisi vnum
 „ annum & 40. dies, Accedentibus verò annis singulis ad prædictum sepulchrum
 „ infra eiusdem festi Octauas, 40. dies de iniuncta sibi pœnitentia misericorditer
 „ relaxamus. Datum Lugduni 3. id. Ianu. Pontif. nostri an. 4.

„ Sequitur Oratio ad Deum de eod. S. Edmundo, quæ in eodem additamen-
 „ to legitur.

„ Deus qui largissimæ bonitatis consilio Ecclesiam tuam B. Edmundi Con-
 „ fessoris tui atque Pontificis præclaræ vitæ meritis decorasti & gloriosis lætifica-
 „ sti miraculis, concede Nobis famulis tuis; ut & ipsius in melius reformemur
 „ exemplis & ab omnibus eius patrocinio protegamur aduersis. *Per Dominum.*

„ *Secreta.* Beati Edmundi Confessoris tui atque Pontificis interuentu quæsu-
 „ mus Domine munera tibi offerenda complaccant, & oblata nobis proficiant ad
 „ salutem. *Per Dominum.*

„ *Postcommunio.* Mentem nostram quæsumus Domine, susceptis roboram sacra-
 „ mentis: ut sicut eas B. Edmundi Confessoris tui atque Pontificis dignatus es
 „ nouis confortare miraculis; sic etiam iuuare suffragiis & illustrare digneris
 „ exemplis. *Per Dominum.*

„ Anno sequente translatum est prædicti sancti Edmundi corpus, & in Eccle-
 „ sia Conuentuali Monachorum Cisterciensis Ordinis repositum: cui translationi
 „ interfuerunt Ludouicus Rex, Blanca mater, Cardinales duo, Albanensis sci-
 „ licet, & alter Legatus Franciæ cum multis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus,
 „ Prioribus & aliis Prælati: idque factum 7. id. Iunii. Corpus autem eius inte-
 „ gum inuentum est & incorruptum & odoriferum, ut scribit Mathæus: & quod
 „ mirabilius est in mortuo, cum omnibus membris flexibile, ut solet esse in dor-
 „ miente. Capilli eius & vestimentum inuolutum colore & substantia. Qua de re,
 „ deque eius translatione extat Epistola R. Episcopi Cicestrensis ad R. Abbatem
 „ de Bingham, in additamentis Mathæi: ipse enim translationi adfuerat & scripsit
 „ quæ se vidisse affirmabat. *Capus, inquit, cum capillis & facie fulgida, corpusque cum*
 „ *membris aliis plenarium, integrum & odoriferum supra balsamum aut thymiamam. Naso*
 „ *tamen passo per lapidem superiorem iniuriam, pressionem, sed non consumptionem ullam:*
 „ *& merito, quia qui vitam suam plenius expleat, de virginitate eius sinistrum est dubita-*
 „ *re. Totumque corpus maxima facies quasi oleo perfusum repertum est; quod credimus gra-*
 „ *tiam significare tam morum quam doctrina: quia diffusa fuit gratia in labiis suis, le-*
 „ *gendo, disputando, predicando: propterea Deus unxit eum oleo latitiæ præ omnibus*
 „ *Lectoribus & Doctoribus sui temporis, & disputatoribus: unde diffusa fuit gratia in*
 „ *labiis suis. Et quadam alia virtutum insignia quæ nacta temporis opportunitate vobis*
 „ *secretius referemus, ibidem inuenimus. De memoratis autem non dubitet vestra discretio,*
 „ *quia quod scimus loquimur & scribimus, & quod vidimus testamur. Et manibus pro-*
 „ *priis correctauimus ipsum sanctum corpus, caputque cum capillis firmis & illa sis, pec-*
 „ *tine diligenter ac reuerenter nec non & gaudenter pectinauimus & composuimus. Notat*
 „ *Saussurus in Annal. Ecclesiæ Aurel. ex Surio hoc anno S. Richardum qui po-*
 „ *stea fuit Episcopus Cicestrensis, venisse Aureliam & apud Dominicanos Theo-*

logiæ studuisse qui iam in pluribus vrbibus Cathedras Theologicas exercebant. Eodem anno reuersis Anglorum Nunciis è Concilio Lugdunensi in Angliam habita sunt Comitia Londini frequentissima contra grauamina quæ à Curia Rom. inferebantur in prouisionibus & Collationibus Beneficiorum, vt pote quæ veris Prælati & Patronis contra ius & consuetudinem libertatosque Anglicanas à Nunciis Apostolicis auferebantur: & ab iis omnimodè procurabantur dispensabanturque in gratiam & commodum Italicorum hominum spretis Anglicanis. Quod quidem hic eo libentius referimus, quia cum idem in Francia attentatum fuisset, Ludouicus IX. qui & Sanctus dictus, licet Romano Pontifici & Rom. Curia addictissimus, in procinctu transmarinæ expeditionis an. 1248. vices suas Reginae Matri demandans voluit, vt *Dignitates & Beneficia vacantia conferret, fidelitates Episcoporum & Abbatum reciperet & eis Regalia restitueret, eligendi licentiam daret Capitulis & Conuentibus vice Regia.* Quam constitutionem ad annum 1248. referemus.

Igitur Anglia necquicquam in Concilio conquesta de quodam M. Martino Innocentii Papæ Clerico (quem nonnulli suspicantur fuisse Martinum Polonum) qui eiusdem Papæ autoritate fultus & nomine Beneficia ad libitum conferrebat spretis Patronis, sua grauamina sic exposuit in Comitibus Londinensibus, prout apud Mathæum leguntur.

Gratur Regnum Angliæ eo quod D. Papa non est contentus subsidio illo quod vocatur *Denarius B. Petri*, sed à toto clero Angliæ grauem extorquet contributionem & adhuc multò grauiora nititur extorquere: & hoc facit sine D. Regis assensu vel consensu, contra antiquas consuetudines, libertates & Regni Iura, & contra appellationem & contradictionem Procuratorum Regis & Regni in Generali Concilio factam.

Item grauatur Ecclesia & Regnum, eo quod Patroni Ecclesiarum, ad eas cum vacauerint, Clericos idoneos presentare non possunt, prout D. Papa per litteras eis concessit, sed conferuntur Ecclesiæ Romanis, qui penitus idioma Regni ignorant, in periculum animarum, & extra Regnum pecuniam asportant illud ultra modum depauperando.

Item grauatur in Prouisionibus à D. Papa factis, in pensionibus exigendis contra litterarum suarum tenorem. In quibus continetur quod ex *omnibus reuocacionibus factis in Anglia* non intendebat conferre nisi 12. beneficia post prædictarum confectioem litterarum: sed credimus multo plura beneficia ab eodem esse collata & prouisiones factas.

Item grauatur, quod Italicus Italice succedit: & quod Anglici extra Regnum in causas autoritate Apostolica trahuntur contra Regni consuetudines, contra antiqua iura scripta, eo quod inter inimicos conueniri non debeat: & contra indulgentias à Prædecessoribus D. Papæ Regi & Regno Angliæ concessas.

Item grauatur ex multiplici aduentu illius infamis Nuncii *Non obstante*, per quem iuramenti Religio, consuetudines antiquæ, scripturarum vigor, confessionum autoritas, statuta iura & priuilegia debilitantur & euanescent: quod infiniti de Regno Angliæ oppressi sunt grauer & afflicti: nec se D. Papa versus Regnum Angliæ in plenitudine suæ potestatis reuocanda, curialiter ita vel moderatè gerit, prout Procuratoribus Regni ore tenus dederat in promissis.

Item grauatur in Talliis generalibus, Collectis & Assisiis sine Regis assensu & voluntate factis contra appellationem & contradictionem Procuratorum Regis & Vniuersitatis Angliæ.

Item grauatur, eo quod in beneficiis Italicorum nec iura nec pauperum sustentatio, nec hospitalitas, nec diuini verbi prædicatio, nec Ecclesiarum utilis ornatus, nec animarum cura, nec in Ecclesiis diuina sunt obsequia prout decet & moris est patriæ: sed in ædificiis suis parietes cum tectis corruunt & penitus lacerantur.

Hæc grauamina ad Innocentium per Procuratores & Nuncios suos transmissis secundum varios Ordines Ecclesiasticorum, Baronum & aliorum, quorum extant litteræ apud Mathæum. Sic autem Episcopi.

Reuerendo in Christo Patri Innocentio D. G. summo Pontifici Episcopi Cantuariensis Prouinciæ Suffraganei cum recommendatione Pedum oscula

» Beatorum... *Nuper siquidem* cum in Concilio Illustris Principis & D. Angliæ Re-
 » gis in media Quadragesima essemus præsentis, quædam audiimus quæ vestræ
 » sanctitati referimus dolentes, Regem scilicet & Proceres nec non populum quasi
 » vniuersum rodere, ac multiplicatis querimoniis murmurare, quod in *Collationibus*
 » *Beneficiorum quæ per Prouisores in Anglia fiunt incunctanter*, Nobilium atque alio-
 » rum vocationibus contra eorum & Regni Priuilegium ad Iudicia extra Regnum
 » nec non aliis plerisque molestiis, quas vestræ beatitudini vt credimus, plenius in-
 » sinuare proponunt, ipsi & Regnum atque populus vniuersus iugo oppressionis
 » intolerabilis existunt prægrauati. Et hæc publicè obiurgantes proponebant in
 » cordibus quasi se malle mori quàm ea cum magis de die in diem pullulare vi-
 » deantur, diutius tolerare, præsertim cum eadem grauamina ipsos & eorum po-
 » pulum sepius, vt asserunt ac durius affligant, promissione moderaminis quam
 » ipsorum Procuratoribus à vestra sanctitate in supradicto Concilio factam esse
 » dicunt, iam non obstante, &c.

*Similiter Abbates & Priores eorumque Conuentus. Commouetur populus contra
 Regem ab ipsius fidelitate paratus recedere, nisi contra morbos imminentes per potentiam
 Regiam citius occurratur. Afferunt enim Proceres & Magnates, quod si Ecclesia collata
 Monasteriis ab eis silem, Clericis Italicis conferantur, ipsas Ecclesias & alia Beneficia in
 proprietatem suam iuste poterunt reuocare; quia ex eis fructus prouenientes ad vsus pau-
 perum & peregrinorum debent de iure deputari, cum hæc fuisset intentio conferentium &
 causa conferendi. Prouideat ergo Sanctitas vestra, vt Regnum & sacerdotium nullatenus
 sint diuisa. Paulò post Henricus Edicto prohibuit Exactiones vllas eiusmodi in-
 ceptas in Anglia fieri. Et metus iste oppressionis Romanæ ita Procerum Gallorum
 animos inuasit, vt iugum Ecclesiæ excutere prope moliti sint. Vt ad annum se-
 quentem dicitur.*

2247. Anno 1247. eruperunt tandem in Francia quorundam Nobilium voces in-
 dignantium quod summus Pontifex Innocentius sibi in Reges & Magnates po-
 testatem autoritatemque etiam temporalem vt vocant arrogaret. Nec defue-
 runt Parisiis & Oxoniæ Magistri qui quæstionem illam de potestate Papæ agita-
 rent: vtrumque enim Regnum, Gallicanum & Anglicanum exactionibus Curie
 Romanæ supra modum se grauari sensit & ægrè tulit. Nec defuerunt quoque
 huicce indignationi faces subministrare Friderici Imperatoris occulti Ministri, qui
 eum omnino Christianum & verè Catholicum Principem esse asserbant, commu-
 nemque causam esse dicebant quæ vnus agitari videbatur; in vno enim Friderico
 omnium Regum & Principum status impeti. Vnde plurimi excitati contra Papam
 & viros Ecclesiasticos conspirare ausi sunt. In Gallia verò nostra Nobilitas, quod
 nunquam antea visum fuerat, coniurationem fecit in hæc verba, quæ leguntur
 apud Mathæum Parisiensem ad hunc an.

*A TOVS CEUX QUI CES LETTRES VERRONT. Nous tous desquels
 les Seaux pendent en cest present Escriit, faisons sçauoir que Nous par la foy de nos corps
 auons fiancé tant Nous comme nos Oirs à tousiours à ayder les vns aux autres, & à tous
 ceux de nos terres & d'autres terres qui voudront estre de cette Compagnie, à pourchasser &
 à requerir & à defendre nos droitz & les leurs en bonne foy enuers la Clergie. Et pour-
 ce que seroit griéue chose, Nous tous assemblez pour cette besoigne, Nous auons esleu par
 le commun assent & oëtroiy de Nous tous le Duc de Bourgoigne, le Comte Ferrand de Bre-
 tagne, le Comte d'Angoulesme & le Comte de Saint Pol, à ce que si aucuns de cette Com-
 munité auoit à faire enuers la Clergie, tel ayde comme ces quatre deuant dits esgarde-
 roient qu'un homme luy deust faire, Nous luy ferions. Et est à sçauoir, que à ce defendre,
 pourchasser & requerir, chascun de cette Communité mettra la centième partie par son
 serment de la vaillance d'un an de la terre qu'il tiendra. Et chascun Riche homme de ce-
 ste Compagnie fera leuer ces deniers chacun an à son pouoir à la Purification Nostre Dame,
 & les deliurerou il sera mestier pour cette besoigne par les Lettres pendantes de ces qua-
 tre auant nommez, ou des deux de eux; Et si aucun auoit tort, & il ne vouloit laisser par
 ces quatre auant nommez, il ne seroit pas aydé de la Communité. Et si aucun de cette Com-
 pagnie estoit excommunié par tort, connu par ces quatre que la Clergie luy feist, il ne
 laisseroit aller son droit & sa querelle pour l'excommuniement, ne pour aultre chose que
 on luy face, si ce n'est par l'accort de ces quatre ou de deux de eux, ains poursuineroit
 sa droiture*

sa droiture. Et si les deux des quatre mouroient ou alloient hors de la terre, les autres deux qui demouroient, messuroient autres deux en lieu de ces deux qui auoient tel pouoir que est en deuant d'eus. Et si il aduenoit que les trois & les quatre allassent hors de la terre ou mouussent, les douze ou les dix des Riches de ceste Communité esliuoient autres quatre qui auoient cemesme pouoir que les quatre deuant dits. Et si ces quatre ou aucun de la Communité par le commandement de ces quatre faisoient aucune besoigne qui appartenist à cette Communité, la Communité l'en deliureroit.

Extatibidem aliud eorundem Nobilium scriptum, his verbis conceptum. Quia Clericorum superstitio non attendens quos bellis & quorundam sanguine sub Carolo M. & aliis Regnum Franciæ de errore Gentium ad fidem Catholicam sit conuersum, primo quadam humilitate Nos seduxit quasi vulpes se nobis opponentes ex ipsorum Castrorum reliquiis quæ a nobis habuerunt fundamentum, Iurisdictionem secularium Principum sic absorbent, ut illi seruorum secundum suas leges iudicent liberos & filios liberorum, quamuis secundum leges priorum Triumphatorum deberent à nobis potius iudicari, & per nouas constitutiones non deberet Antecessorum nostrorum consuetudinibus derogari: cum Nos deterioris conditionis faciant quàm Deus etiam voluit esse Gentiles cum dixerit. *Reddite quæ sunt Cesaris Cesari, & quæ sunt Dei Deo.* Nos omnes Regni Matres attento animo percipientes quod Regnum non per ius scriptum nec per Clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit acquisitum, præsentis decreto omnium iuramento statuimus & sanximus, ut nullus Clericus vel Laicus alium de cætero trahat in causam coram Iudice Ordinario vel Delegato, nisi super hæresi, Matrimonio vel vsuris, amissione omnium bonorum suorum & vnus membri mutilatione transgressoribus imminente, certis à nobis super hoc Executoribus deputatis, ut sic iurisdicção nostra resuscitata respiret, & ipsi hætenus ex nostra depauperatione ditati, quibus Dominus propter eorum superbiam profanas voluit reuelare contentiones, reducantur ad statum Ecclesiæ primitiue & in contemplatione viuentes, Nobis sicut decet actiuam vitam ducentibus, ostendant miracula, quæ dudum seculo recesserunt.

Mouit hæc conspiratio fuminum Pontificem tanto magis, quod non haberet vbi pedem figeret præterquàm in Gallia. Videbat bello Fridericano Germaniam teneri: interclusus erat in Italiam reditus: Anglia iam dudum grauaminibus Legatorum Pontificiorum oppressa gemebat. Præterea idem omnino videbantur Nobiles illi petere quod Fridericus ante Diplomatum crebris petierat, Curia scilicet Romana reformationem. Sic enim ille in fine cuiusdam Epistolæ quam misit ad multos Principes. *Semper fuit nostra intentio voluntatis, Clericos cuiuscunque Ordinis ad hoc inducere, & maximos, ut tales perseverarent in fine quales fuerunt in Ecclesia primitiua Apostolicam vitam ducentes, humilitatem Domini imitantes. Tales namque Clerici solebant Anglos intueri, miraculis coruscare, agros curare, mortuos suscitare; & sanctitate non armis sibi Reges & Principes subiugare. At isti seculo dediti, deliciis inebriati Dominum postponunt, quorum ex affluentia Diuitiarum & opum omnis Religio suffocatur. Talibus ergo subtrahere nocentes diuitias quibus damniabiliter onerantur, opus est Charitatis.* Hæc igitur cum innotuissent summo Pontifici, conatus est sibi Franciæ & Angliæ Reges demereri, Proceres verò & Procerum affines beneficiorum Ecclesiasticorum & Priuilegiorum præmiis ab illâ societate disiungere. Non ita tamen sibi omnes deuincire potuit, quin statutis Baronum Reges Franciæ & Angliæ contra forum Ecclesiasticum assensum præbuerint. Sic enim legitur apud Mathæum.

Eodem quoque anno D. Rex Anglorum exemplum accipiens ab illis Baronibus qui sua statuta sanxerunt in Francia, quibus & D. Rex Francorum fauorem iam præbuit & sigillum apposuit, id insatiabilem Rom. Curia in parte ad præsens cupiditatem refrenandam constituit in Anglia inuiolabiliter obseruanda hæc. Lites de fidei læsione & periurio prohibentur à Rege, quando super his conueniuntur Laici coram Iudice Ecclesiastico. Prohibetur Ecclesiasticus Iudex tractare omnes causas contra Laicos, nisi sint de Matrimonio vel Testamento. Item de nouo præscribit Rex certam formam Episcopis de Bastardia, utrum scilicet ante Matrimonium contractum vel post nati sint. Prohibentur Clerici per Breue Regis instituere actiones suas coram Iudice Ecclesiastico super Decimis, & appellatur illud Breue, Indicauit. De sacramentis quæ exiguntur à Clericis coram Iustitiariis Regis præ-

„*standis, quia dicuntur processisse in causis contra prohibitionem Regiam, cum iurare non teneantur Clerici nisi coram iudice Ecclesiastico maxime in causis spiritualibus.*

Porro licet autoritate Innocentii Papæ quoad in Gallia fuit, compressa fuerit aliquatenus Nobilium Coniuratio, non fuit tamen omnino suppressa & sublata: quinimo post eius discessum leges & statuta condiderunt Ecclesiæ libertatibus aduersantia, præsertim verò in agro Parisiensi & contra Episcopum Parisiensem. Quod cum rescuisset prædictus Pontifex, Bullam dedit ad Episcopum Aurelianensem, mandauitque ut Barones & Nobiles illos eorumque fautores aut eis quomodocunque adherentes excommunicationis vinculis innoderet. Legitur Bulla in Chartulario Episcopij Paris. his verbis:

„*Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Aurelianensi Sal. & Apost. bened. Ventrem suum dolere alma Mater Ecclesia in tumultuosis moribus filiorum, qui vel per dissidia simultatum altrinsecus dissident, vel alterutrum per altercationes & iurgia colliduntur. Sed præter hunc dolorem alius eam lamentari cogit & gemere qui eidem à peste peruersi conceptus ingeriunt, dum plerique mendacem filiorum titulum præferentes quasi instinctu relegato naturæ aluum maternam ipsius diripiunt moribus membra eius. Nimirum nisi eandem Matrem optimam tot punctationum stimulis agitatam mala prauorum ferre cogeret inuictæ pietatis affectus, quo Deum ultionum pro persecutoribus ut iustæ in eos animaduersionis sententiam differat, ne desit locus pœnitentiæ, interpellat. Iam voce Prophetica non immeritò clamare ad eum in zelo iustitiæ possit ac dicere, *Tempus est Domine faciendi iudicium.* Dissipauerunt enim penitus legem tuam cuius dura ceruice præuaticantes imperium spirituum Patri non deferunt & animarum matrem contumeliis inhonorant. Ecce namque mysterium iniquitatis quod in illis operari manifestè iam incipit. Ecce forte abominationis desolatio, quæ locum in templo Dei sibi indebitum vendicans diem accelerat ultionis quem potissimè vicinum adesse præmonstrant indeuotionis filij absque affectu gratiæ, absque naturæ fœdere, absque zelo iustitiæ pululante in degeneres degenerantes affectus; & non solum spiritualibus quoque non parentes parentibus, verum etiam se in eos irreuerenter armantes diu nefario conspirationis studio colligationes impietatis innectunt & depressionibus fasciculos in subuersionem congerunt Ecclesiasticæ libertatis, ac per consequens in suppressionem fidei Orthodoxæ. Etenim cum ipsa libertas quam Catholici Principis diuini cultus zelo feruentes & publicæ salutis prouidi munierunt, sic in domo Domini cõtra illos qui eam demoliri, si liuori addatur audacia, moliantur, quasi turris fortitudinis in præsidium Catholicæ fidei constituta, si eam qui pretium Christi cogitant à populo redempto repellere possent quod absit, ut gestiunt impellere in ruinam, quisque fidelis si perspicuè intueatur, aduertit, quod Christianæ fidei religio tanquam inclinatus paries & depulsa maceries non constaret. *Hoc sanè nonnulli Barones & Nobiles Regni Francorum saniori admonente consilio attendentes, cum olim inter se illicita fœdera inissent & iuri dispendiosa Diuino statuta firmassent qua in perniciem libertatis prædictæ ac depressionem Ecclesiæ Gall. vergere videbantur, ad correctionem sedis Apostolicæ, in qua per Dei prouidentiam sedens habere debet in ore gladium bis acutum, ut contra Dei veritatem & iustitiam nulli parcat, ab huiusmodi confœderationibus & constitutionibus destiterunt. Sed sicut dolentes accepimus, ille malorum omnium veterosus inceptor qui magis illuc importunè recurrit, vnde exclusus & confusus exiuit, ut septemplex nequitia circumseptus prioribus peiora subiungat, in quibusdam Baronibus locorum Dominis & aliis Nobilibus Paris. Diœcesis ad expugnationem libertatis Parisiensis Ecclesiæ machinas suæ malignitatis instaurat, qui colligationes & constitutiones damnabiles & damnatas, quas alii Barones & Nobiles Regni prædicti ob diuinam & nostram reuerentiam suamque salutem dissoluerant, religantes, secundum ipsas Venerabilem Fratrem nostrum Parisiensem Episcopum & Ecclesiam suam ac Officiales ipsorum suæ nituntur auctoritati subicere, eosque super Iurisdictionibus & approbatis consuetudinibus suis in turbationem Ecclesiastici status & ordinis impediunt multipliciter & infestant. Et non solum aduersus libertatem Paris. Ecclesiæ, verum etiam, quod videretur enormius, in potestatis plenitudinem quam Deus in Apostolica sede constituit, in-**

tolerabiles nequitiz leges cantet, transgressores earum non tantum pecuniaria pœnâ multandos, sed vitimo tradendos decreuere supplicio: propter quod aliqui propter crudelem animaduersionem sicut accepimus, perierunt, & nonnulli fuerunt etiam mutilati. Grauius sunt hæc & grauem nisi efficax obtiterit antidotum paritura perniciem, cum verendum sit ne paucorum morbus letali contagio serpat in plurimos, & ab infecta per lepram huiusmodi licet parua particulâ Regni Francorum quod inter cetera Regna mundi versus Catholica deuotionis est speculum, temeretur integritas & claritas maculetur: quamuis eiusdem Christianissimi Regni tam fixa sit in B. Petri fide soliditas, vt massa puritatis eiusdem nullius timeatur fermento maliciæ deprauari. Exercenda est igitur non minus ad salutem agentium quàm ad profectum patientium aduersus prædictarum temeritatum valitudines Ecclesiæ Medicina, vt Apostolicæ virtutis dextera inconsultos violentorum motus salubriter coercens à peccato liberet à dispendiis iniuriam patientes.

Quocirca de fratrum nostrorum consilio fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus & locis vbi videris expedire negotio, generales promulges autoritate nostra excommunicationes & interdicti sententias, & facias per alios promulgari ac vsque ad satisfactionem condignam publicari solenniter pulsatis campanis & candelis accensis singulis diebus Dominicis & festiuis in personas & terras illorum Baronum atque Nobilium Paris. diocesis, qui peruersis constitutionum iniquarum destitutionibus inhaerentes & religantes improbatæ impietatis fœdera fano vt prædiximus consilio resoluta, præfatum Episcopum & Parisiensem Ecclesiam aut Officiales ipsorum Iurisdictionem Ecclesiasticam in casibus quicquid de iure vel approbata consuetudine competunt, exercentes seu quoslibet agentes vel respondentes coram eis vel ad ipsorum iudicium in præmissis casibus euocatos aut in foro Paris. Ecclesiæ Aduocati vel Assessoris seu Procuratoris vel Nuncij Officium pro quibuslibet exequentes qualitercunque impediunt vel molestant, aut de cetero impedire vel molestare per se vel per alios attemptabunt. Excommunicatos quoque denunciis & facias denunciari solenniter omnes illos eiusdem Diocesis qui statuta quæcumque vel consuetudines introductas contra libertatem Ecclesiæ ediderunt vel seruabunt. Nec non & Statutarios, scriptores statutorum huiusmodi, Barones & Dominos terrarum ac alios Nobiles, Potestates, Consules, Rectores & Consiliarios locorum vbi huiusmodi statuta vel consuetudines edita fuerunt, vel seruata, & illos etiam qui ea iudicare præsumpserint vel etiam in publicam formam scribere iudicata. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo, non obstantibus aliquibus indulgentiis quibuscunque Personis ab Apostolica sede concessis, vt in eos vel in eorum terras excommunicationis & interdicti sententiæ ferri nequeant absque ipsius sedis licentia speciali. Quod si forsitan inuenti fuerint aliqui pertinaces, eis expressè denunciis quod & ipsi feudis si qua tenent ab Ecclesiis priuabuntur, & eorum proles ad Clericatum vel Ecclesiasticum beneficium præsertim in Cathedrali & aliis Ecclesiis Ciuitatis & Diocesis Paris. nullatenus assumentur. Clerici quoque qui cum prædictis permanent, nisi statim postpropositam vel saltem publicatam monitionem tuam à prædictorum non resipiscentium recedant obsequiis, omnibus Ecclesiasticis beneficiis & etiam clericatus priuilegio cuius adesse videntur contemptoribus, nudabuntur. Datum Perusii 12. Kal. April. Pontif. n. an. 10.

Eodem anno missam à Magistro Templi & Hospitalis Hierosolymitani in vase Cristallino venustissimo guttam Sanguinis Dominici accepit Henricus III. Angliæ Rex, & ad S. Petrum Westmonasteriensem reuerentissimè detulit vigilia S. Edmundi & die crastina S. Eduardi, imitatus Heraclium Imperatorem & Ludouicum Franciæ Regem, qui partes S. Crucis magnâ cum reuerentiâ susceperunt & adorarunt. Præcepit igitur, inquit Mathæus, Rex vt omnes Presbyteri Londinenses festiue vestiti superpellicis & capis cum suis Clericis decenter vestitis, cum vexillis, crucibus & cereis accensis die crastina videlicet S. Eduardi summo mane ordinate & reuerenter conuenirent apud S. Paulum Quo & ipse Rex venit, & cum honore & reuerentia ac timore accipiens illud vasculum cum thesauro memorato tulit illud ferens in popatulo supra faciem suam iens pedes, habens humilem habitum: scilicet pauperem capam sine caputio,

„ præcedentibus vestris prædictis sine paufatione vsque ad Ecclesiam westmona-
 „ stericensem , quæ distat ab Ecclesia S. Pauli circiter vno milliari. Nec prætermittendum
 „ quod manibus illud deferens cum per stratam salebrosam & inæqualem
 „ pergeret, semper vel in cælum vel in ipsum vas luminatenebat defixa. Supporta-
 „ batur autem palla per 4. hastas. Supportabantque duo coadiutores brachia
 „ sua, ne in tanto forte labore deficeret. Episcopus autem Norwicensis eadem die
 „ Missam celebravit & habuit sermonem ad populum excitando ad cultum tam
 „ pretiosi muneris, quod certo tale esse dicebat quale asserabatur, vt pote quod
 „ plurimorum virorum fide dignissimorum, videlicet Patriarchæ Hierosolymitani,
 „ Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum & aliorum Prælatorum testimoniiis & sigillis comprobabatur. Postea tamen Oxoniæ mota est quæstio à Magistris,
 „ an liceret prædicto Sanguini cultum exhibere : vt ad an. sequentem dicemus.

Eodem anno Innocentius Papa confirmavit Priuilegium ab Innocentio III. indultum circa statuta. Nec tamen vllam facit mentionem præcedentis Priuilegii. Legitur Bulla in lib. Germ. nat. & hîc exhibetur.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis Doctoribus & Vniuersitati Scholarium Paris. Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quoties præ communi vtilitate, &c. vsque ad finem *inviolabiliter obseruari*. Datum Lugduni 6. Non. Martii Pontif. n. an. 4. Hinc patet sæpe eadem priuilegia iisdem verbis iterari.

1248.

Anno 1248 Ludouicus Rex ob restitutam sanitatem voti damnatus, qui se cum aliis multis Regni Proceribus cruce signauerat, iter arripit Hierosolymitanum frustra dissuadentibus Blancâ Matre & amicis, ad quem ad extant apud Mathæum Parisiensem hæc verba M. Willelmi Aruerni Episcopi Paris. *Domine mi Rex*, recordare quoniam Crucem accepisti, tam arduum votum faciendo inconsultè & subitò, infirmus fuisti, & vt verum fateamur, mentis alienæ, rapta quoque ad cerebrum materiâ, compos tui non fuisti. Vnde verba tunc prolata pondere caruerunt veritatis, & cuiuslibet autoritatis. Benignè dispensabit nobiscum D. Papa, sciens Regni necessitatem & corporis tui debilitatem. Ecce hinc Fridericiam schismatici robur formidandum : inde insidiæ nummosi Regis Anglorum. Ecce hinc Pietauiensium proditiosa quamuis nuper edomitorum dolositas : inde Albigenium suspecta cauillatio inquietatur. Almannia non quiescit. Ad Terram sanctam vix patet accessus : vix in ea receptatio : post tergum Papæ & Friderici odium inexorabile, inimicitia implacabiles. Quibus nos desolatos relinquis. Similiter Mater quibus poruit sermonibus cum à tali proposito auertere conata est. Verum omnibus & monitis & precibus immotus in eodem voto perseverauit. Igitur ita illis respondit.

*Præsentis sensus mei immutationem, causam fuisse assumptionis Crucis meae: Ecce pro-
 „ vt desideratis & persuadentis, Crucem depono, Crucem vobis resigno. Et mittens manum
 „ suam ad humerum discerpendo eam auulsiit dicens: Domine Episcopo. Ecce Crux
 „ qua signabar, vobis eam vltro resigno. Cum verò omnes ita mutatum Regis
 „ animum gauderent, tum ille mutato vultu & sententia. Amici mei, ait, profecto
 „ nunc non sum expertus rationis aut sensus, non mei impositus aut infirmus. Reposco nunc
 „ reddi mihi Crucem meam. Nouit autem qui nihil ignorat. Non intrabit in os
 „ meum quidquam mandibile, donec ea reconsigner. Itaque nemine deinceps con-
 „ tradicere aucto factis apud S. Dionysium votis tempore autumnali iter arripuit
 „ Lugdunum versus, vbi frustra rogato Pontifice, vti Friderico pœnitenti reconcili-
 „ ationis animum patefaceret, tristis & mæstus Massiliam contendit, & inde nauibus conscensis soluit. Antequam verò iter arriperet, Blanchæ Marri Regni regimen commisit: vt patet ex hisce litteris quæ leguntur in Codice MS. cuius mihi pro sua humanitate copiam fecit D. d. Herouual.*

Ludouicus Dei G. Francorum Rex Vniuersis præsentis litteras inspecturis Salutem. Notum facimus, quod nos charissimæ Dominæ Matri nostræ Reginæ concessimus & volumus, vt ipsa in hac nostræ peregrinationis absentia plenariam habeat potestatem recipiendi & attrahendi ad Regni nostri negotia, quos sibi placuerit & visum fuerit attrahendos, amouendi quos viderit & quando viderit amouendos, secundum quod ipsa videbitur bonum esse: Bailliuos instituere & de-

stiruire valeat, Castellanos, Forestarios & alios seruitiorum nostrorum, & Regni nostri Ministros ponere & amouere prout viderit expedire. *Dignitates etiam & Beneficia Ecclesiastica nostra vacansia conferre, fidelitates Episcoporum & Abbatum recipere & eis Regalia restituere, & eligendi licentiam dare Capitulis & Conuentibus vice nostra.* In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponendum. Actum apud Hospitale iuxta Corbolum an. Dom. 1248. mense Iunii.

Iuxta hasce litteras Ciues Parisiensis & ipsa Vniuersitas iuramentum fidelitatis Reginae Matri praestiterunt anno 1251. vt ad eum an. referemus.

Hiscce temporibus M. Albertus, vulgò Magnus dictus, Coloniae docebat: & vt ait author Chronici Belgici Magni, *magnus in Magia, maior in Philosophia, maximus in Theologia*, de quo sic scribitur adhuc an. cum Rex Romanorum Coloniae versaretur, eumque rogauisset vt tecum discumberet, fecisse Regem quod petebat: at illum vi Magiae extra cubiculum in viridarium progressum mensam sterni iussisse; cumque magna esset hyemis asperitas, & terra profundâ niue cooperta, murmurarentque Aulici, subito niuem disparuisse, & aestiui caloris benignitatem affulsisse, terram vernantes & suauissimos flores protulisse, garruisse aues, germinasse arbores: at postea sublatis mensis & saturatis infinitâ Escarum differentiâ aulicis subito istam aeris serenitatem abiisse, flores disparuisse, & frigus terram vt ante, occupauisse.

Eodem anno Ioannes de Parma Bononiensis de studio Parisiensi vbi Sententias legerat, habitis Auenioni Comitibus Ordinis Franciscani generalibus assumptus est in Moderatorem Ordinis generalem, teste Gonzaga. Is author fuit Euangelii aeterni de quo suo loco.

Hoc anno feria 3. maioris Hebdomadæ obiit M. Guillelmus Aruernus, Episcopus Parisiensis factus anno 1228. qui scribente Alberico in Chronico, *Luena Theologiam interpretatus fuerat*, nouam Domum filiarum Dei inchoarat & plures mulierculas praedicatione sua à peccatis retraxerat. Eo Praesule constructus fuit Conuentus S. Catharinae Vallis - Scholarium an. scilicet 1229. fundata est Franciscanorum domus an. 1230. magnificum Regalis Palatii Sacellum, quod sacra Capella dicitur, ad reponendas Reliquias constructum & consecratum. Dominicani secessionis Scholasticae occasionem opportunè nacti, Cathedras Magistrales in Theologia ambierunt & obtinuerunt, & ipsi ac Franciscani Doctoralem in ea Facultate lauream assumere inceperunt. Beneficiorum Ecclesiasticorum multitudo multiplicataeque refrenata est an. 1238. multæ Dominicanorum aliorumque in Theologia Magistrorum propositiones hæreticæ damnatæ. Iacet apud S. Victorem in Capella S. Dionysii cum hoc Epitaphio.

*Conditus hic recubat fatali sorte Guillelmus
Parisiæ Pastor qui gregis aptus erat.
Repperit illustrem caelesti munere famam,
Quam nequit in tanto mors abolere viro.*

Eodem anno M. Ioannes Blondus Anglicanae Nationis & vnus ex iis qui Academiam Parisiensem propter tumultum an. 1219. deseruerant, mundum deseruit: de quo sic Nicol. Harsfeld. post Mathæum. Ioannes Blondus Ecclesiae Eboracensis Cancellarius magno cum applausu Oxonii Theologiam professus est, & quaedam post se reliquit ingenii & doctrinae suae monumenta. Designatus est post Richardum Cantuariensis Antistes, cuiusque rei gratia Romam profectus: sed electionem & designationem illam summus Pontifex, vel quod Beneficiis irretitus erat, vel alias forte ob causas infirmauit. Theologiae operam dedit Lutetiae Parisiensi, à qua discessit cum aliis Anglicis hominibus accuratè eruditis, Alano Becolio, Nicolao Frenhamo: quo tempore exitialis illa discordia inter Cines & Academiam Parisiensem tam truculenter bacchata est, vt Scholastici omnes illam Academiam prorsus deseruerint.

Praedicto M. Ioanni Blondo quominus Cantuariensis Archiepiscopus fieret, & electus à summo Pontifice confirmaretur, omnino aduersatus est M. Simon de Langetona M. Stephani frater, insignis turbator & seditionum excitator, qui

etiam hoc anno obiit : de quo hæc verba leguntur apud Mathæum. *Sub eodem quoque annali curriculo obiit M. Simon de Langetuna frater præclara memoria Cantuariensis Archiepiscopi, Ecclesia Cantuariensis Archidiaconus. Qui si Ecclesia sua videlicet Cantuariensis persecutor & perturbator fuisset, non est mirandum. Quinimo Regem Francorum, Regem & Anglorum, quandoque cum ex multiplici bello venaretur, sicni sufficienter in loco suo prædictum est, movit, commovit & perturbavit. Obiit quoque anno sub eod. M. Ioannes Blondus Cancellarius Ecclesia Eboracensis, Theologus Prælectus & Electus aliquando in Cantuariensem Archiepiscopum, sed per memoratum Simonem cassatus. Perturbator igitur & perturbatus ad turbas simul pervexerunt defunctorum.*

Eodem quoque anno obierunt duo insignes Theologi ex Ordine Prædicatorum, quibus non vlli maiores fuisse perhibentur, *Robertus Bacon & Richardus de Fishkele*, qui vt ait Mathæus, egregiè pluribus annis in ea Facultate legerant & populis gloriosè Verbum Dei prædicauerant.

QVAESTIO
DE SANGVI-
NE CHRIS-
TI.

Hoc anno quoque inter Theologos agitata est Quæstio de culu exhibendo aut non exhibendo sanguini misso in Angliam, qui dicebatur fluxisse è latere Christi. Cum enim Episcopus Norwicensis post sermonem ad populum habitum 140. dies remissionis pœnalis de consensu multorum Prælatorum qui aderant, concessisset iis qui deuotè sanguinem illum veneraturi accederent, cœpit dubitari; *Quomodo cum plenè & integraliter die 3. post Passionem resurrexerit Dominus, sanguinem in terra reliquerit.* Hinc ergo & inde quæstio agitata à Magistris Oxoniensibus. Extat verò Episcopi Lincolnensis, in cuius Diœcesi Oxonia sita est, Determinatio huius rei : quæ legitur in Additamentis Mathæi, & quam censuimus huic Historiæ inferendam. Sic ergo habet.

Cum autem, quod sacratissimus Domini N. I. C. Sanguis quem Rex Henricus III. die S. Edwardi videlicet die translationis eius an. gratiæ 1247. indiciis, probationibus & examinationibus constaret euentissimis & omni acceptione dignissimis; tamen ab aliquibus qui tardiores erant ad credendum, adhuc dubitabatur, vtrum verus sanguis Christi fuisset. Quibus hæc relatio satisfecit inuenta in apocryphis quibus non dissidet, imò concordat textus Euangelicæ veritatis. Quod videlicet cum Ioseph ab Arimathia nobilis Decurio, qui sic dicebatur quia decem militibus præfuit, vel Decurio id. de Curia & de numero Curialium, fuisset vnus de Auditoribus Iesu & potius de Discipulis & amator specialis compatiebatur ei & sollicitabatur qualiter corpus conseruari posset tam venerabile à furore Iudæorum, Erat enim amicissimus Iesu, sicut & Nicodemus. Sed ij & alij diuites occulti propter metum Iudæorum ne accusati iacturam incurrerent & odium amicorum. Magnum enim vinculum seruitutis in se habent diuitiæ. Crucifixo igitur Iesu & mortuo postulauit Ioseph corpus Iesu, ingrediens ad eum audacter (per quod creditur fuisse potens) & concessum est ei. Ipse igitur licet ob murmurassent Iudæi, cum omni honore & reuerentia ipsum corpus sanctissimum deposuit de cruce faucium & multiformiter cruentatum habensque linteamen subtile dependens à collo & humeris, ne indignè tam dignum corpus nudis manibus contrectaret, ipsa sacra vulnera adhuc madida ac distillantia sedulo ac deuoto deterfit officio. Imo etiam loca clauorum extratorum tincta cruore in ipso crucis patibulo exhaustis abstergendo vtens vice spongiæ, ipso linteamine. Cum autem iam non procul à Golgotha id. loco Caluarie, loco videlicet Crucifixionis, Corpus Christi detulisset dictus Ioseph tumulandum in loco vbi nunc sepulchrum adoratur, in sepulchro nouo in quo nullum adhuc corpus positum erat, non ignorabiliter inciso, quod & ipse comparauerat, lauit corpus illud, quia multipliciter, vt iam dictum dignoscebatur faucium & cruentatum, tum propter sudorem ipsius de quo scribitur, factus est sudor eius quasi gutta sanguinis decurrentis in terra; tum propter flagella quibus cæsus fuit asperrimè vsque ad liuorem & cruorem, tum propter Coronam spinicam quam Iudæi plectentes violenter capiti eius impresserant (cuius multi aculei caput & frontem non tantum pungerent & læderent, imò potius vulnerarent & cruentarent) tum propter clauorum per mediam manuum & pedum perforationem : tum propter militis lanceam, quæ ipse latus Iesu non tantum vulnerauit sed aperuit: amplum eum fecit & hiatus patulum forte scæpius vel saltem semel fecit impingendo. Memoratus igitur Venerabilis Decurio Ioseph corpus

ipsum lauit : hæc enim erat Iudæorum consuetudo & adhuc est aliquorum honestorum Christianorum, maxime Religiosorum. Lauit inquam, quia condendum. Lauit, quia sanè arbitrabatur & religiosè dignum censuit sanguinem ipsum sibi prorsus vendicandum, & vt thesaurum vel medicamen pretiosissimum reseruandum. Ipsamque aquam loturæ rubicundam & sanguine mixtam & tinctam non proiciendam excepit in vase mundissimo. Reuerentius tamen ipsum purum sanguinem à vulneribus manuum & pedum distillatum. Maximo autem timore & honore ipsum sanguinem cum aqua quem censuit præcordialem à latere dextro feliciter eliquatum & expressum in vase recepti nobilissimo tanquam thesaurum impremiabilem sibi & successoribus suis specialiter reseruandum. Manifestum est igitur quadruplicem ibidem fuisse liquorem.

1. *Aquam rubicundam* scilicet Loturam : quam ipse amicis infirmantibus distribuit efficaciter medicinalem.

2. *Sanguinem puncturarum* in capite & fronte, & scissurarum per flagella inflictarum cum sudore. Isti duo liquores ex pluribus mixti dignoscuntur.

3. *Sanguis ex vulneribus* manuum & pedum, qui purus fuit & impermixtus emanauit.

4. *Ille formidabilis* tremendæ & reuerendissimæ recordationis cruor præcordialis, qui ex ipso corde Christi vel saltem latere constat effluxisse.

Præter quos 4. liquores aquam cum sanguine de ipso latere scimus emanasse. Hæc ergo cum piè & prudenter perfecisset Ioseph, & corpus iam esset conditurus, superuenit Nicodemus eodem tactus spiritu pietatis multam commendauit diligentiam Ioseph. Erat autem Nicodemus nobilis & potens sicut & Ioseph, vnde in Euangelio dicitur fuisse Princeps Iudæorum, & factus est ipsi Ioseph in adiutorium & solatium. Isti namque duo Nobiles ac Religiosi viri erant de Discipulis Iesu audientes eum clam; de noctibus videlicet, ne commouerent seditionem in populo, & plenius ab ipso eruditi expectabant Regnum Dei. Iste igitur Nicodemus prout prælibatum est, vt exequiarum tantarum decus adaugeret & sua præsentia, fide & deuotione plenius prosequeretur; attulit, vt testatur Ioannes in Euangelio, mixturam myrrhæ & aloes quasi libras centum ad condiendum corpus tantæ autoritatis. Erant enim deuoti ac stabiles in fide, quia viderant multa eius in vita miracula, nec non & in morte: quia terræ motum & tenebras vniuersales (quod erat supra naturam cum tunc fuisset Luna Panselenos) aquamque de latere eius, quod erat insolitum & miraculosum, distillasset. Loquitur igitur Ioannes Euangelista ex in pluraliter, propter associationem superuenientis Nicodemi dicens, *Acceperunt ergo Corpus Iesu*. Porro præter illam myrrham & aloem quam attulerat Nicodemus, apposita sunt illi confectio etiam aromata Ioseph. Dicit enim Ioannes: *Ligauerunt linteis corpus ipsum cum aromantibus*. Et sic conditum & inuolutum aptauerunt, & ordinate posuerunt in monumento nouo: quod compositum fuit per modum clibanii. Ita videlicet vt ibi plura corpora reponi potuissent. In ipso quoque sepulchro nondum quis nec postea ponebatur. Decuit enim quod sicut in utero Virginis descendit & ex Virgine natus fuit primogenitus, id. vnigenitus, & per portam clausam exiuit, sic & in nouo sepulchro in quo nullus positus vel ponendus erat, Christus dignè collocaretur. Et apposuerunt ostium ad os monumenti, lapidem quippe magnum. Vnde Mathæus Euangelista vocat illud *Saxum magnum*. Et mulieres quæ licet tres fuissent (quæ venerunt postea vt vngerent Iesum) nescientes quod iam vnctus esset, sollicitarentur quomodo ab ostio monumenti reuolueretur. Quo facto recesserunt Ioseph & Nicodemus, & qui eos sequentes ipsis assistebant. Postea vero acceperunt Iudæi versuti & in odio obstinati: & ex permissione Pilati lapidem memoratum signauerunt apponentes militum custodiam; & cum inde recessissent Ioseph & Nicodemus partiti sunt inter se ratione amicitiae & condiscipulatus, liquores memoratos, vt pote pretiosam acquisitionem. Sic igitur deuoluta fuit huius Charissimæ rei possessio de patribus in filios & de amicis ad amicos, videlicet inter nobilissimos quod post multorum annorum curricula deuenit ad possessionem Patriarchæ Hierosolymitani, vt pote thesaurus Ecclesiæ, cui præesse Patriarcha dignoscitur, anno gratiæ 1247. Qui tum propter discrimen Terræ sanctæ, quam tunc timuerunt amittere Christiani, tum

„ propter quod Regem Angliæ Christianissimum cognouerunt & ipsam terram
 „ Christianissimam, memoratus Patriarcha de consilio suorum Suffraganeorum
 „ Magistrorumque Militiæ Templi & Hospitaliorum & aliorum Nobilium Trans-
 „ marinarum, qui in testimonium veritatis vel sigilla sua apposuerunt, vel assertio-
 „ nem mandati transmiserunt, scæpe dictum Thesaurum Sanguinis memorati piis-
 „ simo Regi Angliæ Henrico III. vt sub eius tutela dignius veneretur, & tutius
 „ referuaretur, prudenter duxit transmittendum, & non pro alicuius commercii
 „ retributione, imò in meræ charitatis liberalitate conferendū. Vnde asserunt non-
 „ nulli quod generosiori modo possidet illud munus Rex Angliæ Henricus, tan-
 „ tæque Dignitatis Reliquias, quàm Rex Francorum suas quas paucis antea euo-
 „ lutis annis institoriè acquisiuit. Et si sancta nimis sit Crux vera propter contactum
 „ sancti Corporis Christi, & corona & lancea & clauis, multò sanctior fuit sanguis
 „ ipse Christi, pretium videlicet humanæ redemptionis, quia propter cruorem & in
 „ cruore sanctificata est Crux &c. & non cruor propter Crucem vel propter alia
 „ Passionis instrumenta. Sed quia tardicordes & oblocutores solent sic obiicere &
 „ dicere, quod cum Christus tertio die resurrexisset cum corporis integritate &
 „ non exanguis, qualiter esse posset, quod sanguinem suum post se reliquerit in
 „ terra? Responsum fuit sufficienter. Duo sunt sanguines, vel genera sangui-
 „ num.

„ Vnus enim sanguis est, qui ex nutrimentis generatur, qui aliquando ita su-
 „ perfluit, vt à naribus sponte prorumpat, vel aliquem alium exitum vt minutione
 „ indigeat sic repletus. Et de tali sanguine Christi habemus in terra, licet sanè
 „ non fuisset sanguinolentus. Deo sic volente, vt videlicet habeatur recentior me-
 „ moria Dominicæ passionis. Est & alius sanguis qui corpori animato substantia-
 „ lis, de quo dicitur quod pylis est consumptio substantialis humiditatis, id est,
 „ sanguinis vitæ necessarii. Qui secundum Physicos dicitur amicus naturæ, & de
 „ quo dicit Moyses quod in sanguine sedes est animæ. Sed ille sanguis reponitur
 „ in triclinio cordis, sine quo non posset quis viuere. De illo Christi sanguine non
 „ habemus forte in terris. Fortè dico, quia omnia quæcunque voluit, Dominus
 „ fecit. Surrexit enim Deus & quidquid fuit de substantia Corporis sui & decoris
 „ plenitudine cum ipso, & quod de veritate humanæ fuit naturæ cum ipso, id.
 „ sanguis eidem consubstantialis. Alius verò qui distillauit, habetur hic. Et nos
 „ quidè sic resurgemus videlicet sine aliqua corporis vel mutilatione vel deformati-
 „ one. Qualiscunque enim extiterit homo in hoc mundo, contractus, gibbosus,
 „ vel leprosus, vel nanus, vel abortiuus, in resurrectione sibi plenè restaurabitur.
 „ Reuera in Corpore Christi suorum vulnerum stigmata post resurrectionem suam
 „ recentium & adhuc hiantium, quod apparuerunt, & quod se Christus post resur-
 „ rectionem & glorificationem corporis palpabilem præbuit, & ad suum bene-
 „ placitum visibilem, vel vulneratum monstrauit miraculosum & obstupendum.
 „ Vt sic videlicet dubitantium fides roboraretur, qui tam duri & tardi fuerunt.
 „ Quidam Discipulorum ad credendum resurrectionem, quod postquam viderant
 „ non crediderunt, & vt benedictio non visuris, & tamen credituris largius do-
 „ naretur. Tertia causa fuit & potissima, vt scilicet sciretur quod omnipotens fuit,
 „ vt contra consuetum vsum & naturalem foret corpus eius, qui fuit Dominus na-
 „ turæ, ad suum nutum & beneplacitum monstrabile & palpabile & saucium cer-
 „ neretur, qui tamen ad Discipulos intrauit foribus obferatis. Et sic omnium ces-
 „ sare debent morsus Detractorum. Hæc fuit Determinatio M. Roberti de Gros-
 „ se-teste tunc Lincolnensis Episcopi.

Hoc anno Thomas de Aquino Ordinis Prædicatorum interpretari cœpit Sen-
 tentias Petri Lombardi non quidem publicè, sed priuatim & solis duntaxat fra-
 tribus Ordinis: nam tunc duas Cathedras Theologicas & solennes exercebant F.
Bonus - Homo natione Aremoricus, & *Elias - Brunetus* Petragoricensis: quibus succes-
 serunt *M. Ioannes Pungens - Aspinum* Parisiensis, & *Hugo Metensis*, qui cum D. Tho-
 ma aliquandiu rexit. Thomas autem ab hoc anno vsque ad an. 1253. varios tra-
 ctatus summâ felicitate explicauit & prælegit: anno verò 1256. Doctoratus api-
 cem in Theologia consecutus est cum D. Bonauentura, vel etiam citius vt aliqui
 putant.

Hoc anno obiit insignis quondam Theologiæ Professor & Cancellarius Pari-
 siensis

siensis, tunc verò Episcopus Cameracensis M. *Guiardus seu Viardus de Lauduno*, aliis Godefridus, Guido seu Gilo Laudunensis: cuius inenit Cantipratanus, l. i. c. 5. cumq; ait ob nimiam seueritatem pœnis purgatorii damnatum. *Venerabilis*, inquit, & Deo dignus Guiardus Cameracensis Episcopus, sicut à fratribus Ordinis Prædicatorum audiui, cum in viâ contra Antuerpienses Hæreticos apud Abigemense Monasterium Brabantiae in regulari obseruatione strictissimam vitam suam sine beatissimo terminasset, in ipso tempore migrationis cuidam fratri Prædicatorum per somnum apparuit in Gandauo. Cui frater: Quomodo, inquit, Pater tibi est? Et ille: mortuus, inquit, sum debitum commune soluens conditionis humanæ, & ecce ad satis graues transeo pœnas expurgandas priusquam ad gloriam transferar. Et mox frater: Quæ, inquit, pœnæ causa? Cui ille: iniuria seueritas, inquit, me culpabilem reddidit & purgandum: sed via ista quâ contra Hæreticos pro expurganda Ecclesia auidius inhiabam, pœnam meam imminuet & accelerabit gloriam nunc dilatam. Eiusdem meminit Ioannes Molanus in Bibliotheca Belgica: Guiardus vel Villardus Episcopus Cameracensis obiit an. 1248. qui alio nomine dictus est Gaudfridus, Guido seu Gilo de Lauduno. Scripsisse fertur de Officiis Ecclesiasticis librum cuius initium est: *Quoniam saepe me rogasti De creatione Mundi Dialogum qui inchoatur Secundum Tullium*. Hæc Molanus. Eiusdem librum de Diuinis officiis citat Ioannes Garcius in lib. de vera præsentia Corporis Christi in Euchar.

Scribit quoque Georgius Colucnerius Doctor Duacensis in Notis ad Cantipratanum se duos habere sermones satis prolixos de Passione Domini, quos ait se descripsisse ex antiquo Codice MS. Monasterii Flinensis iuxta Duacum, quorum prior hunc habet titulum: *Sermo Guiardi Episcopi de Passione Domini in die nostræ Redemptionis: incipit. Christus Passus est pro nobis*: Alter incipit: *stabat iuxta Crucem Iesu*. In tabulis Democharis appellatur Guido Laudunensis seu Viardus, quem sequitur Nicolaus de Fontanis. Eumq; aiunt quinquagesimum fuisse Episcopum Cameracensem. Vir autem iste pluralitatem Beneficiorum maxime impugnauit: vt patet vel ex hoc vno eius dicto, quod refert Cantipratanus l. i. c. 19. Nolle pro toto Arabiae auro vna tantum nocte duo Beneficia retinere, & certum tamen esse quod de mane vnum illorum idoneo homini conferretur, & hoc propter incertum vitæ discrimen.

COLLEGIUM BONORVM PVERORVM AD Portam S. Victoris.

Eodem anno M. Gualterus de Castro Theodorici Cancellarius Parisiensis & paulo post Episcopus, Collegii Bonorum Puerorum ad portam S. Victoris Prouisor & administrator obtinuit ab Innocentio Pontifice Licentiam construendæ in prædicto Collegio Capellæ diuinaque officia celebrandi, quibus interesse possent commodè scholares. Quam in rem extat sequens Bulla in Chartulario Episcopii Parisiensis.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Parisiensi Salutem & Apostolicam benedictionem. *Ex parte Dilecti filii Cancellarii Parisiensis, cui custodia Pauperum Scholarium Paris. qui dicuntur BONI PVERI, est commissisa, fuit nobis humiliter supplicatum, vt habendi in eorum Domo Capellam, & Diuina ibidem officia celebrandi, Parochialis Ecclesia iure saluo, eis licentiam concedere curaremus*. Volentes igitur tibi qui loci Diœcesanus existis, in hac parte deferre, Fratertitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus eisdem postulata concedas sine Iuris præiudicio alieni, si videris expedire. Datum Lugduni 8. Kalend. Decemb. Pontif. nostri an. 6.

Hinc satis intelligitur verustiore fuisse Collegii Bursariorumque in eo institutionem, nondum tamen constructam ibi Capellam, quæ tandem annuente & permittente Reginaldo Episcopo Parisiensi post aliquot annos constructa est: & domus commodior de nouo ædificata.

Reginaldus miseratione Diuina Parisiensis Ecclesiæ Minister indignus, Vniuersis præsentibus litteras inspecturis, Salutem in Domino. Notum facimus quod Nos

ad preces & instantiam Bonorum autoritate ordinaria concessimusque adno-
 stræ beneplacitum voluntatis, Pauperibus Scholaribus qui *Boni Pueri* vulgariter
 nuncupantur, vt in Domo suâ quam de nouo ædificare Parisius inceperunt, pos-
 sint construere Oratorium saluo iure Presbyteri Parochialis S. Nicolai de Cardi-
 nero, infra cuius metas Parochiæ sita est dicta Domus. Ita quod omnes oblatio-
 nes quas ibi de cætero fieri contigerit, per eosdem siue per alios vel in pecunia vel
 in cera siue alia specie, integrè restituantur Presbytero S. Nicolai supradicti; nec
 habeant Cimenterium vel aquam benedictam nec anniuersarium nec annale,
 nec panem benedictum, nec alicui Ecclesiastica sacramenta, siue sit de domo si-
 ue de extra, exhibebunt, sine licentia Presbyteri Sancti Nicolai speciali; nec ali-
 quam ad purificationem siue ad alia Ecclesiastica sacramenta admittent, nec
 Campanam habebunt quæ possit extra audiri apertè: nec procurabunt verbo vel
 facto in fraudem Presbyteri antedicti vel causa vtilitatis ipsorum vel domus suæ,
 quin in dicto Oratorio fiant Oblationes ad opus dicti Presbyteri, vel faciæt ab aliis
 procurari. Et de omnibus præmissis tenendis, firmiter custodiendis & similiter
 dicto Presbytero restituendis Custos vel Procurator vel Magister vnus vel plures
 si ibi fuerint, vel Presbyter vel Capellanus dictæ Domus qui pro tempore fue-
 rint infra triduum postquam ibidem fuerint instituti, Presbytero S. Nicolai præ-
 stabunt corporaliter iuramentum. In cuius rei testimonium & memoriam *Sigil-
 lum nostrum presentibus litteris duximus apponendum*. Datum anno D. 1257.

Horumce Pauperum Scholarium meminit S. Ludouicus in testamento. an. 1269.
*Legamus Pauperibus Scholaribus S. Thome de Lupara Paris. 15. libras, & Pauperibus
 Scholaribus S. Honorati Paris. 10. libr. Bonis Pueris Paris. 60. libras.*

Placet insuper his addere plures alias litteras diuersis datas temporibus, ad
 hocce Collegium pertinentes, quæ leguntur in eodem Chartulario Parisiensi.

*Littere de amortizatione 15. librarum redditus in Præpositura Parisiensi pro fundatio-
 ne cuiusdam Capellaniæ in Domo Bonorum Puerorum Parisiensium.*

Philippus D. G. Fraccorum Rex. Notum facimus Vniuersis tam præsentibus
 quam futuris, quod cum dilectus & fidelis noster Mathæus Ecclesiæ B. Diony-
 sii in Francia Abbas executor testamenti Guidonis Renart quondam Physici nostri
 nomine Executoris Testamenti prædicti 15. libras Parisienses annui redditus
 in nostra Præpositura Parisiensi debitas emerit à Ioanne dicto de Flament de por-
 tu Nulliaci, Eustachia eius vxore, Henrico de S. Dionysio, Genouefa eius vxore,
 Odoardo Pydoe, Agnete eius vxore, Petro Flament, Iaquelina eius vxore,
 Guilleto le Flemment & Margareta filia defuncti Guillelmi Pontin Ciuibus Pa-
 ris. pro quadam Capellania fundanda pro remedio animæ memorati defuncti,
 dictusque Abbas nomine Executoris supradicto disposuerit & ordinauerit dictam
 Capellaniam fieri in domo Bonorum Puerorum Parisiensium: Nos præmissa vo-
 lumus & consentimus ipsa teneri in perpetuum ad opus Capellaniæ memoratæ
 absque coactione vendendi vel extra manum suam ponendi, saluo tamen in
 omnibus aliis iure nostro ac etiam alieno. Quod vt ratum & stabile permaneat in
 futurum, præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum Parisius
 anno D. 1284. mense Augusto.

Extat in eodem Chartulario alia Charta in hanc rem data an. 1287. Estque hu-
 iusmodi.

*Littera Fundationis cuiusdam Capellaniæ fundata in Capella Bonorum Puerorum in-
 tra portam S. Victoris.*

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Ranulphus permissione Diuina Parisien-
 sis Ecclesiæ Minister indignus salutem in filio Virginis gloriosæ. *Olim ad suppli-
 cationem Cancellarii Parisiensis cui tunc erat commissa custodia Pauperum Scholarium*
 Paris. qui *Boni Pueri nuncupantur*, felicis recordationis Innocentius Papa IV. Pa-
 risiensi Episcopo per suas dedit litteras in mandatis, vt habendi Capellam in eo-
 rum Domo & diuina ibidem Officia celebrandi eis licentiam si expedire videret,
 conferret sine iuris præiudicio alieni. Cuius voluntatem securi bonæ memoriæ
 Reginaldus & Stephanus Parisienses Episcopi Prædecessores nostri, hoc eisdem
 Scholaribus sub certis conditionibus concesserunt. Demum verò quadam Ca-
 pella ibi ædificata nostro accedente consensu bonæ memoriæ Mathæus quondam
 Abbas Monasterii S. Dionysii in Francia Executor testamenti M. Guidonis Re-

nate nomine Executoris eiusdem Quondam Capellaniam cuius ius Patronatus & Collatio ad Episcopum Parisiensem perpetuò pertinebit, pro remedio animæ ipsius Defuncti in dicta Capella fundari voluit & decreuit, & 15. libras Parisienses annui redditus percipiendas in Præpositura Parisiensi empras de bonis Executionis prædictæ & à D. Rege Franciæ admortizatas ad sustentationem Capellani ibidem deferuituri in posterum assignauit. Nos itaque cultum cupientes ampliari Diuinum factumque laudabile memorati Abbatis condigno proficuentes fauore, quod de eisdem Capella & Capellania factum est, approbantes, auctoritate ordinaria confirmamus: Volentes & concedentes tam Capellam quam Capellaniam memoratas in loco prædicto perpetuò remanere. Ita tamen quod non erit ibi Cimiterium nec fiet anniuersarium nec annuale, nec panis benedictus nec aqua benedicta, nec aliqua mulier ad purificationem admittetur, nec alicui siue de Domo siue de Extra aliqua Ecclesiastica sacramenta ministrabuntur absque Presbyteri S. Nicolai de Cardineto Parochi, infra cuius metas sita est domus prædicta, licentiâ speciali. Nec erit ibi Campana quæ possit audiri extra publicè & aperte, Saluo etiam Presbyteri dictæ Ecclesiæ in omnibus aliis iure Parochiali. Idemque verò Capellanus inibi in propria persona continuè residebit in domo competente seu habitatione quam *dicti Boni Pueri* eidem ad hoc tenebuntur assignare, & Missam in dicta Capella per se vel per alium quotidie celebrabit, nisi legitimo impedimento detentus non possit per se celebrare, nec alium qui pro eo celebrare vellet, commodè inuenire. In qua siquidem Missa de M. Guidone prædicto & Odone Rufo quondam Ciuibus Paris. memoriam faciet specialem. De quorum bonis fundata & ædificata fuerunt Capellania & Capella. Tenebitur etiam idem Capellanus in dicta Capella dicere Vesperas, Matutinas & alias Horas canonicas prout moris est, saltem diebus Dominicis & festiuis. Et hæc omnia prout superius sunt expressa, quilibet Capellanus dictæ Capellanix in sua institutione se bona fide facturum & seruaturum promittet & iurabit. *Actum & datum an. D. 1287. mense Iulij.*

Legitur alia Charta de 40. solidis annui redditus, quos Collegium ob rem caduariam debebat. Estque talis.

Litteræ de 40. solidis redditus quos debent scholares Domus Bonorum Puerorum iuxta portam S. Victoris pro quadam Amortizatione.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Officialis Curix Girard. Ecclesiæ Paris. Archidiaconi sal. in Dom. Notum facimus quod coram nobis personaliter constituti vir venerabilis & discretus M. Thomas de Bailliaco Canonicus & Pœnitentiarius Parisiensis Magister & Prouisor Domus Scholarum Bonorum Puerorum iuxta portam S. Victoris Paris. necnon Ioannes de Lauduno & Stephanus de Nogento Artaudi Scholares & Procuratores domus prædictæ per litteras sigillo Curix Paris. sigillatas, quarum tenor inferius est insertus, confessi fuerunt & recognouerunt coram nobis vice ac nomine Domus prædictæ, quod dicti Scholares tenebantur & tenentur, & ad hoc erant & sunt legitimè ac efficaciter obligati reddere ac soluere anno quolibet Reuerendo in Christo Patri ac Domino **D. G. Dei gratia Paris. Episcopo eiusque successoribus Parisiensibus Episcopis** 40. solidos Parisienses annui census seu redditus perpetui quatuor terminis Paris. consuetis, de ac super octo libris decem & nouem solidis Paris. census seu redditus dictis Scholaribus legatis & defuncta Agnete de Lorriaco, super pluribus peciis hortorum seu cortillagiorum sitis ultra portam Comitum Atrebatensis in terra & dominio dicti Reuerendi Patris, ratione concessionis & dimissionis ipsius Scholaribus factarum ab eodem Reuerendo Patre de dictis octo libris 19. solidis census seu redditus habendis, tenendis & percipiendis annuatim à dictis Scholaribus super dictis peciis hortorum siue cortillagiorum, absque coactione aliqua vendendi vel extra manum dictorum Scholarum ponendi; necnon & sex solidos Paris. fundi terræ dicti Reuerendo Patri antea debitos super peciis hortorum siue cortillagiorum antedictis. Quos siquidem 40. solidos census seu redditus & sex solidos fundi terræ dicti Prouisor & scholares Procuratores domus prædictæ, vice ac nomine dictæ Domus Scholarumque ipsius Domus & Successorum eorundem reddere ac soluere dicto D. Episcopo & eius successoribus Paris. Episcopis modo præmissis conuenerunt ac promiserunt bona fide vo-

lentes quod si in aliqua solutione dictorum 40. solidorum census & sex solidorum fundi terræ terminis predictis defecerint, idem D. Episcopus & eius successores Parisienses Episcopi valeant ad dictas octo libras decem & nouem solidos census annui seu redditus liberè assignare, & eos posse cogere extra manum suam ponere, sicut ante conuentionem, concessionem & dimissionem huiusmodi facere poterat & debebat, & quantum ad hoc obligarunt dicto D. Episcopo & suis successoribus Parisiensibus Episcopis & Iurisdictioni Curie nostræ supposuerunt quo supra nomine se dictamque Domum & Scholares eiusdem ac suos successores in dicta Domo omniaque sua dictæ Domus ac dictorum Scholarium eiusdem & successorum suorum bona omnia & singula, mobilia & immobilia, præsentia & futura, specialiter dictas octo libras, decem & nouem solidos census seu redditus. Renunciantes in hoc nomine quo supra exceptioni Doli mali, actioni in factum, priuilegio fori & loci, & omni auxilio Iuris Canonici & Ciuilibus. Tenor verò litterarum Procuratoris talis est.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis, Officialis Curie Paris. Salutem in Domino. Notum facimus quod in nostra præsentia propter hoc personaliter constitutus vir venerabilis & discretus M. Thomas de Balliaco Pœnitentiarius ac Canonicus Parisiensis Ecclesie, Magister seu Prouisor Domus Bonorum puerorum Paris. vice & nomine dictæ Domus & pro ipsa, dilectos suos Ioannem de Lauduno & Stephanum de Nogento Artaudi Clericos exhibitores præsentibus suos fecit, constituit & ordinauit veros Procuratores Generales & Nuncios speciales & eorum quemlibet in solidum, ita quod occupantis conditio melior non existat, & quod vnus eorum inceperit, per eorum alterum prosequi, mediari valeat & finiri. In omnibus & singulis causis & negotiis dictæ domus moris & mouendis tam pro dicta Domo quam contra ipsam contra quascumque personas Ecclesiasticas & seculares, coram omnibus Iudicibus ordinariis, extraordinariis, delegatis, subdelegatis, Auditoribus, Conseruatoribus, Balliuis, Præpositis, Maioribus & aliis quibuscumque autoritate quacumque fungentibus & quocumque nomine censeantur. Dans & concedens vice ac nomine quibus supra dictis suis Procuratoribus & eorum cuilibet in solidum plenariam potestatem & mandatum speciale agendi pro dicta Domo nomine Puerorum prædictorum, ipsosque defendendi, reconueniendi, petendi, exigendi, excipiendi, replicandi, duplicandi, triplicandi, litem seu lites contestandi, iurandi in animam ipsius de calumnia, de malicia & de veritate dicenda, præstandique cuiuslibet alterius generis sacramentum quod in causis requiritur & postulat ordo iuris ponendi, positionibus respondendi, testes & instrumenta in modum probationis producendi & exhibendi, testes iurare videndi, dicendi in testes eorum dicta & instrumenta partium aduersarum proponendi, concludendi, ipsum excusandi, causas suæ absentie allegandi, petendi principale & expensas, recipiendi eandem, & super ipsis iurandi si quæ sibi fuerint adiudicata, nec non petendi, exigendi & recipiendi omnia & singula debita legata, redditus & emolumenta dictæ Domui debita, à personis quibuscumque ratione quacumque siue causa, litteras Quittationum de receptis concedendi & faciendi pactum de viterius non petendo, appellandi, appellationem suam prosequendi & eam innouandi, beneficium suæ absolutionis à quocumque Iudice si necesse fuerit, impetrandi: alium seu alios Procuratores loco sui substituendi, eum vel eos reuocandi, quociens ipsis placuerit & sibi visum fuerit expedire, præsentibus Procuratorio in suo robore nihilominus duraturo, & omnia alia & singula faciendi, & Procuratoris nomine quo supra quæ ipse Magister facere posset si in præmissis personaliter interesset, & quæ circa præmissa necessaria fuerint seu etiam opportuna, licet mandatum exigatur speciale. Ratum habens & gratum ac plenius habiturus quo supra nomine quicquid per dictos suos Procuratores, & quemlibet eorum per substitutum vel substitutos ab ipsis aut eorum altero super præmissis & ea tangentibus, actum, receptum, quitatum fuerit aut modo quolibet procuratum, promittens sub hypotheca rerum dictæ Domus pro dictis Procuratoribus suis quolibet eorum pro substituto seu substitutis ab ipsis aut altero eorum si necesse fuerit, iudicatum solui. In cuius rei testimonium sigillum Paris. Curie duximus præsentibus apponendum. Datum an. D. 1314. die Martis ante festum B. Barnabæ Apostoli. In

quorum omnium præmissorum testimonium sigillum Curie nostræ præsentibus litteris duximus apponendum. Datum anno D. 1314. die Sabbati post festum S. Barnabæ Apostoli.

Littera Scholarium dictæ Domus super confirmatione dictorum 40. Solidorum redditus.

Vniuersis præsentibus litteris inspecturis, Officialis Curie Gir. Ecclesie Paris. Archid. Salutem in Domino. Nouerint Vniuersi quod in præsentia Ioannis de Magnicuria & Nicolai de Hamello Clericorum nostrorum Iuratorum ad hoc specialiter destinatorum & missorum quibus fidem indubiam in his & maioribus adhibemus personaliter constituti Philippus de Buciaco, Ioan. de Capite-Villa, Stephanus de Cantarana, Ioan. de Chauangiis, Urbanus de Spornaco, Hugo dictus Brito, Nicolaus de Lotharingia, Henricus de Monachiuilla & Petrus de Capella Domini Galteri in Bria Clerici scholares in Domo Bonorum puerorum & Boni pueri prædicti expositis & perlectis sibi omnibus & singulis contentis his præsentibus eis annexis de verbo ad verbum ut moris est, à dictis iuratis nostris; Quibus auditis & intellectis ab eisdem Scholaribus asserentibus per sua iuramenta quod quoad præsens plures non erant socii de Communitate Domus prædictæ in villa, omnia contenta & singula in litteris præsentibus his annexis prædictis laudauerunt & approbauerunt, & quidquid per Magistros aut Procuratores dictæ Domus actum est in præmissis, ratificauerunt penitus ac etiam ratificant. Iurauerunt dicti scholares ad sancta Dei Euangelia contra contenta in litteris præsentibus his annexis non venire in futurum nec venire procurare, prout hæc omnia & singula dicti Iurati nostri nobis retulerunt oraculo viuæ vocis: ad quorū relationem & in testimonium præmissorum sigillum Curie nostræ his præsentibus litteris duximus apponendum. Datum anno D. 1314. die Veneris ante festum B. Mariæ Magdalenzæ.

Anno 1249. M. Petrus de Vincis Iudex Curie Imperialis & Cancellarius FridERICI II. proditoris & porrectæ potionis venenatæ conuictus est, eique in oppido S. Miniati Imperator oculos erui iussit. Qui cum toto orbe spectatissimus haberetur, conscientie stimulis agitur quod Dominum suum proderet voluisset, nec sine oculis viuere sustineret, sibi mer ipse mortem in publico omnium conspectu consciiuit. Hunc finem habuit Petrus de Vincis Capuanus, vir multæ doctrinæ, celeberrimæ famæ atque eloquentiæ.

1249

Obiit quoque die 9. Octob. Petrus Charlot Discipulus olim M. Willielmi Aremorici, Philippi Augusti spurius, tunc Episcopus Noutomensis, Comes Palatinus & vnus de 12. Paribus Franciæ, inquit Mathæus, hocque Epitaphio honoratus est.

*Noniomi Præsul Petrus iacet hic tumulatus
Quondam Francorum Philippo Rege creatus;
Cæstus, formosus, iustus, mitis, generosus
Trans mare demorsus fuit hic cum Rege Nepote.
Luce tuâ remeans Dionysi transit anno
Bis sex centeno quinquageno minus vno.
Qui legis exterius, intrinsecus aspice, plora,
Serius aut citius veniet tibi funeris hora.*

Obierunt etiam M. Simon Normanus Regis Anglorum Consiliarius & Regij Sigilli Magister, M. willel. de Dunelmo apud Rothomag. inquit Math. rediens à Romana Curia, *litteratus eminentissimè & abundans multis reditibus*, sed amplioribus inhiabat.

Ad eundem annum refert Mathæus quod supra de Bernardinis & Cisterciensibus rerulimus, scilicet à D. Papa Innocentio impetrauisse priuilegium Graduum, mansionesque seu Collegia Lutetiæ & alibi in aliis Vniuersitatibus erexisse. *Temporibus etiam sub iisdem*, inquit, *Cistercienses Monachi ne amplius ferent contemptui Fratibus Prædicatoribus & Minoribus & secularibus litteratis, præcipuè Legistis & Decretistis, magnum impetrauerunt Priuilegium. Et ad hoc nobiles sibi Pa-*

visus & alibi, ubi Schola vignerunt, parauerunt mansiones, ut Scholas exercendo, in Theologia, Decretis & Legibus studerent liberius, ne viderentur aliis inferiores. Mundus enim iam in superbiam elatus Religionem Clausuralium contemnit & Religiosos bonis suis spoliare contendit. Et sic propter mundi nequitias rigor Ordinis Monastici in parte est enervatus. Non enim legimus hoc à Regula B. Benedicti, qui spiritu omnium sanctorum, teste S. Gregorio dicitur extitisse, aliquatenus emanasse. Quinimo de ipso legimus & cantamus quod relictis litterarum studiis deserta petere decreuisset.

Eodem anno sedata est discordia inter Nationes exorta de electione Rectoris. Natio enim Gallicana, ut pote maior & amplior cæteris semper fere dabat omnes Vniuersitati Rectores: quâ de re conquestæ cæteræ, sæpius incassum, sibi tandem Rectorem vnum præfecerunt. Et Gallicana sibi alterum. Insuper statuerunt tres Nationes & sub grauis pœnæ inflictione interdixerunt suis suppositis ne Gallicanorum Magistrorum scholas frequentarent. Subuersionis itaque periculum imminebat, nisi delecti ex omnibus Nationibus prudentes viri malum præfens auertissent, & alia futura hoc statuto præcauissent.

STATVTVM
DE ELEC-
TIONE RE-
CTORIS.

Noucrunt Vniuersi quod cum orta esset discordia inter Magistros Regentes in Artibus Parisius, scilicet inter Nationem Gallicorum ex vna parte, & alias tres Nationes ex alia de Rectore eligendo & de modo eligendi, & in tantum proruperat discordia, quod tres Nationes inhibitionem fecerant suis Compatriotis, fide recepta corporaliter, & sub grauis pœnæ inflictione ne Scholas Magistrorum Nationis Gallicana causa disciplina introirent. Tandem per quosdam Magistros ab vtraque parte specialiter ad pacis reformationem statutos fide data hinc & inde à partibus, quod ratum haberent quidquid illi Magistri de pace reformanda ordinarent, conuenerunt in hunc modum, quod Remundus de Caturco qui tunc erat Rector Nationis Gallicanae, & M. Robertus de Colernia tunc Rector aliarum trium Nationum iurati super sacrosancta bona fide eligerent Rectorem illum, quem secundum suam conscientiam credunt utiliore ad Officium Rectorie Vniuersitatis non moti aliquatenus ratione præcedentis discordiæ, nec moti amore vel odio, honore vel pudore alicuius Nationis, nec moti amore vel odio honoris vel utilitatis alicuius persone. Si verò in vnum non possint conuenire, sed vnus eligit vnum & alius alium, tunc ambo stabunt Rectores Vniuersitatis vsque ad tempus præfixum à dictis Electoribus. Ita tamen quod vtantur mutuo consensu: ita quod alter eorum non poterit aliquid ordinare vel facere tanquam Rector sine consensu alterius. Tempore verò præfixo elapsò cedet Rector electus, vel duo si fuerint, officio Rectorie & eligitur Rector in posterum sub hac forma, quod quatuor Procuratores 4. Nationum iurati solemniter super sacrosancta coram Nationibus eligent bona fide alium à Prædecessore illum in Rectorem Vniuersitatis, quem secundum suam conscientiam credent utiliore officio Rectorie non moti ratione præcedentis discordiæ, nec moti amore, vel odio, honore vel pudore alicuius Nationis, nec moti amore vel odio, honore vel utilitate alicuius persone, sed moti propter commune bonum totius studii. Et ille in quem consenserint quatuor sic iurati vel tres illorum, stabit Rector Vniuersitatis vsque ad tempus præfixum. Si verò neque illi quatuor, neque tres possint in aliquem vnum consentire; Tunc vocabitur Rector prædecessor, vel duo Rectores, si duo fuerint iurati super sacrosancta secundum formam prædictam ad eligendum, & ille in quem maior pars consenserit, stabit Rector vsque ad tempus determinatum. Quod si forte adhuc maior pars in aliquem vnum non consenserit, tunc mutabuntur Electores illi & vocabuntur alii quatuor à singulis Nationibus iurati sub eadem forma: donec maior pars in aliquem consenserit, & ille stabit Rector vsque ad tempus determinatum. Antequam verò ista forma pacis publicetur, reuocabitur à tribus Nationibus per singulas Scholas Artistarum inhibitiō quam fecerant suis Compatriotis, ne Scholas Magistrorum Gallicanæ Nationis causâ disciplinæ introirent: & fruuntur Scholares introeundi Scholas Magistri cuiuslibet solitâ libertate. Quæ ut rata sint in perpetuum, quatuor Nationes Artistarum præfentes litteras 4. sigillis Nationum roborauerunt. Datum anno Domini 1249. Mense Octobri.

Adhunc quoque annum refert Mathæus Parisiensis ortam fuisse vehementem discordiam Cantabrigiæ inter scholares & Ciues. Per idem quoque tempus, inquit, videlicet in Quadragesima ex leui sumpta occasione orta est discordia apud Cantabrigiam inter Burgenses & Scholares. Ex qua lites & pugna, spoliationes & domorum effractiones, vulnerationes, homicidia sunt secuta. Ascendit clamor vsque ad Regias aures cū graui que-

rimonia: unde utrobique damnum & scandalum ventilatum iacturam non minimam suscitauit. Hoc quoque dignum arbitror recitatione ac memoria, quod instigante humani generis inimico de more in Quadragesima inter Scholares & Laicos tam in transmarinis quam Cismarinis partibus, sicut in hoc volumine saepe praescribitur, cruenta discordia suscitatur, ut simul cum sacro tempore persona violentur. De more, inquit, quia Quadragesimali tempore Scholares frequentabant Determinationes, quae vulgo maximo fiebant animorum aestu & acrimonia disputantium & respondentium: & saepe Nationum iurgia intercedebant inter Scholasticos, aut si non inter se decertarent, Laicos & Ciues aggrediebantur: congregati enim longè petulantiores erant quàm à se inuicem disgregati. Cui malo ut remedium aliquod afferretur, iussi sunt singuli Magistri Scholares suos ad Loca solita disputationum deducere.

Eodem anno obrinuerunt Mendicantes ab Innocentio litteras ad Cancellarium Parisiensem, quibus mandabat ut ipsis etiam non potentibus si modo eos idoneos & capaces agnosceret, licentias in Theologia impertiretur. Bulla legitur in Codice antiquo Rectorum fol. 92. recto.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario Parisiensi salutem & Apostolicam benedictionem. Super licentiandis Magistris in Theologiae facultate indulgentiam ab Apostolica sede habere diceris inter cetera continentem, quod post examinationem eorum iuxta tuam contentum super hoc des vel neqes petenti licentiam postulatum. Cum autem sicut accepimus, Tu praetextu verborum huiusmodi Nemini quantumcumque digno licentiam ipsam concedas, nisi petatur ab ipso, Nos attendentes quod plures idonei & praecipue Religiosi qui voluntatem suam in alios trantulerunt, nunquam eandem licentiam postulerent, discretioni tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus eos quos secundum formam à supradicta sede tibi concessam dignos repereris, cum petitio huiusmodi neminem digniorem faciat, licentiam ipsam etiam si non petatur ab ipsis, sine difficultate aliqua largians. Datum Lugduni 3. Kal. Iunii Pontif nostri an. 7.

Hoc quoque anno capta est à Rege Ludouico Damietta, expulsisque ex ea Saraceni: cuius rei Nuncios litteras statim dedit Robertus Comes Atrebatensis ad Blancam Matrem, datas in Castris *lomas* an 1249. mense Junio in vigilia Sancti Ioannis Baptistae. Et forte per eundem Nuncium Guido Miles de familia Vice-Comitis Melidunensis ad Fratrem M. Bernardum de Carnuto Parisiensi studentem perscripsit ea quae in urbis expugnatione magis memorabilia acciderant. Sic autem ille Epistolam incipit. *Pracordiali fratri suo vterino & amico pr. dicto M. Bernardo de Carn. studente Parisius Guido Miles de Familia Vice-Comitis Melidunensis salutem & paratam ad beneplacita voluntatem. Quia nouimus vos de statu Terrae Sanctae & Domini nostri Regis Franciae, tum propter vniuersalem Ecclesiae prosperitatem, tum propter numerosam multitudinem parentum & amicorum nostrorum sub D. Rege Francorum Christo militantium sollicitari, vos super quibusdam quae vulgus disseminat, duximus reddere certiores. Et in fine Epistolae. Hac vobis per Guiscardum consanguineum nostrum per scripta notifico, quia nihil aliud petit, nisi ut sumptibus nostris incipiat Cathedram ascendere Magistralem & hospitium teneat honestum saltem per biennium.*

COLLEGIUM SORBONICVM.

ANnum 1250. auspiciari placet à fundatione Domus Sorbonicae toto orbe Christiano celeberrimae, quam nonnulli tribuunt Roberto Atrebatensi Comiti Ludouici IX. fratri, qui hoc anno in expeditione Transmarina ab infidelibus captus & trucidatus est. Sed haec opinio somniantium est hominum. Alii opus hoc immortale aut saltem consilium seu propositum & inchoati operis laudem M. Roberto de Duaco, Canonico Siluaneensi & Archiatro Margaritae de Prouincia Ludouici IX. coniugis adscribunt: idque probant ex eius testamento, quo bona sua legauit Religiosis Domibus: imprimis verò mille quingentas libras *Pauperioribus Scholaribus in Theologia Studentibus*. Cuius testamenti Robertum de Sorbona constitutum Executorem, aiunt in eandem rem multum de suo

contribuisse, Collegium extruxisse & suo nomine nuncupasse. Ita fore sentit Naudæus in suis ad Historiam Ludouici XI. additionibus.

Denique communis & recepta sententia est M. Robertum de Sorbona Gallo-Flandrum, sic dictum à natali vico de Sorbon, Cameracensis primùm, deinde Parisiensis Ecclesiæ Canonicum, Ludouici IX. Clericum, & vt quidam volunt à sacris Confessionibus, huiuscæ præclaræ Domus Fundatorem & Doratorem fuisse: ab eoq; prima iacta fuisse fundamenta an. 1252. ad commune hospitium Pauperum Scholarium in Theologia studentium. Quâ de re sic Papyrius Massonius. *Theologos magno in pretio habuit Ludouicus IX. ac plurimum dilexit Robertum cognomine Sorbonam, à quo Sorbonici Theologi nomen acceperunt. Collegium enim primus instituit unde perpetuâ successione prodicere. Robertum illum Ludouico charum fuisse ex Historia Ioanni illa didicimus. Sorbonici autem Collega ab ortu suo Pauperes fuisse. Itaque in Bibliotheca illorum minime miror in singulis Manuscriptis codicibus, quorum maximam copiam habent, hoc Elogium legi. HIC LIBER EST PAVPERVM MAGISTRORVM DOMVS SORBONICÆ.*

Ita etiam vocantur in Instrumento quodam Publico, quo idem Rex Ludouicus Roberto concessit Domum proximam, quæ erat in vico DVARVM PORTARVM, ante Palatium Thermarum, & quasdam alias contiguas AD OPVS CONGREGATIONIS PAVPERVM MAGISTRORVM PARISIENSIS IN THEOLOGIA STUDENTIVM. Hunc verò Robertum qui putant fratrem fuisse Ludouici Regis, ineptissimè sentiunt: vt rectè notat Genebrardus.

Ad operis autem concepti executionem, reditus quos habebat, omnes contulit, & domos quas Parisiis possidebat aut permutauit cum aliis propinquioribus vici de Coupe-gueule, aut sustentationi pauperum scholarium in perpetuum addixit. Ipse quoque Rex Ludouicus de suo contribuit, aut liberaliter & elemosynæ nomine, aut facilitate permutationis. Quo absente & in bellis Transmarinis occupato Blanca Mater & Alphonfus frater has litteras eius nomine dederunt hoc anno.

Ludouicus D. G. Francorum Rex Vniuersis presentes litteras inspecturis salutem. Notum facimus quod Nos M. Roberto de Sorbona Canonico Camera-censi dedimus & concessimus ad Opus Scholarium qui inibi moraturi sunt, domum quæ fuit Ioannis de Aurelianis cum stabulis quæ fuerunt Petri Poulaine contiguas eidem Domui: quæ domus cum stabulis sita sunt Parisiis in vico de Coupe-Gueule ante Palatium Thermarum. Præterea permutauimus cum dicto Magistro decem solidos augmentati censûs quos habebamus super grangiam quæ fuit Ioannis de Balneolis sitam in dicto vico ad decem solidos augmentati censûs: quos idem Magister habebat super domum quæ fuit Philippi de Fonteneto in eodem vico sitam. Quos decem solidos idem Magister nobis omnino quittauit & concessit. Et nos similiter eidem quittauimus & concessimus in perpetuum alios decem solidos ante dictos. In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum Parisiisan. Dom. 1250.

Biennio ferè post Robertus Collegij sui fundamenta iecit; & ad perpetuam Regis benefici & liberalis memoriam *Ærea lamina insculpi voluit hæc verba. LVDVICVS REX FRANCORVM SVB QVO FVNDATA FVIT DOMVS SORBONA CIRCA ANNUM DOM. M. CC. LII. sub quo, inquit, non à quo, quia licet de suo in eam rem contribuerit plurimum, fundator tamen non fuit Collegij, nec institutor.*

Idem Rex è transmarina expeditione reuersus, an. 1258. datis Parisiis litteris confirmauit donationem & concessionem se absente & suo nomine factam, permutauitque insuper omnes domos quas in prædicto vico de Coupe-Gueule possidebat, cum aliis quibusdam eiusdem M. Roberti in vico de Britonaria sitis. Tales autem sunt eius litteræ.

Ludouicus D. G. Francorum Rex notum facimus Vniuersis tam præsentibus quam futuris. Quod cum dilectus Clericus noster M. Robertus de Sorbona quasdam Domos quas emerat à Guillelmo dicto Mantel & Gilberto de Braya sitas Parisiis in vico de Britonaria in Parochia S. Ioannis de Graua ad petitionem nostram contulerat Fratribus de S. Cruce ab eisdem fratribus iure hereditario in perpetuum possidendas; Nos in escambium & recompensationem earum eidem M. Roberto & eis qui causam habebunt ab eo concedimus in perpetuum

perpetuum iure hereditario possidendas omnes Domos quas habemus in vico de Coupe-Gueule ante Palatium Thermarum secundum quod protenduntur à Domo Guillelmi Panetarii & Ioannis de Harman-villa usque ad finem eiusdem vici, & etiam quasdam Domos sitas iuxta domum M. Petri de Cambleyo in fine alterius vici eidem oppositi. Concedimus etiam quantum in nobis est, quod possit claudere duos vicos, domos includentes predictas sine praiudicio alieno: & quod teneat in manu mortua Domos quæ sunt in Censua Burgensium Parisiorum existentes inter Domos predictas saluo in omnibus iure alieno. Quod ut ratum & stabile permaneat in futurum, presentes litteras dicto M. Roberto dedimus sigilli nostri impressione munitas. Actum Parisius anno Dom. 1258. mense Februario.

Idem Rex an. 1263. mense Decembri confecto instrumento publico cessit eidem Roberto Domum quæ sola sibi supererat in vico duarum Portarum & omnes alias sitas in vico Latomorum lege caducaria exemptas, AD OPVS CONGREGATIONIS PAUPERVM MAGISTRORVM PARISIENSIS IN THEOLOGIA STUDENTIVM, vt legitur in Epigraphæ seu lemmate Instrumenti.

In ea autem Domo ita constructa & redditibus dotata Robertus ali voluit & sustentari sexdecim Pauperes Scholares, è singulis Nationibus quatuor, quod quidem diu obseruatum est religiosissimè. Verum labentibus annis, aut Galli Normanos, aut Normani Gallos, aut isti Picardos & Anglos seu Germanos, expulerunt; nec fuit tam sanctè seruata proportio & æqualitas quam prius fundator instituerat. Qua de re cõquestæ sunt sæpe Nationes quarum intererat: vt an. 1464. Gallicana, quæ sic statuit in Comitibus 26. Iunii scribente M. Ioanne Meynart eiusdem Procuratore. *26. die mensis predicti conuocauit Nationem Francia Matrem meam in S. Mathurino super 3. articulis. 1. art. fuit super prouisione suppositorum eiusdem Nationis in Collegio Sorbonæ Et quantum ad præsentem artic. prout exposuit M. Guillelmus Ficheri qualiter dictum Collegium erat Collegium Vniuersitatis, & quod in eodem debent poni æqualiter de qualibet Natione: itaque de Natione Franciæ debent esse 4. & similiter de aliis Nationibus. Sed sunt nunc aliqui Normanæ qui non volunt aliquem recipere de Natione Franciæ nec de aliis. Insuper etiam quod supposita Nationis in dicto Collegio debent procedere prout in Facultate Artium: sed nunc Prouisor volebat præferre Normanum ante Gallicum, quod est in præiudicium dictæ Nationis maximum... Quantum ad 1. artic. placuit Nationi apponere remedium in dicto Collegio Sorbonæ, & voluit Natio quod Procurator cum deputatis haberet adire personam D. Decani Parisiensis Prouisorem dicti Collegii, & eidem præmissa demonstrare. Et etiam quod non habeat grauare Nationem Franciæ, sed potius eam in suis libertatibus confirmare prout etiam tenetur per suum iuramentum... & in casu quo vellet alio modo procedere quàm modo ab antiquo seruato in dicto Collegio, appellabat Natio ad Vniuersitatem, & volebat Natio, quod Procurator haberet appellare à dicto Prouisore ad Vniuersitatem.*

SERMO M. ROBERTI DE SORBONA AD Theologos.

AD Alumnos videtur habuisse tres sermones qui extant in Bibliotheca Patrum editi à Margarino de la Bigne Doctore Sorbonico, & è Bibliotheca Sorbonica exscripti, quorum primus qui est de Conscientia, quia multa habet de Examine Candidatorum à Cancellario Parisiensis scitu digna, hinc habere locum meretur, quanquam simplici admodum stylo compositus. Sic autem inscribitur. *Incipit liber D. Roberti de Sorbona, de Conscientia. Librum scribat mihi ipse qui iudicat, ait Iob. Hinc notanda sunt quinque. Primum est, quis est iste liber quem petit Iob, & quare petit. 2. est videre vbi & à quo audiendus est. 3. est de diuisione huius libri. 4. est de introitu. 5. est de executione huius libri, scilicet proœmii, tractatus, recapitulationis. De 1. nota, quod si aliquis proposuisset modis omnibus se Lecturum Parisius, & qui pro nullo bono vellet recusari, quia incurreret suspendium, multum libenter sciret & quæreret si deberet ei dici à*

Cancellario vel ab aliquibus de Concilio suo quo in libro deberet examinari, si nullatenus sine examine possit licentiarum. Multis enim Magnatibus fit aliquando gratia & licentiarum sine examinatione. Omnes autem volumus ire in Paradisum: omnes etiam qui ibi erunt, Magistri erunt Theologie, & legent in magna Biblia scilicet in libro vite, in quo omnia sunt scripta. De quo in Apocal. Vidi librum scriptum intus & foris. Et plus sciet ille qui minus sciet in Paradiso quam omnes Magistri qui sunt in mundo, quia dicit Augustinus: Verum Magistrum habemus in caelis, quem semel vidisse est totum didicisse. Gregor. Quid est quod non vides, qui videntem omnia videt? Et Ioannes: Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim. Et Mathæus. Nolite vocari Rabbi super terram, unus est enim Magister vester Christus. Omnes enim erimus examinati antequam licentiamur in Paradiso. Dicit enim Apostolus: Omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit siue bonum siue malum. Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem & in conscientis vestris manifestos vos esse.

Nulli autem fiat gratia in die Iudicii, quia tantum vel amplius habebit ibi pauper quantum diues. Dicit enim Petrus in Actis Apost. In veritate comperi quod non est personarum acceptor Deus. Et apud Mathæum dixerunt discipuli Phariseorum & Herodiani: Magister scimus quia verax es & viam Dei in veritate doces & non est tibi cura de aliquo, non enim respicis personam hominum. Querit ergo Iob tanquam prouidus & sapiens scholaris, in quo debet examinari, ut in illo possit sibi prouidere dicens: librum scribat mihi ipse qui iudicat. Glossa Gregorii: erit quandoque author iudicii, qui nunc est conditor libri. Et respondet ei Paulus in prædicta autoritate & Daniel, qui fuerunt de Consilio magni Cancellarii, scilicet Christi cui Deus Pater dedit omne Iudicium: Antiquus dierum sedit & libri aperti sunt coram eo. Glossa. *Conscientia & opera singularium* in utraque parte vel bona vel mala reuelantur. Similiter exponitur 4. sentent. dist. 43. c. 3. *Vetustus dierum sedit & libri aperti sunt coram eo. Libri sunt conscientia singularium &c.* In hoc quod dicitur Antiquus, nota quia in antiquis viget sapientia, & in multo tempore prouidentia. Vnde Glossa super id, Antiquus dierum sedit: Antiquus id, senex Iudex & verus. Senex describitur: ut maturitas sententiarum comprobetur. Aristoteles. *Nemo iuuenes eligit Duces, quia non constat eos esse prudentes.* In hoc quod dicit, sedit, nota diligentem examinationem: quia sicut dicit Iob *Omnipotens singularum causas diligenter intuebitur.* Scimus ergo in quo libro erimus examinati, quo in libro conscientiarum.

Sicut ergo demens esset Clericus, cui certissime diceretur vel mandaretur à Cancellario, In isto libro eris solum examinatus, quando petes licentiam legendi Parisius; qui omisso illo studeret in aliis: sic certe demens esset, imo dementissimus, qui post habito libro conscientiarum, studeret diligenter in aliis, vel qui magis in aliis quibusque libris studet, quam in libro conscientiarum in quo erat districtè examinatus (sicut patebit post) & non in aliis. Patet ergo quod multi sunt dementissimi qui tamen reputantur sapientes. Ait Christus apud Matth. Confiteor Deo tibi Pater caeli & terra, qui abscondisti à sapientibus & reuelasti ea paruulis.

Item si refutetur aliquis Parisius à Cancellario, hoc non est nisi per annum: qui si post annum redeat, si bene responderit, licentiarum. Item data sententia aliquando reuocatur per preces aliquorum vel per dona vel per seruitia aliquando data vel facta collateralibus Cancellarii vel examineribus aliis.

Postquam autem Dominus aliquem refutauerit & sententiam dederit die Iudicii, perpetua erit, nec prece aut pretio reuocari poterit. Apud Prophetam ubi nostra littera habet, Non confurget duplex tribulatio, alia littera sine transuerso: Et ideo iudicabit Deus bis in idipsum. Et Psalmographus: Quæ procedent de labiis meis non faciam irrita. Et Iob: scilicet locutus est Deus, & secundo idipsum non repetit. Aristoteles. Quod dictum est, non potest amplius sumi. Poeta: Quod semel est missum volat irreuocabile verbum. Et si hoc verum est generaliter, tum maximè in Deo.

Præterea si dicat aliquis quia in die Iudicii præueniet Magnum Cancellarium, Deum vel Accessores suos per maxima dona, quia diues est, antequam desur scientia, vel habeat intercessorem vel allegabit fortiter, quia magnus Decretista & Legista vel Magnus Ar-

rifa, quia scit omnia argumenta, omnes fallacias, audiat quid dicat Sapiens. Zelus & furor viri non parceret in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Veniet dies Iudicii in quo plus valent pura corda quam astuta verba, & conscientia bona quam mansuetudo plena: quia tunc Iudex ille non falleretur donis. Chrysostomus. Tunc neque Diuitiæ Diuitibus proderunt, nec pro parentibus parentes intercedent, nec Angeli sicut solebant, pro hominibus facient verbum, quia natura Iudicii non recipit misericordiam.

Item si aliquis refutetur à Cancellario Parisiensi, non omnes sciunt, sed soli quinque vel sex. Sed quando aliquis in die Iudicii refutabitur, non erit tam surdus qui non audiat, nec tam cæcus qui non videat, nec tam ignorans qui hoc nesciat, quod iuste refutabitur. Et sic confusione confunderetur. Quia sicut dicitur apud Mathæum & Lucam, Nihil opertum quod tunc non reueletur, & nihil occultum quod non sciatur. Et Sapiens: in fine hominis denudatio operum eius. Et apud Ezechielem. Nudabo ignominiam tuam coram omnibus amicis & inimicis tuis, & videbunt omnem turpitudinem tuam. Et iterum. Scies quia Ego Dominus, ut recorderis & confundaris, & non sit tibi ultra aperire os præ confusione tua. Isaias. Reuelabitur ignominia tua & videbitur opprobrium tuum ultionum copia, & non resistet mihi homo. Ieremias. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusæ sunt Domus Israel, & c. Psalmographus. Verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me.

Item etiam si quis habet confusionem animi quando refutatur à Cancellario, delebilis est & traditur oblivioni per processum temporis. Sed illa que erit in die iudicii, erit indelebilis. Apud Sapientem legitur, Adulter propter cordis inopiam perdet animam suam, turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non delebitur. Et Ieremias. Confundentur, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum quod nusquam delebitur.

Item quando aliquis refutatur à Cancellario, verberatur. Sed qui refutabitur in die Iudicii, verberabitur virga ferrea & fustigabitur à valle Iosaphat vsque in infernum: & iterum à loco inferni in perpetuum. Iob. Congregabis omnes Gentes in valle Iosaphat & disceptabo cum eis ibi. Nec possumus respondere sicut respondent aliquando pueri. Quando in Scholis de Grammatica dicitur alicui Puer, Repete Lectiones tuas quia in die Sabbati eris verberatus, si nescieris illas. Respondet Puer, aliquando reperam, sed ludam fatis. Si sum verberatus, bene valet, pro vna verberatione ero immunis, vel effugiam in die Sabbati, vel fingam me esse infirmum & ita euadam. Qui sic posset facere in die Iudicii, qui nesciret respondere de libro conscientiæ, aliquid adhuc esset, & posset sustineri quod hic faceremus quidquid vellemus, & in libro conscientiæ nostræ non stunderetur. Sed certè verberabimur non virgis vel corrigiis, sed virga ferrea sicut dicit Psalmista, *Reges eos in virga ferrea & tanquam vas figuli confringes eos.* Vas figuli non potest reparari cum factum fuerit, nec ille sanari, qui sic verberabitur. Ieremias: Castigabo te in Iudicio, insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Nec tamen pro illa verberatione erit adhuc immunis, quia dicitur apud Mathæum: Ligatis manibus & pedibus mittite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ligatis pedibus sicut dicit Augustinus, ut non possit effugere, & manibus ut non possit se defendere. Et Mathæus. Discedite à me maledicti in ignem æternum. Si æternum, ergo pro vna verberatione non erit immunis: imò tantum verberabitur, quod mors quæ in mundo isto timetur ab homine, præ cæteris ab eo desiderabitur. In Apocal. desiderabunt damnati mortem & fugiet ab eis. Nec effugient quia sicut dicit Psalmista: Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? si ascendero in Cælum tu illic es, si descendero in infernum, ades. Et Iob; Cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Nec poterit se fingere infirmum. Psalmograph. scrutans corda & renes Deus. Et Math. Nihil opertum quod non reuelatur. Et maximè quia Dominus est optimus Propheticus, & videt & cognoscit omnia. Sapiens: oculi Dei omnia vident. Et iterum: Oculi Domini lucidiores sunt sole. & Apost. Compagum & medullarum & cogitationum discretor est Deus. Et non est vlla Creaturarum inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda & aperta oculis

eius ad quem nobis sermo. Summa ergo dementia est, librum istum scilicet conscientie negligere, & in aliis diligenter vel magis quam in isto studere.

Item Cancellarius Parisiensis nullum praeuenit vel cogit ad petendam licentiam, sed expectat quandiu volent scholares: imo grauatur multoties quod instant examinari & petunt licentiam. Sed Deus aliquos antequam credant, etiam inuitos facit venire ad examinationem. Aliqui enim nunquam vellent venire: Apud Lucam. Estote parati, quia quâ hora non putatis, filius hominis veniet, veniet, scilicet ad examinandum & iudicandum. Item Diuiti qui sibi providebat de tanta multitudine ciborum, & qui tamdiu putabat viuere, dixit Deus: stulte hac nocte repetam animam tuam à te, & quæ antea parasti, cuius erunt? Isa. Ululate quia prope est dies Domini. In eod. Ecce dies venit crudelis, & indignationis plenus & iræ & furoris. Ezech. Prope est dies occisionis. Malach. Ecce dies venit succensa sicut caminus, & erunt omnes superbi & omnes facientes impietatem sicut stipula. Sapiens: Horrendè & citò apparebit nobis, quoniam iudicium durissimum in his qui præsunt.

Vide ergo dementia illorum qui non prouident sibi in libro isto, scilicet conscientie suæ. Ideo sollicitus quærebat. Iob, Quid faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quæserit, quid respondebo illi? Vtinam istam Quæstionem frequenter faceremus. Hierony. Siue comedam siue bibam, siue aliquid aliud faciam, semper intonare videtur auribus meis illa tuba terribilis, Surgite mortui, venite ad iudicium. In vitis Patrum dixit Abbas Amon cuidam fratri interroganti aliquem bonum sermonem: Vade & fac talem cogitationem tuam, qualem faciunt illi qui sunt in carcere. Illi enim, vbi est Iudex, & quando veniet, solliciti quærunt, & in ipsa expectationem poenarum suarum plorant. Sic quilibet Christianus debet animam suam obiurgare dicens: Væ mihi, quomodo habeo ad stare ante tribunal Christi & actuum meorum reddere rationem? Et si sic semper meditatus fueris, poteris saluus esse. *Sin aliter, debemus* facere sicut faciunt illi qui debent ire ante Cancellarium ad examinationem, qui vigilanter student in libro illo in quo debent examinari aliis postpositis, parum bibunt, parum comedunt, omnia scripta quæ ad hoc valent, diligenter quærunt, & Magistros de hoc legentes audiunt aliis relictis. Et vix possunt incircumspecti esse, quin percipiantur à fociis suis quod sint in examinatione. Psalm. Meditabar, numerabam nocte cum corde meo, exercitabar & scopebam spiritum meum. Quasi dicat: dies non sufficiebat mihi. Noctè cum ad secretum lecti tui veneris, dic animæ tuæ: O anima mea, quid boni malive fecimus hodie? Et de malis pete veniam, de bonis vero redde gratias Deo. Vnde quidam bonus homo quasi stens ista verba sero consueerat de ore suo. *Beau Sire Dieu de tous mes maux vous crie mercy, de tous vos biens ie vous mercy.* vnde versus.

Parce malis, de Christe, bonis collando tuis te.

Item si Cancellarius Paris. examinet aliquem Clericum in aliquo libro, sufficit quod reddat ei septem vel octo Lectiones. Sed de libro conscientie volet magnus Cancellarius scilicet Deus audire in die Iudicij à principio vsque in finem. Quia dicit Sapiens: Sapientiam id. filium Dei, cui dedit Deus pater omne iudicium, non vincit malitia. Attingit enim à fine id. à puncto, vsque in finem. Eccles. Finem loquendi pariter omnes audiamus: Deum time & mandata eius obserua: hoc est omnis homo. id. ad hoc est omnis homo. Cuncta quæ fiunt, adducet Dominus ad iudicium pro omni errato, siue bonum siue malum sit etiam; de minimis, quia de cogitationibus interrogabit. Sap. 1. In cogitationibus impii interrogatio erit. Idem: Deus interrogabit opera vestra & cogitationes vestras scrutabitur. Iob. Nonne ipse considerat vias meas? Glossa Greg. Sic Deus vias vniuscuiusque ponderat, sic gressus dinumerat, vt nec minutissimæ cogitationes eius iudicio, nec verba tenuissima quæ apud nos inualuerunt, indiscussa remaneant. Item de verbis otiosis. Math. Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die Iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Et nota. Si de verbis otiosis oportet reddere rationem, quid de verbis luxuriosis & de periuriis & de blasphemis & de omnibus operibus malis? Ambros. super hoc, de omni verbo otioso, &c. Sicut de omni verbo otioso oportet reddere rationem, ita de omni silentio: & distinguitur, modis

silentium. Etenim quoddam malū, quoddam peius, quoddam pessimū. Pessimum est quando aliquis videt proximū suum in peccato mortali quem potest corripere, & de quo probabiliter credit, quod propter ipsum dimitter peccatum illud vel simpliciter, vel saltem ad tempus, si diligentiam adhiberet, & faceret quod in se est. Ezechiel. Si non annunciaueris impio, nec locutus fueris vt auertatur à via sua impia & viuat, ipse impius in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. In Glossa interlin. *Morti*, cui non contradicis, adiungēris. Chrysof. Sic tolerandi sunt mali, vt tamen non taceatur illis talibus, quia si tacuerimus, alios perdimus: sed sic seruetur moderatio fixa admonitione, vt & lingua clamet & cor amet. Apost. Non solum qui mala faciunt, sed & qui consentiunt facientibus, digni sunt morte. Gloss. August. Agens & consentiens pari peccata puniuntur. Dicitur autem in Gallico, *Qui tacet concedit*. Est autem multiplex consensus, sufficientiæ, negligentia, consilii, adulationis, cooperationis & autoritatis: quia ille facit, cuius autoritate fit. Consentire est tacere, cum prodest arguere. Gregor. in Moral. Charitas zelus est, qui corrigere non valet, increpare non desinit, ne se participem delinquentum consensu taciturnitatis adiciat. August. Tantum torquet iustum iniquitas aliena, quantum recedit à sua. Peccata enim proximorum frivola sunt iustorum. Bernard. Quod corrigere nequeo, quali super impositum onus porto.

2um. Silentium est quando aliquis tacet cum videt proximum suum non penitus adhærentem bonis, nec penitus malis: sed videt eum quasi nutantem inter duas aquas. Et quod vult esse bene, vt vulgo dicitur de Canibus & de Castratoribus. Et de talibus dicit mundus quod sapientes sunt & liberales, quia apprimè sciunt se habere cum omni genere hominum, & quod bonum est tales promouere. Sed potest dici quod tales sunt Vespertilioes, qui sunt vilissimæ bestiæ & odiosæ: de quibus nescitur vtrum sint animalia gressilia vel volatilia. Nota etiam de vespertilioe, quod cum esset magna discordia inter animalia quadrupedia & volatilia, etiam assignata die ad bellandum, se se absentauit vespertilio, cogitans quod non irer ad bellum, sed videret quis completo bello melius haberet & cum illo se teneret. Facto autem bello & multis interfectis & vulneratis ex vtraque parte occurrerunt Quadrupedia Vespertilioni dicentia: Accipite, suspendite inimicum vestrum. Dixit autem Vespertilio, Hah boni amici quid dicitis? Ego sum de vestris: & ostendit eis suos 4. pedes & sic euasit. Similiter auibus ei obuiantibus dixit, & ostendit eis alas suas & sic euasit. Si tales homines cum sint cum Papalardis viris & Religiosis dicunt, *Orate pro me*, & faciunt Gallum implutum (implumem) & contra faciunt Magdalenam. Et quando sunt cum Mundanis, faciunt sicut mundani vel peius, & detrectant de peregrinis & religiosis viris, & derident vt habeant beneuolentiam mundanorum. Vnde vidi quendam qui cum erat coram magnis Beguinis, habebat magnum Supertunicale rotundum cum magnis & latis manicis de Camelino: & coram Mundanis habebat de Bruneta scissum ante & retro, strictum sine manicis de vario, foderatum. Vnde qui videt tales non debet tacere, sed debet monere eos & fideliter laborare quo vsque adhæreant bonis.

3um. Silentium est quando aliquis tacet cum videt proximum suum, qui etsi se teneat cum bonis & non malis, tamen tepidus est & remissus. De his Ioannes in Apocal. Quia tepidus & non frigidus per timorem, vel calidus per amorem, incipiam te euomere de ore meo. Debet etiam incitare ad hoc quod sit feruens & virilis, & quod proficiat semper in melius: quia sicut dicitur in Psalm. Ibunt sancti de virtute in virtutem, vt videatur Deus Deorum in Sion. Quia Charitas ante deficit, quàm non proficit, sicut dicit Gregor. 3um. malum, 2um. peius, 1um. pessimum. Augustin. Non poteste seruum tuum amare quando non cædis, aut tunc amare filium tuum quando ei non das disciplinam, aut tunc amare vicinum tuum quando eum non corripis. Non est ista Charitas, sed languor. Gregor. Si iste esse Dei dicitur qui ad ferenda vitia intuitu Diuini amoris vel feruore excitatur, profectò esse se Dei denegat, qui in quantum sufficit, increpare vitam Criminalium recusat. Nota autem quod tales sunt Monachi Diaboli, qui ita bene seruant prædictum silentium, cum vix inueniretur inter Monachos Dei qui silentium seruaret per dimidium annum. Illi autem seruauerunt per 10. an-

nos, vel à principio amplius, nec volunt aliquo modo frangere.

Item de Tempore quod hodie ita vilipenditur, interrogabit Deus. Omne tempus tibi impensum requiretur, qualiter ante fuerit expensum requiretur, qualiter à te fuerit expensum. Item, sicut nec capillus de capite peribit, ita nec momentum de tempore. Apud Math. Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. *Et miror demeritiam eorum qui student quomodo possint tempus suum perdere, dicentes: Ludamus ad aleas & huiusmodi, & interim transibit tempus, & trademus illud oblivioni scilicet ludendo.* Bernard. Volat verbum irrevocabile, nec advertit insipiens quid amittat. Libet fabulari, ait, donec hora prætereat, quantum ad agendum poenitentiam, quantum ad obtinendam veniam & acquirendam gratiam & gloriam miseratio Conditoris indulget! O donec tempus transeat qui Diuinam propitiare debueras pietatem, properare ad Euangelicam societatem, suspirare ad omissam hereditatem, aspirare ad promissam felicitatem, excitare remissam noctem, flere commissam iniquitatem?

Item si aliquis respondeat coram Cancellario de 4. Quæstionibus, ad tres bene transit & licentiat. Sed si aliquis coram magno Cancellario in die Iudicii de mille, defecerit in vna, refutabitur. Iacob. Qui totam legem seruauerit, offenderit autem in vno, factus est omnium reus.

Item Cancellarius non audit omnes qui licentiantur, in propria persona, sed facit eos audiri ab aliquibus aliis Magistris. Multi autem bene respondent coram aliquibus simplicibus, qui male responderent coram Cancellario perterriti & stupefacti propter magnitudinem suæ sapientiæ. Exemplum de Monacho qui erat electus in Abbatem & præsentatus fuit à suis Monachis Guardo Episcopo, qui voluit eum examinare sicut mos suus erat de omnibus, nec parcebat alicui: & dedit ei Missale dicens: verte in quacunque parte volueris. Et Electus, stupefactus & tremens sicut tremit folium super arborem quando ventat fortius, vix potens tenere librum, dixit: ad quid verterem in libro? nihil scio in illo. Et dixit Episcopus, quod erat Missale in quo multoties legerat. Non enim erant Priora aut Posteriora vel Decretales vel Leges. Qui respondit, quod nec in Missali nec in alio libro aliquid sciret dicere, nec in suo Pater noster. Quæsiuit Episcopus, quare: qui respondit, quod pro timore quem habebat de illo Episcopo pro magnitudine scientiæ suæ, cum esset vnus de maioribus de Mundo. Et rogauit Episcopum vt istam gratiam ei faceret, quod faceret eum audiri ab aliquibus sociis suis, quia melius se haberet coram sociis Episcopi, quam coram Episcopo. Quod concessit ei prædictus Episcopus.

Sed ecce Deus in die iudicii omnes singulariter examinabit in propria persona & in plena Vniuersitate, nec alii committet aliquo modo cuiuslibet sit scientiæ. Ad scientiam cuius Dei nulla est comparatio prædicti Episcopi vel cuiusque magni Clerici. Psalm. Sapientiæ eius non est numerus. Et Ioan. Pater non iudicat quenquam, sed omne Iudicium dedit filio; id. Iudicium de omni. Iob. Omnipotens singulorum causas diligenter intuetur. Si ergo ita stupefactus fuit & timuit Monachus coram prædicto Episcopo, quid faciemus in die Iudicii, vbi non erit querela de Abbacia vna, sed & de regno Paradisi & patibulo inferni, in quo nulla est redemptio. Iob. Columnæ cæli contremiscent & pauebunt ad nuntium eius. Glossa. Columnæ id. S. Angeli vel summi Ecclesiæ Prædicatores. Malach. Quis stabit ad videndum eum? ipse enim est ignis conflagans. In Apocal. Dicent Montibus & Petris cadite super nos & abscondite nos à facie sedentis super Thronum & ab ira Agni. Augustinus: Mallent reprobi omne tormentum sustinere quam faciem irati Iudicis videre. Augustin. super illud Iacon. Ego sum. Qui ceciderunt ad vnam vocem morituri? quid facient sub voce iudicaturi.

Glossa in Moralibus. Quis eius iram toleret, cuius & ipsa mansuetudo non poterit tolerari? Iob. Cum vix vnâ stillam verborum eius audiui, quis poterit tonitru magnitudinis eius intueri? Item, Episcopus ille G. non erat armatus nec tenens arma & circumdatus multitudine maxima armorum, sicut in die Iudicii. Ezechiel. Egredietur gladius meus exacuatus & limatus vagina sua ad omnem carnem. id. ad criminaliter viuentes. In Apocal. Gladius ex ore eius ex vtraque parte acutus id. sententia qua anima in corpore damnabitur exhi-

GUIARDVS
EPISCOPVS
CAMERAC.
VIR MAGNI
NOMINIS,
DE Q^{uo} AD
AN. 1238.

bebit. Item in Apocal. De ore eius procedebat gladius ex vtraque parte acutus, vt in ipso percutiat gentes, & ipse tegat eos in virga ferrea. O quàm angustæ erunt Reprobis viæ! Superius erit Iudex iratus, subter horrendum Chaos inferni. A dextris peccata accusantia. A sinistris infinita Dæmonia ad supplicium trahentia. Intus Conscientia vrens, foris mundus ardens. O miser Peccator! sic deprehensus quò effugies! latere erit impossibile, apparere intolerabile. Si quæras quis eum accusabit? dico, perditum hunc totus mundus odio habet, persequitur eum flamma & ignis, Psalm. Sicut ignis qui comburit syluam & sicut flamma comburens montes, ita persequeris eos in tempestate tua. Item. Ignis ante ipsum præcedet, &c. Sapiens. Accipiet armaturam zelus illius & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induct pro thorace Iustitiam, & accipiet pro galea iudicium cærum. Sumer scutum inexpugnabile, æquitatem, acuet autem iram diram in lanceam, & pugnabit cum illo omnis orbis terrarum insensato. Apud Math. In consummatione sæculi mittet filius hominis Angelos suos & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis, vbi erit fletus & stridor dentium. Potes & alia multa inuenire de pœnis damnatorum, in sententia de virtutibus, cap. de timore. Patet ergo dementia illorum qui in libro conscientie suæ noluerunt studere, & sibi prouidere, vel diligentius student in aliis libris: libros dico pellium vel pecuniarum, quàm in libro conscientie.

Item si vix sufficiet aliquis quantumcumque studuerit in libro conscientie suæ, respondere de illo in die Iudicij. quomodo is qui nunquam in illo studuit? est id quod cantat Ecclesia. Vix iustus saluabitur, & ego miser vbi parebo? Job. 9. Verè scio quod non iustificabitur homo comparatus Deo, si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere vnum pro mille. Quid ergo erit de Prælati & Principibus quos non oportet respondere pro se solum, sed pro tot millibus, scilicet pro omnibus subditis suis? Vnde in 3. lib. Reg. Custodi virum istum, qui lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Apost. Obedite Præpositis vestris & subiaccete eis: ipsi enim peruigilant, quia rationem reddituri sunt pro animabus vestris. Veniant veniant ante Tribunal Christi, vt audiatur pupillorum querimonia grauis, accusatio dura contra eos quorum maximè stipendiis viuunt, nec diluere peccata. Augustin. ad quendam Comitum: De omnibus qui in Domo tua, id. in Iurisdictione tua sunt, oportebit re reddere rationem: putasne & his qui principantur, in tantis periculis & tantis negligentis posse saluari? Sapiens. Audite Reges & intelligite: discite Iudices finium terræ, præbere aures qui continent multitudines & placetis vobis in turbis Nationum. Et sequitur: Quoniam iudicium durissimum in his qui præsumunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, potentesque potenter tormenta, patientur & fortioribus fortior instat cruciatio. Nota ergo dementia illorum qui ita anhelant ad prælationes & dignitates & potestates, qui non sufficiunt aliquo modo respondere per se & nituntur modis omnibus se obligare pro aliis respondere.

Sequitur videre de 2. scilicet vbi liber iste, scilicet Conscientie, & à quo audiendus. Legitur autem in confessione, quia nullus nisi demens hunc librum aperuit nisi in Confessione. Item Job: Quid faciam cum surrexerit ad iudicandum Dominus, & cum quæsierit, quid respondebo illi? Postea, Quis mihi tribuat auditorem, id. bonum Confessorem, vt desiderium audiat Omnipotens, &c. Nota quia non habetur *pro Scholari Parisius* qui ad minus non vadit bis in hebdomada ad Scholas: quomodo ergo reputabitur pro scholari Parisius qui non vadit nisi semel in anno? multi autem qui non vadunt ad Confessionem nisi semel in anno.

Item non reputatur aliquis Scholaris propter lectiones transitorias, nisi audiat Ordinarias, nec repeteretur à Magistro aliquo si caperetur aliquo de casu à Præposito & reponeretur in Castellero. Multi autem sunt qui nunquam fecerunt confessionem suam nisi transitoriè; scilicet currendo & transeundo quasi Gallus super prunas, quàm citius possunt: & sola aliqua peccata dicendo, grossa & multa omittendo. Tales non reputat quasi Scholares suos ille qui dicit: Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim. Non liberabit eos à Præposito inferni, quando capiet eos, sed remanebunt in Castellero inferni in-

carcerari. Et dum clamabant ad Dominum, non exaudiet eos, sed dicit: Nescio vos, scilicet meos esse Discipulos. Non vidi vos in Scholis meis nec semel in anno & nisi transitoriè, non est bonus talis Scholaris, sed qui dicebat, Confitebor Domino in toto corde meo &c. Ideo confitebor Domino nimis in ore meo, & plusquam alii, & tantum quòd forte verteretur in tedium Confessoribus meis. Non sufficiebat autem ei dies, sed tanquam bonus Scholaris media nocte, inquit, surgebam ad confitendum nomini tuo. Et iterum Meditabar nocte cum corde meo, &c.

Item ille qui frequentat magis Scholas & diligentius Magistrum audit, debet melior Clericus reputari. Ergo Beguini siue in seculo siue in Religione & libro isto scilicet conscientie sunt sapientiores, quia frequentius & pluries confitentur, sicut patet ad oculum: imò propter hoc dicuntur Papalarei, quia frequentant Confessiones. Multi multa sciunt & seipsos nesciunt. Quærunt Deum per exteriora & derelinquunt sua interiora. Sed quid profunt litteræ eruditionis Prisciani, Aristotelis, Iustiniani, Gratiani, Galeni & sic de aliis in pellibus ouinis & caprinis, nisi deleas de libro conscientie tuæ litteras mortis? Quid profunt hæc lecta & intellecta, nisi te ipsum legas & intelligas? legere enim & non intelligere, est negligere. Legere scilicet in pellibus ouinis & caprinis & non intelligere, est negligere: ideo dementia est, cum in isto tam districtè debeamus examinari, & hoc non in aliis. Da igitur diligentem operam internæ lectioni, quia melior & laudabilior & sapientior es si te ipsum cognoscas, & te ipsum legere facias, quàm si te neglecto cognosceres cursus siderum. Fundamenta terrarum, vires herbarum, complexionones hominum: haberes etiam notitiam omnium cœlestium, terrestrium & infernorum.

Nota quod in plenâ Congregatione Parisius coram omnibus qui melius responderet, melior Clericus esset, vel diceretur cunctis obmutescentibus. Ille autem qui frequentius vadit ad scholas Confessionis & diligentius studet in libro conscientie suæ, melius respondebit in die Iudicii in plenâ Vniuersitate summo Magistro opponente. Ergo melior & sapientior Clericus debet dici, qui melius scit confiteri. *Magnum erit deducus Magistris de Artibus & magna decisio etiam Magistris in Decretis & in Theologia, qui modo nolunt studere in libro conscientie suæ,* quia nescient respondere, Ideo obmutescant in die Iudicii coram omnibus. Vbi aliqua Beguina vel Conuersus vel Monachus simplex optimè respondebit, qui totam suam intentionem ponit ad scrutandum & faciendum librum conscientie suæ. Psal. Qui habitat in cœlis, iridebit eos.

Item scholares dant pretium & aliquando expensas & vestes Magistris suis. Dominus autem tanquam Magister optimus cibum dat scholaribus suis. Psal. In voce exultationis & confessionis sonus epulantis. Confitentes enim veraciter reficiuntur spiritualiter, sicut multi experti sunt. Cibum enim fortificat, & delectat & roborat, calefacit, & leniorem ad ambulandum facit, quod spiritualiter sentiunt in seipsis veraciter confitentes.

Item nouis vestibus & pretiosis indumentis induit Dominus Discipulos suos, id. verè & integrè confitentes. Psal. Confessionem & decorem induisti. Apost. Exiite veterem hominem & induite nouum qui secundum Deum creatus est. Et hoc bene significatum fuit in filio prodigo redeunte ad Patrem & peccatum suum confitente, de quo dictum est apud Lucam: Proferte stolam istam, id. pretiosam vestem.

Item si esset quis Magister Pater, qui daret cuilibet Scholarium suorum bonam Præbendam Cathedralē vbicunque vellet eligere propter, dignitatem multos haberet Scholares, imò quis locus posset capere? Et certè alii Magistri quantumcunque probi essent, possent bene ponere mellas suas, quia nullos haberent auditores. Dominus autem bonus Magister est, qui confert omnibus Scholaribus suis & solum suis Præbendas optimas, scilicet Præbendam gratiæ quæ præualet omnibus Præbendis de mundo, nec facit eos diu expectare, sed confert eis in prima die qua verissimè intrant Scholas eius, scilicet confessionis. Qui vt dicit Dominus apud Prophetam, Ducam in solitudinem & loquar ad cor eius. Et nota quod non erubescit Dominus legere vni soli Scholari, quod est contra superbos *Magistros & Predicadores, qui nolunt legere vel predicare, nisi habeant multitudinem*

titudinem magnam Scholarium & auditorum. Præterea dabit Dominus Præbendam gloriæ. In Psal. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Apost. Christus assistens Pontifex futurorum bonorum &c. Dabit autem Dominus Præbendam his qui Scholares sui perseuerando fuerint. Apud Math. Qui perseuerauerit vsque in finem saluus erit. Et qui bene se habebit hic in Præbenda gratiæ: quod est contra multos Prælatos qui non probatos prius in paruis tam citò promouent ad maiora quæ possunt dare. Apud Math. Euge serue bone & fidelis: quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constitutam, intra in gloriam Domini tui: id. quia bene te habuisti hic in Præbenda gratiæ hic collatæ, accipe Præbendam gloriæ. Vide ergo demeritum multorum qui Scholas huius mundi volunt frequentare, sed semel in anno solummodo, & hoc curiosè frequentant scholas criminis mundi & Diaboli, qui eis omnia auferunt.

Item Amentissimus esset qui à peiori Magistro qui esset Parisius, vellent audire librum suum in quo debet & districtissimè examinari, aliis bonis Magistris relictis: quod faciunt multi qui eligunt sibi peiores Confessores quos possint inuenire & fugiunt bonos. Exemplum de illo qui dixit, quod peiores vsque huc deuians semper quæsiuit Confessores: quia quando iacuerat cum muliere, quærebat sacerdotem qui tenebat concubinam suam & ei confitebatur. Et quærebat sacerdos ab eo si fecerat mulieri illi cum qua iacuerat, vim: & dicenti quod non, dicebat: Non est, *Pater noster, Pater noster.* Et similiter quando laborabat tantum quod ebrius erat, quærebat sacerdotem qui libenter ibat ad tabernam & qui sæpius ebrius erat & confitebatur ei: qui quærebat si bene soluerat. Respondenti quod sic, dicebat sacerdos: quod melius esset bibere suum quàm alienum. *Pater noster, Pater noster.* Et dixit Peccator omnibus sociis suis quod non erat melior Confessor, nec qui citius expediret confitentes quàm ille, & collaudauit sociis suis vt irent ad illum. Exemplum de eo qui quæsiuit sacerdotem per 3. leucas qui etat cæcus, vt non posset eum videre vel cognoscere per confessionem suam. Nota quod tales qui quærunť malos sacerdotes relictis bonis, similes sunt Iudæ proditori, qui quando pœnituit non fuit confessus melioribus scilicet Apostolis, sed Phariseis qui erant participes sui criminis, dicens eis: Peccaui tradens sanguinem iustum. In quibus nihil inuenit consilii, nihil auxilii, sed magnum argumentum sui doloris & suæ desperationis. Dixerunt enim, quid ad nos? Tu videris. Quærat ergo confitens bonum Confessorem & sapientem, qui sciat discernere inter lepram & lepram, & sicut Medicus peritus variis infirmitatibus competentes & proprias adhibere Medicinas: alioquin si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadent. Licentiam tamen confitendi alii sacerdoti sapientiori capiat à suo sacerdote. Aliud enim est ex contemptu vel odio proprium sacerdotem fugere, aliud Ecclesiam vitare. Si verò noluerit licentiam dare, confiteatur ei & absoluaťur: tunc quemcunque voluerit peccator Confessorem, confutere poterit.

Nota quod Diabolicus esset Magister & dignus deponi de Magisterio vt inuidus & timens ne ignorantia sua appareret, vel maximè superbus & præsumens, si non vellent vt Clerici sui post lectiones suas ab alio addiscerent in lectionibus vel disputationibus, quando cessaret eis legere & melius vellent vt essent otiosi. Quod faciunt aliqui Confessores qui irascuntur de hoc, quod subditi sui aliis confitentur postquam confessi sunt eis, cum tamen ad hoc officium vix sufficiat aliquis quantumcunque sit bonus & sapiens. Et certè bonus & sapiens de hoc rogat Discipulos suos quod aliquando audiant ab aliis. Scit enim quod plus diligenter eum & plus honorabunt cum propterea & libentius audient ab eo, quando videbunt quod Magister eorum adhuc diligentius & melius docet eos quàm alii, & vt referant ei opiniones aliorum. Et sic est de bonis Confessoribus. Et certè confitentes mihi multa me docuerunt, quæ ab aliis Confessoribus audierunt.

Et nota demeritum illorum sacerdotum qui nondum vel audierunt vel legerunt librum istum etiam semel ordinariè, & nec per vnum diem fuerunt veri Discipuli de hoc libro conscientiæ, nec volunt esse, nec sciunt adhuc introitum huius libri, nec nomen vel nomina librorum spiritualium huius libri, quod faciunt plerique Grammatici de libris suis & præsumunt esse Magistri huius libri, sci-

licet Conscientiæ qui etiam difficillimus videtur & profundissimus. Ierem. Profundum est cor hominis atque inscrutabile, quis cognoscerit illud? Psalm. Delicta quis intelligit? Magistri, inquam, tot & tantorum subditorum. Et certe Magnus Magister Deus facit eis in die Iudicii, sicut paruis Magistris in Schola de Grammatica. Magnus enim Magister quando audit lectiones discipulorum suorum in die Sabbati, si aliqui puerorum nesciant suas lectiones & inueniat quod Magister eorum sit in causa vel sit occasio, vel quia non bene legit eis, vel quia negligens fuit, verberabit pueros & Magistrum eorum. Sic Deus verberabit Prælatos & puniet pro se subditis suis, si propter defectum eorum errauerint. Ezechiel. Si non annunciaueris impio nec locutus fueris ut auertatur à via sua impia & viuat, sanguinem eius de manu tua requiram. Gregor. ib. Morti cui non contradicis, aduingeris. Item ibidem. Quia tacuisti & noluisti esse sollicitus in prædicatione, similiter in Confessione, particeps eris in damnatione. Demens igitur est Prælatos vel Confessor qui non vult quod subditi sui meliorem quærant Confessorem quàm ipse, si inuenire possint. Similiter dementes sunt si non quærant. Hæc autem est vna de laudibus Incipientium Magistrorum Parisius, quod à melioribus Magistris de villa audierunt. Nota quod vix potest esse bonus Clericus, qui à pluribus Magistris non audiuit. Similiter vix potest esse bonus Confessor vel bene confessus, qui pluribus non fuerit confessus. Augustin. Quando pluribus confitebitur quis turpitudinem sui criminis, tantò facilius consequetur gratiam remissionis. Et Nota quod plus valet ad legendum librum istum, scilicet Conscientiæ, zelus & diligentia, mansuetudo & experientia multa, quàm librorum copia vel Scholaris scientia, maximè in communibus peccatis. Psalm. Superuenit mansuetudo & corripimur. Christus apud Ioan. Cum venerit Paracletus, docebit vos omnem veritatem. Supple necessariam ad salutem. Gregor. Ars Artium zelus animarum. Psalm. Lex Domini immaculata conuertens animus, id. qui se tenet immaculatum, conuertit alios. Vnde videmus apertè vbique quod magis proficiunt & profecerunt ab initio Ecclesiæ in cōuersione peccatorum à paucis litteris zelū animarū habentes peccatoribus compatiētes, quàm magni Litterati de sua scientia gloriantes vel etiam præsumentes. Falleris fili, si te putas apud Magistros mundi hanc scientiam inuenire, quam soli Discipuli Christi, id. contemptores mundi Diuino numine sunt assecuti. Non hanc docet lectio, sed vocatio: non littera, sed spes: non eruditio, sed exercitatio in mandatis Dei. Psalm. In mandatis tuis intellexi, propterea odiui omnem viam iniquitatis. Super hoc Gregor. Custodia mandatorum aperit intellectum occultorum.

Item nota quod boni Scholares Parisius libentius audiunt à Magistris Compatriotis suis & magis notis & familiaribus sibi, maximè si sint æque boni vel meliores, quàm ab aliis: imò crubescunt maximè audire ab extraneis Magistris sibi familiaribus, æquè bonis vel melioribus omissis: quia de suis dubitabilibus melius & facilius & securius possunt ad sibi familiares recurrere. Quod est contra illos qui bonos confessores sibi notos fugiunt, minus bonos extraneos accipientes. Cato. Nec quisquam melior Medicus quàm fidus amicus. Idem. Consilium arcanum tacito committe sodali. id. Confessori qui tacitus est sapiens. Causam quam tracta cum amico tuo, & secreta tua extraneo ne reueles.

Notandum quod liber conscientiæ diuiditur in 3. partes, proœmium, tractatum & Epilogum. Quia sicut in proœmio generaliter ea quæ postea sequuntur in speciali: sic verè pœnitens contristari debet generaliter de omnibus peccatis suis. Executio dicitur esse Confessio cuius sunt 24. libri, scilicet decem Decalogi præcepta contra quæ forte peccauit, & ad quodlibet obligatur pro loco & tempore. Decem Præcepta per hos versus cognoscuntur.

Sperne Deos, fugito periuria, Sabbata serua:

Sit tibi Patris honor, sit tibi Matris amor.

Non sis occisor, fur, mæchus, testis iniquus:

Vicinique thorum, resque caneto suas.

Septem mortalia peccata sunt hæc: superbia, inuidiâ, ira, accidia, gula, luxuria. Vnde versus.

Luxus, aua, super ac inuidus, ira, gula.

Septem opera misericordiae, in quibus Dominus examinabit & disceptabit cum quolibet in die Iudicii, dignoscuntur per hunc versum.

Vestio, potio, cibo, tegeo, visito, colligo, condo.

Et in his omnibus verè confitens scrutari habet diligentius conscientiam suam. Item quodlibet istorum membrorum potest diuidi in tres partes quot sunt circumstantiae peccati, quae exprimuntur hoc versu.

Quis, quid, ubi, cum quo, quotiens, cur, quomodo, quando.

Recapitulatio dicitur esse satisfactio; quia sicut Epilogus ad hoc est ut commendentur memoriae quae prius specialiter tractatae sunt, sic satisfaciens finaliter debet commendare memoriae peccata sua & pro illis debitè satisfacere. Haec Robertus ad suos.

Hinc autem intelligimus quae esset ratio examinis Licentia doru à Cancellario: unde conicitur quae deinde mutatio aduenit. 1. Enim quisquis licentiã experiebat, Cancellariu adibat & ab eo quo in libro examinandus esset, accipiebat. 2. Licentia dandus librũ præscriptum euoluerebat, quæstiones omnes & difficultates legebat, enodabat, aut à sociis vel à Præceptoribus enodari curabat. 3. Vbi se satis in eo libro peritũ & versatũ reputabat, ad Cancellariũ reuertebatur & diem examinis postulabat. 4. Examinabatur tã ab ipso Cancellario quàm à Magistris Examinatoribus. Et si dignus ab iis iudicabatur, admittebatur: secus, ad annum remittebatur. 5. In ea re tamen nonnunquam dolus aut corruptio inerat. Nam Cancellarius cum Magnatibus & viris nobilibus mitius agebat, cumque iis de examine dispensabat; quæ causa fuit turbatum in Vniuersitate. Nonnunquam etiam eos quos repulerat, aut pecunia aut precibus corruptus licentiã nihilominus donabat. 6. Scholasticus non reputabatur, qui statò & definito tempore Cursorias & ordinarias lectiones se audiuisse non contestaretur: quippe transitorias & extraordinarias audiuisse non sufficebat. 7. Fiebant die Sabbati repetitiones lectionum quæ in hebdomada traditæ fuerant, iisque Repetitionibus intererat & præsidebat Magnus Magister Scholæ, id. quantum ego arbitror, Primarius Magister. Nam ut alibi docuimus, Primarii illi sub se Præpositos habebant & plures Submagistros, si lectionum & Scholarium multiplicitas id exigeret. Unde postquam condita sunt & extracta in vsum Scholarum Collegia, illi Primarii nomen retinuerunt & sub se plures Magistros in diuersis & distinctis Classibus habuerunt. Haec per transennam dicta sint: ad Sorbonam redeamus.

Quia autem Domus quæ sapiente Governatore caret, facile collabitur, idem Robertus Collegii sui Prouisorem & Curatorem non à Burfariis seu Scholaribus Domus, sed ab Archidiacono & Cancellario Parisiensi, à Decanis Facultatum Theologiae, Decretorum, Medicinae; item à Rectore Vniuersitatis & à 4. Procuratoribus eligi voluit, curauitque suam voluntatem & constitutionem ad maiorem firmitatem autoritate Pontificiã confirmari: quam in rem extat Bulla Clementis IV. data Viterbii 10. Kal. April. anno 1268. legiturque in Charta quadam Chartularii Parisiensis sub hoc lemmate.

CHARTA SVPER AMORTIZATIONE TERRÆ FEODALIS DE ROSERIIS, QVAM TENENT SCHOLARES DE SORBONA IN HVNC MODVM.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Reuerendi Patris D. Ancheri Cardinalis Archidiaconi Paris. ac Guillelmi Paris. Archidiaconi Curiarum Officiales salutem in Domino. Noueritis nos quasdam litteras sigillo dicti Archidiaconi Guillelmi ut prima facie apparebat sigillatas vidisse, formam quæ sequitur, continentes. Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Guillelmus in Ecclesia Paris. Archidiaconus Salutem in Domino. Noueritis nos an. Dom. 1276 die Sab-

bati post festum B. Martini hiemalis litteras felicitis recordationis D. Clementis
 Papæ IV. non cancellatas, non in aliqua sui parte viciatas vidisse in hæc verba.
*Clemens Episcopus, Seruus Seruorum Dei Dilecto filio Prouisorum Pauperum Magistrorum
 & ipsis Magistris in Theologica Facultate Studentibus in vico ad Portas ante Palatium
 de Termis Parisius sub communi vita degentibus Salutem & Apostolicam Benedictionem.*
 Suadente vobis gratia bonitatis quâ virtutum studiis insistentes sacræ Paginæ
 cupitis muniti dogmatibus & in his alios erudire in vnum conuenistis commer-
 cium & commune vobis habitaculum elegistis. Volentes itaque vobis & statui
 vestro Apostolicum exhibere fauorem, Conuentum & cohabitationem vestram
 duximus approbandos iure Venerabilis fratris nostri Paris. Episcopi semper
 saluo, autoritate præsentium districtius inhibentes, ne quis domos, possessio-
 nes & alia bona vestra quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis aut in futu-
 rum iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, inuadere, distrahere vel
 occupare præsumat seu alii vsibus applicare. Nihilominus quoque statuimus &
 etiam ordinamus, vt te, fili Prouisore obeunte nullus in locum tuum per fraudis
 astutiam apponatur, nisi quem loci Archidiaconus Cancellarius Parisiensis ac Magi-
 stri Parisius actu regentes in Theologica Facultate, nec non Decretistarum & Medicorum
 Decani, Rector Vniuersitatis Parisiensis & Procuratores 4. Nationum communiter vel
 maior pars eorum duxerint apponendum. Idemque Prouisor in congregatione vestra Pau-
 peres Magistros & idoneos qui reuerint in Artibus de quacunque sint Natione, possit ad-
 mittere, ac exinde minus idoneos amouere prout inspectis circumstantiis vniuersis viderit
 expedire. Qui etiam de dictorum Magistrorum receptis & expensis annis singulis
 Archidiacono, Cancellario & aliis supradictis vel aliquibus ab ipsis vel à maiori
 parte ipsorum qui ad hoc extiterint deputati, teneatur reddere rationem. Ar-
 chidiaconus insuper Cancellarius & alii memorati seu maior pars eorum, Prouisorem
 quem duxerint statuendum, amouere valeant prout viderint faciendum. Nulli ergo om-
 nino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, inhibitionis, consti-
 tutionis & ordinationis infringere vel ei ausu temerario contraite. Si quis autem
 hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Pe-
 tri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Viterbii 10. Kal.
 April. Pontif. nostri an. 4. Nos autem Guillelmus Archidiaconus loci cum cæteris
 Personis superius notatis ad quas autoritate præsentis litteræ pertinebat electio
 Prouisoris in domo prædicta habita deliberatione diligenti super Prouisore eli-
 gendo M. Guillelmum de Monte-Moriciaco tunc Archipresbyterum S. Senerini Parisien-
 sis, nunc vero Canonicum Paris. elegimus ad prouisionem & regimen dictæ Domus. In
 cuius rei testimonium præsentis litteras sigillo Curie nostræ ad petitionem
 dicti Magistri Guillelmi fecimus sigillari. Datum anno & die prædictis. Præno-
 minatus autem Magister Guillelmus de Monte-moriciaco Prouisor dictorum pauperum
 Magistrorum qui vulgariter dicuntur de Sorbona, & Magistri Guillelmus de Bondoffle
 & Theobaldus de Sorbona Procuratores cæterorum dictæ domus de Sorbona
 Magistrorum constituti à dicto Prouisore, suo & Procuratorio nomine ipsorum
 Magistrorum & dictæ domus in nostra constituti præsentia asseruerunt, Quod
 cum dicti Magistri de Sorbona ac dictæ domus eorum Prouisor prædictus nomine ipsorum
 tenerent & possiderent quandam terram feudalem quæ dicitur Terra de Roseriis
 Parisius & extra situatam, tam in censibus capitalibus & augmentatis, quàm in
 4. arpentis vel carteriis vinearum sitis prope Parisius inter Monasterium S. Geno-
 uese & Ecclesiam nostram Domina de Campis, quàm etiam in tribus Masuris sitis
 apud Yssiacum consistentem, prædictamque terram quæ à Reuerendo Patre
 D. Parisiensi Episcopo mouebat in feudum, idem D. Episcopus in manu sua
 faisiuisset & cepisset, pro eo quod ex suæ voluntatis libito minimè procedebat,
 quod dicti Magistri terram ipsam in manu mortua possiderent. Tandem prout
 dicti Prouisor & Procuratores coram nobis nomine quo supra recognouerunt,
 fuit ex parte dictorum Magistrorum dictæ Domus & dicti Prouisoris dicto D.
 Episcopo supplicatum, vt ipse terram prædictam ipsis Magistris admortizare
 dignaretur: & quod huiusmodi supplicatione facta dictus D. Episcopus pensa-
 tis commodo & vtilitate Parisiensis Ecclesiæ habitoque super his honorum
 consilio duas partes totius dictæ terræ feudalis inferius specificatas & expressas
 dictis Magistris de Sorbona & eorum successoribus in dicta domo duxit in mo-

dum qui sequitur, admortizandas. Voluit autem & concessit dictus D. Episcopus prout dicti Prouisor & Procuratores nomine quo supra asseruerunt, quod dicti Pauperes Magistri ac eorum in dicta domo successores ipsaque eorum domus dictas duas partes totius terræ feudalis prout inferius declarantur, habeant, teneant & possideant ex nunc perpetuo cū ventis & saisinis prouenientibus, seu quæ prouenire potuerint deinceps & ipsis duabus partibus sine aliqua coactione vendendi vel extra manum suam ponendi saluo ipsis Magistris & suis successoribus quod ipsi possint iusticiare secundum usum & consuetudines villæ Paris. pro suo censu habendo in suis dictis duabus partibus Censuarios, si in solutione cessauerint census eiusdem absque vlla alia iurisdictione inibi exercenda. Tertia parte totius dictæ terræ feudalis de Roseris cum plenitudine iuris ipsius tertiæ partis à dicto D. Episcopo pro se & suis successoribus Paris. Episcopis de voluntate dictorum Magistrorum & Prouisorum eorum prout idem Prouisor & dicti Procuratores suo & Procuratorio nomine prædicto recognouerunt & voluerunt coram nobis retenta & eidem D. Episcopo & suis successoribus salua perpetuo pro admortizatione seu concessione ab eo de dictis duabus partibus vt dictum est, præfatis Magistris facta remanente ac etiam salua eidem D. Episcopo & suis successoribus & sibi de voluntate dictorum Prouisorum & Procuratorum in hoc & aliis præmissis expressè consentientium suo & cæterorum Magistrorum dictæ domus nomine, retenta tam in dictis duabus partibus dictis Magistris vt dictum est remanentibus quàm in dicta tertia parte ipsi D. Episcopo & suis successoribus remanente de dicta totali terra feudali omnimoda Iustitia, iurisdictione & Dominio, & saluo sibi & suis successoribus omni alio iure suo, asserentes nihilominus & confitentes dicti Prouisor & Procuratores suo & cæterorum Magistrorum dictæ domus nomine quod dicta tertia pars à dicto D. Episcopo retenta & sibi suisque successoribus remanens ratione admortizationis seu concessionis prædictæ de dicta totali terra feudali de Roseris, talis est: Scilicet in vico S. Germani de Pratis super Domo Petronillæ de Vitriaco 12. denarii census Capitalis. Item super domo Ioannis de Armenouilla 12. denarii census. Item super domo Iacobi Bouchet 12. denarii census. Item in vico Sacalæ super Domo quæ fuit quondam Presbyteri S. Seuerini 12. denarii census. Item super domo Girardi Teutonici 3. solidi & 6. denarii census. Item super domo Guillelmi Airodis 3. solidi & 6. denarii census. Item super domo Ioannis Almanici 3. solidi census. Item super domo Petri Flamingi sex denarii. Item super domo Langtorie 3. solidi census. Item super domo Alani de Bosco 3. solidi & sex denarii. Item super domo Iaquelinæ Fenarie 6. denarii census. Item super Pratelto dictæ domus duo solidi census. Item super domo Richardi Gruel 4. solidi census. Item in vico Iudæorum super domo Iocæ Martine sex denarii. Item super domo Ægidii dicti Minguet 12. denarii census. Item super domo sequenti quam tenet Poterius 2. denarii census. Item in vico Citharæ super domo quæ fuit Odonis de Laico 2. solidi census. Item super domo Petri Figuli 3. solidi census. Item super domo Radulphi de Ternis 3. solidi & 6. denarii census. Item super domo Reginaldi de Thycio 3. solidi & 6. denarii census. Item super domo Petri Iordan ibidem ab oppositis decem & octo denarii. Item super domo Droconis de Noyliaco 2. solidi & 6. denarii census. Item super domo M. Adæ de Charmaco decem & octo denarii census. Item super domo Rodulfi de Paciaco 2. solidi & 6. denarii census. Item super domo Ioannis Regratarii 13. solidi & 2. denarii census. Item tria quarteria vinearum sitarum in loco qui dicitur la Poterie contigua vineis nostris.

Quæ verò partes dictis Magistris remanentes de dicta terra feudali tales sunt vt dicebant: Scilicet in vico Scriptorum super domo Iulianæ Ferperie 4. solidi census. Item super domo Mariæ filiz la Godarde vnus denarius census. Item super domo Margaretæ Cancellariæ 3. solidi. Item super domo quæ fuit Rollandi 3. solidi census. Item super domo quæ fuit M. Milonis de Corbolio 3. solidi census. Item super domo Mariæ Sellariæ ibidem ab oppositis 3. solidi census. Item super domo Guill. Pergamenarii 12. denarii census. Item super domo Theobaldi Britonis 4. solidi census. Item super domo Ioannis Gibose 4. solidi census. Item super domo Theobaldi Britonis 4. solidi census. Item super domo Ioan. Regratarii 12. solidi census. Item in vico Eremburgis de Bria super domo Guillelmi Roma-

ni 12. denarii. Item super domo Philippi Notarii 4. solidi. Item super domo Nicolai Petit Boucher duo denarii. Item super domo Presbyteri S. Michaelis ibidem ab oppositis 4. solidi. Item super domo Richardi de Valle 4. solidi. Item super domo Gualteri de Marchia 4. solidi. Item in stricto vico S. Seuerini super domo Ioannis Pergamenarii vnus denarius census. Item super domo Danielis Chaperon vnus denarius census. Item super domo D. Guillelmi Capellani 8. solidi census. Item super domo quondam Ioannis de Campis 4. solidi. Item super decem domibus quas tenet Petrus de Mellens 35. denarii. Item ante S. Seuerinum super domo Katharinæ Buten 3. solidi & sex denarii census. Item super domo Henrici de Grauia 12. denarii. Item in vico perforato super domo Ioannis de Dominibus vnus denarius. Item in vico Marmosetorum in ciuitate super domo Guill. le Hongre 5. solidi 7. denarii & obol. census. Item super domo Concergie sex denarii census. Item in vico Cloppin super domo Thomæ Buffeterii vnus denarius census. Item super domo Hugonis de Flagi vnus denarius census. Item in vico sine capite iuxta domum Comitis de Barro super domo M. Radulphi decem & octo solidi & quinque denarii census. Item super domo Siluestri duo solidi census. Item super domo Eremburgis duo solidi. Item super domo Gaufridi Britonis 3. solidi & 3. denarii census. Item super domo Haymerici 4. solidi. Item super domo Hugonis de Flagi decem & septem denarii census. Item super domo Adæ filii Petri Malgrin 27. denarii census. Item super domo Roberti Rufi 3. solidi. Item super domo Comitis Barri decem & nouem solidi census. Item apud Yssiacum super Masura seu domo Henrici de Witerne duo solidi & sex denarii. Item super domo seu Masura Gauguelinæ filix Andree duo solidi & sex denarii census. Item filii Petri de Bangis debent 3. solidos census annui pro sex arpentis terræ sitis in territorio de Yssiaco. Item tria quarteria vineæ sita in loco qui dicitur *les Arennes* ante S. Victorem. Item tria quarteria vineæ contigua septem quateriis quæ sunt Prioris Nostræ Dominæ de Campis. Item & dimidium arpentum vineæ situm in loco qui dicitur *Es Brayes*. Quæ omnia & singula præmissa prout superius sunt expressa dictus Prouisor & dicti Procuratores suo & Procuratorio nomine cæterorum dictæ Domus de Sorbona Magistrorum coram nobis voluerunt & approbauerunt ac eis acquieuerunt vtilitate pensatâ, vt dicebant dictæ domus. In cuius rei testimonium sigillo Curiarum nostrarum duximus ad petitionem dictorum Prouisoris & Procuratorum presentibus litteris vnâ cum sigillis dicti Prouisoris apponenda. Datum anno Dom. 1284. mense Nouembri.

Eodem anno Innocentius Lugduni adhuc sedens indulgit Episcopo Parisiensi Priuilegium quo eum ab omni excommunicatione & interdicto tutum & exemptum esse voluit. Causa Priuilegii hæc erat, quod ex quo Pontifices Romani cœperunt impensius in tranquillitatem studii Parisiensis incumbere, in eamque rem Priuilegia Vniuersitati impertiri, suorum priuilegiorum Conseruatores designare & nominare consueuerant, quibus potestatem dabant excommunicandi & censuris aliis illigandi eiusdem studii turbatores. Et quia Episcopus Parisiensis aut Cancellarius agrè ferentes Vniuersitatem suæ Iurisdictionis forum declinare, eam sæpe agitabant, Conseruatores dictorum Priuilegiorum, ipsosmet Censuris notare non verebantur. Quod ne fieret, impetrauit Episcopus ab Innocentio Priuilegium huiusmodi, cuius Custodem & Conseruatorem esse voluit Guillelmum Episcopum Aurelianensem.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri nostro Episcopo Aurelianensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Apostolicæ sedis benignitas sincerè obsequentium vota fidelium fauore beniuolo prosequi consuevit, & personis illorum quos in sua deuotione promptos inuenerit & feruentes quibusdam titulis decentius decorare. Vt igitur ex speciali deuotione quam ad nos & Rom. Ecclesiam venerabilis frater noster Episcopus Parisiensis habere dignoscitur, fauorem Apostolicum sibi sentiat accreuisse, eidem per litteras nostras duximus indulgendum vt nullus Delegatus vel Subdelegatus, Executor aut etiam Conseruator per Litteras Apostolicas vel Legatorum Apostolicæ sedis impetratas & impetrandas in eum vel Ecclesiam Parisiensem quæ speciali debet gaudere Priuilegio libertatis, excommunicationis, suspensionis vel interdi-

sti sententias promulgare aut ipsi Episcopo interdiceret ingressum Ecclesie valeat, etiam si contineatur in eisdem litteris, ut aliqua indulgentia sedis Apostolicæ non obsistat. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus quatinus prædictum Episcopum non permittas super his contra concessionis nostræ tenorem ab aliquibus indebitè molestari. Molestatores huiusmodi per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compefcendo. Datum Lugduni 5. Kal. Aug. Pontif. nostri an. 8.

Eodem anno die ipso S. Lucie, nempe 13. Decemb. obiit Fridericus Imperator an. ætatis 57. Imperii 38. inconfessus & impœnitens secundum aliquos: secundum alios verò compunctus & humiliatus assumpto habitu Cisterciensium, imò absolutus à sententia quâ fuerat innodatus. Cuius sepulchro Panormi in Sicilia hi versus inscripti sunt.

*Si probitas, sensus, virtutis gratia, census,
Nobilitas Cris possent obsistere morti,
Non foret extinctus Fridericus qui iacet intus.*

Hoc quoque anno miserimâ clade Christianorum exercitus interiit, ipseque Ludouicus Rex captus amissis omnibus Regni Proceribus, & pro suâ libertate Damietam dedere coactus est. Hoc autem ut ad aures Reginae Matris peruenit, vix referentibus fidem adhibere potuit, imò quosdam tantæ cladis prænuncios suspensio damnauit. At verò ut non vanum rumore esse didicit, dolore prope contabuit. Omnes verò Franci in luctu & sordibus diu iacuerunt. Principes Papam insectari Lugduno migrare coegerunt, eo quod implacabili odio Fridericum profecquens, impedisset quominus ille laboranti Christianorum exercitui succurreret. Quid verò postquam ab hostibus Rex liberatus est, egerit, habemus ex Ep. M. Guillelmi de Castro-nouo Hospitalis Domus apud Hierosolymam Magistro ad Gualterum de S. Martino Prædicatorem.

Religioso, egregio & prudenti amico præcipuo & specialissimo Fratri Gualtero de S. Martino Prædicatori F. Guillelmus de Castro Nouo sanctæ Domus Hospitalis Hierosolymitani D. G. Magister humilis salutem & se totum ad eius voluntatem. Sperantes quod de Terra-sancta vos delectat, noua qualia sunt au- dire, de ipsis significandum duximus. Quia post ruinam illam inexplicabilem, quam D. Rex Francorum & totus Christianus exercitus superatus & captus ab hostibus, passus est in Ægypto, diuina clementia operante præfatus Rex miraculosè liberatus venit in Ciuitatem Accon cum fratribus suis & aliquibus nobilibus Principibus: quibus Dominus in confusione vitam de intentu conseruauit. Et quia sine derogatione sublimitatis Regiæ, absque treuga terram Syriæ in casu amissionis relinquere non poterat, fratres suos & alios nobiles omnes remisit in Franciam pro succursu deliberans moram facere, donec per subsidium Gentis suæ & aliorum Christi fidelium posset superbiam perfidorum conterere, aut treugis mediantibus Terram-Sanctam in statu prospero ordinare. Licet autem in præsentium confectioe inter Alapensium & Babyloniorum Soldanos discordia magna esset, per quam sperari poterat, quod compositio treugæ competentis interuenire deberet, non tamen nobis apparebat, quia experti sumus veritas Paganorum quod incentiuo aliquorum & plurium ad hoc concordantium speratum veniret ad effectum. Processu verò temporis, cum res clarius patebunt, de euentu ipsarum prudentiam vestram reddere curabimus certio- rem.

Ad hunc usque annum Chronica sua scripsit Mathæus Paris. S. Albani apud Anglos Monachus, quem ait Lelandus fuisse Angligenam licet Parisius dictus sit, quia inquit, *Parisiorum cognomen olim apud Anglos quemadmodum & nunc celebre.* Nisi quis sentiat illum à vulgo Parisiensem nominatum, quod aliquando Lutetia Parisiorum studuisset. De fine autem suæ historiæ sic ipse ad calcem an. 1250.

*Siste tui metas studij Mathæe quietas,
Nec ventura petas, quæ postera proferet, ætas.*

Quamquam verò hinc finire & scribere decreuisset, Chronica tamen sua perduxisse dicitur ad annum usque 1259. quo viuere desit, ut vult Balæus, & alij

qui eum sequuntur. Nonnulli tamen continuationem Historiæ alteri Scriptori adscribunt.

Hic quoque temporibus, quia tot cladibus populus Christianus ubique terrarum afflictabatur à Tartaris, Saracenis, Albigenis & ab ipsis Christianis, sparsus rumor est breui nasciturum Antichristum, cladesque illas esse eius aduentus prænuncias. Quam in rem tum confecti sunt hi versus.

*Cum fuerint anni transacti mille ducenti
Et quinquaginta post partum Virginis alma,
Tunc Antichristus nascetur Damone plenus.*

1251. Anno 1251. regreditur in Italiam Innocentius. Turbatur verò Vniuersitas Parisiensis occasione Mendicantium. Qua de re sic legitur in Chronico quod vulgò Simonis Comitis Montis-fortis appellatur. Anno Dom. 1251. Innocentius Papa regreditur in Italiam de Lugduno ubi fere compleuerat 7. annos. Item oritur turbatio Vniuersitatis contra Religiosos Pauperes studentes in Theologia, incensore malorum Guillelmo de S. Amore. Sed altius causa repetenda. Nimirum tempore Quadragesimali (quo solebant Scholares ad Determinationum conflictus concurrere) ortâ diffensione Ciues aggressi sunt; & hinc inde multa inuicem vulnera infixerunt. Vnde è Scholaribus plurimi vulnerati, nonnulli interfecti, quidam carceribus mancipati. Quia verò inter eos multi erant erronei & nebulones, qui priuilegiorum sanctitate se se tutos arbitrari grassabantur spe impunitatis, & turbis istis se immiscebant, priusquam bonos & infontes scholares repeteret Vniuersitas, qui aut capti erant aut forte capiendi, in Comitibus Centuriatis statuit quinam pro scholaribus Academicis habendi essent, quinam repetendi nomine Vniuersitatis & Rectoris si forte caperentur; qui nam verò pro Scholasticis non habendi. Statutum autem istud legitur in libro Rectoris, cum hac Epigraphæ.

PROVISIO MAGISTRORVM, QVI DEBENT DICI SCHOLARES, ET QVI SINT REPETENDI SI CAPIANTVR, ET A QVIBVS.

Prout sum est pro communi utilitate totius Studij Parisiensis, quod Vniuersi studentes Parisius tam Magistri quàm scholares in Theologia, Decretis, Medicina, Artibus Grammatica per sacramentum obligabuntur, quod omnes tam Clericos quàm laicos, tam viros quàm feminas, ex quorum malâ vitâ pax & studium in predictis Facultatibus studentium impeditur, vel impediti potest, reuelabunt in secreto Episcopo Parisiensi, vel eius Officiali vel Cancellario intra octo dies si potuerint, postquam scuerint. Qui Episcopus, Officialis & Cancellarius bona fide promittent, quod nulli personam nominantes vel determinantes reuelabunt seu manifestabunt.

Item Prout sum, quod quilibet Regens in predictis Facultatibus, sit per predictum Iuramentum obligatus, quod nullum difamatum de mellicia frequenti, rapiozem mulierum, fractorem hospitiorum, de nocte errandum, furum, latronem publicum, homicidam petet, aut tanquam Scholarem liberabit, si contingeret eum capi à Præposito Parisiensi, vel eius mandato vel Episcopo, nisi bonâ fide credat eum modo quo petit eum liberari, esse liberandum. Si quis verò Magister seu Scholaris ad predicta per Iuramentum in publico se noluerit obligare, non reputabitur de Vniuersitate, nec de Beneficiis Vniuersitatis gaudebit. Bachelarij verò Decretales Legentes se speciali sacramento obligabunt, quod iuramenta recipient ab illis qui eos audiunt secundum formam superius annotatam. Et quicumque iurare noluerit, non recipietur ab eis in scholis, super hoc ab eisdem Bachelariis de ipsis non recipiendis præstito iuramento. Quia etiam Auditores Decretalium, & etiam alij, nisi alicuius Magistri actu Regentis bis ad minus in septimana Scholas intrauerint, Scholares nullatenus reputentur. Et si eos capi contigerit, nec per aliquem Magistrum, nec per Vniuersitatem repetentur. Ad hac autem faciendum obligabuntur Bedelli tam communes quàm speciales cuiuscunque fuerint Facultatis proprio iuramento.

Modus autem repetendi Scholares captos talis erit apud Magistros Artium. Quod Magister Scholaris capti cum duobus Magistris Regentibus, quibus constet quod sit Scholaris, accedat ad Præpositum, & scholarem suum repetet; qui si reddere denegerit, dicitur Magister significabit Rectori. Tunc recurret Rector ad Episcopum vel Officialem eiusdem.

In alijs

In aliis autem Facultatibus unusquisque Magister Scholarem suum repetet per se, si necesse fuerit. Publicabitur & innouabitur forma ista per scholas ad minus bis in anno, videlicet circa festum omnium Sanctorum & Carnisprinium.

Tunc erat Episcopus Paris. M. Reginaldus Corboliensis, M. Petri Corb. Discipulus, Friderici Vice-Comitis Corboliensis filius. Cancellarius vero M. Haimericus de Vari, qui D. Thomam Aquinatem & Bonauenturam Doctorali pileo insigniuit. Iuxta vero Constitutionem prædictam academici Regnam ad eunt Regni Procuratricem, pollicenturque bona fide se iuramenta de quibus in ea sit mentio, fideliter à suis exacturos & pacem pro viribus seruaturus & seruari curaturos.

Porro ex hocce instrumento intelligitur Iuris Ciuilis professionem Honorij III. Decreto necquicquam vetante Parisiis diu multumque effloruisse. Quamobrem vero speciale à Decretistis & Legistis Iuramentum exigere, ex eo conicitur, quod cum grandiores ætate & corpore essent, nec adstricti tam arctis legibus ut alij, qui in aliis Facultatibus studebant, vulgò quoque ceteris erant petulantiores.

Huic autem Sacramento aliquanto post addita sunt verba quæ sequuntur, vt legitur in M. S. Codice cuius mihi copiam fecit D. D'Herouual.

Anno D. 1286. die Mercurij ante mediam Quadragesimam addita fuerunt huic ordinationi ista verba; Ils iureront que la paix ils voudront à leur pouoir, ne ne donnent conseil ne ayde ne soustenance à nul de leur Nation ne à autre de faire le contenu de la guerre entre eux, & se ils scauent nul malfacteur, ils les enseigneront à l'Official de Paris, & mettront peine & conseil que ils soient prins.

Similiter Ciues Parisienses sacramentum præstare iussi sunt, quale hîc legitur.

Anno Domini 1251. die Lunæ ante Natiuitatem B. Ioannis Baptistæ Parisius in præsentia Blanchæ Dei gratia Franc. Reginæ Illustris, Philippi Archiepiscopi Bituricensis, Ioan. Ebroicensis Episcopi. Stephani de Sacro-Cæsare, D. Gaufridi de Capella Franciæ Panetarij, D. Petri de Ernancuria, D. Almarici de Menduno, M. Guill. de Zenonis, Stephani Decani B. Aniani Aurelian. & multorum aliorum Militum, Clericorum & aliorum fecerunt Ciues Parisienses tale iuramentum. QVOD SERVABVNT PACEM VILLÆ BONA FIDE PRO POSSE SVO DE OMNIBVS GENTIBVS QVANTVM AD OMNES GENTES TAM CLERICOS QVAM LAICOS, ET QVOD ILLI VEL ILLIS QVEM VEL QVOS D. REGINA DIMITTET IN CVSTODIA VILLÆ OBEDIENT QVANTVM AD SERVANDAM PACEM PRÆDICTAM ET AD FACIENDAM IUSTITIAM SI OPVS FVERIT. ET QVOD SI ALIQVOD MALEFICIVM FIERET IN VILLA, NON SE SVBSTRATHERENT CVM POSSENT PERHIBERE TESTIMONIVM VERITATI, NISI IN VIDENDO POSSET EIS CORPORIS PERICVLVM IMMINERE. ET QVOD DICENT VERITATEM DE MALEFICIIS QVANDO FVERINT REQVISITI. ET QVOD MALEFACTORES ET TVRBATORES PACIS NOMINABVNT IN SECRETO ILLI VEL ILLIS QVI VILLAM EX PARTE D. REGINÆ CVSTODIENT.

Hæc sacramenta exegit Regina non modò ob seditionem quæ acciderat inter Scholares & Ciues; sed maximè ne Rege Captiuo nouas res aliqui molirentur Parisiis. Vt autem audiuit Pontifex turbationem studij Parisiensis, veritus ne id accideret quod olim sub Gregorio an. 1229. plurima Priuilegia eidem concessit; & ante omnia illud quo iuxta constitutiones aliorum Pontificum verabatur extra muros Parisienses trahi ad iudicium per litteras Apostolicas, super causis in vrbe exortis. & tale extat in Codice Nationis Gallicanæ fol. 19. verso.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus Salutem & Apostolicam benedictionem. Vt eo liberius vacare litterarum studio valeatis, quominus fueritis aliis negotiis occupati, nos vestris supplicationibus annuentes, vobis autoritate præsentium in-

PRIVILEGIUM DE CAUSIS ET LITIBVS.

„dulgemus vt extra Parisiensem Ciuitatem super Quæstionibus intra eam exor-
 „tis trahi per litteras Apostolicas, vel Legatorum sedis Apostolicæ iuxta quod vo-
 „bis aliàs indulgisse dignoscimur, non possitis, nisi de indulgentia huiusmodi ex-
 „pressam fecerint mentionem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ
 „concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc at-
 „tentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli
 „Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Perusii pridie Kal. Iunii, Pon-
 „tific. nostri an. 9. Sequitur conseruatio dicti Priuilegii.

„Innocentius Episcopus Seruus Seruorum D. Venerabili fratri Episcopo Sil-
 „uanectensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Vt eò liberius Dilecti filii
 „vniuersi Magistri & Scholares Parisienses vacare valeant studio litterarum,
 „quominus fuerint aliis negotiis occupati, nos eorum supplicationibus annuentes
 „eis duximus indulgendum, vt extra Ciuitatem Parisiensem super Quæstionibus
 „intra eam exortis trahi per litteras Apostolicas vel Legatorum sedis Apostolicæ
 „iuxta quod aliàs eis dignoscimur indulgisse, non possint: nisi expressam de indul-
 „gentia huiusmodi fecerint mentionem. Quocirca fraternitati tuæ per Apostoli-
 „ca scripta mandamus quatinus Magistros & scholares prædictos contra conces-
 „sionis nostræ tenorem non permittas super his ab aliquibus indebitè molestari.
 „Molestatores huiusmodi per Censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ
 „compescendo. Non obstante si aliquibus à sede Apostolica sit indultum quod ex-
 „communicari aut interdici nequeant vel suspendi; seu constitutione de duabus
 „dictis edita in Concilio generali, dummodo vltra tertiam vel quartam aliquis
 „extra suam dioccesim autoritate præsentium ad Iudicium non trahatur. Datum
 „Perusii Pridie Kal. Iunii, Pontif. nostri an. 9.

PRIVILE-
 GIVM CON-
 TRA EX-
 COMMUNI-
 CATIONES.

Postridie huius diei indulget eidem Vniuersitatì aliud Priuilegium quo iuxta
 constitutiones Prædecessorum, præsertim verò Gregorii IX. & suas verabat *Re-
 ctorem, Procuratores* aut aliquem e Magistris absque licentia sedis Apostolicæ ex-
 communicari. Extat in hanc rem eius Bulla in eodem Codice his verbis sub
 hoc lemma. *Priuilegium vt nullus in aliquem pro facto vel occasione Vniuersitatis*
excommunicationis, suspensionis seu interdicti sententiam audeat promulgare.

„Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis vniuersis Magi-
 „stris & Scholaribus Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. Non decet
 „nos vobis Apostolicum negare fauorem quem vestris videmini meritis compara-
 „re, dum dantes operam sapientiæ quæ plurimum nos delectat, nostræ vos gra-
 „tiæ cooptatis, qui aliquando Disciplinis Scholasticis insudantes ad summum
 „sumus licet immeriti Magisterium euocati. Hinc est quod quieti vestræ paternâ
 „volentes diligentia prouidere, *authoritate vobis præsentium indulgemus, iuxta quod*
 „*vobis aliàs dignoscimur indulgisse, vt nullus in Vniuersitate vestram Magistrorum aut*
 „*scholarium, aut Rectorem vel Procuratores vestros, cuiuscunque aut quarumcunque*
 „*Facultatum, seu quemquam alium pro facto vel occasione ipsius Vniuersitatis, excommu-*
 „*nicationis, suspensionis vel interdicti sententiam audeat promulgare absque Apostolica*
 „*sedis licentia speciali; & si fuerit promulgata, ipso iure sit irrita & inanis.*

„Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infrin-
 „gere vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit,
 „indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se no-
 „uerit incursum. Datum Perusii Kalend. Iunii Pontific. nostri an. 9.

Sequitur ibidem conseruatio eiusdem Priuilegii mandata Adamo Siluanecten-
 si Episcopo.

„Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Sil-
 „uanectensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Non decet Nos dilectis fi-
 „liis vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus Apostolicum negare fauo-
 „rem, quem suis videntur meritis comparare, dum dantes operam sapientiæ, quæ
 „plurimum nos delectat, nostræ se gratiæ cooptant, qui aliquando Disciplinis
 „scholasticis insudantes ad summum sumus licet immeriti Magisterium euocati.
 „Hinc est quod quieti eorum paternâ volentes diligentiam prouidere, per litteras
 „nostras eisdem duximus indulgendum, iuxta quod aliàs ipsis dignoscimur indul-
 „gisse, vt nullus in Vniuersitate Doctorum Magistrorum, & Scholarium aut *Rectore* vel
 „*Procuratores* eorum, cuiuscunq; aut quarumcunq; Facultatum, seu quemquam aliū

pro facto vel occasione ipsius Vniuersitatis, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiam audeat promulgare, absque sedis Apostolicæ licentia speciali, & si fuerit promulgata, ipso iure sit irrita & inanis. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus præfatos Magistros & Scholares, eorumque Rectorem vel Procuratores contra Concessionis nostræ tenorem non permittas super his ab aliquibus indebitè molestari. Molestatores huiusmodi per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstante si aliquibus à sede Apostolicâ sit indultum quod excommunicari aut interdici nequeant vel suspendi, seu Constitutione de duabus Dietis edita in Concilio Generali, dummodo ultra tertiam vel quartam aliquis extra suam Diocesim autoritate præsentium ad Iudicium non trahatur. Datum Perusii Kal. Iunii, Pontificatus nostri an. 4.

Eodem mense & anno concessit idem Pontifex Priuilegium immunitatis ab omni portorio, seu ut dicebant *Pedagio*. Legiturque in eodem Codice sub hoc lemmate: *Priuilegium ne Magistri vel Scholares eundo & redeundo Parisius causa studij Pedagogium soluere teneantur.*

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiis salutem & Apostolicam benedictionem. Volentes vos quietæ libertatis prærogatiuâ gaudere, ut nihil alicui pro pedagio euntes Parisius causa studij aut exinde ad propria redeuntes soluere teneamini, vel ad id compelli ab aliquo valeatis, consuetudine qualibet non obstante, autoritate præsentium vobis indulgemus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Perusii Non. Iunii Pontif. nostri an. 9.

PRIVILEGIUM PEDAGII.

Conseruationem quoque huiusce Priuilegii mandat Episcopo Siluaneensi, qui tunc erat Conseruator Priuilegiorum Apostolicorum Vniuersitatis Parisiensis.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Siluaneensi salutem & Apostolicam benedictionem. Volentes Dilectos filios vniuersos Magistros & scholares Parisienses quietæ libertatis prærogatiuâ gaudere, ut nihil alicui pro pedagio euntes Parisius causa studij, aut exinde ad propria redeuntes soluere teneantur vel ad id compelli ab aliquo valeant, consuetudine qualibet non obstante, per litteras nostras eis duximus indulgendum. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Magistros & Scholares prædictos contra concessionis nostræ tenorem non permittas super his ab aliquibus indebitè molestari. Molestatores huiusmodi per Ecclesiasticam censuram appellatione postpositâ compescendo, non obstante si aliquibus à sede Apostolica sit indultum quod excommunicari aut interdici nequeant vel suspendi per litteras Apostolicas, quæ de Indulto huiusmodi plenam & expressam, ac de verbo ad verbum non fecerint mentionem, seu de constitutione de duabus dietis edita in Concilio Generali. Dummodo ultra tertiam vel quartam aliquis extra suam diocesim autoritate præsentium non trahatur. Datum Perusij non. Iunii Pontif. nostri an. 9.

Vetus est hoc Priuilegiû & à Friderico Ænobarbo concessum apud Roncalias Academiæ suæ Bononiensis, contineturque in authentica, *Habita*. His verbis. *Indulgemus ut ad loca in quibus litterarum exercentur studia tam ipsi quam eorum Nuncios veniant & in eis securè habitent.* Quæ verba expendens Rebuffus notat ex textu secundum Baldum, Salicerum & Bologninum esse Priuilegium posse ire, redire & habitare securè; neque ea intelligenda tantùm de securitate viarum & habitacionis, ne à latronibus aut turbatoribus vexarentur, non enim est Priuilegium quod omnibus esse debet commune, sed maximè de exemptione à vectigalibus ne Scholastici tenerentur soluere vectigalia, utque essent ab aliis oneribus exempti, ut dicit Glossa in hanc Auth. Vnde Cynus & Bolog. aiunt fuisse istud expressum & de necessitate, quia contra hæc Priuilegia consuetudo inualuerat, ut quilibet siue Scholaris siue alius pro rebus solueret vectigalia: ideoque ab Imperatore consuetudinem illam reprobare, & id innuere textum his verbis, *ex peruersa con-*

fuetudine. Verum, inquit Rebuffus, illud verbum refertur ad iniuriam non inferendam Scholasticis. Itaque magis probat primam solutionem, nempe textum permittere, *Securè ire non solum propter vectigalia, sed etiam propter represalia contra studentes non concedendas & alia onera quæ aliis imponuntur, quæ à studiosis debent esse aliena.*

Idem Rebuffus ex professo prædictam Immunitatem pluribus autoritatibus confirmat in Priuilegio 146. refertque speciale Priuilegium à Philippo Valesio concessum Scholaribus euntibus Parisios & redeuntibus, vt nullum vectigal solvere tenerentur, his verbis. *Concedimus de gratia speciali & cetera scientia & de nostra plenitudine potestatis, ne quisquam Laicus cuiuscunque conditionis vel eminentia existat, siue priuata persona, Præpositus vel Balliuus præfatos Magistros & Scholares aut ad ipsum studium accedentes aut ad propria redeuntés, de quorum scholaritate constabit per proprium iuramentum, in persona, familia siue rebus, occasione pedaggi, talie, impositionis, costuma vel aliorum huiusmodi personalium onerum aut alserius exactiõnis cuiuscunque personam inquietent, molestant, aut aliàs quouis modo extorquere præsumant.* De his alibi fusius.

Paucos post dies idem Pontifex admonitus nonnullos esse in Vniuersitate Errones & nebulones potius quàm Scholasticos, qui arma gestarent non libros, vt quietem Academiæ procuraret, mandauit Cancellario Parisiensi, vti eos libertatibus ac Priuilegiis Academiæ priuaret. Legitur Bulla in libro Procuratorum Nat. Gall. cum hoc titulo: **PRIVILEGIUM QUOD CANCELLARIUS PARIENSIS SCHOLARES ARMA PORTANTES SI MONITI SE NON CORREXERINT, PRIVET A LIBERTATIBVS VNIVERSITATIS.**

CONTRA ERRONES. Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilecto filio Cancellario Paris. Salut. & Apost. bened. Ad aures nostras peruenit, quod nonnulli Scholares, Parisius commorantes licentiæ laxatis habent publicè licet id publica vel priuata non exposcat necessitas, arma ferunt, ex quo Deus & homines offenduntur, cætus Scholarium notatur infamia, & etiam frequenter turbatur studium & etiam impeditur. Volentes igitur huic morbo salubrem adhibere medicinam, Discretionis tue per Apostolica scripta mandamus, quod si tales secundo tertio moniti se non correxerint, beneficio Priuilegiorum Vniuersitatis Scholarium autoritate nostra priués eosdem & denuncies ipsis nequaquam huiusmodi beneficium suffragari. Datum Perusij 8. id. Iunij Pontif. nostri an. 4. Difficile tunc erat coercere Scholares dispersos & in variis hospitiiis & contuberniis apud Ciues habitantes.

DE DOMINICANIS. Gratiam quoque & fauorem mendicant apud eundem Pontificem Dominicanam, queruntur se Cathedris suis priuatos, duosque è suis Bonum-Hominem scilicet & Heliam docere publicè vetitos, atque à societate Academica expulsos, petunt restitui in integrum & refragantes Censuris Ecclesiasticis innodari, idque etiam obtinent, seu verius à Pontifice litteras subreptitias extorquent ad Ebrouicensem Episcopum quibus ei facultas dabatur Dominicanos in Academia consortium immittendi, & Academicos repugnantes Censuris Ecclesiasticis obstringendi. Huiusce rei meminuit Vadinghus in Annalib. Minor. ad hunc an. Hoc anno, inquit, orta est magna dissensio inter Academicos Parisienses & Mendicantes præcipuè Fratres Predicatores, quæ prolixæ & moleste nimis discordiæ seminarium fuit. Controversia exordium habuit à quibusdam statutis editis à Magistris Vniuersitatis & suspensione Lecturæ propter irrogatas aliquas iniurias quibusdam Scholaribus. Constitutionibus iniustis dum noluerunt subscribere duo Ordinis Predicatorum Bonus-homo & Helias dicti facti sunt extra Scholæ. Conquerentes apud S. Sedem exaudiuntur ab Innocentio, & iubentur in pristinum statum restitui. Bullam ad Episcopum Ebrouicensem datam nondum mihi reperire licuit.

Ecce igitur Academici duabus simul machinis oppugnantur, Regiâ & Pontificiâ. Vt verò intelligunt calumniam sibi apud Alphonsum Comitẽ factam, ipsum adeunt, exponunt quæ paterentur quæque passi fuissent à Dominicanis, quos in fundo suo locauerant, spondent tamen se ad eius preces & ad euitanda mul-torum scandala, qui de insolentis Dominicanorum obstupescabant, maxime ob reuerentiam Constitutionis Apostolicæ non recusaturos esse, quominus Dominicani in Academia consortium prouisorie admitterentur, modò salua manerent Academia statuta, quoad usque summus Pontifex qui inauditis partibus de re tota statuerat, duxisset aliter ordinandum. Placuit Alphonso responsum, eoque contentus fuit.

At Dominicani videntes elusum hunc ictum, instant apud Ebroicensem Episcopum, vt si Academicos ferire noller, hanc prouinciam M. Lucæ Canonico Parisiensi Academicis infensissimo demandaret. Sed hac de re amplius ad ansequentem. Interim quæ hoc anno contigerint, persequamur. Cum sæpius interpellati recusassent in statuta Academicæ iurare, nisi duplex sibi Cathedra Magistralis & Theologica in perpetuum concederetur, tandem post elapsam 15. dierum spatium præhabitis monitionibus necessariis Vniuersitas à societate Scholastica Magistrorum secularium eos ob eorum peruicaciam segregauit, & segregationis Decretum per omnes scholas promulgari voluit. Præterea vnã tantum illis Cathedram Theologicam permisit eamque intra priuatos parietes; & docere publicè interdixit. Et quia Theologicam societatem maximè appetebant Dominicani, eã omnino exclusi sunt hoc statuto, quod legitur in Codice Nationis Gallicanæ.

Quoniam in promotione ad Cathedram & regimen sacræ Scripturæ in studio Paris. non solum sunt attendenda merita personarum, sed etiam honor Ciuitatis, nec non & totius studii status & honestas iuxta summi Pontificis Ordinationem meritò sunt pensanda, ideo Doctores Parisienses actualiter in Theologia Regentes volentes in posterum status sui & studentium in Theologia Parisiensi honestatem seruare, & promotionis locum studentibus opportuno tempore reseruare, deliberatione super his habita cum consilio diligenti & tractatu de prudentium consilio concorditer ordinauerunt, vt de cætero Religiosus aliquis non habens collegium & cui est à iure publicè docere prohibitum, ad eorum societatem nullatenus admittatur. Cæterum quia præter necessitatem, Magistrorum multiplicationem maximè super eundem Gregem non solum Scriptura Diuina, verum etiam sacri Canones detestantur, dicente S. Iacobo; *Nolite plures Magistri ferri scientes quoniam maius iudicium sumitis.* Et Gregorius ad Rusticum Monachum, *In Apibus*, inquit, *est Princeps vnus*, & Grues vnũ sequuntur ordine literato. Ideo prædicti Magistri ordinauerunt vt singula Religiosorum collegia singulis Magistris actu Regentibus & vnica scholâ de cætero sint contenta, cum grande fidei periculum immineat, & à ratione plurimum dissonet, vt quisquam sibi sumat honorem Cathedræ sacrarum litterarum qui nec seipsum examinauit diligenter, nec ab eo qui licentiandis præesse dignoscitur, secundum formam Vniuersitatis à summo Pontifice roboratam legitimè sit vocatus. Maximè cum aliis inter Doctores Theologicos tractatum fuerit & concorditer inhibuit; ne aliquis Bachelarius in Theologica facultate promoueatur ad Cathedram nisi prius seipsum examinauerit, saltem aliquos libros glossatos & sententias in scholis alicuius Magistri actu Regentis diligenter legendo. dcirco supradicti Magistri Tractatum antedictum & consensum mutuo renouantes consensu firmauerunt, & ita de cætero obseruari debere vnanimiter ordinauerunt. Quod si aliquis contra dictas eorum Ordinationes venire præsumperit, ei societatem suam tam in Principiis quàm aliis penitus denegabunt. Et de cætero quicumque Bachelarius licentiatus fuerit, si requisitus huic Ordinationi assensum præstare noluerit, à consortio Magistrorum penitus excludetur, & eidem tam in Principiis quàm alibi Magistralem societatem denegabunt. Hæc autem Ordinatio à Magistris saluâ in omnibus reuerentiâ & obedientiâ sedis Apostolicæ & aliorum quibus obedire tenentur. Hanc autem ordinationem Vniuersitas approbavit, & sigilli sui munimine roborauit. Actum anno Dom. 1251. mense Februario.

Ex hoc Decreto intelligimus duplicis generis fuisse Religiosos qui publicè docere affectarent; alios quidem singulares nullius certi Collegii apud Ciuitatem Parisiensem; & iis omni societate & Cathedrâ publicâ interdictum: alios Collegium seu Domum Parisiis habentes; & iis permissum vnã habere Cathedram, non duas. Hoc autem Decretum ita Dominicanorum animos exacerbauit, vt nullum non mouerint lapidem, quo Vniuersitatem conuellerent.

Igitur, quia non erat facile tam cito Pontificia fulmina obtinere, quia iam Innocentius repetierat Italiam, nec dum certo loco insisteret, primùm Reginam Regni Gubernatricem adeunt & Alphonsum Pictaensem Comitem, atque apud eos calumniantur statuta fieri ab Academicis *contra Deum & Vniuersalem*

Ecclesiam, nec non conspirationes illicitas contra D. Regis honorem & Regni commoda perpetratas. Verum ubi hæc calumnia innotuit, facillè suam probarunt innocentiam Academici.

DE PASTO-
RELLIS.

Eodem anno valde turbatæ sunt Ciuitates præsertim Parisiensis, Aurelianensis & Bituricensis ab exercitu quorundam Nebulonum qui *Pastorelli* dicebantur, qui duce Hungaro quodam, quem Nangius ait vocari solitum M. de Hungaria, conuenerant fere ad centum millia seque cruce signauerant, polliciti Reginae Matri se Ludouicum Regem captum à Sarracenis liberaturos. Fauit illis primum Regina Mater de filii sui salute sollicita: sed cum ad eos confluisent fures, exules, fugitiui, excommunicati, quos tunc vulgò *Ribaldos* vocabant, adeo ut timendi essent Ciuitatibus & ipsi Regno, illos tueri desit. Aureliam ingressi plurimos Scholares occiderunt, alios vulnerarunt aut in Ligerim præcipitarunt, quod vnus Scholarium in Magistrum eorum prædicantem & suis imposturis populum decipientem insurrexisset, impudentissimèque mentiri exclamasset. Orto enim statim tumultu inter eos & scholares, hinc inde multi vulnerati & trucidati sunt.

Tandem non longè à Biturigibus cum furta cædesque impunè perpetrarent, dissipati & magna ex parte cum suo Duce & Magistro Hungaro capti aut perempti sunt. Ante vero penetrauerant vsque ad Parisiensem Ciuitatem, ipsique terrorem ingentem incusserant: quippe per Prouincias diuisi iam numerosos exercitus conflauerant, signaque etiam militaria præferbant. Ad eos è scholasticis Parisiensibus nonnulli concurrerunt: & plures sequuturi fuissent exemplum, nisi Regina Regni moderatrix Edicto prohibuisset, & in eos Prælati excommunicationis fulmina vibraissent, qui Pastorellis auxilium præstarent, aut villo pacto fauerent. Hanc Historiam breuiter sic refert *Walsinghamus* in *Hypodigmatæ Neultriæ*. *Anno 1251. inquit, Pastores in Francia coadunata multitudine dicebant se Angelica visione monitos ut proficiscerentur in Terram sanctam contra Sarracenos & incredulos pugnaturi. Transeuntes verò Parisiis venerunt Bituricas, ubi subortâ discordiâ cum Ciuibus fit conflictus, & multis occisis reliqui disperguntur.*

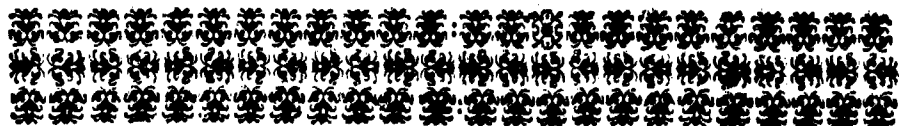
At *Mathæus Parisiensis* eandem historiam fusius explicat. Nos ea tantùm quæ propius ad materiam nostram spectant, ex eo referemus. *Dixit verò, inquit, S. Barnabæ cum magnâ pompâ & fortitudine Aurelianum peruenientes, inuito Episcopo & vniuerso Clero, sed Ciuibus bene acceptantibus Ciuitatem intrauerant. Et cum eorum Dux voce præconiâ velut Propheta signipotens Prædicationem suam indixisset, imò potius vt Tyrannus edixisset, venerunt ad ipsum populi sub infinitâ multitudine. Episcopus autem Ciuitatis hoc exitiale periculum vehementius formidans prohibuit sub pœna anathematis, ne aliquis Clericuli miscipulationes. Iam enim Laici eius comminationes & imperia contemnebant. Veruntamen aliqui Clericorum Scholarium limites Episcopalis prohibitionis temere transgredientes non se poterant abstinere, quin ad tam inauditam nouitatem aures prurientes accommodarent, non tamen vt eorum errores sequerentur, sed vt hanc insolentiam intuerentur. Nouum quippe & absurdum fuit, vt Laicusimo plebeius spectatâ authoritate Pontificali in publico tam audacter & in tali Ciuitate ubi viguit Scholarium Vniuersitas, prædicaret & corda & aures tot populorum ad suas imposturas inclinaret. Erant autem quingenta signa deferentes. Vnde Clerici sanioris consilii & hospitii suis firmiter obseratis & repagulatis non sine perturbationis formidine latuerunt. Cumque Magister memoratus in propatulum prædicaturus ascendisset, nullum Thema præfigendo cœpit multas irrecitabiles abusiones reboando ebullire. Cum ecce vnus Scholarium stans eminus se audacter propius ingerens prorupit in hæc verba. *O nequissime Hæretice & veritatis inimice, mentitus es in caput proprium, decipis insontes tuis falsis ac fallacibus Sermocinationibus* Et cum hoc vix perdixisset, vnus Gyrouagorum illorum irruens eleuatâ quadam securi rostratâ caput eius in partes diuilit, vt nec vnum verbum emisit amplius sauciatus. Eleuato igitur tumultu proflicentes illi quos hactenus nominauimus Pastores, sed iam Impostores & Antichristi Præcursores nominandi, generaliter in Clerum Aurelianensem hostiliter armati in inermes irruerunt, libros carissimos rapuerunt, ostiis*

fenestrisque confractis, & combusserunt. Et conuiuentibus oculis, dissimulante „
populo Ciuitatis & verius consentiente (vnde *Caninus* meruit appellari) multos „
trucidarunt, multosque in Ligerim demerserunt, aliquos autem vulnerarunt & „
nonnullos spoliarunt. Quod cum viderunt qui in Domibus clausi latuerant, „
clanculo de nocte turmatim recesserunt. Exturbata est igitur tota Vniuersitas, „
& compertum est circiter 25. Clericos absque læsis & diuersimodè damnificatis „
miserabiliter occubuisse, &c. Sed & multi eorum exercitus per Prouincias plu „
res diuidebantur. Vnde etiam Parisius suum sensit detrimentum. Cumque se „
promississet Summus ipsorum Deceptorù sermonem facere in publico & miracu „
la obstupenda, confluebat vndique populorum numerosa multitudo, vt inau „
dita à seculis tunc audirent & viderent, quæ antea non viderant. Et cum pro „
ditor ille quædam assereret deliramenta, & miracula quæ promiserat, inuenta „
fuisse fraudulenta, vnus de populo carnifex bipennifer ipsum percuciens in „
capite misit ad tartara excerebratum.

Hoc anno liberatus est Ludouicus Rex, persolutâ summâ sexaginta mille li „
brarum auri, primi & purissimi, exceptis, inquit Mathæus, aliis denariis commu „
nibus videlicet Esterlingorum, Turonensibus & Parisiensibus qui ad infinitum „
numerum ascenderunt. In reditu verò multa adhuc mala passus est à Venetis. „
Soldanus Babylonæ Damietam solo adæquauit, ne tertio veniret in manus „
Christianorum. Eodem anno Blanca prædicti Ludouici mater obiit.

Eodem anno Innocentius post multiplices Prælatorum Anglicanorum que „
relas, iis tandem & omnibus alijs Patronis Ecclesiarum prouisiones & collationes „
restituit, quas sibi quodammodo arrogauerat necessitate temporum & plurimo „
rum, vt fatebatur, importunitate compulsus.

Innocentius Episc. Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus vniuersis „
Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac Dilectis filiis Abbatibus, Prioribus „
& alijs Prælati, nec non Capitulis, Conuentibus & Collegiis Ecclesiarum Sal. „
& Apost. Bened. Et qualitas temporis quod diebus istis potissimum fuit ob eo „
rum malitiam modis variis redimendum, & nonnullorum instantia importu „
na extorsit quod de Archiepiscopatibus vel Episcopatibus seu Abbatibus & Prio „
ratibus mandauimus per nostras litteras in diuersis partibus prouideri: ac sanius „
reputantes prouideri Ecclesijs (præsertim cum de ipsarum regimine agatur) „
quàm personis, prouidendi & ordinandi Canonicè de præmissis omnibus liberam „
illis ad quos prædictorum electio, ordinatio, seu collatio siue prouisio pertinet „
concedimus autoritate præsentium potestatem: non obstantibus quibuslibet „
litteris generalibus vel specialibus sub quacunque forma verborum, super quo „
rumcunq; promotionibus vel prouisionibus impetratis à sede Apostolica vel Le „
gatis ipsius, aut etiam impetrandis, seu reservationibus vel prohibitionibus aut „
Nominationibus, earundem litterarum autoritate factis vel faciendis, aut pro „
cessibus per eas habitis vel habendis in posterum. Quæ omnia volumus viribus „
carere. Nos enim quidquid huiusmodi per Concessionis nostræ tenorem & li „
bertatem iuris seu potestatis nostræ in hac parte à quoquam, huiusmodi littera „
rum occasione factum est vel fuerit vel præsurpatum, decernimus irritum & „
inane. Interdicti, suspensionis & excommunicationis sententias (si quæ littera „
rum nostrarum prætextu latae sunt hætenus) relaxantes & quas deinceps pro „
mulgari contigerit, censentes penitus nullas esse inhibitionibus per Nos & Le „
gatos nostros super non eligendis Prælati in Ecclesijs Ciuitatum & Diœce „
sum Ecclesiæ Rom. rebellium cum eas vacare contigerit, generaliter factis ni „
hilominus in suo robore duraturis. Datum Perusij 10. Kal. Iunij, Pontif. nostri „
an. 9.

TURBATIO VNIVERSITATIS
à Mendicantibus.

1252. **A**D annum 1252. refert Nangius recruduisse tumultum & seditionem inter Mendicantes & Vniuersitatem propter libellum quendam inscriptum DE PERICVLIS MVNDI qui tribuebatur M. Guillelmo de S. Amore Sacræ Theologiæ Professori & Canonico Bellouacensi. *Oritur, inquit, turbatio Vniuersitatis Clericorum Parisiensium contra Religiosos Parisius studentes propter quendam librum, quem M. Guillelmus de S. Amore Canonicus Beluacensis composuerat intitulatum. DE PERICVLO MVNDI. Sed ipso Magistro ad Curiam Romanam accedente tota discordia per D. Papam Innocentium pacificata est.*

Papyrius verò Massonius ait hunc tumultum ideo excitatum, quia Mendicantes legibus Academiae parere volebant. *Aliam quoque turbationem, inquit, schola Parisiensis passa est sub eodem Rege propter sectam Dominici, Francisci & alias qua subesse & parere Academia volebant. Willielmus Theologus in oppido S. Amatoris apud Sequanos natus, idemque Canonicus Ecclesie Bellouacorum libellum aduersus eos scripsit ex doctrina S. Augustini inscriptum DE PERICVLIS MVNDI quem Pontifex veluti seditionis fœmitem damnauit. Addit Thomam Aquinatem, qui tunc erat Parisiis scripsisse aduersus Willielmum, Monachorumque Ordines aduersus Impugnantes acerrimè defendisse, Regem verò in componendis illis tumultibus multum laborasse; & eius rei gratia Legatos in Italiam ad summum Pontificem Innocentium misisse. Quod pluribus annis gestum est, illi breuiter commemorant. Nos verò eo ordine, quo singula gesta sunt, conabimur referre.*

Certum est igitur sæpe conuocatam fuisse à Rectore Vniuersitatem, ut quo pacto se aduersus Mendicantes tueretur, deliberaret, & quo modo posset, eos è gremio suo atque societate arceret. Hic enim potissimum finis fuit tot deliberationum & Comitiorum, quæ in hanc rem habita sunt. Imprimis enim molestè ferebat Vniuersitas quod Mendicantes secum etiam inuità & reluctante societatem contrahere molirentur; quod spreto omnibus suis legibus Magistrales Cathedras haberent, publicèque docere pergerent: quod Edictis Academicis parere recusarent: denique quia videbat eos Hæreses impune spargere & prædicare, in Curia Regum & Principum praualescere, omnium animos obsidere, omnia Academiae statuta peruellere, Confessiones secularium spreto Parochis excipere, absolueret, prædicare seu conciones è sacris suggestibus habere, etiam non impetratà ab Ordinariis facultate & licentiâ, priuilegiis nescio quibus fultos plerisque subreptitiis & malè obtentis omnia Curionum munia exercere, omnes veluti illiteratos & rudes præ se existimare, se solos æstimare, & suos. Itaque super hisce rebus consulti Theologi & veriti ne omnia pessum irent, si diutius liceret hominibus istis abuti omnium patientia, ex Decreto Academiae Scriptum quoddam ediderunt ex diuersis sacræ Scripturæ locis consarcinatū: quo quæ pericula Reip. Christianæ ab eiusmodi hominibus imminerent, demonstrarunt. Conscribendi autem libelli prouincia M. Guillelmo demandata est, quia & in rebus Academiae versatissimus erat, & inter Theologos eminebat, & conseruandæ libertatis priuilegiorumque tuendorum curam susceperat. In eam igitur rem serie ille incubuit, varia sacræ Scripturæ loca collegit, autoritates Patrum & Canonum compilauit, quas pro variis occasionibus & priuatim & publicè vsurpauit, donec an. 1255. totum opus in lucem emisit, ut suo loco dicetur. Hoc verò anno præsertim summam illam Mendicantium potestatem prædicandi & confessiones excipiendi etiam inuitis Ordinariis, aggressus est. De qua sic scribit.

Sed

Sed dices quis, inquit, *omnes* Prædicare possunt qui habent auctoritatem D. Papæ aut Episcoporum Diocæsanorum, &c. Respondemus quod de potestate D. Papæ aut Episcoporum nolumus disputare. Veruntamen cum secundum iura tam Diuina, quam humana, in vnâ Ecclesiâ non possit esse Rector nisi vnus, alioquin Ecclesiâ non esset sponsa, sed scortum: & in vnâ Ecclesiâ non debeant esse plura capita, ne sit monstrum, quoniam etiam in Ecclesiarum regimine officium Prædicationis existit præcipuum, sicut ordo Prædicatorum est præcipuus, si forte D. Papa aliquibus personis concedat potestatem prædicandi vbique, intelligendum est, vbi ad hoc fuerint inuitati: quia etiam Episcopi nisi inuitati fuerint ad hoc ultra Diocæsim accedere non debent super aliquibus Ecclesiasticis disponendis. Non enim Princeps per mandata sua vult præiudicium Iurisdictioni alterius generari, ne quod ab sit, inde videantur nasci iniuriæ, vnde iura nascuntur. Imò sibi iniuriam facit Apostolicus qui fratrum suorum iura perturbat. Et cum secundum Apostolum, nullus debeat gloriari in commissis alterius regimini, non est verisimile quod D. Papa contra doctrinam Apostoli Pauli infinis vel pluribus licentiam concedat prædicandi plebibus alienis: nisi à Plebanis fuerint inuitati, &c.

Item, si vna persona vel infinitæ personæ habeant potestatem Prædicandi vbique non inuitati, cum hoc sit potissimum Officium Episcoporum, iam erunt infirmi Episcopi vniuersales, quod est contra iura, videlicet vt aliquis sit Episcopus vniuersalis vel esse dicatur dist. 99. Cap. nullus & Cap. ecce.

His & aliis similibus rationibus palam & publicè atque è sacro suggestu à M. Wilhelmo & alijs prolatis, insurgunt Dominicani, vociferantur ius Episcoporum & summi Pontificis potestatem imminui, contendere enim Academicos neminem posse Papæ, Episcopo aut eorum Pœnitentiariis inuito Parocho confiteri.

Hinc erimantur & apud Papam & apud Episcopos, Vniuersitatem, vt eorum odium ei omnino concilient. Itaque Theologi ne forte præoccupatio valeat neue minus reuerenter & modestè locuti videantur, publico scripto asserunt summum Pontificem, Pœnitentiariorumque eius, item Episcopum ipsiusque Pœnitentiariorum posse legitime Parochianos absoluere, contradicentibus vel inuitis Parochis. Scriptum est eiusmodi, cui auctoritatem dedit M. Haimericus de Vari Cancellarius Academiæ & Ecclesiæ Parisiensis.

Omnibus presentes litteras inspecturis M. Haimericus Cancellarius Parisiensis ceterique sacra Scriptura Parisienses Doctores, quorum sigilla presentibus litteris sunt appensa, salutem in Domino. Vniuersitati vestra volumus esse notum, quod consulti fuimus à quibusdam, virum sacenote Parochiali contradicente vel inuito Parochianus eius Domino Papa seu Pœnitentiariis suis, vel suo Episcopo aut Pœnitentiariis ipsius cum valuerint, peccata sua vniuersaliter valeant confiteri, atque ab eisdem pœnitentiam pro commissis recipere salutarem. Cui Consultationi respondentes diximus & dicimus in hoc unanimiter consentientes, prædicta licite posse fieri & debere. Si qui autem dicant aut dixerint contrarium, quantum in Nobis est, reprobamus, erroneum reputantes. Actum anno Domini 1252. mensis Ianuarii.

Eodem anno incepit Innocentius ex Ordinibus Mendicantium doctos & pios viros seligere quos *Peregrinantes* vocauit. Nimirum eos in omnes mundi partes adhuc infideles misit, vt ad Christi cultum populos errore obcæcatos conuerterent. Quâ de re sic Iacobus Scrobiscuius in suo opere de Episcopis Hallicensibus.

Constat, inquit, *Innocentium IV. posteriori tempore anno nimirum 1252. instituisse societatem Fratrum Peregrinantium propter Christum ex Religiosis B. Dominici & S. Francisci. Cuius institutum erat excurrere ad Terras Infidelium & schismaticorum ad prædicandum & propagandam fidem Christi.*

Ad hanc quoque annum refert Mathæus Parisiensis mortem M. Ioannis de Basingestokes Archidiaconi Legriæ eximij olim in Academia Parisiensi Professoris. *Diebus insuper sub eisdem*, inquit, ne mala veniant incommitata, M. Ioannes de Basingestokes Archidiaconus Legriæ, vir quidem in Triuijo & Quadriuijo experientissimus, Græcis ac Latinis litteris ad plenum eruditus, viam vniuersæ carnis ingressus gemitus & lachrymas multiplicauit Comitibus memorati. Hic M. Ioannes intimaerat Episcopo Lincolniensi Roberto, quod quando studuit A-

M. IOAN.
BASINGESTOKES.

„ thenis, viderat & audierat à peritis Græcorum Doctoribus quædam Latinis in-
 „ cognita. Inter quæ reperit 12. Patriarcharum, filiorum videlicet Iacob Testa-
 „ menta. Quæ constat esse de substantia Bibliothecæ, sed per inuidiam Iudæo-
 „ rum dudum fuisse abscondita, propter manifestas quæ in eisdem patent de Chri-
 „ sto Prophetias. Vnde idem Episcopus misit in Græciam: & cum ea habuisset,
 „ transtulit de Græco in Latinum sermonem & quædam alia. Hic insuper M. Ioan-
 „ nes figuras Græcorum numerales, & earum notitiam & significaciones in An-
 „ gliam portauit & familiaribus suis declarauit. Per quas figuras etiam litteræ re-
 „ præsentantur, quod non est in Latino vel Algorismo. Memoratus insuper M.
 „ Ioannes quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiosè &
 „ compendiosè tota vis Grammaticæ continetur: quod idem Magister Græcorum
 „ Donatum appellauit. Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per
 „ distinctiones dilucidantur, quod sic incipit: *Templum Domini quod est peruisile.*
 „ Item aliud scriptum quod ab Atheniensibus habuit. In illâ enim Ciuitate studue-
 „ runt Græcorum sapientes. Et cum sit sapientia immortalis, sicut dicit sapiens de
 „ ea: *Ab initio & ante secula creata sum,* & vsque ad fines seculi non deficiam, hoc
 „ nomen Athenæ dicitur ab *a*, quod est sine, & *θάνατος* quod est mors, quasi im-
 „ mortalis. In illo scripto probatur Ordo Euangeliorum. Nec prætereundum quod
 „ mihi hæc scripturo familiariter consuevit enarrare quod Quædam puella filia Ar-
 „ chiepiscopi Atheniensis nomine Constantia, nondum vicelimum agens annum,
 „ virtutibus prædita omnem Triuii & Quadriui nouerat difficultatem: vnde alte-
 „ ram Catharinam vel Cathorinam consuevit dictus M. Ioannes iocose propter
 „ suæ scientiæ eminentiam appellare. Hæc Magistra fuit Ioannis, & quidquid bo-
 „ ni sciuit in scientia licet *Parisius* diu studuisset & legisset, ab ea mendicauerat.
 „ Hæc puella pestilentias, tonitrua, Eclipsim, & quod mirabilius fuit, terræ-motum
 „ prædicens, omnes suos auditores infallibiliter præmuniuit.

Memorabile est quod ad hunc annum refert *Mathæus Parisiensis* seu Continua-
 tor de quadam controuersia inter Bonifacium Cantuariensem Archiepiscopum
 & *Wintoniensem* electum orta occasione Prioratus de Suuerc in Episco-
 patu *Wintoniensi* siti, cuius custodiam Electus cuidam Sacerdoti suo commi-
 serat. Hoc verò M. Eustachius de Len Archiepiscopi Cantuariensis Officialis
 prædicti Prioratus Patronus, id factum in sui contemptum arbitratus, quoniam af-
 fensus suus non fuerat requisitus, iussit sacerdotem cedere: ille se Electi autho-
 ritate tueretur: Officialis nihilominus contumacem excommunicat ducique iubet
 ad *Maidenestonium* Archiepiscopi *Manerium* donec deliberaretur quid super hoc
 statuendum foret. Electus ipsum Officialem insequitur & captum tanquam vile
 mancipium in furto deprehensum indignissimè tractat. Hinc exclamat *Ma-
 thæus. O temeraria præsumptio! O inexcusabilis irreuerentia, quæ tam authenticum
 virum, tam excellenter litteratum, tam perspicuè famosum personamque Archiepiscopi re-
 præsentantem tam ignominiosè tractauit & fatigauit.* Quid plura? Archiepiscopus af-
 sumptis quibusdam Episcopis Londinum profectus omnes sceleris auctores &
 participes excepto Rege, Regina, Richardo Comite Regis fratre, vxore & libe-
 riseorum horribiliter & solenniter excommnicat. **Demum Oxoniæ conuocata**
 Vniuersitate facinus propalat, & datis ad omnes suæ ditionis Præfules litteris
 nominatim auctores & fautores designat & sacris arcer.

Archiepiscopus autem Bonifacius ignem iræ conceptæ sub cinere thesaurizans
 & condignè insistens prout M. Eustachius qui magis lædebat & magis doluit,
 instigauit vltioni de tam enormi transgressione versus Oxoniam gressus matu-
 rari, *vt ibidem conuocata Scholarium Vniuersitate, quæ de diuersis Mundi partibus il-
 lic studuit congregata factum tam nefarium seriatim in publico propalaret. Vt sic non la-
 teret per relationes eorum tanta culpa remotas etiam Nationes.* Qui cum illuc veniens
 Ciuitati appropinquaret, perrexit ei obuiam in equis phaleratis & præelectis in-
 dumentis innumerabilis Cleri multitudo, & ei vt decuit tanquam Archiepisco-
 po & totius Angliæ Primati ac genere præclarissimo reuerenter occurrendo ap-
 plausum fecit & honorem & pransurum in esculentis & poculentis abundanter
 respexerunt. *Quorum facetiam, gestus maturitatem, vestium compositionem, morum
 severitatem cum Archiepiscopus & eius umbratiles Clerici Prouinciales considerassent, con-
 sideri cogebantur quod Oxoniensis Vniuersitas amula Parisiensis censeret promeretur.*

In Crastino igitur B. Nicolai coram Vniuersis Clericis quos pulsato signo commonefecerat ad hoc congregari, presumptuosam temeritatem ac temerariam presumptionem Electi Wintoniensis sumens ex Rege confidentiæ audaciâ fratrumque suorum & Complicem in propatulo fecit recitari & nomina transgressorum expresse publicari, & sententiam sæpe dictam innouauit, quæ in litteris plenius conscribuntur, quas idem Archiepiscopus constituit Episcopis suis suffraganeis transmitti vniuersis.

Eodem anno in Vniuersitate Parisiensi rursus à lectionibus cessatum est propter occisos quosdam scholares à vigilibus & custodibus vrbs tempore Quadragesimali, nonnullos captos & carceri mancipatos, alios verò multos lethaliter vulneratos. Qua de re cum conquesta esset Vniuersitas apud Alphonsum Comitem Pictauiensem suosque repetiisset, dum satisfactio differtur, cessationem lectionum indicit, cui Decreto parent omnes Magistri præter Dominicanos & Minoritas, negantes se parituros nisi & de societate Academica securi sint & de possessione Cathedralium, quas iam diu sibi decreto publico confirmari postulabant. Sed paulo post tandem reddita pace, & reparatis iniuriis, eadem Vniuersitas statutum solenne promulgauit contra quoscunque parere detrectantes, quod ad an. sequentem referemus.

Scribunt Dominicani huncce tumultum Parisiensem ex inuidia profectum, propterea quod suorum scholæ frequentabantur maximè, & seculares Magistri deferebantur. Certè negari non potest, quin molestissimè ferrent Academici homines illos Magistrali honore, decorari & solenniter ac pomposè docere, qui humilitatem præ se ferre videbantur: itaque in sacris concionibus eos vulgò cum Phariseis comparabant, qui affectantes vocari *Rabb. & Religiosi*, non nisi hypocritæ erant & in operibus mendaces. Extat in hanc rem Concio Guillelmi quæ pro titulo habet. *De Pharisæo & Publicano*: qua quidem in reprobare nititur Regulares prædictos omnino esse *Hypocritas & Pharisæos*.

4um signum Scribarum, inquit, & Phariseorum hypocritarum est, quoniam amant vocari ab hominibus Rabbi, hoc signum videtur esse in laicis Phariseis siue Regularibus, qui cum sint in statu perfectionis & eis dictum sit à Domino. *Nolite vocari Rabbi* Math. 23. & paulo post. *Nec vocemini Magistri*. In quorum primo prohibetur eis nominis *Magistri* desiderium: in 2. verò ipsum *Magistri* vocabulum, ipsi tamen per multorum excommunicationem & alia scandala procurant, vt *Magistri* vocentur.

Sed dicet quis. Non appetunt *Magisterii* nomen propter ipsum nomen, sed propter animarum vtilitatem. Videlicet quia plus creditur de salute animarum Magistris quàm non Magistris. Sed quæro cur hoc? Respondebunt quod præsumitur in eis maior sapientia, & melius & disertius sciunt prædicare & docere, sed vide quàm hoc sit longè à veritate. *Magisterium* enim & profunditas litterarum indifferens est ad bonum & malum: Magni enim Magistri fuerunt Arius & Sabellius, Eutyches & Nestorius in diuinis litteris, & tamen hæresiarchæ fuerunt. Item cum Apostolus sciret quid esset vtile animabus, si sciisset eminentiam sapientiæ & eloquentiæ quæ in Magisterio attenditur, vtilem esse profectui animarum, eis vti que in prædicando vsu fuisset, cuius tamen contrarium dicit 1. Cor. 2. *Et Ego cum venissem ad vos fratres, veni non in sublimitate sermonis aut sapientiæ annuncians testimonium* 1. C. *non enim iudicauit me scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum & hunc Crucifixum. Non enim in sermone est Regnum Dei, sed in virtute* 1. Cor. 4.

Sed vide qualiter Apostolus confirmabat prædicationem suam non vti que per Magisterium, non per ostentationem sapientiæ aut eloquentiæ, sed per humilitatem patientiæ, per miracula, per opera virtutum 2. Cor. 12. *Signa Apostolatus mei facta sunt super nos in omni patientia, in signis & prodigiis & virtutibus. Glossa in castitate ceterisque operibus.* Miracula tamen hodie suspecta essent, cum iam simus in nouissimis diebus aut prope nouissimos dies, de quibus dicitur Math. 24. *Exurgent Pseudo-Propheta & seducant multos.* Et Marc. 13. *Exurgent Pseudo-Propheta & dabunt signa & prodigia ad seducendum si fieri potest etiam electos.* Item si non sufficit tibi exemplum Apostoli ad ostendendum quod Prædicator propter Magisterium suum non plusquam alius proficit animabus, do tibi exemplum Christi, qui cum inter Discipulos haberet quosdam Magistros bonos & sanctos, videlicet Nathana-

naël de quo dixit Ioan. 1. *Ecce verè Israelita in quo dolus non est* : & Nicodemum cui dixit Ioan. 3. *Tues Magister in Israel* : neutrum tamen legitur misisse ad prædicandum, sed alios discipulos simplices & imperitos misit, & ex Discipulis Apostolos siue missos fecit. Marth. 10. *Ecce Ego mitto vos*. Gloss. de *Discipulis missos vos facio*.

1253.

Anno igitur 1253. incipiente more Gallicano nim. mense Aprili Academia Parisiensis præcauere volens, ne quis deinceps sua statuta impune violare auderet, legitime per Rectorem suum conuocata maturis deliberationibus præhabitis apud Mathurinenses Solenne Decretum edit & promulgar, suoque sigillo communi ad maiorem vim & auctoritatem communit & roborat. Est autem eiusmodi, vt legitur in lib. membranacco Nationis Gallicanæ post hoc lemma. *Statutum Vniuersitatis quod Nullus admittatur ad Congregationes nisi prius iurauerit seruare Priuilegia, statuta & libertates Vniuersitatis.*

Anno Domini 1253, mense Aprili. Nos Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium propter illud nouum & enorme flagitium in 4. Scholares Clericos & vnum eorum Seruientem Laicum innocentes à Vigilibus Ciuitatis Parisiensis nostræ Custodiæ deputatis contra Priuilegia Nobis à Regibus Francorum indulta de nocte nequissime perpetratum, quorum Scholarium vnus trucidatus interiit, reliqui verò plurimis & atrocibus plagis impositis in carcerem detrusi sine culpa, nec non & in ipso carcere spoliati & iterum vulnerati, & vsque ad membrorum deformationem ac debilitationem inhumanè tractati, tandem à Nobis in crastinum requisiti, dimissi sunt semiuiui. Nos inquam, ob hanc causam corde vehementer afflicti cum iam per mensem & amplius à Lectionibus ob timorem dimissis expectassemus Iustitiam & nondum esset exhibita, quamuis fuisset sicut debuit & decuit pluries requisita, in tanto discrimine constituti ordinationibus & indulgentiis à sede Apostolica & eius Legatis nobis indultis diligenter inspectis, deliberato consilio auctoritate illarum obligationem fecimus iuramento vallatam de supradicta iniuria secundum Deum & iustitiam quantum nobis licitum est, prosequenda, *tribus Magistris Regularibus, videlicet duobus Predicatoribus & vno P. Minore duntaxat exceptis*, qui pro suæ voluntatis arbitrio suum renuerunt præstare consensum, diligentius requisiti non sine contemptu & transgressione dictarum Indulgentiarum seu Ordinationum : quarum vna suos Transgressores percellit sententiâ nisi intra 15. dies suam præsumptionem coram nobis curauerint emendare. Propter quod negotium supradictum diutius exitit protelatum. *Porro tandem venerandus ac magnificus Comes Pictauensis & Tolosanus Alphonsus Illustris Francorum Ludouici tunc agentis in partibus transmarinis Germanus, memorati fratris sui absentiam supplere satagens in hac parte, totius Cleri ac Vniuersalis Ecclesiæ dilectione nec non iustitiæ zelo adinstar Patrum suorum Regum Franciæ Christianissimorum succensus de multorum Procerum ipsius Regni ac aliorum sapientum consilio præfatam iniuriam ad honorem Dei ac Regni memorati potenter ac patenter emendare curauit, duobus dictorum malefactorum per Iudicalem sententiam tractu equorum per vicos & plateas Ciuitatis Parisiensis ac demum suspendio interfectis, reliquis vero in exilium deportatis.*

Nos igitur pendente negotio supradicto interim tranquillitati nostræ ac paci volentes in posterum prouidere, habitâ diligenti deliberatione duximus statuentium, vt de cætero nullus in quacunque Facultate Magister ad collegium Magistrorum vel consortium Vniuersitatis admittatur, nisi prius in plenâ congregatione Magistrorum, vel saltem coram 3. Magistris suæ Facultatis ad hoc specialiter deputatis iurauerit statuta nostra licita & honesta & nobis expedientia se firmiter obseruaturû. Item secreta & Consilia nostrapost inhibitionem sibi factâ à nobis bona fide celaturum. Insuper obligationibus nostris licitis & honestis ac nobis expedientibus præcipuè ex tenore priuilegiorum nostrorum vigorem habentibus se concorditer ac pacificè consensurum iuxta documentum B. Augustini dicentis *Turpis est omnis pars suo non congruens vniuerso*. Quod vt firmitus obseruetur, statuimus vt nullus Magister Principium alicuius Bachelarii tenere, vel eius Principio interesse præsumat, nisi prius ei constiterit quod idem Bachelarius ad prædicta modo præhabito sit ligatus. Nec idem Bachelarius si alio

modo inceperit, à nobis aliquatenus Magister habeatur. Item si vacante studio Parisiensi ob causas consimiles vel alias rationabiles aliquis interim Bachelarius in aliqua Facultate de nouo solemniter incipere, vel aliquis eorum qui prius vexerint, suas interim lectiones resumere presumpserit, ex tunc à consortio nostro in perpetuum excludatur, nec Parisius seu alibi, ubi studium transferri contigerit, inter Magistros seu Scholares aliquatenus admittatur. Et pœna consimili Scholasticis qui interim causa studij Parisius venire presumpserit, punietur, nisi transgressores prædicti præsumptionem suam ad arbitrium nostræ Vniuersitatis curauerint emendare. Hæc autem ordinauimus & statuimus sub pœna quam infligere possumus, inuolabiliter obseruanda, nihilominus recententes supradictam excommunicationis sententiam quæ in transgressores præmissos extitit promulgata, ut ab omnibus inuolabiliter obseruetur, salua in omnibus libertate ac iure Canonicorum Parisiensium, quantum ad omnia in quibus & per quæ à nostris ordinationibus & statutis auctoritate Apostolica seu quacunque alia sunt exempti. Hanc autem Ordinationem seu statutum à nobis approbatum & editum sub nostri sigilli munimine fecimus roborari. Actum est hoc statutum anno & mense prædictis, sed propter emendationem Clausulæ de Emenda supradicta per memoratum Comitem posterius facta quæ nondum exhibita erat, quando editum est hoc statutum, sigillatum fuit postea cum appositione eiusdem Clausulæ, Mense Septembri anno supradicto.

Hoc Decretum significatur per Apparitorem Mendicantibus, Negant illi, ut sæpe iam alias, se parituros nisi duplex Cathedra Magistralis sibi concederetur. Vniuersitas hanc legem sibi imponi non ferens, eos à societate sua segregat postquam eos iuxta Papalia Priuilegia nisi parent, admonuit fore ut excommunicarentur. Comminationes istas & fulmina nihili faciunt; Igitur redeuntibus Remigialibus illius anni iussu Rectoris Decretum per omnes scholas promulgatur, veranturque Scholares scholas eorum frequentare. Fit ab eis impetus primùm in Apparitores, deinde in Rectorem. Adeunt Comitem Picauensem, aiunt fieri ab Vniuersitate Decreta fidei & Regno aduersantia. Recurrunt quoque ad summum Pontificem, apud quem habebant potentissimos adiutores, inter cæteros verò M. Hugonem de S. Caro tunc Cardinalem, de quo alibi diximus. Suos pariter mittunt Legatos Academici, ut obiecta refellant, ac proinde singuli quotidiano suo demerso parcunt, ut habeant unde Legatis sumptus suppeditent. Huius rei meminit Mathæus Paris. adhuc annum. *Diebus eiusdem*, inquit, *orta est discordia inter Vniuersitatem Parisiacam Scholarium & Fratres Prædicatores*, qui in tantum iam multiplicati sunt & exalati, Regum facti Confessores & Consilarii, ut veteribus & approbatis consuetudinibus & Iuribus Scholarium renuissent subiacere. Congregati igitur Scholares Collectam fecerunt & contribuerunt, scilicet quilibet secundum posse suum & cuilibet Communia Hebdomadis abbreviata est, ut inde cornua sumpserint Fratres memorati. Habebant enim in Curia amicos magnæ potestatis, scilicet D. Fratrem Hugonem de Ordine Prædicatorum, imò ipsum Papam & multos potentes. Effusa igitur multa pecuniâ & perditio hinc inde multumodo labore, mutatis quibusdam consuetudinibus Parisiensibus pax est tandem reformata.

Meminit quoque huiusce Collectæ Cantipratanus l. 2. c. 10. *Nequitia primordialis actores simplices Vniuersitatis Scholares sibi velut unum corpus, miris astutiis adunarunt, ut in multis librarum millibus eos roderent placisantes, ut sic in dictos Ordines crudelius desererent, & id quod per se non poterant non sufficiente pecunia in euacuatione bursarum innocentie puerilis, multorum copiis obtinerent.*

Interim verò M. Albertus de Parma Apostolicæ sedis Legatus seu proprio nutu seu iussu Pontificis motus, experitur num inter partes dissidium componi possit. Audit postulara & responsa, sed tandè pro Mendicantibus pronúciat, si credimus Cantipratano Dominicano & illius temporis scriptori l. 2. de Apib. c. 10. n. 32. *Illo in tempore*, inquit, *audiuimus ab Alberto Apostolicæ sedis Legato tunc in Galliis constituto, quod dicti Magistri ex parte Vniuersitatis & Fratres Prædicatores (qui tunc soli innocentissimè vexabantur) datis super hoc litteris in ipsum finaliter conuenerunt, ut omnes querelas inter ipsos proprio arbitrio terminaret. Querens ergo Legatus à Magistris, quod illud esset quod magis in calum-*

AVDIUNTUR
DO-
MINICAM
ET MAGIS-
TRI A LE-
GATO.

niam verteretur : Responderunt quod FF. Prædicatores duas Scholas haberent
 & duos Magistros in Theologia Regentes : optimè autem pacem fieri posse, si
 vna schola vellent esse contenti & Vniuersitatis mandata seruarent. Legatus igitur
 quæsiuit à Fratribus si hoc vellent. Responderunt Fratres vnâ libenter scho-
 lã se esse contentos, & Vniuersitatis mandata se velle obseruare, dum tamen
 illa eis præcisè darentur expressa in scripto. Et in hoc sapientissimè prouiderunt.
 Nam sicut postea per eos qui in Consilio fuerant Magistrorum, Fratribus dictum
 est, si simpliciter sine expressione promisissent Fratres Vniuersitatis seruare man-
 data, in mandatis postmodum ab Vniuersitate daretur, vt Fratres omnimode à
 regimine Theologiæ & lectionibus cessarent. Legatus ergo nihil talium suspica-
 tus, gauisus est, finemque sperans contentionis huius haberi, mandauit Magi-
 stris & obtulit se ex parte Fratrum quod vnâ scholã vellent esse contenti, &
 Vniuersitatis mandata in scriptis redacta seruarent. Tunc Magistri malitiæ suæ
 propositum non habentes turbulentissimè responderunt. Quid nobis, inquit,
 prodesset vna schola vos esse contentos, dum rupto pariete inter duas Scholas,
 tot sicut ante haberent vnus capacitate ambitus auditores? Legatus igitur mox
 ad indignationem grauiter commotus, Vt video, inquit, vestri propositi aut vo-
 luntatis non est vt quis Fratrum Rector sit & vnâ schola saltem gaudeant aut
 duabus. Super hoc quid Fratres faciant, viderint. Nec credo quod Romana
 Curia obtento per multos annos iam duarum Scholarum magisterio, priuare eos
 debeat iure suo. Sicut audiuius ita & vidimus. Nam D. Papa quanquam grauif-
 simus fuerit Fratribus, tamen in hoc vt iustus iudex iustitiam fratribus denegare
 non potuit, sed pro eis Iuris sententiam tulit : nec hoc semel & iterum, imò & ter-
 tiò, inani semper per Nuncios Vniuersitatis, appellatione compulsus. Hæc
 Cantipratanus pro sua causa.

Dum hæc Parisiis tentantur, confugiunt Fratres ad Papam binasque litteras
 ad Rectorem & Magistros ab ipso obtinent, de quibus Gonzaga l. part. in Con-
 uentu Parisiensi, his verbis.

*Accessit paulo post tumultus Parisiis exortus inter Ciuēs & Scholasticos adeo grauis
 & multorum cadibus cruentus, vt hi de transferendo in Angliam studio relicta Lutetia
 serio consultarent.* Cum his consiliis nollent Fratres acquiescere, nec scholasticis
 aduersus Luterianos tumultuantibus adesse, illos è Scholis publicis & Faculta-
 ris consortio semotos publicè legere aut differere prohibuerunt. Re ad summum
 Pontificem Innocentium IV. delata, Kalendis Iulijan. Pontif. 11. qui in Chri-
 sti an. 1254. incidit, grauissimis ad Vniuersitatis Rectorem, Doctores & Procures mis-
 sis litteris autoritate Apostolica præcepit, vt Magistros Minores & Prædicato-
 res à suo consortio per iniuriam eiectos restituerent, horum lectionibus publicis
 Scholasticos seculares adesse permitterent, & sine vlla difficultate aut cunctatio-
 ne ad pristinum statum gradumque resumerent. Idem rursus altera Bulla data
 Assisii 7. Kal. Septemb. eodem anno Magistros & Vniuersitatem Parisiensem
 hortatus est, deinde iussit non tantum molestos non esse Magistris Fratrum Mi-
 norum & Prædicatorum, sed eosdem omni potius humanitate & amicitia foue-
 re, & vt hoc omnino præstarent, Episcopos Siluaneensem & Ebroicensem in-
 uigilare & prospicere præcepit. Perlegimus & aliud paulò antiquius diploma,
 quo idem Pontifex anno summi sacerdotii sui 2. constituit vt eiusdem Theologi-
 cæ facultatis & scholæ publicæ & disputationes sacre & honorabiles gradus FF.
 Minoribus & Prædicatoribus cum aliis liberi & communes essent. Interim verò ne quid
 innouetur ante proximè futurum festum Assumptionis (an. 1254.) vetat, cau-
 samque ad se euocat & ab vtraque parte Procuratores Romam mitti imperat. Ha-
 rumce verò Bullarum executores constituit. M. Ioannem Aubergenvillam Regis
 Cancellarium, Episcopum Ebroicensem & Robertum Siluaneensem datis ad
 eos litteris sic incipientibus *Excelsi dextera*. At cum illi remissius agerent quàm
 optabant Mendicantes, alias obtinuerunt litteras ad M. Lucam Canonicum & De-
 canum Ecclesiæ Parisiensis Academicis infestum, quibus ille acceptis protinus
 exequi festinauit quod imperabatur; & Academicos parere tergiversantes suspen-
 dit. Illi Pontificem appellarunt, suspensionem irritam fecerunt. Interim verò Ec-
 clesiæ Gallicanæ Procures in suas partes adducere conantur & solennibus comitiis
 apud S. Iulianum habitis litteras quas ad eos dare decreuerant, relegunt, appro-

bant & emittunt, quæ tales sunt in supradicto codice Nat. Gall. sub hoc lem-
mate.

LITTERA VNIVERSITATIS MISSA PRÆLATIS VNIVERSIS SVPER
discordia mota contra Mendicantes.

REVERENDIS in Christo Patribus Archiepiscopis, Episcopis, Decanis, Ab-
batibus, Archidiaconis & aliis Ecclesiarum Prælatiis, nec non Capitulis &
Scholaribus vniuersis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studen-
tium salutem in Domino sempiternam. *Excelsi dexterâ Paradisum voluptatis olivæ
plantavit Parisius venerandum Gymnasium litterarum. Vnde sapientia fons ascen-
dit, qui in 4. Facultates, videlicet Theologiam, Iurispræditiâ, Medicinam, necnon ra-
tionalem, naturalem, moralem Philosophiam quasi in 4. Paradisi flumina distributus per
4. mundi Climata derivatus vniuersam terram irrigat & infundit.* Ex quo quàm multi-
farios, spirituales ac temporales profectus Christiana professio experiatur, luce
clarius patet cunctis. Huic venerando & salubri Collegio quondam præfuere
Magistri reuerendi vita & doctrina clarissimi, mente religiosi, omnes tamen de-
gentes in habitu seculari, qui processu temporis crescente numero Auditorum,
sicut oportuit, ampliati, vt liberius & tranquillius vacare possent Studio litterali,
si quodam essent Iuris specialis vinculo colligati & sociati, *Corpus Collegij* siue
Vniuersitatis cum multis Priuilegiis & Indulciis ab utroque Principe sunt adepti.
Sub quorum Doctorum felici regimine vernans studium memoratum in flores
pullulauit pulcherrimos & fructus fecit vberimos honestatis. Illâ præcipuè ratio-
ne, quia sicut nec habitu nec professione diuersi, ita nec studiis erant nec votis
aduersi, scientes quod aquæ Siloë vadunt cum silentio & quiete. **NOVISIME**
autem diebus nostris Quidam viri Regulares qui Fratres Prædicatores dicuntur,
Parisius in paruo numero viucentes sub quadam pietatis ac publicæ utilitatis spe-
cie subiugressi vnâ nobiscum Theologiæ studium feruenter & humiliter sunt
aggressi: propter quod à maioribus nostris & Nobis benignè recepti, sinceræ
charitatis brachiis amplexati in Domo nostra propria, in qua vsque hodie com-
morantur, quam eis ad inhabitandum concessimus, hospitali alimento tam Do-
ctrinæ quàm corporali diligentius educati plurimis Beneficiis nostris & Ante-
cessorum nostrorum potiti per ingressum Scholasticorum nostrorum in scientiâ
simul & in numero adeo sunt dilatati, quod iam vbique terrarum per multa Col-
legia sunt dispersi. Cæterum cum ab initio suæ Institutionis elegissent in humi-
litate perfecta Christo Domino famulari, consequenter, nescimus quo ducti spi-
ritu, contra Euangelicam perfectæ humilitatis quam fuerant professi regulam,
quâ dicit Dominus ad perfectos, **NOLITE VOCARI RABBI,** & paulò post, **NE
VOCEMINI MAGISTRI,** in primo, Magisterij prohibens appetitum, in secundo Ma-
gisterij etiam interdicens vocabulum, honorem solemnem Magisterij & Magistro-
rum Cathedras ambientes, tandem propter quandam atrocem iniuriam & famo-
sam Nobis illatam, translata maiori parte Studij Parisiensis Andegauis, in illâ
paucitate Scholarium quæ remansit Parisius, desiderio suo potiti, conuenienti-
bus Episcopo & Cancellario Parisiensi, qui tunc erant, in absentia Magistrorum
solemne Magisterium & vnâ Magistralem Cathedram sunt adepti. Deinde
Studio nostro Apostolica prouisione Parisius reformato, per eandem Cathedram
multiplicatis sibi Doctoribus successiuè præter voluntatem Cancellarij, qui tunc
erat, maioribus nostris qui nondum aliis Regularium Scholasticorum Con-
uentibus artabantur, dissimulantibus, per seipsos secundam Cathedram erexe-
runt, & eas ambas titulis talibus acquisitas aliquandiu tenuerunt. Porro tempo-
re procedente considerantes maiores nostri diuersarum Religionum sex Colle-
gia, videlicet Fratres Claræ-Vallenses, Præmonstratenses, de Valle-Scholarium,
de Ordine Trinitatis, Fratres Minores præter alios Regulares apud Nos Colle-
gia non habentes causâ discendi sacras litteras Parisius conuenisse, & in eis quos-
dam vsque ad Cathedram profecisse: Alios verò nondum competenter proue-
ctos ad Cathedras Magistrales, secundum quod & ipsi asserunt, processu tem-
potis aspirare. Considerantes etiam Canonicos Ecclesiæ Parisiensis, quorum
tres apud Nos in eisdem litteris sunt Regentes, numerum suum secundum quod

eis personæ suppetunt, iuxta morem Ecclesiæ suæ multiplicare consueuisse. Attendentes nihilominus statum Ciuitatis & honestatem Theologicæ Facultatis secundum statutum Apostolicum à Cancellario Parisiensi & à singulis Magistrorum Theologiæ iuratum vix posse in eadem Facultate 12. Cathedras sustinere, propter Scholarium apud Nos in Theologia studentium raritatem, cum iam in Ciuitatibus & aliis locis maioribus vniuersis per Fratres eosdem & alios non sine grandi periculo dictæ litteræ doceantur, luce clarius præuiderunt, quod postquam ex illis 12. nouem Cathedræ sicut in promptu est, à prædictis Collegiis irreuocabiler fuerint occupatæ, quod propter Fratrum Regentium successionem continuam, ad seculares Magistros nunquam deinceps reuertentur, & dux aut tres duntaxat poterunt superesse, quæ personis secularibus ex omni Regione quæ sub cælo est, ad studium Parisiense confluentibus, valeant reseruari. Quod si forsitan contigerit, memorata Collegia sibi adinstar Fratrum Prædicatorum Cathedras geminare, cum iuxta consequentiam præmissorum iam essent in Vniuersitate nostra Scholæ Theologicæ 13. immortales, inuitabiliter sequeretur seculares scholasticos vniuersos Canonicis Parisiensibus duntaxat exceptis, à Cathedris Theologiæ fore in sempiternum exclusos: propter quod necesse haberemus Ciuitatem Parisiensem studiis nostris aptam & à multis retroactis temporibus, multis & magnis sumptibus, nobis aptam propter superuenientes Regulares deferere, & ad loca minus idonea non sine damnis plurimis transmigrare, vel à Sacrarum litterarum penetralibus alieni, passim omnes ad seculares scientias conuolare.

Nos igitur diligentius attendentes sacraram eminentiam litterarum magis necessariam esse secularibus Clericis, qui ad curam animarum & Ecclesiarum regimen euocantur, quam Regularibus viris qui ad ea rarius promouentur; Attendentes etiam quantum inrendat scholaris studio si se spevet quandoque ad docendi Cathedram perueniendum, deliberatione præhabita duximus statuendum, ut Nullus Regularium Conuentus in Collegio nostro duas simul solennes cathedras habere valeat actu Regentium Magistrorum: non intendentes per hoc statutum eos artare quominus liceat inter fratres suos extraordinarias multiplicare sibi lectiones, secundum quod sibi viderint expedire.

CVI STATVTO FRATRES PRÆDICATORES TOTIS VIRIBUS RESISTUNT.

SUPER TRANSACTA VERO Quadragesimâ propter interfectionem, vinculationem & alias atroces iniurias à Custodibus Parisiensibus, communibus Scholaribus nostris illatas in magnâ cordis angustia constituti, iuxta quandam Ordinationem sedis Apostolicæ Nobis indultam, obligationem quandam ad inuicem fecimus de præfatis iniuriis secundum Deum & Iustitiam, quatinus unicuique saluâ regulâ vel ordine suo liceret & etiam sine labore proprii corporis, non singularum sed VNIVERSITATIS nomine, si forte contingeret Iustitiam secularem Nobis deficere, persequendis, memorati Magistri PRÆDICATORVM apud Nos tunc Regentes dictæ obligationi nostræ consentire minimè voluerunt, nisi sub ea conditione VT SIGILLI NOSTRI COMMVNIS testimonio duas eorum Ordinis Scholas concederemus perpetuas in Theologia Collegio Magistrorum. Quod eis concedi non potuit obstante Statuto nostro superius annotato. Nec de Scholis eorum vel nostris tunc etiam agebatur, sed magis de præfatis iniuriis amouendis. Vnde prædictæ obligationi sæpe dicti Fratres peruicaciter resistentes, eam per suam rebellionem septem hebdomadis protraxerunt, propter quod securitate nostrâ dilatâ diutius Nos cessare oportuit à legendo. Quâ tandem obligatione illis renitentibus consummata statim secuta est ad nostram securitatem in posterum dictarum iniuriarum emenda. Cæterum adhuc ipsa emendâ pendente, ne similem rebellionem in aliquibus Magistrorum experiremur in posterum, vnanimiter duximus statuendum, ut Nullus de cætero Magister admittatur ad Collegium Magistrorum, nisi prius iurauerit Statuta nostra licita & honesta & nobis vsilia se firmiter seruaturum. Insuper obligationibus nostris licitis & honestis ac nobis expedientibus, præcipuè ex tenore priuilegiorum nostrorum vigorem habentibus se concorditer consentire, vt iuxta verbum Augustini non sit pars turpis suo non congruens Vniuerso. Cui etiam statuto licet postea in fauorem illorum Claufulam istam vellemus inferere, scilicet Dum tamen mihi qui Regulam Fratrum Prædicatorum profiteor, dicta statuta secundum eandem Regulam non sint illicita nec inhonestâ, nec saluti animarum contraria, nec Iuri Diuino

aut humano, aut etiam publica utilitati aduersa, nec sanctæ Dei Ecclesiæ sint damnosa. Nihilominus tamen suum renuerunt præstare consensum, nisi sub conditione prædicta de duabus Scholis perpetuò concedendis propter quam conditionem ratione iam dicta non acceptatam à nobis eidem statuto, quantum in ipsis fuit, pertinaciter resisterunt & adhuc renitentur. Porro cum propter huiusmodi rebellionem contumaciamque iuxta tenorem Ordinationis sedis Apostolicæ supradictæ per elapsum 15. dierum spatium, Excommunicationis sententiam incurrissent, Nos propter eorum Excommunicationes & rebelliones prædictas eos & eis adhaerentes à nostro consortio sicut moris est separantes, ipsam eorum separationem iuxta morem nostrum per vniuersas scholas fecimus publicari. Propter quod totus Fratrum Prædicatorum Parisiensis Conuentus antiquæ humilitatis suæ & beneficentiæ nostræ oblitus contra verbum Apostoli dicentis, *Obsecro vos fratres ut diè nè ambuletis ea uocatione quâ uocati estis in omni humilitate & mansuetudine.* & alibi, *Beneficentiæ nolite obliuisci,* aduersus Vniuersitatem nostram Patronam suam, prout ipsi diffiteri non audent, calcaneum erigentes, personas Maiorum nostrorum grauitè diffamantes, persecutores eos esse sanctimoniam ac totius Religionis falso ac procaciter asserentes, tandem in personam nostram pericula machinantes ILLUSTRIS COMITI PICTAUIENSI Regni Franciæ tunc Rectori asserentibus, & Curia suæ Proceribus & multis Magistrorū nostrorū ad hoc uocatis, per excogitatum malitiam suggererunt. Nos statuta contra Deum & Vniuersalem Ecclesiam editisse, nec non conspirationes illicitas contra D. Regis honorem & Regni commoda quod absit, perpetrasse: cum tamen nihil penitus nisi quæ supra dicta sunt, fecerimus. Quod & ipsi vnâ nobiscum sub conditione tamen præscriptâ quantum in ipsis fuit, facere obtulerunt. Nec dum nostris calamitatibus satiati ad sedem Apostolicam accedentes & apud D. Papam & DD. Cardinales, Maiores nostros, ut intelleximus, grauitè diffamantes, causas suæ separationis omnino tacentes, nullo ex parte nostra ibi præsentè, per exquisita prædicta mendacia quasdam litteras subreptitias à D. Papa per importunitatem suam, ut intelleximus, ad uenerabilem Patrem Ebroicensem Episcopum extorserunt, per quas scilicet ob reuerentiam Apostolicæ Bullæ & ad preces D. Pictauiensis prædicti & ad euitandum scandala plurimorum, qui de ipsorum insolentiis obstupescunt, hortabatur ut benignè uellemus eos ad Consortium nostrum resumere saluis duntaxat statutis nostris prædictis, donec saltem D. Papa illis plenius cognitis aliter duceret ordinandum. Ipsi nihilominus mediante quodam Executore suo à memorato Episcopo ad instantiam eorum subdelegato uidelicet M. Luca Parisiensi Canonico sibi propitio, Nobis autem omnino aduerso, Nobis nunquam in Iudicio euocatis, nunquam ad defensionem nostram auditis, non sufficienter monitis, exceptionibus nostris & falsitate precum & aliis plurimis extra Iudicium, sicut potuimus coram eo propositis, non admissis, post appellationem legitimam: ex his grauaminibus & aliis multis causis interpositam, pendente nihilominus citatione quâ nos fecerant citari ad tribunal summi Pontificis, per quandam litteram secundo à sede Apostolicâ ad eundem iudicem impetratam, *Omnes Magistros & singulos omnium Facultatum, omnes Auditores etiam Theologia, Iuris & Medicina sine ulla cause cognitione, iuris ordine prætermissis, de facto, cum de iure non poterant, fecerunt suspendi, & ad maiorem nostri & totius Cleri contumeliam per Ecclesias Parochiales ciuitatis Parisiensis in præsentia omnium Laicorum & graue scâdalum eorundem primâ die Dominica publicari.* Adde ad maiorem præsumptionis suæ cumulum, cum propter nouos superuenientes scholares facti seriem ignorantes memoratum separationis edictum cū suâ declaratione faceremus, per vniuersas scholas iteratò per *publicos Seruientes nostros, quos Bedellos* nominamus, sicut moris est, fecimus publicari. Cum ad Scholam vnâ ipsorum Fratrum dicti famuli peruenissent vno illorum incipiente lege-re Chartam Edicti, multitudo Fratrum ibidem existentium cum magnâ uociferatione & strepitu in ipsos famulos irruentes, post multas contumelias Chartam Edicti de legentis manibus rapientes ruperunt, & alio famulorum pulsato tertium usque ad effusionem sanguinis percusserunt, & sic eos turpiter repulerunt. Tandem eis ad Rectorem Vniuersitatis nostra cum euentus sui reuelatione reuersis, assumptis sibi tribus Magistris Artium ad eandem scholam accedens, cum idem edictum in alia Charta scriptum legere conaretur, iidem Fratres insurrexerunt in eum &

„ multis contumeliis affecerunt. Demum imponentes ei quod armatus venisset,
 „ ad hoc inuestigandum, personam eius propriis manibus palpitabant, donec di-
 „ ctus Rector innocentiam suam volens ostendere, cappam suam reuerfatam usque ad
 „ collum monstravit coram omnibus se inermem: & sic manus eorum euadens
 „ infecto negotio remeavit. Necdum autem iniquitatibus Amorrhæorum com-
 „ pletis memorati Fratres ad fraudis, ne dicamus falsitatis machinamenta se nequi-
 „ ter conuertentes, ab Executore suo prædicto quandam litteram exortulerunt per
 „ errorem ipsius ut asserit, non sine falsitatis vitio, *continentem quosdam Magistros &*
 „ *Scholares nostros nominatim usque ad numerum 40. in eiusdem presentia consensisse præ-*
 „ *nunciatos Fratres apud Nos quondam Regentes ad nostrum consortium & Magistrorum*
 „ *Collegium admittendos.* Quam siquidem litteram quibusdam Nostrum, ut eos
 „ ad exemplum prædictorum allicere, & ab Vniuersitatis nostræ consensu occultè
 „ discedere prouocarent, per occulta Conuenticula ostendebant, & hoc modo dis-
 „ sensiones & schismata procurabant, donec eadem litteram per quendam Nostrum
 „ Domino procurante Nobis allatam & in publico recitatam, illis quorum nomina
 „ erant inscripta, de tanta falsitate commotis ac ipsum factum obnixè negan-
 „ tibus, dictus Executor hæc audiens nimio rubore confusus in derestationem præ-
 „ fata litteræ sigillum suum mediante securi confregit, & partem eiusdem sigilli
 „ contracti *Rectori nostro* ad propriæ contristationis ostensionem & poenitudinis
 „ destinauit: nec non ad petitionem quorundam Magistrorum in dicta littera con-
 „ tentorum, litteras suas contrarium asserentes timore correptus eidem concessit,
 „ sigillo Curie Parisiensis, cum nondum sigillum proprium haberet, sigillatas. Quas
 „ cum priori littera supradicta ad ostendendum loco & tempore penes Nos ob-
 „ seruamus. Difamations & detractiones quas contra Nos & præcipuè contra
 „ Maiores nostros tam in sermonibus suis publicis, quàm in priuatis facere non ve-
 „ rentur, non possemus sub breuisloquio explicare. In quibus omnibus supradictis
 „ non sine graui iactura sumus experti veritatem illius vulgaris Prouerbii *MVS IN*
 „ *PERA, SERPENS IN SINU, IGNIS IN GREMIO MALE SVOS REMVNERANT HOSPITES,*
 „ Salomone dicente, qui in sinu suo serpentem nutrit, percutietur ab eo; nec non
 „ in veritate Hispalensis Concilii, vbi dicitur *in vno eodemq; officio diuersa professionis*
 „ *homines esse non debent.* Quod etiam in Diuina lege prohibetur dicente Moyse
 „ *Non arabis in bone simul & asino,* quod est, diuersæ professionis homines in vno
 „ simul officio non sociabis. Et infra. *Non cohabitare simul & coniungi possunt, quibus*
 „ *fuerint stud. a & vota diuersa.* Ne igitur Quidam de Fratribus qui apud omnes Ec-
 „ clesias sunt dispersi, causam forte fratrum suorum Parisiensium ad hominum au-
 „ res iustificare volentes, veritatem factorum alienam narratione valeant obfuscare,
 „ Nos publica Vniuersalis Ecclesiæ utilitate inspectam non propter Nos tantum sed
 „ propter quædam maiora quæ imminet; cupientes dictam veritatem omnibus
 „ notam esse, prædictorum summam colligendo breuiter, terrores, oppressiones
 „ & alia inopinata grauamina quæ nobis ingerunt insolenter, prætermittis ad præ-
 „ sens, plurimis quæ nobis per Laicorum potentiam, quos sibi miris modis alli-
 „ ciunt, moliantur, Discretionem vestram, Patres ac DD. Reuerendi præsentium te-
 „ nore duximus intimanda: quatenus qui Diuinæ prouidentie clementiam Patres
 „ estis, aliquando vos fuisse filios reuolentes nobis misericordie filii paterno affe-
 „ ctu compatiamini, & prædictæ insolentie quid portendant, quantaque pericula
 „ secutura immincant, diligenter ac perspicaciter attendentes, præsertim qui dari
 „ estis spectatores domui Israel, speculas ascendentes perspiciatis & contemple-
 „ mini: & si expedire videritis, modis quibus secundum Deum poteritis, provide-
 „ re curetis, *ne concusso Ecclesiæ fundamento quod Parisiense Studium esse dignoscitur,*
 „ *consequenter corruat ipsum ædificium improvisè.* Nam qui demoliendo à fundamen-
 „ tis incipit, nulli profectò dubium relinquit, quod totum ædificium auferre in-
 „ tendit. *Data Parisius in Ecclesia S. Iuliani Pauperis, & lecta ibidem in presentia Ma-*
 „ *gistrorum omnium Facultatum, omnibus Magistris specialiter ad hoc euocatis.* Anno D.
 „ 1253. die Mercurii proxima post festum Purificationis Beatæ Mariæ Virgi-
 „ nis. Interim verò ne Papam facerent sibi infensorem, Procuratores suos ad eum
 „ mittere festinarunt, sed eo morte præuento nihil profecerunt. Qua de re ad an-
 „ num sequentem.

Porro in hisce litteris multa inseruntur notatu digna. i. quidem status ipsius
 Vniuersitatis in 4. Facultatibus subsistens, hoc est in 4. disciplinarum generibus, qui-

bus veluti fluuiis totum orbem Christianum irrigabat & fœcundabat. Sic enim hic nomen *Facultatis* accipi debet, *pro disciplina* cuius exercitium & professio terram irrigabat; non pro corpore segrege & separato, quales sunt hodie 3. *Facultates* quæ vulgo *Superiores* appellantur.

2. Idea primordialis Vniuersitatis Parisiensis quæ hoc modo coaluisse intelligitur. Singulari nempe Dei beneficio conuenisse Parisius homines doctos & pios in habitu seculari, institutisque scholis discipulos plurimos congregasse; ad eos verò facilius in officio continendos, certis societatis vinculis Collegium aliquod publicum seu Vniuersitatem composuisse: eique non Monachos, sed seculares præfecisse. Hinc non obscure significatur historia Alcuini & Scotorum illorum qui cum Mercatoribus Anglis Deo ita disponente aduenientes scientiam vnanalem clamitasse dicuntur: cuius rei nouitate morus Carolus M. eis & aliis quos vndequaue euocauit, loca ad habitandum & docendum commoda assignauit, simulque victum & vestitum procurauit. Illi verò ita congregati concurrente magno scholarium numero Consortium societatemque inierunt, quam Vniuersitatem vocauerunt, & præclarum illum tradendarum disciplinarum modum ordinemque præscriperunt, quem describit Alcuinus Poem. 122. de quo nos in Synopsi 1. Secul. pag. 282. Isti verò Collegio seu Vniuersitati Magistros seculares præfecerunt & præesse voluerunt: neque, licet quoque Monachi ad publicam illam eruditionem concurrerint, cum iis vllam societatem contrahendam esse putauerunt, ne habitu & professione discordes, animis quoque legibusque discordarent. Et hinc patet nullatenus fuisse persuasum Academicis nostris, quod Alcuinus & Scoti illi Gymnasij Parisiensis primi institutores & directores fuerint Monachi; vt nonnulli fabulati sunt. Quæ de re consulantur ea quæ scripsimus tom. 1. fol. 129.

3. Hinc quoque intelligitur antiquitas Studij & Vniuersitatis Parisiensis; & facile refellitur eorum opinio qui putant illam sub Philippo Augusto cœpisse certis legibus vti, societatemque inire. Nam Academici indignationem suam eo iustiorum esse demonstrabāt, quod Dominicani nouissimè Lutetiam aduenissent, nempe an. 1218. ipsi verò seu maiores sui à multis retroactis temporibus Ciuitatem illam litterarum exercitio aptam & commodam delegissent: quod certè ridiculum fuisset, si tam Academici quàm Dominicani sub Philippo Augusto adoleuissent & societatem contrahere tum primum cœpissent: ridiculum, inquam, id scribere ad vniuersos Ecclesiarum Prælatos & Scholares, quorum plurimi qui primordia Regni Philippini vidissent, superstites esse poterant & Academicos falsitatis conuincere, si Vniuersitatem suam Philippo antiquiorem esse contendissent.

Accedit Richardus Monachus Senonensis, qui Studij Parisiensis turbationem describens vehementer increpat Mendicantes, quod qui nouissimi erant, de scholarum gloria, de laude professionis, & censura librorum cum Academicis contendere auderent, qui ab antiquo Definitores & Scholæ Rectores doctissimos habere consueuerant.

4. Intelligitur fuisse tum 12. Cathedras Theologicas, quarum tres à 3. Canonicis Ecclesiæ Parisiensis tenerentur; duæ à Dominicanis; reliquæ septem ab Academicis: quod si cæteri Religiosorum Ordines, Bernardini, Præmonstratenses, Vallis-Scholares, Trinitateses seu Mathurineses & Minores voluissent singuli vnam publicam exercere, videbant Academici duas tantum sibi superfuturas edocendis innumeris scholaribus secularibus, qui vndeunque ad studium Parisiense confluebant. Quæ res in detrimentum Ecclesiæ vergebat, quæ Pastoribus secularibus indiget quàm maximè. Præterea intelligimus Dominicanos in vniuersis vrbibus Cathedras etiam Theologicas crexisse, sicque fluuiolos qui in Oceanum Parisiensem influere solebant, aliò deriuare incepisse, quò infrequentiorum & incelebriorum redderent Primigeniam ipsam Vniuersitatem.

6. Intelligitur molestè quoque tulisse Academicos, quod Canonici Parisienses Cathedras Theologicas plures exercerent, qui vnà ex instituto Alexandri Papæ III. & Innocentij III. contenti esse debebant. Vtcunque tamen id tulisse, quod iam inueterata esset illa consuetudo.

7. Ex loco congregationis istius euincitur nondum fuisse Facultates à Natio-

nibus separatas, sed in iis adhuc mixtas & confusas. Etenim certum est primæuum locum Comitiale Nationum esse Ædem San-Julianensem. Vnde in 4. angulis naui 4. sunt sedilia singularum Nationum titulum præse ferentia, & in medio singulorum sedes Procuratoris distincta & separata. Neque hoc præmittendum, quod fortasse nemo hæcenus aduertit, in omni loco Comitiali publico quatuor esse distincta sedilia seu scamna Nationum à se inuicem distincta & separata, nullaverò Facultatum. Nam apud Mathurincenses (vt olim apud Bernardinos, quæ loca fuerunt publica & communia Comitiorum Centuriatorum seu generalium) postquam Rector retulit & materiam aliquam deliberationi subiecit, singulæ Nationes more antiquo ad sua quæque loca & sedilia sæcedunt: Facultates verò quæ sunt hodie ab ipsis vt distincta corpora separata, in Comitio subsistunt nec ullam habent inter se sedium distinctionem. Quæ res indicat profectò, Nationum antiquitatem & Facultatum segregum nouissimam associationem. Nullibi enim sunt septem sedes diuersæ, quæ certè eo numero essent, si Facultates & Nationes ab initio distincta corpora constituissent. Sed de his satis.

DV M. ROBERTO CAPITONE.

Eodem anno obiit in Anglia M. Robertus Capito Gall. *de Grosse-teste*, Anglicanæ Nationis, tunc Lincolnienſis Episcopus, in Academia Parisiensi olim Professor insignis. Cuius elogium sic cudit Mathæus Parisiensis. *Migravit igitur ab huiusmodi mundi*, quem nunquam dilexit, exilio S. Lincolnienſis Episcopus Robertus 2us. apud Bugedonum manerium suum in nocte S. Dionysij. D. Papæ & Regis redargutor manifestus, Prælatorum correptor, Monachorum corrector, Presbyterorum Director, Clericorum Instruitor, Scholarium sustentator, populi Prædicator, Incontinentium persecutor, Scripturarum sedulus perscruator diuersarum, Romanorum malleus & contemptor. In mensa refectioſis corporalis dapſilis, copiosus & ciuiliſ, hilaris & affabilis. In mensa verò spiritali deuotus, lachrymosus & contritus: in officio Pontificali sedulus, venerabilis & infatigabilis.

Idem Mathæus refert Colloquium quod habuerat in lecto decumbens cum M. Ioanne de S. Ægidio Dominicano insigni Theologo & Medico, quem olim magna celebritate docuisse Parisiis referimus in Catalogo virorum Illustrum. *Vocauit, inquit, ad se quendam fratrem de Ordine Prædicatorum M. Ioannem de S. Ægidio in arte peritum Medicinali, & in Theologia Lectorem, eleganter eruditum & erudientem, vt ab eo corporis & animæ reciperet consolationem.*

Hunc virum Anglicanæ historiæ commemorant fuisse inuictæ virtutis & fortitudinis, adeoque ipsi Papæ Innocentio se in multis palam & apertè opposuisse. De eo sic legitur apud Henricum de Knyghton lib. 2. de Euentibus Angliæ ad hunc annum. *Hoc anno obiit S. Robertus dictus Grosse-teste Episcopus Lincolnienſis 7. id. Octob. qui in cunctis Liberalibus Artibus excellenter eruditus, præcipuè in Logica & Astrologia plurima commentatus est. Ad Innocentium Papam misit Epistolam satis tonantem quæ sic incipit, Dominus noster I. C. pro eo quod Ecclesias Anglicanas indebitis & insolitis exactionibus grauare videretur: Et quia Nepotulo suo puero Papa contulisset Canonicatum cum proxima Præbenda vacatura in Ecclesia Lincolnienſi, quem tamen Robertus admittere noluit, rescribens Papæ se nec velle nec debere tales ad curas animarum admittere qui senescirent nec possent regere. Quæ de causa ad Curiam vocatus & excommunicatus appellauit à Curia Innocentij ad Tribunal Christi, vnde contigit, vt post biennium mortis Roberti apparuerit Papæ de nocte quiescenti quidam Episcopus Pontificalibus indutus sic inquit, *Surge miser, veni ad Iudicium.* Et statim cum baculo pastorali pupugit Papam in latere sinistro vsque ad cor; vnde & lectisternium Papæ inuentum est mane sanguinolentum & ipse defunctus. Hac de causa quamuis Robertus perspicuis effulgeret miraculis, non est permissus à Curia canonizari.*

Extat apud Mathæum Parisiensem eiusdem Roberti ad Papam Epistola, ex qua qui vir fuerit intelligitur. Sic enim rescribit. *Noueris Discretio vestra quod Mandatis Apostol. affectione filiali deuotè & reuerenter obedio.* His quoque quæ mandatis Apostolicis aduersantur, paternum zelans honorem aduersor & obſto. Ad vtrumque enim teneor ex diuino mandato. Apostolica enim mandata, non sunt nec esse possunt alia quàm Apostolicæ doctrinæ & ipsius Domini nostri I. C. Apost. Magistri & Domini, cuius typum & personam gerit in Hierarchia Ecclesiæ D.

Papa consona & conformi. Ait enim Dominus ipse noster Iesus Christus. **QVI NON EST MECVM CONTRA ME EST.** Contra ipsum autem nec est nec esse potest Apostolica sedis sanctitas diuinissima. Non est igitur prædictæ litteræ tenor Apostolicæ sanctitati cõsonus, sed absonus plurimũ & discors. Primò quia de illius litteræ & ei consimilium longè lateque dispersarum superaccumulato *Non-obstante*, nec ex legis naturalis obseruanda necessitate inducto scater caraclysinus inconstantia, audacia & procacitatis, inuerecundia mentiendi, fallendi, diffidenter alicui credendi, vel fidem adhibendi: & ex his consequentium vitiorum quorum non est numerus, Christiana Religionis puritatem & socialis conuersationis hominum tranquillitatem commouens & perturbans. Præterea post peccatum Luciferi quod idem erit in fine temporum, ipsius filii perditionis Antichristi quem interficiet Dominus spiritu oris sui, non est nec esse potest alterum genus peccati tam aduersum & contrarium Apostolorum doctrinae, & Euangelicæ & ipsi Domino I. C. tam odibile, detestabile & tam abominabile, quàm animas curæ Pastoralis officii & Ministerii defraudatione mortificare & perdere. Quod peccatum euidentissimis Scripturæ sacrae testimoniis committere dignoscuntur, qui in potestate Curæ Pastoralis constituti de lacte & lana ouium Christi uiuificandarum & saluandarum Pastoralis Officii & Ministerii salarium comparant, debita non administrant. Ipsa enim Ministeriorum Pastoralium non-administratio est Scripturæ testimonio Ouium occisio & perditio.

Quod autem hæc duo genera Peccatorum licet dispariter sint pessima & omne alterum genus peccati inæstimabiliter superexcedentia, manifestum ex hoc quod ipsa sunt duobus existentibus & dictis, licet dispariter & dissimiliter optimis directe contraria. *Pessimum enim est quod optimo contrarium.* Quantum autem est in dictis peccantibus, vnum peccaminum est ipsius Deitatis superessentialiter & supernaturaliter optimæ. Alterum verò deformitatis & deificationis ex Diuini radii gratifica participatione essentialiter & naturaliter optimæ interemptio: & quia sicut in bonis, causa boni melior est suo causato; sic & in malis causa mali peior est suo causato. Manifestum quoniam talium pessimorum interemptorum deformitatis & deificationis in ouibus Christi in Ecclesia Dei introductores ipsis pessimis interemptoribus sunt peiores, Luciferi & Antichristo proximiores, & in hac peioritate gradatim quanto magis superexcellens, qui ex maiore & diuiniore potestate sibi diuinitus in ædificationem non in destructionem tradita magis tenerentur ab Ecclesia Dei tales interemptores pessimos excludere & extirpare. Non potest igitur sanctissima sedes Apostolica, cui à sancto sanctorum Domino I. C. tradita est potestas omnimodo testante Apostolo in ædificationem non in destructionem aliquid vergens in huiusmodi peccatum Domino I. C. tam odibile, detestabile & abominabile & humano generi summè perniciosabile vel mandare vel præcipere, vel quoquomodo ad aliquid tale conari. Hoc enim esset suæ potestati euidenter sanctissimæ & plenissimæ vel defectio vel corruptio vel abusus, vel à throno gloriæ Domini nostri Iesu Christi omnimoda elongatio & in Cathedra pestilentia pœnarum gehennalium duobus prædictis tenebrarum Principibus proxima confessio. Nec potest quis immaculata & sincera obedientia eidem sedi subditus & fidelis & à Corpore Christi & eadem sancta sede per schisma non abscissus, mandatis vel præceptis vel quibuscunque vnanimibus vndecunque emanantibus, etsi à summo Angelorum ordine obtemperare, sed necesse habet totis viribus contradicere & rebellare. Propter hoc Reuerendi Domini, ego ex debito obedientia & fidelitatis quæ teneor vtrique Parenti Apostolicæ sedis sanctissimæ, & ex amore vnionis in corpore Christi cum ea, his quæ in prædicta littera continentur, & maximè quia vt prædictum, ad peccatum Domino Iesu Christo abominabilissimum & humano generi perniciosissimum euidentissimè vergunt & Apostolicæ sedis sanctitati omnino aduersantur & contrariantur Catholicæ fidei, vnicè, filialiter & obedienter non obedio, contradico & rebello. Nec ob hoc potest inde vestra discretio quicquam durum contra me statuere, quia omnis mea in hac parte & contradictio & actio nec contradictio est nec rebellio, sed filialis diuino mandato debita Patri & vestri honoratio. Breuiter autem recolligens dico. Apostolicæ sedis sanctitas non potest nisi quæ in ædificationem sunt & non de-

- structionem : hæc enim est potestatis plenitudo, omnia posse in ædificationem.
- Hæ autem quam vocant Prouisiones, non sunt in ædificationem, sed in manifestissimam destructionem. Non igitur eas potest beata sedes Apostolica acceptare,
- quia caro & sanguis quæ Regnum Dei non possidebunt, eas reuelauit, & non
- Pater Domini nostri I. C. qui est in cœlis.

Hæc ista tanta hominis libertas in faciem resistentis & resistere parati Pontificis animum supra quàm dici potest, exacerbauit. *Quis est iste*, inquit, *senex delirus, surdus & absurdus, qui facta audax imò temerarius iudicat?* Nihilominus ne quid acerbè in eum statueret, deterruerunt Cardinales, vel ob hoc maximè quod cum in Academia Parisiensi & Oxoniensi magnum nomen docendo sibi comparasset, non defuturi essent qui eius causam etiam contra Rom. Curia definitionem defenderent. *Non expediret Domine, ut aliquid durum contra ipsum Episcopum statueremus: ut enim vera fateamur, vera sunt quæ dicit. Non possumus eum condemnare, Catholicus est, imò & sanctissimus, nobis religiosior, nobis & sanctior, excellentior & excellentioris uisita ut non credatur inter omnes Prælatos maiorem, imò nec parem habere.* NOVIT HOC GALLICANA & ANGLICANA CLERI VNIVERSITAS: nostra non prauale-ret contradictio. Huiusmodi Epistola veritas, quæ iam forte nullis innotuit, multos contra nos poterit commouere. Magni enim habetur Philosophus, Latinis & Græcis litteris ad plenum eruditus, zelator est iustitiæ, Lector in Theologia Scholis, Prædicator in Populo, Castitatis amator, persecutor Simonialium. Hæc dixerunt D. Ægidius Hispanus Cardinalis & alij quos propria tangebatur conscientia.

Contigit autem prædictum Episcopum circa dies Caniculares in lethalem morbum incidere; quo ut sensit se correptum, aduocasse aiunt M. Ioannem de S. Ægidio Fratrem Prædicatorem, in arte Medica peritum & in Theologia Lectorem, eleganter eruditum & erudientem, cumque eo familiariter & solitâ cum libertate egisse de factis Papæ deque Prædicatorum & Minorum prauâ consuetudine & ignauia in peccatis Magnatum redarguendis.

- *In hoc*, inquit, *quod tu Frater Ioannes, & alij Prædicatores peccata Magnatum*
- *audacter non redarguitis & facinora non detunicatis, hæreticos censeo mani-*
- *festos. Quid est hæresis? da definitionem. Et cum hæstasset Frater Ioannes non*
- *recolens authenticam ipsius rei rationem ac definitionem, subiunxit Episcopus*
- *fideli interpretatione Græci idiomatis in Latinum, Hæresis est sententia humano*
- *sensu electa, Scripturæ Sacræ contraria, palam edocta, pertinaciter defensa. Hæresis Græ-*
- *cè, electio Latine. Et consequenter subiunxit reprehendens Prælatos maximè*
- *Romanos, qui consanguineis suis indignis, ætate & scientia insufficientibus cu-*
- *ram committunt animarum. Dare curam animarum paruulo, sententia est alicu-*
- *ius Prælati, humano sensu electa propter carnem vel terrenitatem. Et est con-*
- *traria Scripturæ Sacræ quæ prohibet fieri Pastores qui non sunt idonei ad arcen-*
- *dum Lupos; & est palam edocta, quia manifestè portatur charta sigillata vel*
- *bullata: & est pertinaciter defensa, quia si quis voluerit contradicere, suspendi-*
- *tur, excommunicatur, & super eum prælium sanctificatur. Cui tota definitio*
- *hæretici conuenit, hæreticus est. Sed quisque fidelis tenetur opponere se hæreti-*
- *co quantum potest: qui ergo potest contradicere & non contradicit, peccat &*
- *videtur fautor esse secundum illud Gregorij, Non caret scrupulo societatis occulte,*
- *qui manifesto facinori desinit obuiare. Sed Fratres, tam Minores quàm Prædicato-*
- *res maximè obligantur ad oppositionem contra talem, & cum utriusque habeant ex*
- *officio gratiam prædicandi, sunt ad illud Officium per paupertatem liberiores:*
- *non solum peccant si ei non contradicunt, imò fautores ipsius existunt, sicut &*
- *Apostolus ad Rom. 1. Non solum qui alia agunt, sed qui consentiunt, digni sunt*
- *morte. Potest ergo concludi quod tam Papa nisi ab hoc vitio cesserit, quàm dicti*
- *Fratres, nisi curiosos se exhibeant ad arcendum talem, digni sunt morte scilicet*
- *perpetuâ. Item dicit Decretalis, quod super tali vitio, videlicet Hæresi, potest &*
- *debet Papa accusari.*

Ibidem plura alia leguntur in eam rem. Maximè verò Innocentium Papam redarguit quod Usurarios pateretur grassari, quos tanto cum labore viderat ipse à sapientibus Doctoribus Gallicis abigi & exterminari. *Et si*, inquit, *multi alij viri Apostolici Ecclesiam afflixerint, iste grauius alijs coëgit ancillari & inconuenientia multiplicauit. Causam enim manifesti Usurarij, quos Sancti Patres & Doctores no-*

fris, quos vidimus & audiuimus, videlicet M. eximius in Francia Predicator, Abbas quoque de Flay Cisterciensis Ordinis, M. Iacobus de Vitry, Cantuariensis Archiepiscopus Stephanus exulans, M. Robertus de Curcon predicando à partibus Francia eiecerunt, quia antea hæc ipse Anglia non laborabat, iste Papa suscitauit & protegit suscitatos. Hinc patet quo tempore M. Robertus in Academia Parisiensi versabatur, nimirum circa initia huius seculi.

Cæterum ea forte M. Roberti constantia effecit, vt idem Pontifex circa Beneficiorum prouisiones moderatius se gesserit, & Prælati aliisque Patronis ius suum plenum & integrum restituerit: quam in rem extat ipsius Decretalis in literis ad Abbatem S. Albani Lincolnienſis diœccesis anno 1254. datis est quo eiusmodi in Additamentis Mathæi.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis Abbati & Conuentui Monasterii S. Albani Ordinis S. Benedicti ad Rom. Ecclesiam nullo medio pertinentis, Lincolnienſis diœccesis salutem & apostolicam benedictionem. Editum à nobis de nouo statutum de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari. Cuius tenor talis est.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, aliis Ecclesiarum Prælati earumque Capitulis & Conuentibus seu Collegiis tam exemptis quàm non exemptis, ac Patronis Clericis ac Laicis præsentibus litteras inspecturis salutem & Apostolicam benedictionem. Postquam regimini generali Ecclesie Nos licet immeritos diuina pietas voluit præsidere, cordi semper habuimus quod honestatem & ordinem in omnibus seruaremus, ac in prouisionibus faciendis haberemus illius prouidentie modum per quem Ecclesiis & Monasteriis siue aliis piis locis honor & commodum perueniret. Quod autem quandoque contrarium accidisse dignoscitur, tum propter malitiam temporum, tum propter improbitatem nimiam petitorum, sæpe nobis dolorem intulit & cordi nostro suspiria cumulauit. Maxime cum post multa diffugia & excogitatae resistentie studium Prouisiones quasdam prorsus inuiti fecimus, quas potuisse vitare pro magno & solenni gaudio duceremus. Cum itaque dudum fuerimus mente vigiles vt super iis adhibere remedium possemus opportunum; Nos pro quiete mentis nostræ ac pro Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum prædictorum salute duximus statuendum, quod singuli vestrum Canonias & Præbendas ac Beneficia seu Personatus & Dignitates cum cura vel sine cura, redditus & etiam pensiones ad collationem aut electionem seu præsentationem vestram spectantia, quæ obtinentur à quibuscunque oriundis extra Regna, in quibusdam habentur Canonici & Præbendæ ac alia supradicta, seu apud sedem Apostolicam manent, seu alibi commorentur, ex tunc personis idoneis Deum habendo præ oculis conferre, vel eas ad illa eligere ac electas confirmare seu præsentare & præsentatas admittere sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo valeatis, & ex tunc personæ ipsæ in eisdem Canonici & Præbendis ac Beneficiis seu dignitatibus & personatibus, redditibus & pensionibus plenum ius & inconcussum obtineant. Nec tamen de iis priusquam vacent, se aliquatenus intromittant, sed ipso iure quàm citius vacauerint, asssequantur & ipsi intrandi ac retinendi nullius requisito consensu liberam habeant facultatem. Ita tamen quod illi qui nunc ipsa obtinent, ea quousque cessarint vel decesserint, pleno iure pacificè habeant & quietè, vt nullum omnino super iis prætextu statuti eiusdem præiudicium patiantur. Volumus tamen quod si sub expectatione Præbendarum, in Ecclesiis in quibus prouisum fuerit dictis personis, prius aliqui sint recepti, vel si super prouisione sua in eis litteras Apostolicas impetrarunt, sicut in receptatione vel impetratione, sic in Præbendarum assignatione personis præferuntur eisdem. Si vero aliqua personarum ipsarum cui obtentu eiusdem statuti prouisum fuerit, vel ei iuxta modum inferius annotatum contigerit de vestra liberali gratia prouideri, cedat interim vel decedat, licitum sit vobis tam citò loco sui aliam idoneam subrogare ac successiuè hoc facere in cuiusvis earundem cessione vel obitu personarum sub diuini tamen iudicii obestatione præcipimus, quod personæ ipsæ contra possessores dictorum Canoniarum

um & Beneficiorum ac Præbendarum seu Personatum ac Dignitatum, reddituum seu pensionum, nullas insidias aut fraudem vel molestias siue quodcumque aliud inconueniens machinentur. Alias autem ipso facto cadant ab omni iure, eis super prouisione huiusmodi adquisito, cum dignum sit quod sicut grata pro virtute tribuitur, ita pœna pro vitio compensetur; pro malitiis autem cohibendis quæ huiusmodi forsitan occasione statuti oriri possent in mentibus peruersorum, volumus quod si aliquem cui subrogatio eiusdem statuti facta fuerit, quod absit, perimi contigerit, quoquomodo taliter subrogatus possessionem suæ prouisionis non habeat nec aliquod apprehendat, nisi prius Apostolicas vel Ordinarij & aliquorum Religiosorum virorum Deum timentium patentes litteras obtinuerit, quod de morte sic occisi suspectus nullatenus habeatur. Ceterum quia personis eisdem in graue posset redundare tædium, quod vacationem spectarent ad hoc nostra defudet intentio, vt de Canonis & Præbendis ac Beneficiis seu Personatibus & dignitatibus, redditibus & pensionibus ad vestram Collationem aut electionem vel præsentationem spectantibus quæ præter huiusmodi prouisionem vestram vacant ad præsens seu vacare contigerit, dummodo nulli de iure competant, liberaliter ac sine mora prouideatis eisdem: & postquam ipsarum loco alias personas idoneas quàm citius subrogeris. Ad hæc statutum prædictum quamuis iuri oppositum, quod pro causa legitima & salubri ad nullius requisitionem vel instantiam proprio motu fecimus, plenam & inuiolabilem firmitatem volumus obtinere. Sed tamen ad alias collationes & electiones seu præsentationes quas à quocumque de cætero fieri contigerit, idem statutum nullatenus extendatur, nec sanctionibus Canonicis propter ipsum in posterum aliquod præiudicium generetur. Præterea nulla Præiulia vel indulgentiæ seu litteræ Apostolicæ sedis vel Legatorum eius sub quacumque forma verborum de cætero impetrandæ obsistant præfato statuto, cum iam plenum ius per huiusmodi collationem aut electionem seu præsentationem adquiratur personis eisdem & illud eis tolli non possit absque Diuini offensæ nominis & sedis Apostolicæ iniuria manifesta. Nos enim nihilominus si aliquid super iis contra præfatum statutum contigerit attentari, non solum irritum ac inane decernimus, sed omnes qui contra venire præsumperint, diuinæ maledictioni ac nostræ volumus subiacere. Licetumque sit vobis vniuersis & singulis tanquam nostris in hac parte Ministris nostras seu Legatorum nostrorum lacerare litteras si quæ statuto ipsi contrariæ, vobis aut alicui vestrum fuerint præsentatæ. Canonicatum insuper & Præbendarum ac Beneficiorum & aliorum prædictorum possessio, sicut prædictum est, nihilominus intretur ac retineatur liberè non obstantibus litteris memoratis. Scæpe dictum verò statutum ad Pontificatus & Abbatias ac alias Regulares extendi volumus dignitates. Vos itaque filii Abbas & Conuentus statutum ipsum prout expedire videritis, autoritate nostra diligenter & fideliter exequi studeatis. Datum Laterani 3. Non. Nouemb. Pont. nostri an. 11.

1254. Anno 1254. M. Henricus de Lexingtona Stephani Clare-Vallensis Abbatis frater, **Academiæ Parisiensis olim Magister, tunc verò Ecclesiæ Lincolnensis Decanus** M. Roberto Capitoni de quo ante satis multa, à Canonicis & toto Capitulo substituitur; eiusque electio ab Henrico Rege vt cumque comprobatur, & 5. Kal. April. ab Archiepiscopo Cantuariensi Bonifacio confirmatur.

Eodem anno Innocentius molestè ferens barbariæ quandam in Artibus liberalibus inualuisse, eo quod plerique illis fere neglectis peruersa quadam consuetudine statim transirent ad altiores disciplinas, præsertim verò ad Iurisprudentiam vt pote magis quæstuosam, ad omnes Prælatos Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Hispaniæ & Hungariæ litteras dedit, quibus Artium Liberalium amorem necessitatemque persuadere conatus est.

Hac de re sic Mathæus Paris. seu Continuator ad hunc annum. *Temporibus quoque sub istâ, inquit, dum adhuc Papa Romæ esset, considerans Liberales Artes iam in mechanicas pœne fuisse conuersas propter lucrum, vt verè dici posset de Philosophiâ: Prostat & in præiis pro meretrice sedet* Et quod iam ferè omnes Scholares intactis Grammatices Rudimentis, Authoribus & Philosophis, ad Leges properant audiendas, quas constat non esse de numero Liberalium

ralium Artium; Artes enim Liberales propter se appetuntur, Leges autem, vt sa-
laria acquirantur: imò & vt omnibus liquet, adoleſcentes ætate & ſcientiâ ſa-
tis ſimplices ex quo nouerint in paucis ſophiſmatibus perſtrepentibus paliuis
congarrire, Cathedras aſcendunt Magiſtrales, vt nomine Magiſtrali uſurpato
tumeant eleuati & facti venerabiliores ſine fundamêto ad culmina ſcandant cel-
ſiora, & ſalutatâ Legum aut Decretorum ſcholâ ad Pontificales aduolant Di-
gnitates, cum melius eſſet & utilius Scholarum prius imbui experientia, & ſic
dignè aliis adiudicantibus transcendere ad præmiſſa. Volens igitur D. Papa hu-
iuſmodi præſumptioni conſilium dare ſaluberrimum, admonitionem laudabilem
fecit & conuenientem. Scripſit igitur D. Papa ſuper hæc elegantem Epiſtolam
quæ incipit.

Innocentius Epiſcopus Seruus Seruorum Dei, Omnibus Prælatiſ in Regno
Francia, Angliæ, Scotia, Valliæ, Hiſpaniæ & Hungariæ conſtitutiſ Salutem
& Apoſtolicam benediſtionem. Super ſpecula &c. Dolentes recolimus qualiter
quondam pia ac ſancta Clericorum plantatio ſuæ primæ honeſtati� obliſa à
ſummo ſanctitatiſ culmine ad ima deſcendit uitiorum. Crebris itaque relatiſ au-
res noſtras abhorrenda fama circumſtrepit & inculcat aſſiduè, quod relictis, quin-
imo procul & abiectiſ Philoſophicis diſciplinis, vt ad præſens de Diuina ſcien-
tia taceamus, tota Clericorum multitudo ad audiendas ſeculares Leges coneur-
rit. Et quod magis Diuini animaduerſione dignum eſt Iudicii, nunc in pleriſque
mundi cœnatiſ ad Eccleſiaſticas Dignitateſ, honoreſ vel Præbendaſ nulluſ aſ-
ſumitur à Prælatiſ, niſi qui vel ſeculariſ ſcientiæ Profeſſor vel Aduocatuſ exiſtat,
cum taleſ à talibuſ, niſi alia ſuffragarentur, eiſdem eſſent potiuſ repellendi, ma-
ximè cum Philoſophiæ alumni in eiſdem gremio tam tenerrimè educati, tam
diligentiſſimè imbuti, tam excellentiſſimè prompti & edocti, pro victuſ & veſti-
tuſ penuria conſpectum hominum cogantur fugere, qui & illic tanquam no-
ctuæ latentèſ & Aduocati noſtri, imò Diaboli equiſ phaleratiſ purpurati inſi-
denteſ in fulgore auri, in candore argenti, in nitore gemmarum, in hoſoſericis
ſtupentem reuerberateſ ſolem, ſe non Crucifixi vicariuſ, ſed hæredèſ Luciferi præ-
tendenteſ quocunq; ingrediantur, de ſe ſpectaculuſ facienteſ Laicorum in-
dignationem & odium contra ſe, imò quod magiſ eſt dolendum, contra totam
Dei Eccleſiam prouocant & incurrunt. Dicunt enim Laici. *Ecce homineſ qui non
poſuerunt Dominum adiutorem ſuum, ſed in multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur,*
quod animorum elationeſ & geſtuſ incompoſiti ſatiſ comprobant & oſtendunt,
Videtur ſiquidem adimpletum quod Pagani præſagio oculi fuerat figura-
tum.

Omnia natura præpoſtera legibuſ ibunt.

Non ſic habenda fideſ. Nec mirum. Seruit enim Sara, & Agar imperat. Affli-
guntur liberi & ſerui obtinent Principatuſ. Volenteſ igitur tantaſ inſolentiæ
morbo neceſſariam adhibere medelam, vt pleniuſ & perfectiuſ Theologiæ ſtudio
inſiſtatur, quæ directè iter oſtendit ſalutiſ, vel ſaltem Philoſophicis Diſci-
plinis: quæ etſi pietate careant, tamen dirigunt ad ſciendum & cupiditatiſ red-
dunt extorrem, quæ & omniuſ malorum radix & idolorum ſeruituſ perhibe-
tur. Hac irrefragabili conſtitutione ſtatuimus, vt nulluſ de cætero ſeculariuſ le-
gum Profeſſor ſeu Aduocatuſ quatenuſcunq; in Legum Facultate ſingulariſ
gaudeat præminentiaſ priuilegio ſpeciali ad Eccleſiaſticaſ dignitateſ, perſona-
tuſ, præbendaſ, ſeu etiam ad minora beneficia aſſumatur, niſi in aliis liberali-
buſ diſciplinis ſit expertuſ, & vitâ & moribuſ commendatuſ exiſtat. Cum per
taleſ & Eccleſiaſtica deturpetur honeſtaſ & ſanctitaſ exulet, & aſtuſ & cupi-
ditaſ ita regnent, quod in cunctiſ ſui lateribuſ grauem doloreſ ſentiat Mater Ec-
cleſia admirandiſ vlceribuſ ſauciata. Si qui verò Prælatorum contra hoc ſtatutuſ
ſalubre præſumptione damnabili aliquid attentauerint, factuſ ſuū nouerint
iſo iure & ſe illa vice poteſtate conferendi priuatoſ. Et ſi præſumptionem itera-
uerint, pœnam diuortii & prælaturiſ ſuiſ poterunt formidare.

*Prætereñ in Francia, Angliæ, Scotia, Walliæ, Hiſpaniæ, & Hungariæ Regniſ cauſæ
Laicorum non Imperatoriſ legibuſ, ſed Laicorum conſuetudinibuſ decidantur, & cum Ec-*

clericali SS. Patrum constitutionibus valeant seruari: & tam Canones quàm consuetudines plus confundantur in legibus quàm inuentur, præcipue propter nequitiam, Fratrum nostrorum & aliorum Religiosorum consilio & rogatu statuimus quod in prædictis Regnis Leges seculares de cætero non legantur, si tamen hoc de Regum & Principum processerit voluntate: primo tamen statuto in suo ordine duraturo. Datum ROMA.

Idem Pontifex eodem anno mense Septembri Oxoniensis Academix Præiilegia confirmauit, mandauitque Londinensi & Saresberienfi Episcopis eorum Conferuatoribus, vt cauerent ne quid in rebus aut libertatibus suis detrimenti pateretur. Quam in rem extat hæc ipsius ad Magistros Oxonienses Bulla.

AD OXONIAM VNI-
VERSITATEM.

Innocentius Episcopus Seru. Seru. Dei, Dilectis filiis vniuersis Magistrorum & Scholæ Oxoniensium Lincolnensis Diæcesis Sal. & Apostol. benedict. Quærentes in agro Scholasticæ disciplinæ scientiæ margaritam, non immeritò Apostolico fauore prosequimur; & iisdem ea concedimus per quæ materiâ semotâ grauaminis ipsorum status tranquillitas procuretur. Hinc est quod nos vestris deuotis precibus inclinati personas vestras cum omnibus bonis ad vos communiter pertinentibus quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem libertates & immunitates ab Episcopis, Regibus, Magnatibus & aliis Christi fidelibus vobis rite concessas, sicut ea omnia iustè ac rationabiliter obtinetis, vobis & per vos vestris successoribus autoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis ausu temerario infringere. Si quis autem, &c. Datum Anagninæ 5. Kal. Octob. Pontif. nostri an. 12.

Scriptit in eam rem Londinensi & Saresberienfi Episcopis, mandauitque vt antiquissimæ Vniuersitatis Oxoniensis singularem curam haberent, nec ab aliquo vexari paterentur, molestatores autem quoscumque Ecclesiasticâ censurâ ferirent.

TURBATIO
A DOMINICANIS.

In Vniuersitate verò Parisiensi noua dissidij occasio exoritur inter ipsam & Dominicanos. Quidam enim eorum in Theſibus proposuerunt publicè, nonnullos articulos ex libro M. Ioannis de Parma tunc Minoritarum Præpositi Generalis, cui titulus erat *Euangelium æternum*, excerptos: in quo quidem libro multadogmata detestanda continebantur. Vnde Willelmus de S. Amore accepit occasionem emittendi in vulgus libelli de *Periculis Nouissimorum Temporum*, qui scriptis pressus nondum prodierat in apertam lucem, sed in hoc tantummodo seruabatur, vt cum opus esset, arma contra Dominicanos suppeditaret. Ea autem de re sic loquitur ipse Guillelmus in 8. cap. vbi octo signis ostendit instare nouissima tempora. *Secundum signum est, inquit, quod illa Doctrina quæ predicabitur tempore Antichristi, videlicet EVANGELIUM ÆTERNUM PARISIENSIS, vbi viget Scripturæ Studium, iam publicè posita fuit ad explicandum an. Dom. 1254. Vnde certum est quod iam predicaretur, nisi esset aliud quod eam detineret. Quid autem eam detineat, scitis, nimirum Imperium Petri & eorum qui tenent loca Apostolorum, scilicet Episcoporum. Nisi enim venerit discessio primùm, non reuelabitur homo peccati, filius perditionis. 2. Theſsal. 2. Vnde caueant Episcopi ne dicti Pseudo-Prædicatores procurent eorum excussorem, id est ablationem potestatis eorum, sicut significatur in Euangelio æterno.* Huiusce Euangelij quædam capita refert in sermone quem habuit ad populum die SS. Apostolorum Iacobi & Philippi. *De istis periculis, inquit iam habemus quædam Parisius, scilicet librum illum, qui vocatur Euangelium æternum: & nos vidimus non modicam partem illius libri: & audiui, quod vbiq; est, tantum vel plus contineat ille liber quàm tota Biblia, & ibi docetur, Quod sacramentum Ecclesiæ nihil est, & quod Euangelium Christi non sit verum Euangelium: sed docetur ibi & dicitur, quod ille liber sit Euangelium Spiritus S. & dicitur esse Euangelium æternum. Et dicitur ibi, quod tantum per quinque annos adhuc Euangelium Christi prædicabitur. Nec sunt ista pericula huius libri penitus noua: immò sunt quinque anni quod primò sunt inchoata, & ideo dicitur quod illi per quos hæc pericula venient, dabunt aliam legem viuendi & aliter disponent Ecclesiam. Quod est execrabile & abominabile dictu: quia Ecclesia quæ tenet fidem Christi, est disposita ad modum illius quam ostendit Dominus in monte, vbi dixit Exodi 25. Inspi-*

ce & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

Hinc igitur recruduit vulnus : nolebant enim Dominicani suam Doctrinam argui, aut Censuræ subiacere : contra, Vniuersitatis Magistri ab omni quo prauæ Doctrinæ Censores extiterant. Illi, licet noui & modò nati neminem supra se positum pati poterant : isti, quia antiqui & vetusto iure gaudebant, superbiam eiusmodi hominum ferre nequibant, quæ iam incipiebat esse odiosa multis, ne dicam intolerabilis. Placet in hanc rem referre quæ habet Richerius Monachus Senonensis lib. 4. Chronici cap. 37. cui præfigit hunc titulum. *De lite inter Prædicatores & Clericos Parisius orta.* Iste autem author tempore ipso huiusce dissidij, hæc quæ sequuntur, scribebat.

Superius de Ordine Prædicatorum secundum prophetiam S. Hiltegardis Sanctimonialis aliquantulum digessimus, qui in principio sui magnæ authoritatis habitus sunt. Sed deinde à proposito paulatim declinantes, processu temporis à statu suo paululum decidere visi sunt, sicut multifariis modis ipsorum actibus comperiti potest & præcipuè in cõtrouersia quadã, quæ Parisius de nouo orta est, de qua si placet in hoc Opusculo nostro aliquid inserere curabimus. *Contigit igitur inter Clericos Parisius commorantes antiquitus, & Prædicatores de nouo uenientes de definitione Quæstionum & Magistrorum legentium approbatione periculofam cõtrouersiam emeruisse.* Nam Prædicatores dicebant ab eis Quæstionum Definitiones debere proferri, quia potior scientia in personis Ordinis ipsorum vigeret, & dignitas Prædicationis eis authoritatem definiendi prærogare videbatur : Clerici verò è contra asseriebant se antiquitus Magistros & Definidores habuisse, qui Scholarum & Scholarium Rectores extiterunt : quos etiam Dominus Papa eis scribendo RECTORES Scholarium eos appellasse comprobatur, nec eorum Ordini aliud commissum est, nisi vt Prædicationi & animarum saluti sine intermissione intendant. Sed cum aliquandiu fuisset inter eos decertatum & inter se pacificari non possent, ad Papam appellauerunt. PRÆDICATORES verò quendam LIBRVM EVANGELIORVM compilauerunt, in quo dicebantur aliqua contineri, quæ contra fidem esse videbantur. Clerici verò nescio quã arte procurauerunt, vt copiam ipsius libri haberent, ex quo omnia capitula fidei contraria decerpserunt, & ea scripto commendantes sibi retinuerunt. Elegerunt quoque sibi quendam virum discretissimum Willelmum nomine, qui præ cæteris magnus Philosophus habebatur : quem cum libro illo ad Curiam mittentes Procuratorem suum contra Prædicatores statuerunt. Et cum coram Papa venissent, diu inter se disputauerunt : & inter cætera M. Willelmus librum illum quem Prædicatores conscripserant, D. Papæ fertur porrexisse. Papa verò cum librum legisset, statim eum damnauit, & comburi iussit. M. Willelmo quia facundissimus Orator erat, nec ei aliquis in sermone resistere poterat, silentium imposuit, & nondum causam illam finem acceperat. Clerici omnes qui Parisius studebant, tunc ab ipsa Ciuitate recessisse ferebantur.

Hæc ille de dissidio, quod nondum sopitum erat, dum hæc scribebat. Quæ verò sequuntur, hominum istorum importunam & odiosam Magnatibus Regni agendi rationem indicant : ita enim Ludouici Regis animum subiecerant & vt sic dicamus, incantauerant, vt propius nihil factum sit, quam vt relicta coniuge & filiis & Regno habitum Prædicatoris assumeret. Sic igitur ille.

Ea siquidem tempestate, qua vt dictum est, Prædicatorum status deteriorabatur, non minus infortunium eis euenisse perhibetur. Rex enim Franciæ qui alio anno à transmarinis partibus reuersus fuerat, eisdem Prædicatoribus valde familiaris erat : & cum quotidie, quia valde Religiosus erat, domum ipsorum frequentaret, cogitauerunt eum ad religionem suam posse leuenire. Et cum quadam die de Diuinis Scripturis & de Dei filio confabularentur, vnus eorum, qui cæteris audacior erat, dixit Regi, *Nunquid Domine velles tantum de Filio Dei inter manus tuas quotidie posse tenere, quantum uterus Beatissima Virginis Mariæ quondam in se comprehendisse perhibetur ?* Rex hoc audiens & admirans ait. *Quis est qui hoc recusaret ?* ignorabat enim quod de sacramento Corporis Christi diceret. Prædicator respondit. *Si placet docebo te quomodo tibi hoc concederetur.* Rex respondit, *Placet sanè.* Frater ille dixit, *Nunquid audis Dominum in Euangelio dicentem : si quis reliquerit patrem vel matrem, aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum, cen-*

tuplum accipiet, & vitam aeternam possidebit? Rex ait, *Audio & bene scio. Frater dixit. Domine mi Rex, tu habes haeredes, filios & fratres, qui regnum tuum bene regent: Tu etiam pro Deo multos labores sustinuisi, & etiam vitam tuam periculis mortis exposuisti, & ita nihil aliud restat, nisi quod relinquant omnia & assumas tibi Crucem nostram, id. habitum nostrum: & ita de gradu in gradum ad sacerdotium promouebis, & filiam Dei in manibus accipere mereberis.* Rex verò hæc audiens consternatus intra se cogitare cœpit, proponens sibi tribulationes huius mundi, & immensos labores, & etiam Regni sollicitudinem: è contra occurrunt ei illæ supradictæ Evangelicæ promissiones, & illud Dominici corporis desiderabile & delectabile Sacrificiū, & ad se reuertens dixit Fratribus. *Si ista vera sunt quæ audio, imò quia verissima esse credo, consiliis vestris acquiescam.* Sed prius vadam & indicabo Reginæ, & ab ea impetrabo huius facti licentiam. Rex verò cum ad Palatium venisset, introiit ad Reginam, & omnia narrauit ei, quod ei & filiis suis regnum relinquere vellet, & quod habitum Religionis suscipiendo Sacerdos fieret, & pro ipsius & pro statu Regni Deum exorare non cessaret: *unde peto, ut ad hoc faciendum mihi licentiam donare velis.* Regina verò mirabiliter stupefacta nihil respondit ei. Sed statim mittens Fratrem Regis Comitem de Anjou ad se vocari iussit, filiosque accersitos ita fertur allocuta fuisse: *Quod melius eligitis, an appellemini filii Sacerdotis, vel filii Regis?* Illi audientes stupefacti nesciebant, quare hoc diceret. Mater statim subsecuta est, dicens. *Illi Prædicatores Regem ad hoc induxerunt, ut nobis relicti & Regno Prædicator & Sacerdos fiat.* Comes verò cum hæc audisset, in furorem versus, eum impudentissimè obiurgabat, & Prædicatores minabatur. Filius verò Regis primogenitus, qui post Regem regnare debebat, Prædicatores etiam quomodo poterat, vituperabat. Rex verò conuictis eorum commotus Filio suo fertur alapam dedisse. Filius verò ait Patri. *Domine, quia Pater & Dominus meus estis, non sum vobis ingratus. Sed iuro per S. Dionysium Patronam nostrum, si aliquando me contigerit Deo annuente gubernacula Regni obtinere, Ego omnes istos Prædicatores à Regno expelli faciam.* Cumque Rex hoc iuramentum audisset, ultramodum indoluit, quia sciebat eum animo esse ferum. Comes verò Frater Regis præcepit, ne Prædicatores, in toto Regno Franciæ de cætero prædicare præsumerent. Fertur etiam præcepisse ne quis Prædicatores aliquid conferre auderet. Illud etiam Regem potissimum offendisse dicebatur, quod omnes Scholares qui in Ciuitate Parisiensi morabantur, exeuntes de Ciuitate per diuersa loca se collocauerunt, & hoc in opprobrium ipsius Regis. Enimvero quia hæc suprascripta facta eo tempore quo hæc scribebamus, ad nullum certum finem deuenierant, aliquid ulterius scribere nequui.

Certum est iis temporibus plurimos quoque Ecclesiæ Proceres de nimia Mendicantium potestate conquestos fuisse, & conquerenti Academia subscripsisse, præsertim quoad Missionem extraordinariam, quâ iuxta sua priuilegia dicebant sibi licere prædicare & confessiones excipere vbicunque locorum absq; vilo præiudicio examine Prælatorum. Contra quam licentiam varia sacræ Scripturæ loca collegerunt Theologi Parisienses, & ad summum Pontificem per suos Legatos transmiserunt. Quibus lectis & perlectis idem Pontifex morti propinquus priuilegia quæ illis concesserat, reuocauit, eaque certis finibus coarctauit.

Dicebant illi se missos à summo Pontifice eiusque vices vbique locorum obire, & quemadmodum si præsens adesset, nemo refragari posset quin liberè prædicaret, & confessiones exciperet, ita se, qui eum repræsentabant quique ad optulandum Prælati & Rectoribus Parochiarum mittebantur, posse liberè omnia munia exercere. Theologi verò Parisienses apud Guillelmum de S. Amore examinatis variis missorum & Opitulationum generibus, sic propius ad rem veniunt.

„ Verum si D. Papa infirmis & incertis à se vel ab Ecclesia non electis & sibi non
 „ cognitis vel probatis prius (v.g. vniuersis Monachis Cluniacensis aut Cisterciensis
 „ Ordinis, aut quoscumq; Abbates eorum duxerint destinandos) concedat in
 „ generali licentiam prædicandi, confessiones audiendi, pœnitentias iniungendi,
 „ in quibus maximè consistit regimen animarum; non est verisimile quod per talem
 „ licentiam in generali concessam intendat eos facere vniuersales Apostolos,

vel etiam vniuersales Oportulationes Ecclesie vniuersae, habentes scilicet genera-
 lem & liberam potestatem exercendi praedicta officia in omni Ecclesia Christia-
 norum, irrequisitis Praelatis Ecclesiasticis, vel inuitis, cum D. Iesus Christus,
 cuius est Vicarius Generalis, & propter quod debet eum in suo regimine imitari,
 tanquam eius Generalis Minister, iuxta illud Ioan. 10. Qui mihi ministrat, me
 sequatur. *Gloss. 18. me imiceretur, dum esset in carne mortali, non nisi certas per-*
sonas à se electas, conuersatione expertas, & de suo disciplinatu probatas miserit
ad praedictum regimen animarum, videlicet 12. Apostolos Luc 9. & 72. Disci-
pulos Luc. 10. dicens eis Matth. 10. Ecce ego Gloss. qui elegi, qui docui, mitto
vos. Gloss. Discipulos missos vos facio: Ideo sitis mansueti, humiles, innocentes.
 Quasi diceret, Ideo elegi vos & docui & probaui in meo disciplinatu, antequam
 mittere, vt sitis quales esse oportet, scilicet mansueti, &c. Ideo autem elegit domi-
 nus, & probauit Discipulos suos antequam mitteret, non quod ipse probatione
 indigeret, qui nihil ignorat, sed vt daret formam mittentibus, quod non mitte-
 rent passim & sine delectu, sed deligerent electos, doctos & diu proba-
 tos, &c.

Cum igitur secundum Apostolum, omnes quibus committitur Praedicationis
 officium, ante commissionem sint à committente probandi; cum etiam
 Saluator noster, qui errare non potest, certas & à se electas, & sibi experimen-
 to cognitatas & probatas personas miserit ad regimen animarum, & hoc tantum
 ad instructionem sequentium Ministrorum suorum fecerit; non est verisimile
 summum Pontificem, Apostolorum Successorem, Christi Vicarium ac genera-
 lem Ministrum, & ob hoc ad eius imitationem, vt ostensum est, obligatum mite-
 re velle vel intendere ad illud regimen personas infinitas, incertas, à se vel ab
 Ecclesia Canonica non electas, nec sibi cognitatas nec probatas, vt Oportulationes
 generales, habentes scilicet generalem & liberam potestatem eiusdem regiminis
 per Ecclesiam vniuersam.

Item certum est, quod nullus Apostolorum praeter Paulum fuerit generalis
 Praedicator totius orbis Gentium, sed singuli ad singulas fuerunt prouincias de-
 destinati. Vnde Rom. 1. super illud, segregatus in Euangelium Dei, dicit *Gloss.*
 destinatus est Paulus Apostolus Gentibus totius Orbis Praedicator: at reliquis
 singulis Prouinciis facti sunt Legati & Praedicatores. Item B. Gregorius licet
 summus Pontifex esset, tamen nihilominus vniuersalem Pontificem se prohibet
 appellari: quoniam aliis subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, praebetur,
 vt legitur dist. 99. Can. Ecce, in praefatione. Non est ergo verisimile quod D. Pa-
 pa, Christi Vicarius & imitator infinitis & incertis personis, & à se vel ab alio
 Praelato Canonice non electis, nec experimento probatis concefferit genera-
 lem Apostolorum seu Pontificatum totius Orbis, vel etiam generalem Oportu-
 lationem seu Legationem, videlicet praedictam potestatem liberam eis generali-
 ter concedendo; ne illi per hoc maiores, vel discretiores Apostolis vel Episcopis
 omnibus videantur, ne Praelatis Ecclesiae vniuersis subtrahi videretur, quod illis
 infinitis & incertis personis plusquam ratio exigit, praerberetur, & sic vilesceret
 nomen Episcopi, & status Ecclesiae perturbaretur. Nam vt dicit Damafus Pa-
 pa, si vilescat nomen Pontificum, omnis status Ecclesiae perturbatur, &c.

Item non est intentionis summi Pontificis vel imminuere, vel arctare, vel in-
 fringere, vel impedire honorem, potestatem, Iurisdictionem & officia Fra-
 trum Coepiscoporum suorum, iuxta illud Gregor. Nec honorem meum deputo,
 in quo Fratres meos honorem suum perdere cognosco: meus namque honor
 est vniuersalis Ecclesiae: meus honor est Fratrum meorum solitus vigor: tunc
 ego honoratus sum, dum singulis quibusque honor debitus non negatur, &c.
 Constat autem quod potestas & officium Episcoporum est probare siue exami-
 nare Praedicatores ignotos: item potestas & officium Episcoporum est resistere
 Pseudopraedicatoribus, vnde 1. Timoth. 1. in principio dicit *Gloss. Timo-*
theo in Asia relicto Episcopo scribit Apostolus de Episcoporum officio, vide-
licet quomodo resistat Pseudoapostolis. Ecce quod officium & potestas
 Episcoporum est examinare Praedicatores, & resistere Pseudopraedicatori-
 bus.

Item in hoc consistit honor, Iurisdicatio & potestas Episcoporum, & ius & distinctio & pax Ecclesiarum, ut in vna Diocesi non sit nisi vnus Episcopus, in vno Archidiaconatu, nisi vnus Archidiaconus, in vna Parochia nisi vnus Rector Parochialis, &c.

Cum igitur ut dictum est, potestas Episcoporum sit examinare Prædicatores & resistere illis si Pseudo fuerint inuenti, & Iurisdicatio & honor eorum sit, ut vnus Diocesis vnus sit Episcopus, & vnus Ecclesie vnus Rector, & quod nullus à D. Papa non missus debeat eis irrequisitis vel inuitis in eorum Diocesis officia Ecclesiastica exercere, nec sit intentionis D. Papæ minuere vel alterare vel impedire potestatem vel honorem vel Iurisdictionem eorundem Episcoporum ut ostensum est supra; constat autem quod si præfatæ infinitæ personæ & incertæ sine mandato aut legatione D. Papæ spiritali possent Ecclesiastica officia in qualibet Diocesi & in qualibet Ecclesia irrequisitis vel inuitis Episcopis publicè exercere, ita quod non possent Episcopi ratione Prælationis suæ illos prohibere, vel saltem examinare, nec iis possent resistere, etiam si pseudo essent inuenti, restat quod per hoc minueretur, imò infringeretur & turbaretur Prælatio. Id est potestas, honor & Iurisdicatio Episcoporum: restat etiam per consequentiam quod ex hoc Ordo vniuersæ Ecclesie confunderetur; non enim posset ipsius vniuersitas vlla ratione subsistere, nisi eam Prælationis & subiectionis Ordo seruaret: ut legitur distinct. 89. Can. Ad hoc, &c.

Cum igitur non sit intentionis summi Pontificis Rectoris Ecclesie generalis, confundere Ordinem Ecclesie vniuersæ, vel turbare pacem Ecclesie, quæ duo per ordinem Prælationis & Subiectionis seruantur; sed potius sit intentionis eius Ecclesiam construere & ordinem seruare: restat quod secundum intentionem summi Pontificis, ut videtur, præfatæ infinitæ personæ & incertæ, per prædictam Ecclesiam generalem, non possunt dici Opitulationes generales Ecclesie vniuersæ, ut per hoc liberè valeant in Ecclesia generali Ecclesiastica officia publicè exercere, irrequisitis Prælatibus Ecclesiasticis vel inuitis; vel potius debent ab Episcopis horum auctoritatem requirere, nisi aliter missionem suam, vel legationem sibi à D. Papa commissam canonicè ostendant, quemadmodum dicitur in Decretali. Quod si D. Papa concefferit aliquibus Regularibus, ut Ecclesias suas, cum vacauerint, possint in proprios vsus conuertere, illis tamen vacantibus non possunt auctoritate illius concessionis eas intrare, sed necesse habent Episcoporum auctoritatem nihilominus implorare, quia per talem generalem indulgentiam non intendit D. Papa ipsorum iuribus derogare, nisi & hoc exprimat in eius concessionem. Extra de Priuilegio. cap. Pastoralis. Longè plura habet M. Guillelmus in Collectionibus Scripturæ Sacræ, quibus superfero.

Dum igitur Vniuersitas Parisiensis ita causam suam omnibus manifestari & probari cupit, non minus apud summum Pontificem enitur, ut Ecclesiasticæ Hierarchie quam Priuilegiis quibusdam quæ Mendicantibus concefferat, conuelli se videbatur, suum splendorem dignitatemque cum antiquo iure restituat: atque ita enitur, ut Regularium excessus compressus fuerit aliquatenus ab Innocentio, vetando & interdicens ne Parochianos alienos diebus Dominicis & festiuis reciperent temerè ad Diuina, neve admitterent ad pœnitentiam absque licentia proprii sacerdotis, vel saltem nisi primò confessi fuissent sacerdoti, & absolutionis munus ab eodem consequuti fuissent.

Postquam autem huius Pontificis Bulla ad notitiam publicam peruenit, ita Dominicanorum animos afflixit, ut licet ab eodem, & eius gratiâ restituti fuissent in omnia Academia iura, atque in ipsam quoque societatem cum Academicis, nec famæ nec memoriæ ipsius pepercerint: Bulla autem data est hoc anno mense Nouembri, paulò ante quàm fato fungeretur. Estque eiusmodi.

BULLA INNOCENTII
CONTRA
MENDICANTES.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis Vniuersis Religiosis cuiuscunque Prof. ssumis vel Ordinis presentes litteras inspecturis Sal. & Apost. bened. Etsi animarum affectantes salutem, vniuersis & singulis qui Christiana professione censentur, ut suas Deo lucrifaciant animas, cupiamus charitate & pietate duce sub moderamine Iuris ad Iustitiæ regulam & lineam æquitatis norma seruata modestiæ dirigere actus suos, potiori tamen desiderio peroptamus ut vos, qui

mūdo & pompis eius contemptis per gradus altiores ducatus specie procedentes Religionis apicem conscendistis, omnem in vobis Iustitiam impleatis, indictæ vobis modestiæ seruando tenorem & ab omnibus per quæ à Religionis videatur reſtitutione deuari, vel vobis rationabiliter detrahi valeat, abſtinendo: ita quod Recti per vos diligenter veſtræ perfectionis pulchritudinem & delectabiter intuentes glorificent Patrem noſtrum, & iniquis os maliloquum obſtruantur. Cum enim Mundo, Angelis & hominibus facti ſitis ſpectaculum, vix in vobis poteſt eſſe ruga tā tenuis vel macula tam latens, quin latius & conſpectius quàm in alijs appareat. Vnde ſi qua veſtris actibus Apoſtoluti noſtro referantur, quæ ſanctitatis veſtræ obnubilent claritatem, eo nimirum grauiori dolore confodimur, quod Nos veſtram gloriam totius Eccleſiæ generaliter iubar præcipuum reputantes, ipſius ſplendorem veſtri obnubilatione nitoris non ambigimus notabiliter inhonorari. Sanè grauis & clamorosa querela noſtris aſſiduè auribus inculcatur, quod nonnulli veſtrum ſuiſ iuribus & finibus non contenti, Parochianos alienos præſumunt temerè ad Diuina Officia recipere contra Canonicas Sanctiones: & licet dictorum Parochianorum Iudices non exiſtant, nec ligandi aut ſoluendi eos acceperint poteſtatem, ſe tamen ipſorum iudices facientes, ipſos in foro pœnitentiali periculoſè abſoluunt & ligant pro ſua libito voluntatis: ſicque ipſis qui proprios ſpernunt Prieſbyteros minimè abſolutis, illud ſalutiferum noſtræ peregrinationis viaticum, quod non proficit niſi à criminis labe mundis, in animarum ſuarum & eorum qui illud non diiudicantes indebitè recipiunt, periculum conferre non verentur: ſicque eorum prædicti Sacerdotes qui curam ſuſcipiendo ipſorum, ſuam pro eis animam obligant, dum ſibi taliter ſubtrahuntur, ſtatim ignorantes eorum non poſſunt quod in eis eſt ægrotum ſanare, nec conſolidare inſirmum, nec alligare conſractum: & ſic dum curā omiſſā neceſſaria non adhibentur remedia, inualeſcentibus morbis vſque ad interemptionem læſio debaccharur, iidem ſacerdotes nullam poſſunt de ſic percuntibus animabus ſupremo Iudici reddere rationem. Alij quoque veſtrum diebus Dominicis & feſtiuis dum in Parochialibus Eccleſiis Miſſarum ſolennia celebrantur ſolemniter verbum prædicationis proponunt populo, qui ad audienda Diuina Officia in Eccleſiis ipſis diebus prædictis conuenire conſueuerat, vt tenetur ad prædicationem huiusmodi conuocato ab ipſis ſub ſpecie ſanctioris actionis abſtracto: & ſic ab eiſdem Parochianis Diuina omittuntur Officia, & Sacerdos in domo, quaſi paſſe vnicus in ædificio remanens derelictus, ſuorum Parochianorum ſolatio & conſuetis obligationibus defraudatur. Alij verò Diœceſano Epifcopo minimè deferentes eadem die & frequenter horā ipſā, quā idem Epifcopus commiſſo ſibi populo ſolemniter prædicat, ſuas prædicationes inculcant & faciunt vt verbum Dei quod deſideranter & auidè ſuſcipi conſuevit, ex prædicationis concurſu contemptibile reddatur in auribus auditorum. Illud etiam ſatis notabile videtur & indecens, quod nonnulli veſtrum mox vt aliquos ægritudinis languore decentos intelligunt, ad ipſos feſtini concurrunt, & eos illeceſtius verborum blanditijs demulcentes præcipuum ipſis ſalutis remedium pollicentur, ſi apud eorum Eccleſias elegerint ſepulturam: ac tandem ad ſuum propoſitum talibus perſuaſionibus pertrahentes ad teſtamenta eorum ordinanda ſe ingerunt & lætantur, cum Canonicā Iuſtitiam defraudantur Eccleſiæ, de quarum Parochiis aſſumuntur corpora defunctorum. Et nonnulli qui vt nudi nudum Chriſtum liberè ſequi poſſent, Religionis ſe vinculo adſtringendo, ſpecioſa & magna contempſiſſe noſcuntur, ſe in alienis iuribus contra Deum & Iuſtitiam vſurpandis exhiben. pertinaces. Multa quidem & alia grauamina tam Prælatiſ quàm Clericis frequenter à vobis illata & inferri quotidie proponuntur, quæ pro Religionis honore honeſtius reputamus ſub ſilentio præterire. Ex quibus profectò proximorum ius læditur, Eccleſiarum Iuſtitia derogatur, blaſphematur Religio, Deus ipſe offenditur, quodque periculoſius eſt, fidelium animæ in laqueum mortis & in puteum interitus pertrahuntur.

Nos igitur qui ex ſuſcepti Apoſtolutus ſumus omnibus in iuſtitia debitores, vt conceder attendentes, quod ex vſurpatione huiusmodi non tantum in deuotio & contemptus in populo prodeunt contra proprios ſacerdotes, verum etiam

erubescencia quæ est magna pars pœnitentiæ, tollitur, dum quis non proprio sacerdoti, quem habet continuum & præsentem, sed alieno & aliquando transeunti, ad quem difficilis & quandoque impossibilis est recursus, sua crimina confiteretur. Ne tamen abusiuos excessus videamur per tolerantiam comprobare, volentes in posterum freno iuris prædictarum transgressionum iniurias cohibere, ac singulis Ecclesiis & earum Ministris sua iura illæsa omnimodè conseruari, nec non Parochianorum saluti & famæ vestræ consulere, circa præmissa nihil nouum in vestrum inducendo grauamen, sed antiqua & moderna Iura in medium deducendo, Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus Parochianos alienos diebus Dominicis & festiuis non recipiatis de cætero in vestris Ecclesiis seu Oratoriis temere ad Diuina, nec ipsos sine sacerdotis sui licentia ad pœnitentiam vllatenus admittatis, cum si quis alieno sacerdoti iusta de causa sua voluerit confiteri peccata, secundum statuta Generalis Concilii licentiam prius postulare ac obtinere debeat à proprio sacerdote, vel saltem primò sibi confiteri & recipere absolutionis beneficium ab eodem: aliter namque ab ipso solui non poterit, cum duplex in iudicando funiculus, scilicet potestatis & scientiæ requiratur; quorum alterum constat in alieno deficere sacerdote. Et ne Parochialibus Ecclesiis deuotio debita subtrahatur, ante Missarum solemnia ad quæ audienda Parochiani prima dici parte in suis consueuerunt & debent Ecclesiis conuenire, nequaquam in vestris Ecclesiis prædictis nec horà illà solennes in eis faciatis sermones, ne propter hos audiendos, ad vos populus confluens Parochiales Ecclesias derelinquat: sed nec ad prædicandum solenniter ad alias Parochias accedatis, nisi à sacerdote Parochiarum ipsarum fueritis inuitati, vel saltem nisi ad illud humiliter petieritis & obtinueritis vos admitti. Et vt debitus honor Episcopis deferatur, eadem die quâ Diœcesanus Episcopus vel alius loco eius solenniter, maximè in Ecclesia Cathedrali, nullus vestrum in eadem Ciuitate vel loco prædicare præsumat, ne salubris prædicationis doctrina ex frequenti conculcatione huiusmodi quasi tædium generans contemnatur. Si verò in casu licito Parochianos alterius ad sepulturam, quam nemo sine iusta & rationabili causâ temere debet eligere antiquis suorum parentum dimissis sepulchris, in vestris Ecclesiis recipere vos contingat, omnium quæ obtentu sepultura huius fueritis consequuti, medietatem vel tertiam vel quartam partem iuxta felicitis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri Decretum, secundum consuetudinem regionis, etiam non requisiti infra 8. dies à tempore receptionis eorum Episcopo vel Sacerdoti, de cuius Parochia mortuus assumptus est, exhibere curetis, Constitutionibus bonæ memoriæ Innocentii & Gregorii Romanorum Pontificum de non deducenda Canonica portione tam de equis & armis legatis in subsidium Terræ sanctæ, quam de iis quæ in ornamentis & aliis ad Diuinum cultum spectantibus relinquuntur, in suo robore duraturis, dummodo non relinquuntur in fraudem, vt sic Episcopo vel Parochiali Ecclesiæ debita portio detrahatur. Si quis verò vestrum huius nostræ prouisionis transgressor contra prædicta vel aliquid prædictorum venire præsumperit, præter inobedientiæ vitium & excommunicationis sententiâ quâ cum ipso facto incurrere volumus, gradus sui periculo subiacebit, & nihilominus à loci Diœcesano ad præmissa & singula obseruanda Censurâ Ecclesiasticâ Apostolicâ regulâ districtius compellatur, nullis contra hoc Apostolicis indulgentiis valituris. Datum Neapoli XI. Kalend. Decemb. Pontific. nostri anno 12.

Vt propior morti Innocentius, ita magis timuit concessi olim Mendicantibus Priuilegii, de quo ad an. 1. eius Pontificatus diximus, reddere rationem supremo omnium mortalium Iudici: itaque hacce Bulla suum quodammodo ius Ordinariis & Parochis restituit, quod detraxerat; Mendicantibus verò abstulit alienum, quod non satis prouidè concesserat. Paulo post igitur obiit Neapoli die 7. vel vt scribit Ciaconius, die 13. Decemb. an. 124. Cuius interitum simul cum illa Bulla exceperunt Fratres: qui non minus impiè, quàm impudenter eius dies ob id à Deo diminutos euulgarunt, quod concessa priuilegia reuocasset & irritasset.

Ad eundem Pontificem scripserat Episcopus Parisiensis & librum quendam Introductorium

Introductorium in *Euangelium aeternum*, seu in libros Abbatis Ioachim, qui à Mendicantibus præsumptuosè & contumaciter propugnabantur: simulque excerpta quædam seu schedulas libri illius errores plurimos continentes, imò & nonnullos qui malè affingi dicebantur auctori prædicti libri Introductorii. Sed Innocentius morte præuentus rescribere non potuit. Perbellè verò Mendicantibus accidit, quod in defuncti locum statim substitutus fuerit Alexander IV: ipsis addictissimus: nam ne prædicta Bulla, si executioni demandaretur, multorum animos à se auerteret, ab Alexandro Bullam aliam obtinuerunt ad omnes Archiepiscopos, Episcopos & alios Ecclesiarum Prælatos: quâ Prædecessoris sui Bullam veluti subreptitiam & præter formam communem ac solitam, per occupationem & festinationem editam reuocauit, illisque omnia sua iura & priuilegia restituit.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabilibus Fratribus Vniuersis Archiepiscopis, Episcopis ac Dilectis filiis Abbatibus, Prioribus & Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris & aliis Ecclesiarum Prælatibus ac cæteris personis Ecclesiasticis tam secularibus quàm Regularibus cuiuscunque Ordinis vel Professionis existant, Salutem & Apostolicam benedictionem. Nec insolitum, nec nouum ut ea quæ per occupationem vel festinantiam fiunt, pro eo quod congruæ deliberationis limam prætereunt, in propensioris considerationis reducantur examen, ut certiora & eliminatiora per attentionem plenioris discussionis emanent. Sanè quædam ab Apostolica sede tempore felicitæ recordationis Innocentii Papæ IV. Prædecessoris nostri litteræ processerunt, in quibus ipse Vniuersis Religiosis cuiuscunque Professionis vel Ordinis districtè in virtute obedientiæ iniungebat, ut Parochianos alienos diebus Dominicis & festiuis non reciperent de cætero in suis Ecclesiis seu Oratoriis temerè ad Diuina, nec ipsos vllatenus ad pœnitentiam admitterent sine suorum licentia Sacerdotum, nec eis in suis prædicarent Ecclesiis ante Missarum solennia, pro quibus audiendis primâ diei parte iidem Parochiani consueuerunt & debent in suis Ecclesiis conuenire, nec solennes etiam sermones facerent illâ hora, sed nec ad prædicandum solenniter Parochias alienas accederent, nisi essent ab eorum Sacerdotibus inuitati, vel saltem nisi se ad id humiliter peterent & obtinerent admitti, nec ea die quâ Diocesanus Episcopus vel alius loco eius prædicaret solenniter maximè in Ecclesia Cathedrali, aliquis ipsorum in eadem Ciuitate vel loco præsumeret prædicare. Si verò in casu licito Parochianum alterius eos in suis Ecclesiis recipere ad sepulturam contingeret, omnium quæ obtentu consequerentur eiusmodi sepulturæ portionem Canonicam etiam non requisiti infra octo dies à tempore receptionis eorum Episcopo vel Sacerdoti, de cuius Parochia mortuus esset assumptus, exhibere curarent. Si autem aliquis Religiosorum ipsorum huius præcepti transgressor contra prædicta vel aliquid prædictorum venire præsumeret, præter inobedientiæ vitium & excommunicationis sententiam quam eum incurrere voluit ipso facto, gradus sui periculo subiaceret, & nihilominus à Diocesano ad præmissa vniuersa & singula obseruanda per Censuram Ecclesiasticam appellatione remotâ districtius cogere, nullis ei contra hæc Indulgentiis, vel Priuilegiis Apostolicis valituris. Verum quia super præmissis litteris cogitare attentius & studiosius deliberare proponimus; pacis commodum & quietis solatium Ecclesiis & personis Ecclesiasticis potissimè cupientes, præfatas litteras, & si quæ aliæ super prædictis vel eorum aliquo contra præfatos Religiosos vel aliquos ex ipsis generaliter vel specialiter præter formam communem & solitam processere, ac mandata seu præcepta facta in eis vel earum autoritate duximus penitus reuocanda. Ideoque Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus per huiusmodi litteras vel occasione mandatorum seu præceptorum aut sententiæ quæ continent, nihil prorsus agatis, cum nullam deinceps efficaciam habeant vel vigorem. Datum Neapoli, xi. Kalend. Ianuarii, Pontificatus nostri anno I.

Quid tum senserint Dominicani de Innocentio qui Priuilegia abrogauerat, quid de Alexandro qui restituerat, intelligimus ex Thoma Cantipratano Dominicano, illorum temporum scriptore, lib. 2. de Apib. c. 10. n. 21 *Quidam*, inquit, *nostro tempore Papa, cuius nomen propter S. sedis reuerentiam silentio pertransimus* (agnosce Lector quanta cum modestia loquatur de Innocentio, quem sibi mi-

„ nus fauentem habuerant Mendicantes) cum sicut ab illis indubitanter accepimus, quæ
 „ Roma in Curia tunc fuerunt, litteras dedisset contra Præuilegia à seipso & suis Prædecess-
 „ foribus 4. Apostolicis obtemperata, duorum Ordinum, quorum unum per Zachariam Prophetam
 „ Conditor ab æterno Decorem vocauit, Prædicatorum scilicet; alterum uero Funiculū,
 „ quo lucidissimè intelligas Minores, eadem die Paralyti percussus obmutuis: nec unquam
 „ postea inualuit aut surrexit. Qui etiam à quodam sanctissimo uiro extra muros urbis Ro-
 „ mæ manifestissime uisus est mortuus dari sanctis Dei Francisco atque Dominico iudicandus.
 „ Quis ferat hominem tam fatuè & impudenter loquentem? pergit. Litteras uero
 „ datas Beatissimus Alexander Papa cum Consilio Fratrum Cardinalium solemniter reuo-
 „ cauit. Et uide quàm utilis Ecclesiæ fuit illa reuocatio litterarum. Pro constanti
 „ enim recepimus à fide dignis, quod si processum prædicta machinatio per dictas
 „ litteras habuisset, potentissimi Reges Orbis, ut audire postea Papale mandatum,
 „ cum iuramento dixerunt sibi & Prælatorum & Clericorum Secularium posses-
 „ siones & redditus uisurpassisse, si dictos duos Ordines Apostolicus destruxisset. Dixe-
 „ runt enim Prædicatores & Minores propter exemplum & doctrinam in salutem
 „ maximam à Deo datos esse hominibus. Et hoc manifestum est toti mundo. Qua-
 „ les autem illi essent per quos eorum destructio parabatur, nec Deum, nec san-
 „ ctos latet, nec ipsos inhabitantes Orbem: quibus eorum uita nota est & proba-
 „ ta. Huius crudelissimi Edicti (ab Innocentio scilicet lati) 4. præcipuè Magistri
 „ fuerunt Parisius infatigabiles incensores, qui simplicitatem Scholarium Parisius
 „ contra dictos Fratres feraciter concitauerunt in tantum, ut nisi seipsum ac deuoti-
 „ tissimus Ludouicus Rex Francorum, nec non & frater eius pius Comes Picta-
 „ niæ Alphonsus antequam ipse Rex à transmarinis partibus rediret in Galliam,
 „ muros inquam se pro Fratribus posuissent, abdicatos eisdem rebus & corpori-
 „ bus exterminassent. Hinc cum nihil aliud possent, litteras infamatorias plenas
 „ mendacis contra dictos Fratres per diuersa loca & regna miserunt. Hæc Canti-
 „ pratanus Dominicanus. At Mathæus Parisiensis uindictæ Diuinæ mortem eius
 „ tam subitam adscribit, propter odium quod in M. Robertum Capitonem Episcopum
 „ Lincolniensem conceperat, cuius quippe ossa è tumulo erueret & inse-
 „ pulpta relinquere decreuerat nisi obtulissent Cardinales: rem sic narrat. *Hoc etiam*
 „ *anno D. Papa dum unâ dierum iratus supra modum uellet cum mala graui omnium*
 „ *Fratrum Cardinalium ossa Episcopi Lincolnienfis corporis extra Ecclesiam proiicere &*
 „ *ipsum in tantam infamiam præcipitare, ut Ethnicus & rebellis & inobediens per*
 „ *totum mundum acclamaretur, iussit talem litteram scribi D. Regi Angliæ trans-*
 „ *mittendam, sciens quod ipse Rex libenter defecisset in ipsum & in Ecclesiam de-*
 „ *prædandam. Sed nocte sequenti apparuit ei idem Episcopus Lincolnienfis Pon-*
 „ *tificalibus redimitus uultu feuero, intuituque austero ac uoce terribili ipsum Pa-*
 „ *pam in lecto sine quiete quiescentem aggreditur & affatur pungens ipsum in la-*
 „ *tere ictu impetuoso sui cuspidis baculi quem baiulabat, Pastoralis. Et dixit ei:*
 „ *Senebalde Papa miserrime, proposuisti me ossa mea in meo & Ecclesiæ Lincolnienfis op-*
 „ *probrium extra Ecclesiam proiicere? unde hæc tibi temeritas? dignius foret ut tu à Deo*
 „ *sublimatus & honoratus Dei Zelator licet defunctos coleres: nullam potestatem in me ha-*
 „ *bere te Dominus amodo patietur: scripsi tibi in spiritu humilitatis & dilectionis, ut errores*
 „ *tuos crebros corrigeres. Sed tu monita salubria superbo oculo & fascino corde contem-*
 „ *psisti. Væ qui spernis, nonne & tu contemneris?* Et sic recedente Pontifice Robertus
 „ ipsum Papam qui quando ut dictum est pungebatur ab alto ingemuit quasi lan-
 „ ceâ transuerberatus, dereliquit semineccem & uoce flebili cum suspiriis inge-
 „ miscentem. Unde Camerarii eius hæc audientes attoniti interrogauerunt quid-
 „ nam hoc sibi uellet? Papa uero cum gemitibus & suspiriis respondit dicens. *Ter-*
 „ *rores nocturni conturbauerunt me uehementer. Nec mihi penitus ut prius restaurabor re-*
 „ *stitutus. Heu heu quantum latus doleo, sum lancea Genio lanceatus. Nec comedit nec*
 „ *bibit illâ die fingens se anhelis febribus inflammatum. Nec adhuc quieuit Do-*
 „ *mini super eum ultio cum indignatione.*
 „ Huic rei causam doloris adiungit aliam, uictum nempe à Conrado Rege Siciliæ
 „ exercitum. *Tempore quoque sub eodem in crastino uidelicet B. Nicolai obiit Papa Inno-*
 „ *centius IV. apud Neapolim duplici incommodo sauciatus. Postquam enim Episcopus Lin-*
 „ *colnienfis Robertus in uisione nocturna cuspidis Baculi sui Pastoralis ipsum in latere iratus*
 „ *pupugit & impetuose ut dictum est, impexit, plene se laborauerat irremediabiliter. Et post-*

quam exercitus suus à Conrado aduersario suo victus est & dissipatus, nunquam postea à mente vel corpore prosperè egit, sed ad mortem sensim declinauit. Ita ergo diuersimodè Cantipratanus & Mathæus causam mortis assignant, prout vterque affectus fuit.

Reuera multis sincerius & sanius de rebus ab Innocentio gestis iudicantibus intolerabile visum est, quod Conradum Siciliæ Regem Friderici II. ex parte hæredem & successorem obiectis quibusdam criminibus Regno spoliasset Regique Anglicano ipsum attribuisset. Obiiciebat enim quod hæreticus esset & homicida, quod contemptis Petri clauibus interdicti tempore diuina celebrari nihilominus iussisset: quod Fridericum nepotem suum & Henricum fratrem veneno sustulisset. Quæ crimina videre est à Conrado diluta apud eundem Mathæum in Additamentis. Sed è dituerculo in viam.

Accubant Dominicani præterea quendam Episcopum Cardinalem qui olim Vniuersitatis Rector fuerat, scilicet M. Petrum de Collemedio, Honorii III. & Gregorii IX. antea Capellanum, & Præpositum S. Audomari Diocesis Morinensis, quod à Parisiensibus Magistris inductus Bullam illam ab Innocentio eliciuisset ad depressionem sui Ordinis. Quod ipsius factum manifestâ Dei vindictâ punitum refert idem Cantipratanus loco citato n. 34. *Quendam ref. ram*, inquit, de Magistro quodam opinione permaximo, qui prius Præpositus solennis Ecclesiæ Domum Fratrum Prædicatorum constructam in oppido violenter ciecit, sed ruinâ turpiori vt audiui est eiectus (magnam certè hominis modestiam, quippe nomini parci!) *fictus* enim Episcopus & Rom. Curia Cardinalis tyrannizauit feraliter contra Fratres Prædicatores pariter & Minores: & ob hoc vt patuit, tali morte mulctatus est. Cadens enim de loco editiori fractis ceruicibus expirauit. Et vide mirabilius & grauius quàm auisti

Eadem die quâ cecidit, cum eius mors subita ex reuelatione cuiusdam mulieris sanctissimæ per fratrem quendam Minorum prædiceretur ei, spreuit arguentem se, & inuectus contumelia dixit, *Non es Propheta, neque filius Prophetæ. Et ego quidem procurari, vt Ordo vesler & Ordo Prædicatorum subiciantur Episcopis: addam & hoc, vt subiciamini vilissimorum pedibus sacerdotum.* Hæc dicens vidit signa prædicta sibi & non aduertit. Excœcauit enim eum superbia, quam non vidit. Et hæc signa fuerunt: quod ira immoderata dominaretur ei, dum in ipso mane dici quo accessurus erat ad altare, pacificari non posset: quod loturus manus suas Episcopalem annulum perderet. Quæ omnia luce clarius sunt completa. Cum enim D. Papa Ecclesiam quandam FF. Minorum consecrassè debuisset, & dictus Episcopus Cardinalis ad portam Fratrum Minorum pulsans intromissus celeriter non fuisset, tanta ira raptus est extra se, vt celebraturus primam Missam nullomodo etiam facta Confessione pacificari posset, & tamen ad terrifica sacramenta processit: Posthæc verò cum manus suas regressus ad hospitium abluere voluisset, & adstanti Episcopalem annulum ad tenendum porrexisset, lotus mox illum qui haberet annulum non inuenit: statimque miratus dixit, *Ego perdidit Præsulatum.* Omnibus itaque subtracentibus atque stupentibus ascendit editius & solus contra consuetudinem suam senex ac debilitate confectus processit ad Cameram, & dissiliente assere deorsum excidit & expirauit. Et vide stupendum valde & occultum Dei Iudicium. Cognoui ipse hominem vt commensalis dilectus & familiaris eidem, secum vnâ domo Parisius hospiratus. De quo fateor rarò secularem Clericum tam sobrium, tam honestum, tam affabilem, tam largum in pauperes me vidisse. Et eum quidem vidi nouem Episcopatum contemptorem, tandemque per 3. menses Excommunicatione coactum Archiepiscopatus cuiusdam suscipere dignitatem. Inde verò translatus Romanæ Curia fit Episcopus Cardinalis: & in tali eminentia taliter vt audistis desipuit. Quis hoc vnquam de tanto viro dixit, præter Cantipratanum nimio & intemperantiori prædictorum Ordinum amplificandorum studio ductum? nec tamen erubuerunt Posterius fabulas istas Historiæ quâ nihil sacrariis esse debet inter mortales, attexere! Bzouius idem commentum ex Cantipratano & Monacho Paduano l. 2. Chron. inserit: qui hoc quoque commemorat, Ordines illos duos Mendicantes, vt malum quod ab Innocentio sibi illatum putabant, auerterent, cœlestem opem implorandam duxisse quotidianis ad hoc

indictis Litanis, quæ dum à Fratribus recitarentur, apparuisse vni ex illis aione Beatissimam Virginem Mariam, quæ ad singulas ipsius nominis inuocationes ad Filium conuersa responderet, *Fili exaudi eos*: earumque precum vim tantam fuisse, vt Innocentius in extremis agens grauiterque de latis in eos posterioribus Edictis dolens, frequenter hunc Psalmi verticulum repetierit, *Domine propter iniquitatem corripuisti hominem, & sabescere fecisti sicut araneam animam eius*: indeque repentinà ictum Paralyti continuò vocis ac subinde vitæ vsum amisisse: vnde in Prouerbum Aulae Palatinæ abierit. *A Litanis Prædicatorum, libera nos Domine.* Verum commenta ista merito ab omnibus viris Doctis & verè piis reiiciuntur, & nouissimè a Ludonico Donio Dattichy Episcopo Æduensi in sua Cardinalium Historia.

Certè si diutius vixisset Innocentius, dubium non est, quin Academia longè quietior fuisset quàm fuit temporibus Alexandri: Ille enim pro sua singulari prudentia tumultum compescuerat, non regaliter imperando, sed suauius adhortando & rogando, vt Dominicanos suâ societate & cathedris frui pateretur, quas ante obtinuerant. Quod verò ad M. Guillelmum de S. Amore attinet, quem sciebat præcipuum esse Collectionum sacræ Scripturæ aduersus Dominicanos authorem, tantum abest vt ei succensuerit, aut iniuriam illi fieri iusserit: quinimo hoc eodem anno, paucis mensibus antequam è vita migraret, permisit ei sumptus in litem Dominicanorum impensos recipere ex bonis Vniuersitatis, & præterea mutuam contrahere ad summam vsque 300. libellarum Turonensium, vt legitur apud Wadingium in Regesto Vaticano Ep. 29. quæ sic inscribitur *Innocentius, &c. M. Guillelmo de S. Amore Canonico Beluacensi Procuratori Magistrorum & Scholarium Parisiensium.* Estque data Idib. Iulij Pontif. an. 12. Vnde fatiscipat Innocentium Academicorum integritatem innocentiamque agnouisse.

Porro cum inscribit Epistolam M. Guillelmo *Procuratori Magistrorum*, sic intelligi debet, vt Procurator fuerit syndicus, vt pote cui negotium istud omne demandatum fuerat, non verò Nationis: quoniam non vnus, sed quatuor erant pro numero 4. Nationum.

Obit ergo Innocentius Neapoli hoc anno, sepultusque est in Cathedrali Neapolitana cum hoc Epitaphio, quod ei posuit Humbertus Burgundus è Monte-Aureo Neapol. Archiepiscopus sexaginta post & amplius annos, rudibus & obsoletis carminibus qualitercumque digestum.

*Hic superis dignus requiescit Papa benignus
Lætus de Flisco, sepultus tempore prisco.
Vir sacer & rectus, sancto velamine tectus.
Vt iam collapsò mundo temeraria posse
Sancta ministrari vrbs posset quoque rectificari.
Concilium fecit, veteraque iura refecit.
Hæresis illisa tunc extitit atque recisa,
Mænia direxit, rectè sibi credita rexit.
Stravit inimicum Christi colubrum Fridericum,
Ianna de nato gaudet sic clarificato.
Laudibus immensis vrbs tu quoque Parthenopenfis,
Pulchra decore satis, dedit hic sibi plurima gratis.
Hoc titulauit ita Vmbertus Metropolita.*

At euolutis plurium annorum curriculis Annibal Archiepiscopus eiusdem vrbs aliud elegantius reposuit, ipsiusque tumulo inscripsit his verbis.

Innocentio IV. Pontifici Maximo de omni Christiana Repub. optimè merito, qui Natali S. Ioannis Baptista an. 1243. Pontifex renunciatus, Die Apostolorum Principi sacrâ coronatus, cum purpureo primus pileo Cardinales exornasset, Neapolim à Conrado euersam statui pristina restituendam curasset, innumerisque aliis præclare & prope Diuinè gestis Pontificatum suum quàm maximè Illustrè reddidisset an. 1254. B. Virginis Lucia luce hac luce cessit. Annibal de Capua Archiepiscopus Neapolitanus in sanctissimi

Viri memoriam aboleam vetustate Epigramma vestituit.

Hic vir ob insignem eruditionem Azonis, Accursij & Iacobi Balduini documentis quæsitam *Pater & Organum veritatis*, Canonistarum splendor & *Iuris Fater* à multis vocatus est: in Iurisenim disciplina præsertim excelluit: eiusque singularia opera à Bartolo sæpe citantur. Scripsit enim *Interpretationes* ad verus Testamentum. Apologeticum de Potestate Ecclesiastica contra Petrum de Vincis. Commentaria in 5. libros Decretal. Authenticas Epistolas Decretales. Regulam Clarissarum. Vitam S. Guill. Episcopi Briocensis in Aremorica quem cœlitibus adscripsit. Regesti volumina quinque, quæ in Bibliotheca Vaticana seruantur. Dubium verò vtrum aliàs studuerit Lutetiæ. Certè si Bulla quam supra retulimus de Seruientibus communibus Vniuersitatis, ipsius est, constat Magisterium in Theologia Parisiis adeptum. Verum cum nemo eorum quos legerim, dicat alibi studuisse quàm Bononiæ, vbi etiam publicè docuisse legitur, suspicari licet, Bullam prædictam esse Innocentij III. huic verò paucis additis esse adscriptam.

Verum vixit sit, ipsius Pontificatum & ætatem illustrarunt complures viri doctrina & sanctitate eminentes. Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus & Richardus Cicestrensis Episcopus, quos inter Cælites retulit. S. Stanislaus in Polonia. S. Petrus Veronenis martyr ex Ordine Prædicatorum Raymundus de Penaforti Gregorii IX. Pœnitentiarius. Guillelmus Briocensis Episcopus apud Aremoricos, cui etiam diuinos honores detulit. S. Ludouicus Francorum Rex. Doctrina verò inter cæteros claruerunt MM. Hugo de S. Caro Cardinalis Dominicanus & Dominicanis addictissimus, Petrus de Collemedio item Cardinalis, Alexander Alensis Minorita Doctor egregius, cuius auditores fuisse dicuntur Bonauentura & Thomas Aquinas, Vincentius Bellouacus Ordinis Prædicatorum qui 4. Specula, Naturale, Doctrinale, Morale & Historiale perente & sumptus præbente S. Ludouico Francorum Rege composuit, vt ait D. Darichy Episcopus Æduensis in Innocentio IV. pag. 280. Robertus de Sorbona Sorbonici Collegij fundator: egregij omnes viri & supra omnem laudem. His adiungemus M. Albertum, cognomento Magnum; Humbertum Ord. Prædicatorum quintum Magistrum Generalem, Hugonis de S. Caro discipulum. Ioannem de Rupella Minoritam; Henricum Ostiensem vulgò nuncupatum Cardinalem, eundemque Archiepiscopum Ebrodunensem ob excellentiam ingenij & Doctrinæ Alexandro IV. charissimum: Galterum Episcopum Pictauiensem, M. Vlricum Alberti discipulum, &c. Iisdem quoque temporibus M. Henricus de Lexingtona alumnus & Magister Academia Parisiensis euocatus est à Lincolnensibus ad Episcopatum ex Decano eiusdem Ecclesiæ. Multi quoque hoc anno Sarraceni ad fidem conuersi & conuertendi venerunt in Franciam: quorum Conuersionis causam aiunt Historici fuisse miram Ludouici nostri in aduersitate patientiam. Et Græci Romam profecti veteribus suis erroribus de Processione Spiritus SS. fortiter institerunt.

Eodem anno Henricus III. Anglorum Rex per Galliam in Angliam reditu postulato, Lutetiam venit exceptusque est quàm fieri potuit honorificentissimè à Rege Ludouico, qui paulo ante ex partibus redierat transmarinis. Eius verò aduentum celebravit Vniuersitas summa festiuitate, & Iustitium ad aliquot dies ob eam rem indixit: maximè verò Natio Anglicana Principem suum naturalem quo potuit honore & officiorum suorum significatione excepit: qua de re breuiter Mathæus Westmonasteriensis. *Scholares Parisienses*, inquit, *maximè Nationis Anglicane suspensis ad horam lectionibus cereos emerunt, vesteisque festinas, & diuersa que gaudium poterant attestari, & præparatis Cantantibus, florigeris cum sertis & coronis & musicis instrumentis processerunt obuiam venientibus, sicque transigunt totum diem illum & crastinum, Ciuitate tota Parisus mirabiliter adornatâ in gaudio & canticis humanioribus & exultationibus.*

At eandem Historiam fusius refert Mathæus Parisiensis, seu quis alius Historiæ Continuator ipsius. *Diebus sub eisdem*, inquit, *quia à multo tempore D. Rex Anglorum videre sitienter desiderauerat Regnum Francorum & D. Regem sororium suum & D. Reginam Francorum sororem D. Reginae Anglæ, & Ciuitates, Ec-*

HENRICVS
ANGLIÆ
REX EXCI-
PITVA AB
VNIERSI-
TATE.

„ clesias & gestus & habitum Francorum & Capellam Regis Francorum nobilissi-
 „ mam quæ est Parisius, simul cum incomparabilibus, quæ in eis habentur Reliquiis,
 „ cum missis ad Regem Francorum Nuntiis solemnibus, licentiam benignam &
 „ securam impetrasset, conuocata familia & Comitatu nobilissimo versus Aurelia-
 „ nam ciuitatem lora dixerit. Piissimus Rex Francorum iussit districtè magnati-
 „ bus terræ suæ & Ciuibus Ciuitatum per quos D. Rex Anglorum foret transitu-
 „ rus, vt deposito luto, stipitibus & omni visus offendiculo, ornare studerent om-
 „ nia pallis, frondibus, floribus, & aliis quibus poterant ornamentis, & vt facies
 „ Ecclesiarum & domorum redimirent, & cum canticis & classico, cereis & festiuis
 „ induitiis reuerenter & gaudenter reciperent, venienti obuiantes & moranti ob-
 „ sequentes. D. autem Rex Francorum certificatus de aduentu D. Regis Anglorum
 „ currebat ei apud Carnotum. Et videns vnus alterum, ruit in oscula & amplexus.
 „ Et mutuis salutationibus & colloquiis affabilibus se se ad muicem confuebant.
 „ Iussitque D. Rex Francorum Procuraciones opimas & lantæ D. Regi Angliæ de
 „ suis sumptibus liberaliter dum esset in Regno suo, exhiberi. Quod D. Rex An-
 „ gliæ in parte accepit & acceptauit. Habuit Rex in Comitatu suo proprio mille
 „ equos pulcherrimos cum suis honorabilibus Assessoribus exceptis bigis & sum-
 „ mariis, cum equis electis, quorum multitudo erat inæstimabilis, adeo vt Franci
 „ de nouitate non prouisâ obstupuerint. Eorum insuper Comitatus in immensum
 „ tota die & quotidie sicut solet fluius de torrentibus, mirabile cœpit incremen-
 „ tum. Aduenerunt enim eis obuiam Regina Francorum cum sororibus suis, Ande-
 „ gauix & Prouinciæ Comitissis, vt sororibus suis Regiæ Angliæ & Comitissæ
 „ Cornubiæ simul cum D. Rege Angliæ occurserent, & se se mutuis salutationibus
 „ & colloquiis familiaribus gratulantes confouerent & consolarentur. Fuerat au-
 „ tem mater earum præfens Comitissa Prouinciæ nomine Beatrix, quæ pignora
 „ sua quali altera Niobe gloriando poterat intueri. Nec erat in sexu muliebri ma-
 „ ter in mundo quæ de tali fructu ventris ac tanto, videlicet filiabus poterat glo-
 „ riando gratulari.

„ *Scholares autem Parisienses, maxime Anglica Nationis certificati de aduentu*
 „ *talium Regum & Reginarum* ac magnatum incomparabilium, suspensis ad ho-
 „ ram lectionibus & disputationibus, quia totum erat de festo, abbreviatis com-
 „ muniibus hebdomadibus cereis, vestesque festiuas (quas vulgus Cointifas ap-
 „ pellat) & omnia quæ gaudium poterant attestari, emerunt & sibi præparabant,
 „ cantantes ramigeri & florigeri cum fertis & coronis & musicis instrumentis pro-
 „ cefferunt venientibus obuiam, & erat numerus aduentantium & obuiantium
 „ infinitus. Nec est visum in Francia retroactis temporibus tale festum, vel occur-
 „ rentium tanta talisve solennis occurfatio. Et transegerunt totum diem illum &
 „ noctem & diem crastinum *Scholares & Cines tota Ciuitate mirabiliter adorna-*
 „ *ta*, in gaudio & canticis, luminaribus, floribus & omnimodis huius mundi pom-
 „ pis & exultationibus. Cum autem Reges & qui eis assistebant & comitaban-
 „ tur, qui iam numerosus exercitus poterat æstimari, venirent Parisius, & occur-
 „ reret aduentibus *talis ac tanta Parisiæ Vniuersitatis Nobilitas*, gauisus est
 „ Rex Francorum quamplurimum & grates retulit *Clericis* de multiplici honoris
 „ impensione. Et ait D. Rex Francorum D. Regi Angliæ. *Amice, Ecce Ciuitas Pa-*
 „ *risiæ tibi exponitur, vbi nam libet hospitium capere?* Ecce Palatium meum
 „ in medio Ciuitatis, si placet ibidem quiescere, fiat voluntas tua: si autem apud
 „ vetus Templum quod extra Ciuitatem, vbi locus spatiosior est, vel alibi, vbi
 „ vobis magis complacuerit, fiat. Et elegit D. Rex Angliæ pro hospicio vetus
 „ Templum, quia numerosus eius erat comitatus, & in eodem veteri Templo ædifi-
 „ cia sunt cuidam numerofo exercitui sufficientia ac competentia. Quia cum Tem-
 „ plarij omnes Cismontani temporibus ac terminis suis ad Generale eorum Ca-
 „ pitulum conueniunt, hospitia ibidem inueniunt competentia. Oportet enim
 „ quod in vna Curia quiescant, quia de nocte sua contractant in Capitulo negotia.
 „ Et cum ibidem hospitia tot essent infra Curiam, tamen Comitatus adeo fuerat
 „ numerosus, vt sub dio dormire multi cogerentur, non sufficientibus etiam vici-
 „ nis domibus versus plateam quæ *Grena* appellatur, inhabitatis. Et equi extra tecta
 „ in locis, qui ad hoc aptiores videbantur, ad stabula collocabantur. *Rex igitur*
 „ *Angliæ* cum elegisset vetus Templum pro hospicio, præcepit vt in crastino sum-
 „ mo mane omnes Domus eiusdem Curie scilicet Veteris Templi pauperibus

replerentur reficiendis. Quorum singuli, licet eorum numerus esset infinitus, carnis ac piscibus cum pane & vino abundanter sunt refecti. Et dum in crastino hora prima & tertia Pauperes reficerentur, D. Rex Angliæ Rege Francorum ducente visitauit Capellam illam pulcherrimam, quæ in Curia est eiusdem Regis Francorum & Reliquias ibidem existentes orans, Regalibus oblationibus honorauit, similiter & alia loca Ciuitatis honorabiliora cum ueneratione & oblationibus deuotè oraturus uisitauit.

Eademque die D. Rex Francorum sicut præconcesserat, epulabatur cum D. Rege Anglorum apud dictum uetus Templum in maiori Regia Templi cum numerosa utriusque Regis familia. Erant omnes Domus Curia refectæ Conuiuentibus. Non erat in maiori ianua uel aliquo introitu Epulantium Ianitor uel Exactor, sed omnibus aduentantibus patuit ingressus uironeus, & dabatur laeta refectio, ferculorum autem multimoda genera tædium comedentibus potuit succitare. Et post prandium transmisit D. Rex Angliæ Magnatibus ad hospitia sua Francigenis nobiles Cuppas argenteas, firmacula aurea, cingula serica & alia donatiua, prout decuit tantum Regem dare & tales Primates gratanter recipere. Nec erat unquam aliquo tempore retroactis temporibus tam nobile, tam celebre, uel tempore Astueri, Arthuri uel Caroli celebratum Conuiuium. Ibi enim splenduit dapium fertilis uarietas, poruum deliciofa fecunditas, Ministrantium faceta sedulitas, Conuiuentium ordinata dispositio: Munerum larga affluentia. Ibi erant personæ uenerabiles, quibus non erant maiores in mundo, imò nec pares eis poterant inueniri. Epulabantur autem in maiori Regia Templi, ubi uidelicet pendent clypei quotquot possunt circumquaque in 4. parietibus secundum consuetudinem ultramarinam, inter quos apparuit Clypeus Regis Richardi Angliæ. De quo Ioculator ait D. Regi Angliæ, *Domine mi ut quid inuisti Francos, ut in hac domo tecum gaudentes epularentur?* Ecce hic Clypeus magnanimi Regis Angliæ Richardi: non potuerunt comedere nisi pauentes & tremebundi. Sed de hoc non amplius. Comederunt igitur sic ordinati. D. Rex Francorum qui *terrestrium Rex Regum est*, tum propter eius cælestem inunctionem, cum propter sui potestatem & militiæ eminentiam in medio sedebat, & D. Rex Angliæ à dextris & D. Rex Nauarræ à sinistris. Et cum niteretur D. Rex Francorum aliter ordinare, ut uidelicet D. Rex Anglorum in medio & eminentiori loco sederet, ait D. Rex Angliæ. Non D. mi Rex, decentius sederis modo, scilicet in medio & dignius. Dominus enim meus es & eris, & superest causa. Cuius Rex Francorum subiunxit sed uoce demissa, Vinam quilibet ius suum obtineret inoffensus: sed hoc non pateretur Francorum superbia. Sed de hoc non amplius. Deinde Duces confedere secundum eorum Dignitates & eminentias: & erant ibi tunc 25. qui sedebant eminentius ipsis Ducibus, intermixti tamen. Affuerunt insuper illi Conuiuium Episcopi 12. qui aliquibus Ducibus præponebantur, intermixti tamen Baronibus. Militum autem præclarorum numerus non æstimabatur.

Comitissæ uerò 18. quarum tres erant Sorores duarum Prædictarum Reginarum, uidelicet Comitissa Cornubiæ, Comitissa Andegauicæ & Comitissa Prouincie cum Comitissa Beatrice matre earundem, quæ Reginis fuerant comparabiles. Post uerò refectioem lautam & splendidam, licet esset dies ad piscem, hospitatus est in nocte illa in maiori D. Regis Francorum Palatio, quod est in medio ciuitatis Parisiacæ. Sic enim immutabiliter uoluit D. Rex Francorum iocose dicens, sine modo: sic enim decet omnem adimplere facciam & Iustitiam. Et addidit ridendo. Dominus & Rex sum in Regno meo, uolo prædominari. Et acquieuit Rex Angliæ.

Et cum pertransisset D. Rex Angliæ uicium quod dicitur *Grena* & postea uicium uersus S. Germanum Antissiodorensis, postea magnum Pontem, considerauit elegantiam Domorum, quæ de gypso uidelicet Plastro fiunt in Ciuitate Parisiaca, & mansiones tricameratas & quatuor etiam stationum uel amplius, à quarum fenestris proiacebat utriusque sexus hominum infinita multitudo. Et cateruatim conglomabantur turbæ compressè ruentes certatim, ut uiderent Regem Anglorum Parisius. Et splenduit fama eius quam sustulerunt Franci ad sidera, tum propter largitatem numerum suorum, tum propter dapnilitatem illius

„dici & copiosam elemosynam, tum propter comitarum suum præelectum, tum
 „propter hoc quod D. Rex Francorum habuit vnam sororem; Rex Angliæ aliam
 „matrimonialiter sibi copulatam. Et fuerunt Reges Franciæ & Angliæ simul se
 „se diu desideratis colloquiis recreantes per octo diès.

„Claudamus hunc annum statuto quod fecit Artium Facultas, vna ex quatuor
 „quas Nationes complectebantur, de modo docendi & regendi in Artibus, de
 „que libris qui legendi essent. Tale autem est.

STATUTVM
 DE MODO
 LEGENDI
 IN ARTI-
 BUS.

„Anno Domini 1254. Nouerint Vniuersi quod nos omnes & singuli Magistri
 „Artium de communi assensu nostro nullo contradicente propter nouum & inæ-
 „stimabile periculum quod in Facultate nostrâ imminebat, Magistris aliquibus
 „Lectiões suas terminare festinantibus, antequam librorum quantitas requireret
 „& propterea quod Magistri legendo & Scholares in audiendo minus proficie-
 „bant, super ruina nostræ Facultatis anxiantes, & statui nostro præcauere volen-
 „tes pro communi vtilitate & studii nostri reparatione ad honorem Dei & Vni-
 „uersalis Ecclesiæ statuimus & ordinamus quod omnes & singuli Magistri nostræ
 „Facultatis in postorum libros quos in festo B. Remigii inceperint, temporibus in-
 „ferius annotatis absoluerent non ante teneantur.

„Veterem Logicam, videlicet veterem Logicam Porphyrii, Prædicamento-
 „rum, Perierminias, Diuisionum & Topicorum Boëti, excepto quarto, in festo
 „Annunciationis B. Mariæ Virginis, vel vltima die legibili præcedente. Priscia-
 „num maiorem & minorem; Topica & Elenchos; Priora & Posteriora dicto tempo-
 „re vel æquali terminare teneantur. Ethicam, quantum ad sex libros in 12. Septi-
 „manis, si cum alio legantur: si per se, non cum alio, in medietate temporis. Tres
 „paruos libros, videlicet sex Principia, Barbarisnum, Priscianum de accentu, si
 „simul legantur & solum, in sex septimanis. Physicam Aristotelis, Metaphysicam,
 „& librum de animalibus in festo S. Ioannis Baptistæ. Librum cæli & mundi, lib.
 „1. Meteororum cum 4. in Ascensione. Librum de Anima, si cum Naturalibus le-
 „gatur, in festo Ascensionis: si autem cum Logicalibus, in festo Annunciationis B.
 „Virginis. Librum de Generatione, in Cathedra S. Petri. Librum de Causis, in 7.
 „septimanis. Librum de sensu & sensato, in sex septimanis. Librum de Somno &
 „vigilia in 5. septimanis. Librum de Plantis, in 5. Septimanis. Librum de memo-
 „ria & reminiscencia, in 2. septimanis. Librum de differentia spiritus & animæ in
 „2. Septimanis. Librum de morte & vita, in vna septimana. Si autem alio tempo-
 „re quàm in festo S. Remigii Magistri prædictos libros inceperint, tantundem tem-
 „poris eosdem legendo apponent, quantum Lecturæ eorum superius est taxatum.
 „Quilibet autem prædictorum si per se legatur, non cum alio, poterit finiri in
 „medietate temporis suæ Lecturæ prætaxati. In minori autem non licebit cuiquam
 „apponere. Si autem aliquis aliquam partem alicuius libri legerit, ita quod totum
 „terminare noluerit, aut non possit, legat in portione temporis portionem libri
 „contingente. Si verò Bachelarius infra festum B. Dionysii inceperit, liceat ei
 „suas terminare lectiões cum Resumentibus in festo B. Remigii.

„Incipientes autem post festum B. Dionysii tantò posterius aliis suos libros ter-
 „minent, quantò tardius aliis inceperint, vnusquisque bona fide secundum suam
 „æstimationem proportionabit librorum suorum portionem secundum portionem
 „temporis suæ Lecturæ statuti. Insuper nulli liceat legere lectiões ordinarias
 „plures duabus, nec eas extraordinarias facere, nec eas nisi horâ ordinariâ & in
 „habitu ordinario legere. A festo autem B. Ioannis Baptistæ vsque ad festum B.
 „Remigii quilibet suas lectiões ordinet, prout melius sibi & Auditoribus suis
 „viderit expedire.

„Item nullus Lectiões Cursorias plures duabus aliquo die legibili legere præsu-
 „mat, nec plures tribus in die non legibili, nec cursum aliquem incipere donec
 „priorem cursum terminauerit, nisi graui infirmitate vltra 15. dies detentus fuerit,
 „vel propter causam rationabilem plusquam 15. dies villam exierit: vel si Schola-
 „res eum amplius audire noluerint. Item diebus Apostolorum & Luangelista-
 „rum nulli liceat legere aliquas lectiões, nec tribus diebus proximis post Natale;
 „post Pascha, post Pentecosten, nec in vigiliis istorum trium vltra horam ter-
 „tiam. Hæc autem statuimus & ordinauimus inuolabiliter obseruanda. Nulli er-
 „golicat hanc paginam nostræ ordinationis infringere vel ei ausu temerario con-
 „traire.

Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem totius Vniuersitatis, nec non & suspensionem Lectionum quarumcumq; per annum se nouerit incursum. In cuius rei testimonium & munimen, præsentem litteram sigillis 4. Nationum consensu earundem duximus sigillandam. Datum anno 1254. die Veneris ante Ramos palmarum.

Ex his patet consuetudinem illorum & antecedentium temporum hanc fuisse in Vniuersitate Parisensi, vt licet nondum Facultates essent distinctæ singularesque componerent ordines vt hodie componunt, omnesque simul in Nationibus confunderentur, si quid tamen statuendum esset, quod ad professionem seu facultatem aut disciplinam specialem attineret, exercitiuq; ipsius Facultatis, honorè & dignitatem, omnes quotquot eam profitebantur ex quacunq; Natione essent, conuenirent simul & sub autoritate proculdubio Rectoris deliberarent, statuerent, & statutum suum postea ab omnibus Nationibus approbari earumque sigillis muniri curarent ad conciliandam ei autoritatem amplioem: & si statutum ad omnes Facultates pertineret, sigillo præterea communi roborarent: vt multis exemplis probari potest: idq; fiebat quoque cum omnes simul de re aliqua communi deliberabant & statuebant. Quod enim Magistri Artium partem tantum Nationum composuerint, patet, quia aiunt se vfos sigillis 4. Nationum de consensu earundem: quod non dixissent, si eas integras soli composuissent.

Annus 1254. totus pene fuit in turbis & bello cum Dominicanis: illi enim nacti Pontificem sibi addictissimum, non tantum ea Priuilegia recuperant quæ Innocentius sustulerat, vt ante vidimus, sed ipsam quoque Vniuersitatem à quâ intra certos limites reclusi fuerant, subigere & triumphare moliantur: sicque suis lenociniis & persuasionibus Alexandri Pontificis animum occupant, vt ab eo intra sex aut septem annos quibus sedit, 40. prope Bullas contra Matrem Vniuersitatem obtinuerint: quarum plurimas suo singulas tempore referemus. Sed ante iuuat audire, quid de hoc nostro dissidio narrent authores illius æui. Mathæus Parisiensis ad hunc annum. *Diebus quoque sub eisdem, inquit, orta est grauis dissensio inter Vniuersitatem Parisiensem Scholarium & Fratres Prædicatores ibidem conuersantes. Qui contra antiquam Ciuitatis & Vniuersitatis consuetudinem numerum limitatum legentium in Theologia intenderunt sine Vniuersitatis assensu ampliare. Tandem licet Rex ipse Francorum intenderet Libertatem saluare Scholarium Vniuersitatis, similiter & Ciues, ipsi Prædicatores D. Papa deuoti & propter eorum multimoda obsequia ipsi Curia gratiosi, in hoc certamine meliorem calculum reportarunt. Data est igitur sententia à D. Papa pro Fratribus Prædicatoribus & omnibus Religiosis, vt legant deinceps licenter in Theologia non considerando numerum Legentium, qui antiquitus tenebatur certo numero limitatus.*

Sententia illa, de qua loquitur Mathæus, duplex est. Vna quidem in gratiam Thomæ Aquinatis: altera in gratiam Boni-Hominis & Helie etiam Prædicatorum. Prior data est 5. Nonas Martias ad Cancellarium Parisiensem: qua mandabat Alexander vt Thomam iam licentiarum Laureâ Magistrali insigniret, quam audiuerat ab Academicis nolle concedi. Nam cum iuxta Decreta & Reformationem Gregorii IX. Cancellarius neminem licentiarum & bibeo Doctorali insignire posset, qui non ante à Magistris Vniuersitatis ipso præsentem examinatus & probatus fuisset, nollet autem Vniuersitas Magistrales apices vlli Mendicanti concedere, Cancellarii potestas arctata remanebat. Itaque Pontifex autoritate Apostolica, quod iubebat, præstare compulit, postquam vtriusque Partis Procuratores, qui vt dictum est supra, ad Innocentium missi fuerant, audiuit: quippe morte præuento nihil agi potuerat: Alexander verò amica quadam compositione arbitratus se posse dissidium placare, quædam statuta Academica temperauit, quædam omnino refecauit, vt ex eius ad Vniuersitatem Bulla, infra patebit.

Alterâ sententia lata est die 14. April. qua iussi sunt Academici. Dominicanos omnes, maximè autem Bonum-Hominem & Heliam Fratres Prædicatores, qui Cathedras Magistrales in Theologia inuaserant non licentiatum, quique seditionis torius faces funestissimæ fuerant, in suum consortium societatemq; Scholasticam & Communionem omnium iurium & priuilegiorum admittere: ac eodemum tot Cathedris, quot eis liberet, vti & frui liberè permittere. Atque ne

morarentur & tergiuersarentur Academici parere, eadem die data est altera Bulla ad Aurelianensem & Antissiodorensis Episcopos, quâ iubebantur curare constitutionem illam obseruari, sententiamque Apostolicam executioni demandari. Quod ubi Academicis innotuit, quis oratione possit exprimere, quanta tum fuerit animorum consternatio, quantaque in Dominicanos irâ & indignatione exarserint? Tum libellus de *Periculis nouissimorum temporum* omnium manibus terri cœpit: tum in scholis & sacris concionibus lacerationes hinc Dominicanorum; illinc Academicorum, dum suas vtrinque partes tuerentur: tum furor & rabies Dominicanorum in M. V. Vilelmum de S. Amore Doctorem Theologum, hominem magnæ scientiæ & opinionis, vt ait Nauclerus in Chronico, exasperata est, quem constantia in aduersis, fortitudo in periculis & rerum exitus verè Academici peccatoris hominem esse comprobauit. Verum hæc hæc hactenus. Nunc de sententia Alexandri, quæ sequente Bulla continetur, cui præfigitur hocce lemma in Codice Nat. Gall. *Prinilegium de Potestate Cancellarij in Bachelariis licentiandis. De seueritate Vniuersitatis non reuelandis. De casu Cessationis &c. Quid Vniuersitas statuere possit.*

BVLLA ALEXANDRI AD VNI-
VERSITA-
TEM.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis filiis Vniuersis Magistris & Scholaribus Parisiensibus Salutem & Apostolicam benedictionem. *Quasi lignum vitæ in Paradiso Dei & quasi lucerna fulgoris in Domo Domini est in sancta Ecclesia Parisiensis studij Disciplina.* Hæc quippe fecundæ eruditionis parens ad irrigandum sterilem Orbis faciem fluuios de fontibus scientiæ salutaris cum impetu foras mittens, vbi que terrarum Dei lætificat Ciuitatem, & in refrigerium animarum flagrantium siti Iustitiæ aquas Doctrinæ diuidit publicè in plateis. Ibi nimirum Ordinatus est per prouidentiam Conditoris ad opus atque custodiam Doctorum Ordo præcipuus, vt ad vitæ fructum rationabilis Creaturæ deducat affectum, ne in gustum mortis vetitâ veteris præuaricationis illecebrâ seducatur. Ibi humanum genus Originalis ignorantie cœcitate deforme per cognitionem veri luminis, quam scientia pietatis assequitur, reddita visionis specie reformatur. Ibi præcipuè dat Dominus Sponsæ suæ os & sapientiam ac linguam mysticis eloquijs eruditam, cui resistere nequit omnis aduersitas Improborum. Vt igitur Consortii vestri communicabile ac commune omnibus bonum omni pacis custodiâ seruare curemus, & fauorabilibus patrocinijs communire, ne in commune publicæ salutis exitium illud æmula Charitatis & vnionis inuida Sathanæ labefactare possit astutia, instructa quippe modis innumerabilibus ad nocendum, in Nobis quos licet indignos cunctis mortalibus Dei Dignatio superintendere voluit, de supremo fastigio domus suæ præcipua sollicitudinis vigilantia excitatur, & cor nostrum vrit curæ stimulus specialis. *Olim* sanè sicut accepimus cum Quibusdam Scholaribus Vniuersitatis vestræ Collegis fuissent à Vigilibus Ciuitatis Parisiensis atroces iniuriæ irrogatæ, vno illorum occiso, reliquis grauitè vulneratis, & in carcerem & in vincula coniectis, demum vos quibus vt dicitur, felicis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster indulget, vt si vobis vel alicui vestrum iniuria vel excessus inferatur enormis, vt pote mortis, vel mutilationis membri cuiusquam, nisi congruâ monitione præmissâ **infra 15. dies fuerit satisfactum, licitum sit vobis vsque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones**, Attendentes quod idem Scholares, quos sacrilega carcerauit iniuria vt asseritur, vobis fuerunt in crastino redditi semiuiui, iustitiæ tamen executio contra iniuriarum huiusmodi præsumptores videbatur ultra debitum prorogari, Scholas à Lectionibus suspendistis. Vnde cum nec sic Iustitiæ debitum proueniret, vos tantæ enormitatis articulo suggerente, de communi consilio ad dictas iniurias secundum Deum & Iustitiam, quantum in vobis foret licitum, si Iudicis teperceret officium, prosequendas & ad quasdam Ordinationes alias vos per obligationem roboratam iuramentis adhibitis, vt dicitur adstrinxistis. Et quia super his Dilecti filii Bonus *Homo & Helias* Prædicatorum Ordinis Fratres Scholas Regentes Parisius in Theologica Facultate, ex certis causis se ordinationibus & obligationibus huiusmodi subiicere noluerunt, ad sedem Apostolicam appellando, eos beneficio Societatis in Magistralibus priuauistis, ipsosque priuatos publicè nunciandos, iniunxistis districte vt Scholares Lectiones eorum de cætero non audirent, ne

ipſorum auditores à pœna quam Vniuerſitas infligere in talibus conſuevit, ſe poſſent per ignorantiam excuſare. Verum cum iidem fratres ſuper hoc ad dictæ ſedis præſidium confuſiſſent, felicitis recordationis Innocentius Papa Prædeceſſor noſter audito quod inter vos & Ciues qui prædictas iniurias irrogarant, diſcordia per ſatiſfactionem fuerat iam ſopita, volens de medio veſtrum con- trouerſiæ ſubmouere materiam & pacificè reformare muræ Charitatis affectum, ipſos Fratres ad veſtrum Collegium & Conſortium reſtituit de gratia ſpeciali, Prohibitionem ſeu mandatum factum Scholaribus auditoribus eorundem penitus reuocando, ac dando vobis ſuis litteris in mandatis vt prædictos fratres ſine difficultate ſeu dilatione reſumentes, ad ſtatum priſtinum & Collegium Magiſtrorum ac Vniuerſitatis Conſortium admittentes, eos occasione præmiſſorum nullatenus vexaretis, Venerabilibus ſcætris noſtris Siluaneſi & Ebroiceni Episcopis ſuper hoc mandati Apoſtolicæ executoribus deputatis. At licet ad vos mandatum Reſtitutionis & Reuocationis huiusmodi perueniſſe dicatur, ipſi tamen Fratres vſque nunc adipiſci efficaciæ ſuæ Reſtitutionis commodum, vobis quædam obſtinentibus nequieuerunt. Cæterum vos Filij Magiſtri in Theologia Parisius tunc regentes hæc Statuta deliberatione adhibita edidiſtis, vt videlicet de cætero Religioſus aliquis non habens Collegium Parisius, & cui eſt à Iure publicè poſſe docere prohibitum, ad ſocietatem Magiſtrorum nullatenus admittatur, & quod ſingula Religioſorum Collegia ſingulis Magiſtris actu regentibus & vnica Scholâ de cætero ſint contenta: Ne quoque aliquis Bachelarius in Theologica Facultate promoueatur ad Cathedram, niſi prius examinauerit ſemetipſum, ſaltem aliquos libros Theologiæ gloſſatos & Sententias in Scholis alicuius actu regentis Magiſtri diligenter legendo. Quod ſi aliquis contra dictas Ordinationes veſtras venire præſumeret, ei ſocietas veſtra tam in Principiis, quàm in aliis ſubtraheretur omnino. Quicumque verò Bachelarius licentiatus fuerit, & huic ordinationi præſtate conſenſum noluerit requiſitus, eum ſtatuistiſtis excludi à Conſortio Magiſtrorum, & eidem tam in Principiis, quàm in aliis ſocietate Magiſtrorum penitus deſtegari, præmiſſis ſtatutis, Vniuerſitatis vt dicitur, accedente conſentiu, reuerentia tamen & obedientia ſedis Apoſtolicæ ac aliorum quibus obedire tenemini, ſemper ſaluâ. Statuiſtis inſuper ne vllus Magiſter in quacumque Facultate ad Collegium Magiſtrorum, vel ſaltem coram tribus Magiſtris ſuæ Facultatis ad hoc ſpecialiter deputatis iurauerit ſtatuta veſtra licita & honeſta & vobis expedientia ſe firmiter ſeruaturum. Secreta quoque & conſilia veſtra poſt inhibitionem ſibi factam à vobis, fideliter celaturum, atque obligationibus veſtris licitis ac honeſtis ac vobis expedientibus præcipuè ex tenore Priuilegiorum veſtrorum vigorem capientibus pacificè concorditerque conſenſurum. Et vt hoc firmiter ſeruaretur, addidiſtis vt nullus Magiſter Principium alterius Bachelarij tenere, vel eius Principio intereſſe præſumat, niſi prius ei conſtiterit, quod idem Bachelarius ad prædicta modo prædicto ſit ligatus. Nec idem Bachelarius, ſi alio modo inceperit, Magiſter à vobis aliquatenus habeatur. Statuiſtis præterea, vt ſi ceſſante Studio Parisienſi ob cauſas conſimiles vel alias rationabiles, aliquis interim Bachelarius in aliqua Facultate de nouo ſolemniter incipere, vel aliquis eorum qui prius rexerint, ſuas iterum reſumere præſumpſerit Lectiones, de tunc à conſortio veſtro in perpetuum excludatur, nec Parisius ſeu alibi, vbi ſtudium transferri contigerit, inter Magiſtros ſeu Scholares aliquatenus admittatur: & pœnâ conſimili Scholaris, qui interim cauſâ ſtudij venire Parisius præſumpſerit, puniretur, niſi Tranſgreſſores prædicti præſumptionem ſuam ad arbitrium Vniuerſitatis veſtræ curauerint emendare. Et hoc ordinatiſtis & ſtatuistiſtis ſub pœnâ quam infligere poteſtis, inuiolabiliter obſeruanda. Nihilominus recensentes Excommunicationis ſententiam, quæ in Tranſgreſſores præmiſſos exitit, vt proponitur, promulgata ab omnibus inuiolabiliter obſeruari, ſaluis in omnibus Iure ac Libertate Canonicis Parisienſibus quantum ad omnia, in quibus & per quæ à veſtris ordinationibus & Statutis authoritate Apoſtolica ſeu quacumque alia ſunt exempti.

Porro Dilectis filiis Priore Prædicatorum & Guardiano Minorum FF. Parisienſium ſuam ad ſedem prædictam refugium oppreſſorum, querelam deferentibus, quod vos occasione ſtatutorum huiusmodi à vobis eis excluſis, pro veſtro

„ libito editorum ipsos & liberum ac quietum statum Magistrorum eorundem Or-
 „ dinum & Fratrum Parisiensi studio insistentium ac Scholarium suorum indebi-
 „ tē turbabatis, præfatus Innocentius nec expediens reputans neque decens præ-
 „ dictis Ordinibus pressuras huiusmodi vel molestias irrogari, vobis suis dedit lit-
 „ teris in mandatis, vt ab ipsorum quibuslibet nouis molestiis & inquietationibus,
 „ prædictis statutis nequaquam obstantibus desistentes, nihil penitus vsque ad fe-
 „ stum Assumptionis B. Mariæ Virginis proximè tunc venturum in eorum vel pri-
 „ stini status ipsorum præsumeretis præiudicium attentare. Et quoniam inter vos
 „ & Fratres præfatos idem Innocentius omnem scandali & discordiæ cupiebat
 „ materiam amputare, vt sub vinculo pacis pacificis scientiæ studiis vacaretis,
 „ supradictis Episcopis per sua scripta mandauit, vt tam Vos quàm Fratres eor-
 „ dem ex parte suâ peremptoriè citare curarent, quod in præmissis festo, nisi super
 „ his proueniret concordia, per Procuratores idoneos ad ipsius præsentiam veniretis,
 „ vt super præmissis quod vtile, quod salubre, ac conueniens prospiceret, autho-
 „ re Domino ordinaret, nec permetterent iidem Episcopi Fratres eosdem à vobis
 „ contra præmissa, medio tempore molestari. Denique idem Prædecessor mor-
 „ te præuentus nihil potuit iuxta primum conceptum animi sui super eodem ne-
 „ gotio definire, sicque Nos habuit in huius sollicitudinis curâ, sicut in cæteris Pa-
 „ storali angustia laboribus licet immetos successores. Vestro itaque sufficienter
 „ ad ordinationem suscipiendam Procuratore habente mandatum, & prædicto-
 „ rum Prioris & Fratrum Procuratoribus, nec non & Dilecto filio Magistro Ordini-
 „ nis Prædicatorum, qui cum illis postulabat hoc ipsum, in nostra præsentia consti-
 „ tutis, præmissa omnia & processus habitos diligenter inspeximus, quæcunque
 „ in Auditorio nostro super his vtrunque fuerunt proposita, intelleximus diligen-
 „ ter, & tandem per viam pacis quâ processus est gratiæ ad dirimendum inter par-
 „ tes exortæ Controuersiaæ scrupulos Nos Domino dirigente aliqua ex præmissis Or-
 „ dinationibus & statutis à vobis editis vt salubrius maneat & vtilius commodi-
 „ tati proficiant generali, de fratrum nostrorum Consilio moderanda prouidimus:
 „ cætera verò, ne rigore districtiõis vnitatem Communionis exasperent, re-
 „ secanda.

„ Etenim circa id quod statuere voluistis, ne vllus Religiosus vllum habens Pa-
 „ risius Collegium & à iure publico docere prohibitus, in Magistrorum Collegio
 „ nullatenus admittatur, & singula Religiosorum Collegia singulis Magistris actu
 „ regentibus & vnicâ scholâ de cætero sint contenta, consideranda Nobis ea di-
 „ ligenter occurrunt, quæ memoratus Gregorius statuit circa statum Schola-
 „ rium, *quod Cancellarius deinceps creandus* coram Episcopo vel de ipsius man-
 „ dato in Capitulo Parisiensi inuocatis ad hoc & præsentibus pro Vniuersitate
 „ Scholarium duobus Magistris in sua Institutione iurabit, quod ad regimen Theo-
 „ logiæ ac Decretorum bona fide secundum conscientiam suam loco & tempore
 „ secundum statum Ciuitatis, & honorem ac honestatem Facultatum ipsarum
 „ non nisi dignis licentiam largietur, nec admittere indignos personarum & Natio-
 „ num acceptione submotâ. Ante verò quàm quemquam licentiet, infra tres men-
 „ ses à tempore petita licentiæ tam ab omnibus Magistris Theologiæ in Ciuitate
 „ præsentibus quàm aliis viris honestis & literatis, per quos veritas sciri possit, de
 „ vitâ, scientiâ & facundiâ, nec non proposito & spe proficiendi ac aliis, quæ sunt
 „ in talibus requirenda, diligenter inquirat. Et inquisitione sic factâ quid deceat
 „ & quid expediat, bonâ fide det vel neget secundum conscientiam suam petenti
 „ licentiam postulatam. Magistri verò Theologiæ ac Decretorum quando inci-
 „ pient legere, præstabunt publicè iuramentum, quod super præmissis fidele testi-
 „ monium perhibebunt.

„ Cancellarius quoque iurabit quod Consilia Magistrorum in malum eorum
 „ nullatenus reuelabit, Parisiensibus Canonicis libertate ac iure in incipiendo ha-
 „ bitis in sua manentibus firmitate. Cum ergo ex constitutione huiusmodi liqueat
 „ manifestè quod in licentiando Scholares ad Scholarum regimen Cancellario sit
 „ facultas, & quanta sibi super hoc religio fidei & circumspectionis necessitas iudi-
 „ catur, videri potest acutius intuenti, autoritate Constitutionis Apostolicæ,
 „ quæ statui Scholarum & Scholarium prouidens certos Cancellarij Officio ter-
 „ minos potestatis indulget, per Constitutionem vestram in propagandi Studij

dispendium derogari. Nolumus itaque Cancellarij potestatem in Constitutione " saepe facti Gregorii circa statum Parisiensis studii declaratam vlla imminutione " conuelli. Cum ipse tamen circa Licentiandos huiusmodi, tam de Secularibus " quam de Regularibus non solum ea quæ attendenda in Constitutione ipsius " Gregorii exprimentur, verum etiam statum & necessitatem Ecclesiæ generalis " & populorum salutem diligenter attendat, & his quos suffragantibus meritis " & suadentibus circumstantijs viderit ad Magisterium promouendos sic faueat, " quod capacem sensum à natura sortiti ad profectum scientiæ proposito studio- " sis Magistralis tituli honore prouocentur, & ad gubernatorum Officia, quæ " intra S. Ecclesiam sæpius imminet, personis idoneis dispensanda suppetere " possit virorum copia probatorum, præsertim in Arte Artium, quæ profecto est " regimen animarum. Ex eo autem quod aliqui Secularium vel Religiosorum " Collegia de licentia Cancellarij plures meruerunt habere Magistros hactenus " aut Scholas, nolumus eos circa proprietatem aut possessionem habendi huius- " modi ius in posterum prouenisse, sicut his qui non plures vel nullum hactenus " habuisse noscuntur, nolumus ex hoc viam aliquam vel plures habendi præcludi, " si Cancellarius omnibus quæ considerari debent, inspectis, alicuius vel plurium " licentiam eis viderit, prout sibi competit, concedendam. Illud autem quod de " Bachelariis statutis ad Magistralem Theologicæ Facultatis Cathedram, nisi " aliquos eiusdem Facultatis libros glossatos & sententias in Scholis alicuius Ma- " gistri actu Regentis legerint, nullatenus admittendis, sic duximus temperan- " dum, vt repelli tales non debeant, Sed vbicumque Parisius, dummodo in loco " publico & honesto, eos prædictos libros legisse patuerit. Neque etiam hoc ipsum " probationis experimentum exigi volumus circa illos de quibus aliàs manifestè " constitit, quod ad Scholarum regimen sint idonei comprobati. Statutum verb " quo decreuistis, ne vllus Magister in Facultate quacumque ad consortium Ma- " gistrorum, vel Collegium Vniuersitatis aliquatenus admittatur, nisi prius in ple- " nâ Congregatione Magistrorum vel saltem coram tribus Magistris suæ Faculta- " tis adhuc specialiter deputatis, præstito iuramento, quod secreta & Consilia " vestra post inhibitionem sibi factam à vobis bonâ fide celabit: alioquin pœnæ " subiaceat in statuto huiusmodi constitutæ, hoc moderamine mitigamus, saluæ " animarum & conscientiarum ac famæ periculis præcauentes, vt si talibus ardua " & difficilia negotia ab Vniuersitate commissa fuerint in secreto tenenda, illa sic " teneantur bona fide celare, quod nemini ea in eiusdem Vniuersitatis dispen- " dium reuelabunt: nisi forte talia essent, quod non possent sine animarum peri- " culo subterfere. Denique super cessatione Scholarum, non obstante alia ordina- " tione, vel contraria constitutione à vobis edita, eam formam duntaxat obser- " uari volentes, quam præfatus Gregorius in Constitutione, quam super hoc edidit, " noscitur tradidisse: quia videlicet si vobis forte hospitiarum subtrahatur taxatio, " aut quod absit vobis, vel alicui vestrum, iniuria vel excessus inferatur enormis, " vt pote mortis vel membri mutilationis, nisi congrua monitione præmissa intra " 15. dies fuerit satisfactum, liceat vobis vsque ad satisfactionem condignam sus- " pendere lectiones. Et si aliquem vestrum indebitè incarcerari contigerit, fas sit " vobis, nisi monitione præhabita cesset iniuria, statim à lectione cessare, si tamen " id credideritis expedire. Eidem formæ adiiciendo statuimus, vt cum pro aliqua ex " causis in eadem Gregorij Constitutione contentis, Vniuersitas vestra lectiones " duxerit suspendendas, omnes Magistri tam Regulares quam Seculares, ipsas sus- " pendere teneantur, eas nisi cum Vniuersitate minime resumpturi. Sanè si su- " per obseruantia huius statuti, super lectionibus suspendendis, & eius quod præ- " mittitur, videlicet de secretis & consiliis Vniuersitatis minimè reuelandis ali- " quam obligationem videritis deliberatione prouida statuendam, quâ tam præsen- " tes Magistri quam posteri ad ea explicitè ac specialiter constringantur vobis, " dummodo duæ partes Magistrorum & singularum Facultatum reliquarum, vi- " delicet Canonistarum, Physicorum & Artistarum, suum super hoc voluerint " præstare consensum, id faciendi liberam concedimus facultatem. His itaque Sta- " tutis & Ordinationibus secundum moderationem nostram robur inuiolabilis " obseruantia habituris, cætera pro pace vestra suadente prouidentia consilio re- " secamus, denunciantes ne Magistri Regulares vel Seculares ea seruare teneantur "

ex debito præstiti iuramenti, vel ad ea seruanda in posterum sacramento ligentur, Libertatibus Parisiensis Ecclesiæ in omnibus & per omnia semper saluis: & in aliis Vniuersitatis vestræ priuilegiis, indulgentiis & immunitatibus in suo nihilominus robore duraturis. Prædictos insuper Prædicatorum Ordinis Fratres Theologicæ Facultatis Magistros ad Magistrorum consortium, ipsosque ac Auditores eorum ad Vniuersitatis Collegium de nostræ potestatis plenitudine restituentes omnino & decernentes ad eadem Consortium & Collegium à vobis in dulcedinis vbere, sine difficultate qualibet admittendos, omnes sententias priuationis seu separationis à consortio Vniuersitatis vel similibus, siue pœnas alias in eisdem Fratres vel Scholares eorum præmissorum occasione prolatas penitus reuocamus. Non obstantibus statutis quibuscumque, iuramento, pœna, siue obligatione vel confirmatione roboratis, aut litteris à Sede Apostolica impetratis, vel de cætero impetrandis: quæ de præsentis ordinatione ac prouidentia nostræ statuto, plenam & expressam non fecerint mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, Constitutionis & reuocationis infringere, vel ei ausu temerario contrauenire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Neapoli 18. Kal. Maij Pontif. nostri an. 1.

Hanc Bullam instigantibus Dominicanis misit Alexander ad Episcopos Aurelianensem & Antissiodorensem, mandauitque vt præmissam Constitutionem suam curarent inuiolabiliter obseruari, concessâ etiam illis potestate, si forte aliqui ex Academicis contradicerent, eos Censuris Apostolicis compescendi. Episcopus Aurelianensis tunc erat M. Guillelmus de Buffy qui an. 1258. à Magistro Gualtero Cornuti Archiepiscopo Senon. consecratus fuerat; obiit verò an. 1258. Antissiodorensis verò Guido de Melloto filius Guill. de Melloto Castelli S. Prisci Domini in agro Antissiodorensi. Bulla autem ad eos missa talis est.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilectis Fratribus Aurelianensi & Antissiodorensi Episcopis Sal. & Apost. Bened. Controuersiam dudum inter Dilectos filios Magistros & Scholares Parisienses ex vna parte: & quosdam Religiosos ex altera, super quibusdam statutis inimico homine superfeminante subortam, Nos per Ordinationem prouidam de Fratrum nostrorum Consilio sapientes, dilectos filios Bonum. Hominem & Heliam Ordinis Prædicatorum Fratres Parisius in Theologica Facultate Magistros, dudum occasione prædictæ controuersia per Magistros Theologiæ & alios nomine Vniuersitatis Scholarium Paris. à Magistrorum consortio ex ipsius Vniuersitatis Collegio separatos, quos à felicitis recordationis Innocentio Papa prædecessore nostro, postmodum restitutos de gratia speciali, iidem Magistri & alii, licet super hoc mandatum Apostolicum receperint, noluerunt ad idem Magistrorum consortium: ipsosque & Auditores eorum ad Vniuersitatis Collegium restitimus, omnia de nostræ plenitudine potestatis, omnes sententias priuationis seu separationis à consortio societatis vel Collegio Vniuersitatis, aut similibus, siue pœnas quascumque vel prohibitiones in eisdem fratres vel Auditores eorum præmissâ occasione prolatas, penitus reuocando. Dictorum quoque Statutorum quædam rescendo penitus, quædam verò vt salubrius proficiant, moderando; & alia etiam ordinando, quæ pro Studij Paris. conseruatione prouidimus, prout ex litteris nostris super hoc confectis quæ *Quasi lignum vita incipiunt*, vobis liquere poterit euidenter. Quocirca Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Ordinationem ipsam faciatis inuiolabiliter iuxta earundem litterarum continentiam obseruari. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si ambo, &c. Datum Neapoli 18. Kal. Maij Pontif. nostri an. 1.

In eandem rem eadem die Magistris Facultatis Theologicæ Paris. rescripsit in hunc modum.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis Magistris Fac. Theolog. Parisius commorantibus Salutem & Apostol. Benedictionem. Controuersiam dudum inter vos & Vniuersitatem Scholarium Paris. ex vna parte & quosdam Religiosos ex altera, super quibusdam statutis inimico homine superfeminante sub-

ortam per Ordinationem prouidam de Fratrum nostrorum Consilio sapientes, “
 Dilectos filios Bonum-Hominem & Heliam Ordinis Prædicatorum Fratres Pa- “
 risius in Theologica Facultate Magistros, occasione prædictæ Controuersiæ per “
 vos & alios Magistros Paris. nomine Vniuersitatis à vestro Consortio & Vniuer- “
 sitatis collegio separatos, quos vos Magistri à felicis recordationis Innocentio Pa- “
 pa prædecessore nostro restitutos de gratia speciali, licet super hoc mandatum “
 Apostolicum receperitis, noluitis admittere ad idem Consortium, ipsosque & “
 Auditores ipsorum ad Vniuersitatis Collegium restituimus omnino de nostræ ple- “
 nitudine potestatis, omnes sententias priuationis seu separationis à consortio so- “
 cietatis vel Collegio Vniuersitatis aut similibus, siue pœnas quaslibet vel prohi- “
 bitiones in eisdem Fratres vel Auditores eorum, præmissâ occasione prolatas, pe- “
 nitus reuocando.

Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, “
 quatenus fratres & Auditores ipsorū intra 15. dies post receptionē præsentū iuxta “
 restitutionis & reuocationis nostræ tenorem, sine difficultate qualibet, ob nostram “
 & Apostolicæ Sedis reuerentiam in dulcedinis vbere admittatis, & tractetis de “
 cætero socialiter & benignè. Alioquin volumus vsque ad satisfactionem condi- “
 gnam eos qui ex vobis Contradictores extiterint, suspensionis ab officiis & be- “
 neficiis sententiæ subiaccere. Datum Neapoli 18. Kal. Maii Pontific. nostri an- “
 no 1.

Eodem igitur anno prædictas Bullas ab Alexandro missas accipiunt Academi- “
 ci, & insuper à memoratis Episcopis iubentur autoritate Apostolica parere, “
 exclusosq; Dominicanos in gremium societatemq; suam admittere. Hinc vul- “
 nera recrudescunt: negant Academici se recepturos in suam societate homines ab “
 Institutis suis alienos, aientes *Natura vim feri*, si Regulares Secularibus misceant- “
 tur, multoque magis si iis inuitis & repugnantibus. Responsum decretorium “
 Episcopi præfigunt intra quindecim dies. Conuocatur Vniuersitas, Refert Re- “
 ctor ad omnium Facultatum Magistros, quantis turbinibus agitetur Nautis Aca- “
 demica, lectisq; Apostolicis litteris iubet discedere ad deliberandum. Variæ prius “
 sententiæ viæque aperiuntur: sed hæc tandem omnibus potior visa est, nimirum “
 unicuique renunciandum esse omnibus Academiae iuribus & Priuilegiis, atque “
 ita societatem consortiumque Academicum dissoluendum, dimisso omni schola- “
 rum exercitio, ne deinceps fulminibus Excommunicatoriis Academia, aut Aca- “
 demicus vllus feriri posset.

Igitur Aurelianensi & Antissiodorensi Episcopis sententiam Excommunicatio- “
 nis ex potestate sibi tradita ferre & promulgare festinantibus, Responderunt A- “
 cademici *se non impedire*, quominus Fratres Prædicatores concessio sibi à summo Pon- “
 tifice, per bullam *Quasi lignum indulto* gauderent, uterentur, fruerentur, cum ad se “
 nihil pertineret: illud porro significandum esse Academicis si qui sint, non sibi qui non “
 erant Academici: alias quidquid ab eis in contrarium præsumptum fuerit, irritum fore, “
 & contra mandatum summi Pontificis, ad quem unum pronocabant.

Nihilominus Præfati Episcopi nullâ habitâ ratione exceptionum illarum & “
 appellationis legitimæ, in omnes Academicos cuiuscunque aut quarumcumque “
 Facultatum, proferunt sententiam Excommunicationis: quæ res non tam eorum “
 animos terruit quàm exacerbauit. Igitur multis deinde deliberationibus habitis, “
 an cogi possent in suum consortium admittere Dominicanos & an parere debe- “
 rent, vnanimi consensu semper concluderunt, senunquam eos recepturos, neque “
 ad eos recipiendos vllò iure vllaque ratione cogi posse. Quod vt notum fieret “
 omnibus, septem potissimum rationes ediderunt, quibus se ad eam receptionem “
 compelli non posse contendebant.

Primo dicimus eos non esse admittendos ad societatem nostram Scholasticam, nisi de vo- “
 luntate nostrâ, quia societas non debet esse coacta sed voluntaria & gratuita.

Secundo dicimus eos admittendos non esse, quia eorum societatem experti sumus mul- “
 tipliciter nobis fuisse damnosam & periculosam.

Tertio cum ipsi sint diuersæ Professionis à nobis, quia ipsi Regulares, Nos Seculares, “
 in vno officio Scholastico coniungi vel commisceri non debemus: cum dicat Concilium His- “
 panum. Non arabis cum boue & Asino simul, Quod est diuersæ professionis homines in

uno simul officio non sociabis. Nam coherere & coniungi non possunt, quibus sunt studia & vota diuersa.

Quarto dicimus eos non esse admittendos secundum Apostolum, quia ipsi dissensiones & offendicula faciunt. Cum dicat Apostolus ad Rom. ult. cap. Rogamus fratres ut si seruetis, id est discernatis vos qui dissensiones & offendicula faciunt propter doctrinam quam didicistis ab Apostolis & declinate ab illis. Huiusmodi enim Domino non seruiunt, sed suo ventri. Glossa, alijs enim adulantur, alijs detrahunt, ut possint suum ventrem implere, ut per omnes dulces sermones & benedictiones seducant corda innocentium. Glossa. Compositis verbis suam traditionem communicant, quibus corda simplicium decipiunt.

Quinto dicimus eos non esse admittendos, quia timemus ne ipsi sint Pseudo-Prophetae, quia cum ipsi non sint Episcopi & Parochiales presbyteri, nec eorum Vicarii, vel ab eis specialiter inuitati, praedicant non missi contra Apostolum dicentem ad Roman. 1. Quomodo praedicabunt nisi mittantur? nulla enim signa virtutum eis testimonium perhibenti: scilicet quod possint propter hoc praedicare. Tales autem cum sint periculosi Ecclesiae, debent vitari. Et hos, &c.

Sexto dicimus eos non esse admittendos, quia timemus ne sint ipsi de penetrantibus domos: quoniam in domos singulorum se ingerunt, conscientias & proprietates hominum rimantur: & quos seductibiles ad modum mulierum inueniunt, seducunt & à Consilijs Prælatorum ad sua ducunt Consilia, videlicet adstringentes eos ad sua Consilia, vel actum, vel Iuramentis. Et tales præcipit Apostolus vitari dicens. Et hos &c.

Septimo dicimus eos non esse admittendos quia curiosi videlicet de curando negotia aliena & de operibus spiritualibus, cum tamen non sint Apostoli, nec eorum successores; id est Parochiales presbyteri nec eorum Opitulatores, id, Vicarii ut dictum est supra. Tales autem qui sic viuere volunt, præcipit Apostolus vitari, dicens 2. Thessal. ult. Denunciamus vobis fratres in nomine Domini nostri I. C. Gloss. Per Christi auctoritatem vobis præcipimus, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non secundum traditionem quam acceperunt à Nobis, vsque ibi. Et nolite quasi inimicum aestimare. Inspiciantur Glossæ, & inuenietur quod tales sunt vitandi, donec resipiscant à tali modo viuendi.

Propter has igitur altercationes dimissis scholis, complures Magistri & Scholares, quia vacationum tempus instabat, Lutetia recesserunt, nec credebantur reddituri: & reuera multi aliò se contulerunt, præuidentes non tam citò peccatum iri dissidium. Post Remigiales verò ferias, Reliquiæ tantæ dispersionis vnanimiter conueniunt, & ne maior fieret dissipatio, statuunt rescribendum esse ad summum Pontificem, mittendosque Legatos, qui eum certiores facerent iam nullam esse inter Academicos societatem, seque omnibus renunciasse priuilegijs, nec ob stare iam quominus Dominicani publicè docerent: Nullam verò cum iis societatem iniri posse, cum dissoluta fuisset ipsorummet Academicorum societas, aut si ab eo ad eam ineundam cogerentur, malle omnino ex vrbe discedere. Epistola autem est huiusmodi.

EPISTOLA
VNIVERSI-
TATIS AD
ALEXAN-
DRVM.

Sanctissimo Patri ac Domino suo Alexandro, Diuina Prouidentia summo Pontifici singuli Magistri & Scholares omnium Facultatum, Reliquiæ dispersionis Parisiensis studii, præter Vniuersitatis Collegium Parisius commorantes, Deuotissima pedum oscula Beatorum. Radix amaritudinis sursum germinans, Apostolo detestante Persecutorum nostrorum Fratrum videlicet Prædicatorum in cordibus coalescens, in fructus amatos adeo pullulauit, quod studium nostrum, per quod desideratas mundi glorias assequuntur, non sine notà ingratitudinis tam per lites & iurgia, quam per secularis potestatis terrores iam fere triennio impediunt, & multorum conscientias inquinant. Nuper autem dicti persecutores per suam instantiã importunam, cui resisti vix potest, sub prætextu ordinationis eiusdem studii, quandam à vestra Clementia subrepticam, litteram extorserunt, quæ Quasi lignum vite voce tenus incipiens præter intentionem vestram & fratrum vestrorum, ut credimus, Nobis facta est Lignum mortis, antiquum studii memorati ordinem & tranquillitatem fere vsque ad extinctionem multipliciter perturbando. Ut enim ad præsens de cæteris ibi contentis grauaminibus, quæ studii supradicti feruorem extinguunt, vigorem ha-

ENE

cant, taceamus illud vnum in ea Nobis inoferabile & lethale periculum contem-
 ner, vt cum simus alienigenarum multitudo inermis, quibus ab indigenis atro-
 ces & corporales iniuriæ frequentius irrogantur, nec aliud dictas iniurias pro-
 sequendi solcamus habere auxilium, quam vsque ad excitationem Principis,
 generaliter nostras suspendere lectiones, illud vnicum nostrum remedium nobis
 per memoratam litteram est ablatum vbi cauetur, *quod non nisi de consensu*
duarum partium Magistrorum cuiuslibet Facultatis obligationes facere valeamus
de cessando. Cum enim Magistrorum saltem Theologiæ pars maior quam
 tertia de Canonicis Ecclesiæ Parisiensis, & Fratribus aliorum Conuentuum Pa-
 ris. maxime occasione dictæ Ordinationis semper existat, qui timore translatio-
 nis studii aut recessus Scholarium in generalem cessationem sicut experti didi-
 cimus, nequaquam possent induci, restat vt nisi per hanc viam, nec per aliam,
 cum alia non existat, iniurias nostras prosequi valeamus. Propter quod singuli
 nostrum, tanquam Oves dispersæ, impune dati sumus cædibus pestilentium &
 peruersis dentibus malignorum. Quæ autem Pater sancte, persecutorum nostro-
 rum utilitas in sanguine nostro, dum per talem Ordinationem ab eis nequit
 procuratam descendimus in occisionem? Etsi non solum nobis, sed & eis, vt
 verè asserunt, dicta Ordinatio sit nociua, non hæc tamen eos excusat assertio, sed
 in hoc ipso magis apparet eorum malitia, qui vt nobis nocere valeant, propria
 non timuerunt incurrere detrimenta. Etenim cum duos dictorum Fratrum Bo-
 num-Hominem & Heliam contra suam professionem, eos ad Euangelica Christi
 consilia obligantem vocatos Magistros olim propter eorum rebelliones & con-
 tumacias ab Vniuersitatis Collegio quondam separatos ad Magistrorum confor-
 tium, & tam eos quam eorum Auditores ad eiusdem Vniuersitatis Collegium
 per falsas eorum preces restituendos duxeritis de vestra plenitudine potestatis,
 licet contra falsitatem ipsarum precum plurimæ nobis exceptiones suppetent,
 dictæ tamen restitutioni non duximus resistendum, quia vacare licibus, maxi-
 me contra curiosos litium amatores nec volumus nec valemus. Sed attenden-
 tes minus incommodum nobis fore beneficiis Vniuersitatis carere, quam dicto-
 rum fratrum societate, quam nobis damnosam experimento cognouimus, &
 Vniuersali Ecclesiæ periculosam fore timemus, vltèrius prægruari. Attenden-
 tes etiam quod societas non per violentiã solet, sed per amicitiam copulari: con-
 siderantes nihilominus quod secundum Iuris normam in communionem aut so-
 cietatem nemo compelli potest, vel detineri inuitus, à prædictis Collegio & con-
 sortio, sicut nobis à Iure conceditur, sigillatim discessimus, ipsius Vniuersitatis
 Beneficiis & priuilegiis renunciantes expressè, & sic renunciando Iuri nostro,
 sine Iuris & mandati vestri offensa societatem eorum per viam Iuris duximus de-
 clinandam. Illa ducti potissimum ratione, quoniam non solum inter Nos, ve-
 rum etiam per Vniuersam Ecclesiam ipsi & eorum Fratres dissensiones, offendi-
 cula, & alias inordinationes periculosas facere non verentur, cum dicat Apo-
 stolus: *Rogo vos fratres vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præ-*
ter Doctrinam quam didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Et alibi. *Denu-*
ciamus vobis Fratres in Nomine Domini I. C. vt subtrahatis vos ab omni
Fratre ambulante inordinate & non secundum traditionem, quam acceperunt
à Nobis: ipsi enim scitis, quemadmodum oporteat mutari non Nos, quoniam
non inquieti fuimus inter nos. Glossa. *Vt illi qui aliena negotia curant vagantes*
hac & illac. Propter quas causas & alias plurimas ex Diuinis Scripturis assumptas,
 quas parati esset in Generali aut Prouinciali Concilio declarare, Societatem
 eorum periculosam, quam & Nobis arbitramur illicitam, vehementius abhorre-
 mus. Memorati verò Fratres Nos inuitos ad eorum consortium contra Deum
 & æquitatem; & præter Mandati vestri formam indirectè compellere molien-
 tes, venerabiles Patres Aurelianensem & Antissiodorensis Episcopos præfatæ
 Ordinationis Executores adeo seduxerunt, vt cum à vobis reciperent in man-
 datis, quatenus dictam Ordinationem faciant inuiolabiliter obseruari, Con-
 tradictores per Censuram Ecclesiasticam compescendo, ipsi formam mandati ve-
 stri, nescimus quo ducti spiritu, excedentes parum attendentes stragem multorum
 & scandala plurimorum, non in Contradictores vt eis mandatum extiterat, sed in
 omnes Magistros & Scholares, qui memoratos fratres & eorum Auditores infra 20.
 dies non admitterent ad prædicta, non distinguètes inter eos qui admittere pote-

rant & debebant, vt pote de illorū Collegio & Consortio existentes, & illos qui ad
 ca nec admittere poterant nec debebant, vt pote non existentes de Collegio &
 consortio supradictis, de facto, cū de iure non possent, post appellationē legitimā
 à singulis nostrum, ne quid in iuris nostri præiudicium attentarent, interpositam
 excommunicationis sententiam protulerunt. Propter quem excessum ad pietatem
 vestrā infra tempus legitimū iteratō duximus appellandum. Ipsi verò nostra qui-
 dem appellatione contemptā Nos paucos qui cæteris Conscholasticis nostris à
 studio Parisiensi propter insolentias dictorum Fratrum recedentibus, adhuc sub
 expectatione Iustitiæ vestræ Parisius commoramur, modis omnibus quibus pos-
 sunt inquietare non cessant, & studium nostrū iam fere dissipatum impediunt ac
 perturbant. Cum tamen, vt conueniunt, non prohibeamus eos quominus
 tot scholas habeant & Scholares, siue de Secularibus siue de Regularibus, quot
 habere volunt & possunt, nec quominus Priuilegiis nostris omnibus tam ipsi,
 quàm eorum Auditores gaudeant: quemadmodum & Nos ipsi in nullo etiam
 volumus vt nobis Superiores aut inferiores existant. Nos enim nihil ab eis
 exigimus, nisi vt Nos in vna parte Ciuitatis patiantur pacificè & quietè,
 nec ad domos aut Scholas Nostras, seu etiam ad Conuentus nostros, in qui-
 bus Magistri non nisi rogati conueniunt, sicut nec consuetum exitit, inuitis se
 ingerant violenter. Nos enim quoniam ipsi de mandato Domini Regis paratam
 semper habeant ad nutum suum multitudinem armatorum, vnde etiam solenni-
 tates Magisteriorum suorum nuper sine Nobis cum armatis plurimis celebrare cœ-
 perunt, formidantes eorum congressum, præcipuè ne ipsos ingerentes se nobis per
 violentiam admittendo, appellationi nostræ prædictæ renunciare aliquatenus
 videremur. Idcirco ne Nobis se ingerant ad prædicta, eos attentè rogandos &
 quantum de iure potuimus, prohibendos duximus viua voce. Adhuc memorati
 Fratres maligno spiritu instigati nouos nocendi modos arte Diabolica perqui-
 rentes contra Venerabilem virum M. Guillelmum de S. Amore Capellanum
 nostrum apud Nos in Theologica Facultate regentem, quem propter defensionem
 Iuris nostri sibi constituerunt exosum, quod ipse in cuius ore apud Nos
 non est inuentus dolus, personam vestram infamiae non parentem, cuius ab
 ipso puerili æuo semper rutilans fama coruscavit, ore maledico diffamasset, con-
 tra Vos libellum famosum in Congregationibus nostris pluries recitando per ex-
 cogitata mendacia confinxerunt: in quo facto vniuersis etiam Nobis diffama-
 tionis vestræ notam nequiter impeggerunt, dum Nos eam libenter auscultasse, cum
 nemo inuito Auditori libenter referat, mendaciter innuerunt, & mediante quo-
 dam Capellano & Nuntio vestro transeunte Parisius nomine Gregorio, cui præ-
 dicta falsa per circunventionem suggererant, ad maiorem turbationem studii
 præfatum Magistrum apud illustrem Francorum Regem & venerabilem Patrem
 Parisiensem Episcopum super dictâ diffamatione ab eis confictâ perperam decu-
 lerunt. Memorato vero Episcopo Iudice nostro ad stimulationem D. Regis &
 Præfati Gregorii contra ipsum Magistrum inquisitionis Iudicium statuente ac
 ipso Magistro dictum Gregorium citari postulante, vt in Iudicio compareret di-
 cturus à quibus **Nam famam acceperat, & quosdam Libellos clandestinos, quos**
 contra dictum Magistrum se recepisse dixerat, ostensurus. Et si quid de prædi-
 ctis contra ipsum Magister improbare vellet & posset, legitimè probaturus. Nec
 Episcopus vt dicebat, ausus fuit illum ad comparandum compellere, nec ipse
 Gregorius propter confusionem sui erroris ausus fuit in Iudicio comparere, sed
 in verbis suis multipliciter variando, & prius dicta consequenter negando malè
 sibi conscius subito de Ciuitate recessit. Tandem ipse Episcopus quantum de Iu-
 re, imò plus quam de iure potuit, procedens per dilationes plurimas in prædi-
 ctis, cum nec famam contra Magistrum inuenire potuerit laborantem, nec Accu-
 sator seu Denunciator aliquis appareret, Canonicâ purgatione ab ipso Magistro ad
 omnem suspicionem perperuò excludendam præsentibus quatuor millibus Cle-
 ricorum ad honorem nostrum sponte oblatâ eundem Magistrum ab instantia iu-
 dicii sui sententialiter liberauit, secundum quod in actis eiusdem Episcopi sigillo
 suo signatis plenius continetur. Propter quæ scandala & offencicula supradicta,
 nec non & alia plurima quæ longum esset præsentibus enarrare, non immeritò
 prouocati, præcipuè propter execrabilem illam iniuriam supradictam Nobis om-

nibus in persona præfati M. Guillelmi de S. Amore fidelissimi Patroni nostri se-
ditiosè ac nequiter irrogaram, quam cordibus singulorum Nostrum infamam
dissimulare nec volumus nec debemus vsque ad intima viscerum nostrorum in-
consolabiliter fauciati necesse habuimus nostras huc vsque suspendere lectiones.

Tanta igitur Pater Piissime, crudelitate commoti, tam stupenda inuentione at-
toniti admirando si placet expergiscimini, attendentes qualiter iuxta veridicam
Apostoli prophetiam *operarij subdoli. Glossa callidè, sub specie religionis decipien-*
tes in humilitate & religione seducunt. Glossa qui videntur quasi Nuncij Dei, p r spec-
ciem & humilitatem Religionis. Et hæc sunt quibus homines possunt facile seduci.
Attendatis qualiter fel Draconum vinum eorum, & venenum aspidum insa-
nabile. Nam secundum Gregorium, *Nemo plus nocet in Ecclesia Dei, quam qui per-*
uersè agens nomen habet sanctitatis vel Ordinis. Attendatis etiam Pater Sanctissime,
qualiter illi qui asserunt se mundum reliquisse, nunc sub quadam falsa specie pie-
tatis se maioribus huius mundi negotiis implicantes, posteriores eius glorias am-
biunt & sectantur. Qualiter etiam illi, qui ab initio suæ conuersionis elegerant
in altissima humilitate & paupertate Christo Domino famulari, nunc sub præ-
textu Consilij & Doctrinæ in Palatijs Regum & Aulis Principum dominantur
contra Glossam Mathæi II. cap. sic dicentem. *Rigida vita & prædicatio debet decli-*
nare mollium Palatia que frequentant induti mollibus aduantes. Nec attendunt
quod de viris sanctis cantat Ecclesia *Aulas Regias contententes perueniunt ad Re-*
gna Cælestia. Attendatis nihilominus, Pater Sancte, quales illi qui olim cum
Apostolo spectaculum huic mundo se fieri gaudebant, aut certè simulabant,
tanquam purgamenta huius mundi & omnium peripsema, nunc sine Prælato-
rum licentia prædicando, ad pœnitentiam admittendo, absoluendo, ligando,
sibi potestatem Ecclesiæ vsurpant, & in immensum ultra mensuram regulæ glo-
riantur in alienis laboribus, idest in plebibus alienis. Nolite Pater Sanctissime,
tantam simulationem dissimulare, tantam perniciem conuiuentibus oculis per-
transire. Nolite hæc vobis esse incognita, quæ iam vulgò & parum scientibus
sunt aperta. Sed hæc hæcenus, ad vestram hac parte prudentiam excitandam
sufficiant.

Nunc autem ad vestræ paternæ protectionis clementiam recurrentes totis de-
siderijs obnixè duximus supplicandum, quatenus præfatam Excommunicatio-
nis sententiam inuolidam decernentes, nec non ad pristinam libertatem & sta-
tum antiquum in quo tempore vestræ promotionis eramus, saluis in omnibus &
per omnia Libertatibus Parisiensis Ecclesiæ Nos pietatis intuitu reducentes, ad
dictorum Fratrum societatem, quam seruitutem grauissimam ac Nobis illicitam
reputamus, Nos contra Deum & Canonica instituta cogere non velitis. Alio-
quin cum sine Nostris & aliorum periculis, quæ parati essemus in Prouinciali
aut Generali Concilio, sicut prædictum est, declarare, ad societatem nostram
eos secundum statum eorum præsentem saluis conscientijs admittere nequea-
mus, Noueritis Nos potius studium nostrum in Regnum aliud translaturus: aut
si aliud vobis prohibentibus facere non possemus, magis eligimus cum iactura
nostra studium relinquendo ad proprios lares reuerti, & ibi naturæ perfrui liber-
tate, quàm coactæ ac periculosæ societatis ipsorum Fratrum seruitute intolerabi-
bili suffocari. Quo casu, quod absit, contingente non longè distaret ab Ecclesiâ
illa maledictio Esaiæ, *Excæca cor populi huius & aures eius aggraua & oculos eius*
claudet. Tunc enim propter defectum scientiæ fierent speculatores Ecclesiæ cæci
omnes, canes muti non valentes latrare. Tunc Samsonis vulpes caudas habentes
ad inuicem colligatas proculdubio segetes, vineas & oliucta Ecclesiæ nullo
prohibente inuitabiliter concremarent. Tunc etiam, quod absit, finiendum
Petri timeri posset imperium iuxta Hæresiarchæ Ioachimi prophetias in libro
qui perniciosè & damnabiliter *Æternum Euangelium* appellatur.

Vestram igitur, Pater Sancte, benignitatem attentius exoramus, vt benepla-
citum vestrum super præmissis, Nobis, si placet, sine moræ dispendio rescriben-
tes, animas nostras diutius suspendere non velitis: sed finali responso vestro cor-
da nostra quietare dignemini, vt secundum quod prædictum est, incunstanter
nobis & studio nostro prouidere commodius valeamus. Quod si Rescri-
ptionem vestram, quod absit, duxeritis differendam, timendum est vehe-

menter, ne Studium nostrum prædictum, quod de die in diem tam in numero personarum quam in feruore studendi magis ac magis minuitur propter negligentiam corrigendi, infra breue tempus omnino irreparabiliter destruat. Nos autem Magistri & Auditores omnium Facultatum Magistris fratribus & eorum Auditoribus duntaxat exceptis, quoniam Sigillum commune non habemus ut pote ab Vniuersitatis Collegio separati, Sigillis 4. Nationum ab antiquo Parisius distinctarum in hac littera usi sumus. Datum Parisius VI. Non. Octob. an. 1255.

Ex hisce litteris patet, cum viderent Dominicani constantes esse Academicos, nec vilo terrore moueri, rabiem furoremque suum in M. Guillelmum de S. Amore Academiae fortissimum defensorem & libertatis Academicæ propugnatorem acerrimum conuertisse, eumque apud Regem, apud Gregorium illum Nuncium Apostolicum & Episcopum Parisiensem tunc nomine Reginaldum, multorum criminum Reum fecisse, præsertim verò quod priuatim & publicè multa capita cuiusdam Libelli aduersus summi Pontificis auctoritatem, ut dicebatur, compositi, Regiamque Maiestatem declamasset: dicebant siquidem eum in Comitibus Vniuersitatis dixisse non magnopere timendam esse Excommunicationem Papæ, iisque fulminibus viros prudentes terreri non debere. Quà de re sic ipse in suis ad Obiecta Responsonibus. *Item die luna post dictam Dominicam facta Congregatione Magistrorum & Scholarium monuit ipsos viriliter se tueri: & quod non timerent sententiam D. Papæ, quantum ad Deum. Dixit etiam quod dicti Fratres nullo modo erant recipiendi ad societatem eorum, quia sunt illi quos præcipit Apostolus euitari, &c. Item dixit quod non permitterent aliquem in aliqua Facultate, nisi prius inuaret, quod se teneret cum Vniuersitate contra omnes in quocumque statu fuerint.* Respondit verò sic, ut ipse subiungit. *Dixi Scholaribus*, quod ipsi bene defenderent Ius suum secundum Deum & Iustitiam, quia hoc credebam expedire successoribus eorum futuris. Reliqua verò omnia quæ continentur in hoc articulo, non dixi.

Vnde verò nihil sibi metuendum putat Vniuersitas à fulminibus Vaticanis: iam dictum est supra. Negabat enim vlla se posse cogi ratione ad recipiendum eos in consortium, quibuscum nullum habebat vitæ & instituti commune commercium: qui quæ hærese an authores & fautores esse videbantur. Nam hoc erat Academicorum propugnaculum. Iam ipsi an. 1254. Theses aliquas hæresim sapientes quas ex libro Ioachimi Abbatis Mendicantes proposuerant, damnauerant, & Excerpta quædam seu schedulas Errorum *Libri introductorij* in Euangelium æternum, continentem emiserant: quæ omnia cum in Alexandri manus iam mortuo Innocentio deuenissent, ipse de fratrum consilio *Librum introductorium* damnauit, nec schedulis percipit quia nonnullos errores affingere videbantur auctori, qui in ipsius libro non reperiebantur. Eaque de re certiore fecit Episcopum Parisiensem binis litteris, quæ sunt eiusmodi.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Parisiensi Sal. & Apost. bened. Libellum quendam qui in Euangelium æternum, seu quosdam libros Abbatis Ioachim *Introductorius* dicebatur, & quem felicitis recordationis Innocentio Papæ prædecessori nostro misisti, postquam illum per venerabiles fratres Tusculanum & Prenestinum Episcopos & dilectum filium nostrum H. tituli S. Sabinæ Presbyterum Cardinalem, diligenter examinari fecimus, de fratrum nostrorum consilio duximus abolendum. Et quia quædam scedulæ plerisque fuerunt exhibitæ, in quarum nonnullis multa quæ in libello continebantur eodem nequiter sibi adscripta fuisse dicuntur, censuimus de ipsis scedulis illud idem. Ideoque fraternitatis per Apostolica scripta mandamus, quatenus libellum ipsum & omnes scedulas supradictas auctoritate nostra facias aboleri, generalem excommunicationis sententiam proferens in omnes eundem libellum & scedulas ipsas habentes, nisi infra certum terminum quem ad hoc præfixeris, illa duxerint penitus abolenda, faciendo eandem sententiam in locis in quibus expedire videris, solenniter publicari. Datum Anagninæ 10. Kal. Nouemb. Pontific. nostri an. 1.

Posterioribus litteris datis pridie Nonas Mensis Nouembris mitigauit & correxit quod prioribus mandauerat, nimirum veritus ne damnatione *Introductorii libelli*, si publicè fieret, fama Mendicantium sinisterior haberetur, rogauit eun-

dem Episcopum vt cautè prudenterque in ea re sic se gereret , vt nemo inde occasione arripere de iis detrahendi.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Parisiensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Libellum quendam qui in Euangelium æternum seu quosdam libros Abbatis Ioaehim *Introductorius* dicebatur, & quem felicitis recordationis Innocentio Papæ Prædecessori nostro misisti, postquam illum per Venerabiles fratres Tusculanum & Prenestinum Episcopos & dilectum filium nostrum H. tituli S. Sabinæ Presbyterum Cardinalem examinari fecimus, de fratrum nostrorum consilio decreuimus abolendum. Et quia quædam scedulæ plerisque fuerunt exhibitæ, in quarum nonnullis multa quæ in libello non continebantur eodem, nequiter sibi ad scripta fuisse dicuntur, censuimus de ipsis scedulæ illud idem. Cum itaque nostris tibi demus litteris in mandatis, vt libellum ipsum & omnes scedulas supradictas auctoritate nostra facias aboleri, generalem excommunicationis sententiam proferens in omnes eundem libellum, & scedulas ipsas habentes, nisi infra certum terminum quem ad hoc præfixeris, illa duxerint penitus abolenda, faciendo eandem sententiam in locis in quibus expedire videris, solenniter publicari, Volumus & fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quod tibi per eandem iniungimus litteras, exequi studeas diligenter. Verum quia illorum Christi Pauperum, videlicet Dilectorum filiorum fratrum Ordinis Minorum nomen & famam illæsa semper & integra cupimus obseruari, quos sicut intelleximus affectione paterna & beneuolentia prosequeris speciali, super quo dignis te in Domino laudibus commendamus, præsentium tenore præcipimus, quod sic prudenter, sic providè in Apostolici super hoc Mandati executione procedas, quod dicti Fratres nullum ex hoc opprobrium nullamque infamiam incurrare valeant siue notam, & obloquutores & æmuli non possint exinde sumere contra ipsos materiam detrahendi. Datum Anagninæ 2. Non. Nouemb. Pontif. nostri an. 1.

Verum vt ad Guillelmum redeamus, multorum criminum factus reus & citatus nullatenus se sistere recusat apud Reginaldum Parisiensem Episcopum : imò postulat in causam, quicumque sibi factam esse putabant iniuriam: se nempe paratum esse ad quæcunque obiecta crimina respondere. Die igitur vadimonii præsentem se exhibet, nemo accusat: innocentiam probat, nemo criminatur, atque ita præsentibus quatuor Clericorum millibus innocens ab Episcopo Parisiensi declaratur, edito ac etiam sigillo munito huiusce publicæ declarationis & sententiæ instrumento.

Idem vero paulo ante ab iisdem Dominicanis citatus quoque fuerat apud Seguinum tunc temporis Episcopum Matisconensem suum Diocæsanum & apud clerum & populum eiusdem diocæseos, neque inuentus pariter fuerat in ore eius dolus. Iraque cum ipse multipliciter accusatus purgauisset se se, vt ipse ait in suis ad obiecta Responsonibus *coram eodem Episcopo & Clero & populo perhibentibus testimonium veritati rationibus suis*, Ad Gregorium illum Nuncium Apostolicum & per eum ad Regem vocatus ab omnibus innocens reputatus est.

Hac igitur spe frustrati Dominicani, dum deliberant Academici de mittendis ad Pontificem litteris suis & Nunciis, veriti ne forte causa caderent, si triplici illo Iudicio absolutus Guillelmus eius Sanctitati representaretur, Moram istam præueniunt, Alexandri Pontificis animum, occupant, a quo primùm obtinent litteras ad Cancellarium San-Genouesianum datas Laterani sub finem Mensis Nouembris, quibus mandauit, ne vllum Academicum in vlla Facultate licentiarer, donec ea quæ ipse facienda præceperat executioni demandassent.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilecto filio Cancellario S. Genouesæ Parisiensis Salutem & Apostolicam benedictionem. Licet Nos olim pro studii Parisiensis conseruatione quædam circa studium ipsum de fratrum nostrorum consilio providè duxerimus ordinanda, prout in litteris nostris exinde confectis quæ *Quasi lignum vite* incipiunt, plenius continetur: nonnulli tamen Magistri & Scholares Parisienses Ordinationem ipsam vt audiuius, obseruare non curarunt: imò in ipsius studii perturbatione contra ipsum multipliciter moluntur. Volentes igitur vt præfata nostra ordinatio ab omnibus reuerenter & simpliciter obseruetur, discretioni tuæ per Apostolica scripta firmiter præcipi-

AD CANCELLARIUM
SAN-GENOUESIANUM
NOVEMBRII
NYR.

do mahdamus , quatinus regendi Parisius in aliqua Facultate nemini licentiam tribuas , qui dictam ordinationem noluerit obseruare. Datum Laterani 7. Kal. Decemb. Pontific. nostri anno 1.

Ex hisce litteris euidenter intelligitur Cancellarium San-Genouechanum tunc adhuc licentias impertiri solitum regendi in qualibet Facultate , Theologica , Canonica , Medicina & Artium , nec cum an. 1227. ista Quæstio agitata est apud Gregorium IX. contendente Cancellario Parisiensi non posse San Genouefianum Theologos & Decretistas licentiare , ipsum potuisse probare quod postulabat , nec Genouefiani limitatam fuisse potestatem.

Obtinuerunt præterea Mendicantes à prædicto Pontifice tres alias Bullas eadem fere die datas ad Aurelianensem & Antiliodorensem Episcopos. Quarum primâ datâ Laterani 7. Id. Decemb. anno 1255. excommunicatione feriit eos qui refecatos Dominicanos in consortium Academicum restituere recusarent, incipitque *Cum nos olim*, mandans quatenus illos, qui præfatam Ordinationem quasi *Lignum vitæ* quam ab omnibus Magistris & Scholaribus Parisius commorantibus firmam & illibatam seruari volebat, quacunque arte vel ingenio obseruare non curarent, monitione præmissa , nominatim ac specialiter excommunicare ac excommunicatos denunciare per se vel per alios, vbicunque expedire viderent vsque ad satisfactionem condignam, appellatione aliqua, seu eorum absentia qui postquam eis de præfata ordinatione sua innotuerit à dicta Vniuersitate recessisse dicebantur, nequaquam obstantibus, nullatenus postponerent.

Alterâ Bulla quæ incipit *Controuersiam* data eadem die quâ superior ; Item & tertiâ quæ data est 4. id. eiusdem mensis Decembris , iniungit iisdem Episcopis *in virtute* S. obedientiæ , quatenus inquirentes de plano & sine strepitu Iudicii veritatem , si inuenerint M. Guillelmum de S. Amore vel alios, Bonum-Hominem & Eliam ac eorum auditores infra 15. dies post receptionem dictarum litterarum in suum consortium ac Collegium seu societatem iuxta Mandati sui tenorem minimè recepisse, vel fecisse, quominus ad prædicta reciperentur ab eis, ipsos appellatione aliquâ , seu eorum absentia qui ab Vniuersitate postquam eis de ordinatione vel mandato suo innotuit , recessisse dicebantur, nequaquam obstantibus, vsque ad satisfactionem condignam denunciarent & denunciare facerent suspensos ab officiis & beneficiis vbicunque viderent expedire, non obstante Constitutione de duabus Dietis editâ in Concilio generali.

His acceptis litteris protinus Episcopi prædicti executioni demandare festinant Mandatum Apostolicum, & 4. inignes Magistros, Guill. de S. Amore, Odonem de Duaco, Nicolaum Decanum de Barro , & Christianum Bellouacum opprimere moluntur quasi authores seditionis. Dici non potest quàm id omnes viri boni molestè tulerint, quamque indignati fuerint iniuriam tantam inferri omnium Academicarum Principi. Verum tamen cum instaret Synodus Parisiensis, excommunicationem paululum distulerunt.

Cum enim id renuente Rege facere non possent , qui Academicos vexari molestè ferebat, excusationis & dilationis prætextum ex eo nacti sunt quod synodus Episcoporum habenda esset eo anno Parisiis quibus inconsultis non videbatur æquitati consentaneum eiusmodi fulminatricem ferre sententiam. Interim verò ne quid omitterent Dominicani, vnde sibi fauorem Regis contra Academicos de mereri possent, quia sciebant virum esse timoratum, scedulam quandam illi offerunt plenam erroribus , qui M. Guillelmo & sequacibus eius imponebantur. Præterea per Archiepiscopum Turonensem qui à sacris Concionibus erat , curant præfente Rege & Regiis Proceribus illos errores exaggerari , & copiosissimè pro ea quâ valebat facundia, refelli. Quod cum resciuisset Guillelmus, sequenti die Dominicâ in Ecclesia SS. Innocentium è sacro suggestu legit exemplar illius scedulæ, attestatusque est populum an aliquid huiusmodi à se audiuisset in Concionibus quas habuerat toto anno frequentes : & responderunt Vniuersi se nihil tale ab eo audiuisse. Rem sic ipse narrat in suis ad obiecta Responsonibus, vbi sic illi.

Cum D. Turonensis Archiepiscopus ex deliberato Consilio Bonorum & Proborum præfente Rege & Episcopo Parisiensi contra huiusmodi Falsitates prædicauisset, M. Guillelmus è contra sequenti Dominica , congregatâ maximâ multitudine populi cum duobus

Magistris Theologia feci: ibi portari multos Libros, & dixit publicè quod veritatem prædicauerat, & adhuc illam prædicare volebat: sed non poterat eam confirmare per mitras & Crossas & annulos, nec adducere Archiepiscopos, & ideo per scripturam librorum qui præsentibus erant, volebat eam confirmare etiam sub sigillis Congregationis Prædicatorum Prælatorum qua præcessit. Et dixit quod cum Parisius non essent nisi septem Magistri in Theologia quia Religiosos non computabat, decem illorum extra villam absentibus, tres scilicet ipse, & Odo de Dnaco & Laurentius Anglus & Scholares eorum parati erant hanc veritatem defendere. Et tunc cepit prædicare contra hoc quod Archiepiscopus prædicauerat de paupertate. Et dixit quod qui intrat Religionem pauperem & fortis est corpore ad laborandum manibus, licet sit Prædicator vel quicumque alius, tenetur laborare manibus & ita acquirere victum suum, aliàs peccat mortaliter mendicando. Et si dicatur quod Fratres Minores & Prædicatores habeant Priuilegium mendicandi, non introumittit se de eis: sed audacter dicit, quod qui petit tale Priuilegium, peccat mortaliter, & qui dat: quia peccatum est contra Apostolum.

Ad hæc respondit his verbis Guillelmus. *Cum à quodam bono viro, inquit, cuius nomen ignoro, accepissem quandam scedulam D. Regi Franciæ præsentatam, in qua continebantur omnes prædicti errores, qui mihi falsò erant impositi, sequenti Dominicâ in Ecclesias. Innocentii, de consilio sapientiorum volui me super illis purgare: & cum intellexissem per fide dignos quod quidam viri Religiosi litterati & promeriti parati erant illic se mihi opponere, & impugnare quod dixeram, per scripturas, feci libros Theologiæ ad meam defensionem hic deferri: & finito sermone per quendam Magistrum legi articulos dictæ scedulæ sigillarim, & probaui per adstantes Clericos & Laicos qui omnes sermones meos illius anni, ad populum factos audierant, quod Ego coram eis non dixeram dictos errores. Item dixi quod quia non habebam mitram, nec annulum nec auctoritatem per quam mihi crederetur, idcirco attuleram libros sacræ scripturæ ad probandum veritatem quam dixeram, vel prædicaueram, de periculis nouissimorum temporum; sed per Dei gratiam nullus ibi se opposuit, nec libros oportuit aperiri. Dixi etiam quod Magistri & Scholares Theologiæ Facultatis, qui præsentibus erant, parati erant eandem mecum defendere veritatem. de Domino Turonensi Archiepiscopo, vel contra ipsum, nunquam protuli verbum vnum.*

Accusatus etiam fuit quod cum audiuisset, nouas Bullas fuisse ab Alexandro ad prædictos Episcopos datas, quibus aliqui, & inter alios ipse Guillelmus, suis beneficiis priuabantur, alii ab obtentione quorum liber arcerentur, nisi reciperent Fratres in commune confortium, dixisset se contra eiusmodi sententiam ad Concilium prouocasse, nec timendam esse excommunicationem Papæ, quia non ligabat secundum Deum. Respondit verò se quidem dixisse, quod Magistri & Scholares appellassent, atque ad Rom. sedis protectionem confugissent, eamque appellationem de Mandato Magistrorum & Scholarium innouatam fuisse.

Cum itaque vehementes hinc inde conciones & contentiones non modo studium Parisiense, sed Ciuitatis quoque ipsius quietem turbarent, Ludouicus Rex Christianissimus, qui viros doctos impensè amabat, licet Rom. sedi plurimum in omnibus deferret, conatus est litem componere. Et commodè factum est, quod tunc Lutetiæ Synodus celebrabatur Ecclesiæ Gallicanæ, cui præfedit Henricus Senonensis; interfuerunt vero Reginaldus Parisiensis. Guido Antissiodorensis, Nicolaus Trecensis, Alelmus Meldensis. Præcipua synodi causa erat cædes R. bonæ memoriæ Cantoris Carnotensis: in eadem negotium Academiæ Parisiensis propositum est & agitatum. Omnes autem Prælati in idem consilium conspirarunt, effeceruntque vt ambæ partes de arbitris conuenirent. Ergo communi suffragio delecti sunt Philippus Bituricensis Archiepiscopus vir magnæ pietatis & auctoritatis, qui post mortem inter Cælitæ relatus est. Thomas Rhemensis, Henricus Senonensis & Odo Rothomagensis cognomento *Rigault*; optimi viri, graues & spectabiles, quorum primus nempe Bituricensis erat quidem Dominicanis addictissimus, sed æquitatis amantiissimus.

Illi igitur die dicta iusserunt vtriusque partis Procuratores suas causas agere. Dominici conquesti sunt se à confortio Vniuersitatis eiectos, duabus Cæthe-

dris Theologicis, quas iam diu ante possederant, iniquo Magistrorum Edicto priuatos. Hæc præcipua fuerunt postulationis capita. Alia quoque adiecerunt, quod Magistri & Scholares iuramento se adstrixissent nunquam passuros, ut Mendicantes in Vniuersitatis gremium admitterentur, quod contra aupertatem & Mendicitatem prædicassent, vno verbo quod multis iniuriis & opprobriis ab iis vexati fuissent. Hæc autem omnia scripto quoque tradiderunt.

Contra Academicos per M. Guillelmum de S. Amore, causas reiectionis eiusmodi hominum exponunt, & præterea conqueruntur quod Papalibus Censuris per Dominicanos vexati fuissent; postulantque ut ipsi eas quam primum curent reuocari. Et suas quoque illi rationes & Defensionis capita scripto tradunt, quæ supra retulimus, quæ quia visa sunt Dominicanis iniuriosa, ea inter accusationis præcipuos articulos apud D. Papam reposuerunt: ut in Responsonibus ad obiecta patebit.

Auditis ergo partibus & inspectis diligenter rationibus prædicti Arbitri pro bono pacis duas Cathedras Magistrales Dominicanis concesserunt: in perpetuum verò à societate Academicâ eos excluderunt, nisi tamen saliter placeret Academicis: idque consentientibus tandem vtriusque partis animis constituerunt, ut constat ex instrumento publico ad perpetuam huiusmodi Concordiæ memoriam confecto 1. die Martii an. 1255. more Gal. sed more Rom. an. 1256. Est autem huiusmodi.

PAX INTER
VNIERSI-
TATEM ET
MENDI-
CANTES.

Vniuersis præsentibus litteris inspecturis Philippus Bituricensis, Thomas Rhe-
menis, Henricus Senonensis, Odo Rothomagensis Dei gratia Archiepiscopi
Salutem in Domino. Nouerit Vniuersitas Vestra, quod discordia mota inter
Priorem & Fratres Prædicatores Parisienses ex vna parte, & Magistros Scho-
lares Parisienses ex altera, in præsentia nostra ac Nobis & multis Episcopis me-
diantibus pacificata est in modum infra scriptum. *Fratres non habebunt plures
scholas quam duas.* Fratres tam Regentes quam non Regentes in perpetuum
erunt separati à societate Scholastica Magistrorum & Scholarium Parisiensium
Secularium, nisi Magistri & Scholares spontanea voluntate ad societatem & li-
berè eos voluerint reuocare. *Scholares dictorum Fratrum*, siue seculares, siue
alii qui non sint de Ordine eorum liberè à Magistris secularibus & Scholaribus
eorundem recipientur ad Scholasticam societatem & liberè vtentur eadem sicut
alii secularium Auditores.
Similiter è conuerso Scholares Magistrorum secularium recipientur liberè à
Fratribus & Scholaribus eorum ad Scholasticam societatem, & liberè vtentur
eadem.
Magistri seculares & eorum Scholares nullū statutū seu Ordinationem facient
contra Scholares Fratrum vel suos occasione ista, quominus recipientur ad eorum
societatem & statim recipientur à secularibus Scholares extranei Fratrum. Si
Prælati videbitur, quod possint seculares Magistros & Scholares absolueri
à iuramento, quod Scholares fecerunt de Fratribus & eorum Scholaribus non
admittendis, donec vtrum Fratres essent ad societatem Magistrorum & Scho-
larium receptibiles, esset definitum, & ipsos absoluerint, alioquin mittentur à
Fratribus ad Papam super relaxatione prædicti iuramenti. Et interim Magistri
& Scholares seculares Scholares Fratrum non recipient propter periculi peri-
culum. Fratres abrenuncient omnibus litteris impetratis & impetrandis contra
præmissa à se, vel quocunque alio, & concessis & concedendis sibi & alii cui-
cunque: & procurabunt dicti Fratres, quod sententiæ quædam quæ dicuntur
latæ contra seculares non recipientes eosdem, qualitercunque fuerint latæ re-
laxentur. Fratres ab aliis Religiosis & Canonicis B. Virginis Regentibus recipi
poterunt: & è conuerso pro sua libito voluntatis, cum ad dictos seculares nihil
pertineat. Fratres nec per se, nec per alios vexabunt nec vexari procurabunt ali-
quam personam singularem siue Vniuersitatem occasione prædictæ siue prædi-
ctarum contentionum, siue alicuius dependentis ab eisdem. Ista autem separatio
dictorum Fratrum quoad Scholasticam societatem, & dictorum Magistrorum
& Scholarium secularium facta est pro bono pacis, non propter hoc quod ali-
quid reprehensionis in Fratribus à Nobis sit inuentum, nec etiam inquisi-
tum.

Nec impediēt Magistri & Scholares seculares occasione contentionis motæ aliquem, ne eat ad Prædicationes Fratrum, vel in Domino sibi eligat sepulturam, nec aliud inhonestum contra Fratres attentabunt. Nec Fratres in confessionibus, vel alio modo contra Scholares seu Magistros seculares attentabunt vel attentare procurabunt aliquid durum vel etiam inhonestum occasione motæ contentionis: nec etiam auertent à Secularibus Auditores, nec Seculares ab ipsis. Nos verò ad petitionem dictorum Prioris & Fratrum, & etiã ad petitionē quorundam Scholarium, ab Vniuersitate & à Nationibus Vniuersitatum Scholarium Parisiensium ad tractandum, prosequendum, disponendum liberè super statu studii Parisiensis, & super his de quibus inter dictos Scholares & prædictos Priorem & Fratres contendebatur, constitutorum, præsentibus litteris sigilla nostra apposuimus in testimonium & robur perpetuæ firmitatis. Actum anno Domini 1255. die 1. Martii.

His ita per Ecclesiam Gallicanam compositis pax reditura credebatur: & in spem futuræ quietis & concordie statim multi Academici redierunt & scholas ac lectiones resumpserunt. Cuius pacis meminit ad hunc an. Mathæus Parisiensis. *Ipsis quoque diebus, inquit, reformatæ est & reuocata Cleri Parisiensis Vniuersitas, que suspensis lectionibus & disputationibus, & multis Scholarium dispersis patuit discrimini per Fratres Prædicatores, qui consuetudinem Vniuersitatis antiquam voluerunt commutare, perturbata. Veruntamen eorum conditio, quia de Eleemosynis sustentantur, non mediocriter est deteriorata.*

Domus autem Monachorum Ordinis Cistercienses Parisius studentium quæ per Abbatem Clare-Vallensium videlicet de Natione Anglicum propter opprobria Fratrum Prædicatorum & Minorum initiata est, felix diatim suscepit incrementum. Et placuit Deo, Prælatis & Populo eorum honesta & ordinata conuersatio. Non enim vagabantur per Ciuitates & pagos. Non erat eis pro Claustri maceria Oceanus: sed intra muros suos clausi & stabiles conuersantes suo secundum regulam S. Benedicti obediabant Superiori. Quod laudabile reputabit, qui regulam S. Benedicti voluerit intueri. In principio videlicet genera distinguens Monachorum, Sarabaitas & Gyrouagos reprehendit. Veruntamen Prædicationibus suis insistentes & Ordinatorum auctoritatem eneruantes, multis laudabiles, multis quoque se præbuerunt reprehensibiles. Assumpserunt enim multi audaciæ cornua delinquendi, eo quod non oportuit eos suo sacerdoti peccata confiteri. Ecce nocumentum. Aliqui verò proprio sacerdoti, quia forte temulento, vel ob aliquas alias causas occultas renuerunt confiteri, qui ad alas consolationis & consilii Prædicatorum & Minorum transeuntium confidenter confitentes auolarunt. Et ecce refugium & vtilitatis frugalitas.

Dum autem ista Lutetiæ agerentur, dum de pace agerent ambæ partes, quæ facta & sancita credebantur omnia deinceps fore pacatissima, dumque sperabant Academici suum Academiae splendorem rediturum, Dominicani malâ fide malisque artibus à summo Pontifice Bullas fulminatrices obtinebant, seu potius ipsimet ad nutum fabricabant. Ecce igitur statim post pacem & concordiam iuraram tres nouæ Bullæ prodeunt: quarum vna est ad Reginaldum Episcopum Parisiensem, altera ad Vniuersitatem, tertia ad Regem Ludouicum, quibus Bullis mandabat & præcipiebat summus Pontifex excommunicationis vinculo innodari eos omnes qui Fratres admittere nollent, quique contra eos assererent & publicè populo prædicarent non esse illis committendas peccatorum confessiones. Prior igitur ad Episcopum Parisiensem est eiusmodi.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabili Fratri Episcopo Parisiensi Salutem & Apostolicam benedictionem.

De quibusdam Magistris & Scholaribus ac Auditoribus Parisiensibus euidenter cognoscimus, quod ipsi non pacifici sed authores Scandali, non Dei sed Satanæ vocari filii delectantur, Charitatis ordinem adeo peruertentes quod non solum à seipsis, sed ab aliis excludunt damnabiliter pietatis studium & desiderabilem nobis super omnia salutem impediunt animarum. Sanè peruenit ad notitiam nostram, quod prædicti Magistri, Scholares & Auditores nequiter impedire præsumunt, ne aliqui Dilectis filiis Priori & Fratribus Ordinis Prædicatorum Pa-

BULLÆ
PONTIFICIÆ.

.. risiensium Eleemosynas largiantur, vel ab eis aut in domo ipsorum sermones seu
 .. lectiones siue disputationes audiant, vel confiteantur ipsis peccata propria, etiam
 .. si à te Loci Diocesano vel à proprio sacerdote super hoc habeant facultatem.
 .. Præterea dicti Magistri Scholares Fratrum ipsorum & Fratres eisdem suas in-
 .. trare scholas lectionis & disputationis tempore non permittunt. Vnde sequitur
 .. quod in mentibus Deutorum ac Deum timentium & potissimè Laicorum,
 .. graue scandalum generatur &c. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scri-
 .. ptis districtè præcipientes mandamus, quatenus in omnes qui statuti vel Ordina-
 .. tionis aut cuiuscunque alterius causæ prætextu impediunt, vel de cætero impe-
 .. dire præsumpserint, ne prædictis Fratribus Presbyteris fiat à volentibus libera con-
 .. fessio peccatorum, si summi Pontificis seu Legati sedis Apostolicæ, Episcopi vel
 .. proprii sacerdotis super hoc habeatur autoritas, aut ne sermones & Lectiones
 .. ac disputationes eorum, vel quod Scholares Magistrorum ipsorum Fratrum &
 .. iidem Fratres Lectionis & disputationis tempore in scholis aliorum minimè
 .. admittantur, monitione præmissa Excommunicationis sententiam sublato cu-
 .. iuslibet appellationis obstaculo non differas promulgare. Quam postmodum so-
 .. lenniter publicè ac publicari facias, &c. Datum Laterani 5. Non. Martias, Pontif.
 .. nostri an. 2.

Altera Bulla est ad Magistros & Scholares seu Auditores Parisienses data 2.
 Non. April.

AD VNI-
 VERSITA-
 TEM.

.. Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Magistris Scholari-
 .. bus & Auditoribus Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. *Si filialis obe-*
 .. *dientiæ promptitudo* nobis parit cumulum gaudiorum, profectò inobedientia
 .. rebellis audaciæ cor nostrum fauciat & affligit. Ecce sicut accepimus, Vos Ordina-
 .. tionem nostram super conseruatione studii Parisiensis editam solenni cum fratribus no-
 .. stris deliberatione præmissa, & alias Litteras Nostras propter quasdam appellatio-
 .. nes & exceptiones situolas interiectas à vobis obstinato animo non seruantes,
 .. nostræ intentionis effectum circa Ordinationem ipsam calūniosis adinventioni-
 .. bus præsumitis impedire, damnabile inobedientiæ vitium & Iudicium senten-
 .. tiarum quæ sunt contra vestram rebellionem autoritate Apostolicam promulga-
 .. tæ minimè formidando. Et certè nisi motum mentis nostræ quem Transgressio-
 .. nis vestræ stimulus concitauit, a pœnâ vindictæ vobis meritò infligendæ hoc po-
 .. tissimum temperasset, quod simplicitatem vestræ multitudinis ab astutâ malitiâ
 .. paucorum & præcipuè M. Guillelmi de S. Amore credimus fuisse seductam,
 .. oculus vester quem caligo superbiæ nimium obumbravit, virga correctionis
 .. debitè illustratus patenter agnosceret, quod malum sit & detestabile Apostoli-
 .. cæ sedis æquissimis Ordinationibus & litteris per contemptum acriter obuiare. Sa-
 .. ne qui filiorum errantium disciplinam magis cupimus quàm vindictam, Vniuersi-
 .. tatem vestram affectione paternâ rogamus per Apostolica vobis scripta districtè
 .. præcipiendo mandantes, Quatenus noxia seductorum vestrorum consilia & et-
 .. ronea vestigia penitus declinantes, iuramento seu statuto vel quacunque obliga-
 .. tione, per quæ præcepti nostri executio impediri valeat vel differri, nequaquam
 .. obstantibus, præfatas Ordinationem & sententias reuerenter & humiliter om-
 .. ni occasione postpositâ post susceptionem præsentium obseruetis. Alioquin ve-
 .. stram inobedientiam, quæ nullius excusationis auxilio poterit amodò palliari, &
 .. seductorum ipsorum superbiam taliter authore Domino corrigemus, quod pœ-
 .. nâ iustâ docente vobis patebit & aliis, qualis reuerentia & etiam diligentia in
 .. obseruantia statutorum ac litterarum sedis Apostolicæ ac fidelibus Vniuersis præ-
 .. cipuè Clericis semper debeat adhiberi. Datum Laterani 2. Non. April. Pontif.
 .. nostri an. 2.

Tertia denique Bulla est ad Regem data paulo post, hoc est 2. Id. April. eodem
 anno his verbis.

.. Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Charissimo in Christo filio Re-
 .. gi Francorum Illustri Salutem & Apostolicam Benedictionem. Dilecti filii Fra-
 .. tres Prædicatores pro Diuini amore Nominis relictis mundanis illecebris abnega-
 .. runt totaliter semetipsos, vt soluti vinculis terrenorum ad cœlestia expeditius
 .. extollantur & de inferiorum compede tracto pede liberius ad superna confurgant
 .. &c. Attendentes igitur quod nonnunquam culpa trahitur, dum vindictæ detra-

hitur, & qui commissa dimittit inulta, pandit aditum ad peiora, ne forte Clericorum ipsorum audax insolentia per morosam tolerantiam inualeſcat, venerabili fratri Episcopo Paris. nostris iniungimus litteris vt Clericos prædictos, quocumque eisdem Fratribus satisfaciunt plenariè, de præmissis & ab eorum molestatione desistant, monitione præmissa Canonice animaduersionis vigore compellat, iuuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis. Cum autem ad Regiæ salutis augmentum pertineat dictos Fratres Diuinæ considerationis obtentu à peruersorum conatibus defendere, Ecce Regiam Celsitudinem rogamus & hortamur attentè, quatenus eidem Episcopo, cum ab eo requisitus fueris, ad cohibendam huiusmodi Clericorum ipsorum insolentiam pro Dei & nostra reuerentia impendas fauorem & auxilium opportunum. Datum Laterani 2. Id. April. Pontif. nostri an. 2.

Cum autem ista Bulla à Pontifice post initam pacem inter Academicos & Dominicanos emanassent, irrita fuerunt. Verum ecce noua discordiamateria Vniuersitatis libellum qui inscribatur *Euangelium æternum* ex erroribus Abbatis Ioachimi per M. Joannem de Parma (quem Antoninus ait fuisse septimum Generalem Præpositum Ordinis FF. Minorum) consarcinatum, in Atrio Basilicæ Parisiensis, vbi olim vanales libri exponi & clamitari solebant, cremari postulat. In eo libello probare conabatur Parmensis legem Christi an. 1260. interituram; tertiam verò, nimirum S. Spiritus longè perfectiorem publicatam iri: quippe primam dicebat fuisse Patris in veteri Testamento: secundam filii in noua lege: tertiam denique Spiritus sancti ad finem vsque mundi duraturam. Hæc Hæresis quæ erat Abbatis Ioachimi circa initium huius seculi prodierat in lucem, & ab Almarico Carnotensi suscepta & propugnata fuerat, vt legitur in Chronologia Bellarmini. *Almaricus*, inquit, *Doctõr Parisiensis docuit legem Dei Patris durasse vsque ad aduentum Christi: legem Christi vsque ad Almaricum: legem Spiritus S. vsque ad finem mundi. Docuit multa alia perniciosissima. Vide Ioan. de Turrecremata. l. 4. Summe, part. 2. c. 35. & Vincenzium in speculo Historiali l. 99. c. 107.* Hanc igitur cum suo authore & cum Almarico prope extinctam rursus excitauit Ioannes Parmensis.

Iam sunt anni quinquaginta quinque, inquit Guillelmus de S. Amore, *quod aliqui laborant ad mutandum Euangelium, quod dicunt fore perfectius, melius & dignius, quod appellant EVANGELIUM SPIRITVS SANCTI, siue EVANGELIUM ÆTERNVM: quo adueniente euacuabitur, vt dicunt, Euangelium Christi: vt parati sumus ostendere in illo Euangelio maledicto.*

Quemadmodum igitur Vniuersitas Parisiensis hanc hæresim in ortu suo præfocare conata fuerat, ita & hisce temporibus nihil non molita est, vt omnino extingueretur. Cuius rei meminit Richerius in Chronici Senonensis l. 4. c. 37. *Predicadores quendam librum Euangeliorum compilauerunt, in quo dicebantur aliqua contineri que contra fidem esse videbantur. Clerici vero nescio quâ arte procurauerunt, vt copiam ipsius libri haberent; ex quo omnia Capitula fidei contraria decerpserunt, & ea scripto commendantes sibi retinuerunt. Ea Capitula transmiserat Vniuersitas ad Innocentium IV. sed eo morte præuento Alexander successor Episcopo Parisiensi mandauit, vt curaret perniciosum illum librum supprimi, quàm fieri tamen posset celeritè & pacatissimè, ne de Mendicantium fama protraheretur occasio detrahendi. Verum vrgente Vniuersitate, cuius præcipuè intererat prauam illam doctrinam publicè damnari, liber Euangelij æterni in atrio Basilicæ Parisiensis crematus fuisse dicitur. Cuius quidem rei historiam versibus Gallicis tum temporis complexus est Ægidius de Loris in Poëmate quod vulgò *le Roman de la Rose* appellatur: quod quia absoluere non potuit, illud Ioannes de Meun longo post tempore edidit.*

*Et ce ne fust la bonne garde
De l'Vniuersité, qui garde
La Clef de la Chrestienté,
Li Mons fust tres tout tourmenté.
Quand par mauuaise entention
En l'an de l'Incarnation*

Tom. III.

*Mille & deux cent cinq & cinquante
N'est hom' viuant qui m'en demante,
Baillierent, c'est chose voire
Pour faire commun Exemplaire,
En liure de par le Deable,
C'est l'Euangile perdurable;*

Pp ij

Que le Saint Esperit Ministre :
 Si comme il apparut au Titire,
 Ainsi est il insulté,
 Bien est digne d'estre bruté.
 A Paris n'est homme ne femme
 Au Paruis devant Nostre-Dame
 Qui bien auoir ne le peust
 A transcrire s'il le voulust, &c.
 L'Vniuersité qui lors iere
 Endormie, leua la chiere
 Au bruit du Liure s'esueilla,
 Nonc puis guaires ne sommeilla :
 Ains s'arma pour aller encontre,
 Quand el vit cel horrible monstre,
 Toute preste de batailler
 Et du liure au Iuge baillier.
 Mais cils qui là le liure mistent,
 Saillirent sus & le respirent,
 Et se hastèrent du répondre,
 Car ils ne scauoient point répondre;
 Pour espondre ne pour gloser
 A ce qu'on voulait opposer
 Contre les paroles maudites
 Qui en cest liure sont escrites.
 Or ne scais qu'il en auendra,
 Ni quel chief cest liure tendra :
 Mais encor leur conuient attendre,
 Tant qu'ils le puissent miex deffendre.
 Ainsi Ante-Christ attendrons,
 Tuit ensemble à luy nous tendrons
 Cils qui ni se voudront à erdre
 La vie leur conuiendra perdre.
 Les Gens encontreux esmouuons
 Par les Baras que Nous couuons,
 Et les ferons desglauier
 Ou par autre mort deuier,
 Puis qu'ils ne nous voudront ensuiure,
 Qu'il est ainsi escrit ou Liure,
 Qui se raconte & senesie
 Tant com' Pierres ait seignorie

Ne puet Iehans monstrev sa force :
 Or vous ai dit du sen l'esforce
 Qui fait l'entencion respondre
 Or vous vueil, la moëste espondre.
 Par Pierre veult le Pape entendre,
 Et les Clercs seculiers comprendre,
 Qui la Loy Iesus Christ tendront
 Et garderont & defendront
 Contre tous les Empéescheurs,
 Par Iehan les Freres Préescheurs.
 Qui diront qu'il n'est Loi tenable,
 Fors l'Euangile perdurable,
 Que li Saint Esperit enuoye
 Pour mettre Gens en bonne voye.
 Par la force Iehan entent
 La Grace dont se va vantant,
 Qui vent peécheurs conuertir,
 Pour les faire à Dieu reuertir.
 Molt y a d'autres Deablics
 Commandées & establies
 En cest liure que ie vous nomme,
 Qui sont contre la loy de Rome ;
 Qui se tiennent à Ante-Christ
 Si com' ie truis en cet Escrit
 Lors commanderont à occiere
 Tous ceux de la partie Pierre,
 Mais n'auront pas pooir d'abatre
 Ne por occire ne por battre,
 La loy Pierre, ie vous pleuis,
 Qu'il n'en demeure assés de vis
 Qui tousiours si la maintiendront,
 Qui tout en la fin y vendront.
 Et sera la Loy confonduë,
 Qui par Iehan iert entenduë.
 Mais ne vous vueille plus rien dire,
 Car trop a ci longue matire
 Mais se cils liures fust passez
 En graigneur estat fuisse assez.
 Si ay-ie de moult bons amis,
 Qui en grand estat m'ont ia mis.

Minores, de quorum Collegio certum est fuisse Ioannem de Parma, cum negant authorem fuisse *Euangelij aeterni* : vt legitur in *Annalibus Minorum* : **pluraque testimonia & argumenta proferunt illius probitatis.** Eius praesertim mentit Guill. Eyfengrenius lib. de Testib. Cathol. veritatis. S. *Ioannes de Parma Italicus ex Bononia sinibus oriundus Ordinis Minorum Minister Generalis Gymnasiae Parisiensis quodam Professor, sacra Pagina Doctor : vir non tam ob generis nobilitatem quam eruditionem & vita sanctitatem toto Orbe clarus, Philosophus, Theologus, sacerarum legum exercitissimus, 4. libros Sententiarum Lombardi exposuit, &c.* Verum quidquid dicant, accusatus ille apud summum Pontificem & à multis multorum criminum Reus factus Generalatui libens cecidit. Quem excepit Bonaventura tunc in Acad. Parisiensi Doctor Regens apud Minoritas an. aetat. 34. & Monachatus 13. Ille autem statim inquisiuit in Parmensem & socios, qui Ioachimi Abbatis Doctrinam tuebantur. Duos coniecit in vincula, Gerardum & Leonardum. Gerardus 18. annos in carcere detentus fuit : Leonardus in vinculis obiit.

Hinc igitur occasionem arripientes Academici declamandi tam in Minoritas quam in Dominicanos, librum suum de Periculis nouissimorum Temporum

audentius euulgant, & autoritate sacræ scripturæ omnibus notum faciunt imminere certam Christianæ Religionis ruinam per Pseudopredicantes: nec non & Episcopis tunc Lutetiæ synodum celebrantibus suggerunt sui esse officii mala ista præcauere & auertere. Editus est autem in publicam lucem Tractatus iste cum cæteris operibus Guillelmi de S. Amore an. 1632. contra quem & contra tractatum Collectionum scripturæ sacræ quas Synodo obtulerunt Academici, scripsit Thomas Aquinas Opusculum *contra impugnantes Religionem*. Quæ opera nos ad calcem huius voluminis, ne historię filum interrumpamus, remittimus.

Eodem anno Abbatissa & Moniales S. Antonii Parisiensis nouem domos ad se pertinentes in vico *Stuffarum*, vulgò *des Estunes* iuxta domum fratrum Minorum vendiderunt Abbati & Conuentui Præmonstratensi in vsum Collegii, habito prius Abbatis Cisterciensis & Episcopi Parisiensis consensu, vt patet ex instrumento sequenti.

COLLEGIUM PRÆMONSTRATENSE.

Vniuersis præsentibus litteris inspecturis Soror Guillerma humilis Abbatissa S. Antonii Parisiensis, totusque eiusdem loci Conuentus Salutem in Domino. Nouerit Vniuersitas vestra quod cum haberemus Dominium fundi terræ & ventarum, nec non & censum 7. librarum & 6. solidorum Parisiensium annui redditus super nouem domos sitas Parisius iuxta domum Fratrum Minorum in vico qui dicitur *aux Estunes*, videlicet 4. solidos Parisienses fundi terræ super domum libertorum vxoris *Ada dicti Romani*. 12. solidos Parisienses fundi terræ super domum defuncti Petri Sarraceni: & 100. solidos Parisienses incrementi census super eandem domum. 6. solidos Parisienses fundi terræ super domum Ioannis de de Bello monte. 6. solidos Parisienses fundi terræ super domum Margaretæ dictæ *don Celier*. 4. solidos Parisienses fundi terræ super domum *Nicolai dicti Romani*. 4. solidos Parisienses fundi terræ super domum defuncti Richardi dicti *don Porche*. 40. denarios Parisienses fundi terræ super domum Magistri Ioannis Canonici S. Benedicti Parisiensis. 40. denarios Paris. fundi terræ super domum Agnetis de Vitriaco. Et 40. denarios Paris. fundi terræ super domum Dionysii de Campis. Nos pro euidenti vtilitate domus de communi consensu & voluntate nostra ac de licentia D. Abbatis Cisterciensis Patris nostri, in hoc vtilitatem Ecclesiæ nostræ attendentis & ipsum contractum ad petitionem nostram per suas patentes litteras confirmantis, sicut in eisdem litteris plenius continetur, ac etiam venerabilis Patris Episcopi Parisiensis eundem contractum assensu suo & consilio approbantis & per suas litteras attestantis, vendimus Abbati & Ordini Præmonstratensi præfatum terræ dominium & ventarum, nec non & omne ius quod cum ipso dominio & cum præfatis 7. libris & sex solidis Parisiensibus census annui in prædictis nouem domibus & in earum fundo habemus & habere poteramus pro 350. libris Parisiensis monetæ in aliam hæreditatem vtiliorem nostræ Ecclesiæ iam conuersis. Quæ omnia supradicta, videlicet tam dictum fundi terræ dominium & ventarum ac omne ius contingens occasione ipsius domini fundi terræ, quàm prædictas septem libras & sex solidos Paris. annui census quæ nobis super domos supradictas annis singulis debebantur, & etiam plenam possessionem & pacificam omnium prædictorum in dictos Abbatem & Ordinem Præmonstratensem per traditionem transfulimus. Promittentes bona fide quod contra venditionem prædictam & omnia supradicta nec per nos nec per alium aliquatenus de cætero veniemus. Et quod prædicta omnia Abbati & Ordini memoratis secundum vsum & consuetudines Parisienses garantizabimus contra omnes. In cuius rei testimonium & munimen præsentibus litteris dictis Abbati & Ordini Præmonstratensi tradidimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum Parisius anno Domini 1255. mense Iunii.

Eodem anno Salmaticensem Vniuersitatem ab Alphonso Hispaniarum Rege institutam & fundatam Priuilegiis decorauit Alexander IV. instar Parisiensis: addiditque vt qui in ea post probatam examine diligenti peritiam & scientiam Doctorali laureâ donati fuissent, in omnibus aliis Academicis seu Vniuersitatibus, Bononiensi Parisiensique exceptis, Professorum munere fungi possent, vt notat Baronius ad hunc annum.

Anno 1256. Alexander Pontifex plurimas adhuc emisit Bullas contra Academicos in suo semper proposito constantes: quarum aliquæ extant in Chartula-

1256.

rio Ecclesie Parisiensis, vt est ista ad Ioannem Abbatem Fossatensem. *Littera Alexandri Papae directa Abbati Fossatensi super executione, cuiusdam ordinationis factae inter Fratres Predicatores & Vniuersitatem Magistrorum & Scholarium.*

" Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Abbati Fossatensi Parisiensis
 " Diocesis salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut Venerabilis frater noster
 " Episcopus & Dilecti filii Capitulum Ecclesie Parisiensis sua nobis petitione
 " monstrarunt, dudum inter Dilectos filios Priorem & Fratres Ordinis Predicato-
 " rum ex parte vna, & Vniuersitatem Magistrorum & Scholarium Parisiensium ex
 " altera super diuersis articulis orta fuisset materia Quaestionis, & nos de fratrum
 " nostrorum consilio quaedam super hac ordinauerimus quae noscuntur in utilita-
 " tem studii & libertatem Parisiensis Ecclesie redundare, Nos eorundem Episco-
 " pi & Capituli precibus fauorabiliter annuentes, discretioni tuae per Apostolica
 " scripta mandamus, quatenus ordinationem huiusmodi facias auctoritate nostra
 " firmiter obseruari. Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione
 " postposita compescendo. Datum Laterani 3. Non. Maii, Pontif. nostri an. 2.

" Item ad Episcopum Parisiensem scribit 8. Idus Maii mandatque vt libellum
 " quendam qui *Introductorius* vocabatur, & scedulas contra eum emissas iuberet si-
 " bi afferri, easque proscriberet, qua de re iam ad an. 1255. diximus.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri Episcopo Pari-
 " siensi salutem & Apostolicam benedictionem. *Licet super quodam libello* qui in
 " Libros Ioachim *Introductorius* dicebatur, & scedulis quibusdam in quarum non-
 " nullis multa quae in libello non continebantur eodem, nequiter ascripta fuisse di-
 " cantur, penitus abolendis tibi nuper direxerimus scripta nostra, quia tamen du-
 " bitas, qualiter circa horum abolitionem Mandatum Apostolicum exequi debeas,
 " eiusdem executioni supersedere curasti, quouisque super hoc Apostolicam sedem
 " duceres consulendam. Vt igitur procedas certius & securius in hac parte, frater-
 " nitati tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus praefatum libellum &
 " omnes huiusmodi scedulas acunctis illas habentibus tibi auctoritate nostra praer-
 " cipias exhiberi, eos ad exhibenda hac infra certum terminum quem ad hoc
 " praefixeris per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellendo &
 " inhibendo districtius sub interminatione anathematis, ne quis de cetero simi-
 " les conscribere vel componere seu apud se retinere praesumat & quae tibi
 " de his fuerint exhibita, vocatis ad tuam praesentiam dilectis filiis Cancellario
 " Parisiensi & decem aliis prouidis viris, quod discretio tua expedire viderit coram
 " ipsis, ita quod ex hoc infamia vel scandalum non confurgat, ita deas abolere. Da-
 " tum Laterani 8. Idus Maii, Pontif. nostri an. 2.

" Interim Dominicani certiozem faciunt per litteras Pontificem de pace cum
 " Academicis inita, deque pacis conditionibus, rogantque vt quos generatim cen-
 " suris ligauerat, absolueret. At ille indignatus id ab ipsis factum se inconsulto, non
 " modo pacem illam irritam fecit, sed & nonnullos e Theologiae Magistris bene-
 " ficiis omnibus spoljauit, ceteros vero, ni parerent & Mendicantes absque vlla
 " restrictione in consortium suum admitterent, excommunicari iussit, datis ad
 " Episcopum Parisiensem hisce litteris.

Alexander Epif. S. S. Dei Venerabili fratri Episcopo Parisiensi Sal. & Apost.
 " bened.

" Cunctis Processibus & Ordinationibus vel statutisque malitiae sunt plena tri-
 " bulis, & ordine carentia rationis, vel quae Apostolicae sedis auctoritati derogant, &
 " multos Christi fideles enormiter scandalizant, ac in Diuinae legis vertunt praer-
 " iudicium, & euidentem continent periculum animarum, prompro spiritu de-
 " bebamus obistere, vt nulla prorsus gaudeant firmitate, sed redigantur ad nihilum,
 " ne transcant aliis in exemplum, inhiecta nihilominus tali poena temerariis autho-
 " ribus eorundem, quod sit eis omnino necessitas, de sua praesumptione damna-
 " bili humiliter & properè poenitendi. Sane pro Dilectissimo Nobis Parisiensi Stu-
 " dio in vigore debito conseruando quaedam olim circa ipsum de Fratrum nostro-
 " rum Consilio diligenti examinatione praemissa prouide duximus statuenda, si-
 " cut in specialibus litteris nostris inde confectis, quarum principium est, *Quasi*
 " lignum vite plenius continetur, certis super hoc Executoribus deputatis, Dile-

Etis etiam filiis Magistris Paris. per litteras nostras dedimus in mandatis, vt di-
 lectos filios fratres Prædicatores Regentes Parisius in Theologica Facultate, qui
 per felicis recordationis Innocentium Papam prædecessorem nostrum & subse-
 quenter per Nos restituti fuerant, admirrent: alioquin ab Officiis & Benefi-
 ciis essent ipso facto suspensi. Dicti verò & quamplures alij Magistri & Schola-
 res Paris. restitutionis, ordinationis & litterarum ac sententiarum & executio-
 nis ipsarum temerarij transgressores in delusionem eorum ab Vniuersitate ne-
 quiter recesserunt, & præter ipsam Vniuersitatem, vt dicebant, in quadam so-
 cietate seu congregatione morantes Parisius, actumque legendi postmodum
 ex sola malizia suspendentes, licet Nos nomine Vniuersitatis in dictâ Ordinatione
 nostra sæpius iteratâ intelligamus & velimus intelligi omnes Magistros &
 Scholares Parisius existentes, assererent se cum de Vniuersitate non essent, ad
 restitutionis, Ordinationis & litterarum ac sententiarum ipsarum obseruan-
 tiam non teneri, frustratoriè ne super hoc in præiudicium ipsorum aliquid fieret,
 appellando, prout in litteris eorum transmissis Nobis & Fratribus nostris per-
 speximus contineri. Iurauerunt etiam, vt Fratres Prædicatores & Scholares Fra-
 trum Regentium in Scholis suis & ad Scholasticam societatem nunquam reci-
 perent, nisi prius quod possent ad hoc recipi, esset per Ecclesiam definitum. Et
 sic huiusmodi ac aliis malitiosis exceptionibus & appellationibus interiectis,
 quas friuolas reputamus, præfatas restitutionem, Ordinationem, litteras, & sen-
 tentias obstinato animo non seruantes, nostræ intentioni circa effectum Ordina-
 tionis ipsius præsumunt, calumniosis adinventionibus obuiare. Ad tantam ni-
 hilominus prorumpendo vassaniam, quod in propriæ salutis dispendium & scan-
 dalum plurimorum conati sunt per damnabilem astutiam impedire, ne aliqui
 prædictis Fratribus Eleemosynas largirentur, vel ab eis vel in domo ipsorum ser-
 mones seu lectiones aut disputationes eorum audirent, vel confiterentur ipsis pec-
 cata propria, etiam si licentia super hoc à Nobis, vel à Te loci Diocesano aut Sa-
 cerdote proprio haberetur. Præterea in Diuinam & nostram offensam non mo-
 dicam, ipsi sacræ Religionis æmuli ac turbatores quietis & laudabilium operum
 quibus dicti Fratres feruenter inuigilant, nefarij detractores, claram & celebrem
 illorum famam offensare falsis obsequiis molientes, litteras per quas ipsorum
 virtutum odore perfusos, ac pium & sanctum eorum Ordinem quasi quoddam
 sidus in Ecclesia Dei refulgentem, qui à longis retro temporibus per sedem Apo-
 stolicam solenniter approbatus, fructus desiderabiles & felices in eadem Eccle-
 siâ continuâ sæcunditate producit, odibiles redderent & despectos, Prælati di-
 uersarum partium & Nobis etiam Fratribus nostris dirigere præsumperint, illâ
 ducti credulitate nequissimâ, quod Doctrina Catholica & salubris ac prædicatio
 Fratrum ipsorum Deo gratissima & delectabilis eum timentibus contemnatur,
 ac inualescat Hæreticorum perfidia, pro quâ impugnandâ viriliter & omnimodè
 confutanda dicti Fratres velut strenui pugiles Orthodoxæ fidei sunt ita vigiles
 & intenti, quod ducunt pro deliciis, si hac de causa bibunt aliquando calicem
 passionis. In quosdam etiam de Fratribus eisdem Quidam è Scholaribus supra-
 dictis maligno concitati spiritu, vel quasi frenetico furore possessi, violentas
 manus, vt dicitur, iniecerunt: & ipsos & alios tot affecerunt iniuriis, vt vix de
 Claustro suo auderent egredi pro quotidianis Eleemosynis in suæ pauperis vitæ
 remedium acquirendis. Demum verò iidem Fratres tam duris affecti molestiis &
 opprobriis lacerati ad quandam compositionem cum dictis Magistris & Scho-
 laribus sine conuentione Sedis Apostolicæ minus prouidè deuenerunt, per
 quam inter alia Reprobatione dignissima dicti Fratres & Scholares à Scholis &
 Scholastica societate Magistrorum & Vniuersitatis contemptibiliter excludun-
 tur, quod est apertissimè in contumeliam Creatoris & animarum iacturam ac dis-
 crimen fidei, & in fauorem hæreticæ prauitatis; maximè cum non solum virtuo-
 si & Religiosi viri, sed etiam Iudæi & quicumque alij Christiani nominis inimici
 liberè in Scholis Diuinæ legis recipi, & etiam ad hoc deberent precibus inui-
 tari, vt ibi lumen fidei & morum susciperent disciplinam. Quid plura! prædicti
 Magistri & Scholares huiusmodi concordiam stimulis discordiæ circumscriptam
 obseruare, sicut accepimus, non curarunt illis qui volunt Fratrum ipsorum le-
 ctiones ac disputationes & prædicationes audire: necnon & illis qui dilecti filij

" Fratris Thomæ de Aquino voluerunt interessè Principio, se nequiter opponendo.
 " *Licet igitur* ex parte dictorum fratrum, qui pacem cum omnibus habere cupiunt,
 " & persecutores etiam pro Diuini reuerentiâ nominis diligere delectantur, Nobis
 " fuit humiliter supplicatum, vt sententias occasione ipsorum in eisdem Magistros
 " & Scholares prolatas & expressum superius iuramentum, cum pax esset inter eos
 " ad inuicem reformata, relaxare misericorditer dignaremur. Quia tamen pacem
 " ipsam Nobis irrequisitis inicitam seu præsumptam, quod nullo modo prouenire de-
 " buit, omnino duximus reprobendam, cum sit iniqua & attentata contra Ordi-
 " nationem nostram, quam illibatam & firmam semper volumus obseruari, pre-
 " ces ipsorum Fratrum decreuimus super hoc nullatenus admittendas. Quinimo ne
 " tantæ rebellionis vitium contra Rom. Ecclesiam ausu detestabili attentatum
 " (quod diu apud Nos sub nimia dissimulatione præterit) possit esse aliis occasio
 " schismatis & contumaciæ perniciosæ fomentum, Guillelmum de S. Amore &
 " Odonem de Duaco Doctores Theologiæ, ac M. Nicolaum de Barro super Al-
 " bam, & Christianum Canonicum Beluacensem tanquam principales huiusmodi
 " rebellionis & contumaciæ incentores, omnibus Dignitatibus & Beneficiis suis
 " Ecclesiasticis ac officio Magistrali, dictumque Guillelmum Capellaniam nostram
 " priuamus sub pœnâ simili districtius inhibentes, ne aliquem ipsorum quis audiat.
 " Si forsitan contra inhibitionem huiusmodi docere præsumpserint, aut Cathedram
 " ascendere Magistralem, ipsos etiam Doctores & Magistros iam dictis Beneficiis
 " & aliis indignos reddimus, ac de toto Regno Franciæ præcipimus amoueri. Alios
 " autem rebellionis huiusmodi confortes pari & acriori pœna, prout Nobis videbi-
 " tur, puniemus, nisi reuenter & humiliter infra 15. dies, postquam præsentis
 " fuerint Parisius publicatæ, Restitutioni, Ordinationi & litteris ac sententiis no-
 " minatis parere studuerint, ac de præstandâ nobis super his iuxta beneplacitum
 " Nostrum satisfactione plenaria vel condigna se tibi sufficienter duxerint obli-
 " gandos. Iuramenta quidem aut obligationes quascunque à dictis Doctoribus ac
 " Magistris & Scholaribus, siue de non recipiendo ad Scholasticam societatem di-
 " ctos fratres & Scholares fratres ipsorum Regentium, siue alias contra præfatam or-
 " dinationem nostram factas decernentes penitus non teneri, prædictorum Execu-
 " torum sententias in Doctores & Magistros & scholares eisdem aut ipsorum ali-
 " quos promulgatas appellationibus non obstantibus autoritate Apostolica con-
 " firmamus. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ
 " ac etiam sub excommunicationis pœna districtè præcipiendo mandamus, quate-
 " nus tenorem præsentium omni dilacione & occasione postposita, per te vel per
 " alios studeas Parisius publicari. Si præfati Doctores & Magistri, quæ præmissi-
 " mus non duxerint omnimodè adimplenda, ipsos ex tunc excommunicatos de-
 " nuncies & denunciari facias vbicunque videris expedire, ac illis ad quos Digni-
 " tarum ac Beneficiorum ipsorum collatio dignoscitur pertinere, per litteras tuas
 " sine mora demandes, vt infra 15. dies post receptionem litterarum omni occa-
 " sione cessante Dignitates & Beneficia ipsa conferant Personis idoneis Ecclesiæ
 " Romanæ deuotis. Quod si facere forte neglexerint, tu illa conferre autoritate
 " nostra infra dies totidem non postponas. Charissimum in Christo filium nostrum
 " Illustrem Regem Franciæ, cui super hoc scripta nostra dirigimus, diligenter mo-
 " neas & inducas, vt dictos Doctores & Magistros tanquam Ecclesiæ Ro-
 " manæ rebelles & Parisiensis studii turbatores de toto Regno suo postposita tardi-
 " tate propellas. Contradiçtores per Censuram Ecclesiasticam appellatione post-
 " positâ compescendo, non obstantibus appellationibus aut exceptionibus aut
 " occasionibus supradictis vel aliis quibuscunque siue litteris vel indulgentiis ab
 " Apostolica sede concessis, per quas præcepti nostri executio in hac parte impe-
 " diri valeat vel differri, vel de quibus plenam & expressam seu de verbo ad ver-
 " bum oporteat in præsentibus fieri mentionem: seu etiam quod dicti Fratres om-
 " nibus litteris Apostolicis impetratis & impetrandis renunciaſſe dicuntur, quando
 " in compositione huiusmodi non consenserunt, præsertim cum ipsam nullam esse
 " ac iam dictas Apostolicas litteras in suo robore remanere velimus, & ipsas tibi
 " ac eisdem fratribus, ab earum Detentoribus exhiberi: quos ad id si necesse fue-
 " rit, per censuram eandem appellatione remotâ compellas. Præceptum nostrum
 " quod ex toto cordis affectu tibi dirigimus, taliter implæurus vt efficacis obedien-
 " tiæ

gāderemus in te prōprietudinem inuenisse. Aliās autem pro firmo teneas quod indignationem Nōstram sub incurſu prædictæ poenæ contra Perſonam tuam, licet ipſam in Chriſto ſinceriffimè diligamus, grauiffimè prouocabis, Quod autem ſuper hoc inuenieris & feceris, Nobis fideliter reſcribere non omittas. Datum Anagninæ 15. Kal. Iulij, Pontific. noſtri an. 2.

Hinc patet Dominicanos vna manu pacem porrexiſſe, alterà lapidem tenuiſſe: dum enim amicæ compositioni ſtudere videbantur, Romæ nihil non mouebant, vt pacem quamcunque à ſe initam autoritate Apoſtolica reſcindi curarent. Quia verò Vniuerſitas dixerat ſæpius ſe alio migraturam ſtudiaque tranſaturam, ſi ſe videret à ſummo Pontifice compelli ad recipiendos Fratres, idem Pontifex paulo poſt prædictam Bullam datam, aliam ad eundem Epifcopum dirigit, quā mandat ne patiatut alio transferri ſtudium Pariſienſe: vult verò ſuperiorem ſuam Bullam executioni demandari.

Alexander Epifcopus Seruus Seruorum Dei Venerabili Fratri Epifcopo Pariſienſi Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Licet olim pro ſtudij Pariſienſis conſeruacione quædam circa ipſum ſtudium de Fratrum noſtrorum Conſilio prouidè duxerimus ordinanda, prout in litteris Noſtris exinde conſectis, quæ *quafi lignum vite* incipiunt, plenius continetur, Nonnulli tamen Magiſtri & Scholares Pariſienſes quaſdam obligationes & colligationes nefarias, vt audiui-
mus, inierunt, per quas Scholares Religioſi & alij non poſſint liberè ſicut volunt, ſcholas maximè ſacræ legis pro lectionibus & diſputationibus audiendis intrare. Alias etiam cum Apoſtolicæ ſedis iniuria & impedimento dicti ſtudij ac ſalutis animarum diſpendio intentionem noſtram circa effectum Ordinationis ipſius euacuare multipliciter moliuntur. Volentes igitur & autoritate præſentium ſtatuentes, quod Scholares omnes tam Religioſi, qui de Prælatorum ſuorum licentia morantur in Studio, quàm etiam Scholares liberè valeant, vbi volunt, lectiones & diſputationes ac Prædicationes audire, quodque præſentia noſtra Ordinatio at omnibus Magiſtris & Scholaribus Pariſius exiſtentibus reuerenter & humiliter obſeruetur. Nec non quod Dilecti filij Prædicatores & Minorum Ordinum Fratres ac alij Religioſi qui Pariſius fuerint pro tempore Doctores Theologicæ Facultatis, ſeu Scholares ipſorum, in conſortium & Collegium ſeu ſocietatem aliorum Magiſtrorum & Scholarium Pariſienſium recipiantur, ſimpliciter & efficaciter pro talibus habeantur. Et quod Pariſ. Vniuerſitatis Studium præter Ordinationis eiufdem tenorem aut abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali nullatenus alibi transferatur, Omnes qui contra hoc ſalubre ſtatutum venire, vel occaſione præſentium aut aliarum litterarum tibi directarum quæ incipiunt, *cunctis proceſſibus*, Studium ipſum conturbare præſumpſerint, Omnibus Eccleſiaſticis Beneficiis decernimus eſſe priuatos & ab Ordinum executione ſuſpenſos. Omnes autem obligationes etiam iuramento firmatas à Magiſtris & Scholaribus memoratis contra Ordinationis aut litterarum ſuperius expreſſarum ſeu præſentium tenorem præſumptas vel in poſterum præſumendas, nec non & compositionem inter eoſdem Fratres Prædicatores ex vna parte, & Magiſtros ex altera contra Ordinationem ipſam Nobis irrequiſitis irritam, tanquam iniquam & temerariam penitus irritamus. Vt igitur à ſupradictorum obſeruantia nullus poſſit ſe per ignorantiam excuſare, Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta in virtute obedientiæ diſtictè præcipiendo mandamus, quatenus tenorem præſentium qualibet occaſione & dilacione & appellatione ceſſante per te vel per alios publicare Pariſius non omittas. Si qui contra prædictorum aliquid venientes, priuationem incurſerint memoratam, Tu illis ad quos Beneficiorum ipſorum collatio ſpectare dignoſcitur, litteras tuas ſine morâ demandes, vt infra quindecim dies poſt receptionem ipſarum, omni occaſione ceſſante Beneficia illorum de quibus videris expedire, conferant perſonis idoneis & Eccleſiæ Rom. deuotis. Quod ſi neglexerint facere, tu illa conferre perſonis idoneis eiufmodi non poſtponas, non obſtantibus appellationibus & exceptionibus aut occaſionibus quibuſcunque ſiue litteris vel Indulgentiis ab Apoſtolica Sede conceſſis, per quas præcepti noſtri executio valeat impediri vel differri, aut de quibus plenam & expreſſam ſeu de verbo ad verbum oporteat in præſentibus fieri mentionem. Seu etiam quod dicti Fratres omnibus

litteris Apostolicis impetratis & impetrandis renunciaſſe dicuntur, quando in compositionem eiusmodi conſenſerunt, cum præſertim nullam eſſe, ac iam diſtas Apoſtolicas litteras in ſuo robore remanere velimus, & eas tibi ac eiſdem Fratribus ab eorum Detentoribus exhiberi. Quos ad id ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellas, præceptum noſtrum quod ex toto cordis affectu tibi dirigimus, taliter impleturus, vt efficaciſ obedientiæ gaudeamus in te promptitudinem inueniſſe. Quod enim ſuper hoc inueniſſe & feceris, nobis per tuas litteras fideliter intimare procures. Datum Anagninæ 5. Kal. Jul. Pontif. noſtrian. 2.

Eodem die idem Pontifex ſpeciali Bulla ad Ludouicum Regem data mandat rogatque vt M. Guillelmum de S. Amore & Chriſtianum Canonicum Bellouacenſem carceri mancipet, & inquiri curet diligenter in authores tumultus Academia Pariſienſis. Bulla eſt eiſmodi.

Alexander Epifcopus Seruus Seruorum Dei Chariffimo in Chriſto filio Regi Francia ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. *Vera fidei & pia deuotionis ſinceritas* quam geris eiga Deum & Romanam Eccleſiam, euidentibus & credibilibus nimis ſanctorum operum teſtimoniis comprobata cor noſtrum mirâ perfundit nouitate lætitiæ, à Nobis quod excellentiam tuam ad omne bonum promptam ſemper experiri poſſumus efficaciſſimè perſuadet. Inter alia verò tuam Regiam Celſitudinem cõmendant clariuſ dilectionis & pietatis viſcera, quæ in omnes Chriſti pauperes & præcipuè in Dilectos filios Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratres affectuſius effundis: in quo vtique re ipſius Chriſti imitorem exhibens, & eius Eccleſiam, cuius illi officioſa ſunt membra, & eo cariora, quo ſibi firmiter coherencia, lætificas & honoras. Sanè licet pro Dilectiſſimo Nobis Pariſienſi ſtudio in vigore debito conſeruando quædam olim circa ipſum de Fratrum noſtrorum conſilio, diligenti examinatione præmiſſâ prouidè duxerimus ordinanda, ſicut in ſpecialibus Noſtris litteris inde conſectis plenius continetur, certis ſuper hoc Executoribus depuratis, quamplures tamen Magiſtri & Scholares Pariſienſes ſuæ potius quàm gloriæ Chriſti cupidi, pro eo quod ſuper iniurioſa ſeparatione Dilectorum filiorum à Magiſtrorum conſortio & Vniuerſitatis Collegio ac quibuſdam eorum ſtatutis iniquis & non ſine offenſa Dei, animarum periculo arctantibus ſtudiū ſacræ legiſ apud Nos non potuerunt, quia non debuerunt aſſequi vorum ſuum, irrationabili comonitione ac ſuperbâ indignatione turbati non ſolum dictos Fratres Prædicatores, quorum felicitibus profectibus inuidebant, crudeliter & nequiter afflixerunt, ac eorum Ordinem ſecundum fructibus ſanctitatis, & quaſi quoddam ſidus in Dei Eccleſia refulgentem apud Nos & alios conati ſunt verbis & litteris ſacrilegiſ diſſamare, ſicut tua Serenitas, vt credimus, non ignorat; Verum etiam, quod eſt deteſtabiliſ audaciæ, Nobis ſe conrumaciter opponere præſumètes, ad inuentionibus fraudulentis & friuolis appellationibus, prout Nobis per ſuas litteras conſtitit, præfatæ ordinationiſ effectum impedire contra intentionem noſtram multipliciter attentarunt, litteras noſtras excommunicationiſ ac ſuſpenſionis ſententias in eos culpis ſuis exigentibus autoritate ſediſ Apoſtolicæ promulgatas rebellionem damna**bilis contemnendo.** Sed quia huiuſmodi ſuperbiæ filii diu ſub quadam pia diſſimulatione à Nobis vt reſpiſcerent, expectati ſuæ ceruicis obſtinatæ duritiã ad obedientiam Nobis ſectere non curarunt, Nos ne tantæ temeritatiſ vitium contra Rom. Eccleſiam auſu deteſtabili attentatum poſſit eſſe aliis occaſio ſchiſmatis & contumaciæ pernicioſæ fomentum: & ne Pariſienſe Studium violato tenore Ordinationiſ noſtræ pro aliquorum libito diſſolui valeat vel transferri; Nos citra culparum ſuarum exigentiam proceſſimus contra ipſos, & venerabili Fratri Epifcopo Pariſienſi ſcripta noſtra direximus, vt Proceſſum Pariſiuſ publicare ſtudeat, ac alia quædam circa hoc diligentius exequatur. Vt autem huiuſmodi Proceſſuſ noſtri vorina executio proueniat ſine mora, Serenitatem tuam de qua gerimus in Domino fiduciam ſpecialeſ, omni qua poſſumus affectione rogamus, ac in remiſſionem tibi iniungimus peccatorum, quatenus præfato Epifcopo ad exequendum ſuper hoc præceptum noſtrum pro Diuina & noſtra reuerentia tui brachii triumphali virtute ſubueniens, in auxilium ſalutariſ & Eccleſiaſticaſ diſciplinæ diuinituſ tibi data Guillelmum de S. Amore & Odonem de

Duaco Doctores Theologiae ac Nicolaum de Barro, Christianum Canonicum Beluacensem tanquam Ecclesiae Rom. rebelles & aliorum rebellium Incentores ac Turbatores Parisiensis studii, nisi ad mandatum nostrum iuxta formam ipsi Episcopo traditam redeant reuerenter, omni dilatione & occasione seu appellatione cessantibus, de toto Regno Franciae propellere non omittas. Vellemus ad hanc situae Celitudine videretur, vt dictos Guillelmum de S. Amore & Christianum qui fuerunt in peruersitate huiusmodi potiores, faceres vsque ad beneplacitum detineri, vt ceteros de Magistris & Scholaribus supradictis praefatae ordinationis nostrae & eiusdem studii turbatores ac Fratrum ipsorum punta malignitas alios doceat quiete viuere & Ecclesiae Rom. humiliter obedire, preces nostras in hac parte sic efficaciter impleturus, quod Nos qui eas tibi ex cordis affectu dirigimus, voti nostri plenitudinem consecuti tuis, cum opportunum fuerit, libentius annuamus. Datum Anagninae 5. Kalend. Iul. Pontific. nostri an. 2.

Post paucos dies idem Pontifex expressa Bulla ad Fratres Praedicatorum data reuocauit compositionem cum Academicis per Archiepiscopos factam, vt vi aut metu extortam, nec sedis Apostolicae autoritate firmatam.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Priori & Fratribus Ordinis Praedicatorum Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. *Rebentis admiratione ducti sumus, & etiam non immerito conturbamur*: quod licet sedes Apostolica vos pro sacrae Religionis vestrae meritis complectatur affectu benivolentiae specialis, ac viros reputet honestate multa conspicuos & circumspicua discretione praecarios, ad illius tamen inconsulta simplicitatis prorupistis excessum, vt cum Magistris & Scholaribus Paris. effectum Ordinationis pro communi utilitate studii Paris. a nobis editae de Fratrum nostrorum Consilio dolose ac nequiter molientibus impedire non solum praesumpseritis, & absque conuentione nostra cum eis componere, sed etiam nimis improuide postmodum petiistis vt sententias in praefatae Ordinationis temerarios transgressores autoritate nostra prolatas praetextu Compositionis huiusmodi relaxare de speciali gratia dignaremur: licet ipsi adhuc in sua contumacia damnabiliter perseuerent. Sane nisi nos propter enormes & atroces quas ferebatis iniurias ad consensum Compositionis eiusdem quasi violenter inductos de quadam pietatis abundantia crederemus, debitae seueritatis disciplinae vos instrueret, quod in hoc non leuiter deliquistis. Preces igitur improuidas & indignas quas Nobis in hac parte porrigere attentastis, nullatenus admittentes obligationes de non recipiendo ad Scholas vel ad societatem Scholasticam Vos seu quoscunque alios Religiosos aut seculares, siue aliam contra praefatam Ordinationem nostram a dictis Magistris & Scholaribus attentatas, etiam si iuramento sint vel quacunque firmitate alia roboratae, penitus irritamus. Declarantes autoritate praesentium quod Vos & alii Religiosi qui impraesentiarum cum Praelatorum suorum licentia in studio commorantur ad scholas praecipue Theologiae Facultatis & Scholasticam societatem liberè sicut alii seculares recipi valeatis: praesertim cum adhuc infideles ipsi non solum affectu deberent admitti promptissimo, sed etiam induci precibus & muneribus inuitari, vt ibi lumen fidei & motum susciperent Discipulam. Datum Anagninae Kal. Iulii Pontif. nostri an. 2.

Idem tamen Pontifex licet Vniuersitatem vexaret, ad eam nepotes suos litteris imbuendos misit: vt patet ex Bulla ad Capitulum Parisiense data, qua Canonicos rogat vt in Domibus Claustralibus eos morari & habitare patiantur ad frequentandas commodius Scholas Claustrales, in quibus tum adhuc Canonicidonebant praesertim Theologiam & Ius Canonicum. sic ergo ille.

Alexander Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Decano & Capitulo Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. Cum Dilectos filios Ioannem, Rogerum & Blasium nepotes & Capellanos nostros Parisius duxerimus destinandos Discipulis ibidem Scholasticis vacaturos, attendentes quod ex conuersatione bonorum morum formetur honestas, & propter hoc eorum profectibus expedire, quod iidem in loco morentur congruo & cum personis conuersentur honestis, Vniuersitatem vestram duximus attentè rogandam per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ipsos cum ipsorum familia in domibus Claustris Ecclesiae vestrae morari pro reuerentia nostra benignius permittatis, statuto contracto quod

BULLA AD
DOMINI-
CANOS QUA
INFRINGI-
TUR COM-
POSITIO FA-
CTA.

AD CAPI-
TULUM PA-
RISIENSE.

„habere dicimini iuramento firmatum, ne quis non Canonicus vel in expensis
 „Canonici in Domibus ipsis manere valeat, non obstante. Preces nostras taliter
 „impleturi, quod vestra exinde possit deuotio merito commendari. Datum Ana-
 „gnia 3. Kal. Iulii, Pontific. nostri an. 2.

Paulo post idem Pontifex aliam Bullam dedit ad Episcopum Parisiensem
 Witerbii pridie Idus Iulii: in qua Episcopo interminatur excommunicatio-
 nis sententiam, nisi præceptum, quod ex toto cordis affectu ei direxerat, omnino im-
 pleret. Sic autem incipit, *Cum aduersus*. Quam ideo non referimus, quia nihil
 aliud continet, quam quod in præcedentibus habetur. Semper enim identidem
 frequentibus Bullis idem repetit & eadem mandata iterat.

Dum autem ita Romæ euduntur fulmina & in Academicos nostros crebro vi-
 brantur, Lutetia in Scholis & in sacris suggestibus pugnatur acerrimè contra
 Dominicanos: quorum longè deterior causa erat: nam vt ait Mathæus Pari-
 siensis ad hunc annum. *Subannabat eos populus, elemosynas consuetas subtrahendo, vo-*
cans eos hypocritas & Antichristi successores, Pseudo-Predicadores, Regum & Principum
adulatores & consiliatores, Ordinariorum contemptores, & eorundem supplantatores, tha-
lamorum Regalium subintratores, Confessionum preuaricatores, qui peragrantes ignotas
Prouincias, peccandi audaciam subministrabant. Sic in dies magis recrudescibat ma-
 lum: cui vt aliquatenus mæderetur Rex Ludouicus, Legatos suos ad Papam mi-
 sit, scilicet MM. Ioannem & Petrum Clericos nominatissimos & fideles suæ vo-
 luntatis interpretes: & per eosdem transiit *Libellum de iericulis Nouissimorum*
temporum ab Academicis editum, vt videret summus Pontifex an Censura dignus
 esset, nec ne. Quod cum intellexissent Academici, suos etiam Nuncios post lon-
 gam & maturam deliberationem in Comitibus Generalibus habitam mittere con-
 stituunt, & cum iis M. Guillelmum de S. Amore aliosque Magistros, quos Do-
 minicani criminabantur esse seditionis auctores, vt causam suam præsentem
 orarent, & honorem Academiae pro posse defenderent. Qui quidem Legati ex
 aduerso secum *Euangelium Æternum* à Mendicantibus in Theatris publicis pro-
 positum & propugnatum ad Censuram Apostolicam derulerunt.

LEGATIO
 VNIUERSI-
 TATIS.

De hac Legatione sic habet Mathæus Parisiensis. *Crebrescentibus scandalis &*
odiis inter Magistros Parisienses & FF. Predicadores electi sunt cum magna deliberatio-
ne. Quidam celeberrimi Magistri Lectores, videlicet M. Guillelmus de S. Amore & M.
Odo de Doato, lege de Duaco, qui nobiliter rexerat in Artibus, in Decretis & tunc in
Theologia. M. Christianus Canonicus Beluacensis, qui maximus quasi Philosophus
emeritus postquam in Artibus rexerat, in Theologia lecturiuit. M. Nicolaus de
Barro super Albam, qui rexerat in Artibus, Legibus & Decretis, ad legendum in
Theologia præparatus. M. Ioannes de Secta-Villa (alii de Guasta-Villa, Angli-
cus, Rector Vniuersitatis (quem Balæus vocat M. Ioannem Driton vel de Sicca-Vil-
la Anglicum, Rectorem Vniuersitatis Paris.) & M. Ioannes Belin Gallicus, nominatissi-
mi Philosophi Regentes in Artibus. Omnes isti de nobilissimis viris procreati præele-
 sti sunt per magnum, quia fides patiebatur detrimentum, consilium & delibera-
 tionem: vt Romam adeant & D. Papam pro tranquillitate Vniuersitatis Pari-
 siensis & fidei redintegratione: maxime cum hoc malum, maius generare commi-
 netur. Collectaque sunt eis ex Vniuersitate Viatica, Fratres quoque quædam no-
 ua prædicabant, legebant & docebant, vt dicebatur, deliramenta, quæ de libro
 Ioachim Abbatis, cuius scripta Gregorius Papa damnauerat, extraxerant. Et
 quendam librum composuerunt quem sic eis intitulare complacuit. *Incipit Euan-*
gelium Æternum, & quædam alia que non expedit recitari. Prædicatores autem con-
 tra Vniuersitatem suos expeditos Nuncios illico transmiserunt, vt Magistris in
 faciem contradicerent.

De Regis quoque Legatione sic breuiter Nangius Monachus San-Diony-
 sianus, qui historiam Ludouici & Philippi conscripsit Ludouici filii. *Eodem an-*
no, quo supra, inquit, discordia que fuerat inter Predicadores & Religiosos Scholares
Parisius studentes, ac M. Guillelmum de S. Amore, recidiuauit: propter quam discor-
diam sedandam & pacificandam misit Rex Francie Ludouicus ad Curiam Rom. duos Cle-
ricos, vt per D. Papam debitum finem sortiretur.

Porro vt Legati Academici melius exciperentur à summo Pontifice, binas ob-
 tinent litteras commendatitias: Priores quidem ab Episcopis Ecclesiæ Galli-

eanz, qui in synodo Paris. vtriusque partis rationes audierant, quique testes erant quàm sincerè se se submisissent Academici Decreto Concilij: & eas litteras secum portarunt, datas nempe pridie Kal. Aug. Posteriores verò ab omnibus Ecclesiarum Cathedralium Remensis Prouinciæ Capitulis. Priores sunt huiusmodi.

H. Dei Gratia Senonensis Archiepiscopus. N. Sueffionensis. G. Beluacensis. V. Nouiomenfis. I. Atrebatensis. G. Ambianensis. R. Morinentis Prouinciæ Remensis eadem Dei gratia Episcopi. R. Carnotensis. R. Parisiensis. G. Aurelianensis. A. Meldensis. N. Trecentis. Senonensis Prouinciæ eadem gratia Episcopi, & R. de eadem Prouincia Electus Niuernensis. Vniuersis presentes litteras inspecturis Salutem in Domino. Cum Magister Ordinis Prædicatorum coram Nobis Parisius constitutus denunciaffet Nobis, quod Quidam seculares Magistri Theologiæ Parisiensis docuissent & prædicassent publicè multa falsa & erronea contra bonos mores, quorum quædam in derogationem Ordinis eorundem redundabant. Nos vocato M. Guillelmo de S. Amore Regente in Theologia Parisius, vnà cum M. Laurentio in eadem facultate Regente ac quibusdam aliis probis viris Scholasticis, quæsiuimus à prædicto M. Guillelmo, si quæ contra bonos mores falsa vel erronea prædicasset vel docuisset, vel Ordinem FF. Prædicatorum qui à D. Papa erat approbatus, reprobasset; prædictus Guillelmus prædicta negauit, asserens quod nihil contrarium saluti animarum nec erroneum vel falsum prædicasset, nec Ordinem approbatum à Rom. Ecclesia reprobasset, offerens quod paratus erat vel defendere, si vera essent quæ prædicauerat, vel reuocare vel corrigere, si reuocanda vel corrigenda viderentur à nobis. Nos verò habita deliberatione dicto M. Guillelmo obtulimus, quod si dicti Magistri ac FF. Prædicatores acceptarent, celebraremus Concilium & conuocatis viris peritis & Theologicis, nec non aliis rogatis, qui essent in aliis prouinciis circumiacentibus in eisdem Facultatibus periti, vt quod per Concilium definiretur, obseruaretur: quod dictus M. Guillelmus gratanter acceptauit, & etiam instanter supplicauit, paratus corrigi super quibus Concilium diceret corrigendum. Et à prædicto Magistro Ordinis prædicti & Fratibus eius secum adstantibus requisiiuimus, si placeret eis acquiescere definitioni Concilij memorati, qui Nobis responderunt, quod eis non placebat & in prouincia solummodo Senonensi Concilium haberet auctoritatem, nec in aliis prouinciis forte obseruaretur, quod à Concilio Senonensi, esset definitum; & Ordo ipsorum, in cuius derogationem dicebant multa esse prædicata, per omnia Regna erat diffusus. Supplicauit nihilominus dictus M. Guillelmus tam nomine suo quàm nomine Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium, vt cum multa pericula imminerent Ecclesiæ Gallicanæ per Pseudo-Prædicatores & penetrantes Doms, de periculis illis inquireremus, & ab Ecclesia Dei repellere curaremus, & decerneremus, vtrum prædicta facienda essent vel non facienda, prædicanda vel non prædicanda: & ad instantiam dicti M. Guillelmi tam nomine suo quàm nomine cæterorum Scholarium Parisiensium præsentibus litteris sigilla nostra apposuius. An. Domini 1256. pridie Kal. Augusti.

Harumce litterarum publicum Instrumentum Academia Parisiensi concessit M. Radulphus de Cala Morinentis Episcopus: quod sic incipit. *Radulphus Dei gratia Morinensis Ecclesiæ Minister humilis.* & definit sic. *Datum Parisius in crastino reuelationis (ceu Inuentionis) S. Stephani an. Dom. 1256.*

Posteriores litteræ commendaticiæ datæ sunt mense Octobri: quas proinde verisimile est Vniuersitatem à Capitulis Prouinciæ Remensis obtinuisse post suorum Nunciorum profectioem, & ad eos transmisisse: quibus nempe admonebatur Pontifex inter Litigantes fuisse Lutetiæ pacem amicè compositam, nimisque graue & intolerabile vulnus per tam crebras censuras infligi Academiae Principi, toto orbe celeberrimæ, rogabaturque velle paterno affectu & pietate cum Academicis agere. Tales verò erant.

Sanctissimo Patri ac Domino Alexandro Dei gratia Summo Pontifici, ac Reuerendis Patribus Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Vniuersis Capitula Ecclesiarum Cathedralium prouinciæ Remensis, quorum sigilla præsentibus sunt appensa, cum omni reuerentia, obedientia & honore, *Pedum oscula Beatorum. Parens scientiarum Parisius.....* Igitur Sanctitatem

„ vestra deuotione quâ possumus, humiliter exoramus, quatenus formam & cau-
 „ fas compositionis ipsius plenius attendentes scandalis & periculis atque damnis
 „ quæ non solum partibus ipsis, sed etiam Vniuersali Ecclesiæ ex tantâ discer-
 „ tione imminet, paterna prouidentia præcauentes, pœnam Magistris & Schola-
 „ ribus inflictam à vobis, & specialiter honorabilibus viris & discretis, fide firmis
 „ Guillelmo de S. Amore, Odoni de Duaco claris Theologiæ Doctoribus ac Ma-
 „ gistris, Nicolao Decano de Barro super Albam, & Christiano Canonico Bello-
 „ uacensi, præsertim cum tantæ & tam venerandæ multitudinis nimietas sit in
 „ causa, dignemini misericorditer relaxare; ac ipsos & eorum Nuncios, qui parati
 „ sunt mandatis vestris secundum Deum & Iustitiam in omnibus obedire, in suis
 „ iustis petitionibus fauorabiliter exaudire.

Cæterum diutius moratos in expeditione, pecuniarum collectione & itineris
 . confectioe Legatos Academicos præuenerunt Nuncii Regii, item & Nuncii
 Dominicanorum, effeceruntque vrantequam Academici Anagniam, vbi tum
 Papa sedebat, peruenissent, *Liber de Periculis Nouissimorum temporum* inauditis
 Academicis damnaretur. Quem simulatque Nuncii Regii Anagniam, accefferant,
 Alexander Pontifex tradiderat examinandum nonnullis Cardinalibus, quos Do-
 minicani vr sibi magis addictos, ad id muneris deputari procurauerant, quo-
 rum hæc sunt nomina, Othode Castro Rodulphi Bituricensis, Tusculanus Episco-
 pus, Ioannes Franciogia Burgundus tit. S. Laurentii in Lucina, Hugo de S. Caro
 item Burgundus tit. S. Sabinæ Dominicani Ordinis, Ioannes Caietanus Vrsinus
 Romanus Cardinalis Diaconus tit. S. Nicolai in carcere Tulliano; qui sic ex eo
 libro ad Alexandrum retulerunt. *In ipso nempe quadam peruersa & reproba con-
 tra potestatem & auctoritatem Rom. Pontificis & Cœpiscoporum suorum & nonnulla contra
 illos, qui propter Deum sub arctissimâ paupertate mendicant, mundum cum suis operibus
 voluntaria inopia superantes, alia vero contra eos qui salutem animarum zelantes ardentem
 & sacris studiis procurantes, multos in Ecclesia Dei operantur spirituales profectus & ma-
 gnum faciunt ibi fructum: quadam autem contra Salutarem Pauperum seu Religiosorum
 statum, sicut sunt dilecti Fratres Predicatores & Minores, qui vigore spiritus seculo cum
 suis diuitiis relicto ad solam cælestem Patriam tota intentione suspirant: nec non & alia
 plura inconuenientia digna utique confutatione & confusione perpetuâ manifestè conti-
 neri. Quia etiam idem Libellus magni scandali seminarium & magna turbationis mate-
 ria existebat, & inducebat etiam dispendium animarum, cum retraheret à deuotione soli-
 ta & à consueta eleemosynarum largitione, ac à conuersione & Religionis ingressu Fi-
 deles.*

Ergo auditâ hac Relatione idem summus Pontifex suis votis abunde satisfac-
 tum putans, prædictum libellum solenni Iudicio damnat, cum adhuc essent in
 itinere Legati Academici, & nenuine pro iis librum defendente: quæ condem-
 natio multis præpropere & nimis maturata fuisse videbatur, cum non ignorarent
 qui eam procurabant, Academicos ad Curiam Ro. aduentare. Statim verò ad per-
 petuam rei memoriam Bullam emisit Pontifex, nempe. 3. Non. Octob. in qua
 non omisisset proculdubio mentionem facere Nunciorum Academicorum, si au-
 ditâ & defensâ causâ suâ damnati fuissent. Talis autem est Bulla.

ALEXANDER PAPA IV. AD PERPETVAM REI Memoriam.

„ Romanus Pontifex de summi Apostolatus speculâ Vrbi & Orbi debita seruitute
 „ prospiciens curis occupatur innumeris & cogitationibus rapitur infinitis.
 „ Quia eminens cæteris sedes eius sollicitudines sibi vehementiores accumulât, &
 „ ipsius autoritas potior meditationes ei multiplicat ampliores. Quò enim altius
 „ præsidet, eò longius latiusque circumspicit: & quantò plus potest officio,
 „ tanto maioris vigilantia sibi sarcina incumbente plus pensat. Quoniam
 „ maximæ Dignitati potissima sollicitudo cohæret, & altiorem honorem onus
 „ grauius comitatur, curaque profusior ardentioribus stimulis mentem vrget. Vn-
 „ de cum aliis fidelium plebium Pastoribus, quibus Grex Dominicus particula-
 „ riter est commissus, immineat de suarum Ecclesiarum eminentia vigilantia ad

suas Oues pascendas, incumbit utique Rom. Præfuli, cui est Græx ipse genera-
 liter creditus, de sublimi Ecclesiarum vertice, sede scilicet Apostolica propensius
 ad illam & instantius intueri. Quia cum illi suis limitatis populis præfint, sin-
 guli quidem singulis, hic sine distinctione prælatus est Pontifex vniuersis, Do-
 minicæ quidem Vinæ custos generalis & Cultor totius Ouilis Catholici, Pasto-
 rumq; omnium Pastor summus, incumbens item sibi generali sollicitudine super
 omnes, cum ex hoc suæ mentis intuitum per cuncta diffundere teneatur. Stupet
 pimirum ipsius animus, & sub tam grauis & difficilis curæ pondere contremiscit,
 quod possit sufferre, vt conuenit, pondus Orbis vniuersi. Ad eum namque vn-
 dique negotia confluunt, perueniunt lites, dubia deferuntur & destinantur impli-
 cita & perplexa: nec vnquam horum influens torrens cessat, nec huius alti pe-
 lagi validæ inflexæque procellæ quiescunt. Sed iis quæ imminet, nunc expedi-
 tis mox alia subsequuntur, nec tot implexarum Quæstionum nodi decisione
 Apostolica solui possunt, quin & alia irretitæ & nodosæ superueniant delibe-
 ratione maturâ & consuetâ definitione soluendæ. Imo ex quo de instantibus,
 difficilibus & obscuris dubietatis caliginem verbo suæ declarationis amouerit,
 statim noua & recentia turbulenta iugruunt Apostolico dilucidanda oraculo, &
 ambiguis ac incertis mentibus claræ dissertationis luce ferenda. Propter quæ
 inest Rom. Antistiti sollicitudo, sine otio labor, sine quiete occupatio, sine va-
 catione exercitium, sine tranquillo ingens & sedula meditatio, & vigilia sine
 somno, nec ad modicam etiam sua quotidiana intermissionem habet instantia,
 quæ nec omittitur aliquo tempore, nec aliquod ipsa tempus omittit: vrget con-
 tinuè, quia cogitandi materia semper adest, nec successu temporis desinit sed
 cum illius diurnitate perdurat, quia nec decursu temporis deficiunt ne-
 gotia, sed assiduè illis succedentibus renascuntur. Nam & hostis antiquus argu-
 tus quidem animarum insidiator, vehemens & ardentis sollicitudinis causam præ-
 bet. Humanæ quippe pacis æmulus, fraternæ inuidus Charitatis, diuisionis actor
 & tranquillitatis anxius persecutor interfertit odia, rancores ingerit, liuores ac-
 cendit, mouet lites, iurgia suscitât, contentiones irritat, parit seditiones & dis-
 sensiones procurat: & illos etiam qui perfectiores & firmiores. esse credun-
 tur, interdum corda subuertit, & ibi magis impietatis suæ machinas erigere ac
 nequitia faces accendere nititur, vbi fore plus existimat malignitati suæ cona-
 mina obfutura. Iacit impius laqueos, pedicas obicit, tendiculas ponit, vt pru-
 dentiores etiam intercipiat & captiuæ. Hinc turbationes oriuntur, surgunt ini-
 micitiæ, dissidia prodeunt & scandala generantur. Vnde sic iam seculum declina-
 uit ad malum, quod excrescentibus & inualescentibus in eo noxiis, quasi vix lo-
 cus in eo salutaribus inuenitur, & exclusâ fere inde concordia quasi stabilem ha-
 be tibi discordia mansionem. Quare oportet cura inuigilare incessabili, vt de-
 torta & corrupta per malitiam bonitatis virtute reëstificentur & reformatur, di-
 uersi per odium charitate ligentur, commota consistant & pauescent, habeant tur-
 bata tranquillum & status fidelium semper in melius roboretur. Sane *Quidam*
scriptura sacra intelligentiam se habere putantes, sed diuertentes à tramite recti sensus
cogitauerunt nuper malitiam, & contra innocuos & rectos iniquitatem maximam sunt lo-
cuti, exarserunt in cordibus suis, & lingua eorum maliloqua dolum & nequitiam excogi-
tauit. Surgentes aduersus fratres detraxerunt, & contra Dilectos Matris Ecclesia filios
scandalum posuere, prodire inquam, in praua commenta ex nimio calore animi, libel-
lum quidem rationabilem sed reprobabilem, non veritatis sed mendacii, non eru-
ditiõis sed derogationis, non reë monentem sed mordentem, non instruentem veraciter
sed fallentem temere componentes: quem Nos ad sedem Apostolicam delatum Venerabili
Fratri Episc. Tusculano, & Dilectis filiis nostris Tituli S. Laurentii in Lucina. H. tituli
S. Sabinae Presbyteris, & L. S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconis Cardinalibus exami-
nandum commisimus, vt plenè ipsum inspicerent & vniuersa in eo contenta perfectè at-
tenderent & discuterent diligenter. Quo studiosè perlecto & maturè ac districtè examina-
to, Nobisque de hoc plenariâ relatione factâ ab eis, quia in eo quædam peruer-
sa & reprobata contra potestatem & auctoritatem Rom. Pontificis & Coepiscopo-
rum suorum, & nonnulla contra illos qui propter Deum sub arctissima paupertate
le mendicant, mundum cum suis opibus voluntariâ inopiâ superantes: alia ve-
rò contra eos, qui salutem animarum zelantes ardentè, & sacris studiis procu-

" rantes multos in Ecclesia Dei operantur spirituales profectus & magnum faciunt
 " ibi fructum; Quadam autem contra salutarem Pauperum seu Mendicantium Re-
 " ligioforum statum, sicut sunt Dilectissimi filii Fratres Prædicatores & Minores, qui
 " vigore spiritus seculo suis Diuitiis derelicto ad solam cœlestem Patriam suspirant.
 " Nec non alia plura inconuenientia digna utique confutatione manifestissime
 " comperimus contineri. *Quia etiam idem libellus magni scandali seminarium exiſtebat*
 " & inducebat dispendium animarum, cum retraheret fraudulenter à deuotione solita &
 " consueta elemosynarum largitione ac conuersione & ingressu Religionis fideles.
 " Nos libellum, qui sic incipit *Ecce uidentes clamabunt foris*, quique secundum ip-
 " sius titulum *Tractatus breuis de periculis nouissimorum temporum nuncupatur*, tan-
 " quam iniquum, scelestum & execrabilem, & instructiones ac documenta in
 " eo tradita, ut pote praua, falsa & nefaria de Fratrum nostrorum consilio authori-
 " tate Apostolica reprobamus, & in perpetuum condemnamus, districtè præci-
 " pientes, ut quicumque libellum ipsum habuerit, cum infra 8. dies ex quo huius-
 " modi nostram reprobationem & condemnationem sciuerit, prorsus & in toto
 " & in qualibet sui parte comburere & abolere procuret. In illos enim qui huius
 " nostri Præcepti fuerint contemptores, excommunicationis sententiam promul-
 " gamus, firmiter in uirtute obedientiæ prohibendo ne quisquam prædictum libel-
 " lum ore Apostolico iam damnatum approbare vel quomodolibet defensare præ-
 " sumat. Si quis uero præsumpserit, tanquam contumax, inobediens & rebellis
 " Rom. Ecclesiæ ab omnibus habeatur. Et Nos nihilominus aliàs contra eum ta-
 " liter procedemus, quod pœna condigna temerarium feriet, & alij ea perterriti à
 " similibus frænebuntur. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Datum Anagninæ
 " 3. Non. Octob. Pontif. nostri an. 2.

Paulò post emissam hanc Bullam aduenerunt Academici Legati, aut saltem pars
 eorum, conuestique de tam præpropere & immaturo iudicio auditi sunt die
 18. Octob. à Cardinalibus qui prædictum libellum *de periculis nouissimorum tem-
 porum* examinauerant & notauerant. At non erat ullà ratione reuocabilis lata se-
 mel sententia: quinimo uicta est eorum constantia, & amittendorum Beneficio-
 rum metus eos adduxit ad Palinodiam, quam ita cœlo futuram credidit Ponti-
 tex, ut pridie quàm illam cantarent, nempe 17. Octob. varias dederit litteras qui-
 bus significabat damnatum fuisse solenniter libellum prædictum. Earum vnâ
 gratias agit Ludouico Francorum Regi, quod per suos Nuncios libellum M.
 Guillelmi de S. Amore ad Curiam Rom. examinandum transmisisset, signifi-
 catque examinatum & maturo iudicio condemnatum fuisse ut perniciosum: ro-
 gat insuper, ut Ordines Mendicantium suâ autoritate tueatur aduersus Acade-
 micos & maluculos.

Alexander Episcopus S. S. D. Dilecto filio Ludouico Regi Francia Illustri. Veri solis
 " radius in te uerè fulgere conspicitur, qui depulsis penitus prauis actibus in lu-
 " cis operibus delectaris: qui uitatis omnino Noctis tenebris in diei lumine am-
 " bulas, horrendo uitia, fugiendo à noxiis & salutaribus inhærendo. Reuera
 " clarent in te pura fides & plurima deuotio in Regem cœlestem, cuius dono
 " **Regnum terrenum nosceris obtinere, dum sic eius beneplacitis recoa-**
 " **ptas,** quoad eum dirigens mentem tuam, ipsum in tuis actionibus constituis
 " fundamentum, ad illa tuum libitum conuertis & studium quæ in eius conspectu
 " sunt placita, sibi que delectabilem referunt suauitatem odoris in benignitate,
 " clementia, misericordia & charitatis subsidiis te principaliter exercendo. Sed
 " ceteri hæc in persona tua uelut sidera luminosa resplendent, est tamen ibi aliud
 " quod ampliori fulgore rutilat: & sicut luminare maius & altius profert iubar
 " inter alia in te lucentia, quasi solis innuens maiestatem. Illa uidelicet ardens &
 " lucens charitas quâ personas Religiosas & diuinis mancipatas seruitiis gratiosè
 " prosequeris, eas tenerè diligendo, fauore muniendo Regio, multis Beneficiis
 " conseruando; amplectendo libenter conuersionem ipsarum, & eas in tua fa-
 " miliaritate specialiter retinendo, inter quas dilectos filios Fratres Prædicatores &
 " Minores tanquam perfectos Christi seruos, Cultores fidei eruditos & pruden-
 " tes ac prouidos Consiliarios animarum tuæ mansuetudini præcipui amoris vin-
 " culo adstrinxisti. Certè congruit & expedit, quod Princeps tam Catholicus fa-
 " miliares habeat tam electos, quod in ipsius mundâ Curia viri sine notâ & maculâ
 " conuerſentur

conuerſentur, quodque Domus eius generali in præconſo laudata, Orbem etiam ex famulorum & miniſtrorum Domini ſocietate ac præſentia commendentur. Horum namque Fratrum clari Ordines iamdudum à Sede Apoſtolicâ ſicut ſaceri & conſpicui, approbati velut eminentia candelabra & duo magna lumina in Eccleſia Dei lucent: quoniam ab iis ſanctæ Doctrinæ lumen vbique per mundum copioſè diffunditur, ab iis Euangelium ardentè & efficaciter prædicatur: & ab iis recta & ſana conſilia exhibentur. Conuenienter itaque Regia ſerenitas proborum virorum & Religioſorum tam illuſtrium conſortio iucundatur: quia ex hoc ipſius & meritò creſcit fama, & Principibus aliis ad honeſtum & bonum materia eſt & Iudex. De tanta ergo beneuolentia quam eiſdem Fratribus ſincerè oſtendis & exhibes, Celſitudinem tuam multipliciter in Domino commendantes dignas tibi gratiarum actiones referimus, recognoſcentes Nos fore tibi de hoc ſpecialius obligatos, quia tu es ipſis in neceſſitate plenum ſubſidium, contra moleſtias tutum præſidium, & in aduerſitate ſui ſtatus ſolidum firmamentum. Sane Dilectos filios M. M. Ioannem & Perrum Clericos & Nuncios tuos quos ad Sedem Apoſtolicam deſtinasti, affectuoſè recepimus, in his quæ propoſuerunt & petierunt ex parte tua pro eiſdem Fratribus benignè ipſos audire curauimus & efficaciter exaudire. *Et ecce libellum* illum pernicioſum & deſtaſtilem quem Quidam Sacræ Scripturæ intelligentiam ſe ſe habere fatentes, ſed diuerſentes à tramite recti ſenſus, contra Chriſti Pauperes vitæ ſuæ ſubſidia ſalubriter mendicantes componere præſumpſerunt, delatum ad Nos per eoſdem Nuncios tanquam iniquum, ſceleſtum & execrabilem, & inſtructiones ac documenta in eo tradita, vt pote praua & falſa & nefaria de Fratrum noſtrorum Conſilio autoritate Apoſtolica præſente magnâ fidelium multitudine reprobanda duximus, & in perpetuum condemnanda, diſtictè præcipientes, vt quicumque libellum ipſum habuerit, infra octo dies ex quo eiſmodi noſtram reprobationem & condemnationem ſciuerit, proſus deſtruere & abolere procuret, & in illos qui huius noſtri præcepti fuerint contemptores, excommunicationis ſententiam promulgantes firmiter in virtute obedientiæ præcipiendo mandamus, ne quiſquam dictum libellum ore Apoſtolicò iam damnatum approbare vel quomodolibet deſenſare præſumat, & ſi præſumpſerit, tanquam contumax, inobediens & rebellis Rom. Eccleſiæ ab omnibus fidelibus habeatur, ſicut in litteris noſtris de prædictâ reprobatione & condemnatione conſectis, quas tibi tranſmittimus, plenius continetur. Ideoque magnificentiam tuam omni quâ poſſumus affectione rogamus, quatenus memoratos Fratres conſuetâ benignitate & gratiâ proſequens, eos tanquam probatos & acceptos Chriſti miniſtros habeas attentius commendatos, & ab iniuriis & moleſtiis protegas & præſerues, ita quod tuo ſecuri munimine quietam & gratam impendere Domino valeant ſeruitutem. Datum Anagninæ 16. Kal. Nouemb. Pontif. noſtri an. 2.

Item, quia doctrina à M. Guillelmo ſparſa non tantum Lutetiæ inualuerat & inualeſcebat in dies, ſed per vniuerſam quoque Galliam diſfuſa multos tum è Doctis viris, tum è plebe concitabat aduerſus Mendicantes, idem Pontifex vnâ die multas dedit Bullas ad Eccleſiarum Prælatos, Episcopos, Abbates & alios: ad Turonenſem & Rothomagenſem Episcopos: ad Regem Ludouicum & ad Episcopum Pariſienſem, vt doctrinam illam in ſuis diœceſibus & ditionibus coerceri curarent; atque Episcopo Pariſ. ad compellendos Academicos auxiliùm opemque præſtarent. Bulla ad Prælatos eſt eiſmodi.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, omnibus Eccleſiarum Prælatiſ, Archiepiſcopiſ, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Archidiaconiſ & Archipreſbyteriſ & alijs Eccleſiarum Prælatiſ cuiuſcunq; Ordiniſ vel profeſſioniſ per Franciam, Burgundiam, Picardiam, Britanniam & Normaniam conſtitutiſ Sal. & Apoſt. bened. Non ſine multâ cordiſ amaritudine animique turbatione audiuiſ, quod nonnulli Magiſtri & Doctores ac alij acuentiſ, vt gladium linguas ſuas & venenum aſpidum gerentiſ ſub labiis ſuiſ ad infamiã, grauameſſum & diſpendium Innocentiũ, illud in ſuggillationem & diſſamationem dilectorum filiorum FF. Prædicatorum & Minorum vomerunt. Et licet ipſoſ diſtinctè non nominauerint, nec vocabuliſ propriiſ expreſſerint, eoſ in quibuſdam verborum inuolueriſ, & certis ac cautis circumlocutionibuſ apertius innuerunt: ita quod ex

talibus eorum dictis manifestè, tanquam si expressim illos nominassent, innotuit
 quod de ipsis Fratribus loquebantur, fuderunt iniquum virus, & eos in Scholis,
 prædicationibus & alibi asseuerare præsumpserunt, quod in via & statu saluan-
 dorum non erant, nec meritoria nec salutifera existeret eorum mendicitas &
 paupertas, cum deberent valetudine corporali & aliis iustis impedimentis ces-
 santibus propriis manibus operari sub spe alieni subsidij non torpendo, nec pro
 sustentatione vel pro necessariis extranea mendicando suffragia, seu ab aliis
 vitæ adminicula expectando: quodque de licentia vel commissione Rom. Pon-
 tificis, seu Diocesanoꝝ Episcoporum Prædicationis exercere officium, &
 confessiones audire libere non valebant, tanquam per hoc Sacerdotibus Pato-
 chialibus præiudicium inferretur. Et alia nihilominus praua & iniqua in de-
 tractionem eorum & suorum Ordinum derogationem ora maliloqua relaxando.
 Cum igitur iidem Ordines fuerint dudum à Sede Apostolica sicut clari & con-
 spicui approbati: ex quibus iam nonnulli Fratres ad supernam prouecti patriam
 in SS. numero sunt adscripti, & velut eminentia candelabra & duo luminaria
 magna in Ecclesia eluceant, & ab ipsorum fratribus & cultoribus S. doctrinæ
 lumen diffundatur, vbique per Orbem Christi Euangelium ardentè & effica-
 citer prædicetur, ac recta & sana consilia & exempla salutaria præbeantur. Cum
 etiam dicti Fratres Sacræ Scripturæ ac verbi Dei studiis, animarum profectibus,
 necnon diuinis officiis instanter intendant, nequaquam marcentes otio, sed ope-
 re se optimo exercentes, cum sapientia opus existat maximum, nec fiant pluri-
 qui operantur exterius, quam qui studium cognoscendæ Diuinitatis exercent.
 Vnde & Dominus ministrante ac operante Martha, Mariæ audientiam, attentio-
 nem & studium circa verbû ipsius præcipuè commendauit. Ex quo liquidò pater
 Fratres ipsos ad operandum suis manibus non teneri, quinimo si iis intermissis la-
 borarent manibus, potiora utique & vtiliora in minora minusque vtilia opera
 non sine animarum dispendio commutarent. Cum insuper iidem Fratres omnia
 propter Deum reliquerint vitæ subsidia mendicantes, Christumque imitentur
 pauperem, perfectionem Euangelicam amplexando, propter quod euidenter
 apparet in eo statu existere saluandorum, & per suæ Religionis obseruantiam,
 quæ quidem ipsius perfectionis Euangelicæ tenet formam, æterna præmia pro-
 mereri. Cum etiam de licentiâ, vel commissione, vel concessione Rom. Ponti-
 ficis, seu Legatorum eius, vel Ordinatioꝝ locorum licitè possint prædicare
 populis & confessiones audire, ac pœnitentias iniungere salutares, Venerabili-
 bus Fratribus nostris Turonensi & Rothomagensi Archiepiscopis & Episcopo
 Parisiensi nostris litteris in virtute obedientiæ firmiter in præceptis, & om-
 nes Magistros, Doctores & alios qui siue in scholis, siue in prædicationibus, seu
 alibi præmissa dicere attentarunt, ex parte nostra monere procurent, vt infra
 certum terminum, ab ipsis Archiepiscopis & Episcopis præfigendum, eisdem di-
 ctum suum in his publicè reuocent malè se dixisse fatentes, illaque detestentur
 penitus & retractent asseuerando constanter contrarium, & illud etiam fideliter
 prædicando. Quod si non fecerint, ex tunc contra eos ad suspensionis, excom-
 municationis & perpetuæ priuationis Beneficiorum suorum Ecclesiasticorum
 sententias sublato cuiuslibet appellationis obstaculo efficaciter procedere non
 omittant. Laicos de hoc culpabiles vel fautores huiusmodi præsumptorum
 animaduersione debitâ percellentes: Charissimi in Christo filij nostri Illustris
 Regis Francorum adhuc si necesse fuerit, auxilio inuocato. Ideoque Vniuersi-
 tatem vestram rogamus & hortamur attentè per Apostolica scripta vobis præ-
 cipiendo mandantes, quatenus memoratos Fratres omni beneuolentia & gratia
 prosequentes, eos tanquam probatos & acceptos Christi Ministros habeatis
 pro Diuina & nostra reuerentiâ propensius commendatos, ipsos ab iniuriis &
 molestiis defendentes: ita quod & vobis & vestris Ecclesiis fortius obligemur.
 Datum Anagninæ 12. Kal. Nouemb. Pontific. nostri an. 2.
 Bulla ad Archiepiscopos Turonensem & Rothomagensem & ad Episcopum
 Parisiensem, cuius mentio fit in præcedenti, eadem planè est quæ superior inci-
 piens *Romanus Pontifex*. Sic enim habet. *Alexander, &c. Venerabilibus Fratri-
 bus Turonensi & Rothomagensi Archiepiscopis & Episcopo Parisiensi. Salut. & Apost.
 bened.* Romanus Pontifex de summi Apostolatus specula, &c. vsque ad illa verba,

perterriti à similibus frænabuntur: deinde subiungit. *Ideoq̄ue Fraternitati vestra per Apostolica scripta in virtute obedientia districte præcipiendo mandamus, quatenus huiusmodi nostram reprobationem, condemnationem, præceptum & reprobationem & præmissa omnia Parisius solenniter publicetis, & faciatis per alios in omnibus locis in quibus expedire videbitis, publicari: Contradiçtores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes eis exequendis potueritis interesset, duo vestram ea nihilominus excquantur. Datum Anagnina. Kal. Nouemb. Pontif. nostri an. 2.*

Scriptur etiam ad Regem idem Pontifex, rogauitque vt prædictis Archiepiscopis & Episcopo Parisiensi adesset, si eius operâ & auxilio ad coercendos contumaces indigerent. Bulla eadem quæ superior, quæ incipit *Non sine multa cordis amaritudine*, vsque ad illa verba, *animaduersione debita percellentes*. Tum pergit. *Ideoq̄ue Celstudinem* tuam affectuosè requirimus & rogamus, quatenus prædictis Archiepiscopis & Episcopo, cum ab eis requisitus fueris, tuum fauorem & auxilium magnificè largiaris: ita quod tuâ eis fauente potentiâ Mandatum Apostolicum sibi directum efficacite exequi valeant, & Nos magnificentiam tuam exinde dignis in Domino laudibus commendare possimus. Datum Anagnina 14. Kal. Nouemb. Pontif. nostri anno 2.

Cum autem plurimi esse momenti putarent Cardinales notam omnibus facere Palinodiam quam cecinerant M. M. Odo de Duaco & Christianus Beluacensis, 23. Octob. confici voluerunt publicum hoc instrumentum.

In Nomine Domini Amen. Anno Domini 1256. die 23. Octob. Indiçt. 15. in Palatio D. Papæ Anagnina Venerabiles Patres DD. Hugo titulo S. Sabinae Presbyter, & Ioannes S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis presentibus & videntibus me Bernardo Delfa Notario & testibus infra scriptis scilicet prouidis viris Ioanne Archiepiscopo Ecclesiæ S. Mariæ de Castro Cerneteris, Thomasio de Riua-frigido Canonico Casletensi, Ioanne Preibytro, Capone Capuacensi & quampluribus aliis ex parte Sanctissimi Patris D. Alexandri Papæ IV. prouidis viris M. Odoni de Duaco Theologicae Facultatis Doctore & Christiano Canonico Bellouacensi, in eorum presentia constitutis, qui etiam octauo decimo die eiusdem mensis iurauerant corporaliter coram eisdem Dominis Cardinalibus & me prædicto Bernardo Notario stare præcisè mandatis dicti D. Papæ in virtute præstiti iuramenti mandauerunt.

1. Scilicet, quod saluis aliis mandatis, quæ eidem D. Papæ semel vel pluries ipsis Magistris mandare placuerit: & saluo, si circa infra scripta idem Dominus aliter ordinaret, ipsi Magistri, quantum in eis esset ex tunc reciperent & publicè Parisius recipiant, cum ibi fuerint; ex tunc obedirent & obedient in posterum Ordinationi D. Papæ, quæ incipit *Quasi lignum vite*, & quod contra eam scienter non venirent, nec contradicentibus Ordinationi prædictæ in contradicendo auxilium vel consilium præstarent publicè vel privatè.

2. Quod Fratres Prædicatores Minores Parisius degentes, Magistros & Auditores eorum, & specialiter ac nominatim Fratres Thomam de Aquino de Ordine Prædicatorum & Bonauenturam de Ordine Minorum Doctores Theologiæ ex tunc quantum in eis esset, in societatem Scholasticam & ad Vniuersitatem Parisiensem reciperent & expressè Doctores ipsos reciperent vt Magistros, & quod cum Parisius fuerint, faciant publicè illud idem, ipsosque iuxta Ordinationem prædictam ab Vniuersitate seu Magistris & Scholaribus Parisius commorantibus procurent recipi bonâ fide, & contra prædicta nunquam præstent consilium vel assensum.

3. Quod scienter iuramenta, statuta, vel obligationes non faciant, seu à Religiosis vel aliis exigent, vel quantum in eis fuerit, permittent, per quæ vel quos infringatur Ordinatio supradicta, seu contra eam modo quolibet veniantur.

4. Quod non procurent nec quantum in eis est, fieri permittant, quod Parisiense studium absque Licentia D. Papæ occasione cuiuscunque præteritæ turbationis seu facti dissoluatur, seu aliò transferatur.

5. Quod tam in Romana Curia, quàm Parisius bona fide & sine fraude non adiciendo scienter aliquid, principaliter vel consequenter: sed ista quæ eis in

” hoc iniunguntur, prædicent publicè, & in Ciuitate Parisiensi pluries & in diuer-
 ” sīs locis assueverunt fideliter in ipsis Prædicationibus infra scripta.

” Scilicet quod reprobent Libellum in ipsis prædicationibus, qui nuper fuit per
 ” summum Pontificem condemnatus; & errores in ipso contentos, qui sunt con-
 ” tra infra scripta, videlicet de potestate Rom. Pontificis. Quod possit Prædicato-
 ” res & Confessores mittere vbique per mundum iuxta suæ beneplacitum volun-
 ” tatis sine consensu inferiorum Prælatorum quorumcunque, seu Parochialium
 ” sacerdotum.

” Item quod Archiepiscopi & Episcopi in suis Diœcesibus dare possunt licentiam
 ” prædicandi & confessiones audiendi sine consensu inferiorū Sacerdotum vel Re-
 ” ãtorum Ecclesiarum cum viderint expedire: quodque Prædicatores & Confesso-
 ” res sic missi possunt liberè prædicare & licitè confessiones audire & absoluerè
 ” pœnitentes. Item de Mendicitate, quod status Mendicitatis propter Christum
 ” est status salutis & perfectionis. Item quod Religiosi pauperes, qui omnia relique-
 ” runt propter Christum, mendicando possunt acquirere victum suum sine labo-
 ” re manuum, etiam si sint validi corpore, maximè qui student verbo Dei, legen-
 ” do, disputando, prædicando. Item quod ea, quæ continebantur in libro præ-
 ” dicto & quibusdam articulis à M. Christiano præfato confectis, quæ explicitè vi-
 ” debantur seu poterant in prædictorum Ordinum infamiam redundare, sicut de
 ” Pseudo-Prophetis & Apostolis & Nunciis Antichristi, de Penetrantibus Domo
 ” & periculis Nouissimorum temporum, non intelligunt nec intellexerunt de Fra-
 ” tribus Ordinum prædictorum, quod tales ipsi sint, vel fuerint, vel etiam sint fu-
 ” turi: sed fateantur ipsos Ordines esse bonos & ab Ecclesia approbatos, & inter
 ” cetera asserant & affirmant. Quod Deus hoc ipsum per manifesta indicia nostris
 ” temporibus comprobauit, nonnulla miracula scilicet quæ per Sanctos vtrius-
 ” que Ordinis Sanctorum Catalogo per Romanam Ecclesiam canonicè, legitimè,
 ” fideliter ac rite adscriptos, est misericorditer operari dignatus. *In cuius rei testi-*
 ” *monium Ego præfatus Bernardus Apostolicæ sedis auctoritate Notarius, qui præ-*
 ” *missis rogatus interfui, de mandato dictorum DD. Cardinalium hoc præ-*
 ” *sens publicum Instrumentum propriâ manu scripsi ac in publicam formam re-*
 ” *degi, & signum meum apposui.*

Igitur his ita factis Legati Academici præter M. Guillelmum qui forte in mor-
 bum incidit, obtentâ post aliquod tempus licentiâ in Franciam & Parisius reuer-
 tuntur. Non autem ita facile fuit Guillelmum à proposito dimouere. Vnus ab
 omnibus impeditus, aduersus omnes minas stetit intrepidus, criminaque obiecta
 ram dilucidè diluit, vt ab omni Mendicantium impetitione fuerit immunis de-
 claratus, vt habet Chronicum Normaniæ ab Andrea Duchefnio collectum. Mag-
 gistri Theologiæ Vniuersitatis Parisiensis præcipuè M. Guill. de S. Amore, prædicare
 cœperunt quedam signa scripturarum ad cognoscendum Pseudo-Religiosos Prædicatores,
 qui ultimis temporibus ad debellandum fidem Catholicam sunt venturi. Vnde & quendam
 de hoc librum composuerunt quem intitulauerunt. De Periculis nouissimorum tempo-
 rum. De quo prædicti Religiosi scilicet Mendicantes supra modum dolentes ad Papam A-
 lexandrum librum prædictum detulerunt, quem condemnauit, ipsum dicens compositum
 in odium & scandalum Religiosorum. Vnde præmissam pacem dissoluit & quatuor de ma-
 ioribus Vniuersitatis Parisiensis à Regno, nisi sine mora eos recipere, priuauit. Qui ad
 Papæ Curiam accedentes, tres eorum voluntati fauentes restituti & cum ignominia sunt
 reuersi, scilicet M. Odo de Duaco & M. Christianus, ac Decanus de Barro super Albam;
 quartus verò, scilicet M. Guill. de S. Amore fortiter in Curia stetit & in pluribus à præ-
 dictis Religiosis accusatus, ex sua innocentia & doctrina eorum 4. Cardinalibus com-
 petenter satisfecit, à quibus ab omni impetitione Fratrum pronuntiatus est immu-
 nis.

Potentissima ergo & potissima decertatio fuit ibi cum M. Guillelmo, ad
 quem debellandum Dominicani fortissimos Bellatores è suis Humbertum tunc
 Ordinis Generalem, Albertum Magnum Coloniae tunc Regentem; Franciscani
 Bonauenturam Generalem quoque Ordinis sui Ministrum in aciem producerunt.
 Cuius rei testis est Cantipratanus l. 2. de Apib. c. 10. *Quales autem illi essent, in-*
 „ *quit, per quos eorū destructio parabatur, nec Deum nec Sanctos latet, nec ipsos inha-*
 „ *bitantes orbem quibus eorū vita nota est & probata. Huius crudelissimi Edicti 4.*

præcipuè Magistri fuerunt Parisius infatigabiles inuentores, qui simplicitatem Scholarium Parisius contra dictos Fratres feraliter concitarunt in tantum, ut nisi se piissimus ac deuotissimus Ludouicus Rex Francorum necnon & Frater eius pius Comes Pictauiz Alphonsus, antequam ipse Rex è transmarinis Partibus rediret in Galliam, muros inquam se pro Fratribus posuissent, abdicatos eosdem rebus & corporibus exterminassent. Hinc cum nihil aliud possent, litteras infamatorias plenas mendaciis contra dictos Fratres per diuersa loca & Regna miserunt. Post has & librum nefandissimum compilarunt, qui sic incipit *Ecce videntes clamabunt Foris*, titulum habens *De periculis Nouissimorum Temporum*: in quo libro spiritu nequitiz & vrsano præfatos Ordines elidere & destruere nitentur. Qui liber qualiter citatis & vocatis ad Curiam & præsentiam summi Pontificis dictis Magistris damnatus sit & combustus, non solum in ipsa Curia, sed & Parisius coram Vniuersitatis multitudine copiosa, scire poterit qui collationes & disputationes legerit, præcipuè contra Magistros 4. in capite *aduersarios*. Disputationes quoque D. Hugonis Presbyteri Cardinalis Fratri Ordinis Prædicatorum, D. Richardi & D. Caietani & aliorum Cardinalium plurimorum: necnon & allegationes Venerabilis Fr. Humberti Magistri Ordinis Prædicatorum: sed & Fratri Bonauenturæ Generalis Ministri Ordinis FF. Minorum, & maximè M. Alberti Fratris Ordinis Prædicatorum ad hoc specialiter à D. Papa vocati, & aliorum Prælatorum atque Magnorum virorum disputationes prolixas & magnas habitas Anagniaz coram multis: & in ipsis inuenire poterit, rerum gestarum enucleatissimam veritatem. Quapropter iam dicti Magistri Fratrum Aduersarii dignitatibus & beneficiis omnibus sunt priuati, donec iurauerunt mandato D. Papæ coacti reuocare Parisius & in aliis Ciuitatibus & locis verècundæ prædicationis eorum, quidquid contra dictorum Fratrum Ordines implicite vel explicitè vomuissent.

Duo autem potissimum M. Guillelmo obiiciebant. Vnum quod in Comitibus Vniuersitatis, in sermonibus ad populum habitis, in quibusuis Conuentibus & congressibus palam & publicè de fama duorum illorum Ordinum detraxisset, nec pepercisset authoritati summi Pontificis & DD. Cardinalium. Alterum quod librum *de Periculis nouissimorum temporum* emisisset in vulgus, iniuriosum omnino & famosum. Ad primum respondit, quædam negando, alia interpretando. Ad alterum verò, si quid factum sit iniuriæ, id sibi Mendicantes imputare debere, qui libellum Introductorium in Prophetias Ioachimi prius ediderant, quiq; abrogato Christi Euangelio aliud Spiritus S. quod intra paucos annos incepturum esse dicebant, publicè proposuerant. Placet accusationis capita cum Responsonibus hinc attexere. Titulus est eiusmodi.

INCIPIUNT CASVS ET ARTICVLI SVPER QVIBVS ACCVSATVS FVIT
M. Guillelm. de S. Amore à FF. Prædicatoribus, cum Responsonibus
ad singula.

PRIMò dixit quod qui ad prædicandum mittitur, si petit vel accipit ab iis, quibus prædicat, peccat mortaliter. Respondet ad hoc M. Guillelmus de S. Amore. Hoc non dixi, sed contrarium: videlicet quod Prædicator missus licite potest sumere sumptus, quia ei debentur 1. Corinth. 9. *Ordinauit eos Deus qui Euangelium prædicant, de Euangelio viuere*. 2. Timoth. 2. *Labourantem Agricolam oportet primum de frugibus accipere*. Gloss. *viçtum sumere* ab eis quos tanquam cultor vineæ exercet, vel tanquam gregem pacis, non est mendicitas, sed potestas.

Item, dixit quod non licet Religiosis fieri Magistros, vel recipere Dignitates. Respondeo, hoc non dixi: sed dixi, quod Religiosis qui reliquerunt mundum, & ea quæ in mundo sunt, videlicet diuitias & honores: omne enim quod in mundo est, non est, ex patre sed ex mundo est. 1. Ioan. 2. Sicut non licet iis procurare, ut habeant diuitias, delicias & honores, etiamsi sint viles ad regendum populum Dei, quia secundum Augustinum, Locus superior, sine quo populus regi non potest, etsi ira teneatur & administratur ut decet, indecenter appetitur, ut dicit Gloss. 1. Timoth. 3. super illud, *si Quis Episcopatum desiderat*. Similiter dico

quod non licet procurare eis, ut fiant Magistri, quia Magisterium honor est; unde Mathæi 4. super illud *Status enim Diabolus super pinnaculum Templi, dicit Gloss. in Palestina plana de super erant tecta, & ibi erant Sedes Doctorem, unde populo loquerentur, ubi multos cepit vana gloria honore Magisterij inflatos: in eo igitur loco Cbristum tentat in quo multos deceperat, Ergo Magisterium honor est.*

Item dixit, quod non licet Religiosis morari in Curiis Principum & Prælatorum. *Respondeo.* Hoc non dixi. Sed dixi quod periculosum est Prædicatoribus Religiosis morari in Curiis Principum secularium propter periculum adulationis. Unde Math. 11. super illud *Ecce qui mollibus induuntur, in Domibus Regum sunt, dicit Gloss. Rigida vita & prædicatio declinare debent mollium Palatia, quæ frequentant mollibus induti adulantes.*

Item dixit qui offert se ad prædicandum habenti Curam animarum non vocatus, peccat mortaliter.

Respondeo sic non dixi: sed dixi quod cum officium prædicationis sit officium honoris & præsentis in docendo, non debet se homo ingerere ad illud: sed si vocatus fuerit, debet humiliter obedire: nam cum locus superior imperatur, is qui ad percipiendam hæc obedit, obedientiæ sibi virtutem euacuat, si ad hæc etiam ex proprio desiderio anhelat 8. q. 1. Cap. sciendum.

Item dixit, quod qui recipit Parochianum alicuius Sacerdotis ad confessionem, peccat mortaliter.

Respondeo non dixi sic: sed adieci *sine licentia sui superioris* secundum quod notatur de Pœnit. dist. 6. Cap. placuit. & Extra, de pœnit. & remiss. C. omnis vtriusque sexus.

Item dixit, quod Episcopus prædicans extra suam Diæcesim sine licentia illius Episcopi, in cuius Episcopatu ipse prædicat, duo peccata mortalia committit, furtum scilicet & vanam gloriam. *Respondeo* non credo me sic dixisse: sed dixi, quod non licet Episcopo extra suam Diæcesim prædicare publicè vel alia negotia Ecclesiastica exercere sine licentia Diæcesani. 9. q. 2. Cap. *Nullum Episcoporum.* Item Cap. *Nullus Episcopus.* Et Cap. *Episcopum.* Et Cap. *Episcopi.* Et C. *Non inuitati.* Quia qui per alienam messem transcutunt, falcem mittere non debent 6. q. 2. Cap. scriptum est. & Deuteronomio 2. super illud, *Ingressus vineam proximi tui &c.* dicit Gloss. In Ecclesia alicuius Episcopi potest aliquis Episcopus aliquos corrigere vel monere, totam verò plebem non licet ei corrigere, vel magna negotia tractare.

Item dixit quod qui dat omnia sua pro Deo nihil sibi retinens, & postea assidue viuunt de Eleemosynis, non est in statu saluandorum. *Respondeo* hoc non dixi: sed quod homo validus non habens unde viuat, debet secundum Apostolum operari manibus unde viuat, ne compellatur egestate rem alterius vel desiderare vel rogare. 1. Thessal. 4. *Operamini manibus vestris,* sicut præcipimus vobis, & ut honestè ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis. Gloss. id est, opus agendum est, non otium: quia & honestum est & quasi lux ad infideles; & non desiderabitur rem alterius nedum rogetis vel tollatis. Et ut de materia ista, videlicet in quibus casibus liceat victum vel necessaria vitæ querere, me breuiter expediam, sic dico. Qui non habet scientiam operandi, nec habet ignorantiam affectantem, potest mendicare, donec sciat operari. Item qui habet impotentiam naturalem, ut pueri & senes & infirmi, possunt licite mendicare. Item qui habent impotentiam, ex consuetudine, ut pote sicut dicit Augustinus de Opere Monachorum, qui non melius, sicut multi putant, sed quod verum est, languidius educati, id est delicatè nutriti sunt, & ideo laborem operum corporalium sustinere non possunt, si mendicare voluerint, credenda est eorum infirmitas & ferenda. Item qui non inuenerunt, qui opera eorum velint conducere, mendicare possunt. Item qui operantur quod possunt, & opus non sufficit eis ad victum, tales ad supplementum sui victus mendicare possunt. Unde 2. Thessal. 3. *Vos autem fratres nolite deficere benefacientes.* Gloss. *Pauperibus:* quia etsi operantur, possunt tamen nonnullis indigere: non enim in reprehensionem venit qui humanus est in largiendo, sed hic qui cum possit laborem ferre, otiosè vult vitam agere. Item si quis vult erudire animum suum ad ea quæ sunt sibi necessaria in militia Christiana, potest secundum

August. de Opere Monachorum, victum mendicare, ne opprimatur egestate; vt si horis quibus ad erudiendum animum ita vacatur, illa opera corporalia geri non possint.

Item illi qui distracti sunt tali occupatione militiæ Christianæ, vt aliud agere non possint, licitè possunt victum quærere, vel potestate sumendo, vel mer. di. cando secundum August. de Opere Monachorum: & si plures inueniantur casus per scripturas Authorum, aut per inconcussam rationem, paratus sum assentire.

Item dixit quod quicumque est in Religione non habente Reditus vel possessiones, potens laborare opere manuali & non laborat, sed assiduè viuere de elemosynis, non est in statu saluandorum, nec excusatur per officium prædicationis. Ad hoc iam responsum est, & est sciendum quod ea quæ superius de mendicitate dixi, dixi præcipuè *** propter validos corpore, quorum est in Regno Franciæ multitudo infinita, & propter quosdam iuuenes quos appellant *Bonos-Valeto*s, & propter quasdam Mulieres iuuenes quas appellant *Beguinas* per totum Regnum iam diffusas; qui omnes cum sint validi ad operandum, parum certè aut nihil volunt operari, sed viuere volunt de Elemosynis in otio corporali sub prætextu orandi, cum nullius sint Religionis per Sedem Apostolicam approbatæ. Et extra prædictas iam est quarta *Secta Parisius*, quæ dicit nunquam operandum manibus, sed incessanter orandum: & si homines sic orarent, plures fructus terra sine cultura afferret, quàm modò afferat cum cultura.

Item dixit, quod pretiositas vestium non nocet, vel iuuat ad seculum.

Respondeo hoc non dixi: sed dixi, quod licet vti veste pretiosâ, dum tamen non excedat homo vel mulier modulum personæ suæ vel mores prouinciæ, vel non hoc faciat causâ mouendæ concupiscentiæ, vt dicit Gloss. super illud 1. ad Timoth. 2. *Non in torris crinibus aut auro aut margaritis aut veste pretiosâ. Gloss. ne his omnibus ultra personæ suæ modum & mores occasione concupiscentiæ studeant.*

Item dixit quod plus peccat, qui ultra statum suum portat vilem habitum, quàm qui ultra statum suum portat superbum. *Respondeo* non sic dixi: sed quod in vili habitu potest esse superbia, sicut in pretiosâ veste: vnde Math. 6. exterminant facies suas. Gloss. sicut in nitore vestium iactantia est, sic in nimio squalore. Hierony. ad Nepotian. Vestes pullas æquè deuita vt candidas; ornatus vt sordes pari modo fugandæ sunt: quia alterum diuitias, alterum gloriam redolet. Item Hierony. Nec affectatæ sordes, nec acquisitæ diuinas laudes pariunt. Et secundum August. de doctr. Christiana, Non ex iis quibus vtimur, sed ex causâ vtendi, vel modo appetendi probandum est, vel improbandum quod facimus. Item dixi quod illa superbia, quæ est ex vili veste, annexam habet simulationem, propter quam maius peccatum est: Math. 6. exterminant facies suas. Gloss. Luctuosis vestibus, in quibus etiam iactantia est, & sic magis sub specie humilitatis decipiunt. Et sciendum quod prædicauit hoc propter *Beguinas* & *Bonos-Valeto*s dicentes, quod vestis pretiosa portari non potest sine magno periculo.

Item dixit coram D. Episcopo Matisconensi & Clero & populo ante Ecclesiam S. Vincentii, quod non excusat validum corpore viuente de elemosynis assiduæ officii prædicationis, vel occupatio orationis, vel psalmodiæ, vel alicuius alterius huiusmodi labor: & cum diceret Episcopus dicto M. Guillelmo, quod non se intromitteret de Ordinibus FF. Prædicatorum & Minorum, cum sint approbati per Curiam Rom. respondit idem Magister quod non crederet D. Papæ contra Apostolum. Et primo ostendere videbatur quod sit contra Apostolum viuere de Elemosynis.

Respondeo. Iam responsum est supra in articulo de Mendicitate, sed quod sibi imponitur in hoc articulo, quod Episcopus dixit sibi, quod se non intromitteret de Fratribus Prædicatoribus & Minoribus per Curiam Rom. approbatis. *Respondeo*. Non credo dictum Episcopum id vnquam dixisse, nec me etiam illud vnquam respondisse.

Item dixi quod mulieres existentes in seculo mutantes habitum suum causâ Religionis, peccant grauiter: & quæ cadunt capillos suos existentes in seculo credentes hoc facere causâ Religionis, peccant; & debent istæ & illæ excommunicari; si quidem tales sunt quæ vocantur *Beguina*. Resp. hoc non dixi, sed dixi

quod non licet viro vel mulieri seculari vel Regulari mutare habitum suæ Professionis in habitum alterius Professionis. Deuteron. 22. *Non indueris vestimento quod ex lino lanæque confectum est.* Gloss. *lineis vestibus lanam miscet, qui inordinate viuunt ex professionibus diuersi generis: ut si Monialis habeat ornamentum uxoris, & uxor habeat ornamentum Virginis siue speciem eius gerat.* Item dixi quod si vir vel mulier gerat habitum viliozem, vt aliis dissimilis videatur & inter alios sanctior reputetur, peccatum est hypocrisis. Math. 6. *Exterminant facies suas.* Gloss. *vt alius dissimilis videatur, & ut illa uilitate ultra homines prædicentur.* Hæc autem omnia dixi propter hypocritas, de quibus tunc loquebar.

Item dixit quod Christus nunquam mendicauit, nec Apostoli; sed post Ascensionem Domini reuersi sunt ad labores suos pristinos. *Resp.* dixi, quod non memini me in scriptura inuenisse Christum mendicasse. Immo cum esset Pastor Ouium. Ioan. 10. *Missus ad oues, quæ perierant Domus Israel.* Math. 15. recipiendo uitæ necessaria ab eis quibus prædicabat, non erat mendicitas, sed potestas, vt dictum est supra.

Item nec Apostolos legi mendicasse: sed post Resurrectionem Domini adhuc ad piscationem pristinam rediisse. Ioan. 21. *Dicit eis Simon Petrus, vado piscari.* Gloss. *Post reddidit unum Christum, post acceptum eius insufflationis spiritum, post verba eius Sicut misit me Pater & Ego mitto vos, subito sunt Apostoli qui fuerant, scilicet Piscatores, non hominum sed piscium, cum unde uiuerent non haberent: & sic eis laborantibus adiecit Dominus necessaria quæ promisit.* Oblata uero etiam rogati vix recipere volebant timore grauaminis 2. ad Cor. 8. *Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam & communicationem Ministerij, quod fit in sanctos.* Gloss. cum timens eis non assentire, obsecrabant nos, vt eis liceret sua dare non quasi propria, sed quasi communia. *Et super præmissis articulis Ego delatus M. Guillelmus per FF. Prædicatores apud D. Episcopum Matifconensem, purgavi me coram eodem Episcopo & Clero & populo, perhibentibus testimonium veritati rationibus meis.*

Item ista sunt rationes quas M. Guillelmus de S. Amore coram magnâ multitudine Prælatorum Franciæ, contra Ordinationem D. Papæ tradidit in scriptis, ne Fratres reciperentur. *Primo dixit eos non esse admittendos ad nostram societatem Scholasticam, nisi de voluntate nostrâ, quia societas non debet esse coacta, sed uoluntaria & gratuita.*

Item *timemus ne sint de penetrantibus domos:* quoniam ipsi in domos singulorum se ingerunt, conscientias & proprietates hominum rimantur, & quos seducibiles ad modum mulierum inueniunt, seducunt, id est de consilijs Prælatorum ad sua consilia ducunt, & etiam captiuos ducunt astringendo eos ad sua vel uotis vel iuramentis, & tales præcipit Apostolus euitari dicens, *Et hos deuota.*

Item *timemus ne sint de illis, qui cum unde uiuant, non habeant, uiuere uolunt otiosi & curiosi, scilicet de tractando negotia aliena, & de operibus spiritualibus;* cum tamen non sint Apostoli vel eorum successores. id. Episcopi, nec etiam sint de 72. Discipulis Domini, nec eorum successores. id. Parochiarum Presbyteri; neque eorum Opitulatores, id. eorum Vicarij, vt dictum est supra. Tales enim qui sic uiuere uolunt, præcipit Apostolus euitari dicens 2. Thessal. 3. *Denunciamus uobis Fratres in uoimine Domini nostri Iesu Christi, id est, ut inquit Glossa, per Christi auctoritatem & obedientiam præcipimus, Vt subtrahatis uos ab omni Fratrem ambulante inordinate & non secundum traditionem quam accepistis à nobis. usque ibi. & nolite quasi inimicum existimare.* Inspiciatur Glossa, & inuenietis quod tales sunt euitandi, donec respiciant à tali modo uiuendi.

Item *cum isti sint in statu perfectionis tenentur ad Consilia.* Consilium autem Domini est Math. 23. *Nolite uocari Rabbi.* Cum ergo uelint docere solenniter, faciunt vt uocentur Magistri, & sic uiuunt contra Domini consilium, & ita publicè peccant & scandalizant; & sic sunt euitandi.

Item *quia isti exercentes officium Magisterij faciunt contra professionem, per quam mundo abrenunciauerunt.* In mundo enim tria sunt, vt dicitur 1. Ioan. 2. *Concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & superbia uitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est.*

Respondeo. Ad hæc omnia dico, quod tunc temporis non eram Procurator Scholarium, vel

vel Rector de Collegio eorum: sed cum publicè & solenniter, sicut moris est Parisius dimissem aetum legendi coram Magistris Scholaribus reuerfus ad Ecclesiam Beluacensem, quæ pro negotiis suis, pro debito iuramenti per litteram suam patentem me reuocauerat, retentus autem fui à quibusdam magnis viris, vt ad Compositionem faciendam inter Fratres & Scholares iuuarem, sicut & feci: & tractatui illius compositionis interfui. Sed cum ante illum Tractatum compromisissent dicti Fratres & Scholares in quosdam Prælatos Franciæ tanquam in arbitros, & obtulissent Fratres suam petitionem & tradidissent in scriptis per quam petebant admitti *Ad Scholasticam societatem Scholarum Scholasticorum*, non per ordinationem D. Papæ, sed de iure communi, sicuti alij Scholares vndecumque venientes, Scholares quasdam exceptiones, quod Fratres non deberent eis inuitis ad eorum societatem admitti, dederunt in scriptis petentes inducias ad probandum: quas probationes volentes Prælati admittere, Arbitrium dimiserunt & Arbitrium expirauit. Et tunc de consensu partium facta est per eosdem Prælatos amicabilem compositio inter eos. *Dictas expositiones* vidi & tenui: sed eas non proposui, nec tradidi, *cum Scholarium Procurator non essem*: nec traditæ fuerunt illæ Exceptiones contra Ordinationem D. Papæ: quia de illa tunc non agebatur, nec super illa receperant dicti Arbitri potestatem: sed potius traditæ fuerunt dictæ exceptiones contra præfatam petitionem, per quam innitebantur Fratres iure communi.

Item dixi in sermone Ascensionis Domini, *quod liber Abbatis Ioachimi, qui continet multas hæreses, non potest damnari Romæ: quia plures sunt ibi defensores, qui defendunt eum*. *Resp.* Non sic dixi: sed cum Ego & Quidam alij prædicassemus contra errores repertos in libris qui dicuntur esse Abbatis Ioachimi, & qui fuerunt positi Parisius ad exemplar: & diceret nobis populus, quare non procurabamus errores illos apud sedem Apostolicam reprobari, *ideo dixi, quod de illis erroribus iam aliqui erant damnati, vt intellexeram*; reliqui verò non poterant ita citò inspicere ad damnandum tum propter magnitudinem & multitudinem illorum, tum etiam propter multiplicem eorum occupationem, quia libri habebant alios defensores.

Item dixit in Sermone *Ramis-Palmarum*, quod tempore Hilarij omnes Prælati fuerunt Hæretici; etiam Papa, cui Hilarius restitit. *Resp.* Quod in periculis nouissimorum temporum aliqui, qui creduntur esse electa membra Redemptionis Ecclesiam persequuntur, vt dicit Gregor. super illud Iob. 30. *Adderem Orientis calamitates meæ illico surrexerunt*. Nec mirandum est, quia olim idem accidit: nam in tempore B. Hilarij, omnes Episcopi, qui columnæ Ecclesiæ videbantur, fuerunt Hæretici excepto B. Hilario cum paucis, etiam ipse Papa, qui tunc erat Hæreticus nutu diuino fuit percussus: & forte ille Papa fuit *Anastasius II.* de quo habetur distinct. 19. can. *Anastasius*.

Item dixit, quod homines diuites habere debent vestes pretiosas: quia in diuitiis aut deliciis non est periculum, aut in pulchris vestibus. *Resp.* Non dixi, quod debeant habere sed dixi, quod licet eis habere, ita tamen quod non excedant modulum personæ suæ, & Prouinciæ mores, nec faciant hoc causâ mouendæ concupiscentiæ.

Item dixit in Sermone *Cænæ*, quod illi qui cum Regibus morantur, vel assumunt Prælationes, non sunt humiles. Item dixit in sermone *Pentecostes*, quod maius malum erat, si quis prætermitteret cultum vestium personæ suæ congruentem, quàm si excederet in pretiositate vestium. *Ad hæc* satis responsum est supra, nec opus est hîc quidquam aliud adiciere.

Item dixit in eodem quod ad Reges pertinet ferre vestes pretiosas ad dandum pro Deo & iudicium & iustitiam facere; & qui aliud facit, peccat mortaliter. Non enim dicit Scriptura, quod ad Reges pertinet ferre burellum, vel audire Matutinas; & quod magnum periculum imminet illis qui talia suadent Regi. *Resp.* dixi quod ad Regem attinet ferre habitum congruentem suæ dignitati, ne contemptibilis habeatur. Vnde Hierony. *Vtere diuitiis, non pro te, sed pro Regno, vt timorem incutias ad iustitiam exercendam*.

Item dixit, quod melius est Regibus & Principibus facere iudicium & iustitiam, ad quæ tenentur, etiam omissis solennitatibus Diuinorum Officiorum in

diebus profectis, quæ ipsos à prædictis impediunt; quàm per prædictas solennitates omittere iudicium & iustitiam ad quæ tenentur. *Resp.* dixi, non legi *Regum est audire plures Missas in diebus profectis, vel Matutinas solennes.* Sed legi, *Regum est officium proprium facere iudicium & iustitiam.* 23. q. 5. Cap. *Regum Officium.* Et credo, quod qui contraria eis consulunt, peccant.

Item dixit in sermone *Ramis-Palmarum*, quod Dominus Iesus habuit tam pretiosam vestem, scilicet tunicam inconsutilem, & quæ tanti pretii erat, quod Crucifixores voluerint eam diuidere: & quod si aliquis nunc ita pretiosam vestem deferret, *Papelardi* in faciem eius spuerent, sicut Pharisei spuerunt in faciem Domini Iesu Christi sic induti. *Resp.* dixi, quod si peccatum esset habere vestem pretiosam cum debitis circumstantiis supradictis, Dominus noster non habuisset tunicam inconsutilem desuper contextam per totum Ioan. 19. quæ satis pretiosa erat ratione ipsius paupertatis assumptæ. Et omnia hæc dixi propter falsam humilitatem: quia per hypocritas erunt pericula nouissimorum temporum, de quibus periculis tunc loquebar.

Item dixit quod si aliqua mulier tantum habeat de suo, quantum alia sui status & conditionis, si ferat vestes humiles in signum, quod non curat de superbia, non est Religiosa, quia Religio non consistit in cibis & vestibus, sed tantum in corde.

Responsum est supra, qualiter peccatur in veste, & non peccatur.

Item dixit in sermone *Ascensionis Domini* quod qui exponit se paupertati, ita quod oporteat eum mendicare, peccat mortaliter, nisi operetur manibus, vel nisi sit in Religione in qua possit viuere de bonis Ecclesiæ. *Responsum* est supra in articulo de Mendicitate, nec hic quidquam est addendum.

Item dixit in Sermone, quod qui prædicant & non sunt Episcopi, qui sunt successores Apostolorum, vel Sacerdotes & Curati, qui sunt successores aliorum Discipulorum; vel nisi vocentur à Presbyteris Curatis, sunt Pseudo-Apostoli, non facientes mentionem de commissione Episcoporum vel Papæ, vel Legatorum eius. *Resp.* dixi quod illi qui non sunt Episcopi vel Curati, vel missi ab eis, & se ingerunt Prædicationi, pseudo sunt. Rom. 10. *quomodo prædicabunt, nisi imitantur?* Gloss. *Non sunt vere Apostoli, nisi missi.* Et ibidem expresè, adicci quod loquendo de missis ab eis, maximè intelligimus à D. Papa, qui est summus Episcoporum.

Item dixit in eodem, quod signum falsorum Apostolorum est, quod vadunt prædicare, vbi Christus fuit prædicatus vel prædicatur ab alijs, quia Apostolus dixit de se, quod ipse prædicauit, vbi Christus non fuit prædicatus.

Resp. dixi cum Apostolus dicat Rom. 15. *Sic autem Prædicant Euangelium, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum edificarem.* Gloss. *ne prædicarem iam per alios conuersis.* & 2 Corinth. 20. *Ne habentes spem gloriari in aliena regula, in his quæ preparata sunt.* Gloss. *ab alijs Prædicatoribus,* quia his prædicabat Apostolus, quibus non erat annunciatum, vt gloriam suam labore quæreret: timendum est ne illi qui vadunt prædicare fidelibus iam conuersis & orthodoxis non ostendentes litteras siue **Authoritates suæ missionis, non sint veri Apostoli,** cum in hoc non imitentur veros Apostolos.

Item dixit in eodem, quod signum falsorum Prædicatorum est, quod de iniurijs sibi factis recurrunt ad D. Papam & impetrant litteras.

Respondeo, Dixi, quod veri Apostoli patientes erant. Matth. 10. *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio Luporum.* Gloss. *Qui locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet, sed tolerare.* Item 2. ad Corinth. 12. *Signa Apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, in signis, & prodigijs & virtutibus.* Gloss. *Patientiam primam commemorat, quæ ad mores Prædicatoris pertinet.* Theophylact. *Primus character Apostoli est patientia, & omnia dextrè ac strenuè ferre.* Et hoc maxime conuenit viris perfectis. Matth. 6. *Diligite inimicos vestros, & benefacite illis, qui oderunt vos.* Falsi vero Prædicatores impatientes sunt. Matth. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos;* Gloss. *Maximè autem per impatientiam cognoscuntur;* quia non solum lædunt quos odiunt, sed etiam diffamant; vnde super illud, Ierem. 23. *A Prophetis Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram, dicit Gloss. Non eis sufficit proximos lædere, sed quos semel oderunt, per totum orbem conantur diffamare.* Vnde illi Prædicatores qui vexant homines, vel

alio modo, videntur esse contrariis veris Apostolis, maxime si sint in statu perfectionis. Vnde 1. Corinth. 6. *tam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini?* Gloss. *Perfektis viris licet sua repetere simpliciter, id est, sine causa, sine iudicio; sed non conuenit eis inde mouere causam ante iudicem.*

Item dixit in sermone *Ascensionis Domini* quod signum falsorum Prædicatorum est, quia volunt recipi in aliqua Ciuitate, vel Castro vel societate, contradicentibus illis de communitate vel societate. Resp. dixi quod veri Apostoli nolentibus eos recipere nullam molestiam inferunt vt eos recipiant, ne videantur aliquid quærere terrenorum. Et hoc præcipit Dominus Math. 10. *Quicumque non receperint vos, excutite foras excutite puluerem de pedibus vestris.* Gloss. *vt ostendatis appetitum terrenorum non esse in vestris affectibus.* Vel excutite puluerem de pedibus vestris. Gloss. *ad contestationem terreni laboris,* quem pro eis inaniter susceperant: vel vt ab eis nec ad victum aliquid accipiant, nec terrenum aliquid ab eis quærere ostendant, vt & puluerem de terra eorum sibi non patiantur adhærere. Vnde qui faciunt contrarium, veros Apostolos hac in parte non imitantur.

Item dixit in sermone. *Si quis putat se Religiosum esse:* quod si Christus qui optime prædicabat tota die prædicans in Ramis Palmarum non potuit habere hospitium in Ierosolyma, sed reuersus est Bethaniam quia non adulabatur, sed dicebat veritatem; sic nec alii Prædicatores nisi adularentur. Resp. dixi quod si D. Iesus qui est optimus Prædicator & graciosus, de quo dicitur Ioan. 7. *Nunquam sic loquutus est homo, cum tota die in Ramis Palmarum prædicasset in Ierosolyma, eo quod pauper erat & nulli adulatus fuit, in tota ciuitate hospitium non inuenit.* Vt dicit Gloss. Math. 21. *timendum est ne illi pauperes qui bona & re-ferta hospitia sibi quærunt, si prædicatores esse voluerint, sint adulatores vt libentius recipiantur & melius.*

Item dixit in sermone *Pentecostes* quod qui prædicat & petit aliquid vel per se vel per alium, vel etiam si recipiat per se petitum, quamuis non fuerit petitum ad eius suggestionem, gratiam prædicationis vendit, & est Simonia.

Resp. dixi si prædicator non missus post suam prædicationem petat vel peti faciat aliquid ab illis, quibus prædicauit, sperans eos libentius esse daturos propter suam prædicationem, Simoniam videtur committere vendendo gratiam prædicationis ad instar Giezi, qui petiit vestes à Naaman Syro sperans se ab ipso facilius habiturum, eo quod Dominus eius scilicet Elisæus dederat illi Naaman gratiam sanitatis, licet vestes illas petiisset Elisæo nolente 1. q. 1. Cap. *qui studet.*

Item dixit in sermone, *si quis putat se Religiosum esse,* quod sunt in periculo damnationis qui non sunt infirmi, si relicto labore manuum eleemosynas quærunt, etiam si sint Prædicatores: quia non possunt viuere de Euangelio nisi Episcopi & Prælati, qui possunt sumere à subditis, quod non est mendicitas, sed potestas.

Responsum est supra in artic. de Mendicitate, nec hic quidquam est addendum.

Item dixit in sermone, quod qui non sunt infirmi, peccant mortaliter mendicando, & secundum Ius Ciuile debent grauitè puniri. Responsum est supra in artic. de Mendicitate. Et sciendum est quod lex ponit Mendicantes validos in hunc modum. *Quod si sint seruilis conditionis, efficiuntur serui illorum qui produunt eos: si autem sint liberæ conditionis, efficiuntur coloni perpetui eorum qui produunt eos.* Cod. de *Mendicantibus validis.* lege vnica.

Item dixit in eodem quod Regularibus non sunt dandæ Eleemosynæ. Resp. dixi quod Mendicantibus validis in casu illicito melius est correctionem dare, quàm illud quod petunt. Lucæ 6. *Qui petit à te, da ei.* Gloss. *quod non petit, sed melius cum iniuste petentem correxeris:* nam secundum Augustin. *Vtilius esurienti panis subtrahitur, si de cibo securus iustitiam negligat: quàm eidem panis frangitur, vt iniustitia seductus acquiescat.* 5. q. 5. Cap. Non omnis.

Item dixit in sermone de *Cæna*, quod nemo debet reputari bonus vel humilis, qui portat humiles vestes vel qui ieiunat & dat Eleemosynas & Deum orat tota die in templo, etiam si miracula faciat.

Respondeo dixi quod falsi Prædicatores qui venturi sunt ad seducendum fideles Christi, venient in specie sanctitatis Math. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos.*

Gloss. in conspectu hominum similes sunt Ministris Iustitiæ, cum ieiunant; orant, elemosynas dant, sed non sunt eorum fructus; quia eis pro vitio reputatur. Item Math. 7. *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis Ovinum, intrinsecus autem sunt Lupi rapaces.* Gloss. qui in humilitate ambulant ex falsa religione: ideoque caute ne vos decipiant blanditiis & simulationibus. Item Coloss. 2. *Nemo vos seducat in humilitate & Religione Angelorum.* Gloss. *Qui videntur esse Nuncii Dei per speciem & humilitatem Religionis: & hæc sunt quibus homines facile seduci possunt.* Vnde licet ostendant prædictas species sanctitatis, nihilominus tamen possunt esse Pseudo, etiam si facerent miracula. Vnde Math. 7. *Domine Domine nonne in nomine tuo prophetauimus? & in nomine tuo Dæmonia eiecimus? & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam noni eos.* Gloss. sicut caute monuit à falsis Prophetis, ita ab illis qui dæmonia eiiciunt & virtutes faciunt. Item prophetare, virtutes facere, Dæmones eiicere interdum non est meriti illius, qui operatur, sed inuocatio nominis Christi hoc agentis ad damnationem inuocantis, vel ob utilitatem eorum qui vident, vel audiunt.

Item dixit in sermone *Qui amat periculum*, quod non est reputandus bonus, qui bona præterdit exterius: & cauendum est ab illis, quia per tales contingit, quod maior pars Catholicorum pereat; & quod tales persequantur Ecclesiam, & eorum persecutio grauior erit quàm Hæreticorum & Tyrannorum. Resp. dixi, quod illi Pseudo & Penetrantes Domos qui procurabunt pericula nouissimorum temporum, venient sub habitu Religionis & tantam sanctitatem præterdent, quod videbuntur electa membra Ecclesiæ. Vnde Apocal. 6. *Et cum aperuisset sigillum quartum, audiui vocem quarti animalis dicentis veni & vide, & ecce equus pallidus &c.* Gloss. *videns Diabolus nec per apertas tribulationes nec per apertas hæreses posse proficere, præmittit falsos fratres, qui sub habitu Religionis obtinent naturam rufi equi, & nigri pervertendo fidem: deest tantam facient persecutionem, quantum fecerunt aperti tyranni quos appellauit Rufum Equum supra eodem Capitulo.* Item Iob. 30. super illud *ad dextram orientis &c.* dicit Gloss. *ad dextram orientis illico calamitates insurgunt, quia hi ad persecutionem Ecclesiæ prosiliunt, qui electa membra Redemptoris esse credebantur.* Et ideo huiusmodi homines maximè nocebunt Ecclesiæ Dei. Quia sicut dicit Gregorius in Pastoral. *Nemo plus nocet in Ecclesia Dei, quàm qui peruersè agens nomen habet sanctitatis vel Ordinis.*

Item dixit frequenter, quod scit se passurum multa & graua pericula, rerum & corporis & etiam mortem pro his quæ prædicat, sed non curat vt dicit, quia paratus est mori pro ista veritate: & hoc frequenter in suis sermonibus attestatus est. Resp. cum Apostolus prophetauit pericula nouissimorum temporum 2. ad Tim. 3. *Hoc autem scito, quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa &c.* Etiam contra illa tempora periculosa instanter prædicandum præcepit in sequenti Capite dicens *Testificor coram Deo & Christo Iesu.* Gloss. *adiuro te coram Deo &c. prædicaverbum, in ista importunè opportunè &c.* Gloss. Prophetia est sancti Apostoli, qui præsciens futurorum in doctrina præcipit instandum esse, vt contra hoc quod futurum erat, præpararetur Ecclesia: idcirco secundum præceptum Apostoli cæpi prædicare prædicta pericula: sed cum quidam veritatem prædicationis sustinere non possent, quia sibi illa veritas aspera videbatur, secundum quod prophetauit Apostolus contra, ibidem dicens. *Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed secundum desideria sua coaceruabunt sibi Magistros* Gloss. *qui hæc illos doceant, quæ libenter audiant, quia veritas illa aspera videbitur.* Ideo vt nocere mihi magis reformidarent, præcipuè cum multas minas audiuissem, aliquando dixi in publico, quod forte propter veritatem de periculis nouissimorum temporum quam prædicabam, contingeret me pericula incursum: & reuera quod loquebar, accidit.

Item rogauit auditores suæ prædicationis, quod si aliquando audirent, quod caperetur vel incarceraretur vel decapiraretur occasione prædictorum; quod ipsi non recederent ab illa veritate quam illis prædicauit. Resp. dixi quod quidquid mihi pro istius veritatis prædicatione accideret, non mouerentur homines à sensu suo: sed ad confirmandum corda sua in ipsa veritate consulerent Theologos, & alios peritos sacræ scripturæ, qui hanc veritatem habent in libris suis.

Item dixit quod super istis petebat Concilium Generale. Resp. dixi quod si

aliquis vellet se opponere, quod minus deberent prædicari pericula nouissimorum temporum, & quod minus essent illa pericula prædicanda quæ dicebam, paratus essem super his subire definitionem Ecclesiastici Iudicii aut Concilii Provincialis aut Concilii Generalis.

Item dixit quod si contrarium prædicaretur eis per Religiosos, quod non crederent eis, sed remitterent ad disputandum cum Magistris Theologiæ, qui secundum prædicta sentiebant. Ad hoc responsum est supra prope, nec est quicquam hic addendum.

Item cum D. Turonensis Archiepiscopus ex deliberato Consilio Bonorum & proborum præsentate Rege & Episcopo Parisiensi contra huiusmodi falsitates prædicauisset, M. Guillelmus è contra sequenti Dominica congregatâ maximâ multitudine populi cum duobus Magistris Theologiæ fecit ibi portari multos libros, & dixit publicè quod veritatem prædicauerat & adhuc illam prædicare volebat, sed non poterat eam confirmare per Mitras & Crossas & annulos, nec adducere Archiepiscopos & Episcopos, & ideo per scripturam librorum qui præsentates erant volebat illam confirmare, etiam sub sigillis Congregationis prædictorum Prælatorum quæ præcessit: & dixit quod cum Parisius non essent nisi septem Magistri in Theologia, quia Religiosos non computabat, decem illorum extra villam absentibus, tres, scilicet ipse, M. Odo de Duaco & Laurentius & Scholares eorum parati erant hanc veritatem defendere. Et tunc cæpit prædicare contra hoc, quod Archiepiscopus prædicauerat de paupertate: & dixit, quod qui intrat Religionem pauperem, & fortis est corpore ad laborandum manibus, licet sit Prædicator vel quicumque alius, teneretur laborare manibus & ita acquirere victum suum; aliàs peccat mortaliter mendicando. Et si dicatur quod Fratres Minores & Prædicatores habeant Priuilegium mendicandi, non intromittit se de eis, sed audacter dicit, *quod qui petit tale Priuilegium, peccat mortaliter, & qui dat: quia peccatum est contra Apostolum.*

Respondeo, quod cum à quodam bono viro, cuius nomen ignoro, accepissem quandam scedulam Domino Regi Francorum præsentatam, in qua continebantur omnes prædicti errores, qui mihi falsò erant impositi, sequenti Dominica in Ecclesia S. Innocentii de consilio sapientiorum volui me super illis purgare: & cum intellexissem per fide dignos, quod quidam viri Religiosi litterati & promeriti parati erant illic se mihi opponere & impugnare quod dixeram per scripturas, feci libros Theologiæ ad meam defensionem hic deferri, & finito sermone per quendam Magistrum legi articulos dictæ scedulæ sigillatam, & probaui per adstantes Clericos & Laicos, qui omnes sermones meos illius anni ad populum factos audierant, quod ego coram eis non dixeram dictos errores.

Item dixi quod quia non habebam mitram nec anulum, nec auctoritatem per quam mihi crederetur, idcirco attuleram libros sacre scripturæ ad probandum veritatem quam dixeram, vel prædicaueram de periculis nouissimorum temporum: sed per Dei gratiam nullus ibi se opposuit, nec libros oportuit aperiri. Dixit etiam quod Magistri & Scholares Theologiæ Facultatis, qui præsentates erant, parati erant eandem in eodem defendere veritatem. De Turonensi Archiepiscopo vel contra ipsum, nunquam protuli verbum vnum.

Item dixit quod illi qui mittuntur ab Episcopo, licet possint audire confessiones, non tamen possunt dare pœnitentiam sacramentalem.

Resp. dixi quod solum habentes curam animarum, vel missi ab eis possunt conferre pœnitentiam sacramentalem.

Item dixit contra illud, cum Episcopus dat curam, totam dat & totam retinet, quod falsum est: quia si totam retinet curam, sic omnes Episcopi retinerent curam: & sic essent in damnationem, cum omnes subditos non possent curare, nec eorum confessiones audire. *Resp.* dixi quod cum Episcopus dat Curam Parochiæ Presbytero, Presbyter habet exercitium Curæ immediate, Episcopus autem mediante Presbytero, tametsi in aliquibus exercent eam immediate per seipsum. Ab ipsa autem Cura releuatur Episcopus per Presbyterum, non à toto, sed à tanto, alioquin in maximo periculo essent Episcopi, cum non possint curæ omnium animarum suarum Diocesium in omnibus semper esse immediate.

Item dixit in fine Sermonis, quod modò de nouo impetrata est quædam litte-
Sf iij

ta, in quâ continetur, quod *Quidam suis beneficiis priuantur, quorum primus ego sum: alii autem priuantur beneficiis habitis & habendis, nisi recipiant Fratres & excommunicantur.* Nos autem contra sententiam ipsam apposimus bonam Barram, quia *Nos posuimus res nostras & Scholarium nostrorum nobis adherentium in protectione Rom. Ecclesiæ ad Concilium appellando: nec timemus Excommunicationem D. Papæ, quia non ligat quantum ad Deum. Nos autem peccaremus mortaliter, si dictos Fratres reciperemus: & hoc parati sumus probare: vnde ad recipiendum eos non potest nos cogere Papa, quia non potest facere contra Apostolum.*

Respondeo, dixi me audiuisse rumores, quod quædam littera beneficiis priuationis impetrata erat contra me & multos alios: quod tamen postmodum audiuius esse falsum: quia nondum de impetratione aliquid sciebat. Dixi etiam quod Magistri Scholares appellauerant ponentes se sub protectione Rom. Ecclesiæ, ne contra eos quicquam iniuste attentaretur: & eandem appellationem de mandato Magistrorum & Scholarium innouari. Quod autem dicitur me dixisse in hoc articulo *Non timemus excommunicationem D. Papæ, falsum est omnino & frivolum*: scio enim quod sententia Pastoris siue iusta siue iniusta fuerit, est timenda II. q. 3. c. 1.

Item die Lunæ post dictam Dominicam facta Congregatione Magistrorum & Scholarium monuit ipsos viriliter se tenere, & quod non timerent sententiam D. Papæ quantum ad Deum. Dixit etiam quod dicti Fratres nullo modo erant recipiendi ad societatem eorum, quia sunt illi quos præcipit Apostolus euitari, videlicet quia sunt *Pseudo-Prophetae*, item *Penetrantes domos*, & *Gyronagi* seu inquietè ambulantes: tales enim præcipit Apostolus euitari.

Item dixit quod non permitterent aliquem in aliqua Facultate, nisi prius iuraret quod se teneret cum Vniuersitate contra omnes in quocunque statu fuerint.

Respondeo dixi Scholaribus quod ipsi bene defenderent ius suū secundū Deum & Iusticiam, quia hoc credebam expedire successoribus eorum futuris: reliqua verò omnia quæ continentur in hoc articulo, non dixi.

Item *Quam sancti Patres* quod cum Magister Ordinis Prædicatorum detulisset quosdam Magistros Theologiæ Parisiensis apud Concilium Episcoporum Rhenensis & Senonensis Prouinciarum celebratum *Parisius*, inter quos erat Parisiensis Episcopus & cum dixisset eos prædicauisse & dixisse errores & falsitates, præcipuè in derogationem Ordinis sui. & Ego ab illis dictis Episcopis cum aliis Magistris vocatus fuissẽm & interrogatus ab eis vtrum talia dixissem ac prædicassem: cumque constanter ea negassem offerens me per scripturas probaturum, quæcunque prædicaueram, paratus vel corrigere vel reuocare, quæcunque Concilium corrigenda decerneret aut reuocanda; ipsi Episcopi deliberatione habitâ tam Magistro Ordinis supradicti quàm Scholaribus obrulerunt, & parati erant maius celebrare Concilium, in quo decernerentur ea quæ Magister prædicti Ordinis duceret arguenda, docenda vel non docenda, prædicanda vel non prædicanda. Ego autem in nomine meo & aliorum Magistrorum Concilium acceptaui; & vt celebraretur, flexis genibus supplicauit: dictus verò Magister prædicti Ordinis dictum Concilium recusauit, secundum quod probare possum incontinenti per litteras omnium Episcoporum, qui ad prædictum Concilium interfuerunt: quas litteras audiistis & vidistis.

Dicit autem aliquis, Etsi illa quæ prædicata sunt de periculis Nouissimorum temporum contra Pseudo & Penetrantes Domos, prædicanda essent tempore suo scilicet in Nouissimis temporibus, vel quando propinquius erant illa pericula non tamen sunt modò prædicanda, & ideo temeraria fuit illa Prædicatio iuxta illud Eccles. 20. *Ex ore fatui reprobabitur parabola*, non enim dicit illam in tempore suo.

Respondeo cum Apostolus prophetauit dicta pericula 2. Timoth. 3. *Hoc autem scito quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa &c.* statim in principio, sequentis Capituli cum adiuratione præcipit ea extunc instanter prædicari dicens *Testificor coram Deo. Gloss. id est, adiuro te teste Deo Patre &c. Prædica verbum, instanter, id est instanter prædica opportune volentibus, imperitè nolentibus, in omni patientia*

Et doctrina Gloss. vt patienter sustineas repugnantes & doceas accipientes. Sed quare modò instanter oporteat illa prædicare, subiungit Apostolus dicens. *Erit enim tempus*, &c. Quasi diceret, modò est necesse vt prædices. Erit enim tempus cum multi sanam doctrinam non sustinebunt. Id est non ferent, cum onus sit eis, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi Magistros prurientes auribus. Gloss. quia doceant quæ volunt. Item Gloss. Prophetia est Apostoli, qui præsciis futurorum in doctrina præcipit esse instandum, vt contra hoc quod futurum erat, præpararetur Ecclesia. Sic ergo patet quod contra pericula prædicta præparanda est Ecclesia, & modo sunt prædicanda, & semper à tempore Apostoli fuerunt instanter prædicanda.

Item 1. Timoth. 4. vbi loquitur Apostolus de eadem materia dicens, *Spiritus autem manifestè dicit*. Gloss. mihi in corde, quia in nouissimis temporibus, contra quæ modo amplius vigilandum est, discedent Quidam. Gloss. notabiles à fide Gloss. Quæ sibi spiritus S. reuelauerit ad instructionem & cautelam Ecclesiæ, non taceat Apostolus, vt Ecclesia præmonita sollicita sit, ne ab huiusmodi hominibus circumueniatur. Sic ergo iterum apparet, quod etiam modo sunt prædicanda dicta pericula, vt præmoneatur Ecclesia ad instructionem & cautelam suam.

Sed iterum dicit Aliquis. Etsi modo sint prædicanda dicta pericula, non tamen Laicis & illiteratis quales non sunt futuri Pseudo-Penetrantes domos: & secundum August. aliter admonendi sunt Clerici, aliter Laici, aliter seculares, aliter Religiosi.

Respondeo quod licet illa peccata quæ suis actoribus nocent spiritualiter coram ipsis actoribus maximè sint prædicanda, tamen alia peccata quæ aliis quàm suis Actoribus nocent spiritualiter, sicut sunt peccata Pseudo & Penetrantium Domos, per quæ spiritualiter alii seducuntur, prædicanda sunt aliis, & maximè Laicis & illiteratis, quia illi facilius seducuntur, secundum quod dicit Apostolus 2. ad Timoth. 3. *Ex his sunt qui penetrant domos & captiuas ducunt mulierculas*. Gloss. id est *Rimantur proprietates vniuscuiusque, & quos idoneos inueniunt, seducunt*. Item & captiuas ducunt mulierculas, hoc est viros seducibiles quasi mulieres subdolosus & versutis verbis seducunt, vt dicit Glossa. Vnde Apostolus contra deceptiones Pseudo, non ipsis Pseudo, sed illis qui per ipsos seduci poterant, prædicabat dicens Ephes. 5. *Nemo vos seducat inanibus verbis*. Item Coloss. 2. *Nemo vos decipiat in subtilitate sermonum*. Item in eodem. *Nemo vos seducat in humilitate & religione Angelorum*. Gloss. qui videntur esse quasi Nuncii Dei per speciem & humilitatem religionis: & hæc sunt quibus homines facile seduci possunt. Item 2. Thessal 2. *rogamus vos fratres vt non cito moueamini à sensu vestro*. Et infra *Ne quis vos seducat villo modo*. Item 1. Ioan. 2. *Hæc autem scripsi vobis de his qui seducunt vos*. Sic ergo patet tam per B. Paulum quàm per B. Ioannem Apostolos, quod simplicibus illiteratis qui facilius seduci possunt, debent maximè prædicta pericula prædicari.

Sed dicit aliquis, quod si prædicta essent prædicanda modo, & etiam coram Laicis vt dictum est, non tamen prædicanda erant à Scholasticis eo tempore quo erat contentio inter Fratres Scholasticos, nec videantur ea dici propter Fratres aut contra Fratres.

Respondeo 1. per interpretationem, quia contentio quam habuerant Fratres contra Scholares super societate Scholastica, quam ab inuitis petebant, antequam hæc prædicarentur: sedata fuerat per amicabilem compositionem factam per Regem Franciæ & Prælatos Regni eiusdem.

2. Dico quod nec contra Ordinem Fratrum, nec contra eorum personas aliquid dicebatur, sed tantum contra opera Pseudo & penetrantium domos: & valde ignominiosum est Fratribus dicere: quod pertalia opera intelligerentur ipsi Fratres, cum hoc esse vix vt existimo, posset nisi in eis talia opera, quod absit, modo aliquo apparerent.

Tertiò dico quod ad hoc, quod esset contentio inter Fratres, & Scholares, & ideo ipsa quæ dicebantur de Pseudo, & Penerrantibus domos, possent aliquò modò intelligi contra Fratres, quod absit; non tamen propter dictam contentionem erat veritas dimittenda, exemplo Apostoli, cui contra Pseudo apertissi-

me prædicabat, non obstante, quod ipsi Pseudo contra eum contentionem habebant, ut ipsemet profiteretur Philipp. 5. dicens *Quidam propter inuidiam & contentionem prædicant*; Gloss. *Quia inuidenti Apostolatus mei gloria, & eam habere contendunt.* Item in eodem, *Quidam ex contentione prædicant*; Gloss. *Idest, ex privato odio, quia aliunde mecum contendunt.* Et infra; *Existimantes se suscitare pressuram venientis messis.* Ecce qualiter contendeabant Pseudo contra Apostolum; ipse tamen nihilominus contra ipsos publicè prædicabat, & publicè scribebar. Sic ergo patet, quod tempore præfatæ contentionis potuissent prædicta licitè prædicari: quod tamen factum tunc non fuit.

Nec obstat, si dicatur exinde scandalum suscitatum: quia Matth. 18. super illud, *Qui scandalizauerit unum de pusillis istis*, dicit Gloss. *Si de veritate scandalum est, pro scandalo veritas relinqui non debet.* Matth. 15. cum Pharisei, qui inter Iudæos sanctiores reputabantur, scandalizati essent propter veritatem, quam Dominus prædicabat: & ob hoc Discipuli dixissent ad Dominum, *Scis quia Pharisei auditu verbo hoc scandalizati sunt.* non tamen propter hoc Dominus prædicare dimisit veritatem suam: & respondens Discipulis suis dixit, *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum*; & secundum Decretalem, *utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquitur.* Extra. *De regulis iuris*, cap. *Qui scandalizauerit.*

De libello autem, qui dicitur reprobatus esse à Domino Papa, & cuius editio mihi imponitur, dico, quod cum Prælati Franciæ sollicitati, ut cauerent Ecclesiæ Gallicanæ sibi commissæ à periculis nouissimorum temporum, quæ sunt ventura per Pseudo & Penetrantes domos, requisuissent Magistros Parisienses, ut auctoritates Diuinæ & Canonice Scripturæ, de hac materia loquentes, colligerent, & in scriptis traderent, quia non poterant vacare inspectioni librorum: Ego vnà cum aliis Magistris & Scholaribus Theologiæ, & Magistris Decretorum collegi auctoritates prædictas, per multas collectiones, quas Ego & alii prædicti in vnum volumen sub certis rubricis redigimus; sed volumen mutatum fuit quinque successiue, magis & magis corrigendo, quædam addendo, quædam subtrahendo, quædam vero determinando, & secundum quod perpendere potui inspiciendo volumen illud, quod vos mihi Domini mei Cardinales respiciendum dedistis, volumen illud, secundum quod possum recolere, fuit tertiæ compilationis, quæ postmodum mutata fuit bis, & correctæ, addendo, subtrahendo, declarando. Nescio tamen, utrum in isto volumine, quod mihi dispiciendum dedistis, quicquam additum, vel subtractum fuerit, per vitium fallitatis. Vnde si Dominus Papa modum & formam illius compilationis reprobauit (nam auctoritates diuinasibi contentas, ut ipsimet consistitur, noluit, nec intendit) sententiæ suæ non resisto, sed obedio credens firmiter, quod si quartam vel quintam compilationem earundem auctoritarum vidisset (cum in eis nihil continetur, quod offendere debeat animum Christiani) non eas reprobasset, sed potius approbasset. Hoc autem sciatur, quod in vnaquaque compilationum dictarum in principio supponitur ipsa compilatio correctioni Ecclesiæ, id est Domini Papæ, & aliorum Prælatorum, quibus competit auctoritas corrigendi; propter quod actores earum, cum nullum errorem scienter imposuerint, & si quid ibi erat, quod offendere posset, correxerint, nec non illud, quod in illa compilatione, quam Dominus Papa dicitur reprobasse, ipsi Domino displicuit, defensare non velint; licet tam illa compilatio reprobata, quam aliarum ad multorum manus peruenerint, in nullo sunt arguendi, cum dicat Augustinus in lib. *Retract.* in principio, *Neque quisquam, nisi imprudens, ideo, quia mea errata reprehendo, me reprehendere audebit; sed si dicit, non ea debuisse à me dici quæ postea mihi etiam displicerent, verum dicit, & mecum facit.* Et infra, *Sed quæ primas non potuit habere sapientiæ, secundas habeat partes modestiæ; ut qui non valuit omnia impænitenda dicere, saltem pæniteat quæ cognouerit dicenda non fuisse.* Et infra, *Scribere autem ista mihi placuit, ut hæc emittam in manus hominum, à quibus ea quæ iam edidi, reuocare emendanda non possum.* Igitur, Patres Sancti, Ego & alii Socii mei, eadem competenter dicere possumus de compilationibus suprascriptis, ut qui primas non potuissimus habere partes sapientiæ, nihil impænitendum dicendo, saltem secundas haberemus modestiæ, quod displicuerat, corrigendo; & qui priores compilationes, in quibus aliqua displicebant, de manibus hominum reuocare nequiuimus, posteriores edidimus ad priores, sicut potuimus. Restat

Restat alterum accusationis caput pertinens ad librum *de Periculis Nouissimorum temporum*, in quo maior fuit difficultas, propter iniurias & scandala quæ Mendicantes passos se fuisse dicebant. Opponebat autem M. Guillelmus nihil à se nec ab Vniuersitate factum, quod fieri non debuisset post publicatum Euangelium æternum, cuius se authores & defensores præstabant. Cum enim ipsi publicè exposuissent finem imminere Euangelij Christi, successurumque anno 1260. Euangelium Spiritus Sancti longè perfectius; quò pacto omnium verè Christianorum conscientias turbabant, non poterant nec debebant Academici sibi temperare, quin istius doctrinæ falsitatem impietatemque arguerent, nec non Prædicatores eiusmodi fugiendos esse demonstrarent. Quod quidem ex pluribus signis quibus sub finem seculorum agnoscentur Pseudo Prædicatores, collegerant. Itaque Guillelmus tam suam quàm Academicorum innocentiam rectè tueri videbatur: vnde cum ista primum exposuit Anagninæ, plurimorum animos ad causam suam conuertit, donec Albertus M. qui à summo Pontifice cum multis aliis vtriusque Ordinis Proceribus euocatus fuerat, solidis rationibus euicit vnus aut paucorum errantium occasione non æquum esse duos Ordines ab Ecclesia approbatos opprimi & abrogari; nec ea scripturæ loca quæ Guillelmus collegerat, posse legitimè nec debere de Mendicantibus intelligi, quorum plurimi miraculis coruscabant & ab origine sui instituti coruscauerant. Huiusce rei meminit Cantipratanus l. 2. de Ap. c. 10. §. 24. cui titulus est. *De lectura Alberti-Magni Romæ facta.*

Et notandum quod antequam præfatus M. Albertus Frater Ord. Prædicatorum Curiam Rom. intrauerat, Quidam dictus M. Guillelmus cum suis Complicibus miro modo Clerum Romanum, nec non & populum in partem suæ peruersitatis inclinauerat & seduxerat multis verbis. Sed post præfatas disputationes cum ad petitionem D. Papa & omnium Cardinalium ipse M. Albertus Euangelium Ioannis totaliter & Epistolas Canonicas miro & inaudito modo super omnem hominem exponendo legisset, cum tanto favore omnium negotium FF. Prædicatorum & Minorum terminatum est & conclusum, ut omnes inimici eorum obstupescerent & horrerent, & veritatis fauores summâ pace conquiescerent & gauderent.

Prætereo visiones quas de Alberto refert idem Cantipratanus. dixisse sufficiat omnes scriptores Dominicanos hanc laudem arrogare Alberto, Thomæ verò Aquinati Opusculum 19. contra Impugnantes Religionem, quod ex Alberti rationibus quas in memoriam redegerat, composuisse affirmant. Item & Opusculum 36. quod est contra Retrahentes à Religionis ingressu. In idem quoque argumentum tres libellos edidit Bonauentura, qui leguntur tom. 7. part. 4. Opusculorum. Nempe *Libellum Apologeticum* in eos qui Ordini Fratum Minorum aduersantur. *De Paupertate Christi contra M. Guillelmum.* *De Apologia Pauperum contra M. Giraldum de Abbas-Villa*, Parisiensem quoque Doctorem, quem aiunt Paralytici dissolutum & lepra percussum interisse.

Denique vt verbo absolnam, post longam concertationem Alexander Pontifex, qui teste Auentino l. 7. *Sibilis adulantium seducibilis & prauis suggestionibus inclinatus erat, ne videretur non satis cautè & circumspectè damnasse libellum de periculis nouissimorum temporum*, Guillelmo perpetuum indicit silentium, simulq; damnat *Euangelium æternum*, quod præcipuè fuerat discordiæ seminarium. Verum licet detestandos execrandosque errores Euangelium contineret, non illos tamen tam solenniter tamque publicè condemnauit, vt libellum M. Guillelmi damnarat, sed clam & quasi furtiuè, ne condemnatio eiusmodi Mendicantium famam opprimeret, si Mathæo Parisiensi credimus, qui eâ de re sic scribit. *Auditis igitur hinc inde querelis (Dominicanorum scilicet & Academicorum) præcepit Papa vt nouus ille liber, quem Euangelium æternum nominant, secretò & si posset fieri, sine Fratrum scandalo combureretur: & alia qua de Ioachim corruptelâ dicuntur emanasse. Vigilanter itaque procurante diligentia M. Hugonis Cardinalis & Episcopi Messanensis, qui de Ordine Prædicatorum extiterat, cautè ac tacitè procuratum est, ita vt tumultus ad horam conquieuit.* Hinc dolor recruduit Academicorum, quasi non æquo iudicio processum fuisset in vtriusque partis causâ: dicebant enim libellum M. Guillelmi ad summum potuisse damnari scandali, & tamen publicè solenniterq; fuisse damnatum. Euangelium verò æternum, quod pleuum erat blasphemia-

rum, hortoris & execrationis, tacitè & clanculum fuisse damnatum & combustum. Quod cum præuidisset M. Guillelmus, sæpe in Academia dixerat frustra procuratum iri ab Academicis libri prædicti condemnationem, quod Romæ multos haberet defensores. Quæ quidem verba quasi temere prolata ei inter cætera Accusationis capita, obiecta sunt, vt supra in Obiectis & Responionibus, Responionibus & Obiectis retulimus.

Porro in Directorio Inquisitorum Romæ part. 2. qu. 9. de Hæresibus à Romanis Pontificibus damnatis §. 4. de *Erroribus Ioannis de Parma* continentur 27. Errores detestandi, de quorum condemnatione sic habetur. *Alexander* Papa IV. condemnauit Romæ quendam librum *Euangelium æternum* communiter appellatum: cuius author fuit, vt fertur communiter, quidam Frater Ioannes de Parma Italicus Monachus, in quo libro sequentes hæreses & errores sunt reperti.

Primus est, quod doctrina Abbatis Ioachim excellit doctrinam Christi & consequenter nouum & vetus Testamentum.

2. Quod Euangelium Christi non est Euangelium Regni, & ideo non est ædificatorium.

3. Quod nouum Testamentum est euacuandum, sicut vetus est euacuatum.

4. Quod nouum Testamentum non durabit in virtute sua nisi per sex annos proxime tunc futuros, videlicet vsque ad annum Christi Incarnationis 1260.

5. Quod illi qui erunt vltra prædictum tempus, erunt in statu perfectorum.

6. Quod Euangelium Christi aliud Euangelium subdet & ita pro sacerdotio Christi aliud Euangelium succedet.

7. Quod nullus simplex homo est idoneus ad instruendum hominem alium de spiritualibus & æternis, nisi illi qui incedunt pedibus nudis.

8. Quod quantumcunque Deus affligat Iudæos in hoc mundo, illos tamen saluabit, quibus benefaciet manentibus in Iudaismo, & quod in fine liberabit eos ab omni impugnatione hominum etiam in Iudaismo manentes.

9. Quod Ecclesia nondum peperit nec pariet filios ante finem Regni temporalis, quod finietur per sex annos proxime sequentes: & per hoc datur intelligi ibidem quod Religio Christiana quæ iam multos peperit vocatos ad fidem Christi, non est Ecclesia.

10. Quod Euangelium Christi neminem perducit ad perfectum.

11. Quod adueniente Euangelio Spiritus S. siue clarescente opere Ioachim, quod ibidem dicitur Euangelium æternum, siue Spiritus Sancti, euacuabitur Euangelium Christi.

12. Quod spiritualis intelligentia noui Testamenti non est commissa Papæ Rom. sed tantum literalis. Et per hoc datur intelligi quod Ecclesia Rom. non potest iudicare de spirituali intelligentia noui Testamenti: & si iudicat temerarium est eius iudicium, & ei non acquiescendum, quia Ecclesia Rom. vt dicunt, animalis est, non spiritualis.

13. Quod recessus Ecclesiæ Græcorum à Rom. Ecclesia fuit bonus. Et per hoc datur intelligi quod viri spirituales non tenentur obedire Rom. Ecclesiæ, nec acquiescere eius iudicio.

14. Quod tertius Ordo Clericorum, qui secundum prædictum librum est Ordo Religiosorum, non tenetur se exponere morti pro defensione fidei, aut conseruatione cultus Christi, sed secus de aliis hominibus.

15. Quod populus Græcus magis ambulat secundum spiritum quàm populus Latinus. Et per hoc datur intelligi quod populus Græcus magis est in statu saluandorum, & magis est adhaerendum ei quàm populo Rom. Ecclesiæ.

16. Quod sicut Filius operatur salutem populi Rom. siue Latini qui Filium repræsentat, sic Pater operatur salutem Populi Græci, qui Spiritum repræsentat. Et per hoc datur intelligi quod Pater saluum faciet populum Græcum & Iudaicum qui Spiritum repræsentat.

17. Quod sicut veniente Ioanne Baptista ea quæ præcesserant, refutata sunt necessario propter noua superuenientia; ita adueniente tempore Spiritus Sancti siue tertio statu mundi ea quæ præcesserunt, refutabuntur necessario propter noua quæ superuenient. Ex quo datur intelligi ibidem quod nouum Testamentum refutabitur & vetus proicietur.

18. Quod Spiritus S. aliquid recipit ab Ecclesia, sicut Christus in quantum homo accepit à Spiritu sancto.

19. Quod Christus & Apostoli eius non fuerunt perfecti in vita contemplatiua.

20. Quod actiua vita vsque ad tempus Abbatis Ioachim fructuosa fuit, sed nunc fructuosa non est.

Contemplatiua verò vita ab ipso Ioachim fructificare cœpit, & amodo in successibus suis perfectius manebit: & per hoc datur intelligi quod Ordo Clericorum ad quem pertinet vita actiua, amodo non fructificabit in ædificationem Ecclesiæ & conseruationem, nec omnino in regimine, sed Ordo Monachorum in his fructificabit.

21. Quod aliquis de Ordine Religiosorum futurus est, qui præferetur omnibus dignitate & gloria, in quo implebitur Prophetia & promissio Psalmistæ dicentis; Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi.

22. Quod ille Ordo, in quo complebitur prædicta promissio Psalmistæ, nunc conualefcet quando Ordo Clericorum desinet perire.

23. Quod ille Ordo paruulorum est, in quo complebitur promissio Psalmistæ.

24. Quod sicut in primo statu mundi fuit commissum Regnum seu regimen totius Ecclesiæ à Patre aliquibus de Ordine coniugatorum, in quo autorizatus fuit ille Ordo, sic etiam in 3. statu mundi committeretur alicui vel aliquibus de Ordine Monachorum à Spiritu S. in quo vel quibus ab ipso gloriabitur ille Ordo.

25. Quod illi qui præsunt Collegiis Monachorum in diebus istis cogitare debent de recessu à secularibus, & parare se reuertendum ad antiquum populum Iudæorum.

26. Quod Prædicatores qui erunt in ultimo statu Mundi erunt maioris dignitatis & autoritatis, quàm Prædicatores primitiue Ecclesiæ.

27. Quod Prædicatores & Doctores Religiosi viri quando infestabuntur à Clericis, transibunt ad Infideles: & timendum est ne ad hoc transeant, vt cogant eos in prælium contra Romanam Ecclesiam. Ioan. Apocalyp. 15.

Hos itaque Errores Papa condemnauit, & æternis tenebris sepeliri iussit. Verum licet aliquo modo satisfactum esset Academicis, qui horum errorum condemnationem procurauerant, hærebant tamen animis eorum dolor vehemens non tantum quia damnatis fuerat liber Guillelmi, sed quia infensissimos hostes suos in consortium admittere iubebantur: quod ne facerent, statuerunt aliud transferre studium, vbi quietius possent litteris vacare, idque antea comminati fuerant etiam apud Pontificem, se scilicet si cogerentur inire cum Mendicantibus societatem, à Parisiensi Ciuitate recessuros, atque aliud Musas suas translaturus. De quo eorum proposito certior factus Alexander Pontifex, existimauit sibi placandos esse eorum animos, & ne de transferendo studio cogitarent, speciali Bullâ vehementer rogat, & rogando vetat, Academiamque Parisiensem mirificis laudibus extollit. Bulla data est Anagninæ eodem anno die 15. Nou. Estque eiusmodi.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis Filiis Magistris & Scholasticis Parisiensibus Salutem & Apostolicam benedictionem. Parisius peritiæ summæ sinus de suæ scientiæ summâ plenitudine replens Orbem: & tanquam fulgidus Sol Doctrinæ per totum Orbem claræ intelligentiæ lumen fundens depellit ignorantie tenebras, ruditatis abstergit caliginem, aufert impetiæ nubilum, promitt illuminationis auroram, cognitionis pandit serenum & lucidum scientiæ monstrat diem, rigat documentorum suorum fluentis Paradisi omnem terram, & honorum influentiâ dogmatum instruit & imbuit Vniuersum, copiosis & dulcibus sapientiæ fructibus reficiens Ecclesiam, mundum pacens. Quia de Parisius velut de Parentis sinu Partus scientiarum plurimi prodeunt, de ipsâ rectæ ac perfectæ disciplinæ soboles gignuntur. Hinc procedit inclita Doctorum profapia, hinc alia progenies prouenit peritorum, quibus Christianus illustratur populus & fides Catholica roboratur. *Hanc pro-*

• *fecto amœnitatis & commoditatis locum vniuersa Artes de totius Orbis ambitu sibi*
 • *habitaculum communiter elegerunt, & consideratis cæteris mundi mansionibus qua-*
 • *si deliberatione concordiam sibi immobitem stationem. Hæc est egregia litte-*
 • *rarum Ciuitas, Artium vrbis famola, eruditionis Schola præcipua, summa sapien-*
 • *tia: hic firmâ & lætâ societate conuiunt; hic suas habent & possident Cathe-*
 • *dras: hic sua profunda & arcana veritatis Magisterii insinuatione reuelant, &*
 • *cuiusque ipsarum propria virtus suo ibi proprio innotescit affectu. Inter quas*
 • *Sacra & Venerabilis Theologia locum obtinet altiozem. Præst enim reliquis si-*
 • *cut superior, & tanquam inferiores cæteræ sibi subsunt. Imperat aliis vt Domi-*
 • *na, & illæ sibi vt famulæ obsequuntur: gubernat alias vt Prælatæ, & ipsæ tan-*
 • *quam sibi subditæ reuerenter intendunt. Ad hanc singulæ in viis leuant & ha-*
 • *bent intuitum, vt iuxta permissum eius se metientes inoffensè incedant, & gres-*
 • *suum ad aliquod inconueniens non impingant. De Parisius itaque fons limpidus*
 • *scientiarum emanat, de quo potant cunctarum populi Nationum. Ibi erumpit*
 • *rit. Cum igitur Ciuitas ipsa Parisius tanquam fructifera in campo fidei vberitate*
 • *præpollens, tanquam spiritualium prouentuum copiam Ecclesiæ afferat Genera-*
 • *li: cum honorabilis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Ciuitatis eiusdem*
 • *quasi vitæ vitis in vinea Ecclesiæ vini liquore affluens vitalis potûs abundantiam*
 • *Catholicæ plebi propinet, cõuenit quidem vt ad ipsius Vniuersitatis conseruatio-*
 • *nẽ, vt firmâ semper stabilitate vigeat, & pleno vigore assiduè conualescat, totius*
 • *diligentiæ studium impendamus, quatenus Academia Parisiensis Apostolicâ soli-*
 • *citudine, continuo sibi procurato munimine contra noxia quælibet & aduersa*
 • *solida permaneat & secunda, vt sua non quatatur firmitas, integritas non franga-*
 • *tur aut corrumpatur sinceritas, nec vnitas diuidatur. Sanè ad id in Ciuitate ipsa*
 • *Generalis studii fundamenta Diuino nutu olim locata & stabilita esse noscuntur:*
 • *quod ex omnibus gentibus illuc pro acquirendis magnis scientiæ opibus confluat*
 • *continuè multitudo, vt virtute ibi ac eruditione proficiens, ex suo exercitio the-*
 • *saurum preciosum, in cuius vtrique conseruatione furum nullatenus timentur in-*
 • *sidia, sed vnusquisque ex labore sapientiæ fructum reportet: qui summè profe-*
 • *cto reficit, nec vnquam afficit fastidio comedentem: imò quantò plus editur,*
 • *tantò ad sui esum accendit edentis fortius appetitum: nec vsu quidem consumi-*
 • *tur, sed seruatur potius & augetur. Ob hoc enim longa tempora si vigiliis & la-*
 • *boribus in eadem Ciuitate decurritis, bona ibi propria hauriendo, citò Parentes*
 • *& propinqui vestri sedula ibidem vobis subsidia de suis facultatibus submini-*
 • *strant subtrahentes interdù sibi, vt plenius vestris possint necessitatibus subuenire:*
 • *quod imbi tanquam in delectabili Odoramentorum Paradiso cum auiditate le-*
 • *gentes reficiantur suauibus & electis epulis litterarum, proficientes quotidie bo-*
 • *nitatis augmento & crescentes in vios motum honestate compositos & scientia-*
 • *rum cognitione perfectos, vt tandem labor vester & studium ad laudem Dei*
 • *vestrumque honorem & commodum & propinquorum gaudium elucefeat.*
 • *Sed sunt Quidam, qui vos in his friuolis occasionibus adiuuentis impedire co-*
 • *nantur, vestrumque laudabilem in studii exercitatione progressum immissione*
 • *diffidii & concitatione turbare, sicut his diebus aliqui spiritus malignitatis im-*
 • *pulsu fecerant adducentes in vos commotionis turbinem & inferentes discordiæ*
 • *tempestatem, crebras faciendo conuocationes, praua Conuenticula ordinando,*
 • *& vos ad hæc iniquis & callidis suggestionibus pertrahendo. Ita quod eum debe-*
 • *batis in quiete & silentio imminere libris & lectioni vacare, oportebat vos pre-*
 • *pter ista intermisso studio clamoribus & strepitibus interesse, ac pro vanis & mi-*
 • *nimè congruis tractatibus inutiliter euagari. Si ergo viros tempestantes corri-*
 • *pimus, si Ecclesiastica districtione talium temeritatem arcemus, si horum mali-*
 • *loqua molimina Apostolica potestate conterimus, impias colligationes & repro-*
 • *ba Consilia dissipamus, orditas malitiæ suæ machinas confringentes, ne liberè*
 • *feriant & præconceptas inferant læsiones, de hoc vehementer gaudere debe-*
 • *tis, & tanquam de Magni Beneficii dono communiter exultare, quia resistendo*
 • *taliter his peruersis, etsi bonum generale agimus, vestrum tamen profectum spe-*
 • *cialiter procuramus.*

Porro cum Dilecti filii Fratres Prædicatores & Minores Parisiis Sacræ scripturæ studio sedulè inhærendo sibi & aliis multum proficiant, insignia lucis opera de sua instanti vigilantia & instantia vigili proferentes, propter quod ipsum Parisiense Studium Generale augmentum recipit, & eximium vestra Vniuersitas ornamentum, Nos turbamur quamplurimum, & vobis etiam debet non modicum displicere, cum aliqui sui æmuli statum ipsorum humilem & quietum subuertere moliantur, & aduersum eorum innocentiam commouere, quorum profectò multi fuerunt ex vobis, & de vestro consortio ad Regulare Collegium transferunt, quorumque necessitatibus de vestra Charitatis elemosynis & subsidiis potissimè subuenitur: & qui pro vobis Diuinam Clementiam deuotâ & assiduâ supplicatione deposcunt. Vnde quia intelleximus quod aliqui cõtra eosdem Fratres, quantũ ad prædicationem, confessionem, audientiã, mendicitatem ipsorum & quoad alia in scholis, prædicationibus, & alibi linguas relaxare maliloquas præsumperunt. non ipsos forte propriis exprimendo vocabulis, sed apertè quibusdam certis circumlocutionibus innuendo. Nos attendentes quod prædicti Fratres Sacris scripturis & verbi Dei studio ac animarum profectibus necnon Diuinis Officiis & orationibus instanter & incessanter intendunt, nec torpent otio, sed opere optimo seipos exercitant, cum sapientia opus existat maximum, nec sint plures qui operantur exterius, quàm qui cognoscenda Diuinitatis studium exercent. Nam & Dominus ministrante & operante Martha Mariæ audientiam, attentionem & studium circa verbum ipsius præcipuè commendauit.

Per quod liquidò patet quod iidem Fratres ad operandum manibus non tenentur: quin imo si his intermissis laborarent manibus, potiora utique ac vtiliora in minora minusque vtilia opera non sine animarum dispendio commutarent. Considerantes etiam quod reliquerunt omnia propter Deum, exilia vitæ subsidia salubriter mendicantes, Christum pauperem imitantur perfectionem Euangelicam amplexando: ex quo euidenter apparet, quod in statu saluandorum sunt & per suæ Religionis obseruantiam æterna præmia promerentur. Pensantes insuper quod de licentia aut concessione Rom. Pontificis seu Legatorum eius vel Ordinariorum locorum licitè possunt prædicare populis, & c. contra omnes qui aduersus prædictos Fratres stultè & improuidè sunt locuti, efficaciter procedi mandamus grauesq; ipsis pœnas infligi nisi per satisfactionem satisfactorem sibi duxerint celeriter consulendum: libellumque de periculis Nouissimorum temporum post plenariam examinationem ipsius tanquam iniquum, scelestum & execrabilem de fratrum nostrorum consilio authoritate Apostolica reprobandum duximus & in perpetuum condemnandum. Ideoque Vniuersitatem vestram quam affectione paternâ prosequimur, requirimus & hortamur per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus sicut viri prudentes cogitantes discretè, quod dignè ac iustè processimus in præmissis, & quod vestram in hoc vtilitatem operati sumus deprimendo Vniuersitatis eiusdem tam noxios Turbatores, ac exinde pariter congaudentes virtutum & scientiæ studio, pariter intendatis, vestros ad hoc affectus conuertentes totaliter ac firmantes, à detractionibus, oblocutionibus & **dolosis persuasionibus aures & animos auertendo & euitando, ac repellendo** longius seditiosos & perniciosos viros, quibus amœnum & deliciosum esse videtur adinuenire dissensiones & discordias procurare; ac supra dictos Fratres tanquam acceptos Christi Ministros & Intercessores ad Deum pro populo efficaces, habentes attentius commendatos, nullis eos vexetis aut inquietetis molestiis; sed pro Diuina & nostra reuerentia suaque sacre Religionis intuitu, fraternâ ipsos prosequamini Charitate, ac eos beniuolentiæ vestræ suffragiis foueatis. Ad hæc quia studium in Ciuitate prædicta prosperis semper exercuit augmentis & optimos produxit effectus; vnde nullatenus expediret ipsum exinde remoueri, sed valde damnosum existeret si forsân alibi transferretur: de vestra ipsius translatione studii ad locum alium nihil his pensatis statuatis penitus nec firmeris. Nos enim parati sumus in omnibus quæ ipsius Vniuersitatis honorem & bonum respiciunt, vobis Apostolicæ gratiæ ianuam liberaliter aperire. Datum Anagninæ 17. Kal. Decemb. Pontific. nostri an. 2.

Paulo post idem Pontifex suspicatus nunquam adductum iri tot Bullis Academicos ad recipiendos Mendicantes, futurosque semper plurimos qui huius

Societati repugnarent non formidatis etiam fulminibus Romanis, ut eorum pertinaciam frangeret, scripsit ad Cancellarium Parisiensem, vetuitque vlli Candidato in vlla Facultate licentiam impertiretur, qui non polliceretur se pro posse Dominicanos in Academiam restitutum, & sedis Apostolicæ constitutionem omniaque in ea contenta mandata firmiter & inuolabiliter seruaturum. Data est hæc Bulla Laterani 17. id. Ian. anno iuxta computationem Rom. 1257. iuxta verò Gallicanam 1256.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilecto filio M. H. Cancellario Parisiensi salutem & Apostolicam benedictionem. Licet nos olim pro studiis Parisiensis conseruatione Quædam circa studium ipsum de Fratrum Nostrorum consilio duxerimus ordinanda, prout in litteris exinde confectis, quæ quidem Quasi lignum vitæ, incipiunt, plenus continentur, nonnulli tamen Magistri & Scholares Parisienses Ordinationem ipsam, ut audiuimus obseruare non curant, imo in ipsius studii perturbatione contra ipsam multipliciter moliantur. Volentes igitur ut præfata nostra Ordinatio ab omnibus reuerenter & simpliciter obseruetur, Discretionis tuæ per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mādamus, Quatinus regendi Parisius in aliquâ Facultate nemini licentiam tribuas, nisi prius bona fide promiserit prædictam Ordinationem nostram & quæ continentur in ea se firmiter & inuolabiliter seruaturum, non obstantibus aliquibus litteris vel Indulgentiis à sede Apostolica impetratis: de quibus plenam & expressam oportet in præsentibus fieri mentionem, seu per quas mandati nostri executio in hac parte valeat impediri. Datum Laterani 7. id. Ian. Pontific. nostri anno 3. scilicet an. 1257. secundum computationem Romanam.

Eodem anno Mense Martio idem Pontifex sedens Laterani Bullam aliam dat ad omnes Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos, eademque omnino mandata, quæ antea expressè mandauerat Vniuersis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Archipresbyteris & aliis Ecclesiarum Prælati cuiuscunque Ordinis vel professionis per Franciam, Burgundiam, Picardiam, Britanniam & Normaniam constitutis in Bulla quæ incipit *Non sine multa Cordis amaritudine*. Data Anagninæ 12. Kal. Nouembris, quam supra retulimus. Sic ergo ille.

» Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabilibus Fratribus Vniuersis
 » Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis ad quos litteræ istæ peruenerint salutem
 » & Apostolicam benedictionem. *Non sine multa cordis amaritudine animique turba-*
 » *tionem audiuimus. &c.* vsque ad illa verba, *æterna præmia promereri*. Tum sub-
 » iungit. *Volumus & per Apostolica scripta* vobis districtè præcipiendo mandamus,
 » quatenus singuli vestrum in Ciuitatibus & Diocæsesibus suis ad requisitionem Fra-
 » trum Prædicatorum & Minorum earundem Ciuitatum & Diocæseon per se vel
 » per alios inquirentes de plano & sine strepitu Iudicii super assertionem & præsum-
 » ptione huiusmodi diligentius veritatem, omnes Magistros & Doctores & alios
 » qui sine in Scholis, siue in Prædicationibus, seu alibi præmissa, nempe quod
 » Fratres Prædicatores & Minores in statu & via saluandorum non erant: quod nec
 » meritoria nec salutifera existeret eorum mendicitas & paupertas, cum deberent
 » valetudine corporali & aliis iustis impedimentis cessantibus propriis manibus
 » operari, sub spe alieni subsidii non torpendo, nec pro sustentatione vel necessa-
 » riis extranea mendicando suffragia, seu ab aliis vitæ adminicula expectando,
 » quodque de licentia vel commissione Rom. Pontificis seu Diocæsanorum Epif-
 » coporum Prædicationis exercere Officium & Confessiones audire libere non vale-
 » bant, tanquã per hoc sacerdotibus Parochialibus præiudicium inferretur, &c. vel
 » aliquod ipsorum dicere attentarunt, vel in posterum attentabunt, ex parte no-
 » strâ monere studeant, ut infra certum terminum ab ipsis præfigendum eisdem
 » dictum suum in iis publicè reuocent, male se dixisse fatentes, illaque detesten-
 » tur penitus & retractent, asserendo constanter contrarium, & illud etiam fide-
 » liter prædicando: Quod si forte ipsi monitis eorundem in hac parte acquiescere
 » non curauerint, ex tunc contra eos suspensionis, excommunicationis & perpe-
 » tuæ priuationis beneficiorum suorum Ecclesiasticorum sententias sublato cuius-
 » libet appellationis impedimento procedant, Laicos de hoc culpabiles vel fautores
 » huiusmodi Præsumptorum animaduersione percellentes, seculari Brachii ad hoc
 » si necesse fuerit, auxilio inuocato. Ne autem aliquis ex ignorantia vel amen ex-
 » cusationis assumat, vobis vniuersis & singulis districtè præcipimus, ut ad requi-

sionem Fratrum eorundem Ordinum in Ciuitatibus & Dioccesibus vestris manentium presentes litteras, & earum tenorem in Ecclesiis & Synodis vestris publicetis & faciatis solenniter publicari, non obstantibus aliquibus litteris vel indulgentiis alicui vel aliquibus personis ab Apostolica sede concessis: quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut extra suas Ciuitates & Dioceses seu loca in causam trahi non possint. Vos autem memoratos Fratres omni beneuolentiâ & gratiâ prosequentes, eos tanquam probatos & acceptos Christi ministros habeatis pro Diuina & nostra reuerentia propensius commendatos, ipsos ab iniuriis & molestiis optimis præfidiis defendentes, ita quod ex hoc vobis & vestris Ecclesiis fortius obligemur. Datum Laterani 3. Kal. April. Pontif. nostri an. 3.

Hisce quoque temporibus inter Vniuersitatem Oxoniensem & M. Henricum de Lexingtona Episcopum Lincolnensem intercessit quadam discordia, quæ studium etiam illud dissipasset, nisi rex Henricus III. imminenti malo prudenter occurrisset. Volebat enim Episcopus statuta quædam antiqua & priuilegia Magistris concessa conuellere: tumque Mathæus Parisiensis seu quis alius S. Albani Monachus, Regi in eodem Monasterio moranti suggestit, quanti momenti esset pacem inter Episcopum & Magistros conciliare, præsertim eo tempore quo Academia Parisiensis prima & firmissima Ecclesiæ columna à M. indicantibus concutiebatur. qua de re sic Mathæus Paris. seu eius Continuator, ad an. 1257. *Eodem tempore*, inquit, *videlicet* 7. id. Martij venerunt ad S. Albanum Quidam Magistri Oxoniæ circiter nouem Artistæ, qui querulâ voce coram Rege in capella S. Oswini reposuerunt querimoniam de Episcopo Lincolnensi, qui contra statuta Vniuersitatis antiqua & approbata nitetur libertates scholarium enervare. Et statutus est dies responsionis ad inflans magnum Parliamentum, ut auditis partium rationibus pacificarentur. Eodemque die secretus dixit Frater, qui & hoc scripsit D. Regi, *Domine pro Domino curam hanc de Ecclesia iam vacillante: Vniuersitas enim Parisiensis tot altrix & Magistra sanctorum Prælatorum non mediocriter perturbatur. Si similiter uno tempore perturbetur Oxoniensis Vniuersitas, cum sit Schola secunda Ecclesiæ, imò Ecclesiæ fundamentum, timendum est uehementer, ne Ecclesiæ tota ruinam patiatur.* Et Rex. *Absit, quod hoc contingat maxime meo tempore.* Hinc intelligimus quàm ægrè ferrent etiam Extranei Vniuersitatem Parisiensem turbari, quam primam Ecclesiæ columnam sæpe authores vocitant.

Paulo post eadem Vniuersitas Oxoniensis statutum quoddam condidit & edidit contra Magistros qui legibus Academiæ parere detrectabant, eosque à lectionibus suspensos esse voluit: quod cum crederet Episcopus Lincolnensis fieri contra autoritatem suam & Ecclesiæ suæ iura, nimirum quod spectat ad suspensionem & interdictum quæ sui iuris esse volebat, Oxonienses eiusdem Regis æquitatem appellarunt. Hæc historia legitur in Annalibus Burthoniensibus, his verbis. *Memorandum quod anno Dom. 1257. 4. Nouem. in Ecclesia B. Mariæ Oxoniensis.* pro bono pacis ordinatum fuit per Cancellarium & Vniuersitatem Magistrorum Oxoniensium in hanc formam, quod quicumque Magister Regens transgressor Statutorum Vniuersitatis inueniretur, à suis lectionibus per 3. dies amodo sit suspensus iure & autoritate statuti, in quo prius continebatur, *Suspendatur.* Et si venerit congregatione adhuc extante tam in inceptionibus Magistrorum, quàm funerationibus Magistrorum & scholarium defunctorum denuncient *Procuratores* ita. *Nos Procuratores* denunciamus te Magistrum suspensum autoritate statuti, nisi in fide qua teneris Vniuersitati, dicas te credere habere rationabilem excusationem: & si non venerit in ipsa Congregatione, tunc idem fiet in proximâ sequenti, denunciato ei prius specialiter quod interfit: & si in proxima non fuerit congregatione ad ipsum faciendum, faciant Procuratores fieri congregationem, quæ ultra triduum non differatur. Protestatus est ibi tum David Archidiaconus Derby Canonicus Lincoln. coram prædictis Cancellario & Vniuersitate pro Iurisdictione, autoritate & officio Domini sui Episcopi Lincoln. suorumque successorum & dignitate & consuetudinibus Ecclesiæ Lincoln. ne quoad hæc iis per dictam ordinationem aut alia Statuta Vniuersitatis in aliquo præiudicetur, Cancellario & Magistris prædictis protestantibus quod in his per sua statuta vel Ordinationem in nullo volunt nec intendunt præiudicare dicto Episcopo aut suis successoribus seu Ecclesiæ Lincolnensi. In cuius rei testimonium, &c. Hæc annales Burthoniensis.

Memorable quoque est quod hoc anno à Monachis San-Albanensibus institutum est in memoriam Regis Offæ sui fundatoris, vt scilicet completâ qualibet Horâ Canonicâ in Choro, & in Gratiis post prandium clarâ voce diceretur, *Anima Regis Offæ requiescat in pace*: quam historiolum refert Mathæus, & nos eo libentius referemus, quod & Carolo M. fundatori nostro amicissimus fuerit, & erga immortales litteras animo propensissimus, Scholamque Nationis Anglicanæ Romæ fundauit. Sic ergo Mathæus. *Anno quoque* sub eodem apud S. Albanum in Capitulo statutum est die Decollationis eiusdem B. Albani Anglorum Protomartyris, quando videlicet consueuerunt omnes eiusdem Cœnobij Cellarum Priores ibidem conuenire, in præsentia Abbatis & Conuentus omniumque Priorum supra dictorum vnanimi consensu, vt completa qualibet hora Canonica in Choro & post Gratiis prandij, & similiter in Infirmaria & Camera Abbatis, perfinitis scilicet precibus & Psalmis familiaribus dicatur in propatulo, & in eadem voce. *Anima Regis Offæ requiescat in pace*. Quod in perpetuum continuè inuolabiliter obseruetur. Hoc autem nunquam antea factum fuisse memoratur, quod nulla ratione poterat excusari. Sed ne talis ac tantæ ingratitude Conuentus posset amplius redargui, licet serò nunc salubriter est decretum. Erat enim ille Rex magnificus, videlicet *Rex Mercorum* memorati Cœnobij fundator munificus & Religionis restaurator piissimus. Ipse nempe Rex Offa licet humillimus & religiosissimus, bellipotentissimus fuit, & in armis strenuissimus. *Et sicut Carolus M. in Francia qui erat Regi Offæ contemporaneus & amicissimus, omnes sibi Rebelles edomuit, sic Offa magnanimus omnes Regulos qui in Anglia quondam debacchabantur, vicit & ab Anglica irremediabiliter aufugauit, &c. iste insuper Rex Offa in quantum potuit aliquis Rex, Cœnobium S. Albani, quod & ipse magnificè fundauit, liberum esse constituit in temporalibus. Et vt ipsum liberum faceret in spiritualibus, Romam in proprio corpore adiit, vbi scholam Anglorum instituit & multa fecit obiter beneficia.* Merito igitur beneficium hoc spirituale memoriæ eius immortaliter adhibetur, vt in perpetuum deinceps quotidie in fine cuiuslibet Horæ Canonice & post Gratiis prandij anima eiusdem Regis in Conuentu & alibi, vt prædictum est absoluitur.

Ad hunc quoque annum refert idem Mathæus quamobrem M. Stephanus de Lexintonæ Abbas Clare-Vallensis, qui Collegij Bernardini prope S. Nicolaum de Carduneto constructor fuerat, Abbatiam eurare coactus fuerit. *Eodem anno*, inquit, cum Abbas Clare-Vallensis Stephanus constructor nobilis Domus quæ Chardenay dicitur apud Parisienses, prædecessoris sui B. Bernardi pedetentim vestigia sequeretur, & in vltimo Capitulo Generali Cisterciensi deponeretur, ipse patienter ad instar Ioseph Fratrum suorum morsus sustinuit & inuidiam. Consuevit enim liuor eminentes impetere. Impositum quippe fuit ei quod contra Cisterciensium statuta impetrauerat à D. Papa priuilegium, vt à statu dignitatis suæ nunquam priuaretur, sed Abbas perpetuò Clare-Vallensis permaneret. Quod tamen falsum fuisse postea liquido probatur. Quia cum Papa de veritate certificaretur, & iussisset ipsum restitui, punitis grauius accusatoribus, Rex Francorum respondit tanquam Ordinis Cisterciensis zelator & protector, *Grane scandalum generaretur Ordini, si quem in Capitulo suo Generali deposuerunt Graues persone, factum eorum cassaretur.* Scripsit igitur sic D. Papæ: & quod petiuit, impetrauit. Stephanus autem, ne læderetur Ordinis sui autoritas, restitui recusauit, asserens se magis esse deoneratum: & sibi ipsi modò vacare magis & prodesse, quàm cum præesse consuevit. Et sic de magno maior meritò effectus est.

De eodem sic habet ad an. 1257. *Labentibus diebus illorum curriculum Stephanus cognomento de Lexintonæ Abbas Clare-Vallensis*, eo quod contra Statuta Ordinis Cisterciensis priuilegium impetrauerat perpetuò abbatizandi, ignominiosè depositus est: sed hoc, vt dicitur, malitiosè & per inuidiam machinatum est in ipsum, Eo quod Scholam Parisiensem quæ Chardenay dicitur, initiavit & initiatam sustentauerat, & præpollens omnibus virtutum & scientiæ eminentiâ Anglicus exstitit natione. Quod cum audisset D. Papa & voluisset ipsum absolutum in pristinum statum restituere, aduersarii eiusdem Stephani effusâ non minimâ pecuniâ in Curia Romæ machinati sunt, vt sententia stare, quam firmauerat de ipsius depositione.

Anno 1257. tam secundum computationem Gallicanam quam secundum Romanam ; (Galli enim à feriis Paschalibus annum incipiebant) Alexander Pontifex nunquam satis cautum esse ratus securitati Mendicantium, nec satis pacem sustulisse inter eos & Academicos inuitam, nimirum compositionem illam per Illustrissimos Ecclesiæ Gallicanæ Antistites factam, quæ præsertim cauebatur, ut *Frates omnibus Bullis à se contra Academiam impetratis aut in posterum impetrandis abrenunciarent*, abrogasse tam multis Bullis quas in eam rem ediderat, ne deinceps illam Academici veluti clypeum septemplex aut murum æneum obicerent ad sui defensionem, ecce solenniori Bulla ad perpetuam rei memoriam, omnes Academicorum nostrorum Exceptiones tanquam elusorias, ineptas & friuolas declarat, & prædictam Compositionem iam triplici Bullâ reuocatum, iterum ac denuo reuocat.

ALEXANDER PAPA IV. AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Circa frequens quotidiana sollicitudinis Ministerium occupati supra vires nostras assiduis ingruentium undique disceptationum incursumus fatigamur, que Nos inuitabili necessitate constringunt, emergentibus litigiorum morbis varia remedia provide-re. Sed interdum pacem credimus dedisse negotiis, & eadem maiori strepitu recidiuant: dumque Offensionis lapides quibus viæ vitæ huius inhorret asperitas, ut rationalium affectuum pietas vberius procurrat in Deum, salutaribus studiis remouemus, hominis inimici malignitas petras aliquando scandali superiecit grauioris. Sic utrique fit, quod operosior cura plerumque Nobis imminet circa plurima quæ salubri satagimus curasse medela & propensior nos labor repetit post labores, quibus aliam aliis studuimus reparare requiem. *Dudum* sanè cum super quibusdam articulis *Statum Parisiensis Studij contingentibus controuersijs emer-sisset*, Nos qui eiusdem Studij emolumenta zelamur, ne *Viri Scholastici* summo-tis altercationibus, quæ profectum Disciplinae præpediunt, in pacis otio paci-ficis sanæ doctrinæ occupationibus imminerent, per ordinationem quandam quæ *Quasi lignum vitæ* incipit, suborta dissidentium iurgia duximus de Fratrum nostrorum consilio dirimenda. *Verum Magistri atque Scholares Parisienses Ordina-tionem eandem*, quâ in plana curauimus aspera commutare, ad turbationis mate-riam assumentes aduersus Dilectos filios Fratres Ordinis Prædicatorum maxima in scandala surrexerunt. eidem Ordinationi erecto inobedientiæ vertice resi-stendo, nec considerando prudenter, Ordinationi temere obuiari Diuinæ, dum Apostolicæ contradicitur Potestati: ad quod eos credimus non tam voto om-nium, quàm particulari quorundam seductione commotos, cum vix ad contu-maciam pari consensu multitudo prorumpat, nisi forsitan incitetur à paucis: qui si possit peccare cum plurimis, impunitatem sibi suorum excessuum, quos per hoc potius exaggerant, repromittunt. Cum autem iidem Fratres Magistrorum atque Scholarium infestationibus lacessiti & infecutionibus fatigati Composi-tionem quandam cum ipsis in derogationem Ordinationis Apostolicæ subiissent, Nos Compositionem eiusmodi quæ Fratres ipsos excludebat à scholis Magi-strorum secularium reprobantes, Ordinationem ipsam in cuius contemptu nos-tra vilipendebatur authoritas, mandauimus inuolabiliter obseruari, coercendo pœnâ debitâ transgressores. Ipsi vero Magistri & Scholares cum præsumptio-ni peccatum, peccato contemptum, contemptui pertinaciam adieciissent, tan-dem *Nuncios ac Procuratores* suos ad sedem Apostolicam destinarunt, per quos ad excusandas excusationes suas coram Nobis & Fratribus nostris inter cætera pro-ponere curarunt, quod cum ipsi de consortio Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensium, à quâ omnino recesserant, eius renunciano priuile-giis, & actum postmodum dimittendo legendi non debeant reputari, Ordina-tionem prædictam, quæ in Vniuersitatis Collegium de quo iam esse desiderant, admittere nullatenus tenebantur; præter id quod ad Societatem nemo est co-gendus inuitus, & ipsi Fratres duobus non debent, Vniuersitatis videlicet Scholarium & Conuentus Prædicatorum Collegiis contineri. Addentes quod ipsorum dispar professio eos eidem Vniuersitati reddit incongruos, & ad susti-nenda ipsius onera, cuius gauderent commodis, efficit paupertatis conditio im-

„ potentes. Propter quæ nec non & alia quædam à præfatæ Ordinationis aliorum-
 „ que Mandatorum Nostrorum eandem Ordinationem contingentium Executo-
 „ ribus, ne contra ipsos procederent, fuerat pro parte ipsorum Magistrorum &
 „ Scholarium ad Sedem Apostolicam multoties appellatum. Proponebant quo-
 „ que in Mandatis Apostolicis quæ contra eos emanarunt, se grauatos iniuste, per
 „ quæ ipsos puniri grauius constat, qui culpabiles non existunt, & prædictam
 „ compositionem quam partes acceptauerant, irritare, ad vltimum super his pro-
 „ uideri sibi per Sedem Apostolicam postulantes. Sed fortius allegabat contra re-
 „ bellis eorundem Magistrorum & Scholarium contumacia & pertinacia diuulga-
 „ ta, quæ non solum in Nobis, sed etiam in felicitis recordationis *Innocentio Papa*
 „ Prædecesore nostro autoritatem sedis Apostolicæ contempserunt directis sibi
 „ præmemorati Ordinis Fratribus in Pagina sacra docentibus eorumque Scholari-
 „ bus ad suæ Vniuersitatis consortium admittendis, ipsius Prædecessoris & No-
 „ stris Iussionibus resistendo. Aggrauat autem culpam eorum Exempli contagium,
 „ quod fideles tam Principes quam populi facile possent in debita Deo eiusque
 „ Vicario obedientiâ & deuotione corrumpi, si qua ex dissimulationis Nostræ pa-
 „ tientia, illorum inobedienciæ proueniret autoritas, quibus fidem præbet in
 „ plebe fidei scientia fidei, quæ eminere dicitur per Doctrinæ studium & exerci-
 „ tium Disciplinæ.
 „ Insurgit quoque aduersus eorum duritiam arguendam non solum nostræ Or-
 „ dinationis quam calumniari conantur, æquitas manifesta, communis vtilita-
 „ tis compendium omnibus afferens & priuatæ iacturæ dispendium cuiquam
 „ non importans, verum etiam iuramentum quo se contra eiusdem Ordinationis
 „ tenorem, ne Fratres ipsos reciperent, donec vtrum sint in Magistrorum aut Scho-
 „ larium consortium receptibiles, definitum fuerit, temere adstrinxerunt. Cum
 „ autem, quod iidem Fratres receptibilitatis huius amplitudinem habeant, ipsius
 „ Ordinationis autoritas ambiguum non relinquat, de Compositione sanè præ-
 „ dictâ eis patrociniū adesse non debet, cum fuerit ex quadam impressionis im-
 „ probitate præsumpta, nec possint ob reuocationem ipsius aut de Mandatorum
 „ nostrorum animaduersione istam formare querelam, cum in derogationem Or-
 „ dinationis nostræ ac impedimentum Theologicæ Facultatis eadem compositio
 „ attentata fuisset, & per consequens in periculum fidei orthodoxæ, quæ sicut
 „ proficiente Sacre pagine studio incrementum recipit & vigorem, sic deficiente
 „ perniciosum incurreret detrimentum. Cum etiam Mandata prædicta sub eadem
 „ moderationis forma præcesserint, vt obtemperantes eisdem contenta in illis
 „ animaduersionis seueritas non feriret, apparet per ea non obedientium innocen-
 „ tiam & præteritæ rebellionis culpas percuri, sed insolentes contumacium ausus
 „ iustissimè cohiberi. Porro per hoc quod præfati Magistri & Scholares ab Vni-
 „ uersitate Parisiensis studij recessisse, ipsiusque priuilegiis renunciaisse dicuntur,
 „ excusationis suæ intentio non iuuatur, cum constet eos in elusionem mandati
 „ Apostolici, quando iam de ipsa Ordinatione seruandâ notitia eorum attigerat
 „ id fecisse. Ipsi etiam nihilominus Parisius remanentes *Studij Scholastici* occupa-
 „ tionibus incumbabant, licet ad tempus Actum legendi astutæ cogitationis con-
 „ silio dimisissent. Vnde ad remouendum pallium quod sibi ex huiusmodi recessio-
 „ ne ac renuntiatione prætendunt, abnegantes vobis quod operibus profitentur,
 „ Omnes Magistros & Scholares qui Parisius doctrinæ vel Disciplinæ Studiis se
 „ sic exerceant, intelligi volumus eiusdem Vniuersitatis consortio, siue illam profi-
 „ teantur, sine abnegent, contineri. *Nos igitur* omnibus quæ super præmissis co-
 „ ram Nobis fuere proposita, plenius intellectis excusationes & allegationes præ-
 „ missas, ac appellationes quascumque Magistrorum & Scholarium prædictorum
 „ tanquam elusorias, ineptas & friuolas de Fratrum nostrorum consilio repellen-
 „ tes, sententialiter decernimus Ordinationem sæpe dictam *Quasi lignum vite*,
 „ & omnia quæ continentur in ipsa compositione & aliis in contrarium allegatis
 „ nequaquam obstantibus ab omnibus Magistris & Scholaribus Parisius existentibus
 „ cessante Contradictione qualibet integrè & inuiolabiliter obseruari, & Apo-
 „ stolica Rescripta, quæ super ipsius Ordinationis executione vel obseruatione
 „ processisse noscuntur, habere sui roboris firmitatem. Insuper adiiciendo statui-
 „ mus, vt Scholares omnes tam Religiosi de Prælatorum suorum licentia Parisius

gratia studii quomodolibet commorantes, quàm etiam seculares vbicunque viderint lectionibus vel prædicationibus audiendis, siue *Questionibus disputandis* liberè valeant interesse, vtque tam Prædicatorum quàm Minorum Ordinum Fratres & Religiosi alii qui pro tempore Parisius Doctores fuerint in Theologica Facultate ac Scholares ipsorum in societatem, consortium & Collegium aliorum Magistrorum & Scholarium Parisiensium recipiantur plenariè, semperque in eis efficaciter habeantur. Nulli ergo hominum liceat &c. Datum Laterani 4. id. Maii Pontific. nostri an. 3.

Porro cum omnes ad quos huiusmodi dissidii notitia peruenerat, quique eiusdem initia, causas & incrementa viderant, aut audierant, Dominicanos palam incusarent, vt gentem turbidam & inquietam, litumque ac discordiæ seminatricem, iidem Fratres ab eodem Pontifice Bullam obtinent ad omnes Ecclesiæ Prælatos, quâ postquam immensis laudibus ad caelum vsque eorum Ordinem extulit, eorumque discordiam cum Magistris Parisiensibus à se diligentissimè examinatam asseruit, hortatur vt populos sibi commissos ab hac opinione quam sparserant Academici, deducant.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus vniuersis Archiepiscopis, Episcopis ac Dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis ac aliis Ecclesiarum Prælati Salutem & Apostolicam benedictionem. *Cælestis ille Agricola summus auctor fidei præcipuusque ac protector sacrum Prædicatorum Ordinem quasi lignum sterile inseruit in Ecclesiæ Paradiso, vt delectaret amœnitate, vberrate satiaret, fructuum suauitate mulceret. Hoc itaque speciosum, fecundum ac dulce lignum imbre superno rigatum pulchra plurima & dulcia poma profert, quorum odore & sapore confortantur & conualescunt debiles, vtrisque detenti languoribus liberantur. In hoc vtrique vitæ Ligno mortales carnis infirmitatibus grauati pabulum suæ salutis inueniunt & internam recipiunt sospitatem. Huius inquam ligni præcepta fragrantia vndique ad libamen ipsius innumeri Professores fidei concurrunt, qui perfruentes assiduè illo & salutaribus eius conualescentes fructibus, de ipsorum prægustata dulcedine ministrant, & ipsi aliis suauia libamenta salutis. Hi sunt viri probati & plenè in lege Domini eruditi Fratres videlicet dicti Ordinis, efficaces quidem in opere, ac ipsi in prædicatione potentes quorum labia gratia cælestis edocuit ad propinandum salutarem doctrinam aliis & exponendum commodum animatum. Vnde vbique per mundum ipsorum ora intonant velut tubæ, ac in omnem terram exiit sonus prædicationis eorum: & vsque ad fines Orbis sua salutifera verba sonant. Hi sunt viri præclari conspicuâ religione fulgentes, qui tanquam lucentia sidera in Ecclesiæ firmamento suis splendidis documentis insinuant Mortalibus viam vitæ. Hi sunt Phialæ aureæ plenæ odoramentis, qui suâ sacrâ conuersatione suauiter redolentes hortantur per hoc alios & inducunt excussâ profus inertia surgere ac properare ad opera bonitatis.*

Pro his ergo ab Vniuersis Ecclesiarum Prælati, cunctisque Christi fidelibus diligendi sunt præcipuâ Charitate, ac tanquam Venerabiles Dei sui *Ministri & populo suo* necessarii honorandi, condignis & fauoribus specialibus muniendi. Sanè quia linguæ maliloquæ Detractorum consueuerunt falsa confingere, ac illa pudicis etiam auribus instillare per oblocutionem aliquorum ex liuore latrantium, quod per Fratrum ipsorum sculpam discordia inter eos & Magistros ac Scholares Parisienses emerferit, ne tamen hoc bonæ ac nitidæ Fratrum eorundem famæ valeat derogare, scire vos volumus quod cum super huiusmodi discordia coram Nobis & fratribus Nostris diligens habita fuerit discussio, ipsos nequaquam culpabiles inuenimus in hac parte, sed potius innocentes. Ideoque Vniuersitatem vestram hortamur & rogamus attentè per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus dictos Fratres Prædicatores habentes de his penitus excusatos & eorum in his innocentiam vestris subditis exponentes, ipsos ad reuerentiam sedis Apostolicæ & nostram tanquam speciales & amabiles Ecclesiæ Rom. filios ac salutaris animarum feruidos zelatores cum omnium benignitate & charitate tractetis, & optimis consiliis & subsidiis foueatis, ita quod affectum quem ad Nos & ad eandem habetis Ecclesiam ex hoc plenius agnoscentes, reddamur deinde ad

vestra & Ecclesiarum vestrarum comoda promptiores. Datum Witerbii 10. Kal. Iunii, Pontific. nostri an. 3.

Dum ita cauet eorum famæ Pontifex, ex altera parte curat Constitutiones suas à Magistris Parisiensibus obseruari: atque in eam rem, ne Academici amplius diuerticula quærent, Bullæ quæ incipit *Circa frequens Ministerium*, executionem mandat Reginaldo de Corbolio Episcopo Parisiensi his verbis.

AD EPISCO-
PVM PARI-
SIENSEM.

Alexander Epif. S. S. D. Venerabili fratri Episcopo Paris. Sal. & Apost. Ben.
Cum aduersus prouisionis nostræ Ordinationem salubrem, quæ *Quasi lignum vite* incipit, super statu Parisiensis studii & nonnullis articulis illud contingentibus dudum de Fratrum Nostrorum consilio promulgatam, Seculares Magistri per duram Rebellionis contumaciam in contemptum potestatis Apostolicæ calcitrantes ex ipsa contra Dilectos filios FF. Ordinis Prædicatorum offensionis & scandali materiam Quibusdam ad hoc cæteros instigantibus assumpsissent, tandem post culpas culpis adiectas & contemptus contemptibus aggregatos, Nuncios & Procuratores suos ad sedem Apostolicam destinarunt, per quos ad excusandas excusationes ipsorum, quibus se munire contra prædictæ ordinationis obseruantiam conabantur plura fuere proposita corâ nobis. Nos verò eis plenius intellectis excusationes & allegationes ac quascunq; appellationes ipsorum tanquã elusorias, ineptas & friuolas de prædictorum Fratrum nostrorum Consilio repellentes sententialiter decreuimus ordinationem præfatâ & omnia quæ continentur in ipsa cõpositione & alijs in contrarium allegatis nequaquam obstantibus, ab omnibus Magistris & Scholaribus Parisius existentibus cessante contradictione qualibet integrè & inuolabiliter obseruari, & Apostolica Rescripta quæ super ipsius Ordinationis executione vel obseruatione processisse noscuntur, habere sui roboris firmitatem. Insuper adiciendo statuimus, vt Scholares omnes tam Religiosi de Prælatorum suorum licentia Parisius gratia studii quomodolibet commorantes, quàm etiam seculares vbicunq; voluerint, lectionibus vel prædicationibus audiendis, siue quæstionibus disputandis libere valeant interesse, vtque tam Prædicatorum quàm Minorum Fratres & Religiosi alii, qui pro tempore Parisius Doctores fuerint in Theologica Facultate ac Scholares ipsorum in societatem, consortiũ & Collegium aliorum Magistrorum & Scholarium Parisiensium recipiant plenariè, semperque in eis efficaciter habeant sicut ex litterarum nostrarũ quæ incipiunt *Circa frequens*, inspectione tibi liquidò innotescet. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica tibi scripta in virtute obedientiæ ac etiam sub excommunicationis pœna districtè præcipiendo mandamus, quatinus præsentium & litterarum ipsarum tenores omni dilacione & occasione postpositâ per te vel per alios Parisius solenniter publicans, Ordinationem, litteras & statuta prædicta, & quæ continentur in eis facias integrè & inuolabiliter obseruari, Charissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Franciæ ad hoc si opus fuerit, auxilio inuocato. Ne verò tantæ Rebellionis vitium ulterius possit esse alius occasio schismatis & contumaciæ perniciosæ fomentum, omnes Magistros & Scholares & Auditores Parisienses qui expressè ac publicè non paruerint Restitutioni dictorum Fratrum Prædicatorum, per felicis recordationis Innocentium Papâ IV. Prædecessorem nostrũ, & postmodum per Nos factæ ordinationi, litteris, sententiis, statutis ac mandatis nostris infra vnum mensem postquam tenor præsentium vt prædictum est, fuerit Parisius publicatus, omnibus dignitatibus & Beneficijs Ecclesiasticis ac officio Magistrali, prædicatione, & doctrina priuamus, & in posterum reddimus omnino indignos, decernentes esse ab Ordinum executione & susceptione suspensos. Eos quoque qui occasione præsentium aut aliarum litterarum sedis Apostolicæ pro dictis Restitutione & Ordinatione seruandis, siue occasione Parisiensis studii directarum, ipsum studium dissipare aut turbare, seu alibi sine sedis Apostolicæ speciali licentia contra Ordinationis prædictæ tenorem transferre præsumperint, Excommunicationis vinculo innodamus. Quos & tu per te vel per alios excommunicatos denuncijs Parisius & vbicunq; videris expedire. Siqui verò quod absit, prædicta non curarint adimplere, aut alias in his contumaces fuerint vel rebelles, seu quietis Scholarium & studii turbatores, tu eorum nomina vt nominatim grauiori pœna mulctentur, nobis intimare procures, hoc ipsi supradicto Regi denuncijs, vt ad bonorum partem

malorumque terrorem eos vt expedire videris , coercere tradita si diuinitus po-
restate , iuramenta quidem aur obligationes quasunque à dictis Magistis & "
 Scholaribus, seu ab ipsorum aliquibus & specialiter de non recipiendo ad Scho- "
 las vel Scholasticam societatem dictos Fratres Prædicatores vel Scholares ipso- "
 rum Fratrum Regentiû , siue alias præsumpra contra præfatam Ordinationem no- "
 stram , aut aliqua eorum quæ continentur in ipsa seu contra statuta vel mandata "
 nostra , seu ipsorum aliquod decernimus penitus non tenere. Non obstantibus "
 appellationibus aut oppositionibus quibuscunque præteritis vel futuris, aut etiam "
 quod à te dato super hoc executore à Nobis pluries appellasse dicuntur, siue con- "
 cessionibus aliquibus aut litteris vel indulgentia à sede prædicta concessis , per "
 quæ huius mandati executio in hac parte impediri valeat aut differri, aut de qui- "
 bus plenam & expressam , seu de verbo ad verbum fieri oporteat in præsentibus "
 mentionem: seu etiam quod dicti Fratres quando consenserunt in Composi- "
 tione prædicta renunciauerunt, vt dicitur, litteris Apostolicis impetratis & impe- "
 trandis, quas in suo robore volumus permanere. Ipsasque sibi & eisdem Fra- "
 tribus ab earum detentoribus reddi , quas si necesse fuerit , monitione præ- "
 missa per Censuram Ecclesiasticam appellatione remota postposita compul- "
 sas, præceptum nostrum quod ex toto cordis affectu tibi dirigimus, taliter "
 impleturus , quod efficacia obedientiæ gaudeamus in te promptitudinem in- "
 uenisse. Aliàs autem pro firmo teneas, quod indignationem nostram sub incur- "
 su prædictæ pœnæ contra personam tuam, licet ipsam in Christo sincerissimè di- "
 ligamus grauitè prouocabis, litteris nostris. *Cunctis processibus, Licet olim & Ad "*
nostram Noueritis, tibi aliàs directis à nobis in suo robore nihilominus duraturis. "
 Contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compul- "
 sendo. Quod enim super hoc inueneritis & feceritis , nobis fideliter rescribere "
 non omittas. Datum Viterbii 2. id. Iulii, Pontif. nostri an. 3.

Similiter ad Regem Ludouicum idem Pontifex suas litteras dirigit rogans
 enixissimè, vt Episcopo Paris. ad sit in executione eorum quæ à sede Apostolica
 statuta fuerant, cique Dominicanorum & Franciscanorum Ordines commendat
 aduersus Magistros Parisienses.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Charissimo in Christo fi-
 lio Francorum Regi Illustri salutem & Apostolicam benedictionem. Bona me-
 ritoria per quæ virtutum Domino placere desideras, Religiosa multiplicat
 Charitas, quâ humiles Religiosasque personas dum in manibus Diuinæ pacis &
 spiritus requiescunt, humiliter amplectitur mansuetudinis Regiæ celsitudo. Hoc
 quippe in cœlis ad mercedis cumulum tibi præganter pura reponit intentio,
 quam pia desideriorum tuorum studia manifestant. Hoc velut insigne imitatio-
 nis exemplar fidelibus apertè proponitur ad profectum. Ea propter pro Dilectis
 filiis Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratribus, qui Parisius in prædica-
 tione & Doctrinâ Euangelii laborantes in refrigerii tui consolatione respirant,
 protectionis Regiæ præsidium implorant. Credimus quod nostræ petitionis in-
 stantia cum tuo voto concurrens Regalem auditum aut animum non grauabit.
 Sanè licet iidem Fratres in executione mandatorum Apostolicorum, quæ super
 statu studii ad conuertendam seu conterendam secularium Magistrorum & Scho-
 larium Parisiensium duritiam emanarunt, promptum inuenerunt auxilium Re-
 giæ Potestatis. Super quo & ipsi Deo pro te & pro tua salute humilia vota pet-
 solunt, & Nos tuæ Celsitudini gratias agimus copiosas. Quia tamen quandam
 tulimus de nouo sententiam & statuta condidimus, quibus Turbatorum studii
 Parisiensis cohibetur improbitas, & ipsis Fratribus ac aliis studium diligentibus
 sanctæ quietis tranquillitas prouideretur, sublimitatem tuâ rogamus & hortamur in
 Domino, ac in remissionem tibi iniungimus peccatorum, quatenus Venerabili
 fratri nostro Episcopo Parisiensi, cui prædictorum sententiæ & statutorum com-
 missimus executionem, promptum & fauorabile super hoc contra inobedientes
 & rebellis, ac quietis studii perturbatores, & præfatorum Fratrum vexatores
 præstare brachii tui cures auxilium, quo pax muniatur humilium, & insolentium
 ceruicosa peruicacia confringatur excludendo à Regno Franciæ, vel aliàs coer-
 cendo prout videris expedire, ac memoratos Fratres manus Regiæ præpotenti
 virtute ab omni molestia protegat & defendat, viuantque Regio culmine tui

AD REGEM.

& sub tuâ protectione securi inter inquietos, pacifici inter improbos, innocentes preces nostras in hac parte sic impleturus, quod Nos, qui eastibi ex cordis affectu dirigimus, voti nostri plenitudinem consecuti, tuis cum opportunum fuerit, libentius annuamus. Datum Viterbii 2. Kalend. August. Pontif. nostri anno. 3.

Ex his euidenter colligitur quantâ fortitudine & animi constantia ac robore Academiae suae honorem propugnarent Academici: nam licet intellexissent damnatum fuisse libellum de Periculis Nouissimorum temporum, & in Ecclesia Cathedrali apud Anagninam publicè combustum; nonnullos etiam è suis despondisse animum & condemnationi subscripsisse: nihilominus tamen Lutetiae sua statuta & Compositionem seu pacem per Archiepiscopos factam intrepidè tuebantur, neque, ut audierunt Bullas illas recentes, tueri destiterunt: quinimo maluerunt ex urbe discedere plures, quàm honori suo & Matri Vniuersitati hanc labem inurere. Quà de re sic Mathæus Parisiensis, cum propter tempus Messium quod tunc instabat, tum propter Fratrum Prædicatorum persecutionem recedens, Ciuitatem in magna parte reliquerunt vacuam. Frater namque Hugo de Ordine Prædicatorum & Romanae Ecclesiae Cardinalis instabat vigilanter & potenter, ut partem Scholarium infirmaret, & conditionem Fratrum Prædicatorum ipsis rebellium roboret.

Sed iam operæ pretium est videre quomodo Legati Vniuersitatis ex Italia recesserint & recedendi facultatem à D. Papa obtinuerint. Supra quidem ostendimus è quatuor insignibus in Theologia Magistris, qui præcipuè à Dominicanis impetebantur, duos aut tres illorum Palinodiam cecinisse & condemnationi libelli De Periculis subscripsisse: quod tum ex dictis patet, tum ex Chronicis Normanicae ab Andrea Duchesnio collectis: in quibus sic legitur. *Magistri Theologiae Vniuersitatis Parisiensis* præcipuè M. Guillelmus de S. Amore prædicare cœperunt quaedam signa Scripturarum ad cognoscendum Pseudo-Religiosos Prædicatores, qui vltimis temporibus ad debellandum fidem Catholicam sunt venturi, unde & quendam de hoc librum composuerant quem intitulauerunt De periculis Nouissimorum temporum, de quo prædicti Religiosi scilicet Mendicantes supradictum dolentes ad Papam Alexandrum librum prædictum detulerunt, quem contemnit, ipsum dicens compositum in Odium & Scandalum Religiosorum. Unde præmissam pacem dissoluit, & quatuor de Maioribus Vniuersitatis Parisiensis à Regno, nisi absque mora eos reciperent, priuauit. Qui ad Papæ Curiam accedentes, tres eorum Voluntati fauentes, restituti & cum ignominia sunt reuerfi, scilicet M. Odo de Duaco & M. Christianus & Decanus de Barro super Albam, quartus verò, scilicet M. Guillelmus de S. Amore fortiter in Curia stetit, & in pluribus à prædictis Religiosis accusatus, de sua innocentia & doctrina coram 4. Cardinalibus competenter lausfecit, à quibus ab omni impetitione Fratrum pronunciatus est immunis.

Cæteri igitur Legati Lutetiam reuersi sunt: imo eorum aliqui Pacem cum Dominicanis bona fide inierunt: & Christianus Beluacensis, qui eos acerrimè vexauerat, illis & corpus & libros post mortem tradi voluit.

At M. Guillelmus cum in morbum incidisset, postea verò conualuisset, ubi recedendi petiit à D. Papa facultatem, ingressu Franciæ prohibitus est, ne Academicis nouam daret occasionem conquerendi de Rom. Curia non satis æquo processu. Quà de re sic habent eadem Normanicae Chronica. *M. Guillelmus de S. Amore* dum obtentâ à Papa Alexandro licentia redeundi propter grauissimam infirmitatem quæ eum inuaserat, ad terram suam reuerteretur infirmus, Papa Alexander eidem litteras misit, in quibus eum priuabat ab ingressu Regni Franciæ, & ab omnibus suis Beneficiis, ab actuque pariter legendi, prædicandi atque docendi. Sed præstat eiusdem Papæ Bullam audire in hanc rem ad Guillelmum directam.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Guillelmo de S. Amore in bonum dirigere gressus suos. *Cum propter multiplices causas & grandes offensas, quas temerariè commisisti, & specialiter propter Libellum perniciosum & detestabilem à te compositum, & per Nos olim de Fratrum nostrorum Consilio re-*

probatum & in perpetuum condemnatum merueris graues pœnas, volumus & per Apostolica tibi scripta in virtute obedientiæ sub debito iuramenti quod præstitisti de te stando præcisè mandatis nostris; nec non & sub excommunicationis ac priuationis perpetuæ ab Officio & Beneficiis, pœnis quas eo ipso te incurrere volumus, si contra huiusmodi præceptum Nostrum venire tentaueris, saluis aliis mandatis tibi faciendis à nobis districtè præcipiendo mandamus, quatenus nullo vnquam tempore Regnum Franciæ absque Sedis Apostolicæ licentia speciali intrare præsumas, & nihilominus omnem docendi ac prædicandi autoritate Apostolica perpetuò interdiximus facultatem; ita quod nec docere alicubi, nec vnquam alicui Clero vel populo sine ipsius sedis permissione de cætero audeas prædicare. Datum Viterbii 5. Id. Augusti, Pontif. nostri an. 3.

Ne verò interdictum seu prohibitionem illamquam Papa fecerat, temere forsan violare posset Guillelmus, idem Pontifex duobus interiectis diebus dat Bullam ad Ludouicum Regem, qua eum impensè rogat, ne patiatur Guillelmum in Regno suo commorari, aut iniuriam aliquam fieri Dominicanis ab Academicorum cœtu, postquam de exilio Guillelmi certiores facti fuerint. Bulla talis est.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Charissimo in Christo filio Illustri Francorum Regi Salutem & Apostolicam benedictionem. Cum propter multiplices culpas & grandes offensas quas Guillelmus de S. Amore temerariè commisisse dignoscitur, & specialiter propter libellum perniciosum & detestabilem ab illo compositum cuius Principium *Eccè videntes clamant in foris*, & titulus. *De periculis Nouissimorum Temporum*, ac per Nos olim de Fratrum nostrorum Consilio reprobatum & in perpetuum condemnatum meruerit graues pœnas, eidem Guillelmo virtute obedientiæ sub debito iuramenti quod præstitit de stando præcisè mandatis nostris, nec non & sub excommunicationis & priuationis perpetuæ ab Officio & Beneficiis quas eo ipso incurreret, si contra huiusmodi præceptum nostrum venire tentauerit, saluis omnibus aliis mandatis nostris, quæ sibi forsitan viua voce fieri fecimus, aut mediantibus Nuncio vel litteris duxerimus facienda, districtè dedimus litteris in præceptis, vt nullo vnquam tempore Regnum Franciæ intrare præsumat, & nihilominus omnem docendi ac prædicandi sibi autoritate Apostolica perpetuò interdiximus facultatem. Ita quod nec docere alicubi, nec vnquam alicui Clero vel populo de cætero audeat prædicare. Cum igitur Nos Celsitudo Regia rogauerit, sicut à tua credimus memoria non elapsam, vt eidem Guillelmo prædicti Regni interdiceremus ingressum, & Nos hoc prout superius expressum est, faciendum duxerimus, Serenitatem tuam rogamus & hortamur attentè, quatenus præfatum Guillelmum Regnum ipsum intrare nullatenus patiaris. Et quia pro certo nouimus quod Dilectos filios Fratres Prædicatores & Minores speciali fauore prosequeris, super quo te dignis in Domino laudibus efferentes, gratiarum tibi referimus multiplices actiones, Magnificentiam tuam omni quâ possumus affectione rogamus, quatenus eosdem Fratres pro Christi reuerentia, cuius sunt deputati obsequiis, habens benignitate solita commendatos, eos à quorumlibet iniuriis & molestiis protegas & defendas, ita quod tuâ potentia communiti, pace quietà & pacificâ pacis authori valeant famulari. Datum Viterbii 3. Id. Aug. Pontif. nost. an. 3.

Similiter litteras dat ad Episcopum Parisiensem, quia prælagiebat fore vt Academici hanc Guillelmi relegationem molestissimè ferrent, & Dominicanos vexarent, præcipitque vt vexatores compescat, Academicos verò moneat non ob id à se Guillelmum relegatum quod Vniuersitatem defendisset, sed quia librum composuerat perniciosissimum.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. *Cum propter multiplices culpas & grandes offensas &c.* vt supra vsque ad illa verba *duxerimus faciendum.* tum subiungit. *Ideo- que fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in Ecclesia Parisiensi & alibi etiam vbi videris expedire, per te vel per alium prædicta publicare procures: & si tibi constiterit, quod dictus Guillelmus contra tale præceptum nostrum in aliquo venire præsumperit, denuncies ipsum excommunicatum, per iurum, ac perpetuò ab Officio Beneficiisque priuatum, iniungasque illis ad quos Beneficiorum suorum Collatio pertinet, vt eadem Beneficia si qua eum habere*

contingit, personis & idoneis & Ecclesie Rom. deuotis liberè conferant & assignent. Denuncies etiam publicè Dilectis filiis Vniuersitati Magistrorum, & Scholarium Parisiensium, quod non pro eo quod idem Guillelmus Vniuersitatem ipsam defendit, aut quod pro ea forsàn in Francia vel apud sedem Apostolicam laborauit, cum Magistros & Scholares prædictos tanquam nobilia Ecclesie membra sinceritatis præcipuè affectibus prosequamur, sed pro præfatis excessibus, & præcipuè pro prædicto detestabili & à nobis damnato libello sic contra eum processimus: & si adhuc id exegerit proteruia contumacis, grauius auctore Domino procedemus. Datum Viterbii 10. Kalend. Septemb. Pontificatus nostri anno 3.

Interim Dominicani vt sibi Academicorum animos placarent & demererentur, supplicarunt eidem Papæ vt eos excommunicatione solueret, qua eos innodarat, eorumque animos scrupulo eximeret: itaque sequente mense in eam rem rescripsit Pontifex ad Episcopum Paris. id ea lege concedere, vt Academici librum Guillelmi condemnarent, & Ordinationi Pontificie pollicerentur se parituros.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabili fratri Episcopo Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. Dilecti Filii Prior & Fratres Prædicatores Parisienses nobis humiliter supplicarunt, vt cum nonnulli Magistri & Scholares Parisienses prætextu discordiæ vsque nunc Parisius habitæ & occasione detentionis cuiusdam libelli olim damnati à Nobis, cuius principium erat, *Ecce videntes clamabunt*, dicantur sententiam Excommunicationis incurrisse. prouidere super hoc salubriter curaremus. Nos itaque sic volentes ipsorum saluti in hac parte consulere, & æquitati nostræ sententiæ super hoc latæ nullatenus derogare, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnibus Magistris & Scholaribus, qui occasione dictæ discordiæ ac præfati Libelli Interdicti, suspensionis, aut Excommunicationis sententias nostrâ vel quauis autoritate prolatas hætenus incurrerunt, postquam tibi plenè constiterit, quod ipsi ordinationem nostram, quam pro conseruatione studii Parisiensis de consilio fratrum nostrorum edidimus, & quæ continentur in ipsâ, sententiam quoque ac statuta in ea per Nos expressa diligenter & efficaciter ac sine aliquâ fictione obseruant & obseruabunt, ac dictum libellum profus intoto & in qualibet sui parte combusserint, ac omnino curauerint aboleri, autoritate nostra iuxta formam Ecclesie Beneficium absolutionis impendas & dispenses cum eis super irregularitatibus, si quas forsàn huiusmodi contraxerint. Datum Viterbii 5. Kal. Octob. Pontif. n. an. 3.

Quia verò nondum Academici librum Guillelmi combusserant, nec eius damnationi subscripserant, prout iniunctum fuerat eorum Legatis, idem Pontifex paulo post aliam Bullam dat ad eundem Episcopum, quâ mandat vt instrumentum Anagnie confectum, quod supra retulimus, curet Parisiis publicari, & ab Academicis infra mensem à publicatione obseruari, secus eos excommunicationis vinculis irretiat; Magistros verò Odonem de Duaco & Christianum Beluacensem exequi cogat Lutetiæ, quod Anagnie promiserant.

A D E V N.
DEM EPIS-
COPVM.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Paris. Sal. & Apost. Ben.

Cum olim apud sedem Apostolicam constituti M. Odo de Duaco Doctor Theologicæ Facultatis & Christianus Canonicus Beluacensis coram Dilectis filiis nostris Fratribus H. titulo S. Sabinæ Presbytero & Ioanne S. Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinalibus iurauerint stare præcisè mandatis nostris, iidem Cardinales præfatis Magistris ex parte nostra quædam fecerunt mandata in virtute præstiti iuramenti, prout in Instrumento publico inde confecto, cuius tenor præsentibus infra subnectitur, plenius continetur. Volentes igitur in publicam venire notitiam, quod in hac parte dictis Magistris ab eisdem Cardinalibus de speciali mandato salubriter est iniunctum, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus præcepta huiusmodi sine moræ dispendio publices per te vel per alium Parisius, vel alibi prout videris expedire. Si verò dicti Magistri præcepta ipsa infra spatium vnus mensis à tempore publicationis huiusmodi adimplere non curauerint Parisius efficaciter & simpliciter, ac sine aliqua

aliqua fictione, tu eos ibidem publicè denuncies esse periuros. Restitutionem quoque dicti M. Odonis ad Officia, beneficia & alia quibus autoritate quarundam litterarum nostrarum, quarum principium est, Cunctis processibus, priuatus fuerat, autoritate nostra reuocare procures, &c. *Datum Viterbii 6. non. Octob. Pont. f. nostri an. 3.* Instrumentum de quo loquitur in hisce litteris, supra retulimus ad an. 1256. Sic autem incipit. In nomine Christi. Amen. Anno Domini 1256.

Thomas autem Aquinas ex iis vnus qui Anagninæ contra Legatos Vniuersitatis pugnauerant, reuersus similiter Lutetiam die 33. Octob. laurea Doctorali, à qua propter tumultus qui intercederant biennio retardatus fuerat, donatus est. Deinde reuocatas in memoriam Quæstiones quæ Anagninæ fuerant agitæ, rationesque & argumenta præceptoris sui Alberti edidit in vulgus, quæ leguntur in opusculis. Quæ de re sic habetur in argumento ad Opusculum 34. *contra impugnantes Religionem.* S. Thomas acceptâ benedictione an. 1256. Parisius reuersus est orans: vbi postremo suas cæramine compleuit victorias, ac deuictis fugatisque hostibus crexit trophæum in Augustissimo Academia totius Orbis Academicarum Principis theatro, omniumque applausu die 23. Octob. laurea (à qua iam biennio emeritus prædictis tumultibus fuerat retardatus) donatus est doctorali. Ibi que omnes sui libri Quæstiones, vt scripserat, tanta maiestate, tanto animi vigore & loquendi facilitate ac fecunditate probauit, vt celeberrimum & amplissimum totius Academia Parisiensis admiratione ac stupore repleuerit concursum & confessum.

Durum id fuit mediis fidiis Vniuersitati, oculis nempe suis cernere aduersarios triumphantes & Legatos illos suos Palinodiam cantantes, seque cogi admittere Dominicanos ad consortium & societatem à quibus non secus ac à pestibus studiorum, vt pote quietis Academiae perturbatoribus abhorrebant. Non igitur tam facile tamque subito sedari potuit & sopiri discordia eiusmodi. Recantata à Magistris illis dicta & scripta tam sollemniter; M. Guillelmi, qui in laribus propriis apud Sequanos delitescerat, exilium & absentia: Inimicorum assidua præsentia, insultatio, victoria & triumphus exacerbarunt animos Academicorum, & ita exercebarunt vt vix illi è suo Conuentu pedem efferre auderent: & si quando Comitibus Academicis interessent, sibilis & bombis testarumque strepitu exploderentur. Et sic oritur schisma in Vniuersitate; dum alii alias partes tuentur. Theologorum plurimi aut Beneficiorum amittendorum metu, aut spe consequendorum, quorum Dominicani in aula potentissimi dispensatores erant, Pontificis decreto parendum censebant. Alii cum cæteris aliarum Facultatum Magistris vt cumque quidem ferebant damnationem libelli de periculis nouissimorum temporum, cuius licet edendi occasionem dedissent Dominicanis, erat tamen cur damnaretur, vt duorum Ordinum ab Ecclesia approbatorum & confirmatorum honori & famæ confuleretur: at verò Guillelmi Legati sui, viri fortissimi, quod pro statutis, pro libertate & priuilegiis Marris suæ Vniuersitatis intrepidè dimicasset, exilium & deportatio ferri nullatenus poterat. Hinc indignatio in eos qui non expectato conflictu abiectis animis & armis imbelles se suis hostibus dederant, hocque pacto vnum Guillelmum furori triumphantium reliquerant & permiserant. Accedebat & aliud indignationis argumentum longè grauius, quod polliciti fuissent & iurassent se pro viribus suasuros & effecturos vt Mendicantes in Consortium Academicum admitterentur. Nam cum Theologi totius istius belli authores primi fuissent & Incentores, cæteri qui eorum sustinendorum causâ graues & intolerabiles molestias iniuriasque passi fuerant, omnino ferebant indignè & vlcerato animo, quod ipsi primi receptui canerent.

Imprimis verò Artificæ quibus Academiae dignitas & libertas erat cordi magis, consortio eiusmodi obstiterunt, existimantes non plus se posse cogi inuitos ad illud, quàm ad votum Religionis emittendum: neque illud magis quàm istud autoritatis esse Pontificiæ. Itaque solennis Decreti & statuti authores fuerunt: quo eos omnes à consortio communi exclusos esse voluit Vniuersitas, quæ M. Guillelmi reuocationi ab exilio consensum & assensum non præberent. Quo pacto tam à Regularibus quàm à Secularibus in ea verba iurare detrectantibus seorsum suas res & Comitibus habuerunt. Sicque reliqua pars huius anni & maxima sequentis in perpetua dissidia & rixas abiit.

Eodem anno Primates Germaniæ elegerunt Richardum Cornubiæ Comitem Henrici III. fratrem in Regem Alemanniæ. Et Alexander Pontifex eiusdem Henrici Anglorum Regis filium Edmundum in Regem Apuliæ, Calabriæ & Siciliae missis Nunciis depoposcit. Quæ res Francorum mentibus non parum terrore incussit.

Eodem anno habita sunt Comitia frequentissima Londini ad quæ Henricus Magistros Oxoniensis Academiæ vocari voluit, ut eos cum Episcopo Lincolnienſi reconciliaret: quæ de re sic breuiter Mathaus, seu Continuator. Eodem anno in media Quadrageſima factum est magnum Parliamentum: ubi de præcepto Regis venerunt Magistri Oxoniæ ut pax reformaretur inter Episcopum Lincolnienſem qui eos infestauit, & Vniuersitatem Oxoniensem.

1258.

Annus 1258. abiit fere totus in discordias cum Dominicanis: licet enim illi opimum de Academia triumphum reportassent, nihilo tamen eorum status erat in Academia tranquillior. Publicas quidem scholas exercebant, Disputationibus intererant nonnunquam, sed velut extranei; ubique enim explodebantur à Scholaribus, dictis excipiebantur, & maledictis onerabantur, ut solet fieri à petulanti Iuuentute. Magistri verò nullum cum iis commercium, nullam societatem inire volebant, etiam iussi centies à summo Pontifice & ab Episcopo Parisiensi: patiebantur quidem eos scholas retinere, scholares eorum Vniuersitatis Priuilegiis quam æque, tamen gaudere sinebant, sed eorum commercium non fecus ac Hæreticorum & Exsecratorum deuſitabant & refugiebant. Itaque ad solitum illi asylum redeunt: eiusdem Pontificis manum & fulmina implorant, ut illo tonante fulgurante saltem tuti essent, qui non poterant esse securi. Itaque circa finem Iulij mensis impetrant ab eo Bullam ad Cancellarium Parisiensem, quæ vetabatur, ne vlli Candidato licentiam impertiretur, qui non ante se iuramento obstringeret pacem seruaturum cum Dominicanis, eosque in Studio Parisiensi quietè degere & desudare permiffurum.

Porro in ista animorum & temporum agitatione ac perturbatione non video prohibitum fuisse hætenus Cancellarium San-Genouefianum impertiri licentias Artis: cuius opinor rei ratio est, quia Dominicani vnius Facultatis maxime consortes fieri cupiebant, nempe Theologicæ, proindeque facile patiebantur quietos esse Artistas, quorum Cathedras non ambiebant, instituto quippe suo minus conformes. Nam eodem anno eodemque planè tempore quo Papa interdixit Cancellario Parisiensi licentias impertiri, scripsit ad San-Genouefianum, non quidem prohibens dare licentias Artis, sed ne daret nisi adhibitis 4 Examinatoribus iuxta vetera Academiæ statuta pro numero scilicet 4. Nationum, quæ hodie Facultatem Artium componunt. Bulla data Anagniæ 4. Kal. Aug. talis est

“ Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Cancellario S. Genouefæ Paris. Salutem & Apostolicam benedictionem. Ex parte Dilectorum filiorum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarum Paris. fuit propositum coram Nobis, quod licet de antiqua approbata & hætenus pacificè obseruata consuetudine Parisius fuerit obseruatum, ut nulli de Scholaribus ipsis studentibus in Artium Facultate, regendi in Artium Facultate licentia concedatur, nisi per 4. Magistros examinationi talium ab Vniuersitate Magistrorum Facultatis pro tempore deputatos examinati fuerint, & idonei vel sufficientes inuenti; tu tamen super his indebitam tibi Iurisdictionem vsurpans nonnullis ex Scholaribus supradictis spretâ examinatione dictorum Examinatorum huiusmodi Licentiam temeritate propriâ concessisti, & passim concedere non vereris, examinationi talium certos examinatores motu proprio deputando. Vnde fit quod præfata licentia per te sæpius insufficientibus conceditur & indignis, ac per hoc memoratæ Facultatis studium non modicum vilipenditur & penitus eneruatur. Quia ergo in his, si ita sunt, non minus honestati tuæ quàm prædictæ detrahitur Facultati, discretionis tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus aliquibus ex Scholaribus supradictis licentiam huiusmodi non concedas, nisi per dictos Examinatores Vniuersitatis, ut fieri solet, examinati fuerint, & idonei vel sufficientes inuenti, certus quod si mandatum nostrum super hoc neglexeris adimplere, te ad id compelli mediante Iustitia faciemus. Datum Anagniæ 4. Kal. Aug. Pontif. nostri an. 4.

Eodem anno eadem Artium Facultas videns omnino exhaustum suum ærarium,

nec dubio quin propter Legationem Romanam & durante illâ Dominicanorum discordiâ exhaustum fuisset, vt illud aliquo modo repararet, statuit vt deinceps loco pignoris, seu vt tum loquebantur, vadiorum pecunia numerata acciperetur à Determinatoribus, hoc est ab iis qui ad determinandum publicè admissi fuissent, & à Baccalareis suis incepturis. Insuper verò, ne Rector, qui pro tempore foret, pecuniam illam publicam & communem alienaret inconsulta Facultate & nisi ad expeditionem procurationemque communium negotiorum, aut ad solutionem communium debitorum.

Nos Magistri Artium de communi consensu Magistrorum nostræ Facultatis, ^{STATVTVM DE PIGNORE.} nullo ex nobis contradicente anxiantes super status nostri lapsi reparatione, ac eiusdem immutatione, quoad quosdam articulos mutando. Considerantes nostram Facultatem propter defectum pecuniæ frequenter subiacere periculis, quantam penuriam frequenter passi sumus propter inordinatam ac minus expeditam Procuratorum nostrorum ac Examinatorum Determinatorum refusionem, nec non propter superfluam pecuniæ repositæ expensionem ac distributionem factam tam Bedellis nostris, quàm aliis superuenientibus, statuimus, vt tam Procuratores nostri, quàm Examinatores Determinatorum, cum ad dicta Officia eliguntur, specialiter iurent coram tota Facultate, quod nullum vadium pro bursis Bachelariorum volentium incipere seu determinare, recipient, sed Bursas in quibus tenentur, ab eis recipient in pecunia numerata Procuratores Bachelariorum, antequam eos ad ducendum per Scholas admittant. Examinatores Determinatorum, priusquam eis licentiam conferant, nisi quis eorum pro Bachelario seu Determinatore ad primam citationem Rectoris veniat in pecunia numerata, ne per aliquod prædictorum valeat refusio impediri vel differri. Iurabunt etiam quod ad primam citationem Rectoris hora determinata ad locum refundendi conuenient parati ad refusionem faciendam, nisi legitimâ causâ eo tempore fuerint aliàs occupati. Et quod nullis Bedellis nisi propriis nostris pecuniam quam debent Vniuersitati, nisi per se ipsos destinabunt, sed etiam fideliter referuabunt ante depositionem: & post pro suis viribus. Quo iuramento Rector cum ad officium assumetur, pariter adstringetur, videlicet quod pecuniam communem non alienabit nec alienari permittet, nisi illa alienatio pecuniæ cedat ad solutionem debitorum Communitatis seu ad expeditionem negotiorum Communitatis eiusdem. Quod si aliquis prædictorum contra suum iuramentum infringere prædictorum aliquid præsumat, Officio quoque in nostra Communione perpetuè sit priuatus, & eo ipso se esse priuatum ab omni officio cognoscat. Datum Anno Dom. 1278. mense Ianuarii.

Ad hunc quoque annum refert Mathæus Parisiensis Oxoniæ inter Scholares diuersarum Prouinciarum seu Nationum ortam fuisse seditionem. Ipso quoque tempore, inquit, nata est grauissima discordia inter Scholares Oxonienses de diuersis Nationibus oriundos, videlicet Scotos, Wallenses, Aquilonares & Australes, ita vt vexilla bellica in triste prognosticon explicantes se se hostiliter impetrent, & quibusdam interceptis ab inuicem damnificarentur.

Tunc scilicet habebantur Comitia Regni generalia apud Oxoniam, seu vt vocant *Magnam Parliamentum*: ibique Magnates aduersus Regem & Fratres eius & omnes eius amicos coniurauerunt, præsertim verò Pictauienses quorum in negotiis gerendis operâ maximè utebatur, insectati sunt adeo, vt eos ex Anglia migrare coegerint. Eorum plurimi Boloniam peruenerunt, indeque è suis ad Regem Franciæ nonnullos miserunt supplicaturos vt liberum commercium, aut in Regno moram ducere concederet, præsertim verò vt Electo Wintoniensi *Parisius morari ac vt Scholari ad tempus ibidem moram continuare liceret*. Verum id à Rege denegatum ob iniurias quas Regina dicebat sorori suæ Angliæ Regiæ ab iis illatas. Permissum tamen Fratribus Henrici Regis qui similiter fugere coacti fuerant, in Pictauiam transire. Qua de re sic legitur apud eundem authorem.

Cum verò prædicti Fratres Regis apud Boloniam quasi obsessi vilitèr fuissent coangustati, miserunt certum Nuncium ad Regem Franciæ humiliter deputantes vt ipsos qui ad sinum protectionis suæ in tribulatione confugerant, non dereliqueret, imo potius secundum Priuilegium Regni sui, quod est omnes ad illud confugientes in pace receptos protegere, ipsos missis pacis nuntiis & ductori-

bus per Regnum suum transire in Pictauiam permetteret : quod & à Rege
 piissimo libenter concessum est. *Miseris enim misericordiam facere, licet non ob me-
 ritum, charitatem esse perfectam nulli venit in ambiguum.*

1159.

Anno 1159. nondum cessauerat discordia Parisiensis : multi in Dominicanos
 spargebantur & emittebantur in vulgus à Scholaribus famosi Libelli, licet inui-
 tis Magistris : Liber de periculis nonisimorum temporum, quanquam Anagnia dam-
 natus, nihilominus à petulante iuuentute in linguam Gallicam, inque rithmos
 vernaculos translatus est, vt facilius à populo intelligeretur. Interim vrgebant
 Dominicani admitti in consortium Vniuersitatis : quanquam enim actus publi-
 cos frequentare & celebrare sinerentur, nondum tamen societate gaudebant
 quam postulabant : Imò maxima pars Academicorum, libertatis & priuilegio-
 rum suorum amans ac tenax, ab ipsis & ab aliquibus Theologis, qui seu metu
 amittendorum Beneficiorum, seu spe obtinendorum, seu tædio tot molestiarum
 eis adharebant, secesserat, seorsimque res suas & sua Comitia habebat, non
 eos quidem aperte & expressâ lege excludendo, ne Censuris ligari viderentur
 quas Pontifex tulerat, sed certè non communicando cum ipsis quæ ad Vniuersi-
 tatem pertinebant. Et in eo ferè statu fuerunt Academici per triennium, à redi-
 tu suorum Legatorum. Reginaldus Episcopus Parisiensis instabat reconciliatio-
 ni, prout sibi ab Alexandro Pontifice iniunctum fuerat & identidem iniunge-
 batur multiplicibus litteris. Academici reluctabantur, petebantque vt antequam
 illos admittere cogerentur, res Academicæ in integrum restituerentur, vtque
 Magister Guillelmus de Sancto Amore, qui suâ causâ & tuendâ Academicæ
 ergo exulabat, Authoritate Apostolica reuocaretur, eique sua beneficia
 redderentur. Hæc erat tum vnica, saltem speciosa causâ dilationis. Non enim
 æquum esse videbatur Academicis hominem tantæ dignitatis, patronum suum
 ac defensorem deferere. Id rescripsit Episcopus ad Pontificem, id quoque Do-
 minicani, dissimulanter quidem postulantes, vt pro bono pacis vellet Pontifex
 hoc impedimentum vnicum auferre. At ille molestè ferens tot suas irritas esse
 Bullas & nihilominus vexati Dominicanos Academicos verò frequenti litterarû
 M. Guillelmi commercio recreari, ob idque ferocios videri, nec vllum velle
 cum Dominicanis habere consortium, nisi prius reuocaretur ab exilio Guillel-
 mus, mandat Episcopo Parisiensi, vt Magistros Vniuersitatis conuocet, & ad-
 moneat non Vniuersitatis causâ damnatum exilio, sed propter contumaciam
 & alias rationes quæ ad personam ipsius non ad Vniuersitatem spectabant, ve-
 terque cum illo commercium habere, aut eius causâ vexare Dominicanos. Bul-
 la est eiusmodi.

„ Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Pa-
 „ risiensi Salut. & Apost. Bened. Indignanter accepimus & tibi referimus cum
 „ dolore, quod Quidam Magistri & Scholares Parisius commorantes, non vni-
 „ tatis & concordia, sed dissensionis & scandali amatores, Parisiense studium quod
 „ sopitis controuersis erat in tranquillo statu positum, perturbare, ac Religiosis
 „ quibusdam & aliis, à suo eos, vel se ab ipsorum societatis consortio separando
 „ graues inferre molestias moluntur, eo quod Guillelmi de S. Amore ipsius turba-
 „ toris studij suis exigentibus culpis, quia transeunte lingua eius super terram po-
 „ fuerat temerè os in cælum, per Nos, citra condignum tamen, quia pœnam me-
 „ ruerat grauiorem, ab illis partibus, ne illas corrumpat vterius, separati releua-
 „ tionis seu reuocationi renuunt consentire, honestatem in hoc & iustitiam ample-
 „ ctentes. Cum igitur intentionis & voluntatis nostræ prorsus exislat dictum Guil-
 „ lelmum, cuius de multis malis, quæ hæctenus commisisse noscitur, nulla pœni-
 „ tentiæ signa monstrantur, nunquam releuare in aliquo, vel ad sua Beneficia,
 „ seu Parisius reuocare, Fraternalitati tuæ per Apostolica scripta districtè præci-
 „ piendo mandamus, quatenus conuocatis omnibus Magistris & Scholaribus Pa-
 „ risius studentibus, sub excommunicationis pœna eis districtè præcipias, vt
 „ nullos Religiosos seu quoscumque alios occasione huiusmodi, quod nempe
 „ Guillelmi de S. Amore releuationi seu reuocationi consentire renuunt, molestia-
 „ re præsumant, se ab eorum, sive ipsos à suo consortio separando, qui præfati
 „ Guillelmi releuationi vel reuocationi non præstant assensum, cum illum præ-
 „ stare non debeant, nec hominis iurgiosi & in sua obstinati peruicacia releua-

tionem seu reuocationem saluâ possent conscientia postulare, denunciâs nihilominus Magistris & Scholaribus memoratis, quod omnes pœnas & priuationes in ordinatione, sententiis, litteris, vel statutis à Nobis dudum emissis contentas incurrunt, qui Religiosos & quoscumque alios molestare præsumunt, separationem huiusmodi procurantes: cum separare alios à se, & subducere vel substrahere taliter se ab aliis idem penitus reputemus. Non obstantibus iuramentis vel promissionibus aut obligationibus seu quibuscumque statutis, quibus dicti Magistri & Scholares se astrinxisse pro releuatione vel reuocatione cuiuslibet pro causis Vniuersitatis afflicti dicuntur, maximè cum idem Guillelmus non pro factis Vniuersitatis, sed pro suâ malignitatis offensâ fuerit sedis Apostolicæ iudicio, iustitiâ exigente punitus. Datum Anagninæ Non. April. Pontif. nostri annos. "

Hic obiter notandum initium separationis Facultatum studii Parisiensis, & origo nouæ administrationis eiusdem Academiae. Nam vsque ad hæc tempora Vniuersitas fuit per Rectorem & per Procuratores Nationum solummodo, tanquam per solos Principes suos & Capita administrata: nec legitur hæcenus ulli Decanorum Facultatum fieri mentionem. Omnes quippe Magistri cuiuscunque Professionis essent, in Matriculam suâ quisque Nationis, (veluti olim Ciues Rom. cuiuscunque Ordinis, Senatorii, Equestris & Plebeij) in suâ quisque Tribus Album referri curabant, & sub Procuratore Nationis militabant. Vnde M. Guillelmus de S. Amore, licet Theologiæ Doctor in suis ad obiecta Responsionibus, cum Præfector Academiæ commemorat, non alios refert, quàm *Rectorem* aut *Procuratores*. Cû enim ille more consueto solènter dimisisset scholam, obortâ forte inter Dominicanos & Academicos discordiâ, ait se retentum à Magistris ad illam componendam, licet tum *neque Rector neque Procurator esset*: qua in occasione, si tum fuissent in Theologica Facultate Decani, non potuisset profectò nec debuisset eorum non meminisse, præsertim cum Quæstio quæ agitabatur, tota pertineret ad Theologiam. Agebatur quippe de Scholis Theologicis concedendis aut non concedendis Ordini Prædicatorum, iisque ad Scholasticam in Theologia societatem admittendis, aut non admittendis. Itaque licet interdum legamus 4. Facultates societatem inter se habuisse, & illarum singulas statuta quædam condidisse suo statui conuenientia, non ideo tamen separata atque seiuncta corpora constituiebant: sed sub autoritate Rectoris ea condebant quæ ad professionem suam & docendi modum pertinebant. Cum vero Comiticia celebrabantur, suffragium singuli Magistri in suis quisque Nationibus dabant: quemadmodum olim Romani in Comitibus Tributis: in quibus singuli, seu Senatores & Patricii, seu Equites, seu Plebei suffragia tabellasque ferebant.

Vt autem quo Ordine, quaque gradatione facta fuerit ista Facultatum separatio, & nouorum Corporum distinctio, habeamus, operæ pretium est animaduertere Dominicanos triplici separationi occasionem dedisse: 1. fuit totius ipsius Vniuersitatis ab ipsis. Nam cum illi duas Cathedras Theologicas publicas & solennes statuto sibi firmari postulassent, atque in consortium Magistrorum Theologiæ admitti, vtrumque illis statuto denegatum est. Hinc causa dissidii. Academici enim à suo illos consortio in perpetuum expulerunt, ne monstrum, vt aiebant ex diuersis Corporibus & ex tam alieni instituti Magistris cõponerent. At cum ab Innocentio IV. & ab Alexandro item IV. iussu fuissent eos in suum consortium admittere, alterius separationis viam adinuenerunt, quam mutuam iure appellare possumus: renunciarunt enim singuli omni societati & consortio atque iuribus & Priuilegiis Academiae, & tanquam priuati Magistri nullam habentes amplius inter se colligationem & communionem, in Ciuitate Paris. remanserunt, rescripseruntque Pontifici, se non obstare quominus Dominicani societatem inirent cum Academicis, si qui essent qui Vniuersitatem componerent, cæterum se nec societatem habere amplius, nec Vniuersitatem componere. Verum irrita quoque fuit eiusmodi separationis via, vt ex dictis constat.

Tertiò tandem aliam commenti sunt: nam cum Legati Academici malè fuissent Anagninæ ab Alexandro habiti, coactique fuissent non modò illic, sed etiam Parisi publicè recantare quæ dixerant scripseratve aduersus Mendicantes, item M. Guillelmus qui Academiae tuendæ causâ retentus fuerat, vetaretur Lutetia

tiam redire. Multi verò è Magistris præsertim Theologicæ Facultatis mallent deinceps cum Dominicanis quantamcunque societatem contrahere, quàm perpetuis fulminibus à Pontifice emissis terri, atque ita in illâ animorum diuisione periculum esset, ne splendor Academia penitus interiret, statuerunt alii Academicici inito Consilio & matura deliberatione prius habitâ, sub autoritate Rectoris & Procuratorum vt vera à falsis discernent, neminem se pro Academico habituros qui non iuraret se Mendicantes ad societatem non admissurum, antequam illi M. Guillelmi postliminium impetrassent. Et quia nonnulli huic statuto subscribere noluerunt aut non ausi sunt, tam ab ipsis quàm à Dominicanis secesserunt: & sic vtraque pars seorsim stetit aliquandiu, donec an. 1259. pax inter eas coaluit. Hæc occasio Bullæ supradictæ. Quem verò progressum & successum habuerit ista separatio ex dicendis amplius constabit, sufficiat impræsentiarum notare, quæ causâ fuerit huiusmodi secessionis.

Iterum eodem anno Facultas Artium statutum condidit de Examine S. Genouefæ, cauitque ne quis deinceps examinaret, Licentiandos in Artibus, qui à 4. Nationibus Facultatis Artium non fuisset ad id muneris delegatus. Ab aliquot enim annis, forte durante lite Dominicanorum, Cancellarius San-Genouefianus præficebat ipse propriâ autoritate examini, quos volebat etiam non nominatos à Nationibus. Cuius licentia vt refrænaretur, ab Alexandro Bullam ad eum obtinuerunt, quâ verabatur per alios examinare quàm per eos qui à Nationibus fuissent confirmati. Hæc ad an. 1258. Statutum vero Facultatis Artium est eiusmodi.

STATVTVM
DE EXAMI-
NE S. GE-
NOVEFÆ.

Vniuersis præfentes litteras inspecturis Magistri in Facultate Artium Regentes Parisius cognoscere veritatem. Cum Cancellarius in examinatione B. Genouefæ super libertatibus dictæ examinationis nobis iniuriari multipliciter non formidet, præsertim cum ipse examinatos per non deputatos à nobis seu non examinatos in nostrum præiudicium non modicum & grauamen licentiare præsumat: vnde etiam frequenter à Deputatis rite examinatos & expeditos pro suæ voluntatis arbitrio repellere nullatenus erubescit, ac si nullum ius in examinatione dictâ Nos habere recognoscat: cû tamen ipse, vt credimus audire non debeat, nec aliquos expedire nisi auditos & expeditos per deputatos à nobis: quosque de contrario autoritate suorum privilegiorû nos doceat, quorum copiam nobis sæpe requirentibus denegauit exhibere: considerantes in hoc nostras libertates multipliciter impugnari & volentes impugnationibus his obuiare modis omnibus quibus rationabiliter possumus, pro bono cõmuni statuimus de cõmuni consensu Magistrorum nostræ Facultatis nullo in eis contradicente, vt nullus Bachelarius à modo licentiarum ex parte illa per Magistros à Nobis non Deputatos præsumat, seu Magister aliquis Regens vel non Regens licentiam alio quàm modo prædicto procurare: ac nulli liceat Magistrorum qui non sit Deputatus à nobis iuxta formam nostram aliquem Bachelarium superius examinare. Ad quod statutum omnes Regentes sint adstricti & omnes Incipientes adstringantur. Quod si hanc ordinationem aliquis contra suum iuramentum infregerit, indignationem nostræ societatis se nouerit incursum. Ne quis autem eam infringere præsumat, statuimus omnes infringentes à societate nostrâ priuari. Bachelarium ad nostram societatem in perpetuum non admitti, Magistrum Regentem suis lectionibus priuari: non Regentem societate nostra in Principiis, in examinatione communis, seu in determinatione sui Bachelarii in perpetuum non gaudere cum omnibus pœnis aliis, quas nostra Facultas infligere poterit, quo vsque condignâ satisfactione præmissâ de communi consensu nostro vel maioris partis prædictas pœnas duxerimus reuocandas. Hæc autem ad præfens statuenda decreuimus saluis in omnibus & per omnia libertatibus Ecclesiæ S. Genouefæ autoritate Apostolicâ dictæ Ecclesiæ indultis seu concessis, si qua fuerint indulta examinatione præmissâ. Datum anno Dom. 1259. mense Maio, 3. Non. Iam ad litem Mendicantium redeamus.

Igitur Alexander Pontifex eidem semper proposito insistens non reuocandi ab exilio Guillelmi, vidensque se non potuisse tot Bullis nec posse Academicorum animos pervincere, existimauit occurrendum saltem esse malo venturo; & quia Episcopum & Cancellarium Parisiensem satis habebat ad votum suis manda-

vis obsequentis, scripsit ad Cancellarium San Genouesianum, vetuitque ne cui in vlla Facultate regendi licentiam concederet, qui non iuraret se statuta sua obseruaturum & pacem cum Mendicantibus bonâ fide habiturum.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto Filio Cancellario Eccle-
siæ S. Genouesæ Parisiensis salutem & Apostolicam benedictionem. Præsen-
tium tibi autoritate præcipiendo mandamus, quatinus nullum de cætero
licentias Parisius in aliqua Facultate, nisi prius iuret ordinationes & statuta pro
tranquillo statu Parisiensis studii dudum à nobis edita & ea quæ continentur in
ipsis se inuiolabiliter seruaturum, & expressè promittat per huiusmodi iuramen-
tum quod deinceps Religiosorum & aliorum in eodem studio desudantium quietem & pa-
cem directè vel indirectè, occultè vel manifestè, per se vel per alium scienter nullo modo
turbabit, puniens nihilominus pœna debita iuramenti huiusmodi transgressores.
Datum Anagninæ 15. Kal. Iulii, Pontificatus nostri anno quinto.

AD CAN-
CELLA-
RIVM SAN-
GENOVEFI-
ANVM.

Ex huiusce Bullæ verbis euidenter colligimus Cancellarium San Genouesia-
num tam adhuc Theologis quàm aliarum Facultatum Magistris licentias imper-
tiri consueuisse: quam potestatem & autoritatem quando & quam obrem ami-
serit aut exercere destiterit, non est hic locus inquirendi.

Porro intelligens idem Pontifex illam Academicorum pernicitiam ex fre-
quenti & libero litterarum M. Guillelmi commercio oriri, aliâ Bullâ ad Episcop.
Parisensem datâ biduo post Anagninæ nempe 12. Kal. Iulias mandauit & præce-
pit, vt omni eiusmodi litterarum commercio interdiceret Academicis, quando-
quidem ex illo ali & foueri discordia comperiebatur. Bulla est eiusmodi.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabili fratri Episcopo Paris.
Salutem & Apostolicam benedictionem. Multorum relatione quod per Nuncios
& litteras quas Vniuersitas Scholarium Parisiensium vel aliqui de ipsa Guillel-
mo de S. Amore transmittunt vel recipiunt ab eodem frequenter, Parisiense stu-
dium & status Religiosorum & aliorum existentium Parisius non modicum per-
turbatur. Volentes igitur paucorum malitiis obuiare, Fraternitati tuæ per Apo-
stolica scripta præcipiendo mandamus, quatinus eidem Vniuersitati & singulis
de ipsâ ex parte nostrâ præcipere ac districtius inhibere procures, ne de cætero
dicto Guillelmo aliquas litteras vel Nuncios quibus posset bonus status Parisien-
sis studii & Religiosorū ac aliorū quomodolibet perturbari, mittere vel ab eodem
recipere Guillelmo aliquo modo præsumant communiter vel diuisim. Etsi quis
contrarium fecerit, ipso facto sententiam Excommunicationis incurrat, nec ab ea
possit absolui, nisi de mandato sedis Apostolicæ speciali. Datum Anagninæ 12.
Kal. Iulii, Pontif. nostri an. 5.

AD EPISCO-
PVM PA-
RIS.

At cum certò rescuisset Rectorem & Magistros Facultatis Artium, aliosque
etiam aliarum Facultatum Magistros, qui cum ipsis consentiebant, se tam à
Theologorum quàm à Mendicantium consortio in elusionem mandati Aposto-
lici separauisse, paucis post diebus aliam Bullam ad eundem emisit Episcopum,
quâ districtissimè mandabat, vt sub pœna excommunicationis cogeret eos, hoc
est, tam Theologos & alios Magistros seculares quàm Regulares in suam socie-
tatem sincerè recipere. Nam vt supra dictum est, cum Dominicani socie-
tatem Theologorum præsertim affectarent, Artistæ & alii qui iurauerant se
nunquam in societatem illam consensuros antequam M. Guillelmus ab exilio
reuocaretur, resecatâ à suo consortio Theologis, seu potius se ab eis separantes
crediderunt se à Dominicanorum admissione fore liberos, cum illi non Artista-
rum aliorumque Magistrorum aliarum Facultatum societatem, sed Theologorum
tantum affectassent, Sed contra Pontifex.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Paris.
Salutem & Apostolicam benedictionem. Ex alto fuisse conspicimus Ciuitati Pa-
risiensi prouisum, quod honorificata decore studii Generalis & tantorum Vniuer-
sitate Scholarium illustrata præluceat Orbis Ciuitatibus, Orbemque lucidum red-
diderit sui luminis claritate. Ipsa quidem Vniuersitas fons irriguus consuevit es-
se virtutum, Vniuersale speculum, Mater studere volentium, & Magistra, scientia-
rum ad singulos dona deriuans, cunctosque clarificans illustribus radiis Doctri-
narum. Et quia nonnulli seditionis & nequitie filii lucem in tenebras conuerte-
re satagentes tantum studium subuertere conabantur, Nos horum conatibus ob-

» uiantes certa statuta de nostro & fratrum Consilio dedimus, per quæ studio so-
 » liti reddebantur incrementa vigoris & talium Peruerforum intentio tollebatur.
 » Cumque noster animus optata super eo tranquillitate quiesceret, quod sicut ha-
 » bebat relatio plurimorum statum quietis & pacis Vniuersitas resumpsisset, post-
 » modum quod turbati referimus, qui dicebantur à seditionum suarum languore
 » sanati, passos fuisse didicimus recidiuam in Diuini nominis contumeliam, Apo-
 » stolici mandati contemptum & subuersionem studii memorati. Nuper enim no-
 » stris est auribus intimatum, quod Magistri & *Rectores Artistarum Parisiensium*, &
 » à Dilectorum filiorum Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratrum, & quo-
 » rundam aliorum Magistrorum & Scholarium Religiosorum & Secularium so-
 » cietate seu consortio separantes, ipsorum elusionem mandati apostolici super hoc
 » directi ad suum Consortium pro suæ voluntatis arbitrio non admittunt contra
 » statuta olim à nobis super hoc edita temerè veniendo. Verum quia id animum
 » nostrum acerbius vulnerat, quo materia maioris turbationis & scandali (nisi su-
 » per hoc à nobis salubre exhibeatur remediū) posset exinde non absque graui
 » Ecclesiæ generalis dispendio facilius exoriri, maximè cum huiusmodi separatio
 » quacunque arte vel ingenio adiuuenta fuerit, & quocunque nomine censeatur
 » studij Partitionis edita, sit præsumpta. Velumus & per apostolica tibi scripta
 » firmiter præcipiendo mandamus *quatinus eisdem Rectoribus & Artistis ac aliis Ma-*
 » *gistris & Scholaribus Parisiis commorantibus ex parte nostra discretè præcipias, ut*
 » *infra 15. dies post huiusmodi præceptum eosdem Fratres ac alios in suum consortium seu*
 » *societate iuxta eorundem statutorum tenorem admittere studeant & efficaciter retinere. Ni-*
 » *hilominus inhibeas ne similia de cætero attententur*, alioquin tam *Rectores*, *Arti-*
 » *stæ prædicti* ac alii, qui memoratos Fratres & eis super hac adhærentes ad huius-
 » modi societatem seu consortium iuxta præceptum nostrum taliter admittere ac
 » retinere non curauerint, quàm etiam omnes illi qui contra inhibitionem hu-
 » iusmodi publicè vel occultè, seu quouis alio modo venire præsumperint, eo ipso
 » sententiam excommunicationis incurrant, à qua nullatenus absolui valeant, nisi
 » personaliter ad sedem apostolicam accesserint, absolutionem huiusmodi perituri.
 » Porro cū per Prædicationes & Disputationes Guillelmi de S. Amore prædicti Fra-
 » tres qui vt Christū lucrifaciant, electionem voluntariā paupertatis elegisse nos-
 » cuntur, & quamplures alii fuerint grauitè diffamati, Nos ad confutandam su-
 » per hoc ipsius Guillelmi malitiam & elucidandam in talibus veritatem, Vniuer-
 » sis præsentis litteras nostras quibus statum dictorum Fratrum non indignè
 » approbamus, duximus destinandas, quarum tenores per te vel per alios Parisiis
 » & alibi in Ecclesiis & aliis locis, in prædicationibus publicis & prout expedire
 » videris coram Clero & Populo tam Latinis quàm vulgaribus verbis exponere
 » studeas diligenter. Insuper quendam libellum famosum & detestabilem ab eo-
 » dem Guillelmo editum prout publicè apud sedem Apostolicam confessus extitit,
 » quem per Nos de Fratrum Nostrorum consilio condemnatum igne cremari
 » fecimus, cuius titulus *Tractatus breuis de periculis Nouissimorum Temporū* nuncu-
 » patur, principium autem eius erat, *Eccè videntis clamabunt foris*, nec non & alios
 » quosdam libellos famosos in infamiam & detestationem eorundem Fratrum ab
 » eorum æmulis in litterali & vulgari sermone, nec non rythmis & cantilenis in-
 » decentibus, de nouo vt dicitur editos, quos exhiberi facias, detentores ad exhibi-
 » tionem ipsorum per Censuram Ecclesiasticā appellatione postpositā cōpellendo,
 » conuocatis Magistris & Scholaribus Parisiis existentibus facias publicè coram
 » omnibus igne cremari. Præterea Guillelmi Bedellū Scholariū Nationis Picardo-
 » rū, pro eo quod suæ salutis immemor Dominica in Ramis-Palmarū proximè præ-
 » tetitā prædicante Dilecto Filio F. Thoma de Aquino eiusdem Ordinis Prædicato-
 » rū quendam libellum famosum, quem vt pote contra eosdem Fratres editū pu-
 » blicè reprobauerat, contemptā excommunicationis sententiā, quam in omnes au-
 » thores. Detentores aut Publicatores ipsius Libelli auctoritate ordinaria promul-
 » gasse diceris in conspectu Cleri & Populi tunc ibidem existentis in tui & ipsorum
 » Fratrum iniuriam publicare præsumpsit, excommunicatum præsentibus Magi-
 » stris & Scholaribus supradictis studeas nuntiare, priuando ipsum nihilominus
 » perpetuo Bedellionatus Officio, ita quod illud nec per se nec per alium de cæ-
 » tero

vero exercere præsumat, nec etiam salarium aliquod sibi (quem de Ciuitate Parisiensi sublato appellationis obstaculo perpetuo procures expellere,) petere vel recipere liceat ratione Officij supradicti auxilio Charissimi in Christo filij nostri Regis Franciæ Illustris ad promissa si opus fuerit inuocato. Non obstantibus quibuscunque appellationibus à dictis Magistris, Rectoribus & Scholaribus interjectis. Ad hæc volumus quod omnes illi qui deinceps huiusmodi libellos vel con- similes edere & detinere seu publicare, aut præfatum Bedellum Parisius reducere præsumperint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, à qua non nisi iuxta modum absolui valeant prænotatum. Præsentem autem litteras omni morâ & difficultate postpositâ coram Vniuersitate prædictorum Magistrorum & Scholarium studeas publicare. Datum Anagninæ 6. Kal. Iulij, Pont. nostri. an. 5.

Ipsi quoque Academici tam per litteras quàm per Legatos Guillelmi sui postliminum postularant, excusantes contumaciæ crimen quod ei Pontifex obiebat potissimum. Non extant, credo, nunc Vniuersitatis litteræ; sed ex eis quas ad eam rescripsit Pontifex, satis intelligitur Academicos molestè licet ferentes quod suâ causâ M. Guillelmus exularet, parendo tamen aliquatenus Alexandri mandatis, à Conuentibus suis non expulisse Mendicantes; at quoties iis interesset, Defensoris sui causam & postliminum in Quæstionem reducere consueuisset, vt sic eos excedere compellerent, ne quod damnauerat Pontifex, approbare cogentur. Respondit verò Alexander & pernicitiam Guillelmi obiecit: expianti tamen crimen veniamque postulanti pollicitus est gratiam suam & reditum. Bulla est eiusmodi.

Alexander Episcopus Ser. Seruorum Dei, Dilectis filiis Magistris & Scholaribus Parisiensibus Sal. & Apost. bened. *Ex alto fuisse conspicimus Ciuitati Parisiensi prouisum, quod honorificata decore studij Generalis & tantorum Vniuersitate scholarium illustrata præluceat Orbis Ciuitatibus, orbemque lucidum reddiderit sui luminis claritate. Ipsa quidem Vniuersitas fons irriguus consueuit esse virtutum, vniuersale speculum, mater studere volentium & Magistra scientiarum, ad singulos dona derivans, cunctisque illustribus radiis Doctrinarum clarificans, &c.* Inter alia quæ olim pro Vniuersitatis & disciplinæ vestræ profectu salubriter ordinanda prospeximus, quod Religiosi viri, præsertim FF. Prædicatores & Minores degentes Parisius, qui sicut merito & participatione doctrinæ atque scientiæ Vniuersitatis vestræ debent pars non incongrua nec indigna videri, eiusdem Vniuersitatis tam consortio quàm Beneficio gauderent in omnibus sub certâ formâ duximus statuendum. Sed licet non forsan in omnibus, in plurimis tamen animosæ voluntatis arbitrio rationabilis æquitatis euertere iudicium, aliqui contra Ordinationem nostram, cui voluntariæ approbationis assensus, & promptæ obeditionis obsequium debebatur, præsumptuosum rebellionis leuauere calcaneum: aliqui mandatorum nostrorum vim & potestatem ingeniosis adinventionibus vacuantes, superficialiter sic nostris detulere sermonibus, quod verius illulisse probantur. Cum enim iuxta Ordinationem eandem prædictos Fratres teneamini à vestro non separare consortio, quis non videat manifestæ delusionis commentum, quod separando vos ab ipsis, prohibitam separationis pœnam eis infligitis indirectè contra positam vobis eiusdem Ordinationis legem communem priuatis fraudibus rectissimè moliendo? *Pro Guillelmo præterea de S. Amore quem à Communione vestrâ prorsus extraneum notissima culpa fecit, ad pristinum Vniuersitatis vestræ reuocando consortium, Conuentum fieri, vel haberi Tractatum, ne sopiti scandali rediret occasio, Apostolicæ Sedis Auctoritas interdixit.* Nihilominus autem quia nostis eosdem Fratres propter transgressionis culpam & prolata animaduersionis pœnam, quas religiosè timore deuitant, nec posse nec velle, vbi habentur de prædictâ reuocatione Tractatus, conuenire vobiscum, quoties pro quibuslibet Vniuersitatis negotiis conuenitis, huiusmodi Tractatus reducit, quo eisdem Fratribus illicitum fiat vestris Congregationibus interesse. In quo vtique facto sagittæ nocere paratæ quæ peruersè mittuntur in alios, in spirituales plagas mittentium conuertuntur. Caueant ergo sibi qui tales struere non verentur insidias, ne dum aliis tendiculas deceptionis obiciant, ipsi in propositos sibi à Nobis laqueos Excommunicationis aliarumque sententiarum inciderint, à quibus ne-

quibunt, cum voluerint, de facili expediri. *Mirum si considerationis vestra docta prudentia dignam veniam iudicet prædicti Guillelmi graue peccatum, quod nec Confessionis humilitas, nec pœnitentia satisfactio, nec conueniens pœnitentis indicium mitigauit. Presumptionis enim eius audacia publicanis longè latèque se ipsam, eamque non rara condigne quàm misericordis animaduersionis ultio prædicauit: quod videlicet in Vniuersitatis vestræ perniciosam scissuram & dissolutionem studij salutari non est veritus ponere os in cœlum contra Scias Apostolica potestatem, aduersus auctoritatem Pontificum, contra ministeria Sacerdotum, contra statum & profectum Religiosorum virorum, maxime Predicatorum & Minorum, quorum sacra plantatio sanctam fecundat & venustat Ecclesiam reprobè dogmatizans, & quantum in ipso fuit, disseminans in Ecclesia veritatis nefandi schimatis pestem, fumosum infamemque conscribendo libellum, ne in ventum caderent contumeliosa & damnabilia verba sua. Porro quamuis eundem libellum in fauillam & in cinerem Ecclesia Rom. damnauerit spiritu oris sui, ostendens hoc ipso quæ stipendia deberentur auctori, ipse tamen nec apud Sedem Apostolicam, nec postmodum alibi constitutus suum super eodem libello, quem se composuisse non abnuuit, humiliter confiteri curauit & emendare commissum: Sed in suâ rigidus pernicaciâ eos, quorum animos incitare non desinit, temeritatis propriæ incentiuo secum trahit in pertinacis, vt accepimus, obstinationis abyssum. Hæc quippe non est illa quæ desursum venit, sapientia pudica, pacifica, & modesta, pro qua capefcenda peregrinari patriis relictis sedibus elegistis: pro quâ constituistis Scholasticis vos exercere sudoribus: pro quâ decreuistis nocturnis lucubrationibus fatigari, quam utique nemo pertinget qui fuerit sapientiæ terrena quæ animalis est & maligna, ac sanæ doctrinæ opposita, studiosus. Hæc nempe Carnalium est deorsum emergens prudentia quâ secundum hominem ambulantes, zelo & contentione rixantur, ac sibi met propter concupiscentiam, quæ in eorum membris militat, inquieti pacem ad Deum & proximos nesciebant, &c. Præfatus vero Guillelmus pro quo per memoratos Nuncios supplicastis, si conuenientia humilitatis & pœnitentiæ signa monstrauerit, per quæ appareat e via suæ prauitatis conuersus, poterit Apostolica Sedis non solum misericordiam sed & gratiam promereri, &c. Datum Anag. 5. Id. Iulijan. 5.*

Ex his Bullis perspicuum est fuisse tum in Vniuersitate Schisma. Nam ab anno quidem 1243. quo hæ turbæ exordium sumpserunt, ad annum vsque circiter 1257. constans fuit animorum consensus, non esse Regulares vllatenus in commune consortium admittendos. At post reditum legatorum Academicorum plurimi Theologi, vt supra dictum est, Regularibus adhærentes Pontifici parendum esse putauerunt. Alij cunctandum rati, donec aut tempus emolliret ipsis Pontificis animum, aut M. Guillelmus ab exilio reuocaretur, aut alia occasio occurreret tuendæ libertatis, in eodem proposito constantes persistenter: seque proinde à prædicta Theologorum Regularibus adhærentium parte se iunxerant, suaque Comitia celebrabant. Nec dubitandum quoque videtur, quin & illi similiter sua suosque actus Scholasticos cum Regularibus habuerint. Molestè tamen ferebant se à reliquo Vniuersitatis corpore; cuius Rector caput erat & Procuratores Nationum præcipui Administratores & Præfecti, tanquam membra putrida esse diuulsos. Itaque ad eundem Pontificem recurrentes prædictam Bullam obtinuerunt, quâ Rectori & Procuratoribus quos *Artistarum Rectores* vocat, & aliis aliarum Facultatum Magistris eorum parti adhærentibus excommunicationem comminatus est, nisi protinus diuisos illos Magistros tam seculares quam Regulares ad suum consortium reuocarent.

Cum autem vocat *Rectores Artistarum* (seu his verbis *Rectorem & Procuratores Nationum* intelligens, seu reuera duos *Rectores Vniuersitatis*, vt accidit aliàs Schismaticis temporibus) id cum contemptu dixisse videtur in suæ argumentum indignationis, quasi hic sensus eius fuerit; quod absurdum prorsus ipsi videretur, vt Theologi suis decretis parerent, Artistæ verò & alij minimè, quibus Rector & Procuratores, non illis adhærent. Vnde in Bulla, quam supra retulimus, Theologiæ Magistros mirificè collaudat, de cæteris nullâ fere factâ mentione, Theologicamque Facultatem quasi aliarum Dominam extollit, cæteras deprimendo veluti ancillas: quippe existimabat, si Theologi semel consentirent, cæteros quoque Magistros statim consensuros. Vel ob hæc rationem *Artistarum Rectores* appellat, quia *Rectoris & Procuratorum* ele-

ctio ab Artistis pendebat. Licet enim non diffiteamur fuisse in Nationibus ab omni auro 4. quodammodo Facultatum Professores, certum tamen est à Collegio Artistarum Rectorem & Procuratores assumi semper consueuisse; vt qui ordine professionis inferiores erant, Præfectorum Vniuersitatis electione parces esse possent. Quemadmodum igitur olim apud Romanos Consules & Dictatores Plebeij, licet ex infimo Ordine assumpti toti tamen Reipub. præerant: ita & Rector de Artistarum Collegio sumptus, qui ordo est in Vniuersitate postremus, totius nihilominus Academiæ Caput est supremum; eique tanquam Dictatori omnium Facultatum Magistri parere tenentur. Hinc post acceptas prædictas Alexandri litteras, in quibus Rector Artistarum appellatur, in instrumento publico eiusdem Vniuersitatis eodem anno 21. Feb. confecto *Rector simpliciter* denominatur, his verbis. *Rector Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius Studentium.* Sed de his hæcenus.

Porro quia verebatur Pontifex vt non posset Episcopus Parisiensis litteras suas executioni demandare absque auxilio brachij secularis, vt vocant, scripsit similiter ad Regem Ludouicum, rogauitque vt Episcopo prædicto præstaret operam ad exequendum sua mandata, quoties ab eo postularetur.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Ch.ri ssimo in Christo filio Regi Francorum Illustri salutem & Apostolicam benedictionem. Dum Apostolicæ solis sermones & scripta ea promptitudine, quoties tuæ Celstudini mittuntur, assumis, vt videaris in illis cum cuius in terris vices licet immeriti gerimus, intueri. Expendis utique latius animaduertendam ceteris Christianissime Deuotionis exemplar, quod palam semper effulset, & in excelsis throno benedicti à Domino Regni tui. Hinc Nobis & Ecclesie Christi accessit assidue materia spiritualis exultationis & laudis. Hinc quoque in pressuris quas eadem Ecclesia inter fluctuosos mundi huius impetus extrinsecus iniqua perpetitur, refrigerium percepit interuæ consolationis & pacis. Sanè quamuis experimentorum testimonia de tuarum Nos letificantia incremento virtutum quas sublimis uenustat humilitas, iugiter increbrescant, hoc tamen nunc inter bona tua letanter & gratanter accepimus, quod ad fauorem Regium contra Parisiensis studii Turbatores uiris pacificis sapientiæ otia studiosa sententibus impendendum preces & exhortationes Apostolicæ te proni & uenolū inuenerunt. Super quo Scienitati tuæ gratiarum exoluimus actiones. Cum autem Venerabili fratri nostro Episcopo Parisiensi contra Turbatores eosdem diuersa mandata dederimus, in quibus exequendis ipsum oportet Regalis potentie brachio adiuuari, Celstudinem tuam rogamus & hortamur attentè in remissionem tibi peccaminum suadentes, quatinus eidem Episcopo ad compescendum & puniendum illos prout expedire cognouerit, dexteram tradita tibi diuinitus potestatis accommodes, quotiens fueris requisitus, ut tuo munimine inter iniquos innocens pacificorum tranquillitas muniatur, cupientium studiis vacare prudentiæ tuæ conualescat utilitas, & exinde apud Deum tuorum crescat cumulus meritorum. Datum Anagninæ Idib. Iul. Pontif. nostri an. 5.

Quis non fremat cum audit tot Bullas tam leuem ob causam datas? tot fulmina manu Apostolica emissa? quis non miretur summum Pontificem alioqui virum optimum, ita ab inimicis Vniuersitatis induci potuisse, vt tam vehementer persequeretur Academiam Paris. quod nollet alterius Ordinis & instituti homines in suum consortium admittere? Tunc enim Academici damnatum fuisse Guillelmi Libellum minus impatienter ferebant: sed violari ab istis hominibus sua priuilegia, libertates imminui, statuta infringi, cum inimicis & ab inimicis cogi conuersari, omnia habere cum acerrimis persecutoribus communia, vno verbo cum percussoribus societatem inire compelli, hoc vero supra quam dicit potest, indignanter ferebant.

Nihilominus vt turbationi eiusmodi finem qualemcunque imponerent, vtque tempus proraherent, diuersa semper effugia meditando, censuerunt tandem eos esse admittendos, sed tam duris conditionibus, vt vel ipsi consilium suæ admissionis abiicerent, atque à proposito desisterent: nam cum quo in ordine reponendi essent in Vniuersitate, quemve locum in actibus, supplicationibus solennibus, Conuentibus ac Comitibus essent habituri, tribus vicibus deliberatum esset, concluderunt tandem iis, qui superbè dominari volebant, tamque studiosè & ambitiosè nomen Magistri affectabant, infimum locum esse assignandum, & ceteris Religiosorum Ordinum Magistris esse postponendos: vt patet ex hoc instrumento apud Mathurinenfes confecto.

RECEPTIO
DOMINI-
CANORVM
AR VNI-
VERSITATI.

*Vniuersis Presentes litteras inspecturis Rector & Vniuersitas Magistrorum & Schola-
rii Parisius studium salutem in Domino sempiternam.* Nos ex certis & rationabi-
libus causis in certis aliis litteris plenius expressis ad perpetuam rei memoriam vo-
luimus, statuimus & irrefragabiliter per presentes Ordinamus, vt videlicet Fra-
tres Prædicatores seu Iacobitæ cuiuscunque conditionis aut status extiterint,
quotiens eos ad actus publicos seu facta quæcunque dictæ nostræ Vniuersitatis
vocari vel admitteri contingeret, totiens infimum locum honoris & reuerentiæ per
Nos vel Magistros in omnibus prædictis actibus Scholasticis, publicis &
consuetis, Scholaribus, Bachalariis aut Magistris cuiuscunque status fue-
rint, vltimum & infimum assignatum obtineant & in eisdem per eos ad
quos spectat, collocentur: vt pura Magistri in Theologia post omnes alios
Magistros iuuenes & antiquos tam seculares, quàm alios Religiosos illius Facul-
tatis in Congregationibus, Vesperis, Aulis Episcopi, Principiis quibuscunque,
& in quacunque Facultate vltimum locum habeant & infimum. Nec in Dispu-
tationibus dictæ Facultatis Theologiæ ante alios Magistros tam seculares quàm
alios Religiosos cuiuscunque Ordinis arguere præsumant. Eisdemque fratribus
Iacobitis in huiusmodi Disputationibus & actibus Scholasticis quibuscunque,
quibus arguere consuetum est aut respondere, aut alium actum quemcunque
Scholasticum facere post prædictos Magistros volumus locum vltimum & infimū
assignari. Et cum in Sermonibus, Processionibus seu Disputationibus coram Do-
mino nostro Rege vel alibi: & generaliter in quibuscunque factis Vniuersita-
tis dictos Fratres locum honoris vltimum & infimum retinere volumus & ha-
bere. Et quod Bachalarii præsentati prædicti Ordinis post præsentatos aliorum
Ordinum videlicet Minorum, Carmelitarum & Augustinensium, Cisterciensium
& aliorum cuiuscunque Ordinis extiterint, ac etiam post Seculares & Religiosos in
Scholis & aliis locis & actibus nostris vltimum locum habeant: vt puta si sedeant
& arguant, in actibus nostris publicis suprædictis infimum locum retineant: & ad
omnes & singulos dicti Ordinis Fratres præsentis & futuros hanc nostram ordina-
tionem extendentes, Secularesque nec non aliorum Ordinum Magistros Bacha-
larios tanquam digniores, excellentiores & in fide orthodoxâ firmiores per
præsentis ordinauimus in omnibus suprædictis præsidere secundum Ordinem
hactenus obseruari consuetum, dictam Ordinationem nostram seu statutum re-
nere præsentium intimantes, & in valis Ecclesiarum affigi, nec non tam in
Scholis quàm in sermonibus intra studium nostrum & etiam vbilibet publicari &
denunciari volentes, mandantes & præcipientes omnibus iuratis Nostris quibus-
cunque præsentibus & futuris sub pœnâ periurii, resecationis & à nostro consortio
priuationis eandem firmiter obseruare & obseruari facere, consuetudinibus aut
statutis seu aliis etiam iuramento vallatis nostræ præsentis Ordinationi & statuto
obuiantibus hactenus in contrarium obseruatis non obstantibus quibuscunque,
quas vel quæ quoad præmissa nostræ Ordinationi seu etiam statuto nolumus
derogare. Quod omnibus tenore præsentium volumus esse notum. In cuius rei
testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponendum. Da-
tum Parisius in nostra Congregatione Generali Magistrorum tam Regentium
quàm non Regentium apud S. Machurinum super hoc specialiter ternâ vice ad
prædicta ordinandum, & statuendum congregata & vocata diebus 20. mensis
Ianuarii, 19. Febr. & concorditer 21. eiusdem mensis Februarii an. 1259.

Hoc statutum, hæc status depressio hominibus altum sapientibus vehementer
displicuit. Sed quid erat quod molirentur aduersum? postulauerant admitti ad
scholas & ad actus Scholasticos, hoc statuto admittebantur: societatem inire cum
Academix Magistris affectauerant; hoc statuto ab ea non arcebantur: imo ad
eam adlegebantur, quod maximè cupierant; sed dominari prohibebantur,
quod vehementer optabant. De hac verò infra alios Religiosorum Ordines,
aut infra statum Secularium in Actibus & Comitiis depressione conqueri-
non videbatur esse ferendum in hominibus humilitatem Christianam su-
pra omnes speciali lege profitentibus: cum ipse Christus hoc omnibus exem-
plum dederit, & supremus Pontifex eius in terris Vicarius *se seruum seruorum*
non dedigneretur appellare. Adde quod si quia aliis Religiosorum Ordinibus subii-
ciebantur conquesti fuissent, iam illis subeundum erat cum eiusmodi Ordinibus

certamen. Nec erat quoque vnde Pontifex in Academiam fulmina iaculari posset; quando quidem quod iusserat, executioni demandarat. Restabat igitur, vt quod tandem factum est, fieret, nimirum vt illi cæterique Religiosorum Ordines cum Theologis societatem solummodo inirent, priuatumque ac singulare Corpus in Academia componerent, Caput sibi seu Decanum præficerent, quemadmodum singulæ Nationes priuata erant Corpora, suam singulæ Procuratorem habentes: atque ita cum Nationibus eidem supremo Rectori subiectis societatem inirent. Quam quidem tanto libentius admiserunt Nationes, quia nullum sibi neque suis suppositis cum Dominicanis commercium aut deliberationem esse volebant. Sic igitur omnino credibile est auctam fuisse adiecto hoc Theologorum Ordine Vniuersitatem. Vnde an. 1337. post contentionem & litem 50. prope annum de numero Nominandorum à singulis Facultatibus ad Beneficia, præsentibus duobus Senatoribus à Curia Parisiensi delegatis in solennibus Comitibus professi sunt Theologi se esse *Primariæ accessionis* ad Vniuersitatem, nec vllus contententium hanc eis prærogatiuam derogauit. Eorum verò exemplum postea securi Decretistæ & Medici Doctores speciales quoque pro sua professione Ordines composuerunt & Decanos sibi præficientes, cum Procuratoribus & Nationibus septem Vniuersitatis Collegia seu priuata Corpora constituerunt.

Cæterum istiusmodi adoptio Mendicantiû non esse visa est tanti, vt possint dici membra seu vt obtinuit loquendi vsus, *supposita* Vniuersitatis: licet enim ad societatem actuum scholasticorum admissi sint, non sunt tamen vllatenus ad societatem Politicæ seu administrationis publicæ. Et hinc forte factum, vt quia Decanus Theologiæ ad Consilium publicum Vniuersitatis vocatur, nunquam Monachus fiat Decanus, iuxta prouerbium, *Monachus non decanizat*: quia publici consilii non potest fieri particeps, nisi ex speciali indulgentia, sicut nec Collegii Academici præfecturam suscipere aut bona possidere quæ sunt Vniuersitatis, ob votum Religionis cui specialius adstringitur. Et hinc Ludouicus Scruinus Patronus olim Catholicus lib. 1. de causis Beneficialibus, in confutatione argumentorum Antonii Loissellii contra M. Ioannem Hamiltonem parochiæ SS. Cosmæ & Damiani Curionem ab Vniuersitate præsentatum an. 1586. euincit Monachos non posse propriè dici esse *de corpore* Vniuersitatis.

On nous obiecte que les Mendians qui viuoient sous S. Louys, sont membres de l'Vniuersité. Cela ne se peut dire si on ne veut maintenir de faux toutel'Histoire du temps & les Registres de l'Academie, par lesquels il appert que les Maistres de l'Vniuersité en toutes les Facultez & Nations ont empesché leur entrée, & les efforts par eux faits pour estre du Corps de l'Vniuersité. l'employe ce qu'en ont escrit Guillaume de S. Amour & autres Maistres de Paris au Pape Clement IV. S. Thomas d'Aquin grand Patron des Iacobins en son liure *Contra impugnantes cultum & Religionem Mendicantium* c. 3. *An Religiosus licitè possit esse de Collegio Scholarium*, recite les argumens qui estoient proposez contre eux, & premierement qu'en vn mesme Office il n'y doit auoir vne profession dissemblable, selon la Loy diuine écrite par Moysé disant, *Non arabis simul in boue & asino*. Et partant la profession des Religieux & seculiers estant diuerse, on ne peut associer les Mendians aux seculiers. Item chacun estant tenu d'obeir au Chef de son Ordre, il est malaise qu'un Religieux reconnoisse pour son Chef le Recteur des Secliers. Car il seroit Religieux & Seclier ensemble: ce qui ne se peut, les actions des deux ne se pouant imiter par vn. Car qui s'est obligé à vn, n'est plus en sa puissance pour se lier à l'autre. Dauantage par les Statuts des Colleges il est defendu à vn Seclier d'estre de diuers Colleges, s'il n'a dispense; beaucoup moins vn Religieux qui est du College de la Religion, doit estre de la Compagnie des Moines Secliers. Je laisse les arguments de l'oïsiuete contraire aux lettres: qui fut obiecté aux Mendians par ceux qui leur vouloient mal. Je sçay qu'ils ont fait de grands fruits en l'Eglise. Car entre les Religieux Mendians les Docteurs Scholastiques s'estant montrez, la Theologie fut grandement augmentée par eux, & premierement par Alexandre de Ales, en l'an 1250. cent-ans apres la premiere naissance des Sententiaires qui fut sous Albert le Grand precepteur de S. Thomas. *Guill. Varro præceptor Scoti, Gregorius Ariminensis,* & plusieurs autres.

Mais la Profession des Mendians a esté separée de celle des Seculiers: & encoire que leur doctrine ait esté approuuée par l'Vniuersité, toutefois l'Ordre de leur Religion n'a esté iointe avec les Escoliers. Que s'ils auoient esté vnis & que de Corps diuers, on en auoit fait vn, il faudroit rapporter des lettres patentes d'vniou octroyées par le Roy qui estoit lors ou par les Successeurs. *Nam ad Cathedram Apostolicam non pertinet studentium societas: sed ut tunc publicè dictum & scriptum fuit, administratio sacramentorum & alia huiusmodi. Vnde auctoritate Apostolica Magistri Parisienses cogi non potuerunt, ut Religiosos ad suam societatem admitterent.* Or iamais le Roy n'a vny les Mendians avec l'Vniuersité & n'y en a point de lettres. Et c'est le principal argument des Maistres de l'Vniuersité, auquel l'on n'a point fait de responce pertinente. Simplement les Mendians on dit que l'argument estoit faux, *Et ad eum qui regit Rempublicam Christianam, Scholarium regimen pertinere.* Ce qui est bon à dire où le Pape est Sieur Temporel, mais non pas en ce Royaume, où la connoissance de telle Police appartient au Roy & aux Officiers Royaux.

Ne rendez donc point nostre Vniuersité Mendiante, elle n'est composée de Mendians; Elle a plusieurs Colleges qui sont fondez par les Rois & par Princes & Seigneurs Laics. Elle en a aussi qui sont fondez par Euesques, Prestres, & autres personnes Ecclesiastiques. Mais le reuenu de ces fondations & dotations est temporel. Elle peut iouir de ce reuenn, les Mendians, y renoncent. Et encoire que l'Vniuersité n'ait gueres de biens temporels: si est-ce que le peu qu'elle tient, e'le le veut conseruer sous l'autorité du Roy & des Arrests de la Cour, & elle ne permettra que les aduersaires la ioinent aux Mendians qui sont du tout autres qu'elle, ie ne veux dire contraires, mais s'il n'y a contrarieté, il y a telle dissimilitude & diuersité que les deux Professions ne peuuent estre coniointes. De fait en l'an 1253 les Maistres de cette Eschole enuoyèrent des lettres à toutes les Eglises & Prelats concernant leurs plaintes & doleances contre les Freres Precheurs, lesquels auoient esté logez en la maison S. Iacques vis à vis de S. Estienne qui estoit dehors la Ville au lieu & terre appartenant à l'Vniuersité. Estans du commencement en petit nombre, depuis ils firent plusieurs entreprises contre l'Vniuersité, mêmes en l'absence de ceux qui s'étoient retirez à Angers: & auoient occupé quelques chaires *coniuuentibus Episcopo & Cancellario Vniuersitatis qui tunc erant*, ainsi que dit le liure du Recteur. Et du depuis estant multipliez en Docteurs s'efforcèrent d'vsurper d'autres Chaises malgré l'Vniuersité par autres lettres esrites par le Pape Alexandre IV. en l'an 1255. scellées du sceel des 4. Nations, aucuns Escoliers se nommant les Reliques de la dispersion & bris du naufrage espars çà & là pour les disputes se sont plaints, *his verbis. Radix amaritudinis sursum germinans Apostolo detestante in Persecutorum nostrorum, Fratrum videlicet Predicatorum, cordibus coalescens in fructus amaros adeo pullulauit, quod studium nostrum per lites & iurgia inquinatum est*, dont ils se plaignoient pour les raisons portées par leurs remonstrances. Car pour auoir vne bonne paix l'Vniuersité & Maistres des Escoliers desirant rallier leurs Soldats, qui estoient la pluspart en route auoient donné & offert à Frere Mathieu Prieur & à ses Freres dudit Ordre le lieu de S. Iacques appartenant à l'Vniuersité, & en signe de reuerence & reconuoissance qu'ils tiennent ce lieu par le bienfait de l'Vniuersité comme de leur Dame & Patrone, ils auoient promis de receuoir les Escoliers & leurs successeurs quand ils iroient en leur Maison, & s'estoient chargez de celebrer deux Messes: l vne le lendemain de Saint Nicolas, l'autre le lendemain de S. Martin: mais n'accomplissans toutes leurs promesses ils donnerent occasion aux Escoliers & Maistres de l'Vniuersité de se plaindre à l'encontre d'eux.

Ie ne m'arrestera plus longuement sur ce point: seulement l'adiousteray ce que nous enseigne l'Histoire de l'an 1431. qui est en vn liure escrit à la main dans la Bibliotheque de S. Victor. En cette année presidoit en l'Eglise le Pape Eugene IV. qui fauorisoit les Mendians & leur octroya vne Bulle par laquelle il ordonnoit que les Religieux seroient receus à lire la Bible & les Sentences, & admis à la Licence de la Faculté de Theologie & Escholes de Paris Cette Bulle fut refusée par les Docteurs de Paris & les Mendians y renoncèrent: & partant on ne peut pas dire qu'ils soient du Corps de l'Vniuersité. Au surplus entre les articles du

plaidé cette cause. *Item iurabit* prosequi reuocationem & annulationem Bullæ Mendicantium per D. Alexandrum V. eis concessæ. Et paulo post. 3. *Iuratis* non ponere in deliberatione reconciliationem alicuius Religiosi de Ordine Augustinianorum aut Fratrum Minorum, nisi prius Conuentus reconcilietur totus 4. *Non ponere* in deliberatione reconciliationem alicuius illorum Conuentuum Augustinianorum & Minorum, nisi prius habita reuocatione & ipsa publicata.

Porro non tantum Vniuersitatis iura vsurpare audebant Dominicani: quinimo in aliena Monasteria inuolabant, vt refert adhuc an. Mathæus Paris. *Tempore eodem*, inquit, *collata domo* quadam cum mansione pertinente eidem in Dunstaple charitatiuè Fratribus Prædicatoribus, Quidam se ex eis instanter ingesserunt in eandem secretius, in enorme nocumentum Prioris & Conuentus de Dunstaple. Exemplo edocti Fratrum Minorum qui apud S. Edmündum mansionem, malo grato Abbaris & Conuentus eiusdem loci adepti in non minimam illius Domus læsionem domicilia adeo sumptuosa construxerunt, vt in oculis intuentium tot sumptus tam subito effusa pauperibus Fratribus paupertatem voluntariam professis admirationem suscitarent. Memorati igitur Fratres repentino & clandestino impetu arcem crexerunt & solenniter non exspectatâ quacunq; licentiâ Diuina celebrarunt ibidem. Animabant enim ipsos quacunq; voluerunt adepta priuilegia & protectio Cardinalis Fratris Hugonis non minima.

Idem Author adhuc annum notat turbatas fuisse tres Vniuersitates, Oxoniensem, Cantabrigiensem & Parisiensem: sed hanc maximè per Dominicanos & Minoritas. *Eadem quadragesima*, inquit, *orta est Oxoniis & Cantabrigia discordia grauissima*, eo quod vnum reum mortis & carceri addictum vinculis ruptis, & effracto carcere Clerici violenter rapuerunt, & in Ecclesiam traxerunt protegendum in eadem. Vniuersitas insuper Parisiaca per Prædicatores & Minores non mediocriter est perturbata. Tot autem Ordines exorti sunt, quod hi hos & conuerso supplantant: nec sufficit, vt consuevit, populus eos plebeis Eleemosynis sustentare.

Eodem anno Engeltamus de Coucy inter Magnates Franciæ primus duos Scholares cum Magistro quos in suo fundo feram venantes, repererat, suspendi iussit: ipse vero à Rege Ludouico eodem supplicio damnatus est si credimus Mathæo Westmonasteriensi, qui rem sic narrat. *Anno sub eodem aliud euenit in Partibus Transmarinis* horribile factum, sed in caput agentis comparabiliter conuersum. Engeltamus de Cursy vir Magnus, & quasi Nobilium Franciæ primus crudelitate simul & prauitate patrizans Clericulos duos cum suo Magistro bestiam quandam vsque in terminos suos insequentes iocando, furibundè apprehendit, & nullo vterius exquisito iudicio innocentes suspendit. Quod cum Regi Franciæ nunciaretur, aduocato eo clam & super hoc facto publicè conuicto, licet plures Nobiles pro eo supplicassent; nec contra eum sententiam proferre voluissent, ipse Rex iuramenti sui in sua coronatione recordans, proferens proprio ore sententiam suspensionis eum fecit incarcerationi, expectans tempus propositum perficiendi. Nec mirum si ipse alios damnans sine Iudicio pœna condemnatur consimili; cum Patrem sequeretur qui consimilia faciens interitu truncabatur non dispari.

Nangius eandem historiam narrat paulo aliter his verbis. *Erant tunc temporis in Abbatia S. Nicolai de Bosco tres pueri Nobiles de Flandria, qui ibidem missi fuerant propter idioma Gallicum addiscendum: quos iocantes & spatiantes per nemora dictæ Ecclesiæ arcibus & sagittis cuniculos sagittando, dum sequerentur prædam suam in nemoribus Domini de Couciaco, Forestarii ipsius Domini eos ita reperientes ceperunt, quibus captis & in prisonem ductis retulerunt Domino suo Forestarii quod fecerant. Quo audito ipse continuo, vt pote crudelis & immisericors ante causæ & ætatis ac generis ipsorum cognitionem suspendere eos fecit. Quod intelligens Abbas S. Nicolai in cuius erant custodia deputati, & D. Gilo Brunus Constabularius, à cuius genere dicebant Puerorum alterum deriuari, instantissimè Regi querimoniam detulerunt: & idcirco D. Rex Dominum de Couciaco fecit ad Curiam euocari super tali facinore responsurum. Qui*

in Regis presentia constitutus dixit se de Responſione cogi non debere, volens & petens per Pares Franciæ si posset secundum consuetudinem Baroniæ iudicari: sed contra eum probatum extitit per Curiam retroacta, quod terram in Baronia non tenebat, quia terra de Bouis & de Gornayo quæ à terra de Couciaco per Fraternalis partitionem decisa fuerat, illud Dominium Baroniæ importabat. Tali igitur altercatione negotio dependente, Rex Dominum de Couciaco non per Pares nec Milites, sed per Clientes Aulicos fecit capi, & in domo sua Parisius quæ Lupara dicitur custodià reſeruari: diem sibi constituens ad quam omnes Regni Proceres conuenirent. Proceribus verò postmodum Parisius congregatis, Dominoque de Couciaco in medio constituto Rex eum super casu prædicto responde compulſit. Tunc ille per Regis voluntatem omnes Barones ibidem consistentes sui generis vel parentelæ ad suum Consilium conuocauit, tantaque fuit ibi sui Generis nobilitas, quod Rex quasi solus præter paucos Consilii sui remaneret. Ipse Rex etiam non erat expertus affinitatis illius Parentelæ. Erat autem Regis intentio iustum Iudicium iudicare inflexibiliter, vt ad pœnam talionis dictus Dominus puniretur, & morte consimili damnaretur. Vix tamen ad vltimum precibus & interuentu Procerum sic fuit ordinatum, quod decem millibus librarum vel circiter vitam suam redimeret, & duas Capellanas constitueret pro animabus Puerorum ad perpetualiter celebrandum. Nec ille verus cultor Iustitiæ illam pecuniam suis thesauris addidit, sed in pietatis operibus totum distribuit: quia Domum Dei de Pontifara redditibus augmentatis de illa pecunia fabricari fecit, Scholas & Dormitorium Iacobitarum Parisius & Ecclesiam FF. Minorum à fundamentis in integrum consummauit.

Eodem anno Chartusiani à Rege Ludouico obtinuerunt locum & Domum Vallis-viridis vulgò de Vanverd, ad construendum ibi in solitudine Cœnobium: cuius rei extat Diploma Regium, in quo multa ad commendationem Vniuersitatis Parisiensis continentur.

CARTHUSIANI PARISIENSIS LOCANTVR,

In Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Nouerint Vniuersi præſentes pariter & futuri, quod ad Nostram accedentes præſentiam Fratres Ordinis Carthusiensis Nobis humiliter supplicarunt, vt prope Ciuitatem nostram Parisiensem, in qua fluunt aquæ largissimæ salutariæ Doctrinæ, adeo quod fluminis imperus Ciuitatem ipsam lætificans & inundans Vniuersalem irrigat Ecclesiam; pio Diuini nominis amore vellemus eidem Ordini de loco aliquo competenti liberalitate Regia prouidere, petentes humiliter, & instanter vt locum nostrum ac Domum de Valle-Viridi prope Ciuitatem prædictam muris excelsis & quouis modo circumcinctum pietatis intuitu dignaremur sibi concedere, vt in ipso & per ipsum totus Ordo reuiuisceret & floreret: sicque Domus ipsa secus salutarium aquarum plantata decursus fructum in tempore suo datura gratissimum, totum Carthusiensium Ordinem faceret. Nos autem Fratres ipsos & eorū Ordinem Deo gratū specialis Dilectionis & fauoris gratiâ prosequentes piis supplicationibus annuimus eorū, & locum prædictum ac Domum de Valle-viridi, sicut eam tenebamus, Fratribus ipsis ibidem summo Regi perpetuò seruituris in puram & perpetuam Eleemosynam concedimus & donamus, locum ipsum, personas & bona quæcunque ad ipsum pertinentia in Nostra Regia protectione suspicientes & volentes ab omni iniusta molestatione manere quæta. Donamus insuper & concedimus in perpetuam Eleemosynam pietatis intuitu, & pro Nostræ & Antecessorum nostrorum animarum remedio Fratribus ipsis inibi Domino seruituris ad eorum sustentationem quinque modios bladi de Gonesâ ad mensuram & modium Parisiensium in Granario nostro Parisiensi percipiendos annuatim ad festum Omnium Sanctorum: quos à Præpositis & Ministris quicumque pro tempore fuerint, eisdem Fratribus solui sine diminutione vel difficultate præcipimus ad terminum prælibatum. Præterea donamus eisdem & concedimus domum quam emimus à liberis defuncti Petti Cocci sitam iuxta Gentiliacum, cum porprisio & terris adiacentibus & vinea ac aliis eius pertinentiis ab ipsis in perpetuum possidenda. Quod vt perpetuæ stabilitatis robur obtineat, præsentem paginam sigilli nostri autoritate ac Regni nominis charactere inferius annotato fecimus communiri. Actum apud Melidunum anno Dom. Incarnat. 1259. mensis Maio. Regni verò nostri an. 33. adstantibus in Palatio nostro quorum nomina supposita sunt & signa. Dapifero nullo.

nullo. Sig. Ioannis Buticularij. Sig. Egidij Constabularij. S. Alphonfi Capicerarij. Anno 1260. Mense Aprili Facultas Artium statutum fecit de Examine B. Genouefæ (quod propriè suum esse voluit) verauitque Examinatoribus Sanguenouefianis habere sub se Bachelarios : insuper statuit, vt antequam examinerent, in præsentia suâ iurarent : item de modo eligendi Examinatores, si in aliqua Natione non esset in eligendo concordia.

Nos Magistri Artium 4. Nationum Regentes Parisius Ordinationi siue Statuto per Nos siue per Antecessores nostros anno Dom. 1259. facto & inregistrato, tres articulos sequentes de communi consensu dignum duximus adiungendos. 1. Videlicet quod nullus Magister deputatus ad audiendum siue examinandum à parte B. Genouefæ, siue in Communibus siue in propriis, quamdiu in officio examinandi existat, Bachelarium ad petendum licentiam per se vel per alium à parte eadem perseueret siue audiat. 2. Insuper quod Examinatus in Communibus eligatur per Nationes, quemadmodum in propriis. Ita tamen quod Electores iurati ad eligendum tam Procuratores quam Examinatores, quotiescumque deputantur, accedant; & Examinatores in communibus electi in præsentia Facultatis antequam quenquam examinent, prout moris est de fideliter examinando præstent iuramentum. 3. Item volumus & ordinamus quod quilibet Rector in primâ sui Institutione specialiter per suum Sacramentum sit adstrictus ad puniendum Transgressores horum articulorum, & etiam in præmemorata Ordinatione siue statuto contentorum cum consilio duorum Magistrorum specialiter ad hoc de qualibet Natione per Procuratores vocatorum, dummodo eisdem de Transgressione & Transgressore per fide dignos fideliter constiterit, secundum pœnas in suprascriptâ ordinatione impositas, reseruata tamen potestate Facultati pœnam mitigandi siue relaxandi, quotiens sibi viderit expedire. Adicientes etiam, si Controuersia siue contentio in aliqua Natione super eligendo Examinatore in Communibus oriretur & duraret per tres dies continuè, quod de Nationibus concordibus qualibet vnum Magistrum mitteret ad eligendum cum Electoribus à Natione discordi deputatis: & illi iurati cum aliis ad electionem procederent: & ille in quem maior pars eorum consentiret, remaneret Examinator. Volumus etiam quod obseruentur ista specialiter sub eadem fidei & iuramenti religione, sub quâ sæpe dictam ordinationem siue statutum adstringimur obseruare, formâ quam Bachelarij consueuerunt in præsentia Cancellarij iurare à Bachelariis obseruatâ. In cuius rei testimonium sigilla 4. Nationum fecimus apponi. Datum anno Dom. 1260. mense Aprili.

Cum autem multi è Magistris & Scholaribus Parisiensibus Excommunicationis sententiam passi, eiusdem vinculo innodati tenerentur, propterea quod librum M. Guillelmi de Periculis nouissimorum temporum penes se non obstante interdicto papali detinuerant, Episcopus Parisiensis summum rogauit Pontificem, vt sententiam illam relaxaret multitudiniquè parceret: quam obrem Alexander totum illi postea negotium permisit, vt patet ex hac Bulla.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Paris. Sal. & Apost. bened. Tua nobis Fraternalitas intimauit, quod nonnulli Clerici tuæ Ciuitatis & Diocesis incurrerunt Excommunicationis sententiam latam auctoritate nostrâ in omnes illos qui libellos famosos contra Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratres à Magistro Guillelmo de S. Amore seu aliis editos publicare præsumerent seu retinerent. Quare nobis humiliter supplicasti, vt cum multum do sit in causa, super hoc eorum saluti providere misericorditer curaremus. Ita que de tua circumspectione confisi, præsentium tibi auctoritate concedimus, vt ab eisdem Excommunicatis sufficienti cautione præstirâ, quod libellos huiusmodi, quos comburi facies, de cætero non tenebunt, ipsos ab huiusmodi sententia absoluas hac vice iuxta formam Ecclesiæ vice nostrâ, ac facias eos ab executione suorum Ordinum vsque ad certum tempus prout expedire videris, manere suspensos. Tandem cum ipsis super irregularitate, si quam medio tempore celebrando Diuina Officia, seu immiscendo se illis, contraxerint, dispensare procures, prout secundum Deum animarum suarum saluti videris expedire. Datum Laterani 3. Non. Decemb. Pontif. nostri an. 6.

Ex hac Bulla cuincit Wadinghus in Annalibus Minorum finem accepisse

controversiam Parisiensem. Tandem, inquit, an. 1260. finem accepit controversia Parisiensis cedentibus Religiosorum adversariis contrario Pontificis conatus & absolutio- nem petentibus ab incurfis Censuris. Commisit Papa suam auctoritatem Episcopo Parisiensi, ut pœnitentes à nexu solueret, eâ tamen præmissâ cautione ne amplius apud se retinerent perniciosos libellos Guillelmi de S. Amore quos comburi iussit ab Episco- po.

Quibus tamen conditionibus facta fuerit hæc Partium dissidentium reconciliatio, neque ex instrumentis publicis neque ex Bullis aut ex authorum testi- moniis hæctenus mihi constitit. Vnum quidem scio, diuortii occasionem sump- tam ex statuto Vniuersitatis mense Aprili an. 1253. factò, quo cautû fuerat *ut de ca- tero nullus in quacunque Facultate Magistrorum vel consortium Vniuersitatis admitteretur aliquatenus, nisi prius in plena Congregatione Magistrorum, vel saltem coram 3. Magi- stris sive Facultatis ad hoc specialiter deputatis iuraret statuta licita & honesta & Vniuer- sitati expedientia se firmiter seruaturum. Item secreta & Consilia post inhibitionem sibi factam bonâ fide celaturum.* Dominicani enim iurare noluerant: & hinc diuortium exortum. Verum legem tandem acceperunt, & non secus ac seculares iuramento consueto sese subiniserunt: ut patet ex statutis Vniuersitatis, præsertim verò ex eo quod an. 1318. die Lunæ post festum B. Martini hiemalis auctoritate etiam Apostolicâ conditum est, cui hic titulus præfixus legitur. *Statutû Vniuersitatis quod Religiosi iurent sicut ceteri Magistri si velint intrare congregationes.* Et in corpore sta- tuti. *Iuxta mandati Apostolici tenorem nuper super his nobis directi omnes & singulos* huiusmodi Regentes modo debito nobis nondum iuratos à nostris congregationi- bus & secretorum tractatibus ducimus & meritò fore priuandos. De quorum nu- mero venerabiles viri ac Religiosi Fratres Ioannes de Prato Prædicatorum, Pe- trus Amoly Minorum, Ioannes de Dunis Cisterciensis, Ioannes Paignotte Ere- mitarum Ordinum existentes scædus vnitatis ac debitæ conformitatis nobiscum sponte & ex certa scientia & iure volentes inire, tandem anno Dom. 1318. die Lunæ post festum B. Martini hiemalis coram nobis in *nostra Congregatione generali Parisius apud S. Mathurinum tunc facta supplicauerunt*, quatinus ipsos Magistros antedictos in Theologica Facultate actu regentes ad debita nobis & Vniuersitati nostræ ac solita iuramenta præstanda & præstari competentia, in eadem beni- gnè admittere curaremus.

Hoc anno orta est in Italia Flagellatorum secta authore quodam Eremita Ray- nerio, ut ait Spondanus: de quâ sectâ nos infra pluribus, ut se dabit occasio. Eodem anno obiit Accursius nominatissimus Iurisconsultus Florentinus auditor quondam & Discipulus Azonis, an. ætatis 78. Eodem quoque aiunt nonnulli Raymundum Lullium cœpisse suas opiniones disseminare: sed Raymundi ætas huic tempori vix consentit.

Hoc quoque anno Bonauentura de Balneo - Regio in Comitibus Narbonen- sibus dicitur mutasse sui Ordinis formam & habitum, qui antea Pastoritius erat: gestabant enim Minoritæ capillos promissos ac passim diffluentes, caput- que fere semper apertum, Capucium quoque à tergo more Capucinatorum, quo in pluuioso & frigido tempore utebantur. At habitum tunc sumpsit qualem ha- bent hodie Minoritæ, vulgò *Cordigeri*, testibus Petro Galefino, Alphonso Dia- cono, Hieronymo Confusio.

Hoc quoque anno Capella S. Iodoci Parisiensis erecta est in Parœciam per M. M. Radulphum Ecclesiæ Paris. Archidiaconum & Lucam Canonicum Pa- risiensem, qui ad id muneris à Reginaldo de Corbolio Episcopo deputati ante fuerant. Hic autem est M. Lucas qui ab Alexandro Papa & Episcopo Ebroicen- si prouinciam accepit excommunicandæ Vniuersitatis ob rem Mendicantium. Vid. Antiq. Paris. l. 3. vbi de Capella S. Iodoci.

Ad hunc annum referunt nonnulli Regem Anglorum Henricum in Galliam trans-fretasse; & Parisiis magno apparatu & festiuitate receptum fuisse (quâ in receptione dubium non est quin partem maximam habuerit Vniuersitas Pari- siensis) eum verò Normaniam Patri suo Ioanni ablatam repetiisse: sed habitis tandem super eare Regni Gallicani Comitibus certam pecuniæ summam acce- pisse. Hanc historiam referunt Continuator Mathæi & Nangius ad an. 1259. Henricus verò de Knygthon ad an. 1261. priorita habet. Eodem anno Rex Anglo-

rum Henricus III. à Conquæsto anno Regni sui 45. in Galliam trans-fretauit, & à Rege Francorum petiit restitutionem terrarum sibi à Patre suo Ioanne iniuste ablatarum per auum eiusdem Regis Franciæ Philippum & Patrem Lodouicum & ab ipso iniuriosè hæcenus derentarum: sed Gallicis multa contra Regem Angliæ allegantibus & specialiter donationem Normaniæ antiquam non fuisse spontaneam, sed primum per Ducem Rollonem à Rege Francorum vi extortam. Cum Rex non haberet animum requirendi petita nec pecuniam ad conducendum exercitum, & præcipuè cum cerneret suos iam in prociñctu insurgeredi contra eum, pacem subscriptam quodammodo compulsus admisit. Vt videlicet Regi Francorum remaneret in pace Ducatus Normaniæ & Comitatus Andegauix, pro quibus Rex Franciæ soluit sibi trecenta millia librarum Turonensium paruorum promissitque restitutionem terrarum ad valorem viginti millium librarum annui census in Gasconia. Quo pacto omnibus terris in manu Regis Francorum existentibus resignauit plenè & purè. Ex tunc verò litterarum suarum abbreviauit titulum, vt nec Ducem Normaniæ nec Comitem Andeganiæ se vocaret.

Henricus Knyghtonius paulo aliter rem narrat ad an. 1261. Nimirum Regem & Reginam Anglorum transfretasse in Franciam: habitam enim fuisse prælocutionem per Regem Alemanniæ Richardum Fratrem ipsius Henrici Angliæ Regis & per alios solemnes Nuncios, vt cum Rege Francorum tractaret & finaliter componeret de Normania: at eum malo consilio ductum composuisse sic, vt Regi Francorum Normania remaneret reddita sibi & heredibus suis singulis annis certâ summâ pecuniæ. Eam tamen pecuniam postea pœnitentiâ ductum nunquam recepisse nec recipere voluisse quandiu vixit; immò in litteris suis & Epistolis toto tempore suo se Ducem Normaniæ appellasse: at Eduardum filium eius & Successorem in Regno illa duo verba *Dux Normaniæ* in suis Epistolis non posuisse.

Nangius ad an. 1259. rem paulò accuratius sic describit. *An. D. 1259. Venit in Franciam Henricus Rex Angliæ cum Rogero Comite Glocestriæ & cum multis sui Regni Principibus ac Nobilibus. Quem Rex Franciæ Ludouicus honorificè suscipiens Parisius in proprio fecit Palatio hospitari, ipsum suosque per plures dies electis vinis & ferculis ac largis muneribus honorando. Postmodum verò dictus Rex Angliæ B. Dionysium visitare cupiens recessit Parisius & ad Ecclesiam B. Dionysii venit cum magna deuotione & reuerentia. Vbi à Conuentu ipsius loci in Cappis sericis reuestito cum honore susceptus per mensem & amplius residentiam faciens, Conuentui cappam auream & cyphum magni penderis contulit: & antequam inde discederet, filiam suam fecit Ioanni filio Ioanis Comitis Britannix desponsari.*

Ludouicus igitur Rex Franciæ ipsum ibidem pluries visitans, quia remorsum conscientix sentiebat pro terra Normaniæ & aliis terris quas Philippus Rex Franciæ auus suus Ioanni Regi Angliæ Patri istius Henrici Regis de quo agimus, iure & iudicio suorum Parium abstulerat, pacem cum ipso quotidie facere satagebat, quæ tandem facta est in modum qui sequitur. Nam Henricus Rex Angliæ de expressa voluntate fratris sui Richardi Regis Alemanniæ & Principum ac Prælatorum Angliæ consilio quiritauit in perpetuum Regibus Franciæ quidquid iuris requirebat in Ducatu Normanniæ & Comitatibus Andegauix, Cenomaniæ, Pictauix, Turoniæ ac eorum feodis. Rex verò Franciæ dedit ei magnam summam pecuniæ cum quadam terra, quæ Petragoricum nominatur versus partes Gasconiæ situata, tali conditione quod cum terra illa totam Gasconiam decetero à Regibus Franciæ teneret in feodum & inde homagium faciens in numero Baronum Franciæ adscriberetur & tanquam dux Aquitaniæ esset de cætero *vnus de Paribus Francia appellatus*. Quod homagium præsentibus Prælaris, Principibus rotius Regni quam plurimis fecit Henricus. Sed cum iuramento pro Burdegala, Baiona & terra Gasconiæ ac pro cæteris quæ in Lemouicensi, Petragoricensi, Agennenfi & Xantonensi Episcopatibus ex domo Regis Franciæ possidebat.

Anno 1261. 8. Kal. Iunii Alexander IV. moritur: quo mortuo paccatores fuerunt Musæ Parisienses, quas toto sui Pontificatus tempore durissime tractauit & persecutus est, ob Willelmum de S. Amore Mendicantium malleum, quos

ille tuebatur, præfertim verò Ordinem Franciscanorum: noluit enim etiam rogante Ioanne de Parma Ministro Generali, quem supradiximus authorem fuisse Euangelii æterni, aliquem è Collegio Cardinalium Ordini protectorem dare, sed hanc sibi curam voluit reseruare: quod olim S. Francisci stigmata à se visa diceret: quâ de re extat ipsius Bulla Anagninæ data in ipso Pontificatus eius exordio, quâ stigmatum veritas Apostolico scripto confirmatur. *De Præfato sancto*, inquit, *hæc certius asserentes, inductas fabulas, seu variæ adinventionis deliramenta non sequimur, cum ea nobis dudum nota fuerit plenior fides rerum, quando videlicet Nos in Minoribus constituti Confessoris eiusdem familiarem ex munere Diuino meruimus habere notitiam, præfati Prædecessoris nostri domesticis obsequiis tunc temporis insistendo. Vocabatur antepromotionem Raynaldus de Anagnina Gregorii IX. ex fratre Philippo nepos, qui patrum suum æmulatus, mirificè vtrumque Mendicantium Ordinem fouit & amplificauit, Gregorius quippe nulli priuilegio pepercit, quo eos promouere posset, vt ad an. 1227. scripsimus.*

Alexandro successit Iacobus Pantaleo Gallus Tricassinus, Sutoris vt aiunt calcæarii, imò veteratoris filius, qui adolescens studiorum causâ Parisios profectus litteris humanioribus, Philosophicis, Theologicisque animum applicuit, Laureaque doctoratus Parisiensis redimitus Treca rediit, inquit Frizonius in sua Gallia Purpurata, vbi minora eius sacerdotia recitat Vallifcolor Poëta illius æui.

*Parfulis hic primum Treca fit Clericus, inde
Parochia vnus Rector in vrbe fuit.
Canonicum post hæc suscepit & Archileuitam
Laudunum, tanti nouerat acta viri.*

Ex Archidiacono Laudunensi factus Patriarcha Hierosolymitanus & demum Alexandro successit Urbani IV. nomen accepit, consecratulque est circa decollationem S. Ioan. Baptistæ, cuius vita, vt ait Platina, *omni ex parte laudanda fuit, doctrina, pietate & religione*. Multæ quoque patientiæ fuit, cui cum aliquis aliquando improperaret, quod vili patre & ignobili natus esset, respondit, *nobilem non nasci sed fieri, virtutis esse atque nobilitatis*. Statim post inaugurationem suam auxilio Cruce-Signatorum fugauit exercitum Romanorum, quem Manfredus intruserat in Patrimonium S. Petri. Is est qui Carolo fratri Regis Francorum Regnum Siciliæ contulit.

Iste Pontifex Mattis suæ Academiæ Parisiensis memor, nonnullos ex alumnis ad Cardinalatum statim promouit, & inter alios M. Guidonem Grossum Iuris Canonici disciplinâ conspicuum, quem in Scholis Paris. nouerat quemque habuit successorem sub nomine Clementis IV. Mandauit etiam Abbatibus Sangueriano-Pratensi & San-Genouesiano, vt suos subditos, Officiarios, famulosque iure iurando adstringerent, nihil se Scholaribus Vniuersitatis iniuriæ illaturos: quemadmodum Ciues Parisienses tunc temporis iurare tenebantur, vt habetur in Bulla quæ seruatur in Chartario Nationis Gallicanæ.

Hoc anno obiit M. Hugo de S. Caro seu de S. Theodorico, Cardinalis S. Sabinae ex Baccalario Parisiensis Academiæ factus Dominicanus: quem celebri de Pluralitate Beneficiorum Disputationi diximus interfuisse an. 1238. Neminem autem tam aduersum sibi habuit Academia in negotio M. Guillelmi, quàm illum Cardinalem plurimæ apud Alexandrum IV. authoritatis hominem. Obiisse verò aliqui Lugduni, alii apud Urbem Veterem memorant; deinde Lugdunum in Cœnobium Dominicanorum translatum: nec de anno constat: aliqui enim ferius, alii citius mortuum scribunt: sed cum Urbani IV. electioni interfuerit, non potuit obiisse an. 1260. vt testatur Epitaphium quoddam Lugdunense, & asserit Theodoricus Vallis-coloris Hugoni æqualis. Epitaphia sic se habent.

In hoc sepulchro iaces vir venerabilis Hugo de S. Theodorico, Deo & hominibus gratiosus, tituli S. Sabinae quondam Presbyter Cardinalis, luminare Magnum Ecclesia, ordinis Prædicatorum lucerna, Theologia Parisus Doctor egregius, famosus Diuinarum Scripturarum tractator & expositor inculentus, verbi Dei Prædicator eximius, olina pietatis, palma Iustitiæ, speculum honestatis, Religiosorum Patronus, veritatis præco, Pater

pauperum & solatium miserorum, qui obiit apud Urbem veterem anno D. 1262. 14. Kal. April.

Aliud breuius refertur à Frizonio & Thèophilo Raynaudo, quod Lugduni exaratum in Æde S. Dominici.

Hic iacet Dominus Hugo de S. Theodorico Ordinis Fratrum Prædicatorum, huius Conuentus sacra Theologia Doctõr & Prædicator egregius, quondam Cardinalis Sabiniensis, qui obiit anno Dom. 1260. 14. April.

Est & aliud quod in antiquo sepulchro apud Urbem Veterem legitur, his verbis exaratum.

*Eclipsim patitur sapientia, sol sepelitur
Felici sine, sanctæ quoque cardo Sabina.
Iste fuit, per quem patuit Doctrina Sophia.
Præco Dei, Doctõr fidei, Cytharista Mariæ,
Hugo sibi nomen, & Cardo Presbyter omnia.
Patria natalis Burgundia, Roma Localis.
Soluatur in cineres Hugo, cui si foret hæres
In terris vnus, minus esset stebile funus.*

Anno 1262. iam incipiebat secta Flagellatorum latius diffundi, qui ardentissimo pœnitentiæ spiritu concussi se se ipsos ad effusionem sanguinis flagellabant 1262. ubique passim, sed maximè in Templis, vt iram Dei mitigarent: quam quidem sectam Ioannes Longinus Historiogr. Polon. ait Parisiis & in Gallia originem cepisse. *Flagellatorum*, inquit, *quædam secta*, quæ primum ex Galliis & Parisiis manasse ferebatur &c. At Monachus Pictauinus Perusii primum, deinde Romæ inchoatam vniuersos Italiæ populos peruasisse narrat. *In tantum itaque*, inquit, *timor Christi irrruit super eos*, quod Nobiles pariter ignobiles, senes & Iuuenes, infantes etiam quinque annorum nudi per plateas Ciuitatum, opertis tantummodo pudendis, depositâ verecundiâ bini processionaliter incedebant, singuli flagellum in manibus de corrigiis continentis, & cum gemitu & ploratu se acriter super scapulis vsque ad effusionem sanguinis verberantes, & effusis fontibus lachrymarum ac si corporalibus oculis ipsam Saluatoris cernerent Passionem, misericordiam Dei & Genitricis eius auxilium implorabant, suppliciter deprecantes, vt qui innumeris pœnitentibus est placatus & ipsis iniquitates proprias cognoscentibus parcere dignaretur. Non Solum igitur in die, verum etiam in nocte cum Cereis accensis in hieme sperimâ centeni, milleni, decem millia quæque per Ciuitates & Ecclesias currebant, & se ante altaria humiliter prosternebant præcedentibus eos sacerdotibus cum crucibus & vexillis, &c. Mulieres quoque tantæ deuotionis fuerunt minimè expertes, sed in cubiculis suis non tantum populares, sed etiam matronæ Nobiles & Virgines delicatæ cum omni honestate hæc eadem faciebant. Tunc fere omnes discordes ad concordiam redierunt, vsurarii & raptores malè ablata restituere festinabant &c. Verum ea Pœnitentium pietas in hæresim tandem degenerauit roridissimam. Primum enim dicebant neminem posse saluari, qui in suâ sectâ per mensem saltem non fuisset versatus. Deinde etiam nullis sacris Ordinibus initiati Confessiones à se inuicem excipiebant. Aiebant etiam posse se hoc pœnitentiæ genere animabus damnatis solatium & refrigerium afferre.

Hoc anno inter Cardinales adsciti sunt ab Urbano MM. Henticus de Segusia Gallus, fons & splendor Iuris denominatus, ex Archiepiscopo Ebredunensi Cardinalis Hostiensis, qui inter alios M. Guillelmum Durandum Speculatorem dictum habuisse dicitur auditorem. Guido Grossus mox Clemens IV. futurus, Simon de Bria, tit. S. Cecilie, quem statim in Galliam misit Legatum, vt in sequentibus patebit.

Eodem anno obtinuit Vniuersitas ab Urbano Pontifice priuilegiorum suorum multiplicem confirmationem pluribus Bullis mense Ian. apud Urbem Veterem datis quæ in Tabulario Nationis Gallicanæ seruantur pendente adhuc & integro plumbo ex fune cannabino. Earum vnâ confirmatur Gregorii IX. constitutio

circa licentias & iuramentum à Cancellario Parisiensi præstandum, circa Lectio-
num etiam cessationes, si grauior iniuria inferatur nec satisfiat; item circa Lectio-
nes Ordinarias. Est autem eiusmodi.

„ Vrbanus Ep. S. S. D. Dilectis filiis Vniuersis Magistris & Scholaribus Pari-
„ sensibus sal. & Apostolicam Benedictionem. Olim in Ciuitate Parisiensi dissen-
„ sione subortâ instigante Diabolo & studium ibi enormiter disturbante, Quæ-
„ stiones huiusmodi filius recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster po-
„ tius Prouisionis moderamine quam iudiciali sententia duxit de Fratrum suorum
„ consilio sopiendas. Circa statum verò Scholarium & Scholarum hæc statuit ob-
„ seruanda; videlicet quod quilibet Cancellarius Parisiensis deinceps creandus
„ coram Episcopo vel ipsius mandato in Capitulo Parisiensi vocatis ad hoc & præ-
„ sentibus pro Vniuersitate Scholarium duobus Magistris in sua institutione iura-
„ bit, quod ad regimen Theologiæ ac Decretorum bona fide secundum conscien-
„ tiam suam loco & tempore secundum statum Ciuitatis & honorem ac honesta-
„ tem Facultatum ipsarum non nisi dignis licentiam largietur, *nec admittet indignos*
„ *Personarum & Nationum acceptione summotâ*. Ante vero quam quenquam licentiet,
„ infra 3. menses à tempore petitiæ licentiæ tam ab omnibus Magistris in Ciuitate
„ præsentibus quam aliis viris honestis & litteratis per quos veritas sciri possit, de
„ vita, scientia & facundia, nec non proposito & spe proficiendi ac aliis quæ sunt in
„ talibus requirenda, diligenter inquirat, & inquisitione sic facta quid deceat &
„ quid expediat, bona fide det vel neget secundum conscientiam suam petenti
„ licentiam postulatam. Magistri vero Theologiæ ac Decretorum quando inci-
„ pient legere, præstabunt publicè iuramentum quod super præmissis fidele testi-
„ monium perhibebunt.

„ Cancellarius quoque iurabit quod Consilia Magistrorum in malum eorum
„ nullatenus reuelabit, Parisiensibus Canonicis libertate ac iure in incipiendo habi-
„ tis in sua manentibus firmitate.

„ De Physicis autem & Artificis ac aliis Cancellarius bona fide promittet exami-
„ nare Magistros, & non nisi dignos admittens repellat indignos.

„ Cæterum quia vbi non est ordo, facile reperit horror, constitutiones seu ordi-
„ nationes prouidas faciendi de modo & hora legendi & disputandi, de habitu ordi-
„ nato, de Mortuorum exequiis, nec non de Bachelariis qui & quâ horâ & quid
„ legere debeant ac hospitiarum taxatione seu etiam interdicto, & rebelles ipsis
„ cõstitutionibus vel ordinationibus per subtractionem societatis cõgruè castigandi,
„ idem Prædecessor vobis concessit liberam facultatem. Et si forte vobis substra-
„ hatur hospitiarum taxatio, aut quod absit, vobis vel alicui vestrum iniuria vel
„ excessus inferatur enormis, vt pote mortis vel membri mutilationis, nisi congruâ
„ monitione præmissâ infra 15. dies fuerit satisfactum, liceat vobis vsque ad satis-
„ factionem condignam suspendere lectiones. Et si aliquem vestrum indebitè in-
„ carcerari contigerit, fas sit vobis nisi monitione præhabitâ cesset iniuria, statim
„ à Lectione cessare, si tamen id videbitis expedire. Præcepit autem idem Præde-
„ cessor vt Parisiensis Episcopus sic delinquentium castiget excessus, quod Scho-
„ larium seruetur **honestas & maleficia non remaneant impunita, sed occasione**
„ delinquentium non capiantur vllatenus innocentes: immo si contra quem-
„ quam suspicio fuerit orta probabilis, honestè detentus idoneâ cautione præsti-
„ tã cessantibus Carceratiorum exactionibus dimittatur. Quod si forte tale crimen
„ commiserit quod incarceratione sit opus, Episcopus in carcere culpabilem deti-
„ nebit; Cancellario habere proprium Carcerem penitus interdicto.

„ Prohibuit insuper dictus Prædecessor, ne Scholaris pro contracto debito de
„ cætero capiatur, cum hoc sit canonicis & legitimis sanctionibus interdictum.
„ Sed nec Episcopus vel Officialis eius, seu Cancellarius pœnam pecuniariam pro
„ excommunicationis emenda vel alia qualibet Censura requiret: *nec Cancellarius*
„ *à licentiandis Magistris iuramentum vel obedientiam seu aliam exiget cautionem: nec*
„ *aliquod emolumentum seu promissionem recipiet pro licentia concedenda, iuramento*
„ superius nominato contentus.

„ Porro Vacationes æstiuæ non extendantur de cætero vltra mensem. Sed Vaca-
„ tionum tempore Bachelarii si voluerint, suas continuant lectiones. Inhibuit au-
„ tem expressius, vt Scholares per Ciuitatem armati non vadant, & turbatores pa-

cis & studii Vniuersitas non defendat. Et illi qui simulant se Scholares, nec tamen Scholas frequentant, nec Magistrum aliquem profitentur, nequaquam Scholarium gaudeant libertate.

Adhæc iussit vt Magistri Artium vnâ lectionem frequentent, & vnus post alium ordinariè semper legant, & libris illis Naturalibus qui in Concilio Provincialium ex certâ causâ prohibiti fuere Parisius, non vtantur; quousque examinati fuerint & ab omni errorum suspitione purgati. Magistri verò & Scholares Theologiæ in Facultate quam profitentur, se studeant laudabiliter exercere, nec Philosophos se ostentent, sed satagent fieri Theodocti, nec loquantur in lingua populi & populi linguam Hebræam cum Azotica confundentes; sed de illis tantum Quæstionibus in Scholis disputent quæ per libros Theologicos & SS. Patrum Tractatus valeant terminari.

Præterea de bonis Scholarium qui intestati decedunt, vel rerum suarum ordinationem aliis non committunt, Prædecessor ipse sic duxit prouidendum, videlicet vt Episcopus & vnus de Magistris quem ad hoc Vniuersitas ordinat, recipientes omnia bona defuncti & in loco tuto & idoneo deponentes, statuent certum diem quo illius obitus in patria sua valeat nunciari. Vt illi ad quos bonorum eius est successio deuoluta, possint Parisius accedere vel idoneum nunciatum destinare. Et si venerint vel miserint, restituentur eis bona cum cautela quæ fuerit adhibenda. Si vero non comparuerit aliquis, ex tunc Episcopus & Magister bona ipsa pro anima defuncti, prout expedire viderint, erogabunt; nisi forsân ex aliqua iusta causâ venire nequiverint successores, & tunc erogatio in tempus congruum differatur. Verum quia Magistri & Scholares qui damnis & iniuriis laceffiti iuramento inuicem sibi præstito à Ciuitate Parisiensi dissipato studio discesserunt, nisi sunt causam agere non tam propriam quàm communem, dictus Prædecessor generalis Ecclesiæ necessitate ac vtilitate pensata voluit & mandauit, vt postquam à Charissimo in Christo filio nostro Illustri Rege Francorum Magistris & Scholaribus priuilegia exhibita fuerint & de ipsorum malefactoribus emendæ taxatæ, Parisius licitè studeant nulla prorsus de mora vel reditu, infamia vel irregularitate notandi. Nos autem Prouisionem, constitutionem, concessionem, prohibitionem & inhibitionem huiusmodi approbantes adinstar Prædecessoris prædicti, ea omnia & singula mandamus & præcipimus inuiolabiliter obseruari. Datum apud Vrbanum-Veterem 14. Kal. Feb. Pontif. nostri anno 2.

Ex hac Bulla suspicari licet Vniuersitatem ad Vrbanum suum olim alumnum statim post promotionem Legatos destinasse ad impetrandum M. Guillelmi de. Amore reditum, cumque impetrasse. Licet enim Pontifex in prædicta Bulla distinctè Guillelmi non meminerit, dum tamen generatim vetat vllum Magistrum ob moram aut reditum infamiâ vel irregularitate notari, nec Guillelmum excipit, satis inuicem non prohibuisse quominus postliminio reuerteretur; noluisse verò forsân eum nominatim appellare, ne prædecessoris sui à quo fuerat expulsus, memoriæ iniuriam facere videretur. Vt sit, certum est M. Guillelmum paulo post Lutetiam rediisse, suoque aduentu totam Academiam vehementer recreasse.

Legationis antem ab Vrbanum missæ Princeps videretur fuisse M. Laurentius Theologos vnus è quatuor qui ab Alexandro citati fuerant, quique Anagninæ palinodiam cecinerant. Quod conicere licet ex his verbis quæ Bullis ab Vrbanum concessis eiusdem Secretarii seu Notarii manu superscripta sunt. *M. Laurentius pro Vniuersitate Parisiensi.* Earum autem vna est, de taxatione hospitiorum hoc modo.

Vrbanus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio... Archidiacono Meldensi Salutem & Apost. Benedictionem.

Scientiarum fontem irriguum, fluiumque virtutum, Parisiensem videlicet Vniuersitatem Apostolico fauore dignè prosequimur, & tanto potius statum eius prosperum affectamus, quanto potiores fructus in prouectione multorum sub diuersorum dogmatum fecunditate producit. Ex parte siquidem dictæ Vniuersitatis fuit propositum coram Nobis, quod cum Taxatores deputati tam per Charissimum in Christo filium nostrum Regem Franciæ illustrem, quàm per Vniuersitatem eandem ad taxandum domos Ciuium Ciuitatis Parisiensis, in quos idem Rex iurisdictionem obrinet temporalem pro habitatione Magistrorum & Scholarium in Ciuitate ipsa studio insistentium litterarum pro eo quod illi quorum sunt domus, taxationem earum serua-

re nolunt, prohibent ne aliquis vsque ad certum tempus domus ipsas inhabitare
 „ præsumat, prohibitio huiusmodi obseruatur. Verum si contingat Taxatores ad
 „ taxandum Domos Ecclesiasticarum personarum Ciuitatis eiusdem pro habitatio-
 „ ne huiusmodi constitutas; similem prohibitionem circa domos ipsas facere pro-
 „ eo quod eadem personæ taxationi talium nolunt stare, dicta prohibitio à perso-
 „ nis ipsis minimè obseruatur. Nos itaque eiusdem Vniuersitatis precibus inclina-
 „ ti, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus si huiusmodi pro-
 „ hibitiones Taxatorum Domorum eorundem Ciuium, vt prædicitur, obseruan-
 „ tur, nominatas personas vt prohibitiones quæ per Taxatores domorum suarum
 „ taliter fiunt, simili modo studeant obseruare. Dummodo huiusmodi Taxationes
 „ & prohibitiones fiant per aliquos ad hoc à personis & Vniuersitate deputatos eis-
 „ dem, nisi personæ ipsæ velint in ipsis domibus personaliter habitare, monitione
 „ præmissa per Censuram Ecclesiasticam appellatione remotâ compellas. Datum
 „ apud Vrbe-Veterem 5. idus Ianuarii, Pontific. nostri an. 2.

Extat alia Bulla similiter plumbeo sigillo munita, de iuramento præstando à
 Ciuibus quibuscunque tam Regi quàm Episcopo Paris. Abbatibus S. Germani
 & S. Genouefæ subditis, & supra hæc quoque verba leguntur: *M. Laurentius pro*
Vniuersitate Parisiensis.

Vrbanus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabili Fratri... Episcopo Mel-
 „ denfi Salutem & Apostolicam benedictionem. *Scientiarum fontem irriguum flu-*
 „ *uiumque virtutum, Parisiensem videlicet Vniuersitatem Apostolico fauore dignè prosequi-*
 „ *mur: & tanto potius statum eius prosperum affectamus, quanto potiores fructus in proue-*
 „ *ctione multorum sub diuersorum dogmatum fecunditate producit.* Ex parte siquidem
 „ eiusdem Vniuersitatis fuit propositum coram nobis, quod licet Charissimus in
 „ Christo filius noster Illustris Rex Franciæ à Ciuibus Ciuitatis Parisiensis in quos
 „ iurisdictionem obtinet temporalem, quod aliquem de Vniuersitate ipsa non of-
 „ fendent, corporale præstari faciat iuramentum, tamen venerabilis frater no-
 „ ster Episcopus Paris. S. Germani de Pratis & S. Genouefæ Monasteriorum Ab-
 „ bates & eorum Conuentus, ac Decanus & Capitulum S. Marcelli Parisiensis ab
 „ hominibus in quos similem iurisdictionem obtinent, huiusmodi iuramentum ex-
 „ hiberi facere indebitè contradicunt. Attendentes igitur quod multipliciter ei-
 „ dem Vniuersitati expedit securitatis beneficio perfrui, qui sunt scientiarum studiis
 „ quietis plenitudinem requirentibus deputati, fraternitati tuæ per Apostolica
 „ scripta mandamus, quatinus si dictus Rex exhiberi faciat à iam dictis Ciuibus
 „ huiusmodi iuramentum, Episcopum, Abbates & Conuentus, Decanum & Ca-
 „ pitulum prædictos, quod ab eisdem hominibus suis sub ea forma, sub qua idem
 „ Rex illud ab hominibus ipsis exhiberi facit, simile faciant iuramentum præstari
 „ monitione præmissâ autoritate nostrâ appellatione remotâ compellas. Non ob-
 „ stante si eis à sede Apostolica sit indultum quod interdici, suspendi vel excom-
 „ municari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam
 „ de indulto huiusmodi mentionem sine alia indulgentia Apostolica, de qua no-
 „ stris in litteris fieri debeat mentio specialis. Datum apud Vrbe-veterem 5. id.
 „ Ian. Pontif. nost. an. 2.

1263. Anno 1263. M. Guillelmus de Brayo Remensis Archidiaconus, in pago Brayo
 editus, vir litteratissimus & laureâ Magisterii Theologici donatus ad Cardinala-
 tum ab Urbano assumptus est titulo S. Marci. Item Annibaldus Annibaldensis
 de Molaria Romanus, genere, vita ac doctrina nobilis, Prædicatorum Or-
 dinis, multæ lectionis, vt ait Nomenclator, atque indefessi studii, qui scrip-
 sit Commentaria in 4. lib. Sentent. cum Theologiam Lutecia profiteretur, è
 quibus D. Thomæ Summam emedullasse videtur, vt aliqui scribunt. Quod-
 libetorum etiam librum, in quo promiscuè & indiscriminatim adoper-
 tas Quæstiones abnodare contendit. Cui pariter Doctor Angelicus Thomas
 Aquinas in litterarium munus Commentarios suos in libros Sententiarum trans-
 misit atque dicauit. Et ille vicissim Thomæ & M. Petri Tarentasiensis eodem
 Ordine Cardinalis doctrinam probauit, eorumque Opera quasi in compen-
 dium redegit. Obiit autem iste vir insignis an. 1272. sub Gregorio X.

Eodem quoque reuocatus est ab exilio M. Guillelmus de S. Amore, ad cuius
 aduentum tanta fuit Vniuersitatis læritiâ, quantus fuerat dolor de eiusdem
 exilij

ex illi sententia. Nec Dominicani, quos tunc Academici pacatius viuere sinebant, eius reditura impedire moliti sunt: forte quia Urbani animum senserunt erga Vniuersitatem esse propensiores, ut pote viri alijs Academici: aut etiam quia veriti sunt ne societatem quam vi obtinuerant, amitterent.

Eodem anno idem Pontifex autoritate sua confirmauit constitutionem Magistrorum & Scholarium Vniuersitatis Patauinæ, qui illius Ciuitatis Episcopum in Cancellarium delegerant ad licentijs impertiendas. Extatque eius rei priuilegium in hunc modum.

Vrbani Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Paduano Salut. & Apost. bened. Lecta coram nobis Fraternitatis tuæ petitio continebat, quod Rectores Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Paduæ deliberatione prouidâ, ut Scholares ipsius Vniuersitatis qui debent in Magistros assumi, coram Episcopo Paduano præsentibus Doctoribus Vniuersitatis eiusdem examinari debeant diligenter, & idem Episcopus eis si reperiantur idonei, debeat docendi licentiam concedere; Et quod statutum huiusmodi est ut affirmas, inuiolabiliter obseruatum. Nos igitur tuis supplicationibus inclinati statutum ipsum sicut prouidè factum, ratum habentes & gratum auctoritate Apostolicâ confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, decernentes ut qui secus ibidem sibi Magistri nomen assumpserit, pro Magistro nullatenus habeatur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum apud Urbem Veterem s. id. Ian. Pontif. nostri an. 3.

CANCELLARIUS VNIERSITATIS PATAVIAR.

Eodem anno D. Radulphus de Chery consecratur in Episcopum Ebroicensem, post assumptum M. Radulphum de Grosparmi ad Cardinalatum. De eo sic habet Chronicon Rothomagense. *In Octauis B. Mariæ Magdalene consecrati sunt in Ecclesia Rothomagensi à D. Odone Archiepiscopo Rothom. M. Odo de Lorrex Batocensis & D. Radulphus de Chery in Episcopum Ebroicensem.*

At in M. S. Rothomag. idem Radulphus de Grosparmi è nobili gente Normannica, Regiæ Capellæ Siluaneënsis Thesaurarius, Franciæ Cancellarius & Peronenfis Ecclesiæ Custos consecratus fuisse legitur an. 1259. *Anno 1259. die crissina S. Luca Euangeliste consecratus est in Episcopum Ebroicensem M. Radulphus Grosparmi natus de Paris, in Ecclesia B. Taurini Ebroicensis, ad cuius consecrationem adfuerunt multi Archiepiscopi, Episcopi & alii Religiosi. Interfuit & Ludouicus Illustris Rex Francorum cum duobus pueris suis Ludouico & Philippo, D. Simon de Monte-forti, Comes de Lecestre & Comes de Eu, & multi alii nobiles & potentes.* Hunc quoque aiunt ab Urbano creatum Cardinalem Albanensem an. 1261. & Legatum Apostolicum factum. Caue igitur confundas istos duos Radulphos; item & tertium cognomento de Albusfont, qui cum fuisset post obitum Ioannis de Aubergenuilla electus Episcopus Ebroicensis, in gratiam prædicti Radulphi de Grosparmi iuri suo cessit.

Ille autem circa hæc tempora legauit Vniuersitati Parisiensi seu potius pauperibus Scholaribus Vniuersitatis plateam quandam inter portas FF. Minorum & S. Germani Pratenfis extra urbem sitam, ut intelligitur ex quodam instrumento publico an. 1292. facto inter Vniuersitatem Parisiensem & Monachos San Germano-Pratenfes. Mouerat enim litem Vniuersitati Ioannes de Cumenis Abbas, ignorans prædictum Legatum; at agnito iure à lite destitit, & cum Vniuersitate amicè composuit. Legauit, inquam, plateam Radulphus pauperibus Scholaribus eorumque alimentis destinauit: & legati sui tutricem esse voluit Vniuersitatem. Vnde cum an. 1292 pax prædicta conclusa est, non defuerunt qui Vniuersitatem malè gestæ tutelæ accusarent, ut suo loco referemus.

Hocce verò tempore lis quoque erat inter ipsam Vniuersitatem & Gerardum de Morette Abbatem S. Germani, de porta quadam ad Pratum. Clericorum posita, per quam Monachi exibant & intrabant, quamque pro libito clauderant & aperiebant. Contendebat autem Vniuersitas clausam illâ debere esse, nec licere Monachis fossas, quibus Pratum à muris Abbatiz disiungebatur, transilire. Verum postquam ea de re diu certatum est, inter se tandem de limitatione Fossæ, seu ut dicebant, *Fessai* conuenit. Quæ conuentio facta est circa an. 1272. regnante Philippo Rege Ludouici filio.

Ad hunc quoque annu referunt Historici Anglicani Henricum Regem & Ba-

rones Angliæ quibus ipso dissidebant, compremisse se Iudæici Francorum Regis sententiæ tanquam Decreto peremptorio inefragabiliter statueres. Habitus est igitur in eam rem Ambiani Conuentus Procerum Regni tam Ecclesiasticorum quam Laicorum frequentissimus: ubi per aliquam causam suam egerunt Rex Henricus & Simon Montefortius Leicestria Comes Coniuratorum Princeps Ludouicus pro Rege sententiam dixit. Verum reuersus in Angliam Comes nihilominus Regem bello accessit, quod fuit utriusque parti funestum.

Eodem anno Urbanus Pontifex indulgit Scholarius S. Nicolai de Lupara ne extra Ciuitatem Parisiensem traherentur litis causâ: sedque ad triennium solummodo: cuius Bulla legitur in Chartulario S. Nicolai his verbis.

PRIVILEGIUM SCHOLARIVM S. NICOLAI DE LUPARA.

Urbanus Episcopus seruus seruatorum Dei, Dilectis filiis... Magistris & Fratibus Hospitalis pauperum Scholarium S. Nicolai de Lupara Parisius Salutem & Apost. bened. Vestra meritis deuotionis inducimur, vt vos fauore beneuolo prosequamur: sed in iis præcipue quæ vos & Hospitalis vestrum dignè possint à dispendio præseruare. Cum itaque nonnulli Clerici & Laici sicut asseritis, non vt suam prosequantur iustitiam, sed vt vos afficiant laboribus & expensis, coram diuersis Iudicibus super diuersis Quæstionibus quas maliciose fingunt interdum, vos autoritate Apostolica, vel litterarum Sedis Apostolicæ ad loca nimis à vobis remota in causam trahere sæpe præsumant, propter quod Hospitalitatis officium in Hospitali prædicto non modicè impeditur. Nos propter hoc vestris supplicationibus annuentes, autoritate vobis præsentium indulgemus, vt per litteras dictæ Sedis aut Legatorum eius de cætero impetrandas extra Ciuitatem & Diocesim Parisiensem super bonis quæ infra ipsas habetis, non possitis vsque ad triennium conueniri, nisi dictæ litteræ sedis eiusdem faciant de hac indulgentia mentionem, dummodo infra dictam Ciuitatem & Diocesim parati sitis coram competente Iudice de vobis conquerentibus iustitiæ plenitudinem exhibere. Nulli ergo omnino hominum, &c. Si quis autem &c. Datum apud Urbem Veterem 6. Aug. Pontif. nostri an. 6.

Eodem anno 1263 Urbanus litteras dedit ad Priorem de Cardineto, quibus potestatem fecit absoluendi ab excommunicationis vinculis Scholares Clericorum percussores, legunturque in Chartulario Parisiensis Ecclesiæ his verbis.

Urbanus Episcopus seruus seruatorum Dei, Dilecto filio Priori de Cardineto Paris. salutem & Apostolicam benedictionem. Scientiarum fontem irriguum fluminumque virtutum Parisiensem scilicet Vniuersitatem Apostolico fauore dignè prosequimur, & tantò potius statum eius prosperum affectamus, quantò potiores fructus in prouectione multorum sub diuersorum dogmatum fecunditate producit. Cum itaque sicut ex parte Vniuersitatis prædictæ fuerit propositum coram nobis, quod Quiddam tam Magistri quàm Scholares Parisienses pro violenta iniectioe manuum in Clericos & personas Ecclesiasticas sententiam excommunicationis incurrerint, Nos eiusdem Vniuersitatis supplicationibus inclinati, absoluendi per te, vel per alium aut alios dictos manuum iniectores iuxta formam Ecclesiæ ab huiusmodi excommunicationis sententia, dummodo passis iniuriam satisfecerint competenter, & illorum non fuerit adeo grauis & enormis excessus, quod propter hoc ad sedem Apostolicam sint merito delinandi, liberam tibi autoritate præsentium concedimus facultatem: quas post quinquennium volumus non valere. Datū apud Urbem-Veterem s. id. Iannuarii Pontificatus nostri an. 2.

1264.
INSTITVTIO
FESTI CORPUS
CHRISTI.

Idem Pontifex anno 1264. in eadem vrbe sedens agitato cum Cardinalibus consilio sacratissimi Sacramenti Festum solemne instituit tribus præsertim miraculis & nonnullis etiam reuelationibus motus. Tria hæc miracula recensentur. 1um. an. 12 9. in Parochia Xantiuensi prope Valentiam Hispaniæ urbem. 2um. Parisiis in sacra Capella regnante Ludouico IX. 3um. anno 1263. prope Urbem-Veterem, ubi tum debebat Urbanus. Idem meminerat se cum adhuc esset in Minoribus & Leodii Officio Archidiaconatus fungeretur audiuisse à Ioanne de Laufenna S. Martini Leodiensis Canonico, quasdam reuelationes factas S. Julianæ Leodiensis super hoc festo instituendo. Agitantibus hoc consiliū commode superuenit Thomas Aquinas ex Gymnasio Parisiensi, ubi tum Cathedram Magistralem occupabat, in Italiam profectus ad offerendum Pontifici Opus, quod *Catenam auream* nuncupauit, in Euangelium Christi secundum Mathæum. Cum enim inter omnes Doctores sacram scripturam subtilius & accuratius interpretari iudi-

alij qui se Parisius studere conſingunt, quamquam ibidem diſciplinis Scholaſti-
cis non inſiſtant, ac nonnulli qui aliàs non ſtuderent inibi, niſi vt. exercerent hu-
iuſmodi abuſionis malitiam & debacchari nequiter valeant in bonis innocen-
tium perſonarum, & diuerſi alij qui diuerſarum adinventionum & figmentorum
nanciſcuntur ingenia, per quæ ſuffragari ſibi proponunt indulgentias & priui-
legia memorata, de propinquis ſeu remotis partibus, prout eis ſuggerit proprie
imperus voluntatis, ad Ciuitatem Pariſienſem Clericos & Laicos quos ſibi aut
eorum aliquibus iniuriari aſſerunt, coram quibuſdam *quos falſò Iudices ſeu Con-
ſeruatores* ad hoc per priuilegia vel indulgentias huiuſmodi deputatos eſſe pro-
ponunt, citari procurant ſæpius & diuerſas in illos ſententias promulgari
non ad hoc quod ſecum proſequantur iuſticiam, ſed vt eorſdem Clericos &
Laicos qui ratione delicti ſiue contractus aut rei de qua agitur ſeu aliàs forum
de iure ibidem minimè fortiuntur, fatigatos laboribus & exhaustos expenſis in-
terdum vexationem ſuam redimere, quandoque paſſiones cum eis damnofas ini-
re compellunt. Et ex his quoque ſæpe accidit, quod dum hi qui citari ſunt aut
eorum Procuratores ſeu Nuncij, *coram Iudicibus ſeu Conſeruatoribus* comparent, ab
eiſdem arriter verberantur, moleſtantur enormiter, & quod eſt deteſtabilius,
interdum gladiis perimuntur in offenſam Diuini nominis & totius ſcandalum
regionis. Licet igitur vniuerſa erronea nobis quibus omnium fidelium populo-
rum eſt in Chriſto dilectio generalis, vbique diſpliceant, *in Ciuitate tamen tam no-
bili, tam famoſa qua propter ſcientiæ fontem in vniuerſum mundum diſfuſa claritate
reſulgens celeſtis gloriæ firmamenni repræſentare dignoſcitur, dum qui erudiuntur
ibidem celebri ſunt ſplendore conſpicui, & qui erudiunt in eternitatem cum ſtellis per-
petuam aſſumuntur, abuſiones huiuſmodi eo magis noſtris obuiant deſideriis, quod ad
Ciuitatem eandem propter tantam prerogatiuam ipſius ſpecialiorem affectum gerimus cha-
ritatis.* Hinc eſt quod Nos indignè ferentes vt nitor eius tali occasione remiſſio-
nis incurrat vmbraculum, quem ſinceriffimè cupimus ſuſcipere condignæ in-
tentionis augmentum, ac propter hoc pati nolentes vt abuſiones prædictæ vel
ſimiles ibidem vel alibi committantur. Tum quia non eſt veriſimile talem indul-
gentiam ſiue priuilegium per quam vel quod eis id liceat, à Sede Apoſtolica ema-
naſſe, tum quia ſi forſitan emanauerit, illud abſque ſubreptionis aſtucia non
credimus impetratum, diſcretionis tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, qua-
tenus huiuſmodi priuilegium ſiue indulgentiam tibi faciens exhiberi, Deten-
tores illius ad exhibitionem eius monitione præmiſſa per Cenſuram Eccleſiaſti-
cam appellatione poſtpoſita compellendo, eius tranſcriptum nobis ſub tuo in-
cluſum ſigillo tranſmittas. *Reſtoribus* verò, *Magiſtris, Scholaribus* & vniuerſis
aliis ſupradictis vt à tali abuſione omnino deſiſtant, autoritate noſtrâ per te vel
alium firmiter inhibens, ipſius Priuilegij vel Indulgentiæ ſuspendas effectum
donec aliter ſuper hoc duxerimus ordinandum. Citationes verò, ſententias &
proceſſus quos in Ciuitate ac Diœceſi Pariſienſi ſeu alibi occasione illius indul-
gentiæ ſeu priuilegij poſt tuam inhibitionem per talem abuſum præſumptos in-
ueneris, quos interim carere omnino viribus decernimus & nullius exiſtere firmi-
tatis, denunciations poſtpoſita tenere. **Contradictores per Cenſuram Eccleſiaſti-**
cam appellatione poſtpoſita compeſcendo non obſtantibus priuilegiis & indul-
gentiis ſupradictis, aut ſi eiſdem *Reſtoribus, Magiſtris & Scholaribus* communiter
vel diuiſim à Sede Apoſtolica ſit indultum, quod ſuspendi vel interdici aut ex-
communicari non poſſint, per ipſius ſedis litteras non facientes plenam & expreſ-
ſam de indulto huiuſmodi mentionem. Datum Viterbij 6. Kal. Iunij, Pontif.
noſtri an 2.

Idem Pontifex datis ibidem litteris 15. Kal. Auguſti commendauit Ludouico
Regi Carthuſienſem Ordinem paulo ante ab ipſo in Valle-viridi collocatum.

Clemens Epifc. Seruus Seruorum Dei, Chariffimo in Chriſto filio Regi Fran-
corum illuſtri. Carthuſienſis Ordinis, cuius ſinceritas in ſui ſimplicitate non de-
ficit, ſed quaſi lux ſplendens vſque ad diem perfectum creſcit & aliàs creuit
Domino promouente, obliuiſci non poſſumus, & ex noſtro affectu alios æſti-
mantes, quod amamus tenerrimè, amicis ſpecialius commendamus. Hoc pro-
bavit tua ſerenitas, cum minori fungeremur officio: nam quoriens à te receſ-
ſiſſimus, niſi fallimur, vltima verba noſtra recommendationem eiſdem Ordinis

ORDO
CARTHU-
SIENSIS.

continebant. Auſta ergo in nobis ad eundem dilectio pro eo ſcribere tuæ cel-
ſitudini nos compellit, quam attentius duximus deprecandam, quatenus to-
tum Ordinem, ſed ſpecialiter Domum Vallis-uiridis prope Pariſius quam plan-
taſti, pro noſtra & Sedis Apoſtolicæ reuerentia in tuorum remiſſionem peccami-
num, oculo pietatis reſpiciens ſis eis beneuolus & beneficus, & eiufdem defenſor
aſſiſtas conſiliis & auxiliis opportunis. Datum Viterbij 25. Kal. Aug. an. 2.

BENEFICIO
RVM DIS-
PENSATIO.

Quamquam autem erat ipſe Rex Rom. Curia Romanoque Pontifici addiſti-
ſimus nec non erga omnes Religioſos Ordines bene affectus, nihil tamen de iu-
ribus Regiis in diſpenſatione beneficiorum remittebat, ne Pontifici occaſionem
daret arrogandi ſibi in vacationes Beneficiorum authoritatem. Itaque cum qui-
dam Cardinalis Præbendas duas in Eccleſiis Remenſi & Laudunenſi authoritate
Apoſtolicâ inconſulto Rege contuliſſet, ipſe Pontifex factum excuſauit & tan-
dem irritum eſſe voluit, ne in præiudicium Regaliorum factum aut affectatum
uiſſe videretur. Extant in eam rem duæ eius litteræ ad Regem Ludouicum.

„ Clemens... attendere tuam volumus celſitudinem : quod dilecto filio Re-
menſi Electo de N. F. non confirmato, nos dilectum filium noſtrum G. tituli
S. Martini (al. S. Marci) Presbyterum Cardinalem fauore volentes, proſequi
ſpeciali, ordinationem eidem dedimus Laudunenſis & Remenſis, quas Electus
memoratus habuerat, Præbendarum. Si tamen Remenſis à confirmatione Ele-
cti tempore, quam plurimi aſſerebant ad collationem Regiam, ſicut de iure,
ſic de conſuetudine non ſpectabat. Idem ſanè Cardinalis dictam Præbendam
contulit cuidam Clerico digno vt aſſerit, & majori, licet cum multa nos rogans
iſtantiâ vt te ſollicitis precibus inducamus ad effectus huiusmodi ſine tuo in
poſterum præiudicio tolerandum. Quod ſi tibi placuerit, noſtras litteras de hoc
dabimus efficaces. Alioquin placeat tibi ſaltem eidem omnino cedenti in fau-
orem eiufdem Cardinalis, eidem Præbendam de nouo concedere memoratam.
Nos ergo qui ius tuum, ſi de conſuetudine illud potes defendere, nec volumus
nec volumus perturbare, ſinceritatem tuam rogandam duximus, quatenus per
alteram dictarum viarum deſiderio ſatisfacias Cardinalis & noſtro. Quod ſi
tibi non placet vt de iure tuo ſine noſtra & Eccleſia Rom. iniuria æquanimiter
toleramus. Datum Viterbij. 15. Kal. Ian. an. 2.

Poſterioribus litteris omnino reuocat collationem ſeu donationem illius Præ-
bendæ, ne Regaliorum iuri præiudicium faceret.

„ Clemens Episcopus Seruus Seruorum Dei, Chariſſimo in Chriſto filio Regi Fran-
corum Illuſtri Sal. Cum dilectus filius noſter G. tituli S. Marci Presbyter Car-
dinalis authoritate noſtrâ ſibi à nobis oraculo viuæ vocis commiſſâ Præbendam
quam in Remenſi Eccleſia per promotionem Venerabilis Fratris noſtri Ioan-
nis (de Curtiniaco) Archiepiſcopi Remenſis, tunc Canonici eiufdem Eccleſiæ
olim dignoſcitur vacuiſſe, Dilecto filio Ioanni de Villarifico Remenſi Cano-
nico contuliſſet, Nos collationem huiusmodi ratam habentes, eam authoritate
Apoſtolicâ duximus confirmandam. Verum quia tu eâ ratione, videlicet quod
vacantes conſets in ea Eccleſia Præbendas à tempore quo eandem Eccleſiam
Paſtoris Regimine contigit deſtitui, donec ſubſtitutus illi Archiepiſcopus Re-
galia recipit à te, huiusmodi collationem in tuum præiudicium aſſeris eſſe fa-
ctam, Nos te quem pro tuis clariffimis meritis internæ complectimur brachio
charitatis, ſuper hoc ſcandalizare nolentes, Dilecto filio Dionyſio Canonico
eiufdem Eccleſiæ damus in mandatis, vt à dicto Ioanne reſignationem illius
Præbendæ liberam authoritate noſtrâ recipere non omittat... Nos quod per præ-
miſſa vſui quo in præfata Eccleſia circa collationem Præbendarum ipſarum vl-
terius præiudicare non volumus, nec etiam intendimus, has litteras in testi-
monium ſublilitati Regiæ duximus concedendas. Datum Viterbij Idib. Septemb.
Pontif. noſtri an. 2.

Iam quo in ſtatutes eſſent Vniuerſitatis hocce tempore, iuuat inquirere.
Imprimis in quodam M. S. Epistolæ Clementis, qui codex in Bibliotheca
San. Victorina ſeruatur, legimus Magiſtrum quendam Pariſienſem fuiſſe apud
Pontificem accuſatum, quod cum Romæ eſſet, viro cuidam Primario nempe
Cardinali dixiſſet, eſſe Pariſiis celebrem opinionem tunc temporis de myſterio
Eucharistiæ, quâ contendeſſetur Corpus Chriſti non eſſe verè in altari, ſed ſicut

signatum sub signo, suamque illam esse. At ille hac Epistola se apud eundem excusari & crimen in Impostores regerit.

R. Horrendam & summè detestabilem hæresim manifestè continentem ^{QUESTIO DE EUCARISTIA.} pio motu sancta vestra paternitas charitatiuè suo deuoto filio recenter scripsit me dixisse cuidam Magno Viro, dum olim essem in Rom. Curia, conferendo cum eodem adiciente me. *Parisius esse celebrem opinionem Corpus Christi non essentialiter & verè esse in altari, sed sicut signatum sub signo, prout resperis postmodum latenter sermo & ad nostram audientiam peruenit.* Quod si memor essem me dixisse, aut forsan lingua labente dixissem, studerem reuocare. Quod nequaquam cogitauimus, nec os nostrum polluimus errore tanto vel... in aliqua Facultate testimonio Doctorum Parisiensium. Quod si quis vellet in dicti falsi impositione contra nos persistere, promptos nos inueniret in mortem & vitam. Sed, Pater Sanctissime, *narrabunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua & nostra tenet;* immo verbum iniquum constituerunt aduersum me tam impudenter quàm irreuerenter, non parcentes Pontificali quam forte desiderant, dignitati. Sed in præfati dicti insaniam stimulati à Sathana inciderunt transcendentis, qui Dei virtutem iuxta modum naturalium rerum metientes audacius & periculosius veritati contradixerunt, vt M. Petrus Lombardi recitat in principio 10. distinct. 4. Sentent. *Asserentes in Altari non esse Corpus vel Sanguinem, nec substantiam Panis & Vini in substantiam Carnis & Sanguinis conueris; sed ita & Christum dixisse Hoc est Corpus meum, sicut dixit Apostolus ad Corinthios, Petra autem erat Christus.* Dixerunt ibi esse Corpus tantum in Sacramento id. in signo, & solum in signo à nobis manducari. Et hæc prima hæresis facta est in Discipulis Christi dicentis, *Qui non manducauerit Carnem & sanguinem, non habebit vitam eternam,* dixerunt, *durus est hic sermo, quis potest audire?* & abierunt retro instruente Christo illos 12. qui remanserunt & dicente: *Spiritus est qui viuificat, Caro non prodest quidquam.* Hoc est illud Corpus de quo Eusebius ait, *Hoc corpus assumptum ablaturus à nobis, ab oculis & illis sturvis sideribus, neesse erat vt die cæna Sacramentum Corporis & Sanguinis consecraret & commendaret nobis, ut coleretur iugiter per ministerium, quod semel offerebatur in pretium, formâ datâ à Domino consecrationis Verbi Cælestis, quod corpus sic consecratum siue Caro Christi interiorem hominem reficit spiritualiter & saginat.*

Non tamen later, Pater Sancte, quod vos scire nullatenus dubitamus, quod 4. modis dicitur. 1. Secundum similitudinem; vt species panis & vini; & hoc improprie. 2. Materialis caro Christi crucifixa & lanceata, quæ prius de Virgine sumpta est, & sic proprie accipitur. 3. Ipsa Ecclesia vel eius vnitas mystica. 4. Ipsa caro Christi spiritualis, quæ verè cibus est: quam carnem qui manducat, spiritualiter veritatem Carnis & Sanguinis Domini dicitur sumere: quia ipsam efficaciam id. ipsam peccatorum remissionem habet, pro qua sic oratur, cum dicitur. *Proficiant nobis Domine quasumus tua sacramenta quod continent, vt quod nunc spe gerimus, rerum veritate capiamus.* id. prædictam efficientiam & etiam verum Corpus Christi, quod sic sumitur quia vetissimè est in altari (vt etiam dicit Augustinus) visibiliter in Cælo quia in forma humana, sed in altari inuisibiliter, scilicet in forma humana, quia sub speciebus panis & vini operitur, vbi cunque in altari celebretur, integrum est non per partes discretum, vt illi dixerunt qui retro abierunt. Verus ergo Deus & verus homo in hoc sacramento est, quod est Corpus Christi plenum gratiâ & diuinâ maiestate, rerum veritatem & naturam in se continens mysticâ consecratione panis in Corpus & vinum in Sanguinem substantialiter conuersum in verbi Diuini consecrata potestate creaturam inuitantis in memoriam Dominica Passionis, sicut per Spiritum S. vt ait Augustinus, vera Caro sine coitu creata est in Aula Virginali, sumptum de Virgine, in cruce lanceatum, crucifixum, idem numero post resurrexit & in cælum ascendit. Vt enim ait Gregorius, quis fidelium habere dubium possit in ipsa immolationis hostia ad sacerdotis vocem cælos aperiri, in illo sanctissimo Christi mysterio Angelorum choros adesse, summa & ima sociari, & in eodem momento substantia panis & vini in corpus Christi secundum totam substantiam conuersum, mirabiliter vel mutatum, quod est cæleste in cælum rapitur ministerio Angelorum Corpori Christi consociando. Quod autem oculo sacerdotis

" in altari videtur sub speciebus videlicet panis & vini esse verè , vt asseruerunt
 " tunc huius hæresis primæ falsi Christi discipuli, vt signatum solum in signo vel
 " sub signo, à veritatis tramite orthodoxæ & Catholicæ recedentes per errorem.
 " Vt igitur fides habeat meritum , & vt non esset horror carnis & sanguinis nec
 " ridiculum à Paganis, non sub humana specie visibiliter sumitur, sed sub spe-
 " ciebus sacramentalibus panis & vini. Vnde dicit Hilarius Papa , quod non
 " est quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio , sed spiritualis virtus sacramenti , id.
 " non est ibi in illa representatione qua humanis sensibus subdi valeat & representari.
 " Vera tamen substantia & quantitas Corporis Christi & virtus sacramenti spiri-
 " tualis videlicet veniens cum corpore mystico, secundum quod dicit Hugo de S.
 " Victore. Sed de his quia mysterium fidei credi & salubriter inuestigari non potest,
 " quandoque salubriter cum potest voluntati eius impotentia salubre atque mira-
 " bile hoc sacramentum & supra naturam penitus adscribatur. Sed Deus huius se-
 " culi operatur in illis diffidentia filiis , qui non rationi voluntatem subiiciunt.
 " Inspicientia verba contra nos callidè adaptare nituntur, non veri sed placiti ra-
 " tiones sectantes, quos nunquam voluntas, non intelligentia veritas incitat,
 " dum ad fabulosam calumniam se conuertunt loquentes mendaciter hypocri-
 " sim ; quia in verbis eorum pietas quam amisit conscientia , prædicando. Narbo-
 " nensis Diocesis illius tempore hinc inde discerpitur , malè regitur , idiora præ-
 " latus est , impudenterque per multa media sagaci diligentia serpunt & se la-
 " tenter ingerunt vt locum habeat sequens relatio Prælationis ambitæ in animæ
 " suæ periculum. Quod nequaquam aduertunt, ambitionis desiderio velant ocu-
 " lum rationis, verborum mendaciam fidei sanctitatem in eo in quo est, deni-
 " grare molientes, sine fide contra vnitatem fidei, quæ in nobis à sacro fontis ba-
 " ptismate culpabiliter bellant; quam postmodum *Parisiense Studium* clarius con-
 " firmat exclusâ prorsus à nobis illâ damnatâ & execrabili hæresi, quam nobis
 " imponunt, virus suæ nequitia in nos transfundendo , in Electorum gloria ma-
 " culam ponentes. Si autem authoritatem Apostolicam ..... inuenirent & lucer-
 " nam veritatis, si quam sibi placitam in nobis Deus misericorditer exaltauit, quod
 " Paternitati vestra ab initio bene complacuit, immò benignè & efficaciter pro-
 " mouit , & Nos cum multâ cordis amaritudine turgiter exposuerunt, nec tamen
 " patienter sustinere debemus, quod dicitur in prouerbis, quia cor nouit amari-
 " tudinem animæ suæ vt in gaudio eius misceatur extraneus. Absit igitur Pater
 " Sanctissime, quod contra fidei Dominicæ professionem vipereæque doctrinæ
 " fraudulentiam in aliquo fidelitatis & sacramentorum infirmationi vel Satha-
 " næ aditum pandamus, vt à SS. Patrum vestigio atque S. Matris Ecclesiæ disce-
 " damus limitibus, & nostris, hæc manus nostra rudis calamo conscripsit per ve-
 " stram summam præminentemque sapientiam corrigenda in suis sententiis &
 " verbis. Sanctitatem vestram conseruet Dei Filius in longitudinem dierum.
 " Amen.

Eodem tempore Raimundus Alafredus Canonicus Aniciensis , nepos ipsius
 Pontificis studebat Lutetia, qui cum ad eundæ Bononiensis Academix deside-
 rium concepisset, & ad Clementem ea de re scripisset , sperans se in eo studio
 maioribus impensis & honorabiliori ornatu, qualem deceret nepotem Pontificis
 Rom. cominoraturum, rescripsit Pontifex se nec probare nec improbare propo-
 situm, minimè verò expectandum ipsi esse, quod conceperat, fore scilicet vt Bo-
 nonia tanquam Papæ nepos in splendore & pompa degeret. Talis est ad eum
 Epistola.

" Quod te scripsisti velle studere Bononia, nec te reprobare possumus ne probare, cum
 " omne Studij sumptum propositum censeatur fauorabile, vt aures mulceat audientium qui-
 " bus offertur aliquis amator studij vel solo nomine studiosus, quamquam multoties agatur
 " aliud & aliud simuletur. Sanè in dubiis præsumentes in dexteram potius quam
 " sinistram, tuum propositum circa Studium quod ab olim nutriuimus, commen-
 " damus. Sed an tuo proposito locus congruat, ipse despice; cum sis ex insolentia
 " Modernorum superuacuis expensis obnoxius; vt necessitates alias omitta-
 " mus, ad quas situs Ciuitatis inuitat, quæ in via publica constituta multorum ex-
 " hibet ibi studentibus præsentiam, verecundam non obsequentibus, & obsequen-
 " tibus onerosam. Tuz igitur deliberationi committimus, vt vires tuas fideliter

metlaris: *nec enim ut Papa nepos ibi manere poteris; & si vixeris ut Raimundus,* forsan à pluribus contemnèris. Quod si adeo fortis es animi, ut contemnere scias & valcas te contemni, hic est gradus humilitatis sublimior, & ad quem pauci te iudicant adscendisse. Et si tibi datum est desuper, referas gratias largitori beneuolo gratiarum. Alioquin consultius te credimus alium locum eligere, proposito tamen laudabili non mutato. Nec culpes Nuncium de mora diutina, quem ideo detinimus, ut per eum ordinationem Aniciensis Ecclesiæ mirteremus: sed tandem æstimamus melius eam per alium destinari. Datum Viterbij 4. Non. Nouemb. anno 2.

Hocce quoque tempore grauis intercedebat inter Nationes Vniuersitatis discordia plures ob causas: quamobrem in illo animorum dissidio Gallicana sibi Rectorem vnum, aliæ tres sibi alium præfecerant, periculumque erat diuturnioris mali, nisi M. Simon de Bria Cardinalis Legatus, eiusdem Academiæ olim alumnus dissidentes partes ad amicam pacem adduxisset. Legitur in libro Rectoris compositio ista sub hoc titulo. *De Reformatione pacis Magistrorum Picardorum, Normanorum, Anglicorum, & Gallicorum.* At in libris Nationum Gallicanæ & Picardicæ paulò fusior constitutio illa legitur sub eodem fere titulo, his verbis.

Simon miseratione Diuina tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostolicæ Sedis Legatus, Ad perpetuam rei memoriam. *Beneplacitum est Domino in pace fidelium, & reconciliatio discordium in conspectu eius, sacrificium est in suauitatis odorem; quibus salubriter id efficitur, ut auferatur iniquitas, impetus refrenentur, extinguantur scandala, retundatur effrenitas, reprimatur iniuria & discordia requiescat.* Sic quod sub pacis & tranquillitatis imperio foueatur caritas; rerum dispendium euitetur, & labor mortalium se immiscentium quæstionibus infinitis sopito litium strepitu ad quietem & operationis suæ debitum officium se conuertat. *Sanè super diuersis Questionum articulis Magistris actu Regentibus Parisius in Artium Facultate trium Nationum videlicet Picardie, Normanorum & Anglicorum ex vna parte, & Gallicorum ex altera, & ipsis etiam Magistris Nationis Picardorum seorsum cum Magistris Nationis Gallicorum periculosè contendentibus & damnosè, deliberauimus super hoc interponere iuxta officij nostri debitum partes nostras, & pro causa qua non solum ipsorum Magistrorum speciale, verum etiam commune omnium respicit interesse, in medias partes tantii dissidij profilitre.* Propter hoc itaque Partibus ipsis ad nostram præsentiam euocatis articulos contentionum huiusmodi nobis exponi mandauimus & in scriptis etiam exhiberi.

Proposuerunt itaque Procuratores Nationis Gallicorum contra ipsam Picardorum Nationem, 1. Quod cum Ioannes de Vlliaco in eadem natione Gallicorum spontaneâ voluntate inciperet, sicut etiam determinauerat in eadem, Natio Picardorum super hoc indebitè se opponens, eum ex se ipsa esse confixit, & propter hoc cepit ipsum diuque detinuit, & sibi multas iniurias irrogauit, vel eum capi & detineri, sibi que dictas iniurias irrogari mandauit, seu hæc rata habuit, non sine ipsius Gallicanæ Nationis contemptu & præiudicio manifesto. Et cum de his & quibusdam alijs iniuriarum articulis occasione huiusmodi subiticiis in quendam Magistrum Petrum Maioris Caleis in Rothomagensi Ecclesia, & Ioannem Meldensem Archidiaconos fuisset ab ipsarum duarum Nationum, Picardorum videlicet & Gallicorum Procuratoribus compromissum, iidem Archidiaconi formam in compromisso huiusmodi eis traditam excedentes, de facto arbitrati fuerunt, quod illustris Rex Franciæ ordinaret; cuius Nationis idem Magister Ioannes & alij de villa ipsa de Vlliaco qui pro tempore Parisius in Artibus incipient, sint censendi. In eorum experimentes arbitrio Regem ipsum ordinasse quod idem M. Ioannes de natione remaneret Gallicorum; & quod illi de Vlliaco qui de cætero in Artibus incipient Parisius, de Natione Picardorum existant, quamuis ipsa Gallicorum Natio eis super hoc ut asserit, huiusmodi non concesserit potestatem, nec concesserit quod ipsa Regi daretur eisdem; nec ordinationem eius super hoc quoad illos qui inciperent in futurum, ex post facto etiam apptobauit.

2. Proposuerunt, quod dicti Archidiaconi præfati compromissi formâ seruata inter alia pronunciarunt, quod Magistri Ioannes Ferrel & Ioannes de Huy de eadem Natione Picardorum, qui fuerunt in captione dicti M. Ioannis de Vl-

REFORMA-
TIO VNI-
VERSITA-

- " liaco principales, ipsi Magistro Ioanni & Gallicorum Nationi iniuriam huius-
 " modi emendarent, & infra festum Paschatis, tunc proximè futurum, iter arri-
 " perent propter hoc Sanctorum Ægidij & Iacobi limina visitandi, quod ibi fuis-
 " sent testimoniales litteras authenticas allaturi, & *Rectori & Procuratori* dictæ Na-
 " tionis Gallicorum etiam ostensuri.
- " 3. Proposuerunt quod cum Robertus de Noua-Villa & Magister Renerus so-
 " cius eius de præfata Natione Picardorum, Guillelmum Canonicum Tullensem,
 " & quosdam Seruientes nepotum Venerabilis Patris in Christo Archiepiscopi
 " Bisuntini de natione Gallicorum ex rancore prioris discordiæ sacrilego ausu
 " cepissent, prædicti Archidiaconi, in quos super hoc etiam compromissum exti-
 " tit, pronunciauerunt quod captores ipsi eidem Guillelmo in Natione Gallico-
 " rum huius iniuriam emendarent, & propter hoc cum ipso vsque ad domum eius
 " & ab ea vsque ad domum Archidiaconi dicti Meldensis accederent, & ibidem
 " vsque ad eiusdem Archidiaconi beneplacitum se carceri manciparent: Quod-
 " que M. Sygerus de Natione Picardorum super huiusmodi eiusdem Guillelmi
 " captione de qua suspectos esse dicebant, ad ipsorum Archidiaconorum arbitrium
 " se purgaret. Vnde Procuratores Gallicorum prædicti dicebant non esse peri-
 " tum arbitrio supradicto in eiusdem Nationis Gallicanæ præiudicium & graua-
 " men.
- " 4. Proposuerunt quod Guillotus Bedellus Picardorum eâ die quâ prædictus
 " M. Ioannes incepit, quasdam litteras falsas sub nomine cuiusdam quem Subdele-
 " gatum Conseruationi Priuilegiorum Vniuersitatis Paris. esse dicebat, præsumptio-
 " ne damnabili fabricatas inter alia continentes quod Subdelegatus ipse dictum M.
 " Io. de Vlliac & cum sub quo incipiebat, aliosque omnes qui eius principio in-
 " teressent, excommunicationis vinculo innodauit, per singulas Scholas Magi-
 " strorum Artium legit, & ausu nefario diulgauit in eiusdem Nationis Gallica-
 " næ infamiam & iniuriam manifestam, propter quod perierunt ipsum Bedellum
 " ab Officio Bedellariæ penitus amoucti.
- " 5. Proposuerunt quod Quidam de Natione Picardorum inter quos principa-
 " les extiterunt MM. Sygerus & Simon de Brabant, præsentem & ratum habente
 " ipsâ Picardorum Natione quosdam Nationis Gallicanæ, ne in vigiliis quondam
 " Magistri Guillelmi Antissiodorensis, ratione quarum Magistri totius Vniuersitatis
 " conuenerant in Ecclesia Fratrum Prædicatorum Parisiensium, sicut alii legerent
 " & cantarent, impedire: & propter hoc libros de illorum manibus trahere attempta-
 " runt, & in eorum aliquos Clericali militiæ adscriptos ibidem manus iniecerunt
 " temere violentas, in eiusdem Nationis Gallicanæ iniuriam & contemp-
 " tum.
- " Contra tres Nationes videlicet Picardorum, Normanorum & Anglicorum pro-
 " posuerunt ipsi Procuratores Nationis Gallicanæ dicentes per eas illi non minimas
 " iniurias irrogatas.
- " 1. In eo quod inhiuerunt prædicto M. Ioanni de Vlliac, ne in Natione Gal-
 " licorum inciperet.
- " 2. Super eo quod ipsum dum iuxta morem iret per Scholas, admittere nolue-
 " runt.
- " 3. Super eo quod *Rector* ipsarum 3. Nationum cuidam Baccalatio sponte De-
 " terminanti in Natione Gallicorum inhiuit, ne determinaret in ea, & præcepit
 " eidem quod ad Nationem accederet Picardorum.
- " 4. In eo quod *Rectorem* Vniuersitatis indebitè creauerunt, Natione Gallicanâ
 " rationabiliter contradicente, & rationem assignante & causas, quare id fieri non
 " debebat.
- " 5. Super eo quod volunt, vt Bedellus Gallicorum recipiat de obuentionibus
 " Nationum iuxta modum, qui vt iidem Procuratores asserunt, visus est hactenus
 " obseruari, videlicet vt ipse Bedellus Gallicanæ Nationis percipiat quartam par-
 " tem in obuentionibus suæ Nationis & tertiam partem obuentionum aliarum: Be-
 " delli verò aliarum trium Nationum nihil percipiant de obuentionibus suarum
 " Nationum, sed tertiam partem tantummodo in obuentionibus aliarum.
- " 6. In eo quod prædictum Bedellum Picardorum, qui sicut prædicitur, aduer-
 " sus Nationem Gallicanam grauiter deliquerat contra laudabilem consuetudi-
 " nem

nem super hoc introductam, in suo seruitio tenuerunt. Super hoc requisitione ac precibus ipsius Nationis Gallicanæ obauditis contemptibiliter.

Petierunt etiam Procuratores prædicti per Nos infra scriptis articulis provideri.

1. Videlicet ne ipsam Nationem Gallicorum aliis 3. Nationibus indissolubiliter vniremus.

2. Quod simpliciter ordinaremus, ne dictæ 3. Nationes aliqua statuta quæ ipsam tangant, facere valeant expresso ipsius Gallicanæ Nationis non interueniente consensu.

3. Similiter quod ordinaremus quod ipsa sola tres Examinatores possit habere, cum tot sint in ea numero personæ, quot in aliis tribus existunt.

4. Quod interdicta quæ fecit de quibusdam Scholis & Domibus tempore præsentis discordiæ, faceremus inuiolabiliter obseruari.

Porro Procuratores prædictæ Nationis Picardorum contra Nationem Gallicorum proponere curauerunt, quod eadem Natio Gallicana duos Scholares de Viliaco qui determinauerunt post dictum Arbitrium in Natione Gallicorum Paris. de Sophismate, & qui de iure & ex forma eiusdem Arbitrii de ipsa Natione Picardorum esse debebant, consortio suæ Nationis applicarunt; in hoc & in aliis etiam contra formam dicti Arbitrii temerè venientes.

Proposuerunt autem Procuratores Prædictarum trium Nationum, Picardorum videlicet, Normanorum & Anglicorum contra ipsorum Gallicorum Nationem. Imprimis quod ipsa se ab eorum consortio minus iustè ac sine causa rationabili & contra statutum iuramento vallatum, more insolito, & contra studii separauit.

2. Quod cum interim immineret *Rectoris Vniuersitatis electio* celebranda, Magistri Gallicanæ Nationis vocati ab aliis 3. Nationibus ad electionem Rectoris venite contumaciter recusantes, sibi *Rectorem* contra statutum iuramento firmatum & contra morem solitum elegerunt, *Rectori* per eos rite iuxta ipsius statuti formam electo obedire, sicut per fidem tenentur, indebitè recusantes & usurpantes sibi tantum Iuris & auctoritatis in faciendis statutis & Scholis & domibus interdicendis & aliis communibus Vniuersitatis negotiis. *In impetrando etiam Conseruatore Præuilegiorum ipsius*, quantum tres aliæ supradictæ, seque ipsis quominus vsu communis Archæ gaudere valeant, opposentes, ei vnã de ipsis clauibus denegando, ipsarumque Bacalarios qui incipiunt & ducuntur per Scholas iuxta morem admittere non sine ipsarum iniuria & præiudicio respuentes.

3. Quod ipsa Natio Gallicorum Bacalarios suos nondum iuxta morem & statutum super hoc editum examinatos, licentiari procurat, eos per Rectorem & Procuratores suos minus rectè electos incipere nihilominus faciendo: inferentes ex hoc quod pro Magistris vel Licentiatis haberi non deberent, qui taliter & per tales sunt Magisterium & Licentias affecti. Procuratoribus prædictæ Nationis Gallicanæ hoc idem replicantibus contra ipsas.

4. Quod idem *Rektor Nationis Gallicanæ* taliter electus præter consensum aliarum Nationum quandam Domum de nouo ex motu proprio interdixit, & interdixtam fecit nuntiari.

5. Quod eadem Natio Gallicorum pecuniam quæ sibi obuenerat, dum erat de aliarum Nationum consortio refundere vel restituere siue in communi 4. Nationum ponere, sicut est hætenus consuetum, indebitè contradicit, Procuratoribus Nationis Gallicanæ ipsam ad eiusmodi pecuniam refundendam dicentibus non teneri & petentibus etiam per Nos ordinari, ne ad refundendam de cætero pecuniam quæ sic obuenerit, & contribuendum in solutione debitorum in expensis Vniuersitatis plusquam vna ex aliis, teneatur.

6. Quod Magistri Gallicanæ Nationis ad exequias Magistrorum & Scholarium aliarum Nationum vocari venire ac eis interesse recusaret, fidem & pœnam super hoc appositam contemnent.

7. Quod ipsi Magistri Nationis Gallicanæ legunt cursoriè in diebus disputabilibus, & disputant peruerso ordine cum legere tenentur. Licet autem tam Ma-

" gistri 4. Nationum quàm prædicti Procuratores ipsarum vtriusque petierint ve
 " prædicta omnia & singula emendaremus, ac emendari & corrigi ratione præuiã
 " faceremus. Voluerunt etiam & consenserunt ac instanter petierunt, vt quæstio-
 " nes huiusmodi non tam iudicialis decisionis calculo quàm prouidentia consilio
 " nostræque voluntatis beneplacito sopiremus. Et propterea licet Nos non solum
 " tanquam in Arbitrum, Arbitratorem & amicabilem compositorem de alto &
 " basso, verum etiam tanquam in Apostolicæ Sedis Legatum plenam potestatem
 " & iurisdictionem plenariam obtinentem, de vniuersis Quæstionibus ac titulis
 " supradictis & aliis quibuscunque inter eos vsque in diem huiusmodi compromis-
 " si exortis compromittere ac consentire fide ab eorundem Magistrorum singulis
 " corporaliter præstita curauerunt hoc pacto, vt illos articulos de quibus expedire vi-
 " derimus, iudicio terminemus, prout in iplo Compromisso plenius continetur. Et
 " demum Procuratores partium prædictarum lite super his legitimè contestatã &
 " præstito Calumniæ iuramento, ad proprias super hoc intentiones fundendas,
 " nonnullas litteras & alia documenta, quædam etiam statuta & munimenta alia
 " coram Nobis in iudicio exhibentes & expressè renunciantes aliquibus probatio-
 " nibus quibuscunque tam pari quàm concordia instantiã supplicarunt, ne am-
 " plius protrahi tantarum litium discrimina patereimur.

" Nos igitur perspecto, quot ex huiusmodi Controuersis oriebantur scandala,
 " quot odia, quot rancores, quàm inseparabilium impedimenta profectuum,
 " quantaque dispendiarerum, animarum exitia, & pericula personarum, prædi-
 " ctis quoque articulis & Quæstionibus omni attentione pensatis & eisdem litteris,
 " documentis, statutis & munimentis diligenter inspectis, multisque per Nos ad
 " ipsos interrogationibus factis & Responzionibus substitutis ad eas, iuribusque
 " partium recensitis, & super his omnibus & aliis negotiis & contingentibus no-
 " biscum, & cum nonnullis peritis deliberatione habitã diligenti: Considerato
 " quoque super omnia quod dissensiones & schismata semper in propria desola-
 " tionis interitum adolescunt, veritate dicente *quod omne Regnum in se diuisum fa-
 " cile desolatur. Inspecto etiam, quod ex vnione parue res crescunt, ex diuisione maxi-
 " me collabuntur.* Et propter hoc etiam intellecto quod ante omnia opus est diuisos
 " parietes iungere, vt ex præsentis ordinationis structurã operatus fructus valeat pro-
 " uenire, *Pronuntiamus, arbitramur & ordinamus, in primis, Quod prædicta Natio
 " Gallicana tribus aliis Nationibus, & ipsæ illi, sine contradictione & difficultate
 " qualibet inuicem vniantur, ac ipsum corpus Studij Facultatis prædictæ deinte-
 " gratum atque diuisum sine moræ dispendio reintegrent & reforment, eique
 " constituent vnum caput, ac Rectoribus quos sibi monstruosè præfecerant, sine
 " omni dilatione dimissis, eisdem vnicam personam idoneam iuxta formam quæ
 " infra sequitur, præficiant in Rectorem pari cum suis prædecessoribus concorditer
 " electis potestate functurum: sic voluntarios restringendo motus & actus proprios
 " limitando, quod ad iniuriam vnus alia vel aliæ non procedant, & ideo nulla vel
 " nullæ ipsarum in faciendis statutis vel interdicens Domibus vel Scholis, seu
 " aliis communibus Facultatis negotiis auctoritatem sibi vindicent specialem,
 " sed fiant in licitis casibus ipsius Facultatis Statuta, & interdicanter Domus &
 " Scholæ, ac impetretur eius nomine *Conseruator communi & expresso cuiuslibet Na-
 " tionis interueniente consensu. Aliter autem facta & facienda Facultatis prædictæ Statuta
 " vel huiusmodi Interdicta non valeant, nec seruentur.* Nulla quoque Nationum ipsa-
 " rum in admittendo ad communem Archam alias Nationes, vel in recipiendo ipsa-
 " rum Bachalarios, cum per scholas, sicut prædicatur, deducuntur, se difficilem ex-
 " hibeat vel rebellem, sed omni promptitudine facilem & debitã benevolentia
 " mansuetum ad conseruationem vnionis suæ per hæc & alia concinnè laborando.
 " Et ne huiusmodi laborem ipsarum præmissæ vnionis bonum, per ea quæ de
 " præfatis Licentiis & principiis refricantur, quod absit euacuari contingat, Nos
 " *Auditis & etiam intellectis his quæ fuerunt super hoc proposita coram Nobis, &
 " Priuilegiis Cancellario S. Genouex super hoc à præfata Sede concessis diligenter
 " inspectis, his quoque quæ in dandis licentiis huiusmodi eidem Cancellario
 " competunt, ac aliis conditionibus ad præfens circa hoc concurrentibus attentã
 " meditatione pensatis, Pronuntiamus licentias & principia supradicta valere, &
 " dictos Bacalarios & Magistros cuiuscunque Nationis existant, haberi debere pro**

Licentiatis, Bachalariis & Magistris. Et licet libera Separationis Nationum Facultatis dissipationem studij & alia multa mala inducere dinoscatur, ne tamen in separabilis vnionis prætextu vna Natio ab aliis indebitè opprimi valeat vel grauari, sic nos decet separationes temerarias prohibere, quod iustas & rationabiles, cum res exiger, permittamus. Nos itaque ad quos spectat circa omnes nostræ Legationis personas & Scholares præcipuè Paris. cogitare consilia, & periculis obuiare, Struimus & irrefragabiliter ordinamus, quod nulli Nationi liceat se à tribus vel duabus aliis vllò vnquam tempore separare, nisi rationabilis & iusta causa separationis sibi fuerit & etiam manifesta; & hoc tunc demum postquam talis fuerit in formâ, quæ sequitur, declarata. *Statuentes* igitur Ordinamus quod si forte per ministerium seductoris, quod absit, in agro Parisiensis Studij zizania seminantis inter Nationes exorta discordia, vna à tribus vel duabus se voluerint separare, id passim vel protinus non præsumant, *sed tres antiquiores Magistri Theologicæ Facultatis & quatuor Decretistæ tunc Parisius existentes, Regentes actum,* & impedimentum Canonicum quominus expeditioni negotii vacare valeant, non habentes, de separationis causâ quam prætendi contigerit, an sit rationabilis, iusta & manifesta, & quæ & qualis emenda ex ipsa separationis causa quam talem agnouerint, sequi debeat, & à Nationibus vel Natione causam talem præstantibus aliis exhiberi cognoscere incipiant infra 3. dies postquam super his à partibus vel earum altera fuerint requisiti, & procedentes de plano & absque iudiciorû strepitu ac summatim illa determinant infra mensem. Quorum pronunciationem vel maioris partis eorum stare volumus, & contra eam aliquatenus partes non venire. Super quâ pronunciatione fiat publicum instrumentum vel litteræ sigillo authentico communitæ. Si verò partes negligant vel recusent super hoc ipsos Magistros requirere, ipsi nihilominus ad id vltro etiam irrequisiti se offerant. Et si ex dissensione tantum viderint periculum imminere, quod periculosius sit ipsis Nationibus in vnum taliter remanere, vocatis partibus de separationis causa & emenda præstandâ, iuxta formam eandem cognoscant protinus & decendant. Qui autem inceperint cognoscere durante mense, priusquam definerint non mutentur, etiam si cognitione pendente actum legendi dimiserint, vel antiquiores absentes ab initio Parisius reuersi fuerint; vel impedimentum antiquorum cessauerit, qui in cognitionis exordio canonicè fuerunt impediti. Et si qui ex eis se cognitioni maliciosè subtraxerint, vel opem scienter dederint, quominus determinetur negotium infra mensem, eo ipso Excommunicationis sententiam, quam ex nunc promulgamus, incurrant: & alii iuxta formam præscriptam procedant nihilominus in eodem. Cum autem per dictam pronunciationem manifestum extiterit quæ & qualis emenda à Natione seu Nationibus causam rationabilem iustam & manifestam separationis præstantibus, alii vel aliis debeat exhiberi, ipsis etiam exhibentibus, vel absque moræ dispendio exhibere paratis, non liceat Nationi seu Nationibus, cui vel quibus emenda fuerit exhibenda, ab vnione recedere aliarum. Si autem in emenda exhibenda reddiderint, se difficiles aut rebelles, tunc demum ipsi vel ipsis liceat se ab aliis donec emendam in formâ prædictâ taxatam præstiterint, separare. **Quo casu statuendum** duximus quod singuli per quos steterit, seu qui se duxerint opponendos, quominus emenda secundum dictorum Magistrorum arbitrium sine difficultate præstetur, eo ipso excommunicationis sententiâ quam ex nunc proferimus, ligentur; quâ ligari nec Licentiariorum tenere Principia, nec Licentiandos Cancellariis valeant præsentare. Et in aliis etiam tanquam Excommunicati arctius euentur. Et si per 15. dies in hac rebellionem extiterint, liceat Licentiatis sub ipsis, liberè sub aliis Magistris non excommunicatis incipere, non obstantibus in hoc casu contrariâ consuetudine vel statuto; & eandem Excommunicationem & penas illos incurrere volumus qui contra ordinationis nostræ tenorem se duxerint separandos; eosque qui iuxta formam separati præscriptam emenda taxata per ipsos contentos esse volumus sibi præstita vel oblata absque difficultate vel moræ dispendio ad vnionem non redierint aliorum. Quod si prædicti Magistri vel maior eorum pars quæstionem non deciderint, nec emendam taxauerint infra mensem, ex tunc Parisiensis Episcopus qui pro tempore fuerit, tam de ipsa separationis causa quam de emendâ prædictâ, suâ & nostrâ auctoritate cognoscat: &

"processu per dictos Magistros habito rite seruato procedat in his omnibus summam de plano & sine strepitu Iudicij & decidat, prout superius est expressum.
 "Qui verò contra ipsius Episcopi pronunciationem super emendæ protestatione, vel ad vnionem reuersione venire præsumpserint, Excommunicationis sententiam & penas incurrant, quas inuenientes super his ultra Magistrorum arbitrium duxerint statuendas

DE ELEC-
 TIONE RI-
 CTORIS.

"Et quia in frequenti mutatione Magistratum, & tenax Disciplina resoluitur, & admissâ variatione Regentium subditorum tranquillitas dissipatur, illum vsu quin potius abusus non à multis retro temporibus introductum, videlicet quod Rector nouus singulis mensibus, vel sex hebdomadis eligatur, turbationem studii, ac inuentium inuidiæ immittentem prorsus duximus abolendum. Statuentes & Ordinantes quod Rector Vniuersitatis quater in anno, videlicet primâ die legibili post festum S. Dionysii ante vacationes Natiuitatem Domini præcedentes: vltimâ die legibili ante Annunciationem B. Mariæ Virginis: & vltimâ die legibili ante festum Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ, & non pluries eligatur, qui officium Rectoriæ liberè exercere valeat per tempus suæ Rectoriæ regimini deputatum, nisi forte culpâ suis exigentibus infra tempus ipsum iuste apparuerit amouendus, quo casu vel si forte decedat, vel cedat, seu actum legendi dimittat, tempus quod de regimine ipsius supererit, accrescere volumus successori. Eligetur autem Rector vnicus à 4. Procuratoribus Nationum, vel aliis 4. earum Magistris iuratis secundum tenorem Statuti super hoc dudum editi, sicut etiam à nonnullis annis extitit obseruatum. (*Per quod Statutum ordinatum est quod nullus potest eligere qui non potest eligi, quia intrantes iurati, qui eligunt Rectorem debent habere vocem actiuam & passiuam, & quod nullus de magistris habet vocem passiuam ad electionem Rectoris, nisi sit Bachelarius in Theologia vel legerit cursoriè, vel reuerit per sex annos continuè in Grammaticis, licet ad eligendum Intrantem seu Electorem Rectoris, omnes actu Regentes Parisius habeant vocem actiuam, seu suffragium actiuum.*) Natio autem seu Nationes quæ iuxta præscriptâ formam se ab aliis separauerint, ei qui tunc erit Vniuersitatis Rector, & de Nationibus originem duxerit, obedire separatione durante non teneantur inuitè. Quo casu & alias quodcumque separatione iuxta prædictam formam statuta, officium Rectoris expirare contigerit, nulla seu nullæ Nationes separatione durante Rectorem eligent. Sed earum quælibet per eum quem prius Procuratorem habuerat, ea quæ ad officium Rectoris pertinent, cum res exegerit donec restauretur vnio, exequatur. Amplius, quia Nationis incertitudo veluti præcipuum dissensionis seminarium inter Nationes ipsas posset sicut facta recentia nos edocent, grauem contendendi generare materiam, Nos super hoc opportunum volentes adhibere remedium, Statuimus & ordinamus dicente Apostolo *finem esse omnis controuersie, iuramentum.* Vt quotiens de alicuius Bachelarij Natione contigerit probabiliter dubitari, stetur eiusdem Bachelarij siue de prædicta villa de Vlliaco fuerit, siue etiam vndeunque absque retractatione aliqua, iuramento de qua Natione sit, vel fore se credat, tactis Sacro-sanctis Euangeliis & vocatis Procuratoribus Nationum, inter quas super hoc fuerit contentio exhibenda. Et hoc ipsum circa prædictam M. Ioannem de Vlliaco & alios duos Bacalarios loci eiusdem prædictos, volumus & præcipimus obseruari.

Hæc Aven-
 thesis est in
 lib. Rectoris
 ad margi-
 nem.

"Super iniuriis autem ipsius Magistri Ioannis de Vlliaco, & M. Guillelmi Canonici Tullenis captione secutis, arbitramur & ordinamus, quod Natio Picardorum quantum in se fuerit, bonâ fide, opem & operam exhibeat efficacem, vt Magistri Ioannes Fretel & Ioannes de Huy, Robertus quoque & Renerius prædicti Captores illorum iniurias emendent. Propter hoc limina Ecclesiæ B. Mariæ de Rupe Amatoris peregrè visitando, & quod ibi fuerint, authenticas afferendo litteras, ac Procuratori Nationis Gallcorum ostendendo. Det similiter opem & operam bona fide quod supradictus Magister Sygerus super captione ipsius Magistri Guillelmi terciâ manu se purget; alioquin ipsos à consortio suæ Nationis excludat, non prius resumendos ad illud, in quamcunque studuerint Facultatem, quam emendam præstiterint sic iniunctam: & dicti sacrilegi ab Excommunicationis sententiâ quam propter sacrilegium sic commissum meruisse cognoscuntur, se rite docuerint absoluros. Articulum autem de

excessu prædicti Bedelli cum circa ipsum plenam non inquisuerimus veritatem non determinamus ad præsens, sed cum ordinationi & arbitrio nostro in posterum reseruamus.

Quia verò contra Nationem Picardorum super impedimento præstito Magistris Nationis Gallicanæ ne legerent in exequiis supradictis, & ablatione librorum de manibus eorundem & prædicta iniectione manuum violentà, nihil sufficienter inuenimus esse probatum, ipsam ab impetitione dictæ Nationis Gallicorum super hoc duximus absolucendam, saluâ tamen eidem Nationi Gallicorum omnium quæ super hoc sibi contra priuatas personas competit, quæstione.

Quoniam insuper de 4. primis articulis quos Natio Gallicana super iniuriis ab aliis 3. Nationibus sibi, vt dicebat, illatis exhibuit, nobis non extitit sufficiens facta fides, easdem 3. Nationes ab impetitione Nationis Gallicanæ super his absoluiimus, & ei perpetuum silentium imponimus super illis. Super quinto autem articulo de portionibus Bedellorum recipiendis in obuentionibus Nationum illud volumus obseruari, videlicet quod refusa pecunia à quauis Natione quæ inter Bedellos fuerit diuidenda, ipsis Bedellis proportionibus æqualibus assignetur. Ita videlicet quod Bedellus quilibet cuiuscunque fuerit Nationis tantum percipiat, quantum vnus ex aliis in pecunia quæ à Natione cuius Bedellus extiterit, refundetur. De præfato autem Bedello propter prædictum eius excessum à tribus Nationibus non repulso eandem Gallicorum Nationem eo volumus esse contentam quod alias Ordinauimus de eodem, petitioni eiusdem Nationis super hoc, & super hoc etiam quod petit, quod sola tres Examinatores habere valeat, minime annuentes.

De Refusione autem prædictæ pecuniæ arbitramur & ordinamus, quod tam ipsa Natio Gallicorum quàm alia singulæ pecuniam quæ ab ipsis Bacalariis incipientibus & determinantibus obuencit in futurum vnione durante ad requisitionem Rectoris electi concorditer sine diminutione refundat. Illam autem quæ ipsis obuencit tempore præsentis discordiæ, vel etiam ante, cum vix de ipsa certa possit haberi notitia, & de iniustâ separatione Gallicanæ Nationis non constet ad plenum, nullatenus refundere teneantur. Illam verò petitionem quam fecit eadem Natio Gallicana de non refundendo in posterum nec contri- buendo in solutione debitorum & expensarum Vniuersitatis plusquam aliqua aliarum, non duximus admittendam. Ordinantes quod super hoc seruetur in posterum quod hactenus fuit obseruatum.

De modo autem legendi & disputandi & accedendi ad exequias Magistrorum & Scholarium decedentium, Ordinabimus Domino fauente, quod iuxta consilium in talibus peritorum videbimus ordinandum. Volentes itaque inter Partes & Nationes prædictas omnem contendendi cessare materiam, Ordinamus & præcipimus vt nulla ipsarum aliquibus super iniuriis præteritis refricet quæstionem nisi in casibus, in quibus ei ad præsens Ordinatio nostra expressè concedit. Datum apud Ecclesiam S. Genouexæ Paris. vocatis ad hoc & præsentibus Partibus supradictis & omnibus Magistris Facultatis prædictæ tunc actu regentibus ac Procuratoribus omnium Nationum; præmissa quoque omnia & singula rata habentibus, & voluntariè & expressè acceptantibus vniuersa. 6. Kal. Sept. Pontif. D. Clement. Papæ IV. an. 2. Anno verò Domini 1266.

Ex hoc statuto tria potissimum colligimus. 1. Electionem Primariam Officiorum Vniuersitatis, designationem & electionem videri pependisse à solis Nationibus. Vult enim Cardinalis, vt Apostolicorum Priuilegiorum Conseruator impetretur *communi & expresso cuiuslibet Nationis interneniente consensu*: vnde conuicitur Facultates quæ dicuntur hodie Superiores, aut nondum adhuc segregasse, seu seorsim à Nationibus priuata Corpora constituisse, aut si constituiebant, nullam in eiusmodi designatione partem habuisse; cum in ea re nullatenus earum meminerit. Adde quod vult Cardinalis, vt si non possint in vnam sententiam conuenire Nationes, trium Theologorum & 4. Decretistarum arbitrio & decisioni se submittant. Non fuisset autem æquum eam iis legem imponere, si Facultates ipsæ seorsim à Nationibus in Electione Conseruatoris suffragium tulissent, quippe eas (si quidem earum Magistros) in propria causa Iudices constituisset. Deinde non solent assumi Iudices & Arbitri, nisi qui neutri separ-

ei addixerunt quique liberum habent suffragiū : non habuissent autem septem illi Magistri liberum, si suam Facultates ipsæ tulissent. Denique quid opus erat recurrere ad septem arbitros, quando quidem ipsæ Facultates si suffragium ferebant, rem, decidere poterant? Consequens ergo esse videtur, aut fuisse tum adhuc confusas in Nationibus Facultates, aut certè nullum ius habuisse in designatione Conseruatoris. Atque ex hoc statuto Nationes primariam authoritatem primariumque ius sibi vindicant eligendi Officiarios Vniuersitatis, quos deinde Decanis & Facultatibus præsentant, vt si minus idoneos censuerint, eos reicere possint probatis causis legitimæ reiectionis.

2. Intelligimus fuisse pro monstro reputatum, quod Nationes *duos Rectores creauissent*. Vnde patet ab omni æuo Rectorem vnum rei Academicæ præfici consueuisse. Hincque confutatur opinio nonnullorum existimantium Procuratores ipsos Nationum olim fuisse Rectores. Non enim potuisset Vniuersitas stare tam multis annis seculisque, si plures authoritate pares Præfectos habuisset, quibus necesse erat Nationum suarum, ab inuicem sæpe dissidentium diuersa commoda procurare.

3. Inualuisse prauam consuetudinem mutandi Rectores singulis mensibus : quæ mutatio frequens seminarium erat iurgiorum. Vnde liquet quod etiam non essent antiquitus perpetui Rectores, annum tamen aut semestrem aut certè trimestrem Magistratum gerebant.

Referuntur & ad hunc annum litteræ Clementis ad M. Guillelmum de S. Amore, quibus testatur se Tractatum Collectionum sacra Scripturæ accepisse, sed propter varias occupationes non potuisse tam citò examinare, legisse tantummodo & in pluribus locis agnouisse verus erga Mendicantes odium. Itaque M. Thomam per quem opus ipsum acceperat, remisit cum hisce ad M. Guillelmum litteris, quarum copiam fecit Andreas Duchesnius Historiographus Regius ex MS. Victorino.

CLEMENTIS
EPIS. AD
GVILL. DE
S. AMORE.

Clemens Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio M. Guillelmo de S. Amore. Si circa veritatis laboras indaginem, si cautelas Ecclesiæ necessarias colligis ex scripturis, dum tamen sobrius inquisitor existas, & actiuum euites scandalum, non te credimus arguendum. Sed cauendum est tibi, ne vel præteritorum tuo hæreat animo nimis tenax memoria, & ne sub doctrinæ specie Detractionis colores insidias, vel illam obiurgationem mercaris audire, quæ Paulum tetigit Festus dicens, *Te multa litteræ faciunt insanire*. Sanè libellum nouum euoluere cepimus quem misisti: qui licet interdum alias oras continens circumueat, veterem tamen vultum multum sapit: & quod cum excussus & discussus coloratus in aliquo videatur, totam primi substantiam comprobabitur retinere. Verum quia totum non legimus, nihil tibi possumus respondere, nisi quod prouidâ diligentia cor tuum munias, ne sub boni specie te seducat, qui se vt lateat, in lucis Angelum transfigurat. Nos autem cum legerimus hoc opusculum, & aliis amatoribus veritatis, & eandem intelligentibus communicauerimus, tunc quod nobis videbitur, tibi curabimus intimare. Sed quia res forsitan **abibit in longum propter negotiorum instantiam quæ de mundi diuersis partibus** Nos solito acius inquietant, Dilectum filium M. Thomam supradicti præsentatorem operis vltra nolumus detinere. Datum Viterbii 15. Kalendas Nouemb. an. 2. nostri Pontif. hæc Ep. continetur in MS. Victorino veteri, continente Ep. Clementis, paucis immutatis.

Hoc autem opus aiunt Dominicani à Clemente transmissum ad M. Ioannem de Vercellis Magistrum Ordinis Prædicatorum: ab eo verò traditum Thomæ Aquinati vt ad singulas Guillelmi rationes responderet, qui contra eum libellum ediderit contra impugnantes Religionem: in cuius Opusculi veteri argumento sic aiunt: *Tempore Ludouici S. Francorum Regis* Willemus de S. Amore, Sigeriusque Magistri Parisienses multique sequaces in hunc ceciderunt errorem, vt Mendicantium Religiosorum statum damnatum assererent, librumque sacrilegum multis sacrae paginæ sanctorumque authoritatibus licet malè intellectis & peruersè expolitis refertum Clementi IV. summo Pontifici obtulerunt. Pontifex ergo Reuerendo M. Ioanni de Vercellis Magistro Ordinis Prædicatorum di-

etum librum transmisit, præcipiens vt eidem per famosissimum tunc in toto orbe
 Doctorem F. Thomam de Aquino faceret responderi. Deuotissimus igitur Pater
 & Doctor Thomas Fratrum in Capitulo Generali Anagninæ congregatorum ora-
 tionibus se faciens commendate præfatum librum studio se perlegit, quem repe-
 rit erroribus plenum. Quo comperto alium ipse librum qui incipit. *Uice inimici sui*
sonuerunt, & qui oderunt te, extulerunt caput. &c. tam citò tamque eleganter & co-
 piosè composuit, vt non humano ingenio visus sit cum edidisse, sed potius in-
 spiritu accepisse de dextera sedentis in throno. Quem librum in quo omnia ne-
 quissimorum tela penitus extinxerat, præfatus summus Pontifex tanquam verè
 Catholicum approbans, librumque contrarium tanquam Hæreticum & nefari-
 um damnans, ipsius authores cum Complicibus deposuit de Cathedra Magi-
 stratus, expulsosque de Parisiensi studio omni dignitate priuauit. Prædictus ve-
 rò Doctor post diuinitus obtentam Victoriâ Parisios rediens omnes dicti ope-
 ris articulos publicè & solenniter repetens disputauit firmavitque.

Quod hic aiunt Dominicani rursus damnatum fuisse. M. Guillelmi librum tan-
 quam nefarium & hæreticum, ipsiusque authores è studio Parisiensi expulsos, nus-
 piam, quod sciam legitur. Reuera Alexander IV. Guillelmum Edicto remouerat
 ab vrbe & Academia Parisiensi; cæteros inibi manere & docere permiserat. Ac
 de Clemente non legitur quod vltimam istam elucubrationem damnauerit: nec
 vllum extrat eiusmodi damnationis argumentum. Sigorius autem cuius hic memi-
 nerunt Picardicæ erat Nationis, cuiusque sit mentio in Reformatione Simonis
 Cardinalis factâ an. 1266. 6. Kal. Sept.

Peruersum autem in Theologia docendi modum & consuetudinem quæ tem-
 poribus hisce vigeat, acriter reprehendit Rogerus Bacon Oxoniensis cap. de
 quarto Theologorum peccato, in Opere maiore ad Clementem IV. in quo osten-
 dit malè Sententiariorum Magistros supra Baccalarios dignitatem sibi vindicare, ma-
 lè quoque plus deferri Conscarcinatoribus quàm vero Textui Scripturæ sacra-
 Baccalarius, inquit, *qui legit textum*, succumbit Lectori sententiarum. Parisius il-
 le qui legit Sententias habet principalem horam legendi secundum suam volun-
 tatem: habet & focium & cameram apud Religiosos: sed qui legit Bibliam ca-
 ret his & mendicat hora legendi secundum quod placet Lectori Sententiarum:
 & qui legit Summas disputat vbique & pro Magistro habetur: reliquus qui tex-
 tum legit, non potest disputare, sicut fit hoc anno Bononiæ & in multis aliis
 locis, quod est absurdum. Manifestum est igitur quod textus illius Facultatis subii-
 citur vni Summæ Magistrali: sed propter hoc est statutum cuiuslibet Facultatis.
 Nam omnis alia Facultas vtitur Textu suo solo & legitur Textus in scholis, quod
 scito Textu sciuntur omnia quæ pertinent ad Facultatem propter quam Textus
 sunt facti: & longè maius est, quod Textus hic de ore Domini & Sanctorum al-
 latus mundo est, ita magnus, quod vix sufficeret aliquis Lector ad perlegendum
 eum in tota vita sua. Alibi Magistri Textum legunt. Demum facti Doctores non
 vti sunt nisi hoc Textu, neque sapientes antiqui, quorum aliquos vidimus, vt
 fuit D. Robertus Episcopus Lincolnæ & Frater Adamus de Marisco & alii ma-
 ximi viri.

Eodem anno admisit Vniuersitas quinque Bursas fundatas in Collegio Sorbo-
 nico à M. Nicolao Tornacensi in gratiam quinque Pauperum Scholarium Fla-
 mingorum: vt patet ex hoc instrumento.

Vniuersis præsentibus litteris inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium
 Parisiensium salutem in Domino. Cum Dilectus noster Nicolaus Tornacensis
 Ecclesiæ in Flandria Archidiaconus quingentas libras Parisienses M. Roberto de
 Sorbona Canonico Paris. Prouisorio Congregationis Pauperum Magistrorum stu-
 dentium Parisius in Theologica Facultate contulerit ad reditus comparandos pro
 sustentandis Magistris memoratis, Nos ipsius beneuolentiæ gratâ volentes vicif-
 situdine respondere, concessimus quod idem Archidiaconus coadunet quinque
 Magistros bonæ famæ, vitæ & conuersationis honestæ studentes in Theologia
 qui plenam habeant noticiam idioma Flamingi, quod in suo Archidiaconatu
 proprium esse dignoscitur, possit ponere annis singulis in domo dictorum Magi-
 strorum, quibus de bonis dictis Magistris assignatis prouideatur, sicut cæteris

CONTRA
 PRAVAM
 METHODVM
 DOCENDI
 THEOL.

CVINQVE
 BVSARII
 SORBONI-
 CI.

" prouidetur Magistris & prouidebitur in futurum. Vt iidem Magistri in diuinâ
 " scientiâ eruditi & ex bonorum conuictu moribus informati docentes verbo pari-
 " ter & exemplo in locis ad quæ vocari ipsos contigerit, fructum facere valeant
 " qui non pent. Post eiusdem verò Archidiaconi decessum, D. Episcopo Tor-
 " nacenti qui pro tempore fuerit vel per se vel per Archidiaconum Flandrensem,
 " si ad hoc eum idoneum viderit, ponendi similiter annis singulis in dicta domo
 " Magistros præfati Flamingi Idiomatis vsque ad numerum prætaxatum liberam
 " concedimus potestatem. Ita tamen quod si Prouisor prædictæ Domus aliquem
 " vel aliquos de dictis Magistris bona fide non esse idoneum vel idoneos Archi-
 " diacono prædicto vel Episcopo significauerit, poterit idem Prouisor eosdem reii-
 " cere. Et ipsi Archidiaconus vel Episcopus poterunt alios pro eisdem subrogare:
 " debet etiam quantumcunque fuerint idonei prædicti Magistri in sequenti an-
 " no de nouo præsentari. Datum anno Domini 1266. Mense Octobri.

Eodem anno celebratis, vt scribit Spondanus, à Bonauentura Franciscanorum
 Ministro Generali Comitibus Generalibus sui Ordinis Lutetæ, cœptæ sunt publi-
 cæ haberi Disputationes: tum quò facilius de eâ quæ in singulis est fide iuxta
 Petri consilium, cum modestiâ & timore rationem reddere assuescerent, tum vt
 perspicere possent Ordinis Rectores quantum proficerent in sacris doctrinis ado-
 lescentes. Quæ semel introducta in eum Ordinem consuetudo neque aliquando
 postea intermissa, in cæterorum quoque ferme omnium Comitibus frequentari cœ-
 pit, cum propter tanti Institutoris reuerentiam, tum propter manifestam eius-
 modi exercitationum utilitatem. Hæc Spondanus.

Eodem anno habita sunt Parisiis Comitia Gallicana frequentissima, die Io-
 uis ante Dominicam quâ canatur Lætare Ierusalem, in quibus Rex Ludouicus,
 filius eius Philippus & multi alii Proceres crucem assumpserunt à Simone de Bria
 Cardinale S. Cecilie contra Sarracenos & Turcas Christianis Orientalibus bel-
 lum eruentum inferentes.

1267. Eodem anno 1266. more Gallicano, vel 1267. more Romano, cum quidam Scho-
 lastici deambulantes in arca Parauisi Parisiensis ad recreationem animi & ad dis-
 putationes more Peripatetico habendas, sero Sabathi post Cineres à nonnullis fa-
 mulis Episcopi & Officialis Paris. grauer vulnere fuerint: ipsomet Officiale
 aut imperante aut conuiente, eaque de re conquesta esset Vniuersitas apud Si-
 monem Cardinalem tunc Legatum ille in locum descendit, Officiale citauit,
 respondere iussit ad ea quæ ipsi obiecerentur, & demum vis illatæ conscius &
 conuictus damnauit, post multas & varias à mense Martio ad finem mensis
 Iuniuicationes, interrogationes & responsiones. Vt patet ex hoc instrumento.

SENTENTIA,
 CONTRA
 OFFICIA-
 LEM PARIS.
 LATA

Simon miseratione Diuina tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostolicæ
 sedis Legatus ad futuram rei memoriam. Per diligentis inquisitionis effectum,
 debitum Officii Præsidentis opus redditur inspectori, corrumpuntur Præuatica-
 torum excessus, & interdum falsa magnaue criminatio refrenatur, restituitur
 claro domus diuina decori, vtilique compendio publicæ consulitur honestati,
 mortifera purgantur vitia, seruntur virtutes, rectificantur mores & in melius re-
 formantur, atcentur iniuriæ, corriguntur errata & insolentia reprimuntur, offen-
 si pacificantur animi, tolluntur & scandala & dispendiosa pericula declinantur,
 fiuntque praua in directa & in vias planas aspera conuertuntur. Proinde cum per
 grauem infamiam validumque clamorem diebus proximè præteritis ad nostrum
 peruenisset auditum, quod mandante vel ratum habente discreto viro *Gaufri-
 do Canonico & Officiali Parisiensi*, seruientes ipsius Officialis, ac seruientes Fur-
 ni Venerabilis in Christo Patris Parisiensis Episcopi die Sabbati proxima post
 diem Cinerum Quadragesimæ proximè præteritæ, de domo ipsius iuxta Pari-
 siensem Ecclesiâ sita, in qua Officialis ipse moratur, cõtra multos Scholares Cle-
 ricos qui ante Portas eiusdem Ecclesiæ in loco qui dicitur *Paruissum*, & inibi cir-
 ca horam serotinam tum peregrinationis tum disputationis gratiâ conuenerant,
 exeuntes armati, & in ipsos Scholares temerè irruentes, ex eis aliquos scilicet
 Helluinum *de Fossées*, Ioannem *de Vini*, Ioannem Nepotem quondam M. Re-
 migii Physiçi, Guillotum dictum *le Cotonnier* Clericos adeo grauer vul nera
 runt, quod de morte ipsorum merito timebatur, & infamia & clamor huiusmodi
 iam in tantum etiam descendissent, quod diutius sine graui scandalo dissimula-
 ri

ri non poterat, nec sine magno & euidenti periculo tolerari. Nos frequentibus clamoribus excitati, & illius vindictæ memores, quam Heli summus sacerdos excepit, pro eo quod filiorum suorum excessus efficaciter non cortexit, contra Officialem quantumcunque Nobis dilectus esset, & carus, quia Seruientes suos, eosque eorundem Scholarium aggressores cum potuisset, vt dicebatur, punire neglexit, reddens ex hoc non minimum se suspectum, super his ac super aliis ad negotium facientibus, deliberauimus exactæ iustitiæ debitè inquirere veritatem. Ad domum igitur supradictam in quâ Officialis ipse morabatur, personaliter accedentes, eidem Officiali citato legitimè & in nostra presentia constituto, decimâ quintâ die Martii proximo præteriti exposuimus; & in scriptis tradidimus omnes articulos seu Capitula super quibus contra eum inquirere volebamus, & tandem nos ei requirenti competentibus ad delibendum super eisdem articulis & capitulis, vt facultatem habeat defendendi se ipsum concessis indulgentiis & ab eo postmodum de veritate dicenda iuramento recepto, ac super eisdem articulis, in interrogationibus sibi factis, eiusque ad illas Responcionibus consecutis, ac multis testibus tam super articulis ipsis quàm etiam super illis quos idem Officialis ad suam defensionem exhibuit, receptis solemniter & examinatis etiam diligenter, eorumque publicatis attestacionibus & factâ ipsi Officiali copiâ de eisdem, nec non ad proponenda omnia quæ vellet proponere sibi competenti ac peremptorio termino assignato. Auditis insuper & receptis omnibus quæ voluit proponere verbo tenus & in scriptis, conclusio etiam in negotio quoad ipsum vniuersa curauimus eiusdem negotii acta reuoluere, & quid in illo probatura esset vel confessatum, seu aliàs legitimè habitum, indagare. Inuenimus igitur prædictum Officialem, coram nobis in iudicio fuisse confessum, quod nonnulli Seruientes de domo & furno prædictis, quorum nomina in primo citatorio, cuius idem Officialis prius copiam habuerat, sunt expressa, de domo ipsa cum armis ad Scholares euntes eosdem, ipsosque aggredientes eorum aliquos percusserunt, & illos ex ipsis quorum nomina superius sunt expressa, grauius vulnerarunt. Et licet Officialis in eiusmodi Confessione adiecerit, quod ipsi *Seruientes* hoc fecerint iniuriam repellendo, nullam tamen de iniuria huiusmodi fidem fecit, quinimo per iuramentum proprium recognouit, quod portas præfate domus tenere poterant, & quod eas conclusas tenendo, ab eisdem Scholaribus tuti erant. Tum etiam confessum fuisse reperimus, quod ipsi Seruientes dictam domum post sic commissum excessum huiusmodi reuerterunt, quod tunc ibi eos idem Officialis inuenit, quanquam ipsos de facto capi facere & detinere potuit, & quod eos liberè & impunitos abire permisit. Circa finem quoque præsentis negotii fuit Officialis ipse confessus, quod ipse *Leonardum dictum Carcerarium* expressum in citatorio supradicto, propter quem excessum huiusmodi, cui se interfuisse recognouit, in iudicio coram nobis vnâ cum quibusdam aliis ex Malefactoribus supradictis faciebamus in eadem domo in carcere præfati Episcopi detineri, motu proprio sine alicuius mandato fecerat liberari.

Et licet ad excusationem suam prætenderit quod bonam & idoneam cautionem pro illius dimissione receperat ab eodem, quantam vel qualem recepisset dotem, vel exprimere non curauit, ex parte nostra super hoc requisitus nec etiam recipiendi ab eo cautionem aliquam super hoc vllam habuerat potestatem. Testes etiam contra Officialem ipsum productos inter alia deposuisse comperimus, quod eodem Officiali, postquam iam huiusmodi commissus erat excessus veniente ab extra, & in Curia ipsius Domus Seruientes inueniente prædictos, ipsi Seruientes cum eisdem Officiali interrogasset, quid fecerant, responderunt, quod extra Paruisum ipsos Scholares expulerunt. Hoc deposuerant etiam ipsi testes, quod tunc Officiali prædicto fuit dictum ibidem quod prænominatus Guillotus le Cottonnier, quem vtrique Clericum Scholare Paris. esse constat, fuerat ibidem ab vno ex Seruientibus ipsis grauius vulneratus. Inuenimus etiam vnum de testibus deposuisse prædictis, quod tunc Officialis ipse dictis Seruientibus dicentibus prædicta, respondit, *Non sitis stupefacti pro tanto*: alterum autem, *Non sitis pro tam modico stupefacti*. Tertius verò Testis perhibet quod tunc Seruientibus ipsis eidem Officiali respondentibus quod extra præfatum locum Scholares repulerunt, Officialis ipse dixit eis, vt verbis vtamur Testium, *Hoc est bene*. Plu-

„ res quoque ipsorum Testium perhibent , quod is qui dictum Guillotum vulnera-
 „ uit, fuit ad quandam Cameram dictæ domus abductus & inclusus etiam in eadem
 „ gladio sanguinolento quo dictum Guillotum vulnerauctar , de manibus eius ar-
 „ repto. Perhibent etiam quod præfati Furni Seruientes qui excessum huiusmodi
 „ perpetrarunt , nocte illa in eadem domo ipsius Episcopi pernoctarunt , sibi per
 „ familiam Domus quibusdam victualibus ministratis : ipsemet etiam Officialis in
 „ quibusdam scedulis quas ad sui defensionem exhibuit , confitetur quod eius fa-
 „ milia dictos Seruientes per multos dies & noctes in domo retinuit supradicta.
 „ Quamquam dicit quod id ad suam peruenit notitiam ex post facto. Lucidè etiam
 „ & expressè Testes exposuere prædicti, quod sæpe dictus Officialis prædictæ familie
 „ dictæ Domus , quæ cum aliis excessum huiusmodi perpetravit : & quod ipsa
 „ familia sibi subest , ac quod non obediens sibi, si vellet punire , valeret, quam-
 „ uis idem Officialis se illi præesse per proprium negauerit iuramentum.
 „ Porro Nos vocatâ multitudine Peritorum, præmissa & alia omnia quæ huius-
 „ modi negotium instruebant, tam quæ contra Officialem ipsum facere videban-
 „ tur, peritis ipsis fideliter exponere ac diligenter elucidare studuimus, & vnâ cum
 „ eis vniuersa ipsius negotii merita attentione sollicitâ, zelo Iustitiæ ponderare. In-
 „ ter alia igitur id attentione considerauimus diligenti, videlicet quod malefacto-
 „ res prædicti deliquerunt in loco, vbi Iurisdicção ad Officialem ipsum ratione
 „ Officii sui notoriè pertinebat, per quam ipse non solum spirituales potest pœnas
 „ infligere, sed etiam citra vindictam sanguinis, temporales. Et quod ipsi Malefa-
 „ ctors post maleficium perpetratum, supradictam domum siue Curiam, vnde con-
 „ tra Scholares ipsos exiuerant : & vbi Officialis ipse Iurisdiccionem similem obti-
 „ net, reintrarunt. Cumque Officialis ipse tunc eos ibidem inuenit, & ipsos quos
 „ de facto capere ac detinere potuit, liberè & impunitos abire permisit, licet eos
 „ pauperes esse notorium foret, nuncque ipsorum aliquos esse malæ opinionis &
 „ famæ ad sui defensionem alleget. Cum per hoc & alias etiam dictus Officialis
 „ intelligens Ecclesiastico Iudici temporalem Iurisdiccionem exercenti commuta-
 „ tionem pœnarum à sacris Canonibus esse permissam, intrepidè prouidere debuit
 „ vt malefactoribus supradictis qui iam ex suo excessu sacrilego reputari poterant,
 „ Censuræ Ecclesiasticæ contemptores, aliam pœnam quæ Sanguinis vindictam
 „ non saperet, posset infligere, & condignè tanto eorum flagitio compensare:
 „ præsertim cum memor esse debuisset, quod ipse in eos vel eorum aliquos impe-
 „ rium & auctoritatem se habere declarans eis sub interminatione amissionis rerum
 „ & corporum prout ad sui defensionem adstruit, inhibere curaret, ne contra Scho-
 „ lares supradictos exirent, & tenentes portas clausas nullam eis violentiam ir-
 „ rogarent : & vt ipsos etiam tanquam inhibitionis suæ violatores improvidos &
 „ temerarios contemptores pœna debita castigaret. Quia cum ex eis aliquem etiam
 „ de sua propria familia non puniuerit, videbatur aliquibus inhibitionem huius-
 „ modi de corde non processisse sincero, nec in ea menti labia consonasse, sed aliud
 „ fuisse dictum in publico & aliud in priuato, præsertim cum non sit verisimile quod
 „ tales & tot numero ac taliter ac tandiu Officiali ignorante in domo ipsa quam
 „ idem Officialis inhabitat, continuè potuerint receptari, & quod tales recepta-
 „ re & tandiu tenere familia præsumpsisset sine ipsius Officialis conuientia &
 „ consensu. Nec iustum asserit excusationis præsidium, quod domus custodiâ ini-
 „ bi tenebantur, cum multi non excommunicati, nec alias criminosi ad hoc po-
 „ tuerint euocari. Vnde cum saltem tunc ipsorum notorius esset excessus, videba-
 „ tur aliquibus quod non solum Officialis ipse illorum quodammodo approbaret
 „ excessum quos taliter sustinebat : sed etiam quod de huiusmodi eorum excessu
 „ præsensisset, cõcordantibus non minimum hoc ipso, vt similiter videbatur, aliqui-
 „ bus verbis, illis quæ idè Officialis in reditu suo dixit Seruientibus supradictis, vide-
 „ licet. *Non sitis stupefacti pro tanto hoc, Bene est, Non sitis pro tam modico stupefacti.* Cũ
 „ ista verba quorundam iudicio præmissis attestari expressius videantur, & quan-
 „ dam approbationem eorum quæ Seruientes ipsi contra dictos Scholares fecerant,
 „ importare. Quorundam quoque iudicio ad hoc suffragari quodammodo vide-
 „ batur eiusdem Officialis supra prædictam familiam, probata licet iuramento per
 „ eum inficiata prælatio, *cum veritas negata de publicis, minus relinquat fidei de occul-
 „ tis.* Aliqui etiam intellecto quod præsumptuosè Leonardum dimississet, eundem

Officiale ipsū super causa detentionis illius sibi consciū esse dixerunt, & eum in illius pœnis recolare culpam suam. Præceteris verò attentione consideramus speciali quàm amarus odor ex diuulgatâ super his contra dictū Officiale infamiâ sit iam vsque ad diuersas mundi Prouinciastelolutus, & quàm horrendum præloquium grauissimi scandali sit ex præmissis non solum ad propinquos sed etiam longè longissimèque positos iam deductum in enarratione Parisiensis studii manifesta, quàm enormia quoque tam animatum quàm personarum & rerum dispendia, quàm incomparabilia scientiæ aliorumque incomparabilium profectuum detrimenta sint, maximè quibus Officialis ipse potuerit occurrere, ut etiam per hoc ipsum ei fuga sex vel pluriū ex malefactoribus supradictis quos detinuisse potuit & punisse, ac defectus doctriinæ omnium Magistrorum Parisiensi qui ut asserunt eo causam præstante iam per tres menses vel circiter à Lectiōibus cessauerunt, aliaque varia dispendia inde postmodum subsecuta meritò debeant imputari.

His igitur & Vniuersis confessionibus, probationibus, præsumptionibus aliisque omnibus rã quæ contra dictū Officiale, quàm quæ pro ipso facere videbantur, tam nobiscum quàm cum multis peritis plenâ inuestigatione discussis & diligenti meditatione pensatis, Nos tantum sedare scandalū & futuris obuiare periculis ac ingruentibus dispendiis prouidere volentes, sicque Iustitiæ debitum soluere, ne per disciplinæ rigorem probemur excedere, nèue Moysis exemplo, fratri amico vel proximo, ultra quam conueniat, indulgisse, maximè cum B. Gregorium dixisse legamus *Quàm grauius delinquitur, si inter peruersos plus aequalitas quàm disciplina custoditur; & quod supradictus summus sacerdos quadam falsâ pietate superatus ferre delinquentes filios voluit apud districtum Iudicem semetipsum cum filiis crudeli damnatione percussit.* Dictum Officiale supradictum citari legitimè ac peremptoriè ad definitiuam audiendam sententiam & præsentem de prædictorum Consilio publico, ut sic loquamur, *Officialitatis Officio in his scriptis perpetuâ quâ fungimur auctoritate, priuamus.* Et ne vnquam Parisius vel alibi ad huiusmodi assumatur Officium, Statuimus & irreuocabiler prohibemus, *volentes nihilominus ac mandantes ac etiam per hanc sententiam decernentes, quod idem Gaufridus extra Ciuitatem Parisiensem per triennium ab instanti festo B. Mariæ Magdalene continuè commoretur, nisi per Vniuersitatem prædictam ad Ciuitatem ipsam interim reuocetur. Et quod non prius ad Vniuersitatis prædictæ consortium admittatur quàm super hoc ipsius Vniuersitatis gratiam impetrarit.* Actum & datum in claustrō Ecclesiæ Parisiensis in domo quam habitat M. Ansellus de Buciacō Canonicus Parisi. xi. Kal. Iulij, Pontificatus D. Clementis Papæ IV. an. 3. (id. 21. Iunij an. 1267.

Continuò Sententia ista significatur M. Gaufrido eique exilium indicitur, & omni Officialitatis munere interdicitur: quod certè durum fuit, & plurimorum animos mouit ad commiserationem: sed eâ in re non tam læsis Scholariibus & Vniuersitati cautum fuit & consultum quàm prospectum exteris & alienigenis, qui ex omnibus terrarum orbis partibus ad Studium Parisiense omnium quæ vnquam fuerunt, amplissimum & celeberrimum, confluebant, & quorum præsertim securitati Rex Francorum consultum, esse volebat. Cum verò M. Gaufridus existimaret aut iniuriam sibi factam, aut certè grauiorem delicto pœnam inflictam fuisse, à prædicto Simone & à Sententiâ quam tulerat, Summum Pontificem Clementem appellauit, atque apud eum valde questus est. Quod ubi intellexit Vniuersitas, ipsa quoque Legatos suos eodem anno, paulo post sententiam illam latam, ad Papam mittendos esse existimauit: ut patet ex hoc instrumento publico, tum Rectore Vniuersitatis M. Roberto de Vmchelis.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Amen. Anno eiusdem 1267. Indictione 10. die Iouis proximâ post festum B. Martini æstiuale, scilicet die 7. ineuntis mensis Iulij. In præsentia Boni Amici Clerici auctoritate Apostolica publici Notarij & Testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum pateat vniuersis hoc publicum Instrumentum inspecturis, quod Nos M. M. Odo de Carnoto Decanus Magistrorum Parisius Regentium in Physicâ, Robertus de Vmchelis Rector Vniuersitatis Parisi. Odo de Polengio Procurator Nationis Gallicane Parisius, Petrus Cornuuenis Procurator Nationis Anglicorum Parisius, Mathæus Argenis Procurator Nationis Picardorum Parisius, Guillelmus de

" Infulis Procurator Nationis Normanorum Parisius constituti nostro & Natio-
 " num nostrarum prædictarum nomine, ac etiam de assensu & consensu Magistro-
 " rum Parisius regentium in Theologica Facultate, quorum nomina inferius sunt
 " expressa, M. Odonem de Bella-valle Clericum, & Guillelmum Picardorum Be-
 " dellum Vniuersitatis, quemlibet eorum in solidum; ita quod non sit melior con-
 " ditio occupantis & quod vnus inceperit, alius possit illud idem exequi cum ef-
 " fectu, facimus, constituimus & ordinamus Procuratores legitimos & Nuncios
 " speciales ad prosequendum appellationem Sententiæ à venerabili Patre D. Si-
 " mone tituli S. Cecilie Presbytero Cardinale Apostolicæ Sedis Legato latæ con-
 " tra M. Gaufridum Canonicum Parisiensem quondam Officiale[m] eiusdem loci
 " *pro Vniuersitate Parisiensi, seu ad instantiam Vniuersitatis Parisiensis.* A qua Sen-
 " tentia idem Officialis dicitur ad Sedem Apostolicam appellasse, & ad impetran-
 " dum litteras super contributione, ad Contractum contrahendum pro soluendis
 " debitis Vniuersitatis Parisiensis, de quibus constiterit per legitima documenta
 " seu instrumenta; ac etiam super mutuo contrahendo pro prosecutione negotii
 " appellationis prædictæ & pro aliis negotiis, rebus, & causis Vniuersitatis licitis
 " & rationabilibus expediendis & procurandis; nec non ad impetrandum litteras
 " in Curia D. Papæ super præmissis cuiuscunque tenoris existant, & super eis vi-
 " delicet quæ in dictis articulis occurrere seu emergere possent principaliter vel in-
 " cidenter ad contradicendum, Iudices eligendum, recusandum & conuenien-
 " dum in ipsos. Dantes eisdem Procuratoribus & cuilibet eorum in solidum plena-
 " riam potestatem & speciale mandatum agendi, excipiendi, proponendi, defen-
 " dendi, petendi, excipiendi, iurandi in animas nostras & prædictorum de ca-
 " lumnia seu de veritate dicendâ, & faciendi cuilibet alterius generis sacramentum
 " secundum quod in causis exigitur & ordo postulat rationis; ponendi, positioni-
 " bus respondendi, expensas petendi & recipiendi easdem & super eisdem, si ibi
 " fuerint adiudicatæ, litem contestandi, acta, instrumenta, testes producendi, ap-
 " pellandi, appellationem prosequendi & eidem renunciandi, alium Procurato-
 " rem cuilibet eorum constituendi loco sui cum voluerit, & sibi viderit expedire,
 " qui eandem seu consimilem in prædictis omnibus habeat potestatem omnia alia
 " & singula faciendi super præmissis articulis, quæ Nos faceremus seu facere pos-
 " semus, si præsentem essemus. Promittentes pro Nobis dictisque Magistris, *Natio-*
 " *nibus & Vniuersitate prædictis*, Nos & dictos Magistros, *Vniuersitatem & Natio-*
 " *nes prædictas* ratum & firmum habere & non contrauenire, quidquid per dictos
 " Procuratores in solidum & per Constitutum seu Substitutum ab ipsis seu ab al-
 " tero ipsorum super præmissis articulis, & quolibet præmissorum factum fuerit,
 " seu etiam procuratum, & pro ipsis & ipsorum quolibet, si necesse fuerit Iudi-
 " cium solui. Interfuerunt Testes præsentem Venerabiles viri M. M. Ioannes de
 " Siuriaco Archidiaconus Carnotensis, Raymundus de Caturco, Capricetus Au-
 " relianensis, Ioannes de Herford Decanus eiusdem loci, Ioannes de Chamlayo
 " Canonicus Altiissiodorensis, Stephanus de Bona-valle Clericus, Stephanus de
 " Aluernia Canonicus de Gornayo & alij quamplures. Præsentem publicum
 " **Instrumentum seu scriptum fieri fecimus per Notarium supradictum qui preci-**
 " **bus nostris ac rogatus à Nobis dictisque Magistris prædictis omnibus præsentem**
 " **interfuit & scripsit.** Ad maiorem autem cautelam & securitatem omnium præ-
 " **missorum** *Sigilla 4. Nationum ab antiquo Parisius distincturum præsentem publico in-*
 " *strumento duximus apponenda.* Nomina vero Doctorum Theologicæ Facultatis, qui
 " præmissis consenserunt, sunt hæc; F. Guillelmus de Baslo Ordinis FF. Minorum,
 " F. Balduinus de Tornaco Ordinis FF. Prædicatorum, F. Gregorius Ordinis
 " Vallis-Scholarium, F. Galdaricus Monachus Niger: M. Giraldu de Abbatis-
 " Villa Archidiaconus de Pontano in Ecclesia Ambianensi. M. Guillelmus de
 " Alumna, M. Ioannes de Allodio Aurelianensis Diocesis. *Et sciendum est quod*
 " *dicti Religiosi Ordinis Minorum, Prædicatorum & Vallis-Scholarium coram dicto No-*
 " *tario consenserunt præmissis; alij vero Magistri Theologie prædicti coram Nobis.* A Sum-
 " Parisius præsentibus testibus supra scriptis ad hoc specialiter vocatis & rogatis. •
 " Ego bonus Amicus Bononiensis Clericus quondam Roberti filius autoritate
 " Apostolica publicus Notarius prædictis interfui, vt scripta leguntur, scripsi, pu-
 " blicau: & prædicta omnia in hanc publicam formam redegi, compleui, roga-

rus me subscripsi & signum meum apposui. *Ad maiorem autem Cautelam omnium premissorum predicti Magistri videlicet me Notario & presente sigilla 4. Nationum ab antiquo Parisius distinctarum presenti publico instrumento apposuerunt.*

Huius instrumenti multa sunt capita animaduersione digna. 1. quidem tum primum videri *Decani* nomen in Vniuersitate vsurpatum: nondum enim mihi venit in manus antiquius instrumentum, in quo nomen illud extet in ea significatione: quippe hic M. Odo de Carnoto videtur fuisse Decanus Facultatis Medicinæ, & quasi ab ipsa sua Facultate delegatus. Nisi forte quis dicat nomen *Decani* non accipi hic strictè pro *Præposito* sui Ordinis, sed generaliori significatione pro antiquiore Magistrorum in Medicina Regentium & adhuc in Nationibus sub Procuratoribus militantium, cum in instrumento prædicto tota Vniuersitas 4. Nationum nomine comprehendatur: sic enim aiunt, ipse M. Odo, Rector & Procuratores. *Nos Parisius constituti nostro & Nationum nostrarum prædictarum nomine*, nullâ factâ Facultatum quasi à Nationibus distinctarum seu separatatum mentione, præterquam Facultatis Theologicæ, quæ ad consensum instrumenti accedere videtur veluti iam extra Nationes posita: post verba enim supra allata, sequuntur ista immediatè, *ac etiam de assensu & consensu Magistrorum Parisius regentium in Theologica Facultate.*

2. Notatu dignus est ille ordo Nationum: nam primus locus Gallicanæ, 2. Anglicanæ tribuitur, veluti primis institutricibus Scholæ Parisiensis; 3. & 4. reliquis duabus, quasi additiis & accessoriis. Quanquam hic ordo non semper, neque etiam idem temporibus iisdem obseruatus est: nam in Reformatione Simonis an. 1266. Gallicana primum locum occupat, Picardica secundum, 3. Normannica, postremum denique Anglicana. Crediderim autem diuersitatem illam ex eo esse, quod de præessione sæpe certauerint, maximè verò Picardica & Anglicana, vt alio loco referemus.

3. Notabile est pariter, quod 4. Nationes instrumentum istud Procuratorium & publicum conficiunt nomine totius Vniuersitatis, illudque sigillis suis ad maiorem cautelam communiunt. Vnde datur intelligi Facultates quæ Superiores dicuntur, nondum omnino fuisse segreges seu separatas à Nationibus & in consortium adoptatas: aut certè nondum adhuc habuisse propria sigilla: aut denique penes Nationes fuisse publicam administrationem Vniuersitatis.

4. In Theologica Facultate norantur duplicis generis homines, Monachi & Seculares. Vnde confirmatur id quod supra diximus de Monachis, scilicet non venisse in consortium Vniuersitatis nisi per Theologicam Facultatem. Vnde illi quasi membra diuisa, separatim apud Notarium declarant & contestantur suum consensum, non apud Rectorem & Procuratores, à quibus directè non fuerant recepti. Contra verò Seculares. *Alii verò Magistri Theologia prædicti coram Nobis.*

His ita constitutis & factis, cum deliberaretur de pecunia Legatis danda seu viatico attribuendo, M. Gaufridus aliâ viâ & compendiosiore sibi procedendum ratus, ad preces confugit, atque per Simonem ipsum Cardinalem qui sententiam tulerat, reconciliatus est Vniuersitati & restitutus in integrum, præstito prius iuramento se nullum vnquam è Seruientibus seu famulis suis qui delictum perpetrarent, in familiam recepturum, deinde etiam pro vimli parte curaturum comprehendendi eos qui fugerant, atque ad pœnas dari.

Anno 1268. Ludouicus Rex prope in procinctu expeditionis transmarinæ, ne quid oriretur turbarum se absente occasione vacationis Beneficiorum Ecclesiasticorum, Ecclesiæ Gallicanæ & Patronis Ordinariis ius suum asseruit, editâ *Sanctione Pragmatica* in hunc modum.

Ludouicus Dei Gratia Francorum Rex ad perpetuam rei memoriam. Pro salu-
bri ac tranquillo statu Ecclesiæ Regni nostri, nec non pro Diuini cultus augmen-
to & Christi fidelium animarum salute, vtque gratiam & auxilium omnipoten-
tis Dei, cuius soli ditioni, atque protectioni Regnum nostrum semper subiectum
exitit, & nunc esse volumus, consequi valeamus, quæ sequuntur, hoc Edicto
consultissimo in perpetuum valiguro statuimus & ordinamus.

1. Vt Ecclesiarum Regni nostri Prælati, Patroni, & Beneficiorum Collato-
res Ordinarii, ius suum plenarium habeant, & vnicuique sua Iurisdic-
tio seruetur.

SANCTIO
PRAGMA-
TICA.

„ Item Ecclesiæ Cathedrales & aliæ Regni nostri liberas Electiones & earum effectum habeant.

„ Item Simonix crimen pestiferum Ecclesiam labefactans à Regno nostro penitus eliminandum volumus & iubemus.

„ Item Promotiones, Collationes, Provisiones Prælaturarum, Dignitatum vel aliorum quorumcunque Beneficiorum, Officiorum Ecclesiasticorum Regni nostri secundum dispositionem & ordinationem & determinationes Iuris communis, sacrorum Conciliorum Ecclesiæ Dei atque Institutorum antiquorum SS. Patrum fieri volumus pariter & ordinamus.

„ Item libertates, Franchisias, immunitates, prærogatiuas, iura & priuilegia per inelytæ recordationis Francorum Reges Prædecessores nostros & successiue per Nos Ecclesiis, Monasteriis atque piis Locis Religiosis, nec non personis Ecclesiasticis Regni nostri cõcessas & concessa innouamus, laudamus, approbamus, & confirmamus per præsentis: harum tenore vniuersis Iustitiariis, Officiariis & subditis nostris ac Loca-tenentibus præsentibus & futuris, & eorum cuilibet prout ad eum pertinuerit, districtè præcipiendo mandamus, quatenus omnia & singula prædicta diligenter & attentè seruent, teneant & custodiant, atque seruari, teneant & custodiri inuiolabiliter faciant, nec aliquo in contrarium quouis modo faciant vel attentent, seu fieri vel attentari permittant; Transgressores aut contra facientes iuxta casus exigentiam tali pœnâ plectendo, quod cæteris deinceps cedat in exemplum. In quorum omnium & singulorum testimonium præsentis litteras sigilli nostri appensione muniri fecimus. Datum Parisius anno Dom. 1268. mense Martio.

Quo spiritu quòque impulsu ductus ita statuerit Ludouicus, nemo, credo, satis accuratè expressit. Hæc verò meo quidem iudicio causa fuit: nimirum sapiens ille Princeps iuxta ac pius animaduertit Curiam Romanam in vacantiæ Ecclesiarum Beneficia dignitatesque manum iniicere nonnunquam, easque vario sub prætextu, cum se dabat occasio, conferre, & sic Regia Patronorumque cæterorum iura sæpe turbare. Clemens licet Regiarum caularum Patronus & Cognitor olim fuisset, vacantem Præbendam in Remensi Ecclesia per Cardinalem S. Marci inconsulto Rege contulerat, vt ad an. 1266. retulimus: quam tamen collationem, quia sensit Regem non æquo animo ferre, reuocauit. Anno 1267. aut hoc anno, Archidiaconi Senonensis (eo ad Archiepiscopatum assumpto) Dignitatem pro iure suo M. Aymerico, vel Præcentori Ecclesiæ Senon. conferri voluit; vicissimque Rex pro suo, alteri, nempe M. Gerardo de Ramplione, seu Rampillione. Quam in rem extant hæc litteræ Clementis in M. S. Victorino. Prior ad Regem est eiusmodi.

„ Clemens.... Cum in Archidiaconatus Senonensis negotio curialius nobiscum agere tua, Fili charissime, circumspecta prudentia potuisset, nec peccabimus si dixerimus, debuisset; cum pro iure saluando Regio si quod erat vel esse poterat, viam nobis placuisset eligere gratiosam, quam acceptam habere te decuisset, cum de illorum numero non credaris qui suam fortitudinem Legem iustitiæ esse volunt. Sanè nullus manus nostras ligauerat: nemo linguam, quin Nos statim Venerabili Fratri nostro P. Senonensi Archiepiscopo consecrato Archidiaconatum conferre possemus, & infra tempus de consecrandis Episcopis à Canone definitum ex Apostolicæ plenitudine potestatis. Sed neutro istorum vsi tuæ beniuolentiæ morem gessimus, nec humilitatis nostræ fructum alium reportamus, nisi quod efficaciter docti sumus, cum se facultas obtulit, in similibus inoffensâ semper iustitiâ cautius nos habere. Tu ergo fili Charissime diligenti meditatione pensabis cum bene feceris, an Patri beniuolo vicem dignam rependeris: quod defendi posse non credimus, nisi sacrorum Canonum fundamenta totaliter à radicibus euellantur. Nos autem cum aduersario quem Nobis constituere voluisti, ius nostrum prout expedire viderimus, prosequemur. Datum an. 4.

Item scripsit ad Archiepiscopum Senonensem nomine Petrum, qui ex Prædicatorum fratrum Henrici Cornuti, Præbendâ & Officialis dignitate donatus, postea & Archidiaconatu, tum Camerariatu in Curia Rom. ab Urbano insignitus; demum à Canonicis postulatus in Archiepiscopum an. 1267, à Clemente Romæ fuerat inauguratus: quam obrem ipse Clemens Præbendam, quam ante inaugurationem

habebat, vacare credens, sibi conferendam arrogarat. Sic ergo ille.

Ex parte Charissimi in Christo filij nostri L. Regis Franciæ Illustris nobis exiit supplicatum, vt super collatione Archidiaconatus quem obtinebat Electus, ius suum conseruaremus eidem. Nos verò qui beneficia quæ in Curia vacare contigerit, nostræ dudum collationi reseruasse dignoscimur, decernentes irricum & inane quidquid per alium super eis contingeret impetrari, Archidiaconatum eundem te consecrato vacantem conferre libere poteramus. Sed sicut eidem Regi antea scripseramus, collationem distulimus, donec ipsum vidisses, & eidem ius nostrum plenius ostendisses. Licet autem cordi sit nobis in omnibus & per omnia iura Regia conseruare, quia tamen nostrum negligere nolumus, in his maximè quæ salutem respiciunt animarum, fraternitati tuæ per Apostolica tibi scripta mandamus, quatinus viso Rege & iure nostro quod iustum est & licitum, eidem plenius patefacto dictum Archidiaconatum auctoritate nostra vel M. Aymerico vel Præcentori Senonensi conferre nullatenus omittas, nisi forsitan ex parte Regis eiusdem audieris aliquid quod te moueat ad collationem huiusmodi distendendam, in quo casu processum tuum & dilationis causam nobis rescribere non omittas. Caterum si prout dicitur, quod non credimus, idem Rex nobis non deferens, sicut Nos ei detulimus, Archidiaconatum cuiquam contulit memoratum, suspendas ab officio & beneficio possessorem, præfixo eidem termino preceptorio duorum mensium quo se nostro conspectui præsentia liter repræsentet. Quod si nondum possessorem apprehendit eiusdem aut eidem renunciet, aut citatus veniat, vt est dictum, pariter & suspensus.

Vt verò audiuit M. Girardum de Rampillione Canonicum Senonensem à Rege collationem Archidiaconatus eiusmodi accepisse, has ad eum dedit litteras.

Clemens Ep. Seruus Seruorum D. Dilecto filio M. Girardo de Rampillione Canonico Senonensi. al. & Apost. bened. Cum Archidiaconatus maior Senon. Ecclesiæ in Curia nostra vacauerit, venerabili fratre nostro P. Senonensem in Archiepiscopum consecrato, in quo prout audiuimus, ius asseris te habere, per Apostolica tibi scripta in virtute obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus petitionem eiusdem vel aliquid pertinens ad eundem per te vel alium, clam vel palam nec recipias nec attingas, nec de te ipso aliquatenus intromittas, donec te nostro conspectui personaliter præsentaueris tuam nobis iustitiam ostensurus. Quod si secus egeris, ipso facto sententiam excommunicationis incurras, & priuatus omnibus Beneficiis Ecclesiasticis inhabilis nihilominus maneat ad habendam. Si verò petitionem eiusdem es nactus, sub eadem forma præcipimus tibi quatenus dimittas, & nisi feceris, eiusdem Sententia excommunicationis & poenitentis aliis maneat inuolutus.

Item Officiali Parisiensi & M. Helyæ de Cantuito scripsit eadem de re in hæc verba.

Clemens... Dilecto filio Officiali & M. Helyæ de Cantuito Parisiensi Sal. & Apost. bened. Dilectioni tuæ in virtute obedientiæ per Apostolica tibi scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus M. Girardum de Rampillione Canonicum Senonensem ad nostram euocantes præsentiam, venire per censuram Ecclesiasticam compellatis, litteras quas dirigimus ad eundem, quas & vobis sub Bulla nostra mittimus interclusas, sub bonorum & grauium testimonio primum legatis & lectas tradatis eidem: & si copiam alicuius vestri scriniarij habueritis de lectione & traditione huiusmodi faciatis confici publicum instrumentum, alioquin in testimonium rei gestæ vestras nobis patentes litteras transmittatis. Datum. an. 4.

Igitur ex his agnoscens Ludouicus animum Pontificis, veritusque ne quid se absente moliretur aduersus Regni libertates & antiqua iura, præallatam edidit Constitutionem circa Beneficiorum dispositionem, quam in toto Regno seruari voluit; & paulo post aliam similem ad Narbonenses, quam ex Archiuo Præfulis Narbonensis publicâ luce donarunt viri clarissimi Cutellus & Duchesnius, correctius verò Baluzius in Notis ad cap. 1. lib. 3. de Concordia Sacerdotij & Imperij: in eaque hæc verba leguntur ad rem istam pertinentia. *Cupientes in primis atatis & Regni nostri primordiis illi seruire à quo Regnum recognoscimus, & id quod sumus, desideramus ad honorem ipsius, qui nobis culmen dedit honoris, quod Ecclesia Dei*

que in partibus vestris longo tempore fuit afflictâ & tribulationibus innume vis con-
quassata, in nostro Dominio honoretur & feliciter gubernetur. Unde de Magnorum &
prudencium consilio statuimus quod Ecclesiæ & viri Ecclesiastici in terris constituti prædi-
ctis, libertatibus & immunitatibus utantur quibus utitur Ecclesiæ Gallicana, & eis plene
gaudent secundum consuetudinem Ecclesiæ memoratæ... Actum Parisius anno gratiæ
1268. mense Aprili.

1269.

Anno 1269. Ludouicus IX. antequam pro secundâ vice ad expeditionem sacri
belli in Terram sanctam proficisceretur, Testamentum condidit sanctissimo
Principe dignissimum: quod vel unum sufficeret ad probandam eius sanctitatem,
si aliadeficerent argumenta. Eo autem certas pecuniæ summas legat pauperibus
scholasticis, S. Honorati, Bonorum puerorum, S. Thomæ de Lupara & aliis
quos vulgò Burfarios appellamus, qui simul cohabitantes tam diuinorum Offi-
ciorum quàm litterarum exercitia obibant. Multa quoque alia legata in eodem
Testamento continentur, digna posteritatis memoria. Est autem eiusmodi.

TESTAMEN-
TUM D. LV-
DOVICI.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Amen. Ludouicus D. G. Francorum
„ Rex. Notum facimus quod Nos per Dei gratiam sani & incolumes Testamentum
„ nostrum ordinauimus in hunc modum. Volumus quidem & præcipimus, quod
„ omnia debita nostra soluantur, & quod omnia debita nostra soluantur & quod
„ omnia forisfacta nostra emendentur, & fiant restitutiones nostræ per Executo-
„ res huius Testamenti inferius nominatos per se vel per alios, secundum quod vi-
„ derint expedire. Quibus si visa fuerint aliqua dubia vel obscura, damus eis po-
„ testatem ordinandi & faciendi super iis, prout inspectâ salute animæ nostræ vi-
„ derint faciendum.

„ Legamus autem Charissimæ Vxori nostræ Margaritæ Reginæ quatuor millia
„ librarum Abbatiæ nostræ Regalis montis 600. lib. *Libros vero nostros quos tempore*
„ *decessus nostri in Francia habebimus, præter illos qui ad usum Capellæ pertinent, legamus*
„ *Prædicatoribus & FF. Minoribus Paris. Abbatiæ Regalis-Mentis & Prædicatoribus*
„ *Compendientibus secundum discretionem & ordinationem Executorum nostro-*
„ *rum eisdem æquis portionibus diuidendos, præter illos libros, quos dicti Fratres*
„ *Prædicatores Compend. iam habent. Item legamus Abbatiæ B. Mariæ Regalis*
„ *iuxta Pontisaram 400. lib. Abbatiæ Lilij B. Mariæ, iuxta Meledunum 300. lib.*
„ *Domui Dei Paris. centum libras ad usum pauperum eiusd. Domus. Domui Dei*
„ *Pontif. 60. libras. Domui de Vernon, similiter ad usum pauperum 60. lib. Item*
„ *legamus 200. Domibus Dei magis indigentibus & plus oneratis duo millia li-*
„ *brarum distribuendas unicuique videlicet secundum discretionem & ordinati-*
„ *dinem Executorum nostrorum. Item 800. Leprosariis 2000. libras eodem modo*
„ *distribuendas eisdem secundum discretionem & ordinationem Executorum no-*
„ *strorum. Item legamus Domui Fratrum Minorum Paris. 400. libras. Aliis autem Do-*
„ *mibus Fratrum Minorum in Regno Franciæ constitutis per consilium & ordina-*
„ *tionem Ministri Provincialis Franciæ, nec non Gardiani & Lectoris Parisius,*
„ *qui pro tempore fuerint, vel duorum ex ipsis, 600. libras. Item legamus Domui*
„ *Fratrum Prædicatorum Paris. 400. lib. Aliis autem Domibus FF. Prædicatorum in*
„ **Regno Franciæ constitutis per ordinationem & consilium Prioris Provincialis**
„ *Franciæ, nec non Prioris & Lectoris antiquioris Domus Paris. 600. lib. Item le-*
„ *gamus Abbatiæ S. Victoris Paris. 50. lib. Abbatiæ Victoris iuxta Siluane. 50. lib.*
„ *Aliis autem Abbatibus Ordinis S. Augustini magis indigentibus & plus oneratis*
„ *in Regno Franciæ constitutis 300. lib. distribuendas eisdem secundum discre-*
„ *tionem & ordinationem Executorum nostrorum. Item legamus Prioratui S. Mau-*
„ *ricij Siluan. 50. lib. Abbatiæ Cisterciensi 50. lib. & aliis viginti magis indigentibus*
„ *& plus oneratis Abbatibus eiusdem Ordinis 300. lib. distribuendas eisdem secun-*
„ *dum discretionem & ordinationem Executorum nostrorum. Abbatiæ S. Antonij*
„ *Paris. 100. lib. Abbatiæ de Parco iuxta Crispicum 60. lib. Abbatiæ Thesauri*
„ *B. Mariæ 40. lib. Abbatiæ de Villar. iuxta Feritatem 40. lib. Abbatiæ de Byarz*
„ *versus Peronam 40. lib. Abbatiæ de Saluatorio iuxta Laudunum 40. lib. Et aliis*
„ *Abbatibus Monialium Cisterciens. Ordinis 600. libras distribuendas magis indi-*
„ *gentibus & plus oneratis secundum discretionem & ordinationem Executorum*
„ *nostrorum. Item legamus Domui Sororum S. Dominici iuxta Montem Argi 30.*
„ *lib. Nouæ Domui Sororum eiusdem Ordinis ultra Pontem Rothomag. 60.*
lib.

lib. Abbatiz Humilitatis B. Mariæ iuxta S. Clodoaldum 50. lib. Monialibus S. Damiani Remens. 15. lib. Monialibus eiusdem Ordinis quæ sunt apud Pruiinum 15. lib. *Item legamus* Abbatiz Fontis Ebraudi 100. libr. Et triginta Prioratibus Fontis-Ebraudi in Regno Franciæ constitutis 200. lib. distribuendas magis indigentibus & plus oneratis secundum discretionem & ordinationem Executorum nostrorum. *Item Domui S. Mathurini Paris. Ordinis S. Trinitatis & Captiuorum* 60. lib. Fratibus Nouæ Domus Fontis Bliandi Ordinis eiusd. ad vsus pauperum 40. lib. & aliis Domibus eiusd. Ordinis in Regno Franciæ constitutis magis indigentibus & plus oneratis 100. lib. *Item legamus* Abbatiz Præmonstrat. 30. lib. Abbatiz Albæ Curiz 20. lib. Abbatiz Gaudij-Vallis 20. lib. Et aliis Domibus eiusd. Ordinis magis indigentibus & plus oneratis secundum discretionem & ordinationem Executorum nostrorum 100. lib. *Item legamus Domui Vallis Scholarium Paris. 40. libr.* Et aliis Domibus eiusd. Ordinis 100. lib. distribuendas eisdem secundum discretionem & ordinationem Executorum nostrorum.

Item legamus Domibus Ordinis Cartus. in Regno Franciæ constitutis 60. libr. distribuendas similiter secundum discretionem & Ordinationem Executorum nostrorum. Et Fratibus eiusdem Ordinis ad ædificationem nouæ Domus suæ iuxta Parisius 100. libr. *Item legamus* Domui de Vicennis. Grandis Montis Ordinis 20. lib. Et Fratibus de Saccis Paris. 60. lib. Fratibus Ordin. S. Crucis 20. libr. Fratibus Eremitis de Ordine S. Guillelmi iuxta Paris. 20. lib. Fratib. de Monte Carmeli Paris. 20. lib. Fratib. Eremitis de Ordin. S. Augustini Paris. 15. lib. Fratibus de Ord. B. Mariæ Matris Christi Paris. 20. lib. *Item legamus* ad ædificandum & ampliandum locum Beguinarum Paris. 100. lib. & ad sustentationem pauperiorum ex ipsis 20. lib. *Item legamus* pauperibus mulieribus Beguinis in Regno Franciæ constitutis 100. lib. per Bonos viros quos ad hoc Executores nostri viderint ordinandos, distribuendas. *Item* pauperibus Beguinis de Cantiprato iuxta Cameracum 40. lib. *Item legamus* Filiabus Dei & Muliebris pœnitentibus Paris. 100. lib.

Volumus autem quod Executores nostri requirant ab omnibus Religiosis & Conuentibus Religiosorum locorum quibus legata fecimus, quatinus intuitu pietatis singulis annis faciant anniuersarium nostrum certâ die obitus nostri. Capellanos autem Capellæ nostræ Paris. attentè requirimus vt pro nobis post decessum nostrum Missam quæ pro Fidelibus defunctis dicitur, per vnum ex Concappellanis suis singulis diebus celebrari faciant in futurum, & anniuersarium nostrum Die obitus nostri solenne faciant annuatim. *Item legamus* pauperibus mulieribus maritandis vel assignandis 1000. libras. *Item legamus* sexcentas libras ad burellos emendos pro pauperibus vestiendis, & 100. lib. pro sotularibus pauperibus distribuendis.

Item legamus Pauperibus Scholaribus Sancti Thomæ de Lupara Paris. 15. libras. Et Pauperibus Scholaribus S. Honorati Paris. 10. libras. Bonis pueris Paris. 60. libras. Et Minutis Scholaribus Parisiensibus 150. libras per Priorem Fratrum Predicatorum & Gardianum FF. Minorum Paris. distribuendas. *Item legamus* orphanis, viduis, & minutis pauperibus 2000. librarum. *Item legamus* pro calicibus 150. lib. Albis & aliis ornamentis Ecclesiasticis emendis per manum Executorum nostrorum pauperibus locis quæ indigebunt in Domaniis nostris vbi videbitur bonum esse. *Item legamus* Seruientibus nostris qui nondum sunt à nobis remunerati, vel qui minus sufficienter remunerati sunt 2000. lib. distribuend. per manum Executorum nostrorum.

Volumus autem & præcipimus quod omnia supradicta de mobilibus quæ habebimus in Regno Franciæ tempore decessus nostri, soluantur. Quæ si forte ad ea soluenda non sufficerent, volumus & præcipimus vt de venditionibus Boscorum nostrorum omnium qui sunt in Domaniis nostris perficeretur solutio omnium prædictorum tam ex illis venditionibus quæ tunc essent, quàm ex aliis quæ possent fieri in Boscis prædictis. Ita quod in illis venditionibus nihil perciperet hæres noster, donec omnia prædicta essent plenariè persoluta. Et ad hæc omnia tenenda & firmiter obseruanda Hæredem nostrum & terram nostram obligamus. Præterea volumus & præcipimus vt Clerici nostri & Capellani tem-

Pore decessus nostri de nostro existentes hospicio, quibus in aliquo Beneficio
 Ecclesiastico prouisum non fuerit, habeant & percipiant in Bursa Hæredis no-
 stri Regis quilibet eorum 20. libras annuæ pensionis, quovsq; sibi de Beneficiis
 Ecclesiasticis vel aliàs sit prouisum. De Baptizatis autem nostris tam maiori-
 bus quàm minoribus quos venire fecimus citra mare, volumus & præcipimus vt
 secundum quod ordinatum est à nobis, de prouisionibus ipsorum filius noster qui
 successurus est nobis in Regno post decessum nostrum prouidere teneatur eisdem,
 nisi causa rationabilis obtulisset, quare subtrahi, vel minui deberet prouisio
 aliquorum ex ipsis. Volumus insuper & præcipimus vt prouisionem quam feci-
 mus quibusdam honestis mulieribus quæ Beguinæ dicuntur, in diuersis Ciuita-
 tibus & villis religiosè degentibus seruet & teneat hæres noster qui nobis suc-
 cedit in Regno, & eam seruari faciat & tenei quandiu vixerit earum quælibet,
 quæ videlicet assignatæ non fuerint aliàs competenter. Donamus autem & assi-
 gnamus filiis nostris Ioanni, Petro & Roberto certas terrarum portiones secun-
 dum quod in litteris nostris patentibus super his confectis plenius continetur,
 &c. In his autem & in omnibus supradictis volumus & ordinamus ius alienum
 per omnia & in omnibus esse saluum. *Huius autem Testamenti nostri Executores con-*
stituimus Dilectos & fideles nostros Stephanum Episcopum Parisiensem, Philippum
Ebroicensem electum, S. Dionysij & Regalis-Montis Abbates qui pro tempore fuerint,
& M. Ioannem de Trevis & Henricum de Verzel Clericos nostros Archidiaconos in Ec-
clesia Bajocensi, &c. In cuius rei testimonium præsentem Paginam sigilli nostri
 fecimus impressione muniri. Actum Parisius anno Dom. 1269. Mense Februa-
 rio.

Circa verò dispensationem & dispositionem Beneficiorum Ecclesiasticorum,
 tam ratione Regalium, quàm alio quocunque iure ad Regis collationem perti-
 nentium, eam penes Stephanum Episcopum Paris. voluit esse, quandiu in ex-
 peditione transmarina commoraretur. Vt patet ex hoc eiusdem Regis diplomate
 dato paulo post Testamentum suum confectum.

BYRSAR I
 SEV PAVPE-
 RIS SCHOL-
 LARES.

Ludouicus Dei gratia Francorum Rex Vniuersis, &c. Notum facimus quod Nos
 existentes in prociectu itineris nostri proficiscendi in subsidium Terræ-San-
 ctæ, Personatus, Præbendas, Ecclesias, Capellanas & cetera Ecclesia-
 stica Beneficia quæcunque vacare contigerit citra mare in hac nostræ peregrina-
 tionis absentia, ad nostrum Patronatum, collationem seu præsentationem
 nostram tam ratione Regalium quàm alio quocunque iure pertinentia confe-
 rendi personis idoneis & nullum aliud Beneficium Ecclesiasticum habentibus, ac
 præsentandi ad vacantes Ecclesias vice nostra Dilecto & fideli nostro Stephano
 Parisiensi Episcopo plenam & liberam committimus potestatem, dum tamen de
 consilio discretorum virorum, Cancellarii Parisiensis Ecclesiæ, Prioris FF. Præ-
 dicatorum & Gardiani FF. Minorum Parisiensium, vel duorum ex ipsis in huius-
 modi collatione vel præsentatione procedat, & in litteris donationis vel præsen-
 tationis specialiter exprimat quod ex autoritate & vice nostra sibi commissâ
 Collatio vel præsentatio ipsa fiat. Hanc vero potestatem ipsos habere volumus,
 quandiu absentes in hac peregrinatione fuerimus, vel donec à nobis vel successo-
 re nostro si nos contingat decedere, fuerit aliud super hoc ordinatum retentâ no-
 bis plenariâ potestate aliqua Beneficia quæ nobis aliisve confectre placuerit, con-
 ferendi. In litteris autem collationis & præsentationis quæ fuerit ab eis facta, præ-
 dicti Episcopi sigillum apponi volumus cum sigillo alterius prædictorum.

In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum.
 Actum Parisius anno Domini 1269. Mense Martio.

Hanc Regis fuisse consuetudinem toto vitæ suæ tempore refert Nangius in
 eius Gestis. Sic enim habet. *Sanè in Beneficiis Ecclesiasticis conferendis,* quæ ad
 patronatum siue donationem ipsius pertinebant, Deum semper præ oculis habe-
 bat, & electis & probatis personis ea quantum poterat, conferebat. Præcipuè
 autem in Ecclesiis Cathedralibus, vbi sede vacante ratione custodiæ Rega-
 lium ex consuetudine pertinebat ad eum Collatio Præbendarum. Quas perso-
 nas inquiri & eligi faciebat per Cancellarium Parisiensem & alios viros Bonos.
 Hanc autem consuetudinem obseruabat, quod nulli quantumcunque litterato
 aliquod Beneficium Ecclesiasticum possidenti conferret aliud Ecclesiasticum,

nisi primo Beneficio simpliciter resignaret. Nec Beneficium non vacans omnino alienis concedere vel conferre volebat, donec testimonium habebat certitudinis quod vacaret.

Eodem anno Collegium Cluniacense in Academia Parisiensi ab Yuone de Vergy Abbate Cluniac. inceptum est ad vsum & commoditatem Scholarium Monasterij Cluniac. qui Lutetiam ad studia mitterentur : quod deinde ab Yuone II. eius Nepote item Abbate perfectum & absolutum est. Quam in rem extat in illo Collegio ad Ianuam Capellæ in Claustro hæc inscriptio. *Tuo primus Abbas Cluniacensis ac primus huius Collegij fundator ann. Dom. 1269. plateam emit, muroque fecit in circuitu, Refectorium, Culinam, Dormitorium ac Claustri medietatem. Eternâ pace fruatur, Amen. Tuo II. Abbas Cluniacensis primi fundatoris Nepos hanc ædem D. Virgini sacram, Capitulum & alteram Claustri medietatem fecit cum Bibliotheca. Eterna pace fruatur, Amen.* Henricus verò de Fauteris, qui cœpit Ordinem regere an. 1308. rexique annis 11. Statutum edidit Scholaribus illius Collegij obseruandum.

COLL. CLUNIACENSE.

Refert quoque Genebrardus Collegium Quæstorum siue Thesaurariorum à M. Guillelmo de Saona Ecclesiæ Rothomagensis Thesaurario conditum fuisse hoc anno.

Eodem anno Bonauentura de Balneo-Regio, vulgò de Bagny Comitibus Ordinis sui Generalia Assisij habens, innouari voluit Constitutionem aliàs à S. Francisco editam de cantando solenniter diebus Sabbati sacro in honorem D. Virginis. Addidit, vt Fratres è sacro suggestu monerent populum ad triplicem pulsum campanæ sub vesperam ter eandem Virginem salutare verbis Angelicis *Aue Gratia plena.* Iussit etiam quod iam anno 1260. præceperat, vt in mensis Fratres non vterentur utensilibus stanneis aut cyathis vitreis. Item instituit vt secundum Nationes præcipuas, Romanorum, Lombardorum, Hispanorum & Germanorum 4. constituerentur Assistentes siue Regentes in *Gymnasio Generali Parisiensi*, qui præssent suæ Nationis hominibus, vt sedulo proficerent, viderentque ne quidpiam eis deesset quod necessarium foret.

THESAURAR.

Anno 1270. Ludouicus Rex morti propinquus apud Carthaginem vbi obiit 1270. Mense Augusto, hæc propriâ manu scripsit ad filium Monita, vt legitur in quodam M. S. Gerardi de Monte Acuto Regi à Secretis, & Custodis Chartarum, Priuilegiorum, Regestorumque Regionum; quæ quidem Monita Regi suo obtulit. an. 1374. vt ipse ait. Nos verò ad memoriam Venerandæ antiquitatis, eadem ipsa verba Gallica apponemus.

Chier Fils. La premiere chose que ie t'enseigne si est. Que tu mets tout ton cuer en Dieu aymer. Car sans ce, ne se peut nul sauuer. Garde toy de faire toute chose qui deplaire ly peut, c'est peché mortel. Ançois deuois tu souffrir toute maniere de tourment que tu péchasses mortellement.

MONITA S. LUDOVICI.

Se Dieu t'enuoye aduersité, souffre en bonne grace & en bonne patience, & pense que l'as bien deserny & que il te tournera tout à ton preu.

Se il t'enuoye prosperité, si l'en mercie hautement, si que tu n'en soies pas pire ou par orgueil, ou par autre maniere de ce dont tu dois mieux valoir, car l'on ne doit pas Dieu de ses dons guerroyer.

Confesse toy souuent & eslis Confesseurs preud'hommes & saiges qui te sachent & osent enseigner que tu dois faire & dequoy tu te dois garder. Et si te doys en telle maniere porter que tes Confesseurs, & si amy te osent seurement reprendre & monstret tes defauts.

Le seruice de Sainte Eglise oyes deuotement sans bourder, sans truffer & sans regarder çà & là : mais prie Dieu de bouche & de cuer en pensant à luy deuotement & especiaument à la Messe & à cette heure que la Consecration est faite.

Le cuer aye doulx & pitieux aux pures & à leurs niée, & les confortes & aydes selon ce que tu pourras. Se tu as aucunes mesaisies de cuer, di le tantost à ton Confesseur ou à aucun preud'homme, si le porteras plus legierement.

Gardes que tu ayes en ta compagnie tous preud'hommes, soient Religieulx, soient Seculiers, & souuent parles à eulx & fuy la compagnie des mauuais.

- „ Escoute volontiers les Sermons & en appert & en priué, & pourchace volontiers
 „ prieres & pardons. Ayme tout bien & hay tout mal en quoy que ce soit.
- „ Nul ne soit si hardy qui die parole deuant toy qui attraye ou esmenue à pe-
 „ ché, ne ne mesdie d'autruy par derriere en maniere de detraction. Nulle ville-
 „ nie de Dieu ne de ses Saints ne souffre que l'en die deuant toy que tu n'en faces
 „ tantost venjance. Rends graces à Dieu souuent de tous les biens que il ta fais.
- „ Si que tu sois digne encore de plus auoir.
- „ A droiture soutenir fois roide & loyaux enuers tous Chrestiens sans tourner
 „ çà ne là, mais tousiours à droit, & soustiens la querelle au plus poure & pour Dieu,
 „ iusqu'à tant que la verité soit declairée.
- „ Se aucun a affaire en querelle contre toy, soyes tousiours pour ly encontre toy
 „ iusques à ce que tu saiches la verité: car ainsi iugeront tes Conseillers plus har-
 „ diment selon droiture & selon verité.
- „ Se tu tiens riens d'autruy par toy ou par tes Baillifs, & soit chose certaine, rens
 „ le sans demourer, & se c'est chose douteuse, fais enquerir par saiges hommes
 „ isnellement & diligemment la verité. Et à ce dois tu mettre toute l'entente
 „ comment les gens & li subiets viuent en paix & en droiture dessous toy, mes-
 „ mement les Religieulx & toutes les personnes de sainte Eglise.
- „ L'en raconte du bon Roy Philippe, que vne fois li dit vn de ses Conseillers
 „ que moult de griefs & de forfaits li faisoit sainte Eglise, en ce que li Clercs li
 „ colloient ses droitures & amenuisoient ses Iustices & que c'estoit moult grant
 „ merueille comment il le souffroit. Et li bon Roy respondit que bien le croyoit.
 „ Mais quant il regardoit les honneurs & les courtoisies que Dieu ly auoit faites,
 „ il vouloit mieux son droit laisser aller que auoir contens à sainte Eglise, ne
 „ scandales esmouuoir. Aymes donc Beau-fils les personnes de sainte vie, & gar-
 „ de leur paix tant comme tu pourras.
- „ Ceux de Religion ayme & leur fay bien à ton pouoir, & mesmement ceulx
 „ par qui Dieu est honoré & seruy, & la foy plus preschée & exaucée.
- „ A ton pere & ta mere dois tu amour & reuerence, & garder leurs comman-
 „ demens.
- „ Les Benefices de sainte Eglise donne à personnes bonnes & dignes du Conseil
 „ de Preud'hommes, & donne à ceulx qui n'ont riens en sainte Eglise.
- „ Garde toy d'esmouuoir guerre sans tres grant conseil, mesmement contre tou-
 „ te Chrestienté. Et se ille tesconuient faire, si garde sainte Eglise & ceulx qui
 „ riens n'y ont mesfait.
- „ De toutes guerres & de tous contens, soient tiens ou soient à tes subjets, ap-
 „ païses au plus pres que tu pourras, ainsi comme saint Martin faisoit.
- „ Sois diligent d'auoir bons Preuosts & bons Baillifs, & enquieres souuent
 „ d'eulx & de ceulx de ton Hostel comment ils se maintiennent.
- „ Trauaille toy aux pechez empescher & mesmement villains sermens & laiz
 „ & heresies fais destruire & abatre à ton pouoir.
- „ Et encore te commans, que tu reconnoïsses les benefices nostre Seigneur,
 „ & que tu li en rende graces & mercys.
- „ Fais prendre garde que les despens de ton Hostel soient raisonnables & à me-
 „ sure.
- „ Et en la fin Beau-fils, ie te coniuere & te requiers que se ie meur auant toy, que
 „ tu faces secours à m'ame (ou à m'arme) en Messes & en Oraisons par tout le
 „ Royaume de France, & que tu m'otroies especialement part pleniere en tous
 „ les biens que tu feras.
- „ Au derrain trescher fils, ie doings toutes les beneïcons que bons Peres es-
 „ proues peut donner à fils, & la benoïste Trinité & tuit li Saints de Paradis
 „ te gardent & defendent de tout mal. Et Dieu te doint grace de faire sa volonté
 „ tousiours, si que il soit honoré par tout, & que nous puïssiens apres cette vie
 „ estre ensemble avec luy & le louer sans fin. Amen.

Hæc monebat Ludouicus Mensè Augusto, & paulò post fato communi fun-
 ctus est. Filius verò eius Philippus III. ad Regni Francici habenas accessit.

Eodem anno obiit M. Guido de Mellero Episcopus Antissiodorensis 13. Kal.

Octob. cui successit M. Erardus de Lifigniis eius nepos ex sorore filius Guillelmi Marschalli Campaniæ & Margarietæ de Melloto : hic, ut legitur, in eius vita in Historia Episcoporum Antissiodor. c. 64. In atate senera in arte cantandi fuit quam plurimum eruditus : postmodum vero studiis liberalibus traditus pollenti floruit ingenio in tantum quod in iuuenili atate commendabiliter rexit in Artibus. Deinde Legali scientiæ ingenium suum ita applicuit, quod ipse acquisit illius scientiæ margaritam. Postmodum ad Iuris Canonici Facultatem se transfrens, laudabiliter licentiatu fuit Parisius in Decretis. Obiit autem an. 1277. 15. Kal. April. cui successit Guillelmus de Gressibus vel de Gressio.

Eodem anno Doctor quidam ex Arabia Lutetiam venit : cumque se ad scholarum regimen, seu ut vulgò dicitur, Regentiam obtulisset, interrogatus & examinatus est à Magistris & à Cancellario, deque omnibus Quæstionibus propositis optimè respondit : atque ita dispensatum est cum eo de cursu studiorum ; quem licet non confecisset in Academia, illi tamen propter eximias ingenii quæ in eo elucebant dotes, permissum est scholas habere publicas.

Eodem anno Stephanus II. dictus *Tempier* Episcopus Parisiensis ex Aurelianensi vrbe oriundus aduocato Magistrorum Theologiæ Consilio varios contra Catholicam fidem errores damnauit die Mercurii ante festum B. Nicolai, qui à quibusdam Philosophiæ & Theologiæ Magistris in Scholis docebantur. Sunt autem hi numero tredecim, qui referuntur in 4. Tomo Biblioth. Patrum.

1. Quod Intellectus hominum est vnus & idem numero.
2. Est quod voluntas hominis ex necessitate vult, vel eligit.
4. Est quod omnia quæ in inferioribus aguntur, subsunt necessitati corporum subcælestium.
5. Est quod Mundus est æternus.
6. Est quod nunquam fuit primus homo.
7. Quod anima quæ est forma hominis, secundum quod homo corrumpitur corrupto corpore.
8. Quod anima separata post mortem non patitur ab igne corporeo.
9. Quod liberum arbitrium est potentia passiuæ, non actiuæ : & quod necessitate mouetur ab appetibili.
10. Quod Deus non cognoscit singularia.
11. Quod Deus non cognoscit aliud à se.
12. Quod humani actus non reguntur prouidentia Diuinâ.
13. Quod Deus non potest dare immortalitatem vel incorruptionem rei corruptibili vel mortali.

In eodem Concilio decretum est, ut monerentur *Rector Vniuersitatis & Procuratores Facultatis Artium*, ne paterentur in Scholis Philosophicis agitari Res Fidei, ne imbecillioribus adolescentum animis ratio dubitandi de Mysteriis inscrutabilibus instillaretur. Quamobrem sæpius ob eam rem congregata Facultas tandem statuto memorabili, quod anno sequente edidit, voluit omnes Professores à suo consortio & ordine rescari, qui contra statuta peccarent, ut suo loco diceretur.

De hisce Hæresibus loquitur Baronii Continuator ad hunc annum. Postquam enim multis egit de morte S. Ludouici quæ hoc anno contigerat, subiungit. *Et quasi tot calamitates vni obruendo anno non sufficerent, nouæ etiam erupere hæreses, quas in Galliis nonnulli ex Philosophorum Echnicorum lacunis haustas ac uendi ingenii specie in Concertationibus Academicis spargere cœperunt. Negabant inepti viri animorum distinctionem, creationem mundi, Primi hominis formationem, immortalitatem animæ, liberum voluntatis arbitrium, pendere verò omnia à Cælestium Corporum influxibus asserere. Nullas in alterâ vitâ pœnas improbis propositas iactabant, conuellebant Diuinam scientiam, eripiebant Deo prouidentiam, omnipotentiam labefactabant, ac rem corruptibilem incorruptibilitate donare, vel incorruptibilem corrumpere, atque in nihilum redigere posse negabant. Peruersam adeo ac pestiferam doctrinam damnauit Stephanus Episcopus Paris. eiusque diligentia extincti fuerunt.*

Eodem anno Facultas Medicinæ tunc temporis, ut credibile est, proprium in Vniuersitate constituens Corpus seorsim à Nationibus, vnum è suis M. Petrum

de Langres multauit, quod fraudem fecisset. Legitur statutum in antiquo libro Rectoris fol. 70. recto his verbis.

„ Anno 1270. M. Petro de Lemouicis tunc Decano cum compromississet stare
 „ Ordinationem facultatis de alto & de basso M. Petrus de Lengres Claudus, pro
 „ eo quod fraudem fecerat Magistro suo, & aduocauerat quosdam alios Magi-
 „ stros ad tenendum communem suam, tandem congregatis Magistris Medicinæ
 „ in Ecclesia S. Genouefæ parue & sufficienti super hoc factâ inquisitione, fuit
 „ sententialiter punitus M. Petrus in decem libris Turon de quibus fuit emptæ
 „ insula apud S. Genouefam paruum. Item quod nunquam de cætero tenebit
 „ communem in Facultate Medicinæ, nisi hoc tota Facultas reuocauerit.
 „ Eodem anno ipso eodem existente Decano fuit statutum quod quicumque Ba-
 „ chelarius recipiet licentiam contra consuetudinem Facultatis vel Magister
 „ qui hoc procuraret ipso facto, esset priuatus in sempiternum societate Magistro-
 „ rum & omni actu Scholastico prædictæ Facultatis. Simili pœna punietur, qui
 „ tenuerit iurare statuta & formas huius libri. Et per iuramentum singulorum de-
 „ beret inuolabiliter obseruari.

1271.

Anno 1271 cum M. Ioannes de Aurelianis tunc Cancellarius Vniuersitatis & Ecclesiæ Parisiensis Ferdinandum Regis Aragoniæ filium Theologicâ laureâ donasset, nullo antetentatum examine, coactus est ab Vniuersitate Dignitatem illam abdicare aut saltem à Licentia dandis abstinere: eo quod contra statuta tam Papalia quàm ipsius Vniuersitatis solus auctoritate propriâ non vocatis de more Examinatoribus Doctoralem pileum ausus esset imponere. Quod quidem initium fuit magnæ diuturnæque litis inter Academicos & Cancellarios Ecclesiæ Parisiensis, etiam apud Curiam Romanam, vt suis locis docebimus.

Eodem anno 1. April. Facultas Artium legitime congregata iuxta constitutionem Cardinalis S. Cecilie de separatione Nationum, statuit in hunc modum de Quæstionibus Philosophicis ad fidem pertinentibus, ne vllus scilicet Magister illas vllatenus in scholismoueret, aut agitandas proponeret, sed Theologis agitandas relinqueret. Extat statutum in libro Rectoris, vnde exscripsimus.

STATUTUM
 FACULT-
 TIS ARTIUM
 CENTRA
 DISPUTA-
 TIONIS DE
 FL-
 DE.

„ Vniuersitatis ac singulis præsentibus & futuris S. Matris Ecclesiæ filiis præsentem
 „ paginam inspecturis. Omnes & singuli Magistri Logicales scientie seu etiam Naturalis
 „ Parisius Professores qui statutum & Ordinationem super separatione Nationum delibera-
 „ tione prouida factam Venerabilis Patris D. Simonis diuina permissione tituli S.
 „ Cecilie Presbyteri Cardinalis Apostolicæ sedis Legati tenent obseruantque firmiter,
 „ pronuntiatæque sententiæ 7. Iudicium ab eodem Legato datorum in eodem
 „ statuto totaliter adherentes. Salutem in omnium Salutari Nouerimus niteri si quod
 „ Nos omnes Magistri & singuli de Bonorum Consilio deliberatione quàm plurimâ & prouida
 „ dâ super hoc præcedente volentes toto posse præsentibus & futuris præcauere periculis que oc-
 „ casione huius rei nostræ Facultati in futurum possent accidere, de communi consensu nul-
 „ lo ex nobis contradicente die Veneris præcedente diem Dominicam qua cantatur Latate
 „ Hierusalem, conuocatis propter hoc Magistris omnibus & singulis in Ecclesia S. Genouefæ
 „ Paris. statuimus & Ordinamus quod nullus Magister vel Bachelarius nostræ Facultatis
 „ aliquam Quæstionem purè Theologicam, vt pose de Trinitate & Incarnatione, sicque de
 „ consimilibus omnibus determinare seu etiam disputare presumat, tanquam sibi determi-
 „ natos limites transgrediens: cum sicut dicit Philosophus, non Geometram cum Geo-
 „ metra sit penitus inconueniens disputare. Quod si præsumperit nisi infra tres
 „ dies postquam à nobis monitus vel requisitus fuerit, suam præsumptionem in
 „ scholis vel in disputationibus publicè ubi prius dictam Quæstionem disputauit,
 „ reuocare publice voluerit, ex tunc à nostra societate perpetuò sit priuatus.
 „ Statuimus insuper & ordinamus quod si Quæstionem aliquam quæ fidem vi-
 „ deatur attingere simulque Philosophiam alicubi disputauerit Parisius, si illam
 „ contra fidem determinauerit, ex tunc ab eadem nostra societate tanquam hære-
 „ ticus perpetuò sit priuatus, nisi suum errorem suamque hæresim infra tres dies
 „ post monitionem nostram in plena congregatione vel alibi, ubi nobis videbitur
 „ expedire, reuocare curauerit humiliter & deuotè. Super addentes iterum quod
 „ si Magister vel Bachelarius aliquis nostræ Facultatis passus aliquos difficiles vel
 „ aliquas Quæstiones legat vel disputet, quæ fidem videantur dissoluere aliquate-

nus, rationes autem seu textum, si quæ contra fidem dissoluat, vel etiam falsas simpliciter & erroneas, totaliter esse concedat, aut aliter huiusmodi difficultates vel in textu vel in autoritatibus disputare vel legere non præsumat, sed hæc totaliter tanquã erronea prætermittat. Quod si quis in hoc rebellis fuerit, pænã secundum Facultatis nostræ arbitrium suæ culpæ competentem ac debitã puniatur. Ut autem hæc omnia inuiolabiliter valeant obseruari, fide corporali præstitã in manu Rectoris nostræ Facultatis, Nos omnes & singuli Magistri iuramus, & Nos omnes ad hoc spontaneè concessimus adstringendos. *In cuius rei memoriam hoc idem statutum in Registro nostræ Facultatis sub eisdem uerbis scribi fecimus ac etiam ordinari. Iurabit autem Rector quilibet in Facultate de cætero creandus, quod omnes Bachelarios in nostra Facultate incepturos ad hoc idem obseruandum adstringi faciet corporalis fidei in manu sua præstito iuramento.* Datum an. 1271. 1. April. die.

Eodem anno corpus S. Ludouici in Africa defuncti summã Populorum frequentia in tumulo San-Dionysiano conditum est die Veneris proximã ante Pentecosten: & eius tactu multa sunt patrata miracula. Vnum inter cætera refertur à Guillelmo Carnotensî his uerbis. Ipsa die quã pretiosum Corpus apud S. Dionysium est sepultum, ibidem quædam Matrôna de Sagienti Diœcesi uisum oculorum, quem dudum quasi totaliter amiserat, recuperasse fertur: & hoc uidisse se dicunt aliqui fide digni, & præcipuè M. Guillelmus de Matifcône Canonicus Parisiensis, qui se asserit uidisse.

Nec est prætereundum quod scribit Ioannes de S. Victore, in uia quæ ab Vrbe Parisiensî tendit ad Sancti Dionysii, positas & erectas fuisse Cruces illas lapideas quæ hodie etiamnum stant, iis in locis ubi qui ossa Defuncti Regis deferebant, ad resumendum spiritum quieuerunt.

Eodem anno referunt obiisse M. Ioannem de Rupella Aquitanum Doctorem Minoritam, & M. Annibaldũ Annibaldensem de Molaria Presbyterum Cardinalem Tit. SS. 12. Apostolorum, uirum Religiosum & Pium ac è Prædicatorum Collegio eminentissimum, olim in hacce Vniuersitate Professorem eximium. De quo sic habet Nomenclator. *Annibaldus Annibaldensis de Molaria Romanus Ordinis Prædicatorum, multæ lectionis, atque indefessi studii Cardinalis scripsit Commentaria in 4. libris Sententiarum, cum Lutetiæ Theologiam profiteretur, in quibus D. Thomæ Summam emedullasse uidetur. Quotlibetorum etiam librum in quo promiscuè & indiscriminatim caligine adopertas Quæstiones abnotare contendit & ubique constat sibi.*

Quia uerò mirificè omnes viros doctos diligebat & quantum poterat, promouebat, Thomas Aquinas suos illi in Libros Sententiarum Commentarios dedicauit. Obiit tandem post decennium sui Cardinalatus Vrbe Veteri, hoc uel sequente anno, atque in Cœnobio Prædicatorum humatus est cum hoc Epitaphio.

*Vrbs Genitrix, Genus Annibalum, Sors, Presbyter, Ordo
Dominici, fons Diuinus, Prælatio, Cardo
Quem decorat titulo duodenus Apostolorum.*

Eodem anno M. Nicolaus Cancellarius Parisiensis quos libros Stephani Cantuariensis in Officii sui inauguratione acceperat, M. Ioanni de Aurelianis successori suo coram Officiario Parisiensî tradidit mutuandos pauperibus Scholasticis in Theologia studentibus iuxta Testamentum & vota prædicti Stephani. Quæ de re extat hoc instrumentum apud Hemeræum pag. 55. de Academia Parisiensî.

Nomina librorum Theologiæ quos bonæ memoriæ M. Stephanus Archidiaconus Cantuariensis legauit accommodandos Pauperibus Scholaribus Parisiis in Theologia studentibus & indigentibus per manus Cancellarii Parisiensis qui pro tempore fuerit. Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Officialis Curie Parisiensis salutem in Domino. Notum facimus quod in nostra præsentia constitutus M. Ioannes de Aurelianis Canonicus & Cancellarius Parisiensis recognoscit & confitetur se recepisse & habuisse à Venerabili viro M. Nicolao Ecclesiæ Parisiensis Archidiacono, quondam prædictæ Ecclesiæ Parisiensis Cancellario libros

LIBRI
THEOLO-
GORVM A
CANCELLA-
R. O PAR S.
SERVATI.

inferius annotatos tradendos & recuperandos Pauperibus in Theologia studentibus secundum quod in quadam clausulâ Testamenti bonæ memoriæ Stephani quondam Archidiaconi Cantuariensis præsentis instrumento insertâ continetur, quæ talis est. *Volocetiam & precipio* quod libri mei Theologiæ Cancellario Parisiensi tradantur, qui eos Pauperibus Scholaribus in Theologia studentibus & libris indigentibus ad studendum commodet intuitu pietatis. Ita tamen quod Cancellarius qui pro tempore fuerit, quolibet anno dictos libros recuperet & recuperatos iterum retradat & accomodet annuatim Pauperibus Scholaribus quibus videbitur expedire. Nomina verò Librorum sunt hæc. Videlicet Biblia sine Glossa, completa.

Item Genesis & Exodus Glossatus in vno volumine. Item Exodus Glossatus per se. Item Iob Glossatus per se. Item Ezechiel Glossatus per se. Item Euangelia Glossata in vno volumine per se. Item Psalterium Glossatû & completum. Item 4. Libri Sententiarum. Item Libri Numerorum. Item Iosue, Iudicum, Ruth, Deuteronomium glossatum in vno volumine. Item Epistolæ Pauli Glossatæ. Item Iob glossatus, Item summa de vitiis. Item Epistolæ Pauli glossatæ cum minori glossa. Item Liber Machabæorum 1. & 2. vique ad 10. caput glossatus. Item Euangelium Marci, Euangelium glossatum. Nos verò supradictus Officialis in supradictorum omnium fidem & testimonium præsentibus litteris sigillum Curie Parisiensis duximus apponendum, vnâ cum sigillo Cancellarii memorati operantis & rogantis, vt successores sui Cancellarii qui pro tempore fuerint, ordinent, & faciant de libris prædictis Diuinæ pietatis intuitu secundum quod continetur in clausula prædicta. Datum anno 1271. die Apostolorum Simonis & Iudæ. Item Biblia postillata in duobus voluminibus, quæ contulit Episcopus Stephanus. Item Originale Sententiarum M. Petri Lombardi in quodam libro cooperto de corio vitulino iam quasi depilato, cum clavis rotundis de cupro in asseribus.

Eodem anno videtur fuisse factum à Medicinæ Facultate statutum aduersus Pseudo-Medicos, quod legitur in libro antiquo Rectoris, quanquam error & mendum irrepit in Notas anni; nam ibi dicitur fuisse factum an. 1031. Io. de Cheroles Decano. Verum certum est eo tempore neque Facultatem adhuc extitisse Medicinæ, neque Decanum institutum, imo vix fuisse Parisiis huiusce Disciplinæ Professionem. Ad quem verò annum reponere liceat hocce statutum, dubiosum. Crediderim ad hunc annum referendum: quippe hisce temporibus varia legimus fuisse facta statuta ad Facultatem prædictam pertinentia. Vt vt sit, conditum est aduersus Pseudo-medicos, quos Practicantes vocabant, cui hic titulus præfixus est. *Statutum contra illicite Practicantes.* Statutum vero tale est.

STATVTVM FACVLTATIS MEDICINAR ADVERSVS PRACTICANTES. Anno eodem videlicet M. xxxi. (crediderim ita ponendum M. cclxxi.) M. Io. Dera Cheroles tunc existente Decano Facultatis Medicinæ Magistri dictæ Facultatis ordinauerunt & fecerunt statutum contra istos Practicantes Parisius vel circiter in modum qui sequitur. In nomine Dom. Amen. Quoniam autem nonnulli nondum in arte Medicinæ pronecti causas Medicinalis operis penitus ignorantes turpiter & inuerecundè usurpando sibi assumunt Parisius officium practicale sine Peritorum consilio administrantes quibuscunque & temerè qualescunque Medicinas, quarum violentias ignorant penitus, quot pro basi, quot pro formis, quot pro acumine poni debeant in huiusmodi medicinis, quas ex proprio capite simplicibus hominibus miserabiliter administrant. Et idcirco suis administrationibus non secundum artem, sed magis à casu & à fortuna factis multos mortis supplicio enormiter tradiderunt, quod est in periculo animarum suarum, & maximè cum ipsi in hoc sententiam incurrerint excommunicationis autoritate Officialis apparet manifestè, quod etiam est periculum non modicum Parisius habitantium. Nec non etiam vertitur in dedecus & in grauem infamiam omnium in Medicina peritorum. Idcirco Nos Doctores in Facultate Medicinæ Parisius Regentes ad deuotas & piâs supplicationes quamplurimorum, videlicet Religiosorum, Clericorum, Scholarium, nec non multorum Ciuium Parisiensium tot erroribus, periculis & scandalis occurrere volentes, quoddam statutum nostrum dudum factum per prædictas litteras Officialis videlicet & etiam Regalium vallatum seu etiam confirmatum nomine Facultatis per iuramenta nostra

stra confirmamus in hunc modum, inhibentes videlicet sub pœna in præfatis litteris Officialis Paris. & Regalium contenta; nec non etiam sub omni pœna nobis ab utraque Iustitia tam Seculari quàm Ecclesiastica concedenda, ne aliquis Iudæus vel Iudæa in aliquam personam fidei Catholicæ Chirurgicè seu Medicinaliter operari præsumat.

Item cum Quidam manualiter operantes aliquas Confectiones agant, seu etiam habeant, earum tamen causam & rationem penitus ignorant: quin etiam modum administrandi & aspectum quos habent Medicinæ ad morbum, & maximè respectu particularium omnium nesciunt, cum ista potissimè periti Medici industria reseruentur. Isti tamen Manuales Artifices falcem suam in alienam messem ponentes quibuscunque curis, vt per fide dignorum testimonium nobis constat, temerè & in publicum scandalum se miscent. In hoc etiam periurium & excommunicationis sententiam incurrentes. Idcirco firmiter inhibemus, ne aliquis Chirurgicus seu Chirurgica, Apothecarius seu Apothecaria, Herbarius seu Herbaria per iuramenta sua limites seu metas sui artificij clam vel palam seu qualitercunque excedere præsumat. Ita quod Chirurgicus se nullatenus intromittat nisi de manuali practica, & vt ad ipsum pertinet. Apothecarius autem seu Herbarius nisi solum de Confectione sua & de administratione solum Magistris in Medicina facienda, vel de quorum licentia constiterit Facultati. Et ne error possit inde contingere, ordinamus quod Apothecarius siue Herbarius per Decanum nostrum vel per sigillum super his, nec non etiam super aliis dubiis si quæ contigerint, certificetur Decretum Facultatis. Excludentes tamen à dicto statuto illos qui Parisius vel prope non practicant, nec etiam contrahunt mansionem, quibus credatur per suum Iuramentum. Item nullus prædictorum aliquem infirmorum visitet, vt aliquod alteratiuum medicamentum seu laxatiuum, aut quodcunque aliud quod ad Medicum pertineat, subministret, nec administrari consulat vel procuret, nisi per Magistrum in Medicina prout superius est expressum. Et hæc eis per Iuramenta sua iniungimus & sub pœna prædicta eo modo quo supradictum est, nec non etiam sub priuatione omnimodæ administrationis nostræ sub eisdem pœnis. Etiam eisdem præcipimus ne aliquis eorum sanis hominibus aliquam prædictarum Medicinarum sine Magistri præsentia administrare præsumat exceptis illis quæ communiter vendi solent, cuiusmodi sunt sucra rosata, dragia communis, aqua rosacea & similia, excludendo eis omnem viam & modum administrandi, in quibus peritia Medici fuerit requirenda. Et quoniam nonnulli sunt qui simul quærunt scientiam & modum sciendi, quod est inconueniens maximum, cum eorum error etiam in principio modicus, maximum sit in fine. Idcirco sub pœnis præfatis & specialiter sub priuatione cuiuscunque promotionis in Facultate Medicinæ habitæ & habendæ, vniuersis Scholaribus & etiam singulis inhibemus firmiter, ne aliquis eorum sano seu etiam infirmo aliquod medicamen confortatiuum, alteratiuum seu etiam laxatiuum sine alicuius Magistri in Medicina præsentia subministret. *Nec etiam exceptâ primâ vice visitet nisi secum effuerit Magister aliquis, qui ipsum dirigat & modum operis ostendat. Et si aliquem contra prædictum statutum nouerit operantem, per iuramentum suum Decano nostro vel saltem alicui Magistro actu Regenti secretè reuelabit, & ille reuelabitur celando personam reuelantem.*

Ad eundem annum legitur factum Instrumentum de sigillo Facultatis Decretorum. Ipsa enim Facultas recens à Nationibus vt credibile est separata & corpus in Vniuersitate constituere incipiens, ne quid deesset ad sui complementum Sigillum sibi proprium arrogare cœpit, sicut Nationes Magistrorum Artium, quæ propriis sigillis vii consueuerant nemine super hoc contradicente. M. Ioannes de Allodio seu de Aurelianis Cancellarius Parisiensis obstitit quomius eiusmodi sigilli vsus inualeceret, negans id fieri posse absque licentia Pontificis, & prædictæ Facultatis Baccalarios licentiate recusauit. Verum post multas tandem altercationes, præsentibus Gaufrido Decano & Capitulo Parisiensi habitas, ita conueniunt Partes inter se, vt sigillum apud Sequestrum deponeretur hac lege, vt si Pontifex intra anni spatium eiusdem vsu non interdiceret, ipsi Facultati restitueretur, eoque deinceps vti posset. Nihil autem à Pontifice contra decretum est: ac proinde redditus est Facultati suum sigillum. Idem fore accidit Facultati Me-

SIGILLVM
FACULTA-
TIS DECRE-
TORVM.

dicinæ, quæ an. 1274. decreuit seruare & custodire sigillum, quod apud Sequestrum solebat esse, illudque argenteum habere. Vnde manifestè patet istas Facultates tunc cœpisse priuata esse Corpora, & suos Decanos, acta sigillumque seorsim à Nationibus habere: vt amplius dicitur in Synopsi.

Ad hunc quoque annum legitur in Indice Chronologico Bucholceri *M. Guillelmum Durandum* Speculatorem vulgò dictum, virum exercitationis forensis peritissimum & ideo *Practica Patrem* vocatum, opus eximium condidisse quod *Speculum Iuris* inscribitur.

i. 1272.

Anno 1272. grauiissima inter Nationes Facultatis Artium orta est discordia in Electione Rectoris. Cum enim tres Nationes communi consensu elegerent *M. Albericum* de Remis in Rectorem, cum postridie instituendus fuit, seu instruendus, Nationis Normanicæ maior pars cum quibusdam aliarum Nationum Magistris intercessit: & pro causis intercessionis attulit, quod *M. Albericus* par non erat Rectoriæ dignitati sustinendæ, eaque etiam indignus videbatur propter nonnulla crimina quibus eum onerabat. Sed nihilominus institutus est *M. Albericus*, eique omnia insignia Rectoria tradita. Normanorum verò Natio ei se parituram omnino negat, facitque à tribus aliis Nationibus diuortium. Quo intellecto ceteræ iuxta Constitutionem Simonis Cardinalis supra expressam ad an. 1266. rem deferunt ad tres Magistros Theologos & quatuor Decretistas, vt de separatione illâ & diuortio iudicent. At Normani ante & post sententiam ab illis latam, ad Sedem Apostolicam appellant. Fertur interim sententia contra Normanos, pronunciatumque iniustam & illegitimam esse uisusmodi separationem, eosque sententiam excommunicationis incurrisse, quam Cardinalis Simon tulerat, in eos qui se sine causâ ab aliis separarent & schisma facerent.

Post trimestris spatium, cum de noua Electione agendum fuit, tres Nationes prædictæ *M. Alberico* alium Rectorem substituunt, non vocatis ad electionem Normanis, quos excommunicationis sententiâ & vinculo irretitos prædicabant. Contra Normani, qui hætenus sine capite & Rectore fuerant, vocatis ad Comitata sua, quasi ad Comitata Rectoria tribus aliis Nationibus, nec conuenientibus suum sibi Rectorem *M. Sygerum* præficiunt, & Procuratorem nouum Bedellofque creant qui nouo Rectori itemque Procuratori appareant & ministrent. Ita duo Rectores in Vniuersitate instituti totam Academiam turbant eiusque leges peruertunt miserandum in modum. Quibus tamen post Rectoriæ tempus elapsum, vtraque pars novos substituit. Sicque per triennium ingens studiorum & animorum turbatio est, donec tandem vtraque pars compromisit se iudicio Simonis Cardinalis qui res Academicæ statumque eius optimè nouerat, statutam. Compromissum igitur suum ad eum mittunt, qui Româ in Galliam reuersus cum legationis Apostolicæ munere an. 1275. iurgia ista omnia composuit: vt ad annum illum referemus.

Circa hæc quoque tempora discordia quæ intercedebat inter Monachos Sangermano-Pratenfes & Vniuersitatem propter Portam in muro sitam versus Pratum Clericorum, extincta est, fuitque facta limitatio quædam fossæ; & in eam rem confectum est instrumentum inter Vniuersitatem & Gerardum de Morette qui obiit an. 1274. 24. Decemb.

Ad hunc annum legitur in libro Rectorio pag. 69. Factum à Facultate Medicinæ statutum, cui pro titulo est. *De Ordinatione Magistrorum secundum Statutum;* & est huiusmodi.

STATVTVM
FACULTA-
TIS MEDI-
CINÆ.

Anno Domini 1272. Magistri facultatis Medicinæ Franco de Luneyn, Guillelmus de Blans, Io. de Roseto tunc vices Decani gerens, Hugo de Parma, Francus Lombardus, Ioan. de S. Dionysio pro bono & vtilitate & honestate Facultatis ordinauerunt in hunc modum, quod sequitur; scilicet quod omnis Bachelorius in Facultate prædicta incepturus Magistris in Medicina omnibus existentibus in suo Principio pileos administrabit. Item ordinauerunt, quod pileos suos in Missâ, Principiis, Disputationibus, comestionibus portare tenentur & alibi, vbi eis pro honestate Facultatis videbitur expedire. Item Decanus pro tempore legat eis Capitulum de hoc actu quem tenentur iurare, aliàs non admittentur ad incipiendum in Facultate Medicinæ.

Sequuntur in eodem libro quædam Ordinationes circa licentiandos: quædam

præmittuntur circa Baccalarios in eadem Facultate, quibus annus non est appositus quo factæ sunt. Ad pag. eiusdem lib. 68. de Baccalariis hæc legitur sub hoc titulo. *Capitulum eorum ad quæ tenentur Cursum incipere volentes.*

Sciendum quod Bachelarij in Medicinæ Facultate de nouo Cursum incipere volentes tenentur per fidem ad omnia quæ sequuntur. Pro factò fidem dabunt quod secretè Ordinationes, statuta, honores, consuetudines (*seruabunt*) vel quæ per Decanum (supplemus) *vel per alium & vices Decani gerentes, vel quæ per totam Facultatem indicabuntur eidem.*

Item dabunt fidem Decano vel alij Decani Officium tunc gerenti vel coram tota Facultate, quod in Medicina audierunt per annos nouem & sint in quarto de quo audierint per quinque menses. Et si Bachelarius de quolibet dictorum annorum per 9. menses Medicinæ studio non vacauerit, nihilominus eadem legendi Cursum licentia concedatur, dummodo per tertium & duos menses Bachelarius in dicta scientia studuerit Parisius diligenter, scilicet audiendo ordinariè non computato tempore vacationis.

Item fidem dabunt quod bis responderunt de Quæstione in Scholis duorum Magistrorum, sic intelligendo vt disputatione solenni & non in lectione, vel saltem semel in disputatione generali.

Item dabunt quartò fidem, quod librum quem legent cursoriè, eundem ordinariè audierunt.

Item dabunt 4. Bursas, quæ primo à Bachelario Cursum de nouo legere volenti ante omne iuramentum receptum petantur.

Item Bedello vnam Bursam ad minus. Item fidem dabunt quod qualibet die Sabbati intererunt Missæ sicut Magistri quandiu legent, hoc in pœna duorum denariorum.

Sequitur alia ordinatio sub hoc titulo. *Capitulum eorum ad quæ tenentur Bachelarij in Medicina incipere volentes.*

Sciendum quod Bachelarij in Medicina incipere volentes ad ea quæ sequuntur, per fidem tenentur. Nam fidem dabunt, quod Ordinationi Missæ factæ à Magistris in Facultate Medicinæ actu Regentibus, stabunt, & eandem, dum erunt actu regentes, perpetuò obseruabunt. Item fidem dabunt, quod nullum Bachelarium in Facultate Medicinæ causâ examinationis audierint nisi in Scholis propriis, vel in scholis aliorum, in quibus congregantur Magistri causâ aliquius Bachelarij incepturi. Item ante omne iuramentum 4. Bursæ ab eisdem petantur, & quod dabunt Seruienti antequam incipiant 20. solidos Parisiens. ad minus. Item quod consuetudines & Statuta Facultatis obseruabunt.

Sequuntur articuli quos debent iurare. *Statuta autem & Consuetudines quas debent obseruare sunt hæc.* 1. De Missa. 2. De forma licentiandi ad Cursus. 3. De forma Licentiandi Magistros per Cancellarium. 4. De his ad quæ tenentur in Medicina incipere volentes. 5. De antiquis consuetudinibus obseruandis. Et hæc debent eis legi si velint. Item Statutum est quod quicumque Bachelarius recipiet licentiam contra Statuta Facultatis & consuetudinem, vel Magister, qui hæc procuraret, ipso factò est priuatus in sempiternum societate Magistrorum & omni actu scholastico prædictæ Facultatis. Simili forma punitur qui renuit formas & ordinationes contentas in hoc libro iurare. Et hæc omnia debent per iuramentum singulorum inuiolabiliter obseruari.

Quod pertinet verò ad Licentiandos hæc legitur pag. 69. Ordinatio sub hoc titulo. *Capitulum eorum ad quæ tenentur illi qui volunt licentiari in Medicina Parisius.* Tum sequitur Ordinatio talis. *Hæc est forma Bachelariorum in Medicina licentiandorum.* 1. Debet dare fidem Magister sub quo est Bachelarius Cancellario præsentibus Magistris ad hoc vocatis de idoneitate Bachelarij licentiandi. Tempus auditionis quod debet probare per duos testes ad minus & tempus auditionis quod debet audiuisse per quinque annos cum dimidio si rexerit vel licentiatus fuerit. Forma auditionis librorum est, quod debet audiuisse bis artem Medicinæ Ordinariè & semel Cursoriè, exceptis vnus Theophili, quas sufficit semel audiuisse Ordinariè vel Cursoriè, Viaticum bis ordinariè; alios libros Isaac semel ordinariè, bis cursoriè, exceptis dictis particularibus quas sufficit audiuisse cursoriè vel ordinariè. Antidotarium Nicolai semel. *Versus Egidij* (Cor-

» bolienſis) *non ſunt de forma*. Item debet vnum librum de Theorica legiſſe &
 » alium de Practica. Et hoc debet iurare. Si quis autem deperiurio vel de mendacio
 » conuictus fuerit, qui licentiatus poterit repelli.

» Sequitur hic titulus *Capitulum de Antiquis Conſuetudinibus & Ordinationibus Ma-*
 » *giſtrorum in Medicina*. Nullus Magiſter debet legere Curſoriè de mane. Nullus
 » debet legere in die quo generaliter feſtiuatur, nec Magiſter nec Bachclarius. Item
 » nullus Magiſter debet ſuas lectiones ordinarias finire curſoriè.

» Item nullus debet legere curſoriè à feſto Omnium ſanctorum vſque ad Qua-
 » dragēſimam die diſputabili.

» Item non diſputatur in vigilia Feſti ſolemnis. Item ſecundum quod Magiſtri
 incipiunt ita ordinatur. *Item nullus debet diſputare prima die legibili.*

1173. Hocce tempore florebat *Ioannes Semeca* cognomento *Teutonicus*, primus Gloſ-
 fator Decreti Gratiani. Fertur fuiſſe Canonicus Halberſtatenſis & ibidem tumu-
 latus. Vt legitur in indice Chronologico Bucholceri.

Anno 1173. Clemente IV. defuncto, poſt biennium diſcordiæ inter Cardina-
 les, Theobaldus Placentinus, Archidiaconus Leodientis qui religionis cauſa ultra
 mare cum Eduardo Henrici III. Anglorum Regis Primogenito tranſierat ad Ciui-
 tatem Acconenſem, in Papam abſens eligitur Viterbi: ſuæque electionis decre-
 tum per Fratres Prædicatores & Minores accipiens, ſtatim Viterbium reuertitur,
 vbi cum præſtolabantur Cardinales, & Gregorius decimus appellari voluit. Hunc
 non concordia ſed diſcordia Cardinalium fecit Pontificem: nam cum eſſent in
 Conclau, & Ioannes Epicoſopus Portuenſis iocoſè dixiſſet, *Diſcooperiamus Domum,*
quia ſpiritus S. ad Nos tranſire nequit per reſtū & tegulas: ſtatim venit omnibus in
 mentem Theobaldus ille. Vnde idem Ioannes de eo ſic in præſentiarum cecinit.

*Papatus munus tulit Archidiaconus vnus,
 Quem Patrem Patrum fecit diſcordia Fratrum.*

Hic ſtatim poſt electionem M. Robertum de Kilevvarbi Anglicanæ Nationis
 virum doctiſſimum, qui poſt ſtudiorum curſum Oxoniæ & Lutetiæ conſectum
 rexerat in Artibus, deinde ad Prædicatorum familiam ſe contulerat, ad Archie-
 piſcopatum Cantuarienſem promouet. Qua de re ſic habet Mathæi Pariſienſis
 » Continuator. *Hic (Gregorius) caſſo Electo Cantuarienſi Pontificatum eiusdem Eccle-*
 » *ſiæ contulit Roberto de Kilevvardebi, qui eodem anno à Prioratu Prouinciali Fratrum ſuo-*
 » *rum quem vndecim annis geſſerat, abſolutus fuerat, & etiam ad idem officium*
 » *relectus. Erat nempe de Ordine Fratrum Prædicatorum, qui non ſolum reli-*
 » *gioſæ vitæ ſanctitate, ſed ſcientiâ & doctrinâ clariffimus habebatur. Nempe an-*
 » *te Ordinis ingreſſum Pariſius rexit in Artibus; cuius in his peritiâ præcipuè*
 » *quoad Grammaticam & Logicam redacta in ſcriptis edocent monumenta. Poſt*
 » *ingreſſum Ordinis ſtudioſus in Diuinis ſcripturis Originalibusque SS. Patrum, li-*
 » *bros Auguſtini fere omnes, aliorumque Doctorum plurimos per parua diſtinxit*
 » *capitula, ſententiam ſingulorum ſub breuibus verbis annotando. Extant Tracta-*
 » *tus eius de Tempore, de Vniuerſali, de ortu ſcientiarum curioſus vtiliſque libel-*
 » *lus. Addit idem author hoc ei Gregorium induliſſe, vt à quocunq; vellet Epif-*
 » *copo Catholico munus conſecrationis acciperet, accepiſſe autem à Willelmo*
 » *Barthoniēſi viro ſanctitatis laude conſpicuo.*

Eodem anno obiit Henricus III. Anglorum Rex, qui annus erat Regni quin-
 quageſimus ſextus, eique ſucceſſit Eduardus filius primogenitus, quem ex Eleo-
 nora Comitiss Sabaudia filia ſuſceperat. Cui Eduardo Kilevvarbius prædictus
 plurimum addiſtus fuit. Scribit Balæuſeum hæreſes quaſdam in Grammatica
 & Logica reperiſſe & ſtultitiâ inauditâ damnaffe, quaſe ſunt hæ. *Ego currit, ani-*
 » *mal eſt omnis homo*, pœnarum legibus in earum vſurpatoreſ etiam editis. *Iſtas quo-*
 » *que*, inquit ille, *poſtea nihilo inſolentiores eff. & Magiſtri noſtri Pariſienſes communi ſua*
 » *Sorbonæ Decreto tanquam pretioſos Papiſtæ & Theologiæ Theſaurus ſuis addiderunt ſenten-*
 » *tias*. Subdit hanc cauſam fuiſſe, cur Nicolaus III. Robertum Cardinalem fecerit.
 Ita nebulo nugatur.

Cæterum Gregorius indixit Concilium Generale Lugduni duplicem præſertim
 ob cauſam. Nimirum ad reducendos in ſinum Eccleſiæ Romanæ Græcos ſchiſ-

maticos, stabiliendamque Spiritus S. à Patre & Filio processionem, & ad procurandum Terræ sanctæ subsidium. Quo ad Græcos, iam diu erat quod modi quærebantur reunionis. Hinc & inde editi fuerunt multi libelli, multaq; opuscula: sed nouissimis temporibus Vrbanus IV. Pontifex ea de re Tractatum ad fidei Catholicæ assertionem euulgauerat, eumque Thomæ Aquinati examinandum miserat. Sed quia in eo multa continebantur non satis dilucidè explicata, Thomas opusculum edidit contra Græcorum errores eidemque Urbano dedicauit. In primo verò sic habet. *Libellum ab excellentia vestramihî exhibitum, sanctissime Pater Urbane Papa, diligenter perlegi: in quo inueni quamplurima ad nostræ fidei assertionem utilia & expressa.* Consideraui autem quod eius fructus posset plurimum impediri propter quædam in autoritatibus SS. Patrum contenta, quæ dubia esse videntur, & vnde possent materiam ministrare errorum & contentions dare occasionem & calumniæ. Et ideo, vt remota omni ambiguitate ex autoritatibus prædicto in libello contentis, veræ fidei fructus purissimus capiatur, proposui primò ea quæ dubia esse videntur in autoritatibus prædictis, exponere, & postmodum ostendere quomodo ex eis veritas Catholicæ fidei doceatur & defendatur. Legitur iste tractatus inter Opuscula. Hinc ergo factum vt Gregorius Thomam inter ceteros ad Concilium Lugdunense euocaret, vt pote in illa disputatione versatissimum.

Verum cum ad Concilium proficisceretur, in itinere obiit Nonis Martiis anno ætatis 50. magnumque sui dolorem & desiderium Gregorio & omnibus bonis, nostræ verò præsertim Academiæ luctum excitauit, vt ad annum sequentem referemus. Ille Neapoli Ortanum in Campania Italica seu Neapolitana veniens ægrotauit, & in Monasterio Fossæ-nouæ Cisterciensis Ordinis in Domino obdormiuit.

Porro Gregorius anno primo sui Pontificatus duos Doctores Parisienses ad Cardinalatum euexit, Petrum de Tarentasia & Bonauenturam. De quibus sic habet Prologus Lucensis lib. 23. histor. Ecclesiast. *Hic fecit ordinationem Cardinalium* proborum virorum, inter quos duo fuerunt Magistri in Theologia: quorum vnus fuit de Ordine Fratrum Prædicatorum, quem ipse fecerat Archiepiscopum Lugdunensem & vocatus est Ostiensis, vocatusque est F. Petrus de Tarentasia vir magnæ religionis & doctrinæ, qui multo tempore Parisiis rexit in Theologica Facultate. Scripsit super Sententias, & multos libros Bibliæ postillauit, specialiter Epistolas Pauli.

2. Fuit F. Bonauentura de Ordine Fratrum Minorum, qui similiter fuit Magister in Theologia, & Minister Generalis dictorum Fratrum, natione Tuleus, vita & doctrina admodum gratiosus, sed præcipuè sermone. Fecit scripta super Sententias, & postillauit aliquos libros Bibliæ, sicut Libros Salomonis & Iob & Epistolas Pauli: quem Gregorius assumpsit in Episcopum Albanensem. His addit Ioannes de S. Victore M. Simonem de Mompincieu Thesaurarium Turonensem de Bria dictum, quem supra diximus fuisse factum ab Urbano IV. Cardinalem (an. 1262.) *Gregorius X. Papa, inquit, fecit ordinationem 5. Cardinalium valde laudabilem, honestas & valentes personas assumpsit, scilicet Fr. Petrum de Tarentasia prius Archiepiscopum Lugd. de Ord. FF. Prædicatorum; Fr. Bonauenturam de Ordine FF. Minorum; Simonem de Mompincieu Thesaurarium Turonensem, & alios.* Contra Nangius sic scribens ad an. 1264. *Vrbanns Papa nequit in Manfredi tyranni terminare desiderans tanquam ad suæ defensionis dexteram recurrit ad Franciam, & per Simonem S. Cecilia Presbyterum Cardinalem Carolo Comiti Andegauensi Fratri Regis Franciæ Ludouici Regnum Sicilia, Ducatum Apulia & Capuæ Principatum misit.* Ioannes Frasquetus Monachus Antissiodorensis qui Chronicon scripsit ab origine mundi, enumerans viros illustres quos Vrbanus Cardinales fecit, sic scribit, *Prædictus Vrbanus 14. Cardinales eligis, inter quos fuerunt Annibal Ordinis Prædicatorum, & Guido Cisterciensis Magistri in Theologia, & Guido Fulcodii Narlonensis, & Henricus Ebrodunensis Archiepiscopi & Magistri in Iure. Item duo Consiliarii Regis Franciæ scilicet Ebroicensis Episcopus, & Thesaurarius Turonensis.*

Spondanus ad an. 1261. vocat eundem Simonem de Bria ex Thesaurario Ecclesiæ S. Martini Turonensis creatum non ita pridem tit. S. Cecilia Presbyterum Cardinalem.

Ad hunc quoque annum scribit Henricus Knygthon scriptor Anglus Oxonia magnam extitisse inter Aquilonares & Hibernicos Scholares discordiam, fuisseque multos occisos ex Hibernicis. Eodem anno discordia extitit magna Oxonia inter Clericos Aquilonares & Hibernicos; & aliqui occidebantur Hibernici: quemadmodum aliquanto post Parisiis inter Picardos & Anglos cruenta seditio exorta est; vt ad an. 1281. referemus.

Scribit pariter ad hunc annum Bucholcerus in Indice Chronologico, Rudolphum Comitem Habsburgensem absentem electum fuisse Imperatorem 29. Septemb. dum Basileam oblideret; fuisseque Principem prudentem, armis strenuum & qualem turbata Resp. deposcebat. Testis quoque Siffridus cum praecepisse suis Satellitibus, ne quenquam pauperum accessu & colloquio suo arcerent. *Date obsecro, inquebat, hominibus me accedendi locum & facultatem. Non enim ideo ad Imperium euectus sum, vt hominibus in arca pracludar.* Ab hoc anno incipit Chronicon Austriacum M. Alberti Argentinensis quod complectitur 77. annos à principio Rodolphi ad an. 1350. Huius Imperatoris posterius adhuc tenent Imperium.

Huiusce promotionis meminit M. Iordanus Teutonicus in libello de Translacione Imperij, seu de Commendatione Imperij Rom. postremo enim cap. sic scribit. *Novissime autem diebus istis postquam Imperium per annos 35. vacauerat, visitavit Dominus plebem suam & suscitavit ei Principem Serenissimum D. Rodolphum Hanskenburg Comitem, electione concordia & coronatione solennissima, sicut Dei gratia cunctis manifestissime apparuit: sicut etiam in ipsius promotione diuinum auxilium nunquam se substraxit. Sed ego ad scribendum huius victoriosi Regis Magnalia manum retraho, quoniam ad hoc me insufficientem penitus recognosco.*

Ex his verbis facile soluitur dubium de Authore praedicti libelli: quem aliqui malè adscribunt M. Iordano Dominicanorum quondam Generali qui obiit ante an. 1240. habet autem iste multa praclara de Francia deque Vniuersitate Parisiensi. Et haec inter caetera de Francia. *Porro quia ipse Karolus M. Rex Francorum extitit, & illud Regnum ad eum ex successione fuerat deuolutum, impium fuisse & indecens quod ipse suos heredes dignitate Regia penitus denudasset. Statuit igitur vt Francigena cum quadam Regni portione Francorum Regem haberent de Regali semine iure hereditario successurum, qui in temporalibus superiorem non recognosceret. Cui videlicet tanquam Imperatoris posteritas ad homagium vel aliquod obsequium teneretur. De Academia verò Parisiensi sic scribit. Hinc Regi suo heredi in recompensationem Regni defalcati adiecit Studium Philosophia & Liberalium Artium, quod ipse de vrbe Romana in Ciuitatem Parisiensem transplantauit. Et est notà dignum quod hic necessarius Ordo requirebatur: vt sicut Romani tanquam seniores Sacerdotio: sic Germani vel Franci tanquam iuniores Imperio dicti haberentur. Et ita Francigeni vel Gallici tanquam perspicaciores Sanctorum studio ditarentur. Et vt fidem Catholicam, quam Romanorum constantia firmiter tenet, Germanorum magnanimitas imperialiter tenere praeciperet. Et fidem eandem Gallicorum arguta & facundia ab omnibus esse tenendam firmissimis approbaret argumentis & demonstraret. His siquidem tribus, Sacerdotio, Imperio & Studio tanquam 3. Virtutibus, videlicet spiritali, naturali & animali, sancta Ecclesia Catholica spiritualiter augmentatur & regitur. His itaque tribus tanquam fundamento, pariete & tecto eadem Ecclesia tanquam materialiter perficitur. Et notandum quod sicut Ecclesia materialiter vnum fundamentum & vnum tectum sufficiunt, sed vnus paries non sufficit: sic Sacerdotio vna sedes principalis videlicet Romana, & Studio vnus principalis locus sicut Parisius sufficit; sed Imperio 4. loca principalia S. Spiritus ordinatione nouimus attributa, quae sunt Aquisgranum, Arelatum, Mediolanum & vrbs Romana.*

Denique in postremo cap. probat plurimum Ecclesiae interesse, vt Romanus Pontifex Studij Parisiensis incolumitati consulat: huncque praemittit titulum, *Quod Rom. Pontifex diligentiam debet habere de Studio Parisiensi, & de Imperio & Sacerdotio.* Deinde sic habet. Insuper vt ego vtar opinione singulari, cum verè cundia audeo sic sentire, quod ad Regnum Vniuersalis Ecclesiae nihil competentius expediat, quàm vt sanctissimus Pater Rom. Pontifex qui pro tempore fuerit, diligentiam adhibeat vt Studium Gallicorum in suo vigore floreat & fructificet ad confutandum hereticorum versutias & errores. Et vt Germanorum Impe-

rium in suo honore dilatetur ad suppressendas gentes & omnes barbaras Nationes. Et vt sacerdotium Romanorum in suo robore consistat & firmetur ad congregandos filios Ecclesie ad amorem & obedientiam per gratias competentes & iustitiam expeditam. *Nec est attendenda studentium Clericorum indifcreta dissolutio, cum adolescentiores & delicatiores de cunctis mundi partibus in vnum locum congregati singuli secum mores ferant.*

Anno 1274 celebratum est à Gregorio X. Concilium Generale Lugduni 7. Maii 1274. cui ipse præsedir, Interfuerunt 500. Episcopi, Abbates 60. Minores Prælati & Sacerdotes fere 1000. Interfuerunt quoque à Doctoribus Academicis & Oxoniensibus plurimi, & ipse Rex Francie Philippus, cum multis Nobilibus. Item Tartarorum & Græcorum Legati; imò si nonnullis credimus, ipse *Michael Palæologus* Græcorum Imperator: quanquam verius est non interfuisse: vt vel ex ipsis Gregorii ad Imperatorem Constantinopolitanum litteris Lugduni in Concilio datis patet, quæ tales sunt.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Imperatori Constantinopolitano Illustri salutem & Apostolicam benedictionem. Tanquam rem ex temporis breuitate recentem, Imperialem adhuc non dubitamus temere memoriam quod ad Palæologum Nuncios destinauimus, eum super vniõnis Latinorum & Græcorum iam dudum initiato Tractatu cum debita instantia requirerent. Ipse verò prout ostendit litterarum satarum series, satis efficaciter & deuotè respondens promittit solemnnes Nuncios plenè ad huiusmodi negotii prosecutionem instructos, ad Generale quod imminet, Concilium destinare. Quibus per Nos de securitate petiti prouideri. Quocirca Imperialem excellentiam rogamus & hortamur in Domino, quatenus prædictis eiusdem Palæologi Nunciis ad idem Concilium destinandis Patentes litteras de plena & pro personis, familiis, bonis suis in eundo, morando & redeundo assècuratione concedas, & à tuis si ad eos quomodocunque peruenerint, mandes & facias decenter & benignè tractari. Datum Lugduni 12. Kal. Decemb. Pontif. nostri an. 2.

Scriptit quoque ad Magnificum Virum Michaëlem Palæologum Imperatorem Græcorum, hoc modo. *Litterarum series quas nobis nouissimè Tua Magnificentiæ de sinauit, cunctis qui spiritu Dei aguntur, ipsis audientibus gaudii & exultationis in Domino materiam subministrat.* Nempe Michael toto animo Doctrinæ concordiam cupiebat esse in vtraque Ecclesia, & Græcos nolentes Romanæ & Catholicæ fidem ac ritus recipere, variis modis multauit, bonorum publicationibus, relegationibus, carceribus, excecationibus, flagris, mutilationibus aliisque pœnis eiusmodi. Idemque Becum Patriarcham Constantinopolitanum virum excellentis quidem ingenii & Doctrinæ, sed in errore Græcorum obstinatum Edicto suo aduersantem cum omnibus fere consanguineis coniecit in terribissimos carceres, vt ex Nicephoro & Gregora refert Genebrardus. At Becus ipse paulo post agnitâ veritate ex libro quem ad eum Imperator miserat, à Nicephoro Blemmyde conscriptum, mutans sententiam suæ dignitati restitutus est, & Imperatori tam intimus fuit, vt sine eo nihil in Imperio ageretur. Concluta est ergo & confirmata in Concilio concordia, sed diuturna non fuit.

Eodem anno die Dominica 15. Iulii decessit Seraphicus Doctor Bonanentura Cardinalis & Episcopus Albanensis tumulatusque est in Ecclesia Minorum, ipsomet Pontifice exequias tanti viri celebrante. Petrus autem de Tarentasia Cardinalis Archiepiscopus Lugdunensis concionem seu sermonem funebrem habuit ad Patres Concilii, assumpto hoc Themate, *Dolce super te Frater mi Ionatha.*

Ita eodem tempore Ecclesia duos insignes Theologos & Defensores veritatis amisit Thomam Aquinatem & Bonauenturam in Scholis Parisiensibus condiscipulos, & eodem anno Doctorali laureâ donatos, vt supra dictum est.

In eodem Concilio vnanimi omnium suffragantium consensu conclusum est propositum de expeditione Hierosolymitana & subsidio Terræ Sanctæ afferendo: ad cuius promotionem & accelerationem misit Pontifex Legatos ad omnes Reges Christianos. In Franciam destinauit M. Simonem de Bria Cardinalem S. Cecilie Presbyterum: Ecclesiasticorumque bonorum decimas

Philippo Regi attribuit, ad constandam exercitum. Et ne pauperes Ecclesiastici grauentur, idem Pontifex Bullâ datâ Lugduni 10. Kal. Nouemb. declarauit, quosnam à persoluendis Decimis immunes esse velle.

In eodem Concilio plures Ordines Mendicantes sunt suppressi, teste Ioanne de S. Victore: & Decretalis edita de eligendo summo Pontifice statim post decessum Prædecessoris ad quam electionem vocari deberent Prælari etiam non Cardinales: quod ex parte constituerat olim Alexander III. eodem auctore.

Eodem anno FF. Prædicatores Capitulum, vt vocant Generale Lugduni habuerunt: ad quod Vniuersitas Parisiensis piam Thomæ Aquinatis memoriam in animo gerens, vt suum de eius obitu dolorem lucumque restificaretur, scripsit significans quam ægrè tulisset, vt audiuerat tantum virum interisse. Sed & ad tantæ iacturæ leuandum tædium petiit sibi Corpus eius concedi, & quædam opuscula quæ fecisse dicebatur, nec euulgasse. Extat Epistola in veteri MS. quod seruatur in Bibliotheca San-Victorina, eique hic titulus præfigitur.

**LITTE RA QVAM MISIT VNIVERSITAS
Parisensis Capitulo Generali FF. Prædicatorum de obitu
B. Thomæ de Aquino, ubi petit Corpus suum & aliquos
libros eiusdem.**

Venerabilibus in Christo Patribus, Magistris & Prouincialibus Ordinis Fratrum Prædicatorum ac Vniuersis Fratribus congregatis in Capitulo Generali Lugduni Rector Vniuersitatis Parisiensis & Procuratores cæterique Magistri Parisius actu Regentes in Artibus Salutem in eo qui salubriter Vniuersa disponit & sapienter toti prouidet Vniuerso. Singultuoso clamore totius Ecclesiæ Vniuersale dispendium, nec non & Parisiensis studii manifestam desolationem lachrymabiliter deplangimus, & his diebus prælegimus in communi non immeritò deplorare. Heu heu quis det Nobis, vt representare possimus Hieremiæ lamentum, qui supra solitum modum in mentes deinceps singulorum inauditam Ecstasim causans & inestimabilem stuporem adducens, demum viscerum nostrorum viscera transfodit, & quasi letaliter cordium intima penetravit! Fatemur, vix valeamus exprimere. Amor enim trahit, sed dolor & vehemens angustia nos compellit ex communi relatu multorum & certo rumore Nos scire Doctorem Venerabilem F. Thomam de Aquino ab hoc seculo fuisse vocatum. Quis posset æstimare id Diuinam Prouidentiam permisisse, & stellam matutinam præminentem in mundo, subar in luce seculi, imò, vt verius dicamus, Luminare maius, quod præerat diei, suos radios retraxisse? Planè non irrationabiliter iudicamus solem istum reuocasse fulgorem & passum fuisse tenebrosam Eclypsim, dum toti Ecclesiæ tanti splendoris radius est substitutus. Et licet non ignoremus Conditorum omnium ipsum toti mundo ad tempus speciali priuilegio concessisse, nihilominus si antiquorum Philosophorum autoritatibus vellemus inniti, eum videbatur simpliciter posuisse. Nam ad ipsius occulta elucidanda & cor scrutandum ne verbis talibus immoremur. Cum eum à nostro Collegio Generali Capitulo vestro Florentiæ celebrato licet requisissemus instanter, proh dolor? non potuimus obtinere, tum ad tanti Clerici, tanti Patris, tanti Doctoris, non existentes ingrati, deuotam habentes affectum, quem viuui non potuimus rehabere, ipsius defuncti Ossa à vobis humiliter pro maximo munere postulamus, Quoniam omnino est indecens & indignum, vt altera Natio aut locus, quàm omnium studiorum nobilissima Parisiensis Ciuitas, quæ ipsum prius educavit, nutriuit & fouit, & postmodum ab eodem doctrinæ documenta & ineffabilia fementa suscepit, Ossa inhumata habeat & sepulta. Si enim Ecclesia merito Ossa & Reliquias sanctorum honorat, Nobis non sine causa videtur honestum & sanctum tanti Doctoris Corpus in perpetuum penes nos haberi in honore, vt cuius famam apud Nos scripta perpetuant, eiusdem perseuerans memoria sepulturæ ipsorum in cordibus successorum nostrorum stabiliat sine fine. Cæterum sperantes, quod obtemperetis Nobis cum effectu, in hac petitione deuota humiliter supplicamus, vt cum quædam scripta ad Philosophiam

phiam pertinentia & spectantia Parisius inchoata ab eo, in suo recessu relique-
rit imperfecta, & ipsum credamus, vbi translatus fuerat, compleuisse, Nobis
beneuolentiã vestrã citò communicari procuretis, & specialiter super Librum
Simplicij, super Libros de Cœlo & Mundo; & expositionem Timæi Platonis.
Ac de Aquarum-conductibus & Ingeniis erigendis: de quibus Nobis mittendis
speciali promissione fecerat mentionem. Si qua similiter ad Logicam pertinentia
composuit, sicut quando recessit à Nobis, humiliter petiuimus ab eodem,
vestra benignitas nostro communicare Collegio dignetur; & sicut melius ve-
stra discretio nouit, in hoc nequam seculo periculis multis sumus exposi-
ti, fraternaliter precibus deuotis exposcimus, vt in hoc vestro Capitulo spe-
ciali affectu nos orationum uestrarum suffragio supportetis. Hanc autem litte-
ram Sigillis Rectoris & quatuor Procuratorum uoluimus sigillari. Datum Pa-
risius anno Dom. 1274. die Mercurij ante Inuentionem S. Crucis.

Hinc intelligimus quanti nominis quantæque existimationis esset Thomas in
Academia Parisiensi, licet olim eam propter M. Willelmum de S. Amore gra-
uiter opprimi curasset. Sed in Scholis Theologicis magna tum erat, & deinde
etiam maior altercatio & contentio de Doctrina illius uiri, quam nonnulli Ma-
gistri ad instar oraculi suscipiendam & uenerandam esse dicebant: alij uerò non-
nullas eius Theses & opiniones erroris maculã notabant. Pro Thoma stabat ge-
nerosus Athleta M. Robertus Oxfordius Anglus Dominicanus, proque hære-
ticis habebat, qui pro & ab eodem non starent. Contrariam aciem instruxerunt
Henricus Gandauensis, Ægidius Romanus & alij percelebres Theologi. Dissi-
dium tandem illud compositum est à Stephano Temperio Episcopo Parisiensi,
qui conuocato Doctorum Confessu frequentissimo, ex eorum sententia pronun-
ciauit unicuique licere disputare & opinari pro uoluntate super certis articulis
aduersus eundem Thomam ex ipsius libris collectis, vt habet Ioannes Bacon-
thorpius in lib. 3. Sentent. Distinct. 29. Quod quidem Decretum Roberti Ox-
fordij adeo uehementer exacerbauit animum & stomachum, vt libellum con-
fessionis emisit contra quosdam Theologos Sorbonistas qui hoc consilium Epif-
copo Parisiensi suggessisse dicebantur: item alterum cui pro-titulo erat, *Proteſto-
rium Thomæ Aquinatis*.

Eodem anno Walterius Merton Episcopus Rossensis laudabile Nostratum
& præsertim M. Roberti de Sorbona institutum æmulatus Collegium Merto-
nense in Academia Oxoniensi fundauit & pauperibus Scholaribus legauit. De
quo sic Harpsfeldius post Triuetum ad an. 1275. *In Laurentij demortui locum Walte-
rus Mertonus successus est*, qui prius fuerat Eduardi Regis Cancellarius. Qui ut
bonas litteras magis promoueret, Collegium, quod nomen ab ipso hodie mu-
tuatur uirisque in omni Disciplinã accuratè doctis abundat, Oxonii instituit
præsidijque quibus sumptus discipulis suppeditarentur, liberaliter ornauit.
Qui ad annum 1278. obiisse traditur.

Eodem anno obiit M. Petrus de Charniaco Gall. de Charly Archiepiscopus
Senonensis ex Decano eiusdem Ecclesiæ, fortunæ quidem tenuis, sed præclaris
animi dotibus insignis, ab Henrico Cornuto quondam Archiepiscopo Senonen-
si Præbenda & Officialis dignitate donatus in præmium & mercedem laboris
impensi in erudienda Fratrum pueritia quorum Præceptor & Pædagogus fuerat.
Ab Urbano IV. Camerarii honore insignitus, à Clemente IV. in Archiepisco-
pum inauguratus & commendatus S. Ludouico hisce litteris.

Clemens..... Celſitudo Regis, sicut credimus, non ignorat, quod Venerabilis Frater
noster Petrus Archiepiscopus Senonensis ab olim felicitis recordationis Urbani
Papæ Prædecessoris nostri & postmodum Camerarius noster existens adeo fi-
deliter nobis & Ecclesiæ Romanæ seruiuit, quod quamplurimum circa ipsum
afficimur, & eum in Charitatis uisceribus per dilectionem portamus. Dignè igi-
tur ipsum plenã beneuolentiã prosequentes Regalem magnificentiam paterno
rogamus & hortamur affectu, quatenus eundem Archiepiscop. pro quo mentem
nostram fiducialiter aperimus & Ecclesiam suam habeas fauorabiliter commen-
datos, sic eos sub Regii fauoris gratiã confouendo, quod nostro tuum in hoc
specialiter conformare beneplacitum dignoscaris, quidquid sibi feceris gratiæ
vel honoris, nobis reputabitur esse factum....&c. Cum rediret à Concilio Lugdu.

nenſi, obiit 17. Kal. Septemb. ſepultuſque eſt in ingreſſu Chori Metropolitaniani cum hoc Epitaphio.

*Petrus Praſul Senoniſ, flos Cleui, fons rationiſ
Charniaci natus hic ſubiaceſ intumultuſ:
Dum vixit, pauit inopes, lapſoſ releuauit,
Edeſ quaſ ſtrauit Turriſ Senoniſ reparauit.
Anno milleno biſ centum Septuageno
Cum quarto, moritur. Deus illi propitiatur.*

Ei ſtatim ſufficitur Petruſ Daniſ Theſaurariuſ Senonenſiſ, & paulo poſt, nempe 8. id. Decemb. obiit. Cui ſucceſſit Gilo Cornutuſ, Galteri & Giloniſ Archiepiſcoporum quondam Senonenſium nepoſ, Decretorum Doctör inſignis, prudentiaque & probitate conſpicuſ.

Ad hunc annum legitur in libro Reſtoris Statutum factum à Facultate Medicinæ: quo inter cætera voluit ſigillum ſuum non ampliuſ apud ſequeſtrum eſſe, ſed conſeruare & habere donec aliter Papa ordinaret. Tunc enim recenteſ adhuc Facultateſ quæ dicuntur Superioreſ, vix adhuc ſigillum proprium habebant. Prima autem Decretorum Facultateſ ſibi vnum arrogauit, quemadmodum Nationeſ proprio ſigillo vti conſueuerant; ſed M. Ioanneſ de Alodio Cancellariuſ Baccalariuſ ipſiuſ licentiaſ impertiri recuſauit, quandiu ſigillo illo vterentur: quod dicebat fieri non poſſe abſque licentia ſummi Pontificiſ. Deinde cæteræ Facultateſ ſua etiam ſibi ſigilla habere cœperunt. Tale eſt ergo illud ſtatutum fol. 69. verſo.

STATUTVM
FACULTAT.
MED. C. DE
SIGILLO.

Anno Domini 1274. M. Ioanne de Roſeto tunc Decano Magiſtri ordinauerunt in hunc modum, Quod ſi forte accideret Magiſtrum recedere in Medicina Regentem à Ciuitate Pariſienſi habentem propoſitum reſumendi in Medicina lectioneſ ipſum mori, Magiſtri Regenteſ tenentur ad ſuum ſeruitiuſ, ac ſi eſſet præſent. Et hoc ſtatutum eſt de communi omnium voluntate.

Item prædicto anno prædicto Ioanne Decano exiſtente ordinatū fuit in præſentia Magiſtrorum & Venerabilium virorum H. de Parma I. Parui, F. Britoniſ, P. de Aluernia, P. de Nouo Caſtello, V. Bourer, Io. de Cachalago, R. Medenſi, Io. de Nigella, Io. Normani, quod de cætero ſigillum eorum in manu ſequeſtra non deponetur, niſi ſuper hoc D. Papa ordinauerit. Item eodem anno M. Ioanne de Roſeto Decano exiſtente ordinauerunt, quod ſigillum eorum fiet de argento ad maiorem confirmationem. Item ordinauerunt de conſenſu omnium prædictorum pro vtilitate & honeſtate communi, quod nulluſ Magiſter legat curforiè per quindenam ante & poſt feſtum S. Crucis.

Eodem anno M. Ranulphuſ Normanuſ Canonicuſ Pariſienſiſ Tractatuſ duoſ edidit de Rebuſ Theologicis, quorum vnus inſcribitur, Quodlibet M. Ranulphi Normani Can. Pariſ. de Natali an. D. 1274. & ſic incipit. *Quærebantur quedam de Deo. Quedam de Angelo. Quedam de Chriſto. Quedam de homine puro.* De Deo quærebantur tria Tractatuſ 2. longior ſic incipit. *Quadam quæruntur de Deo. Quedam de Chriſto. Quedam de Angelo. Quedam de homine puro.* De Deo quæruntur duo. 1. Vtrum Deuſ ab æterno potuerit intelligere vel intellexerit aliud à ſe. Quod non videtur. Quod non erat nec in re nec in intellectu non potuit intelligi. Sed ab æterno nec in re nec in intellectu erat aliud à Deo: ergo, &c. Hi duo Tractatuſ leguntur in MS. Victorino cum Tract. Gualteri de S. Victore.

In hoc autem Tractatuſ meminit M. Henrici Archidiaconi Tornacenſiſ vulgò dicti Gandauenſiſ hiſ verbis. *Quæſtio eſt M. Henrici Archid. Tornacenſiſ, vtrum in Deo ſit compoſitio ex actu & potentia.* Quantum ad hoc eſt, dicit quod non. Quia omne Compoſitum ex actu & potentia ab aliquo alio à ſe informabile, vel alteriuſ rei à ſe informatiuum. Sed Deuſ à nullo à ſe eſt informabile, cum ſit actus ſimpliciſſimuſ, perfectiſſimuſ & à nullo dependet, cum non ſit ipſo aliquid digniuſ nec maiuſ. Item nulliuſ eſt forma, quia ipſe Deuſ alicui rei à ſe non poteſt inhaerere.

Agitat etiam hanc Quæſtionem, an Magiſtro in Theologia liceat in Philoſophia quoque & in aliis litteriſ liberalibuſ ſtudere: eaque de re ſic habet. *ſi Magi-*

Sister sacra scriptura studeat in scientia Philosophica ut eam ordinet ad scientiam pietatis, non peccat. Est autem scientia pietatis secundum Hieronymum dist. 37. c. si quis Grammaticam nosse, legere Scripturas & intelligere prophetias, Euangelia credere, Apostolos non ignorare ad quas scientia Philosophica multum valet... Si autem legat ad voluptatem vel ornatum verborum: vel ut per hoc ab utilioribus retrahatur, peccat. Er hoc est quod habetur 37. dist. c. cur ergo. vbi dicitur Quod quidam Seculares litteras legunt ad voluptatem, Poëtarum fragmentis & ornatu verborum delectantur. Quidam vero eas ad eruditionem addiscunt, ut errores Gentilium legendo desistant & utilia quæ in eis inueniuntur, ad usum sacra eruditionis conuertant. Et tales laudabiliter seculares litteras addiscunt, sicut dicitur ibidem. Ex hoc patet quod studere in scientia Philosophica non est per se malum Magistris sacra Scriptura, quamvis ratione alicuius circumstantiæ possit esse malum.

Anno 1275. 6. Non. Iulii decessit M. Odo Rigaudus, Doctor in Theologia, qui 1275. Ordinem Seraphicum ingressus anno 1241. deinde ab Innocentio IV. Lugduni consecratus est in Archiepiscopum Rothomagensem an. 1247. Egregius fuit ille Concionator Diuinorum oraculorum magnæque imprimis prudentiæ, adeo ut à Philippo Rege delectus fuerit anno 1270. cum quibusdam aliis viris insignibus, Stephano Parisiensi, Odone Baiocensi, M. Ioanne de Vezeliaco & Ioanne de Trevis Archidiacono Ecclesiæ Baiocensis, rebus Gallicanis tractandis & administrandis. Dedit Ecclesiæ Rothomagensi magnam quandam Campanam, quæ ab eo dicta est *Riganda*, locumque fecit Prouerbio Gallico *Boire à tire la Rigaud*, id. bibere egregiè, quomodo solebant bibere qui Campanam illam pulsabant, pulsatu valde difficilem. Sunt & aliæ duæ in eadem Ecclesia dictæ *Ambosa* & *Tustauillea*, à duobus Cardinalibus qui eas dederunt, sic nuncupatæ.

In Rigaudi locum electus est M. Guillelmus eiusdem Ecclesiæ Thesaurarius: sed quia Thesaurariam & plures alias dignitates occupauerat & detinuerat absque dispensatione, consuluit ei D. Papa, ut electioni de se factæ renunciaret. Electionem Nicolaus Papa remisit Capitulo Rothomagensi, qui post tres annos à morte Odonis duobus mensibus minus elegerunt M. Guillelmum de Flauacuria, cuius electionem Nicolaus Papa confirmavit an. 1278. 7. id. Maii, eumque consecrauit 11. Kal. Iulii die Dominica ante Ascensionem.

Eodem anno Simon Cardinalis S. Cecilie, de quo ante diximus, qui quæ à Gregorio anno præterito in Franciam Legatus fuerat missus, grauissimam dissensionem discordiamque quæ inter Nationes intercedebat propter electionem Rectoris, resuscitacionem pecuniarum, iniurias mutuas, dissidia, diuortia & separationes à se inuicem quibus Vniuersitas studia in contraria diuisa disacerabatur & gemebat, sua prudentiâ & autoritate compefcuit, sedauit & composuit auditis partibus apud S. Genouefam vbi morabatur. Quæ mala ne deinceps acciderent, nouâ Constitutione præcauit. Habetur autem instrumentum huiusce reformationis in libro antiquo Rectoris, & in libris Procuratorum singularum Nationum, estque eiusmodi.

Simon in fcratone Dinina titulo S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostolice sedis Legatus ad perpetuam rei memoriam. Humanæ Naturæ conditio per immoderantiam REFORMATIO ELECTIONIS RECTORIÆ. **tauciata habens in malum** ab adolescentia pronitatem, de facili labitur inligantem eo qui tanquam Leo rugiens paratus ad prædam circumdans Quile Dominicum rimas quarit atque foramina, per quæ possit immittere nequitie suæ virus & vbi locum aptiorem inuenit ad riuam, varios ut Leo frequentat insul- tus & astute molitur ut Draco consolidata infringere, congregata dispergere, dissipare & perdere restaurata. Recens quidem facti memoria à nostro pectore non recessit, quem admodum aliàs (an. 1266.) dum in partibus Gallicanis Legationis officio fungeremur, seductor ille malignus faces suas grauis discordiæ grandisque seditionis ignitas sulphure accenderat in *Facultate Artium Parisus inter quatuor Nationes.* Sed Nos huiusmodi flammis iam vehementer accensis, tum ex sinceritatis affectu, quem ad studiū Parisiense gerimus, ex cuius vberibus primaria scientiæ duximus elementa, tum ex iniuncto Nobis Legationis officio, maxime cū in dissidio ipsius studii cerneremus Philosophiæ fontem arefcere, eiusq; riuulos quod ad cuncta Orbis climata fecundus deriuabat, non absq; maximo detrimento Vniuersali Ecclesiæ desiccari, cum quâ potuimus sollicitudine Nos opposuimus

„ pacem in ipso studio per nostram prouidentiam cum Dei adiutorio reformantes.
 „ Verum ille Draco antiquus pacis æmulus, & posteritatis Adæ continuus perse-
 „ cutor, qui in adeundo circumvolat, vt latendo corrumpat, in ipso studio lapidem
 „ Offensionis & Petram scandali suscitauit *internonnullos Magistros Facultatis Ar-*
 „ *tium* prædictæ, tres scilicet Nationes, Gallicorum, Anglicorum, Picardorum,
 „ quamlibet pro maiori parte ipsorum, & quosdam de Normanorum Natione, il-
 „ los videlicet de Ciuitate & Diœcesi Rothomagensi ex vna parte. Et alios Nor-
 „ manorum de sex Episcopatibus, Rothomagensis Prouinciæ, ac tres Magistros
 „ de tribus aliis Nationibus & adhærentes eisdem ex altera, discordiæ zizania se-
 „ minando occasione electionis factæ de M. Alberico de Remis in Rectorem Vni-
 „ uersitatis ipsius: cuius etsi non electioni, institutioni faciendæ tamen & factæ se-
 „ dicti Magistri de sex Episcopatibus vnâ cum dictis tribus Magistris & aliis
 „ suis sequacibus opponendos duxerunt, ipsis tribus Magistris plura proponenti-
 „ bus crimina contra ipsum quæ se offerebant legitimè probaturos. Et propter hoc
 „ dicebat pars ipsa dictum M. Albericum inhabilem & indignum ad prædictæ of-
 „ ficium Rectoriæ, & ideo ipsum non debere institui in eadem. Et quia non cogni-
 „ to de prædictis præfatus Albericus in Rectoriam ipsam extitit institutus, dicebat
 „ Pars ipsa eius institutionem in Rectorem Vniuersitatis prædictæ minus legitimè
 „ aptatam fuisse & contra statuta & consuetudines Facultatis. Propter quod Pars
 „ ipsa cum suis sequacibus eidem tanquam Rectori noluit, prout sicut dicit, nec
 „ debuit obire.
 „ Sanè Pars altera quæ institutioni præfati consenserat Alberici asserens Partem
 „ alteram se contra Ordinationis nostræ quam circa hoc olim edidimus feriem, se-
 „ parasse, fecit ipsam coram tribus Magistris in Theologica Facultate &
 „ quatuor in Decretis Antiquioribus Parisiis tunc actu regentibus iuxta teno-
 „ rem Ordinationis eiusdem, vt asserit, conueniri. Qui cognito de separatione
 „ prædicta infra tempus in eadem ordinatione expressum, cum eis, vt dicebant
 „ constaret dictam partem Normanorum & sibi in hoc casu adhærentium separa-
 „ tionem fecisse, & se ab aliis minus legitimè separasse, pronunciaffe dicuntur, cau-
 „ sam separationis Partis ipsius minus Canonicam & minus sufficienter fuisse pro-
 „ batam: à quorum processu à parte aduersâ dicitur fuisse ante pronunciationem
 „ eandem ex certis causis & grauaminibus, & post etiam ab ipsâ pronunciatione ad
 „ sedem Apostolicam appellatum.
 „ Porro tempore Regiminis ipsius Alberici decurso, Pars illa quæ in ipsum con-
 „ senserat, adueniente termino iuxta Facultatis ipsius consuetudinem in hoc, vt
 „ dicit, antiquitus obseruatam, adhærens pronunciationi Magistrorum prædictorum
 „ & expressorum superius Rectorem Vniuersitatis elegit parte alterâ non vocatâ,
 „ vt pote sententiâ Excommunicationis latæ per Nos in prædicta ordinatione in
 „ Transgressores eiusdem vt dicebat astrictâ, quoniam se separauerat absque cau-
 „ sa quæ debeat iusta, rationalis & euidentis repurari, & aliâs constitutionis ipsius
 „ tenore nullatenus obseruato.
 „ Pars verò altera vocatâ, vt dicit, parte contraria, nec cum ea ad eligendum
 „ Rectorem venire volente, reputans ius eligendi Rectorem ob contemptum huius-
 „ modi à se fuisse totaliter deuolutum, sibi Rectorem Vniuersitatis elegit. Et sic
 „ duobus Rectoribus tunc in ipsa Vniuersitate electis Pars qualibet modo confi-
 „ mili sibi Rectorem, Procuratorem atque Bedellos creauit proprios suis tempori-
 „ bus successiuè vni Corpori plura præficiendo Capita, quasi Monstrum. Demum
 „ ipso negotio per appellationem, sicut prædicitur, ad sedem Apostolicam deuo-
 „ luto, partes ipsæ saniori consilio ductæ dubiis, litium anfractibus pacis remedia
 „ cogitantes, Ordinationi ac dispositioni nostræ se sub certâ formâ submittere cu-
 „ rauerunt, litteras confectas super huiusmodi submissione sigillatas sigillo Vniuer-
 „ sitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensium nobis ad Curiam destinantes,
 „ triennio à tempore pronunciationis dictorum Iudicum & amplius iam cla-
 „ pso.
 „ Nos igitur considerantes hoc ex eius prouidentia qui in sui dispositione non fal-
 „ litur, processisse qui in pacis multitudine delectatur, in cuius cōspectu reuocatio
 „ dissidentium inter se inuicem animorum ad tranquillitatis & concordie factus &

ELECTIO
 RECTORIS
 ET INSTI-
 TUTIO.

sacrificium vespertinum, in Nos suscepimus submissionem huiusmodi, sperantes cum eius adiutorio *Statutum Facultatis* ipsius iam pro magnâ sui parte diuulsâ, pro dolor, & collapsâ per rationabilis semitas ordinationis reformare, ut fomite discordiâ à Facultate prædictâ radicitus extirpato, motus quos iuuenilis feruor consuevit aliquotiens effrenare, mansuetudo benigna mitiget, euitentur scandala, iniuriâ, rancores, odia, rerum dispendia, pericula personarum, & animarum exitia relegentur, suberescat Charitas studii tranquillitatis indicata virgulto, & moderna curiositas quæ plus solito innumeras multiplicat quæstiones labyrinthum declinans litium, quibus pro minimo, dum affectus imperat rationi, se aliquotiens insolenter immergit ad persequendum debitæ operationis officium vacet penitus & intendat. Procuratoribus igitur Partium, postquam ad partes Gallicanas accessimus, in nostra præsentia constitutis diligenter audiuius, quæ coram Nobis super ipso negotio proponere voluerunt. Et ut magis in negotio ipso essemus instructi, Narrationes, propositiones ac petitiones Partium Nobis in scriptis fecimus exhiberi. Proposuit siquidem coram Nobis Procurator partis, quæ Pars Alberici vulgariter appellatur, contra partem aduersam.

1. Quod Normani de parte ipsâ contrariâ, qui tunc maiorem partem Nationis Normanorum faciebant, vnâ cum Procuratore Nationis ipsius, & Quidam de tribus aliis Nationibus tunc prædictis adhærentes Normani & alii postmodum succedentes & eisdem opposites se institutioni factæ de M. Alberico de Remis in Rectorem Vniuersitatis Parisiensis contra Ordinationem per Nos dudum factam, in pluribus venientes, & se ab aliis Nationibus tribus pro maiori parte cuiuslibet & Magistris Rotomagensis Ciuitatis & Diocesis eisdem adhærentibus contra Ordinationem ipsam illicitè separantes, latam per nos quo ad hoc in Transgressores Ordinationis ipsius excommunicationis sententiam incurserunt.

2. Quod Cognitores seu Iudices per ordinationem huiusmodi deputati cognoscentes de præfata separatione & causa separationis ipsius, derinuerunt partem Normanorum de sex Episcopatibus & sibi adhærentium, se ab aliis tribus Nationibus per maiorem partem cuiuslibet minus legitimè separasse, & causam separationis ipsorum non fuisse legitimam, sed iniustam & minus sufficienter probatam.

Ex quibus Procurator ipse petebat, ex 1o. scilicet per Nos annunciari Partem aduersam contra dictam Ordinationem nostram separationem fecisse, & per hoc latam per Nos contra tales in prædictâ Ordinatione excommunicationis sententiam incurrisse. Ex 2o. pronunciationem dictorum Iudicum decerni legitimam & omnes actus partis aduersæ post separationem & pronunciationem prædictas reuocari in irritum, actusque singulos suæ partis comprobari, & iustotius Facultatis post dictas separationem & pronunciationem in Magistros suæ partis totaliter remansisse. Petebat etiam parti aduersæ debitas pœnas infligi.

Procurator verò Partis aduersæ, quæ pars Sigeri communiter nominatur, contra Partem alteram proposuit ex aduerso (in libro Gall. Nat. legitur in plurali Procuratores & proposuerunt) 1. Quod dudum Magistro aliquo electo ad officium Rectoriæ ante eius iuramentum & institutionem, sine quibus Rector executionem Officii sui habere non debet, diuersis sibi obiectis criminibus & pendentibus ac opponentibus obiecta probare paratis, paucis ibi præsentibus & aliquibus reclamantibus iuravit, & contra statuta & consuetudines Facultatis absente Rectore prædecessore suo seipsum instituit in officium Rectoriæ. 2. Proposuit, quod toto tempore Rectoriæ dicti Alberici omnes illos qui suæ Institutioni se opposuerant, paratos pecuniam refundere, & omnia quæcunque ad Facultatem pertinent, communiter exercere per Procuratores, sicut fieri debet Rectoria vacante, Pars aduersa iniuste admittere recusauit. 3. verò & 4. Proposuit quod super prædictâ Institutione Alberici cognitio non spectabat ad Iudices in nostra Ordinatione contentos, cum nulla Natio se veller ab aliis separare, nec ipsius Institutioni se opponeret Natio, sed certi Magistri singularum Nationum; & sic non erat hæc separatio, de quâ nostra Ordinatio loquebatur. 5. Proposuit quædam ad excusationem partis suæ super inceptione cuiusdam Baccalarii de Normanica Natione.

Quintum seculum

proposuit Processus predictorum Iudicum fuisse ante prononciationem & post legitimam prouocationem suspensos. 7. Proposuit, quod elapso tempore Rectoria predicti Alberici Personarum singulares de singulis Nationibus, quia se opposuerunt institutioni huiusmodi in Rectorem, vocatis singulis Magistris Facultatis, cum debitis interuallis, hora sexta & loco ad talia consueto elegerunt Rectorem: & sic facientes de Procuratoribus, de Bedellis quando imminerebat electio talium personarum; Aduersarij vero ipsis contemptis & contra prohibitionem ipsorum publice factam personas communes sibi tunc & postea successiuis temporibus creauerunt. 8. Proposuit, quod Examinatores partis aduersaræ 12. Bachalarios licentiauerunt & communes tenuerunt præter consensum, conscientiam & voluntatem Cancellarij S. Genouexæ, & quod Cancellarius predictorum licentias in irritum reuocauit.

Ex quibus omnibus petiit infra scripta. Ex primo videlicet prononciari predictum Albericum non rite institutum fuisse: & quod eidem tanquam Rectori obediendum non fuit, eiusque actus tanquam à Rectore factos in irritum reuocari. Ex 2. petiit prononciari Magistros partis alterius contra predictam ordinationem venisse, & propter hoc latam in ea per Nos excommunicationis sententiam incurrisse. Ex 3. 4. 5. & 6. propositis petiit prononciari ad statutum nostrum dissensionem quæ nunc est Parisius, non spectare ad Iudices ipsos, non in hoc sed Vniuersitatem Parisiensem cognoscere debuisse, & sententiam dictorum Iudicum nullam fuisse, ac partem suam nequaquam separationem fecisse. Ex 7. vero petiit Rectorias & omnes actus suæ partis in Bedellis & aliis confirmari, & actus singulos partis aduersaræ circa Bedellos & alia in irritum reuocari. Ex 8. petiit 12. licentias predictas adnullari, & Examinatores eorum à Facultatis consortio separari. Petiit etiam generaliter ex præmissis Principales qui impediuerunt, quominus cognosceretur de criminibus Alberico obiectis, quique supra nostram ordinationem uenerunt, iuxta condignum puniri. Protestans quod non intendebat quidquam petere aut aliquid respondere nomine Nationis (Normanicæ) vel maioris partis Nationis alicuius, sed solum nomine singularum personarum. Finaliter vero petebat pars quælibet sibi partem aduersam in mille libras Parisienses expensu nomine condemnari. Quibusdam Petitionibus additis, quæ in superioribus expressè vel ex consequentia includuntur. Facta autem hinc inde copia de omnibus ab ipsis Partibus exhibitis coram Nobis, Responsiones ad ipsa & rationes quas utralibet partium dare voluit, tam pro se quam contra partem alteram in scriptis recepimus & examinauimus diligenter, & Procuratores ipsos iurare fecimus in predicto negotio de veritate dicenda ad interrogationes quasdam quas ex Officio nostro fecimus, & ad eas per iuramentum præstitum respondere.

Cæterum quia per ea quæ coram Nobis attestata fuere, constitit euidenter plures ac diuersos Magistros Facultatis predictæ negotium huiusmodi prosequi coram nobis, quàm fuissent tempore submissionis super discordia huiusmodi in Nos factæ, quodque in submissione predicta tangebatur inter alia de Bedellis, de quorum assensu siue nominibus, nec non illorum qui se submiserant, nulla in ipsa submissione mentio habebatur, visum fuit expediens, quod licet res totius Facultatis quæ consurgit ex singularibus, in huiusmodi negotio ageretur, quia tamen, quoad partem alteram prosequerentur idem negotium singulariter singulares, ut pars eadem asserebat, de predictorum consilio extitit ordinatum, quod Bedelli & maxima multitudo Magistrorum qui post dictam submissionem inceperant, aut forsitan tunc legentes, ei nequaquam consenserant, ab utraque parte prosequentium huiusmodi negotium coram nobis, siue singulariter, siue etiam in communi pro se & sibi adhaerentibus in quantum poterant de alto & basso in Nos compromitterent & se nobis submitterent super ipso Principali dicti negotij, accessorijs & sequelis, quod ipsi & alij etiam ad maiorem securitatem negotij, prout in instrumento publico super huiusmodi compromisso & submissione confecto plenius continetur, facere curauerunt. Acceptantes & approbantes omnes & singuli specialiter Magistri & Bedelli priorem submissionem predictam, & omnia quæ coram Nobis facta vel assertata fuerant, aut in posterum fierent vel agerentur per dictos Procuratores in negotio supradicto, & ipsis Magi-

stris ac Bedellis præsentibus, consentientibus & expressè mandantibus dicti Procuratores in suis & aliorum omnium animabus iurauerunt se ac omnes Magistros atque Bedellos præmissa omnia seruare perpetuè & inuolabiliter, & quid quid Nos semel & pluries dixerimus, ordinauerimus, sententiauerimus, decreuerimus, in præmissis omnibus & singulis & contra, aliquatenus per se vel per alios aliquibus arte vel ingenio non venire tacitè vel expressè.

Nos autem tum ex virtute ipsius submissionis, tum etiam ex viribus compromissi, approbationis & acceptationis huius pro acceleratione negotij ordine Iudiciario prætermisso, ex potestate nobis à partibus traditâ procedentes petitionibus partium & rationibus eorundem, ac quibusdam actis, litteris & instrumentis hinc & inde exhibitis coram Nobis frequenti diligentia & frequentia diligenti, primò per nos & postea per discretos viros aliàs plenè discussis & scèpius recessitis Procuratores Partium frequenter interrogauerimus, si in dicto negotio vellent aliqua alia proponere, qui renunciantes expressè probationibus & rationibus vniuersis vltèrius in ipso negotio producendis vel proponendis concluderunt in eodem negotio petendo & cum instantia supplicando negotium huiusmodi per sententiam, dispositionem seu ordinationem nostram iuxta beneplacitum nostrum & potestatem Nobis ab ipsis traditam terminari. Adhuc verò vt vberius & in maiori animorum tranquillitate ordinatio seu dispositio nostra procederet, Rectores, Procuratores, & Bedelli partis vtriusque Officia sua & iura si qua in dictis officiis, vel ratione ipsorum habebant, liberè in nostris manibus resignarunt. Quæ Officia ipsis eisdem vsque ad nostrum beneplacitum commendauimus exercenda.

Desiderantes itaque affectione multiplici & desiderio plurimo affectantes à futuris præcauere periculis, ad quod discrimina præteriti temporis nos oculos instituerunt, & nouorum efficiunt cautiore, rogamus quæ ad pacem sunt Parisiensis Studij propter domum Domini Dei nostri, cuius cultus & decor continuè multiplicantur, exinde structuram concordia stabilis & pacis perpetua in dicto studio cupientes erigere, posito fundamento in ipso summo angulari lapide Christo Iesu. In eius itaque nomine, qui fecit vtraque vnum, qui vnus in vno nullo homine faciens pacem reconciliauit duos in corpore, vno Deo, imprimis pronunciamus, arbitramur, disponimus & etiam ordinamus, vt *Facultas Artium Magistrorum Parisiensium per callidi hostis astutiam propter dissensiones huiusmodi olim diuisa ad consultam & debitam redeat vniõnem, ne remanens sic diuisa in posterum, quod absit, se luceat desolatam, vnius tantum Rectoris sit contenta regimine, vt vnum fiat Oule & Pastor, vnum Corpus vnius capitis regimine gubernandum, quatuor Procuratores & quatuor Bedellos habeat & non plures iuxta consuetudinem Facultatis ipsius in talibus approbatam.* Et super vniõne huiusmodi conseruanda & separatione in ipsa certo modo tantum vel minimè facienda, Ordinationem nostram aliàs super dissensione dudum in Facultate ipsa suborta editam cum aliis in ea contentis, nec non cum suppletionibus & declarationibus infra scriptis, volumus & præcipimus inuolabiliter obseruari.

Ne autem præsentis Reformationis teneritas instigante pacis æmulo ex electione Rectoris, Procuratorum & etiam Bedellorum aliquod sopita discordia sentiat reciduum, recommendationem dictorum Officialium quam prædictis fecimus, reuocantes, creationem ipsorum Nobis hac vice duximus reseruandam. Volumus tamen quod decursus iuxta Ordinationem prædictam nostram illorum temporibus quos ad dicta Officia hac vice duximus assumendos, alij suis temporibus liberè subrogentur eisdem secundum statuta in eadem Ordinatione nostra contenta, & consuetudinem laudabilem in Parisiensi Studio super his hactenus obseruatam. Quia verò præteritas intendimus sic sedare discordias, vt futuris de quibus magis timendum est, obuiemus periculis, & ne ignorantia prætextu vel obfcuritatis quam nimia generalitas interdum inducit, colore similia præsumi valeant in futurum, omnia in luce cupientes clarescere, petitiones singulas vtriusque partis decieuius seriosè ac singulariter & dilucidè terminare æquitate videndo, non à iustitia discrepando, vt obuiet misericordia veritati, Iustitia & pax se inuicem osculentur, & vbi expedire viderimus, rigore iuris misericordia oleo mitigato Domino dante benignitatem terra Parisiensis Studij producat liberè fructum suum.

VNVS RECTOR 4.
PROCURATORIS 4.
BEDELLI.

Et idcirco super primo propositis & petitis à parte, quæ dicitur Alberici contra partem aduersam, quæ dicitur pars Sigeri, visis & diligenter inspectis omnibus actis habitis coram nobis ac tenore Ordinationis nostræ prædictæ, omnibusque apposis hinc & inde, primò per Nos & postmodum per plures discretos & peritos viros sæpe & sæpius ruminatis, communicato consilio sapientum *In nomine Patris & Filij & Spiritus S.* pronunciamus & dicimus Nationem Normanorum quam per illos de sex Episcopatibus Rothomagensis Prouinciæ qui non solum maiorem, sed tres fere Nationis totius partes cum Procuratore ipsius tunc ipsis faciebant repræsentari & intelligi iuris ambiguum non extitit separationem contra nostræ Constitutionis tenorem fecisse in diuersis publicis, communibus & manifestis actibus, qui de consuetudine siue iure per singulares personas consideratas singulariter nequeunt exerceri, ac illis de Nationibus aliis, qui ipsis taliter separatis in huiusmodi actibus adhæserunt, & alios in vicinum succedentes eisdem participasse in crimine Criminosis. Processus autem atque sententiam Cognitorum seu Iudicum prædictorum non duximus confirmandos, quin potius ipsos non propter obiecta à parte contraria, sed propter eorum defectus multiplices, tum ex parte prosequentium personarum, tum ex modo & ineptitudine procedendi ac pronuntiandi forma, cogente Nos ad hoc Iustitiâ reprobandos. Et ideo actus Partis, quæ dicitur Alberici, occasione dictæ sententiæ, quæ sicut prædicitur, nulla extitit ipso iure, robur aut vires assumere nequiverunt; nec per ipsam vis siue autoritas Facultatis in eandem partem transferri potuit, nec debet occasione huiusmodi in ea remansisse decerni: nec actus partis alterius ob hanc causam in irritum reuocari. Planè separatio facta minus legitime pœnis nostræ Constitutionis implicat & inuoluit taliter separatos, sed statim in partem aliam nihil transfert. Sed tunc demum postquam iuxta formam Constitutionis eiusdem rite cognitum & pronunciatum fuerit, Partem quæ se iniuste separat, causam separationis iustam, rationabilem & etiam manifestam Parti alteri præstitisse, & in præstatione emendæ iuxta formam eiusdem Constitutionis taxatæ se contumacem exhibuerit aut rebellem, maximè in communibus negotiis Facultatis, in quibus secundum præfatæ Constitutionis seriem Natio seu Nationes auctoritatem separatim sibi vindicare nequeunt specialem. Ex quibus euidenter apparet, ex separatione, præfati Parti quæ dicitur Alberici, nihil penitus accreuisse, Propter quod & alia dicta superius Petitiones eiusdem Partis super Confirmationibus ac aliis circa hoc prout superius sunt expressæ, duximus reprobandas. Super irritatione verò Actuum Partis Sigeri, quam occasione separationis prædictæ fieri Pars petiit Alberici, illud seruari volumus & teneti, quod circa id inferius hæc nostra Ordinatio, dispositio, sententia, seu pronuntiatio comprehendit.

Cæterum quod ad illa quæ ex parte, quæ Sigeri dicitur, coram Nobis fuere proposita & petita, arbitramur, pronunciamus & dicimus nihil rationabile ab ipsa fuisse probatum, propter quod prædicti Alberici institutio in Rectorem iniusta debeat reputari, aut ea quæ vt Rector exercuit, irritari, seu Rectoria pro tempore sui Regiminis pro vacante haberi, præferim cum ab ipsa parte contra Electionem prædictam nihil propositum fuerit vel obiectum. Et ideo petitiones omnes & singulas partis eiusdem super iniustâ Institutione ipsius Alberici & vacatione Rectoriæ regimine ipsius durante fundatas duximus reprobandas. Per hoc tamen Institutionem eandem, maximè cum à nobis petitem non fuerit, non intendimus approbare nec dicere quod contra Rectorem etiam legitime institutum non possint opponi crimina & probari, seu quod criminum obiectorum cognitio ad illos pertineat, quos in nostra constitutione dedimus Cognitores, nisi forte occasione huiusmodi oppositionis contra ipsius Constitutionis tenorem, Nationis seu Nationum saltem pro maiori parte ipsarum (quod non solum in Contractibus, sed etiam in delictis & commissione pœnarum, quod ad actus publicos seu communes iuris interpretatio reputat pro eodem) diceretur separatio subsequuta. Nam tunc de separatione & eius causa ad ipsos Iudices cognitio & definitio pertineret. vnde Processum & sententiam Iudicum non propter rationes partis ipsius, sed propter alia, sicut pridem duximus reprobandos. Nec illa appellatio, quæ ante pronuntiationem Iudicum dicitur propter hoc interiecta, quod ad probandam Excommunicationem

Excommunicationem contra testes obiectam octo dierum dilatio non dabatur, debet legitima reputari, cum probatio Excommunicationis obiecta peremptorie contra testes non sit octo dierum spatio limitata, cum breuiari possit à Iudice, cuius potissimè cognitio, sicut erat in casu præsentis, certâ metâ temporis coartatur, nec ipsa appellatio, nec illa etiam quæ à Pronunciatione Iudicium interposita dicitur, adiuuat seu releuat appellantes, etiam si legitima extitisset, cum nulla ipsarum pars appellans fuerit legitime profecuta, & ideo non appellans meritò reputatur. Adhuc Baccaliorum vtriusque Partis Licentias petitas durante discordia ab illis qui ipsas conferre poterant, & obtentas valuisse pronunciamus & dicimus valere, cum contra eas ab alterutra Partium nihil probatum fuerit, propter quod debeant irritari, & Nostra Constitutio Cancellariorum auctoritatem à qua ipsæ licentiæ vires recipiant quoad hoc minuat vel infringat. Verum circa Principia ad prædictas licentias dissensione durante in vtralibet Partium subsecuta quæ forsitan suggillate posset rigoris seueritas & prima facie deprauare, Attendentes quod Censuræ rigor & seueritas vltionis non posset in eis absque graui scandalo & animarum periculo manifesto propter multitudinem exerceri, benigniorem viam duximus eligendam.

Cupientes itaque vitare scandala & animarum providere saluti, Volentes & vt æquitas stricto iuri, seueritati misericordia & benignitas & potestati charitas præferantur inter Partes fauorabiliter disponentes, pro Pace, vtilitate ac tranquillitate Parisiensis Studij decernimus, ordinamus, & dicimus ipsa Principia firma perpetuaque remanere, & Magistros qui tunc ipsis inceperunt, pro rite promotionis & veris Magistris reputari ab hominibus & censeri. Vtrique parti super reffricatione hæctenus obiectorum contra ipsa Principia sub interminatione Anathematis silentium perpetuum imponentes. Cæteros verò Actus Facultatis legitimos & communes ad ipsam Facultatem seu Nationes aut Nationem spectantes vel spectantem per Partem post prædictam separationem habitos *Sigere* tanquam illicitos reprobantes ipsos actus sine consimiles pro parte quæ dicitur *Alter* ci finito regimine subsecutos propter illa quæ ex superioribus colliguntur, non duximus approbandos.

Super expensarum autem articulo, cum vtramque partem sicut prædiximus, in multis inuenerimus excessisse, earum vtrique silentium perpetuum duximus imponendum. Sanè articulum de 12. Licentiis, quas pars *Sigere* nominat abusus, cum adhuc de ipso nobis plenè non liqueat, nostro referuamus examini, iuste, donante Domino, prout expediens fore viderimus, decidendas. Illorum etiam qui contra Ordinationem nostram notabiliter excesserunt, eorumque quos tanquam Diaboli satellites & Ministros in seminatione ac continuatione dissensionis prædictæ fuisse inuenerimus Principales, condemnationem ac impositionem pœnarum, prout delicti qualitas & culpæ modus exegerint, propter exempli perniciem nostro arbitrio, ordinationi, dispositioni ac beneplacito retinemus, vt mucrone Iustitiæ insolentia peruersorum taliter feriatur, quod pœnâ docente cognoscant, quàm graue, quàm periculosum, quàm præsumptuosum, quamque **Actori Pacis odiosum existat in agro Parisiensis Studij virus discordiæ** seminare, vt vltionis condignæ gladius videntibus transeat in exemplum, & aures audientium tinnire faciat præ timore. Referuamus Nobis nihilominus declarandi, interpretandi, addendi & diminuendi circa præmissa & eorum quodlibet plenariam potestatem. Ne autem ab obseruatione prædictæ Ordinationis contra mentem ipsius se aliquis seu à prærogatiuâ verborum fraudulenter excuset, vel maliciôsè coningat se propter ipsius ordinationis traditionem obscuram crassæ & supinæ ignorantæ nubilo circumuentum, sed intellectu eius manifestius cognito vniuersi & singuli qui comprehenduntur in ipsa, inhibita per eam declinent & præmissa sectentur, ac ea quæ agenda fuerint, limpidius atque lucidius videant & cognoscant, & vt ratione procedat dubiorum moderatio ex Ordinatione prælibata nascentium, vnde Ordinatio ipsa dignoscitur processisse, & illam in quibusdam infra scriptis articulis auctoritate legationis quâ fungimur, duximus cum aliquibus suppletionibus declarandam.

Decernimus itaque statuentes, vt quemadmodum Statuta & Interdicta, de quibus in ipsa Ordinatione nostra mentio fit, de communi ac expresso cuiuslibet

Nationis consensu iuxta formam Ordinationis eiusdem debent procedere : & aliter quidem facta non valent , nec etiam sunt seruanda. Sic & simili consensu procedant cætera omnia negotia Facultatis, nec alio modo procedentia valeant vel seruentur. Adicientes nihilominus vt sicut ex Ordinatione prædictâ nulli Nationi licet se à tribus vel duabus aliis separare, nisi iusta, rationabilis & manifesta causa suffuerit & secundum modum ibi traditum declarata : ita nec duabus à duabus, vel vni vel tribus ab vna se aliter liceat separare. Illud sanè quod in separatione, cognitione ac decisione causæ separationis & emendæ præstandæ in cursione pœnarum aliisque moderatione præfata statutum legitur obseruandum, quando vna Natio à tribus, vel duæ à duabus se separauerint aut voluerint separare, locum habere dicimus & tenere, quando vna Natio à duabus, vel duæ seu tres ab unâ se separare voluerint aut duxerint separandas. Adhuc quod mentem verborum Ordinationis eiusdem ad Iuris intelligentiam referentes interpretando seu declarando subiungimus, vt quod à maiori parte Nationis in Actibus Communibus publicè contra Ordinationis prædictæ tenorem excedendo factum fuerit aut obmittendo commissum, illud à totâ Natione quantum ad illud omnes articulos in Ordinatione sæpe facta expressos, vbi de Natione, siue de Nationibus habetur mentio, actum & obmissum per omnia debeat intelligi ac censerî. Ad Officia quidem prædicta, ne dispendiosè vacet exercitium cõrundem, personas quas secundum qualitatem temporis & conditionem negotii congruere vidimus, hac vice duximus eligendas. M. Petrum de Aluernia præficimus Vniuersitatis Rectorem. Nationi autem Gallicanorum M. Stephanum Gebenensem. Nationi verò Picardorum M. Iacobum de Duaco. Nationi verò Anglicorum M. Mauricium de Hibernia. Et Nationi Normanorum M. Robertum dictum Rufum Procuratores specialiter deputamus.

Nationi Gallicorum de Ioanne de Candede, Nationi Picard. de Radulfo Barbitonsore. Ac dictæ Nationi Anglicorum de *Simoneto Anglico* in Bedellis nihilominus prouidentes. Sed de Bedello Nationis Normanorum taliter ordinando disponimus & disponendo etiam ordinamus, quod Henricus de Haya sit Bedellus Nationis ipsius : ipso tamen cedente Officio Bedelliæ vel etiam decedente, per Magistros Nationis eiusdem ad dictum Officium aliquis qui sit de Ciuitate vel Diocesi Rothomagensi illâ vice communiter eligatur. Volumus tamen, quod si scriptura quæ inter Magistros Ciuitatis & Diocesis Rothomagensis ex parte vnâ, & Magistros de sex Episcopatibus Prouinciæ Rothomagensis ex alia confecta dicitur super creatione Bedelli, in Natione eadem quæ fidem legitimè faciat, valeat reperiri, illud quod per ipsam Scripturam circa creationem Bedelli in Natione ipsâ apparuerit esse seruandum, inuiolabiliter obseruetur. Actum Parisius apud S. Genouefam, vocatis ad hoc & præsentibus Procuratoribus Partium prædictarum vtriusque partis Parisius actu regentium & non regentium, & plurimum aliorum multitudine copiosâ die Martis ante Nonas Maii anno Domini 1275. Pontificatus D. Gregorij Papæ Decimi. an. 5.

Eodem anno die 25. Aug. obiit vir clarissimus *Yuo de Vergiaco* ex Priore Sancti Marcelli Cabillonensis factus Abbas Cluniacensis an. 1257. cuius regimini præfuit cum laude annis 18. structuram Collegii Cluniacensis Parisius pro Scholaribus Ordinis fundati incepit an. 1269. Cuius Abbatis virtutes sic breuiter depingit Gerardus de Aruernia in Chronico quod ei dicauit. *Præco Diuini verbi, tuba Euangelii, amicus Sponsi, Columna Dei, Sol terra, Lumen Patriæ, Minister Alissimi. Tota Conuersatio huius est Schola honestatis, morum adificatio & structura salutis. Est enim in iudiciis reclusus, in carne Angelus, in misericordiis totus, in dando largissimus & in consiliis circumspexus.* Eidem ipso die sepulturæ successit Yuo de Chafant eius ex sorore nepos.

Eodem anno obiit Odo II, Abbas San Genouefianus, cui Clemens IV. anno 1266. Priuilegium contulit inferiorum Ordinum vsque ad sacros conferendi. Iacet autem in Claustro.

Eodem anno statutum factum est ab Vniuersitate de Stationariis & Librariis qui libros vanales exponentes, aut fraudem sæpe faciebant, aut longè pretium augebant. Quam in rem extat Instrumentum in Tabulario Vniuersitatis apud Naurram munitum magno sigillo pendente è filisericis & notatum hisce maiori-

bis Characteribus. D. 18. Q. Q. estque huiusmodi.

Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius ad perpetuam Rei memoriam. STATVVM
CONTRA
LIBRARIOS
 Quoniam ager ille fructus vberes afferre noſcitur, cui curâ coloni cautius vndique prouidetur, ne Nos Dominico laborantes in agro ad fructum centenum virtutibus & ſcientiis Domino diſponente quærendum vtcunq; moleſtari vel impediri contingat, ab illis maxime qui circa Pariſienſe ſtudioſum propter Quæſtum in operibus mercenariis & Miniſterio quod impendunt, malo more verſantur, Ordinamus ſtatuendo & ſtatuiſſe ordinando vt Stationarii qui vulgò Librarii appellantur, annis ſingulis vel de biennio in biennium, aut aliàs quando ab Vniuerſitate fuerint requiſiti, Corporale præbeant iuramentum, quod libros recipiendo vanales, cuſtodiendo, exponendo, vendendo eorſdem, & aliàs ſuum Miniſterium circa ſtudioſum exhibendo, fideliter & legitime ſe habeant. Item quia nonnulli de Librariis ſupradictis inſatiabili cupiditati ſtudentes, ipſi ſtudio ingrati quodammodo ſunt & graues, dū in libris habendis, quorum vſus maxime neceſſarius eſt ſtudioſis, difficultatem inducunt, & emendo vilius, vendendo carius & aliis excogitatis fraudibus libros ipſos cariores efficiunt, licet ad inſtate eorum qui ex officio adminiſtrant, in his debeant ſe habere palam & bona fide, quam vtiq; melius obſeruent, ſi ſimul Emptoris & Venditoris officio nullatenus vtentur, Statuiſſe vt ipſi Librarii iurent, ſicut ſuperius eſt expreſſum, quod infra menſem à die quo libros vanales recipient numerando, de libris illis vt ſibi habeant, nullum celebrabunt aut ſimulabunt contractum nec ipſos libros ſupprimant aut celabunt, vt poſtmodum ſibi emanent ſeu retineant, ſed bona fide ſtatim libris receptis, vel aliàs quocunq; loco & tempore opportuno ipſos ad vendendum exponant. Et ſi requiſiti fuerint à venditoribus, æſtimabunt & dicent bona fide quantum credent in veritate libros ad vendendum oblatos iuſto & legitimo pretio poſſe vendi: libri etiam vanales pretium & nomen illius cuius liber eſt, ponent in aliqua parte, vt pateat intuenti. Iurabunt etiam quod cum libros vendiderint, eos aſſignabunt ex toto, nec transferent in Emptores, nec pretium recipient pro eiſdem, donec denuncient venditori, vel mandato ſuo, quod pretium veniat accepturus: & quod de pretio pro libris oblato puram & ſimplicem ſine fraude dicent & ſine mendacio veritatem, nec aliàs quomodo cupiditate vel dolo circa ſuum officium aliquid attentabunt, vnde poſſet ſtudio vel ſtudentibus irrogari aliquod detrimentum. Item licet dignus operarius ſit mercede quam & lege Ciuili petat licite, quia tamen à Librariis frequenter modus exceditur, qui in talibus eſt habendus, ſtatuiſſe vt Stationarii iurent quod vltra 4. denarios de libra & de minori quantitate pro rata de ſalariorum pro libris venditis non exigent, & illos non à venditore exigent, ſed ab Emptore. Item quoniam ex corruptis Exemplaribus & mendosis diſpendia multa proueniunt, ſtatuiſſe quod dicti Librarii iurent ſe præſturos curam & operam efficacem cum omni diligentia & labore, quod Exemplaria vera habeant & correctâ: & quod pro Exemplaribus aliquid vltra iuſtum & moderatum ſalarium vel mercedem, ſeu vltra id quod ab Vniuerſitate vel Deputatis ab ea taxatum fuerit, non exigent à quocunq;. *Item ſtatuiſſe* quod ſi forte Librarii ſupradicti præmiſſa vel aliqua de præmiſſis iurare noluerint, aut circa prædicta poſtquam iurauerint, fraudem commiſerint, aut ipſa omnia & ſingula diligenter non obſeruaerint, non ſolum Vniuerſitatis gratia & fauore ſint penitus alieni, ſed & Officium quod prius ratione ſtudii exercebant, exercendi liberam non habeant de cætero facultatem. Ita quod nullus Magiſter aut Scholaris cum Librariis ſupradictis vllum proſus commercium aut contractum habere præſumat, poſtquam dictos Librarios circa præmiſſa vel aliqua de præmiſſis conſiderit commiſiſſe. Si vero Magiſter aliquis aut Scholaris contrauenire præſumpſerit, beneficio ſocietatis Magiſtrorum & Scholarium ſit eo ipſo priuatus, donec per ipſam Vniuerſitatem fuerit reſtitutus. Acta ex deliberatione & ſtatuta ſunt hæc in Congregatione Generali Parisius in Capitulo FF. Prædicatorum & ſigillo Vniuerſitatis ſigillata 6. Idus Decemb. an. Dom. 1275.

Eodem anno quatuor Nationes præclaræ Facultatis Artium congregatæ apud S. Iulianum Pauperem ſtatuerunt circa Bachalarios Determinantes, qui ſibi Duces præficiant, feſta quædam ſeu feſtiuos ludos in Determinationibus agebant,

STATVTVM
FACVLTATIVM
DE DETER-
MINATIO-
NIBVS ET
LICENTIIS.

- & potationes seu conuiuia celebrabant. Item circa Magistros actu regentes, Comititia seu congregationes Regentium, & festa singularum Nationum.
- " Nouerint Vniuersi quod Nos omnes & singuli Magistri Regentes Parisius in Artibus attendentes & considerantes nostram Facultatem multipliciter esse lapsam, lapsum eius ex omni parte cupientes pro nostris viribus reparare, vtilitati priuata publicam præferentes, longâ & prouidâ deliberatione præhabitâ circa statum quemlibet Facultatis prædictæ, quod magnum temporis spatium cogitando & quemlibet articulum diu versando & diutius ruminando velut in statera singula quæque ponderantes, communicato Bonorum, Antiquorum non Regentium & maximè in Artibus Expertorum consilio. De communi consensu nostrum omnium nullo penitus contradicente Quædam circa statum quemlibet Facultatis præfata ordinauimus, statuimus & iuramento vallamus deinceps obseruanda.
- " Inchoantes igitur à statu Determinantium formæ antiquæ ab eisdem iuranda Quædam ad moderamen expensarum denuo adiungentes, Quædam simpliciter in eadem contenta duximus renouanda, vt si qua malè fuerint à Nostris Antecessoribus hæctenus obseruata, à Nobis successoribus in posterum arctius obseruentur.
- " 1. Ergo statuimus, vt nullus de cætero nisi prius in Scholis publicè Magistro Regenti actu, de Quæstione responderit, ante Natale ad examen Determinantium admittatur.
- " 2. Statuimus, vt Magistri non possint de cætero à Determinatoribus ex pacto recipere vltra duas Bursas pretii Scholarum, siue tantum vnicus Determinator in Scholis alicuius, siue plures fuerint in Scholis eiusdem.
- " 3. Statuimus, vt Determinatores non possint dare Potationes nisi primâ die & vltimâ suæ Determinationis.
- " 4. Statuimus, vt nullus de cætero audeat illuminare Cercos in vico, nec in Domo in die clarâ, nec illuminare permittat.
- " 5. Statuimus, vt Determinatores nullum sibi Capitaneum eligant, quocunque nomine censeatur, sed regimine Rectoris & Procuratorum penitus sint contenti.
- " 6. Statuimus, vt Omnes determinare inchoent infra Octauas Cinerum & deinceps per totam determinent Quadragesimam, nisi Subdeterminatorem habeant, quem qui habuerint, vsque ad mediam Quadragesimam determinent. Subdeterminatores verò determinare per residuum temporis teneantur. Istos autem articulos cum aliis omnibus in antiqua formâ contentis volumus vt iurent Bachelarii fide præstitâ corporali se firmiter & fideliter seruaturus, antequam ipsis determinandi licentia conferatur, potestate dispensandi cum aliquo super præmissis seu aliquo præmissorum Rectori, Procuratoribus, nec non Examinatoribus penitus interdictâ.
- " Circa statum vero Bachelariorum 1. duximus ordinandum, vt nullus Bachelarius Licentiatus, vel non Licentiatus possit de cætero legere cursoriè, nisi prius fuerit nostræ Facultati iuratus, quod obediet Rectori & Procuratoribus in licitis & honestis. 2. Statuimus, vt nullus Bachelarius legat librum aliquem cursoriè, nisi audiuerit ipsum Parisius semel ad minus vel bis in alio studio Generali. In istis duobus articulis per Rectorem & Procuratores Bachelarii adstringentur antequam eisdem legendi cursoriè licentia concedatur.
- " Circa statutum vtrique Magistrorum statutum est & iuratum.
- " 1. Quod nullus Magister recipiatur ad Actus communes nostræ Facultatis, vel alicuius Nationis, nisi fuerit actu Regens. Per actu Regentem intelligimus eum qui legit qualibet die legibili in Scholis, in habitu & horâ debitâ, nisi legitimum habeat impedimentum, quique Rectori & Procuratoribus præterdat, & super hoc fidem faciat, si fuerit requisitus, antequam ad præmissa fuerit admittendus.
- " 2. Statuimus quod de cætero non fiat in vnâ septimanâ nisi vna Congregatio nostræ Facultatis, nisi casus emerferit, pro quo oporteat cessare, vt mutilationis vel interfectionis, sed alia negotia per Rectorem & Procuratores expediantur, & si consilio indigeant, vocent antiquiores aliquos & discretos, vel vsquè ad

Congregationem negotia referentur; & fiat Congregatio die disputabili: ita tamen quòd Disputationes non propter hoc impediuntur, sed qui voluerint disputare de licentia Rectoris & sui Procuratoris, de congregatione recedant. Si verò in Septimana non fuerit dies Disputabilis, quod raro accidit, die Sabbati post Missas Nationum fiat Congregatio: & illà die Cursorié postea non legitur.

3. Statuimus vt nullus Magister cuiuscunque fuerit Nationis, Prouinciæ, vel Episcopatus intermittat se nisi de vnico Festo Principali in vna Natione & etiam speciali, exceptis festis B. Nicolai & B. Catharinæ quæ sunt communia & solennia toti Clero.

4. Statuimus, vt in eisdem festis vel aliis nullus Magister faciat nec quantum in se est, fieri permittat paramenta vel Choreas duci in vico de die nec de nocte cum torticiis vel sine. Cum talia Clericos non deceant, nec Magistros præcipuè, sed potius redundant in vituperium Clericorum. Hæc autem omnia statuimus & iurauimus inuiolabiliter obseruanda, Facultati prædictæ potestate addendi, mutandi, imminuendi, corrigendi & etiam exponendi, dispensandi similiter quotiescunque videbitur expedire: ita tamen quod de communi consensu omnium hoc procedat. Si quis vero Magister vel Bachelarius contra præmissa vel præmissorum aliquod quicquam attentare præsumpserit, à nostra societate se nouerit deponendum, donec satisfactione præmissa tota Facultas ipsum duxerit reuocandum. In cuius rei testimonium statutis præsentibus Signum Rectoris & Sigilla 4. Nationum duximus apponenda. Datum anno Domini 1275. die Iouis ante Festum B. Nicolai hiemalis. Simon Cardinalis prædictum statutum auctoritate Apostolica confirmauit sub Ioanne XI. vt ad annum 1276. referatur.

Licet autem initium huiusce statuti præ se ferat Magistros tantum actu Regentes, non est tamen ita credendum, vt soli Regentes absque Procuratore aut Rectore conuenirent; quinimo cum ei signum Rectoris & sigilla 4. Nationum apponi velint, certum est illud sub eorum auctoritate factum fuisse: sed idcirco solos Regentes commemorat, quia illi soli Disciplina Scholasticæ curam habebant, vt ex pluribus Actis patet & Instrumentis, in quibus mentio fit duntaxat Regentium actu: & si quando non Regentes ad fuisse leguntur, ad consilium dandum fere aduocabantur.

Eodem anno Philippus Rex confirmauit Priuilegia Vniuersitatis, sed illud præsertim quod Augustus an. 1200 contra Præpositum Parisiensem indulgit ad securitatem Magistrorum & Scholarium, pacemque studiorum à Ludouico IX. Philippi Patre an. 1229. confirmatum. Sic autem se habet.

Philippus D. G. Francorum Rex. Notum facimus Vniuersis tam præsentibus quàm futuris, quod Nos litteras in clytæ recordationis præcarissimi Domini & Genitoris nostri Ludouici Regis Francorum, vidimus in hæc verba. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Ludouicus D. G. Francorum Rex. Nouerint Vniuersi præsentis pariter & futuri, Nos Chartam in clytæ recordationis Philippi Aui nostri quondam Francorum Regis Illustris inspexisse in hæc verba. In nomine sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Amen. Philippus D. G. Francorum Rex. Nouerint Vniuersi præsentis pariter & futuri, quod propter illud enorme flagitium, quo Parisius Clerici & Laici quinque numero à Quibusdam maleficis interfecti sunt, talem Iustitiam faciemus, quod Thomam illum tunc Præpositum, de quo super alios Clerici sunt conquesti, quia factum negat, in perpetuis detinebimus vinculis, in arcta custodia & paupere victu, quandiu vixerit, nisi forte ipse elegerit subire iudicium aquæ Parisius publicè. In cuius rei testimonium præsentibus litteris nostrum apponi fecimus Sigillum. Actum Parisius anno Domini 1275. Mense Ianuar. Legitur integrum ad an. 1200. 1229. & ad an. 1301. adhuc referemus.

Eodem anno aiunt nonnulli Raimundum Lullium tam celebrem in Insula & Ciuitate Maioricarum Raimundi Lullii Filium & Matris ex generosa familia Herilium Nobilibus Catalanis, abiectis mundi nugis & illecebris Religiosum sumptisse habitum, occasione cuiusdam Matronæ quam deperibat, quæ cum illi se, vt erat Cancro exesa, exhibuisset, ostendisset, quid esset quo tantopere po-

potiri cuperet, statim ille iam quadragenarius ad Christum serio se conuertit. Paulo post Lutetiam venit, & vsus est M. Thoma Anglico Præceptore. Eodem anno obiit Petrus de Mincy Carnotensis Episcopus, vir scientiarum laude conspicuus: sepultus autem est in æde Dominicanorum sub arca lamina coram maiore altari cum hoc Epitaphio.

*Corpus Pontificis quem Petrum nomine dicis,
Hic iacet, hic patris inngitur ipse suis.
Prudens, mansuetus, humilis fuit atque pudicus,
Doctus discretus & pacis semper amicus,
Carnutum Pastor, dignus pietatis amator,
Felle carens, lingua facundus, largus egenis,
Mille semel & bis centum triginta bis annis
Et cum quinque decem, percipiesque necem.
Huic sit propitia Pia Mater, Virgo Maria
Quæ procuret ei sedem sancta requies.*

2176 Anno 1276, Gregorius X. post Concilium Lugdunense Romam repetens obiit in itinere, fuitque Aretii sepultus. Vbi Petrus de Tarentasia Ostiensis nuper factus Episcopus & Cardinalis ex ordine Prædicatorum primus Pontifex concinentibus omnium votis successor ei suffectus est. Ille patria Burgundus, doctorali laurea in Academia Parisiensi donatus, Lutetiæ diu publicè docuerat, & tædem meritis & doctrinæ puritate conspicuus ad supremum illum honorem promotus est. Sed post sex menses Pontificatus obiit Romæ sub Innocentii V. nomine Succedit Ottobonus, Patria Genuensis, è Flisca Gente, Innocentii IV. quondam Nepos & Adriani V. nomen accepit. Hic Constitutionem à Gregorio editam in Concilio Lugdunensi de Conclauis & de restrictione libertatis Cardinalium ad Electionem Papæ suspendit, proponens eam aliter ordinare, inquit Ioannes de S. Viçt. sed morte præuentus Constitutionem sic suspensam reliquit. Nam post 40. ab electione dies obiit Viterbii mense Augusto, & in Franciscanorum Cænobio sepulturam elegit, vacauitque sedes 25. aut 30. diebus.

Eodem anno orta est quædam discordia & dissensio inter Facultates, quas vocant superiores & Facultatem Artium, præsertim vero inter Decretistas & Medicos, & D. Rectorem de modo denunciandarum Congregationum Generalium. Contendebant enim illi Rectorem debere per se adire Decanos suarum Facultatum, cumque illis conuenire de die Congregationis; aut saltem debere mittere Magistrum aliquem de Facultate Artium, qui faceret id nomine Rectoris. Contra Rector & Facultas Artium eos Nouitatis accusabant, nunquam id scilicet hæcenus obseruatum aut factum ex lege aliquâ aut constitutione, imò nec ex consuetudine, sed solummodo si & cum Rectori placebat: nec debere iuri imputari, quod ex arbitrio & voluntate facientis procedit. Ab omni quippe æuo solitum Rectorem mittere schedulam ad Procuratores, postea ad Decanos per Bedellum, vel edicere publicè quâ die & quâ de re Comitia habenda essent. Tandem vtraque pars se Iudicio & sententiæ D. Simonis Cardinalis S. Cecilie, viri in Academicis rebus versatissimi, in Academia enutriti & instituti, viri denique omnium Ordinum Academicorum peræquè amantiissimi submiserunt qui auditis Partium rationibus secundum Rectorem pronunciauit an. 1278. vt ad annum illum referemus.

CONCILIVM BITVRICENSE.

Eodem anno sede adhuc vacante post mortem Adriani idem Simon Cardinalis Concilium habuit Ecclesiæ Gallicanæ Bituris, cuius Acta leguntur in veteri MS. Bibliothecæ San-Victorinæ: quæ quanquam ab Historia nostra paululum abludunt, non videntur tamen omittenda, vel ob hoc quod in eo ipsius Ecclesiæ nostræ Iura integra Libertatesque illibata conseruantur. Sic autem se res habet.

Simon miseratione Diuina tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis, Apostolicæ sedis Legatus ad futuram rei memoriam. Inter curas quæ nostro cohærent officio illa præcipuè nos affligit visceribus nostri cordis infixæ profundius atque solidius radicata nostrum incessanter perurgens animum suarum aculeis punctorum, vt nostræ legationis Ecclesiæ, sollicitæ prouisionis remedio, prout nobis de super ministratur, contra malignorum defendantur incursus, cohibeantur iniuriæ & violentiis propulsatis in pacis pulchritudine delectentur, vt hostium sublatâ formidine in tranquillitate serena & serenitate tranquilla pacis actori cuius mancipamur obsequio, eò deuotius quò tranquillius, & quò deuotius eò acceptius vel affectius valeant famulari. Libenter itaque assiduos labores complectimur, quanquam nostris impares humeris ad portandum, nocturnis insistentes vigiliis, nonnunquam etiam supra vires, vt personis Ecclesiasticis nostro commissi sergimini, molestationibus, turbationibus relegatis, diuino fulci præsidio, sollicitudine nostris pacem & proprio labore quietem opportunæ prouisionis commercio præparemus. Sanè in Bituricensi Concilio quod ad quorundam Prælatorum nostræ Legationis instantiam nuper conuocandum duximus, & auctore Domino feliciter celebrandum, per quosdam Prælatos aliasque Ecclesiasticas nostræ Legationis personas nonnullis Ecclesiarum & personarum ipsarum oppressionibus, iniuriis & offensis ad nostram deductis notitiam, & per nos toti Concilio reseruatis, ac deliberatione super his in ipso Concilio habita pleniori, de totius Concilii prouidentia vnanimi & concordia iuxta negotiorum ingruentium & temporis qualitatem remedia super eisdem iniuriis pro defensione libertatis Ecclesiasticæ adhibere curauimus opportuna: quæ quidem ex parte Concilii requisiti redigi fecimus in scriptura, & ipso Concilio solenniter promulgari. Authoritate quâ fungimur, sacro approbante Concilio statuentes, vt quæ pro defensione libertatis Ecclesiasticæ libertatis & ipsarum Ecclesiarum statu pacifico duximus ordinanda, à nostræ Legationis personis, prout continentur inferius, seruentur in perpetuum illibata.

DE ELECTIONE.

IN totius Concilii quod nuper duximus Bituris celebrandum & nostris clamor auribus horrendus insonuit, ad nos per diuersos Prælatos aliasque quamplures personas Ecclesiasticas non sine graui lamentatione delatus, & toti Concilio querulosis insinuationibus patefactus. Asserebant siquidem quod in Regno Franciæ in quo Ecclesiarum Libertas & honor eiusdem debitus seruari restroactis temporibus præ cæteris Regnis atque Prouinciis abundantius consueuit, his diebus in Electionibus celebrandis, in quibus potissimæ libertatis puritas est seruanda, pro libertate datur impressio, & quasi pro auro plumbum, pro argento scoria, honores in contumelias conuertuntur: adeo quod quando in certis locis Electiones Pastorum imminet celebrandæ, multitudine populi per iniquitatis filios concitata in Electores imperum faciente, Electiones ipsæ in nonnullis Ecclesiis aut ad tempus impediuntur totaliter, aut in locis hætenus consuetis nequeunt celebrari, prout in Lugdunensi, Burdegalensi & Carnotensi Ecclesiis nuper dinoscitur esse factum.

In qua siquidem Burdigalensi Ecclesia, occasione impressionis, dum immineret Electio celebranda, habita in eadem homicidium de Sacrista, nobili membro præfatæ Ecclesiæ inhumaniter extitit perpetratum. Quoniam igitur nouis morbis noua conuenit antidota præparari, ne morbus tam perniciosus obrepat, & sui contagione trahatur à Posteris in exemplum, sacri prouisione Concilii duximus statuendum: quod quicumque de cætero per seditiosam conspirationem vel conuentionem habitam simul cum aliis quacunque firmitate vallatam, impedimentum latens aut patens præstiterint, & quominus Ecclesiis Secularibus vel Regularibus, Dignitatibus, Personatibus aut Administrationibus quibuslibet per illos, ad Locorum ipsorum vel Dignitatum seu Administrationum per viam actionis seu postulationis spectat Prouisio eisdem locis, Dignitatibus, Personatibus, Administrationibus, de personis idoneis vndecunque extiterint oriundæ, &

alias libere per Electionem aut postulationem Canonicam valeat prouideri, incurrant excommunicationis sententiam, quam in ipsos proferimus ipso facto. Et si Clerici vel Regulares extiterint, Nos priuantes eisdem omnibus Ecclesiasticis Beneficiis, Dignitatibus, vel Administrationibus seu Personatibus, quos eos obtinere contigerit, decernimus fore inhabiles & indignos ad quæuis Beneficia, Administrationes, vel honores Ecclesiasticos vltcrius assequendum. Si verò Laici, præter dictam Excommunicationis sententiam, ipsorum familiæ Interdicto Ecclesiastico subiectæ, nullaque eorum posteritas vsque ad quartam inclusiue progeniem, si secularis fuerit, Prælaturam, Dignitatem, Personatum, Præbendam, seu aliud quodcunque Beneficium Ecclesiasticum: aut si Regularis extiterit, Administrationem quamlibet Regularem in Ciuitate illius Diocesis in qua excessum huiusmodi committi contigerit, in perpetuum valeat obtinere. Illi autem qui prædicti facinoris terminis non contenti populum aut turbam petentes per quoslibet Concitarios, vt in prædicto facinore opem ferant, quorumue data opera, suggestionem vel consilio populus turba vel cum armis vel sine armis ad hoc conuenerint, pœnis similibus sint subiecti.

Clerici præter hoc à Ciuitate vel loco in quo perpetrarunt talia, per triennium procul agant. Porro qui coactâ multitudine cum armis vel sine armis contumeliosâ acclamatione, concitatione, tumultu, in loco in quo iidem ad quos spectat electio, postulatio vel prouisio, conuenerint sex in ipsos Electores vel in aliquos si eodem tempore quo prædicta imminent facienda duxerint irruendum, eidem loco fracturam seu violentiam, vel in Personas Electorum notabilem iniuriam irrogarent: & postremo qui opere vel consilio, clam vel palam, per se vel per alium aliquid egerint, per quod conspirationis vel conuentionis iniuriam nequitia in aliquo sumat robur, & per hoc contingat Electionem, postulationem seu prouisionem impediri totaliter vel differri, excommunicationis sententia nouerint se astrictos, nec non & eorum familias si laici fuerint, Ecclesiastico suppositas interdicto. Quæ sententiæ relaxari nequeant, nisi autoritate sedis Apostolicæ speciali. Clerici verò qui talibus culpabiles affuerint, cum eorum offensa tantò grauior reputetur, quam in sortem Redemptoris assumpti ac gradu celsiori polentes, libertatem ac immunitatem Ecclesiasticam seruare tenentur præ cæteris illibatam, præter excommunicationis sententiam, eo ipso Beneficiis quæ obtinent, sint priuati ad obtinendum Dignitates, Personatus, Officia vel Beneficia quæcunque in Ecclesiis in quibus talia perpetrarunt, & in locorum ipsorum Diocesisibus nullo vnquam tempore spem aut fiduciam habituris: Si verò Regulares fuerint, ad administrationem aliquam Regularem nullatenus admittantur, cadantque nihilominus ab obtentis. Insuper & Laicorum prædictorum posteritas vsque ad quartum gradum ad Beneficia Ecclesiastica quælibet assequenda in Ecclesiis Ciuitatis & Diocesis, in qua perpetrarunt talia, sit inhabilis & indigna.

DE OFFICIO ET POTESTATE IUDICIS Delegati.

Cum Iuris remedia per ora Pontificum summorum & Principum prouulgata diuinitus ad tutelam bonorum & cohibendas malorum insolentias utiliter introducta non deceat nec liceat per corruptelam Iudicum siue fraudem ad iniquitatis trahi dispendium, sic illos qui à nobis iudicandi recipiunt potestatem, commissum sibi nolumus officium exercere, vt per viam Regiam ductrice Iustitia gradientes, ab æquitatis tramite, odio, gratia, vel fauore, seu cuiusquam alterius corruptelæ vitio non recedant. Cupientes igitur vt in citationibus faciendis per Iudices siue Conseruatores autoritate quâ fungimur, deputatos nulla corruptelæ species vindicet sibi locum: sed forma per Rom. Curiam in talibus introducta ab eisdem Iudicibus vel Conseruatoribus firmiter obseruetur, Statuimus & mandamus expressius inhibentes, ne Iudices aut Conseruatores prædicti sub tali forma, quos Nobis lator præsentium nominabit, vel alia consimili citare præsumat huiusmodi aut citationis mandatum nullius exequi teneatur: sed ei pareatur impune, nec ad personas in nostris litteris non expressas prætextu testimonij

nii perhibendi, vbi vel quando status causæ vocationem testium non requirit. Sed vt ipse vel actor citatos fatiget laboribus & expensis, aut aliquid extorqueat ab eisdem litteras ipsas aliquatenus prorogant vel extendant. Si quis verò secus præsumperit attentare, in vtroque casu citatio talis non teneat, nec quemquam valeat coarctare; & si occasione citationis huiusmodi Iudex ille sententiam quamcunque duxerit proferendam, nullius penitus sit momenti. Iudex verò qui talia perpetravit, officium iudicandi seu etiam procedendi autoritate nostra non solum in illa sed etiam in causis aliis de cætero non valeat exercere: quinimo excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua nullatenus absoluetur, nisi læsis interesse & expensis quibuslibet ab ipso primitus restitutus.

Cæca cordis ambitio repleri gestiens, sed quanto plus recipit tanto fortius inardescit, sic quorundam interiores oculos æstuanti obtexit caligine, vt quid de iure liceat, non aduertant; quidve de honestate deceat, non attendant: quod in illis qui iudiciali præminent dignitate eo constat periculosius tolerari, quo per autoritatis qua fungimur potentiam in concepto malignitatis proposito possint aduersus subditos liberius debacchari.

Eapropter ad inhiantem eorum auaritiam cohibendam prouidè duximus statuendum, vt nullus Iudex, Executor, siue Conseruator datus à nobis pro absolutionis vel relaxationis beneficio impendendo his quos Excommunicationis, suspensionis vel interdicti sententiis duxerit innodandos, emendas pecuniarias seu res alias pro emendis quoquo exquisito colore præsumat petere, exigere aut oblata recipere, etiam ex post facto. Quisquis autem contra præsumperit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, à qua non nisi per Legatum sedis Apostolicæ absoluetur, & tunc demum cum læsis cum omni interesse restituerit integrè sic extorta; eiusdem sedis autoritate tamen in his & in aliis semper saluâ.

DE OFFICIO IUDICIS ORDINARIJ.

Sicut ille qui præminet iudiciaria potestate, iustis oppressorum querelis aures debet patulas inclinare, sic voces malignantium querulosas ipsum decet & conuenit obtundere. Debet igitur aduertere & penes se ponderare prudenter, quis contra quem & super quibus etiam superioris Officium interpellat, vt penfatis conditionibus & meritis personarum & incumbens negotii qualitatem solerter intelligat, vnde veniat conquerentis spiritus aut quò vadat. Ob hanc autem causam Prælatis qui nimis facillè Claustralium (Claustralium) vel forensium Monachorum contra ipsorum Abbates, maximè vbi de correctione agitur, querelas recipiunt, per quas plerunque eneruari contingit vigorem Ecclesiasticæ disciplinæ, frequenter etiam ministratur occasio euagandi, sub obtestatione diuini Iudicii duximus iniungendum, quod querelas huiusmodi facile de cætero non admittant, sed tunc demum quando circumstantias quæ circa hoc fuerint attendendæ, exaratis plenius & discussis, pro conquerentibus Monachis verisimiliter præsumetur, ipsos non causâ vitandi correctionem Ecclesiasticam seu Canonicam disciplinam secundum ipsorum regularia instituta, sed iustè ex causa probabili ad Prælatorum præsidium confugisse, vt Prælatorum Officium eò fructuosius quò liberius valeat exerceri, præsentis statuto laicis quibuscumque duximus inhibendum, ne Prælatos quoslibet impedire vel turbare præsumant quominus in locis Religiosis aut Regularibus vel aliis eisdem Prælatis subiectis Officii sui debitum exequantur, ipsis ad hoc per eosdem Prælatos autoritate præsentis Concilii competenti monitione præmissâ per Censuram Ecclesiasticam si res exegerit, compellendis.

Cum autem parum proficiat iura conditi in Ciuitatibus, si non extiterint qui edita regere valeant & tueri, cum non solum Magistri militum consistat Officium in disciplina per ipsum Officium imponenda, sed in ea prout opportunum fuerit, obseruanda, præcipimus, vt quicumque Iudices Ecclesiasticos ad absolutionis vel relaxationis cuiuslibet, ab excommunicationis, suspensionis vel interdicti sententiis beneficium impendendum, & vel metu compulerint per Diœcesanos lecorum iuxta Lugdunensis Concilii statuta excommunicati publicè nuntientur.

DE FORO COMPETENTI.

Cum falcem propriam nulli in inesse mittere liceat alienam, de Iusticiariis laicis seu aliis solum temporalem Iurisdictionem habentibus, qui in actionibus mere personalibus Ecclesiasticis coram se litigare personas compellunt contra Canonicas sanctiones, huiusmodi provisione Concilii duximus statuendum, quod licet eadem personæ Ecclesiasticæ non solum coram eisdem Iusticiariis litigare, sed etiam ad eos venire in causis huiusmodi de iure minimè teneantur, si tamen venerint & allegato fori privilegio coram ipsis, iidem Iusticiarii compulsioni nihilominus institerint supradictæ, eo ipso Excommunicationis quam in ipsos proferimus incurrant sententiam, quæ citra ipsos nullatenus relaxetur nisi læsis huiusmodi de damnis, expensis, interesse, aut aliis prius per ipsos Iusticiarios fuerit integrè satisfactum, eorum processibus atque sententiis habitis in huiusmodi quæstionibus & probatis nihil omnino roboris habituris. Adhæc si quis temporalem Iurisdictionem exercens, de excommunicationis, suspensionis vel interdicti sententiis, videlicet an iustè latæ fuerint, an iniustè, aut aliis mere Ecclesiasticis seu spiritualibus causis decisionem seu cognitionem præsumpserit usurpare, per Diocesanos locorum autoritate præsentis Concilii desistere moneatur, & nisi competenter monitus duxerit desistendum, ad hoc per Censuram Ecclesiasticam compellatur.

DE DECIMIS

Cum in illis in quibus periculum vertitur animarum, præscriptio quantumcunque longæva non vindicet sibi locum, sed tanto sint grauiora crimina, quanto miseram animam diutius detinent alligatam, Exceptionem præscriptionis super rerum illarum Decima, de quibus siue similibus in locis eisdem hætenus à simili conditionis personis consuevit exsolui, præcipimus non admitti statuentes quod illi qui eis ad quos spectat perceptio huiusmodi Decimarum quo minus eas percipiant, impedimentum præstare præsumpserint, si moniti competenter ab impedimentis huiusmodi non duxerint abstinendum, ex tunc autoritate præsentis Concilii per Locorum Ordinarios excommunicationis sententia percellantur.

DE TESTAMENTIS.

Ad præsumptionis quorundam conatus damnabiles reprimendos, qui testamentum seu alias ultimas voluntates quocunque nomine censeantur, licet sint rite facta iuxta Canonicas sanctiones, tanquam legitima non admittunt, sed pro eo reprobanda & impugnant quod Scabini aut secularis Iudex præsentis non fuerint, aut autoritatem nequaquam præstiterint quando testator suum condidit testamentum aut aliam ultimam voluntatem, hoc duximus statuendum, quod ipsi cuiuscunque conditionis vel dignitatis extiterint, nisi infra octo dies postquam super hoc moniti fuerint competenter, ab impedimento huiusmodi duxerint desistendum, anathematis innodentur vinculo quo ipsos volumus adstringi ipso facto.

DE IMMUNITATE ECCLESiarVM.

Sanguisugæ sitibunda progenies ac radix omnium malorum cupiditas semper vociferans *ffer, affer*, moliri non desinit, quemadmodum per exquisitas astutias & callidiora commenta ardori proprio licet inextinguibili lucri temporalis quanquam illiciti pocula subministret. Ex hac autem semper sitienti radice processisse cognouimus, quod cum sedes Apostolica excommunicationis sententiam in omnes noua constituentes pedagia olim duxerit promulgandam, ipsam annis singulis in certis festiuitatibus sollemniter innouando, nonnulli Mammonæ filii propriæ cupiditatis vitium tolerare nitentes, non noua ut asserunt constituentes pedagia antiqua ad Clericos & ipsorum res quas non ratione mercaturæ per terram vel aquam deferri faciunt, prorogant & extendunt in elisionem memoratæ sententiæ & præiudicium libertatis Ecclesiasticæ manifestum. Nos itaque ipsorum fraudibus obuiare volentes & tam præsumptæ calliditatis astutia pœnâ debiâ casti-

gare statuimus, vt nisi infra duos menses à tēpore solennis publicationis Consti-
tutionis huiusmodi factæ in Ciuitatibus & Diocēsisbus ; in quibus cōsistūt ipsape-
dagia numerando ab his in totū destiterint, excommunicationis sententiæ quā ex
nunc in ipsos proferimus, ex tunc subiaceant ipso facto. Cum in iure Canonico
caueatur, quod qui de cætero seruari fecerint statuta edita, & consuetudines in-
troductas contra Ecclesiæ statuta, Statutarii & scriptores statutorū ipsorū, nec-
non Potestates, Consules, Rectores & Consiliiarii Locorum, vbi huiusmodi statuta
& consuetudines de cætero edita fuerint vel seruata, necnon & illi qui secun-
dum ea iudicare præsumpserint vel in formam publicam scribere iudicata, excom-
municationis sententiæ subiaccere, nonnulli propriæ salutis oblitī & suæ verecun-
diæ non parcentes iuris scientiam verborum amplexu non sine fraude circumue-
nire nituntur, non statuta vt asserunt, banna tamen faciunt proclamari. Præ-
cepta ac prohibitiones indicunt, quæ non est dubium in libertatis Ecclesiasti-
cæ præiudicium redundare.

Nos itaque fraudibus malignorum quas circa hoc adhibitas fuisse cognouimus,
obuiare volentes, statuimus, vt qui contra ipsius Ecclesiæ libertatem, banna, pro-
hibitiones, siue præcepta scienter fecerint aut fieri procurauerint, seu facienti-
bus consilium vel opem duxerint adhibendam, ipsi postquam per locorum Or-
dinarios super hoc fuerint requisiti, absque cuiuslibet difficultatis obstaculo in-
dilatè reuocent seu faciant reuocari, ad consimilia nunquam de cætero processu-
ri, alioquin censurâ simili sint adstricti.

Qui verò contra Ecclesiasticas consuetudines, antiquas, rationabiles approba-
tas & hætenus pacificè obseruatas, statuta, banna, prohibitiones aut præcepta
scienter fecerint aut fieri procurauerint, siue iam facta seruauerint aut seruari fe-
cerint, seu facientibus vel seruantibus in hoc consilium vel opem præstiterint, per
Diocēsanos locorum præsentis auctoritate Concilii moneantur, ne infra men-
sem tempore monitionis huiusmodi numerandum statuta deleant, banna, pro-
hibitiones & præcepta reuocent ad consimilia nunquam processuri, alioquin ex-
communicationis sententia quam ex nunc in ipsos proferimus, sint ligati. Quo-
rundam insolentias peruerforum qui Dominum Iesum Christum verbis tantum-
modo profitescentes nec Deum timere nec homines reuereri pro suorum æternitate
factorum manifestè conuincuntur, in tantam accepimus temeritatis insaniam
prorupisse, quod confugientes ad Ecclesiarum tutelam contra Iuris veriusque sta-
tuta & Ecclesiasticam libertatem ibidem vulnerant, mutilant, interficiunt vel in-
tendunt, aut inde extrahunt violentè, extractos vulnerare, seu mutilare præsu-
munt, nonnunquam vltimum ipsis supplicium inferentes, aut ista fieri præcipiunt
aut procurant, seu consilium vel opem adhibent in tantis sceleribus perpetrandis.
Nos itaque quos zelus comedit domus Dei sacrilegorum excessus detestabiles &
horrendos quos non solum euidentiâ rei docet inhumaniter excreuisse, sed ino-
leuisse iam præsumptione damnabili recensita præteritorum memoria compro-
bat & declarat castigatione Canonica cohibere volentes, præsentis approbatione
Concilii duximus statuendum quod taliter delinquentes excommunicationis sen-
tentiæ quam in ipsos proferimus subiaceant ipso facto. Quam quidem sententiam
Locorum Ordinarii ipsius auctoritate Concilii solenniter in subiectis sibi Eccle-
siis denunciari faciant, & vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter ob-
seruari. Eisdem nihilominus mutilatoribus & interfecto-ribus, necnon & his qui
huiusmodi mutilationes & homicidia fieri præcipiunt vel procurant, aut facien-
tibus consilium vel opem impendunt, feoda & beneficia si qua ab Ecclesiis tali-
ter violatis obtinent, eo ipso protinus amissuris, quæ ad Ecclesiam à qua illa ob-
tinere noscuntur, liberè reuertantur, filii etiam eorundem non solum nihil obtri-
neant de prædictis, sed ad beneficia Ecclesiastica assequenda de cætero eo ipso
reddantur inhabiles & indigni, cum nonnulli temporale Dominium obtinentes
seu secularis potestatis iudiciariæ gerentes Officium, Iurisdictionem S. Matris Ec-
clesiæ subuertere vel minuere exquisitis astutiis moliantur, Nos eorum malitias
vltione canonica supprimentes, statuimus inhibentes ne quis in foro Ecclesiastico
litigantes seu litigare volentes super causis mere Ecclesiasticis, siue quæ ad fo-
rum Ecclesiæ de antiqua & approbata consuetudine & hætenus pacificè obser-
uata pertinere noscuntur, ad desistendum compellat, per ipsorum vel Parentum

aut consanguineorum, siue rerum eorum vel personarum huiusmodi captionem modis vel aliis quibuscunque. Si quis verò contra præsumserit, excommunicationis sententiæ præsentis auctoritate Concilii se nouerit subiacete.

DE IUDÆIS

De Iudæis quorum perfidia plerunque simplices Christianos fraudulenter decipit & maliciosè secum pertrahit in errorem, sacro approbante Concilio duximus ordinandum, vt non nisi in Ciuitatibus, castris, & aliis locis insignibus habitare præsumant, temporalibus locorum Dominis ac vices gerentibus seu locatentibus eorundem districtius inhiabentes, ne Iudæos ipsos permittant alibi quàm in locis expressis superius habitare, ipsi ad hoc si res exegerit, à Diœcesanis locorum eiusdem auctoritate Concilii per centuram Ecclesiasticam compellendis.

DE PRIVILEGIIS ET DE EXCESSIBVS Privilegiatorum.

Licet Regularis obseruantia Professores & alios quos sedes Apostolica exemptionis seu libertatis maioris decorauit titulis, insigniuit Privilegiis, attollere condignis fauoribus intendimus ipsorumque priuilegia quantum ad nos attrinet, obseruare penitus illibata, sic tamen eos manere viribus contentos affectamus, quod Priuilegiorum limites in aliorum iniuriam non excedant. Proinde sacro approbante Concilio duximus statuendum districtius inhiabentes, ne deinceps Religiosi quicunque vel etiam Seculares exemptionis seu libertatis sedes Apostolicæ priuilegiis communiti excommunicatos publicè vel nominatim interdictos seu vsurarios manifestos ad Diuina seu ad Ecclesiastica sacramenta vel ad Ecclesiasticam sepulturam scienter admittant. Qui verò contra præsumserint, præter pœnas à iure statutas, ingressum Ecclesiæ eo ipso sibi nouerint interdictum, donec pro latoribus sententiarum huius quorum auctoritatem contempserint, & aliis quorum interesse contigerit, de prædictis excessibus & omni interesse & damnis satisfecerint competenter.

DE POENIS

Cum iuris utilitas tot & tantis excogitata vigiliis sufficienter nequeat prosperrari, si processus Ministrorum Iustitiæ contingat iniquorum machinationibus impediri: vt illorum audaciam quos amor Diuinus à malo non reuocat, saltem rigor Ecclesiasticæ cohibeat disciplinae, sacri prouisione Concilii duximus statuendum, quod si quis cuiuscunque dignitatis aut conditionis existat, Nuncios aut Executores Ecclesiasticorum Iudicium aut alios litteras eorundem vel acta Iudicialia deferentes hac occasione verberare, detinere, capere, occultare, carceri mancipare, mutilare aut quod grauius est censendum, interficere, litteras vel acta prædicta personis memoratis, seu ea rumpere, cancellare aut alias destruere quoquomodo, vel si ablata celare præsumserit, aut vt ista fiant, procurauerit, vel facientibus consilium vel opem duxerit adhibendam, excommunicationis sententiæ quam ex nunc proferimus, subiaceat ipso facto, à qua nisi prius tam Iudici cuius auctoritatem contempserit quàm passo iniuriam & cæteris quorum intererit, prout excessus postulabit atrocitas, satisfaciat, nullatenus absoluatur. Ad quorum memoriam in perpetuum obseruandam, ad præmissorum testimonium sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum in eodem Concilio idibus Septembris anno Domini 1277. Romanæ Curia vacante.

PRIVILEGIUM LEGATIONIS D. Cardinalis.

Simon miseratione Diuina tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis Legatus ad futuram rei memoriam, Nuper in generali nostræ legationis Concilio per nos Bituris congregato nonnulla pro defensione Ecclesiasticæ libertatis & tranquillo statu Ecclesiarum à sede Apostolicâ nostro regimini commissarum, deliberatione prouida, de ipsius approbatione Concilii ordinanda duximus ac etiam statuenda: quæ quidem iuxta approbationem huiusmodi perpetuam obti-

tere decernimus firmitatem. Ne igitur per aliquorum malitiam Priuilegiorum seu indulgentiarum Collegiis, Locis, Ordinibus, Communitatibus, seu personis quibuscumque sub quacunque forma vel conceptione verborum à sede Apostolica indultorum vel concessorum prætexta aduersus obseruationem ordinationum & statutorum huiusmodi quisquam immunitatem quouis exquisito colore sibi vindicare præsumat, aut ab ea se quomodolibet excusare, litterarum Apostolicarum tenorem per quas nobis expressè conceditur, quod præmissis seu aliis nequaquam obstantibus censuram Ecclesiasticam, officium nostrum & omnia ad ipsum spectantia, quæque nobis ipsius officii ratione competunt, exercere liberè valeamus, quas quidem in dicto Bituricensi Concilio solenniter fecimus publicari, litteris ipsius ordinationibus & statutis annexis iussimus annotari. Tenor autem litterarum ipsarum talis est.

Gregorius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilecto filio S. tituli S. Cecilie Presbytero Cardinali Apost. sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Cum tibi plenæ legationis Officium in Regno Franciæ, Ciuitate ac Diocesi Lugdunensi nec non & in partibus transmarinis duximus committendum, ne circa executionem illius vel eorum quæ ad ipsum spectant Officium, vel tibi ratione ipsius competentem contingat aliquatenus impediri, discretionis tuæ non obstante aliqua indulgentia quibuscumque Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, cæterisque Prælatibus Ecclesiarum, siue aliis personis Ecclesiasticis vel secularibus cuiuscumque sint præminentie, conditionis aut status, seu Collegiis, seu Dignitatibus aut Ordinibus à sede Apostolica sub quacunque verborum forma vel expressione concessa, etiamsi contineatur in ea quod aliqua litteræ quantumcunque quælibet obstantia seu obstare expressius possibiliter remouentes, ipsi aliquatenus nõ obstant, siue quod de ipsa indulgentia, dignitatibus, Ordinibus, seu nominibus propriis ipsorum Ordinum, Dignitatum seu personarum plenam & expressam seu de toto tenore ipsius indulgentiæ seriatim & de verbo ad verbum oporteat fieri mentionem, siue quod personæ huiusmodi excommunicari, suspendi vel interdici non possint, per litteras Apostolicas vel Legatorum sedis Apostolicæ, in quibus de ipsis Dignitatibus, Ordinibus, nominibus seu indulgentia, vel eius tota serie plena & expressa, siue de verbo ad verbum in eisdem Apostolicis vel Legatorum ipsorum litteris mentio non habetur, & qualibet alia indulgentia cuiuscumque tenoris, formæ vel expressionis existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter non incertam huius nostræ concessionis effectus impediri possit vel quomodolibet retardari, dictum officium & omnia ad ipsum pertinentia tibi ratione ipsius competentia, liberè sine cuiusuis contradictionis vel alterius impedimenti obice valeas exercere, plenam & liberam tibi autoritate presentium concedimus facultatem. Datum Viennæ 7. Kal. Octob. Pontif. nostri an. 4.

Gregorius Ep. S. S. D. Dilecto filio S. tituli S. Cecilie Presbytero Cardinali Apostolicæ sedis Legato sal. & Ap. benedict. Ut eo efficacius commissum tibi Legationis Officium promouere valeas, quo maiori per nos fueris autoritate munitus, discretionis tuæ exercendi liberè Censuram Ecclesiasticam in omnes tam Cathedralium quàm aliarum Ecclesiarum Prælatos, Exemptos & non Exemptos, in vniuersa quoque Capitula & Conuentus, Duces, Marchiones, Comites, nec non Barones & quoslibet alios Nobiles, in Rectores etiam, Balliuos, Potestates, Consiliarios, Vniuersitates, Populos & quascumque personas Ecclesiasticas, Regulares, Seculares, etiam si Militiæ Templi & Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani vel S. Mariæ Teutonicorum, seu Cisterciensis, Cluniacensis, Præmonstratensis, nec non Minorum aut Prædicatorum Ordinum fuerint, & in quasilibet alias publicas vel priuatas tuæ Legationis cum videris expedire, non obstantibus si aliquibus à sede Apostolica sit indultum quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, aut aliquibus priuilegiis, indulgentiis vel litteris quibuscumque, Dignitatibus, Ordinibus vel Personis, generaliter vel specialiter sub quacunque forma vel conceptione verborum ab eadem sede concessis: de quibus quorum vel totis tenoribus de verbo ad verbum seu eorum ordinibus, locis aut propriis personarum nominibus certa, specialis, plena, determinata & expressa mentio sit habenda. Et per quæ etiam si contineantur in illis quod per quasuis Apostolicas litteras quælibet obstantia remouentes eis in ali-

quo nequeat derogari, nullum in præmissis obstaculum volumus interponi, nec cuiquam contra ea præsidium quodlibet adhiberi, plenam & liberam concedimus autoritate præsentium potestatem. Datum Lugduni 14. Cal. Sept. Pontif. nostri an. 2. In cuius rei testimonium & unum in perpetuum, Sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. *Actum in eodem Concilio idib. Sept. an. Domini 1276. Romana Curia vacante.* Secundum hæc litteras Apostolicas Simon Cardinalis Vniuersitatem Parisiensem reformauit, statutis munuit, discordias & iurgia composuit, quandiu legatione quæ diuturna fuit, in Gallia functus est.

Interim cum à morte Adriani V. vacauisset sedes 25. aut 28. diebus, circa idus Septembris ad eam promotus est Petrus Hispanus seu Portugallus, Cardinalis & Episcopus Tusculanus, natione Lusitanus, patria Vlyssiponensis, professione olim Medicus & Ioannis XXI. nomen assumpsit. Vir quidem litteratus, sed in rebus agendis parum prudens: *ignoratione enim rerum gerendarum & morum inæqualitate*, inquit Platina, plus detrimenti quàm honoris & emolumenti Pontificatui attulit: at in hoc commendatione dignus, quod *Adolescentes litterarum studiosos, sed pauperes beneficiis Ecclesiasticis & Pecunia iunabat.* De eo sic Ioannes Victorinus. *Defuncto Adriano successit Petrus Hispanus in omnibus fere scientiis famosissimus, qui vocatus est Ioannes 21. seditque solum mensibus 8. & die vno. Hic litteraturam suam & scientiæ famam Pontificalemque dignitatem mox quadam stolliditate deformabat, adeo ut pro parte carere videretur industria naturali. In hoc tamen laudabilis erat, quod se communem tam Pauperibus quam diuitibus exhibebat, Clericosque egentes & litterarum studium amplectentes fouebat & in Ecclesiasticis Beneficiis promouebat.* Hic constitutionem Gregorii X. de Electione Papæ non in scriptis suspensam, de Consilio Cardinalium in scriptis suspendit, & suspensionem sui prædecessoris ratificauit. Sub eo ait Genebrardus damnatos fuisse errores M. Ioannis de Poliaci Doctoris Parisiensis, vt habetur in Extrauagante Communi, *Vas electionis.* Item sub eo damnatos eos, qui asserabant Christum & eius Discipulos nihil possedisse, nihil habuisse, ac in iis quæ habebant, nullum ius obtinuisse: quam Quæstionem mouerunt Franciscani Quidam Paupertatis amatores. Tandem Pontificem illum Cameræ Palatinæ ruinâ periisse octauo mense sui Pontificatus. Verum malè Genebrardus Ioannis de Poliaci damnatos errores sub hoc Pontifice scribit, cum in eius vita nihil tale legatur. Ea de re dicemus ad an. 1321.

Hisc temporibus, quia in Academia Parisiensi nonnulli Magistri in locis priuatis Theologiam docentes varios scriptis suis errores inferebant in occulto, statutum ab Vniuersitate conditum est, cautumque ne quis deinceps Theologicas Philosophicasque Disciplinas aliasque etiam præter Grammaticam in locis priuatis doceret, sed in publicis duntaxat, quo possent omnes libere accedere. Legitur hoc statutum in libro Rectoris, item & in libris Procuratorum sub hoc titulo. *Ordinatio Vniuersitatis, qui libri debent legi in locis priuatis.*

STATVTVM
VNIERSI-
TATIS CON-
TRA DO-
CENTES
THEOLOG.
IN LOCIS
PRIVATIS.

Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius. Ad perpetuam Rei memoriam. Verus Sammaritanus noster in Mundum veniens naturam humanam miserabiliter sauciata sanitati restituit, vinum & oleum sauciati vulneribus infundendo. Quia verò patitur reciduum, adhiberi debuit Medicina, quæ foret utilis ad salutem iuxta qualitatem morbi, nunc fomenta nunc acriora remedia salubriter apponendo, propter quod sacro sancta Eccl. diuersos Canones edidit secundum culpam exigentiam puniens transgressores, & futuris periculis cautelam adhibens, nos suo Magisterio edocet, quid in consimilibus facere debeamus. Hinc est quod Nos attendentes occulta Conuenticula ad docendum sacris Canonibus interdicta & inimica sapientiæ cuius Professores existimus, quæ mentes hominum illuminans tenebras detestatur, communi utilitate pensata præsumptioni quorundam malignantium obuiare volentes, de communi consensu statuimus, ac etiam ordinamus, quod nullus Magister vel Bachelarius cuiuscunque Facultatis fuerit, legeret de cætero attentet in Locis priuatis libros aliquos propter multa pericula quæ inde emergere possent. Sed in locis communibus, vbi omnes possunt confluere, qui ea quæ ibi docentur, valeant reportare fideliter, exceptis duntaxat libris Grammaticalibus & Logicalibus, in quibus nulla præsumptio potest esse. Hoc autem statuimus & ordinamus inuolabiliter secundum tenorem Priuilegiorum à sede Apostolica indultorum Magistris & Scholaribus obseruanda. Si quis autem con-

tra hoc statutum seu ordinationem venire præsumpserit, Priuationem Societatis " Magistorum & Scholarium se nonerit incursum. Actum & Ordinatum apud " S. Bernardum in Cardineo in Congregatione Generali anno Domini 1276. die " Mercurii ante Natiuitatem B. Mariæ reseruatâ Nobis addendi, suberabendi, immutandi & " reuocandi, cum nobis videbitur, Potestate. Non latuit ea res summum Pontificem " Ioannem, qui ut erat vir litteratus, cum audiisset multos errores priuatim doceri, " & ab Academia Parisiensi plurimos emeruisse, de qua præteritis temporibus lim- " pidissimi scientiarum riuus profluere, & promanare solebant, hoc anno dedit ad " Stephanum Episcopum Parisiensem litteras mandauitque uti in eos inquireret, at- " que ad sedem Apostolicam perscriberet. Sic ergo ille.

Ioannes Episcopus Seruus Seruorum Dei Venerabili Fratri Episcopo Parisiensi " salutem & Apostolicam benedictionem. Relatio nimis implacida nostrum nuper " turbauit auribus & amaricauit animum, quod Parisius, vbi fons viuus sapientiæ " salutaris abundanter huc vsque scaturit, suos riuos limpidissimos, fidem parefa- " cientes Catholicam vsque ad terminos orbis terræ diffundens, quidam errores in " præiudicium eiusdem fidei de nouo pullulasse dicuntur. Volumus itaque tibi que " autoritate præsentium districtè præcipiendo mandamus, quatenus diligenter fa- " cias inspicere vel inquiri à quibus personis & in quibus locis errores huiusmodi di- " cti sunt siue scripti: & quæ didiceris, siue inueneris conscripra fideliter Nobis " per tuum Nuncium transmittere quàm citius non omittas. Datum Viterbii 5. Kal. " Feb. Pontif. nostri an. 1.

Sub hoc Pontifice Simon Cardinalis paulo ante sententiam excommunicatio- " nis tulerat in Turbatores solennium festorum quæ à singulis Nationibus celebra- " bantur: inoleuerat enim mos prauus apud Scholares illis diebus choræas ducen- " di, comestationes & ludos agendi, multaque inhonesta & indecora perpe- " trandi connitentibus incassum Magistris petulantiam eiusmodi coercere. Eam tan- " dem refrenauit Simon his litteris quæ seruantur in Tabulario publico Vniuersi- " tatis & notantur hisce characteribus A. 16. A. quarum in dorso leguntur hæc ver- " ba. *Excommunicatio Simonis Legati lata in illos qui in festo alienius Nationis ducunt " publice choræas in vico, portant arma, faciunt Comestationes, ludos taxillos, aut alias " similes inhonestates in Ecclesia, aut qui talia fieri procurant & qui talia perpetrantibus " præbent auxilium, consilium & fauorem. Tales autem sunt.*

CONTRA
TURBATO-
RES FESTO-
RYM NA-
TIONA-
LIVM.

Simon miseratione Diuina tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostol. " sedis Legatus ad futuram rei memoriam. Omnipotens Dominus in Sanctis suis " mirabilis ipsos Sanctos & Electos suos hinc certantes in carne ac propter ipsum af- " flictos, irremuneratos nequaquam præteriens in terris decorauit miraculis, & in " cœlesti patria vitæ perennis gloria sublimauit: quos & in terris ab inuocantibus " nomen eius condignâ voluit honorificentia reuereri. Horum autem memoriam " Christiana Religio in Valle miseræ præsentis seculi constituta festiuis solenniis " congruis ad hoc temporibus repræsentat, quâ laus Sanctorum exaltetur in po- " pulis ac debitis attollatur honoribus, & charitas repræsentantium ipsorum patro- " cinio in amorem Christi feruentius accendatur. *Sanè ex piâ Deuotione Scholarium " qui olim Parisius studuerunt, credimus processisse & annis plurimis ab eorum sequacibus " obseruatum, quod vnâqueque Natio Scholarium eorundem aliqua Sanctorum festa cum ve- " neratione solenni specialiter celebrat. Diuinis exequendis Officiis reuerenter, orationibus, " elemosynis aliisque pietatis operibus cum attentiori diligentia abundantius insistendo.* " Nunc verò sicut multiplicatis clamoribus audiimus ammirantes & dolentes re- " ferimus, bene sonantis citharæ dulcis sonus in vocem lamentationis lugubrem " miserabiliter est conuersus, & odor deuotionis aliàs consuetus fœtorem diffundit " lasciuie & in virorum cordibus honestorū amaritudinis materiam subministrat. " Fertur enim quod modernis temporibus cū occurrunt festiuitates huiusmodi ce- " lebrandæ, prædicti Scholares deuotione cultus diuini postpositâ speritisque chari- " tatis operibus consuetis, comestationibus, potationibus aliisque reprobâdis actibus " intendentes choræasq; & alia nefanda exercere ludibria nihilominus præsumētes, " honestatem militiæ Clericalis à se prorsus abiiciūt, arma sumūt & armati incedunt " nocturno tempore cateruatim perturbantes tumultuosos ac inhonestis vocibus Ci- " uitatem, aliaque varia committentes, per quæ non solum incurrunt rerum dif- " fidentia, sed etiam non sine graui laicorum scandalo subsequuntur frequentius pe- " ricula personarum. Et quod grauius est ferendum, in contemptum illius qui

vendentes & erentes deiecit de templo, ad abominabilia manus suas de-
 restabiliter extendentes, quod est dictu horribile, factoque nefandius, in ipsis
 Ecclesiis dum diuina celebrare deberent Officia, etiam super sacris altaribus, vbi
 corpus & sanguis Redemptoris nostri per sacerdotum ministerium consecratur,
 non sine nota hareticæ prauitatis ad taxillos ludere non verentur, nomen Creato-
 ris ipsius & Virginis gloriosæ & aliorum Sanctorum Domini, prout in ludis huius-
 modi, qui non ludi sed crimina sunt censendi, ab ipsis lusoribus vsitatum est fie-
 ri, blasphemantes, & sic quod ad salutis commodum Antiquorum introduxis-
 deuotio, ad lugendum pertrahitur exitium animarum. *Nos itaque qui statum Pari-*
sienfis studii fore prosperum & honestum ab annis tenebris affectamus, tam perniciosum
abulum à non paucis annis inolitum in vituperium Ordinis Clericalis ex quo præ-
dicti studii deformatur honestas, profectus Scholarium spiritualiter & tempo-
raliter impeditur, diuina maiestas offenditur & scandalum populo genera-
tur, cupientes ab ipso studio penitus aboleri, verentes etiam ne talis lapsus Scho-
larium prædictorum, si illum sub dissimulatione transeundum duxerimus, nobis
ad culpam à districto Indice debeat computari, insolentias, enormitates, ludi-
bria & excessus prædictos qua fungimur autoritate de cætero fieri prohibentes,
eos qui contra nostram prohibitionem huiusmodi venire præsumpserint, siue
alia fieri procurauerint, vel ut fiant, opem & operam, consilium vel fauorem
præbuerint, aut consensum, excommunicationis sententiæ quam in ipsos profe-
rimus, ipso facto volumus subiacere. In cuius rei testimonium sigillum nostrum
præsentibus litteris duximus apponendum. Datum Parisius 8. id. Decemb. Pon-
tificatus D. Ioannis Papæ an. 1.

Ex hisce litteris facile est confirmare id quod ad annum 1165. & alibi scripsi-
 mus de antiquitate Festorum Nationalium: ab omni enim æuo videntur Natio-
 nes celebraffe festa quædam communia, putà D. Virginis & D.D. Nicolai & Ca-
 tharinæ; & processu temporis priuata quoque singulæ & propria assumpserunt,
 Gallicana Guillelmalia, Picardica Firminalia, Normantica Romanalia, Anglica-
 na denique Carlomagalia: de quibus alibi recurret dicendi locus.

277. Anno 1277. Vniuersitas congregata statutum solenne fecit de Domibus &
 Scholis liberis & conductitiis in hunc modum. *Vniuersis præsentem paginam*
audituris, visuris, vel intellecturis, Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Pa-
risius studentium, in eo qui est salus animarum salutem. Nouerint pro pace &
tranquillitate studii Parisiensis in Ordinationem quæ sequuntur, Nos Magistros
& Scholares prædictos formâ infra scriptâ vnanimiter incessisse, & ea quæ se-
quuntur, vtiliter ordinasse.

Anno Domini 1277. die Lunæ post Natiuitatem Beati Ioannis Baptistæ ad
 honorem & vtilitatem totius Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius
 studentium ad perpetuam rei memoriam, & ad fraudes quæ fieri consueuerunt,
 penitus excludendas, in Christi nomine ordinatum est per totam Vniuersitatem
 quatuor Facultatibus hoc volentibus, & statuentibus ordinari atque scriptis specia-
 liter redigi postulantis. **Quod nullus studens Parisius, qui membrum se Vniuer-**
sitatis reputare velit, & Vniuersitatis privilegiis gaudere intendat, litteras dare
 præsumat de tenendis domo vel Scholis liberis quocunque termino anni seu
 iuramentum super hoc interponere audeat si est iuratus in aliqua Facultate, sub
 iuramento quo tenetur Facultati, ex nunc hoc sibi nouerit prohibitum, siue est
 iuratus, sub pœnâ quam Vniuersitas potest iniungere, hoc similiter noueritis in-
 troductum. Iuratus contra faciens pro periuro habeatur, & nihilominus Magi-
 strorum & Scholarium per annum societate totaliter priuetur. Non iuratis verò
 tandiù si contra fecerit, societate Magistrorum & Scholarium priuetur, donec
 gratiam Vniuersitatis per beneficium reconciliationis emendâ nihilominus Vni-
 uersitati præstitâ competenti duxerit promerendam. Exactor autem dictæ promif-
 sionis seu iuramenti si pertinax fuerit, in exigendo hanc pœnam sustineat quod
 hospitium super quo exactionem faciebat, à Scholaribus vel Magistris proximo
 anno post exactionem nullatenus habitetur, sed quod interdictum quo ad illum
 annum penitus euitetur. Anno & die prædictis ab eadem Vniuersitate est Ordina-
 tum ne super domibus & scholis ad firmam seu censum recipiendis aliquis au-
 diatur nisi iurauerit quod in perpetuum aut ad vitâ suam aut etiâ ad decenniû ad-
 minus

minus huiusmodi scholas vel domum recepit & sine fraude : & si contingeret ipsum vel non legere quo ad Scholas, vel non habitare quoad modū alteri in cuius præiudicium præsumeretur recepisse ius suum dimitteret, nisi prædictas scholas aut domum sine fraude non animo præiudicandi alteri in cuius precario duceret concedendas. Et hæc sunt ordinata vt Priuilegia Vniuersitatis super domibus & Scholis taxandis impetrata plenius custodiantur, & fraudes penitus excludantur. In prædictorum firmitatem sigillum Vniuersitatis Parisiensis præsentibus duximus apponendum præcipientes, vt in Ecclesiis, sermonibus & Scholis prædicta statuta bis vel ter in anno publicè in posterum diuulgentur, ne quis circa hoc ignorantiam valeat prætere in futurum. Datum anno & die prædictis. Rasuram his verbis, *non iuratus verò*, approbamus. Datum vt supra.

Eodem ergo anno Stephanus Episcopus Parisiensis, cognomento Tempier aduocato Vniuersitatis Consilio damnauit iterum quosdam errores qui à nonnullis Magistris docebantur tam in publicis vt ab Ægidio Romano Augustinensi, qui eos postea reuocauit, quàm in priuatis Scholis. Tale autem est eius Rescriptum prout legitur in Bibliotheca Patrum.

PROPOSITIONES
HAERETICAE DAMNATAE.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Stephanus permissioe Diuina Parisiensis Ecclesiæ Minister indignus Salutem in Filio Virginis gloriosæ. Magnarum & grauium Personarum crebra zeloque fidei accensa insinuauit relatio, quod nonnulli Parisius studentes in Artibus propriæ Facultatis limites transcendent quosdam manifestos & execrabiles errores, imò potius vanitates & insanias in Rotulo seu scedulis bis annexo seu annexis contentos quasi dubitabiles in scholis tractare & disputare præsumunt, non attendentes illud Gregorii, Qui sapienter loqui nititur magnopere meruat, necius eloquio audientium vanitas confundatur. Præsertim cum errores prædictos Gentilium scripturis inueniunt, quos, proh pudor ! ad suam imperitiam asserunt, sic cogentes vt eis nesciant respondere. Non autem quod sic asserere inuunt, videantur Responsiones esse, & ita palliant, quod dum cupiunt vitare Scyllam, incidunt in Charybdim. Dicunt enim ea esse nota & vera secundum Philosophum, sed non secundum fidem Catholicam, quasi sint duæ veritates contrariæ, & quasi contra veritatem Sacræ Scripturæ sit veritas in dictis Gentilium damnatorum, de quibus scriptum est, *perdam sapientiam sapientium*, quia vera sapientia perdet falsam sapientiam. Utinam tales attenderent dictum Sapientis seu consilium dicentis : *Si tibi est intellectus, responde proximo tuo* : sin autem, sit manus tua super os tuum ne capiatis in verbo indisciplinato & confundaris. Ne igitur in tantum locutio trahat simplices in errorem, Nos tam Doctorum sacræ Theologiæ quàm aliorum communicato Consilio districte talia fieri & consilia prohibemus, & ea totaliter condemnamus excommunicantes omnes illos qui dictos errores dogmatizauerint, vel aliquem de iisdem dogmatizare aut defendere vel sustinere præsumpserint quoquomodo, & audientes eorum, nisi infra 7. dies nobis vel Cancellario Parisiensis duxerint reuelandum. Nihilominus processuri ad pœnas contra eos pro qualitate culpæ prout ius dictauerit, infligendas. Librum etiam de amore, siue de Deo amoris qui sic incipit, *Cogit me multum &c.* & sic terminatur, *Caue igitur Galtere amoris exercere mandata &c.* Item etiam librum Geomantiæ, qui sic incipit, *Estimauerunt in &c.* & sic terminatur, *Rationare igitur super eum, & sic inuenies &c.* Item libros & rotulos & quaternos Nigromanticos aut continentes experientia fortiorum, Inuocationes Dæmonum seu Coniurationes in periculum animarum : seu in quibus de talibus & similibus fidei Orthodoxæ & bonis moribus aut operibus euidenter aduersantibus tractant, per eandem sententiam nostram condemnamus. Et omnes qui dictos Rotulos, libros, quaternos dogmatizauerint, nisi infra 7. dies nobis vel Cancellario Parisiensis reuelauerint eo modo quo superius est expressum. In his scriptis sententiam ferentes ad alias pœnas prout grauitas culpæ exiger, nihilominus processuri. Datum an. D. 1277. die Dominica qua cantatur *Lasare Ierusalem* in Curia Parisiensis.

Sequuntur Propositiones ab eodem Episcopo de Consilio Magistrorum Theologiæ condemnati, & primum illæ quæ pertinent ad Deum.

ERRORES CONDEMNATI DE DEO.

1. **Q**uod Deus non est Trinus & vnus: quoniam Trinitas non stat cum summa simplicitate. Vbi enim est pluralitas realis, ibi necessariò additio & compositio. Exemplum de aëre & lapidum.

2. Quod Deus non potest generare sibi similem: quod enim generatur ab aliquo habet principium aliquod à quo dependet, & quod in Deo generare non est signum perfectionis.

3. Item quod Deus non cognoscit alia à se.

4. Item quod Deus non potest dare perpetuitatem rei transmutabili & corruptibili, vt est corpus humanum.

5. Item quod Deus siue prima Causa non posset producere effectum sibi æqualem, nisi temperaret suam potentiam.

6. Item quod Deus non posset facere plures animas in numero.

7. Item quod Deus nunquam plures creauit Intelligentias, quàm modò creat.

8. Item quod Deus est infinitæ virtutis in duratione, non in actione. Talis enim infirmitas non est nisi in corpore infinito, si esset. Et quod prima Causa non posset plures mundos facere.

9. Item quod sine agente proprio vt patre & homine, & à Deo non posset fieri homo.

10. Item quod Deum in hac vita mortali possumus intelligere per essentiam.

11. Item quod Deus non potuit fecisse primam materiam nisi mediante corpore cœlesti.

12. Item quod à Voluntate antiquâ non potest nouum procedere absque transmutatione præcedente.

13. Item quod prima Causa non habet cognitionem aut scientiam futurorum contingentium.

1. Quia futura sunt contingentia, non entia. 2. Quia futura contingentia sunt particularia, Deus autem cognoscit virtute intellectiua quæ non potest cognoscere particulare. Vnde si non esset sensus, forte intellectus non distingueret inter Socratem & Platonem, licet distingueret inter hominem & asinum. 3. Propter ordinem causæ ad causatum: præscientia enim Diuina est necessaria causa præscitorum. 4. Ratio est Ordo scientiæ ad scitum. Quamuis enim scientia non sit causa fati (fortè facti) ex quo tamen scitur, determinatur ad alteram partem contradictionis. Et hoc multo magis in scientia Diuina quàm in scientiâ nostrâ.

14. Quod primum Principium non potest esse sine diuersorum factorum respectu hic inferius, nisi mediatis aliis causis: eo quod nullum transmutans diuersimodè transmutat nisi transmutatum.

15. Item quod ab vno primo agente non potest esse multitudo effectuum.

16. Item quod primum Principium non est propria causa æternorum nisi metaphoricè, idest quia conferunt ea, quia nisi esset, ea non essent.

17. Item quod sicut ex materia non potest aliquid fieri sine agente, ita nec ex agente potest aliquid fieri sine materia. Et quod Deus non est causa efficiens nisi respectu eius quod habet esse in potentia materia.

18. Item quod Entia declinant ab ordine causæ primæ in se consideratæ: licet non in ordine ad reliquas causas agentes in vniuersos. Hoc est error. Essentiaior est ordo entium ad causam primam quàm ad causas inferiores.

19. Item quod Deus non potest esse causa noui facti, nec potest aliquid de nouo producere.

20. Item quod Deus non posset mouere cœlum motu recto. Et est ratio, quia tunc relinqueret vacuum.

21. Item quod Deus non potest irregulariter, idest alio modo quàm mouet, mouere aliquid, quia in eo non est diuersitas voluntatum.

22. Item quod Deus est æternus in agendo & mouendo sicut in essendo: alio-

quin ab alio determinareur, quod esset prius illo. Item illud, quod de se determinatur ut Deus, aut semper agit, aut nunquam. Et quod multa sunt æterna.

23. Item quod Deum necesse est facere quidquid immediatè fit ab ipso. *Error.* siue de necessitate coactionis quod tollit libertatem arbitrij, siue de necessitate inmutabilitatis, quia ponit impossibilitatem aliter faciendi.

24. Item quod primum Principium non potest immediatè producere generalia, quia sunt effectus noui. Effectus autem nouus exigit causam immediatam quæ potest aliter se habere.

25. Item quod primum Principium non potest aliud à se producere, quia omnis differentia quæ est inter agens & factum, est per naturam.

26. Item quod Deus non potest immediatè cognoscere contingentia, nisi per aliam causam particularem & proximam.

27. Item quod si omnes causæ fuerint aliquando in quiete, necesse est Deum ponere mobilem.

28. Item quod Deus est prima & necessaria causa primæ Intelligentiæ, quæ positâ ponitur effectus, & sunt simul duratione.

29. Item quod Deus non est necessaria causa motus Corporum Superiorum, & coniunctionis & diuisionis contingentis in stellis.

30. Item quod ad hoc quod effectus omnes sint necessarii respectu causæ primæ, non sufficit quod ipsa causa prima sit impedibilis; sed exigitur quod causæ mediæ non sint impedibiles. *Error.* quia tunc Deus non posset facere aliquem effectum nouum sine causis posterioribus.

31. Item quod Deus possit agere contraria: hoc mediante corpore cœlesti, quod est diuersum in vbi.

32. Item quod Deus est infinitus virtute, non quia faciat aliquid de nihilo, sed quia communicat motum infinitum.

33. Item quod Deus non potest in effectum causæ secundariæ sine ipsa causa secundaria. *Error.*

34. Item quod effectus immediatus à primo, debet esse vnus tantum & similis primo.

35. Item quod Deus vel Intelligentia non infundit scientiam animæ humanæ in somno mediante corpore cœlesti.

36. Item quod plurimi sunt motores primi cœli. *Error.*

37. Item quod primum immobile simpliciter, non mouet, nisi mediante aliquo motu: & quod tale mouens immobile est pars moti ex se.

38. Item quod potentia actiua quæ potest esse sine operatione, est permixta potentia passiuæ. *Error.* si intelligatur de quacunque operatione.

39. Item quod Deus non potest indiuidua multiplicare sub vna specie sine materia.

40. Item quod forma quam oportet fieri & esse in materia, non potest agi ab illo quod non agit ex materia.

41. Item quod Deus non potest facere accidens esse sine subiecto: nec plures demonstrationes simul esse.

42. Item quod impossibile simpliciter non potest fieri à Deo vel ab agente alio. *Error.* si intelligatur de impossibili secundum numerum vel naturam.

43. Item quod alius est intellectus in ratione secundum quod Deus intelligit se & aia. *Error.* quia licet sit alia ratio intelligendi, non tamen est alius intellectus secundum rationem.

44. Item quod prima Causa est causa omnium entium remotissima. *Error.* si intelligatur cum præcisione, ita scilicet quod non propinquissima est.

45. Item quod aliqua possunt casualiter euenire respectu primæ causæ. Et quod falsum est omnia esse præordinata à primâ causâ, quia tunc euenirent de necessitate.

46. Item quod in causis efficientibus causa 2^a. habet actionem quam non accipit à causa prima.

47. Item quod in causis efficientibus cessante causa 1^a non cessat 2^a ab operatione suâ, dum tamen 2^a operetur secundum naturam suam.

48. Item quod de Deo non potest cognosci nisi quia est, siue ipsum esse.

49. Item quod Deum esse Ens per se positiuè, non est intelligibile, sed priuatiuè est ens aut per se intelligibile.

ERRORES DE DEO VEL INTELLIGENTIA. Cap. I.

1. **I**tem quod omnia separata æterna sunt primo principio.
  2. Item quod intelligentiæ superiores creant animas racionales sine motu Cæli. Intelligentiæ autem inferiores, creant vegetatiuam, sensitiuam motu Cæli mediante.
  3. Item quod Intelligentia, Angelus vel anima separata nusquam est.
  4. Item quod Intelligentiæ separata, eo quod habent vnum appetitum, non mutantur in opere aut operatione.
  5. Item quod Intelligentiæ sicut substantiæ separata quas dicunt esse æternas, non habent propriè causam efficientem, sed metaphoricè, quia hanc causam conseruant in esse; sed non sunt factæ de nouo, quia sic essent transmutabiles.
  6. Item quod in substantiis separatis nulla est possibilis transmutatio, nec sunt in potentia ad aliquam, aut aliud, quia æternæ sunt aut immunes à materia.
  7. Item quod substantiæ separata per suum intellectum causant res ad extra.
  8. Item quod substantiæ quæ non habent materiam per quam plus sint in potentia quàm in actu, & sunt causæ semper eodem modo se habentes, ideo sunt æternæ.
  9. Item quod Intelligentia motrix Cæli fluit in animam racionalem, sicut Corpus Cæli influit in corpus humanum.
  10. Item quod Angelus non potest in actus oppositos immediatè, sed in actus mediatos, & hoc mediante alio, vt orbe, sole vel Cælo.
  11. Item quod Angelus intelligit de nouo.
  12. Item quod si esset aliqua substantia separata quæ non moueret aliquod corpus in hoc mundo sensibili, non clauderetur in vniuerso.
  13. Item quod substantiæ sempiternæ separata à materia habent bonum quod est eis possibile cum producantur, nec desiderant aliquid quo carent.
  14. Quod substantiæ separata sunt sua essentia, quia in eis idem est quod est, & hoc per quod est.
  15. Quod omne quod non habet materiam, est æternum, quia quod non est factum per transmutationem materiæ prius non fuit. Ergo æternum.
  16. Item quia Intelligentiæ non habent materiam, Deus non posset plures eiusdem speciei facere, & quod materia non est in Angelis, contra F. Thomam.
  17. Item quod Intelligentiæ superiores non sunt causa alicuius nouitatis in inferioribus. Et quod superiores inferioribus sunt causa æternæ cognitionis.
  18. Quod Intelligentia perficitur à Deo in æternitate, quia secundum se totum immutabilis est, anima autem Cæli, non.
  19. Item quod Intelligentia inferior recipit esse à Deo per Intelligentias medias.
  20. Item quod scientia Intelligentiæ non differt à substantia Intelligentiæ. Ibi enim non est diuersitas intellecti ab intelligibilitate, nec diuersitas intellectorum.
  21. Item quod substantiæ separata sunt actu infinitæ. Infinitas enim non est impossibilis, nisi in rebus materialibus.
  22. Item quod Intelligentiæ superiores imprimunt in inferioribus, sicut anima vna intellectiua imprimit in aliam & in animam sensitiuam. Et per talem impressionem incantator aliquis proicit Camelum in foueam solo visu.
  23. Item quod Intelligentia cum sit plena formis, imprimit alias formas in materia per corpora cælestia tanquam per Instrumenta.
  24. Item quod substantiæ separata sunt alicubi per operationem, & non possunt moveri ab extremo in extremum, nec in medium, nisi quia possunt velle operari aut in medio, aut extremis.
- Error*, si intelligatur sine operatione substantiam non esse in loco, nec transire de loco ad locum.

25. Item quod Intelligentia solâ voluntate mouet Cœlum.
 26. Item quod substantiæ separatae nusquam sunt secundum substantiam. *Error*, si intelligatur, ita quod substantia sit ratio essendi in loco. Verum est quod nusquam sunt secundum substantiam.

ERRORES DE ANIMA VEL INTELLECTU. Cap. 2.

1. Item quod Intellectus non est forma corporis, nisi sicut Nauta nauis, nec est perfectio essentialis hominis.
2. Item quod ex Sensituo & Intellectuo non fit vnum per essentiam, nisi sicut ex Intelligentia & orbe, hoc est vnum per oppositionem.
4. Item quod Intellectus humanus est æternus quia est à causa semper eodem modo se habente. Et quoniam non habet materiam per quam prius est in potentia quàm in actu.
5. Item quod anima separata nullo modo patitur ab igne.
6. Item quod Intellectus est vnus numero omnium, licet omnino separetur à corpore hoc, non tamen ab omni.
7. Item quod Intellectus Sortis corrupti non habet scientiam eorum quæ habuit.
8. Item quod anima humana nullo modo est mobilis secundum locum nec per se, nec per accidens. Et si ponatur alicubi secundum substantiam suam, nunquam mouebitur de vbi ad vbi.
9. Item quod scientia animæ est æterna, & quod intellectus agens & passibilis sunt æterni.
10. Item quod motus cœli sunt propter animam Intellectiuam. Et quod anima Intellectiua sui Intellectus non potest educi nisi mediante corpore.
11. Item quod nulla forma ab extrinseco veniens potest facere vnum cum materia. Quod enim separabile cum eo quod est corruptibile, vnum non facit.
12. Item anima separata non est alterabilis secundum Philosophiam, licet secundum fidem alteretur.
13. Item quod anima rationalis quando recedit ab animali, adhuc remanet animal vnum.
14. Item quod anima Intellectiua cognoscendo se cognoscit omnia alia, species enim omnium rerum sibi sunt concreatae, sed hoc cognoscere non debetur Intellectui nostro vt noster est, sed secundum Intellectum quod est Intellectus agens. *Error*.
15. Item quod anima est inseparabilis à corpore, & ad corruptionem harmoniæ corporalis corrumpitur anima.
16. Item quod scientia Magistri & Discipuli est vna numero. Et ratio, aut quod Intellectus vnus est, quia forma non multiplicatur, nisi quia educitur de potentia animæ.
17. Item quod Intellectus agens non copulatur nostro passibili. Et quod Intellectus passibilis non vnitur nobis secundum substantiam. Et si vniretur vt forma nobiscum, esset inseparabilis.
18. Item quod operatio Intellectus non vniti copulatur Corpori: ita quod operatio est rei non habentis formam quâ operetur, *Error* est quia ponit quod Intellectus non sit forma hominis.
19. Item quod nihil potest sciri ab Intellectu post eius separationem.
20. Item quod Intellectus qui est postrema operatio hominis est penitus abstractus, vel quod Intellectus, vel vltima est postrema operatio hominis, & est totaliter abstractus.
21. Item quod Intellectus passibilis est inseparabilis à corpore simpliciter quantum adhuc actum qui est specierum receptio. Et quantum ad iudicium quod fit per simplicem specierum acceptionem vel Intelligibilium compositionem. *Error*, si intelligatur de receptione omnimoda.
22. Item quod Intellectus agens est quædam substantia separata superior ad Intellectum passibilem. Et quod secundum substantiam, potentiam & operationem est separatus à corpore, nec est forma corporis humani.

23. Item quod inconueniens est ponere aliquos intellectus nobiliores aliis: quia cum illa diuersitas non possit esse à parte corporum, oportet quod sit à parte Intelligentiarum. Et sic animæ nobiles & Ignobiles essent necessariò diuersarum specierum sicut Intelligentiæ. *Error*, quia sic anima Christi non esset nobilior animâ Iudæ.

24. Item quod Intellectus speculatiuus simpliciter est æternus & incorruptibilis; respectu verò huius hominis corrumpitur corruptis phantasmatis in eo.

25. Item quod Intellectus possibilis nihil est in actu antequam intelligat: quia in natura Intelligibili esse aliquid actu est esse actu intelligens.

26. Item quod ex intelligente & Intellecto fit vna substantia, eo quod Intellectus sit ipsa Intellectio formaliter.

27. Item quod nos peius vel melius intelligimus, hoc prouenit ex Intellectu passiuo quem dicunt esse potentiam sensitiuam. *Error*, quia hoc ponit vnum Intellectum in omnibus, aut æqualitatem in omnibus animalibus.

28. Item quod Intellectus non potest transire de corpore in corpus, ita quod successiuè sit motor diuersorum corporum.

29. Item quod Intellectus noster per sua naturalia potest pertingere ad cognoscendum essentiam primæ causæ. Hoc malè sonat & est *Error*, si intelligatur de cognitione immediata.

30. Item quod anima nunquam moueretur nisi corpus moueretur, sicut graue vel leue nunquam moueretur nisi aer moueretur.

ERRORES DE VOLUNTATE SIUE LIBERO ARBITRIO. Cap. 3.

1. **I**tem quod de sua natura non est determinatum ad esse vel non esse, non determinatur nisi per aliquid quod est necessarium respectu sui. *Error*.

2. Item quod voluntas manente passione & scientia periclitari actu non potest agere contra eam.

3. Item si ratio recta, voluntas recta. *Error*, quia est contra Glossam Augustini super illud Psalmi, *Concupiuit anima mea desiderare*, &c. Et quia secundum hoc ad rectitudinem voluntatis gratia non esset necessaria, sed solum scientia.

4. Item quod fuit error Pelagii.

5. Item quod voluntate existente in tali dispositione in qua nata est moueri, & mouente sic disposito, quod natum sit mouere, impossibile voluntatem non velle.

6. Item quod morbus est causa voluntatis Medici vt sanet.

7. Item quod voluntas & intellectus non mouentur in actu per se, sed per causam sempiternam, scilicet per corpora Cælestia.

8. Item quod appetitus cessantibus impedimentis necessariò mouetur ab appetibili. *Error* est de Intellectiuo.

9. Item quod voluntas secundum se est indeterminata ad opposita, sicut materia. **Determinatur autem ab appetibili, sicut materia ab agente.**

10. Item quod homo agens ex passione, coactè agit.

11. Item quod post conclusionem factam de aliquo faciendo, voluntas non manet libera: & quod pœnæ non adhibentur à lege nisi ad correctionem ignorantie. Et vt correctio sit aliis principium cognitionis vel generationis.

12. Item quod voluntas hominis necessitatur per suam cognitionem, sicut appetitus Bruti.

13. Item quod nullum agens est ad vtrumlibet, imò determinatur.

14. Item quod effectus stellarum super liberum arbitrium sunt occulti.

15. Item quod voluntas nostra subiaceret potestati corporum Cælestium.

16. Item quod voluntas necessariò prosequitur quod firmiter creditum est à ratione, & quod potest abstinere ab eo quod ratio dicitur. Hæc autem necessitatio non est coactio, sed natura voluntatis.

17. Item quod homo in omnibus suis actionibus sequitur appetitum & semper maiorem. *Error*, est, nisi intelligatur de maiore in mouendo.

18. Item quod non est possibile esse peccatum in potentiis animæ superioribus, & ita peccatur passione voluntate.
19. Item quod scientia Contrariorum solum est causa quare anima rationabiliter potest in opposita; & quod potentia simpliciter vna non potest & in opposita, nisi per accidens & ratione alterius.
20. Item quod anima nihil vult nisi mota ab alio quàm à se, vnde istud falsum est, anima seipsa vult. *Error*, si intelligatur mota ab alio, scilicet ab appetibili vel obiecto; ita quod appetibile vel obiectum sit tota ratio motus voluntatis ipsius.
21. Item quod duobus bonis propositis quod fortius est, fortius mouet. *Error* est nisi quantum est ex parte boni mouentis.
22. Item quod omnes motus voluntarii reducuntur ad motorem primum. *Error*, nisi intelligatur in motorem primum simpliciter non creatum. Et intelligendo de motu secundum substantiam & non secundum deformitatem.
23. Item quod lex naturalis prohibet interfectionem animalium irrationabilium sicut rationabilium licet non tantum. *Error*.

*ERROR DE CONIUNCTO ID. TOTO COMPOSITO NATURALI PERFECTO
scilicet homine.*

1. **I**tem quod homo pro tanto dicitur intelligere pro quanto cælum dicitur ex se mouere vel intelligere vel viuere, id est quia agens istas actiones est ei vnitum, vt motor, mobili & non substantialiter.
2. Item quod humanitas non est forma rei, sed rationis.
3. Item quod forma hominis non est ab extrinseco, sed educitur de potentia materiæ: quia aliter non esset generatio vniuoca.
4. Item quod homo per nutritionem potest fieri alius numeraliter & indiuidualiter.
5. Item quod homo est homo præter animam rationalem.

ERRORES DE MUNDO ET MVNDI ÆTERNITATE. Cap. 5.

1. **I**tem quod nihil est æternum à parte finis, quod non sit æternum à parte principii, quia est contra fidem & *Error*.
2. Item quod redeuntibus Corporibus Cælestibus omnibus in idem punctum quod fit in 36000. annorum, redibunt iidem effectus qui & modo.
3. Item quod non fuit primus homo nec vltimus erit: imo semper fuit & erit hominis ex homine generatio.
4. Item quod generatio hominis circularis, eò quod forma hominis redit pluries super eandem partem materiæ.
5. Item quod quia Sortes factus est non receptibilis æternitatis, & si debet esse æternus, necesse est vt transmutetur naturâ & specie.
6. Item quod mundus est æternus quantum ad omnes species in eo contentas. Et quod tempus æternum & motus & materia agens & suscipiens, quia est à potentia Dei infinita, & impossibile est in nouationem esse in effectu sine in nouatione in causa.
7. Item quod nihil esset nouum nisi Cælum esset variatum respectu materiæ Generabilium.
8. Item quod impossibile est soluere rationes Philosophi de æternitate mundi, nisi dicamus quod voluntas primi implicat impossibilia.
9. Item quod duo sunt principia æterna, scilicet corpus Cæli & anima eius.
10. Item quod tria sunt principia æterna in cælestibus, subiectum motus æterni, anima corporis Cælestis, & primum mouens desideratum. *Error* est quo ad duo priora.
11. Item quod mundus est æternus: quia omne quod habet naturam per quam possit esse in futuro toto, habet naturam per quam potuit esse in toto præterito.

12. Item quod mundus licet sit factus ex nihilo, non est tamen factus de nouo. Et quamuis de non esse exierit ad esse, non præcessit esse duratione sed naturâ tantum.

13. Item quod Theologi dicentes quod Cælum quodocunque quiescit, arguunt ex falsa suppositione. Et quod dicere Cælum esse & non moueri, est dicere contradictoria.

14. Item quod Infinitæ præcesserunt Cæli resolutiones, quas non sit impossibile comprehendi à primâ causâ, sed ab Intellectu creato.

15. Item quod Elementa sunt æterna. Sunt tamen facta de nouo in dispositione quam modò habent.

16. Item quod quamuis Generatio hominum possit deficere voluntate primi, tamen non deficiet, quia Orbis primus non tantum mouet ad generationem elementorum, sed etiam hominum.

17. Item quod si cælum staret, ignis in stuppa non ageret, quia nec Deus esset.

18. Item quod Cælum nunquam quiescet, quia generatio inferiorum quæ est finis motus cæli, cessare non debet, Alia ratio, quia cælum suum esse, & suam virtutem habet à Motore suo. Et hoc conseruat cælum per suum motum. Vnde si cessaret à motu, cessaret ab esse.

19. Item quod Deus & tempus nihil sunt in re, sed solum in apprehensione.

20. Item quod qui generat Mundum secundum totum ponit vacuum: quia locus necessariò præcedit generatum in loco, & tunc ante mundi generationem fuisset locus sine locato, quod est vacuum.

21. Item quod Elementa prima generatione non sunt facta ex illo Chaos, sed sunt æterna.

22. Item quod Vniuersum non potest deficere, quia primum agens habet transmutare materiam æternaliter vicissim, nunc ad istam formam, nunc ad illam. Et similiter materia nata est transmutari.

23. Item quod tempus est infinitum quantum ad vtrumque extremum. Licet enim impossibile sit infinita esse pertransita, quorum aliquid fuit pertranseundum, non tamen impossibile est infinita esse pertransita quorum nullum fuit pertranseundum. *Error.*

24. Item quod Naturalis Philosophus simpliciter debet negare Mundi nouitatem, quia nititur causis & rationibus naturalibus: fidelis autem potest negare Mundi æternitatem, quia nititur causis supernaturalibus.

25. Item quod ratio Philosophi demonstrans motum cæli æternum, non est sophistica, & mirum est quod homines profundi hoc non vident.

26. Item quod creatio non est possibilis quamuis contrarium sit tenendum secundum fidem.

27. Item quod non est verum quod aliquid fiat ex nihilo, vel ne que factum sit in primâ Creatione.

28. Item quod creatio non debet dici mutatio ad esse. *Error.* Si intelligatur de omnimodo mutationis.

ERRORES DE COELO ET STELLIS. Cap. 6.

1. Item quod Corpora cælestia mouentur à principio intrinseco quod est anima, & quod mouentur per animam & per virtutem appetitiuam sicut animal, sicut enim anima appetens mouetur, ita & cælum.

2. Item quod corpora cælestia ex se habent æternitatem sui esse, sed non æternitatem sui motus.

3. Item quod anima cæli est intelligentia, & Orbes Cælestes verè sunt instrumenta Intelligentiarum sicut Organa, sicut auris & oculus est organum virtutis sensitivæ.

4. Item quod si in aliquo humore virtute Stellarum deuenirent Elementa ad talem proportionem, cuiusmodi proportio est in seminibus primorum parentum, ex illo humore posset generari homo. Et quod sufficienter posset generari ex putrefactione vel ex putredine.

5. Item

5. Item omnium formarum causa est orbis.
 6. Item quod natura quæ est principium motus in Corporibus Cælestibus, est
 Intelligentia mouens. *Error*, si intelligatur de natura quæ est actus vel forma.

*ERRORES DE NATURA GENERABILIVM ET
 corruptibilium Cap. 7.*

1. **I**tem quod formæ non recipiunt diuisionem nisi secundum diuisionem matē-
 riæ. *Error*, nisi intelligatur de formis eductis de potentia materiæ.
 2. Item quod forma materialis non potest creari.
 3. Item quod nihil debet credi nisi per se notum, vel quod ex per se notis potest
 determinari vel declarari.
 4. Item quod materia exterior obedit substantiæ spirituali. *Error*, si intelligatur
 simpliciter, & secundum omnem modum transmutationis.
 5. Item quod indiuidua eiusdem speciei vt Socrates & Plato differunt solâ ra-
 tione materiæ: & quod formâ humanâ eadem existente numero in utroque, non
 est mirum si idem numero est in diuersis locis.
 6. Item quod possibile est, quod materialiter fiat ignis, diluuium vniuersa-
 le.

ERRORES DE NECESSITATE EVENTVS RERVM. Cap. 8.

1. **I**tem quod nihil fit à casu, sed omnia ex necessitate eueniunt. Et quod omnia
 futura quæ erunt, necessitate erunt. Et quæ non erunt, impossibile est esse.
 Et quod nihil euenit contingenter considerando omnes casus. *Error*, quia concur-
 sus Causarum est de definitione lib. 5. de Consol. Philos.
 2. Item quod ex diuersitate locorum acquiruntur necessitates euentuum.
 3. Item quod ex diuersis signis Cæli significantur diuersæ conditiones in ho-
 minibus tam bonorum aut donorum spiritualium, quàm rerum tempora-
 lium.
 4. Item quod quibusdam signis aut figuris sciuntur hominum intentiones &
 mutationes intentionum. Et an intentiones illæ perficiendæ sint. Et quod per
 tales figuras sciuntur euentus peregrinorum. Et an futuri sint scientes & Latrones.
 Et an sit Capitulatio hominum aut solutio Captiuorum. Et an futuri sint nati
 vel Latrones.
 5. Item quod ferunt quod dispositio Vniuersi procedit ex Prouidentia Diuina
 non immediatè sed mediante motu superiorum. Et quod istud facit, non impo-
 nit necessitatem inferioribus, quia habent contrarietatem, sed superioribus.
 6. Item quod sanitatem & infirmitatem, vitam & mortem attribuunt positio-
 ni Siderum & aspectui Fortunæ dicentes, quod si eum aspexerit Fortuna, viuet,
 si non aspexerit, morietur. *Error*.
 7. Item quod in hora generationis hominis in corpore suo & per consequens in
 anima quæ sequitur ex ordine causarum superiorum & inferiorum, inest homini
 dispositio inclinans in tales actiones & euentus. *Error*. Nisi intelligatur de euenti-
 bus naturalibus & per viam dispositionis.

ERRORES DE ACCIDENTE. Cap. 9.

1. **I**tem quod cum Deus non comparatur ad entia in ratione causæ materialis
 vel formalis, non facit accidens esse sine subiecto, de cuius ratione est in
 actu inesse subiecto suo.
 2. Item accidens existens sine subiecto suo non est accidens nisi æquiuocè. Et
 quod impossibile est quantitatem siue dimensionem esse per se, hoc enim esset
 esse ipsam substantiam.
 3. Item quod facere esse accidens sine subiecto, habet rationem impossibilis
 implicantis contradictionem, vt credimus in Eucharistia.
 4. Item quod Deus non posset facere accidens sine subiecto, nec plures dimen-
 siones simul esse.

ERRORES DE ACCIDENTE. Cap. 10.

1. **I**tem quod omnes scientiæ sunt necessariae præter Physicas disciplinas, & quod non sunt necessariae nisi propter consuetudinem hominum.
2. Item quod nulla quæstio disputabilis est per rationem quam Philosophus non deberet disputare & determinare: quia rationes accipiuntur à rebus: Philosophia autem omnes res habet considerare secundum diuersas partes sui.
3. Item quod possibile vel impossibile simpliciter, id est in omnibus modis est possibile, vel impossibile secundum Philosophiam.
4. Item quod Sapientes Mundi sunt Philosophi tantum.
5. Item quod non est excellentior status quàm vacare Philosophiæ.

ERRORES DE SACRA SCRIPTURA. Cap. 11.

1. **I**tem quod homo non debet esse contentus autoritate ad habendam certitudinem alicuius Quæstionis.
2. Item quod ad hoc quod homo habeat certitudinem Conclusionis, oportet quod sit fundatus super principia per se nota. *Error.* si generaliter tam de certitudine apprehensionis quàm adhesionis loquitur.
3. Item quod sermones Theologi sunt fundati in fabulis.
4. Item quod nihil plus scitur propter scire Theologiam.
5. Item quod fabulæ & falsa sunt in lege Christiana, sicut & in aliis.
6. Item quod lex Christiana impedit addiscere.
7. Item quod lex naturalis prohibet interfectionem animalium irrationabilium sicut rationabilium, licet non tantum.

ERRORES DE FIDE ET SACRAMENTIS. Cap. 12.

1. **I**tem quod non est curandum de fide, si dicatur esse aliquid hæreticum, quia est contra fidem.
2. Item quod non est credendum nisi per se notum, vel quod ex per se notis possit declarari.
3. Item quod non est curandum de sepultura.
4. Item quod non est curandum nisi ad apparentiam.
5. Item quod non est orandum.
6. Item quod non est confitendum nisi ad apparentiam.

ERRORES DE VITIIS ET VIRTUTIBVS. Cap. 13.

1. **I**tem quod raptus & visiones non habent fieri nisi per naturam. Item quod peccata contra Naturam vt pote abusus in coitu, licet sint contra naturam speciei, non tamen contra naturam indiuidui.
2. Item quod simplex fornicatio, vt pote solutus cum soluta, non est peccatum.
3. Item quod dignitatis esset in causis superioribus posse facere peccata & monstra præter intentionem, cum natura hæc posset.
2. Item quod delectatio in actibus venereis non impedit actum siue viam intellectus.
5. Item quod continentia non est essentialiter virtus.
6. Item quod perfecta abstinencia ab actu carnis corrumpit virtutem & speciem.
7. Item quod pauper in bonis fortunæ non potest agere in Moralibus.
8. Item quod humilitas, prout quis non ostentat ea quæ habet, sed vilipendit & humiliat se, non est virtus. *Error.* Si intelligatur quod nec virtus, nec actus virtuosus.
9. Item quod non sunt possibles aliæ virtutes nisi acquisitæ vel innatæ.
10. Item quod castitas non est maius bonum, quàm perfecta abstinencia.
11. Item quod finis terribilium est mors. *Error.* Si excludat terrorem Inferni, qui est extremus.

ERRORES DE RESURRECTIONE.

1. **I**tem quod non contingit Corpus corruptum redire idem numero, nec idem numero resurgere. *Error.*
2. Item quod resurrectio futura non debet credi, neque concedi à Philosopho quia impossibilis est inuestigari per rationem. *Error.* Quia etiam Philosophus debet captiuare Intellectum in obsequium fidei Christi.

ERRORES DE FELICITATE SIVE BEATITVDINE.

1. **I**tem quod Felicitas non potest à Deo immitti immediatè.
2. Item dicere dare Deum felicitatem vni vel non alii, est sine ratione & figmentum.
3. Item quod homo ordinatus quantum ad Intellectum & effectum, sicut potest esse sufficienter per virtutes Intellectuales & Morales de quibus loquitur Philosophus in Ethicis, est sufficienter dispositus ad felicitatem æternam.
4. Item quod felicitas habetur in hac vita & non in alia.
5. Item quod homo post mortem amittit omne bonum.
6. Item quod bonum, quod homini possibile est, consistit in virtutibus Intellectualibus.

Supradicti errores leguntur in Bibliotheca Patrum: sed malè dicuntur damnati à Stephano Episcopo Parisiensi anno 1227. Tunc enim nullus erat huius nominis Episcopus Parisiensis: quippe eo anno obiit Bartholomæus ex Decano Carnotensi factus Episcopus, cui successit Guillelmus Aruernus & vsque ad an. 1248. Sedem tenuit Episcopalem. Ad hunc ergo annum & adhuc Stephanum referenda est eorum condemnatio, prout à Ioanne Papa mandatum illi fuerat. Nam hisce temporibus multi errores passim docebantur præsertim in scholis priuatis. Cui malo vt occurreret Vniuersitas, statutum quod ad annum superiorem retulimus, edidit: & Ioannes XXI. Stephano Episcopo dedit in mandatis, vt in eos inquireret, damnarique curaret, cuius ad eum Bullam supra retulimus.

Eodem anno pridie idus Maij, die Veneris ante Pentecosten vt legitur in Chronico Rothomagensi, corruit Camera D. Papæ, de qua ruina D. Papa grauiter vulneratus 7. post dictam ruinam die mortuus est & vacauit sedes per sex menses & amplius. Tandem die S. Catharinæ ipsi successit Nicolaus dictus III. Patria Romanus, ex Illustri Vrsinorum familia natus, *Gaietanus* ante promotionem dictus & ob vitæ integritatem vulgò *Compositus* appellatus. Quem aiunt, nunquam sacrificasse quin lachrymas funderet; nec nisi idoneis sacerdotia contulisse. Non omnino tres annos sedit in Cathedra Pontificali. Cardinales creauit quosdam viros illustres scientiarumque laude per celebres, *Bentiengam* de Bentiengis de Aqua sparta. Vmbrum Ord. Minorum ex Episcopo Tudertino, Thomæ Aquinatis assiduum auditorem. *Latinum Mslabrancam*, seu *Frangi-Pancem* Romanum ex Sorore nepotem & Doctorem Parisiensem, qui obiit an. 1294. *Robertum Kilwardinum* Archiepiscopum Cantuariensem, virum Doctissimum & Philosophum acutissimum, & quosdam alios.

Anno 1278. Nicolaus Papa confirmauit tandem Guillelmi de Flauacuria Canonici Parisiensis deinde Rothomagensis electionem in Archiepiscopum Rothomagensem 7. id. Maii. quam ab an. 1275. (quo à duabus fere Capituli partibus electus fuerat) obtinere non potuerat; eumque ipse consecrauit 11. Kal. Iunii quæ erat Dominica ante Ascensionem, & Paltio Archiepiscopali donauit 8. Kal. eiusdem mensis, & in eius gratiam, ad Philippum Regem scripsit.

Eodem anno examinata est Doctrina Petri Ioannis Oliui ex Baccalaureo Sorbonico Minoritæ seu Franciscani, ob nouas quasdam de Virginis Deiparæ conceptione opiniones. Quo anno 15. Kal. Aug. obiit Romæ Erardus de Lisigny Episcopus Antissiodorensis, Doctor in Decretis, paulo ante à Nicolao III. Cardinalis factus Prenestinus. De quo sic legitur in appendice tomi. 1. Italiz sacre. *Tante famosissimi Antistiti viro famosissimo D. Guidoni de Melloto Antissiodorensi Episcopo successit Erardus Nepos eius Dominus Castri de Lisignis Diæcesis Lingonensis, cuius me-*

moria digna est recitatione solemni. Comitem Antissiodorensē, vxorem eius & ditionem mucrone ferit anathematis : à qua sententia cum appellasset Comes, Romam proficisci coactus est Erardus : sed cum immodicos ætus homo Gallus ferre non posset, in morbum incidit. In regione tamen illa, vt ibidem legitur, tam laudabiliter se habuit, quod apud Nicolaum Papam III. successorem præfati Ioannis & apud Cardinales eius merita tam dilucide claruerunt, quod ad Dignitatem Cardinalatus assumptus factus fuit Prænestinus Episcopus Cardinalis. Et licet in numero Antissiodorensium Episcoporum 6.us extiterit, primus tamen fuit inter ipsos qui ad tanta dignitatis fuerit culmen promotus.

Eodem anno Simon S. Cecilie Cardinalis, de quo iam ante sæpe diximus, Statutum nouum edidit de Electione Rectoris, præsertim verò de modo Electionis, addens quod si contingeret forsan Procuratorem in aliqua Natione deficere, iunior Magister in Theologia assumeretur in Electorem. Sic ergo edixit.

STATVTVM
NOVVM DE
ELECTIONE
RECTORIS.

Simon miseratione Diuina titulo S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis Legatus Vniuersis præsentēs litteras inspecturis Salutem in Domino. Cum diligentius attendentes quàm vsus ille, quinimo abusus reprobabilis & damnosus à longis retro temporibus introductus, videlicet quod *Rector Vniuersitatis Parisiensis* singulis mensibus, vel sex eligatur hebdomadis, turbationem Studij ac incentiuum inuidiæ ministrabat, illum duximus abolendum, statuentes & ordinantes quod Rector quater in anno, videlicet prima die legibili post festum B. Dionysii: vltima die legibili ante vacationes Natiuitatem Domini præcedentes: vltima die legibili ante Annunciationem B. Mariæ Virginis, & vltima die legibili ante festum B. Ioannis Baptistæ & non pluries eligeretur, qui Rectoriæ Officiū liberè exercere valeret pro tempore suo regimini deputato, nisi forte infra tempus ipsum iustè appareret suis culpis exigentibus amouendus: Quo casu, vel si forte decederet, seu legendi actum dimitteret, tempus quod suo regimini superesse contingeret, voluimus accrescere successorī: Adiecitū etiam huic Ordinationi nostræ quod eligeretur Rector vnicus à 4. Procuratoribus Nationum Vniuersitatis prædictæ, vel aliis 4. eorum Magistris iuratis secundum tenorem Statuti dudum super hoc editi, sicut ante nonnullis annis exiit obseruatum. Quodque eligeretur Rector in posterum sub hac forma, quod 4. Procuratores 4. Nationum prædictarum iurati solenniter super sacrosancta, coram ipsis Nationibus eligerent bona fide alium à prædecessore illo in Rectorem Vniuersitatis eiusdem, quem secundum suam conscientiam crederent vtiliorem Officio Rectoriæ, non moti ratione discordiæ præcedentis, nec moti amore vel timore, odio vel honore vel pudore alicuius ex Nationibus supradictis, nec moti amore vel odio, honore vel vtilitate alicuius personæ, sed moti propter bonum commune totius Studij memorati; & ille in quem consentirent quatuor sic iurati, vel tres illorum, staret Rector Vniuersitatis prædictæ vsque ad tempus præfixum. Si verò neque illi quatuor, neque illi tres in vnum consentire valerent, tunc vocaretur Rector prædecessor, vel duo Rectores si essent iurati super sacrosancta secundum formam prædictam ad eligendum; & ille in quem maior pars consentiret, staret Rector vsque ad tempus terminatum. Quod si forte adhuc maior pars in aliquem vnum nõ consentiret, tunc irritarentur huius Electores & vocarentur alij quatuor à singulis Nationibus supradictis iurati sub eadem forma, donec maior pars in aliquem consentiret; & ille vsque ad determinati temporis exitum staret Rector. Intendentes autem ad Vniuersitatis prædictæ statum pacificum & tranquillum, & ad turbationem omnimodam submouendam, adhuc ordinandum duximus & etiam statuendum, quod si contigerit tempore quo Rectoris præfate Vniuersitatis instat electio faciendā, Procuratorem in aliqua de Nationibus deficere supradictis, iunior Magister in Theologica Facultate Parisius actu Regens ad eundem eligendum Rectorem loco Procuratoris huius admittatur. Et si Procuratores duarum ex eisdem Nationibus tempore prædicto defuerint, loco ipsorum duo Iuniores in eadem Theologica Facultate Magistri Regentes actu Parisius ibidem præsentēs recipiantur ad electionem huiusmodi faciendam. Datum apud Nogentum super Sequanam Kalend. Octob. Pontificatus D. Nicolai Papæ III. an. 2.

Hoc ergo tantum adiecit Simon huic nouo statuto, vt si contingeret aliquam Nationem carere Procuratore, assumeretur Iunior Magister in Theologia Regens actu. Nam an. 1266. ipse statutum de eadem re condiderat, cuius hic meminit: & quatuor Nationes an. 1249. conuenerant etiam inter se de modo eligendi Rectoris, & Statutum confecerant iisdem omnibus verbis, quibus concepta sunt ea quæ à Simone condita sunt.

Quod verò ad Iuniorem Magistrum in Theologia Rectoris Electorem attinet, memorabile & forsitan vnicum in tot seculis quæ decurrit Vniuersitas Parisiensis exemplum legitur an. 1438. eiusmodi. Nam cum in Natione Germanica nulla essent supposita, propterea quod restituta in Regnum suum Carolo VII. omnes Angli expulsi fuerant, Natio Franciæ censuit Iuniorem Doctorem in Theologia in Quatuor-virum esse assumendum. Sic enim scribit M. Ioannes de Couffy Procurator eiusdem Nationis. 10. die Octob. an. 1438. fecit D. Rector M. Philippus de Longolio Facultatem Artium conuocari apud S. Iulianum super 3. Artic. 1us fuit ad eligendum nouum Rectorem. 2us fuit ad providendum vni Intranti Nationis Almaniae... Quantum ad 2um Ordinavit præfata Natio, quod vocaretur iunior Doctor in Theologia actu Regens Parisius, qui esset secularis loco & defectu suppositorum Nationis Almaniae: propter quem defectum carebat Facultas Artium vno intrante. Dubium an cæteræ Nationes huicce sententiæ assenserint.

Cæterum ex Statutis supra memoratis patet veterem esse Iuramenti formulam, quod præstare tenentur Quatuor-viri Electores futuri Rectoris. Sic enim antiquam Conclauæ subcant, Rector eos adigit iurare. VOS IVRABITIS QUOD ELIGETIS BONA FIDE ALIUM A PRÆDECESSORE IN RECTOREM VNIVERSITATIS, ILLUM QUEM SECUNDUM VESTRAM CONSCIENTIAM CREDETIS VTILIOREM OFFICIO RECTORIÆ, NON MOTI RATIONE PRÆCEDENTIS DISCORDIÆ, NEC MOTI AMORE VEL ODIIO VEL PVDORE ALICVIUS NATIONIS, NEC NON AMORE VEL ODIIO, HONORE VEL VTILITATE ALICVIUS PERSONÆ, SED MOTI DVNTAXAT PROPTER BONUM COMMUNE VNIVERSITATIS.

Eodem anno mense quoque Octobri idem Cardinalis cum esset Diuini litem & discordiam sopiuit, quæ occasione denunciationis congregationum Vniuersitatis acciderat inter Decanos Facultatum Iuris Canonici ac Medicinæ & Rectorem: iniunxitque vt fieret ista denunciatio vel à Rectore, vel per alium ipso mandante, aut per schedam, aut alio quouis modo, dum pateret publicè indictam fuisse Congregationem. Tale igitur est Statutum.

Simon miseratione Diuina Tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis Legatus Vniuersis præsentibus litteras inspecturis salutem in Domino. Mentem nostram propensior cura sollicitat, vt circa Statum Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensium quam sincera affectione prosequimur, intentæ considerationis aciem dirigentes ad ea solerti studio & studiosâ solertiâ intendamus, per quæ sibi Diuinâ propiciante clementiâ tranquillæ pacis & stabilis bonum proueniat, & nociuæ prosperitatis commoda duratura succedant. *Olim siquidem inter Magistros Facultatis Artium ex vnâ parte & Magistros in Decretis & Medicina Vniuersitatis eiusdem ex altera, super modo denunciandi Decanis Magistrorum ipsorum in Decretis & Medicina Congregationes generales in eadem Regentium Vniuersitate, quæ certis modis & conditionibus præcedentibus consueverunt pro tempore fieri, materia extitit dissensionis exorta, quæ tandem fuisse dicitur in quadam Congregatione Generali apud Ecclesiam S. Bernardi Parisiensis facta certo modo interueniente sedata. Sed pacis æmulo amatore litium procurante huiusmodi extitit resuscitata dissensio, parte Decretistarum & Medicorum huiusmodi assente, quod Congregationis denunciatio & articulorum expressio, super quibus eadem noscitur Congregatio faciendâ, debent per Rectorem vel alium Magistrum in Artibus Vniuersitatis prædictæ actu Regentem fieri. Rectore suo & Facultatis Artistarum nomine ex aduerso dicente, quod sufficiens existeret, quod per aliquem de Bedellis Vniuersitatis Iuratis, licet non per Rectorem vel per alium Magistrum fieret huiusmodi Congregationis denunciatio & articulorum expressio prædictorum. Demum vero vtraque pars huiusmodi negotium Ordinationi & dispositioni seu beneplacito nostris altè & basè duxit totaliter supponendum, vt per*

STATUTUM
DE DENUN-
CIATIONE
CONGREGATIONUM
GENERALIUM.

„ Nos summarie ac de plano absque strepitu & figura Iudicij possemus in negotio
 „ procedere supradicto, & super eo disponere, ordinare ac totaliter facere de alto
 „ & basso, prout nobis placeret & videremus etiam faciendum. *Nos autem Vniuer-*
 „ *sitatis predictæ statum pacificum & prosperum, sicut pramittitur, diligentes, ac intendentes*
 „ *præcauere periculis, quæ huiusmodi possint discordiam generare,* præfatum negotium
 „ in forma supradicta, quanquam tunc arduis quibusdã effemus occupati negotiis,
 „ duximus assumendum. Vnde super eodem negotio volentes plenius informari,
 „ discretis viris Decano Ecclesiæ Parisiensis (Gaufrido de Barro) & M. Geruasio
 „ de Clino-campo Archidiacono Cenomanensi per litteras nostras sub certa forma
 „ dedimus in mandatis, vt super dicto negotio per testes idoneos ab eis ad perhi-
 „ bendum testimonium super hoc veritati per Censuram Ecclesiasticam si opus exi-
 „ steret, compellendos, quos Pars prædictæ Facultatis Artium produceret coram
 „ ipsis, Ita quod duodenario producendorum testium esset contenta numero, inqui-
 „ rerent diligentius veritatem, Depositiones ipsorum testium fideliter in scriptis
 „ sub sigillis ipsorum inclusas quàm citius transmissuri. Præfati verò Decanus &
 „ Archidiaconus de huiusmodi Mandato nostro recepto in Inquisitionis ipsius ne-
 „ gotio eiusdem Mandati formã seruata procedere curauerunt, prout eorum nobis
 „ missæ Responsales litteræ continebant, & tandem illis Nobis inquisitionem re-
 „ mittentibus supradictam, ipsam attentã inspectione discussimus & diligenter in-
 „ relleximus. Cumque sollicitis studiis in negotio procederemus eodem ad ipsius
 „ expeditionem celerem intendentes, Sanctissimus Pater ac Dominus noster D.
 „ Nicolaus Diuina prouidentia summus Pontifex nos ad suam præsentiam euoca-
 „ uit. Nos itaque sedulã meditatione pensantes, quod si iuris rigorem in hac parte
 „ seruare contingeret, non posset ante recessum nostrum huiusmodi negotium ter-
 „ minari. Considerantes etiam & diligenter attendentes quod ex dissensionibus pri-
 „ dem in Vniuersitate prædicta inimico homine zizaniã superfeminante subortis
 „ non solum amissio studii & alia mala quamplurima grauiãque damna, verum
 „ etiam vulnera, mutilationes membrorum, cædes & homicidia nonnunquam
 „ etiam frequentius contigerunt. Volentes quoque in posterum huiusmodi peri-
 „ culis & dispendiis per salubris prouisionis obuiare remedium, ac de Vniuersita-
 „ te præfata turbationis & discordiæ cuiusquam materiam amputare, tam ex sup-
 „ positionibus huiusmodi potestate quàm etiã ex officio nostro pro bono pacis pro
 „ negotio huiusmodi ordinandum duximus & etiam statuendum, vt quando ge-
 „ neralis imminet congregatio faciendã, Rector per seipsum vel per alium Ma-
 „ gistrum actũ Regentem Parisius in Artibus denunciaret si voluerit & viderit expe-
 „ dire: alioquin per scedulã vel per scripturã aliquo signo de nouo factõ ad hoc
 „ specialiter deputatã, signatã & clausã per aliquem de Bedellis Vniuersitatis
 „ prædictæ iuratis transmissã, dictã Congregationem, horã & locum & arti-
 „ culos super quibus erit ipsa congregatio faciendã Decretistarum & Medicorum
 „ prædictorum faciet denunciari Decanis. Datum apud Diuionem 14. Kal. Nou.
 „ Pontificatus D. Nicolai Papæ III. an. 2.

„ Similis Controuersia orta quoque olim fuerat inter Decanum Theologiæ &
 „ eandem Facultatem Artium quasi propugnatricem Iurium & Dignitatis Recto-
 „ riæ: sed tandem sic decisa & terminata est, vt vel Rector ipse viuã voce denun-
 „ ciaret locum & diem Congregationis simulque materiam futurę deliberationis, vel
 „ alius Magister vice Rectoris, vel per schedulã continentem articulos delibera-
 „ tionis. Vnde inter iuramenta quæ præstare tenebantur olim Candidati Artium
 „ examinandi apud S. Genouesam, vnum legitur ad hanc rem pertainens, estque
 „ eiusmodi.

*Item iurabitur quod pro habendo Congregationem Generalem Vniuersitatis Rector non
 tenetur petere consensum à Decano Theologorum: sed solum ei denunciare exponendo arti-
 culos voce tenens. Et hoc potest facere Rector per seipsum, vel alium Magistrum Regentem
 in Artibus,*

*Item quod sufficit secundum statutum & Ordinationem nuper factã & instrumenta
 per consensum duarum Facultatum, videlicet Theologiæ & Artium, Rectorem
 vel Magistrum in Artibus, qui adiret domum Decani dictæ Facultatis Theolo-
 gicæ pro Rectore dimittere scedulã in Domo continentem articulos, locum & horã,
 super quibus debet fieri Congregatio Generalis, in casu quo non inueniretur in Domo sua.*

Eodem anno Facultas Artium considerans aditum ad consortium Vniuersitatis patere per examen & licentias primordiales, quarum ipsa erat dispensatrix, conuocatis ad San-Iulianensem ædem Nationibus sic sanciuir.

*Vniuersis Christi Fidelibus Rector & Procuratores 4. Nationum caterique Magistri Regentes Parisius (in Artibus) Salutem in omnium Salvatore. Noueritis quod Nos omnes & singuli considerantes, nostram Facultatem multipliciter esse lapsam, lapsum verò eius cupientes pro totis viribus recuperare, & ad hoc apud S. Iulianum vocati & specialiter congregati de consensu vnanimi nullo contradicente, longo tractatu & diligenti super hoc habito Statuimus & ordinamus, quod nulli Bachelario, *whicunque licentiatus fuerit inferius vel superius, (hoc est apud Aulam D. Episcopi Parisiensis, vel apud S. Genouefam) dies ad incipiendum de cetero assiguetur, nisi prius omni fraude remota Rectori iurauerit se determinasse Parisius, vel alibi in alio Studio Generali, ubi sint ad minus 12. Magistri Regentes.* Hinc intelligitur iam tum intercessisse societatem inter alias Vniuersitates & Parisiensem.*

DE EXAMINIBUS
NE ET LICENTIIIS

2. Statuimus, quod nullus cuiuscunque conditionis fuerit, donec se ita determinasse Examinatoribus iurauerit, ad examen superius admittatur. Nimirum quia superius Examen quod scilicet habetur apud S. Genouefam, institutum fuit licentiarum causâ, Determinationes verò actus erant, quibus tentabantur & probabantur Candidati ad Baccalariatum in Artibus consequendum.

3. Statuimus quod Examinatores in sua Institutione, (hoc est cum à Nationibus ad id muneris deliguntur) iurabunt quod nullum Bachelarium ad examen superius recipient, donec prius iurauerit se determinasse sicut superius est expressum.

4. Statuimus, quod si Bachelarius Licentiatus in istis periurus inuentus fuerit, eius licentia, si eius inceperit Magisterium, quoad hoc sibi prorsus denegata gratia per Scholas & sermones publicè reuocetur.

5. Statuimus quod iuuent Magistri Bachelarios presentantes, antequam Bachelarij eorum audiantur, quod si contingeret eos scire, siue ante licentiam siue post, suos Bachelarios, vel quoscunque alios non determinasse, sicut prius est expressum, Rectori quam citius poterunt, reuelabunt. Hæc autem omnia statuimus, concessimus, volumus inuolabiliter obseruari super hoc datâ fide cuiuscunque corporali, retentâ tamen potestate diminuendi, addendi, corrigendi, si necesse, & immutandi. In cuius rei testimonium Sigilla 4. Nationum iussimus apponenda. Datum an. 1278. die Veneris post Purificationem B. Mariæ Virginis.

Anno 1279. 13. Septemb. obiit Stephanus de Aurelianis seu Temperius dictus ex Cancellario Ecclesiæ Maioris & Vniuersitatis factus Episcopus Parisiensis an. 1268. Successorem habuerat in Cancellaria M. Nicolaum, & hic M. Ioannem de Allodio vulgò de Aurelianis dictum, qui cum Vniuersitate laticulas multas exercuit. Rarum tamen & memorabile exemplum præbuit hoc anno simplicitatis & innocentiae. Nam cum post mortem Stephani de successore ageretur, nec M. Odonis de S. Dionysio Canonici Parisiensis Electio in quem Canonicorum vota consenserant, Nicolao Papæ probata fuisset, seque in Episcopum postulari animaduertit, tanti oneris metu correptus ad Dominicanos confugit, teste Stephano Stampayo & Chronographo S. Victoris, sumptoque habitu apud eos decessit Idipsum testatur Guillelmus Nangiagus in lib. de Gestis Philippi III. M. Ioannes de Aurelianensis, inquit, Cancellarius Parisiensis per Papam Nicolaum ad Episcopatum Parisiensem promotus, seculo vale faciens totum à mittit, & in Domo Fratrum Predicatorum Parisius Religionis habitum assumens Pauper ibidem cum Pauperibus deuotè Domino famulando huius vite peregit incolatum. Item testatur Ioannes à S. Victore sic scribens. Hoc anno M. Ioannes Aurelianensis Cancellarius S. Mariæ Paris. intrauit Ordinem FF. Predicatorum Parisius, cum post obitum Stephani Episcopi Paris. de mandato Papæ ei fuisset collata dignitas Episcopatus Parisiensis.

1279.

Stephano Temperio successit in Episcopatu Ranulfus de Homblonera, Natione Normanus: pro cuius electionis confirmatione Nicolaus III. commendatitias ad Regem dedit litteras. Ille tamen non successit immediatè Stephano, sed Odoni de S. Dionysio Electo, de quo sic Ioannes à S. Victore. Eodem tempore M. Odo de S. Dionysio vir magna ætatis & profunde scientia electus est in Episcopum Parisiensem Curiamque Rom. ob hoc petiit sed inefficax rediit propter senii debilitatem & manuum tre-

morum refutatus à Papa. Et postea Ranulphus Natone Normanus Magister in Theologia factus est Paris. Episcopus.

Hocce verò tempore Ottobonus Fliscus qui postea Cardinalis & Papa Adria-
V. factus est, erat, Canonicus Parisiensis. Florebant verò litterarum laude illustres
inter ceteros *M. Guillelmus Durant Decanus Carnotensis, postea Mimatensis Episcopus*,
Speculator dictus, multorum Operum author, quæ hodie Doctorum
manibus teruntur. *Egidius Romanus Augustinensis. M. Philippus de Ambleuilla*
hoc anno factus Decanus Rothomagensis. *Ioannes Pecham* nationis Anglicanæ,
ordinis Franciscanæ, hoc quoque anno creatus Archiepiscopus Cantuariensis à Ni-
colao III. & Roberto Kilyvarbio Cardinali facto successus. Qui Ioannes in An-
glia & Parisiis diu Philosophiam & Theologiam professus fuerat: Romæ pariter
factæ Theologiæ Lector apud Franciscanos constitutus: ad quem audiendum
conuolare solebant Cardinales & Episcopi, eique in suggestum ascendenti assurge-
re. Errores quosdam de formarum multiplicitate scriptis suis inseruisse accusatus
est. At respondit se olim Thomæ Aquinatis Doctrinam mordicus sectatum fuisse:
damnata vero à Theologis Parisiensibus eius opinione, quia vnicam formam
tuebatur, illis se potius quam Thomæ adhæsisse: cum & ipse Thomas cuius au-
ditor fuerat, Parisiensis Episcopi & Theologorum Parisiensium iudicio & cen-
suræ suum dogma subiecisset. Qua de re sic scribit Nicolaus Harpsfeld.

Fuit Ioannes Catholicæ Doctrinæ & totius Disciplinæ Ecclesiasticæ acerrimus
assertor. Cumque Richardus Knapvellus Dominicanus quædam è suggesto
assereret non satis Catholicæ fidei congrua, euocauit eum ad suum Ioannes
Tribunal. Cumque ille se non sisteret, octo illius errores re cum Doctis commu-
nicatâ damnauit. Sed Hugo Mancestriz Dominicanorum Prouincialis interpo-
suit se & Iurisdictionem Ioannis declinare cupiens, asseruit cognitionem contra
Dominicanos soli Rom. Pontif. reseruatam. Fuere tamen, præsertim Dominica-
norum Quidam Oxoniæ præses, qui errorem Ioanni de formarum multiplicitate
impingerent, quodque ea de re mortuum (D. Thomam Aquinatem intelligen-
tes, qui vnicam formam tuebatur) minus candidè perstringeret & roderet. Quo-
rum iniustam ille accusationem iustis rationibus retundit. Nec diffiteatur inter
Dominicanos & Minores multa & grauius opinionum esse dissidia, ob quæ agro
& dolenti erat animo: quæque summi Pontificis autoritate interpositâ compo-
ni primo quoque tempore cupiebat: sed tamen ea cum nulla fidei iacturâ con-
iuncta, neque in his hæreticæ quæ illam læderent; & fuisse etiam magnam, saluâ
tamen & integrâ amicitiam, inter Philosophos sententiarum varietatem & dissonan-
tiam. Neque se quidem inuidiâ aut contentione huc præductum, aut cum Tho-
mæ aut cuiusquam mortui cineribus pugnare, imò mordicus aliquandiu Thomæ,
eiusque hac in re sententiam tueri solitum, donec vidisset eam à Theologis Pari-
sienibus impugnatam, præsentemque Thomam audisset, quâ erat ille animi de-
missione, Parisiensis Episcopi & Theologorum Lutetiæ iudicio & censuræ se &
totum illud suum dogma subiecisse. Quam & decessorem suum Robertum, licet
Instituti esset Dominicani, Oxoniæ tamen damnasse ait. Neque recens se, vt ad-
uersarius criminabatur, eam de varietate formarum sententiam securum, sed an-
te multos annos eandem constanter Lutetiæ, in Anglia, atque adeo Romæ pa-
lam post Alexandrum & Bonauenturam suæ Disciplinæ homines defendisse.

Circa hæc eadem tempora non leuis cum Henrico Episcopo Lincolnensi con-
tentio intercessit Academicis Oxoniensibus, quia ille veteres Academiae præro-
gatiuas & Priuilegia labefactare conabatur, præsertim ea quæ pertinent ad Iudices
quos sibi è Magistris constituerant Academici. Quæ quidem discordia aliquo
pacto sedata & composita, paulo post reuocata est per Oliuarium Episcopum,
ad quem, inquit Harpsfeldius, *Ioannes Pechamus Cantuariensis scripsit rogansque, ne
Academiae negotium faceretur, nèue agrè ferret Scholasticos et si sua Diæcesis, habere ta-
men suos Domi (id. Oxoniæ) Iudices: cuiusmodi priuilegia & consuetudines in Parisien-
si & aliis celeberrimis Academiae usurparentur, & huiusmodi etiam Priuilegia etiam Iu-
ra Ciuilia Academiae indulgisse. Nempe Fridericus I. cognomento Barbarossa an-
1158. in Conuentu Roncaliensi Authenticam Habita, edidit, quâ Scholaribus
Bononiensibus Iudices de suo Corpore indulgit.*

Eodem

Eodem anno Facultas Artium huiusce Parisiensis Vniuersitatis videns multos de suis Scholasticis vagari, discursare & aliud agere, quàm quod agere deberent, statuit ad coercendam multorum insolentiam qui prætextu Scholaritatis Priuilegiis Academiae gaudebant & gaudere gloriabantur, vt omnes & singuli Magistri Catalogum haberent & conscriberent suorum Discipulorum scholas suas assidue frequentantium, vt illi soli deinceps gauderent priuilegiis, eosque pro suis agnosceret & vendicaret Academia, cæteri verò qui scholas minimè aut rarò frequentarent, ex consortio bonorum & ex Academia prorsus excluderentur. Statutum est eiusmodi.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Rector Vniuersitatis Parisiensis & omnes & singuli Magistri Facultatis Artium Salutem in Filio Virginis Gloriosæ. Attendentes quod propter multitudinem Scholarium nostræ Facultatis, multorum nomina ignoramus, ac etiam qui sunt boni ac legitimi aut fictitii Scholares, discernere non possumus, & aliqui fingunt se esse Scholares nostræ Facultatis, vt & priuilegiis & libertatibus ac etiam Vniuersitatis gaudere valeant & frui, qui tanquam membra putrida à tali corpore seu consortio debent separari. Nam & propter tales multoties Facultas diffamatur & à plurimis vilipenditur, & Magistri dictæ Facultatis modis variis à studio & contemplatione impediuntur, & boni ex talium consortio & persuasionibus se retrahunt in tantum quod non possunt sanè pretiosam acquirere margaritam. Nos volentes super hoc salubre remedium opponere, statuimus ac etiam ordinamus, quod omnes & singuli Magistri dictæ Facultatis & etiam qui in dictâ Facultate sunt incepturi, per eorum iuramenta omni fraude amota nomina propriorum Scholarium scribere teneantur & bonorum cognitionem habeant, vt loco & tempore in omni necessitatis articulo de ipsis legitimum testimonium deferre valeant, vt soli studium insequentes, & erga Magistros tam pro lectionibus Ordinariis quàm Cursoriis, vt moris est, & secundum statutum debitè se habentes, & eisdem condignâ recompensationem facientes, si super hoc à suis propriis Magistris fuerint requisiti, & si Magistri fuerint de his contenti, Priuilegiis & Libertatibus Facultatis & Vniuersitatis gaudere valeant & ad singulos actus in dictâ Facultate promoueri. Fictitii autem Scholares & studii persecutores cum bonis non scribantur, sed tanquam inutiles à gremio & consortio Facultatis amoueantur, ita quod absque dispensatione Facultatis ad aliquem actum in Facultate non valeant promoueri, nec priuilegiis & Libertatibus Vniuersitatis gaudeant, sed pro non Scholaribus à quolibet Magistrorum per eorum iuramenta habeantur. Volumus autem & ordinamus quod quilibet Rector in sui Institutione per suum Iuramentum adstringatur, quod præsentem ordinationem per Seruientem Iuratum per Scholas Magistrorum in singulis annis faciat proपालari. Volumus tamen quod his non obstantibus omnia statuta & priuilegia vniuersa in omnibus & personis inuiolabiliter obseruentur. Et vt hæc habeant roboris firmitatem, Sigilla 4. Nationum præsentis scedulæ sunt appensa. Actum an. Domini 1279. apud S. Iulianum Pauperem die Venetis post festum S. Dionysii.

Hoc idem Statutum legitur in libro antiquo Rectoris ad annum 1289. fol. 74. verso.

Eodem anno Nicolaus Pontifex Romæ apud S. Mariam Maiorem Pontificatus sui anno 3. singulare Priuilegium concessit Magistris Parisiensibus legendi regendique vbique terrarum nullo præuio examine. Iuxta quod cum Cancellarius inaugurat aliquem Magistrum, seu cum docendi licentiam impertitur, sic ait. *Authoritate Apostolica hac in parte tibi concessa. Do tibi potestatem legendi, docendi, regendi omnesque actus Magistrales exercendi hic & ubique terrarum.* Tale igitur legitur in Chartario Academico priuilegium.

Nicolaus Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Parisiensium Salutem & Apostolicam benedictionem. Dum, attentè considerationis indagine perscrutamur quod litterarum studia cooperante illo à quo omne datum optimum omneque donum confluit & perfectum, viri efficiuntur scientiis eruditi, per quos litterarum veritas explicatur,

» erudimur rudes, prouecti ad altiora crescunt & fides Catholica inualescit, li-
 » benter loco, vbi solent huiusmodi studia & studentes in eis munimus immunita-
 » tibus & libertatibus honoramus. Cupientes itaque vt studentes in agro Lutetiæ
 » apud Ciuitatem Parisiensem ad Magistrii brauium animentus & in Facultatibus
 » in quibus cathedrâ decorari meruerint Magistrali, cunctos valeant erudire, præ-
 » sentium tenore litterarum decernimus, vt quicumque in Vniuersitate vestra apud
 » Ciuitatem prædictam ab illis per quos consuevit Licentiandis in dictis Facultati-
 » bus autoritate Apostolica regendi licentiam elargiri, prout est ibi hæctenus ob-
 » seruatum, examinatus & approbatus fuerit, ab eis licentiam huiusmodi obti-
 » nuerit in Theologiæ vel Iuris Canonici aut Medicinæ seu Liberalium Artium Fa-
 » cultatibus, ex tunc absque examinatione & approbatione publicâ vel priuatâ
 » vel aliquo alio nouo principio regendi atque docendi vbique locorum extra Ci-
 » uitatem prædictam, liberam habeat Facultatem, nec à quoquam valeat prohi-
 » beri, non obstantibus aliquibus contrariis consuetudinibus vel statutis, & siue
 » velit regere siue non in Facultatibus præhatis, pro Doctore nihilominus habeat.
 » Nulli ergo hominû liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel
 » ei auus temerario contraire. Si quis autem attentare præsumpserit, indignationem
 » Omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.
 » Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem 10. Kal. April. Pontificatus nostri an-
 » no 3.

Est & alterum eiusdem Pontificis Priuilegium, quod nondum mihi venit in manus, quo Vniuersitati Parisiensi concessum est, vt quicumq; Doctor in ea fuerit, possit in omnibus aliis Orbis Christiani Vniuersitatibus præcedere quoscumque Doctores eiusdem Facultatis, in qua ipse Doctor fuerit. Iuxta quod Priuilegium non ita pridem D. Hallicius Doctor & Professor Sorbonicus cum Romæ esset Iansenisticæ litis causâ, solemnique Thesi & Disputationi interesset, petiit facultatem apèrendæ huiusmodi disputationis & obtinuit, primusque disputa-
 » uit.

1280.
COLLE-
GIUM HAR-
GVRIANVM.

Anno 1280. M. Radulphus de Harcuria Doctor in Decretis tuum Canonicus Ec-
 cles. Parisiensi. ante verò Archidiaconus Constantiensis, Cancellarius Baiocensis,
 Cantor Ecclesiæ Ebroicensis, & Rotomagensis Magnus Archidiaconus, eo mo-
 tus desiderio pioque voto quo tunc plurimi mouebantur, fundare cœpit Colle-
 gium quod ab eo Harcurianum nuncupatum est, in gratiam Pauperum Schola-
 rium Normanorum è 4. Diocesisibus istis oriundorum, Constantiensis, Ebroicensis
 Baiocensis & Rotomagensis, in quibus primas ipse dignitates Ecclesiasticas obtinuerat.
 Atq; in eam rem emit quasdam Domoſ ruinam minitantes, quas ad studentium
 cōmoditatē ædificauit cum area: sed morte præuentus inceptum tam laudabi-
 le non potuit ad exitum perducere. Robertus vero de Harcuria frater eius Con-
 stantiensis Episcop. Executor Testamenti longè domos fraternas amplificauit em-
 ptis aliis ædibus, commodioresque fecit ad habitandum: vt dicitur specialius in
 volumine de Foundationibus Collegiorum Academia Parisiensis.

Eodem anno 11. Kalend. Septemb. die Iouis in Octauis Assumptionis obiit Ni-
 colaus III. vacauitque sedes menses quinque, dies viginti, donec tandem M. Si-
 mon de Bria, S. Cecilie Cardinalis, Natione Gallus, Patria Briensis ad Pontifi-
 catum promotus est, vt dicitur ad an. sequentem. Sub Nicolao secundæ *Vesperæ*
Siciliæ acciderunt. Nam Siculi libidinis & insolentiæ militaris Gallorum nostrorū
 impatientes, communicato cum Pontifice consilio, qui Carolo Siciliæ Regi in-
 fensus erat, & cum Palæologo Bizantino Imper. qui Gallos nuper ex vrbe cie-
 cerat, & Petro Aragonio coniuratione factâ hoc anno (aliqui scribunt an. 1281.)
 die Paschæ ad pulſum Campanarum conuocantium ad Vesperas omnes Gallos
 nihil tale cogitantes supra octo millia cum vxoribus etiam grauidis intra duarum
 horarum spatium contrucidarunt. Vnde *Vesperæ Siciliæ* dictæ. Protinus vero Sicu-
 li ad Petrum Aragonium Regem deficiunt, cui Sicilia deberi videbatur iure
 dotis Constantiæ vxoris filie Manfredi, quem Carolus vita & regno spoliauerat.
 Vt narrat Paulus Æmil. l. 7.

Eodem anno communi fato functus est Albertus Magnus Episcopus Ratisbo-
 nensis, insignis ille Theologiæ Magister, ad miraculū doctus, anno ætatis octoge-

Simo (aliis 87.) sepultusque in medio Chori Conuentus sui Colonienfis. *Post quem non surrexit vir similis ei*, inquit Trichemius, *qui in omnibus litteris, scientiis & rebus tam oditus, eruditus, expertusque fuerit.*

Eodem anno iuxta Reformationem in Electione Rectoris seruandam, à Simone S. Cecilie Cardinale factam vt supra memorauimus, quatuor Nationes Facultatis Artium apud S. Mathurinum conuenerunt S. Ianuati, & Conclauis vsum, quemadmodum non ita pridem Romæ ex instituto Gregorii X. in Concilio Lugdun. in Electione Pontificis Maximi obseruari ceperat, instituerunt, scilicet vt 4. *Electores seu Quatuor-viri*, quos vulgò *Intrantes* vocamus, singuli à singulis Nationibus delecti præstito iuramento subirent Conclauem, ibique habita inter se inuicem deliberatione, & consultatione nominarent in Rectorem, quem suo iudicio, & ex animi sententia iudicarent esse eam dignitate digniorem. Ne vero Electores illi in sua deliberatione turbarentur, multiplici modo cautum est, vt patet ex hoc Instrumento, quod legitur in antiquis Codicibus Procuratorum.

Vniuersis litteras præsentis visuris & auditoris *Nos omnes & singuli Magistri in Artium Facultate actu Regentes* Salutem in Filio Virginis Gloriosæ. Facta præterita euidenter nos edocent ex dissensione & discordia circa Rectorem habitis nostram Facultatem, nec non totam Vniuersitatem periculis & detrimentis quæ ampluribus subiacere. Nos igitur videntes talibus periculis obuiare & fraudes prout possumus in posterum excludere, ad obseruandam formam eligendi Rectorem Nobis à D. Simone quondam Legato traditam, de communi consensu & assensu omnium Magistrorum specialiter ad hoc vocatorum in Capitulo S. Mathurini an. Domini 1280. 8. mensis Ianuarii duximus statuenda quæ sequuntur & inuiolabiliter à nostris successoribus obseruanda.

STATVTVM
CONCILII
LIV.

Imprimis videlicet, quod *Electores* post iuramentum in præsentia Facultatis factum in vnum locum includantur, à quo recedere non præsumant, nisi Electio fuerit celebrata, excepto dumtaxat necessitatis articulo, qui per maiorem partem Facultatis tunc præsentis fuerit iudicandus. Si autem Electores in vnam determinatam personam concordauerint, liceat eis ad immediatum ostium venire, vt Rectorem conuocent, solum loquelam ad alios & de aliis penitus interdicitam.

Item quod solum per spatium durationis vnius Candelæ, quæ vnius totius Candelæ vulgariter sine fraude de vna libra cereæ supra Ellychnium ponderis octo sterlingorum nouorum de quatuor filis confectum, vt communiter sine dolo eis operatores Candelarum vtuntur factæ. Portio vigesima sexta erit, quæ portio in longitudinem habebit octauam partem vnius Parisiensis. Si autem minus pondus cereæ accipiatur, iuxta præcedens consimilis proportio obseruetur. Quæ Candelam in introitu ipsorum ad locum electionis accendetur, & continuè ardebit vsque ad consumptionem eiusdem Candelæ potestatem habebunt eligendi Rectorem ac infra idem spatium eligere teneantur. Si autem in aliquo istorum defecerint, vel aliquis (in Cod. Gall. Nat. legitur, *si aliquis defecerit*) per totum tempus sequentis Rectoriæ ad hoc quod ad quæcunque officia Facultatis vel Nationis eligantur vel eligatur, inhabiles aut inhabilis reddantur, seu reddatur.

Item si aliquis actu Regens siue Rector non missus à tota Facultate vel à maiori parte ad Electores accedat, eadem pœnâ puniatur.

Item Bedelli Electorum, ne Regens vel non Regens ad dictos Electores accedat, per iuramentum adstringantur. Et si aliquos prædictos Electores accedere contingat, hoc Facultati reuelabunt, eis locutione seu informatione ipsorum prædictorum penitus Electorum interdicitis. Si autem aliqui Bedellorum secus fecerint, in aliquorum prædictorum refusione sua Rectoriæ sequenti priuentur.

Item statuimus quod in loco electionis non comedant nec bibant, nec attentius electionem perficiant sub pœnâ interdicitam.

Item statuimus Ordinantes quod prope finem temporis præfatorum Electorum si concordare nequiverint, singuli Magistri singularum Nationum ibidem existentium iuxta formas suas eligendi in Nationibus obseruatas, alios ad eligendum mittant Electores, continuatione prædictorum Electorum penitus interdicitam. Qui noui Electores omnibus præmissis articulis & pœnâ sicut primi adstringantur.

Si autem prædicti aut maior pars eorundem, quod absit, conuenire non poterit.

„ tuerint secundum formam & modum prænotatos alii quatuor ad Electionem mit-
 „ tantur celebrandam, qui pensatis commodo & honore punitiones antecedentium
 „ præ oculis habentes sine temporis dispendio in vnam personam conueniant : si
 „ conuenire neglexerint, Facultatem in maiori periculo quàm prædicti Electores
 „ suâ pertinaciâ relinquentes, ex tunc pœnâ prædictâ ad dimidium annum sint li-
 „ gati.

„ Item statuimus quod si occasione pœnæ inflictæ aliquis actum legendi dimise-
 „ rit, inhabilis ad reddendum Principia & Communes Actus tanto tempore red-
 „ datur. Si autem aliquem Ciuitatem huiusmodi occasione pœnæ dimittere contin-
 „ geret, in reditu ipsius prædictum tempus aliquis eâdem pœnâ perficiat, fraude
 „ qualibet amotâ.

„ Volumus insuper omnes Magistros actu Regentes personaliter interesse vbi E-
 „ lectio erit celebranda, nisi ex legitimo absentauerint se impedimento : & tunc
 „ Electiones & Prouisiones aliorum remanentium non poterunt absentes impe-
 „ dire.

„ Item statuimus, si cum vltimis Electoribus Rector ad concordandum vocatus
 „ fuerit, duobus in vnam personam determinatam, non sub disunctione, concor-
 „ dantibus eis non velit Rector consentire, eâdem pœnâ cum vltimis puniatur. Et
 „ in huius rei testimonium statutis præsentibus sigillum Rectoriæ & sigilla 4. Na-
 „ tionum duximus apponenda. Rasuram etiam approbantes. Datum anno & men-
 „ se prædictis.

„ Hic autem obiter notandum Facultatem Artium in Comitibus istis Mathuri-
 „ nensibus explicando statutum Simonis Cardinalis de Electione Rectoris, de que
 „ Electoribus, qui debent è Nationibus assumi, nihil quidquam statuere aut dice-
 „ re de Junioribus Magistris in Theologia, ad quorum Consilium volebat recurri
 „ Cardinalis statuto edito an. 1278. quod supra retulimus, si deficerent in aliqua
 „ Natione supposita, nec Procurator in ea vllus esset, aut si Electi non possent in
 „ vnum Rectorem conuenire : nihil inquam de illis statuere, quasi id reputauerit
 „ suis legibus & auitis consuetudinibus contrarium, forèque aliquando damnosum
 „ & nociturum, si toleraretur. Itaque ne quis olim statuto illo Cardinalitio aduer-
 „ sus Nationes vti posset, consultò hoc nouum statutum de Electione Recto-
 „ ris condidit vnanimi consensu, futurisque temporibus obseruandum tradidit.
 „ Neque legimus vsquam fuisse admissum aliquando vllum Doctorem ad eli-
 „ gendum Rectorem. Vnde manifestè liquet, Rectorium munus fuisse semper &
 „ ab omni æuo Iuris Nationum, easque semper illud retinuisse penes se, etiam si
 „ alia priuilegia communia fecerint etiam aliis Facultatibus. Quod quidem ius cum
 „ probè teneret prædictus Simon, Electionis officium concedi posse Doctoribus in
 „ Theologia voluit, in casu solum necessitatis, scilicet si nullus esset in aliqua Na-
 „ tione Procurator, aut nullum suppositum, vt accidit Nationi Germanicæ an. 1451.
 „ vt ad an. 1278. retulimus.

„ Eodem anno obiit Guido de Soliaco Archiepiscopus Bituricensis factus ex
 „ Priore Conuentus Prædicatorum Parisiensi ab Innocentio Pontifice an. circiter
 „ 1276. sepultusque est apud Dominicanos, & ante maius altare tumulo lapideo in-
 „ sculptum est tale eius Epitaphium. *Hic iacet Frater Guido Nobilitatis speculum. Cun-*
 „ *ctis exemplum fuit.* In seculo puer purus, in Claustro morum grauitate maturus,
 „ Lector utilis, Prior amabilis, in Dignitate Præful humilis, benignus omnibus,
 „ largus muneribus, sibi parcus. Obiit an. 1280. 3. Non. Martii 9. eiusdem mensis
 „ sepelitur.

CAPELLA-
 NIAE VNI-
 VERSITA-
 TIS.

„ Circa hæc tempora fundatæ sunt Vniuersitati duæ Capellanæ ab Abbate &
 „ Monachis San Germano. Præsentibus quadraginta librarum annui & certi redditus
 „ ob interfectos ab hominibus seu famulis Monachorum duos Scholares, M. Ge-
 „ rardum de Dola, & filium Petri Sigillarij. Nam cum Scholares de more in Prato
 „ luderent, exorta est inter eos & Monachos aut Monachorum Clientes rixa, men-
 „ se Maio die Veneris post Translationem S. Nicolai, grauisque vtrinque conflictus
 „ commissus : in quo illi duo prædicti fuerunt interfecti. Itaque ad duplicem su-
 „ premam Potestatem confugit Vniuersitas, Pontificiam & Regiam. Simoni Car-
 „ dinali S. Cecilie Legato Apostolico libellum supplicem porrexit & exposuit ini-
 „ uriam sibi suisque illatam, camque reparari postulauit, secus se à lectionibus

quod vnicum habebat contra violentas & atroces iniurias, remedium, cessaturam. Legitur in hanc rem Charta hisce Characteribus notata B. 5. A quæ seruatur in Tabulario Vniuersitatis, & est eiusmodi.

Hi sunt enormes excessus, atroces iniuria ac scelerata delicta ab Abbate & Monachis S. Germani de Pratis ac eorum Complicibus seruientibus ac hominibus prædictæ Communitatis S. Germani ac aliarum quarumcumque prædictis Abbati & Monachis subiectarum Magistris & Scholaribus Parisiensibus nequiter irrogata, quæ tanquam notoria ac manifesta in foro & nundinis & locis publicis multis astantibus turbis commissa, & cum maxima armatorum multitudine illata, Petunt per Reuerendissimum Patrem D. Simonem Apostolica sedis Legatum secundum Deum & Iustitiam emendari, ac in exemplum puniri, ut à similibus alij arceantur, præsertim cum in nullo penitus iniuriatum fuisset prius ipsis Abbati & Monachis ab ipsis Magistris & Scholaribus quando prædicta maleficia ipsis Magistris & Scholaribus fuerunt à prædictis Abbate & Monachis & aliis irrogata. Imprimis dicunt quod cum pridie aliqui de prædictis Scholaribus & Magistris causa recreationis iuissent ad Campos & præcipuè versus S. Germanum, iidem Abbas & Monachi pulsata campanâ pro suis hominibus conuocandis, ac ipsis cornu, tubâ seu buccinis congregatis & in multitudinem maximam coadunatis cum armis, bannis publicis & edictis vociferando præmissis fecerunt generaliter & publice proclamari ex parte sua ad mortem Clericorum verbis crudelibus, ad mortem, ad mortem, inhumaniter pluries repetitis. Præceperunt etiam publicè vt ad tres portas Ciuitatis Parisiensis quæ sunt versus S. Germanum, sui homines & seruientes currebant & cauerent seu seruarent ne ad Ciuitatem pro præsidio seu refugio reintrent Magistri & Scholares.

Item dicunt præfati Magistri & Scholares, quod post prædicta in instanti quàm plurimi de hominibus & Complicibus supradictis in ipsos Magistros & Scholares strictis gladiis irruerunt.

Item dicunt quod dicti malefactores multos de ipsis Scholaribus & Magistris tractantes nequiter & nequissimè verberantes, post ictus & verbera plura & pluries repetita deiecerunt in terram, ac deinde ad carcerem trahentes, eosdem in horrendis Latronum carceribus detruserunt.

Item inter ceteros Gerardus de Dola famosus Bachelarius in Artibus fuit à dictis malefactoribus in capite lethaliter vulneratus: quem fracto Capitis craneo ipsum incidi oportuit & secari: ita quod de eius vita etiam desperaretur. Fuitque ad carcerem vilissimè ductus ac aliàs multipliciter malè tractatus.

Item Jordanus filius M. Petri Sigillatoris fuit sagittis & fustibus & armis aliis ita grauitè vulneratus, quod de eius conualescentia simpliciter desperatur.

Item Adam de Pontisara fuit clauâ ferreâ & armis aliis ita grauitè in oculo & facie percussus, quod Medici dicunt ipsum vnum oculum totaliter amisisse.

Item Quidam pauper Scholaris Beneficiarius fuit grauitè fuste percussus & ei bursa cum pecunia amputata.

Item Præpositus S. Germani & alij Monachi armati cum suis Complicibus in Gaufridum de Troccio, L. de Pruleyo, & R. de Fagiato manus intulerunt temere violentas, ac eos euaginatâ gladiis grauitè percusserunt, ac vestes eorum lanauerunt, ita quod cappa dicti Gaufridi in terram rupta cadente ei tunica sola remanserit, ac tandem ipsum & alios verberatos durissimè attractos per medias Nundinas & ad maiorem confusionem nudatis maximè capitibus, in quibus nec Capucia ponere permittebant, ad carcerem vilissimum deduxerunt & per diem, & noctem eos ibi tenuerunt. Et istas omnes iniurias ipsi Monachi armati cum suis Complicibus prædictis Clericis intulerunt. Postquam ipsis pacificè se reddiderant, & ipsos in potestate sua tenebant.

Item D. Stephanus de Lago Presbyter fuit à prædictis malefactoribus vilissimè in carceratus.

Item cum Malefactores prædicti plures portas Ciuitatis prædictæ custodirent nec Scholares intrare permitterent, sed eos ibi nequissimè tractarent, alij ab aliis malefactoribus per campos & diuersa loca fugati cum armis ingredi sunt compulsi, ita quod de submersione quorundam probabiliter dubitatur.

Item Magistri R. de Torculari in Theologia, ac Ioannes de Roseto in Medicina actu Regentes, ac alij multi propter prædictos Malefactores omnes Clericos horribiliter persequentes fugere sunt coacti.

" Item *Firminus de Hotopa* Picardus cum redibat de campis in pace, fuit à prædictis Malefactoribus, grauiiter fustibus & aliis armis percussus & ad terram prostratus, & postmodum ad Abbatiam turpissimè ductus, & ad vicinum in vilissimum carcerem intrusus.

" Item cuidam Magistro in Artibus qui in nullopenitus eis iniuriatus fuerat, immò quam potuerat, inhibuerat ne ipsis Monachis iniuriarentur, quod paratus est sufficienter probare, cum lancea cappam & vestes omnes perforarunt vsque ad carnem tangendo: & quendam alium Clericum Scholarem qui propter hoc quod ipsi malefactores volebant ipsum percutere in capite, manum ad tuitionem capitis leuauit, cum eadem lancea in brachio grauiiter vulnerarunt, ita quod totum os brachii est contractum.

" Fuerunt etiam plures alii Magistri & Scholares à prædictis malefactoribus capti, detenti, dilacerati, mutilati, & de multorum morte timetur. Et de istis fiet aliàs expressius nobis sermo.

" Fuerunt etiam quinque vel sex Scholares seu Magistri de quibus constar quod fuerunt à prædictis malefactoribus fustigati, verberati, vulnerati, incarcerati & aliàs nequissimè tractati, cum quibus prædicti Monachi mediante eorum pecunia multitudine copiosa fecerunt pacem, propter quod sciri non potest adhuc plenissimè qui fuerunt.

" Præter hoc etiam multi de Monachis supradictis cum multis aliis desuper Mu-ros Monasterii S. Germani lapides & sagittas in prædictos Scholares multipliciter immittebant & trahebant.

" Effecta omnia supradicta prædicti Abbas & Monachi fecerunt & temere attentarunt, in nullo penitus prius à Scholaribus seu Magistris eis iniuriato. Et pendentibus nihilominus quæstione & tractatu pacis de medijs finibus inter prædictos Abbatem & Monachos, & Magistros & Scholares qui reuerendissimæ Paternitati vestræ prædicti Magistri & Scholares ostendere noluerunt, quovsque super ipsis inquisiuisissent plenissimè veritatem. Quæ nisi reuerendissima vestra Paternitas infra 15. dies fecerit emendari, tota Vniuersitas à lectionibus cessabit. Istud enim est vnicum eorum refugium, cum sint multitudo alienigenarum inermis, quibus ab indigenis atroces iniuriæ frequentius irrogantur. Et ista prædicta flagitia perpetrata fuerunt die Veneris post festum Translationis S. Nicolai. Si qua autem grauamina à Ribaldis vel aliis personis ipsis Abbati & Monachis fuerint illata, hoc fuit die Sabbati sequenti.

Quid in hanc rem statuerit Simon, non liquet. Sed & ipsa Vniuersitas Regem Philippum adit conqueritur de vi & impetu facto in suos. Audiuntur quoque Monachi: & re in deliberationem adductâ & communicatâ cum Consilio Regio, cuius tunc primas & præcipuas partes implebat Mathæus Abbas S. Dionysii, Rex solenniter edixit, vt ad expiationem tanti sceleris Abbas & Monachi San-Germano-Pratenses fundarent & dotarent duas Capellanas in perpetuum ab Vniuersitate possidendas: alteram in æde sacrâ D. Catharinæ de Valle-Scholarium 20. Librarum annui redditus: alteram in Capella S. Martini de Ordeis iuxta muros Abbatie, totidem librarum: in quâ ab omni æuo celebrabant missam ante ludum. Itaut Vniuersitas prædictarum Capellaniarum Patrona esset, & in perpetuum præsentatrix. Quæ sententia & multa adeò Monachorum affecit animos, vt ius quoddam quod percipiebant in Nundinis S. Germani Regi maluerint dimittere, vt 40. libras in se susciperet persoluendas, quàm perpetuâ solutione fatigari, quam providebant fore multarum aliarum rixarum causam. Hac de re dicitur ad an. 1287.

Et hæc sunt duo prima Beneficia, quantum ego arbitror, quæ possedit Vniuersitas, nisi forte existimemus Capellam S. Martini de Ordeis ad eam pertinuisse. Non statim verò, vbi constituendi fuerunt Capellani & nominandi, conuenerunt inter se Facultates & Nationes de modo conferendi prædictas Capellanas: vt ad an. 1289. dicemus.

1281. Anno 1281. M. Simon de Montpientien in Bria oriundus vt scribit Ioan. San-Victorinus, post Nangium vel vt alii Patria Turonensis, Cardinalis S. Ciceriæ per multos annos legationis functus Officio in Gallia, Parisiensibus in scholis enutritus, eiuſdem Academie Reformator, 8. Kal. Martii ad supre-

num Pontificatum euectus est; Martinus IV. vocari voluit plaudentibus omnibus bonis, præsertim verò Vniuersitate Parente, tanto Alumno dignitatem tam excelsum gratulante. Nec immeritò: multa enim ab eo beneficia accepit, multique ex Academicis, ipsi dum in scholis esset & legatione fungeretur, noti ab eo ad Cardinalatus honorem aliasque Prelaturas promoti sunt. Inter cæteros verò *Gaufridus de Barro* Decanus Ecclesiæ Parisiensis titulo S. Susannæ donatus est. *Gernasus* eiusdem Ecclesiæ Archidiaconus, seu vt aliqui scribunt Decanus, Patriâ Cenomanensis, *Giancoletus de Clinchamp* dictus, quos duos viros vocat *Masfortius idoneos & rerum vsu præstantes*. *Ioannes Choletus* magnæ pietatis Theologus, cui Academia Parisiensis se obligatam fateatur necesse est, vel ob hoc solum quod Collegium Choleticum fundarit & ædificarit. *Simon de Bello-loco Briensis* seu de Bria Campaniæ Gallicanæ ex nobili Belli-locensium familia ortus, Archidiaconus Carnotensis primùm deinde Pictauiensis, tum Canonicus Bituricensis & S. Martini Turonensis, postea Archiepiscopus Bituricensis cedente Ioanne de Soliaco, postremò Cardinalis Prenestinus titulo S. Cecilie factus. Eum Martinus in quodam diplomate vocat *Magnis scientiarum dotibus præditum, conuersatione laudabilem, honestate decorum, morum elegantia redimitum, variique gratiis ac virtutibus insignitum*.

Eodem anno plurima videmus fuisse in Vniuersitate dissensionum semina inter Nationes & Nationes, interque Nationes & Facultates Nam primò, quoniam Nationes primigenias se reputabant & à Carolo M. institutas & fundatas, Facultates verò adiectitias tantummodo, & ab anno circiter 1260. in consortium & societatem admissas, nolebant priuilegia sua tam à Regibus quàm à Pontificibus obtenta Facultatibus communicare, neque Facultatum facta aut lites patiebantur Vniuersitatis nomine sustineri. Nihilominus pro bono pacis, quandoquidem illæ fuerant amicè in societatem admixtæ, æquum tandem visum est extendere priuilegia eisque communicare, & facta Facultatum facta Vniuersitatis reputare, adeo vt si vna Facultas litem intentare aut sustinere cogeretur, nomine Vniuersitatis vti posset.

DISSIDIA
IN VNIUER-
SITATE.

Occasio autem iniuriæ Medico cuidam illata causa fuit mouenda huiusce Quæstionis. Nam questus primùm apud suam Facultatem Medicus, & ipsa Facultas similiter apud Vniuersitatem, ipsam impulit ad cessandum à lectionibus multis licet reclamantibus, aientibusque concessa fuisse Priuilegia Vniuersitati seu 4. Nationibus olim totam Vniuersitatem componentibus, non verò Facultatibus, ac proinde irrogatam vni Facultati iniuriam non debere ad extrema illa remedia Vniuersitatem compellere. Cessauit tamen Vniuersitas. Rex eam rogatam voluit, vt Lectiones resumeret: resumpsit, sed vicissim obtestata est vt priuilegium anno 1200. à Philippo Augusto concessum, deinde à Ludouico IX. an. 1229. innouatum, immo & ab ipso Rege tunc regnante instauratum obseruaretur ad amissum, simulque vt Medico læso abunde satisficeret.

Extat in hanc rem Decretum Vniuersitatis factum apud S. Iulianum Pauperem, qui locus Comitialis erat 4. Nationum, & tale seruatur in Tabulario publico sub hisce Characteribus. A. 22. C.

Anno ab Incarnatione Dom. M. cclxxxii. die Iouis post festum sancti Martini Æstiuale, apud sanctum Iulianum Pauperem Parisius congregati Magistri omnium Facult. nomine totius Vniuersitatis, & pro Vniuersitate tam Magistr. quàm Scholarium in resumendis lectionibus, vnanimiter censuerunt sub forma quæ sequitur: videlicet vt *Dominus Rex* adeatur personaliter ex parte Vniuersitatis: & sibi dicatur: *Domine Rex* ad preces vestras, & ob reuerentiam vestram Magistri volunt resumere lectiones suas, sub spe tamen firma quod Priuilegium inclytæ recordationis Domini Philippi quondam Regis Francorum, innouatum per Patrem vestrum, & etiam per Vos, in perpetuum illibatum nobis obseruetur: Item, sub spe firma, vt si non est emenda sufficienter præstita Medico læso, vt æquum præstetur, siue fiat.

STATVTVM
VNIVERSITATIS.

Item sub spe vt prius, vt de articulo quem dicitis vobis de nouo propositum, fiat fidelis inquisitio, scilicet per illos qui sciunt veritatem, & secundum inquisitionem fiat iustitiæ complementum. Conuenerunt etiam præfati Magistri (Medici) pro se & Bachelariis suis qui secum antea conuenerant, vt si super præmissis non

„ fuerit iustitia facta infra octauas Natiuitatis B. Mariæ, quod ipsi erunt in eodem statu cessandi in quo erant ante tempus dictarum Conuentionum.

„ Volentes iidem Magistri pro se & Bachelariis suis prædictis, quod si dictis conuentionibus aliqui inueniantur rebelles, nomine Vniuersitatis ii nunc priuentur & priuati tunc denuncientur consortio totius Vniuersitatis. *In quorum testimonium & munimen sigillum Vniuersitatis duximus apponendum.* Factum fuit hoc Decretum die forte 7. aut 6. Iulii: nam Translatio S. Martini æstiualis incidit in 4. non. Iulias, seu in diem 4. mensis Iulii. At quia nonnulli reclamauerunt, ut dictum est supra, Priuilegia Vniuersitati concessa non esse extendenda ad Facultates, idcirco certè quia recentia erant corpora Vniuersitati que recens adiuncta, ipsa Vniuersitas post paucos dies (forte 8. 9. aut 10. Iulii) iterum conuenit apud Sancti Iulianum, & Beneficia Regum & Pontificum benignè interpretata decreuit ea esse ad Facultates etiam extendenda, & Facultatum facta censeri debere facta Vniuersitatis. Decretum est eiusmodi.

„ Omnibus in Christo fidelibus ad quos præsentis litteræ peruenierint, Vniuersitas Magistrorum Parisius in quacunque Facultate regentium, in eo qui salus est animarum, Salutem. Noueritis quod nos Vniuersitas prædictorum Magistrorum, pro Nobis, & Scholaribus nostris, utilitate communi pensatâ, & ad ora malignorum claudenda, dicentium quod facta Facultatum non sunt facta Vniuersitatis, priuilegia eiusdem minuere siue potius annihilare cupientes, non attendentes quod Principum beneficia sunt latissimè interpretanda, Anno ab Incarnatione Dom, mccc. lxxxi. die Sabbato, post octau. beatorum Apostol. Petri & Pauli, hora ad capitulum iam pulsatâ expectatâ, à prima eiusdem diei, congregati apud Sanctum Iulianum Parisius prout moris est, vocatis omnibus qui debuerunt euocari, hac edictali constitutione ad perpetuam rei memoriam declaramus. *Facta Facultatum Theologiae, Decretorum, Medicine, & Artium, in quantum illa facta respiciunt Priuilegia Vniuersitatis seu negotia, esse facta Vniuersitatis, & per Vniuersitatem, & nomine Vniuersitatis debere fieri prosecutionem canonicam, & debitum sortiri effectum: in cuius rei testimonium præsentibus litteris sigillum nostræ Vniuersitatis iussimus apponendum. Datum anno, die, & hora prædictis.* nempe die forte 8. 9. aut 10. Iulii; nam Octaua Apostolorum est pridie non. Iulias, quæ est dies 6. Iulii.

Non erit forsitan extra rem notare hocce Decretum & Statutum ad perpetuam rei memoriam conditum fuisse in aede Sancti Iulianensi: quò Nationes ab antiquo conuenire solebant ad deliberandum. Cum enim illæ quæ antiquam Vniuersitatem solæ componebant, sua Priuilegia Facultatibus communicare uellent, id in loco proprio & loco Maiorum præsentibus omnium Facultatum Magistris sanxerunt & constituerunt.

DISCORDIA
INTER NA-
TIONES
ANGLICAM
ET PICAR-
DICAM.

Eodem quoque anno ortæ sunt grauis seditio animorum quæ dissensio inter Scholasticos Anglicanæ & Picardicæ Nationis, hæc ut fertur de causa. Angli contendebant sibi deberi secundum in Vniuersitate Parisiensi inter Nationes locum & ordinem: propterea quod ab ipsis Vniuersitatis incunabulis instituti fuissent, uniusque se debere Nationi Gallicanæ cedere, eo quod in ipsius fundo essent. Contra Picardi locum suum iam à multis annis sibi attributum tueri volebant, quem Anglicana Natio contra possessionem nec vi nec clam nec precario per plura secula habitam à paucis tantum annis sibi arrogare præsumpserat. Ut patet ex quibusdam statutis Cardinalis S. Cecilie, in quibus post Gallicanam Nationem constat connumerari Picardicam, deinde Normanicam, postremò Anglicanam. Itaque petitionem Anglorum nouitatis notabant.

Replicabant Angli nihil hac in re se inuouasse, vsurpatum à Picardis locum resumere uoluisse. Nec forte illud omittebant, quod à Primordiis Vniuersitatis duæ Nationes eam totam composuissent, Gallicana & Anglicana; Anglisque potissimum eiusdem deberi institutionem, qui conuenientes Carolum M. ab eo locum ad docendum opportunum obtinuerant, & quæ ad victum uelut necessaria erant. Cæteras duas Nationes non nisi longo post tempore adiectas: neque proinde tam latè patere quàm Gallicanam & Anglicanam, quæ primigeniæ erant & primitus institutæ. Quamobrem inferebant saltem sibi secundum

cundum locum deberi, si non primum. Adhæc Picardi: De antiquitate rem non esse neque quæstionem, & utcumque seres habeat de prima Academia Parisiensis fundatione & compositione ex Nationibus, certè cum Picardica & Normannica de Gallia sint, Gallicanæ accenseri, & veluti membra capiti suo adiungi debere: Normanicam ipsam ad tertium locum recessisse, eo quod Principi extraneo nimirum Rolloni Normanorum Duci & successoribus, deinde Anglorum Regibus data fuisset ad possidendum & regendum. Atque idcirco iniquum esse videri, vt Extranei primas partes in Gallia tenerent, & Parisiis, sicut nec æquum esset, vt Rex Anglorum in Consilio Gallicani Regis & in Regni administratione Ministros haberet qui primas partes gererent.

De verbis tandem ventum ad verbera. Inceptam à Scholasticis rixam fouebant ipsimet Magistri, & ubicunque alii aliis occurrebant, vesano impetu & rabie succensi in se inuicem procurrebant: adeoque turba seditioque inualuit, vt Picardi cedere & patriis se finibus continere coacti fuerint, tanta tum erat Anglorum vis, tantus numerus. Huius discordiæ meminit Guill. Nangius in vita Philippi Regis, his verbis. *Parisiis inter Clericos Picardicæ Nationis & anglicos ibidem Scholares tanta fuit discordia, quod Studium omnino Parisiis deficere crederetur. Nam domos Picardorum confringentes tantâ debachatione in ipsos irruerunt quod nonnullos occiderunt, ceteros de Ciuitate Parisiensi ad suas partes fugere compulerunt.* Similiter Ioannes de S. Victore. *Circa eadem tempora in Parisiensi Vniuersitate maxima fuit discordia & post pugna, Clericis namque Anglicis & Picardis pro quibusdam causis temere inter se dissidentibus fere ibi Studium deficere credebatur. Insulius nempe facti sunt & congressus inter eos, Anglicique cum armis & viribus tunc præpotentes Picardos fugauerunt fractis quoque eorum domibus & ipsorum aliquibus interfectis & pluribus vulneratis extra Parisiis fugere coegerunt Picardorum Nationem, donec postea pax inter eas facta fuit. Dicebatur autem vulgari ter Picardos hanc pugnam primo & originaliter incepisse.* Hæc ille breuiter de discordia, de causa verò discordiæ nihil quidquam. At Scriptor quidam Anglus, cuius nomen incompertum hactenus est, sed certè antiquus, & fortassis horumce temporum, aut non longè ab hisce temporibus, causam refert quam supra retulimus. Sic igitur ille.

Successit Nicolao Pape an. 1281. Martinus vir Natione Turonensis. Hic autem dictus fuit Simon, solennis Legatus in Franciam, sed specialiter pro sedanda discordia inter Scholares. Nam Sathanas seminauerat inter eos quasi schisma, vt quæque Natio contenderet Primatum Vniuersitatis ad se pertinere. Veniens autem Legatus & controuersiam audiens pro lege promulgauit esse Anglos Primariam illius Studij Nationem. Nam Beda, ait, Romam petens, primus omnium Scholas Parisiis veniens tenuit, sacramque Theologiam ab Euangelio S. Ioannis inchoans dum primus ordinariè legit, omnibus aliis scientiis post se aditumpant.

Hic author multa veris falsa immiscet, tum hic, tum in suo de Cantabrigiæ Academia fundatione libello, quare ab Harpsfeldio infirmæ fidei Historicus appellatur. Hoc vero loco vt homo suæ Nationi nimis addictus duo fingit. 1. Quod Simon Cardinalis, homo Gallus & huius Academiae alumnus primum locum tribuerit Nationi Anglicanæ. Quod si statuisset, extarent certè alicubi huiusce statuti vestigia, quæ nulla extant. Alterum, quod Beda Lutetiam venerit, quem omnes fere Anglicani scriptores negant vnquam è patria exiuisse. Et, si Romam profectus fuisset, Parisiisque moratus aliquandiu docuisset, non id profectò Cuthbertus eius Discipulus, qui Magistri vitam accuratissimè scripsit, hanc partem, quæ præclarissima fuisset, omisisset. Cæterum quanquam fabulosa ista miscet, veram tamen discordiæ causam retulisse videtur. Et hinc est sine dubio, quod Simon Cardinalis in statuto an. 1278. cauit speciali articulo, quod si contingeret aliquando Nationem aliquam carere Procuratore, ac proinde suppositis, vt Picardicæ tunc contigit, quæ omnino expulsa est, assumendus esset pro eligendo Rectore nouos Doctor in Theologia. Neque enim discordia nata tantum est hoc anno, sed eam adhuc annum refert hic author occasione Pontificatus Martini IV. qui cum Cardinalis esset & Legatus, illam composuerat, non quidem eo quo dicit modo, sed ita vt Anglicana postremum quem nunc habet, locum occuparet. Porro cum scæpe duæ illæ Nationes inter se contenderent tum de pri-

matu, tum de amplitudine suæ ditionis, anno tandem 1358. latum est de finibus vtriusque Decretum: & lites conticuerunt.

Similes discordiæ inter Scholares diuersarum Nationum in Oxoniensi Academia sæpe contigerunt, teste Henrico Knygtone, qui ad an. 1273. vnam refert. Item alias ad annos 1334. 1388. & 1389. quam postremam sic describit. *In Quadragesima orta est dolorosa discordia in Oxonia, discordia anni precedentis ad plenum nondum sopita, sed semper partes adhuc irritante. Nam Wallani Scholares semper inquieti adhaerentibus sibi Australibus Scholaribus insurrexerunt contra Boriales Scholares: & hinc inde multe mortes inter eos euenerunt. Et intantum inuenit istud dissidium, quod dies Campestris pralij in Campo præfixus est inter partes. Sed Deo mediante & Thoma Walsstoke Duce Glocestriæ se intermittente cum minori damno conuenit, & multi de Wallanis baneriti sunt ab Vniuersitate Oxonia: & in recedendo per alios Scholares Boriales ad hoc paratos ad portas villa in recedendo oscula offerre compulsi sunt.*

Erat & alia discordia tunc temporis in Vniuersitate inter Academicos & Cancellarium Ecclesiæ Parisiensis, qui postea dissidiorum suorum disceptationem ad Martinum, quem in rebus Academicis instructissimum esse nouerant, remisit. Interim verò Academico Decreto interdictum est ne vllus adiret inferius examen, sic enim vocabant Examen illud quod fit in aula D. Episcopi Parisiensis. Superius verò, quod in Monte San-Genouefiano apud Cancellarium Abbatiae exercetur. Et tum existimant aliqui institutum fuisse à Scholaribus propria auctoritate Cancellarium nouum, qui licentias impetraretur: idque probant è Manuscripto quodam Chronico Ecclesiæ Rothomagensis è Bibliotheca Sorbonæ ad hunc annum 1281. vbi sic legitur. *Scholares Parisienses instituerunt quendam Cancellarium propria auctoritate contra libertatem Ecclesiæ Parisiensis. Cuius Chronici historiam ita breuiter enarratam Claudius Hemeræus collatis inter se vetustis chartis sic putat esse contexendam in libello de Academia Parisiensi cap. 8.*

DISCORDIA
CVM GAN-
CELLARIO
PAR.

Erat, inquit, tunc Cancellarius Ecclesiæ M. Ioannes de Aurelianis. Hunc autem cum alias ob causas, tum vel maxime quod Fernandum Regis Aragonia filium nullo examine ante tentatum legendi licentia Diuinitatisque Magisterio coronasset, & Pontificias Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. Bullas hac indulgentiori concessione suggilasset, retulit ad Romani fori Cancellos Academia inter Reos, Cancellariumque suffecit alium propria auctoritate, vt Chronici auctor scribit, sed antiqui ritus formulaeque post longam litem contestationem tandem redierunt. Itaque verba Chronici sic intelligenda sunt, vt Academici expulso Ioanne Aurelianiensi de Cancellariatu, alium ipsi propria auctoritate substituerint, & creauerint, ab eoque licentias impetrauerint. Quod cum videretur factum in contemptum Episcopalis & Papalis auctoritatis & dignitatis, quoniam summi Pontificis & Episcoporum est benedictionem Magistralem impetrari, aut certe aliis suam auctoritatem committere, qui impertirentur, litem ab Episcopo & Capitulo Parisiensi ad Curiam Romanam delata est, quò profectus est Gaufridus de Barro eiusdem Ecclesiæ Decanus: vt ex sequentibus patebit. Nam diu causa disceptata est, & decem annos & amplius forum Romanum tenuit tam propter momenta rationum, quam propter Partium contendentium auctoritatem & dignitatem: nec facile inueniebatur apud exacerbatos animos amica conciliationis modus; illinc Capitulo Ecclesiæ Parisiensis, hinc Illustrissimè à orbis Christiani Academia decerrantibus. Quis autem fuerit ille Cancellarius ab Academicis substitutus in locum Ioannis de Aurelianis, non memini me legere. Sed certum est Ioanni legitime successisse M. Philippum de Thoriaco Camerarium olim Ecclesiæ Parisiensis, vt notat Hemeræus, qui Romam profectus ad prosequendam litem contra Academicos, ibidem obiit an. 1285.

Eodem anno post celebrem Prælatorum Gallicanorum Conuentum, vbi actum est de miraculis Ludouici IX. Francorum Regis eiusdemque apotheosi, eorum nomine missi sunt ad Curiam Romanam insignes duo Episcopi Guillelmus de Perruchio Carnotentis, Martini Pontificis nepos, & Guillelmus de Mascon Ambianensis, in Artibus excellens, Decretorum Doctor, eloquentiâ conspicuus, ipsius Ludouici olim Clericus seu Capellanus, vt à Martino tanti Regis multis miraculis in dies magis & magis coruscantis apotheosim, seu vt vulgò dicitur, ea-

honizationem impetrarent. At ille licet Gallicano splendore impensissimè studens prius tamen in veritatem miraculorum inquiri iussit, ne quis acciperet inde de sede Pontificia detrahendi occasionem, si non præmissis examine cum Cœlitibus adscriberet, licet omnium confessione sanctissimum. Ergo 10. Kal. Ian. binas dedit ad Prælatos Gallicanos litteras. Quarum tenor est eiusmodi.

Martinus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabilibus fratribus Remensi, Rotomagensi, Senonensi & Turonensi Archiepiscopis, & Beluacensi, Lingonensi, Catalaunensi, Laudunensi, Nouiomensi, Siluaneensi, Ebroicensi, Parisiensi, Trecenti & Meldensi Episcopis Sal. & Apostol. Bened. Cordi vobis esse perpendimus pium claræ memoriæ Ludouici Francorum Regis negotium vestris parentibus litteris Nobis per venerabiles fratres nostros Simonem Carnotensem & Guillelmum Ambianensem Episcopos, quos nuper ad Apostolicam sedem pro eiusdem promotione negotii destinastis, exhibitis & diligentius intellectis. Reuera tam piæ sollicitudinis studium, quod nobis de huiusmodi promouendo negotio indidistis, & zelum dignissimæ Charitatis, quâ super hoc mens vestra feruere dignoscitur, plenis in Domino laudibus commendamus. Porro in nostra constituti præsentia Episcopi memorati nobis ex parte vestra inter cetera quæ illorum Discretio circumspecta proposuit, cum instantia supplicarunt, ut cum Omnipotens Deus iam multis magnis miraculis prædictum Ludouicum Regem cœlestibus associatum Principibus reuelauit, eundem Ludouicum tanquam emeritum sanctorum adscribi Catalogo mandarem. Nos autem gerentes cordi negotium & eius promotionem celerem & felicem cupientes, prædictos Episcopos benignè audiuius, & quæ proponere voluerunt, intelleximus diligenter. Sanè vestram nolumus latere notitiam, quod etsi sedis Apostolicæ Prouidentia circumspecta in agendis quibuslibet quæ mundi qualitas ingerit diligenter, sollicitè ac maturè procedat, cum ab ipsa ut pote Vniuersorum Magistra fidelium nihil reprehensibile, nihil ambiguum, nihil obscurum sed cuncta potius recta, certa & lucida debeant emanare, in huiusmodi tamen negotiis in quibus de Canonizationibus agitur aliquorum, exactissimam deliberationem, summamque grauitatem ac maturitatem omnimodam noscitur obseruare. Vnde Nos huiusmodi laudabilem obseruantiam prosequentes ac studiis intendentes sollicitis, quod quanto solennius, quanto grauius, quantoque maturius & curiosius in hac parte proceditur, tanto id proculdubio ad ipsius Ludouici Regis laudis cumulum potioris, ac etiam Charissimi in Christo filii nostri Philippi Regis Francorum Illustris, & Domus Regni que suorum honoris & exaltationis accedit augmentum, tibi Frater Archiepiscopo Rothomagensis & venerabilibus fratribus nostris Antissiodorensi & Spoletano Episcopis inquisitionem super vita, conuersatione ac miraculis ipsius Ludouici Regis solemniter faciendam per nos committimus litteras speciales, sicut in eis plenius continetur. Non intendentes in iis quæ auctoritatem litterarum felicitis recordationis Nicolai Papæ Prædecessoris nostri per Nos super eodem sunt acta negotio per inquisitionem huiusmodi in aliquo derogare: quinimo illa rata esse volumus atque firmam. Fraternitatem itaque vestram rogandam attentè duximus atque hortandam, quatenus huiusmodi Apostolicæ sedis processus licet ad tempus effectum negotii differre videatur, vestris molestus aut grauis affectibus non accedat. Nam auctore illo qui potest omnia sicut speramus & credimus, cooperabuntur ad bonum: & exinde id ad quod tam vestra quàm nostra super hoc tendit intentio, facilius & efficacius producet ad Dei dictique Ludouici Regis laudis & gloriæ, ac præfati Philippi Regis & Domus Regni que suorum honoris multiplicis incrementum. Datum apud urbem Veterem 10. Kal. Ian. Pontif. nostri an. 1.

Idem Pontifex aliis suis litteris eadem die datis specialius mandat Guillelmo de Flauacuria Archiepiscopo Rotomagensi & Guillelmo de Gres Episcopo Spoletano ut inquirent, seu potius ut inquirere pergant in eiusdem Sancti Regis vitam Quam inquisitionem ipse, cum sub Nicolao Papa Legationis munere fungeretur in Gallia, inchoarat.

Martinus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabilibus fratribus. Innotèto dudum felicitis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster, quod omni

„ nipotens Dominus qui facit mirabilia magna solus, grandia & aperta miracula
 „ pro clara memoria Ludouico Rege Franciæ faciebat, voluit præsupponens vi-
 „ tæ ipsius Ludouici notamibi exillere sanctitatem, vt de huiusmodi miraculis
 „ per cuiusdam secretæ iudagationis modum, Nos tunc in minori Officio constituti
 „ & Legationis fungentes officio in partibus Gallicanis nostrum informauimus
 „ animum sibi postmodum informationem huiusmodi transmissuri. Quare Nos de
 „ prædictis miraculis indagantes ac de ipsis plenius informati præfato Prædecesso-
 „ ri nostram super hoc Informationem duximus destinandam, quæ ad ipsum cum
 „ fuisset morte præuentus non potuit peruenire. Succedente autem piæ memoriæ
 „ Innocentio Papa Prædecessore nostro, Gregorio prælibato Nos eidem Innocen-
 „ tio prædictam Informationem curauimus intimare. Quo sicut Domino placuit
 „ rebus humanis exempto huiusmodi negotii processus exitit retardatus, piæ quo-
 „ que memoriæ Ioanni Papæ Prædecessori nostro Informationem direximus su-
 „ prædictam, qui priusquam super hoc aliquid ordinaret, diem clausit extremum.
 „ Cumque postmodum felicitis recordationis Nicolao Papæ Prædecessori nostro in-
 „ formationem misissemus eandem, & Charissimus in Christo filius noster Philip-
 „ pus Rex Francorum Illustris ab ipso Nicolao Prædecessore solennibus propter
 „ hoc ad eum Nunciis destinatis cum instantia postulasset, vt faceret ad miraculo-
 „ rum & meritorum ipsius Ludouici Regis publicam inquisitionem procedi, præ-
 „ fatus Nicolaus Prædecessor scire volens super hoc plenius veritatem, Nobis ad-
 „ huc in partibus existentibus supradictis per suas sub certa forma dedit litteras in
 „ mandatis, vt quid de præmissis & circumstantiis eorundem ac aliis quæ pro iam
 „ dicto Ludouico Rege virtutum Dominus miraculosè fuerat operatus, Nos in
 „ plena contingeret veritate percipere, clarè & distinctè ei per omnia seriosius scri-
 „ bere curaremus, vt relationibus nostris euidenter ac seriosè perceptis lucidius ap-
 „ pareret, quid in eis prouidendum existeret, ac in posterum respondendum. Vn-
 „ de Nos huiusmodi receptis litteris, diligenter processimus super iis, & quæ inue-
 „ nimus, eidem Nicolao Prædecessori plenius & apertius duximus intimanda. Qui
 „ huiusmodi Processu nostro recepto illam Venerabili fratri G. Episcopo Sabinensi
 „ tunc XII. Apostolorum Presbytero & Dilecto filio nostris I. S. Eustachii Diaco-
 „ no Cardinalibus discutiendum commisit. Sed eodem Nicolao Prædecessore na-
 „ turæ debitum persolvente vlterior processum non exitit in negotio supradicto.
 „ Porro Venerabiles fratres nostri Simon Carnotensis & Guillelmus Ambianensis
 „ Episcopi nuper ad nostram præsentiam accedentes, ex venerabilium fratrum no-
 „ strorum Remensis, Senon. Turonens. Archiepiscoporum ac quamplurium Suffra-
 „ gancorum suorum, & etiam aliorum quorundam Regni Franciæ Prælatorum par-
 „ te Nobis humiliter supplicarunt, vt præfatum Ludouicum Regem, quem prout
 „ eorundem Archiepiscoporum, Suffragancorum ac Prælatorum missæ nobis litte-
 „ ræ continebant, iam inter cælestis aulae Principes collocatum, pro ipso facta mi-
 „ racula profiterentur, Sanctorum adscribi Catalogo mandaremus. Nos autem, etsi ge-
 „ ramus specialiter cordi negotium, ac eius votiuum & celebrem exitum propen-
 „ sius cupiamus, attendentes tamen quod quanto solennius quantoque maturius
 „ & sollicitius in hac parte proceditur, tanto id proculdubio ad ipsum Ludouici Re-
 „ gis accedet laudis cumulum potioris ac de vestra multiplici probitate in multis
 „ & arduis probata multotiens specialem in Domino fiduciam obtinentes, fraterni-
 „ tati vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus ad Monasterium S. Dio-
 „ nyssi in Francia Parisiensis Diocesis, vbi ossa eiusdem Ludouici Regis requiesce-
 „ re dignoscuntur, & vbi Dominus pro ipso miracula specialius proponitur fuisse
 „ operatus, aut alium seu alia loca, de quibus expedire putabitis, vos personaliter
 „ conferentes de iam dictis & aliis quibuscunque etiam nouis miraculis, ac vita &
 „ conuersatione ipsius Ludouici Regis secundum articulos, quos vobis sub Bulla
 „ nostra transmittimus, interclusos cum omni diligentia & sollicitudine inquiretis
 „ & quæ super iis inueniri contigerit, in scriptis redacta fideliter ad sedem Apo-
 „ stolicam sub sigillis vestris inclusa quantocius transmissuri. Si verò testes aliqui reci-
 „ piendi super præmissis occurrerint, qui propter loci distantiam & infirmitatis im-
 „ pedimentum vos commodè adire nequiverint, vel vos accedere absque incom-
 „ modo non poteritis ad eisdem committendi discretis aliquibus in casu huiusmo-
 „ di vices vestras præsentium vobis auctoritate concedimus potestatem. Per com-

missionem autem inquisitionis huiusmodi vobis factam nequaquam intendimus[“] iis quæ autoritate prædictarum litterarum ipsius Nicolai Prædecessoris per nos[“] super huiusmodi negotio acta sunt in aliquo derogare: quinimo illa rata esse volumus atque firma. Quod si non omnes his exequendis potueritis vel volueritis[“] interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum ad Urbem veterem die 10. Kal. Ian. an. 1.

Idem Pontifex Martinus eodem anno qui fuit Pontificatus eius primus, Ecclesiam S. Martini in qua Canonicus & Thesaurarius fuerat, nobili priuilegio decorauit. Cui quàm multa deberet, his litteris significat.

Martinus Episcopus S. Seruorum Dei Dilectis filiis Decano & Capitulo Ecclesie Beatissimi Martini Turonensis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis salutem & Apostolicam benedictionem. Specialis illa dilectio, quam ab olim apud venerabile S. Martini Turonensis Ecclesiam ex sinceræ deuotionis integritate concepimus, sollicita nos pulsat instantia, vt eius vtiliter obuiando dispendiis & ipsius quieti prouidendo salubriter, ipsam priuilegiis decoremus insignibus, & condignis fauoribus foueamus; hæc enim gloriosi Præsidis suffulta præsidii præter illa deuotionis & honoris obsequia, quæ ob reuerentiam eius, cuius sacratissimū Corpus in ea celebri memoria requiescit, toto orbe terrarū generaliter promeretur ab omnibus, eo specialibus est à nobis amplioris honoris excolenda, quo peculiaris quodammodo reuerentiæ debito, ratione multiplici ex cordis intimis eidem adstringimur, & dudum ante susceptum Apostolatus officium ab ipsa nos beneficia potiora meminimus percepisse. In hac siquidem veneranda Dei Ecclesia magnificis laudum attollenda præconiis, quæ velut Mater benefica non sine suauitatis maternæ dulcedine suis nos diutius lactauit vberibus. Canonicatum Præbendamque ac Personatum nobilem Thesauraria suscepimus, ac ipsos cum multis honoribus magnisque profectibus per curricula temporum non parua tenuimus: sic susceptos, donec excelsi dexteræ mutatione mirifica in Patrem vocati de filio, licet immeriti ad apicem fuimus Apostolicæ dignitatis assumpti. Dignè igitur ad ipsam Ecclesiam speciali prærogatiuâ Dilectionis afficimur, dignè beneficia grata ab ipsa Nobis exhibita, debita gratitudine contemplantur. Nos ei gratiosos gratanter offerimus & eius non immemores vberum ipsius, vbertate Apostolicæ gratiæ fecundamus. Volentes itaque præfatam Ecclesiam quam prædicti Sancti nec immerito clarè clarificant nec tam ob memoriam numerum ab ea perceptorum vt diximus, quàm ob eiusdem Sancti reuerentiam qui ibidem præcipuè veneratur & colitur, nobili priuilegio decorare. Legitur in Bullario Ecclesie Turon.

MARTINVS
OLIM CA-
NONICVS
ET THESAURARIVS
TURON.

Anno 1282. exorta est magna Bononiæ inter Academicos & Ciues Bononienses dissensio & seditio dum Academici sua Priuilegia tueri volunt, Ciues infringere. Itaque illi minati sunt se Academiam aliò translaturus nisi suis petitionibus satisfieret. Et quia flagrante bello Gibellinorum & Guelforum, quo Italia ardebat, periculum erat, vt si seditio ingrauesceret, Bononia graue dispendium pateretur, Martinus Pontifex scripsit ad Priorem Dominicanorum & Guardianum Minorum, vt quanta possent sagacitate & prudentia discordias illas sedarent. Bulla est eiusmodi ex Regist. Vatic. Ep. 96.

Martinus Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Priori Prædicatorum & Guardiano Minorū FF. Ordinum Bononiens. salutem & Apostolicam benedictionem. Nuper ad nostrum peruenit auditum, quod olim Scholares in Ciuitate Bononiæ morantes Potestati, Capitano, Antianis, Consulibus, Consilio & Comuni Bononiensi quasdam petitiones respicientes fauorem dictorum Scholarium porrexerunt, & præstito iuramento firmarunt, quod nisi infra certum temporis spatium à prædicto Comuni petitiones admitterentur præfatæ, Scholares ipsi vsque ad festum B. Michaelis proximè venturum de Ciuitate ipsa recederent, & ad eam ex tunc infra quinquennium causâ studii minimè redituri. Et inter alia petitiones huiusmodi continebant, vt Priuilegia Vniuersitati prædictorum Scholarium concessa & in posterum concedenda integrè ipsis Scholaribus conseruentur: ita quod si contingat dicta priuilegia in totum vel in aliqua sui parte infringi, promittat & teneatur dictam Commune mille libras Imperialium nomine pætere soluere Romanæ Ecclesie applicandas. Quod que Potestas vel Capitaneus seu

„ aliquis vices eorum gerens non possint Bononiense studium impedire prohiben-
 „ do Doctoribus ne legant contra voluntatem Scholarium prædictorum vel alio
 „ quoquo modo. Verum quia sicut accepimus, præfati Potestas, Capitaneus &
 „ Commune se ad prædictam pœnam teneri nolle, ac Doctores, ipsos Cives Bono-
 „ nienfes pro negotiis dicti Communis velle distinerere quoties expedit, responde-
 „ runt: quanquam in cæteris eadem petitiones ab eis admiffæ fuiffedicanur, præ-
 „ dictis Scholaribus formidantibus se huiusmodi iuramento teneri, fuit Nobis hu-
 „ militer supplicatum vt providere super hoc de benignitate sedis Apostolicæ cura-
 „ remus. Nos autem tanto incommodo prædictorum Scholarium deformationi sic
 „ famosi studii efferentis propagatione fertili viros industrios, & scientiæ claros ra-
 „ dios diffundentes, ac præfata Ciuitatis discrimini quo inde posset affici, prædi-
 „ ctorum quoque omnium dispendiis obuiare sollicitius intendentes, discretioni
 „ vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si id ad commune commo-
 „ dum *Scholarium* eorundem, ad euidentem vtilitatem studii prædicti, ad quietem
 „ quoque Ciuitatis prædictæ, ac plenum profectum omnium prædictorum, ac aliàs
 „ etiam secundum Deum expedire videritis, eos de præfata Vniuersitate quos su-
 „ per hoc contigerit, absolutionis vel prouisionis beneficium implorate, nostra au-
 „ thoritate à vinculo seu obseruatione huiusmodi iuramenti absoluatis, & nihilo-
 „ minus eisdem prout expedire videritis, providere salubriter studeatis, ne huius-
 „ modi iuramenti prætextu, vel transgressionis seu violationis excessu, ipsorum
 „ status integritas alicuius inuentionis astutiâ in posterum feriat. Non obstante
 „ indulgentia qua vos..... Datum apud Montem Flaf. 3. id. Sept. Pontif. no-
 „ stri an. 2.

Eodem anno Petrus Aragonum Rex, expulso Carolo Sicilia Rege, Regnum eius occupauit, Regniq; coronam assumpsit: quamobrem à Martino Papa excommunicatus est, priuatus declaratus & depositus ab Aragoniæ Regno & ab omnibus aliis terris quas ab Ecclesia tenebat; quæ omnia Pontifex Regi Franciæ Philippo concessit occupanda, Caroloque filio Regnum Aragoniæ contulit. Carolum verò Sicilia Regem in pristinum statum restituit. Quod vt vidit Petrus, quia ius aliquod sibi vindicabat in Sicilia Regnum, cū Carolo pepigit, vt lis decideretur singulari certamine: & delecta est Burdegala, vbi tantum dissidium spectante omni populo finiretur. Verum cum vndique ad tantum spectaculum pluri- mi conuenissent, & Carolus die constitutâ ad seram vsque noctem in armis steterisset, Petrus nusquam comparuit, & ita, inquit Carolus Lurbæus in Chronico Burdegal. re infecta discessum cum maxima Petri infamia; etiam si Hispani scripserint Petrum simulato habitu Burdigalam venisse & post discessum Caroli à Ioanne Gressio Seneschallo Burdigalensi præsentis suæ autoritatem consignatam postulasse.

Ad hunc annum legitur in Chronico Rothomagensi indulcum fuisse Minoritis à D. Papa audire Confessiones, Prælatorum irrequisito consensu, eamque rem magnas turbas in Francia excitasse. *Fratres minores impetrauerunt à D. Papa vt possent audire confessiones & absoluere, Prælati Minime requisitis, propter quod orta fuit magna contentio inter Prælatos Regni Franciæ & Fratres prædictos.*

Guillelmus de Matiscone Episcopus Ambianensis, vir hisce temporibus magnæ famæ & literaturæ, tum Romæ commorans apud Papam egisse dicitur, vt Priuilegium eiusmodi, quod futurum erat turbarum plurimarum causa, reuocaret: cuiusdemque promiserat Pontifex reuocationem; verum eam promulgare cunctante, Ecclesia Gallicana Parisiis congregata anno proximo contra Minoritas sententiam tulit, auditâ prius in hanc rem Vniuersitate: vt infra dicitur.

1283. Anno 1283. Martinus IV. Summus Pontifex nihil omitrens, quo pacem Vniuersitati, cuius olim fuerat alumnus, conciliaret, omnemque contentionis & iurgiorum materiam amoueret, speciali Bullâ constituit, vt omnes & singuli Magistri contribuerent de suo impensas, quæ in negotia Vniuersitatis factæ & sæpe faciendæ erant. Tunc enim forte nullum erat adhuc ærarium publicum & commune: sed si ad prosecutionem alicuius litis & negotii impensis opus esset, singuli de Bursa sua contribuebant, quantum in Comitibus decretum fuisset: idque vocabant corruptè *ficere currere burfam*. Quia verò forte tunc nonnulli offensi, quod priuilegia Vniuersitatis communicata fuissent Facultatibus adiectitiis, ea-

vrque lites & facta pro litibus & factis Vniuersitatis reputata, nolebant contri-
buere ad prosecutionem negotiorum communium in quibus de conseruatione pri-
uilegiorum agebatur, Pontifex utilitati communi studens & tranquillitati Stu-
dij tam frugiferi, contribui voluit impensas solito more, illisque colligendis
præfecit Abbatem & Cancellarium S. Genouefa, permittens insuper vt contu-
maces censuris Ecclesiasticis subiiceret. Sic ergo edidit.

Martinus Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Magistris Vniuersis &
Scholaribus Parisiensibus Sal. & Apostol. Bened. Ad statum Vniuersitatis vestræ
pacificum conseruandum opem debetis & operam vigilantibus Studiis impertiri.
Tunc enim laudabiliter studendo proficitis & proficiendo studetis, cum inter vos
inuicem voluntatum viget identitas, regnat pax stabilis, perfecta charitas perfe-
uerat. Sanè didicimus quod in expensis necessariis quas pro Vniuersitatis vestræ
commòdis ex iustâ & rationabili causâ fieri contingit interdum, nonnulli ex vo-
bis contribuere pro sua voluntate recusant, propter quod inter vos materia dis-
sensionis & scandali crebrius suscitatur. Quia igitur in expensis huiusmodi singu-
li vestrum contribuere Iustitia exigente tenentur, & ad vestram spectare dignos-
citur honestatem, vt super hoc non ingeratur à vobis aliqua difficultas, Vniuer-
sitate vestram rogamus & hortamur attentè per Apostolica vobis scripta man-
dantes, quatinus singuli vestrum qui duos solidos Parisienses in communi Bursa
cum sociis in hebdomada ponitis, super contributione huiusmodi faciendâ sic
promptè ac liberaliter vos geratis, vt dissensionis prædictæ materia, quæ posset
non leuia generare petricula, tollatur omnino, vosque proinde possitis non immeri-
to commendari. Nos autem qui paternæ sollicitudinis studio ad ipsius Vniuersita-
tis statum pacificum intendimus & tranquillum, volentes huiusmodi dispendiis
obuiare, Dilectis filiis Abbati & Cancellario Monasterij S. Genouefa Pari-
siensis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis Ordinis S. Augu-
stini per alias nostras iniungimus litteras, vt omnes tales ex vobis ad id mo-
nitione præmissâ, autoritate nostrâ per Censuram Ecclesiasticam appellatione
remotâ compellant. Non obstante si aliquibus à sede Apostolica sit indultum,
quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras dictæ sedis,
non facientes plenam & expressam de indulto huiusmodi mentionem. Caterum
illud quod ex huiusmodi contributione proueniet, per Abbatem & Cancellaria-
rium suprascriptos colligi volumus, & Collectam Reçtori Vniuersitatis, Decanis
Facultatum & Procuratoribus 4. Nationum integrè restitui per eosdem in Vni-
uersitatis arca, per Rectorem, Decanos & Procuratores prædictos fideliter depo-
nendum & conuertendum per ipsos in solutionem huiusmodi expensarum. Da-
tum apud Urbem Veterem Nonis Martij, Pontificatus nostri an. 3. Idem Ponti-
fex hoc anno Cardinales creauit M. M. Gaufridum Decanum Parisiensem, Ger-
nassium Archidiaconum & Ioannem Cholet.

Eodem anno die S. Benedicti 5. Id. Iulij M. Ioannes de Noëntel aliàs de Choler,
titulo S. Cecilie Presbyter Cardinalis, Legatus in Francia à Martino Papa ad cer-
ta negotia peragenda cum magna solennitate receptus est, vt legitur in Chronico
Rothomagensi. Idem Legatus Concilium Parisiis habuit anno proximè sequen-
ti contra Petrum Aragoniæ Regem. Hospitatus est autem apud S. Germanum de
Pratis, vt scribit Ioannes à S. Victore: vbi proposuit 7. Kal. Mart. Indulgentiam
plenariam Cruce-signatis euntibus in Aragoniam.

Eodem anno die 27. Septemb. M. Reginaldus de Nantüeil ex Decano Bello-
uacensi factus eiusdem Ecclesie Episcopus an. 1267. obiit, & humatus est in
Choro S. Petri sub hoc Epitaphio.

*Hic decus Ecclesie Reginaldus, gemma sophia,
Lux Beluacensis, iacet ortu Nantoliensis.*

Diris effrenus, sanus sibi, largus egenis

Anno milleno centum bis & octuagena

Cum tribus, humani generis Cosma Damiani

Debita pro festo soluens. Deus huic pius esto

Et sibi propitia genitrix pia Virgo Maria.

Ei successit in Episcopatu Theobaldus de Nantüeil ex fratre Philippo nepos.

Archidiaconus Beluacensis & per Petrum Metropolitanum Remensem consecratus est.

LIS VNI-
VERSITATIS
IN FORO
ROM.

Hocce tempore Romæ magno animorum æstu in foro Romano disceptabatur lis Academica vrgente maximè Philippo de Thoriaco Cancellario, qui Ioanni de Aurelianis Dominicano facto successerat. Nam cum, vt supra retulimus, Academici Ioannem de Cancellariatu deiecerant, quia Ferdinandum Regis Aragoniæ filium nullo prauio tentatum examine laureà Doctorali donauerat, relique sæpius Parisiis agitata, dirimi non potuisset, imò vetuissent Academici ne ullus *inferius examen* subire auderet, sibi que proprium Cancellarium constituerent, seu à San-Genouesiano licentias in omni Facultate petiissent & acceperant, res tandem ad forum Romanum delata est, & à Philippo prædicto apud Martinum fortiter agitata: sed ipsius Philippi morte paulum refriguit iste ardor, nec Martinus quandiu vixit, litem diremit.

Dicebat autem Cancellarius Vniuersitatem infregisse iura Ecclesiæ Parisiensis, quæ Cancellarium solebat dare & creare Scholaribus examinandis, dandisque licentias: ipsam verò vetuisse ne ullus adiret *examen inferius*: quod erat omnino Cancellarium abrogare, authoritati Episcopali illudere, Apostolicam contemneret, quæ Cancellarios Licentiarum ad docendum Præfectos constituerat.

Contra contendebat Vniuersitas licere hominem suo Munere abutentem plectere, eoque, si præuaricator fuerit, spoliare. Interesse totius Reipub. Christianæ ne indigni dignique nullâ capacitatis aut incapacitatis habitâ ratione admittantur ad regimen Scholarum & animarum. Corruptelæ occurrendum & obstandum. Si ratio habeatur dignitatis, nobilitatis aut diuitiarum, studia bonarum Artium breui interitura. Non obsistere verò Academicos, quominus ab Episcopo & ab Ecclesia Parisiensi creetur Cancellarius, sed ne licentiam suis alumnis impertiatur, intercedere: ac proinde suum sibi velle Cancellarium seruare, ne ab aliena authoritate & potestate pendeant.

His rationibus ab vtraque parte auditis Martinus quanquam aliàs Academicis addictissimus cœperat tamen non nihil aduersus eos statuere: sed interueniente Philippi Cancellarii morte qui ob id. Romam profectus fuerat, statuere destitit: vt intelligimus ex litteris Gaufridi de Barro Cardinalis ad Capitulum Parisiense scriptis. Ille Gaufridus Decanus paulo ante fuerat Ecclesiæ Parisiensis Martino Papæ notus & familiaris. Nescio an non ille sit Gaufridus Officialis qui ab eodem Martino cum adhuc Cardinalis esset, instantibus Academicis condemnatus fuerat an. 1267. atque ille tantum effecerat patrocinio suo, vt qui fuerunt in illa diffensione decreti Laureæ Magistralis honores ab alio Cancellario, nulli profusus haberentur, authoresque dissidij plecterentur. Sic ergo ad Capitulum scriptum, vt refert Hemeræus ex M.S. Codice.

„ *Viris Venerabilibus & discretis in Christo* Charissimis Decano & Capitulo Parisiensi Gaufridus miseratione Diuina titulo S. Susannæ Presbyter Cardinalis & cum dilectione sincera paratam ad eorum beneplacita voluntatem. Statum negotii quondam Venerabilis Viri Cancellarii Parisiensis vobis aperire volentes, discretioni vestræ tenore præsentium intimamus: quod à sanctissimo Patre ac Domino nostro Martino Diuina Prouidentia summo Pontifice de consilio Cardinalium ordinatum erat, quod omnes licentiæ ab Vniuersitate Parisiensi quibuscunque personis de facto concessæ, in ipsa Curia reuocarentur, & tam recipientes huiusmodi licentias quàm etiam concedentes easdem, canonicè & grauius punirentur. Item quod quidquid contra Iurisdictionem dicti Cancellarii extitit attentatum, prout prius, in Curia reuocaretur. Item quod Doctores Vniuersitatis non possint Cancellarium eundem ad Congregationes suas compellere: sed cum debebunt rogare & si ire voluerit, bene quidem, si verò ire noluerit, ipsum coercere non poterunt in aliquo vel punire. Alii verò articuli, de quibus inter ipsum Cancellarium & Vniuersitatem contenditur qui non sunt ita certi, qui ex parte Cancellarii & à Procuratore Vniuersitatis dati fuerunt, & committi debebunt Venerabilibus Patribus Dominis G. & R. Ambianensi & Petragorensi Episcopis & discreto viro M. Henrico de Gaudauo Archidiacono Tornacensi & super iis omnibus præcepit Dominus noster Papa notum fieri. Sed dicto Cancellario Philippo Thoriacensi nuper in Curia, secundum quod Deo placuit, viam

viam vniuersæ carnisingressu, super ipso negotio ulterius non procedet, quousque nouus Cancellarius per seipsum vel Procuratorem idoneum in Curia dictum negotium prosequatur. Et cum negotium ipsum sit ipsius Ecclesiæ & D. Episcopi negotium speciale, expediens videtur quod vos vnà cum dicto Episcopo in Curia aliquem Procuratorem idoneum constituere curaretis ad pium negotium persequendum. Melius tamen esset quod nouus Cancellarius ad Curiam veniret personaliter; & damus pro certo quod negotium cito expediretur. Si vero non venerit, negotium ipsum poterit in Curia diu stare. Valete viri discreti: per tempora longiora, & oretis pro Nobis & orari faciatis. Datum apud Vrbem die Martis ante festum Apostolorum Simonis & Iudæ. Hæ Litteræ exceptæ sunt in Capitulo die Sabbati ante Festum S. Andree.

Tunc erat Rector Vniuersitatis M. Ioannes Mechliniensis vulgò de Malines, qui tam fortiter rem Academicam defendebat, quam pertinaciter Philippus oppugnabat: quò mortuo, successit M. Nicolaus de Nonancuria hoc anno. Vnde fallitur Hemeræus scribens Philippum de Thoriaco obiisse Romæ an. 1285. cum certum sit ante obiisse, quam litteras præallatas scriberet Gaufridus, qui an. 1284. mensis Septembri defunctus est.

Eodem anno circa festum omnium Sanctorum habita est Parisiis Synodus Ecclesiæ Gallicanæ, cui M. Guillelmus de Mafiscone Episcopus Ambianensis Romæ reuersus interfuit: testatur enim Tillius ipsum adfuisse, cum eo anno Philippus III. Rex sententiam tulit in Carolum patrum suum Sicilia Regem ob Comitatum Pictauiensem & Aruernæ dominia. Ei autem Synodo præsedit M. Simon de Bello loco Archiepiscopus Bituricensis, teste eodem Tillio; & in aula Episcopi Parisiensis ad plurimos Academicæ Proceres, quos synodus prædicta conuocari fecerat, sermonem habuit contra Minoritas & alios Mendicantes qui Ecclesiæ iura priuilegiis, aut emendicatis, aut extortis opprimebant, Academicorumque contra eos Decreta postulauit. Rem prout acta est, habemus ex M. Godefrido de Fontanis, scriptore coæuo & præfente, qui ob id maxime Mendicantes obiurgat, quod cum solitariam vitam se ducere profiterentur, Ecclesiarum Gubernatores esse affectarent, & seculares opprimerent. Initio autem scripti multa habet quæ ad hanc historiam pertinent scitu dignissima. Sic ergo ille.

Noueritis Vniuersi, quod Prælati Regni Franciæ conuenientes Parisius longè ibidem præhabitâ deliberatione vocari fecerunt per præcones in singulis Scholis & rogari omnes Magistros cuiuslibet Facultatis, Baccalarios & omnes studentes ut dignarentur venire, ea quæ eis proponerentur, auditori. Conuenerunt igitur die sequenti Nicolai Magistri omnes & Scholares, & Fratres de quolibet Ordine potiores in Salam Episcopi Parisiensis, vbi erant 4. Archiepiscopi & 20. Episcopi congregati. Surgens autem Archiepiscopus Bituricensis, Magnus per omnia Clericus prius fecit Sermonem de Charitate, & fuit hoc eius Thema, *Fratres, ut sciatis, quæ sit longitudo, latitudo, altitudo & profundum Charitatis, &c.* Et conclusit postea, quod vera Charitas ipsos compelleret prouidere saluti Gregis sibi commissi. 2. Conclusit, quod fortitudo charitatis ipsos armaret ad extraneis obuiandum. 3. Conclusit, quod ex debito charitatis & officij sui, si necesse esset, animas pro ouibus ponere tenerentur. 4. Conclusit quod ex charitate quilibet deberet esse contentus suis, non Officium alterius sibi usurpare, quia Ecclesiasticus Ordo confunditur, nisi unicuique ius suum obseruetur. *Sed heus! hodie ista charitas refriguit, & Ecclesiasticus Ordo penitus est confusus, quia multi falcem mittunt in messem alienam, ita ut iam Ecclesia monstrum dici possit. Sicut enim in corpore naturali contingit, quod monstrum dicitur, cum membrum unum alterius officium habet, sic & in corpore spirituali, scilicet Ecclesia, cum utique literati & prudentes Fratres, videlicet, Maiores & Minores Officium specialiter nobis commissum occupant, sed iniuste, cum nemo debeat sibi honorem assumere nisi qui vocatur à Domino tanquam Aaron. Quia ergo super isto sæpe rogari fecimus Monachos personaliter per D. Regem, & quoque per alios Magnates rogari fecimus ut à nostro officio cessarent, nec tamen fecerunt; & quoniam Nos inuitè predicauerunt per singulas Dioceses & Confessiones audierunt, dicentes super hoc se priuilegiis Papalibus munitos. Venimus ad vos qui presentes sumus & habemus litteras de rati habitatione omnium Episcoporum Regni Franciæ ad conquerendum vobis de tanta Fratrum insolentia, quia* **QVOD NOS SVMMVS VOS ERITIS; CREDO**

ENIM QUOD NON SIT HODIE PRÆLATVS INTER NOS QUI DE HAC VNIVERSI-
 TATE NON SIT ASSVMPTVS. Rogamus præterea & rogari fecimus dictos Fratres vt di-
 cta priuilegia mitterent ad sedem Apostolicam à D. Papa lucidius interpretanda, quod si-
 militer facere rennerunt. Vt ergo discutatis & videatis quid iuris illis concessum sit ex
 ipsis priuilegiis, decreuimus vobis publicè legi. Et statim Quidam alter surgens in
 publico ambone legit Priuilegia; & postea legit Constitutionem Innocentii IV.
 quæ his contradicit, vt ibi ostensum fuit, & ad quam vtrumque priuilegium re-
 mittit, vt pote illi Constitutioni derogans. Hæc Constitutio habetur in 5. De-
 cretal. & incipit sic *Omnis vtriusque sexus.*

His lectis surrexit Episcopus Ambianensis Maximus Iurista (nempe Guillelmus de
 Mascon) & de articulo ad articulum currens ostendebat liquido per iura prædi-
 ctæ Constitutioni in nullo per prædicta Priuilegia derogatum, nec licere Fratribus
 Confessiones audire & pœnitentias iniungere sine Episcoporum & Pærochiano-
 rum siue Plebanorum licentia speciali, nullo Fratrum in vnico verbo contradi-
 cente. Rogauit ergo D. Episcopus Vniuersitatem, vt eis in hoc casu assistere di-
 gnaretur, quia ipsi similiter omnes & vnanimitor definiuissent vsque ad sanguinem
 tali iniuriæ obuiare. Hæc facta fuerunt die Sabbati.

Sequenti die, Dominica scilicet, vnus de Ordine Minorum apud Fratres Maiores fecit
 sermonem, quod prius vt credo visum non est, & paucis verbis finiens sermonem incepit
 sermo de materia supradicta, & replicans singulos articulos prout poterat, melius ordine ex-
 ponebat adiciens, quod si voluissent dictis priuilegiis vti latius, potuissent. Dicebant etiam
 quod cum dicta Priuilegia impetrarent, dictus Ambianensis Episcopus præsens existens,
 totis viribus resistebat: imo omnes Prælati ad Curiam miserunt & minime processerunt.
 Quia dum Pape ipsi Fratres modum vtendi, quousque fuerant dictis priuilegiis vsi, expo-
 nerent, Pape respondit. Placet. Volunt autem, ait, & exigunt Prælati iterum à nobis vt
 mittamus Priuilegia nostra ad Curiam, vt ad impetrandum: quod futurum nimis esset,
 quia sic daremus locum & occasionem reuocationi nobis datæ potestatis. Præterea Noster
 Magister nouiter obiit. Magistrum quoque Ordinis Maiorum præsentem non habemus. Vn-
 de non immerito de tam arduo factò pro toto Ordine sine illis Nos intermittere non audemus.
 Rogamus igitur vos vt nos excusatos habeatis & tam leniter aduersum nos non moueamini,
 quia nequaquam Vniuersitatis ullius membrum sumus.

Sequenti die agebatur festum Conceptionis B. Mariæ apud FF. Minores: & ecce
 vnus Maiorum faciens sermonem, ad eundem finem, vt dicam breuiter, perdu-
 cebat. Et credo ibi impleta est Scriptura quæ dicit facti sunt amici Herodes & Pila-
 tus illa die. Cæterum in vigilia B. Thomæ iterum Prælati præconizari fecerunt per
 Scholas, vt omnes Dominica 3. scilicet die, horâ Sermonis ad S. Bernardum con-
 uenirent. Quod factum est: Et surgens quidam Magister in Theologia fecit Ser-
 monem de hoc Themate *Prope est Dominus*, & multis autoritatibus & verbis ar-
 guit generaliter illos, qui Dominis & Prælatiis suis contemnerent obedire. Fine
 dato verbis, surrexit Episcopus Ambianensis, cum quo tantum erat ibi Archie-
 piscopus Remensis, & procedens in dicto Themate scilicet *Prope est Dominus in-
 nocentibus omnibus cum in veritate*; diuisit triplicem veritatem iuxta illos versus,
 qui in Glossa Decretalium sæpe ponuntur.

Est verum vitæ, Doctrinæ, Iustitiæque
Primum semper habe, duo propter scandala lingue.

Ostendens per multas autoritates Theologiæ, Canonum & Legum, & cui-
 dentibus factis Fratres non habere veritatem vitæ, quia de hypocrisis ipsi arguun-
 tur manifestè: *nec veritatem Doctrinæ*, quia corde fel gererent & ore dulcia prædica-
 rent: *nec veritatem Iustitiæ*, quia aliorum sibi officia vsurparent. Et his finem imponens
 legi fecit iterum ibi dicta priuilegia cum dicta Constitutione. *Omnis vtriusque sexus*
 & applicans singula singulis lucidius ostendebat per Priuilegia sæpe dicta in nul-
 lo dictæ Constitutioni *Omnis vtriusque sexus*, penitus derogari. Hoc factò ait: Au-
 diui quod Fratres dicebant me præsentem fuisse quando Priuilegia impetrabant.
 Et verum est. Imo cum ad me perueniret fama huiusmodi, iui ad Papam recla-
 mans & petens dicta Priuilegia reuocari, sed sequenti die à Domino Papa ad re-
 motas partes super arduis negotiis missus fui, ite quod tunc de hoc finem habere

non valebam. Misimus & postea nuncios nostros pro eadem causa ad Curiam, quos Fratres dicunt nihil profecisse: sed falsum dicunt, quia litteras nobis reuerunt Poriorum in Curia sigillis sigillatas, quas Domino Regi sepe ostendimus & vobis omnibus ostendere breuiter volumus, quibus D. Papa nobis promisit dicta Priuilegia vel penitus reuocare, vel interpretatione lucidius explanare, quas speramus sub Bulla publica breui habituros. Ad vltimum petiuit D. Episcopus omnes cuiuscunque Nationis, vt hæc priuilegia transcriberent & ad partes suas mitterent, vt omnibus appareat, quid per prædicta Priuilegia Fratribus sit concessum, Super his postea disputatum fuerat à M. Ægidio de Ordine S. Augustini, qui modo melior de tota villa in omnibus reputatur, & determinatum fuit ab eodem, quod Episcopi essent in parte longius saniori. Quarum Determinationum copiam propter nouitatem habere ad præsens non potui. Si tamen habere potuero, mittere non tardabo.

Ex postremis hisce verbis corrige Lector errorem, qui nobis incogitantibus & non satis aduerentibus irrepsit 1. vol. dissertat. 2. pag. 243. vbi scripsimus verba præallata ad Vniuersitatem habita fuisse per Ægidium Romanum, tunc Bituricensem Archiepiscopum: nam ille Archiepiscopatum obtinuit anno solummodo 1294. huic verò Synodo præfedit M. Simon de Bello-loco Primas Bituricensis, vt ante dictum est.

Ex his quoque liquet Magistros Vniuersitatis scripsisse de materia proposita, & inter alios, ipsummet Ægidium tunc Augustinensem adhuc Monachum.

Anno 1284. celebratum est Concilium Ecclesiæ Gallicanæ Parisiis 16. Kal. 1284. Septemb. à D. Ioan. Cardinale, qui vt supra dictum est, Legatus venerat in Franciam. Ibiq; ad prædicationem eius & monitionem Philippus Rex Francorum Illustris & duo filii eiusdem assumpserunt Crucem contra Petrum Aragoniæ Regem à Martino Papa condemnatum, ob inuasum Siciliae Regnum fraudulenter & crudeliter. Et ob hanc causam concessa est eidem Philippo reditum Ecclesiasticorum Decima ad quadriennium.

Eodem anno M. Gaufridus de Barro olim Ecclesiæ Parisiensis Decanus tunc S. Susannæ Cardinalis diem extremum obiit, sepultusque est in Basilica S. Præcedis cum hoc Elogio. *Ego Gaufridus de Barbo quondam tituli S. Susanna Presbyter Cardinalis, Credo quod Redemptor meus vinit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum.* Eius obitus in Nectologio Parisiensi notatur 12. Kal. Septemb. Hunc Cardinalem Ciaconius de Barbo cognominat, forsitan, inquit, ob familiæ stemma, in quo Barbi seu Barbaruli pisces spectantur. Sed alia fuere Barri ad Sequanam Comitum insignia: vnde ille ortus videtur.

Ioannes autem Cardinalis S. Cecilie prædictus cognomento *Cholet* ex Professore Parisiensi Canonicus Beluacensis, factus deinde Cardinalis Collegium Choletæum fundare meditatur, obtinetque à Martino Bullam, quâ licet illi bona sua testamento legare quibuscunque aut cuiuscunque voluerit ad augmentum fidei & honorem Religionis. Fundatio tamen Collegii ab ipso non videtur facta, sed ab Executoribus Testamenti duobus ex quinque quos nominauerat, M. Eurardo de Noientel & Gerardo de S. Iust. conuersis in emptionem Domorum sex mille libris. Aiunt tamen Ioannem Monachum Cardinalem vnum ex Executoribus statuta Collegii Choletæi edidisse.

Hoc anno obiit quoque M. Ioannes de Montforeau ex Decano Turonensis Ecclesiæ Archiepiscopus factus an. 1270. vir omni scientiarum genere cumulatus. Quo defuncto Canonici missis ad Philippum Regem Nunciis & hisce litteris petierunt licentiam successoris eligendi.

Excellentissimo Principi D. Philippo Dei gratia Regi Francorum Illustri, sui humiles & Deuori Reginaldus Decanus & Capitulum Turonense salutem in eo qui est omnium vera salus, & ad debellandum rebelles accingi robore fortitudinis & virtutis. Alti doloris suffossi aculeo super obitu præclaræ memoriæ pii Patris ac reuerendi Patris D. Ioannis olim Archiepiscopi Turonensis ad Regiæ vestræ Celsitudinis notitiam volumus peruenire, quod Nos venerabiles viros Dilectos Canonicos nostros M. Gaufridum de Fontebraudi Archidiaconum Trans-

liger. & Ioannem Archipresbyterum in Ecclesia Turonensi Procuratores nostros facimus, constituimus ac etiam ordinamus, & quemlibet eorum in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis ad denunciandum vestræ Maiestati Regiæ obitum memorati Domini Ioannis olim Archiepiscopi Turonensis, nec non & ad petendum à vobis licentiam eligendi: & hæc Regiæ Maiestati vestræ significamus per præsentem litteras nostro sigillo sigillatas. Datum die Mercurii ante festum Purificationis B. Mariæ Virg. an. Dom. 1284. Ioanni autem substituitur Oliuarius de Craon ex Chartis Regiis per viam compromissi.

Hocce quoque tempore vt scribunt aliqui aliquatenus quidem, minus tamen quam decreuisset, compressit Martinus Pontifex Dominicanorum & Minoritarum excessus, magnos tumultus excitantium, propterea quod immiscebant se Pastorum Officiis, confessiones laicorum absque eorum licentia & consensu excipiebant, pœnitentias iniungebant, aliaque Pastorum munia exercebant. Hinc, vt scribit Meyerus, *adeo turpis nata est rixa, vt in apertas erumperet contumelias, non alique magno totius Ordinis Ecclesiastici de decore.* Hinc tot inuectiua, apologiæ, rixosi famosi que libelli. Martinus verò Constitutionem illam edidit quæ sic incipit, *Ad fructus vberes:* & in ea statuit hoc modo.

Volumus autem quod ij qui Fratribus confitebuntur eisdem, suis presbyteris Parochialibus confiteri, saltem semel in anno prout Concilium Generale statuit, nihilominus teneantur: quodque iidem Fratres eos ad hoc diligenter & efficaciter secundum datam eis Domino gratiam exhortentur. Sed de hoc negotio dictum supra.

Hocce tempore, inquit Ioannes à S. Victore, cœpit fundari & ædificari apud S. Marcellum iuxta Parisius Monasterium Sororum Minorum à Rege Philippo & eius coniuge Regina apud Louuretiennes, in domo quæ fuerat cuiusdam quondam diuitis Clerici nomine M. Gallieni.

Ad hunc annum leguntur in Chartulario Episcopi Parisiensis plurimæ Chartæ Exemptionis à re Caducaria (Amortizationem vocant) in gratiam Collegiorum Academicorum, præsertim, Sorbonici & S. Thomæ de Lupara: quas, ne pereant, operæ pretium esse duximus his Annalibus inserere. Atque eam quidem quæ ad Sorbonam pertinet, retulimus ad an. 1251. vbi de Sorbonæ fundatione fusè egimus. Illæ verò quæ ad Collegium Pauperum Scholarium S. Thomæ Luparæ, hoc & superiore anno datæ sunt, tales sunt.

Littera de 30. Solidis pro Amortizatione facta Decano & Capitulo S. Thomæ de Lupara.

Vniuersis præsentem litteras inspecturis, Curiarum Parisiensis ac Reuerendi Patris D. Archeri Cardinalis Archidiaconi Paris. Officiales Sal. in Dom. Notum facimus quod coram Ioanne dicto Quesnel & Nicolao de Verberia Clericis nostris iuratis ad hoc à nobis specialiter destinatis, quibus quantum ad hæc fidem adhibemus, constituti Decanus & Capitulum Ecclesiæ S. Thomæ de Lupara Parisius asseruerunt coram dictis Clericis nostris quod cum ipsi nomine suæ Ecclesiæ prædictæ plures census siue redditus infra scriptos haberent, tenerent & possiderent non admortizatos in terra, dominio ac Iurisdictione D. Parisiensis Episcopi super diuersis locis & domibus, prout inferius annotatur. Videlicet decem & octo solidos Paris. annui census siue redditus super domo Hugonis fratris Guillelmi le Tainturier contiguâ domui defuncti Guillelmi Normani sitâ in vico S. Thomæ, & facit cuneum à parte Cœcorum. Item in vico Frigidi Mantelli 20. solidos Parisiensis annui census siue redditus super domo Nicolai de Fossatis contiguâ ex vna parte domui Petri Roncelli & ex alia cuidam domui Ecclesiæ S. Thomæ. Item in dicto vico Frigidi Mantelli 28. solidos Paris. super domo Roberti de Almeris contiguâ ex vna parte domui Guillelmi Buffeterij, & ex alia domui Guillelmi dicti Egre morte Item in dicto vico 10. solidos Paris. super domo Auelinæ de Guernelles contiguâ domui Iacobi Ferri ex vna parte, & ex alia parte domui Almarici Tegularij. Item 14. solidos Paris. annui census siue redditus super domo Gualteri le Terrier quæ facit cuneum vici de Biauvoir à parte Frigidi-Mantelli sitâ inter domos Galteri de Torote. Item & 36. solidos Paris.

annui census seu redditus super domo M. Petri Lasbalestrier quæ fuit quondam Thomæ Buffeterii sita in vico frigidi Mantelli contigua domui Guillel. de Surenis Lathomi ex vna parte, & ex alia parte domui Petri le Mazelinier. Quos census siue redditus ceperat Reuerendus Pater Ranulphus Dei gratia Paris. Episc. seu arreftauerat in manu sua, quia nolebat dictos Decanum & Capitulum prædictos census siue redditus tenere in manu mortua. Tandem ad supplicationem dictorum Decani & Capituli idem D. Episcopus suo & Ecclesiæ suæ Paris. nomine voluit & concessit, vt ipsi ex nunc in futurum sine coactione vendendi aut extra manum suam ponendi dictos census siue redditus habeant, teneant & possideant nomine suæ Ecclesiæ prædictæ, dicto tamen Episcopo ac successoribus eius pro dicta concessione seu amortizatione retentis 30. solidis Parisiensibus annui census siue redditus de censibus & redditibus prædictis pro indiuiso habendis & percipiendis à dicto D. Paris. Episc. eiusque successoribus ex nunc in futurum per manus dictorum Decani & Capituli duobus terminis quolibet anno, videlicet ad festum S. Remigij 15. solidos Paris. & ad Natiuitatem Domini subsequente 15. solidos Paris. salua etiam & retenta eidem Episcopo eiusque successoribus in omnibus Censibus siue redditus & locis prædictis omnimoda Iurisdictione, iustitia ac Domino, & saluo etiam omni alio iure suo, vt dicti Decanus & Capitulum coram Clericis antedictis promiserunt ex causa prædicti spontanei se reddere & integraliter soluere dicto D. Episcopo eiusque successoribus iustitia ac iurisdictione in rebus & locis prædictis, & saluo omni alio iure suo, vt supra dictum est, excepta concessione siue amortizatione prædicta. Pro quibus omnibus præmissis fideliter tenendis ac adimplendis dicti Decanus & Capitulum obligauerunt eidem Episcopo eiusque successoribus coram dictis Clericis se & sua ac census siue redditus prædictos & pro indiuiso renunciantes beneficio restitutionis in integrum, consuetudini patriæ cuiuslibet & statuto, & omni alii Iuris auxilio Canonici & Ciuili. In cuius rei testimonium ad relationem dictorum sigilla Curiarum prædictarum præsentibus litteris duximus apponenda. Datum an. Dom. 1283. die Venenis post Qualimodo.

Littera de 25. solidis redditus debiti à Prouisore Domus Pauperum Scholarium S. Thomæ de Lupara pro amortizatione contentorum in littera.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Curiarum Parisiens. ac Reuerendi Patris D. Ancheri Cardinalis Archidiaconi Parisiensis Officiales Sal. in D. Notum facimus quod coram nobis personaliter constituti D. Ioannes Presbyter Prouisor Domus Pauperum Scholarium S. Thomæ de Lupara Paris. & prædicti Scholares videlicet Magistrus Robertus de Hibernia, Stephanus dictus Caltet, Petrus de Malo-foramine, Petrus de Colubio, Ioannes de Ambianis & Yuo Brito, Gilbertus Portelance, Guill. de Noyon, Ioan. de Lexouis, Iacobus Burgundus, Stephanus de Luoye, Ioan. dictus Balle, Petrus Doyte, Adam de Sueffione, Petrus de Bosco Rogeri, Ioan. de S. Lauduuo, Radulphus Portelance, & Ioan. dictus Albus-panis Clerici tam nomine suo quam nomine aliorum pauperum Scholarium S. Thomæ de Lupara Parisius asseruerunt, quod cum ipsi nomine dictæ domus haberent, tenerent, possiderent ac perciperent in terra, iurisdictione ac dominio Reuerendi in Christo Patris Ranulphi permissione diuina Paris. Episcopi census augmentatos seu redditus infra scriptos: videlicet super quadam domo sita in Sellaria Parisiensi quæ fuit quondam defuncti Ioannis Neuellonis & quam tenet ad præsens Gualterus de Broissellis Ciuis Paris. 60. Solidos Paris. annui incrementi census seu redditus. Item super duabus domibus contiguis sitis Parisius in Frigido-Mantello inter domum Guillelmi dicti Bonefille ex vna parte, & domum Guill. le Hiaumier ex altera, quas tenet ad præsens Rogerus le Pellerier, sex solidos & 9. denarios Paris. annui census seu redditus. Item super quadam domo sita Parisius in vico Frigidi-Mantelli contigua ex vna parte domui Godefridi Furnerii, & ex alia parte domui Aymonis de Grayo in censua S. Honorati Paris. quam tenet Guillelmus dictus Aqua-mortua, 4. solidos Paris. Item super quadam domo in Frigido Mantello, quæ domus quondam fuit Richardi Faguée quam tenet Guerinus de villa Cereris lathomus vndecim solidos & 4. denarios

Parisienses. Item super medietate cuiusdam domus sita Parisius in Frigido-Man-
tello contigua ex vna parte domui defuncti Martini Tegularii, & ex altera parte
domui Rogerii Ruffi Anglici 4. solidos Paris. annui census seu redditus. Idem-
que Reuerendus Pater dictos census seu redditus in manu sua ceperat, quia nole-
bat prædictos scholares nomine domus suæ S. Thomæ de Lupara Paris. prædictæ
eos tenere ac percipere in manu mortua. Tandem ad supplicationem dictorum
Prouisoris & Scholarium idem Reuerendus Pater pensatis vtilitate & commo-
do Ecclesiæ suæ Parisiensis, super hoc habito bonorum consilio, dictos census seu
redditus eidem Prouisor & pauperibus scholaribus S. Thomæ de Lupara ac do-
mum eorundem duxit amortizandos in modum qui sequitur: videlicet quod vo-
luit & concessit dictus Reuerendus Pater quod dicti Prouisor & pauperes scho-
lares nomine dictæ domus suæ ex nunc in futurum habeant, teneant & perci-
pant annuatim census seu redditus prædictos sine aliqua coactione vendendi
vel extra manum suam ponendi, retentis tamen eidem Episcopo ac eius succes-
soribus Paris. Ecclesiæ Episcopis 25. solidis Paris. pro amortizatione prædicta, de
prædictis augmentatis censibus siue redditibus habendis, recipiendis ac perci-
piendis ex nunc in futurum ab eodem Episcopo eiusque successoribus Paris.
Episc. quolibet anno ad Natiuitatem Domini super domo dicti Galteri de Brois-
sellis sita in dicta Sellaria prout se comportat ante & retro. Hoc tamen saluo ei-
dem Episcopo ac eius successoribus Paris. Episcopis, quod si dicta domus dicti
Galteri processu temporis sufficiens non esset, vel aliàs nimis onerata siue obliga-
ta pro dictis 25. solidis habendis, reddendis & percipiendis super eadem, quod
idem Episcopus ac eius successores Parisiensis Episc. ad prædictos alios omnes
& singulos census augmentatos recursum habeant pro suis 25. solidis annui cen-
sus seu redditus prædictis habendis & percipiendis ab eodem Episcopo eiusque
successoribus Ecclesiæ Paris. Episc. annuatim, vt supradictum est: salua etiam ei-
dem D. Episcopo eiusque successoribus Paris. Ecclesiæ Episcopis in omnibus &
singulis locis & censibus supradictis omnimoda Iurisdictione, iustitia & dominio,
& saluo etiam omni alio iure suo, vt dicebant iidem Prouisor & Scholares coram
nobis. Propter quod dicti Prouisor & Scholares in nostra præsentia personaliter
constituti voluerunt & concesserunt spontanei nomine quo supra, quod dictus
Reuerendus Pater Paris. Episcopus & successores sui Ecclesiæ Paris. Episcopi ex
nunc in futurum dictos 25. solidos Paris. annui census seu redditus quolibet anno
ad Natiuitatem Domini habeant, teneant & percipiant absque aliqua contradi-
ctione super domo prædicti Galteri de Broissellis prout se comportat ante & retro.
Et si contingeret processu temporis vt dictum est, dictam domum esse minus
sufficientem ad soluendum seu percipiendum super eadem dictos 25. solidos an-
nui census, vel aliàs dictus Reuerendus Pater & eius successores Parisiensis Episc-
opi impedirentur, quominus dictos 25. solidos habere & percipere possent super
dicta domo. Voluerunt dicti Prouisor & Scholares ac spontanei concesserunt tam
nomine suo quàm nomine dictæ domus, quod dictus Reuerendus Pater & sui
successores, ad omnes & singulos prædictos census & redditus recursum habeant
pro dictis 25. solidis annui census siue redditus habendis & percipiendis annis sin-
gulis termino prædicto super prædictis censibus siue redditibus in solidum & pro
indiuiso. Salua nihilominus vt dictum est, & retenta eidem Episc. eiusque suc-
cessoribus Ecclesiæ Paris. Episc. omnimoda iurisdictione, iustitia & dominio in
omnibus locis & rebus prædictis, & saluo etiam omni alio iure suo. Quam siqui-
dem domum ipsius Galteri prout se comportat ante & retro, ac omnes census siue
redditus prædictos cum omnibus iuribus sibi & suæ domui competentibus eidem
D. Episcopo eiusque successoribus Parisiens. Episc. quod pro præmissis omnibus
adimplendis legitimè & tenendis dicti Prouisor & Scholares specialiter obliga-
runt & obligant, specialiter reliquerunt ad quoscumque deuenierint possessores.
promittentes fide ab ipsis in manu nostra præstita corporali, quod contra præmissa
vel aliquod præmissorum per se vel per alium seu alios non venient in futurum.
Imo omnia & singula supradicta tenebunt inuolabiliter & fideliter adimplebunt.
Iurisdictioni Curiarum nostrarum se quoad hoc supponentes, ac renunciando
per fidem prædictam in hoc facto omni exceptioni & deceptioni doli mali, actio-
ni in factum beneficioque restitutionis in integrum, omni consuetudini patriæ

cuiuslibet & statuto, & omnibus & singulis exceptionibus, allegationibus & defensionibus iuris & facti Canonici & Ciuilibus quæ contra præsens instrumentum vel factum possent in posterum obiici seu dici. In cuius rei testimonium ad petitionem dictorum Prouisoris & Scholarium sigilla Curiarum prædictarum præsentibus litteris duximus apponenda. Datum anno D. 1284. Mense Iunio.

Anno 1285. Scholaris quidam Theologus in attio seu Parauiso Ecclesiæ Parisiensis ambulans percussus est à nonnullis Clericis eidem Ecclesiæ deseruentibus, qui ob id capitulari sententia damnati suis locis exciderunt. Tum enim in scholis Episcopalibus docebatur adhuc Theologia iuxta veterem consuetudinem, quanquam Scholæ Sorbonicæ scholarium multitudine abundarent. In area autem patenti seu propylæo Basilicæ Scholastici deambulare solebant, meditari, repetere, disputare: quibus si quis nocere ausus esset, continuò plectebatur. Adeo sacrum erat istis temporibus Scholastici nomen; connitentibus & collaborantibus ad eorum securitatem summis Pontificibus & Franciæ Regibus. Vnde Philippus Rex hoc anno contra Aragonas profecturus edidit vt nouus Præpositus Parisiensis se etiam absente, nec expectato alio mandato solitum iuramentum in sui institutione Vniuersitati præstaret. Tale autem est diploma.

Philippus D. G. Francorum Rex Omnibus præpositis qui pro tempore Parisius fuerint constituti, Salutem. Mandamus vobis quatinus si nos absentes esse contigerit tempore Institutionis vestre, iuramentum quod tenemini facere Vniuersitati Scholarium Parisiensium Dominica scilicet prima vel secunda postquam exinde submoniti fueritis ab eisdem, in vna Ecclesiarum Parisiensium coram prædictis Scholaribus prout in ipsorum continetur priuilegio, faciatis non expectato mandato super hoc nostro speciali, & nostra absentia non obstante. In cuius rei testimonium presentes litteras sigilli nostri fecimus impressione muniri. Actum Parisius an. Dom. 1285. Mense Februario.

PRAEPOSITVS
TVS PARI-
SIENSIS IV-
RARITENE-
TVR VNI-
VERSITATI

Eodem anno ab expeditione Aragonensi reuertens Philippus cognomento Audax apud Perpiniatum moritur. Cuius corpus cum Philippus Pulcher filius promississet Dominicanis ad sepeliendum, & nihilominus delatum fuisset ad ædem San-Dionysianam, grauis contentio inter Monachos vtriusque Ordinis orta est, vtri cederet. Et in eam rem consulti Doctores Academici, vt narrat Nangius his verbis. *Antequam ossa fuissent ibidem (hoc est apud S. Dionysium) sepultura tradita, magna dissensio inter Monachos dicti loci & Fratres Ordinis Prædicatorum Parisius fuit orta. Nam Rex Philippus defuncti Regis Philippi filius & Regni successor ad petitionem cuiusdam Fratris de Ordine prædicto concesserat improvisus Cor Patris sui Fratribus, vt ipsum Parisius in suo Monasterio sepelirent. Petentibus ergo ipsum Cor Monachis, & dicentibus quod ex quo elegerat Rex Philippus apud ipsos in suo Monasterio sepeliri, non debere alibi correponi; Rex seclè non potuit. Imò auctoritate Regia prævalente sepulchrum est Parisius apud Fratres. De quo postea fuit determinatum Parisius per plures Magistros Theologos, quod neque Rex neque Monachi dare, nec Fratres prædicti possent illud Cor Regium absque dispensatione duntaxat summi Pontificis retinere. Sic rem istam Nangius & historiam finit. Eandem post Nangium commemorat his verbis Ioannes San-Victorinus. *Igitur mortuo Philippo Rege Francorum viscera eius apud Narlonam sepulta sunt; Corpus autem eius apud S. Dionysium in Francia prout viuens petierat, delatum est cum suis tumulandum Patribus: sed antequam sepultura traderetur, ibidem magna dissensio inter Monachos S. Dionysij in Francia, & FF. Prædicatores Parisius commorantes propter Cor Regis est exorta. Nam Rex iuuenis Philippus IV. ad petitionem Confessoris sui Nicolai de Gorrena de Ordine FF. Prædicatorum concesserat inconsultè Cor patris sui ipsis Fratribus Prædicatoribus ad ipsum Parisius in Ecclesia sua tumulandum. Sed tunc ipsi Philippo Regi nouo per Cardinalem Ioannem Choletum & Barones Francorum fuit ostensum non licere. De hacque dissensione determinatum fuit postea Parisius in Scholis à pluribus Magistris in Theologia, quod ipsum Cor neque Rex nec ipsi Monachi dare, nec prædicti Fratres sine dispensatione Pape possent aliquatenus retinere. Regia tamen auctoritate prævalente dictum Cor sepultum est Parisius apud Fratres Prædicatores; Corpus apud S. Dionysium humatum est.**

MORS PHILIPPI KA-
GIS.

Eodem anno obit Martinus Pontifex Perusiæ 4. Kal. April. & in maiori Basilica eiusdem Ciuitatis quiescit. Ei succedit Honorius IV. ante promotionem *Jacobus Sabellus* è Gente nobili Saueña dictus, S. Martini in Cosmedin Dia.

MORS
MARTINI
PAPAE

conus Cardinalis, qui pro symbolo accepit *Pars mea Deus in secula*. Hic Pontifex fidei Christianæ dilatationem summo opere cupiens, pro conuertendis Sarracenis & reducendis schismaticis Orientalibus, Arabicæ & aliarum peregrinarum linguarum studium à prædecessoribus suis præceptum vt Parisiensi in Academia institueretur, tandem institui seridè voluit, datis in eam rem ad Ioannem Cholerum S. Cecilie Cardinalem litteris tunc in Gallia Legatum; idque præcepisse fecerunt instantiâ Raimundi Lullii, qui Collegiis eiusmodi instituendis & conuertendis ad fidem Mathematicis summo studio incubuisse fertur. Itaque mortuo Honorio ob eam rem Lutetiam venit vt inceptum vrgeret. Ibi à M. Bertoldo Cancellario Parisensi licentiâ docendi obtentâ Artem suam mirabilem docens cœpit; at cum in ea parum proficerent studiosi, Montem-Pessulum adit ad Regem Maioricarum Iacobum, vbi aliquandiu quoque professus est, Artemque suam commendabiliorem & clariorem reddidit. Inde Genuam se confert, vbi librum edidit Arabicum; & postremò Romam ad Nicolaum IV. reuertitur, cum quo agit de instituendis vbique locorum Monasteriis aut Collegiis linguarum Orientalium. Hæc scribit Author innominatus ipsi cœuus, & totius vitæ eius conscius, vt refert Wadinghus in Annalibus Minoritarum.

Ad hunc annum refert Baronius M. Ægidium Romanum Doctorem Theologum Augustinianæ sectæ in suspicionem hærescos venisse Vniuersitati Parisiensi: & cum non potuisset res definirî, ad Apostolicum forum tandem delatam, vbi post varias concertationes Pontificio Decreto se suaque scripta submitit. Quia verò Doctores Academicos habiturus erat offensos & infensos, iussus est quasdam propositiones iam ante ab Episcopo Stephano damnatas, palam & publicè in Comitibus Generalibus reuocare. Quam in rem Honorius ad Ranulphum Episcopum Parisiensem scripsit hoc modo.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo Parisiensi Sal. & Apostol. Bened. Licet Dilectus filius Frater Ægidius Romanus de Ordine FF. Eremitarum S. Augustini olim Parisius vacans studio, aliqua sicut intelleximus; dixerit & redegerit in scripturam, quæ bonæ memoriæ Stephanus Parisiensis Episcopus prædecessor tuus per seipsum examinans & per Cancellarium Parisiensem eius temporis, ac per alios Theologicæ Facultatis Magistros examinari faciens censuit reuocanda, & ea minimè reuocauit, quin potius variis rationibus nisus fuerit confirmare; nuper tamen apud sedem Apostolicam constitutus humiliter obtulit se paratum ad reuocanda quæ dixerat siue scripserat, reuocare pro nostræ arbitrio voluntatis. Nos verò eiusmodi eius oblationem humilem acceptantes & moti spiritu compassionis ad ipsum, quia decentius & vtilius reputauimus, vt præmissa ibi consultius reuocentur, vbi dicta & scripta inconsultè dicuntur, ipsum ad te duximus remittendum, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandantes, quatenus Dilecto filio M. Nicolao (de Nonancuria) Parisiensi Cancellario & omnibus aliis Magistris Theologicæ Facultatis Parisius commorantibus, tam actu in eadem Facultate regentibus quàm etiam non regentibus ad hoc specialiter conuocatis, procedens de ipsorum consilio in prædictis, dicto Fratre coram omnibus eis reuocante, quæ de dictis contra ipsum vnâ cum maiori parte Magistrorum eorundem iudicaueris reuocanda; & specialiter quæ dictus Prædecessor tuus mandauit, vt prædicatur, reuocari, circa licentiâ & expeditionem ipsius auctoritate nostra prouideas, prout secundum Deum. fidei Catholicæ ac Parisiensis studii vtilitati de consensu maioris partis Magistrorum ipsorum videris expedire. Datum Romæ apud S. Petrum Kal. Iunii, Pontific. nostri an. 1.

Explicuit Christianam submissionem Ægidius, Romanæque Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis determinationi piè adhasit: quem quanti fecerit Academia, vel ex vno agnoscitur, quòd anno proximo Oratoris Academici ad Philippum Pulchrum è factis Reimensis Parisios reuersum, munus illi demandarit; Rex verò ad Bituricensem Archiepiscopatum promouit.

Neque omitendum referre singulare priuilegium Exemptionis, quod habebant homines Episcopi ab omni subuentione seu talliâ, quodque hoc anno confirmatum est: cum enim, vt supra diximus, Decima fuisset Philippo concessa bonorum Ecclesiasticorum ad conquestum Aragoniæ, ob idque Parisienses

sienſes iuberentur tributum aliquod penſitare, Epifcopus Ranulphus interceſſit quominus à ſuis ſubditis, ſeu vt dicebant, hominibus exigetur. Et Mathæus S. Dionyſij Abbas abſente Rege ſecuritatſ litteras illi conceſſit & immunitatis, quæ in Archiuui Parisienſis Regeſto tales leguntur.

Mathæus miſeratione Diuina Eccleſiæ B. Dionyſij in Francia Abbas humilis & Simon Nigellæ Dominus locum-tenentes Domini Regis Francorum notum facimus; quod cum Dominus Rex Franciæ & ſucceſſores ipſius inter alia habeant Talliam ſuper homines terræ Dilecti & fidelis ipſius D. Regis Epifcopi Parisienſis, ſcilicet in Burgo S. Germani, in Cultura Epifcopi, & in Claſſo Brunelli, in certis caſibus, videlicet quotiens filias ſuas maritabunt, & etiam ſi redimantur de captione proprii corporis factâ in Guerra & inſuper exercitum vel Equitationem vel Talliam propter hoc factam; propter alias autem cauſas à D. Rege vel eius ſucceſſoribus dictorum locorum homines talliari non poſſunt ſine aſſenſu Epifcopi ſupradicti, ſaluâ tamen eidem Domino Regi & eius ſucceſſoribus Talliâ panis & vini in veteri Burgo S. Germani, in Cultura Epifcopi & in Claſſo Brunelli prædicto, ſicut in compoſitione inter inelytæ recordationis Dominum Philippum proauum Domini Regis, & bonæ memoriæ Guillelmum Epifcopum quondam & Capitulum Pariſienſe olim factâ plenius continetur. Ac idem D. Rex propter quædam ardua negotia ipſum ac Regnum ſuum tangentiâ à Ciuibus Pariſienſibus ſubſidia petiuiſſet, ac pro conceſſis ſubſidiis impoſitæ fuiſſent Talliæ hominibus dictæ terræ, Dilectus & fidelis D. Regis Ranulphus Parisienſis Epifcopus ſe oppoſuit dicens, quod pro prædictis non poterant dictorum locorum homines ſine aſſenſu ipſius Epifcopi talliari, cum ſe non obtuliſſet, nec offerret aliquis de caſibus expreſſis in compoſitione iam dictâ. Tandem licet ſecundum formam dictæ Compoſitionis ipſius Terræ homines non debuerint nec debeant pro præmiſſis ſine aſſenſu D. Epifcopi talliari, idem tamen Epifcopus obtentu D. Regis ac negotii Aragonenſis, Valencienſiſque Regnorum, quod ad præſens idem Rex proſequitur, ad preces noſtras impoſitioni & exactioni dictarum talliarum ſuum aſſenſum præbuit de gratia ſpeciali. Nos autem ex autoritate & vice ipſius Domini Regis nobis commiſſâ, nomine ipſius Regis & pro ipſo volumus & concedimus, vt pro hoc ipſi Epifcopo terræ prædictæ ac ſucceſſoribus eius & compoſitioni prædictæ nullum in poſterum præiudicium generetur. Et bona fide procurabimus, quod D. Rex præſentem conceſſionem dicto Epifcopo ſuis patentibus litteris confirmabit. In cuius rei teſtimonium præſentes litteras ſigillo Regio quo vtimur, fecimus ſigillari. Actum Pariſius menſe Iulio an. Dom. 1285. Signum Philippi Dei gratia Francorum Regis & habentium regnum Regni.

Eodem anno M. Guillelmus Duranti ex Carnotenſi Decano electus eſt per viam Compromiſſi Mimatensis Epifcopus à Clericorum Cætu, vltro cedente Guillelmo quodam Eccleſiæ Rhedonenſis Archidiacono qui ab eodem Cætu poſtulatufuerat in Antiftitem. Eius autem electionem probat Honorius an. 1. ſui Pontificatus datis ad ipſum litteris. 2. Non. Feb. quæ leguntur in Regeſto Vaticano. Eum enim Honorius in Scholis Pariſienſibus norat, eiusque doctrinam eximiam & virtutem perſpectam habebat. Vocatur vulgo *Speculator*, propterea quod ſpeculum Iuris & Rationale Diuinorum Officiorum in tria volumina digeſſit. Quod aliàs Diſcipulus M. Henrici de Seguſta (Cardinalis poſtea Oſtienſis) Ottobono Cardinali Eliſco qui Adrianus V. dictus eſt, dedicauit: in eoque ſe vocat Decanum Carnotenſem; & lib. 9. c. 8. ait ſe illud compleuiſſe an. 1286. cum tamen tunc eſſet Epifcopus ſaltem Electus Mimatensis.

At ne quis erret in nomine, duo fuerunt Guillelmi Mimatenses, patruus ſcilicet & nepos. Ille de quo loquimur, *Speculatoris* nomen habuit propter cauſam quam retulimus, ante Epifcopatum Nuncius Pontificius, & Romandiolæ Theſaurarius, vt refert Simon Maiolus; Martino familiariffimus fuit, à quo Romam euocatus & Umbriæ præfectus fuit: obiitque in Italia, an. 1296. & iacet Romæ in S. Mariæ ſuper Mineruam Templo, vbi ſub tumulo in arte muſiuâ ipſius imago cernitur cum ſtemmatis Gentilitiis. Decius ſepulchro ſic legitur apud Vghellum in Epifcopis Vrbaniensibus tom. 2. Italia ſacræ. *Hic eſt ſepulchrum D*

Guillelmi Duranti Episcopi Mimatensis. Ioannes filius M. Cosmati fecit hoc opus. In tabula autem marmorea infra sepulchrum leguntur hæc Carmina,

*Hic iacet egregius Doctor Prasul Mimatensis
 Nomine Duranti Guillelmus, Regula morum,
 Splendor honestatis & casti candor amoris,
 Altum consiliis, spatiofum mente serenum,
 Hunc insignibat immotum turbine mentis.
 Mente pius, sermone grauis, gressuque modestus.
 Exstitit infestus super hostes more Leonis
 Indomitos domuit populos, ferroque rebelles
 Impulit, Ecclesia victos seruire coegit.
 Comprobat officii, paruit Romanica scepro;
 Belligeri Comitum Martini tempore Quarti.
 Edidit in Iure librum: quo Ius reperitur,
 Et Speculum Iuris & Patrum Pontificale,
 Et Rationale Diuinorum patefecit.
 Instruxit Clerum scriptis, monuitque statuti
 Gregorij Denti, Nicolai scita perenni
 Glossâ diffudit populis, sensusque profundos.
 Iure dedit mentes & corpus luce studentium,
 Quem memori laude genuit Prouincia dignum,
 Et dedit à Podio Missone Diæcesis illum:
 Inde Biterrensis, præsignis Curia Papa:
 Dum foetet Ecclesie Mimatensis sede quietus,
 Hunc vocat Octauus Bonifacius, alius illum
 Promouet, hic renuit Rauenna Prasul haberi.
 Fis Comes inuictus simul hinc & Marchio tandem,
 Et Romam rediit Domini sub mille trecentis,
 Quatuor amotis annis tumulante Minerva:
 Surripit hunc festina dies & prima Nouembris.
 Gaudia cum Sanctis tenet, Omnibus inde sacerdos:
 Pro quo perpetuò datur hac celebrare capella.*

Ei successit M. Guillelmus Duranti eiusdem Ecclesie Mimatensis Archidiaconus, prædicti Guillelmi ex fratre nepos, vir quoque doctissimus & celeberrimus, qui Concilio Viennensi adfuit: scripsit contra exemptos & alia multa opera edidit: vt suo loco docebimus. Obiit verò circa an. 1330. Vnde conuincuntur erroris Bzouius & alii, qui Durantos istos confundunt cum Durando de S. Porciano Episcopo Aniciensis ac Meldensis, qui scripsit super Sententias.

1286. Anno 1286. regnare cœpit Philippus dictus Pulcher, Philippi III. filius, & ipse litterarum & litteratorum amantissimus ab ipsa pueritia. Nam vt refert Paulus Æmylius l. 3. Ægidium Romanum Doctorem Theologum (præceptorem quæ extant, conscriberet & in lucem ederet. Idem curauit sibi à M. Iohanne Meunio verti in linguam Gallicam libros quosdam veterum authorum; maximè verò Boëtium de Consolatione Philosophiæ; Vegetium de re militari; nec non Epistolas Petri Abaelardi & Heloissæ. Meunius ille Poëta egregius Gallicum poëma, cui *Vole* nomen, iam à S. Ludouici temporibus à Guillelmo Lorraino inchoatum absoluit: quod opus inuentione ac pondere sententiarum admodum excellere Doctis visum est, inquit Massonius.

Philippum è sacris Remensibus Lutetiam reuersum (ibi autem inunctus est à Petro Barberio Archiepiscopo ipso de Epiphaniæ) pulcherrimâ oratione excepit Ægidius ille Romanus nomine Vniuersitatis & pro more ipsius. Tunc enim & longè post mos iste viguit in Academia, vt quemadmodum Rex Cancellario suo vitur cum dicendum est ad Proceres aut ad Populum, ita Rector Vniuersitatis Oratorem deligeret, qui nomine ipsius & totius Academiæ ad Regem & ad Proceres, quoties opus foret, diceret. Vnde in Commentariis Academicis scæ-

pe legitur, aut Rectorem petiisse sibi dari Oratorem, seu vt vocabant, Propo-
nentem; aut ab Academicis delectum, cum res publicè proponebatur. Idque
muneris & honoris deferri vulgò solebat Doctoribus in Theologia, & nonnun-
quam Decretistis.

Exstat autem Ægidii oratio Latinè conscripta apud Paulum Æmylium, qui
hæc verba præmittit. *Philippus Pulcheriam inde à prima adolescentia Ægidium Roma-
num Theologum obseruauerat*, authorque fuerat vt de regimine Principum monu-
menta quæ extant, conscriberet ederetque. Eundem Lutetiam à Remensibus sa-
cris regressum, quod sacræ Scholæ Vniuersique Musæi oratione nouos excipi Re-
ges solenne sit, dicere iussit. Atque ita exorsus est.

E Templis & quasi è Colloquio Dei Optimi Maximi venientes, ac continuo
abs te, Indulgentissime Rex, dicere iussi, non minore religione apud te verba fa-
ciamus, quàm quantà modò pro te ante aras vota susceperimus. Te quoque eâ-
dem animi pietate aditurum confidimus, quàm vt sacræ Scholæ orationem habea-
mus, horraris: vt quæ vltro in mentem tibi veniunt, ea etiam à tuis accipias &
tecum loqui per sepe solitus vocem etiam nostram non asperneris. Quid autem
apud nouum Regem antiquius grauiusque quàm de Regno dici potest? Nomen
enim Regium non in terris natum excogitatumque, sed è cælo demissum mihi vi-
deri solet. Parens enim rerum Deus cum genus humanum condidisset, sum-
mum quidem in illud imperium iusque penes se retinuit, sed vt mente in cum
sublimiùs ferremur, vt illum cupidiùs quæreremus, vt spe, vt votis incenderemur,
idcirco in terris palam ipse degere, oculisque interea nostris obseruari noluit, Re-
ges instituit, qui eius vice munereque fungerentur: quorum vt quisque probitate
quàm proximè ad Deum Optim. Max. accederet, ita verissimè Rex vocitaretur.
Item omnes eodem consilio dati, alia tamè alii via ad laudem contenderunt. Per-
multi singulis singuli virtutibus inclaruère, audeo prædicare, nullum omnibus an-
teiuisse. Non pauci certè compluribus præstitère. Magnus enim campus Regibus
pater ad gloriam: & ad eam cuncti mortales, sed maximè omnium Reges studio
incitati feruntur. Dignissimum enim diademate censuerim, quidquid in cæteris
pulchri passim aut legerit aut audierit, id omne sibi vniuersumque expetat, vt
quod desideraret in aliis, id præterea ipse præstet. Non pigebit me dum te in-
tueor, magnitudinem tuam considero, à Persis exempla repetere. Quorum Re-
ges tot Gentibus imperitantes, cum liberos suos ipsarum virtutum voce erudi-
ri instituique non posse cognoscerent, quod proximum erat, conquisitione sum-
morum virorum facta Quatuor-viros ex omni numero deligebant. Vnum Iusti-
tiâ clarissimum: alterum prudentiâ: alterum fortitudine animi: quartum continen-
tiâ excellentem.

Horum præceptis institui iam inde à pueris Regum filii consueuerant. Quæ
Disciplina quandiu incorrupta remansit, tandiu illud Imperium maximum Or-
bis terrarum extitit, & tot post seculis etiam apud Nos memorabile & imitatio-
ne dignissimum. Sed satis mirari nequeo id quod multis ante seculis admira-
tioni summis sapientiæ Professoribus fuisse video, post hominum memoriam sum-
mos Reges maximosque Imperatores ex rebus gestis, vitæ vel instituto aut fortu-
nâ aliquâ præclara sibi cognomina peperisse. Alios Expugnatores, alios Illustres,
alios Magnos, alios Felices, alios Augustos, alios Pios dictos, alios alio decore
nobilitatos: nullum dum Regum, nullum illorum Imperatorum qui re-
rum potiti sunt *Iussi* cognomen ad hanc diem promeruisse. Eam vnâ *Iu-
sti* Regis palmam, cognominisque dignitatem cæteris occupatis reliquam esse,
quæ petatur quam primùm omnium summa contentione peti oportuisset: cum
cætera priuatorum hominum & multò minus salutaria munera sint. Cuius rei
causam quis aliam crediderit, quàm quod sunt qui ferant iustum hominem maiori
aliis quàm sibi vsui esse, quasi Reges loco cælestium instituti datique idcirco sint,
vt sibi non Reipub. salutem commodoque prospiciant cum contra res habeat, Re-
gesque diuinitus humano generi dati sint, vt in commune consulant, iustitiaque
sit ea animi dos, quæ vniuersâ vtilitate conseruatâ suam cuique tribuit digni-
tatem, à qua qui desiscunt, quamuis in Regio solio sedeant, Regesque in præsen-
tia vocitentur, tamen adeo à Regio nomine Iudicio sapientum (quæ quid ma-

„ ius, quid grauius?) absunt, ut ne Latino quidem nomine nuncupari possint, exter-
 „ no & peregrino & temporibus auribusque tuis ac voce pietateque nostra indigno
 „ nominantur. Eius igitur culpæ ratio eadem est, quæ de communis exitii maxi-
 „ morumque bellorum quod opibus præstare, id in rebus summum bonum arbi-
 „ trantur. Cum ea demum ac vna magnitudo Regia sit, ut cum cupiditati animi
 „ modum semel imposueris, quam cæteros mortales magnitudine nominis antec-
 „ dis, tam beneficiis anteire contendas, & ea imprimis excellas virtute, à quâ vnâ
 „ reliquæ iura petant, eius nura intueantur, ad eam omnia referant, ab eius ore
 „ pendeant. Cuius fidei aliæ rerum summam arbitriumque mandarint, seque eius
 „ administras comitesque profiteantur. Ea haud dubiè Iustitia est, pro qua forti-
 „ tudo, constantia, grauitas nisi depugnet, suum ius nomenque ac decus amittat,
 „ feritas, immanitas, vecordia dicatur, cui sapientia nisi appareat præstoque sit,
 „ malitia, calliditas, fraus, captio necessariò vociteretur. Eiusdem est, cum homi-
 „ num genus ex fera vita siluæque in vrbes mansuetudinemque exiuerit, legum-
 „ que ac institutorum vinculis coniunxerit, confociaritque, dare operam ut pro-
 „ bi mores vigeant, pietas, fides, pudor, modestia, continentia, temperantia co-
 „ latur. Quin ipsa liberalitas quæ prodesse velle te ac augere multos gloriatur, nisi
 „ sine iniuria & maleficio alterius id faciat, nisi iustitiæ vestigiis insiltat, cuius se
 „ germanam ac maximè geminam prædicat, omnis commendationis dignitatisque
 „ sit expers, priusque alios spoliet quàm aliis largiatur. Eadem & magnificen-
 „ tiæ & munificentiae vis est, ut ab iniuria procul faceffit, ut vnus Iustitiæ no-
 „ mine omnes contineantur. Ea omnes sit, ea vim suam etiam sanctam morta-
 „ libus testetur: quodeum quænam Mortalium generi tuendo debeantur,
 „ præscripserit, Cælum etiam suspiciens, illi in animis hominum venerationem
 „ cultumque reddat, pietatem & religionem, templa, sacra Superis impertiat;
 „ summumque mundi Artificem velut coram contemplata imitandum sibi propo-
 „ nat: ut quemadmodum ille signa, sidera, Cæli motus, temporum vicissitu-
 „ dines sempiternâ certaque lege deuinxit, à quâ deficere nequeant, ita ista terre-
 „ stribus his apud nos Regnis, si perpetua futura sint, salutare leges iuraque præ-
 „ scribat. Hæc igitur iustitia terris insidens ac cælum ceruice contingens, ita sibi ni-
 „ hil petens, nihil captans sua cuique tribuit, ut ei nihilo secius genus humanum
 „ resque omnes eius beneficio incolumes scepra dent. Simul qui iusti legitimique
 „ Reges à parentibus, more, instituto & legibus consensuque Regna acceperint,
 „ nulli rei plusquam Iustitiæ debent. Maius enim certiusque patrimonium ac am-
 „ pli ores facultates ab ea acceperunt quàm à parentibus. Illi enim opes, gazam,
 „ arma, arces, præsidia tradere potuère, ut veri iustique Reges sint, haberentur-
 „ que ipsi, ac liberis deinceps per manus eadem relinquunt, id munus eius Regina
 „ sit. Cur enim Iustitiam Reginam vocitare dubitemus? quæ Regna tradat, tueatur,
 „ sancta efficiat: adeo ut etiam si id verum credatur, quod & Proceres sapientiae omni-
 „ nulli dixère, iustum plus aliis prodesse quàm sibi, dissimulari tamen non possit ve-
 „ ros Reges, eosque imprimis qui Regibus orti, generaturi Reges sint, ei Reginae ac-
 „ cepra omnia ferre debere, quàm & ipsos in se colere & cæteris præstare conueniat.
 „ Et ut omnia semel complectar, religionis, moderationis, prudentiæ, liberali-
 „ tatis, fortitudinis, iustitiæ parens est, nec diuelli à Rege potest incolumi Regio
 „ nomine. Nec difficile factu est, eam præstare non æque cætera. Etenim
 „ sapientia ingenii indoles est quam nullus efficere createve sibi potest. Naturæ
 „ bonum ac Dei donum est. Fortitudo quoque vis quædam & magnitudo ani-
 „ mi censetur, ac id mentis robur, ut cuique insitum est, specimen cernitur. Quid
 „ quod continentiam facilem aut difficilem corporis dos habitusque præstare vide-
 „ ri possit? Iustitia aut à sola voluntate proficiscitur, & ut quisque vult, Iustusve
 „ est, aut facillimè omnium Regiis ingenii se vltro discendam præbet. Forma cor-
 „ poris, oris dignitas, frontis grauitas, vultus Maiestas fulgor, vigor ac lumen ocu-
 „ lorum, quando maximè incluta Cælestium munera repudianda dissimulandaque
 „ non sunt, spectantes mouet, tenetque ac admouet, quænam species primi à summo
 „ Artifice initio rerum creati hominis fuerit, qualesque quicumque iustè regnarint,
 „ futuri sint in illa felici immortalitate. Quod si corporis pulchritudo tanti est, ut
 „ quodam sui miraculo reliquos afficiat, quid sentiendum de illa pulchritudine, quæ
 „ est animi verè Regii, quæ simillimum superis facit: ægem adde indole animi spe-

que mortalium hanc virtutum Reginam Rex in Consilium semper admitte, eius speciem animo concipias, ad eam te formes, eam intueus te componas. Quàm caute delectabit? quàm mirum sui amorem apud te excitabit? quàm te cœlestibus charum acceptumque efficiet? quantam Maiestatem tibi apud tuos, apud alienos conciliabit? quàm te immortalitati nominis consecrabit? Is demum optimus Rex erit, ac minimèrerum inclinationibus temporumque communium mutationibus & publicis casibus (qui summis Imperiis, vbi aliquid labat, fere accidere, vt humanis corporibus morbi consueuere) obnoxius, qui eam semel pectore admissit, ac deinceps eius consuetudine tenebitur, nec ipse modo felix, sed & quod proprium Regum est, suos felices efficiet, prægultans quanta quamq; solida fortuna sit in illa inter superos summa æternaque felicitas, quam optimis Regibus Iustissimisque destinauit Diuinum Numen, cuius vt apud Nos partes in terra ageres, hoc solio velut in editissima terrarum specula sedes.

Hæc Ægidius Theologus ad Regem pro & nomine Vniuersitatis. Sed quia credibile non est latinè dixisse (non enim aliâ quàm vernaculâ solemus Regem alloqui) ecce ipsam eius orationem Gallico idiomate conscriptam, quam verisimile est eum recitasse, quanquam forte ab iis qui eam deinde ad nos transmiserunt, paulo purgator & barbararum vocum expertior tradita sit. Legitur autem apud Bernardum à Girardo, vulgo Haillanum Franciæ Historiographum, qui hoc quoque præmittit, reuersum scilicet Parisios Regem è sacris Remensis oratione publicâ excerptum iuxta morem antiquum Vniuersitatis.

Venans du Temple, Roy tres Chrestien, & comme sortans de parler avec Dieu, ayans charge de vostre Maiestè de dire, il fault que nous parlions avec non moins de reuerence deuant vous, que nagueres deuotieusement nous auons fait pour vous priere deuant les saints Autels. Aussi esperons nous que vous orrez avec tant de courtoisie & debonnaïeté comme gracieusement vous auez commandè à vostre fille l'Vniuersité de haranguer en vostre presence, affin que vous entendiez des vostres ce que de vostre propre mouuement vous eussiez fait ne mesprisant point nos propos, dont nous auons accoustumé de souuent arraisonner vostre Maiestè tres Chrestienne. Mais de quoy peut on mieux à propos discourir deuant vn Roy nouvellement venant à la Couronne, que du gouvernement d'vn Royaume? veu que le nom Royal n'est pas chose née ou trouuée en terre, ains comme il me semble il l'a esté du Ciel pour le profit des hommes. Entant que Dieu Pere & auteur de toutes choses ayant créé le genre humain se retint ce degré souuerain de commander tout ce qui est formé, neantmoins afin que nous le contemplassions spirituellement & vinsions à plus ardemment le chercher, & que par desir & esperance nous tendissions vers luy, il n'a voulu se tenir parmy nous & habiter en terre. Bien a-t'il instituez les Roys comme ses Lieutenans & Vicaires, de sorte que tant plus saintement vn Chef vit, & de tant plus ils s'approche de Dieu par integrité de vie, & mieux à propos & plus iustement il porte le nom & titre de Roy. Tous donc ont esté donnez à vne mesme fin & conseil, mais les vns ont esté louez pour vne raison, les autres pour vne autre. Et ose dire que iamais n'y eut Roy qui surpassast tous les autres, chacun ayant excellé en quelque rareté & vertu signalée. Veu que les Roys ont vn grand & spacieux champ pour paruenir à la gloire, à laquelle tous les hommes aspirans de leur naturel, les Roys neantmoins sont ceux qui y sont poussez plus que le reste des humains. Ce qui me fait iuger celuy-là estre tres-digne de la Couronne Royale, lequel ayant leu, veu & entendu quelque beau trait de vertu ou de perfection en vn autre, il tasche de se le faire propre & d'en embellir, afin qu'il se voye excellent en ce qu'il souhaite és autres pour leur accomplissement. Je ne feray conscience, Roy Souuerain, vous voyant, & considerant la grandeur de V. M. de reprendre l'exemple des Peres, les Roys desquels ayant à commander sur vne infinité de peuples & de Prouinces, & cognoissans que leurs enfans ne pouuoient estre instruits par la voix mesme des vertus, ils s'efforçoient de trouuer 4. hommes des plus rares & signalez en vertu. L'vn estant renommé de grande Justice. L'autre excellent en prudence, le troisieme plein d'vne admirable constance & force d'esprit. & le quatrieme continent & modeste au possible. Etc'c.

stoient telles Gens ausquels on donnoit la charge de l'instruction & nourriture des Princes & des Enfans des Monarques des Perses.

Or tandis qu'inuiolement on obserua cette façon de nourriture, cét Empire fut aussi le plus grand & puissant de toute la terre. Cette coustume merite bien que long-temps apres elle soit obseruée entre nous & qu'elle paruienne iusques à nostre memoire. Mais ie ne puis assez mesbahir de chose, qui a mis estonnement en l'esprit des plus sages de ce monde, que tant de Roys & grands Empereurs qui pour leurs hauts faits se sont acquis gloire & heureuse reputation, & lesquels soit fortuitement ou iustement s'estant acquis de beaux & honorables titres, bien que les vns ayent esté nommez Dompteurs de villes, les autres Illustres, ceux - cy Grands, les autres Heureux, Augustes ou Debonnaires, ou autres telles marques de grandeur & loüange, si n'en trouuez vous pas vn qui iusques à ce iour ait pû s'acquérir par son merite le surnom de Iuste, tous ayant laissé à part celle partie laquelle est la principale & la plus propre du nom & Office Royal, pour empoigner celles qui sont communes à tout genre d'hommes & beaucoup moins necessaires pour le public. A l'occasion de cecy procede d'autant que l'homme iuste est celuy qui a plus d'égard au profit de son prochain que de soy - mesme, comme si les Roys lesquels sont instituez & donnez de Dieu pour ses Lieutenans, n'estoient mis au monde pour plûtôt profiter à la chose publique qu'à leurs appetits & desir, & afin de prendre egard sur le commun & Vniuersel de ceux qui luy sont donnez en garde. Veu que la Iustice est - ce Donaire & perfection de l'ame, laquelle conseruant l'vtilité du public rend à chacun ce qui luy appartient, de laquelle si les Princes s'esloignent, ils ont beau estre assis sur vn throsne Royal & de porter le nom de Roys, car l'effet du nom est esloigné d'eux & meritent vn nom malplaisant & barbare, lequel est indigne d'estre nommé deuant V. M. Tres-Christienne. L'esgard d'vne telle faute est de telle consideration que celle d'vne commune ruine & la cause de quelques grandes & cruelles guerres, entant que les hōmes pensent que ce soit le souverain bien en ce monde que d'abonder sur tous autres en richesses. Et neantmoins la plus grande magnificence & la plus remarquée grandeur Royale est celle, que lorsque vous auez domptées vos affections & conuoitises, vous taschez de toutaini surpasser les autres en bien faisant & eslargissant honestement le vostre, comme vous les surmontez en excellence & puissance. Et sur tout conuient s'efforcer de les auancer avec celle vertu de laquelle les autres prennent leur droit & fondement, afin que toutes les autres la regardent, dependent d'elle, soient à icelle, se reposent en ses iugemens, luy seruent de cōpagnie & luy facent perpetuel seruice. Cette - cy sans doute est la Iustice, pour laquelle si la force, constance & grauité ne bataillent, elles perdent sa vigueur, son nom & sa grandeur, & au lieu d'icelle prendront place la cruauté, le dereglement & la folie. Et si la sagesse n'y met empeschement, on verra soudain que cette apparence de sagesse sera vne pure malice, cautele, falace & trahison, & en portera à bon droit le titre. C'est à la Iustice, puis qu'elle a retiré le genre humain des bois & des solitudes pour les faire habiter les Citez, & leur enseigne la courtoisie, & qu'elle les a ciuilez en leur enseignant les loix & les liens d'vn nœud & societé de pareille institution de vie. C'est à - elle, dis - je, de faire que les bonnes mœurs ayent vigueur, qu'en suiuent la pieté, la foy, honte, modestie, continence, attempance & preudhomic. Voire si la liberalité laquelle se glorifie de vouloir profiter aux autres & de les aduancer, ne fait cecy sans faire tort ou iniure à personne, & si elle ne s'arreste aux traces de Iustice, de laquelle elle se dit estre la sœur germaine, & plus legitime, prendra le titre & cet auantage, si plustost elle rait & despouille les vns pour en reuestir & enrichir les autres. C'est vne mesme force que celle de la magnificence & largesse, laquelle faut qu'elle soit éloignée de toute iniure & iniquité, afin que toutes soient contenues sous le nom & tutelle de Iustice, & qu'elle soit en toutes & porte le nom de toutes ensemble. Aussi est - ce elle qui montre quel est son effort en la conseruation du genre humain, en ayant elle seule prescrite & ordonnée la forme. D'elle procede que l'homme regardant le Ciel, sent en son ame vn eguillon de reuerence enuers les choses Diuines, luy enseigne la pieté & religion & les moyens de consacrer à Dieu des Temples, luy offrir prieres & sacrifices; & comme si la Diuinité luy estoit

propofée deuant les yeux, il fe la propofe pour l'imiter en bonté & iuftice, afin que tout ainfi que ce Souuerain Createur a conioint & lié par vne certaine & éternelle loy, les fignes, les aftres, les mouuemens des Cieux, les reuolutions du temps, & autres chofes, de laquelle elles ne peuuent s'égarer; Auffi la Iuftice a ordonné & fait que fi tous les Royaumes terreftres veulent eſtre fermes & durables, il faut auffi qu'ils fuiuent fans ceſſe les droits falutaires par icelle mis en auant. Cette Iuftice donc allant & cheminant par terre, & de la terre pénétrant les nuës & touchant au Ciel ne fouhaittant rien pour foy, n'vſurpât choſe quelconque, rendant à chacun le ſien, fait que les hommes en recompence luy ſoumettent tout ce qu'ils ont, & comme à vne Dame Souueraine luy mettent le Sceptre Royal en main. C'eſt pourquoy les Roys iuſtes & legitimes, qui fuiuant la Couſtume, l'Ordonnance, la Loy, la Nature & le conſentement public reçoient les Royaumes en la ſucceſſion de leurs parens, doiuent ſur toutes chofes s'adonner à fuiure les traces de Iuftice entant que d'elle ils pourront receuoir vn plus grand, plus ample, & plus durable patrimoine, & des richelſſes plus aſſeurées que celles que leur auront laiſſées leurs parens. Leſquels leur mettent en main les terres, poſſeſſions, reuenus, armes, Villes, Chateaux, fortereſſes & lieux de deſenſe: mais qu'ils ſoient iuſtes, equitables & bons Roys, & qu'ils laiſſent cecy pour heritage à leurs enfans; c'eſt à cette Reyne & Souueraine Dame de l'Vniuers. Car pourquoy craindrons nous d'appeller la Iuftice Reyne & Emperiere? puis que c'eſt elle qui donne les Royaumes, qui les defend & les rend Saints, Auguſtes & durables, de forte que ſ'il eſt ainſi comme vrayement il eſt, que la Iuftice profite plus aux autres qu'à foy meſme, on ne peut auffi diſſimuler que ceux qui font nez Roys, fortis de Roys, & qui doiuent engendrer des Roys, ne ſe ſentent redevables de tout à cette Reyne, & qu'ils ne l'ayment & honorent ſur toutes chofes. Et afin que ie comprenne tout en vn, la Iuftice eſt la mere de la Religion, modeſtie, force, prudence & liberalité, & ne peut eſtre ſeparée du Roy ſans alteration & grand preiudice de la Royale dignité, & n'y a grande difficulté à la mettre en œuvre non plus que le reſte des Vertus: entant que la ſageſſe eſt vne perfection del'ame qu'aucun ne peut former ne ſe donner, eſtant vn preſent de nature & vn bien & don du Tout-puiſſant. La force & conſtance eſt auffi vne certaine vigueur & effort de l'ame, laquelle ſe fait cognoiſtre es actions de chacun, voire que l'habitude du corps fait voir la facilité ou difficulté de la Continence en l'homme. Mais la Iuftice procede de la ſeule volonté, & chacun eſt iuſte, ou au contraire tout ainſi qu'il luy plaift, & ſur tout elle s'offre & donne aux ames Royales afin qu'elles la mettent en euidence. La forme du corps, la beauté de la face, la grauité du front, la maieſté du viſage, le rayonnement & clarté des yeux, puis qu'il ne faut pas taire ces rares dons du Ciel, font de grand effet pour émouuoir les hommes & les admonſter de penſer quelle eſtoit la figure du premier homme, que Dieu créa dès le commencement, & qu'ils ſeront en l'immortalité bienheureux, ceux qui regneront iuſtement en ce monde. **Que ſi la beauté corporelle eſt de telle conſequence** que par vn ſien miracle elle attire les autres hommes à l'auoir en admiration, qu'eſt-ce qu'on doit eſtimer de celle beauté Royale, laquelle conſiſtant en l'ame rend vn Prince preſque ſemblable à la Diuinité? Courage donc, Roy Bien-fortuné, embrallez moy cette Reyne des Vertus & faites qu'elle tienne les premiers rangs en voſtre Conſeil, peignez ſon viſ image en voſtre eſprit, façonnez vous ſelon les loix d'icelle, & ne faites rien que par la contemplation de ce qu'elle vous inſtruira. Je ſuis aſſuré que vous prendrez plaiſir en ſa fréquentation, que l'aimerez, & qu'elle en recompence, vous rendra agreable & bien-aymé de Dieu, & reueré, craint & admiré des voſtres & des Eſtrangers meſmes qui orront le bruit de cette perfection. Auffi en ſomme celuy ſera vrayement Roy non ſuiet au changement des chofes, ny aux communs reuerſemens caulez par l'iniure du temps & des cauſes qui aduiennent fortuitement, & aufquelles les Seigneurs ſont redevables, lequel aura touſiours la Iuſtice plantée au cœur, s'accouſtamera à l'exercer & à ne faire rien que par ſon adreſſe. Et par ce moyen il felicitera non ſeulement le temps de ſon Regne, ains lairra les traces de ſon bon-heur à ſa poſterité, gouſtant en ce monde quelques traits de cette felicité que Dieu Souuerain Roy & Tres iuſte Iuge a prepa-

ré & promis aux bons Roys & Princes équitables, pour la Lieutenance duquel vous estes appellé en ce Royaume, assent sur le Troine des Rois de France vos Peres & Predecesseurs.

Eodem anno Abbas & Monachi San-Germano-Pratenfes, qui à Philippo III. Pulchri patre iussi fuerant fundare duas Capellanas 40. Librarum annui & certi redditus ob interfectos scholares Vniuersitatis, ius quod habebant in nundinas S. Germani Pulchro in perpetuum dimiserunt ea lege, vt ipsorum nomine 40. illas libras Vniuersitati quotannis pensaret. Commutatione itaque istâ factâ Rex statim edixit vt Præpositus Parisiensis præsens & futurus summam illam persolui curaret duabus æquis & paribus pensionibus. Edictum autem est eiusmodi.

CAPPELLA-
NIAE VNI-
VERSITA-
TIS.

Philippus Dei gratia Francorum Rex. Notum facimus Vniuersis tam præsentibus quam futuris, quod cum pro conflietu diu habito inter homines villæ S. Germani de Pratis iuxta Parisius & quosdam Scholares Vniuersitatis Parisiensis: in quo quidam conflietu M. Gerardus de Dola & filius Petri Sigillarii vulnerati fuerunt, & ex illa vulneratione postmodum obierunt, per definitionem seu ordinationem inclytæ recordationis Charissimi D. & Genitoris nostri Philippi Francorum Regis, quantum ad eum spectabat, pronunciatum fuerit, quod Abbas & Conuentus S. Germani de Pratis duas Capellanas perpetuas instituerent pro animarum dictorum duorum Clericorum interfectorum remedio: vnâ videlicet in Ecclesia Vallis-Scholarium Parisius, in qua vnus ex Fratribus eiusdem loci pro remedio animæ defuncti Gerardi de Dola qui inibi sepultus est, perpetuò celebrabit: & aliam in Capella veteri S. Martini iuxta muros Abbatia in qua vnus Cappellanus pro Defunctis perpetuò celebrabit. Et quod vtramque Capellaniam dicti Abbas & Conuentus de 20. libris Parisiensibus annui & perpetui redditus dotarent. Nosque ratione Escambij à dictis Abbate & Conuentu nobiscum facti de suis Nundinis S. Germani: quas Nobis & Successoribus nostris in perpetuum dimiserunt pro 40. libris Parisiensibus annui & perpetui redditus, quas ad opus dictarum duarum Capellaniarum pro ipsis tenemur assignare, dictas 40. libras Parisienses assidemus & assignamus in Castello Parisiensi per manum Parisiensis Præpositi qui pro tempore fuerit in perpetuum annis singulis capiendis duobus terminis, videlicet in festo Omnium Sanctorum à Priore & Fratribus Ecclesiæ Vallis-Scholarium Parisiensis decem libras; & ab alio Capellano qui Capellæ S. Martini prædicti deseruiet, decem libras. Et in Ascensione Domini à dictis Priore & Fratribus decem libras. Et à Capellano S. Martini prædicti decem libras. Volumus igitur & præcipimus, vt quicumque Præpositus Parisiensis pro tempore fuerit, prædictas 40. libras annui & perpetui redditus, sicut prædictum est, persoluat, nullo alio nostro vel successorum nostrorum mandato super hoc expectato. Quæ vt perpetuæ stabilitatis robur obtineant, præsentis litteras sigillo nostro fecimus sigillari. Actum Parisius an. Dom. 1286. mense Iulio.

Eodem anno recruduit vulnus Academicum à Cancellario Parisiensi inflictum, propter excessus M. Bertholdi à S. Dionysio Cancellarij. Quamobrem M. Ioannes de Wasta Rector post solennem Vniuersitatis supplicationem seu processionem, Sacrumque peractum in æde S. Iacobi de Buceria contra eius abusus fortiter declamauit, legitque publicè acta quædam ipsius Cancellarij, ex quibus intellectum est quàm peruersè iura omnia legesque Academiae peruerteret. Itaque conclusum est ibidem omnium suffragante consensu mittendos esse Romanos Legatos, qui apud summum Pontificem de huiusmodi excessibus conquererentur nomine Vniuersitatis. Actum publicum Procuratoriumque excepit & contulit Simon de Coquina Notarius Apostolicus. Tunc enim nondum forte Scribam proprium sibi habebat Vniuersitas, sed Notariis Apostolicis & Imperialibus ad conscribenda Acta publica utebatur.

Missis igitur Romam Legatis & auditis Academiae querelis rescripsit Honorius Pontifex ad Ioannem Cardinalem tunc Legatum Apostolicum in Francia, vt eâ de re cognosceret. Extat media pars illius Rescripti in libro Rectoris in hunc modum fol. 68. verso.

Honorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilecto filio Ioanni S. Cecilie titulo Presbytero Cardinali Apostolicæ sedis Legato Salutem & Apostolicam bene-

neditionem. Cum hortus irriguus arboribus sublimibus & fructiferis constitus Parisiense studium viros producens scientiâ fructuosos, vitâ & moribus eminentes: & sicut fons, cuius non deficiunt, sed exuberanter emanant Doctrinæ salutaris vndique fluente diffundens, quanto ab olim raliu productione vtili & emanatione vberi Orthodoxorum fidem roborans scientiam Catholicam muniuit Ecclesiam contra insidias & inperus latenter obrepentium vel patenter ascendentium ex aduerso, tanto culturæ diligentioris est cura colendum, vt domesticis seditionibus quo familiarioribus eo proculdubio efficacioribus ad nocendû purgetur intrinsecus & velut extrinsecus Apostolici fauoris muro circumdatum, cuiusque directoriâ prouisione munitum in statu pacifico & tranquillo ipsius remedio perseverabiliter statuatur. Ad quod illud etiam Nos specialiter afficit, quod olim dum nos minor status haberet in eiusdem studii laboribus obseruati de illius dulcedine libamina grata libauimus, per plures annos secus decursus sedentes ipsius. Sanè sicut asseritur, dudum inter M. Philippum de Thoriaco Parisiensem Cancellarium ex parte vnâ, & Parisiensem Vniuersitatem ex altera super articulis grauis dissensionis suscitata. Cum dictus Cancellarius & dilectus filius M. Ioannes de Malines (Rector) Reliqua desiderantur.

Huiusce litis inter M. Ioannem de Wasta Rectorem & M. Bertholdum Cancellarium exortæ meminit Hemeræus in suo de Academia Parisiensi libello c. 8. Sed errat cum ait Honorium ad Ioannem Choletæum Cardinalem ea de re scripsisse an. 1292. cum iam diu Honorius obiisset. Rem sic narrat. Hanc *litem plus annis decem in Conceptu fori Romani versatam esse reuolutamque argumento est*, quod anno 1290, frequentissimo Academiæ Conueutu in æde sacra D. Iacobi de Bucceria sacris peractis, cum pulpitem conscendisset Ioannes de Wasta Rector, affatus coronam circumfusam, significauit se ad Romanam sedem eos abusus referre nomine Vniuersitatis quibus Cancellariam M. Beraudus de S. Dionysio turpiter infamabat, discutiendos ab eadem sede, diiudicandosque, qui in licentiis dandis cum alia innouaret, tum posthaberet Gregorianam *Parens scientiarum*, qua sancitum, vt priusquam Cancellarius licentiaret, noui Magistri iurarent, solennibus Academiæ Comitibus, se, priuilegia, iura, consuetudinesque Academiæ integra & optima fide seruaturus. Atque publicum Simon de Coquina Notarius Apostolicus excepit. Idemque declarat Bulla Honorii IV. ad Ioannem Choletæum Cardinalem Legatum in Gallias de discordia Vniuersitatem inter & Cancellarium pacifico tandem exitu terminanda an. 1292. Et statutum Facultatis Artium eiusdem anni, quo Supposita & Magistri eius Ordinis quos ætatis feruor in præcipites animorum motus faciebat forte procliuiiores, cum ægrè sustinerent Academiæ Priuilegia ab vno Cancellario despici, scædeque lacerari, de creure *Ne quis durante discordia que vertitur inter nos & Cancellarium Parisiensem, Bachelarius in Facultate nostra audeat vel presumat inferius intrare examen* (ad discrimen superioris in Monte) se supponendo audiendum & examinandum à Cancellario supradicto &c.

Errat inquam Hemeræus, & turpiter hallucinatur, cum scribit Honorium de terminanda lite scripsisse an. 1292. ad Ioannem Legatum. Quippe ex omnium Historicorum fide constat Honorium obiisse 3. non April. an. 1287. Imo aliqui scribunt obiisse hoc anno pridie non. April. Vnde liquet prædictam Bullam ad Ioannem S. Cecilie Cardinalem aut hoc anno aut superiore datam fuisse. Ex qua intelligimus Honorium olim in Scholis Parisiensibus militasse.

Eodem anno die SS. Cosmæ & Damiani obiit Mathæus Abbas S. Dionysii ab an. 1260. S. Ludouico impensè charus, ac proinde Custos Regni seu Regens ab eo constitutus. Item Testamenti Executor an. 1269, declaratus sub Philippo Ludouici filio eandem dignitatem diu laudabiliterque gessit, vt Nangius memorat. *Super sedem Paternam*, inquit, *Philippus Rex collocatus Patris sui non immemor præceptorum maxime tunc usus est consilio & disciplina Mathæi Abbatis S. Dionysii in Francia viri Religiosi & sapientia floribus adornati, cui super omnes assessores Regii Palatii causas & vniuersa negotia Regni sui, sicut & Pater suus fecerat Ludouicus, expedienda tradidit.* Fuit ille Poeticæ peritus, historiamque sacram Tobie versibus Elegiacis clucubrauit: quod opus Bartholomæo Turonensi Archiepiscopo dedicauit, libellum verè aureum, inquit Ioannes Heroldus Germanus in Ep. dedi-

catoria, qui hoc opus luci publicæ dedit an. 1563. Cuius non solum versus singuli, verum etiam unum quodque verbum sententia selectior & testimonium aliquod singulare aestimandum est.

Errat tamen Heroldus cum ait opus istud ab eo dedicatum Bartholomæo Turo-nensi Archiepiscopo, aut fatendum Mathæum centenarium obiisse. Nam Bar-tholomæus de Vendosme Archiepiscopus obiit an. 1206. testibus Alberico & Guil-ielmo Britone in Gestis Philippi Augusti. Sepultus est autem apud S. Dionysium sub cuprea tumba ad ingressum Chori, vbi legitur hoc Epitaphium.

*Locus cor-ruptus.

*Hic iacet Abbatum speculum speciale probatum,
Cui dedit eiusdem * magnum virtute Mathæe,
Archiepiscopi reuivuit Turonensis honorem.
Regum Francorum per tempora longa duorum,
Regni gessit onus celeberrimus iste Patronus.
Qui transis, Christum rogitæ, pie lectôr, ut istum
Saluificet, Patrem Christi que requirit Matrem,
Impetret ut clarum in bar illi cœlicolarum. Amen.
Si sexcentenus quadragenus que dupletur
Ac annus senus Domini simul annumeretur,
Septem bisque dies vice sima quinta notetur.
Firmiter inde scies quando sua mors recitetur.*

Adhunc annum notat Henricus Knyghthonius Canonicus Leycestrensis lib. 3. de Euentibus Angliæ c. 2. damnatos fuisse ab Archiepiscopo Cantuariensi (M. Ioanne Pechamo) præsentibus Cancellario & quibusdam aliis Magistris Oxo-niensis Academiæ quosdam articulos hæresim sapientes. Rem sic narrat.

HAERESIS
DAMNATAE
IN ANGLIA.

Anno gratiæ 1286. Reuerendus in Christo Pater D. Ioannes Dei gratia Can-uarieus Archiepiscopus vltima die mensis Aprilis Indictione 14. pro tribunali sedens in Ecclesia B. Mariæ de Arcubus Londoniæ, assidentibus sibi venerabili-bus Patribus DD. Oliuetio Lincolnensi, Godefrido Wigornienti & Richardo Herfordensi Episcopis; præsentibus etiam Officiali Curiz Cantuariensis & Cancellario Vniuersitatis Oxoniensis, cum quinque Archidiaconis, Doctoribus in vtroque Iure & aliis pluribus venerabilibus personis & multitudine copiosa, infra scriptos errores quos de nouo eudierat in sua prouincia suscitatos tanquam hæreses declarauit & pronunciauit esse damnatos in scriptis proferens sub hac forma. Istos infra scriptos inter hæreses damnatas in se & suis similibus nume-randas esse credimus, & hæreticos censemus pertinaces eorum & omnium & cu-iuslibet defensores.

* Artic. 1. Quod Corpus Christi mortuum nullam habuit formam substantialem eandem quam habuit viuum.

" 2. Quod in morte fuit introducta noua forma substantialis & noua species vel natura, quamuis non noua assumptione vel vnione verborum copulata: ex quo se-quitur quod filius Dei non fuerit homo, sed alterius speciei innominatæ.

" 3. Quod per nullam formam vel naturam de nouo introductam per mortem facta fuisset transubstantiatio panis virtute verborum sacramentalium, scilicet: *Hoc est Corpus meum.* si in triduo mortis facta fuisset consecratio.

" 4. Quod modo scilicet post resurrectionem Christi in virtute verborum sacra-mentalium conuertitur totus panis in totum Corpus Christi viuum. Ita quod ma-teria panis conuertitur in materiam Corporis Christi, & forma panis conuertitur in formam Corporis, scilicet in id quod est anima intellectiua secundum quod Corporis est dare esse corporeum, & hoc virtute verborum sacramenta-lium.

" 5. Est identitatem fuisse numeralem Corporis Christi mortui cum eius cor-pore viuo tantummodo propter identitatem materiæ diuisionum intervniatarum & habitudinis ipsarum ad animam intellectiuam quæ immortalis est. Insuper esse identitatem numeralem corporis viui & mortui ratione existentiz vtriusque in eadem hypostasi Verbi.

" 6. Quod Corpus cuiuscunque Sancti vel hominis mortuum antequam sit per

putredinem mutatum in auras uel elementa non esse idem numero cum corpore eius uivo, nisi secundum quid, scilicet ratione materiæ communis, sicut sunt unum quæ inuicem transmutantur ut caro & uermis, & ratione accidentis communis, scilicet Quantitatis, simpliciter autem esse diuisum Corpus mortuum à uiuo specie & numero.

7. Est, quod qui uult ita docere, non tenetur in talibus fidem adhibere auctoritati Papæ Gregorii, uel Augustini & similium, aut cuiuscunque Magistris, sed tantum Bibliæ & necessariæ rationi.

8. Est quod in homine, est tantum una forma scilicet animæ rationalis, & nulla alia forma substantialis: ex qua opinione sequi uidentur omnes hæreses supradictæ.

Hos errores scribit Harpsfeldius ex Thomæ Wich. Chronico fuisse è suggesto assertos à Richardo Knapwello Dominicano, proindeque ipsum à Ioanne Archiepiscopo damnatum fuisse: quam iniuriam cum putaret suo Ordini irrogatam fuisse Hugo Manceltriæ Dominicanorum Prouincialis, Ioannis Iurisdictionem declinare cupiens asseruit cognitionem contra Dominicanos soli Rom. Pontifici deberi & reseruatam fuisse, litteris ad Episcopum Lincolnensem & ad Cancellarium & Scholares Oxonienses datis.

In ipsum uerò Archiepiscopum Dominicani conuerterunt accusationem, errorem ei de forma uel multiplicitate impingentes, quodque ea de re Thomam Aquinatem mortuum Dominicanum, qui unicam formam tuebatur, ipse ex Minorita factus Archiepiscopus minus candidè perstringeret & roderet. At ille non negauit inter Minoritas & Dominicanos esse opinionum dissidia, neque tamen lædi Charitatem debere, aut ea cum periculo fidei sustineri: se neque cum Thomæ aut cuiuscunque mortui cineribus pugnare: immò mordicus olim eius sententiam propugnasse, donec eam uidit à Theologis Parisiensibus impugnatam: ipsumque Thomam præsentem audiuit Episcopi Parisiensis, Theologorumque Parisiensium Iudicio atque censuræ se totumque illud suum dogma subiicientem: quod & ipse Robertus Kilvvarbius decessor suus licet instituti Dominicani Oxoniæ palam damnauerat. Neque se repente aut animo criminandi sententiam illam de uunica formâ perstringere, sed contrariam multos ante annos Lutetiæ constanter, in Anglia & Romæ post Alexandrum de Hales & Bonauenturam sui Ordinis homines defendisse.

Anno 1287. pridie uel 3. non. April. obiit Romæ Honorius IV. quem ait Ciaccionius anno 2. sui Pontificatus Parisiis Collegium instituisse, in quo Arabicas & alias linguas peregrinas quæ propagandæ fidei in Oriente usui essent, uoluit doceri. Alii ad an. 1285. hoc referunt, ut supra docuimus. Sepultus est autem in sancta Maria de Ara cæli. Successoris creatio dilata est fere ad annum, propter aduersam plurimorum Cardinalium ualitudinem.

1287.

Eodem anno cum Rex Anglorum Eduardus Luteriæ homagium, ut uocant terrarum suarum in Gallia sitarum Philippo faceret, FF. Prædicatores Capitulum suum Generale circa dies festos Pentecostes habuerunt. Quod uterque Rex & utraque Regina diuersis diebus suâ præsentia cohonestarunt.

Eodem anno quatuor Nationes Præclaræ Facultatis Artium statutum solemne condiderunt super iuramentis Examinatorum S. Genouefæ: & aliis ad eorum munus & officium pertinentibus. Quod statutum legitur in uetusto libro Procuratorum Gallicanæ Nationis fol. 98. & tale est.

Nouerint Vniuersi quod Nos omnes & singuli Magistri Parisius Regentes in Artium Facultate pro bono communi & honore dictæ Facultatis anno Dom. 1287. die Sabbati proxima post festum B. Mauri Abbatis, propter correctionem Examinatorum qui de cætero ad examinandum in examine S. Genouefæ electi fuerint, statuimus quæ sequuntur.

Imprimis quod dicti Examinatores non audient in uino mense ultra quadraginta octo Baccalarios, proportionem, quæ consueuit in Nationibus obseruari seruatâ, quantum ad numerum eorundem.

2. Statuimus quod singuli Examinatores in posterum electi nomina omnium Baccaliorum quos suo tempore expedient, tradent Rectori in fine sui mensis. Qui Rector illam scedulam Facultate ad hoc uocatâ de cætero per iuramentum

- „ suum in eiusdem Facultatis presentia legere teneatur.
- „ 3. Statuimus quod omnes & singuli Magistri in nostra Facultate Regentes de
 „ cetero incepturi per iuramenta sua adstringantur, quod si audierint aliquem
 „ nominari ibi expeditum per aliquos examinatores, quem sciuerint esse indignum
 „ vel aliquem dignum impeditum fuisse, per eosdem illud reuelabunt Re-
 „ ctori in secreto, qui de hoc per iuramentum suum fideliter & diligenter inquiret,
 „ Et si nunc inuenire poterit per iuramentum fide dignorum & non suspectorum,
 „ per eosdem Examinatores expeditum fuisse indignum, vel dignum impeditum,
 „ ex tunc dictos Examinatores ab omni officio Facultatis in perpetuum priuamus,
 „ nisi sufficienter prout debuerint quantum ad hoc suam Innocentiam instruere po-
 „ terint & docere. Et quoad hæc exequenda Rector prout meliori modo poterit,
 „ per iuramentum suum adstringatur. Quod si Rector negligens fuerit in præmis-
 „ sis, ad arbitrium Facultatis puniatur.
- „ 4. Statuimus quod gratia quæ quandoque à Facultate consuevit concedi Ex-
 „ aminatoribus de habendo in Examine prædicto Baccalarios sub se tempore suo,
 „ ex nunc Facultati interdicitur.
- „ 5. Statuimus quod singuli Examinatores de cetero omnes quos audient suo
 „ tempore expedient vel impediunt simpliciter in communibus & in propriis, prout
 „ exigent eorum merita: citius vel tardius communis lectio assignetur eisdem.
- „ 6. Statuimus quod si aliquis vel aliqui Examinatores receperint vel receperit
 „ pecuniam siue aliquod aliud emolumentum ratione licentiæ obtinendæ, pœnâ
 „ prædictâ puniantur, vel puniatur.
- „ 7. Volumus quod omnes articuli in forma Iuramenti dictorum Examinato-
 „ rum contenti, ab eisdem sub eadem pœnâ inuiolabiliter obseruentur.
- „ Vltimo statuimus quod si Cancellarius S. Genouefæ istâ ordinatione saluâ ad
 „ examinandum infra festum Paschæ proximo venturum nequaquam induci pote-
 „ rit, quod ista ordinatio sit irrita & inanis, & quod ipsa Facultas seu Magistri Fa-
 „ cultatis quo ad apertionem examinis suprædicti sit & sit in eodem nullatenus mu-
 „ rato in quo erat & fuerit die confectionis præsentis ordinationis, videlicet die
 „ Sabbati suprædicta, retenta Nobis & successoribus nostris plenariâ potestate su-
 „ per omnibus & singulis dispensandi prout nobis & successoribus nostris vide-
 „ bitur expedire. In quorum omnium testimonium & munimen sigilla quatuor Na-
 „ tionum duximus apponenda.

Nihil hic statuunt Nationes de Examine B. Mariæ: tum quia istis temporibus,
 quibus cum Cancellario Parisiensi lis erat & Parisiis & Romæ, istud examen
 non agnoscebat Vniuersitas, illudque adiri vetuerat: tum quia statuere contra
 Examen B. Mariæ quod maius dicitur & ad omnes Facultates se extendit, non
 erat Iuris Nationum inconsultis cæteris Facultatibus.

Cæterum confecti quoque sunt articuli quos Examinatores S. Genouefæ iu-
 rare iussi sunt; item & alii quos iurauerunt Scholares examinandi, legunturque
 in eodem lib. Procuratorum Nat. Gall. Fol. 101.

IVRAMEN- „ Priores sub hac epigraphe continentur. *Isti sunt articuli quos tenentur iurare Exa-*
 TA EXAMI- „ *minatores S. Genouefæ.*
 NANTORVM

„ Vos iurabitis quod expedietis expediendos & dignos, & impediatis impediendos & indignos.

„ Item iurabitis quod nullum ponetis in manu Cancellarii, sed expedietis vel impediatis simpliciter vel ad tempus.

„ Item iurabitis quod vos nec in communibus nec in propriis exminabitis extra tempus vestrum.

„ Item iurabitis quod nullum admittetis in examinatione pro Cancellario, nisi prius fuerit Facultati iuratus & ipsomet Cancellarius non iuratus examinare non posset secundum examinis libertatem.

„ Item iurabitis quod si tempore vestro contingat Cancellarium aliquem loco sui in examinatione sustinere, non sustinebitis ipsum cum Cancellario examinare, nec Cancellarium cum eodem.

„ Item iurabitis, quod si sciueritis aliquem impeditum per Magistros, per Cancellarium expeditum, quod vos reuelabitis Facultati.

Item iurabitis quod nullum audietis nisi prius iurauerit se determinasse Parisius vel alibi, vbi est studium generale.

Item iurabitis quod tempore vestro nullum habebitis Baccalarium directè vel indirectè.

Item quod nullum qui intrauerit per rigorem, transibitis per gratiam, sed expeditis vel impeditis simpliciter eum, nisi infra 3. menses suis meritis exigentibus possit & debeat expediti.

Item quod durante auditione quæ est per rigorem, nullam auditionem secretariam facietis.

Item quod ratione officii Examinis nullam gratiam à Cancellario requireris.

Item quod qui intrauerit in tantum quod iurauerit si postea se absenter, non permitteris quod per totum illum annum possit recipi ad aliquam auditionem gratiosam.

Item quod à Licentiandis vel aliquo nomine ipsorum & pro ipsis nihil petetis vel recipietis, petiistis vel recepistis, peti seu recipi fecistis vel facietis per alium directè vel indirectè. Videlicet pro prandio, pœna, labore vel examine aut quocunque alio modo dictum examen tangente, fraude seu glossâ quacunque remota.

Item quod in vno mense non examinabitis nisi sexdecim Scholares tantum, videlicet in qualibet auditione octo, scilicet tres Gallicos aut Gallicos, duos Picardos aut Picardatos, duos Normanos aut Normanizatos, & vnum Anglicum aut Anglicatum.

Ex postremo hoc articulo intelligimus iuramenta prædicta esse antiquissima & longè ante hæc tempora. Nam hic vetatur ne plures quàm sexdecim scholares singulis quibusque mensibus examinentur. At in art. 1. Statuti superioris permittitur vt 48. examinentur. Vnde patet triplicatum iam tum fuisse examinandorum numerum.

2. His & antiquioribus temporibus Examen B. Genouefæ bis tantum in mense exerceri solitum, scilicet proxima die Sabbati post Kalendas, & proximâ post Idus. Binaque *auditio* vocabatur. At hodie singulis diebus Sabbati exercetur.

3. Non tantum ad examen fuisse admissos Nationarios qui in hac Vniuersitate studiuissent: sed & alios qui ex aliis studiis venientes admissi fuissent à Facultate Artium & à Nationibus inter suos recepti. Quos hodie *Adoptatos* vocamus. At antiquitus *Gallicos*, *Picardatos*, *Normanizatos* & *Anglicos* appellabant.

Sequuntur in eodem libro Articuli quos iurare tenebantur apud Facultatem Artium Scholares examinandi apud S. Genouefam. antequam examen subirent, & tales sunt.

Primò vos iurabitis quod nihil dedistis, promissistis, dari seu promitti fecistis, nec dabit in futurum quæcunque Cancellario S. Genouefæ vel eius Sub-Cancellario, Examinatoribus dicti Cancellarii, Clerico seu alteri suo familiari pro auditione, licentia, examine, prandio, pœna, labore, lectione, assignanda, vel etiam recipienda, seu quacunque alia causa vestram licentiam tangente, nisi duntaxat duos solidos pro straminibus vel herba, quos dare vobis duntaxat permittimus sola vice.

Item quod Magistrum vestræ Nationis Regentem vel alterius Nationis si fuerit positi sub altera, eligeris secundum libitum vestræ voluntatis, & quod propter metum, prece, exhortationem, seu quamuis aliam inductionem Cancellarii, Sub-Cancellarii, Examinatorum, seu cuiuscunque alterius illum Magistrum quem eligere proposuistis, non mutabitis.

Item si à vobis vel aliquo vestrum, vel ab altero pro vobis, vobis scientibus peteretur pecunia ab aliquo, vel per aliquem superius prohibitum, videlicet Cancellarium, Sub-Cancellarium, Examinatores, eorundem familiares, seu alterius familiarem, seu alterum pro ipsis, aut altero ipsorum, hoc Rectori & Procuratori vestræ Nationis dicetis infra quindecim dies, postquam fuerit petita.

Eodem anno Remis celebratum est Concilium Prouinciale à M. Petro Barbet Archiepiscopo cum suis Suffraganeis, aduocatis plurimis in Theologia Magistris Parisiensibus ad deliberandum super quadam Bulla Martini IV. in gratiam Men-

dicantium emissa, quâ illis potestas concedebatur confessiones populi excipiendi, & penitentias iniungendi. Quod illi ita interpretabantur, ut id sibi facere liceret citra licentiam & permissionem Ordinariorum. Hic igitur noua cum Mendicantibus concertatio & disputatio exurgit. Nihil aliud tamen decretum est in illo Concilio, quàm litem istam in Romano foro esse prosequendam. Verum Monachi à Nicolao IV. & à Bonifacio VIII. longè ampliora priuilegia consecuti Gallicanam præsertim Ecclesiam, quæ iura sua libertatesque tuctur impensissimè, valde turbant, ut suo loco referemus.

Huic synodo Prouinciali interfuit inter alios Suffraganeos, M. Guillelmus de Mascon Episcopus Ambianensis, insignis olim Magister Artium & Decretorum Doctor: interfuerunt & Guido de Pratis Episcopus Nouiomensis, Robertus de Torota Laudunensis, Milo de Basoches Sueffionensis, Michael de Warengihen Insulanus ex Scholastico Tornacensi factus an. 1283. eiusdem Ecclesiæ Episcopus; Theobaldus de Nantolio Beluacensis.

1288.

Anno 1288. Nicolaus IV. Ascalanus Papatum obtinet 8. Kal. Martias, ante promotionem Hieronymus dictus, Minister Generalis I. F. Minorum, & Cardinalis S. Sabinae. Et hic est primus Pontifex ex Ordine Franciscanorum electus. Fuit autem vir doctus, & sacrarum litterarum studiis addictissimus. Scripsit commentaria in aliquot Bibliorum libros. In 4. lib. Sententiarum. Sermones plures, Summas varias.

STATUTVM
DE EXE-
CUTIS.

Hoc anno Vniuersitas Parisiensis in Æde San-Julianensi congregata statutum condidit circa Exequias Magistrorum omnium Facultatum, Medicorum, Artistarum, Decretistarum & Theologorum: seu potius illud quod à Roberto Curthonensi Cardinale S. Ceciliae factum fuerat an. 1275. renouauit, & quasi desuetudine abrogatum, restituit. Tale autem est.

Nouerint Vniuersi Magistros Vniuersitatis Parisiensis in Ecclesia S. Iuliani Parisi de communi consensu ipsorum ordinasse statuendo, & instituisse seu statuisse ordinando, quod si quis Magister actu Regens cuiuscunque fuerit Facultatis, obierit, omnes Magistri in singulis Facultatibus actu Regentes intersint obsequiis, videlicet in Vesperis & in Missa. Et nullus die quo tumulatur Magister, reat donec completa fuerit sepultura, nisi rationabilem causam habuerit. Et eadem die nullus Magister vel Bachelarius cuiuscunque fuerit Facultatis, legere, disputare, seu determinare præsumat. In cuius rei testimonium sigillum Vniuersitatis nostræ præsentibus litteris duximus apponendum. Actum & datum in plena congregatione Generali ad hoc specialiter Magistris vocatis. Anno Domini 1288. die Veneris ante Ascensionem Domini.

Notandum in hanc rem venit, quod more adhuc antiquo tota Vniuersitas conuenit apud S. Iulianum. Nam antequam Facultates quæ dicuntur Superiores, segreges essent distinctaque & separata corpora constituerent, & cum adhuc cum Nationibus confunderentur, certum est tum apud San-Julianum conuenisse. Imo & postquam segreges factæ sunt, nihilominus hisce initiis in eundem locum nonnunquam conuenisse videntur, donec tandem ædes capaciores ad Comiticia selectæ, Mathuriniensium, Bernardinorum, Prædicatorum & Minoritarum.

Eodem anno Facultas Artium statutum aliquod edidit circa electiones Procuratorum, quod sub hoc titulo legitur in lib. antiquo Procuratorum Nationis Gallicanae. *Statutum Facultatis super refusione Officialium, & quod Electiones Procuratorum Rectori denuncientur, & quod Rector nomina Procuratorum in suo Registro inscribat. Et quod Rector recepta suo successori in exitu sui officii integrè refundat.* Sic autem in corpore articuli habetur.

Anno Domini 1288. in crastino S. Firmini Nos omnes & singuli Magistri Artium apud S. Mathurinum conuocati de consensu nostro nullo contradicente pro communi omnium nostræ Facultatis utilitate ordinanda seu statuenda duximus quæ sequuntur. Imprimis statuimus, quod si aliquis Procurator seu Officialis Communis sui officii tempore expirato à Rectore vocatus fuerit sufficienter, quod intelligimus tribus diebus per seruientem iuratum ad refundendum recepta Officii sui tempore, refundere neglexerit seu recusauerit, ex tunc ab omni actu Scholiarum nostræ Facultatis sit priuatus, quousque dictæ Facultati fecerit satisfactionem condignam & de hoc maiori & saniori parti sit creden-

dum. Item statuimus quod die electionis cuiuslibet Procuratoris, Persona eiusdem Rectori nominetur vel denunciatur antequam prædictus Procurator ad proferendum deliberationem suæ Nationis in Facultate admittatur. Voluimus insuper Rectorem ad hoc adstringi, vt Procuratores singularum Nationum, aut vices ipsarum gerentes; nec non diem electionis eorundem suo Registro inferibat, ne ex hoc defectus aliquis, vt aliàs visum est, in compoto generali Rectoris eligatur, corruptè. reponendum forte, oriatur.

Item ordinamus, quod Rector Rectoriæ tempore peracto cum vocatus fuerit modo dicto omnia recepta sua successori in præsentia Facultatis aut Deputatorum ab eadem integrè refundat sub pœnâ superius annotatâ. Et vt hæc inuicibiliter obseruentur, præsentem Chartulam sigillis 4. Nationum duximus roborandam.

Eodem anno Radulphus Episcopus Parisiensis foundationem quandam à Stephano Templier seu Tempier Prædecessore suo in Ecclesia Parisiensi factam auxit vt legitur in Magno Pastoralis his verbis.

Ranulphus permissione Diuina Parisiensis Ecclesiæ Minister indignus Vniuersis præsentis litteras inspecturis salutem in Filio Virginis. Cum nuper emerimus decem libras Parisienses redditus annualis à Domina Sedilia, Domina de Caprosia percipiendas annuatim super Præpositura de Caprosia & super obuentionibus, fructibus & exitibus Præposituræ prædictæ duobus terminis, prout in litteris venditionis super hoc confectis & sigillatis sigillis Parisiensibus, Auberti, Guillierni & Philippi Archidiaconorum... an. 1288. die Iouis post festum B. Dionysii plenius continetur, ac bonæ memoriæ Stephanus quondam Parisiensis Episcopus noster immediatus prædecessor 7. libras ad Parentum suorum & suum anniuersarium in Ecclesia Parisiensi celebrandum annuatim, quæ ad hoc non sufficiunt solummodo deputauerit, Nos salutis animæ ipsius prodesse volentes Dilectis in Christo filiis Venerabilibus viris Decano & Capitulo Parisiensi ad augmentum dicti anniuersarii centum solidos Parisienses de prædictis decem libris annui redditus damus & concedimus ab eisdem Decano & Capitulo in manu mortua absque coactione extra manum suam ponendi perpetuò habendis & percipiendis annis singulis ad opus dicti anniuersarii terminis in litteris venditionis prædictæ contentis, videlicet 50. solidos in quindenâ festi Andreæ Apostoli, & totidem in quindenâ festi Natiuitatis B. Ioannis Bapt. cedentes in eis & in Episcopos transferentes totum ius quod habebamus & habere poteramus in dictis centum solidis & eorum perceptione, ratione emptionis prædictæ, retentis tamen nobis & nostris successoribus omnimoda Iurisdictione & Iustitia & omni alio Iure nostro. Datum an. D. 1288. die Veneris post festum B. Dionysii. Paulo post vitâ functus est, nimirum pridie id. Nouemb. cui successit Adulfus de Anagnia ex Canonico Parisiensi, & Regulari San-Victorino, qui paulo post obiit nempe an. 1289.

Eodem anno obiit Raimundus Abbas San-Germano-Pratensis, cui successit Ioannes de Cumenis vir magnæ famæ & litteraturæ, postmodum, hoc est circa an. 1296. factus à Bonifacio VIII. Aniciensis seu Podiensis Episcopus. Cum eo Abbate statim litem exercuit Vniuersitas, propter plateam quandam sitam ad Capellam S. Martini & Abbatiam. Sed eam tandem amicè composuerunt an. 1292. vt ad illum annum referemus.

STATUTVM
DE REFV-
SION. BVSE ET
DETERMI-
NANTIBVS.

Ad hunc annum legitur in libro Procuratorum Nationis Gallicanæ quoddam illius Nationis statutum circa refusiones, pretium Scholarum, Determinantes & Subdeterminantes. Titulus totam statuti materiam continet, qui talis est. *Statutum super coactione refundendi quando fuit aliquis Procurator: Et de pœna aliquorum reuentium refundere illa quæ pro Natione receperunt: in quo etiam statuto continetur modus Determinantium & Subdeterminantium.*

Anno Domini 1288. die Sabbati in festo B. Vincentii, Nos omnes & singuli Magistri Nationis Gallicanæ actu Regentes Parisius in Artibus in Ecclesia S. Nicolai de Carduneto, & ad hoc specialiter conuocati de communi assensu nostro, nullo contradicente pro communi omnium nostræ Nationis utilitate ordinanda seu statuenda duximus quæ sequuntur. Imprimis statuimus quod quocumque Procurator tempore sui Officii expirato à Procuratore successore vocatus fuerit sufficienter, quod intelligimus tribus diebus per Seruientem Iuratam & per delibera-

tionem Nationis nostra ad refundendum recepta sui officii tempore refundere
 „ neglexerit aut recusauerit , ex tunc ab omni consortio & beneficio nostræ
 „ Nationis sit priuatus , quousque nostræ Nationi fecerit satis-factionem con-
 „ dignam , & de hoc maiori parti Nationis & faniori sit credendum. 2. Statuimus
 „ quod quicumque Magister vel quicumque Magistri deputati fuerint ad re-
 „ cipiendas obuentiones nostræ Nationis nisi refundant nostræ Nationi moni-
 „ tione sufficienter eis facta , sicut superius de Procuratore est expressum , quod
 „ eis pœna prædicta de Procuratoribus refundere negligentibus instituitur. 3. Sta-
 „ tuimus circa statum Determinantium , quod eligatur vnus Magister actu Re-
 „ gens qui primò in Natione iuratus Scholarium pretium sciat per iuramenta
 „ Magistrorum , à quo Determinatores signum primò capiant antequam ab Exa-
 „ minatoribus ad examinationem sint recepti. Et ad hoc obseruandum Examina-
 „ tores in Nationis præsentia sint Iurati. Iterum statuimus quod nullus Subdeter-
 „ minator recipiatur ad examen priusquam in septimana quæ est ante diem Do-
 „ minicam quæ cantatur *Latate ierusalem*, exceptis *Bonis pueris & illis de Lupara* qui-
 „ bus consueuimus facere gratiam specialem. Et vt hæc inuiolabiliter obseruentur,
 „ præsentem Chartulam sigillo nostræ Nationis duximus roborandam retentâ no-
 „ bis potestate augendi , diminuendi , totaliter annullandi, quando nostræ Nationi
 videbitur expedire.

1289. Anno 1289. Nicolaus IV. Vniuersitatem Montepessulanam instituit & priuile-
 giis Apostolicis decorauit : licet enim longè ante floruerit schola Montepessulensis
 exercitio Medicinæ , item & Professione Iuris-prudentiæ : ad illius tamen di-
 gnitatem deerant Priuilegia , quæ primus omnium Pontificum Nicolaus conce-
 disse dicitur. Sic ergo ille edixit.

UNIVERSI-
 TAS MONT-
 PESSULANA.

Nicolaus Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Doctoribus & Scho-
 laribus Vniuersis apud Montepessulanam Magalonensis Diocesis commoran-
 tibus tam præsentibus quàm futuris salutem & Apost. Benedictionem. Cum lo-
 cus Montis pessulani celebris plurimum & famosus aptus valde pro studio con-
 sideratis diligenter eius conditionibus dignoscatur. Nos utilitati publicè quam plu-
 rimum expedire credentes, vt in loco ipso cultores sapientiæ inserantur. Fructum deside-
 ratum largiente scientiarum Dominò in tempore producturi, autoritate præ-
 sentium indulgemus, vt in dicto loco sit deinceps *studium Generale*, in quo Ma-
 gistri doceant & Scholares liberè studeant & audiant in quauis licita Facultate:
 & si qui processu temporis in eodem studio fuerint, qui scientiæ brauiò affecuto si-
 bi docendi licentiam, vt aliòs licentius erudire valeant, petierint impertiri, sanc-
 mus vt in Iure Canonico & Ciuili, nec non & in Medicina & Artibus examinari
 possint ibidem & in eisdem Facultatibus duntaxat titulo Magisterii decorari sta-
 tuentes, vt quoties aliqui ad Magisterium fuerint promouendi, præsententur Epif-
 copo Magalonensi loci Diocesano qui fuerit pro tempore, vel ei quem ad hoc
 idem Episcopus duxerit deputandum, qui Magistris Facultatis illius in qua exa-
 minatio facienda fuerit, de Vniuersitate vestra in eodem studio præsentibus
 conuocatis, eos gratis & difficultate quacunque sublatâ, de scientiâ, facundiâ,
 modo legendi, & aliis quæ in promouendis ad Doctoratus officium requiruntur,
 examinare studeant diligenter, & illos quos idoneos repperint, petito secretè
 Magistorum corundem Consilio quod Consilium in ipsorum consulentium dis-
 pendii vel iacturâ reuelatis sub Diuinâ quomodolibet maledictionis interminatio-
 ne districtissimè prohibemus, approbent & admittant, eisque petitam licentiam
 largiantur. Alios minus idoneos penitus repellendo, postpositis omnino gratiâ
 odio vel fauore. Cæterum ne vacante Magalonensi Ecclesia contingat promoue-
 ri volentes ad Magisterium impediri, volumus vt cum in ipsa Ecclesia tres esse.
 Archidiaconos asseratur, Archidiacono maiori præsentem vel eo in remotis agente,
 vel forsitan præpedito secundo; vel illis præpeditis aut absentibus, tertio promo-
 uendi huiusmodi vacationis tempore præsententur, qui eos examinet & exa-
 minatos approbet vel reprobet secundum modum in Episcopo prætaxatum.
 Illi autem qui in loco præfato examinati & approbati fuerint, ac docendi licentiam
 obtinuerint, vt est dictum, ex tunc absque examinatione vel approbatione aliâ
 regendi & docendi vbique plenam & liberam habeant Facultatem, nec à quo-
 quam valeant prohiberi. Sanè vt ritè in præfatis examinationibus procedatur,
 præcipimus

præcipimus vt Magistri legere in eodem studio cupientes, antequam incipiant, præstent publicè iuramentum, quod ipsi vocati ad easdem examinationes venient nisi fuerint legitime impediti, ac gratis sine difficultate, odio & fauore polit- habitis dabunt Examinatori fidele consilium, qui de examinatis, vel vt digni ap- probari debeant, aut vt indigni merito reprobari. Qui verò huiusmodi iuramen- tum præstare noluerint, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem, nec etiam ad aliqua Vniuersitatis vestræ commoda vel beneficia vlatenus admit- tantur. Nulli ergo hominum liceat &c. Datum apud S Mariam Maiorem 7. Kal. Nou. Pontific. nostri an. 2.

M. Curtaudus Doctor Medicus Mon-pelliensis scribens aduersus Facultatem Medicinæ Parisiens. hisce nostris temporibus (hoc est circa an. 1645.) Acade- miam illam suam longe facit antiquiorem. Eius nempe Institutionem refert ad Conradum Portuensem Episcopum, Apostolica sedis Legatum anno 1120. Sed malè, vt eum præclare refellit M. Renatus Moreau celeberrimus Doctor Pari- siensis, in libello quem inscripsit *Cenonis Κακοπραξίας Dissimulationem aduersus Courtaudum*. Num ille Conradus Episcopus Portuensis & S. Rufinæ Cardina- lis ab Honorio III. creatus est anno 1129. missusque deinde est in Gallias summa cum potestate contra Albigenes.

Præterea patet ex Bulla quam supra retulimus, à Nicolao IV. erectam fuisse illam Vniuersitatem & priuilegiis donatam in vtroque Iure, in Artibus & Medi- cina, cum in hoc suo diplomate nullam faciat mentionem institutæ & erectæ prius ibidem Vniuersitatis, nec diplomatum Priuilegiorumque ab aliis Pontificibus Prædecessoribus aut eorum Legatis concessorum. Quod certè non omisisset, si ante sua tempora fuisset illa Vniuersitas instituta & priuilegiis Apostolicis deco- rata.

3. Adstipulatur Epitaphium Nicolai IV. à Felice Peretto Cardinale & po- stea summo Pontifice sub Sixti V. nomine erectum, & à Ciaconio relatum in vita Nicolai IV. in quo inter cætera hæc verba leguntur. *Factus Pontifex* Remp. sublatis discordiis composuit. Christianos Principes sacro fœdere iunxit. Ptole- maïdem copiis adiuit. Flaminiam in Pontificis iterum ditionem redegit. Publi- eum in Monte-pessulano Gymnasium instituit &c. His assentitur Ciaconius in eodem loco. *Vniuersitatem*, inquit siue Gymnasium Generale in Monte-pessulano quod hodie omnibus celebre est, Apostolica autoritate erexit Nicolaus IV. an- no Pontificatus sui 2. Litterarum vero erectionis tenor in sacro Archiuo Vatica- no etiam nunc legitur.

Itaque aut insigniter ignarus sit antiquitatis Curtaudus oportet, aut audacter fallax, qui afferere audeat suam Academiam non solū antiquiorem esse Parisien- si, sed etiam Matrem eius & Parentem. Non diffidendum tamen, quin Medicinæ professione sit Parisiensis antiquior. Nam vt ad superius seculum retulimus, illi qui in Scholis Parisiensibus minus profecerant, solebant recte Ioanne Sarsbe- riensi, aut Salernum aut Montepessulanum discenda Medicinæ gratiâ se con- ferre. Vnde verbis quibusdam barbaris redibant instructi, seque idcirco quasi è cælo delapsos putabant. At sub fine eiusdem seculi nostra Parisiensis longè ce- lebrior fuit vtræque, tam scilicet Salernitanâ quam Mompelliensi. Igitur hæc duo sunt distinguenda. Antiquitas scholæ Mompelliensis, & Vniuersitas seu Academia Priuilegiis decorata. Certum autem esse videtur antiquiores esse scho- las, sed posteriorem Academiam.

Hoc anno post Remigialia renouatum est statutum quod ad an. 1279. retuli- mus, quo scilicet Vniuersis Magistris iniungitur conscribere Catalogum suorum Scholasticorum scholas suas assiduè frequentantium, vt illi soli gauderent Pri- uilegiis, discholi vero & vagi atque discursores è gremio & fundo Vniuersitatis expellerentur & bonorum consortio arcerentur.

Eodem anno cum inter Scholares Vniuersitatis & famulos Ioannis Choleti S. Cecilie Cardinalis tunc Legati Apostolici exorta fuisset discordia, fuissentque nonnulli Scholares in conflictu interfecti, multi vulnerati, eam q; ob rem & Aca- demia Parisiensis litem ipsi Cardinali mouisset, tandem congregatâ apud Bernar- dino Vniuersitate, Franciscanus quidam, cuius nomen mihi nondum scire li- cuit, prædicti Ioannis Cardinalis Pœnitentiarius eius nomine adfuit; obstru-

CAPPELLA
N' A NOVA
VNIUERSITATIS

litque eidem Vniuersitati foundationem Capellanæ 20. librarum Parisiensium annui redditus, si uellet à lite quam mouerat, desistere.

Item pecuniam pro expensis factis à Rectore & Vniuersitate, seu Deputatis ab ipsâ Vniuersitate prædictâ. Re à Rectore in deliberationem positâ, secessum est ad suffragia, & ex consensu omnium Facultatum & Nationum pronunciatum est Vniuersitatem, ad fouendam cum Cardinale amicitiam pro bono pacis subscribere postularis; & Rector publicè dixit. *Obligo me ex nunc ad rennunciandum omni actioni.* Hoc autem ita factum ratumque habitum die 26. Aug.

Atque ut huic Acceptationi maior accederet auctoritas, Philippus Rex mense Nouembri sequente foundationem illam Capellanæ 20. librarum annui redditus diplomate Regio confirmauit, ut legitur in antiquioribus libris Procuratorum sub hoc titulo. *Fundatio unius Capellanæ pro interfectione quorundam Scholarium perpetrata à Gentibus Caruinalis.* Est autem Diploma huiusmodi.

Philippus Dei Gratia Francorum Rex norum facimus Vniuersis tam præsentibus quàm futuris. Quod cum ad sedationem discordiæ motæ inter aliquos de Gentibus & familiis Venerabilis in Christo Patris, Dilecti & fidelis nostri Ioannis Dei gratia tituli S. Cecilie Presbyteri Cardinalis, Apostolicæ sedis Legati in Francia ex vna parte, & Vniuersitatem Scholarium Parisiensium ex altera, occasione læsionis & mortis quorundam Scholarium perpetratarum ut dicebatur à quibusdam de Gentibus Legati prædicti, cõcordatum & conuentum fuerit inter partes; quod quædam Capellania 20. librarum Parisiensium annui & perpetui redditus fundabitur & instituetur, in qua perpetuò celebrabuntur Diuina. Nos pro bono solidæ pacis & concordie inter partes perpetuo reformandæ, volumus & concedimus, quod ipsa Vniuersitas dictas 20. libras Parisienses perpetui redditus in Censibus & aliis quibuscunque prouentibus & redditibus, absque tamen feodo & Iustitia ad opus prædictæ Capellanæ ubicunque in Domino nostro acquirat. Quodque Capellanus qui pro tempore instituetur in ea, ipsas prædictas 20. libras Parisienses annui redditus, cum acquisitæ fuerint, in pace teneat & habeat absque coactione vendendi vel extra manum suam ponendi, saluo in aliis iure nostro, & iure in omnibus alieno. Quod ut firmum & stabile perseveret, præsentis litteras Sigillo nostro fecimus communiri. Actum apud Maysellum in Beluacensi an. Domini 1289. mense Nouembri.

TRANSAC-
TIO VNI-
VERSITA-
TIS CVM
M. PETRO
DE ANCE-
LIRA.

Eodem anno amica quædam litis compositio facta est inter Rectorem Vniuersitatis Procuratoresque 4. Nationum, & M. Petrum de Ancelira Clericum, lisque sopita quæ fuerat ab ipso Petro Vniuersitati intentata de platea quadam quæ erat ante Capellam S. Martini veteris seu de Ordeis, & iuxta Domum ipsius M. Petri, quam proinde vtraque pars sibi vendicabat: Vniuersitas quidem ratione Capellanæ quam ad ipsam pertinuisse discimus tum ex Instrumento huiusce compositionis, tum ex foundatione quam ad an. 1286. retulimus; Petrus uero ratione suæ Domus. Instrumentum autem est eiusmodi quod seruetur in Tabulario Vniuersitatis, & notatur hisce Characteribus C. 7. A.

In Nomine Domini nostri I. C. Amen. Anno eiusdem 1289. indictione 2. die Iouis in Festo B. Mathie Apostoli, scilicet die quinta exeuntis mensis Februarii Pontificatus Sanctissimi Patris D. Nicolai Papæ IV. an. 1. Parisius. Quod nuper inter discretos viros Magistros Procuratores Nationum, Gallicorum, Picardorum, Normanorum & Anglicorum, & Magistrorum dictarum Nationum, ac Rectorem Vniuersitatis Parisiensis ex vna parte, & M. Petrû de Ancelira Clericum ex altera, Quæstio verteretur super quadam plateâ sitâ apud S. Germanum de Pratis prope Parisius, contiguâ ex vnâ parte, siue ex vno latere Capellæ S. Martini veteris de Sancto Germano, & aliâ ex parte Domui dicti Magistri in qua nunc habitat, & ex tertio latere est via publica; ex quarto uero latere est via publica & prope muros Abbatie dicti Sancti Germani: & est dicta platea circumdata muro ex duobus lateribus. Quam uero Plateam dicto Magistro Petro asserente & dicente ad se pertinere, prædictis uero Rectore & Vniuersitate asserentibus & dicentibus ratione Capellanæ & Capellani & Capelle prædictæ ad eos pertinere. Tandem idem M. Petrus de Ancelira Clericus uolens & intendens iurgia litium cuitare, & sibi parcere, laboribus & expensis & indemnitati suæ præcauere,

de dicta platea, quantum ad ipsum pertinebat, siue spectabat, sponte & libere nuper voluntari, ordinationi, & dispositioni dicti Rectoris, Magistrorum, Procuratorum & Nationum & Vniuersitatis predictarum se supposuisset & sub certa forma, prout hoc est notorium & manifestum & constat euidenter. Videlicet quod Rector pro se, Procuratores quatuor Nationum & Vniuersitas nomine eorum dispo-

suerunt, concordauerunt insimul & ordinauerunt in modum qui sequitur.

Scilicet quod de tota platea predicta contigua Capellæ ex vtraque parte vicorum versus vicum ex opposito Abbatia pro diuisione facta habet Vniuersitas 13. Thosias & ex parte Abbatia 11. Thosias & duos pedes ad opus Capellanæ & Capellæ predictæ. Et de residuo totius plateæ, remanet dicto M. Petro; & habet versus domum suam octo thosias cum pede & dimidio ex vtraque parte, ac tenetur & debet præfatus M. Petrus portionem dictæ plateæ super diuisione sic facta inter ipsum & Vniuersitatem claudere muro consimili, sicut dicta platea est vtraque parte clausa muro. Et promissit etiam idem M. Petrus soluere, tradere Rectori & Vniuersitati 20. libras Turonensium Paruorum ad opus Capellæ & Capellanæ predictæ ad faciendum siue construendum Domum vnã in dicta platea contingente parti dictæ Vniuersitatis ad opus Capellæ & Capellanæ predictæ & pro Capellano predicto. Et debent facere Rector & Vniuersitas predicta litteras Sigillo Vniuersitatis sigillatas, aperas: quod ipsi super dicta platea & pro parte quæ remanet ipsi M. Petro cum Domo, muris & suis pertinentiis omnibus de cætero non mouebunt litem, quæstionem seu querelam ac facere quittance. Et ipse M. Petrus versus vice Rectori & Vniuersitati predictis de dicta platea, de dimissione sic facta litem, quæstionem seu querelam eis de cætero non mouebit, & eis faciet super hoc quittance. Et super præmissis debet Rector & Vniuersitas tradere dicto M. Petro litteras vt præmittitur, Sigillo Vniuersitatis sigillatas. Et consimiles litteræ siue Instrumentum debent remanere penes Rectorem & Vniuersitatem. Et sic dictæ partes amicè conuenerunt, fanciuerunt & ordinauerunt & dinuicem, factisque litteris siue Instrumento publico & ostensio dicto M. Petro debet incontinenti soluere & tradere dictas 20. Libras Turonenses Rectori nomine & vice Vniuersitatis ad opus Capellæ & Capellanæ predictæ, vt præmittitur pro ædificatione Domus predictæ. Et ad hoc obseruandum, & quantum ad ipsum pertinet, obligauit idem M. Petrus se & Domum suam predictam in qua nunc habitat. Insuper dictus Rector suo & totius Vniuersitatis nomine & M. Petrus pro se ad obseruandum Conuentiones predictas, promissiones & predicta omnia & singula siue predicta, memoratus Rector nomine suo & totius Vniuersitatis Parisiensis pariter recognouit & confessus est in veritate se recepisse & habuisse à dicto M. Petro dictas 20. libras Turonensium paruulorum in pecunia numerata pro præmissis ac ratione seu occasione præmissorum ad opus Capellæ & Capellanæ predictæ & Capellani predicti. Et de dictis 20. libris Rector suo & totius Vniuersitatis nomine predictæ se bene quitum & pagatum vocantem, exceptioni non numeratæ, non receptæ & non solutæ sibi predicto nomine pecuniæ & spei futuræ numerationis renunciauit in hac parte penitus & expressè. Ac etiam idem Rector suo & totius Vniuersitatis predictæ nomine dictæ diuisioni & parti de dicta platea se habuit & tenuit pro pagato & contento: & cum quittauit & rata habuit atque firma. Et quod de cætero dicto M. Petro de præmissis litem, quæstionem, seu querelam ipse vel Vniuersitas non mouebit in iudicio vel extra ac de Domo, muris & platea aliqua adiacente siue contigua Domo & muris ipsius M. Petri & de parte Plateæ sibi contingente ad ipsum M. Petrum de præmissis domo, muris, & parte sibi contingente & platea aliqua contigua Domui suæ & muro siue muris. Et de 20. libris Turonensibus predictis ipse Rector & Vniuersitas quittaauerunt & quitum vocauerunt penitus & expressè. Et versus vice præfatus M. Petrus de platea, pro parte quam Rector & Vniuersitas habent, Rectori & Vniuersitati litem, quæstionem vel querelam in iudicio vel extra de cætero non mouebit. Et ipsos quittauit & quitos vocauit. Et quælibet pars se habuit & tenuit integrè pro pagata & quitta & contenta. Et sic voluerunt, & consenserunt, vt superius continetur sub modo & forma predictis, partes predictæ.

Interfuerunt Testes præmissis viri discreti DD, siue M. M. & diui-

fioni dictæ plateæ F. Ioannes de Muro Ordinis FF. Minorum Sacræ Scripturæ Professor, Girardus de Curriaco Decanus in Decretis, Iacobus Brumstunc Procurator Nationis Normanorum, Ioannes Anglicus tunc Procurator Nationis Anglicorum. Henricus Seruiens communis Nationis Normanorum, Simon Anglicus Seruiens Communis Nationis Anglicorum... Bedellus Magistrorum in Medicina siue Physica Clerici, & plures alij ad hoc rogati testes. Actum apud dictum S. Germanum de Pratis prope Parisius, præsentibus Rectore & M. Petro & testibus superscriptis & Magistris, & quampluribus aliis, anno, mense, Indictione & die Iouis prædictis.

Ego Barius Amicus Lemouicensis Clericus, quondam Roberti filius autoritate Apostolica & Episcopali Notarius dicta die Iouis apud dictum S. Germanum de Pratis prope Parisius præmissis interfui, & ut supra legitur scripsi, publicavi, & prædicta omnia in hanc publicam formam redegi. Et exinde feci hoc præsens publicum Instrumentum, completum rogatus, me subscripsi & signum meum apposui.

Hic videtur obiter notandum & monendum Conuentionem istam & Compositionem fieri inter Rectorem & quatuor Procuratores ex vna parte nomine totius Vniuersitatis, & M. Petrum de Ancelira ex altera: Quia secundum antiquam consuetudinem antiquumque ius soli illi, Rector scilicet & Procuratores contrahant aut contrahere poterant: nondum enim ius vllum sibi in fundum San-Germanum arrogauerant Decani aut eorum Facultates. Certum quippe est ante Facultatum additionem & admissionem in consortium Vniuersitatis tanquam sociorum Corporum, Rectorem & Procuratores fuisse solos Vniuersitatis Magistratus, quibus cum, si quid alicuius momenti fieret, necesse erat pacisci & transigere. Et licet Nationes iam ab an. circiter 1260. admisissent in societatem tres Facultates Theologiæ, Iuris Canonici & Medicinæ, pleraque tamen Iura quæ ante admissionem habebant, sibi tanquam propria reseruarunt: qualia sunt *Electio Rectoris, Creatio & Nominatio Nuntiorum Magnorum & Minorum, Clauiumque ararij custodia*. Hinc ergo quotannis Rector & Procuratores postridie festi Paschæ Pratum Clericorum diu lustrarunt, quasi possessionem continuantes. Quæ consuetudo adhuc à nonnullis huiusce Academiæ Magistris hoc seculo quo scribitur usurpata fuit.

Et quod plurimum auget dictorum fidem, huicce diuisioni plateæ prædictæ interfunt Decani Facultatum aut alij eorum nominibus tanquam testes tantummodo, non tanquam partes. Quod certè indicio est manifestissimo Facultatem Artium quæ ex 4. Nationibus constat, & quæ cæterarum Mater erat, nondum ius illud illis communicasse. Credibile enim non est M. Petrum de Ancelira contracturum fuisse cum Rectore & 4. Procuratoribus tantummodò, si Facultatum Decanos in Capellam, Capellaniam & plateam ius habere putauisset, aut ipsi se habere contendissent. Vulgò enim ad securitatem contrahentium Contractus initur inter eos, qui ius & potestatem habent contrahendi, quique ex legibus contrahere possunt non inter alios.

DOMVS CAPPELLANI.

Insuper ex Instrumento præallato intelligitur nondum fuisse constructam Capellani Domum. Nam licet ab antiquo Vniuersitas videatur possedisse Capellam S. Martini de Ordeis, quia tamen non erat ei certus redditus assignatus, nullus etiam certus Capellanus ministrabat seu deseruiebat; sed Magister aliquis Misfam celebrabat cum opus erat, audientibus Scholaribus antequam ludo indulgerent. At Monachi San-Germano-Pratenses propter interfectos Scholares, Capellam prædictam dotare coacti sunt redditu annuo 20. librarum Parisiensium, ut ante restulimus. Hincque ad eisdem ministrandum constitutus ab Vniuersitate Capellanus; qui & ibi domum habuit.

Et quoniam in mentionem incidimus Capellaniarum & Sacrorum, non erit extrarem hoc loco commemorare vbinam Vniuersitas, vbi singulæ Nationes & singulæ Facultates sacris operarentur. De qua quidem materia satis fuse egimus in libello quem de Patronis Cælestibus 4. Nationum inscripsimus, & in lucem emisimus an. 1662. hic verò breuiter, quantum ad historiam sufficiat, repetamus.

Imprimis igitur certum est singulas Nationes ante additionem & confociationem Facultatum Sacra priuata habuisse, priuatumque locum Sacrorum. Quo

diebus Veneris ad Vesperas conueniebant, quæ de S. Maria decantabantur; & diebus Sabbati horâ circiter septimâ matutinâ ad Sacrum audiendum. Hinc tam sæpe legimus in Actis, post Missam Officiumque Diuinum peractum Magistros statuta condidisse & de rebus occurrentibus deliberasse.

At quis ille locus? difficile dictu est. Credibile est tamen illas quandiu in Luparæ regione habitauerunt, in Capella Regia, in Basilica S. Germani Teretis seu Antissiodorensis, aliisue sacris ædibus circumvicinis Sacra sua, item & Comitia celebrasse. At postquam in Atrium Basilicæ Parisiensis, in Montem San-Genouesianum aliaque loca vicina secesserunt, aliæ alias ædes pro commoditate & vicinitate delegerunt. Pura Natio Gallicana ante constructionem ædis Nauarricæ, aut apud S. Nicolaum de Carduncto, aut apud S. Stephanum de Gressibus, Sacris operari solita fuisse legitur. Extat in magno Pastoralis Charta Simonis Matiphæ de Bucy Episcopi Parisiensis, in qua se rogatum fuisse ait Missam solennem B. Guillelmi celebrare an. 1290. *Novèritis quod cum nos ad instantiam Magistrorum Nationis Gallicane in festo B. Guillelmi Bituricensis ad Ecclesiam S. Stephani de Gressibus Parisius causa celebrandi Missam ibidem declinauissimus, &c.*

At postquam Iana Philippi Pulchri vxor Collegium Campaniæ aliàs Nauarræ construi iussit circa an. 1304. in usum Alumnorum, seu vt vocant Bursariorum Academiæ Parisiensis, eadem Natio hanc ædem deinceps ad sua Sacra tam priuata quàm solennia celebranda delegit, & hodie etiamnum ibidem celebrat. Nec vllam aliam habuisse legitur Capellam. Nam vt ait Gouletus qui scribebat an. 1516. *In Scholis Franciæ nullum est Sacellum; quia itur ad Regale Collegium Nauarræ pro loci spacio sitate.* Picardica Natio, antequam priuatum Sacellum haberet, (habere autem cœpit anno tantum 1487.) Missas & sacra sua in æde S. Iuliani pauperis celebrare consueuerat. Normantica apud Mathurinenses, antequam ædiculam Harcurianam delegisset. Anglicana seu Germanica apud Carmelitas Plateæ Maubertinæ, aut apud Basilicam SS. Cosmæ & Damiani.

Hoc anno, inquit Ioannes de S. Victore, obiit M. Adenulphus quondam Præpositus S. Audomari in Flandria, *electus tunc & confirmatus Episcopus Parisiensis*, & factus Frater S. Victoris Parisius habitu suscepto sepultus in medio Chori eiusdem Ecclesiæ. *Cui successit M. Simon Matifardi Professor Legum & Lector in Decretis*, natus de Bussi iuxta Sueffionem, ex Archidiacono Remensi & Canonico Paris. factus Episcopus Parisiensis.

Anno 1290. excitata est Vlyssiponenſis Academia Dionysij Lusitanorum Regis auspiciis, & à Nicolao IV. Pontifice Max. priuilegiis exornata, vt patet ex hac Bullâ, quâ non parum Academia Parisiensis illustratur, cum eadem plane indulgeat, quæ in nostra obseruabantur. Excipit tamen Theologiæ Studium, quod nec apud Montem-Pessulanum quoque priuilegiis decorari voluit, arbitratus vnum Parisiense Studium in rebus Theologicis toti Orbi Christiano sufficere. Nam vt scribebat paucos ante annos M. Iordanus in suo libello de Translatione Imperij. *Sicut Ecclesia materialiter vnum fundamentum & vnum tectum sufficiunt, sed vnus paries non sufficit. Sic sacerdotio vna sedes principalis videlicet Romana, & Studio vnus principalis locus scilicet Parisius sufficit.* Talis igitur Nicolai Bulla.

Nicolaus Episcopus Seruus Seruorum Dei Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Vlyssiponenſium Salutem & Apostolicam benedictionem. De statu Regni Portugalliæ tantò solertius cogitamus, quantò maiori desiderio ducimur, vt in Regno ipſo submotis quibusuis obstaculis Diuini cultus obseruantia vigeat, salubribus nutriatur operibus, & fidei Catholicæ puritas ad laudem Diuini nominis & salutem fidelium in eo degentium inualeſcat. Sanè ad audientiam nostram peruenit, quod procurante Charissimo in Christo filio nostro Dionysio Portugalliæ Rege Illustri, cuiuslibet licitæ Facultatis studia in Ciuitate Vlyxbonensi sunt de nouo non sine multa & laudabili prouisione plantata: quorum Magistris, vt liberius possint vacare studiis & doctrinis, à quibusdam Prælatibus, Abbatibus Cisterciensibus ac Prioribus S. Augustini & S. Benedicti Ordinum, & Rectoribus quarundam secularium Ecclesiarum Regnorum Portugalliæ & Algarbii promissum esse dicitur Salarium, & statutum. Nos autem diligentius attendentes quod per huiusmodi studia cooperante illo à quo bona cuncta procedunt in Regnis ipsius Diuinus cultus augebitur, crescet deuotio & fidei Orthodoxæ cultores in-

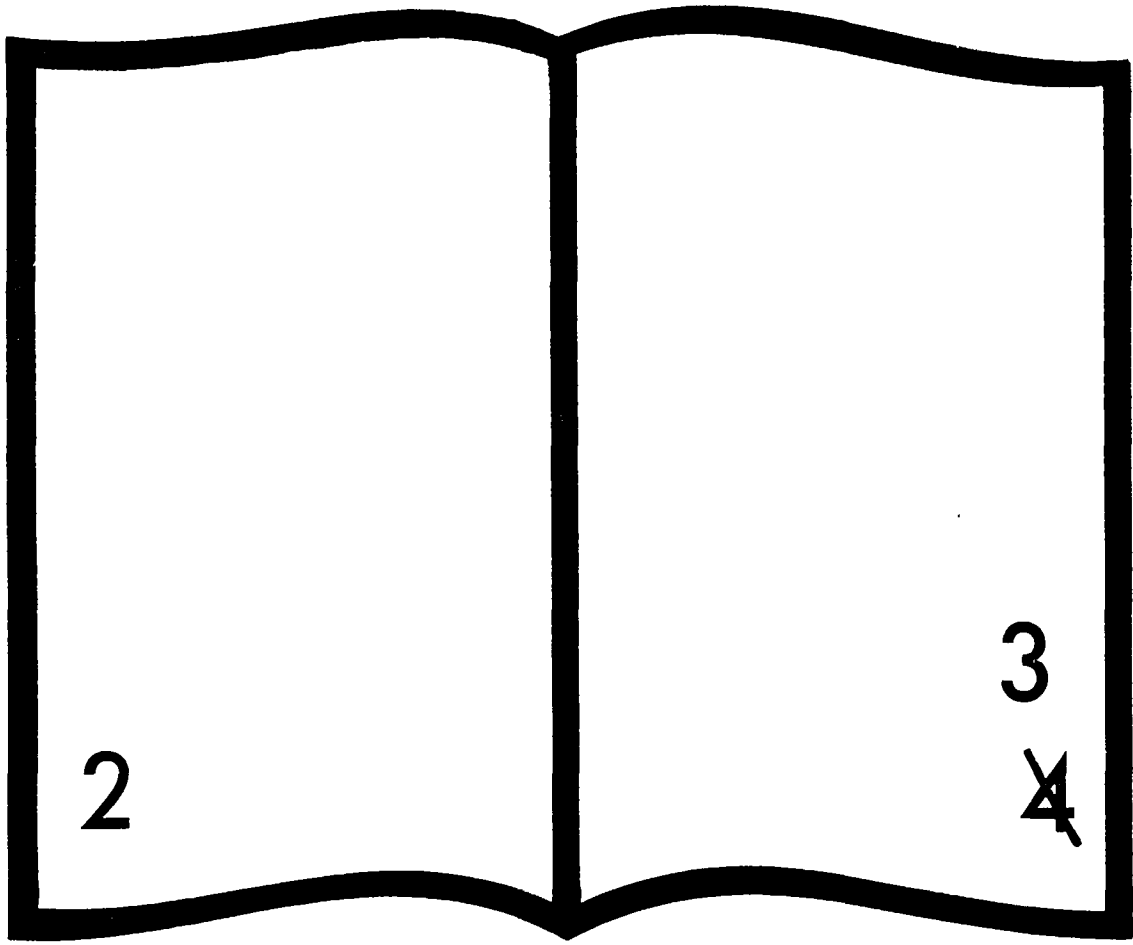
„ formationem suscipient, virtutum decorabuntur insigniis, thesauros scientiæ
 „ vindicabunt. Et idcirco ad augmentum & corroborationem studiorum ipsorum so-
 „ lertiter intendentes, desiderantes quoque vt per Apostolici fauoris auxilium stu-
 „ dia ipsa firmis radicibus fulciantur, quod super hoc factum est, ratum & gratum
 „ habemus, præfatum Regem rogantes attentius & hortantes vt Ciues Vlyssipo-
 „ nenses domos vacantes ad inhabitandum Scholaribus sub competenti pretio ta-
 „ xando à duobus Clericis & totidem Laicis viris discretis Catholicis & iuratis fo-
 „ lenniter electis à vobis & à Ciuibus ipsis locare Regiâ potestate compellat: quod-
 „ que Balliuos, Officiales & Ministeriales suos Ciuitatis eiusdem Personis & rebus
 „ Scholarium ac etiam *Nunci corundem securitatem & immunitatem promittere facias*
 „ *super hoc ab eis præstito iuramento.* Statuimus præterea vt vniuersi Magistri actu Re-
 „ gentes in Ciuitate prædicta prouentus Præbendarum & Beneficiorum suorum
 „ etiam si Personatus & Dignitates existant, quotidianis distributionibus quæ iis
 „ qui Diuinis intersunt Officiis assignantur, duntaxat exceptis, integrè percipere
 „ valeant & habere.

„ Sancimus insuper vt nulli Magistri & Scholares ac seruientes ipsorum, si quod
 „ ab sit, contingeret eisdem quocunque maleficio deprehendi, ab aliquo Laico
 „ iudicentur, vel etiam puniantur, nisi forte Iudicio Ecclesiæ condemnati relin-
 „ quantur Curia seculari: *quodque Scholares in Artibus & Iure Canonico & Ciuili, ac*
 „ *Medicina*, quos Magistri reputant idoneos, possint per Vlyssiponensem Epif-
 „ copum qui pro tempore fuerit, vel Vlyssiponensi sede vacante per Vicarium ab
 „ Vlyssiponensi Capitulo in spiritualibus constitutum in studio licentiarum prædicto.
 „ Et quicumque Magister in Ciuitate præfata per Episcopum vel Vicarium supra-
 „ dictos examinatus & approbatus fuerit, in Facultate quacunque, Theologica
 „ duntaxat excepta, vbique sine alia examinatione regendi liberam habeant pote-
 „ statem. Nulli ergo hominum liceat. Datum apud urbem veterem Idib. Aug. Pon-
 „ tific. nostri an. 3.

SACRA D.
GUILLEL.

„ Eodem anno Simon Mariphas de Bucy Sueffionensis, olim Magister Scacarii
 „ Rothomagensis, ex Archidiacono Remensi & Canonico Parisiensi, eiusdem se-
 „ dis Pontifex eligitur vt antedictum est, substituiturque Adenulfo de Anagnia im-
 „ mediato decessori. Is autem rogatus est à Natione Gallicana inter ceteras huius
 „ Vniuersitatis ordine primâ, vt B. Guillelmi sacris operari vellet, qui specialis erat
 „ Nationis ipsius Patronus. Missam solennem cantauit hoc primo sui Pontificatus
 „ anno in Æde sacra S. Stephani de Gressibus: cuius Ecclesiæ Canonicis subitatus
 „ quod sibi ingressuro non præstitissent quam debebant reuerentiam nec proces-
 „ sionaliter occurrissent, agnitâ tandem ipsorum immunitate priuilegium anti-
 „ quum hac Chartâ confirmauit, quæ legitur in magno Pastoralis Ecclesiæ Pari-
 „ sienfis.

„ Simon miseratione Diuina Parisiensis Ecclesiæ Minister licet indignus Vniuer-
 „ sis præsentibus litteris salutem in filio Virginis Gloriosæ. Noueritis
 „ quod cum nos ad infantiam Magistrorum Nationis Gallicana in festo B. Guil-
 „ lelmi Bituricensis ad Ecclesiam S. Stephani de Gressibus Parisius causa celebra-
 „ di Missam ibidem declinauissimus, Canonicos ipsius Ecclesiæ monuimus vt
 „ emendarent nobis hoc quod in nostro primo aduentu ad ipsam Ecclesiam Nos
 „ processionaliter non receperant, prout in ceteris Ecclesiis Parisiensis Ciuitatis &
 „ Diocesis fieri consuevit, eisdem nihilominus iniungendo, vt Procuratorem
 „ nostram intra certum tempus nobis pararent, quia ibi proponebamus visitationis
 „ officium exercere, oblationesque factas in dicta Missa Gens nostra recepit & eas-
 „ dem secum asportauit. Quæ prædicta Venerabiles viri Decanus & Capitulum Pa-
 „ risiense asseruerunt in suam lationem & præiudicium redundare: eo quod, vt di-
 „ cebant, Ecclesia prædicta eisdem suberat pleno iure. Nos iura eorundem Deca-
 „ ni & Capituli nolentes minui in aliquo vel infringi, sed potius illibata seruari:
 „ quidquid diximus vel fecimus in præmissis, pro infecto & non dicto haberi vo-
 „ lumus & habemus. Nec ex hoc dictos Canonicos aliquatenus ligari volumus
 „ vel adstringi, seu iuri quod habebant & habent dicti Decanus & Capitulum in
 „ eisdem Canonis & Ecclesia prædicta in aliquo derogari, oblationesque prædi-
 „ ctas eisdem Canonicis omnino restitui volumus, præcipimus & mandamus. In cu-
 „ ius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus litteris duximus apponen-

2

3

4

dum. Datum anno Dom. 1270. die Martis ante festum Cathedræ sancti Pe-
tri.

Eodem anno Artium Faultras statuto speciali vetuit, ne vllus Magister sibi Scho-
lares procuraret, aut prohiberet alios audire Magistros quàm suæ Nationis, libe-
rum esse volens vnicuique scholas quas vellet frequentare, nulla ratione Natio-
nis aut patriæ habitâ. Plurima alia capitula continet idem statutum, quod legi-
tur in libro Picardicæ Nationis, estque huiusmodi.

Nouerint Vniuersi quod anno Dom. 1290. die Sabbati post festum S. Diony-
sij Nos Magistri omnes & singuli in Artium Facultate Parisius Regentes apud S.
Mathurinum horâ primâ ad ordinandum & statuendum sub pœna & per fidem
specialiter vocati ordinauimus & statuimus, & per iuramentum in manu Recto-
ris præstitum promisimus, quod nullus Magister Scholares vel Scholarem preci-
bus, pretiis, seu promissis vel minis, vel qualibet aliâ cautelâ vel ingenio ad au-
diendum ab ipso per se vel per alium procurabit vel inducet.

Item statuimus seu iurauimus quod si aliquis Magister sciuerit aliquem vel ali-
quos qui contra Ordinationem prædictam fecerit, vel fecerint, statim Rectori
reuelabit.

Item Ordinauimus & iurauimus, vt nulla Natio vel pars Nationis vel Magi-
ster cum Scholaribus suis conspirationem faciet, ne ad alios Magistros aliarum
Nationum vel partium accedant, vel ab eis audiant.

Item nec suis Scholaribus, ne ab aliis audiant, inhibebunt per se vel per alios
vel alium, fraude qualibet amorâ.

Item nulla Natio vel pars Nationis, vel Magister singularis conspirationem fa-
cient cum Bacalariis suis, ne eis disputantibus vel non, ad disputationes aliorum
seu ad alios accedant. Adhæc omnia & singula volumus Bachelarios omnes &
singulos antequam ad legendum Cursum aliquem admittantur, de cætero ad-
stringi.

Item omnes de nouo incipientes ad hoc idem adstringantur, sicut Magistri cæ-
teri nunc sunt adstricti.

Item statuimus quod si aliquis Magistrorum vel Bachelariorum in aliquo isto-
rum inuentus fuerit per inuestigatam à Rectore & Procuratoribus factam deliquisse,
ab illo Ordinario, in quo Scholares contra formam prædictam induxit, & à sequen-
te quem immediatè ipsum legere contingeret, priuetur. Et eodem modo intelli-
gimus de Magistris & Bachelariis esse simpliciter quantum ad lectiones cursorias
obseruandum.

Item statuimus vt si aliquis Scholaris vel Bachelarius alicui Magistro vel Bache-
lario Scholares vel Scholarem contra formam prædictam procurauerit: si contra
ipsum probari contigerit, ex tunc ad gradum vltiorem in Facultate nostra non
valeat promoueri.

Item statuimus vt si contra Scholarem aliquem probari contigerit, quod per
preces, vel promissa, vel minas ab aliquo Magistro inductus audierit in Faculta-
te nostra, non possit vltius promoueri.

Item vt Determinatores & Incipientes in Facultate nostra, in Nationibus sin-
gulis non admittantur, nisi iurent se reuelare contra prædicta statuta in aliquo de-
liquisse.

Item vt quilibet Rector in sua creatione iuret fideliter inquirere de præmissis.
Et si aliquem inuenerit deliquisse, ipsum puniet pœnâ superius annotatâ; & nihi-
lominus Facultati reuelabit.

Hiscæ temporibus apud Pontificem magnæ authoritatis erat Raimundus Lul-
lius Maioricanus Eremita, Author *Artis admirabilis*, qui præceptorem habuerat
Luteriæ nomine Thomam, sed eundem vice versâ Discipulum habuit in Arte
quam illum edocuit, vt scribit Carolus Bouillus in eius vita. Apud Bonifacium
quoque VIII. plurimum claruit, de quo sic Massonius in vita huius Pontificis.
*Raimundus Lullius excellentis ingenij Philosophus in aula Bonifacij erat an. 1296. ibi-
que absoluit Opusculum egregium quo articulo fidei Christiana probare argumentis & ra-
tionibus demonstrare conatur.* In eius tamen libris annotati sunt plusquam quingen-
ti errores à Petro Terracensi Episcopo: quales sunt isti: Deum plures habere es-
sentias, Patrem priorem esse Filio, Spiritum S. conceptum ex Patre & Filio; &c.

STATVM DE
LIBERTATE
AVDIENDI
QVOSCVN-
QVE MAIG-
STR OS.

• quæ dogmata hæreticâ & plusquam diabolicâ audacia assererat se à Christo appa-
rente in forma Crucifixi in quodam monte accepisse, vt eorum Orbem à tene-
bris, in quibus ambulabat, liberaret. Ita fere Bernardus Lutzeburgus in Cata-
logo Hæreticorum. Alii verò duos Raymundos Lullios fuisse scribunt, & illum
Priorem omnino Catholicè sensisse & dixisse: alterum posteriorem hæreticè plu-
rima. Cuius errores, quorum præcipui extant in Directorio Inquisitorum, dam-
nati sunt longo post tempore sub Gregorio XI. vt alibi referemus.

Hocce quoque tempore, quia frequentes rixæ intercedebant inter Vniuersitatē
& Monachos San Germano-Prætenfes, iis quacunque viâ iustâ & legitimâ occur-
rere vtrinque contendebatur, donec tandem an. 1292. omnino sopita est discor-
dia. Dissidii verò causa præcipua erat quædam platea à M. Radulpho de Albuf-
sone Vniuersitati quondam legato relicta: & ad hunc annum legitur quoddam
instrumentum per Officialem Parisiensem visum & recognitum, atque cum au-
thentico quod an. 1254. factum fuerat, collatum, quod est eiusmodi.

PLATEA
S. N. GER-
MANO PRA-
TENSIS.

Copia. Vniuersis præsentis litteras inspecturis Officialis Curie Parisiensis sa-
lutem in Dom. Noueritis nos an. Dom. 1240. die Dominica ante Ramos Pal-
marum vidisse litteras infra scriptas in hæc verba. *Vniuersis* præsentis litteras in-
specturis Thomas permissione diuina Ecclesie B. Germani de Pratis Parisiensi hu-
milis Abbas totusque eiusdem loci Conuentus æternam in Domino Salutem.
Notum facimus quod cum nos haberemus & possideremus quandam plateam siue
peciam terræ sitam iuxta villam nostram de S. Germano & contiguam domibus
quæ fuerunt M. Simonis de Domibus, sitis extra portam Parisiensem quæ voca-
tur porta FF. Minorum, tandem dicta platea siue pecia terræ vnanimi assensu
omnium nostrum, vtilitate Monasterii nostri perpensatâ dedimus & concessimus
in perpetuum M. Radulpho de Albufsone Canonico Ebroicensi & eiusdem M.
Radulphi heredibus seu causam habentibus ab eodem ad annum censum 40. so-
lidorum Parisi. à nobis prædicta M. Radulpho, eius heredibus & successoribus in
prædicta platea annuatim in festo S. Remigii in posterum soluendorum, 150. pe-
des ad pedem Regis continuos & completos in latum in facie vici per quem exi-
tur de porta Parisiensi quæ vocatur porta S. Germani, & in longum sicut protrahi-
tur murus exterior extremitatis domorum prædictarum à prædicto vico su-
teriorisque in alium vicum subteriore muentem per prædictam portam Parisi-
ensē, ita quod in omni parte latitudinis ipsius plateæ tam in parte superiori quam
subteriori & media dicti 150. pedes poterunt mensurari, à prædicto M. Radul-
pho, eius heredibus ac successoribus seu causam habentibus ab eodem ad prædi-
ctum censum annuatim in Villenagium perpetuè possidendos. Quam quidem pla-
team sitam esse asserimus in nostris dominio & terra. Et promittimus bona fide
per stipulationem legitimam & solemnem, quod contra hæc per nos vel per alios
in posterum nullatenus veniemus, & quod dictam plateam sic latam & longam
ad dictum censum supradictæ Magistro datam & eius heredibus seu successoribus
aut ab eo causam habentibus garentizabimus & liberabimus tanquam Domini
fundis ad vsus & consuetudines aliorum Censuariorum nostrorum villæ prædictæ
S. Germani contra omnes. Et est sciendum, quod mensuratis vt dictum est dictis
160. pedibus plateæ supradictæ post plateam illam sic mensuratam à parte dicti S.
Germani faciemus vnum vicum nouum latitudinis 3. Thesiarum prope dictam
plateam in longum vico superiori vsque ad inferiorem eidem Magistro & quo-
rum intererit, communem. In quo vico dictus M. Radulphus aut ipsius hæredes
vel successores nullum ius dominii poterunt reclamare. Renunciantes in hoc fa-
cto beneficio restitutionis in integrum, & ne possimus dicere nos vel Monaste-
rium nostrum in Contractu huiusmodi in aliquo laesos esse. In cuius rei testimo-
nium præsentis litteras sigillorum nostrorum munimine duximus roborandas.
Datum anno Domini 1254. mense Iulii. Transcriptum autem huiusmodi litterarum
fecimus fieri sub sigillo Parisiensis Curie, cuiuslibet iure saluo. Datum anno & die
prædictis.

1291. Anno 1291. ex vniuersa Syria expulsi sunt Christiani post annos 152. à captâ per
eos Hierosolimâ. Quod vbi Romæ intellectum est, dici non potest quanta fuerit
omnium consternatio. Nicolaus tamen Papa nouam expeditionem vrgere cœpit,
hortatu præsertim Raimundi Lullii, qui tunc magna nominis existimatione in-
clarescebat.

clarescebat. Tria enim suadebat ille fieri. Videlicet vt per Orbem Christianam varia extruerentur Monasteria, in quibus viri sancti & docti linguas Orientales edocerentur ad conuersionem Gentium & Infidelium. Deinde vt de cunctis Ordinibus Militaribus, maximè vero de Templariis & Hospitalariis vnicus fieret sub vno Magistro qui vltra Maria Sarracenos assiduis bellis læcesseret & fatigaret. Quamobrem Nicolaus Papa ad Imperatorem Constantinopolitanum, Regesque Franciæ & Angliæ, & ad ipsos Militiarum Magistros, Ecclesiarum quoque Prælatos scripsit, vt eorum in hac re Iudicium sententiamque agnosceret. Tertium denique vt omnibus Christianis Auerrhois Philosophi lectione interdiceretur, quâ plurimi decipiebantur. Et hac de re libellum quem composuerat, Regi Philippo dicauit.

Hoc quoque anno Nicolaus de Lyra ex Iudæo ad Christianam Religionem conuersus ad Minoritas se contulit, nomenque Ordini dedit in Conuentu Veruoliensi Normaniæ. Eodemque anno Domus B. Virginis è Syriâ pariter cum Religione Christiana discessit, & stupendo miraculo de Ciuitate Nazareth Angelorum manibus in Dalmatiam translata fuisse dicitur.

Eodem anno Vniuersitas statutum solenne condidit de Pergamenariis, ratione Pergameni quod emebant & vendebant, quodque in Nundinis San-Dionysialibus seu Indictalibus & S. Lazari exponebatur. Legitur autem illud statutum in antiquo libro Procuratorum Nationis Gallicanæ sub hoc titulo. *Statutum Vniuersitatis de Pergamenariis.*

STATUTUM
DE PERGA-
MENARIIS.

Vniuersis præsentibus Litteris inspecturis & audientibus Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisiensium salutem in eo qui est omnium vera salus. Scriptum est in Canone: *Diuinus fructus est Iustitiam recenseri.* Nam summum bonum in rebus est Iustitiam colere & unicuique sua iura seruare, siue sit præmio remunerandus, siue pœna vel supplicio afficiendus. Cum igitur inter nos ex vna parte & Pergamenarios Parisienses ex altera, iamdiu est, exorta fuisset dissensio super eo videlicet quod ipsi Pergamenarii multas fraudes & quamplurimas malitias in emendo & vendendo Pergamenum committebant in Vniuersitatis & Reipub. præiudicium & grauamen, ideo tunc temporis fecimus eos iurare quod ipsi in emendo & vendendo nullas fraudes committerent, imò fideliter emerent & fideliter venderent: quod tamen prout est de nouo repertum per inuestigam, quod iuramento promiserant, legaliter non seruauerunt. Imo fraudem fraudi, in malitiam malitiæ cumulantes in animarum suarum periculum & multorum læsionem & iacturam contra proprium iuramentum faciundo multipliciter attentarunt. Et quia scriptum est, *quod parum prodesset humilibus humilitas, si contemptus contumacibus non obesset*, & crimina vnde cunque claruerint, sint punienda. Imo certum sit, quod non carent scrupulo societatis occultæ qui manifesto facinori desunt obuiare. Ideo nos eorum volentes torversutiis & tantis quantum possumus obuiare, quosdam articulos fecimus vtilitate Vniuersitatis pensatâ, quos eis prius in Romano seu Gallico expressos iurare fecimus in aperto.

Primus articulus est, quod dicti Pergamenarii nullas conspirationes faciant in præiudicium Magistrorum & Scholarium grauamen, & ipsorum Pergamenariorum ad inuicem.

Item quod ipsi sibi ad inuicem fidelitatem & legalitatem in emendo seruabunt.

Item quod dictis Magistris & Scholaribus vendent legaliter sine fraude, nec celabunt pergamenum bonum si habeant penes se.

Item quod non occurrent Mercatoribus extra Nundinas ad emendum pergamenum per se nec per alios: & quod non ement pergamenum in pellibus pro annis futuris ad suam placentiam, & quod nihil ement cum candela in occulto.

Item quod Mercatoribus Foraneis tempore Nundinarum vel quocunque alio tempore nullam conuentionem faciant ordinando vel taxando, ipsis de Pretio imponendo pergameno.

Item quod non ement Pergamenum nisi apud S. Mathurinum vel in loco publico Nundinarum.

Item quod si Pergamenarii Parisienses ement pergamenum præsentibus Magistro

" vel Scholare indigente pergamento, quod dictus Magister vel Scholaris habeat partem illius pergamenti pro illo pretio pro quo emptum fuit. Tenebitur tamen dicto Pergamenario Magister vel Scholaris dare sex denarios de libra pro industria sua & labore. Intelligimus autem præsentem esse illum qui est ibi, antequam pergamentum sit partitum.

" Item quod Mercatores singuli præsentem in emendo sint participes. Intelligimus autem præsentem modo prædicto.

" Item quod primâ die Nundinarii Lenditi vel S. Lazari non ement pergamentum antequam Mercatores D. Regis, D. Parisiensis Episcopi & Magistri & Scholares emerint, nisi foranei mercatores dicta die emerint ante tempus prædictum.

" Item ordinamus quod Scholares non possint nisi pro seipsis & eorum sociis emere, & nullis aliis reuendere nisi ipsos recedere aliquo casu oporteret.

" Item tempore Nundinarum Bedelli Vniuersitatis mittantur ad Nundinas & diligenter inquirant, si Scholares vel Pergamenarii in vendendo ibi fraudem faciant vel emendo.

" Item ordinamus quod Pergamenarii consentiant quod super his tempore cuiuslibet Rectoris diligens fiat inquisitio per Deputatos ab Vniuersitate vel etiam Deputandos: & quod hæc omnia & singula quolibet anno in Sermonibus & Scholis publicentur, vt Magistri & Scholares qui de præmissis aliquid sciuerint, Rectori possint reuelare. Datum anno D. 1891. die Martis ante festum omnium Sanctorum.

" Ex hocce statuto intelligimus ius Pergamenarium esse vetustissimum: quod à quo Principe attributum sit Vniuersitati, nisi ad prima tempora & ad ipsa incunabula recurramus, haud facile dictu est: qua de re nos in 1. vol. f. 197. 198. Vnde cū an. 1457. Abbas San-Dionysianus arrogauit sibi ius lustrandi Pergamenti Nundinis Indictalibus, ei merito Vniuersitas Nouitatis actionem intendit: sic enim scribit M. Ioannes Fornellus Nationis Gallicanæ Procurator. *Die Sabbati 19. Iunii (an. 1451.) congregauit D. Rector Vniuersitatem super pluribus articulis. 1. Super visitatione inordinata Pergamenti attentatâ per vnum Religiosum S. Dionysii cum vno Laico. Iuxta primum Natio Franciæ Mater mea retracta ad partem deliberauit, quod D. Rector haberet conuocare Practicos Consiliarios Vniuersitatis de Curia Castellæ: & secundum Consilia eorum procedere contra Abbatem & Conuentum S. Dionysii, qui nescio qua auctoritate & contra vsum hæctenus obseruatum voluit visitare Pergamentum in præiudicium Rectoriæ & libertatis.*

DE AVLA
PERGAMENARIA.

Sed & maximè facit ad iuris istius commendandam antiquitatem, quod legitur in antiquo libro Rectoris de loco quodam apud Mathurinenses recipiendis pergamenti fasciculis addicto. *Cum primum aliquis Mercator foraneus habens pergamentum venditioni exponendū, urbem Parisiensem ingressus est, tenetur dictū Pergamentum adducere aut adduci facere ad locum consuetum, videlicet ad S. Mathurinum. Et ipso adducto erga D. Rectorem Vniuersitatis Parisi. proficisci, vel aliquem mittere, vt idem Rector aliquem ex suis mittat dictum pergamentum numerare; & hoc factō ipsum visitari & appretiarī facere per 4. Pergamenarios iuratos eiusdem Vniuersitatis continentes quod si quis Scholasticus aut alius indigeat pergamento, petat dictum locum Mathurinorum, vt emat Pergamentum, si sibi bonum videatur. Et dicta appretiatione facta tenetur dictus mercator eiusdem Pergamenti tenere seu teneri facere dictum locum in quo est pergamentum apertum, & ibi durantibus 24. horis expectare Scholasticos, Practicos & alios pergamentum emere volentes: ideoque tempore 24. horarum durante non possunt nec debent mercatores pergamenarii huius urbis Parisi. aut aliquis eorum emere; nec dictus mercator foraneus venditioni exponere dictis Pergamenariis suum pergamentum aut partem illius sub pœna emende in hoc adiudicari solita: & dictis 24. horis elapsis potest idem mercator vendere & venditioni exponere, iidemque Pergamenarii huiusce urbis Parisi. emere, si illis bonum videatur.*

Ne vero temporis fortè processu locum illum seu aulam Mathurinensium recipiendo pergamento aptam & destinatam quasi propriam sibi vindicaret Vniuersitas, perierunt Mathurinenses instrumento publico significari, se rogatos & precario locum illum commodasse. Cuius rei meminit Renarus Choppinus lib. 2. Monasticon de Mathurinensi & de verba faciens.

" Parisiensis Academiæ Comitia habentur ex more in Claustris prædicti Cœ-

nobilii Mathurinatorum, velut Academica sede. Quam tamen precario rogatam sedem locumque interpretatur verus Academicorum professio ingenua scriptis mandata Iunio mense anno 1251. & ad Marginem. *Charta Vniuersitatis Parisiensis*, Quod Minister & Fratres Domus S. Mathurini Parisiensis locum illi concesserunt in Curia Domus eorum ex mera gratia ad opus receptionis & venditionis Pergameni. Charta est eiusmodi, quam pro sua singulari humanitate mihi communicauit Venerabilis vir & D. Mercier Ordinis Generalis.

Vniuersis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in filio Virginis gloriosæ. Cum ad requisitionem nostram & propter nostrum commune commodum Religiosi viri Minister & fratres Domus S. Mathurini Parisiensis Ordinis S. Trinitatis & captiuorum nobis locum in Curia domus eorum ad opus receptionis & venditionis pergameni concesserint ex mera gratia & quandiu ipsis placuerit, & nobis prouiderimus de loco alio competenti, Nouerit Vniuersitas vestra Nos in prædicto loco nihil iuris, vsuagii, domini modo nec in perpetuum reclamare. In cuius rei testimonium prædictis Religiosis concessimus presentem patentem litteram sigilli nostri munimine roboratam. Datum an. Dom. 1291. mense Iunio.

Anno 1292. nondum sopita erat discordia, nec his terminata Magistrorum Scholariumque Parisiensium cum Cancellario: quinimo recrudescere magis statutum enim legimus à Facultate Artium eo anno, ne quis durante discordia Inferius seu Parisiense Examen subire auderet, grauesque penas intentatas his qui secus facerent. Ac ne quis illud reuocaret in dubium aut infringere præsumeret, sigillis 4. Nationum roboratum est. tale autem est.

Vniuersis presentes litteras inspecturis Rector, Procuratores, ceteri Magistri in Artium Facultate in Domino deuotionem sinceram. Facultatis prædictæ salubrem, tranquillam & honorabilem statum cupientes, Nos prædicti Rector, Procuratores & Vniuersi Magistri & singuli nullo contradicente presentibus dignè duximus ordinandum, ne aliquis Bachelarius à Facultate nostra audeat vel præsumat inferius intrare examen istud durante discordia quæ vertitur inter Nos & Cancellarium Parisiensem, se supponendo audiendum & examinandum à Cancellario supradicto. Et si quis contra presentem inhibitionem & ordinationem aliquid qualibet remotâ fraude attentare præsumperit, ipsum priuilegiis, subsidiis, gratiis, honoribus & penitus quibuscunque suffragiis ac nostro consortio ex tunc priuatum & exclusum perpetuò esse volumus ac etiam nuntiamus, hoc proinde adiungentes, quod aliquis Magister inter Nos Regens tales Bachelarios præsentare & audire in cõmunibus vel propriis non præsumat. Quod si fecerit, prædictis omnibus sicut & Bachelarios prædictos ipsum exclusum præcipimus & esse volumus iam priuatum. Insuper Magistris Artium in Facultate nostra non Regentibus suademus, ne tales Bachelarios præsentare, ac in communibus vel propriis audire velint, nec etiam contra presentem ordinationem pro talibus Bachelariis aliquid duxerint attentandum. Nam contra tales si qui reperiantur, quantum de iure fuerit, procedemus. Sunt enim ad quemcunque statum ipsos deuenire contigerit, iuramento adstricti, quod nunquam contra Facultatem nostram prædictam aliquid facient, quod possit in Facultatis prædictæ damnum cedere ac grauamen. Datum & actum apud S. Iulianum pauperem in plena congregatione Facultatis nostræ anno Dom. 1292. Nonis Maij. In quorum omnium robur & testimonium presentem ordinationem sigillis 4. Nationum duximus roborandam.

Eodem anno Vniuersitas & Ioannes de Cumenis Abbas San. Germano. Praten-
 sis totusque Monachorum Conuentus amice composuerunt litem quandam de platea prope muros Ciuitatis Parisiensis sitâ Abbatiam versus: cui ex parte superiori contigua erat domus D. Petri de Mornay Episcopi Aurelianensis & ex altera, via Macellaria seu quâ ibatur ad Macellum Sancti Germani, & ad portam vrbis quæ est FF. Minorum. Cuius quidem plateæ partem dicebat & contendeat Vniuersitas sibi legatam fuisse à M. Radulfo d'Aubuffon Canonico quondam Ebroicensi. Is est ille Radulfus qui post mortem Ioannis Daubergem-ville Episcopi Ebroicensis anno 1256. defuncti electus sponte ab-

STATVTVM
 FACULTA-
 TIS ARTIUM
 CONTRA
 CANCELLA-
 RIVM
 PARISIENSIS

DISCOR-
 DIA CVM
 MONACHIS
 SAN. GER-
 MANO.
 PRATENSI-
 BUS SOLU-
 TA.

dicarat & iuri suo cesserat in gratiam Radulfi Grosparmi qui an. 1259. inauguratus est in eade Abbatali S. Taurini, vt diximus ad illum annum. Tale igitur est instrumentum compositionis.

„ Vniuersis presentes litteras inspecturis Ioannes permissione Diuina Monaste-
 „ rij B. Germani de Pratis Parisius humilis Abbas totusq; eiusdem loci Conuentus
 „ aeternam in Domino salutem. Notum facimus quod cum inter Nos ex vna par-
 „ te & Vniuersitatem Venerabilium Magistrorum & Scholarium Parisius studen-
 „ tium ex altera orta esset materia Quaestionis super quadam platea situata pro-
 „ pemuros Ciuitatis Parisiensis respiciente dicti S. Germani Abbatiam. Cui ex
 „ parte superiori contigua est domus, in qua moratur Reuerendus in Christo pater
 „ Petrus Dei gratia Aurelianensis Episcopus: & ex altera parte est via Carnificeria
 „ S. Germani, per quam directè itur ad portam Ciuitatis Parisiensis quæ vocatur
 „ porta FF. Minorum & ad Ecclesiam eorundem Fratrum. Et à parte inferiori est
 „ via publica per quam directè itur de S. Germano ad portam Ciuitatis Parisiensis,
 „ quæ vocatur porta S. Germani quæ est propè domum quæ fuit claræ memoriæ
 „ D. Hentici quondam Illustris Regis Nauarra. Ex altera parte est quædam via,
 „ quæ in prædicta via Carnificeria S. Germani incipit, iuxta puteum qui est in di-
 „ cta via & iuxta domum G. Carnificis quæ est ædificata in angulo iam prædictæ
 „ plateæ ex opposito dicti putei & terminatur in via nominata per quam itur ad
 „ portam, quæ vt dictum est, vocatur porta S. Germani. Eo quod dicta Vniuer-
 „ sitas dicebat se ius habere in dicta platea ex parte quâ continuatur cum via prædi-
 „ cta, per quam itur ad F. F. Minores in centum & sexaginta pedibus ad pedes
 „ Regis mensurandis, continuè & directè secundum longitudinem & latitudinem
 „ in qualibet parte eius, quia tantum de dicta platea in iam dicta parte. Ex altera
 „ parte eadem Vniuersitas dicebat & dicit sibi esse legatum à M. Radulfo de Al-
 „ buffone quondam Canonico Ebroicensi qui, vt dicta Vniuersitas dicebat, ius ha-
 „ bebat in platea prædicta, in quantum eidem Vniuersitati legatum fuerat ab eo-
 „ dem.

„ Item super eo quod Nos dicebamus nobis licere & licuisse Portam Abbatia
 „ nostræ quæ est versus Pratum quod nuncupatur PRATVM VNIVERSITATIS, aperi-
 „ re & claudere quandocunque vellemus, & per eam intrare & exire liberè sine
 „ contradictione cuiusquam ad vorum nostrum, cum vehiculo & sine vehiculo
 „ cum equo & sine equo, vel aliter qualitercunque ad velle nostrum: ac dictam
 „ portam & muros eius habere & tenere, in illa dispositione, quæ continetur in
 „ quadam Ordinatione facta, super quadam alia controuersia orta inter Nos &
 „ Vniuersitatem prædictam tempore D. G. quondam Abbatis Monasterii nostri
 „ ab inclytæ recordationis D. Philippo Illustrissimo Rege quondam Francorum,
 „ & super limitatione fossati Abbatia, quod est iuxta prædictum Pratum. Quam
 „ limitationem & distinctionem nos dicebamus esse faciendam secundum proten-
 „ sionem & declarationem lineæ protrahendæ in continuum & directum ab extre-
 „ mitate Pilariorum & Columnarum, quæ sunt extra muros Abbatia prædictæ iun-
 „ ctos cum ipso fossato iuxta PRATVM prædictum versus locum in quo cum Sequana
 „ coniungitur prædictum fossatum; Vniuersitate prædictâ in eisdem contrarium as-
 „ ferente.

„ Tandem vocatis vt moris est, Monachis nostris super hoc pluries & specialiter
 „ in pleno Monasterii nostri Capitulo congregatis, deliberatione matura & dili-
 „ genti tractatu præhabitis pacem cum Vniuersitate habere puro corde & spiritu
 „ affectantes, cum omni reuerentia qua possumus & honore, ad bonæ pacis &
 „ concordia & transactionis viam consensu vnanimi deuenimus, quod Vniuersi-
 „ tas prædicta præibatam plateam in longum & latum omnino, & omne ius quod in
 „ ea se habere dicebat & habere poterat, quocunque titulo seu quocunque modo,
 „ nobis & Monasterio nostro & successoribus nostris ex nunc in perpetuum dimisit
 „ & quittauit penitus & expressè ad nostram voluntatem & voluntatem plenariam
 „ faciendam saluâ ipsi Vniuersitati in ipsa platea, remanente via ad Pratum prædictum
 „ & alibi eundi, agendi in latum spatium via Regalis decem & octo pedes continen-
 „ tis, quæ debet incipere à cunco domus in qua nunc moratur D. Petrus Dei Gra-
 „ tia nunc Aurelian. Episcopus protendendo se versus viam publicam anteportam
 „ Manerii quondam *Odardi de Villa-noua* olim Præpositi Parisiensis per quam viam

itur versus portam S. Germani & versus Pratum prælibatum, ita quod ab angulo domus in qua moratur D. Episcopus Aurelianensis prædictus, mensurabuntur decem & octo pedes directè in latum versus dictam Carnificeriam procedendo, & ab extremitate illorum decem & octo pedum producetur linea in continuum & directum vsque ad angulum domus, quæ est ex opposito Mænerii prædicti quæ fuit quondam *Albini de Centum Puteis* Clerici, & ab angulo domus in qua moratur D. Episcopus Aurelianensis ducetur alia linea vsque ad viam dictæ portæ, quæ dicitur S. Germani, & in longum ex vna parte superiori vsque ad inferiorem liberè, pacificè & quietè.

Item voluit & concessit ipsa Vniuersitas, quod Nos & successores nostri prædictam portam quæ est supra Pratum prædictum aperire & claudere, & vti eâ possimus in perpetuum exeundo, intrando, eundo, agendo cum equis & Quadrigis & sine eis liberè versus Parisius vel Sequanam vel villam S. Germani, vt melius viderimus expedire, contradictione alicuius non obstante.

Item voluit & concessit Vniuersitas, quod Fossatum prædictum limitetur, & quod Nos & successores nostri habeamus super hæc secundum quod lineæ protractio recta nobis dimittendum fore declarabit in continuum & directum ab extremitate Pilariorum & Columnariorum murorum Abbatie nostræ, absque additione adulterina & noua facta vel addita Pilariis supradictis.

Et quod in ea parte terræ super Fossato nobis remanente muros simplices face-re possimus sine quernellis & fortalitiis aliis à simplici muro, per quæ Scholares possent lædi. Et quod si purgare velimus Fossatum, purgationes, seu quæ ex eis trahi contigerit, ex parte nostra non ex parte Prati iacentur.

Nos vero & Successores nostri pro bono pacis & concordie ante dictæ ipsi Venerabili Vniuersitati suisque successoribus tenemur & tenebimus in perpetuum singulis annis reddere & soluere 14. libras Parisienses annui & perpetui redditus pro præmissis & ratione præmissorum ad vsus *pauperum Scholarium per Vniuersitatem distribuendas*. Quas 14. libras Parisienses promittimus & tenemur Nos & successores nostri prædictæ Vniuersitati suisque successoribus in perpetuum annis singulis reddere & soluere quatuor terminis Parisiis consuetis. Videlicet primo, in proximo festo S. Remigii 70. solidi. Paris.

In sequenti festo Natiuitatis Domini alios 70. sol. In sequenti Paschate alios 70. sol. Paris. Et in sequenti festo B. Ioannis Baptistæ alios 70. sol. Paris. & sic deinceps singulis annis prædictas 14. libras Paris. prædictis terminis, prout superius est expressum.

Quas 14. libras percipiendas, vt dictum est assignamus eidem Vniuersitati super Abbatia nostra & super omnibus bonis & redditibus eiusdem percipiendas terminis supradictis sub pœna quinque solidorum contra nos cõmittenda pluries pro qualibet die per quam cessauerimus ultra octo dies, ultra quemlibet terminorum præfatorum vnâ cum Principali soluendorum, ratâ nihilominus compositione seu transactione ac obligatione manentibus supradictis. Et debemus procurare consensum D. Regis Francorum de non compellendo Vniuersitatem dictum redditum ponere extra manum: ad quem obtinendum ipsa Vniuersitas apud ipsum D. Regem porriget preces nobiscum, scribemusque ad Curiam Romanam litteras supplicatorias D. summo Pontifici, quod suum in his consensum impertiat, vt præmissa & sequentia confirmet. Super quibus nihilominus ipsa Vniuersitas similiter eidem supplicabit.

Voluit insuper & concessit expressè & vnanimiter, quod Nobis & successoribus nostris liceat in perpetuum habere & retinere semper muros portæ scæpe supradictæ, in illa dispositione & in illo statu in quo & in qua illos dederunt per suam iam ordinationem in eyle recordationis Philippus Illustrissimus Dei gratia Francorum Rex, prout in litteris inde confectis plenius continetur. Addidit etiam ipsa Vniuersitas quod nomine ipsius & successorum Vniuersitatis omneius & dominium quodcunque & quocunque modo habebat & habere poterat in Fossato prædicto & aquâ eiusdem, Nobis & Monasterio nostro cessit & quittaui in perpetuum penitus & expressè. Nos enim omnia superius expressa promittimus bona fide, solenniter & legitimè Nos facturos & soluturos & adimpleturos nomine nostro, Monasterii nostri & successorum nostrorum fideliter & integraliter

14. LIBROS
PARIS. AN-
NUI REDDI-
TUS VNI-
VERSITATI
DEB. TA.

obseruare, sicut superius est expressum, & contra ipsa vel aliquod præmissorum in perpetuum venire, nec aliquid impetrare à Papa vel à Rege seu Principe quocunque modo contra præmissa, seu aliquod præmissorum, nec concessis seu concedendis, etiam ultra si fieret uti beneficio restitutionis in integrum, doli mali, fraudis, læsionisque cuiuscunque voluntate spontanea renunciantes & omnibus aliis Exceptionibus & allegationibus iuris & facti, per quas in aliquo posset præmissis vel aliqui præmissorum derogari, quas hic haberi volumus pro expressis. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda. Datum & actum in pleno nostro Capitulo anno Domini 1292. die veneris ante Natale Apostolorum Petri & Pauli.

Ex his intelligimus quam latè pateret fundus Vniuersitatis, quamque fortiter & vnanimiter ab omni æuo Pratum illud suum sibi vendicari & ab excursionibus Monachorum aut famulorum defendere conata fuerit, quibus cum sæpe Scholastici in suo fundo ludentes rixas & contentiones habebant. Igitur r. satis longam latamque plateam habebat, extra muros vrbis circa portas FF. Minorum, & S. Germani, cuius partem ex Legato M. Radulfi Albussonis habuerat. Deinde constat iuxta muros Abbatie San-Germano-Pratensis Capellam S. Martini de Ordeis fuisse sitam, ibique plateam, cuius partem concessit M. Petro de Ancelira ad commoditatem suæ domus: & ob id illas 20. libras ad ædificationem Domus Capellani persoluebat. Postremò Pratum suum ibidem: quod incipiebat ex vna parte à fossis Abbatie versus Sequanam, eo loco vbi hodie est *Via Columbaria* & Domus Paruorum ut vocant Augustinensium: quod certè Pratum in longum se se extendebat plus quam in latum: ut ex figuris veteribus hodie etiam habemus.

Porro cum negligens fuisset Vniuersitas, in exigendis 14. illis libris annui & perpetui redditus ab Abbate & Monachis, nec nisi post quinquaginta duos annos exegisset, illas prope amisit. Nihilominus tamen cum ipsis ita composuit, ut loco illius redditus Patronatum perpetuum obtineret Ecclesiarum SS. Cosmæ & Damiani & Sanctæ Andree de Arcubus, ut ad annum 1345. referemus.

At vnde tam parum sollicita fuit Vniuersitas de exigenda summa quæ in pauperum Scholarium sustentationem impendi debebat? existimo id ex eo accidisse quod plurimis improbata est transactio cum Monachis facta, ut coniectio ex quodam scripto quod seruatur in Tabulario publica, in quo plurima huiusce contractus vitia conscripta leguntur, variisque rescissionis modi proponuntur, absque tamen vlla authentica nota aut subsignatione proponentium. His forsitan adducta rationibus maluit Vniuersitas qualemcunque Monachis possessionem relinquere, quàm accipiendo pecuniam pactum confirmare & consummare. Vitia autem contractus hæc inter cætera denotantur.

1. Quia non reperiebatur ut erat actum, ideoque videbatur de dolo actio competere Vniuersitati.

2. Non erat verisimile interuenisse consensum Vniuersitatis. *Nullo modo videtur verisimile quod tanta Vniuersitas & tanti discreti viri tot existentes in Vniuersitate Parisiensi passi fuerint tantam deceptionem fieri; quare multò minus videntur consensisse.*

3. Quia non sufficiebat ut Deputati Vniuersitatis eiusmodi conuentioni subscriberent. *In compositione dicitur hoc factum fuisse mediatis vel interuenientibus Deputatis, cum tamen de antiqua consuetudine in arduis negotiis maximis Vniuersitas non consueuerit dare Deputatos nisi ad tractandum vel referendum non ad definiendum aliquid: cum tamen in compositione contineatur quod sine aliquo tractatu longo habito inter Vniuersitatem & Abbatem quasi in duobus diebus tempore suspecto hoc fuit factum.* Ex quibus verbis intelligimus præter allatum supra instrumentum Abbatis & Monachorum fuisse aliud confectum à Tabellionibus inter ipsos & Deputatos Vniuersitatis: quod credo, non extat.

4. In multo minoribus causis Vniuersitas consueuit vocare omnes de Vniuersitate solenniter ad Congregationem generalem tam Scholares quàm Magistros & etiam Bedellos, ut omnium consilium & consensus requiratur: maximè cum negotium tangit omnes & singulos de Vniuersitate, cum quod omnes tangit, ab omnibus debeat approbari: quod non inuenietur hic factum fuisse: quare nec compositio videtur de consensu Vniuersitatis processisse.

5. Consuetudo est Vniuersitatis in talibus, quod vnus solus potest contradi- cere & talia penitus impedire: in isto autem casu nullus reperitur sigillatim in- quisitus, qui non reclamauerit & contradixerit quandocumque fiebat mentio super isto, & etiam potuit à minimo Vniuersitatis impugnari.

6. In compositione fit mentio de partibus, non de Iudice coram quo ista sunt tractata, & ventilata quæ continentur in cõpositione; cum tamen ipsa compositio faciat mentionem de alia compositione facta inter Abbatem & Conuentum B. Germani ex vna parte & Vniuersitatem ex alia cum Rege Franciæ: quæ tamen compositio non erat in aliquo præiudicialis Vniuersitati, imò pro ipsa; & ista sit quàm maximè præiudicialis & periculosa.

7. Abbas & Conuentus non seruauerunt pacta quæ in compositione conti- nentur, super hoc quod facerent eam confirmari à Papa & facerent apud Regem si. niliter prout in compositione continetur: nec requisierunt Vniuersitatem su- per istis vt debuerant: quare ad hæc tanquam re integra existente posset ab V- niuersitate retractari. Quod si obiiciatur de possessione, frequentissimè fuit pos- sessio per Vniuersitatem de communi assensu omnium Magistrorum & Schola- rium interrupta.

8. In isto contractu Decretum debuit coram competenti Iudice interponi; nec valet contractus nisi decretum intercesserit.

Sed dato quod Decretum fuisset interpositum, adhuc non valeret Contractus, quia cum talis contractus sit Decreto intercedente, nihil in dispendium cu- iuscunque personæ vel causæ, vel quod liberalitatis nomine datum est, fieri potest. Sed quod hoc sit in dispendium totius Vniuersitatis omnium Scholarium & Ma- gistrorum, præsertim Pauperum Scholarium Parisiensium, quibus platea est legata, pat- tet lippis & tonsoribus.

Prætereo multas alias rationes à Iure Ciuili & Canonico petitas quæ ibi le- guntur. Ad eas venio quæ ad historiam nostram propius attinent: quibus nem- pe constat M. Radulfum de Albusfione Plateam illam de qua quæstio erat, legas- se pauperibus Scholaribus, & huiusce legati sui quasi tutricem reliquisse Vni- uersitatem: quamobrem ea videbatur abusa fuisse tutelâ suâ, quæ inconsultis Scholaribus fundum distraxisset &, quem alienare nullatenus potuisset.

Cum nihil autem magis debeat hominibus, quàm vt supræ voluntatis sit stylus, & licitum quod incertum non reddat arbitrium C. de sacro-sanct. Eccles. l. r. & vbique Imperator velit & studeat voluntates morientium conseruare; quantemagis tam Venerabilis Vniuersitas Parisiensis tam piissimam voluntatem & affectum M. Radulfi de Albusfione, quibus erga Vniuersitatem & pauperes Scholares afficiebatur, vt per testamentum apparet, tenetur adimplere & exequi pro viribus suis, maximè si cogitetur vtilitas perpetuè Vniuersitati Parisiensi futura?

Præterea nunquid humanitatis totius Vniuersitatis est prospicere egenis Scho- laribus, ac dare operam totis suis viribus vt Pauperibus Scholaribus alimenta non defint. C. de sacros. Eccl. l. Priuilegia? Nunquid ergo horribile est in mentem alicuius ascendere, quod tanta Vniuersitas Legatum alimentis Pauperum Schola- rium relictum velit alienare, vt in compositione continetur? Imo in omnibus ta- libus piis voluntatibus Testatorum Episcopi debent prohibere, vt secundum de- functi voluntatem vniuersa procedant; & debent quæ Testator disposuit, exi- gere & adimplere; verum si neglexerint ista exigere ab illis qui hoc in Testamen- to facere iussi sunt, & hæc omnia adimplere, Deus ista respiciet, & Metropolita- debet ista omnia perficere. Authent. de Eccles. 5. Si quis autem pro redem- ptione.

Præterea ibidem probatur & expressè quod tale legatum alimentis Pauperum Scholarium in rebus mobilibus vel immobilibus Annale vel aliter relictum modis omnibus secundum voluntatem testatoris, qui etiam hic specialiter dicit quomo- do relictum est, debet compleri, & nullo modo tale legatum alienari potest, vt ibi dicitur. Ergo hæc omnia sic relictâ inconcussa sine vlla penitus immutatione conseruari debent, nec vlla occasione vel tempore alienari possunt, nec si omnes Magistri & Scholares & illi quibus Legatum est relictum, alienationi con- sentirent.

Præterea lex est expressa, quod Scholaribus Platea debet restitui, dato quod

- Vniuersitas eam alienasset : nam dicitur *C. Res inter alios.* & l. inter alios. Factam compositionem vel similem alteri non facere præiudicium, notissimi iuris est, quia per superiorem Iudicem possent restitui: nec iuri eorum potuit in aliquo derogari, vt ibi dicitur.
- Præterea Scholares qui acceperunt Legatum annale ad sex annos, non fuerunt in aliquo negligentes, imò frequenter & frequentissimè requisierunt Vniuersitatem Magistrorum vt taliter voluntatem defuncti adimplerent, quod ipsi & successores eorum possent de Legato gaudere, prout in Testamento continebatur; & fuerunt multum ex hoc & aliis grauaminibus oppressi & damnificati; ita quod plus etiam quàm receperunt, expenderunt, ac studium suum amiserunt negotium profequendo. Quod tamen Vniuersitas adimplere non potuit prætextu illius Compositionis impedita, cum nulla sit, sicut superius est probatum: quia non potest plus differre sine periculo quin ista compositio penitus annulletur; præsertim cum maxima pericula corporum, maxima rerum mobilium & immobilium, ædificiorum & aliorum ad Abbatiam & villam S. Germani pertinentium sint parata, eo quod pauperes Scholares studii concitant diuites, potentes, nobiles vt omnia ædificia Plateæ ad ipsos pertinentis diruantur.
- Supposita tali Quæstione quod Vniuersitas Parisiensis habuerit administrationem quarundam terrarum spectantium ad quosdam Scholares eiusdem Vniuersitatis, quas terras ipsa tenebatur Vniuersitas defendere & agere pro eisdem si necesse fuerit nomine eorundem Scholarium, dicta Vniuersitas præfatas terras vendidit quibusdam Emptoribus: quæ tamen venditio reuocabilis est ex aliquo defectu. Quæritur nunquid Vniuersitas potest illam venditionem reuocare, vel dicere eam nullam, & probare si nulla sit?
- Et dico quod Vniuersitas potest hoc facere. r. Dico quod sententia & factum Papæ reuocantur. 35. quæ. 9. C. veniam & C. sententia. Extra. de in integr. rest. Cum ex litteris & secundum Iura Ciuilia permittunt Principes res prius bis iudicatas examinari. ff. de Minorib. l. Magistratus. & C. si sæpius.
- Item ipse Papa venit contra factum suum & illud reuocat 35. q. 9. *Quod quis commisit.*
- Item omnes personæ Ecclesiasticæ etiam veniunt contra factum suum 12. qu. *Non licet.*
- Item Imperator vult potius per se factum suum reuocare, quàm per alios: ergo potest hoc Vniuersitas.
- Item Iudex, pars, testis, aduocatus facta sua reuocant: ergo in proposito.
- Item Vniuersitas hæc potest venire contra factum suum huiusmodi: quia licet tanquam Vniuersitas vendiderit huiusmodi terras, tanquam habens administrationem earum potest reuocare huiusmodi factum ex causa, & tenetur virtute suæ administrationis hoc facere. Ex quo fieri possunt de iure proprio aliqua quæ consistunt in probatione facti vel allegatione iuris.
- Item dicit lex, quod si administrator, puta tutor nomine suo proprio factum aliquod approbavit, potest illud idem factum nomine sui pupilli reprobare, & è conuerso.
- Ex his intelligitur contestationem illam aliquandiu durasse, Scholares pauperes quibus Platea prædicta legata fuerat, intercessisse ne Monachi illius possessionem aditent, & si facerent, minas intentasse turbationis: Vniuersitatem verò prudenter in ea re se gessisse, nec compositionem prædictam aut confirmasse aut infirmasse: atque ita diu ancipitem suspensamque fuisse credibile est. Nam ab an. 1292. vsque ad an. 1334. non legimus autoritate Regia aut Pontificia fuisse confirmatam. At anno tandem 1334. Petrus Belagent Præpositus Parisiensis prædictum Instrumentum sigillo Præposituræ muniuit & corroboraui: quam in rem extat Charta in Tabulario nostro notata B. 5. F.
- A tous ceuz qui ces presentes Lettres verront Pierres Belagent Garde de la Preuosté de Paris salut. Sçauoir faisons que nous l'an de grace 1334. le Vendredy 17 iour de Mars vismes unes lettres scellées des Seaux de Religieuses personnes & honnestes l'Abbé & le Conuent de S. Germain des Prez, si comme il appert, contenans la somme qui s'ensuit. Vniuersis præsentis litteras inspecturis Ioannes permissione diuina..... Et à la fin.*
- Ante

Ante Natale Apostolorum Petri & Pauli. Et nous en ce present Transcript auons mis le secl de ladite Preuosté de Paris l'an & iour dessusdit.

Eodem anno pridie nonas Aprilis Nicolaus IV. obiit, quem aiunt plerique Historici nimis addictum fuisse Minoritis, vnde exierat: nihilominus tamen noluisse litem illam quæ Romæ inter Mendicantes & Prælatos de Confessionibus audiendis intercedebat & agitabatur, decidere & definire. De eo quidam versificator illorum temporum sic cecinit.

NICOLAUS
IV. PAPAE
OBITVS.

*Gloria, laus speculum Fratrum Nicolae Minorum,
Te viuente vigent, te moriente cadunt.*

Hunc Pontificem quem ante promotionem Hieronymum Aseulanum ab Asculo Ciuitate Agri Piceni vocabant, aiunt viuente adhuc B. Francisco Ordinem Seraphicum ingressum; à D. Bonauentura Dalmatiæ Prouincialem factum: postea Cardinalem. Sepultus autem est in Choro S. Mariæ Maioris, cuius sepulchrum cum lapsu temporum ignoraretur & in obliuionem venisset, Peretus Cardinalis, deinde Papa Sixtus V. an. 1574. illud in honoratiorem locum transtulit, marmoreo ibidem excitato Mausoleo cum hac inscriptione.

Nicolaus IV. Aseulano Piceno Pontifici Maximo, cum in neglecto diu sepulchro ferelatusset, Frater Felix Peretus Cardinalis de Monte-Alto in Ordinem & Patriam pietate posuit.

Nicolaus IV. Ordinem Minorum professus, Philosophus & Theologus egregius, Constantinopolim à Gregorio X. missus, Grecos ad Romanæ Ecclesiæ communionem, Tartaros ad fidem reduxit, post S. Bonauenturam Generalis sanctitate & Doctrina Ordinem propagauit. Nicolai III. Nuncius inter Francorum & Castellæ Reges pacem conciliauit, S. Potentiana Cardinalis, Legatus Honorij III. in Galliam, Senatoriam populû Rom. Dignitatem Sedi Apostolica restituit. Factus Pontifex Rempub. sublatis discordiis composuit, Christianos Principes sacro fœdere iunxit, Ptolemaidem copiis adiunxit, Flaminiam in Pontificis iterum ditionem redegit. Publicum in Montepessulano Gynnasium instituit, probos & eruditos in Cognatorum loco tantum habuit, Lateranensem & hanc Basilicam structuris & opibus auxit. Tandem iustitia & Religione Orbem terræ moderatus magna sanctitatis opinione obiit pridie Non. April. 1292. Pontificatus sui anno 5.

Eodem anno die 12. Augusti obiit Ioannes Cardinalis Choletus Legatus, sepultusque est apud Bellouacos in Abbatia S. Luciani, vbi & tale habet Epitaphium.

*Ista legens siste, pensa quantus fuit iste:
Cuius tam pulchrum cernis fulgere sepulchrum.
Est rosa sub petra quam premunt subdita metra,
Et tanti floris vis se diffundit odoris.
Ecce sub hoc tumulo venerabilis ossa Ioannis
Cecilia titulo decorati pluribus annis.
Postea Legatus fuit inclytus atque probatus.
Vir magni cordis, cuius mens nescia sordis.
Gloria Francorum, decus Orbis, formæque morum,
Fautor iustorum, constans vltor vitiorum,
Canonis & Legum Professor erat Generalis.
Francorum Regum Consul bonus & specialis.
Prouocet ad fœctum pietas recolendo Choletum,
Tanquam deletum, fontem bonitate repletum.
Mors quid fecisti, vita resicans iter isti?
Multa gregi Christi charismata subripuisti.
Dapsilis & mundus, verax fuit atque fidelis.
Floreat in cælis, quia nunc sibi nemo secundus.
Annos depromas octo de mille trecentis
Augusti nonus quarto lux est morientis.*

Circum eius sepulchrum litteris aureis inscripti sunt isti versus.

*Hac in Capella latet orbis fulgida stella,
Tom. III.*

*Cuius fulgore regio fuit hæc in honore.
 Francia Legatum suscepit cum sibi gratum,
 Formans virtutum, Francorum nobile scutum.
 Hic vir compositus, vir vetax, virque peritus.
 Iustus, munificus, Regum specialis amicus.
 Mortem ergo plures præclari Patris & ores
 Ut post hos flores fructus capiat meliores.*

Apud Collegium Choletæum eius pecuniâ ab Executoribus fundatum, legitur in paruo libello hoc Epitaphium.

*Belgarum me primus ager nutritis, honorat
 Roma, Seni fœdera pacis erant.
 Relligio, pietas, studiorum insignia crescunt
 Me Duce. Quis fuerim comprobât ista Domus.*

1293.

Anno 1293. obiit die Apostolorum Petri & Pauli memorabilis vir doctrinâ & in Theologia Facultate celeberrimus Doctor M. Henricus de Gandavo Archidiaconus Tornacensis : qui in Academia Parisiensitanti nominis famâ docuit, vt per quam honorifico nomine, *Doctor solennis* appellatus fuerit.

Hocce tempore ortum est funestum & exitiale bellum inter Philippum Franciæ & Eduardum Angliæ Reges, quod ducentos prope annos Galliam fatigauit & attriuit. Et hoc anno Arnulphus de Nigella seu Neella Magister Fquitum ob non præstitam fidem & obsequium, seu vt vulgo dicitur, homagium Philippo Francorum Regi, Burdigalam ceterasque vrbes vicinas in potestatem redegit, vt ait Lurbæus. Alij tamen scribunt Eduardum inaugurationi Philippi Regis interfuisse, iuramentoque interposito fidem se seruaturum promississe, at ab ea non multò post desciuisse.

Ad hunc annum notat Ioannes de S. Victore obiisse Gilonem Cornutum Archiepiscopum Senonensem, eique successisse M. Stephanum Bequart Decanum eiusdem Ecclesiæ. Ille autem Stephanus Doctor erat in Decretis, quæ Disciplina tunc maximè vigeat, propterea quod summi Pontifices eiusdem Professores promouere saragebant.

Extat quoque ad hunc annum Charta quædam, quâ Philippus Rex lege caducaria eximit plures agros domosque & summas pecuniæ annui census, quas ab aliquot annis emerant Scholares S. Nicolai de Lupara. Estque talis.

PRO COL-
LEGIO S.
NICOLAI.

Philippus D. G. Francorum Rex notum facimus Vniuersis tam presentibus quàm futuris, Quod cum Scholares S. Nicolai de Lupara à 48. annis citra acquisisse dicantur res & bona quæ sequuntur; videlicet 9. arpenta terræ sita inter
 " Rotulum & Nemus de Roureto in loco qui dicitur ad Spinam Pediculofam in
 " Censua Cantoris Ecclesiæ B. Dionysij ex dono seu Eleemofyna Roberti Her-
 " chambault. Item ex dono Ioannis de Hermant duo arpenta terræ sita prope
 " prædicta nouem in Censua Ecclesiæ B. Dionysij. Item tria arpenta terræ sita su-
 " pra Rotulum prope terram Leprosorum in Censua Abbatis & Conuentus Ec-
 " clesiæ S. Dionysij. Item quinque quarteria terræ arabilis sita prope villam de
 " Challoy in Censua Abbatissæ Monasterij Longi- Campi. Item quinque soli-
 " dos annui census sitos super domum quandam in veteri Texenderia Parisius
 " quæ quondam fuit Iacobi Atrode. Item 35. solidos annui census super quan-
 " dam domum sitam Parisius in Cellaria magni vici ex dono M. Adæ de Lufar-
 " chiis. Item sex solidos & nouem denarios annui census super duabus domibus
 " contiguas in vico Frigidi Mantelli sitis ex Legato Radulfi de S. Vandregesilo.
 " Item vndecim solidos & quatuor denarios annui census super domum quandam
 " sitam in dicto vico de Frigido Mantello ex Legato Ioannis de Torni. Item quar-
 " tam partem Locagi cuiusdam domus sitæ in dicto vico de Frigido Mantello.
 " Item 4. solidos annui census sitos super quandam aliam domum in vico prædi-
 " cto. Nos intuitu pietatis ac pro nostræ & parentum nostrorû animarum remedio,
 " volumus & eisdem concedimus quod ipsi & successores eorum prædictas res &
 " bonas sine prælacione alicuius Financiarum perpetuo teneant, habeant, possideant

& explectent pacificè & quietè sine coactione vendendi vel extra manum suam ponendi, saluo tamen in alii iure quolibet alieno. Quod vt firmum & stabile permaneat in futurum, præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum apud Asnérias an. Dom. 1293, mense Octob.

Anno 1294. postquam sedes Pontificia vacasset annos duos mensesque duos, Petrus de Morone Professione Anachoreta, Patria Efernensis, secundo à Sulmone milliario Cœnobium seu eremum potius incolens, omnium Cardinalium consensu, Spiritu S. ad hoc eorum mentes instigante Pontifex eligitur & Cælestinus appellatur. Quod vt intellexit, cum socio fugiens tandem à Cardinalibus apud Aquileiam thiarâ redimitus est: cui coronationi interfuerunt ducenta hominum millia.

Inito ergo quasi per vim Pontificatu statim 12. Cardinales creat, quorum è numero fuit M. Ioannes Monachus de Cressiaco pago iuxta Abbauiam Diœcesis Ambianensis sub titulo SS. Marcellini & Petri, qui cum ius Pontificium apprimè calleret in eoque Doctoralem lauream consecutus fuisset, Romam profectus fuerat seque Cardinalibus plurimis quantus vir esset, noscendum dederat, editis in Decretales Commentariis, & Glossa aurea aliisque nonnullis in Iure Canonico operibus. Is est Ioannes Monachus, non professione sed nomine. qui Collegium Cardinalitium in hac vrbe Parisiensis fundauit. De hac autem Cardinalium creatione sic habet Ioannes San-Victorinus.

Porro Cælestinus post quinque menses & dies aliquot cum rebus agendis parum se idoneum esse sentiret, sponte 12. Cardinales supra numerum eorum qui tunc erant fecit, *satis laudabiles & valentes personas*, quorum plures erant Gallici, scilicet Abbas Cisterciensis ordinis, Prior de Charitate super Ligerim, & Simon de Bello loco Archiepiscopus Bituricensis, qui factus est Episcopus Prænестinus: cui successit in Bituricensi Primatum Frater Egidius Doctor egregius in Theologia & Philosophia, Natione Romanus de Ordine Fratrum Eremitarum S. Augustini. Pontificatum abdicauit, Cælestinus, quanquam aliqui scribunt eum à Benedicto Caetano Cardinale per cannam deceptum qua insonuerat quasi iubente Deo, vt Pontificatu cederet. Vt vt sit, Benedictus ille vir callidus ac vafer plurimorum Cardinalium consensu quos ad suas partes allexerat, Pontifex creatus est vndecima post cessionem Cælestini die. Aliqui scribunt Cælestinum sedisse biennium; at alij veriùs die 7. Iulii electum, in vigilia verò S. Catharinæ celsisse in Consistorio Cardinalium. Extat abdicacionis istius formula apud Ciaconium his verbis.

Ego Cælestinus Papa V. motus ex legitimis causis id est causa humilitatis & melioris vitæ & conscientie illasæ, debilitate corporis, defectu scientie & malignitate plebis & infirmitate personæ, & vt præteritæ consolationis vitæ possim reparare quietem, sponte ac liberè cedo Papatui, & expressè renuncio loco & dignitati, oneri & honori dans plenam, & liberam facultatem ex nunc facto cœtui Cardinalium eligendi & prouidendi duntaxat Canonice Vniuersali Ecclesie de Pastore.

De eo sic Petrarcha lib. 2. de vita solitaria. *Papatum, quo nihil est altius rem tam exoptatam tamque mirabilem, vt ab admiratione & stupore dictam ferant, quis illa ætate præsertim ex quo tanto in pretio esse cepit, tam mirabili & excelso animo contempsit, quam Cælestinus ille pristinum nomen & amicam locum & amicam bonis moribus cęstetatem appetens?* Idem Pontifex ante electionem ad Pontificatum instituerat Ordinem Religiosorum, qui ante Moronitæ, postea nomen Cælestinorum inde assumpserunt.

Huic igitur successit Benedictus Caeteranus Anagninus Cardinalis, vir profundissimæ Doctrinæ in vtroque præsertim Iure, Dyni Mugellani quondam Auditor, Canonicus olim Parisiensis, seque Bonifacium VIII. appellari voluit. Eius extant opera plurima. De Christiana fide & Romanorum Pontificum persecucionibus. De regulis Iuris. De Indulgentiis anni Iubilæi. Epistolæ plures, quarum duæ leguntur apud Mathæum Monasteriensem. Oratio *Aue Virgo gloriosæ*, &c. Cæterum vir callidus & ingratus, multisque visus impius, qui bonum Cælestinum perpetuo carcere damnarit, nec vbi foret, vlli scire permisit. Denique quomodo Pontificatum gesserit, ex sequentibus annis patebit.

Ad hunc annum notant Iordanus & Baronius exortam fuisse sub Cælestino nefandam Fatricellorum & Bizochorum hæresim authoribus duobus Apostatis

Minoritis, qui vt Cælestini summæ pietati & simplicitati illuderent, petierunt & obtinuerunt ab eo licentiam Eremiticæ vitæ profitendæ. Eo vero mortuo aliena omnino dogmata publicare cœperunt. De hac ergo secta sic habet Iordanus.

Anno 1294. Petrus de Marcerata & Petrus de Foro-Sempronio Apostatæ fuerunt Ordinis Minorum & hæretici. His petentibus eremiticè viuere, vt Regulam B. Francisci ad litteram seruare possent, Cælestinus sua purâ sed periculosâ simplicitate concessit, & sibi adhærentibus. Quibus plures Apostatæ adhæserunt, qui statum Communitatis condemnabant & Declarationes Regulæ, & vocabant se Fratres S. Francisci, seculares autem vocauerunt Bizocios & Fratricellos vel Vocafotos. Hi dogmatizabant quod nullus summam Pontificum Regulam B. Francisci declarare potuit. Item quod Angelus abstulit à Nicolao IV. (qui cœperat in istiusmodi nouatores animaduertere) *authoritatem Papatus*: & ab illo tempore non fuit Papa in Ecclesia, nec verus Prælatus vel sacerdos nisi inter eos solum: & quod ipsi soli sint in via Dei & vera Ecclesia: & mutauerunt secundò sibi nomina. Vocauerunt se *primus Liberatus, secundus Angelus dictus, quia se fingebat reuelationes Angelicas habere.*

Hanc sectam damnauit Ioannes XXII. & Vniuersitas Parisiensis, quæ pestibus eiusmodi iam infestari incipiebat, aduersus eandem decretum tulit.

1295.

PRO EXEMPTIONE
MENDICANTIVM.

Anno 1295. Bonifacius Pontifex anno 1. sui Pontificatus Bullâ expressâ Martianam confirmauit, & Mendicantes à Prælatorum Iurisdictione exemptos esse voluit. Quæ quidem Bulla ingentes in eos turbas excitauit, cum nemo verè pius pati posset homines eiusmodi Iura omnia confundere & importunitate suâ summos Pontifices ad concedenda quæuis priuilegia etiam iniusta adducere. Bulla talis est

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilectis filiis Generali & Prouincialibus, Ministris ac Vniuersis Fratibus Ordinis FF. Minorum salutem & Apostolicam benedictionem. Inter cæteros Ordines quos cælestis Agricola summa benignitas in horto plantauit Ecclesiæ, sacrum vestrum Ordinem tam per Orbis Prouincias supernâ gratiâ propagante diffusum, dum minori fungeremur officio, sincera charitate dileximus, ad statum eius feliciter promouendum sollicitis studiis intendentes. Nec minuit itaque sed auxit potius circa ipsum præhabita Dilectionis affectum personæ nostræ subsecuta promotio ad apicem Apostolicæ dignitatis, cum tanto propentius ad ipsius Ordinis intendamus augmentum, quantum à Nobis facultas præstantior, quanquam nostris non exigentibus meritis, noscitur cælitus attributa. Licet igitur nonnulli Rom. Pontifices prædecessores nostri præfatum Ordinem à Prælatorum iurisdictione quorumlibet prorsus exemerint, ipsumque fore decreuerint per ipsorum litteras specialiter exemptum; Nos tamen Ordinem ipsum ob salutis fructus innumeros, qui ex ipso noscuntur animabus fidelium prouenire, gerentes in visceribus Charitatis, & propterea nolentes omnino, vt quisquam cuiuscunque sit ordinis, dignitatis, conditionis, aut status, vos generaliter aut specialiter ac præfatum Ordinem super exemptione ipsius ac aliis vestri Ordinis libertatibus & immunitatibus quibuscunque sub quauis forma vel expressione verborum vobis & eidem Ordini ab Apostolica sede concessis impugnare, turbare ac impetere valeat vel quomodolibet molestare, vos & Ordinem ipsum ab omni & singulorum quorumlibet Prælatorum & personarum Ecclesiasticarum omnimoda potestate & iurisdictione prorsus eximimus de Apostolicæ plenitudine potestatis. Decernentes vos & Ordinem supradictum immediatè nulloque medio eidem sedi & soli tantummodo Rom. Pontifici subiaccere. Præterea Ecclesias, Oratoria, domos, loca, libros, utensilia & alia quælibet mobilia & immobilia, quorum vsum licitè habere noscimini, cum cæteris omnibus quocunque modo vel quauis causâ pertinentibus ad prædicta & aliquod prædictorum in ius & proprietatem B. Petri Apostolicâ autoritate suscipimus in perpetuum valitura, illis ex eis dontaxat exceptis, in quibus euidenter & expressè Donatores seu Translatores sibi proprietatem & Dominium constiterit reuasse. Ecclesias insuper, Oratoria, Domos & loca prædicta, quæ tenetis & inhabitatis in futurum dum & quoties vos illa tenere & inhabitare contigerit, exempta prorsus existerent, nulloque medio Sedi subesse decernimus præhabita.

Nulli ergo hominum, &c. Datum apud S. Petrum 3. Id. Non. Pontif. nostri
an. r.

Contra hancce Bonifacij Constitutionem murmuratum est à pluribus, præsertim verò à Franciæ nostræ Prælatiſ, qui cum ex Decreto ſynodi Remenſis, cuius ſupra meminimus, cauſam contra Mendicantes ſuſceptam, ad forum Romanum detuliſſent, videbant hoc pacto ſe indiſcã cauſã damnari, Martinianam Bullam approbari & confirmari, nullamque fieri mentionem conteſtationis litis. Nec defuerunt viri per celebres ex Academicis noſtris qui contra Exemptiones eiufmodi ſcriberent, quorum duo præcipui fuerunt, Guillelmus Duranti Episcopopus Mimatensis, & Ægidius Romanus, mox Archiepiſcopus Bituricensis futurus. E Mendicantibus quoque, imo ex aliis Monachis fuerunt, qui Exemptiones & Papæ hac in parte poteſtatem tuerentur. Quæ quidem liſ à temporibus Innocentii IV. & Guillelmi de S. Amore incepta, sæpe agitata, sæpe interrupta ad Concilium Viennenſe delata eſt an. 1305. vt ad annum illum referemus.

Hoc interim loco notare conuenit Ægidium Romanum Auguſtinenſem, qui Philippi Regis præceptor fuerat, librum edidiſſe aduerſus Exemptos, quem Antonius Poſſeuinus ſic ait incipere, *Auguſtinus de Ciuitate Dei ait. Sic Deus adminiſtrauit, &c.* nondum autem quod ſciam prodit è tenebris: at eius meminit ſcriptor contemporaneus Iacobus Abbas Cisterciensis Ordinis, Siluaneſtensis Diœceſis, qui Vienneniſis Concilii tempore compoſuit librum contra Impugnantes Exemptionem Monachorum: in quo ſic de Ægidio loquitur. *Non etiam obſtant prædictæ veritati illa qua ſcribit Ægidius in quodam Tractatu contra Exemptos. Eundem Tractatum viderat Ioannes Gerſon Cancellarius Parisienſis, ſic aſiens in ſermone contra Bullam Mendicantium, Liqueſt Exemptiones fieri non deb. re ſine grandi & iuſta cauſa. Nota quod dicit S. Bernardus & conſiderat, & Ægidius Romanus in quodam tractatu particulari, ubi allegat, quod ex hoc omnia mala euenerunt Templariis.* Vnde liquet Ægidium compoſuiſſe hunc tractatum poſt eiectos & damnatos Templarios.

Eodem anno teſte Wadingo in Annaliſbus Minorum, Raimundus Lullius qui ſub Carleſtino Neapoli hæſerat, Romam ad Bonifacium contendit tria illa propoſiturus quæ putabat ad conuerſionem Gentium neceſſaria. Et cum nihil proficeret, Genuam, inde ad Maioricarum Regem profeſtus eſt. Cum quo habito Colloquio Pariſios venit, eademque quæ à Bonifacio, à Philippo Rege poſtulauit. Reuerſus deinde in patriam cum Saraceniſ & Indæis qui illic morabantur, quotidie de myſteriis fidei diſputabat. Inde profeſtus Cyprum, Henricum Regem rogat, vt cunctos Schiſmaticos, Iacobitas, Georgianos, Neſtorianos & alios huiuſmodi à veritate deuiantes ſuis concionibus intereſſe iubeat, vt ſi quos poſſit, ad Eccleſiæ gremium reducat. Ibi prædicationibus & rudibus cathechizandis inſiſtens, veneno ab inimicis propinato vix mortis pericula euasit. Inde Genuam rediens, mox Lutetiam, hæſit ibidem donec Clemens V. electus eſt in Pontificem, ſub quo ad Vienneniſe Concilium perrexit.

Eodem anno Minoritæ Capitulum Generale Aſſiſii ſub Raimundo Generali Miniſtro, celebrant in quo refrenata eſt licentia Iuniorũ, qui nouas ſubtilitates in Philoſophia excogitabant, & Magiſtrorum qui nouas opiniones, nec probatas nec probandas ſuis Diſcipulis inferrebant. *Decretum eſt, inquit Vadingus, ad comprimenda ferocia & peregrina ingenia, ne quis adoleſcens quippiam à ſe excogitaturũ, ſine notulas à ſe collectas, ſue Quæſtiones ſuo ingenio compoſitas aueret aliis extra Sedulium communicare, imò potius ſequeretur Doctrinam à ſuis Magiſtris traditam, eorumque tereret veſtigia. Lectoribus etiam ſue Magiſtris ſerid tantum eſt, ne exoticas, nouas aut ſuſpectas opiniones aliis traderent, vel ipſi defenderent; in hoc vero delinquentes corrigenterent à Miniſtris, & pertinaces in ſua opinione ſtatim è ſuo gradu deiicerentur, neque ad Lectoratum reſtituerentur aliſque expreſſo mandato Miniſtri Generalis.*

Eodem anno idem Pontifex Bonifacius olim in Scholis Parisienſibus enutritus & in Eccleſia Maiori Canonicus Decretum ſeu ſtatutum aliàs ab Odone Soliacenſi Episcopopo Parisienſi de reſidentia perpetua Cancellarii factum, tum ſenſcens renouauit & inſtaurauit, eidemque legi eiufdem Eccleſiæ Decanum & Cantorem adſtrinxit.

Bonifacius Episcopopus ad perpetuam rei memoriam. Digna nos prouocat & excitat

ratio, legitima & efficax animum mouet, vt inter ceteras Oibis Ecclesias quibus nos prætulit benigna elementia Saluatoris, Parisiensem Ecclesiam fauoribus prosequamur eximis & ad statum eius votiuum & prosperum vigilantibus studiis intendamus. Non enim de nostri sacrario pectoris obliuio damnosa subripuit, quin potius tenaci memoria retinemus, quod eiusdem Ecclesie copiosa benignitas Nos olim dum in minoribus ageremus, de ipsius honorabili gremio existentes fouit & tractauit vt filium, maternis fouit & refecit vberibus, resperfit gratis, beneficiis honorauit. Ideoque non immerito illam intra charitatis viscera gerimus & specialis fauoris affluentia fouemus Apostolicæ sedis partes solertius adhibendo, vt eiusdem status Ecclesie honoris multiplicis incrementa suscipiat, felicibus fulciatur euentibus & successibus prosperis fecundet, vt ipsa quasi per condignæ retributionis officium in nobis gratiosum Patris affectum per effectum inueniat, quæ antea ceteris temporibus nostro dulcia matris vbera gustui propinauit. Sanè considerantes attentius & intra claustra pectoris sollicitè reuoluentes, quod in præfatâ Parisiensi Ecclesia, in qua prout nobis hæcenus in illa præsentibus proprius indicauit aspectus & facti euidencia reuelauit, copiosus & laudabilis Canonicorum & aliarum personarum numerus in illa degentium ad Dei laudem & gloriam iugiter conseruatur, necessaria, utilis & fructuosa quamplurimum fore dignoscitur, *Decani, Cantoris & Cancellarij* corporalis sedulaque præsentia, considerantes & discussis attentius iis quæ ad eorum noscuntur officia pertinere, pensitantes etiam quod Ecclesia supradicta fauente illo à quo bonorum omnium dona manant, facilius & commodius possit grata in spiritualibus vel temporalibus incrementa suscipere, si personæ dignitatem seu personatum in eadem Ecclesia obtinentes, cum ipsæ soleant portionibus rutilare virtutibus & altiori clarere cu nullo meritorum, residentiam inibi faciant personalem, Apostolica autoritate statuimus, & etiam ordinamus, vt *Decanus, Cantor & Cancellarius* ipsius Parisiensis Ecclesie qui pro tempore fuerint, residere continuè in ipsa Ecclesia personaliter teneantur; quodque de hoc in sua Institutionis initio nihilominus in Capituli Parisiensis præsentia præstent corporaliter iuramentum, & quod etiam contra eiusmodi statutum & Ordinationem nostram litteras vel priuilegia qualibet ab Apostolica sede vel Legatis ipsius per se vel per alium aut alios nullatenus impetrabunt, nec vrentur priuilegijs vel indulgentijs quibuscunque Ecclesiasticis vel secularibus cuiuscunque conditionis, vel præminentie, dignitatis aut status à præfata sede concessis, vel in posterum concedendis, &c. Indulgemus tamen Decano, Cantori & Cancellario supradictis, vt per duorum mensium spacium annis singulis liceat extra præfatam Parisiensem Ecclesiam ad promotionem negotiorum suorum liberè commorari. Nulli ergo hominum liceat &c. Datum.

Iuxta hanc Constitutionem prædicti Decanus, Cantor & Cancellarius in sua institutione & receptione iurant se eam obseruaturos quam alta voce legunt: vt habetur in libro nigro Ecclesie Parisiensis. Tunc erat Decanus, opinor, Ioannes de Chanteprime Nobilis Parisinus, vel Rogerius de Hermigny; Cancellarius Bertholdus de S. Dionysio, Episcopus Simon Matiphis de Bucy.

Cum autem in Bulla & Constitutione prædicta nihil de lite quæ in foro Romano versabatur inter Academiam & Cancellarium Parisiensem commemoret, argumento est eam fuisse tunc sopitam, seu iuris rigore, quod non crediderim, quia nihil ea de re quidquam scriptum legimus seu amicâ pacis compositione, itaut Cancellarius aliquatenus Academiae satisfecerit, Academia verò eidem sua iura & examen restituerit: at quæ fuerint istius pacis condiciones expressè, non inuenimus.

PRIVILEGIUM EXEMPTIONIS DE MUTUO.

Extat quoque ad hunc annum Priuilegium Regale quo Magistri & Scholares eximuntur à præstando mutuo pro quacunque occasione, etiam pro bello. Legiturque istud priuilegium in libro Procuratorum Gall. Nationis sub hoc titulo. *Priuilegium Regale quod Magistri & Scholares non teneantur prestare mutuum pro Guerris aut alijs quibuscunque.* Tale autem est.

Philippus Dei gratia Francorum Rex omnibus Seneschallis, Balliuis, Præpositis & alijs Iusticiarijs Regni nostri ad quos præsentis litteræ peruenerint, salutem. *Exposuerunt Nobis Dilecti nostri Magistri & Scholares Vniuersitatis Parisiensis,*

quod nonnulli Barones notabiles Regni nostri, nec non Balliui, Præpositi & alii Iusticiarii nostri prætextu cuiusdam Ordinationis nostræ de Mutuis à nostris subditis pro impugnatione Inimicorum Regni eiusdem exigendis, à quibusdam eorum Conscholaribus de dicta Vniuersitate existentibus mutua exigunt & ad præstationem & solutionem ipsos nituntur compellere minus iuste. Quare vobis & vestrū singulis mandamus quatenus Scholares huiusmodi ad præstationem mutuum ipsorum à prædictis Baronibus seu Nobilibus, Balliuis, Præpositis & aliis Iusticiariis Regni nostri compelli minimè permittatis. Et si aliqua dictorum bona Scholarium occasionibus huiusmodi capta fuerint, vel detenta, ea sibi absque difficultate aliqua & moræ dispendio restitui faciatis. Actum Parisius die Martis post Dominicam Trinitatis anno Dom. 1295.

Hoc anno cepit initium discordia, quæ postea grauior intercessit inter Bonifacium VIII. & Philippum Regem ob hanc causam. Guido Comes Flandriæ Regi subiectus filiam suam Anglicani Regis filio, inconsulto Philippo desponderat præter morem in Francia seruari solitū; Proceres enim non audent Regem inconsulto & non annuente coniuges ducere. Ergo Philippus ob id iussos ad se venire Comitē & Comitissam, & increpitos in custodia detinuit, donec filiam desponsatam oblidem sibi tradiderunt. Sic liberati primum à Rege conantur obtinere eandem pro filia gratiam. Sed ipse frustrati Bonifacium per Procuratores ad eum & conqueruntur, imo à Rege ad ipsum appellationem denunciant. Bonifacius appellantes admittit, & Ioannem Mencerolles Episcopum Meldensē, seu verius Ioannem Monachum ad Regem destinat, qui ei significet, vt Comiti satisfaciatur, sin minus, veniat Romam causam dicentis, quò Comes pronocabat. Rex Curiam se habere respondit, nec alium in terris præter Deum superiorem Iudicem in temporalibus agnoscere, cui rerum à se gestarum rationem reddere debeat. Cum quo responso Legatum remittit re infecta. Quia verò sensit arrepturos inde nonnullos occasionem turbandarum rerum, edicit 17. Aug. huius vel consequentis anni, ne quis extra Regnum aurum, argentum, gemmas, arma, equos & alia id genus transferre audeat. Bonifacius ea re audita vetat ne vllus Princeps Decimas aut aliud tributum ab Ecclesiasticis exigat, neve vllus Episcopus aut Clericus vlli Principi vt vocant *Temporali* de bonis Ecclesiasticis Decimas pendere audeat. Edictum Regis est huiusmodi.

Philippus Dei Gratia Francorum Rex. Ad notitiam præsentiam & memoriam futurorum. Ad statum prosperum & defensionem necessariam Regni nostri, ad cuius impugnationem hostilis iniquitas ex diuersis vndique partibus suæ conata malignitatis exercet, sicut Regiæ sollicitudinis incumbit officio, nostros diligentes assidue cogitatus præsentis tēporis qualitate ac conditione Regni eiusdem consideratis attentius, necessariā ordinationem prouidimus qualiter Regnum ipsum facultatum abundantia vigeat, armorū pluralitate fecunderetur ac victualium affluat vbertate, ex quorum opportuno suffragio aduersus hostiles impulsus naturalis ratio suggerit & æquitas persuadet, vt potenter valeat & viriliter defendari. Ea propter & ne de bonis & facultatibus dicti Regni vires aduersantium augmententur, præsentis Ordinationis & Constitutionis, quæ præhabita super hoc consilii diligentis deliberatio persuasit, Edicto perscripsimus districtius inhibentes ne quis cuiuscunque conditionis, status, Nationis aut Dignitatis existat, aurum vel argentum in massa, siue in scyphis, valis, ornamentis, localibus, siue in moneta, vel aliqua quauis materia siue forma, lapides pretiosos, victualia, arma vel equos, armorum aut bellica munimenta quocunque nomine censantur, de præfati Regni limitibus absque nostra super hoc specialiter obtenta licentia per terram vel per aquam exercere per se vel alium, neve in scripta vel litteras per pecuniam infra fines ipsius Regni deposita vel recepta extra illud cuiilibet assignanda conficere vel deferre quouis quæsito colore præsumat. Et quoniam adeo exuberare nouimus præsumptionis humanæ malitiā quod parum prodeit inhibitionem præmittere, nisi pœna omnes continuo subsequatur, quicumque huiusmodi de Regno prædicto taliter extrahi contigerit, eo ipso commissa decernimus, & fisci nostri Iuribus volumus applicari, & volumus transgressores constitutionis ipsius & delinquentes agendo vel consentiendo quomodolibet in hac parte omnium bonorum suorum statuimus ipso facto priuatione multari, qua fisci nostri con-

INITIUM
DUECC
DEBENDE
PAPAM NE
CEM.

„ modis similiter applicentur. Et vt in prædictis expressius delinquendi cesserit audacia, quæ delatione plurium ipsa potuerunt publicari, Delatorem quemlibet decimam partem pecuniæ prædictæ lucrari in denunciationis præmium stabilimus. Quocirca mandamus, vt nullus constitutionis & ordinationis præfatæ ignorantiam prætereunda valeat, ipsam per partes & loca Bailliæ vestræ, de quibus expedire videritis, solenniter publicetis & faciatis publicè diuulgari. Datum Parisius die 17. Aug. anno Domini 1296.

Hoc Edictum è Bibliotheca San-Victorina Parisiensi in lucem ediderunt Puteani Fratres in libro quem publicarunt de hac materia an. 1655.

1295. Anno 1295. 19. Maii obiit in carcere Cælestinus Papa annos natus 81. multa dura & forte dira passus à Bonifacio VIII. ad quem nempe persequendum gladius persecutoris defuit, inquit noster Petrus de Alliaco in eius vita l. 3. c. 18. Vnde & Spondanus ad an. 1295. *Cælestinus in quibusdam Ecclesiis colitur sub Officio Pontificis & Martyris ob durissimam quæ passus est à Bonifacio.* Causa persecutionis erat ista, quia videbat Bonifacius eo viuo nunquam se futurum securû dignitatis quam dolo malo acquisiuisse dicebatur: agitabanturq; varix Quæstiones passim in scholis publicis de resignatione Cælestini & promotione Bonifacii, an essent legitime: quam obrem ille multos Theologos carceri mancipauit. Nec caruit suspitione illata suomandato violentæ necis Cælestino per Roffredum nepotem, quem ingressum in carcerem impacto in cerebrum clauo peremisse scribunt nonnulli: & inter alios Petrus Moytier Cælestinus Gallus ex Monasterio Meduntano qui missus Aquilam scripsit quæ ibi didicit. Eiusdem rei meminit Teleranus Generalis Præpositus Cælestinorum, & argumenta proferit satis probabilia: quæ pro singulari sua beneuolentia & humanitate communicauit mecum Reuerend. Pater Bonauentura Bauduyfius Cælestinus Parisiensis. Sed de Cælestini morte & apotheosi, quam Canonizationem vocant, alibi forte plura. Vnum hic non est omittendum, ipsum ante an. 1264. Congregationem suam instituisse Moronitarum prius dictam, atque ab Urbano IV. Præuilegium impetrasse de ea incorporanda Regulæ & Ordini S. Benedicti: quam in rem extat Bulla data apud urbem Veterem Kalend. Iunii Pontif. an. 2. Aliquanto verò post, cum audisset Gregorium X. velle plurimos nouitios Ordines Religiosorum suppressere, Lugdunum venisse an. 1274. ad Concilium, & à prædicto Pontifice Ordinis sui confirmationem obtinuisse, qui cum ad Pontificatum est promotus, mutato nomine *Moronitarum*, dictus est *Cælestinorum*.

Eodem anno Bonifacius Pontifex iam securus Pontificatus, audiens vbiq; fere Reges & Principes sibi Decimas arrogare Beneficiorum Ecclesiasticorum & ad vsus proprios aut ad bella mutua conuertere, non in eum finem, in quem à Pontificibus concessæ fuerant, scilicet ad Terræ sanctæ subsidium, Decretalem emisit, quæ cauit, ne vlli Reges Principes ac potestates à sacerdotibus ac Clericis vllas omnino Beneficiorum Ecclesiasticorum Decimas, subsidia aut auxilia quouis titulo, prætextu aut colore exigent absq; sedis Apostolicæ licentiâ & auctoritate: interminatusque est sententiam excommunicationis tam in eos qui offerrent & darent, quam in eos qui exigent. Quæ constitutio non Lugduni, vt falsò aliqui existimant, sed Anagninæ facta est 11. Kal. Octob. Pontificatus an. 2. talis autem est.

BVLLA PONTIFICIS
GONTRA
EACTORIS DE
CLERICIS
MARVM.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. *Clericis Laicos* infestos oppido tradit antiquitas. Quod & præsentium experimenta temporum manifeste declarant, dum suis finibus non contenti nituntur in vitium, ad illicita fixa relaxant, nec prudenter attendunt quàm sit eis in Clericos Ecclesiasticæ Personæ & bona interdicta potestas. Ecclesiarum Prælati, Ecclesiis, Ecclesiasticisque Personis, Regularibus & secularibus imponunt onera grauiâ, ipsosque talliant & eis collectas imponunt, ab ipsis suorum prouentuum vel honorum dimidiam decimam, seu vicissimam, vel quatuor aliam portionem aut quotam exigunt & extorquent, eosque moliuntur multifariæ subicere seruituti, sua que submittere ditioni. Et quod dolentes referimus, nonnulli Ecclesiarum Prælati Ecclesiasticæque personæ trepidantes, vbi trepidandum non est, transitoriam pacem quærentes, plus timentes Maiestatem temporalem offendere quàm æternam, talium abutibus non tam temerariè quàm improvidè

dè acquiescunt, sedis Apostolicæ autoritate seu licentia non obtenta. Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes, de fratrum nostrorum Consilio Apostolicâ authoritate statuimus, quod quicumque Prælati Ecclesiasticæque personæ, Religiosæ vel seculares quorumcumque Ordinum, conditionis seu status Collectas vel tallias, decimam, vicessimam seu centessimam suorum & Ecclesiarum prouentuum vel bonorum Laicis soluerint vel promiserint, vel se soluturos consenserint, aut quamuis aliam quantitatem, portionem aut quotam ipsorum prouentuum vel bonorum æstimationis vel valoris ipsorum sub adiutorij, mutui, subuentionis, subsidij, vel doni nomine, seu quouis alio titulo, modo vel quaesito colore absque autoritate sedis eiusdem. Nec-non Imperatores, Reges seu Principes, Duces, Comites, vel Barones, Potestates, Capitanei, vel Officiales vel Rectores quocumque nomine censeantur, Ciuitatum, castrorum, seu quorumcumque locorum constitutorum vbilibet, & quouis alij cuiuscumque præminentiæ, conditionis & status qui talia imposuerint, exegerint vel receperint, aut apud ades sacras deposita Ecclesiarum, vel Ecclesiasticarum personarum vbilibet arrestauerint, saisuerint, seu occupare præsumpserint, vel arrestari, saisiri aut occupari mandauerint, aut occupata, saisita, seu arrestata receperint: nec non omnes qui scienter dederint in prædictis auxilium, consilium vel fauorem publicè vel occultè, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Vniuersitates quoque quæ in his culpabiles fuerint, Ecclesiastico supponimus interdicto. Prælati & personis Ecclesiasticis supradictis in virtute obedientiæ & sub depositionis pœnâ districtè mandantes, vt talibus absque expressa licentia dictæ sedis nullatenus acquiescant: quodque prætextu cuiuscumque obligationis, promissionis & concessionis factarum hæctenus vel faciendarum in antea, priusquam huiusmodi constitutio, prohibitio, seu præceptum ad notitiam ipsorum peruenierint, nil soluant: nec supradicti seculares quoquomodo recipiant. Et si soluerint, vel prædicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. A supradictis autem Excommunicationum & Interdicti sententiis nullus absolui valeat præterquam in mortis articulo, absque sedis Apostolicæ, autoritate & licentia speciali, cum nostræ intentionis existat tam horrendum Secularium Potestatum abusum nullatenus sub dissimulatione transire. Non obstantibus quibuscumque priuilegiis sub quibuscumque tenoribus, formis seu modis aut verborum conceptione concessis Imperatoribus, Regibus & aliis supradictis: quæ contra præmissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari. Nulli ergo hominum &c. Datum Anagninæ XI. Kal. Octob. Pontific. nostri an. 2.

Hæc constitutio initium fuit discordiæ & dissidij inter Regem Philippum & Bonifacium: eamque grauitè omnino tulerunt Franciæ & Angliæ Reges qui sacras Decimas ab Ecclesiasticis exigere, & ad alia bella quàm sacra conuertere solebant, prius quidem petita illarum exigendarum à summo Pontifice licentiâ, aut si impetrare non possent, ab Episcopis ad synodum conuocatis, qui mos adhuc fere manet. Nonnunquam etiam ab Vniuersitatibus Parisiensi & Oxoniensi Quæstionem agitari iubebant, an liceret Regi pecunias cuiusmodi reuentibus Episcopis etiam exigere ad repellendos hostes Regni que defensionem. Et habitâ deliberatione virorum Doctorum, de consensu Prælatorum parum erant solliciti Qui antiquitus ad bella ipsimet proficisci, milites conscribere aut in eam rem Beneficiorum redditus contribuere tenebantur ad propulsionem hostium Regni que defensionem.

Vt ergo Bonifacius subterfugium omne tolleret, tam ipsis Vniuersitatibus quàm Episcopis & aliis quibuscumque interdicit sub pœna excommunicationis, ne quid cuiusmodi impertiant, aut impertiri consentiant.

Verum hanc Constitutionem Benedictus XI. successor restrinxit ad Exigentes tantum: vt legitur in Extrauagante, quæ incipit *Quod olim restrinxit*, Clemens verdè omnino abrogauit Extrauagante quæ incipit *Pastoralis*.

Hoc quoque anno idem Bonifacius Apamiensem Episcopatum erexit, primumque eius Episcopum instituit M. Bernardum Sayseti, antea Abbatem S. Antonini Canonicoꝝ Regularium eiusdem Ciuitatis quæ erectio Philippo Regi displicuit, ipsumque eidem inuisum reddidit: adeo vt non passus fuerit ipsum sedem illam tenere. At eius loco institutus est Ludouicus de Scilia seu Massilien-

sis Caroli II. Regis Siciliae & Mariae de Hungaria filius, ipsiusque Regis Patruelis, qui eodem quoque tempore Tolosanum Episcopatum administravit. Verum paulò post idem Bernardus conciliato sibi Rege sedem recuperavit, sed ingratus ipsi Regi fuit, acceptæ prius memor iniuriæ, vt ad annum 1298. referemus.

Eodem anno M. Ægidius Romanus, qui Regis Didascalus fuerat, Ordinis Eremitarum S. Augustini ad Patriarchatum Bituricensis iam ante à Cælestino designatus, à Bonifacio promouetur, assumpto ad Cardinalatum Simone de Bello loco eiusdem sedis Præsule. De quo sic breuiter Nangius, seu Nangiace Historiæ Continuator ad an. Dom. 1295. *Frater Ægidius de Roma post Simonem de Bello loco factum Episcopum Prenestinum per Papam Bonifacium Bituricensis Archiepiscopus est effectus. Hic de Ordine Eremitarum S. Augustini in Pontificem assumptus plures libros super seriem sacrae Scripturae & Philosophiæ compilauit.*

Eodem Ambrosius Coriolanus in Chronicis Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini. *Iste vir admirabilis tempus suum fere totum in excelsis Parisiensibus Gymnasiis consumpsit. De quo profectò nò tantum librorum admiranda est multitudo, quantum sui acumen ingenii & tenacissimæ memoriæ donum stupendum, quod in tot tantisque eius dictis, in nullo vnquam sibi repertus est contradixisse, aut quod aliquid dixerit retractandum. Non enim tum hoc, tum illud vt plerique faciunt, sed semper idem asseueravit. Pectus in soluendis quæstionibus habuit amplissimum, fundamenta irrefragabilia rerum exquisitor diligentissimus, in dicendo singularis. Et quidem ita clarus, vt hic omnium Diuinæ & humanæ sapientiæ ex omnibus Doctoribus Scholasticis solus videatur elucidasse Arcana.*

Eodem anno Bonifacius Pontifex teste Wadingho, Fratibus Minoritis amplissimi Collegii Parisiensis magna inopia laborantibus ad preces Cardinalis Fr. Iacobi Caietani de Stephaneis sui ex fratre nepotis succurri voluit subsidio mille marcarum argenti. Quam in rem extat Bulla sic incipiens *Paupertati vestre data* 16. Kal. Aug. Item eadem de re binas dedit ad Simonem Episcopum Parisiensem litteras, quæ sunt ordine 133. & 134. quibus mandauit vt trecentæ libræ Turonenses in pios vsus relictæ ab Adea Domina de Peruis eisdem Fratibus applicarentur. Bulla autem talis est ex Regesto Vaticano.

Dilectis filiis Guardiano & fratribus Ordinis Minorum Parisiensium Sal. & Ap. bened.

Paupertati vestre, quam propter Deum voluntariè sustinetis, paterno compatientes affectu ac volentes necessitatibus vestris per nostræ prouidentia studium aliquod temporale subsidium prouenire, dilecti filii nostri Iacobi tituli S. Clementis Presbyteri Cardinalis nobis super hoc supplicantis precibus inclinati, de legatis indistinctè in pios vsus relictis in Regno Franciæ mille marcas argenti pro vestris necessariis autoritate vobis presentium duximus concedendas. Volumus autem, vt si prætextu concessionis huiusmodi aliquid vltra prædictas mille marcas receperitis, ipso facto excommunicationis sententiam incurtatis. Nulli ergo nostræ concessionis & voluntatis, &c. Datum Anagninæ 16. Kalend. August. Pontif. nostri an. 2.

Idem Pontifex Minoritis Oxoniensibus Domum Fratrum de Pœnitentia vulgò Saccitarum indulget ad commoditatem studentium: & in eam rem scribit ad Episcopum Lincolnensem his verbis. *Ex parte Dilectorum filiorum Guardiani & Fratrum Oxoniensium Ordinis Minorum tuæ Diœceseos nobis extitit intimatum, quod locus eorum adeo arctus esse dignoscitur, quod Scholares ad studium in Sacra Pagina, aliique Christi fideles ad audiendum verbum Dei apud locum ipsum conuenire commodè nequeunt & morari, maximè cum propter talia confluat ad locum ipsum non modica hominum multitudo, &c.*

Eodem anno idem Pontifex Ludouicum Siciliae cognomento *Massiliensem* post mortem Hugonis Mascatii creat Episcopum Tolosanum anno ætatis circiter 22. at ille non ante beneficium accipere voluit, quàm Minoritis nomen dedisset, pauperemque vestem sumplisset. Quam in rem extat ipsius Bonifacii Bulla: quam ideo refero, quia Bonifacius Episcopatum illum pleno iure tradidit ob mortuum Romæ Hugonem.

Bonifacius Episc. Seruus Ser. Dei Dilecto filio Ludouico Episcopo Tolosano

Nato Charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Siciliae Illustris, &c. Sal. & Apost. ben. *Fons sapientiae*, verbum Patris, Dominus noster I. C. qui pro generis humani salute de Caelorum excelso in mediam exterminij nostri terram exiens, nostrae carnis ex utero Virginis assumpta trabea homo factus se pro nobis tormentis exponere non expauit, post deuictum triumphatumque mundum effectus in ara Crucis summus Pontifex & Rex magnus ad caelos ascensurus suum in terris ad custodiam vnicæ sponsæ suæ vicarium dereliquit, cui in B. Petro Cælestis Regni Pontificiæ tradidit plenitudinem potestatis & super omnes Ecclesias contulit Magisterium. Ipsius itaque dignatione quanquam immeriti ad huiusmodi apicem Magistratus assumpti & in Apostolatus specula constituti, licet Ecclesiarum omnium curam teneamus gerere generalem, de illis tamen quibus vacationis imminere incommoda dignoscuntur, Nos decet propensius cogitare, vt ad earum regimen idonei Prælati per nostræ prouidentiae ministerium assumantur, de quibus consideratis virtutibus desuper sibi traditis præsumitur verisimiliter & tenetur, quod creditas sibi animas verbo scientiæ ac exemplo vitæ instruere & alios eorum Studio Ecclesiæ ipsæ grata suscipere debeant incrementa. Pridem siquidem Ecclesia Tolosana per obitum bonæ memoriæ Hugonis Tolosani Episcopi, qui apud sedem Apostolicam diem clausit extremum, Pastoris solatio destituta, Nos dispositionem ipsius Ecclesiæ Nobis & sedi Apostolicæ reseruantes decreuimus ex tunc irritum & inane, si quid secus super iis scienter vel ignoranter contigerit attentari, ac de ipsius ordinatione sollicitè cogitantes & cupientes illum eidem Ecclesiæ per nostræ operationis studium Pontificem præsidere, per quem possit Ecclesia ipsa in vtrisque salubriter gubernari, post vigilem curam, quam super hoc adhibuimus diligenter, ad Personam tuam sublimibus naturalibus productam, ex claris utriusque Parentis tui progeniebus Regalibus præfulgentem, eminenti literarum scientia præditam, vitæ munditiæ reuolentem, grauitate morum & consilij maturitate conspicuam, aliarumque donis virtutum ab Altissimo multipliciter decoratam conuertimus aciem nostræ mentis, & tecum super ætatis defectu quem pateris, maximè cum defectum ipsum supplere prædictis virtutum donis & aliis exemplis & laudabilibus meritis quæ tibi suffragari nouimus, dignoscaris, auctoritate Apostolica dispensauimus, vt eodem defectu nequaquam obstante ad Episcopalem dignitatem ipsius Ecclesiæ Tolosanae licitè possis assumi, Teque Fratrum Minorum Ordinis Professore iam promotum de fratrum nostrorum Consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis præfecimus ipsi Ecclesiæ Tolosanae in Episcopum & Pastorem, tibi que subsequenter consecrationis munus propriis manibus duximus impendendum, spe firma fiduciaque tenentes indubitata, quod prædicta Ecclesia Tolosana per tuam solertem industriam & prudentiam circumspectam præseruabitur à noxiis & aduersis, & aliàs spiritualiter & temporaliter Deo auctore augmenta suscipiet commoditatis & honoris, & tam Clerus quàm populus tuo commissus regimini tuâ salubri doctrinâ & piæ actionis exemplo ad salutem ædificabitur animarum. Tu ergo tuum iactans in Domino cogitatum ac iuxta spem nostram & gratiam tibi datam à Domino commissum tibi super gregem Dominicum virga vigilantis officium officiosè ac diligenter exercens, extirpandis vitiis & plantandis virtutibus sollicitudine inuigiles efficaci, vt tanquam stella fixa in Ecclesiæ firmamento tibi per vitæ meritum & aliis proficiens per exemplum, dum plures euuderis ad salutem, in æternitatis gloria gratulari ac relucere inter alios clarius merearis, & Nos qui tibi in omni opportunitate fauorabiliter adesse proponimus, in tuis delectari laudibus merito volumus. Datum Laterani 4. Kal. Ian. Pontif. n. an. 2.

Eodem modo idem Bonifacius confert pleno iure Episcopatum Mimatensem M. Guillelmo Duranti vacantem per obitum Guillelmi Patru celeberrimi illius Doctoris, Decani Carnotensis de quo supra memorauimus: qui quidem Romæ pariter obierat. Bulla legitur apud Vghellum. tom. 2.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei Dilecto filio Guillelmo Electo Mimatensi Sal. & Apost. Ben. *In desideriis nostris auide gerimus vniuersas Ecclesias, quibus auctore Domino præesse dignoscimur, in statum dirigere prosperum & in eo continuè conseruare.* Et licet circa singularum commoda sollicitè vigilemus, de il-

„ larum tamen statu fortius & sollicitius cogitare nos conuenit, quæ solatio desti-
 „ tutæ Pastoris incommoda viduitatis deplorant, vt tales ipsis præficiamus Recto-
 „ res, per quos spiritualiter & temporaliter optatæ consolationis remedia fauente
 „ Domino consequantur. Nuper siquidem Ecclesiâ Mimatensi per obitum bonæ
 „ memoriæ Guillelmi Episcopi Mimatensis, qui apud sedem Apostolicam diem
 „ clausit extremum Pastoris solatio destitutâ, Nos de ipsius prouisione sollicitè co-
 „ gitantes ac intendentes ei de tali prouidere Pastore per quem salubriter regi pos-
 „ sit, & utiliter gubernari, ad te ipsius Ecclesiæ Archidiaconum, quem eiusdem
 „ Episcopi Prædecessoris tui cuius nepos fuisti, consideratione beneuolentiâ gra-
 „ tiosâ prosequimur, conuertimus nostræ considerationis intuitum, ad quod tam
 „ grata & accepta obsequia per eundem Episcopum Ecclesiæ Romanæ impensa
 „ & gratiosi fructus qui eidem Mimatensi Ecclesiæ ex ipsius prouenerint opibus,
 „ quàm laudabilis tuæ probitatis merita, quibuste fide dignorum testimoniis pol-
 „ lere didicimus, nos specialiter induxerunt.

„ Hoc igitur prouida deliberatione pensantes, considerantes, quod tanquam
 „ vir prouidus, litterarum scientia præditus, morum honestate decorus, & aliis
 „ circumamictus donis virtutum, præfati Guillelmi Episcopi inhærens vestigiis,
 „ Ecclesiam ipsam feliciter gubernabis, Te ipsi Ecclesiæ de fratrum nostro-
 „ rum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis in Episcopum præficimus &
 „ Pastorem, curam & administrationem ipsius tibi in spiritualibus & temporali-
 „ bus plenariè committendo, supplentes de eadem plenitudine defectum quem in
 „ Ordinibus patereris & etiam vt asseritur, in ætate. Iugum itaque Domini, &c.
 „ Datum Romæ apud S. Petrum [16.] Kal. Ian. Pontif. nostri an. 2.

Eodem anno Bonifacius audiens vetuisse Regem transferri aurum argentum-
 „ ve è Regno, acerbis omnino ad eum litteras scripsit, præsertim ob id quod Rex
 „ viros Ecclesiasticos eiusmodi edicto non exemisset à lege quam subditis cæteris
 „ imponebat. Itaque constitutionem quam supra retulimus quæque incipit *Clericis*
 „ *Laicos* vult ad rigorem obseruari. Denique Regi minatur, nisi faciat quod præci-
 „ pit. Et has litteras per Raimundum de Falgario Episcopum Viuariensem vi-
 „ rum scientificum & generosum, vt habetur in antiquis tabulis, tradi iu-
 „ bet.

LITTERÆ
 „ BONIFACII
 „ AD REGEM
 „ SANSACUR-
 „ BAE.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei Charissimo in Christo Philippo
 „ Regi Francorum Illustri Salutem & Apostolicam Benedictionem. *Inefabilis amo-*
 „ *ris* dulcedine sponso suo, qui Christus est, sancta Mater Ecclesia copulata dotes
 „ & gratias ab ipso suscepit amplissimas, vbertate fecundas, & specialiter inter
 „ eas beneficium libertatis. Voluit enim per amabilem sponfam eius libero fidelibus
 „ populis præesse dominio, vt velut in filios haberet more Matris in singulis pote-
 „ statem, ac etiam cuncti cum filiali reuerentia tanquam Vniuersalem Matrem &
 „ dominam honorarent. Quis itaque illam offendere vel prouocare iniuriis non
 „ pauescet? quis ausum credulitatis assumet, sponsum in sponsæ contumelia non
 „ offendi? Quis Ecclesiasticæ libertatis infractor contra Deum & Dominum cu-
 „ iusuis defensionis clypeo protegatur, vt supernæ virtutis malleo comminui & re-
 „ digi nequeat in pulucrem & fauillam? Non auertas ô fili à voce Patris auditum,
 „ cum ad te paternus sermo de dulcedine pectoris cum amaricatione, quam addi-
 „ ta nouit casus immersio introduxit. Tua enim interesse conspicimus attenta men-
 „ te suscipere quæ scribuntur. Ad nostrum siquidem non sine grandi admiratione,
 „ quinimo perturbatione peruenit auditum, quod tu consilio deceptibili vt cre-
 „ dimus & maligno Constitutionem talem his diebus vt asseritur, edidisti, cuius er-
 „ si patenter verba non exprimant suadentium, tamen eam fieri vtinam non eden-
 „ tis videretur fuisse intentio impingere in Ecclesiasticam libertatem, ipsamque in
 „ Regno tuo vbivigere solet ab olim quoad Ecclesias & Ecclesiasticarum perso-
 „ narum bona, vt de nobis & fratribus nostris sub silentio taceamus, ad præfens
 „ voluisse subuertere non sine graui tua nota magnoque discrimine ac tuorum gra-
 „ uamine subiectorum, & aliorum etiam qui solent in Regno prædicto hætenus
 „ conuersari. Cum igitur intersit veri Patris consilium pro filiis capere, bonique
 „ Pastoris errantes oues à deuio reuocare, diligentis amici suadere salubria & in
 „ summo militantis Ecclesiæ Iusticiæ folio præfidentis non solum omne malum,

sed & mali speciem in subditis dissipare, Nos qui Pastoris Pastorum & I. C. filii summi Patris aeterni licet immeriti, eius fauente clementia gerimus vices in terris & in excelso solio summi Apostolatus videlicet praesidemus, teque praecipua sinceritate prosequimur, prout prosequuti fuimus ab olim, dum Nos minor status haberet, horum circa te officia pro affectu & efficaci studio prouidimus exequenda, pro te filio praedilecto salubre capiendo consilium, teque ab inuio reuocando, in quo consilii te deuiasse creditur impulsio fraudulenti ac dissipando malam notam & mali speciem quae consulere cum malignorum ausus temerarius induxit. Praesertim si ad hoc Constitutionis praemissa referatur intentio, ad quod iam creditur secundum eorum intentum, qui eam fieri dolose ac improuide suaserunt. Non debuit Fili, anima tanti Regis in tale venire consilium, non decuit Excellentiae tuae Prudentiam abire in consilio talium Impiorum, qui ut fluctues flagitant, & te, ut demergaris, impingunt. Sed saltem postquam super hoc tuos oculos paterno lumine aperimus, stare non debes in via talium Peccatorum, sed attentius praecauere te conuenit, ne impulsu prauorum actuum tui solii cathedra pestilentiae dici possit. Nec licuit, nec etiam expedit, quod tuam considerationem pateret ingressus (tuae & dicti Regni moderni temporis qualitate pensata) tam insolitae quam indebitae nouitati per quam de Regno non oriundis eodem conuersandi in ipso, mercimonia licita & actus non prohibitos cum libertate solita exercendi via praeccluditur, & aditus denegatur, in multorum & etiam subditorum tuorum non leue dispendium & grauamen. Ipsiquidem subditi adeo sunt diuersis oneribus aggrauati, quod eorum ad te solita & subiecta multum putatur infriguisse deuotio, & quanto amplius aggrauantur, tanto potius in posterum refrigescet. *Nec parum amisisse censetur qui corda perdidit subditorum.* Habet interdum vsus Secularium Principum vel abusus hostibus de suis terris subtrahere commoda, & ut ad inimicorum terras subiecti non transeant, ne terrarum suarum bona portentur ad illos. Sed sic generalem proferre sententiam, ut tulisti, non solum reprobatur in subditos, sed etiam in externos cuiuslibet Nationis. Non videtur is oculatae fuisse Prudentiae qui praeteritorum non meminit, praesentia non respicit, nec habet ad futura respectum. Etsi, quod absit, fuerit condentium intentio, ut ad Nos & fratres nostros Ecclesiarum Praelatos, Ecclesiasticasve personas & ipsas Ecclesias, ac nostra & ipsorum bona non solum in Regno tuo, sed etiam constitutorum vbi libet extendatur, hoc non solum fuisset improuidum sed insanum velle ad illa temerarias manus extendere, in quibus tibi secularibusque Principibus nulla est attributa potestas: quin potius ex hoc contra libertatem eandem temere veniendo in excommunicationis sententiam promulgati canonis incidisses, Vide fili, ad quid praemissi Consilarii te duxerunt, ut sacramentorum Ecclesiasticorum perceptione ac participatione priuatus, ad tam periculosi status ignominiam deuenires. Vitauit hoc Progenitorum tuorum sancta deuotio ad Ecclesiastica sacramenta, & promptitudo reuerentiae ad Apostolicam sedem. Et a te his temporibus maxime vitanda fuissent, dum circa tua & ipsius Regni tui honores & commoda procuranda & euitanda dispendia, sic attente, sic laboriose, sic sollicitè vigilamus. **Ad quid enim Venerabiles fratres nostros B. Albanensem & S. Preneftinensem Episcopos nobilia utique Rom. Ecclesiae membra ad te ac tuum & Angliae Regem & Regna transmifimus? ad quid etiam Senensem & Papiensem Episcopos, ac bonae memoriae Reginaldum Archiepiscopum ad Alemanniae Regem & Regnum duximus destinandos, multiplicatis nihilominus aliis Nunciis ad diuersas partes propterea destinatis? Nonne pro tua & dicti Regni tui procuranda salute & aduersitate vitanda noctes insomnes duximus & subiuiimus intolerabiles quasi labores postquam ad Apostolatus apicem caelestis dispositio nos vocauit? Nonne quotidianis tractatibus & sollicitudinibus pro tuis agendis insistimus sine intermissione laboru? Certè non condignu pro iis nobis offers retributionis effectum. Non Ecclesiae matri tuae pro grandibus tibi & progenitoribus tuis impensis muneribus gratiarum gratà vicifitudine correspondes, si praedictae Constitutioni creditus ingeratur intentus; quin imò nobis & ipsi mala pro bonis & amara pro dulcibus reddidisses, versutiis erga Nos & illam incautus inharens, ut à te prouocaremur iniuriis & prouocati colluctaremur ad iniqui-**

" cem in querelis, ac si & Dei & Ecclesie aduersantiam non curares. Non confide-
 " rans prouidè circumpositas Regno tuo Regiones & Regna, voluntatem & sta-
 " tum Præsentium in eisdem, neque conceptus tuorum forsitan subditorum
 " constitutorum in diuersis partibus Regni tui. *Leua in circuitu oculos tuos*
 " & vide. Cogita & repensâ Romanorum, Angliæ & Hispaniæ Regna, quæ vndi-
 " que te circundant, eorumque potentias ac strenuitatem & multitudinem incola-
 " rum, & parenter agnosces quod non fuit tempus acceptabile, non dies salutis in
 " diebus istis, Nos & ipsam Ecclesiam talibus punctationibus tangere, talibus per-
 " turbare puncturis. Nec reuocare debuisses in dubium, quod nostri & Ecclesie ad-
 " iutorii & fauoris sola subtractio in tantum te debilitaret, ac tuos, quod vt cæ-
 " teratua obmittamus incommoda, persecutiones aduersas ferre non posses, ac vbi
 " Nos & eandem Ecclesiam tibi aduersarios constitueres principales, adeo nostra &
 " Ecclesie eiusdem & aliorum prædictorum prouocationis tibi sarcina grauior red-
 " deretur, quod ad eius pondus tui efficerentur humeri impotentes. Absit quod
 " insolentia Consiliatorum tuorum ad exterminii præcipitium te deducat. Absit
 " quod tuis sensibus quæuis incalescat durities ad talia prorumpendi. Absit quod
 " gratus olim filius tam grauiet Matri reddatur exosus, quod suis demeritis solita
 " dulcedinis verba subtrahere sibi ex necessitate cogatur, & quibusuis periculosis
 " euentibus exponere vel relinquere non adiutum. Præpara in Iudicio, fili Carissi-
 " me, mentem tuam & iudica quid Apostolicæ sedis conceptus & considerationis
 " aduenerit tum diebus istis circa discussionem & examinationem miraculorum,
 " quæ ad inuocationem claræ memoriæ Ludouici aui tui facta dicuntur, cum no-
 " stris fratribus vacaremus, talia nobis exempla præsentasti, talia præmisisti dona,
 " quibus demum ad iram prouocas, & indignationem nostram non solum, sed &
 " ipsius Ecclesie promereris. Cur degenerat tuæ clementia Iuuentutis à felicibus
 " actibus Progenitorum tuorum, quibus dictam sedem fide purâ & deuotione sin-
 " cera summis ab antiquo studiis coluerunt, se ipsius beneplacitis coaptando. Suc-
 " cede virtutibus quæsumus, qui successisti Regno nullam immisurus maculam
 " excellentis sui luminis claritati. Quod si forsan ad iniquæ suggestionis instantiam
 " assumpseris causam edendæ Constitutionis eiusdem prætextu nostræ Constitu-
 " tionis quam nuper pro Ecclesiastica edidimus libertate, talis profectò tam sug-
 " gestorum quàm suggesti motus nullius fulcitur auxilio rationis. Constitutio enim
 " nostra, si ad riualet censum postposito coniuge non trahatur, id. si bene per-
 " penditur, statuit quod aliàs per sanctiones Canonicas est statutum: licet pœnas
 " contra Transgressores adiecerit, nonnullis ex communi quasi vitiopœcare desi-
 " nentibus potius formidine pœnæ quàm amore virtutis. Non enim præcisè statui-
 " mus pro defensione vel necessitatibus tuis, vel Regni tui ab eisdem Prælatibus Eccle-
 " siasticisque personis pecuniarum subsidium non præstari; sed adieciimus id non
 " fieri absque nostra licentia speciali, adductis in considerationem nostram exactio-
 " nibus intolerabilibus, Ecclesiis & personis Ecclesiasticis, Religiosis & seculari-
 " bus dicti Regni ab Officialibus tuis autoritate tua impositis atque factis, de
 " futuris potius verisimiliter formidantes, cum ex præteritis certitudo præsumi va-
 " leat de futuris. Sed te non nouimus ad tales exactiones autoritate fulcitum, cu-
 " ius autoritatis abusum in te ac quolibet principe seculari diuina & humana iura
 " quinimo Iudicia detestantur, cum tibi sit in eis talis autoritas penitus interdi-
 " cta, quod tibi pro tua & successorum tuorum salute ad perpetuam rei memoriam
 " præsentibus intimamus.
 " Obiicias si quando per te vel progenitores tuos pro necessitatibus dicti Regni
 " ad eandem sedem habitus sit recursus & inanis transierit petitio aures eius,
 " quin fueritis efficaciter exauditi, vbi nempe Regni, quod absit, grauis prædi-
 " dicti necessitas immineret, ne dum ab ipsius Prælatibus & Personis Ecclesiasti-
 " cis tibi vel ipsi sedes Apostolica eadem concederet ac faceret subueniri,
 " verum etiam si casus exigeret, ad calices, cruces, aliaque propria vasa
 " suas manus extenderet, priusquam tantum & tale Regnum tam ipsi sedi carum
 " imò carissimum & ab antiquo deuotum exponeret minoris curæ defectum, quo-
 " minus ab ea efficacis defensionis præsidia sortiretur. Nunc autem amantissime
 " fili, considera quis Rex quisve Princeps Regnum tuum non impugnatus à te vel
 " non offensus impugnat. Nonne Rex Romanorum fuisse occupatas à te tuisque

prædecessoribus, seu occupatas teneri Ciuitates & terras seu limites ad Imperium pertinentes cum instantia conqueritur, & specialiter Burgundiæ Comitatum, quod notum est fore feudum descendens ab Imperio & recognoscendum ab ipso: Nonne Carissimus filius noster Rex Angliæ illustris de nonnullis terris Gasconix asserit illud idem? Nunquid superiis dicti Reges denegant stare iuri? Nunquid Apostolicæ sedis quæ Christicolis omnibus præminet, iudicium vel ordinationem recusant: dumque in eos superiis te peccare asserunt, de hoc iudicium ad sedem eandem non est dubium pertinere. Profecto qui contra dictos Reges assumptionis & prosecutionis malum dederunt, consulendo vel inducendo consilium, dant periculosiorem progressum. Nec est habenda fiducia super hoc verisimiliter boni finis. Cum ea quæ malo sunt inchoata principio, ut frequentius vix bono exitu peragantur. Pone in recta statera animarum pericula, corporum cædes, expensarum voragines, damna rerum, quæ occasione assumptionis & tuorum processuum euenerunt, rationis sequens iudicium, & non imperum voluntatis à malorum Consiliariorum consiliis elongatus. Et tunc manifestè cognosces te fuisse deceptum, nec expediuisse te talia assumpsisse. Quid ergo tibi accideret, si quod ablit, sedem ipsam offenderes grauius, eamque hostium tuorum constitueres adiutricem, quin potius contra te faceres principalem? Cum Nos & fratres nostri, si Deus ex alto concesserit, parati simus non solum perturbationes, damna rerum & exilia sustinere, sed & corporalem mortem subire pro Ecclesiastica libertate. Sunt & alij, sicut ad nostram notitiam est deductum, qui malignè sibi surrepunt, dicentes, *tam non potuerunt Prælati & personæ Ecclesiasticæ Regni tui seruire de feudis, vel subuentiones facere, in quibus feudorum ratione tenentur. Iam non poterunt vnum scyphum, vnum equum dare liberaliter Regi suo. Non fertur ad tales & consimiles interpretationes subdolas dictæ nostræ Constitutionis intentio, tam falsidicos interpretes non admittit, sicut hæc plenius aliquibus tuis Nunciis & familiaribus viuæ vocis oraculo sæpius duximus exponendum. Quantumlibet autem per subdolos impulsus versatus sis, ut caderes ob prædicta, & ea nos turbauerint, & ad indignationem non sine ratione mouerint, Nos tamen paterni amoris soliti, ac eadem Ecclesia te sui veteri filium obliuisci non possumus, quin suspenso rigore te benedictionibus præueniendo dulcedinis & via mansuetudinis prosequendo experiamur primitus quàm reuerenter, quàm efficaciter monita paterna suscipias & medicamenta periti illius Medici Samaritanorum Vicariis, qui super vulnera cuiusdam hominis descendens de Ierusalem in Iericho, qui inciderat in latrones & fuerat spoliatus ac relictus plagis impositis semiuiuus, misericordiâ motus oleum & vinum apposuit. Igitur tali exemplo à fomentis olei benignius inchoantes, ecce venerabilem fratrem nostrum Viuariensem Episcopum, virum quidem probatæ Religionis, scientiæ eminentis, circumspectionis maturæ, ex conuersatione diutina nobis & fratribus nostris notum & carum, ac tui honoris & commodi zelatorem, qui & de Regno & terra tuis traxit originem ad te prouidimus destinandum, ut præmissa solertè & clarè Celsitudini Regiæ oraculo viuæ vocis exponat & exprimat, ut præmittitur, mentem nostram. Quem super præmissis & ea tangentibus plenè duximus informandum. Serenitatem itaque Regiam monemus, rogamus & hortamur attentè per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus non animum reuocans sed gratanter accipiens, quod te instantè nitimur reducere ad salutem, paterna medicamina suscipias reuerenter, Nostrisque tibi in tuo Regno salubribus monitis acquiescas, errata corrigens per te ipsum, nec permittens in anima per falsa contagia te seducti. Ita quod à Deo præmium exinde consequaris, nostram & dictæ sedis beneuolentiam tibi conferuet & gratiam & apud homines bonam famam. Nec oporteat Nos ad alia & minus vñitata remedia perseueranter, instante ac pulsante, nec non cogente Iustitia extendere manus nostras quamuis hoc inuicè & noluntarij faceremus. Datum Anagninæ 1. Kalend. Octob. Pontif. nostri an. 2.*

Hæc Bulla legitur in 14. volumine Odorici Raynaldi Annalium Ecclesiasticorum post Baroniū Continuatoris ad an. 1296. §. 25. cui hæc verba præmittuntur. *Bulla Pape Bonifacij Regi Francorum Philippo directæ super eo quod Rex prohibuerat, ne aliqua bona vel mercaturæ essent Regnum sine sua licentia. Et quod nullus posset mercari in Re-*

gnosis inde esset oriundus. De quibus Papa conqueritur, eo quod ad Ecclesiasticos extendi possent. Idem Bonifacius aliis ad Regem litteris significat quantum cordi sibi esset ut ea quæ per Episcopum Viuariensem perscripserat, executioni demandaret, monetque ut sæpe litteras illas priores legat adhibitis prudentibus Consiliariis.

..DREGEM.

Bonifacius Episcopus Ser. Ser. D. Charissimo in Christo filio Philippo Regi Francorum Illustri Sal. & Apost. Bened. *Excitat Nos, Fili Charissime, pura sinceritatis affectus quo sumus personam tuam, progenitores tuos, & Domum Regiam profecti, ut te paternis correctionibus, salubribus monitis & efficacibus exhortationibus iuxta qualitatem emergentium agendorum cum expedit, alloquamur. Pater enim filium quem tenerrimè diligit, assentius corrigit & castigat. Quapropter alias prolixiores nostras litteras secretas & clausas tibi per venerabilem fratrem nostrum Guillelmum Viuariensem Episcopum super certis articulis destinamus. Cum igitur contenta in eis tuum & Regni tui statum contingere multipliciter dignoscantur, Celsitudinem Regiam monemus, rogamus & hortamur attentè, quatenus litteras ipsas per te ipsum sæpius perleas, & quæ continentur in illis intra te ipsum frequenter repetas, consideres & attendas, & intra pectoris tui claustra reuoluas, ac deinde illis ex Consiliariis tuis, de quorum fidei & saniori Consilio fiduciam gesseris pleniorè, quosque credideris utriusque hominis in te desiderare salutem, ad tuam presentiam euocatis, easdem litteras in Regia eorumque presentia facias perlegi & diligentius explicari, & earundem litterarum mente, seu nostra in ipsis ad verum intellectum puritatis adducta, quantum ea in tuo, etiam Regni tui statu & salute preponderent, reuoluas attentius & regeres iusto salubri & utili ac expedienti tibi, tuo tuorumque re iudicio directurus. Nec omittas in huiusmodi tuorum aduocatione Consiliariorum aduertere, quod gerit plerumque ad Dominos aliquorum Collateralium deceptrix intentio subditorum. Sunt enim Quidam, qui dum conspiciunt eorum Dominos vigere quiete, ac perfrui opulentiâ pacis, iniiciunt inuidie oculos & existimant se apud eos fieri, per huiusmodi bonorum affluentiam minus charos. Et tunc tantum se reputant in plenam eorum gratiam prouenturos, cum illos agnouerint grauibz scandalorum & turbationum flagitiis agitari. Quid expediat igitur tuis famæ, statui & honori, tu videris. Diligentiam ergo adhibe studiosam & informa mentem tuam in statu Regio, & Regalem animum in Ecclesie Matris tuæ pura deuotione confirma. Et ecce nihilominus per eundem Viuariensem Episcopum in præfatis contenta litteris, viua vocis oraculo volumus Celsitudini tuæ plenius exprimi, ac mentem nostram circa illa seriosus operiri, ut & ipsarum serie litterarum nostraque mente perceptis & adductis ad ætius discussionis examen, sic Diuinis & nostris beneplacitis te conformes, quod qualibet materiæ turbationis abolitiâ viuas & regnes, & efficiaris Diuino & humano iudicio gloriosus, & Nos & sedem eandem merito tibi constituas in propitiatione paratos. Datum Anagnina 2. Kal. Octob. Pontif. nostri an. 2.*

Rex autem postquam intellexit & quid Papa in mente gereret, & quid hostes mente agerent, coacto Consilio suo Responsum tale dedit, quod legitur in Registro Regio notato littera. C. ad pag. 15.

Anequam essent Clerici, Rex Franciæ habebat custodiam Regni sui, & poterat statuta facere, quibus ab inimicorum insidiis & nocuentis sibi & Regno præcaueret, & per quæ inimicis subtraheret omnimoda subsidia, quibus ipsum & Regnum possent grauius impugnare. Hac de causa D. Rex qui nunc est, equos, arma, pecunias, & similia generali Edicto prohibuit extrahi de Regno suo, ne forsitan talia per malignorum fraudulentiam ad manus inimicorum in D. Regis & Regni præiudicium deuenirent: nec hoc simpliciter prohibuit, sed adiecit hoc non debere fieri absque eius licentia speciali, super hoc habens rectam intentionem, quod quando sibi constaret pro certo, quod talia sic ab ipso prohibita essent bona Clericorum, & quod extrahi de Regno sibi & Regno non obessent, nec inimicis prodessent, nulli sic petenti & præmissa probante licentiam denegaret. Et videtur satis mirabile, quod Carissimus filius Papæ non solum Clericorum bona, sed etiam Personas detinet violenter, nec propter hoc D. Papa ipsum denunciat sententiam excommunicationis incurrisse. Sancta mater Ecclesia sponsa Christi non solum est ex Clericis, sed etiam ex Laicis: imo sacra testante Scriptura, sicut est vnus dominus, vna fides, vnum baptisma; sic à primo iusto vsque ad vltimum ex omnibus Christi fidelibus vna est

est Ecclesia ipsi Christo cœlesti sponso anulo fidei desponsata, quam ipse à seruitute peccati & iugo veteris legis ac dominio hostis antiqui mortem suam misericorditer liberauit: quâ libertate gaudere voluit omnes illos tam Laicos quam Clericos quibus dedit potestatem filios Dei fieri, iis videlicet qui credunt in nomen eius & susceperunt Christianæ fidei sacramenta. Nunquid solum pro Clericis Christus mortuus est & resurrexit? absit. Nunquid est personarum acceptatio apud Dominum, vt solum Clerici in hoc mundo gratiam & in futuro gloriam consequantur, absit: sed per indifferentiam omni credenti & operanti bonum per fidem & dilectionem æternæ retributionis præmium repromissit. Et quia Clerici in Ecclesia, vt patet per prædicta, sunt & merito & numero potiores, non debent nec possunt non nisi forsitan per abusum sibi appropriare quasi alios excludendo Ecclesiasticam libertatem, loquendo de libertate, qua Christus nos sua gratia liberauit. Multæ verò sunt libertates singulares non Vniuersalis Ecclesiæ sponsæ Christi, sed solum eius Ministrorum, qui cultui Diuino ad ædificationem populi sunt, vel esse debent spiritualius deputati. Quæ quidem Libertates per statuta Romanorû Pontificum de benignitate vel saltem permissione Principum secularium sunt concessæ: quæ quidem Libertates sic concessæ vel permixtæ ipsis Regibus Regnorum suorum gubernationem ac defensionem auferre non possunt; nec ea quæ dictæ gubernationi ac defensionem necessaria, seu expedientia, deliberato bonorum ac prudentium consilio iudicantur, dicente Domino Pontificibus Templi *Redditi ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Et quia turpis est pars, quæ suo non congruit vniuerso, & membrum inutile & quasi paralyticum quod corpori suo subsidium ferre recusat, quicumque siue Clerici, siue Laici, siue nobiles siue ignobiles, qui capiti suo vel corpori, hoc est Dom. Regi & Regno, imo etiam sibi met auxiliium ferre recusant, semetipsos, partes incongruas & membra inutilia & quasi paralytica esse demonstrant: vnde si à talibus pro rata sua subuentionum auxilia requiruntur, non exactiones vel extorsiones vel grauamina dici debent, sed potius capiti & corpori & membris debita subsidia, sed & pro defensoribus & pugilibus ipsorum, quibus non licet, vel qui non possunt, pugnare per se ipsos, stipendia præparata. Nemo siquidem tenetur pro aliis propriis stipendiis militare: & quod si inimicorum rabies inualesceret contra Regnum, constaret bona Clericorum penitus dissiparentur, quare multò plus aliis indigent ab hostili impugnatione defendi: ideoque in naturalis iuris iniuriam esse videtur, prohibere cuiuscunque seruo vel libero, Clerico vel Laico, nobili vel ignobili clypeum defensionis obicere contra hostilem gladium aut stipendia soluere defensori. Nonne merito Deus tales tradidit in reprobum sensum, qui ius naturale & antiquum nituntur subuerrere pro suæ libito voluntatis? Et quis sapiens & intelligens hæc non incidit in vehementem stuporem, audiens Vicarium I. C. prohibentem tributum dari Cæsari & sub anathemate fulminantem, ne Clerici contra iniquæ & iniustæ persecutionis incursum D. Regi, Regno, imo sibi met ipsis pro rata sua manum porrigant adiutricem? Dare verò Histronibus & amicis carnalibus & neglectis pauperibus expensas facere superfluas in robis, equitatis, Comitatus, comestrationibus & aliis pompis secularibus permittitur eisdem, imò conceditur ad perniciosæ imitationis exemplum. Hoc enim Natura & ratio, ius Diuinum & humanum pariter detestantur, ad illicita fræna laxare & licita imò necessaria, cohibere. Quis enim sanæ mentis iudicaret licitum & honestum sub anathemate cohibere, ne Clerici ex deuotione Principum incrassati, impinguati & dilatati, pro modulo suo iisdem Principibus assistant, contra ingruentes iniustarum persecutionum aduersitates, quocunque colore excogitato, doni vel mutui, vel subuentionis pro seipsis, pro Rege & Regno pugnantibus & resistentibus inimicis vi armorum, alimenta præbendo, vel stipendia persoluendo? Non enim prudenter attendunt, qui talia prohibent, vel renuunt, quod hoc nihil aliud est, quàm inimicos iuuare & crimen læsæ Maiestatis incurrere, & quasi velle pro seipsum Reipub. defensorem: ad quod crimen puniendum intendimus plus solito, volente Deo oculos aperire. Deum siquidem fide & deuotione colimus, & Ecclesiam Catholicam ac Ministros eius multipliciter veneramur in terris, si-

„ eut & omnes patres nostri : sed hominum minus rationabiles & iniustas mi-
 „ nimè reformidamus : Nam coram Deo fauente eius Clementia, semper Iustitia
 „ inuenietur in nobis. Nonne Rex Angliæ quondam homo noster Ligius vocatus
 „ ad Iudicium coram nobis cum omni solennitate qua decuit, ad Imperium Do-
 „ mini sui venire contempsit? Quare necesse habuimus terras quas à nobis tenebat
 „ ad manum nostram trahere Iudicio & Iustitia mediante: cuius occasione dictus
 „ Rex Angliæ homagio & fidelitati, quibus nobis obstrungebatur ratione terra-
 „ rum quas à nobis tenebat in feudum, renunciauit expressè & postea contra nos
 „ insurgens crudeliter prædictas terras missus est sibi acquirere non tam vi armo-
 „ rum quàm dolo, via Iustitiæ & rationis & consuetudinis approbatæ penitus
 „ prætermittà. Quis Rex, quisve Princeps terras Feodales sic à vassallo suo
 „ dimissas & tam multipliciter fore factas ad se non traheret & non defenderet
 „ tanquam suas! Nec super hoc debetur ab aliquo increpari, sed potius de
 „ contrario reprehendi. Et Regi Theutoniæ quid potuit vel debuit plus offer-
 „ ri quod esset rationis & pacis quàm quod quatuor vii eligerentur idonei duo
 „ pro nobis & duo pro ipso qui de limitibus Regni & Imperii cognoscerent &
 „ tractarent, & quidquid super hoc ordinarent, ambo Reges in perpetuum ob-
 „ seruarent: Et si prædicti quatuor discordarent, ipsi possint eligere quintum,
 „ qui eorum discordiam ad concordiam reuocaret? Et si dictus Rex Theuto-
 „ niæ de Comitatu Burgundiæ conqueratur, sua querimonia nulla ratione ful-
 „ citur. Nam nototium est omnibus, quod post guerram apertam & diffidatio-
 „ nem superbam à dicto Rege Nobis factam, dictum Comitatum nobis duximus
 „ acquirendum. Nam in diffidatione sua contra nos grauiora facere minabatur, &
 „ iam forsitan fecisset, si adhuc sibi se obtulisset facultas. Nonne sanctæ Matri
 „ Ecclesiæ Nos & Antecessores nostri multa grata seruitia ab antiquo & immensa
 „ beneficia contulimus, quibus Ministri eiusdem multò pinguius & gloriosius
 „ quàm in aliis Regnis exaltantur? super quo velit Deus quod ingratiitudinis vitium
 „ non incurrant. Non enim debent debitas subuentiones negare, sed sÿltro quid-
 „ quid habent offerre, præsertim cum videant manifestè, quod prædicti Reges in-
 „ iuste & sine causa rationabili nos impugnant: quare modò non fuisset ab Ec-
 „ clesia amplioribus iniuriis prouocandi, sed potius ab ea, tanquam à pia Matre
 „ fouendi & placandi & à malis imminentibus efficaciter consolandi.

Eodem anno more Gallicano quo initium sumebat annus à Paschate, more ve-
 rò Romano, an. 1297. idem Bonifacius id. Feb. dat alias litteras ad Regem, qui-
 bus significat quàm molestè ferret Edictum illud à Rege promulgatum, quo ve-
 tabatur, ne quis e Regno Franciæ pecuniam, equos, arma educeret absque li-
 centia Principis; sic enim Legati quos habebat in Francia Bonifacius, prohibeban-
 tur pecuniam transnittere quam in Regno Gallicano collegerant: quanquam il-
 lud Edictum in Ecclesiasticos minimè latum fuisse aut minimè ferri potuisse con-
 tendebat Pontifex; aut si Rex etiam ipsos ligare vellet, se eum sententiis Cano-
 num innodaturum. Bulla ergo talis est.

„ Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei Philippo Regi Francorum Illustri
 „ salutem & Apostolicam Benedictionem. Exiit à te nuper Edictum, quo inter cæ-
 „ tera pecuniarum & certarum rerum de Regno tuo generaliter prohibetur extra-
 „ ctio, & de Regno non oriundis eodem conuersat io solita impeditur. Et quidem si
 „ fuit Edicentis intentio vt ad hostes tuos non portarentur huiusmodi, ne ad ipsos
 „ ex hoc prouenirent compendia, nec esset commercium cum eisdem, sub quadam
 „ potest tolerantia præteriti. Sed sic Generalis Edicti promulgatio vel statuti, vt
 „ textus verborum indicat, proculdubio iustæ redargutioni subiicitur, & edicentis
 „ in ipso, sicut per alias litteras tibi iam scripsimus, culpa notatur, præsertim si eo-
 „ rundem verborum intellectum patiaris extendi, vt ad Ecclesias Ecclesiasticasve
 „ personas, de quibus disponendi tibi non est attributa potestas, ipsius edicti sen-
 „ tentia porrigatur: quin potius per hoc durioris redargutionis morsui subiaces, non
 „ vt pœnam promulgati Canonis, quod referimus dolenter, euites. In istis equi-
 „ dem si prudenter aduertitur, te tuumque Consilium Sanctorum Patrum scripta
 „ non instruunt, & claræ memoriæ Progenitorum tuorum exempla laudabilia non
 „ adducunt. Sunt ne ista præsidia quæ rependis Ecclesiæ? Est iste modus acceptus,

per quem Regiæ Dignitatis fama clarescat, ac te & Regnum tuum Deo & ho-
minibus reddas gratum; profectò non credimus: quinimo hæc iram Dei prouo-
cant, comminantur iudicium, odia pariunt, Regiam famam lædunt. Super qui-
bus filii, increpando paternè tibi iam scripsisse recolimus, vt ab iis te prudenter
retraheres, & prudentius abstineres: illaque fuit increpantis intentio, vt debi-
tum sui prosequeretur Officii, & te Charissimum filium in lapsum culpa non du-
ceret, vt in peccatorum semitis deuiars. Est namque præcipuè officium Pasto-
ris, vt increpet, arguat per misericordiam & corripiat per medelam. Et si qui-
dem intra claustra pectoris hæc debita meditatione reuoluas, liquebit apertius,
quod salutaris tibi nostra increpatio proficit, & oleum peccatorum tuum caput
vnguentium adulatio, reprobanda videlicet in hoc saltem tui decipientis consilii te
confundit. Nec credat magnificentia Regia, aliter in iis informata quàm debeat,
quod præmissæ Constitutionis nostræ secundum condentis Iudicium, sanus
sensus admittat, quod interpretationem habeat sic strictam, sic rigidam, sic
auaram, prout nonnullorum & specialiter de tuo Consilio interpretatur astu-
tia, vel forsitan speculationis claræ durities, vtinam malignitas non colorer,
sed reducatur humane ad sensum & rationabilem intellectum. Quapropter
Dilectissime filiorum, dirigens in conspectu Domini vias tuas, Diuæ me-
moriam Prædecessorum tuorum in prædictis & circa prædicta per te aut Officiales
tuos est factum illicitè, tacitè vel expressè per reformationem congruam corri-
gens & annullans. Nisi enim zelus tuæ nimix in deuotionis obsistat, ipsa Mater
Ecclesia tibi tanquam amantissimo filio brachiis maternæ affectionis accumbens,
in opportunis subsidiis libenter assistet, & in gratiarum fauoribus vbera mater-
næ Charitatis effundet. Datum Romæ apud S. Petrum 7. id. Febr. Pontif. nostri
an. 3.

Hæc Bulla & sequens legitur apud Odoricum Raynaldum tom. 14. Annal.
Eccles. ad an. 1297. §. 46. Mandat autem Bonifacius Legatis suis, vt si prohi-
beantur pecuniam collectam transmittere, Regem ipsum & ipsius Officiales
denunciènt incurrisse sententiam Canonum, tanquam Libertatis Ecclesiasticæ
hostes.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei Berardo Albanensi & Simoni Pre-
nestino Episcopis Apostolicæ sedis Nunciis. Fraternitati vestræ per Apostolica
scripta mandamus, quatenus cum ad habendam pecuniam nostram pro cau-
sa prædicta ad partes vltromontanas mittamus ad præsens & hoc procurari sol-
licitè per vestrum ministerium præcipuè confidamus, si forte quod absit,
inuenta ipsa pecunia per Charissimum filium nostrum in Christo Philippum
Francorum Regem Illustrem vel Officiales eius aut quoslibet alios eiusdem pecu-
niæ de Regno Franciæ prohiberetur vel non permetteretur extractio tacitè vel ex-
pressè, vos ambo vel alter vestrum eundem Regem, Officiales ipsius & quoscumq;
alios impedièntes tanquam impingentes aperte in Ecclesiasticam libertatem &
destruèntes tam pium, tam vile, tam arduum Dei & Terræ sanctæ negotium ex-
præteritis culpis per ipsos circa huiusmodi iam commissis, & specialiter im-
pedièdo venientes ad Rom. Ecclesiam, Matrem cunctorum Christi fidelium &
Magistram denunciètis publicè in sententiam promulgati Canonis incidisse, &
nihilominus in eum & eos de nouo excommunicationis sententiam proferatis:
non obstantibus quibuscunq; Priuilegiis vel indulgentiis eisdem Rege, Officia-
libus vel quibuscunq; aliis impedièntibus ab Apostolica sede concessis, etiamsi
oporteret de illis expressam præsentibus ac de verbo ad verbum fieri mentionem.
Datum Romæ apud S. Petrum 5. id. Feb. Pontif. nostri an. 3.

Ita incalescebant ex vtraque parte animi. Bonifacius tenax propositi Regem
submittere conabatur. Rex nihil infractus subditos suos sibi parcere adige-
bat, præsertim Ecclesiasticos à quibus se non requisitâ licentiâ Pontificis tribu-
tum exigere posse existimabat, idque legitimè ad Regni defensionem: adeo vt
Petrus Barberus Archiepiscopus Remensis collectâ synodo Suffraganeorum &
Abbatum suæ Metropoles per litteras Bonifacio Papæ significarit Regem Re-
gnique Proceres in ea esse sententia, omnes subditos nulla Priuilegiorum habita-
ratione adigere ad Patriæ defensionem contribuere; imprimis vero omnes Bene-
ficiarios & Auctores: rogari utque vt materiam querelarum quantocius rescin-

dat, ne malum ingrauescat & diuturnitate temporis deterius fiat. Legitur autem hæc illorum Epistola in Thesaurio Registorum Regiorum Registro notato B. sub hoc titulo. *Supplicatio facta Papæ per Archiepiscopum Remensem & Suffraganeos suos & Abbates Prævinciæ suæ, ut prouideat super quadam constitutione per eam edita.* Et talis est.

Sanctissimo Patri ac Domino suo D. Bonifacio Diuina prouidentia sacro-sanctæ Romanæ ac Vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifici, Deuoti eius filii miseratione Diuina Petrus Remensis Archiepiscopus & Episcopi Remensis Ecclesiæ Suffraganei & Abbates cum humili sui recommendatione deuotissima pedum oscula Beatorum. In hac terrestri patria Ecclesiam militantem constitutus prouidentia Conditoris, eam ex alto prouidit sic commoda substitutione gubernandam, quæ ne ipsam tempestuosæ huius seculi fluctuationes confunderent, in turbatione sibi consilium impenderet, in tribulatione solarium & in aduersitate succursum, ut sic huiusmodi salubri præsidio sulca Vicarij, triumphanti Ecclesiæ quæ est Christi, ad salutem humani generis eò deuotius quò tranquillius deseruieret. Ad ipsius quippe vicariatus apicem, diebus nostris, quod lati referimus Diuinæ gratia prouisionis assumpti, qualiter ad salubre regimen, statum prosperum & exaltationem felicem ipsius Ecclesiæ, desiderijs summis aspirantes, paternam curam, studium efficax & indefessæ sollicitudinis operam duxeritis impendendam, vniuersalis iam notio prædicat, & ipsa rei experientia manifestat. Ex huius siquidem desiderij feruente affectu, quem ad felicem statum vniuersalis Ecclesiæ paterno more solliciti geritis, beatitudinem vestram nouam nouiter Constitutionem edidisse cognoscimus, per cuius Beneficium, Ecclesiarum periculis remediare, salubriter obuiare dispendijs & Ecclesiasticæ libertati voluit utiliter prouidere. Verum quia excellentissimus Princeps Dominus noster Rex, ac Principes, Barones & Domini Temporales cæterique Regnicolæ Franciæ occasione ipsius Constitutionis, quam onerosam, grauem & præiudicialem nimis asserunt iuri suo, cum omnes, tum singulos incolas dicti Regni, ad defensionem Regni & patriæ omni priuilegio, excusatione & exceptione cessantibus vacare prætendunt, præsertim feudatarios & fideles Regis eiusdem, Nosque & alios Prælatos de Regno, quorum quidam per homagium & fere omnes iuramento summus fidelitatis adstricti eidem Domino nostro Regi ad ius & honorem ipsius & Regni seruandum, absque cuius necessario defensionis præsidio viuere tutè non possumus, nec defendi à nostrorum, quorum non deest copia, persecutione continuâ emulorum & durâ turbatione commoti per maiores, in vnum consilio inuito, quoad remedium vtile beniuolentia paterna prouideat, irreparabili causæ præiudicium, quod non sine multa cordium amaritudine recitamus, retorqueere disponunt, sicque Gallicana Ecclesia quæ retroactis temporibus in pacis pulchritudine & libertatis plenitudine conqueuit, diuersis iam exponitur fluctuationibus tempestatum, fremunt scandala, exerescunt angustix & finalis ruinæ pericula sunt in promptu, ad Apostolicæ sanctitatis prouidentiam circumspæctum propterea duximus fiducialiter recurrendum, quanta possumus deuota & vnanimi instantia supplicantes, ut opportunè & salubriter prouisionis remedium in hac parte clementius adhibere dignetur, per quod sedet scandala & cum præfato Domino Rege suisque Principibus & cæteris Temporalibus Dominis dicti Regni eadem Gallicana seruet Ecclesia pacis & charitatis solitæ vnionem, ac sub alarum suarum velamine & protectionis opportuna suffragio suo nostris temporibus vni semper impendat Creatori deuoti debitum famulatus. Et ecce venerabiles Patres Episcopus ad sanctitatis vestræ præsentiam propter hoc speciale destinamus, qui frementia scandala & imminetia, imò instantia in ianuis huiusmodi discriminosa pericula sensibus vestris perfectius explicabunt oraculo viuæ vocis.

Interim Episcopi Albanensis & Prænestinus Legati Pontificij Regi Philippo exponunt Papam Bellicas inducias publicasse inter ipsum Regesque Romanorum & Angliæ, excommunicationisque sententiam in contumaces & repugnantes aut eas infringentes edidisse. In eamque rem scriptas ad Regem litteras exhibent: quas antequam Rex legi voluit, publicè imprimis protellatus est, se neminem in teris agnoscere superiorem Dominum in Temporalibus, sed Regnum

suum à Deo habere, neque vlli se parituum quoad Regni iura defensionemque iurium: at in spiritualibus paratum omnem summo Pontifici reuerentiam obedientiamque præstare, Tales autem sunt prædictorum Episcoporum litteræ datæ die 20. April. eodem anno.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis miserations Diuina B. Albanensis & S. Preneſtini Episcopi salutem in Domino. Notum facimus, quod cum Nos exposuiffemus oraculo viæ vocis excellenti Principi Domino Philippo Francorum Regi Illuſtri treugas per sanctiffimum patrem & Dominum nostrum D. Bonifacium Papam VIII. litteris suis patentibus iam dudum indictas vsque ad festum Natiuitatis B. Ioannis Baptistæ proximè iam elapsum, ibi Regi ac Romanorum & Anglorum Regibus Illuſtribus super guerris instigante Diabolo suscitatis inter Romanorum & Angliæ Reges prædictos, seu quemlibet eorum ex vna parte, & prædictum Franciæ Regem ex altera, quas treugas publicare & dictas litteras præsentare Francorum & Anglorum Regibus ipsis distuleramus ex causa, nec non ad prorogationem dictarum treugarum ante tempus earum finitum, litteris suis patentibus per dictum Dominum nostrum factam, à dicto festo B. Ioannis Baptistæ proximo præterito vsque ad biennium percompletum; ac etiam vsque ad dictum tempus treugas de nouo indictas: sententias insuper excommunicationis in Contrauenientes latus per ipsum Papam, prout in dictis litteris plenius continetur. Cumque dictas litteras præsentarem dicto Regi Franciæ legendas, idem Rex in continenti, antequam eadem litteræ legerentur, non in se & se præsentem fecit exprimi & mandauit in nostri præsentia protestationis huiusmodi & alia quæ sequuntur. Videlicet *Regimen temporalitatis Regni sui ad ipsum Regem solum & neminem alium pertinere*, seque in eo neminem superiorem recognoscere nec habere, nec se intendere supponere vel subiacere modo quocumque viuenti alicui super rebus pertinentibus ad temporale regimen Regni: sed potius se intendere feuda sua iustitiare, Regnum suum defendere continuè iusque Regni per omnia prosequi cum subditis suis, amicis & vassalibus, prout hæc Dominus ministrabit; maximè cum dictarum treugarum indictionis virtus, vel indicentis intentio, ipsum Regem aliquatenus non impediat in promissis, vel aliquo eorundem vt dicebat, nec aliquem obicem contrarietatis opponat; sed dicti Regis Regni que sui turbatores & amulos arctius deprimat, illorum compescat audaciam, ausus frangat, ac excommunicationis sententias, si contra tenorem treugarum ipsarum venire præsumpserint, ipso Rege dictoque Regno suo, remanentibus non ligatis iuxta declarationem per dictum Dominum Papam factam litteris suis patentibus ipsi Regni directis: à quibus declaratione & protestationibus verbo vel facto nunc vel in futurum, idem Rex non intendit recedere, vt dicebat. *Quatenus autem ipsius Regis tangit animam & ad spiritualitatem atinet*, idem Rex prædecessorum suorum sequens vestigia, paratus est monitionibus & præceptis sedis Apostolicæ deuotè ac humiliter obedire, in quantum tenetur & debet, & tanquam verus & deuotus filius, sedis ipsius & Sanctæ Matris Ecclesiæ reuerentiam obseruare. Quibus præmissis nos ad publicationem dictarum treugarum & earum prorogationis ac sententiarum processimus, dictasque litteras Apostolicas & earum tenorem legi & seriatim exprimi fecimus Regi prædicto: In quorum testimonium Sigilla nostra præsentibus duximus apponenda. Datum Credulij Beluacens. Diocesis 13. Kal. Maij an. Dom. 1297. Pontific. prædicti D. Bonifacii VIII. an. 3.

Vt hæc agnouit Bonifacius, existimauit mirius deinceps esse procedendum, ne florentissimum Regnum fedi que Romanæ semper addictissimum & Charissimum ad extrema fortè audendum adduceret. Itaque Constitutionem supra dictam, quæ incipit *Clericis Laicos*, quæ discordiæ causa erat, temperandam esse censuit, datisque litteris declarauit mentem suam nunquam fuisse, vt in Regno Franciæ locum haberet, probè sciens Regem urgente necessitate ab Ecclesiasticis Regni sui ad eiusdem tuitionem & defensionem iustas suppetias posse exigere inconsulto etiam Romano Pontifice, dum modo vicesimum ætatis suæ annum exegerit: si verò infra illam ætatem sit positus, idem Papa constituit, vt cum Laicis Proceribus adhibeat Ecclesiasticos, quodque æquum esse viderint, obiciant. Bulla autem ipsius talis est.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, ac Dilectis filiis electis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Capitulis & aliis Personis, nec-non & nobilibus viris Ducibus, Comitibus, Baronibus, Militibus & cæteris per Regnum Francorum constitutis. Ad perpetuam Rei memoriam. Et si de statu Regni cuiuslibet, in quo Catholica fidei cultus viget, paternæ sollicitudinis studio cogitemus, ad statum tamen Christianissimi Regni Franciæ, in quo semper antea temporibus erga Romanam Ecclesiam Matrem viguit deuotionis integritas, reuerentiæ plenitudo resplenduit, feruens obedientiæ promptitudo, tanto solertius aciem considerationis extendimus, & circa illud cogitationis nostræ versatur instantia, quantum ipsum vberiori fauore prosequimur & sincerius gerimus in visceribus Charitatis. Dudum siquidem Pastoralis officii debitum exequentes in fauorem Ecclesiarum & Ecclesiasticæ libertatis autoritate Apostolica duximus statuendum, ne Prælati & Personæ Ecclesiasticæ cuiuscunque Dignitatis, status, aut conditionis existant, sub adiutorij, mutui, vel doni nomine Imperatoribus, Regibus, Principibus ac Præsidentibus cæteris præstent absque Apostolicæ sedis autoritate subsidia, quocunque nomine censeantur, nève Imperatores, Reges, Principes aut aliter Præsidentes ea imponere, exigere vel recipere ab eisdem Prælati, & Personis Ecclesiasticis audeant, certis pænis adiectis nihilominus in hac parte. Verum nonnulli nostræ intentionis ignari suæque prudentiæ innitentes, huiusmodi Constitutionem nostram non rationi, aut æquitati consonæ, sed voluntariæ interpretationi subicere moliantur, non attendentes quod ad eum qui condidit, interpretatio noscitur pertinere.

Nos igitur huic morbo congruam intendentes adhibere medelam, & vt cuiuslibet ambiguitatis scrupulus in hac parte tollatur & veritatis puritas elucescat, autoritate præsentium declaramus, quod Constitutio ipsa, vel eius prohibitio ad donaria vel mutua, seu quæuis alia voluntaria Prælatorum & Personarum Ecclesiasticarum eiusdem Regni, cuiuscunque status, Ordinis, vel conditionis existant, omni prorsus tractione aut exactione cessante, se aliquatenus non extendat, licet ad id forsitan Charissimi in Christo filii nostri Philippi Francorum Regis Illustris & successorum suorum qui pro tempore fuerint, aut Officialium eorundem seu Ducum, Baronum, Nobilibus vel aliorum Dominorum Temporalium de Regno prædicto, requisitio Curialis & amica præcedat, quodque feudalia, censualia, siue iura qualibet in rerum Ecclesiasticarum datione retenta, vel alia seruitia consueta Regi eiusque successoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus & aliis Temporalibus Dominis supradictis tam de iure, quàm de consuetudine à personis Ecclesiasticis debita præfata Constitutio non includat, vel aliquatenus comprehendat, & quod personæ Ecclesiasticæ pro Ecclesiarum suarum vtilitatibus, compositionis aut transactionis titulo, vel alio quouis modo, seu pro libertatibus acquirendis cum Rege suisque successoribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus & aliis Dominis temporalibus prælibatis, prout conscientis eorum videbitur & ante Constitutionem eandem poterant, liberè valeant conuenire, nec illas per ipsius Constitutionis vigorem in iis contingat aliquatenus impediri, quodque Constitutio eadem Clericos clericaliter non viuentes, se se mercationibus & mercimoniis præsertim inhonestis & vilibus, vel seuis immiscentes actibus non defendat. Adiciamus insuper huiusmodi declarationi nostræ, quod si præfatis Regi & Successoribus suis pro vniuersali vel particulari eiusdem Regni defensione periculosa necessitas immineret, ad huiusmodi necessitatis casum se nequaquam extendat constitutio memorata, quin potius idem Rex & Successores ipsius possint à Prælati & personis Ecclesiasticis dicti Regni petere ac recipere pro huiusmodi defensione subsidium, vel contributionem. Illudque ad illam Prælati & Personæ prædicti Præfato Regi suisque Successoribus inconsulto etiam Romano Pontifice teneantur & valeant sub quoræ nomine aut alios etiam imperari, non obstantibus Constitutione prædictâ, seu quæuis exemptionis, vel alio quolibet priuilegio sub quacunque verborum forma confecto à sede Apostolica impetrato: quodque necessitatis declaratio supradictæ ipsius Regis & successorum suorum conscientis, dummodo successores ipsi vicissimum ætatis annum exegerint, relinquatur, super quo dictorum Regis

& successorum conscientias onerari, eisque innotescere volumus, quod quid-
 quid recipi ultra ipsius defensionis casum contigit, in suarum recipient periculum
 animarum, sub quo nisi salubriter prouidere aut attendere potuerunt, in quo pe-
 riculo remanerent. Si verò defensionis prædictæ tempore huiusmodi atatis an-
 num præfati non excefferint successores, declaratio necessitatis eiusdem Præla-
 torum, Clericorum & Laïcorum, qui de ipsorum successorum stricto consilio
 seu maioris partis ipsorum fuerint, conscientias relinquatur, quorum similiter
 conscientias onerari volumus, eisque plenius aperiri. Quod si quid ultra casum
 defensionis reciperetur eiusdem, in dispendium salutis Consiliariorum reciperetur
 ipsorum, illudque restituere teneantur: quodque præterea non existit inten-
 tionis nostræ, non exitit, nec existet per constitutionem prædictam seu declara-
 tionem præsentem iura, libertates, franchisias, seu consuetudines quæ præfatis
 Regi & Regno, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus & quibusvis aliis tem-
 poralibus Dominis editionis præfate constitutionis tempore, ac etiam ante illud
 competere noscebantur, tollere, diminuere, vel quouis modo mutare aut eis in
 aliquo derogare, seu nouas seruitutes, vel submissiones imponere, sed iura, liber-
 tates, franchisias, & consuetudines supradictas prædictis Regi & aliis illæsa & in-
 tegra conseruare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ de-
 clarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare
 præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & BB. Apostolorum Petri &
 Pauli eius se nouerit incursum. Datum apud Urbem veterem 11. Kal. Aug.
 Pontificatus nostri an. 3.

Hæc litteras Officialis Ecclesie Parisiensis testatus est authenticò instru-
 mento dato die Veneris post Natiuitatem Domini an. 1303, se vidisse: in cuius rei
 testimonium sigillum Curie Parisiensis præsentibus litteris duxit apponendum.
 super plicam siq. Bitris.

Anno 1297. Bonifacius Papa intelligens Philippo Regi displicuisse Bullam quam
 anno præterito emiserat contra Exactores Decimarum, eam mitioribus verbis
 temperauit, sic interpretando ut nollet eam extendi ad voluntaria Prælatorum
 aliorumque Ecclesiasticorum dona, quibus licere voluit Regi subsidiarias pecu-
 nias conferre ad Regni defensionem, ad ipsius filiorumque eius, si forte caperentur
 in bello, redemptionem.

1297.

Idem post multiplices inquisitiones in vitam & miracula Ludouici IX. quon-
 dam Francorum Regis, eum Catalogo Sanctorum adscripsit 3. id. Aug. præmissis
 in eius laudem duabus concionibus: vnâ in ipsis ædibus Pontificiis die Martis an-
 te festum S. Laurentii apud Urbem veterem, in qua se Ludouicum cognouisse &
 vidisse asserit: altera in Æde Minoritarum 3. id. Aug. In priorem meminit adhibite
 à Prædecessoribus suis summis Pontificibus diligentia in assequenda miraculo-
 rum ipsius veritate & vitæ cognitione. Hæc autem in ea habet inter cætera.

CANONIZAT
 IO S. IV.
 DOVICI RE-
 GIS.

*Quia ætus iste, scilicet adscribere in Catalogo Sanctorum per Canonizationem Romani
 Pontificis, singularis excellentia reputatur in Ecclesia militante, & ad solum Rom. Pon-
 tificem pertinet hoc agere, idcirco summam grauitatem in facto tam singulari sedes Apo-
 stolica voluit obseruare. Quamuis & vita sua fuisset ita manifesta & multa miracula vi-
 sa, sicut superius dictum est, preces etiam Regie, Baronum & etiam Prælatorum pluries
 accessissent, nihilominus cum inquisitionibus priuatis pluribus iam factis adhuc voluit in-
 quisiones solennes per non paruam tempus facere. Durauit istud negotium tam per 24.
 annos vel amplius. Et licet D. Nicolaus III. ante dixisset, quod ita nota erat sibi vita
 istius Sancti, quod si vidisset duo vel tria miracula, eum canonizasset, sed morte præuen-
 tus non potuit hoc perducere ad effectum. Ex abundantia tamen fuit adhuc commissum nego-
 tium inquisitionis viris Venerabilibus & Discretis, Archiepiscopo scilicet Rothemagensi,
 Episcopo Antissiodorensi, & M. Rolando de Palma Episcopo Spoletano: Et isti de 63. mi-
 raculis testes receperunt, examinauerunt, & iam sexdecim annis transactis ad Curiam re-
 miserunt. Insuper per illos 16. annos continuè aliqui ex parte Regis Francorum nec non
 Prælatorum & specialiter F. Ioannes de Samesio continuè institerunt. Tandem pro d. èto
 negotio tempore D. Martini commissum est negotium tribus Cardinalibus ad examinandum,
 qui viderunt, examinauerunt, & pro magna parte rubricauerunt. Sed cum ante mortem D.
 Martini non fuisset facta relatio negotii, peruenit tandem ad tempora Honorii, & tunc le-
 cta sunt plurima miracula & coram Fratribus nostris Cardinalibus diligenter discussa. Sed*

dum ventilaretur negotium, superveniente morte D. Hieronimi negotium sicuti. Tempore vero D. Nicolai IV. commissum negotium tribus aliis Cardinalibus, D. scilicet Ostiensi, D. Portuensi & Nobis in statu Cardinalatus adhuc existentibus. Quia mortui erant illi Cardinales, quibus negotium prius fuerat commissum, postea etiam mortuo D. Ostiensi subrogatus fuit sibi D. Sabinensis. Et ita per tot & toties examinatum est, rubricatum & discussum negotium, quod de hoc plura factum est de scriptura, quod unus asinus posset portare. Nos etiam de manu propria scripsimus & diligenter examinavimus multa miracula examinata & rubricata non solum per illos predictos Examinatores, sed etiam per plures alios Cardinales. Et volumus ut quilibet sigillatim daret consilium suum in scriptis, ne odio vel amore, seu etiam timore aliquo aliquid faceret. Existit ergo & pluribus aliis potest evidenter concludi, quod servata fuit maturitas, & plusquam maturitas in predictis. Et ideo de tam egregio viro & sic in sanctitate vite & miraculorum probato secure possumus asserere, quod non debet amplius fama sanctitatis eius sub modio latere, sed debemus ei dicere. Amice ascende superius ut sit tibi gloria in Ecclesia militante, coram simul discernentibus.

Existimant aliqui, & inter alios Platina à Bonifacio non Ludouicum IX. Franciæ Regem, sed Ludouicum de Sicilia seu Massiliensem, inter Sanctos relatum fuisse: sed ex ipsamet Canonizationis Bulla erroris conuincitur. Quæ talis est.

BULLA CANONIZATIONIS.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis & Episcopis, exemptis & non exemptis per Regnum Franciæ constitutis salutem & Apostolicam benedictionem. Gloria, laus & honor Patri luminum à quo est omne datum optimum & perfectum, à cunctis fidei Orthodoxæ cultoribus quorum spes tendit ad superos, summis & sedulis deuotionis & reuerentiæ studiis referantur. Ipse namque in misericordia copiosus, liberalis in gratiis & in retributione munificus, de supremis cælorum ad ima mundi oculos suæ Maiestatis innectens & benigna consideratione discutens, B. Ludouici quondam Regis Franciæ inclyti, sui que gloriosissimi Confessoris merita grandia operaque mirifica; quibus ipse constitutus in seculo, ceu lucerna luminosa resplenduit: eaque veluti iustus Iudex & retributor laudabilis dignanter intendens, condignis retribuire muneribus, cum tanquam emeritum & retributione dignissimum post vitæ presentis ergastulum & laboriosa mundi certamina (quæ seruens in diuinis obsequiis potenter & patienter exercuit) æthereis sedibus collocavit, ut, sedeat cum principibus & solum gloriæ teneat, felicitatis æternæ dulcoribus potiturus. Exultet igitur Mater Ecclesia ac solennia festiua concelebrat gaudiorum, quod tantum & talem filium genuit, produxit natum, educauit alumnum, iam inter Regum cælestium gloriosa agmina rutilantem. Latetur inquam & iubeat, ac in laudes altissimi voces promat: quod sobolis tam præcelsæ, tam celebris illustrata fulgoribus, insignis decorata conspicitur. Quæ sonoris attollenda præconis summæque venerationis exhibitione colenda, enucleatius aperit, euidentius explicat, illos ad perennis beatitudinis gaudia & hæreditatis æternæ participationem admittendos qui prædictam Ecclesiam, Matrem fidelium, sponsam Christi claris fidei & operis testimoniis protestentur, nullosque in supernæ patriæ gloriam, nisi per eius utpote cælorum clauigeræ ministerium virtuosum ostiis referatis altissimis introire. Gaudcant incolarum turbæ Cælestium de tam sublimis, tam lucidi habitatoris aduentu, quod ipsis expertus probatusque fidei Christianæ colonus cultorque præcipuus aggregatur. Personet lætitiæ iubilum, ciuium gloriosa nobilitas supernorum, quod tanti talisque conciuis suscepisse dignoscitur adiectuum, ac Venerabilis Sanctorum cœtus gaudio & exultatione refloreat de noua dignissimi adhibitione confortis. Exurge itaque Concio numerosa fidelium, exurgite fidei zelatores; & vnà cum eadem Ecclesia laudis vberis hymnum concinite. Perfundantur imbre copioso lætitiæ vestra præcordia & fecundo rore dulcedinis arcana pectoris replentur, de tanta tam potentis & egregii Principis exaltatione terreni, spei tutissimæ plenitudine præconcepta, quod Nobis de indigena terrenorum Compatriota Cælestium iam effecto apud æterni Patris filium efficax patrocinus accreuit: qui pro salutis nostræ profectibus iam in eius præsentia positus solertis exercet officium Oratoris. Porro quis posset amplo flumine præpotens, qui disertus quantumlibet, aut eloquii nitore coruscaus sufficienter exprimere præcelsa

cella sanctitatis insignia & multiplicium excellentiam meritorum, quibus B. Ludouicus prædictus in terris constitutus effulgit, cum eo plura de ipsius laudabilibus actibus referenda se offerant, quo plura calamus exprimit, pandunt labia, lingua pangit. Sed ne ipsorum actuum claritas sub nubilo lateat, tenebris obducatur, dignum duximus ut de illis aliqua sermo noster aperiat & deducat in publicam notionem.

Hic profectò clarissimus genere, sublimis potentia, facultatibus opulentus, præcellus virtutibus, moribus elegans, conspicuus exitit honestate: inhonestis & turpibus à se penitus relegatis. Nam sic pudicitia adhæsit operibus, sic carnis studuit euitare contagia, quod sicut habet certa credulitas plurimorum, nisi ei nexus accessisset vxorius, candore virgineo rutilasset. Longiquippe spatio temporis prædicti Regni regimini præfuit, eiusque gubernacula, plena curis prouidâ circumspectione direxit: nulli noxius, non iniuriosus alicui, nemini violentus. Iustitiæ limites summopere seruauit & coluit, æquitatis tramitem non relinquens. Peruersorum conatus nefarios præcæ debitæ mucrone compescuit. Malorum molimina conterens, prauorum illicitos ausus frænans. Pacis zelator eximius, feruidus amator concordia, promotor sollicitus exitit vnitatis, dissidia fugiens, vitans scandala, dissensiones abhorrens. Propter quod suis felicis regiminis tempore, sedatis vndique fluctibus, seductis noxiis, turbibus profugatis Regni eiusdem incolis aurora dulcissimæ tranquillitatis illuxit, lataque serenitas vortuæ prosperitatis arrisit. Et ut de vita ipsius aliqua referamus: licet illa, quo maiori expositione discutitur, examine indagatur, eo referentis afferat gustui plus dulcoris mentesque delectet obnixius auditorum.

Ab ineuntis ætatis primordiis Dei filium tenera mentis affectione dilexit; nec diligere desit studia continuando salubria, dum vitæ sibi commoditas affuit temporalis; sed quanto maiori profecit ætate, ac tempora proluxiora profiliit, tanto in eius exarsit amorem feruore spiritus ampliore. Hic equidem cum esset annorum 12 paterno destitutus auxilio sub claræ memoriæ Blanchæ Reginae Franciæ, matris suæ custodia & gubernatione remansit: quæ circa Diuina obsequia feruenter intenta eum prudenter dirigere ac libenter instruere satagebat, ut ad præfati Regni regimen, quod suæ directionis expetere prouidentiam noscebatur, idem Rex ætatis annum 14. attigisset, prædicta Regina sibi proprium Magistrum deputauit, qui eum scientiâ litterarum imbueret, ac bonis moribus informaret, Ipseque Rex sub eiusdem Magistri ferula positus sic ei obediens & reuerens exitebat, sicque illius recipiebat humiliter disciplinam, quod supernâ præuentus gratiâ profecit laudabiliter in vtrisque. Circa Diuina sic intentus officia, ut nequam ipsorum auditione contentus existeret, nisi ea quæ coram se die noctuque à suis faciebat Clericis solenniter celebrari, ab ipso cum eorum aliquo attentius dicerentur.

Demum successu temporis in anno vicesimo constitutus & quadam sibi ægritudine superueniente grauatus à Meldensi & Parisiensi Episcopis assistentibus tunc eiusdem, viuificæ Crucis signaculum in Terræ-Sanctæ subsidium sibi cum multa instantia petiit exhiberi. Et licet hoc ei rationabili causâ moti præfati dissuaderent Episcopi, ipse tamen ut pore feruens spiritu erga Deum ei que votis ardentibus famulari desiderans, illorum salubriter dissuasionibus non admittis signum huiusmodi de manu præfati Parisiæ Episcopi cum multa lætitia & exultatione recepit, Prælati, Nobilibus & Militibus plurimis signum ipsum assumentibus eum eodem. Et tandem amplo præparato Nauigio factisque apparatibus aliis qui in talibus requiruntur, cum 34. annum attigisset ætatis, in prædictum subsidium transfretauit: consortes ei Robertum Atrebatensem, Alphonsum Pictauiensem, & claræ memoriæ Carolum Regem Sicilia tunc Andegauia, Comites fratres suos dum adhuc viuerent, secum ducens, multa grauiaque pericula quæ solent æquora fluctus ingerere, sustinendo. Cumque ad partes illas ingenti circumfultus potentiâ peruenisset vterius generali quasi totius exercitus eiusdem, sicut Domino placuit ægritudine subsecutâ, & aliis aduersis vrgentibus præfatus Rex cum toto suo exercitu supradictò in Soldani & Saracenorum manus ac potentiam incidit, multa opprobria multa que iniurias, quæ inferentium fœda conditio adaugebat,

„ patienter & humiliter tolerando , præfato Roberto Comite pro fide Christi , ab
 „ illis inhumaniter interempto .
 „ Postmodum autem cum Soldano tunc viuento tractatum de iam dicto Rege ac
 „ exercitu liberando , maximâ interueniente pecuniâ quantitate , ipsoque Solda-
 „ no occasione huiusmodi à Vassallis propriis interfecto , Saraceni qui eius domi-
 „ nium vsurparunt , ad pecuniam anhelantes , eandem cum multa instantia postu-
 „ labant , vt in Conuentionibus ordinatis concorditer inter partes iureiurando fir-
 „ mandis penitus adderetur , quod nisi ipsi pacta seruarent , omnino Machome-
 „ rum , quem colunt , vt dicitur , denegarent , ac idem Rex in suo adiiceret sacra-
 „ mento , Quod & ipse Dei negaret filium ac extra fidem eius existeret , si conuen-
 „ tiones prædictæ ab eo minimè seruarentur . Quod præfatus Rex abominans , id ef-
 „ ficere constantissimè recusauit : quin potius quadam indignatione commorus
 „ patenter asseruit , Quod talia tam nefanda suis labiis aliquatenus non proferret ,
 „ neque in tam vesanam & reprobam prorumperet negatiuam ; quamuis ad idiam
 „ dicti Pictauiæ & Andegauia Comites alique tunc plurimi circumstantes instan-
 „ tissimè suaderent , cum exinde sibi cæterisque Christianicis mortis periculum veri-
 „ similiter imminere conspicerent ; præsertim cum hoc ageretur cum illis qui sicut
 „ præmittitur , Soldanum prædictum occiderant , eius sibi dominium vsurpantes ,
 „ ipsique Regi apertius diceretur , quod nisi in actum produceret quod petebant ,
 „ ipsum & suos crucifigere nondifferrent ; ipsiusque Regis adhuc intrepida firma-
 „ que responsio est secuta , *Quod si Saraceni prædicti eius corpus occiderent , ipse
 „ tamen animam non haberent .*
 „ Sanè cum iam dicti Passagii tempore post conflictus diuersos & varios validæ
 „ famis inedia , graues penurias , diraque vulnera , quæ fideles Christi pertule-
 „ rant , eodem Rege tunc temporis fluxum ventris & ægrotudines alias patiente ,
 „ Christianus reuerteretur exercitus Damiatam , Rex ipse nolens illum omnino
 „ deserere , sed eius potius clementer intendens communicare laboribus & parti-
 „ cipare periculis , quæ tunc ex versimilibus poterant coniecturis timeri , illuc re-
 „ diit cum eodem contra Saracenorum rabiem truculentam insultusque nefarios
 „ sibi efficax defensionis impendendo præsidium , vt ab huiusmodi hostium scelestis
 „ insidiis seruarentur . Et tandem cum Saracenorum ipsorum astuta , nequitia & do-
 „ losa calliditas tam grandi bellantia copiosa Christianum circumdedisset exerci-
 „ tum , validâ tunc sicut præmittitur , infirmitate detentum : ipsumque tam gra-
 „ uiter inuasisset , quod Regem & exercitum supradictos oportuerit se præfatis red-
 „ dere Saracenis : ac idem Rex nisi factò voluntatis libitum obstitisset , per nauis
 „ tunc promptæ potuisset euasisse suffragium , sibi que hoc plurimi magnique præ-
 „ sentes inibi suaderent , ipse tamen propter nimiam Charitatis ardorem quo vehem-
 „ entius æstuabat , volens potius periculis corpus exponere , vt Christianus popu-
 „ lus seruaretur illæsus , licet Sarracenorum existeret ignota potentia Christianis ,
 „ euadere noluit remanentibus cæteris vinculo captionis astrictis apertius asseren-
 „ do quod militiam quam secum deduxerat , secum si posset reducere intendebat ,
 „ vel capi seu mori pariter cum eadem . Cumque inter Regem & Christianos ac
 „ Saracenos prædictos de ipsorum Regis & Christianorum , sicut superius expres-
 „ sum , liberatione tractatus habitus & conuentionum subsecuta ordinatio extitisset ,
 „ Saraceni pro quadam parte pretii redemptionis huiusmodi , quæ soluenda resta-
 „ bat , securitatem habere plenariam intendentes in electione ipsius totaliter po-
 „ suerunt ; vt vel ipse liberaretur à carcere remanentibus cæteris Christianis in vin-
 „ culis , donec ipsa huiusmodi solutio perfecta succederet , vel quod idem in carce-
 „ re remaneret , Christianis ipsis omnimodè liberatis . Præfatus Rex super hoc prom-
 „ ptum nec dilatum responsum præbuit , Quod ipse , quo vsque solutionis huius-
 „ modi proueniret integritas , remanere in carcere intendebat , Christianis aliis li-
 „ bertati pristina restituitis : quanquam præfati Alfonso & Carolus ac alii viri no-
 „ biles tunc astantes expressè dicrent & profiterentur apertius , quod in hoc nulla-
 „ tenus consentirent , suppliciter adiciens instantiâ , quod potius Rex ipse recederet
 „ aliis minimè absolutis , Rege ipso firmissimè replicante contrarium , nec assen-
 „ tiente sermonibus eorundem . Et tandem Rege & cæteris captiuis eisdem plenæ
 „ redditis libertati , dictoque Alfonso pro eiusdem solutionis perfectione faciendâ

abside dimisso, præfatus Rex de Galea in qua erat, egredi noluit, donec ipsius solutionis defectus exiret adimpletus, dictusque Alfonso ad eius præsentiam rediit: ac omnes etiam Christiani quos in propinquo carcere detinebant inclusos quosque in Babyloniam manus inimica non traxerat, liberati à vinculis: ac illi etiam qui tunc in præfata Damiatia similiter tenebantur, fuerunt in nauibus collocati. Demum præfatus Rex cum eodem liberatus exercitu ad Ciuitatem rediens Aconensem, moramque inibi fermè per quinquennium contrahens, tanquam feruidus salutis humanæ amator multorum Agarenorum mentes duras quantumlibet non solum salubris eloqui suadelis, sed etiam exemplo vitæ laudabilis conuertit ad Dominum, ipsos faciens ad laudem Diuini nominis & exaltationem Catholicae fidei honorificè baptizari, eos donis prosequendo largifluus & gratiosis fauoribus confouendo, multosque milites & alios Christianos redimifacens, eis de munificentia Regia tam vestes quàm cætera necessaria victui, prout singulorum suadebat conditio, ministrabat. Muros quoque seu mœnia Ciuitatum & Castrorum quam plurimorum, quæ in illis partibus à fidelibus tenebantur, fecit reparari solenniter, eaque firmiter muniri & integre prout necessitas exigebat.

Verum prædictus Rex processu temporis, intellecto quod Matrem eius mors amara substraxerat, & eidem Regno graue periculum immineret, de Procerum suorum Consilio ad Regnum Franciæ remeauit, nunc sanctitatis insistentibus, nunc Monasteria & hospitia Pauperum, nunc domos alijs diuinis obsequiis dedicandas, quæ longum esset enarrare per singula, construi faciendo, eis de bonis propriis amplis dotibus deputatis; nunc etiam infirmos & debiles in diuersis Monasteriis & Zenodochiis decumbentes personaliter visitans, ipsos verbis consolatoriis confouebat, eis manibus propriis, flexo genu potus & cibaria ministrando. Cumque in Monasterio Regalis-Montis Beluacensis Diocesis, quod idem Rex opere plurimum sumptuoso construxit ac dotibus decorauit eximiis, Monachus quidam Leodegarius nomine moraretur, quem adeo Lepre morbus inuaserat, quod abominabilis & despectusquam plurimùm manebat segregatus ab aliis in quadam Camera positus Monasterii memorati, cuiusque oculi ob grauis infirmitatis pondus seu malitiam iam consumpti nihil omnino videbant, eorum foraminibus, siue locis rubeis & horridis iam effectis, quique nasum perdidit, eiusque tumefactis non modicum labiis & profundâ scissurâ destructis: ac idem Rex cum præfente duntaxat Abbate Monasterii supradicti personaliter visitaret, ipsumque sumentem cibum, ut poterat inuenisset, præfatus Rex præmissis benignæ salutationis alloquio, flexit genua coram ipso, & scindens manibus propriis carnes eidem appositas, bolos in os eius studiosissimè immittebat & eiusmodi non contentus obsequio, allatis eius iussione dapibus regalibus, de ipsis eidem Monacho ministrabat, loci aut ægri qualitatem horribilem non euitans: eodem Abbate vehementi stupore concusso, quod tanti sublimitas Principis talibus quantumcunque salubribus inuolui studiis ac seruitiis poterat occupari.

Præterea cum dictus Rex Hospitale Compediente ingressus ad impendendum humanitatis obsequium infirmis in illo degentibus, & iam fessus non modicum ex labore, infirmum quendam iuxta se positum conspexisset, morbum, qui sancti Eligii dicitur, patientem, & flexis genibus coram ipso morcellum pyri remoto cortice ponens in os eius, sanies de eius naribus defluens scædauit turpiter manus Regis: qui benignè pièque id tolerans, nec in aliquo exinde immutatus, lotis illico suis manibus, salubre quod inchoauerat, obsequium diligenter est prosequutus. Hic circa seruos Christi ac Pauperes atque miserabiles & deiectas personas valde compatiens, seipsis in elemosynarum largitione munificum exhibebat. Virginibus insuper, quibus inopia effectum maritalis copulæ denegabat, ne illas in carnis lubricum labi contingeret, de dotibus congruis prouidebat illis de bonis regalibus: laudabiliter & salubriter expensum reputans, quod in elemosynas & alios pios vsus conuerti pro tempore noscebatur. Hinc prædicationibus & aliis propositionibus verbi Dei attentum cõmodabat auditum, non auditor obliuiosus factus, sed factor operis studiosus. Abhorrebat hæreticæ prauitatis macula infectos, ne fidei Christianæ cultores labe huiusmodi contagionis infectarent, de regni prædicti finibus efficacibus studiis expellendo, ac alias circa sta-

rum eius providendo sollicitè , vt ab ipso fermentis talibus profus exclusis, in eo fidei prædictæ sinceritas rutilaret. Cum vero aliquibus partibus dicti Regni, ob sterilitatem seu multam temporis victualium caritiam imminebat, statim de ipsarum intellectis certam illuc summam pecuniæ, prout ipsarum exigebat qualitas partium, per fidelem mittebat nuntium inter pauperes diuidendam.

» Hic profectò humilitate sublimis, sublimitate humilis, in apparatu & vestibus
 » quas frequenter Pauperibus erogabat, post primum potissimè de ultra-
 » partibus reditum summæ humilitatis insignia demonstravit. Nec enim aureis vel
 » argenteis ornamentis, non regalibus vestibus, non variis vel griseis sed aliis humi-
 » libus pellibus vsus fuit, secularibus pompis à se penitus abdicatis. Et ne seruo-
 » rum spiritus sociæ carnis ardor extingueret, sed mortificatione ac repressione il-
 » lum potius accendi contingeret, aliusque sustolli, carnem ipsam quasi assidui
 » asperitate cilicii, prout asseritur, edomans, effrenæ ipsius libitum arctæ absti-
 » nentiæ freno coercuit eiusque nexibus alligavit: vt non voti proprii ductâ libi-
 » dine, non sui desiderii directâ remigio, sed salubri moderamine spiritus tutè ad
 » licita pergeret, prouidè ab illicitis abstinere. Districtis enim corpus attere-
 » bat ieiuniis, piscorum obseruantia à sanctis Partibus ordinatæ nouorum auste-
 » ritatem adiciens sibi motu proprio voluntatis indictam.

» Nam per totum Quadragesimale tempus & 40. dies festum Natalis Domini
 » præcedentes, & omnium festiuitatum vigiliis, nec non & Quatuor tempora quæ
 » Catholica indicit Ecclesia, in ieiuniis & orationibus existeret, deliciosis & cu-
 » riosis cibariis vsui proprio penitus interdictis. In festiuitatum vero Virginis glo-
 » riosæ & Natalis Domini memorati vigiliis & sexta feria Maioris hebdomadæ ie-
 » iunium obseruabat, panis & aquæ duntaxat modicâ sustentatione contentus.
 » Quolibet etiam die veneris Quadragesimæ supradictæ ac totius aduentus ab esu
 » piscium abstinere. Multis præterea vigiliis se occupans, ne aliqua sibi hora tem-
 » poris inutiliter pertransiret.

» Post eius reditum supradictum non in pluma vel paleis iacuit, sed super li-
 » gneum lectum portatilem, materacio simplici superiecto, stramine nullo suppo-
 » sito decumbebat. Hic insuper vitæ puritate prælucidus, sincerus veritatis ami-
 » cus extitit, hostis que durissimus falsitatis. Cuncta quoque ipsius eloquia salutis
 » argumentum operaque salubria hortabantur, demulcebant auditorum præcor-
 » dia & in eorum ædificationem multipliciter redundabant.

» Cumque ad incrementa Catholicæ fidei & deliberationem celerem Terræ
 » sanctæ votis ardentibus anhelaret, in ipsius Terræ subsidiū assumpsit denuo signū
 » Crucis. Et deinde potenti ac valido congregato nauigio copiosa & strenua comi-
 » tiua suffultus cum ipso Pictaviæ Comite suisque liberis & clara memoriæ Regina
 » Nauarræ ipsius Regis filia, quæ in reditu debitum naturæ persoluit, ad partes
 » rursus se transtulit transmarinas, Carolo qui tunc moram in Partibus Italiæ
 » contrahere, Regis memorati vestigia subsequente. Ac tandem ad partes Tunicii
 » felici gressu perueniens, inibi de Magnatum suorum consilio castra fixit, & ad-
 » uersus Sarracenorum incursum exercens potentia suæ vires, grauissimas ob labo-
 » res innumeros quibus premebatur assidue, infirmitates incurrit. Qui diebus lapsis
 » aliquibus infirmitatum ipsarum violentiâ superatus sacramenta Ecclesiastica
 » cum summa deuotione recepit: ac instante sibi verisimiliter horâ mortis, oratio-
 » ne pro exercitu Christiano præmissâ suam Domino deuotis precibus animam re-
 » commendans ac litteraliter exprimens verba sequentia, videlicet *Pater, in manus*
 » *tuas commendo spiritum meum*, feliciter migravit ad Christū supernis deliciis fruitu-
 » rus. Verum cum vitæ huius functus curriculum verius viueret, quàm cū vixisset, no-
 » luit Altissimi Filium, quem idem tota mentis affectione dilexerat, tam deuoti Prin-
 » cipis tantique propugnatoris fidei orthodoxæ mundo suppressi sanctitatem; vt
 » quemadmodum meritorum pluralitate præfulserat, sic miraculorum diuersitate
 » claresceret, & qui cum plenissimâ deuotione coluerat, iam secum in cœlesti pa-
 » latio collocatus venerabiliter coleretur. Nam contractis, artuum extensione sub-
 » uenit, cuius terram fermè tangentibus facie, plenam restituit eorum sursum ere-
 » ctis vultibus sanitatem: strumosis beneficium liberationis impendit.

Mulierem quandam cuius brachium aridum & omnino impotens existerat, ab infirmitate huiusmodi liberauit.

Quidam quoque, cuius velut emortuum pendeat brachium, per eius Sancti virtutem, gratiam curationis obtinuit: Compluribus Paralytico morbo percussis, & aliis qui diuersis languoribus tenebantur, plenam redditam sospitate, cæcisque visu, surdis auditu, claudis gressu, illius inuocato nomine restituitis. His & compluribus aliis Sanctus ipse coruscavit miraculis gloriosus, quorum seriem præsentibus non duximus inferendam.

Gaudeat itaque Domus inolyta Franciæ, quem Principem genuit, per cuius merita sublimiter illustratur. Latetur deuotissimus Franciæ populus, quod tam electum, tam virtuosum Dominum meruit obtinere. Exultent Prælatorum Cleri præcordia, quod præfatum Regnum tam clavis miraculorum ipsius Regis insigniis propensius decoratur. Iocundentur & Procerum, Magnatum, Nobilium, Militum pectora, quod per sanctissima opera dicti Regis, eiusdem Regni status honoris multiplicis prærogatiua sustollitur & quasi Solis radiis clucescit.

Cæterum quia quos superni Regis clementia corona gloriæ in celo magnificent, deuotè à fidelibus in hac terrestri Patria conuenit venerari. Nos de sanctitate vitæ & miraculorum veritate ipsius beatissimi Ludouici curiosè ac solennis inquisitionis diligentia, & districti examinis discussione præmissa plenariam certitudinem obtinentes, ipsum de communi Fratrum nostrorum & Prælatorum omnium tunc apud sedem Apostolicam existentium consilio & assensu die Dominica 3. id. Aug. Sanctorum Catalogo duximus adscribendum. Ideoque Vniuersitatem vestram monemus & hortamur attentè, vobis per Apostolica scripta mandantes, quatinus in crastino B. Bartholomei Apostoli cum felix ipsius anima tunc de carnis eruta vinculis astra petens Cælestem aulam adiuerit æternis gaudiis potitura, festum ipsius Sancti deuotè ac solenniter celebretis & faciatis per vestras Ciuitates & Dioceses à Christi fidelibus veneratione congruè celebrari, vt eius interuenientibus precibus & hic ab imminentibus possitis liberari periculis, & infuero salutis perpetuæ præmium obtinere. Vt autem ad Venerabile sepulchrum ipsius feruentius & copiosius fidelium confluat multitudo, ac celebrius eiusdem solemnitas peragatur, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui reuerenter illuc in eodem festo annuatim accellerint eius suffragia petituri, de Omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius autoritate confisi vnum annum & 40. dies: accedentibus verò annis singulis ad prædictum sepulchrum infra eiusdem festi octauas, 40. dies de iniunctis eis pœnitentiis misericorditer rexamus. Datum apud Vrbe[m] veterem 3. id. Aug. Pontific. nostri an. 3.

Eodem anno obiit Narbonæ F. Petrus Ioannes Oliui de Serignano Ordinis Minorum: quem sui viuum persecuti sunt, vt caput Beguardorum & Fratricellorum; mortuum verò & sepultum exhumarunt, eiusque ossa simul cum operibus combusserunt. Quanquam Angelus Clarenus, qui ei familiaris fuerat, scribit eum post mortem miraculis claruisse: & Vadinghus in Annalibus Minorum adhuc an. eum ab omni hæreseos suspitione liberat. Obiit autem die 6. Martii anno ætatis 50. à suscepto habitu 38. Moriens verò vt verè Christianus circa controuersias in Ordine motas de paupertate & aliis articulis hanc fidei Professionem edidit, vt legitur apud Vadinghum.

Hæc illa mea est professio & ultimus sensus circa Controuersias & molestas Questions inter me & præcipuos Ordinis Patres huc usque exagitatæ circa modum & mensuram nostre Paupertatis.

Dico abdicacionem omnis iurisdictionis temporalis & pauperem rerum usum esse de substantia vitæ nostræ Fuangelicæ. Pauperem verò usum huncita explicoco, vt omnibus consideratis censeatur potius pauper quàm diues, seu declinet potius ad paupertatem, quàm ad opulentiam.

Dico etiam quod defendere pertinaciter transgressiones paupertatis & imperfectiones Regulæ contrarias tanquam bonas, vel cogere ad eas Fratres persecuendo illos qui Regulæ puritatem obseruant, peccatum est mortale, à quo non excusat crassa vel affectata ignorantia.

Dico 3. Quod eo grauius est introducere huiusmodi relaxationes in vniuersum

» corpus Religionis , quàm peculiare quosdam ad eadem allicere, quo plures prio-
 » ri modo corrumpuntur , & suæ Regulæ sunt transgressores : eodemque modo di-
 » co intolerabiliores esse relaxationes perpetuè vel diu duraturas, quàm eas quæ fa-
 » cile extirpantur : nec non maiores illas esse , quæ in omnium oculis & cum pluri-
 » morum scandalo introducuntur , quàm quæ secreto instillantur.

» Dico 4. Notabiles excessus in ædificiis quoad materiam & curiositatem , pro
 » quibus construendis multiplices & importuni sunt quæstus, periculosos esse , eis
 » præcipuè qui talia defendunt , vel ad illa fratres adstringunt : tendunt enim in
 » destructionem paupertatis & diuturnæ sunt durationis.

» Dico 5. Litigare vel causas mouere coram Iudicibus circa funeralia aut Legata
 » pia nobis relicta , impuritas est maxima contra Regulam. Neque obstat , quod
 » per seculares , seu Fratrum amicos hæc fiant : si tamen Fratres eos ad hoc exci-
 » tauerint , sumptus aut scripturas ministrauerint ; licet enim minus appareat scan-
 » dalum , verè tamen fraus est occulta & impuritas palliata. Idemque censendum
 » est de iis qui procurant suis Monasteriis annuos redditus , & determinatas vel statu-
 » tas sub singulis annis prouisiones , præuenientes nimia sollicitudine omnes neces-
 » sitates.

» Dico 6. Quod defendere quorundam insaniam , qui volunt licere nostris Fra-
 » tribus indui vestibus pretiosis , calceamentis operiri , equites incedere , vel æquè
 » laurè aut commodè viuere , ac Canonicis Regularibus est in vsu , croneum ni-
 » mis est & in Regulam nostram blasphemum.

» Dico 7. Nimià auiditate procurare propter emolumentum emergens , vt ali-
 » qui in nostris Ecclesiis sibi eligant sepulturas : itaut si non expectaretur lucrum ,
 » de his non curaretur, instituire etiam annuas obligationes Missarum propter certa
 » stipendia , diminuunt plurimum de statu nostræ perfectionis.

» Dico 8. Quod viri Apostolici , seu nostri Fratres qui Euangelicam vitam se glo-
 » riantur profiteri , debent etiam in superioribus gradibus Dignitatum , seu Epif-
 » copatum constitui , quantum eorum status permittit, quod Domino vouerunt,
 » obseruare.

Hæc quo ad Controuersiam quæ erat in Ordine ob Paupertatem Apostolicam,
 quam nonnulli talem esse volebant , vt nihil quidquam possidere liceret. Quoad
 scripta verò sua sic Ecclesiæ submisit , & hanc professionem confessionemque edi-
 dit.

» Confiteor Deo & coram vobis assero. solis Scripturis sacris & soli fidei Catholi-
 » cæ atque Romanæ Ecclesiæ, cuius nunc Gubernator est D. Papa Bonifacius, ad-
 » hære ex fide & veluti veræ fidei.

» Nulli autem opinioni humanæ siue meæ , siue alterius quantumcunque
 » magni Doctoris adhæreo ex fide , seu tanquam fidei , neque adhærebo nisi prius
 » solidè & fideliter mihi ostenderetur ipsum quod asseritur , esse de fide Rom.
 » Ecclesiæ. Diabolicum autem esse dico alicui opinioni humanæ tanquam ex
 » fide immobiliter adhære. Confiteor etiam quod nulli determinanti hoc vel
 » illud de substantia fidei nostræ, teneor necessario assentiri , nisi soli Rom. Ponti-
 » fici aut Concilio Generali : nisi quantum ratio vel autoritas sacræ Scripturæ vel
 » fidei Catholicæ per seipsam me cogit vt credam. Non ob inde tamen diffiteor
 » Theologorum & Doctorum sententias esse reuerendas & magni faciendas, dum-
 » modo aperte contra fidem vel veritatem nihil contineant, Dico etiam vtile esse
 » contrarias conscribi & defendi opiniones , dum id fiat absque pertinacia : ita
 » enim exactius veritas examinatur, disputantium ingenia magis exercentur & ad
 » elucidationem mysteriorum fidei securius peruenimus. Id autem intelligendum
 » velim de illis opinionibus quæ fidei nostræ subancillari dicuntur , vel ad eiusdem
 » mysteria defendenda conducunt.

His actis præmissisque sacramentis vt bonum Christianum decet , ait Vading-
 ghus obiisse Narbonæ & à Fratribus sepultum fuisse honorificè: at Minoritas Con-
 uentuum Prouinciæ non desisse scire in mortuum veluti in hæreticum. atque
 apud Ioannem de Murro Ministrum Generalem effecisse, vt libri eius combure-
 rentur , & rigorosè animaduertetur in eos qui eius Opuscula retinerent. Hinc
 Pontium Carbonelli de Borringata , virum doctrina & sanctitate Illustrum , S.
 Ludouici Tolosani Episcopi Instructorem olim & Magistrum , inter Sanctos à

nonnullis relatum, coniectum fuisse in carcerem, quod nolisset ea tradere Iudicibus à Generali constitutis. Item Petrum de Nubilo, Ioannem de Valle, Ioannem Iuliani, Franciscum Leoneti, Raymundum de Aureliano, Ioannem Primi, & alios Minoritas insignes ex quorundam insipienti zelo aut ignorantia multa mala perpeffos.

Tandemque in proximo Capitulo Generali interdictum, ne quis libros illos legeret, non magis quàm hereticos, idque obseruatum vsque ad tempora Sixti IV. qui eos examinari voluit, & legi non prohibuit.

Fuerunt tamen qui durante persecutione illa libros eius doctrinamque defenderent & inter alios Vberinus de Casali in Tractatu defensorio seu Apologético. Fuit & quidam Anonymus eiusdem impugnator: & ex utroque intelligitur, quæ & qualis fuerit. Præcipua eius Capita refert Vadinghus ab hac nostra historia non aliena; quæ nos quoque breuiter attexemus.

1. Ergo ei imponebant quod dixisset *Characterem nihil in plus anime imprimere vel in eadem efficere, quàm dedicatio faciat in Ecclesia*. At ex eiusdem scriptis demonstrauit Vberinus eum docuisse Characterem esse indelebilem & duos vel tres in anima producere constantes effectus. Neque demum si id quod aduersarii obieciabant dixisset, adeo à Catholica veritate aberrasse, vt statim ab Orthodoxorum catalogo fuerit expuandus. Fuisse enim inter optimos Doctores exagitatam & discussam satis istam controuersiam, quibusdam asserentibus relationem duntaxat esse rationis, pluribus verò absolutam qualitatem. Neque vero aures prioris sententiæ, quam exemplo dedicationis Ecclesiæ & nomine Deputationis ad sacras actiones explicabant, vllam reportasse censuram: sed neque eandem vereri præstantissimos docere Doctores. Quidquid enim ex Decretis Pontificiis aut Orthodoxis Conciliis obieci poterit, non tam contra disputantes de Characteris qualitate vel essentia, quàm contra eandem omnino negantes vim omnem obtinuisse. Et citantur ad marginem Durandus in 4. dist. 4. q. 3. Guillel. Parisiensis tractatu de Baptif. c. 1. Scotus in 4. d. 1. q. 4. art. 2.

AN CHARACTER ANIMAE IMPRIMATUR.

2. Accusabant quod dixisset *Usus pauperum rerum esse de substantia Minoriticæ Professionis vel Paupertatis Euangelicæ in Regula promissæ*. Non diffitebatur Vberinus hoc eum dixisse, imo rectè dixisse, multiplici ratione probauit. At hoc totius discordiæ Minoriticæ caput sic explicat Vadinghus; vt aliud sit loqui de Regula ipsa seu Instituto Minorum, quatenus lex humana est; aliud de ipso Euangelio, seu Lége Diuina. Diuersam enim obligationem quæ confurgit Minoribus ex suæ Regulæ Professione, atque illam, quæ oritur ex vi & Instituto S. Euangelii. Primam partem indubitanter veram esse asserit, vt ex vi suæ Regulæ & Professionis obligentur Minores ad strictum & pauperum rerum usum, quod & communiter eiusdem Regulæ probant Interpretes: at Euangelium ad hoc eos obligare, vel usum hunc pauperum esse de substantia vitæ Euangelicæ, prout ab illis promissæ, minus certum reputandum minusque probabile. Quantumuis enim dicatur in Instituti præmio *Regulam & vitam Minorum esse sanctum Euangelium obseruare*. Et in fine *Paupertatem & humilitatem & S. Euangelium D. N. I. C. quod firmiter promissimus, obseruare*. Romanos tamen Pontifices sæpius explicasse non teneri Minores ex vi suæ Professionis ad obseruantiam Consiliorum Euangelicorum, quæ non exprimentur in Regula, nec ultra hæc eos amplius obligari ex ipso Euangelio cæteris Christianis. Quod & docuit Anonius Cordubensis vir in hoc genere ultra alios eruditus. Atque ex hac secunda parte prædicto auctori insultasse æmulos, eundemque hereticum proclamasse, cum non potuerint adeo manifestè conuincere in prima, quæ radix & fomentum erat concepti in eum eiusque sequaces odii, & protractæ vsque ad Concilium Viennense sub Clemente V. & ultra diræ persecutionis. Quam vt sopiret Clemens, etiam hanc adhibuisse distinctionem satis auctori prædicto commodam & fauentem, vt legitur in Clement. Exiui de Paradiso.

AN PAUPERIAS SIT DE SUBSTANTIA VITAE MINORITICAE.

Succrenit, inquit, non parum scrupulosa *Questio inter Fratres, videlicet utrum ex sue professione regula obligentur ad arctum & renuem siue pauperum usum rerum: quibusdam ex ipsis contenditibus & dicentibus quod sicut quoad dominium rerum habent ex voto abdicacionem arctissimam, ita ipsis quoad usum arctitudo maxima & exilitas est indicta. Aliis in contrarium asserentibus, quod ex professione sua ad nullum usum pauperum, qui non exprimat in regula, obligantur, licet teneantur ad*

vsus moderatum temperantiæ sicut & magis ex decenti, quàm cæteri Christiani. Volentes itaque conscientiarum prædictorum Fratrum providere quieti & his altercationibus finem dare, declarando dicimus quod Fratres Minores ex professione suæ Regulæ specialiter obligantur ad arctos vsus seu pauperes, qui in ipsorum Regula continentur, & eo obligationis modo sub quo continet, seu ponit Regula dictos vsus. Dicere autem sicut aliqui asserere perhibentur, quod hæreticum sit tenere vsus pauperem includi vel non includi sub voto Euāgelicæ paupertatis, *presumptuosum & temerarium iudicamus*. Vnde subdit Vadinghus: Præsumptuosos & temerarios iudicavit Pontifex eos, qui hæreticam dicebant hanc secundam assertionem Petri Ioannis, licet omnino abstinuerit ab eius decisione.

Idem fateatur Petrum Ioannem ex utroque capite verè videri voluisse obligari Minores ad strictum hunc vsus facti, nullâ tamen censurâ, contrarium docentes notasse: nam è contra aduersarii magna animi commotione in eum ferebantur, aientes esse hæreticum, ita asserere. Neque quidquam egrius hac eius doctrina ferebant, quâ se ad arctum rerum vsus compelli timebant: à quo iam multis contra Paupertatem admissis relaxationibus longè recesserant.

Cæterum nihil noui hac in re se docuisse dicebat Petrus, sed Antesignanos habuisse quatuor Magnos Magistros Parisienses, qui ex præcepto Haymonis Generalis Minoritarum, Regulam explicarunt. Idq; datâ operâ probat in explicatione Regulæ in lib. qui inscribitur, *Firmamentum trium Ordinum*, vbi postquam plura horum adduxit testimonia, subiungit apud Vadinghum. *Certè si eorum verba tam hinc quàm supra Capitulo 4. & in pluribus aliis locis posita diligentius attendantur*, patentissimum est quod illa quæ de paupere vsu alibi dixi & scripsi, & per aliorum Fratrum & Magistrorum nostrorum ac etiam summorum Pontificum dicta probaui, sunt & ab istis præcellentibus Fratribus & Magistris expressissimè dicta. Vnde valde mirabile est, quod aliqui in me impingerent, tanquam in nouitatis Inuentorem propter articulum de Paupere vsu, quem contra ipsius fortissimos negatores & impugnatores quasi compulsus asserui & defendi.

3. Calumniabantur dixisse, quod sepelire mortuos non opus est Charitatis, nisi in casu necessitatis, sicut faciebat Tobias. At Vbertinus omnino negabat ita dixisse aut scripsisse, sed in artic. de paupertate, in resp. vltimi artic. docuisse quod auidè inhiare & cupidè procurare cum scandalo Cleri & populorum malo exemplo, vt Diuites & Usurarii in Ecclesiis Minoriticis sepeliantur, propter conceptam spem de Legatis vel Eleemosynis Fratribus relinquendis, neque vllam huiusmodi curam habere de pauperibus: & omnis exercitibus spiritualibus hinc inde diuagari & sitigiis vacare ad acquirenda funeralia, paupertati contraire & perfectioni tanti status detrahere: quod ipsum publicè contestatus est sub mortis articulo.

4. Dicebant, quod in Commentariis ad Apocalypsim & aliis Opusculis vocarit Ecclesiam Rom. Meretricem magnam & Babylonicam confusionem, atque alia huiusmodi blasphema in eius congesserit vituperium. Apertissimum hoc esse mendacium aiebat Vbertinus, eumque deuotissime & summa cum reuerentia de Ecclesia Rom. deque summi Pont. autoritate vbique per vniuersa sua Opera locutum esse deductis & transcriptis eius verbis confirmabat. Id quoque Vadinghus multis rationibus & prolatis Petri verbis confirmat.

5. Dicebant eum asseruisse essentiam Diuinam rectè dici posse generantem & genitam, & procedentem, atque iteratam & triplicatam: quod omnino hæreticum est & condemnatum in Ioachimi Abbatis doctrina per Concilium Lateranense sub Innocentio III. & refertur in cap. damnatus. De summa Trinitate & fide Catholica. Quam Decretalem S. Thomas docto explicauit opusculo: sed & antea damnatum fuerat in Concilio Toletano 1. in confessione fidei vbi dicitur, *si quis dixerit Deitatem nascibilem esse*, anathema sit. Variè hunc errorem ab authoribus referri ait Vadinghus: quosdam quippe velle Petrum ita absolute dixisse. Alios, cum additione personalitatum, ita vt essentia cum Paternitate generarit, & cum filiatione sit genita: vt sensus non alius sit, quàm quod Pater generet, & Filius sit genitus. Et ita essentia communicata 3. personis vel in tribus hypostasibus subsistens, sit triplex persona, non verò quod ipsa essentia

ria sit triplicata, Alios, non dixisse generare & gigni essentiam, sed communicari: quod sanè iuxta priscorum & recentiorum Doctorum mentem Theologicè & catholicè dictum est.

Neque enim exigitur relatio aut distinctio realis inter communicantem & rem communicatam: quam requiri docent Theologi inter generantem & genitum, producentem & personam productam.

Quod si absolutè dixisset (pergit Vadinghus) essentiam Diuinam, prout in Patre est, generare, & prout in filio, esse genitam uti contendebar & obieciēbar vnus ex aduersariis in tractatulo quodam contra eum edito aliquot annis post eius mortem, quem se habere aiebat M. S. potuisset etiam mitiori & benigniori sensu explicari, ut essentia tanquam principium formale generationis, quomodo loquuntur Theologi, concurreret ad generationem & tanquam terminus formalis eiusdem in filio qui est terminus totalis, dicatur suo modo terminare generationem. Adde quod commune est Theologorum dogma essentiam Diuinam fecundare Intellectum Paternum, & ex utroque, illà in ratione obiecti, hoc in ratione potentie compleri memoriã fecundam, & per eam Patrem aeternum dicere seu producere Verbum, seu quod idem est, filium generare. Quare vel etiam ex hac parte confluit ad generationem prolis Diuina Natura. Atque illo adhuc modo docuit S. Thomas benignè interpretari multas persimiles antiquorum Doctorum & Patrum locutiones, ut scilicet nomina abstracta naturæ & essentia exponantur per concreta, vel per nomina Personalia, ut cum dicitur essentia de essentia, vel sapientia de sapientia, sit sensus, filius qui est essentia, & sapientia, est de patre qui est essentia & sapientia. Quam doctrinam adhibet S. Doctor ad explicandas quasdam Augustini propositiones his perquam similes. Dicitur, inquit, filius sapientia patris, quomodo dicitur lumen patris, id est quemadmodum lumen de lumine & verumque vnum lumen, sic intelligatur sapientia de sapientia, sicut essentia de essentia. Et paulo inferius, Vnde Pater & filius simul vna sapientia, quia vna essentia, & similiter sapientia de sapientia, sicut essentia de essentia.

Ex quibus propositionibus infert S. Thomas illam consequentiam. Ergo essentia generat essentiam: cuius illationis vim proposita doctrina docuit declinare.

6. Dicebant illum asseruisse animam rationalem non esse formam corporis humani. Vbertinus negabat tale quidpiam dixisse, neque in vniuersis eius Operibus aliquid reperiri vnde hoc vel leuiter posset desumi. Hæc autem propositio damnata est in Concilio Viennensi his verbis. Porro doctrinam omnem seupositio- nem temere asserentem, aut verentem in dubium, quod substantia animæ rationalis aut intellectiua verè ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneã ac veritati Catholicæ fidei inimicam sacro approbante Concilio reprobamus, definientes vti quispiam deinceps asserere, defendere seu tenere pertinaciter præsumpserit, quod anima rationalis seu intellectiua non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tanquam hæreticus sit censendus.

AN ANIMA RATIONALIS SIT FORMA CORPORIS.

Existimat Vadinghus hoc fuisse Assertum nonnullorum Petri Discipulorum magis capitoliorum.

7. Dicebant eum asseruisse Matrimonium non esse viuocè sacramentum cuius alii nouæ legis sacramentis, neque in eo conferri gratiam. Et quidem quoad vtramque partem, inquit Vadinghus, ita dici posse docuit Durandus (in 4. d. 26. q. 3.) multisque argumentis probat non nisi æquiuocè dici posse sacramentum nouæ legis. Et discre, inquit, non conferri in matrimonio gratiam non est contra determinationem Ecclesiæ, nec contra id quod Rom. Ecclesia prædicat & obseruat. Quod probatum vult ex Magistro Sent. & ex pluribus Iurisperitis quorum verba ibidem refert. Porro Vbertinus conquerebatur de tam iniqua Petro imposita calumnia, aiens non semel dixisse & scripisse clarè & expressè esse verum sacramentum & in eo conferri gratiam, sicut in cæteris sacramentis.

AN SACRAMENTUM MATRIMONII CONFERAT GRATIAM.

8. Dicebant eum asseruisse Christum adhuc viuentem Laterale vulnus accepisse. Et reuera ita sensisse fateatur Vadinghus, sed tamen absque temeritate assertionis. Quosdam verò eius Discipulos loco quodam S. Chrysostomi corrupto deceptos & vetusto etiam quodam codice Bibliothecæ Sancti Victorinæ mordicus hæc sententiam tenuisse, donec eis silentium impositum est in Concilio Vien-

DE VULNERE CRISTI PER LANCEAM INFLICTO.

nensi his verbis. *Et quod in hoc assumpta natura* ipsum Dei Verbum pro omnium operanda salute non solum affigi cruci & in ea mori voluit, sed etiam emisso iam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum, ut exinde profluentibus undis aquæ & sanguinis formaretur vnica & immaculata ac virgo sancta Mater Ecclesia coniux Christi. Sicut de latere primi hominis soporati Eua sibi in coniugium est formata, ut sit certæ figuræ primi & veteris Adæ, qui secundum Apostolum est forma futuri, in nostro nouissimo Adam id. Christo veritas responderet.

Hæc est, inquam, veritas illius pergrandis Aquilæ vallata testimonio, quam propheta vidit Ezechiel animalibus cæteris Euangelistis tranſuolantem, B. Ioannis videlicet Aostoli & Euangelistæ, qui sacramenti huius rem gestam narrans & ordinem in Euangelio suo dixit: Ad Iesum autem cum venissent, ut viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit.

DE GRATIA
BAPTISMI
PARVULO-
RVM.

9. Obiiciebant quod dixisset non omnino constare an paruulis conferrentur gratia & virtutes in baptismo. At Vadinghus cum in hac re abs omni errore liberat, quia nondum erat definitum: imò valde controuersum inter Theologos illius temporis, donec Concilium Viennense sub Clemente V. ut interminatis Quæstionibus terminum poneret, statuit eligendam non tanquam de fide, sed veluti probabiliorem & Sanctorum atque illius temporis Theologorum doctrinæ conformiorem sententiam, quæ assererat huiusmodi virtutes & gratiam paruulis in baptismo infundi definiuit. Verba Concilii sunt. *Verum* quantum ad effectum baptisimi cum Theologi opiniones varias habeant, videlicet dicentibus quibusdam per virtutem Baptisimi paruulis culpam remitti, sed gratiam non conferri, aliis e contra asserentibus quod & culpa eisdem in Baptismo remittitur, & virtutes ac informans gratia infunduntur quoad habitum, etsi non pro illo tempore quoad vsum. Nos attendentes generalem efficaciam mortis Christi quæ per baptismum applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem secundam quæ dicit tam paruulis quàm adultis conferri in baptismo gratiam informantem & virtutes tanquam probabiliorem & dictis Sanctorum ac Doctorum Modernorum Theologiæ magis consonam concordem sacro approbante Concilio duximus eligendam.

10. Obiiciebant dixisse Religiosos assumptos ad Episcopatus teneri ad vota essentialia & obseruantias regulares, Episcopos verò Minoritas alligari ad vsum Pauperem bonorum sibi commissorum, neque vllam subesse rationem, ut cum illis circa hæc dispenseretur. Quoad primam partem huius assertionis ait Vadinghus nullam esse difficultatem; constantem quippe Doctrinam esse præcipuorum Theologorum tum antiquorum tum recentiorum, nec non Iureconsultorum ex ipso Iure Canonico desumptam. Et vniuersam controuersiam si quæ esse possit in hac re, ita solui duplici asserto, ut ad eas religionis obseruantias quæ Pontificiæ functioni obesse non possunt, imò prodesse perinde teneatur Monachus sedem Episcopalem adeptus; atque dum erat in Claustro. Cuiusmodi sunt castitas, paupertas, religionis vestitus, vel vestis color, aut publica & notoria tessera. Ad illas verò obseruantias quæ Pontificiæ administrationi obstaculo esse possunt, ab illorum iugo eximatur, cuiusmodi sunt solitudo, silentium, grauesque abstinentiæ atque vigiliæ quæ corpus debilitando possent Episcopum suo muneri ineptum reddere aut functiones Episcopales impedire.

Quoad secundam verò Partem, ita Petrum se explicuisse aiebat Vbertinus, ut nullam dixerit subesse rationem dispensandi cum Minoritis ad sedes Episcopales assumptis, ut cum luxu, deliciis & pompa effusè viuant more secularium Principum; qui ex super abundanti affluentia bonorum temporaliū assupti sunt ad Dignitates Ecclesiasticas. Quem enim ex vtroque Ordine vel seculari scilicet vel Ecclesiastico non scandalizabit tanta rerum pompa & vitæ luxus in homine qui summam Deo vouit paupertatem? præsertim vbi non est necessarius vel ad Dignitatem conseruandam, vel ad animas Christianè regendas. Subiunxisse tamen eundem Petrum, in quibusdam casibus vel considerato Ecclesiæ aut dignitatis statu & temporis qualitate, æquè posse cum Minoritis ac aliis in possidendis diuitiis & habendis rebus pretiosis ac locuplete suppellectile dispensari. Quoad vota verò essentialia, non adeo facile de iis posse à summo Pontifice dispensari: eamque fuisse aliorum sui temporis Theologorum opinionem, & inter cæteros, Bonauenturæ sic aientis.

Dicendum quod licet in prælationibus non teneantur obedire & multa habeant quæ non liceret eis si essent subditi, tamen in neutro voto est dispensatum. Nam in voto Paupertatis non dispensatur, quia non licet tali Religioso habere proprium, etiamsi Papa dispense: sed potest bona Ecclesiæ dispensare, sicut Abbas bona Monasterii: nec amittit meritum Paupertatis, sed est diuitiarum non Dominus sed dispensator; non amator, sed contemptor: non conseruator sed dispersor in pauperes. Similiter in voto obedientiæ non est dispensatum, quia omnem obedientiã quã debebat prius suo superiori, debet Papa: & Papa à sua obedientia non potest eum absolueret: & in talibus meritum obedientiæ commutatur in meritum Pastoralis curæ, nec est dispensatio, sed exemptio potius debet dici. Id ipsum quoque docuisse Albertum Magnum, S. Thomam Guillelmum Autissiodorensẽ.

Denique Petro obiiciebant, quod multis hæresibus & sectis perniciosis Bizochorum & Fratricellorum dedisset occasionem, Beguardorum, Bequinorum & aliorum eiusmodi, qui ab Ecclesiâ damnati sunt. Verum non proinde culpabilem fuisse ait Vadinghus, sed eius sectatores qui pertinacius eum tuentes doctrinæ & correctioni Superiorum vel Sedis Apostolicæ se noluerunt subicere. Fuisse enim prædictum Petrum Ioannis virum probum, & omnia sua scripta Ecclesiæ authoritati submississe. Quem Henricus Villor vocat magnæ profus subtilitatis & eruditionis Baccalaureum formatum, & Sixtus Senensis *Petrus Ioannis*, inquit, *Ordinis Min. Baccalaureus formatus Sorbonæ Parisiorum postillas scripsit in omnem fere Diuinam Scripturam*, Denique cum nonnullæ quæ dicebantur eius esse opiniones, damnatæ fuerint in Concilio Viennensi, nullam tamen Petri fieri tanquam hæretici mentionem.

Eodem anno cum multi ex diuersis Religionibus Apostata & nebulones specie & prætextu arctioris vitæ latibula quærerent & antra præsertim in Montibus Aprutii & Marchiæ Aconitanæ, prauamque doctrinam disseminarent, iniunxit idem Pontifex Bonifacius Mathæo de Theate Inquisitori Minorita: vt ad ea loca se conferret, pestemque illam exterminaret, quæ *Bizochorum secta* communiter appellabatur. Bulla Bonifacii talis est.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Fr. Mathæo de Theate Ordinis Minorum Inquisitori hæreticæ Prauitatis in Prouincia B. Francisci salutem & Apostolicam benedictionem. *Incrementum* Catholicæ fidei præ cunctis nostræ mentis desiderijs affectantes nimio vtique dolore replemur, cum audimus aliquos ad illius depressionem quacunque malignitate satagere ipsam vel damnabilibus deprauando commentis, vel vipereis seductionibus peruertendo, ad quorum iniqua sternenda molimina eo ardentius aspiramus, quo in animarum stragem perniciosius eos agnoscimus conspirare. Ad nostram siquidem nuper audientiam est deductum, quod nonnulli diuersarum Religionum Apostata, nec non & alii nullam de approbatis religionibus professi, qui *Bizochi* seu alo nomine se appellant, non obstante prohibitione seu Ordinatione aliàs tamper nos quam per alios ex Prædecessoribus nostris facta & habita circa tales in montibus Aprutinis seu in illis finibus Aprutii & Marchiæ Aconitanæ ac terris circumpositis finibus illis, se tanquam in cubilibus struthionum in vestimentis ouium receptantes, velut lamia nudatis mammis catulos suos lactant, dogmatizando palam diuersos hæreticæ prauitatis errores tanquam diuersas habentes facies, licet caudas habeant inuicem colligatas. Hi enim ab vtero Matris Ecclesiæ pertinaciter aberrantes acuunt linguas suas, quibus corda vulnerant infirmorum, studentes animas interimere simplicium, quasi bonum vinum ponendo, vt cum inebriati fuerint, illud, quod deterius est, ponentes, vnâ cum ipsi perditionis laqueo se suspendant.

Quare nos considerantes quod talium pestis serpit vt cancer, manusque ipsorum sunt Esau, quanqua vox corû Iob aliquando videatur, discretioni tuæ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus & mandamus quatenus ad huiusmodi loca re personaliter conferens ad inueniendas, capiendas & ad nostram præsentiam deducendas personas huiusmodi, vulpes quidem demolientes vineam Domini Sabaoth, & ad profligandas, eas de suis latibus velut feras siluarum, humanas animas sitientes, cautè viriliter, soler-

teintendas contra dogmatizantes & pestilentes huiusmodi tanquam contra hæreticos, nec non contra eorum receptatores atque fautores autoritate nostra constanter & magnanimiter processurus, Contradictores & rebelles per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, ac inuocando ad hoc si opus fuerit, auxilium brachii secularis. Non obstante si aliquibus ab Apostolica sede sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem vel commissione generali aliquibus in illis partibus super inquisitionis officio iam facta, cum velimus prædicta circa personas huiusmodi per te specialiter exerceri. Nos autem scribimus Ecclesiarum Prælati & Rectoribus Terrarum, quos duxeris requirendos in his exequendis, vt tibi fauorabiliter & efficaciter consiliis & auxiliis opportunis assistant. Datum Romæ apud S. Petrum Nonis Maii an. 3.

1298.

Anno 1298. Philippus Rex auditis conquestionibus Vniuersitatis de eade M. Simonis de Messeni Magistri in Artibus & Professoris actu regentis à nonnullis perpetrata, edixit in pœnam & multam, vt mille libras Parisienses soluerent ad fundationem 4. Capellaniarum & sustentationem 4. Capellanorum qui pro anima defuncti sacra celebrarent. Voluitque insuper vt illa summa impenderetur in emptionem redituum ad eorum sustentationem.

FUNDATIO
4. CAPELLANARUM

Philippus Dei Gratia Francorum Rex. Notum facimus Vniuersis tam præsentibus quam futuris. Quod cum Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium nobis conquesti fuerint, quod M. Simon de Messeni, qui tunc actu regebat Parisius in Artibus fuerat interfectus, Nos propter ipsius tranquillitatem Studii ordinauimus & voluimus quod mille libræ Parisienses soluantur ad opus 4. Capellaniarum, statuendarum in quibus pro remedio animæ dicti defuncti & aliorum fidelium ipsius Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Defunctorum 4. Capellani perpetuò deseruiant in diuinis. Volentes illam pecuniæ summam conuerti in emptionem Redituum ad sustentationem 4. Capellanorum qui deseruiant in futurum in Capellaniis ante dictis. Et Nos sustinebimus, quod vsque ad summam prædictam emanantur possessiones & reditus de dicta pecunia sub nostris domaniis, vel sub illis qui tenent à Nobis ad opus dictarum Capellaniarum fundandarum, omnimodâ tamen iustitiâ retentâ. Volumus insuper quod Capellani in dictis Capellaniis instituendis dictos reditus & possessiones sic acquirendo postquâ acquisiti fuerint perpetuo teneant, habeant & possideant pacificè & quietè absque coactione vendendi vel extra manum suam ponendi. Et quod apud ipsam Vniuersitatem ius Patronatus dictarum Capellaniarum perpetuò remaneat erga loci Diocesânium, partes nostras interponemus libenter. Quod vt firmum & stabile permaneat in futurum præsentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Actum Parisius anno Dom. 1298, mense Octobri.

Paulo post emptæ sunt ab Vniuersitate quædam possessiones ad Longum-Iumellum illâ summâ mille librarum, destinataeque sunt ad sustentationem trium duntaxat Capellanorum. Atque istam quoque Emptionem postulauit Vniuersitas ab ipso Rege confirmari: quam idem Philippus confirmauit & approbavit an. 1301. sed retentis possessionibus sexaginta libras in Castelleto percipiendas assignauit.

Philippus Dei Gratia Francorum Rex notum facimus Vniuersis tam presentibus quam futuris Quod cum Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisiensium ad vsum trium Capellanorum eiusdem emerit pro mille libris Parisiensibus à Guillelmo de Vlmo Scutifero Manerium, Molendinum, Possessiones terras & reditus in villa de Vallibus infra metas Parochiæ de Spinellis prope longum-Iumellum sub nostro Dominio, prout in litteris sigillatis sigillo præposituræ Parisiensis super hoc confectis plenius continetur. Nos intuitu pacis & tranquillitatis prædictorum Vniuersitatis & Capellanorum eiusdem, pro prædictis Manerio, molendino, possessionibus, terris & reditibus quæ penes Nos retinimus ad vsus eorundem Capellanorum, quibus dictæ tres Cappellaniæ ab Vniuersitate prædicta fuerint collatæ, de collatione sibi factâ litteras habentibus sexaginta libras Parisienses amortizatas in sicca pecunia in nostro Castelleto Parisiensi in festo B. Regis, migii per manus dictorum Cappellanorum recipiendas annuatim in perpetuum

concedimus, & in præmissorum cambium assignamus volentes vt quilibet scæpe dictorum Cappellanorum per *Rectorem Vniuersitatis iam dictæ* nostro Præposito Parisiensi iam præsentatus viginti libras Parisienses in dicto termino pro sua recipiat portione. Et quod ad hoc percipiendum ad annos suæ vitæ in dicta Præposituræ rotulis registraretur, ne vnus pro alio ad hoc recipiendum se ingerat fraudulenter. In cuius rei testimonium præsentibus litteras sigilli nostri Regii fecimus munimine roborari. Actum Parisius anno Dominicæ Incarnationis 1301. mense Martii.

Ad hunc annum refert Vadinghus obiisse Ludouicum Episcopum Tolosanum, vulgò Massiltensem dictum quia Massiliæ sepultus fuit, quem & in vita & post mortem miraculis claruisse commemorat. Itaque à Ioanne XXII. inter Sanctos relatus est. Extat autem Canonizationis Bulla tom. 1. Bullarii. Qua facta idem Pontifex ad Matrem ipsius scripsit adhuc superstitem: quam Epistolam refert Petrus Frizonus olim Magnus Collegij Nauarrici Magister in sua Gallia Purpurata.

Eodem anno idem Pontifex Bonifacius 5. non. Martii sextum Decretalium librum promulgauit. Opus præclarum, à tribus doctissimis viris compositum Guiljelmo de Mandagotto Archiepiscopo Ebredunensi, Berengario Fredoli Episcopo Biterrensi & Richardo de Senis Vice-cancellario Opus *Vniuersitati Bononiensi* dedicauit more decessorum suorum: vt quas ipse à cæteris Pontificibus post Gregorium IX. collegerat Constitutiones, item & quas ipse condiderat, haberet illa deinceps pro regulis Iuris Canonici, iisdemque cæteræ Vniuersitates eius exemplo vterentur. Quare verò tam ipse quàm alii Pontifices Bononiensi præsertim Academiæ Constitutiones eiusmodi Canonicas dirigere & dedicare soleant, rationem hanc afferant Iure-consulti, quod illa omnium antiquissima sit. Ioannes Andreas qui obiit an. 1348 in Glossa ad Clementinam de Magistris, in verbo, *Bononiensi*, cum quinque studia Generalia memorentur & *Bononiensi* quarto tantum loco ponatur, ait hoc non procedere ex ordine studiorum, sed ex gratificatione Prouinciarum: quippe primò ponitur *Romanum*, quod priuilegia tantum habuit ab Innocentio IV. temporibus, *Bononiense* verò à Theodosio Iuniore institutum est. *Non puto*, inquit, quod ordo iste procedat ex ordine Studiorum: sed ex gratificatione Prouinciarum. Et hoc quia decebat Romanam curiam præmitti, quæ (tamen) vltimò studium habuit à tempore Innocentii IV. vt præ. decret. tit. de priuileg. l. 6. Quidquid sit, hoc constat, quod Bononia habuit priuilegia studii à Theodosio. De Minore tamen intelligo, qui regnare cepit, prout ex Chronicis quos veriores puto percipio. an. Dom. 425. & regnauit annis 27. quo tamen anno sui Imperii hæc concesserit, non percipio. Sic igitur Bonifacius ad Doctores & scholares Bononienses.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis Doctoribus & Scholariibus vniuersis Bononiæ commorantibus Salutem & Apostol. Bened. Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ quam imperferutabilis Diuinæ Prouidentie altitudo vniuersis dispositione incommutabili prætulit Ecclesiis, & rotius orbis præcipuum obtinere voluit Magistratum, regimini præidentes curis sollicitamur continuis, & assiduâ meditatione vrgemur, iuxta creditæ nobis dispensationis Officium, subditorum commodis in quorum prosperitate vtique prosperamur, vt iug quantum nobis ex alto concessum fuerit, sollicitudinis studio intendamus. Amplictimur quippe voluntarios pro ipsorum quiete labores, & noctes quandoque transimus insomnes, vt scandala remoueamus ab ipsis. Et quas humana natura nouas semper deproperans edere formas, lites quotidie inuenire conatur, nunc antiquorum declaratione, nunc verò nouorum editione Iurium, prout nobis est possibile, reprimamus. Sanè cum post Volumen Decretalium à felicis recordationis Gregorio Papa IX. Prædecesore nostro tam prouidè quàm vtiliter compilatum, nonnullæ ab eo & ab aliis Pontificibus successiuè super diuersis dicerentur articulis editæ Decretales, de quarum aliquibus an Decretales existerent, earumque authoribus dubitabatur sollicitè in iudiciis & Scholis. Nos ad apicem summi Pontificatus supernâ dispositione vocati, super hoc cum instantiâ requisiti à multis ambiguitatem & incertitudinem huiusmodi dispendium pluribus afferentem

LITPR SEX-
TVS DECRE-
TALIVM.

omnino tollere ac elucidare, quæ de Decretalibus ipsis teneri, quæve deberent in posterum refutari, gratiâ suffragante Diuinâ pro vtilitate publicâ desiderabiliter affectantes. Per venerabiles Fratres nostros Guillelmum Episcopum Ebredunensem, Berengarium Episcopum Biterrensem, ac dilectum filium N. Richardum de Senis S. Rom. Ecclesiæ Vice-Cancellarium, Iuris vtriusque Doctorem, Decretales huiusmodi diligentius fecimus recenseri. Tandem pluribus ex ipsis, cum aut temporales, aut sibi ipsis vel aliis Iuribus contraria, seu omnino superflua viderentur, penitus rescatis, reliquas quibusdam ex eis abbreviatis, & aliquibus in parte vel in toto, multisque correctionibus, detractionibus & additionibus, prout expedire vidimus, factis in ipsis in vnum librum cum nonnullis nostris Constitutionibus, in quibus ad correctionem morum subditorumque quietem multa statuuntur salubria, fructus vberes Deo propitio in Domo Domini allatura, & plurima in iudiciis & extra frequentata dubia deciduntur, redigi mandauimus, & sub debitis titulis collocari. Quem Librum quinque libris aliis dicti Voluminis Decretalium annexendum censuimus & Sextum nuncupari, vt iam Volumen Senarium qui perfectus est numerus librorum illo adiuncto numerum comprehendens, perfectam in rebus agendis formam tribuat, & in moribus disciplinam. Nec sine causa morem Prædecessorum nostrorum, qui cum Constitutiones aliquas promulgabant nouiter, eas mandabant sub antiquarum serie situari omisimus in hac parte seruare, hæc enim fecimus, ne infinitos libros destrui, & alios non sine maximis dispendiis, laboribus & expensis de nouo fieri oporteret. Vniuersitati vestræ igitur per Apostolica scripta mandamus quatenus librum huiusmodi cum multâ maturitate digestum, quem sub Bulla nostra vobis transmittimus, prompto suscipientes affectu, eo vramini de cætero in iudiciis & in Scholis, nullas alias præter illas quæ inferuntur, aut specialiter reseruantur in co Decretales aut Constitutiones à quibuscunque nostris Prædecessoribus Romanis Pontificibus post editionem dicti Voluminis promulgatas recepturi vterius, aut pro Decretalibus habituri.

Inter alias autem Decretales vna est quâ videtur Priuilegia Magistrorum & Scholarium imminuere & restringere circa perceptionem reddituum suorum Beneficiorum, donec in Scholis etiam morantur. Sic enim ille. *Quia per ambitionem importunitatem potentium, tam Nos quam nonnulli Prædecessores nostri Romani Pontifices Indulgentias perpetuas multis concessimus de percipiendis fructibus Beneficiorum suorum, distributionibus quotidianis duntaxat exceptis, siue in Scholis essent, siue in Ecclesiarum suarum altera residerent, aut in Romana Curia moram traherent, seu alio certo loco vel etiam ubicunq; ex quo insolentia oriuntur vagandi, & dissolutionis preparatur materia, minuitur cultus Diuinus, quem desideramus augeri, & Officium plerumque propter quod Beneficium Ecclesiasticum datur, omittitur.* Nos volentes emendare præterita, & quantum possumus aduersus futura cauere, omnes huiusmodi & similes Indulgentias personis non Ecclesiis, vel Dignitatibus datas penitus reuocamus, & earum concessionem nostris volumus exulare temporibus. Quodque nobis licere non patimur, nostris Successoribus indicamus.

Hac tamen Decretali non aufert Priuilegia ad quinquennium aut septennium in fauorem studentium concessa, & legitime concedi solita, sed tantum perpetua; ex quibus occasio capiebatur vagandi & Beneficiorum redditibus absque vlla Officii recitatione gaudendi.

1299.

Anno 1299. Philippus Rex in gratiam Vniuersitatis singulare Priuilegium concedit, ne teneantur Scholares dare pignora Ciuibus Parisiensibus pro Domibus quas ab iis habebant & conducebant. *Philippus Dei Gratia Francorum Rex Præposito Parisiensi Salutem. Sua Nobis Scholares studentes Parisius conquestione monstrarunt;* quod Burgenses nostri Parisienses habentes census supra domos quas iidem Clerici inhabitant, ratione census huiusmodi non soluti eisdem Scholares gagiare nituntur in ipsorum Scholarium grande præiudicium & grauamen. Volentes igitur ipsorum Scholarium providere quieti, vt proinde tollatur rixandi occasio, tibi mandamus, quatenus ipsorum gagia occasione census non soluti de Domibus eiusmodi per eosdem Burgenses, vel alios capi, aliquatenus de cætero non permittas. Actum Parisiis die Veneris ante Brandones an. Dom. 1299. Eodem anno Bonifacius Papa Decretalem emisit super Prædicationibus, Con-

fectionibus audiendis & Sepulchris in Ecclesiis Mendicantium : de quibus erat vehementissima inter Clerum Gallicanum, & Vniuersitatem Parisiensem ex vna parte, & ipsos Mendicantes ex altera, contentio : iamque legitata fuerat à quinquaginta ferè annis, scilicet à temporibus Innocentii IV. Ipsi enim reluctantè & inuito Clero, spretis Episcopis & Ecclesiarum Prælati impunè vbilibet concionabantur, Confessiones excipiebant pœnitentium, & in suis Domibus sepeliebant corpora defunctorum non petita à Parochis licentiâ : nec isti licentiæ frænum iniicere facile erat, aded illi & numero & autoritate inualuerant. Hic autem Pontifex Constitutionem edidit, & quid in hac re obseruari cuperet, declarauit. Legitur autem hæc Constitutio inter Extrauagantes Communes.

Bonifacius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Super Cathedram præminentie Pastoralis Diuinâ disponente clementiâ constituti, etsi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ Curie aluicem vndique confluunt, quasi torrens prægrauemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur, circa id tamen feruentibus votis intendimus, vacamus instantius, ac operosè studium sollicitudinis impertimur, vt ad Diuini nominis gloriam, exaltationem Catholicæ Fidei & profectum fidelium animarum præcis radicitus dissidiorum vepribus & litigiorum anfractibus omnino subductis, inter Ecclesiarum Antistites ad curam & regimen Gregis Domini deputatos ceterasque personas quas Ordo Clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, feruor charitatis exarsuet, inualeseat concordie vnitas, animorum identitas perseueret. Scimus enim & ex euidencia facti colligimus, quod non nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor : Nec ignoramus quod dissensiones & scandala prauis actibus aditum præparant, rancores & odia suscitant, & illicitis moribus ausum præbent. Ab olim siquidem inter Prælatos & Rectores seu Sacerdotes & Clericos Parochialium Ecclesiarum per diuersas mundi Prouincias constitutos ex vna parte, & Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratres ex alterâ, pacis œmulo Satore zizanix procurante grauis & periculosa discordia extitit suscitata super Prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pœnitentiis iniungendis eisdem & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud Fratrum ipsorum Ecclesias seu loca noscuntur eligere sepulturam. Nos autem pii patris more laudabili moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac intra pectoris claustra sollicitè reuoluentes quàm sit plena periculis, quàm onusta dispendiis, quàm in Diuinæ Maiestatis conspectu reddatur exosa discordia supradicta ; & propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam prorsus euellere ac omnimodè submouere, nullis vnquam futuris temporibus fauente Domino suscitandam : grandi quoque desiderio cupientes, vt huiusmodi negotium quod potissimè infideli cordi nostro, finem salubrem & celebrem per Apostolicæ solertiae studium consequatur, diligenti cum Fratribus nostris deliberatione præhabitâ super eo ad honorem Dei & exaltationem Catholicæ Fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum Fidelium incrementum, de ipsorum Fratrum consilio autoritate Apostolica statuimus & ordinamus, vt dictorum Ordinum Fratres in Ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus valeant liberè Clero & populo prædicare ac proponere verbum Dei horâ illâ duntaxat exceptâ, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se solenniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit ac licentiâ speciali.

In *Studiis* autem *Generalibus* vbi Sermones ad Clerum ex more fieri solent, diebus illis quibus prædicari solenniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in Festis specialibus siue peculiaribus eorundem Fratrum possint iidem Fratres, & liceat eis liberè prædicare, nisi fortè illâ horâ quâ solet ad Clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel Prælati superior Clerum ad se generaliter conuocare, aut ex aliqua ratione, vel causa urgente Clerum ipsum ducceret congregandum.

In Ecclesiis autem Parochialibus Fratres ibi nullatenus audeant vel debeant prædicare vel proponere verbum Dei, nisi Fratres prædicti à Parochialibus Sacerdotibus inuitati fuerint vel vocati ; & de ipsorum beneplacito & assensu, seu

CONSTITUTIO DE MENDICANTIBUS.

5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

petita licentia fuerit & obtenta, nisi Episcopus vel Prælati Superior per eodem Fratres prædicari mandaret.

Statuimus etiam & ordinamus autoritate prædicta, vt in singulis Ciuitatibus & Diocæsis, in quibus loca Fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in Ciuitatibus & Diocæsis locis ipsis vicinis in quibus loca huiusmodi non habentur, Magistri, Priores, Prouinciales Prædicatorum aut eorum Vicarii & Generales, & Prouinciales Ministri & Custodes Minorum Ordinum prædictorum ad præsentiam Prælatorum eorundem locorum se conferunt per se vel per Fratres, quos ad hoc idoneos fore putauerint, humiliter petunt vt Fratres qui ad hoc electi fuerint, in eorum Ciuitatibus & Diocæsis Confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire liberè valeant, & huiusmodi confitentibus, prout secundum Deum expedire cognouerint, pœnitentias imponere salutare, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentiâ, gratiâ, & beneplacito eorundem: ac deinde præfati Magistri, Priores, Prouinciales & Ministri Ordinum prædictorum eligere studeant personas sufficientes, idoneas virtutibus probatas, discretas, modestas, atque peritas ad tam salubre ministerium & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas representent vel faciant præsentari Prælati, vt de eorum licentiâ, gratiâ & beneplacito in Ciuitatibus & Diocæsis eorundem huiusmodi personarum sic electarum confessiones sibi confiteri volentium audiant, imponant pœnitentias salutare & beneficium absolutionis impendant prout superius est expressum, extra Ciuitates & Diocæses in quibus fuerint deputatæ per quas eas volumus & non per Prouincias deputari, confessiones nullatenus audiantur. Numerus autem Personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum esse debet, prout Vniuersitas Cleri & Populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et si iidem Prælati petitam licentiam Confessionum huiusmodi audiendarum concesserint, illam præfati Magistri, Ministri & alii cum gratiarum recipiant actione, dictarumque personarum sic electarum commissum sibi officium exquantur. Quod si forte iam dicti Prælati quenquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad huiusmodi officium nolent habere, vel non ducerent admittendum eo anno, vel subtracto loco ipsius similiter eisdem præsentandus Prælati possit & debeat alius subrogari. Si verò iidem Prælati præfatis Fratribus ad confessiones, vt præmittitur, audiendas electis huiusmodi exhibere licentiam recusarint, Nos ex nunc vt confessiones sibi confiteri volentium liberè licitèq; audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutare, atque eisdem beneficium absolutionis impartiri gratiosè cœcedimus de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per huiusmodi autem Concessionem nequaquam intendimus personis seu Fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliore quam in eo Curatis vel Parochialibus sacerdotibus est à Iure concessa, nisi forsitan eis Ecclesiarum Prælati vberiore in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Huiusmodi autem statuto & ordinationibus nostris adiicimus, vt Fratres dictorum Ordinum in Ecclesiis vel locis suis vbi libet constitutis liberam vt sequitur, habeant sepulturam: videlicet quod omnes ad eam recipere valeant qui sepeliri elegerint in locis & Ecclesiis memoratis.

Verum ne Parochiales Ecclesiarum & ipsarum Curati siue Rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica sacramenta quibus noscitur de iure competere prædicare seu proponere verbum Dei & confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cum operariis mercedis exhibitio debeat, autoritate Apostolica constituimus & ordinamus eadem vt dictorum Ordinum Fratres de obventionibus omnibus tam funeralibus quam quibuscunque & quomodo-cunque relictis distinctè vel indistinctè, ad quoscunque certos vel determinatos vsus, de quibus etiam quarta siue Canonica portio dari siue exigi non consuevit vel non debet de iure, nec non de datis vel qualitercunque donatis in morte seu mortis articulo, in infinitate donantis vel dantis de qua decesserit quomodo-cunque, directè vel indirectè Fratribus ipsis vel aliis pro eisdem quartam partem, quam autoritate Apostolica taxamus & etiam limitamus, Parochialibus sacerdotibus & Ecclesiarum Rectoribus seu Curatis largiri integrè teneantur; facturi & curaturi quod nec aliis à quibus quarta huiusmodi minime deberetur, ad ipsorum Fratrum vtilitatem vel commodum huiusmodi fiant relictæ, aut in eos tali-

ter data vel donata procedant, seu quod in morte vel ab infirmis huiusmodi dan-
 dum vel donandum Fratribus ipsis existeret, in eorumque dantium vel donan-
 tium sanitate sibi dari vel donari procurent; in quibus per ipsos vitandis eorum
 intendimus conscientias onerare: vt si quod absit, per Fratres ipsos dolo vel frau-
 de quicquam in hac parte agi fortasse contigerit, præter id quod eos propterea
 dictis Sacerdotibus, Rectoribus & Curatis teneri volumus, etiam districta rati-
 o in extremi Iudicii examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huius-
 modi nihil valeant Parochiales Rectores, Prælati & Curati exigere supradicti, ne-
 que ad id à quoquam possint aliquo modo coerceri. Nos etenim vt in cunctis æqua-
 liter & pacificè fauente Domino procedatur, vniuersa Priuilegia, gratias, in-
 dulgentias verbo seu scripto sub quacunque forma vel expressione seu concep-
 tione verborum à nobis seu Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus cui-
 que Ordinibus Prædictorum concessa, nec non consuetudines, conuentiones,
 statuta & pacta, in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria,
 ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus: quinimo cassa vel va-
 cua & irrita nunciamus & decernimus nullius prorsus existere firmitatis.

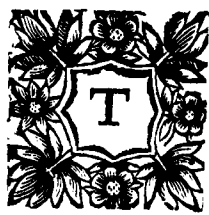
Cæterum Vniuersos Ecclesiarum Prælatos cuiuscunque præminentiae, status
 vel dignitatis existant, ac Sacerdotes Parochiales & Curatos siue Rectores præ-
 dictos præsentium tenore rogamus & hortamur attentè, nihilominusque eis di-
 strictè præcipiendo mandamus, quatenus pro Diuina & Apostolica sedis reue-
 rentia prædictos Ordines & Professores eorum habentes affectu beniuolo com-
 mendat, Fratribus ipsis non se difficiles, graues, duros aut asperos, sed potius
 fauorabiles, propitios, ac benignos piaque munificentia liberales se studeant ex-
 hibere; sic nos in prædicationis officio & propositionibus verbi Dei, ac in om-
 nibus aliis supradictis tanquam cooperatores eorum idoneos & laborum suorum
 participes promptâ benignitate recipiant ac affectuose admittere non omittant, vt
 proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incre-
 menta felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quod si secus ab eis agi fortasse con-
 tingerit in hac parte Apostolicæ sedis benignitas quæ Ordines & Professores eosdem
 ubere fauore prosequitur & gerit in visceribus Charitatis, contra eos non imme-
 ritò turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset quin super hoc prouisionis
 opportuna remedium adhiberet, ipsosque nihilominus indignatio Principis di-
 gna pro meritis rependentis, cuius obsequia Fratrum ipsorum sedulitas prosequi-
 tur, minimè præteriret. Nulli ergo hominum &c.

Hæc Constitutio quæ Martini IV. Indultum quodammodo reuocabat & irri-
 tabat, non modo non sancit pacem inter Prælatos Ecclesiarum & Mendicantes,
 quinimo longè maiora dissidia concitauit: vt patet ex Bulla Benedicti XI. quæ
 refertur inter extranagantes l. i. de Priuilegiis. Neque ille dissidia sustulit cum
 Mendicantium Priuilegia ampliauit, sed grauiorem inter Vniuersitatem, Præla-
 rosque & illos inuidiam & turbationem commouit: vt sæpe in historia dicitur.

S Y N O P S I S
 Q V I N T I S E C V L I
 D E F O R T V N A E T S T A T V
 V N I V E R S I T A T I S
 P A R I S I E N S I S.
 E T I. D E F O R T V N A.

TAM Fortuna quam Status Vniuersitatis hoc quinto seculo longe magis conspicua sunt quam quatuor superioribus. Iam enim non versamur amplius in ancipiti, quid & quantum ad propagationem fidei Catholicæ, quid ad vtilitatem Ecclesiæ & ad hærescan extirpationem contulerit Vniuersitas. Non ignoramus quæ Priuilegia à summis Pontificibus, quæ à Regibus nostris concessa sint, quantoque fauore, amore, beneficiis illam cumu-
 lauerint. Agnoscimus quoque iam distinctè & inconfusè quale fuerit eius regimen, qui Ministri seu Officiarii, quæ Comitia, & quo loco haberi solerent pro varia eorundem ratione.

Atque vt ab Ecclesia ordiamur, Albigenes noua Hæreticorum secta, qui superiore seculo circa an. 1169. non modo Albigesium & agrum Tolosanum totamque Prouinciam Narbonensem infecerant, sed iam latius spargentes virus ipsam quoque Magistrum studiorum morumque & virtutum Vniuersitatem Parisiensem summissis nequitie administris aggressi fuerant, & nonnullos ex Magistris & alumnis ipsius ad errores suos traducere incipiebant; cum ecce Vniuersitas tam exitiabile in sinu suo foueri incendium intelligens, habitis Comitibus M. Amalricum seu Almaricum ex celeberrimo Philosophiæ Professore, primariæ notæ Theologum citat, audit & damnat. Qua de re nos ad an. 1204. ex Rigordo. Placet insuper referre quæ scribit Ioannes de S. Victore ad an. prædictum 1204. de Hæreticis Albigenibus deque Almarico. Et primum quidem sic ille de Albigenibus. *Hoc tempore, inquit, in Prouincia, in terra Albigenisium Hæretici nouæ sectæ peruersique erant dogmatis qui nuper emerferant. Docebant autem nuptias esse detestandas: cibos carniū prohibebant, & alia plura Diuinæ Scripturæ contraria; adeoque venenum suæ hæresis iam erat publicatum, quod magnam partem Prouinciæ infecerat. Comesque S. Ægidii ea infectus eius iam tutor erat. Quod venenum vt Papa destrueret, misit illuc 12. Abbates Cisterciensis Ordinis cum Fr. Petro de Nouo-Castro Curia Re. Legato.*

De Almarico consequenter. *Circa idem tempus erat M. Almaricus natus de Villa, qua dicitur Bena, Carnotensis. Hic in Artibus Philosophicis & Quæstionibus singularis, qui dogma peruersum confingens, dicebat terminos Charitatis sic ampliatos, quod fornicatio & talia huiusmodi non sunt peccata, si ex mera pietate pe-*

tantur & fiant. Vnde ipse & sui sequaces fornicationem & alia vitia occultè committebant cum simplicibus deceptis sub specie Charitatis. Ipse ergo primo ab Vniuersitate Magistrorum Parisiensium condemnatus, & post à Papâ Innocentio. Et tunc errori cessit & abiurauit. Sed quâ ab eo fuerant seducti, plures erant qui ignorabantur. Quem exitum hæreticis illa habuerit, diximus ad an. 1209. quo anno per Henricum Archiepiscopum Senonensem habita est Synodus Prouinciæ Senon. Parisiis, aduocatusque Magistris Academiæ rursus damnatur Almarici doctrina, eiusque ossa exuruntur.

En ergo primum monstrum hoc seculo ab Vniuersitate elisum. Alterum ipsa elisit an. 1236. & 38. Conuentu frequenti à M. Guillelmo Aruerni Episcopo Parisiensi celebrato, nempe pluralitatem Beneficiorum ad vitam victumque superfluum. Tunc enim contra Canonem Concilii Lateranensis sub Alexandro III. habitum an. 1179. ex dispensatione Apostolica inualuerat consuetudo possidendi plures præbendas pluraque Beneficia in variis Ecclesiis & locis. Hinc mota est Quæstio an liceret: & in eo Conuentu pronunciatum, determinatumque non licere. Qua in re præter M. Guillelmum Aruernum Episcopum Parisiensem, qui Tractatum edidit contra dantes & accipientes plura beneficia, insignem præstiterunt operam M. Guido seu Guiardus de Lauduno, factus deinde Archiepiscopus Cameracensis, & Theodoricus de S. Caro tum Bachelarius in Theologia.

Itaque non deterruit Vniuersitatem dispensatio frequens & visitata Curie Rom. quominus iuxta Canones & maximè iuxta Decretum Concilii Lateranensis & Alexandri III. quod habetur *Extra de Præbendis Cap. quia in tantum*, determinaret ubi sic legitur, *Multitudo Præbendarum Canonibus inimica, que dissolutionis materiam & euagationis inducit, certumque continet periculum animarum.* Hunc Canonem integrum retulimus ad an. 1179. ex Chronico Geruasii.

3. Monstrum è Iudæis prodiit, nempe *liber Thalmudicus*, quod similiter ab Vniuersitate contritum est an. 1239. Illud enim opus infinitis fabulis & mendaciis contra Christum, in que contemptum Christianæ Religionis confarcinauerant. Cui malo ne latius serperet, Gregorius IX. per Vniuersitatem Parisiensem occurrere voluit. De cuius sententia prædictus liber damnatus & publicè crematus est. Qua de re diximus ad an. 1239. & 1244.

4. Monstrum emerfit ex Officina Mendicantium, qui arrogarâ sibi docendi publicè licentiâ, circa an. 1240. comperti sunt in scriptis tradere varios errores variasque propositiones hæreticas: quomobrem Guillelmus Aruernus Episcopus Paris. conuocato consilio Magistrorum tum Parisius Regentium, earum authores anathematis vinculo innodauit.

5. Monstrum eorundem Mendicantium, aut certè Ioannis Parmensis Minoritarum Lectoris factus, quodque sub *Euangelii æterni, seu Euangelij Spiritus sancti* nomine prodiit in lucem, eiusdem Vniuersitatis studio & vigilantia singulari debellatum, damnatum & crematum est. Parisiis an. 1255. & Anagninæ an. 1256. vè ad illos annos in historia fusè retulimus. Errores verò in eo contentos vide ad pag. 330. & 331.

Præterea plures Censuras librorum, thesum & propositionum, quas aut ipsa per se Vniuersitas fecit, aut ab Episcopo Parisiensi aduocata, aut in synodis consulta fieri suavit.

Sed & insignem præstitit operam Ecclesiæ Gallicanæ an. 1283. contra Mendicantes, qui à Martino IV. Priuilegium licentiamque obtinuerant audiendi confessiones absque consensu aut conscientia Prælatorum, aliorumque quibus de iure potestas illa competit. Non est enim dubium, quin illa super hoc consulta vestigiis suis & doctrinæ auite insistens, id responderit, quod Innocentii IV. & Alexandri item IV. temporibus tam acriter & fortiter propugnarat, scilicet eiusmodi Priuilegia esse in errorem inductiua & abusiua, nec posse Papam Ordinatis ius suum aufere aut eripere.

Ex his liquet praua doctrinæ censuram, tam esse iuris communis Vniuersitatis, quàm ipsam litterarum professionem. Vnde Nonnulli mouent hanc quæstionem, an summus Pontifex possit Vniuersitati interdicare, quominus notet malos libros improbamque doctrinam, sibi que soli & suo consilio censuram eiusmodi referuare.

Id certè videtur esse citra dubium; nam cum omnis doctrina Ecclesiasticæ & Apostolicæ subesse debeat, omnisque potestas seu licentia determinandi auctoritati summi Pontificis subiecti: necesse est parere iubenti aut veranti Papæ. 2. Papa Vniuersitatibus Priuilegia concedit; ergo ea auferre potest: potestas verò notandi libros doctrinamque censuris, inter Priuilegia connumerari debet. 3. Reges sæpe interdiciunt fieri eiusmodi censuras: multo ergo magis id possunt Pontifices: quibus incumbit potissimum cauere, vt Ecclesia optimis legibus, institutis doctrinisque muniatur.

Alii aliter sentiunt, distinguuntque primum de Vniuersitatibus. Nam quæ Vniuersitates à pontificibus Rom. erectæ & institutæ sunt, priuilegiisque decoratæ, illas fatentur posse non modo potestate illâ priuari, sed omnino supprimi. Secus verò esse de Vniuersitatibus à Monarchis Secularibus fundatis ad subditorum suorum eruditionem. Nam cum inter sit Reipub. Iuuentutem bonis moribus bonisque disciplinis informari, consequenterque quæ bonæ sint, quæ prauæ, edoceri, non potest Papa absque dispendio Regiæ potestatis & immutatione sacræ Maiestatis patrem illam, quæ ad Censuras pertinet, auferre.

Deinde non videntur ista posse separari, docere & de doctrina quam quisque profectur, ferre iudicium. Hinc postquam Doctorali apice quis inauguratus est, accipitque potestatem docendi, determinandi omnesque actus Magistrales & Doctorales exercendi in ea Facultate in qua Doctoris lauream consecutus est, nullatenus eam amittere potest, nisi forsân præuaticetur, aut eâ abutatur: sicut nec Episcopo debite consecrato auferri potest iurisdictio, quæ omnibus competit Ordinariis; implicat enim contradictionem, aliquem Episcopum esse & non habere iurisditionem, si nihil aliunde obster.

Alii ne erectas quidem à summis Pontificibus Academias potestate illâ priuari posse contendunt. Quia talis potestas non debet censi priuilegium Vniuersitati concessum, sed ius naturale, studio partum & labore. Estque sententia ista communis iure-consultorum, Iura non solum multis vigiliis condita, sed laboribus & ærumnis acquisita non debere vnico verbo destrui. Arg. 1. Si quando. C. de inoff. testam. l. præcipimus C. de appellat. Idque iure positiuo & regula 16. Cancellariæ Apostolicæ scriptum, non tollere ius quaesitum.

Hinc sensu quodam communi Principes & populi ducuntur ad interrogandas Vniuersitates de difficillimis Quæstionibus, & Doctrina fidei morumque regulis. Philippus Pulcher auditâ Templariorum improbitate & prauis dogmatibus, licet Clemens VI. Papa tunc Pictaui sederet, pius tamen quam ea de re statueret, Vniuersitatem consuluit *requisiuitque expressè suam eare sententiam vel censuram*, vt ait Ioannes San-Victorinus. An. 1410. Dux Aurelianensis eandem consulit super nonnullis Theisibus Ioannis parui Dominicani *contra defunctum patrem*, eamque *omni instantia* requirit & exhortatur *tanquam Religionis Catholicæ zelatricem & defensatricem veritatis, quatenus præmissos errores velis detegere, damnare, damnateque & intolerabiles præconizare.*

Item cum an. 1426. Inquisitor fidei plurimos adduxisset Academicos ad subscribendum appellationi cuidâ ad Romanâ Curiam interiectæ in materia doctrinæ & fidei, obstitit Natio Gallicana dixitque, attento quod hætenus Gallia per Dei gratiam monstris hæcism & schismatum caruit, non esse expediens pro honore Regis & Regni, quod hac materia extra Regnum & Parisiensem Ciuitatem tractaretur: cum hic sint plures Iuris Diuini & Canonici excellentes Magistri & Doctores, quam in Vrbe aut quacunque alia ciuitate. Hinc conclusit Vniuersitas, pro honore Regis & Regni esse expediens, materiam hanc fidei in Regno hoc terminandam remanere.

His rationibus fulti contendunt, quod Vniuersitas iurisditione illâ suâ, hoc est potestate notandi prauos libros prauamque doctrinam, priuari non potest legitime, si citra delictum fraudemque notauerit: aut omnino eam extinguere supprimique necesse est, cum professio litterarum, instructio populorum ad bonos mores & ad virtutem, consequenterque reuocatio à vitiis & à prauis doctrinis, non videantur posse separari. Hinc existimant, si forte nullo præcedente delicto aut citra causam summus pontifex hanc potestatem Vniuersitati, aut Facultati alicui quæ dependenter ab Vniuersitate & ex delegatione censuram exercet, detraxerit, locum esse legitimæ appellationi, aut ad eundem melius vt aiunt, consultum, aut ad futurum Concilium; quemadmodum sæpe factum est ab Vniuersitate Parisiensi, vt ex historia patebit.

Verum ut ut sit, non est negandum, quin pro variis temporibus & occasione-
bus tam Pontifices quàm Reges censuris illis interdicerent, si aut scanda-
lū gauīū virorum inde timeatur, aut tumultus, animorum ve turbulenta dissensio:
sic enim non approbantes quidem prauam doctrinam censuras facere verant, sed
veluti in specula constituti præuident & præcauent mala, quæ inde verisimile est
consecutura. Et hæc ratio fuit Alexandro IV. damnandi librum de periculis no-
uissimorum temporum, quem Willelmus de S. Amore contra Mendicantes com-
posuerat. Non enim illum ideodamnauit, quod aut hæreses aut prauam aliquam
doctrinam contineret, sed quia ad duorum Ordinum ab Ecclesia approbatorum
& confirmatorum depressionem extinctionemque compositus fuisse quodam-
modo videbatur.

Cæterum, ut ad rem nostram redeamus, opera tam utilis Vniuersitatis Paris.
studium tā acre tamque pertinax in propugnanda veritate, asserenda & corrobo-
randa fide Catholica, debellandis hæresibus, in instituenda iuuentute, omnium-
que Gentium alumnis edocendis quid Deo, quid summo Pontifici, quid Regi-
bus & Præpositis suis deberent, tantum amorem, tam singularem fauorem, tan-
taque Priuilegia & Beneficia vtriusque potestatis Pontificiæ & Regiæ eidem V-
niuersitati conciliauit, ut nihil addi posse videatur.

Imprimis verò placet quid de ea senserint summi Pontifices, quæque illi elogia
adscripserint, referre.

Innocentius III. M. Petrum de Corbolio Magistrum olim suum in Theologi-
cis commendans Decano & Capitulo Eboracensi, sic scribit. *Sanè licet dilectum
filium M. Petrum de Corbolio, de cuius litteratura & scientia in longinquis & remotis
partibus predicatur, sue tantum probitatis & honestatis intuitu habere debemus in visce-
ribus Charitatis, cum tamen ad memoriam reducamus nostram Nos aliquando sub ipsius Ma-
gisterio exstitisse & ab eo Diuinarum audisse peraginatam scripturarum: quod vtrique non pu-
det nos dicere, imo reputare volumus gloriosum, &c.* Et Ep. ad Philippum Augustum
Francorum Regem. *Tibi & Regno tuo specialiter nos fatemur teneri, in quo nos recolimus
in studiis litterarum etatem transexisse minorem, ac diuino munere quantacunque
scientia donum adeptos Beneficiorum impensam multitudinem accepisse.*

Honorius III. Bulla ad Episcopum Trecentem datâ an. 1218. de eadem Vni-
uersitate loquitur verbis honorificentissimis. *Vicary seu Procuratores venerabilis fra-
tris nostri P. Parisiensis Episcopi hoc nequaquam attendentes nec verentes studium Pa-
risiense quod Doctrinæ suæ fluentia vsquequaquam diffundens, Vniuersalis Ec-
clesiæ terram irrigat & fecundat in montes Gelboe, super quos nec ros cadit nec
pluuia, commutare impetum fluminis qui latificat Ciuitatem Dei, cursum doctrinæ vide
licet sistere præsumpserunt.*

Gregorius IX. Bulla ad Regem Ludouicum IX. data an. 1229. quâ hortatur eum
ad reuocandas Musas dispersas & vagantes ad Parnassum Parisiensem. *Sapientia,
inquit, nutritur studio litterarum, quo quasi fluuio de loco deliciarum egresso non solum
Regnum Francorum irrigatur & fecundatur per Spiritus S. Gratiam, verum etiam Para-
disus Ecclesiæ Generalis, cuius Alueus Parisiensis Ciuitas ex eo quod idem Studium
Parisius viguit, hætenus noscitur exstitisse.* Et Bulla ad Vniuersitatem an. 1231.

Parens scientiarum Parisius velut altera Cariatsepher Ciuitas litterarum
clara claret: in qua tanquam in Officina sapientiæ speciali habet argentum ve-
narum suarum principia, & auro locus est, in quo rite conflatur. *Ex quibus pro-
dentes Eloquii mystici Murennas aureas vermiculatas argento cudentes & fabricantes mo-
nilia, ornata lapidibus pretiosis, imò nulli pretio comparandis sponsam Christi decorant,
& decorant. Ibi ferrum de terra tollitur: quia dum terrena fragilitas fortitudine solidatur,
lorica fidei, gladius spiritus & cetera inde fit Christianæ militiæ armatura potens aduer-
sus aereas potestates, & lapis calore solutus in eis vertitur, quia corda lapidea S. Spiritus
afflata feruore dum ardent, incenduntur & fiunt predicatione sonora, præconantia laudes
Christi.*

Alexander IV. statim post suam ad supremum Pontificatum promotionem an.
scilicet 1255. pro negotio Dominicanorū ad Vniuersitatē scribens. *Quasi lignum vi-
uæ in Paradiso Dei & quasi Lucerna fulgoris in Domo Domini est, inquit, in sancta Eccle-
sia Parisiensis studii Disciplina. Hæc quippe fecundæ eruditionis parens ad irri-*

4. gandum sterilem orbis faciem, fluuios de fontibus sapientiæ salutaris cum impetu
 " foras mittens, vbique terrarum Dei lætificat Ciuitatem, & in refrigerium anima-
 " rum flagrantium sibi Iustitiæ aquas doctri- næ diuidit publicè in plateis. Ibi nimi-
 " rum ordinatus est per Prouidentiam Conditoris ad opus atque custodiam Docto-
 " rum Ordo præcipuus, vt ad vitæ fructum rationalis creaturæ deducat affectum,
 " ne in gustum mortis vetitâ veteris præuicationis illecebrâ seducatur. Ibi hu-
 " manum genus Originalis ignorantie cœcitate deforme per cognitionem veri lu-
 " minis quam scientia pietatis assequitur, redditâ visionis specie reformatur. Ibi
 " præcipuè dat Dominus sponsæ suæ os, & sapientiam ac linguam mysticis eloquiis
 " eruditam, cui resistere nequit omnis aduersitas improborum.

" Item alia Bulla ad eandem Vniuersitatem data, sic habet. *Parifus peritiæ*
 " summe sinus de suæ scientiæ summa plenitudine replens orbem, & tanquam ful-
 " gidus sol Doctri- næ per totum orbem claræ intelligentiæ lumen fundens depellit
 " ignorantie tenebras, ruditatis abstergit caliginem, aufert imperitiæ nubilum,
 " promit illuminationis aurotam, cognitionis pan- tie serenum & lucidum scientiæ
 " mon- trat diem, rigat documentorum suorum fluentis paradisi omnem terram &
 " bonorum influentiâ dogmatum instruit & imbuit Vniuersam, copiosi & dulci-
 " bus sapientiæ fructibus reficiens Ecelesiam, mundum pascens. *Qua* de Parifus
 " velut de Parentis sinu Partus scientiarum plurimi prodeunt, de ipsa rectæ ac per-
 " fectæ Disciplinæ soboles gignuntur. Hinc procedit inelyta Doctorum profapia:
 " hinc alia progenies prouenit peritorum, quibus Christianus illustratur populus,
 " & fides Catholica roboratur. Hunc profectio amoenitatis & commoditatis locum
 " Vniuersæ Artes de totius orbis ambitu sibi habitaculum communiter elegerunt,
 " & consideratis cæteris mundi mansionibus quasi deliberatione concordia suam
 " fixerunt sibi immobilem stationem. **HÆC EST EGREGIA LITTERARVM CIVITAS,**
ARTIVM VRBS FAMOSA, ERVDITIONIS SCHOLA PRÆCIPVA,
SVMMÆ SAPIENTIÆ OFFICINA ET POTISSIMVM GYMNASIVM STVDIORVM.
 Hic suas habent & possident Cathedras; hic sua profunda & arcana veritatis
 " Magisterni insinuatione reuelant; & cuiusque ipsarum propria virtus suo ibi ob-
 " prio innotescit affectu. Inter quas sacra & Venerabilis Theologia locum obti-
 " net altiorem. Præest enim reliquis sicut superior, tanquam inferiores cæteræ sibi
 " subsunt. Imperat aliis vt Domina, & illæ sibi vt famulæ obsequuntur: guber-
 " nat alias vt Prælata, & ipsæ tanquam sibi subditæ reuerenter intendunt: ad
 " hanc singulæ in vis leuant & habent intuitum, vt iuxta permissum eius se me-
 " tientes inoffensè incedant & gressum ad aliquod inconueniens non impingant.
 " De Parifus itaque fons limpidus scientiarum emanat, de quo potant cunctarum
 " populi Nationum. Ibi erumpit altius puteus Scripturarum, de quo profunda in-
 " telligentia pocula mundus haurit.

" Urbanus IV. qui an. 1261. ad Papatum euectus est, Bulla ad Meldensem Archi-
 " diaconum data 5. id. Ian. an. 1262. *scientiarum fontem in quæ- r* fluuiumque vir-
 " tutum, Parifensem videlicet Vniuersitatem Apostolico fauore dignè prosequi-
 " mur, & tanto potius starum eius prosperum affectamus, quanto potiores fru-
 " ctus in prouectione multorum sub diuersorum dogmatum fecunditate produ-
 " cit.

" Clemens IV. Bulla ad Simonem S. Cecilie Cardinalem in Francia Legatum
 " an. 1266. *In Ciuitate tam nobili,* tam famosa, quæ propter scientiæ fontem in
 " vniuersum mundum diffusâ claritate refulgens cælestis gloriam firmamenti re-
 " præsentare dignoscitur, dum qui erudiuntur ibidem, celebri fiunt splendore conf-
 " spicui, & qui erudiunt in æternitatem cum stellis perpetuam assumuntur, abu-
 " siones huiusmodi eo magis nostris ebuiant desideriis, quoad ciuitatem eandem,
 " propter tantam prærogatiuam ipsius specialiore affectum gerimus charita-
 " tis.

Simon de Bria Cardinalis S. Cecilie qui legatione functus est in Gallia octo-
 " decim annis, quique Vniuersitatis discordias non semel composuit, de eadem
 " semper honorificè loquitur, cuius alumnus fuerat demum Martinus IV. Pontifex
 " factus more prædecessorum suorum eam priuilegiis auxit & honorauit. Prætereo
 " reliquos Pontifices, qui toto hoc seculo ad dicendam fauoribus & beneficiis
 " Academiam certatim concurrisse videntur.

Nec attinet quoque Regum Francorum Priuilegia retexere, quæ passim in historia retulimus. Vnum est præcipuum quod à Philippo Augusto concessum anno 1200. à successoribus omnibus confirmatum est, illud nempe, quo Magistros & Scholares exemit à Iurisdictione Ciuili & ad Ecclesiasticam quibuscunque in causis etiam capitalibus remissos voluit. Quantum vero bonum esse reputaretur Vniuersitatem Studiorum possidere, vel ex hoc patet, quod cum an. 1229. orta esset inter Ciues Subarbi Sam-Marcellini & Scholares dissensio, nec potuisset Vniuersitas illatam sibi iniuriam ulcisci, adeo ut de deferendo studio Parisiensi cogitaret, imò consilium cepisset, inuitata & rogata est à Rege Anglorum Henrico Oxoniæ; & à Duce Britaniæ Minoris Nannetum se transferre, pollicitis se plura illi beneficia pluraque priuilegia quàm Parisiis haberet, imperituros. Qua de re certior factus Ludouicus IX. non modo aui sui Priuilegium confirmauit, sed insuper iniurias à Ciuibus illatas probè reparari iussit.

Sed & illud æternâ memoriâ dignum, quod sapientes Ministri ei suggererunt, fore scilicet, ut si Studium Parisiense dissiparetur, *Lilium Francicum quod triui foliis solio depictum est, in una parte sui foret mirabiliter deformatum.* Nimirum aiebant, Regnum Gallicanum tribus his suffultum columnis subsistere, fide, scientiæ thesauro, & militiâ, idque significari triplici flore Lillii. Nam, inquebant, ex quo *Deus & Dominus noster I. C. voluit prædictis 3. gratis scilicet fide, sapientiâ & militiâ* specialius quàm cætera Regna Regnum Franciæ suâ gratiâ illustrare, consueverunt Reges in suis armis & vexillis florem Lillii depictum tribus foliis comportare. Quasi dicerent toti mundo: fides, sapientiâ & militiæ titulus abundantius quàm Regnis cæteris sunt Regno nostro Dei prouisione & gratiâ seruientes. Duplex enim pars flos Lillii sapientiâ & militiam significat: quæ duo sequentes de Græcia in Galliam Dionysium Arcopagitam cum fide quam ibidem Dei gratia seminauit, tertium florem Lillii facientem custodiunt & defendunt. Nam fides gubernatur & regitur sapientiâ, ac demum militiâ defensatur. Quandiu enim prædicta tria fuerint in Regno Franciæ fortiter & ordinatè sibi inuicem coheræntia, stabit Regnum. *Si autem de eo separata fuerint vel auulsa, omne illud in seipsum diuisum desolabitur atque cadet.* Ita illi vaticinabantur.

Prætereo singulares laudes & elogia quæ tribuuntur Vniuersitati ab omnibus Historicis huius seculi, quorum contexti posset ingens volumen. Dixisse sufficiat nullum vnquam Studium Generale, nullam Academiam, tam florentem vnquam extitisse, tanto tempore substituisse, tam multis honoribus, beneficiis, priuilegiis decoratam fuisse; nullam denique tam vnanimiter cultam, tam affluenter ab exteris frequentatam.

DE STATV VNIVERSITATIS Parisiensis.

DISSERTATIO PRIMA.

De eius tranquillitate & turbationibus.

IN Statu sunt hæc nobis examinanda. 1. Tranquillitas & perturbatio studiorum. 2. Partes Vniuersitatis, seu Facultates & Nationes. 3. regimen eiusdem, antiquum & nouum. 4. Comitia, vbi de statutorum factione. 5. Consilium & Consiliarii qui eius regimini intendunt. 6. Officiarii. 7. forum seu Iurisdictionis item & Curia Conseruationis. 8. Patronatus in dispositione Beneficiorum Ecclesiasticorum. 9. mores huius seculi. 10. Conflictus Academicorum cum Mendicantibus, quæ omnia totidem dissertationibus conficiemus.

Triplicem Vniuersitatis turbationem superiore seculo retulimus, vnâ ad an. 1132. à Stephano Episcopo Parisiensi & Vlgrino Cancellario. Alteram ad an. 1163.

à Monachis San-Germano Pratenſibus , propter quam detulerunt Clerici quere-
las ſuas ad Concilium Turonenſe.

3. Ad an. 1192. à Clientibus & famulis eorundem Monachorum , quamobrem
Vniuerſitas Legatos Romam miſit , qui de facta Scholaribus iniuria expoſtula-
rent. Quartam adijcere potuiſſemus quam aliqui contigiſſe ſcribunt an. 118.
occaſionemque dediſſe fundationi Abbatix San-Antonianæ Sanctimonialium,
ſed hiftoriam illam quanquam in multis Bibliothecis & Archiuis Monasterio-
rum in MS. Codicibus contineri dicitur , Apocrypham reputauimus , cum nul-
lius authoris cocœui nec ſupparis autoritate fulciatur. Si quis tamen etiam fabu-
liſpro hiftoria delectatur , en refero ex l. 4. Antiquitatum Pariſienſium.

“ L’an de l’Incarnation de noſtre Seigneur 1181. ſ’eſmeut certain diſcord entre
“ les Eſcholiers de l’Vniuerſité de Paris & habitans de la ville pour cauſe que leſ-
“ dits Eſcholiers de iour à autre prenoient & rauiſſoient de fait & de force leurs
“ femmes , filles & chambrières. Pour leſquelles cauſes furent pluſieurs deſdits
“ Eſcholiers & Bourgeois occis & maſſacrez : tellement que leſdits Eſcholiers ſe
“ voulurent departir & aller tenir Vniuerſité ailleurs, Parquoy la Ville en demou-
“ ra moult depopulée & la foy par ce moyen bleſſée. Et pour ce icelle Vniuerſité
“ enuoya à Rome par deuers le Saint Pere. Lequel pour obuier aux inconueniens
“ qui s’en fuſſent enſuiuus enuoya deux de ſes Cardinaux à Paris pour pacifier &
“ accorder leſdites parties. Leſquels venus de Rome arriuerent au Bois de Vincen-
“ nes près Paris enuiron l’aube du iour. Et ceux qui auoient eſté querir, arriuerent
“ entre ledit Bois & Paris ſur vne petite montagne au deſſus du lieu où eſt à preſent
“ fondée l’Egliſe de S. Antoine. Et la fut erigée vne Croix, nommée la *Croix Be-
“ noiſte*, à preſent brisée: d’où l’on void la Ville de Paris. Iceux Cardinaux ſe mi-
“ rent à deſcendre à genoux , faiſans leurs prieres à noſtre Createur , afin qu’ils
“ peuſſent faire choſe qui luy fuſt agreable, & la choſe accomplir pour laquelle ils
“ eſtoient enuoyez. Et vindrent vn peu outre en la vallée en approchant de Paris.
“ Ou ils trouuerent vne perſonne en ſemblance d’Hermite , tenant en ſa main vn
“ manequin ou panier plein de pierres. Et iceluy Hermite les iettoit ſur terre par
“ eſpace d’vne eniambée en compaſſant & enuironnant le lieu d’icelle l’Egliſe ou
“ elle eſt à preſent fōdée. Auquel Hermite ils ſ’adreſſerent & l’admirerent, en di-
“ ſant qu’il leur diſt qui il eſtoit, & ſignifioit ce qu’il faiſoit. Lequel tantost leur dit:
“ Je ſuis Antoine icy enuoyé par la volonté du Tout-Puiſſant, pour compaſſer &
“ faire l’enceinte de celieu , auquel il ordonne qu’on edifie vne Egliſe. Et ces cho-
“ ſes dites, leſdits Cardinaux luy faiſans pluſieurs prieres & requeſtes le virent eſ-
“ uanoüir. Et après ce remonterent & vindrent à Paris de bon matin. Et eux logez
“ ne firent ne dirent choſe touchant leur Ambaſſade , iuſques à ce qu’ils euſſent
“ reuelé ladite viſion, comme ils firent peu apres , l’vn preſchant en l’Egliſe S. Mer-
“ ry & l’autre en l’Egliſe Saint Seuerin. Alors le Peuple de Paris meua de deuotion
“ fit fonder audit lieu vne petite Egliſe & Chapelle au Pourpris de Saint Antoine
“ qui encorey eſt ſur le chemin en l’honneur du glorieux Amy de Dieu S. An-
“ toine.

Sed mittamus iſtas fabulas, & ad hiftoriam huius ſeculi veniamus.

Prima ergo Turbatio contigit an. 1199. aut an. 1200. occasione iniuriæ &
vis à Præposito Pariſienſi Scholaribus quibuſdam illata: quam grauibus Malefa-
ctorum pœnis Philippus Auguſtus reparari voluit. Imprimis enim ipſum Tho-
mam Præpositum Pariſienſem a carcere damnauit, donec innocentiam aquæ vel
ferri candentis iudicio purgaſſet. Deinde Priuilegium ſecuritatis Vniuerſitati
Scholarium conceſſit, & ſecundum illud futuros Præpositos ſub initia ſuæ Præ-
poſituræ eidem iuramentum præſtare adegit, ſe omnia iura libertatesque ac Pri-
uilegia à Regibus conceſſa & concedenda conſeruaturos. 3. à cuiuſcunq; Iu-
dicis ſecularis iuriſdictione Magiſtros & Scholares exemit , atque ad forum
Epiſcopale remiſit.

2. Turbatio ex indulgentia iſta Principis ortum habuit: nā cū Foro Eccleſiaſti-
co omnem in Scholares iuriſdictionem etiam in cauſis capitalibus attribuiſſet,
Epiſcopus Pariſienſis, item & Cancellarius nimio ampliorem ſibi arrogantes
authoritatem , quanquam forte id eò faciebant vt Scholares in officio facilius,
continere,

continenterent, interdixerunt ne vlla facerent statuta, vllasque vt loquebanur *colligationes*, se inconsultis & inuitis: quod erat omnem Vniuersitati disciplinam auferre. Et licet Innocentius Papa eiusque Legatus Robertus Curthonius eidem Vniuersitati suam asseruissent libertatem pristinam & antiquam, nihilominus in perpetuo fere cum Episcopo & Cancellario predictis dissidio per 30. annos versata est. Vnde & aliz multæ turbationes interciderunt.

3. Ergo inde orta est circa an. 1221. sedente in Episcopali Cathedra Guillelmo de Scilligniaco, qui cum esset vir rigidus & seuerus, Scholares tam imperiosè tractauit, vt Vniuersitas ad solitum contra vim remedium confugiens toto semestri à lectionibus cessarit. Id notat Ioannes à S. Victore ad an. 1220. sic scribens. *Hoc anno capta Damiera à Christianis reuersi sunt plures in Franciam. Tunc Guillelmus Antistiodorensis Episcopus translatus est ad Cathedram Parisiensem, Petro Episcopo Parisiensi defuncto. Vir quidem nimis seuerus & Regi Philippo infensus & Vniuersitati Scholarium Parisiensium, cuius improbitate actum est vt per dimidium annum Parisius à lectionibus cessaretur. Vide insuper quæ de eo diximus ad an. 1223. fol. 111. & 112.*

4. An. 1225. accidit authore M. Philippo de Greua Cancellario Parisiensi qui cum Vniuersitatem in ius vocasset apud Romanum Cardinalem Legatum, existimans sibi factam iniuriam quod se spreto ipsa sigillum sibi suum haberet, Romanus verò contra ipsam tulisset paulo nimis festinanter sententiam propter causas quas ad eum annum retulimus, Scholares arreptis armis Cardinalem fugauerunt, deque comitibus ipsius & famulis nonnullos vulnerauerunt.

5. Longè grauior vehementiorque fuit an. 1229. vt scribunt communiter Historici, vel 1230. ex alio quidem principio, sed cui faces subministrarunt Episcopus Parisiensi & predictus Romanus Legatus, tum primas sub Ludouico IX. Rege Minore & Blancha Regina partes in Regni administratione obtinentes. Cum enim Vniuersitas de vi Scholaribus suis per Ciues & incolas suburbii Sam-Marcellini illatâ apud Regem conquesta fuisset, iis consultoribus non modo repulsam passa est, sed ad eam comprimendam dispositæ sunt Prætorianorum Militum cohortes in armis. Cessatum igitur à Lectionibus, nec modo cessatum, sed alii aliud abierunt libertati & securitati suæ locum tutiorem quærentes. Breuique tempore tota Vniuersitas dissipata est, fuissetque longè adhuc miserabilior dissipatio, nisi Rex melius consultus eam antiquâ libertate & securitate redonasset. Hac de re fusè ad annum prædictum diximus. Addamus hîc testimonium Ioannis S. Victoris ad an. 1230. sic scribentis. *Hoc anno, inquit, facta est dissensio magna inter Burgenses Parisienses Ciues & Scholares propter quendam Scholarem qui occisus iniuste fuerat ab eis. Detulerunt igitur querimoniam suam ad Regem, qui non ad placitum Scholarium & Vniuersitatis emendam offerebat: imò aliquantulum minus quam deberet. Tunc tota Vniuersitas 4. Nationum decreuit quod à lectionibus cessarent. Quod & factum est. Ideoque multi Scholares Studium Parisiense reliquerunt absque reuertendi spe, decretumque est ab omnibus, vt Studium in Britanniam apud Annetum transferretur. Dux enim Britannia promittebat Vniuersitati multas Curialitates & plura Beneficia quàm Parisius, se facturum. Rex autem Francorum hoc comperto, habito consilio cum bonis emendari fecit bene & sufficienter à Ciuibus quod fuerat forsactum: & sic lectiones sunt resumptæ. Hæc studii Parisiensis dissipatio ostium pandit Dominicanis ad Academiam Parisiensem.*

6. An. 1252. accidit: cum enim Ciuitatis Parisiensis Vigiles obuios habuissent de nocte 4. Scholares Clericos, vnum eorum interfecissent, reliquos letaliter vulnerassent, conquesta est Vniuersitas, & dum repareretur iniuria, à lectionibus cessandum existimauit. Sed tandem Alfonsus Regis Frater Pictauiensium Comes de Consilio procerum Regni ei omnino satisfacit ad votum, vt ad an. 1253. retulimus.

7. Ex præcedenti orta est; nam cum Decreto de Cessatione non paruissent Dominicani, eos propter contumaciam à consortio suo amandauit Vniuersitas omnibusque iuribus & priuilegiis priuauit. Illi ad Innocentium IV. deinde ad Alexandrum IV. confugientes Bullas multiplices impetrarunt restitutionis in integrum, inò plurimas fulminatrices & excommunicatorias, quibus obruta Academia cessit tandem, & quanquam diu reluctata & inuita eos in societa-

rem admisit qualemcunque & sub certis conditionibus quas in historia retulimus. Illi vero qui quod iurare & Decretis Academia parere initio detrectassent, turbatorum causa fuerant, iidem iuramento cui seculares sese submiserunt. Et ita post plures annos pax est Academiae reddita circa an. 1260.

8. Fuit à Monachus San. Germano. Pratenſibus eorumque famulis an. 1280. qui in Scholares colludentes in Prato Clericorum fecerant impetum eorumque plurimos vulnerarunt. quosdam etiam interfecerunt.

Quamobrem conquesta est Vniuersitas apud Simonem de Bria S. Cecilie Cardinalem Legatum Apostolicum, & apud Regem, seque omnino cessaturam contestata est nisi sibi satisfieret. Re ergo in Consilio Regis agitata, quia redonari vitâ non poterant mortui, decretum est vt Monachi Capellanas fundarent in perpetuum, quarum Patrona esset Vniuersitas.

9. Paulo post accidit, nempe 1281. inter Nationes duas Picardicam & Anglicanam, quarum vtraque sibi secundum à Gallicana locum vindicabat. Et Anglicana quidem sibi etiam primum deberi contendebat. quod fundatrix esset & institutrix primaua Scholæ Parisiensis. Quæ de re videantur ea quæ ad illum annum retulimus.

10. Circa an. 1288. orta est inter Vniuersitatem & Monachos San. Germano-Pratenſes propter quandam Plateam à M. Radulfo de Albuſſone ante an. 1260. Vniuersitati legatam: sed tandem discordia illa an. 1292. composita est amicè: quanquam non defuerunt, qui transactionem istam non probarent. Quæ de re satis fusè in historia.

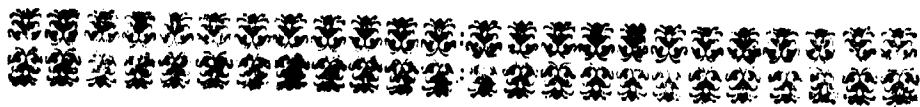
Cæterum aduersus seditiones & vim extraneam potissimum Vniuersitatis remedium semper fuit cessatio à Lectiõibus si illatæ iniuriæ non reparantur. Quod quidem Apostolica etiam autoritate confirmatum est. Nam in reformane anni 1231. Gregorius IX. Pontifex Max. Innocentii III. quondam nepos hæc inter cætera cauit ad studentium securitatem, studiorumque tranquillitatem.

Si forte vobis subſtatur Hoſpitiõrum taxatio, aut quod abſit, vobis vel alicui veſtrum iniuria vel exceſſus inferatur enormis, vt pote mortis vel membri mutilationis, niſi congrua monitione præmiſſa infra 15. dies fuerit ſatiſfactum, liceat vobis vſque ad ſatiſfactionem condignam ſuſpendere Lectiõnes: & ſi aliquem veſtrum indebitè incarcerari contigerit, fas ſit vobis niſi monitione præhabita ceſſet iniuria, ſtatim à Lectiõne ceſſare. Si tamen id videritis expedire.

Hæc Conſtitutio ſacra fuit Vniuersitatis anchora per plura ſecula. vt ex Historia euidenter eſt. Quamobrem verò contra iniurias eam potiffimum elegerit. rationem reddidit an. 1255. Alexandro IV. obiurganti quod ceſſaſſet à Lectiõibus & non ceſſantes Dominicanos è conſortio ſuo expulſiſſet. Sic enim illa. *Vi de cæteris ad præſens tibi contentis grauis minibus quæ ſtudij ſupradicti fernorem extingunt, vigorem hebetant, taceamus, illud vnum intolerabile nobis in ea & letale periculum continetur, vt cum ſimus alienigenarum multitudo inermis, quibus ab indigenis atroces & corporales iniurias frequenſius irrogantur; nec aliud dictas iniurias proſequendi habere ſoleamus auxilium, quam vſque ad excitationem Principis generaliter noſtras ſuſpendere Lectiõnes, Iſtud vnicum noſtrum remedium nobis per memoratam litteram eſt ablatum. Vbi cauetur quod non niſi de conſenſu duarum partium Magiſtrorum cuiuſlibet Facultatis obligationes valeamus facere de ceſſando.* Cum enim Magiſtrorum Theologiæ ſaltem pars maior quàm tertia de Canonicis Parisienſis Eccleſiæ & Fratribus aliorum Conuentuum Paris maximè occasione dictæ ordinationis ſemper exiſtat, qui timore translationis ſtudij aut recessus ſcholarium ad generalem ceſſationem, ſicut experti didicimus nequaquam poſſent iuduci, reſtat vt nec per hanc viam nec per aliam, cum alia non exiſtat iniurias noſtras proſequi valeamus. Propter quod ſinguli tanquam oues diſperſæ impune dati ſumus cædibus peſtilentium & peruerſis incurſibus malignorum.

Rem ergo iubet Alexander fieri nouam, inuſitatam, inſolitam. Non enim modo vult à ſingularum Facultatum Magiſtris deliberari de ceſſando. ſed inſuper, vt non poſſit concludi & iuberi ceſſatio niſi in ſingulis duæ partes Magiſtrorum conſentiant: quod erat conſtitutionem Gregorianam omnino abolere. Nam in ordine & numero ſaltem Theologorum, pars maior quàm tertia erat à Canonicis Eccleſiæ Paris. & de Religioſis ſeu Monachis Conuentuum Parisienſium: qui nun-

quam & nullo tempore Decreto de cessatione subscripturi erant. Quamobrem maluit Vniuersitas omni beneficio & iure societatis renunciare, quàm constitutionem Alexandri *requirit*, vt dicebat, à *Mendicantibus procuratam* executioni demandare, suis moribus, institutis & legibus omnino repugnantem. Vnde & post Alexandrum eadem ab Urbano IV. Gregorianæ confirmationem obtinuit, vt suo loco videbitur.

DISSERTATIO II.

De Partibus Vniuersitatis seu de Facultatibus & Nationibus Vniuersitatis.

DISTURIS de regimine Vniuersitatis operæ pretium est ante videre, quæ sint ipsius partes constitutiua. Vulgò vero constare dicitur ex 4. Facultatibus. At Facultatis nomen æquiuocum est. Nam 1. accipitur pro Disciplina seu Arte: quomodo Grammatica definitur *Facultas serere & Latine loquendi*. Dialectica *Facultas bene differendi*. Rhetorica *Facultas bene seu commodè dicendi*: commodè inquam, *si quidem*, vt ait Saresberienfis l. 1. Metalog. c. 7. *Non est eloquens quisquis loquitur, aut quidquid voluerit, utunque loquitur, sed ille duntaxat qui animi sui arbitrium commodè profert. Ipsaque commoditas exigit Facultatem, quæ a facilitate dicitur. Ergo cui facilitas adest commodè exprimendi verba quidem quod seruit, eloquens est. Et hoc faciendi Facultas rectè sive Eloquentia nominatur.*

Hoc ergo modo verum est in Vniuersitate Parisiensi esse tantum 4. Facultates, seu quod idem est, omnes disciplinas, artes & scientias quæ in Vniuersitate exercentur, sub his 4. generibus contineri & comprehendi, Theologiæ, Iuris Canonici, Medicinæ & Artium liberalium. Et sub hac ratione à summis Pontificibus, Cardinalibus & Legatis Apostolicis qui eam reformarunt, mirificè prædicatur & extollitur, comparaturque cum Paradiso terrestri, quia sicut ex eo 4. flumina promanabant, quibus tota terra irrigabatur, ita dicebant ipsam continere in se 4. disciplinarum genera, quibus Christianus orbis vniuersus fecundabatur & ditabatur. Sub eadem quoque ratione Gouletus post titulum de diuisione Vniuersitatis in 4. Facultates. *Alma igitur, inquit, Parisiensis Vniuersitas ex 4. Facultatibus quasi 4. fortissimis columnis sustulsa solidatur. Vel potius ex ea quasi ex 4. scaturientibus sapientia fontibus, Philosophia maximum & inexhaustum mare confluit. In quo omnigenæ virtutis scientiæ & veritatis sapias pisces cum studiostatibus & diligentia retibus quis facile pro libito piscari potest.*

Ipsa quoque Vniuersitas litteris ad Prælatos super discordia Mendicantium an. 1253. *Excelsi dextera Paradisum voluptatis olim plantant Parisius venerandum Gymnasium litterarum. Vnde sapientiæ fons ascendit, qui in 4. Facultates, videlicet Theologiam, Iuris peritiam, Medicinam, nec-non Rationalem, Naturalem, Moralem Philosophiam quasi in 4. Paradisi flumina distributus per 4. mundi climata derivatus vniuersam terram irrigat & infundit, ex quo quam multifarios spirituales ac temporales profectus Christiana professio experitur, luce clarius patet cunctis.*

Similiter cum in moribus & disciplina reformatione visum est opus esse, certum est eam fuisse factam in quadruplici Facultatum seu disciplinarum genere prædicto, Theologiæ, Iuris Canonici, Medicinæ & Artium; vt patet ex celebri reformatione Tutauillai an. 1451. & ex ea quoque quæ Henrico IV. regnante & iubente facta est an. 1598. In singulis enim earum generibus multi sunt articuli ad disciplinæ instaurationem & conseruationem pertinentes.

2. Nomen Facultatis accipitur pro Collegio, Corpore & Ordine politico Magistrorum in Vniuersitate suffragantium sub priuato & proprio Decano, seu Vniuersitatem gubernantium: Quales sunt Facultates Theologiæ, Iuris Canonici &

& Medicinæ, quæ vulgo Superiores appellantur. Et hoc modo falsum est esse tantum quatuor in Vniuersitate Corpora seu 4. Ordines in eius administratione partem & suffragium habentes. Nam præter tres Facultates prædictas quæ tres Ordines seu tria Corpora constituunt, singulæ sub suo Decano, Theologiæ, Iuris Canonici & Medicinæ, ad eiusdem Reipub. litterariæ regimen & gubernationem 4. Nationes Gallicana, Picardica, Normantica & Anglicana & hodie Germanica, Facultatem Artium constituentes & Rectoris Academiarum electrices & confirmatrices sub suo singulæ Procuratore aduocantur & accedunt: ita vt citra vltimam controuersiam septem illi Ordines in Comitibus & Consiliis Vniuersitatis suffragium ferant.

Vnde verò ista differentia? Ex varia certè origine varioque tempore originis. Nam si facta fuisset initio Quadrimestris seu potius Quadricepor Vniuersitas, obseruata fuisset proculdubio vniformitas inter Facultates quæ eam constituere debuissent, nec vni plus quam alteri tributum fuisset, vt exemplo plurimarum Academicarum liquet, in quibus singulæ Facultates per suum Decanum suffragium ferunt: ita vt 4. tantum Ordines seu 4. Corpora sint, consequenterque 4. tantum suffragia conficiant.

Hæc est porro differentia inter cæteras Facultates & Facultatem Artium. Quod illarum singulæ vnus tantummodo Professionis Magistros contineant absque vlla distinctione Nationis, puta Theologica solos Doctores in Theologia siue Gallos, siue Picardos, Normanos, Anglos, Scotos Germanos. At verò Facultas Artium multiplicis disciplinæ Professores complectatur 4. Nationibus distinctos; quo fit vt quælibet Natio quoslibet Professores admittat, Grammaticos, Rhetoras, Philosophos, Geometras, cæterarumque Artium Liberalium cultores vnà cum Baccalaureis & Licentiatis in Theologia, Iure Canonico & Medicina, si Magistri Artium sint: omnes vero distinctæ sint ab inuicem hoc solo, quod aliarum Gentium Prouinciarumque Magistros & Scholares comprehendant, puta Gallicana Gallos, & vt tum loquebantur, *Gallicos*, hoc est, earum Prouinciarum quæ in partitione ipsi accensæ fuerant & adscriptæ: Picardica Picardos & Picardatos: puta Flandros, Brabantios: Normania Normanos & Normanizatos; Anglicana denique Anglos & Anglicatos, seu omnium earum prouinciarum Magistros & Scholares quæ in partem obuenerunt ipsi Anglicanæ Nationi.

Quemadmodum igitur Constantinus Magnus totum Imperium Romanum in 4. Prætoria diuisit, Galliarum, Italiæ, Illyrici & Orientis; quorum singulis suum attribuit Præfectum & multiplices Prouincias, puta Orientali qui in Syria sedebat, triginta, totidemque Illyrico: Gallicano verò 29. totidemque Italico. Et Gallicanus quidem Germaniam, Belgium, Hispanias, Angliam cum Gallia imperio premebat. At quemadmodum in singulis Tribubus Romanæ ciues erant variarum Gentium, & linguarum, Colonorum, Municipum, Barbarorum, Vrbicularum & Rusticanorum: ita & tota Academia Parisiensis videtur initio fuisse diuisa in Nationes, & singulis Nationibus præfecti Procuratores, singulisque item attributi variarum Gentium linguarumque aut Dioceseon Magistri & Scholares. Res fiet exemplo clarior.

GALLICANA.

Natio Gallicana in quinque Prouincias seu Tribus diuisa fuit, quæ sunt *Parisienfis*, *Senonensis*, *Remensis*, *Turonensis*, *Bituricensis*. Quælibet illarum continet plures Dioceses & Episcopatus. *Parisienfis* Parisiensem, Carnotensem, Meldensem, & Vicariatum Pontifacensem.

Senonensis Senonensem, Antissidorensensem, Trecentensem, Niuernensem, Aurelianensem, Lingonensem, totam Burgundiam, Blizuntinensem, Viennensem, Lugdunensem & Sabaudiam.

Remensis Remensem, Catalaunensem, Metensem, Tulensem magna ex parte, Verdunensem, Sueffionensem, Siluanensensem.

Turonensis Turonensem, Andegauensem, Cenomanensem, & nouem Dioceses seu Episcopatus Britannia Minoris, Redonensem, San-Briocensem, Maclouiensem, Dolensem, Nannerensem, Venetensem, Corisopitensem, Leonensem Trecorensem.

Bituricensis Bituricensensem, Tolosensem, Burdegalensem, Pictauiensem, Narbonensem, Auinionensem, Arelatensem, Aquensem, Ebredunensem. Extra Gallias verò excurrens complectitur Hispanias, Italiam totam, Sardiniam, Apu-

liam, Siciliam, Venetiam, Græciam, Armeniam, Arabiam, Ægyptum, Mediam, Syriam, Persidem, Indiam; denique totum Orientem & omnem mundi regionem quæ sub aliis Tribubus aut Nationibus infra describendis non continetur.

Singulis præterea Tribubus seu Prouinciis prænominatis præest Decanus, antiquior Magister Regens actus vel qui rexit in Artibus saltem vnum Cursum: idque ab antiquo; quod & confirmatum Senatusconsulto an. 1524. die 6. Martii, in quo hæc verba habentur. *Quantum verò ad Decanos Prouinciarum, ille qui erit antiquior Regens actus in Facultate Artium, vel rexit in Artibus vnum cursum integrum, manens in Collegio sumato, reputetur Decanus sue prouinciæ & Officium Decani exerceat.*

Præterea singulæ Tribus *Quin-quevirum* eligunt, seu *Intrantem* eligendo Procuratori: qui Magistratus erat olim mensuarius, bimestris, postea trimestris, nunc annuus. Singulæ quoque in peruigilio B. Guillelmi Bituricensis, quem Natio Patronum delegit, suum *Tentatorem* seu *Examinatorem*. Determinatorum seu Candidatorum *Bachelareatus* in artibus designant. Idque quotannis. At singulæ alternis vicibus eadem die *Questorem* seu *Receptorem*. *Ærarii* Nationis per Decanum ipsi Nationi nominant, qui intra octo dies sponsores seu fideiussorem dare tenetur. Singulæ quoque alternis, singulis trimestribus Quatuor-virum designant qui cum aliis aliarum Nationum Rectorem sit electurus.

Natio Picardica de antiquo more institutoque nonnihil immutauit. Antiquior in duas erat partes diuisa, & vtraque quinque dioceses continebat. Prima quidem istas, Beluacensem, Ambianensem, Nouiomensem, Atrebatensem, Morinensem. Altera Cameracensem, Laudunensem, Tornacensem, Leodiensem, Traiectensem. Et in electione Officiariorum alternas vices seruabat. Quæ de re sic Gouletus.

PICARDICA.

Prima Pars, scilicet Magistri quinque Diocesium, quæ sunt Beluacensis, Ambianensis, Nouiomensis, Atrebatensis & Morinensis, conueniunt simul singulis annis vnà cum aliis Nationibus in duabus Rectoriis, scilicet in Rectoria S. Dionysij & in Rectoria Paschæ, & faciunt quinque paruos iurantes, videlicet vnum de qualibet diocesi, ad quos spectat facere vnum magnum Inrangentem de illa parte, qui vnà cum aliarum Nationum Inrangentibus eligere habeat Rectorem. Et sic in aliis duabus Rectoriis successiuè procedunt Magistri alterius partis, scilicet in Rectoria Natiuitatis Domini & Natiuitatis S. Iohannis Baptistæ. Et eodem modo fit in electione Procuratoris, cuius Officium solum durat vt in Francia dictum est, per duos menses. Assumuntur enim Procuratores eisdem diebus quibus alij Procuratores aliarum Nationum per vices de parte quæ est in Turno.

In electione verò Receptoris quæ fit in magnis Scholis Picardorum, die S. Remigij eliguntur Inrantes quinque de illa parte ad quam pro tunc spectat. Et ingressi conclauæ eligunt Magistrum illius Nationis vel maior pars eorum in Receptorem, cuius Officium est annuum.

Die verò SS. Innocentium procedunt ad Electionem Examinatorum pro examinandis Baccalariis: sicque primò quinque Magistri de primâ parte, scilicet de primis quinque Diocesibus intrant conclauæ & eligunt duos Magistros eiusdem partis, scilicet vnum Regentem & alium non Regentem. & referunt Procuratori. Quæ relatione facta alij quinque de aliis quinque diocesis intrant ipsum Conclauæ & eligunt duos, scilicet vnum Regentem & alium non Regentem, & similiter Procuratori referunt. Quæ relatione factâ quatuor sic Electi simul in facie Nationis congregatæ præstant iuramenta & inter illos quatuor, qui gradu est antiquior, præsidet in examine, & vbi vult examen collocat.

Natio Normannica vnicam Normanniam complectitur septem diocesis seu Episcopatus comprehensam: nec tamen totam: quippe Insulas quæ sunt Constantiensis diocesis, Anglicana sibi vindicauit, & Vicariatum Pontifacensem Gallicanæ teste Gouletus. Vnicum habet Decanum, antiquiorem Regentem.

NORMANNICA.

De ea sic Gouletus. *Hæc sagax Natio licet plena suppositis, non tamen per partes aut dioceses vt cæteræ, diuisa est, sed tota simul manens quotiens opus est vnà cum aliis Nationibus pro eligendo Rectore conuenit in vnum ex tota con-*

cione nominans Magistrum & eligens Inrangentem. Similiter in suorum Officiario-

rum electione est liberalissima. Nam eius Procurator, quem statuto die (vt aliæ Nationes omnes simul eligunt) ad minus per trimestre suum exercet Officium, ipsumque sæpius per plures menses continuat. (hodie annuus quoque est Magistratus.)

” Receptor autem eorum vt alij cæterarum Nationum annalis est, qui in vigilia
 ” Apostolorum Petri & Pauli post antiqui Receptoris redditam rationem à tota
 ” Concione eligitur. Habent etiam alium Officiarium qui Thesaurarius dicitur,
 ” quem sæpius cum Procuratore eligunt & continuant. Hic enim Theauri & Or-
 ” namentorum clauis habet, & vnà cum aliis Clauigeris ad Theaurum & cum Bi-
 ” dellis ad extrahendum sacra Ornamenta cum opus est, vadit.
 ” Pro examinandis autem Bacchalaris tres Magistros in vigilia Circumcisionis
 ” Domini eligit: quorum vnus qui in Examine praesidere habet, quique, vt fe-
 ” runt Quidam, de Rotomagensi diocesi assumi debet, *Metropolitani* appella-
 ” tus. Alii duo indifferenter de omni Diocesi ipsius Nationis, quorum prior voca-
 ” tur *Diocesanus*, & tertius *Scriba*: qui ad mandatum Procuratorum & aliorum
 ” duorum tenetur taxationem Bursariorum baccalariandorum inscribere, & eorum
 ” scedulas ad Receptorem cum taxa dirigendas signo suo signare. Et eorum exa-
 ” men in crastino Crastini post Festum Regum aperitur, & in festo Purificationis
 ” clauditur. Solet quoque Natio omnes Baccalarios suos in Vigilia Ramorum in
 ” loco suo apud S. Mathurinum videre *et nominatim conuocare*. Solebat quidem; nam
 ” hodie in defuerudinem abiit illa consuetudo.

Restat de Natione Germanica dicendum, quæ antiquitus & ad tempora vs-
 que Caroli VII. dicta est Anglicana Continebat autem tres Tribus, seu magnas
 Prouincias, Superiorem Germaniam, quæ dicebatur *Prouincia Altorum Almanorum*: Inferiorem, quæ *Bassorum Almanorum*, & *Scotiam*. Rursus *Altorum Almanorum Prouincia* continebat hæc Dioceses, & Gentes, Moguntinensem, Constan-
 tienstem, Basiliensem, Treuerensem, Augustinensem, Argentinensem, Laufen-
 sem. Item Bohemiam, Poloniam, Daniam, Sueciam, Hungariam, Daciam,
 Bauariam, Elueriam & totum Septentrionem.

Altera, quæ *Bassorum* dicebatur *Almanorum*, complectebatur dioceses. Traie-
 ctensem & Leodientem ex parte pro limitatione facta per Vniuersitatem an. 1358.
 præterea Coloniensem, Monasteriensem, Prussiam, Saxoniam, Bataviam seu
 Hollandiam & alias multas Gentes, quarum nonnullas sibi Picardica vindicauit.

Tertia denique Tribus seu Prouincia continebat Scotiam, Angliam & Hi-
 berniam, quæ hodie *Tribus Insularium* dicitur; cum antiquitus *Tribus Scotorum*
 vocitaretur quasi Princeps Insularium in memoriam *Magistrorum Scotorum* qui
 Academiae Parisiensis primi fuerunt Institutores. De hac autem Natione non est
 præmittendum quod scribitidem Gouletus.

Hæc quantum ad Receptoris Electionem, sicut duæ primæ, per vices procedit: &
 ” qualibet Prouincia pro dando Intrauterturnum facit: sic quod prima in vna Re-
 ” ctoria dat vnum Magistrum de sua Prouincia, qui vnà cum aliis cæterarum Na-
 ” tionum Intrauteribus ingrediens Conclauis, vt moris est, Rectorem eligit: deinde
 ” secunda similiter, & tertia vicissim. Eodem die quo aliæ Procuratorem suum de
 ” Prouincia quæ est in turno, assumunt & eligunt, qui solum per duos menses
 ” (hodie per 4.) tenet officium. Receptor autem eorum annuus est, vt alij alia-
 ” rum Nationum. Et eligitur vicissim de Prouincia quæ est in turno. Pro Exami-
 ” ne verò suorum Baccalariandorum dant 4. Magistros, duos Regentes & duos
 ” non Regentes, Examinatores de qualibet Prouincia vnum. Et quia non sunt nisi
 ” tres Prouincie, alternatis vicibus sunt duo de vna Prouincia. Et fit ista electio
 ” prima die legitimi post festum Natiuitatis Dom. per Intrautes trium Prouincia-
 ” rum, sicut solitum est facere in Electione Procuratoris.

Ex dictis intelligitur habuisse Nationes multa quidem communia; in multis
 quoque, suis moribus legibus propriis & institutis vsas fuisse: adeo nullatenus
 dubitari possit, quin singulæ vera Corpora distinctaque Collegia constituent &
 semper constituerint. Nam singulæ suū semper habuerunt Procuratorem seu Prae-
 ctum, suos Decanos, aliæ plures, aliæ pauciores, suum Quactorem seu Recepto-

rem ærarii priuati, suos Examinatores, singulæ binos Apparitores seu Bedellos cum binis fascibus argenteis quos Procuratori præferunt: sua Comitia priuata, sua statuta eorumque condendorum parem potestatem; parem singulæ in sua supposita iurisdictionem; suam Patronum, sua sacra, locumque sacrorum diuersum ab aliis, atque seorsim quoque suum Tabularium & Archiuum. Itaque sic consideratæ singulæ Nationes seorsim ab aliis abstrahendo ab Artium disciplinarumque professione, verè sunt Corpora politica rem suã publicam moribus, legibus & institutis gubernantia: quibus nempe inest *autonomia*, quam requirit Aristoteles vt aliqua societas dicatur perfecta Communitas & Respub. Hoc est, ad sui conseruationem vis & facultas sibi sufficiens, ita vt sui non modo viuant, sed bene beatèque pro se ei suæ publicæ conditione viuant: quod fieri non potest sine legibus, vt præclare notat S. Thomas.

Ita autem institutæ Nationes societatem inter se constituerunt sub vno Rectore, quem è numero suorum Magistrorum eligebant, vt infra dicitur in dissertatione de Consilio & Consiliariis Vniuersitatis. Comitiam quoque communiam & statuta condiderunt tum ad Respub. Litterariæ salutem & incolumitatem, tum ad Disciplinæ Scholasticæ instaurationem; qualia sunt multa statuta, quæ Facultatis Artium dicuntur, aut quæ à 4 Nationibus simul congregatis facta leguntur.

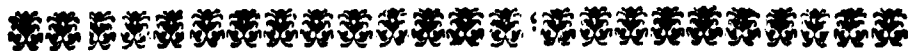
2. Ex dictis liquet in Vniuersitate Parisiensi septem esse Partes seu septem Corpora politica sub communibus quibusdam legibus & institutis subque communi Capite & Rectore totam Respub. litterariam gubernantia, suis tamen singula moribus & statutis vt instituta, sic semet conseruantia. Nempe hæc. 1. Facultatem Theologorum quæ Sacratissima dicitur à dignitate & eminentia disciplinæ quam proficitur. Vnde meritò priorem locum inter socias occupat. 2. Consulissimam Decretorum Facultatem, quæ ad Theologorum Ordinem propiùs accedit. 3. Saluberrimam Medicorum Facultatem, quæ antiquitus *Physica* dicebatur. Istæ autem Facultates appellantur vulgò *Superiores* non quod Facultati Artium prædominentur, sed quia superiores disciplinas exercent: habentque singulæ pro Præfecto & Præposito Decanum, sua Comitiam, in quibus Magistri eiusdem omnes professionis vitium suffragium ferunt, suasque leges & instituta.

Sequuntur *ordine discipline* 4. Nationes Facultatis Artium in quibus continentur omnes in Artibus Magistri, Baccalarei & Licenciati in superioribus Facultatibus ad summationem vique pilei Doctoralis, Gallicana, Picardica, Normannica & Anglicana seu Germanica. Dico *ordine discipline*: nam ordine originis seu institutionis, videntur esse priori loco reponendæ. Vnde antiquitus priore loco suffragium ferebant in Comitibus, vt ex historia patebit.

Cæterum non est hoc omittendum de Theologica Facultate: in ea scilicet, & forte in Facultate quoque Iuris Canonici, fuisse Professores duplicis generis, seculares & Regulares. Seculares rursus duplicis, nempe eos qui *precario* & ex *privilegio*, quales erant Canonici Ecclesiæ Parisiensis: & eos qui legitime quique nec vi, nec clam, nec precario docerent, quales erant Academici. Canonici quidem Ecclesiæ Parisiensis ex veteri consuetudine & quadam tolerantia publicè docebant non certo numero, sed prout Ecclesia prædicta plures aut pauciores habebat qui docere possent. Sic enim Vniuersitas in litteris ad Prælatos datis an. 1253. *Considerantes Canonicos Ecclesiæ Parisiensis, quorum tres apud nos sunt Regentes in eisdem litteris numerum suum, secundum quod eis persone suppetunt, iuxta morem Ecclesiæ multiplicare consueuisse.* Ita tamen docebant, vt ad Comitiam Vniuersitatis & ad arcana eius videantur non fuisse admissi. Quippe Gregorius IX. in reformatione an. 1231. vetat ne Cancellarius secreta recludat Vniuersitatis Canonicis Ecclesiæ Paris. relicta tamen iis docendi libertate. *Cancellarius quoque iurabis quod consilia Magistrorum in malis eorum nullatenus reuelabit Parisiensibus Canonicis libertate ac iure in incipiendo habitis in sua manentibus firmitate.* At si Comitibus aderant, erant certe & consiliorum participos.

Regulæres verò Magistri, nempe Dominicani omnium primi accepta occasione secessionis Academicorū quæ accidit an. 1230. aut circiter, clam in Cathedram inuolantur; & vt legitur in prædictis litteris an. 1253. *Conuenientibus Episcopo & Cancellario Paris. qui tunc erant, in absentia Magistrorum solenne Magisterium & unam*

Magistralē Cathedram sunt adepti. Iidem postea duas Cathedras occuparunt: postremo cum Magistris secularibus societatem inire affectarunt & tandem violentè inuicâque totâ vniuersitate obtinuerunt.

DISSERTATIO III.

DE REGIMINE VNIVERSITATIS *Parisiensis.*

In regimine hæc Quæstiones habent locum, an sit & fuerit, quid sit, quale sit. Quæri enim potest an sit & an fuerit ab initio regimen aliquod rei literariæ. Et hæc quidem quæstio tam ex his quæ fiunt in Vniuersitate, quàm ex iis quæ in synopsis primi seculi diximus, facile soluitur. Certum est enim nunc esse Reipub. literariæ regimen & administrationem politicam: in eamque rem haberi Comitia priuata & publica, statuta condi, leges ferri, Magistratus seu Officiarios eligi solere.

Quod verò fuerit similiter ab initio; licet non fuerit eo planè modo quo nunc est, dicat sensus ipse communis. Neque enim quisquam est qui etiam imaginatione sibi fingere possit, cum legit institutam fuisse in Palatio Regio Scholam, Professiones distinctas & inconfusas, concertationes varias ad profectum studentium usurpatis, priuilegia attributa, continuam vero tot seculorum spatio Professorum publicorum & scholæ Parisiensis famam, nullam fuisse toto illo tempore disciplinam, nec communem aliquam rei literariæ dispositionem & gubernationem. Præsertim verò cum nusquam & nullibi legeret institutum fuisse de nouo illud regimen, sed eius tantummodo seriem continuatam.

Iam ergo videndum quid & quale sit eiusmodi regimen. *Vniuersitas Corpus est Politicum studiorum certis disciplinarum generibus vacantium: eiusque administratio Aristodemocratica ad commune bonum Ecclesiastici ciuilique status instituta.* Talem enim sibi finem Carolus ille Magnus proposuit cum conderet academiam; nempe vt apertis Scholis publicis atque ad eas euocatis vnde quaque Magistris & Scholaribus, haberet viros qui Ecclesiæ & Regno utiles esse possent. Dicimus verò Vniuersitatis administrationem esse *Aristodemocraticam*, cum pendeat partim ab ipsis Ciuibus seu membris & suppositis Reipub. huius literariæ, in Comitibus publicis suffragia ferentibus, partim à delegatis, seu deputatis eiusdem Consiliariis, cuiusmodi sunt *Rektor, Decani & Procuratores.*

Tota difficultas in eo versatur, an fuerit eadem semper ratio regiminis, eadem comitia & iidem Consiliarii: an verò diuersa, & quando mutatio illa acciderit. Ad huiusce difficultatis solutionem operæ pretium est in memoriam ea reuocare quæ in synopsis primi seculi retulimus. Primigeniam scilicet & quodammodo naturalem Vniuersitatis compositionem fuisse ex Nationibus; eamque videri ex instituto veterum Romanorum profluxisse: quorum in plerisque ad scholæ suæ institutionem & amplificationem imitator esse voluit Carolus, qui modum & solennitatē Scholæ; imò policiæ Rom. Parisios transtulisse cōmemoratur. Et rectè; vir enim, vt erat & sciendi audus & scientissimus, virorumque litteratorum, quorum consilio utebatur, amantissimus, instituere volens nouum quodammodo populum, ignorare non potuit nec debuit factum Romuli cum Romanum suum recentem & nouum instituit. Ille autem post peractum bellum Albanum concurrentes ad se ciues, vt confusionem tolleret ordinemque inter illos constitueret, in tres Nationes quas Tribus vocarunt, distribuit, Ramnenses, Tatienses & Lucereneses: de quibus sic doctè scribit Sigonius l. 1. de antiquo iure Ciuium c. 3. vbi de Tribubus & Curiis. *Fuerunt ab initio tres Roma tribus, exque à generibus hominum qui tum urbem tenerent, nominata. Ramnenses Albani erant, qui ad tria millia peditum equites 300. cum Romulo Romam coloniam condiderunt. Tatienses, Sabini, qui haud ita multo post cum T. Tatius Sabinorum Rege Romam commigrarunt. Luceres siue Etrusci erant*

erant, qui cum Lucumone Etrusco, siue Ardeates qui cum Lucero regnante Romulo Fortunarum suarum Roma domicilium collocarunt, siue præter Albanos Sabinosque reliquis aduentitius populus omnis qui in urbem confluxerat atque in lucum confugerat. Unde etiam Luceres appellati qui regionem que inter Palatium & Capitolium sita est, ac deinceps, aucta à urbe reliquos colles omnes obtinuerunt. Hæc Sigonius ex collatione variorum locorum ex antiquis authoribus laudatorum.

2. Ignorare non potuit consequentium Imperatorum Rom. institutum, qui totum Imperium in 4. Prætoria diuiserunt, & singula Prætoria ex multiplicibus gentibus composuerunt, vt supra diximus.

3. Ex iis etiam qui è Græcia in Galliam migrauerant, vt & ex libris eorum qui ante vixerant, discere potuerat Atheniensem Academiam tam celebrem aliàs in 4. Nationes ducto à 4. Prætoriis Imperii Rom. exemplo fuisse distributam.

4. Facile etiam didicit, cum Romam toties lustrauerit & viros inde litterarum peritiâ insignes euocarit, scholam Rom. ex variis quoque Nationibus constitisse: vt alibi fusè explanauimus.

En exempla quibus suffragatur Aristotelis doctrina scribentis l. 1. de Repub. *Ciuitatem perfectam esse societatem ex multis vicinijs consistentem: vicinitatem verò, inuicem ex multis familijs societatem.*

Iam ergo quemadmodum primigenia & naturalis compositio Reipub. seu Ciuitatis est ex multis Gentibus & familijs in certas partes seu Tribus distributis; nec potest quis censeri ciuis qui non fuerit illis partibus seu Tribubus adscriptus, quod fit ad tollendam confusionem; ita & ciuitatis litterariæ compositio naturalis exurgit ex multis Scholaribus & Magistris diuersarum Gentium & Populorum in certas Classes, quas maiores nostri *Nationes* appellarunt, diuisis & distributis, ne sit inter multos eiusdem Professionis homines confusio & studiorum disturbatio. Credibile autem est initio & toto primo seculo duas tantum fuisse *Nationes maiores*; Gallicanam scilicet & Anglicanam: quibus secundo seculo accessisset *Mediximus* duas alias Minores, *Picardicam & Normanicam*, propter rationes quas ad an. 913. retulimus. Quæ quidem Nationes nihilominus omnes omnium disciplinarum Professores complectebantur, Theologos, Decretistas, Medicos & Artistas.

Ad rei igitur publicæ litterariæ administrationem necesse fuit conuocare Nationes: nec cernimus in ea re cōsecutis seculis ad annū vsque circiter 1260. aliquid accidisse noui, aut nouam aliquam formam institutam. In administratione dico, nam in professione res alter se habuit. Quippe initio videntur fuisse duæ tantummodo distinctæ professiones, Theologiæ & Artium; estque valde credibile iuris Canonici disciplinam à Theologis, vt & Medicinæ præcepta atque Theoremata à Philosophis tradita fuisse & tradi cōsueuisse. Donec an. 1150. suas quoque scholas priuatas & distinctas habere ceperunt Decretum & Medicina: quo tempore sunt quoque instituti in omni Disciplinarum genere Gradus Academici, vt ad an. 1150. & in dissertationibus 2. voluminis fusè ostendimus.

Quantulumcunque ergo lucis in vetustioribus seculis apparet, vsque ad an. circiter 1260. totum illud est pro Nationibus Nationumque Præfectis *Rectore & Procuratoribus*. Nam 1. ad an. 1169. vbi agitur de Iudicio controuersiæ seu diffidii inter Henricum II. Anglorum Regem & Thomam Cantuariensem intercedentis, quod Rex esse cupiebat penes Vniuersitatem, quæ materia tota erat Theologica & Canonica, mentio fit non Magistrorum & Scholarium illarum duarum Facultatum, sed *diuersarum Prouinciarum*, hoc est proculdubio Nationum ex diuersis Prouincijs & Diocæsibus constantium, vt dictum est in superiori dissertatione.

Item in Priuilegijs Papalibus & Regalibus, in statutis & constitutionibus ipsius Vniuersitatis non alias cernimus partes seu classes quàm *Nationes*, neque alios Præfectos & Gubernatores quàm *Rectorem & Procuratores* vsque ad an. 1260. In Priuilegio Philippi Augusti an. 1200. mentio fit *Capitalis Scholarium*, hoc est Rectoris. Anno 1205. 4. Nationes inter se conueniunt, seu vt tum loquebantur, *Concordatum* faciunt de modo eligendi Rectoris. In Priuilegio Honorii III. an. 1218. commemorantur *Procuratores*. Ad an. 1229. tota Vniuersitas 4. Nationum nomine comprehenditur à Ioanne de S. Viçtore, vbi agit de seditione quæ à ci-

nibus Suburbanis San-Marcelli accidit, sic enim habet. **TUNC TOTA VNIVERSITAS 4. NATIONVM** decreuit quod a lectionibus cessarent. Nec dicas quod Decretum illud intelligendum est fuisse factum à Facultate Artium sola, quæ ex 4. Nationibus constat: nam non modo Magistri Facultatis Artium à lectionibus cessarunt, sed cæterarum quoque aliarum Professores. Vnde Dominicani arripientes occasionem absentia Magistorum in Theologia, Episcopo & Cancellario docendi publice licentiam surripuerunt: quæ res deinde magnatum in Vniuersitate turbatum causa fuit. Signum est ergo euentissimum fuisse illud decretum totius Vniuersitatis: secus ei non paruissent Theologi aliarumve Facultatum Magistri: non enim vna Facultas alteri leges imponit, nisi aliunde caueatur.

Gregorius IX. in Reformatione an. 1231. vbi de licentia Magistris in Theologia & Decretis impedienda agit, vetat ne Cancellarius Parisiensis admittat indignos, *Personarum & Nationum* acceptione summotâ. Idem an. 1237. vetat à quocumque excommunicari *Vniuersitatem* Magistrorum vel Scholarium, seu *Rectorem* vel *Procuratores eorum*. Idem in litteris ad Vniuersitatem datis *Rectorem* commemorat, vt ex Innocentii IV. Bulla, quam ad an. 1244. retulimus, patet.

In statuto 4. Nationum an. 1234. cauetur ne quis illud infringere audeat sub pena priuationis Beneficiorum Vniuersitatis, quousque pro qualitate & quantitate delicti vel transgressionis mandati Vniuersitatis *Rectori & Procuratoribus* pro Vniuersitate fuerit ad plenum & pro ipsorum voluntati satisfactum.

Item eodem anno in Generalibus Comitibus totius Vniuersitatis apud Mathurinenfes, in quibus actum est de *Scholis & demibus non retinendis*. De communi consensu Magistrorum *in plena congregatione* decernitur vt illi qui recedere noluerint è domibus interdictis quam citò moniti fuerint per *Rectorem* vel *seruientem ab ipso missum*, vel per *Procuratorem* aut *seruientem ab eis missum*, beneficiis *Scholarium & Vniuersitatis* priuentur.

Anno 1245. Innocentius IV. speciali Bulla data Lugduni confirmauit Priuilegium à Gregorio decessore datum an. 1237. vetuitque *Rectorem* aut *Procuratores* excommunicari, eiusdemque Priuilegii Conseruatorem constituit Episcopum Siluanedensem: vt ad an. 1251. retulimus.

In negotio Mendicantium in quo de Cathedris Theologicis agebatur, M. Guillelmus de S. Amore Magister in Theologia excusans factum quod ab iis sibi imponebatur, exceptione hac usus est, quod quo tempore dicebant fuisse incitatos aduersus se Academicorum animos, *nec Rectorem* nec *Procuratorem* de Collegio *Scholarium*: his verbis innuens se non potuisse contra Mendicantes dicere ad Vniuersitatem, cum nec eius *Rector* esset nec *Procurator* vllius Nationis. Quod si tum erant Decani Facultatum superiorum, quid est, quod vir Theologus non commemorat? nam de re ad Theologiam spectante, Decani fuisset verba facere & conquiri.

Item Richerius Senonensis ait summos Pontifices consueuisse litteras suas dirigere. *Ad Rectorem Scholarium*. Ipsi quoque omnium Facultatum Magistri in litteris quas ad Alexandrum IV. dederunt an. 1255. non alia sigilla commemorant, quam vnum commune præter sigilla 4. Nationum. *Nos autem Magistri & Auditores omnium Facultatum Magistri Fratres* & eorum Auditoribus duntaxat exceptis quoniam sigillum commune non habemus, vt pote ab Vniuersitatis Collegio separati, *Sigilla 4. Nationum ab antiquo Parisiensi distinctarum in hac littera vbi sumus*.

Cum igitur multiplicia sint Priuilegia, multiplicia statuta in quibus *Rector*, *Procuratores & Nationes* commemorantur, nulquam verò *Præcæ* Facultatum ante annū circiter 1250 omnino patet ante illa tempora *Facultates* in Nationibus fuisse confusas ac proinde totam Vniuersitatis administrationem penes Nationes earumque *Præcæ* fuisse.

Quomodo vero quaque occasione Facultates cæperint à Nationibus seorsim esse, & priuata corpora constituere, diximus ad an. 1259. scilicet cū videret Vniuersitas obrui se fulminibus Vaticanis ob causam quam susceperat Theologorum, nihilque aliud peteret Alexander Pontifex, nisi vt societatem inirent Mendicantes cū Theologis, gradibusque & honoribus Academicis in Theologia duntaxat insigniri possent (nullatenus enim in cæteris Facultatibus eiusmodi Gradus affectasse legimus) post multa tandem effugia, post multiplices separationes simulatas, cum

postremo species aliqua schismatis inter Theologos emerisset, propterea quod eorum plerique Fratres Mendicantes admittere volebant, alii semper reiectos esse cupiebant, Nationes à Fratizantibus illis se se segregauerunt, seu eos à suo consortio suisque Comitibus repulerunt: qui sic repulsi seu relictū Fratribus societate inuitā, pacatioribus tandem factis Academicorum animis redierunt in sinum Vniuersitatis, malueruntque consentire Nationes vt segregem illi Ordinem cum adoptatis Fratribus constituerent, quàm vtrò & directè Fratres in consortium societatemque admittere. Sic ergo omnino verisimile est Doctorum Theologorum Facultatem seorsim à Nationibus constitutam fuisse Decanumque habere exipisse. Quo exemplo aliæ duæ, *Decretistorum & Medicorum*, iam plurimis abundantes Magistris, sibi quoque consequenter Decanos præfecerunt, & cum 4. Nationibus Matribus suis, iam sociæ factæ totum Corpus Vniuersitatis composuerunt. Id inquam verisimile est, omnino saltem nobis, & erit forte plurimis sanum nec ex præoccupatione iudicium ferentibus. Cæterum si quis in istis tenebris lucem habet clariorem, parati sumus sequi: donec verò illucescat, fundamentis quæ ante posuimus quæque postea posituri sumus, liceat insistere.

Tum ergo Vniuersitas *Septimembris* seu *Septicorpor* esse cœpit, perque septem Præfectos, nempe per 3. Decanos & 4. Procuratores à Rectore gubernari saluo in omnibus Nationum iure, quæ veluti Apes in vno Alueari iam non semet amplius continentes plura emittunt examina, è fecundo suo sinu Magistrorum multitudine exundante tres illas Facultates profuderunt, sibi que socias adlegerunt. Quemadmodum ergo verisimile est initio fuisse tantum duas in Vniuersitate Nationes, Gallicanam & Anglicanam, ex quibus aliæ duæ post adoptionem Normanorum eductæ sunt: vnde emerit *Quadrimebris* seu potius *Quadricorpor* Vniuersitas: ita & huic temporibus occasione Mendicantium è sinu grauido 4. illarum Nationum tres Facultates emerferunt, sicque facta est *Septicorpor* Vniuersitas.

Cæterum id factum est absque vilo Nationum. quoad professionem litterarum Iuraque antiqua, dispendio atque detrimento. Quippe quæ solebant quatuor Facultatum seu Disciplinarum genera exercere & profiteri, Theologia, Decretorum, Medicinæ & Artium, nec eadem profiteri destiterunt. Baccalarij enim in illis Facultatibus eandem exercere tenebantur, antequam ad licentiam admitti possent: admissi verò alios earundem Tractatus tradebant *Regis* & definito tempore, priusquam licentiam liceret, & donec laureâ Doctorali donarentur: quâ demum acquisitâ relictis tum Nationibus transibant ad alium Ordinem; vt & hodie fieri consuevit.

Eadem Nationes Electionem Rectoris retinuerunt, Clauium Aerarii Tabulariique publici custodiam, Nunciorum creationem, Præfati Clericorum possessionem & iustitiam, iurisdictionem, quam per Rectorem & Procuratores longo tempore ter in hebdomada exercuerunt, Officiariorum Vniuersitatis nominationem seu præsentationem, & alia quidam iura quæ nunquam obtinissent aut certe retinere & conseruare non potuissent, nisi ea ab antiquis temporibus ante Corporum illorum trium adunationem & associationem possiderent.

His ita expostis facile soluitur difficultas quæ iam pluribus annis fatigauit Vniuersitatem & fatigat adhuc his quibus scribimus temporibus. Sunt enim qui ad astruendum Quaternarium in deliberationibus suffragiorum numerum aiunt Vniuersitatem ex 4. tantum Facultatibus constare, quæ dicuntur Theologiæ, Iuris-Canonici, Medicinæ & Artium, earumque singulas vnam habere vocem tantummodo vnumque suffragium. Alii verò 4. Nationibus quæ Artium Facultatem hodie conficere dicuntur, 4. attribuunt suffragia, sicut & singulis Ordinibus superioribus suum: ita vsint omnino 7. suffragia pro septem Corporibus ex quibus constat Vniuersitas. Difficultas, inquam, ista facile soluitur sublatâ æquiuocatione quæ in *Facultatis* nomine reperitur. Nam si *Facultas* accipiat pro Disciplinæ genere, fatendum est esse tantum in Vniuersitate 4. Facultates; seu quod idem est, omnes disciplinas, artes & scientias quæ in Vniuersitate exercentur, sub his 4. Generibus contineri & comprehendi, *Theologiæ, Iuris Canonici, Medicinæ & Artium*. Et hoc quoque modo 4. Nationes antonomasticas & per excellentiam appellantur *Facultas Artium*: quia omnes Artes prædictas per suos

Baccalarios & Licentiatos exercere possunt : Nulla verò superiorum Facultatum sic dici appellarique potest , quia nulla aliam Artem Disciplinamque proficere potest in Vniuersitate; quàm eam in qua Doctoralem lauream constituit. Sed hoc nihil ad suffragia.

Si verò *Facultatis* nomine intelligatur Ordo quidam Politicus Magistrorum in Vniuersitate suffragantium seu Vniuersitatem gubernantium, ut supra dictum est, tum falsum est dicere 4. tantum Facultates suffragium habere , itaut 4. tantum conficiant suffragia : nam præter tres superiores Ordines. Theologiæ, Iuris Canonici & Medicinæ, 4. Nationes Gallicana , Picardica , Normanica & Germanica , quæ vulgo *Facultas Artium* appellantur, distinctum suffragium ferre consueverunt. ut ab antiquo tulisse manifestum est antequam ex iis sociæ Facultates emergerent.

Sub hac autem duplici ratione Pontifices Rom. & Reges nostri cum Vniuersitate egerunt. Nam cum in moribus & disciplina reformatione opus fuit, certum est eam fuisse factam in quadruplici genere prædicto, Theologiæ, Iuris Canonici, Medicinæ & Artiû. Item sæpe laudata est Vniuersitas, quod sicut *Paradisus Terrestris* 4. flumina emittebat, ita illa 4. disciplina genera vnde tota terra irrigabatur, fecundabatur & ditabatur. At cû deliberandû fuit de materia aliqua proposita, tû non 4. tantû Ordines seu 4. Corpora conuocare opus fuit sed septê: nec si aliter fieret aut factû est aliquando, Vniuersitatis deliberatio Decretû vè censi potuit. Idque facile patet tum ex iis quæ in hoc volumine continentur, tum ex iis quæ in sequentibus referentur. Vnicum exemplum impræsentiarum mihi proferre satis erit, quod legitur in Actis Concilii 3. Ecclesiæ Gallicanæ habiti Parisiis an. 1298. ad abolendum schisma Benedicti XIII. Cum enim iis qui à Benedicto stabant, Vniuersitatis Decretum obiiceretur, Petrus Ranati seu Raban, S. Poncii Episcopus reposuit tertiam partem ipsius Vniuersitatis non consensisse in viam cessionis & subtractionis obedientiæ, atque idcirco non posse illud dici *Decretum Vniuersitatis*. Contra verò M. Petrus Placul Doctor Theologus nomine Vniuersitatis dixit non esse vera quæ dicerentur à prædicto Episcopo , se enim omnibus Comitibus quæ in eam rem habita fuissent, interfuisse, omnesque Vniuersitatis Ordines semper consensisse & conuenisse : indeque confectum instrumentum publicum subsignatum à Rectore , à singulis Decanis & à singulis Procuratoribus. *Rector testificatur. Idem Decanus Theologiæ. Idem Decanus Decretorum. Idem Decanus Facultatis Medicinæ. Et ad idem 4. Procurator. s Nationum Franciæ , Picardiæ, Normaniæ, An. liæ facientes Facultatem Artium.*

Sub eadem duplici ratione prædicta Vniuersitatem considerarunt duo ingenia ipsius lumina, Petrus Loiselius Rector & Ioannes Filescacus Decanus Theologiæ Facultatis in Comitibus Mathuriniensibus 13. Dec. an. 1634. Nam Loiselius eam cum *Paradiso vnde emanabant 4. flumina*, contulit : Filescacus vero *pro sua dicendi grauitate septem Nilis ostia Nili* vetulit *posse conferri cum tribus Academiæ superioribus Ordinibus & 4. Nationibus*. Nimirum Loiselius eam ab exercitio literarum laudauit , Filescacus à præclara eiusdem regendæ gubernandæque ratione.

Simile quidpiam in Repub. Rom. cernimus. Nam tres erant tantummodo Ciuium Romanorum Ordines, Senatorius Equestris & Plebeus. At in Comitibus vbi de negotiis expediendis agebatur, deque regimine totius Reipub. non ferebantur ternatantummodo suffragia, seu quod idem est, non omnium deliberantium tabellæ ad tria puncta redigebantur, sed pro ratione Comitiorum, ad 35. si Tributa essent, quia 35. Tribus suffragium ferebant : aut ad 198. si Centuriata, quia totidem Centuriæ in quinque Classes distributæ suffragabantur.

Et certè quæ ratio afferri potest cur 4. Nationes quæ ante hanc Facultatum superiorum accessionem & associationem habebant in Comitibus 4. suffragia, post earundem additionem ad vnum redactæ fuerint ? Alterutrum enim horum fieri necesse est, aut non esse Nationes Primigenia corpora, aut si sunt, sua retinuisse iura. Creuit quidem suffragiorum numerus, non minutus est. Sicut cum antiquis Tribubus Romuleis, Ramnensibus, Tatiensibus & Lucerentibus, additæ sunt processu temporis 32. aliæ, tres illæ priores non fuerunt suffragiorum numero diminutæ, sed additiciæ solum passæ sunt pari secum iure gaudere.

Igitur hoc seculo distinguenda primum fuit duplex Vniuersitas, *Antiqua &*

Nova. Antiqua ex 4. Nationibus constitit solummodo, omnes disciplinas facultatesque exercencibus, & per Rectorem & 4. Procuratores tanquam per primarios Magistratus administrata fuit vsque ad an. 1260. *Nova* trium Facultatum superiorum tanquam trium Ordinum segregum & sociorum accessione ex septem Corporibus composita est, & per septem Consiliarios gubernata, nimirum per 3. Decanos & per 4. Procuratores cum Rectore tanquam Capite in illa corpora influente eademque congregante, cum deliberatione opus est qua ad totam Vniuersitatem pertineat.

Verum ne moretur aut præcisio illa temporis, qua consociatas dicimus fuisse Facultates, aut causa siue occasio consociationis, demus factam fuisse ante an. 1260. certè aliquando facta est & initium aliquod habuit. Non fuerunt autem aliunde adiuncta illa corpora Vniuersitati, sed ex ipsa Vniuersitate exierunt Magistri competenti numero eiusdemque professionis, & Corpora eiusmodi composuerunt, atque ad Vniuersitatem seu ad alia Corpora siquæ erant ante, accesserunt. Quando verò? Certè Decretistæ & Medici non ante an. circiter 1260. cum nulla esset Parisiis ante ea tempora Artium illarum publica distinctaque Professio: vt in 2. volumine fusè probauimus. Quo tempore quoque cæperunt Gradus Academici in omnibus disciplinis vsurpari. Theologi verò licet ab ipsis incunabulis Vniuersitatis extiterint, secutis tamen temporibus aut nulli, aut per pauci valde fuerunt vsque ad M. Anselm Laudunensis ætatem, qui Theologiæ professionem omnium confessione primus reparauit circa an. 1080. Neque legimus anterioribus seculis frequentatas fuisse scholas Parisienses ab extraneis ob Theologiam, sed ob Artes liberales: vt ex historia patet. Vnde intelligitur tribus saltem primis seculis neque Theologos neque Medicos potuisse seorsim ab Artium Liberalium Professoribus Corpora priuata constituere. Et hinc quoque intelligitur quam obrem dicantur Nationes *Facultatem præsertim Artium* componere & Rectorem creare, quia diuturno tempore ex solis constiterunt *Artium Magistris*.

Fatendum est igitur aut ipsosmet Nationales Magistros temporis processu se ad Theologiam, Ius Canonicum & Medicinam contulisse, easque artes aliquando aggressos fuisse publicè docere, postea verò competenti numero existentes Corpora priuata seorsim à Nationalibus constituisse; aut ex tota massa Magistrorum rudi & indigesta eductas fuisse eodem tempore 4. Facultates, seu 4. Ordines Magistrorum qui vulgò dicuntur *Theologia, Decretorum, Medicinæ & Artium*. Si primum; ergo illa corpora è Nationibus promanarunt, & cum Nationibus tandem Vniuersitatis Academicæ Corpus composuerunt: quo verò tempore id factum fuerit, parum interest, dummodo constet ea cum Nationibus fuisse consociata. 2. Non potuit illa eductio fieri ante an. circiter 1260. ergo quatuor fere seculorum spatio nullas ordo fuit inter Magistros Parisiis docentes, sed deplorabilis & omnimoda confusio: quod sensui communi repugnat. Deinde si simul & eodem tempore ex illa Massa eductæ sunt 4. Facultates, vnde fieri potuit inter eam tantarium differentia? Vnde inquam Facultas Artium eligendi *Rectoris*, creatorum *Nunciatorum, Clauum* Tabularii publici custodiendarum ius sibi arrogauit nullà cæterarum refragante, *contradicente? Vnde Rector Artium* toti Academiae præest? Comitibus indicit, omnibus Magistris imperat, adigitque in sua verba iurare quotquot in sinum adoptantur Academiae, se honorem, reuerentiam, obedientiamque præstituros ad quemcumque statum peruenerint, etiam Episcopalem? Vnde ab an. 1200. ex quo tempore cæperunt Maiores nostri acta publica seruare curiosius, in plerisque actis & Instrumentis, priuilegiis & statutis honorifica fit semper mentio *Rectoris & Procuratorum*, nulla *Decanorum* ante an. 1260. Vnde, si fuerunt ante Decani Facultatum, partem honoris, Iurisdictionis, dignitatis iuriumque plurimorum non sibi vindicarunt? Vnde denique Facultates propria sigilla tam seorsim habere cæperunt nec ante fere an. 1170. cum constet & fateantur ipsæ antiquissima fuisse sigilla Nationum ab *antiquo Parisijs distinctarum?*

Cum ergo luce meridiana clarius pateat Facultatem Artium esse primam originis Primariamque Vniuersitatis Facultatem; constet quoque cæteras non ante an. circiter 1260. exortas fuisse aut adoleuisse, non verò aliunde aduenisse, sed ex ipsa Facultate Artium promanasse; constetque pariter Nationes ab *antiquo Parisijs*

visus distinctas fuisse, ac proinde ipsis Facultatibus antiquiores, necesse est ut quocunque tandem tempore distincta Corpora constituere cœperunt, à Nationibus adoptatæ & associatæ fuerint ad componendam nouam, ut dictum est, Vniuersitatem. Nam si Nationibus antiquitatem prioritatemque non concessissent, proculdubio in litteris ad Alexandrum IV. datis an. 1255. nolissent ita loqui. Nos Magistri & auditores omnium Facultatum sigillis 4. Nationum ab antiquo Parisius distinctorum in his litteris vti sumus. Longèque minus passæ fuissent Decanis præsentibus instrumentum publicum à tabellione anno 1167. verbis istis conscribi. Ad maiorem autem cautelam & securitatem omnium præmissorum sigilla 4. Nationum ab antiquo Parisius distinctarum præsentis publico instrumento duximus apponenda. Hac de re infra pluribus; vbi de statutorum factione.

DISSERTATIO IV.

De Comitibus Vniuersitatis.

Comitia de quibus sermo est, aliud nihil sunt quàm *Cæsus Academicus Populi*, aut *Deputatorum*, ut vulgò loquimur, quem *Magistratus Vniuersitatis conuocat*, ut aliquid suo suffragio vel iurante et prohibeant. Seu breuius. Comitia Vniuersitatis sunt Conuentus Magistrorum ad statuendum aut deliberandum de negotiis communibus aut priuatis.

Sic vero illa distinguere & diuidere possumus, ut alia vocentur Publica, alia Priuata. Item Generalissima, Generalia & Particularia. Quæ quidem species omnes vtrique Vniuersitati, Antiqua scilicet & Noua ex dicendis erit facile accomodare.

Publica, quæ in loco publico, sacro & augurato habere moris est, puta apud Mathurinos, Bernarditas, Dominicanos: quemadmodum olim Senatus Ro. in loco eiusmodi augurato, qui proinde Templum sanctitatis & Consiliorum dicebatur, sua solebat habere Comitia. *Priuata*, quæ in priuato loco: qualia sunt Comitia Depuratorum, quæ habentur apud Rectorem.

Generalissima appellamus, ad quæ omnes Magistri tam Regentes quàm non Regentes, imo & Scholares seu omnes studentes Parisius conuocabantur. Tuncque illa habebantur antiquitus cum de iniuriis toti Vniuersitati illatis agebatur, de ex postulationibus seu querelis publicis faciendis de libellis supplicibus nomine publico conscribendis ad Papam, ad Regem, ad Magnates, ad Principes externos. Et in Schedis quas Rector dabat ad Decanos & Procuratores ita cauebatur, ut tã Regentes quàm non Regentes, vel ut Vniuersi Magistri & studentes Parisius adessent tali die & loco de re tali deliberaturi. Vnde in instrumento quod habitis Comitibus conficiebatur ex communi deliberatione, sic vulgò scribebatur, *Vniuersitas Magistrorum tam Regentium quàm non Regentium*. Cuius rei erant innumera exempla. Atque illius quidem generis Comitia tam conueniunt in singulis Facultatibus & Nationibus quàm in tota Vniuersitate. Nam in singulis sunt Regentes & non Regentes: qui si omnes in discriminatam conuocentur, ea Comitia dici possunt *Generalissima*.

Generalia Vniuersitatis erant, cum soli Regentes omnium Facultatum conuocabantur: nam ut ex multis huius seculi actis & instrumentis constat, tota fere rei litteraria administratio, maximè vero statutorum de Disciplina Scholastica confectio, priuilegiorum custodia & conseruatio penes Regentes erat.

Anno 1253. Vniuersitas congregata statuit ne vlli admittantur ad Congregationes nisi prius iurauerint seruare priuilegia, statuta & libertates ipsius Vniuersitatis: & hæc de re confectum est instrumentum his verbis. *Anno Domini 1253. Mense April. Nos Vniuersitas Magistrorum & Scholarum Parisius studentium*. Et in fine, *Hanc autem ordinationem seu statutum à nobis approbatum & editum sigilli manu nunc fecimus roborati*.

Eodem anno paulo antea eadem Magistri litteras expedierant ad Prælatos vniuersos super discordia mora contra Mendicantes, in quibus sic loquuntur. *Reuerendis in Christo Patribus. Vniuersitas Magistrorum & Scholarum Parisius studentium salutem in Domino sempiternam.*

Anno 1281. cum quæstio agitata est an Medici læsi causa suscipienda esset ab Vniuersitate, & an extendenda ad omnes Facultates & Priuilegia Vniuersitati concessa, omnes omnium Facultatum Regentes conuocati sunt & apud Sanctiulianum statuto edixerunt Beneficia Principum benignè & latissimè interpretando & Priuilegia esse ad omnes Facultates extendenda. Statutum sic incipit. *Vniuersitas Magistrorum in quacunque Facultate Regentium in eo quod sit salus animarum salutem.* Et in fine. *In cuius rei testimonium presentibus litteris sigillum nostre Vniuersitatis duximus apponendum.* Communis vero omnium actorum & statutorum huius seculi formula talis erat. *Vniuersitas Magistrorum & Scholarum Parisius studentium.* Quibus verbis satis intelligitur, administrationem Vniuersitatis fuisse penes Regentes tantummodo, nec alios qui non regerent, conuocari solitos nisi extraordinariè & certas ob causas.

Particularia Comitia erant singularum Facultatum & Nationum: & ea rursum duplicis generis, Generalia & Particularia. Generalia quibus, adesse iubebantur tam non Regentes quàm Regentes: seu omnes Magistri alicuius Facultatis. Qualia sunt hæc an. 1258. *Nos Magistri Artium de communi consensu Magistrorum nostre Facultatis.* an. 1288. *in Crastino S. Firmini Nos omnes & singuli Magistri Artium apud S. Maturnium conuocati.* Item an. 1254. *Nouerint Vniuersi, quod nos omnes & singuli Magistri Artium de communi consensu nullo contradicente, &c.*

Particularia, cum Regentes statuta facturi conueniebant. Dico *Regentes*: nam reperimus quidem sæpe Regentes absque non Regentibus conuenisse, statuisse, disciplinam reformasse; at nusquam legimus non Regentes Comitia vlla habuisse non vocatis Regentibus; adeo verum est Vniuersitatis & Facultatum Nationumque regimen deberi Regentibus. Exempla rem faciunt indubitatum.

Anno 1249. in Comitibus Facultatis Artium decisa lis est quæ inter Regentes de Electione Rectoris intercesserat. *Nouerint Vniuersi quod cum esset orta discordia inter Magistros Regentes in Artibus Parisius.*

Anno 1259. statuitur ne vllus examinet Baccalarios Licentiandos in S. Genouefa nisi à Facultate deputatus. *Vniuersis presentes litteras inspecturis Magistri in Facultate Artium Parisius Regentes cognoscere veritatem.*

Anno 1260. eadem Facultas vetuit ne examinatores S. Genouefæ haberent sub se Baccalarios, vtque antequam examinarent, ipsi iurarent in præsentia Facultatis. *Nos Magistri Artium & Nationum Regentes Parisius.*

Anno 1275. eadem Facultas statutum edens Determinantium Baccaliorum, *Nouerint Vniuersi quod Nos omnes & singuli Magistri Regentes Parisius in Artibus attendentes, &c.*

Anno 1278. aliud condit circa Licentiandos. *Vniuersis Christi fidelibus Rectoribus & Procuratoribus & Nationum ceterique Magistris Regentes Parisius in Artibus salutem in omnium Salvatore.*

Item anno 1280. Factum est ab eadem Facultate statutum de modo eligendi Rectoris. *Vniuersis presentes litteras inspecturis vel audituris Nos omnes & singuli Magistri in Artium Facultate actu Regentes, Salutem in filio Virginis gloriosæ.*

Item an. 1287. statuitur super Iuramentis Examinatorum S. Genouefæ. *Nouerint vniuersi quod Nos omnes & singuli Magistri Parisius Regentes in Artium Facultate pro bono communi & honore dicte Facultatis an. Dom. 1287. statuimus qua sequuntur.*

In singulis quoque Nationibus eadem Comitiorum ratio obseruabatur. Anno quidem 1288. Regentes Gallicanæ Nationis sic loquuntur. Anno Dom. 1288. die Sabbati in festo B. Vincentii. *Nos omnes & singuli Magistri Nationis Gallicanæ actum Regentes Parisius in Artibus in Ecclesia S. Nicolai de Cardineto & ad hoc specialiter conuocati, de communi assensu nostro nullo contradicente pro communi omnium nostre Nationis utilitate ordinanda seu statuenda duximus in hunc modum.*

Quæret aliquis an *Statutum factio* certissimum sit priuati distinctique corporis in Academia Parisiensi argumentum. Videtur ita esse, si statutum fiat sub au-

thoritate Præfetti priuati, Conuentui seu Comitii Magistrorum præfidentis: quemadmodum hodie à singulis Nationibus & Facultatibus sub authoritate Præfidentium Procuratorum & Decanorum statuta legesque condi solent. Secus est si statuta fiant sub communibus Præfettis à pluribus eiusdem professionis Magistris certum propriumque caput non habentibus: vt si sub authoritate Rectoris & Procuratorum Philosophiæ Professores de certo modo disciplinæ suæ Professionisque exercendæ conueniant statuuntque: illi enim priuatum Corpus in Vniuersitate non constituunt, nec alios Præfettos habent quam communes. Et ita fiebant antiquitus omnium Facultatum statuta, cum in Nationibus adhuc continebantur omnium & singularum Professores.

Etenim quia plurimum intererat Vniuersitatis efficere, vt non modo Priuati Professores suo rite defungerentur officio, sed vt singularum quoque Facultatum Magistri suis finibus contenti non decerent, Rector & Procuratores si quid in aliqua peccari viderent, illius Magistros seu Professores conuocabant & quod erat reformandum, reformabant. Quemadmodum hodie si in Collegiorum regimine peccetur, aut si de Disciplinæ vniformitate agatur, Rector & Procuratores Gymnasticas conuocant vt eos super ea re consulant, statuuntque quod æquum esse viderint. Si corrigendi abusus erroresve Philosophorum, pari modo solent Philosophiæ Professores conuocari & consuli, atque ex eorum consilio & deliberatione abusus corriguntur, erroresque emendantur. Idemque fiet similiter erga Theologos, Decretistas & Medicos, si Baccalarij & Licentiati eas adhuc Facultates exercerent & publicè profiterentur, vt vulgò profitebantur antiquitus.

Antiquitus ergo pari modo licet omnium Facultatum Professores in Nationibus continerentur, sæpe tamen alij & alii conuocabantur, prout necessitas exigebat, puta Theologi si res ageretur Theologorum, & alij similiter aliarum Facultatum si quid statuendum esset quod ad eos pertineret: & statuta quæ in Comitiiis fiebant, ab ipsa postea Vniuersitate confirmabantur, & sigillo communi aut sigillis Nationum si opus esset, munebantur. Ita cum an. 1251. actum est de admittendis ad Theologicam Cathedram atque ad societatem Dominicanis cum Magistris Theologiæ, consulti Theologi concorditer ordinauerunt, vt de cetero Religiosus aliquis non habens collegium, & cui est à iure docere publicè prohibitum, ad eorum societatem nullatenus admisteretur. Quam deliberationem & ordinationem Facultatis Theol. Vniuersitas approbavit & sigilli sui munimine roborauit; vt legitur in Actis Mensis Feb. an. 1251.

Nec dicas quod ibi nulla fiat mentio Rectoris aut Procuratorum conuocantium, sicut nec in alijs plurimis statutis huius seculi: talis quippe erat stylus, vsus methodusque tunc temporis conscribendorum actorum: in quibus fere omnibus hanc formulam leges, *Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium ad perpetuam rei memoriam. Vel, Vniuersis presentes litteras inspecturis Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino. Item. Nouerint Vniuersi quod nos omnes & singuli Magistri Artium (Theologiæ, Decretorum, Medicinæ) de communi assensu nostro nostro nemine contradicente &c. Non ideo tamen credendum est Magistros illos in locum certum certa que hora conuenisse nullo conuocante, aut deliberaffe nullo referente.*

Anno 1271. die 1. April. Conuenerunt Philosophi deliberaturi de modo statuendi contra Baccalarios qui Quæstiones purè Theologicas disputabant, & statuerunt in hunc modum. *Vniuersis ac singulis presentibus & futuris S. Matris Ecclesiæ filiis presentem paginam inspecturis, Omnes & singuli Magistri Logicalis scientiæ seu etiam Naturalis Parisius Professores. Et in fine. Vt hæc omnia valeant inuolabiliter obseruari, fide corporali præstita in manu Rectoris nostræ Facultatis, nos omnes & singuli Magistri iurauimus, & nos omnes ad hoc spontaneè concessimus adstringendos. Ex quibus verbis liquet hisce Comitiiis præfuisse Rectorem.*

In statuto Vniuersitatis an. 1281. Magistri Omnium Facultatum sic aiunt, *Nos congregati apud S. Iulianum Parisius prout moris est, vocatis omnibus qui debuerunt euocari ac de Edictali constitutione, ad perpetuam rei memoriam declaramus. A quo vero vocati fuerant & per schedam admoniti de edictali constitutione nisi à Rectore? cui & Procuratoribus ante consociationem Facultatum demandabatur executio*

executio statutorum, vt patet ex eo quod factum est in Comitibus generalibus an. 1244. Volunt enim Magistri vt qui moniti fuerint *per Rectorem vel seruentem* ab eo missum, *vel per Procuratores similiter vel Nuncium ab eis missum, si non pareant, beneficiis scholarium Vniuersitatis priuentur.*

Et hinc est opinor, quod nonnulla statuta Facultatum Superiorum conscripta leguntur in antiquis libris Rectoris & Procuratorum, quorum nempe factioni Rector & Procuratores interfuissent eaque proinde suis litteris inferuissent: quæ sunt statuta an. 1251. Theologicæ Facultatis: & an. 1271. Medicinæ, valde recentis adhuc corporis, quod legitur in libro Rectoris: & Decretorum eodem an. de habendo sigillo. Quæ Facultates licet tunc segregæ essent, credibile est tamen veterem consuetudinem aliquandiu retentam, conscribendorum statutorum quæ ipsæ fecissent, in libris Rectoris & Procuratorum, quibus forte faciendis pro more adhuc Rector interfuisset. Cuius rei fidem facit, quod earum nulla in villis codicibus antiquis vetustius statutum aut monumentum ostentare queat, quàm paulo ante an. 1300.

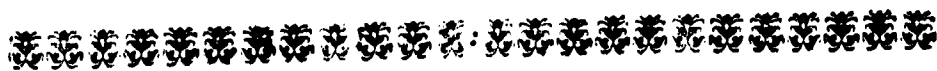
Ioannes Filescus Decanus Facultatis Theologicæ, qui omnia eiusdem serinia diligenter & accuratè lustrauit, ait in suo de Facultatis suæ origine præca libello, se duos codices euoluisse, & de priore sic habet. *Codicem nostrum priorem manuscriptum sub posteris B. Ludouici editum esse mihi tam certum, quàm Lutetiam Imperii Gallicæ sedem Requam ante annos mille.* In illo autem Codice vetustiora quædam statuta, quæ certè in libris Rectorum & Procuratorum legebantur, quæque à Theologis aut pro Theologis cum nondum è Nationibus emerissent, condita fuerant, collecta & digesta fuisse probat ex hac Codicis illius præfatione.

Nos omnes & singuli Magistri in Theologica Facultate Parisius actu Regentes vnanimi consensu nullo penitus contradicente statuta antiqua redegimus in formam sequentium statutorum & iuramentorum, quæ de cætero volumus integrè & inuolabiliter obseruari. Explicat deinde quanam essent illa antiqua. *At nulla ratione antiqua statuta dici possunt, nisi quæ seculum, hoc est 50. annorum spatium longè superent.* Itaque si ad anteriora reuoluamur tempora, prope ad Philippi Augusti Regnum perueniemus. Eam ob rem facile mihi persuadeo eo Rege nonnulla scita Decreta à Magistris in Theologia eius temporis edita fuisse, sed pauca, sed breuia: cum Facultas ipsa Theologica nondum planè adoleuisset iustamque absolutæ Societatis formam nacta esset.

Quæ sunt illa decreta pauca & breuia? ea certè quæ in Reformatione an. 1215. per Robertum S. Cecilix Cardinalem scita sunt, & in Gregoriana an. 1231. quæ habentur in libris Rectoris & Procuratorum. Quando verò Theologica Facultas iustæ societatis & segregis formam habere cepit, legesque scripsit proprias? paulo ante an. 1300. teste eodem Filescio. *Cum scoli quidam & qui vix Theologiam degustassent, ambitione quadam & cupiditate gloria aut spe melioris fortuna illud publicum docendi, manus vltro sibi arrogarent, Doctorum melioris nota qui tunc erant, iudicio, Ordo ille Theologorum formam legitima societatis tum primam habere cepit: hinc leges nonnulla scriptæ ab ipsis & quidem ante annum trecentisimum supra millesimum: quod ex utroque Codice MS. nostrarum legum tum antiquiore tum recentiori firmari potest.*

Paulo post idem omnino notat tempus, quo Facultas Theologica proprium Corpus constituere cœpit, eandem que à Mendicantibus occasionem. *Emergentibus, inquit, non minimo Ecclesia Christi augmento nouis Religiosorum Mendicantium sodalitatibus S. Ludouico Rege, sum ex iis nonnulli vt pietate, ita eruditione præstantes sacras litteras bono publico interpretari cuperent, ne propter Institutum & Originis nouitatem nouam etiam & inauditam de rebus Diuinis Doctrinam inuehere viderentur, in hunc sacrum Theologorum Parisiensium Ordinem adscisci & adscribi curauerunt, saluis tamen istius Facultatis legibus.*

DISSERTATIO V

DE CONSILIO ET CONSILIARIIS
Vniuersitatis.

Cum Vniuersitas Parisiensis Corpus sit Politicum, negotia resque suas curare & administrare nequit absque Prudentum consilio & Officiariorum ministerio. Consilium autem Vniuersitatis duplex est, vnum primum & internum: alterum secundarium & extraneum seu adscitum. *Primum* seu Academicum ex hominibus Academicis constat, penes quos scilicet est administratio intima totius Academix. Et tale Consilium, *Deputatorium* vulgò dicitur, quia ex Electis seu Deputatis trium Facultatum & 4. Nationum componitur; cui Rector tanquam Reipub. Præfectus & Dictator præest.

Rursus Consilium istud duplex est, *Quinque-virale* & *Octo-virale*. *Quinque-virale*, Rectoris scilicet & 4. Procuratorum; illudque antiquum: quod Facultatum superiorum accessu & consociatione factum est hoc seculo *Octo-virale*. Est autem etiamnum hodie idem *Quinque-virale* in Artium Facultate, quale fuit in antiqua Vniuersitate. Nam Rector cum Procuratoribus administrat quæ Facultatis Artium sunt, specialemque habet & exercet in omnes Nationales, seu vt solemus loqui, in omnium Nationum supposita iurisdictionem. Idemque quæ sunt totius Vniuersitatis, cum iisdem Procuratoribus & Decanis curat & administrat. Tale est consilium in Vniuersitate Viennensi teste Laziol. 3. c. 5. Commentarij rerum Viennensium. *Ad Consilia Rectoris & Conuenticulum Academicæ, quod Consistorium vocant, ex singulis quique Facultatibus Decani, & ex totidem Nationibus Procuratores conueniunt. Facultates autem 4. sunt: Nationum item 4. genera sunt.*

Huius Senatus seu Consilij publici Princeps est Rector, qui & totius est Academicæ caput. vt alibi sæpe docuimus: de cuius antiquitate fusè in Synopsi 1. Seculi. Nunc de eius electione, institutione, dignitate pauca dicenda.

ELECTIO
RECTORIS

Assumitur semper Rector à Nationibus, eligiturque à Magistris Facultatis Artium, nec vllus potest vllius Facultatis superioris aut Rector eligi, aut Rectoris electioni suffragium dare. Hinc ab Alexandro IV. *Rector Artistarum* vocatur, quod ex illo Ordine semper assumatur. Vnde verò istud? conueniunt omnes Scriptores ab initio foundationis repetendum, primamque fuisse Facultatem Artium à Carolo M. institutam; cæteras Facultates & disciplinas ei deinde successu temporum accessisse. Retulimus in eam rem quæ scripta inuenimus à Belforestio & Brolio. Addamus & M. Ioannis Filefaci Facultatis Theologiæ quondam *Syndici auctoritatem*, qui postquam quâ potuit diligentiam Facultatis suæ originem antiquitatemque perscrutatus est, fatetur non ante tempora Philippi Augusti adoleuisse, aut statuta condidisse nisi sub nepotibus S. Ludouici, Facultati verò Artium primæuam adscribit originem & Rectoris idcirco electionem. *Rector nouus*, inquit, *quouis anni quadrante eligitur in festo Natalitio & festo Annuntiationis B. Mariæ: festo Ioannis & Dionysij. Eligitur autem à Procuratoribus 4. Nationum ex Philosophis & Artium Magistris, quia sub primam institutionem Caroli Magni sola hæc Facultas est recepta.*

Crediderim & id factum ob aliam rationem prudenter, si demus initio fuisse etiam Theologos, ne processu temporis, si Theologi Rectores Academicæ forent, imperiosius præessent: ac concessâ Magistris Liberalium Artium præficiendi Rectoris auctoritate, hoc temperamento æquata est Facultas Artium Superioribus, licet inferior sit ratione disciplinæ quam profitetur.

Eligebatur autem antiquitus Rector à 4. Procuratoribus 4. Nationum concorditer aut maxima ex parte conuenientium, vel si conuenire non possent, à 4. earum Magistris iuratis: idque cautum statuto mensis Octob. an. 1249: Ex quo intelligimus Nationem Gallicanam, forte quia cum numero prior esset, plures de

suo gremio Rectores profudisset, electionis eiusmodi sibi potestatem omnem diu ante arrogasse, non legitime & contra statuta antiqua, maxime verò contra illud Conuentum quod à 4. Nationibus an. 1206. factum legimus.

Anno 1280. approbata est à Nationibus in eligendo Rectore inuentio Conclauis, paulo ante à Gregorio X in Concilio Lugdunensi an. 1274. ad electionem summi Pontificis introducta, vt facilius tollerentur ambitiones & interregna quibus Resp. Christiana vacante sede conturbabatur; vetuit enim ingressuros in Conclauem Cardinales prius egredi, quàm de certo Pontifice conuenissent. Visa est igitur Vniuersitati percommoda hæc inuentio, & statuto 8. Ian. confirmata: Hinc Quatuor-viri Electores, *Intrantes* dici cæperunt. Qui antequam conclauem subeant, ex veteri illo statuto iurant apud Rectorem se electuros cum bona fide, quem Academiæ vtiliorem putauerint. Talis autem est iuramenti formula.

VOS IVRABITIS QVOD ELIGETIS BONA FIDE ALIVM A PRÆDECESSORE IN RECTOREM VNIVERSITATIS ILLVM QVEM SECVNDVM VESTRAM CONSCIENIAM CREDETIS VTILIOREM OFFICIO RECTORIÆ NON MOTI RATIONE ALICVIUS DISCORDIÆ, NEC MOTI AMORE VEL ODIS PVDORE ALICVIUS NATIONIS; NEC NON AMORE VEL ODIS HONORE VEL VTILITATE ALICVIUS PERSONÆ, SED MOTI DVNTAXAT PROPTER COMMVNE BONVM VNIVERSITATIS.

Porro cum ex veteri statuto possent Procuratores ipsi Nationum Quatuor-virorum seu Intrantium munere defungi in electione Rectoris, ob idque frequentes orirentur rixæ & dissensiones, contumeliæ & opprobria in Magistratus iacerentur, die 3. Octob. an. 1435. statuto cautum est à Natione Gal. ne deinceps id fieret, idque à cæteris Nationibus comprobatur.

Ingressi ergo Conclauem Quatuor viri post inuocatum S. Spiritus auxilium deliberant de prorogandis fascibus Rectoriis antiquo Rectori, vel de nouo eligendo; remque refert & proponit Quatuor-vir Gallicanus, Picardus primus mentem aperit & suffragium fert, cæteri suo ordine, & Gallicanus rem concludit. Prior autem è quatuor egreditur, qui Rectorem suæ Nationis dicturus & relaturus est; puta Normanus, si Normanum, Picardus si Picardum. Tum si prorogat fascis, Rector antiquus hæc solum habet verba si consentit; *Quandoquidem igitur vultis me denuo Rectorem, secedite in Nationes vestras & de hac prorogatione deliberate.* Secedunt Nationes, & si prorogatio placuerit, ita placuisse & placere referunt per suos Procuratores, quorum voluntati acquiescens Rector, concludit his verbis. *Quandoquidem igitur vobis placet prorogari nobis fascis Rectorios, ita vobiscum concludo.* Sic disceditur.

Si vero nouus Rector eligitur, iuramentum præstare tenetur assumptâ prius veite seu togâ rubrâ Quatuor-viri à quo renunciatus est; ad eumque hæc habet verba antiquus Rector. IVRABITIS QVOD FIDELITER EXERCEBITIS OFFICIUM RECTORIÆ AD HONOREM ET VTILITATEM VNIVERSITATIS ET FACVLTATIS ARTIVM. Et ille sacrosancta tangens Euangelia IVRO. Tum Antiquus pileum seu biretum Rectorale capiti imponit, clauem & sigillum tradit. Quo factò nouus è suggestu breuem orationem ad Nationes habet & gratias agit: deduciturque magno comitatu in ædes suas, ibi que antiquitus distribuebat Comitibus bellaria, seu vt tum loquebantur, *Vinum & species*: quod hodie fieri desuevit. Antiquus verò similiter in ædes suas eodem comitatu reducit: & gratiis vtrinq; actis disceditur.

Cæterum in ea nominatione seu electione nullam habent partem Superiores Facultates, nec eorum Decani; & qui Rector ita nominatus, renunciatus & à Nationibus confirmatus est, eadem ipsa die, acceptis Rectoriis insignibus, omnino Rectorem agit: nec vltiori eger confirmatione.

Norauit id Rebuffus in tractatu Nominationum Quæst. 1. ibique n. 18. & 19. agit præsertim de Nominationibus Rectorum, & Quæstionem hanc proponit, an nominatio Rectoris ius tribuat perfectum, ab eoque possit appellari. Et respon-

det apud Montepessulanum Rectoris electionem non tribuere ius perfectum, ab eaque posse appellari si iure non fiat: *ut si nominatus Rector sit de Facultate Artium & debeat esse de Facultate Canonica vel Theologia.* Parisiis vero aliam esse rationem subiungit his verbis. *Nominatio alia est quæ tribuit ius perfectum sine confirmatione: ut in Rectoris nominatione quæ in hac Parisiensi Vniuersitate fit, & alibi in Francia, ubi non eget confirmatione. Tunc nominatio facta à Facultate (cuius est eligere & nominare) facit electionem & confirmationem,* sicut in Decreto Decurionum. Bartol. in l. 1. §. solent FF. quando appellandum sit. Feli. in C. eam te. col. 3, vers. 4. extende, de Rescript.

Idem Rector ita nominatus per Apparitorem seu Bedellum ad Decanos Facultatum & Procuratores Nationum schedas mittit sigillo seu signeto Rectorio munitas, quibus mandat ut ad sint postridie apud Mathurinenses *ad instructionem*, hoc est ut ab ipsis edoceatur & instruantur de rebus agendis. Quibus in eo loco congregatis, ipse sedens in angulo Comitii rogat se edoceri de negotiis Vniuersitatis, ad quæ conficienda postulat consilium, auxilium & fauorem. Tum Antiquus, quid factum sit opus edocet, quæ negotia urgeant, deinde Decani & Procuratores suo singuli de more pollicentur opem consiliumque & auxilium: & his peractis discedunt.

Antiquitas instructionis ab incunabulis proculdubio repetenda est, & ita esse demonstrat eiusdem necessitas: quippe omnino necesse est nouum Rectorem de rebus agendis instrui & informari, de quibus gestis ei necessitas incumbit reddendæ rationis. Extant multa Instructionis cuiusmodi exempla. Vnum legitur inter acta 28. Martii anno. 1484. vbi sic scribit Procurator Nat. German. *Anno Domini 1484. die vero 28. mensis Martii D. Rector fecit conuocari in Mathurinensi* vt moris est, super articulo qui erat ad informandum & instruendum eum, quid agere deberet in rebus Vniuersitatis, ab his conuocatis (Decanis & Procuratoribus) consilium petens. Deliberavit super isto D. meus D. Rector antiquus, & informabat Rectorem alium præsentem super quibusdam articulis. Similiter & D. Cancellarius insignis Ecclesiæ Parisiensis (*qui tunc erat Decanus Theologiæ*) D. Decanus de Vacatia, D. Decanus Facultatis Medic. & Procurator venerandæ Nationis Franciæ. Ut peruentum est ad me, steti in deliberatione Dominorum meorum prædeliberantium.

Item Procurator Nationis Gall. sic de eadem instructione scribit ad diem 8. Octob. an. 1521. *Super instructione D. Rectoris fuerunt conuocati & congregati DD. Deputati Vniuersitatis.* D. antiquus Rector recitauit super quibus fuerat instructus. Item recitauit quæ occurrerunt tempore suæ Rectoriæ, & antequam præmissa recitaret, orta fuit quæstio de loco & modo sedendi inter M. Robertum du Gast sedentem pro Decano Facultatis Decretorum, & ipsum D. Antiquum: super quo DD. Decani aliarum superiorum Facultatum & DD. Procuratores Nationum deliberauerunt. Et sic conclusum extitit per D. Rectorem Modernum, quod sederet Antiquus in loco consueto prope ipsum D. Rectorem. Plura abstinco referre. Ex hiltoria res patebit.

DIGNITAS RECTORIS. Restat ut de **Dignitate Rectoris** agamus: de qua in Synopsi primi voluminis iam plurima. Breuiter hic repetimus tantam olim fuisse non apud Nos & Christianos modo, sed apud Ethnicos quoque & apud exterarum Gentes, quanta potuit esse maxima. Hinc cum Hebræi *Archiercum & Archisynagogum & Scholæ Dominum* vocant; Indi & Persæ *Archimagum*; Latini *Musarum sacerdotem* vocauerunt, nos *Caput, Capitale, Regem* Vniuersitatis, & communiter *Rectorem*. Peguini, si vera sunt quæ de eo referuntur, tanta est dignitas, ut non possit esse maior, si vnum Regem excipias.

De Louaniensi præclara sunt quæ scribit Adrianus Barlandus Rhetor in suo de insignioribus Germaniæ Inferioris Oppidis libello. *Louaniensis vnum habet Caput seu Principem, cui omnes pareant necesse est, Rectorem vocant: cuius officium est ius dicere & maleficium reos Scholasticos pœnis afficere. Cum in publicum prodit, ante eum in Accensus, quem Bedellum recepto illic vocabulo appellant. Post sequuntur famuli. Quantum autem honoris huic dignitati habeatur, hinc apparet quod Consules, Magistratus & Clarissimi quique viri, denique omnium Dignitatum Gradus Academia Principi assurgant & decedant de via.* Similiter Nicolaus Euerardi in locis suis Legalibus loco 116. Quin

Rektor Vniuersitatis sit Caput Vniuersitatis & non Episcopus loci vel Diœcesis, à cuius iurisdictione Rektor & omnes de Vniuersitate per speciale priuilegium sunt penitus exempti. Et ex consequenti videtur D. Rektor præferendus in Sessione etiam Episcopo loci vel Diœcesis, qui interest Actui celebrando in Vniuersitate non vt Scholaris, sed vt Episcopus. Et ita obseruari vidi si rectè memini, in quodam actu solenni tempore D. Ioannis de Horne, Episcopi dum vixit, Leodiensis.

Hermannus Coringius dissertatione 5. de antiquis Academiis. *Louanii ne Nuncio quidem (Apostolico) cedit Rektor, nisi is fuerit simul Legatus à latere, ceu vulgò appellamus. Sed ubiuis fere locus proximus Principibus aut Patronis Rektori Academico solet vltro tribui. Prudentissimus Senatus Venetus Patavinæ scholæ suæ Rektori non purpurâ tantum, sed & aureâ stivâ induere se permittit: & Magistratu absentem cum Doctôris titulo exornat, tum torque aureo donatum Ordini Equitum S. Marci inserit.*

Nihil dicimus de Academia Colonienfi, Cracouienfi: nihil de cæteris Gallicanis, quæ si quid habent splendoris & dignitatis, ab vna Parisiensî se fatentur desumpsisse. In qua 1. Rektor *Regem* representat, vt alibi diximus. Vnde & Reges & Pontifices in litteris Bullisque fuisse se nper prænominant Gregorius IX. vetat excommunicari Rectorem & Procuratores. Clemens IV. an 1269 cum de Prouisoris Sorbonici institutione loquitur, *Rectorem* tanquam *Caput* Vniuersitatis nominat. Clemens VI. Bulla data 30. Iulii an 1309. *Dilectos filios Rectorem Magistrorum & Scholarium Parisius studentium.* Philippus Augustus in Priuilegio an. 1220 Rectorem vocat *Capitale Scholarium.* Ante ipsum Nicolaus I. Pontifex Ioannem Scotum *Capital studii Parisiensis* vocauerat. Cæteri Reges si quid Vniuersitati mandatum volunt, *Rektori* litteras inscribunt, *Decanis, Procuratoribus & suppositis.* Cuius rei exempla sunt prope infinita.

3. Rektor olim ad Consilia Regni aduocabatur; fuitque tempus, cum in administratione publica Regni nihil fieret eo inconsulto.

4. Præcedit quoscunque Prælatos etiam Nuncios seu Legatos Apostolicos in Actibus Vniuersitatis. Notauit Belforestius. *Mais qu'est-ce à dire que l'autorité du Recteur soit si grande en l'Escole, qu'es actes publics de quelque Faculté que ce soit, il precede Euesques & Cardinaux, & fussent-ils Pairs de France? Et ne souffriroit-on que le Nonce du Pape, ne Ambassadeur de Prince du monde eust cet auantage de le preceder.* Notauit Coringius loco supra laudato. *Quid ad Academiæ autoritatem conciliandam splendidius possit constitui, quam vt hoc vno exemplo utar, quod Parisiis Vniuersitas primogenita Regis filia audiat, & in solennibus conuentibus Rektori prius locus præ ipso Nuncio Apostolico concedatur?* Hinc accedit, vt cum Legatus Apostolicus Parisios veniebat, eum Rektor adigeret iurare se nihil quod Vniuersitatis Priuilegia labefactare posset, attentaturum. Id quoq; animaduertit Belforestius. *Quant le Legat du Pape Apostolique vient à Paris, le Recteur aussi (non pas qu'il sorte de la Ville pour le bienueinner, car il ne doit cet honneur qu'à son Roy & aux Papes en personne) se presente à luy & le fait iurer qu'il n'alterera en sorte que ce soit les Priuileges donnez par les Papes à l'Vniuersité.*

5. Idem habet in pompis solennibus quibuscunque locum honorificentissimum: qua de re etiam Belforestius. *Es mariages des Rois le Recteur avec ses Supposés est introduit avec égal honneur que la Cour de Parlement; & à son siege & rang comme ce luy qui represente la fille bien-aimée des Roys de France, au Sacre des Rois à cause qu'il se fait hors de Paris, le Recteur n'assiste point, entant que hors cette Ville ses droits sont sans force quelconque, puis que son autorité s'estend simplement sur le lieu où est l'Eschole. Or les Roys estant decedez & durant que pour la ceremonie & appareil des funerailles & enterrement du Corps du defunct on s'achemine de Nostre Dame de Paris pour porter le corps à S. Denys, on void l'Euesque de Paris d'un costé de la ruë & le Recteur de l'autre adextrant le corps, lequel est entre ces deux Magistrats spirituels. Ayant voulu les Roys anciens de tant auancer le Chef de leur Eschole, que de l'égalier aux plus Grands de leur Royaume. Mais pourquoy ne seroient soigneux les Roys de ce corps public de l'Vniuersité, puis que c'est de luy que sortent ceux qui ont charge de la Reublique de France & qui manient les affaires de plus grande consequence.*

6. Rectoriæ Dignitati nulla est in Vniuersitate dignitas quæ non cedat: imò tanta est, vt vni sigillo seu signeto Rectoris Reges nostri plus adhiberi fidei voluerint quàm quibusuis publicis instrumentis. Cum Philippus Valelius vectigal imposuisset vinarium Ciuibus Parisiensibus Vniuersitatemque ab eo exemisset sub hac lege, vt quæ ipsius vina essent, testaretur Rector Signeto, addito quoque Cancellarii Parisiensis sigillo, obtulit Vniuersitas huic nouitati, & Rex pro tribu- nali sedens concessit quod ad simplex signetum Vniuersitatis Paris. Financiarum seu Im- positores vinorum deinceps deberent Magistris & Scholaribus studii Paris. absque im- positione vel aliquavexatione vina deliberare. Et ad hoc vocatis personaliter Imposito- ribus coram Rege & Vniuersitate precepit Rex per os Cancellarii Franciæ districtè Im- positorebus quod de cætero absque dilatione viso signeto Rectoris studentibus deliberarent. ita legitur in libro antiquo Rectoris.

Hæc exterius. At intra ipsam Vniuersitatem quæ Rectoris dignitas? 1. Præest toti Vniuersitati, eique tanquam Domino & Capiti omnes academici cuius- cunque gradus existant, tenentur in licitis & honestis obedire. Gouletus de popu- losa Artium Facultate verba faciens. *Alia, inquit, longè aliis numerosior dicitur præclara Artium Facultas omnium aliarum basis mater & nutritrix. Hæc enim Rectorem qui totius Vniuersitatis est caput, Decanum habet, qui per solam ipsam Artium Facultatem modo inferius scripio eligitur & confirmatur: cuique omnes cuiuscunque Facultatis Magi- stri, Scholares & indifferenter omnia ipsius Vniuersitatis supposita, Officarii aut famuli iu- rant obedire ad quemcunque statum deueniant. Ad cuiusque solius mandatum non solum ipsa Facultas Artium, sed & tota Vniuersitas est congreganda.* Multa paucis Gouletus. Rector talis est in Vniuersitate, vt licet à Facultate Artium quæ ordine postrema est, eligatur & confirmetur, quemadmodum à cæteris Facultatibus sui Decani to- ti tamen Vniuersitati præsit: quod nulli superiorum Facultatibus Decano compe- tit. Itaque pudet referre quàm prauè nonnulli spurii Magistri & Pseudo-academi- ci verba Gouleti, cum ait Rectorem esse *Facultatis Artium Decanum*, detorqueant ad alienum sensum, ita vt 4. Nationes prædictæ Facultatis per vnum ipsius orga- num loquantur, quod absurdissimum est: cum ipsemet Gouletus satis clarè men- tem explicet verbis sequentibus, quibus, quasi rationem reddit quamobrem De- canus illius dici possit, quia *scilicet ab ipsa sola eligitur & confirmatur*, quemad- modum à suis Facultatibus alii Decani: sed in hoc aliis superior est, quod non modo ipsi Artium Facultati, sed & toti præsit Vniuersitati.

2. Omnium Academicorum, Officiariorum, Ministrorum, Scholarium iura- menta excipit: nec vllus est qui à præstando obedientiæ sacramento eximatur, qui Vniuersitatis vt vocant suppositum esse velit. Nec ad congregationes Vniuersita- tis admittebantur olim Doctores Theologi, Decretistæ & Medici, si non incepis- sent in Artibus, qui iuramentum apud eum non præstitissent de seruandis iuribus & statutis ipsius Vniuersitatis. Quam in rem extat hæc formula in lib. Procurato- rum Nat. Gall. *Vos inuabitis quod obseruabitis priuilegia, statuta, iura, libertates, & consuetudines laudabiles Vniuersitatis, ad quemcunque statum deuenieritis. Item quod non reuelabitis secreta Vniuersitatis.*

Hæc de Rectore impræsentiarum sufficiant, de quo plura singulari volumi- ne si Deus dederit, vbi de disciplina Scholastica & administratione Vniuersitatis accuratius differemus. Iam de Decanis.

Decani nomen à militiâ sumptum, in qua teste Vegetio *Militibus sub vno papi- lione degentibus vnus præerat Decanus qui caput contubernij nominabatur.* Hinc ad militiam Ecclesiasticam traductum vocabulum; sicque Ecclesiarum Collegiatarum & Cathedralium Decani Capitulo & Canonicis præsent, licet plures sint quàm decem.

Ira & in re Academica *Decanus* dicitur qui in singulis Facultatibus superiori- bus omnibus Magistris præest, Congregationes indicit, refert seu proponit & concludit veluti Consilii Præses. In singulis verò varius est & varia obit mu- nera.

In Theologica quidem qui Gradu Doctorali est aliis antiquior & secularis, De- canus est absque vlla electione. *Secularis* inquam, quia Regularis seu Religiosus Decani vices obire nequit iuxta illud effatum *Monachus non Decanizat.* De ea quoque re sic Filescus ex vtroque codice M.S. Theol. *In qua Facultate, à fun-*

atione, statuto & consuetudine semper præfides antiquior Magister secularis, qui vocatur Decanus, qui habet primum locum, & præfidere conuocare & concludere in singulis tractandis per Facultatem. Præter eum verò eligi consuevit singulis bienniis Syndicus qui res communes procurat.

In Facultate Decretorum duplex est Decanus, vnus Honorarius & ille quoque nascitur antiquitate Gradus: alter Onerarius, qui similiter eligitur quotannis, & iste Congregationes Facultatis indicit, non honorarius. Gouletus sic de vtroque. *Secundum locum tenet ipsa consultißima Decretorum Facultas, in cuius Congregationibus Decanus præst; non quem Gradus antiquitas proponit, sed qui à Doctõribus illius Facultatis aut à pluralitate eorundem electus est. Singulis enim annis die Iouis proximâ festo Beatißimi Martini Doctõres ipsius Facultatis simul conuenientes vnum ex sua concione ad illud Officium pro supportandis oneribus Facultatis eligunt: quem in finem anni quandoque non semel sed pluries continuant. Et sic in illa Facultate duo sunt Decani, vnus scilicet Honoris qui aliis est Gradu prior: alius verò Oneris; ille videlicet sic per communitatem assumptus.*

In Facultate Medicinæ similiter duo sunt Decani, vnus ætatis & honoris: & ille nascitur; alter oneris & procurationis, qui eligitur. Et iste Congregationes indicit, refert & concludit. De his quoque Gouletus. *Tertia Facultas Saluberrima dicitur Medicorum, qui pro rebus suis pertractandis vnum similiter de sua Congregatione Sabbati proximo post festum S. Martini deligunt in Decanum. Et sic apud eos duo ad iustar Decretistarum sunt Decani, vnus oneris & alius honoris, quem pari modo quandoque continuant.*

Restat dicendum de Procuratoribus 4. Nationum. Sux singuli præfunt, Congregationes indicunt, referunt, Consilio Vniuersitatis interfunt: neminemque ad Magisterii in Artibus Gradum admittunt, quem cum æstimant Bursas, non adigant sacramento obedientiæ Rectori Vniuersitatis & sibi præstandæ. Talis autem formula legitur in lib. Nat. Gall. **ITEM OBEDIETIS RECTORI VNI-
VERSITATIS ET PROCVRATORI VESTRÆ NATIONIS AD
QVEMCVNQVE STATVM DE VENERITIS.**

Apud eosdem iurant minores Officiarij, Censores, Quæstores, seu Receptores, Examinatores, Nuncij Maiores & Minores. Et de singulis iuramentis conscriptæ leguntur in vetustis Nationum libris formulæ.

Eliguntur autem Procuratores, sed diuersimodè & diuerso tempore, prout cuique Nationi visum est commodum. Singulæ enim suas habent leges, sua statuta, sua Comitria, suos Officiarios, ministros & famulos independentes ab aliis: suntque omnes dignitate & auctoritate pares, licet gradu & præfessione dispares. Olim Procuratorium munus menstruum aut bimestre tantum erat, quia cum nemo ad illud assumeretur nisi Regens actu, longèque frequentiora essent quàm nunc sint Comitria, tum Vniuersitatis, tum Facultatis Artium, tum Nationis, visum est necesse esse onus partiri in plures. Postea factum trimestre. Postremo annum in Gallicana, Picardica & Normanica. In Anglicana verò seu Germanica quadrimestre.

In Gallicana Quinque-vitorum seu Intrañtium à singulis Tribubus electorum suffragio Procurator eligitur. In Picardica, quæ similiter in quinque Tribus seu Prouincias diuisa est, à Quinque, viris eligitur. In Normanica singuli viritim suffragium ferunt in creando Procuratore. In Germanica quæ & anglicana antiquitus dicebatur, seruantur vices inter duas Tribus seu Prouincias ex quibus constat, quæ sunt Insularium & Continentium, quæque alternis Procuratores eligunt.

Iam verò vt ad Consilium Vniuersitatis redeamus, ex dictis intelligitur quæ sit quoad hanc partem inter tres Facultates quæ Superiores vulgè dicuntur, & Artium Facultatem differentia. Nam cæteræ habent quidem pro Præfecto Decanum aut Syndicum vt Nationes pro suo Procuratorem, at nullam habent certum Consilium; nec Consilij quod pro arbitrio componunt, Præfidentem Rectorum quemadmodum Nationes. Vnde profectò Nationum antiquitas siue prioritas adhuc confirmatur.

Item illarum nulla suo Consilio quidquam decernere, statuere, pacisci aut transigere potest quod Vniuersitatem liget: at Rector rite monitis & vocatis Decanis si abfuerint aut contumaciter interesse recusarint, multa facit cum Procru-

ratoribus quæ sunt totius Vniuersitatis, & facere tenetur in publicum commodum, ne quid detrimenti patiarur Vniuersitas. *Salus enim populi, hoc est publica utilitas & tranquillitas, suprema lex esse debet.* Neque idem facere posset cum vno Decano aut cum vna Facultate absentibus cæteris.

Cæterum Consilium & prædictum Vniuersitatis non quemadmodum in Monarchia Imperium habet aut pro imperio iudicat, & definit absolute loquendo, sed vt in Democratia consulit, tractat refert, & exequitur statuta; Vniuersitas vero statui: & iubet ac proinde à Consistorio Academico seu à Consilio Rectoris appellatur ad ipsam Vniuersitatem, non contra. Notanda sunt in hanc rem verba cuiusdam Iurisperiti vitia repræsentantis compositionis inter Abbatem San-Germano-Pratensem & Vniuersitatem factæ, ex eo præsertim quod non facta fuisset in Comitibus Centuriatis aut conuocatâ congregatâque tota Vniuersitate, sed per Deputatos tantummodo. Sic ergo ille. *In compositione dicitur hoc factum fuisse mediatis vel interuenientibus Deputatis, cum tamen de antiqua consuetudine in arduis negotiis maximis Vniuersitas non consueuit dare Deputatos nisi ad tractandum vel referendum, non ad definiendum aliquid.*

Notanda quoque sunt verba, quæ in quodam Tractatu MS. S. Victor. an. 1398. de schismate Benedicti leguntur: comparat enim auctor Consilium Academicum & Comitibus Vniuersitatis cum Consilio Papæ & Concilio Generali Ecclesiæ: atque contendit eo modo Concilium Ecclesiæ supra Consilium esse Papæ, quo modo ipsa Vniuersitas superior est Consilio Academico seu Deputatorio. *Deputati ab aliquo Collegio, puta ab Vniuersitate Parisiensi nullomodo possunt per consuetudinem & per viam discretionis obtinere aliquam potestatem faciendi & ordinandi eorum auctoritate in factis tangentibus corpus Vniuersitatis. Concesso illo non sequitur quod Rector Vniuersitatis cum Deputatis habeat potestatem iudicandi de factis Vniuersitatis, licet Vniuersitas sit superior & possit ab eis ad eam appellari. Modo, sicut se habet Congregatio generalis Vniuersitatis Paris. ad Deputatos cum Rectore, ita tota Congregatio Vniuersalis Ecclesiæ ad Collegium Ecclesiæ cum Papa, qui est Vniuersalis Rector Ecclesiæ, quæ propter commodum commisit Collegio Ecclesiæ Rom. cum Papa iurisdictionem Concilii Generalis ad euitanda infinita dispendia quæ fierent si semper in singulis factis arduis & aliis Ecclesiæ deberet fieri Concilium Generale. Ex ista similitudine arguitur magis oppositum. Quia quotiescunque fit dissensio & dubium in Congregatione Deputatorum Vniuersitatis cum Rectore vel circa electionem Rectoris, non est recursus nisi ad Congregationem Generalem, nec est Iudex immediatus ibi: igitur nec in proposito alius Iudex est quàm Concilium Generale.*

DISSERTATIO VI.

DE OFFICIARIIS VNIVERSITATIS.

Iam de Officiariis agendum: & primum de numero, deinde de Electione. Officiarii generatim loquendo duplicis sunt generis; alii communes toti Vniuersitati: alii Speciales & proprii singulorum Ordinum. Rursum alii Primarii & Maiores: alii secundarii & Minores. Postremò alii Extranei Vniuersitati nec ad eius regimen aduocantur: alii interni & ad ipsius regimen conferunt operam, laborem & ministerium.

Omnium verò Officiariorum cuiuscunque sint generis, Princeps & caput est Rector qui ve. uti Rex est Vniuersitatis, vt alibi diximus. Inde fit vt quicumque ab Vniuersitate admittitur, Rectori iuramentum præstare teneatur, se eidem honorem, reuerentiam obedientiamque exhibiturum, ad quemcunque statum peruenere.

Communes Officarii Maiores & Primarii sunt duo Cancellarii & duo Conferuatores

tores Priuilegiorum Apostolicorum & Regiorum. Et isti extranei sunt ipsi Vniuersitati, nec ad interius ipsius regimen aduocari solent.

Communes secundarii & Minores sunt hi tres, *Procurator Generalis*, seu *Syndicus*, *Scriba* & *Quæstor* ærarii publici. Et isti interni sunt Ministri, & ad interius regimen Vniuersitatis necessarîo aduocantur.

Communibus adhuc accensendi sunt, quasi in tertio ordine constituti, *Consiliarii iurati* Vniuersitatis, *Patroni* seu *Aduocati* in *Prætorio* & *Senatu Parisiensi*, *Notarii*, *Nuntii Maiores & Minores*, *Librarii*, *Chartarii* seu *Papetarii*, *Pergamenarii*, *Compactores*, vulgò *Religatores* librorum, *Miniatores* seu *Illuminatores*. Quibus etiam addendi *Officiarii Curie* *Conseruationis*. Hæc breuiter de numero communium *Officiatorum*, qui qualemcunque operam, ministerium officiumque præstant toti Vniuersitati.

Speciales & proprii sunt quoque duplicis generis. Alii *Primarii & Maiores*: quales sunt in *Facultatibus* *Decani* & *Syndici*, in *Nationibus* *Procuratores*. Alii *Minores & Secundarii*.

Et hi rursum duplicis sunt generis: alii *officiarii propriè dicti* & quasi *medii* inter maiores & infimos: quales sunt in *Facultatibus* & *Nationibus* *Censores*, *Scribæ*, *Quæstores*; quibus annuerandi *Examinatores* *Candidatorum*. Alii denique *infimi*, qui ministerialem seruilemque præstant operam, unde & *Seruitores* *seruientisque* propriè dicebantur antiquitus, quales sunt *Apparitores* seu *Bedelli* singularum *Facultatum* & *Nationum*.

Quod verò ad electionem *Officiatorum* eiusmodi spectat, non vna est, sed pro vario eorum genere varia & multiplex. Atque vt à *Communibus* ordiamur, hoc mihi videtur præmittendum, considerandam esse scilicet Vniuersitatem sub duplici ratione. 1. quatenus ab alio pendet vt sit & conseruetur, & quatenus in se est & per se subsistit. Cum ergo illa *Corpus* sit politicum studioforum ad *Reipub. Christianæ* bonum & utilitatem *Regni*que *Galliani* commodum, splendorem & honorem institutum, *Priuilegiis* *Pontificiis* & *Regiis* ornari muniri que debuit & debet, duplici que *authoritate*, *Ecclesiastica* seu *Pontificia* & *Regia* niti & subsistere.

Cum autem *Reges* & *Pontifices* ipsi per se eius administrationi & conseruationi adesse & incumbere non possent, necesse fuit vt *Officiarios* præponerent, qui ei rei intenderent. Hinc proculdubio *Carolus M.* *Institutor* & *fundator* *Scholarum* suarum *Rectorem* de numero *Magistorum* præfecit, qui *Scholarium* regimen & *disciplinæ* haberet, simulque *Priuilegiorum* *Conseruatores* dedit, qui *authoritate* sua iniurias propulsaret, *ciuium*que & *extraneorum* vim iniuriasque à *Magistris* & *Scholaribus* arceret: qualis fuit initio *Apocrisarius* *sacri Palatii* seu *Archicapellanus*: deinde verò *Præpositus Parisiensis*, vt in *Synopsi* 1. seculi, satis fusè docuimus.

Et quia plurimum interest *Reipub. Christianæ*, vt qui admittuntur ad docendum, idonei sint & orthodoxi; *authoritate* quoque *Ecclesiasticâ* institutus est *Cancellarius*, qui *Magisterii* *candidatos* *examinaret* & *docendi* *licentias* *impartiretur* *docere* *volentibus*. Item quia *summi Pontifices* *studii* *fructum* & *utilitatem* que *considerantes*, *Priuilegis* illud suis *decorare* *voluerunt*, eorundem *Conseruatores* *dederunt*, qui & *secundum* ea *iudicerent*, & *Academicæ* *quietis* *turbatores* *authoritate* sua *comprimerent*, *contumaces*que *cenfuris* *illigerent*.

CANCELLARIUM.

I Amigitur vt certa ab incertis seceruamus, liquet *Cancellarium* *Creationem* & *Electionem* non pendere ab *Vniuersitate*, imo nec ab ipsis *summis Pontificibus*, sed *Parisiensem* quidem ab *Episcopo* & *Capitulo*: *San-Genouesianum* verò ab *Abbate* & *Conuentu* propter eas quas diximus *rationes* in *Synopsi* *primi seculi*.

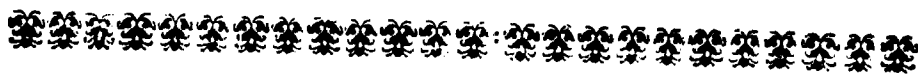

Verum quidem est summos Pontifices iis viris tanquam Ministris suis & Bul- larum Executoribus usos fuisse, si quid Vniuersitati mandatum vellent: iisdem- que potestatem attribuisse concedendæ licentiæ docendi non Parisiis tantum, sed vbiq; terrarum: at constat in eorum creatione nullam omnino partem vn- quam habuisse.

Crediderim quoque antiquitus non fuisse necessarium Vniuersitatis in recep- tione Cancelliariorum consensum, approbationem & confirmationem. At post- quam illi autoritate potestateque suâ abuti cœperunt, pecuniam exigendo pro licentiis, & dignis indignisque, imo non examinatis easdem impertiendo, quod accidit præsertim hoc & superiori seculo, summi Pontifices auditis eade re querelis Vniuersitatis, in cuius vergebant hæc grande dedecus, statuerunt vt in sua crea- tione priusquam quod erat muneris sui exercere possent, Vniuersitati iuramen- tum præstarent. Idque Gregorius IX. an. 1231. expressè cauit de Parisiensi in Bulla quæ incipit *Parens scientiarum*: quod & an. 1238, confirmauit Bulla data Viterbii 7. id. Septemb. an. vndecimo, cuius est initium. *Quia ad hoc potissimum*. Et simili- ter consecuti Pontifices; idque deinceps obseruatum, vt patet ex pluribus actis, quæ in decursu historia passim referuntur. Placet vnum hic adferre quod est an. 1349. Magister enim Ioannes de Assiaco Cancellarius Parisiensis in Claustro Basilicæ solenne & solitum præstitit iuramentum die 26. Octobris, coram Rectore Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensi studentium. Deputatisque ipsius Vni- uersitatis ad hoc specialiter conuocatis: videlicet vno Magistro in Theologia, vno in De- cretis & Procuratoribus 4. Nationum Facultatis Artium nomine dictæ Vniuersita- tis.

Similiter M. Du Viuier in Capitulo parisiensi an. 1580. coram Rectore & duobus Theologis iuramentum præstitit, vt scribit Ioannes Boucherius Rector. *Nec vero id præmittendum* quod omissum pene fuerat, D. Du Viuier Antonii Viuarii nuper dum viueret Cancellarii Parisi. ex fratre nepotem ac Regis in supremo Sen- natu Consiliarium in defuncti patris locum susceptum, iuramenta ad id præ- stari solita in Capitulo Parisi. coram Rectore & duobus Theologis Doctoribus præstitisse 24. Decemb. 1580.

Similiter Cancellarius San Genouesianus ab Abbate loci electus præsentatur Rectori & Procuratoribus in Comitibus 4. Nationum solitumque præstat iura- mentum. Huiusce præsentationis extant exempla plurima. Anno 1476. die pe- nultima Ian. Abbas supplicauit Rectori vt veller conuocare Facultatem Ar- tium ad recipiendum nouiter electum Cancellarium, vt scribit M. Theodoricus Ce- rarii Procurator Nationis Gallicanæ. In Commentariis verò Nationis Germani- cæ ad an. 1490. in Comitibus Facultatis Artium die 18. Ian. habitis. 2. Artic. fuit super acceptatione noui Cancellarii examinis B. Genouese ad solita præstanda iuramenta, in dicto nouo Cancellario. Receptus autem Cancellarius tenetur nominare Pro- Cancellarium qui sit in Artibus Magister vel in Theologia Doctor: vt legitur in Actis Comitibus Facult. Artium 15. Iulii an. 1540.

CONSERVATORES.

Conservatores Priuilegiorum eadem prope ratione recipiuntur ab Vniuersi- tate: Regius quidem, nempe Præpositus Parisiensis à Rege creatur: creatus verò proximâ die Dominicâ aut sequenti in aliqua Ecclesia coram Deo & Sanctis Rectori & Vniuersitati iuramentum præstabat. Et primus eum huic legi adstrin- xit Philippus Augustus an. 1200. cuius Priuilegium in Historia retulimus: estque illud sæpe à Regibus successoribus confirmatum. Philippus Pulcher in suis litte- ris sic loquitur.

Philippus Dei Gratia Francorum Rex omnibus Præpositis, qui pro tempore Parisiis fuerint constituti, salutem. *Mandamus vobis quatenus, si nos absentes esse contigerit tempore institutionis vestre, iuramentum quod tenemini facere Vniuersitati Scholarium Parisiensem Dominica scilicet prima vel secunda, postquam exinde submoniti*

fuertis ab eisdem, in una Ecclesiarum Parisius coram predictis Scholaribus, prout in ipsorum Priuilegio continetur, faciatis. Donec verò iuramentum præstitisset, locum nullum habere poterat in Comitibus Vniuersitatis. Quod re sic Guil. Dabidson Procurator Germanicæ Nationis ad 8. id. Maii an. 1556. *Insuper Conseruatorem Priuilegiorum Regionum non esse audiendum, nec locum in Comitibus & Congregationibus Vniuersitatis ullam habiturum, nisi prius sedem & iuramentum Rectori & Academiæ præstiterit.*

Conseruator Apostolicus erat olim incertus, & hic modò, modo ille à Papa nominabatur; at quia sæpe hoc erat incommodum Vniuersitati habere Conseruatorem negotiis aliis impeditum, aut longè habitantem, obtinuit à summo Pontifice vnum è tribus Episcopis propinquioribus vrbs Parisiensis, Meldentem, Beluacensem aut Siluanectensem, cuiusque quem è tribus veller, eligendi potestatem. Atque ita nominatio & electio Conseruatoris Apostolici ad Vniuersitatem translata est. Cuius rei insigne monumentum extat in litteris Simonis Cardinalis an. 1266. Quippe Facultati Artium concedit impetrationem Conseruatoris interueniente 4. Nationum consensu. *Fiant in licitis casibus ipsius (Facultatis) statuta, & interdicanur domus & Scholæ: ac impetretur eius nomine Conseruator communi & expresso cuiuslibet Nationis interueniente consensu.*

Et hoc est proculdubio *Antiquum statutum*, cuius meminit Ludouicus Seruinus causarum Regiarum Patronus, cum in Curia quæstio verteretur an. 1614. inter tres Facultates superiores & Facultatem Artium de electione Samuelis Daceole, in Questorem Ærarij Academiæ ab ipsa electi: cum illæ alium nominauissent. Dixit enim Seruinus Facultates niti articulo Reformationis factæ an. 1598 Facultatem vero Artium *antiquo statuto* & argumento Beneficiorum. Quo verò statuto antiquo expressiore & clariore quam isto, quo indulgetur Artium Facultati impetratio, ac proinde Nominatio & Electio Conseruatoris Apostolici, Officiarij communis & Primarij Vniuersitatis, *expresso 4. Nationum interueniente consensu.* Vnde proculdubio euincitur Primarium ius quod est electionis, nominationis & præsentationis Nationum esse, secundarium vero tantummodo Facultatum superiorum, quod est approbationis & confirmationis.

Neque hoc omittendum, quod si Conseruator semel electus & iuratus ad aliam sedem transferabatur, Conseruatoriam eiurare tenebatur & gratias agere Vniuersitati in Comitibus generalibus: cuius rei exemplum extat illustre in Cõmentarijs Nat. Gall. in quibus legitur quod cum an. 1432. die 7. Octob. ageretur de officio Conseruatoris, excusauit se vt moris erat & gratias egit in Vniuersitate Reuerendus in Christo Pater & DD. Episcopus Beluacensis de ipso Officio Conseruatoriæ Priuilegiorum Apostolicorum Vniuersitatis & de honoribus in ipso susceptis. Et dicebat se esse translatum de Ecclesia sua Beluacensi ad Ecclesiam Lexouientem, & sic non poterat amplius exercere ipsum Officiam Conseruatoris cum non caueatur in Bulla de Episcopo Lexouienti, sed solum Beuacensi, Siluanectensi & Meldensi. Et requirebat ipse D. Beluacensis vt ipsa Vniuersitas veller in loco eius ponere & instituere præfatum Reuerendum in Christo Patrem & D. Meldensem; quoniam à primæuo suæ ætatis fuit enutritus & tandem graduatus in ipsa Vniuersitate. Et tandem veller eum assumere in suum Conseruatorem, vt dictum est. Quæ quidem Natio Franciæ & etiam tota Vniuersitas exonerauit ipsum D. Beluacensem de huiusmodi Officio Conseruatoriæ suorum Priuilegiorum cum gratiarum actionibus. Et benignè suscepit renunciationem eius. Et iuxta requestam ipsius, D. Episcopi Beluacensis posuit loco eius, instituit & suscepit in suum Conseruatorem Priuilegiorum suorum Apostolicorum præfatum Reuerendum in Christo Patrem & D. D. Episcopum Meldensem. Qui ipsum officium acceptauit iuramentis solitis in plena Vniuersitate præstitis.

Porro isti Officiarij tam Regij quàm Ecclesiastici secundarios elgebant Ministros, quos deinde Vniuersitati præsentabāt. Cancellarij, Examinatores vniuersq; examinis, Conseruatores, Regij quidem suos Apparitores, quos *Hofstarios* vocant, & *Servientes*. Apostolicus, eos omnes qui Curiæ Conseruationis necessarii erant & vtilis, *Promotorem, Procuratores, Notarios, Scribam &c.* Qui quidem Ministri Vniuersitati quoque ipsi tenebantur præstare iuramentum, ab ea que pendebant omnia.

nino quoad receptionem & confirmationem. Hæc de Officiariis communibus extraneis. Nunc de internis agendum.

Tres sunt, vt dictum est, Officiarii secundarii, intimi ipsi Vniuersitati, & sine quibus ipsa vix stare potest; *Syndicus, Scriba & Quaestor seu Receptor*. Hinc vt ait Caius Iure-Consultus. *Quibus permissum est Corpus habere Collegii, societatis siue cuiusque alterius eorum nomine, iisdem proprium est ad exemplum Reipub. habere Res communes, arcam communem & Actorem siue Syndicum, per quem tanquam in Repub. quod communiter agi fierique oporteat, agatur & fiat.* Cū igitur Vniuersitas Parisiensis ab ipsis incunabulis Corpus siue Collegiū composuerit, vt fusè alibi demonstratū est, necesse est etiam eam habuisse præfatos Officiarios, quos proinde Robertus Gouletus Doctor olim Sorbonicus vocat *Præcipuos & intimos*. Officiarii, inquit specialiter cap. *ipsius Vniuersitatis præter illos qui iam sunt nominati, quibusque concessum est à Christianissimis Regibus, privilegiis, honoribus, franchisiis gaudere hi sunt & inter illos præcipui & intimi qui perpetui & fiscales dicuntur Officiarii, videlicet Procurator qui & sollicitator est Vniuersitatis, Scriba & Receptor.* Et certè nullum est Collegium quod res non habeat seu negotia litelque, quibus proinde procurandis necesse est præfici aliquem Syndicum: nullum, quod obuentiones aliquas aut redditus non percipiat: quibus recipiendis cum non possit ipsa Societas Collegiumque vacare, necesse quoque est eam rem alicui concedere. Nullum denique, quod ad sui rerumque suarum conseruationem Comitia non habeat, statuta legesque condant, & quæ statuta sunt, scripto commendare non curet. Quam in rem *Scriba* necessarius est.

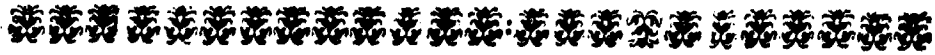
An verò fuerint ab initio certi Magistri hisce muneribus obeundis addicti, quemadmodum hodie, an Commissi mandati que nomine, vt fieri solet cum urgent negotia, an vnusidemque plura eiusmodi officia exercuerit, meritò dubitari potest. Ego sic existimo, non fuisse initio distinctos eiusmodi Officiarios: licet munera semper distincta fuerint, nec fuisse aliquos qui ea Muneris seu Officii nomine tituloque exercerent, sed vnum eundemque plura eiusmodi munia obire consueuisse, nisi aliud exigeret temporis necessitas. Quod vt clarum fiat, considerandæ sunt res Vniuersitatis in duplici statu; ordinario & extraordinario. In statu Ordinario ita mihi videtur factum a antiquitus: Procuratores suæ quemque res Nationis procurasse, Rectorem totius Vniuersitatis, atque ita Syndicum & Actorem egisse: at si grauiora negotia exurgerent, quæ ab vrbe & à studio Parisiensi auocarent, tum Mandatarios seu Commissarios necesse fuisse deligere, qui ea curarent & expedirent. Vt cum contra Stephanum Parisiensem Episcopum causam egit Vniuersitas apud Henricum Archiepiscopum Senonensem an. 1132. cum ad Concilium Turonense an. 1163. litem detulit contra Monachos Sanguisaniensis, & contra eosdem Romam ad Cælestinum III. an. 1192. ob interfectos scholares: & ad Honorium III. contra Cancellarium Parisiensem an. 1218.

Item si quid in Comitibus Magistrorum decerneretur, quod consignari memoriæ & posteritati necesse esset, aut ad disciplinæ obseruationem, id quoque solebat Rector libro seu commentario suo conscribere: qualia sunt multa statuta Vniuersitatis quæ in libro Rectoris leguntur: at si cum extraneis pacisci & transigere opus foret, aduocabatur Tabellio seu Notarius, qui instrumentum publicum conficeret, idque non est difficile in historia obseruare.

Postremo distinguenda est quoque pecuniarum coactio seu collectio duplex, ordinaria & extraordinaria. Ordinaria quidem erat certa pecuniola, quam quisquis Vniuersitati apud Rectorem iuramentum præstabat, soluere tenebatur: & hanc Rector colligebat. eiusque rationem reddebat ipsi Vniuersitati. Extraordinaria, cū in impensas alicuius litis contribuendū erat: vt si Nuncii Romam mittendi essent, vt ad Honorium III. missi sunt contra Cancellarium an. 1218. tunc cum à singulis pecunia illa exigenda esset, necesse erat alium à Rectore ei negotio præficere.

Igitur quemadmodum Romæ Consules initio Senatum cogeant, exercitus ducebant, iuri dicundo præerant, postea verò crescente bellorum & negotiorum mole necesse fuit plures Magistratus instituire qui ea curarent: ita etiam & in Vniuersitate Parisiensi factum crediderim: nempe initio Rectores plura eiusmodi

munia obiuiffe, processu verò temporis ob negotiorum multitudinem creatos & institutos fuisse Officiarios prædictos, qui eis gerendis & procurandis incumbere-
rent. Quando nam verò instituti sint, non est ita facile dictu.

PROCVRATOR FISCALIS.

Certe factus fuisse videtur Syndicatus perpetuus & ordinarius circa an. 1200. Cuiusque instituendi non tam potestatem impetrauit Vniuersitas ab Innocen-
tio, quàm potestatis confirmationem. Sic enim ille rescripsit. *Quia in causis qua*
contra vos & pro vobis mouentur, vestra Vniuersitas ad agendum & respondendum com-
modè interesse non potest, postulastis à nobis vt Procuratorem instituere super hoc vobis de
nostra permissione liceret. Licet igitur de iure communi hoc facere valeatis, instituendū
tamen Procuratorem super his auctoritate presentium vobis concedimus facultatem.

PROCVRA-
TOR FISCALIS.

Neque, licet subsecutis temporibus nulla sit in Actis instrumentisque publi-
cis mentio Syndici, existimandum est munus illud Officiumque fuisse suppres-
sum & abrogatum. Imo tam necessariam eius operam fuisse coniicimus ex in-
fra dicendis, vt sine Syndico nullum negotium quod alicuius esset momenti,
transigi & confici posse crederetur. Et reuera cum Vniuersitas circa an. 1292. or-
tam de platea quadam litem cum Abbate & Monachis San-Germano-Praten-
sibus composuisset repugnantibus plurimis Magistris & Scholaribus, rescinden-
di Pacti ratio vna indepetita est, quod ad illud faciendum non fuisset via Syn-
dico. Sic enim legitur in quadam membrana Tabularij publici. *Præterea nec ex*
dicta compositione apparet quod Vniuersitas egerit istum Contractum per Actorem, Syndi-
cum vel Defensorem vel alios Deputatos in Compositione nominatos, vel electos à dua-
bus partibus Magistrorum Vniuersitatis, vel omnibus, quod fieri debet. Vnde patet Vni-
uersitatem tum habuisse Actorem seu Syndicum, eum tamen ad transigendum
cum Monachis non aduocasse.

Quod si Maiores nostri tam curiosè sollicitèque curassent acta sua memoriæ
consignare quàm posteri ab an. circiter 1400. haberemus hodie luculentum om-
nium Officiariorum Catalogum, quorum plerique Vniuersitatis simul & Curia
Conseruationis conuenientia munera exercebant. Hinc idem Syndicus in Com-
mentariis, variis hisce nominibus designatur, *Procurator Vniuersitatis, Promotor,*
Syndicus, Procurator Fiscalis, Promotor Curia Conseruationis. In statuto an. 1328. hæc
verba leguntur *Promotores sine Procuratores Curia Conseruationis.* In libro Rectoris
antiquo ad annum 1366. 16. Septemb. vbi de M. Ioanne de Trelon Rectore. *Ha-*
buit laborem immensum pro inhibitionibus factis Conseruatori, Rectori & Promotori ex
parte Regis & DD. de Parlamento.

In immatriculatione litterarum de Fundatione Capellaniarum Sauoisiana-
rum hæc verba leguntur. *Lectæ & publicæ fuerunt litteræ præscriptæ præsentis Procu-*
ratore Vniuersitatis Parisiensis & hoc consentiente 24. Nouemb. an. 1406. Tum erat
opinor Fiscus Procurator M. Hebertus Camus; cui an. 1430. successit M. Iaco-
bis Galet, Promotor quoque Curia Conseruationis: sed ad senium tam decre-
pitum peruenit, vt munera ista exerceendi impotens euaserit. Galeto successisse vi-
detur M. Radulphus Barnesse Nationis Gallic. diocæs. Remensis, qui & Pro-
motor & Procurator Vniuersitatis simul fuit, vt legimus in actis prædictæ Natio-
nis, in quibus sic legitur ad 13. Jun. an. 1442. 4. Supplicauit M. Radulphus Barnesse
Promotor pro adiunctione Nationis habenda contra Nonnullos qui Officium Promotoriæ
sibi auferre nitentur, afferentes Officium Procuratoris & Promotoris se in eodem com-
pati non possi. Subscripsit Natio eius postulationi: nec videtur res ultra processis-
se. Nam M. Guill. Fichet in Comitibus Nationis Gall. 10. Nouemb. an. 1466. ar-
ripuit occasionem expostulandi, quod duo illa munera ab eodem homine exer-
cendi consuetudo inualuisset. *Et quoniam antiquitus erat Procurator quidam Communis*
totius Vniuersitatis etiam præter Promotorem, placuit Nationi quod D. Rector congreget
Vniuersitatem ad eligendum huiusmodi Procuratorem, & etiam Promotorem si sit opus:
propterea quod D. Promotor hedernus senio fractus officio nequit suo satisfacere.

Birnesio qui 10. Feb. an. 1424 fuerat renunciatus Procurator Nationis Gallicane, successit M. Guill. Nicolay sui seculi lumen splendidissimum, qui & Scriba Vniuersitatis aliquandiu quoque fuit; nominaturque adhuc in Actis an. 1474. *Promotor Vniuersitatis.*

Guillelmo successit M. Petrus Canuti an. 1475. Canuto videtur successisse M. Ioannes le Gendre Cui successit circa an. 1490. M. Robertus de Vallibus, cuius mentio fit in quodam instrumento continente appellationem ab Innocentio Pontifice, & in Commentariis Germanicæ Nationis ad 20. Sept. an. 1491. sic legitur. *Insuper placuit Nationi quod cum appellatio predicta in Vniuersitate lecta fuisset a M. Roberto Procuratore Vniuersitatis, placuit Nationi ut dicta appellatio quam citius posset, assignetur ad utilitas Ecclesiarum.*

An. 1516. predicto Roberto datus est in Adiutorem M. Nicolaus Quelain: de quo sic legitur in Actis 30. Septemb. 1516. *M. Robertus de Vallibus Procurator Vniuersitatis per organum M. Nicolai Quelain cum eodem admissi exposuit.* Et in Actis 15. Octob. eiusdem anni. *Exposuit M. Nicolaus Quelain substitutus & Coadiutor de Vallibus, quod Vniuersitas dignetur quam citius adiuuare de Originalibus priuilegiis.*

Anno 1517. mense Nouemb. defuncto Nicolao Quelain duo supplicarunt pro substitutione seu Coadiutoria M. M. Iacobus Du Bois & Arnulphus Monart; sed tandem Monartio suffragata est Vniuersitas, qui munus Procuratorium gessit ad annum vsque 1550. vltra 12. Nouemb. Ei successit M. Guill. Laffilé mense Nouembri aut Decembri 1550. Rectore M. Iacobo le Febure. Eidem paulò post Petrus Oudin, & Oudino defuncto 4. Ian. 1551. M. Martinus Mesnart in Iuribus Licenciatus.

Anno 1565. in Comitibus diei 26. Febr. M. Nicolaus Vigner Mesnartio successit & à Rectore & 4. Procuratoribus electus est: vt legitur in Commentariis Germanicæ Nationis. 26. Febr. 1565. *Rector Vniuersitatis cum 4. Procuratoribus apud D. Mathurinum conuenit: ubi munus & Officium D. Mesnart Procuratoris Fiscalis conuulsi in D. Vizard. reponit D. Vigner.*

Anno 1585. Vignerio successit M. Ioan. Thierry 15. Iunij an. 1596. in Artibus Magister. Eidem paulo post, nempe an. 1597. ex resignatione M. Michael Colin Primarius Plessaus (qui 8. Oct. an. 1601. electus est Rector, & Procurator Nar. Gall an. 1602. postea Doctor in Theol. factus.) Colino similiter ex resignatione M. Iacobus Arroger 16. Decemb. 1599. à Gauterio Rectore receptus est; sic enim legitur in eius Rectoria. *M. Iacobus Arroger Procurator à Fisco per resignationem M. Michaëlis Colin.*

Anno 1605. 20. August. Arrogerio ex resignatione quoque successit M. Christophorus Barberouffe Chatolicianus Rectore M. Nicolao Ytam Caralaunensi. *Die 20. August. 1605. Alma Vniuersitas Parisiensis apud S. Mathurinum sollemniter vniuersa est, congregata hora solitâ Matutinâ contulit Officium Procuratoris Fiscalis eiusdem Vniuersitatis vacans per liberam resignationem M. Iacobi Arroger illius vltimi Possessoris pacifici hodie in manibus. per Remundum Fauchier Minorem Nationis Gall. Apparitorem, dicti Arroger Procuratorem litteratoriè fundatum factam & per eandem Vniuersitatem admissam Venerabili viro Christophoro Barberouffe Artium Magistro actu Parisiis Regenti, presentem & acceptantem tanquam capaci, sufficienti & idoneo. Qui quidem Barberouffe solita iuramenta in manibus D. Rectoris & facie totius Vniuersitatis prestauit.*

Anno 1617. defuncto Barba-Rossâ, M. Ioannes Ruault Rector ei successit, vt legitur in Actis. *Die 23. Decemb. 1617. Alma Vniuersitas Parisiensis apud S. Mathurinum hora 10. matutina congregata super propositis superioribus Comitibus. expositâ per eundem D. Rectorem Congregationis causâ, postulauit Officium Procuratoris Fiscalis dictæ Vniuersitatis per obitum D. Christophori Barberouffe vacans sibi conferri. Super qua postulatione maturis deliberationibus præhabitis eadem Vniuersitas vnanimi voto contulit & consensit, prout confert dictum Officium Procuratoris Fiscalis Vniuersitatis D. Ioanni Ruault Rectori idque gratis*

Anno 1623. defuncto Ioanne Ruault substitutus est M. Iacobus du Cheureul Philosophiæ Professor in Harcurio, qui munus illud gessit ad finem vsque anni 1649. Ei vero post contestationem 18. mensium inter 3. Facultates & 4. Nationes,

successit tandem M. Franciscus du Monstier Ambianensis an. 1651 qui diu rexe-
rat in Artibus in Regia Nauarra.

Denique Monstero in exilio Turonensi fati functo M. Petrus Lengletius
Bellouacus, Rector Plesszo-Sorbonicus & Rector Vniuersitatis substitutus est
habitis in eam rem apud Mathurinentes Comitibus die 8. Augusti anno
1661.

SCRIBA.

Scribæ officium sic describit Robertus Gouletus. *Eius Officium* est in omni-
bus Congregationibus Vniuersitatis assistere, litterasque, si quæ ad Vniuer-
sitatem transmissæ sunt, legere. Conclusiones & acta ipsius Vniuersitatis in scri-
ptis redigere, Nominations, litteras testimoniales pro tempore studii, maximè
pro his qui in Facultate Artium proficiunt, scribere, aut describi facere & suo
signeto manuali munire Registraque omnium præcedentium custodire

Antiquitatem Scribæ necessitatemque ex supradictis intelligere licet. Et mu-
nus illud etiam olim exercuisse Rectorem omnino credibile est, in scribendis sal-
tem actis ordinariis & statutis Facultatis Artium atque Vniuersitatis. Non enim
per Procuratores officium eiusmodi exerceri decuisset, qui cum Nationibus ad-
dicti essent, non potuissent effugere suspicionem gratiæ aut odii. Quæ suspi-
cio in Rectorem cadere non poterat, ut pote qui rei publicæ & communis erat
Gubernator & Moderator.

Processu verò temporis huic obeundo muneri speciatim præfectus est Magistro-
rum aliquis: at quandonam primùm, non est facile asserere. Vnum certum est
ex immenso statutorum Actorumque; vetustorum numero restare saltem nobis ali-
qua ab an. 1200. quæ necesse fuit conscribi: ergo vel à Rectore conscripta sunt,
vel ab alio Magistro, cui id muneris datum est Quod à Rectore conscripta non
sunt ab an. 1200. facit ut credam multiplicitas Actorum seu Registorum. Nam
singuli Procuratores suum, seu suæ quæque Nationis habebant. Rector suum,
Facultas Artium & Vniuersitas pariter suum.

In statuto mensis Octob. an. 1355. Natio Picardica ita loquitur. *Tenebitur dictus Pro-
curator alios Magistros quibus Claves distribuit, inscribere in papyro Nationis, statim
& in presentia Nationis.*

Artium quoque Facultatem seu 4. Nationes suum habuisse patet ex statuto 1.
April. an. 1288. in quo sic loquuntur. *Et autem hæc omnia* valeant inuolabili-
ter obseruari, fide corporali præstitâ in manu Rectoris nostræ Facultatis nos om-
nes & singuli Magistri iurauimus & nos omnes ad hoc spontaneè concessimus
adstringendos. In cuius rei memoriam hoc idem statutum in REGISTRO NOSTRÆ
FACULTATIS sub eisdem verbis scribi fecimus ac etiam ordinari.

Nec dubium quin Vniuersitas habuerit quoque suum seu seorsim à Facultate
Artium seu idem cum ipsius Regesto ut nostris temporibus obseruatur. In libro
antiquo Rectoris ad an. 1326. sic legitur. *Isud præcipue est inscriptum Registro Vni-
uersitatis & Capituli Parisiensis.*

Denique certum est Rectorem suum quoque habuisse, in eoque nomina præser-
tim Incorporatorum, Officiariorum, simulque & Butsarum ætimationem inscri-
pisse. In statuto Facultatis Artium an. 1288. sic habetur *Volumus* insuper quod
Rector ad hoc adstringatur, ut Procuratores singularum Nationum aut vices ipso-
rum gerentes, nec non diem electionis earundem *suo Registro* inscribat, ne ex
hoc defectus aliquis, ut aliàs visum est, in compoto generali Rectoris oriatur. al.
eligatur. In antiquo Rectoris libro ad annos 1379. 1380. & 1381. patet Rectores sin-
gulos in Rectoriæ Registro scripisse quæ scribenda forent. Ad an. 1381. Hæc
verba leguntur *Patent in Registro seu Papyro Rectoriæ.*

Certum est igitur hoc seculo ab an. 1200. ad an. 1300. fuisse Commentaria seu
ut vocant, Registra & Nationum singularum & Facultatis Artium & Vniuersi-
tatis & Rectoris: ac proinde fuisse aliquos qui Scribæ communis munere fun-

gerentur erga saltem Facultatem Artium & Vniuersitatem. Vnde conuincuntur erroris qui existimant an tantum 1316. institutum fuisse Scribam : nam eo anno reuera institutus est Notarius publicus, qui rogatus adfuturus esset Comitibus Vniuersitatis, instrumenta si quæ conficienda essent in publicam formam redacturus. At falsum est Notarium illum fuisse ordinarium Scribam Vniuersitatis, aut non fuisse ante an. 1316. aliquos, qui Scribæ munere fungerentur.

Quam vetò illi fuerint, nemo dixerit, cum omnia Acta antiqua perierint, nihilque nobis ex imenso eorum numero restet præter pauca in libris Rectoris & Procuratorum contenta. Ex quibus qui tunc Rectores, Procuratores, Officiarii ve fuerint, non potest intelligi. Acta quippe illorum temporum secundum vsum communem nulla eorum nomina præferunt. Postea vero inualuit vsus, vt Scriba Vniuersitatis quemadmodum & Notarius actis & instrumentis nomen suum apponeret.

Ab anno quidem 1400. adhæc vsque tempora, hoc est ad an. 1666. quo scribimus, constans est & nullatenus interrupta Scribarum series, quam hisce nostris Annalibus placet inserere.

SCRIBARUM
CATA-
LOGVS.

Primus ergo cuius nomē hæcenus inuestigare potuerimus, est *M. Ioannes de Rinello* Clericus Tullensis, ab an. circiter 1400. quippe in quibusdam instrumentis eū sub signatum legimus, vt in eo quod confecit nomine Caroli VI. Regis 26. Ap. an. 1402. In Decreto Ecclesiæ Gallicanæ. 7. Ian. 1406. ipse ita scribit. *Et Ego Ioannes de Rinello Clericus Tullensis diœcesis publicus auctoritate Apostolica & Imperiali & Vniuersitatis Parisiensis Notarius & Scriba.*

2. *M. Iacobus Ysambar* Metensis, Baccalarius in legibus, à quo *M. Ioannes Gerson* sibi dati & describi postulauit instrumentum, seu vt vulgò loquimur, *actum publicum* eorum quæ dixerat apud Carolum VI. contra erroneas propositiones Ioannis Parui: sic enim in instrumento 6. Septemb. an. 1413. scribitur, *Publicus Notarius & alma Vniuersitatis Parisiensis Scriba.* Et in alio 25. Octob. an. 1414. *Ego Iacobus Ysambar di Clericus Metensis publicus Apostolica & Imperiali auctoritatibus Notarius, in Legibus Baccalarius, ac alma Vniuersitatis Parisiensis predictæ Scriba, predictis dum sic agerentur, int. vsui.*

3. Est *M. Michael Hebert* Magister in Artibus Nationis Normanicæ Diœces. Rothomag. à quo *M. Guill. Erardus* Procurator honorandæ Gallorum Nationis instrumentum postulauit nomine suæ Nationis iuxta conclusionem factam in Comitibus mensis Iunii 1425. Idem an. 1431. attestatus est Instrumentum publicum Vniuersitatis iussu confectum in negotio Puellæ Aurelianensis. *Et me, præsentem, Michael Heberti Clerico Rothomagensis Diœcesis Magistro in Artibus Apostolica & Imperiali auctoritatibus ac alma Vniuersitatis Studii Parisiensis publico Notario & Scriba. sig. Hebert.*

Ille cum esset senio grauis nec posset commodè officio Scribæ fungi, petiit resignationem muneris ab Vniuersitate admitti an. 1448. sed eo tandem mense Augusto an. 1449. defuncto substitutus est *M. Guillelmus Nicolay* Magister in Artibus Nationis Gallicanæ, quem reperio determinasse an. 1415. Idem factus est Procurator suæ Nationis 21. Octob. an. 1450. & Rector 23. Martii an. 1464. Idem anno 1456. cum Rectore ad Regem ab Vniuersitate legatus est. *D. Rector exposuit vt M. Guill. Nicolay Scriba Vniuersitatis secum ad sollicitandam suppositorum provisionem mitteretur.*

5. Eidem *M. Guillelmo* successit *M. Ioannes Simon* an. 1475, Magister in Artibus Nationis Gallicanæ & Tribus Parisiensis, qui officium illud exercuit ad annum vsque 1484.

6. *M. Petrus Mesnart* Nationis quoque Gallicanæ Tribus Parisiensis, de cuius electione legitur in Reg. Nat. Picard. An. Domini 1484. Decemb. die 10. fuit alma Parisiensis Vniuersitas apud S. Mathurinum per *D. Rectorem* congregata super noui Scribæ Vniuersitatis electione vacantis per mortem *M. Ioannis Symonis*, cuius Deus miseretur. Placuit Nationi acquiescere supplicationi *M. Petri Mesnart*, cum in Scribam Vniuersitatis eligendo & nominando. Ille *Petrus* instrumentum appellationis ab Innocentio VIII. nomine Vniuersitatis confecit 13. Septemb. 149. *Et ego Petrus Mesnart Clericus Parisiensis in Artibus Magister & in Decretis Baccalarius, publicus auctoritatibus*

*ratibus Apostolica & Imperiali, venerabiliumque Curiarum Conseruationis Priuilegio-
rum Apostolicorum Vniuersitatis & Episcopatus Parisiensis Notarius iuratus, ac eiusdem
Vniuersitatis Scriba.*

7. M. Simon le Roux Beluacensis Magister in Artibus idibus Iunii 1502. recep-
tus est ex resignatione Petri Mesnart. De quo sic legitur in Commentariis Natio-
nis Picardicæ. *Natio generosa* suis suffragiis ad posita in medium, resignationem
dicti officii Scribæ Vniuersitatis ad utilitatem disertissimi & litteratissimi Si-
monis le Roux Beluacensis Diœcesis admittit, concedit, & quouis modo va-
cet, confert gratias agens ipsi resignanti & omnibus Nationibus & Facultatibus
concedentibus huic nostro alumno.

8. M. Antonius Guibert emeritus Professor antea Scriptor Vniuersitatis, de-
functo absque resignatione Simone substitutus est die 6. Iunii an. 1537. non sine
tamen contestatione Faculatum: nam M. Arnulpho Monart Syndico pro mune-
re vacante supplicanti subscripserunt duæ Facultates Theologiæ & Medicinæ;
*alia vero duæ Facultates elegerunt in Scribam M. Antonium Guibert, virum probum &
honestum uxoratum*, vt legitur in Commentariis Facultatis Medicinæ. Ille Rectore
M. Nicolao de Bris soluit Bursas & solita iuramenta præstitit an. 1537. sic enim le-
gitur in libro Rectoris.

*Sequuntur nomina Officiariorum. M. Antonius Guibert Diœcesis Beluacensis Pa-
risius commorans iuratus Scriba tam Alme Vniuersitatis quàm Facultatis Artium.*

9. M. Guillelmus Laffilé Parisiensis Magister in Artibus præstitit sacramentum
22. Ian. 1551. Officiūque exercuit ad an. 1556. quo defuncto in Comitibus Mathu-
rinensibus 4. Nouemb. 1556. M. Cordonnier Notarius Apostolicus & M.
Simon Laffilé defuncti frater pro eo munere supplicarunt: at Simon electus est:
de quo sic scribit Langeus Procurator Nat. German. 4. Nouemb. eiusdem anni ad
adcs. Mathurinen'ses conuenit Vniuersitas super eligendo Scribæ & Actuario publico,
ubi electus fuit M. Simon Laffilé Scriba eiusdem Vniuersitatis, frater Scribæ defuncti
qui Scribatum tenuit ad an. 1588.

10. M. Guillelmus Duual Magister etiam in Artibus, per ciurationem prædicti
Simonis Rectore M. Leonorio de Saint Leu iuramentum præstitit, an. 1588. vt le-
gitur in eius Rectoria Fol. 57. recto. *Guillelmus Duual Notarius Apostolicus receptus
est in officium Scribæ Vniuersitatis & Facultatis Artium per ciurationem Simonis Laffilé
ultimi possessoris.* Obiit verò an. 1622.

11. M. Nicolaus Quintain Procurator Nationis Normanicæ & litterarum huma-
norum in Harecurio Professor substitutus est an. 1622. Sed in eius electione gra-
uis controuersia surrexit inter Decanostrium Faculatum, Theologiæ, Iuris Can-
onici & Medicinæ, qui M. Guillelmi resignationem in gratiam M. Petri filii
admisserunt; & Procuratores trium Nationum Franciæ, Picardiæ & Germa-
niæ, qui cum Rectore prædictum Quintaine elegerunt die 21. Ian. Aqua electione
appellarunt tam ipse Duual quàm Decani. Sed re à Senatu discussâ Arrestum ob-
tinuit prædictus Quintaine 9. Martii 1622. secundum nominationem Facultatis
Artium. In quo hæc verba leguntur Talœi Patroni Catholici concludentis. *Talon
pour le Procureur General du Roy a supplié la Cour de maintenir le Recteur, Suppôts &
Procureurs de l'Vniuersité, à ce qu'aucun preiudice ne leur soit fait, & qu'ils pourront
pouuoir & nommer à tous les Offices qui sont à pouuoir en l'Vniuersité.*

In Commentario seu Registro Nationis Germanicæ scribente, M. Philiberto
Pathena Procuratore eiusdem Nationis & Gymnasiarcha Marchiano hæc verba
leguntur. *Die 9. Martii 1622. Senatusconsultum factum est secundum preclaram Facul-
tatem Artium aduersus Decanos superiorum Faculatum temere sibi ius arrogantes nomi-
nandi & constituendi Scribæ Vniuersitatis ex æquo paribusque suffragiis cum amplissimo D.
Rectore & DD. Procuratoribus, quos quatuor in unam volebant cogere sententiam, seque
adeo tres numero potiores esse atque secundum plures debuisse censere & concludere Recto-
rem amplissimum, quod contra factum est. Nam Senatusconsulto probatus Quintaine, no-
minatus atque creatus in Scribam à DD. Procuratoribus Nationum & ampliss. D. Recto-
re. Licere autem iisdem Decanis, Petro Du Val ab iisdem nominato in Scribam & D. Gran-
gerio Intercessoribus ampliationum litem prosequi interim.*

12. M. Cæsar Equæsius de Houlay Cenomancensis emeritus Eloquentiæ Professor in
Regia Nauarra, cum Rector esset Vniuersitatis & diem indixisset 19. Decemb.

an. 1661. ad eligendum & substituendum prædicto Nicolao Quintaine successorum, qui in Harcuriano decesserat die 17. eiusdem mensis, vnanimi 4. Procuratorum voce & consensu rogatus est illud munus accipere in partem præmii laboribus suis debiti: quod ille reclamantibus licet tribus Decanis, qui ad quindecim dies nominatum voluerunt Memmium Tassin Facultatis Theologicæ minorem Apparitorem, munus accepit quod per M. Nicolaum Souchet Baccalaurum in Theologia exercuit, donec Reçtoratu abiret.

QVÆSTOR ÆRARIÏ PVBLICI.

REstat vt de Quæstore seu Receptore ærarii publici agamus, cuius officium est, inquit *Gouletus*, *bursas incorporandorum seu iuratorum & alia quæ ad ipsam Vniuersitatem spectant, recipere, Registrumque de receptis facere, & quasdam Bullas suo signo pro certificatione receptæ ab incorporando Bursæ per eundem incorporandum D. Reçtori mittere, quas quilibet Reçtor seruare tenetur & ad computum Receptorum (quem semel ad minus in anno tenetur facere) offerre, vt fidelis iuratorum in Registro Reçtorum & ipsius Receptoris inuentorum fieri possit collatio.*

Hoc quoque munus exercebat initio Reçtor Vniuersitatis: quod vt clarum fiat, hæc pro certis habenda. i. quod licet Hiltorici nonnulli & inter alios Carion, existiment Carolum M. immensis reidibus suam dotauisse Vniuersitatem, vix tamen dici potest qui fuerint & vbi fuerint assignati. Ærarium Vniuersitatis vnicum diuturnis temporibus prope fuit ius quoddam Bursæ communis & incorporationis, quod soluere tenebantur quicumque nomen dabant Vniuersitati, seu inter Scholares, seu inter Graduatos, seu inter Officiarios, præter quod, si non sufficeret pecunia publica expediendis negotiis communibus, extraordinaria fiebat exactio à Magistris & Scholaribus.

Igitur Contributio pecuniæ communis duplex erat. Vna Ordinaria, altera extraordinaria. Ordinaria fiebat ab omnibus iuratis, à Determinantibus, Baccalariis, Inceptoribus, Magistris & aliis Graduatis: quam pecuniam recipiebat Reçtor partim ab ipsis iuratis, partim à Procuratoribus Nationum, Quæstoribus eorundem, & Examinatoribus Determinantium: quamque ille postea post acceptæ redditas rationes vel reponebat in arca communi, vel successori tradebat, si ita placeret Vniuersitati. Epigraphæ statuti Facultatis Artium an. 1258. huius rei fidem facit. *Statutum Facultatis quod à Determinatoribus & Bachelariis inceptoribus non capiantur vadia, sed pecunia numerata; & quæ refundenda est Reçtori, ad eius primam citationem refundatur. Insuper quod Reçtor communem pecuniam non alienabit, nisi ad expeditionem negotiorum communium sub debito iuramenti.* Statutum retulimus ad an. 1258. quod multa in hanc rem continet scitu digna.

Quælibet igitur Natio per quotquot habebat incorporatos & incorporandos contribuebat in rem communem: vnde quæ plures habebat, plus etiam contribuebat quàm quæ pauciores. Quod cum olim nolisset Natio Gallicana facere ob idque secessisset à cæteris, decreto Simonis Legati an. 1266. iussa est & coacta refundere totam pecuniam quam acceperat, in vsum communem. Quæ sunt enim aliæ quod illa pecunia quæ ipsi obuenerat, dum erat in consortio aliarum Nationum, refundere vel restituere *sue in communia 4. Nationum ponere*, sicut est hætenus consuetum, indebitè contradicebat. *Simon verò sic statuit. De refusione prædictæ pecuniæ arbitramur & ordinamus, quod tam ipsa Natio Gallicorum quàm aliæ singulæ pecuniam, quæ ab ipsis Baccalariis, Incipientibus & Determinantibus obuenerit in futurum vnione durante ad requisitionem Reçtoris electi concorditer sine diminutione refundat..... Illam autem petitionem quam fecit eadem Natio Gallicana de non refundendo in posterum, nec contribuendo in solutionem debitorum & expensas Vniuersitatis, plus quam aliquæ aliarum, non duximus admittendam, Ordinantes quod super hoc seruetur in posterum quod hætenus extitit obseruatum.*

In eandem rem eadem Facultas statutum fecit 14. Ian. an. 1288. quod legitur in

Codice Nationis Gall. sub hac Epigraphic. *Statutum Facultatis super Refusione Officialium.* ET QVOD ELECTIONES PROCVRATORVM RECTORI DENVNCIENTVR. ET QVOD RECTOR NOMINA PROCVRATORVM IN SVO REGISTRO INSCRIBAT. ET QVOD RECTOR RECEPTA SVO SUCCESSORI IN EXITV SVI OFFICII INTEGREGRE REFVNDAT.

Cum anno 1466. inter Facultates superiores & Facultatem Artium lis quadam emerisset, quidam Officialis qui pecuniam communem acceperat, refundere distulerat, sed tandem eo audito ordinaverunt DD. Deputati quod *predictus Magister penes quem residua erant dictæ pecuniæ de publico erario daret Matri Vniuersitati decem scuta aurea, & ea reciperet D. Rector; eo quod Erarium publicum recipere habet ex ordinatione Vniuersitatis.* Ita scribit M. Simon Caynet Procurator Nationis Gallicanæ.

Cuilibet autem Reçtori debebatur certum Salarium pro iure receptionis, vt intelligimus ex plurimis actis, quæ continentur in libro Computorum Reçtoriorum ab an. 1478. ad an. 1482. in quibus hæc verba passim leguntur. *De qua summa (reliqua) habuit idem D. Antiquus pro stipendiis sua receptæ summam 40. solidorum Paris.* Hæc verò constans est fere omnium computorum formula. Anno D. die... D. Antiquus N. in præsentia DD. Deputatorum Vniuersitatis Parisiensis videlicet DD. Decanorum superiorum Facultatum & 4. Procuratorum Facultatis Artium de Bursa super incorporandis & semiburfa super omnibus aliis per ipsam Vniuersitatem impositis & institutis compositum reddidit, per quem compositum compertum exitit quod recepta ascendebat ad... ex qua summa defalcata est, &c.

Quod ad contributionem verò extraordinariã attinet, ea fiebat certis de causis ad expeditionem occurrentium negotiorum, vocabaturque *Contributio & Collecta.* Et huic recipiendæ præficebatur Magister aliquis de Artium Facultate, qui pro iure receptionis certum quoque Salarium habebat. Plurima extant exempla contributionis huiusmodi extraordinariæ. an. 1218. missus est ad Honorium III Nuncius ab Vniuersitate contra Cancellarium Parisiensem, & ob id *Collecta*: opus fuit. *Cum sine Collecta Vniuersitas non haberet expensas,* Magistri Liberalium Artium se ac suos discipulos adstrinxerunt ad seruandum quod super hoc à suis Procuratoribus contingeret ordinari. Cumque Procuratores iniunxissent eisdem vt *ad expensas* Nuncii destinandi contingentem tribuerent portionem, &c.

Cum aduersus Dominicanos missi sunt ab Vniuersitate Romam Legati ad Innocentium & Alexandrum IV. opus fuit *Collecta* eiusmodi & contributione: quã dere Mathæus. *Congregati Scholares collectam fecerunt & contribuunt*: scilicet cuilibet secundum posse suum. Et cuiuslibet Communia hebdomadis abbreviata est. Et alibi. *Collecta sunt eis ex Vniuersitate Viatica.* Quia verò nonnulli contribuere nonnunquam recusabant, obtinuit Vniuersitas à Martino V. Pontifice Bullam anno 1283. cuius auctoritate contumaces cogere posset. De huius autem *collectæ* necessitate sic ipse. Sanè didicimus quod in expensis necessariis quas pro Vniuersitatis vestræ commodis ex iusta & rationabili causa fieri contingit interdum, nonnulli ex vobis contribuere pro sua voluntate recusant; propter quod inter vos materia dissensionis & scandali crebrius suscitatur. Quia igitur in expensis huiusmodi singuli vestrum contribuere iustitia exigente tenentur, & ad vestram spectare dignoscitur honestatem, vt super hoc non ingeratur à vobis aliqua difficultas, Vniuersitatem vestram rogamus & hortamur attentè per Apostolica vobis scripta mandantes, quatinus singuli vestrum qui duos solidos Parisienses in communi Bursa cum sociis in hebdomada ponitis, super Contributione huiusmodi facienda sic promptè ac liberaliter vos geratis, vt dissensionis prædictæ materia tollatur.

Quia ergo exactionis eiusmodi causa contingens erat & Extraordinaria, extraordinariè quoque, saltè in initio eligebatur *Collector* qui & *Contributor* dicebatur. Initio, inquam, quia tandè Ordinarius factus est, & nescio an nõ ante an. 1400. Quippe legimus in Cõmentariis Gall. Nationis *Quæsturam* eiusmodi fuisse munus Vniuersitatis quod *officium Contributionis* propriè vocabatur, conferebaturque ab Vniuersitate seu à Deputatis alicui Magistro Nationario; neque enim vllus vnquam in

vlla Facultate Doctor assumptus ad id muneris fuisse legitur. Nonnunquam tamen si revigente aliqua Natio pecuniam repræsentaret, ius habebat nominandi Contributoris: qui deinde à singulis taxatam exigebat summam, & ad solutionis testificationem singulis expediebat Apocham sigillo speciali, quod *sigillum Contributionis* appellabatur, munitam. Hæc omnia facillè intelliguntur ex actis diei 28. Iunii an. 1414. scribente M. Ioanne de Templis Procuratore Nationis Gallicanæ.

Quantum ad 5. artic. supplicavit M. Petrus Parvi Licenciatus in Theologia, quatinus Natio conuocaretur specialiter ad conferendum *Officium Contributionis*, pro eo quod vice ista spectabat ad Nationem Franciæ, & ipse daret *sigillum contributionis* sibi per præcedentem Contributorem in deposito siue custodia datum, illi qui tunc per Nationem ad illud officium exercendum eligeretur, & non M. Ioanni Fabri, quia non fuit rite ad illud officium electus, cum iuxta statuta vt dicebat, non esset Natio ad hoc specialiter conuocata.

Ad oppositum verò supplicatum fuit pro parte M. Ioannis Fabri ad hoc in die electionis Rectoris electi per Nationem propter necessitatem Officii de quo disponendum est pariter cum Rectore. Super quo deliberavit Natio pro parte dicti M. Ioannis Fabri Magistri in Artibus & Baccalarii in Theologia de Venerabili Collegio Navarræ, ratam habens electionem ipsius factam. Attento quod illud Officium non est propriè officium Nationis, sed magis Vniuersitatis, commissum pro hac vice, Nationi; & ideo non tenet naturam aliorum Officiorum *Nationis*. Considerans insuper Natio necessitatem prouidendi tunc ipsi Officio & certis aliis de causis in ipsa congregatione factis, voluit quod dictus M. Petrus redderet dicto M. Ioanni *sigillum contributionis* præfatæ, & pacificè gauderet amodo dicto officio: quod & fecit.

Erat autem huic officio certum Salarium attributum, vigesimi scilicet denarii: in quo ne fraudem Contributor faceret, apponebatur Inspector, quem *Contra-rotulatore* appellabant, cum mercede trigesimali denarii. Ita in actis diei 6. Aug. an. 1446. legimus electum fuisse *Receptorem Bursæ* imponendæ M. Petrum de Vaucello cum Salario *Vigesimi denarii*; & M. Gaufridum Normani Inspectorem seu Contratorulatore cum Salario trigesimali denarii: qui ambo erant Nationis Gallicanæ, eiusdemque ambo Procuratores fuerant.

Anno 1450. M. Ioannes Escombart Nat. Gall. *Receptor Bursæ communis* fuisse legitur, quæ Bursa quatuor erat solidorum & semibursa duorum. Quod Bursæ genus cum frequentius exigeretur pro necessitate negotiorum, illud omnino suppressi voluit Natio Gallicana, aliumque ararii publici modum proposuit, prout scribit M. Ioannes de Martignaco Procurator ad 29. Decemb. anno 1451.

Quo ad modum habendi pecunias pro agendis Vniuersitatis, Natio ex tunc adiuuauit alium modum quàm per impositionem Bursæ. Videlicet quod quælibet Facultas & Natio suo prouideret Ambassiatori, vel quod fieret thesaurus communis hoc modo: videlicet quod quilibet nouiter veniens, volens iurare, volens priuilegiis, immunitatibus atque libertatibus Vniuersitatis gaudere, in sua intronizatione solueret vnum scutum tam diues quam pauper: aut quilibet secundum qualitatem & exigentiam sui status: Nobilis videlicet, Abbas, Prælatus & quilibet in quacunque dignitate constitutus, vnum Nobile aureum, Mediocres vnum scutum, Inferior siue pauper medium scutum, & quod tales compellerentur iurare antequam reputarentur Parisius pro promotione tempus acquirere, sicut fit in aliis Vniuersitatibus Andegauensi, Aurelianensi, Colonien-si, Louaniensi. Et de hoc fieret edictum commune singulis mensibus per Vniuersitatem tam in sermonibus, lectionibus & aliis actibus, quàm scripto vbilibet publicandum.

Huiusce Bursæ communis suppressio videtur valde fuisse cordi prædictæ Nationi: nam die 5. Ian. sequentis voluit omnibus Collegiis & Scholis per schedam Procuratoris quasi per edictum sigillo Procuratoriæ munitum significari. Nihilominus non tam citò suppressa fuit: quippe ad annos sequentes legimus quæritas propositasque varias vias rationesque Ararii publici, alias quàm per Bursam.

Anno 1459. die 20. Octob. successit in prædicto Quæstura Officio M. Ioanni Escombart M. Ioannes Pluyette vir Procuratorius & Nationis Gallicanæ. Et

an 1460. 26. Septemb. deliberauit Natio Gall. vt pecuniæ per eum receptæ reponerentur in arario publico.

Cæterum licet eligi solerent *Quæstores* seu *Receptores* eiusmodi *Bursa Communis*, Officium tamen istud *Receptorium* omnino esse credebatur, itaut esse videretur veluti pars auulsa a toto, & membrum à suo corpore resecatum: quippe Rectores nascebantur quodammodo *Receptores*: sed cum eiusmodi separatio munerum abiisset aliquatenus in consuetudinem, à nonnullis Rectorem increpitum fuisse legimus anno 1462. quod ararium publicum curare sategisset: Natio tamen Gallicana id iuris ipsi asseruit: vt constat ex Actis 17. Nouemb. *Receptor supplicauit contra quendam Magistrum volentem D. Rectorem increpare ex eo quod recipiebat ararium publicum, voluitque Natio quod ipse D. Rector reciperet, prout & fecerunt sui prædecessores.* Ex Actis 16. Nouemb. 1464. *fuit conclusum quod D. Rector haberet cogere omnes suos prædecessores ad composita reddenda de pecunia recepta per eos pro Arario publico.* Ex Actis 27. Nouemb. 1466. *vs ea scuta reciperet D. Rector, eo quod Ararium publicum rectpere habet ex ordinatione Vniuersitatis.*

Verum ita tandem transactum est, vt tam Quæstor seu Receptor communis Vniuersitatis, quàm Rector certas pecunias reciperet nomine ararii publici. Itaque consequentibus annis sæpe legimus & Rectores & Receptores acceptæ pecuniæ communis suas Vniuersitati reddidisse rationes, donec tota receptio ad Receptores omnino tandem translata est.

Vt verò Catalogù Quæstorum seu Receptorum quem cœpimus, contexere pergamus, M. Ioanni Ployette defuncto sub finem mensis Maii. an. 1480. substitutus est in successorem Muneris M. Ioannes le Gendre vir Procuratorius & Nationis Gall. Et ille in Comitibus 6. Feb. 1482. supplicauit statui ne Rector vllum admitteret ad iuramentum donec signo suo restaretur satisfecisse pro Bursis. At Natio Gallic. conclusit Rectoris esse Bursas illas Iuratorum recipere, & earum rationem in fine Rectoratus reddere.

Quæsturam post eum gessit M. Ioannes Riouole Nationis Gallicanæ cuius Procurator fuerat an. 1474. & 1475. tunc verò Grammaticorum Collegii Nauartici Propriarius: cuius celebratur ex fundatione quotannis obitus. Obiit autem si bene memini an. 1516.

Riouolio successit M. Ioannes Nicolas. Et isti M. Robertus Raulin, aliis Carlin, de qua electione hæc verba leguntur in Commentariis Vniuersitatis ad diem 12. Iunii an. 1524. *Congregatio Vniuersitatis extitit facta apud S. Mathurinum super* 2. Artic. Primus ad prouidendum de Receptore Ararii publici Vniuersitatis vacante per obitum defuncti M. Ioannis Nicolai ultimi possessoris eiusdem. M. Robertus Raulin supplicauit pro dicto officio. Et ab omnibus admissus est. Sed eo post annum fatis functo, habitisque de Successore deligendo 21. Nouemb. an. 1525. non sine clamore ei suffectus est M. *Wlcanus* seu *Waldequinus Thyuet* Carnotensis Nationis Gall. Procurator factus die 27. Aug. an. 1520. Causa clamoris fuit, quod cum duo postulassent prædictus Thyuet & M. Renatus de Campis, 4. Procuratores Renato adhæserunt, tres verò Decani Waldequino, cum quibus conclusit Rector contra morem: quippe cum munus illud esse putarent suum Nationes, seque primarium ius in electione Quæstoris habere, nempe nominationem seu præsentationem, ægrè ferebant Rectorem à Procuratoribus discessisse. Hinc in Commentariis Medicæ Facultatis. *Artium humanarum classis de Campis iam adhæserat multo cum clamore & tumultu.*

In Reg. verò Vniuersitatis sic ea de re legitur 6. art. *Super electione Receptoris Vniuersitatis vacantis per obitum defuncti M. Roberti Raulin ultimi Possessoris.* M. Renatus de Campis supplicauit pro dicto officio Receptoris & allegauit diligentias per eum factas pro Vniuersitate & obtulit facere quæ sunt facienda. M. Valdequinus Thyuet etiam dictum officium Receptoris sibi conferri fecit supplicationem magnam, & obtulit facere quæ sunt facienda. *Præclara Artium Facultas.* confert officium Receptoris M. Renato de Campis tanquam capaci & idoneo. *Saluberrima Medicorum Facultas de Officio Receptoris confert W. Thyuet. Consultissima Decretorum Facultas. de Officio Receptoris confert W. Thyuet. Sacra Theol. Facultas de officio Receptoris à maiori parte pro Thyuet conclusit. Vniuersitas de Officio Receptoris à tribus Facultatibus concluso confert M.*

Waldeguino Thyuet præstitis iuramentis & cautione data.

Contractu accidit 5. Martii an. 1544. nam cū idem Thyuet supplicasset in Comitibus Mathurinensibus admitti factam à se resignationem officii Quæstorii in gratiam M. Simonis Doutreleau, eiusque supplicationi subscripsissent Decani superiorum Facultatum, quatuor Procuratores quibus cum conclusit M. Ludouicus Charpentier Rector illam omnino reiecerunt. Aqua sententia prædictus quidem Thyuet appellauit, sed incassum. De hac re Vincentius Munstelius Decanus Facultatis Medicinæ Reg. 6. F. 4. D. Rector conclusionem elicit non à sententia trium Facultatum prædictarum, sed à sola sententia Facultatis Artium: à qua conclusione protinus appellauit D. Wilcanus Thyuet tanquam abusiuà & falsà sententiã.

Verum in Comitibus habitis 14. Martii eiusdem anni receptus est prædictus Doutreleau & iuramentum præstitit.

Simoni successit M. Ludouicus Bonneau Cenomanensis, vir Procuratorius & antiquus Regens, iuramentumque præstitit 5. Iunii an. 1560. sponsoremque dedit Stephanum Mesnart Pistorem in suburbio S. Marcelli die 12. eiusdem mensis & anni. Sed paulo post eiurata Quæsturã transiit ad Theologorum ordinem, Doctoralemque laurea m sumpsit.

Ludouico Bonneau successit M. Nicolaus Pelletier Licentiatus in Theologia 16. Septemb. an. 1564. sic enim in Reg. German. Nat. *Omnium Ordinum consensu M. Nicolaus Pelletier Quæstor Vniuersitatis designatus fuit & in locum D. Bonneau substitutus.* Hunc excepit M. Ioannes Litteralis seu Litteratus, an. 1575. præstititque iuramentum Rectore M. Clemente Iacob: vt legitur in Codice Rectorum D. & M. *Ioannes Litteratus receptus est ad officium Quæstoris Generalis Academia die 8. Martii (an. 1575.) per eiurationem simplicem Peletarii.*

Anno 1582. die 18. mensis Aprilis successit M. Iacobus Geruais Procurator Collegii Iustitiani: de cuius electione sic scribit M. Alexander Hamilton in Reg. German. Nat. An. 1582. 18. die mensis April. apud Mathurinos 3. Facultatum Decani cum 4. Procuratoribus Facultatis Artium vnanimi consensu elegerunt D. Iacobum (Gerauis) Procuratorem Collegii Iustitiæ in publicum Academiæ Quæstorem loco defuncti Quæstoris D. Ioannis Litteralis.

Eiusdem admissa est resignatio in gratiam M. Germani Gouffé 3. Septemb. an. 1585. vt scribit Ioannes Pometaulx Procurator Nat. Germ. 3. Septemb. (an. 1585.) *Vniuersa Artium Facultas aliæque superiores Facultates apud Mathurinenses admiserunt D. Gouffé in Academia Quæstorem per resignationem.* Idem an. sequenti nempe 25. Septemb. 1586. Nationis Gallicanæ Procurator electus est, & Quæsturam deinde exercuit vsque ad an. 1614. quo vita functus est.

Habitis vero ad successoris designationem Comitibus die 11. April. an. 1614. orta est contentio inter Decanos Facultatum & Procuratores Nationum: Decani Claudium Chauuin, Procuratores Samuelem Daccole; vtumque in Curia Parlamenti Procuratorem elegerunt: & malè vtraque pars, quæ specioso & apparenti delusa commodo Procurationis litium, contra consuetudinem homines extraneos ad ætarii sui procurationem admisit. Nec caruit reprehensione orante Seruino Patrono Catholico (res quippe ad Senatam delata est) dixit enim publicè melius sibi consulturam fuisse Vniuersitatem, si Magistrum aliquem Academicum elegeret, cuiusmodi erat Germanus Gouffé & alii Prædecessores.

De hacce contentione Petrus Valens tum Procurator Nat. Germ. testis oculus. *Die 11. April. (an. 1614.) vnà cum Rectore & Procuratoribus ad Mathurinos venimus, ibique Rector obtulit DD. Decanis 3. Facultatum superiorum D. Daccole Procuratorem Curia, vt eum Quæstorem Academiæ recipere vellent in locum demortui D. Gouffé. Sed illi ius nominandi seu designandi sibi arrogantes, quendam alium Procuratorem quoque Curia nomine Chauuin supplican- tem ibi pro eodem Officio nominarunt, elegerunt, siue crearunt. Facultas Artium quæ mordicus tenet penes se ab omni xuo esse ius designandi & offerendi, illorum tantum confirmandi, D. Daccole, quem supplican-tem pro eodem officio idoneum censuerunt Decani, non admiserunt tamen vt Rectori & Procuratoribus ius suum eriperent: sed 4. Procuratores eum suis suffragiis (vt puta qui illud officium à Rectore & 4. Procuratoribus impetrauerat) receperunt. munusque illud habere iusserunt, Quod Rector conclusit, Decani verò intercesserunt.*

Re ergo delatà ad Senatum prædictus Samuel Dacole electus, nominatus & præsentatus à Rectore & Procuratoribus nominationis confirmationem Senatus-consulto obtinuit 9. Aug. an. 1614. Quo munere functus est pacificè ad an. vsque 1660. quo obiit, factà prius & admittà eiusdem Officij resignatione in gratiam M. Samuelis Dacole filij, Causarum Patroni in Curia Parlamenti.

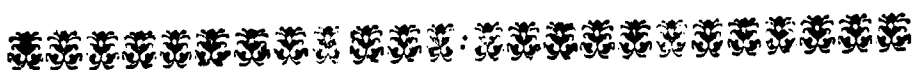
Atque hinc maximè origo repetenda est contentionù & dissidiorù, quæ deinde Vniuersitatem turbarunt & turbant etiamnum. Prima verò radix mali in Decanis cupido pecuniæ quam Rector pro media parte & Procuratores pro altera ex fortuitis prouentibus vacantium Officiorum sibi habere consueuerant. Nec omiserunt Decani partem quoque sibi vindicare apud Senatum, cum in iis quæ communis essent reditus, partem haberent. Ne viderentur tamen lucri causà quietem Academiae turbasse, nominationem prædicti Chauuin ratam esse debere contenderunt, utpote trium Facultatum suffragiis ac proinde pluribus factam. Et quo ad utramque rationem à Senatu ampliatum est, quia non liquebat.

Contra Rector & Procuratores suas esse obuentiones fortuitas ex Munerum eiusmodi vacationibus: idque à Maioribus ita obseruatum; & plurimorum Officiariorum omnis generis testificationibus confirmabant. Nec verò hic agi præcipuè de suffragiorum pluralitate, quam à se quoque omnino esse contestabantur, sed potissimum de iure electionis, quod sibi vindicabant ex multiplici capite. 1. Quidem ex veteri statuto Simonis Cardinalis an. 1266. quo ius nominandi Conseruatoris Apostolici Nationibus attribuit. 2. Ex iure Prioritatis, cum Facultates à Nationibus, non à Facultatibus Nationes fuissent in societatem admissæ.

3. Ab exemplo Rectoriæ electionis quæ Nationum erat omnino absque vlla confirmatione Facultatum: suum autem esse illud munus, nempe Rectorium citra controuersiam; & sua proinde tria supradicta Syndici, Scribæ & Quæstoris, quæ fuerant olim Rectoris, quæque fuerant à corpore quod suum erat, quodammodo auulsa & distracta.

4. Ex conditione & ordine personarum ad eiusmodi munera assumendarum, quas constat fuisse semper Facultatis Artium: ac proinde longè conuenientius esse ut nominent ipsæ Nationes & præsentent Vniuersitati, quos voluerint è suis assumere, quam vt à Facultatibus eligantur, quibus non tam noti esse possunt.

Postremo pluralitatem suffragiorum si de ea quæstio sit, euinci vel ex vnico Beneficiorum argumento; quorum dispositio & præsentatio ad singulos Decanos & Procuratores ex æquo & vicissim pertinere dignoscitur. Hæc de Officiis Academicis dixisse sufficiat, de quibus fusus in priuato volumine, si vitam Deus protraxerit.

DISSERTATIO VII.

DE FORO VNIVERSITATIS ET CVRIÆ Conseruationis.

Res seu lites Vniuersitatis duplicis sunt generis: aliæ inter Magistros & Scholares seu inter supposita ipsius Vniuersitatis de re aut disciplina Scholastica oriuntur. Et harum Iudex est Vniuersitas, vel qui ab ea Iudicio præficiuntur. Aliæ sunt cum Extraneis, & harum antiquitus Iudices erant Conseruatores priuilegiorum. Ita duplex forum Vniuersitatis constituere necesse est, quemadmodum olim Romæ duplex erat Tribunal Iudiciorum, vnum Prætoris Urbani qui lites ciuium audiebat & dirimebat: alterum Prætoris Peregrini, qui Ciuium cum Peregrinis & extraneis litigantium iudicia exercebat.

Leges ferre, statuta condere & ex illis iudicare Vniuersitatem posse tam est certum quàm quod certissimum. Quibus enim Princeps aut Respub. Collegij seu Corporis constituendi potestatem dederunt, iisdem *αὐτονομίαν* seu licentiam

statuendi quæ ad sui conseruationem necessaria essent, concesserunt; inter quæ non est dubium esse legum lationem iudiciorumque exercendorum potestatem.

Camillus Borellus tractatu de Magistrat. Academ. l. 1. c. 8. refert ex Ioachimo Stephani Collegia Philosophorum habuisse olim *Primicerium* veluti Rectorem tam Romæ & Constantinopoli quam in Prouinciis, qui iurisdictioni Scholasticæ præerat; eamque fuisse separatam à iurisdictione vrbis Romæ, Constantinopolis & Prouinciarum. Hanc verò munificentiam Imperatorum Orientalium imitatos & secutos postea fuisse Occidentales, præcipuè autem Carolum M. & alios Principes, qui cum Scholarium Collegia constituerunt, non solum eis dotes assignarunt, sed & immunitatibus ac iurisdictione confirmarunt.

Cum Sophocles Amphiclidæ filius legem Athenis tulisset, ne quis Philosophus scholæ præficeretur absque Senatus Populique autoritate & decreto, Theophrastus qui tum erat Scholæ Rector ceterique Magistri ex vrbe excefferunt, donec anno sequente abrogata lege & illi redierunt; & Theophrastus Scholam Atheniensem vt ante regere permittus est. Hac de re Diogenes Laertius in Theophrasto.

Cum esset huiusmodi (hoc est Scholasticus seu Rector Academiæ) secessit ad tempus & ipse & Philosophi reliqui. Quippe Sophocles Amphiclidæ filius legem tulerat vti nequis Philosophorum præficeret scholæ, nisi id senatus ac plebs decreuisset: ei qui secus faceret, capitis supplicium indici. Verum sequenti anno denuo reuersi sunt cum à Solone Sophocli dies datus esset. Quo tempore Athenienses eâ lege abrogatâ Sophoclem talentis quinque multarunt, decreueruntque Philosophis red tum, vt & Theophrastus remaneret, Scholamque vt antea regeret.

Fridericus 1. cognomento Barbarossa Bononiensis Academiæ statum reformans authentica *Habita* concedit tres iudices quos Scholares conuenire possint, *Rectorem*, quem per excellentiam Dominum vocat, *Magistrum* proprium & *Episcopum* Ciuitatis. *Teruntamen*, inquit, *silitem eis quispiam super aliquo negotio mouere voluerit, huius rei optione datâ Scholaribus eos coram DOMINO, VEL MAGISTRO SVO, VEL IPSIVS CIVITATIS EPISCOPO, quibus hanc iurisdictionem dedimus, conueniat. Qui vero ad alium iudicem eos trahere tentauerit, etiamsi causâ iustissima fuerit, à tali conuincatur cadat.*

Ex his liquet apud omnes gentes fuisse semper aliquem Iudicem Scholarium rei que Scholasticæ de numero Magistrorum. Nemo enim melius iudicat quæ sunt artis alicuius, quam qui eam artem profitetur. Vnde solent etiam Iudices seu Magistratus causarum eiusmodi discussionem ad peritos remittere, aut eos in consilium adhibere, vt facilius & certius iudicare possint.

Non est autem dubiû, quin Parisiis Rector cum Procuratoribus, seu ipsæ Nationes ante accessionem Facultatum Theologiæ, Iuris Canonici & Medicinæ statuta condiderint & secundum ea iudicarent. Huiusce rei exemplum illustre reulimus ad an. 1210. ex Decretali Innocentii III. ex qua intelligimus Magistrum G. Vniuersitatis consortio & Priuilegiis fuisse priuatum ob contumaciam, vixque restitutionis beneficium obtinuisse.

Præterea plurima statuta Vniuersitatis, Facultatis Artium & singularum Nationum & Facultatum; ex quibus liquet ipsæ Nationes & Facultates in sua supposita, Facultatem Artium in omnesibi subditos, Vniuersitatem in quoscunque Magistros & Scholares tam per se quam per Rectorem & Procuratores aliosque Deputatos iudicium exercuisse. Id quoque notauit Robertus Gouletus Cap. de Iurisdictione cuiuslibet Nationis aut Facultatis in sua supposita, & similiter ipsius Vniuersitatis. Sic autem habet.

Vnaquæque Natio similiter & Facultas in sua supposita de concernentibus factû Nationis vel Facultatis iurisdictionem habet, atque pro suis agendis scribam siue Notarium scilicet in superioribus Facultatibus & Nationibus maiorem Bidellum, nisi de consensu partium, quando in Nationibus plures sunt Competitores, alius adducitur. In Facultatis verò Artium Actibus & Conuentionibus Scriba Vniuersitatis semper habetur. Vnde à Nationis sententia licet grauato ad ipsam Artium Facultatem appellare. Que in illo casu in aliis tribus consistit Nationibus: & à sententia vnus Facultatis ad ipsam Vniuersitatem quæ similiter consistit in aliis 3. Facultatibus, sed ab ipsa Vniuersitate nullo modo appellare

lari licet nisi forte ab ipsa Vniuersitate minus bene congregata ad ipsam melius congregandam. Certum est igitur primariam primigeniamque Iurisdictionem in Vniuersitate, in Facultate Artium atque in singulis Facultatibus & Nationibus congregatis residere: quemadmodum olim Romæ Iudicia penes populum erant, ab eoque legitime ferebantur.

Sed quia non semper vacat aut commodum est habere Comititia, ideo Maiores nostri per Iudices delegatos lites disceptari & iudicia exerceri voluerunt. Fuit autem Tribunal Academicum duplex, vnum vetus, alterum recentius. Vetus quidem Rectoris & 4. Procuratorum: Recentius, eorundem cum tribus Decanis Superiorum Facultatum: quemadmodum supra de Consilio & Consiliariis Vniuersitatis diximus. Tribunal quidem Rectoris cum Procuratoribus videtur fuisse statum & ordinarium: alterum verò Deputatorium tantummodo & extraordinarium. Patet vel ex vnico statuto an. 1310. quod legitur in Codice Membranaceo Picardicæ Nationis, cuius talis est inscriptio.

STATVTVM VNIVERSITATIS, QVOD CORAM RECTORE ET PROCVRATORIBVS, VEL DEPVTATIS VNIVERSITATIS NVLLVS CITETVR NISI BIS; NISI IN CAVSIS FAMAM TANGENTIBVS IN QVIBVS QVATER CITANDVS EST.

Item in alio statuto eiusdem Vniuersitatis, quod in Comitiiis Generalibus apud Mathurinenses factum est an. 1315. disertè notantur duo illa Tribunalia. *Quia nonnulli in causis motis coram Rectore & Procuratoribus Vniuersitatis Paris. prædictæ, seu coram Deputatis ab eadem... Statuimus & ordinamus ut quicumque de cætero ab ipsis Rectore & Procuratoribus ad Vniuersitatem ipsam ex quacunque causa coram ipsis mota appellauerit, primitus & ante omnia cautionem quinque solidorum dicto Rectori qui pro tempore fuerit, præster... Statuimus insuper & ordinamus quod Quicumque ex nunc in futurum à Deputatis ab Vniuersitate prædicta in aliqua causa datus seu dandis ad ipsam Vniuersitatem appellauerit, præstita ab ipso appellante cautione decem solidorum ante omnia in manu ipsius Rectoris, in eius appellatione admittatur.*

Ex quibus verbis videtur euidenter colligi alterum horum Tribunalium Ordinarium Primigeniumque esse ac legitimum; alterum verò quod Deputatorum erat, subsidiarium tantummodo & datum ab Vniuersitate prout causæ ratio exigebat. Patet id insuper ex Statuto an. 1322. in quo sic legitur. *Ad nos fuit relatum quod cum super causis coram Noisoriis, per Nos soleant dari Deputati qui de meritis causarum earundem se informant, &c.*

Cæterum Rector ordinariam illam Iurisdictionem ter in hebdomada exercebat, diebus scilicet Lunæ, Mercurij & Veneris, vt notauit Gouletus in cap. de Iurisdictione Rectoris & Procuratorum, sicque habet. *Præter hæc D. Rector cum Procuratoribus tribus diebus in hebdomada, scilicet Lunæ, Mercurij & Veneris iurisdictionem exercet & cognoscit de omnibus materiis scholasticis. Vbi omnes Primarij, Regentes, & non Regentes, Scholares & Officiarij Vniuersitatis: & etiam ratione ipsorum alij non subditi possunt conueniri, vt puta pro iuribus Primariorum, Regentium & Bidellorum, pro locatione domorum in quibus Scholastici morantur; tam pro illo qui alteri locauit, quam qui ab altero conduxit. Item ibidem discussio fit de Scholaribus discurrentibus de Collegio ad Collegium, de pergamento, de papyro, libris, scripturis, religionibus, illuminationibus & cæteris huiusmodi ad scholaritatem pertinentibus. Et a sententia ibidem data non licet appellare nisi ad Vniuersitatem, sicut dictum est prius.*

Tam iusta autem tamque sancta reputabatur esse sententia quam Rector tulerat, vt ab eo appellare nefas & periurio simile esse putaretur. Cuius rei extant exempla plurima in Historia. Vnum est quod omittere non possum. de quo sic scribit M. Ioannes Asperi Procurator Nat. Gall. Anno 1468. die 21. Febr. conuocata Vniuersitate Paris. apud S. Mathurinum super 2. Art. Primus ad aduiscendum modum procedendi contra M. Ioannem Bonardi qui sui iuramenti immemor traxerat vnum viâ appellationis à Curia D. Rectoris ad Parlamentum... Quibus per D. Rectorem... in Veneranda Nat. Gall. fuit omnium voto discussum super 1. Art. M. Ioannem præsumtum fore perjurum & priuatum, ac pro tali ab omnibus reputandum, vnamque requestam debere fieri ex parte Vniuersitatis Dominis Parlamenti de remissione causa ad gremium Vniuersitatis. Quod factum est.

Et ad an. 1470... Sept. sic scribit Antonius Morellus Procurator eiusdem Nat.

„ Die Veneris... fuit ab honorando D. meo D. Rectore Paris. Vniuersitas in S.
 „ Math. conuocata super 2. Art. Primus fuit super quodam Magistro qui appel-
 „ lauerat à Sententia D. Rectoris ad Parlamentum: qua de re implorauit ipse
 „ idem D. Rector vt alma Vniuersitas vellet apponere remedium, cum hoc tan-
 „ geret privilegia eiusdem... Quoad primum Art. extitit conclusum per honoran-
 „ dum Dominum meum D. Rectorem in facie Vniuersitatis, quod talis Magister
 „ appellans citaretur coram Vniuersitate responsurus causas propter quas: quod si
 „ non vellet comparere, quod cum priuabat & expellebat è gremio eiusdem Vni-
 „ uersitatis.

In Comitibus Deputatorum Vniuersitatis ad instructionem M. Nicolai Martim-
 bos Rectoris habitis conquesti sunt Decani de multitudine litium pendentium
 in Senatu & alibi remediumque afferri postularunt. Et D. quidem Roullier Doctor
 Medicus pro Decano Facultatis Medicinæ sedens dixit nonnullos Præceptores ac Officiarios
 dictæ Vniuersitatis tam ad supremum Senatum, Præfectum Parisiensem, quàm ad alium
 Iudicem, iurisdictione & autoritate D. Rectoris, DD. Deputatorum & Vniuersitatis
 neglectâ in prima instantia litigare quotidie non erubescere in maximum dedecus atque
 præiudicium eorundem D. Rectoris, DD. Deputatorum & Vniuersitatis, eorumque autho-
 ritate & preminetia, sibi videri propterea huic morbo medendum esse. Quibus sic reci-
 tatis & audito D. Ministro Conuentus D. Mashurini ibidem pro Decano Facultatis Decre-
 torum sedente maturaque deliberatione inter eos ac Picardiæ & Normaniæ Nationum
 Procuratores, censuerunt multandos esse illos qui causas in prima instantia, de quibus co-
 gnitio spectat ad D. Rectorem vel DD. Deputatos aut Vniuersitatem, in supremo Senatu
 agant.

Item in Comitibus Vniuersitatis habitis die 6. Iulij eiusdem anni, quartus ar-
 ticulus deliberationis fuit de Suppositis Vniuersitatis & his qui neglecta Vniuersitate
 adesunt supremum Senatum quatuor inter eos lites & controuersie oriuntur. Rector verò
 exponens causam congregationis dixit nonnullos Præceptores & Supposita eiusdem
 Vniuersitatis cum inter ipsos oriuntur lites & controuersie, solitos quamprimum adire su-
 premum Senatum, priusquam Rector & Vniuersitas de re siue controuersia eorum cognoscat,
 & inde grande damnum toti Vniuersitati & eius Suppositis generari... His in medium
 adductis Facultas Artium ita censuit, vt nulli pro Controuersis & litibus adeant su-
 premum Senatum, priusquam per D. Rectorem aut Vniuersitatem de eorum controuersia
 statutum fuerit. Alioquin contrafacientes priuabuntur, & ex nunc priuantur priuilegiis
 & libertatibus dictæ Vniuersitatis. Ita quoque censuerunt Medicinæ, Decretorum
 & Theologiæ Facultates, secutaque hæc conclusio, vt nulli pro Controuersis in
 prima instantia adeant supremum Senatum, alioquin priuabuntur priuilegiis.

In Reformatione totius Vniuersitatis an. 1598. art. 20. Appendicis ad reforma-
 tionem Facultatis Artium sic habetur. Sit penes Rectorem ex Consilio Decanorum su-
 periorum Facultatum & Procuratorum Nationum potestas cognoscendi & iudicandi de
 controuersis inter Gymnastarchas, Præceptores, Pedagogos & Magistros de re scholastica
 ortis. Is primum audeatur. Si causa grauior, ab eo sit prouocatio.

CURIA CONSERVATIONIS.

REstat vt de Curia Conseruationis agamus, de qua querendum quid sit &
 quid ab antiquo fuerit, quoruplex sit, quo in loco exerceretur, & quos Offi-
 ciosos haberet. Imprimis igitur Curia Conseruationis est Tribunal Conseruatio-
 nis ad quod conueniri possunt tam extranei quàm Academici de litibus ad pri-
 uilegia Academiae pertinentibus. Quo sit vt cum Vniuersitas Parisiensis dupli-
 cæ generis Priuilegia possideat, Regia & Pontificia, duplicem quoque Conser-
 uatorem obtinuerit, Regium qui Præpositus est Parisiensis, & Pontificium seu
 Apostolicum, qui Episcopus est Meldensis, Siluaneensis aut Beluacensis. Re-
 gius quidem à Rege instituitur, sed præstat Vniuersitati iuramentum, vt ante
 dictum est; Apostolicus verò ab ipsa Vniuersitate eligitur iuxta statutum an.
 1266. eidemque præstat sacramentum de administratione Iudiciorum iuxta Sta-

cuta & priuilegia. De utroque sic scribit Gouletus in cap. de *Conseruatoribus Priuilegiarum*.

Pro tuendis autem ipsius Vniuersitatis & suorum Officiariorum iuribus instituti sunt duo Conseruatores, scilicet Conseruator Apostolicus & Conseruator Regius. Coram quibus ipsius Vniuersitatis Supposita quascunque personas sibi Reas & in aliqua re obligatas faciunt conuenire. Conseruator enim Regius est Præpositus Parisiensis aut eius locum tenens, qui tenetur ipsi Vniuersitati iuramenta præstare de tuendis & conseruandis Priuilegiis ipsius Vniuersitatis iuxta formam in libro Rectoris & Procuratorum scriptam.

Conseruator autem Apostolicus assumitur per Electionem ipsius Vniuersitatis: cuius Officii tres sunt capaces, scilicet Episcopus Beluacensis, Episcopus Siluaneensis & Episcopus Meldensis: alter enim istorum sic assumptus tenetur iuramenta ipsi Vniuersitati præstare de tuendis priuilegiis ipsius Vniuersitatis & de administranda iustitia Suppositis. Item potest dare Vicegerentem quem tenetur præstare ipsi Vniuersitati, qui tenetur similiter iurare in præsentia Vniuersitatis. Paucæ sunt Vniuersitates in quibus non sint duo eiusmodi Conseruatores; cuius institutionis triplicem necessitatem affert Gregorius Tolosanus lib. 19. de Rep. c. 10. Nempe ut Vniuersitatem tueantur ab insultibus imperiti vulgi, ab inuidorum malignitate, & à Principum secularium vi & impotentia. *Egerit*, inquit, *Vniuersitates* Studiorum Defensore vel maxime 1. Quod Vulgus quadam nescio quantâ corruptelâ infectum solet odio prosequi studiosos & illis infectum esse; quamquam ex eorum assiduitate vberimos colligat annuatim fructus & redditus: & quamuis eâ releuetur impensâ, nec cogatur aliò filios erudiendos mittere cum periculo & discrimine fortunarum, vitæ aut morum eorumdem. Et tamen est inimicitia & contrarietas inter ignorantiam & rusticitatem seu barbariem morum & scientiam, peritiam & studia virtutis, ut se vix compati sine aliqua lite possent. 2. Sunt & inuidi vulgares & plebeij felicitatis litterarum, ut quanquam sine illis bene esse nequeant, tamen fulgore & splendore illarum & doctrinæ obcecentur, aut pati radios eius facile nequeant 3. Sunt & Principes successores Antecessorum qui non eodem animo fauent studiis, quo Fundatores Antecessores fuerunt, & leui de causa vel spe augendarum quodammodo opum, vel decepti inuidia & malicia Aulicorum conuellere priuilegia concessa moliuntur. Proinde & Conseruatores sunt seculares qui secularibus mediis vulgi iniurias repellere & castigare possint: & Spirituales seu Ecclesiastici, qui contra Principes ipsos intercedere censura spirituali, & potestate Pontificiâ uti possunt, & generaliter sacram eodam & illâsam Academiam sua protectione conseruent.

Non pigebit referre quæ in hanc ferre rem scribebat Lupus Ferrariensis sub initia Academiæ Paris. *Amar litterarum*, inquit Ep. 1. ad Eginhartum, *ab ipsa ferè initio pueritie mihi est innatus: nec earum vi nunc à plerisque vocantur superstitiosi: otia subsidio sunt... per famosissimum Imperatorem Carolum, cui litteræ consue d. ferre debent, ut eternam ei parent memoriam, cæpta reuocari aliquantum quidem extulere cepit, satisque constitit veritate subnixum præclarum Ciceronis dictum HONOS ALIT ARTES ET ACCENDUNTUR OMNES AD STUDIA GLORIA. Nunc ocri sunt qui aliquid discere affectant, & velut in edito sitos loco studiosos quosque Imperitii vulgo aspectantes, si quid in eis culpe deprehenderit, id non humano vitio, sed qualitati disciplinarum assignant. Ita dum alij dignam sapientiæ palmam non capiunt, alij suam verentur indignam, à tam præclaro opere destiterunt.*

Ex his igitur intelligimus quæ fuerit necessitas instituendi Conseruatoris. Vnde etiam eiusdem antiquitas colligitur: siquidem ab initio fuerunt imperiti & maleuoli qui litteratos odio prosequerantur & litibus fatigabant. De Conseruatore Regio cuius antiquitas longè maior est, diximus 1. vol. in dissertatione. 3. fol. 265. & 266. Apostolici autem institutio ad quem Pontificem sit referenda, non planè constat. Certè Alexander III. demandauit Petro Cardinali S. Chryllogoni curam virorum litteratorum; & Guillelmo Remensi prouinciam reformandæ quodammodo Vniuersitatis ut ad seculum 4. retulimus. Consecuti Pontifices singularem quoque Academiæ nostræ curam habuisse videntur, eique priuilegia nonnulla indulserunt, quorum Conseruatores & Executores mandatorum suorum voluerunt esse, modò Episcopos, modò Abbates aliosque pro suo arbitrio & vo-

luntate. Donec tandem eorum eligendorum facta est ipsi Vniuersitati potestas an. 1266. per Cardinalem Simonem. Tum igitur cœpit certus esse Conseruator & instituta Curia Conseruationis.

Qualia fuerint autem iuramenta quæ Conseruator præstabat, intelligimus ex formula quæ legitur in lib. Rectoris quæ quidem post Reformationem Cardinalis Tura-villæ conscripta est. Talis autem est.

Iurabitis quod conseruabitis Reformationem & statuta D. Cardinalis de Tonte-wille concernentia Curiam Conseruationis Priuilegiorum Apostolicorum ipsius Vniuersitatis, & quod huiusmodi Reformationem per Officiarios eiusdem Curie institutos & instituendos seruari facietis, illamque singulis annis ad minus die primo placitabili post vacationes vindemiarum in Prætorio Curie Conseruationis publicè legi & iurari facietis.

Item quod Officiarios eiusdem Curie Conseruationis eligeris idoneos & sufficientes, & illos Vniuersitati præsentabitis supplicando & requirendo quod ipsa Vniuersitas dignetur eos recipere & admittere, nec pro huiusmodi officiis aliquid exigeris.

Item quod dictum Officium Conseruatoris per vos vel vices vestras gerentem de consensu ipsius Vniuersitatis recipiendum bene & fideliter exercebitis, & contenta in litteris Apostolicis Conseruatoris sub pœnis in eisdem contentis pro posse seruabitis & seruari facietis.

Item quod Priuilegia iura, franchisias, libertates, ordinationes & consuetudines ipsius Vniuersitatis concessas & concedendas, factas & faciendas conseruabitis. Priuilegiatos in eorum priuilegiis manu tenebitis, nec non mandatis & ordinationibus Vniuersitatis parebitis.

Item quod ipsi Vniuersitati in suis negotiis & agendis pro posse auxilium, consilium & fauorem præstabitis.

Conseruator autem tactis sacro-sanctis Euangeliis, vel manu pectori apposita sic publicè iurabat.

LOCVS
CONSER-
uationis.

ITA IVRO. SIC ME DEVS ADIVVET.

Locus Curie Conseruationis idem ac locus Comitiorum Vniuersitatis, nimirum Capitulum Mathurinsium: in cuius medio ad parietem ex aduerso Pulpiti Rectorii veluti cathedra est. In qua sedebat Conseruator seu vices eius gerens. In eadem sedere solet Rector cum habentur apud Mathurinses Comitia Deputatorum Vniuersitatis: à dextra verò & læua assident Decani Facultatum & Procuratores Nationum.

In actis an. 1467. 27. April. Sic legitur. *Lucidè explanauit præfatus D. Rector quod ex parte D. nostri Regis à surpadietis suis Officiariis seu Commissariis coram solemnibus Deputatis, præsentibus 4. Procuratoribus in aula S. Mathurini, in qua solet sedere pro tribunali iudex Curie Conseruationis dictæ Vniuersitatis explicata atque patefacta fuere. Et in actis 10. Feb. an. 1475 post præsentationem litterarum D. Regis & expositionem credentiæ earundem per D. Confessorem congregati Deputati Vniuersitatis per D. Rectorem in loco Conseruationis præfente D. Confessore.*

Restat vt qui fuerint Officiarii Conseruationis, exponamus. De his autem sic Gouletus loco supra citato. *Officiarij Conseruationis qui debent per ipsum Conseruatorem institui & ipsi Vniuersitati præsentari, & recipi ad iuramenta, sunt Vicegerens Conseruationis, Promotor Vniuersitatis, duodecim Notarii Conseruationis, Graffarius commissionum & appellacionum à Conseruatore interiectarum. Et hi omnes Officiarii Vniuersitatis habentur.*

DISSERTATIO VIII.

DE PATRONATU VNIVERSITATIS IN
dispositione Beneficiorum.

Patronatus ius est nominandi Clerici idonei qui sacri ministerii curationem habeat. Cœpit autem hoc seculo Vniuersitas esse Patrona Beneficiorum Ecclesiasticorum variis de causis fundatorum. Sunt verò illa duplicis generis, Capellanæ & Curiz Parochiales. Capellanæ plurimæ fuerunt, quanquam 12. tantum Goulerus commemorat, quarum aliqua fundatæ sunt hoc seculo, aliæ seculis sequentibus. Curiz tres quæ sunt *S. Andrea de Arcubus*, *S. Cosmæ & Damiani*, & *S. Germani Veteris*, Academici iuris factæ an. 1345. & 1368.

Capellaniarum plurimæ ab interfecto Scholario aut Magistrorum ad expiationem sceleris Vniuersitati fundatæ sunt, & viginti singulæ libellis dotatæ; vt ex his liquet quæ scripsimus ad an. 1286. 1289. & 1298. Qualis sit autem Vniuersitatis Patronatus in Beneficiis eiusmodi, & qualiter eum exercere soleat, hic locus est inquirendi.

Patronatus omnis secundum Iureconsultos & Canonistas est Ecclesiasticus aut Laicus. Ecclesiasticus quidem competit iure Ordinario ratione Ecclesie Episcopis, Ecclesiarum Collegiis seu Capitulis, Abbatibus & aliis Clericis Ecclesiastico Ministerio addictis. Laicus vero ratione personæ Laicis sacrarum ædium constructoribus, instauratoribus & dotatoribus conuenit & competit, imò & successoribus eorum, etiam Clericis; adeo vt Episcopus absque eorum nominatione conferendi beneficii ius nullum habeat. Quod quidem non solum Canonibus Pontificiis sed iure etiam Civili constitutum est. Sicut enim, inquit Duarenus l. 5. de sacris Eccl. Ministris ac beneficiis, c. 4. *institutum eius merito commendatur* qui pio affectu religiosoque ductus, de sententia consilioque antistitis sui rem suam consecrat Deo eiusdemque proprietate amissâ, ita æquum visum est eum aliquid in ius retinere quod pietatis ipsius singularisque in Ecclesiam voluntatis perpetuum monumentum esse possit. Nec multum refert vt hoc ius quis retineat, an Basilicam fundauerit in suoque solo aut extruxerit ab initio, aut dirutam collapsamque restituerit, an vero ædificii ministrorumque tutelam, redditum ei vectigalque certum largitus fuerit. Hæc Duaremus.

Patronis autem Laicis Beneficiarii nominandi tempus 4. mensium est, Ecclesiasticis verò sex.

Iura verò hæc potissimum 4. vt Clericû in Officio peccantem apud Episcopum deferant: vt in egestatem lapsi, ex prouentu beneficii alii possint: vt ius suum donare permutare ve possint, vendere tamen non possint: denique ius nominandi in hæredes ita transeat, vt & in solidum Patroni sint, & Vniuersi tamen nominandi ius habeant: vt communiter tradunt Decretistæ.

Iam vero qualis est Patronatus Vniuersitatis? Ecclesiasticusne an Laicus? Certè videtur esse Ecclesiasticus, quia licet Vniuersitas non sit Corpus ex Clericis solummodo constans, & Ministerio Ecclesiastico omnino destinatis, habet tamen omnia fere priuilegia Ecclesiasticorum. Vnde inter rationes quæ afferebantur contra compositionem factam inter ipsam Vniuersitatem & Monachos San-Germano-Pratenses an. 1292. pro platea quadam quæ à M. Radulfo de Albussone legata fuerat, hæc potissimum afferebatur, quod ipsi liceret eam reuocare, quasi factam perperam de loco quem alienare non poterat, si quidem priuilegiis gaudebat Ecclesiasticorum, quibus non licet alienare, aut si quid alienatum, datur facilis regressus. Sic autem in membrana continetur quæ in Tabulario Vniuersitatis seruatur. Quantis Priuilegiis gaudeant Vniuersaliter omnes Scholares & studia, leges Imperatorum & leges Canonice declarant, & specia-

„*ne filius pro Patre. Sed quantâ prærogatiuâ priuilegio-*
 „*rum Vniuersitatis Parisiensis emineat in comparatione aliarum Vniuersitatum, Ec-*
 „*clesiarum & venerabilium locorum omnium declarant Priuilegia Vniuersitati*
 „*Parisienti à Rom Pontifice & Rege concessa. Quod ergo est licitum personis*
 „*Ecclesiasticis vel aliis personis venerabilium locorum, hoc etiam Vniuersitati*
 „*magis videtur esse licitum. Et quod eis de iure est prohibitum de rebus mobili-*
 „*bus alienandis, & Vniuersitati Parisienti videtur esse prohibitum. Hoc confirma-*
 „*tur per verba authenticæ de non alien. reb. Eccles. coll. 2. c. si minus § Et*
 „*hoc valere volumus in omni Ecclesia omnique Monasterio &c. subditur &*
 „*in omni absolute collegio quod actio pia constituit. Ex quo verbo ad Vni-*
 „*uersitatem Parisiensem se extendit ista lex, & specialiter quantum ad plateam*
 „*quæ relicta est publicis causis scilicet *puperibus Scholaribus Parisiensibus.**

2. Eidem Vniuersitati plurima priuilegia concesserunt summi Pontifices, iisque defendendis & custodiendis Conservatores Constituerunt sicut & Cancellarios, qui autoritate Apostolicâ docendi in omnibus Facultatibus licentias imperiuntur.

3. Si spectentur omnia eiusdem Vniuersitatis Corpora seu singulæ Facultates aut sunt fuerunt veillæ omnino Ecclesiasticæ aut certè magna ex parte, ex viris Ecclesiasticis Clericalique militiæ adscriptis constant vel constituerunt. Nam vt à Theologica ordiamur, neminem ad Doctoratum admittit, qui non fuerit ante Presbyter ordinatus. Facultas Decretorum Theologicæ si non est hodie omnino conformis in hac re, fuit certè alias & adhuc esse potest. Facultas Medicinæ, quæ hodie ex Laicis & vxoratis fere constat, ante reformationem Tutauillæam per Clericos exercebatur. Denique in Facultate Artium totidem sunt Clerici quot, Laici. Vnde consequens esse videtur Patronatum Vniuersitatis omnino esse Ecclesiasticum, ipsamque Vniuersitatem esse corpus Ecclesiasticum: siquidem Panormitanus respondens ad hanc Quæstionem, *Quomodo cognoscatur an Collegium sit Ecclesiasticum vel seculare? sic ait. Sic quod si plures sint ibi Clerici, est Ecclesiasticum: si plures Laici, est seculare.*

Alii tamen aliter sentiunt, & non modo Patronatum Vniuersitatis Laicum, sed & ipsam quoque Vniuersitatem Laicum corpus esse contendunt. 1. à definitione Patronatus: nam Ecclesiasticus ratione Ecclesiæ talis dicitur, Laicus ratione personæ & patrimonii, vt docet Rebuffus in notis ad Concordatum. § *Præfatique ordinari.* Vbi sic ille. *Patroni Ecclesiastici hi sunt, quibus ius presentandi competit ratione sue Ecclesiæ, siue quando ipsa Eccl. sit vel Vniuersitas seu Collegium Religiosorum vel Clericorum habet ius Patronatus. Patroni Laici, quando ius presentandi eis competit ratione sui Patrimonii. Gloss. in verbo presentare. Idem. Si Clericus fundauerit aliquam Ecclesiam ex suo Patrimonio vel fundatori successerit, quia dicitur ius Patronatus Laicum & per omnia regitur vt Laicum. Et in Tractatu nominationum Quæst. 8. n. 22. Dicitur Patronus Ecclesiasticus, quando ius Patronatus spectat ad Ecclesiam seu personam Ecclesiasticam intuitu Ecclesiæ. Si verò spectat ad Laicum siue ad personam Ecclesiasticam ratione personæ, vt pote quia Clericus successit Patri vel consanguineo, dicitur Patronus Laicus.*

Constat autem pleraque Beneficia, quorum patrona est Vniuersitas, dotata fuisse patrimonio ipsius Vniuersitatis, aut certè ex pecunia multatitâ ob interfectos Magistros & Scholares, quam in patrimonium suum conuerrere potuisset. Quales sunt veteres Capellaniæ, de quibus in Historia dictum est, & Sauoisianæ de quibus suo loco.

Patronatus vero Curiarum Parochialium SS. Cosmæ & Damiani, & S. Andreae de Arcubus, quem habet à Monachis San-Germano-Pratensibus, fundamentum sumit ex platea quadam M. Radulfi de Aluffone, ab ipso Vniuersitati legatâ seu testamento relicta; cuius deinde dominium transtulit Vniuersitas interposito pacto summæ annuæ 14. libellarum, quam Monachi pendere tenebantur ipsi Vniuersitati. Ob quam per 52. annos non solum ortâ inter partes lite grauissimâ, tandem pro bono pacis ita conuenerunt an. 1345. vt Monachi in platea prædictâ possent liberè domos extruere si vellent & 14. libellas 4. anni temporibus pensarent. Præterea iidem Monachi vinculo pacis desiderantes Vni-

uerſitati coniungi, prædictarum Eccleſiarum Patronatum ad ius Vniuerſitatis tranſtulerunt. Quod conuentum pactumque Clemens Pontifex an. 1346. probauit & confirmauit, vt ſuo loco referetur.

Item Patronatus Germani Veteris fundamentum quoque ſumit ex patrimonio Vniuerſitatis, quæ non modo Capellæ S. Martini de Ordeis ad muros Abbatix San-Germano-Pratenſis ſitæ, cuius erat patrona, deſtructionem & deſtructionem fieri conceſſit, ſed & duo agri ſui iugera decemque vngas Prati Clericorum Monachis addidit ad folia latioris & profundioris ſui tuendi ergo excuuationem. Viciffim verò Monachi in eandem Vniuerſitatem ius tranſtulerunt Patronatus S. Germani Veteris. Quam permutationem Vibanus VI. approbavit an. 1369. vt ſuo quoque loco dicemus.

Ex his ergo liquet eiufmodi Patronatum Vniuerſitati non obueniſſe ob Eccleſiam quam poſſederit aut poſſideat, ſed ratione patrimonii aut quaſi patrimonii permutati ac proinde omnino eſſe Laicum. Nec eſt quod quis opponat pactum illud videri Simoniacum: nam ius Patronatus eſt quidem aliquid ſpirituali annexum, ſed ſpiritale non eſt ſecundum omnes ſere Iure conſultos præter Panormitanum. Vnde & transferibile eſt ad hæredes & permutabile: imo ſecundum aliquos vendibile iuxta vulgatos hos verſus,

*Intra Patronatus tranſire facit nouus hæres,
Res permutata, donatio venditioque.*

Et certè Forgetus Tract. de perſonis & rebus Eccleſiaſticis c. 38. n. 10. refert ſanctioris Conſilii Decretum ſeu Arreſtum 2. Iunii an. 1507. quo venditio Patronatus confirmata eſt, tanquam legitima nec Simoniaca, ſiquidem ille qui ab emptore præſentatus fuerat ad beneficium, illud Regis & Conſilii autoritate retinuit. Quamquam Communis ſententia eſt, eiufmodi venditionem Canonibus aduerſari, maximè ſi Patronatus ſine fundo vendatur.

Demus autem Vniuerſitatem fundum ſuum aut fundi partem cum Eccleſiarum prædictarum Patronatu permutaſſe, in eo contractu nihil actum fuiſſe videtur contra Canones & leges Ciuiles. Quia Patrimonia aut quaſi Patrimonia permutata ſunt tantummodo. Si quid verò peccatum eſt, illud toleratum & a rigore Canonum autoritate Pontificiâ intuitu boni publici, & pacis inter Vniuerſitatem & Monachos firmandæ cauſâ diſpenſatum.

Iam verò Vniuerſitas nullatenus dici poteſt eſſe Corpus Eccleſiaſticum, ſue Inſtitutorem ſeu Fundatorem ſpectemus, ſue Rectorem qui & caput ipſius eſt: ſiue membra partesque ex quibus conſtat & componitur, quas vulgo appellamus *Facultates* Theologiæ, Iuris Canonici, Medicinæ & Artium. De Inſtitutore certè dubitari non poteſt; ſiquidem nemo eſt tam parum ſciens rerum Vniuerſitatis, qui ignoret Carolum M. aut aliquem e ſucceſſoribus Regibus, non vllum Pontificem Ro. aut Episcopum eam inſtituiſſe, erexiſſe & fundariſſe.

Eiuſdem Rector nulli quoque Clericaturæ gradui aſtriçtus eſt, ſed quilibet Laicus qui rexerit in artibus, aut qui in ſuperiori Facultate Baccalaureatû obtinuerit, Rector eſſe poteſt. In omnibus quoque Facultatibus præterquã in Theologica, ſunt indifferenciati Clerici & Laici, nec vlla lex eſt quæ alterutrum genus expellat. Imo ſi numerus in eatur omnium Magiſtrorû, longè certè maior comperietur eſſe Laicorû quàm Clericorum. Extant plurimæ reformationes tam Regiæ quàm Pontificiæ diuerſorû temporum, nec vlla earum eſt quæ Profeſſores vllius Facultatis Clericaturæ legibus adſtringat. Imo cum inualuiſſet conſuetudo & ex conſuetudine vetus ſtatutum, quo coniugati à Facultate Medicinæ prohibebantur, Turauillaus illud omnino abrogauit tanquam impiû & irrationabile, ſic ſtatuens. *Vetus ſtatutum* quo coniugati à Regentia in Facultate Medicinæ prohibentur, impium & irrationabile reputantes, cum ipſos maximè ad eam Facultatem docendam & exercendam admitti deceat, corrigentes & abrogantes ſancimus deinceps coniugatos, ſi docti & ſufficientes appareant & morum grauitate decenter ornati, ad regendum in dicta Facultate admittendos, niſi eos leuitas aut vitium aliquod reddat indignos: *ſuper illo iudicium & correctionem relinquimus Facultati.*

Reſtat igitur Theologiæ Facultas, quæ licet hodie neminem admittat ad Doctōratum qui non fuerit ante Preſbyter ordinatus, antiquitus tamen nullâ cõ-

ricaturæ lege tenebatur : imò plurimi Doctores Theologi conjugium postea contraxerunt : adeo ut ab omni auro liberum fuerit unicuique in alterutro statu esse Laicorum aut Clericorum.

Verum demus illam Facultatem omnino Clericalem esse & Ecclesiasticam, non efficiet tamen ut Vniuersitas dicidebeat Corpus Ecclesiasticum aut Patronatum habere Ecclesiasticum : siquidem alternis vicibus singulæ Facultates Nationesque singula Patrona sunt & ad Beneficia vacantia præsentant, ita ut vices sint septem, seu ut legitur in commentariis publicis, *septem sint turni* pro numero trium Facultatum & 4. Nationum. Nulla autem Facultatum, nulla Nationum Clericaturæ adstringitur : itaq; longè maior pars Vniuersitatis extra Clericaturam est aut esse potest. Vnde fit ut rectè à nonnullis doctoribus Vniuersitas *Corpus mixtum* appellatur ; siquidem tam Laicos quam Clericos admittit indiscriminatum, quemadmodum Senatus Parisiensis tam Clericos quàm Laicos & vxoratos complectitur, quem nemo propterea dixerit esse Corpus Ecclesiasticum aut Clericale. Imo nec tale diceret, etiam si vna eius Camera ex Clericis tota constaret.

3. Vniuersitas Patronorum Laicorum Privilegiis iuribus & conditionibus utitur, præsertim quoad nominationes, & ad tempus nominandi. Quoad nominationes quidem, quia ius habet actiuum nominandi & præsentandi Collatoribus, at non grauat onere recipiendæ nominationis ab alio factæ, sicut nec Patroni Laici. Cuius rei extat instrumentum authenticum & Papale. Nam cum Clemens VII. Aymerico S. Eusebii Presbytero Cardinali tunc Episcopo Parisiensi facultatem dedisset reseruandi donationi suæ in Diocesi Parisiensi Beneficia Ecclesiastica 20. Personis quas duceret eligendas conferenda ad cuiuscunque vel quorumcunque collationem præsentationem ve pertinentia, ille verò vacantem Ecclesiam S. Germani veteris quæ ad Patronatum Vniuersitatis Paris. pertinebat, M. Ioanni Toupet Clerico Diocesis Beluacensis contulisset, apud eundem Clementem conquecta Vniuersitas factam sibi fuisse iniuriam & ius antiquum imminutum, concessionis prædictæ interpretationem obtinuit an. 1393. Bulla enim data Auenione nonis Decemb. Pontif. an. 15. faretur nunquam *intentionis suæ fuisse*, *quod concessio ipsa ad beneficia Ecclesiastica in ciuitate & Diocesi prædictis consistentia* quorum collatio, prouisio seu præsentatio ad dictos Vniuersitatem pertinebat, *se extenderet* Insuper idem Clemens concessit, *quod sub quacunque generali gratia cuiuscunque seu quibuscunque personis in posterum de Beneficiis huiusmodi in ciuitate & Diocesi prædictis forsan faciendâ*, Beneficia ad collationem prouisionem, præsentationem, seu uamuis aliam dispositionem dictorum Vniuersitatis pertinentia, *nulatenus nisi de dicta Vniuersitate in gratia huiusmodi specialis & expressa mentio fieret*, *comprehenderentur : decernens irritum & inane, si secus super iis à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan erat tunc, vel contingeret in posterum attentari.* Hanc concessionem Benedictus successor Clementis, quia ad Vniuersitatem nondum peruenerat, an. 1394. speciali diplomate confirmauit ut ad illum annum Deo dante referemus.

Ex his autem verbis planum est Clementem & postea Benedictum agnouisse differentiam Iuris Vniuersitatis à Iure Patronorum Ecclesiasticorum, idque ab Aymerico Cardinale quod à nullo fuerat antea, fuisse attentatum, secus non habuisset ipsa causam conquerendi.

Vnde non videtur posse dubitari, quin ad vacantia sua Beneficia sublata omni præuentione nominaret, resignationesque ipsa per se admitteret. Idque usus perpetuus omnino comprobatur, ut ex infra dicendis constabit.

Iam verò quod Vniuersitas tempus habeat præfinitum 4 mensium intra quos præsentare debet, quod habet etiam commune cum Patronis Laicis, patet ex Decreto Senatus an. 1573. die 5. Septemb. lato aduersus M. Mathurinum Longum qui Cappellaniam cuiusdam apud S. Andream de Arcubus fundatæ collationem spectat Vniuersitate Patronam obtinuerat. Cuius litis occasione constituit Senatus quod quotiescunque prædicta Cappellania vacaret seu per obitum seu per resignationem aut alio quouis modo, Rector & Vniuersitas ad eam præsentarent intra 4. menses. Tale est Senatus consultum.

Entre les Recteur & Vniuersité de la Ville de Paris joints avec M. Michel Aubourg Principal du College de Lizieux fondé en ladite Vniuersité appellans comme

comme d'abus de l'execution de certaine prouision de Cour de Rome faite de la Chapelle Nostre Dame deservie en l'Eglise de S. André des Ares à Paris, & deffendeurs à l'enterrinement de certaines lettres Royaux en forme de *pacifcis possessoribus* d'une part : & Mathurin Longus intimé & demandeur à l'enterrinement desdites lettres d'autre. Veu par la Cour l'Arrest donné entre lesdites parties le 18. iour d'Avril 1570. par lequel apres que Choart pour les appellans, Theroulde pour l'intimé & du Faur pour le Procureur General du Roy auroient esté ouys, la Cour tant sur l'appel comme d'abus que lettres auroit appointé les parties au Conseil & ordonné qu'à cette fin elle verroit la fondation de ladite Chapelle & titres des parties pour le tout veu leur faire droit, la fondation de ladite Chapelle, titres, plaidoyers & productions desdites parties. Tout considéré, dit a esté en tant que touche ladite appellation comme d'abus, que ladite Cour a mis & met les parties hors de Cour, & ayant esgard aufdites lettres, ladite Cour a ordonné & ordonne que ledit Longus iouira de ladite Chapelle, le tout sans despens, dommages & interets & pour cause. *Et neantmoins auenant vacation d'icelle Chapelle soit par mort, resignation ou autrement sera pourueu à icelle dans 4. mois apres la vacation auenuë à la presentation du Recteur de ladite Vniuersité, a'un Docteur en Theologie, deux Docteurs de la Faculté de Decret, un Docteur en Médecine & des 4. Procureurs des 4. Nations d'icelle Vniuersité suiuant ladite fondation. Et à ladite Cour ordonné & ordonne que le present Arrest sera enregistré es Registres de ladite Vniuersité. Prononcé en Parlement le 5. Septemb. 1573.*

Ex his ergo liquet Vniuersitatem, si non est corpus omnino Laicum, nec esse pariter omnino corpus Ecclesiasticum : sed ad summum mixtum, quod & Laici & Ecclesiastici priuilegiis & iuribus gaudere potest. Liberum verò esse debet vti priuilegiis cum non nocent. Maximè autem damnosum esset Vniuersitati Ecclesiastici Corporis legibus adstringi & cogi nominationes extraneas admittere: quippe cum omnis nominatio sit delectus alicuius personæ capacis & idoneæ ad ministrandum Ecclesiæ, ipsa autem Vniuersitas in suo gremio tam multas eiusmodi contineat, quæ potest iniuria maior illi fieri, quàm si earum delectum habere videretur, earumque personarum nominationem admittere cogatur, quæ summo Pontifici nomine tenus & ex Procuratorio tantum Tabellionis Apostolici notæ sunt.

Quid porro minus rationi consentaneum quàm trium Beneficiorum Patronatu Vniuersitatem priuare velle, cui tam summi Pontifices quàm Reges nostri tertiam omnium Franciæ Beneficiorum ab Ecclesiasticis Patronis dependentium partem addixerunt & quodammodo manciparunt? Ergo, si diis placet, adiget Pontifex omnes Episcopos & Abbates Nominatis absque vlla restrictione ab Vniuersitate Magistris Beneficia concedere: ipsam verò Vniuersitatem trium Curiarum patronatu spoliabit, aut suo iure vti prohibebit? Id certè ita absolum est, ita contra omnem consuetudinem vsunque omnem seculorum, vt intra 300. annos vnum tantummodo reperire sit Claudium Versorium, qui spretà Vniuersitate apud Romanam Curiam Beneficium suum resignarit. Vt ex infra dicendis patebit.

Iam ergo facile est respondere ad eorum argumenta, qui censent Vniuersitatem esse Corpus Ecclesiasticum ac gaudere priuilegiis Ecclesiasticorum, ac proinde cæterorum eiusmodi corporum legibus adstringi debere, quibus est in dispensatione Beneficiorum summo Pontifici parendum. Nam ex dictis constat eam ita liberum esse corpus, vt nullà vnquam lege Pontificiã aut Regiã constructa & coarctata sit ad hoc vel illud vitæ genus amplectendum. Et si quæ facultas legem sibi dixit & imposuit, eadem ipsam pari facilitate potest abrogare.

Nec obstat 1. quod priuilegiis gaudeat Ecclesiasticorum; nam cum omne priuilegium gratia sit specialis in commodum & vtilitatem eius cui conceditur, eo liberum esse debet vti quando commodum est, aut non vti, si incommodum. Quippe cessante causâ priuilegii cessat priuilegium aut cessare existimandum est. Causa vero priuilegii est vtilitas: quotiescunque igitur de Priuilegio agitur concessio homini alicui priuato, vel corpori, collegio, seu Vniuersitati, ante omnia perpendendum est, an operæ pretium fuerit indulgeri, aut eo vti necesse sit.

Nec obstat 2. quod in Concilio Constantiensi & in Comitibus trium Ordinum Regni Gallicani Vniuersitas Paris. adiuncta fuerit Corpori Ecclesiastico. Id enim factum specie decori, non vllâ necessitate: nam inter Ecclesiasticum & Militarem Ordinem constituta, si non faciat ipsa medium corpus, magis decet & conuenit, vt Clericis seu Ecclesiasticis accenseatur quàm Militibus.

Item in Comitibus trium Ordinum, Ecclesiastici, Militaris & Plebei, decentius est eam adiungere Ecclesiastico, quàm Militari & Plebeio propter litterarum commercium.

At eiusmodi sessio inter Ecclesiasticos non mutat ipsius naturam, non Facultatum ordinem, non personarum seu membrorum ex quibus constat, qualitatem.

Nec obstat 3. quod Patronatus prædictarum Curiarum qui nunc est Vniuersitatis, fuerit olim Monachorum S. Germani ac proinde Ecclesiasticus. Nam falsum est patronatus qualitatem sumendam esse ab origine qualiscunque sit. Cum enim sit alienabilis & permutabilis ex vsu comuni, denominationem desumit, non ab is à quibus transfertur, sed ab iis ad quos transit. Alioquin sequeretur Patronatum Laicum non posse ad Ecclesiasticos transferri, nec vicissim Ecclesiasticum ad Laicos, aut eandem semper retinere conditionem: quod falsum est. Valet enim in hoc negotio axioma vulgatum. *Mutatione persona mutari conditionem rei.* Non enim est Patronatus res spiritalis vt vocant, & inalienabilis, sed temporalis & transferibilis, vt quotidianâ constat experientiâ. Paucos habet Ecclesia Patronatus qui non fuerint illi à Laicis Principibus dati & concessi: at quis dicat illos nunc esse Laicos? Similiter dubium non est, quin ab Ecclesiasticis ad Principes Laicos multarum Ecclesiarum Patronatus translati sint, vt & ab his ad eos transferunt: & quis putabit esse (quatenus etiam à nobilibus possidentur, Ecclesiasticos?

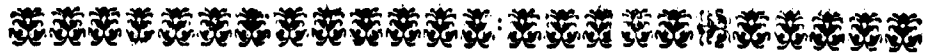
Denique non obstat quod Aymericus Cardinalis, Episcopus Parisiensis Curiam S. Germani Veteris vacantem auctoritate Clementis VII. spectatâ Vniuersitate contulerit. Nam 1. forte distulerat Vniuersitas præsentare aut præuentâ fuerat: quam præuentionem putare potuit Aymericus esse Canonicam. 2. Factum improbauit Clemens, declarauitque nunquam *intentionis suæ fuisse* vt concessio Aymerico facta, ad Beneficia quorum collatio, *præmissio seu præsentatio ad Vniuersitatem pertinebat*, se extenderet. 3. demum Curiam ipsam Rom. Beneficium vacans contulisse, aut eiurationem seu resignationem aliquam admisisse, ignorare potuit id esse iuris Academici, aut si agnouit, quis nescit illam omnia eiusmodi postulata admittere, suosque fines ampliare & extendere quantum potest & quando potest, omnesque extinctos velle Patronatus Laicos; vnde tam saepe de illa conquesti sunt Hispani, Angli Germani & Galli, quod iuri Patronatus Laici derogaret. " Couarruias in Quæst. c. 16. *Derogationes*, inquit, iuris Patronatus Laicorum in his Hispaniarum Regnis minimè admittuntur. Et si apud sedem Apostolicam fuerit facta permutatio Beneficiorum & eius causa fuerit facta collatio à Rom. Pontifice obventa sine consensu Patroni Laici, potest Patronus Laicus conqueri ratione tacitæ vel expressæ derogationis. Imo suprema Regis Tribunalia, & qui Regiones, propter publicam vtilitatem, earum executionem suspendunt, eandem vsum grauissimis pœnis & comminationibus interdicentes, quemadmodum apud Gallos.

" Ludouicus IX. quanquam Romano Pontifici impensè addictus, non tulit tamen a quo animo præuentiones eiusmodi & Collationes à Clemente IV. factas. Carolus VI. & VII. omnes eiusmodi impetrationes declararunt irritas & inuanes. Item Carolus V. Imperator Conuentu Nurembergensi an. 1522. inter cetera curiæ Rom. grauamina, attenuationem profert *imis Patronatus* his verbis. *Cum per mortes possessorum pro tempore Beneficia vacare incipiunt*; quorum ius Patronatus ad Laicos spectat seu Ecclesiasticos, tum conatur Papalis sanctitas & eius Oratores vel Legati iuri huic derogare hoc modo vt conferantur Beneficia vacantia Curianis aut aliis quibuscunque libuerit: ita vt Patronis ipsis ius suum præsentandi adimatur ac interim hoc præteritur à sede Apostolica, quasi præuen-

tionem hac in re sit locus, ut qui prior Beneficium illud contulerit, quod teneat hæc Collatio, licet Patroni tempus quoddam habeant, intra cuius metas Beneficia sua liberè & à nemine præuentioni conferre possunt. Eam ob rem Patronis Laicis exstitit hac præuentione multa oritur iactura.

Cum ergo constet non posse præueniri Patronum Laicum; constet verò Vniuersitatem Parisiensem non posse dici Collegium seu Corpus Ecclesiasticum, sed aut Laicum, aut certè mixtum, Nemo est sanæ mentis qui ciurationem omnem aut collationem eâ spectatam non reputet illegitimam, inanem & irritam.

Quod ut amplius pateat, placet insuper ex modo quem obseruat Vniuersitas in nominationibus ad Beneficia, confirmare, nec esse, nec dici posse Corpus Ecclesiasticum.

DE MODO NOMINANDI ET PRÆSENTANDI ad Beneficia Vniuersitatis.

TRiplex omnino videtur fuisse ratio modusque nominandi & præsentandi ad Beneficia, nempe per ipsam Vniuersitatem congregatam, per Deputatos ipsius, & per singulas Facultates Nationesque seruatis alternis vicibus, seu ut vocant, institutione turni. Primus modus naturalis, sed incommodus & turbis obnoxius. 2. commodior sed non expertus ambitionis. 3. commodissimus tandem compertus est. Post institutum ergo acquisitumque Patronatum, non est dubium quin Vniuersitas ipsa initio ad nominandum præsentandumque à Rectore conuocaretur, quemadmodum & ad deliberandum de aliis omnibus rebus conuocari solebat. Postea verò mos inualuit ipsa etiam Vniuersitate aut volente aut conueniente, ut Rector cum Decanis & Procuratoribus negotium istud conficeret. Solennis fuit Testamenti M. Ioannis de Thelu Decretorum quondam Doctoris clausula, quâ fundatæ à se Capellanæ Capellanum Episcopo Parisiensi præsentari voluit. *per Venerabiles & discretos viros antiquiores Magistros dictæ Vniuersitatis Regentes & Parisius præsentés, videlicet unum in Theologia, duos in Decretorum, unum in Medicina Facultatibus, nec non & dictæ Vniuersitatis Rectorem & 4. Procuratores 4. Nationum.* Id factum an. 1308. Et hæc duplex agendi ratio dubitandi locum fecit, an ipsius Vniuersitatis congregatæ: an Deputatorum esset præsentare ad Beneficia nomine Vniuersitatis: ut intelligimus ex actis an. 1325. 26. Aug. occasione cuiusdam Capellanæ vacantis & conferendæ. Et tunc Rectori, Decanis & Procuratoribus ius illud adscriptum. Ea de re confectum sequens instrumentum, quod legitur in vetusto codice Nationis Gall.

In Nomine Dei Amen. Per hoc præsens publicum instrumentum pateat Vniuersis, quod anno eiusdem 1325 indictione 8. 26. die mensis Augusti Pontificatus sanctissimi in Christo Patris ac D. D. Ioannis diuina Prouidentia Papæ in mei M. Stephani de Lingonis Rectoris Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisiensi Notarii publici ac testium subscriptorum præsentia. In Capitulo B. Mathurini Parisiensi, in generali congregatione dictæ Vniuersitatis, quibusdam factis & negotiis per Nos Rectorem prædictum ibidem propositis & in deliberatione positis. Et inter cætera videlicet vtrum Collatio Capellanæ, quæ nuper fuerat defuncti M. Heruæi de Racha fundatæ super Thesauo Regio, pertinebat ad totam Vniuersitatem vel ad Decanos & Rectorem dictæ Vniuersitatis. Item & vtrum illi qui essent deputati ab Vniuersitate ad litteras concedendas Scholaribus & audiendas causas ipsorum, signarent litteras signis suis, & transirent sub signis eorum: & vtrum Deputati ad hoc qui comparerent, possent Scholares expedire aliorum absentiam non obstante. Habitaque deliberatione in qualibet Facultate in dicta Vniuersitate fuit ibidem ex parte cuiuslibet Facultatis super præmissis deliberatio dicta seu relata in hunc modum.

1. Nos Rector prædictus deliberationem Facultatis Artium retulimus in hunc modum. Videlicet quod Vniuersitas daret Deputatos ad conferendam dictam

Capellaniam secundum deliberationem duarum Nationum. Aliæ autem duæ Nationes deliberauerunt quod audirentur Decani ad informandum Vniuersitatem si habeant ius conferendi dictam Capellaniam, vel non si vellent; alioquin quod darentur Deputati ad conferendum dictam Capellaniam. Item quod tota prædicta Facultas deliberauerat, quod Deputati ad litteras concedendas signarent litteras & transirent sub signis eorum & quod illi Deputati qui comparerent, transirent litteras aliorum absentia non obstante. Item quod quoad Collationem dictæ Capellaniæ Facultas prædicta deputabat Rectorem & 4. Procuratores,

Deliberationem verò Facultatis Medicinæ retulit Decanus eiusdem in hunc modum: videlicet quod idem Decanus & Facultas prædicta deputabant loco suo quo ad collationem dictæ Capellaniæ M. Petrum de Florentia Regentem in Medicina, quod Deputati ad litteras concedendas signarent & transirent sub signis eorum: & quod præsentem expedirent Scholares aliorum absentiam non obstantem.

Deliberationem verò Facultatis Decretorum retulit M. Ioannes de Villa Rosæ sub hac forma, videlicet quod Facultas prædicta deputabat eundem M. Ioannem ad conferendam dictam Capellaniam, si debeatur Decano, ut ex parte Decani, si Vniuersitati, ut Deputatus ex Facultate prædicta. Item quod Deputati ad litteras concedendas signarent illas signis suis, & quod præsentem expedirent Scholares, aliorum absentiam non obstante.

Deliberationem verò Facultatis Theologiæ retulit M. Guillermus de Narbona actu Regens in Facultate prædicta in hunc modum, videlicet quod Collatio dictæ Capellaniæ pertinebat ad Vniuersitatem, & quod ipsa Facultas deputabat ipsum M. Guillermum ad conferendam dictam Capellaniam, & quod Deputati signarent litteras, & quod illi Deputati qui comparerent, expedirent Scholares aliorum absentia non obstante. Acta fuerunt hæc in Capitulo B. Mathurini prædicto parum post horam 3. dictæ diei, indictione, mense & Pontificatu prædictis. Præsentibus viris venerabilibus & discretis viris MM. Petro de Vastis Doctore in Theologia, Ioan. Bostol. & Io. Violette in Medicina, Ioan. Tricot, Odone de Lanus & Alano de prope Pontiu in Artibus & pluribus aliis testibus ad hoc vocatis & rogatis. In cuius rei testimonium Sigillum dictæ Vniuersitatis vnà cum sigillo & subscriptione publici Notarii infra scripti præscriptis est appensum. Datum anno, indictione, mense & Pontificatu prædictis. Et Ego Heruæus de Insula Clericus Leod. Diocesis publicus auctoritate Imperiali Notarius relationibus prædictarum deliberationum & aliis præmissis vnà cum dictis testibus præsens interfui, eaque manu propria scripsi & in hanc publicam formam redegi, hicque me subscripsi, signumque meum vnà cum sigillo dictæ Vniuersitatis hic solitum apposui requisitus. Inter Lineas in illo vocabulo, *scilicet suis*, approbo quia feci, & mihi constat.

Ex his ergo intelligitur ius illud, seu potius nominandi præsentandique modum fuisse tunc adscriptum Rectori, Decanis & Procuratoribus. Dico tunc: nam aliàs sæpe consecutis temporibus ipsa Vniuersitas cōuenire voluit & præsentare, donec tandem modum quem *Turnum* vocant, introduxit. Causa verò introducendi fuisse videtur, species quædam inuidiæ Facultatum superiorum: quippe videbant Facultatem Artium 4. Nationibus contentam, alterutro modo fieret nominatio, semper præualere: nec promoueri vulgo solere, nisi quos ipsa calculus suis promouisset, numero certè præualens vocum atque suffragiorum pro numero 4. Nationum & 4. earundem Procuratorum. Neque vero alios ad vacans Beneficium nominare & præsentare solebat, quam quos in Academia iuribus tuendis strenuos, in operâ præstandâ assiduos, in Magisterio seu Artium professione constantes; vno verbo nisi quos de se deque tota Academia bene meritos nouerat. Is ergo delectus peperit inuidiam, nouique modi excogitandi causam dedit.

Atque cum an. 1417. Capellania quædam de Patronatu Vniuersitatis vacauisset, habitis ad præsentandum Comitibus Vniuersitatis postularunt Facultates Decretorum & Medicinæ modum *Turni* introduci: quâ de re sic legitur in Actis Nar. Gall. Die Iouis penultimâ mensis Decemb. Vniuersitate in S. Mathurino super 3. Art. congregatâ 1. fuit ad determinandum de præsentia irrotulandorum. 2. fuit ad conferendam

quandam Capellaniam Vniuersitatis vacantem per obitum M. Petri de Trevis. 3. fuit super supplicationibus & iniuriis. Et quia iste 3. art. & 1. tangunt & Nationem & Facultatem Artium, ideo ibi notantur acta illius Congregationis. Quoad 1. Art. est concordia habita, & illi erunt presentes qui fuerunt per primam maiorem partem Ordinarii incipientis in festo B. Dionysii an. 1417. Et etiam illi erunt presentes, qui erunt per maiorem partem dicti Ordinarii, siue sit prima siue secunda dum tamen fuerint per 3. menses alterius Ordinarii anni precedentis 1416.

Quoad 3. art. supplicauerunt 1. Facultas Medicina quod haberet presentare, & iam presentauerat unum de sua Facultate, & supplicabat quod qualibet Facultas per Gymnasium haberet presentare beneficia Vniuersitatis vacantia. Et ad idem supplicabat Facultas Decretorum. Quae supplicatio per Facultatem Artium fuit interempta, & in casu quo fieret talis ordinatio, dicta Facultas Artium se opponeret & protestabatur de appellando. Quoad ad Capellaniam, supplicauerunt MM. Ioannes de Rouvray, & Petrus Forgeti Rector. Et non est tunc illa die habita concordia.

Anno 1420. rursus mota est illa Quæstio instantibus Turno Facultatibus superioribus, & renitentibus semper 4. Nationibus Facultatis Artium. Cui difficultati ut Natio Gallicana modum quendam & temperamentum afferret, die 25. Feb. habitis Comitibus, ad ea Magistros in Theologia, Decretis & Medicina qui de suo gremio exierant, conuocari voluit. Et re mature agitata quædam modificationes conscriptæ & Facultatibus propositæ: sed tunc nondum acceptæ approbatæque fuerunt: ea de re sic habetur in actis eiusdem Nationis scribente M. Petro de Credulio Procuratore.

Anno D. 1420. die 25. mensis Feb. apud S. Math. hora 8. de mane fuit celebrata Cōgregatio Nationis Franciæ sup. 3. art. in qua quidē congregatione fuerunt conuocati Magistri in Theologia, Decretis, Medicina & omnes alii Magistri de Natione. Primus Art. fuit super aliquibus tangentibus honorem & utilitatem Nationis. 2. fuit ad disponendū de pecuniis Nationis. 3. super suppl. & iniuriis. Quantum ad 1. Art. explicui in Natione, quod venerabilis & circumspectus M. Guillel. Erardi Magister in Artibus & Baccalarius in Theologia tunc Rector in Vniuersitate Paris. fuerat requisitus per Facultates Theologiæ, Decretorum & Medicinæ, & per Nationes Picardiæ, Normanicæ & Angliæ, quod ipse poneret in deliberatione Vniuersitatis & faceret articulum specialem de modo ponendi ordinem in Collatione Beneficiorum spectantium ad dispositionem Vniuersitatis; & explicui in Natione quod hoc facere esset in præiudicium Facultatis Artium; quia sunt plura supposita in ea, quàm in toto residuo Vniuersitatis. Hoc etiam esset in præiudicium Nationis Franciæ, quia sunt quinque Prouinciæ Parisiensis, Senonensis, Remensis, Turonensis & Bituricensis: in quarum qualibet fere sunt tot supposita quot sunt in aliqua aliarum Nationum. Et iam patres nostri temporibus retroactis nihil in hoc innouauerunt, sed remansit collatio, presentatio & omnimoda dispositio istorum Beneficiorum ad totam Vniuersitatem. Quare quo ad hoc concorditer conclusit Natio se opponere in casu quod D. Rector aut Vniuersitas vellent ponere Ordinem; & protestabatur de appellando & in hoc capere casum nouitatis. Verum ut semper seruetur vnio & concordia inter Nationes & Facultates, aduisatæ sunt quædam modificationes: quibus concessis per Vniuersitatem, de facili condescenderet ad velle poni ordinem in Beneficiis, aliàs non.

Quarum modificationum. 1^a. Est quod quælibet Natio æquipolleat Facultati, ita quod vbi Facultates superiores haberent tria Beneficia, Facultas Artium haberet quatuor.

2^a. Quod ex parte Vniuersitatis deputentur septem, de quælibet Facultate & Natione vnus, qui iurabunt in presentia Vniuersitatis presentare illum Vniuersitati quem secundum conscientiam suam scient esse pauperiorem, magis indigentem & magis idoneum in illa Facultate aut Natione, cuius debet esse ordo vel turnus.

3. Quod ille sic presentatus iuret quod nec in patrimonio nec beneficio habet ad exponendum vltra summam 40. librarum in portatis.

4. Si contingeret Rectorem qui tunc esset tempore vacationis Beneficii, esse pau-

perem, nullum aut modicum Beneficium habentem, illi 7. Deputati præsentabunt ipsum Vniuersitati saluo turno vel Ordine Facultatis aut Nationis.

5. Quod nullus & idem possit habere simul aut successiuè duo Beneficia collata sibi per Vniuersitatem.

6. Est quod si contingat aliquem de Facultate Artium habentem Beneficium Vniuersitatis, transire ad aliam Facultatem superiorem, eo tunc illa Facultas ad quam transit, priuabitur suo turno. Et quia Vniuersitas non concessit has modificationes, nec Natio consensit ad hoc quod poneretur ordo, nec sibi videbatur rationabile.

Anno 1429. mense Aprili vacarunt duo Beneficia ad Vniuersitatis præsentationem spectantia per obitum M. Guill. Pinguis-avis, nempe Curia S. Germani Veteris & vna Capellaniarum in Castellero fundatarum. Hac occasione reuocatus est in contentionem præsentandi modus, & de turno rursus quæstio mota. M. Ioannes de Gomonte tunc Rector postulauit à Natione Gallicana cuius membrum erat, ut quando de Curia prædicta ageretur, sui meminisset. Obiit ergo M. Guillelmus, congregata est Vniuersitas, nec habita fuit concordia. Natio Gallicana à M. Guill. de Longolio Procuratore congregata est 20. April. ut de turno maturè deliberaret toties in quæstionem adducto, toties reiecto. Acta diei sic habent.

Die 20. prædicti mensis congregaui Nationem Franciæ Matrem meam super
2. ART. Primus ad pacificandum quandam controuersiam motam in Natione ratione turni. 2. communis.

Quantum ad 1. *Exposui Nationi, qualiter vacabant duo Beneficia in præsentatione Vniuersitatis, videlicet Cura S. Germani Veteris, & vna Capellaniarum in Castellero fundatarum: & quod ratione huiusmodi præsentationis quædam Facultates volebant habere turnum, alia non: ideo feci cōgregari Nationem ad aduiscandum si expediret consentire quod fieret turnus, non obstante quod aliis Vniuersitas & etiam Natio noluerit consentire & de facto appellauerit.* Collectis vocibus Magistrorum, à maiori parte conclusi quod non fiat turnus, nisi sub ista modificatione, quod ubi fieret, Natio erit libera in præsentatione, & quod nominabit illum de Natione quem sibi placuerit.

Occasione ergo huiusmodi vacationis tres Facultates superiores Turnum constitui voluerunt, quibus accessit Natio Germanica: cæteræ verò Nationes nondum consenserunt. Ut autem libentius ad consentiendum inducerentur, Facultates acta quædam seu Instrumenta confecerunt in eam rem, & tam sibi inuicem quam Nationibus communicarunt. Extrat Theologiæ tale instrumentum & Decretum.

Vniuersis præsentibus litteras inspecturis Decanus & Facultas Theologiæ in alma Vniuersitate studii Paris. Salutem in Dom. sempiternam. Cum præfata Vniuersitas ad prouidendum de Beneficiis nuper vacantibus per obitum bonæ memoriæ defuncti M. Guillelmi Pinguis-avis sacre Theolog. Professoris & in perpetuum quoquomodo vacaturis eiusdem Vniuersitatis dispositionem spectantibus pluries & vicibus repetitis conuocata & congregata fuit, nullaque super hoc potuerit haberi concordia; hinc est quod Nos timentes ne per longam moram, aut aliàs dispositio huiusmodi Beneficiorum sicut præmittitur, vacantium, in præiudicium & damnum non modicum dictæ Vniuersitatis ad alienas manus deuolueretur, & ad vitandas discordias & diuisiones quæ exinde oriri possent, de Iuris peritorum consilio habitâ prius per nos super præmissis deliberatione maturâ conclusimus & per præsentibus concludimus & consentimus, quod Beneficia nunc vacantia & in posterum vacatura ad dispositionem Vniuersitatis spectantia de cætero per modum turni per singulas Facultates & Nationes eiusdem Vniuersitatis alternatis vicibus disponantur; sicque quod quælibet Facultas & quælibet Natio in turno suo habeat nominare Vniuersitati personam sufficientem & idoneam: & Vniuersitas habeat eidem personæ sic sufficienti & idoneæ de Beneficio, quod in illo turno vacabit, prouidere; dum tamen huiusmodi turnus à nostra Theologica Facultate inchoetur, & habeat dicta nostra Facultas primum locum siue turnum Facultas Decretorum 2. Facultas Medicinæ 3. Et

Facultas Artium 4. secundum ordinem 4. Nationum. Voluimusque & volumus quod ista Conclusio siue Ordinatio inperpetuum per nos & per singulas Facultates & Nationes inuiolabiliter obseruetur. Promittentes nos & singuli dictam Facultatem facientes & representantes hanc presentem Ordinationem super turno antedicto tenere, complere & in perpetuum obseruare per Nos & nostros Successores. Volentes insuper & consentientes quod si in contrarium & contra dictam ordinationem aut conclusionem aliquid fuerit attentatum aut innouatum, quod hoc nullius sit roboris vel efficaciar; & quod super hoc fiant instrumenta publica siue litterar parentes sigillis singularum Facultatum & Nationum dictar Vniuersitatis.

In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium premissorum sigillum prefate Facultatis nostrar presentibus litteris duximus apponendum. Datum Parisius in nostra Congregatione generali apud S. Mathurinum solenniter celebrata an. Dom. 1429. die 11. mensis Iunii presentibus Venerabilibus & circumspectis viris MM. Thoma Hobbe, Rolando Barquenel, Ioanni Pulcri-Paris, Ioan. Darques, Iacobo Textoris, & Thoma Monachi Magistrorum in Theologia Sign. Pontrelli cum Syngrapha.

Extat quoque in eandem rem Decretum seu Conclusio Nationis Anglicanar his verbis *Facta fuit Congregatio Nationis Anglicanar an. D. 1429. mense Iulio in S. Cosma post vesperas in vigilia Visitationis B. Marie super prouisione Beneficiorum vacantium per obitum pax memoriar M. Guill. Pinguis-Auis ad collationem Vniuersitatis spectantium. Nulla concordia haberi potuit in Vniuersitate super Beneficiis predictis conferendis. Quia aliqui voluerunt ea conferre simpliciter: alii via turni. Tres Facultates, scilicet Theologia, Decretorum & Medicinar descendunt in turnum & ipsum concluderunt: & de illo consecrunt instrumenta: quar instrumenta predictar Facultates obtulerunt se communicaturas vna alteri & similiter Nationibus. Et volebant turnum incipere a Facultate Theologia & consequenter descendendo per singulas Facultates & Nationes, ideo ad nos. Concordans cum predictis Facultatibus conclusit Natio conformiter ad illas turnum, & ipsum incipiendo a Facultate Theologia & descendendo. Et de hoc voluit conficere instrumenta ad tradendum illis Facultatibus & Nationibus, in casu quo nobis traderent instrumenta conformiter de Turno.*

Iuxta Decreta ista & Conclusiones trium Facultatum & Nationis Anglicanar, Theologica Facultas turnum incipiens nominauit M. Guillelmum de Cella Decanum suum presentauitque ad Curiam seu Ecclesiam Parochialem S. Germani veteris vacantem per obitum predicti M. Guill. Pinguis-Auis. Verum non consenserunt ceterar Nationes: quod factum est, vt sepe adhuc consecutis annis eadem Quarstio in deliberationem reuocata fuerit.

Anno quidem 1432. Facultas Artium apud S. Iulianum congregata re in deliberationem adducta, omnibusque mature pensatis & consideratis decreuit & statuit, non posse nec debere subscribere preallata via turni, quar magno sibi foret cunctisque Nationibus preiudicio. Vt acta testantur diei 19. April in Reg. Nat. Picard.

Anno Dom. 1432. fuit Alma Artium Facultas apud S. Iulianum Pauperem solenniter congregata super 2. art. primus ad inueniendum modum conferendi Beneficia ad Collationem Vniuersitatis spectantia. Secundus erat communis super supplicationibus. Quantum ad 1. art. narrauit D. Rector rixas & discordias vigentes inter Facultates & Nationes super Collationibus huiusmodi Beneficiorum. Nam tres Facultates superiores volebant huiusmodi Beneficia conferri per turnum: ita quod qualibet Facultas & qualibet Natio suo ordine conferret. Sed quia hoc visum est Nationibus & etiam toti Facultati vergere in grande preiudicium eiusdem, ideo conclusit prefata Natio & etiam tota Facultas, quod nullo modo placebat huiusmodi collatio per turnum; sed casu quo ceterae Facultates vellent uti turno, se opponeret & appellaret. Quantum ad 2. supplicauit venerabilis Procurator Nationis Franciar, videlicet M. Gerardus Gehe, quatenus Facultas dignaretur suum intentum continuare, videlicet ipsum presentando ad Beneficium Curatum SS. Cosme & Damiani. Quam supplicationem uniformiter concessit Natio, ipsum presentando ad dictam Curiam sicut alias iteraticibus fuerat. Si tamen haberi non possit concordia in Vniuersitate super modo conferendi, placuit quod de qualibet Facultate & Natione eligeretur vnus

notabilis Magister viâ cum Rectore, qui huiusmodi Beneficia haberet conferre, scilicet quod temporibus retroactis factitatum extitit. Acta fuerunt hæc anno prædicto 19. mensis April. præsentibus venerabilibus MM. Ioanne de Ponte Receptore Nationis, Iac. Gilet Procuratore Vniuersitatis, Horatio Dam-Ican & multis aliis præfate Nationis suppositis. Sig. Danchy cum Syngrapha.

Quemadmodum ergo Facultas Theologica turnum incipiens M. Guill. de Cella an. 1429. nominauerat in Curionem Ecclesiæ Parochialis S. Germani Veteris; ita & hic Nationes nominant M. Gerardum Gehe in Curionem Ecclesiæ SS. Cosmæ & Damiani. Et vtraque nominatio substitit pro bono pacis, donec certior concordia via foret. Sed nec an. 1434. erat adhuc id firmatum; quanquam Natio Anglicana à Sororibus discedens cum Superioribus Facultatibus consensisset. Testantur ipsius Acta.

Anno D. 1434 facta fuit Congregatio Nationis apud S. Mathurinum die 2. Aug. super 2. art. Primus erat ad videndum & deliberandum *super modo disponendi de Beneficiis, ad Collationem vel presentationem Vniuersitatis spectantibus; quantum ad interesse Nationis, utrum videlicet esset de eiusdem Beneficiis prouidendum per modum turni vel aliâs.* Secundus erat communis. Quantum ad primum, placuit Nationi quantum ad suum interesse, concorditer ad venerandas Facultates Decretorum & Medicinæ disponere de Beneficiis supradictis per turnum; ut videlicet Beneficia, quorum Collatio, vel præsentatio pertinet ad Vniuersitatem dum vacarent, præsententur personæ aptæ & idoneæ per modum turni, incipiendo à Facultate Theologiæ & consequenter per Ordinem 3. sequentium Facultatum, scilicet Decretorum, Medicinæ & Artium. Et quod in Facultate Artium seruetur ordo Nationum, primò incipiendo à Natione Franciæ, & consequenter descendendo ad singulas Nationes ordine suo. Et hæc Ordinatio visa est utilis propter supposita Nationis, quæ vix aut nunquam ad talia Beneficia promoueri possent nisi per hunc modum.

Eadem Natio quæ hætenus distulerat scripto tradere Decretum suum de turni institutione, tradidit tandem Decanis Facultatum; ut patet ex Actis diei eiusdem mensis 26. Anno Dom. 1434. facta fuit Congregatio apud S. Math. in crastino B. Ludouici ad deliberandum & concludendum super Prouisione Beneficiorum, de qua actum est in duabus Congregationibus proximis. Vnde placuit Nationi prouidere & ordinare quantum ad suum interesse de Beneficiis, quorum Prouisio quouis modo pertinet ad Vniuersitatem, per Turnum. Voluitque & conclusit sic deinceps obseruari. Et super hoc ordinavit ut tradantur DD. Decanis Decretorum & Medicinæ litteræ patentes sub magno sigillo Nationis, casu quo ipsi viceversa tradant Nationi litteras consimiles de obseruatione eiusdem turni sub sigillo suarum Facultatum.

Ergo ex una parte tres Facultates superiores & Natio Anglicana pro turno, tres aliæ Nationes contra turnum pugnabant: Natio inquam Anglicana à Sororibus transfuga suæ rei causâ: quippe videbat turno instituto securam se fore septimi Beneficij, seu septimæ nominationis; cuius stante veteri consuetudine ratio compos erat aut esse poterat. Tres ergo reliquæ, Gallicana, Picardica & Normannica resisterunt adhuc aliquandiu: nec legimus omnimodam fuisse concordiam ante an. 1438. Ex eo vero tempore constans fuit alternatio Nominationis. Itaque quæ Natio aut Facultas sua vice gaudet, Vniuersitati personam designatam & electam nominat; Vniuersitas vero Archidiacono Paris. præsentat, Archidiaconus Episcopo repræsentat, ut exempla demonstrant quæ ad probandum Vniuersitatis Patronatum infra referimus. Nominationis formulam veterem habemus in Reg. Vniuersitatis ad an. 1480. in persona M. Ioannis Helle nominati à Natione Picardica ad Capellaniam vacantem per obitum M. Iacobi Aubry Curionis S. Germani Veteris.

NOMINATIONIS
FORMULA.

Venerabilibus & Doctissimis viris DD. Rectori & Vniuersitati famosissimi studij Parisiensis Procurator & Natio Picardiæ in dicta Vniuersitate Paris. Salutem. Notum facimus quod Nos apud S. Iulianum Panperem Parisius per iuramentum congregati ad dispositionem de altera Capellaniam in Castelleto Paris. fundatam & ad collationem dictæ Vniuersitatis spectantium, nunc libera & vacante per obitum defuncti M. Iacobi Aubry Decretorum Doctoris, ipsius ultimi possessoris, venerabilem & discretum virum M. Ioannem Helle Presbyterum in:

rum in Artibus Magistrum & in Iure Canonico Licentiatur ad huiusmodi Capellaniam seu Personam Scholasticam obtinentem, si & in quantum Nominatio seu presentatio ipsius ad nos spectat & pertinet pro turno nostro saluo iure cuiuslibet, tanquam sufficientem & idoneum nominauimus, eundemque M. Ioan. Helle vobis per presentes nominamus & presentamus, vos rogantes quatenus huiusmodi Nominato seu Presentato nostro dictam Capellaniam conferre, ipsamque in possessionem ponere & inducere seu poni & induci mandare velitis & dignemini. Datum Parisiis sub sigillo Procuratoris dictæ Nationis an. Dom. 1580. die mensis Iulij 29. sic sig. de Busto. Tales verò litteras expedit Vniuersitas.

Rector & Vniuersitas Magistrorum & Scholarium Parisius studentium Dilecto nostro M. Ioanni Helle Presbytero in Artibus Magistro & in Decretis Licentiaro Salutem in Domino. Alteram Capellarum seu Capellaniarum in Castellato Paris. fundatarum, quam nuper obtinere solebat Venerabilis vir & discretus M. Iacobus Aubry Decretorum Doctor, ad Collationem, prouisionem & omnimodam dispositionem nostram pleno iure spectantem, nunc liberam & vacantem per ipsius Aubry obitum seu mortem, vestrorum meritorum intuitu contulimus & conferimus ac de eadem prouidemus, &c.

Præsentationis verò ad Ecclesiam Parochialem formula talis fuit antiquitus, eaque hodie etiamnum vtimur. *Venerabili viro D. Archidiacono de Iosayo in Ecclesia Paris. seu eius Vicario Rector & Vniuersitas Sudij Paris. Sal. in Dom. Ad Curam seu Parochialem Ecclesiam SS. Cosmæ & Damiani Paris. cuius occurrente vacatione presentatio & nominatio seu ius nominandi & presentandi ad Nos, Re-presentatio autem & inthronizatio ad vos, Collatio verò, prouisio & quæuis alia dispositio ad Illustrissimum & Reuerendissimum D. D. Ep. Paris. respectiue spectant & pertinent, liberam nunc & vacantem per mortem seu obitum defuncti M. N. illius ultimi Rectoris & immediati possessoris pacifici, Dilectum nostrum M. N. Diocesis N. Doctorem / Baccal. Magistrum in Artibus) tanquam sufficientem capaxem & idoneum ad dictam Curam seu Parochialem Ecclesiam obtinendam, regendam & gubernandam harum serie litterarum presentamus, vos rogantes quatenus presentatum nostrum præfato Ill. & Reuer. D, Ep. Paris. repræsentare velitis & dignemini, seu velit & dignetur vestrum alter de super requisitus adhibitis solennitatibus assuetis iure cuiuslibet saluo. Et ad præmissorum fidem & testimonium sigillum nostrum magnum presentibus litteris duximus apponendum. Datum Paris. in nostra Congregatione Generali apud S. Mathurinum solenniter celebrata an. Dom.*

Quid est porro quod tandiu renuunt Nationes septemplex Nominatum vicemmittere, quâ positâ & admissâ earum singulæ singulis æquabantur facultatibus? duplex mihi videtur ratio proferri posse. 1. Quia retentâ veteri consuetudine quoricumque vacabat aliquod Beneficium de Patronatu ipsius Vniuersitatis, poterant alicui è suis gratificari, aut bene de se deque Vniuersitate meritum Doctorem in Theologia, Decretis aut Medicina nominare & presentare; numero quippe vincentes, & prauales. At vero stabilitâ vice septemplexi septenis quibusque vacationibus semel tantum sua suffragia & vota conferre poterant.

2. Quia priori modo retinebant quodammodo vnionem animorum, omniumque concordiam Magistrorum & certam tam superiorum quàm inferiorum membrorum connexionem & colligationem. Quippe nemo erat qui gratiam seu beneficium aliquod sperare posset ab Vniuersitate absque earum consensu & conpiratione: & quicumque sperabat, suis illud meritis, officiis, assiduitate, studioque & amore se obtenturum sperabat. Vnde in Historia legimus plurimos ad superiores Facultates à Nationibus conuolantes, ab iisdem postulasse, vt quoties se daret occasio, sui meminissent. Et reuera meminisse solebant tum eiusmodi gratificationibus, tum litteras commendatitias quàm honorificentissimas, si non aliud possent, cum opus erat, concedendo. At posteriori modo, quia Nationes bene de se deque tota re Academica merentibus raram mercedem retribuere se posse videbant, raros etiam opinabantur fore qui de se bene mereri sollicitè curarent. Et probauit euentus: vt ex historia liquebit.

Sed tandem post continuatam 20. & amplius annis contentionem æternas ii-

Las vices admittere coactæ sunt tres supradictæ Nationes, Gallicana, Picardica & Normanica, tum ne perpetuam fouere discordiam viderentur: tum ne numero iam impar es futuræ singulis quibusque vacationibus à tribus Facultatibus & Natione Anglicana simul iunctis suffragiorum pluralitate vincerentur, sicque incassum reniterentur.

Sed de his satis. Ad Patronatum Vniuersitatis redeamus, quem vt inuiolabiliter ipsi asseramus, operæ pretium duximus ex perpetua & non interruptâ Curionum serie, quorum nullum reperire est qui spretâ Vniuersitate impune Romam adierit, ius antiquum confirmare.

PATRONATUS CURIÆ SS. COSMÆ ET
Damiani.

PRImus Curio ab Vniuersitate præsentatus videtur fuisse M. Albertus de Saxonia, quem in Comitibus apud Mathurinenfes die 1. Septemb. an. 1361. supplicasse legimus, eiusque rei extat memoria in Actis Vniuersitatis his verbis. *Anno Dom. 1361 die 1. Septemb. supplicauit M. Albertus de Saxonia pro Ecclesia Parochiali SS. Cosmæ & Damiani infra muros Paris. que ab omnibus nullo contradicente erat supradicto Magistro ab Vniuersitate data.*

2. M. Rigaudus seu Itegardus, Nationis Gallicanæ: at quo tempore nominatus fuerit, non apparet. Certè videtur ante an. 1408. fuisse præsentatus: quippe ex eo tempore extant acta publica in quibus nihil ea dere: verisimile autem non est, id si post annum 1408. factum fuisset, prætermitturos fuisse Procuratores qui omnium Comitiorum acta in Commentarios publicos referebant non indiligenter. Hoc solum de eo legimus, an. 1422. conquestum fuisse apud Vniuersitatē, quod Administratores Nosocomii publici Parisiensis iura Parochialia sibi persoluere denegarent, cõtendentes domos Parochorū quæ ipsius Nosocomii essent, ab eiusmodi iuribus immunes & liberas esse. Qua de re sic scribit Petrus de Villaribus Procurator Nationis Gall. *Die mensis Martii, an. 1422. 2. Supplicatio fuit M. Rigaudi (vel Itegardus seu Stergardus) pro Cura SS. Cosmæ & Damiani: & concessit Natio quod ex parte Nationis in Vniuersitate proponeretur, quod dicta Mater Vniuersitas haberet videre utrum Domus Dei Parisiensis habeat talia priuilegia, quod habitantes in Domibus eorum que sunt in Parochiis alienis, sicut de S. Cosma, non debeant iura Parochialia dictis Curatis. Et pro proponente ex parte Nationis in Vniuersitate petiit M. Guill. Erardi. Et ita fuit conclusum.*

3. M. Girardus Gehe eiusdem Nationis Gall. perfundus omnibus muneribus, qui cum iterum eiusdem Procurator esset an. 1432. 19. April. vacantem Curionatū postulauit & obtinuit. Et ea de re sic in actis legitur. *Anno Domine 1432. fuit Alma Artium Facultas apud S. Iulianum Pauperem solemniter congregata super 2. artic. 1. ad inueniendum modum conferendi beneficia ad collationem Vniuersitatis spectantia. 2. erat communis super supplicationibus... Quantum ad 2. supplicauit Venerabilis Procurator Nationis Franciæ videlicet M. Gerardus Gehe, quatenus Facultas dignaretur suum intentum continuare, videlicet ipsum præsentando ad Beneficium Curatum SS. Cosmæ & Damiani: quam supplicationem vniformiter concessit Natio, ipsum præsentando ad dictam Curam, sicut aliàs iteratis vicibus factitarum: si tamen haberi non possit concordia in Vniuersitate super modo conferendi, placuit quod de quilibet Faculte & Natione eligeretur vnus notabilis Magister vna cum Rectore, qui huiusmodi Beneficia haberent conferre, scilicet quod temporibus retro actis factitarum extitit. Acta fuerunt hæc an. prædicto 19. Mensis Aprilis.*

Idem Gehe in Acta Procuratoria acceptum à Natione Beneficium refert his verbis. *Anno Domini 1433. die Mercurii crastino S. Ludouici 26. Aug. fuit facta congregatio Nationis in Capitulo S. Mathurini super 2. artic. Re gratiatus sum eidem Nationi de præfuto officio Procuratorio, pro eo quod obtinui præsentari per Vniuersitatem ad Ecclesiam Parochialem SS. Cosmæ & Damiani Parisiensis.*

Vir ille quem videmus fuisse ingentis famæ & meriti, cum electus fuisset Re-

Actor Vniuersitatis 10. Octob. 1436. in Comitibus 29. Nouemb. eiusdem anni retulit ad Vniuersitatem omnino decere ut dies SS. Germani & Cosmæ, quemadmodum & S. Andreæ festiui haberentur, ita ut iis diebus in Vniuersitate non legeretur: vel ob hoc quod Vniuersitas Curiarum illarum Patrona esset. Sic se habent acta Nationis Gall.

Ad perpetuam rei memoriam. Anno quo supra, die 29. Nouemb. in vigilia scilicet S. Andreæ Apostoli Vniuersitate Matre nostra tunc per M. Gerardum Geherctorem eiusdem, Curatum SS. Cosmæ & Damiani Paris. in S. Mathurino super nonnullis ipsius Vniuersitatis agendis conuocata, supplicatum extitit per ipsum D. Rectorem, ut attentis solennitatibus festorum dictorum SS. Cosmæ & Damiani qui Medici sunt & corporis & animæ, & quibus præcipuè indigemus in hac Ciuitate propter pestes quæ aliquando vigent, ac etiam attentâ solennitate S. Germani Veteris Episcopi quondam Paris. *Ob reuerentiam quorum sanctorum dua sunt Cure Paris. situ. & ordinatae, quarum & ad quas presentatio spectat præfate Matri Vniuersitati, vellet ipsa Vniuersitas statuere, deliberare & ordinare quod propter causas præmissas amodo in festis dictorum SS. Cosmæ & Damiani & S. Germani Veteris non legeretur in dicta Vniuersitate.* Quæ quidem Vniuersitas per singulas Nationes & Facultates ita conclusit statuit & ordinauit, supplicationi dicti D. Rectoris annuendo: quod amodo scilicet in solennitatibus & festis dictorum SS. Cosmæ & Damiani ac etiam S. Germani Veteris non legatur in Vniuersitate, aut aliqua Facultate. Et hanc conclusionem voluit & præcepit ipsa Vniuersitas inscribi & inseri in singulis libris cuiuslibet Nationis & Facultatis.

Idem an. 1437. postulauit multari Bedellos, propterea quod S. Germani festum non proclamassent. *Die Veneris vlt. Maii (1437.) similiter supplicauit M. Gerardus Gehe Curatus SS. Cosmæ & Damiani, quod Bedelli punirentur aut redarguerentur quia non publicauerant in vico Straminis festum B. Germani Veteris. Et similiter quod in libro Nationis dictum festum scriberetur de Littera rubea. Et Natio conclusit quod scriberetur littera rubea. in libro Nat. & casu quo anno sequenti Bedelli non pronunciarent, punirentur.*

4us. Curio fati functo Gerardo substitutus est M. Guillel. Munier præsentante Facultate Medicinæ cuius vices recurrebant. An. D. 1461. die 24. Decemb. conuocata fuit alma Paris. Vniuersitas apud S. Math. super collatione Cure SS. Cosmæ & Damiani. Præsentauit Facultas Medicorum unum, cui Vniuersitas contulit. Quis illi vnus ex actis Nationis Gall. intelligitur, in quibus sic habetur. *Die penultima eiusdem mensis (Decemb.) anno quo supra 1461. vocata fuit alma Paris. Vniuersitatis per prouidentissimum D. Rectorem super Trouis, vnde seu presentatione faciunda Reuerendo in Christo Patri D. Episcopo Paris. pro Parochiali Ecclesia SS. Cosmæ & Damiani Paris. cuius presentatio Vniuersitati spectat: pro torno autem cadebat in Facultate Medicinæ quæ Facultas præsentauit M. Guill. Munier in Medicina Doctorem & præfate Facultatis Decanum. Placuit autem almæ Vniuersitati eum recipere ad presentationem nemine reclamante. Et ita conclusit D. Rector.*

5us. M. Ioannes Normani à Theologiæ Facultate nominatus fuit. Et ea de re sic legitur in Actis eiusdem Nat. Gall. die 7. mensis decemb. an. 1466. congregatâ Natione specialiter propter generalem congregationem Vniuersitatis super 2. Art. 1. fuit auditio obligationis Vniuersitatis & translatio ærarii in commoditatem Nationis Franciæ... 2. fuit ad presentandum Episcopo Parisiensi M. Ioannem Normani Doctorem eximium Theologicalem in turno Theologorum nominatum Parochialem SS. Cosmæ & Damiani: quod & placuit, egitque gratias Natio longè multas Theologorum Facultati, quæ tunc egrezum Patrem Nationis nostræ alumnus nominauerat presentandum.

Iste M. Ioannes Normani Cum prædictam resignare voluit an. 1481. sed nescio quâ occurrente difficultate admissa tunc non fuit resignatio, sed triennio tantum post. Acta Nat. German. sic habent. An. 1481. Feb. congregata fuit alma Vniuersitas Paris. Apud S. Math. vides super Art. 1. Art. fuit super resignatione Ecclesiæ Parochialis SS. Cosmæ & Damiani. Quantum ad 1. placuit Nationi dare Deputatos ad resignationem illius Cure.

Et ad an. 1484. sic eadem habent. Anno 1484. die vlt. mensis April. congregata fuit alma Vniuersitas Paris. tribus super Art. 1. fuit super visitatione supra-

mi D. nostri Regis. 2. fuit super resignatione seu permutatione Curæ SS. Cosmæ & Damiani... quantum ad 2. præfusa Natio admisit illam permutationem seu resignationem, dum non transiret in præiudicium Vniuersitatis.

6us. ergo Curio fuit M. Ambrosius le Sage Canonicus Ecclesiæ S. Reguli Siluanectensis mediante permutatione, quæ ab Episcopo Parisiensi admissa fuit: ut haberetur in Reg. Episcopi.

„ Die 4. Maii 1484. Collatio Parochialis Ecclesiæ SS. Cosmæ & Damiani Paris. in & de patronatu ac præsentatione Venerabilium ac scientificorum DD. „ Rectoris & Vniuersitatis Magistrorum & Scholarium Parisius studentium, existentis vacantis per resignationem Venerabilis viri M. Iacobi Luillier sacre „ Theolog. Professoris, Procuratoris litterariorum fundati Venerabilis viri M. Ioannis „ Normani etiam Theologiæ Doctoris nouissimi eiusdem possessoris, causa Ecclesiæ Collegiæ S. Reguli Siluanectensis & ad eiusmodi Canonicatum & Præbendam in „ manibus Domini factam & admissam, facta est dicto Sapienti præsentis præstitis „ hinc inde solitis iuramentis.

1492. Cum Ambrosio isto litem exercuit M. Ioannes Foliot Doctor Theologus M. Petri Foliot Curionis S. Germani nepos, Iure ne Caducario an alio, non apparet. Sed cum post obitum prædicti Ambrosii supplicasset sibi non dari Competitorem, liberamque relinqui Curie possessionem, non obtinuit.

Itaque 7. Curio ab Vniuersitate præsentatus est an. 1492. M. Ioannes aliàs Guillelmus Cappel Doctor Theologus, eiusdemq; Facultatis Decanus. De hac præsentatione sic habetur in actis Nat. Germ. Anno quo supra 1492. 27. die Mens. Octob. conuocata fuit veneranda Alimorum Natio; nec non alma Parisiorum Vniuersitas apud „ S. Math. super 2. Art. 1. erat de dispositione vnius Curæ Ecclesiæ S. Cosmæ & Damiani: „ cuius autem Collatio spectat ad Vniuersitatem, iam in turno Franciæ dandæ 2. Erat „ communis super supplicationibus & iniuriis. Quantum ad 1. placuit venerandæ „ Nationi nec non Vniuersitati, ut illa Capella disponderetur, ut moris est, circa illos in quorum turno erat. Quantum ad 2. supplicuit Procurator venerandæ Franciæ Nationis, quomodo Collatio illius Capellæ pro nunc spectabat ad Nationem eius: & sic die præcedenti conuocata fuit Francorum Natio & dedit siue donauit „ hanc Curam prædictam via Spiritus S. M. Ioan. (Guill.) Cappel, & propterea rogauit ut velint ipsum habere ratum in illa electione. Cuius supplicationi Natio „ annuit in forma. Item supplicuit quidam Doctor sacre Theolog. M. Ioan. Foliot, „ ut Vniuersitas velit sibi dare adiunctionem in suo processu quem habebat de vna „ Cappella in S. Germano contra M. Eligium. Cui supplicationi annuit in forma. „ Item supplicuit M. Eligius contra prædictum Foliot, cuius supplicatio non fuit „ concessa, imo pro nihilo habita. Item supplicuit M. Ioannes ut Vniuersitas non velit sibi dare competitorem super illa Cappella Cosmæ & Damiani: ex quo longo tempore habuit processum cum Curato illius defuncto: cuius supplicatio non fuit concessa.

1595. 8. Guillelmus Verforis Guillelmi insignis Patroni Vniuersitatis in Prætorio Urbano seu Castelleto filius, & Ioannis Verforis Nationis Normaniæ viri magnæ scientiæ & probatissimæ vitæ, qui an. 1449. Rector fuerat electus, nepos, anno 1526. ex resignatione M. G. Cappel: qui approbatione & confirmatione ab Vniuersitate obtentâ Collationem à summo Pontifice ipsi Guillelmo impetrauit. De qua resignatione Ioannes Collineus Procurator Nationis Gall. sic scribit ad an. 1524. Die Martij 11. an. 1524. conuocata est Vniuersitas apud S. Mathurinum super 3. art. .... 3. Supplicationes & iniurias concernebat. Supplicauit ibidem D. Decanus Theologiæ D. Cappel, ut sibi liceret per Vniuersitatem resignare Curam S. Cosmæ. Cuius supplicationi annuit Natio. Imo & tota Vniuersitas, ut scribit M. Robertus du Gast Decanus Facultatis Decretorum. At ille Verforius, dubium quamobrem non ab Episcopo Parisiensi sed à summo Pontifice institutionem Canonicam & collationem postulauit & impetrauit. Nam in Reg. Episcopi Paris. sic habetur. Die 7. April. an. 1525. ante Pascha pro parte Guillelmi Verforis Clerici Parisiensis Curati Ecclesiæ Parochialis SS. Cosmæ & Damiani Paris. medio resignationis sibi factæ de eodem per M. Guill. Cappel præsentatæ & insinuatæ fuerunt Domino litteræ „ Apostolicæ D. nostri Clementis Papæ VII. & Moderni super prouisione dictæ Parochialis Ecclesiæ eidem Verforis concessæ cū processu super eisdem litteris Apostolicis fulminato. Quas præsentationem, insinuationem & notificationem præfatus

Dominus raras & gratas habuit iure alieno in omnibus semper saluo. In iis ergo litteris Pontificiis, mentio facta est præsentationis Academicæ. Nã quod resignationem illã prius admiserit Vniuersitas, patet in super ex iis quæ habentur in Reg. Vniuersitatis ad diem 22. Septemb. an 1540. quippe M. Petrus le Clerc postulans admitti resignationem Curia S. Andreæ sibi factam à Nicolaopattuo per mutationis causã, vtitur exemplo Cappelli & Versforiorum, vt probet sibi non debere gratiam illam denegari, quæ concessa fuerat DD. Cappel & liberis D. Versforis, qui successiuè resignauerant, aiens eandem Vniuersitatem similem consensum præstitisse, dum Magister noster Cappel Parochialem Ecclesiam S. Cosmæ & Damiani, & post eum alii ex liberis D. Versforis successiuè resignassent.

10. Claudius Versforis successit Guillelmo fratri, qui vt legitur in Reg. Vniuersitatis accessit supplex petiitque resignationem admitti ex causa permutationis cum Parochiali Ecclesia S. Ioannis de Nouauilla & non alias cum M. Claudio Versforis in Decretis Baccalauero & supplicauit his verbis. Cum primum per resignationem vacaueris, dictus Claudius habeatur pro presentato. Cui supplicationi sacratissimæ Theologiæ Facultas fauore patris Guill. Versforis Patroni Vniuersitatis in Castelleto annuit.

Ille autem Claudius prædicta Curia 53. annos potitus est, nempe à 22. Feb. an. 1532. quo admissa est resignatio, ad annum vsque 1585. quo communi fato functus est. Sed cum ille Curiam Romanam permutationis causã cum M. Petro Tenrier adiisset an. 1582. 10. Maii, eamque approbari curasset, liti magnæ causam dedit. Nimirum ille cum prædicto Tenrier Parocho S. Martini de Longo-Iumello Curiam S. Cosmæ permutauit non adito Patrono, nempe Vniuersitate. Tenrier vero litteras Apostolicas die vltima Decemb. an. 1582. in Reg. Episcopi Parisiensis referri curauit; vt constat ex iis quæ sequuntur.

Die vltima Decemb. 1582. iuxta correctionem anni... solaris visa per D. Petrum Dreux Vicarium Generalem Reuerendissimi Petri de Gondy Parisiensis Episcopi signaturã Apostolicã super permutatione Parisiensis Ecclesiæ SS. Cosmæ & Damiani in Vniuersitate Paris. M. Petro Tenrier Clerico Diocesis... in Artibus Magistro faciendæ, vacantis per resignationem M. Claudii Versforis nouissimi & immediati illius Rectoris & possessoris pacifici, seu eius legitimè constituti Procuratoris in manibus Sanctissimi in Christo Patris & D. nostri D. Gregorii diuinã prouidentia Papæ XIII. & moderni sponte & liberè causã tamen permutationis de eadem Parochiali Ecclesia suisque iuribus & pertinentibus vniuersitatibus seu faciendæ cum eodem Tenrier, & ad Parochialem Ecclesiam S. Martini de Longo-Iumello Paris. Diocesis factam & per eum admissam sub data Romæ apud S. Petrum 7. Kal. Iunii Pontificatus eiusdem sanctissimi D. nostri Papæ an. 11. Signatum. *concessum vt petiitur* in presentia D. nostri Papæ. A Cardinalis Carafa. Cum clausula *per diligentem*; commissa, expedita. Quia dicto D. Vicario constitit huiusmodi signaturam esse veram, dictumque Tenrier bonis moribus præditum, dictam Parochialem Ecclesiam vt præfertur vacantem eidem Tenrier sufficienti & idoneo contulit dictus D. Vicarius presentibus MM. Petro de l'Abesse & Thoma Vincent, Ecclesiæ Parisiensis Canonicis testibus.

Continuit occultitque litteras istas toto triennio & amplius Petrus Tenrier, & prædictus Claudius Versforis Curia sua potitus est aut petiri visus est, ad diem vsque 25. Aug. 1585. quo obiit. postridie Germanica Natio, cuius erant vices nominandi, nominauit M. Ioannem Hamiltonem Natione Scotum, vt scribit M. Simon Simson eiusdem Nat. Ger. Procurator. 26. mensis Aug. eiusdem anni habitis apud Mathurinienses maioribus Nationis Comitibus, à quibus nemo absuit, unanimi omnium sententia electus est à Natione M. Ioannes Hamilton Scotus in Curiam Ecclesiæ SS. Cosmæ & Damiani Parisiensis. Quob beneficium vacauit per obitum M. Io. Versforis, Claudii, & qui mortuus est pridie ante & sepultus in dicta Ecclesia, que tunc spectabat ad Nationem Germanicam ratione turri: quare à nobis Academia presentatus benivolè est admissus & aduersus omnes defensus: idque nostrã maximè operã & labore.

11. ergo Curio prædictæ Curia rite nominatus & presentatus est ab Vniuersitate M. Ioannes Hamilton D. Archidiacono de Iofayo & die 29. eiusdem mensis & anni, præsentationis & admissionis litteras obrinuit à D. Mesnilio Episcopi Paris. Vicario, eademque die Curia possessionem iniit: cui prædictus Tenrier intercessit. Hinc orta lis, quæ ad Prætorium Urbanum statim defertur, & paulo post

ad supremum Senatum euocatur. Antonius Loiselius Tenrerii causam orauit, conatusque est ostendere Vniuersitatem Corpus Ecclesiasticum esse, ac proinde eam inconsulta posse à supremo Pontifice resignationes & permutationes admitti. Ludouicus S. ruius pro Hamiltono dixit, ostenditque Vniuersitatem Corpus esse Laicum, aut saltem mixtum: & ad eundem tuendum accessit Vniuersitas. Tandem verò Senatus quoad causam primariam decisionem, amplauit, *Vindicias verò Hamiltoni* dedit Senatus-consulto lato 12. Aug. sicque ius suum factum rectumque seruauit Vniuersitas. Hæc quia publica sunt & typis excussa, abstinco pluribus referre.

1495. 12. Hamiltoni propter incapacitatem mortemque civilem eiecto substitutus est à Natione Picardica vicibus suis tum gaudente M. Rolandus Hebert an 1595. de cuius nominatione sic habetur in Reg. Vniuersitatis. *Die Sabbati 18. mensis Martij an. 1595. apud S. Mathurinum sollemniter et moris est hora solis à matutina congregata existit alma Vniuersitas Paris. super 3. art. Quorum prior est super publicis supplicationibus D. Ioannis Galland ad eundem D. Auentino sacram indictis. Posterior super presentatione Parochialis Eccl. sive SS. Cosma & Damiani vacantis per mortem civile, incapacitatem & inhabilitatē M. Ioannis Hamilton, ultimi & legitimi possessoris pacifici. Maturis deliberationibus super præmissis præhabitis Vniuersitas ipsa de re. us in medium adductis ita consuit. Primum approbat ea omnia que gessit D. Rector tempore sui Magistrum. ... Approbat nominationem D. Rolandi Hebert à fidelissima Natione Picardie factam, & illum præsentat dignissimo D. Archidiacono de Iosayo in Ecclesia Paris. Et in factis Rectoriis. M. Rolandus Hebert Baccalaureus Theologus successit M. Ioanni Hamiltoni in Curionum SS. Cosma & Damiani. Hoc actum Rector Ioan. Gallandio. In Reg. verò Episcopi Parisiensis sic legitur *Die 19. mensis Martij 1595.**
- Collatio Ecclesie Parochialis SS. Cosma & Damiani Paris. cuius quoties vacat,
  - presentatio seu ius presentandi ad Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris. re-
  - presentatio autem ad D. Archidiaconum de Iosayo in Ecclesia Paris. Collatio
  - verò, prouisio & alia quauis dispositio ad D. Paris. Episcopum respectiue spe-
  - ctant & pertinent, vacantis per incapacitatem, inhabilitatem & mortem Ciui-
  - lem M. Ioannis Hamilton illius ultimi possessoris pacifici, aut alias quouis modo,
  - facta est per Illustrissimum & Reuerendissimum D. D. Petrum Cardinalem
  - Gondium Paris. Episcopum *M. Rolando Hebert Clerico Brillouacensis Diæcesis in*
  - *Theolog. Baccalaureo sufficienti, capaci & idoneo, per dictos Rectorem & Vniuersitatem*
  - *presentato, & per eundem D. Archidiaconum eidem Illustrissimo D. Cardinali*
  - *vel dicto D. Vicario litteratoriè representato, presentibus ibidem Venerabili-*
  - *bus viris M. Siluio à Petruina (Vicario Gen.) & Io. Filescac Doctoribus Theo-*
  - *logis testibus.*

1607. 13. Curio prædictæ Curie fuit M. Philippus Hebert secundæ Classis Præfectus in Collegio Becodiano ex resignatione patris sui Rolandi, & presentatione Vniuersitatis, ut legitur in Codice membranaceo Rectorum fol. 113. ad an. 1607. in quo hæc verba leguntur. *Die Octobris ultimo D. Franciscus Placet Rector in Capitulo Mathurinensium consentientibus DD. Decanis & Procuratoribus presentauit Parochiam SS. Cosma & Damiani D. Hebert Præfecto 2. Ordinis in Collegio Becodiano, que resignata erat ab illius patre D. Hebert Doctore Theologo & Facultatis Theologie Syndico.*

Post paucos dies idem Philippus collationem eiusdem Ecclesie obtinuit ab Episcopo Parisiensi, & ita ea de re legitur in Reg. ad prædictum an. 1607. *Die 7. mensis Nouemb. 1607. Collatio Ecclesie Parochialis SS. Cosma & Damiani Paris. cuius quoties vacat, presentatio seu ius presentandi & nominandi ad Rectorem & Vniuersitatem studij Paris. representatio autem ad D. Archidiaconum de Iosayo in Ecclesia Paris. Collatio verò, Prouisio & alia quauis dispositio ad D. Parisiensem Episcopum respectiue spectant & pertinent, vacantis per resignationem M. Rolandi Hebert illius ultimi possessoris pacifici, hodie in manibus D. Siluii à Petruina Vicarij Generalis & per M. Petrum le Gay Clericum eius Procuratorem ad id eo specialiter constitutum, purè liberè & simpliciter factam & per eum admissam, facta est per dictum D. Vicarium M. Philippo Hebert Clerico Paris. in Artibus Magistro, sufficienti, capaci & idoneo per DD. Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris. presentato, & per præfatum D. Archidiaconum*

num eidem Reuerendissimo Patri seu dicto D. Vicario litterariorum representato presentibus ibidem MM. Renato Chateau Diocesis Paris. Roberto Godehaut Clerico Parisiis commorantibus testibus. •

14. Rolandus Hebert eiusdem Philippi Parruus, Ecclesie Parisiensis Pœnitentiarius admissa per Vniuersitatem pro more resignatione. Cuius rei meminit *Thomas Deys Procurator Nationis Germanicæ ita scribens. 23. Iulij (an. 1609.) Academia legitime conuocata ad aedes D. Mathurini accepit resignationem M. Philippi Hebert Pastoris SS. Cosmæ & Damiani factam in fauorem Patris sui D. Philippi (Rolandi) Hebert Pœnitentiarij, dictumque Philippum (Rolandum) R. D. Parisiensi presentauit omnibus calculis.* 1609.

Extat quoque in Reg. Episcopi Parisiensis memoria Collationis factæ per Magnum Vicarium his verbis. *Die 29. Iulij 1609.* Collatio Ecclesie Parochialis SS. Cosmæ & Damiani Paris. cuius quoties vacat, presentatio seu ius presentandi & nominandi ad Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris. representatio autem ad D. Archidiaconum de Iofayo in Ecclesia Paris. Collatio, verò prouisio & alia quæuis dispositio ad D. Parisiensem Episcopum respectiue spectant & pertinent, vacantis per resignationem M. Philippi Hebert illius ultimi possessoris pacifici hodie in manibus D. Siluii à Petra viua Vicarii Generalis & per M. Petrum le Gay Clericum eius Procuratorem ad id ab eo specialiter constitutum purè & simpliciter factam & per eum admissam facta est per dictum D. Vicarium D. Rolando Hebert Presbytero Diocesis Bellouacensis Facultatis Theol. Paris. Doctore, sufficienti, capaci & idoneo per Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris. presentato, & per prafatum D. Archidiaconum eidem D. Paris. Episcopo seu dicto D. Vicario litterariorum representato, presentibus ibidem Magistris Antonio Ballin & Dionysio Daman in Ecclesia Paris. Beneficiatis testibus.

15. Natalis de Brix Presbyter Sagiensis in Artibus Magister admissa per Vniuersitatem prædicti Hebert resignatione successit, vt legitur inter acta Vniuersitatis. *Anno D. 1622. die 22. Marty in Mathurinensi.* Vbi relatum est Nationem Gallicanam nolle suas vices accipere, tum quod Sacerdotium SS. Cosmæ & Damiani videretur vacare per resignationem D. Hebert Pœnitentiarij Paris. quæ vt ferunt, non facit turnum; tum vel maximè quod Academia Primario Principi de Studiorum Vniuersitate optimè merito velit gratificari. D. Rector vbi gratulatus est Nationi Gall. quod Academia potestatem prouidendi reliquerit, fecit supplicandi potestatem. M. Natalis de Brix Presbyter Diocesis Sagiensis Artium Magister in Vniuersitate Paris. supplicauit Curiale Sacerdotium SS. Cosmæ & Damiani sibi conferri. Sacri Theologorum Ordinis Decanus annuit supplicationi dicti de Brix, modò integritatis morum & religionis Catholicæ fidem faciat. In eius sententiam descenderunt Decani Decretorum & Medicinæ. Procurator Gallie D. de Brix non mediocriter de re litteraria meritum, Rectorem Ecclesie Parochialis SS. Cosmæ & Damiani declarandum censet, modo fidelissimos probitatis & religionis orthodoxæ testes adhibeat, nullumque in suis vicibus detrimentum patiatur Natio Gallicana. De hac re idem censuerunt Procuratores Picardie, Normanie & Germanie. Tandem conclusit Rector placere Vniuersitati suffici M. Natalem de Brix, in locum D. Hebert Exomologeti seu Pœnitentiarii nuper Archiepiscopi Bituricensis designati *Saluo iure Nationis Gallicane.* 1622.

Vniuersitatis ergo litteris munitus Collationem Beneficii ab Episcopo Parisiensi facile obtinuit: quam in rem legitur in Reg. Episcopi hoc instrumentum. *Die 2. Maij 1622.* Collatio Ecclesie Parochialis SS. Cosmæ & Damiani in Ciuitate Paris. cuius occurrente vacatione presentatio & nominatio seu ius presentandi & nominandi ad D. Rectorem & aliam Vniuersitatem Paris. representatio autem ad D. Archidiaconum de Iofayo in Ecclesia Paris. Collatio verò prouisio & quæuis alia dispositio ad Illustrissimum & Reuerend. in Christo Patrem & D. D. Henricum diuina miseratione S. R. Ecclesie Cardinalem de Rets nuncupatum Paris. Episcopum ratione Episcopalis Paris. dignitatis ab antiquo spectare & pertinere respectiue dignoscuntur prout spectant & pertinent, vacantis per resignationem *Venerabilis viri D. Rolandi Hebert Presbyteri, Sacræ Theol. Facultatis Paris. Doctoris, illius ultimi possessoris pacifici hodie in manibus D. Siluii à Petra viua Doctoris Theol. insignis Ecclesie Paris. Episcopi per M. Girardum de Cot-*

„ ten Clericum Gandensem eius Procuratorem ad id ab eo specialiter constitutum
 „ purè , liberè & simpliciter factam & per eum admissam , facta est per præfatum
 „ D. Vicariū *Generalem M. Natali Bry Presbytero* Sagienſis Diœceſis in Artibus Ma-
 „ gistro, ſufficienti, capaci & idoneo per Reſtorem & almam Vniuerſitatem præ-
 „ ſentato, per eundem D. Archidiaconum de Iofayo eidem D. Vicario Genera-
 „ li repræſentato litteratoriè, præſentibus ibidem DD. Petro de Sene & Claudio
 „ Belot inſignis Eccleſiæ Pariſ. Canonicis teſtibus.

Idem autem de Bry prædictæ Curix functus eſt Officiis ad an. uſque 1665. quo
 beneficii ab Vniuerſitate accepti immemor, illud M. Ioanni Lizot Vicario apud
 Curiam Rom. nõ obrentis, non peritis à Matre & muneratrice ſua præſentationis
 litteris reſignauit. Vniuerſitas verò M. Dionyſium Deſſita Pariſinum Doctorem
 Theologum è ſocietate Regia Nauarrica, ſibi à Tribu Continentium Nationis
 Germanicæ pro iure alternationis legitimè nominatum D. Archidiacono Pariſ.
 canonicè præſentauit die 3. Aug. 1665. Hinc orta lis inter contendentes, quæ pen-
 det in Senatu Pariſ.

PATRONATUS CURIÆ S. ANDRÆ DE Arcubus.

Qui fuerint S. Andræ Curiones ab inſtituto Patronatu ad an. uſque 1450.
 incuria maiorum facit, vt ignoremus. Verum ex iis quæ ſupra retulimus de
 Patronatu SS. Colinx & Damiani, ſatis intelligitur idem obſeruatum in nomi-
 natione & præſentatione Curionum S. Andræ.

Primus igitur ſe nobis offert M. Thomas de Courcelles inſignis Theologus,
 multis Legationibus pro Academia Pariſienſi functus ſuo tempore à Decreto-
 rum Facultate nominatus, & ab Vniuerſitate præſentatus. Qua de re ſic legitur
 in actis Nationis Picardicæ. *Anno Dom. 1450. die 27. Ian.* fuit alma Mater Vniuer-
 1450. ſitas Pariſ. apud S. Mathurinum hora 8. ſolemniter conuocata ſuper collatione
 „ Curæ S. Andræ vacantis per mortem nobiliſſimi viri M... cuius animæ parcere
 „ dignetur omnipotens. DD. Doctores de veneranda Facultate Decretorum ad
 „ quos de iure, ſecundum turnum Facultatum incumberebat collatio, præſenta-
 „ tio & omnimoda diſpoſitio, præſentauerunt magni conſilii, eloquentiæ ſcientiæque vi-
 „ rum M. N. M. Thomam de Courcellis Profeſſorem ſacræ Theologiæ, qui poſtea adiit
 „ Nationem ſuam Picardicæ, cui porrexit per humilem ſupplicationem iſtam, ſci-
 „ licet vt Natio dignaretur Collationem factam eidem per DD. de Facultate De-
 „ cretorum per Ordinem turni acceptare gratam; cuius ſupplicationi Natio an-
 „ nuebat ſimpliciter, optans præſatam Curiam fore Episcopatum. Gratias agebat
 „ etiam Facultati Decretorum quæ dignata eſt præſentare virum tantarum virtu-
 „ tum ac excellentiæ, & conſimiliter omnibus qui dignati ſunt eundem accep-
 „ tare.

1470. 2. M. Ioannes Huë ingentis quoque famæ Theologus multiſque Legationibus
 Vniuerſitatis nomine functus, cuius honorabilem mentionem faciunt omnia
 Acta iſtius temporis. Deceſſit tandem an. 1488, eique à Decretorum Facultate
 ſubſtitutus eſt M. Ambroſius de Cameraco ipſius Facultatis Decanus, qui cum eo
 de Cancellariatu Eccleſiæ Pariſienſis contendebat. Quæ de re ſic legitur in Reg.
 „ Episcopii. *Die Sabati vltima* Feb. 1488. Dominus contulit pleno iure Venerabili
 „ & circumſpecto viro M. Ambroſio de Cambray Decretorum Doctori Cancellaria
 „ Eccleſiæ Pariſienſis ſuepius in ea prætenſum per defunctum M. Ioannem
 „ Huë, dum viueret, ſacræ Theologiæ Profeſſorem, ad præſens per ipſius deceſſum,
 „ aut aliàs quouis modo vacantem.

1488. 3. ergo Curio 27. Feb. an. prædicti 1488. ſubſtitutus eſt Ambroſius, vt legitur
 „ in Commentariis Germanicæ Nationis. *Anno* 1488. die 27. Feb. conuocata fuit
 „ apud S. Mathurinum alma Pariſorum Vniuerſitas 3. ſuper Artic. Quorum
 „ primus erat ſuper apertione Rotuli & præſentatione ſolendiſſimi D. noſtri D. Can-
 „ cellarij

cellariis nominati per consultissimam Facultatem Decretorum ad Curam Ecclesiæ S. Andreae. Quantum igitur ad primum placuit Nationi ut Rotulus aperiretur more solito, ut puta 2. Martii. Placuit etiam Nationi ut Magister noster Ambrosius de Cambraco presentaretur, dummodo turnus ille pertineat ad Decretistas.

Eadem die expeditis litteris Vniuersitatis se contulit ad Episcopum Parisiensem & Collationem obtinuit, ut habent Reg. Episcopii. Die 27. Feb. 1488. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Andreae de Arcubus Paris. de præsentatione Rectoris & Vniuersitatis Parisiensis. existentis ad præsens per mortem siue obitum defuncti M. Ioannis Huë, dum uiuere, sacre Theol. Professoris ultimi eiusdem possessoris, vacantis facta est Venerabili & circumspecto viro M. Ambrosio de Cambray Decretorum Doctori, Ecclesiæ Paris. Cancellario & Canonico per consultissimam Decretorum Facultatem, in turno pro hac vice existentem præfatis Rectori & Vniuersitati nemine discrepante nominato, & per dictos Rectorem & Vniuersitatem Archidiacono de Iosayo præsentato, & per eundem Archidiaconum in vim dictæ præsentationis Domino nostro repræsentato facta est eidem de Cambray.

4. Successit M. Robertus la Longue an. 1496. de quo similiter habenturque sequuntur in prædictis Reg. Episcopii. Die 26. Mensis April. 1496. Collatio Parochialis Ecclesiæ S. Andreae de Arcubus Paris. de præsentatione Rectoris & Vniuersitatis Paris. existentis vacantis per mortem defuncti M. Ambrosii de Cambray facta est Venerabili viro M. Roberto la Longue Presbytero & in Artibus Magistro, qui inuauit.

5. Pariter ex præsentatione eiusdem Vniuersitatis admissaque per eam resignatione & permutatione collationem obtinuit M. Nicolaus le Clerc an. 1519. ut legitur in iisdem Episc. Reg. Die ultima Aug. 1519. Collatio Parochialis Ecclesiæ S. Andreae de Arcubus Paris. de præsentatione DD. Rectoris & Vniuersitatis Paris. existentis vacantis per resignationem Venerabilis viri M. Roberti la Longue, Presbyteri nouissimi eiusdem possessoris pacifici causâ permutationis faciendæ cum Venerabili & scientifico viro M. Nicolaole Clerc Presbytero in Artibus & in Theologia Magistro, Curato Paroch. Ecclesiæ de Brolio & Berraudi-curia, & ad huiusmodi Paroch. Ecclesiam facta est eidem le Clerc repræsentato.

6. Eadem ratione subtiturus est M. Petrus le Clerc Nicolai nepos factâ cum patruo permutatione, quæ ab Vniuersitate similiter accepta & admissa est, ut legitur in Reg. Nomenclaturæ Rectorum, cum Rectore M. Nicolao Martimbos. An. D. 1540. die 22. Septemb. Concessit Vniuersitas permutationem, quam fecit aut facere intendebat M. Nicolaus le Clerc Theolog. Doctor de Parochiali Ecclesia S. Andreae de Arcubus cum Petro le Clerc Iuris Canonici Doctore, de Personatu de Enguino Morinensis Diœcesis, & permisit dictam permutationem fieri posse & perfici à quocunque habente potestatem.

At in Reg. Vniuersitatis fuse negotium istud habetur conscriptum ad prædictam diem 21. Sep. an. 1540. fol. 15 recto & vers. D. Rector exponendo causam Congregationis dixit D. le Clerc Theologum sacerdotium S. Andreae de Arcubus obtinentem ægrotum fuisse: illum tamen nunc conualescere, cupientem in dicto Sacerdotio eius nepotem videlicet Vice-conservatorem huiusmodi sufficere, propterea petit ut Vniuersitas super præmissis deliberare vellet. Comparuit M. Petrus le Clerc Iuris Canonici Doctro actu in præclarissimo Paris. Gymnasio Regens, qui recitauit infirmitatem & conalescentiam antedicti D. Nicolai le Clerc, qui à tempore suæ iuuentutis in hac Vniuersitate enutritus fuerat, sua sponte certos Procuratores ad eius nomine & pro eo Paroch. Ecclesiam S. Andreae de Arcubus Paris. quam obtinet, in manibus Collatoris Ordinarii, aut cuiusuis alterius ad hoc Canonicam potestatem habentis, causâ tamen permutationis de eadem fiendæ cū eodem exponente, & ad personatum de Enguino Diœcesis Morinensis quem obtinet & nō aliâsaliter nec alio modo resignandum constituerat & ordinauerat passaueratque Procuratoriū. Propterea supplicuit idem M. Petrus le Clerc, quatenus Vniuersitas permutationi huiusmodi consentire suumque consensum & assensum ad effectum plenum dictæ permutationis agenda & perficiendæ præbere velit & dignetur, dicens aliâs eandem Vniuersitatem similem consensum præstitisse, dum M. noster Cappel Parochialem Ecclesiam SS. Cosmæ & Damiani, & post eum alij ex liberis D. Verloris successuè resignassent. Postquam de re proposita singulæ Facultates de-

liberantur, secuta est Vniuersitatis conclusio in hunc modum. *Vniuersitas ex prædictis deliberationibus, præmissis attentis & omnibus consideratis ac contemplatione mentorum utriusque permittentis, permutationi horum Beneficiorum & requisitioni præfatæ, sine tamen præiudicio turni, vt aiunt, annuit & consentit. Et ita organo D. Rectoris conclusum extitit.*

Similiter in Reg. Episcopi Paris. eiusdem rei mentio est his verbis. *Die 23. Septemb. anno 1540. Collatio Ecclesiæ Paroch. S. Andreæ de Arcubus Paris. de præsentatione alme Vniuersitatis Paris. repræsentatione D. Archidiaconi de Iofayo in Ecclesia Paris. collatione & omnimoda alia dispositione D. Reuerendissimi Cardinalis Episcopi Paris. existentis vacantis per resignationem antea factam M. Philippi Bryault Procuratoris fundati Venerabilis viri M. Nicolai le Clerc eiusdem Ecclesiæ vltimi possessoris pacifici, causâ tamen permutationis de eadem factæ seu fiendæ cum discreto viro M. Petro le Clerc Persona Personatus de Anguino Morinensis Diocesis, suaque iura & pertinentia vniuersa & non aliâs facta est apud Ogiacum Paris. Diocesis per D. Ludouicum du Bellay Vicarium Generalem D. Reuerendissimi Cardinalis Episcopi Paris. prædicti Petro le Clerc presbytero Parisiensi.*

1557.

Post decessum prædicti M. Petri le Clerc vehemens orta est in Vniuersitate contentio de iure nominationis & nominandi vicibus. Contendebant Medici suas esse; cæteræ Facultates & Nationes Theologorum Ordini suas rediisse vires contestabantur, quia Medicorum erat ad prius vacantem Capellaniam nominasse. Hac de re sic legitur in Commentariis Germanicæ Nationis Blacudæ Procuratore scribente.

6. Kal. Augusti habitis apud Mathurinos Comitibus D. M. Petrus Hodicq Theologus primi Ordinis successit Curionatus S. Andreæ de Arcubus per decessum Petri le Clerc Conseruatoris viri prudentissimi non sine satis magno tumultu, præsertim cum Medici dicebant hunc Curionatum in suas vires cadere: qui tamen, vt par erat habuerunt nisi Capellaniam prius vacantem. *Reseruata est Decano Theologiae à prædicto Curionatu pensio, & sic conclusum.*

Facultas verò Medicinæ nominavit M. Ioannem de Froydeual: sed cum Vniuersitas, quia M. Petrum de Hodicq præsentauerat, præsentare noluit. Vterque Episcopum adiit, & collationem obtinuit. Et de prædicto quidem Hodicq sic legitur in Reg. Ep. ad 25. Iulii. *Die 25. Iulij anno Domini 1557. Collatio Parochialis Ecclesiæ S. Andreæ de Arcubus Paris. cuius præsentatio ad Rectorem & Vniuersitatem Paris. præsentatio ad Archidiaconum de Iofayo, Collatio ad D. Paris. Episcopum respectiuè pertinent, vacantis per obitum defuncti M. Petri le Clerc, illius vltimi Rectoris & possessoris pacifici, facta est pleno iure per Reuerendum Patrem D. Eustachium du Bellay Paris. Episcopum Reuerendissimi D. Cardinalis Bellay nuper Paris. Episcopi Vicarium, venerabili viro M. Petro de Hodicq Clerico Parisiensi Artibus & in Theologia Baccalaureo formato, litteratoriè repræsentato præsentibus Venerabili viro Io. de Bamain Presbytero in Ecclesia Paris. habituato restibus.*

Similiter M. Ioannes Froideual petito denegatæ præsentationis libello collationem obtinet die 20. eiusdem mensis Iulii. *Die 20. Iulij anno Domini 1557. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Andreæ de Arcubus Paris. cuius præsentatio ad Rectorem & Vniuersitatem Paris. repræsentatio ad Archidiaconum de Iofayo & Collatio ad D. Paris. Episcopum respectiuè pertinent, vacantis per obitum defuncti M. Petri le Clerc illius vltimi Rectoris & possessoris pacifici, siue alias quouis modo & ex quauis causa seu persona vacet, facta est per Reuerendum Patrem D. Eustachium du Bellay Paris. Episcopum, Vicarium Reuerendissimi D. Cardinalis Bellay nuper Paris. Episcopi venerabili viro M. Ioanni de Froydeual Clerico, Doctori Medico & Ecclesiæ Paris. Canonico per dictum Archidiaconum de Iofayo litteratoriè repræsentato in recusationem seu delationem dictorum Rectoris & Vniuersitatis qui eidem de Froideual per Facultatem Medicorum eiusdem Vniuersitatis in turno ad Beneficia ad collationem, prouisionem, præsentationem siue nominationem ipsius Vniuersitatis pertinentia, vt pretendit eadem Facultas, existentis ad huiusmodi Paroch. Ecclesiam eiusdem Rectori & Vniuersitati nominato, dicto Archidiacono de Iofayo præsentare renuerunt præsentibus nobili ac scientifico vi-*

viro M. Antonio Dolyeu in Curia Parlamenti Paris. Consiliario & M. Petro Bony in Claustro dictæ Ecclesiæ Paris. commorantibus testibus.

Dissidium tandem istud utroque ius suum ad M. Franciscum le Court transferente compositum est 9. Kal. Martias in Comitibus Mathurinensibus. Sic enim M. Desiderius Robert Procurator Nat. Germ. scribit. 9. Kal. Martias *alma Parisiorum Vniuersitas in adibus Mathurinorum sacris... admisit præsentationem Francisci Daultre (le Court) viri optimi & de litteris bene meriti ad Parochialum Ecclesiam S. Andreae de Arcubus que tunc vacauit per resignationem seu potius iuridicam cessionem duorum Magistrorum Ioannis de Froydeual Doctoris Medici & Petri de Hodicq in Theolog. Luentati. Vtriusque cessione admissa est ab Episcopo Paris vt legitur in iisdem Reg. Episcopalis. Prior verò cessit prædictus Froydeual nimirum 21. Feb. eiusdem anni. Eadem die 21. Feb. an. D. 1557. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Andreae de Arcubus Paris. de præsentatione Rectoris & Vniuersitatis Paris. repræsentatione Archidiaconi de Iosayo & Collatione D. Paris. Episcopi respectiue, existentis vacantis per resignationem M. Ioan. de Froydeual illius ultimi Rectoris, seu iuris quod in illa vel ad illam nuper habebat & prætendebat idem de Froydeual. cessione hodie in manibus D. Ioannis Moreau Ecclesiæ Paris. Cantoris, Reuerendissimi D. Cardinalis Bellaii nuper Paris. Episcopi Vicarii, per venerabilem virum M. Philippum Boynault dictæ Ecclesiæ Paris. Canonicum eius Procuratorem sponte & liberè pro inito, seu pro complemento tamen & ad effectum certæ concordati inter venerabilem M. Franciscum le Court & dictum Froydeual ac M. Petrum Raoul Clericum ambianensis Diocesis nuper initæ & Apostolica autoritate approbatæ factam & admissam, facta est per dictum D. Vicarium prænominato M. Franciscum le Court Clerico Paris. Iuris Canonici Doctori litteratoriè repræsentato præsentibus Magistris Olinerio Estienne Ecclesiæ Cenoman. Canonico & Ioan. de la Fontaine in dicta Ecclesiâ Paris. Capellano in claustro eiusdem Ecclesiæ commorantibus testibus.*

Admissa quoque est cessione M. Petri de Hodicq in gratiam eiusdem le Court 10. mensis Iunii an. 1558. vt in iisdem Reg. habetur. Eadem die 10. Iunii 1558. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Andreae de Arcubus Paris. seu ius quod in illa vel ad illam habebat & prætendebat M. Petrus de Hodicq, cuius præsentatio ad Rectorem & Vniuersitatem Paris. repræsentatio ad Archidiaconum de Iosayo & Collatio ad D. Paris. Episcopum respectiue pertinent, vacantis per resignationem seu iuridicam cessionem dicti M. de Hodicq hodie in manibus Reuerendi Patris D. Eustachii du Bellay Paris. Episcopi, Reuerendissimi D. Cardinalis Bellaii nuper Paris. Episcopi Vicarii per M. Marinum Boudet Clericum Cenoman. Diocesis eius Procuratorem pro inito & complemento & ad effectum certi concordati inter eundem de Hodicq & M. Franciscum le Court Clericum Paris. nuper initæ & autoritate Apostolica confirmati & approbati causâ permutationis de dictâ Parochiali Ecclesiâ S. Andreae de Arcubus seu iure huiusmodi, factæ seu faciendæ cum eodem M. Franciscum le Court, & ad Prioratum S. Nicolai de Cauda Ordinis S. Bened. Diocesis Andegauensis quem obtinebat seu nuper obtinere solebat, suaque iura & pertinentia vniuersa, & non alias aliter nec alio modo factam & admissam, facta est per dictum Reuerendissimum patrem prænominato M. Franciscum le Court Iuris Canonici Doctori litteratoriè repræsentato absque præiudicio iuris sibi in dictâ Paroch. Ecclesiâ iam acquisiti, præsentibus MM. Petro Drouin Presbytero in Ecclesiâ Paroch. S. Eustachii Paris. habituato & Io. Pollus Clerico in Claustro Paris. Ecclesiæ commorantibus Cenomanensis & Parisiensis respectiue diocesis testibus.

Ita ergo vtriusque præsentati iuribus munitus Franciscus le Court liberè & pacificè Curia onera subiit & exercuit ad annum vsque 1576. quo per Procuratorem Vniuersitati supplicauit, vt vellet admittere resignationem suam in fauorem & gratiam M. Francisci Dampmarin, causâ tamen permutationis cum eodem faciendæ: cuius supplicationi annuit Vniuersitas die 24. Iunii an. 1576. vt legitur in Reg. ipsius Vniuersitatis.

1576.

Die Martis 19. Iunii 1576. congregata Vniuersitas super eiuratione Paroch. Ecclesiæ S. Andreae de Arcubus D. de la Croix Doctor Iuris Canonici Procurator & nomine Procuratorio D. Francisci le Court Curati Ecclesiæ Paroch. S. Andreae de Arcubus resignauit huiusmodi Curam in fauorem D. Francisci Damp-

„ matrin Doctoris Theologi causâ permutationis cum eo factâ de Prioratu B. Mariæ d' Aluya Diœc. Carnotensis.
 „ Arrium Facultas probat eiurationem Sacerdotii D. Andreæ de Arcubus factâ
 „ per D. le Court in fauorem D. Dampmartin causâ permutationis, saluo iure
 „ Turni.
 „ Medicorum Ordo censet & probat eiurationem D. le Court, siue permura-
 „ tionem Ecclesiæ Paroch. D. Andreæ de Arcubus cum Prioratu, modo id fiat sal-
 „ uo turno Facultatis cui debetur Turnus. *Iuris Collegium* ratam & gratam habet
 „ eiurationem & eam approbat, nominat & præsentat D. Episcopo Paris. D.
 „ Franciscum Dampmartin sine præiudicio Turni Nat. Gallic. Ex his D. Rector.
 „ probatis eiurationem factam Paroch. Ecclesiæ D. Andreæ & Arcubus in fauorem
 „ D. Dampmartin.

Extat similiter in Reg. Episcopi Parisiens. monumentum Collationis eadem
 de causa factâ M. Francisko Dampmartin Doctori Theologo, his verbis.
 „ Die 19. mensis Iuny an. 1576. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Andreæ de Arcubus Pa-
 „ ris cuius præsentatio seu ius præsentandi ad Rectorem & Vniuersitatem Studii
 „ Paris. repræsentatio autem ad D. Archidiaconorum de Iosayo in insigni Eccle-
 „ sia Paris. Collatio verò & alia quæuis dispositio ad Reuerendum D. Paris. Epif-
 „ copum ratione suæ Episcopalis dignitatis spectare & pertinere respectiue dignos-
 „ cuntur, vacantis per resignationem discreti viri M. Francisci le Court Presbyteri
 „ nouissimi & immediati illius Rectoris & possessoris pacifici hodie in manibus D.
 „ Petri Dreux dictæ Paroch. Ecclesiæ Canonici, Reuerendissimi in Christo Patris &
 „ D. D. Petri de Gondy Paris. Episcopi Generalis Vicarii per M. Marinum Ogier
 „ Curia Episcopalis Paris. Notarium eius Procuratorem ab eo specialiter constitu-
 „ tum sponte & liberè, causâ tamen permutationis de eadem Paroch. Ecclesia suis-
 „ que iuribus & pertinentiis Vniuersis facta seu facienda cum Venerabili viro, M.
 „ Francisko Dampmartin Presbytero in Sacra Theol. Facultate Doctore & ad
 „ Prioratum B. Mariæ de Aluya Ord. S. Bened. Carnotensis dicecesis suaque etiam
 „ iura & pertinentia vniuersa & non alias aliter aut alio modo factam & per eum
 „ admissam facta est per dictum D. Dreux Vicarium præfato M. Francisko Dampmar-
 „ tin sufficiente & idoneo, dictoque Reuerendissimo Domino, seu eidem. D. Vica-
 „ rio mediante præsentatione eorundem Rectoris & Vniuersitatis Paris. literatoriè repre-
 „ sentato præsentibus Venerabilibus viris MM. Petro de Fontenay & Io. Flament
 „ dictæ Paris. Ecclesiæ Canonici testibus.

1583. Anno 1583. obiit prædictus Dampmartin nullâ factâ Curia resignatione. Na-
 tio verò Normannica, cuius recurrebant vices, ei substituit M. Christophorum
 Aubry virum Theologum, rogauitque Vniuersitatem in Comitibus Mathurinen-
 sibus 18. Maii 1583. suam nominationem confirmari. Quâ de re sic in Actis legi-
 „ gitur. Die Martis 18. Maii 1583. apud S. Mathurinum solenniter vt moris est ho-
 „ râ solitâ congregata extitit alma Paris. Vniuersitas. De prouisione Curionis Ec-
 „ clesiæ Paroch. S. Andreæ de Arcubus in locum demortui venerabilis & scien-
 „ tifici viri M. Francisci de Dampmartin Doctoris Theol. nouissimi & immediati
 „ dictæ Ecclesiæ Curati pacifici, nec non super supplicationibus & iniuriis. Et post-
 „ quam M. François Rector causam Comitiorum exposuit deditque lo-
 „ cum supplicandi. M. Rodolphus Du Til Procurator Normannia exposuit Nat. Norman.
 „ congregatam, & ad eandem pertinere (Turnum) & in Curionem Ecclesie Parochialis
 „ S. Andree de Arcubus in locum demortui Francisci Dampmartin elegisse scientificum vi-
 „ rum M. Christophorum Aubry virum Theologum. Quæ Nominatio omnium Ordi-
 „ num suffragantibus calculis comprobata & confirmata est. Sicque Rector con-
 „ cludit. Vno consensu nominationem D. Aubry viri Theologi comprobatis, &c.

In fastis quoque Rectoris inter Officiarios Vniuersitatis M. Claudii Franca
 Rectoris tempore receptos mentio fit prædicti Aubry his verbis. *Eiusdem Rectora-
 tus tempore Magister noster Obry successit Magistro nostro Dampmartin pro Cura S. An-
 dree.*

1589. Anno 1589. prædicto M. Christophoro Aubry morte Ciuili damnato Natio
 Gallicana, cuius tunc erant substituendi vices, designauit concordibus votis M.
 Adrianum Damboyse summum Regiæ Nauarræ Moderatorem, habitis in eam
 rem apud Mathurinenses Comitibus solennibus die 11. Feb. & eundem Vniuersita-

ti nominauit 14 eiusdem mensis: qua de re sic habetur in Reg. Vniuersitatis ad diem 14. Feb. 1595. *Hodie apud S. Mash. solenniter ut moris est, hora solita matutina congregata existit alma Vniuersitas Studij Paris.* super 3. artic. quorum prior est super præsentatione Paroch. Ecclesie S. Andree de Arcubus vacantis per incapacitatem, inhabilitatem & mortem ciuilem M. Christophori Obry illius ultimi possessoris pacifici, insequendo nominationem factam ab honoranda Natione Gall. in Turno existente Venerabili & scientifico viro D. Adriano Damboyse Doctori Theol. summo Regiæ Nauarræ Moderatori... *Maturis deliberationibus super præmissis præhabitis Vniuersitas ipsa approbat nominationem D. Damboyse à Natione Gall. factam & illum præsentat dignissimo D. Archidiacono de Iosayo in Ecclesia Paris.* In factis Rectoris. *Adrianus Damboyse Nauarreorum Archidiaconus admissus est in locum D. Aubry ad Curionatum Diui Andree de Arcubus.* Id actum Rectore M. Ioan. Gallandio.

In Reg. quoque Episcopalibus mentio habetur præsentationis Vniuersitatis, & collationis factæ prædicto Damboyse his verbis. *Die 15. mensis Feb. 1595. Collatio Ecclesie Paroch. S. Andree de Arcubus Paris. Cuius quoties occurrit vacatio, præsentatio seu ius præsentandi ad Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris.* repræsentatio autem ad D. Archidiaconum de Iosayo in Ecclesia Paris. Collatio autem ad D. Reuerend. Episc. Paris. respectiue spectant & pertinent, vacantis per incapacitatem, & mortem ciuilem M. Christophori Obry ultimi possessoris pacifici aut aliâ quouis modo, facta est per Illustriss. & Reuerend. D. D. Perrum Cardinalem Gondyum Paris. Episcopum M. Adriano Damboyse Presbytero Paris. Doctori Theologo, actu Parisiensi regenti, sufficienti, capaci & idoneo per Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris. præsentato & per præfatum D. Archidiaconum eidem Illustriss. D. Cardinali litteratoriè repræsentato, præsentibus ibidem nobili viro Francisco Boisleau Secretario Regio & M. Ioan. Brouet Curie Episcopalis Paris. Promotore testibus.

Anno 1604. cum prædictus M. Adrianus Damboyse Henrici IV. singulari beneficio ad Episcopatum Trecorensis assumptus fuisset, Curiam S. Andree consentiente Vniuersitate resignauit M. Carolo Loppé Doctori Theologo Diocesis Cenomanensis: quâ de re sic habetur in actis Germanicæ Nationis. & *Non Martias in perurgilio Cinerum Amplissimus Rector D. Iacobus Lethé conuocatis omnibus & Decanis & Procuratoribus alma Vniuersitatis Paris. proposuit, an sapientissimus Magister in Theologia M. Carolus Loppé esset præsentandus Reuerend. D. Episcopo Paris. ad gubernationem Curionatus S. Andree de Arcubus vacantis per cessionem & liberam resignationem sapient. Mag. in Theologia Adriani Damboyse Magni Magistri apud Regiam Nauarram præsentati à Rege in Episcopatum Trecorensis, prout instrumento publico & procuratore legitimo N. Paucet Apparitore Theologico palam & publicè omnibus patuit. Re propositâ, æquè libratâ maturèque deliberatâ pro iure nominandi & præsentandi quod in illud Beneficium habet Academia, in gratiam Beneficiorum quæ à dicto D. Loppé accepit, eundem D. Episcopo Paris. nominandum & præsentandum duxit, nominauit & præsentauit. Et sic ab ampliss. D. Rectore est conclusum.*

Similiter in Reg. Episcopii Parisiensis ad diem 2. Maii eiusdem anni sic legitur. Eadem die 2. Maii 1604. Collatio Ecclesie Paroch. S. Andree de Arcubus Paris. *Cuius quoties vacat, præsentatio seu ius præsentandi & nominandi ad Rectorem & Vniuersitatem Paris.* repræsentatio ad D. Archidiaconum de Iosayo, Collatio verò, pronisio & alia quæuis dispositio ad D. Parisiensem Episcopum respectiue spectant & pertinent, vacantis per resignationem M. Adriani Damboyse illius ultimi possessoris pacifici hodie in manibus Reuerend. in Christo Patris & D. D. Henrici de Gondy, Dei & S. Sedis Apost. gratiâ Paris. Episcopi per M. Ioan. Hué Presbyterum eius Procuratorem ad id ab eo specialiter constitutum purè liberè & simpliciter factam & per eum admissam facta est per dictum D. Paris. Episcopum M. Carolo Loppé Presbytero Diocesis Cenoman. Doctori Theologo sufficienti capaci & idoneo per Rectorem & Vniuersitatem Studij Paris. præsentato & per præfatum D. Archidiaconum eidem Reuerend. Patri litteratoriè repræsentato, præsentibus ibidem Venerab. viro D. Siluio à Petra-viua Doctore Theol. Abbate Monasterij B. Marie de Insula Nigri Monasterij, insignis Ec-

“ clesia Paris. Canonico & M. Guill. du Val Curia Episcop. Paris. Notario &
 “ Procuratore testibus.
 “ Anno 1632. idem Loppæus Curiam prædictam eiuravit in gratiam M. Antonii
 “ de Breda Doctoris Theol. & Socii Sorbonici, permutationis tamen causâ: id-
 “ que ab Vniuersitate postulauit approbari & confirmari, vt legitur in Reg. ipsius
 “ Vniuersitatis. *Anno Dom. 1632. 22. May in Mathurinensi. Ampl. D. Rector cau-*
 “ sam Congregationis solennibus verbis aperuit & supplicandi potestatem fecit.
 “ Exposuit M. Antonius de Breda Doctor Theol. & Socius Sorbonicus M. Caro-
 “ lum Loppé Doctorem item Theol. Magnum Magistrum Regiæ Nauarræ &
 “ Pastorem Ecclesiæ Paroch. S. Andreæ de Arcubus in sui gratiam eiurasse ean-
 “ dem Ecclesiæ Paroch. seque vicissim Canonicatum Ecclesiæ S. Sepulchri Paris.
 “ orauitque vt eius Ecclesiæ Paroch. eiuratio quia esset ex sacerdotiis Vniuersitatis,
 “ admitteretur. Placuit instrumentum permutationis à me perlegi: quo perlecto
 “ Procurator fisci rem aperuit & merita vtriusque maximè commendans conclu-
 “ sit postulationi D. de Breda annuendum. Omnes & singuli Ordines non modò
 “ permutationem illam comprobauerunt, sed habitâ ratione meritorum eiusdem
 “ D. de Breda Ecclesiæ prædictæ præstitis iuramentis & de nouo obstrictâ fide
 “ vno consensu præfecerunt, saluo tamen iure vicissitudinis vulgo *Turni* honoran-
 “ da Nationis Gall. Et taper D. Rectorem conclusum extitit.

PATRONATUS CURIAE SANCTI GERMANI Veteris.

Restat vt Patronatum Curia S. Germani Veteris exequamur, qui postre-
 mus accessit Vniuersitati an. scilicet 1368. ex permutatione factâ cum Abba-
 te & Conuentu Monasterii San-Germano-Prædensis, Patronatus Capellaniae
 S. Martini de Ordeis cuius *Collatio presentatio & omnimoda dispositio ad Rectorem &*
Vniuersitatem pertinebat, & S. Germani Veteris, cuius similiter presentatio Ab-
 batis erat & Conuentus. Quam quidem permutationem approbauit Urbanus
 VI. Pontifex data Bullâ Romæ 16. Kal. Decemb. an. 1369. quæ Instrumenta suo
 loco referentur. Sufficiat in præsentiarum hæc verba Bullæ Pontificiæ apponere.
Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tue (Officiali Ecclesiæ
Paris. suam Bullam dirigit) per Apost. scripta mandamus, quatenus si ita est, eisdem
Abbati & Conuentui, Rectori, Magistris, Scholaribus & Vniuersitati permittendi ad in-
uicem huiusmodi iura, quæ in Ecclesia & Capella prædictis habent, vt præfertur, authorita-
te Apostolica licentiam largiaris.

Initio autem huius Patronatus turbata est Vniuersitas hoc modo. Clemens
 VII. qui relictâ Italiâ Auenionem fecerant an 1378. vt sibi demereretur Aymericum
 de Maignaco Episcopum Paris. virum eximium & magnæ apud Carolum
 V. Franciæ Regem authoritatis quem postea fecit Cardinalem tit. S. Eusebii, in-
 dulgit ei potestatem reseruandi 20. Beneficia vacatura qualiacunque, tam cum
 cura quàm sine cura, eaque conferendi *viginti personis*, quibus veller. Accidit
 autem vt Curia S. Germani Veteris vacaret, eamque ille inter reseruata nume-
 rans Beneficia, contulit Ioanni Toupeto Clerico Beluacensi. paulo ante 1384.
 quo anno defunctus est. Quâ ratione sua iura turbati tulerit Vniuersitas, &
 an alium Curionem Toupeto illi opposuerit, non constat. Credibile tamen
 est litensuo nomine intentasse, & si latâ sententiâ aut alio quouis modo coa-
 cta est pati iurium suorum diminutionem pro ea vice absque tamen eorundem
 præiudicio in posterum, ne simile quidquam aliàs attentaretur, apud Curiam
 Rom. exposulasse, vt ipse Pontifex declararet quæ sua mens fuisset, cum prædi-
 cto Aymerico potestatem fecerat 20. Beneficia qualiacunque vacatura reseruandi.
 Declarauit enim Clemens nunquam *intentionis suæ fuisse, quod Concessio ipsa ad*
Beneficia Ecclesiastica in Ciuitate & Diœcesi prædictis consistentiâ, quorum collatio, pro-
uisio seu presentatio ad Vniuersitatem pertinebat, se extenderet. Quam declaratio-
 nem, quia expressâ Bullâ morte præuentus significare non potuit, Benedictus XIII

Clementis successor an ipso primo sui Pontificatus patentibus litteris notum esse voluit, quæ tales sunt.

Benedictus Episcopus Seruus Seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt licet eius præueniente obitu, litteræ Apostolicæ super illis confectæ non fuerint, suum consequantur effectum. Dudum siquidem felicis recordationis Clemens Papa VII. prædecessor noster bonæ memoriæ Aymerico S. Eusebii Presbytero Cardinali, tunc Episcopo Parisiensi referuandi ea vice autoritate Apostolica donationi suæ, pro viginti personis quas duceret eligendas, viginti Beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura ad Episcopi Parisiensi pro tempore existentis vel cuiuscunque seu quorumcunque aliorum collationem, prouisionem, præsentationem seu quamuis aliam dispositionem communiter vel diuisim pertinentia, si qua in ciuitate & Diocesi Parisiensi vacabant, vel cum vacarent, conferenda; singula videlicet eorum singuliseisdem personis per suas litteras concesserat facultatem, & deinde per eundem prædecessorem accepto quod idem Cardinalis tunc Episcopus vnum ex beneficiis huiusmodi pro dilecto filio Ioanne Toupeti Clerico Beluacensi Diocesis donationi suæ dictarum litterarum vigore referuauerat; Cuius quidem reservationis vigore idem Parochialem Ecclesiam S. Germani veteris Parisiensi tunc vacantem, & ad præsentationem dilectorum filiorum Vniuersitatis Studii Parisiensi pertinentem, vt asserbatur, acceptauerat, & de illa sibi prouideri fecerat; idem prædecessor vt super concessione huiusmodi suæ mentis clarius intentio patefieret, declarauit scilicet nonis decembris, Pontificatus sui an. 15. suæ, tempore ipsius concessionis, intentionis fuisse quod concessio ipsa ad Beneficia Ecclesiastica in Ciuitate & Diocesi prædictis consistentia, QUORVM COLLATIO, PROVISIO SEV PRÆSENTATIO AD DICTOS VNIVERSITATEM PERTINEBAT, minimè se extenderet. Et insuper idem prædecessor voluit, & eidem Vniuersitati concessit, quod sub quacunque generaligratia cuiuscunque seu quibuscunque personis in posterum de Beneficiis huiusmodi in Ciuitate & Diocesi prædictis forsan faciendâ, Beneficia ad collationem PROVISIONEM, PRÆSENTATIONEM SEV QUAMVIS ALIAM DISPOSITIONEM DICTORVM VNIVERSITATIS PERTINENTIA, nullatenus, nisi de dicta Vniuersitate in gratia huiusmodi speciatis & expressa mentio fieret, comprehenderentur, decernens irritum & inane, si secus super iis, à quoquam quavis autoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan erat tunc vel contingeret in posterum attentari. Ne autem pro eo quod eiusdem prædecessoris superueniente obitu, litteræ Apostolicæ super declaratione, voluntate, concessione & decreto huiusmodi confectæ non fuerint, de illis valeat hæsitari, Volumus & Apostolicâ autoritate decernimus, quod declaratio, voluntas, concessio & decretum huiusmodi perinde à dicta die non. Decembris, suum sortiantur effectum, ac si super illis litteræ Apostolicæ sub ipsius diei data confectæ fuissent pro vt superius enarratur, quodque præsentis litteræ ad probandum plenè declarationem, voluntatem, concessionem & decretum prædicta vbique sufficiant, & ad id probationis alterius adminiculum minimè requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Auenione 4. Id. Octobris, Pontificatus nostri anno primo.

Seruetur hoc instrumentum in Tabulario Vniuersitatis sub hisce Characteribus C. B. Z. Vnde patet Vniuersitati, si quid passa est in iuribus suis, detrimenti, abunde fuisse satisfactum. Ipsa ergo deinceps absque vlla cuiuscunque molestia aut turbatione ad vacantem Curiam præsentauit, vt ex Curionum serie, institutionisque formulis infra patebit

Primum ergo post tempora Clementis (obiit autem ille an. 1294.) quantum ex Commentariis Academicis conuincere licet, Curionem nominauit M. Guillelmum Pinguis-avis doctorem Theologum ingentis famæ virum eximieque prædicationis: quo defuncto sub initium an. 1479. (quo anno nominandi vices singulis Vniuersitatis Corporibus attribui cæperunt) Theologorum Facultas M. Guillelmum de Cella decanum suum nominauit non sine tamen altercatione & controuersia. quippe nondum consentientibus Nationibus, vt vacantia Benefi-

cia alternis vicibus, quemadmodum iam pluries propositum fuerat conferrentur. Iuuat ea referre quæ leguntur in antiquis Commentariis Nationis Gallicanæ, *Die 4. mensis April. (an. 1429) Facultate Artium congregata per D. Rectorem M. Ioan. de Gomonte super 2. art. 1. ad audiendum iuramenta Magistrorum, Examinatorum & Baccaliorum Examinandorum. 2. communis, Nationibus ad partem retractis supplicauit D. Rector dictæ Nationi Franciæ, quatenus quando cunque fieret mentio de collatione Beneficiorum vacantium, videlicet de Cura S. Germani Veteris & de altera Capellaniarum in Castelleto fundatarum, & specialiter de collatione prædictæ Cura, quod Natio vellet supplicare Vniuersitati, quod ipsum præsentaret. Quam supplicationem concessit prædicta Natio nullo contradicente.*

Die 8. eiusdem mensis vacauit prædicta Curia S. Germani: ortaque est controuersia in Vniuersitate, imò in ipsa Natione Gall. de modo nominandi, quibusdam alternas vices proponentibus, aliis reiicientibus. Ac proinde antequam in eam rem statueretur quidquam, M. Guill. de Longolio Procurator prædictæ Nationis eam conuocauit die 10. April. petiitque quid fieri placeret. *Collectis tandem vocibus Magistrorum à maiori parte conclusit, quod non fieret Turnus, nisi sub ista modificatione quod ubi fieret, Natio foret libera in presentatione, & quod nominaret illum de Natione quem sibi placuerit.*

In ista altercatione mensibus aliquot elapsis, tandem nominatus est M. Guill. de Cella Theologicæ Facultatis Decanus: & ita videtur ab eo vicifcitudo seu Turnus incepisse, Facultate scilicet Theol. nominante, cui primus locus in Ordine seu Turno Nominationum, si statueretur, non derogabatur. At illo post aliquot annos defuncto rursus agitata est quæstio Turni in successore deligendo. Hac de re sic scribit M. Eustachius de Molinis Procurator Nat. Gall. tunc Rectore M. Olauo Magno Anglicanæ Nat. *Die 16. Nouemb. (an. 1435) nouus Rector electus fecit duas supplicationes fieri consuetas quæ fuerunt concessæ. Et una cum hoc fuit requisitus per Nationem Franciæ, quod habita bonâ concordia de prouisione cuiusdam Beneficij Curati S. Germani Veteris tunc temporis vacantis per obitum bonæ memoriæ M. Guillelmi de Cella venerandæ Facultatis Theol. Decani, spectantis ad Presentationem Vniuersitatis habeat conuocare sæpe & sæpissime Facultatem ad inueniendum bonum eadum concordia super Collatione seu presentatione Beneficiorum Vniuersitatis, donec & quousque fuerit habita bona concordia de modo conferendi seu presentandi una cum aliis 3. Facultatibus maioribus.*

Quis fuerit tum substitutus successor, non habemus: sicut nec quo anno nominatus sit ab Vniuersitate M. Iacobus Aubry Decretorum Doctor, cui sua Facultas an. 1471. die 13. Iulij contulit vnam à Capellaniis Castelleti; vt patet ex actis Nat. Gall. Sabbati 13. mensis Iulij. Honorandus D. Rector M. Ioan. de Reli conuocauit Vniuersitatem super 2. art. primus fuit super dispositione cuiusdam Capellaniæ fundatæ in magno Castelleto Parisiensi. quantum ad 1. D. Rector eleganter narrauit in facie Vniuersitatis, quod prædicta Capellania vacauit per mortem bonæ memoriæ M. Petri Maugier; Et quod præsentatio illius Capellaniæ spectabat ad turnum Facultatis Decretorum. Ipsi præsentauerunt venerabilem doctorem M. Iacobum Aubry: quæ præsentatio placuit Nationi, egitque gratias longè multas Facultati Decretorum, quæ tam egregium Partem & exitium doctorem præsentauerat.

Eu sub finem mensis Maii aut initio Iunii an. 1480. defuncto vehemens orta est contentio in electione & nominatione successoris. Nam cum eodem tempore vna à Capellaniis in Castelleto fundatis & Curia S. Germani Veteris vacassent; Capellania quidem per obitum M. Io. Pluyette, Curia verò per obitum M. Iacobi Aubry, qui & Capellaniam quoque alteram de Castelleto possidebat, Imprimis dubitatum est inter Nationes Franciæ & Picardiæ, vtrius esset nominare ad Capellaniam aut ad Curiam. In ipsa quoque Natione Gallicana, magna fuit controuersia: pars vna M. Dionysium Halligret tunc Rectorem Vniuersitatis, altera M. Petrum Donjan nominauit: Natio verò Picardica M. Eligium de Vaugermes, quia contendebat Capellaniam priore loco vacauisse, eo quod M. Ioannes Pluyette post resignationem factam non superuixisset 20. diebus. Ergo tres illi ita nominati petierunt præsentari. Ad cuius controuersiæ decisionem pluries

pluries conuenit Vniuersitas die 3 Iunii Recuperatores dedit seu Repuratos, qui Nominatos Nominatorumque iura examinarent. Et illi post multas dilationes in Comitibus tandem 15. Iulii habitis vices fuisse Nationis Gallicanæ pronunciarunt, & M. Petrum Donian præsentandum esse censuerunt. Et ita conclusum ab Vniuersitate, vt fusè habetur in Reg. publicis. Sed placet ea hic referre quæ leguntur in Commentariis Nationis Germanicæ.

Anno quo supra (1480) die veid 3. mensis Iunii congregata fuit apud S. Math. alma Parisiorum Vniuersitas duobus super art. 1. fuit super ratificatione Nominationis factæ per venerandam Nationem Francorum. 2. fuit communis super supplicationibus & iniuriis. Quantum ad primum, honorandus vir M. Halligret pro tunc Rector Vniuersitatis se se nominatum per venerandam Nat. Gall. asseuerans petiit ratificari in sua nominatione & D. Episcopo Paris. præsentari pro adæptione & legitima possessione Curæ S. Germani Veteris pro tunc vacantis. Similiter ex parte altera M. Petrus Dinan (*Donjan*) se nominatum etiam sub sigillo Nationis affirmans instanter supplicuit non præfatum D. Rectorem, sed se nominatum haberi & D. Paris. Episcopo aut eius in spiritualibus Vicario præsentari, vt sic prædictam Curam S. Germani cum suis iuribus possideret. Sic igitur his 2. Suppositis Nationis Gall. contendentibus assurrexit quidam M. Eligius nomine (de Vaugerme) venerandæ Nationis Picard. proponens in facie Vniuersitatis Nationem Picardorum & non Gallorum ius & turnum habere in præfato Beneficio: se autem per prædictam Nationem nominatum petiit ratificari & D. Paris. Episcopo præsentari. Contendentibus igitur hinc inde partibus conclusit Vniuersitas neminem præsentare nisi prius discuteretur de turno, pro cuius discussione dedit Deputatos ex omnibus Facultatibus & Nationibus, viros scientia, & virtute conspicuos. Vnum tamen adiunxit veneranda Natio Almanicæ Mater mea, quod nemo præsentaretur pro illa Cura, nisi prius etiam discuteretur de quadam Cappellania per mortem bonæ memoriæ M. Ioan. Ployette, præfate Curæ immediati Rectoris, quoniam Curam & Capellaniam possidebat.

Videtur confundere Ployette cum Aubry. Nam ex Reg. Vniuersitatis clarum est prædictam Ployette Capellaniam quam possidebat, resignasse, sed ante elapsos à resignatione 20. dies obiisse: quæ erat materia diuidi. Cõtendebat quippe Natio Picardica Capellaniam illam vacasse ante vacationem Curæ, ac proinde Nationem Gall. vices suas in eiusdem collatione adimplere debuisse. Clarum quoque est M. Iacobum Aubry Curiam simul & Capellaniam alteram quæ Castelleti dicitur; possidisse; vtamque verò per eius obitum vacasse, Curiam datam fuisse D. Donjan; Capellaniam M. Ioanni Hele à Natione Picard. nominato. Sequuntur alia acta eiusdem Commentarii Germanici.

Anno vt supra die 16. Iunii congregatâ fuit apud S. Math. alma Vniuersitas Paris. super 2. art. Primus fuit super auditione eorum quæ DD. Deputati fecerant in discordia Nationum & suppositorum dictorum superius & ad Curam S. Germani veteris contendentium. 2. Fuit communis. Quantum ad 1. quoniam DD. Deputati nondum fuerant ad plenum informati, ideoque nihil aliud pro tunc dicere volebant, nisi quod singula Registra visitaerant, & ea quæ pro tunc haberi poterunt. Sed quia obiectiones siue fundamenta iurisdictionis partium, earum responsiones nondum prospexerunt, licet iam in manibus D. Decani Th. reposita essent, ideo placuit Vniuersitati ad præfatos DD. Deputatos rem ipsam & discussionem remittere. Veneranda tamen natio Almanicæ mater mea se opposuit presentationi cuiuscunque ipsorum, nisi etiam fieret auisamentum de turno Cappellanicæ supra memoratæ vacantis per mortem supradicti M. Ioannis Ployette. Quæ quidem oppositio & protestatio facta est tam in facie Facultatis quam Vniuersitatis.

Item ad diem 8. Iulii sic legitur. Anno quo supra mensis Iulii die eiusdem 8 hora 7. congregata fuit apud S. Math. alma Parisiensis Vniuersitas super 2. Art. 1. erat ad audiendum acta per DD. Deputatos super Cura S. Germani veteris vacante. 2. erat communis. Quantum ad 1. Art. placuit Nationi quod DD. Deputati qui huc vsque in his rebus iusse & sanctè laborassent, inceptum laborem in honorem Vniuersitatis in bonum finem contiuarent.

Anno quo supra mensis Iulii die eiusdem 15. congregata fuit apud S. Math. alma

„ Paris. Vniuersitas super 3. art. 1. erat super auditione dd. deputatorum de Cu-
 „ ra S. Germani veteris. Quantum ad i. dixit Natio gratias immortales D. Recto-
 „ ri & DD. Deputatis qui hanc rem magnâ diligentia tractauerunt; & super diffe-
 „ rentia Nationis & Nationis, & super differentia suppositi & suppositi eiusdem, au-
 „ ditâ relatione & opinione dd. deputatorum stat cum opinione dd. deputatorum
 „ & presentat honestum virum M. Petrum Donjan D. Archidiacono.

„ Secundum ergo hanc nominationem presentatus est ab Vniuersitate D. Epif-
 „ copo Paris. M. Petrus Donjan, qui 16. eiusdem mensis & anni collationem ob-
 „ tinuit, vt legitur in Reg. Epif. his verbis. *Die 16. mensis Iulii an. 1480. prædicto*
 „ *Collatio Paroch. Ecclesie S. Germani Veteris in Ciuitate Paris. vacantis per mortem de-*
 „ *functi M. Iacobi Aubry Decretorum Doctoris ultimi eiusdem possessoris, in & de Patronatu ac præsentatione Rectoris & alme Vniuersitatis Paris. existentis facta est M. Pe-*
 „ *tro Donjan presbytero in Artibus Magistro presentato litteratoriè per dictos Rectorem*
 „ *& Vniuersitatem præstitis per eum solitis iuramentis.*

„ Nihilominus non destiterunt prædicti Alligret & Vaugermes Collationes pro
 „ suo iure obtinere, vt habetur in isdem Reg. *Die 27. mensis Iulii 1480. Collatio Pa-*
 „ *roch. Ecclesie S. Germani veteris in Ciuitate Paris. vacantis per mortem defun-*
 „ *cti M. Iacobi Aubry Decretorum Doctoris in & de Patronatu ac præsentatione*
 „ *Vniuersitatis Paris. existentis facta est venerabili viro M. Dionysio Alligret in*
 „ *vtroque iure Licentiato assenti se per Decanum seu Seniorem Prouinciæ Paris.*
 „ *& nonnullos alios venerabiles Magistros Nationis Franciæ maiorem & sanio-*
 „ *rem partem eiusdem Nationis vt dicebat, facientes & representantes nominato in de-*
 „ *negationem siue recusationem sibi per Vniuersitatem factam.*

„ Die 28. mensis & anni prædicti Collatio dictæ Paroch. Ecclesie S. Germani Ve-
 „ teris, vt præmittitur vacantis facta est M. Eligio de Vaugermes in Artibus Magistro
 „ per Nationem Picardiæ prætendentem ius nominationis dictæ Paroch. Ecclesie
 „ ad se pro hac vice spectare, Vniuersitati Paris. litteratoriè nominato & in ipsius
 „ Vniuersitatis præsentationis denegationem & recusationem, vt assererat idem M. Eli-
 „ gius, facta est eidem M. Eligio.

„ Verum licet prædictus Alligret diu contenderit & litem exercuerit per annos
 „ 23. & amplius, usque præterea quod prætendebat se habere, alteri resignasset,
 „ substituit tamen semper inconcussa præsentatio Vniuersitatis, & prædictus M. Pe-
 „ trus Donjan Curiam possedit ad mortem vsque: eo autem fati functo commu-
 „ nibus anno 1486. Facultas Theologica, cuius recurrebant vices, M. Petrum Foliot
 „ in successorem nominauit, eundemque vnauidi consensu præsentauit Vniuersi-
 „ tas D. Archidiacono Parisiensi: & collationem impetrauit 24. Feb. eiusdem
 „ anni, vt legitur in Reg. Episc.

„ Eodem die (24. Feb.) contulit D. Episcopus, Venerabili viro M. Petro Foliot sacre
 „ Theolog. professori Paroch. Ecclesie S. Germani veteris in Ciuitate Paris. de
 „ præsentatione alme Vniuersitatis existentis vacantis per mortem defuncti M. Petri
 „ Donjan nouissimi possessoris in turno ad præsens vt fertur, nominationis Facul-
 „ tatis Theolog. Beneficiorum existentium ad præsentationem dictæ Vniuersitatis
 „ existentis, & per eandem Vniuersitatem seu maiorem & sanio-
 „ rem partem Facultatum dictæ Vniuersitatis debite præsentato in recusationem siue denegationem Archidia-
 „ cono Paris. seu eius Vicarij, qui eum ad huiusmodi Paroch. Ecclesiam licet debite
 „ per eundem Foliot requisiti, litteras representationis denegarunt aut plus
 „ æquo distulerunt.

„ Anno 1498. ad eandem Curiam per obitum prædicti M. Petri Foliot vacan-
 „ tem præsentauit Vniuersitas M. Nicolaum Dorigny in Iure Canonico Doctorem,
 „ suatque ei in eam rem litteras expediri præcepit. Extat Collationis memoria in
 „ Reg. Episcop. *Die 7. Septemb. anno 1498. Collatio Paroch. Ecclesie S. Germani veteris*
 „ *in Ciuitate Paris. vacantis per obitum defuncti M. Petri Foliot Presbyteri re S. Theol-*
 „ *Professoris facta est venerabili viro M. Niclaeo Dorigny in Iure Canonico Doctori præsen-*
 „ *tato in vim litterarum præsentationis Vniuersitatis Parisiensis dictæ Ecclesie Patro-*
 „ *niæ.*

„ In isdem Regestis legimus ad diem 15. Decemb. an. 1508. M. Dionysium Al-
 „ ligret ius suum M. Guillelmo Guillemin resignasse, causâ tamen permutationis
 „ cum Paroch. Ecclesia B. Martini in foro Meldensi, eamque resignationem seu

permutationem admissam *in recusationem Vniuersitatis quæ suâ præsentationis Lite-
ras eidem eradere recusarat & denegarat.* Verum irrita fuit & inanis collatio eiusmo-
di. Anno enim 1508. prædictus M. Nicolaus Dorigny resignauit Curiam illam
M. Io. Pericard causâ permutationis, annuente & consentiente Vniuersitate, ve
haberetur in iisdem Reg. Episc.

Anno 1508. die 15. Iulii. Eadem die Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani vete- 1508.
ris in Ciuitate Paris. de præsentatione almæ Matris Vniuersitatis Paris. existen-
tis vacantis per resignationem venerabilis & circumspecti viri D. Nicolai Dorigny
Decretorum Doctoris, D. nostri Regis in sua Parlamenti Curia Paris. Consiliarii,
nouissimi eiusdem possessoris cum permutatione & non alias facienda cum ve-
nerabili viro M. Ioanne Pericard Clerico in Decretis Licenciato, ad Capellaniam
SS. Petri & Pauli in Ecclesia S. Maturini Paris. fundata factam & admissam, facta
est eidem Pericard præfenti, præstitis prius hinc inde solitis iuramentis.

Biennio post idem Pericard eandem Curiam resignauit de consensu Vniuersi- 1510.
tatis M. Petrarchæ de Magdalena Doctori Iuris Canonici causâ permutationis.
Et ad eam rem est Collatio in iisdem Reg. Die 10. dicti mensis (Septemb. 1510.)

*Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris Ciuitatis Paris. vacantis per resignationem
M. Ioannis Pericard nouissimi possessoris causâ permutationis & non alias faciende cum
venerabili & circumspecto viro M. Petrarcha de Magdalena in utroque Iure Doctore
ad Capellaniam B. Mariæ de Balua-Régina vulgariter nuncupatâ in Ecclesia Pa-
roch. de Bleteranco Bisuntinensis Diocesis fundatam, facta est dicto de Mag-
dalena per DD. Rectorem & Vniuersitatem Paris. dictæ Ecclesiæ Patronos præsentato.*

Anno 1515. idem Petrarcha causâ quoque permutationis resignauit M. Domi- 1515.
nico Willemandel (alias le Cirier) annuente & probante Vniuersitate. Cuius
etiam rei seruatur memoria in prædictis Reg. Episcopalis. Die 18. Aug. 1515.
Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in Ciuitate Paris. de præsentatione
almæ Matris Vniuersitatis Paris. existentis vacantis per resignationem venerabilis viri
M. Petrarchæ de Magdalena nouissimi eiusdem possessoris pacifici, causâ tamen permu-
tationis faciendæ cum discreto viro M. Dominico Willemandel Presbytero Ca-
nonico præbendato Ecclesiæ Carnotensis, & ad huiusmodi Canonicatum &
Præbendam facta est eidem Willemandel præfentato.

Anno 1539. intellectum est in Vniuersitate prædictum M. Dominicum spreto Pa- 1539.
trono ciurasse sacerdotium suum apud Curiam Rom. in fauorem gratiamque eu-
iusdam nepotis sui Antonii, dicti le Cirier. Natio verò Normanna, cuius tunc
erant vices, existimans eo modo Curiam illam vacare, ad eam nominauit M. Si-
monem Vigor Diocesis Ebroicentis, tunc suum Procuratorem, Sed viuente Do-
minico præfentare non potuit. Eius deliberatio & conclusio legitur in Reg. pu-
blicis Vniuersitatis ad diem 16. Aug. an. 1539 his verbis.

Sabbati 16. Augusti anno 1539 apud S. Maturini Paris. cœnobium, congrega-
ra exitit veneranda Natio Normanniæ in alina Vniuersitate Parisiensi, super pro-
uisione seu præsentatione aut nominatione Parochialis Ecclesiæ S. Germani Ve-
teris Paris. certo modo vacantis. D. Procurator exposuit causam congregationis, &
dixit negotium adducendū minori non esse momenti, & hac de re nun minus æ-
rentè audiendū, quàm maturè consultandum: Etenim cum iam pridem M. Domi-
nicus le Cirier Doctor Theologus sancti Germani veteris sacerdotio ipsius Vni-
uersitatis beneficio fuerit donatus, & qui eodem cedere, seu ius in alium transfer-
re Vniuersitate ipsa inaudita, ut pote ad quam ipsius sacerdotii promissio spectat, non de-
buerit: ille tamen in Romana Curia in cuiusdam sui nepotis fauorem cessit pari-
ter & renuntiavit, prout fide dignorum testimonio certior effectus fuit; cumque
id sibi Vniuersitate spreto, qua gentilitio sine laico, ut dicunt, patronatu gaudet, mi-
me licuerit aut liceat, & hac ratione seu medio sacerdotium prædictum vacare censeatur,
ad ipsamque Nationem qua in turno Beneficis ad præfentandū seu nominandū exi-
stit, Ecclesiæ huiusmodi prouidere spectet, petit super hoc & an ad illud nomi-
nare seu præfentare voluerit nec ne, consultari? His sic in medium adductis, &
in ipsa Natione pro more consultis, M. Nicolaus de Brix in sacra Pagina Bac-
calareus dixit vacationis adductæ negotium minoris non esse momenti, quod si
negligatur seu parui pendatur, in non solum Nationis, sed etiam Vniuersitatis ia-
cturam non modicam cedere dignoscitur; cum sacerdotium huiusmodi qualitate

penfata distribui debeat : etenim cum idem le Cirier eadem Vniuerfitate neglecta cesserit , Vniuerfatis ius pefundari nemo est qui ignoret ; & vt huic vulncri medela adhibeatur , ad eandem Ecclefiam modo præmiſſo vel aliàs quouis modo vacantem , M. Simonem Vigorem Nationis prædictæ Procuratorem , ſine tamen turni præiudicio nominauit ſeu præſentauit .

Congregationi huiusmodi præſentes ſententiæ prædicti D. Bricij ſe conformauerunt , & eundem Vigorem ad dictam Eccleſiam modo prædicto aut aliàs quouis modo vacantem , ſine tamen turni præiudicio nominauerunt ſeu præſentauerunt .

Natio ipſa conſultationibus audicis , & de aſſiſtentium vnanimi conſenſu , prædictum M. Simonem Vigorem ad huiusmodi Eccleſiam Parochialem , modo præmiſſo aut aliàs quouis modo vacantem obtinendam , ſine tamen turni præiudicio nominauit ſeu etiam præſentauit ; & cum expreſſa proteſtatione per eandem Nationem facta , caſu quo huiusmodi Eccleſia vacare minimè comperiretur huiusmodi præſentatio minime eis obefſe poterit quominus in ſuo turno remaneat .

Dixi intellectum in Vniuerſitate prædictum Sacerdotium eiuratum à Dominico in gratiam Antonii le Cirier : ſed non ita erat : neque reſignatio vlla aut eiuratio apparuit , extititve vllibi . Sciebat enim Dominicus non poſſe fieri ſpreto Patrono & non conſentiente Vniuerſitate . Verum neſcio quâ colluſione cum Patruo Antonius apud Romanam Curiam prædictum ſacerdotium iure Caduco ſeu vt vocant deuoluto obtinuit ; item & ab Epifcopo Pariſ. vt legitur in Reg. Epifc.

Die 27. Feb. 1539. Collatio Eccleſiæ Parochialis S. Germani veteris in Ciuitate Pariſ. facta eſt iure deuoluto , aut aliàs quouis modo vacet per Reuerendiſſimum Cardinalem Epifcopum Pariſ. Antonio le Cirier Clerico Pariſ. Diæceſis . Protinus ergo ille poſſeſſionem inſit . Dominico verò paulo poſt fatiſ functo , eadem Natio Normanica vice ſuâ adhuc gaudens eundem M. Simonem Vigor tunc Reſtorem die vltima Ap. an. 1540. deſignauit in ſucceſſorem , & ſequenti die Vniuerſitati nominauit . Extant in Reg. publicis Vniuerſitatis iſta monumenta .

Die Veneris vltima April. an. 1540. apud S. Mathurinum congregata fuit veneranda Natio Normanicæ in Vniuerſitate Pariſienſi , ſuper duobus articulis . Quorum prior eſt ſuper prouiſione Parochialis Eccleſiæ S. Germani veteris Pariſienſis per obitum deſuncti M. Dominici le Cirier vacantis . Secundus verò communis . D. Procurator expoſuit cauſam congregationis & dixit die heſterna ſibi nunciatum fuiſſe , D. & M. Dominicum le Cirier Doctorem Theologum non immeritum è viuis exceſſiſſe , qui Paſtor & Curatus Eccleſiæ S. Germani veteris Pariſienſis erat . Quod ſacerdotium ad ipſius Vniuerſitatis præſentationem ſine vt dicunt , patronatum , & ſecundum inſtituta maiorum , & Vniuerſitatis ordinem ſue turnum ad ipſam Nationem Normania ſpectare dignoſcitur . Cuius mors quàm moleſta fuerit Vniuerſitati , nemo eſt qui in dubium reuocet : vt pote qui vir eſſet prudentiſſimus & omnibus numeris abſolutus : nunc verò Nationi incumbat ex officio & iure alium Paſtorem deligere moribus & doctriâ ſolertem , qui Eccleſiæ prædictæ præficiatur & populo commiſſo ſalutarem doctriam pariter & cæleſte illud viaticum & publicum ſuggerat ; cui negotio prouidendum eſſe dixit . D. & M. Simon Vigor huiusce Vniuerſitatis Reſtor & Caput dixit , cum ſemper dictæ Nationis Normania in eum collectam beneuolentiam expertus fuerit , hoc vnum ab eadem Natione addi & ad dictam Eccleſiam nominari ſupplicuit .

Hiſic in medium adductis & in ipſa Natione de more maturè conſultis . D. & M. Rogerius Maribrasſe dixit iam pridem præſens negotium in Natione fuiſſe agitarum : & tunc Nationem D. Vigorem , nunc Reſtorem nouiſſimè : & vt prius nouiſſima ſubſequantur , eundem Vigorem , ad dictum Sacerdotium modo præmiſſo vacans aut aliàs quouis modo , quantum ſua intereſt , præſentauit . Magiſtri Nicolaus de Briſ , Richardus Fleury in ſacra Theologia Licentiatus , Io. Hurtault , Nicolaus Marſimboſ , Io. du Hamel , Heruans Fierabras , Guill. du Queſnay Queſtor , Io. de la Foſſe , Io. Pontanus , Marinus Aublay , Michael du Garnier , Robertus Maillart . Ludonicus de Hay , Robertus Dalome , Io. d'Orual , Io. Pamior , Radalphus Daumoſ , Egidius Cadonet , Guill. Chaffe , Guill. Maſſen , Robertus Greaulme , Henricus Bouquet , Io. du Puis , Carolus Gobert , Petrus Petiteur , Io. Legrand , Reginaldus Vigor , Guillel. Maçon , Ant. du Meſnil , omnes Normani Artium magiſtri in Vniuerſitate Pariſienſi commorantes , in

dicta congregatione existentes unanimi consensu nominauerunt seu presentauerunt eundem Vigorem ad dictam Parochialem Ecclesiam S. Germani veteris. Natio prædicta ex prælibatis deliberationibus, de omnium Præceptorum supra nominatorum ipsius Nationis vnanimi consensu, nominauit seu præsentauit eundem Vigorem ad dictam Parochialem Ecclesiam S. Germani veteris modo præmisso aut aliàs quouis modo vacantem, sine tamen præiudicio turni ipsius Nationis & alterius collationis de dicta Ecclesia eidem Vigori forsitan factæ. Et sic cum dicta Natione D. Procurator conclusit.

Sequitur in iisdem Reg. Nominatio eiusdem M. Simonis Vniuersitati facta die 1. Maii.

Sabbati 1. mensis Maii an. D. 1540. Apud S. Math. Paris. ædem congregata fuit solenniter alma Vniuersitas Paris. super prouisione Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris Parisiis per obitum M. Dominici le Cirier vacantis. D. Rector exposuit causam congregationis. D. Procurator Nationis Normaniæ dixit, cum hæc sternis in dicta Natione Comitibus super prouisione dictæ Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris modo præmisso vacantis habitis consuleretur, quia Natio in ordine siue turno statuta Vniuersitatis insequendo ad Beneficiis prouidendum existit, communi omnium assensu Natio prædicta, virum litteratum M. Simonem Vigorem huius almae Academiæ Rectorem & Caput in Pastorem dictæ Ecclesiæ modo prædicto seu aliàs vacantis nominauit, & quem admitti, ac ad sacerdotium prædictum modo præmisso seu quouis modo vacans per almam Vniuersitatem præsentari supplicuit.

His sic in medium adductis & in Facultates pro more consultis comparuit M. Hieronymus Grossame, qui petiit super dicendis per eum audiri ac audientiam sibi concedi, aliàs pro appellante ad supremam Parlamenti Curiam ob negatam sibi audientiam se gerere dixit, prout gessit.

DD. Decani Superiorum Facultatum & Procuratores Facultatis Artium super eo habito consilio decreuerunt dictum Grossame, licet supplicationum tempore non supplicauerit nec se exhibuerit, esse audiendum, prout ita D. & M. Antonij Sarre Rectorio munere nouissimè functi organo cum Vniuersitate ordinatum fuit, dictus M. Hieronymus Grossame M. Antonii Cirier in Iure Canonico Baccalaurei Ecclesiæ Paroch. S. Germani veteris vt dicebat, Rectoris nomine cum eo existentis dixit cum hac die D. Vigore instante & procurante hæc alma Vniuersitas congregata fuerit, vt ad Ecclesiam S. Germani veteris idem Vigor per hanc Vniuersitatem præsentetur, & id prælibatus M. Antonius le Cirier recusauit, id impedire proposuit. Nempe cum iam pridem eodem Vigore in præsentia vt fertur, dictæ Vniuersitatis Rectore dictam Ecclesiam vacare contenderet, ad illam præsentari procurauit, à qua præsentatione, Vniuersitatis Conclusionem & subsecutis præfatus M. Dominicus le Cirier ad supremum Senatam appellauit, in quo causa pendet indiscussa. Exinde verò idem Antonius le Cirier Rescriptum Regium in forma subrogationis obtinuit. Cuius auditio & cognitio D. Gayant Senatori fuit delegata, & Vigor coram eodem vocatus: super possessorio verò coram Paris. Prætoris mota est. Verum cum hanc Congregationem in dictæ appellationis & instantiarum huiusmodi præiudicium fieri cognouit idem le Cirier, ipsi Vniuersitati prædictas appellationem & instantias remonstrare curauit, ne quid temeresiue inconsultè ageret Vniuersitas; hanc ob rem ne ad præsentationem procedat dicta Vniuersitas in appellationis causâ in suprema Curia instantiarum eorum prælibato D. Gayant ac Paris. Censore pendentis præiudicium contendit, eundem Vigorem ne aliquid in hoc negotio ordinare siue decernere præsumat, recusando prout recusauit. Super quibus primitus sibi fieri ius petiit. Quod si fecus fiat, ad supremum Senatam prouocare protestatus est, seu ad illum vel illos ad quem seu quos licebit.

Super præmissis inter DD. Decanos Superiorum Facultatum & Artium Facultatis 4. Procuratores consilio habito, quatuor Facultates censuerunt hoc modo. Prædictus D. & M. Antonius Sarre nouissimè Rectoratu functus loco D. Rectoris quia de ipso agebatur, astans dixit præclaram Artium Facultatem hoc modo consulere. Admittit nominationem à Normanorum Natione de persona dicti M. Simonis Vigoris nunc Rectoris factam, & quem ad dictam Ecclesiam sine tamen præiudicio turni præsentat.

“ D. Decanus Facultatis Medicinæ dixit Saluberrimum Medicorum Collegium hoc modo consulere: Gratam habet D. Rectoris huiusce Vniuersitatis vigilantissimi præsentationem, & illum ad huiusmodi sacerdotium præsentat.

“ D. Decanus consultissimæ Decretorum Facultatis dixit ipsam Facultatem super adductis in consultationem in hunc modum dicere: Negotium censet arduum maturè que consulendum, & priusquam aggrediatur D. Vigoreus Rector, priori iuri renunciet antequam secundo præsentetur.

“ D. Decanus sacre Facultatis Th. retulit ipsam sacram Facultatem approbare nominationem à Normanis factam, illumque D. Præfato ad quem decebit, ad di-
“ cam Ecclesiam præsentat.

“ *Vniuersitas ipsa ex ipsis deliberationibus Nominationem persona D. Vigoris huius*
“ *almæ Matris Rectoris diligentissimi à Normanis factam approbat, ipsumque ad*
“ *Ecclesiam prædictam S. Germani præsentat. Et ita DD. Decani sacro-sanctæ*
“ *Facultatis Theol. ad id ipsius Vniuersitatis communi assensu deputati organo*
“ *cum ipsa Vniuersitate conclusum fuit. A qua conclusione M. Hieronymus Gros-*
“ *same ad supremam Parlamenti Curiam tanquam ab abusu, seu ad illum vel il-*
“ *los, ad quem seu quos decet, appellauit.*

Die 3. Maii idem Vigor Collationem obtinet ab Episcopo Parisiensi, vt legi-
tur in Reg.

“ *Die 3. mensis Maii anno 1540. Collatio Ecclesiæ Paroch. S. Germani veteris Paris*
“ *de præsentatione DD. Rectoris & Vniuersitatis Paris. repræsentatione D. Archidia-*
“ *coni Paris. Collatione verò & omnimodâ aliâ dispositione D. Reuerendissim*
“ *Cardinalis Episcopi Paris. existentis, facta est per D. Reuerendissimum Cardina-*
“ *lem Episcopum Paris, apud locum de Croissy M. Simoni Vigor Clerico Ebreicen-*
“ *sis Diocesis. Signatum super plica Ioannes Cardinalis Bellayus, & super plicatum,*
“ *De mandato prælibati Reuerendissimi D. Cardinalis, & propter absentiam Se-*
“ *cretarii prædicti vsi fuimus sigillo accommodato.*

Iterum verò idem Antonius le Cirier Collationem eiusdem Ecclesiæ quam viuo
dominico Patruo obtinuerat, eodem defuncto obtinet iure caducario, seu vt vo-
cant deuoluto: quasi iamdiu Ecclesia illa Pastore caruisset. *Die 28. Iulii 1540. col-*
“ *latio Ecclesiæ Paroch. S. Germani veteris in Ciuitate Paris facta iure deuoluto per*
“ *D. Ioannem Iuuenalem Vrsinum Vicarium Generalem Reuerendissimi Cardina-*
“ *lis Episcopi Paris. per diurnam vacationem seu aliàs quouis modo vacet, Anto-*
“ *nio le Cirier Clerico Parisiensi.*

Interim possidebat & possedit le Cirier, quia prior possessionem inierat & se
Senatus autoritate qui litem euocarat, tuebatur. Vigor obtentâ Vniuersitatis
ad causam suam adiunctione Competitorem lite fatigauit per biennium & am-
plius, nec finis habitus. Eos tandem ad amicam compositionem adduxit M. Lu-
dovicus Quelain Theologiæ Professor permutationibus & compensationibus Be-
neficiorum Curiam illam sibi met destinans. Imprimis igitur effecit vt prædictus
le Cirier ius ad Curiam prætentum cum iure quod similiter M. Ioan. de Mondinot
ad Canonicatum & præbendam Ecclesiæ Paris. prætendebat, consentiente
Vniuersitate permutaret. Deinde Vigorem cum le Cirier interpositâ pactione &
compensatione Beneficii, probante quoq; Vniuersitate coniunxit. Postremò præ-
dicti Mondinot cessionem in gratiam suimet ipsius ab Vniuersitate probati &
confirmari curauit. Quibus infra 4. menses actis Pacta Vigoris & le Cirier ad Ro-
manæ Curie Tribunal detulit quò firmarentur: cessionem verò seu resignationem
Mondinoti ad Episcopum Paris. à quo prædictæ Curie collationem obti-
nuit.

Anno igitur 1542. die Mercurii 2. Aug. in Comitibus Mathurinensibus à M. Leo-
degario à Quercu indictis obtinuit prædictus Ludovicus comprobationem permu-
tationis iurium Antonii le Cirier & Ioannis Mondinot: qua de re sic habetur in
“ *Reg. Vniuersitatis. Comparuit ibidem scientificus vir M. Ludovicus Quelain*
“ *sacre Theologiæ Professor, qui dixit notabilem & discretum virum M. Anto-*
“ *nium le Cirier nunc Rectorem & Curatum Paroch. Ecclesiæ S. Germani vete-*
“ *ris Paris. eandem Paroch. Ecclesiam resignare intendere scientifico viro M. Ioan-*
“ *ni de Mondinot sigillifero Reuer. Patris D. Archidiacon. Paris. causâ tamen per-*
“ *mutationis de eadem faciendæ ad ius per dictum Mondinot in & ad Canonica-*

tum & præbendam Ecclesiæ Paris. & quos in eadem obtinere solebat nunc defunctus D. Ioannes le Prestreau, prætonsus & non aliàs. Supplicuit vt Vniuersitas resignationem huiusmodi ratam & gratam haberi, & eundem Mondinot præsentari veller & dignaretur. Et si munus huiusmodi dicto Mondinot per eandem Vniuersitatem conferretur, illud perinde existimabat, ac si sibi impensum esset. Exhibuit Procuratorium dicti le Cirier.

Postquam verò omnes Facultates deliberarunt & supplicationi annuerunt, Vniuersitas D. Rectoris organo sic conclusit. *Vniuersitas resignationem sacerdotij S. Germani veteris Paris. modo quo supra fiendam favore D. supplicantis ratam habet, eundemque Mondinot ad illam dum vacare contigerit, præsentat & litteras præsentationis sibi fieri decernit. Sine tamen præiudicio iurii & iurium aliorum.*

Die 28. Nouemb. eiusdem anni Rectore M. Guill. Episcopo, in Comitii Generalibus postulauit idem Quelain permutationem quam cum Ioanne Mondinot facere intendebat, item pactum & amicam compositionem MM. Simonis Vigor & Antonii le Cirier approbati & confirmari, priusquam ad Rom. Curiam deferretur, & obtinuit. Acta sic habent.

Martis 28 mensis Nouemb. an. 1542. apud S. Mathurini Paris. Cœnobium pro more congregata fuit alma Vniuersitas Paris. super 3. Art. Quorum prior est... 2. verò super præsentatione M. nostri M. Ludouici Quelain ad Paroch. Ecclesiam S. Germani veteris, dum illam medio cessionis M. Ioannis Mondinot vacare contigerit: nec non super admissione cessionis duarum Cappellaniarum ad dictæ Vniuersitatis collationem seu prouisionem spectantium. *D. Rector exposuit causam congregationis, & d. xii M. Nostrum Quelain Theologum eximium quoddam sacerdotium quod obtinet, ad S. Germani veteris sacerdotium cuius præsentatio ad ipsam Vniuersitatem spectat, compertinere velle, qui ipsius Vniuersitatis præsentationem implorat....*

D. & M. N. Ludouicus Quelain sacre Paginæ Doctor supplicuit resignationem factam seu fiendam de Paroch. Ecclesia S. Germani veteris Paris. causam permutationis ad Ecclesiam S. Petri de Oratorio Ferrariæ, ratam & acceptam haberi, cum ad dictam Ecclesiam S. Germani quando illam vacare contigerit, & illum Reuerend. D. Paris. Episcopo dum illam vacare contigerit, per ipsam Vniuersitatem præsentari: necnon pacta occasione iuris in & ad eandem Ecclesiam S. Germani inter MM. Simonem Vigor & Antonium le Cirier; & denique ad malignantibus nocendi occasionem auferendam, cessionem seu designationem de illa in Rom. Curia factam per eandem Vniuersitatem laudari & comprobati supplicuit.

Qua de re postquam singulæ Facultates deliberarunt, & consensum præstiterunt, Rector sic conclusit. *Vniuersitas ex ipsis deliberationibus ac præmissis auditis, imprimis supplicationi Magistri nostri Quelain modo & formâ, quâ prouisionem de dicta S. Germani Ecclesia sibi fieri petiuit, annuit, & illum ad eandem Domino Paris. Episcopo præsentat.*

Extat in Reg. Episc. Collatio eidem Quelain concessa die 30. eiusdem mensis.

Die 30. & ultimo Nouemb. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in Ciuitate Paris. de præsentatione Rectoris & Vniuersitatis Paris. Collatione verò & omnimoda alia dispositione Domini, existentis vacantis per resignationem Venerabilis viri M. Petri Cobus Procuratoris litteratorie fundati venerabilis etiam viri M. Ioannis Mondinot eiusdem Ecclesiæ vltimi & immediati possessoris pacifici in manibus D. Ioannis Vrsini Vicarii D. Reuerend. Cardinalis Episcopi Paris factam & per eum admissam, causâ tamen permutationis de eadem factæ vel fiendæ *in venerabili & scientifico viro M. Ludouico Quelain Presbytero Rectore Ecclesiæ Paroch. S. Petri de Oratorio Ferrariæ Paris. Diocesis & ad huiusmodi Paroch. Ecclesiam de Oratorio suaque iura vniuersa, non aliàs nec alio modo tacta est per prædictum D. Vicarium præfato M. Ludouico Quelain Presbytero sacre Paginæ Doctori præsentato.*

Anno 1548. Idem Ludouicus Quelain eandem Curiam eiuuauit in gratiam M. Gerardii Chefdeuille causam tamen permutationis, quam ab Vniuersitate postulauit admitti in Comitii die Lunæ 3. mensis Septemb. apud Mathurincenses. *Ibi præsens M. Gerardus Chefdeuille supplicuit se ab ipsa Vniuersitate præsentari ad Paroch. Ec-*

eclesiam S. Germani veteris Paris. per resignationem de eadem faciendam per D. & M. Ludouicum Quelain causâ tamen permutationis cum ipso D. Chefdeuille Curato Paroch. Ecclesie S. Martini de Ponte-Leuca Diœcesis Cenomanensis, & non alias.

Exat in iisdem Reg. publicis Vniuersitatis instrumentum eiusmodi admissio- nis atque approbationis.

„ Nouerint vniuersi & singuli quod anno Domini 1548. die 3. mensis Septemb.
 „ alma Vniuersitas vt moris est apud Cœnobium D. Mathurini congregata super
 „ nonnullis suis agendis, & inter cœtera *super prestat one consensus resignationis Paroch.*
 „ Ecclesie S. Germani veteris in ciuitate Paris. ad præsentationem eiusdem Vni-
 „ uersitatis existentis, quam venerabilis & scientificus vir D. & M. Ludouicus
 „ Quelain Presbyter sacre Theol. Professor, modernus eiusdem Paroch Ecclesie
 „ Curatus intendebat de eadem facere, causâ tamen permutationis factæ seu fa-
 „ ciendæ cum venerabili & discreto viro M. Gerardo Chefdeuille Presbytero
 „ Paris in Artibus Magistro Curato Paroch Ecclesie S. Martini de Ponte Ceno-
 „ man. Diœcesis, & ad dictam Paroch. Ecclesia de Ponte-Leuca & non aliàs.
 „ Comparuit ibidem prefatus M. Gerardus Chefdeuille, qui eidem Vniuersitati exposuit
 „ quod prefatus D. & M. Ludouicus Quelain, vt præfertur, huiusmodi Paroch. Eccle-
 „ siam S. Germani veteris causâ antedictæ permutationis resignare cupiebat. Eapro-
 „ pter humiliter supplicuit, vt ipsa Vniuersitas permutationi huiusmodi consenti-
 „ re, suumque consensum ad effectum plenum dictæ permutationis agenda & per-
 „ ficiendæ præbere dignaretur. Quâ quidem supplicatione factâ maturaque deli-
 „ beratione super præmissis habitâ ipsa Vniuersitas præmissis attentis & conside-
 „ ratis, ac contemplatione dicti D. Quelain huiusmodi permutationi & requisitio-
 „ ni præfatæ, sine tamen præiudicio turni annuit & consensit. Datum & actum
 „ in dicta Congregatione sub sigillo Rectoris Vniuersitatis præfatæ anno Domini
 „ & die prædictis.

Secundum præsentationem præfatam, idem M. Gerardus Chefdeuille Col- lationem obtinuit eiusdem Ecclesie Paroch. S. Germani ab Episcopo Paris. vt habetur in Reg. Episcop. his verbis.

„ Eadem die 19. Septemb. anno 1548. Collatio Paroch. Ecclesie S. Germani ve-
 „ teris in Ciuitate Paris. de præsentatione Rectoris & Vniuersitatis Paris. repræsen-
 „ tatione Archidiaconi Paris. & collatione D. Paris. Episcopi, respectiue existen-
 „ tis vacantis per resignationem venerabilis viri M. Ludouici Quelain, illius vlti-
 „ mi & immediati Rectoris seu Curati, de illa hodie in manibus D. Ioannis Ursini-
 „ Vicarii Reuerend. D. Ioannis Cardinalis Bellaij Episcopi Paris. causâ tamen
 „ permutationis de eadem factæ seu faciendæ cum M. Gerardo Chefdeuille Cu-
 „ rato Ecclesie de Ponte-Leuca Cenoman. Diœcesis, & ad huiusmodi Paroch. Ec-
 „ clesiam de Ponte Leuca suaque iura & pertinentia vniuersa & non aliàs aliter
 „ nec alio modo personaliter factam & admissam, facta est per eundem D. Vicarium
 „ præfato M. Gerardo Chefdeuille Presbytero Paris. Artium Magistro litteratoriè
 „ repræsentato.

Prædicto M. Gerardo an. 1566. factis functo communibus, in Comitii Gene- ralibus 10. Maii eiusdem anni supplicauit Theologorum Facultas sibi licere pro sua vice Parochum designare, substituere & nominare, nominauitque M. Antonium de Mouchy Doctorem Theologum: quam nominationem Vniuersitas ad- misit cumque D. Episcopo præsentauit, vt legitur in Reg. communibus eiusdem Vniuersitatis. Idemque postridie Collationem obtinuit, vt habetur in Reg. Episcop.

„ Die 11. mensis Maij 1566. Collatio Ecclesie Paroch. S. Germani veteris Paris.
 „ cuius præsentatio uicinis Patronatus ad DD. Rectorem & Vniuersitatem Paris. repræ-
 „ sentatio ad Archidiaconum Paris. Collatio uero, prouiso & alia quæuis dispositio
 „ ad Reuerendum Patrem & D. Paris. Episcopum respectiue spectant & perti-
 „ nent, vacantis per mortem seu obitum defuncti M. G. Chefdeuille illius vltimi
 „ possessoris paritici, facta est per Reuerendum Patrem D. Guill. Virole Episcopum
 „ venerabili viro M. Antonio de Mouchy Presbytero Diœcesis Beluacensis, sacre
 „ Theol. Doctore, litteratoriè repræsentato, præsentibus venerabilibus uiris M. Lu-
 „ douico Bonneau etiam sacre Theol. Doctore & Adamo Heurtelot Rectore de
 „ Campo-famoso Diœcesis Cenoman. testibus ad præmissa vocatis.

Idem

Idem M. Antonius triennio post eiurauit prædictum sacerdotium causâ tamen permutationis cum M. Iacobo Burle Doctore Theologo, eamque permutationem curauit ab Vniuersitate approbati in Comitii die 18. mensis Iulian. 1569. & ipse Burle præsentatus Episcopo seu Capitulo sede vacante die 20. eiusdem mensis collationem obtinuit, vt habetur in Reg.

Die 20. Iulij anno 1569. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in ciuitate Paris. cuius præsentatio seu Patronatus ad DD. Rectorem & Vniuersitatem studij Paris. repræsentatio verò ad D. Archidiaconum Paris. ratione sui Archidiaconatus, Collatio verò, prouisio institutio & alia quæuis dispositio ad Reuer. Patrem D. Paris. Episcopum pro tempore existentem, nunc autem ad dictum Capitulum dictâ sede Episcopali vacante spectant & pertinent, vacantisper resignationem M. Antonij de Mouchy Doctoris Theologi, illius ultimi possessoris hodie in manibus dicti Capituli per venerabilem virum M. Petrum Moriau insignis Ecclesiæ Paris. Canonicum eius Procuratorem ad id ab eo specialiter constitutum sponte & liberè causâ tamen permutationis de eadem suisque iuribus & pertinentiis vniuersis factæ seu faciendæ cum M. Iacobo Burle Presbytero Beluacensis Diocesis, Doctore Theologo, Capellano Capellaniæ S. Annæ in Ecclesia Paroch. SS. Innocentium Parisiis fundatæ & ad dictam Capellaniam suaque iura & pertinentia vniuersa & non alias aliter nec alio modo factam & admissam facta est per idem Capitulum præfato M. Iacobo Burle.

Anno 1573. die 9. Ian. habitis apud Mathurin. Comitii, Rectore M. Dionysio Hangart, idem M. Iacobus Burle Parochus supplicauit per M. Nicolaum Mulot Doctorem Theologum suum Procuratorem admitti resignationem & permutationem quam facere intendebat cum M. Nicolao Beuuart Doctore Theologo. Qua de re sic legitur in Reg. Vniuersitatis.

Die Veneris 9. Ianuar. 1573. apud Sanctum Mathurinum solenniter vt moris est horâ solitâ congregata extitit alma Paris. Vniuersitas super resignatione causâ permutationis Ecclesiæ Paroch. Sancti Germani veteris in Ciuitate Paris. per M. Iacobum Burle Doctorem Theol. Diocesis Beluacensis, faciendæ ad Capellaniam alterius portionis Capellæ seu Capellaniæ Sancti Dionysii fundatæ & deseruiri solitæ in Ecclesia Collegiata Sancti Germani Antistiodorensis Paris. quam obtinet M. Nicolaus Beuuart Doctor Theol. Diocesis Remensis. Expositâ per D. Hangart Rectorem causâ congregationis... D. Nicolaus Mulot Doctor Theol. nomine procuratorio M. Iacobi Burle Doctoris Theol. Diocesis Beluacensis Curati Ecclesiæ Paroch. S. Germani veteris in Ciuitate Paris. prout per Procuratorium signatum de Corbe Notarium Apostol. Curæ Episcopalis Paris. de die 5. præsentis mensis Ian. elegantem habuit orationem & plurimum commendauit eundem M. Iacobum Burle. necnon virtute dictæ Procurationis resignauit huiusmodi Paroch. Ecclesiam S. Germani veteris causâ permutationis ad Capellaniam alterius portionis Capellæ seu Capellaniæ S. Dionysii fundatæ & deseruiri solitæ in prædicta Ecclesia S. Germani Antistiodorensis Paris. quam obtinere solebat dictus M. Nicolaus Beuuart, eandemque resignationem admitti supplicauit & ad eandem Paroch. Ecclesiam eundem Beuuart D. Archidiacono Paris. seu eius in spiritualibus & temporalibus Vicario vel Vicariis præsentari. Idem quoque M. Nicolaus Beuuart Doctor Theologus Diocesis Remensis ibidem præfens supplicauit huiusmodi resignationem causâ permutationis admitti, & ad dictam Ecclesiam eidem Domino Archidiacono Paris. præsentari.

Postquam ea de re deliberatum est, postulauitque M. Claudius Palliot Nationis Gall. Procurator admitti resignationem saluo iure & sine præiudicio turni suæ Nationis, Rector ita conclusit. *Admittitis resignationem Ecclesiæ Paroch. S. Germani veteris causâ permutationis saluo iure turni Nationis Gall.* Et ita vobiscum concludo.

Secundum præsentationem Vniuersitatis Collationem obtinuit prædictus Beuuartius die 11. eiusdem mensis: idque habetur in Reg. Episcopi. *D. e 11. prædicti mensis (Ian. an. 1573.) Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in Ciuitate Paris. cuius vacatione adueniente præsentatio seu ius Patronatus ad DD. Rectorem & Vniuersitatem Paris.* Repræsentatio verò ad D. Archidiaconum Paris. ratione sui

„ Archidiaconatus, Collatio autem, prouisio & alia quauis dispositio ad D. Paris.
 „ Episcopum ratione suæ dignitatis Episcopalis spectare & pertinere respectiue
 „ dignoscuntur, vacantis per resignationem M. Iacobi Burle, illius ultimi possessio-
 „ nis hodie in manibus Reuerend. Patris D. Petri de Gondy Paris. Episcopi per M.
 „ Nicolaum Mulot Doctorem Theol. eius Procuratorem ad id ab eo specialiter
 „ constitutum sponte & liberè causâ permutationis de dicta Paroch. Ecclesia cum
 „ M. Nicolao Beuuart presbytero Diaconis Remensis in sacra Theol. Facultate do-
 „ ctore facta seu faciendâ & ad alteram portionem Capellæ seu Cappellaniæ S.
 „ Dionysii in Ecclesia Collegiata S. Germani Antilliodorensis Paris. fundatam &
 „ deferuini solitam, pacificam & non litigiosam suaque iura & pertinentia vniuersa
 „ & non aliter factam Nicolao Beuuart per D. Petrum Dreux Archidiaconum de
 „ Iofayo ac Canonicum in Ecclesia Paris. Vicarium generalem prædicti Reuerend.
 „ D. Paris. Episcopi presentibus MM. Mathæo Perthuis & Egidio le Sermisit Ca-
 „ nonicis S. Germani Antilliod. Paris. testibus.

Post septem menses idem Beuartius sacerdotium ei vrauit causâ tamen per-
 mutationis cum M. Egidio Sauant Curia Parliamentæ Senatore Clerico: eamque
 ciurationem & permutationem postulauit ab Vniuersitate admitti, quæ die 9.
 mensis Augusti an. 1574. congregata solenniter per Iulianum Beræum Rectorem
 auditâ procuratore prædicti Beuuartii per M. Germanum Binoys allatâ, postu-
 lationi annuit & prædictum Sauantium ad iuramenta solita admittit. Hac de re sic
 legitur in Reg. Vniuersitatis.

„ Die Lunæ 19. Aug. 1574. apud S. Mathurinum solenniter vt iuris est horâ so-
 „ litâ congregata exitit alma Vniuersitas studii Paris. super permutatione Curæ
 „ Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in Ciuitate Paris. faciendâ cum nobili &
 „ scientifico viro D. Egidio Sauant in supremo Senatu Paris. Consiliario, Canonico
 „ præbendato insignis Ecclesiæ B. Mariæ Laudunensis, & ad huiusmodi Canoni-
 „ catum & præbendam pacificos, nullaque pensione annuâ creatâ aut fructuum seu
 „ locorum reseruatiõne grauatos suaque iura & pertinentia vniuersa, expositâ per
 „ D. Iulianum De Bere Rectorem causâ congregationis & loco publicis supplicatio-
 „ nibus & iniuriis accommodato, ibidem præfens Venerabilis & discretus vir M.
 „ Germanus Binoys aduocatus in Curia Ecclesiastica, Procurator & nomine Procu-
 „ ratorio venerabilis viri M. Nicolai Beuuart presbyteri Remensis & Doctoris
 „ Theol. Rectoris seu Curati prædictæ Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in Ci-
 „ uitate Paris. commorans Parisiis in Collegio Sorbonæ, virtute Procuratori per
 „ eundem Beuuart coram M. Iacobo Raffelin Clerico Paris. publico autoritate
 „ Apostolicæ Curiaque Episcopalis & Conseruationis priuilegiorum Apostol. di-
 „ ctæ Vniuersitatis Paris. Notario iurato & in Registris Episcopatus & Præposituræ
 „ Paris. immatriculato de die 7. præsentis mensis Augusti *resignauit huiusmodi Pa-
 „ roch. Ecclesiam Sancti Germani veteris in manibus D. Rectoris & Vniuersitatis vira cum
 „ omnibus & singulis suis iuribus & pertinentis vniuersis sponte & liberè causâ tamen
 „ Canonicæ permutationis de huiusmodi Paroch. Ecclesia cum nobili & scientifico viro D.
 „ Egidio Sauant in supremo senatu Paris. Consiliario, Canonico præbendato insignis
 „ Ecclesiæ Laudunensis & ad huiusmodi Canonicatum & præbendam pacificos
 „ nullaque pensione annuâ grauatos suaque iura & pertinentia vniuersa & non
 „ alias aliter nec alio modo factæ: supplicauitque huiusmodi resignationem admit-
 „ ti. Ibidem etiam prædictus Sauant tantundem supplicuit.*

„ Auditis deliberationibus singularum Facultatum Rector ita concludit. *Existi-
 „ matis admittendam resignationem & ciurationem factam in personam Clarissimi viri D.
 „ Sauant Consiliarij Regis, neque existimatis esse cogendum vt habeat alios iustis sue fidei
 „ & Religionis quam D. Decanum Theologie saluo tamen iure iurii Nationis Gall. in tur-
 „ no existenti. Et ita concludo. Et ipse Rector in fine suæ Rectoriæ ita scribit D.
 „ Sauant Consiliarius Regius fuit constitutus Curatus Ecclesiæ S. Germani veteris per ciu-
 „ rationem D. Beuuart.*

Secundum ergo hanc ciurationem idem Sauantius Collationem obrinuit ab
 Episcopo Paris. die 9. mensis Aug. vt habetur in sæpe memoratis, Reg. Episco-
 palibus.

„ Die 11. mensis Aug. 1574. Collatio Paroch. Ecclesiæ S. Germani veteris in
 „ Ciuitate Paris. cuius præsentatio ad DD. Rectorem & Vniuersitatem studii Parisiensis

representatio autem ad D. Archidiaconum Paris. collatio verò & alia quævis dispositio ad D. Reuerendissimum patrem Episcopum ratione suæ dignitatis episcopalis respectiue spectant & pertinent, vacantis per resignationem M. Nicolai Beuarnouissimi & immediati illius Rectoris & possessoris pacifici, hodie in manibus D. Petri Dreux Ecclesiæ Paris. Canonici Reuerend. Patris D. Petri de Gondy Paris. Episcopi Vicarii per M. Germanum Binoys Presbyterum Curie Episcopalis Paris. aduocatum, eius Procuratorem specialiter constitutum, sponte & liberè causâ tamen permutationis de eadem Paroch. Ecclesia suisq; iuribus & pertinentibus vniuersis pacifica & non litigiosa factæ seu faciendæ cum Venerabili viro M. Egidio Sauant Clerico Paris. in supremo senatu Paris. Consiliario & ad Canonicatum & Præbendam insignis Ecclesiæ Laudunensis etiam pacificos & non litigiosos nullaque pensione annuâ creatâ, aut fructuum aut locorum ab eisdem dependentium respectiue oneratos suaque etiam iura & pertinentia vniuersa, & non alias aliter nec alio modo factæ & per eum admissæ, facta est per dictum D. Dreux Vicarium eidem M. Egidio Sauant sufficienti & idoneo, dictoque Reuerend. D. seu eius D. Vicario *mediante presentatione eorundem Rectoris & Vniuersitatis litteratoriè representato presentibus* MM. Ioanne Gilbert dictæ Curie Episcop. Notario & Procuratore & Petro de Retz Clerico Catalaun. Diocesis Parisiis commorantibus testibus.

Anno Domini 1589. prædictus Sauantius Curiam suam eiurauit in gratiam M. Nicolai du Mesnil Doctoris Theologi, eamque eiurationem petiit ab Vniuersitate admitti & approbari. Quam in rem extat instrumentum in Reg. Vniuersitatis his verbis conceptum.

Die 18. mensis Septemb. anno 1589. hodie apud S. Math. solenniter vt moris est hora 8. matutina congregata exiit alma Vniuersitas Studii Paris. super resignatione Parochialis Ecclesiæ S. Germani Veteris in Ciuitate Paris. Exposuit D. Ioannes Yon Rector causam Congregationis, & ita ait. *Andiuimus viri Sapientissimi* D. Sauantium Curatum Ecclesiæ Parochialis Sancti Germani veteris Parisiis hodie in manibus nostris purè liberè & simpliciter dictam suam Parochialem Ecclesiam eiurauisse. Itaque si qui sint supplicaturi, supplicent.

Supplicuit D. Ancelin Procurator litteratoriè & sufficienter fundatus dicti D. Sauantii. Et dixit.

Viri ornatissimi habeo præ manibus puram, liberam & simplicem resignationem D. Sauantii.

Itaque quantum possum à vobis contendo, vt prædictam resignationem comprobare & D. Nicolaum du Mesnil Presbyterum, Doctorem Theologum, virum ornatissimum nominare & præsentare velitis & dignemini.

Maturis deliberationibus per singulas Facultates pro more habitis, præclara Artium Facultas approbat puram liberam & simplicem resignationem D. Sauantii: nominat quoque & præsentat D. du Mesnil ad dictam Parochialem Ecclesiam obtinendam saluo tamen iure viciscitudinis & sine præiudicio Nationis in turno existentis.

Medicorum Ordo approbat puram liberam & simplicem resignationem dicti D. Sauantii, & præsentat D. Nicolaum du Mesnil Doctorem Theologum, saluo iure viciscitudinis & sine præiudicio turni Nationis Gall. in turno nunc existentis.

Iuris Collegium approbat eiurationem puram liberam & simplicem D. Sauantii, nominatque & præsentat D. Nicolaum du Mesnil Doctorem Theologum ad dictam Parochialem Ecclesiam S. Germani veteris obtinendam saluo iure viciscitudinis & sine præiudicio turni Nationis Gall. in turno existentis.

Sacratissima Theol. Facultas comprobat etiam prædictam puram & liberam simplicem resignationem D. Sauantii: nominat quoque & præsentat D. Nicolaum du Mesnil, ea conditione vt intra 3. menses curet providere ad suam Parochialem Ecclesiam S. Dionysij Paris. & saluo etiam iure viciscitudinis & sine præiudicio turni Nationis Gall. in turno existentis.

Concordibus votis viri sapientissimi comprobatis eiurationem puram, liberam & simplicem D. Sauantii & præsentatis D. Nicolaum du Mesnil Doctorem Theol. virum bene meritum saluo tamen iure viciscitudinis & sine præiudicio turni Na-

tionis Gall. in turno existentis. Et ita per D. Rectorem conclusum extitit. Quo facto Procurator Nationis prouocauit & appellauit abhuiusmodi conclusione. Tunc comparuit D. Lucanus & ita ait. Cum Procurator ipse retineat ex consensu totius Nationis eiurationem puram liberam & simplicem D. Sauantii admittendam, secundum presentationem D. du Mesnil quem admittit & nominat, ideo eadem Natio irritam habet prouocationem Procuratoris Nationis Gall. & de præmissis actum petiit. Maturis rursus præhabitis deliberationibus Vniuersitas ipsa ex maturis omnium deliberationibus & studiis approbat puram & simplicem resignationem D. Sauantii, nominatque & præsentat D. Nicolaum du Mesnil iam dictum, non obstante appellatione & sine præiudicio illius & turni Nationis Gall. in turno existentis. Et ita per D. Rectorem rursus conclusum extitit.

Hoc facto adit prædictus Mesnilius D. Episcopum Paris. & præfatæ Curie collationem obtinuit, ut habetur quoque in Reg. Ep. *Die 18. mensis Septemb. 1589. Collatio Ecclesie Paroch. S. Germani veteris Paris. cuius quoties occurrit vacatio, presentatio seu ius presentandi ad Rectorem & Vniuersitatem Paris. representatio autem ad D. Archidiaconum Paris. Collatio prouisio & alia quæuis dispositio ad Reuer. Patrem D. Paris. Episcopum respectiue spectant & pertinent, vacantis per resignationem nobilis & venerabilis viri D. Egidii Sauant illius ultimi Rectoris & possessoris pacifici, hodie in manibus D. Ioannis Preuost doctoris Theol. insignis Ecclesie Paris. Canonici, Vicarii Generalis Reuerend. DD. Petri Cardinalis Gondii Paris. Episcopi per M. Ioan. Baudouyn Clericum Gandauensem eius Procuratorem ad id ab eo specialiter constitutum, purè liberè & simpliciter factam & per eum admissam, facta est per dictum D. Vicarium M. Nicolao du Mesnil Presbytero Remensis Diocesis Doctori Theologo sufficienti & idoneo, per Rectorem & Vniuersitatem Paris. presentato, & per eundem D. Archidiaconum eidem Reuerend. D. Cardinali vel dicto D. Vicario litteratoriè representato, presentibus ibidem M. Dionysio Luquin & Io. Fortin in Theologia Baccalaureis testibus.*

Anno 1616. defuncto M. Nicolao du Mesnil successit M. Franciscus Riolan Presbyter Diocesis Parisiensis, præsentatusque est ab Vniuersitate, & secundum ipsius presentationem ab Episcopo Parisiensis collationem obtinuit, ut legitur in actis Vniuersitatis & singularum Facultatum. *Die 26. Iunii 1616. Collatio Paroch. Ecclesie S. Germani veteris in Ciuitate Paris. cuius occurrente vacatione presentatio seu ius presentandi ad aliam Vniuersitatem Paris. representatio autem ad D. Archidiaconum Paris. Collatio vero, prouisio & quæuis alia dispositio ad D. Paris. Episcopum ratione suæ Episcopalis dignitatis ab antiquo spectare & pertinere respectiue dignoscuntur, prout spectant & pertinent, vacantis per mortem seu obitum defuncti M. Nicolai du Mesnil Doctoris Theol. illius dum uiueret ultimi & immediati possessoris pacifici, facta est per Reuerend. D. Henricum de Gondy Paris. Episcopum M. Francisco Riolan Presbytero Paris. Artium Magistro sufficienti capaci & idoneo per Rectorem & aliam Vniuersitatem Paris. ad nominationem saluberrime Facultatis Medicina in turno existentis presentato, & per eundem D. Archidiaconum Paris. præfato D. Paris. Episcopo litteratoriè representato presentibus ibidem MM. Dionysio le Blanc Canonico Paris. & Nicolao Bellayo Doctore Medico testibus.*

Riolanus Curionis officio functus est ad an. vsque 1646. quo in Comitibus die 7. April. habitis ab Vniuersitate postulauit admitti sacerdotii prædicti eiurationem seu resignationem in gratiam M. Henrici Peigné presbyteri ex sorore nepotis. Cuius postulationi subscripsit quidem Vniuersitas; sed statuto authentico & solenni cautum esse voluit, ne deinceps eiusmodi eiurationes seu resignationes admitterentur. Qua de re sic legitur in Reg. Vniuersitatis.

Septima Aprilis 1646. apud Choletæos in solennibus Comitibus Rectoriis DD. Pietre Patronus Curie & Vniuersitatis, Pietre doctor Medicus & D. Riolan Pastor sancti Germani veteris postularunt ab Academia, uti per ipsam liceret eidem D. Riolan eiurare sacerdotium in gratiam ex sorore filii M. Henrici Peigné Presbyteri dioc. Paris. Licentiati in decretis, Procurator Fisci postulauit, ut eiusmodi gratia fiat viris de Academia bene meritis, *imposterum verò abdicationes illæ planè exploduntur*, hac de re decretum fiat ab omnibus & singulis Ordinibus Academicæ. *Omnès & singuli censuerunt, ut imposterum eiusmodi eiurationes non admit-*

mittantur ; gratia vero fiat viris illis , qui à 30. & amplius annis maxima in Academia beneficia contulerunt. *De hoc statuto referendum ad Facultates & Nationes.*

Decima Aprilis 1646. Vniuersitas studiorum in Mathurinensi solennem habuit Synodum , in qua de illius solitudine grauius conquestus est M. Franciscus du Montier Rector , & censuit absentes graui pœnâ mulctandos , quæ ab iis grauius repetatur, quod ut fiat, manum in licendam Iudicis auctoritate in eorum censum annum ; donec præsentem mulctam scilicet nummi aurei & superiores penitus dissoluerint, nempe MM. Franc. Guilbert & Iac. Azan Cap. de Sauoisy , Ioan. Haultemps, Cap. Castelleti Paris. Ioa. Fremin & Antonius Baye Cap. Thesauri Regis & Ioa. le Gentil Cap. B. Mariæ in Ecclesia Parochiali S. Andreae de Arcubus: Et ita censuerunt omnes & singuli Ordines. Tum M. Henricus Peigné Presbyter Paris. Licentiatus in Decretis supplicauit pro sacerdotio S. Germani veteris, cui præfuit per annos 30. M. Franc. Riolan auunculus, illud autem postulauit sibi conferri, eiurante prædicto D. Riolan ; cum præsertim ipsius auunculi nempe Petræi Patroni, & Medici clarissimi, & Riolani Medici pariter primæ notæ de Academia sint quàm optimè meriti.

De hac supplicatione omnes & singuli censuerunt habendam esse rationem meritorum cum Petrarum, tum Riolanorum, & idè conferendum illud Sacerdotium eidem Peigné, ubi constiterit de Professoribus quibus operam dederit, & aternâ ac ineluctabili lege sancendum, ne impofterum eiusmodi eiurationes seu resignationes admittantur ; ac ne cui liberum sit Academiam hac de causa rogare. Quod ut firmiter stabilietur, placuit hac de re à DD. Decanis & Procuratoribus cum ad Facultates superiores, tum ad Nationes referri, & Decretum fieri, quod proximis maioribus Comitibus in Matur perlegatur. Et ita per D. Rectorem conclusum est.

Ex iis autem quæ de prædictarum trium Curiarum Patronatu diximus, liquet toto trecentorum annorum spatio vnum inuentum duntaxat Claudium Verforium qui spretâ Vniuersitate inuneratrice sua, cui fuerant omnes eius aui ataque additissimi, sacerdotium SS. Cosmæ & Damiani apud Curiam Romanam eiuravit. Adeo persuasum semper habuerunt, quotquot eiusmodi Beneficia ab Vniuersitate acceperunt, talem esse Patronatum ipsius, ut nullâ auctoritate Ecclesiasticâ impediri, nullâ præuentione ligari possit.

Omissa ad finem pag. 614. hic reponimus post ea verba, *ut scribit M. Robertus du Gast* Decanus Facultatis Decretorum in Reg. fol. 4. Die, inquit, 18. Martii Mensis anno 1524. Postulauit prædictus DECANVS CAPEL, liceret sibi cum consensu Vniuersitatis resignare Rectoriam, & Ecclesiam Parochialem Sancti Cosmæ, quæ est in PATRONATV VNIVERSITATIS. Quod eidem permissum sine præiudicio Ordinis, & Turni Nostræ FACULTATIS. Et ita conclusit idem DECANVS VACANTE Rectorali Dignitate.

Similiter ad pag. 615. sub initium, post ea verba *fauore Patris Guill. Verforis Patroni Vniuersitatis in Castello annuit.* His adde quæ leguntur in Reg. Facultatis Medicinæ fol. 6. verso ex Decanatu M. Ioannis Vassæi ad an. 1532. Die Sabbati 22. (an. 1532.) vocata est Vniuersitas in locum Maturinorum super rotuli clausione, resignatione Beneficij Curati SS. Cosmæ & Domiani, & super receptione 25. Librarii Vniuersitatis. Clausus est Rotulus Nominationum. Admissa est resignatio sine præiudicio Turni, & permutationis causa: admissus est 25. Librarius Gaufridus Torier dono Regio.

DISSERTATIO IX.

DE CONFLICTV ACADEMICORVM ET Mendicantium.

Multiplex fuit materia Conflictus, variaque capita diffensionis de Mendicitate voluntaria, de vestitiu mollitie, de curialitate seu assiduâ frequentatio-

ne Palatiorum Regionum & Imperialium, de Curiositate variorumque negotiorum à Religiosa Professione abhorrentiū procuratio, quam suscipiebant Mendicantes. Sed has quaestiones omittimus, quia ad rem nostram minus pertinent. Tria praesertim illis obiiciebant Academici, ambitiosam Magisterii & Cathedrae Magistralis occupationem: Societatis Academicæ affectationem: & iurium Parochialium usurpationem. Placet in hanc rem vtriusque Partis argumenta conferre. Academicorum Athletæ præcipui extiterunt Magistri Guillelmus de Sancto Amore, Laurentius Anglicus, Desiderius Longobardus, Girardus de Abbatis-Villa, qui suam sibi singuli materiam tractandam susceperunt. Girardus quidem librum edidit contra Paupertatem Mendicantium voluntariam, ostendens eos falso sibi eam ob rem vindicare statū Religionis perfectum: cuius tale erat initium. *Tantum sibi presumptionis assumpserunt quidam homines.* Eandem materiam tractauit Desiderius Longobardus. Laurentius Anglicus duos libros contra eodem scripsit: vnum sub hoc titulo. *Cauendum est à Pseudo-Prophetis*: alterum sub isto. *Defensio M. Guillelmi de Sancto Amore.* Guillelmus verò multa contra eodem edidit opuscula, multasque conciones quæ extant.

E Mendicantibus multi quoque in arenam descenderunt, Albertus Magnus, Humbertus Prædicatorum quintus Generalis, Thomas Aquinas Dominicanus, & Bonauentura de Balneo Regio Franciscanus. Thomas Guillelmum certaminis principem sibi debellandum suscepit. Bonauentura Mendicitatis voluntariæ Apologiam defensionemque contra Girardum aggressus est.

ACADEMICORVM ARGVMENTA CONTRA ambitionem Magisterii & Cathedra Magistralis.

Guillelmus multa passim scribit contra eiusmodi affectationem & ambitionem; sed maximè in Collectionibus Scripturæ sacræ distinct. 4. de signis quibus Pseudo-Prædicatores à veris prædicatoribus possunt discerni. In 16. autem signo sic scribit.

Veri Apostoli scientes sibi dictum à Domino Math. 23. *Nolite vocari ab hominibus Rabbi;* & in eodem C. *Ne vocemini Magistri* Gloss. id. *ne appetatis vocari Magistri*: vt Euangelicam Christi doctrinam sectentur, magis cupiunt vocari discipuli quàm Magistri: & vbi necessitas non vrget officii, magis cupiunt audire, quàm audiri, magis cupiunt discere, quàm velut Magistri docere, iuxta illud Iacob. 1. *Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* Ideo dicit Gregor. 1. 23. Moral. Sanctæ Vniuersalis Ecclesiæ spiritualis quisque prædicator, si liceat, tacere appetit, cum multis silentium tutius esse cernit, eosque se feliciores putat quos intra S. Ecclesiam locus inferior per silentium occultat: vt dictum est supra dist. 1. §. *Sed forse dicit, ultra medium.* Vnde Augustinus quamuis esset Episcopus & ex hoc Prædicator Apostolicus, nihilominus tamen ad Hieronymum in Ep. de Origine animæ ita dicit. *Me quidem audire potius quàm velut Magistrum delectat audiri.* Recolo enim quid eis Dominus dixerit, quos præ cæteris elegit. Vos inquit, *Nolite vocari ab hominibus Rabbi.* Item Seneca. *In hoc incumbite, vt libentius audias quàm loquaris.* Item Seneca in Ep. 40. *Summa summorum hoc erit. Tardiloquum te esse inbeo.* Item super Psal. *Domine exaudi. Loquela sit in necessitate, taciturnitas in iocunditate.*

E contrario verò Pseudo-Apostoli, quorum plerique gulam sequuntur, semper autem arrogantes sunt & temporalem honorem quærunt, vt in cænis plenius procurentur, & tam ibi quàm in Ecclesiis & in Conuentibus hominum amplius honorentur, desiderant habere authoritatem publicè docendi & publicè prædicandi, licet indebitè, & habere nomen Magistri, iuxta illud Math. 23. *Amant primos recubitus in cænis, & primas Cathedras in Synagogis.* Gloss. *quia mercedem suæ Religionis gulam sequuntur, & in publico gloriam quærunt.* Et salutationes in foro,

supple, amant, & vocari ab hominibus Rabbi, id. Magistri. Item propter arrogantiam suam semper vellent prædicare & docere, quia semper volunt loqui & nunquam tacere; ac si ad hoc per aliquem Spiritum cogentur: per quod videntur habere spiritum Pythonicum non spiritum sanctum. Nam ut dicit Apost. 1. Cor. 14. *Spiritus Prophetarum* id. Prædicatorum subiecti sunt Prophetis. Gloss. id. *Spiritus sanctus*, qui vnus est in omnibus Prophetis, sed pluraliter dicitur propter plures Prophetas quos replet, vel propter plura eius dona, subiectus est prophetis, id. Prædicatoribus, ut quando volunt, tacere vel loqui possint, non enim cogit eos sicut spiritus Pythonicus, clamare aliqua vel tacere. Isti autem semper volunt clamare & nunquam tacere. Item Hieronymus in prologo super Habacuc exponens sequens verbum Apostoli 1. Corinth. 14. *Non est enim Deus dissensionis sed pacis*, ita dicit. *Ex hoc intelligitur, cum quis voluntariè reticet, & alii locum dat ad loquendum, posse vel loqui vel tacere cum velit.*

Illi ergo Prædicatores extraordinarii, qui cum non sint Prælati, nec ab iis canonicè inuitati, nunquam tamen volunt tacere, vel ad loquendum alii locum dare, sed plebibus alienis etiam fastidientibus & inuitis quotidie prædicare, videntur non habere in potestate loqui quando velint vel reticere: & ideo videntur spiritum Pythonicum, non spiritum Sanctum habere. Vnde non expectantes Canonicam missionem non cessant prædicando discurrere, &c.

Illi autem specialiter obligati videntur ad seruandum illam Euangelicam Doctrinam Math. 23. *Ne vocemini Magistri*; sicut & alia Euangelica, qui secundum Regulam B. Francisci vouerunt se seruaturus Euangelium I. C. in cuius Regulæ cap. 1. legitur in hunc modum. *Regula & vita Minorum Fratrum* hæc est. Scilicet Domini nostri I. Christi Euangelium obseruare. In fine verò eiusdem Regulæ continentur hæc verba. *Paupertatem & humilitatem & sanctum Euangelium Domini nostri I. C. quod firmiter promissimus, obseruemus.* Constat enim quod omnes Christiani obligati sunt ad obseruandum Euangelium Christi quoad præcepta. Illi ergo qui specialiter prædicto modo vouerunt se obseruaturus Euangelium Christi, videntur non solum ad Euangelica Christi præcepta obligari, verum etiam ad omnem Euangelicam Christi Doctrinam, cum specialitas huius voti aliquid debeat operari argumento Decretalis Extra de Priuileg. c. in his. & in Iure, indefinita aequipollet vniuersali, ut solet notari 1. q. 3. cap. Saluator, in fine. Et vbi actor Regulæ non distinxit, immò distinguendum prohibuit, prout in illa scriptura quæ ipsius Francisci dicitur Testamentum, plenius continetur, nec alius distinguere debet, ut solet notari 31. q. 1. cap. *Quod si dormierit.*

Item videtur quod omnes perfecti teneantur seruare, quantum humana permittit fragilitas, omnia consilia Christi. Nam ut dicit Aug. in l. de Vita Christiana. *Qui Christianus dicitur, Christum se habere Dominum profiteretur, & verè esset, id. perfectè esset, si ei in omnibus exequeretur & seruiret.* Et post multa verba subiungit: *Christianus ille est, supple perfectus, qui Christum in omnibus imitatur.* Ecce quod Christiani perfecti debent Christo in omnibus non solum in præceptis, sed etiam in consiliis obsequi, & cum in omnibus quæ ad assumptam pro nobis eius humilitatem pertinent, quantum sibi possibile est, imitari, &c. Illi ergo Fratres qui se perfectos immò perfectiores aliis profitentur, ad obseruandum ut videtur totam Euangelicam Christi Doctrinam tam in consiliis quàm in præceptis, quantum humana sinit fragilitas, obligantur. Si ergo desiderent & procurent se Magistros fieri, vel Magistros vocari, quod est contra Euangelicam Christi doctrinam prædictam, videntur facere contra suam perfectionem & regulam B. Francisci, & frangere vorum suam: præsertim cum in cap. 10. eiusd. Regulæ expressè dicatur. *Non curent fratres nescientes litteras, discere litteras: sed attendant aned super omnia desiderare debent habere spiritum Domini & sanctam eius operationem.* Ex quo Capitulo videtur, quod illi Fratres, qui post ingressum illius Ordinis curant discere litteras, quas antea nescierunt, manifestè faciant contra Regulam supradictam.

Sed dicit vir Regularis siue Monachus Cathedræ Magistralis amator, quod per illud Math. 23. *Nolite vocari ab hominibus Rabbi, & Ne vocemini Magistri*, non prohibetur quilibet appetitus Magisterij, sed appetitus Magisterij inordinatus vel indebitus: qualem appetitum non habent viri Regulares ut dicunt, cum

non appetant Magisterium nisi propter publicam vtilitatem, nec velint fieri Magistri Scholastici, nisi de consensu Prælatorum suorum licententur ab illo *qui habet potestatem Magistros licentiandi.*

Sed quod appetitur Monachorum hac parte sit inordinatus, sic potest ostendi. Quicumque appetit quod ei non conuenit, inordinate vel indebitè appetit illud. *Culpa enim est immiscere se rei ad se non pertinenti.* ff. de Regulis Iuris. L. Culpa. Officium publicè docendi vel publicè prædicandi, quod est Magisterium, Monacho in statu seu gradu Monachali existenti non conuenit, vt ostentum est supra dist. 1. §. Sed dato. & paragraphis sequentibus vsque ad illum §. Verum si Hierarchis, & maximè per B. Bernardum supra dist. 1. §. Secundum igitur prælibatam. Ergo Monachus in statu seu gradu Monachali existens, inordinate & indebitè appetit illud. Redit ergo 13. Conclusio, scilicet quod Monachus appetendo vel adipiscendo Magisterium facit contra doctrinam Christi Evangelicam prædictam. Et si voiat se Christi Euangelium seruaturum, videtur transgredi votum suum. Talem inordinatum vel indebitum Magisterij appetitum reprobabat Dominus in Phariseis hypocritis qui erant Religiosi Iudæorum, dicens *Matth. 23. Amant primas Cathedras in Synagogis & vocari ab hominibus Rabbi.* Vnde Glossa ibidem. *Magistros primos sedere non vetat, sed eos arguit, qui has habita vel non habita indebitè appetunt.*

Item obiiciet vir Regularis amator Cathedræ Magistralis illud Hieronymi ad Rusticum Monachum, *Sic viue in Monasterio vt Clericus esse merearis*: multo tempore discere, quod postmodum doceas; & habetur 16. q. 1. cap. sic viue. Item eandem in seq. cap. Si Clericatus te titillat desiderium, discas quod possis docere. Ex quibus concludunt quod Monachi possunt discere & docere, & ex hoc vltius concludunt, quod possunt Magistri Scholastici esse.

Ad quod dicendum est quod Monachi dum sunt in Monasterio, possunt discere, vt postmodum si fiant Clerici, id. Prælati Ecclesiæ, possint docere id. prædicare, non quod possint Magistri Scholastici esse. Et sic loquuntur Capitula supradicta, vt ostensum est supra dist. 1. §. sed forte dicit.

Item obiiciunt exempla quorundam Sanctorum, videlicet Gregorii, Augustini, Hieronymi: qui licet fuerint Regulares, tamen fuerunt præcipui Doctores Ecclesiæ. Ad quod dicendum est, quod postquam facti fuerunt Monachi siue Regulares, non docuerunt Scholæ regendo, sed libros scribendo & Scripturas exponendo. Postea verò facti Episcopi vel Prælati, docuerunt publicè prædicando.

Sed obiiciunt de Gregorio Nazianzeno: qui licet Monachus esset, tamen adductus fuit Constantinopolim vt sacram Scripturam doceret, vt legitur, prout dicunt, in Ecclesiastica Historia. Similiter de Ioanne Damasceno, qui licet Monachus esset, tamen non tantum in sacra Scriptura, verum etiam in *Liberalibus Artibus docebat Scholares*, vt legitur in lib. de Mirabilibus B. Virginis: quem librum non vidimus, nec credimus authenticum esse. Ad quod tamen dici potest quod hoc si verum fuit, factum fuit dispensatiuè propter vrgentem necessitatem Ecclesiæ, videlicet propter penuriam Magistrorum: vnde non est **trahendum ad consequentiam.** Quemadmodum factum fuit tempore Gelasii Papæ in Ecclesia Italica, quod Monachi facti fuerint Rectores Ecclesiarum Parochialium propter penuriam Clericorum, vt legitur 1. q. 7. §. nisi rigor. Et cap. seq. & dist. 60. Can. Priscis, vt ostensum est supra dist. 1. §. Cum igitur Ecclesia Christi. *Vrgens enim publica necessitas dispensationem inducit.* vt legitur 1. q. 7. Cap. Et si illa.

Item opponunt dicentes, Qui est idoneus ad maius, est idoneus ad minus. Monachus est idoneus ad Cathedram Episcopalem. Ergo multò fortius ad Cathedram Magistralis. Ergo Monachus potest esse Magister Scholasticus. Respondet. Monachus potest fieri Episcopus, quod est maius. Ergo potest fieri Archidiaconus vel secularis Canonicus, quod est minus. Quod est absurdum.

Item dicunt quod ad omne opus misericordiæ potest aliqua Religio institui. Vnde cum docere sit opus misericordiæ, quia inter eleemosynas computatur, ad officium docendi potest aliqua Religio institui: & ex hoc concludunt quod aliqui Religiosi possunt esse *Magistri Scholastici.* Ad quod dicendum est quod prima falsa est. Nam defendere pupillos & viduas & alias miserabiles personas in iudi-

cio est opus misericordiarum, non tamen ad hoc potest Religio institui, quia tale Officium non possunt exercere Religiosi nisi dispensariuè de mandato Episcopi, utpote inconueniens suæ perfectioni, ut legitur in Concilio Calcedon. dist. 86. Can. Peruenit. & ostensum est supra dist. 2. in tract. de Curiosis. §. sed forte. Similiter nec conuenit publicè docere Monachali professioni, ut ostensum est multipliciter supra dist. 1.

Alia etiam argumenta inducunt plurima, quæ sunt responsione indigna. Sed certè multum desiderant honorem Cathedræ, qui per talia argumenta nituntur probare *Magistros Scholasticos & solemnes fieri se debere*. Item constat quod Monachi non possunt fieri solennes Magistri Scholastici nisi diu studuerint *in Studio Generali*. Sed dicit Gregorius quod nemo potest Ecclesiasticis, multò minus Scholasticis Officiis deseruire, & in regulâ Monachorum ordinatè persistere. 16. q. 1. cap. Nemo. Quomodo ergo uiuet regulariter & ordinatè Monachus qui 20. annis in *Studio Generali* permanserit, & Officiis Scholasticis deseruerit propter *Magistralam Cathedram* quam se ascensurum sperauit? item cum periculosum & illicitum existat Monacho in multitudine hominum diutius permanere, ut ostensum est supra dist. 1. §. Adeo enim. quomodo licitum erit ei diutius permanere *in Studio Generali*, ubi est tanta hominum multitudo? Hoc attendens B. Benedictus Monachorum Præceptor eximius, licet nondum esset Monachus sed animo tantum Religiosus, cum *in studio Generali Romæ Studiret*, timens ne si forte propter multitudinem hominum & eorum frequentiam aliquid de scientia mundi attingeret, postmodum in immane præcipitium totus iret, idcirco potius eligens scientiâ litterarum carere, quàm in præcipitium ire, recessit à studio litterarum scienter nescius & sapienter indoctus, ut narrat de ipso Gregorius in Dialog. 2.

Sed iterum obiiciet vir Regularis Cathedræ Magistralis amator, dicens: Nonne expedit Ecclesiæ Dei quod vir prædicare sciens licet Regularis existat, promoueat ad Cathedram Magistralam, videlicet ut sit Magister Scholasticus in diuinis Litteris, & nomen Magistri habeat, ut per hoc eius prædicatio disertior reperiatur: & ob hoc libentius audiatur, & magis ei credatur; & sic magis proficiat docendo & prædicando, & etiam ut per hoc studium sacræ Scripturæ ardentius amplectatur, cum tanquam fructum laboris sui sperauerit se tandem *Magistralam Cathedram* ascensurum? Ad quod dicendum, est quod Magistrum esse vel Magistrum vocari nullam importat necessitatem profectus in prædicatione, sed forte magis prouocat curiositatem. Plus enim plerumque conficit simplex prædicatio viri modicè litterati quam multorum Magistrorum prædicatio docta, ut ostensum est supra proximo signo. Sicut etiam patet in Arrio, Sabellio, Euryche, Nestorio & aliis quàm pluribus: qui licet magni Magistri fuerint in diuinis litteris & magni nominis, tamen non profecerunt in Ecclesia Dei, sed magis defecerunt, quoniam Hæresiarchæ fuerunt.

Item vide exemplum Domini, qui cum inter Discipulos suos haberet quosdam Magistros, videlicet Nathanael qui fuit peritissimus Scripturarum, ut dicit Glossa super illud Ioan. 1. *A Nazareth potest aliquid boni esse?* & Nicodemum, cui dixit Dominus Ioan. 3. *Tu es magister in Israel*, tamen non legitur eos misisse ad prædicandum, nec fecisse Apostolos, sed potius misit piscatores & idiotas, quibus dixit Math. 10. *Ecce ego mitto vos* Gloss. *Discipulis missos vos facio*, ut dictum est supra dist. 1. §. Verum si Dominus Papa. Constat autem quod si Magistri nomen utile esset Prædicatori Ecclesiæ, Dominus potius misisset Magistros prædictos & Apostolos eos fecisset, quàm piscatores & idiotas. Sed placuit Domino per stultitiam prædicationis saluos facere credentes 1. Cor. 1. Gloss. id per prædicatores imperitos mundanæ sapientiæ, qui stulti videbantur. Et hoc ideo, ne eorum profectus attribueretur homini, sed Deo. Vnde super illud. 1. Cor. 2. *ut fides uestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei*, dicit Gloss. id. *non attribuetur homini sed Deo*.

Item esto quod Magisterium Diuinæ scripturæ vel Magistrum esse in Diuina scriptura vile sit prædicationi, non tamen licitum est viris Regularibus, qui græcè Monachi appellantur, Magistros esse: cum eis non liceat publicè docere, vel publicè prædicare, dum sunt in inferiori Ordine Ecclesiasticæ Hierarchiæ, id.

in statu Monachali subiecti, nisi fuerint ab Ecclesiarum Prælati Canonice destinati: quoniam ex hoc turbaretur & confunderetur Ecclesiastica Hierarchia, ut ostensum est supra dist. 1. ab illo § Sed dato, usque ad illum §. Verum si Hierarchis & supra ead. dist. 12. signo §. Cum etiam Ecclesiastica Hierarchia.

Item. Illis qui statum humilitatis elegerunt, ut sunt Regulares viri, qui Græcè Monachi appellantur, prout ostensum est supra dist. 1. §. Item certum est, etsi forsan liceret iis publicè docere & Magistros Scholasticos esse, tamen non expedit animabus eorum quoniam in statu Doctorum frequenter periclitatur, quæ in statu auditorum seu discipulorum facilius conseruatur, ut ostensum est supra ibidem.

Item certum est quod Magisterium, seu publicè prædicandi officium, honor est sine Officium honoris & altitudinis, ut ostensum est supra dist. 1. §. non solum autem. Viri ergo Regulares qui pauperes spiritu se appellant, non debent se erigere ad altitudinem Magisterii, nec propter hoc discere ut fiant Magistri, alioquin pauperes spiritu non sunt, sed verius arrogantes & inaniter gloriosi. Nam sicut dicit Glossa super illud Math. 5. Beati pauperes spiritu. Pauperes spiritu ad nulla alta se erigunt, sed quæ timoris sunt & humilitatis excolunt.

Ad cognoscendum etiam arrogantiam Prædicatoris seipsum extollere vel ostentare volentis, notandū quod quidam ad sermonem prædicationis veniunt tanquā ad cantilenas audiendas, siue ad cantica Theatrorum, videlicet non ut faciant quæ dicuntur, sed ut in audiendo tantummodo delectentur. De quibus dicit Dominus Ezechiel 33. *Filij hominis audiunt sermones tuos & non faciunt eos, quia in cantilenam oris sui vertunt illos & auaritiam sequitur cor eorum, & est eis quasi cæcum muscicum, quod suavi dulcique sono canitur.* Tales auditores etsi prædicationem semper laudent, tamen propter eam, vitam suam peruersam non mutant. Qui ergo talibus Auditoribus prædicare non cessant, non tam proficere quàm seipsum ostentare tanquam arrogantes desiderant. Vnde super illud Iob 31. *Si exiui ad multitudinem nimiam, dicit Gregor. in lib. 22. Moral. Quoties auditores nostri volunt quasi laudanda cognoscere, non autem sua peruersa mutare, omnino taceamus.* Ne si ostentandi studio verba Dei loquimur, & illorum culpa, quæ erat esse non desinat, & nostra quæ non erat, fiat. Et infra. *dicet fortasse aliquis. Vnde nouimus quod corde quis audiat? sed multa sunt quæ audientis animum produnt, maximè si auditores nostri & semper laudant quæ audiunt, & nunquam quæ laudant, sequuntur.*

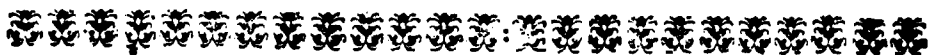
Si vero dicatur quod Monachos prædicare scientes melius est publicè docere aut publicè prædicare quàm tacere, eo quod plus proficiunt publicè docendo aut prædicando quàm tacendo. Respondendum est quod obstat eorum status & professio ac gradus quem tenent in Ecclesiastica Hierarchia, secundū quod illicitū est eis publicè prædicare aut publicè docere, ut ostensū est supra dist. 1. §. secundum igitur prælibatam &c Obstat etiam autoritas Hugonis de S. Victore in lib. quem appellauit didascalon lib. 5. c. 9. de Religiosis viris sic loquentis. *Liber à culpa non est qui alienum usurpat officium.* Si Monachus es, quid facis in turba? si amas silentium, cur declamantibus interesse delectat? Tu semper ieiuniis & fletibus insistere debes, & tu philosophari quæris? **simplicitas Monachi Philosophia** eius est. Sed docere, inquis, alios volo: non est tuum docere, sed plangere. Si tamen esse Doctor desideras, audi quid facias. Vilitas habitus tui & simplicitas vultus, innocentia vitæ & sanctitas conuersationis tuæ docere debent homines. Melius fugiendo mundum doces quàm sequendo. Sed adhuc forte persequeris, & quid inquis, Nonne saltem si volo, discere melicet? Supra dixi tibi. **Lege & occupari noli.** Exercitium tibi potest esse lectio, sed non propositum. Doctrina bona est, si incipientium est. Tu verò te perfectum fore promiseras: & ideo non tibi sufficit, si incipientibus coæquaris. Plus aliquid te facere oportet. Considera ubi sis, & quid agere debeas facile agnosces.

Obstat etiam exemplum cuiusdam Abbatis, qui vocabatur Pando, qui cum requisitus fuisset à fratribus suis, ut sermonem faceret Alexandrino Episcopo ad se venienti, respondit, *si in taciturnitate mea non edificatur, non in sermone meo edificabitur.* Ac si diceret. Qui in taciturnitate Monachi, quæ pertinet ad eius profes-

tionem, non ædificatur, multo minus in sermone Monachi ædificabitur, cum sermonem facere coram extraneis secularibus viris, præcipuè autem coram Clericis vel Prælatiſ qui ſunt in ſuperiori ordine Eccleſiaſticae Hierarchiæ, non conueniat Monachis qui ſunt in ordine inferiori, vt oſtenſum eſt ſupra diſt. 1. §. ſecundum igitur prælibarum &c. & ſupra diſt. 2. §. Item ſunt quædam.

Item boni Prædicatores & ſancti qui ad prædicandum ex ſola Charitate mouentur, etſi ſciant vel credant ſe poſſe proficere prædicando, locum tamen prædicationis (cum ſit locus honoris vt oſtenſum eſt ſupra diſt. 1. §. Non ſolum autem, non ambiunt, ſed inuitati vi Charitatis impulſi recipiunt iuxta illud Hebr. 5. Nec quiſquam aſſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaroni. Quod ſi nullus neceſſitatem prædicandi eis imponit; tunc magis eligunt intendere veritati vacare, quàm publicè prædicare. Vnde ſuper illud 1. Timoth. 3. Si quis Episcopatum deſiderat dicit Gloſſ. *Locus ſuperior, ſine quo populus regi non poteſt eſſi ita tenetur & adminiſtratur vt decet, indecenter tamen appetitur. Quamobrem otium ſanctum quærit Charitas veritatis; negotium iuſtum ſuſcipit neceſſitas Charitatis. Quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendæ atque intuentæ vacandum eſt veritati. Si autem imponitur ſuſcipienda eſt propter neceſſitatem charitatis. Item Auguſtinus. Honor te debet querere non tu honorem.*

Si qui ergo Prædicatores de quorum Canonica vocatione ſeu miſſione non conſtat, præcipuè Monachi ſiue Regulares viri exiſtentes in gradu Monachali, ex more potius velint docere quàm diſcere, & audiri quam audire: & ideo in ſtudio diutius cõmorantes vel apertè vel cautè procurent ſe ad Cathedram Magiſtralem vocari; nec non ſtatuta ſibi faciant & ab Apoſtolica ſede requirant, quod ex eis fiant publici ac ſolennes Magiſtri in ſtudio generali: vel etiam cum ſe purgatos neſciant, nihilominus tamen non inuitati ſe ingerant, ſeu non requiſiti ſe offerant prædicaturi plebibus alienis, quod eſt Officium honoris præcipuè in Conciliis & ſynodis & conuentibus magnis, nec non in Curiiſ Regum & Principum & Prælatorum, maximè vbi non apparet vitam Auditorum peruerſam mutari, ſed tantum Prædicatorum verba laudari, videntur ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti ſeu officio quod eis non conuenit, contra Ordinem Eccleſiaſticae Hierarchiæ. Videntur etiam amare primas Cathedras in ſynagogis & vocari ab hominiſ Rabbi contra doctrinam Chriſti: videntur etiam magis appetere altitudinem quam humilitatem contra ſuam profeſſionem. Videntur etiam velle docere aut prædicare magis ad oſtentionem ſui: quàm ad aliorum profectum contra doctrinam Apoſtoli. Et ideo non videntur eſſe verè Apoſtoli, ſed potius ſuſpecti haberi poſſunt, ne ſint Pſeudo.

MENDICANTIVM ARGVMENTA PRO Magiſterio & Cathedris.

HAs M. Guillelmi rationes plurimi è Mendicantibus conſutare aggreſſi ſunt, præſertim verò Bonauentura & Thomas de Aquino. Ille quidem breuiter in opusculo de tribus Quæſtionibus ad Magiſtrum innominatum. Iſte vero in libello contra impugnantem Religionem. Placet vtriuſque viri rationes conſerre, vt diſcat poſteritas quàm feruidè geſtum ſit totum iſtud negotium, quantifque rationibus hinc inde propugnatum. Sic igitur Bonauentura in opusculo prædiſto.

Innominato Magiſtro Frater Bonauentura ſpiritum intelligentiæ & veritatis exporat. Proponis Chariffime, vt tibi tres articuli de Regula Fratrum Minorum abſoluantur, de quibus te oſtendis pluribus rationibus dubitare: ſcilicet de Pau-
peritate, labore manuum, & ſtudio Scholarium & Magiſtrorum. Cum enim Regula dicat, quod Fratres non recipiant pecuniam per ſe vel per interpoſitam per-
ſonam, & rurſum nec locum nec aliquam rem ſibi approprient, videntur tibi Fra-

PRO CA-
THEDRA
MAGIS-
TRALI
MENDI-
CANTIVM.

tres in hoc Regulae contraire, cum tibi videantur pecuniam per interpositam personam recipere, libros habere & domos, cum non possint harum rerum quas habent, Dominos assignare. In labore etiam manuum sibi iniuncto, ut videretur sub precepto, culpabiles tibi videntur, cum nec Laici laborent in operibus mechanicis, nec Clerici manu propria in libris scribendis, quin potius cum magnis sumptibus faciunt eos scribi, ac si apud se haberent Numismatum percussores. Postremo in studio & Magisterio Fratres condemnas, cum Regula dicat, quod non curent nescientes litteras, litteras discere; Fratres plerumque tam Clerici quam Magistri, qui etiam in hoc seculo parum aut nihil de Philosophia audierunt, student, recitant, scriptitant, imò quod pluris est, laniant, dissipant, exædificant. Nec videretur tantæ humilitatis professoribus posse competere nomen Magistri, cum hoc videatur Dominus in Euangelio Mathæi suis Discipulis inhibere, quorum nos dicimur imitatores, tanquam professores Euangelij I. C. &c.

Tum postquam ad duas primas Quæstiones respondit, tertiam quæ est de Magisterio, sic aggreditur.

Sed quid dicemus de ascendentibus ad Cathedram, cum Regula dicat quod non curent nescientes litteras, litteras discere, &c. cum etiam Euangelium dicat, quod nolimus vocari Magistri. Dico ergo quod Regula non vetat studium litteratis, sed illiteratis & Laicis. Vult enim iuxta Apostolicum quod unusquisque in ea vocatione quâ vocatus est, permaneat, ut ad Clericatum de Laicatu nullus ascendat, nec vult quod Clerici fiant Laici *studium* recusando: alioquin ipse transgressor fuisset, qui cum paucas litteras sciret, postmodum in litteris profecit in Ordine, non solum orando sed etiam legendo. Vnde ut scias, quantum sibi placuerit studium S. Scripturæ, audiui ego à Fratre qui vidit, quod cum novum Testamentum venisset ad manus suas, & plures Fratres non possent simul habere, diuidebat per folia, & singulis communicabat, ut omnes studerent, nec vnus alterum impediret. Clericos etiam quos recipiebat ad Ordinem, in summâ reuerentiâ habebat, & in more mandauit Fratribus, ut Doctores sacræ Scripturæ in summâ reuerentiâ haberent, tanquam illos à quibus reciperent verba vitæ. Vnde cum nomen Doctoris veneretur, intelligebat hoc Euangelium non vetuisse, alioquin Paulus Apostolus Euangelio contradiceret qui se i. Epist. ad Timotheum *Magistrum Gentium* vocat: quod maioris impudentiæ videretur quam si ab aliis vocaretur. Dico ergo quod secundum Euangelium pompa huius nominis condemnanda est & nullatenus appetenda, sed officium assumendum. Quos enim magis decet Euangelium docere, quam qui Euangelium profitentur & seruant? Nam cum dicat Euangelium *Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in Regno caelorum*, quis sanæ mentis dicat, ut Magister & Frater Alexander dines (credo legendum *De Ales*) debuerit prædicare & docere Beati pauperes spiritu, & pauper effectus debuerit recitare? Certè si Fratres decet addiscere & ruminare tanquam munda animalia verba Diuina, & sibi ipsis sufficiunt in docendo, quis tam stultus est ut dicat quod Doctrinam quam eos decet facere & docere, debeant à non facientibus mendicare? Condemno igitur tecum in Magisterio pompam, sed commendo officium. Damno Fratrem Minorem Pomposum, & dico eum Magisterio penitus indignum, sed commendo Studiosum, credens quod nulli magis quam tali competat authoritas docendi Euangelium Christi.

Restat igitur ut de Philosophantibus aliquid subiungamus *Audi Charissime*, sicut in cæteris, sic in hoc pariter concordemus. Fateor displicent tibi Curiositates, displicent & mihi; & displicent Fratribus bonis & displicent Deo & Angelis suis. Nec defendo circa scripta puerilia mussitantes, sed detestor eos pariter tecum. Vnde & tibi & mihi consulo, ut habeamus zelum secundum scientiam, ne detestemur plus quam oportet. Fortassis enim inter peccata minuta & venialia computandum est. Vix enim grana absque paleis colligi possunt, & verba Diuina sine verbis humanis. Hæc autem omnia separantur per zelum compunctionis & fletum deuotionis, quæ faciunt triticum veritatis à verborum paleis separari. Et fortasse videntur aliqui Curiosi qui magis sunt studiosi. Si quis enim studeret in dictis Hæreticorum, ut eorum sententias declinando magis intelligeret, ut veritatem, nec Curiosus nec hæreticus, sed Catholicus esset, cum verba Philosophorum aliquando plus valeant ad intelligentiam veritatis & eorum confutatio-

nes, non deuiat à puritate in his aliquando studens, maximè cum multæ sint conclusiones fidei quæ sine his terminari non possunt. Vnde si velimus nimis strictè iudicare, forrasse ipsos Sanctos, quod impium est, iudicabimus Curiosos. Nam nullus melius naturam temporis & materiæ describit quàm Augustinus, inquirendo & disputando in libro Confessionum. Nullus melius exitus formarum & propagationem rerum, quàm ipse super Genesim ad litteram. Nullus melius Questiones de Anima & de Deo, quàm ipse in libro de Trinitate. Nullus melius naturam Creationis mundi, quàm ipse in libro de Ciuitate Dei. Et vt breuiter dicam, pauca aut nulla ponunt Magistri in libris suis, quin illa reperias in libris Augustini. Lege Augustinum de Doctrina Christiana, vbi ostendit quomodo non potest intelligi sacra Scriptura sine aliarum scientiarum peritia. Ostendit etiam quod sicut filii Israel asportauerant vasa Ægypti, sic doctores Theologi doctrinam Philosophiæ didicimus per Sanctos. Ac per hoc non debet tibi esse mirû si minus fundati Intrañtes, fiant in scientiâ in Ordine fundatiores. Sed esto quod ista sint reprehensibilia & purganda, non propter hoc retraharis, quia nullus ad hoc cõpellitur, sed is magis amatur, qui magis est talium aspernator. Nec Prælati talia præcipiunt, sed permittunt. Nec propter tres aut quatuor vitiosos debet Magister contemnere innocentes. Et si aliqui abundant libris ad tempus, aliis plerisque multo plus indigentibus poterunt dispensari cum multo plures egeant quam abundant. Nec te moueat quod Fratres fuerunt in principio simplices & illiterati, immò magis debet hoc in te fidem Ordinis confirmare. Fateor coram Deo, quod hoc est quod me fecit vitam B. Francisci eligere, quod non fuit per hominum prudentiam inuenta, sed per Christum: & quia opera Christi non deficiunt, ostendunt hoc opus fuisse diuinum, dum ad consortium virorum simplicium etiam sapientes non sunt dedignati descendere, attendentes illud Apostoli, si quis est inter vos sapiens, stultus fiat, vt sit sapiens. Rogo Charissime, vt non nimis abundes in sensu tuo: ne credas te prudentiorem nec meliorem omnibus quos Deus ad statum istum vocauit: & si vocauerit te, non recuses. Vale in Domino.

Similiter Thomas Aquinas opusculo contra Impugnantes Religionem c. 2. conclus. 1.

Patrum dictis Quidam peruersi nostri temporis abutuntur, ea indocti atque instabiles deprauantes, sicut & ceteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem, vt dicitur 2. Petr. vlt. 16. in tantum quod in contrarium errorem labuntur asserentes, quod non licet Religioso Doctoris officium exercere vel suscipere, & quod non debet ei iniungi. Quod quidem falsum esse primò ostendamus, postmodum ad eorum probationes respondentes.

Primò ergo inducatur Ieronimi autoritas ad Rust. quæ habetur 16. q. 1. Sic viue in Monasterio, vt Clericus esse merearis: multo tempore discere, quæ postmodum doceas. 2. Item ad eundem in eap. seq. Si Clericatus te titillat desiderium, discas quod possis docere. Ex quibus accipi potest, quod Monachi possint suscipere docendi officium. 3. Hoc idem ostenditur exemplis Sanctorum, qui in Religione viuentes docuerunt, sicut pater de Gregorio Nazian. qui cum Monachus esset, Constantinopolim est adductus, vt sacram Scripturam ibi doceret, vt Ecclesiastica narrat historia. 4. Hoc etiam patet de Damasceno qui cum Monachus esset, scholares non solum docuit in sacra scriptura, sed etiam in Liberalibus Artibus, vt patet in libro de miraculis Virginis. S. Ieronimus etiam in prologo Bibl. licet Monachus esset, doctrinam sacre Scripturæ permittit Paulino Monacho scilicet, quod eum docebit: quem etiam ad studium sacre Scripturæ hortatur. De Augustino etiam legitur, quod postquam Monasterium instituit, in quo cœpit viuere secundum Regulam sub sanctis Apostolis institutam, scribebat libros & docebat indoctos. Hoc etiam patet de aliis multis qui Religiosi fuerunt & præcipui Ecclesiæ Doctores. 8. Hoc etiam rationibus ostendere facile est. Doctrina enim sacre Scripturæ operibus comprobatur Act. 1. cœpit Iesus facere & docere. Gloss. quod cœpit facere & docere. bonum doctorem instruit, qui quod docet, facit. Doctrina autem Euangelica non solum præcepta, sed & consilia continet. Conuenientissimè ergo doctrinam Euangelicam docet qui non solum præcepta, sed etiam consilia seruat, cuiusmodi sunt Religiosi.

2. Illi maximè sunt idonei ad docendum, qui maximè diuina per contemplationem capere possunt. Vnde Gregor. in 6. Moral. *Quieti contemplantes sorbeant quod occupati erga proximos loquentes refundant.* Sed ad vacandum contemplationi, præcipuè Religiosi sunt deputati: ergo per hoc quod sunt Religiosi, redduntur magis ad docendum, idonei quàm impediuntur.

3. Qui idoneus est ad hoc vt possit assumi ad id quod maius est, & in quo aliud includitur, idoneus debet reputari ad id quod minus est, & quod in maiori includitur: sed Religiosus etiam si Religio eius non sit ad docendum instituta, potest assumi ad Prælationis officium, vt patet de Monachis per multa Capitula 16. q. 1. Cum ergo Prælationis officium simul habeat etiam personam adiunctam, non debet inconueniens reputari, si Monachus autoritate eius ad quem spectat, ad prædictum doctrinæ officium assumatur.

4. Eiusdem est verbo præsentis & scripto absentes docere, vt habetur 2. Corinth. 10. 11. *Quales sumus verbo per epistolas absentes, tales præsentis in factis.* Sed nullus dubitat quin Religiosi possint docere absentes scripto, cum omnia armaria plena inueniantur operibus siue libris, quos Religiosi fecerunt ad Ecclesiæ instructionem: ergo & præsentis possunt verbo docere. Hactenus Thomas.

His autem & aliis rationibus exactis respondet ad impugnationes Guillelmi 10. conclusionibus.

In 1. quidam respondet falsum esse dicere *Consilium esse Domini de Magisterio vitando*: idque septem rationibus probat. In 2. cum dicitur *nolite vocari Rabbi*, Magisterii elationem, non nomen interdicti: quod duplici ratione demonstrat. In 3. Monachum Clericum non solum plangentis, sed & docentis & pascentis officium habere: quod euincit ex doctrina Patrum & Decretorum. In 4. falsum esse dicere Magisterii officium esse contra Religionis votum: quod similiter 4. rationibus probat. In 5. falsum esse Religiosos vouere humilitatem, de obedientia. In 6. statum Monachorum poni à S. Dionysio vt distinctum à Diaconis, Presbyteris & Episcopis, quia non erant Clerici. In 7. Monachum legitime essentialia Religionis posse seruare & Ecclesiasticis deseruire officiis. In 8. Religiosum in supradictis non se extendere ultra suam mensuram. In 9. iniquum esse docere duos non debere esse Doctores in vno Religiosorum Collegio. In 10. denique ostendit numerum Doctorem non magis interdicti Regularibus quàm secularibus; nec aliud ex autoritatibus sacre Scripturæ ab aduersariis euinci posse, nisi quod in vna Schola non possit esse nisi vnus Magister. Denique ex eo quod in vno Religiosorum Collegio multiplicatur plures Magistri, non excludi Seculares à Doctrina, quamuis sint in vltima Religiosorum Collegia. Quia non semper de quolibet Religiosorum Collegio inueniuntur plures ad docendum idonei. sicut nec aliquis à docendo impeditur propter hoc quod de qualibet diocesi possunt esse tot Magistri quot ad hoc inueniuntur digni, ratione eadem: vt si etiam multi inuenirentur idonei, de vtrisque essent magis idonei præeligendi, siue Religiosi siue Seculares sine personarum acceptione. Nec tamen ex multitudine Doctorem sacra Scriptura venit in contemptum, dummodo sint sufficientes, sed magis ex sufficientia, etiam si sint pauci. Vnde non est conueniens determinatum numerum Magistrorum esse, ne hac occasione idonei à Magisterio repellantur.

*ACADEMICORVM ARGVMENTA CONTRA
Societatis affectationem.*

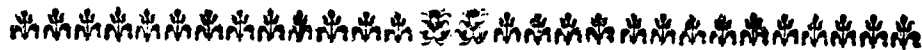
1. **P**etit ex 16. q. 7. Ca. In noua actione, vbi dicitur, *In vno eodemque officio non debet esse dispar professio*: quod etiam in lege Diuina prohibetur dicente Moysc. *Non arabis simul in boue & asino.* id, homines diuersæ professionis in vno officio simul non sociabis. Nam coherere & coniungi non possunt, quibus & studia & vota sunt diuersa. Cum ergo Religiosis & secularibus sit professio dispar, in vno docendi officio sociari non possunt.

2. Cum quilibet morem gerere debeat. iis quibuscum viuit, secundum Augustin. inconueniens videtur, vt vnus & idem sit de Religioso & Seculari Collegio simul & semel, non enim potest simul vtrorumque actus imitari. Sic ergo Religiosus qui est de Collegio suæ Religionis, non potest esse de Collegio Secularium Doctorum.

3. Secundum Iuris ordinationem statutum est vt vnus & idem non sit in diuersis Collegiis secularibus, nisi forte per dispensationem: multo igitur minus Religiosus qui est de Collegio suæ Religionis, poterit esse de Collegio Secularium Magistrorum.

4. Quicumque sunt de Collegio aliquo, obseruare tenentur ea quæ ad illud Collegium spectant. Religiosi autem obseruare non possunt ea quæ competunt Collegio Doctorum & Scholarium secularium. Non enim possunt se obligare ad ea, ad quæ alii se obligant, nec iurare quæ alii iurant, vel alia huiusmodi seruare quæ alii seruant, cum non sint sui iuris, sed sub potestate alterius constituti.

Ex iis euincunt, autoritate etiam Apostolica cogi non posse Academicos admittere ad suam societatem Religiosos. 1. Quia secundum Iuris Ciuilibus ordinationem nullus ad societatem compelli debet, cum societas voluntate firmetur. 2. Autoritas Apostolica non se extendit nisi ad ea quæ ad Cathedram pertinent. Vnde Apostol. dicebat 2. Corinth. 10. 13. *Nos autem non in immensum gloriabimur sed secundum mensuram regula quæ mensus est nobis Deus.* Ad Cathedram autem non pertinet studentium societas, sed collatio Beneficiorum, administratio sacramentorum & alia huiusmodi. 3. Potestas Ecclesiæ Ministris collata est non in destructionem, sed in ædificationem, vt dicitur 2. ad Corinth. vltim. 10. Vnde cum in destructionem ordinetur societas Religiosorum & Secularium, compelli non possunt Seculares autoritate etiam Apostolica vt Religiosos ad suam societatem admittant. Hinc cum Anagninæ præsentis Papa obiectum fuisset M. Guillelmo, quod dixisset non esse timendam sententiam D. Papæ quantum ad Deum, respondit se dixisse Scholaribus. *Quod ipsi bene defenderent ius suum secundum Deum & iustitiam, quia hoc credebat expedire successoribus eorum futuris.*

RESPONSIONES MENDICANTIVM.

Thomas Aquinas ait in 1. Conclusionem doctrinam eiusmodi derogare vnitati Ecclesiasticæ, charitati, profectui studiorum & fidei cõmunitati: ponitq; hoc fundamentum, quod communicatio scientiæ, hoc est docere & discere, docendoque & dicendo proficere, tam competat Religiosis quàm Secularibus: nec obstare diuersitatem officiorum; propterea quod tam diuersa sunt Officia in Ecclesiâ quàm diuersa membra in corpore. Sicut autem oculi sunt in corpore, ita Doctores sunt in Ecclesia. In corpore autem humano oculus omnibus membris prouidet indifferenter: Ergo & quicumque assumuntur ad officium docendi, debent omnibus cuiuscunque conditionis fuerint docendo proficere & Religiosi Secularibus & Seculares Religiosis. Ex his sic ad rem descendit.

Quibuscunque competit aliquis actus, competit admitti ad societatem illorum qui ordinantur ad actum illum, cum societas nihil aliud esse videatur quam adunatio hominum ad unum aliquid communiter agendum. Vnde & omnes quibus pugna relictet, possunt communicare in eodem exercitu qui est societas ordinata ad pugnandum. Non enim videmus quod milites Religiosi repellant milites Seculares à suo exercitu, nec è conuerso: sed societas studii est ordinata ad actum docendi & discendi. Cum ergo non solum Secularibus sed etiam Religiosis liceat docere & discere, vt ex prædictis patet, non est dubium quod Religiosi & Seculares in vna societate studii esse possunt.

Ex eo autem quod societas est adunatio hominum ad aliquid perficiendum, ait quod secundum diuersa ad quæ perficienda societas ordinatur, oportet societates distingui & de eis iudicari, cum iudicium vnus cuiusque rei præcipue sumatur ex fine. Et inde est, inquit, quod Philosophus in 8. Ethic. diuersas communicationes distinguit, quæ nihil aliud sunt quam societates quædam secundum diuersa officia, in quibus homines sibi inuicem communicant. Et secundum has communicationes, amicitias distinguit, sicut eorum qui simul nutriuntur, vel qui simul negotiantur, aut aliquod negotium exercent. Exinde etiam venit distinctio societatis, quæ distinguitur in publicam & priuatam.

Publica societas dicitur secundum quam homines sibi inuicem communicant in vna Repub. constituenda: sicut omnes homines vnus civitatis vel vnus Regni in vna Repub. sociantur. Priuata, quæ ad aliquod negotium priuatum exercendum coniungitur, sicut quod duo vel tres societatem ineunt, vt simul negotientur.

Vtraque autem dictarum societatum distinguitur in perpetuam & temporalem. Illud enim ad quod aliqua multitudo vel etiam duo vel tres obligantur, quandoque est perpetuum: sicut illi qui efficiuntur alicuius civitatis ciues, perpetuam societatem ineunt, quia mansio Civitatis eligitur ad totum tempus vitæ hominis: & hæc est societas Politica. Similiter etiam societas priuata, quæ est inter virum & uxorem, & dominum & seruum, perpetuè manet propter perpetuitatem vinculi quo colligantur: & hæc societas vocatur Oeconomica. Quando verò negotium ad quod multitudo congregatur temporaliter exercendum eligitur, non est societas perpetua sed temporalis: sicut quod multi negotiatores ad nundinas conueniunt, non vt ibidem perpetuè morentur, sed donec negotia expleant: & hæc est societas priuata & temporalis. De his ergo societatibus diuersimodè iudicandum.

Iam verò responderet ad obiecta. Et 1. ad illud, quod in vno & eodem officio non debet esse diuersa professio &c. Sic esse intelligendum, quantum ad illud, in quo diuersificantur. Sicut quod Laici & Clerici sociantur in his quæ pertinent tantum ad Officium Clerici. Vnde ante prædicta verba præmittitur, *Indecorum est Laicum, Vicarium Episcopi esse & viros Ecclesiasticos indicare.* Similiter etiam non potest Religiosus sociari Seculari in illo, in quo Secularis à Religioso diuersificatur, vt in negotiis seculi exercendis quæ sunt Religioso prohibita. 2. Ad Timoth. 2. *Ne quis militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Officium autem docendi & discendi est commune Religioso & Seculari, vt ex supradictis patet. Vnde nihil prohibet Religiosos Secularibus in vno officio docendi & discendi sociari: sicut diuersæ etiam conditionis homines vnum Corpus Ecclesiæ constituunt, secundum quod in vnitatis fidei conueniunt. Ad Galat. 3. 28. *Non est Iudeus neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neque femina, omnes enim vos estis vnum in Christo Iesu.*

Ad id quod 2. obiicitur, dicit quod sicut quædam sunt communia Religiosis & Secularibus: quædam autem sunt in quibus differunt, ita est quoddam Collegium quod est tantum Seculare, secundum quod adunantur quidam homines ad ea perficienda quæ ad Seculares tantum spectant. Aliquod autem est Collegium Religiosorum tantum, in quo scilicet aliquid agitur ad Religiosam vitam ducendam. Aliquod autem est quod est Religiosis & Secularibus commune: quia in illo adunantur homines ad hoc, in quo Religiosi à Secularibus non distinguuntur: sicut Religiosi & Seculares communiter sunt de Collegio vnus Ecclesiæ Christi, in quantum in vna fide conueniunt, quæ Vnitatem Ecclesiæ perficit.

Similiter

Similiter quia docere & discere communiter Religiosis & Secularibus competit, Collegium Studii non debet conferri quasi Collegium Religiosorum, vel quasi Collegium Seculare, sed quasi Collegium in se comprehendens utroque.

Ad 3. Quod nullus potest esse de duobus Collegiis, respondet quod illa ratio tripliciter deficit. 1. Quia pars non ponit in numerum contra totum. Collegium autem priuatum pars est Publici Collegij, sicut Domus est pars Ciuitatis. Vnde per hoc quod aliquis est de Collegio alicuius familiarum, ex hoc ipso est de Collegio Ciuitatis quæ ex diuersis familiis constituitur, nec tamen est ex duobus Collegiis. Cum ergo Collegium Studii sit publicum Collegium, per hoc quod aliquis est de Collegio priuato aliquorum Studentium, sicut qui conueniunt ad conuiuendum in vna domo Religiosa vel Seculari, hoc ipso est de Collegio communi Studii, nec propter hoc est de duobus Collegiis.

2. Prædicta ratio deficit ex hoc, quod nihil prohibet aliquem esse de vno Collegio perpetuo publico vel priuato, & simul & semel esse de aliquo Collegio publico vel priuato temporali; sicut ille qui est de Collegio alicuius Ciuitatis, quandoque est ad tempus de Collegio commilitantium in vno exercitu, & qui est de Collegio alicuius familiarum, potest ad tempus aliquibus sociari in aliquo hospicio. Collegium autem Studii non est Collegium perpetuum, sed temporale. Non enim ad hoc homines ad Studium conueniunt, ut perpetuò ibi morentur, sed vadunt & veniunt pro suolibito. Vnde nihil prohibet eum qui est de Religioso Collegio perpetuo, simul esse de Scholastico.

3. Prædicta ratio fallit, quia illud quod est speciale, ad omnia extendit. Hoc autem quod vnus non possit esse de duobus Collegiis, intelligitur de Collegiis Ecclesiasticis: quia vnus non potest esse Canonicus in duabus Ecclesiis absque dispensatione vel causa legitima. Vnde dicitur 21. qu. 1. *Clericus ab instanti tempore non numeretur in duabus Ecclesiis.* In aliis autem Collegiis locum non habet. Vnde vnus & idem homo potest esse Ciuis in duabus Ciuitatibus. Vnde cum Collegium Scholasticum non sit Collegium Ecclesiasticum, nihil prohibet eum qui est de Collegio aliquo Religioso vel seculari, esse simul de Collegio Scholastico.

Ad id quod 4. obiiciebant Academici, dicit quod Religiosi non possunt esse de Collegio Secularium, nisi quatenus licet eis docere & discere: quod non possunt absque moderamine & licentia suorum Superiorum; ex quorum etiam licentia & iuramenta & Colligationes licitas & expedientes facere possunt, ut sic in Collegio Scholastico numerentur. Sciendum tamen quod cum perfectio totius consistat in partium adunatione, illud toti non expedit in quo partes conuenire non possunt, quia hoc perfectioni totius repugnat. Vnde & Ordinationes quæ in Repub. statuuntur, tales debent esse, quæ omnibus qui ad republ. pertinent, coaptentur: magis verò essent remouendæ Ordinationes à Repub. quæ adunationem Ciuium impedirent, quàm aliqua scissura Reipub. toleranda: quia statuta sunt propter unitatem Reipub. conseruandam, & non è conuerso. Similiter etiam in Collegio Scholastico non debent esse aliqua statuta, quæ non possint congruere omnibus qui ad Studium licitè conueniunt.

Ad id verò quod de potestate Apostolica obiiciebant Academici, responderet eos arguendo falsitatis & hæreseos. Quia ut dicitur in Decretis dist. 22. Ca. Omnes. *Qui Rom. Ecclesie priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum Capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur.* Et infra. *Fidem quippe violat, qui aduersus illam agit quæ est fidei mater.* Hoc autem priuilegium Christus Rom. Ecclesie contulit, ut omnes ei sicut Christo obediant. Vnde dicit Cyrillus Alexandrinus Epist. 1. 1. 2. *Theaurorum. Ut membra maneamus in Capite nostro Apostolico throno Romanorum Pontifice, à quo nostrum est querere quid credere & quid tenere debeamus, ipsum venerantes, ipsum rogantes pro omnibus, quoniam ipse solum est reprehendere, corrigere, & loco illius ligare qui ipsum edificauit; & nulli alij quod suum est plenum, sed ipse soli dedit, cui omnes iure diuino caput inclinant, & Prælates mundi tanquam ipsi Domino I. C. obediunt.* Vnde patet quod quicumque dicit non esse obediendum his quæ per Papam statuuntur, in hæresim labitur.

Quod etiam obiiciunt quod nullus potest cogi ad societatem inuitus, ut lex dicit, patet quod intelligitur de priuata societate quæ consensu duorum vel trium constituitur. Sed ad societatem publicam quæ non potest constitui nisi ex superioris auctoritate, aliquis compelli potest. Sicut Princeps qui præest Reipub. potest compellere Ciues, ut in sua societate aliquem recipiant: sicut etiam Collegium alicuius Ecclesiæ cogitur, ut aliquem recipiat in Canonicum vel in fratrem. Vnde cum *Collegium Studii Generalis* sit aliqua societas, ad eam aliquis induci potest auctoritate superioris cogente.

Item ad id quod dicebant Academici coactionem eiusmodi non pertinere ad Cathedram, respondet hoc esse falsum. Quia ad eum qui regit Rempub. pertinet ordinare de Nutritionibus & adinventionibus iuuenum, in quibus exerceri debeant, ut dicitur 10. Eth. Vnde & Politica, ut 1. Eth. dicitur ordinat quas disciplinas debitum est esse in Ciuitatibus, & quales vnumquemque oportet discere & vsquequo. Et sic patet quod ordinare de studio pertinet ad eum qui præest Reipub. Et præcipue ad auctoritatem Apostolicæ sedis, quæ Vniuersalis Ecclesia gubernatur, cui per Generale Studium prouidetur.

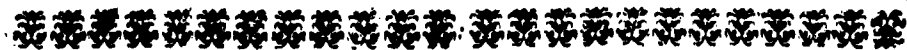
Vltimo respondet societatem prædictam non esse ad destructionem studii sed ad eius profectum, si Religiosi secularibus in studio sociantur. Vnde, inquit, nulli dubium esse debet Seculares compelli posse auctoritate Apostolica, ut ad societatem studii Religiosos admittant. Hæc Thomas.

Verum (quod tanti viri pace dixerim) non omnino satisfacere videtur Academicorum argumentis. Etenim non agebatur tantum de admittendis aut non admittendis ad societatem disciplinæ seu ad docendum & discendum Mendicantibus: sed insuper ad intimam Reipub. litterariæ gubernationem. Et præcipua difficultas erat de obseruatione statutorum Academicorum. Vetus erat Vniuersitatis consuetudo cessare à lectionibus, si non aliter habere posset reparationem iniuriarum. Nolebant parere Mendicantes, suorumque Superiorum præcepta aut interdista Ordinisque sui Regulas obredebant. Vnde non videbantur argui posse Academici, quod contumaces & rebelles ad societatem suam admittere nolent. Quippe eos hoc spiritu elatos, & priuilegiorum aut statutorum Ordinis religionem seferunt aduersus Academiae mandata, homines admittere nihil aliud erat, quàm hostes ad intimam rerum communium administrationem admittere: quod erat ad destructionem studii tendere & properare. Sicut si Imperator delectum faciens, milites conscribere cogatur detrectantes sacramentum præstare; aut paterfamilias seruos contumaces cum liberis admittere; quid erit aliud quàm dissipationem exercitus familiaræque dissidium exitiumque procurare? Sic ergo stabat Academicorum argumentum *Non arabis simul in bone & asino*. Vnde inferebant secundum Glossam, non posse coniungi & coherere homines quibus studia & vota essent diuersa.

Præterea nimium videbantur Mendicantes tribuere summo Pontifici, ad imminutionem nempe Regiæ Maiestatis Principalisque auctoritatis, imo & libertatis Naturalis. Non enim minus est Principum quàm Papæ disponere de Scholis & Scholasticas Vniuersitates instituere; ut ait & probat Choppinus de Domanio Franciæ l. 3. Item tam Collegia seu societates eiusmodi, quàm Decreta illicita sunt, nisi Princeps fieri permittat & indulgeat. Illius enim interest maximè, videre, quinam homines coniungi debeant & collegia possint instituere; cuius est Regni sui salutis, quieti & tranquillitati inuigilare. Igitur tribuere summo Pontifici potestatem cogendi Academicos absolute admittere Mendicantes ad societatem suam Collegiumque inconsulto aut non annuente Principe, cuius est prouidere quid boni malive ex eo prouenturum sit, ne quid turbatum ex coniunctione eiusmodi corporum potius quàm animorum defluat, omnino est Regiam Maiestatem auctoritatemque minuire. Esto enim Pontifex potestatem illam supremam exercere possit in Collegia omnino Ecclesiastica, puta in Capitula Societatesque Canonorum; in ea tamen quæ sunt alterius generis quæque à Principe seculari dependent, nemo est qui non videat parum non esse rationem.

Quid quod eiusmodi coactio videbatur libertatem naturalem minuire? Nihil enim est magis naturale, quàm amicos sociosque deligere, quibus cum viuas pa-

efficè seu in perpetuum seu ad tempus. Alioquin intestinis odiis esset dare locum, quæ sæpe in exitium publicum erumpunt. Ex his sibi persuasum habebant Academici nullatenus se cogi posse legitimè ad contrahendum illam societatem, & contra omnia fulmina ausi sunt Romanam Ecclesiam Conciliumque Generale appellare. Nec fieri detrectauit Anagninæ Guillelmus de S. Amore præsentè Alexandro Pontifice & Collegio Cardinalium, se factâ congregatione Magistrorum & Scholarium monuisse, posse eos *nihilominus ius suum defendere secundum Deum & iustitiam, quia credebatur hoc expedire successoribus eorum futuris.*

ACADEMICORVM ARGVMENTA CONTRA Iurium Parochialium usurpationem.

FX quo instituta sunt Mendicantium sodalitia, hic fuit semper lapis offensionis. Academici qui Ecclesiæ Gallicanæ Libertates ab omni auro posse propugnarunt, eorum priuilegia non semel quoque oppugnarunt, quia ad libertatum illarum aut suppressionem aut depressionem ea tendere videbant. Igitur M. Guillelmus & qui cum eo sentiebant, negabant 1. Eos posse prædicare nisi legitimè & Canonicè missos. 2. Confessiones Laicorum excipere 3. Prælatos licentiam prædicandi & confessiones excipiendi dare posse. 4. Neque ipsummet summum Pontificem posse concedere nisi sub certa ratione. Vnde 5. inferebant nec posse Religiosos facultatem eiusmodi citra ambitionis notam petere; qui verò contra facerent, eos Pseudo-Prædicatores appellabant.

Pseudo-Prædicatores, inquit Guillelmus Tractatu de Periculis nouissimorum temporum c. 2. sunt omnes qui prædicant non missi, quantumcunque litterati & sancti sint, etiam si facerent signa vel miracula. Rom. 10. *Quomodo predicabunt nisi mittantur?* Glossa. *Non sunt veri Apostoli nisi missi.*

Nulla enim signa virtutum eis testimonium perhibent. Et sicut dicit Cyprianus dist. 50. Can. Si quis præproperè; *Mandant Martyres aliqua fieri.* Sed si in lege Domini scripta non sunt quæ mandant, ante est ut sciamuseos à Deo impetrasse quod postulant. Missi autem non sunt, nisi qui ab Ecclesia rectè eliguntur, sicut nec à Deo vocantur nisi qui eliguntur Hebr. 5. *Nec quisquam assumit sibi honorem nisi qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Glossa. à Deo vocatur qui rectè eligitur. Ab Ecclesia verò rectè eliguntur Episcopi qui, Apostolis successerunt, & Parochiales Presbyteri qui Discipulis 71. successerunt & eorum loca tenent. dist. 21. Can. in Nouo Testamento. Vnde Lucæ 10. in Principio dicit Glossa. sicut in 12. Apostolis forma est Episcoporum, sic in 72. Discipulis forma est Presbyterorum. Nec plures sunt in Ecclesia Gradus ad regendam Ecclesiam constituti. Vnde Chorepiscopi quia Officium Episcoporum in aliquo usurpabant, ab Ecclesiâ sunt sublati. Cum enim non amplius quàm duos Ordines inter Discipulos Domini esse cognouerimus, id. 12. Apostolorum & 72. Discipulorum, vnde iste tertius Ordo processerit, funditus ignoramus, & quod ratione caret, extirpari necessè est. Ita legitur dist. 68. C. Chorepiscopi.

Si quis verò obiiciat de Archidiaconis aut de Vicariis, qui vice aliorum exercent curam animarum, dicimus quod tales potestatem habent in Ecclesia tanquam Opitulatores, id. opem maioribus ferentes. Vnde Apost. Corinth. 12. *Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, secundò Prophetas, tertio Doctores; deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes id. ut inquit Glossa, Qui maioribus ferunt opem, ut Titus Apostolo, vel Archidiaconi Episcopis.* Nullus ergo habet regimen animarum nisi Episcopi & Parochiales Presbyteri, aut eorum Opitulatores eis opem ferentes, vel ab eis legitimè instituti aut vocati.

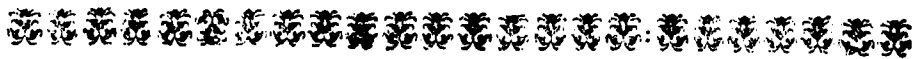
Sed dicet quis, Omnes prædicare possunt qui habent auctoritatem D. Papæ aut Episcoporum Diocesanoꝝ: cum dicatur Extra de Hæret. Cap. *Excommunicamus.* §. Quia verò. Omnes qui prohiberi vel non missi præter auctoritatem à Sede Apostolica vel Catholico Episcopo loci susceptam, publicè vel priuatim

prædicationis officium usurpare præsumperint, Excommunicationis vinculo innodentur. Respondemus quod de potestate D. Papæ aut Episcoporum nolumus disputare; verumtamen eum secundum iura tam diuina quàm humana in vna Ecclesia non possit esse Rector nisi vnus, alioquin Ecclesia non esset sponsa sed scortum. q. 2. cap. Sicut in vnaquaque. Et in vna Ecclesia non debeant esse plura Capita, ne sit monstrum. Extra de Officio Iudicis Ordinarij. Cap. quoniam in plerisque. Quoniam etiam in Ecclesiarum regimine Officium prædicationis existit præcipuum, sicut Ordo Prædicatorum est præcipuus. Extra de Hæret. Cap. Cum ex iniuncto. Si forte D. Papa aliquibus personis concedat potestatem prædicandi vbique, intelligendum est, vbi ad hoc fuerint inuitati: quia etiam Episcopi nisi inuitati fuerint ad hoc, vltra diocesim accedere non debent super aliquibus Ecclesiasticis disponendis. 9. q. 2. cap. *Non inuitati*. Non enim Princeps per mandata sua vult præiudicium Iurisdictioni alterius generari. Extra de vsupallij Cap. Ex tuarum tenore. Extra de Off. Iud. Ordin. Cap. Licet. ff. Ne quis in loco publico. Lege 2. §. Si quis à Principe. Ne quod absit, inde videantur nasci iniuriæ, vnde iura nascuntur. Cap. Vnde vi. Meminerint cuncti. Et Extra de Accusationibus. cap. Qualiter & quando. Imò sibi iniuriam facit Apostolicus qui fratrum suorum iura perturbat 25. q. 2. cap. Quod verò dicitis. Et cum secundum Apostolum nullus debeat gloriari in committis alterius regimini. 1. Cor. 10. *Non in immensum gloriabimur vltra mensuram regule quâ mensus est nobis Deus*. Gloss. id. vltra mensuratum à Deo mihi populum, cuius ego sum regula ad dirigendum. Non est verisimile quod D. Papa contra doctrinam Apostoli Pauli infinitis vel pluribus licentiam concedat prædicandi plebibus alienis, nisi à Plebanis fuerint inuitati; cum dicat Capitulum *Sunt Quidam* 25. q. 1. Quod si Rom. Pontifex, quod docuerunt Apostoli & Propheta destruere, quod absit, niteretur, non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur. Ipse enim Apostolus plebi alienæ prædicare volebat ob rationem iam dictam: & ne super alienum fundamentum ædificaret, vt legitur Rom. 1. *Sic autem prædicauit Euangelium, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem* Gloss. *ne prædicarem iam per alios conuersis*. Et 2. Cor. 1. Non in immensum gloriantes in alienis laboribus. Gloss. vbi alius fundamentum fidei posuisset. Et infra. *Non habentes spem gloriari in aliena Regula*. Gloss. in committis alterius regimini.

Item si vna persona vel infinitæ personæ habeant potestatem prædicandi vbique non inuitati, cum hoc sit potissimum officium Episcoporum, iam erunt infiniti Episcopi vniuersales, quod est contra Iura, videlicet vt aliquis sit Episcopus vniuersalis vel esse dicatur dist. 99. cap. Nullus. & cap. Ecce.

Item constat quod omnibus illis qui prædicant ex potestate, debetur Procuratio siue sumptus. 1. Cor. 9. *Ordinauit Deus iis qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere*. Ergo si infinitæ personæ habeant potestatem prædicandi in qualibet Ecclesia, debent infinitas procuraciones, quod est absurdum dictu. Presbyteri enim Parochiales, qui suos habent Apostolos id. Episcopos & eorum Opitulatores, scilicet Archidiaconos & Archipresbyteros, quibus visitantibus eos debent impendere Procuraciones secundum Decreta Ecclesiastica. Et fideles Laici, qui suos habent Presbyteros, quibus exhibent stipendia debita secundum Ordinationem Ecclesiæ, vterius grauati non debent 10. q. 3. cap. *Cauendum*. Vnde si Episcopi mittant Prædicatores per suas dioceses ad prædicandum, debent eis ipsi Episcopi, non Presbyteri nec fideles Laici vitæ necessaria exhibere. Extra de Off. Ord. cap. Inter cetera. Nec debent noui Apostoli constitui in Ecclesia Dei, Cum ipsa Ecclesia tam de Apostolis, id. Episcopis, quàm de alijs ministris olim per Apostoli & SS. Patrum Consilia instinctu Spiritus Sancti ad exemplar monstratum Moyse in monte Sina diuinitus extiterit ordinata, & dicit B. Dionysius in Eccles. Hierarch. cap. 5. Cum igitur in Ecclesiastica Hierarchia quæ adinstat Cælestis Hierarchiæ ordinata est, vt ibidem dicitur, non sint nisi duo Ordines, scilicet *Ordo perfectiorum* qui est superior, habens tres gradus, scilicet Episcopos, Presbyteros, & Diaconos siue ministros. Et *Ordo perfectiorum*, qui est inferior, habens similiter tres gradus, Viros scilicet Regulares, qui & ibi Monachi appellantur, & fideles Laicos, & Catechumenos, nulli autem spiritu Angelico licitum sit operari, præterquam ordinatum sit à Deo, vt dicit Dionys. in

coel. Hierarch. Cap. 3. à Deo autem ordinatum sit, vt nullus inferior exerceat officium superioris, nec influat super eum sed contentus sit officio suo, vt dicitur in eodem Capitulo; relinquitur quod viri Regulares qui à B. Dionysio Monachi appellantur, dum manent in ordine perficiendorum qui est Ordo inferior, superiorum & perficientium officium quod est purgare, illuminare & consummare, vt dicitur in eod. Cap. 16. officium docendi, prædicandi, & sacramenta ministrandi nequaquam poterunt exercere. Et ideo dicitur in 6. cap. Ecclesiasticæ Hierarchiæ quod Monachus ordo non debet aliis esse prælatus: vel secundum aliam translationem, Monachus ordo non est aliorum adductiuus, scilicet per prædicationem & doctrinam. Vnde super hoc emanarunt Constitutiones Ecclesiasticæ, Quod Monachi sicut & Laici quantacunque scientiæ nomine gloriantur, prædicare publicè non possint. 16. q. 1. cap. Adiciamus cum suis concordantiis, licet ad officium prædicationis id. ad Episcopatum vel presbyteratum per electionem Canonicam possint assumi, vt dicitur 16. q. cap. sic viuere. Et hoc sic determinat Gratianus 16. q. 1. §. Ecce sufficienter. Non est autem verisimile quod prædictam sacratissimam Hierarchiam liceat homini mortali immutare. Præcipuè cum dicat Leo Papa 25. q. 1. Cap. Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nullà debere commutatione variari. Et sic non potest Rom. Pontifex destruere, quod ab Apostolis & Prophetis decretum est, alioquin errare conuinceretur, vt dicit Urbanus Papa 25. q. 1. cap. Sunt quidam. Sed quomodo diuinitus ordinatam sacratissimam Ecclesiasticam Hierarchiam poterit quisquam mortalium immutare aut etiam reuocare, cum nemini Prælatorum data sit potestas in destructionem sed in ædificationem 2. Corinth. 10. Et si ergo aliis quàm Regularibus viris possit committi Prædicationis officium, videtur ex iam dictis quod saluà Ecclesiasticà Hierarchià Regularibus viris, dum in suo inferiori Perficiendorum gradu manent, prædicationis officium cõmitti non possit. Igitur si viri Regulares prædicationi se immisceant, videtur quod non sint à Deo missi & ideo Pseudo sint reputandi. Sic ergo patet ex prædictis qui sunt penetrantes domos, & qui sunt pseudo: patet etiam quod per tales instabant, vel instant pericula nouissimorum temporum Vniuersæ Ecclesiæ. Longè plura habet in Tractatu Collectionum scripturæ sacræ distinct. 1. De Pseudo Prædicatoribus & Penetrantibus Domos.

CONTRARIA MENDICANTIVM

argumenta.

AD euertendam Guillelmi Doctrinam plures ponit Thomas conclusiones. In 1. 16. rationibus ex Decretalibus, patribus, sacra Scriptura & glossis desumptis probat Episcopos in qualibet Parochia plenam habere potestatem. In 2. ex commissione Episcoporum posse aliquos prædicare & absoluerè peccatis in Parochiis, etiam inconsultis Parochis. In 3. Religiosos huic obeundo muneri esse idoneos. In 4. expedire animarum saluti, vt Religiosis & aliis quàm Parochis munus prædicationis conferatur.

In 5. nihilo minorem eorum esse necessitatem in confessionibus audiendis propter ignorantiam plurimorum sacerdotum. In 6. posse salubriter institui Religionem aliquam ad cooperandum Episcopis.

Postea dissoluit argumenta Guillelmi & cæterorum Magistrorum, fateturque quoad Confessiones, Religiosos eas audire non posse proprià authoritate, posse tamen ex Papæ aut Episcoporum, si ab iis mittantur, & posse vbicunque eis commissum fuerit, authoritate. Ea tantum referre lubet, quibus summi Pontificis potestatem hac in re adstruit. Sic autem ille.

Ad ea quibus probare nituntur quod nec ex Priuilegio Papæ Religiosi prædicare nec confessiones audire possunt, nunc respondendum est. Quod ergo 1. obicitur quod Ro. sedis authoritas non potest aliquid condere vel mutare contra statuta S. Patrum, dicendum quod verum est in illis quæ statuta sanctorum determi-

nant esse de iure Diuino, sicut articuli fidei qui determinari sunt per Concilia. Sed illa quæ SS. Patres determinauerunt esse de iure positiuo, sunt relicta sub dispositione Papæ vt possit ea mutare vel dispensare secundum opportunitatem temporum vel negotiorum. Sancti enim Patres in Conciliis congregati nihil statuere possunt, nisi auctoritate Rom. Pontificis interueniente, sine qua etiam nec Concilium congregari potest.

Nec tamen Papa quando aliquid aliter facit, quàm à sanctis Patribus statutum sit, contra eorum statuta facit quia seruatur intentio statuentium, etiamsi non seruantur verba statutorum, quæ non possunt in omnibus casibus & in omnibus temporibus obseruari seruata intentione statuentium, quæ est utilitas Ecclesiæ; sicut & in omni iure positiuo accidit. Derogatur enim prioribus statutis per statuta sequentia. Nec tamen hoc quod aliqui Religiosi, quinon sunt Episcopi vel Presbyteri Parochiales, prædicant & confessiones audiunt, est contra Decreta Patrum, nisi ex sua auctoritate hoc facerent sine auctoritate Papæ vel Episcopi, vt ex prædictis patet.

Et per hoc patet solutio ad id quod postea obiicitur, quia Papa ex hoc quod dat alicui licentiam vel priuilegium audiendi confessiones vel prædicandi, non facit per hoc contra Apostolum, quia tales Religiosi non prædicant plebibus alienis, vt supradictum est. Nec tamen hoc est verum, quod Papa non possit aliquid facere contra Apostolum. Dispensat enim cum bigamo, & in pœna quam Canones Apostolorum statuerunt Presbytero fornicanti. Ex decreto autem inducto non potest amplius haberi, nisi quod Papa non potest destruere Canonicam Scripturam Apostolorum & Prophetarum, quæ est Ecclesiasticæ fidei fundamentum.

Ad id quod postea obiicitur, quod Priuilegia Principum sunt intelligenda sine præiudicio alterius, dicendum quod præiudicium dicitur fieri alicui, quando subtrahitur ei aliquid quod in fauorem eius introductum est, vel quod ad utilitatem eius ordinatur, sed subiectio alicuius subditi ad Rectorem Ecclesiæ non est ordinata principaliter ad utilitatem Præsidentium sed ad utilitatem Subiectorum. Vnde Ezechiel. 34. 2. dicitur *ve Pastores Israel qui pascebant semetiplos. Nonne greges pascebuntur à Pastoribus?* Et ideo nullum præiudicium fit Ecclesiæ Rectori, quando subditi eius à sua potestate eximitur sine præiudicio eius. Sicut Papa eximit Abbatem à potestate Episcopi sine eius præiudicio, & similiter Episcopum à potestate Archiepiscopi. Si autem ipsemet operetur in subditis quæ pertinent ad salutem, vel aliis hoc ipsum committat, non solum non facit eis præiudicium, sed præstat ei magnum beneficium quod maximè acceptatur à cunctis Rectoribus qui non querunt quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi. Vnde super illud Num. 11. 29. *quid amularis pro me?* dicit Glossa Gregor. *Pia mens Pastoris quia non propriam gloriam sed auctoris querit, ab omnibus vult iuuari in eo quod facit. Fidelis enim Prædicator optat si fieri valeat, vt veritatem quam solus loqui non sufficit, ora cunctorum sonent.*

Ad id quod postea obiicitur, quod Princeps, quando alicui committit libertatem testamenti factionem, intelligitur tantum concessisse legitimam & consuetam, dicendum quod similiter Papa quando committit alicui quod prædicet vel confessiones audiat, committit ei vt legitimè hoc faciat. Vnde per hanc commissionem, non potest prædicare aliqua quæ non decent; sed ex quo ab eo datur libertas prædicandi, non requiritur ad hoc quod eius prædicatio legitima sit, quod ab alio potestatem accipiat, quia sic inutilis esset ei potestas à Papa accepta. Sicut & ille qui habet licentiam ab Imperatore quod testamentum condat, non oportet, quod ab alio ulterius licentiam petat, sed quod obseruet ea quæ pertinent ad debitum modum testandi. Similiter & Prædicator, cui datur licentia à Papa prædicandi, debet debito modo prædicare, vt scilicet alia pauperibus, & alia diuitibus, quod obseruent huiusmodi quæ Gregorius in Pastoralis docet.

Ad illud quod postea obiicitur, quod Monachus cum ordinatur, non accipit executionem officii, nisi cum cura plebis ei committitur, dicendum quod potestas Ordinis sacerdotalis ad duo ordinatur. Primò & principaliter ad Corpus Christi verum consecrandum; & huius potestatis executionem statim cum ordinatur, accipit, nisi sit defectus in ordinatione vel in ordinato. Secundariò ordinatur ad Corpus Christi mysticum per clauis Ecclesiæ quæ ei committuntur; &

huius potestatis executionem non recipit, nisi cura ei committatur, vel nisi auctoritate alterius habentis curam hoc agat. Nec tamen potestas sacerdotalis frustra datur ei quia habet executionem in hoc, ad quod sacerdotii potestas principaliter ordinatur. Sed officium prædicationis non ordinatur ad aliud quàm ad prædicandum. Vnde cum priuilegium principis non debeat alicui esse inutile, ut iura dicunt, oportet ex hoc ipso, quod Papa committit alicui officium prædicandi, quod ille habeat executionem officii quicumquè sit. Et tamen quando Papa dat Priuilegium alicui Religioso quod possit prædicare, non propter hoc committit ei officium, sed magis officii executionem. Quia Religiosi tales non prædicant quasi vtentes sua potestate, sed alienâ sibi commissâ, sicut dictum est.

Ad aliud dicendum, quod Dionysius ibi loquitur de Monachis Laicis, qui non sunt Episcopi; Presbyteri vel Diaconi: si tamen de omnibus intelligeretur, non destruit Hierarchiam Ecclesiasticam Papa mittens Monachos ad prædicandum, quia in Ecclesiastica Hierarchia ille qui est inferioris ordinis, potest superioris officium exercere, etiam in suo ordine manens, sicut etiam & in cælesti, & ulterius potest ad superiorem ordinem promoueri, quod non est in cælesti. Vnde & Innocentius III. ante Concilium Generale quoddam Cisterciensis Ordinis misit ad prædicandum in partibus Tolosan.

DISSERTATIO X.

DE MORIBVS ET INSTITVTIS QVINTI Seculi Vniuersitatis.

SAt bene compositos fuisse mores hoc seculo faciunt vt credam, tum præclara Ludouici IX. instituta legesque salutare, quas in toto Regno suo obseruari voluit, tum inelyta virtus Blanchæ Matris, eiusque prudentia in Regni moderamine mirabilis. Neque Academicis nostris video quidquam obiici etiam ab aduersariis & inimicis, quod bonis moribus aduersaretur, præter incredibilem constantiam & fortitudinem in tuendis Academiæ iuribus & Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus, quam illi contumaciam appellabant.

Paulo plus forte impensum est studii promouendo Theologiæ Scholasticæ Imperio, Dialecticisque subtilitatibus excogitandis, quàm cæteris liberalibus Artibus excolendis. Gregorius IX. expressâ Bullâ significauit an. 1228. quàm grauius & molestè ferret Theologos nostros ad varias descendisse Philosophorum tricas futilesque quæstiones exercitandi tantum ingenii causâ excogitatas & adinuentas. *Tacti dolore cordis intrinsecus, amaritudine repleti sumus absentibus: quod secus auribus est nostris intimatum, Quidam apud vos spiritu vanitatis vt vter, distenti postpositos à patribus terminos profanâ transferre satagunt nouitate, cælestis Pagina intellectum SS. Patrum studiis, certis terminis limitata, quos transgredi non solum est temerarium sed profanum ad doctrinam Philosophorū Naturarum inclinando, ad ostentationem scientiæ non profectum aliquem auditorum: vt sic videantur non Theodacti seu Theologi, sed potius Theophanti.* Videantur reliqua ad an. 1228.

Primus autem è Theologis nostris M. Petri Lombardi Sententias Commentariis illustrasse dicitur Alexander Alensis, factus deinde Minorita; cuius exemplum imitati Albertus Magnus & Thomas Aquinas Theologiæ Scholasticæ Regnum longè amplificauerunt. Et ab hoc seculo communiter secunda eius ætas ducitur, ab Alensi scilicet & Alberto ad Durandum de S. Porciano, hoc est ab an. fere 1200. ad an. prope 1300. Tum ergo potissimum distingui cœperunt duo Theologorum Ordines, Veterum scilicet & Nouorum, seu Biblicorum & Sententiariorum. Vereres antiquæ Disciplinæ methodique tenaces *Biblici* dicti, eo quod Postillis & Glossulis sacros Codices enarrarent, nudè simpliciterque fidei

dogmata enucleare contenti. Noui, *Sententiarij* appellati, eo quod materias Theologicas subtiliori quadam methodo conuenientiorique ratione digestas per capita & articulos exponerent. Baccalarij uero non ante licentiarum poterant, quàm Biblia Sententiaque exposuissent, ut docet Filescus in lib. de Origine Prisca Facultatis Theologiæ pag. 43. *Biblia cursum dixere veteres Sacra Scriptura tempus aliquod additum. Ab eo uero docendi munere Theologicum cursum suum ordiebantur Nuperi Baccalarij Cursores; ac postea Sententiarum Petri Lombardi libros 4. interpretabantur. Hinc nata illa distinctio Baccaliorum apud Maiores, ut alij Biblici alij Sententiarij nuncuparentur.*

Cum ergo sacra mysteria uia quadam naturali explicandi curiositas Theologorum animos occupasset, coacti sunt plurimas exercitationes adinuenire ad consecutionem Doctoralis Gradus ut periti ab Imperitis discernentur. Notauit id quoque Filescus pag. 27. *Ne in facultatem Theologicam etiam Imperiti irrumperent, hinc Sacra Theolog. Facultas in 4. uelut Ordines distributa, Magistrorum, Licentiarum, Baccaliorum formatorum & Baccaliorum Cursorum. Inde publicæ exercitationes indictæ (Actus Theologicos appellant) Expectatoria siue expectatiua, Tentatoria siue Tentatiua, Sorbonica, Ordinaria, Quodlibeta, Collationes, Disputationes in Resumptis & similiis. Iis Theologicis progymnasmatibus originem dedisse uidetur, quæ tum inualuit consuetudo publicè interpretandi libros Sententiarum.*

Et quia longè pluris æstimabantur Sententiarij quàm Biblici Theologi, propterea quod ingenii acumine præualere putabantur, Philosophi quoque Quæstiones Theologicas suo modo tractare aggressi sunt; indeque in varias opiniones suspectas & in fide periculosas abierunt. Quorum proinde euagationem necesse fuit Edictis & Statutis coercere, ut in Historia retulimus.

At bonus Rex Ludouicus tam Theologorum quàm Philosophorum curiositatem suo potius exemplo quàm Legibus & Interdictis refrenare cupiens, plurima SS. Patrum, sacrorumque Bibliorum authentica Exemplaria & Originalia scripta conquisiuit atque in sacre Capellæ Bibliotheca collocauit, eorum utro copiam faciens studere uolentibus, seque cum iis in expositione Sacrorum voluminum exercens, ablegatis magistralibus scriptis, quæ tum inualescere incipiebant. Notauit id Gaufridus de Bello Loco eius Confessarius.

Audiuit fidelis Rex dum adhuc esset ultra mare de quodam magno Sarracenorum Soldano, qui omnia librorum genera quæ necessaria esse poterant Philosophis Sarracenis diligenter faciebat inquiri & sumptibus suis scribi & in armario suo recondi, ut litterati eorum librorum copiam possent habere, quoties indigerent. Considerans igitur pius Rex, quod filij tenebrarum prudentiores esse uidentur filiis lucis & erroris sui amplius zelatores quàm sint filij Ecclesiæ ueræ fidei Christianæ, concepit quod reuertens in Franciam omnes libros Sacra Scriptura quos utiles & authenticos in diuersis armariis Abbatiarum inuenire ualeret, transcribi sumptibus suis faceret, ut tam ipse quàm uiri litterati ac Religiosi familiares sui in ipsis studere possent ad utilitatem ipsorum & ad adificationem proximorum. Sicut cogitauit, ita & reuersus perfecit, & locum aptum & fortem ad hoc edificari fecit scilicet Parisius in Cappellæ suæ thesauro, ubi plurima Originalia tam Augustini, Ambrosij, Hieronymi atque Gregorij, nec non & aliorum Orthodoxorum Doctorum libros sedulè congregauit; in quibus quando sibi uacabat, ualde libenter studebat, & alijs ad studendum propter dormitionem diurnam, antequam prodiret in publicum, siue ad loquendum cum aduentantibus, siue ad uesperas audiendum. Potius autem uolebat de nouo facere libros scribi quam emere iam conscriptos: dicens quod hoc modo sacrorum librorum numerus & utilitas copiosius augebatur. De his autem libris, quos, sicut diximus fecit scribi, & quos in armario Parisius dereliquit, in suo disposuit Testamento, quod una pars esset Fratrum Minorum, & altera FF. Predicatorum; reliqua Monachorum Regalis-Montis Ordinis Cisterciensis quos ipse fundauit omnino de suo. Quando studebat in libris & aliqui de familiaribus suis erant presentes qui litteras ignorabant, quod intelligebat legendi & optimè nouerat coram illis transferre in Gallicum de Latino. Non libenter legebat in Scripturis Magistralibus sed in Sanctorum libris authenticis & probatis.

Hæc ingens boni Regis ad studia litterarum applicatio non modo litteratorum excitauit ardorem, sed & plerisque etiam piis hominibus studium amoremque inspirauit

Inspirauit promouendarum bonarum Artium ad utilitatem Ecclesie Regnique decus & splendorem. Considerantes enim pauperes longè feruentius quàm nobiles ad litterarum exercitia se conferre, paupertatis verò obstaculo plerunque retardari, Hospitia seu Collegia pauperum Scholarium instituerunt & fundarunt, singulisque certos redditus assignarunt: vt sic in studio sustentari possent, & pro pecuniola quam à Parentibus vix habebant, quamque in Bursam communem conferebant, partem redditus (quam Bursam quoque appellarunt) ad mensam communem contributorent. Hæc igitur fuit pietas huius seculi, non Monasteria fundare, vt superioribus seculis factitatum est, sed Collegia pauperum Scholarium, quasi seminaria communia Magistrorum, Ministrorum Regni, Ecclesie Prælatorum & Religiosorum seu Monachorum, instituire.

Vt nihil igitur commemorem de veteribus Collegiis quæ à Roberto Rege fundata fuisse existimantur, & ab aliis quibusdam viris nobilibus superioribus seculis, hoc seculo fundata sunt & certis redditibus dotata, aut certè amplificata, Collegium Bernardinorum in Cardoneto, anno 1242. Bonorum puerorum ad portam S. Victoris, de quo dictum est ad an. 1248. Sorbonicum anno 1250. Præmonstratense anno 1255. Cluniacense anno 1269. Caluicum circa annu 1270. Oëtodecimanum, Thesaurarium an. 1269. Harcurianum an. 1280. Cholericum circa an. 1290. Cardinalitium circa finem seculi, aut initio sequentis, sicut & Nauarricum. Eademque pietas sequentibus duobus seculis perseverauit: adeo profecit Ludouicus exemplo, non modò subditis, sed etiam potteris imitabili.

Sed & aliud præbuit non minus utile circa dispensationem collationemque Beneficiorum. Vt enim auariciam & auiditatem ex animis Ecclesiasticorum eradicaret, in personarum merita virtutesque diligenter inquiri faciebat, nemini verò Beneficium alterum conferebat, nisi priore eiurato: vt scribit in eius vita prædictus Gaudredus. *Sane, inquit, in Beneficiis Ecclesiasticis conferendis quæ ad Patronatum siue donationem ipsius pertinebant, Deum semper præ oculis habebat, & electis & probatis personis ea quantum poterat, conferebat,* præcipuè autem in Ecclesiis Cathedralibus, vbi sede vacante, ratione custodiæ Regalis ex consuetudine pertinebat ad eum collatio Præbendarum. Quas personas inquiri & eligi faciebat per Cancellarium Parisiensem & alios viros bonos. Atque Clericos in memoriali suo scribi volebat, vt eisdem loco & tempore prouideret.

Nec prætermittendum quando hanc consuetudinem obseruabat, quod nulli quantumcunque litterato vel famoso aliquod Beneficium Ecclesiasticum possidenti conferret aliud Ecclesiasticum, nisi prius Beneficium simpliciter resignaret: nec Beneficium non vacans omnino alicui concedere vel conferre volebat, donec testimonium haberet & certitudinem quod vacaret. Exultabat autem plurimum à Domino cor eius, quando personæ magnæ & excellentis famæ aliquod bonum Beneficium conferebat.

Exemplo ergo præiuit Guillelmo Aruerni Episcopo Parisiensi, cuius consilio in multis negotiis utebatur, & Vniuersitati Magistrorum Parisiensium, qui anno 1238. in celebri conuentu decreuerunt neminem posse duo Beneficia Ecclesiastica simul possidere, quorum alterum ad victum habitumque sufficeret: vt in historia retulimus. Adeo verum est quod eleganter ait Claudianus.

— Non sic inflatere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita Regem.

Idem Princeps quanquam Romanæ sedi addictissimus, inhiuit tamen ne manum iniiceret in Beneficia Regni sui vacantia, neue prouisiones & reseruationes quas alibi faciebat, in Francia similiter faceret. Hinc an. 1268. præclaram illam sanctionem edidit quæ Pragmatica solet appellari, quam suo loco retulimus. In quam Glossator tit. de Elect. c. licet. verbo Reseruationes. *Nec inuenies quod à principio Ecclesie usque ad tempora B. Ludouici Francorum Regis, Romani Pontifices se de electionibus Prælaturarum introuiserint. sed quia tunc nisi sunt electiones impedire & onera pecuniaria beneficiis imponere, iterum decreuit electiones in suo Regno fieri debere, exactionesque cessare: quæ Decreta inuolubiliter obseruari fecerunt Ludouicus Hutenus & Ioannes, multique alii Francorum Reges.*

Sed non erit forsan extra rem nostram commemorare quibus gradibus Romana Curia Galliam nostram illi seruituti subicere voluerit. Innocentius III. vt ad superius seculum diximus, videtur primus reseruasse Beneficia, quæ deinde conferri mandabat his quibus volebat. Honorius III. assumpto subleuationis prætextu per Othonem in Anglia, per Romanum in Gallia Legatos petiit ad subleuationem Matris communis ab omnibus Ecclesiis Cathedralibus duas præbendas sibi dari, vnam ab Episcopo, alteram à Capitulo. Similiter à Cœnobiis, vnum Beneficium ab Abbate, alterum à Conuentu. Sed habitis in eam rem vtriusque Ecclesiæ synodis, responsum est onera ista nec debere nec posse Ecclesiis aut Cœnobiis imponi. Quæ de re dictum est ad an. 1226.

Atque vt Ludouicus omnem Romanis demeret spem aliquid eiusmodi lucrandi, litteris mense Aprili datis an. 1228. voluit Vniuersos Barones & Prælatos Prouinciæ Narbonensis immunitatibus & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ gaudere. *Ludouicus Dei Gratia Rex Francorum Vniuersis Baronibus, Vassallis fidelibus suis, Balliuis & Bonis villis in Arelatenſi, Narbonenſi Prouincia, & Rutenenſi, Carurcenſi, Aginnenſi & Alb genſi diœceſibus conſtitutiſ. De magnorum & prudentium virorum conſilio ſtatimus, quod Eccleſiæ & viri Eccl. ſi. ſtici in terris illis conſtituti libertatibus & immunitatibus vtantur, quibus vtitur Eccleſia Gallicana, & eis plenè gaudeant ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ memoratæ.*

Hæc Ludouici mens, hoc tam constans firmumque tuendorum Regni iurium propositum prohibuit certè Gregorium IX. quominus idem attentaret, quod ab Honorio tentatum fuerat, aut quominus Franciam eidem iugo, quo Angliam, subicere conaretur. Nam eo sedente Legati quos in Angliam mittebat, seu eius iussu, seu eo inconsulto Beneficia vacantia spretis Patronis impune conferebant, omnem præsentationem præuenientes. Sicque plurimi viri nobiles se suis iuribus fraudatos conquesti sunt. Sed tandem occasione cuiusdam eiusmodi præuentionis quam passus fuerat anno 1239. Robertus de Tuinge Miles, omnes Comites Barones & alii Magnates Anglicani dolentes se suâ libertate priuari, alienigenaque, quos ne de nomine quidem norant, beneficiis suis absque suo consensu ditari, satis acerbas ad Gregorium dederunt per prædictum Robertum, litteras, quæ leguntur apud Mathæum his verbis.

Excellentissimo Patri & Domino Gregorio Dei Gratia summo Pontifici deuoti sui de Cestria & de Wincestria &c. Salutem, reuerentiam promptam, & paratam si placet deuotionem. Mergente iam nauicula nostræ libertatis progenitorum nostrorum sanguine subacta, prorumpentibus in nos plus solito perturbantium procellis dormientem Dominum in nauicula Petri cogimur excitare, acclamantes iugiter & vna voce *Domine salua nos, perimus.* Vt cum iudicium & cum iustitia sint correctio sedis eius, unicuique nostrum ius suum tribuat, & conseruet illi. Ne si secus fieret, corrumpente charitate, deuotione deletâ, prouocarentur filii contra patris viscera & mutua dilectionis affectus sub introductâ iniuriâ penitus euanesceret. *Cum igitur, sanctissime Pater, à prima Christianitatis fundatione in Anglia, tali fuerint hæcenus Progenitores nostri gansi libertate, quod decedentibus Ecclesiarum Rectoribus, Ecclesiarum Patroni personas idoneas eligentes ad easdem, Diœcesanis presentauerunt, ab eisdem Ecclesiarum regimini præficiendas. Verum vestris temporibus de conuentione vestra vel voluntate nescimus, talis contra nos inualuit aduersitas quod decedentibus Ecclesiarum Rectoribus Quidam Executor vestri ad hoc dati Ecclesias de patronatu nostro passim conferunt in nostræ præiudicium libertatis & in emittens periculum iuris Patronalis, licet super hoc pridem cautione litterarum Apostolicarum nobis prospexeritis, continentium quod decedentibus Ecclesiarum Personis Italicis vel Romanis autoritate prouisionis vestræ in Ecclesiis promotionis, licitè possemus personas idoneas præsentare: cuius oppositum videmus quotidie demandari, de quo plurimum miramur, cum debeat non ab vno & eodem fonte aqua dulcis & amara defluere. Sanè licet hæc contra nos sit communis pestis introducta, pro qua contentiones, emulationes, iræ, nec non & cædes hominum poterunt fortassis exoriri, vnius tamen Comparium nostrorum afflictionem exempli gratia producere decreuimus in medium: vt quod contra eum & iuris sui Parochiali periculum hæcenus est improuidè procuratum, autoritate vestrâ si placet, reuocetur in irritum. Cum igitur Robertus de Tuinge Patronatus Ecclesiæ de Luchunum, decedente N. Italico eiusdem Ecclesiæ Rectore per-*

sonam idoneam presentasset ad eandem, obstante mandato vestro distulit ipsum, admittere D. Eboracensis, licet contra personam presentatam nihil inueniret, quod obsisteret, sed solam inhibitionem vestram prætenderet. Verum cum in incendio vicinæ Domus nostrarum imminet periculum, vobis tanquam Patri supplicamus, quatenus tam prædictum Robertum quam nos omnes & singulos prædictâ libertate presentandi Clericos nostros ad Ecclesias nostras vacantes liberè uti permittatis iniungentes prædicto Archiepiscopo, quod I. Clericum ad prædictam Ecclesiam ab eodem presentatum, pro quo etiam preces effundimus deuotas, præsertim cum sit negotiis Regis & Regno nostro necessarius, nisi aliquid Canonicum obtulerit, non obstante priori mandato vestro admittat. Ut ex hoc nos ad propensiores deuotionem & famulatum Ecclesiæ prouocetis. Ne cum sit ius aduocationis prædictorum feudorum, pro quibus Domino nostro militamus, cogamur illius inuocare subsidium qui iura libertateque Laicorum protegere tenetur & conseruare. Valere.

His lectis litteris satis acerbe scriptis intellexit Gregorius desistendum esse ab incepto, eo maximè tempore quo Regum Christianorum amicitiam auxiliumque implorabat aduersus Fridericum Imperatorem. Itaque rescripsit nunquam se de Patronatu eiusmodi coercendo & restringendo cogitasse, talesque ad Barones reddidit litteras.

Gregorius Episcopus seruus Seruorum Dei Dilectis filiis nobilibus viris Richardo Comiti Pietaux & Cornubiæ, & Baronibus Angliæ presentes litteras inspecturis salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum ex operibus nostris quæ plenum perhibent testimonium veritati, sit liquidum Vniuersis, quod nos personam Charissimi in Christo filii nostri, illustrem Regem & Reginam inter alios Reges & Principes Orthodoxos & Regna, in quibus nomen colitur Christianum, in Charitatis viscibus specialiter gerimus, & pacem ac tranquillitatem eorum propentius affectamus, ritè præsumi non potest, & omnino credi non debet, quod nos quantumcum Deo possumus, agere seu tolerare velimus, quod iustè possit honorem Regiæ Serenitatis offendere, aut in eodem Regno scandalum generare. Vnde cum intentionis nostræ non fuerit nec existat, ut Beneficia in Regno Angliæ constituta quæ ad præsentationem pertinent Secularium Patronorum, auctoritate nostrâ cuiquam conferantur, sicut ex quibusdam litteris nostris quondam in Angliam destinatis, quantum tenorem de verbo ad verbum Celsitudini Regiæ sub Bulla nostra duximus destinandum, colligitur euidenter. Nos comperto nuper ex eiusdem Regis & vestrarum continentia litterarum, quod quidam prædicti Regni Miles in Ecclesia de Luthunum Eboracensis Diocesis, quam olim cuiusdam de partibus nostris Clerico, ignorantes quod præsentatio ad Laicum pertineret, contulisse dicimur, ius obtiner Patronatus, prælibati Regis & vestrarum precibus inclinati concessionem eandem auctoritate Apostolica reuocamus, Venerabili Fratri nostro Archiepiscopo Eboracensi nostris dantes litteris in mandatis, ut eum quem dictus Miles ad præfatam Ecclesiam duxerit presentandum, admittat & intituat in eadem, prout pertinet ad eundem, diuturnitate temporis, cum per ipsum minime steterit, non obstante, dummodo aliud sibi rationabile non obstat. Tenore præsentium districtius inhibendo, ne alicui de cætero liceat Ecclesias prædicti Regni in quibus Laici sunt Patroni, præter eorum assensum, Apostolicæ sedis auctoritate conferre. Datum.

Iisdem fere verbis scripsit ad Legatum suum in Anglia commorantem. Verum Innocentius IV. nullâ eiusmodi litterarum & declarationis Gregorianæ habita ratione prouisionibus seu collationibus immodicis Ecclesiam Anglicanam aggravauit. Quâ de re Henricum Regem apud eum conquestum legimus datis litteris an. 1244.

In quibusdam, inquit, prouisionibus vestris Clericis Angliæ & aliarum Regionum frequenter à vobis concessis, nos & Regnum nostrum sensim non mediocriter prægriauimus & oppressum. Toti & tantis etenim Ecclesiæ Anglicanæ onerata sunt eiusmodi prouisionibus, quod non solum patroni, & hi quorum interest conferre Beneficia Ecclesiastica, iure suo defraudantur, verum etiam, sed proinde multa deficiunt opera Charitatis.

Hanc partem publicæ calamitatis pauci sunt historici huius seculi qui non ce-

memorent. Et nos eorum testimonia in Historia sæpe retulimus. Nihil enim frequentius apud eos legere est quàm deplorationem extorsionum. Mathæus Parisiensis duos præsertim Legatos Martinum Innocentii IV. Clericum, & Rustandum Alexandri IV. infinitis exactionibus Angliam vexasse commemorat: adeo ut parum abfuerit quin Barones in Martinum manus iniicerent, ut ipse refert ad an. 1247. Nam ille à quodam Fu'cone verbis minisque territus Regem adiit, petiitque num ista sibi tam imperiosè obici iuberet. *Non, inquit Rex, huiusmodi me rei authorem profiteor, sed Barones mei vix se continent quin insurgant in me, eo quod tuas in Regno n. eo, & eorundem quas ius & modum excedunt, depredationes & iniurias hæctenus toleravi. Quorum etiam furorem vix compescui, quin & in te irruentes te membratim non dilacerarent.*

Conquerebantur verò præsertim Angli, quod Martinus Patronos Beneficiorum spoliasset suo iure, aut certè uti ad tempus prohibuisset; quodq; Italis & Romanis pingua sacerdotia & vni plurima conferret. Itaque Legatos suos ad Concilium Lugdunense miserunt expostulatos de tam insolita agendi ratione. Quorum animos ut Papa mitigaret, has litteras dedit ad Prælatos & Patronos Ecclesiarum tam Laicos quàm Clericos.

„ Innocentius... Vniuersis tam Cathedralium quàm aliorum Prælati, necnon „ Patronis Ecclesiarum Clericis & Laicis per Regnum Angliæ constitutis Sal. & „ Apostol. bened. *Cum noluerimus per Nos aut alios autoritate nostra vobis inferri „ grauamina, sed à quorumlibet molestiis defendere, vos potius ut ad nos pertinee „ intendamus, præsentium tenore vobis innotescat, quod si dilectus filius M. Mar- „ tinus Cameræ nostræ Clericus de mandato nostro aliquos vestrum à Collatione Be- „ neficiorum seu præsentatione suspenderit, suspensionem huiusmodi nisi specialiter pro cer- „ tis personis, quas duodenario tamen numero comprehendere volumus, facta fuerit, duximus „ relaxandam.* Ita quod inter ipsas personas illæ quibus iam aliqua de prædictis Be- „ neficiis sunt collata, vel quæ super obtinendis eisdem litteras ab ipsorum Pa- „ tronis, vel eis ad quos illorum collatio spectat, habent, minime computentur.

Nostrer Ludouicus Clementis IV. qui per Cardinalem Legatum præbendam in Ecclesia Romensi absque consensu suo contulerat an. 1266, repressit conatum, nec passus est auitas libertates violari ut dictum est in Historia ad an. 1268. Verebatur enim Rex prudens ne nisi initio ista comprimeret, iisdem grauaminibus Regnum suum premeretur, quibus Imperium, quibus Anglia opprimebantur, imò ne quid peius contingeret. Sciebat enim Gregorium VII. summum in Reges & Imperatores dominatum ab ademptione Laicalium Patronatum auspiciatum fuisse: hincque tam ipsum quàm consecutos Pontifices Imperatoribus scepra de manibus, de capite diademata detraxisse, sibi que deponendorum Regum autoritatem arrogasse. Nouissimè verò Innocentium III. de throno Ioannem Anglicum deturbasse, eumque sedi Rom. tanquam feudatarium subiecisse, eo quod ille absque consensu suo nominatum & electum Stephanum de Langetona in Cantuariensem Primatem admittere noluisset. Gregorium IX. & Innocentium IV. Friderico II. bellum immortale intulisse, Imperiumque primò occupanti attribuisse. Sed & Conradum Siciliæ Regem eundem Imperatorem electum idem Innocentius ad insitas redegit obiectis criminibus plurimis & inter alia quod bona Ecclesiarum vacantium & non vacantium occupasset & occupata detineret, Prælatosque & Rectores in Ecclesiis Canonicè institutos non permitteret in ipsis Ecclesiis residere, aliosque præficere. Ad quæ ipse respondit, ut legitur in Additamentis Mathæi Parisiensis. *Quod bona Ecclesiarum Cathedralium vacantium & non vacantium in Regno suo nec occupauerat, nec detinebat occupata, sed in Ecclesiis ipsis vacantibus ipsius Regni ratione antiquæ dignitatis competentis sibi & prædecessoribus suis tantum usus fuerat iure suo, faciens bona eadem per Procuratores suos idoneos commode procurari. Quod si videbatur absonum Apostolicæ sedi, contentum se esse illo iure in prædictis Ecclesiis vacantibus uti, quo nitebantur Rex Francia & Anglia in Ecclesiis vacantibus Regni sui.*

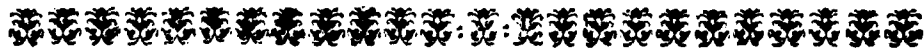
Alexander IV. iisdem vestigiis insistens Manfredum Friderici II. filium, aut ut alij putabant, nothum bello quoque grauissimo infectatus est. Urbanus IV. & Clemens IV. similiter Regna dare & adimere gloriabantur. Quibus exemplis admonitus Ludouicus noluit tantum licere summis Pontificibus in Regno suo,

amplificandæque per Beneficiorum dispensationem potestatis ansam sustulit. Sed quod toto hoc seculo nullus eorum potuit aut ausus est tentare, ausus est initio sequentis Bonifacius VIII. contra Philippum Pulchrum, & absque vlla amplius dissimulatione se se Regem Regum & Dominum Dominantium esse professus est. Quod quidem quem euentum habuerit, dicemus suo loco.

Quia autem suavoribus Mendicantibus tantam sibi potestatem arrogare credebantur Pontifices Romani, illi pluribus Magnatibus omnium fere gentium suspecti exosique fuerunt. Videbantur enim contra professionis suæ votum se se negotiis secularibus nimis immiscere, aulas Principum frequentare, societates & amicitias ad libitum coniungere & disiungere, vt Regnum Romanum stabilirent. Iis Legatis utebantur Pontifices: illis rerum summam committebant, nullusque Princeps ad eos nisi Mendicantium operâ accessum aditumque habere poterat. Vnde neque etiam illis, denegabant quidquam Pontifices, quo possent potestatis suæ terminos extendere.

Hinc Episcoporum & Parochorum iura sibi eorum auctoritate attribuebant; hinc Vniuersitatibus studiorum molesti erant, quæ non facile patiebantur huiusmodi nouitates in Ecclesiam Dei introduci. Molesti quoque antiquis Monachis, quorum domibus & opibus inhiabant, licet paupertatem & omnium rerum abdicationem profiteri gloriarentur.

Vniuersitas datis ad Alexandrū litteris anno 1255. hæc de iis scribit inter cætera. *Attendatis Pater sanctissime, qualiter illi qui se mundum asserunt reliquisse, nunc sub quadam falsâ specie pietatis se maioribus huius mundi negotiis implicantes posteriores eius glorias ambiunt & sectantur. Qualiter etiam illi qui ab initio sua conversionis elegerant in altissima humilitate & paupertate Christo Domino famulari, nunc sub prætextu consilii & doctrinæ in Palatiis Regum & aulis Principum dominantur, contra Glossam Math. 11. sic dicentem. Rigida vita & prædicatio debet declinare mollium palatia, quæ frequentant induti mollibus adulantes. Nec attendunt quod de viris sanctis cantat Ecclesia, Aulas Regias contemnent peruenere ad cælestia Regna. Attendatis nihilominus Pater sancte, qualiter illi qui olim cum Apostolo spectaculum huic mundo fieri se gaudebant, aut certe simulabant, tanquam purgamenta huius mundi & omnium peripsa, nunc de Prælatorum licentia prædicando, ad licentiam admittendo, absoluendo, ligando sibi potestatem Ecclesiæ vsurpantes in immensum ultra mensuram Ecclesiæ, gloriantur in alienis laboribus & in plebibus alienis.*

DISSERTATIO XI.

DE REMEDIIS VNIVERSITATIS CONTRA Grauamina.

TRiplex potissimum remedium lego fuisse omni tempore vsurpatum ab Vniuersitate contra grauamina & iniurias quæ ipsi inferebantur, cessationem ab omni munere Scholarum, arrogatæ & vsurpatæ iurisdictionis actionem seu querimoniam, & ad futurum Concilium appellationem. Primo utebatur præsertim aduersus iniurias ciuium, Præfecti Parisiensis vim, & exactiones Publicanorum, qui vestigalia redimentes, nonnunquam Vniuersitatem quoque ipsam eiusque supposita impositionibus grauabant. Cuius rei exempla plurima suppeditat historia omnium seculorum. Non enim præsentius remedium contra vim & iniurias inuenire potuit, quàm cessare à lectionibus. Qua de re satis fusè in 1. dissertatione,

2. Remedium erat prouocatio vsurpatæ iurisdictionis nomine, cum scilicet aut Legatus aliquis Apostolicus aut Executor sententiam ferebat aut tulerat contra Priuilegia Regia Vniuersitatis: aut contra æquitatem, ius Naturale, Gentium aut

Ciuile, tunc enim illos putans abuti suâ potestate sibi que iurisdictionem arrogare quam non poterant, ob id ab eorum sententiis & decretis tanquam abusiuis appellabat vel ad ipsum Pontificem, vel ad illum seu ad illos ad quos de iure appellare poterat. Ita se gessit in negotio Mendicantium. Nam cum Aurelianensis & Antissiodorensis Episcopi Apostolici mandati executores excommunicationis sententiam in ipsam Vniuersitatem fulminassent, nisi intra 20. dies eiectos Mendicantes in consortium societatemque suam reciperet, Vniuersitas existimâs id sibi imperari contra ius ciuile, imò & contra naturale, cum secundum iuris formam & dispositionem in communionem aut societatem nemo compelli possit vel detineri inuitus, à prædictorum Executorum sententia appellauit ad ipsum Papam, cuius autoritate fulmina hæc emisisse videri volebant. Qua de re ipsa Vniuersitas in suis ad Alexandrum litteris. *Memorati Fratres nos inuitos ad eorum consortium contra Deum & aequitatem & præter mandati vestri formam indirectè compellere molientes, venerabiles Patres Aurelianensem & Antissiodorensis Episcopos præfata ordinationis executores adeo seduxerunt, vt cum à vobis receperint in mandatis quod dictam ordinationem faciant inuolabiliter obseruari, Contradictores per Censuram Ecclesiasticam compescendo, ipsi formam Mandati vestri, nescimus quo ducti spiritu, excedentes, parum attendentes stragem multorum & scandala plurimorum, non in Contradictores, vt eis mandatum extiterat, sed in omnes Magistros & Scholares qui memoratos Fratres & eorum auditores non admittent infra 20. dies ad prædicta, non distinguentes inter illos qui admittere poterant nec debebant vt pote non existentes de Collegio & consortio supradictis, de facto cum de iure non possent, post appellationem à singulis nostrum, ne quid in iuris nostri præiudicium attentarent, interpositam, excommunicationis sententiam exercuerunt. Propter quod excessum ad pietatem vestram infra tempus legitimum iterato duximus appellandum. Ipsi vero nostrâ appellatione contemptâ, nos paucos qui cæteris Conscholasticis nostris à studio Parisiensi propter insolentias dictorum Fratrum discedentibus adhuc sub expectatione iustitiæ vestræ Parisius commoramur modis omnibus quibus possunt inquietate non cessant, & studium nostrum iam fere dissipatum impediunt & perturbant.*

3. Denique in extremis remedium extremum erat, cum neque apud ipsum Papam azylum reperire poterat, aut cum prædecessorum priuilegia quibus subsisterat ab omni auro, subistebatque, ab eo immisericorditer infringi, violari aut labefactari videbat, seu cum officio suo debitè & canonicè defungens ad utilitatem totius Ecclesiæ, ad propagationem fidei, hæresiconque & schismatum debellationem & extirpationem, prohiberi verarique molestè ferebat. Tunc enim aut ad ipsum Papam melius consultum, aut ad futurum Concilium appellabat. Idque ita semper ab ea videmus vsurpatum.

Et r. quidem in prædicto negotio Mendicantium significauit suis litteris Alexandro Pontifici, se si minus æquas eius aures experiretur, paratam esse in Concilio Geuerali aut Prouinciali declarare perniciosum tibi futurum eorum consortium. *Propter quas causas & alias plurimas ex Diuini scripturis assumptas, quas parati esse-mus in Generali aut Prouinciali Concilio declarare, societatem eorum periculosam quam & nobis arbitramur illicitam, abhorremus. Et infra. Nunc autem ad vestræ paternæ pietatis clementiam recurrentes totis delideriis ob hoc duximus supplicandum, quatenus præfata Excommunicationis sententiam inualidam decernentes, nec non ad pristinam libertatem nostram & statum antiquum, in quo tempore vestræ promotionis eramus, saluis in omnibus & per omnia libertatibus Parisiensis Ecclesiæ nos pietatis intuitu reducentes, ad dictorum Fratrum societatem quam feruicentem grauissimam ac nobis illicitam reputamus, nos contra Deum & Canonica & legitima instituta cogere non velitis. Alioquin cum sine nostris & aliorum periculis qua parati esse-mus in Prouinciali aut Generali Concilio sicut prædictum est, declarare, ad societatem nostram eos secundum statum eorum præsentem saluis conscientiiis admittere nequeamus, noueritis non potius studium nostrum in Regnum aliud traherentur, &c.*

Similiter Guillelmus de S. Amore accusatus apud Papam & Cardinales, quod dixisset opus esse Concilio Generali ad litem illam terminandam, quanquam mitibus alloquiis utendum erat homini in conspectu Papæ constituto, dixit tamen

se paratum super iis quæ de periculis nouissimorum temporum dixerat, subire definitionem Concilii Prouincialis aut Generalis.

Item dixit quod super istis petebat Concilium Generale. Respondit. Dixi quod si aliquis vellet se opponere, quod minus deberent predicari pericula nouissimorum temporum, & quod minus essent illa pericula predicanda quæ dicebam, paratus essem super his subire definitionem Ecclesiastici Iudicii, aut Concilij Prouincialis aut Concilij Generalis. Item alio loco vbi obiiciebatur dixisse se contra excommunicationes D. Papæ appouisse bonam Barram, ponendo res suas & Scholatum sibi adhaerentium in protectione Ro. Ecclesie ad Concilium appellando. Respondit se dixisse quod Magistri & Scholares appellauerant ponentes se sub protectione Rom. Ecclesie, ne contra eos quicquam iniuste attentaretur: & eandem appellationem de Mandato Magistrorum & Scholarium innouari.

Transcamus ad sequens seculum. Cum ann. 1303. Philippus Pulcher conuocato Conuentu frequentissimo Optimatum Regni & Prælatorum Vniuersitatem quoque consuli voluisset, an à Bonifacii grauaminibus legitima futura esset ad futurum Concilium aut ad futurum alium Pontificem appellatio, illa Doctrinæ suæ Maiorumque vestigiis insistens pronunciauit fore legitimam & Canonicam. Nos autem premissis considerationibus & causis inducti conuocationem & congregationem ipsius Concilij reputantes vtilem, necessariam & salubrem ac expeditentem fidei negotio & Ecclesie sanctæ Dei, eiusdem conuocationi & congregationi Concilij assentimus, ac opem & operam libenter iuxta posse; & prouocationi & appellationi præfati D. Regis adhaeremus quantum de iure possumus & debemus secundum Deum & Iustitiam, & sanctæ permittunt Canonice sanctiones, supponentes nos ac nobis adherentes & adherere volentes, statum nostrum & Vniuersitatem protectioni Diuinæ & prædicti Concilij Generalis, ac futuri veri & legitimi summi Pontificis. In quorum omnium testimonium sigillum nostræ Vniuersitatis prædictæ præsentibus litteris duximus apponendum.

Eadem Vniuersitas metuens Schismatis diuturnitatem quod Benedictus XIII. fouere & alere meditabatur, vidensque nolle ipsum viam cessionis accipere, in quam omnes Principes & Prælatorum Ordines propendebant & descendebant: aliunde verò certior facta Benedictum sibi valde offensum esse, ne per ipsum indebitè molestari posset, in subsidium iuris appellationem tam à grauaminibus præteritis quàm à futuris interponere decreuit & reuera interposuit, eamque per M. Ioannem de Craona Procuratorem & Procuratorio nomine Rectoris ac Decanorum Theologiæ, Decretorum & Medicinæ Facultatum, & etiam Procuratorum Franciæ Picardiæ, Normaniæ & Angliæ Nationum in Facultate Artium, singulorumque prædictorum, Doctorum, Magistrorum, Licentiariorum, Baccalariorum & Scholarium dictarum singularum Facultatum Regentium & non Regentium studentium & audientium significari curauit, vt haberet in instrumento Procuratorio eam in rem confecto coram Tabellionibus publicis an. 1395.

Hinc excandescens Benedictus terribile fulmen emisit in Ioannem de Craona & in appellantes à summo Pontifice. Nos igitur volentes quod sicut appellatio seu prouocatio huiusmodi, de iuris viribus non subsistit & iuris caret effectu, ita eius damnatio & nullitas in publicam notitiam deducatur. Et etiam quod Ecclesie Rom. prædictæ illibata semper autoritas præseruetur, autoritate Apostolica de fratrum nostrorum consilio tenore præsentium declaramus, non licuisse seu licere à Rom. Pontifice appellare seu etiam prouocare. Et nihilominus prouocationem seu appellationem à iure prohibitam & damnatam esse, ac nullam nulliusque efficaciam existere, roboris vel momenti ac omni iuris effectu carere, contra temerarium appellantem huiusmodi & eiusdem appellationi adherentes ac alios culpabiles, in præmissis aliàs prout eorum culpa seu proteruita exegerit, ac iustum fuerit & nobis expedire videbitur, processuri.

Vniuersitas molestè ferens Procuratorem suum malè à Benedicto habitum, iterum ab eo ad futurum Pontificem prouocauit. Quid profuit, inquit, D. Benedicto Procuratorem piæ Matris infontem, qui nihil legit nisi quod Matri suæ, quæ eundem in scientiis ablacrauit & cui per iuramentum obligatus præbuit obedientiam, detestanda præsumptionis filium & damnandæ temeritatis alumnus indecenter nominare? Testis est Deus quod pia Mater Vniuersitas nunquam contra Rom. rebellauit Ecclesiam.

sed ipsam à tempore quo cepit, fouit, honorauit, multipliciter & uiriliter defendit.

” Sub finem uero instrumenti coram Tabellionibus facti sic legitur. *Ideo dictus*
 ” Procurator nomine Vniuersitatis prædictæ, Rectoris ac Decanorum Theologiæ,
 ” Decretorum & Medicinæ Facultatum, Procuratorumque Franciæ, Picardiæ,
 ” Normaniæ & Angliæ Nationum, singulorumque prædictorum ac Doctorum &
 ” Magistrorum dictarum singularum Facultatum & Facultatis Artium, Regen-
 ” tium & non Regentium, nec-non pro ipsis Vniuersitatis Decanis Facultatum &
 ” Nationum Procuratoribus ac Doctoribus & Magistris Facultatis Artium, Re-
 ” gentibus, & non Regentibus Piæ Matris ac quibuscunque ipsi Piæ Matri sin-
 ” gulisque præmemoratorum adhaerentibus, adhaeruris & successuris sentiens per
 ” dictum sanctissimum Patrem, Commissosque eiusdem, quorum pro nunc no-
 ” mina & cognomina ignorantur, & commitendos ab eodem, eidem adhaerentes
 ” & adhaeruros, ipsius sequaces & secuturos eundem, prædictam piam Matrem
 ” singulosque præmemoratorum fuisse & esse læsos, grauatos & oppressos, ac ti-
 ” mens ex uerisimilibus coniecturis potuisse & posse in futurum lædi, opprimi &
 ” grauari. Et neidem SS. Pater per se seu prætenfos Commissos & Commitendos,
 ” adhaerentes & adhaeruros, sequaces aut secuturos, seu aliam quamcunque perso-
 ” nam quocumque nomine censeatur, contra dictam piam Matrem singulaque
 ” supposita eiusdem, & quibuscunque ipsis singulisque ipsorum adhaerentes, adhae-
 ” suros & successuros ad huiusmodi priuilegiorum, actuum, Beneficiorumque pri-
 ” uationem, seu personarum quarumcunque inhabilitatem, citationem per Edi-
 ” ctum aut aliam monitionem, contumaciæ reputationem, suspensionem, inter-
 ” dictionem, excommunicationem, anathema, aggrauationem, reaggrauationem,
 ” huiusmodique pœnarum & quarumcunque aliarum Censurarum Ecclesiasticarum
 ” sententiam, condemnationem, declarationem, fulminationem, publicationem,
 ” intimationem, insinuationem, seu notificationem procedat seu procedi faciat de
 ” facto cum de iure non possit. Coram Vobis Tabellionibus probis & honestis vi-
 ” ris ac publicis personis testibusque hinc assistentibus ad hoc vocatis specialiter &
 ” rogatis à præfato D. Benedicto prætenfis & Commissis & Commitendis, ad-
 ” haerentibus, adhaeruris & successuris, sequacibus & secuturis, & quolibet ipso-
 ” rum ac contra ipsos & ipsorum quemlibet, necnon ab omnibus & singulis gra-
 ” uaminibus prædictis alias latius declarandis si sit opus, illatis & aliis inferendis ad
 ” proximum futurum unicum, uerum, orthodoxum, pacificum & uniuersalem
 ” Papam eiusque sanctam sedem Apostolicam, seu ad illum qui de huiusmodi cau-
 ” sa appellationis de iure cognoscere poterit, in his scriptis quibus supra nomini-
 ” bus prouocauit, appellauit, prouocat & appellat, & à Vobis Tabellionibus & à
 ” quolibet Vestrum petiit & petit primò, secundò & tertio, ac instantè, instantius,
 ” instantissimè Apostolos saltim testimoniales super hoc sibi dati, protestans de
 ” aliis Apostolis petendis ab illis à quibus de iure fuerint petendi, ac quod huius-
 ” modi prouocatio in vim ueræ appellationis transeat, si contingat contra ipsam
 ” quomodolibet attentari.

Prætereo quæ in Conciliis Constantiensi & Basiliensi definita sunt de potesta-
 te Papæ & Conciliorum Generalium, quæque de hac materia scripserunt Ger-
 sonius, Thomas de Courcellis, Alanus Quadrigarius, Theodorus à Niemen &
 alii eorum temporum. Similiter & ea omitto quæ ab Vniuersitatibus Parisiensi,
 Colonienfi, Erfordienfi, Viennensi & Cracouiensi responsa & decreta sunt oc-
 casione translationis Concilii Basiliensis; qua de re suo loco.

Cum Mendicantes à Nicolao Pontifice Bullam impetrassent iuri communi &
 libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ derogatiuam, eamque Officiali Parisiensi an. 1456.
 tradidissent, Vniuersitas uero eius sibi exemplar expediri postulasset, habitis 22.
 Maii Comitibus & lectâ Bullâ decreuit appellare, Mendicantes è gremio suo ex-
 cussit donec reuocatoriâ obtinuissent, indignosque censuit, qui Gradum vl-
 lum deinceps apud se obtinerent. Acta sic habent ex Rectoria M. Guill. Ri-
 ueti.

” Nouerint Vniuersi quod an. 1456. die Sabbati 22. Mensis Maii Almâ Vniuersi-
 ” tate Studii Parisiensis apud S. Mathurinum solemniter congregatâ & specialiter
 ” conuocatâ ad audiendum lecturam Copiæ cuiusdam Bullæ per quosdam Fratres
 ” de Ordine Carmelitarum Officiali Parisiensi præsentatæ, inter cetera conclu-
 sum

sum exitit vnanimiter ipsis auditis, quod displicebat impetratio huiusmodi Bullæ, & videtur quod sit scandalosa, turbatiua pacis & concordie, subuersiua Ordinis Hierarchici Ecclesie ac subreptitia. *Placet formare appellationem, præsertim in quantum derogat huiusmodi Bulla iuri Communi, Decretali omnis vtriusque sexus, & Clementinæ Dudum de Sepulturis.* Dicta Appellatio Generali Carmelitarum & cæteris Mendicantibus, D. Episcopo Parisiensi & aliis DD. Prælati Ecclesiarum referribatur, Vniuersitatibus Regni & extra Regnum, summo Pontifici, cæteris Prælati Ecclesie, ac etiam D. D. Temporalibus. Conuocentur Mendicantes ad Vniuersitatem die lunæ proxima congregandam visuri suas priuationes, si dictæ impetrationi renunciare noluerint & impetrare reuocatoriam ipsius; in quantum præiudicat & derogat Decretali omnis vtriusque sexus & Clementinæ Dudum de sepulturis, & habeant ponere ipsam Bullam penes Vniuersitatem. Requiritur Prælati quod non admittant Mendicantes. Iuratos à gremio suo priuat, sed executionem priuationis suspendit vsque ad diem lunæ proximam. Alios autem non iuratos refecat à susceptione Graduum quorumcunque & acquisitione temporis in quacunque Facultate Parisiensi, donec renunciauerint dictæ impetrationi, in quantum præiudicat vt supra.

Quia verò Mendicantes polliceri noluerunt se reuocatoriam obtenturos, die 24. Maii habitis Comitibus à Collegio Vniuersitatis refecati sunt. Ergo Vniuersitas ad cæteras Vniuersitates, ad Prælatos & Clerum Gallicanum scribit, vt velint ad causam cõmunem accedere & appellationi subscribere, ni pareant Mendicantes. Rescribunt se adhæsurus omnibus ipsius Vniuersitatis Decretis. Ita tandem processum est, vt Callixtus Nicolai successor audiens Bullam prædictam discordie seminatricem fuisse & fore maioris causam dissidii, priuilegia per illam concessa Mendicantibus in præiudicium & grauamen secularium sacerdotum & contra Decretalem Dudum de sepulturis reuocauerit. Cuius Bulla magno omnium Academicorum gaudio læta est in Generalibus Comitibus die 3. Feb. eiusdem anni apud Mathurinenses habitis.

Vix ea sopita fuerat discordia, cum ecce noua exurgit per Pium II. Callixti successorem, qui sanctionem Pragmaticam tam sanctè tamque concorditer in Concilio Bituricensi stabilitam expressã ad Ludouicum XI. Bullã rescidit & reuocauit 26. Octob. an. 1461. ipso Rege annuente. Executio tamen diu dilata est, quia pœnituit Regem annuisse, vbi intellexit Regni libertates iuraque Ecclesie Gallicanæ eã Bullã labefactari & imminui.

Verum crebris litteris & Legationibus importunis insistente Pontificerem tandem remisit ad Senatuum suum Parisiensem. Balua Legatus Pontificias Regiasque litteras Senatui porrigit. Intercedit Ioannes Romanus Procurator Generalis, intercedit quoque Vniuersitas & Ecclesie Concilium appellauit, teste Gaguino. *Erat, inquit, in ipso Senatu Ioannes Romanus Regius Procurator. Hic Ioanne Balua ad Curiam Ludouici atque Legati nomine cum litteris veniente petenteque Senatuum vt eas suo Decreto roboraret; Ego, inquit, Iudices, hanc commodissimæ legis abolitionem non approbo, & quatinus ad meum officium attinet, Ioannis Baluæ petitionem impedio. Eare incandescens Balua, erat enim ingenio versipelli & dolo nimis, Ioanni Romano multa est comminatus. Cui repugnare etiam Scholæ Parisiensis non formidauit, Ecclesie Concilium appellans.* Id factum mense Octob. 1467.

Ne tamen ad extrema statim prorumperet Vniuersitas, Legatum, pluries adit rogauitque vt Pontificem à consilio quod ceperat, dimoueret, secus se coram Concilio Generali ad quod prouocabat de grauaminibus Ecclesie Gallicanæ illatis acturam. Cum autem nonnulli qui ab ea ad illum missi fuerant, obmutuissent reponente Legato mirari se quod Vniuersitastam prædicabilis tamque toto orbe celebris ausafuisset à Papa ad Concilium prouocare, in Comitibus 15. Decemb. an. eiusdem durioribus verbis excepti sunt, silentiumque eiusmodi fuit omnino improbatum. Quæ de re ita scribit M. Simon Caynet Procurator Nationis Gallicanæ. *Non habuit gratos DD. Deputatos qui obmutuerunt: cum inter cætera dictus Reuerendissimus Pater miraretur, vt retulit, Vnde alma Parisiensis Vniuersitas in vocem appellationis ad futurum Concilium prorumpere non formidaret, viso quod Papa Pius excommunicauit omnes qui ad futurum Conci-*

lium appellabunt , per hoc volens innuere aut Vniuersitatem aut eius supposita
 nocari posse Censurâ Ecclesiasticâ contra honorem dictæ Matris Vniuersitatis.
 Hinc Natio ægrè tulit taciturnitatem dictorum Deputatorum ; quas propter eos
 minimè gratos habuit.

Pii II. Pontificis vestigiis & incepto institit Sixtus , institit etiam & suis Vniuersitas quæ die 1 Decemb. an. 1471. congregata decreuit ad Regem legatos suos mittere , interim verò ad appellationis remedium confugit. Acta huius diei sic habent. *Die 1. Decemb. conuocata est per iuramentum Mater Vniuersitas apud S. Bernardum super 3. art. 1.* Fuit super prouisione & promotione suppositorum , pro quo articulo ibi fuerunt lecta quædam appunctuamenta inter summum Pontificem & D. nostrum Regem , in quibus penitus cassabatur & annullabatur Pragmatica Sanctio & contra sacrum Concilium & Sâctorum Decretum penitus agebatur , contra utilitatem Regni , Ecclesiæ Gallicanæ & Vniuersitatem non minimè ferebatur. Ibiq; cauebatur de causis perducendis vsque ad Rom. Curiam , ita quod trahi possent supposita Vniuersitatis ultra muros Parisienses , quod est contra nostræ Vniuersitatis antiquissima priuilegia. In illis etiam cauebatur quod Prælati haberent sex menses , & summus Pontifex totidem ad conferendum Beneficia vacantia , & aliqui quos Rex , Regina , aut D. Delphinus nuncupare vellēt , primi ad maiora Beneficia prouiderentur. Sed de studentibus in Vniuersitate ad populum instruendum , & de peritis nulla facta est mentio. Idcirco satis vniformiter deliberatum quod Mater Vniuersitas haberet adire Curiam Parlamenti in suis suppositis , videlicet Rector & nobilis Comitua cum notabili Proponente qui se haberent his appunctuatis opponere , & si opus esset appellare secundum formam quæ olim de eodem casu retenta est tempore M. Ioannis Maugeri.

Innocentius VIII. anno 1491. exigere voluit quandam Decimam Ecclesiæ Gallicæ iuribus & libertatibus omnino contrariam : quam ipsa quoque Vniuersitas suis repugnare arbitrata est , ob idque habitis die 13. Septemb. Comitibus apud Bernardinos , ad futurum Concilium appellare decreuit , prout in actis eius diei legitur scribente Procuratore Nationis Germanicæ. *Anno 1. C. quo supra 13. mensis Septemb. conuocata fuit alma Parisiensis Vniuersitas super iuramentum apud S. Bernardum super 2. Art. 1.* Erat super impositione Decimæ à supremo D. nostro Papa institutâ super Scholasticis ac studentibus huius almæ Vniuersitatis Parisiensis. 2. Erat super supplicationibus & iniuriis. Quantum ad primum art. viso quod hæc impositio Decimarum cadit in maximum detrimentum suppositorum Vniuersitatis , & contra plurima priuilegia nostræ Matris Vniuersitatis & suppositorum eiusdem , placuit Nationi ab huiusmodi impositione Decimæ appellare ad futurum Concilium , seu à Domino nostro summo Pontifice minus bene consulto ad ipsum melius consultum , & omnibus viis huic institutioni Decimarum obuiare.

Idem conclusum à cæteris Nationibus & à Facultatibus superioribus ; in eaque rem extat instrumentum publicum eodem die confectum sub hisce verbis. *In nomine Domini Amen.* Per hoc præfens publicum instrumentum cunctis pateat cui depre & sit notum , quod anno eiusdem Domini 1491. indict. 9. mensis vero Septemb. die 13. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & D. nostri D. Innocentii Diuina Prouidentia Papæ VIII an. 8. in nostrorum Notariorum subscriptorum testiumque infra scriptorum præsentia personaliter constituti , Rector , Vniuersitatis Paris. nec non sacre Theologiæ , Decretorum & Medicinæ Facultatum Decani , ac Franciæ , Picardiæ , Normaniæ & Alemanicæ Nationum in dicta Vniuersitate Procuratores , vice ac nomine dictæ Vniuersitatis , singulorumque Doctorum , Magistrorum , Licentiariorum , Baccalariorum & Scholarium singularum Facultatum , Regentium & non Regentium & aliorum suppositorum eiusdem Vniuersitatis , & tam pro ipsis quàm pro aliis sibi adhaerentibus & adhaerentibus in hac parte quandam codicem papyreum , scripturam quæ sequitur , continentem nobis exhibuerunt. Et sub finem.

Quod si in exactione & leuatione eiusmodi Decimæ perseuerarint , & ab illa non destiterint , ab ipsius Decimæ Decreto , mandato , impositione , indictione & publicatione , dictorumque DD. Collectorum , Processus fulminatione , mo-

nitioibus inſuper per eos aut ab iſtis Deputatis factis & fiendis, cenſuris-
que & pœnis per eodem aut aliquos ipſorum illatis & comminatis, in quan-
tum Vniuerſitatem prædictam & eius antedicta concernit ſuppoſita, nec non ab
omnibus & ſingulis aliis ſupradictis grauaminibus & quolibet ipſorum, & ſpe-
cialiter vt ipſi Domini, eorum Commiſſi aut ab ipſis Deputati vel Deputandi
non per monitiones, citationes, interdicti, ſuſpenſi, aut excommunicatio-
nis ſententiarum fulminationes, aut Beneficiorum priuationes vel priua-
tionum declarationes, & braehii ſecularis auxilii requiſitiones procedant
ſiue procedi faciant, à ſanctiſſimo D. noſtro Papa Innocentio VIII. minus
debitè conſulto ad ſeipſum melius conſulendum & ad S. ſedem Apoſtolicam
etiam melius conſulendam, nec non ad ſacroſanctam Synodum Vniuerſalem ce-
lebrandam, illumque vel illos, ad quem ſeu ad quos de iure prouocare & ap-
pellare nobis licet, in his ſcriptis tam pro nobis quàm pro noſtris adhaerentibus &
adhæſuris, quàm etiam pro Vicariis diſtorum Magiſtrorum Doctorum & Scho-
larium eorumque in Beneficiis diuinis deſeruentium prouocamus & appella-
mus, proteſtantes nominibus quibus ſupra, de prædictis ſententiarum & cenſura-
rum nullitate iuxta Canonicas ſanctiones, ſubmittentes tamen omnia iudicio
Vniuerſalis Eccleſie Concilii, ad quod ſuper omnibus præmiſſis habere recur-
ſum intendit præfata Vniuerſitas.

Anno 1516. ruruſus materia incidit ingentium turbarum, Pragmaticæ ſanctionis
abrogatio; & Concordati inter Leonem Papam X. & Franciſcum, I. Regem inſti-
tutio. Cui primum Senatus obſtitit, obſtitit quoque Vniuerſitas: ſed tandem
victa ſuccubuit. Prætereo plurima quæ tum deliberata & geſta ſunt. Sufficiat
hic meminiffe Vniuerſitatem, vt vidit Senatum Pariſienſem Concordatum præ-
dictum toties reiectum & repulſum tandem promulgaſſe & publicaſſe, habitis De-
putatorum Comitibus die 29 Martii an. 1517. accepto prius Conſiliariorum ſuorum
& Patronorum Curie Pariſ. & Prætorii Vrbanſi ſeu Caſtelleſi, conſilio ſolemniter
appellaſſe ad futurum Concilium. Acta Vniuerſitatis ſic habent.

Anno 1517. die 24. Martii in vigilia Annunciationis B. Mariæ Virginis apud S.
Eligium comparuerunt quamplures Deputati Vniuerſitatis ſingularum Faculta-
tum & Nationum, & Conſilarii Vniuerſitatis vocati etiam comparuerunt cum
aliis, videlicet DD. Vallin, Bouchart, de Lantier, Alligret & Diſome de Par-
lamento; Verſoris & Iulien de Caſtelleto. Coram quibus fuerunt præſentati &
lecti certi articuli per Vniuerſitatem dati ad petendum conſilium ſuper eiſdem &
referendum ipſi Vniuerſitati, ſuper quibus DD. Conſilarii deliberauerunt reſ-
ponſionem & dederunt, prout in ſingulis articulis continetur. Sequuntur arti-
culi.

Quæritur 1. ex parte Vniuerſitatis, nunquid eſt appellandum à futuro grauam-
ine & Cenſuris ac aliis pœnis, quæ promittuntur diſtis Concordatis Contradi-
centibus. Et coram quo.

2. An ſit appellandum nunc de nouo à publicatione Concordatorum Apoſto-
licorum facta, attento quod Vniuerſitas non fuit audita in ſuis cauſis Oppoſi-
tionis.

3. Vtrum virtute diſtorum Concordatorum ſint Beneficia acceptanda, vbi
Ordinarii darent ſub illa qualitate. Et ſi debeat Vniuerſitas prohibere ſuis ſuppo-
ſitis ne accipiant ſub illa qualitate.

4. Nunquid videtur bonum quod Vniuerſitas debet prohibere ſuis Li-
brariis & Officiariis, ne imprimant huiuſmodi Concordata nec vendant.

5. Paucis aperire grauamina Capituli de Collationibus.

Item inquirere an ſit procedendum ad ceſſationes, & ad priuationem contra
perturbantes ſuppoſita Vniuerſitatis Et an ſint mittendi oratores ad Regem. Se-
quantur Reſponſiones Conſiliariorum.

Ad 1. art. *Fiat appellatio nomine totius Vniuerſitatis*, omnium & ſingulorum
ſuppoſitorum & Officiariorum eiſdem, ac adhaerentium & adhaerere volentium.
Quæ quidem appellatio ſit bene facta, & contineat grauamina à Decreto prætenſe
Concilii Lateranenſis à ſummo Pontifice ſtatuerente in certis Concordatis in de-
formationem Eccleſie & Reipub. Vniuerſitatis & ſuppoſitorum ad futurum
Concilium coram Officiali Pariſienſi aut aliquo Conſeruatore, & aſſigatur.

Ad 2^m. Accumulabitur cum prima appellatione, & fiet appellatio *ad futurum Concilium*; ad futurum Papam, ad D. nostrum Regem & ad Curiam Parliamenti. Significabitur in Curia protestatio de prosequendo per viam nullitatis, supplicationis, querelæ. Et quod non intendunt per quemcumque actum, factum vel fiendum recedere à dicta appellatione; & reiterare dictas protestationes & appellationes in singulis Rectoris & Processionibus.

Ad 3^m. Beneficia possunt acceptari per singulares, quocumque modo conferantur, attentis protestationibus factis; & prosequantur Nominationes more solito.

Ad 4^m. Non fiant cessationes. Sed loco cessationum fiant preces, orationes & processionis. De modo appellandi & coram quo, dictum est &c.

Iuxta hos articulos, seu potius iuxta consilium Patronorum Vniuersitatis confectum est instrumentum publicum appellationis, his verbis conceptum.

“ Vniuersis presentes litteras inspecturis Rector & Vniuersitas Magistrorum, Do-
 “ ctorum & Scholarium Parisius studentium salutem in Domino. Notum facimus...
 “ præmissis expressè protestationibus, quod contra vnam sanctam Catholicam &
 “ Apostolicam Ecclesiam, quam totius orbis esse Magistram & obrinere principa-
 “ tum credimus, sanctæque sedis Apostolicæ autoritatem ac sanctissimi D. no-
 “ stri Papæ bene consulti potestatem nihil dicere intendimus: & si quid ex lubri-
 “ co linguæ forsan malè dictum sit, parati emendare. Sed quoniam is qui Dei vi-
 “ ces gerit in terris, quem Papam dicimus, quamuis à Deo potestatem immediatè
 “ habeat, per hanc potestatem non impeccabilis efficitur, nec potestatem non pec-
 “ candi accipit; Equidem si quid quod iniustum est, faciendum esse præceperit, pa-
 “ tienter sustinere debet, si non fiat quod ei praua insinuatione suggestum, eique
 “ non pareatur si quid contra Diuina præcepta statuendum esse decreuerit. Nam in
 “ hoc ei resisti iure potest... Ad huiusmodi ergo appellationis remedium, quo op-
 “ pressi releuantur, confugientes Nos Rector & Vniuersitas studii Paris. Illustrissi-
 “ mi ac Christianissimi Francorum Regis filia primogenita, antiqua studiorum pa-
 “rens, vice ac nomine nostris singulorumque Doctorum, Magistrorum & Scho-
 “ larium Parisius studentium, animoque & intentione prouocandi & appellandi à
 “ pressuris & grauaminibus infra scriptis dicimus & proponimus, nosque loco & tem-
 “ pore opportunis & congruis probaturos offerimus quæ sequuntur... Et ad finem.
 “ Postmodum verò præinsertâ appellatione sic interiectâ, die 1. mensis April.
 “ Vir venerabilis M. Arnulphus Monart in Artibus Magister, & in Iure Ciuili Li-
 “ centiatus, noster Procurator Generalis, & ad hoc specialiter constitutus coram
 “ Venerabili & circumspecto viro M. Guillel. Huë vtriusque Iuris Licentato, insi-
 “ gnis Ecclesiæ Paris. Decano tanquam coram persona authentica & in dignitate
 “ constituta personaliter comparens, cum illum seu illos, ad quem seu ad quos
 “ appellamus, adire non possumus, huiusmodi appellationem & contenta in ea no-
 “ mine nostro & pro nobis intimauit, insinuauit & notificauit; Apostolos cum in-
 “ stantia debita sibi dari petiit & requisit. Qui quidem D. Decanus cum reueren-
 “ tia & honore debitis eidem appellationi reuerenter detulit & Apostolos reue-
 “ rentiales, & tales quales de iure & consuetudine vel priuilegio dare poterat & de-
 “ bebat, dedit & concessit.

Non refero recentiora exempla quorum facilis & frequens est vsus inter Do-
 ctos. sufficiat antiquiora retulisse, vt constet talem fuisse Maiorum nostrorum
 consuetudinem.

CATALOGVS ILLVSTRIVM ACADEMICORVM QVINTI SECVLI.

A

AEGIDIVS *Hispanus* (quibusdam *Aspanus*) Alexandro III. sedente Lutetiam venit ad Scholam publicam. Vnde reuersus ad Curiam Rom. adicitus Cardinalitium honorem obtinuit, magnæque fuit apud Pontifices, præsertim verò apud Gregorium IX. & Innocentium IV. autoritatis. Defuncto Gregorio vnus è quinque fuit qui Galfridum Mediolanensem in Papam electum voluerunt. Innocentio, ne in M. Robertum Capitonem Lincolnensem Episcopum sauret, dissuasit: eo quod teste Mathæo, magnus haberetur Philosophus, Latinis & Græcis litteris ad plenum eruditus, zelator Iustitiæ, Lector in Theologiæ Scholis, Prædicator in populo, castitatis amator, & persecutor esset Simonialium. Obiit an. 1255. prope centenarius. De quo sic habet Mathæus. *Obiit eodem tempore M. Egidius Hispanus Cardinalis. Qui ætate ferè centenarius, singularis, pare carens, extitit columna in Curia Rom. veritatis & iustitiæ, & numerum aspernator, quæ rigorem æquitatis scelerè consueverunt.*

Egidius Romanus aliàs *de Columna*. ex nobili nempe Columnensium Gente oriundus, Ioannis de Columna Cardinalis qui an. 1244. obiit, abnepos. Thomæ Aquinatis auditor fuit in Gymnasio Parisiensi, adeoque in omni litteraturæ genere profecit & inclaruit, vt Philippi IV. Regis, quem Pulchrum appellarunt, meruerit esse Didascalus seu Præceptor. Quo deinde impulsore librum de Regimine Principum composuit & edidit. Ad Augustinenses Eremitas se contulit, quorum & Prior fuit. Reuertentem è Sacris Literis Philippum an. 1286. elegantiori oratione nomine Vniuersitatis excepit. Demum an. 1295. post Simonem de Bello loco factum Episcopum Prenestinum & Cardinalem à Bonifacio VIII. postulante Rege ad Archiepiscopatum Bituricentem prouectus est. Multa Opera scripsit quæ commemorant Trichemius & Iacobus Bergomensis in supplemento Chronicorum: *Egidius* Romanus Ordinis Eremitarum Generalis Prior & Bituricensis Archiepiscopus ac Primas Aquitaniae declaratus, his temporibus ob ingenii magnitudinem Theologorum Princeps est appellatus. Quod quidem coniecti potest, si à curioso lectore eius volumina perspiciantur. Hic namque ex illustri Columnensium Romanorum familia natus, cum longo tempore Ordinem suum omnemque Ecclesiam doctrina & meritis illustrasset, plurimoque labore præceptoris sui sancti Thomæ Aquinatis Opera apud Parisios defensasset, tandem miraculis clarus beato sine quæritur. Qui sanctitatis merito *Beatus Doctor* est appellatus. Qui & hæc quæ sequuntur, edidit librorum volumina, videlicet *De*

Corpore Christi. De mensura Angelorum. De Generatione Angelorum. De Gradibus formarum. De esse & essentia. De Generatione & corruptione. De formatione Corporis humani. De peccato Originali & predestinatione & inferno. De Resurrectione Mortuorum. De distinctione articulorum. De fide Catholica. De Officio Missæ. De regimine Principum. De renunciatione Pape. Item super 1. 2. 3. & 4. Sententiarum. Compendium Theologia. Quodlibeta. Correctorium Correctorii B. Thomæ. Super lib. 3. de anima Super 8. Physicorum. Super omnes Aristotelis libros. Super lib. Ethicorum. Exameron libros suos. De intellectu possibili. De laudibus Diuinæ sapientia. De Carcere & bona fortuna. De subiecto Theologia. De Ecclesiastica potestate. Super Cantica Canticorum. Super Ep. ad Romanos. Super primam ad Corinthios. Super omne quod in mundo. Sermones præterea multos peritiles per totum anni circulum. & alia multa quæ videre non potui. Hactenus Bergomensis. Alia multa opuscula addunt aliqui. In Cap. firmier. & in Cap. Martha, Expositiones. In Oracionem Dominicam & salutationem Angelicam. Explanaciones. De Corpore Christi, & de distinctione articulorum fidei, & de arca Noe. Theoremata de Sacramento altaris & de Corpore Christi. Lib. occasione Clerici minus sufficienter ad Subdiaconatum promoti. Quomodo Reges possint Bona Regni Ecclesiis largiri. Tractatum contra Exemptos. De diuina influencia in beatos. De defectu malorum culpa. De peccato Originali. Tam tenacis autem cum memoriæ ait fuisse Ambrosius Coriolanus in Chronico Augustinensium, ut in tot tantisque Operibus, in nullo unquam sibi repertus sit contradixisse. Interfuit Concilio Viennensi cum Clemente V. Papa, & Phulippo Pulchro Francorum Rege. Obiit verò die 22. Decemb. an. 1315. sepultusque est Lutetiæ in aede Augustinianorum cum hoc Epitaphio.

Hic iacet aula morum, vita munditia, Archiphilosophia Aristotelis perspicacissimus Commentator. Clavis & Doctor sacra Theologia. Lux in lucem reducens dubia. Frater Egidius de Roma Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini.

Alanus Bello-cliuus Anglicè Beauclif Oxoniensium Scholarium decus Lutetiam venit, ubi partam Oxonii laudem vehementer auxit. Publicè enim Philosophiam, deinde Theologiam legit tanta cum dignitate & exultatione nominis, ut ornamentum planè eximium doctis etiam Gallis videretur, inquit Lelandus. Clauit an. 1230.

Alanus Tenkesbury Nationis quoque Anglicanæ confectis Oxonij studiis Lutetiam ad maiora profectus M. Stephano de Langetona adhæsit, eique familiaris valde fuit: & eius hortatu piæ Thomæ Cantuariensis memoriæ parentauit, cui etiam familiarissimus fuerat. Obiit anno 1201.

Alanus de Insulis malè ab aliquibus reponitur hoc seculo, aut duo fuerunt. Prior qui & Magnus dictus an. 1180. florebat, ut dictum est suo loco. Posterior, qui hoc seculo. Author Chronici Belgici Magni Alanum Insulensem distinguit ab Vniuersali. Illum scribit obiisse an. 1202. hunc verò circa finem huius seculi floruisse cum Ioanne Scoto Minorita Doctore Subtili, & Ioanne Andrea qui Bononiæ maximus Iurista habebatur; citatque Collectorem Fasciculi temporum.

Albericus Decanus Thronensis nominatur in Charta quadam parui Pastoralis an. 1232. confecta De memoribus apud Rosetum & Vernotum à Capitula Paris. M. Alberico concessis.

Albericus de Lauduno aliàs de Humbert, ex Archidiacono Paris. Archiepiscopus Remensis, insignis Theologus & Concionator. De quo ad pag. 39. Albericus de Remis Rector an. 1273. de quo vide p. 401.

Albertus Magnus in oppido Lauingeni seu Laugingeni Sueuiæ ad ripas Danubii an. 1205. vel ut legitur in Indice Chronologico, an. 1193. ex clarissima Bolstattenensium Comitum prosapia natus. Parauim missus est ad studia litterarum. Ille cum Iordanum 2. FF. Prædicatorum Magistrum Generalem concionantem audiisset, S. Spiritus numine afflatus & tactus ad Dominicanos se conuertit. Post obitum Iordani Colonia primum docuit: ibique habuit Discipulum Thomam Aquinatem. Deinde à FF. Prædicatoribus qui Cathedram Magistralem inuaserant, euocatus Lutetiam, tertius post Rolandum Cremonensem & Helyam Gallicum Cathedram ascendit, tantàque cum celebritate & Auditorum frequentia docuit, ut cum non possent omnes in vna Schola contineri, coactus fuisse dica-

etur in Platea docere quæ etiamnum hodie ab eo nomen retinet M. Alberti. Non diu tamen Lutetiam moratus Coloniam rediit Thomamque Parisios misit, quem quasi Proscholum seu Promagistrum ibi reliquerat, ut in eius vita legitur. an. 1254. Prouincialis Teutoniarum, Vormaciæ & Vangionum delectus. Romam deinde ab Alexandro IV. accersitus & Magister sacri Palatii factus publicè docuit, & cum Guillelmo de S. Amore decertauit. Tum Ratisponensis Episcopus creatus circa an. 1262. Episcopatu verò eiurato Scholam resumpsit. Ad Concilium Lugdunense venit an. 1274. à Gregorio X. aduocatus. Obiit Coloniarum 17. Kal. Nouemb. an. 1280. sepultusque est in medio Choro Conuentus sui. Aiunt autem eum quinquennio ante obitum omnia oblitum quæ de Philosophia didicerat, idque à B. Virgine Deipara precibus impetrasse, ne se in Philosophorum opinionibus, sed in ipsa Christi fide ac charitate mori sineret. Testis Ferdinandus Castellus Centur. 1. Histor. Dominic. ducentis post annis scilicet pridie id Ian. an. 1483. aperto eius loculamento maximam hominum celebritate & frequentiam adstantibus Colonienfis Academiarum Rectore cæterisque Magistris & Scholaribus corpus illæsum incorruptumque planè inuentum omnes qui aderant stupore & admiratione defixit. Eius Opera plurima refert Trithemius lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, atque non surrexisse post eum similem ei virum, qui in omnibus litteris, scientiis & rebus tam doctus, eruditus & expertus fuerit.

Albertus Galiori Parisiensis Bononiæ in professione iuris ciuilibus claruit. De quo vide pag. 154. Eius opera Trithemius commemorat, Margaritam Quæstionum 1. & Declarationes Iudiciorum l. 1.

Albertus de Parma quem Innocentius IV. in Angliam miserat anno 1254. ad offerendum Richardo Comiti Henrici Regis Franciæ Siciliæ & Apuliæ Regnum, quo Conradum spoliare intendebat, conatus est Vniuersitatem Parisiensem Mendicantibus conciliare. Eiusque rei meminit Cantipratanus, *Audiuimus*, inquit, *ab eo in Galliis constituto quod dicti Magistri ex parte Vniuersitatis & Fratres Predicatores datis super hoc litteris in ipsum finaliter conuenerunt, ut omnes querelas inter ipsos proprio arbitrio terminaret.*

Alexander Alesi Nationis Anglicanæ ex oppido Alesi post longam inter seculares Magistros conuersationem ad Minoritas se transtulit, primusque eorum Doctoralem in Theologia Lauream assumpsit. Bonauenturæ de Balneo Regio & Thomæ Aquinatis præceptor fuit. Iussu Innocentii IV. Summam Theologicam in 4. partes & per articulos diuisam scripsit, & primus omnium dicitur in 4. libros Sententiarum Lombardi commentaria edidisse: quem scribendi modum nullus adhuc attingerat: eum imitatus est Thomas Discipulus. Totam fere sacram scripturam postillauit & exposuit. In Psalmos Dauidicos Commentaria lucidissima edidit. Scripsit vitam S. Thomæ Cantuariensis. Vitam Regis Richardi. Annotationes Bibliorum l. in Epist. Pauli l. 4. in Metaphysicam & librum 1. de anima. De factis Machometi egregium Tractatum B. Mariæ Virginis, in quo sustinet eam ab originali labe fuisse immunem. Repetitiones lectionum l. 1. Summam Virtutum &c. Obiit an. 1245. videantur ea quæ ad eum annum de eo fusius scripsimus. Eiusdem meminit Trithemius in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. *Alexander de Ales Natione Anglicus, Ordinis Minorum, Præceptor Eustachy Cardinalis; vir in Diuinis scripturis eruditissimus & in seculari Philosophia nulli suo tempore secundus, ingenio subtilis & clarus eloquio, cum esset Doctor sacrarum litterarum in Gymnasio Parisiensi, ut cælestis Philosophia verus efficeretur discipulus, Ordinem pauperum Christi intrauit, quem suâ eruditione & sanctitate mirabiliter illustrauit. Scripsit in iussu Innocentio Papa IV. in signe opus 4. voluminibus partitum, multas utilitates complectens, quod prænotauit summam Theologiæ. Sicque incepit, Quoniam, sicut dicit Boetius. Declarationem Regulæ Minorum l. 1. Reverendo in Christo Patri. Cætera eius non vidi. Dicitur autem quod tam veterum quam nouum testamentum ex magna parte postillauerit: & de concordia Iuris Diuini & humani multa subtiliter describerit, aliaque composuerit varia, quæ ad manus nostras non venerunt. Claruit sub Friderico II. an. Dom. 1240. Balæus verò Centur. 3. sic eius vitam breuiter describit. Alexander de Hales, sic patris dum adhuc iuuenis esset, Gallicæ studia petiit. Qui in Gymnasio Parisiensi Doctor Irrefragabilis appellatus super perbam Minoritarum Sectam lecturæ suæ tempore vix mentis compos intrauit*

præcedenti ductus Ioannis Dominicani exemplo. Ingenio & eloquio peracutus. A multis iactitabatur in Aristotelicis disciplinis ætate sua nulli cedere. Propterea Thomæ Aquinati, Bonaventuræ & Guillelmo Guarroni qui ex locustis macilentis primi equi erant ad prælium parati, in Theologia Scholastica præceptor accitus. Diem obiit vna cum Ioanne de Rupella Lucetæ Parisiorum, vbi & sepultus inter suos Franciscanos an. 1245. 6. Kal. Septemb.

Alexander de Villa Dei, patria Dolensis minoris Britannicæ, quem aliqui reponunt inter Minoritas, fuit insignis Grammaticus, Philosophus, Altronomus & Calculator insignis. Scripsit teste Trithemio, tam metro quàm prosâ opuscula non pauca, inter alia verò, volumen de Grammatica metro Leonino scriptum, cuius ad tempora vsque Trithemij, hoc est vltra an. 1500. vsus fuit in Scholis assiduus, illudque intulauit *Doctrinale puerorum*, & sic incepit, *Scribere Clericulis parò Doctrinale*. Scripsit etiam de Sphæra l. 1. De Computo Ecclesiastico l. 1. Quamuis modo in fine temporum. De Arte numerandi l. 1. Sermones, Epistolas & alia quædam. Claruit sub Friderico Imperatore & Ludouico IX. Rege Francorum an. 1240. Vide pag. 65.

Almaricus de Beus, seu *Almaricus Carnotensis* de Villa Bena natus, vir egregius si modum & medium tenere potuisset: sed altiora se sapiens abiit in reprobum sensu n., & Albigenium nouitatem amplexus est. Ioannes Fraquetus qui Chronicon scripsit ab Origine mundi ad an. 1272. de eo sic habet. *Fuit eo tempore M. Almaricus Carnotensis Philosophis & Catholicis Questionibus singularis, qui doctrinâ peruersam confrazgens charitatem sic respondebat, quod id quod aliàs peccatum, si in charitate feret, peccatum non esset. vnde & fornicationes & alia nefanda occultè sub charitatis specie cum deceptis simplicibus committebat. Qui cum pluribus Clericis & Laicis iussu Regis Philippi in Campello Paris. sunt combusti. Addit Ioannes à S. Victore. Ipse ergo primò ab Vniuersitate Magistrorum Parisiensium condemnatus, & post à Papa Innocentio: & tunc errori cessit & abiurauit. Sed qui ab eo fuerant seducti, plures erant qui ignorabantur. De eo eiusque sequacibus fati fusè in Historia ad an. 1204. & 1209.*

Arnoldus seu *Arnulphus Ambianensis*, Rogerij de Furnivalle Medici Ludouici VIII. & IX. priuignus, insignis Theologus & ex iis vnus qui an. 1235. vel 1236. pluralitatem Beneficiorum cum Philippo Cancellario defendit. Factus est an. 1238. Ambianensis Episcopus. Dominicanos & Franciscanos annis 1243. vel 44. Ambiani collocavit. Obiit post an. 1250. Vide in Hist ad pag. 161.

Aymericus de Ripis Cenomanensis (malè Alberico Henricus) vir excellentis ingenii, Iuri Canonico præsertim animum applicuit: de quo sic habet Albericus (Monachus Ordinis Cisterciensis in Cænobio Trium fontium qui Chronicon scribit ad an. 1241.) *Henricus*, reponendum, *Aymericus, Iuris Canonici Doctor Studiosus, Studiorumque amator præclarus*. Fuit primum Archidiaconus Parisiensis, & ex
 » Archidiacono an. 1236. electus Archiepiscopus Lugdunensis, Interfuit Concilio
 » quod contra Fridericum habuit Lugduni Innocentius IV. Demum eiurato Archiepis-
 » copatu apud Papam secessit ad Grandimontem, in eoque Monasterio ali-
 » quandiu versatus multis bonis collatis obdormiuit in Domino an. 1257. sepul-
 » tusque est in medio Chori sub lamina ærea, cui talo incisum est Epitaphium
 » ex Chronico Grandimontensi.

*Laus Cenomanensis & gloria Lemonicensis,
 Quo Doctore prius & iusto iudice fulsit
 Incluta Parisius; & quo Pastore reclusis
 Lugdunum, patriæ decus & larga arca sophia.
 Largus, fumosus, subtilis & ingeniosus
 Hic Aymericus iacet, Ordinis huius amicus.
 Et quoniam voluit in Grandimonte locari,
 Fac Deus illius animam super astra lenari.*

Azo celeberrimus Iureconsultus Natione Italus, patria Bononiensis, non quidem ex Academicis nostris, sed ab iis ob ingentis peritæ famam frequentatus multorum

multorum didascalus seu doctor fuit. Idem verò Ioannis Bosiani Cremonensis viri doctissimi quondam auditor & discipulus iuris Ciuilis famosissimus interpres inquit, Trithemius, fons legum, copia verborum, lucerna iuris, qui sua doctrina, eruditione & scientia omnes iuriconsultos qui præcesserunt, facile præcelluit. Scripsit autem Summam iuris Notabilem l. 1. super digesto veteri lib. 34. super Codice quoque l. 9. plurimos Apparatus in legibus, aliosque Tractatus. Hunc aiunt nonnulli morte multatum fuisse an. 1200. eo quod Bulgarum Iuriconsultum aduersariū suū in disputatione occidisset Verum fabellam istam rectè refellit Sigonius Hiltor. Bonon. l. 4. ad finem, tum quia Bulgarus longè ante an. 1200. obierat, tum quia in Actis Bononiensibus habetur Azonis memoria post an. 1200. testisque est Othofredus eum non iudicio sed morbo sublatū vacationum tempore, quo solebat agrotare. Vnde etiam si ita est, conuincitur erroris Index Chronologicus, vbi ad an. 1200. scribitur Azonem obiisse Bononiæ, idque ex Epitaphiij inscriptione probare Fichar. Fend. Forst. Certius Othofredus, qui de Azone scribebat an. 1262. quique fuerat auditor Balduini, Balduinus Azonis, Azo Ioannis Boziani, Bozianus Alberici de Porta Rauennatis æqualis, Bulgari, Martini aliorumque primorum iuriconsultorum. Trithemius ait Azonem sub Frederico Imperatore claruisse anno 1230. & multos insignes discipulos post se reliquisse. Vide de eo pag. 89.

B

Bardus qui fuerit nescio; sed in Indice seu Catalogo librorum ab Vniuersitate certo pretio addictorum, seu vt aiunt taxatorum qui legitur in vetusto Codice Rectoris, fit eius mentio his verbis. *Sermones Bardi de Dominicis & festis, Item distinctiones.*

Bonauentura qui & Eustachius natione Italus, patria Balneo-regiensis, Alexandri Alenis auditor & discipulus, quem Bucholcerus ait natum an. 1221. ad Minoritas se deinde contulit, fuitque Ordinis Minister Generalis, ac postea Albanensis Episcopus & Cardinalis à Gregorio X. creatus an. 1273. mense Decembri. vt nonnulli volunt. vel an. 1274. in Concilio Lugdunensi, cuius prima sessio celebrata est die 7 Maii in dissidio Vniuersitatis cum Mendicantibus pro iis scripsit contra M. Girardum de Abbatis-villa & paupertatis voluntariae votum propugnauit. De eo sic Trithemius. *Eustachius qui Bonauentura de Balneo Regio natus Ordinis FF. Minorum Minister Generalis, ac deinde Episcopus Albanensis & sacrosanctæ Rom. Ecclesie Cardinalis, Alexandri de Ales quondam auditor & discipulus, vir in Diuinis scripturis eruditissimus & in seculari Philosophia nobiliter doctus ingenio subtilis & clarus eloquio, vita & conuersatione deuotus atque sanctissimus, cuius ingenium, doctæ nature & vitæ puritatem præceptor eius Alexander contemplans dicere solebat, in Fratre Bonauentura Adam peccasse non videtur.* Scripsit multa & profunda & deuotissima Opuscula, quibus ardentia proferens verba non minus affectum legentis in Christi amore accendit, quàm intellectum doctrinis sanctis illuminat. Omnes enim sui temporis Doctores vtilitate Operum facile præcellit, si spiritum diuini amoris & Christianæ devotionis in eo loquentem attendas, profundus est, non verbosus, subtilis, non curiosus, discretus, non vanus, flammantia, non infantia verba proferens. Vnde & securius legitur, facilius ab amante intelligitur, vtilius frequentatur, dulcius & fructuosius retinetur. Multi doctrinam proferunt. deuotionem prædicant multi, pauci scribendo libros docuerunt vtrumque. Bonauentura autem & multos superauit & paucos, dum eius doctrina deuotionem, deuotio instruit doctrinam. *Si ergo doctus esse vis & deuotus, illius opusculis esto intentus.* Tum multa eius scripta enumerat, quæ quia à Doctis quotidie teruntur, hic commemorare superfedeo. Obiit 15 mensis Iulij an. 1274. in Concilio Lugdunensi, sepultusque est in Cathedrali, & anno 1483 à Sixto Papa IV. propter vitæ sanctitatem & miracula in Cœlitum catalogum adscriptus.

Bonifacius Bruxellensis vir insignis pietatis & doctrinæ Lausanensis fuit Episcopus, & eiarato Episcopatu ad docendum reuersus est, vt innuit Cantipratanus lib. 2. c. 30. parte 6. his verbis. *Venerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus, nunc Rector in Theologia Parisus.* Eiusdem meminit c. 51. p. 4. & cap. vltimo p.

32. relicto verò docendi munere ad Cameram, Sanctimonialium Cœnobium Cisterciensis Ordinis iuxta Bruxellam se contulit, ubi mirâ sanctitate celebris obiit. Eius verò ossa de terra eleuata sunt an. 1600. ab Abbate Camberonensi, consentiente vero Archiepiscopo Mechliniensi, vt scribit Colucnerius in Notis ad Cantipratanum.

Bonifacius Papa VIII. ante promotionem Benedictus Caieranus dictus, patria Anagninus, in Museo Paris. diu versatus, Canonicatus obtinuit in Ecclesia Parisiensi, vt ipse testatur in Bulla quadam quâ Cancellarium, Cantorem & Decanum residentia necessitate adstringit. Sic autem habet. *Digna nos pronocat & excitat ratio, legitima & efficax animum causa mouet, vt inter ceteras orbis Ecclesias, quibus nos prestat benigni clementia Saluatoris, Parisiensem Ecclesiam fauoribus prosequamur eximii, & ad statum eius votiuum & prosperum vigilantibus studiis intendamus. Non enim nostri sacrariopictoris obliuio damnosa subripuit, quin potius tenaci memoriâ retinemus, quod eiusdem Ecclesie copiosa benignitas nos olim dum in minoribus*
 " ageremus, de ipsius honorabili gremio existentes fouis & tractauit vt filium,
 " maternis fouis & refecit vberibus, respexit gratis, beneficiis honorauit. Ideo-
 " que non immerito illam intra Charitatis viscera gerimus & spiritualis fauo-
 " ris affluentia fouemus, Apostolica sedis partes solertius adhibendo, vt eiusdem
 " status Ecclesie honoris multiplicis incrementa suscipiat, felicibus fulciatur euen-
 " tibus & successibus prosperis exundet, vt ipsa quasi per condignæ retributio-
 " nis officium, in nobis gratiosum Patris affectum per effectum inueniat, quæ an-
 " teactis temporibus nostro dulcia Matris vbera gustui propinauit.

Iuris Ciuilibus & Canonici peritissimus est habitus, quo nomine apud Curiam Rom. conspicuus fuit, & ad res gerendas potissimum adscitus & S. Martini in Montibus Presbyter Cardinalis factus. Hinc Cœlestinum Papam hominem simplicem & Eremiticæ vitæ studiosiorem quam politicæ, facile adduxit vt Pontificatum alteri cederet, & ipsemet occupauit. Vnde nonnulli in eum iuferunt hisce versibus.

*Audi, tace, lege, benedic, benefac Benedicte,
 Aut hec peruert, maledic, malefac, Maledicte.*

Hinc eum vocarunt *Bonifacium alteratum* seu *Malefacium*. Anno 1. sui Pontificatus statuit festa Apostolorum & 4. Euangelistarum, item & 4. Doctorum, Gregorii, Augustini, Ambrosii & Hieronymi sub honore festi duplicis ab omnibus vniuersaliter celebrari. Paulo superior fuisse dicitur, & acta probant: dare enim Regna & auferre, pellere homines ac reducere pro arbitrio affectauit, tributa à Clero Principibus absque assensu suo & concessione dari prohibuit. Mendicantium Ordines frustra renitentibus Prælatibus, Priuilegiis & immunitatibus mirum in modum promouit. Regem Philippum Pulchrum sacris arcuit, Regnoque spoliare conatus est. Sed qui intrauerat vt vulpes, regnauerat vt Leo, vt canis vulgo dicitur interisse an. 1303. Trithemius hæc eius Opera solummodo commemorat. Sextum Decretalium, & Epistolas plures ad Diuersos.

Eiusdem Bonifacii legitur in paruo pastorali Ecclesie Parisiensis fol. 11. Bulla ad Decanum & Capitulum eiusdem Ecclesie, quæ eos eximit à censuris quæ à Conseruatoribus aut Executoribus Priuilegiorum vibrari possent, talisque est.

Bonifacius Episcopus S. S. D. Dilectis filiis. Decano & Capitulo Eccl. Paris. Sal. & Ap. bened.

Meritibus nostræ deuotionis inducimur, vt vos gratâ beneuolentiæ prosequamur. Hinc est quod meritorum huiusmodi obtentu volentes vobis gratiam facere specialem, auctoritate vobis præsentium indulgemus, vt nullus Delegatus vel Subdelegatus ab eo, Executor aut etiam Conseruator à sede Apostolica deputatus, seu Legatus sedis eiusdem possit in vos excommunicationis seu Interdicti sententiam promulgare absque speciali mandato dicte sedis faciente plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Anagninæ Non. Iulii Pontif. nostri an. 1.

Innocentius Papa IV. idem.

Martinus IV. idem.

Nicolaus IV. idem.

*Et nota quod Conservator Vniuersitatis Parisiensis non habet clausulam huic derogatori-
viam, quare, &c.*

Item Cancellarium Paris. speciali bullâ adstrinxit continuæ residentix: quam
ad sequens seculum referemus.

C

CÆsarius Heisterbackensis Natione Teutonicus, Patria Colonienſis Lutetix
litteris operam dabat circa ann. 1180. Ad Cistercienses se contulit Nouitio-
rumque instructor fuit, in quorum gratiam simplici & aperto sermone nonnulla
scripsit opuscula. Et præterea, Opus prolixum de miraculis & visionibus diuersis
suo tempore factis in Germania, inquit Trithemius, Dialogorum lib. 12. In
Euangel. Dominical. l. 2. In Euangelia de Sanctis Sermones ad Nouitios l. 1. &
alia plura.

Christianus Beluacensis vnus ex iis est qui pro Vniuersitate contra Mendicantes
dimicauit, sed Anagnix seu metu seu ratione caectus palinodiam cantauit. Re-
uersus Lutetiam & morti propinquus apud Prædicatores sepeliri voluit. Canti-
pratan. l. 2. c. 10.

Clemens IV. Pontifex Maximus, ante promotionem dictus Guido Grossus, aliàs
Fulcodius, Natione Gallus, Prouinciæ Narbonensis ex oppido S. Ægidii ad Rho-
dani ripam; adolescens pro more huius seculi Scholas Parisienses adiit, litteris
animum apprimè excoluit, Iurisprudentiæ verò præsertim totum se addixit, & ita
addixit, vt à Durando *Lumen Iuris appelletur*, à Platina *Iurisconsultus totius Gallix si-
ne contentione primarius; ob Onaphrio Iurisconsultorum peritissimus*. In Prætorio Re-
gio causas diu egit, deinde à Ludouico IX. ad secretius Consilium adlectus om-
nium amorem sibi conciliauit. Vxore mortuâ factus est primum Archidiaconus
Podiensis deinde Archiepiscopus Narbonensis an. 1260. paulo post ab Urbano IV.
item Gallo patriâ Trecenti Cardinalis Sabinensis factus an. 1261. postremo papa post
Urbanum. Quomodo verò id factum, scribit Fraſquetus in Chronico his verbis.
Clemens IV. Guido Fulcodii vocatus Natione Prouincialis, Miles vxorem & li-
beros habuit. Primò fuit famofus Aduocatus & Regis Franciæ Consiliarius: de-
mum vxore mortuâ propter vitam & scientiam laudabilem primò Podiensis Epif-
copus & post Narbonensis Archiepiscopus, tandem Sabinensis Cardinalis effici-
tur. Sed cum post in Angliam propter pacis reformationem à papa Urbano IV. præ-
decessore suo Legatus missus fuisset, absens à Cardinalibus perusii est electus in
Papam. Sic ieiuniis, vigiliis & orationibus & aliis bonis operibus intentus fuit,
quod multas quas tunc Ecclesia sustinebat tribulationes, Deus suis meritis cre-
ditur extinxisse.

eo sedente in Cathedra S. Petri Simon de Bria Cardinalis S. Cecilix Vniuersi-
tatem reformauit, Nationesque dissidentes ad amicam pacis compositionem ad-
duxit. M. Guill. de S. Amore ab exilio reuocauit, Circa Prouisoris Sorbonici in-
stitutionem & electionem statuit an. 1268. quo anno obiit piè & sanctè vtsemper
vixerat, sepultusque est Viterbii 3. Kal. Decemb. apud FF. Prædicatores in Ec-
clesia S. Mariæ ad Gradus, cum hac inscriptione.

*Letor fige pedes admirans quam breuis ades
Pontificem quartum Clementem contegit arcum.
En datur in cineres Petri successor & heres,
Cuius si memor es, non mundi gaudia quæres.
Hic Index primum, quem sic successus opimum
Reddidit vt fertur Miles probus efficeretur.
Taleque sortitus nomen Iurisque peritus.
Virginis vnus fuit vnicus ipse maritus.
Qui viduatus eâ mox Christi sorte potitus
Aniciensis ita dignus fuit Archileuita,*

*Præsul ibi factus, post Archiepiscopus actus.
 Pastor ut egregius Narbonæ præfuit actus.
 Vique Deo gratus & Cardinalibus sociatus,
 Papatus nomen clarum suscepit & omen.
 Sic sublimatus, sic denique clarificatus
 Perficiendo gradus censetur ad astra leuatus.
 Annis sex denis octo cum mille ducentis
 Transactis Christi, Clemens tumulo datur isti,
 Ut finalis ei det gaudia summa dici. Amen.*

D

David Dinantius viuebat initio huius seculi & regebat in Artibus atque in Theologia; sed eius doctrina improbata est à Roberto de Corzon Legato Apostolico Vniuersitatis Paris. Reformatore an. 1215. sic enim legitur in eius literis.

Non legantur libri Aristotelis de Metaphysica & de naturali Philosophia, nec Summe de eisdem, aut de doctrina M. David de Dinant, aut Almarici hæretici aut Mauricii Hispani.

Desiderius Longobardus vnus est è quatuor Athletis Academicis, qui contra Mendicantes scripserunt: quemque proinde ipsi inter Hæreticos reponunt. Thomas Aquinas Opuscul. contra Impugnantes Religionem c. 6. eum vocat Hæresiarcham sui temporis, eo quod paupertatem voluntariam impugnaret: atque hanc opinionem à Iouiniano & Vigilantio ortam, à Desiderio fuisse propugnatam. Hic error, inquit, per successiones errantium usque ad hodierna tempora peruenit, & in hæreticis quibusdam qui Cathari nominantur, permansit & adhuc permanet: sicut patet in quodam Tractatu cuiusdam Desiderii Hæresiarcha Lombardi nostri temporis, quem edidit contra Catholicam veritatem, in quo inter cetera condemnat statum eorum qui relictis omnibus egere volunt cum Christo. Nuper autem quod est horribilius, antiquus error renouatus est ab his qui fidem defendere videbantur, qui more errantium in peius procedentes non sunt contenti diuitias paupertati equare ut Iouinianus, vel diuitias paupertati præferre, ut Vigilantius: sed paupertatem totaliter condemnare, dicentes non esse licitum sua omnia pro Christo relinquere, nisi talem Religionem intret qua possessiones habeat, vel nisi talis sit qui labore manuum viuere intendat. Verum neque iste neque alij qui cum Guillelmo de S. Amore Mendicantibus aduersati sunt, ab Alexandro IV. licet impensè his contra Academicos addito, inter Hæreticos vnquam annumerati sunt.

Dominicus Hispanus Canonicus Oxomensis, occasione Albigensis Hæreseos Collegium seu Sodalitium Fratrum Prædicatorum instituit, qui ab eo Dominicani dicti sunt: deinde Iacobini seu Iacobitæ, postquam Parisiis in via San-Iacobæ sedem posuerunt. Obiit autem Dominicus anno 1221. Bononiæ 8. idus Augusti, plenus miraculis plusquam annis.

Dudo Doctor Medicus Ludouici IX. Archiater, de quo habentur in eius vita
 » per Guill. Carnotensem, quæ sequuntur. *M. M. Dudo Physicus & Clericus D. Regis,*
 » qui cum ipso S. recordationis Rege Ludouico in partibus Carthaginensibus fuerat, assistens ei in infirmitate pariter & in morte, cum D. Rege Philippo reuersus est. Paulo post ipsius gloriosi Regis sepulturam, dum esset apud S. Germanum in Laya die Pentecostes, vbi D. Rex Philippus festum suo more Regio tenuerat, sensit se grauius infirmari. Inuasit enim cum febris satis acuta.
 » Die tamen crastina sicut potuit, venit Parisius & iacuit in domo Regis, & tantum inualuit agritudo, quod omnes Medici desperabant, & ipse etiam cum aliis de seipso. Quarto die agritudinis confessione factâ & dispositione de rebus suis habitâ cum dolore intolerabilem sentiret in capite, cœpit benedictum Regem Ludouicum totis affectibus inuocare sic dicens. *Ha ! Domine Rex. Ego fui Clericus vester, & credo vos esse Sanctum. Succurrite mihi obsecro in hac necessitate, & ego sigillatim per noctem ante tumulum vestrum. Quid plura? conualuit. Et mane visionem istam scripto tradidit F. Guillelmo Carnotensi, qui S. Ludouici vitam & miracula conscripsit.*

E

Edmundus Richius Abbononiae in Anglia Patre Eduardo, Matre Mabilia natus, à qua post mortem mariti missus Lutetiam cum Fratre Roberto. Ibi dicitur vidisse Christum specie infantis & cum eo collocutus fuisse. *Magister Artium factus*, inquit Vincentius Bellouacus lib. 31. spec. hist. c. 73. *præter morem tunc legentium Missam & Horas Canonicas quotidie priusquam legeret, audire consueverat.* Rex in Artibus per sex annos, deinde ad Theologiae studia se contulit admonitus à Matre in somnis: tunc prope S. Mederici manebat, & in eius Ecclesia quotidie Missam antequam Classem perceret, audiebat. Post cursum confectum Doctoralem lauream consecutus est, & Magistralē quoque Cathedram ascendit, & *tunquam Lucerna super candelabrum positus*, inquit Vincentias, *omnibus proficere studuit, ac si omnibus esset natus.* Erat enim *Prædicatore egregius, disputator acutissimus, lector pius, & in his omnibus effundebat alitis quod ipse hauserat de fontibus Saluatoris.* Hinc electus ad Archiepiscopatum Cantuariensem multa à Rege, Clero, Optimatibus perpeffus est, ita vt sponte ex Anglia in Galliam exularit. Obiit Pontiniaci 16. Kal. Decemb. anno 1247. & paulo post ab Innocentio IV. & Alex. IV. in Sanctorum numerum adscriptus. Vid. Math. Paris. Inter alios discipulos habuit M. Sennalum qui suo tempore Episcopus fuit Eboracensis, & multas iniurias à Curia Rom. perpeffus fuisse dicitur. Hac de re sic Mathæus Paris. ad an. 1258. quod Sennalum obiisse refert. *Iste verò Archiepiscopus Sennalus B. Edmundi sequens vestigia pedetentim, ut pote ipse in Scholis auditor, Discipulus & Conscholaris, ipsi nitentur prorsus feliciter assimilari, & in moribus conformari. Nec censéo prætereundum, quod huic suo Carissimo B. Edmundus Lector in Theologia Oxoniali dicere consuevit Discipulo speciali. O Sennale Sennale Martyr ab hoc seculo transmigrabis &c.* Fratrem habuit Robertum Richium qui vnà cum illo Oxonii, Lutetiae & Romae versatus est, cumque eo abiit in exilium voluntarium. Eiusdem olim discipulus fuerat Stephanus de Lexintonia, factus postea Abbas Clateuallensis, de quo suo loco. Plura de Edmundo Historici Angli. Scripsit vtilem librum qui *Speculum Ecclesie dicitur*, legiturque in tom. 5. Bibliothecæ Patrum.

F

Franciscus Assisius Minoritarum Institutur ob hoc Academicis accensendus, quod ex ipsius Ordine complures prodierint viri illustres, qui hanc Academiam parentem illustrarunt. Euangelicæ paupertatis ardentissimus sectator fuit, & amator Christi tam feruens, vt in contemptu mundi & omnis consolationis transitoriae vix patem habuerit, inquit Trithemius.

Fridericus Decretorum Doctor commemoratur in Historia Ordinis Vallis-Scholarium pag. 17. diciturque ibi electus Catalaunensis & confirmatus. Verum eam dignitatem vnâ tantum nocte sustinuit, teste Alberico ad an. 1215. Episcopus Gerardus Catalaunensis Episcopatum dimisit: in electione nominatus est Fridericus Archidiaconus, qui per vnâ noctem solummodo onus istud portauit & in crastino renunciauit. Vnde electus est Guillelmus de Pertico consobrinus Regis, frater Rotroci quondam Episcopi.

Fridericus II. Imperator Henrici VI. filius, Friderici I. cognomento Barbarossæ nepos, ab incunte pueritiâ plurimis artibus animum excoluit, plurimasque linguas ad primè didicit, Græcam, Latinam, Germanicam, Italicam, Gallicam & Sarracenicam. Omitto commemorare quàm potens bello fuerit, quàm armis conspicuus. Ad rem nostram maximè pertinet, quod Aristotelis Opera, Ptolomæi magnam Syntaxim, Gregorii Nysseni libros de natura hominis, Medicæque artis authores primarios de Græco & Arabico in Latinum à litteratissimis viris conuerti & Bononiæ doceri curarit. Idem Mathematicas disciplinas in Italia excitauit, Neopolitanam Academiam instaurauit, Viennensem erexit, Bononiensem & Salernitanam reformauit. In Consilium suum claros viros & magni nominis Iureconsultos adhibuit, Petrum de Vincis, Odofredum Beneuentanum & Thadæum Suessanum, quos Præfectos Prætorio & Præsides Curiae fecit. Et licet f.

tali Gentis suæ malo à tribus Pontificibus Honorio III. Gregorio IX. & Innocentio IV. exagitatus fuerit, & hostis Reipub. atque Religionis Christianæ declaratus, non est tamen veritus Nicolaus de Cusa Cardinalis cum *post Carolum M. potentissimum, sapientissimum & Reipub. Christianæ utilissimum Principem* appellare: eumque Ægidius Romanus in libris quos ad Philippum Pulchrum de institutione Principis scripsit, veluti exemplar summæ Principis proposuit. Obiit an. 1250. 13. Decemb. & Panormi sepultus est.

G

G *Aufridus* Archidiaconus Ecclesiæ Parisiensis instituit duo anniuersaria anno 1236. in prædicta Ecclesia celebranda, de quorum institutione vide ea quæ referimus infra in verbo *Petrus Puluerellus*. Ille est fortassis, cuius commemoratus *Summa* in vetusto codice Rectoris.

Gaufridus de Barro vel de Barbo Burgundus ex Decano & Officiale (vt arbitror) Parisiensis & Doctore Theologo Cardinalis S. Susannæ factus à Martino IV. cui familiarissimus ante promotionem fuerat, & à quo in lite Academicorum damnatus nihilominus fuerat iussusque Officialitatem abicere. Obiit Romæ an. 1284. vt scribit Ciaconius, vel potius an. 1286. 12. Kalend. Sept. vt est in Paris. Necrolog.

Gernaſius Giancoſetus de Clinchamp Cenomanensis ex Doctore Theologo & Decano Parisiensis ad Cardinalatum assumptus SS. Siluestri & Martini tit. Equitii à Martino IV. legatus est ad Regem Francorum Philippum, vt auxilium mitteret aduersus Petrum Aragoniæ Regem. Obiit Romæ an. 1287. sede vacante post obitum Honorii IV.

Gerardus Sagarellus Italus Doctore Parisiensis in illo dissidio Dominicanorum & Academicorum scripsit contra Minoritas librum vnum, cui per Apologiam respondit Bonauentura Franciscanorum Generalis, Ille autem Parmæ dicitur fuisse combustus, operâ Mendicantium. Communiter vocatur Gerardus de Abbatis-Villa, quem aiunt Mendicantes paralyſi dissolutum & leprâ percussum obiſſe, quasi in vindictam odii quod aduersus eo conceperat. Contra eum Bonauentura scripsit Apologiam Pauperum, quam sic incipit. *Tantum sibi præſumptionis aſſumpferunt quidam homines &c.*

Gilbertus cognomento Magnus Nationis Anglicanæ ad Cistercienses se contulit, eorumque fertur fuisse Præpositus Generalis. Ille vt scribit Balæus, ætatem doctrinâ, patriam eloquentiâ splendidiorum reddidit. In Gymnasiis Anglicis litterarum studia incunctanter coluit, bonasque disciplinas in aliis regionibus fouit & potissimum Parisiis & Tolosæ vbi prælegit publicè. Claruit an. 1280. & Tolosæ obiit. Scribunt aliqui eum Commentatorem fuisse Euangeli æterni. Fecit etiam Sermones. Nam in lib. vetusto Rectoris ita legitur, *Sermones Gilberti ad statum.*

Godefridus de Fontanis duplex occurrit hoc seculo: alter initio, alter sub finem. Prior Rogerii Toparchæ Condatenſis in Hannonia filius, Cameracensis Episcopus inauguratus Remis an. 1220. dictusque Bonus Episcopus. Libros scripsit de Diuinis Officiis obiitque anno 1238. successorem habuit M. Guiardum de Landuno; & iste M. Nicolaum de Fontanis Godefridi nepotem; qui Coadiutorem & Coepiscopum sibi adlegit Thomam Cantipratanum. Alter Godefridus scripsit contra Mendicantes, id præsertim oppugnâs quod illi vitæ solitariæ laudem & gloriâ affectantes vellent se Parochialibus curis immiscere, nec Prælati parere. Initio autem Tractatus nonnulla præmittit de dissidio quod Prælatos inter & Mendicantes intercessit an. 1283. occasione priuilegiorum à suprema sede obtentorum. Cuius verba nos in historia retulimus. In vetusto Codice Rectoris commemorantur *Quodlibeta M. Godefridi, & Summa Goffridi.*

Gregorius IX. summus Pontifex Innocentii III. nepos, Natione Campanus, patria Anagninus è Comitum familia, Lutetiæ summum in Theologia apicem consecutus est, vt ipse dicit in quibusdam Priuilegiis Vniuersitati concessis: peruenit ad Pontificatum anno 1227. Obiit an. 1241. in antiquo codice Vaticano sic de eo

dem legitur. *Hic natione Campanus de Anagnia nobiliori eiusdem Prouincia ciuitate, Patre de Comitibus Signia, felicitis memoria Innocentium Papam III. consanguinitatis tertio gradu attingens, Matre uero de potentioribus Anagninis exortus; formâ decorus & peruenustus aspectu, perspicacis ingenii & fidelis memoria prerogatiua dotatus, liberalium Artium atque vtriusque Iuris peritia eminenter instructus, fluuius eloquentia Tulliana, sacra pagina diligens obseruator & Doctus, zelator fidei, disciplina virtutis, rectitudo iustitiæ, solatium miserorum, Religionis plantator & custos, castitatis amator & iustus sanctitatis exemplar de Capellania D. Innocentij Papæ III. in honorando Collegio in Cardinalem S. Eustachii modica interiectione promotus, ac non multo post in Ostiensem Episcopum ordinatus.*

Gualterus Cornutus Decanus Ecclesiæ Parisiensis, Henrici Clementis Franciæ Marefcalli ex Sorore nepos, Simonis uero Cornuti Villæ nouæ prope Mustrolum oppidum filius, ad Archiepiscopatum Senonensem assumptus est an. 1221. aliis 1223. Quo anno Philippi Augusti exequias celebravit. De eius promotione Guillelmus Brito in Philippide, cuius versus nos ad an. 1221. retulimus fol. 104. Cum uero à Rege contra Honorium Papam steteret, vix confirmationem obtinuit; obtinuit tamen, & duorum Regum consequentium à secretis fuit. An. 1239. spinæ Coronæ quam, Ludouicus IX. in sacra Capella reposuit, historiam latinè conscripsit; & nos retulimus. Obiit 11. Kal. Maii an. 1241. sepultusque est in Choro Metropolitana à parte dextra Aquilæ sub hoc Epitaphio.

*Præsul Gualterus iacet hic in puluere, verus
Cultor iustitiæ, Cleri Pater, Arca Sophia,
Non parcut gencri nec honori fata, nec ari.
Traditur hic cineri sæx modo, præsul heri.
M. Scribe ad bis C. quater X. addens quoque scribe I.
In summa apposta sic finitur sacra vita.*

*Dum vixit tua, dum valuit Gualtere potestas,
Fraus latuit, pax magna fuit, regnavit honestas.*

Hic M. Gilonem Cornutum de quo supra, successorem habuit, & iste Henricum nepotem. Itaque ab an. 1221. aut certe ab an. 1223. ad an. 1238. tres Archiepiscopi Senonenses ex eadem Cornutorum Gente assumpti sunt, magno Vniuersitatis Parisiensis gaudio, quæ tres istos viros tam insignes, tam sui amantes suo gremio fouerat & litteris claros effecerat.

Gualterus Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis, vir multiplicis doctrinæ, commemoratur in quibusdam Chartis ab an. 1244. quo Cancellariatum inuit ad an. 1248. quo videtur ad Episcopatum Parisiensem fuisse promotus sub nomine Galteri de Castro Theodorici; quam dignitatem tenuit ad an. vsque 1250. successoremque habuit M. Reginaldum de Corbolio.

Guardus seu Wiardus, aliàs Guido, Godefridus & Gilo de Lauduno Cancellarius Vniuersitatis factus an. 1237. post Philippum de Greua; celeberrimæ disputationi de Beneficiorum pluralitate interfuit an. 1238. quo post Godefridum de Fontanis factus est Episcopus Cameracensis. Eius facit honorabilem mentionem Thomas Cantipratanus pluribus locis. c. 19. part. 8. eius sententiam de materia supradicta refert his verbis. *Hoc idem M. Guardus Cameracensis. Episcopus verbo huiusmodi confirmavit. Nollem, inquit, pro toto Arabia aut vna tantum nocte duo Beneficia retinere: & certus tamen essem, quod de mane unum illorum idoneo homini conferretur: & hoc propter incertam visum discreta.* Hanc virum Theologicis Scriptoribus annumerat Pontanus in sua Chronographia, & Molanus in Bibliotheca Belgica his verbis. *Guardus vel Wiardus Episcopus Cameracensis obiit an. 1248 qui alio nomine dictus est Godefridus, Guido seu Gilo de Lauduno. Scripsit fertur de officiis Ecclesiasticis librum, cuius initium est, Quoniam sæpe me rogasti. De Creatione Mundi Dialogus qui inchoatur, Secundum M. Tullium. Ioannes Garecius eiusdem librum de Diuinis officiis citat in lib. de vera presentia Corporis Christi in Eucharistia. At quoque Coluenerius in Notis ad lib. 1. & c. 4. Cantipratani, se duos sermones eiusdem facis prolixos de Passione Domini descripsisse ex antiquo codice MS. Monasterii Eliensis iure*

Duacum, quorum prior hunc habebat titulum *Sermo Domini Guiardæ Episcopi. ad Passionem Domini in die nostræ Redemptionis*, incipiens. *Christus passus est pro nobis*. Alter incipiebat. *Stabat iuxta Crucem Iesu*. Obiit secundum nonnullos Afflinghemij in Brabantia an. 1247. secundum alios an. 1248. ac secundum Gazæum an. 1250. nonnulli verò asserunt obiisse anno 1242. Scribit Cantipratanus l. 1. c. 4. cum fratri cuidam Prædicatori apud Gandauum apparuisse, eique interroganti quomodo ipsi esset, respondisse, *Mortuus sum, debitum commune soluens conditionis humanæ: & ecce ad satis graues transeo pœnas expurgandus, priusquam ad gloriam transferar: nimia securitas me culpabilem reddidit & purgandum; sed via ista quæ contra Hæreticos pro expurganda Ecclesia auidius inhiabam, pœnam meam imminuet & accelerabit gloriam nunc dilatam*. Vide pag. 217.

Guibertus Tornacensis celebris suo æuo Theologus claruit circa an. 1270. ad Minoritas se contulit, & insu Ioannis Tornacensis Episcopi, S. Eleutherii eiusdem Ciuitatis olim Antistitis vitam scripsit. Tractatum de Officio Episcopi deque Ecclesiæ ceremoniis. Opusculum de pace & tranquillitate animi. Scripsit etiam Hodocporicon primæ professionis S. Ludouici Regis ad partes Transmarinas. Item sermones de Dominicis & Sanctis; Quadragesimales; Chronica, quæ nondum in lucem publicam prodierunt.

Guido quis & vnde, mihi incompertum est, sed in vetusto Codice Rectoris commemorantur *Sermones Guidonis*.

Guillelmus de Ioinuilla sacrae Theologiæ Professor è Remensi Archidiacono factus Episcopus Lingonensis excepit primos Ordinis Vallis-Scholarium Instructores Magistros & Scholares Parisienses, & in valle quadam suæ Diocesis collocavit, vnde Vallis-Scholarum dicta & Ordini nomen dedit. Hinc ad sedem Remensem translatus eam tenuit ad an. 1226.

Guillelmus Anglicus Theologiæ quoque Professor, Ordinis prædicti Instructor primus cum tribus aliis sociis, Richardo de Narccio, Eurardo & Manasse. De quibus in historia p. 15. & seq. Fuit iisdem temporibus Guillelmus Scorus, tertius Trinitatensium Minister Generalis, qui obtentâ ab Episcopo Paris. S. Martini Aede. quo loco sua habebat Vniuersitas Comitum, empsisque propinquis ædibus & inhabitatis Ordini suo Maturinensium nomen primus indidit. Obiit an. 1222 3. Id. Maij.

Guillelmus Pictauensis Artium Magister, deinde Theologus, Amalricanæ Hæreseos fautor, cum Guillelmo Aurifice & multis aliis, qui temeritatis & impietatis pœnas lucrunt, quas merebantur. De quibus pag. 50.

Guillelmus de Archeliis vico Comitatus Niuernensis, illustris genere & virtutibus conspicuus primos adolescentiæ annos exegit in Academia Parisiensi, tantæ abstinentiæ & austeritatis, vt Guillelmus Eremita vulgo vocaretur. Patrum habuit Guillelmum Suesionensis Ecclesiæ Archidiaconum, cuius operâ & ipse factus est eiusdem Ecclesiæ Canonicus; deinde Parisiensis. Tum seculi fallacis exofus illecebras, Grandimontensem eremum adiit, vbi oita nescio quâ seditione vir quietis & tranquillitatis amans votum concipere distulit seque postea ad Cistercienses contulit & in Pontinaco Cœnobio Nouitii habitum sumpsit, vbi factus primum Prior Claustralis, deinde Abbas Fontis-Ioannis, postea Caroliloci. Postremo post obitum Henrici de Soliaco Archiepiscopi Bituricensis, inuitus ad eam sedem raptus est an. 1199. impellentibus maxime Abbate Cisterciensi, Legato Apostolico & præsertim Odone Soliacensi defuncti fratre Episcopo Parisiensi, qui inter cetera bona quibus emicuit, inquit Monachus Antistiodorensis, id habebat præcipuum, quod in Beneficiis Ecclesiasticis conferendis non ad genus, non ad munus non ad præces, sed ad mores scientiamque respiceret, nec nisi dignos ad dignitates Ecclesiasticas promoueret. Hinc est quod eius studio Guillelmus ad Bituricensem, Gausfridus ad Turonensem, Albericus ad Remensem Archiepiscopatum promoti sunt: quorum prior Caroliloci Abbas extitit; duo Parisienses Archidiaconi sibi inuicem successerunt, viri insanes vt similes Deum, honestatisque ac iustitiæ præcipui sectatores. Factus ergo Archiepiscopus eundem vitæ cursum semper tenuit, nec destitit asperrimo ciclicio carnem alligere, vt prius consueuerat, cibus abstinere & humilitatem Monasticam sub Archiepiscopali habitu exercere. Erga verò pœnitentes tam benignus & misericors extitit, quàm erga obstinatos seuerus. Albigensium Hæreticorum

corum malleus, contra quos Ducem se præstitit Exercitus Cruce-Signatorum . sed vix artepro itinere subitâ febris correptus interit an. 1209. vt scribit prædictus Monachus. Anno, inquit, Dom. 1209. *Guillelmus Bituricensis Archiepiscopus cum se Cruce signasset, ob hoc præcipue quia Provincia sue multas Ecclesias & aliquas vrbes hæresis pestilens occupasset, dum propositum iter aggreditur, ægritudine tangitur & intra 5. dies sancto sine decedit. Vir Religiosus, simplex & humilis: cuius vita quam accepta Deo extiterit, signorum frequentia innoscit.*

Crebris post mortem miraculis claruit; quorum factâ diligenti inquisitione & examinatione Honorius III. eum Cælitum Catalogo adscripsit. A quo tempore cum Natio Gallicana Patronum accepit, eiusque proinde festum summâ pompâ & celebritate quantâ potuit celebravit, etiamque num hodie celebrat.

Guillelmus de Scilligniaco seu Seliniaco agri Autissiodorensis, patre Burchardo, matre Aænona nobilibus parentibus ortus, postquam liberalium disciplinarum sufficienter peritum se sensit, ad Iuris Canonici scientiam se contulit, in eaque excelluit; sed non iis Facultatibus contentus Theologiam amplexus est, in qua tamen non legitur gradum vllum assumpsisse, aut Magistralem Cathedram ascendisse. In Ecclesia Senonensi Thesaurariâ & Archidiaconatû Præuincensem adeptus est, in Autissiodorensi Decanatum cum adhuc in Scholis esset. Quomodo verò Decanatum exercuerit contra Hugonem Episcopum, dictum est in Historia. Hugone verò defuncto factus ipse est Episcopus Autissiodorensis anno 1206. deinde Honorii III. iussu ad sedem Parisiensem se transtulit anno 1220. Quomodo autem erga Scholares se gesserit, breuiter refert Ioannes San-Victorinus Hoc anno (1220.) captâ Damietâ à Christianis reuersi sunt plures in Franciam. Tunc *Guillelmus* Autissiodorensis Episcopus translatus est ad Cathedam Parisiensem *Pætro* Episcopo Paris. defuncto. Vir quidem nimis seuerus & Regi Philippo infensus & *Vniuersitati Scholarium Parisiensem, cuius imp. obitate actum est vt per dimidium annum à Lectiõibus cessaretur.* Obiit die 23. Nouemb. anno 1223. apud S. Clodoaldum ad Sequanam.

Guillelmus Autissiodorensis, quem malè Myræus & alii quidam Scriptores cum superiore Guillelmo Episcopo confundunt. Ille enim insignis in Academia Parisiensi Philosphiæ, deinde Theologiæ Professor fuit, claruitque Gregorii IX. & Innocentii IV. temporibus. Theologiæ Summam edidit in 4. l. bros Sententiarum, quæ omnium Theologorum manibus hodie teritur, fuitque Parisiis primum impressa an 1500. teste Myræo. Vna eius sententia notatur vt singularis lib. 3. tract. 12. c. 1. q. 2. & c. 2. q. 1. *Quod merita hominum iustorum prius & principalius à fide quam à charitate dependant.* Vide Censuram Bellarmini. Eius anniuersarium celebrabatur olim ab Vniuersitate apud Mathurinos die 3. Nouemb. Sic enim legitur in Calendario libri Rectorii. *In crastino animarum: sicut anniuersarium M. Guillelmi Autissiodorensis.* Quo die Natio Gallicana Regentibus suis qui Missæ interfuerant, pecuniam distribuebat. Sic enim M. Guillelmus Fichet eius olim Procurator in expensarum Indice sui Magistratus tempore factarum scribit. *In obiit M. Guill. Autissiodorensis 2. sol. 8. den.* Et Io. de la Plancke eiusdem etiam Procurator. *Die Lune post commemorationem moriuorum in Missa Vniuersitatis celebrata in Mathurino summam sex solidorum.*

Guillelmus Brito seu Aremoricus duodennis venit è patria Meduntam ad Magistrum quendam qui ibi docebat magnâ nominis famâ, cum non omnes possent Lutetiæ docere. Nec oblitus est in sua Philippide commemorare Meduntensis vrbis laudes, quæ Regi Anglicano oppugnanti fortiter repugnauerat. Sic autem libro 3.

*Si mihi sufficeret dicendi tanta facultas,
Quantum velle datur, vt quod mens concipit intus,
Dicere lingua queas, tua fama celebrior esses
Et maior; totus dignam te laudibus Orbis
Diceret offerri. Si quam tamen hæc mea, si quam
Carmina sunt habitura fidem, si me patiatur
Lino forte legi, tu posteritatis in ore
Semper eris, vinctque tuum per secula nomen.*

Tom. III.

R R r r

*Hoc tibi lingua tui munus largitur alumni.
Ingratum tibi ne me nutruisse queraris,
Vndenis tibi quem cano iam vertice lustris.
Patria Britigenum duodennem misit alendum,
Iam tunc Custalij sitientem pocula fontis.*

Hæc scribebat paulo post obitum Philippi Augusti, anno circiter 1224. quo tempore natus erat annos circiter 45. assumptus autem à Philippo fuerat in Aulam, ut Petro Karlotto primordiales rudimentorum regulas artesque imprimeret. Scripsit metro Philippidem 12. libris distinctam, nempe gesta Philippi Regis, eamque Ludouico VIII. eius filio, ipso Philippo adhuc viuente cuius Capellanus erat, dedicauit, & sic eum initio alloquitur.

*Ergo qui tanto expectas succedere Regi
Vt primogenitus, ut herilis sanguinis heres,
Dignus qui dignè digno decoreris honore,
Illius atque tuis assurgere laudibus, & te
Authorem Dominumque velis præstare libello,
Ammiranda tui Patris & sua facta canenti,
Qui sibi præscribis titulum nomenque Philippi,
Crescat ut ex titulo maior reuerentia libro,
Audeat & tanto sub nomine tutior ire
In medium, lædique minus liuore pauescat.*

Eiusdem Philippi Historiam scripsit etiam solutâ oratione ad annum vsque 1229.

Guillelmus Aruernus patria Aureliacensis, in Diuinis Scripturis eruditus & secularis Philosophiæ non ignarus, inquit Trithemius, ingenio subtilis & apertus eloquio, nec minus conuersatione quàm scientia venerandus. Scribit verò Albericus in Chronico eum Lutetiæ Theologiam interpretatum fuisse, nouam Domum Filiarum Dei inchoasse, & plures mulierculas prædicatione suâ à peccatis retraxisse. Ad Episcopatum Parisiensem post Bartholomæum assumptus est anno 1228. Et sic cum Nicolaus de Braya in Heroico carmine Ludouici VIII. alloquitur.

*Et tu quem decorat virtutum schema, Sophia
Gratia: quem Genitrix & virgo pudica pudicum
Esse sibi gaudet famulum, quo præfule ridet
Artibus ingenuis vernans Vrbs Parisiensis,
Quo festinat eum Aluernia fomite felix.
Gemma Sacerdotum, Cleri decus huc ades, aures
Huc aduerte tuas, cæptis patiare Camænam. &c.*

Sub eo Præfule multa acciderunt digna memoriâ. Constructio Conuentus S. Catharinæ Vallis-Scholarium, an. 1229. Fundatio Cœnobii Franciscanorum an. 1230. secessio Vniuersitatis Parisiensis eod. anno. Dominicanorum Cathedræ Magistrales. Susceptio Coronæ spineæ. Præterea an 1236. & 1238. Comititia habuit frequentissima in Capitulo Prædicatorum, in quibus damnata est pluralitas Beneficiorum: quâ de re Nos in Historia suo loco. Plurima edidit Opera Theologica quæ fuerunt excusa Venetiis, De S. Trinitate l. 1. De primo Principio l. 1. De Sacramentis l. 1. Cur Deus homol. 1. Summam Virtutum l. 1. Summam Vitiolorum l. 1. De Fide & legibus l. 1. De Animabus hominum l. 1. De Bono & Malo. l. 1. De Vniuerso l. 6. De Professione Nouitiorum l. 1. De dono scientiæ l. 1. De Operibus virtutum l. 1. De remediis tentationum l. 1. De pluralitate Beneficiorum l. 1. De Claustro animæ l. 1. De Rhetorica Diuina l. 1. De Pœnitentia l. 1. De Dæmonibus l. 1. In Hexameron. l. 1. In Psalterium l. 1. In Prouerbia Salomonis l. 1. In Ecclesiasten l. 1. In Cantica Canticorum l. 1. In Euangelium Mathæi l. 1. Sermonum l. 1. Epistolarum l. 1. De Collatione & pluralitate Beneficiorum Ecclesiasticorum l. 2.

Diuitias ex redditibus Beneficiorum Ecclesiasticorum parasita oderat, vt in testati Canonici diuitis hereditatem quam de iure occupare poterat, sibi vindicare noluerit. Teste Cantipratano l. 2. de Apib. c. 56. *Audiuius, inquit, de Venerabili Guillelmo nato Aluernia, Parisiensis Episcopo, quod cum nunciaretur ei quendam Canonicum Ecclesie Parisiensis in testatum decessisse, & ipse de iure Canonico in tribus millibus marcharum succedere deberet eidem, complexis manibus respondit, Absit hoc à me sed heu misero pecunia sua secum sit in perditionem. Et hac dicens praecepit pecuniam in usum pauperum erogari. Obiit an. 1248. sepultusque est in Capella S. Dionysij apud S. Victorem Parisiensem cum hoc Epitaphio.*

*Condatus hic recubat fatali sorte Guillelmus,
Parisus Pastor qui gregis aptus erat.
Repperit illustrem caelesti munere famam,
Quam nequit in tanto mors abolere viro.*

Guillelmus de Militona insignis Theologiae Professor, Summam Theologiae Alexandri Alensis imperfectam absoluit, quam 72. Magistri Parisienses signis & sigillis suis commendarunt, & Alexandro IV. obtulerunt. Ad Minoritas se contulit. Et de eo sic Cantipratanus l. 1. c. 1. Vidi alium eminentis vitae virum de Ordine Fratrum Minorum, F. Guillelmum de Militona, qui Magister Theologiae Parisi sanctissimam ac deuotissimam vitam duxit. Hic cum die quadam Parisius predicaret, per horam obmutuit, & verbum vitae resumens, omnibus cum vultu serenissimo valedixit & sic in pace quieuit. Annum non indicat. Eiusdem meminit Henricus Willotius in Bibliotheca Franciscanorum, & aliud miraculum refert littera G.

Guillelmus de S. Amore sic dictus ab oppido huiusce nominis apud Sequanos, vnde oriundus erat. Philosophiam diu professus est, fuitque Procurator Nationis Gallicanae & Vniuersitatis Rector: fuit etiam eiusdem Procurator Generalis seu Syndicus. Ad Theologiae postea professionem se contulit. In dissidio Dominicanorum acerrimum se & intrepidum semper praestitit; adeo ut neque laboribus neque sumptibus parceret, quò iura Academiae contra Mendicantes tueretur. In Regesto Vaticano legitur Ep. 29. ab Innocentio IV. datà Idibus Iulii anno Pontif. 12. ad Guillelmum de S. Amore Canonicum Beluacensem Procuratorem Magistrorum & Scholarium Parisiensium; in qua ei facultatem concedit contrahendi mutui pro expensis & negotiis vsque ad summam 300. libellarum Turonensium super bonis & facultatibus Vniuersitatis. Scripsit contra Mendicantes librum de Periculis nouissimorum temporum, quem sic incipit. Ecce videntes clamabant foris. Angeli pacis amare stebant. Qui liber Anagninae damnatus est & crematus iussu Alexandri IV. non propterea quod haeresim contineret, sed quia Mendicantes nimis acerbè tractauerat. Tota Monachorum cohors illum inter Haereticos reponit: sed longè moderatius de eo loquitur Ioannes de S. Victore ad an. 1254. sic scribens. Hoc anno iterum orta est dissensio in Vniuersitate pro M. Petro (Guillelmo de S. Amore) contra Fratres, sed tandem per Regem Ludouicum pacata est, vt dicitur. Liber M. Guillelmi non quod haeresim contineret, sed quia poterat contra Fratres dissensionem mouere, fuit per Papam condemnatus & combustus. Nam Rex Ludouicus miserat Romam Clericos suos pro negotio Fratrum. Sic Ioannes post Nangium ad an. 1255. sic scribentem. Tandem hinc inde multis propositis damnatus fuit & combustus liber à M. Guillelmo de S. Amore praedicto editus & intitularus De Periculis mundi, in Ecclesia Cathedrali apud Anagninam, non propter haeresim quam contineret, sed quia contra praefatos Religiosos seditionem & scandalum concitabat.

Sed nec ipse Alexander quanquam Guillelmo infensissimus, librum illum vilius Haereseos notat. Hoc enim tantum de eo dicit. Nos eundem libellum qui sic incipit, Ecce videntes clamabant foris, quique secundum ipsius titulum Tractatus breuis de Periculis nouissimorum temporum nuncupatur, tanquam iniquum, scelestum & execrabilem, & instructiones & documenta in eo tradita, vt pote praua, falsa & nefaria, de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica reprobamus & in perpetuum condemnamus. Et post pauca. Si quis verò praedictum libellum ore Apostolico iam damnatum approbare vel quomodo libet defensare presumpserit, tanquam contumax, in-

obediens & rebellis Rom. Ecclesie ab omnibus habeatur. Et in Bulla ad Episcopum Parisiensem: *Denuncies* publicè dilectis filiis Vniuersitati Magistrorum & Scholarium Parisiensium, quod non pro eo quod idem Guillelmus Vniuersitatem ipsam defendit, aut quod pro ea forsitan in Francia vel apud sedem Apostolicam laborauit, cum Magistros & Scholares prædictos tanquam nobilia Ecclesie membra sinceritatis præcipuè affectibus prosequamur, sed pro præfatis excessibus & præcipuè pro prædicto detestabili & à nobis damnato libello sic contra eum processimus, & si adhuc id exegerit proteruia contumacis, *grauius auctore Domino procedemus*. Ergo nullibi eum accusat hæreseos, sed proteruæ duntaxat contumaciæ & rebellionis. Ob idque eum exilio damnauit, & ab ingressu Franciæ prohibuit.

Alexandro tamen mortuo rediit, & Clementi IV. librum Collectionum Scripturæ sacræ tum pacatoribus factis vtriusque partis animis obtulit. Vixit ultra an. 1270. Eum porro Vniuersitas in Ep. ad Alexandrum vocat *fidelissimum patrum*, & M. Ioannes Marunius Doctor Theologus, in suo Poëmate quod vulgò *le Roman de la Rose* vocatur, de hypocrisis & simulatione verba faciens, de M. Guillelmo hæc subiungit.

*Se cil de Saint - Amour ne ment
Qui disputer souloit & lire,
Et prescher de cette matire
A Paris deuant les Diuins.
Ia ne m'y donnent pains ny vins
S'il n'auoit en sa verité
L'accord de l'Vniuersité
Et du peuple communément
Qui escoutoit son preschement.*

Et paulo post.

*Estre bany de ce Royaume.
A tort com' fut Maistre Guillaume
De Saint - Amour, qu'hypocrisie
Fit exiler par grand'ennie.*

Guillelmus de Gressibus vel de Gresseio Gall. *des Grez*, patria Briensis, vir litteratissimus & olim Professor celeberrimus, qui postea factus Episcopus Beluacensis singulari amore & fauore protexit M. Guill. de S. Amore suum Clericum & Canonicum. Nam vt legitur in Archiuis Collegii Sorbonici: primus Prouisor Domus M. Robertus de Sorbona *coetaneos* habuit Guill. de S. Amore Cabillonensem & Canonicum Beluac. quem Vniuersitas Epistola circulari vocat *Doctissimum Clericum suum*, Guillelmum de Gresseio *Episcopum Beluacensem*, Cdonem de Duaco, Christianum Canon. Beluac. Laurentium Anglicum cuius mentio apud Tho. Cantiprat. Decanum S. Mariæ Curtracensis, & Giraudum de Abbatis Villa. Obiit autem Guillelmus Episcopus an. 1266. 22. Feb. & iacet in Capella D. Virg. retro Chorum maioris Basil. vbi hæc Epitaphia.

*G. Beluacensis Prasul, patriaque Briensis
Moribus ornatus, meritis insignis, humatus
Hoc in sarcophago iacet, hæc vt monstrat imago.
Virginis eximium citius coniungitur ara
Prasul presidium, vt sibi sentiat auxiliare.
Altera Inscriptio.*

*G. Beluacensis Prasul, patriaque Briensis
Subiacet huic petra cum puluere, qui tibi Petre
Cultu sincero seruauit, cordeque vero.
Muneribus cuius fere fabrica dicitur huius
Ecclesie facta, vel magna parte peracta.
Librarum Ecclesie duo millia contulit iste*

*Pro defendenda Terra - sanctâ, vel habenda
Pace, decem cum mille libris moriens dedit ille.
Præterea senibus, viduis, nudis recreandis
Necnon virginibus propriis sponsis sociandis,
Theologis Logicisque Scholaribus & Studiosis,
Cæcis, mendicis, verecundis, Religiosis
Bis decies Christo fere millia contulit ille.
Anno milleno centum bis L. duodeno.
Et quantum numerum complens viuendo dierum
Parisius moritur, sed in vrbe sua sepelitur
Depositus feretro, Cathedrato Simone Petro.*

In Necrologio verò vrbis Cathedralis sic habetur. *IX. Kal. Martii* obiit Guil. de Gressibus Episcopus, qui dedit nobis pro anniuersario suo annuatim faciundo 10. solidos annui census, quos reddit domus pauperum Scholarium S. Thomæ. Item 20. solidos, &c.

Guillelmus Schirwode quem Mathæus Paris. *Dunelmensem* vocat, teste Lelando prima litterarum rudimenta & incrementa Oxonii accepit, posteriora verò Lutetie Parisiorum. Lincolnienſis Ecclesiæ Cancellarius designatus, præclare officio functus est, & præsertim in Scholasticis lectionibus, quas ne inani torperent otio, suis in dies exhibebat, inquit Balæus. Huius pietatem erga Oxonienses in Scholarium reductione post interdictum Legati, Ioannes Rossus Waruicensis in libello de Academicis Britannicis mirum in modum extollit. Quam diffensionem nos in Chronologia retulimus ex Mathæo Paris. Obiit Rothomagi an. 1249.

Guillelmus de Wara aliàs Guarronis, natione Anglus, Minorita, Oxonii primum, deinde Parisiis lectionibus præfuit Scholasticis, in quibus auditorem habuit Ioannem Duns cognomento Scotum. Vir fuit subtilissimi ingenii, & Scholasticæ Theologiæ plurimum incubuit. Claruit anno 1270. Reliquit quædam sui ingenii monumenta, & inter alia Commentarios in libros Sententiarum M. Petri Lombardi.

Guillelmus Pagham, quem *de Pagula* appellant, natione Anglus, Doctoralem lauream Oxonii & Parisiis consecutus est. Scripsit quædam Opera. A Clemente V. factus est Episcopus Midenſis in Hibernia. Claruit an. 1280.

Guillelmus Hothun vel Hodon, quem de Odone appellarunt Externi, natione Anglus, Parisiis Doctor Theologus, & Dominicanorum in Anglia Prouincialis fuit. Factus est Dublinienſis Archiepiscopus & citerioris Hiberniæ Primas. Româ quo inerat, regrediens apud Diuionem Burgundiæ urbem obiit an. 1298. eius vero corpus Londinum deportatum Eduardo I. regnante.

Guillelmus Durantus maior Natione Vasco, omnis Diuini humanique Juris consultissimus, Decanus Carnotensis, & ex Decano Mimatensis Episcopus factus anno 1286. Dicitur est *Speculator*, quia Speculum Juris, & Rationale Diuinorum officiorum in 3. volumina digessit. Quod Opus, cum esset M. Henrici de Segusia discipulus, Ottobono Cardinali qui postea Adrianus Papa V. fuit, dedicauit. Scripsit etiam *Repertorium Juris, & Commentaria in Canones Concilii Lugdunensis* sub Gregorio X. haberi. Obiit Romæ an. 1296. Eum aliqui malè confundunt cum M. Guil. Duranto iuniore & nepote, qui Concilio Viennensi interfuit sub Clemente V. & cum Durando de S. Porciano Episcopo Aniciensi & Meldensi post an. 1320.

Guillelmus de Montemoriciaco Prouisor Domus Sorbonicæ, ordine tertius an. 1284. electus iuxta Bullam Clementis IV. vid. pag. 236.

H

H *Aymo* de Fauersham Nationis Anglicanæ relictis Patriæ Scholis Parisios venit, vbi Doctoralem lauream affectus multos ibidem laudabiliter erudiuit. Ingenio ita subtilis fuisse dicitur, vt inter Aristotelicos Aristotelissimus appellaretur. Ad Minoritas se contulit, eorumque fuit Minister Generalis, Iussu Alexandri IV. Breuiarium Romanum correxit & rubricauit, inquit Trithemius. Non-

nulla Commentaria edidit in Sententias, Sermones quosdam, & alia quaedam Opera: florebat anno 1270. Senex obiit Anagnina, vbi à summo Pontifice consolatorias admonitiones accepit.

Helius Dominicanus primus creditur fuisse ex eo Ordine Licentiatus in Theologia à M. Philippo de Greua Cancellario Parisiensi, & post Rolandum Cremonensem Cathedram Magistralis ascendisse: quam tenuit & exercuit inuitis Academicis cum Bono-homine eiusdem Ordinis Theologo Professore, vt dictum est in Historia.

Henricus de Segusia Gal. de Susi in vtroque Iure peritissimus, hortatu Alexandri IV. scripsit in Epistolas Decretales accuratam expositionem. Habuit inter alios in ea scientia discipulum Guillelmum Durantum de quo supra. Ex Archipresbytero Ebredunensi factus est postea eiusdem Ecclesie Archipresul anno 1250. ab Urbano IV. in secunda creatione mense Decembri factus Cardinalis & Episcopus Hostiensis anno 1263. Et ille est qui vulgo Hostiensis à Iure-consultis nominatur. Obiit Lugduni an. 1271. cui in Episcopatu Hostiensi successit Petrus de Tarentasia.

Henricus de Colonia à Patruo viro nobili & Milite Lutetiam missus est ad capescendas bonas Artes & Dialecticam: quo deinde mortuo rediit in Patriam, & in oppido Montis-Martis quod est in Teutonię partibus, per triennium scholam rexit: postea reuersus Lutetiam circa an. 1220. inuenit institutum Prædicatorum Ordinem, ad eumque se contulit patru visionem admonitus & incitatus, vt ait Cantipratanus l. 2. c. 43. *Habuit, inquit, Patrum Nilium, sedulum in cultu Dei in partibus Teutonis oppido Montis-Martis. Hic dixit Henricum iuuenem sagacem videns, atate adultum optimeque in Grammaticis institutum, nisi Paris. ut Dialecticam & Artes ceteras assequeretur. Quod vt factum est, patruus eius defunctus est, & intermissum est eius studium annis tribus, quibus in prædicto oppido Scholas rexit. Et his quidem lapsis apparuit ei Patruus suus dicens: Sumes in remedium pœne qua in Purgatorio crucior, Hierosolymitanam Crucem qua per Teutoniã predicatur, & transfretabis, & exacto quidem tempore cum redieris, perges Parisius iuueniesque nouum Prædicatorum Ordinem, quem intrabis.*

Eo monitore & instigatore Ludouicus libri Thalmudici, quo plurimū utebantur Iudæi, exemplaria omnia Parisios mitti iussit, eaque cõburi postquam à Magistris Vniuersitatis doctrina in iis contenta condemnata fuit. ait etiam Cantipratanus eodem l. c. 10. part. 36. cum Philippo Cancellario Parisiensi de Ordine Prædicatorum detrahenti os obrufisse & tantam confusionem iniecisse, vt intinseco dolore tactus mox obierit. *Cum ipse, inquit, Philippus diebus 15. ante mortem contra eos crudeliter prædicasset, sequenti Dominica Fr. Henricus dictus de Colonia dicti Ordinis feruentissimus & discretissimus Prædicator, Parisius coram Vniuersitate singulis quæ contra Fratres dictus Cancellarius prædicauerat, retractatis ad vnguem, omnia luculentissimè per diuinæ Scripturæ paginam improbauit. Cuius improbationis confusione Cancellarius mox tactus dolore cordis intrinsecus repente contremuit & infirmatus ad mortem obiit.* Ita Cantipratanus in rem suam philippi obitum conuertit. Denique Henricus cum Ludouico Rege ad Partes transmari-
nas reuersus obiit Hierosolymis. teste Antonio Senensi in Chronico.

Henricus Bonicollis aliàs Gandauenfis vel de Gandauo Belga, Archidiaconus Tornacensis, Parisius diu litteris operam dedit. Eius meminit M. Ranulphus Normani Canonicus Ecclesie Parisiensis in Quodlibeto, anno 1274. *Questio est, inquit, M. Henrici Archidiaconi Tornacensis, vtrum in Deo sit compositio ex actu & potentia.* Trithemius scribit eum fuisse in Diuinis Scripturis inter omnes Doctores sui temporis eruditissimum, & in Philosophia Aristotelica valde subtilem, tantæ opinionis & authoritatis in Gymnasio Parisiorum, vt Doctores solennis per vniuersum Christianum Orbem vocatus sit. Addit Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica, præclarum hoc nomen ei inditum communi Academia suffragio. Eumque arcescit Doctores Sorbonicis. Erat autem ingenio subtilis & in disputationibus Scholasticis acutissimus. Scripsit Summam Theologiæ l. 1. Super Sententias l. 4. De Virginitate l. 1. quem sic incepit, *Saris Libris Compilator.* Egregium Opus Quodlibetorum l. 2. In Quodlibeto 2. differit contra dispensationes Papæ de pluribus Beneficiis, eiusque

mandata nihil valere probat contra Dei mandatum. Idque autoritate D. Bernardi confirmat. Quodlibero 8. q. 27. disputat contra abusum Bonorum Eccles. Scripsit quoque Summam Quæstionum Ordinariarum. De Pœnitentia. In Metaphysicam libros 14. In Physicam Aristot. l. 8. & præterea librum de Viris Illustribus, in quo multorum è nostris meminit. Obiit autem in festo Apostolorum Petri & Pauli an. 1293. sepultusque est Tornaci in Ecclesia B. Virginis. Alij scribunt obiisse 8. Sept. an. 1295.

Honorius III. Pontifex ante promotionem Centius Sabellicus dictus, ex illustri nempe Sabellorum Gente. Innocentio III. successor à Cardinalibus electus est Perusian. 1216. Iuris Ciuilis disciplinam in Gymnasio Parisiensi exerceri seu publicè legi vetuit, quo Theologiæ & Decretis Apostolicis plus tribueret autoritatis. Indoctos ad sacerdotium admitti noluit. Vniuersitatem Parisiensem contra vim nouitatesque Cancellarii autoritate suâ defendit; quæ omnia fusè descriptissimus in Historia.

Honorius IV. ex eadem Gente Sabella, Patriâ Romanus, Patre Luca, Iacobus ante dictus Martino III. successit an. 1285, Parisiis se studuisse scribit in Bulla ad Cardinalem Choletum data pro finienda lite, quæ inter Vniuersitatem & Cancellarium Parisiensem intercedebat. Augustinianorum familiam in Concilio Lateranensi non satis probatam, Parisiis vix receptam & à multis impugnatam confirmauit, ei que multa priuilegia indulgit. Carmelitis à Soldano pulsus Album amictum tribuit, qui vestes stragulas & pallia barrata, inquit, ante gestabant. Episcopo Parisiensi indulgit, vt nullus Conseruator seu Executor contra ipsum esse valeret. Legiturque eius Bulla in paruo Pastoralis, f. 11. his verbis.

Honorius Ep. S. S. D. Venerabili Fratri... Episcopo Parisiensi Sal. & Apost. Bened. Exigentibus tuæ deuotionis meritis, votis tuis libenter annuimus, & petitiones tuas quantum cum Deo possumus, fauorabiliter exaudimus. Igitur quieti tuæ paternâ volentes sollicitudine prouidere, vt nullus exemptus Ciuitatis vel Diœcesis Paris. contra te vel Parisiensem Ecclesiam per litteras Sedis Apostolicæ Conseruator seu Executor esse valeat, autoritate tibi præsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Romæ apud S. Sabinam 10. Kal. Martii Pontif. nostri an. 1. Obiit Romæ pridie Non. April. an. 1287.

Hugo de S. Caro vel de S. Theodorico, de Calidorio, de S. Iacobo (his enim omnibus nominibus appellatus est, vt scribit in eius vita Vincentius Iustinianus Dominicanus Colonienfis) Natione Burgundus, è Diœcesi Ebredunensi in Delphinatu Galliæ, vt ait Possuinus; Trithemius verò Barcinonensem appellat, certe ex Barcinoneta valle Delphinatus. Primo iuuentutis flore Lutetiæ Parisiorum liberalibus disciplinis operam dedit, tantosque in virtute & doctrina fecit profectus, vt sacræ Theologiæ Baccalaureus effectus sacras ibidem Litteras cum laude omnium Auditorumque ingenti frequentia publicè docuerit. Prædicatorum habitum sumpsit an. 1227. Celeberrimis de pluralitate Beneficiorum disputationibus interfuit annis 1236. & 1238. Cathedram Theologicam Ordinis rexit tertius, vt scribit Vincentius. Alij verò ordine nonum ponunt. Imo Henricus Gaudau. Primum ex eo Ordine scribit Cathedram adscendisse Magistralem, his verbis. *Hugo Ordinis FF. Prædicatorum qui primus ex illo Ordine Cathedram Theologiæ meruit ascendere Magistralem, totum Corpus veteris ac noui Testamenti dicitur postillasse.* Ab Innocentio IV. Archiepiscopus Lugdunensis factus an. 1244. & paulo post Cardinalis tit. S. Sabinæ: apud quem & apud Alexandrum IV. eius successorem semper pro Dominicanis aduersus Academiam Matrem suam sterit. Obiit an. 1262. 14. April. in Vrbe veteri. Deinde longo post tempore translatus est eius corpus Lugdunum, vbi legitur hoc Epitaphium.

In hoc sepulchro iacet vir venerabilis Deo & hominibus gratiosus Fr. Hugo de Calidorio, Viennensis Diœcesis, tit. S. Sabinæ quondam Presbyter Cardinalis, Luminare magnum Ecclesiæ, Ordinis FF. Prædicatorum Lucerna, Theologiæ Paris. Doctor egregius, famosus Scripturarum Traditor & Expositor præ lucidus, Verbi Dei Prædicator eximius, Oliua pieratis, palma iustitiæ, speculum honestatis, Religiosorum patronus, Veritatis præco, Pater pauperum & solatium miserorum. Obiit an. 1262. 14. Kal. April. Alii an. 1264. obiisse commemorant. Scripsit autem Commentaria breuia in Vniuersa Biblia, quæ Trithe-

mius enumerat. Excogitavit quoque Concordantias Bibliorum, teste Antonino 3. Parte Summæ Historialis, t. 1. c. 5.

Humbertus Vercenesis Hugonis de S. Caro quondam in Parisiensi Gymnasio discipulus, quem secum pertraxit ad Ordinem Dominicanorum an. 1226. vir in Diuinis Scripturis eruditus, inquit Trithemius, & Declamator egregius, vitâ Euangelicus, conscientiam purus, actione præcipuus, eloquio dulcis & ad persuadendum idoneus. Fuit quintus Ordinis Minister Generalis, & Ioanni Theutonico successit ad Episcopatum Bollandensem in Hungaria assumpto. De eo sic scribit Cantipratanus l. 2. cap. vlt. *Huius (Ioanni) successit Venerabilis vir, generosus & spectabilis genere, de Burgundie partibus natus, qui gratiam predicationis insignis, Lector FF. Prædicatorum factus, a deo Rem. Curie gratiosus & charus fuit, ut eum plures Cardinales in Papam eligerent eo tempore quo Dominus Innocentius IV. in Apostolicum est assumptus. Qui postea Prouincialis Franciæ factus, Magister totius Ordinis est factus. Eius temporibus orta est illa discordia memorabilis inter Vniuersitatem & Dominicanos. Scripsit deuota quædam Opuscula, quæ commemorat Trithemius Super Regulam Augustini l. 1. Summam Prædicantium l. 3. Gesta FF. Prædicatorum l. 5. De Officiis sui Ordinis l. 1. De tribus Substantialibus Relig. Epistolarum ad diuersos l. 1.*

I

Iacobus de Vitriaco ex Argentoliensi vico Diocesis Parisiensis oriundus relictis Theologiæ studiis, relictâ Lutetiâ, relictâ Argentoliensi Parochiâ adiunxit se Canonicis Regularibus S. Mariæ Niuellanæ, primùm de *Villebronne*, deinde S. Mariæ de Ognies dictæ in Brabantia. Sacris Ordinibus initiatus est à suo Præfule Parisiensi. Multas Legationes obiit. Et primum Episcopus Acconensis factus, deinde Tusculanus & Cardinalis à Gregorio IX. mense Decembri an. 1228. vel ut alij scribunt an. 1230. Hæreticorum Albigenſium fortis persecutor, sermonum egregius Declamator. Scripsit non contemnenda Opuscula. De vita B. Mariæ Oigniacensis lib. Contra Sarracenos l. 1. Historiæ Orientalis & Occidentalis lib. 2. Epistolas ad diuersos. Concionum de Tempore magnum volumen. De sanctis Mulieribus Leodien. l. 1. Obiit secundum nonnullos an. 1240. secundum alios verò 30. April. an. 1244. Extant eius gesta per M. Franciscum Moschum Niuegellensem Iuris vtriusque Licentiatum, Pastorem Armenteriemſem conscripta.

*Doctrina & pietate cluens hac conditur verna
Vitriacus, Mythes quondam hic columenque popelli.
Sub modio haud latuit tantum iubar. Exerit ille
Egregias animi dotis, linguæque diserta
Summo Pontifici isthæc munia demandante
Pugnat in Albigeos, Cruce in illos plurima signans
Millia, quæ Christi causam victorietus armis
Ingens ardor erat mentis studiumque tueri:
Tantum flexanimæ potuit facundia vocis.
Præsul Achenensis factus dum lustrat Ouile,
Mentibus instillat Diuini serena verbi.
Auocat hos vitis trepidæ formidine panæ
At alios placito accendit virtutis amore,
Communiquè gregis procul à torpore, salutis
Inuigilans commissa salubri pabula suæ
Porrigit, ignitaque preces è pectore promit
Perditus & pernox: quin omnibus omnia factus
Munera solliciti patris indefessus obiuit,
Quo multam Christo sobolem Cæloque dicaret.
Quod si forte lupus prado insidiatus Ouili
Circumcat, mora nulla, armis cælestibus arceat.
Debitus altior hinc gradus est, & purpura digno*

*Apta fuit capiti, toto applaudente Senatu
 Cardine, & celebri Tusculum cognomine donat.
 Quid referam monimenta exautilatosque labores?
 Texuit historiam cui nomina fecis ab Ortu.
 His rerum fatique vices, hic bella recenses,
 Et clades Domino plebem quatiente flagellis,
 Et quas Mahumetes scelerati dogmatis Author
 Urbibus infestis animas demiserit Orco.
 Sermones habiti ad populum prae grande volumen
 Implent eximia frugis doctique laboris.
 Oegniaca vitam Maria dum duplici libro
 Scribit, ad aethereum Lectorem inuitas Olympum.
 Sunt alij ingenij fetus, quos supprimit aetas
 Facta malis, bellorum alij periére tumultu.
 Qui sunt pra manibus, doctrina laude perennem
 Promeritos vitam nullum detruerit animum.
 At pius & sapiens Antistes luce potitur
 Aeterna, meliore sui iam parte beatus.
 Corpus ab hoc tumultu surget, cum buccina voce
 Terribili, vitam sanctos tellure vocabit.*

Eiusdem vitam non inelegantibus versibus describit M. Andreas Hoüus Brugillensis, Regius Duacena in Academia litterarum Graecarum Professor.

*Vitriaci ô magni Manes & nobilis Umbra,
 Ne graue sit decies septem post lustra moneri.
 Natales Argentolei puer edisus auras,
 Sequana quam liquidis argentens alluit undis,
 Haussisti, & Maxia Niuiellidis incolta famâ
 Gloria, & egregij vita caelestis amores
 Parisiis mouère scholis, patriisque Paracum
 Sedibus, ad dictas Lothari agnomine terras,
 Quâ lato Ogniacum perfundit flumine Sabis,
 Brabantum Niuiellam inter Namurque Eburonum.
 His plebis Maria hortatu solenne docenda
 Curio munus obis, & culta fulmine lingua
 Corda feris hominum Christi que incendis amore.
 Nec satis id. Patris te legibus Augustini
 Augustis per vota sacras, & nomine in arctam
 Militiam das rite tuam, quâ publica curas,
 Quâ priuatus agis, vicina per oppida late
 Eximia geminum fama diffundis adorem.
 Leodius sua transcribis tibi munia Praesul,
 Imperijque vices sacri. Tu diuite prestas
 Eloquio, Oratorque patris delecte Quirini,
 In Gentem Albigenûm dirâ impietate nocentem,
 Excisti Belgarum animos, sanctaeque vocasti
 Armatos sub signa Crucis. Te sustulit Aca
 Phœnicum Ptolemaïs Eoa ad Sceptra Cathedra
 Remque Palestinum curans Legate, propinquam
 Christicolis pestem Mahometi ab oculibus arces.
 Inde vltro postioque ad pristina latus honore
 Septra rediis & amica pia secreta quietis.
 Quô Maria te busta tua, quo praescia vatis
 Dicta vocant, quiniisque sacrandae altaribus ades.
 Sed nec claustra tenent nec dulcibus otia curis,
 Quin te dius amor per compita raptet & vrbes,
 Cœlipotens humana serentem in pectora verbum*

*Inque viam errantes prauo de calle vocantem.
 Fors iterum inuidis sibi te, aut malè numen amicum,
 Fors iterum ingratis aut numen honoribus auxit.
 Hugo olim longo tibi coniunctissimus vsu
 Ostia cui nomen dedit & decus Ordinis ingens
 Cardinei summâ Roma iam sede potitus.
 Te quoque purpurea vestis donauit amictu,
 Telegonique urbem Patri commisit habendam.
 Curia dum Roma te limina sacra sperentem
 Detinet, aut studiis florentem ignobilis otâ
 Quo gemitu, quibus Ogniaci te septa querelis
 Quis Eburonum omnis lasè vicinia votis
 Te Patrem vitæque ducem Parochumque vocarunt,
 Quis fundo memoret?*

Jacobus Cisterciensis cognomine ac natione Anglicus, Bernardinæ familiæ Monachus, Doctor Parisiensis, & Collegio Bernardinorum à Stephano de Lexintona Abbate Clareuallensi instituto præpositus, vbi suis Scholastico more Artes & Scripturas interpretatus est. Claruit an. 1270.

Innocentius IV. ante promotionem Sinibaldus de Flisco dictus, ex Iauaniæ Comitibus, Genuentis, Bononiæ totum se ad Ius Canonicum contulit, in quo tantum profecit vt Canonistarum Pater & splendor nuncupari meruerit. Multa Opera in lucem edidit. Iacet in Cathedrali Neapolitana, cum hoc Epitaphio.

*Hic superis dignus requiescit Papa benignus,
 Latus de Flisco, sepultus tempore prisco,
 Vir sacer & rectus sancto velamine tectus.
 Vt iam collapsa mundo temeraria passo
 Sancta ministrari vrbs posset quoque rectificari,
 Concilium fecit, veteraque iura refecit.
 Hæresis illi, su tunc exiit atque recisa.
 Mænia direxit, rectè sibi credita rexit.
 Stravit inimicum Christi Colubrum Fridericum,
 Ianna de nato gaudet sic clarificato,
 Laudibus immensis Vrbs tu quoque Parthenopenfis,
 Pulchra decore satis dedit hic tibi plurima gratis.
 Hoc titulauit ita Umbertus Metropolita.*

» *Innocentio IV. Pontif. Max. de omni Christiana Rep. bene merito, qui Nata-*
 » *li S. Ioannis Bap. 1241. Pontifex renunciatus, die Apostolorum Principi sacrâ*
 » *coronatus, cum purpureo primus Pileo Cardinales exornasset, Neapolim à Con-*
 » *rado euerfam S. P. restituendam curasset, innumerisque aliis præclare & prope*
 » *diuinè gestis Pontificatum suum quàm maximè illustrem reddidisset. An. 1254.*

» *B. Lucie Virginis luce, hac luce cessit. Annibal de Capua Archiepiscopus Nea-*
 » *politanus in sanctissimi Viri memoriam abolerum vetustate Epigramma restituit.*

Ioannes de Villa. Abbat. vulgò de Abbat. - Villa Nationis Picardiæ, Decanus Ambianensis post laudabilem Artium liberalium professionem ad Theologiam se contulit, in qua plurimum excelluit, eamque multis annis in studio Paris. egregiè docuit, inquit Trithemius. Hinc, vt ait Albericus, an. 1225. auctoritate Romani S. Angeli Cardinalis Diaconi Apostolicæ sedis Legati Remis postridie B. Lucæ M. Ioannes de Villa. Abbat., vir honestis moribus præditus, ad prædicandum optimus Theologus, Ambianensis Decanus consecratur in Archiepiscopum Bisuntinensem. Hunc Iacobus Chiffletius confundit cum Ioanne Halgrino auctore Sexti Commentarii in Cantica: sed ab aliis reprehenditur. Idem Anagninæ à Gregorio IX qui eum certe in Scholis parisiensibus nouerat, mense Sept. an. 1227. Cardinalis creatur Episcopus tit. S. Sabinae. Statimque ad prædicandam Cruciadam vt vocant, contra Sarracenos mittitur in Lusitaniam & Hispaniam. Ab eodem legatur ad Fridericum II. quem ad amicâs pacis condiciones adduxit. Hunc

ex Hispania redeuntem M. Raimundus de Penna-forti subsecutus est valido & irresolubili mutuz & indeclinata necessitudinis nexu adstrictè deuinctus. Scripsit sermones de tempore lib. 2. & de sanctis l. 2. Eidem tribuitur Expositio in Cantica Canticorum. Obiit Romæ an. 1236. aut 1237. & Gaufridus de Castilione à Gregorio donatus est eodem S. Sabinæ titulo & Cardinalis creatus. Eius meminit M. Ioannes de Columna Cardinalis in Ep. ad Legatum in Anglia commorantem an. 1237. Itaque malè aliqui eum fato functum scribunt an. 1240.

Ioannes Egidius, seu de S. *Quintino* Nationis anglicanæ Oxonii primum, deinde Lutetiæ Artes liberales magnâ Discipulorum frequentiâ docuit, irem & Montpellierani Medicinam, fuitque Philippi Augusti Archiater: postremo Theologiam. Cum autem certâ die de duobus Mendicantiû Ordinibus temporibus suis exortis differeret, præsentè populo è suggestu descendit, depositaque veste seculari Dominicanam induit an. 1222. & iterum suggestum conscendit. vide pag. 82. 83.

Ioannes de Columna natione Italus ex illustri Columnensium Gente, magnæ in Curia Rom. sub Gregorio IX. autoritatis. Eius meminit Mathæus Parisiensis in multis locis. Ad an. 1232. ait eum examinasse cum quibusdam aliis Cardinalibus Ioannem Priorem Augustinensium Cantuariensium in Archiepiscopum electum. *Venit*, inquit, *eadem tempore Romam Prior Ioannes*, electus Cantuariensis in hebdomada Pentecostes. Et cum litteras suæ electionis D. Papæ exhibuisset, præcepit M. Ioanni de Columna & aliis quibusdam Cardinalibus, vt examinarent illum si dignus esset ad culmen huiusmodi promoueri. Qui cum examinassent per triduum electum illum, in decem & nouem, vt dicitur, articulis diligenter, protestati sunt coram D. Papa se causam in ipso legitimæ reculationis non inuenisse. Veruntamen visum est D. Papæ de electo memorato, quod nimis esset senex & simplex & ad tantam insufficiens dignitatem.

Hic autem Cardinalis adductus initio Gregorio Pontifici contra Fridericum Imperatorem, nescio quâ postea Romanæ Curiz inconstantiâ leuitate & confusione offensus, animum mutauit. Extraxit eius Epistola secreta apud Mathæum Paris. ad Legatum sedis Apolliticæ in Anglia commorantem amicum suum, quâ Curiz confusionem describit. *Hæc*, inquit, *Charitati vestre celare non debeo*, quod nimis auidè vel potius inconsultè se Mater immerisit fluctibus & in fauces luporum vitronea se iactauit: duorum tantum fuit consilio, tertio annuente: quin verius gressu præcedente consilium & cocis præcedentibus cum tractatu. Hinc est quod libertas abiicitur, seruitus inchoatur, sanctuarii sidus effunditur, ancillatur patrimonium, superbia exaltatur tonantium, carcer emitur, honor contemnitur, appetitur confusio, armatur molestia, tranquillitas effugatur, non curatur de fratrum & exterorum scandalo, irrisionibus irridetur, cæcus locodiuiditur, differuntur negotia, instantes protracti sermonibus diuinâ expectationum lassitudine fatigantur. Voluimus reformare statum vt sæpe tentauimus, & ecce deformis destrutio subintravit. Incassum traduntur consilia, vbi voluntas non sistitur fræno prudentiæ, sed impetu agitata profilit ad procliuia, nec patitur retardari. Accedit ad doloris cumulum nobilis illa Columna quæ tam magnificè structuram Ecclesiæ sustentabat, recolendæ videlicet memoriæ *D. Sabinensis* (Ioannes de Abbatis-Villa) subitò substractus de medio, molestiæ primum dolore percussus, ac postmodum infirmitate lentâ vexatus obiit in Domini potentias ingressurus, ruinæ casum occasionaliter Matri relinquens cum gemitu & mœnore. Hæc ad an. 1237.

Ad annum verò 1240. refert idem Mathæus, quo pacto M. Ioannes à Gregorio defecerit, propterea quod iubenti Papæ vt inducias quas cum Imperatore pepigerat, reuocaret, & rescinderet *Papa pœnitens & dolens quod treugas acceperat, vocauit M. Ioannem de Columna & D. Raimundum excellentes Cardinales, dictarum treugarum Mediatore & aduersus Imperatorem intercessores*. Et dixit Ioanni. Confundor in memetipso, quod treugas concessi inimico Ecclesiæ Friderico. Vnde igitur tu, qui interpretes fuisti super hoc inter Nos, festines ad ipsum, ipsas me nolle acceptare denuncians, me illi inimicum fore ex hoc nunc & antea sub diffiduatione audacter attestando. Cui Ioannes, *Absit Domine hæc leuitas verborum in ore tanti viri ad tantum Principem destinanda præcipuè per nos qui non vulgares reputamur*. Huic enim consilio instabilitatis ac infidelitatis

nequaquam consentio, sed constantor contradico. Cui Papa, Nec ego de catero te habeo pro Cardinali. Et ait ei Ioannes, Nec egote pro Papa. Et sic recessit de amico factus aduersarius. Obiit anno 1244. mense Feb. in octauis Purificationis. Et de eodem sic Mathæus ad illum annum. *Obiit vas superbia & omnis contumelia Ioannes de Columna Cardinalis Roma.* Qui inter omnes Cardinales in possessionibus secularibus claruit potentissimus. Vnde efficacissimus discordiæ inter Imperatorem & Papam seminator extitit & sustentator.

Ioannes Bonus-Valeus, vulgo de Cantiprato, quia apud Cantipratense Canonico-regularium Cœnobium nomen dedit, Discipulus olim fuit M. Petri Cantoris, de quo diximus ad superius seculum. De hoc autem Ioanne sic scribit Thomas Cantipratanus l. 1. de Apib. c. 1. *Alium*, inquit, *vidi emerita vita Canonicum in Monasterio Cantipratensi diebus undecim ante mortem*, qui Ioannes nomine, cognomento. *Bonus-Valeus*, vir litteratus & bonus, innocentissimam vitam duxit ab annis puerilibus vsque in æuam vitæ. De hoc Bono viro mihi sui Concanonici referebant, quod cum esset Parisius, & auditor esset beati & magni viri M. Petri Cantoris Parisiensis, quibusdam dubitationibus & tentationibus fluctuabat, & supplex super hoc in oratione factus, vidit manifestissimè beatos Apostolos Petrum & Paulum, & mox eorum solatio ad spem gratioris vitæ meritò confortatur. Hic gloriosissimam Christi Matrem miro feruore complectens inter cetera quæ de ea composuit, duos istos versus incomparabiles edidit.

*Felix Mater aue, quæ mundus soluitur à vâ
Quæ Genitricis Eua vâ facis esse breue.*

Ioannes de Ninella Leodiensis Ecclesiæ Decanus è Fulconistis Concionatoribus vnus fuit, vt ad superius seculum & in Catalogo vitorum illustrium retulimus. Placet hic referre tantummodo quæ de eo scribit Cantipratanus l. 2. c. 37. *M. Ioannes de Ninella Leodiensis Ecclesiæ Decanus diuitias contempfit & gloriam & in Monasterio de Oignies ad Regularem Ordinem venit.* De hoc beato viro quædam audita narramus. Vix vnquam indulfit otio vel quieti, quin semper indefessè in reuocatione animarum pereunantium laboraret. Et vide zelum. Eo diutinâ & graui podagræ molestiâ laborante, quidam nominatissimus Physicus à superioribus partibus Galliæ, vt eum propriis expensis curaret, aduenit. Cumque à Medico quæreret, quantum se temporis expendere in morbi remedium poteret, respondit, perfectissimè, inquit, infra menses 4. vos curabo. Mox ille tibiam manu percutiens clamosè dixit. *Heu me miserum tunc*, si pro ista, cum Deus voluerit in proximo, putredine resoluenda, à prædicatione & salute hominum etiam 3. Hebdomadibus cessem; & animæ quas Christus pretio sui sanguinis emit, per me interim liberandæ à Dæmonibus distrahantur. Vos autem Magister Charissime, ad patriam redire poteritis cum placebit, bonam voluntatem vestram atque labores vobis Christus ipse restituar.

Ioannes de Candelis vulgò de Candel Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis successit anno 1208. M. Præpositiuo: sic enim legitur in Chronico Alberici. *Post Cancellarium Parisiensem M. Præpositiuum* virum mirabilem, Natione Lombardum, qui fecit optimos sermones & quasdam postillas sententiarum, fuit Cancellarius Quidam M. Ioannes de Candel, & post eum M. Stephanus Decanus Remensis.

Ioannes de Cella S. Albani in Anglia Abbas, de quo vide quæ retulimus p. 77. & si plura cupis, lege Mathæum Parisiensem in vitis Abbatum San-Albanensium.

Ioannes de Rupellis insignis Theologiæ Magister in Academia Parisiensi, se cum Alexandro de Ales in declaratione Regulæ FF. Minorum ad Ministrum Generalem subscripsit, inquit Trith. cum quo etiam obiit eadem die. 6. Kal. sep. anno 1245. & sepultus est Lutetiæ in æde Franciscanorum. Primus omnium dicitur libros sententiarum M. Petri Lombardi commentatus fuisse. Scripsit ceterè super sententias l. 4. summam virtutum & vitiorum l. 1. De anima quoque l. 1.

Ioannes Blondus natione Anglus, inter Doctos Doctissimus Leland teste, Oxoniæ primus, inde Lutetiæ Parisiorum studuit tantâ cum felicitate, vt Oxoniæ

denuò reuersus vnusex multis publico stipendio illic Theologiam professus fuerit. Quod cum aliquandiu cum ingenti fructu fecisset, accepit in Ecclesia Eboracensi honestissimum doctrinæ & virtutis suæ præmium, nempe Præbendam seu Canonicatum: nec multo post electus Cantuariorum Archiepiscopus, quo nomine Romam petiit anno 1232. vbi Archiepiscopatu spoliatus, inquit Balæus, quia contra Synodi Oecumenicæ decretum duo Beneficia absque Papæ consensu occuparat. Obiit an. 1245. & est ille Ioan. Blondus qui simul cum aliis Anglis Lutetiam reliquit ob seditionem anni 1229. tuncque Theologiam Oxoniæ profitebatur.

Ioannes Basingus aliàs de *Basingstoke* fundamenta disciplinæ Philosophicæ Oxoniæ iecit, deinde Lutetiam Parisiorum, morem studiosorum sui temporis secutus, peragrato itinere petiit, inquit Balæus. Tum Athenas profectus omnium bonarum Artium parentem simul & nutricem vbi Constantinam Virginem de penitioribus operosæ naturæ causis magna cum autoritate disputantem audiuit, sub quâ plus profecit quàm vllibi sub Magistris. Inde exemplaria Græca in Angliam transtulit, quæ in Latinum vertit. Hinc factus primo Archidiaconus Londinensis, deinde Lecestriensis. Obiit an. 1252.

Ioannes Belin Gallicus ex iis vnus, qui contra Dominicanos pro Academicis Romam profecti sunt: de eo sic Mathæus. *M. Ioannes Belin Gallicus, nominatissimus Philosophus, Regens in Artibus.*

Ioannes Dritonus aliàs de Sicca-Villa dictus, ex illustri anglorum familia natus pueritiam in Anglia artibus liberalibus instruxit; deinde ad Academiam Parisiensem de more maiora studia sectatus contendit. Philosophiam primum professus, deinde Theologiam, in quâ Doctor factus. *Rektor* Vniuersitatis erat, cum exarsit an. 1256. discordia inter Dominicanos & Academicos. Quâ de re sic Balæus. *Contigit graues fieri molestaciones & schismata suscitari per Dominicanos ac Minoritas, dum ille anno Domini 1256. summus esset Gymnasi moderato. Nam quidam eorum in summum Christi vituperium, Sathanicum illud opus ex Ioachimi & Cyrilli Monachorum somniis constitutum, pro aeterno Dei Euangelio in apertis Scholis exponere presumpserant. Quorum impudentias horribiles post Guillelmum de S. Amore atque alios pios Theologos & iste tam voce quàm scriptis peracriter tetigit. Scripsit de Principiis naturæ, vt legitur in Indice Scriptorum Originalium in antiquo libro Rectoris.*

Ioannes Gualensis, vel *Dualleys* Natione Anglicus, Magnus Theologus & in omni Doctrina Scholastica doctissimus ea ætate habitus, relictis Oxoniensibus Scholis Parisiensem Academiam petiit, vbi tantam diligentiam & operam studiis adhibuit, vt *Trisnegistus* & *arbor vite* appellaretur, testibus Trithemio & Balæo. Ibi diu Theologiam docuit maximo auditorum suorum applausu. Minoritarum habitum sumpsit. Multa extant eius Opera, quæ Balæus & Trithemius enumerant. Claruit an. 1260.

Ioannes Grammaticus Natione Anglus, sic dictus quod insignis Grammaticus esset. Oxoniæ primum deinde Lutetiæ studuit & docuit. Reuersus in patriam Nobilium ac Magnatum filiis *Didascalus* præpositus. Scripsit multa Opuscula metricè. Inter alia, super *Ouidii Metamorphosin* lib. 1. qui sic incipit *Paruus maiori parat.* De arte Metrica lib. 1. *Parisiana in bar diffundit gloria.* Compendium Grammatices lib. 1. *Grammaticam trinitatis apex.*

Ioannes de Parma Bononiensis Ordinis Fratrum Minorum Minister Generalis, qui sententias legens Lutetiæ detestandum illud Euangelium æternum circa an. 1254. edidisse fertur: contra quod Academia Parisiensis vno ore declamauit in Scholis & in publicis suggestibus. Qui liber cum ad Alexandrum IV. delatus fuisset, crematus quidem fuit iussu pontificis, *Sed clam*, inquit Mathæus parisiensis. ne Ordini Franciscanorum probro daretur. Sunt tamen qui Ioannem de Parma ab hocce crimine absoluant. Cum autem in Gynnasio Parisiensi sententias legeret, absens in Generalem electus est.

Ioannes Parisiensis Magister in artibus publicè aliquandiu docuit, deinde ad Theologiam se contulit, in qua Lauream Doctoralem consecutus publicam etiam in ea Facultate Cathedram tenuit magnâ discipulorum frequentia. Demum Dominicanorum habitum sumpsit. Scripsit super sententias. Florebat an. 1270.

vsque ad an. 1300. vixit: nam à Rege contra Bonifacium VIII. scripsit de potestate Papæ & Regis. Is est forte Ioannes de Allodio, de quo infra.

Ioannes Londinensis, iuuenis fortunæ destitutus bonis Rogero Bacono innotuit, quo præceptore vsus est, quemque ad Academiam Parisiensem secutus Liberalibus Artibus & imprimis Philosophiæ strenuam nauauit operam, vt patet ex fragmento Epistolæ Baconi ad Clementem IV. in qua continentur hæc verba. *Non remansit vnus Parisiis qui plus nouit de Philosophiæ radicibus, quamuis & fructus nondum produxerit propter iuuenilem aetatem.* Hunc Romam misit Baconus ipse cum libellis & organis Mathematicis à se compositis ad Clementem IV. hoc nomine, vt Interpretetis in rebus difficilioribus partes egregiè præstaret. Hæc ex Lelando. Claruit Ioannes circa an. 1270.

Ioannes Ciolleti aliàs Cholet Beluacensis ex oppido Nointel, in Academia Parisiensi olim Iuris Doctor & Professor, Simonis de Bria Cardinalis S. Cecilix familiaris, ab eodem in Pontificem Martinum electo ad Cardinalatum euectus titul. S. Cecilix, legationes obiit in Gallis plures. Composuit litem inter Academicos & Cancellarium Parisiensem exortam iuxta mandatum & Bullam Honorii IV. Collegium Choletæum fundauit. Obiit an. 1292. & sepultus est in Abbatia S. Luciani apud Bellouacos. Cuius ibi legitur hoc Epitaphium rudi carmine conscriptum.

*Hac in Cappella latet Orbis fulgida stella,
Cuius fulgore Regio hac fuit in honore.
Francia Legatum suscepit eum sibi gratum,
Formam virtutum, Francorum nobile scutum.
Hic vir compositus, vir verax, virque peritus,
Iustus, munificus, Regum specialis amicus.
Ergo necem flores præclari Patris & oves
Vt post hos flores fructus capiat meliores.*

Ibidem in pariete.

*Ista legens siste, pensa quantus fuit iste,
Cuius tam pulchrum cernis fulgere sepulchrum,
Estrosa sub petra, quam premunt subdita metra,
Est tanti floris vis se diffundit odoris.
Ecce sub hoc tumulo Venerabilis ossa Ioannis
Cecilia titulo decorati pluribus annis.
Postea Legatus fuit inclytus atque probatus
Vir magni cordis, cuius mens nescia sordis.
Gloria Francorum, decus orbis, formaque morum,
Fautor iustorum, constans vltor viriorum,
Canonis & legum Professor erat Generalis.
Francorum Regum Consul bonus & specialis.
Prouocet ad stertum pietas recolendo Choletum,
Tanquam delectum fontem bonitate repletum:
Mors quid fecisti vite resicans iter istius?
Multa Gregis Christi charismata subri puiisti.
Dapsilis & mundus, verax fuit atque fidelis.
Floreas in cælis, quia vnus sibi nemo secundus,
Annos de promas octo de mille trecentis
Augusti nonas quarto, lux est moriensis.*

Ioannes Fraquetus Monachus Antiffiodorensis scripsit Chronicon breue & Compendium ab orig. mundi vsque ad an. 1272. quod extat in Bibl. Victorina.

Ioannes Wallius ex Diocesi Wigornienfi Theologiam magna cum frequentia & discipulorum applausu Lutetiæ docuit obiit an. 1300, Idem forte cum Ioanne Gualenfi.

Ioannes Peckam S. Bonauenturæ Discipulus, Theologiam Lutetiæ diu professus est, deinde Oxonii: ad ordinem Minorum se contulit: in Angliam profectus à

D. Papa in Cantuariensem Archiepiscopū consecratus est. Deinde Minister Prouincialis Angliæ, ac tandem lector Palatii in Romana Curia factus est. Ordinis sui zelator eximius, carminum dictator egregius: affatus pompatici fuit, mentisque que benignæ extitit & animi admodum liberalis, inquit Tho. Walsingham. Malè cum Myræus ait desuisse viuere an. 1200. siquidem ut ipse ait *donauenturafuit Discipulus*. De eo sic breuiter Harspeldius. *In prima adolescentia in Galliam profectus est, litterisque dedit operam apud Lutetiam Parisiorum, ubi & Oxoniæ atque adeo Romæ sacram Theologiam cum magna sua laude magnoque Discipulorum profectu professus est*. Vide plura 13. secul.

Ioannes de Allodio, seu de Aurelianis Cancellarius Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis, eximia vir Doctrinæ, nec minus inclytæ virtutis. Cum quo tamen Vniuersitas, quod inconsultis Examinatoribus Fernandum Aragonum Regis filium licentiâ donasset, litem exercuit, ut dictum est in historia: ob idque substituit alium ipsi Cancellarium: qui Licentias impertiretur, ut notauit Chronicon Rotomagensis. Post mortem Stephani Temperii postularus in successorem non acquieuit postulantiū votis, imò nec iussis Nicolai Pontificis. Quippe relictis mundi occupationibus ad Dominicanos se contulit. Et ille cum aliis sui Ordinis appellationi ad Concilium Generale per Philippum Pulchrum à Bonifacio VIII interiectæ adhæsit an. 1303. Vide supra *Ioannes Parisiensis*.

Jordanus seu *Jordanes* Natione Teutonicus, post S. Dominicum Magister Generalis, non minus sanctitate quàm doctrinâ eximius, qui suis prædicationibus, integritate vitæ, probatis moribus & exemplo plus quàm mille Fratres in Ordinem pellexit. Sub eo primùm Licentiatifratres ad legendum Sententias Parisius, & duas Cathedras obtinuerunt, in quibus docuerunt F. Rolandus Cremonensis & F. Helyas Gallicus. Ille Parisius instituit *Collationes Scholarium*. Item ut cantaretur *Salue Regina post Completorium*. Multos Vniuersitatis Magistros, Doctores in Theologia & in Iure Canonico in Ordinem suum admisit, qui cum ante professionem docuissent in Vniuersitate, post indutum Monachismum idem ius retinere voluerunt. Hinc orta dissidia in Vniuersitate. Obiit an. 1237. Vide quæ de eo diximus in Historia. Vide etiam Cantipratanum.

L

L *Aurentius Anglicus* florebat eo tempore quo Academici cum Dominicanis contendebant. Doctor Theologus, & Collegii Anglici apud Lutetiam instituti Præpositus Gymnasiarcha. Acrifer & in Scholis & in sacris suggestis Academicam contra Dominicanos defendit cum Guillelmo de S. Amore & Geraldo Sagarrello: longè verò acrius & vehementius postquam editum est *Euangelium Æternum* ex Ioachimi & Cyrilli erroribus confarcinatum. Tunc igitur edidit ipse in lucem librum *Contra Pseudo-Predicatores*, & Defensorium Guillelmi. Nihilominus tamen territus Alexandri IV. fulminibus, Prædicatorum clamoribus, Alphonsi Pictauiensis Comitis comminationibus destitit: inceptorum adeo illum periculis, inquit Balæus, *ut inter Dominicanos sepeliri se permisit*. De eo Cantipratanus lib. 2. c. 10. *M. Laurentius Anglicus*, inquit, *post grauiissimam Fratrum persecutionem datis librorum copiis Fratribus Prædicatoribus Parisius moritur, apud eos mirè pœnitens delatus est & sepultus*.

Latinus Malabranca Romanus Nicolai III. ex sorore nepos, cum Lutetiæ Iuri Pontificio multam operam dedisset, iamque Doctoratus insignia suscepisset, Ordinem Prædicatorum ingressus est, in quo Magister primò in Theologia, mox Prior S. Sabinæ de Vrbe, Definitor Capituli Prouincialis Vrbeuetani creatus est; deinde à Nicolao auunculo Cardinalis & Episcopus Ostiensis factus. Obiit Perusii anno 1294. 4. Id. Aug. sub Cœlestino.

Lucas Decanus erat Ecclesiæ Parisiensis an. 1232. legitur enim in paruo Pastoralis Charta de nemoribus apud Roserum & Vernotum à Capitulo Paris. M. Alberico concessis, sic incipiens. *Lucas Decanus totumque Capitulum Parisense*. Eiusdem mentio fit in Scheda Tabularii Parisiensis an. 1323. in Archiuio Fofatenfis 1236. at in aliis in membranis Simonis de Pissaco mense Aprilian 1244. 1253. & 1254. ut legitur in Gallia Christiana. Is est Procudubio M. Lucas, cui Alexan

der IV. cuiusdam suæ Bullæ executionem demandauit contra Vniuersitatem.

Ludovicus Philippi Augusti filius an. 1215. contra Albigenses profectus cum Simone de Monteforti Comitem Tolosanum debellauit. Idem an. 1216. in Angliam transfretauit ad debellandum Ioannem Anglorum Regem. Patri successit an. 1223. summo omnium Francorum applausu & gaudio. Guill. Brito in sine Philippidos.

*Hæc satis est, Ludovice, tenus eecinisse Parentis
Me tibi gestarum, dilucida poscimus, ecce
Ilia ducis equus crebro salientia pulsu.
Plurima sunt digesta quidem, sed plura supersunt,
Quæ tu committes aliis tractanda Poëtis,
Vberiore scient qui venâ excudere versus,
Qui melius poterunt ac plenius omnia digno.
Magnificare stylo sancti miracula Regis,
Signaque virtutum quibus illum Cælica virtus
Mirificat, cinemque probat de milite factum.
Hi plectro graniore canent primordia Regni
Clara tui, quantis iubilis & plausibus omnes
Iocundata nouum suscepit Gallia Regem,
Quam celebri sumpu, quo lumine, quam speciali
Ornatu fuerint solemnizata diebus
Gaudia continuis toto celeberrima Regno.*

Eidem Ægidius Parisiensis suum Carolinum in quinque libros distinctum dedicauit; & in calce libri 5. de Litteratis Parisinis agit. Eiusdem gesta Heroico carmine complexus est Nicolaus de Braya. Testamentum condidit mente Iunio an. 1225. cuius Executores nominauit Carnotensem, Parisiensem & Siluanestensem Episcopos cum Abbate S. Victoris. Obiit verò an. 1226.

Ludovicus IX. vix duodenis prædicto Ludouico successit & infra mensem à Patris obitu Remis Dominica 1. Aduentus à Iacobo Sueffionensi Episcopo, vacante sede Remensi, inunctus est an. 1226. In primis adolescentiæ annis litterarum notitiâ animum excoluit, iisdemque liberos suos informari voluit, quò ad Regni gubernacula forent aptiores. Nemini Beneficia Ecclesiastica conferre solebat, qui non esset tam litteris quàm bonis moribus imbutus: neminique plura conferebat, vt ante diximus. Vniuersitatis suæ Parisiensis commodis & tranquillitati consuluit: paulo tamen nimis Mendicantibus ipsius aduersariis fauisse videtur. Nec mirum, ab illis enim educatus fuerat, eorum consilio utebatur in omnibus fere gerendis, adeoque ab eis seu seductus seu impulsus fuerat, vt de abiiciendis Regni habenis cogitaret, deq; habitu assumendo Prædicatoris; & fecisset, nisi ab vxore & liberis retentus fuisset. Vnde etiam teste Nangio, *domos quamplures FF. Prædicatorum atque Minorum in diuersis Regni sui partibus adificauit, & iam inceptas ad consummandum adiuuit.* Obiit anno 1270. in Oriente quò fuerat iterum profectus contra Sarracenos. Eius ossa in Franciam reportata, in aede San. Dionysiana recondita sunt an. 1271.

M

M*artinus* IV. summus Pontifex, ante promotionem Simon de Bria dictus, ex Canonico & Thesaurario Ecclesiæ S. Martini Turonensis Cardinalis factus S. Cecilie ab Urbano IV. multas legationes sub diuersis Pontificibus obiit. Vniuersitatem Parisiensem cuius se alumnum fuisse gloriabatur, pluries reformauit, statutis muniuit, amotâ seditionum materiâ paccavit & pristinae tranquillitati restituit. Obiit anno 1285. Vide infra *Simon de Bria.*

Martinus Polonus, Nicolai III. aut Ioannis 21. nō Innocentii IV. Pœnitentiarius, scripsit Chronicon in cuius præfatione hæc habet verba. *Ego Fr. Martinus D. Pa-*
pe Pœnitentiarius, & Capellanus ex diuersis Chronicis & gestis summorum Pon-
tificum

tificum & Imperatorum præfens Opusculum vsque ad Ioannem XXI. Papam deduxi inclusiue. Ioannes autem 21us obiit an. 1277. ei que successit Nicolaus III. à quo ad Archiepiscopatum Gnesnensem in Polonia assumptus est an. 1278. Viterbij 10. Kal. Iulij, sed paulò post obiit. Hinc ergo facile conuincuntur erroris, qui scribunt fuisse Innocentij IV. Pœnitentiarium. Inde verò ortus error, quod ipse Innocentij Legatus fuit in Anglia quidam M. Martinus, cuius extorsiones pluribus in locis exaggerat Mathæus Parisiensis. ad an. 1244. Circa idem tempus misit D. nouus Papa quendam nouum in Angliam pecunia extortorem M. videlicet Martinum, authenticum Papale deferentem, & habentem potestatem excommunicandi, suspendendi & multipliciter voluntati sua resistentes puniendi.

Mathæus Parisiensis Natione Anglus, professione Monachus San-Albanensis, quod nomen vnde habuerit, ait seignorare Lelandus. Nostratem fuisse, inquit, quamuis Parisius dictus sit, mihi quidem constat. Nam Parisiorum cognomen olim apud Anglos erat, quemadmodum & nunc celebre. Nisi quis sentiat illum à vulgo Parisiensem nominatum, quod aliquando Lutetia Parisiorum studuerit. Sed in hac re, ut pote incertâ nihil volo statuere. Scripsit Historiam Anglicanâ ab an. 1067. ad an. 1250. adiecit adhuc nouem annos, hoc est ad an. 1259. quo obiit. Continuator addidit vsque ad an. 1273. quo anno Henricus III. Ioannis Sine terra dicti filius obiit. Ab omnibus Scriptoribus laudatur ob diligentiam; quanquam paulò infensior fuisse videatur Romana sedi ob exactiones nimis importunas Legatorum.

Mauricius Hispanus floruit initio seculi, sed eius doctrina minus bene suscepta fuit ab Academicis. Vtuit enim Robertus Corceonius seu Curthonius Innocentij III. Legatus an. 1215. legi ipsius libros; item & Dauidis Dinanti & Amalrici Carnotentis. Videatur Reformatio Vniuersitatis ad an. 1215. Fuit & M. Mauricius de Hibernia Nationis Angl. constitutus Procurator an. 1275. à Simone Cardinale. Vtri horum sit adscribendus liber Distinctionum, non liquet: sed in Catalogo Originalium librorum in lib. Rectoris, sic legitur, *Distinctiones Mauricij.*

Mauricius Eboracensis Canonicus, alius credo ab Hispano, initio quoque seculi floruit & sepulturam elegit apud S. Lazarum Paris. relictis prius plurimis redditibus quos possidebat. Quamobrem S. Lazari Fratres 4. libras quotannis Ecclesie Parisiensi per Executores coacti sunt etogare die anniuersarij: qua de re legitur in paruo Pastoralis Charta sequens sub hoc titulo. *De 4. libris Parisiensibus pro anniuersario M. Mauricij quondam Canonici Eboracensis.*

Vniuersis Christi fidelibus præfens scriptum visuris vel auditoris Guido Prior S. Lazari Paris & eiusdem loci Fratres tam Clerici quàm Laici æternam in Dom. Salutem. Notum vobis facimus quod M. Helyas Bernardi Canonicus Eboracensis, Iuo Capicerius S. Aucti Aurelianensis & Mauricius quondam Capellanus nobilis viri Philippi quondam Comitis Boloniensis Executores Testamenti M. Mauricij quondam Canonici Eboracensis, cuius corpus in nostra Ecclesia requiescit, nobis humiliter supplicarunt, quatinus altare B. Dionysii in nostra Ecclesia iam fundatum per quendam Capellanum ad hoc specialiter à nobis in præfenti prouisum, & in perpetuum successiue per nos & nostros Successores prouidendum deseruiri faceremus, qui pro memorati defuncti M. Mauricij specialiter, & omnium fidelium animarum salute diuina teneatur tantum ibidem Officia plenarie celebrare. Nos verò iustis eorum postulationibus humiliter inclinati, præmissa eisdem charitatiue concessimus & benignè. Et ad hoc in perpetuum fideliter & plenarie obseruandum, de communi Fratrum nostrorum voluntate & assensu, Nos & nobis succedentes tam Fratres quàm Priores duximus obligandos & obligamus, volentes & liberaliter concedentes, quod si memoratum diuinum Officium non fuerit plenarie, prout supra dictum est, executum vel aliquo casu prolatum, quatinus venerabilis Pater Episcopus Paris. vel eius Officialis seu Archidiaconus Paris. qui pro tempore fuerint, autoritate suâ ordinariâ, omnis iuris vel priuilegi & appellationis cessante Beneficio, per suspensionis vel excommunicationis sententiam Nos ad id faciendum plenarie compellant, ad instantiam & petitionem Decani & Capituli Paris. qui ad hoc dati sunt & deputati specialiter à dictis Executoribus Conseruatores. Et quia iuxta verbum Domini non est os alligandum trituranti, sed vt veri operarii digna remunerandus mer-

cede, præfati Executores circiter decem & octo arpenta terra sita versus Gibetrum, quæ terra vulgariter dicitur Cultura defuncti Garneri de S. Lazaro, & quoddam arpentum terra quod dicitur arpentum Engerberti, & 20. solidos incrementi census sitos apud villam S. Lazari in nostra censua. Et 4. trigellos vini percipiendos apud Capellam S. Genouefa, quæ omnia fuerunt prædicti M. Mauricii; & septies viginti libras Paris. de bonis ipsius defuncti ad emendos reditus nobis & successoribus nostris in perpetuum possidendos autoritate iam dicti defuncti & suâ plenariè contulerunt. Nos verò de voluntate & ordinatione prædictorum Executorum concessimus & adhuc concedimus, nec-non & promittimus de consensu & voluntate Fratrum nostrorum tam Clericorum quàm Laïcorum, Nos de cætero singulis annis in perpetuum sine dilatione & contradictione de bonis Domus nostræ ratione dictarum possessionum & Beneficii nobis collati seu Eleemosynæ, cum hoc sit utilitas domus nostræ & nobis & eidem domui expediat, in crastino octabarum B. Dionysii reddituros & solutos Decano & Capitulo Paris. 4. libras Paris. ad distribuendum in die Anniuersarii Magistri memorati. Quod anniuersarium erit in festo BB. Martyrum Crispini & Crispiniani. Videlicet sexaginta solidos distribuendos Canonicis & maiori Altari seruientibus, & 20. solidos distribuendos Clericis de Choro eiusdem Ecclesiæ Paris. & Matriculariis, qui intererunt celebrationi Missæ dicti Anniuersarii per ipsos in eadem Ecclesia Paris. annuatim celebrandi. Nos verò vnanimi voluntate Fratrum nostrorū tam Clericorum quàm Laïcorum prædictas possessiones ad dictas 4. libras in perpetuum persoluendas, vt dictum est, specialiter obligamus. Sicque easdem possessiones obligamus in perpetuum & oneramus de dictis 4. libris, vt dictum est reddendis Decano & Capitulo Paris. de voluntate, statuto, præcepto & ordinatione dictorum Executorum ratione dictarum possessionum Nobis collatarum & pecuniæ nobis collatæ quæ iam conuersa est in utilitatem domus nostræ. Vt enim possimus exonerari vel liberari à solutione dictarum 4. librarum ratione alicuius excambii à Nobis vel ab alio alibi faciendi vel permutationis seu assignationis alterius redditus, Nec vllò quolibet alio modo, quod posset excogitari seu in posterum adinueniri; Et si forte contingeret nos vel successores nostros excambium vel permutationem seu redemptionem aliam vt prædictum est, dictis Decano & Capitulo aliquo tempore offerre, idem Decanus & Capitulum pro se & successoribus suis bonâ fide & firmiter in Domino promiserunt, Nos in hac parte nullo vnquam tempore super hoc admissuros. Concessimus etiam de ipsorum Executorum statuto & ordinatione nos annis singulis in perpetuum de prædictis bonis 40. solidos Paris. Fratribus Domus nostræ in die obitus dicti Magistri soluturos, quibus tandem corporaliter reparati spiritualiter instent dicti Defuncti refectio. Vt igitur hæc omnia cunctis temporibus maneat inconcussa, ea propriis firmauimus iuramentis, & à Prioribus nostris pro tempore successuris volumus similiter confirmari, præsentique scripto authenticum sigillum Venerabilis Patris Guillelmi Paris. Episcopi fecimus apponi, nec non & venerabilium virorum Decani & Capituli Paris. & prædictorum Executorum & nostrum in testimonium sempiternum & munimen. Et vt ratum sit & firmum in perpetuum, fecimus appendi. Actum anno ab Incarnatione Dom. 1234. mense Febr.

Menendus à S. Victore, Canonicus Regulatis Pœnitentiariam exercebat pro more Domus San Victorinæ, cum obiit Innocentius III. an. 1216. aut certè an. 1218. Occasione enim priuilegii, quo Honorius Innocentii successor excommunicari vetuit Magistros & Scholares absque autoritate sedis Apostolicæ, quod reuulimus ad an. 1218. vel etiam alterius, quo Innocentius Abbati San-Victorino Scholarium qui in Clericos manum inieciissent, absolutionem demandabat, consuluit Radulphum Honori Pœnitentiarium, rogauitque sibi responderi super sex quæstionibus, quarum quinque pertinebant ad Vniuersitatem: vt intelligimus ex Epistola authentica ipsius Radulphi quam legi manuscriptam apud Ioan-nem de Tolosa prædictæ Domus Canonicum, quæque legitur in Antiquitatibus Parisiensibus sub hac epigraphe. DETERMINATIO SVBSEQVENTIVM QVÆSTIONVM A D. HONORIO PAPA DE CONSILIO CARDINALIVM PROLATA. Sic ergo Radulfus.

Discreto viro in Christo charissimo Fratri Menendo..... *Ad hoc autem quod in 2^a Quæstione quæstistis, cum D. Papa in sua indulgentia, quam fecit Scholaribus Parisiis absoluendis per Abbatem S. Victoris de violenta manuum iniectio- ne in Clericos, dicat, nisi iam graue vulnus fueris vel enorme, quod merito propter hoc ad sedem Apostolicam debeant recurrere, pro quanto graue vulnus debeat iudicari: taliter est responsum. Quod hoc quis ad plenum interpretari non potest. Dicitur tamen vulnus graue vel enorme alicuius grauis vel honeste personæ læso licet parua; vel in aliis personis minimis membrorum læso vel mutilatio grauis.*

3. Quæstioni, videlicet verum possitis absoluere Scholares Parisienses authori- tate iam dicti mandati, si se adinuicem percussierint cum ad S. Dionysium, vel ad B. Mariam, vel alios Sanctos peregrè gradiuntur. *Responsum est, quod possitis dum- modo ipsi iniectores Parisiis faciant mansionem.*

Ad 4. verò quæstionem, scilicet quod Magistri Parisienses dicant quod *Bidel- los & Scholarium famulos à violenta manuum iniectioe supradicti autoritate mandati possitis absolutece, cum viuere nequeant sine ipsis. Recepimus hoc res- ponsum, Quod vobis est nullatenus concessum, nec eadem autoritate potestis aliquem solu- nere vel ligare.*

5. Quæstioni, videlicet verum autoritate prædictâ possitis absoluere Scholares Parisienses, qui Clericos percutiant non Scholares: *Responsum est, quod posse- tis; sed non è conuerso; cum nolit D. Papa Clericos non Scholares in hac parte Scholarium Priuilegio gaudere.*

Super eo quod in 6. quæstione quæstistis, verum videlicet Parisienses Scholares qui tempore D. Innocentii Papæ, siue medio temporis ante datum priuilegium Scholaribus in promulgatione sententiæ Canonum inciderint, & excommuni- cati de Ciuitate recesserint, autoritate huius mandati possint absolui, cum po- stea Mansionarii (mansuri) Scholares ad Parisiensem redeunt Ciuitatem vel hac solâ causâ redeunt vt absoluantur statim post absolutionem recessuri. Recepimus hoc responsum, *quod tales absoluere non debetis, cum ipsa indulgentia ad tempus præ- teritum non se extendat.* Hæc, quæ ad an. 1218. omisimus, hoc loco reponimus ad commendationem Domus San-Victorinæ.

Michaël Hispanus, cum Parisiis studeret ad recentem Trinitatensium Ordinem se contulit apud Ceruum-Frigidum in Agro Meldensi, fuitque postea quintus eorum Minister Generalis.

Legitur in Paruo Pastoralis Ecclesiæ Parisiensis eius Charta de Æde Mathuri- nensium, quæ olim ipsius Ecclesiæ fuerat, sub hoc titulo. *Litteræ Fratrum Ordinis S. Trinitatis*

Frater Michael Ordinis S. Trinitatis & Captiuorum dictus Minister Maior licet indi- gnus, ceterique Ministri & Fratres eiusdem Ordinis in Generali Capitulo apud Ceruum frigidum congregati, Vniuersis præsentis litteras inspecturis salutem & deuotæ orationis hostiam salutarem. Noueritis quod Fratres nostri receperunt à Venera- bilis Patre Guillelmo Episcopo Paris. & à Venerabili viro Decano & Capitulo Paris. Ecclesiam & domum S. Mathurini Parisiensis in omnimoda obedientia, subiectio- ne & reuerentia, in qua Antecessores eorum dictas Ecclesiam & domum tene- rant & possederant. Promittentes etiam se bona fide dictis Episcopo, Decano & Capitulo omnimodam obedientiam, subiectionem & reuerentiam super prædi- ctis in perpetuum seruaturus. Renunciantes omnibus priuilegiis & litteris impe- tratis & impetrandis super præmissis. Nos verò de consensu totius Capituli no- stri Generalis consentimus omnibus prædictis & ea rata habemus & approbamus. In cuius rei testimonium præsentis litteras sigilli nostri Generalis Capituli mu- nimine roborauimus. Datum apud Ceruum frigidum anno Domini 1230. Obiit eodem anno Cordubæ.

Michael Blanc-pain, Anglicè *Blanpin*, Nationis Anglicanæ, patriâ Cornubiens- sis, per excellentiam dictus *Magister*. In Academia Oxoniensi primùm, deinde in Parisiensi scholas habuit. In Arte Poëtica potissimum excelluit, ediditque opus- cula nonnulla strictâ oratione. Clarebat Parisiis anno 1250. scripsitque aduersus quendam M. Hennicum Abrincensem, cum quo de palma Poesos latinæ con- tendebat..

Michael Scotus cognomento *Mathematicus*. Oxonii primùm studuit, deinde ve- nit Balæus, Lutetiam de more petiit, ubi Philosophiæ ac Mathematicis artibus diligen-

tissimam exhibuit operam. Tandem factus Doctor Theologus, magnum quoque in ea Facultate nomendecusque sibi comparauit. Claruit sub finem huius seculi.

N

Nicolaus de Fernham, alias de Fuly Natione Anglus, vnus ex iis est qui Parisiis secessit Oxonium anno 1229. ob tumultum suburbij Sammarcellini, de quo in Historia. Electioni de se in Episcopum Couentrensem factæ an. 1239. acquiescere noluit. Qua de re sic Mathæus. *Elegerunt M. Nicolaum de Fernham virum optimè litteratum, & quod pluris, multiplici virtutum gratiâ decoratum, staturâ elegantem, discreto sermone facundum, vultu & gestu maturum & modestum, ne natus reprobationis propositum eorum posset impedire. Quod cum Rex acceptasset & Clerus & Populus, Nicolaus, ut vir profundi pectoris remvidens esse religiosam & in confinio Regionis Anglicanæ, & reputans se more humilis & discreti tanto oneri insufficientem, ponderansque tot animarum onus periculosum, in reddenda ratione, noluit aliquo modo acquiescere, sed oblatum onus cum honore constanter refutando resignauit.*

Idem an. 1241. postulatus in Episcopum Dunelmensem non consensit electioni, donec à Roberto Capitone Episcopo Lincolnensi vehementer increpitus & quodammodo coactus est. Hac de re sic idem Mathæus. *Diebus sub eisdem, Monachi Dunelmenses post multos labores inutiles & sumptuosarum expensarum effusionem multiplicem, cedente Priore Dunelmensi præelecto, & sic eiusdem electione cassatâ elegerunt vnanimitè inuocatâ Spiritus S. gratiâ M. Nicolaum de Fernham virum moribus & scientiâ commendabilem in Episcopum & pastorem animarum suarum. Rexerat autem ipse dictus Nicolaus in Artibus Parisius per plures annos: deinde de Arte Medicinæ Bononiæ in qua claruit gratus & peritus excellenter. Hic etiam postquam in Dialectica & Arte Physicali & Naturis ad plenum eruditus ad Medicinam se postea conferens, spirituale videlicet Theologiam, ipsâ scientiâ & librorum copiâ se adeo restaurauit, ut lecturiens ad Cathedralam ascendendam sufficeret Magistralem. Ipsum igitur quasi expertum & scientiâ multipliciter & moribus commendabilibus insignitum peritorum consilio Rex & Regina ad suarum vocauerunt animarum & corporum custodiam & consilium familiare, hoc consulentibus & procurantibus Osbone tunc Legato & Episcopo Carleolensi & aliis secretis Regis Consiliariis. Vbi cum prosperè & prudenter se haberet, ad dicti Pontificatus dignitatem electus non adqueuit. Videtur enim ei inhonestum illi consentire electioni, cum paulo ante quando in Episcopum Couentrensem eligeretur, renunciauit, nolens quomodolibet consentire. Igitur ut obstrueretur os loquentium iniqua, qui forte dicerent, Ecce hic hypocrita pauperi Episcopatu renunciauit, exspectans vberiore, summo conamine reluctabatur. Donec Episcopus Lincolnensis R. cum super hoc grauius redarguens efficaciter ipsum ad hoc persuasit ut consentiret hoc modo. *Ecce Monachi Dunelmenses & eorum Ecclesia a Pastore lacrymis obertis solatium flagitant Pastorale nec consentis cum canonicè eligaris? Adiuuro per adspersionem sanguinis I. C. ut hoc onus subeas & honorem: quia Rex nullo modo, nisi manifestè desiperet, vestram reprobabit electionem. Si autem non consentias, Rex ibi apponet suâ machinatione aliquem alienigenam & degenerem, nec non & imperitum in subaersionem Ecclesie dignitatis & periculum totius Regni cum sit Dunelmensis Episcopatus in consilio Regnorum Angliæ & Scotiæ, & sint castra Dunelmensia, scilicet Norham & Dunelmum Angliæ ex parte illa repugnacula contra omnium inimicorum insultus. Quod cum audisset dictus M. Nicolaus, ab imo trahens suspiria ait. *Amplior virtutem obedientie. In diacestra meamox habui ex gratia vestra que obtinui Beneficia: Aternis igitur vestris monitis obtempero. Cæterum ille est Nicolaus Dunelmensis à quo Mathæus ait se didicisse historiam Simonis Tornacensis, de quo suo loco.***

Nicolaus Trinitatensium sextus Minister Generalis Michaeli Hispano successit in regimine Ordinis an. 1230. cumque rexit ad an. vsque 1256. Extateius Charta in Paruo Pastoralis Ecclesie Parisi. de quibusdam domibus Parisiis à Fratribus sui Ordinis emptis ad amplificandam habitationem. Estque eiusmodi.

Vniuersis præsentibus litteris inspecturis Frater Nicolaus Maior Minister totius

Ordinis S. Trinitatis Captiuorum salutem in Domino. *Natum facimus quod cum Decanus totumque Capitulum Ecclesie Parisi. haberent quandam domum sitam Parisius prope Termas contiguam domui Fratrum nostrorum de S. Mathurino in fundo S. Genouefe pro qua tenebantur soluere singulis annis Canonicis B. Benedicti Paris. quinque solidos Paris. eandemque dedissent Roberto dicto Comiti homini de suo corpore pro centum solidis Parisiensibus augmenti census, singulis annis illis ab eodem R. reddendis duobus terminis inferius annotatis, scilicet 50. solidos in Octabis S. Martini hiemalis, & eoridem in Octabis B. Ioannis Baptistæ quoad idem R. viueret. Ad eos siquidem post eius obitum sine hærede ex legitima vxore & de proprio corpore suscepto decederet, ratione manus mortuæ reuersuram. Ipsi ad preces & maximam instantiam FF. nostrorum de S. Maturino, quibus domus illa valde necessaria erat propter nimiam angustiam domus ipsorum, dictam domum dicti R. valentem præsentialiter 12. libras de locatione annuatim concesserunt eisdem Fratribus nostris ab ipsis suisque successoribus nomine Domus suæ habendam in perpetuum & possidendam tali modo, quod ipsi sui que successores nomine dictæ Domus ipsorum tenebuntur amodo & in perpetuum soluere singulis annis Canonicis B. Benedicti Paris. in festo B. Remigii illos quinque solidos quos pro ipsa domo dicti R. dictis Canonicis B. Benedicti & illis scilicet prædictis Decano & Capitulo Ecclesie Paris. 100. solidos reddere amodo & in perpetuum singulis annis pro dicta domo dicti R. in festo B. Dionysii in Capitulo Paris. tenebuntur & de dictis 100. solidis sic reddendis prædicti Fratres se suosque successores & domum ipsorum nec non & domum dicti R. superius nominatam omnesque alias domos quas habent in vico Termarum & omnia bona sua mobilia & immobilia vbicunque sint specialiter & expressè obligarunt illis & Ecclesie Paris. Præterea dicti Fratres nostri in recompensatione gratiæ & liberalitatis quam ipsi fecerunt concedendo eisdem domum prædictam dicti R. secundum formam prænotatam, dederunt & concesserunt illis assensum suum & potestatem emendi vel alio quocunque modo licitè acquirendi alias sex libras annui redditus cum illis 100. solidis quos illis debent sicut prædictum est pro domo dicti R. cum voluerint in suo faudo sito in vico Termarum incipiente ad cuncum dicti vici versus magnum vicum, videlicet in domo quæ dicitur Domus Fulconis Cordubanarii & extenditur ab illa domo dicti F. vsque ad quandam magnam domum quam Domus Dei dicitur habere in eodem vico, volentes & concedentes expressè vt quandocunque contigerit illas prædictas sex libras in fundo ipsorum titulo emptionis, donationis vel alio quocunque modo licitè acquisisse, quod ipsi easdem sex libras nomine Ecclesie Paris. habeant & possideant in perpetuum in manu mortua sine coactione vendendi. Promiseruntque dicti Fratres nostri in verbo veritatis quod per se vel per alium non impediant latenter vel alio modo quominus possint acquirere ratione emptionis, vel alio quocunque modo licitè prædictas sex libras annui redditus in fundo ipsorum præfato. In cuius rei memoriam &c. Datum anno D. 1238. mense Maio.*

Nicolaus Græcus Officio Clericus, Natione Anglus Oxonii & Lutetiæ bonis litteris diligentissimè studuit - cuius opera vsus est *M. Robertus Capito* Episcopus Lincolnensis in vertendis à Græco in Latinum Testamentis 12. Patriarcharum. Claruit an. 1250.

Nicolaus Gallus, Decanus de Barro super Albam, eodem tempore cum *MM. Guillelmo de S. Amore*, *Odone de Duaco*, *Guidone Bonaro* & aliis Academia Parisiensis Proceribus causam Matris contra Dominicanos inuasores tutabatur. Eiusdem meminit *Mathæus* ad an. 1256. his verbis. *M. Nicolaus de Barro super Albam, qui rexerat in Artibus, Legibus & Decretis ad legendum in Theologia præparatus.* Ille cum aliis Romam profectus est, & Anagninæ Palinodiam cecinit.

Nicolaus Anglicus Franciscanus Lutetiæ claruit. *Innocentio IV.* innotuit, cuius ab auriculari fuit confessione. *Afflicensi* Episcopatu ab eo donatus est.

Nicolaus IV. Hieronymus ante promotionem dictus, patria Picentinus, vel ut alii scribunt, *Asculanus*, scripsit super librum 4. Sententiarum, & super reliquos tres multa edidit. Tractatus multos in veteri & nouum Testamentum. Sermones quosdam. Vide *Trithemium*.

Odo de Duaco clatus Theologiæ Doctor, quem cum aliis Academicis Romanam profectum fuisse scribit Mathæus ad annum 1256. *Electi sunt cum magna deliberatione quidam celeberrimi Magistri Lectores, videlicet M. Guill. de S. Amore & M. Odo de Duaco, qui nobiliter vixerant in Artibus, in Decretis & tunc in Theologia.* Ille autem Beneficiorum amittendorum metu Anagninæ Palinodiam cecidit.

Odofredus Beneuentanus Azonis Bononiensis quondam Auditor, multorum verò & nostratum etiam nobilis Magister & Præceptor, in utroque Iure peritissimus fuit, multosque post se celebres discipulos reliquit. Scripsit de libellorum formatione l. i. De Ordine iudiciario l. i. de Arte Notariatus l. i. Obiit Bononiæ 3. Decemb. an. 1265.

Petrus de Colle-medio Rector olim Vniuersitatis, eximia vir doctrinæ & in rebus agendis peritiæ, accitus ad Curiam Rom. varias legationes obiuit, præsertim sub Gregorio IX. à quo missus est ad stabilendam pacem inter Ludouicum IX. Franciæ Regem & Raimundum Comitem Tolosanum, quæ vt scribit M. Guill. de Podio Laurentii c. 40. mense Iulio anno 1229. *Per M. petrum de Colle-medio gerentem vices Legati celebrata est Parisius.* Præpositus fuit Ecclesiæ S. Audomari in Flandria. Et ex Præposito postulatus in Archipræsulem Rotomagensem anno 1235. vixque etiam iubente Papaprecibus postulantium acquiuit. Acquiuit tandem eodem anno in Octauis D. Dionysii in Domo Templariorum. Diu tamen remansit electus, nimirum ad Vigiliam vsque B. Laurentii anno 1237. Tunc verò consecratus est ab Episcopo Abrincensi præsentibus plurimis Prælati & Nobilibus. Anno 1240. vt legitur in Chronico Rothomag. idem citatus fuit, & multi alii Prælati de Regno Franciæ ad Concilium Generale celebrandum in Curia Rom. qui iter arripuerunt mense Februario sequenti. Obiit anno 1244. aut 1245. eique successit Odo Abbas San-Dionysianus.

Petrus Pictavinus de quo diximus in Catalogo superioris seculi, Academici Parisiensis Cancellarius erat anno 1200. Hinc assumptus ad Archiepiscopatum Ebreundensem teste alberico in Chronico, vbi refert eum scripsisse librum Theologicarum sententiarum ad Guillelmum Senonensem Antistitem, *Postillas & distinctiones, qui cum egerentibus Clericis consuleret, excogitavit Arbores Historiarum veteris testamenti in pellibus depingere, & de virtutibus & vitiiis similiter disponere.* Obiit an. 1205. Eique successit in sede Archiepiscopali M. Bertrannus, qui successerat in Cancellaria.

Petrus Puluerellus Gall. Poudreaux, Canonicus Parisiensis, de quo nihil habemus, nisi quod eius & M. Gaufridi Archidiaconi legitur institutum anniuersarium in Paruo Pastoralis, & distributio pariter quotannis facienda, his verbis. *Concessimus autem præfato G. Archidiacono quod pronentus trium domorum prædictarum distribuuntur in duobus anniuersariis quæ fiunt annuatim in Ecclesia Paris. vnum videlicet patris & matris dicti G. Archidiaconi & ipsius Archidiaconi, & fratris sui primogeniti post mortem ipsorum: & aliud pro animabus Venerabilis Guillelmi quondam Archidiaconi & M. Petri Puluerelli quondam Archidiaconi Parisiensis.*

Fiet autem hoc modo distributio in dictis anniuersariis. M. Matricularii Clerici qui vigiliis intererunt, sex denarios, & qui Missæ, alios sex percipient & habebunt in utroque anniuersario. Matricularii verò Laici omnes insimul 12. denarios in utroque anniuersario percipient Totum verò residuum Canonicis & maiori altari deseruientibus distribuetur, qui vigiliis intererunt & missis. Rogauit autem nos idem Archidiaconus, vt Canonici qui tempore oblationis Missæ intererunt in anniuersario dictorum Guill. Archidiaconi & M. Petri offerant Prefbytero Missam celebranti, & similiter in anniuersario eiusdem Gaufridi Archidiaconi post decessum suum, siue noster Canonicus siue nou Canonicus moriatur. Actum anno. D. 1236. mense Maio.

Petrus Egeblankius Natione Burgundus, vel ut scribit Mathæus, Prouincialis Henrico III. Regi Anglorum adhæsit, fuitque Herfordiensis Episcopus, quam ægrè ferentibus Anglis. *Non indiget*, inquit Mathæus, *Anglia extra fines suos in remotis regionibus personas regimini Ecclesiarum idoneas mendicare, quæ solet aliis tales sæpius ministrare.* Consecratus est autem in Ecclesia S. Pauli Londinensis mense Decembri an. 1240.

Petrus de Aluernia an. 1275. Rector Vniuersitatis constitutus est à Simone Legato. Scripsit Quodlibeta, quæ legi digna reputata sunt; siquidem in Tabula Scriptorum Originatum, quæ extat in lib. Rectoris, eorum mentio fit.

Petrus de Saluus seu *Saluiensis* scripsit Summam Theologiæ, & Commentaria in Decretales.

Petrus de S. Benedicto conscripsit plurimos Sermones de Dominicis, ut habetur in Indice prædicto Scriptorum Originatum.

Petrus Cornuuenfis, fortè, Cornubiensis, Nationis Anglicanæ Procurator erat an. 1267. ut legitur in Procuratorio publico p. 387.

Petrus de Tarentasia in diuinis Scripturis eruditissimus, in Philosophia Aristotelica nobiliter doctus, Theologiam pluribus annis summâ cum laude docuit inter Dominicanos, quibus se adiunxisse dicitur anno ætatis 9. & is forte vnus est è sexaginta parua litteraturæ pueris quos Iordanus ad Ordinem recepit Parisius, ut loquitur Cantipratanus l. 2. de Apib. c. 19. p. 2. ex Prouinciali Franciæ factus an. 1271. Archiepiscopus Lugdunensis; tum Cardinalis Hostiensis à Gregorio X. postremò Papa Innocentius V. an. 1275. Gregorio successit. Scripsit in 4. libros Sentent. Postillas super Epistolas Pauli & super Lucam, in Psalmos, in Pentateuchum: scripsit etiam Compendium Theologiæ. Non caruisse tamen dicitur reprehensione in scriptis; quippe fuerunt qui plus quam 100. eius propositiones reprohenderent, quas Thomas Aquinas iussu Ioannis Vercellensis Magistri Generalis defendit, ut ex eius Opusculo constat.

Petrus de Yorkham patriâ Cantianus, & ut suspicatur Balæus. Cantuariæ natus & educatus. Ætate maturior Lutetiam profectus est: quo tempore Philippus erat Academia Cancellarius, cui valde fuit familiaris. Scripsit linguâ Gallicâ Genealogiam Regum Britanniæ.

Philippus de Grena Cancellarius Parisiensis, vir in diuinis Scripturis eruditus, inquit Trithem. & in seculari Philosophiâ, nobiliter doctus; cum esset sacrarum Litterarum egregius & famosus Magister, Theologicæ Scholæ multo tempore gloriosè præfuit, ubi discipulos legendo, populos prædicando magnificè instruxit. Idem aduersus Mendicantes acerrimè prædicabat, & causam Academiæ fortiter tutatus est, ut habet Thomas Cantipratanus. Pœnituit enim eum tandem tempore secessionis quæ accidit an. 1229. aut 1230. admisisse Dominicanos ad Cathedram Magistralem: quâ semel occupatâ dominari voluerunt. Scripsit Sermonum lib. 1. Summam Theologiæ, & alia nonnulla Opera. Sententiam de pluralitate Beneficiorum acerrimè defendit. De ea re sufficienter dictum in historia ad an. 1238.

Philippus II. cognomento Adeodatus, & ob rerum gestarum magnitudinem *Augustus* nuncupatus, de quo in 2. volumine multa, initio huius seculi singulare Priuilegium indulsit Vniuersitati de immunitate Magistrorû & Scholarium, eisque voluit à Thoma Præposito Parisi. ob nonnullorum Scholarium necem satisfieri. Insuper futuros Præpositos Parisienses eidem Vniuersitati sacramento addixit, Priuilegiorumque Custodes constituit. De eo hæc præclarè scribit Ioannes de S. Victore ad an. 1223. *Hoc anno obiit Philippus Rex Francorum*, ab aliquibus Augustus cognominatus, huius nominis II. fortunatissimus, qui Regnum Francorum fere duplo ampliavit. Hic in omnibus actis felix, Ecclesiarum & personarum Religiosarum amator & fautor, & specialiter Ecclesiarum S. Dionysii & S. Victoris Parisius. De ipso referebat B. Ludouicus nepos eius ex filio, quod cum dictus Philippus Rex reprehenderetur à quodam Milite suo Consiliario, quia tot dabat Ecclesiis, & quod personæ Ecclesiasticæ multa damna ei inferebant, iura ipsius videlicet vsurpando, multique mirabantur quomodo hæc ita pacificè sustinebat & sub silentio pertransibat, respondit *Pene credo id quod dicis, sed quando cogito Beneficia quæ Deus mihi contulit cui ipsi deseruiunt, & ad quem pro-*

me preces & pro Regno fundunt, malo hoc pati pro Deo, quàm inter me & Ecclesiam scandalum generare vel suscitare. & eos quorum orationes scio mihi profuisse, contra me prouocare. In fauorem etiam Ecclesiæ constituit ne Iudæi apud se quocumque modo vestimenta Ecclesiastica vel ornamenta Altaris, vel Cruces aut libros vt Missalia & Textus retinerent & retenta redderentur absque pecunia, & quod dicti Iudæi nulli Religioso mutuarent pecuniam sine licentia Abbatis sui. In Ecclesia B. Mariæ Parisiensis 4. Capellanas constituit pro anima Gaufridi Comitis Britannia, & etiam pro anima Isabellis Regina, & multa alia bona, propter quæ Deus contra omnes inimicos suos victorem semper fecit. Nam Normaniam, Picardiam, Andegauiam, Cenomaniam, Aquitaniam magnam partem contra Regem Anglorum inobedientem acquisiuit. Flandriam, Hannoniam, Boloniæ Comitatum. Sed etiam tantæ benignitatis & liberalitatis fuit, quod Comitatum Flandriæ quem Ferrandus iuste amiserat, reddidit Margaretae satis iuueni & eius sorori Ioannæ vxori Ferrandi. De laude igitur Philippi Regis dicere possumus quod à tempore Karoli Magni non fuit Rex in Francia, qui tot agones habuit pro Regno suo gubernando, nec aliquis tot victorias. *Fortunatus enim in omnibus fuit, & multas bonas constitutiones in Regno Francia fecit.* Vide quæ de eorum limus ad an. 1223. p. 109. 110.

Philippus III. cognomento Audax Ludouici IX. filius, Patri in Orientalibus Terris an. 1270. defuncto successit, regnauitque annis 16. Auiti paternique in Vniuersitatem Parisi. amoris hæres, vt testantur præclara Priuilegia quibus eam tutam & securam esse voluit, & quæ in Historia passim retulimus. Cum rediret ex Aragonica expeditione, febris correptus vehementissimâ in Carcassoniensi agro interiit. Eius autem caro & viscera Narbonæ reposita sunt, ossa apud S. Dionysium iuxta tumulum patris, Cor in æde Prædicatorum Parisiensium. Nec sine tumultu id factum: nam viuens ordinauerat Corpus in San-Dionysiano tumulo sepeliri; at filius eius Philippus successor & hæres, Cor FF. Prædicatoribus concessit. Et hinc orta inter Doctos quaestio; an Rex illud concedere potuerit. Et definerunt Theologi teste Nangio, quod neque Rex, neque Monachi dare, nec Fratres prædicti possent illud Cor Regium a sique dispensatione duntaxat summi Pontificis retinere.

Præpositus natione Lombardus, ab Alberico dicitur vir mirabilis, fecisse optimos sermones & quasdam postillas Sententiarum. Primus ille Odoni Episcopo iurauit se statutum quod de residentia Cancellarij fecerat, obseruaturum. Fuit autem Cancellarius post Bertrannum ad sedem Ebredunensem assumptum an. 1207.

R

Radulfus insignis Hæreticorum Albigensum aduersarius, qui vt ait Guill. de Podio Laurentii, cum esset *persona litterata & multum honesta*, additus est Collega F. Petro de Castro-nouo Ordinis Cisterciensis. Et illi cum Hæreticis Tolosanis apud Montem-Regalem congressi sunt an. 1207. præsentibus plurimis Proceribus: & vtraque pars scripto suas assertiones tradidit. Arnaldus Othonis Hæresiarcha dicebat inter cætera Ecclesiam Rom. non esse sanctam Ecclesiam neque sponsam Christi, sed Ecclesiam Diaboli & doctrinam Dæmoniorum, Babylonem, matrem fornicationum & abominationum, ebriam sanguine Sanctorum & Martyrum I. C. eiusque Ordinationem non esse sanctam neque bonam nec statutam à Christo Domino: neque vnquam Christum aut Apostolos ordinasse aut posuisse ordinem Missæ, qualis est hodie. Deplorat autem prædictus Guillelmus scripta huiusmodi tradita fuisse Laicis ludicibus, quibus definitionis data erat auctoritas ab ipsis partibus. Is est opinor Radulphus cognomento de Namurcio, qui Almaricanam hæresim detexit, eiusque fautores prodidit, vt in Historia retulimus pag. 49.

Radulfus de S. Victore scripsit super Leuiticum, vt legitur in Indice lib. Origin. in libro Rectoris.

Radulfus de Alouffone Canonicus Ecclesiæ Ebroicensis, post mortem Episcopi Ioannis de Aubergen-villa quæ accidit an. 1256. postulatus in successorem, & electus libens iuri suo cessit in gratiam Radulphi de Grosparmi Cancellarij Franciæ

cix, vt diximus ad an. 1264. Ille autem legauit Pauperibus Scholaribus Parisiensibus plateam quandam suam inter Portas FF. Minorum & S. Germani Pratenfis extra muros sitam, cuius sui legati eutricem esse voluit Vniuersitatem. Itaque Vniuersitas anno 1292. cum Monachis San-Germano Pratenfis pacta, licet pro bono pacis, reprehensione non caruit, quod absque consensu Scholarium quorum alimentis & sustentationi à testatore destinata fuerat platea, eius dominium ad Monachos transtulisset. Videantur quæ ea de re scripsimus ad annum 1264. pagina 369.

Raimundus de Caturco à Natione Gallicana sola seorsim ab aliis Rector electus an. 1249. contra quem tres aliæ Nationes Robertum de Colernia sibi Rectorem præfererunt. Vide pag. 122.

Raimundus de Penna-Forti nonnullis Prouincialis, aliis Catalaunus Barcinonensis, Dominicanorum familiæ se adiunxit an. 1217. Gregorii IX. Capellanus & Pœnitentiarius obiit Barcinone 6. Ian. an. 1275. Libros 5. Decretalium collegit, quos Gregorius Vniuersitatibus Parisiensi & Bononiensi auditoribus prælegendos misit. In iis dicitur multa suppressisse quæ faciebant ad laudem Franciæ. Scripsit præterea Summam de Casibus pœnitentialibus cum Apparatu. Eiusque credo, mentio fit in Catalogo librorum Originalium ab Vniuersitate æstimatorum, seu vt vocant, taxatorum. Sic enim legitur in libro Rectoris *Summa Fratris Raimundi cum Apparatu*, Tunc (nempe circa an. 1300.) æstimata 3. solidis. Diu autem eum iacuisset in tenebris, rediit in lucem Romæ anno 1603, operâ Ioannis de Friburgo Dominciani.

Raimundus Lullius Maioricanus à nonnullis inter Hæreticos, ab aliis inter Orthodoxos accensetur. Hinc aliqui duplicem Raimundum constituunt, vnum Balearicum seu Maioricum, alterum de Tarraga dictum seu Neophytum è Iudæis ad fidem Christianam conuersum: & hunc plurimorum errorum authorem faciunt, qui leguntur in Directorio Inquisitorum. Cæterum Raimundi Lullii Maioricani, de quo passim in Historia, hæc sunt Opera. Generales Artium libri, Logicales, Phisici, Metaphisici. Variarum Artium, Medicinæ, Iuris vtriusque, libri Contemplationum, libri Prædicabiles, Quodlibetici. Ars Magna, & Parua. Obiisse dicitur in ora Mauritanix an. ætatis 80. die 26. Martii anno 1315. à nonnullis pro sancto habetur & Martyre.

Reginaldus S. Aniani Aurelianensis quondam Decanus, scientia, virtute conspicuus, & opinione præclarus, Iuris Canonici Doctor & Professor eximius, qui cum Manasse Episcopo aurelianensi Romam profectus audito Dominico Ordinis Prædicatorum Institute, ei se familiæ adiunxit. Et de eo scribit Theodoricus in vita S. Dominici l. 2. c. 11. apud Surium tom. 4. hunc virum, qui Parisiis quinque annis Canonice prælegerat, ingenti miraculo B. Virginis interuentu ex desperata valetudine restitutum sanitati, in Prædicatorum Ordinem ingressum miris modis institutum illud doctrinæ & sanctitatis suæ præconiis illustrasse. Bononiæ M. Rolandum, Parisius Iordanum & Henricum de Colonia ad eundem Ordinem pellexit. Obiit verò Parisiis dum prædicaret an. 1219. sepultusque est apud S. Mariam de Campis, eo quod Fratres nondum haberent propriam sepulturam. Vide in Histor. p. 9.

Richardus Natione Anglus, cognomento *Theologus* relictis patriæ studiis ad maiora & solenniora profectus Lutetiam venit, vbi publicè summâ cum laude docuit & docebat adhuc an. 1213. San-Victorinis Canonicis adhæsit, æmulatusque est aut imitari conatus magnum illum Richardum à S. Victore Scotum, de quo ad superius seculum. An. 1215. ex Decano Saresberiensis factus Episcopus Cicestrensis. An. 1227. translatus ad sedem Saresberiensis, postea ad Dunelmensem Obiit an. 1257.

Richardus Normanus vir litteratus & pius, cuius meminit Cantipratanus l. 2. c. 29. referens ab eo miraculum in Normaniæ partibus factum de quodam flagitioso latrone, cuius caput à reliquo corpore abscissum clamauit, *Virgo sancta Maria da veram confessionem;* & suo corpori subito compaginatum sua peccata sacerdoti deplanxit.

Richardus Rufus patriâ Corinianus vulgò Cornubiensis non modo Oxonii sed & Parisiis quoque melioribus inuigilauit litteris, inquit Lelandus, ex Thoma Franciscanæ Historiæ Collectore, cuius hæc verba refert, *Richardus Rufus Cornubiensis, quico tempore quo Frater Helias de Assisio Religionem turbauit, Parisium ingressus est, ubi postea acrimosè legit Sententias, & admirabilis Philosophus iudicatus.* Claruit circa an. 1270.

Richardus de Wendoure Canonicus S. Pauli Londinensis, professione Medicus nomen sibi Lutetiæ inter plurimos suæ Nationis Professores eodem tempore comparauit. Gregorii IX. Archiater fuerat, eique moriturus Gregorius Crucem plurimis insignitam Reliquiis dedit. Obiit an. 1252. vide Mathæum Paris.

Richardus Wubius Anglicus Oxonii & Lutetiæ Dialecticam, Philosophiam atque alias artes combibit. Deinde Bononiam ubi Ius Pontificium didicit profectus. Rediit postea in Galliam, ubi Theologiam percepit. Postremo reuersus ad suos obiit anno 1252. ætatis 56. tunc Episcopus Cicestrensis, cum ante Oxoniensis Gymnasii & Cantuariensis Ecclesiæ sub Edmundo Archiepiscopo Cancellarius fuisset.

Richardus Fishaker aliàs Fisachrius Anglus ex Excestriensi patria, Roberti Baconi comes indiuiduus, cum quo Oxonii & deinde Lutetiæ conuersatus est. Dominicanorum familiæ se adiunxit. Philosophicas subtilitates quæ tunc temporis in Scholis magni fiebant, imprimis professus est. Obiit Oxonii reuersus ad suos an. 1248.

Richardus Mydleton vel Midietonus seu de Media-Villa sub finem huiuscæculi claruit. Oxonii Scholasticis doctrinis impensè operam dedit. Ingenio acutissimus erat & in altercationibus Sophismatum soluendis subtilissimus. Ius Canonicum apprimè dicit. Et his fulcitus armis, inquit Balæus, grandia quædam, sed minus vtilia, atque vtinam non perniciofa, Parisiis in conspectu Sorbonicorum Rabbinorum disputauit, docuit & exposuit. Eius etiam Censorio Iudicio post Franciscanorum Regulæ declarationem, quæ tunc à multis impugnabatur, Bonæ gratia decimus eorum Minister Generalis commisit examinationem doctrinæ F. Petri Ioannis, quem ipse cum assidentibus hæreticum declarauit, quod in suis Commentariis Romanam Ecclesiam Diaboli Synagogam vocasset. Ex quo effosum est eius cadauer & à Clemente Pontifice extemplocomburi iussum. Lutetiæ nomen inter Doctores consecutus est *Doctus julianus*, copiosi fundatissimi & authorati. Scripsit in 4. lib. Sententiarum, in 4. Euangelia, in Regulam FF. Minorum & contra, Petrum Ioannem l. 1. Florebat an. 1290.

Robertus de Curson vel *Curchon* vel *Cersior*, ex nobili Anglorum genere ortus studuit primum feliciter in Oxoniensi Academia: deinde ad ampliora & locupletiora studia profectus, Lutetiæ circa an. 1180. Philosophica & Theologica studia amplexus est; in quibus Gradus omnes consecutus est. Iste itaque Doctor Theologus, deinde Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis & Vniuersitatis: postremò Romam ab Innocentio III. cum quo in Scholis & Graduum cursu fuerat, accersitus Cardinalis tit. S. Stephani in Celio monte creatus est. Legatus rediit in Gallias anno 1212. Concilium celebrauit Parisiis, & pacem quæ à Petro Cambio Episcopo Parisiensi facta fuerat inter Academicos & Cancellarium Paris. confirmauit an. 1215. vt in Chronologia retulimus. Deinde sub Honorio III. in Anglia Legatus fuit, post Guallonem Cardinalem seu Guallam de Bicheriis. Quo modo verò multorum offensionem incurrerit, diximus in Historia & narrat Ioannes San-Victorinus ad an. 1215.

Robertus Baucor, Natione Anglus Edmundi Abyndonii qui Cantuariensis fuit Archiepiscopus, olim in Theologia Discipulus. Reuersus ad suos Oxoniensis Academiae Doctor fuit, & in Theologia Regens seu prælector. Ordinem Prædicatorum senex amplexus, habuit perpetuum Comitem etiam in morte Richardum Fitzacrium. Eadem enim die obiisse dicuntur. an. 1248. de quibus sic Westmon. *Obierunt quoque eodem anno 2. Fratres de eod. Ordine, quibus maiores non erant, imò nec pares, vt credimus in studiis Christianorum, in eruditione scientiæ, præcipuè Theologiæ, videlicet Frater & Magister Robertus cognomento Baucor & Richardus de F. k. 1., qui egregiè plurimis annis in eadem Facultate Clero legerunt, atque populo prædicarunt.*

Robertus Capito, Grosse-seste, patriâ, hoc est Anglicâ linguâ *Grontcheade* diu in hac Academia litteris operam dedit, in qua Gradus omnes Magisterii consecutus est. Vir fuit impatiens Pontificiæ potestatis, itaque non poterat sibi temperare quin publicè aduersus fastum Romanum, exactiões & auaritiã declamaret. Reuersus in Patriam Legicestrensis primum Archidiaconus, deinde Lincolnensis Episcopus fuit. Et tunc liberius seueritatem Ecclesiasticæ disciplinæ exercuit. Incontinentes sacerdotes seuerè castigauit, quosdam flagellando, aliosque ab omni administratione priuando & ab Ecclesiis pellendo, teste Mathæo Paris. Denum ita in odium Innocentii IV. incurrit, vt ab eo excommunicatus fuerit. Postremò ad Curiam Romanam uocatus & citatus vt præsens compareret. Sed eo anno obiit, scilicet anno 1253. & Lincolnia in maiori templo sepultus fuit. Quem Innocentius extra Ecclesiam uoluit proici vt Ethnicum, rebellem & contumacem. At paulo post aiunt in uisione nocturna ab eo ad mortem percussum. Ita refert Mathæus Paris. Qua de re nos fuisse in Historia.

Robertus de Colernia electus Rector à tribus Nationibus contra Nationem Gall. anno 1229.

Robertus Oxfordius Natione Anglus Lutetiam ad maiora studia missus in philosophicis disputationibus, argutiis, subtilitatibus excelluit. Dominicanorum familiæ se adiunxit. Thomæ Aquinatis Discipulus fuit, cuius Doctrinam oraculi loco habebat, & ita acriter tuebatur, vt Henrici Gandauensis & Ægidii Romani qui tunc temporis celeberrimi erant in Academia Professores, famam & exultationem Leoninis dentibus morderet, quod Thomæ in suis Sententiarum lecturis quosdam taxassent errores Scholasticos. Quo crescente iurgio permisit Episcopus Parisiensis ex consensu Facultatis Theologicæ disputare & opinari super nonnullis articulis aduersus eundem Thomam collectis, quidquid uellent, vt ex Baconthorpio refert Balæus.

Robertus Kilwarbius uel de *Kile Warby* seu *Kilenerdeky* Anglus in Academia quoque Parisiensi excelluit, antequam ingrederetur Ordinem Dominicanorum. De eo sic Continuator Historiæ Mathæi Paris. ante Ordinis ingressum Parisius rexit in Artibus, cuius in his peritiã præcipuè quæ ad Grammaticam & Logicam redacta in scriptis edocent monumenta. Post ingressum Ordinis studiosus in Diuinis scripturis Originalibusque SS. Patrum, libros Augustini ferè omnes aliorumque Doctorum plurimos per parua distinxit capitula, sententiam singulorum sub breuibus uerbis annotando. Euectus est ad Archiepiscopatum Cantuariensem anno 1273. Obiit Viterbii an. 1275. uel 1280. Balæus eum uocat *Garrulum Sophistam*, & post imbibitas Parisiis profanarum artium fæces, Oxoniensis Academicæ Scholasticum Doctorem effectum scribit, Dominicanique Sodalitii per Angliam Prouincialem non modicæ in Clero Papistico authoritatis Rabbinum emicuisse. Scripsit super lib. Sententiarum Petri Lombardi.

Rupertus uel *Robertus Bilibris* Anglus, ingenuis à iuuenta disciplinis excultus, Lutetiæ Liberales Artes diu professus est. Scripsit in Priscianum. Dominicanum Ordinem ingressus in Angliam reuocatus est, & Oxoniæ Theologiam audiuit & docuit. Postremo ad Cantuariensem Archiepiscopatum euectus à Nicolao III. an. 1278. & ad Cardinalatum tit. S. Rufinæ. Aliqui scribunt eundem esse Kilwarbium.

Robertus de Sorbona, sic dictus à Natali uico *Sorbone*. Ludouici IX. Pœnitentiarum Oeconomus, ut ait Myraus, scripsit de Conscientia, de Confessione, & Iter Paradisi: quæ 3. Opuscula extant tom. 3. Biblioth. Paris. fundauit in academia Paaris. celeberrimū illud Theologorum Collegium circa an. 1250. quod ab eo *Sorbonicum* nuncupatur. Vixit ultra an. 1271. nam Gerardus de Abbatis-Villa Archidiaconus Ambianensis, eum inter Testamentarios executores primum nominat, factò apud Pontium testamento die Lunæ post Inuentionem S. Firmi an. no 1271.

Simon de Tornaco Presbyter in Scripturis diuinis eruditus, inquit Trithemius, & in seculari Philosophia subtiliter doctus, Dialecticus acutissimus & omnium Liberalium artium peritissimus, factus Theologicæ Scholæ Magister multis annis in Gymnasio Parisiensi docuit, vbi plurimos auditores erudiuit. Sed dum Aristotelem nimium sequitur, errasse in quibusdam inuenitur. Hæc Trithemius. Anglicani scriptores hunc hominem sibi vindicant, eumque de Curuaio vt Mathæus Paris. Velde *Turuayo* cognominant; sed corruptè, pro de *Turnaio* Gall. de *Tournay* erat enim Tornacensis Flander. Balæus de eo sic scribit,

Simon Thuruius Presbyter Angelus, patria Cornubiensis, cum esset Dialecticus acutissimus, & omnium Liberalium Artium peritus, relictis Anglorum academiis Parisiensi Theologorum scholæ multis annis præfuit. Tam excellens erat in illis scientiis, quæ instruunt, vt Gymnasii Magistros tam admiratores quàm auditores haberet. Sed dum suo Aristoteli superbus & arrogans nimium inhaereret, & contemptrâ Euangelicæ Doctrinæ humilitate plures in Mosén & Christum effutiret blasphemias, diuinâ vltione tactus omni scientiâ priuatus est, ac mugitum humanæ locutionis loco deinceps edidit. Eiusdem historiæ meminit Polydorus Vergilius l. 15. Histor. Angl. De eo diximus in Catalogo superioris seculi, & in historia ad an. 1201. quo obiit.

Simon de Langton, vulgò de Langetona Natione Angelus, Stephani Cantuariensis frater iunior, Ecclesiæ Cantuariensis archidiaconatum obtinuit an. 1215. Postulatus est in Archiepiscopum Eboracensem, sed nec ab Innocentio Papa probata est eius electio, quia cum esset Stephani frater quem Ioannes publicum hostem Patriæ esse dicebat, si futurus quoque ipse esset Archiepiscopus Eboracensis, pax Regis & Regni non posse diu stare videbatur. Hinc offensus, Ludouico nostro Ultra-marino Philippi Augusti filio adhæsit. sed infeliciter, vt dictum est in Historia. Obiit an. 1248. & de eo sic scribit Mathæus ad an. 1248. Sub eodem quoque annali curriculo obiit M. Simon de Langetona frater præclara memoria Stephani Cantuariensis Archiepiscopi, Ecclesiæ Cantuariensis Archidiaconus, qui si Ecclesiæ suæ, videlicet Cantuariensis persecutor & perturbator fuisset, non est mirandum. Quinimo Regnum Francorum, Regnum & Anglorum, quandoque cum ex multiplici bello vexaretur, mouit, commouit & perturbauit.

*Simon de Montpincien vel Montpincien, vulgò Simon de Bria, à pueritia in Scholis Parisiensibus Liberalibus Artibus informatus, Vniuersitatem vt Matrem suam summo semper honore coluit. Fuit primum Thesaurarius Ecclesiæ Turonensis. hinc ad Cardinalatum Ecclesiæ Rom. ab Urbano IV. promotus an. 1264. Legatus venit in Franciam ad deposcendum Carolum Andegauensium Comitem in Regem Sicilia: vt ex Nangio retulimus. Fallitur ergo Ioannes de S. Victore aiens cum à Gregorio X. factum Cardinatem an. 1273. Composuit annis 1265. & 1266. discordiam quæ inter Nationes intercedebat, & legationem fere continuam in Gallia obiit sub Urbano IV. & Clemente IV. item sub Gregorio X. & aliis Pontificibus, donec an. 1280. factus ipse Papa & Martinus IV. dictus. Qua de re sic Ioannes San-Victorinus. *Simon Natione Gallicus de Montpincien in Bria oriundus tituli S. Cecilie Presbyter Cardinalis, quondam Legatus in Francia, & legatione factâ reuersus ad Curiam, auditâ morte Nicolai Papæ consecratus est & electus in Papam die Cathedræ S. Petri, & apud Viterbium 10. Kal. April. consecratus Papa vocatusque est Martinus IV. seditque annis 4. Ipseque electus in Senatorem Urbis ad viram, loco sui substituit Carolum Regem Sicilia, de domoque & familia eius accepit Milites ad regendum patrimonium Ecclesiæ Romanæ. Ita Ioannes.**

Stephanus Laneton vel de Langetona Angelus, ad litteras natus, inquit Balæus, Gymnasii Parisiensis quondam decus & Rector, in Diuinis scripturis studiosus & eruditus, acque in Philosophia Aristotelicâ nulli suo tempore secundus, teste Trithemio. Theologiam multis annis gloriosè docuit, & primus Scripturam sacram medullitus & moraliter exponere cœpit. Et hinc mos inualuit, vt Magistri Theologiæ Diuinos libros suis lecturis in Scholis lucidius aperirent Discipulis.

Fuit primum in Ecclesia Eboracensi præbendatus, deinde in Parisiensi, cuius etiam Cancellarius fuisse dicitur; sed id minus certum. Innocentio III. notus in scholis, & ab eo ad Cardinalatum sub titulo S. Chryfogni promotus; postremò ad Archiepiscopatum Cantuariensem inconsulto Ioanne Rege Anglorum: quæ radix fuit dissidii & exitii Anglicani, vt docuimus in Historia. Post suam verò ad Archiepiscopatum electionem diu substitit in Francia, donec deferuisset ira Regis. An verò eo medio tempore Ecclesiæ & Vniuersitatis Parisiensis Cancellarius fuerit, ab an. nempe 1209. ad an. 1212. ambigitur. Certè anno 1209. reperitur M. Stephanus Decanus Remensis Ecclesiæ Parisiensis Cancellarius: at ille-ne erat Stephanus de Langetona? Vult Ciaconius, & ita legitur in Actis prædictæ Ecclesiæ: at tum erat Archiepiscopus consecratus, & Cardinalis, qui si Cancellariam insuper gessit, fatendum est hanc Dignitatem tum fuisse inter maximas repositam. Compositis tandem dissidiis Cantuariensem Ecclesiam rexit ad annum vsque 1228. quo obiit: & de eo sic scribit apud Knyghtonem Cistrensis. *Stephanus Cantuariensis Archiepiscopus obiit, qui Biblia apud Parisium quotauit, libros Regum exposuit, vitam Regis Richardi dictauit, multaque alia industria sue opera posteris reliquit. Cui successit magnus Ecclesia Lincolnensis Decanus M. Richardus.*

Stephanus Becardus de Penulo in Facultate Iuris Canonici Doctor egregius, ex Decano Senonensis Ecclesiæ factus eiusdem Archiepiscopus an. 1292. eandem rexit ad an. vsque 1309. sepultus est ante altare cum hoc epitaphio. *Hic iacet et bona memoria Stephanus Becardus de Penulo*, nobilis genere, Doctor in Decretis, iustè Philosophus, Archiepiscopus Senonensis Ecclesiæ, qui rexit eam annis 16. mensibus 8. diebus 3. Obit mense Martio 4. Kal. April.

T

Thomas Cantipratanus patriâ Brabantinus, natus scilicet in villa Lewis S. Petri iuxta Bruxellam in Brabantia, Canonicus primum Regularis in Cœnobio Cantipratenfis; deinde Dominicanus. Studuit primum Lutetiæ, deinde Albertum M. Colonix audiuit vnà cum Thoma Aquinate. Prædicatorum Louanienfium Supprior fuit; deinde Episcopi Cameracensis Suffraganeus. Magnum habuit cum Academicis nostris commercium. Pro suis contra eos multa passim scripsit. Eius Opera commemorantur hæc: Liber de Natura rerum, sed non extat. Libri duo de Apibus Mysticis, quos Humberto quinto Ordinis Dominicani Generali dedicauit. Vita B. Christinæ, Vita B. Lutgardis Monialis de Aquiria, liber de Vita B. M. Oigniacensis. Vita B. Margaritæ Iprensis. Eidem adscribunt nonnulli versionem Operum Aristotelicorum è Græco in Latinum: quem laborem aiunt suafu & precibus Thomæ Aquinatis suscepisse: sed antiquior est Cantipratano versio Aristotelis, ad quam Thomas Aquinas Commentaria edidit. Obit secundum nonnullos an. 1263. secundum alios post an. 1270.

Thomas de Aquino natione Campanus filius Comitiss de Aquino, inuitis parentibus qui cum monachari nolebant, Prædicatorum Ordinem Bononix est ingressus & Muneribus seu Officiis, quæ à Pontifice offerebantur, spretis Coloniam Agrippinam ad Albertum M. se contulit, tandiuque eo in loco studuit, donec Albertus Parisios translatus est, & Theologiæ Cathedram fortitus Missus quoque Thomas ad studium Parisiense Doctoratus gradum meritò est adeptus. Super libros Sententiarû 4 Scripta fecit. Scripsit & primam partem de Quæstionibus disputatis de Veritate. Scripsit & 2^m partem de Quæstionibus disputatis de potentia Dei: & 3^m partem de Quæstionibus disputatis, quarum initium est de Virtutibus. Item contra Gentiles 4. libros scripsit. Item Summam Theol. quam in 3. partes diuisit: & 2^m in duas: sed morte præuentus 3^m non compleuit. 4. Euangelia continuata expositione de dictis Sanctorum glossauit, litteralis etiam expositionis in Iob edidit librum 1. Multaque alia scripsit ad vtilitatem legentium, quæ diligens Lector inuenire poterit intitulata in Chronicis Nicolai Triueti. Cum esset in via ad Concilium Lugdunense, in quadam Abbatia Monachorum Cisterciensium quæ dicitur *Fossa-Nona* diem clausit extremum an. 1274. Nocte autem ipsa, quâ de hoc mundo transit, apparuit in somnis germano suo Comiti de Aquino in

habitu Ordinis sui, tradens in manu eidem Epistolam clausam. Qui citò post excitatus cum sentiret se litteras habere in manibus, Camerarium suum aduocauit, iussitque lumen celeriter aiferi: quo allato litteras aperiens, inuenit ibi aureis apicibus omne humanum artificium sua formositate excedentibus hoc inscriptum, *Hodie factus sum Doctor in Hierusalem*. Conseruatis igitur illis litteris per nuncios ad inquirendum de Fratris statu missos, ipsum ead. nocte quâ apparuit, comperit ex hac luce migrasse. Ita fere Thomas Wallingham ad an. 1275. Tantæ autem æstimationis summâ Theol. composuit, vt eam non modo Græci in suam linguam verterint, verum etiam Arabes & Sinenses. Teste Chitræo de statu Eccles. in Græcia. Sed & Vniuersitas Paris. tanti eum fecit, vt non eius modo Opera Philosophica, sed & ossa postularit per litteras sibi transmitti ad perpetuam in scholis suis venerationem, vt dictum est in Historia.

In chronico Regni Bohemiæ sub Ioanne Rege legitur Fratrem Thomam, cum semel in quadam Capella Parisiis ante imaginem B. Virginis deuotus oraret, vocem expressè audiuisse, quæ de imagine ita dixit, *Thoma quid petis?* At illo statim respondente, *Vitam æternam*, responsum aliquod vltcrius non accepisse.

Item Abbatem *Noua-Fossa* Cisterc. Ord. iuxta quam obierat Thomas, ea nocte qua obiit, somniasse stellam ardentem de cælo cadentem ante Altare maius in sanctuario se abscondisse, statimque expectatum de eius morte nuncium accepisse, ipsumque, vt impletet somnium, in eodem Sanctuarij loco sepelisse cum hac precatone.

*Grate Deo Thoma quasi thus fragrans & aroma
Nomen odorificum retines, clarescere verum
Doctrina lumen fecisti. Tu quasi flumen
Hanc diffudisti, quia totum scibile scisti.
Sidus in Ecclesia fueras: nunc vera Sophia
Ad se te traxit, ibi quod perpes tibi fax sit.
Iam legis absque sono librum vite, quia throno
Doctorum Cælo resides, & ibi sine zelo
Cernis Diuinam faciem, mihi fer medicinam
Culpis languenti, propria virtute carenti.
Dic verbum dulce, Dominumque Reo mihi mulce,
Scis quia Doctor, vis quia fautor, vis quia ductor,
Me duc, meque doce, rege me peto pectore, voce
Es mihi solamen anima pie fer Pater, Amen.*

Inter sanctos relatus est à Ioanne XXII. an. 1321. anno post mortem 50. solenniter Auenione.

Thomas de Hibernia sic est à Theologis cognominatus, inquit Balæus, quoniam ab illa Gente ac patria originem duxit. Cum esset maximæ spei iuuenis Parisiis vsque relictâ patriâ perueniens litteras sollicitè quæsiuit & inuenit. Qui postquam in scientiis Diuinis & humanis longo profecisset studio, *Scholasticæ Theologiæ Magisterium suffragiis Doctorum in magna Sorbona suscepit*. Vir ille fuit facundiâ atque eruditione clarus, & ex lectissimis Authoribus sedulo collegit Flores omnium pene Doctorum, qui super Sacris litteris hætenus scripserant: nec-non quorundam aliorum, & in capita seu locos communes alphabetico ordine digessit. Fuerat Opus hoc Ioanne Gualense Anglo authore inchoatum primò sub *Manipuli florum seu Originalium tabula* titulo, sed sine perfectione & ordine, intercedente morte ab eo relictum, à Thoma verò emendatum & perfectum. Hæc Balæus. Claruit an. 1290.

V *Incentius Bellouacensis* non ab Episcopatu sic dictus, ut multi falsè opinantur, sed à Cœnobio Dominicanorum, in quo Bellouaci degebat: fuit enim professione Dominicanus, natione Burgundus: regnante Philippo Augusto Lutetiam ad studia profectus sub initia Ordinis Dominicani, ei se adscripsit. Quantæ autem fuerit ille Doctrinæ, indicant 4. Specula laboriosissima quæ composuit, Doctrinale, Historiale, Naturale & Morale. *Doctrinale* 17. libros continet deque omnibus artibus à Grammatica ad Theologiam tractat. *Historiale* libris 32. ab origine mundi ad an. 1244. historias complectitur. *Naturale* continet libris 33. de rebus omnibus, herbis, auiibus, locis, temporibus, &c. quod Opus scribebat an. 1250. *Morale* complectitur libris 3. in partes distinctionesque diuisos, & tractat de motibus animi, de legibus, de gratia, de vitiis & virtutibus. Quod Opus immensum petente & sumptus ministrante Rege Francorum, non Philippo Valesio, ut quidam ridiculè scribunt, sed Ludouico IX. composuisse dicitur, cuius filiorum Præceptor & Instructor fuit. De quorum eruditione Opus scripsit ad Margaritam Reginam Ludouici Coniugem, sicque incepit. *Filij tibi sunt, erudi illos.* Scripsit & alia teste Trithemio, De Gratia Dei lib. 4. de laudibus B. Mariæ l. 1. De laudibus S. Ioan. Euang. l. 1. Consolatorium de morte Amici ad Ludouicum Regem. Epistol. ad Diuersos l. 1. Obiisse dicitur communiter an. 1236. eius tamen vitam nonnulli prorrahunt ad an. 1264. imò alij ad an. 1270. Et ideo forte, ut verisimili coniecturâ stabiliant plagium *Speculi Morali*, quod cum ex operibus & verbis ipsis Thomæ Aquinatis composuisse volunt. Quam litem aliis dirimendam relinquo Vnum mihi de Vincentio notare sufficiat, cum ex Helinando & ex vrustissimis Chronicis institutionem Academia Parisiensis Carolo Magno attribueret & affereret, non Philippo Augusto, non Ludouico Iuniori, quorum memoria erat adhuc tum recens. Vnde conuincuntur erroris, qui putant iis regnantibus erectam & fundatam fuisse Vniuersitatem.

1256.

Urbanus IV. Natione Gallus, Patria Trecentis, Veteratoris Calcearij filius ad supremam Ecclesie Pontificatum promotus est an. 1261. post obitum Alexandri IV. de eo sic scribit Antoninus. *Idem vir dilectus Deo & hominibus, dum adhuc esset puerulus, Parisios mittitur, ut ibi armariolum puri pectoris scholasticis imbueret disciplinis. Vbi sic laudabiliter primò in Liberalibus Artibus, postmodum in scientia Iuris Canonici, superni Numinis benedictione profecit, quod in vtrisque promeruit Cathedrali titulo insigniri.* Cumque ipse excellentis ingenij altitudo maiorum profunda requireret Facultatum, ad Theologiæ studium se conuerteret: in qua sic laudabiliter dignoscitur profecisse, quod lingua eius scriba calamus, *predicationis verba singulos consuebat.* Hinc Archidiaconus Lugdunenensis, tum Virdunensis Episcopus, postremò Pontifex creatus. Extant plurima eius priuilegia, quibus prædecessorum suorum constitutiones firmavit, & noua iura Vniuersitati parenti suæ asseruit. Obiit sub finem an. 1264.

Walterus Maruisus factus post Goffwinum seu Goscelinum Episcopus Tornacensis an. 1218. aut 1219. Obiit autem 16. Feb. an. 1251. Eius virtutes insignes complectitur Epitaphium in æsincisum ad partem Septentrionalem Chori.

*Walteri meritum commendat sobria vita,
Mens humilis, simplex oculus, deuotio pura,
Larga manus, doctrina frequens, afflictio iugis,
Vota Crucis, Pastoris opus, legatio plena.
Ipse Bonos-pueros, Miniales ac Seniores
Fundat Presbyteros, Beghinas atque Minores,
Et Communenses ad se vocat ac Aënenses.*

Fuit ille Patria Tornacensis, filius Sutoris veterari, Maruisus dictus à riualo quodam Tornacensi. Vnde est ibidem porta de Maruis. Platea de Maruis & Hospitalis de Maruis. Eum Pater singulari curâ litteris imbui curauit, & Officiis Ecclesiasticis interesse, cuius studium admiratus Pistor quidam, dixisse fertur: Cur

704 Catalogus Illustrium Academicorum.

» tantâ diligentia filium tuum ad Templum deducis? vis-ne eum facere Episco-
» pum Tornacensem? Fortasse fiet, inquitbat Pater. Tum Pistor credens id
» nunquam futurum, Ego, inquit, panem omnem dabo pro epulo, quod in eius
» consecratione exhibebitur, si id contingat: quod & postea fecit. Ita refert Col-
» uenerius in Notis ad Cantipratanum. Eum porro tam strenuum tamque labo-
» riosum fuisse ait Cantipratanus, ut nunquam otiosus esset: sic enim l. 1. c. 12.
Audui & vidi de illo venerabili & Dco digno M. Waltero de Maruis Tornacensi
Episcopo, quod vix unquam otiosus, dum domi sedens viueret, apparebat: aut enim
meditabatur, aut legebat, aut confessionibus audiendis incumbibat, aut causis discer-
nendis intentus lites hominum dirimebat. Horum si aliquid exercere taderet, propriis
manibus laborabat.

FINIS.

INDEX

I N D E X

RERVM ET VERBORVM

Quæ in hoc Volumine continentur.

A

Aegidius Hispanus al. Aspanus Cardinalis Eccles. Rom. 671
Aegidius Romanus al. de Columna, Augustiniensis. 677.
 Philippum Pulchrum è Sacris Remensibus redeuntem nomine Vniuersitatis oratione excipit. *ibid.*
 & 475. Eius Opera. 672. Errores retractat. 472. Fit Archiepiscopus Bituricensis. 516
 Alanus Bellochius. 672
 Alanus Teuxesbury. *ibid.*
 Alanus de Insulis. 16. Eius obitus. 19. Eiusdem Poema de planctu naturæ. *ibid.*
 Albericus de Lauduno Archiepiscopus Remensis. 59. 672
 Albericus Turonensis 672
 Albertus Gallioti Professor Bononiensis, Patria Parisiensis. 154. 673
 Albertus Magnus magnâ celebritate docet. 162. Docet Colonia. 213. Quid magicè ibi præsterit. *ibid.* Eius Opera. 673. Mors. 450.
 Albertus de Parma Innocentij IV. Legatus 255. Cogit Vniuersitatem recipere. Mendicantes. 254. 672
 Albigenium Hæresis. 46. 558. Albigenium conuersio. 54. & seq. Expeditio contra Albigenes. 64. Albigenium impudentia. 71. Eorum Pseudo-Papa. 112. 113
 Alexander Alenfis. 100. Eius studia, conuersio ad Franciscanos *ibid.* Primus eorum Doctor in Theologia. 200. Eius mors & Epitaphium. 201. Opera 673. Primus Sententiarum Petri Lombardi Commentator. 657.
 Alexander de Villa-Dei. 674. Eius Doctrinale. 65
 Alexandri IV. Bulla pro iuribus Parochialibus Mendicantium. 273. eiusdem ad Vniuersitatem pro restitutione Dominicanorum. 282. ad Aurelianensem & Antissiodorensis Episcopos in eandem rem. 286. ad Magistros Facultatis Theol. 287
 Tom. III.

ad Episcopum Paris. de libro introductorio in Euangelium æternum 292. 293. ad Cancellarium San-Genouesianum, ne quemquam licentiet donec parnerit Vniuersitas & Dominicanos restituerit. *ibid.* ad Episcopos Aurelianensem & Antissiodorensis, vt excommunicent eos qui parere noluerint. 294. ad Parisiensem Episcopum in eandem rem. 297. ad Vniuersitatem vt Fratres recipiat. 298. ad Regem vt cogat recipere. 298. 299. ad Ioannem Abbatem Fossatensem mandatorum Executorem. 301. ad Episcopum Parisiensem de libro introductorio in Euangelium æternum 302. ad eundem contra Vniuersitatem pro Fratribus 303. ad eundem vt vetet ne Vniuersitas migret & aliò studia transferat 305. Magistros Beneficiis suis priuat. *ibid.* ad Regem vt M. Guill. de S. Amore carceri mancipet. 306. ad Dominicanos contra pacem ab iis cum Vniuersitate initam. 307. ad Capitulum Parisiense vt nepotes suos in Claustro habitare permittat. 307. ad Episcopum Paris. sub pœna excommunicationis, vt mandet executioni suas Bullas 308. ad perpetuam rei memoriam. Significat librum M. Guill. de S. Amore Anagninæ damnatum 310. ad Regem in eandem rem. 312. ad Prælatos Franciæ pro Mendicantibus. 313. ad Regem vt auxilium præstet & brachium seculare Episcopo Paris. contra Vniuersitatem. 315. ad Vniuersitatem ne aliò studium transferat. 331. ad Cancellarium Paris. ne vllum licentiet qui non polliceatur societatem cum Mendicantibus. 334. ad Vniuersos Prælatos pro Mendicantibus contra Vniuersitatem. 334. ad perpetuam rei memoriam, reuocat compositionem & pacem inter Vniuersitatem & Mendicantes aliâ factam. 337. ad Vniuersos Prælatos pro Mendicantibus 339. ad Episcopum Paris. vt tenet suas constitutiones obseruari. 340. ad Regem vt Episcopo Paris. auxilium

X X X

Index Rerum & Verborum.

opemque ferat ad executionem suarum
 Bullarum 34. ad M. Guill. de S. Amore ne re-
 deat in Franciam. 342. ad Regem ne patia-
 tur M. Guillelmum Parisiense esse 343. ad E-
 piscopum Parisiense ut admonet Vniuersitatē
 à se Guillelmum damnatum non ob defen-
 sionem quam susceperat Vniuersitatis, sed
 ob contumaciam 343. ad Episcopum Parisiense
 ut excommunicatione soluat eos qui librum
 Guillelmi cremauerint 344. ad eundem
 Episcopum ut curet Parisiense publicari con-
 demnationem Ictam Auagnia contra li-
 brum M. Guillelm. 344. ad Cancellarium
 San-Genouesianum ne licentiet Artistas ni-
 si adhibitis Examinatoribus 4. Nationum
 346. ad Episcopum ut admoneat iterum
 Vniuersitatem non suā causā damnatum
 M. Guillelmum, sed ob contumaciam 348.
 ad Cancellarium San-Genouesianum, ne
 quē licentiet qui non iuret se iussu factu-
 rum. 351. ad Episcopum Parisiense, ne sinat Vni-
 uersitatem habere cum M. Guillelmo lite-
 rarum commercium 361. ad eundem ut co-
 gat Vniuersitatem recipere tam reiectos
 Theologos quā Mendicantes ibid. ad
 Vniuersitatem, pollicetur veniam M. Guil-
 lelmo si contumacem animum deponat. 353.
 ad Regem ut Brachium seculare præstet
 Episcopo Parisiense, ad executionem suorum
 mandatorum. 355. ad Episcopum Parisiense, ut
 censuris ligatos ob detentos libellos famo-
 sos contra Mendicantes scriptos absoluat.
 361. mors 363.
 Almaricus. 674.
 Almaricus Carnotensis damnatur ab Vni-
 uersitate 24. 25. ab Innocentio III. quem
 appellauerat, remittitur ad Vniuersitatem
 25. eius hæresis 48 damnatur ibid. &
 49. hæresicos Almaricanz capita 9. Vide
 etiam in Catal
 Anglia Feudataria Papæ 68. vexatur prouisi-
 onibus Papalibus. 74.
 Angli Normaniā repetunt, sed pro ea tan-
 dem contenti sunt summā pecuniæ. 563.
 Anglicani Prælati fugantur & in Francia azy-
 lum habent 42.
 Appellatio ad Papam à sententiis Legatorum
 abusiuis 664. ad futurum Conciliū con-
 tra grauamina Curie Rom. 664. & seq.
 Aquarum inundatio S. Genouesiz precibus
 compefcitur. 33.
 Arabicæ Professionis institutio. 484.
 Aristotelis lectio damnata Parisiense 51. recepta
 Bononiæ 102. 103.
 Arnoldus Doctor Theologus Episcopus Cam-
 bianensis. 161. 674.
 Artistarum reformatio. 81. 82.
 Artes Liberales in pristinum splendorem ab
 Innocentio IV. restituantur 65. earum
 commendatio ibid.
 Aymericus de Ripis 624.
 Azo 89. 674. eius obitus. 89.

B

Baccalarii Sententiarum & Biblici, vnde sic
 dicti. 303.
 Baccalarii Medicinæ ad quid tenentur. 473.
 Statutum Facultatis Artium de Baccalariis
 quomodo debeant incipere lectiones. 410.
 De Baptismo Paruulorum. 540.
 Bartholomæus Albigensum Antipapa. 113.
 Beneficiorum pluralitas quomodo tolerabilis.
 62. 63. 349.
 Disputatio solennis de Pluralitate Beneficio-
 rum. 154. 164. 165. 1. 6. 167.
 Beneficiorum prouisiones à Papa factæ graues.
 Hac de re querelæ. 207. 662. restituantur
 Anglicis Prælatis. 274.
 Beneficiorum dispensatio in Francia qualis
 3. 2. 39. 1. 059. quomodo summi Pontifices
 conati sint Beneficiorum prouisiones in
 Francia inducere. 660.
 Benus Florentinus se Scholæ Boniensi sacra-
 mento obligat. 93.
 Bernardus primus VValdensium seu Albigen-
 sium Hæreticorum Antistes fidem ample-
 ctitur. 54. & seq.
 Bernardinorum Collegium à M. Stephano
 de Lexingtona Abbate Clareuallensi fun-
 datur. 185. 297.
 Bernardus de Soliaco Antissiodorensis Episcopus.
 127.
 Biardus & Biardi Sermones de Dominicis &
 festis 675.
 Biblii Theologi. 657.
 Bizochi, qui sic dicti. 509.
 Bizochorum secta. 50. 341.
 Bonauentura Franciscanus. 675.
 Bonauentura Bruxellensis. 675.
 Bonifacius VIII. 676. eximit Episcopum Pa-
 risiense à censuris Conservatorum Vniuersita-
 tis 676. eius discordia cum Philippo Pul-
 chro 513. 518. 524. quomodo factus Ponti-
 fex 509. eius doctrina ibid. Minoribus Pa-
 risiensibus indulget summam pecuniæ ad
 amplificandam Domum 16. Oxoniensibus
 permittit amplificare domum ad commo-
 ditatem studentium ibidem. S. Ludouicum
 Sanctorum Catalogo adscribit. 530.
 Bononiensis Vniuersitas 104. transfertur Pa-
 ratiuum 107. reducitur ibid.
 Bononiensium Scholatum priuilegia & im-
 munitates. 188.
 Bononiensis Vniuersitas à Ciuibus turbatur
 461.
 Bouinensis Victoria à Philippo Augusto re-
 portata 75. cum magna festiuitate celebra-
 tur ab Vniuersitate 76. ibique descriptio
 pompæ. 76.
 Bulgari hæretici, eorumque mores & doctri-
 na. 35. 36.
 Bursarii 4. Nationum in Sorbona instituun-
 tur. 225.
 Bursarii Flandrici adduntur. 383.
 Bursarii S. Honorati Bonorum puerorum, &
 S. Thomæ de Lupara in Testamento Ludo-

Index Rerum & Verborum.

tici. 191. & seq.
 Bursa communis 390. Receptor Bursa communis ibid. noua ratio Bursa communis ibid.

C

Cæsaricus Heisterbaxensis 67. eius scripta ibid.
 Campellensium Præbendarum numerus auctus. 29
 Cancellarius Parisiensis eximitur à foro seculari 4. residere tenetur. 36. 31
 Obmurmurationes Vniuersitatis contra Cancellarium Parisi 44. eius munera 80. 81. eius autoritas & potestas reprimatur ab Honorio III. 91. non se extendit ad Scholas Academicas, sed ad Claustrales tantum seu Episcopales 91. 111. vnde factum vt Decretista & Medici licentias ab eo accipiant 128. iurare tenetur Vniuersitati 141. 161 quomodo licentias distribuat & examinet 126. & seq. veratut licentias impertiri nolentibus Mendicantes recipere 314. custos est Bibliothecæ capitularis 394. deponitur ob licentiam indignis & non examinatis impertitam 480. his Romæ ei intentatur ab Vniuersitate 464. Cancellarii Parisiensis & San-Genouesiani variaz rationes pro tuitione studiorum iurium. 1. 6
 Cancellarius San Genouesianus licentiam in omnibus Facultatibus 124 125 vetatur impertiri licentias absque Examinatoribus. 346.
 Cancelliariorum electio à quo pender. 380
 Cancellarius Vniuersitatis Patavinæ, Episcopus loci. 369
 Canonici Parisiensis damnati apparatus 105.
 Canonici Parisienses regentes in Facultate theologica. 361.
 Capellani Vniuersitatis fundatio ob interfectos Scholares 360. 450. 654. 480. 490. 541
 Cantuariensis Ecclesia turbatur. 30 31.
 Carthusiani collocantur Parisi in Valle viridi 60. commendantur à Papa Clemente IV. 37. 372
 Cessatio à Lectionibus 663
 Christianus Beluacensis. 677
 Christianorum exercitus in Terra sancta perit. 229.
 Christiani à Terra sancta expelluntur. 498
 Cisterciensibus permittitur habere Collegia & Gradibus Academicis insigniri. 222
 Cisterciensis ordo laudatur per comparationem cum Mendicantibus. 297
 Clauus Dominici Corporis amissus causa luctus. 147
 Clemens IV. 677
 Clerici tenentur pendere tributum Principibus secularibus. 622. 525 & seq.
 A Clericorum impereussione absolutio. 63
 Celestini Papæ creatio. 609
 ab eo Cardinalium creatio. 514. obitus ibid.

Tom. III.

Collegii Constantinopolitani fundatio 18
 Collegii Bonorum puerorum S Honorati dotatio 45.
 Collegii Bernardinorum. 184. 222
 Collegii Bonorum Puerorum ad portam S. Victoris constructio. Promisor. Capella 217. ibidem multa de retributibus eiusdem, amonitione vt vocant, &c.
 Collegii Sorbonici fundatio, à quo facta. 223
 Collegii Framonstratenfis 301
 Collegii Cluniacensis 91. Thesaurariorum ibid. Meritonensis in Vniuersitate Oxoniensi 409. Harcuriani 450
 Collegium S. Thome de Lupara eximitur à lege Caducaria. 468. Et similiter Collegium S. Nicolai de Lupara. 508
 Collegiorum fundatio quinto Vniuersitatis seculo inualuit. 659
 An Regulares & seculares possint esse de eodem Collegio. 649
 Collecta Vniuersitatis contra Cancellarium Parisi
 Contra Mendicantes 231. extr. ordinaria 589
 Comitua Vniuersitatis 363
 Concilium Lateranense sub Innocentio III. in quo Petri Lombardi Doctrina confirmatur, Præbenda theologica in singulis Cathedralibus instituitur. 84
 Concilium Bituricense contra Albigenes 119 pro reformatione disciplinæ Ecclesiasticæ à Simone Cardinale habitum 422
 Appellationes Vniuersitatis à Papa ad Concilium Generale. 664
 Conclusio ad electionem Rectoris institutio 41. leges obseruanda in Conclauis. 490
 Quæstio de Concurfu Etuino 88
 Confessio auricularis quibus fieri possit & debeat. 249
 Conseruator Priuilegiorum Regiorum instituitur. 3. 580
 Conseruator Priuilegiorum Apostolicorum ab Vniuersitate eligitur. 377
 Conseruatores Priuilegiorum Vniuersitatis duplicis generis. Regius & Apostolicus quomodo creantur & eliguntur. 331. eorum antiquitas 597
 Conseruator Apostolicus eiurans Conseruatoriam quid facere debet. 581
 Iuramenta Conseruatorum. 598
 Curia Conseruationis. 681 596. **quamobrem** instituta. 597. locus Conseruationis. 598. Officiarij Conseruationis. 581. 598
 Consilium Vniuersitatis. 172. 577. Quæ conformitas inter Consilium Vniuersitatis & Consilium Ecclesiæ. inter Comitua Vniuersitatis, & Comitua seu Concilia Generalia. 578
 Constantia filia Archiepiscopi Atheniensis licetatissima. 250
 Contributio Vniuersitatis duplex, Ordinaria & extraordinaria. 588. 589
 Contributor & Officium Contributionis 589
 590 Contributionis sigillum 590. Salarium Contributoris ibid. Contrarotulator Con-

X X X ij

Index Rerum & Verborum.

tributoris *ibid.* Vide supra Collecta.
Coronæ Spineæ susceptio. 170. Sermo M.
 Gualteri Cornuti in illa susceptio. 170.
 171.
Cruce-Signatio solennis. 200. 384. S. Cucus
 susceptio 182. Cruces erectæ in via San-
 Dionysiana *vide.* 493
Contra Curiosos. 643

D

DAmiera capitur à Rege Ludouico: de eius
 expugnatione litteræ missæ ad Schola-
 rem Parisiensem. 233
Dauid Dinantius, eiusque doctrina. 678
Decani Facultatum. 56. 57
De Decimis. 426. Exemptio à Decimarum
 solutione. 473. Contra Exactores decima-
 rum. 514. 515.
Decretales Innocentii III in scholis leguntur.
 23. 53. Decretalium Compilatores & Com-
 pilationes quot. 68. Decretales Gregorii
 IX. 153. Bonifacii VIII. 343. Quare Decre-
 tales Pontificum ad Bononiensem Acade-
 miam potissimum mittuntur. 543
Desiderius Lo gobardus. 678
Determinationes Quæ dragesimales, 194. 223.
 240. Quare vulgo turbulentæ? *ibid.* Sta-
 tutum Facultatis Artium de Determinanti-
 bus, de eorum ludis, ducibus 420. 480
Dionysiorum Arcopagitæ & Corinthii Hi-
storia. 31. Corpus S. Dionysij Corinthij San-
 Dionysium defertur. *ibid.*
Discus Eleemolynarius. 7
Diuortium Regis Philippi disceptatur in Sy-
 nodo Sueffionensi, quali euentu? 6
Dominice dei violatores puniti. 7. 8
Dominicus Hispanus 678. Sanctorum Cata-
 logo adscribitur. 151
Dominicani *vide* Iacobini dicti. 93
Dominicanorum Ordo approbatus ab Ho-
 norio. 93. Parisiis in via Iacobæa colloca-
 ti quibus legibus erga Vniuersitatem te-
 nentur. 106. Beneficium primum Vniuer-
 sitatis erga Dominicanos. 106. quare dona-
 tionis instrumentum à Theologis subli-
 gnatur. *ibid.* Primam Synodum generalem
 Parisiis celebrant. 107. Cathedras Theolo-
 gicas vsurpant. 138.
Dominicanorum hæreses, assertionesque iis
 oppositæ 179. contra Dominicanos qui
 Nouicios tenericis ætatis recipiebant 92
Dominicani ab Vniuersitate expulsi resti-
 tuuntur. 156. Plurimis inuisi. 359. Statuto
 Vniuersitatis iterum excluduntur. 245. Re-
 cepti demum in infimo ordine collocantur
 246. Vniuersitas à Dominicanis diu vexata.
 vide infra Mendicantes.
Domorum Taxatio pro Scholaribus. 195.
 Domum interdictam non licuit conducere.
 196. 197.
Dudo Doctor Medicus Ludouici IX. Archia-
 ter. 678

E

De Immunitate Ecclesiarum. 426
Ecclesiæ Parisiensis immu-
 nitas ab excommunicationibus Conserua-
 torum Vniuersitatis Paris. 676
Edmundus Richius Anglicanæ Nationis. 99
 eius vita. studia, professio. 100. 101. 102. 679.
 Fit Archiepiscopus Cantuariensis 150. San-
 ctorum Catalogo adscribitur. 204. 205
 transfertur. 206
De Electionibus Canones editi in Concilio
 Bituricensi. 423
Engelramus de Coucy morte damnatus ob
 Scholares suspensos 359
Episcoporum electio Regia. 467
Episcopus Parisiensis eximitur à censuris Con-
 seruatorum Vniuersitatis Parisiensis. 238
 239. 371. 372. 476.
Euangelium æternum, liber damnabilis à Mi-
 noritis editus. 265. 267. 549. Damnatur
 Parisiis 299. 300. De eo multa à multis *ib.*
 Comburitur Anagninæ. 329. Errores eius-
 dem. 330. 331
Liber Introductorius in Euangelium æternum
 damnatur. 292
Consilio de Eucharistiæ Sacramento. 373
Euraidus Hæreticus Parisius comburitur. 10
Eustachius de Flay concionator Fulconista in
 Angliâ miracula operatur 6. 7. & à Præla-
 tus Angliæ malè accipitur. 7
Examinandi ratio ad licentiæ consecutionem.
 220.
Examinatores 4. Nationum in Examine S.
 Genouefæ: 6. De eorum Electione statu-
 tum Facultatis Artium. 361. Eiusdem Facul-
 tatis statutum de Examine S. Genouefæ.
 447. 473. Iuramenta Examinatorum 484.
 Item Iuramenta Scholarium examinando-
 rum. 485. Examen inferius seu Parisiense
 interdicitur. 100
Priuilegium Rectoris, Magistrorum & Vni-
 uersitatis contra Excommunicationes. 94.
 159. 242.
Excommunicatio Scholarium ab Officiali Pa-
 risiensi lata. 95. Ab Episcopo & Cancellario.
 156
Excommunicatio lata in detentores libello-
 rum famosorum contra Mendicantes re-
 laxatur. 362. Item contra Vniuersitatem &
 Scholares. 370
Statutum de Exequiis Magistrorum. 82. 486

G

Gaufridus Archidiaconus Parisiensis an-
 niuersaria duo instituit. 680
Gaufridus de Augo Episcopus Ambianensis.
 161.
Gaufridus de Barro Cardinalis damnatur 384
 387. obiit Romæ. 467. 680
Lis San-Genouefiana cum Episcopo Parisiensi
 sopitur auctoritate Innocenti III. 12. 11.
 S. Genouefæ precibus aquarum inundatio

Index Rerum & Verborum

datio competitur 34
 Gernafius de Clinchamp 68
 Gilbertus Magnus 610
 Godefridus de Fontanis 680
 Gradus Academici & Magistrales quando in-
 troduci 142
 Gradus Doctoralis insignia à Franciscanis as-
 sumuntur 200. 201. quamobrem inuenti in
 Theologia 638
 Græci ab Ecclesia Latina discedunt 163. modus
 reducendi Græcos ad sinum Ecclesiæ 405.
 407
 Gregorius IX. Priuilegia Dominicanis conce-
 dit
 Reprehēdit Theologos Philosophiæ subtilita-
 tibus nimis addictos. 119 confirmat Vniuer-
 sitatis priuilegia 130. exultantem reuocat
 135. variæ eiusdem Bullæ ad Regem, ad Regi-
 nam & alios pro libertate & securitate
 Vniuersitatis.
 Contra Gregorium 381
 Concilium Generale indicit ad quod è Gallia
 & Anglia missi capiuntur ab Imperatore 181
 obit 182
 Gregorii X. electio miraculosa. 404
 Gregorius Alexandri IV. nuncius Vniuersita-
 tem vexat 19.
 Guido Cardinalis al Iacobus Guala de Bi-
 cheris 41. eius constitutiones Synodales
 ad Vniuersitatem pertinentes 44
 Gualterus Cornutus, Archiepiscopus Seno-
 nensis 102 182 81
 Gualterus Cancellarius Ecclesiæ & Vniuer-
 sitatis Parisiensis 87
 Guiardus Cancellarius Paris. fit Episcopus
 Cameracensis 167. obit 19. 68. ibique eius
 Opera
 Guibertus Tornacensis 68.
 Guido Paræus Archiepiscopus Remensis 26.
 27
 Guido Grossus Cardinalis 564. deinde Papa
 Clemens IV. quomodo.
 Guillotus Bedellus fabricat litteras excommu-
 nicationis 376
 Guillelmus Cardinalis ad Albas - manus di-
 ctus moritur 19. eius laudes ibid.
 Guillelmus de Scillignaco Episcopus Antif-
 iodorensis 32. 33. deinde Parisiensis 104
 Vexat Scholares 111. item 68. & ibi eius
 mors.
 Guillelmus de Ioinuilla Episcopus Lingonen-
 sis excipit Vallis-Scholarum Ordinis Initi-
 tutores, 82
 Guillelmus Anglicus Vallis - Scholaris.
 682
 Guillelmus Picauiensis. ibid.
 Guillelmus de Arceffis 82. factus Archiepis-
 copus Bituricensis 89. obit 43. Apotheosis
 61. 83. 91
 Guillelmus Antiffiodorensis insignis Theolo-
 gus 683. eius doctrina ibid.
 Guillelmus Brito seu Aremoricus multorum
 discipulorum præceptor sed præsertim Car-
 loti filii Philippi Augusti 13. 683
 Guillelmus Aruernus Episcopus Parisiensis,

vir ingentis famæ & doctrinæ 674. plurali-
 tatem Beneficiorum habito conuentu Magi-
 strorum Vniuersitatis damnat 115. obit 113.
 ibidem Epitaphium; & quæ eo sedente ac-
 ciderunt. Item 684. eius doctrina & Opera
 ibid.
 Guillelmus Dunelmensis Professor Parisiensis
 fit Archiepiscopus Rothomagensis. 151.
 687
 Guillelmus de Militona insignis Theologus,
 factus Minorita. 685
 Guillelmus de Monte-Morticiaco Præuisor
 Domus Sorbonicæ 236 677
 Guillelmus de S. Amore Procurator Vniuer-
 sitatis perimitur ab Innocentio IV. pecu-
 niam in rem Mendicantium impensam ex
 bonis Vniuersitatis recipere 76. Episcopi
 Parisiensis iudicio ab omni calumnia liber-
 ratur 190. triplici iudicio purgatus & im-
 munis pronuntiat 293. præsentem populo
 calumniam sibi illatam ab Archiepiscopo
 Turonensi diluit 294. 295. vindicatur ab
 omni hereseos suspitione atque ab omni
 calumnia 16. responderet ad obiecta 17. pro-
 hibetur in Francia & in Academia Parisien-
 si degere 47. 31. vetatur vllum cum Aca-
 demicis habere commercium 51. securus
 fit ab Alexand. IV. prompti reditus, si ve-
 lit contumaciam deponere 155. eiusdem
 acta exaggerantur 14. reuocatur ab exilio
 17. an fuerit accusatus aut conuictus her-
 seos 685
 Guillelmus de Gressibus Episcopus Beluacen-
 sis, Guillelmi de S. Amore Patronus & de-
 fensor. amicus Roberti de Sorbona. 685. ibi-
 dem eius epitaphium
 Guillelmus Varonis Anglicanæ Nationis factus
 Minorita 687
 Guillelmus de Pagula 687
 Guillelmus Hortun ibid.
 Guillelmus Durantus maior Speculum Iuris
 edit 402. vnde Speculator dictus. Fit Episco-
 pus Mimatensis 473. eius Epitaphium. 474
 de eo in Catalogo.
 Guillelmus Durantus iunior patruo successit
 in sede Mimatensi 517. 518
 Guillelmus de Melloto Episcopus Antiffiodo-
 rensis. 596
 Guillelmi de Chanaco obitus. 409. 410

H

Hæresis Niuernensis Parisiis habitâ syno-
 do damnatur 10 11. 12
 Hæreticorum Albigensum mores, instituta
 doctrina 35. vide supra Albigenfes.
 Hæretici in Flandria comburantur 155. eorum
 Historia 188. & seq.
 Hæreticæ propositiones de Trinitate damna-
 tæ. 177
 Aliæ Hæreses circa diuersas materias damna-
 tæ 19 434. Item in Anglia 487
 Haimo de Fauersham anglus Aristotelis de-
 fensor 687
 Helias Dominicanus Cathedram exercet
 XXXX 11)

Index Rerum & Verborum.

- Theologicam.** 688
- Helinandi Frigidi-Montensis Monachi obitus.** 63
- Henricus de Iacia Hectus Leodiensis, Scholaris Parisiensis, interuenit à Clientibus Præpositi Parisiensis** 4
- Henricus de Colonia Dominicanorum Ordinem amplectitur.** 109 & 188
- Henricus I. Anglorum Rex Magistros Parisiensis Oxoniam euocat datis ad eos litteris. 133. 131. ab Vniuersitate festinè excipitur. 277. 78 Hospitatur in Templo. 279. epulantur Reges duo & ibi de Sessionis ratione in Epulo** 279
- Henricus de Lexingtona fit Episcopus Lincolnensis.** 264
- Henricus Segusianus vulgò Hostiensis insignis Iuriconsultus** 688
- Henricus Gandauensis Doctor Solennis dictus. 688. Eius doctrina.**
- Hierosolymitana expeditio impedita. 18. & 19.**
- Honorius III. multa priuilegia indulget Vniuersitati: veratius Civile doceri Parisiis 96. Quamobrem ibid. vide etiam in Catalogo. Canonicos Parisiensis reprehendit, quod statuta noua condidissent inconsulto Episcopo Parisi.** 130
- Honorius IV. 471. Linguae Arabicæ studium in scholis exerceri voluit. 72. Episcopum Parisiensem eximit à Iurisdictione & potestate Conservatoris & Executorum.** 189
- Hospitiorum taxatio in Vniuersitate Parisi.** 160
- Hugo Antistiodorensis Episcopus electus confirmationem ab Innocentio III. obtinere non potest, quia non seruauerat interdictum de diuortio Philippi Augusti latum 5**
- Hugonis de Noëris obitus, laudes.** 32
- Hugo Lincolnensis Episcopus Sanctorum Catalogo adscribitur.** 104
- Hugo de S. Caro 154. eiusdem fama, doctrina, Schola ibid. fit Cardinalis. 197. eius scripta commemorantur ibid. Vide etiam in Catalogo, vbi Epitaphium.** 689
- Humberius Viennensis Hugonis de S. Caro discipulus, in Catalogo.**
- I**
- Iacobus de Piriacò Cardinalis ex Argentiensi oppido ortus, cuius & Parochus fuerat. Vide in Catalogo eius vitam, doctes, doctrinam.** 630
- Jacobs Cisterciensis in Catal.**
- Indictales Nundine San- Dionysianæ, indictalesque dies liberi citra Episcopalem auctoritatem.** 74
- Innocentius III. moritur.** 85
- Innocentius IV. quomodo ad Papatum promouetur. 183. eius Bulla de confirmatione pacis inter Vniuersitatem & Cancellarium Parisiensem initæ. 193. Eiusdem variæ Bullæ referuntur ab an. 1254. grauis est Anglicanis Prælatibus ob prouisiones Beneficiorum 247. eas ipsius restituit. 263. Artes Liberales in antiquum splendorem restituit**
- 264. Mendicantes reprimunt. 271. qui sensus Mendicantium de eo. 273. 274. obit. Quæ causa mortis 274. eius Epitaphium ibid. eiusdem Opera recensentur. 277. commemorantur viri illustres qui eo sedente floruerunt ibid. Vide etiam in Catalogo, qualis fuerit erga Vniuersitatem.** 276
- Interdicti ob Philippi Augusti diuortium publicati mala** 6
- Interdicti Anglicani ab Innocentio III. fulminati funesta exita.** 42
- Intrantium seu Quatuor-virorum ad electionem Rectoris iuramenti formula.** 445
- Ioachimi Abbatis liber in Concilio Lateranensi damnatur.** 84
- Ioannes I. Anglorum Rex Ecclesiam spoliat, prælatos fugat. 42. 62. de throno deturbatur ab Innocentio III. 62. Regnum suum Papæ subicit. 67. 68. 69. eiusdem Epitaphium** 88
- Ioannes de Cella Abbas San Albanensis Academicæ Parisiæ alumnus obit.** 77
- Ioannes Egidius quomodo factus Dominicanus. 17 in Catal.**
- Ioannes de Abbatis-villa, in Catalogo. & 163**
- Ioannes de Columna Cardinalis prædicti Ioannis de Abbatis villa amicus. Vide in Catalogo.**
- Ioannes Bonus-Valetus, vulgo Cantipratenfis in Catal.**
- Ioannes de Niella in Catal.**
- Ioannes de Candel Cancellarius Vniuersitatis in Catal.**
- Ioannes de Rupella secundus Doctor Franciscanorum. 202. & in Catalogo.**
- Ioannes Blondus insignis Theologus obit. 213. Electus Cantuariensis, quare non confirmatus. 214. Vide etiam in Catal.**
- Ioannes Bassingestokius Anglus vir magnæ litteraturæ 149. 200 in Catal.**
- Ioannes Belinus, in Catal.**
- Ioannes de Sicca-villa Rector Vniuersitatis Parisiæ an. 1236. de eo vide in Catal.**
- Ioannes Vallus seu Gualensis in Catal.**
- Ioannes Grammaticus, in Catal.**
- Ioannes de Parma Franciscanus Lector Parisiensis, author Euangelii æterni 300. damnatur. 302. Vide in Catal.**
- Ioannes Parisiensis in Catal.**
- Ioannes de Allodio in Catal. postulatur in Episcopum Parisiensem & renuit.** 447
- Ioannes Semeca Teutonicus.** 404
- Ioannes Londinensis in Catal.**
- Ioannes Cholet Iuris Doctor, in Catal. & 307.**
- Ioannes Fraquetus Historiographus, in Catalogo**
- Ioannes XXI. Papa 410. pauperum Scholarum sustentator ibid. obit.** 443
- Ioannes de Oliua Franciscanus. in Catal. eius errores 248. qui vir fuerit. ibid. accusatur à Dominicanis Hæreseos.** 483
- Ioannis de Oliua Franciscani doctrina reprehenditur & vindicatur.** 535 & seq.
- Jordanus 200. Dominicanorum Generalis. 103 sexaginta pueros adhuc rudes in Ordinem**

Index Rerum & Verborum

adscriptisse accus. tus se purgat, ibid. mul-
ti eius doctrinâ & conuersione ad Ordinem
conuertuntur. 108 eius præconia. 118. eo
Ordinem regente Dominici Cathedras
Theologicas vsurpant. 118 submergitur. 161.
162. 163. Vide insuper in Catal.
Contra libros Iudæorum 191 192. eorum Tal-
mud comburitur. ibid. de Iudæis. 428
De officio Iudicis delegati 424. Ordinarii
425.
Aedes San-Iulianensis Comitii Facultatis Ar-
tium addita. 436
Iustitiæ Rectoris. 595
Iustitiæ Encomium & iusti Regis laudes
475
Iuo de Vergiaco fundator Collegii Clunia-
censis. 428

L

Latinus Malabranca, in Catal.
Laurentius Anglicus Vide in Catal.
Lectiones Ordinariæ & transitorie. 131
Leges Ciuiles vetantur docere Parisiis. 165
Liber Introductorius in Euangelium æternum
damnatur. 302
Liber de Periculis nouissimorum temporum
damnatur ab Alexandro IV. 310. 311. 312.
quare fuerit compilatus. 328
In Linguam Gallicam versus à Scholaribus
348. de eodem libro 348
Statutum contra Librarios abutentes suis of-
ficiis. 419
Pro Licentia veritatis aliquid exigere 141
Licentiati Andegavi tempore secessionis si-
nuntur regere Parisiis absque ulteriori li-
centiæ concessione 146
Contra inordinatam Licentiam Episcopi Pa-
risiensis. 160
De modo Licentiandi in Theologia & Decre-
tis. 161
Quomodo dantur licentiæ. 226
Licentiæ consequentiæ modus. 235
Litaniæ FF. Prædicatorum. 276
Lucas Decanus Parisiensis inimicus Vniuersi-
tatis 257. & in Catal
Ludouicus VIII Blancham vxorem ducit 6.
Angliam conquirat 86 quo iure 87. excom-
municatur à Legato Gualone 87. infelici-
ter pugnat 89. moritur 121. Vide in Ca-
tal.
Ludouicus IX inauguratur 121. eius mores,
litteratura. Bibliotheca 122. confirmat Pri-
uilegia Vniuersitatis. 131
Cruce se signat & Hierosolimam proficisci-
tur frustra dissuadentibus amicis 12
Eligitur ab Anglis in arbitrum saorum dissi-
diorum. 369
Ludouici Pragmatica sanctio 389. quomo-
do dispensabat Beneficia 659. non paritur
Papam prouisiones Beneficiorum facere in
Francia ibid.
Testamentum condit 392. eius ad filium salu-
bertina monita 39. defuncti corpus ad
San-Dionysianam eadem delatum 399. fan.

etorum Catalogo adscribitur 439. 529. 550.
vita moreque S. Ludouici 551. 651. Vide in
Catal.

M

Magister G. priuatus consortio Vniuersi-
tatis a Papa restituitur. 60
Magister in singulis Ecclesiis Collegiatis in-
stitutus ad docendam Grammaticam 84
Magnus Magister seu Primarius. 235
Magisterii officium, honoris & altitudinis
officium 644
Contra Cathedram Magistralem Monacho-
rum. 644
Pro Cathedra Magistrali Monachorum 645
An Monachi possint esse de Collegio Magi-
strorum secularium. 649
Martinus IV. ante promotionem Simon de
Bria dictus Vide in Catal.
Martinus Polonus Chronographus, in Ca-
tal.
Mathæus Parisiensis, in Catal. 239
Mathurinensium Ecclesia locus Comitiorum
Vniuersitatis 195. Erat olim Ecclesiæ Pari-
sienfis filia 701. 702.
Mauricius Rotomagensis Archiepiscopus.
146.
Mauricius Hispanus, in Catal.
Mauricius Eboracensis Canonicus apud S.
Lazarum sepultus, in Catal.
Medicinæ Professio floret Salerni. Gradus in
ea instituti à Friderico II. 158
Medicina Facultas quando Corpus constitue-
re cepit. 397
Mendicantes Priuilegia obtinent à Gregorio
IX. contra Prælatos 14. contra Mendican-
tium superbiam & vsurpationes 14. 186.
Mendicantes Crucis prædicatores. 154
Inter se decertant de præminentia & dignita-
te suorum Ordinum 186. 187.
Vaticinatio de Ordinibus Mendicantium.
188.
Episcoporum & Parochorum iura vsurpant.
203. contemnunt Ordinarios ibidem. ob-
tinent Licentiam posse etiam non perentes
223.
An possint prædicare non inuitati 249. 269
Mendicantes peregrinantes instituti ibid.
De Magisterio Mendicantium, an possint pu-
blici Magistri fieri. 251
Expelluntur à consortio Vniuersitatis. 252.
257.
Rectori Vniuersitatis vim faciunt 256
Cathedras solennes affectant. 253
De Mendicantibus fusè Richerius Senonen-
sis. 267. 268
Vetantur Parochianos diebus Dominicis ad-
mittere. 270. 271.
pro Mendicantibus Alexander IV. 2. 3. 313.
319
De M. Petro de Colle medio Cardinale terra-
hant, eo quod eius opera subditi fuissent
Episcopis. 275
Item de Innocentio IV. fama ob eandem ra-

Index Rerum & Verborum.

tionem	274. 275. 276	Monachi Officium ex Hugone de S. Victore 644. Vide de Monachus multa 645. & seq.	
Ab Alexandro IV. 40. Bullas obtinent contra Vniuersitatem.	281	Quomodo Papa censendus est dare Monachis potestatem prædicandi & iura Parochialia exercendi 654 655. contra prædicationem publicam Monachorum	454
An Vniuersitas possit cogi ad eos in consortium admittendos	287. 288	Præuilegium de mutuo non dando.	512
Persequatur M. Guillelmum de S. Amore	290.		
Mendicantium hypocrisis per Vniuersitatem descripta	291		
Mendicantibus duæ Cathedræ publicæ assignantur Decreto Synodi Parisiensis, & à consortio Vniuersitatis excluduntur	296.		
297. Variæ rationes reiciendi Mendicantes à societate Academica 320. iubentur Academici eos admittere 338. An membra Vniuersitatis dici possint	357. 358		
Iurant se mandatis Academiarum parituros.	362		
Sibilis exploduntur	345. 346		
De Mendicitate Mendicantium, an de elemosynis viuere possint	318. 319		
Mendicantium præuilegia de Confessionibus audiendis turbant Ecclesiam Gallicanam.	462		
Synodus Parisiensis contra Mendicantium præuilegia, cui etiam Vniuersitas aduocatur.	467. 468.		
Mendicantium exemptiones. Item præuilegia Confessiones audiendas circa concessionem eiusmodi præuilegiorum murratur	511		
Constitutio circa confessiones & sepulturas Mendicantium.	345		
Conflictus Mendicantium & Academicorum. causæ & capita conflictus, Magisterii ambitio, societatis Academicæ affectatio, iurium Parochialium usurpatio.	639		
Academicorum argumenta contra ambitionem Magisterii & Cathedræ Magistralis Mendicantium	640. & seq. 32		
Contraria argumenta Mendicantium	645		
Contra societatem Mendicantium 652. pro ea societate.	60		
Contra Iurium Parochialium usurpationem	653.		
Mendicantes pluribus odiosi & exosi, quam obrem 671. eorum vita describitur ab Vniuersitate Parisiensi	963		
Menendus Pœnitentiarius Vniuersitatis in Catal. Et ibidem ad varias eius interrogationes responsa Radulphi Papæ Pœnitentarii ad Vniuersitatem pertinentia.			
Michael Hispanus, in Catal.			
Michael Blanepain, in Catal.			
Michael Scorus, in Catal.			
Minoritarum seu Franciscanorum habitus mutatus	563		
Minoritarum effrenata licentia in questionibus inutilibus agitandis reprimatur	511		
An paupertas sit de essentia vitæ Minoriticæ.	536		
Multa de Minoritis	138 & seq.		
Monachi à lectionibus Iuris Ciuilibus & Medicinæ arcentur.	96		
De Monachorum Magisterio.	142		
		N	
		4. Nationes concordant inter se, instrumentum publicum edunt de electione Rectoris	31
		4. Nationes inter se dissidentes reducuntur ad concordiam per Simonem de Bria 375. & seq.	
		De separatione 4. Nationum.	
		4. Nationum in Vniuersitate Parisiensi diuisio unde sumpta 358 359. & seq. quomodo inter se societatem inierint sub vno Rectore.	561
		Nationum diuisio Naturalis & primigenia 563 earum antiquitas ibid.	
		4. Nationum suffragia.	566
		4. Nationes nolunt admittere vices alternas seu turnum in presentationibus ad Beneficia, quare.	611
		Nationes discordes ob electionem Rectoris.	371.
		Ab excommunicatione absoluuntur	372
		Limites Nationum stabiliti	458
		Dissidium Nationum Picardicæ & Anglicanæ de præminencia & præcessione	456
		Natio Picardica fugatur.	457
		Nationis Gallicanæ diuisio in quinque tribus	558
		Nationis Picardicæ diuisio similiter in tribus	(59)
		de Natione Normannica ibid.	
		Nationis Anglicanæ seu Germanicæ tribus.	560.
		Natio Anglicana Regem Henricum III. excipit festinè Parisiis.	273
		Natio Gallicana accusatur nimis ambitionis.	377
		Libertas audiendi Magistros cuiuscunque Nationis statuto firmatur	497
		S. Nicolai de Cardueto Parochia erigitur	132
		S. Nicolai de Lupata præuilegium fori pro causis.	530
		Multa de prædicto Collegio. Vide Collegium S. Nicolai.	
		Nicolaus de Fernham Dunelmensis Episcopus 18 & in Catal.	
		Nicolaus Trinitatis Minister de Ecclesia Maturinensium.	702
		Nicolaus Græcus, in Catal.	
		Nicolaus Gallus, in Catal.	
		Nicolaus Anglicus, in Catal.	
		Nicolaus IV institutor Academicæ Mompeliensis 448. 489. obit 507. ibique eius laudes.	
		Nicolaus de Lira à Iudæo ad fidem conversus.	499
			Nobilitas

Index Rerum & Verborum.

Nobilitas Gallicana coniurat contra Papam & Ecclesiasticos q uamobrem. 209. Excommunicatur. 210
 Nominationis ad Beneficia formula. 610
 Normania subigitur & redit sub iugum Francorum. 24. 26
 Nuncii Vniuersitatis Tolosane priuilegiati. 150
 Nuncii Vniuersitatis Vlyssiponenſis immunitatibus gaudent. 494

O

Odonis de Soliaco Episcopi Parisiensis obitus & laudes. 43
 Odo de Castro-Rodulfi prædicator Crucidæ. 200
 Odo de Duaco & Christianus Beluacensis canunt Anagninæ Palinodiam & librum M. Guillelmi damnare coguntur. 315. 316
 Odo de Duaco, in Catal
 Odo Rigaudus Archiepiscopus Rotomagensis. 411 ibiq; Campana Rigauda dicta. 425
 Odofredus Beneuentanus. 704. in Catal. obitus. 370
 Officiariorum Vniuersitatis Paris. electio ad quos pertinet. 381 382
 de Officiariis Vniuersitatis. 378. & seq.
 de Officiariis diuisio. ibid.
 de Officiariis secundariis, Procuratore Fisci, Scriba & Quæstore ararii. 382. ibique Catalogus & series Officiariorum. 383
 Officialis Parisiensis sententia contra Scholares Noctiuagos. 95
 Officialis Parisiensis Legati Simonis sententiâ damnatur ob percussos Scholares à suis famulis. 384
 Offiæ Regis præconia. 346. Institutum San-Albanense pro anima Offiæ ibid.
 Oxoniensis Vniuersitatis Scholares suspensio afficiuntur: & quid inde consecutum. 48
 Oxoniensis Academiæ seditio Othonem Legatum fugant Scholares 168. ei satisfaciunt. turbantur. 180. Scholares Cantabrigiam adeunt ibid.
 Oxonienses Theologi à Roberto Lincolnensi ad professionem veræ Theologiæ incitantur. 180. 181
 Oxoniensis Vniuersitas consulitur ab Archiepiscopo Cantuariensi. 250
 Amula Parisiensis ibid. eiusdem celebritas ibid. turbatur ab Episcopo Lincolnensi 335. 347.
 Discordia inter Scholares Oxonienses 347. 406. 488
 Oxoniensis Vniuersitatis statuta contratransgressores 335
 Priuilegiorum confirmationem obtinet ab Innocentio IV. 29

P

Papa Francorum vnde & quo Priuilegio 185
 Papa autoritas in concedendis Priuilegiis qualis 656. in distribuendis Beneficiis qualis 666. querelæ Magnatum Anglicanorum de Papali autoritate in prouisione Beneficiorum ibid. in Francia reprimuntur eiusmodi autoritas à Ludouico IX.
 Vnde sibi Papa adimendi & dandi Regna autoritatem arrogauit 662. Angliam. primo occupanti concedit 64 Imperium Roberto Ludouici IX fratri, quod ille respuit. præclarum ad hoc eius Responsum. 176. Vniuersitatis Paris. de Papa iudicium 670. à Papa ad futurum Concilium appellat. 604.
 Parochialium iurium vsurpatio à Mendicantibus. 633
 de Pastorellis eorumque exercitu & conflictu cum Scholaribus. 246
 de Paterinis hæreticis 188. 189
 Patronatus duplex, Ecclesiasticus & Laicus, & quid vterque 599.
 Patronatus Vniuersitatis qualis ibid. probatur esse Ecclesiasticum 600
 Item probatur esse Laicum, idque variis rationibus confirmatur 601. 602
 Respondetur obiectionibus contra Patronatum Laicum. 604
 Curia Romana Patronatus Laicos extinctos cupit. 604
 Patronatus Curie S. Cosmæ 612. ibique series Curionum.
 Patronatus Curie S. Andreæ. Et ibi series Curionum. 618
 Patronatus S. Germani Veteris 24 & ibi series Curionum.
 Pauperes de Lugduno. 59
 Pergamenariorum fraudes 499
 Pergamenariorum ius antiquum, eo. ibique de aula Pergamenaria.
 Pergamenaria Mathuriniensium 591
 Statutum Vniuersitatis de Pergameno Indicali & S. Lazari, deque Pergamenis 499.
 Petrus Corboliensis Innocentio III. in Theologia Magister fit Archiepiscopus Senonensis inuito Capitulo 4. 5. eiusdem commendatio 11 obitus. 106
 Qualiter se gesserit erga penitentem & contritum de peccatis ibid.
 Petrus Cambus Episcopus Parisiensis 43. obit ad Damietam. 104
 Petri de Riga obitus. 52
 Petri Lombardi Doctrina confirmatur in Concilio Lateranensi 84
 Petri Carloti dotes eximie 114 obitus 211
 Petrus de Collemedio Rector Vniuersitatis, eligitur in Archiepiscopus Rotomagensis 153.
 Petri vita, mores, mors. 275. Vide etiam in Catal.
 Petrus de Vineis insignis Iureconsultus noster ferrimè obit. 22
 Petrus de Minciaco Episcopus Carnotensis
 Y Y y

Index Rerum & Verborum.

sis. 422
Petrus de Tarentasia ex Ordine Prædicatorum
 Papa. 421. Vide etiam in Catal.
Petri Ioannis de Oliua doctrina de Concep-
tionem B. Virg. 443.
Petrus de Ancelira cum Vniuersitate de Pla-
tea transigit. 490. 491
Petrus Egeblankius, in Catal.
Petrus de Aluernia Rector Vniuersitatis, in
Catal.
Petrus Saluensis Doctor Theologus, in Ca-
tal.
Petrus Cornubiensis, in Catal.
Philippi Augusti priuilegium de foro Vniuer-
uitatis & causis ipsius. 1. 2. 3. Vxorem
Ingeburgim reducit. 6. Moritur. 109. eius
laudes, amor erga litteras. plangitur eius
obitus ab Vniuersitate. 110. Vide etiam in
Catal.
Philippus Druidensis Episcopus Beluacensis
legat pauperibus Scholaribus de Lupara.
 90. 91.
Philippus Bernierius qui vir. 107
Philippus de Greua Cancellarius Vniuersita-
tis pro pluralitate Beneficiorum. 154.
Mendicantibus infestus. 154. Sepelitur apud
Franciscanos. 166. Fabula de eius appari-
tionem 154. 155. Vide etiam in Catal.
Philippus III. in Catal. obit. 471. Ortum de
eius sepultura dissidium Vniuersitatis iudi-
cio compefcitur. 471
Philippus Pulcher è sacris Reimensibus reuer-
sus excipitur eleganti oratione ab Vniuer-
sitate. 474
Philosophie professores verantur de fide dis-
putare. 393
De Platea San-Germano-Pratensi ad Vniuer-
sitatem pertinente. 490. 498 502
Pœnitentiaria Domus San - Victorie. 700
FF. Prædicatores Lutetie sedem collocant. 90
Domum San - Iacobam obtinent. 92.
qualis eorum vita initio. 92
Præpositus Parisiensis iurare tenetur; Vniuersi-
tati 3. 471 554
Præpositiuus Cancellarius Vniuersitatis in Ca-
tal.
Pragmatica sanctio à Ludouico IX. qua oc-
casione edita. 389. 390
Præsentatio Vniuersitatis ad Beneficia. 605
Quotuplex præsentationis genus. ibid.
Præsentatio alterna seu per turnum. 605.
Præsentandi formula. 610. 611
Priuilegia Vniuersitatis de uocatione in ius
restringuntur. 271
De excessibus priuilegiatorum. 428
Priuilegium regendi vbi que terrarum absque
villo alio examine. 449
Procurator Fisci in Vniuersitate Parisiensi 23
583. Procuratorum series ibid & seq.
Procuratorum Nationalium electio Rectori
debet intimari. 487
Acceptæ pecunie rationem reddere tene-
bantur. 483
Puerilis exercitus. 71. perit ibid.

Q

Quæstor ararj publici Vniuersitatis. 588
Quæstorum series. 591
Quæstura Duplex, ordinaria & extraordina-
riarib. Quæsturæ seu Receptionis ius. 589.
Vide supra in verbo Contributio & Bursa
Communis.
Quæsturæ officium olim Rectorium. 591

R

R Adulphus de Namurciodelegit hæreti-
 cos Almaricanos. 49. Vide in Catal
Radulphus Ebifachius Magister Parisiensis
fit Minorita quare. 151
Radulfus de Albufione legat Vniuersitati pla-
team. 369. & in Catal. item. 504. 505
Raimundus Comes Tolofanus nudus & pe-
des emendam præstat. 128
Raimundus de Pennaforti Compilerator De-
cretalium Gregorii. 153. Eius ibi laudes, &
in Catal.
Raimundus Alafredus Clementis IV. Nepos.
 374.
Raimundus Lullius qua occasione Mona-
chismum amplectitur. 421
Magnæ vir Doctrinæ & authoritatis. 497. 499
de eodem. 511. & in Catal.
Raimundus de Catureo Rector, in Catal.
Ranulfus Normani Cancellarius Vniuersita-
tis. 10
De Electione Rectoris concordatum. 4. Na-
tionum. 11
Seditio in electione Rectoris orta compefcit-
tur. 2. 2. 402
Statutum de Electione Rectoris & Elector-
ibus. 222
Rector à Dominicanis indignè tractatus. 257
 218.
Rector pecunie publicæ Receptor. 591. veta-
tur eam impendere nisi in vsus publicos
 347. 487.
Rectores Artistarum qui dicantur & quare.
 354. à quibus pendeat electio Rectoris 355
De electione nouum statutum. 380. 444. 572.
Conclauis institutio. 573. Reformatio ele-
ctionis Rectoris. 411. & seq.
Electores Rectoris quale iuramentum præ-
stant. 445. 452
Electus Rector non eget confirmatione
 573. 574.
Rectoris instructio. 574. dignitas 575. Iurif-
dictio. 595. appellantes à Rectore multa-
bantur. 595
Ter in hebdomada Iurisdictionem exercebat
 595. is primum adiri consueuerat. 596
Regens actu qui dicatur. 420
Regentes in statutis condendis præcipui au-
thores 569
Regum depositio per Papam. 199. contra de-
positionem Regum. 176
Reginaldus Doctor in Decretis fit Domini-
cannus. 90. in Catal.
Sacræ Reliquiæ Constantinopoli in Franciam

Index Rerum & Verborum.

missæ. 30
Rebacenses Monachi Episcopo Meldensi
subiiciuntur. 37
Richardus Normanus, in Catal.
Richardus De Media-villa, in Catal.
Richerius Monachus Senonensis de Domini-
ca. 267. 268
Roberti Antissiodorensis Historici laudes 65
Robertus de Corceon ab Innocentio Papa
commendatur 77. inuisus est Clero Gallica-
no 83. excusatur ab Innocentio ib. reformat
ibid. Vniuersitatem Parisiensem 1215. Vide
etiam in Catal.
Robertus Baconus in Catal.
Robertus Maidestanus fit Episcopus Herefor-
diensis 151
Robertus Capito Episcopus Lincolnensis
154
Vertit è græco in Latinum 12. Prophetas 184.
Papæ resistit 160. quid morti proximus di-
xerit de Papa & de Mendicantibus 261. ma-
gna viri literatura 262. in Catal.
Robertus Bugre Dominicanus nimis acer in
persequendis hæreticis 155
Robertus Oxfordius, in Catal.
Robertus frater Regis Ludouici IX. respuit
Imperium à Papa oblatum 176
Robertus de Sorbona fundator Collegii Sor-
bonici 224. & ibi de Roberto Duacensi.
Roberti de Sorbona sermo ad Theologos 225.
& seq. Vide etiam in Catal.
Robertus Kilvvarbius vir doctus 404. & in
Catal.
Rodolphus Imperator. 406

S

Sabbatina lectionum repetitio antiqua
227
S. Sacramenti festum instituitur 370
Sacra Nationum, 493
Locus Sacrorum Vniuersitatis *ibid.*
Sanguinis Christi gutta seruata, in Anglia piè
fulcipitur 211.
Quæstio de cultu illius Sanguinis 214
Sarraceni in destructione Hierosolymitana
parcunt sepulchro Domini N. I. C. &
quare 97
Sauariens de Malo-Leone Poëtas Rithmicos
fouet & amplectitur 11
Scholaris nomen quid significet 4
Dissensio Scholarium Parisiensium & Ciuium
1. 5.
Scholares interfecti 132. ad Tribunal Eccle-
siasticum Scholares remissi 150
Capitale Scholarium quod nam? 3. 4
Vallis-Scholarium Ordo confirmatur. 97
Scholares Clericorum Percussores quomodo
absoluuntur 63. 370. 701
Ob interfectos Scholares pœnitentia 77
Sententia Officialis Parisiensis in Scholares
noctiuagos 95
Scholares Aurelianenses orta seditione inter-
ficiuntur 155. 156

Tom. III.

Scholares Sorbonici sexdecim primùm insti-
tuti, ex singulis Nationibus quatuor
225.
Scholaris verus & talis reputatus qui 231. 232
veri Scholares quomodo repetebantur. 240
modus repetendi Scholares. ibidem
Non debent extra urbem trahi ad lites. 241
242. eorum licentia refrenatur quoad vo-
cationem in ius. 372
Immunes à pedagio seu vectigalibus 243
Erronei Scholares priuilegiis priuantur. 244
Scholares incarcerati. 252
Statutum Vniuersitatis de Scholis & domibus
retinendis. 195. 432
Scientiæ utilitas. 647
Scribæ Vniuersitatis necessitas & antiquitas.
583. Scribarum series ibid. & seq.
Sententiarum Theologi qui dicti 637. 658
Primus Commentator Sententiarum Petri
Lombardi. 657
Seruientes communes Vniuersitatis priuile-
giis ipsius gaudent. 102
Simonis de Tornaco prodigiosa historia. 8. 9
Superbiæ pœnas luit. 8. mutus & elinguis fa-
ctus Litteras dedidit. 8. Vide etiam in Ca-
tal.
Simon de Langetona à Papa male habetur. 78
Ab eoturbata Anglia. 89. Eximitur à bene-
ficio pacis ibid. obit 214. in Catal.
Simon de Bria Cardinalis factus. 405. Dein-
de Papa. 454. Vide etiam in Catalogo.
Societas duplex, publica & priuata. 650
An Monachi possint esse de Societate Secula-
rium. 649. 650
Sorbonici Collegii erectio. 223. & seq.
Sorbonici initio pauperes. 224
Scholares Sorbonici. Vide supra. Scholares.
De Sorbonica domo, redditibus & fructu-
bus. 236
Statutorum condendorum potestas Vniuersi-
tati Parisiensi asseritur à Papa. 52. 53. 60 61
Statuta Vniuersitatis duplicis generis, interio-
ra & exteriora. 143
Statutum Facultatis Artium de modo legen-
di cursoriè. 194
Statuta Facultatis Theologicæ. 183
De Statutis antiquis superiorum Facultatum
(81.)
Stephanus de Langetona Magister in Theo-
logia 24. an & quando fuit Cancellarius
Ecclesiæ Parisiensis. 41. fit Archiepiscopus
Cantuariensis. 30. hac electione turbatur
Anglia. 40. Ioannem Regem excommuni-
cat. 46. Ioannis ad Stephanum litteræ. 47.
Innocentio III. inuisus efficitur. 75. 78.
Obit 121. Vide etiam in Catal.
Stephanus Becardus, in Catal.
Stephanus de Lexintonia Abbas Clareuallens-
is. 184. Collegium Bernardinorum Parisiis
erigit 185. deponitur. 336
Stephanus Temperius Episcopus Parisi. obit.
447.
S. Stephani de Gressibus priuilegium ab Epif-
copo Parisiensi confirmatur. 494
Studentium priuilegia. 29

YYyy ij

Index Rerum & Verborum.

yndicus Vniuersitatis. 24
Vide in verbo Procurator Syndicus.

V

T

T Ancredus Iurifconsultus Decretalium
compilator 97
Tartarorum mores & habitus. 190. 191
Thalrud Iudæorum ab Vniuersitate exami-
natur & damnatur 176. 177. 178. 179.
Theologorum Magistrorum numerus octona-
rio definitus 36
Theologorum reformatio 82
Theologorum Facultas quando separata à
Nationibus 82. 83. 157
Theologica Cathedra in singulis Cathedrali-
bus 84. 97
Theologiæ studium priuilegiatur. 97
Theologi Scholares fructus Beneficiorum per-
cipiunt, non quotidianas distributiones.
97
Differentiæ inter Scholas Theologiæ Acade-
micas & Claustrales. 126
An Claustrales debeant frui Priuilegiis Vni-
uersitatis 127
Theologi Philosophantes reprehenduntur à
Gregorio IX. 129. 130. ibid.
Contra Theologiam Scholasticam. 657
Regnum ipsius amplificatum. 657
Theologis Tolosanæ salarium attributum. 156
157
Theologiæ Cathedræ. 12
Canonici Parisienses tres Cathedras Theolo-
gicas possidebant contra leges 259
Theologiæ Facultatis agnatio seu primæua
accessio ad Vniuersitatem. 257
Theologica Facultas complectitur Regulares
& Seculares. 389
Theologorum praua docendi ratio. 383
Contra docentes Theologiam in priuatis lo-
cis. 430. 431
Theologi veteres seu Bibliici, & Sententiarum
657
Thomas Præpositus Parisiensis damnatur à
Rege Philippo Augusto ob interfectos
Scholares 1. 2. & seq.
S. Thomæ de Lupa Præbendæ conferuntur
ab Episcopo Parisiensi. 53
Terræ nonnullæ enumerantur. 64
Thomas Aquinas interpretatur Sententias Petri
Lombardi 216 fit Doctor Theologus
343. obit
Corpus & libri ab Vniuersitate repetuntur
408. 409. in Catal.
Thomas Cantipritanus, in Catal.
Thomas de Hibernia, in Catal.
Tribunal Vniuersitatis duplex, Ordinarium &
Deputatorium 595
Tribunal Rectoris in prima instantia 596
Turonenfis Ecclesia à Martino IV suo olim
Canonico Priuilegium accipit. 461

Vallis-Scholasticum Ordo inchoatur 15. 16
confirmatur. 97
Vesperæ Siculæ sub Nicolao IV. 450
Vincentius Bellouacensis, in Catal.
B. Virginis Domus e Syria transfertur in Dal-
matiam. 499
Vniuersitatis Aurelianensis turbatio, schola-
res interfecti 156
Vniuersitatis Bononiensis reformatio & leges
29.
Vniuersitatis Cantabrigiensi turbatio 222.
223.
Vniuersitas Mompessulana erigitur. 488
Vniuersitatis Neapolitanæ institutio 115. pri-
mus eius Rector ibid. Priuilegia 116
Vniuersitatis Oxoniensis turbatio 116
Vniuersitas Palentina 52
Vniuersitatis Parisiensis ambitus absolutus
64
Vniuersitatis Parisiensis reformatio 37. 43. 81
282
Vniuersitatis Magistri ad Concilia Ecclesiæ
aduocantur. 10. 466
Vniuersitatis causæ ad forum Ecclesiasticum
remittuntur
Vniuersitas Parisiensis obuiam in Philippo à
prælio Bouinensi reuertenti 75
Festiuam pompam ducit ibid. celebrat quo-
que victoriam Ludouici VIII. de Rupellanis
reportatam 114
Vniuersitas Honorii Pontificis autoritate
vindictur ab iniuriis Cancellarii Paris. 53. ab
eodem commendatur. 94. cessat à lectio-
nibus 94. discordia eiusdem cum Cancellario
Paris. 488
Vniuersitas Priuilegium obtinet contra ex-
communicationes. 54. 159. 160
Vniuersitati iurare tenetur Præpositus Pari-
siensis. 368
Vniuersitas Domum San-Iacobzæ Domini-
canis addicit exempram iure Domini. 105
Vniuersitatis Parisiensis deploranda turbatio
& secessio 132. inuitatur Oxoniæ. ibid.
inuitatur & Nannetum. 155. reducitur pol-
licitationibus Regiis & priuilegiis. 134.
reformatur & statutis Pontificiis munitur.
140. 141. eius Elogia. 135. 143. Contra tur-
batores Vniuersitatis. 159
Variæ turbationes Vniuersitatis 153. A Men-
dicantibus. 240. 244. 245. 248. 251. 254.
266. 281. 282. à Monachis San-Germano-
Pratensibus. 453. 454
Vniuersitas damnat propositiones hæreticas
de Trinitate. 177. 178. varias hæreses ex-
tinguit. 148 & seq.
Contra Mendicantes collectam facit. 213. scri-
bit litteras encyclicas ad omnes Franciæ
Prælatos contra eosdem 251 & seq. ad
Alexandrum IV Papam. 288. ad eundem
legatos mittit. 308. 309
Idea primordialis Vniuersitatis in 4. Faculta-
tibus subsistentis 239. Refellitur opinio

Index Rerum & Verborum

- aientium primordia eius ducenda à Philip-
 po Augusto. *ibid.* & in prologo.
 Locus Comitialis Vniuersitatis 4. Sedilibus
 pro 4. Nationibus instructus. 160
 Vniuersitatis præcipuæ rationes contra asso-
 ciationem Mendicantium. 188
 Vniuersitas & Mendicantes causam suam
 agunt in Synodo Parisiensi. 296. Dissolui-
 tur ruptâ consociatione. 188. 303. tripli-
 cem separationem facit ne recipiat Mendi-
 cantes. 349. Schisma in Vniuersitate aliis
 volentibus admittere ad societatem Men-
 dicantes, aliis nolentibus. 348. 349. mul-
 tas molestias patitur ob exilium M. Guill. de
 S. Amore. 343. Alexander IV. iubet Recto-
 rem & Artistas reuocare ad consortium
 Theologos & Mendicantes expulsos. 352.
 Beneficiis priuatur ab eodem. Vniuersitas.
 340. à Mendicantibus tandem quieta. 362
 Vniuersitatis Legati subscribunt condemna-
 tioni Libelli de Periculis nouissimorum
 temporum. 315. 316
 Vniuersitas Episcopis Ecclesiæ Gallicanæ
 auxilium fert contra Mendicantes 466.
 Transigit cum M. Petro de Ancelira de
 platea ad S. Germanum sita. 490. Item cum
 Monachis San-Germano-Pratensisibus. 502
 Quæ transactio multis rationibus improba-
 ta. 504. & seq. sed tandem confirmata. 506
 De fortuna Vniuersitatis. Vbi de hæresibus
 quas debellauit. 549
 Eius necessitas 553. elogia à summis Pontifici-
 bus. 331. 351. 353. 355. 371. 406. 551.
 An prohiberi possit doctrinale ferre iudicium
 549. 550.
 De statu Vniuersitatis. Et 1. de turbationibus,
 quæ ipsi hoc seculo contigerunt. 553
 Quare ex 4. Facultatibus composita: compa-
 ratur cum Paradiso Terrestri, vnde 4. Au-
 mina scaturiebant. 557
 Le regimine antiquo Vniuersitatis. 563. De
 regimine nouo & quot Ordines eam gu-
 bernent, quotque suffragiis. 558. Quando
 facta septicorpor seu ex 7. Ordinibus &
 corporibus constans. 565. Quod sit inter
 Vniuersitatem antiquam & nouam discri-
 men. 561. Eius Comititia quatuorplex. 568.
 & seq. Consilium. Vide in verbo *Consilium*
Vniuersitatis
 An sit Corpus Ecclesiasticum, an Laicum. 601
 601. Gaudet priuilegiis Ecclesiasticorum
 599 de patronatu Vniuersitatis. Vide su-
 pra in verbo Patronatus.
 Vniuersitatis tria præcipua grauamina, iniuria
 grauis, damnatio præcipitata, priuilegio-
 rum & libertatis antiquæ oppressio. Contra
 quæ tribus remediis vsa, cessatione à le-
 ctionibus, appellatione tanquam ab abusu,
 appellatione ad futurum Concilium. 663.
 & seq.
 Vniuersitas Patauina affligitur tyrannide Ac-
 cioli 159. quot eius Rectores *ibid.* eius
 Cancellarius, Episcopus loci. 369
 Vniuersitas Salernitana erigitur. 157. 158. item
 Gradus Magistrales in eadem inſtituuntur,
 quoad Facultatem Medicinæ. 158. *ibidem*
 que varæ leges ad exercitium Medicinæ.
 Vniuersitas Tolosana. 128. 149. priuilegia
 eiusd. *ibid.* quorum ab Innocentio IV. con-
 firmationem accipit. 200.
 Vniuersitas Viennensis erigitur. 157. ex 4.
 Nationibus componitur. 157. *ibidem* que de
 eius Consilio seu Consistorio.
 Vniuersitas Vlyssiponensis. 493
 An de voto Religionis possit dispensari. 169
 Urbanus IV. Doctor Parisiensis. 364. Confir-
 mat Vniuersitatis priuilegia 366. & in Catal.
 Vvalterus Maruifius, in Catal.

FINIS.

Pag.	Lin.	Errata.	Correcta.	Pag.	Lin.	Errata.	Correcta.
14	23	ide	inde.	457	33	nouos doctor	nouus.
20	26	Syballa	syllaba.	466	19	lermonem	sermonem
21	26	10	26.		20	foqui	loqui.
ibid.	47	parchianis	parochianis		37	ire	ira
25	5	ponderatis	ponderatis	467	27	reditum.	redituum
3.	32	commutauit	commutauit	472	32	factis Remensis	Remensibus
43	51	ad an. 1208.	1118.		13	promouit	promouerit
47	11	habemus	habes.	488	8	infitur	infigatur
60	9	dignaremui	dignaremur.		29	publicè	publico
74	47	præficeret	præficeret.	499	5	vltra	vltra
79	31	d.	de.	500	2	vlrit	fuerit
80	34	Cancellarius	Cancellarius		33	exponendum	exponendum
89	33	Baldvini discipulus	didascalus.	505	31	potuisset	potuerat
100	1	separaret	superaret.	516	9	Continuator	Continuator
111	52	auth. propriæ	propriâ	518	45	nouit	noui
ibid.	57	nominis	nomini.	522	52	probante	probanti
114	9	fidem	finem	525	50	parcere	parere
121	1	anon	anno.	527	23	protestationis	protestatione
ibid.	46	minanti	minati.	533	17	qui sup. seculo	toll. qui
129	29	imbecillis	imbecilles	539	10	1231.	1236
147	50	volunt	nolunt		38	Girardus	Guiardus
159	14	ad eodem	ab		22	Alex. IV.	III.
162	15	summam	summa	554	5	118.	118t.
165	51	nulli	nonnulli	554	5	na	nam
178	18	Anglorum	Angolorum	556	7	vulnerarunt	vulnerarant
				ibid.		interfecerunt	interfecerant
185	17	cætero	cæteros	562	36	antiquirus	antiquitus
185	35	Innocent VI.	IV.		56	conuenientibus	conuenientibus
188	23	incunda	ineunda	565	41	alia quidam	alia quædam
193	28	Ludouio	Ludouico		52	sublaa	sublata
193	34	tutulus	titulus.	566	17	disciplina	disciplinarum
199	9	crudelitatis	credulitatis	568	7	distinctorum	distinctarum
ibid.	53	dictas	dietas		9	natinnum	nationum
203	15	loca	lora	571	47	Ecclesia	Ecclesiæ
212	23	ad extant	tolle ad	571	7	litteris	libris
227	28	verberetur	non verb.	573	49	ædes fues	suas
232	30	deciso	derisio		57	ab eoque	ab eoque
259	38	Richardus	Richerius	575	34	exempl.	exempla
263	10	Estquo	Estque.	578	5	& prædictum	tolle &
277	2	Iuris fater	patec.		8	statui	statuit
281	20	1254.	1255.	580	15	potissimum	potissimum
288	57	resisti	resisti	581	16	casibus	casibus
ibid.	52	habitam	hebetant	582	54	initlo	initio [nem simu]
297	27	Cistercienses	Cisterciensis	583	33	ab eod. homine	per eundem homi-
310	1	vestra	vestram	589	40	Mart. V.	IV.
ibid.	41	emisit	emisit	591	38	post deligendo	adde Comitibus
	52	maioris	maiori	592	26	aliquid ius	aliquid
	54	stimulus	stimulis	600	28	sic	dic
315	16	efficacite	efficaciter	601	16	fere	fere
318	47	impotentia	impotentiam	602	35	uamuis	quamuis
323	34	Apostorum	Apostolorum	604	50	inuanes	inanes
337	25	ne	ut	608	48	possent	possent
	37	possit	possint	609	15	Ioanni	Ioanne
338	45	vobis	verbis	620	52	delationem	dilationem
	48	sine	siue	631	30	ordinatum	ordinarum
351	1	obsequentis	obsequentes	636	40	pertinentis	pertinentiis
355	40	causam	causam	640	2	procuratio	procuracione
354	20	Parfulis	Præfulis	666	14	promemoratorum	præmemoratorum
361	44	Theologos	Theologus		37	vostrum	vestrum
377	54	recusaret	recusarent	667	6	post Mendicantibus	adde significetur
415	47	decursus	decursis	669	16	de prædictis	de prædictarum
433	21	infanis	infantias		27	consilio	consilio
	31	sapienoiam	sapientiam	674	32	defendit	defenderunt
448	1	tremorum	tremoreta	677	16	caoctus	coactus
450	17	aus	ausu	679	11	Vincencias	Vincencius
451	49	nec attentis	ut		49	conpicuus	conspicuus

Pag.	Lin.	Errata.	Correcta.	Pag.	Lin.	Errata.	Correcta.
680	2	declarus	declaratus		53	Papitulum	Capitulum
	29	eo	eos		54	1123.	1233.
683	27	obiis	obiit	702	5	secessit	secesserunt
685	11	Parisis	Parisi	708	25	dicit	didicit
689	16	Martino III.	Martino IV.	713	20	1655	1256.
697	45	Nicolao III.	Nicol. IV.	ib.	54	Veterari	Veterarii.

CORRIGENDA.

Difficile est tam multa vetera conscribenti non labi in aliquo, aut multa non præterire. Ignosce Lector, scientes enim non fallimus, quibus propositum est quoties nova lectio aut cogitatio priorem corrigit, admonere te, ne auctoritate nostra perperam utaris. Igitur in 1. vol. pag. 243. l. 23 ubi dicimus *per Egidium Romanum tunc ex Academico Professore Bituricensis Archiepiscopus*, repone *per M. Simonem de Bello-loco tunc Bitur. Archiep.* nam an. tantum 1295. aut 1294' Egidius factus est Bituricensis Archiepiscopus.

Pag. 273. l. 6. tolle *Remis*: nam in Academia Remensi Cancellarius alius est ab Archiepiscopo. In 2. vol. p. 222. l. 27. ita posuimus. *Guillelmus iste Roschildensis vnus est à Victorinis, qui cum Odone Magistro ad S. Genouefam missus est.* Corrige ista. Nam vt me benignè admonuit Reuerendus T. Molinetus Canonicus San-Genouefianus, Guillelmus Victorinis tantum se adiunxit, cum esset ante Secularis San-Genouefianus, & ita habetur in MS. Bibliothecæ S. Gen. *Suscepto habitu Regulari Guillelmus appositus est ad ceteros Fratres & annumeratus est cum illis 12. & mutato habitu mutatus est in virum alterum.*

ADDENDA.

In 3. vol. p. 18. l. 40 post ea verba quæ de supradicto Guillelmo fecimus, adde quæ scribit Pontanus l. 6. rerum Danicarum p. 294. *Eum è Collegio D. Genouefa quod erat Lutetia Parisiorum, enocari in Damiam vnà cum alijs eiusdem Canonij Socijs curauerat Absalon.* Hi apud Danos vitam Monasticam ad Regulam S. Augustini, cuiusmodi Lutetijs ex instituto S. Victoris coluerant, sunt auspiciati. Guillelmus verò cum ob vitæ sanctimoniam, tum quod facta quædam miraculosa (ita traditur) post eius obitum essent obseruata, inter Sanctos exinde relatus est, appellatusque *S. Guillelmus Parisiensis.* Epitaphium eius eiusmodi circumferat.

*Parisis natus, dictis factisque beatus,
Mundo sublatu, iacet hic Guillelmus humatus.*

